Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
8 F
13

Digitized by Google

RESOLVTIONES

MORALES QVOTIDIANAE

VTROQVE IVRE EXORNATAE,

Iuncta in cunctis D. Thomæ, & aliorum Patrum cum recentioribus doctrina.

AVCTORE

P. D. ANTONIO VOLPI

ORIGINARIO CIVITATIS COMI

Mediol. C. R. Som. V. I. D. & S. T. Prof.

Cum Indice in fine Operis copioſiſsimo.

19

Ex Libris Monrij ad Thermas

Ad Vsum Adm. D. Ioïs Baptistæ

S. Bernardi Pudentianæ de Vrbe

Reu. Pris a S. Philippo

ROMAE,

Typis Michaelis Herculis. M. DC. LXX.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

D. HIERONYMVS GALLIANVS PRAEPOS. GENERALIS
Clericorum Regularium Congregationis Somaſchæ.

OPus caſuum conſcientiæ, cuius titulus, *Reſolutiones morales quotidianæ R. Patris D. Antonij Volpi* noſtræ Congregationis ſacerdotis profeſſi, iam à grauibus, & doctis viris, quibus illius examen à prædeceſſore noſtro commiſſum eſt, approbatum, Tenore præſentium, ſi ijs, ad quos ſpectat, videbitur, typis mandari concedimus. Et in fidem has litteras manu propria ſubſcriptas, ſigilloque noſtri officij munitas dedimus.

Romę in Collegio S. Blaſij Montis Citorij, die decimaquinta Decembris anni 1668.

D. Hieronymus Gallianus Præpoſ. Generalis Congr. Somaſcha

D. Antonius Barianus à Secretis.

Imprimatur

Si videbitur Reuerendiſs. P. S. P. Apoſt. Magiſtro

I. de Ang. Archiep. Vrb. Vicesg.

IVſſu Reuerendiſs. P. Hyacinthi Libelli Sac. Pal. Apoſt. Magiſtri, vidi opus inſcriptũ *Reſol. Morales quotidianæ, Ad. R. Patris D. Antonij Volpi I. V. D. ac S. T. Profeſſ.* nihilque in eo reperi, quod vel Fidei Cath. vel bonis moribus, vel Pontificum Decretis aduerſetur, vnde prælo dignum iudico. Dat. Romæ in Coll. S. Caroli die 6. Maij 1669.

D. Inuentius Tortus C. R. S. Pauli S. T. P. & P. Generalis Aſſiſt.

Imprimatur

Fr. Hyacinthus Libellus Sacr. Pal. Apoſt. Magiſt.

Digitized by Google

SANCTISS. D. N.

CLEMENTI X.

PONT. OPT. MAX.

ANTONIVS VOLPI C. R. S.

Salutem, & felicitatem.

GEMMA eſt facilè omnium nitidiſsima, Beatiſsime Pater, in qua natura genuit lucem cum pretio, & nihilominus trahit Adamas paleam. Planeta eſt cæterorum fulgentiſsimus, qui totam Orbi pulchritudinem facit; & tamen ſuum ad ſe rapit Helitropium Sol. Sydus eſt in Vrſa Polari maximum, cui omnia litantur vota nauigantium; & reuerà Magnètem amat, quãtumlibet rudiſsimum, Sydus. Vſque adeò ſi quid virtute, aut nobili eminet loco, idipſum ad ima hæc, & vulgaria deſcendere, benigno quodam naturæ influxu non dedignatur. Et hoc ſanè in cauſa eſt, ne mihi, aut vitio, aut audaciæ verti debeat, ſi exiguum hoc Theologicum Opus morale, vtroque iure exornatũ, CLEMENTI X. Pontifici Maximo deferri velim, quod ipſe vult ſibi eſſe omninò delatum. Nec enim potes non velle quod tuũ eſt, Beatiſsime Pater, nempè quod Religione, pietate, ac ſanctimonia plenum, ad colendam Chriſtiani Orbis diſciplinam attinere videtur. Quamuis ergo aut nihil, aut parum formæ

auctor

auctor ſuus in ipſum contulerit, materia ſaltem non diſplicebit; imo cum feceris tuum, prorſus arbitror placiturum. Videlicet ſatis eſt aliquid eſſe Tui iuris, vt illud æſtimationem præſeferat omnem, nec aliunde pretia mendicet. Porrò liber eſt, quemadmodum ad Thronum Dei ſeptem ſigillis ferè clauſus, cui aperiẽdo nullus præter Agnum ſufficiet, cum Tu ſolus in eo legas meæ Religionis Somaſchenſis debita, quam fauoribus à Te maximis auctam noui, & nouiſſe iam glorior. Tunc verò non dum Cardinalitia inſignitus purpura, nondum eras Pontificia Corona donatus, & manu tamen regali munificentiam in ea exercebas. Et quid hoc temporis non accipiet, cum omnes beneficentiæ arculas Regiæ tuæ Claues aperiant in vota mortalium exhauriendas? Hoc autem votis rogo ardentioribus, vt meum non renuas opuſculum, veneratione omni, obſequio, pijque animi cultu aris tuis omninò deuotum. Qualiſcumque ſit Eccleſiæ nuptæ gloria, hæc Te Salomonem ſuum decet. Venit ergo de ſterili deſerto, ſed tamen delicijs affluens, quia Tibi nixa eſt. Excipe Sunamitidem, & quæ in doctrinæ robore vellet videri caſtrorum acies, in Te ad vitia omnia debellanda pulcherrimè armato, ſtationem inueniat. Vale Pontificum Gloria, æternumque ad Chriſtiani Orbis tutamen, & decus, viue.

ABSOLVERE
INTRODVCTIO.

SVMMARIVM.

1 *Abſoluere verbum eſt generale tam in iudicio forenſi, quam pænitentiæ, eius forma in iſto num.2. quæ verba ſint in eodem neceſſaria ſimpliciter, & quæ ad bene eſſe.num.3.*

Indefinita æquipollent vniuerſali.

4 *Abſolutio imperſonaliter data, eſt nulla, licet adſit intentio Confeſſarij abſoluentis, & contraria opinio eſt falſa, non hæretica, ſed contra communem. n.ſeq.*

5 *Intentio in mente retenta nihil operatur.*

6 *Abſolutio profertur per verba imperatoria, vnde per verba deprecatoria eſt inualida. Si detur per ly Abſoluatur, Petrus dicunt multi eſſe validam, licet adſit ratio in contrarium, omnes tamen concedunt illicitum, & præſumptuoſum eſſe mutare formam, eſſeque veniale, niſi mutatio ſit ſubſtantialis quo caſu non conficeretur Sacramentum. num.7.*

8 *Sacramentum pænitentiæ conficitur prolatis verbis formæ, vnde ſi ante eius integram prolationem pænitens moreretur, ſaluari non poſſet, niſi præceſſiſſet contritio.*

9 *Attritio ſi dubitetur an fuerit habita in confeſſione, ſed probabiliter exiſtimetur habitam, ſufficit eam explere, etiam poſtea, quando hoc in dubium venerit.*

1 VErbum iſtud, Abſoluere, ſicut in foro contentioſo importat liberationem ab omni inquiſitione, ſi iudicium ſit criminale, & ab omni debito, ſi ciuile, de illis tamen, quæ deducta fuere in proceſſibus, ſi ſaltem indefinitè illo in ſententia Iudex vtatur, quia indefinita æquipollent vniuerſali. *l.ſi neceſſarias, §.ſi annua, ff.de pignor.act.* ita etiam in foro pęnitentiæ ex praxi quotidiana; imò ſicut in illo trahit ſecum exequutionem, vt docet *Bart.in l.metum, §. ſed quod Prætor, num.1.ff.quod met.cauſa, & in l.miles, §.qui iudicati, num.2.ff.de re iudic.* ita in iſto, cuius forma conſiſtit in illis verbis
2 (Ego te abſoluo) *Trident. ſeſſ. 14. cap. docet præterea 3. de pænit.* Quamuis autem illud pronomen (Ego) contineatur ſub verbo (Abſoluo) & quod propterea ſubintelligatur, etiam ſi non exprimatur, vt docent *Suar. in 3. p.D.Thom.tom.4.diſp.19.ſect.1.num.17. & alÿ*; non eſt tamen recedendum à verbis Concilij præcipuè extra caſum neceſſitatis, etiam antea communiter ab Eccleſia per vſum receptis, vt teſtatur *D.Tho.3. p.qu.*84:
3 *ar.3. in corp.* verùm non eſſe de formæ neceſſitate addenda illa verba (à peccatis tuis) probat *P.Dian.p.11.tract.6.reſol.11.* contra *P. Paſqual. ibi citat.* & aſſerentem non ſufficere, niſi ſaltèm addatur (à peccatis) & quamuis laudabiliter prædicta verba, & preces quædam, quæ leguntur in Rituali Romano, & tranſcribuntur *ab Eman. Sà v. abſolutio, §. 1. & alÿs*, de Eccleſiæ Sanctæ more adiungi ſoleant, ad ipſius tamen formæ eſſentiam nequaquam ſpectant, neque ad Sacramenti adminiſtrationem ſunt neceſſaria, vt in citato *cap.3.Trid.* Sed abſque cauſa neutra eſſe prætermittenda rectè dicit *Tolet. lib.3. cap.12. num.1.* quæ ſufficiens erit ſi pęnitens ſæpè confiteatur, vel ſi mors inſtet, ſecundùm *Sà vbi ſupra*.

Hinc ſequitur nullam eſſe abſolutio-
4 nem datam à Confeſſario, qui ſolum dixit, Abſoluo, etiam ſi intentio feratur in pœnitentem, quia vltra dimidiationem formæ non ſufficit intentio, quamuis conſtet de perſona abſoluta, vti præſente, ſed verba debent eſſe ſenſibilia, alioquin nulla verba eſſent neceſſaria, ſi ſatis eſſet Confeſſarij intentio, & conſequenter gratis Eccleſia *in Trident. cit.* aſſignaſſet formam, concordat *text.in l.cum in plures, §. locator, ff. locati.* vbi intentio in mente retenta nihil operatur
5 *Soccin.in conſil.28. in princip.* quod adeò verum eſt, vt fuerit aliquando controuerſum, an talis Confeſſarius eſſet Sãcto Officio denunciandus, vt ſcribit *Dian. dicta reſol. 11. in fin.* licet poſtea iuxta ſententiam DD. virorum iudicatum fuerit dictam opinionem eſſe falſam, & contra communem, non autem hæreticam, vt teſtatur *Maranta in reſponſ.Iur.tom.5.reſponſ.58.num.21.*

Sed quia in hoc Tribunali proceditur ad inſtar iudicij, in quo à Confeſſario, veluti à Iudice ſententia profertur, vt legitur

Digitized by Google

6 *in eodem Trid. ſeſſ. cit. cap. 6.* & Iudex procedit ad modum imperantis, non deprecantis, *l. ius pluribus, ff. de inſtit. & iure*, ibi, *Prætor ſalua maieſtate imperij ſui, &c. l. quod iuſſit, ff. de re iudic.* & alibi paſſim, dubitari poteſt an valida ſit abſolutio, ſi tribuatur per verba deprecatoria, verb. gr. Abſoluat te Chriſtus, & negatiuam ſententiam docent *D. Thom. loco cit. ad 1. Suar. ex Sot. Nauarr. & alijs dicta ſect. 1. n. 24.* quia per talia verba (ait Sanctus) nõ ſignificat Sacerdos abſolutionem fieri, ſed petit vt fiat, addit *Suarez*, quia forma deprecantis pugnat cum forma imperantis (pro quo facit *tex. in l. vbi repugnantia, ff. de regul. iur.*) docet tamen valere

7 ſi dicatur à Confeſſario, abſoluatur Petrus, ſicut valet Baptiſmus dicendo, baptizetur Petrus, quia iſta ſunt etiam verba imperatiua, quæ ſunt propria Iudicis, quod etiam *ex Scoto, Caiet. Vaſq. & alijs* vult *Dian. par. 5. tract. 13. reſol. 34.* idem tamen *Suar.* fatetur præſumptuoſum, & valdè illicitum eſſe mutare formam prædictam Concilij, ſubditque *Dian. cit. reſol. 13 ex Amico in curſ. Theol. tom. 8. diſp. 11. ſect. 1. num. 31.* peccare Confeſſarium eam mutantem, licet per æquipollens, ſed non mortaliter, per mutationem autem ſubſtantialem redderetur inualidum, ſeu non conficeretur Sacramentum, vt ſupra dictum eſt.

8 Conficitur ergo hoc Sacramentum prolatis verbis formæ relatæ, vnde ſi antequam proferatur pronomen (te) etiam ſi dictum fuerit (Abſoluo) moreretur pęnitens, eſſet in ſtatu damnationis, vt docent *D. Cardin. de Lugo*, & alij apud *Dian. p. 11. tract. 6. reſol. 12.* niſi præceſſiſſet contritio, quia attritio eo caſu non ſufficeret, vt infra *v. Contritio*, patetque *ex Trid. Seſſ. 14. cap. 4. de pœnit.* Addit tamen *Dian. ibid. ex cit. Amico ſect. 2. num. 23.* quod ſi pœnitens non ſit diſpoſitus, niſi in fine prolationis illorum verborum (à peccatis tuis) in prolatione eorumdem verborum accipiat gratiam ſacramentalem, quod vtique ſi verum eſſet, fateri etiam oporteret, verba prædicta eſſe partem, & complementum formæ, quod ſupra probatum eſt ex eodem *Dian. cit. reſol. 11.* eſſe falſum; nam attritio, quæ eſt diſpoſitio ad Sacramentum, ſicut ſufficit, ſi habeatur ante confeſſionem in ordine ad eam, vel in ipſa confeſſione, ità etiam dum forma profertur, ſed non poſt prolatam, aliàs dum ſcitum eſt ex *Trid. cit. cap. 3.* & omnibus attritionem eſſe materiam huius ſacramenti, illa deficiente, & forma completa, & pro valida habita, daretur forma ſine materia, quod etiam in naturalibus eſt impoſſibile, vt cunctis patet, & propterea poſito quod forma ſit completa prolatis verbis (Ego abſoluo te) ſi attritio ſuperueniat, dum ſubditur (à peccatis tuis) & antea nec habita fuit, non recipitur gratia, vt ex *Suarez*, & alijs probauit *D. Cardin. de Lugo de ſacram. pœnit. diſput. 13. ſect. 2. §. 1. num. 34.* apud eundem *Dian. dicta reſol. 12. §. 1.* vbi recitat verba eiuſdem, hoc tamen intelligitur quando certus eſt pœni-

9 tens non habuiſſe attritionem, vſq; ad prolationem prædictorũ verborum, quia ſi probabiliter credit eam habuiſſe, licet reuerà non habuerit, ſatis erit eã concipere poſtea, quandocunq; dubitauerit de non habita, & tunc gratiam recipiet, vt infra *de confeſſ. informi reſol. 144. num. 20.*

Vtrum Abſolutio conditionalis valeat?

SVMMARIVM.

1 *Conditiones ſunt in triplici differentia vt infra.*

2 *Conditio nulla eſt apponenda in abſolutione, niſi ſolum quando dubitatur ex obliuione an fuerit impartita abſolutio, & de forma talis abſolutionis.*

3 *Abſolutio cum conditione de præterito, vel de præſenti circa rem, quæ vti remota à loco confeſſionis ſciri hic. & nunc pro certo non poteſt, non valet.*

4 *Stipulationes ſub conditione conceptæ, quando valeant, & quando non?*

5 *Abſolutio tradita cum conditione ridicula, etiamſi ſit de præterito, vel de præſenti, nulla eſt: Cum conditione de futuro, ſed certè extituro, dummodò non ſit ridicula, valida eſt, n. 6. verũ de futuro incerto, etiã ſi ſit certum pænitenti, ſed non Confeſſario, eſt inualida, num. 7. prout etiam ſi ſit cum conditione de ratihabitione à Superiore, num. 8.*

Reſolutio I.

1 NOtiſſimum eſt triplicem dari conditionem de præterito ſcilicet, de præſenti,

ſenti, & de futuro, §. conditiones, iuncta *Gloſſ.inſtit. de verb. oblig.* vbi legitur obligationes conditionales, quæ ad præteritum, vel præſens tempus referuntur, vel ſtatim eas infirmare, vel omninò non differre, veluti ſi Titius conſul fuit, vel ſi Mæuius viuit dare ſpondes; nam ſi ea ità non ſunt, nihil valet ſtipulatio, ſin autem ità ſe habent, ſtatim valet; obligationes verò cum conditione de futuro, aut certum eſt eam extituram, veluti ſi moriar, & ſtatim valet, diciturque purificata conditio *l. 1. §. cum dies, ff. de condit. & demonſtr.* aut eſt incertum, veluti, cum moriar, & valida etiam eſt obligatio, ſed ſuſpenditur exequutio, donec purificetur conditio, *dicta l. 1. §. dies autem*.

2 His poſitis reſpondet ad quæſitum *Tolet. lib. 3. cap. 12. num. 4.* nullas conditiones eſſe in abſolutione apponendas, niſi eam ſolum, quando ex obliuione dubitat Confeſſarius an dederit abſolutionem, tunc poſſe dicere, Si non es abſolutus, ego te abſoluo, concotdat *Regin. lib. 8. num. 7. ex Nauarr. in ſumma cap. 26. num. 12.* quia vt ipſe ait, & verum dicit, idem obſeruatur in baptiſmo, quando de eo dato dubitatur, nempè ſi non es baptizatus, ego te baptizo, additque *Tolet.* quod ſi de facto duæ priores conditiones apponantur, licet malè faciat Confeſſarius, valere nihilominus abſolutionem; ſi verò tertia, inualidam eſſe, quæ tamen doctrina ſic indiſtin-
3 ctè ſumpta (cum pace) vera non eſt; abſolutio enim cum conditione de præterito, vel de præſenti, de re, cuius exiſtentia non poteſt moraliter ſciri à Confeſſario, & pœnitente, eodem tempore, quo datur abſolutio, inualida eſt, licet nota ſit Deo, qui omnia vti ſibi præſentia ſcit, & videt, DD. apud P. *Dian. p. 11. tract. 4. reſol. 18. ſub initio*.

4 Quamuis enim ſtipulationes cum talibus conditionibus conceptæ, valeant, vt dictum, eſt, & legitur etiam in *l. cum ad præſens, ff. ſi cert. pet.* vbi fit promiſſio de ſoluendo, ſi Rex Parthorum viuit, quæ ſi tempore promiſſionis, ille viuebat, valida eſt, licet ſuſpendatur exequutio, donec veritas ſciatur; in Sacramentis tamen hoc locum habere non poteſt, cum ſtatim conferant gratiam, vel non conficiantur; ſcire enim debet Eccleſia, ſeù Confeſſarius, & pœnitens an Sacramentum validè collatum ſit, valdèque inſanus diceretur pœnitens, qui rem tanti ponderis reſeruaret conditioni ſaltim pro illo tunc ſibi incertæ, medio quo tempore, ſi mors contingeret, & vera non eſſet, damnaretur; peccare etiam Confeſſarium propter periculum, in quod poſuit pœnitentem, & quia mutauit formam vſualem Eccleſiæ, docet *Sot. in 4. diſt. 14. quæſt. 1. ar. 3.*

5 Vlterius abſolutio data cum talibus conditionibus videtur ridicula ſecundum alia ſimilia exempla tradita per *Dian. cit.* vbi dicit veriſimile non eſſe, quod Deus admittat talem Sacramenti formam ridiculam, quod etiam percipitur ex *Trid. ſeſſ. 14. cap. 6.* ibi, aut Sacerdoti animus ſeriò agendi deſit. &c. ſi verò conditio ſit de re, quæ certò ſcitur, dum conficitur Sacramentum ſiue de præterito, ſiue de præſenti, nec eſt ridicula, valida eſt abſolutio, veluti ſi reſtituiſti, vel ſi poſſum, te abſoluo, *Nauarr. dicto num. 12. Graph. lib. 1. deciſ. cap. 32. num. 2.* vbi hoc exemplificat in Confeſſario dubitante de vſu rationis pœnitentis, quo in caſu, & ſimilibus hoc fieri ſolet, & poteſt abſque peccato, *Dian. vbi ſupra*.

6 Circa verò abſolutionem cum conditione de futuro, diſtinguo, aut loquimur de ea, quam certum eſt futuram eſſe, vt abſoluo te, ſi morieris, & ſicut valet obligatio tali modo concepta, vt in *cit. iuribus, & l. quod ſi de condit. indeb.* ita etiam abſolutio, quia mors vltra experientiam, eſt de fide, *Paul. ad Roman. 5.* ſimile exemplum tradit *Dian. loco cit. verſic. ſed contra*, ſcilicet, abſoluo te, ſi Antichriſtus futurus ſit (quod didicit ex *Gl.* ab eo non *cit. in dicta l. quod ſi.* per quas conditiones, nec ſuſpenditur effectus Sacramenti, nec ſunt ridiculæ. quæ erant inconuenientia opinionis negatiuæ, in illis caſibus relatæ, ſed nihilominus puto peccare Confeſſarium, ex quo in materia graui Sacramentorum mutat ſtylum Eccleſiæ, dum tales formæ non ſunt in vſu, vt etiam docent *Soto cit.*
7 *& Regin. vbi ſupra num. 3.* Si verò conditio eſt de futuro incerto, vt putà, abſoluo te, ſi reſtitutionem facies, quod eſt incertum Confeſsario, licet poſſit eſse certum pœnitenti (quod non ſufficit) vel huiuſmodi, inualida eſt abſolutio, quia ſuſpenditur effectus Sacramenti, licet vtroque caſu inualidam putauerint *Coninch. & d. Cardin. de Lugo à Dian. ibid. relati, vltra quos iidem Na-*

Digitized by Google

*uarr.cit.& Regin.lib.8.num.6. cum Graph.vbi ſupra num.*1.omiſſi à præfato Patre, quos ego non ſequor,ſed relatam diſtinctionem.

8 Sub hac tertia conditione de futuro ponit *Tolet. loco cit.* abſolutionem datam à Confeſſario in caſibus reſeruatis, ſi Epiſcopus conſenſerit,& conſequenter inualidam, quam vocat abſolutionem cum ratihabitione, quod ego quoque verum puto, ex allata ratione, quia ſcilicet non poteſt ſuſpendi effectus abſolutionis, qui eſt gratiam per Sacramentum conferre, quod antea docuit *Caiet.in Summula v. abſolutio à peccatis, verſic. circa appoſitionem conditionalem*, ſequitur *Regin.cit.d.num.6.* de qua quæſtione latiùs infrà *reſol.*163. *num.* 14.

An debeat abſolui pœnitens, quem aliundè, & pro certo ſcit Confeſſarius peccaſſe mortaliter, & non confeſſum fuiſſe, ſi ipſe interrogatus neget?

SVMMARIVM.

1 *Eucharistia an poſſit negari Parochiano a Parocho, qui neſcit illum eſſe confeſſum, ſicut aſſerit.*

2 *Confeſſio facta in Iudicio, ſeu foro exteriori in cauſa ciuili cum qualitate, an poſſit pro parte acceptari, & pro parte non. & quid in iudicio Criminali, quidue in foro pænitentiæ? n.3.*

4 *Abſolutio an poſſit dari pænitenti neganti peccatum, quod pro certo ſcit Confeſſarius illum commiſiſſe? & num.5.*

6 *Concubinarÿ notorÿ ſunt ipſo iure ſuſpenſi.*

7 *Negatiua ſimplex eſt improbabilis, ſecùs ſi ſit coarctata loco,& tempore, & qua talis ſit. num. ſeq.*

8 *Teſtes deponentes ſuper negatiua ſimplici ſunt falſi,& abſque alia probatione poſſunt vti tales puniri.*

9 *Probationes debent concludere per neceſsè, non per poſſibile.*

10 *Confeſſio in multis caſibus poteſt eſſe mutila, præcipuè ne manifeſtetur complex.*

11 *Famam proximi conſeruare tenemur, etiam de iure naturali.*

12 *Notorium iuris, & notorium facti qua dicantur, & quando probatione extrinſeca non indigeant?*

13 *Vſurarÿs, & concubinarÿs publicis exceptis, nemini regulariter poteſt abſolutio Sacramentalis denegari.*

14 *Aequi paratorum eadem eſt diſciplina.*

15 *Regula omnis ſuas habet exceptiones.*

Reſolutio II.

1 EX doctrina *D.Tho. quodlib.* 1. *art.* 12. *in corp.*& ad 1. colligunt DD. reſpōſionem affirmatiuam; licet enim ibi diſputet Sanctus, an poſſit Parochus denegare Euchariſtiam ſuo ſubdito, dicenti eſſe confeſſum, ſi ipſe hoc ignoret, ex illo tamen caſu *Suar.tom.4.diſp.32.ſect.3.num.9.& alÿ* inferunt ad iſtum, ait ergo Sanctus, quod in foro iudiciali externo, creditur homini contra ſe,ſed non pro ſe (quod etiam probatur *in l.1.ff. de confeſſ.* vbi nulla eſt maior probatio, quam oris confeſſio, ſi eſt contra
2 ſe ſimpliciter;ſed quando eſt pro, & contra, an poſſit pro parte acceptari, & pro parte reijci, diſtinguit *ex Gl. Boer. & alÿs Vrſill. ad Afflict.deciſ.7. num.*12. in cauſa ciuili, in
3 criminali verò fuit ſeruatum contrarium Neap.contra quendam homicidam, qui intefecto domino ſuo cōfeſſus eſt eum qualitate,quia ſcilicet aeriter die præcedenti fuerat ab eo verberatus,quam qualitatem cum non probaſſet, fuit per M.C.V. ad mortem damnatus, & confirmata ſententia in Collaterali Concilio, præuia magna diſcuſſione coram Domino Prorege,fuit laqueo ſuſpēſus, vt refert *Regens de Marin. tom.* 1. *reſol.* 83.quæ deciſio videtur eadem cum relata per *Regent.SanFelic.228.ab eo non cit.*oppoſitum tamen iuxta diſtinctionem *Vrſill.* fuit practicatum tempore Pręſidentis de *Frāch. deciſ.556.in fine.*)

Subdit Sanctus, quod in foro pœnitentiæ creditur homini pro ſe,& contra ſe niſi impedimentum ſit ad forum externum pertinens, veluti excommunicatio, tune non tenetur Parochus ſuo ſubdito credere, quem
4 excommunicatum nouit, niſi de abſolutione conſtet; ſi verò impedimentum tēdat ad forum internum, ſcilicet peccatum,tenetur ei credere, & iniuſtè agit denegando Euchariſtiam ei, qui perhibet ſe confeſſum,& abſolutum, qui ſi falſum dicit, pari ratione poſſet falſum dicere confitendo, & quod propterea debeat credere Parochus ea,quę ſibi à ſuo ſubdito in confeſſione dicuntur, ſequitur *Suar.cit.dicto num.9.* dicens regulariter ſtandum eſſe dicto pœnitentis in

con-

confeſſione, vnde quantumcumque confeſ-
ſor ſciat peccatum pœnitentis ex aliorum
relatione, tenetur in hoc iudicio magis
credere ipſi pœnitenti, etiam ſi ſuis oculis
viderit peccatum committi, quia poteſt
probabiliter exiſtimare pœnitentem confeſ.
ſum alteri fuiſſe de illo peccato, & propte-
rea tunc negare, dum non tenetur illud ite-
rum confiteri; ſed addit, quòd ſi omninò ſit
euidens illum mentiri contra integritatem
confeſſionis, non teneatur Confeſſarius ità
ſtare eius dictis, vt nequeat vti ſcientia ſua
ad ipſum pœnitentem conuincendum, &
redarguendum, & conſequenter perſeue-
ranti in negatiua negare abſolutionem.

5 Quam opinionem ſequuntur *Fagun.præ-
cept.2.lib.6.cap.4.nu.38. Sanc.in Select. diſp.8.
num.6.& ſeq.Bonac.de pœnit.tom.1.diſp.5.ſect.
5.pun.4. num.33.* vbi citat etiam *Henriq.lib.
6.cap.20.num.6.in fine*, qui loquitur de con-
cubinarijs, in quibus eſt particularis deci-
ſio, & diuerſa ratio, vt infra; & propterea
non valet illatio, *l. Papinianus exuli, ff. de
minorib.* nam ſi ſunt occulti, ſed pro certo
ſciti, licet olim ſi Sacerdotes erant, nequi-
dem miſſa ab eis poterat licitè audiri *c.nul.
lus, & c.præter hoc diſt. 32.* quia tamen iſta
iura videntur correcta ex *c.veſtra, & c.fin.de
de cohabit.cler. & mul.* in quibus hoc ſtatui-
tur contra notorios tantum, quibus debet
negari abſolutio, vt etiam dicetur in fine,
6 imò & quod magis eſt, hodie ſunt ipſo iure
ſuſpenſi à diuinis, non ſolum tales Sacer-
dotes notorij concubinarij, ſed etiam Cle-
rici ſimiles, *ex Trid.ſeſſ.22.in decreto de ob-
ſeru.& euitan.in celebr.miſſæ, iuncta deciſ. S.
Congreg.ſeſſ.25.poſt cap.14. de reform. in de-
clarat.eiuſd.Concil.num.7.* videlicet, ſi Cleri-
ci concubinarij, notorij ſunt, etiã hodie ipſo
iure ſunt à Diuinis ſuſpenſi, prout in vete-
re Iure, an autem dicantur ſuſpenſi etiam
ab officio, vel beneficio; *vide infra reſol.188.
num.1.& ſeq.*

Propterea prædictis per *Suar.& alios cit.*
non obſtantibus, cõtrariam opinionem ego
veram exiſtimo, quod ſcilicet numquam
poſſit Confeſſarius in caſu propoſito, Con-
cubinarijs, & Vſurarijs publicis exceptis,
vt ſupra, & infra, negare abſolutionem,
primò quia practicè loquendo, impoſſibile
eſt poſſe Confeſſarium ſcire pro certo pœ-
nitentem non fuiſſe confeſſum de peccato,
etiam à ſe viſo committi; ratio eſt, quia
7 ageretur hic de probanda, ſeu habita pro
probata negatiua, quæ niſi ſit coarctata lo-
co, & tempore non ſolum eſt improbabilis
ſecundum *Gl.in c.bona memoria,23.§.contra,
v.per rerũ naturã de elect.* ab omnibus, nemi-
8 ne excepto ſequutam, ſed teſtes deponẽtes
ſuper ea, vti ſuper re ad certè ſciendum im-
poſſibili, ſunt falſi, & abſque alia probatio-
ne poſſunt vti tales puniri. *Iul.Clar.in pract.
crim.§.fin.q.52.num.3. & ibi addentes*; ſiqui-
dem oporteret, vt pœnitens ſtatim cõmiſſo
peccato à Confeſſario viſo, eidem Confeſ-
ſario confiteretur, qui eſt caſus valdè me-
taphyſicus (& hæc dicitur coarctata loco, &
tempore) aliàs vt aufugit oculos eius, ne-
gatiuam hanc de confeſſione non ſequuta,
non ſolùm nequit aſſerere Confeſſarius, ſed
eſt impoſſibilis certa ſcientia ex dictis,
9 quæ tamen de iure requiritur, quia proba-
tiones debent concludere per neceſſe, non
per poſſibile, *l. neque natales, C.de probationi-
bus*, debentque in criminibus, vt ſunt pec-
cata iuxtã *D.Tho.in 4.diſt.33.q.1.ar.3. qu.2.
arg.2. ex Tob.4.* eſſe luce meridiana clario-
res, *l. ſciant cuncti, C.eod.tit.*

10 Secundo quia in multis caſibus excuſa-
tur pœnitens à materiali integritate confeſ-
ſionis, in quibus ſi interrogetur à Confeſ-
ſario an peccatum commiſerit, poteſt abſq;
culpa negare, vt quando ex manifeſtatione
peccati proprij, detegeretur illud compli-
cis cum aliquali damno eiuſdem. *Sylu.v.cõ-
feſſio 3.num.8.* & alij communiter, noſque
infrà v.Pœnitentia: ergo quando Confeſſa-
rius de cauſa ſcientiæ habet pœnitentem
peccaſſe, & dato, & non conceſſo, ſcire etiã
de eo non confeſſum, & negare, poteſt cre-
dere illud negare, non quia non commiſe-
rit, ſed quia credat non teneri tunc de eo
confiteri, & conſequenter debet ipſum ab-
ſoluere, ſi in alijs eſt rectè diſpoſitus, alio-
quin grauem ipſi pœnitenti iniuriam infert,
vt ſcribit *Megala in 1.par. lib.1. cap.2. n.12.*
vbi alijs rationibus hanc ſententiam com-
probat, ſequitur *Dia.p.3. tract.4. reſol. 105.
ex Sylu. Nauarr. Tolet.& alijs.*

Tertio adaptatur præſenti caſui ratio ſu-
pradicta *D.Thomæ*, quod quando in thema-
te ab eo allato falſum dicit pœnitens, pari
ratione poſſet falſum dicere confitendo, cir-
ca alia, & propterea debeat Parochus ei
credere; ſic in propoſito, dum putat pœni-
tens non teneri ad confitendum peccatum,
de quo interrogatus à Confeſſario negat, ſi
propter iſtins redargutiones, & ſubtilitates
illud

illud fatebitur, poterit fortaſsè cum pecca-
11 to proprio fateri illud complicis, & conſe-
quenter peccare non ſolum contra charita-
tem, ſed etiam contra iuſtitiam, & ius na-
turale mandantia conſeruationẽ famæ pro-
ximi; *idem Sanctus in 4. ſentent. diſt. 17. qu. 3. ar. 3. quæſtiunc. 4. ad 5. Pater Lugo de Sacram. pœnit. diſp. 16. ſect. 7. num. 392. apud Dian. p. 6. tract. 7. reſol. 9. §. fi. & latè infra reſ. 150. n. 1*

Quarto faciunt allegata iura, ſcilicet *c. veſtra, & c. fin. de cohabit. Cler. & mulier.* vbi
nemini negatur ſacramentorum communi-
catio actiua, & conſequenter nec paſſiua,
12 niſi crimen, de quo inculpantur ſit noto-
rium; tale verò dicitur tribus modis, primo
quando nata eſt ſententia contra crimino-
ſum, ſecundo quando idem confeſſus eſt
crimen coram Iudice, & iſta dicuntur no-
toria iuris per *Gl. in dicto c. veſtra in fine*, ter-
tio quando habet operis euidentiã, & iſtud
appellatur notorium facti, per *Gl. ibid.* quod
ità dicitur, quia eſt omnibus notum, *Bart. in l. ſi vero, §. qui pro rei qualitate, num. 4. ff. qui ſatiſd. cog.* & propterea non indiget pro-
batione, *idem Bart. in l. 1. num. 1. ff. de in integ. reſtit. & in l. emptorem, num. 4. de action. empti, Grat. diſcept. for. cap. 312. n. 18. ex Bald. in l. ea quidem, n. 44. C. de accuſat. & alijs item diſcept. 525. n. 9.*

Sed oportet, vt tale notorium habeat
cauſam permanentem, non autem tranſeun-
tem, *Bart. idem in l. ab accuſatione, §. nunciatores, n. 3. ff. ad Turpill. & in d. §. qui pro rei qua-*
13 *litate n. 4.* quo modo iſtud notorium facti
nulli poteſt conuenire, diſcurrendo per ſin-
gula peccata, niſi concubinarijs, & vſurarijs
publicis (quia de criminoſis notorietate iu-
ris, vt ſupra, non eſt dubitandum, cum ſint
ligatæ manus abſoluentis ex prohibitione
Iudicis, qui protulit ſententiam, *vt in iurib. cit.*) & circa confeſſum pro iudicato etiã
habetur, vt ſtatuit *Paul. in l. Iulianus 3. ff. de confeſſ.* & propterea dixi, iſtis exceptis ne-
mini poſſe negari abſolutionem, ſi tamen
aliquando caſus ſimilis prædictis accideret,
14 poſſet prudens Confeſſarius idem ſerua-
re, quia de ſimilibus ad ſimilia fit extenſio,
§. eadem ratione, inſtit. quod cum eo qui in aliena, & c. l. non poſſunt, ff. de ll. D. Tho. in 4. diſt. 32. q. 1. ar. 3. Præſes de Franch. deciſ. 489. n. 14.
quod enim diſponitur in vno de æquipara-
tis, diſponitur in alio, *l. 1. §. quod vulgo, ff. de vi, & vi armata*, quod ſi regula prædicta in
aliquo alio caſu particulari falleret, nõ per
15 hoc non erit vera, cum omnis regula ſuas
patiatur exceptiones, vt dicit *Imperator in §. vt autem auth. de non alien. aut permut. & in l. omnis diffinitio*, ibique *Gl. de reg. iur.* leges
tamen adaptantur ad ea, quæ frequentius
accidunt, *l. nam ad ea, ff. de ll.*

BAPTISMVS

INTRODVCTIO.

SVMMARIVM.

1 *Baptiſmus eſt nomen Græcum, & ſignificat omne ablutionis genus, ſed ſtrictè ſumitur pro Sacramento Baptiſmi.*

2 *Baptiſmus flaminis eſt vera contritio, & cum propoſito ſuſcipiendi Baptiſmum aquæ data opportunitate, tribuit remiſſionem peccatorum originalis, & actualium; ſed nec iſte, nec ſanguinis dicuntur ſacramenta, nec imprimunt characterem, & n. 5.*

3 *Latro dum non fuit crucifixus pro Chriſti fide, nec erat baptizatus, quare meruit gratiam à Chriſto?*

5 *Centurio ante Baptiſmum fuit repletus Spiritu Sancto.*

6 *Baptiſmi vnitas non tollitur per Baptiſmum flaminis, & ſanguinis, ſed iſti includuntur in Baptiſmo fluminis, verum ſanguinis obtinet primum locum.*

7 *Baptiſmus ſanguinis, & fluminis in aliquibus conueniunt, & in aliquibus diſconueniunt; ſed quid de baptizatis baptiſmo flaminis? quibus tamen non conceditur Eccleſiaſtica ſepultura. num. 9.*

8 *Martyrium conſequutus non baptizatus in aqua, ſi daretur caſus, vt reſurgeret, deberet baptizari.*

1 BAptiſmi nomen à Græca lingua deri-
uare neminem latet, ſignificatq; omne
abſolutionis genus ſecundum *Marcum in Euang. cap. 7. in princip.* Sed ſtrictè loquendo
ſumitur pro Baptiſmi Sacramento, vt lo-
quitur *Apoſt. ad Rom. cap. 6.* qui licet propriè
vnus

Digitized by Google

vnus ſolus ſit, ſecundum eundem *Apoſt. ad Epheſ. cap.4.* ibi, *Vnus Dominus, vna Fides, vnum Baptiſma*; metaphoricè tamen,& minùs propriè loquendo, eſt triplex, flaminis
2 ſcilicet, fluminis, & ſanguinis; flaminis eſt vera contritio de peccatis, quæ iuncta cum propoſito ſuſcipiendi baptiſmum, data opportunitate, tribuit remiſſionem peccatorum originalis, & actualium,vt colligitur *ex act. Apoſt.cap.10.in fine*, & teſtatur *Chryſoſt. homil. 24. ſuper eod. tex.* latè *Auguſt. relatus à Grat. in c. baptiſmi vicem de conſecrat.*
3 *diſt.4.* vbi loquitur de Latrone,cui nō baptizato dictum eſt, *Hodie mecum eris in Paradiſo*, & tamen non pro nomine Chriſti crucifixus eſt,ſed pro meritis facinorum ſuorum, nec quia credidit paſſus eſt, ſed dum patitur, credidit. Quantum itaque valeat etiam ſine viſibili Sacramento Baptiſmi, quod ait Apoſtolus (*corde creditur ad iuſtitiam,ore autem fit confeſſio ad ſalutem*) in iſto Latrone declaratum eſt; ſed tunc impletur inuiſibiliter, cum myſterium baptiſmi, non contemptus religionis, ſed articulus neceſſitatis excludit.

4 Idem confirmat *in c.non dubito eodem tit.* exemplo alterius Gentilis,Centurionis ſcilicet Cornelij,qui diuina charitate flagrans, & cupiens baptiſmum, ante tamen, quam iſtum ſuſciperet, Sancto fuit Spiritu repletus, quod idem de eodem Cornelio tradit *Innoc.in c.deinde circa finem, diſt. 26. cum D. Tho.p.3 q.66.ar.11.* vbi reſpondet oppoſitis de triplicitate baptiſmi, quod iſti ſcilicet flaminis, & ſanguinis includuntur in illo aquæ, & habeant effectum illius ex paſſione Chriſti, & ex Spiritu Sancto, ſicut dixit idē Chriſtus ſponſæ ſuæ Birgittæ lib.4. reuelat.
5 *cap. 74.* nec propterea tollitur vnitas baptiſmi, & conſequenter nec dicuntur ſacramenta iuxta *eund.S.ad ſecundum*, nec imprimunt charactcrem, *Tabiena v. baptiſmus 1. n.6.& 7.Sylu.v.baptiſmus 1.n.3.Regin. lib.27. n.7.& alij.*

Confirmantur prædicta à Domino Ieſu *loco cit.lib.3.cap.26.n.6.*ibi,ſimiliter alius eſt eſt baptiſmus aquæ, alius ſanguinis, alius perfectæ voluntatis,quod explicans *Durād.*
6 *ibid.nota* 8. dicit non tolli per hoc vnitatem baptiſmi, ſed duos poſteriores includi in priori; locum autem principem tenere baptiſmum ſanguinis, quoniam paſſio Chriſti in aquæ baptiſmo operatur per quandam figuralem repræſentationem, in baptiſmo flaminis per quandam affectionem, ſed in ſanguinis per operis imitationem, quod longè præſtantius eſt, tum quia Spiritus S. in primo operatur per virtutem latentem,in ſecundo per cordis commotionem, in tertio verò per dilectionem; quod comprobatur *ex Io.cap.15.*ibi, *Maiorem dilectionem nemo habet, vt animam ſuam, &c.* vnde *D Aug. de Eccleſ Dogmat.cap.74.* comparans baptiſmum aquæ cum baptiſmo ſanguinis dicit, baptizatus confitetur fidem ſuam coram Sacerdote, Martyr coram perſequutore,ille poſt confeſſionem aſpergitur aqua, hic ſanguine, ille per impoſitionem manus Pontificis recipit Spiritum Sanctum, hic templū efficitur Spiritus Sancti; hucuſque *Durand.* qui hanc doctrinam tranſcripſit *à D. Thoma cit.art.12.*

*Sylu.v.baptiſmus 1.n.3.*ait *ex Petro de Palud.& alijs* baptiſmum ſanguinis, & flumi- 7
nis eſſe æquales in virtute quoad remiſſionem culpæ, & pœnæ, ſed illum excedere iſtum quoad præmium accidentale, quod eſt laureola, & quoad eſſentiale, quia plus de gratia confert, ſicut eſt ibi maius opus, iſtum autem excedere illum quoad impreſ-
8 ſionem characteris; adeò quod ſi Martyr reſurgeret deberet baptizari. *idem Sylu. v. martyrium,§.4.ex Apoſt.epiſt.1.ad hæbr.cap.6.* Differt etiam baptiſmus flaminis, à fluminis, quia per illum non remittitur tota pœna, ſicut per iſtum, ſed ſecundum magis intenſam, vel remiſſam contritionem;
9 item per illum non conceditur Eccleſiaſtica ſepultura, vt ſeruatur in Catechumenis, quamuis pro eis oret Eccleſia, ſed per iſtū ſic. *Sylu.idem v.baptiſmus 1. n.3. ex D. Tho. & alijs*, quid autem ſit contritio, qua iſte baptiſmus perficitur, dicetur infra *v.contritio*, ideò aliquibus breuiter dictis in ſequētibus duabus reſolutionibus de Baptiſmo ſanguinis, qui eſt martyrium, tranſibimus ad fluminis.

Quæritur quid ſit Martyrium, & quot conditiones ad illud conſequendum requirantur?

SVMMARIVM.

1 *Martyrij definitio ex mente D.Thomæ, quod quinque comites habere debet. Poteſt contingere etiam infantibus, licet rationis vſu*

vſu carentibus, & conſequenter non eſt eis neceſſarius actus voluntatis, ſicut adultis. num. 2.

3 Martyres dicuntur etiam occiſi in vtero matris propter Chriſtum.

4 Martyrium poſſunt aliquando conſequi dormientes, ſi in odium Chriſti fuerint occiſi, dummodo illud præuidentes in vigilia, conſenſerint, vel ſaltem ceſſante iſta præuiſione, ſi ſint viri iuſti.

5 Illud ſuſcepturus, ſi in mortali reperitur, debet ſaltim atteri, ſi non poteſt conteri; non enim eſt neceſſaria charitas antecedens, ſed benè conſequens, vt infra. Sanctius eſt baptiſmo fluminis, & flaminis; ſed non prodeſt ſine charitate. n. 6. & 7.

8 Attritio dum ſufficit cum quolibet ſacramento ad acquirendam gratiam, multò magis ſufficiet cum martyrio.

9 Martyrium paſſurus ſi erat in mortali, & ex inaduertentia, vel oblitione de eo non doluit vt debuit, non fraudatur fructu martyrij, cui ineſſe etiam contritionem probatur, ſed quid ſi de illo recordetur. num. 10.

11 Martyr non dicitur, qui mortem non ſuſtinuit, vel vulnus omninò lethale, etiamſi in odium Chriſti.

12 Martyrium non impeditur, quando vulnus omninò lethale quis ſuſtinuit pro Chriſto, licet miraculoſè euaſerit mortem, & conſequenter dicitur confirmatus in gratia. ſub num. 16.

13 Sanctus Io. Euangeliſta fuit verè martyr, licet poſt tormentum naturaliter obierit, & num. 17.

14 Operarijs debetur merces, quando fuerunt cōducti, etiamſi non laborauerint, ſed per ipſos non ſtetit, quominus feruirent.

15 Legatum relictum ſub conditione, dependente à voluntate hæredis, debetur etiam conditione non impleta, ſi hæres adimpleri impediat.

16 Impedimentum caſu, vel alia cauſa, aut facto ſuperioris prouentens, impedito non attribuitur, ſed habetur ac ſi impleuiſſet omne, quod implere debebat, ſi impeditus non fuiſſet.

18 Martyres ſunt multi, qui tormenta mortalia ſuſtinuerunt pro Chriſto, licèt ab illis poſtea miraculoſè fuerint erepti, & poſt multum tempus naturaliter obierint.

19 Martyrium ad conſequendum neceſſaria eſt confeſſio fidei, vel veræ virtutis, verbis, & factis morte interueniente, vel vulnere lethali.

20 Hæretici etiam ſi moriantur pro defenſione alicuius veræ virtutis, non per hoc dicuntur martyres, quia ſunt extra Eccleſiam.

21 Martyrium non adipiſcitur pro confeſſione veritatis geometricæ, vel alterius cuiuslibet ſcientiæ, ſed pro confeſſione veritatis diuinæ, vel veræ virtutis.

22 Martyres non dicuntur occiſi in bello etiam ab infidelibus, niſi ſit pro confeſſione fidei, vel alterius virtutis Chriſtianæ, ſicuti nec damnati ad mortem pro ſuis delictis, etiā ſi lætanter eam ſuſtinerent ob Chriſti amorem.

23 Latroni fuit accelerata mors in odium Chriſti, & ideò dicitur Martyr, licet fuerit damnatus ad mortem pro ſuis delictis.

24 Virtutes tres præcipue elucent in Martyribus, fides ſcilicet, quam credunt, & confitentur, fortitudo cum qua perſiſtunt ad mortem vſque, & charitas Dei, pro qua occiduntur.

25 Mariam Virginem Sanctiſſimam non fuiſſe verè Martyrem, eſt temerarium aſſerere, imò verum eſt fuiſſe pluſquam Martyrē.

26 Parentes magis torquentur in filijs, quàm in ſeipſis.

27 Amor paternus eſt adeò vehemens, vt aliquando patres audiētes filios occiſos, vel mortuos, ſeipſos interfecerunt, vel ſtatim obierunt ex doloris vehementia.

28 Maria Virgo Sanctiſſima fuit magis torta in filio, quàm ſi ipſa ſigillatim eius tormenta ſuſtinuiſſet, & ideò mortua fuiſſet in eius paſſione, ſi Deus miraculoſè eam non ſeruaſſet ad maiorem pœnam, maioremque martyrij coronam aſſequendam: nu. 29. Fuit à Chriſto pluſquam Martyr appellata. num. 30.

Reſolutio III.

1 MArtyrium eſt voluntarius cruciatus lethalis ſuſceptus pro Chriſti fide,
aut alia vera virtute, vt percipitur *ex D. Th. 2.2. q. 124. ar. 4. & 5. Sylu. v. martyrium, §. 2.*
& clarius patebit ex ſtatim dicendis de conditionibus ad illud requiſitis, quarum pri-
2 ma eſt, vt ſi ſunt adulti volūtatem habeant
illud ſuſcipiendi, ſi verò infantes rationis vſu carentes nequaquam; vtrumque probat *idem Sanctus loco cit. ar. 1. ad 1.* ibi, quidā dixe-

dixerunt, quod innocentibus acceleratus
eſt miraculosè liberi arbitrij vſus, ita quod
etiam voluntariè martyrium paſſi ſunt; ſed
quia hoc per authoritatem ſcripturæ non
comprobatur, ideò melius dicendum eſt,
quod martyrij gloriam, quam in alijs propria voluntas meretur, illi paruuli occiſi,
per Dei gratiam ſunt aſſequuti; nam effuſio ſanguinis propter Chriſtum, vicem gerit baptiſmatis, vnde ſicut in pueris baptizatis per gratiam baptiſmalem, meritum
Chriſti operatur ad palmam martyrij conſequendam, vnde Auguſt. dicit in quodam
ſermone de Epiphania, quaſi eos alloquens,
ille de veſtra corona dubitabit in paſſione
pro Chriſto, qui etiam paruulis baptiſmum
prodeſſe non eſtimat Chriſti, non habebaris ætatem, qua in paſſurum Chriſtum crederetis, ſed habebatis carnem, in qua pro
Chriſto paſſuro paſſionem ſuſtineretis.

3 Quod idem procedere in infantibus cum
matre in eius vtero occiſis pro Chriſto, amboſque eſſe martyres docent *Sylu. v. baptiſmus 1. n 2. ex Palud. & alijs, Tolet. lib. 2. cap. 22
n. 7.* In adultis tamen neceſſe omninò eſt, vt
præcedat intentio, ſeu voluntas ſuſcipiendi
martyrium pro Chriſto, *Suar. tom. 3. de ſacram. diſp. 29. ſect. 2. §. in hac re*, ibi, quocirca
4 licet contingat aliquem fidelem in ſomno
à Tiranno occidi in odium Chriſti, ſi nullã
voluntatem prius habuit circa mortem illã,
non erit martyr, neque ex illa morte, aliquem fructum gratiæ, aut remiſſionem culpæ, vel pœnæ conſequetur, niſi ante ſomnum cogitans de martyrio, ad illud conſenſiſſet, vel eſſet vir iuſtus, qui cum habeat
in omnibus pro fine Deum voluntate virtuali, & interpretatiua, ſolet pariter in Deũ
referre quidquid boni fecerit, aut mali ſuſtinuerit; talis enim conſenſus ſufficit, ſicut
ſat eſt, ſi quis inſanus factus, baptiſmum
ſuſcipiat, quem antea petierat, concordant
Henriq. lib. 2. cap. 34. n. 2. alijque apud eos.

5 Secunda conditio eſt, vt ſi ſuſcepturus
martyrium, ſit adultus, & in mortali reperiatur, atteratur ſupernaturaliter, non enim
eſt neceſſaria contritio, vt probabiliter dicunt multi infra ex varijs rationibus apud
eos, & præcipuè, quia ab omnibus compa-
6 ratur, imò ſanctiùs eſt martyrium baptiſmo,
vt ſupra in introd. n. 6. ſed in iſto ſufficit attritio, ergo à fortiori in illo, *Bellarm. cap. 6.
de baptiſ. Henriq. cit. n. 3. cap. 26. n. 4. & cap. 36.
n. 1. Suar. vbi ſupra ſect. 3. §. dico ſecundo, & §.
ex hac*, vbi addit requiri etiam bonam fidẽ,
& facit ad propoſitum doctrina *D. Tho. p. 3.
q. 87. ar. 1. ad 2.* ibi, paſſio pro Chriſto ſuſcepta obtinet vim baptiſmi, & ideò purgat
ab omni culpa veniali, & mortali, niſi actualiter voluntatem peccato inuenerit inhærentem. *Nauarr. in manual. cap. 11. n. 40. in
fin. & clariùs Greg. de Val. in 2. 2. tom. 3. diſp. 8
q. 2. tit. de martyr. pun. 2. §. & hac quidem.*

7 Sed opponitur *ex Apoſt. epiſt. 1. ad Corinth.
cap. 13. ibi*, ſi tradidero corpus meum ita, vt
ardeam, charitatem autem non habuero
nihil mihi prodeſt: ergo ſine vera charitate, quæ acquiritur per contritionem, martyrium non adipiſcitur, cui reſpondetur nõ
eſſe neceſſariam charitatem antecedentem,
ſed benè charitatem conſequentem, *Caiet.
2. 2. q. 14. ar. 2. §. ad primum autem, idem Suar.
dicta diſp. 29. ſect. 3. §. ad fundamenta*, & tunc
8 ineſt martyrio, ſicuti ineſt omnibus attritis
ſuſcipientibus quodcumque ſacramentum,
vt infra *reſol. 79. n. 10.* & docet *Suar. cit. dicto
§. ex hac*, & ſic locus Apoſtoli intelligitur
de charitate conſequenti, & propterea dicunt non requiri de neceſſitate, vt ſuſcepturus martyrium ſit in gratia ante illius paſſionem, dum non eſt neceſſaria contritio.
Bonac. tom. 1. hoc tit. diſp. 2. pun. 1. q. 1. n. 9. vbi
neminem allegat, ſed puto probari *ex D.
Tho. in quodl. 4. q. 10. ar. 19.* quem ſic eſſe intelligendum dixit *Caiet. cit.*

9 Imo & quod magis eſt, ſi quis per inaduertentiam, vel obliuionem, non elicit actũ
attritionis, eo quod ſit totus tranſfuſus in
expellendo metu mortis, etiam recipit fructum martyrij, ratio eſt, quia licet ad martyrium prærequiratur ſecundum ſe dolor
formalis peccatorum, iuxtà alteram opinionem, eſt tamen verum ex accidenti ſufficere virtualem in voluntate ſuſcipiendi martyrium incluſum; etenim ſi morituro pro
Chriſto violenter, peccata occurrerent, certum eſt illa deteſtaturum, *Caiet. cit. §. ad hoc
dicitur*, ibi, & ratio eſt, quia ponens vitam
pro Chriſto, ipſo facto præponit Chriſtum
vitæ ſuæ, ac per hoc omnibus bonis minoribus vita, & conſequenter omnibus exterioribus bonis, tam corporalibus, quam
ſpiritualibus, putà honori, gloriæ, & famæ,
hęc enim ſecundum veritatem minora ſunt
vita, & minima bona ſunt.

10 Cui enim datur plus, vt eſt vita propria,
multò magis dicendum eſt dari minùs, vt
eſt actus doloris, *argum. auth. multò magis, C.*

*de ſacroſ.Eccl.& c.plus ſemper de regul. iur. in
6.vbi Gl.* multa ſimilia refert,& talis volun-
tas dicitur actus non ſolum attritionis, ſed
etiam contritionis virtualis, continens im-
plicitè deteſtationem peccatorum, & amo-
rem Dei, *Suar.to.3.diſp.29. ſect.3.§.dico ter-
tio,ex D.Th.Soto,& alys.Bellar.lib.1.de pænit.
cap.9.ad 1. Filliuc. tract.2. cap.1. q.7.* vnde
gratis *Henriq. lib.2. cap.36. n.2. lit.* O. dixit
tutiùs eſſe actum formalis pœnitentiæ cum
martyrio elicere, quia non negatur regula-
riter requiri, ſed excuſari ex inaduertentia,
vel obliuione; etenim ſi ad hoc aduerteret,
teneretur, vt diximus, non tutiùs, ſeù ad
maiorem cautelam, ſed ex neceſſitate; &
propterea Eccleſia omnes martyres colit,
diciturque fieri ipſis iniuriam, ſi pro eis
oretur, vt in *c.cum Marth. §. fin. de celebr.
miſſ.* quod fit, quia ſupponit prædicta præ-
ceſſiſſe; impoſſibile enim omninò eſt quem
ſpontè mori occiſum pro Chriſto, & non
dolere de peccatis,vel non confiteri,ſaltem
de mortalibus ſi poteſt, ad quod teneretur
ſicut etiam ad baptiſmum recipiendum ſi
poſſet caſu quo non eſſet baptizatus, vt in
priori *reſol.n.8.infra reſ.5.n.12.& reſ.8.n.10.*
11 Tertia condirio eſt,vt interueniat crucia-
tus lethalis, non enim appellatur martyr,
qui vulnus non lethale accepit, etiamſi pro
Chriſti fide. hinc *D.Tho.2.2.q.124. art.4.in
cor.* Martyr dicitur quaſi teſtis fidei chriſtia-
næ, per quam nobis viſibilia pro inuiſibili-
bus contemnenda proponuntur, vt dicitur
ad *Hæbr. cap.11.* ad martyrium ergo perti-
net, vt homo teſtiſicetur fidem ſe opere
oſtendens omnia præſentia contemnere, vt
ad futura, & inuiſibilia perueniat; quamdiù
autem homini remanet vita corporalis,non-
dum ſe opere oſtendit corporalia cuncta
deſpicere; conſueuerunt enim homines, &
conſanguineos, & omnia bona poſſeſſa con-
temnere,& etiã dolores corporis pati,vt vi-
tam conſeruent, vnde & Satan contra Iob
induxit pellem pro pelle, & cuncta, quæ
homo habet, dabit pro anima ſua, ideſt pro
vita ſua corporali, & ideò ad perfectam ra-
tionem martyrij requiritur quod aliquis
mortem ſuſtineat propter Chriſtum: hæc
ille.
12 Licet autem non ſtatim ſequatur mors,
ſufficit vt vulnus ſit illatiuum ipſius, &
proptcrea S.Marcellum Papam Eccleſia in-
ter martyres commemorat, quamuis poſt
aliquod tempus, ex quo fuit in ſtabulum
coniectus, fuerit tabe confectus, vt tradit
idem S.ibidem, argum. 1. & ad 4. Idem de
S.Lucia, quæ de ſe teſtatur impetraſſe in-
ducias martyrij à Deo,& de alijs per *Caiet.
d.art.4.in fin.* & quod talis dilatio non im-
pediat rationem martyrij,ſicut ex contrario
martyr non dicatur quando fuit ſibi illatus
cruciatus habilis ad occidendum, ſed im-
pedita mors totaliter,non ad ſic breue tem-
13 pus, quod de S.Io.Euangeliſta,qui poſt in-
choationem tormenti, ſufficientis ad mor-
tem, miraculosè erepto, naturaliter obijt,
teſtatur idem *Caiet.ibid.* ſed contrarium re-
ctius, licet ſub aliquo dubio docet *Coninch.
q.66.dub.3.n.160.*
Quod confirmatur, quia dum apud ho-
14 mines ſeruatur, vt ſi quis operas ſuas lo-
cauit, & per ipſum non ſtetit quominus
ſeruiret, debeatur merces eodẽ modo, quo
deberetur ſi ſeruiuiſſet, *l.qui operas,ff.locati*,
15 ac etiam debetur legatum, vel fideicom-
miſſum relicta alicui à teſtatore ſub condi-
tione, vt negotia nepotis ſui gerat, ſi ille
cæpit gerere, & per ipſum non ſtetit vt ge-
reret, ſed hæres noluit eum adminiſtrare
l.meuia,ff.de annuis legat. imò ſi aliquis mi-
16 niſter iter agens, antequam perueniat ad
locum deſtinatum, explendi cauſa ſuam
commiſſionem, impediatur proſequi iter
ex tempeſtate maris, vel fluminis, aut ob
fragrantiam latronum, ſiue per mare, ſiue
per terram, & propterea detineatur in ali-
quo loco intermedio, non exercendo com-
miſsionem, debentur ei dictæ, ac ſi vtiliter
negotio peragendo vacaſset, vt ex multis
probat *Rouit.deciſ.66.n.7.*
Item ſi quis ad iudicium vocatus, dum
accederet, fuit à Magiſtratu impeditus,nul-
la mora ei adſcribitur, ſed habetur, ac ſi
acceſsiſset *l.nõ exigimus,§.fin.ff.ſi quis cautio.*
multò ergo magis credendum abſque
debio eſt tribuere Deum mercedem mar-
tyrij ei, qui ſe non verbis tantum, ſed etiã
factis exhibuit martyrio, & per ipſum non
ſtetit, licet poſtea fuerit ab eodem Domi-
no liberatus, alioquin inducta in fauorem
retorquerentur in odium contrà *l.quod fauo-
re, C.de ll.* Et conſequenter tales vti veri
martyres, etiamſi poſteà aliquandiù vixe-
rint, remanent confirmati in gratia, vt ſua-
dent rationes prædictæ, licet incertum hoc
eſse, ſed malè voluerit ex *Coninc.Bonac.to.1
diſp.2.q.2.pun.3.n.3. Durand.tamen in reuela-
17 tion.D. Birgitta lib. 4. cap. 23. nota* 2. vocat
S.Io.

S.Io. Euangeliſt. quaſi martyrem, ſed martyrij meritum fuiſse aſsequutum, quia ſe ſpontè morti obtulit in teſtimonium fidei, eaque cauſa erat ſufficiētiſsima ad mortem inferendam, niſi miraculosè tunc fuiſset præſeruatus.

18 Confirmantur prædicta exemplis S.Teclæ, quæ cum in anno 18. ætatis ſuæ diuerſa tormentorum genera fuiſset perpeſsa, quorum ſingula ſatis erant ad mortem, nihilominus ab *illis* ex diuina potentia erepta, & poſteà nonagenaria naturaliter mortua, vt legitur in eius hiſtoria per eccleſiam recepta, ipſam eadem Sancta Eccleſia martyrem in ſua propria oratione canit; & de S.Martino dicit, cuius animam, etſi gladius perſequutoris non abſtulit, palmam tamen martyrij non amiſit, *Henriq.lib.2.cap.39.n.3.* Idem de S.Gregor. Armeno, quem martyrē in lectionibus proprijs Eccleſia vocat, & tamen poſt atrocia tormenta, & ſingula ſatis ad mortem vixit per multos annos, & tādem Epiſcopus creatus, naturaliter obijt.

Quarta conditio eſt, vt martyrium patia-
19 tur pro fidei catholicæ defenſione, aut pro vera virtute, vt ſupra veluti Caſtitatis, vt S. Io. Baptiſta, vel Religionis pro Eccleſiaſtica immunitate, vt S.Tho. Cantuarienſis, & ſimiles, vtrumque caput complectitur, *D.Tho.cit.ar.5.in cor.* ibi: Martyres dicuntur, quaſi teſtes, quia ſcilicet corporalibus ſuis paſsionibus vſque ad mortem teſtimonium perhibent veritati, non cuicumque, ſed veritati, quæ ſecundum pietatem eſt, quæ per Chriſtum nobis innotuit; vnde & martyres Chriſti dicuntur, quaſi teſtes ipſius; huiuſmodi autem eſt veritas fidei, & ideò cuiuslibet martyrij cauſa, eſt fidei veritas, ſed ad fidei veritatem non ſolum pertinet ipſa credulitas cordis, ſed etiam exterior proteſtatio, quæ quidem fit non ſolum per verba, quibus aliquis confitetur fidem, ſed etiam per facta, quibus aliquis fidem ſe habere oſtendit, ſecundum illud *Iacob. 2.* Ego oſtendam tibi ex operibus fidem meā, vnde & de quibuſdam dicitur *ad Tit. 1.* confitentur verbis ſe noſse Deum, factis autem negant, & ideò omnium virtutum opera, ſecundum quod referuntur in Deum, ſunt quædam proteſtationes fidei, per quā nobis innoteſcit, quod Deus huiuſmodi opera à nobis requirit, & nos pro eis remunerat, & ſecundum hoc poſsunt eſse martyrij cauſa; vnde & B. Io. Baptiſtæ martyrium in Eccleſia celebratur, qui non pro fidei confeſſione, ſed pro adulterij reprehenſione mortem ſuſtinuit, &c.

Sed quamuis quis reciperet cruciatum
20 ad mortem pro tuenda virtute, ſi ſit extra Eccleſiam, vt hæreticus, ſibi nihil prodeſſet; ratio eſt, quia hæreticus, vel etiam ſchiſmaticus longè ſunt à fide, licet credant aliquos fidei articulos; ſine fide verò impoſſibile eſt placere Deo, ſecundum *Apoſt. ad Rom. cap. 14.* & conſequenter non poſſunt dici martyres, etiamſi mortem ſubirent pro aliquo fidei articulo, vel quacumque virtute; qui enim deficit in vno, factus eſt omnium reus in materijs fidei, *Iacob. in epiſt. 1. cap. 2. Henriq.lib.2.cap.36.n.4.& cap.37. n.2. Leſſ.lib.3.cap.1.dub.3.n.38.* alijq; apud eos,
21 quod confirmat *D. Tho. cit.* aſſerens non dici martyrem obeuntem pro teſtimonio cuiuslibet veritatis, ſed tantum diuinæ, alioquin ſi quis moreretur pro confeſſione veritatis geometricæ, vel alterius ſpeculatiuæ ſcientiæ, eſſet martyr, quod eſſet ridiculum.

Quinta conditio eſt, vt mors, ſeu cruciatus ad mortem inferatur in odium Chriſti,
22 vel fidei, vnde morientes occiſi in bello, etiam à Turcis, vel quibuſcumque infidelibus, non dicuntur martyres, nec damnati ad ſupplicium pro ſuis delictis, licet mortē patienter ſubirent ob Chriſti amorem, *Henriq.lib.2.cap.37.n.4. Coninc. q.66. dub.2. n.141.Bonac.cit.pun.1.n.14.* vbi ad obiectio-
23 nem de Latrone, quem appellant martyrem, & tamen conſtat fuiſſe ad ſupplicium damnatum pro ſuis delictis, reſpondet ex citat DD. & alijs dici eum martyrem, ex quo mors fuit illi accelerata in odium, & contemptum Chriſti, cui Iudæi per conſortium latronis intendebant ignominiam, & iniuriam inferre (quamuis *Vaſq.in 3.p.to.2 q.68.diſp.153.cap.1.§.fin.* aſſerat non fuiſſe martyrem) concludit *Caiet.2.2.q.124.ar.2. verſic.* ad huius difficultatis, quod tres vir-
24 tutes præcipuè elucent in martyre, prima eſt fidei, quam credit, & confitetur, non ſolum verbis, ſed opere, patiendo mortem pro eius veritate; ſecunda eſt fortitudinis, inquantum eſt actus voluntariè, impauidèque toleratiuus mortis; Tertia eſt charitatis, inquantum eſt actus propter amorem, & gloriam Chriſti, ſeu Dei patienter toleratus.

Ex quibus ſecundum DD.prædictos, &

Digitized by Google

25 Præcipuè *Caiet.2.2.q.124.ar.4.* dicendum
videretur, quod Sanctiſſima Virgo, quæ non
paſſa eſt vulnus lethale in corpore, non
fuerit martyr, & conſequenter nec laureo-
lam martyrij (de qua in ſequenti reſol.)
fuerit conſequuta; quod aſſerere eſſet val-
de temerarium, ne dicam execrabile: fa-
teamur ergo, & cum omni veritate fuiſſe
plus quam martyrem, & proinde omnia
martyrij præmia adeptam, cuius propoſi-
tionis fundameutum probatur *in l.iſti quidē §.hæc quæ diximus de eo quod met.cauſa*, vbi
26 legitur, parētes magis torqueri in filijs, quā
in ſeipſis, rationem aſſignat *Gl.ibid. v.magis*,
quia ſcilicet parentes plus diligunt filios,
quā ſeipſos: ſunt enim pars exiſtens eorū-
dem, *D.Tho.2.2.q.26.ar.9.in cor.* & ideò re-
præſentant parentes mortuos, *§.cum filijs inſtit.de hæred. quæ ab inteſt.* qui tamquam
immortales in filijs viuere intelliguntur, *l. liberorum in fine de verb.ſignif. & auth. de nupt.in princ.*

Vnde aliquando in praxi obſeruatum
fuit patres, qui in exquiſitis tormentis de-
licta patrata negarunt, videntes poſtea
torqueri filios, fuiſſe illa confeſſos, vt eos
liberarent, licet pro ſeipſis hoc facere re-
cuſaſſent, *Alex.in addit.ad Bart.in l.qui rei, §. ſi quis autem, ff.de bonis eorum, qui ante ſentēt.*
imò, & quod magis eſt, adeò vehemens eſt
27 amor parentum erga filios, vt cum quidam
audiſſet filium ſuum occiſum, tanto dolore
fuit affectus, vt ſeipſum violenter interfe-
cerit, teſte *Iure Conſ. Martiano in dicto §. ſi quis autem*; alij audita, quāuis nō viſa morte
filiorum, illicò perierunt, vt de Adraſto
Thebarum Rege, & de Eduardo III. Rege
Angliæ refert *Quercetanus ad dieteticon Poliſtoticon c. 9. de Vlyſſis matre, Aegeo Theſei patre, alijſque. Rauis.in officina par. 1. relatus à Myſinger. in §.ſed veteres inſtit. de noxal. act.* Dum ergo hæc ſunt vniuerſaliter vera,
multò magis dicendum eſt in particulari
de SS. Virgine, quæ multò etiam magis fuit
torta in filio permaximè dilecto, quam in
ſeipſa, & conſequenter dum maiori crucia-
tu fuit affecta in paſſione filij, quam ſi ipſa
28 omnia eius tormenta ſigillatim ſuſtinuiſſet,
ſequitur quod minorem pœnam in corpore
paſſa fuiſſet eius tormenta realiter perfe-
rendo, quam ſuſtinuit in anima, illa ſigilla-
tim cernendo.

Hinc dicunt DD. omnes fuiſſe tales do-
29 lores Virginis in illo actu, quod ſi Deus
miraculosè eam in vita non ſeruaſſet, abſq;
dubio mortua fuiſset, quod ſupponitur à
Deo factum, vt magis, & magis patiendo,
maiori martyrij corona eam decoraret, ad
quæ conferunt dicta ſupra *n.13.* non impe-
diri ſcilicet effectum martyrij, quando quis
tormenta ſuſtinuit, ex quibus mors ſequu-
tura omninò fuiſset, ſed fuit à Deo ex mi-
raculo eius actus ſuſpenſus. Confirmatur
30 ex ipſa infallibili veritate ſuo proprio ore
loquendo cum matre. teſte *S. Birgitta lib.1. reuel.cap.52.* ibi, teſtimonium perhibeo tibi,
quod tu in paſſione mea plus fuiſti, quam
martyr, ſubſcribitur S. Mater Eccleſia, ap-
pellando Virginem Reginam Martyrum,
etſi verum eſt quod dicit S. *Petrus Chryſol. ſerm.128.de S.Apollinari*, non tam mortem,
quam fidem, & deuotionem, martyrem
facere, quis ex martyribus, Chriſto Domi-
no excepto, poterit deuotioni Mariæ, eiuſq;
fidei comparari? Concludo cum verbis D.
Hieron.in ſermone de aſſumptione tranſcriptis à D.Tho. 2.2. q. 124. ar.4. argum.1. videlicet
rectè dixerim, quod Dei Genitrix Virgo, &
martyr fuit, quamuis in pace vitā finiuerit.

Agitur de effectibus martyrij, quo tempore ſuum ſortiatur effectum, & an ſit in præcepto?

SVMMARIVM.

1 *Martyrium paſſum cum conditionibus vt ſupra, cauſat gratiam, omniſque culpæ, & pœnæ remiſſionem, eſt maioris meriti, quā baptiſmus, n. 2. Si ſumatur cum aliqua culpa veniali, licet per eam non impediatur gratia ſanctificans, remanet tamen exoluenda pœna in purgatorio propter illam ad ſimilitudinem baptiſmi adultorū, ſed quomodo tollatur quoad culpam poſt mortem, n.3. Confert gratiam ex opere operato ad inſtar ſacramentorum, licet ſacramentum non ſit, n.4.*

5 *Laureola martyris eſt præmium accidentale conſiſtens in quodam gaudio accidentali, vulnerumque ſplendore pro Chriſto receptorum.*

6 *Martyrij palma acquiritur in inſtanti antecedenti inſtans mortis, vel cum recipitur vulnus omninò lethale.*

7 *Martyrium non cadit ſub præcepto abſolutè, ſed in animi præparatione.*

8 *Præceptum Domini de præbendo alteram maxillam*

xillam percutienti vnam quomodo intelligatur?

9 *Bonorum propriorum potius eſt ſufferenda iactura, quam mortaliter peccare, & hoc eſt in præcepto.*

10 *Martyrio ſe ſpontè offerre, infideleſque irritare ad ſe occidendum ſine aliqua cauſa obligante ex præcepto, vel ſaltem ex conſilio eſt mortale.*

11 *Martyrium ſuſtinens principaliter propter odium vitæ, & ſecundario ob Chriſti fidẽ committit mortale ſecundum Sanch. quod negatur per Authorem.*

12 *Occidens ſe ipſum, vel occidere tentans, an & quomodo puniendus ſit?*

13 *Martyrium quando ſit in præcepto, & quando in conſilio?*

Reſolutio IV.

1 AD primum dicitur, ſi martyrium ſu-
ſcipiatur cum cõditionibus in prio-
ri reſolut. recenſitis, duos parere effectus,
quorum primus eſt gratiæ, & remiſſionis
omnis culpæ,& pœnæ; Eccleſia enim à Spi-
ritu S.ducta colit, & veneratur martyres vti
Sanctos, quod tamen fieri non poſſet ſi in
2 illis ſupponeret culpam; Præterea commu-
niter anteponunt martyrium baptiſmo, vt
ſupra in introductione *n.6.* ſed iſte confert
gratiam, omniſque culpæ, & pœnæ remiſ-
ſionem, ergo à fortiori illud vti dignius, ſi
tamen martyrium ſuſciperetur cum aliqua
culpa veniali, licet iſta non impediat gratiã
ſanctificantem, non tamen remittitur, dum
actualiter voluntas illi inhæret, & conſe-
quenter remanet pœna pro illa in purgato-
rio luenda, vt in ſimili de baptiſmo adulti
cum veniali ſuſcepto dicitur *infra reſol.* 10.
n.9.& faciunt dicta per *D.Tho.p.3.q.87. ar.
1.ad* 2. reportata in priori *reſol. n.6. Henriq.
lib.2,c.26.n.4.et c.36.n.3.*verũ *Gregor.de Va-
lent.tom.3.in* 2.2. *tit.de martyr. diſp.*8. *q.*2.
*pun.*2. §. *quinto conſequitur*, dicit remitti
quoad culpã, ergo remanet ſoluenda pęna,
quam veriſimile eſt etiam Deum cõdonare
in remunerationem ſanguinis pro eo effuſi
3 Sed quatenus dicendũ eſſet non remitti
quoad culpã,quod verius puto,quia volũtas
actualiter illi inhęret,quod cõtingere poteſt
etiã in ſuſcipiente martyriũ,dubitari poſſet
quomodo illa culpa eſſet tollenda, dũ poſt
hanc vitam non erit contritio, quæ eſt actus
meritorius; ſiquidem tunc non erit meritũ,
neque demeritum, & ſecundum *Damaſc.
lib.2. de fide orthod. c.4.in fine.* hoc eſt homi-
nibus mors, quod Angelis fuit caſus, ergo
non remittitur in purgatorio veniale quoad
culpam,cui reſpõdet *D.Tho.in 4.diſt.21.q.1
ar.3.q.1.ad 4. & in corp.*quod poſt hanc vitã
non poteſt eſſe meritum reſpectu præmij
eſſentialis, ſed reſpectu alicuius accidenta-
lis poteſt eſſe quamdiu manet homo aliquo
modo in ſtatu viæ, & ideò in purgatorio
poteſt eſſe actus meritorius quantum ad re-
miſſionem culpæ venialis, quæ propterea
poſt hanc vitam dimittitur, ei, qui in gratia
decedit per ignem purgatorium, quia pœ-
na illa aliqualiter voluntaria virtute gratiæ
habebit vim expiandi culpam omnem,quæ
ſimul cum gratia ſtare poteſt; & vide infra
*reſol.*190.*n.* 3. vbi de hoc latius.
4 Verum gratia confertur per marty-
rium, non ſolum ex opere operantis, ſed
etiam ex opere operato ad ſacramentorum
ſimilitudinem, licet ſacramentum non ſit;ſi
enim illud patiuntur infantes, remittitur
eis peccatum originale, quod non poteſt
accidere ex ipſorum diſpoſitione, iudicio
carentium, & propterea ad conferendum
inhabilium, eò magis, quia ſine dubio in il-
la multitudine tot innocentium occiſorum
credendum eſt fuiſſe aliquos ex illis nondũ
circumciſos, vel quia nondum attigerant
octauum diem à natiuitate, ante quem non
circumcidebantur, vel quia erant filij Gen-
tilium, qui nec circumcidebantur: ſi ergo
infantes per martyrium iuſtificãtur ex ope-
re operato, conſequens eſt, vt etiam adulti,
cum iſtorum martyrium ſit melioris condi-
tionis; vti voluntarium, *Rich.in 4.diſt.4. ar.
2.q.3.in fin.Durand.ibid.q.8.n.14.Sot.lib.2. de
natura, & gratia cap.16. idemque ex D. Aug.
lib.13.de Ciuit. Dei cap.7. probat Valent.cit.§.
probatur primo, & iterum tom.4. diſp.4. qu.3.
pun.4.aſſert.4. verſic.etſi verò, Belarm.de ba-
ptiſm.cap.6.Suar.to.3.diſp.29. ſect.3.§.ex quo
Henriq.lib.2.cap.34.n.3.& cap.36.n.1. Bonac.
5 tom.1.diſp.2.q.1.pun.2. n.4.* Secundus effe-
ctus martyrij eſt conſequutio laureolæ,quæ
eſt quodam præmium accidentale cõſiſtens
in quibuſdam inſignibus,& ſplendore cica-
tricum,vulnerumque pro Deo receptorum,
& in quodam gaudio accidentali, *Sot. diſt.
49.q.5.ar.2.Henriq.cit.eod.n.3.Valent.vbi ſu-
pra dicto pun.2.in princip.* vbi dicit Theolo-
gos eam etiam appellare aureolam, ſicuti
eam vocat *Henriq.citat.* vnde ad aliud pro-

poſitum

poſitum dicit *Varr.3.de re ruſt.cap.9.* aureolum collum auri colorem refereus.

6 Ad ſecundum reſpondetur effectū martyrij conſequi martyrem in inſtanti antecedenti mortem, tum quia eo etiam tempore ineſt tolerantia mortis, & eſt in via omninò indefectibili à morte, & in illo inſtanti eſt toleratio mortis, vt in termino, in quo non inconuenit mereri, vt in termino, vt loquitur *Caiet.2.2.q.124.ar.4.ad 4.in fine.*ſed hoc diſplicet *Henriq.lib.2.cap.39. n.1.* quia eſſe ſimul in via, & in termino,& mereri in termino ſunt repugnantia in homine,licet non tam repugnantia in Angelo, & propterea dicendum eſt tunc recipi meritum martyrij, cum recipitur vulnus de ſe lethale, ratione cuius in cauſa efficaci dicitur mortuus, *vt ibid. lit.E.* nec obſtat poſſe per miraculum à morte liberari, & poſtea peccare, vt dicit *Coninc.q.66. dub.9. n.159.* quia hoc verum non eſt,dum remanet confirmatus in gratia, vt dictum eſt in *reſol.antecedēti*,& tradit idem *Henriq. cit.n.3.* hæcque videtur ſententia *D.Tho.dicto ar.4.ad 4.*ſequitur *ex Vega in Trid.lib.6.Suar.Leſſio, & aliis, Bonac.de ſacram. in genere diſp.2. q.2. pun.3. n.1.& ſeq.*

7 Ad vltimum reſpondet *D.Tho.in quodlib. 4.ar.20. in cor.* quod aliquid cadit ſub præcepto dupliciter, vno modo abſolutè, alio modo ſecūdum animi præparationem, quia enim præceptum importat rationem debiti, illud abſolutè cadit ſub præcepto, quod eſt debitum propter aliquod præexiſtens, ſicut præceptum de honoratione parentum, vel de amando Deum, ſed quandoque contingit, quod id, quod facit aliquod eſſe debitum, nondum præceſſit, ſed poteſt occurrere; vnde hoc cadit ſub ptæcepto, non abſolutè, ſed ſecundum præparationem animi,ità ſcilicet vt homo habeat animum paratum ad faciendum illud, quod debitum redditur ex aliqua cauſa: & hoc modo ex-
8 ponit *Auguſt.* illa Domini præcepta, quæ ponuntur *Matth.5.* Si quis percuſſerit te in vnam maxillam, præbe ei & aliam, quia ſcilicet ſi opus eſſet, & hoc exigeret ſalus aliorum, homo debet eſſe paratus ad hoc faciendum; & per hunc modum ſuſtinere martyrium propter Chriſtū cadit ſub præcepto, quia ſcilicet homo debet habere animum paratum, & prius permittere ſe occidi, quam Chriſtum negare, vel mortaliter peccare, & ſic etiam relinquere bona pro-
9 pria, cadit ſub præcepto, quia debet eſſe paratus animus Chriſtiani, magis ſuſtinere rapinam bonorum ſuorum,quam Chriſtum negare, vel mortaliter peccare: hæc ille, qui idem dicit *2.2. q.124.art.1.ad 3.& ar. 3. ad 1.*

Vnde ſecundum *D.Tho.* martyrium non cadit ſub præcepto abſolutè, ſed ſecundum præparationem animi, ideſt vt homo ita ſit affectus ad fidem, vt mortem pateretur ſi occaſio ſe offerret, potius quam ab illa diſcedere;ita *Henriq. lib.2.cap.39.n.4.ad finem*, & ante eum *Nauarr.in manuali cap.11. n.4.* vbi ex contrario addit mortaliter peccare
10 illum, qui ſe martyrio temerè offert, ipſoſque infideles irritat, occaſionemque illis ſuggerit ad eum occidendum ſine aliqua cauſa, quæ ex vi præcepti, vel conſilij ad ipſum obliget,ea ratione, quia hoc eſſet tētare Deum, quod eſt mortale ſecundū omnes apud *Bonac. in primo Decalogi præcepto tom.2.diſp.3.q.9.pun.vnico n.1.*

Addit *Sanch.in ſumma lib.2.cap.34. n.15.* poſt admiſſa prædicta, quod ſi quis ſubiret
11 martyrium principaliter propter vitę odiū, ſecundario pro Chriſto peccaret mortaliter, & citat *Sylu. v. martyrium in fine*, qui non loquitur quando quis occiditur à Tyranno, ſed quando ſponte ſe occidit pro Chriſto eo quod vitam habeat exoſam, de quo non dubitatur, quia nemo eſt dominus membrorum ſuorum, *l. liber homo, ff. ad l. Aquil.*& propterea nō puto procedere hanc extenſionem, quia ſi quis recitat officium diuinum, vel miſſam audit, aut votum implet, ſeu quæcumque alia opera de præcepto peragit ad alium finem, & cum intentione non ſatisfaciendi,non ſolum ſatisfacit præceptis, & voto, ſi poſtea mutauerit voluntatē, ſed etiam ſi nullatenus mutauerit, nec aliud opus egerit, quia iam expleuit opus debitum, *Henriq.lib.9.cap.15.n.9. Valent.tom.3. diſp. 6. q.2. pun. 10. in fine, Vaſq. opuſc.de benef.cap.4.§.1. dub.7. n. 114. Regin. lib.18.n.150.Molfeſ.in ſumma.tom.1. tract.5. cap.2.n.40.& 52. Filliuc.tom.1.tract.23. cap. 8.q.1.n.151.* Imò ipſe idem *Sanch.in ſummā tom.1.lib.1.cap.13. à n.16. vſque ad finem*: ergo à fortiori non ſolum non peccabit, ſed erit verus martyr, qui licet principaliter ob odium vitæ ſe obtulerit martyrio, ſecundario tamen ob Chriſti fidem, vel aliam virtutem chriſtianam illud ſuſtinuerit.

Adde *tex.in l.omne delictum, §.qui ſe vul-*

nera-

neraucrit, ff. de re milit. cuius verba ſunt, videlicet: Qui ſe vulnerauerit, vel aliàs mortem ſibi conſciuerit Imperator Hadrianus reſcripſit, vt ſi impatientia doloris, aut tœdio vitæ, aut morbo, aut furore, aut pudore mori maluerit, nō animaduertatur in eū, ſed ignominia remmittatur, ſi nihil tale prætendat capite puniatur, idem legitur in *l. 3. §. ſi quis autem vitæ tædio, ff. de bonis eorum, qui ante ſentent.* vbi quando quis manus ſibi intulit ex tœdio vitæ, vel impatientia doloris, ſed non compleuit delictum, non punitur, etſi mortem ſibi intulit ex cauſis prædictis, bona ſua, quæ aliàs eſſent applicanda fiſco, non applicantur; ergo dum leges humanæ parcunt prædictis, multò magis credendum eſt parcere diuinas, cum mitiùs agatur cum Deo, quàm cum homine, *Extrau. vnica de*
13 *Iudæis, l. celſus, ff. de arbitr.* Eſt autem martyrium ſolum in conſilio, quando ex eo nihil amplius quam Dei gloria, vel ſidei exaltatio reſultat, vt ex mente eiuſdem D. Sancti tradit *Nauar. cit.* quod ſi aliqui martyres ſpontè ſe in ignem conijciere, vt S. Apollonia, & alij, aliud mortis genus ſibi intulerunt, hoc abſque dubio ex particulari Spiritus S. impulſu factum eſſe dicunt communiter DD. apud *Leſſ. lib. 3. cap. 1. dub. 2. n. 15.* quando autem ſit in præcepto dictum eſt ſupra *n. 8.*

Quid ſit Baptiſmus fluminis, quo tempore fuerit inſtitutus, & quando cæperit obligare, an ſit neceſſarius neceſſitate Sacramenti in re, vel in voto, vel de neceſſitate præcepti, & tandem num qui reperiuntur in partibus remotis cum inuincibili ignorantia baptiſmi, & diuinæ legis ſaluari poſſint?

SVMMARIVM.

1 *Baptiſmi diffinitio traditur, quæ continet omnes quatuor cauſas, efficientem ſcilicet, materialem, formalem, & finalem. n. 2.*

3 *Baptiſmus facit baptizatum filium Dei adoptiuum, fuit inſtitutus tempore quo Chriſtus fuit baptizatus in Iordane à Ioanne, ſed non obligauit vſque ad reſurrectionē eius, quando fuit publicatus, num. 4. Eius forma, & materia fuerunt indicatæ tēpore quo Chriſtus fuit baptizatus. n. 5. Fuit ante paſſionem inſtitutus, ſed non poſitus ſub præcepto, niſi poſt paſſionem, & reſurrectionem.*

7 *Apoſtoli fuerunt baptizati ante paſſionem Domini.*

8 *Maria Virgo fuit baptizata à Chriſto proprijs manibus ante ſuam paſſionem, & ante Apoſtolos, verum non recepit primam gratiam, in qua erat anteà confirmata, ſed augmentum eius.*

9 *Neceſſarium neceſſitate ſacramenti, vel eſt neceſſarium in re, vel in voto.*

10 *Contritionis actus includit ſacramentum baptiſmi in voto.*

11 *Baptiſmus eſt neceſſarius neceſſitate ſacramenti in re, vel in voto, ſufficit ad ſalutem in voto, ſi mors interueniat, ſed ſi periculum euaſerit, neceſſarius eſt baptiſmus in re, n. 12.*

13 *Baptiſmus infantium non debet differri, ſed quamprimum fieri, licet aliqui velint poſſe protelari vſque ad menſem. Adultorum eſt differendus ex cauſis vt infra, niſi videantur perfectè in fide inſtructi, aut periculum interuenerit mortis, obſidionis, perſequutionis, vel naufragij, n. 14. & 15. Non obligat infideles, ſi de eo nullam notitiam habuerunt. n. 16.*

17 *Infideles infidelitatis contrariæ nullo modo poſſunt ſaluari ſine baptiſmo in re, vel in voto, ſecùs infideles infidelitatis negatiuæ, qui ſi non ſaluantur, eſt propter alia peccata actualia, non per originale. Infidelitatis negatiuæ, ſi viuerent ſecundum legem naturæ iuxta D. Tho. ſaluarentur, quia per talem infidelitatem non corrumpitur ratio naturalis, n. 18. 19. & 21.*

20 *Salus æterna nulli accidit extra Eccleſiam.*

Reſolutio V.

BAptiſmum dictū eſt in principio huius tract. vnum eſſe in ſubſtantia, licet metaphoricè dicatur triplex, fluminis ſcilicet, flaminis, & ſanguinis, de hoc dictum eſt in *reſ. priori, & antepriori, de flaminis agitur infrà v. Contritio,* hic reſtat agendum de fluminis, qui à *D. Tho. p. 3. q. 66. ar. 1. cor.* ita de-
1 finitur *ex Magiſtro ſentent. in 4. diſt. 4.* Eſt ablutio corporis exterior, facta ſub forma præſcripta verborum, quæ definitio licet explicitè non includat niſi cauſam materialem,

lem, & formalem; implicitè tamen ſub ea
continentur, efficiens, & finalis, propterea.
Cathechiſ.Roman. *p. 2. hoc tit. n. 5. ex Io. in*
Euang.cap.1.n.13. eſt ſacramentum regene-
rationis per aquam in verbo, quam defini-
tionem comprobat *Belarm.ſub eod. tit. lib.2.*
diſt.4.n.2. aptioremque alijs appellat, tum
quia conſtat ex genere,& differentia, tum
2 quia continet cauſas prædictas, efficiens
enim ſubintelligitur, dum ſcitum eſt omnia
ſacramenta fuiſſe à Chriſto inſtituta, *Trid.*
ſeſſ.7.de ſacram. can.1. Materialis exprimi-
tur per ly, per aquam, formalis per ly, in
verbo, & finalis per ly, regenerationis,quia
per baptiſmum homo ſpiritualiter renaſci-
3 tur ex aqua, & Spiritu S. & fit filius Dei
adoptiuus, vt in *eod.cap.1.*ibi,Dedit eis po-
teſtatem filios Dei fieri, *Nauar. in manuali*
cap.22.n.5.Henriq.l.2.cap.1 n.9. vbi alij.

4 Ad ſecundum reſpondet *D.Tho. cit.ar.2.*
in cor. videlicet, Sacramenta ex ſui inſtitu-
tione habent quod conferant gratiam;vnde
tunc videtur aliquod ſacramentum inſtitui;
quando accipit virtutem producendi ſuum
effectum; hanc autem virtutẽ accepit bap-
tiſmus, quando Chriſtus eſt baptizatus,
vnde tunc verè baptiſmus fuit quantum ad
ipſum ſacramentum, ſed neceſſitas vtendi
hoc ſacramẽto indicta fuit hominibus poſt
paſſionem, & reſurrectionem, tum quia in
paſſione Chriſti terminata ſunt figuralia
ſacramenta, quibus ſuccedunt baptiſmus,
& alia ſacramenta nouæ legis, tum etiam
quia per baptiſmum configuratur homo
paſſioni,& reſurrectioni Chriſti,inquantum
moritur peccato, & incipit nouam iuſtitiæ
vitam, & ideò oportuit Chriſtum prius pa-
ti, & reſurgere, quam hominibus indicere-
tur neceſſitas ſe configurandi morti, & re-
ſurrectioni eius; hęc ille, cui concordant
Cathechiſ.cit.n.20.& 21. Belarm.vbi ſup. cap.
3.n.1.& omnes.

5 Fuit ergo inſtitutus baptiſmus quando
Chriſtus fuit baptizatus in Iordane à Ioan-
ne, cuius hiſtoria legitur apud *Matth.cap.3.*
in fine, ibi, Baptizatus autem Ieſus confe-
ſtim aſcendit de aqua, & ecce aperti ſunt
ei cæli,& vidit ſpiritum Dei deſcendentem
ſicut columbam, & venientem ſuper ſe, &
ecce vox de cælis dicens,Hic eſt filius meus
dilectus,&c.ex quibus rectè obſeruãt *Suar.*
tom.3.diſp.19.ſect.2.Vaſq.3.p.diſp.140. cap.6
n.38.Henriq.lib.1.cap.2.n.2. ex Caiet. & alijs,
Regin.lib.27. n.7. tunc fuiſſe indicatam ma-
teriam baptiſmi, quæ eſt aqua, & formam,
quæ eſt inuocatio Sanctiſſimæ Trinitatis;
nam perſona Patris indicata fuit in voce
eiuſdem Patris, perſona Filij manifeſtata
fuit in illis verbis, hic eſt filius meus dile-
ctus, & perſona Spiritus S. per ſpeciem, &
figuram columbæ, per cuius deſcenſum,
cælorumq; aperitionem demonſtratus fuit
effectus baptiſmi.

Sed in contrarium opponitur ex *eodem*
*Matth.cap. fin.*quod Chriſtus dixit Apoſto-
lis poſt paſſionem, & reſurrectionem, Eun-
tes docete omnes gentes, baptizantes eos
in nomine Patris, &c. ergo videtur poſt
paſſionem, & reſurrectionem Chriſti fuiſſe
baptiſmum inſtitutum, cui reſpondet idem
Sanctus cit. Ad 2. quod homines non de-
bebant multiplicibus figuris arctari per
Chriſtum, qui venerat ſua veritate figuras
6 impletas auferre, & ideò ante paſſionem
ſuam baptiſmum inſtitutum non poſuit ſub
præcepto, ſed voluit ad eius exercitium
homines aſſuefieri, & præcipuè in populo
Iudæorum, apud quem omnia facta figura-
lia erant,vt Auguſtinus dicit contra Fauſtũ,
poſt paſſionem verò, & reſurrectionem non
ſolum Iudæis, ſed etiam Gentilibus ſub
præcepto neceſſitatem baptiſmi impoſuit,
dicens, euntes docete omnes gentes, & ſic
per illa verba non fuiſſe tunc inſtitutum
baptiſmum, qui anteà erat, ſed ordinatam
eius prædicationem, *Henriq.lib.2.cap.2.* vbi
communis ſchola,ad idem *Bonac.diſp.2.q.2.*
pun.1.n.3. tom.1. vbi dicit inſtitutionem ce-
ptam fuiſſe in Iordane, quando Chriſtus
fuit baptizatus, completam poſt reſurre-
ctionem quando protulit prædicta verba.

7 Apoſtoli tamen fuerunt baptizati ante
paſſionem Domini, quia non eſt veriſimile
eos communicaſſe in vltima cœna ſine præ-
uio baptiſmo, vt dicit *Auguſtin. lib. de orig.*
animæ cap.9.& epiſt. 108. & 163. Sicuti nec
eſt veriſimile ordinaſſe eos Sacerdotes cũ
poteſtate conficiendi corpus ſuum, quam
in dicta cœna illis tribuit, iuxta declara-
tionem *Trid. ſeſſ.22.cap.1.tit.de ſacrif.miſſæ*,
niſi iam fuiſſent baptizati, cum ſcitum ſit
baptiſmum eſſe omnium ianuam ſacramen-
torum, ex quibus rectè infert *Euthymius in*
8 *Io.cap. 3.* Chriſtum ante Apoſtolos bapti-
zaſſe Virginem ſuam Matrem proprijs ma-
nibus; conueniens enim erat præcedentiam
in omnibus matri tribuere, verum non po-
tuit iſta Sanctiſſima Virgo habere primam

gra-

Digitized by Google

gratiam, quæ confertur omnibus per ba-
ptiſmum, cum ante ortum, & conceptionē
ſuam libera fuerit ab originali peccato, &
confirmata in gratia, qua de cauſa recepit
per baptiſmum augmentum gratiæ, vt rectè
docet *Suar.to. 3. diſp.10. ſect.1. §. dico tertio
circa finem, & diſp.14. ſect.1.poſt initium.*

Ad tertium quando aliquid ſit neceſſa-
rium neceſſitate ſacramenti, ſeu medij, vel
neceſſitate præcepti dicitur infra *reſolut.* 41.
*n.*1.quos terminos explicat etiam *Belarm.
lib.2.diſt.3.cap.3.n.3.de ſacram.in genere*: Ad-
9 do nunc illud, quod eſt neceſſarium neceſ-
ſitate ſacramenti, ſeu medij, quod idem eſt,
vel eſſe neceſſarium in re, vel in voto, in re
dicitur quando quis realiter ſuſcipit ſacra-
mentum, in voto quando non poteſt actua-
liter illud ſuſcipere ex defectu miniſtri, vel
materiæ, aut alterius cauſæ, & elicit actum
10 contritionis, quia iſta includit propoſitum
vitandi omnia peccata, Deique legem ſer-
uandi, ac etiam deſiderium ſuſcipiendi ſa-
cramentum in re, quod tamen non poteſt
ex cauſis prædictis, vt infra latè *v.contritio*,
& explicat *idem Bonac.cit.pun.*2.*n.*1:

11 Quibus præmiſſis reſpondetur baptiſmū
eſſe neceſſarium neceſſitate ſacramenti in
re, vel in voto, vt expreſſit Chriſtus Domi-
nus apud *Io. cap.* 3. ibi, Niſi quis renatus
fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non pote-
rit introire in regnum Dei, *c.3. de baptiſmo,
& Trid. ſeſſ.7.can.5.eod.tit.*eſt ergo de fide,
omneſque in hoc conſentiunt, vt eſt videre
apud *Tolet.lib.2.cap.21.n.1.Regin.lib.27.n.3.*
alios ad nauſeam vſque habes apud eūdem
Bonac.n.3. nullumque ſine illo ſaluari poſſe
docuit etiam *D.Tho.p.3.q.68. ar.*1.à prædi-
ctis non cit. vbi loquitur de baptiſmo in re,
& *ar.*2.de baptiſmo in voto, quem exem-
12 plificat idem S.in Cathecumenis, qui defi-
ciente commoditate baptizandi, ſaluantur
propter deſiderium baptiſmi; tenentur ta-
men & iſti, & omnes huiuſmodi data op-
portunitate recipere baptiſmum in re, aliàs
ſi eam habuiſſent, & illum non ſuſcepiſſent,
nequidem ſalui fierent, niſi denuò contere-
rentur cum iterato propoſito baptizandi in
re, *idem Sanct.ar.3.in cor.circa fin. Gregor. de
Valent.tom.4.diſp.4. q.3. pun.4. Henriq. lib.2.
cap.4.Regin cit.n.8.& 9.* vbi etiam rectè do-
cuerunt votum debere eſſe explicitum in
habentibus notitiam baptiſmi, in alijs ſuffi-
cere implicitum.

13 Hinc aduertit idem S.*vbi ſupra ar.3. in
cor.*non debere in pueris differri baptiſmum
propter periculum mortis, dum non poteſt
eis alio remedio ſubueniri, quia non expe-
ctatur maior inſtructio, aut plenior conuer-
ſio, & propterea DD. communiter apud
*Dian.p.3.tract.4.reſol.8.*dicunt eſſe illis à pa-
rentibus procurandum quamprimum; ſed
deſcendendo ad particulare *Sotus in 4. diſt.
5.q.vnica ar. 3.* ſic affatur: Cum puer ſta-
tim baptizari iubetur, non intelligitur eodē
natiuitatis die, aut tertio, aut quarto, ſed
quādo poteſt ad Eccleſiam portari, & mer-
gi, quod eſt octauo die, vt moris eſt, vel 10.
vel 12. licet alij apud eundem *Dian. p. 9.
tract.6. reſol.1. & 2.* eum differri poſſe vo-
luerint vſque ad menſem; in Diœceſi verò
Panormitana tenentur parentes ſub pœna
excommunicationis ante nonum diem bap-
tizare infantes, vt refert idem *P.ibid.* Adul-
14 tis autem dicit S. *cit.* eſſe differendum vſq;
ad aliquod certum tempus propter cautelā
Eccleſiæ, ne decipiatur, ſacramentum fictè
accedentibus conferendo, iuxtà illud *Io.
epiſt.1.cap.4.in princip.* Chariſſimi nolite om-
ni ſpiritui credere, ſed probate ſpiritus, ſi
ex Deo ſint; quæ quidem probatio ſumitur
de accedentibus ad baptiſmum, quādo per
aliquod ſpatium eorum fides, & mores e-
xaminantur.

Quod eſt etiam neceſſarium ad vtilitatē
eorum, qui baptizantur ad hoc, vt plenè
inſtruantur in fide, & exerceantur in illis,
quæ pertinent ad vitam Chriſtianam, & ad
15 reuerentiam ſacramenti, ſi tamen viſi fue-
rint perfectè inſtructi, vel grauis infirmitas
ſuperuenerit, vel obſidionis, perſequutio-
nis, vel naufragij neceſſitate vrgeantur, om-
ni tempore baptizari debent iuxta Leonis
Papæ ſententiam *in c. ſi qui neceſſitate de con-
ſecr.diſt.*4. aliàs ait S.peccant, ſi vltra tem-
pus ab Eccleſia inſtitutum baptiſmum ſu-
ſcipere differant, niſi ex cauſa neceſſaria,
Prælatorumque licentia.

Ad vltimum reſpondet *Berarduc.* aliàs
16 ſumma corona *p.4.de baptiſmo n.43.* videli-
cet videtur non teneri ad præceptum bap-
tiſmi, dicit enim *Paul.ad Rom.*10.quomodò
credent, niſi audiant, quomodo audient ſi-
ne prædicante? etſi diceretur, quod Apo-
ſtoli per omnes mundi partes Euangelium
ſeminauerunt, dico etſi culpabiles fuerint,
qui in obliuionem legem Chriſti tradide-
rint, tamen qui per tot annos de tali lege
in obliuionem tradita, cognitionem non

habent,excuſantur, ac ſi nũquam illis talis lex promulgata fuiſſet, & quia lex non obligat niſi promulgata fuerit,& quę promulgata eſt niſi in notitiam venerit, ſequitur quod iſti non teneantur præcepto baptiſmi, dummodò illam ſine culpa ignorauerint,
17 ad hoc dicit *D. Tho.* quod duplex eſt infidelitas, vna negatiua, altera contraria, hæc eſt quando habetur notitia de fide, ſed ei contradicitur, vt accidit Turcis, & Saracenis, quæ non excuſat: negatiua eſt quando de fide notitia nulla habetur, vt in caſu, & iſta non eſt culpabilis, quod ſi tales infideles non ſaluantur, eſt propter alia peccata, quæ committunt, ſed eſto quod aliquis viueret ſecundum legem naturæ ſine aliquo mortali,an ſaluaretur ſine baptiſmo? dicunt aliqui quod damnaretur propter peccatum originale,nam poſt promulgationem Euangelij non remanet aliud remedium contra originale, niſi quod dictum eſt. hucuſque Summa Corona.

Verùm melius dicendum cum eodem *D.Tho.2.2.q.10. ar.1.* quod qui viueret ſecundum legem naturæ, ſupponendum eſt
18 ſe conuerſurum ad Deum per aliquod auxilium ſpeciale, ſine quo nemo ſe conuertere poteſt,iuxta illud, conuerte me Domine, & conuertar; nam per negatiuam infidelitatem non corrumpitur ratio naturalis, vt homo non poſſit ſe conuertere ad Deum, verumque, & quod in ſe bonum eſt cognoſcere, vnde Deus,qui diues eſt in omnibus oſtenderet ei modum, quo ſaluari poſſet,vt de Cornelio legitur *act. apoſt.*10. & de Eunucho baptizato à Philippo *cap.*8.

19 Qibus videntur concordare quæ leguntur apud S.Birgittam *lib.6.reuel.cap.*116 videlicet, verumtamen homini tendenti ad æternam vitam, neceſſaria ſunt mandata, quia ſine illis ſaluari non poteſt homo, dũmodò tempus, & copiam habeat inſtruētis &c. *Nauar.in ſumma cap.*11.*n.*21. *ex eod. D. Tho.cit.ar.*1. dicit, quod infidelis negatiuè, qualis eſt omnis, qui non credit, eo quod non eſt ſibi ſatis notificata fides, licet non peccet non credendo, nec ob hoc damnetur, damnabitur tamen propter alia peccata,vt voluit etiam *Tolet.lib.4.n.1.& 2.Bonac. tom.1.diſp.2.q.2. pun.2. n.15. cum recentiorib.* dicit tales infideles ſaluandos eſſe ſi naturæ legem ſeruauerint, quia credibile eſt Deum ſeruanti legem naturæ daturum lumen, & ſpeciale auxilium, quo ſe valeant ad ipſum conuertere. Adde quod dicitur apud relatam S. Birgittam ibi, & ideò qui voluerit venire ad me, non habet ſollicitari de ignorantia legis, dummodò vti voluerit conſcientia ſua, quæ dicit hoc velle pati, quod facit alteri.

Verùm *in c.firmiter de ſumma Trinit.& fide catholica §.vna verò,iuncto c. quoniam ve-*
20 *tuſto 24. q.* 1. apertè dicitur quod nullus omninò extra Eccleſiam ſaluatur, niſi diſtinguendo cum prædictis,intelligamus relata iura loqui de ijs, qui notitiam habuerunt de fide Eccleſiæ, eamque recipere noluerunt, vt de Turcis, & Saracenis dictum eſt, vel intelligendo ea ſecundum litteram,
21 dicamus & melius ſeruantes legem naturę habituros à Chriſto lumen, quo medio ſuſcepturos baptiſmum ſaltem in voto per contritionem, & ſic intra Eccleſiam obituros, & ſaluandos, iuxta relatam doctrinam *D.Thomæ.*

Quæritur de materia remota, & proxima Baptiſmi, cuius quæſiti occaſione alia ad materiam attinentia reſoluuntur.

SVMMARIVM.

1 *Materia remota baptiſmi eſt qualibet aqua naturalis, dummodò non ſoluatur ſpecies aquæ, etiamſi eſſet ex luto, niue, vel glacie liquefactis in manu baptizantis, in caſu tamen neceſſitatis.*

2 *Lixiuum, brodium carnium, piſcium, vel herbarum, & decoctionum Aromatariorum ſunt materia ſufficiens baptiſmi in neceſſitate,extra quam, licet ſi verus baptiſmus, peccat tamen grauiter baptizans in iſtis,n.3.*

4 *Baptiſmus in vino, cereuiſia, lacte,vel in quibuſcumque liquoribus herbarum, florum, aut arborum, vel à vitibus manantibus, ſeu in ſudore, ſputo, vrina, vel lacrymis eſt inualidus,etiam in neceſſitate, peccatq; mortaliter in his baptizans. Factus cum materia dubia in caſu neceſſitatis, eſt repetendus ſub cõditione, euaſo periculo,n.5 In igne commemoratus apud Matth. c.3. qualis ſit,& quomodo intelligatur? n.6.*

7 *Ignis aliquando accipitur in ſacra pagina pro tribulatione.*

8 *Materia proxima baptiſmi eſt ablutio, & hæc eſt*

eſt contactus ſucceſſiuus, quo aqua abluit corpus, fitq; tripliciter, ſiue tamen vno, vel alijs modis baptizetur, debet ſimul forma, & materia applicari, ſed quid ſi parua morula inter ablutionem, & formæ prolationem interuenerit, n.9.

10 *Baptiſmus poteſt fieri vnica ablutione, omiſſa trina, niſi aliter ſit intentio baptizantis, ſed regulariter eſt ſeruandus Eccleſiæ ritus, aliàs peccatum committitur. Eſt regulariter faciendus in capite, ſed non requiritur vt ſordes capitis auferantur, quia per eum mundatur anima non corpus, n.11. Poteſt in caſu neceſſitatis perfici etiam cum vna gutta aquæ fluentis per aliquam partem corporis ſecundum aliquos n.12. In veſtibus, aut pileo, capillis, vel in ſecundina infantis, aut in corio, intra quem incluſus immergatur, ſi in caſu neceſſitatis non poſſit in alia parte fieri, veriſimile eſt quod valeat, ſed repetendus eſt ſub conditione periculo tranſacto, n.13. In pede, vel digito, vel alia parte corporis capite excepto, ſi fuerit factus tempore neceſſitatis, tutiùs eſt euaſo periculo repeti ſub conditione, licet aliqui negent, quia anima eſt in qualibet parte corporis, ſed nequit fieri in vtero matris, mortua tamen, viua prole poteſt ſecari, extrahi puer, & baptizari, n. 14. & 15. Non eſſe validum ſi infans proyciatur in flumen, vel puteum, aut locum ſimilem etiam intentione, & forma interuenientibus dicunt aliqui, quod author negat, n. 16. & 17.*

18 *Mulieris prægnantis ad mortem damnatæ, vel torqueri ordinatæ, eſt differenda executio ſententiæ, primo caſu vſque ad partum editum, ſecundo ad quadrageſimum diem poſt partum.*

19 *Anima præfertur innumerabilibus corporibus.*

Reſolutio V I.

MAteria remota baptiſmi eſt aqua ve-
1 ra, & naturalis, ex *Trid. ſeſſ.7. can.2 hoc tit. D.Tho.p.3.q.66.ar.4 cor.* ibi, eſt quælibet aqua naturalis qualitercumque tranſmutata, dummodò non ſoluatur ſpecies aquæ, ſi verò ſoluatur ſpecies aquæ non poteſt fieri baptiſmus, idem legitur in *Catechiſ. hoc tit. p.2. n.2.* eſſe ſcilicet omne naturalis aquæ genus, ſiue maris ſit, ſiue fluuij, ſiue paludis, ſiue putei, aut fontis, quæ verba recitat *Belarm. lib.2. diſt.1. cap.2. n.12 eod. tit.* idem de aqua ex niue liquefacta, nō autem in niue propria, vel glacie, quæ abluere non poſſunt, *ex eod. D.Tho Tabiena, Tolet. ſumma corona,* & alijs ſcribit *Bonac. tom. 1. diſp.2.q.2.n.5. pun.3.* quod ſi glacies, vel nix reſoluerentur in manibus baptizantis ante ablutionem eſſet materia ſufficiens, vt rectè docent alij apud *Dian. p. 5. tract. 3. reſol.2.*

2 Conſiſtit etiam baptiſmus in lixiuio, brodio carnium, vel piſcium, quando non eſt notabilis mixtio, vt aqua non ſit, ità etiam in aqua expreſſa à luto, quamuis cum terra, & ſimiliter in aqua ſulphurea, *Tolet. lib. 2. cap.18.n.3.* idem de brodio leguminum, quando non eſt congelatum, ſeu mutatum in aliam ſpeciem, & fortiùs de brodio herbarum, & decoctionibus aromarariorum DD. apud *Dian. p.5. tract.3. reſol.1.* qui tamen omnes hoc didicerunt à *D.Tho. vbi ſupra ad* 2. licet ab eis non citato, qui ſic loquitur.

Admixtio Chriſmatis nō ſoluit ſpeciem aquæ, ſicut nec etiam aqua decoctionis carnium, aut aliorum huiuſmodi, niſi fortè ſit facta tanta reſolutio corporum lixatorum in aqua, quod liquor plus habeat de aliena ſubſtantia, quam de aqua, quod ex ſpiſſitudine percipi poteſt; ſi tamen ex liquore ſic inſpiſſato exprimatur aqua ſubtilis, poteſt in ea fieri baptiſmus, ſicut & in aqua, quæ exprimitur ex luto, licet in luto baptiſmus fieri non poſſit, &c. quibus adde,
3 quod extra caſum neceſſitatis, quāuis baptiſmus modo prędicto eſſet verè baptiſmus, grauiter tamen baptizans peccaret, ſicuti etiam ſi in qualibet aqua naturali, ſed non benedicta, *Tolet. loco cit.* imò ſacrilegium committeret, iuxta *Henriq. Regin & alios apud Bonac. vbi ſupra,* eſſetque irregularis, ſi non ſacerdos baptizaret *ex c.1. de Cler. non ordin. miniſt.* ex quibus infert *Tolet. n.3.* quē ſequitur idem *Bonac. n.2.* vbi alij, non ſolum
4 peccare mortaliter, ſed inualidè baptizare quemcumque baptizantem etiam in caſu neceſſitatis cum vino, ceruiſia, lacte, vel in liquoribus herbarum, florum, aut arborum, vel à vitibus manantibus, quæ non ſunt aquæ naturales, vel in ſudore, ſputo, aut vrina, quæ ſunt excrementa, vel etiam in lacrymis.

Quam quidem doctrinam docuit etiam originaliter idem *S. ibid. ad* 5. ſequuntur alij

recentiores apud *Dia.p.5.tract.3.reſol.2.* de
ſputo tamen eſt tex. expreſsus *in cap.penult.
hoc tit.* & pro regula generali memoranda,
ſemper eſt doctrina ſupra cit. eiuſdem S.
quod qualitercumque tranſmutata ſit aqua
naturalis, ſufficiat in caſu neceſſitatis,dum-
5 modo non ſoluatur ſpecies aquæ, verùm
ſequuto baptiſmo cum tali materia dubia,
euaſoque periculo, erit repetendus ſub
ſcita conditione, ſi non es baptizatus, vel
baptizata ego te baptizo,*c.2.eod.tit.Sotus in
4.ſentent.diſt.3.q vnica ar.4.verſus finem,Co-
ninc.q.66.ar.4.dub.1. n.22. & 83. Regin. lib.
27.n.13.Dia.p.5.tract.3.reſol.1.*

Horum occaſione quæritur dum *Io. apud*
6 *Matth.* 3. prænuncians hunc baptiſmum di-
xit; ille vos baptizabit in Spiritu S. & igne,
num ſit etiam neceſſarius ignis, vel poſſit
fieri baptiſmus in igne ſolo, cui reſpondet
S.*cit.ar.3.*ad 1.quod illuminatio pertinet ad
ignem actiuè,ille autem qui baptizatur non
efficitur illuminans, ſed illuminatus per fi-
dem, quæ eſt ex auditu, vt dicitur ad *Rom.*
19. & ideò magis competit aqua baptiſmo,
quam ignis; quod autem dicitur baptiza-
bit vos in Spiritu S. & igne, poteſt per
ignem, vt *Hieron.* dicit intelligi Spiritus S.
qui ſuper diſcipulos in igneis linguis appa-
7 ruit, vt dicitur *act.*10. vel per ignem poteſt
intelligi tribulatio, vt *Chryſoſt.*dicit ſuper
Matth. quia tribulatio peccata purgat, &
concupiſcentiam diminuit, vel quia vt *Hi-
lar.*dicit ſuper eundem Matth.baptizatis in
Spiritu S. reliquum eſt conſummari igne
iudicij; quam doctrinam tranſcripſit eodem
modo *Bonac. vbi ſup. n.* 11. & citat *Suar. &
Henriq.* non autem *Sāct.*cuius eſt originali-
ter, quod ego non laudo, quia dandus eſt
honor, cui debetur, patet ergo ex prædictis
non eſſe neceſſarium ignem, nec in igne
poſse baptizari, tum quia fuit inſtitutus in
aqua tantum, vt dictum eſt, tum quia ſic
ſe habet immemorabilis Eccleſiæ conſue-
tudo.

Et ex his conſtat quæ ſit materia remota
8 baptiſmi, ſequitur vidēdum de proxima, &
hæc eſt ablutio, quæ eſt contactus ſucceſſi-
uus, quo aqua ſucceſſiuè contingit, ſeu ab-
luit corpus, quæ quidem ablutio,vel fit per
immerſionem, vel infuſionem,aut aſperſio-
nem, *Catechiſ.vbi ſup. n.*17. Immerſio dici-
tur, quando corpus baptizandi ponitur in
aqua, ſed ex aliquo vaſe proijcitur aqua
ſuper corpus,aſperſio verò eſt quædā aquæ
diſperſio ſuper multos baptizandos, *Belar-
min.lib.2.hoc tit.diſt.4.cap.3.n.3.*vbi addit in-
fuſionem eſse magis in vſu, ſicut etiam le-
gitur in *Catechiſ.ibid.*Sed tertius modus fuit
ſeruatus à D.Petro, qui vna die tres mille
homines ad fidem traduxit, vt legitur *Act.
Apoſt.cap.*2.quem tamen modum ait *D.Tho.
3.p.q.67.ar.6.ad* 2.non eſſe ſeruandum, niſi
quando immineret ruina, vel gladius, aut
aliud huiuſmodi,quod omninò moram non
pateretur, vt ſigillatim omnes baptizaren-
9 tur, quocumque tamen modo fiat, debet
aſperſio, vel immerſio, vel infuſio, & ver-
borum pronunciatio ſimul fieri, vt dicunt
omnes, & legitur in *Catechiſ. cit.n.*17. *& Be-
larm. vbi ſupra*; num autem poſſit aliqua
parua morula inter ablutionem, & formæ
prolationem interuenire tam in iſto, quam
in alijs ſacramentis vide infra *reſol.* 168.
*n.*1.

Licet autem ſi vnica ablutio non trina
10 fiat, ſufficiens ſit, niſi baptizans expreſsam
intentionem haberet non conficiendi ſacra-
mentum, niſi completa tertia ablutione
iuxta *D.Tho.Vaſq.Henriq. & alios apud Bo-
nac.tom.1.diſp.2.q.2. pun.3. n.30. & 31.* ſer-
uandum tamen eſse Eccleſiæ ritum dicunt
omnes, adeò quod grauiter peccaret Paro-
chus, qui eum prætermitteret, *Sotus diſt.* 5.
*ar.11.Valent. tom.4. diſp.4.q.1.pun.2. verſic.
11 ſecundo ſequitur*; ſed regulariter ablutio
debet fieri in capite, quia cum in ipſo vi-
geant omnes ſenſus, tum interiores, tum
exteriores, eſt potiſſima corporis pars, *D.
Tho.3.p.q.68. ar.11.ad vltimum,Catechiſ. cit.
n.19.& Belarm. vbi ſupra*; per quam tamen
ablutionem non requiritur, vt ſordes cor-
poris auferātur,& materialiter infans mun-
detur, quia ſacramentum baptiſmi non eſt
inſtitutum ad tollendas ſordes corporis,
ſed animæ, *Nugnus q.66.ar.4.in fine Cha-
mer. cap.2.dub.2.*

12 Dubitari modo contingit de quantitate
aquæ, quæ ſatis ſit ad baptiſmum,& *Bonac.
cit.n.19.ex Valent.Viuald.Poſſeu.* & alijs vult
neque tres guttas ſufficere, etiam in caſu
neceſſitatis, ſed contrarium rectius docent
*Vaſq.3.p.tom.2.diſp.245.cap.4.n.32. Henriq.
lib.2.cap.21.n.4.P.Dia.p.3.tract.4.reſol.*5 vbi
aſſerit verum fuiſse baptiſmum, quem
contulit quædam mulier infanti moribun-
do cum ſigno Crucis impreſso in fronte,di-
gito in aqua madefacto, & propterea ſe-
cundum iſtos ſufficit etiam vna gutta con-
tingens

tingens corpus, & ſucceſſiuè fluens per aliquam eius partem, vt clarius dicit idem *Dia. ex multis p. 5. tract. 3. reſol. 5.*

13 Iterum dubitatur an validus ſit baptiſmus ſi aqua tangat tantummodo veſtes, aut pileum, aut corium, intra quod infans incluſus immergatur in aquam, aut tangat capillos, vel pellem infantis, quæ dicitur ſecundina, & negatiuam ſequitur idem *Bonac. n. 21. & 22.* quam dicit eſſe communẽ, contrariam tamen de abluto in capillis docent *Soto in 4. diſt. 3. q. unica ar. 7. Henriq. lib. 2 cap. 7. n. 2.* vbi ait capillos eſse partem hominis ad ornamentum, & ex Ariſtot. viuere, & vegetari. Eodem modo de abluto in ſecundinis ſcribunt *Sylu. V. Baptiſmus 4. n. 2. & alij cum P. Dia. p. 5. tract. 3. reſol. 4. & reſol. 112.* negant tamen poſse validè baptizari in veſtibus, aut pileo, *Henriq. cit. cum Regin. lib. 27. n. 15. & alij*, de quo dubitari poſset in caſu neceſſitatis, quia aliàs videretur dicendum commemoratum baptiſmum à D. Petro ſupra *n. 8.* fuiſſe inualidum, cum veriſimiliter impoſſibile ſit aſpergendo tot millia hominum non fuiſse aliquos ex eis in prædictis tantum locis aſperſos, niſi dicas illos, ad quos aqua non peruenit profuiſse baptiſmum flaminis, ſed poſtea data opportunitate baptizatos fuiſſe baptiſmo fluminis vide *Mangrell. in addit. ad Bart. in l. ſcire debemus, verſic. tot ſunt, de verb. obligat.* & propterea arbitror nullo modo eſse in prædicto caſu omittendum baptiſmum in locis prædictis, ſi alio in loco, vel modo fieri non poſſet, quia melius eſt adhibere medium ſalutis incertum, quod fortaſsè proderit, quam nullum, vt ait *Præpoſ. p. 3. q. 66. art. 8. dub. 3. n. 90.*

14 In omnibus autem caſibus relatis, periculo mortis euaſo, repetendum eſse ſub conditione baptiſmum non dubitatur, etiãſi fuerit factus in pede, vel digito, excepto ſi fuerit in capite; tunc enim elapſa neceſsitate non eſt repetendus, *D. Tho. dicto ar. 11. ad vltimum*, Tabiena *v. baptiſmus 5. n. 5. Sylu. eod. 4. q. 2. Tolet. cit. n. 8. alijque multi apud eundem Bonac. n. 24. & apud Dia. p. 5. tract. 5. reſ. 11.* Verùm *Henriq. cit. & Vaſq. vbi ſup. n. 28.* aſſerunt validum eſſe baptiſmum, abluta quacumque parte corporis, ſiue manu, ſiue pede, vel alijs, & conſequenter non repetendum, quia anima rationalis eſt in qualibet parte corporis, ergo illa abluta, effectus baptiſmi, ſufficienter in anima recipitur, quæ opinio eſt valdè probabilis.

15 Item fuit dubitatum an in periculo mortis baptizari poſſit infans in vtero matris? cui reſpõdet idem *S. art. cit. in cor.* negatiuè, quia baptiſmus eſt ſpiritualis regeneratio, & cum non renaſcatur, niſi primo naſcatur, ſequitur non poſſe regenerari per baptiſmũ niſi primo exeundo de vtero naſcatur; ſic etiam quia non poteſt incluſus in vtero ablui, nec ad ſaluandam animam pueri poterit occidi mater, quia non ſunt facienda mala, vt inde eueniant bona, vt docet *Apoſtolus ad Rom. cap. 3.* benè verum eſt, quod mortua matre, adhuc viuente prole, aperiendum eſt corpus matris, vt infans baptizetur. iuxta documentum *S. cit. ad 3. Tolet. vbi ſup. n. 10. Vaſq. etiam cit. Regin. lib. 27. n. 16*
16 *& alij ſupra.* Quod ſi quis in eodem caſu neceſſitatis proijceret infantem in puteum, vel flumen proferendo verba formæ cum intentione baptizandi, non eſſe baptiſmum, dicit *Tabiena v. baptiſmus 5. n. 7. ex Petro de Vbald. in 4. diſt. 6. q. 1. ar. 2.* ea ratione, quia deeſt materia proxima, quæ eſt ablutio, putans requiri vt baptizans tangat abluendo infantem, cuius opinionis ſunt *Sotus, & alij apud Henriq. lib. 2. cap. 7. n. 3. Tolet. dicto lib. 2. cap. 18. nu. 9.* addens mortuo puero, baptizantem peccare mortaliter, eſſeque irregularem.

17 Sed contrariam ſententiam ego ſequor circa validitatem baptiſmi, niſi infans moriatur antequam perueniat ad aquam, quã docent *Suar. to. 3. diſp. 20. ſect. 3. §. vna tantũ, Valent. to. 4. diſp. 4. q. 1. pun. 2. verſic. ſeptimo ſequitur, Vaſq. cit. diſp. 145. cap. 3. num. 19. verſ. mihi vero, alijque apud Regin. ſupra n. 21 & 22. additio ad deciſ. Capp. Thol. 395. ex Ab. in c. pænult. hoc tit.* ratio eſt, quia dum concurrunt omnia requiſita, materia ſcilicet, forma, & intentio, nihil aliud requiritur pro validitate, nec eſt in conſideratione dictum Tabie. quod requiratur contactus baptizãtis, quia aliàs fuiſset inualidus baptiſmus factus à D. Petro ſup. relatus per aſperſionem, non negatur tamen baptizantem mortuo infante, vltra mortale commiſsum, eſſe irregularem, tenerique in foro exteriori de homicidio, vti verum homicidam, *ex l. 1. & l. nihil intereſt, ff. ad l. Cornel. de ſicar.* quia vt paulò ante diximus ex Apoſtolo, non ſunt facienda mala, vt inde eueniant bona.

18 Quod ſi mater grauida per iudicis ſententiam ad mortem damnetur, differendam

eſse

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

eſse exequutionem donec pariat ſtatutum fuit pet *l.Imperator,ff.de ſtatu homin.* proptetea teijeienda omninò eſt opinio *Bonac.to.1 diſp.2.q.2.pun.6.n.10.* qui ex *Fillinc.* falso putauit poſſe aperiri vterum matris viuentis, vt infans exttahatur, & baptizetur, ſi modo ex mortis matris dilatione damnum Reipublieæ immineret, talem enim barbariem nũquam vidi in Ttibunalibus Regni Neap. neque in alijs Chriſtiani Otbis audiui, aut legi, practicatam: imò ex contrario vidi mulierem tam in eaſu mortis, vt ſupra, quam ſi torquenda eſſet ad eruendam veritatem ex ore proprio, non ſolum differti tortutam, ſed etiam poſt partum expectari alios 40. dies, quia ſi ſtatim poſt partum torqueretur, mori poſſet, & iudex hoc ordine non ſeruato, puniendus eſſet, *l. prægnantis, ibique Gl. & Bart. ff.de pœnis, iuncta l.2.S. ſi non propter, ff.ſi quis caution.* Anima

19 enim mulieris, quæ periculo perditionis æternæ ex tam immani tormento ſubijceretur, innumerabilibus corpotibus præferenda eſt, vt doeet *Auguſt.in c. ſi habes circa fin. 24.q.3.ad idem Gl.in c.ille 22.q.5.*

Quæritur de forma baptiſmi, & alijs ad materiam.

SVMMARIVM.

1 *Baptiſmi forma commemoratur, quæ ſeruatur in Eccleſia Catholica, in qua ſi omittatur (in(Ego) Amen) non per hoc vitiatur baptiſmus, nec eſt mortale, ſecus de ſingulis alijs, & n.2.*

3 *Baptizare non poteſt quis ſe ipſum, ſed ſi ſe immergendo in aquam diceret, ego me baptizo &c. & moreretur, praua intentione baptizandi, ſaluaretur propter fidem ſacramenti n.4.*

5 *Baptizari non poteſt vnus à duobus, quorum alter eſſet mutus, alter ſine manibus, ſed an poſſit à duobus non mutis, neque manibus carentibus, ſed ſolum de iuriſdictione altercantibus? n.6.*

7 *Baptiſmus collatus alicui putato maſculo, qui erat fœmina, vel è contra, valet, ſed mutatur nomen, quod fieri poteſt etiam de cognomine, fraude ceſſante, n.11.*

8 *Argumentum valet de vno ſacramento ad aliud.*

9 *Character baptiſmi non cauſatur directè ex intentione baptizantis, ſed ex elemento materiali, exterius adhibito.*

10 *Matrimonium cauſatur directe ex conſenſu, quo deficiente nullum eſt.*

12 *Baptiſmus factus in nominibus Patris, & Filij, & Spiritus S. eſt inualidus, ſecus ſi diceretur in nomine Patris, in nomine Filij, & in nomine Spiritus S. Sed ſub hac forma, ego te baptizo cum Patre, cum Filio, & cum Spiritu S. eſt inualidus.*

Reſolutio VII.

1 BAptiſmi formam doeuit nos Chriſtus per Apoſtolos, quæ legitur apud *Matth.cap.28.in fine*, ibi, Baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus S. ſicut etiam Pontifex *in cap. debitum de baptiſ. & D.Tho.3.p.q.66.ar.5. in cor.* videlicet, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti; *Tolet.lib.2.cap.19.n.1.* eamque communiter ſeruari in Eccleſia Catholica legitur in *Catech.Rom.p.2.hoc tit.nu.13. & apud Belarm.lib.2.diſt.4:cap.2. n.2.* quibus in locis ſcriptum etiam eſt, quod omiſſa illa

2 voce (ego) non per hoc inualidus ſit baptiſmus, quia eius vis continetur in verbo (baptizo) idem *S. ibid. ad 1.* ſicuti nec ſi omittantur (in) & (Amen), quia eum non ſint de ſubſtantia formæ, eorum omiſſio, eam non vitiat. *Sotus diſt.3.ar.5. Vaſq.tom.3. diſp. 142.n.30. & alij apud Henriq.lib.2.cap.8. n.6.* èaque omittentem, mortaliter non peccare dicitur infra *reſol.167.n.12.* contra *Tolet.cit.* ibi etiam probatur cætera verba formæ prędictæ, eſſe de ſubſtantia, ita quod vno omiſſo, baptiſmus ſit inualidus, ibidem ſunt alia ad hane materiam attinentia.

3 Sed vltra quæro, num poſſit quis ſeipsũ validè baptizare? reſpondet *D. Tho.ar. cit. ad 4.* negatiuè, exemplo ducto à Chriſto, qui voluit à Ioanne baptizari, & addit *Tolet.cap.5. n.1.* quod non verifiearetur ſenſus formæ dicendo (ego me baptizo) *Vaſq.3. p.diſp.148.cap.7.n.53. Regin. lib.27.n.43.* aliã ratiouẽ addit *Innoc.III.in d.c.debitum* dicens, quod in baptiſmo illa ſpiritualis generatio celebratur, de qua Veritas ait, oportet vos naſci denuò, quia niſi quis fuerit renatus ex aqua, & Spiritu Sancto, non intrabit in Regnum Cælorum; ſicut ergo in carnali generatione, qua proles ex viro, & fœmina naſcitur, alius eſt qui earnaliter gignit, & alius qui carnaliter gignitur; ſie etiam in

ſac ra-

ſacramentali generatione, qua ſoboles ex aqua, & Spiritu S. renaſcitur, alius debet eſſe qui ſpiritualiter generet, & alius qui ſpiritualiter generetur. Sanè cum corpus exterius, ſiue cum cor interius baptizatur, oportet vt vtrobique paternitas, & filiatio valeat inueniri, quibus baptizans, & baptizatus ad inuicem referantur.

4 Benè tamen verum eſt, quod ſi quis in aquam ſeipſum immergeret, dicendo, ego me baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus S. amen, licet data opportunitate eſſet denuo baptizandus ab alio, vt dictum eſt, ſi tamen continuo decederet, ad cæleſtem patriam protinus euolaret propter ſacramenti fidem, etſi non propter fidei ſacramentum, vt legitur in dicto *c. debitum*, & probatur etiam *in c. nullus in princip. de pœnit. diſt. 7.* & hic eſt baptiſmus flaminis, ſeu in voto, quem ſupra diximus etiam ſine aqua cum ſola contritione ſufficere, vt pariter docet *Gl. magna in d. c. debitum in fine*. Notandum

5 etiam eſt nō poſſe plures ſimul vnum baptizare, ſi modò vnuſquiſque eorum de per ſe non valeret, quando ſcilicet alter eſſet mutus, qui non poſſet proferre verba formæ, alter ſine manibus, qui actum exercere nequiret; non enim poſſunt ambo ſimul baptizare, vno exercente actum, & alio proferente verba, *D. Tho. cit. ad* 4. ratio eſt, quia mutatur ſenſus formæ; nam proferens verba dicit, ego te baptizo, &c. cum reuera ipſe non baptizet, ſed tantùm proferat formam, altero interim àbluente, idem Sanctus *dicto ar. 5. ad 4. Tolet. lib. 2. cap. 20. n. 10. Valēt. tom. 4. diſp. 4. q. 2. pun. 2. Henriq. lib. 2. cap. 12. n. 2. Regin. lib. 27. n. 43.*

6 Sed quid ſi plures non muti, nec manibus carentes baptizarent vnum? reſpondet idem *S. q. 67. ar. 5. cor.* quod poſſet hoc contingere, quando vterque contentiosè aliquem baptizare conaretur, vel quando duo de Parochia contenderent, & tunc manifeſtum eſt, quod qui prius verba proferret, ſacramentum conferret, alius verò quantumcumque ius baptizandi haberet, nihil faceret, etſi verba pronunciare præſumeret, eſſet puniendus tamquam rebaptizans, ſi autem omninò ſimul ambo verba proferrent, & hominem immergerent, aut aſpergerent, eſſent puniendi de inordinato modo baptizandi, non autē de iteratione baptiſmi, quia vterq; intenderet non baptizatū baptizare, & vterq, quantum eſt in ſe baptizaret, nec traderet aliud, & aliud ſacramentum, ſed Chriſtus, qui eſt vnus interius baptizans, vnum ſacramentum per vtrumque conferret, ſequuntur *Tolet. Valent. Henriq. Regin. & alij loc. cit.*

7 Præterea quæro num validus ſit baptiſmus collatus alicui, quem miniſter credebat eſſe maſculum, cum eſſet fœmina, vel è contra, aut eſſe filium Titij, qui erat filius Caij? reſpondet *Tolet. lib. 2. n. 11.* quod error perſonæ, vel ſexus non impedit baptiſmū, dummodo miniſter baptizare intendat, niſi haberet intentionem nolle baptizare, ſi eſſet alius, quam putat, quod nullus facit, idē dicunt *Tabi. v. baptiſmus 6. nu. 12. Henriq. lib. 1. cap. 10. n. 6. Vaſq. 3. p. q. 65. diſp. 138. c. 6. n. 92.* Sed contra arguit *D. Tho. in 4. diſt. 30. q. 1. ar. 1.* quod error perſonæ vitiat matrimonium, vt docet etiam *Magiſter ibid.* & di-

8 cam infra de matrim. Sed valet argumentū de vno ſacramento ad aliud, ergo ſicut error vitiat matrimonium, ita debet impedire baptiſmum.

9 Cui reſpondet idem *S. ad* 3, quod character baptiſmi non cauſatur directè ex intētione baptizantis, ſed ex elemento materiali exterius adhibito; intentio autem operatur ſolum, vt dirigens elementum mate-

10 riale ad effectum proprium, ſed vinculum coniugale ex conſenſu cauſatur directè, & propterea quando interuenit error, interuenit etiam diſſenſus, quia qui errat non conſentit, *l. ſi per errorem, ff. de iuriſd. omnium iudic. & l. conſenſiſſe, ff. de iudic.* & ſucceſſiuè matrimonium vitiatur ex defectu cōſenſus, qua de re non eſt ſimile, quod confirmatur ex *l. ſi quis in fundi vocabulo, de legat. 1. & l. ſi in nomine, & ibi Gl. C. de teſtam.* vbi error in nomine proprio, vel cognomine, ſi de corpore conſtet, non vitiat legatum. Hinc no-

11 tat *Sotus in 4. diſt. 1. q. 5. art. 8.* crraſſe quoſdam in Luſitania, qui iterum baptizarunt quendam prouectæ ætatis, eo quod ſemper fuerat fœmina exiſtimatus, & baptizatus vri fœmina, & propterea detecto errore non eſt repetēdus baptiſmus, vt diximus, ſed ſolum mutandum nomen, quod fieri poteſt, ſicuti etiam cognomen, quamuis erratum non ſit, ſed ad libitum, omni tamen fraude ceſſante, vt legitur in *l. vnica, C. de mutat. nomin.*

12 Sed quid ſi aliquis baptizando diceret (in nomibus Patris, & Filij, & Spiritus S.) an conficeret ſacramentum? reſpondent multi

multi apud *Bonac.tom.1.diſp.2.q.1.pun.4.n.5* negatiuè, & rectè, quia illa dictio (in nominibus) non importat vnitatem eſſentiæ diuinæ, inter quos citat *D.Ambroſ. Theodor.* alioſq; Patres antiquos, & modernos, quod ampliat etiam ſi diceret, in nomine Patris, in nomine Filij, & in nomine Spiritus S. ſed iſtud vltimum negant *Tolet.lib.2.cap.19.ſub num.7.Suar.tom.3. diſp. 21.ſect. 3. Coninch. q.66.ar.6.n.58.Dia.vbi recentiores p.2. tract. 17.reſol.15.* dicentes, quod baptizans ſub forma prædicta, videlicet, ego te baptizo in nomine Patris, in nomine Filij, &c. non ideò afferit eſſe plura nomina, ſicut qui diceret, in nominibus, ſed idem eſſentiale Dei nomen commune tribus, ter repetit, quod rectè fieri poteſt abſque pluralitate, ſicut verè dicitur Pater Deus, Filius Deus, Spiritus S. Deus, ſed Dij nuncupari non poſſunt, quia hoc ſignificat naturarum pluralitatem, illud verò minimè, quia sũt verus & idem Deus, & ſic in facti contingentia ipſe Diana con-

13 ſuluiſſe teſtatur. Ex contrario ſi quis abſolutè diceret, ego te baptizo cum Patre, cum Filio, & cum Spiritu Sancto, inualidè baptizaret, eadem antedicta ratione, quia ſcilicet non exprimeret in his verbis vnitatem diuinæ eſſentiæ, *Dia.cit.ex Comit.reſol.moral. lib.1.quaeſt.10.Nugn.in 3.p.tom.1.q.66. art.5. diffic.4.*

Agitur de Miniſtro Baptiſmi, & Baptiſmi ſubiecto, item de Patrinis in eo adhibẽdis, & num oriatur cognatio ſpiritualis inter virum, & vxorem, ſi alteruter baptizauit proprium filium, & conſequenter impediatur debiti petitio?

SVMMARIVM.

1 *Baptiſmi miniſtri ſecundum vnam opinionem ſunt in triplici differentia, vt infra & n.3.*

2 *Diaconi an poſſint de licentia Ordinarij, vel Parochi ſolemniter baptizare?*

4 *Miniſtri baptiſmi proprie loquendo ſunt duplicis generis, ſed cum ordine infraſcripto, cuius prætermiſſio non eſt mortale, niſi adeſſet ſacerdos, n. 5.*

6 *Baptizans extra neceſſitatem, ſi non ſit Epiſcopus, vel Parochus proprius ſit irregularis, niſi ſit ſacerdos, qui ſolum peccat.*

7 *Lex generaliter loquens, generaliter debet intelligi.*

8 *Baptiſmus poteſt fieri tam ab Angelis, quam ab animabus beatis ſecundum ſupernaturalem Dei ordinationem. Eius ſuſceptor eſt omnis in corpore mortali exiſtens vtriuſq; ſexus, n.9. Eſt omnibus neceſſarius de neceſſitate ſacramenti in re, vel in voto, ſanctificatis verò in vtero matris de neceſſitate præcepti, n.10. ſunt illius incapaces ſatyri, vel geniti ex fœmina, & bruto, quod ſi dubitetur de hoc, baptizantur ſub conditione n. 11.*

12 *Monſtrum natum ex viro, & fœmina, ſed cum duobus capitibus, eſt baptizandum vti duo animæ ſigillatim, & quid in caſu dubij?*

13 *Patrini officium quale erat olim, & quale hodie non poteſt in baptiſmo leuare è fonte pluſquam vnus, & vna, alij ſi baptizatum tangant cognationem ſpiritualem non contrahunt, niſi fuerint etiam ad hoc electi n. 14. vbi deciſio 5.Congr.*

15 *Patrinorum ſolemnitas eſt omnino adhibenda, quod ſi in caſu neceſſitatis fuit omiſſa eſt poſteà ſupplenda, non tamen de neceſſitate ſacramenti, ſed præcepti*

16 *Baptiſmus ritè collatus, numquam poteſt repeti ſub pœna excommunicationis, & irregularitatis, imò de Iure ciuili eſt pœna mortis, ſi verò probabiliter dubitetur de eius validitate confertur ſub conditione, & ceſſant pœnæ.*

17 *Baptizare, vel de ſacro fonte leuare æquiparamtur circa cognationem ſpiritualem, ſed an idem ſit extra caſum neceſſitatis?*

18 *Baptiſmus cõmunis filij, vel alterius coniugis ſi fiat à Patre, vel matre in caſu neceſſitatis, nulla inter eos contrahitur cognatio ſpiritualis, & propterea non impeditur debiti redditio, vel petitio n. 19 vbi hoc limitatur ſi alteruter fungeretur officio Patrini.*

20 *Baptizans filium communem, vel alterius coniugis extra caſum neceſſitatis, non ſeparatur, ſed peccat mortaliter, & ſit irregularis. n.21. verum non contrahit cognationem ſpiritualem, niſi hoc fiat ante contractum matrimonium, quia tunc impedit contrahendum, & dirimit contractum, n.22.*

Reſolutio VIII.

1 AD primum triplicem eſſe miniſtrorũ baptiſmi ordinem docent *Catechiſ. Rom.*

Rom.de baptiſmo p.2.n.23. & Belarm. eod. tit.
cap.3.num.2.lib.2. diſt.4. Primo Sacerdotes,
quibus datum eſt, vt iure ſuo, non extraor-
dinaria alia poteſtate hoc munus exerceant,
ipſis enim in Apoſtolis præceptum eſt à
Domino apud *Matth.cap.28.* Euntes docete
omnes gentes, baptizantes eos, &c. *& c.1.*
de Clerico non ordin.baptiz. cap. Diaconos 93.
diſt.D.Tho.3. p.q.67. ar.2. conferunt dicta
per *Capic.Latr.deciſ.12. n.12.ex DD. Atha-*
2 *naſ.Ambroſ.Hieron.& alijs.* Secundo Diaco-
nos de licentia Epiſcopi, aut proprij Paro-
chi, neceſſitate exiſtente, quos poſſe etiam
ſolẽniter baptizare videtur aſſeruiſſe *Catech.*
& Belarm. citatos (quod tamen de ſolemni-
tate videtur negatum per d. *c.Diaconos*, *&*
per D. Tho.cit.ar.1.ad 3. maximè hodie exi-
ſtente copia ſacerdotum, *Valent.tom 4. diſp.*
4.q.2 pun.1.Regin.lib.27.cap.6.n.37.Tolet.lib.
2.cap.20.n.2. licet contrarium cum illis vo-
luerit *Suar.tom.3.diſp.23.ſect.2,§.penult.*)
3 Tertio omnes de populo tam mares, quã
fœminas, quamcumque ſectam profiteãtur,
in caſu tamen neceſſitatis, & ſine ſolemnita-
te, *c.1.§. fin. de ſumma Trinit. & fide cathol.*
Hæreticis enim hoc permiſſum eſt ex *Trid.*
ſeſſ.7.can.4. de baptiſm. Iudæis quoque, &
quibuſcumque infidelibus ex *c.Romanus, &*
c.à quodam Iudæo, de conſecr.diſt.4. dummodo
tamen intentionem habeant faciendi, quod
Eccleſia Catholica intendit, & materia, &
forma in reſolutionibus antecedentibus no-
tatis vtantur, vt in citatis locis legitur, & in
Catech.vbi ſupra n.24.Belarm.dicto n.2. & ad-
dit *Tolet. n.6.* quod licet infidelis non cre-
deret ſe quidquam boni facere, & cum ir-
riſione faceret, ſi tamen baptizaret ad peti-
tionem baptizandi, intendens facere quod
facit Eccleſia Catholica, vel vt ille petit,
validè baptizaret.
Sed poſtquã diximus, & verum eſt Dia-
conos non poſſe, niſi neceſſitate exiſtente
baptizare, & ſine ſolemnitate ex *dicto cap.*
Diaconos, & S.cit.dicto ar.1.ad 3. ſequitur re-
4 ctius dicendum cum *Tol.* vbi ſupra duos tã-
tum eſſe miniſtrorum ordines, vnum ex of-
ficio, qui eſt quilibet Epiſcopus in ſua Diœ-
ceſi, vel Parochus in ſua Parochia, non au-
tem omnis ſimplex ſacerdos, qui peccaret
extra neceſſitatem baptizando ſine venia
Epiſcopi, vel Parochi, vt ſtatim probabo,
& Authores ſupra cit. ſunt intelligendi de
ſacerdotibus Parochis, vt ex eiſdem colli-
gitur. Alter eſt neceſſitatis, & ſunt omnes,
vt modò diximus, dummodò rationis vſum
habeant, hoc tamen ordine ſeruato, vt præ-
ſente viro fœmina non baptizet, (niſi vir ne-
5 ſciret formam, quæ nota eſſet fœminæ, quã
obſtetrices ſemper ſcire ſolent) nec laicus
baptizet Clerico præſẽte, nec Clericus pre-
ſente Subdiacono, aut iſte præſente Diaco-
no, nec Diaconus preſente Sacerdote, præ-
termiſſio tamen huius ordinis non eſt mor-
tale peccatum, niſi adſit Sacerdos, quo pre-
ſente nemo poteſt ſine mortali baptizare,
quia eſſet vſurpare alienum officium in re
graui, niſi tamen ignorantia excuſaret, vel
infantis neceſſitãs, quia fortaſsè ſacerdos
(etſi præſens) baptizare nollet. *Sylu.v. bap-*
tiſmus 3.n.1. Henriq. lib.2. cap.28.ad finem,
Valent.diſp.4.q.2.pun.1.verſic.quamuis, Tolet.
cit.dicto cap.20.n.8.Vaſq.3.p.diſp.147. cap.5.
n.34.& 35. Eman Sà v.baptiſmus n.7. P.Dia.
p.3.tract.4.reſol.4.
6 Extra verò neceſſitatem omnis baptizãs,
qui non ſit Epiſcopus, vel Parochus vt ſu-
pra, licet verè baptizet, grauiter tamen pec-
cat. *D.Tho.p.3.q.67.ar.3.ad 1.Henriq.cit.n.1*
& cap.29.n.1.Regin.lib.27.n.38. & 46. alijq;
apud eos; imò eſſet irregularis non ſolùm
exercendo ſacramẽtum baptiſmi, ſed etiam
omnia alia ſacramenta ad ſe non pertinẽtia,
c.1.de cler. non ordin. miniſtr. quem tex.pu-
tat *Tolet.dicto cap.20.n.2* eſſe intelligendum
de baptiſmo ſolemni facto à ſæculari, ſed
gratis hoc aſſerit, cum tex. generaliter lo-
7 quatur, & lex generaliter loquens, genera-
liter debet intelligi; *l.de pretio, ff.de public. in*
rem act. Vnde minus rectè reprehẽdit *Sylu.*
v.baptiſmus 3.n.1. contrarium docentem, cũ
idem voluerit *Palud.in 4.ſentent.diſt.5. qu.2.*
nec me mouent rationes *Dia.p.3.tract.4. re-*
ſol.4. verſic.nota tamen, vbi ſentit cum *Tolet.*
nec adducit tex. cit. contra quem rationes
ſuæ non releuant; ſacerdos autem, qui Pa-
rochus non eſt. baptizans extra neceſſitatẽ
non eſt irregularis, ſed peccat, vt ſupra di-
ctum eſt, *Sylu.dicto n.1.* vbi dicit, & rectè hoc
non eſſe à iure prohibitum, ſicut illud, quia
tex.cit. loquitur de non ordinatis, *Valent.vbi*
ſupra circa fin.Henriq.dicto cap.29.n.1.Eman.
Sà, & Regin.vbi ſupra.
8 Sed Beati, & Angeli non ſunt capaces ſa-
cramentorum paſſiuè, quia ſunt ſpirituales,
& ſacramenta conſiſtunt in rebus materia-
libus, *D.Tho.3.p.q.80.ar.2.Suar.diſp.14.ſect.*
1.tom.3.Henriq.lib.1.cap.21.n.1.Regin.lib.26.
n.50. & latius infra reſol. 173. in fine: quæ-

ritur ergo num ſint illorum capaces actiuè?
reſpõdetur, quod tam animæ extra corpus,
quam Angeli poſſunt baptizare, aliaque ſa-
cramenta miniſtrare, non tamen ſecundum
legem Dei ordinariam, ſed ſecundum ſu-
pernaturalem ordinationem, vnde niſi con-
ſtet eſſe bonos Angelos, vel animas ſanctas
non eſt eis credendum, tunc enim tenendũ
abſque dubio eſſet ex diuina voluntate fe-
ciſſe, ità *Tolet.lib.2.cap.20.n.3. Bonac. tom.1.
diſp.2.q.2.pun.5.n.7.ex Chamer.Henriq.Pitig.
Filliuc.& alijs*.

9 Subiectum autem baptiſmi eſt quilibet
homo natus, exiſtens in corpore mortali,
ſiue infans, ſiue adultus, ſiue vir, ſiue fœmi-
na; nemo enim ſine illo in re, vel in voto
ſaluari poteſt, vt legitur apud *Io. cap.3. &
c.3. de baptiſm. Trid. ſeſſ.7. can.5. eodem tit.
D.Tho.3.p.q.68.ar.1.& 2.cor.Catech. p.2. ſub
eod.tit.n.32.& 34.Belarm.cit.cap.5. n.1. & 2.*
10 imò etiam poſt eius inſtitutionem ſanctifi-
cati in vtero matris tenentur ſub præcepto
illum ſumere, ad recipiendum characterem,
ſeque Chriſto Domino conformandũ, quod
ſit per baptiſmum (quamuis ſi ante eum
opportunitate deficiente obirent, ſalui eſ-
ſent, ratione gratiæ ſanctificantis, *Tabiena
v.baptiſmus 7.n.2.ex eod.D.Tho. & alijs, To-
let.lib.2.c.21.n.1.Bonac.diſp.2.q.2.pun.2.n.9.*)
ideò tam Sanctiſſima Virgo, quam Apoſtoli
fuerunt baptizati à Chriſto, vt dictum eſt
ſupra *reſol.5.n.7.& 8.*

11 Satyrus autem, vel genitus ex fœmina,
& bruto non ſunt capaces baptiſmi, quia
non ſunt homines, nec habent peccatum
originale, quod traducitur ab Adamo per
virilem virtutem, vt probat *Henriq. lib. 2.
cap.21.ex eod.D.Tho. & alijs*; quod ſi dubi-
taretur an eſſet genitus ex viro, & fœmina,
vel ex fœmina, & bruto, baptizandum eſſe
ſub conditione docent *Nauar. Comit. & alij
apud Bonac.cit.pun.6. n.5.* ne ſimpliciter tri-
buendo baptiſmum, maximè ſi haberet ca-
put ferinum, & alia membra humana, bap-
tizaretur brutum. Dubitari ſucceſſiuè po-
12 teſt quomodo monſtrum natum ex viro, &
fœmina baptizandum ſit, veluti ſi cũ duo-
bus capitibus, vel duobus pectoribus, &
dicunt eſſe baptizandum vt duo, prius vnũ,
& poſtea alterum, quia credendum eſt eſſe
duas animas; ſi verò dubitaretur, an eſſent
duæ animæ, tũc primò ſit baptiſmus in vno
ſimpliciter, deinde in alio cum conditione,
ſi verò conſtaret vnum tantum hominem
eſſe, ſemel eſſet baptizandus. *Tabiena v.ba-
ptiſmus 6 n.14.Tolet.cit.n.6.Sylu.eod.3.qu.10.
Regin.lib.27.n.65.alijque apud eos.*

13 Ad ſecundum reſpondetur eſſe in baptiſ-
mo adhibendum patrinum, cuius officium
eſt leuare baptizatum de ſacro fonte, eum-
que poſtea inſtruere in rebus fidei, quæ in-
ſtructio tempore D.Auguſt.erat maximè in
vſu, vt in *Catech. Rom. cit. n.28.* vbi verba
eiuſdem Sancti referuntur: hodiè verò cum
parentes huic officio incumbant, dum ſunt
pariter Chriſtiani, qui ita frequenter eo tẽ-
pore non erant, ideò obligatio patrini circa
iſtud munus non eſt tanta, vt tradunt *D.
Tho.p.3.q.67.ar.8.cor.Tolet.lib.2.cap.26. n.4.
Bonac.cit.n.18.* Vnus autem, vel ad ſummum
vnus, & vna, debent eſſe patrini, vt ſtatui-
tur in *Trid. ſeſſ.24.cap.docet 2.de reform.ma-
trim.* quod ſi alij vltra eos baptizatum tan-
gant, cognationem ſpiritualem nullo pacto
contrahunt, ibique legitur ad quas perſo-
nas fuerit cognatio ſpiritualis reſtricta (iure
communi, quod alias perſonas includebat,
hodie in hoc ceſſante) vt infra *reſol.36.*

14 Sacra tamen Congregatio cenſuit, quod
ſi plures ſuſcipiãt, omnes cõtrahant cogna-
tionem, ſi non conſtat quis prius tetigerit,
& plures ſint electi, vel nullus; ſi verò vnus
eſt electus, ille tantum contrahat, vt in de-
claratione *Concilij cit.* ſed prius caput vide-
tur refragari *l.duo ſunt Titij de teſtam.tut.* vbi
actus ratione incertitudinis ruit in totum,
item *l.arrianus de actionib.& obligat.* vbi ha-
betur, quod in dubio proniores eſſe debe-
mus ad liberandum, quam ad obligandum;
quia tamen S. Congregatio eſt ſupra Ius
poſitiuum, an correxerit, vel ita interpreta
fuerit tex. prædictos ex ſolito ſancto fine,
me libenter illi, & omnibus ſubmitto.

15 Quæ patrinorum ſolemnitas, ſeu cęre-
monia omninò adhibenda eſt, adeò quod
ſecundum *Tolet.cit.n.1.* ſi aliquis fuerit bap-
tizatus neceſſitate vrgente abſque illis, &
vixerit, ſunt poſtea talis ſolemnitas, aliæq;
cęremoniæ ſolitæ, de præcepto adhibendæ,
vt infra *n.17.* quia ſunt ab Eccleſia inſtitutæ
propter ſacramenti reuerentiam ad excitã-
dam fidelium deuotionem, & ad alios bo-
nos effectus, non tamen ſunt de neceſſitate
ſacramenti, *D.Tho.p.3.q.67.ar.7.ad* 2. Bap-
16 tiſmus ergo ritè collatus ſiue in caſu neceſ-
ſitatis, ſiue extra eam, numquam eſt iteran-
dus ſcienter ſub pœna excommunicationis,
& irregularitatis, etiamſi fuerit collatus ab
infi-

Google

infideli, vel hæretico , *c. finali hoc tit.* T*rid. ſeſſ.7.can.11.eod.* & alibi, imò de iure ciuili eſt pœna mortis ex *l.2. C.ne ſanct.baptiſ.iteretur*, ſi verò probabiliter dubitetur de eius validitate , conferendus eſt ſub conditione expreſſa, vel in mente habita , vt in *cap. 2. hoc tit.*& ceſſant pœnæ prædictæ.

Ad tertium præmitto communem eſſe
17 DD.ſententiam apud S*anch.de matrim.to.3 lib.9.diſp.26. ſub n.3.*vtrumque caſum leuare ſcilicet & baptizare, æquiparari in hac materia, *ex c. ad limina 30. q.1.* licet enim patrinus non ſit de eſſentia baptiſmi,vt modò cum *D.Tho.* diximus, eſt tamen in præcepto extra caſum neceſſitatis, T*rid.ſeſſ.24.*
18 *c.docet 2.idem Sanch. cit.* Si ergo ſumus in neceſſitatis contingentia,omni dubio ceſsãte, non ſolum non ſunt ſeparandi, ſed etiam inculpabiles iudicandi , & vti rectè egerint laudandi , & ſucceſſiuè coniuncti quamdiu vixerint ſiſtendi, *dicto cap.ad limina* ratione ibi tradita, quia qui culpa caruit, ſuæ ſatiſfaciendo obligationi , prolem baptizando , ne in æternum periret, pœnæ reus eſſe non debet per prohibitionem debiti coniugalis, ſeu ſeparationis ad inuicem . Idem in caſu, quo coniux baptizaret filium ſolius alterius coniugis in neceſſitate , ſatis conſequenter dicũt *Nauar.in manuali c.22.n.40.in fin.Henriq.dicto n.3. Petrus de Ledeſma de matrim.q.56.ar.1. dub.3.* quia militat eadem ratio, & propterea eadem eſt iuris diſpoſitio , §. *eadem ratione inſtit. quod cum eo qui in aliena. l.illud,à contrario ſenſu,ff.ad l.aquil.imò maior auth.multò magis,C.de ſacroſ. Eccleſ.* Contra-
19 rium in patrino circa petitionem debiti docet *Henriq.lib.2.cap.18.n.3. in fine*, vbi communem appellat, quia ſi adſunt alij , ceſſat neceſſitas, etſi nõ adſunt,ceſſat præceprum, nec eſt allegabile pro patrino dictum, *c. ad limina*, ſed tantum pro baptizante .

Extra verò neceſſitatem ſeparandos eſſe
20 legitur in *c.1.*& *2. 30. q.1.* ſed iura prædicta videntur correcta ex *cap. 2. de cognat. ſpirit.*circa redditionem debiti, vt patet ibi, ideoque nobis videtur , quod ſiue ex ignorantia, ſiue ex malitia id fecerint , non ſunt ad inuicem ſeparandi, nec alter alteri debitum debet ſubtrahere, niſi ad continentiam ſeruandam poſſint induci , quia ſi ex ignorantia id factum eſt,eos ignorantia excuſare videtur, ſi ex malitia , eis ſua fraus non debet patrocinari, vel dolus,&c. circa verò petitionem , negatiuam exiſtimat probabiliorem *Sanch.cit.n.7.*ſed affirmatiuam docet *Gl.in dicto cap.2.v. debitum*, ibi, non inuenimus prohibitum in hoc caſu,quod non exigat, ergo nec nos prohibeamus, ſequuntur *Anchar. & Cardin. ibid. in fine , Durand. in 3. ſentent.diſt.42.q.1.ar.3. n.11.* Recentiores refert, & ſequitur *P.Dia.p.3.tract.4.reſ.3.*

21 Benè verum eſt quod quando extra neceſſitatem coniux baptizaret proprium filium, aut alterius coniugis in ſacro fonte, peccaret ſecundum *Gl. in dicto c.2.v. ſi ex ignorantia* , & eſſe mortale docet *Sanch. cit. n. 5. ex Nauarr. & Suar.* & vir eſſet irregularis , vt generaliter dictum eſt ſupra *nu.6.*
22 Hæc autem, quæ diximus de cognatione ſpirituali non impedire petitionem debiti , & minus eius redditionem,intelligẽda ſunt poſt contractum , & conſummatum matrimonium,quia ſi caſus occurreret anteà,certum eſt non poſſe poſtea inter eos contrahi matrimonium, & ſi de facto contraheretur, nullum eſſet, vt in T*rid. ſeſſ.24.cap.2.& cap.5.tangit Sanch.n.2.& nos infra v.matrimoniũ.*

Vtrum liceat baptizare infantes parentibus inuitis,& quid de filijs ſeruorum in poteſtate dominorum ?

S V M M A R I V M.

1 *Baptiſmus poteſt conferri filijs iudæorum , vel aliorum infidelium,ſi habeant vsũ rationis , baptizarique velint,ſecus ſi ſint infantes parentibus inuitis n. 2. & 3. quod fallit in art. mortis n.4 .*

5 *Hæreticorum filios poteſt Eccleſia inuitis parẽtibus baptizare, hæreticoſque compellere ad fidem in baptiſmo receptã ſeruandam , ſecus de iudæis, vel alijs infidelibus , eorumque filijs .*

6 *Baptiſmus eſt conferendus infanti habenti matrem fidelem , licet patrem infidelem & e contra,non autem ſi vterque ſit infidelis , quamuis peterent baptizari infantem .*

7 *Baptizatus coactè, & ſemper contradicens,nec rem, nec characterem recipit ſacramenti , ſi verò terroribus,& ſupplicijs motus,ſpõtè baptizatur, ad euadendum aliquod damnum,recipit characterem, & cogendus eſt ad fidem ſeruandam .*

8 *Baptiſmus poteſt conferri filijs ſeruorum exiſtentium in poteſtate dominorum , etiam*

inuitis parentibus infidelibus, ſed non liberantur propterea à poteſtate dominorum ſicuti à diabolica.

9 *Seruorum dominus debet curare vt baptizentur.*

10 *Serui fiunt, qui capiuntur in bello cum Turcis vel alijs infidelibus, non autem in bello inter Reges Chriſtianos, & Catholicos, vel alios non recognoſcentes ſuperiores.*

11 *Infideles capti in bello à Chriſtianis an poſſint licitè reſtitui ſuis Dominis?*

Reſolutio IX.

1 AD primum reſpondetur hoc poſſe accidere in filijs iudæorũ, vel aliorũ infideliũ, quia apud omnes Chriſtianos etiã hæreticos, vel ſchiſmaticos, baptiſmus eſt in vſu, de quibus *D.Th.p.3.q.68.ar.10.in cor.* ait; quod pueri, infidelium filij, aut habent vſũ rationis, aut non habent, ſi habent, iam quantum ad ea, quæ ſunt iuris diuini, vel naturalis incipiunt ſuæ poteſtatis eſſe, & ideò propria voluntate inuitis parentibus poſſunt baptiſmum ſuſcipere, ſicut & matrimonium contrahere, & tales licitè moneri poſſunt, & induci ad ſuſcipiendum baptiſmum, ſi verò nondum habent vſum liberi arbitrij, ſecundum ius naturale ſunt ſub cura parentum, quamdiù ipſi ſibi prouidere non poſſint, vnde & de pueris antiquorum
2 dicitur quod ſaluabantur in fide parentum, & ideò contra iuſtitiam naturalem eſſet, ſi tales pueri inuitis parentibus baptizarentur, ſicuti etiam ſi aliquis habens vſum rationis baptizaretur inuitus, eſſet etiam periculoſum taliter filios infidelium baptizare, quia de facili ad infidelitatem redirent propter naturalem affectum ad parentes, & ideò non habet hoc Eccleſiæ conſuetudo, quod filij infidelium inuitis parẽtibus baptizentur: hæc ille.

Eſt ergo veriſſimum non debere illos parentibus inuitis baptizari, ſi tamen de facto baptizentur, validus eſt baptiſmus, & cogendi ſunt ſuperueniente ætate ad fidem ſeruandam, *c. de iudæis diſt.* 45. *Tabiena V. baptiſmus 7.n.13. Tolet.lib.2.cap.21.n.2.* ratio
3 eſt, vt diximus, quia ſi auferuntur filij à parentibus, infertur eis iniuria, cum non poſſint, nec debeant priuari iure, quod in eos habent, & ſi ipſis relinquuntur, de facili peruertentur, & traducentur ab eiſdem parentibus ad ſuos falſos errores, quod redundaret in iniuriam ſacramenti, *Bonac. tom.1. diſp.2.q.2.pun.6.ſub n.12. vbi alij, ſed Angel.*
4 *ex Scoto vbi etiam alij V. baptiſmus 6.§.11.&* 12. vult debere etiam inuitis parentibus paruulos baptizari pro æterna ſalute, quæ omnibus eſt præferenda, & ex charitate, quod ſolum admittunt DD. quotieſcumq; exiſterent in euidenti periculo mortis, quia tunc ceſſat periculum peruerſionis, nec iniuria ſuppoſita parentum de naturali poteſtate in filios, eo caſu eſt in conſideratione. *Suar.tom.3.diſp.25.ſect.3.§. ex his, Dia.p.3. tract.4.reſol.7.*

5 Hæc autem intelliguntur de filijs infidelium, qui tales ſemper extiterunt, nam ſi fuerunt baptizati, & poſtea à fide apoſtatarunt, qui dicuntur hæretici, poteſt Eccleſia ipſorum filios inuitis parentibus baptizare, ſicuti etiam poteſt eoſdem parentes hæreticos cenſuris, & pœnis corporalibus compellere ad fidem in baptiſmo receptam ſeruandam, vt infra *v. hæreſis, Vaſq. de ſacram. diſp.155.cap.3. Sotus diſt.7.q. vnica ar.7. Valent.tom.4.diſp.4.q.3.pun.3.* & clarius *Regin.*
6 *lib.27.n.68.* Si verò mater eſſet fidelis, & vir infidelis, filij eorum eſſent baptizandi, & cogendi ad fidem matris amplectendam, ſicuti etiam ex contrario matre infideli, & viro fideli, *c. iudæi 28.q.1.* Obſeruat tamen *Fillinc.tract.2.cap.6.n.145. ex Nauar. in conſ. 5. de baptiſ.* aliquando parentes infideles petere baptiſmum pro filijs ea ſolum intentione, vt ſanitatem recipiant, quia viderint aliàs, vel audierint baptiſmum ægrotis collatum liberaſſe ab ægritudine, & propterea eo caſu non eſſe conferendum, niſi ſpes adſit, huiuſmodi infantes poſt baptiſmum alẽdos eſſe in Chriſtiana religione ad euadendum periculum apoſtaſiæ, & peruerſionis.

7 Quod ſi aliquis vſum rationis habens baptizatur inuitus, ſemper contradicens, nec rem, nec characterem recipit ſacramenti, ad differentiam illius, qui terroribus, atque ſupplicijs violenter attractus, & ne detrimentum incurrat, baptizatur, qui ſuſcipit characterem, & cogendus eſt ad obſeruantiam fidei Chriſtianæ, vt legitur *in c.3.§. quæritur hoc tit.* ibique etiam dicitur ità intelligendum eſſe tex. *in c. de iudæis diſt.* 45. *vbi Gl. ibid. v.* conditionaliter rationem aſſignat, quia ſcilicet voluntas coacta, voluntas eſt, *ex c. meritò quæritur 15.q.1.*

Ad

8 Ad ſecundum reſpondetur filios ſeruorũ in poteſtate dominorum exiſtentium, poſse etiam inuitis parenribus infidelibus baptizari, ratio eſt, quia domini poſsunr filios huiuſmodi ſeruorum à parentibus ſeparare & vendere, cum habeanr dominium tam in parentes, quam in eorum filios; etenim qui poſſidetur,non poſſidet, §. *item vobis, inſtit per quas perſon.nob.acquir.* & ſic quotidie in praxi ſeruari,& vendi videmus: ergo à fortiori poſsunr baptizari,& fieri famuli Chriſti, eò magis, quia non imminer periculum peruerſionis, ſi alienentur alijs Chriſtianis, *Bonac.dicto pun.6.n.12. in fine*. Verùm non remanenr liberi à ſeruitute dominorum etiã poſt baptiſmum, ſed ſolum à ſeruitute diabolica, vt legitur *in epiſt.1.ad Timoth.cap.6. D.Tho.in 4.ſent.diſt.39.ar.4.ad* 1.

9 Imò etiam tenendum eſt prædictos dominos debere curare, vr præfati pueri baptizenrur,cum ſint in eorum familia, *ex l. fin. C.de verb.ſignific.* ſed qui ſuorum, & maximè domeſticorum curam non habet, fidem negat,eſtque infideli deterior, *ex eod. Apoſt. cit.cap.5.* ergo renẽrur domini,illos baptizare facere. Appellatione verò ſeruorum ſcitũ eſt illos contincri,qui in bello iuſto capiuntur introducto de iure gentium,*l.ex hoc iure ff.de inſtit.& iur.*ſerui noſtri ſunr qui ab hoſtibus capiuntur, aut qui ex ancillis noſtris naſcunrur, ait *tex.in l.& ſeruorum,§.iure gentium, ff. de ſtatu homin.* Quod tamen eſt
10 intelligendum de bello cũ Turcis, vel quibuſcumque alijs nationibus,quæ chriſtianæ non ſunt;Chriſtiani enim licet in bello iuſto capiantur,vt eſt quod fir inter Reges Chriſtianos, vel alios non recognoſcentes ſuperiores,ſimiliter Chriſtianos, ſerui tamen nõ fiunt, nec vendi poſsunt, quia iniuria quodammodo fieret baptiſmi ſacramento, vt fuiſse ſemper de conſuetudine ſeruatum à noſtro Rege Hiſpaniarum, & Regibus Frãciæ, & Anglæ teſtãrur penè innumeri DD. apud *Grat.diſcept.forenſ.c.801.& Suar.hoc tit. diſp.31. ſect.5. ad fin.* prout vidimus ſeruari annis propè elapſis a prædictis Sereniſſimis Dominis Regibus.

11 Addunt idem *Suar.diſp.25.ſect.6.ad finẽ, Henriq.lib.2.cap.25.n.1.& 8.Vaſq. diſp.155. cap.7.* poſse dominos reſtituere infidelibus ſuos filios in bello captos, & nondum baptizatos, accepta pecunia,vel in vicem chriſtianorum ab illis captorum, quia ſi baptizare illos tenerentur, hoc eſset ex charitate ſecundum eos,quæ tamen non obligat cum tanto incommodo, quod verum eſt, & practicari ſolet maximè in caſtris,ne magis hoſtes ſæuiant in chriſtianos, ſed poſtquam reuerſi fuerint ad propria,ego arbitror fieri nõ debere pro pecunia ex rationibus paulò ante relatis.

Quæ diſpoſitio requiratur in baptizando, & num poſſint validè baptizari furioſus, vel dormiens?

SVMMARIVM.

1 *Baptiſmus infantiũ nullam requirit præuiam diſpoſitionem, Adultorum autem triplicem requirit diſpoſitionem ex parte ipſorum, vt ſuſcipiatur cum gratia, fidem ſcilicet, intentionem, & attritionem.n.2.*

3 *Fides eſt neceſſaria ad baptiſmum quoad effectum gratiæ, non autem characteris, ſed ea accedente cum diſpoſitione vt infrà, accedit etiam gratia cum remiſſione culpæ antecedentis bapiiſmum, totiuſque pœnæ illi debitæ.*

4 *Baptizans, & baptizatus ſine recta fide peccant mortaliter, & propterea, ſi miniſtro fideli conſtaret de fictione ſuſcipientis, non deberet eum baptizare.*

5 *Baptiſmi defectus circa fidem, vel attritionem ſuſcipientis, poteſt accidere cum peccato, & ſine peccato, etſi primo, vel ſecundo modo ſuſcipiatur an, & quando ſuum producat effectum? n.6.*

7 *Fictio cum qua ſuſcipitur baptiſmus, non tollitur per ipſum baptiſmum, ſed per pœnitentiæ ſacramentum ſubſequens, quod etiã inualidum eſt, ſi ſuſcipiatur cum cognita fictione, etiam ea recedente, n.8.*

9 *Baptiſmum ſuſcipiens ſine mortali, ſed cum complacentia venialis obtinet totalem effectum eius, excepto quod illud veniale placitum non remittitur per baptiſmum. Illum ſuſcipientibus ſi ſunt adulti eſt omninò neceſſaria attritio ad ſuſcipiẽdum fructum ſacramenti, n.10.* Sed *non eſt neceſſaria confeſſio peccatorum; nec ſunt imponenda opera ſatisfactoria, cum ſufficiant attritio, fides, & intentio, vt ſup.& n.11.*

12 *Attritio requiſita in adultis baptiſmum ſuſcipientibus, debet eſſe ſupernaturalis, quia naturalis non ſufficit.*

13 *Baptiſmum ſuſcipientibus, ſi ſunt adulti, & non habent niſi originale peccatum, non eſt neceſ-*

neceſſaria attritio, ſed ſufficiunt fides, in-
tentio, & propoſitum ſeruandi legem Dei.
Debet conferri furioſis, vel dormientibus,
ſi ante furorem, vel ſomnum habuerunt
voluntatem baptizandi, imò etiam ligari
ſi reſiſterēt, ſecus ſi antea contradixerint,
vel nullam voluntatem illum ſuſcipiendi
habuerint; confertur tamen furioſis à na-
tiuitate, eodem modo, quo pueris, qui bap-
tizantur in fide Eccleſiæ, n. 14. & 15.
16 *Furioſi habentes lucida interualla, ſi eo tempo-*
re habuerunt voluntatem baptizandi, poſ-
ſunt etiam in furore baptizari, ſi verò pa-
rum patiuntur in intellectu, non baptizā-
tur, niſi volentes, quod ſi dubitetur an
petierint baptiſmum ante furorem, bapti-
zantur in furore ſub conditione, n. 17.

Reſolutio X.

1 AD primum reſpondetur nullam in in-
fantibus diſpoſitionem requiri, Ec-
cleſia ſupplente pro eis; etenim ſicuti con-
trahunt abſque actuali culpa peccatum ori-
ginale per peccatum Adæ, ita & multo ra-
tionabilius conſequuntur abſque actuali
merito abundantiam gratiæ, & iuſtitiæ per
Ieſum Chriſtum *D. Tho. p. 3. q. 68. art. 8. in*
2 *cor.* in adulris verò triplicem requiri diſpo-
ſitionem, fidem ſcilicet, intentionem, & ſal-
tem attritionem, non enim eſt neceſſaria
contritio cum ſacramento, vt notum eſt, &
in ſpecie docet *P. Dia. p. 5. tract. 3. reſol.* 20. de
prima ſic ait idem Sanctus cit. duo efficiun-
tur in anima per baptiſmum, ſcilicet chara-
cter, & gratia. Dupliciter ergo aliquid ex
neceſſitate requiritur ad baptiſmum, vno
modo ſine quo gratia haberi non poteſt,
quæ eſt vltimus effectus ſacramenti, & hoc
modo recta fides ex neceſſitate requiritur
ad baptiſmum, quia ſicuti dicitur *ad Rom. 3.*
Iuſtitia Dei eſt per fidem Ieſu Chriſti, alio
modo requiritur aliquod ex neceſſitate ad
baptiſmum, ſine quo character baptiſmatis
imprimi non poteſt, & ſic recta fides bapti-
zati non requiritur ex neceſſitate ad baptiſ-
mum, ſicut nec recta fides baptizantis, dũ-
modo adſint cætera, quæ ſunt de neceſſitate
ſacramenti, non enim ſacramentum perfi-
citur per iuſtitiam hominis dātis, vel ſuſci-
pientis baptiſmum, ſed per virturem Dei.
3 Fides ergo eſt neceſſaria ad baptiſmum,
vt recipiatur cum gratia, non autem ad re-
cipiendum characterem, infideles enim ſi
habent intentionem illum recipiendi, vel
ſaltem faciendi quod intendit Eccleſia, re-
cipiunt validè baptiſmum, ſed ſine effectu
gratiæ, concurrentibus tamen materia, &
forma, *c. ſicut ficti, & c. nonne ſodomitæ 1. q. 1.*
c. oſtenditur de conſecrat. diſt. 4. D. Tho. cit. dicto
art. 8. ad 3. ablatis poſtea obice, & fictione,
baptiſmus conſequitur ſuum effectum, tri-
buendo gratiam, & remiſſionem omnium
peccatorum, cum diſtinctione, vt ſtatim di-
cam; ſed eſt verum quod ſi miniſtro con-
4 ſtaret iſtorum fictio, nullo modo eos ad
baptiſmum admittere deberet, *Tolet. lib. 2.*
cap. 21. n. 5.
Quod idem dico de miniſtro baptizante,
cui non eſt neceſſaria fides ad validè confe-
rendum baptiſmum ex eadem ratione, quia
validè adminiſtratur tale ſacramentum, cõ-
currentibus materia, forma, & intentione,
ſed hæc poſſunt adeſſe, quamuis deſit fi-
des: ergo. Eo etiam magis, quia miniſter in-
ſtrumentaliter concurrit, nec operatur in
virtute propria, ſed Chriſti, *Sotus in 4. diſt.*
1. q. 5. art. 9. Vaſq. 3. p. diſp. 137. ex eod. Sancto
relato; ſed vterque tàm ſuſcipiens, quàm
conferens in caſu prædicto, grauiſſimè pec-
cant, quia qui caret fide, manet in enormi
peccato, cum impoſſibile ſit ſine ea placere
Deo, iuxta *Apoſt ad Rom. 14. c. omnes, §. ex his*
28. *q. 1. & iterum infra reſol.* 157. *n.* 2.
5 Quod autem attinet ad ſuſcipientem, ad-
uertẽdum eſt pro maiori declaratione tàm
circa defectum fidei, quàm attritionis, quod
poſſunt contingere iſti defectus bona, &
mala fide. Primo modo quando quis adul-
tus non aduertens ſe debita diſpoſitione
carere, ex inuincibili ignorantia, baptiſmum
ſuſcipit, quæ dicitur fictio ſine peccato. Se-
cundo quando eundem ſuſcipit, ſciens ſe
non habere debitum dolorem, & fidem, aut
aduertens ſe complacentiam alicuius mor-
talis habere, quæ dicitur fictio cum pecca-
to; ſi recipit primo modo, recipiet fructum
baptiſmi, eliciendo actum fidei, & attritionis
poſtquam cognouit in iſtis defeciſſe; ſi verò
ſecundo modo, requiritur contritio, vel ſa-
cramentum pœnitentiæ ad recipiendum
fructum baptiſmi, nam peccatum commiſſũ
in ſuſceptione baptiſmi, & perſeuerans in
ipſa receptione, eſt quodammodo poſterius
ipſo baptiſmo, ſaltem natura, cum ſit ſacri-
legium commiſſum ob indignam baptiſmi
ſuſceptionem, iuxta *Scot. in 4. diſt. 4. q. 5. Ga-*
briel q. 1. art. 3. dub. 3. Bonac. tom. 1. diſp. 2. q. 2.
pun. 7.

pun.7.n.14. vbi docent tã peccatũ fictionis, quam alia concomitantia, ſeu commiſſa in ſuſceptione baptiſmi eſſe tollenda per pœnitentiæ ſacramentum, vtraque enim dicũt committi eodem tempore, & obicem ponere effectui baptiſmi, & proinde non eſſe gratis aſſignandam differentiam inter ea.

6 Idem videtur docere *D.Tho.3.p.q.69.art.10.ad* 2. ibi, fictio non remouetur per baptiſmum, ſed per pœnitentiam ſubſequentẽ, qua remota baptiſmus aufert culpã, & reatum omnium peccatorum præcedentium baptiſmum, & etiam ſimul exiſtẽtium cum baptiſmo, *Suar.autem tom.3. diſp.* 28. *ſect.*5. per totam latè diſputat quæſt.& facit differentiam inter fictionem, cum qua quis baptiſmum ſuſcipit, & alia mortalia, etiam illũ concomitantia, ſed *P.Dia.p.3.tract.4.reſ.*14 *§.ſed ego*, referendo aliquos modernos, non autem *D. Tho.* neque prædictos ait omnia peccata ante baptiſmum remitti, ſublata fictione, ſed non fictionem, cũ qua ſuſceptus eſt baptiſmus, quæ poſtea remittitur per pœnitentiam in ordine ad claues, vbi eſt explicanda fictio, item omnia peccata ante baptiſmum commiſſa, & in ipſa baptiſmi ſuſceptione, etiamſi ſint ſacrilegia contra baptiſmum deleri per baptiſmum recedẽte fictione, etiamſi ficte baptizatus nullã prorſus attritionem habuiſſet in ipſo baptiſmo, & ideo omnia dicta peccata non eſſe recedente fictione in confeſſione explicanda.

7 Sed iſta verba videntur contraria ſequẽtibus in eadem reſolut. circa finem, vbi dicit, quod hæc fictio poteſt duobus modis in baptiſmo contingere; primò quãdo quis cum mortali ſine contritione, vel attritione illum ſuſcipit, etiamſi de eo ignorantiam haberet, ſed craſſam, ſeu vincibilem, & tunc quia ſacrilegium in baptiſmo committit, nõ ſufficit attritio ſequens ſine pœnitentiæ ſacramento, aut verò cum baptiſmum ſuſcipit, eſt etiam in mortali, ſed laborat ignorantia inuincibili, vel putat non eſſe neceſſariam aliam diſpoſitionem præter fidem, & intentionem, vel quia putat veriſimiliter eſſe attritum, cum reuerà non ſit, & huic defectui ſatisfit per attritionem ſequentem ſine alio ſacramento, quæ poſterior doctrina eſt vera, & conformis Theoricæ Scoti, & D.Tho. cum alijs cit. non autem præcedens telata ſub *n.6.* vſque ad 7. excluſiuè.

8 Addit relatus P.cit.*reſol.*15. quod dictum eſt de baptiſmo in materia fictionis prædictæ procedere in omnibus ſacramẽtis, quod ſalua reuerentia, exiſtimo falſum, præcipuè de ſacramento pœnitentiæ, etenim idem P. in ſumma *v.* confeſſionis repetitio aſſerit eſſe in multis caſibus repetendam confeſſionem, vti inualidam, præcipuè ex cognito defectu doloris; ergo ſaltem in caſibus prædictis iſtud ſacramentum non habet effectum recedente fictione, dum eſt repetenda confeſſio, vt inualida, quod latius probatur infra de confeſſione informi *reſol.*132

9 Suſcipiens autem baptiſmum ſine mortali, ſed cum complacentia venialis, recipit effectum baptiſmi, gratiam ſcilicet, & remiſſionem omnium peccatorum, illo ſolo veniali excepto, de quo complacentiam habet, vt dictum eſt ſupra *reſol. 4. ſub n. 3.* vbi etiam quomodo tollatur veniale quoad culpam in purgatorio, vide etiam *Bonac.cit.n.*16. *ex Pitig. Filliuc.& alijs.*

De intentione verò, quæ eſt ſecunda diſpoſitio latè agitur infrà *reſol.*148. *n.*9. tam de ea, quæ requiritur in miniſtrante, quam ſuſcipiente ſacramenta, vbi me remitto; de

10 tertia autem, quæ eſt attritio omninò requiſita in adultis ante baptiſmum, vt fructuosè recipiatur, dictum eſt paulò ante, ſed non requiritur confeſſio, nec imponenda eis ſunt opera ſatisfactoria, vt docet *D. Thom.* vtrumque caput complectendo *p.3.q.68.ar.6.in cor.* videlicet duplex eſt peccatorum confeſſio, vna quidem interior, quæ fit Deo, & talis confeſſio peccatorum requiritur ante baptiſmum, vt ſcilicet homo ſua peccata recogitans, de eis doleat; non enim poteſt inchoare nouam vitam, niſi pœniteat eum veteris vitæ, vt dicit *Auguſt. in lib. de pænit.* alià verò eſt confeſſio peccatorum exterior, quæ fit ſacerdoti, & talis confeſſio non requiritur ante baptiſmum: primo quidem, quia talis confeſſio cum reſpiciat perſonam miniſtri, pertinet ad pœnitentiæ ſacramentum, quod non requiritur ante baptiſmum,

11 quia eſt ianua omnium ſacramentorum, ſecundo quia confeſſio exterior, quæ fit ſacerdoti, ordinatur ad hoc, quod ſacerdos confitentem abſoluat à peccatis, & liget ad opera ſatisfactoria, quę baptizatis non ſunt imponenda, vt dictum eſt.

Ad idem *Tolet.lib.2.cap.*21.*n.5. Vaſq. 3.p. diſp.168.cap.4. Valent.tom.4.diſp.4.q.3.pun.3. verſic.quarta aſſertio, Villalob. in ſumma tom. 1.tract.15.diffic.16. n.3.* Addens quod diximus non eſſe neceſſariam contritionem, ſed ſuffi-

ſufficere attritionem, arguendo à maiori, quia dum ſufficit in ſacramento pœnitentiæ, à fortiori in iſto baptiſmi, in quo facilius remittuntur peccata, & abundantior gratia tribuitur cũ totius pœnæ condonatione, quę
12 tamen attritio debet eſse ſupernaturalis, quia naturalis non ſufficit, vt docent *Cabrera de ſacram.q.69.ar.8.diſp.2.§.5. & 10. Io. de la Crux in direct.conſ.p.2.hoc tit.q.4.dub.3. concluſ. 2. & alij*, qui meritò improbarunt contrariam opinionem *Soti, & Cani in 4.tom. 1.diſt.4.q.4.ar.3.concluſ. 3*.

Hinc oritur dubium num adulti volentes
13 baptizari, ſi non habent mortalia actualia, ſed ſolum originale, teneantur ad ſupradictam attritionem? multi dicunt non poſse originale peccatũ ſine actualibus in adultis reperiri, ſed quidquid ſit de hoc, reſpondet ad quæſitũ *D.Tho.p.3.in addit q.2.ar.2.in cor.* quod medicina debet eſse proportionata morbo; ſed peccatum originale ſine noſtra voluntate contractum eſt; ergo non requiritur, quod per actum voluntatis, qui eſt contritio, ab ipſo purgemur, & propterea ſufficere propoſitum ſeruandi legem Dei cũ fide, & voluntate ſuſcipiendi baptiſmũ, vt docent etiam *Suar.tom.3.diſp.28. ſect.1.Nug. de ſacram.in genere q.62.ar.1.diffic.3.concluſ. 3.ad finem,Henriq.lib.2.cap.24.n.3.& cap.26 n.1.Filliuc.tract.2. cap.5. q.7. Coninch. q.62. dub.2.ex Apoſt.in epiſt.ad Hebr.cap.11.*

14 Ad ſecundum *Innoc.III.in c.maiores,§.fin. hoc tit.* ſic loquitur; dormientes autem, & amentes ſi priuſquam amentiã incurrerent, aut dormirent, in contradictione perſiſterẽt, quia in eis intelligitur contradictionis propoſitum perdurare, etſi fuerint ſic immerſi characterem non ſuſcipiunt ſacramenti; ſecus autem ſi prius catechumeni extitiſsent, & habuiſsent propoſitum baptizandi, vnde tales in neceſſitatis articulo conſueuit Eccleſia baptizare; tunc ergo characterem ſacramentalis imprimit operatio, cum obicem voluntatis contrariæ non inuenit obſiſtentẽ, cui rectè addit *Sancius in ſelect. diſp.44.n.42* cum quo tranſit *P.Dia.p.5. tract.3.reſol.23.* poſse tales furioſos baptiſmo reſiſtentes etiam ligari, vt baptizentur ratione boni propoſiti antecedentis.

Sed *D.Tho.p.3.q.68.ar.12. in cor.* hos, & alios caſus ſimiles complexus eſt, qui concordant cum doctrina *Innoc.loco cit.in §.item*
15 *quæritur*, & ſunt videlicet. Circa amentes, & furioſos eſt diſtinguendum; quidã enim ſunt à natiuitate tales nulla habentes lucida interualla, in quibus etiam nullus vſus rationis apparet, & de talibus quantum ad baptiſmi ſuſceptionem, videtur eſſe idem iudicium, quod de pueris, qui baptizantur in fide Eccleſiæ; alij verò ſunt amentes, qui ex ſana mente, quam habuerunt prius, in amentiam incidunt, & tales ſunt iudicandi ſecundum voluntatem, quam habuerunt dum ſanæ mentis exiſterent, & ideò ſi tunc apparuit in eis voluntas ſuſcipiendi baptiſmum, debet eis adhiberi in furia, & amentia conſtitutis, etiamſi tunc actu contradicant, alioquin ſi nulla voluntas ſuſcipiendi baptiſmum in eis apparuit, dum ſanæ mentis eſſent, non ſunt baptizandi.

15 Quidam verò ſunt, qui etſi à natiuitate fuerint furioſi, vel amentes, habent tamen aliqua lucida interualla, in quibus recta ratione vti poſſunt, vnde ſi tunc baptizari voluerint, baptizari poſſunt etiam in amentia conſtituti, & debet eis tunc ſacramentum conferri, ſi periculum timeatur, alioquin melius eſt vt tempus expectetur, in quo ſint ſanæ mentis, adhoc vt deuotiùs ſuſcipiant ſacramentum; ſi autem tempore lucidi interualli, non appareat in eis voluntas ſuſcipiendi baptiſmum, baptizari non debent in amentia conſtituti. Quidam verò ſunt, qui etſi non omninò ſanæ mentis exiſtant, intantum tamen ratione vtũtur, quod poſſunt de ſua ſalute cogitare, & intelligere ſacramenti virtutem, & de talibus idem eſt iudicium, ſicut de his, qui ſanæ mentis exiſtunt, qui baptizantur volentes, non autem
17 inuiti. Quod ſi dubitatur de furioſo an petierit baptiſmum ante furorem, vel non, adminiſtrandum ei eſse ſub conditione docet *Henriq.loco cit.in fine, Chamer. de baptiſm. c.5.dub.5.ex Victor.Gabriel. & alijs apud eos.*

Quos, & quot effectus pariat baptiſmus tam in infantibus, quàm in adultis? item de peccato originali, ſeu fomite ex illo prouenientibus.

SVMMARIVM.

1 *Baptiſmi effectus ſunt quinque, quorum primus eſt tollere peccatum originale infantibus, & etiam actualia adultis, ſaltem attritis cum remiſſione totius pœnæ pro illis debita,*

ta,qui eſt 2. Tertius. eſt conferre gratiam & virtutes n. 2.

3 *Peccatum non poteſt tolli,niſi per gratiam.*

4 *Baptiſmus cōfert infantibus aqualem gratiam, adultis verò iuxta eorum maiorem, vel minorem charitatē. Illū ſuſcipientes conſequuntur remiſſionem culpæ,& pœnæ peccatorum omnium ante baptiſmū; ſed ſi furtū commiſerunt, vel famam alicui abſtulerunt,tenētur ad reſtitutionem, ſi poſſunt, ſed nullo modo eximuntur à pœnis corporalibus in foro exteriori ſtatutis pro delictis commiſſis. n. 5.*

6 *Baptiſmus licet ſufficiens ſit ad tollēdas pœnalitates huius vitæ, non tamen eas tollit in præſenti vita,ſed in reſurrectione.*

7 *Concupiſcentia,aliaque huius vitæ paſſibilitates ſunt pœna peccati originalis.*

8 *Baptiſmi quartus effectus, eſt impreſſio characteris indelebilis in anima.*

9 *Expoſiti infantes propè aliquā Eccleſiam, vel alia loca Chriſtianorum inuēti, ſunt baptizandi ſub conditione,niſi ſchedulam baptiſmi collati appenſam collo haberent.*

10 *Monachi poſſunt baptizare, non autem de ſacro fonte leuare.*

11 *Baptiſmi quintus effectus eſt tollere omnem irregularitatem præter bigamiam. Dimittit crimina, non ſoluit coniugia n. 12.*

13 *Bigamia contrahitur, etiam ſi ante baptiſmum accipiatur vna vxor, & poſt baptiſmum altera, & irregularitas ex illa proueniens non tollitur per baptiſmum, ſicut cæteræ ex quibuſcumq; delictis.*

14 *Irregularitas non contrahitur ante baptiſmum, quia tales infideles non ſunt ſubditi Eccleſiæ, quæ imponit hanc pœnam.*

15 *Bigamia non eſt peccatum,*

16 *Infantes morientes ſine baptiſmo, in æternum carebunt viſione Dei, eruntque in limbo vbi dicit Auguſt. malle eſſe, quam non eſſe.*

17 *Iuſtitia originalis eſt ſubiectio rationis Deo & ſenſus rationi.*

18 *Concupiſcentia, ſeu fomes non tollitur per baptiſmum, licet tollatur peccatum originale, eſt autem illa, proclinitas animæ in inferiori parte ad appetendum ea, quæ ſunt contraria rationi n. 19. Verùm non eſt peccatum, ſi deſit conſenſus, ſed ad peccatum inclinat.n.20.*

21 *Peccati originalis effectus remanentes in anima,etiā poſt baptiſmū,ſunt ignorantia, infirmitas, concupiſcentia, & malitia.*

Reſolutio X I.

1 PRimus effectus baptiſmi eſt tollere peccatum originale infantibus, ac etiam omnia actualia, quantumuis nefaria adultis (dummodo iſti ſint ſaltem attriti, vt dictum eſt in priori reſol.) quod eſt de fide *Trid. ſeſſ.5.cap.1.§. ſi quis, de pecc.orig.& ſeſſ.7.can. 5.hoc tit.Clem.unica §.fin.de ſumma Trinit.& fide cathol.cap.3.§.ad id autem.eod.tit, D.Tho. p.3.q.69.ar.1.in cor.& ad 2. Tolet.lib.2.c.22. n.1.* Secundus eſt remiſſio totius pœnæ pro peccatis debitæ, adeò quod ſi ſtatim obirent,ad Cælum euolarent, vt in dictis locis habetur, & iterum docet idem *Sanctus ibid. ar.2.in cor.& ar.7.Catech. de bapt. effect. p 2. n.42.Belarm.lib.2.diſt.4.cap.4. n.1. & 2.Tabiena v.baptiſmus 8.n.6.Sylu.eod.6.n.1.*

2 Tertius eſt conferre gratiam, & virtutes, vt in *cit.Clem.*& docet *Sanctus vbi ſup. ar.6. in cor.* videlicet, quidam antiqui poſuerunt quod pueris in baptiſmo non dantur gratia, & virtutes, ſed imprimitur eis character Chriſti, cuius virtute cum ad perfectam ætatem venerint, conſequuntur gratiam, & virtutes; ſed hoc patet eſse falſum dupliciter;primo quidem, quia pueri,ſicut & adulti in baptiſmo efficiuntur membra Chriſti, vnde neceſſe eſt,quod à capite recipiant influxum gratiæ, & virtutis; ſecundo, quia ſecundum hoc pueri decedentes poſt baptiſmum non peruenirent ad vitam æternā, quia vt dicitur *ad Rom.6* gratia Dei eſt vita æterna, & ita non profuiſſet eis ad ſalutem baptizatos fuiſſe; cauſa autem erroris fuit, quia neſcierunt diſtinguere inter habitum, & actum, & ſic videntes pueros inhabiles ad actus virtutum, crediderunt eos poſt baptiſmum nullatenus virtutem habere,ſed iſta impotentia operandi non accidit pueris ex defectu habituum, ſed ex impedimento corporali, ſicut etiam dormientes,quamuis habeant habitus virtutum, impediuntur tamen ab actibus propter ſomnum.

3 Sed iſte effectus eſt quaſi idem cum primo,non enim poteſt tolli peccatum,niſi per gratiam, vt idem Sāctus teſtatur eadem *p.3. q.70.ar.4.cor.ex Apoſt.ad Rom.3.* ibi, iuſtificati gratis per gratiam,niſi dicas,quod cum gratia conferantur etiam virtutes,& propterea omnes citati DD. ponunt prædictos effectus ſeparatos, & in ſpecie Sanctus noſter de primo effectu loquitur *q.69. ar.1.* & de

hoc tertio in *ar.4.* Eſt tamen verum, quod
4 licet pueris, æqualis gratia in baptiſmo con-
feratur, quia omnes æqualiter ſe habent ad
baptiſmum, dum non in fide propria, ſed in
fide Eccleſiæ baptizantur, adulti tamen, qui
per propriam fidem ad baptiſmum accedũt,
non æqualiter ad illum ſe habent; quidam
enim cum maiori, quidam cum minori de-
uotione ad baptiſmum accedunt, & ideò
quidam plus, quidam minus de gratia no-
uitatis accipiunt, ſicut etiam ab eodem igne
accipit plus caloris, qui plus ei appropin-
quat, licet ignis quantum eſt de ſe æquali-
ter ad omnes ſuum calorem effundat, ita
Sanctus *cit.ar.8. in cor.Suar. hoc tit. diſp. 28.
ſect.3.Gregor.de Valent.tom.4.diſp.4.q.4. pun.
1.Sylu.v.baptiſmus 6.n.4. Regin. lib.27.n.60.*
5 Quamuis autem omnia peccata remittã-
tur adultis, vt diximus, furtum tamen, &
famæ proximi ablatio non remittuntur, niſi
fiat reſtitutio, T*olet. lib.2. cap.21. n.5.* quod
tamen intelligitur de potentibus reſtituere,
quia ad impoſſibile nemo tenetur, *l.impoſſi-
bilium de reg.iur.* Sed nullo modo eximũtur
à pœnis corporalibus in foro exteriori de-
bitis pro delictis commiſſis, vt notat T*abie-
na v.baptiſmus n.2.* de quo non dubitatur.
6 Præterea quæritur, dum baptiſmus tollit
omnem culpam, & pœnam, eo modo, quo
paulò ante diximus, num etiam tollat pœ-
7 nalitates huius vitæ? iſtæ ſunt defectus con-
tracti per peccatum originale, concupiſcen-
tia ſcilicet inordinata, mors corporalis, in-
firmitates, fames, ſitis, & huiuſmodi, ad quod
*D.*T*ho.p.3. q.69. ar.3.cor.* & ad 3. reſpondet,
quod baptiſmus habet virtutẽ auferẽdi pœ-
nalitates præſentis vitæ, nõ tamẽ eas aufert
in præſenti vita, ſed eius virtute auferentur
à iuſtis in reſurrectione, quando mortale
hoc induet immortalitatem, vt in *epiſt.1.ad
Corinth cap.15.* quod eſſe conueniens teſta-
tur Sanctus propter ſpirituale exercitium,
vt videlicet contra concupiſcentiam, & alias
paſſibilitates pugnans homo, victoriæ coro-
nam acciperet, quia ſi poſt baptiſmum vi-
xerit homo in carne, habet concupiſcentiã,
cum qua pugnet, eamque adiuuante Deo
ſuperet. Secũdo quia per baptiſmum homo
incorporatur Chriſto, eiuſque membrum
efficitur, & ideò conueniens eſt, vt id agatur
membro incorporato, quod eſt actum in ca-
pite; Chriſtus enim licet ab initio ſuæ con-
ceptionis fuit plenus gratia, & veritate, ha-
buit tamen corpus paſſibile, quod poſt paſ-
ſionem, & mortem eſt ad vitam glorioſam
reſuſcitatum, vnde & Chriſtianus in baptiſ-
mo gratiam conſequitur, quantum ad ani-
mam, habet tamen corpus paſſibile, in quo
pro Chriſto ad eius ſimilitudinem pati poſ-
ſit, ſed tandem reſuſcitabitur ad impaſſibi-
lem vitam, *Regin.lib.27.n.63.ex Suar.& alijs,
Henriq.lib.2.cap.16.n.7.Belarm.lib.2. de bapt.
diſt.4.cap.4.n.2.Bonac.tom.1.diſp.2.q.2.pun.7.
num.7.*
8 Quartus effectus baptiſmi eſt imprimere
characterem indelebilem in anima, & pro-
pterea etiamſi fuerit collatus ab infideli,
vel hæretico cum intentione debita, & ma-
teria, & forma adhibitis, non poteſt iterari
ſub pœna excommunicationis, & irregula-
ritatis, *c.fin. de baptiſm. c. quod quidam circa
finem, 1.q.1.Clem.vnica, §. fin. de ſumma Tri-
nit.& fide cathol.*Trid.*hoc tit. ſeſſ.7.can.11. &
13.Catech.Rom.p.2.de bapt.effectib.n.55.* quod
ſi probabiliter dubitaretur de eius valida
collatione, poſſet ſub conditione conferri,
vt etiam dictum eſt ſupra *reſol.8. n.16.* Sed
9 quid ſi aliquis infans de recenti natus, repe-
riretur expoſitus in locis Chriſtianorum, vt
quotidie euenit in Ciuitate Neap. prope
domum Sanctiſs. Annunciationis Virginis
Mariæ, vtrum baptizandus ſub conditione
eſſet? dicas cum *Soto in 4.diſt.3. q. vnica
ar.9.Sylu.v.baptiſmus 4.n.7.Filiuc.tract.2.c.6
q.10.n.149.* affirmatiuè, ſed ſub conditione,
niſi adeſſet ſignum, vel rationabile indiciũ
collati baptiſmi.

Quamuis autem *Bonac.vbi ſupra n.11.* ve-
lit expoſitum in locis Chriſtianorum regu-
lariter loquendo præſumendum eſſe bapti-
zatum ex *Henriq.lib.2.cap.31.n.1.* contrariũ
tamen, & rectius docet *Tanner.in 3. p.diſp.
4.q.2.dub.4.n.113.* quia impudicæ mulieres
totæ ſunt tegendo ſceleri intentæ, & de ſa-
lute animæ infantis nihil curant, qua de re
iſta negatiua probabilitas tollit omnem in-
iuriam ſacramenti per baptiſmum conditio-
nalem; ſecùs verò dicendum, & faciendum
eſſet, ſi infans ſchedulam baptiſmi dati col-
lo appenſam haberet, vt ex *Hurtado hoc tit.
diſp.1.diffic.12.& alijs docet etiam P.Dia. p.5.
tract. 13. reſol.85. contra Marchant. tract.2.
eodem tit.cap.2.quæſt.4.*
10 Vlterius quæritur, num monacho extra
caſum neceſſitatis liceat baptizare? *tex. eſt
in c.doctos 16. q.1.* qui eſt Ambroſij, in quo
dicitur licere, quia ipſi conficiunt corpus
Chriſti, ſicut cæteri ſacerdotes, *tex. verò in*

c.per-

c.peruenit 18.*q*.2. qui eſt Gregor. hoc omni-
no vetat, quam repugnantiam concordat
Gl.in d. c. peruenit, dicens poſſe monachos
fieri compatres baptizando, ſed non leuan-
do è ſacro fonte, quia in iſto caſu maior
contrahitur familiaritas cum mulieribus,
quod eſt cauendum, & propterea DD. no-
uiſſimè relati per *Dia.p.5. tract.13. reſol.58.*
teſtantes monachū in caſu prædicto, nequi-
dem peccare venialiter, ſunt intelligendi de
baptizante, non autem de leuante, vt di-
ctum eſt.

11 Quintus effectus eſt tollere omnes irre-
gularitates, etiam prouenientes ex homici-
dio voluntario, vt ex *Præpoſ.Abb. & alys in
c.gaudemus,de diuort.docet Tolet.lib.1.cap.*88.
*n.*2. quam ſententiam ferè omnes tenere
ſcribit *Villalob.tom.1.tract.21.diffic.7.n.2. &
probari in c.ſi quis viduam diſt.*50.alios DD.
eiuſdem ſententiæ refert *Dia.p.4.tract.2.re-
ſol.*51. teſtantes omnem tolli irregularitatē,
præter prouenientem ex bigamia, qua de
cauſa *Gl.fin.in c.deinde in fine diſt.26. & dicto
c.ſi quis viduam, v.* poſt baptiſmum ait ex
hoc ſequi inconueniens, quod melioris cō-
ditionis ſint delinquentes, vt homicidæ, &
ſimiles, quam non delinquentes, vt ſunt bi-
gami; illi enim peccant mortaliter, occiden-
do, & tamen irregularitas tollitur per bap-
tiſmum, iſti autem non peccant ſecundo
nubendo, & tamen per eundem baptiſmum
irregularitas non tollitur.

12 Difficultas, ni fallor, reſoluitur ab Innoc.
Pontif.*in dicto c.deinde, & c. vna tantum diſt.*
26. vbi dicitur crimina tantum in baptiſmo
dimitti, legem autem coniugij non ſolui,
quæ non eſt crimen, alioquin author eſſet
in culpa, qui in Paradiſo illud inſtituit, &
præcepit, nec creditur inter crimina di-
miſſum, quod authore Deo legitur con-
ſummatum; in coniugio ergo, quia non eſt
culpa, ſed lex à Deo tradita, ideò illa tan-
tum, non iſta per baptiſmum aboletur, ipſo
eodē Chriſto Domino teſtante apud *Matth.
cap.*5. non veniſſe ſoluere legem, ſed adim-
plere. Hinc *Io.* dum Herodem ab inceſtu
prohibuit, dicens apud eundem *Matth. cap.*
14. Nō licet tibi habere vxorem fratris tui,
euidenter, oſtendit inter infideles coniugia
eſſe, vnde datur etiam intelligi, quod biga-
13 mi dicuntur, non ſolum qui poſt baptiſmū
coniugia frequentant, ſed etiam qui ante
baptiſmum vnam, & poſt baptiſmum alte-
ram habuiſſe probantur *c.acutius diſt. 26. &
dicto c.deinde*, vbi aliud abſurdum notatur,
quod ex hoc naſceretur, matrimonium ſci-
licet ante baptiſmum, legitimum non fuiſſe,
& conſequenter filios ex eo procreatos, vel
fuiſſe naturales, vel ſpurios; idem voluit ex
*D.Tho.Tabiena v.bigamia n.*5. ibi, quamuis
baptiſmus tollat culpas, non tamen ſoluit
coniugia, ex quibus replicatis cum ſequa-
tur irregularitas, tolli non poteſt per bap-
tiſmum.

*Suar.tamen, Regin. & alij apud Bonac.tom.
1.tit. de irregular. diſp.7. q. 5. pun.2. num.*1.
volūt irregularitatem non dici propriè tol-
li per baptiſmum, cum ante baptiſmum
nulla ſit propriè irregularitas, ſed potius
dicendum eſſe hominem non affici irregu-
laritate ob defectum exiſtentem ante bap-
tiſmum, quia per iſtum regeneratur,
& fit quaſi nouus homo, conſequenter om-
nis macula, & indecentia aufertur, niſi aliter
ſancitum ſit in aliquo caſu, vt in biga-
mia, aut niſi perſeueret defectus, propter
14 quem inducta eſt irregularitas, Tum etiam
quia irregularitas inducta eſt ab Eccleſia in
ſuos ſubditos, infideles autem pro tempore
infidelitatis, non ſunt ſubditi Eccleſiæ, ergo
neque puniri debent pœnis Eccleſiæ pro
delictis commiſſis tempore infidelitatis, &
conſequenter ſuſcepto baptiſmo non rema-
nent irregulares, niſi aliter expreſſum ſit à
iure, vt dictum eſt de bigamia.

Quæ quidem rationes meo videri non
tollunt difficultatem; prima enim quod an-
te baptiſmum nulla ſit propriè irregularitas
15 etiam pro delictis, a fortiori nec deberet
contrahi pro bigamia, quæ vt diximus, non
eſt peccatum, & conſequenter poſt baptiſ-
mum non deberent hoc vinculo ligari. Se-
cunda quod infideles non ſunt ſubditi Ec-
cleſiæ, & ſic non debent puniri pœnis Ec-
cleſiæ, eadem reſponſione ſoluitur; nam ſi
homicidæ v.gr. ante baptiſmum non ſunt
ſubditi Eccleſiæ in contrahendis pœnis ec-
cleſiaſticis, minus ſunt vxorati; quod ſi di-
catur ita fuiſſe à iure ſtatutum, eſt etiam
miſerabile refugium, cum anima legis ſit
ratio, & propterea adhæreo primæ reſpon-
ſioni, quæ eſt iuri innixa, & rationi, quod
ſcilicet baptiſmus tollat crimina præceden-
tia, non coniugium, proinde iſto exiſtente
vero, & legitimo, tām ante, quām poſt bap-
tiſmum, neceſſariò ſequitur eo repetito bi-
gamia, qua licet non afficiantur ante baptiſ-
mum, vti non ſubditi Eccleſiæ, poſtea verò

ſic, vt cæteri Chriſtiani, vt dictum eſt.
16 Paruuli autem morientes ſine baptiſmo,
& ſic cum peccato originali, carebunt in
æternum viſione Dei, *c.3.§.ſed adhuc hoc tit.*
& amplius manebunt in tenebris, *c.nulla de*
conſecrat.diſt.4.& c.regenerante eod.tit. vbi di-
cit Auguſt. paruulos ſine baptiſmo decedē-
tes in damnatione omnium mitiſſima futu-
ros; exponit Gl. quia erunt in tenebris, &
carebunt viſione Dei, & citat eundem Au-
guſt. dicentem malle ſic eſſe, quam nō eſſe,
ex quibus colligitur meritò receſſiſſe eun-
dem S. à priori ſua opinione *lib. 1. de baptiſ.*
paruul. ad Petrum Diacon cap. 26. relata per
Gratian. in c. firmiſſimè de conſecrat. dicta diſt.
4. vbi dixerat paruulos prædictos ſine bap-
tiſmo exeuntes, ſempiterno igne puniēdos.
Originale verò peccatum, quod parit pę-
17 nam prædictam, eſt priuatio iuſtitiæ origi-
nalis, quæ eſt ſubiectio rationis Deo, & ſen-
ſus rationi *D.Tho. 1.2.q.82.ar.3. Belar. lib.2.*
de bapt. diſt.4. cap.4. n.2. ex decreto de peccato
origin. in Trid. ſeſſ.5. vbi in §. ſi quis per, le-
18 gitur, licet tollatur hoc peccatum origina-
le per baptiſmum, manere tamen in bapti-
zatis fomitem, ſeu concupiſcentiam, quam
etſi *Apoſt. in cap.6. ad Rom. & cap.3. ad Coloſſ.*
peccatum appellaſſe videatur, eadem tamen
Sancta Synodus ibid. declarauit Eccleſiam
Catholicam numquam intellexiſſe peccatū
19 appellari, ſed tantum ex peccato eſſe, & ad
peccatum inclinare; iſta verò concupiſcen-
tia, ſeu fomes *ex eodem S. cit. & Catech.*
Rom. p.2. de baptiſmi effect. n. 43. nihil aliud
eſt, niſi animi appetitio, nutura ſua, rationi
repugnans, & addit *Belarm. cit.* ideſt quædā
inclinatio, vel vis concupiſcendi, vel pro-
cliuitas animæ in inferiori parte ad appe-
tendum ea, quæ ſunt contraria rationi, bona
ſcilicet commutabilia, & temporalia.
20 Aduertendum tamen eſt, quod licet iſta
concupiſcentia, quæ ex peccato originali
prouenit, & eſt in membris noſtris, vbi ma-
net vſque ad agonem, peccatum non ſit, vt
ex *Trid.* dictum eſt, ſi tamen inſurgenti con-
cupiſcentiæ motui, accedit conſenſus, aut
delectatio, peccatum eſt iuxta explicationē
Chriſti Domini apud *Matth. cap.5.* ibi qui
viderit mulierem ad concupiſcendum eam,
iam mœchatus eſt in corde ſuo, & *c. ſi Pau-*
lus 32.q.5. Gregor. Papa homil. 16. in Euang. ſi
verò ſine his concupiſcētia reperiatur, lon-
gè abeſt à vera peccati natura, *Catech. &*
21 *Belarm. locis cit.* Eſt ergo iſta concupiſcentia
effectus peccati originalis, quę remanet etiā
poſt baptiſmum, vt dictum eſt, & vltra eam
remanent in anima, vti effectus peccati prę-
dicti, ignorantia, infirmitas, & malitia, vt
latè explicat *D.Tho. 1.2.q.85.ar.3. in cor.*

CENSVRA.

SVMMARIVM.

1 *Cenſuræ etymologia.*
2 *Cenſoris officium erat olim corrigere mores ſingulorum Ciuium.*
3 *Cenſoria dignitas adhuc durat in Republica Veneta.*
4 *Officium Cenſoris præcipuè vertebatur olim in puniendo officiales pecuniæ extortores, quod hodie eſt Viſitatoris.*
5 *Officia ſi vendantur, per neceſſe venditur ab emptoribus iuſtitia. Non eſt tamen prohibitum de Iure Diuino pro pretio conuenīti, ſed nec iſto modo iudicatur expediens: de Iure verò ciuili prohibetur vt ſupra, & infra. n. ſeq.*
7 *Officia vt plurimum emunt homines mali, ambitioſi, pecuniæque amatores.*
8 *Cenſura triplici modo ſumi poteſt, largiſſimè, largè, & ſtrictè, ſed quid vnoquoq; modo ſumpta ſignificet?*
9 *Cenſuræ definitio.*
10 *Infideles non ligantur cenſuris, quia non ſunt ſubditi Eccleſiæ.*
11 *Cenſura non omnis priuat hominem communicatione humana, & ſimilibus, ſed tantum excommunicatio.*

Introductio.

1 CEnſura ſi nominis etymologia conſi-
deretur, dicitur à cenſendo, etenim
apud antiquos Romanos ſumebatur pro di-
gnitate Cenſoris; ac etiam pro cenſione
ſententiæ, ſeu correctione; ſolebant enim
2 olim Romani conſtituere quoſdam Magi-
ſtratus ad mores ſingulorum Ciuium corri-
gendos, qui à cenſendo, vt dictum eſt, Cen-
ſores appellabantur, *Suar. de cenſur. tom. 1.*
diſp.1. ſect.1.n.2. Nauar. in man. cap.27. n.1.
Gl. Lancell. inſtit. can. tit. de Eccleſ. cenſur. §. Ec-
cleſiaſticæ, v. quoad 2. Filliuc. eod. tit. tract. 11.
cap.1.n.1. Coninch. diſp.2. dub.1. n.1. Hinc di-
cit *Sayr. lib.1. eod. tit. cap.1.n.2.* nomen hoc,
ſicut

3 ſicut & officium, & cenſoriam dignitatem,
à Romana, tamquam à matre, Venetorum
Rempublicam florētiſſimam acceptam vſq;
in hodiernum diem conſernare; Accedat
quod *in l.cenſere de verb.oblig.* idē dicit I. C.
Iabol.eſſe cenſere, quam præcipere; princi-
4 paliter tamen creditur, quod hoc officium
vertebatur olim in puniendis officialibus
pecuniæ extortoribus circa iuſtitiam pera-
gendam, ſicuti hodie faciunt in Regno
Neap.ex mandato,& commiſſione Domini
noſtri Regis Viſitatores, vnde verſus,

Cenſor,cur iura fori venalia damnas?
Res vendi potuit,quæ prius empta fuit.

Propterea in hoc eodem Regno extāt mul-
tæ ordinationes, prohibentes omninò em-
ptiones talium officiorum, quas ſigillatim
commemorat *Regens Tapia in ſuo Iure Reg.*
lib.2.ſub tit.de official. in Reg. conſtit. in anno-
tat.ad pragm. 2. de official. & quæ ijs prohi-
5 beantur *n. 4.* multaq;ſcribit in odium ven-
ditionis officiorum, qua vigente, ſequi per
neceſſe, iuſtitiam eſſe venalem; hincque
oriri omnia mala Reipublicæ; & addit hoc
velle perſcrutari Reges, oculiſque lynceis
intueri, ne aliàs emptor eis illud objiciat,
emeram prius vendere iure poſſum.

Refert tandem, imò tranſcribit doctrinā
D.Tho.in opuſc.de regim. Iudæorum cap. vnico
verſ. quinto quærebatis, qui interrogatus a
6 Ducīſſa Brabantiæ, an officia vendere lice-
ret, reſpondit, non inuenire hoc prohibitū,
dummodò talibus vendantur, de quibus
præſumi poſſit, quod ſint vtiles ad talia of-
ficia exercenda, ſed non tanto pretio,quod
recuperari nequeat ſine grauamine ſubdito-
rum: Concludit tamen quod, quia multa
licent, ſed non expediunt; propterea talis
venditio ſibi expediens non videtur, primo
quidèm, quia contingit frequenter, quod
illi, qui eſſent magis idonei ad officia exer-
cenda, ſunt pauperes, qui emere non poſ-
ſunt, & ſi ſunt diuites taliā officia non am-
biunt,nec inhiunt ad lucra ex officio acqui-
7 renda; ſequitur igitur, quod illi, vt pluri-
mum officia ſuſcipiant,qui ſunt peiores,am-
bitioſi, & pecuniæ amatores, quos etiam
probabile eſt ſubditos opprimere, & com-
moda Principis non ſic fideliter procurare:
vnde magis expediens dicit ſibi videri, vt
boni homines, & idonei ad ſuſcipiendum
officia eligantur, qui etiam inuiti, ſi neceſſe
fuerit, compellantur.

Redeundo nūc ad propoſitū,dicunt DD.
quod iſtud nomen cēſuræ, rebus olim tem-
poralibus accommodatum, Scriptores Ec-
cleſiaſtici poſtea ad ſignificandam cenſionē,
ſeu correctiuam ſententiam iudicis Eccle-
8 ſiaſtici tranſtulerunt; quo ſenſu triplici mo-
do ſumi poteſt, primo largiſſimè, vt omnis
ſententia correctiua Iudicis Eccleſiaſtici vo-
cetur cenſura, quomodocumque pœnam
conſtituat: Secundo large ad illas tantum
ſententias eccleſiaſticas ſignificandum,quæ
non tantum pœnales, & odioſæ ſunt,ſed e-
tiam medicinales, quo modo ſumpta com-
prehendit excommunicationem, ſuſpenſio-
nem, interdictum, irregularitatem, & ceſ-
ſationem à diuinis, *Gl.in c.quærenti,v.eam*
de verb. ſignif.Sot.in 4.diſt.22.q.3.ar.1. Ter-
tio ſtrictè, & propriè, & includit tantum
excommunicationem, ſuſpenſionem, & in-
terdictum ad *tex.in d.c. quærenti, ibique Abb.*
n.1.2.& 3. cæterique communiter vt infra.

9 Eſt igitur cēſura,pœna ſpiritualis inflicta
ab Eccleſiaſtica poteſtate,priuans hominem
baptizatum vſu aliquorum ſpiritualium in
ordine ad ſalutem, DD. *apud Bonac. tom.1.*
diſp.1.q.1.pun.1. n.1. de cenſur. in communi,
vbi eam ad partes explicat; & eſt bona de-
finitio: illæ autem, quæ traduntur à *Nauar.*
in man.cap.21.n.1.Suar. ſub hoc tit.diſp.1.ſect.
1.n.1. & Summa Dian. v. cenſura n.1. non
placent, quia includunt etiā infideles,quos
10 ſcitum eſt non eſſe ſubditos Eccleſiæ, &
conſequenter non ſubijci cenſuris ipſius, vt
fatentur omnes DD. etiam ab ipſis relati.
11 Minus placet, quod generaliter docuit idē
Suar.n.6. cenſuram ſcilicet priuare hominē
ſecundariò corporalium, ſeu externarum
actionum vſu, nimirum communicatione
humana, honore, vel ſalutatione: etenim vt
inferius dicetur, & idem *Suar. fatetur ſect.*
3.n.1. ſuſpenſio eſt etiam cenſura, & tamen
prædictis non priuat; illos tamen effectus
parit ſolum excommunicatio, vt etiam in-
ferius ſuo loco dicetur.

Quotuplex ſit Cenſura?

SVMMARIVM.

1 *Cenſura eſt triplex, nempe ſuſpenſio, excommunicatio, & interdictum.*

2 *Irregularitas ex delicto non eſt cenſura particularis, ſicuti nec ceſſatio à diuinis.*

3 *Depoſitio, & degradatio non ſunt cenſuræ,ſed pœnæ perpetuæ.*

4 *Cen-*

4 *Cenſurarum aliæ ſunt illatæ à iure, aliæ ab homine, illæ vt plurimum perpetuæ ſunt, & vniuerſales, iſtæ verò ad tempus, & particulares.*

5 *Iudicis officiũ eſt prouidere, ne partes veniant ad arma.*

6 *Cenſura alia eſt latæ, alia ferendæ ſententiæ, ſed in dubio iudicandum eſt eſſe ferendæ.*

7 *Clericum percutiens eſt ipſo facto excommunicatus:*

8 *Pœnæ ſunt potius reſtringendæ, quam ampliandæ.*

9 *Cenſura quando concipitur per verba ipſo iure, vel ipſo facto, vel latæ ſententiæ, quid importet? Exemplificantur. n.10.*

11 *Appellatio non ſuſpendit cenſuram latæ ſententiæ in foro conſcientiæ, ſed ferendæ, & aſſignatur ratio diuerſitatis.*

Reſolutio XII.

1 CEnſura eſt triplex, vt ſupra in introd.
ſub *n.*8.dictum eſt ex d.*c.quærenti de*
verb.ſignif. ſed obijcit *Soto in 4. diſt. 22. q.3.*
ar. 1. dicens, ceſſationem à diuinis, & irre-
gularitatem ex delicto eſſe etiam cenſuras;
quibus poſſet addi etiam depoſitio, & de-
gradatio: ſed rectè reſpõdet *Suar. to.5. hoc tit.*
diſp. 1. *ſect.3.n.3.* quoad priores, ceſſationẽ
2 ſcilicet à diuinis, vel includi ſub interdicto,
& irregularitatem ſub ſuſpenſione, vel
non eſſe cenſuras: & quoad poſteriores
Nauar. in man.c.27. n.152. verſic. quinto dico
ait, non eſſe cenſuras; illæ enim poſſunt au-
3 ferri data reſipiſcentia delinquentis; depo-
ſitio verò, & degradatio minimè, cum ſint
pœnæ perpetuæ, vt infra *v.degradatio*, aliàs
inſufficiens fuiſſet diuiſio Pontificis *in d. c.*
quærenti, multi verò apud *Dia. par.1. tract.*
11.*reſol.27. & par.4.tract.2. reſol.*81. conati
ſunt probare, irregularitatem ſaltem ex de-
licto eſſe etiam cenſuram, ſed falluntur ex
ſupradictis.

4 Quæ quidem cenſura ſubdiuiditur in il-
latam à iure, & illatam ab homine, illa in-
fertur per modum legis perpetuæ, & eſt vt
plurimum vniuerſalis; exemplum eſt in *c.*1.
de loc. & conduc. & ferè in omnibus *canon.*
Trid. incipiendo à primo *de iuſtific. ſeſſ.6.* iſta
verò eſt vt plurimum particularis, per quam
ſolet iudex præcipere aliquid ad tempus.
E.gr. eſt lis inter aliquos de poſſeſſione ali-
5 cuius fundi, vel domus, & dubitatur ad ar-
ma venire, quia officium iudicis eſt hoc im-
pedire, *l.æquiſſimum ff. de vſufruct.* propterea,
iubendo ſub pœna excommunicationis, ne
aliquis ibi accedat, finita lite ceſsat cõmi-
nata cenſura, *Gl. in c. vnico, v. ſub anathemate*
de ſagittar. ratio eſt quia ceſsante cauſa ceſ-
ſat effectus, *c.cum ceſſante de appell. l.adigere*
§.*quãuis, de iure patr.* hancque ſubdiuiſionem
communem eſſe omnium Theologorum, &
Canoniſtarum teſtatur *Suar. diſp. 3. ſect.1.*
n. 2. qui licet hoc tradant de excommuni-
catione, idem tamen eſſe de ſuſpenſione, &
interdicto docent *Abb. in c.fin. de cler. excom.*
miniſtr.n.4. Caiet. Syl. & alij Summiſtæ v. ſu-
ſpenſio, vbi enim militat eadem ratio, eadem
etiam eſt iuris diſpoſitio §. pari ratione *inſt.*
quib.mod. ius patr. pot. ſolu. Præſ. de Franch. dec.
489.*n.*14.

6 Rurſus cenſura alia eſt latæ ſententiæ, in
quam ſtatim incurritur: alia ferendæ ſen-
tentiæ, ſeu comminatoria, in quam incurri-
tur poſt ſententiam iudicis: prima eſt, quan-
do fit per verbum præſentis, aut præteriti
temporis, vel ſi adiungantur particulæ hoc
denotantes, veluti, ſtatim ſit excommuni-
catus, mox, vel illicò, aut ſimiles, *Gl. in*
margine l.quanta de public. & vectigal. Secun-
da eſt quando concipitur per verba futuri
temporis, veluti qui hoc fecerit excommu-
nicabitur, vel ſi præcedat monitio ſuperio-
ris ad dicendum, quare non debeat procedi
ad excommunicationem, quæ denotat tem-
pus ſucceſſiuum ferendæ ſententiæ.

Prima exemplificatur in *c. ſi quis ſuadente*
diabolo 17.q.4. vbi ſi quis manus violentas in
Clericum, vel Monachum iniecerit, eſt ſta-
7 tim excommunicatus, ſaltem in conſcientia,
donec declaretur; idem legitur in *diſt.* 30.
per totam, alijſque locis Iuris canonici. Se-
cunda in multis etiam locis eiuſdem Iuris
can. *Clem. fin. in fine de ſtatu monach. Clem. 1. de*
decim. c. vnico, vbi Gl. concord. adducit de ſagit-
tar. in dubio autem, an cenſura ſit latæ, vel
8 ferendæ ſententiæ, iudicandum eſt eſſe fe-
rendæ, quia pœnæ ſunt potius reſtringendæ,
quam ampliandæ, *c.odia de regul.iur.in 6. vbi*
*Gl.concord.adducit Dia.par.4.tract.3.reſ.*16.

Alio modo ſolet concipi excommunica-
tio, veluti ſi dicatur, ipſo iure ſit excommu-
nicatus, per quæ verba vult Iudex ſignifi-
care, per ipſum Ius excommunicationem
imponi in caſu per eum prohibito: vel ſi di-
catur ipſo facto, quia ſequuto facto, ſeu ino-
bedientia mandatis iudicis, ſtatim etiam in-
curritur excommunicatio, & conſequente-

verba

9 verba prædicta, ipſo iure, vel ipſo facto, aut latæ ſententiæ eamdem vim obtinent, vt docet *Suar. hoc tit. diſp. 3. ſect. 3. num. 1.*
10 Exemplum primæ legitur *in c. prouida in fine de elect. in 6.* ibi, ipſo iure fore ſuſpenſos, vbi obſerua, quod, licet cenſura ibi proferatur per verba futuri temporis, adiunctio tamen dictorum verborum operatur, vt ſit latæ ſequuto facto, quod erat prohibitum, non autem ferendæ ſententiæ.

Exemplum ſecundæ *in c. religioſus* eodem tit.: alia exempla ſimilia tradit *Gl. in c. ſicut v. ſub interminatione anathematis de ſimonia*, & *in d. c. vnico, v. ſub anathemate de ſagittar.* vbi latiſſimè.

Alia differentia eſt inter cenſuram latæ, & ferendæ ſententiæ; à prima enim licet appelletur, eſt tamen contracta cenſura in conſcientia, quamuis non ſit vitandus excommunicatus quo vſque publicetur, *c. paſtoralis, §. verum, & ibi Gl. v. cum exequutionem in fine de appell.* ibidemque ante medium docet
11 eadem *Gl.* rationem, quare iſtius ſententiæ non retardatur executio per appellationem, ſicut omnium aliarum, quia ſcilicet Deus ligat, & non homo, *c. nemo 31. in ordine 11. q. 3.* & proinde, dum à Principe non appellatur ad effectum retardandi exequutionem ſententiæ, *Auth. quæ ſupplicatio, C. de precib. Imper. offer.* multo minus ab omnium Principum Principe, *Auth. multo magis, C de Sacroſ. Eccleſ.* à ſecunda verò, quia nondum eſt contracta excommunicatio, appellatio ſuſpendit actum, *c. præterea cum ſimilibus de appell.* de quibus tamen vide infra *reſol. 188. n. 5.* vbi latius.

De cauſis concurrentibus in cenſuris infligendis, & alijs ad materiam.

SVMMARIVM.

1 *Cenſurarum in inflictione quatuor cauſæ concurrunt, & quæ iſtæ ſint? Eas infligendi poteſtas, quam habent Pontifex, & alij, eſt de iure diuino, n. 2.*

3 *Epiſcopi poteſtas in infligendis cenſuris an ſit immediatè à Chriſto, qui omnes Apoſtolos creauit Epiſcopos.*

4 *Archiepiſcopi, Epiſcopi, Cardinales, & alij, vt infra, eorumque Vicarij habent de Iure Diuino poteſtatem infligendi cenſuras.*

5 *Vicarius Epiſcopi facit vnum Tribunal cum eo, & ideo non datur appellatio ab illo ad iſtum, ſed non poteſt ſolus Vicarius Archiepiſcopi procedere ad cenſuram aliquam contra Epiſcopum ſuffraganeum ob reuerentiam dignitatis Epiſcopalis.*

6 *Capitulum ſede vacante habet eandem poteſtatem, quam habebat Epiſcopus, donec eligatur Vicarius capitularis, ad quem deuoluitur iuriſdictio.*

7 *Regularium ſuperiores poſſunt procedere ad cenſuras contra ſuos ſubditos, hancq; poteſtatem habent de Iure Diuino.*

8 *Epiſcopi, Archiepiſcopi, aliique Iudices ordinarij poteſtatem habent delegandi, delegati verò ab ipſis minimè, niſi ſint delegati à Pontifice, vel alio Principe ſuperiorem non recognoſcente.*

9 *Delegatio expirat morte mandantis re integra, ſecus ſi ſit capta exequi, etiam per ſimplicem citationem.*

10 *Iudex ordinarius, ſiue delegatus requiritur vt ſit baptizatus ad hoc, vt poſſit ſententia cenſuram contra quemquam infligere, imò debet ſaltem habere primam tonſuram.*

11 *Cenſura nequit infligi à Iudice laico, ne quidẽ ſi eſſet Clericus coniugatus, ſed fallit ſi eſt delegatus à Pontifice, qui non eſt ſubditus legibus. An poſſit eam infligere congregatio hominum, vti delegata à iuriſdictionem habente? n. 12.*

13 *Maius dignum trahit ad ſe minus dignum.*

14 *Angeli ſiue boni, ſiue mali non ſunt capaces cenſurarum actiuè, neque paſſiue regulariter.*

15 *Minores in qua ætate poſſint iuriſdictionem exercere?*

16 *Mutus, furioſus, vel ſurdus à natura iuriſdictionem exercere non poſſunt, ſicuti nec fœminæ, n. 17.*

18 *Abbatiſſæ iuriſdictionem non habent in ſuas ſubditas in foro interiori, neque exteriori, proinde non poſſunt contra eas, cenſuras inferre, ſed ſolum corrigere in ordine ad diſciplinam religioſam.*

19 *Maria Virgo licet ſanctior cunctis Apoſtolis, non tamen illi, ſed iſtis Chriſtus conceſſit Claues Regni Cælorum.*

20 *Abbatiſſæ poſſunt ſolum corrigere domeſticè ſuas ſubditas, non autem præcipere illis ſub mortali, quod eſt leue, niſi ex circumſtantijs poſſet fieri graue; quod neq; poſſunt facere Iudices Eccleſiaſtici.*

21 *Excõmunicatus non poteſt alios excõmunicare.*

22 Su-

22 *Suſpenſus num, & quando poſſit iuriſdictionem exercere?*

23 *Cenſura contra aliquos non poteſt inferri in propria cauſa, ſecus ſi inferatur pro defenſione perſonæ propriæ.& n.25.*

24 *Iudex in propria cauſa nullus eſſe poteſt.*

26 *Epiſcopus ſi aliquid prohibeat generaliter ſub excommunicatione, vel alia cenſura, an & quando ipſe eam incurrat contraueniendo? Et an ſit irregularis ſi celebret in Eccleſia à ſe interdicta, n.29.& ſeq.*

27 *Iuriſdictionem nullus Iudex habet in ſeipſum.*

28 *Excommunicatio maior incurritur ab Epiſcopo communicando in diuinis, vel in crimine cum excommunicato etiam à ſe, quo caſu poteſt abſoluere excommunicatum prædictum, ſed non ſeipſum, & quid in foro exteriori.n.30.*

Reſolutio XIII.

1 Cauſæ prædictæ ſunt quatuor, efficiens ſcilicet, materialis, formalis, & finalis, prima eſt homo, a quo inferuntur, qui eſt primò Summus Pontifex, poteſtatem hanc habens ſuper omnes vti ſucceſſor Petri, cui tradita vniuerſaliter fuit à Chriſto, vt legitur apud *Matth. cap.16. & 18.* apud *Io.cap.21.*& alibi; & propterea cum eam à
2 Chriſto receperit immediatè in perſona Eccleſiæ, & conſequenter ſit de Iure Diuino, vt de communi tradit *Bonac. diſp. 1.hoc tit.q.1.pun.2.n.1.* videtur etiam immediatè Pontifex, vti Epiſcopus Eccleſiæ vniuerſalis, Petriq; ſucceſſor eam recipere in ſui creatione, vt probat *Suar.hoc tit.diſp.1. ſect.2.n.6* ſed immediatè à Deo, quamuis electio fiat per Cardinales, ſine qua tamen electione poteſtatem prædictam Deus non confert, quod apud omnes in confeſſo eſſe tradit *Dia.p.1.tr.2. reſol.* 126. An autem per alios
3 Apoſtolos (quos omnes fuiſſe creatos Epiſcopos ab eodem Domino probat ex multis idem *Dia.par.12.tr. de conſecrat. reſol.*80. quibus etiam eandem poteſtatem traditam fuiſſe legitur apud *Luc.6.Io.6.& 20.*) deriuetur ad Epiſcopos hodiernos, & alios, vt infra diſputat *Suar.citat.n.9.& 13.per tex.in c.nemo 31.in ordine 11.q.3.* quidquid tamen ſit de hoc, certum eſt iſtos quoque hanc poteſtatem de iure cõmuni habere, *c.tranſmiſſam de elect.c.1.& c.ad reprimendam cum toto ferè tit.de off.ind.ordin.Trid. ſeſſ.6. de reform.cap.Eccleſiarum 3.in princ.*

4 Secundo non ſolum Epiſcopi eandem poteſtatem habent, & à fortiori Archiepiſcopi, Patriarchæ, & Cardinales in ſuos ſubditos, *c.his quæ de maior.& obed.* ſed etiã Legati à latere Pontificis, *c.legatus de off. legati in 6.* Vicarij Pontificis, & ſupradictorum, *c.ſua nobis*, vbi *Gl.v.Vicarij de off. Vicar. ex c.fin.93.diſt.& l.1.C.de off. eius, qui vicem alter.ger.Gl.in c.licet,v.committantur de off. Vi-*
5 *car.in 6.* Idem autem Tribunal eſt Vicarij, & Epiſcopi, & propterea non poteſt ab illo ad iſtum appellari, *c. non putamus de conſuetud.in 6.& c.3.de appell.*eodem 6. (quod tamen fallit in Vicario Archiepiſcopi, qui nõ poteſt ſolus contra Epiſcopum ſuffraganeũ procedere ad cenſuram aliquam ob reuerẽtiam Pontificalis officij, *ex c.1.§.officiales autem de off.ordin.in 6.*)

6 Item Capitulum Sede vacante eandem retinet poteſtatem, *c. cum olim de maior. & obed.& c.ad abolendam in princ. de hæret. Ricc. reſol.*472.*n.*1. ſecundum primam impreſſionem, quæ tamen expirat creato Vicario capitulari, ad quem deuoluitur, *c. vnico*, vbi *Gl.v.is ad quem de maior.& obed. in 6.* item Concilium generale, & etiam Prouinciale, *c.graue nimis de preben.*quod cõſtare ex vſu
7 Eccleſiæ affirmat *Suar. cit. diſp. 2. ſect.2.n.1* Item ſuperiores Religionum in ſuos ſubditos, *c.cum in Eccleſijs de maior.& obed. c.quãto de off.ordin. c.reprehenſibilis de appell. & c. corripiantur 24. q.3.* etiam Priores Religioſorum, *Sum. Dia. v. cenſura n.* 4. ſed debet præcedere monitio in cauſis grauibus, vt eſt cenſuræ inflictio, idem *Dia.par.5.tract.9. reſol.*20. vbi concludit attendendam in hoc eſſe conſuetudinem Religionis legitimè præſcriptam, aliàs non præualere contra Ius ſcriptum, quod eſt *l. de vnoquoque de re iudic.& vide infra reſol.14. num.19. & latius reſol.16.*

8 Hinc ſequitur, omnes iſtos dum iuriſdictionem ordinariam habent, poſſe eam delegare, ſeu committere alijs, *l.more maiorũ ff. de iuriſdict.omn.iud.*delegatus autẽ Põtificis habet etiam poteſtatem delegandi, ex *c.3. & fin.de off.& poteſt.iudic.deleg.*delegati verò tam ab iſto, quam ab illis, ſubdelegare non poſſunt, *l. à iudice C. de iudic.* quæ quidem delegationes expirant morte mandantis, re
9 integra, ſecus ſi delegatus exequi cœperit ſuam delegationem, etiam per ſimplicem citationem, quia tunc, licet mors ſequatur, dicitur perpetuata iuriſdictio, *c. relatum*,

c.gra-

c.gratum & c.licet de off. & poteſt. Iudic. de-
leg. §.item ſi inſtit. de mandato.
Sed multa requiruntur ad exercendam
hanc Iuriſdictionem (in quos autem exer-
10 ceri poſsit dicetur infra reſol.15. num.2.) &
primo, vt tam delegans, quam delegatus ſint
baptizati Filliuc. tract.11. n.36. ex c.1. & 3.
de presbit. non bapt. & ſaltem Clerici primæ
11 tonſura, quia laicis hoc eſt prohibitum, vt di-
cunt Abb. in c.transmiſſam de elect. ſummiſta
hoc tit. Suar. diſp.2. ſect.3. nu.11. & 12. qui
gratis allegat in contrarium Gl. in c.1. V.
præter Romanum 96. diſt. nam loquitur de
laico, cui ſolus Papa poteſt delegare in
qualibet cauſa, quia eſt legibus ſolutus
l.Princeps ff. de ll.& propterea dum videmus
multos Epiſcopos cõſtituere Vicarios Cle-
ricos ſimplices, primas tantùm tonſuram ha-
bentes, quos dictum eſt ſupra idem Tribu-
nal conſtituere, eandemque poteſtatem ha-
bere ac Epiſcopus, non eſt dubitandum ex
communi ſententia poſſe iſtos cenſuras inferre
Gl. in c.Canonica V. presbiter de ſent. excom.
ſuar. d. num.11. Henriq. lib.13. cap.24. Bonac.
diſp.1. q.1. punt.2. n.6. bene verum eſt, Cle-
ricis coniugatis hoc non permitti. Abb. &
ſcribẽtes in c.ſane 1. de Cler. coniug. Suar. d.n.11.
12 Dubitatum tamen fuit de congregatio-
nibus hominum, quæ ſolent curam habere
locorum Religioſorum, an poſſint validè hoc
munus exercere, ſi ſibi cõmittatur; & ratio-
13 nabiliter concludunt affirmatiuè Suar. n.13.
& alij loc. cit. ſi cõgregatio conſtet æqualiter
ex laicis, & clericis, quia majus dignũ trahit
ad ſe minus dignum c.quod in dubijs vbi Gl.
de conſecr. Eccl. vel altar. ſecùs ſi plures eſſent
laici vt per eoſdẽ DD. Item requiritur, vt
14 ſint viatores, quia neq; Angelus neq; Bea-
tus, & miuus dæmones ſunt capaces Iuriſ-
dictionis Eccleſiaſticæ, vel ſecularis Suar. diſp.
2. ſect. 3. num. 3. Regin. lib.9. n.114. Bonac.
cit. n. 3. de quo tamen Vide ſupra reſ.8. n.8.
15 Item, vt ad minus ſint adulti c.indecorum
de ætate & qualitate, nam infra prædictum
tempus non poſſunt rectum iudicium ferre,
licet per c.cum in cunctis §. inferiora videa-
tur requiri vt 25. annum attingant; de Iure
tamen ciuili ſufficit ad Iuriſdictionem exer-
cendam ætas 18. annorum l.quidam ff. de re
iudic. l.cum lege vbi Gl. V. cogatur de arbitr.
l.cum prætor §. non autem ff. de iudic. cuius
verba quia complectuntur alia requiſita tran-
ſcribo, & ſunt videlicet. Nõ autẽ omnes Iudices
dari poſſunt ab ijs, qui Iudicis dandi ius habent:
16 quidam n. lege impediũtur ne iudices ſint quidã
moribus, quidam natura. Natura vt ſur-
dus, mutus, & perpetuo furioſus, & impu-
bes, qui iudicio carent; Lege impeditur, qui ſe-
natu motus eſt; Moribus vt feminæ, & ſerui,
non quia non habeant iudicium, ſed quia re-
ceptum eſt, vt ciuilibus non fungantur officijs.
Ex quibus patet quam errauerint Suar. citat.
num.4. & Bonac. ſub d. n.3. requirentes, iſte
ſolum 7. annum expletum, & ille rationis
vſum (quod idem eſt) ad iuriſdictionem
16 exercendam, quamuis rectè ibidem dixe-
rint, fæminam incapacem iuriſdictionis eſſe, vt
patet ex d.§. nõ autem & l.fæminæ de regul. iur.
D.Tho. in 4. diſt.25. q.2. art.1.
18 Hinc Abbatiſſæ non poſſunt excommu-
nicare, aut ſuſpendere, vel interdicere ſuas
ſubditas, etiam ſi vellent iure proprij officij
c.dilecta, vbi Gl. latiſſimè de maior. & obed. c.
de monialibus de ſent. excom. & c.noua de pæ-
nit. & remiſſ. Pellizz. de monial. tit. de voto
obed. cap.4. ſect.3. num.109. ex multis.
19 Hinc etiam dicit Innoc.3. in dicto c.de
monialibus quod licet Beatiſſima Virgo Ma-
ria dignior, & excellentior ſine comparatio-
ne fuerit Apoſtolis vniuerſis, non tamen il-
li, ſed iſtis Dominus claues Regni Cælo-
rum commiſit, quod exponit Gl. citat. tam
de clauibus in foro interiori, quàm exte-
riori, vnde benè dicit Valent. to.4. diſp.7.
q.16. pun.3. circa finem ex Soto, & alijs, quos
ſequuntur Molin. & Couarr. apud Bonac. cit.
20 ſub num.4. iſtas Abbatiſſas non habere pro-
priè poteſtatem iuriſdictionis ſpiritualis, ſed
ſolum cõmiſſionem in ordine ad diſciplinã,
& correctionem domeſticam ſubditarum, &
cõſequenter nec poſſe ſub mortali præcipe-
re rem omninò leuem, niſi ex circumſtan-
tijs fiat grauis, quod idẽ dicimus de iudici-
bus Eccleſiaſticis, quia tunc erit ſolum ve-
niale, Suar. de ll. lib.3. c.26. n.2 & 3. Sanch.
in ſum. tom.1. lib.1. c.4. n.3. & tom.2. lib.6. c.4.
21 n.42. Itẽ requiritur vt tam delegans quam
delegatus non ſint impediti: etenim ſi eſſent
excommunicati, excommunicare alios non
poſſent, c.audiuimus 24. q.1. ſi verò eſſent
ſuſpenſi, idem dixit Suar. diſp.2. ſect.4. n.2.
22 quod tamen indiſtinctè non admitto, ſu-
ſpenſi n. ab officio tantum ea ſolum nõ poſ-
ſunt exercere, quæ officij ſui ſunt, puta ce-
lebrare, & ſimilia, ſed benè poſſunt quæ ſunt
iuriſdictionis, vt dare præbendas, & excom-
municare: ſi verò ſuſpenſi ſint à iuriſdictio-
ne, & non ab officio, è contra: ſi autem ſuſpen-
ſi ſint ab vtroque: neutrum, Gl. in c.cum dile-
ctus V. à ſuſpenſis in fine de conſuetud. & cla-

rius in dicto, *cap. audiuimus V. quia ex-*
communicatis ex c. quia cum ſimil. ibidem
adductis de conceſſ. praeben. & c. 1. de off. Vicar.
in 6. P. Dia. in ſumma v. ſuſpenſio n. 2. & ſeq.
23 Vltimo requiritur vt non inferatur cen-
ſura in propria cauſa, *c. inter querelas 23.*
q. 4. quia non poteſt quis eſſe actor, & iudex
vt dicit Gl. ibidem v. proprie per c. 1. 4. q. 4.
alias rationes tradidit, *Suar. diſp. 2. ſect. 4.*
n. 5. vnam philoſophicā, quia ſcilicet natu-
rale agens non agit in ſe ipſum, alteram le-
galem, nempe quia non poteſt quis ſe ip-
ſum ligare quod eſſet ſibi imperare, citat
Abb. in c. 1. de raptor. n. 12. non autem leges,
quæ ſunt, *l. qui iuriſdictioni de iuriſdic. om-*
nium iudic. & l. Iulianus de iudic. dictamque
rationem in puncto docet *Martian. in l. ſi*
24 *de re de arbitr. ibi ſententiam dicere non po-*
teſt, quia ſe facere iuberet, aut parere prohi-
beret, neque autem imperare ſibi, aut prohibe-
re quiſquam poteſt.
25 Hoc tamen procedit in iudicijs ordina-
rijs, & vbi proceditur iuris ordine ſeruato,
ſecus ſi ſuperiori iuriſdictionem habenti
iniuria de facto perſonæ, aut eius bonis in-
ferretur; tunc n. poſſet quaſi per modum
defenſionis cenſuram inferre contra quem-
cumque ipſum de facto iniuriantem, *c. di-*
lecto filio de ſent. excom. in 6. quia vim vi
repellere licet eo modo, quo poſſibile ſit.
l. vt vim de iuſt. & iure Dia. p. 5. tr. 9. reſ.
52. ſed de hoc vide infra reſ. 16. n. 34. Pon-
tifex autem generaliter poteſt iudicare in
cauſa propria ſecundum, *Gl. in c. cum veniſ-*
ſent v. iudicari de iudic. ex c. nunc autem.
diſt. 21. ad ſimilitudinem Imperatoris qui
iudicat in cauſis fiſcalibus, *l. proximè ff. de ijs*
quæ in teſt. del.
26 Ex dictis infert ibidem Suar. quod ſi
Epiſcopus cenſuram comminatur, vel in-
fligit contra ſubditos aliquid perpetran-
tes à iure non prohibitum, ſed ab ipſo
tantum, non incurrit cenſuram, illud à
ſe prohibitum, faciendo, quia non poteſt
ſe ipſum ligare, dum non habet iuriſdi-
27 ctionem in ſe ipſum, dicta *l. qui iuriſdictio-*
ni, & ex alijs citatis, occaſione tamen cen-
ſuræ à ſe latæ, poteſt in aliam cenſuram,
incurrere, nempe excommunicationem mi-
norem communicando cum excommuni-
cato licet à ſeipſo, quia à iure, non ab
ipſo Epiſcopo iſta minor excommunicatio
impoſita eſt, nempè in *c. cum deſideres de*
ſentent. excom. ita Abb. ibidem n. 2. Couarr. in
c. alma mater 1. par. §. 2. n. 2. verſic. hinc pro-
fecto eodem tit. in 6. ex Palud. in 4. diſt. 18.
quæſt. 6. art. 2. in fine.
28 Imò & quod magis eſt, ſi Epiſcopus
communicat in crimine, vel in diuinis
cum excommunicato, etiam à ſe, incurrit
excommunicationem maiorem, eadem
ratione, quia à iure, non ab ipſo, iſta in-
fligitur, ex *c. ſignificauit c. ſi concubinæ, &*
c. nuper de ſentent. excom. & poteſt Epiſco-
pus abſoluere excommunicatum, ſed non
ſeipſum, licet per illum ipſe contraxerit
excommunicationem, tenetur n. recurrere
ad ſuum ſuperiorem pro abſolutione, vt
docent idem *Abb. in d. c. nuper n. 10. Alex.*
alenſ. in 4. par. ſummæ q. 22. mem. 1. art. 7.
§. 3. ſayr. hoc tit. lib. 2. c. 15. n. 19. vbi cæteri.
29 Eadem ratione ſi Epiſcopus celebrat in
Eccleſia à ſe interdicta, irregularis fit, quia
irregularitas hoc caſu infertur à iure, idem
Suar. d. n. 5. in fine vbi citat Vgolin. c. 2. §. 8.
ſed hoc probatur in *c. is qui §. is verò de*
ſentent. excom. in 6. ab eo non allegato,
30 *Ricc. autem reſol.* 565. ſecundum primam
impreſſionem vult ſupradicta non habere
locum contra Epiſcopos, quia generalis
diſpoſitio iurium allegatorum eos non
comprehendit, cum de illis ſpecialis men-
tio ibi non fiat ex *c. quia periculoſum de ſen-*
tent. excom. in 6. qui tamen tex. loquitur de
ſuſpenſione & interdicto, non de excom-
municatione, & irregularitate, & propte-
rea poſſet reſponderi quod incluſio vnius
ſit alterius excluſio, *c. nonnè de præſumpt. &*
l. cum prætor ff. de iudic. accedat quod le-
gum correctio eſt euitanda, nec poſſunt
corrigi per ſubauditos intellectus, *l. præ-*
cipimus C. de appell. l. vt liberis C. de collat. cum
alijs vulg. apud præſid. de frāch. dec. 66. n. 4. &
contra Ricc. adeſt *P. Dia. p. 5. tract. 9. reſol.*
52. vbi per omnia amplectitur dicta per nos
ſupra, ſed neminem allegat niſi *Mercer. in*
31 *3. par. de ſacram. q. 20. dub. 4. addit Buld.*
in l. ſi negotia num. 1. ff. mandati ex c. 2. de
conſtit. quod Epiſcopus ligetur etiam ſtatu-
to ſuo generali, quod tamen eſt intelligen-
dū de ſtatuto iuri communi conformi iux-
ta ſupra dicta.

Agitur de Cauſa materiali Cenſuræ.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa materialis cenſuræ, eſt duplex re-*
mota, & proxima, & quæ iſtæ ſint?

2 Cen-

2 *Cenſura grauis non poteſt inferri niſi pro mortali culpa, ſed quid deleui?*

3 *Suſpenſio leuis an poſſit inferri, etiam pro veniali?*

4 *Excommunicatio an poſſit inferri contra arma portantes, vel comam nutrientes?*

5 *Clerici arma portantes, vel aliàs facinoroſi ſi capiuntur à iudice ſeculari, cum magna difficultate, & temporis lapsù remittuntur ad Eccleſiaſticum.*

6 *Interdictum aliquando infertur ob peccatum alienum quo caſu inculpati poſſunt diuinis intereſſe extra locum interdictum.*

7 *Excommunicatio numquam infertur in communitatem, neque ob peccatum alienum, ſicuti infertur interdictum.*

8 *Cenſura nulla inferri poteſt ob peccatum internum de quo. Eccleſia non iudicat. n.9. Non incurritur, niſi effectù, propter quem eſt inflicta totaliter completo. n.10.*

11 *Iudex in dubio cenſetur ſe iuris diſpoſitioni conformare.*

12 *Vulnerati ſi ſequatur mors an & quando dicatur mortuus ex vulneribus, vel alia cauſa? & n.13. & 14.*

15 *Peritis in arte eſt regulariter ſtandum in omni cauſa.*

16 *Medicis deponentibus aliquem deceſſiſſe ex malo gubernio potius, quam ex vulneribus an & quando ſit ſtandum, & quomodo debeāt medici deponere in hoc caſu?*

17 *Præſumptio iuris eſt vnumquemque præſuſumi bonum donec probetur malus.*

18 *Vulneratus ſi vixit vltra 40.dies poſt vulnera ſuſcepta non præſumitur ex illis mortuus.*

19 *Excommunicatio an poſſit infligi pro delictis præteritis abſque monitione?*

20 *Iudex tenetur iudicare ſecundum allegata & probata non ſecundum conſcientiam.*

21 *Excommunicatio prolata abſque monitione pro delictis præteritis eſt iniuſta, & reſcindenda eſt per ſuperiorem ſed non eſt nulla.*

22 *Suſpenſio, vel interdictum quando infliguntur, debet regulariter præcedere monitio, verum non ſunt omnes interdicendi monendi, ſed tantum culpati.*

Reſolutio XIV.

1 CAuſa materialis Cenſuræ iuxta thema prioris reſolutionis duplex eſt,
proxima & remota, iſta eſt perſona, quæ
ligatur, vel ligari poteſt cenſura, de qua
infra reſol. ſeq. illa verò eſt peccatum,
propter quod in cenſuram incurritur, *Tol.*
lib. 1. cap. 45. n.2. ex c.ſatis peruerſum 56.
2 *diſt.* nec poteſt inferri grauis cenſura, vt eſt
excommunicatio, niſi ob mortale, *c.nemo*
Epiſcoporum, & c.nullus 11.q.3. Trid. in
c.quamuis 3. in principio ſeſſ.25. de reform.
ſuar. hoc tit. diſp.4. ſect.4. n.2. Ricc. reſol.
464. *n.2.* iuxta primam impreſſionem,
multos refert *Bonac. to.1. hoc tit. diſp.1.q.1.*
pun.3. n.6. (qui tamen loquūtur de irregu-
3 laritate) & quod ibi ſubdit poſſe inferri
cenſuram leuem pro veniali ex *c.1. de ſent. excom. in 6. & vt ait ſuar. citat. n.2.*
excommunicationem leuem, nec in dict.
tex. legitur, nec in praxi fuit vmquam receptum, licet de iure incurratur propter
communicationem cum excommunicato
maiori *c.excommunicatos c.cum excommunicato 11.q.3. & c.à nobis de except.*
Hinc deducitur, cenſuram grauem illatam
pro veniali eſſe regulariter nullam *Suar. diſp.4. ſect.6. n.8.* licet ſuſpenſio leuis ſecundum Tol. citat. poſſit pro veniali inferri
argum. tex. in *l.reſpiciendum de pænis*, vt
etiam voluit *Nauar. in ſumma cap.27.n.165.*
4 *ex Caiet. & alijs*; Sed quia nihilominus videmus Epiſcopos ſolere minari etiam excommunicationem in ſuos ſubditos arma
portantes, vel comam nutrientes, quæ de
natura ſua ad mortale non attingunt, propterea regula traditur, quod quando ſuperior hæc mandat, licet ſecundum ſe ſint
leuia, fiunt tamen grauia ob circumſtantiam, vt in priori caſu, ratione periculi
5 cui ſe ſubmittunt clerici arma portantes
propter grauiſſimas pœnas, quibus ſe exponunt contra tales illaras à iudicibus ſæcularibus, qui eos capiunt virtute *ritus M.C.V. 235.* & ante quam remittant ad Eccleſiaſticos, multis expenſis vexantur, & anguſtijs affliguntur, quia aliquando per annos detinentur in carceribus, vt dicit *Carauita ibidem n.5.*

In poſteriori verò ratione finis honeſti à ſuperiore intenti, ob ſcandalum vitandum, occaſionemque licet remotam ad peccatum *Sotus in 4. diſt.22. q.1. art.3. Val. tom. 4. diſp.7. q.17. punt.5. Bonac. citat. ſub nu. 8.* regulariter autem excommunicatio pro re leui non ligat ex *Ricc. reſol.272. num.2.* quia continet intolerabilem iuris errorem, *c.dilecto cum ſimil. de ſentent. excom. in 6.*

6 Quamuis interdictum, quod fertur in
communitatem puniat etiam eos, qui cul-
pabiles non exiſtunt *c.ſi ſententia §.cæterum*
de ſentent. excom. in 6. vbi dicunt DD. non
ferri propriè in pænam illorum, ſed de-
linquentis, qui punitur in illis, & prop-
terea, interdicta Ciuitate ob delictum Do-
mini, vel alterius particularis, poſſunt ci-
ues non culpabiles diuinis intereſſe extra
7 ciuitatem *d. §.cæterum*. Excommunicatio
tamen, vti pœna maior, numquam poteſt
inferri niſi ob peccatum proprium, nec in
communitatem, *c.Romana §.fin. eodem tit.&*
8 *lib. c.ſi habes 24. q.3. c.nullius 1. q.4.* nulla
verò cenſura poteſt inferri ob peccatum
internum *D. Tho. 1.2. q.91. ar.4. cor. & q.*
9 *100. ar.9. cor. P.Dia. par.5. tract.9. reſol.*
48. quia Eccleſia non iudicat de internis,
c.erubeſcant diſt. 32. & c.ſicut tuis §.fin. de
ſimon. cogitationis n. pænam in foro exte-
riori nemo patitur, *l.cogitationis ff. de pænis*
& ait Innoc. *in c.fin.32. q.5. quod non ha-*
bent latentia peccata vindictam apud homi-
nes, quia ſolus Deus eſt ſcrutator cordium.

10 Nec incurritur cenſura niſi effectu tota-
liter côpleto, quẽ ſuperior ſub cẽſura pro-
hibuit quia quilibet ſuperior cẽſetur ſe di-
11 ſpoſitioni iuris conformare *c.ſuper litteris*
circa finẽ de reſcript. Capic.latr.deciſ.25.n.15.
ſed dum agitur de materia odioſa, odia
ſunt reſtringenda non amplianda *c.odia de*
regul.iur. in 6. ergo ſi delictum eſt cæptum
& non completum, non eſt facienda am-
pliatio. E.G. fuit emanata cenſura contra
homicidas, modo fuit aliquis vulneratus
tantum, non eſt delinquens excommuni-
catus, licet habuerit animum occidendi,
D.Anton.3. par. tit.24. cap.1. §.1. Abb. in
cap.1.n.4. de ſentent. excom. ſuar.diſp.4.ſect.
3. n.3. Regin. lib.9. cap.12. n.216. ex con-
trariò ſi quis habuerit animum vulnerandi
tantum, & tamen vulneratus eſt mortuus,
iam eſt incurſa cenſura, quæ includit ho-
micidas; Eccleſia n. vt diximus iudicat ſo.
lũ de externis *d.c.erubeſcãt* ſacra tamen cõ-
gregatio cẽſuit mandantem occidi Titium,
ſi mandatarius occidit Caium, non incur-
rere illũ irregularitatẽ, ſicuti neque ſi mã-
dauit verberari cum baculo cum expreſſio-
ne ne occidatur, & mandatarius occidit,
vt in declarat. Concilij *ſeſſ.14. ſub cap.7.*
de refor. faciunt ad hoc propoſitum dicta per
Dian. p. 11. tr.6. reſ.19. in fine quamuis de
his mentionem non faciat.

12 Sed difficultas poteſt eſſe quando mors
fuit dilata an contingerit ex vulneribus,
vel alia cauſa, quia primo caſu erit delin-
quens excommunicatus, ſecundo verò
minimè, nam ſi vulneratus obijt medici
imperitia, vel eiuſdem vulnerati negli-
gentia, aut malo gubernio, ſicut non te-
netur delinquens de homicidio in foro ex-
teriori, ſed tantum de vulnere, *l.ſi ex pla-*
gis, & l.qui occidit § fin. ff. ad l.aquil. ita nec
cenſura ligatur. In dubio autem, tres di-
ſtinguunt caſus, *Iul. Clarus in pract. crim.*
§.homicidium n.42. & ibi addentes n.144. ex
13 *Bal. Socc.& alijs* communiter, quorum pri-
mus eſt quando certum eſt vulnus illa-
tum, fuiſſe mortale, & mors ſuperuenit,
procul dubio delinquens tenetur de homi-
cidio *l.ait lex verſ. quid ſi mortifere vbi Gl.*
V. vulneratus & l.ſi ita vulneratus ff. eodem
tit. & conſequenter eſt excommunicatus.

14 Secundus caſus eſt quando certum eſt
vulnus non fuiſſe mortale, & tunc ſi po-
ſtea mors ſequatur, non teneri delinquen-
tem de homicidio pro certo affirmarunt
DD.relati, & conſequenter nec Cenſuris,
quia cenſetur mortem naturaliter eueniſſe
non autem ex vulnere. Tertius quando
ignoratur an vulnus fuerit lethale, vel non
& tunc, aut non apparet de aliqua negli-
gentia, ſeù culpa vulnerati, & ex euentu
ſecuto præſumitur deceſſiſſe ex vulnere, &
punitur vulnerans de homicidio, & cen-
ſuris; aut contra, & ſecùs; exemplum po-
nit *Gandin. de Malef. tit.de homic. poſt n.24.*
in ruſtico, qui poſt vulnus receptum in
capite ſe contulit ad laborandum ad ſolem,
quo caſu, morte ſecuta, non tenetur de-
linquens de homicidio, vel cenſuris, & ita
fuiſſe iudicatum teſte *Signor.in Conſil.263.*
nu. 6. refert idem Clar. citat. in fine, prout
etiam in S.C.N. *apud Gramat. Conſil.2.*

His tamen coniecturis dubijs exiſtenti-
bus, ſtandum eſſe iudicio medicorum do-
cet *Placa lib.1. delict. cap.13. n.6. Alber. in*
15 *proa. ff. nu.14. ad regul.iuris*, quod ſtan-
dum eſt peritis in arte, *l.ſemel ff. de re mi-*
lit. qui tamen debent eſſe duo, & depo-
nere cum iuramento, niſi vnus ſolus adeſ-
ſet in loco ſecundum *Anan. in c.ſignificaſti*
de homic. latè de materia *Boerius deciſ.323.*
16 quod eſt intelligendum ſano modo, nam
non debent deponere præciſè de veritate,
ſed tantum de credulitate, & iudicio vt
aduertit *Anan. ibidem poſt n.13.& licet Clar.*

vbi

*vbi ſup. poſt nu.*43.*aſſerat in ſenatu Mediolani hoc non ſeruari, quia ſolent de facili medici pro inquiſitis deponere,tam ad eis fauendum, quàm ad effugiendam culpam malæ curationis, & propterea ſtandum eſſe arbitrio iudicis, qui conſideratis qualitate, & loco vulnerum cum alijs circumſtantijs, hoc æſtimabit,& ita tenuiſſe *Marſil. in pract. crim. §.& quia n.16.*

Ego tamen à communi priori opinione non eſſe recedendum puto, quia regula iuris ſupra n.15. citat. numquam locum ſibi vendicare poſſet, cui tamen eſt ſtandum, niſi aliud in contrarium decidatur, *l.proſpexit ff. qui & à quibus*; nec eſt ſupponendum medicos deierare, quia nemo
17 præſumitur immemor ſalutis æternæ *c.cum in iuuentute de præſumpt.* imò vnuſquiſque præſumitur bonus, donec probetur malus, *c.fin.de præſumpt. l.merito ff. pro ſocio & l.cũ Pater §. rogo de legat.* 2. aliàs numquam teſtibus eſſet adhibenda fides, quod eſſet maximum abſurdum & contra *tot.titul.tam in canon. quam in ciuili de teſtib.*

Quod ſi vulneratus poſt vulnus receptum, proceſſit de malo in peius, & infra
18 breue ſpatium mortuus eſt, præſumitur, omni difficultate ceſſante,mortuus ex vulnere; ſecus ſi vixit vltra 40.dies,quia nullus lethaliter vulneratus poteſt ſecundum iudicium medicorum viuere vltra prædictum tempus: hancque eſſe communem opinionem canoniſtarum, & Legiſtarum voluit *Bolognett. Conſil.*5. *col.*2. *verſ. ſecundo pro eadem, quem refert & ſequitur Clar. vbi ſupra n.*44.

Quæſtio verò, quam horum occaſione
19 tractat *Suar. diſp.*4.*ſect.*5.*per totam hoc tit.* an poſſit infligi excommunicatio pro culpis præteritis abſque monitione, fruſtratoria videtur, adducit n. multos DD. pro affirmatiua ibidem n.2. præcipuè, *Gl.mag. in c.Romana de ſentent. excom. in* 6. quam dicit hanc opinionem expreſsè tenere,& addit n.4. multa iura, in quibus ſuo videri hoc permittitur, quibus poſtea n.14. varios intellectus aſſignat; Sed parcat mihi, nam licet in iuribus prædictis declarentur aliqui excommunicati pro delictis præteritis, hoc tamen intelligitur cum terminis habilibus, nempè præceſſiſſe non ſolum monitiones,ſed etiam debitas informationes per teſtes examinatos ſuper delictis commiſſis; alioquin quomodo potuiſſet ſcire Pontifex,qui in dictis iuribus excommunicationem inflixit, delicta fuiſſe patrata? & dato ſciuiſſe ſi fingamus fuiſſe coram eo commiſſa, (quod etiam eſt fere impoſ-
20 ſibile,) ne quidem potuiſſet iudicare, niſi ſecundum allegata, & probata, non ſecundum conſcientiam, *l.illicitas §. veritas de offic. Preſid. D.Tho.*2.2. *q.*67. *art.*2.

Quod eſt adeo verum vt in *c.ſacro de ſententia excom. & d. c.Romana §.porro* expreſsè præcipiatur ne pro delictis præteritis excommunicatio ſinè præuia monitione feratur, nec eſt ſupponendum iura iuribus aduerſari, ſed illa eſſe intelligenda,
21 iuxta iſta, Gl.autem per Suar. allegata, dicit excommunicationem abſque monitione eſſe iniuſtam, & relaxandam per ſuperiorem, ſed tenere; ideo autem dixit tenere, quia in *d. §.porro* Pontifex tales ſententias appellat iniuſtas, non autem nullas: primo n. caſu valent, ſed reſcinduntur, ſecundo verò ſunt inualidæ *c.*1. *de ſent. & re iudic. l.*1. *§.item cum contra ff. quæ ſent. ſinè appell. reſcind.* Hinc videmus Epiſcopos, alioſque iudices Eccleſiaſticos,quando tales ſententias proferunt, explicare in illis ſolum cauſas excommunicationis (vt factũ eſt in iuribus per ſuar. citat.) ſed in proceſſibus per eos fabricatis adſunt depoſitiones teſtium,decreta,monitiones, & cætera, à qua praxi videtur fuiſſe alienus Suar. cum DD. per eum relatis.

22 Et propterea, etiam in ſuſpenſione, vel interdicto ferendis præcedere regulariter debet monitio *ex c.reprehenſibilis de appellat. & c.ſtatutum de ſentent. excom.in* 6.quamuis iſtæ cenſuræ inferri ſoleant pro delictis præteritis *c.cam literis §.fin. de teſtib.*nec ſint tanti præiudicij,ſicut excommunicatio, verum non ſunt omnes interdicendi monendi, ſed ſolum culpati, vt aduertunt idem *Suar. diſp.*3.*& ſect.*8. *n.*2. *aliique apud P. Dia. par.*5. *tract.*9. *reſol.*55.*& vide infra reſol.* 16. *à n.*23. *vſq; ad* 31.

Agitur de cauſa materiali remota Cenſuræ.

S V M M A R I V M.

1 *Cauſa materialis cenſuræ remota quæ ſit?*
2 *Angeli ſiue boni, ſiue mali ſunt incapaces cenſurarum tam actiuè, quam paſſiuè.*
3 *Animalia irrationalia, etiam ſi ſint bruti, ſiue locuſtæ nequeunt excommunicari,ſed ora-*

orationes Deo ſunt pro eis eſtirpandis effundendæ.

4 *Dæmones nequeũt excommunicari; ſed execrantur, & deteſtantur a corporibus obſeſſis.*

5 *Homines mortui an poſſint excommunicari? & num.8.*

6 *Origenes fuit poſt mortem excommunicatus, fuerunt duo eiuſdem nominis, ambo hæretici, & excommunicati, ſed in quibus peccauerint? Ipſius opuſcula quare non ſint ab Eccleſia reprobata, cum ipſe author fuerit abeadem Eccleſia hæreticus declaratus? n.7.*

8 *Excommunicari nemo poteſt poſt mortem, ſed declarari contraxiſſe excommunicationem in vita.*

9 *Hæreticum hæredem inſtituens eſt excommunicatus, & propterea ſi in vita non fuit talis declaratus, poteſt declarari poſt mortem.*

10 *Sepultura Eccleſiaſtica non conceditur quibuſcumque mortuis in peccato mortali notorio abſque contritionis ſignis.*

11 *Abſolutio quando poſſit tribui mortuis excommunicatis in vita, & conſequenter pro eis ſuffragia fieri?*

12 *Sententia lata contra mortuum eſt ipſo iure nulla, etiam ſi ſit in ſui fauorem.*

13 *Infideles non ſubſunt cenſuris Eccleſiaſticis, nec catechumeni, ſed benè hæretici, & ſchiſmatici, licet ad paganiſmum tranſeant.*

14 *Iudæus percutiens Clericum, vel quemcumque Eccleſiaſticum non eſt excommunicatus.*

15 *Excommunicari an & quando poſſit impubes, & quo tempore quis dicatur pubes?*

16 *Peccatum omne poteſt à pueris committi poſt rationis vſum, excepto peccato carnis, quod nequit committi agendo, niſi pubertate adueniente vel circa eam.*

17 *Rationis vſus quando accedat pueris?*

18 *Infantes & furioſi nequeunt cenſuris ligari, quia ſunt doli, & culpæ incapaces.*

19 *Excommunicatio non poteſt ferri contra vniuerſitatem, vel Collegium, ſed benè interdictum vel ſuſpenſio.*

20 *Excommunicatus ex vna cauſa, poteſt excommunicari ex alia, vel alijs.*

21 *Subditus, vel æqualis non poteſt cenſuram aliquam inferre contra ſuperiorem, vel æqualem, niſi delegatus ſit à Principe & num.23.*

22 *Pontifex à nemine poteſt iudicari, niſi deuius ſit à fide.*

24 *Delegatus eſt maior quocumque ordinario in cauſa ſibi commiſſa.*

25 *Cenſura illata contra tale delictum committentes, an includat etiam conſulentes, vel mandantes, aut auxiliantes?*

26 *Conſilium non fraudolentum non obligat, ſecùs fraudolentum in criminalibus, ſed in ciuilibus numquam obligat vt n. antecedenti.*

27 *Mandans, vel conſulens delictum ſub cenſura prohibitum, an eam incurrat, ſi mandatarius, vel conſultus erant illud omninò commiſſuri?*

28 *Mandare, & facere ſunt diuerſa.*

29 *Mandans & mandatarius pari pœna puniuntur quod etiam procedit in cenſuris.*

30 *Argumentum à fortiori eſt de iure validum.*

31 *Faciens aliquid per alium, eſt facere per ſe ipſum.*

32 *Clericum percutiens, & mandans percuti, ſunt ambo excommunicati, à Pontifice abſoluendi.*

33 *Communicans cum excommunicato in crimine, eandem excommunicationem contrahit.*

Reſolutio XV.

1 DIctum eſt in priori reſolutione de
cauſa materiali proxima cenſuræ,
ſequitur de remota, quæ eſt ſubiectũ capax
illius, homo ſcilicet viator baptizatus,
adultus, determinatus, & ſubditus, quo
ad primum probatur apud Matth. cap.18.
2 ibi *quæcumque ſolueris ſuper terram, &c.* &
propterea, Angeli ſiuè boni, ſiuè mali ſunt
incapaces cenſurarum actiuè & paſſiuè, ſi-
cut etiã mortui cum diſtinctione vt ſtatim
dicam: Imò ſuperſtitioſum eſt credere,
3 quod poſſint excommunicari bruci, locu-
ſtæ, aut aliud genus vermium, vel anima-
lium irrationalium, quamuis religioſum
ſit vti contra ea aqua benedicta, precibus,
& orationibus fundatis in diuina bonitate,
& miſericordia Nauar. in *man.c.27.n.13.*
Sanch.ſumma lib.2.cap.42.n.37. ſicuti etiam
quando exorcizantur, ſeù excommunican-
tur dæmones, non dicuntur propriè ex-
4 communicari, ſed execrari, & deteſtari,
Suar. hoc tit. diſp.5. to.5. ſeſſ.1. n.2. ex c.ego
Berengarius de conſecr. diſt.2. & c.donatum
1.q.7. & vide infra v.hæreſis.
5 Contra tamen quod poſſint etiam mor-

tui

tui excommunicari ſtatuitur in *c.ſi quis & c.in eos de hæret.* vbi iubetur anathema-
tizari Epiſcopos poſt mortem, omneſque
alios, qui hæredes inſtituerunt hæreticos,
aut aliquos, qui Catholici non ſunt, quod
etiam latiùs extat declaratum in *c.ſane* 24.
6 *q.*2. vbi multi hæretici, & precipuè Orige-
nes fuerunt poſt mortem excommunicati,
ibique *Gl.V.origenes* ait, fuiſſe duos eiuſ-
dem nominis, ambos hæreticos, de alio n.
fit mentio in *c.quidam* 24. *q.*3. ille tenuit
omnes homines eſſe ſaluandos, & prop-
terea Chriſtum eſſe iniuſtum, & vlterius
iterum forè paſſurum in aere pro diabolis
ſaluandis. Iſte verò quod non poſſit filius
videre Patrem, nec Spiritus Sanctus filium,
aliaque huius genetis deteſtabilia quæ le-
guntur in *d.c.quidam §.origeniani*.
7 Et licet illius opuſcula recepta ſint ab
Eccleſia, hoc non eſt quia eius ſunt, ſed
quia Eccleſia ea approbauit, vt legitur in
*c.Sancta §.item Origenis diſt.*15. vbi etiam
aſſeritur D.Hieronymum ea non reprobaſ-
ſe; quia de re ait *Gl. in dicto c.ſanè in fine*,
poſſe dici illa eſſe Eccleſiæ, non Origenis,
quia omnia noſtra facimus, quibus no-
ſtram impartimur authoritatem, *l.*1. *§.*1.
C.de veter.iure enucl. licet regulariter, ſi quis
in vita fuerit excommunicatus, nec viuens
abſolutus, poſſit poſt mortem abſolui, *c.à
nobis* 28. *& c.ſacris de ſentent. excom.*
8 Dicit tamen *Suar. tom.*5. *hoc tit.diſp.*5.
ſect. 1. *n.*4. quod non dicuntur excommu-
nicari poſt mortem, ſed tantum declarari
hæreticos eos, de quibus in dictis iuribus
ſermo eſt contraxiſſe excommunicationem
in vita: & propterea imperari viuentibus,
ne illos Eccleſiaſtica ſepultura honorent,
neque ſolita ſuffragia pro illis erogent, &
conſequenter, ſi non fuerit excommunica-
tio contracta in vita (quia neque poſt mor-
tem poteſt) nec ad excommunicationem
contra aliquem proceditur, quia tunc non
alligatur homo Eccleſiaſticis iuribus, ne-
que illa tranſgredi poteſt; & præterea, cum
hæc pœna medicinalis ſit, ſemper requi-
ritur, vt is, in quem de nouo infligitur, ſit
in ſtatu in quo poſſit ſalus, vel fructus ali-
quis ſperari, quibus carent mortui, & quã-
9 uis qui inſtituerunt hæredes hæreticos,
ſi benè ſentiant de fide, hæretici non ſint,
ſunt tamen excommunicati ex tunc, quo
talem inſtitutionem viuentes fecerunt,
quod declaratur poſt mortem *Gl.tamen in
d. c.ſi quis V.* poſt mortem voluit eſſe ſpe-
ciale in crimine hæreſis in ipſius deteſta-
tionem, vt poſſit quis accuſari, & excom-
municati poſt mortem, ne Eccleſia oret
pro eo, & ita dicunt practicari in accuſa-
tionibus poſt mortem hæreticorum, filijs
ſcilicet eorum intimatis & cum aliquibus
cumſtantijs. multi apud *Dia. par.*4. *tr.*7.
*reſ.*28. *§.notandum*.
10 Hinc morientes in peccato mortali no-
torio, cum ſignis impænitentiæ finalis,
etiam ſi nulla cenſura afficiantur, Eccleſia-
ſtica quoque carent ſepultura, ſolitiſque
ſuffragijs, vt ſunt qui violentam ſibi ipſis
mortem inferunt *c.placuit* 23. *q.*5. Item pu-
blici latrones *c fures de furt.* morientes in
torneamentis, ſeù duellis, tam patrini,
quam pugnantes *c.*1. *&* 2. *de torneam. Trid.
ſeſſ.* 25. *de reform. c.deteſtabilis* 19. in ordi-
ne, quæ tamen imperantur viuentibus, quo
tempore contrahitur cenſura: ſed hæc in-
telliguntur vt diximus de mortuis abſque
ſignis contritionis, vel de non confeſſis
vt percipitur ex *Trid. & iuribus citat.* &
11 tradit etiam *Gl.in d.c.placuit in fine*, & pro-
pter eandem rationem quando non fue-
runt abſoluti in vita excommunicati, &
conſtiterit petijſſe viuentes abſolutionem,
quia probabile eſt fuiſſe apud Deum ab-
ſolutos in vita, abſoluuntur poſt mortem,
vt Eccleſiaſticam habeant ſepulturam, ſoli-
taque ſuffragia conſequantur *d.c.à nobis.* Ex
quibus firmum remanet primum requiſi-
tum viatores tantum cenſuris affici poſſe,
(hæreticis exceptis ſecundum priorem
ſententiam) non eos qui ſunt in termino,
*Couarr.in c.alma mater par.*1. *n.*8. *de ſentent.
excom. in* 6. *Regin.lib.*9. *n.*133. *Vaſq. & alij
apud Bonac. citat pun.*4 *ſub n.*2. Quod etiam
iure ciuili fundatur vt in *l.in ſumma §.fin.
de re iudic. & l.penult. ff.quæ ſentent. ſine ap-*
12 *pell. reſcind.* vbi ſententia lata contra mor-
tuum eſt ipſo iure nulla, imò etiam ſi fue-
rit lata in fauorem mortui, vt fuiſſe deci-
ſum *in S.C. Neap. teſtatur Cap.Latr.deciſ.*83.
*n.*2. *&* 19.
13 Secundum requiſitum eſt baptiſmus; in-
fideles n. non ligantur cenſuris Eccleſia-
ſticis, *c.gaudemus §.*1. *de diuort. ex Apoſt.
Epiſt.*1. *ad Cor. cap.*1. imò nec catechume-
ni, quia non adhuc ſubſunt Eccleſiæ, ſed
benè ligantur hæretici, vel ſchiſmatici li-
cet tranſeant ad paganiſmum, quia ratio-
ne characteris indelebilis in baptiſmo ſu-
ſcepti ſemper manent ſubditi Eccleſiæ
14 *Suar. diſp.*6. *ſect.*1. *n.*25. *Regin. citat.n.*135.

Hinc

Digitized by Google

Hinc iudæus inijciens manus violentas in Clericum, vel monachum non incidit in excommunicationem *c. ſiquis ſuadente 17. q.4.* ſed punitur pænis pecuniarijs à ſuo ſuperiore inferendis, donec iniuriam paſſo congruè ſatisfaciat, vel in defectum mãdatur Chriſtianis ſub alia cenſura, nè cum ipſo iudęo donec ſatiſfaciat communicent. *c. poſtulaſti de iudæis.*

15 Tertium eſt ætas adulta, quæ maſculis accedit poſt 14. annum, fæminis verò poſt 12. *l. fin. C. quando Tut. vel Curat. & §. 1. inſtit. quibus mod. tut. finit.* ſed minus rectè aſſignat rationem *Bonac. citat. n.9.* quare non poſsint tales ante prædictam etatem excommunicari licitè, quia ſcilicet peccare nequeunt, hoc n. excepto peccato carnis,
16 quod non poteſt committi agendo, niſi adueniente pubertate, vel circa eam, verum non eſt, nam accedente rationis vſu, qui
17 regulariter accedit in ſeptimo anno, poſſunt pueri peccare *c. 1. & ibi Gl. de delict. puer. c. paruuli de conſecr. diſt. 4.*

Et propterea rectiùs dicunt Hoſt. & Io: Andr. *in c. 1. de ſentent. excom.* quod infra pubertatem non contrahitur excommunicatio, ſi ceſſat doli capacitas, ea verò exiſtente, etiam impubertate durante, ſic, ſed poſſunt ab ordinario in omni caſu etiam Pontifici reſeruato abſolui, quia ætas, licet non excuſet in totum, excuſat tamen in parte *c. penult. & fin.* ibique *Gl. eodem tit.* iuxta *l. auxilium* cum ſimilibus *§. in delictis ff. de minor.* ſumma *Dia. V. cenſura nu. 44.*
18 ex quibus infertur per Suat. & alios citat. non poſſe furioſos cenſuris ligari, quia ceſſat dolus, ſicuti ex eadem ratione, neque infantes, vtrumque dictum probatur *in l. infans ff. ad l. cornel. de ſicar.* ibi infans, vel furioſus hominem occiderit, l. cornelia non tenetur, cum alterum innocentia conſilij tueatur, alterum fati infælicitas excuſet.

Quartum requiſitum eſt, vt ſit homo
19 determinatus, non n. poteſt excommunicari Vniuerſitas, vel Collegium, quia facilè poſſent innoxij huiuſmodi ſententia irretiri, *c. Romana §. fin. de ſentent. excom. in 6. Rich. in 4. diſt. 18. art. 5. q. 3.* alijque multi apud *Sayr. lib. 1. cap. 8. nu. 17.* poteſt autem in communitates prædictas inferri interdictum *c. ſi ſententia eod. lib. & tit.* ſicuti etiam ſuſpenſio, vt colligitur ex *c. vnico ne ſede vacante aliquid innouet. eodem lib.* rationem differentiæ tradit *Suar. diſp. 28. ſect. 3. n. 1.* quia ſcilicet iſtæ pænæ non ſunt ita graues, ſicut illa, non n. priuant internis bonis animæ, quæ ſunt ſuffragia, & auxilia Eccleſiæ, ſicut illa.

Benè verum eſt, quod poſſunt cenſuræ prędictæ, cum ſint pænæ diuerſos effectus parientes, multiplicari contra eandem perſonam, poteſt n. ſuſpenſus, vel inter-
20 dictus excommunicari, aut è contra non ſolũ propter diuerſas cauſas, vel delicta, ſed etiam propter vnum, & idem, contumacia excreſcente, *c. cum pro cauſa de ſentent. excom. Bar. in l. de pupillo §. ſi in pluribus n. 3. de noui oper. nunciat.* multoſque alios refert *Suar. diſp. 5. ſect. 2. n. 6. & ſect. 3. n. 12.* vbi hoc exemplificat in percutiente plures Clericos, quod ante eum docuit *Nauar. in man. c. 6. n. 18.* moderniores refert *Dia. par. 5. tr. 9. reſol. 60.* ſed ſi plures vno ictu occideret, probabile exiſtimant alij cum ipſo Patre vnam tantum excommunicationem incurrere, ibidem *reſ. 59.* verùm ſi quis tempore interdicti ſepeliret in Eccleſia publicum excommunicatum, & nominatim interdictum, qui eſſet etiam vſurarius manifeſtus, tres excommunicationes contraheret, quia ſingulæ inferuntur pro vnoquoque iſtorum delictorum *Clem. 1. de ſepult. vbi Gl. V. ſubiacere.*

Quintum & vltimum eſt vt, qui cenſura
21 aliqua ligatur, ſubditus ſit liganti, nam ſubditus non poteſt cenſuram ferre contra ſuum ſuperiorem, vel æqualem argum. *l. labeo §. fin. & l. nam magiſtratus ff. de arbitr.* vbi Gl. concordantes adducit Vaſq. Suar. & alij apud *Bonac. to. 1. hoc tit. diſp. 1. q. 1. pun. 4. nu. 12.* Vnde Pontifex poteſt omnes
22 quibuſcumque cenſuris afficere, ipſe verò nulla, & à nemine affici, niſi deuius ſit à fide, *c. ſi Papa diſt. 40. c. nemo cum multis ſequent. 9. q. 3.* dicit tamẽ *Suar. de fide diſp. 10. ſect. 6. n. 11.* quod Papa, vti Papa non poteſt errare in fide, ſed ſolum vt perſona priuata *ſequitur Dia. par. 4. tr. 8. reſol. 58.* Delegatus à Pontifice poteſt etiam ſuum ſuperiorem ordinarium excommunicare, vel
23 ſuſpendere, aut interdicere, veluti Parochus delegatus Pontificis poſſet Epiſcopum cenſuris prædictis afficere, ſi talis po-
24 teſtas ſit ſibi tradita, quia delegatus eſt maior quocumque Ordinario in cauſa ſibi cõmiſſa *c. ſanè 11. de offic. & poteſt. ind. deleg.*
25 Dubitari ſucceſſiuè poteſt, an cenſura lata contra facientes aliquod delictum, includat etiam conſulentes. *Nauar. in man. c. 27.*

Digitized by Google

c.27. n.51. negat, excludendo etiam mandantes, fauentes, & auxiliantes, quem ſimpliciter abſque diſputatione ſecutus eſt *Suar. diſp. 4. ſect.3. ſub n.5.* idem voluiſſe *Couarr. & quoſdam alios refert Bonac. diſp. 1. hoc tit. q.1. pun.6. n.1.* Quod ſi excommunicatio, vel alia cenſura fuiſſet lata pro cauſa pecuniaria, in hanc etiam ſententiam inclinarem *ex §. tua tantum inſtit. de mandato*, loquendo tamen in ſimplici Conſilio, auxilio, vel fauore, non autem mandato, quia tunc tenetur mandans actione mādati *d. §. tua tantum in fine, & l. ſi remunerandi §. apud verſic. planè ff. mandati*, ratio eſt quia Conſilium, ſiuè bonum, ſiuè malum in ciuilibus nō obligat, *c. cum olim de arbitr. & d. §. tua tantum ibi: cum liberum ſit cuique apud ſe explorare, an ſibi expediat conſilium.*

26 In criminalibus verò, quia regulariter interuenit dolus, propterea regulariter tenetur quis ex malo Conſilio *l.1. §. perſuadere cum l. ſeq. ff. de ſeruo corrupto*, ibi vel ſi luxurioſum, vel contumacem fecit, quiuè vt ſtuprum perpetraret, vel pateretur perſuadet *l. nihil 15. ad l. cornel. de ſicar.* ibi nihil intereſt occidat quis, an cauſam mortis præbeat *l. is damnum 130. ff. de regul. iur.* ſecus ceſſante dolo *l. dolo eod. tit. ibi* ſi luſus gratia fecerit, non tenetur, idem *in l. conſilij ff. de regul. iur. ibi* conſilij non fraudolenti nulla obligatio eſt, cæterum ſi dolus & calliditas interceſſerint, de dolo malo actio competit.

27 Ex quibus cernitur, quàm errauerit *Bonac. citat. vbi nu.2.* addit quod etiam ſi cenſura expreſsè includat mandantes, & conſulentes, ne quidem illa ligentur, ſi mandatarius, vel conſultus commiſſuri omnino erant delictum ſub cenſura prohibitum, licet mandatum, vel conſilium non interueniſſent, quam opinionem amplexus eſt etiam *P. Dia. par.5. tract.9. reſ. 57.* non ſolum in iſto caſu, ſed etiam in ſupradictis citat vltra *Suar. & alios relatos Sanch. de matrim. lib.3. diſp.49. n.2.* à quo tranſcripſit rationes pro hac parte, quibus ſatisfaciendo erit ſatisfactum vtrique.

28 Dicit ergo Sanch. quod mandare, & facere ſint diuerſa: ergo cenſuræ latæ contra facientem non comprehendunt mandantem, eo magis quia in odioſis non poteſt fieri extenſio de caſu ad caſum, *c. odia de regul. iur. in 6. citat. tex. in c.2. de Cler. pugn. in duello*, vbi pugil verè homicida dicitur, non autem mandans, licet de homicidio teneatur, qui tex. eſt de directo cōtra ipſum, eſto n. millies mandare, & facere ſint diuerſa, dum hic ſtatuitur mandantem, licet ipſe non occidat, teneri e-
29 tiam de homicidio, & ſumus pariter in odioſis, eodem modo teneri, ſeù ligari cenſuris non eſt dubitandum, etenim vna determinatio reſpiciens plura æqualiter determinabilia, debet ea etiam æqualiter determinare, *l. iam hoc iure ff. de vulg. & pupill. & l. non poſſunt ff. de legib.* eo magis
30 quia fortior eſt cenſura pro homicidio, quam pro alijs cauſis; ergo à fortiori procedit *tex. in hoc caſu auth. multo magis C. de ſacroſ. Eccl.* imo præciſa argumentatione *Cæleſt.3.* hoc declarat *in allegato tex.* ibi homicidium autem tam facto, quam præcepto, ſine conſilio, aut defenſione, non eſt dubium perpetrari.

Adde *tex. in l.1. §. deieciſſe ff. de vi & vi*
31 *arm.* vbi qui per alium facit, per ſe ipſum facit, vt legitur ibi, parui n. referre viſum eſt ſuis manibus quis deijciat, an verò per alium; ſed ne per mendicata ſuffragia eamus, habemus tex. hoc expreſsè declarantes in propria materia cenſuræ, etenim quantum attinet ad mandantem, *Alex.3. in c. mulieres §.1. de ſentent. excom. ita affatur illi verò, qui non per ſe ipſos, ſed eorum authoritate, vel mandato, alij violenter iniiciunt manus in clericos, ad Sedem Apoſtolicam ſunt mittendi, cum is committat verè, cuius authoritate, vel mandato delictum committi proba-*
32 *tur.* Excommunicatio autem in percutientes clericos per. *c. ſi quis ſuadente 17. q.4.* eſt contra facientes, & tamen Pontifex declarat includi in ea mandantes *d. §.1.* quē referens Coninc. ſibi contrarius *diſp.14. dub.15. ſub n.189.* fatetur, interpretationem illi ſecus datam per DD. eſſe omninò alienam ab eius ſenſu, & miror de Sanch. Doctore textualiſſimo, qui nec illum citauit.
33 Si verò loquimur de auxiliantibus, conſulentibus, vel fauentibus, habemus alium tex. declarantem hos includi in cenſuris illatis contra facientes; ſiquidem communicans cum excommunicato in crimine, ei fauendo, auxiliando, vel conſulendo, eandem excommunicationem contrahit, *c. nuper §. in ſecūda eod. tit. ibi conſilium impendendo, auxilium, vel fauorem*, ita per omnia ex alijs medijs docuit *Syl. V. excommunicatio 8. ſub n.10. & iterum eod. v.10. n.5.* conferunt dicta per *Abb. in d. §.1. n.12. & in c. ſignificauit n.2. de iudæis.*

Agitur de cauſa formali cenſuræ, aliiſque quæſtionibus ad materiam attinentibus.

SVMMARIVM.

1 *Cenſura eſt ferenda in ſcriptis, eiſque tradendum eius exemplar cenſura ligato, illud petenti, aliàs proferens eſt ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſia per menſem, & peccat mortaliter.*

2 *Epiſcopi non incurrunt pœnas prædictas generaliter illatas, ſed benè Regulares, niſi aliter ſit in ſuis conſtit. ordinatum num. 3.*

4 *Lex imponitur rebus, & non verbis.*

5 *Cenſura an & quando incurratur à Iudice, ſi malè iudicauit ob ignorantiam.*

6 *Iudex tenetur ſcire ea, quæ pertinent ad officium ſuum.*

7 *Excommunicatio lata contra aliquem ſub nomine proprio, ſed omiſſo cognomine, non valet ratione incertitudinis, ſecùs ſi lata ſit ſub diſiunctione poſteà certificanda.*

8 *Electio in pœnis alternatiuè ſtatutis pertinet ad Reum.*

9 *Cenſura in infligenda debet inſeri cauſa, quæ debet eſſe valida, & iuſta, aliàs cenſura erit inualida, vel iniuſta. Ex triplici capite redditur inualida nu. 10. 20. & 30.*

11 *Suar. æquiuocauit in explicatione iniuſtitiæ ſententiæ. Quæ ſi feratur contra ius, eſt nulla, ſecùs ſi contra ius litigatoris, quo caſu eſt iniuſta, & explicatur vtrumque n. 12. Licet iniuſta, ſi ab ea non appelletur, tranſit in rem iudicatam; ſi verò eſt nulla, numquam tranſit in rem iudicatam, quamuis numquam ab ea appelletur nu. 13. & 14. Lata poſt appellationem eſt ipſo iure nulla nu. 15. Iniuſta ex cauſa, & iniuſta ex animo, vel ex ordine differunt n. 16. Siuè iuſta, ſiuè iniuſta trahit ſecum executionem, præcipuè excommunicatio n. 17. Semper eſt timenda niſi ſit nulla n. 36.*

18 *Iudex procedens in cauſa poſt appellationem, nulliter procedit.*

19 *Monitio ante ſententiam non ſolum eſt de iure diuino, ſed etiam naturali, & fortius de iure canonico & ciuili & n. 27. & 29. An debeat eſſe trina, vel ſufficiat vna pro omnibus in cenſura inferenda? n. 21.*

22 *Clericus enormibus ſe immiſcens poteſt priuari clericatu; ſed an requiratur trina monitio ante ſententiam diffinitiuam?*

23 *Citatio ſeù monitio an ſit ſemper neceſſaria, tam in cenſuris latis ab homine, quam à iure?*

24 *Cenſura latæ, vel ferendæ ſententiæ quæ ſint?*

25 *Suar. voluit non requiri monitionem ad promulgandam ſententiam excommunicationis, quæ de iure ipſo facto incurritur, ſed conuincitur erraſſe.*

26 *Sententia eſt proferenda à Iudice ſecundum allegata, & probata, non autem ſecundum propriam conſcientiam, etiam ſi aliter factum ſe haberet.*

28 *Moniales alloquens an ſit ipſo facto excommunicatus, etiam in foro fori?*

31 *Cardinalis Papienſis fuit occiſus à Duce Vrbini, qui proptereà commiſit crimē læſæ maieſt.*

32 *Archiepiſcopus Piſanus fuit furore Populi ſuſpenſus in Ciuitate Florentiæ.*

33 *Epiſcopum occidens eſt excommunicatus in bulla cenæ, aliiſque pœnis ſubiacet; ſed vlteriùs Ciuitas, in qua duo ex eis fuerunt occiſi, amittit nomen Ciuitatis, nec debent ampliùs ad eam mitti Epiſcopi & ſupra n. 29.*

34 *Iudex offenſus, an poſſit ſibi ipſi ius dicere?*

35 *Alapam ſi quis daret officiali, poſſet ab eo ibidem ad furcam damnari.*

Reſolutio XVI.

1 CAuſa formalis cenſuræ vertitur circa ſolemnitates, quæ debent concurrere pro ea validè inferenda, quæ ſunt vt feratur in ſcriptis, ibique inſeratur cauſa cēſuræ & tradatur excommunicato exemplar eiuſdem ſcripturæ, ſi illud petat, aliàs Iudex eam proferens incurrit ſuſpenſionis pœnā per menſem ab ingreſſu Eccleſiæ ex *c. 1. de ſentent. excom. in 6.* ſed cenſura illata non eſt nulla, vt patet *ex eod. tex. §. ſuperior* vbi dicitur, quod iudex ſuperior poteſt eam relaxare, & condemnare ad expenſas iudicem, qui eam tulit, in beneficium excommunicati & *Gl. v. cauſam* notat differentiam inter iſtam, & alias ſententias diffinitiuas, quæ ſunt nullæ, ſi proferātur ſine ſcriptis ex *c. fin. de ſentent. & re iudic.* non ſic ſententia cenſuræ. Inſuper peccat mortaliter Iudex eā proferens abſq; requiſitis prædictis, *Nauar. in man. c. 27. n. 8.* ex

ex D. Tho. 2. 2. q. 60. art. 6. quem multos ſecutos fuiſſe teſtatur Bonac. hoc tit. to. 1. diſp. 1. q. 1. pun. 8. n. 1. quia facit contra ius ſcriptum in materia grauiſſima Dia. v. cenſura n. 24. vbi addit Prælatos mendicantium habere priuilegium ferendi excom-
2 municationem ſolo verbo contra aliquem in particulari ſecus ſi ferant per ſtatutum generale in omnes ſuos ſubditos vt idem latiùs dicit par. 5. tr. 9. reſol. 73. à quo ego diſcedo, vt ſtatim dicam, pænam tamen ſuſpenſionis non incurrunt Epiſcopi, vel Archiepiſcopi, quia non fit de illis in tex. cit. expreſſa mentio, ſicut requiritur per c. quia periculoſum de ſentent. excom. in 6. & tradunt Suar. diſp. 37. hoc tit. ſect. 1. in fine & alij.

Item non ſolum mendicantes, ſed neque alios ſuperiores religioſorum eam incurrere voluerunt Gabriel in 4. diſt. 18. q. 2. art. 2. concl. 7. Angel. v. excommunicatio 2. nu. 3. Tabi. v. citatio §. 3. & v. excommunicatio 2. §. 2. ex Gl. in c. cum ſpeciali § porrò v. ad regulares de appell. quæ tamen in libro meo
3 hoc non dicit, & proinde contrarium ego teneo cum Hoſt. in c. cum medicinalis §. ſi quis autem n. 9. de ſentent. excom. in 6. ibique Io. Andr. Nauar. d. n. 8. in fine, vbi tamen excipit, quando regula, & conſtitutiones eorum aliter ſtatuerent, & eſſent à Pontifice confirmatæ & quod de relato priuilegio deberet conſtare authenticè, alias nequeunt iuri communi derogare, quam ſententiam omnes docere, prædictis exceptis, dicit Sayr. lib. 1. cap. 13. n. 15. eo magis quia tex. citat. includit vniuerſos, & lex non ſolum vniuerſaliter, ſed generaliter loquens, generaliter debet intelligi l. de pratio ff. de public. in rem actione, aliàs ſi etiam iſti excluderentur, pauci, vel nullus
4 includeretur, & lex eſſet impoſita verbis, & non rebus, quod eſſe non debet l. 2. in fine C. commun. de legat. ibi nos n. non verbis, ſed ipſis rebus legem imponimus. adde §. noſtra autem inſtit. de legat.

5 Suar. citat. n. 1. requirit etiam ad incurrendam pænam prædictam certam ſcientiam in Iudice proferente, & directam voluntatem, aliàs ſi ex bona fide, vel inaduertentia illam ferat, quod non incurrat, motus ex lit. tex. citat. ibi, temerarius extiterit violator, ſed contradicit c. ignorantia de regul. iur. in 6. vbi ignorantia iuris non excuſat, item Gl. in d. c. 1. v. temerarius, vbi ait ſufficere ad pænam incurrendam quandam negligentiam, vel fatuitatem, aut ſtultitiam ex tex. in l. eum quem temerè ff. de iudic. Nauar. autem loco citat excuſat ſolum ignorantiam iuſtam; ſed generaliter loquẽdo, ignorantia non poteſt locũ habe-
6 re in Iudice, quia tenetur ſcire ea, quæ pertinẽt ad officiũ ſuum D. Tho. 1. 2. q. 76. ar. 2. corp. & propterea non facile niſi ex inculpata inaduertentia eum excuſarem l. regula §. ſed iuris & l. in omni parte de iur. & facti ignor. eo magis, quia de iure ciuili Iudex, qui per imperitiã malè iudicauit, tenetur ex quaſi delicto vt in tit. inſtit. de oblig. quæ ex quaſi delict. naſc. in principio vbi Bart. n. 1. & 2. addens, eodem modo teneri medicum de mala curatione ex l. illicitas §. ſicuti me-
7 dico de offic. præſid. Item requiritur vt verba cenſuræ cadant in perſonam, ſeu perſonas determinatas; nam ſi quis diceret excommunico Titium abſque expreſſione cognominis, vel vnum de duobus, qui furtum fecit, inualida eſſet excommunicatio ratione incertitudinis argum. l. duo ſunt Titij ff. de teſtam. tut. & §. curare inſtit. de action. Suar. to. 5. diſp. 3. ſect. 2. hoc tit. ſecus ſi cenſura feratur in perſonas certas ab initio, vel poſtea certificandas; licet ſub diſiunctione, veluti ſi dicat iudex, quicumque clericus nutrierit comam, ſit excommunicatus, vel ſuſpenſus, nam certum eſt contrauenientem incurrere alterutram ad ſui tamen electionem, vt probat Felin. in c. inter cæteras à n. 4. vſque ad 17. quem alijs relatis ſequitur Grat. diſcept. 239. nu. 42. item. Suar. diſp. 3. ſect. 2. à nu. 12. vſque ad 15. quamuis dicat debere ab hac diſiunctiua iudices abſtinere, eo magis cum ſecundum eum non ſit in vſu.

8 Sed in Regno Neap. adeſt pragm. 14. de armis Domini Comitis Montis Regij publicata in anno 1637. contra aſportantes ſclopum paruum ſub pæna vltimi ſupplicij, vel ducat. biſmille, quæ fuit aliquando practicata, & data reo electio, nec Nauar. in c. 27. n. 161. allegatus in contrarium a Bonac. citat. pun. 7. n. 4. huic ſententiæ contradicit, quæ etiam confirmatur ex adductis per P. Dia. par. 5. tr. 9. reſol. 63.

9 Cauſa autem inſerenda in cenſura, & propter quam infligitur, debet eſſe valida, & iuſta, quod ſi contra fiat, erit conſequenter ſententia, vel inualida, vel iniuſta, inter quas tamen magna eſt differentia: & licet multas membranas impleuerint in earum explicatione Suar. cit. diſp. 4. ſect. 6. cum 2. ſequen. & alij ſummiſtæ vt Angel.

Digitized by Google

Syl. & cæteri v. excommunicatio : breuiter
tamen prius caput inualiditatis,ſeù nullita-
10 tis ad tres ſpecies reduxit *Gl. in c. ſententia*
11. *q. 3.* prima ſcilicet quando ſententia
fuit lata poſt appellationem , 2. quando
continet errorem intolerabilem, 3.quando
profertur pro indebitis exactionibus , pri-
ma & 2. continentur in *c.per tuas §.nos igi-
tur de ſentent. excom. 3. in c.cum ad quorum-
dam de exceſſ. Prælator.*
11 Idem Suar. loco cit. *ſect.7. n.39.* dixit
ad tres etiam reduci , licet diuerſo modo ,
& poſtea ſubdit quod generaliter loquen-
do , omnis cenſura , quando eſt nulla , vel
eſt ex defectù iuriſdictionis (de quo non
dubitatur) vel ex defectù cauſæ legitimæ ,
ſed à n.2. vſque ad 5. explicando nullita-
tem ſententiæ ex defectù cauſæ per termi-
nos iuris ciuil. & canon. videtur æquiuo-
caſſe , nè dicam erraſſe : etenim *n.4. ibidem
verſic. tertius idem modus* ait, quod quando
cauſa in re verè ſubeſt , tamen in iudicio
non eſt legitimè probata , & nihilominus
profertur ſententia , ſit nulla ex defectù
ſubſtantialis ordinis iudiciarij .

Quod pace tanti viri dixerim , verum
non eſt ex eiſdem iuribus per ipſum alle-
gatis ſub n.2. quæ ſunt *c.cum inter de ſen-
tent. & re iudic. c.venerabilibus §.ſanè in fine
de ſentent. excom. in 6. l.1. ff. quæ ſentent. ſine*
12 *appell. reſcin.* cum ſimilibus , in quibus le-
gitur , ſententiam latam contra leges , vel
canones eſſe nullam ipſo iure , & pro inde
appellatione opus non eſſe , quod etiam
ſcriptum eſt in *c.1. de ſent. & re iudic.* quæ
propterea numquam tranſit in rem iudi-
catam , etiam ſi per mille annos ab ea non
appelletur *Grat. diſcept. 686. n.15.* quia
non entium nullæ ſunt partes *l.eius qui in
Prouincia ff. ſi cert. pet.* quando verò eſt
contra ius litigatoris,non dicitur nulla,ſed
iniuſta (quod eſt ſecundum caput) vt in
iuribus citat. & proinde appellatio neceſ-
13 ſaria eſt, aliàs quantum vis iniuſta ſit ſen-
tentia , tranſit in rem iudicatam , & execu-
tioni demãdatur, ac ſi iuſtè prolata fuiſſet.

Contra ius autem litigatoris dicitur
ſententia,ideſt contra probationes per eum
factas , quia inſufficientes fortaſſe viſæ
fuerunt iudici , vel quia cauſa non fuit le-
gitimè probata, vt loquitur Suar.& conſe-
quenter in iudicio appellationis , ſi inter-
poſita fuerit, erit reſcindenda , vtrumque
probatur in *d. c.cum inter §.quamuis, ibi at-
tendentes tamen quod quantum ad litigantes
ipſos , ius ex ſententia factum fuit, poſt quam
in rem tranſijt iudicatam , etiam ſi contra ius
litigatoris lata fuiſſet , cum contra ius conſtitu-
tionis expreſsè lata non fuerit , &c.* idem
habetur in *d. l.1. §. item cum contra verſic.
quod ſi de iure ſuo* .
14 Alias ſi verum eſſet quod dicit Suar.
numquam appellationi locus eſſet, & con-
ſequenter tot tituli de appell. in iure ciuil.
& canon. exiſtentes,redderentur fruſtrato-
rij , dum aut ſententia eſt nulla , aut iniu-
ſta vt ſupra (non loquimur nunc de iuſta,)
quando eſt nulla non eſt opus appellare ,
vt modo probatum eſt ; ſi ergo quando eſt
contra ius litigatoris , ideſt contra proba-
tiones ab ipſo factas , diceretur etiam nul-
la , vt ſupponit Suar. numquam appella-
tioni locus eſſet , quod patet ad ſenſum
eſſe falſum , etiam ſi leges citatæ hoc non
expreſſiſſent ; fixum ergo reſtat , ſenten-
tiam latam contra alterutram partem per
defectum probationum non dici nullam ,
ſed iniuſtam,& ab iſta appellandũ eſſe(quæ
tamen dicta ſint pro Caſiſtis fortaſſe in
iure communi non verſatis , quia Legiſtis
ſunt notiſſima.)

Ex quibus patet circa hanc primam ſpe-
ciem , ſententiam cenſuræ latam contra
leges , vel canones nullam eſſe vt genera-
liter legitur in *d.c.1. de ſentent. & re iudic.* &
ſpecialiter in materia noſtra in *c.cum tu de*
15 *teſtib.* vbi habetur , ſententiam excommu-
nicationis latam poſt appellationem eſſe
nullam , quia iura mandant , appellatione
pendente nihil eſſe innouandum *c.poſt ap-
pellationem 2.q.6. c.vt noſtrum de appell. l.1. ff.
nil nouari appell. pend.* vt etiã ſtatim exempli-
ficabo; patet etiam quæ dicatur ſententia
iniuſta , & quomodo licet talis ſit , valida
eſt;quibus addo *c.Epiſcopus §.ſi ergo 11.q.3.*
16 vbi Gregor. vocat hanc ſententiam iniu-
ſtam ex cauſa, & exemplificat,quæ ſit ſen-
tentia iniuſta ex animo , vel ex ordine .

Quod ſi poſt latam ſententiam cenſuræ
ſiuè iuſtam ſiuè iniuſtam,ab ea appelletur,
appellatione non obſtante, ſententia trahit
ſecum executionem , vt legitur in *c.paſto-*
17 *ralis 53. §.nos itaque de appellat.* propterea
ad hoc vitandum , ante quam proferatur ,
eſt interponenda appellatio(facta monitio-
ne à ſuperiore,) & obtinenda inhibitoria
à iudice appellationis , præſentanda iudi-
18 ci appellato , qui , ſi poſtea procedit , vel
quamlibet ſententiam profert , certum eſt
omnia eſſe nulla *c.non ſolum de appellat. in 6.*

licet

Digitized by Google

licet in praxi ſufficere videatur appellatio
à monitione, vel à quolibet actu de cen-
ſura comminata ex *l.de uno quoque de re*
iudic.
19 Eſt n. monitio de iure diuino, vt proba-
tur in *c.3. Geneſ.* noluit namque Deus con-
demnare Adam abſque præuia admonitio-
ne, vt patet ibi, *Adam vbi es, &c.* & prop-
terea neque Summus Pontifex poteſt con-
demnare aliquem abſque ea *c.inter quatuor*
de maiorit. & obed. c.1. de cauſa poſſeſſ. &
propr. imò Gl.in extrauag. vnica de dolo &
contumacia §.præmiſſis v.non obſtantibus ver-
ſic. ſecundo videndum, latè probat, & verum
dicit, monitionem eſſe etiam de iure na-
turali, quia eſt ſpecies defenſionis, quæ
cōpetit etiam brutis *Baſard. ad Clar. pract.*
crim. §.fin. q.31. n.9. Afflict. deciſ.283. n.7.
Et quod ſit etiam de iure ciuili, & canon.
non dubitatur ex *d.l.de vno quoque cum ſi-*
milibus de ſentent. & re iudic. Clem. paſtora-
20 *lis eodem tit.* & proinde ante prolationem
cenſuræ eſt peragenda monitio, aliàs cen-
ſura ſubſequens eſt iniuſta *c.reprehenſibilis*
de appell. imo nulla ex c.ſtatuimus de ſentent.
excom. in 6. & licet in d.c.reprehenſibilis præ-
mitti generaliter præcipiatur monitionem;
non tamen in interdicto eſſe omnes inter-
dicendos monendos, ſed ſolum culpabi-
les rectè docent *Suar. diſp.3. ſect.8. nu.2.*
Dia. par.5. tract.9. reſol.55.
21 Verum in praxi videmus, vnam ſolùm
præmitti non trinam vt loquitur *Gl.in c.ſa-*
cro v. competenti eod. tit. quæ poſſet habere
locum in cauſa ſolutionis decimarum, pro
quibus eſſet fortè inferenda cenſura vt in
c.omnes decimæ 16. q.6. vel in cauſis grauiſ-
22 ſimis, quando clericus dimittens habi-
tum, & tonſuram, & enormibus ſe immi-
ſcens, eſſet clericali priuilegio priuandus
iuxta *c.contingit §. verum de ſentent. excom.*
quod neque eſſe in vſu dicit *Regens de ma-*
rinis lib.1. reſol. 50. n.3. regulariter ergo
vna pro tribus ſufficit, vt generaliter præ-
cipitur in *c.conſtitutionem §.fin. eod. tit. in 6.*
quam exemplificat *Gl. ibidē v.vna pro tri-*
bus videlicet moneatur talis vſq; ad diē talem
pro prima, talē diem pro ſecunda, talem pro ter-
tia monitione aſſignando, & poteſt etiam in-
fra tres dies concludi vt loquitur *Suar.*
diſp.3. ſect.9. n.2. in fine, vbi ita dicit vſu
receptum, præcipuè à iudicibus Eccleſia-
ſticis, concordat *Dia.par.5. tract.9.reſol.19.*
23 Sed difficultas eſt an hæc monitio de
neceſſitate ſit præmittenda non ſolum in
ſententijs proferendis ab homine, de qui-
bus dubium non eſt ex iur. prædictis, ve-
rum etiam in illis, quæ imponuntur à iure,
dantur n. in vtroque caſu cenſuræ latæ, &
ferendæ ſententiæ, exempla latæ à iure
24 ſunt in *c.ſi quis ſuadente 17. q.4. c. ad falſa-*
riorum de crimine falſi c.1. de loc. & conduc.
cum ſimil. exempla ferendæ ſententiæ in
Clem. fin. in fine de ſtatu monach. Clem.1. de
de decim. & alibi, in hoc ergo ſecundo ca-
ſu certum eſt præ requiri monitionem, dum
ita in iuribus citatis exprimitur; in primò
25 verò *Suar. to.5. diſp.3. ſect.8. n.3. hoc.tit.* ait
non eſſe neceſſariam monitionem, quia ſi
alia admonitio præter ipſam legem, cenſu-
ram ipſo iure, ipſoque facto imponentem,
neceſſaria eſſet, non poſſet cenſura ipſo
facto incurri; & vlterius, monitione ſecu-
ta, ſi admonitus reſipiſceret, iam non am-
plius contraheret cenſuram: ergo non
poſſet dici contracta ipſo iure. Hæc ta-
men opinio nec diſputando, nec conſu-
lendo, aut practicando eſt ſequenda, ſi
quidem ſit quantum vis factum notorium,
eſt probandum per teſtes, vt poſſit ad ſen-
tentiam deueniri, qui ſolent deierare, vt
praxis nos docet, quo caſu ſententia in
foro interiori eſſet iniuſta & innocens abſq;
26 culpa damnaretur (licet in foro fori, iu-
ſta, quia iudex tenetur iudicare ſecundum
allegata & probata etiam ſi veritas aliter
ſe haberet *l.illicitas §.veritas ff.de offic. præſ.*
D.Tho.2.2. q.67. art.2.)
Quod ſi monitio præcedat, poterit pars
probare contrarium, ſuæque innocentiæ
conſulere, quo ordine ſeruato, nihil eri-
pitur iuri, nec parti: etenim, ſi vera ſunt
27 delicta, ſtatim in conſcientia, & ipſo iu-
re eſt reus cenſura affectus (quæ eſt re-
ſponſio rationi Suar.) & nihil refert, quod
quis ſit declaratus excommunicatus, vel
alia cenſura ligatus paulo ante, vel poſtea
ex cauſa monitionis præmiſſæ, quod pro-
cedit tam in cenſuris latis ab homine, vt
diximus per ſententias generales pro de-
lictis futuris, vt ſolent Epiſcopi V.G. ne
28 quis alloquatur cum monialibus ſub pœ-
na excommunicationis ipſo facto incurrē-
dæ, & huiuſmodi (ſi quis n.facit contra
tale edictum, certum eſt ſtatim in conſcien-
tia eſſe excommunicatum) quàm in cen-
ſuris latis à iure; ſicuti ſi quis percutit cle-
ricum, & ſimilia, ſtatim etiam eſt excom-
municatus in eodem foro poli *d.c.ſi quis*
ſuadente; ſed quia poſſibile eſt teſtes in
vtrob;

vtroq; caſu falſum deponere, vt dictum
eſt ex cauſis inimicitiæ, vel ſubornatio-
nis, (quibus in caſibus nec in conſcientia
contraheretur cenſura) propterea omnino
præmittenda eſt monitio, cum qua tuta erit
innocentia, & ius partiũ illeſum ſeruabitur.

Eò etiam magis, quia, vt ſupra dice-
bamus, monitio eſt de omni iure, etiam
naturali, & ita in propria materia excom-
municationis & interdicti docet *Iul. Clar. in
pract. crim. §. fin. q. 31. n. 3. ex Gl. in Clem.
præſenti v. conſtiterit de cenſib. Socc. ripa, De-
cio & alijs*, hancq; eſſe communem opinio-
nem, neminemque in hoc diſcrepare. Quod
29 vlterius à fortiori probatur, quia ſi quis
quolibet modo offenderit Cardinalem, vel
Epiſcopum, vltrà varias pœnas, quibus
afficitur, eſt etiam ipſo facto excommuni-
catus *c. fœlicis §. præſenti de pœnis in 6. ibi
ipſo facto excommunicationis ſententiam in-
currat Clem. 1. eodem tit. & in bulla cœnæ Do-
mini*, attamen requiritur ſententia decla-
ratoria: & hanc eſſe etiam communem
opinionem teſtatur idem *Clar. citat. q. 77.
n. 21.* ſed non poteſt deueniri ad ſenten-
tiam, niſi præuia monitione, vt ſupra late
fundatum eſt: ergo &c. Quamuis autem
*Dia. par. 5. tract. 9. reſol. 18. §. hanc ſenten-
tiam*, videatur in hoc titubare, in fine ta-
men concludit videlicet, & adeo verum eſt
requiri citationem ad declarandum tranſ-
greſſorem incurriſſe excommunicationem
ipſo iure, & facto impoſitam, vt ſi aliter
30 fiat, declaratio ſit nulla. Quod autem
ego de hoc ſentio; eſt requiri generaliter
in omnibus caſibus monitionem ante ſen-
tentiam, alias iſta eſt nulla, vt in iuribus ſu-
pracitatis, in cenſuris autem inferendis
monitionem omiſſam non facere nullam
ſententiam cenſuræ, ſed ſolum iniuſtam vt
probabimus infra *v. interdictum reſol. 81.
n. 5. & ſequent.* ex ratione non aſpernenda
nec tex. aut DD. in contrarium allegati
Dia. excepto dicunt oppoſitum; ſed hoc
etiam fallit in 4. caſibus notatis per *Gl. in
d. c. reprehenſibilis v. proferant* inter quos eſt
ille *d. c. ſtatuimus* & de alijs in ſequenti re-
31 ſol. vide etiam infra *reſol. 188. à n. 5. Idem
Clar. ſub d. n. 21.* obiter narrat caſum ſecutũ
in perſonam Cardinalis Papienſis occiſi à
Duce Vrbini, & an commiſerit crimen
leſæ maieſtatis non reſoluit, ſed ſe remit-
tit ad *§. leſæ Maieſtatis crimen*, vbi reſpon-
det affirmatiuè ex communi opinione, quia
ait, ſunt fratres Pontificis & in *d. q. 77. n. 25.*
addit Baiard. ex Socc. & alijs debere talem
ſacrilegum alia grauiori pœna, quam ſim-
plicis mortis puniri, excepto ſi quis hoc
faceret ad ſui neceſſariam defenſionem,
vt ait rectè *Gl. in d. Clem. 1. in princip. v. te-
merè. & d. c. fœlicis. v. percuſſerit eod. tit.*
quam ſequitur idem *Clar. n. 23.* vti com-
muniter approbatam, ibique etiam refert,
32 fuiſſe furore populi ſuſpenſum in Ciuita-
te Florentiæ Archiepiſcopum Piſanum,
captumque Cardinalem Saluiatum, pro
qua ciuitate conſuluiſſe *Aret. conſil. 165.*
33 Hinc legimus *Gelaſ. Pap. in c. ita nos 25.
q. 2.* mandaſſe non debere concedi amplius
Epiſcopum illi ciuitati, quæ duos ex eis
occidit, & propterea amittere etiam nomẽ
Ciuitatis docet *Baiard. citat nu. 29. ex Af-
flict. in conſtit. Reg. dubitationem nu. 14. &
alijs.*

34 Dubitari tamen contingit an in cauſis
prædictis poſſint ijdem ſuperiores offenſi
iudicare? pro negatiua tex. in *l. unica C. ne
quis in ſua cauſa iudicet, & l. qui iuriſdictio-
ni ff. de iuriſd. omnium iudic. ſed Gotho-
fr. in d. l. vnica ait*, poſſe iudicem ſibi ius
dicere, quando in loco iuris, eſt ſibi illata
iniuria, & addit *Bal. in c. 1. §. iniuria de pa-
35 ce iuram. firm.* quod ſi quis daret alapam
poteſtati, poſſet poteſtas ipſum furcis ſta-
tim ſuſpendere facere, cum licitum ſit ex
cauſa iura tranſgredi *Gramat. deciſ. 36. n. 4.
addentis ad Clar. d. §. finali q. 36. n. 28.* Sed
hoc limitat *Sanfel. deciſ. 63. à n. 1.* quando
offenſio fuiſſet facta intuitu perſonæ, vti
priuatæ, ſecus ſi reſpiceret dignitatem, &
addit n. 3. quod ſi iniuria fieret Epiſcopo,
vti Epiſcopo, vel etiam ex cauſa attinente
ad iura Eccleſiæ, poſſet idem Epiſcopus
iudicare etiam contra non ſubditum, qui
iniuriam intulit, cum hac de cauſa proro-
getur iuriſdictio, quod ampliat *Dia. par. 5.
tract. 9. reſol. 52.* in quolibet iudice
offenſo & vide infra *reſol. 28. num. 23.
& ſeq.*

Pro complemento huius primæ ſpeciei
36 circa nullitatem ſententiæ eſt aduerten-
dum, quod licet, ſiuè iuſta, ſiuè iniuſta
ſit cenſura, timenda ſit, vt vulgariter di-
citur, & conſtat ex *c. ſententia 11. q. 3. Bar.
in §. in omnibus nu. 3. auth. de ſanctiſſ. Epiſc.*
non tamen hoc poteſt ita generaliter dici
de ſententia nulla: etenim iſta in foro in-
teriori timenda non eſt *c. ex literis vbi Gl.
v. denunciatis irritam de offic. & poteſt. iud.
deleg.* cum ſimil. nec in foro exteriori
apud

Digitized by Google

apud eos, qui nullitatem ſciunt, ſed ſolum apud ignorantes ad tollendum ſcandalum, quo illi afficerentur videntes contemni cenſuras, putatas validas, licet erroneè, quod non licet; eſt tamen excommunicatus nulliter, abſoluendus ad cautelam à ſuperiore iuxtà *tex. in c. venerabilibus §. poteſt de ſentent. excomm. in 6.* vt latius dicetur in reſol. ſeq.

Quæritur de alijs duabus ſpeciebus nullitatis ſententiæ iuxta thema prioris reſol. & de cauſa finali cenſuræ.

SVMMARIVM.

1 *Error intolerabilis in materia cenſuræ quis dicatur, & an eam annullet & n. 5.*
2 *Gloſa dictum in materia cenſuræ reijcitur.*
3 *Pactum de re turpi, vel impoſſibili eſt nullum, tam de iure canon. quam ciuili.*
4 *Excommunicatio regulariter non poteſt fulminari, niſi pro mortali crimine.*
6 *Abſolutio ad cautelam, quo caſu ſit neceſſaria?*
7 *Cenſura ſententia inflicta pro indebitis exactionibus eſt nulla.*
8 *Nullitates cenſurarum ſub vno tantum capite in genere comprehenduntur.*
9 *Cenſura inflicta contra aliquid facientes, an includat tranſeuntes non ſubditos etiam ſi eſſent Epiſcopi, & an ſaltem admittatur ignorantia & n. 10. & 13.*
11 *Delicti locus eſt potentior omnibus alijs & ita deciſum n. 12.*
14 *Cenſura inflicta contra ſubditos an liget eoſdem, ſi quod per illam erat vetitum commiſerint extra territorium ius dicentis? Eius finis eſt ſalus ſpiritualis, & emendatio illius, in quem infertur nu. 15. Sed alius eſt ſpiritualis, & proximus, alius tẽporalis, & remotus. n. 16. & quis ſit illius principalis effectus. n. 18. & 20.*
17 *Excommunicatio non eſt fulminanda contra quos certum eſt non fore emendaturos.*
19 *Cenſuræ non poſſunt auferre gratiam, & virtutes.*

Reſolutio XVII.

1 SEcunda ſpecies nullitatis ſententiæ eſt quando continet errorem intolerabilem, veluti ſi inferatur cenſura in aliquem, eo quod non fecit aliquid illicitum, vel impoſſibile, vel impertinens, vt ſi dixerit ſuperior, excõmunicetur talis, quia non eſt furatus, vel quia meretricem ſibi non adduxit, vel quia digito cælum nõ tetigit, vt exemplificat *Gl. in c. per tuas §. nos igitur v. intolerabilem de ſentent. excom.* vel ſi dicat, quia Padus currit, vel quia eleemoſynam fecit, Deum coluit, aut aliud bonum egit *c. venerabilibus §. poteſt de ſentent. excom. in 6.*
2 *Gl. in c. ſacro v. iuſta fuerit eod. tit.* Et licet vtrobiq; Gl. videatur voluiſſe ſententiam tenere, niſi ſit appellatione ſuſpenſa; hoc tamen, ſalua reuerentia, ego puto falſum ex generali doctrina *c. fin. de pact. ibi: nam,*
3 *& iuxtà legitimas ſanctiones, factum turpe, vel rei turpis, aut impoſſibilis de iure, vel de facto, nullam inducit obligationem,* quia quando ſententia cenſuræ eſt contra ius, non eſt opus appellatione vt ſupra *reſol. 16. n. 12. & ſeq.*

4 Imo in *c. nemo Epiſcoporum 11. q. 3.* ſtatuitur quod excommunicatio, non niſi pro mortali crimine inferatur, vel pro inobedientia ſuo Prælato *c. certum eſt eod. tit.* quod fatetur *ead. Gl. in c. ex parte v. pro contumacia de verb. ſignif.* facta n. contra le-
5 gem pro infectis habẽtur *l. non dubium C. de ll.* bene tamẽ verũ eſt, quod ſi talis error nõ exprimatur in ſententia, licet appareat ex actis, ſententia tenet in foro exteriori, & eſt reſcindenda per remedium appellationis, vel nullitatis, acta n. non ſunt nota ſicut ſententia, quæ in valuis affigitur, & propterea eſt ſatisfaciendum populo, cui ſcandalum pararetur ex contemptũ cenſuræ *Gl. d. v. intolerabilem circa finem,* vtrumq; docuit *Suar. to. 5. hoc tit. diſp. 4. ſect. 7. n. 31. & 32.* eſſeque in confeſſo apud omnes, addens *n. 37.* in fine, nec eſſe in foro interiori de tali ſententia curandum, ſed tantum in publico vitandum ſcandalum, & abſtinendum à communicatione fidelium, donec nulla declaretur, & interim procuranda eſt abſolutio ad cautelam à ſuperiore, vt etiam dictum eſt in priori reſol. in fine;
6 Quod ſi nullitas ſententiæ eſſet etiam nota populo, non teneretur taliter excommunicatus abſtinere à conſortio fidelium, imò nec à diuinis, etenim celebrando, nec eſſet irregularis *Sayr. de cenſur. lib. 1. cap. 16. n. 43. & addit n. 44. in fine ex Henriq. lib. 13. cap. 15. n. 4.* neque eſſe neceſſariam abſolutionem ad cautelam, quia ſi eſt nulla, idem

idem eſt ac ſi non eſſet, ſiquidem non entium nullæ ſunt partes *l.eius qui in Prouincia ff. ſi certum pet.*

7 Tertia ſpecies nullitatis eſt ſecundum *Gl. in c.ſententia 11. q.3.* quando profertur pro indebitis exactionibus, vt ſtatuitur in *c.cũ ad quorumdam de exceſſ.Prælat.* ſed dum hoc prohibetur in tex. prædicto, meritò continetur hoc caput ſub primo, vti contra legem, vt etiam dictum eſt in priori *reſol. n.15.* ſub quo etiam contineri poteſt ſecundum, de quo modo diximus, quia hoc quoque declaratur per dictum *c.venerabilibus §. penult.* & alibi. Licet autem ſummiſtæ vt *Syl. Angel.* & alij apud *Suar. cit. n.38. & 39.* addant ſeparatim caput nullitatis ex defectũ iuriſdictionis, hoc tamen fit ad maiorem declarationem; nam ſententia lata à non competenti iudice, nulla eſt ex *tit. C. ſi à non compet. iudice* & con-
8 ſequenter omnes nullitates cenſurarum ſub vno tantum capite in genere comprehendi rectè dicuntur, quando ſcilicet fuerunt latæ contra Il.vel Canon. *d.l.non dubium, & c.1. cum ſimilibus de ſent. & re iudic.*

Occaſione ergo iuriſdictionis defectus, vt ſuprà. dubitatum fuit ab eodem *Suar.*
9 *diſp. 5. ſect.5.* nũm exterus ligetur cenſuris latis à ſuperiore loci, per quem cõtingit tranſire, & latè diſputato articulo diſtinguit inter cenſuram latam per modum ſententiæ, & per modum ſtatuti, vt primo caſu non incurrat, vt ibi *n.10.* ſecundo vero, ſic, ibidem *n.14.* vſq; ad finem. Licet *Bonac.hoc tit. diſp.1. q.1.pun.11.n.20.* teneat ſimpliciter negatiue, ſicut etiam voluit *P.Dia.par.3. tract.5.reſol.73. §. 1.*

Sed pace eorum verum eſt ſemper incurrere *tex. eſt in c.ibi ſemper 3. q.6. vbi Gl. v. cauſa* ait, quod ſi Epiſcopus tulerit ſententiam, qui hoc fecerit ſit excommunicatus, non ſolum ſimplex tranſiens, ſed etiam Epiſcopus, & Archiepiſcopus alterius diœceſis, ſi illud fecerint in loco Epiſcopi prohibentis, incidunt in excommunicationem (licet hoc quoad iſtos videatur correctum ex *c.quia periculoſum de ſent. excom. in 6.* vbi Epiſcopi & Archiepiſcopi non incurrunt cenſuras generaliter latas, niſi de eis expreſſa mẽtio habeatur;) ſed hunc tex. poteſt etiam dici non procedere in excommunicatione, cum ibi ſolùm ſermo ſit de ſuſpenſione & interdicto. Verum obſtare videtur *c.à nobis 21. de ſent. excom.* vbi Pontifex interrogatus ſpecialiter de hoc, reſpondit hac ſententia non niſi ſubditos ligari; Quod tamen facile ſoluitur per aliam *Gl.ibidem v.non niſi*, dicentem, quod etiam exteri ratione delicti commiſſi in loco Epiſcopi prohibentis, efficiuntur ſubditi ipſius ex *c.fin. de foro compet. & l.3. ff. de offic. præſid.* vbi præſes Prouinciæ habet imperium etiam contra exte-
11 ros, ſi in ſua Prouincia deliquerint. Imò potentior eſt forus loci delicti, quam originis, & domicilij *auth. qua in Prouincia C.vbi de crimine agi oport.* adeo quod ſi quis quantumuis exterus, & tranſiens occidat, vel mutilet hominem in aliquo loco, & concurrat cum iudice loci iudex originis, & domicilij, præfertur omnibus iudex loci delicti vt ex citat. tex. docuit *Theſaur. deciſ.92.*

12 Vnde cum quidam Clericus Coſentinus occidiſſet quemdam iuuenem in Ciuitate Neapolis captus per M.C.V. fuit remiſſus ad Archiepiſcopum eiuſdem ciuitatis, non obſtante remiſſione ab illo petita vt latè diſputato artic. deciſum refert de *Fran-*
13 *chis deciſ. 37.* bene verum eſt quod dum ſupponimus cenſuram non eſſe impoſitam à iure, ſed tantum ab homine admittitur ignorantia, non tamen craſſa, vel affectata
14 *c.2.de conſtit. in 6.* ex contrario autem ſi ſtatuto Epiſcopi excommunicentur omnes, qui furtum commiſerint, & eius ſubditi furati ſint extra ſuam diœceſim, cenſura minimè ligantur, cum extra territorium ius dicenti non pareatur impunè *d.c.2. Dia. ex multis par.3. tract.5. reſol.74.* vtrumque docent etiam *Bart. in l.cunctos populos n.45. C.de ſumma Trinit.& fide Cathol. Bal.in conſil. 461. n.2. lib.1. Grat. diſcept. forenſ.389. num.8. ex Rota Genuen. deciſ.26. num.7. & alijs.*

15 Finis autem cenſuræ eſt ille, quem ſuperior cẽſuram ferens haurire intendit, qui eſt ſalus ſpiritualis, & emendatio illius, in quem cenſura infertur, vt ait *Innoc.4.in c.1. de except. in 6. ibi vt excommunicati, dum à communibus actibus excluduntur, rubore ſuffuſi, ad humilitatis gratiam, & reconciliationis affectum faciliùs inclinentur*, quod idẽ repetijt in *c.1. de ſent. excom. eodem lib.6. ibi cum medicinalis ſit excommunicatio, non mortalis Abb. in c.ſacro n.2. eod. tit. Tol.lib.1. cap.11. in fine*, in quibus iuribus licet ſermo ſit de excommunicatione tantum, idem tamen voluerunt de omni cenſura communiter

niter *DD. per Suar. relati d.diſp.6.ſect.1.& Bonac. diſp.1. q.1. pun. vlt. n.1.*

16 Qui quidem finis dicitur ſpiritualis, & proximus, ſeù intrinſecus: nam eſt alius finis à ſuperiore cenſuram inferente prætenſus, qui dicitur temporalis, & remotus, ſeù extrinſecus, quando ſcilicet cenſuram infert propter damnum temporale alteri illatum, vt reſarciatur, quod ideo fieri poteſt ſecundum *D.Tho. in 4. ſentent. diſt. 18. q.2. art. 1. q.3.* quia damnificans aliquē corporaliter,vel in rebus,mortaliter peccat, & contra charitatem facit, propterea Eccleſia eum excommunicare poteſt; ſed quia excommunicatio eſt grauiſſima pænarum; pænæ vero, medicinæ ſunt ſecundum *Philoſophum in 2. Eth. cap.3.* & ſapientis medici eſt à leuioribus medicinis incipere, & minus periculoſis,ideo excommunicatio infligi non debet, etiam pro

17 mortali, niſi contumax fuerit. Ex quibus infert *Bonac. cit. n.2.* non debere Prælatum ferre in aliquem excommunicationem, ſi certo ſcit, vel dubitat eum non eſſe corrigendum, quod tamen ſeruari non videmus;eum etiam contra debitores pecuniarum, in dies ferantur, quos certo ſcitur ſoluere non poſſe, & ideo in conſcientia excommunicatos non eſſe dicetur inſra *reſol 21. n.18. & reſol.73.n.4.*D.n.Tho.ſupponit in caſu prædicto dolum,damnum inferentis, & potentiam ſoluendi.

18 Effectus verò principalis cenſuræ eſt aliquem priuare ſpiritualibus bonis, quæ ſunt res omnes ſacræ, communi, & publico Eccleſiæ vſui deſtinatæ, veluti ſacramenta, ſacrificia, orationes publicæ, & quæ ad hæc ordinantur, vt Templa,& alia

19 huiuſmodi, vt infra dicta reſol.73. quia ſpiritualia bona interna conſiſtentia in gratia, & virtutibus nequeunt per cenſuram auferri; hæc enim nemo poteſt inuitus amittere, quamuis cenſura auferat ea, per quæ miniſterio Eccleſiæ gratia conferri ſolet, vt ſunt ſacramenta *D.Tho. citat. d.q.2. art.1. q.1. ad 2. Syl. v.excommunicatio 1.§.2.*

20 *Tol. citat.c.12.* Effectus autē minus principalis eſt, priuare aliquem ciuili communicatione fidelium,& aliquādo etiam temporalibus cōmodis, vt facit ſuſpenſio à beneficio,priuando beneficiatum fructibus eius, de quibus ſigillarim inferius ſuo loco, ſed prior eſt communis omni cenſuræ, *Suar. relat. n.2. & 3. Bonac. citat. n.1.3.& alij.*

Num cenſura extorta per metum à ſuperiore contra aliquem valeat, & an illam incurrat, qui etiam ex metu fecit, quod erat cenſura prohibitum?

SVMMARIVM.

1 *Cenſura ex metu extorta à ſuperiore contra aliquem an valeat?*

2 *Voluntas coacta voluntas eſt, & propterea non anullat baptiſmum, nec alios actus.*

3 *Hæreditatis aditio ex metu cadente in conſtantem virum an ſit nulla?*

4 *Abſolutio à cenſura, extorta à Iudice per ſimilem metum eſt nulla.*

5 *Metus cadens in conſtantem virum quis dicatur, & an excuſet ab incurſione cenſuræ? & n.12.*

6 *Excommunicatio an incurratur ab ijs, qui per metum ſimilem egerunt illud, quod erat per eam prohibitum, veluti monia les alloquendo, & huiuſmodi.*

7 *Cenſura impoſita contra aliquid agentes intrinſecè malum, an incurratur ab ijs,qui illud egerunt per metum cadentem in conſtantem virum?*

8 *Bono religionis, & communi eſt etiam cum periculo vitæ parendum, quia eſt de iure naturali, & diuino.*

9 *Remigantes Chriſtiani contra alios Chriſtianos, ſed ex metu illato à Turcis, in quorum poſſe ſunt, an incurrant cenſuram Bullæ Cœnæ Domini?*

10 *Metus leuis numquam excuſat à peccato,nec à cenſura & n.11.*

Reſolutio XVIII.

1 AD primum reſpondet *Gl.in c.vnico v. vacuamus de ijs quæ vi, metuſue cauſa fiunt in 6.* valere ipſo iure, ſed ope exceptionis elidi,idem dixit de quacumque ſententia per metum extorta in *c.quatuor v.timore, & c.iniuſtum v.non valeat* 11. *q.3. ſequitur Abb. in c.2. eo tit.n.*11.quos licet aliqualiter impugnare videatur *Suar. to.5. hoc tit.diſp.2. ſect.5. n.2.* eo, quia ducti ſint ex

2 illa ſola ratione, quod voluntas coacta, voluntas eſt (quæ tamen non eſt parui ponderis, dum ex illa ſola validatur, etiam baptiſmus metu ſuſceptus *c.3.§.item quæritur*

*tur de baptiſ.*quod generaliter docet *Auguſt. in c.merito quæritur* 15.*q.*1.) attamen ſententiam Gl.poſtea *n.6.* probabiliorem appellat, quam ſimpliciter alij recẽtiores docent apud *Bonac.diſp.1.q.1.pun.12.n.1.hoc tit.*

3 Idem traditur in *l.ſi mulier* §.*penult.ff.de eo quod metus cauſa* circa aditionem hæreditatis ibi, *ſi metu coactus adij hæreditatem, puto me hæredem effici, quia quamuis, ſi liberum eſſet, noluiſſem, tamen coactus volui, ſed per prætorem reſtituendus ſum, vt abſtinendi mihi poteſtas tribuatur*. Bene verum eſt,
4 quod ſi abſolutio à cenſuris per vim, vel metum extorqueatur, eſt ipſo iure nulla, *d.c.vnico*, rationem differentiæ tradit ex citat. *Abb.Suar.n.7.*quia ſcilicet dum Pontifex id ſpecialiter prouidit circa abſolutionem, argumentum eſt in reliquis nullam feciſſe mutationem, & quia abſolutionem metu extortam irritam eſſe, eſt fauor Eccleſiaſticæ poteſtatis, & fuit moraliter neceſſarium, vt paſtores Eccleſiæ ab his vexationibus eſſent immunes: at verò cenſuram metu illatam eſſe irritam, non eſt fauor poteſtatis Eccleſiaſticæ, ſed eius, in quem fertur talis cenſura: hæc ille.

5 Ad ſecundum præmitto metum tam in primo, quam in hoc ſecundo caſu debere eſſe talem, qui cadat in conſtantem virum, veluti verberum, vel cruciatus corporis, aut maioris mali à potente inferre *c.cum dilectus, & toto ferè tit. de ijs quæ vi metuſue cauſa fiunt l.interpoſitas C.de tranſact. l 2. & l.metum ff. de eo quod metus cauſa*; quo ſuppoſito, ſi quis ex tali metu aliquid egit, quod erat cenſura prohibitum, illam regulariter non incurrit, ratio eſt quia Eccleſia, quæ infert talem cenſuram, non ſupponitur obligare cum tanto rigore, vt docet poſt alios *Filliuc.tract.11.de cenſur.in communi cap.8. n.268.*

6 Et propterea ſi quis loquitur cũ monialibus ex graui metu inductus, nõ contrahit cenſuram ex tali cauſa ab Epiſcopo fortaſſe illatam, neque peccat; difficultas tamen eſt ſi cenſura eſſet inflicta contra ali-
7 quid agentes intrinſecè malum, veluti lædens ius naturale, vel diuinum, an agentes contra alterutrum, eam incurrant? aliqui affirmant peccatum committi ex *c.ſacris de ijs, quæ vi metuſue cauſa fiunt*, cenſuram autem minimè, ex modo dicta ratione, niſi metus incuteretur directè in contemptum Religionis, aut Eccleſiaſticæ poteſtatis; quia tunc, ſicut metus non excuſaret à culpa, ne quidem in ijs, quæ eſſent contra ius canonicum tantum, ita neq; à cenſura, tenetur enim quis in prædictis caſibus, etiã
8 cum periculo vitæ ſeruare legem naturalem, vel diuinam, ſeù canonicam, & bonum religionis, & commune, cuius obſeruantia eſt etiam de iure naturali, vt tradunt idem *Filliuc.n.269.& c.6.n.171.Suar. cit.diſp.4.ſect.3.nu.13. vbi cæteri; ſed clarius ibidem diſp.6.ſect.3. n.2. & ſeq.* vbi vult ita
9 eſſe intelligendum dictum *c.ſacris*. Sed *Nauar. in man. cap.27. nu.63.* dicit, quod Chriſtiani remigantes in triremibus Turcharum contra alios Chriſtianos, non ſunt excommunicati in Bulla Cœnæ, quamuis mortaliter peccent, etiam ſi metu mortis, vel verberum hoc facerent; ſecus verò ſi remigarent contra alios infideles, quod probatur in *c.Iulianus* 11.*q.3.*ratio eſt, quia eo caſu videntur peccare contra ius naturæ, ſed non in contemptum Religionis iuxta *DD. apud Bonac. diſp.1. q.2. pun.3. nu.4. Sanch. autem de matrim. to.2. lib.9. diſp.3* 1. *n.6.* docet Chriſtianos in caſu relato non peccare, nec cenſuram incurrere: verum *Suar. citat. n.4.* dicit, hoc minus certum eſſe, ſed neuter reſpondet *d.c.Iulianus*, & *Sanch.* addit ibidem, quod ſi contraheretur mortale, contraheretur etiam cenſura, aſſerens in omni caſu, quo contrahitur culpa mortalis, contrahi etiam cenſuram pro ea impoſitam.

10 In nullo autem caſu metus leuis excuſat à cenſura, nec à peccato *d.c.cum dilectus*
11 *Coninc.hoc tit. diſp. 13. dub.12 nu.*102. qui tamen minus rectè ibidem *n.97.*dixit citat. *c.ſacris* non poſſe defendi, cum generaliter ibi ſtatuatur, nullum metum excuſare totaliter à culpa, nec ab excommunicatione pro ea illata; etenim verum eſt nullum metum excuſare à culpa, quando aliquid patratur contra ius naturale, vel diuinũ, de quo vltimo tex.loquitur ſicuti explicat *Syl. v.metus n.7.* dicens excommunicationem, quæ ſecundum tex. prædictum contrahitur, communicando cum excommunicatis, non eſſe pro ſimplici communicatione, quę non parit mortale, de quo tex. loquitur, ſed in participatione directa, quæ eſt per ſe in malis, ſiuè in crimine crimiñoſo iuxta *tex. in c.ſi concubina de ſentent. excom.* concordat in parte *Vaſq. in p.2. q.161. c.4. nu.25.* (ſed non placet alia explicatio ad tex. per eundem data *nu.28. ex Couarr.* cum videatur

alic-

aliena à verbis, & mente tex.) Quem in-
12 tellectum retinendo iuxta eundem *Syl. ex D.Tho.* ab eodem relato, verum eſt, nullum metum excuſare à culpa mortali, nec à cenſura pro ea illata in prohibitis de iure naturali, vel diuino (*Filliuc. tamē d.n.*171. tenet metũ grauem in prædictis caſibus nõ excuſare à peccato, ſed bene à cenſura, & infert ad Chriſtianos remigantes vt ſupra peccare contra legem naturalẽ, ſed non incurrere cenſuram ſecundum Nau. citat. & alios quamplures apud *Dia. par.3. tr.5. reſol.36.* excuſare tamen à cenſura impoſita in prohibitis de iure poſitiuo pro re non intrinſecè mala, veluti non ieiunare in diebus ab Eccleſia ſtatutis, & huiuſmodi, vt exemplificat *Suar. d.n.*13. ſicuti etiam à cenſura impoſita pro alijs ab eadem Eccleſia præceptis, quorum obſeruantia, non ſemper obligaret ad peccatum, veluti vt ſacrum audiatur in feſtis ſub pæna excommunicationis, tunc ſi quis ex graui metu illud non audit, non peccat, ſicuti nec in alijs caſibus ſimilibus, neque cenſuram contrahit, & ratio eſt quia cenſura ſupponit culpam *c. nemo Epiſcoporum & c. nullis* 11. *q.*3. quotieſcumque ergo ſupponimus culpam abeſſe, abeſt etiam regulariter cenſura *Filliuc. & Coninc. loc. cit.* ſecus tamen ſi etiam iſta prohiberentur fieri in contemptum Religionis, quia eſſemus in priori caſu.

Sed *P.Dia. cit.* §.1. ſequitur opinionem ſancti, & aliorum ibi citat. & volentim Chriſtianos remigantes vt ſupra, non peccare, nec excommunicationem incurrere, niſi ex auxilio Chriſtianorũ victoriam Turcæ habituri eſſent, vel tormenta ipſi Chriſtiani captiui, & ignem, vel alia inſtrumenta bellica de directo in Chriſtianos inijcerent, ad priorem autem quæſtionem circa intellectum relati *c. ſacris vide etiam infra reſol.68.num.*18. vbi refert doctrinam *D.Thomæ & reſol.74. n.5.*

Vtrum, & quæ ignorantia excuſet ab incurrendis cenſuris.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia alia eſt negationis, alia prauæ diſpoſitionis, alia priuationis, & quæ iſtæ ſint? Alia eſt iuris, alia facti. n.2. Alia eſt iuris naturalis, alia diuini, alia humani, ſiue poſitiui, & hæc alia iuris canonici, alia ciuilis, communis, vel particularis. n.3. Alia eſt facti proprij, alia alieni. n.4.*

5 *Lex eterna quæ ſit?*

6 *Ius naturale diuiditur in primæuum, & ſecundarium. Iſtud eſt idem ac ius gentium, & quomodo differat ab illo. n.7.*

8 *Iure naturali ſecundario quæ erant, fuerunt poſtea ex conſtitutionibus ordinata.*

9 *Iuris naturalis an poſſit dari probabilis ignorantia in homine adulto?*

10 *Lex naturalis ſecundum D.Tho. eſt impreſſio diuini luminis in nobis.*

11 *Præcepta decalogi, an poſſit quis ſe ignoraſſe excuſare, ſi aliquid contra illa patrauit? & n.12.*

13 *Vſuras ex mutuo exigere, plures eodem tempore habere vxores, vel propriam ſororem, de inimicis vlciſci, & huiuſmodi, an ſint contra, vel ſecundum ius naturale.*

14 *Ius diuinum quid ſit, & cui, & quando fuerit à Deo traditum?*

15 *Lex diuina ſcripta, quæ ſit, & quæ non ſcripta? & an de ea poſſit dari probabilis ignorantia? n.16.*

17 *Infideles qui numquam aliquid audierunt de fide catholica, an poſſint ſaluari? & n.18. & 19.*

20 *Baptiſmo non ſuſcepto fluminis, vel flaminis, aut ſanguinis, ſalus contingere non poteſt.*

21 *Ius ciuile, & canonicum pro eodem fere reputantur, ſed in materia peccati ſeruatur iſtud.*

22 *Ignorantia inuincibilis, ſeù probabilis ſemper excuſat à peccato, ſecus ſi ſit vincibilis ſeu improbabilis eorum, quæ quis ſcire tenetur.*

23 *Cenſura non incurritur ab indocto, qui in facti cõtingentia conſuluit doctos & pios, neque à docto ſi perquiſitis libris cum mediocri labore illam inuenire nõ potuit, & num.35.*

24 *Ignorantia iuris poſitiui an admittatur in foro fori? Sed minoribus non nocet. n.25. Quid in fæminis maioribus? n.26. quid in Eccleſia? n.27. & 34.*

28 *Ignorantia facti, tam proprij, quam alieni an excuſet? Itẽ quæ ſit probabilis, quæ improbabilis, quæ ſupina, & quæ affectata, quæue ex iſtis excuſet, & an vincibilis ſit eadem quam ſupina, vel affectata. n.29. & 31.*

30 *Excommunicationem an contrahat percutiens clericum, quẽ putabat eſſe laicum, &*

quid ſi volẽs percutere Titium clericum, vel feram percuſſit Caium ſimiliter clericum? nu.32. & 38.

33 *Homicidium commiſſum in perſonam Petri putati Sempronij an ſit puniendum pœna ordinaria, vel extraordinaria.*

36 *Epiſcopi, Parochi, & Confeſſarij non excuſantur regulariter ob ignorantiam cenſurarum à iure inflictarum, ſed non tenentur eas omnes ſcire.*

36 *Ignorantia antecedens, comitans, & conſequens qua ſint, & quæ à peccato excuſent, vel pœnam exteriorem minuãt? & n.41.*

39 *Delictum commiſſum in ebrietate, an & quando ſit punibile in toto, vel in parte tam in foro interiori, quam exteriori? & num.40.*

42 *Oblinio naturalis vel inconſideratio, aut inaduertentia, an & quando excuſent à peccato?*

Reſolutio XIX.

1 PRæmittendum eſt, ignorantiam multi-
pliciter diſtingui, alia enim dicitur
negationis, qua ſcientia negatur, nec ta-
men aptitudo ſciendi ponitur *Syl. v.igno-
rantia n.*1.& hæc in infantibus, ac perpetuò
furioſis exiſtit *Azor. in ſumma to.*1. *lib.*1.
*cap.*12.*q.*1. alia eſt ignorantia prauæ diſpo-
ſitionis, cum quis habet errorem intelle-
ctus veritati catholicæ contrarium: tunc
quia, non ſolum ignorat, ſed etiam errat,
dicitur eſſe prauè diſpoſitus: & hæc repe-
ritur in hæreticis (de qua infra v. hæreſis;)
alia eſt ignorantia priuationis, cum quis
caret notitia alicuius rei, cuius ſcientia
abeſt, ſed non aptitudo ſciendi, & hæc re-
peritur ſecundum DD. citat. in quamplu-
rimis, iuxta illud Virgilij, non omnia poſſu-
2 mus omnes; Quæ ſubdiuiditur, quia alia
eſt iuris, alia facti; illa eſt cum quis V.G,
ignorat, ſcriptis hæredibus hæreditatem
deferri, aut ſimilia; iſta verò cum ignorat,
ſe ſcriptum eſſe ab aliquo hæredem, & hu-
iuſmodi iuxta exempla *I.C. Pauli in l.*1.*ff.
de iur. & facti ignor.*

3 Sed latius materiam repetendo; igno-
rantia iuris alia eſt naturalis, alia diuini,
alia humani, ſiuè poſitiui, quæ vltima ſub-
diuiditur in ignorantiam iuris ciuilis, vel
canon. communis, vel particularis, prout
4 etiam ſubdiuiditur ignorantia facti, quia
alia dicitur facti proprij, alia alieni; A
priori ergo incipiendo, oportet antea remi-
niſci de iuribus prædictis (omittimus ius
5 æternum tamquam non in commercio no-
ſtro, quod ex *D.Tho.* 1.2. *q.*91. *art.*1. *ad* 1.
eſt, æternus diuinæ legis conceptus, habens
rationem legis æternæ ſecundum quod à
Deo ordinatur ad gubernationem rerum
ab ipſo præcognitarum *Syl. v. lex.nu.*1.

6 Ius ergo naturale ſubdiuiditur in primę-
uum, & ſecundarium, illud eſt quod natura
omnia animalia docuit; nã ius iſtud, nõ ſo-
lum humani generis proprium eſt, ſed &
omnium animalium, quæ in cælo, ideſt in
aere, ſiuè in terra, ſiuè in mari naſcuntur;
hinc deſcendir maris, & fœminæ coniun-
ctio, liberorum procreatio, & educatio *l.*1.
§.ius naturale ff. de iuſt. & iure. §.1. *inſtit. de
iure nat. gent. & ciuil.*& licet ius poſitiuum
cogat parentes ad alimoniam liberorum
*l.*1. *& toto ferè tit. de liber. agnoſc.* non pro-
pterea tollitur, quin ſit de iure naturali;
quia omnia animalia iſtius iuris perita cen-
ſentur *d.* §. *ius naturale*, & per ius poſiti-
uum coguntur homines ad illius obſeruan-
tiam in foro exteriori.

7 Ius autem naturale ſecundarium eſt idẽ,
ac ius gentium, quaſi quo iure omnes gen-
tes vtuntur, quod à primæuo recedere inde
licet facile intelligere, quia illud omnibus
animalibus, hoc ſolum hominibus inter ſe
commune eſt, vt in citat. iur. Qua diſtin-
ctione prætermiſſa per *Grat.in c.ius natura-
le diſt.*1. ait, hoc ius inſtinctu naturæ, non
conſtitutione aliqua haberi; quod tamen
eſt intelligendum ab initio, nam poſtea
8 omnia quæ ſunt de hoc iure naturali, fue-
runt etiam ex cõſtitutionibus ordinata ex-
plicitè, vel implicitè ex præceptis decalogi
patet, & iure canon. & ciuili, vt infra.

9 Cuius quidem iuris naturalis nullam
poſſe dari ignorantiam in homine adulto,
indiſtinctè voluit *Gl.in rubr.diſt.*38. *iuxta
illud Pauli* 1.*Corint.*14.*ignorans ignorabitur,
& ad Romanos* 2. *gentes naturaliter, ea quæ
legis ſunt, faciunt, vbi ait Gl. quam ſequitur
D.Tho.* 1.2. *q.*91. *art.*2. *in corp.* quod gen-
tes, quæ legem ſcriptam non habent, ha-
bent tamen legem naturalem, qua quilibet
intelligit, & ſibi conſcius eſt, quid ſit bo-
num, & quid malum, & de hac intelligit
Sanctus Pſalmiſtã in *Pſal.*4.*ſignatum eſt ſu-
per nos lumen vultus tui Domine*, quaſi lu-
10 men rationis naturalis, quo diſcernimus,
quid ſit bonum, & quid malum (quod
pertinet ad naturalem legem) nil aliud ſit,
quam impreſſio diuini luminis in nobis, ex
qui-

quibus infertur,quod accepta lege natura-
li ſecundum iſta principia, non poteſt de
ea dari probabilis ignorantia.

Qua de re placet in parte diſtinctio *Azo-
rij citati cap.13. in principio*, quod quando
ea, quæ ſunt iuris naturalis, ſunt per ſe
nota, non poteſt in illis cadere probabilis
ignorantia; iſta ſunt, bonum eſſe ample-
ctendum, malum fugiendum; quod tibi
non vis, alteri ne feceris, & ex eodem
Sancto, vim vi repellere cum moderamine
inculpatæ tutelæ *l.vt vim ff. de iuſt. & iure*
(ſimplicem autem cum ſcorto copulam
quamuis Durãdus,& alij ab eodem Azor.
ibidem citat. dicant eſſe iuri diuino, non
naturali aduerſam, quos ſequi videtur
*P.Dia. par.3. tract.4.reſol.*108.vbi vult poſ-
ſe dari ignorantiam inuincibilem de pollu-
tione voluntaria, & conſequenter non eſſe
peccatum, & eodem modo de fornicatione
par.4. tr.4. reſ.36. §.fin. contrarium tamen
docet *D. Tho. in 4. diſt. 33. q.1. ar.3. q.1.
corp.*vbi probat fornicationẽ voluntariã eſ-
ſe contra legem naturæ ex rationibus apud
eum,& conſequenter non dari in hoc igno-
rantiam inuincibilem ex dictis ſupra,& in-
fra,quod à fortiori dici poteſt de pollutio-
ne voluntaria,quia eſt peccatum maius for.
nicatione ſimplici, magiſque fini à natura
intento repugnans, ſi verò non ſunt per ſe
nota,ſed facillimè ex per ſe notis colligun-
11 tur, qualia ſunt ſecundum eundem Azor.
præcepta decalogi, & horum, ait ipſe,licet
poſſit eſſe ignorantia probabilis ad tempus
breuiſſimum, non tamen diù, quia, eo
ipſo, quod ex per ſe notis euidenter col-
liguntur, abſque magno negotio innote-
ſcunt, & interim dum ea quis ex per ſe
notis concludit, poteſt bona fide ſinè cul-
pa ignorare, ſed diù non poteſt. Verum
hoc mihi non ſatisfacit in præceptis præ-
dicta principia dictantibus, bonum ſcilicet
amplectendum, & pro inde vnum Deum
colendum, & amandum, furtum, nec ho-
micidium peragenda, & ſimilia in eodem
12 decalogo contenta, & conformia alteri
principio, quod tibi non vis & c.hæc n.ne-
que per momentum ignorari poſſunt, aliàs
homicidium, & ſimilia quæ poſſunt in in-
ſtanti perfici, cogeremur dicere, poſſe de
iure naturali ignoranter, & conſequenter
licitè committi, quod aduerſatur propoſi-
tioni antecedenti eiuſdem Azor. quamuis
*P. Dia.in d. §. finali ex Tannero in 1.2. D.
Tho. diſp.4. q.9. dub.1. n.14.* videatur iſtius
opinionem amplecti.

Alia ſunt ex eodem Azor. iuri naturali
contraria, quæ licet poſitis ijs, quæ per ſe
manifeſta ſunt, inducantur, non tamen
ita facile inferuntur, veluti ex mutuo vſu-
13 ram exigere, ſororem in vxorem accipere,
ſuſceptis iniurijs vlciſci, plures vxores
eodem tempore habere, & ſimilia, quo-
rum dicit poſſe dari apud aliquos probabi-
lem ignorantiam, ſed apud Chriſtianos
rariſſimè,& ferè numquam ob frequentem
apud eos diuini verbi prædicationem, vi-
tiorumque reprehenſionem; quod tamen
neque admittendum ſic indiſtinctè vide-
tur, dum in l·antiqua Deus ob fragilira-
tem naturæ, & illius populi carnalia, &
naturalia appetentis, videbatur aliqua ex
eis permittere, vt de pluribus vxoribus eo-
dem tẽpore habitis dicitur infra *reſol.*120.
n.6. & 7. & de vſuris etiam illo tempore
Iudæis aliquando permiſſis docet *D.Tho. in
4. diſt.33. q.2. ar.2. q.2. cor. circa medium*,
item de vltione inimicorum videtur loqui
Dauid in *pſal. 53. ibi; auerte mala inimicis
meis, & in veritate tua diſperde illos, & in
pſal.* 118. *ibi; quando facies de perſequentibus
me iudicium.*

Et propterea ſi eſſet contra ius naturale
ſororem in vxorem ducere, non potuiſ-
ſent filij Adam inter ſe coniungi, nec poſ-
ſet Pontifex ſuper hoc diſpenſare inter
magnos Principes cum iuſta cauſa, quod
quidem poſſe dicunt *DD. apud Dia. par.4.
tr.4. reſ.*103. *§.verum*, illa tamen poſtea in
lege noua, & ſanctiori Deus prohibuit
*Matth. 5. ibi ego autem dico vobis diligite ini-
micos veſtros, & alibi D.Tho.1.2. q.91. ar.5.
cor. vbi ſcribit quod lex vetus ordinabat ad
bonum ſenſibile, & terrenum* Exod.3. *vbi po-
pulus inuitatur ad Regnum terrenum Chana-
neorum,in lege autem noua Chriſtus inuitat ad
Regnum Cæleſte Matth. 4. ibi pœnitentiam
agite, appropinquauit enim Regnum Cælorum*,
& proinde ſi poteſt dari eorum probabilis
ignorantia, non tamen apud Chriſtianos,
hoc eſt ex alia ratione, quia ſcilicet iſta
ſunt etiam prohibita de iure diuino, quod
tenentur ipſi ſcire, vt infra (de hac tamen
materia vide infra *reſol.* 120. *nu.*8. vbi hæc
quæſtio fœdere diſtinctionis conciliatur,
& quoad aliqua ex prædictis ſi fuerint ali-
quando permiſſa dicitur ibidem *n.2.* fuiſſe
ex diuina diſpenſatione, non autem quod
fuerint vnquam generaliter permiſſa.
14 Lex diuina deſcribitur quodammodo à

Grat.

Digitized by Google

Grat. in communes leges diſt. 1. & fuit Moyſi tradita à Deo, & ab eodem Moyſe ſcripta (nam antea, & vſque ad illud tempus non erat in mundo, niſi lex naturalis) iſta ergo lex ſcripta durauit à tempore Moyſis vſq; ad aduentum Chriſti Domini, qui per ſuos Diſcipulos tradidit legem Euangelicam, DD. apud *Bonac. to.* 1. *diſp.* 1. *q.* 1. *pun.* 3. *de Sacram. in genere nu.* 1. vtramque tamen pari modo appellat (ſicuti eſt) diuinam, d. Sanctus citat. illam autem veterem,
15 iſtam nouam, illam timoris, iſtam amoris, ſed omnes leges prædictę ſunt diuinæ, æterna ſcilicet, & naturalis non ſcriptæ, Moſayca & Euangelica ſcriptæ, vt docet *Syl. v. lex n.* 1. cuius legis ſcriptæ appellatione veniunt omnes libri relati in *Trid. ſeſſ.* 4. *ſub tit. de canon. ſcript.*

16 Sed an prædictę legis diuinæ ſcriptæ poſsit dari probabilis ignorantia? ſi enim hoc fieri poteſt, conſequenter concedendũ
17 erit, infidelem, qui numquam talem legem audiuit, alio non obſiſtente, ſaluandum forè, & hoc videtur colligi ex *Apoſt. ad Rom.* 10. *ibi, quomodo credent ei, quem non audierunt? quomodo autem audient ſine prædicante?* pro qua etiam parte ita arguit *Azor. par.* 1. *lib.* 1. *cap.* 13. *verſic. in hac re.* Facta promulgatione Euangelij die Pentecoſtes Hyeroſolimis, cæpit illud vim legis habere neceſſariæ ad ſalutem, ſed iudæi, qui eo die Hyeroſolimis aberant, bona fide illud ignorabant, dum nihil antea de illo audierant: ergo etiam nunc poteſt eſse probabilis, & iuſta ignorantia Euangelij in ijs hominibus, qui nihil pœnitus audierũt.

18 *Diuus Thom.* 2. 2. *q.* 10. *art.* 1. *in corp.* ait, in fidelitatem dupliciter accipi poſſe, vno modo per contrarietatem ad fidem, qua ſcilicet aliquis repugnat auditui fidei, vel etiam ipſam contemnit iuxta illud *Iſaiæ cap.* 53. *quis credidit auditui noſtro?* & ſecundum *hoc infidelitas eſt peccatum; ſi autem accipiatur ſecundum puram negationem, ſicut in illis, qui nihil audierunt de fide, non habet rationem peccati; qui autem ſic ſunt infideles, dãnantur quidem propter alia peccata, quæ ſine fide remitti non poſſunt, non autem propter infidelitatis peccatum*: idem voluit *Tol. lib.* 4. *cap.* 2. *nu.* 2. vbi dicit, multos ignorare inuincibiliter Chriſti fidem, & excuſari à peccato, quod committere poterant eam non recipiendo: damnari tamen propter alia peccata.

19 Sed ponamus, aliquem ex iſtis non habere alia peccata; reſpondet Azor. citat. cum communi ſententia, quod dum ſupponimus hunc facere quod debet, Deus, aut per ſe ipſum mentem eius illuſtraret, aut miniſterio Angeli, vel hominis eum doceret; quia in ijs, quæ ſunt neceſſaria ad ſalutem, numquam deeſt facienti quod in ſua eſt poteſtate; & conſequenter, deficiẽte baptiſmo fluminis, poſſet per baptiſmum flaminis ſibi conſulere, & ſaluari;
20 etenim ſine alterutro, vel ſanguinis, ſalus contingere non poteſt iuxta illud *Io. cap.* 3. *niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non poteſt introire in regnum Dei*, quo poſito, alia fidei myſteria etiam ad ſalutem neceſſaria virtualiter, & implicitè ſub illo continentur, vt rectè docet *Azor. citat. verſic. ad ea verò in fine.*

Simili quaſi modo diſtinguit *Sylu. v. ignorantia nu.* 13. nempè, aut ignorantia eſt de ijs, quæ quilibet ſcire tenetur, tamquam neceſſaria ad ſalutem, & nullus excuſatur, quia faciens quod in ſe eſt, ſemper ſcit, etiam ſi oporteret Deum reuelare; ſi verò eſt de alijs, iterum diſtinguit, aut quod ignoratur, eſt expreſſum in lege diuina, & excuſatur à mortali, ſi adhibuit diligentiã, ſecus ſi fuit negligens, vt etiam dixit ſub *v. excommunicatio* 10. *n.* 4. *vide etiam P. Dia. par.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 36. §. *fin. & dicta per nos*
21 *ſupra reſol.* 5. *à n.* 16. Lex ciuilis, vel canonica pro eodem ferè reputantur *c.* 1. *de noui operis nunciat.* niſi quod ſi aliqua lex ciuilis permiſſiuè non puniret peccatum, eſſet eo caſu ſeruanda lex canon. *Sanfel. deciſ.* 245. *ante nu.* 2. vbi dicit legem ciuilem in hoc caſu ancillari iuri canonico, ſed omiſſis earum definitionibus vti notis; an iſtorum iurium poſſit dari ignorantia, aliud eſt reſpondendũ in foro interiori, aliud in exteriori: in illo enim ſiuè ignorantia ſit iuris communis vniuerſalis, ſiuè particularis admittitur ignorãtia, dũmodo ſit inuincibilis, ſeù probabilis, quia hæc eſt inuoluntaria.

22 Qua ratione generaliter docuit *D. Tho.* 1. 2. *q.* 76. *art.* 2. *in corp.* nullam ignorantiam inuincibilem eſſe peccatum, quia non eſt in poteſtate noſtra eam repellere, exemplum tradit *Azor. d. cap.* 13. *verſ. tertio quæ-*
23 *ritur*, quando ſcilicet indoctus dubitans, an contractus eſſet vſurarius, conſuluit pios & doctos viros, qui reſponderunt negatiuè, tunc peccatum abeſt, etiam ſi realiter contractus eſſet vſurarius nec tenetur alios peritiores conſulere; ſicuti nec do-

ctus,

ctus, quando ſuborto dubio alicuius cenſuræ, adhibitis mediocri labore, & diligentia in reuoluendo libros, illam inuenire nequiuit *Bonac. de cenſuris diſp.* 1. *q.* 2. *pun.* 1. *nu.* 16. Si autem ignorantia ſit vincibilis, ſeù improbabilis, eorum tamen, quæ quis ſcire tenetur, non excuſatur à peccato, ſecus ſi eorum, quæ ſcire non tenetur, idem Sanctus citat. aliam diſtinctionem vide apud *Dia. par.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 35. *&* 36.

24 In foro verò exteriori, ait *Azor. citat. d.c.* 13. *in fine*, non admitti ignorantiam legum, & conſtitutionum Principum, quia ſolent publico, ac ſolemni ritù, & voce præconis in curijs Principum promulgari, quod ſufficit ad tollendam cauſam ignorantiæ, (ignorantiam autem ſtatutorum particularium admitti, quia fortè probabile eſt, non venire in notitiam eorum, qui ignorantiam allegant, quod probatur in *c.* 2. *de conſtit. in* 6.) primum autem dictum in *l. regula, cum concord. de iuris, & facti ignor. & in c.* 1. *de conſtit. iuxta Gl. in d. c.* 2. *v. ſtatuta*, à qua regula negatiuà excipiuntur om-

25 nes minores 25. annis ad *tit. ff. & C. de minor. & d. l. regula*, & etiam fœminæ maiores

26 in multis caſibus relatis per *Gl. ibidem v. quibuſdam*, vltra quos reſtituuntur etiam aduerſus minus ſolemnem confectum inuentarium *de Franch. deciſ.* 229. *in fine*

27 *Cap. latr. deciſ.* 129. *n.* 38. ſicuti etiam reſtituuntur omnes Eccleſiæ ad inſtar minoris *c.* 1. *& toto ferè tit. de in integr. reſtit.*

Ex quibus patet non habere locum dictum *Bonac. to.* 1. *hoc tit. diſp.* 1. *q.* 2. *pun.* 1. *nu.* 3. ſi generaliter ſumatur, dari ſcilicet probabilem ignorantiam tam iuris, quam facti; regulariter enim loquendo hoc verum non eſt, quoad ius commune in foro exteriori, licet in interiori ſecus, vt ſupra, ac etiam in excommunicatione, vt ſtatim

28 dicam; poteſt tamen dari ignorantia facti, tam alieni quam proprij, ſed diuerſimode; in illo enim regulariter præſumitur ignorantia, niſi contrarium probetur, quæ dicitur, iuſta & probabilis §. *item ſi vbi Gl. v. afferret inſtit. de mandato, & in* §. *ſi quis agens inſtit. de action.* in iſto autem contra, quoad præſumptionem *l.* 3. *ff. de iur. & facti. ignor.* omiſſo ergo primo caſu, poteſt etiam in iſto dari ignorantia probabilis, vt ſi quis expoſitus, quorum parentum ſit, ignoret, & ſeruiat alicui, putans ſe ſeruum eſſe, errat in facto proprio, & tamen talis ignorantia ſibi non nocet quin ad libertatem proclamet *l.* 1. *ff. eodem tit. cit.* vbi ſimilia ſunt exempla.

29 Datur etiam ignorantia vincibilis, quæ ſubdiuiditur in ſupinam, & affectatam; illa eſt, quando quis eſt ſumme negligens in aliquo facto ſciendo, vt ſi omnes in Ciuitate ſciant, quod ille ſolus ignorat *l. nec ſupina & d. l. regula* §. *ſed facti eod. tit.* dicitur ſupina, quia ſolet eſſe in ijs, qui ſupini iacent, & dormiunt, vt exponit *Azor. d. c.* 13. *verſic.* 4. *diuiditur, late Sanch. de matrim. lib.* 9. *diſp.* 32. *n.* 32. affectata verò eſt expreſsè, & directè voluntaria, quod accidit, quando quis poſſet abſq; vllo labore ſcire ius, vel factum, de quibus agitur, ſed data opera non vult ſcire, vt liberius peccet *D. Tho.* 1. 2. *q.* 76. *art.* 3. *in corp. Gregor. de Val. to.* 2. *diſp.* 6. *q.* 6. *pun.* 3. *verſic. poteſt etiam, Bonac. citat. n.* 4. vbi num. antecedenti rectè dixit, poſſe etiam dari ignorantiam ex leui negligentia, quæ nec totaliter excuſat, nec totaliter damnat, quo caſu erit veniale in foro conſcientiæ, argum. *d.* §. *ſed facti, & iterum infra reſol.* 43. *n.* 8.

Vlterius exemplificatur prædicta igno-

30 rantia facti, quando ſcilicet quis percuſſit clericum, quem laicum probabiliter putabat, quia laicis veſtibus erat indutus, non incurrit cenſuram *c. ſi verò* 4. *de ſentent. excom.* & in hoc omnes DD. conuenire teſtantur idem *Valent. to.* 4. *diſp.* 7. *q.* 17. *pun.* 7. *Henriq. in ſumma lib.* 13. *cap.* 23. §. 1. *Sanch. de matrim. to.* 3. *lib.* 9. *diſp.* 32. *n.* 31. imò non ſolum iſta ignorantia, quæ poteſt dici inuincibilis, ſed etiam vincibilis, tam iuris quam facti, excuſat ab incurſione cenſurarum iuxta *DD. apud P. Dia. p.* 3. *tract.* 5. *reſ.* 13. *par.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 17. *& tract.* 14. *reſ.*

31 24. Qui vtrobiq; volunt ignorantiam vincibilem differre à craſſa, & ſupina, quam concedunt non excuſare ſicut illam; imo *Dia. d. reſol.* 24. *in fine* dicit, hoc eſſe perpetuo menti tenendum. Sed ego ſequor *Villalob. in ſumma to.* 1. *tr.* 16. *dub.* 12. *nu.* 6. *ex Suar.* & alijs affirmantibus idem importare ignorantiam vincibilem, quam craſſam, & ſupinam, & proinde neutram excuſare ab incurſu cenſurarum.

Etenim ſi vim vocabuli conſideremus, quid ſignificat vincibile, niſi illud, quod vinci poteſt, & vinci non vult? imo hæc ignorantia dici poteſt affectata, ſeu directè voluntaria, vt dictum eſt, & conſequenter mortalis *ex D. Tho.* 1. 2. *q.* 76. *art.* 3. *in corp. circa finem*, ad differentiam craſſæ, & ſupi-

næ

Digitized by Google

næ, quę dicitur voluntaria indirectè iuxta
eundem *Sanct. cit. Iul.Clar.in §.fin.q.77.n.7.
& communiter DD.* & vt verum fatear ego
nō intelligo quod dicit Sanch. cit.& in sū-
ma *lib.1.cap.17. n.19.ſecutus à Dia.d.reſ.13.*
nempe quod ignorantia mortaliter culpabi-
lis, excuſet ab incurſu cenſurarum, non
autem craſſa, & ſupina, quaſi quod culpa
mortalis, minor ſit ignorantia craſſa, & ſu-
pina, quod nec Nauar. nec alij DD. ab
ipſo citati dicunt, vel probant.

32 Adde quod ſi quis volens percutere Ti-
tiū Clericum,percuſſit ex errote Caium ſi-
militer Clericum, nō excuſabitur ex igno-
rantia, ſed erit excommunicatus *Henriq.
citat. ſub d.§.1. idem Sanch.de matrim. lib.9.
diſp.32. nu.27. ex Couar. Cordub. Ledeſ. &
alijs*, ea ratione, quia tam voluntas, quam
actus ſunt ditectè cōtra ſtatum clericalem,
de qua materia latè *D.Tho. 1.2. q.76.art.3.*
33 *in corp.* licet, ſi quis volens occidere Pe-
trum, & occidit ſempronium, non tenea-
tur de homicidio in foro exteriori, quia
deficiebat animus occidendi ſempronium,
vt fuiſſe deciſum in Senatū Pedemon. te-
ſtatur *Teſaur. deciſ. 243. & Neap. apud
Grāmaticum relatum per Iul. Clar. in §.homi-
cidium n.6.* vbi conttariam opinionem ipſe
ſequendam eſſe aſſerit ex *Bar.in l.reſpicien-
dum, §. delinquunt in fine ff. de pæn. quam
amplexi ſunt addentes ad eum ibidem nu.12.*
quibus ego quoque adhæreo, quia vtcum-
que ſit, adeſt animus occidendi cum ho-
micidio ſecuto, quod pœna ordinaria pu-
nitur *ex tit. ff. & C.ad l.Cornel.de ſicar.*licet
priorem opinionem viderim aliquando
ægro animo practicari; quæ reuerà eſt
communior; imo quod non contrahat irre-
gularitatem fuit declaratum *per S.Congr.vt
notaui ſupra reſ.14. n.11. in fine.*

34 Si verò loquimur de ignorantia iuris, &
iterum diſtinguo, aut eſt ignotantia af-
fectata, vel craſſa, ſiuè ſupina, & nemo
excuſatur *c. vt animarum, vbi communiter
DD. de conſtit. lib.6.* quia hæc æquiparatur
dolo *l. quod nerua ff. depoſiti*, aut non eſt
talis, & loquendo in foro conſcientiæ, ne-
mo ligatur, vt ſuprà dictum eſt *Io.Andr. in
c.quantæ de ſentent. excom.*vbi ait in nullum
35 canonem quemquam incidere niſi ſit in
dolo *Innoc. in c.cum medicinalis eodem tit. in
6.Greg.de Val.vbi ſupra verſ.ſed generatim,
facit doctrina Bar. in l.quicumque C. de ſeru.
fugit.* vbi voluit, quod vbicunq; loquimur
de pœna capitali, ſubintelligatur dolus;
ergo à fortiori arguit *Syl. v. excommunica-
tio 10. num. 4.* hoc eſt intelligendum de
pœna excommunicationis, quæ animam
ligat, & occidit, mutilans eam à corpore
viuo, quod eſt Eccleſia; eo etiam magis,
quia excommunicatio non incurritur, ni-
ſi pro morrali *c.nemo 41. 11.q.3.* quod ne-
quit committi abſque explicita, vel impli-
cita voluntate, vide *P. Dia. reſol.citat.* qui
prædictis cum multis DD. aſſentit.

36 Non excuſantur ramen ij, qui ratione
officij ſui hæc ſcire tenentur, vt ſunt Epi-
ſcopi, Parochi, & Confeſſarij, qui forte
nec ſcire tenentur omnes cenſuras in cor-
pote iuris clauſas, quia eſſet admodum
difficile; vtrumque probat *D.Tho. 1. 2.
q.76. art.2. in corp.ibi, manifeſtum eſt autem,
quod quicumque negligit habere, vel facere,
quod tenetur habere, vel facere, peccat pecca-
to omiſſionis, vnde propter negligentiā eorum,
quæ aliquis ſcire tenetur, eſt peccatum, non
autem imputatur homini ad negligentiam, ſi
neſciat ea, quæ ſcire non poteſt, vnde horum
ignorantia inuincibilis dicitur; quia ſtudio ſu-
perari nō poteſt,& propter hoc talis ignorantia,
cū non ſit volūtaria,eo quod non eſt in poteſtate
noſtra eam repellere,non eſt peccatum*, ex quo
patet, quod nulla ignorantia inuincibilis eſt
peccatum. Ignorantia aurem vincibilis eſt
peccatū,ſi ſit eorū,quę aliquis ſcire tenetur,
nón autē ſi ſit eorū, quæ ſcire non tenetur.

37 Alia diuiſio ignorantiæ datur ab *Azor. in
cit.c.12. verſ.5.diuiditur, Bonac.d.q.2.pun.1.
nu.5.*& alijs, qui omnes eam didicerunt ex
D.Tho.cit.art.4.in corp. ſub ſilentio tamē ab
eis inuoluto,nēpè quod aut eſt antecedens,
aut comitās,aut conſequens: Ignorātia an-
tecedens eſt,quando quis percutit clericū,
neſciens eſſe talem, tunc ſi eum occidit,
vel mutilat, homicida eſt, vel mutilator
hominis, ſed non excommunicatus, &
propterea dicitur probabilis quoad circū-
ſtantiam tantum, non autem quoad ſub-
38 ſtantiam. Secunda eſt quando quis bona
fide putans occidere feram, occidit homi-
nem clericum, quem vtique occidiſſet
tanquam ſuum inimicum, ſi cognouiſſet:
hic, in foro exteriori, ſi adhibuit diligen-
tiam, non punitur de homicidio, ſed ex-
traordinariè *l.ſi putator ff. ad l.aquil.*& con-
ſequenter, nec eſt excommunicatus *Bonac.
d.pun.1. n. 14.* ſed in interiori peccat gra-
uiter, quia non deeſt voluntarium, quod
ſufficit ad peccatum iuxta *D.Tho. cit.* alij
eum excuſant etiam à peccato, vt refert
Azor.

Digitized by Google

Azor. citat. cap. 14. *verſic. quarto quaritur* , ſed non rectè . Huic ignorantiæ applicatur
39 quodammodo caſus ebrietatis , quando quis ſponrè ebrius factus , delictum commiſit (nã ſi non ſpontè, nec cum aliqua culpa occidit, ad nihilum tenetur, tam in exteriorĩ, quam interiori foro) tunc, licet culpa præcedat , non punitur pœna ordinaria in foro exteriori *l. omne delictũ, §. per vinũ, vbi Gl. v. lapſis, ff. de re milit. l. reſpiciendũ, §. delinquũt ff. de pænis, & in foro interiori* diminuitur etiam peccatũ, quia diminuitur voluntariũ,
40 vt loquitur *D. Tho.* 1. 2. *q.* 76. *art.* 4. *in corp. Ariſtot. autem* 3. *ethic. c.* 5. dicit puniri debere duplici pœna , ebrietatis ſcilicet , & delicti commiſſi, ſed placet diſtinctio *Azor. d. c.* 14. *verſ. tertio quaritur* , *dicentis* , quod poteſt quis ſpontè dupliciter ebrius fieri , aut præuidens , & ſciens in ebrietate grauiter delinquere, & tunc graue etiam peccatum committit , quod poſſet aliqualiter diminui in foro interiori , ſi poſt vini potũ anre ebrietatem ſe pæniteret ; aut nihil ad hæc cogitans , ebrius factus deliquit , & licet aliqui eum omninò excuſent, quos ibidem refert, ipſe verò tenet negatiuè, quia ebrietas , etiam ſi omni mali periculo careat, eſt per ſe mala, & rectæ rationi contraria, quãuis in hoc ſecundo caſu peccatum ſit multo minus , quam in priori .
41 Tertia eſt, vt ait *D. Tho. d. art.* 4. *ad* 1. ſecundum quam omnis malus, eſt ignorans , quæ non eſt cauſa peccati , ſed aliquid conſequens ad cauſam , ad paſſionem ſcilicet , vel habitum inclinantem in peccatum , & propterea non videtur conformari huic doctrinæ , quod dicunt Azor. *citat. cap.* 12. *verſic. quinto quaritur* , *& Bonac. d. n.* 5. hanc ignorantiam appellari conſequentem, ex quo conſequitur actum voluntatis , vel directè, & expreſsè, vt eſt affectata, vel implicitè , & indirectè, vt eſt craſſa , & ſupina, de quibus ſupra ; his enim caſibus , eſſet omninò cauſa peccati, non autem aliquid conſequens tantum ad cauſam, ſeù habitum inclinantem in peccatum , vt rectè docet Sanctus , & patet ex
42 ſupra dictis. Omnes autem iſtæ diuiſiones ignorantiæ poſſunt applieari caſibus inaduertentiæ, vel inconſiderationis, vel naturalis obliuionis, quæ poſſunt accidere, vel ex culpa ob negligentiam affectatam , vel craſſam in memoriæ retinendo, conſiderando, ſeù aduertendo ad id , quod oportet, & hæc non excuſat ; aut poſſunt accidere abſque culpa , veluti ſi quis ſit pœnitus immemor, aut nõ aduertat, ſeù nõ conſideret ius, vel factum, contra quæ tali tempore operatus eſt, quod accidit, quando repente aliquod negotium ita mentem occupauit, vt operans diſtractus à re, quam gerere debebar , illam omiſit, veluti ſi ex obliuione aliquam horam canonicam prætermiſit , vel ex inconſideratione iuris, vel facti ieiunium ſoluit , & huiuſmodi ita *Sanch. in ſumma lib.* 1. *cap.* 16. *n.* 8. *Azor. d. lib.* 1. *cap.* 16. *verſ. tertio quaritur Bonac. cit. ſub d. n.* 5. *Dia. par.* 3. *tract.* 5. *reſol.* 41.

Qui poſſint abſoluere , & abſolui à Cenſuris .

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio cenſura , vel directè tribuitur à Iudice in foro exteriori , vel indirectè à Confeſſario in interiori , ſed aliquando neque à fulminante tribui poteſt, ſed à ſolo Pontifice. n.* 14. 15. *&* 16.

2 *Cenſura, qua à iure infliguntur, & nemini reſeruantur , poſſunt à quocumque Confeſſario tolli in foro interiori , qua abſolutio valet etiam in exteriori, & nu.* 4. *&* 5. *ſecus de reſeruatis n.* 6. 7. *&* 9.

3 *Proprius ſacerdos quis ſit , & quis ordinarius ?*

8 *Capitulum ſede vacante , habet eandem poteſtatem , quam habebat Epiſcopus .*

11 *Epiſcopo mortuo, an caſus ab ipſo reſeruati deſinant eſſe tales , ita quod quilibet Confeſſarius poſſit ab illis abſoluere ?*

12 *Pontifex eſt Iudex ordinarius totius mundi hominum .*

13 *Iubilai tempore, ſi quis abſoluitur à cenſuris , quando Papa hoc concedit, intelligitur in foro conſcientia tantum , ſed quid de caſibus reſeruatis Epiſcopis ? n.* 22.

17 *Abſolutio à cenſura illata per clericum ſimplicem, non poteſt ab eo tolli in foro pænitentia, ſed ſolum in foro contentioſo.*

18 *Incendiarius adium , vel agrorum, ſi doloſè hoc fecit, eſt excommunicatus, cum reſeruatione abſolutionis Pontifici , & in foro exteriori punitur pana mortis .*

19 *Furtum committens in Eccleſia , eſt eodem modo excommunicatus , & punitur in foro exteriori eadem pæna mortis , niſi furetur crumenam, vel aliam rem non ſacram à priuato, quamuis in Eccleſia .*

20 *Hareticis adminiſtrãs ſacramenta , vel eleemoſynas ab illis accipiẽs, aut eorũ cadaue-*

ra ſepeliēs in Eccleſia,eſt ſuſpēſus ab officio.

21 *Degradatus à ſuo Epiſcopo, non poteſt reſtitui, niſi à Pontifice.*

23 *Abſoluendi poteſtas per Pontificem conceſſa à caſibus ſibi reſeruatis,intelligitur etiam à cenſuris; non ſic per Epiſcopum ſimilem poteſtatem concedentem.*

24 *Abſolutio tam in foro interiori, quam exteriori non poteſt impartiri, niſi ſubditis abſoluentis.*

25 *Caſus reſeruati Epiſcopo poſſunt relaxari à Confeſſario alterius diœceſis, vbi non ſunt reſeruati, dummodo ceſſent fraus, vel dolus, & n.26.*

27 *Abſolutio poteſt dari etiam inuito, vel abſenti à cenſuris, in foro exteriori, non interiori. Tributa ex bonafide à Confeſſario de caſibus reſeruatis, à quibus non poterat, an valida ſit? n.28.& quid ſi per dolum pænitentis? n.29.*

30 *Regulares tam intra, quam extra Italiam, an poſſint abſoluere pænitentes à cenſuris, & caſibus reſeruatis Pontifici,etiam in Bulla Cœna, vel Epiſcopis? n.31.vel ſaltem ſuos ſubditos n.35. & an virtute ſuorum priuilegiorum? n.36.*

32 *Illatio non fit ex diuerſis, ſed quid quando diuerſitas eſt in re, & ratione?*

33 *Mens potius, quam verba legis eſt aliquando ſeruanda.*

34 *Excommunicatio contracta à regulari abſoluēte etiam ſuos ſubditos à caſibus Bullæ Cœnæ, vel alias Pontifici reſeruatis, poteſt tolli ab alio regulari, quia hæc non eſt reſeruata, & n.39.*

37 *Epiſcopis per Bullam Cœnæ fuit ſublata poteſtas abſoluendi à caſibus in eadem Bulla contentis, quam habebant ex Trid.*

38 *Regularis percutiens alium regularem, abſoluitur à ſuo ſuperiore, ſecus ſi percuſſio fuit enormis, vel in aliam perſonam Eccleſiaſticam. Hæreticus occultus, ſi non poteſt abſolui à ſuo ſuperiore,an poſſit ſaltem ab Epiſcopo, vel inquiſitore? n.40.*

41 *Regularis, vel de proximo ingrediendus an poſſit abſolui à Confeſſario eiuſdem Religionis de caſibus reſeruatis Epiſcopo?Iter agens de licentia ſui ſuperioris,poteſt abſolui à quocumque caſu reſeruato, etiam Pontifici per quemlibet Sacerdotem vbi non adſunt Religioſi ſui ordinis, extra tamen contentos in Bulla Cœna? n.42.*

43 *Regulares an poſſint ſibi reſeruare alios caſus præter contentos in Bulla Clement.8.*

Reſolutio X X.

1 AD primum præmitto, abſolutionem prædictam duplici modo contingere poſſe, primò directè, ſeù ex poteſtate, & iuriſdictione ordinaria in foro externo: ſecundo indirectè, ſeù implicitè ex poteſtate delegata per abſolutionem à peccatis in foro interno: Item loquendo de maiori excommunicatione, aut eſt lata à iure, vel ab homine, primò caſu, aut eſt reſeruata,aut non; reſeruata eſt quando conditor iuris ſibi, vel alteri abſolutionem reſeruauit, de qua inferius; non reſeruata, quando ab eodem iuris conditore fulminatur, non exprimendo ad quem eius
2 abſolutio pertineat, quo caſu, etiam ſi à Pontifice ſit fulminata, poteſt abſolutio tribui ab ordinario, vel etiam à proprio ſacerdote *c.nuper §.in ſecundo verò caſu, de ſentent. excom.* qui tex. licet loquatur de minori excommunicatione, omnes tamen DD. dicunt in caſu relato procedere etiã in maiori, vt teſtatur *Sylu.v.abſolutio 1. n.4. in fine.*

3 Proprius autem ſacerdos intelligitur in iſto caſu, non ſolum Parochus, ſed etiam omnis habens poteſtatem abſoluendi à peccatis mortalibus *Nauar.in man. cap.27. ſub n.39.* qui communem dixit, item *Tol. lib.1. cap.17. n.4. ex D.Tho.in 4.ſentent.diſt. 18. q.2. art.5. Hoſtienſ. & alijs*, ſed ordinarius intelligitur Epiſcopus in ſuos ſubdi-
4 tos, vel alius Prælatus habens iuriſdictionem in excommunicatum, vt ſunt omnes ſuperiores regulares in ſuos ſubditos Tol. ibidem. Iſti ergo abſoluunt explicitè ex poteſtate ordinaria in foro externo; illi ideſt proprij ſacerdotes, implicitè in interno, abſoluendo à mortalibus, vt initio diximus *Gregor. de Val. to.4. diſp.7.q.17. pun.8. ex Nauar. cit. & alijs.* Hanc ergo abſolutionem indirectam, ſeù in foro interno, quando fit, aduertit idem *Gregor. verſic.notandum eſt, ex Nauar. citat.*non valere in foro externo, & eſſe propterea monendos abſolutos, vt in iſto tamquam excommunicatos ſe habeant, donec directè ab habente authoritatem, legitimè abſoluantur, quod antea docuit *Abb. in c.monachi, & c.mulieres de ſentent. excom.* & di-
5 cunt probari in *c.ex multa de voto*: ego autem adhæreo *Sylu. v.abſolutio 1. ſub n.4.& 5.Tol. d.n.4. ex DD.Tho. cit. & Bonau. in 4. diſt.18.*

Digitized by Google

diſt. 18. *q.vltima. Suar.diſp.7.ſect.4. n.9. & alijs*, omnibus vno ore fatentibus, non eſſe neceſſariam aliam abſolutionem, quod patet ex *d.c.nuper ibi, quia tamen conditor canonis eius abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem alijs relaxandi, &c.* dum enim lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus *l.de pretio ff. de public. in rem act.* dictùm autem *c.ex multa* non facit ad caſum.

6 Quando verò excommunicatio lata à iure, eſt reſeruata, ait *Tol. citat. cap.* 17. *n.*3. neminem abſoluere poſſe, niſi eum, cui eſt reſeruata, qui eſt Pontifex, imo

7 neque Epiſcopos, quod tamen eſt intelligendum in foro exteriori, alias dictum Tol. eſſet contra *Trid. ſeſſ.24. cap.6. de reform.* vbi eis datur poteſtas abſoluendi à quibuſcumq; irregularitatibus, ſuſpenſionibus, & caſibus reſeruatis, etiã Pontifici, ac etiam à crimine hæreſis, in foro tamen conſcientiæ tantum, exceptis ijs, quæ oriuntur ex homicidio voluntario, ac etiã omnibus deductis ad forum contentioſum; ſimiliterque exceptis etiam in foro conſcientiæ omnibus caſibus in Bulla Cœnæ deſcriptis iuxta *Farinac. de hæreſi q.*92. §. 4. *n.*52. *&* 61. *Sanch.in ſumma lib.2.cap.*11. *nn.* 26. *&* 27. (de qua tamen quæſt. in-

8 fra *reſol. ſequenti n.*37. *& reſol.*21.) Quod idem poſſe capitulum ſede vacante, ſicuti Epiſcopos, non dubitatur ex *c.1.de maior.& obed. in 6.* cuius tex. immemor *Bonac. citat. pun.2. n.*1. dixit, hanc eſſe probabiliorem nonnullorum DD. ſententiam, cum potius verum ſit neminem contradicere.

9 Aut verò cenſura eſt lata ab homine, & iterum diſtinguo, aut eſt lata generaliter, vt quæ fertur in viſitatione, & per edicta, vel concilia generalia, & poteſt abſolui à quocumque habente poteſtatem abſoluẽdi à mortalibus, niſi eiſdem illam ferentibus eſſet reſeruata *Syl. v. abſolutio 1.nu.*7. *Abb. Couar. & alij, quos refert, & ſequitur Henriq. lib.*13. *cap.* 28. *poſt n.5.lit.q. Suar. to.5. diſp.4. n.9. & diſp.7.n.*2.ratio eſt, quia dum ſupponitur ſuperiorem, illam nemini reſeruaſſe, cenſetur omnibus facultatem abſoluendi conceſſiſſe, etenim ſi hoc ſuprà firmatum eſt procedere in cenſuris latis à iure, nemini reſeruatis, à fortiori locum ſibi vendicabit in illatis ab homine, pariter non reſeruatis, vide etiam *Tol. lib.1. cap.17.ſub n.* 5. vbi excipit Religioſos ex *Clement. Religioſi de Priuil.* vt etiam voluit *Syln. citat.* *dicto num.* 7. *in fine*.

10 Aut eſt lata particulariter contra perſonam determinatam; & huius abſolutio pertinet ad eundem Epiſcopum, vel alium, qui eã tulit, & ſibi reſeruauit, vt patet apud *Matth. cap.* 18. *c. qui verò* 11. *quæſt.* 3. *& c.ſi Petrus* 24. *quæſt.* 1. quo mortuo poteſt abſolui à ſuo ſucceſſore in eodem officio argum. *l.mortuo Iudice ff.de iudic. Nauar. in man. cap.* 27. *n.* 40. vel à quolibet

11 Confeſſario, quia poſt mortem ſuam ceſſat reſeruatio *iuxta Eman.Sà v.abſolutio nu.* 20. *ex Medin. & alijs*, quod in parte approbant aliqui apud *Dia. par.4. tract.4. reſol.* 108. ego verò adhæreo opinioni negatiuæ *Præpoſ. in addit. ad 3.par.q.9. de reſeru. caſ. dub.* 1. *n.*6. cum reuera iſta vltima ampliatio, meo videri nullo iure fundetur.

12 Poteſt etiam abſolutio impartiri à delegato eiuſdem Iudicis excommunicantis argum. *l.à Iudice C.de Iudic.* vel à ſuperiore, qui ſi eſt Papa, hoc facit ex ſua ſuprema poteſtate, cum ſit Iudex ordinarius totius mundi hominum *c.cuncta per mundum* 9. *q.*3.ſi verò eſt Metropolitanus, poteſt etiã abſoluere, ſed iuris ordine ſeruato, auditis partibus, & per appellationem cauſa ad ipſum deuoluta, conſtitoque de ſententiæ cenſuræ iniuſtitia *c.per tuas de ſentent. excom. c.Romana §.cum autem, & §.debet de appell. in 6. Syl. v.Archiepiſcopus n.*2. vbi affert multos alios caſus, in quibus, præciſa appellatione, poteſt cognoſcere de cauſis ſuffraganeorum, extra quos eſt prorſus incompetens *c.ſi Clericus, vbi Gl. v.arbitros* 11.*q.*1. & clarius in *in c.paſtoralis ibi, cum in eum, exceptis quibuſdam articulis, nullam habeat poteſtatem, de offic. ordin.* Quod ſi in caſu appellationis legitimè interpoſitæ nõ conſtiterit de iniuſtitia ſententiæ ſuffraganei, & tamen Archiepiſcopus abſoluerit excommunicatum, valida etiam erit abſolutio, quæ reuocanda erit à Primate, vel Pontifice, vt notum eſt, & ſcribit *Tolet.lib.*1. *cap.* 17. *nu.*10. qui etiam rectè docet *c.*15.

13 *n.*9. facultates, quę à Pontifice dantur per Iubilæum Confeſſarijs abſoluendi à quibuſuis cenſuris, non concernere forum exteriorem, ſed tantum ea, quæ ad pœnitentiæ forum, & conſcientiæ purgationem ſpectant, loquendo tamen in reſeruatis, tam à iure, quam ab homine, huncque teſtatur eſſe ex Couarr. & alijs ſtylum Romanæ Curiæ.

14 Sunt tamen aliqui caſus, in quibus ne-

I 2 que

que excommunicator ipſe poteſt abſolue-
re excommunicatum, quorum primus eſt,
quando delegatus Pontificis cenſuram tu-
lit, qui elapſo anno à die ſententiæ, non
poteſt, ſed ſolus Pontifex c.quærenti de of-
15 fic. deleg. Secundus, quando idem excom-
municator incidit in excommunicationem
maiorem poſt cenſuræ ſententiam prolatã,
ſecus ſi in excommunicationem minorem
c.audiuimus 24. q.1. c.ſi celebrat de Cler. ex-
com. miniſtr. & c.duobus de ſentent. excom.
16 Tertius eſt, quando vti merus executor
ordinis Pontificis excommunicat c.fin.§.fin.
de offic. deleg. ſecus ſi hoc fecit vti plena-
rius cauſæ cognitor eiuſdem Pontificis Syl.
cit. n.3. ex c.verbum de pœnit. diſt.1. & c.in-
ferior 21.diſt. Tol.d.cap.17. ſub nu.13. ex Io.
Andr. & Hoſt. in c.cum inferior de maior. &
17 obed. Quartus, quando excommunicator
non eſt ſacerdos, ſed clericus, qui poteſt
abſoluere in foro exteriori, non tamen pæ-
nitentię, ſed mittere eum debet ad ſacer-
dotem, quantum ad ſolemnem reconcilia-
tionem Eccleſiæ, vt in praxi ſeruatur, &
docet idem Syl. loco citat. Quintus eſt,
quando quis fuit excommunicatus pro-
pter iniurioſam iniectionem manuum in
clericum, vel monachum, tunc abſolutio
pertinet ad Pontificem c.ſi quis ſuadente 17.
q.4.ſi percuſſio fuit enormis, quia ſi grauis,
tollitur ab Epiſcopo DD.apud Dia.par.5.
18 tr.5.reſ.75.& in sũma v.cẽſura n.21.Seſtus
eſt cauſa incendij in ædes, vel campum
alicuius doloſè illati c.tua nos de ſentent.ex-
com. & c.peſſimam 23. q.vlt. quo caſu in fo-
ro exteriori eſt etiam ſtatuta pœna mortis
l.capitalium §.incendiarij ff. de pæn. & l.qui
ædes ff.de incend. ruina, & naufr.
19 Septimus eſt, ex cauſa furti in Eccleſia,
cum eius effractione c.conqueſti de ſentent.
excom. & in foro exteriori talis ſacrilegus
punitur etiam pœna mortis l.4. & l.ſacrile-
gij ff. ad l.iul.pecul. & ita fuiſſe pluries pra-
cticatum etiam abſque effractione referunt
Præſ. de franc. deciſ.215. n.7. & 10.& San-
fel. deciſ. 35. niſi quis furatus fuerit cru-
menam, vel aliam rem non ſacram à pri-
uato, licet in Eccleſia, quod ſacrilegium
non eſſet iuxta DD. apud Dia. par.1. tr.7.
20 reſol.27.& iterum infra reſol.29. n.7. Octa-
uus, quando quis fuit ſuſpenſus ab officio,
quia miniſtrauit ſacramenta hæreticis, vel
eorum cadauera Eccleſiaſticæ tradidit ſe-
pulturæ, aut eleemoſynas, ſiuè oblationes
ab illis recepit, quibus in caſibus abſoluit
Pontifex c.excommunicamus 1. §. credentes
21 verſic. ſane clerici de hæret. Nonus, quando
quis fuit degradatus à ſuo Epiſcopo, qui
non poteſt reſtitui, niſi ab eodem Pontifi-
ce Syl. v.degradatio nu.11. ex c.1. & 2. diſt.
50.& in v.abſolutio 1. poſt n.3.per Gl.in c.ex
tua in fine de cleric. non reſid. quæ hoc pro-
bat ex l.Diui Fratres ff. de pæn. & l.1. in
fine de quæſtion. & late per nos infra v.de-
gradatio.
22 Vtrum autem quando in iubilæo, vel
extra eum, concedit Pontifex facultatem
abſoluendi à cenſuris, & caſibus reſeruatis,
poſſit quis abſolui etiam à caſibus reſerua-
tis Epiſcopis? reſpondet negatiuè Bonac.
de cenſur. to.1. diſp.1. q.3. pun.1. nu.11. ex
c.1. de conſtit. in 6. vbi per legem genera-
lem ait Pontifex, non eſſe ſuæ voluntatis
derogare conſuetudinibus, & ſtatutis par-
ticularibus locorum, cui fauet etiam Bulla
Clem.8. quæ incipit Sac.Congregatio, in qua
ſtatuit, ne vllus prætextu cuiuſcunque
priuilegij abſoluat à caſibus reſeruatis Epi-
ſcopis, ſed contrarium docet Nauar. in
man. cap.27. n.263. quem alijs relatis ſequi-
tur Suar. to.5.diſp.7. de cenſur. ſect.5. n.14.
vbi hanc appellat iuridicam, & veriſſimam
ſententiam, quando tamen in iubilæo fuit
dictum abſolui poſſe ab omnibus etiam
Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, exceptis con-
tentis in Bulla Cœnæ Domini, quos ego
ſequor, reiecta opinione Bonac. quem etiã
impugnant Dia. & alij apud eum par.3.tr.4.
reſol.149. & par.10. tr.14.reſol.4. quia dum
Pontifex concedit abſolutionem dari à ca-
ſibus ſibi reſeruatis, quod eſt plus, multo
magis intelligitur concedere, vt poſſit da-
ri à caſibus reſeruatis Epiſcopis, quod eſt
minus ad regulã iuris c.cui licet plus de reg.
I. in 6. & auth.multo magis C.de ſacr. S.Eccl.
quod tamen intelligitur in foro interiori
23 tantum, non exteriori, vt ſuprà n.7. Con-
ceſſa verò per Pontificem poteſtate abſol-
uendi à caſibus ſibi reſeruatis, intelligitur
etiam abſoluendi à cenſuris, rationem tra-
dit Nauar. ibidem n.261. ex Anton. & Caiet.
quia non datur caſus reſeruatus Papæ, cui
non ſit annexa cenſura; è contra in Epiſco-
po ſimilem poteſtatem concedente, quia
ipſe habet caſus reſeruatos, quibus non
eſt annexa cenſura, & extra eos, cenſuras
reſeruatas ob alia peccata, vt docet Nauar.
citat. & poſt eum Suar. vbi ſupra lib.2.cap.11.
n.1. clauis Reg. lib.1. cap.1. n.5. & alij apud
eos.

Ad

24 Ad ſecundum reſpondetur,abſolui poſ-
ſe ſubditos iuriſdictionis abſoluentis, non
autem non ſubditos, tam in foro exterio-
ri c.2. *in fine de conſtit. in 6.c.Romana §.por-
rò de ſentent. excom. eod.lib.l.fin.cum ſimil.ff.
de iuriſd.omnium iudic.* quam in interiori ex
*Trid. ſeſſ.14. de pœnit. c.quoniam igitur 7.&
c.omnis §.ſiquis autem de pœnit. & remiſſ.*quo
in caſu dubitatum fuit, an habens caſus
25 reſeruatos ſuo Epiſcopo, poſſit abſolui à
Confeſſario alterius diœceſis, vbi non eſt
talis reſeruatio, & fuit reſponſum affirma-
tiuè per *Suar. citat. diſp.3. ſect.1. n.4. Hen-
riq. lib.6. cap.14. n.8. Regin. to.1. lib.8. c.5.
n.69.* dummodo fiat citra dolum, vel frau-
dem, quæ nemini debent prodeſſe *§.item
ſi quis in fraudem, inſtit. de action.* & anul-
lant confeſſionem argum. *l.& eleganter ff.de
26 dolo*. Et proinde hoc poteſt licitè accide-
re peregrino ex ſimplicitate, & bona fide
peregrinanti, vt exemplificant DD. præ-
fati, & ita rectè docet etiam *Dia. poſt alios
par.2. tract.17. reſol.56. & par.4. tract.4.
reſol.109. in fine* reiectis contrarijs,idem ex
eadem ratione in ſcholaribus cauſa ſtudij,
alibi ſe transferentibus meritò docuit *Tol.
lib.3. cap.13. n.12.*

27 Abſolui etiam poteſt inuitus in foro ex-
teriori à cenſuris, non autem in interiori
*Suar.diſp.6. ſect.7. n.5. hoc tit. Rodriq.& alij
apud Regin. lib.9. n.36. Bonac. citat. pun.4.
n.3.*ratio eſt,quia ſicuti poteſt inuitus excõ-
municari, vt regulariter excommunica-
tur, ita, & abſolui DD. apud *P.Dia. par.5.
tract.9. reſol.* 10. vbi dicunt abſolutionem
non ſolum eſſe validam, ſed etiam licitam:
Idem dicitur de abſente, ex eadem ratione
*Suar. ibidem n.4. Regin. n.39. & Bonac vbi
ſupra*, & dicitur abſolutus antequam hoc
perueniat ad eius notitiam; ſicuti enim po-
teſt excommunicari abſens, ita, & abſolui,
vt ſimiliter arguunt *Suar. citat.& Alter. lib.
4. diſp.6. cap.1. verſic.quare,& to.2. diſp.8.
cap.4.* Quos ego ſequor, licet *Gl.in c.quan-
do v.Epiſtolam 2.q.5.*voluerit debere abſol-
ui poſt mortem excommunicatum, ſi ante
notitiam abſolutionis obierit ex *c.à nobis
de ſentent. excom.* qui tex. loquitur genera-
liter, quando quis eſt mortuus excommu-
nicatus, non autem quando fuit viuens
abſolutus in abſentia.

28 Sed ponamus quod quis fuerit abſolu-
tus de reſeruatis à confeſſario non habente
poteſtatem, quod poſtea ſcitum fuit? re-
ſpondetur, quod ſi hoc accidit bona fide
vtriuſque, quando neuter ſciebat reſerua-
tionem, & tenetur Confeſſarius petere ve-
niam à ſuperiore, & reuocare pœnitentem
ad confeſſionem, eumque abſoluere; ſi
hoc poteſt ſinè ſcandalo fieri, eo monito
prius de priori errore *Sylu. v. abſolutio 1.
nu.13. P. Dia. par.2. tract. 15. reſol.60. ex
Coninc. Nugn.& alijs,*vbi in fine videtur hũc
caſum relinquere ſub dubio, cum difficile
putetur poſſe hoc fieri ſine ſcandalo iuxta
ſententiam *Fabr. Valer. Cordub. & Henriq.
ibidem citat.* & docentium, remanere pœ-
nitentem abſque alia confeſſione abſolu-
tum directè à non reſeruatis, indirectè à
reſeruatis per infuſionem gratiæ.

29 Verũ ego puto diſtinguendum;aut enim
pænitens hoc ſciebat,& non Cõfeſſarius,&
peccat ille mortaliter, & confeſſio eſt nul-
la; Confeſſarius autem laborans ignoran-
tia probabili non peccat; aut Confeſſarius
ſciebat, & non pœnitens, & ille peccat
mortaliter,& incidit in excõmunicationem,
vt fuit declaratum per decretum *S.Congr.
editum 9. Ianuarij 1601.de quo teſtatur idem
Dia. par.2. tract.17. reſol.30.* pœnitens au-
tem, ſi fuit ignorans inuincibiliter, eſt re-
ctè abſolutus, ſi verò vincibiliter, eſt nul-
la confeſſio, imo ſacrilega,aut vterq; igno-
rabat,& ſi ignorantia erat inuincibilis,con-
feſſio eſt valida,& Cõfeſſarius non peccat;
ſi verò vincibilis, vterq; peccat mortaliter
cum ſacrilegio,quia faciunt volũtarie nul-
lum ſacramentum *Nauar. in man. cap.27.
ſub n.74.* & probatur etiã ex dictis per nos
ſupra in priori reſol. vbi latè de ignorantia:

30 Item dubitandum hodie non eſt,
quod, non obſtantibus priuilegijs regu-
larium, nequeunt ipſi abſoluere pœni-
tentes à caſibus Epiſcopis reſeruatis,
nec à contentis in Bulla Cœnæ, ſub pœna
excommunicationis, vt in relato decreto,
per quod fuerunt reuocata omnia prædicta
priuilegia, de quo licet fuerit olim dubi-
tatum per verba citati decreti S.Congr.
quod locutum eſt de regularibus exiſtenti-
bus per vniuerſam italiam,& extra Vrbem;
poſtea tamen alio decreto eiuſdem S.Con-
greg. ſub die 28. Nouembris 1628. de
mandato Vrbani 8. fuit hoc extenſum ad
regulares etiam extra Italiam, vt teſtatur
P. Dia. d.reſol.30. in fine; Et hoc procedit
etiam in cenſuris eiſdem Epiſcopis reſer-
31 uatis, nam non ſolum militat eadem ratio
*l.illud,à cõtrario ſenſu ff.ad l.aquil. ſed maior
auth. multo magis C.de Sacroſanctis Eccl.* &
ita

Digitized by Google

ita ex alijs fundamentis docet *P. Marullus in ſuis diſp. to.11. diſp.1. cap.2. diſt.4.n.575.* cui ego adhæreo, licet contrarium, & male voluerit *Megala par.1. lib.3. cap.3. n.10.* cuius opinionem probabilem appellat idẽ *Dia.par.3. tract.2.reſol.13.* ea ratione, quia cum decretum prædictum loquatur de ca-
32 ſibus reſeruatis, non eſt extendendum ad cenſuras, cum ex diuerſis non fiat illatio *l.papinianus exult, de minor.*

Sed iſte tex. procedit in ijs, quæ ſunt diuerſa re, & ratione, vt docent ibi *Bar. n.2. & DD.* non autem vbi eſt eadem, vel
33 maior ratio, vt dictum eſt. Adde, mentem potius, quàm verba legiſlatoris eſſe attendendam *l.quamuis ff. de in ius vocando*; ſed certum eſt, dum Pontifex prohibuit abſolutionem caſuum reſeruatorum Epiſcopis, mentem eius fuiſſe prohibere multo magis abſolutionem à cenſuris, quæ ſunt maioris ponderis: tam ergo in primo, quam in ſecundo caſu, regularis abſoluens incidit in excommunicationem, niſi hoc faciet ex inconſideratione, vel ignorantia inuincibilibus, vt dictum eſt,& tradit idem *P.Dia. par.3. tract.4. reſol.73. §.notandum eſt etiam.* Nouiſſimè verò fuit edita Bulla *Alexandri* 7.ſub die 2. Otrobris 1665.n.12. per quam declarantur excõmunicati omnes diſputantes, vel quomodocumque defendentes, ſeu docentes, poſſe regulares mendicantes abſoluere à caſibus reſeruatis Epiſcopis, non obtenta ad id Epiſcoporũ facultate, & reſeruatur abſolutio Pontifici.

34 Quod ſi Confeſſarius regularis aliquem abſoluit, non obſtante reſeruatione prædicta, probabile exiſtimat, *Dia. d.reſol. 13. §.notandum* poſſe abſolui ab alio regulari, virtute eorumdem priuilegiorum, quo adhoc fortaſſe non abrogatorum, vbi addit decretum S.Congr. paulo ante relatum fuiſſe moderatum, & propterea *Tol. lib.1. cap.31. nu.7. & Nauar. in man. cap.27. ſub nu.74.* voluerunt poſſe abſolui à quocumque confeſſario, quia talis excommunicatio non videtur reſeruata, & in citata bulla Põtifex ſibi reſeruauit ſolũ abſolutionẽ docentium, diſputantiũ ſeu defendentiũ contrarium, vt ſuprà; caſum autem abſolutionis maxime incidenter factæ non reſeruauit, ſed prohibuit in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub interminatione diuini iudicij, quod importat peccatũ mortale, ſicuti omnia ſimilia præcepta, & *vide iterũ n.39.*

35 Sed an ſaltem ſuperiores regulares poſſint abſoluere ſuos ſubditos, ſi forte in aliquem ex caſibus etiam Pontifici reſeruatis inciderint? *Rodriq. to.1.q.20. art.9.* ſequitur opinionem Morgou. Cathedratici primarij in vniuerſitate Conimbric. qui ad vitanda multa abſurda ibi relata, quæ orirentur, ſi hæc poteſtas ab illis intelligeretur ſublata, tuetur affirmatiuam, quam etiam diſputando ſuſtinet *P.Baunius par.2.ſuæ Theol. moralis de cenſur. diſp. 3. tract.2. q.26.* poſt alios, ſed quamuis *S.Congr.* Pontifice approbante die 28. Nouembris 1628. declarauerit extincta eſſe omnia priuilegia regularium, tam exiſtentium infra, quam extra italiam, quoad poteſtatem abſoluendi à caſibus in
36 Bulla Cœnæ, & reſeruatis Epiſcopis, vt ſupra dictum eſt, imò addiderit irrita eſſe priuilegia in contrarium, etiam in futurum obtinenda, & ſecus agentes, abſolutiones fuiſſe,& fore nullas,& irritas,prout hæc, & alia ampliora, & clariora verba leguntur in relato decreto per *P.Dia.par. 8. tract.7. reſol.50. §.ſed hanc.* Hoc tamen, ſi loquimur de caſibus in Bulla Cœnæ, ego teneo neque in ſuos ſubditos habere ſuperiores regulares poteſtatem abſoluendi, cum generaliter omnibus negetur, & ſingulis annis talis prohibitio renouetur in die Cœnæ Domini per Pontifices, cum reuocatione omnium, & quorumcumque priuilegiorum, vt legitur in eadem Bulla in fine: cum ergo iſta lex non ſolum generaliter, ſed vniuerſaliter loquatur, ita eſt intelligenda,& practicanda nemine excepto ad *l.de pretio ff. de public. in rem act.* & de hoc pauci, vel nullus dubitat.

37 Quod vlteriùs probatur, quia quamuis ex *Trid. ſeſſ.24. c.liceat 6. de reform.* conceſſa fuerit Epiſcopis poteſtas abſoluendi ſuos ſubditos à quibuſcumque caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis,reuocatam tamen fuiſſe per dictam Bullam non dubitant *Tolet. lib.1. cap.31. n.2. Bonac. to.3. de cenſur. ſuper Bulla Cœnæ diſp.1. q.22. pun.3. nu.2. & alij communiter.* Sed ponamus prælatos regulares habere ad ſummum authoritatem quaſi Epiſcopalem, dum hoc non poſſunt Epiſcopi in ſuos ſubditos, neque poterunt regulares in ſuos,de quibus vide etiam reſol. ſeq. adde quod ſi regularis
38 percuſſerit alium regularem, licet poſſit abſolui à ſuo ſuperiore *c.2.de ſentent.excom. non obſtante c.ſi quis ſuadente 17.q.4.*ſi tamen percuſſio fuerit enormis,vel in Epiſcopum,

aut

ant Abbatē, vel etiam Clericū & in mul-
tis alijs caſibus, non poterit abſolui à Re-
gulari, ſed ſolum à Summo Pōtifice *c.cum
illorum* §.*nos tamen eo tit. Syl. v.abſolutio* 5.
*nu.*1. & communiter DD. *de quibus etiam
infra reſol. ſeq. n.*13. ergo à fortiori nequi-
bit in caſibus Bullæ Cœnæ, vti cum ſtri-
39 ctiori prohibitione omnibus negatis. Be-
nè verum eſt, quod abſoluens in caſibus
prædictis, quamuis abſolutio ſit inualida,
vt legitur in relata Bulla, & ipſe propte-
rea excommunicationem contrahat ex ea-
dem Bulla, non tamen abſolutio obtinen-
da ab abſoluēte eſt reſeruata Pōtifici *Na-
uar. in man. c.*27.*n.*74.*Tol.d.c.*31.*n.*8.*Filliuc.
tract.*16.*cap.*7.*q.*8. *n.*124. *ſayr. hoc tit.lib.*3.
*cap.*25.*n.*7. vt etiam dictum eſt ſupra *n.*34.
40 Ab hæreſi tamen occulta poteſt re-
gularis in foro interiori abſolui ab in-
quiſitore, vti ſpecialiter à Pontifice de-
legato, vel etiam ab Epiſcopo cum licen-
tia ſui ſuperioris, ſecūdum *Suar. to.*4. *diſp.*
30. *ſect.*2.*ſub n.*3.*Sanch.in ſumma to.*1. *lib.*2.
*cap.*11. *n.*10. *& lib.*4. *cap.*39. *à n.*27. *ad fi-
nem Dia. par.* 1. *tract.*5. *reſol.*6. §.*fin.* vbi
confirmat quod diximus, poteſtatem hanc
nullo modo habere Prælatos Regulares,
neque in ſuos ſubditos, cum fuerit iam il-
lis ſublata per Sac. Cong. Card. ſub die
17. Nouembris 1628. imo neque Epiſco-
pos, ſecundum alios, vt in reſol. ſeq. ſed
tantum inquiſitores etiam in foro externo,
vt aſſerunt pænè innumeri DD. *apud eun-
dem Dia. citat. reſol.* 3. qui ſi noluerit
abſoluere, datur aliud remedium per DD.
relatos in eadem reſol. ſeq. *nu.*7.
41 Si verò loquimur de caſibus Epiſcopis
reſeruatis, quia regulares ſunt exempti ab
eorū iuriſdictione, vt omnes ſciunt,& pro-
batur in *c.fin.de pœnit. & remiſſ.* propterea
eorum legibus nō ſubduntur; imo,& quod
magis eſt, cū quis de proximo volebat in-
gredi Religionem, refert idem *Dia. par.*3.
*tract.*2. *reſol.*46.communicato conſilio cum
viro docto in Vrbe poſtea ad Cardinala-
tum aſſumpto, reſpondiſſe, poſſe contem-
platione ingreſſus ab illis abſolui per Con-
feſſarium eiuſdem Religionis; ergo mul-
42 to magis poterit abſolui regularis. Adde
quod ſi regularis iter agat cum licentia ſui
ſuperioris, poterit etiam à quocumque
ſacerdote, vbi non adſunt regulares ſui
ordinis, abſolui à caſibus prædictis reſer-
uatis, & à quocumque alio, extra tamen
contentos in Bulla Cœnæ *Euſebius de Her-
rera deciſ. moral.*9. *n.*23. qui multos refert,
idem *Dia. par.*8. *tract.*7. *reſol.*78.(quod li-
mitat in caſibus reſeruatis ab eiſdem ſuis
ſuperioribus, & ego addo procedere in fo-
ro conſcientiæ tantū, non in foro fori, vt in
43 reſol. ſeq. *n.*10. *&* 11.) Item notandum
eſt non poſſe prælatos regulares ſibi reſer-
uare alios caſus præter contentos in decre-
to Clem.8.qui enumerantur in ſumma *Dia.
v.caſus reſeruati n.*4.neque illis excommu-
nicationem addere, iuxta ſententiā *P.Aloy-
ſij Bariola Mediol. in ſuis aphoriſm. v.caſum,*
niſi ex conſilio Capituli Generalis *Sanch.
in ſūma to.*2. *lib.*6. *cap.*1. *n.*1. *P.Leone tract.
de offic. & poteſt. Confeſſ. to.*2. *recoll.n.*5. qui
teſtatur ita determinaſſe *S.Congr. Card. die
7. Iulij* 1617. *vt refert Dia. par.*3. *tract.*2.
*reſol.*49.

Agitur de poteſtate Epiſcoporum in abſolutione à cenſuris; & vtrum cenſurati impotentia, vel conſenſus illius, ad cuius inſtantiam fuerunt latæ, impediant earum incurſum, ſaltem in conſcientia?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi an poſſint abſoluere pænitentes ab irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, & à caſibus reſeruatis Pontifici? etiam Bullæ Cœnæ, ſaltem in foro conſcientiæ? vſque ad n.4. & n.14.*

5 *Poſteriora derogant prioribus.*

6 *Priuilegium dicitur priuata lex.*

7 *Abſolutio an poſſit dari pænitenti extra articulum mortis de caſibus in Bulla Cœnæ, donec ſe Romam conferat, ſi interim ob paupertatem, vel aliter impeditus reperiatur? & n.8.*

9 *Dictio taxatiua excludit omnes caſus.*

10 *Epiſcopi, & Regulares prælati an poſſint virtute ſuorum priuilegiorum abſoluere ſuos ſubditos ab omnibus caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, extra contentos in Bulla Cœnæ, & an etiam in foro fori? & n.11. & 15. & quid de irregularibus? num.12.*

13 *Regularis percutiens alium regularem poteſt abſolui à ſuo ſuperiore, ſi percuſſio non fuerit enormis, vel in Clericum, aut Abbatem.*

16 *Lex*

16 *Lex regulariter fertur ad futura, non ad præterita.*

17 *Irregularitas ex defectu lenitatis num poſſit per Epiſcopos relaxari?*

18 *Excommunicatus ex cauſa debiti pecuniarÿ, ſi non habet vnde ſoluat, eſt tutus in conſcientia.*

19 *Excommunicatio an contrahatur, quando creditor ad cuius inſtantiam fuit fulminata, prorogauit terminum debitori inſcio Iudice fulminante? & n.21.*

20 *Ceſſantibus cauſa, & ratione, ceſſat effectus.*

Reſolutio XXI.

1 AD primum difficultas poteſt eſſe de reſeruatis Pontifici, quia de illatis ab ipſis (non tamen irregularitatibus, quas eos certum eſt inferre non poſſe) dubium non eſt, quod abſoluere poſſunt, vt apud *Matth. cap.18. c.ſi Petrus 24.q.1. & probatur in l.nihil tam naturale ff. de regul. iur.* ſicut etiam poſſunt ab illatis à Pontifice, quando non reſeruantur; imo non ſolum ipſi, ſed etiam Confeſſarij pœnitentis tollere poſſunt, vt dictum eſt in priori reſol. *n.2.* de illis ergo loquendo, adeſt diſpoſitio *Trident. ſeſſ.24. de reform. cap.6.* vbi datur
2 Epiſcopis ampla poteſtas diſpenſandi in irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus (exceptis ijs, quæ oriuntur ex homicidio voluntario, & alijs deductis ad forum contentioſum,) & à quibuſcumque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, abſoluendi quoſcumque ſubditos in ſuis diœceſibus in foro conſcientiæ, ac etiam à crimine hæreſis in eodem foro.

3 Quam poteſtatem habere non ſolum in caſibus prædictis; ſed etiam in abſolutione caſuum contentorũ in Bulla Cœnæ voluit *Henriq. in ſumma lib.6. cap.14. n.7. & lit.m.* vbi multos citat eiuſdem ſententiæ, duas rationes adducens, quia ſcilicet lex etiam generalis poſterior, non tollit ius ſpeciale antecedens; & quia Bulla Cænæ ſolum aufert priuilegia; ſed Epiſcopi, non ex priuilegio, ſed ex poteſtate iuris communis etiam antiqui id habent, ergo. *Nauar. in man. cap. 27. nu. 265* idem in parte docet, dum ait, ſolum abſolutionem ab hæreſi eſſe Epiſcopis ſublatam, quem ſequitur *Coninc. de cenſur. diſp.14. dub.16. ſub n.243.* & neque hanc ablatam illis fuiſſe tenent *Fagund. de prac. eccl. tr.2. lib.8. c.8. n.32. & 33. Nugn. to.2. in addit. ad 3. p. q.8. art.5. dub.20.* in fine, & alij permulti ab ipſis relati.

4 Contrariam tamen ſententiã in omnibus caſibus in Bulla Cœnæ contentis indubitanter teneo veriſſimam, quæ non indiget alia probatione, niſi lectura eiuſdem Bullæ, vbi hæc veritas fuit ita declarata, vt nequeat alio clariori modo; & proinde priori ſententiæ adhærere, eſt quodammodo negare implicitè poteſtatem Summi Pontificis *Tol. lib.1. cap.31. n.3. Eman. sà v. Epiſcopus n.34. & alÿ apud Ricc. in praxi Epiſc. reſol. 552. nu.2.* vbi refert ita declaraſſe *Gregor.13. Clem.8. & Sac. Cong. Grat. diſcept. for. cap.414. n.20.* vbi teſtatur poteſtatem, quam à d. Concilio habebant Epiſcopi, eſſe ſublatam per Bullam in Cœna Domini, nedum in cauſa hæreſis, ſed in alijs caſibus in dicta Bulla reſeruatis, & ita pluries Sac. Cong. Concilij reſoluiſſe, & in ſacro foro pœnitentiariæ fuiſſe concluſum, & quotidie ſeruari; idem volunt quamplures apud *P. Dia. par.7. tr.2. reſol.23. §. ſed ego* quos ipſe ſequitur.

5 Nec obſtant rationes Henriq. prima enim eſt cõtra *l. Diuus §. licet ff. de I. codicill.* vbi poſteriora derogãt prioribus, ad ſecundam ait *Praſ. de Frãch. deciſ.554. n.16. ex l.2. C. de bon.*
6 *libert. & ibi Bal. & alÿ* quod priuilegia dicũtur leges priuatæ, ſed rectius reſpondetur, quod illud dictũ poſſet procedere, quando Pontifex in prædicta Bulla locutus fuiſſet in genere, ſed dum deſcendendo ad ſpeciem, imo ad indiuidua iuſſit, quod nullus à prædictis caſibus abſolui poſſit per aliũ, quam per Romanum Pontificem, niſi in articulo mortis, etiam ſi Epiſcopalis, vel alterius maioris dignitatis præditus ſit, cũ alijs verbis magis expreſſiuis, quæ ibi leguntur, dubitare amplius de hoc videtur potius infirmitas intellectus. Verum quia in confirmationem iſtius communiſſimæ ſententiæ exijt nouiſſimè *Bulla. Alex.7. ſub die 2. Octobris 1665. cap.3.* vbi damnauit opinionem contrariam, ideo amplius ſuper hoc non inſiſto.

7 Sed ſucceſſiuè quæritur, quid facere debet pænitens, qui occulte in aliquem ex caſibus prædictis incidit, & Romam ſe conferre non poteſt ob paupertatem, vel alia impedimenta, aut etiam ſi poſſet, donec illuc perueniat, vel mittat ad maiorem pœnitentiarium? *Henriq. lib.6. cap.15. n.7. & Regin. lib.8. cap.6. nu.87.* aiunt poſſe talem,

lem, ſi eſt contritus, celebrare, vel commu-
nicare, & dubium de contritione, recipe-
re Sacramentum pænitentiæ ex interpetra-
8 tiua ratihabitione Pontificis, in caſu tamen
quo non celebrando, vel non communican-
do, grauiſſimi criminis infamiam incurre-
ret; eo magis cum non ſit conſentaneum
Eccleſiæ, excommunicationem infligenti,
agere tanta ſeueritate cum filijs, vt etiam
facientibus quantum in ipſis eſt, velit nihi-
lominus negare, quod eſt ęis ad ſalutem
neceſſarium. *Fagund. autem de præc. Ecc. tract. 1. lib. 3. cap. 12. n. 12.* putat hoc licere etiam
ceſſantibus ſcandalo, & infamia, dummo-
do adſit contritio, & ob paupertatem, vel
aliam legitimam cauſam nequeat excom-
municatus Romam adire, vel mittere, &
interim inquiſitor abſolutionem deneget,
quod tamen *Dia. par. 1. tract. 5. reſol. 4. in fi-
ne non admittit ex Suar. 3. par. to. 5. diſp. 9.
ſect. 3. n. 7.* licet autem tam *Bulla citat.* quam
Trid. ſeſſ. 14. c. 7. de caſuum reſeruatione, ſo-
lùm permittant abſolutionem in articulo
mortis, & conſequenter obſtet regula *c. non-
ne, de præſumpt. & l. cum prætor ff. de iudic.*
9 vbi incluſio vnius eſt excluſio aliorum, &
dictio taxatiua, quæ ibi eſt, excludat, omnes
alios caſus *l. ob æs C. de præd. minor.* ſicuti
probabitur etiam late infra reſ. 164. n. 14.
poſſe tamen in caſu magni ſcandali, & in-
famiæ vitandæ præuia contritione celebra-
re, dicetur infra reſol. 63. n. 1. *reſ.* 74. *n.* 5. *reſ.*
81. *num.* 22. & alijs in locis ibi notatis.

10 Reſtat videre, an in alijs caſibus Pontifi-
ci reſeruatis extra contentos in Bulla Cæ-
næ poſſint tam Epiſcopi, quam Prælati Re-
gulares abſoluere ſuos ſubditos, & etiam
alios in foro fori? & quoad iſtos reſpon-
detur affirmatiuè per Authores à *P. Dia.
relatos par. 1. tract. 5. reſol.* 8. vbi recitat verba
priuilegij ſuæ Religionis, vt ſcilicet omnes
Confeſſarij eiuſdem Congregationis, ap-
probati ab Ordinario, poſſint abſoluere
quoſcumque Chriſti fideles, vndecumque
venientes à quibuslibet peccatis, etiam Se-
di Apoſtolicæ reſeruatis, & à quibuſcum-
que Cenſuris, & pænis Eccleſiaſticis, ex
illis reſultantibus, exceptis contentis in
Bulla Cænæ Domini, quod etiam voluit
Henriq. lib. 6. cap. 6. ſub n. 5. lit. q. hocque pri-
uilegium per communicationem nõ eſt du-
bitandum habere quoque omnes alios Re-
gulares, locumq; ſibi vendicare etiam in
foro exteriori iuxta *bullam Clem.* 4. *dicit
Rodriq. to.* 1. *q.* 20. *art.* 1. vbi refert verba
bullæ, & ſubdit art. 8. non fuiſſe reuoca-
tam per alias Bullas Pontificum ſucceſ-
ſorum.

11 Sed neutrum ego credo, cum excom-
municatio contenta *in c. ſi quis ſuadente* 17.
q. 4. non ſit incluſa in Bulla Cænæ, & ta-
men videmus regulares non abſoluere, niſi
ſuos ſubditos, ſi percuſſio non fuit enormis
c. Monachi, & c. cum illorum de Sentent. excom.
vt ſtatim dicam iterum, & propterea idem
Dia. ibidem ait in §. 3. quod ipſe in hac
queſtione nihil dicit, nec ponit de ſuo, ſed
12 tantum refert dicta ab alijs; nec verum
puto, quod addunt prædicti, poſſe ſcilicet
Regulares diſpenſare in omnibus irregula-
ritatibus ſuorum ſubditorum, ętiam con-
tractis ante ingreſſum Religionis; cum
enim ego vti miniſter Regius in ſæculo
damnauerim olim aliquos ad mortem pro
ſuis delictis (quæ eſt minima irregularitas,
& appellatur iuſta, ſeù ex defectu lenita-
tis) oportuit tamen ante ingreſſum Reli-
gionis obtinere diſpenſationem à Pontifi-
ce, quamuis *Dia par. 7. tract. 2. reſol. 26. in
fine*, aſſerat poſse ſuper hac illos diſpenſare.

13 Benè verum eſt, quod ſi Regularis per-
cuſſerit alium Regularem, poteſt abſolui,
etiam in foro exteriori à ſuo Pręlato *c. 2. de
ſentent. excom.* niſi percuſſerit Clericum,
vel Abbatem, vel Epiſcopum, aut percuſ-
ſio etiam in Regularem fuerit enormis, pu-
ta ſi ad mutilationem membri, vel effuſio-
nem ſanguinis fuerit illapſum, quibus in
in caſibus abſolutio reſeruatur Pontifici *c.
cum illorum §. qui ſi clauſtrales verſic. nos ta-
men eod. tit. vbi Gl. V. effuſionem* rectè ait non
ſufficere modicum ſanguinem, quia effuſio
abundantiam ſignificat *Tol. lib. 1. c. 33.*

14 Quoad Epiſcopos autem loquendo in
foro poli (quia in foro fori non poſſunt, *ex
Trid. ſeſſ. 24. c. 6. & docent Suar. Sanch. & alij
apud Bonc. de cenſur. diſp. 1. q. 3. p. 2. ſub n. 1.*)
ego teneo affirmatiuè ex eod. *Trid. citat.* ex-
ceptis tamen caſibus in Bulla Cænæ con-
tentis, vt ſupra pluries dictum eſt, & docet
etiã *Sayr. lib. 4. c. 12. n. 19. ex declar. Sac. Cong.*
15 maior difficultas eſt de caſibus poſt Tridẽt.
à Pontifice reſeruatis, in quibus negatiuæ.
ad hæret *Garz. de benefic. par. 11. c. 10. n. 122.*
vbi alij, ſed ego ſequor etiam affirmatiuã,
quam docet *P. Dia. par. 7. tract. 2. reſol. 20. ex
Suar. de pænit. diſp. 30. ſect. 2. n. 12.* & alijs,
loquendo in foro poli, vt dictum eſt.

Ratio enim quę adducitur ex aduerſo
quod ſcilicet Patres illi in Trid. intellexe-

K rint

rint de præteritis, nõ de futuris (cui fundamẽto reſpõdet idem Dia. ibidẽ) vltra quod ex tex. non apparet, veritas eſt in contrariũ,
16 nam leges Regulariter feruntur ad futura, non autem ad præterita *l. leges C. de legib. & probatur in c. licet Canon. de elect. Cap. Latro dec. 33. n. 3.* ſed ratio, quæ facit caſum dubitabilem eſt, quod DD. relati ibidem per eundem P. teſtantur Gregor. XIII. audita relatione Sac. Congr. an relatum decretum Trid. locum haberet in caſibus, poſt illud ex noua lege Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, reſpondiſſe negatiuè, pro vt etiam aſſeritur in declarationibus eiuſdem Trident. verſic. item quærentibus, ad quod reſpõdet prefatus P. citat. de hoc non conſtare authenticè.

17 Vtrum autem poſſint Epiſcopi diſpenſare in irregularitate iuſta, de qua ſupra? *Dia. p. 7. tract. 2. reſol. 26.* multos DD. adducit, quorum alij in affirmatiuam, alij in negatiuam ſententiam abiere: ipſe verò vtramque appellat probabilem, ſed in praxi ſeruaui, vt ſupra dixi in propria cauſa, nec in cauſis aliorum audiui Epiſcopos in talibus diſpenſaſſe, licet relati D.D. aſſerãt, & verum dicunt iſtam, & maiorem poteſtatem fuiſſe illis in Trid. traditam; ſed poteſt reſponderi ex contraria conſuetudine illam legem ablatam quoad hoc fuiſſe.

18 Ad ſecundum reſpondetur, impotẽtiam excuſare ab incurſione Cenſuræ, veluti ſi quis iuſſus ſit ſoluere pecuniam, quam non habet, vel exhibere rem, quam ſimiliter non habet, ſub quauis cenſura, illam non incurrit in foro conſcientiæ, non ſoluendo, vel non exhibendo, quia ad impoſſibile nemo tenetur *l. impoſſibilis ff. de verb. obligat. l. impoſſibilium de regul. Iur. Regin. lib. 9. n. 206. ex Soto, & alijs Filliuc. tract. 11. cap. 8. q. 8. n. 241.* quam ſententiã ampliat *Bonac. diſp. 1. de Cenſur. to. 1. q. 2. pun. 3. n. 1. ex Nauar. Corduba. Suar. & alijs*, quando quis prædicta non poſſet ſine magno damno, vel multo maiori, quam paſſurus eſſet ille, ad cuius inſtantiam fulminatur Cenſura, ſecus verò ſi ante diem ſolutionis, exiſtens habilis ad ſoluendum, & ſciens adueniente tempore non poſſe, noluit tamen præcauere conſeruando pecuniam, ſed potius illam expendit in rebus non adeo neceſſarijs, Quod fundatur per argum. à ſimili, nam ſi quis cum poſſet ſummo mane audire Sacrum, ſciens poſtea impedimenta ſuperuenienda, & tamen non audiuit, non excuſatur, vt infra V. miſſa.

19 Ad vltimum ponamus Epiſcopum, vel alium Iudicem decretum tuliſſe excõmunicationis ipſo facto incurrendæ contra debitores Titij, ſi intra menſem illi non ſatiſfecerint, num ſi Titius prorogauit tempus, inſcio ſuperiore ſint excõmunicati? *Abb. in c. præterea 2. n. 4. de appell. & Anchar. in c. quicumq; n. 3. de Sentent. excom.* docent non eſſe excomunicatos, quia ſicut poſſet Creditor remittere totaliter debitum, & nullatenus
20 incurreretur excõmunicatio à ratione, & cauſa ceſſantibus *c. cum ceſſante de appell. & l. adigere, §. quamuis ff. de Iure patron.* ita cum ſuſpendit, argum. *l. quæ de tota ff. de rei vendic. Innoc. autem in d. c. præterea n. 5. Io: Andr. & Hoſt.* tenent contrarium, quos ſequitur *Nauarr. in man. cap. 27. n. 15.* eo quia creditor effectum excommunicationis differre non poſſit, cum iuriſditionem non habeat ad impediendam ſententiam Iudicis, & hæc opinio in punto Iuris verior videtur, niſi Iudex ſciendo prorogationem tacuerit, quia tacitè conſenſiſſe videtur *Sayr. de Cenſur. lib. 1. c. 11. n. 20.*

21 Priorem autem vti ęquiorem ſequũtur *Filliuc. tract. 11. cap. 3. n. 81. Coninc. diſp. 14. dub. 16. num. 199. Bonac. diſp. 1. q. 2. pun. 4. n. 1. & 2.* vbi ex Suar. & alijs rectè addit, data pro vera priori opinione, elapſo ſecũdo termino, excommunicationem omnino contrahi, vt docuit etiã *Filliuc. n. 82. ex l. ſed & ſi ff. de precario & l. ſi cum die de arbitr.* item intelligenda eſt, quatenus foret ſequenda, dũmodo prorogatio creditoris ſit facta ante lapſum termini à Superiore appoſiti, quia eo elapſo, licet ſuccederet prorogatio, eſſet procuranda abſolutio à Superiore de excommunicatione iam incurſa, nullo tunc impedimento obſiſtente.

Quis poſſit à Cenſuris abſoluere in articulo mortis, extra quem an valeat abſolutio tributa per errorem, aut extorta per dolum, vel vim, aut metum, & de forma abſolutionis à Cenſuris?

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio in articulo mortis poteſt à quolibet Sacerdote, etiam irregulari, vel degradato, aut hæretico tribui de quibuſcumque criminibus, etiam in bulla Cœnæ, deficiente tamen Parocho, vel alio Sacerdote non*

tè non impedito,& n.2.& 3. Quando datur moribundo ab omnibus peccatis, & Cenſuris,etiam Pontifici reſeruatis, an ſit danda, præuio iuramento de ſe preſentando Pontifici poſt quam conualerit, & nu.5. & ſeqq.

8 *Iuramentum,vt ſupra, eſt recipiendum a moribundo ante abſolutionem à peccatis, & Cenſuris, ſecundum vnam opinionem,ſed poteſt omitti, & abſolui ſi ſit ſenſibus deſtitutus, & adſint contritionis ſigna.*

13 *Teſtamentum conditum à milite in conflictu belli valet ſine vlla ſolemnitate,etiam poſt annum à die reditus ad propria.*

14 *Abſolutio in articulo mortis an poſſit dari à laico,vel à Clerico ſaltem de Cenſuris? & nu. 15.*

16 *Vicarius Epiſcopi, ſi ſit ſimplex Clericus, an poſſit abſoluere in articulo mortis? & qui talis dicatur n. 17., & 18.*

19 *Abſolutio obtenta ex dolo an valeat, tam in foro interiori, quam exteriori?*

20 *Mendacium in confeſſione, ſi circa ſubſtantialia ſit, illam inualidat.*

21 *Metus illatus Confeſſario, cuius timore abſoluit, confeſſionem anullat, aliamq; excommunicationem parit; ſed quid ſi metus fuerit ab alio, non à pænitente illatus?*

22 *Excommunicatus poteſt iterum ex alia cauſa excommunicari.*

23 *Abſolutionis forma à Cenſuris quæ ſit, & an poſſit per Pontificem tribui nutu, & ſignis?*

24 *Abſolutio prius eſt danda regulariter à Cenſuris, & poſtea à peccatis, ſed ſufficit pro vtriſque dicere, ego te abſoluo.*

Reſolutio XXII.

1 AD primum reſpondetur, quemlibet Sacerdotem poſſe in articulo mortis abſoluere pænitentes à quibuſcumq; peccatis, & Cenſuris, quantumuis reſeruatis iuxta *Trident. ſeſſ.14. cap. 7.de pænit.* etiam ſi eſſet irregularis, degradatus, excommunicatus, vel ſchiſmaticus, non autem hæreticus, vt voluit *Nauar.in man. cap. 26. n. 26.D.autē Tho.3.par.q.82.art.7.ad 2.*excluſit etiam ſchiſmaticum,non quod vere non conficiant Sacramentum, ſed non licitè *Couar. in c.alma mater par. 1. §. 6. n.8.*; alij autem innixi Trident. citat. docuerunt, omnes poſſe etiam licitè,cum dictio,omnis, quę eſt vniuerſalis,neminem excludat *l. Arrianus C. de fideiuxor*; nec hoc eſt impugnare D.Tho.qui ſcripſit ante Trident. Et in puncto *Regin. lib. 1. n. 60. in fine* amplectendo opinionem prædictam ſubdit, quod contra rationem eſſet,Piam Matrem Eccleſiam filio de æterna ſalute periclitanti aliquid ſubtrahere,quo poſſet tale periculum euadere *Eman. sà V.abſolutio n. 3.* quod ta-

2 men eſt intelligendum, alio Sacerdote non impedito deficiente, quo præſente, ſi infirmus eligeret hæreticum, poſſet dici ſuſpectus de fide iuxta *Henriq.lib.6. cap.11. nu.7.* Imò rectè addit *Bonac.diſp.1.hoc tit.q.3.pun. 3.n.3.ex Valent. Sanch. & alijs*, non debere

3 in quolibet casù ſimplicem Sacerdotem abſoluere, præſente Parocho, vel Confeſſario approbato, quorum opinionem probabilem appellat *P. Dia.par.1. tract.5.reſol. 5.§.2.in fine, ex quampluribus DD.*ſed multo pluribus pro contraria opinione affirmatiua, quam etiam probabilem vocat, ego verò adhæreo priori, quam approbauit *S. Congr. in declarat.ad idē Concil.in eodem c.7. nu. 3.* vt ſcilicet exiſtente Parocho parato confeſſionem audire, & abſoluere infirmū (ſi cauſa legitima non adſit denegandi abſolutionem) nequeat alius Sacerdos non approbatus,etiam idoneus abſoluere.

4 Dicunt tamen DD. ſubſcripti quod in abſolutione prædicta, recepto ab infirmo iuramento, caſù quo mortem euaſerit de ſe præſentando Superiori, quam primum potuerit, non intelligitur vt abſoluatur à Cenſuris, à quibus iam fuit abſolutus, ſed vt ſe oſtendat obedientem ad exhibendam maiorem ſatisfactionem Superiori, ſi iſte maiorem exegerit *Suar.de pænit.diſp.30.ſect. 3. n.6.& de Cenſur. to. 5. diſp. 7. ſect. 1. n.5. Sanch. in Summa lib. 2. cap. 13. n.27.*, aliàs, in illas ipſo Iure reincidit *c. ea noſcitur de Sentent. excom.& c.eos qui eod.tit. in 6.*, Addit autem Nauar. cit. *cap.27.n.47.ex Caiet. V.excommunicatio in ſumma n. 69.*, non eſſe de neceſſitate, vt ſe præſentet perſonaliter Pontifici, cui erat reſeruata abſolutio, ſed ſatis eſſe mittere Procuratorem; ſequitur *Regin. lib. 9.ſub. n. 11.* addens, debere hoc

5 adimpleri tempore, quo conſcientia propria dictauerit,poſſe; vel melius iuxta conſilium Confeſſarij.

6 Quod ſi à caſibus reſeruatis tantùm, quibus Cenſura aliqua non erat annexa, fuerit infirmus abſolutus, non remanet alia obligatio, quia virtute Trident. citati legitimè fuit abſolutus, quod licet loquatur etiam de caſibus reſeruatis; citati tamen

tex.in *c.ea noſcitur,& c.eos qui* obligant ſolũ pro excõmunicatione in caſu ſalutis rehabitæ adire Pontificẽ;& hęc eſt cauſa diuerſitatis inter vnum , & alterũ caſum *Nauar. citat.cap.26. ſub n.26.Suar.de pœnit. diſp.30. ſect.3. n.6. Henriq. lib 6. cap.15. n.3.Coninc. diſp.8. de pænit. n.90. Regin.lib.1.n.62.Mercer. & alij apud Dia. par.4. tract.4. reſol. 199. & par.5. tract.3. reſol.66. §.notandum.*

7 Si autem Confeſſarius ex obliuione, vel negligentia tale iuramentum ab infirmo non petijt , nec onus ſe præſentandi ſuperiori explicuit , valida tamen remanet abſolutio impartita , nec irritatur argum. *l.quæ ab initio à contrario ſenſu ff.de regul.iur. Syl. v. abſolutio 3. n.3. vbi communem dixit ex c.cum deſideres de ſentent. excom. Nauar.in man. cap.27. ante n.38.* ea ratione , quia ſicut excommunicatio regulariter valet quamuis iniuſta , ita abſolutio ab ea *c.venerabilibus §.ſanè verſic. vbi autem de ſentent. excom. in 6. Henriq. vbi cæteri lib.6.*

8 *cap.10. in fine lit. g.* Non eſt autem tale iuramentum requirendum ab eo , qui ſit adeo ſenſibus deſtitutus , vt nequeat congrue reſpondere , ſed debet abſolui præuijs contritionis ſignis *Sanch. in ſum. lib.12. cap. 13. n.34. Sayr. de cenſur. lib.3. cap.25. n.4.* quia impoſſibilium non datur obligario *l. impoſſibilium de regul.I.* recuperata tamen ſanitate , tenetur ad idem , vt ſupra.

10 Ex quibus communis reuera eſt opinio, quod pro cenſuris reſeruatis teneatur infirmus euaſo periculo ſe ſuperiori reſeruãti præſentare , vt ſupra , nihilominus valde mihi probabilis videtur opinio aliorum infra citand.& dicentium nullam amplius adeſſe ſe præſentandi obligationem , quæ fundatur in litera tex. *Trid. ſeſſ.14. cap. 7. in fine ibi , in Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, vt nulla ſit reſeruatio in art.mortis, atque ideo omnes ſacerdotes,quoslibet pænitentes à quibuſuis peccatis , & cenſuris abſoluere poſſũt* cumq; generaliter hoc ſtatuatur, ſuccedit regula tex. in *l.de prætio ff. de publ. in rem act.* quod lex generaliter loquens , generaliter eſt intelligenda , & conſequenter non poteſt hæc obligatio ceſsare in caſibus reſeruatis , & remanere in cenſuris .

11 Quod ſi opponas ex *c.de cætero c.quod de his,& c.quamuis de ſent.excom.iũcto c.eos eod. tit. in 6.*poſſet reſpõderi fuiſſe correcta per Trid.cit. cum poſteriora derogẽt prioribus *l.diuus §.licet de I.codicill.*& ſi iterũ obijcias ex *l.præcipimus in fine C.de appell. & l.ſancimus C.de teſtam.cũ alijs apud Præſ.de Franch. dec.666.n.4.* legũ correctionem eſſe euitandã, niſi expreſſe corrigãtur,reſpondeo prędictos tex. eſſe ad ſummum intelligendos in caſibus, de quibus loquuntur, nempe in cenſuris inflictis pro violẽta manuum iniectione in clericum,vel monachum ad *tex.in c.ſi quis ſuadente 17. q.4.* cum ſimil.& dato quod vellent latius , intelligi, non poſſunt extendi niſi ad caſus ſimiles, nempe ad alios deductos ad forum contentioſum, vt ſunt illi expreſſi in dictis iuribus , quia vt plurimum adeſt in his intereſſe partium , quod non poteſt tuta conſcientia , vel non vult Princeps remittere *c.licet de offic ordin. c.quoniam de offic. & poteſt. Iud. deleg. c.ad aures de reſcript. l.digna vox C.de legib.*

12 Qui quidẽ intellectus accomodatur litteræ tex.d.cap.eos, quod videtur ſtringere plus alijs cit. vbi in fine legitur , videlicet,*& paſſis iniuriã,ſeu his,quibus propter hoc obligati exiſtũt, ſatisfactionem exhibeant competentẽ*; quibus, vel alijs innixus *March. in Tribun.ſacrã.to.1.tr.2.tit.4.q.7.concl.3.*quem refert, ſed non ſequitur *Dia.p.9.tr.6.reſ.36.* dicit contrariam,& ſupra relatam priorem opinionem eſſe improbabilem , & repugnantem *Trid.cit.* & traditioni Eccleſiæ in qua (vt ibidem dicitur) ſemper hoc cuſtoditum fuit . Blandius loquitur *Claud. Millard.in ſumma Paroch. de pæn. cap.97. n.10.* dicens probabiliſſimum eſſe , quod prior opinio ceſſarit poſt Trid. nec habere amplius locum , ſequitur *Cæleſt. in compend. Theol. mor. tr.1. cap.7. n.3.* vbi dicit poſſe tuta conſcientia amplecti , quando excommunicatio non eſt notoria , vel deducta ad forum cõtentioſum, ſed omninò occulta , etiamſi ſciatur à duobus , vel tribus; etenim ſi quis eſt inquiſitus de hæreſi in tribunali ſanctæ inquiſitionis , & in art. vel periculo mortis abſoluitur , certum eſt quodſi ſanus fiat , non euadit pœnam ex d.tribunali ſibi inflictam , vel infligendam , coram quo ſponte , vel coactè eſt præſentandus , & iterum abſoluendus , & idem procedit in alijs caſibus in quibus conſideratur intereſſe partium, vt ſupra fuit dictũ, extra ergo hos caſus ſufficit abſolutio in art. mortis tradita,etiam poſt euaſum periculum , vt ſuprà etiam fuit dictum .

13 Accedat,quod licet in teſtamento requirãtur multę ſolemnitates notæ, vt in tit. de teſtam. ordin. alias nullum eſt: ſi tamen fiat à milite in conflictu belli , poteſt iſte abſq;

abſq; vlla ſolemnitate in vagina, aut clypeo literis ſanguine ſuo rutilantibus validè teſtari *l.milites C.de teſtam. milit.* quod teſtamentum non ſolum valet, ſi moritur in conflictu, ſed etiam poſt annum à die reditus ad propria *l.quod dicitur ff. de milit. teſtam.* ſi ergo hoc priuilegium datur militi pugnanti pro Imperatore terreno in conflictu euaſo periculo, & elapſo anno poſt miſſionem, rationabiliter dicendum eſt dari pro reſiduo vitæ, poſt euaſum periculum pugnantibus in extremo vitæ pro Imperatore cælesti, cum ſuis, & humani generis hoſtibus, in abſolutione à cenſuris iam ſublatis in illo articulo, & conflictu; quia mitius agitur cum Deo, quam cum homine *extrauag. vnica de Iudæis & l.celſus ff. de arbitr.*

14 An autem clericus, vel laicus, deficiente ſacerdote, poſſint à cenſuris abſoluere moribundum? affirmatiuè reſpondent *Gl. in c.paſtoralis §.præterea v.præterquam de offic. ordin. & in c.à nobis 2. §.vnde v. non potuerit de ſentent. excom. Syl. v.abſolutio 1. n.8. in fine Palud. in 4. diſt.17. q.3.art.3.concluſ. 3. Tabi. v.abſolutio 3. n.8.* ſed negatiuam opinionem tuetur alia *Gl.in c.capit v. perciperet 24. q.1.* vbi ait, illud ſolum licere laicis, quod eſt eis à iure permiſſum, vt eſt baptiſmus in caſu neceſſitatis *c.in neceſſitate de conſecr. diſt.4.* qua de re, cum non habeamus in iure talem permiſſionem, non eſt hoc gratis aſſerendum *Sotus in 4.ſentent.diſt. 18. q.4. art.1.* vbi ait laicum nullo in caſu poſſe abſoluere ſacramentaliter, ſequitur *Suar. diſp.7. ſect. 7. ſub n.5.* licet autem *P. Dia. par.3. tract.4. reſol.133. & par.5. tr.3.reſol.77.* priorem ſequatur opinionem, dicit tamen hic in fine, quod quamuis præfata opinio ſit probabilis, *ſi tamen non ſit vera non proderunt* abſoluto huiuſmodi, Eccleſiæ ſuffragia, & proinde conſultiùs ſit procurare poſt mortem abſolutionem ab eo, cui erat reſeruata. Imò *Bonac.diſp.1. hoc tit. pun.3. n.2.* ex multis aſſerit, neque diaconis hoc permitti, tum quia ipſi non poſſunt à peccatis abſoluere, tum quia ita vſu receptum eſt, & in Trident. cit. ſit ſolum mentio de ſacerdotibus, hancq; eſſe communem ſententiam omnium Theolo-

15 gorum, idem voluere antea *Nauar.in man. cap.26. nu.26. Regin. lib.9. n.9. Sayr. hoc tit. lib.2. cap.21. n.4.* vbi dicunt, quod ſi excommunicatus peteret abſolutionem à laico in articulo mortis, adhoc ei prodeſſet, vt poſt mortem poſſet abſolui ab excommunicatione, quia cenſeretur ſigna contritionis dediſſe, quod prærequiritur in hoc caſu argum. *c.ſacris, & c.à nobis 2. de ſentent. excom.* quo facto poſſet poſtea ſepeliri in loco ſacro, & ſacrificia pro eo offerri

16 quæ aliàs non poſſent. *Henriq. autem in ſumma lib.13. cap.27. n.4.* ait, in caſu prædicto poſſe in vtroque foro abſoluere Vicarium Epiſcopi etiam ſimplicem Clericũ, propter beneficium prædictum Eccleſiaſticæ ſepulturæ, & ſuffragiorum, ſequitur *Sanch. in ſumma lib.2.cap.13.n.13.ex multis,* dicens, non eſſe neceſſariam aliam abſolutionem ad iſta peragenda, licet aſſerat opinionem negatiuam eſſe probabiliorem.

17 Poſſet tamen dubitari, quale vere dicatur periculum mortis: & air *Gl. cit. v. præterquam,* non dici conſtitutum in periculo mortis in obſidione poſitum, vel traſfretare volentem, quia nullus traſfretaret, ſi intrando in mare, eſſet in periculo mortis, ſed ſolum, quando imminet naufragium, & tunc licebit abſoluere, vel ſi intret bellum campeſtre contra ſaracenos, vel aliàs iuſtum, & manifeſtum appareat mortis periculum, & addit *Syl. cit. nu.10.* non quamlibet mulierem prægnantem dici in tali periculo, ſed ſolum quando imminet periculum probabile mortis. Vnde *Regin. lib.1. n.59. & lib.9. n.10.* ait, veram eſſe ſententiam, periculum mortis vocari, non ſolum cum quis eſt morti proximus, ſed etiam quando expoſitus eſt mortis periculo probabili, quod remittitur arbitrio prudentis viri; idem antea voluere *Couar. in c.alma mater par.1. §.11. n.8. Suar. to.4. aliique per multi in remiſſionibus. Trident.c.7. ſeſſ. 14. de caſuum reſeru. v. in artic. mortis.*

18 Quæ ſententia rectè fundatur in iure communi, nam ſacri canones promiſcuè ſumunt articulum, & periculum mortis in hac propria materia abſolutionis à cenſuris *c.ſi quis ſuadente 17. q.4. ibi niſi mortis vrgente periculo, & in c.eos qui de ſentent.excom.in 6.* vbi qui prius vocatur mortis articulus, poſtea dicitur periculum, vt etiam obſeruat Couarr. citat. ex quibus tollitur dubium, quod naſci poſſet ex *Trident. in citat. c.7.* dum ibi hoc ſolum permittitur, in articulo mortis.

19 Ad ſecundum quod attinet ad errorem, dictum eſt ſuprà *reſol.20.nu.28. & 29.* quoad dolum autem patet reſponſio *ex c.officij de ſentent. excom.* pro negatiua, vbi *Gl.*

v.ſu-

v. ſubrepta ait, irritam eſſe abſolutionem ex dolo extortam, quoad iudicium interius, non autem quo ad exterius, niſi cognita falſitate, vt ſubdit *Sayr. lib. 2. cap. 21. n. 27.* Sed hodie neque quoad exterius *ex bulla vltima Alex. VII. emanata die 2. Octob. 1665. n. 14.* in qua mandauit per confeſſionem voluntariè nullam non ſatisfieri præcepto Eccleſiæ de annua cōfeſſione,& pro-
20 pterea, quando quis exponit Confeſſario ſe parti ſatisfeciſſe, vel non habere cōmoditatem ſatisfaciendi, aut remiſiſſe iniuriam, aut velle obedire Eccleſiæ,& hæc vera non ſunt, licet abſolutionem obtineat, nulla eſt, quia deficit intentio abſoluentis *Syl. v. abſolutio 1. n. 13. Sayr. citat.* vbi multis authoritatibus hoc probat, *Bonac. diſp. 1. q. 3. pun. 8. n. 2. ex Suar. Regin.* & alijs. Si
21 verò per vim, vel metum cadētem in conſtantem virum ſit extorta, non ſolum eſt inualida abſolutio, ſed alia excommunicatio contrahitur ab eo, qui vim, vel metum intulit *c. vnico de ijs, quæ vi metuſue cauſa fiunt*
22 *in 6. (vbi Gl. v. excommunicationis notat,* excommunicatum, amplius excommunicari, quod etiam habetur. *in c. Engeltrudam 3. q. 4. & c. ita quorundam de iudæis*) *Henriq. lib. 13. cap. 30. Coninc. to. 2. diſp. 13. dub. 5. n. 36. Filliuc. tract. 11. cap. 10. q. 5. n. 321. Sayr., qui cæteros refert lib. 2. cap. 21. n. 30.*, quod procedit etiam, ſi vis, vel metus fuerint incuſſi ab alio, vt notat *Bonac. de Cenſur. diſp. 1. q. 3. pun. 8. ſub. n. 5.*, ſi tamen ipſe abſolutus hoc fieri mandauit, vel ratum habuit, quod fuit ſub eius nomine factum, vt docet *Gl. dicto v. excommunicationis ex c. ſciant cuncti de elect. & c. cum quis de ſent. excom. in 6.*

Ad vltimum reſpondetur, loquendo in foro fori, non reperiri in Iure præſcriptam certam formam abſolutionis à Cen-
23 ſuris, & propterea poſſe fieri quibuſcumque verbis, ore, vel ſcripto prolatis, dummodo adſit intentio abſoluendi v. g abſoluo te à Cenſuris, vel Cenſura, vel eas relaxo, vel te benedico, aut alijs æquipollētibus *Syl. v. abſolutio 6. n. 2. Nauar. in man. cap. 26. n. 9. Filliuc. tract. 11. cap. 10. n. 328., Bonac. loco citat. pun. 5. n. 1. vbi n. 5.* rectè addit non poſſe hoc fieri nutu, vel ſignis, niſi, à Summo Pontifice, ſed nec ab ipſo, niſi ex ſignis cognoſcatur velle excommunicatum pro abſoluto haberi, vide *Clem. fin. de ſent. excomm.* (intentionem autem abſoluendi in abſoluēte in foro exteriori, ego pro certo teneo nō requiri, cum Eccleſia non iudicet de internis *c. erubeſcant 32. diſt.*) Sed in foro poli, quamuis ſeruandus ſit ordo à Pontificali Romano præſcriptus, abſoluendo primo à Cenſuris, & poſtea à peccatis, ſufficere ta-
24 men pro valida abſolutione ab vtriſque eadem, & ſola verba (ego te abſoluo,) ſi intentio abſoluentis referatur ad vtraque; huncque modum eſſe ſeruandum, quando pænitens eſt ita morti proximus, vt deficiat tempus ad tribuendam vtramque abſolutionem, docent *Suar. hoc tit. diſp. 10 ſect. 2. n. 7. Filliuc. tract. 12. cap. 3. poſt. n. 63. Bonac. cit. n. 3.* & dictum eſt ſupra *v. Abſoluere in princ.*

Vtrum poſſit vna Cenſura auferri, alia remanente; an extra Confeſſionem; & an, & quando poſſit quis ab illis abſolui ſub conditione, vel ad cautelam, ſeù cum reincidentia, vel antequam parti ſatisfactum ſit?

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio poteſt dari de vna Cenſura remanente alia, vel alijs in foro exteriori, non autem in interiori, ſed an extra confeſſionem, & quid ſi tollendæ ſint virtute Iubilæi? n. 2.*

3 *Conditio de præterito quæ ſit, quæ de præſenti, & quæ de futuro?*

4 *Abſoluens ſub conditione de futuro à cenſuris, vel de præterito, aut preſenti, non peccat, & valida eſt Abſolutio: peccat tamen ſi conditio ſit impertinens, aut inhoneſta, & n. 6.*

5 *Corelatiuorum eadem eſt diſpoſitio, ſicut, & contrariorum.*

7 *Abſolutio ad cautelam quibus in caſibus, & à quo Iudice impartiri poſſit, an in foro exteriori, vel etiam interiori, & an parte contradicente? Item cum reincidentia quibus in caſibus dari poſſit? n. 8.*

9 *Abſolutus cum promiſſione de ſatisfaciendo parti læſæ infra certum tempus, an elapſo tempore, & ſatisfactione non ſecuta reincidat in Cenſuram, qua erat irretitus abſque noua declaratione?*

10 *Res ſemel extincta amplius reuiuiſcere non poteſt.*

11 *Ratio nequit aſſignari de omnibus, quæ in Iure ſunt deciſa.*

12 *Abſolutio data excommunicato ante partis ſatiſ-*

ſatisfactionem, an, & quando ſit nulla, tam ſi ſit data à Iudice ordinario, quàm à delegato? & n.13. & 15.
14 *Ablatiui abſoluti reſoluuntur in conditionem.*
16 *Abſolutio data contra legem prohibentem, eſt nulla, verum contra ius litigatoris eſt valida, ſed iniuſta.*
17 *Sententia excommunicationis ſiuè iuſta, ſiuè iniuſta timenda eſt, ſecus ſi nulla & n.18.*

Reſolutio XXIII.

1 AD primum reſpondetur, ſi loquimur in foro exteriori, poſſe, quia ſicut potuit quis ligari noua excommunicatione, non obſtante alia, vel alijs, quibus irretitus erat, ita ex contrario ſolui, contrariorum enim eadem eſt diſciplina *inſtit. de ijs qui ſunt ſui vel alien. Iur. in princ. Sayr. lib.2. cap.21.n.24.* etenim ſi Petrus ſit excommunicatus, vti concubinarius, item quia iuſſus ſoluere Titio, quod debet ſub pæna excommunicationis, & non obediendo, fuit declaratus excommunicatus, poteſt ab vna liberari, altera remanente, quia nulla eſt inter eas annexio, ſed ſunt ſicuti pænæ exteriores, ex quibus vna, vel plures ſine alijs auferri poſſunt *Filliuc. tract. 11. cap.10.n.327.Conine.diſp.14. dub.16. n.221.* Sed in foro interiori nequit tolli vna ſinè alia, & propterea monet *Regin. lib.9. n.49. ex Palud.in 4.diſt.18.q.5.art.3.cõcluſ.2.Sayr. & alijs*, non poſſe hoc fieri per Sacramentalem abſolutionem, quia non poteſt in hoc foro tolli vnum peccatum mortale ſinè alijs *D. Tho. 3. p. q. 86.art.3.*

2 Quando autem abſoluitur quis ab omnibus, vel à ſola vna, qua erat ligatus, poſſe fieri tam in confeſſione, quam extra eam non dubitatur; imò tutius hoc eſſe in praxi affirmat *Conine. citat. ſub n.253.* quia ſicut extra confeſſionem ligari poteſt, & de facto ligatur, ita, & abſoluitur *Sanch. lib.8. de Matrim. diſp. 15. n.25. & diſp. 34. n.30.* Sed ſi abſolutio eſſet tribuenda ex Iubilæo negat extra confeſſionem *Nauar. in man. cap.26. n.31.* quod neque admittunt. DD. citati, ſed opinionem Nauarri, ſequitur *Filliuc. tract.11. cap.9. n.294. ex Suar. to.5. de Cenſur.diſp.7.ſect.5.n.38.& alijs* maximè ſi iuxta Suar. dicatur in Iubilæo auditis cõfeſſionibus eorũ, contrariũ docẽt DD. *apud Dia.par.1.tr.11. reſ.25. & par.5. tr.9. reſol. 13.propterea vtraq; opinio redditur probabilis.*

3 Ad ſecundum præmitto Tyronum gratia triplicem eſſe conditionem, vel de futuro, quæ ſuſpendit actum, donec purificetur §. *ſub conditione inſtit.de inutil. ſtipul*; vel de præterito, aut præſenti; & iſtæ, ſi ſunt veræ, ſtatim validant actum, & ſi falſæ, ſtatim infirmant, v.g. ſi Titius fuit Epiſcopus, vel ſi Caius viuit §.*conditiones eodem tit.* prima dicitur propriè conditio: ſecunda, & tertia impropriè *Syl. v.abſolutio 3.n.1.* His poſitis
4 nemo dubitat abſolutionem ſecundò, vel tertio modo tributam valere; imò ita impartiri ſolere, & debere præcipuè in caſu dubij, pro vt in praxi ex Pontificali Romano (Abſoluo te, & cæt. in quantum poſſum, & tù indiges, ideſt ſi poſſum: vel de præterito, ſi ſatisfeciſti parti læſæ *Henriq.lib.13. cap.29. n.4.* ſicut ſolet fieri etiam in baptiſmo, quando dubitatur de validate prioris, nempè, ſi non es baptizatus, ego te baptizo, vt omnes ſciunt. De abſolutione verò priori modo tributa *Syl.cit.Angel. V.abſolutio 3.in princip. Tabie. eodem V. 3. in principio* dicunt inualidam eſſe, ſed nullo iure ſuffulti, affirmatiuam propterea partem, quę veriſſima eſt, docent *Couarr. in c.alma mater par.1.§.11.n.6. de ſentent. excom. in 6. Suar.to.5.hoc tit. diſp.7. ſect. 8. n. 7.* vbi hoc veriſſimum aſſerit in abſolutione a Cenſuris in foro exteriori, non autem à peccatis, ex rationibus apud eum, *Regin.autem lib.9. n.52. Henriq.d. n.4.* & alij, valere abſolutionem non negant, ſed peccare taliter abſoluentem, quod neque verum puto, quia dum poteſt excommunicatio ferri ſub conditione de futuro *c. præterea 40. de appell.*, licet regulariter nequeat *c.Romana §. caueant de ſentent. excom.in 6.*, eodem modo dicẽdum eſt poſſe abſolutionem tribui, quod
5 enim diſponitur in vno de cõtrarijs, vel correlatiuis, diſponitur in altero *l.1.ff.de ijs qui ſunt ſui vel alie.Iur. l.vnica C.de Cupreſſ. lib. 11.D.Tho.in 4.diſt.32.qu.1.ar.3. ex Apoſt. 1. Corinth. 7.*

Imò regulariter quando quis abſoluitur in articulo, vel periculo mortis, ſemper fit ſub cõditione de futuro tacita, vel expreſſa, veluti ſi parti ſatisfecerit, vel Romam ſe contulerit, quando excommunicationis cauſa hoc requirit, caſu quò conualuerit *Sayr. ex Hugol. & alijs d.cap. 16.n. 4. in fine*, & licet eo caſu abſolutio ſtatim valeat; ſi tamen, cum poſſit adimpleri conditio, non adimpleatur, reincidit taliter abſolutus in cenſuram *c.ea noſcitur de ſentent. excom. & c. eos qui eodem tit.in 6.* Sed de hoc dixi late in

Digitized by Google

in priori reſol. cum quadam diſtinctione
6 vbi videas. Erit tamen peccatum ſi abſol-
vens appoſuit conditionem impertinẽtem,
veluti ſi Titius habiturus ſit dentes, vel ſi
ad plateam ierit, & huiuſmodi, & fortius ſi
conditionem inhoneſtam, quia abutitur
Eccleſiaſtica poteſtate, & propterea hoc ex-
tenditur ad conditionem de prçterito, vel
de præſenti *Coninc. hoc tit. diſp. 13. dub. 2.
n. 17. in fine Sayr. cit. & nos ſupra reſol. 1. n. 5.*

7 Ad cautelam etiam poteſt, imò ſolet dari
abſolutio à Cenſuris, quod fit, quãdo dubi-
tatur, an quis contraxerit, vel nè Cenſu-
ram aliquam, vel quando prçtenditur eam
eſse inualidam, tunc ad maiorem conſciẽ-
tiæ tranquillitatem datur abſolutio ad cau-
telam, id eſt quatenus pænitens ea indiget;
de qua abſolutione loquuntur Pontifices
*in c. per tuas §. nos igitur c. venerabili de ſen-
tent. excom. c. ad præſentiam de appell. & c. ve-
niens de teſtib. Suar. cit nu. 13. & ſeq. Coninc.
diſp. 14. dub. 16. n. 20. late Sayr. hoc tit. vbi
cæteri lib. 2. c. 17. per totum* quã abſolutionem
ne quidẽ in foro exteriori extra caſum ma-
nifeſtę offenſæ Iudex denegare debet, qua-
muis parte contradicente *c. ſolet de ſentent.
excom. in 6.* licet in Iudice appellationis hoc
arbitrarium eſſe putauerint aliqui apud
Sayr. cit. n. 18. cum quibus ipſe pertranſit.

8 Similiter impartiti ſolet abſolutio cum
reincidentia, veluti cum quis debet in ali-
qua cauſa teſtimonium ferre (quod non
conceditur excommunicatis,) abſoluitur
donec depoſuerit, in eandem excommuni-
cationem, expleto illo actu abſque noua de-
claratione, immediatè recaſurus *c. veniens
in fine 38. de teſtib. Suar. dicta ſect. 8. nu. 17.*
Secundo, quando quis in articulo mortis
abſoluitur à Cenſuris Pontifici, vel Epiſco-
po reſeruatis, tunc ſi conualeſcens, cum pri-
mum commodè poteſt, apud eos ſe præſen-
tare contempſerit, eorum mandatum ſuſce-
pturus, & executurus, in eandem Cenſu-
ram reincidit *dicto c. eos qui de ſentent. excom.
in 6. Nauar. in man. cap. 27. num. 46. vbi* ad-
dit ſufficere mittere Procuratorem, quando
Cenſura eſt reſeruata Põtifici, de quibus ta-
mẽ dictũ eſt in priori reſol. vbi me remitto.

9 Quod ſi quis fuerit abſolutus ſub cautio-
ne recepta de ſatisfaciẽdo intra certum tẽ-
pus, non propterea excommunicationem
incurret, licet elapſo tempore non adim-
pleat *c. ad reprimendam in fine de offic. Ordin.*
vbi legitur, debere iterum excommunicari
Regin. lib. 9. n. 54. Sayr. d. lib. 2. cap. 18. n. 25.
ex Panorm. Conar. & alijs, ſed non placet
ratio per ipſum tradita, quia ſcilicet, dum
ſemel eſt extincta excommunicatio, non
poteſt amplius reuiuiſcere *ex l. qui res §.
aream ff. de Solut.* hoc enim etiam procede-
ret in caſibus antecedentibus, in quibus
etiã ipſe concedit reincidentiam abſq; alia
10 declaratione, *& I.C. Paulus in dicto §. aream*
loquitur de obligationibus extinctis in per-
petuum, quæ non reuiuiſcunt; dicamus er-
go, quod ſi de vera ratione differentiæ in-
11 ter hunc, & alios caſus non conſtat, non
omnium, quæ in Iure deciſa ſunt, ratio red-
di poteſt, verba ſunt *Iuliani in l. non omnium
ff. de legib.*

12 Ad vltimum reſpondetur cum diſtinctio-
ne, etenim, ſi pars, quæ debet ſatisfacere,
non poteſt, vel cum magno incommodo, va-
let abſolutio, quia impoſſibilium nulla eſt
obligatio *l. impoſſibilium ff. de regul. Iur. &
l. impoſſibilis de verb. obligat.* ſed ſufficiet in
vtroque foro cautio iuratoria de ſatisfa-
ciendo ad meliorem fortunam, ſi verò po-
teſt ſatisfacere, & tamen fuit de facto
13 abſolutus, & ſi loquimur in Iudice dele-
gato cum clauſula irritante ante partis ſa-
tisfactionem, nulla eſt abſolutio ex defectũ
poteſtatis; Si verò dictum ſit (ſatisfacta
parte), & ſimiliter eſt nulla, non præmiſſa
ſatisfactione poſſibili *Syl. v. excommunicatio
10. n. 6. Henriq. lib. 13. cap. 28. n. 1. & lit. b. ex
Armill. Tabi. & alijs.* Contrariam opinio-
nem exiſtimat probabiliorem *Bonac. hoc tit.
diſp. 1. q. 3. pun. 9. ſub n. 3. ex Sanch. lib. 3. de
matrim. diſp. 33.* ſed falluntur, quia verba
14 prædicta ſunt ablatiui abſoluti, quæ reſol-
uuntur in conditionem, vt ait *Henriq. cit.* ſed
probatur in *l. à Teſtatore, de condit. & demon-
ſtrat. & docent cõmuniter DD. in Rubr. ff. ſol.
matrim.*, modo certum eſt, conditionem de
futuro, vt eſt iſta, nullum producere effe-
ctum, niſi purificetur *l. non omnis ff. ſi cert.
petat.* ergo abſolutio tributa ante partis ſa-
tisfactionem nulla eſt.

15 Si verò loquimur in Iudice ordinario,
ſemper eſt valida abſolutio *Syl. citat v. ab-
ſolutio 3. n. 3. in fine Henriq. vbi ſupra n. 3.
Coninc. diſp. 16. num. 205. Bonac. citat. n. 1.*,
omnes tamen fatentur, abſoluentem ante
partis competentem ſatisfactionem poſſi-
bilem, grauiter peccare. Sed quæri poteſt,
quare in his caſibus abſolutio valida eſt, &
quando datur a Cenſuris Pontifici, vel Epi-
ſcopo reſeruatis, nulla, vt pluries ſupra di-
ctũ eſt? reſpondetur, aliud eſſe ſententiam
iniu-

Digitized by Google

iniuſtam, aliud nullam, primo casù dicitur contra ius litigatoris, ſeù partis, & valet, licet ab ea detur iuſta appellatio in foro exteriori, & in interiori abſoluens etiam peccet; ſecundo caſu eſt contra ius conſtitutionis, & non valet *c. cum inter §. fin. de ſentent. & re iudic. l. 1. §. item cum contra ff. quæ ſentẽt. ſinè appell. reſcind.* ſed ſic eſt quod quando tribuitur abſolutio à Cenſuris, & caſibus reſeruatis (extra tamen mortis articulum) eſt contra legem prohibentẽ, ſcilicet *Trident. de pænit. ſeſſ. 14. cap. 7.*, non ſic quãdo tribuitur ante partis ſatisfactionem, ſeù contra ius litigatoris, vt in citat. iur. & ſpecialius *in c. venerabilibus §. ſanè verſic. vbi autem de ſentent. excom. in 6. ergo.*

17 Ex eadem ratione excommunicatio, ſeù alia Cenſura iniuſtè prolata valet, & propterea dixit *Gregor. in cap. 1. 11. q. 3. ſiue iuſtam, ſiuè iniuſtam, timendam eſſe*, quia ſolum eſt contra Ius litigatoris, ſecus verò quando eſſet contra ius conſtitutionis, & & conſequenter nulla, quæ nullum parit effectum, quia non entium nullæ ſunt partes *l. eius qui in Prouincia ff. ſi cert. pet.* niſi quod in publico taliter excommunicatus non debet prodire, vſquequo Populus
18 certioretur de nullitate ad tollendum ſcãdalum; in foro autem interiori, non ſolum non eſt Cenſura aliqua ligatus, ſed neque tenetur abſtinere à Diuinis, vt docẽt omnes *ex Gl. in c. ſolet v. in officijs de ſentent. excom. in 6. & præcipuè Nauar. in c. pænult. de ſentẽtia excom. & in man. c. 27. n. 3. in fine Couar. in c. alma mater par. 1. §. 7. n. 7. verſic. cæterum eod. tit. in 6. Sayr. vbi DD. caterua lib. 1. de Cenſur. c. 16. n. 42. vſq. ad finẽ, & nos etiam ſupra reſol. 17.*

CIRCVMSTANTIA.

Agitur de Circumſtantijs in genere, & in ſpeciè, & de illarum numero cum concordantijs inter morales, & delictorum.

SVMMARIVM.

1 *Circumſtantiæ definitio.*

2 *Homo ab anima rationali habet ſpeciem ſubſtantialem, ab albedine accidentalem.*

3 *Circumſtantia, vt accidens tribuit actioni humanæ ſpeciem accidentalem, ſed eſt extra eius ſubſtantiam, In genere attingit aliquo modo actum, ſed extrinſecè, nam ſi intrinſecè non dicitur amplius circumſtantia, ſed ipſa ſubſtantia n. 4.*

5 *Subſtantia eſt qualitate fortior, ſed aliquando iſta eſt fortior illa.*

6 *Minoris contractus regulariter eſt nullus; ſed ſuſtentatur iuramento.*

7 *Circumſtantiæ peccatorum ſunt aliquid quodammodo diſtinctum ab actibus eorum, ſunt veluti veſtes, & accidentia, quæ circumſtant actus noſtros. n. 8. Earum numerus eſt ſeptenarius, tam in foro conſcientiæ, quam exteriori, ſed an, & quando augeant, vel minuant delictum? n. 9.*

10 *Circumſtantiæ peccatorum declarantur ſigillatim; ſed quæ ſint in confeſſione explicandæ, vel omittendæ? Item quomodo conueniant; vel differant à circumſtantijs delictorum n. 11.*

12 *Circumſtantia quantitatis, an ſit in confeſſione explicanda? & num. 13.*

14 *Animus delinquentis dignoſcitur ex armis, cùm quibus deliquit.*

Reſolutio XXIV.

1 CIrcumſtantia eſt accidens indiuiduale actuum humanorum ita ex *Ariſtot. in 3. Ethic. D. Tho. 1. 2. q. 7. art. 1. in corp.* vbi pro maiori declaratione ſubdit inferius videlicet, *dicitur autem in localibus aliquid circumſtare, quod eſt quidem extrinſecum à re, tamen attingit ipſam, vel appropinquat ei ſecundum locum, & ideo quacumque conditiones ſunt extra ſubſtantiam actus, & tamẽ attingunt aliquo modo actum humanum, circumſtantiæ dicuntur*, quam doctrinam communiter fuiſſe receptam teſtantur *Syl. v. circumſtantia n. 1. Tabi. eodem v. & n. Na-*
2 *uar. in man. cap. 6. nu. 1.* Sicut ergo addit *Lelius Zecch. in ſua ſumma ſub eodem v. n. 3.* homo ab anima rationali habet ſpeciem ſubſtantialem, ab albedine accidentalem;
3 ita circumſtantia, vt accidens tribuit actioni humanæ ſpeciem accidentalem, & conſequenter, ſicut albedo attingit hominem, ſed eſt extra ſubſtantiam hominis, ita circumſtantia attingit actionem humanam, ſed eſt extra ſubſtantiam eius.

4 Quod autem diximus circumſtantiam attingere aliquo modo actum, eſt intelligendum extrinſecè, vt docet idem ſanctus citat. nam ſi daretur circumſtantiam attingere ſubſtantiam actus, non iam diceretur amplius circumſtantia, ſed ipſa ſubſtantia, vt docet *Grat. diſcept. for. diſcept. 509.*

 n. 27.

n.27. ex Menoch. conſil.35. lib.1. n.35. quod
5 exemplis clarius inferius patebit . Sed
quamuis ſubſtãtiæ ſint fortiores qualitati-
bus , ſeù circumſtantijs , aliquando tamen
iſtæ ſunt fortiores illis, vt quando ſubſtan-
tia ſuſtentatur à qualitate, ſeù circumſtan-
tia , iuxta theoricam *Bal.in l.ſub prætextu
n.4. C. de hæredit. act.* qui hoc exemplificat
6 per *auth. ſacramenta puberum C.ſi aduerſus
vendit.* vbi contractus minoris , qui poteſt
dici ſubſtantia in hac materia , non valet ,
ſed ſuſtentatur iuramento , ſi ibi appona-
tur , quod poteſt dici qualitas, ſeù circum-
ſtantia , vt docet Bal.ibidem .

Hæc quoad circumſtantiam in genere ,
ſed deſcendendo in ſpecie ad circumſtan-
tias peccatorum , de quibus loquimur, ait
*Bonac. to. 1. diſp.5. q.5. ſect.2. pun.2. §.3.
diffic.3. n.1. de pænit.ex Angelo & alijs,* quod
ſicut accidens eſt diſtinctum ab eo , cuius
eſt accidens , ita circumſtantia peccati , eſt
7 aliquid quodammodo diſtinctum ab actu
peccati , cuius eſt circumſtantia E.G. fur-
tum eſt ſubſtantia , ſeù principalis actio
peccati , ſed ſi fit in Eccleſia , tranſit in ſa-
crilegium:hæe ergo qualitas adiuncta ſim-
plici furto , eſt circumſtantia , quam patet
eſſe aliquod extra ſubſtantiam actus furti .
Item copula cum fœmina , eſt ſubſtantia
actus peccati laſciuiæ , ſed ſi fiat cum mo-
niali , hæc circumſtantia , quæ facit tranſi-
re copulam in ſacrilegium , eſt quid extra
ſubſtantiam actus copulæ , quamuis attin-
gat extrinſecè , & circumſtet actum copu-
læ; idem dicitur ſi fæmina eſſet coniugata,
vel virgo , vel conſanguinea , quia addere-
tur ſubſtantiæ actus fornicationis , quæ
principaliter intenditur ab agente, circum-
ſtantia adulterij , vel ſtupri , vel inceſtus ;
itaque non immerito addit pro maiori de-
8 claratione *Bar.à S.Fauſto in ſua morali theol.
lib.4.q.76.* circumſtantias eſſe veluti veſtes,
& accidentia , quæ circumſtant actus no-
ſtros , ſed non pertinent ad ſubſtantiam
ipſorum .
9 Ad ſecundum reſpondetur , omnes cir-
cumſtantias ad ſeptem reduci , vt docet
*ex Ariſt. loco cit.& Tullio in ſua Rhetorica
idem ſanctus , vbi ſup. art.3. in corp.* quem
omnes, neminè excepto, ſecuti fuere, & hoc
verſu clauduntur .

Quis , quid , vbi , quibus auxilijs , cur,
quomodo , quando .

10 Quarum explicationem ipſe ibidem bre-
uiter tradit , ſed pro maiori declaratione
dicitur (quis,) an ſcilicet ſolutus, vel coniu-
gatus, cõſanguineus, vel affinis, priuatus, an
conſtitutus in dignitate, habens votũ caſti-
tatis ſimplex, aut ſolemne religionis ſiue in
ſacris ordinibus incluſum, idẽ in fæmina ſi
virgo, aut corrupta eſſet, & ſimilia (quid)
ideſt homicidium, an furtum, ſimplicia, vel
qualificata (vbi) quo ſcilicet loco , publi-
co , an priuato , profano , aut ſacro (qui-
bus auxilijs ,) cum quibus ſcilicet inſtru-
mentis , vel cum ſocijs , quos ad malum
perduxit (cur) ſi furtum commiſit , an
propter explendam laſciuiam , vel ad aliũ
finem (quomodo,) ideſt num inſidioſè, vel
cum ſæuitia deliquerit ; & tandem (quan-
do) num ſcilicet in die Paſchatis , vel alio
die non feſtiuo, an de die, vel de nocte, tem-
pore orationi conſtituto , vel in die ieiu-
nij , quæ circumſtantiæ an ſint de neceſſi-
tate in confeſſione explicandæ , vel ad
maiorem perfectionem , aut omittendæ
dicetur in reſol. ſequentib. Eodem fere
modo iſtas numerauit *D.Auguſt. in lib. de
vera, & falſa pænit. cap.14. ex quo Grat. eas
tranſtulit in c.conſideret de pænit. diſt.5.* non-
nulla etiam ad materiam traduntur in
c.ſicut dignum 6. de homic.
11 Lex quoque ciuilis ſeptem circumſtan-
tias in criminibus quoad forum exteriorẽ
conſiderandas eſſe ſtatuit in *l.aut facta ff.de
pæn.* nempe cauſam , perſonam , locum ,
tempus , qualitatem , quantitatem , euen-
tum , & primo cauſam , ſi ſcilicet verbera
fuerunt illata à magiſtro , vel Patre in di-
ſcipulum , vel filium propter inſtructionẽ ,
aut in alium ad alium finem , quia primo
caſu ſunt impunita; ſecundo verò minimè,
quæ circumſtantia concordat cum quinta
morali ſupra expoſita. Secundo perſonam
tam agentis , quam patientis , & hæc con-
cordat cum prima ; tertio locum , & hæc
concordat cum tertia ; quarto tempus , &
hæc concordat cum ſeptima; quinto quali-
tatem, & hæc concordat cum ſecunda , &
12 ſexta . Quantitatem autem , quæ eſt ſex-
ta legalis D.Tho.non poſuit , quia iuxta
eum cum ſaniori ſententia , vt infra , non
tenetur pœnitens de illa confiteri, cum non
diuerſificet ſpeciem , nam ſi quis furatus
13 eſt decem , vel mille , ſufficit ſe accuſare
de furto in quantitate notabili, licet acrius
puniendus ſit (remiſſa culpa) in purgato-
rio pro furto magno, quam paruo; Ius au-
tem ciuile durius punit furtum magnum ,
quam paruum dicta *l.aut facta §.quantitas,*

&

& ita in dies deciſum videmus, vt teſtãtur
Sanfel. deciſ.35. & alij ſeptimò euentum,
& hæc tam in *l.cit.* §.*euentum*, quam in *l.1.*
14 §.*diuus ad l.Cornel. de Sicar.* explicatur per
animum, quo quis deliquit, qui dignoſci-
tur ex armis, cum quibus fuit facta per-
cuſſio, an claui, vel gladio, & propterea
ſecundum D. Tho. vbi ſupra concordat
cum quarta.

Quot ſint genera delictorum, & peccatorum cum ſpeciebus circumſtantiarum.

SVMMARIVM.

1 *Delicta omnia committi poſſibilia ad quatuor genera reducuntur, & in eorum ſingulis ſeptem circumſtantia conſiderantur & num.2.*

3 *Circumſtantiarum omnium ſpecies, ſunt quatuor: Impertinentes quæ ſint, & num eas oporteat in confeſſione exprimere? n.4.*

5 *Furtum nocturnum ſeuerius punitur, quàm diurnum.*

6 *Circumſtantia temporis an ſit de neceſsitate in confeſsione exprimenda? Peccati commiſſi contra duplex præceptum, quando ſit confitenda, & quando non? n.7. & 8. Durationis tẽporis in aliquo peccato non eſt de neceſſitate exprimenda n.9. & 10. Extenuantes in triplici ſunt differentia n.11. & an ſint neceſſario in cõfeſſione explicanda n.14.*

12 *Peccatum commiſſum ex ſollicitatione mulieris, vel propter nimiam eius pulchritudinem extenuatur, ſicuti ex alijs cauſis.*

13 *Homicidium ad propriam defenſionem cum moderamine inculpatæ tutelæ, quando aliàs non poterat effugi vitæ periculum, eſt impunibile in vtroque foro.*

15 *Mortale, quando ex circumſtantia tranſit in veniale, eſt iſta in confeſſione aperiẽda.*

Reſolutio XXV.

1 AD primum omnia delicta committi
poſſibilia ad quatuor genera redu-
cuntur, & in eorum ſingulis omnes ſep-
tem circumſtantiæ in priori reſol. relatæ
conſiderandæ ſunt; aut enim puniuntur
facta, vt furta, cædes, &c. aut dicta, vt
conuicia, ſeù iniuriæ; aut ſcripta, vt falſa,
& famoſi libelli, aut conſilia, ſi ſunt
fraudulenta *l.aut facta & ibi Gl. v.conſilia*
ff. de pœnis ex l.Conſilij de regul. iur. Eodem
2 ergo fere modo, quo delinqui poteſt in
foro exteriori, poteſt etiam in interiori,
& eiſdem circumſtantijs in ſingulis pecca-
tis; & licet ibi non puniantur cogitationes
internæ *l.cogitationis ff. de pæn.* hic verò ſic,
hoc eſt, quia legislator terrenus eas igno-
3 rat, ſecus verò cæleſtis. Quæ quidem
circumſtantiæ pro maiori declaratione ſub
quatuor ſpeciebus concluduntur *Nauar. in*
c.1. n.5. de pænit. diſt.5. & in man. c.6. nu.3.
ex D.Tho. in 4. diſt.16. q.3. art.2. q.5. &
poſt eum Bonac. de pænit. diſp.5. q.5. ſect.2.
pun.2. §.3. diffic.3. n.2. & alij.

Prima ſpecies eſt circumſtantiarum im-
pertinentium, ſecunda extenuantium, ter-
tia aggrauantium notabiliter, quarta mu-
tantium ſpeciem, ſeù aggrauantium in in-
4 finitum, de quibus agitur etiam in ſeq.
reſol. exemplum primæ eſt, quando quis
furtum, vel homicidium patrauit, ſi in die
mercurij, vel iouis, menſe Auguſti, vel
Septembris, ante prandium, vel poſtea,
dicitur enim impertinens, vt de articulis
impertinentibus dixit *Preſes de Franchis*
deciſ.220. n.11. ex Bar. in l.ſi duo patroni
§.idem Iulianus de iureiur. Bal. Paulo de ca-
ſtr. Alex. & alijs, eſſe illos, qui non perti-
nent ad cauſam, & propterea non augere
nec minuere delictum in foro exteriori ſe-
5 cundum prædictos (quamuis furtum no-
cturnum aliquando duriùs, quàm diurnũ
puniatur *l.fin. ff. de effract.*) nec in inte-
riori ſecundum *Nauar. d. c.6. poſt num.3.*
verſic. ex prædictis. Tol. lib.3. cap.7. in fine
6 *Bonac. citat. & alios.* Et conſequenter non
eſt iſta prima ſpecies de neceſſitate expri-
menda in confeſſione, etiamſi peccatum
fuiſſet patratum in die iouis Sancti, vel Pa-
ſchatis, aut eadem die confeſſionis, &
communionis, licet hoc vltimo caſu cir-
cumſtantia ſit aggrauans intra eandem
ſpeciem, ſed non eam mutans *Nauar. citat.*
n.10. ex D.Tho. in 3. ſentent. diſt.37. art.5.
niſi peccatum fuiſſet commiſſum in con-
temptum diei feſti, (vel eodem die feſto
fieret opus manuale, ſeu ſeruile, & cor-
porale, quo caſu vnum tantum, ſed mor-
tale committeretur, quia actus non habet
aliam deformitatem *Vaſq. par.3. to.4. q.91.*
art.1. dub.4. n.24. Nugnus in addit. ad 3. par.
to.4. q.9. art.2. dub.3. Henriq. lib.6. c.6. n.6.
Dia. par.1. tract.7. reſol.32. & par.11. tr.8.
reſol. 59. rationem tradit Suar. to.4. diſp.22.
ſect. 4. n.21. quia ſcilicet ſolum in decalo-

go, & ab Eccleſia prohibetur opus ſerui-
le corporale, non opus ſeruile ſpirituale,
quale eſt peccatum per præceptum ſepa-
ratum, ſequitur *Dia. d.reſol.32.*)
7 Cuius occaſione notat *Suar. ibidem n.22.*
quod ſi eodem die ſit ieiunandum, vel ſa-
crum audiendum ex duplici obligatione,
non committuntur duo peccata, ſi ieiuniũ,
vel ſacrum omittatur, puta ſi in die Do-
minico concurrit aliud feſtum de præce-
pto; vel in vigilia alicuius Apoſtoli con-
currunt quatuor tempora, & conſequen-
ter, nec eſt talis circumſtantia de neceſſi-
tate explicanda, quia non ſunt peccata
differentia ſpecie, nec numero; ſecus au-
tem ſi tales obligationes eſſent diuerſa-
rum rationum, ex voto ſcilicet vna, & ex
8 præcepto Eccleſiæ altera; ſed *Nauar. in*
man. cap. 11. nu.4. voluit in vtroque caſu
duo eſſe peccata, & ſucceſſiue eſſe talem
circumſtantiam de neceſſitate explicandã
ſequitur *Regin. to. 1. lib.6. c.4. n.129.* Verum
opinionem *Suar. amplexi fuere Vaſq. par.3.*
to.4. q.91. art.1. dub.4. nu.9. Henriq. lib.5.
cap.5. n.6. lit.b. Sanch. de matrim. lib.9. to.3.
diſp.15. n.6. ex eadem ratione, quia tranſ-
gredi illa præcepta, vnica eſt malitia, &
hanc opinionem eſſe magis in praxi rece-
ptam teſtantur multi apud *Dia. par.1. tr.7.*
reſol. 22. Quando ergo vna obligatio eſſet
ex voto, alia ex præcepto, vt diximus,
duplex peccatum committitur idem *Vaſq.*
par. 2. to. 2. q.72. art.6. diſp.98. nu.8. & 9.
Dia. par.1. tract. 9. reſol.16. Bart. à S. Fau-
ſto lib.4. q.136. de qua materia vide etiã in-
fra reſ.27. vbi latius.
9 Item circumſtantia durationis temporis,
non eſt de neceſſitate exprimenda, quia
non addit malitiam ſpecie diuerſam, &
conſequenter ſi quis per integram noctem
dormiuit cum fæmina, ſufficit explicare
numerum copularum, non autem tempo-
ris durationem *DD. apud Bonac. to. 1. de pæ-*
nit. diſp. 5. q. 5. ſect.2. pun.2. §.3. diffic.3.
n. 28. & apud Dia. par.1. tract.7. reſol.39.
10 *& par.5. tr.14. reſol.10.* & licet meretrices,
concubinarij, & alij, qui per longum tem-
pus ſteterunt in peccatis, teneantur ex-
primere tempus, per quod permanſerunt
in illo malo ſtatu; hoc tamen non eſt, quia
circumſtantia durationis temporis ſit ne-
ceſſaria, ſed quia, cum non recordentur
numeri peccatorum, ex temporis quanti-
tate, deuenitur ad cognitionem numeri eo-
rũ *Nauar. in c. conſideret de pænit. diſt.5. & in*
man. c.6. n.15. ex Caiet. to.1. opuſc. opuſc.18.
oportet autem vt meretrices, & concubi-
narij exprimant etiam perſonarum ſtatus,
cum quibus peccarunt, ſi moniales, vel
monachi, ſoluti, vel coniugati, virgines, vel
conſanguinei, & maximè ſi peccarunt con-
tra naturã *Fagund. præc.2. lib.3. c.4. n.11. in*
fine Dia. qui multos refert par.3. tr.4. reſol.89.
11 Secundam ſpeciem, quæ eſt extenuan-
tium, in triplici differentia eſſe dicit *Bar.*
à S. Fauſto lib 4. q.67. quod vel extenuãt pa-
rum, quando quis fornicatus fuit per ſol-
12 licitationem mulieris, vel nimia eius pul-
chritudine, vt Dauid cum Berſabæa, vel
ex magna inſtigatione dæmonis, aut per-
ſuaſione amicorum; vel extenuant multũ,
vt ſi mulier conſentit adulterio fame, vel
vi compulſa, vel ſi quis occidit hominem
calore iracundiæ, vel ad tollendam iniu-
riam, vel tandem extenuant in totum in
foro exteriori, & in interiori, vt eſt ho-
micidium cum moderamine inculpatæ tu-
telæ, quando aliàs non poterat quis eua-
dere periculum vitę propriæ *l. vt vim ff. de*
iuſt. & iure, & propterea irregularitas non
cõtrahitur *Clem. ſi furioſus de homic. quamuis*
autem in Trid. ſeſſ.14. cap.7. de reform. dica-
tur committi ordinario diſpenſationem, *in*
remiſsionibus tamen eiuſdẽ Concilij v. vel vim
vi repellendo dicunt DD. Concilium loqui de
homicida, qui ſe defendendo exceſſit mo-
deramen inculpatæ tutelæ, vel come-
ſtio carnium in die veneris, aut Sabati in
infirmis, vel furtum modicæ quantitatis
in neceſſitate, & ſimilium.

Quod autem attinet ad primas, & ſecũ-
das circumſtantias huius ſecundæ ſpeciei,
licet crimina minuantur vt in *c. ſignificauit*
de pænit. & remiſſ. & l ſi adulteriũ §. Impera-
tores ad l. Iul. de adult. attamẽ, quia extenua-
14 tio non eſt talis, vt de mortali tranſeat in
veniale, eſt in pœnitentis arbitrio, ſi vult
eas in confeſſione aperire, vel tacere, ſed
non tenetur, quia eſſet potius excuſatio,
quàm accuſatio ad ſimilitudinem Adæ, vt
in *Geneſi cap. 3. ita ſotus in 4. diſt.18. q.2.*
art. 4. Nauar. vbi ſupra n.5. ex d. c. ſignifica-
uit Henriq. lib.5. cap.7. n.3. niſi tamen Con-
feſſarius interrogaret pænitentem, qui tunc
teneretur reſpondere ad interrogata *Syl. v.*
confeſſio 1. q.9. Nauar. cit. ſub n.9. verſic. ter-
15 *tio limitatur.* Tertiæ verò circumſtantiæ
neceſſario ſunt confitẽdæ, dum illud, quod
de natura ſua erat mortale, vel fit ad ſum-
mum veniale, vel nihil, & ſic tacendo eas
cit-

circumſtantias, confeſſio eſſet mendax, & cõſequenter ſacrilega *Nauar. cit. n. 5. in fine Suar. to. 4. diſp. 22. ſect. 4. n. 9. & 10. Bar. à S. Fauſto vbi ſuprà q. 79. circa finem ex Soto cit. art. 2. & alijs de quibus vide iterum in ſeq. reſol.*

Agitur de tertia, & quarta ſpecie circumcumſtantiarum, aggrauantium ſcilicet notabiliter intra eandem ſpeciem, & ſpeciem mutantium.

SVMMARIVM.

1 *Circumſtantiæ notabiliter aggrauantes intrà eandem ſpeciem ſunt neceſſario confitenda, ſecundũ vnam opinionem, cõtra ſecundum aliam n. 3. cum multis ſequent.*

2 *Inceſtus gradus ſunt declarandi ſecundum vnã opinionem, licet diuerſitas gradus nõ mutet ſpeciem peccati, contra ſecundum aliam n. 9.*

5 *Contrariorum eadem eſt diſciplina.*

7 *Peccatum eſt dictum, vel factum, vel concupitum contra legem Dei.*

11 *Inceſtus pœna in primo gradu eſt mortis de iure ciuili, in ſecundo deportationis, & mulieres detruduntur in monaſterium, ſed quæ ſit de iure canonico tam contra mares, quam contra fœminas, etiam meretrices, vel in figura matrimonij? n. 12.*

13 *Incluſio vnius, eſt excluſio alterius.*

16 *Veniale ſi ratione circumſtantiæ tranſit in mortale, eſt iſta confitenda.*

17 *Circumſtantiæ, quæ ſpeciem peccati mutant, ſunt neceſſario in confeſſione explicandæ.*

18 *Monialem cognoſcens carnaliter, vel ſacerdos regularis, aut ſecularis ſolutam, ſacrilegium committit.*

19 *Circumſtantiæ peccatorum ſpecie diuerſorum, in ſola mente expletorum, ſunt eiuſdem ſpeciei, cuius ſunt opere externo completorum, & propterea neceſſario ſunt in confeſſione exprimendæ, & n. 20.*

21 *Eccleſia polluitur per effuſionem ſanguinis, vel ſeminis humani.*

22 *Extrahens inuitum ab Eccleſia eſt excommunicatus, & ſacrilegus, ſed non committit peccatum diuerſæ ſpeciei.*

23 *Sacramenta ad malum finem ſurripiens, magnum ſacrilegium committit, ſed vnũ abſque alia circumſtantia.*

24 *Aſpectus laſciui, blaſfemiæ, cogitationes de peccatis committendis, & ſimilia in Eccleſia, ſunt circumſtantiæ aggrauantes intra eandem ſpeciem, & propterea, expreſſis peccatis, non ſunt iſta neceſſario explicandæ, niſi ad maiorem perfectionem.*

25 *Sacrilegium non ſunt tactus impudici in Eccleſia ſecundum vnã opinionẽ, ſecus ſecũdum alteram nu. 27. committitur multis alijs modis, quàm traditis per Sanch. & Dia. vt infra.*

28 *Coitum exordiens per actum ſodomiticum, & poſtea terminans in vaſe naturali, tenetur iſtam circumſtantiam in confeſſione explicare.*

29 *Mortuos vulnerare ex inimicitia, eſt quædam ſpecies feritatis, & ſecundum vnam opinionem peccatum diuerſum ab homicidio.*

30 *Feritas differt à crudelitate, & eſt quædam ſpecies beſtialitatis.*

31 *Fornicationis actus exercitus ſtando, ſedendo, vel qualibet alio modo impudico, non eſt circumſtantia neceſſario in confeſſione explicanda.*

Reſolutio XXVI.

1 AD primum, tertia ſpecies circumſtantiarum, eſt aggrauantiũ notabiliter intra eandem ſpeciem, veluti ſi quis furatus ſit centum, vel decem mercatori diuiti, vel viduæ pauperi, vt exemplificat *Caiet. t. 2. q. 7. art. 1.* an ſufficiat in confeſſione dicere furtum commiſiſſe notabile, vel oporteat explicare quantitatem, & perſonam? *Suar. to. 4. diſp. 22. ſect. 3. à n. 5. vſq. ad 14.* reiecta cõtraria opinione docet ex multis affirmatiuam ex *Caiet. vbi ſupra Alenſ. maior victor ledeſm. & alijs*, ſed ipſemet *n. 3.* teſtatur primam opinionem eſſe valde communem, affert pro ſua etiam *D. Auguſt. relatum per Grat. in c. conſideret de pænit. diſt. 5. Trid. ſeſſ. 14. cap. 5. eod. tit.* item communem vſum fidelium, quos ita ait confiteri ſolere. Et tandem, quia omnes

2 fatentur (vt ipſe vult) gradus conſanguinitatis eſſe circumſtantias inceſtus, & eſſe declarandos, quamuis probabilius ſit ex *Caiet. Soto, Cano, & Nauar.* non mutare ſpeciem peccati, *Henriq. lib. 5. cap. 7. n. 4. Tol. lib. 3. cap. 7. in fine Sanch. in ſumma to. 1. lib. 4. cap. 11. n. 24. Dia. par. 1. tr. 7. reſ. 31.* qui duo vltimi dicunt vtrãque opinionem

eſſe

eſſe probabilem, ſed *Sotus in 4. diſt.* 18. *q.* 2. *art.* 4. addit quod ſi D.Tho. tertiam partem compleuiſſet, procul dubio ſententiam mutaſſet, verum, Soto excepto, alij, quos vidi, dicunt ſolum iſtam opinionem eſſe probabiliorem, contrariam probabilem *Dia. cit. reſol.* 14. in furto dicit vtramque probabilem, & Tol. vult hoc eſſe neceſſarium, vt poſſit Confeſſarius ordinare reſtitutionem certam; quod tamen cuilibet pœnitenti non dubitatur eſſe notum.

3 Sed citat. *Sanctus in 4. diſt.* 16. *q.* 3. *art.* 2. *quæſtiunc.* 5. docet non teneri pænitentem tales circumſtantias neceſſario declarare, niſi ſolum ad maiorem perfectionem, ita interpretando doctrinam *Sancti Auguſt. & Grat. ſupra relatam* ex eo forte, quia dicitur ibi aperiendam etiã eſſe à pænitẽte ſuã ætatem, ſapientiam, & tempus, quas circumſtantias, cum nõ extenuent peccatum, nec grauent multum, patet ex ſupradictis non eſſe neceſſario confitendas; quæ ſen-
4 tentia corroboratur ex Trident. citat. quod Suar. adduxit pro ſe, data enim ibi doctrina generali, eas circumſtantias eſſe in confeſſione explicandas, quæ ſpeciem peccati mutant, ſubditur inferius, nihil aliud in Eccleſia à pænitentibus exigi, ergo dicunt *Bonac. diſp.* 5. *q.* 5. *ſect.* 2. *pun.* 2. §. 3. *diffic.* 3. *n.* 5. *de pænit. Dia. par.* 1. *tr.* 7. *reſol.* 1. *vbi magna DD. caterua, & par.* 3. *tr.* 4. *reſol.* 67. illi PP. conſcripti non aſſignarunt doctrinam completam in Concilio pro confeſſionibus faciendis, ſi aliæ circumſtantiæ præter eas, quæ ſpeciem peccati mutant, ſunt explicandæ; quod tamen aſſerere eſt à fide alienum.

His adſtipulatur, quia vt ſupra in priori reſol. in fine cum communi diximus opinione, quam etiam comprobat *Dia. par.* 5. *tr.* 2. *reſol.* 85. non tenetur quis declarare circumſtantias notabiliter extenuãtes peccatum intra eandem ſpeciem, ergo nec no-
5 tabiliter aggrauantes intra eandem, cum contrariorum eadem ſit diſciplina §. *in poteſtate inſtit. de ijs qui ſunt ſui vel alien iur. & ex Ariſtot. tradit ibidem Gl. v. ſimul, & ſubdit Bonac. cit.* quod alias nimis angerentur pænitentes, cum difficiliter poſſent vmquã ſcire, quando huiuſmodi circumſtantiæ eſſent ſufficienter confeſſæ, vt etiam vult *à S. Fauſto lib.* 4. *q.* 81. *ex mente D. Tho. cit.*

6 Et inſuper, quia fideles tenentur ad id, quod fuit à Chriſto ordinatum, qui non præcepit huiuſmodi circũſtantias explicari, cum tale præceptũ nõ legatur in ſcriptura,
7 nec ex traditione Eccleſiæ, niſi de peccatis, quę ſunt dicta, vel facta, vel cõcupita contra legem Dei, *ſumma Dia. v. peccatum n.* 1. *ex D. Auguſt. ibi relato*, imo contrarium ſtatutum videtur in citat. Trid. & conſequenter non tenentur eas exprimere. Ad id autem, quod tradit. Suar. de communi vſu fidelium ſolere illas explicare, reſpondet *Bonac. vbi ſupra*, vſum eſſe contrarium, etiã in hominibus probatæ, & timoratæ conſcientiæ; aliàs dicit *Nauar. d. c.* 6. *n.* 7. vix vla eſſet alia via ſedandi, & tranquillandi
8 pœnitentes, quam docendo illas circumſtantias non eſſe neceſſario confitendas, quia non mutant ſpeciẽ ſaltem in genere moris, quod alijs medijs probat vſq; ad *n.* 9.

Et tandem ad tertium motiuum Suar. quod ſicuti tenetur quis declarare gradũ inceſtus, vti circumſtantiam notabiliter aggrauantem, quamuis intra eandem ſpeciem peccati, ita circumſtantias aliorum peccatorum notabiliter augentes, reſpondetur opinionem eſſe controuerſam, cum ſint ex vtraque parte magni DD. quos refert *Dia. par.* 1. *tract.* 7. *reſol.* 31. & poſt eũ idem *à S. Fauſto cit. q.* 96. verum negari non poteſt, ſententiam D. Tho. loco ſupra citat. vbi generaliter dixit, non eſſe de neceſſitate confitendas circumſtantias non mutãtes ſpeciem, licet notabiliter aggrauantes,
9 in puncto iuris eſſe veriſſimam. Nec Caiet. in contrarium allegatus 2. 2. *q.* 154. *art.* 9. *verſic. ad ſecundam verò dicitur*, aliud dicit, niſi quod in inceſtu non differt ſpecie in genere moris vnus gradus ab alio, ſed tantum auget peccatum intra eandem ſpeciem, & propterea eſt cum D. Tho. & conſequenter ſi quis (quod Deus auertat) cognouerit ſororem, vel conſobrinam, ſufficit ſe accuſare de peccato inceſtus in genere, quam ſententiam probabilem appellarunt *Filliuc. to.* 2. *tract.* 30. *c.* 5. *n.* 97. *multique alij apud Dia. cit.* imo vtraque manu, & toto corde amplecti dixit citat. à S. Fauſto vbi ſupra in fine, & pro certa eandem ante ipſos docuit *Angel. v. confeſſio n.* 3.

Solum ergo de Conſilio, & ad maiorem perfectionem ſunt prædictæ circumſtantiæ iuxta hanc ſententiam confitendæ *Tabi. v. circumſtantia n.* 9. vbi in fine addit, quia ſecundum D. Tho. perfectionis eſt eas confiteri, & ſine periculo, ideo hoc faciendum,
10 & propterea altera ſentẽtia eſt etiam probabi-

babilis, eo magis, quia *tex. in l.aut facta ff. de pæn. ſupra cit.* per quem diuerſimodè puniuntur delicta in foro exteriori intra eandem ſpeciem, reperitur canonizatus in eodem decreto, vt in *c.aut facta de pænit.*
11 *diſt.* 1. de iure enim ciuili inceſtus in primo gradu punitur pęna mortis, vt pluries practicatũ refert *Iul.Clar.in pract. crim. §.inceſtus n.*2. ſicuti ego etiã ſeruari vidi in Ciuitate Neap.cõtra quemdã ſceleſtum plebeũ, qui propriã filiam cognouerat, vel vim cognoſcendi adhibuerat,in ſecundo verò gradu, etiam concurrente ſtupro, fuit inquiſitus deportatus, reiecta ſententia mortis M.C. prius prolata, & mulier detruſa in monaſterium, vt refert *Præſes de Franchis deciſ.*378.
12 De iure verò canonico eſſe pœnam depoſitionis in Eccleſiaſticis teſtatur de communi idem *Clar. vbi ſupra*, *ſed Baiard. ad eundem ſub n.*10. *refert conſtit. Sixti V.* per quam non ſolum eſt impoſita pœna mortis in primo gradu inceſtus hominibus, vt ſupra, ſed etiam mulieribus, licet eſſent meretrices, imo etiam hominibus cognoſcentibus mulieres prius cognitas à Patribus, vel filijs, aut fratribus ſuis, & idem mulieribus, quæ cum Patre, & filio ſiuè cum duobus fratribus ſcienter rem habuerunt; quamuis in figura matrimonij; de quibus omnibus latè etiam diſputat *Boerius deciſ.* 318. Quamuis autem in cit. loco *D. Auguſt. c.conſideret*, poſitis diuerſis circumſtantijs criminũ intra eaſdem ſpecies, addatur videlicet *omnis iſta varietas cõfitenda eſt,& deflenda*, reſpondetur tamen hoc fuiſſe poſtea declaratum in *Trident. d.ſeſſ.*14. *cap.*5. vbi dum circumſtantias, quæ ſpeciem peccati mutant, confitendas de neceſſitate eſſe ſtatutum fuit, conſequenter fuerunt aliæ ab
13 hac neceſſitate excluſæ: incluſio enim vnius, eſt alterius excluſio *c.nonne de præſumpt. & l.cum prætor ff. de iudic.* Verum ne-
14 gari non poteſt caſu, quo circumſtantiæ prædictæ non aperirentur Confeſſario, qui correſpondentem pœnitentiam dare propterea non poſſet, non ideo vitari poſſe apud Deum in hoc, vel alio ſeculo argum. c.2. & 3. de pænit. & remiſs. vbi aſſignantur pœnitentiæ maiores, & minores inſpectis criminum circumſtantijs, etiam intra eandem ſpeciem.
15 Prior tamen ſententia docens non eſſe neceſſario confitendas circumſtantias peccatorum notabiliter grauantes intra eandẽ ſpeciem, tribus modis limitatur ſecundum *Nauar. in man.c.*6. *n.*8. *in fine, &* 9. ex quo deſumpſit *à S.Fauſto lib.*4. *q.*82. eo non cit. primò in circumſtantia, quæ ſic auget peccatum, vt ratione ipſius fiat reſeruatum Epiſcopo; ſecundo in circumſtantia, quæ habet annexam excommunicationem reſeruatam Pontifici, vel eidem Epiſcopo; tertio in circumſtantia, de qua Confeſſarius interrogat, & non poteſt ſileri abſque periculo ſpiritualis incommodi, vt antea notauerant etiam *Syl. in ſumma v.confeſſio* 1. *n.*10. *& Tabi. vbi ſupra n.*9. Sed iſtæ non videntur limitationes ad regulam, loquendo de prima, & ſecunda, nam præciſa ratione circumſtantiarum, tenetur pænitens eas manifeſtare ſuperiori, dũ inferiori ſunt ligatæ manus.

Aliam regulam tradit idem *Nauar. d. c.* 6. *n.* 3. *&* 4. ad dignoſcendum quando
16 circumſtantiæ ſunt de neceſſitate confitendæ, veluti quando peccatum, de veniali, ratione circumſtantiæ, tranſit in mortale, puta ſi quis dixerit mendacium iocoſum, vt ex hoc alter ſumeret occaſionem peccandi mortaliter: Secundo, quando ex mortali vnius ſpeciei, fit mortale alterius, de quo ſtatim dicemus; Tertio, quando ex mortali ex vno reſpectu, ſeu fine fit mortale ex alio fine, veluti quando quis furatur, vt poſſit commodè fornicari iuxta *Suar. to.*4. *diſp.* 22. *ſect.*4. *n.*8. *Regin. to.*1. *lib.*6. *c.*4. *n.*127. *Dia. par.*1. *tract.*7. *reſol.*23. vbi tranſcribit exempla tradita per eundem Suar. ſed iſtæ circumſtantiæ ex alia ratione ſunt confitendæ: prima ſcilicet, quia veniale ſimplex poteſt omitti, ſed nõ mortale,vt eſt mendacium ad finem mortalem, vt ſupra; ſecundæ, & tertiæ, quia multiplicantur mortalia, quæ de neceſſitate ſunt etiam ſingula confitenda, vt omnes ſciunt.
17 Ad ſecundum, quarta ſpecies principalis circumſtantiarum eſt illarum, quæ ſpeciem peccati mutant, quæ ſinè earum explicatione, nec à pœnitentibus integre exprimitur, nec Confeſſarijs innoteſcit, & propterea tales circumſtantiæ ſecundum ordinationem ſæpe cit. Trident. ſunt de neceſſitate confitendæ, ſicut docuit etiam antea *D.Tho.in* 4. *ſent. diſt.*16. *art.*2. *q.*3. *quæſt.*5. (faciunt dicta generaliter per *Grat. dicept. for. c.*314. *n.*36. *ibi, de qualitate ſupernenente, quæ qualificat, & reponit in diuerſa ſpecie ex §.præterea inſtit. de inutil. ſtipul.*) imo

Suar.

Suar. to.4. diſp.22.ſect.2.n.6. dicit de hoc non eſſe controuerſiam inter DD. quod etiam voluit ante eum *Nauar.in c.conſideret de pænit. diſt. 5. n. 3. & in man. c.6.n.3. & ſubdit Bonac. to.1. diſp.5. q.5.ſect.2. pun.2.* §.3. *diffic.3.n.6.*quod ita de vniuerſali conſuetudine Eccleſiæ fuit ſemper ſeruatum, & ſeruatur.

Ratio eſt,quia tales circũſtantiæ ſpecialẽ habent malitiam, & deformitatem, & licet ſecundum Suar. ibidem ſoleat ſpeculatiuè diſputari, an furari rem ſacram, vel cognoſcere monialem, aut coniugatam (quæ ſunt circumſtantiæ diuerſæ ſpeciei)ſit vnum peccatum, vel plura (de qua quæſtione infra,) quia tamen ad minus cõcurrunt in talibus peccatis malitiæ ſpecie diuerſæ, & conſequenter circumſtantiæ, à quibus illæ ſumuntur, etiam ſpecie diuerſæ, propterea omnes fatentur confitendas
18 eſse; (eo magis quod copula ſoluti cum moniali, vel ſacerdotis cum ſoluta eſt etiã ſacrilegium, vt infra) adeo quod ſtante Trident. de fide hoc eſse dixerit *Bart. à S.Fauſto lib.4.q.80. circa medium verſic. in qua're.*

19 Quod idem procedere dicit inferius de circumſtantijs peccatorum ſolo conſenſu expletorum, abſque operis externi executione, omneſque in hoc conſentire, *Soto, & Henriq. exceptis, ille in 4. diſt.18. q.2. art.4. & iſte lib. 2. de pænit. c.7. n.5.* rationem tradit contra eos *Nauar. d.c.6. n.8.* quia ſcilicet peccata voluntatis, oris, & operis ſunt eiuſdem ſpeciei, & non differunt, ni-
20 ſi quod alia ſunt alijs peiora ex *D.Tho.1. 2. q.52. art.7.* & conſequenter ſtuprum mentale, quod conſiſtit in determinata volunrate habendi copulam cum virgine, eſt eiuſdem ſpeciei, cuius eſt ſtuprum reale, quod eſt ipſa copula, & ſucceſſiuè aperienda eſt circumſtantia prædicta mentalis diuerſæ ſpeciei in confeſſione, ſicut realis, ſecundum omnium opinionem, vt ait *Suar. cit. ſub d.n.6.* à fortiori ergo ſunt explicandæ circumſtantiæ peccatorum, vt dictum eſt, qualia ſunt (vltra prædicta) ſacrilegia, furando ſacrum de ſacro, vel ſacrum de non ſacro, aut non ſacrum de ſacro iuxta *tex.in c.quiſquis 17. q.4.* vel ſi in
21 Eccleſia iniurioſè effundatur ſanguis humanus, vel ſemen humanum(quibus duobus caſibus etiam polluitur Eccleſia *c.fin. de conſecr. Eccl. vel Altar. & latius infra reſol.30.*) vel ſi ab ea aliquis extrahatur in-
22 uitus,*vt ex Caiet.& Nauar.tradit à S.Fauſto lib.4. q.159.* & vlterius extrahentes ſunt excommunicati in *Bulla Cœnæ, & ex alia Bulla Greg.XIV.de anno* 1591. *ſumma Dia. v.immunitas Eccleſiarũ n.*18. (ſed hoc ſacrilegium non continet diuerſas ſpecies, aut circumſtantias peccatorum, quia actus non habet aliam deformitatem, niſi quia Eccleſia violatur per extractionem inquiſiti, vel debitoris à iudice ordinatam, qui alijs in locis capi licitè poſset; quod idem eſt de ſurripiente ſacramenta,vt mox dicetur, doctrina eſt puntualis *D.Tho.2.2.q.99. art. 2. ad 3.*)

Sicuti etiam committitur ſacrilegium, ſi quis occidat ſacerdotem, & à fortiori Epiſcopum, vel alios maioris dignitatis, (quo in caſu incidit etiam in excommunicationem contentã in dicta Bulla Cœnæ,) vel ſi cognoſcat monialem, etiam extra Eccleſiam, vel quamcumque mulierem in
23 Eccleſia, vel ſi ipſa ſacramenta ad malum finem ſurripiat, quod eſt maximnm ſacrilegium iuxta eumdem *Sanctum cit. art.2. & 3.* alij verò actus in Eccleſia, puta murmurationes, vel cogitationes de peccatis
24 committendis extra Eccleſiam, aſpectus laſciui, vel blaſphemiæ, & ſimilia in Eccleſia dubio procul non ſunt ſacrilegia, ſed tantum circumſtantiæ aggrauantes intra eamdem ſpeciem, quæ propterea non ſunt de neceſſitate exprimendæ iuxta ſuperiores regulas *Vaſq. in 1.2. to.1. q.72. art.6.*
25 *diſp.98. c.3.n.6.* Adeo qnod hoc extenderint etiam ad tactus impudicos in Eccleſia, ſecluſo tamen periculo pollutionis *Valent. 2.2. diſp.6. q.15. pun.1. & clarius Sanch. de matrim. to.3. lib.9. diſp.15. n.21.*vbi quamplures; ratio ſecundum eos eſt, quia ſpecialis malitia, & deformitas ſacrilegij non conſurgit ex iure naturæ, ſed ex ſolo Eccleſiæ ſtatuto mandante, Eccleſias ex ſanguinis, & ſeminis effuſione tantum violari.

Idem docet *Dia. par.1. tract.7. reſol.25.* qui confundit terminos violationis, ſeù pollutionis Eccleſiæ cum ſacrilegio, quod tunc tam ipſe quam DD.cit. & præcipuè Sanch. aiunt committi, quando impediuntur diuina celebrari in Eccleſia, mortuos ſepeliri, vel quando aufertur immunitas
25 illi conceſsa, & tamen verum eſt, quod ſi quis aufert ſacrum de ſacro, & in alijs caſibus ſupra dictis, ſacrilegium committit ex *d. c. quiſquis, & D. Tho. cit.* vltra alios

alios

alios caſus, & tamen non propterea impe-
diuntur diuina, vel alia ſupradicta: ergo
poteſt etiam per tactus impudicos in Ec-
cleſia committi ſacrilegium, licet diuina,&
27 alia prædicta non impediantur. Et pro-
pterea probabile puto tactus relatos eſſe
ſacrilegium in confeſſione exprimendum,
nec ſufficere confiteri de ſolis tactibus im-
pudicis; etenim ſi *Apoſt.* 1. *Cor.* 11. co-
meſtionem, & potionem in Eccleſia appel-
lauit contemptum Eccleſię, quanto magis
iſtas deformitates, eo fortius, cum non
ſolum ſint diſpoſitiui, ſed ſatis proximi ad
pollutionem; & etiam materia grauiſſima,
maximaque irreuerentia loci ſacri, vt ait
Suar.de Relig.to.1.lib.3.c.7.n.11.ex Cord.Syl.
*Lopes Rodriq.& Ledeſma ibi cit.*quibus addo
Azor.to.1.lib.4.c.6. q.10.& alios pœnes eum,
priorem tamen opinionem magis in iure
fundatam arbitror.
28 Item ſi quis laſciuiendo incæpit actum
ſodomiticum, & poſtea compleuit in vaſe
naturali, dum mutatur ſpecies iuxta dicta
per *Dia.par.5. tract.14. reſol.56.§.quaro oc-*
tauo, debet hoc exprimi, quia pertinet ad
hanc quartam ſpeciem, ad quam non abre
reduci etiam voluit *Suar.to.4. diſp.22. ſect.*
4.n.11. circumſtantiam fetitatis, vt quan-
do quis poſt occiſum inimicum, illum in
29 fruſtra ſcindit, vel ſecundum *à S.Fauſto*
lib.4. q.156. etiam iecur extrahit, & co-
medit (quam tamen feritatis ſpeciem ad-
huc non audiui, nec legi, niſi forſan hoc
euenerit in Sicilia eius Patria, vbi dicunt
eſſe homines feriores.) Quod probari po-
30 teſt ex doctrina *D.Tho.2.2. q.159. art.2.in*
corp. vbi voluit, feritatem differre à cru-
delitate, cum ſit ſpecies beſtialitatis, quia
nomen feritatis à ſimilitudine ferarum ac-
cipitur, quæ occidunt homines, vt eorum
corporibus paſcantur, & propterea tali
caſu eſſe huiuſmodi circumſtantiam in
confeſſione neceſſario explicandã ait *Suar.*
cit. quod ex doctrina d.Sancti magnam
31 probabilitatem habet. Si quis autem in
vaſe naturali peccatum expleuerit, non
iacendo, ſed ſtando, vel ſedendo, aut ni-
mis impudicos modos adhibendo, hæc
circumſtantia ad primam ſpeciem de im-
pertinentibus, vel ad ſummum infra ſpe-
ciem de parum grauantibus computabitur
iuxta *DD.apud Dia. cit.* ex quibus regulis,
& exemplis facile poteſt deueniri ad deciſ.
aliorum caſuum occurrentium iuxta con-
ſilium *I. C. in l non poſſunt ff.de legib.* vna
enim determinatio reſpiciens plura æqua-
liter determinabilia, debet ea æqualiter
etiam determinare *l.iam hoc iure ff.de vul-*
gari, & pupill. multos alios caſus habes
etiam in particulari apud eumdem *Dia. d.*
reſol.66. & par.1.tract.7. per totum, & ali-
bi ſparſim.

Vtrum per vnum adulterium, vel ſacrilegium, aut quodcumque aliud peccatum, in quo adſit circumſtantia ſpecie diuerſa, vnum, vel plura peccata ſingulis vicibus perpetrentur.

S V M M A R I V M.

1 *Peccatum aliqua lege prohibitum, ſi iterum alia lege, & intuitu alterius virtutis prohibeatur, quotieſcumque committitur, duo peccata ſpecie diuerſa, in vna eademque actione patrantur n.8. ſecus ſi ſit intuitu eiuſdem virtutis n.4. & 6.*

2 *Monachum, vel Clericum percutiens duplex peccatum committit, excommunicationemque incurrit, niſi ſit pro defenſione perſonæ propriæ, aut alia iuſta cauſa.*

3 *Fornicatio à perſona in ſacris, non eſt vnũ peccatum, ſed duo ſpecie diuerſa, & ſi adulterium, tria, ſicuti etiam ſi cum moniali.*

5 *Excommunicatio, per ſe loquendo, non confert peccato nouam malitiam ſpecie diuerſam.*

7 *Ieiunium frangere in duplici vigilia, vnum ſolum peccatum eſt, niſi vigiliæ ſint intuitu duplicis virtutis.*

9 *Votum, & iuramentum ſuper eadem re, ſi frangantur, an ſit vnum, vel duplex peccatum?*

10 *Beneficiarius omittens diuinum officium, ſi non ſit in ſacris, vnum peccatum committit, & tenetur ad fructuum reſtitutionem; ſi verò in ſacris, duo, tamquam peccans contra duas virtutes, iuſtitiam ſcilicet, & Religionem.*

Reſolutio XXVII.

PRo huius dubij reſolutione, vt clarius
veritas percipiatur, duę regulæ ex
DD.infra citandis ſunt conſtituendæ, qua-
1 rum prima eſt. Peccatum quod ex
M ali-

aliqua lege prohibetur, ſi iterum ex alia
lege, & intuitu alterius virtutis prohibi-
tum reperiatur, quotieſcumque committi-
tur duplicatur v.g. ſi quis manus violentas
2 in Clericum, vel Monachum iniecerit,
peccat contra ius naturale ex illo princi-
pio, quod tibi non vis, alteri ne feceris,
& conſequenter contra virtutem iuſtitiæ;
accedit ius canonicum, & addit pœnam
excommunicationis ob reuerentiam perſo-
næ ſacræ debitam *c. ſi quis ſuadente* 17. *q.* 4.
cuius vigore talis percuſſio tranſit in ſacri-
legium, & opponitur virtuti religionis:
quotieſcumque ergo quis hoc fecerit (niſi
ſit pro defenſione perſonę, vel in alijs ca-
ſibus permiſſis, de quibus alibi) duo pecca-
ta ſpecię diuerſa in vna actione committit,
ex duabus malitijs ſpecie diuerſis depen-
dentia, vnum contra iuſtitiæ virtutem, agẽ-
do quod iure naturæ prohibitum eſt; alte-
rum contra virtutem religionis, admitten-
do quod iure poſitiuo, ſeù Eccleſiaſtico
vetitum eſt *c. quiſquis* 17. *q.* 4. Eodem mo-
do, ſi furatur in Eccleſia, peccat contra
virtutem iuſtitiæ ex eiuſdem iuris natura-
lis prohibitione, & contra virtutem reli-
3 gionis ob irreuerentiã Eccleſię *d. c. quiſquis*:
rurſus ſi ſacerdos fornicetur, vel ſolutus
adulteretur, duo peccata qualibet vicę cõ-
mittunt, tam ille, quam iſte; imò ille
tria, ſi adulteretur, ex diuerſis præceptis,
contra ſcilicet virtutem caſtitatis, iuſtitiæ,
& religionis, iſte tantum duo, contra vir-
tutem caſtitatis, & iuſtitiæ *Vaſq. in* 1.2.
*q.*72. *art.*6. *diſp.*98. *c.*2. *n.*3. *&* 4. & alij in-
fra.

4 Secunda regula eſt, quotieſcumque pec-
catum aliqua lege prohibetur, & tali pro-
hibitioni accedit altera prohibitio alterius
legis, ſeù Iudicis, ſed intuitu eiuſdem vir-
tutis, tunc non multiplicatur peccatum,
ſed illud ſolum eſt, quod erat, E.G. ſi quis
furtum ſimplex committit, quod intuitu
iuſtitiæ eſt prohibitum *c.* 1. *&* 2. *de furt. &
in tit. ff. &* C. *de furt. vltra Regni Neap.
conſtitut.* ſi huiuſmodi prohibitioni ſupe-
rior ob frequentiam furtorum addit ex-
communicationem, non multiplicatur pec-
catum, quia licet accedat prohibitio alte-
rius Iudicis, non eſt niſi intuitu eiuſdem
virtutis iuſtitiæ, prout *ex Corduba in ſumma
q.* 11. *& alijs docent Sanch. de matrim. lib.* 9.
diſp. 15. *n.* 5. *Bonac. to.* 2. *diſp.* 2. *de peccat. q.* 4.
pun. 3. *n.* 6. *&* 14. *vbi ex Caiet.* 1.2. *q.* 72.
art. 5. *& Valent. to.* 2. *diſp.* 6. *q.* 2. *pun.* 1. *ver-*
5 *ſic. ſecundo ex dictis*, etiam aduertit excom-
municationem perſe loquendo, non con-
ferre peccato nouam malitiam ſpecie,
quas regulas docent etiam *Nauar. in man.
c.* 6. *n.* 3. *& ſeq. Henriq. lib.* 5. *c.* 5. *n.* 6. *&
alij*.

Hinc rectè inferunt DD. cit. verum non
eſſe, quod alij ſcripſere, ſufficere ſcilicet
ad multiplicationem peccatorum, ſi ad-
uerſentur pluribus præceptis, etiam intui-
tu eiuſdem virtutis; nam idem furtum
6 ſimplex, eſt contra legem naturalem ex
præfato naturæ vniuerſali principio, eſt
contra legem diuinam, vt in decalogo, eſt
contra l. canon. & ciuil. vt in cit. iur. & ta-
men, quia prohibitio non eſt niſi intuitu
ſolius virtutis iuſtitiæ, vnum tantũ peccatũ
eſt, quod implicitè docuit etiam *D. Tho.*
7 1.2. *q.* 72. *art.* 9. cum Caiet. ibidem. Hinc
etiam oritur, quod ſi quis in die Domi-
nica, quando incidit feſtum alicuius Apo-
ſtoli, vel alterius Sancti omittit audire ſa-
crum, vel ieiunare in vigilia duplici, vnum
tantum peccatum committit, quia præ-
cepta iſta ſub vnica ratione obligant, in-
tuitu ſcilicet vnius virtutis, quæ in primo
caſu eſt religio, in ſecundo temperantia
Vaſq. cit. n. 8. *Henriq. etiam cit. ex Caiet. Soto,
& alijs. Eman. sà v. confeſſio* §. *quidam putant,
Ledeſm. in ſumma de pœnit. c.* 16. §. *à eſta du-
da mi pareeer es*, & conſequenter non eſt ta-
lis circumſtantia de neceſſitate confitenda,
vt dicunt DD. relati apud eumdem *Sanch.
loco cit. n.* 9. *contra Nauar. ſibi quodammodo
contrarium in ſumma c.* 11. *ſub. n.* 4. *verſic.*
8 *ex quo*. Qui tamen verum dicit ibidem,
committere duplex peccatum monachum
Franciſcanum non ieiunantem in 6. feria,
in qua incidit alia vigilia; ſed ratio eſt di-
uerſa, vt diximus, quia ſcilicet agit con-
tra duas virtutes nempè religionem, ratio-
ne voti ſibi ſponte impoſiti de regula ob-
ſeruanda, ſub qua adeſt tale præceptum,
& contra abſtinentiam, ſeù temperantiam
ab Eccleſia ordinatas, prout obſeruarunt
ex cit. *DD. Bonac. vbi ſupra n.* 7. *alijque apud
eum*.

9 Quod ſi contra hanc ſecundam regula
obijciatur votum, & iuramentum de ea-
dem re diuerſis præceptis prohiberi, ſed
intuitu eiuſdem virtutis religionis, & tamẽ
duplex peccatum ex eorum tranſgreſſione
oriri, opuſque eſſe vtrumque in confeſſio-
ne exprimere, vt docet *Henriq. d. n.* 6. *lit.* K.
reſpondetur hoc eſſe, quia diuerſa ratio-
ne

Digitized by Google

ne formali hæc pertinent ad dictam religionis virtutem; voti enim obſeruantia præcipitur, vt fides promiſſa Deo; iuramenti autem, ne Deus in falſum teſtem inuocetur, vt dicunt *DD.cum Sanch.d.diſp. 15.ſub n.6.* Quod autem addit *Henriq.d.*
10 *lib. 5. c.5. n.6.* ſacerdotem ſcilicet beneficiarium, omittentem diuinum officium committere vnum ſolum peccatum, ea ratione, vt addit *Bonac. n.13.* quia quamuis faciat contra obligationem ſacri ordinis, & beneficij, iſtas tamen obligationes impoſitas, eſſe intuitu eiuſdem, & ſolius virtutis religionis, non exiſtimo probabile, quia talis omiſſio eſt contra duas virtutes, religionis ſcilicet ratione ordinis, & iuſtitiæ ratione fructuum perceptorum: vnde ſi non eſt in ſacris, vnum erit peccatum, vt ex *Nauar. Vaſq. & alijs recte docuit Sanch. d. n.6. in fine.* Quod ſi opponatur teneri beneficiarium ad reſtitutionem fructuum, & propterea non debere alteri pœnę, nempe peccati aſtringi; reſpondetur, etiam furem teneri ad reſtitutionem rei ablatæ, & tamen certum eſt peccatum quoque committere.

Vtrum qui maiorem numerum peccatorum commiſſorum, in confeſſione expreſſit, teneatur errore detecto veritatem explicare reconfitendo; & num etiam exprimere media, cum quibus peccauit?

SVMMARIVM.

1 *Mendacium in confeſſione, ſiuè bona, ſiuè mala fide, ſi ſit in materia veniali, an ſit mortale, vel veniale? & n.3. & quid ſi ſit de mortali? n.2. & 4.*

5 *Delictum commiſſum an poſſit tuta conſcientia, etiam cum iuramento negari Iudici interroganti? & n.8.9.11.12. & 15.*

6 *Defenſio pro tuenda vita propria non ſemper eſt permiſſa.*

7 *Famis tempore omnia ſunt communia.*

10 *Reatus omnem honorem, & priuilegium excludit.*

12 *Talionis pœna quæ ſit? & an ſit de conſuetudine ſublata? & n.13.*

14 *Conſuetudo, vt dicatur inducta, multa requiruntur, & præcipuè, vt ſit ſuper ea indicatum in contradictorio iudicio.*

16 *Dos licet à iure tam priuilegiata, non poſſunt tamen eius fauore duo ſpecialia circa idē concurrere.*

17 *Delictum quando eſt probatum per teſtes, an ſit amplius reus ſuper eo interrogandus?*

18 *Aequiuocatio quando ſit permiſſa, etiam cum iuramento?*

19 *Media indifferentia an opus ſit confeſſioni ſubijcere, quando per illa eſt ad peccatum deuentum? & n.26. & 33.*

20 *Comediæ intereſſe non eſt peccatum, ſi fiat ex ſimplici curioſitate, vel animo diuertendi ab aliqua triſtitia, ſed datur conſilium ne illuc eatur.*

21 *Actus voluntatis determinatæ peccandi, ſecluto opere, ſi prius continuentur, vel diſcontinuentur in eadem voluntate, an, & quando multiplicentur peccata?*

22 *Media intrinſecè mala ſi coniungantur cum opere intento, vnum peccatum conſtituūt ſed quid è contra? n.24. & 25.*

23 *Oſcula, & tactus impudici in ordine ad copulam, ſiuè antea, ſiue poſtea, tot peccata conſiciunt, quot ſunt copulæ, non amplius.*

25 *Peccare paratum trahere ad peccatum, non eſt circumſtantia neceſſario in confeſſione aperienda, vt ſi meretrici quis perſuadeat ad fornicandum cum eo, ſecus è contra.*

27 *Alapam inferre, vel baculo aliquem verberare, an ſint qualitates de neceſſitate in confeſſione exprimendæ? & de pœna corporali in foro exteriori n.31.*

28 *Iniuria realis quadrupliciter diuiditur, ſed quando earum circumſtantiæ ſint aperiēdæ in confeſſione? ſi ſit qualificata auget delictum in foro exteriori n.29.*

30 *Incluſio vnius eſt alterius excluſio.*

32 *Officialem Regis offendens per manus iniectionem, tam intuitu officij, quam ex inimicitia particulari, qua pœna puniatur?*

34 *Auxiliantes, conſulentes, & fauentes in delictis, an eadem pœna in foro exteriori cum principalibus puniantur? n.35. & quid in foro poli? n.36.*

Reſolutio XXVIII.

QVoad primum dubium *Bonac. to. 1. diſp.5. de pœnit.q.5. ſect.2. pun.3.n.7.* dixit à nemine fuiſſe tactum, & proinde nullo Doctore, nec argumento al-
1 latis, ita diſtinguit, aut pœnitens expreſſit maiorem numerum venialium, & ſiuè hoc fecerit bona, ſiuè mala fide, non tenetur

netur confeſſionem repetere; aut maiorem
2 numerum mortalium, & ſi hoc egit bona
fide, putans ſibi licere, & ſimiliter excu-
ſatur à repetitione; aut mala fide, & con-
feſſio eſt inualida, & tenetur repetere,
verumque numerum peccatorum expri-
mere cum accuſatione ſacrilegij commiſsi
in priori confeſſione,ob deceptionem mor-
raliter peccaminoſam in materia graui, &
neceſſaria.

Sed poteſt dubium decidi per illã quæ-
ſtionem à DD.tractatam, an mẽtiri in con-
feſſione ſit mortale, vel veniale (quæ eſt
eadem ſub diuerſis verbis,) & reſpondent,
mortale committi, etiam ſi mendacium
eſſet in materia veniali, nullamque eſſe
confeſſionem, licet materia eſſet partialis,
quando ſcilicet eſſent ſubmiſſa eidem pæ-
nitentiali foro alia peccata vera, ſuper qui-
bus cadere poſſet abſolutio *Caiet.in ſumma
v.confeſſio condit.4. & 2.2. q.69. art.1. Ar-
milla eodem v.n.5. Palud. Ledeſma, & alij
quos refert, ſed non ſequitur Suar.to.4. de pæ-
nit. diſp. 22. ſect.10. n.6. Nauar.autem in
3 c.fratres de pænit. diſt.1. n.18.& 22.*loquen-
do de eadem materia veniali dicit, quod
aut mendacium in confeſſione, etiam ſi ſit
de attinentibus ad ipſam confeſſionem, eſt
in materia partiali, & non eſt niſi veniale,
grauius tamen, quam ſi diceretur extra
confeſſionem, aut eſt in materia totali, &
certum eſt eſſe ſacrilegium, quia ſacra-
mentum fit irritum, cum non ſit vbi cadat
abſolutio, idem ſi mendacium diceretur
in contemptum, aut cum ſcandalo, quam-
uis in materia partiali *Angel. v.confeſſio
1.n.16. & 17. Soto diſt.18. q.2. art.4. alijque
apud Suar.cit.n.7.*cũ quibus ipſe cõcordat,
multique alij apud *P. Dia. par.3. tract.4.
reſol.96.*

4 Aut loquimur de mortalibus, & vera
eſt diſtinctio Bonac. ſupra, quam didicit
ex *Nauar. cit. n.37. qui allegat D.Bonau.* &
alios, vt etiam *docet Suar. vbi ſupra n.10.&
11.* addens hanc veritatem omnes fateri,
Sylu. excepto v.confeſſio 1.ſub n.9. qui tamen
in libro meo hoc non dicit,ſed totum con-
trarium tam ibi, quam in *v.mendacium
n. 3.* rationes differentiæ inter hunc, &
priorem caſum tradit idem *Suar.d.n.11.* nõ
ſolum, quia deceptio eſt in materia ne-
ceſſaria, & graui ſacramenti, vt dictum
5 eſt; ſed quia etiam in ſeculari iudicio de-
cipere Iudicem mentiendo in ijs, quæ per-
tinent ad ſubſtantialia, eſt mortale, etiam
ſi quis confitendo veritatem, eſſet ex illa
damnandus *D.Thò.2.2. q.69. art.1.in corp.*
vbi dicit quod mortaliter peccat reus negã-
do veritatem Iudici interroganti,qui ſi hoc
exquirat, quod non poteſt ſecundum ordi-
nem iuris,non tenetur accuſatus ei reſpon-
dere, ſed poteſt, vel per appellationem,
vel aliter licite ſubterfugere, mendacium
tamen dicere non licet, quem ſecuntur
*Caiet.ibidem omneſque Thomiſtæ item Syl.Ta-
bie. Palud. Couar. Tol.Gomes, & alij apud
Sayr. in claui Regia lib.12. c.16. n.1.Gregor.
de Val.to.3. diſp.5. q.13. pun.1. Azor par.3.
lib. 13. c. 25. dub. 3. Nau. in man. c.25. ſub
n.35.*

Contrarium tamen exiſtimat in hoc ca-
ſu probabile *P. Dia. par.2. tract.15. reſol.
27.* cum aliquibus alijs ex ſubſcriptis ra-
tionibus apud *Regin. lib.24.n.37.*(quamuis
omnes fateantur ſententiam D.Tho. eſſe
probabiliorem, imo idem Dia.eam docuit,
negando oppoſitam ibidem *ref.25. §. ſed
ſine*) quia ſcilicet licet occidere inuaſorem
cum moderamine inculpatæ tutelæ, ac fu-
rari in extrema neceſſitate;item quia ex *l.4.
ff. de teſtib.* nemo cogitur ad teſtificandum
contra parentes ratione coniunctionis ſan-
guinis; ſed nemo eſt alteri magis coniun-
ctus, quam ſibi ipſi; ergo ſicut non cogi-
tur contra illos, nec contra ſe ipſum, ſed
6 reſponſio facilis eſt; in primo ſi quidem
caſu illud permittitur ex *l.vt vim ff. de iuſt.
& iure,* ad conſeruandam vitam propriam,
quando tamen nullum præceſſit delictum
proprium, nec poteſt inferri ex iſto caſu
ad illum, quia ex diuerſis non fit illatio
l.Papinianus exuli de minor. alias ſi etiam
delinquenti licita eſſet defenſio ad tuen-
dam vitam propriam, vt infert Dia. poſ-
ſet quoque reus ad mortem damnatus, li-
citè occidere ſatellites, & miniſtrum iuſti-
tiæ, qui ei mortem Iudice imperante in-
ferunt; quod eſt omni iure falſiſſimum,
hocque nullus Caſiſta dicit, & tam de iure
ciuili, quam Canon. aliud delictum com-
7 mitteret. In ſecundo caſu illud permiſit
Chriſtus in Euang. relato in *c.diſcipulos de
conſecr. diſt.5.* cum eo tempore omnia ſint
communia, vt docet idem *Dia.par.11.tr.1.
ref.13.* quod didicit ex *Gl.in c.4. v.neceſſitas
de regul. iur.* ab ipſo non citata, quod etiã
eſt de iure ciuili per *l.2. §.cum in eadem na-
ui in fine ff.ad l.Rhod. de iactu*, eadem ante-
dicta ratione, quia eſt conſeruanda vita
propria, quando aliàs non committitur de-
lictum.

Ad

8 Ad tertium reſpondetur ex Farin. tit.de
oppoſ. contra Perſon. teſt. quæſt.54. n.103.
quod admittitur frater contra fratrem,imo
cogitur deponere contra eum, vbi veritas
aliter haberi non poteſt ex Alber.in l.paren-
tes n.2. in fine C. de teſtib.ſpecul. in tit. de teſte
§.de teſtium n.1. Hoſt. Io. Andr. Abb. Imol. &
DD.communiter in c.1. de teſtib. cogend. imo
etiam liberos contra parentes,& è contra
dicit idem Far. cit.n.171. cogi poſſe ad te-
ſtificandum ex Fæder. ſchens tract. de te-
ſtib. n.31. Alb. de malet. eod. tit. c.6. n.31.
Ant. Gomez var. reſol. to.3. c.12. rubr. de
prob. delict. n.24. ad finem. Quod in crimi-
ne læſæ Maieſt. vel alijs exceptuatis diffi-
cultatem non habere dicit idem Far. cit.
n.173. ex Gl.in l.hi tamen v.non vt crimen
de accuſat. & alia Gl.in c.1. v.& Chriſtiani
de conuerſ. infid. per tex. in l.minime ff.de re-
lig. & ſumpt. fun. Maſcard. de prob.lib.1.
concluſ.462. n.9. & lib.2. concl.857.n.20. &
23. idem à fortiori procedere in crimine
hæreſis docet Far. cit.n.174. ex eodem Ma-
9 ſcar. d.concl. 857. n.18. Dicit tamen Iul.
Clar. in tract. cr. §.fin. q.24. ſub n.22.quod
Iudex debet quantum fieri poteſt abſtine-
te ab examinãdis teſtibus, qui de iure cõ-
muni non poſſunt cogi ad teſtificandum,
ſed ſi contingeret veritatem aliter haberi
non poſſe, & delictum eſſet atrox, poſſet
conſulere Principem, prout factum fuiſſe
in cauſa quorundam fratrum imputatorũ
de incendio, in qua Senatum permiſiſſe
teſtatur, vt contra eos examinaretur ma-
ter, ex qua depoſitione ambos fuiſſe cap-
tos, & interrogatos, & confeſſos, fuiſſe
ſuſpenſos.

Quodſi fingamus Patrem cum filio, vel
fratrem cum fratre ſimul deliquiſſe, & ſi-
militer veritas aliter haberi non poſſet,
tunc vnum cogendum eſſe ad deponendũ
contra alterum, & contra ſeipſum vide-
tur docere Alex. in addit. ad Bar. in l.qui
10 rei §.ſi quis autem ff. de bon. eor. qui ante
ſent. quia reatus, ſicut omnem honorem,
ita etiam omne priuilegium excludit l.1.
C. vbi Senat. vel Clariſſ. quæ tamen dicta
ſint ad exuberantiam, quia in caſu propo-
ſito non agitur de deponendo contra Pa-
rentes, vel è contra, aut contra fratres, &
ſimiles, ſed contra ſeipſos delinquentes,
modo non deſunt leges, per quas cogun-
tur vniuerſaliter omnes Rei ad deponendũ
contra ſeipſos vt in l.1.§. qui quæſtionem de
quæſt. vbi Gl.concord.adducit, ergo circum-
ſcriptis caſibus per Farin. & DD. ſupra cit.
dum eadem lex ciuilis, quæ eximit rela-
tas perſonas à teſtificando contra coniun-
ctos, cogit eoſdem Reos ad deponen-
dum contra ſeipſos d. l.4. de teſtib. &
d. §.qui quæſtionem oportet parere legi tam
pro, quam contra.

11 Concordat prædictis ius diuinum apud
Ioſue c.7. vbi legitur quod percuſſo popu-
lo ab hoſtibus, eo quod vnus ex eis præ-
uaricatus erat pactum Domini, cum habe-
ret Ioſue contra Achan aliquas coniectu-
ras, dixit ei. Fili mi da gloriam Domino Deo
Iſrael, & confitere, atque indica mihi quid fe-
ceris, ne abſcondas; & licet ſciret Achan ex
ſua confeſſione lapidandum,& comburen-
dum fore, ſicut præceperat Dominus, ni-
hilominus confeſſus, lapidatus, & com-
buſtus fuit, vt in cit.c.7. ad idem Apoſt. ad
Rom.c.13.ibi, omnis anima poteſtatibus ſubli-
mioribus ſubdita ſit,itaque qui reſiſtit poteſta-
ti, Dei ordinationi reſiſtit,qui autem reſiſtunt,
ipſi ſibi damnationem acquirunt, &c. ſed fru-
ſtratoria eſſet iſta poteſtas, ſi licite poſſet
Reus illi negare veritatem, ergo tenetur
eam aperire. Quod corroboratur ex pſal-
mo 140.ibi,ne declines cor meum in verba ma-
litiæ ad excuſandas excuſationes in peccatis,
vbi dicit Gloſſ.hanc eſſe conſuetudinem impu-
dentium, vt deprehenſi, per aliqua falſa, ſe
excuſent, & Greg. 22. moral. exponens illud
Iob.31. ſi abſcondi quaſi homo peccatum meum
dicit.Vſitatum humani generis vitium eſſe, vt
libenter peccatum committant, commiſſum ne-
gando abſcondant, & defendendo multiplicent.

12 Et addit D.Tho. in cit. ar.1. ad 3. quod
qui mentitur in iudicio ſe excuſando, facit
contra dilectionem Dei, cuius eſt iudiciũ,
& contra dilectionem proximi,tum ex par-
te Iudicis, cui debitum negat, tum ex par-
te accuſatoris, qui punitur, ſi in probatio-
ne deficiat, quam punitionem intelligit
Sãc.de pæna talionis,accuſatori nõ probã-
ti à iure impoſita ex l.fin.C.de accuſat.& l.3.
§.ideoque de teſtib.ibi, noſti, quæ crimina obie-
cerit Alexander Apro, quem quia non proba-
bat,nec teſtes producebat,ſed teſtimonijs vti vo-
lebat, quibus apud me locus non eſt (nam ipſe
eos interrogare ſoleo) remiſi ad Prouinciæ præ-
ſidem, vt is de fide teſtium quæreret, & ſi
non impleſſet, quod intendebat,relegaretur,&c.
quod etiam patet ex Suſannæ hiſtoria apud
Daniel. c.13. & Eſther c.7.

13 Quamuis autem multi aſſerant hanc ta-
lionis pœnam fuiſſe de conſuetudine in
mul-

Digitized by Google

multis partibus ſublatam, quod certum eſt
in Regno Neap. per *Rit. M.C.V. 199. vbi*
Carau.n.2. & idē in Ducatu Mediolani te-
ſtatur *Iul.Clar. in pr.cr. §.fin. q.81. ſub n.3.*
concludit tamen ibidem in fine, quod quę-
dam Angelina Corbeta, quæ accuſauerat
quoſdam, quod eam per vim, & præpo-
ſtera venere cognouiſſent, cum deinde
faſſa fuerit quærelam fuiſſe falſam, vix
euaſiſſet pænam vltimi ſupplicij, niſi fuiſ-
ſet prægnans, ſed hac re attenta, fuiſſe
tantummodo condemnatam ad catenam
infamem 26. Auguſti 1558. & alias quem-
dam Chriſtophorum adornum propter fal-
ſam notificationem fuiſſe per triennium
ad triremes condemnatum 13. Septembris
1560. Adde *Bal. in l.2. n.4. C. de ijs qui latr.*
vbi aſſerit hac de cauſa fuiſſe decapitatos
quoſdam Peruſij, & *Afflì. lib.1. conſt. Reg.*
rubr. 23. poſt n.9. vbi dicit prędictam pæ-
nam ſublatam non eſſe, ſed ſolum ſolem-
nitatem ſubſcriptionis. *Gigas autem in tract.*
de crim. læſæ Maieſt. q.1. n.7. quem refert Ba-
iard. ad Clar. cit. n.4. dicit ſublatam de iu-
re ciuili, non de I. canon.

14 Sed hæ aſſertiones, (vbi non eſt lex par-
ticularis in contrarium, vt in d. Regno
Neap.) non proſunt; quia ad inducendam
conſuetudinem contra legem ſcriptam,
multa requiruntur, quæ leguntur *in c. fin.*
cum Gl. de conſuetud. & præcipue quod ſit
probata per teſtes, diſcuſsa, & ſuper ea
deciſum in contradictorio iudicio, alias nō
releuat *c. Abbate §. ad hoc de verb. ſignif. vbi*
Gl. v. contradicto iudicio & l. cum de conſue-
15 *tudine ff. de legib.* Adde quod ſi contraria
opinio procederet in caſu relato, multa
ſpecialia concurrerent circa idem, & primo
quia contemneretur authoritas Iudicis, ſe-
cundo ageretur contra dilectionem Dei, &
iuſtitiam proximo debitam ex ſupra dictis.
Tertio, quia Iudex quādo interrogat Reos,
hoc agit præuio iuramento de veritate di-
cenda, qui dum negant veritatē, faciunt cō-
tra ſecundum præceptum decalogi, quod
cum ſit negatiuum, obligat ſemper, & ad
ſemper, vt omnes fatentur, modo certum
eſt, quod licet agatur de dote tam priui-
16 legiata, vt in *l.1. C. de rei vxor. act.* & alibi
paſſim, ne quidem poſſunt duo ſpecialia
ſimul fauore eius concurrere *l.1. C. de dot.*
promiſſ. ergo minus poterunt cōcurrere plu-
ra ſpecialia in caſu prędicto, nullatenus pri-
uilegiato, imo odioſo, vti nutritiuo peccati.
17 Quod autem addit *Dia. in cit. reſ.27. ex*
eod. Regin. cit. non poſſe ſcilicet negari ve-
ritatem, quando delictum eſt plenè pro-
batum, vanum eſt cum reuerētia; nā eo ca-
ſu non eſt amplius neceſſaria confeſſio;
neq; reo quantumuis negante, officere hoc
fiſco, vel ſibi prodeſſe poteſt; imo ſi conui-
ctus de crimine, ex quo poteſt ad mortem
damnari, & à Iudice ignaro interrogatus
in tortura, etiam citra præiudicium proba-
torum, & confeſſatorum, an delictum com-
miſerit, negaret, non poſſet amplius ad
mortem damnari, quia eum interrogando,
& torquendo fatetur implicite delictum
non eſſe probatum, licet probatum pleniſ-
me eſset, alias gratis torqueret *Grammat.*
deciſ.8. n.5. Præſ. de Franch. deciſ.577. n.3.
& propterea fatuum eſſe Iudicem, qui
reum de delicto conuictum interrogat *do-*
cet. Iul. Clar. in pract. crim. §. fin. q.64. n.8.
& 38. (niſi eſſet illa interrogatio, quæ ſo-
let fieri ad conteſtandam litem initio pro-
ceſſus, & fit vt actus ordinatorius pro ſo-
lemnitate à iure requiſita ad conualidan-
dum proceſſum, vt practici ſciunt, oritur-
que iſta praxis ex *c.1. de litis conteſt. & l.1.*
C. eod. tit. tali enim conteſtatione omiſſa eſ-
ſet proceſſus nullus ex iuribus prædictis.)
18 Extra tamen ſupra relatum caſum, alios
multos coaceruauit idem *P. par.3. tract.6.*
reſol.30. in quibus poſſit quis æquiuocan-
do negare veritatem, etiam cum iuramen-
to, dummodo non ſint in præiudicium ter-
tij ſecundum eundem *Dia. par.2. tract.15.*
reſol. 25. quorum multi innituntur iuſtis
cauſis, & propterea probabiles appellant
DD. ibidē relati, quamuis contrariū omni-
no velint *Malder. Syluius Rebell. Laym. Co-*
ninch. & alij à Dia. relati d. reſol.30. in princ.
ex dictis tamen cernitur quam periculo-
ſum ſit diſcedere à doctrina D. Tho.
19 Ad ſecundum reſpondetur aliqua eſſe
media indifferentia, vt emere gladium,
vel aliud armorum genus, quæ licitè emū-
tur, ſi non ſunt prohibita, pro defenſione
propria, vel ire ad comediam, vbi ſecun-
20 dum communem opinionem licitè itur à
ſecularibus, ſe diuertendi, & lætandi cau-
ſa, ſi non habent animum ſumendi eam
pro occaſione peccandi *Sanch. de matrim.*
lib.9. diſp. 46. n.41. P. Dia. par.2. tr.17. re-
ſol.35. & iſta, vel ſimilia media opus non
eſt in confeſſione exprimere, vt docet etiā
Nauar. in man. c.6. n.2. licet poſtea cum
gladio aliquis occidatur, vel vulneretur,
aut occaſione comediæ viſæ laſciuire con-
tin-

tingat, idem Sanch. cit. vbi quam plu-
res (ego autem omnibus conſulo ex ſen-
ſatis DD. vbi hoc legi, ne ad comediam
accedant, cum ſemper poſtea, licet hic, &
nunc nõ peccetur, remanent tamẽ illæ ſpe-
cies viſæ infixæ animæ, quæ ad peccatum
trahunt.)

21 Quod ſi quis determinaret velle aliquẽ
occidere, vel fornicari, & ſimilia, & po-
ſtea determinata in mente executioni de-
mandaret, an ſit vnum peccatum, vel plu-
ra diſputat *Suar. to.4. diſp.22. ſect.5. n.5. & ſeq.* & concludit ex quam plurimis author.
quod nõ ſolũ actus mẽtalis cum opere cõ-
ſummatus, ſed etiam ſi plures actus mali
cõtinuate fiant interius, & per breuem tẽ-
poris ſucceſſionem inaduertenter interius
etiam interrumpantur, vnum ſit peccatum,
quia omnes actus illi concurrunt ad vnum
ſolum actum complendum, niſi interru-
ptio eſſet per horam, vel amplius, aut ni-
ſi aduertenter interumpantur per ceſſatio-
nem voluntatis à deſiderio peccandi, &
poſtea denuo reſumantur, vel niſi obiecta
peccati mutarentur, etiam ſi eſſet per bre-
uiſſimum tempus, puta quando nunc con-
cupiſcitur vna femina, & poſtea altera, qui-
bus in caſibus, & eorum ſingulis ſubdit, &
verum dicit, eſſe diſtinctionem numericam
peccarorum, & conſequenter omnia con-
feſſioni etiam diſtinctè ſubijcienda, con-
cordat *Tolet. lib.5. c.8. n.15.*

22 Alia ſunt media intrinſecè, & per ſe ma-
la, quæ licet habeant motus, & entitates
ſpecie diuerſas, non tamen habent malitias
morales eſſentialiter diſtinctas, quia con-
currunt cum fine principaliter intento, vt
23 ſunt E.G. oſcula, verba oſcæna ad malum
finem, & tactus impudici in ordine ad co-
pulam, & ideo omnes iſti actus præambu-
li ad eam, vnum peccatum conficiunt, vel
plura, ſi plures ſequantur copulæ, & pro-
pterea omiſſa accuſatione talium actuum
præcedentium, ſatis erit in confeſſione
numerum copularum aperire Nauar. cit.
n. 16. & 17. vbi idem voluit etiam de
oſculis, vel tactibus ſecutis poſt copu-
lam.

Cui contradicit *Suar. d.ſect.5. n.26.* vo-
lens, hos vltimos actus, eſſe peccata ſe-
parata, quaſi in ordine ad nouam copulam;
ſed ego puto eum falli, cum idem ſit di-
cendum de actibus antecedentibus, vti
præambulis ad copulam, quam de conſe-
quentibus, vti complementis ipſius, quæ
enim incontinenti fiunt, cenſentur ineſse,
in quibus non datur prius, neque poſterius
l.lecta ff. ſi cert. petat. niſi ſint in ordine, &
cum voluntate ad nouam copulam. Quan-
24 do autem huiuſmodi media non produ-
cuntur ad finem, ad quem regulariter or-
dinantur, nempe ad copulam, tunc ſi fiant
inter ſolutos, & cauſa delectationis vene-
reæ, ſunt etiam mortalia, ſecus ſi fiant
inter coniugatos, affectionis, & liciti amo-
ris gratia, modo abſit periculum pollutio-
nis extra vas *Sanch. lib.9. de matrim. diſp.46. per totam Vaſq. Valent. Regin. & alij apud Bonac. to. 1. de matrim. q.4. pun. 9. n. 2. & ſeq.*

Sunt, & alia media, ſine quibus non po-
teſt peccatum perpetrari, vt eſt fornicatio,
quæ ſinè collega fieri nequit, & propterea
ſufficit accuſatio de fornicatione, & alia
cum quibus, & ſinè quibus committitur,
vt ſunt furtum, homicidium, & ſimilia, de
quibus obiter loquitur *Suar. d.diſp.22. ſect. 4. n.17.* vbi communi diſtinctione vtitur, an
25 ſocius fuerit ex ſe ad peccandum paratus,
vel non, quod primo caſu non ſit de ne-
ceſſitate confitenda qualitas medij, ſecun-
do ſic. Sunt alia media, ſeù inſtrumenta,
cum quibus delictum patratur, de quibus
diximus aliqua ſupra *n.11.* & nunc addo
Bar. à S.Fauſto lib.4. q.169. teſtantem eſse
26 aperienda in confeſſione inſtrumenta præ-
dicta, homicidium v.g. cum quibus armis,
quod non puto verum, cum de iure cano-
nico non habeamus prohibitionem ſpecia-
lem armorum, niſi quod omnia regulari-
ter ſunt prohibita Eccleſiaſticis ad offen-
dendum, & omnia permiſsa ad defenden-
dum, ſecus de iure Regni Neap. quo tor-
mentum paruum eſt prohibitum ſub pæna
mortis, & alia ſub alijs pænis, vt in *prag-
mat. 14. ſub tit. de armis*; quo iure abſque
alio delicto peccatum eſset ſecularibus
aſportare tale tormentum, ratione magni
periculi, cui ſe exponunt, & propterea
hoc caſu eſset iſta qualitas exprimenda.

27 Quando autem quis baculo nobilem
verberauit, vel ei alapam dedit, eſse iſtas
qualitates in confeſsione exprimendas do-
cuit idem à S.Fauſto ibidem, ſed nullum
Doctorem pro hac opinione attulit, niſi
dicamus quod aliàs, illas tacendo vix poſ-
ſit principale peccatum confiteri; de iure
verò ciuili habemus optimum tex. hæc, &
omnia ad iniuriæ materiam attinentia de-
clarantem in *§.atrox inſtit. de iniur.* quem
pro

pro non profeſſoribus legum tantum tran-
28 ſcribo. *Atrox iniuria æſtimatur, vel ex facto, veluti ſi quis ab alio vulneratus ſit, vel fuſtibus caſus: vel ex loco, veluti ſi cui in Theatro, vel in foro, vel in conſpectu Prætoris iniuria facta ſit; vel ex perſona, veluti ſi magiſtratus iniuriam paſſus fuerit, vel ſi ſenatori ab humili perſona iniuria facta ſit, aut parenti, patronone fiat à liberis, vel libertis. Aliter enim ſenatores, & parentes, patronique, aliter extranei, & humilis perſonæ iniuria æſtimatur. nonnumquam, & locum vulneris atrocem iniuriam facit, veluti ſi in oculo quis percuſſus fuerit: parui autem refert vtrum Patri familias, aut filio famil. talis iniuria facta ſit, nam, & hæc atrox iniuria æſtimabitur.*

29 Quæ media, ſeù qualitates, tam ex præfato tex. & *l. omne delictum* §. 1. *ff. de re milit. iuncta l. aut facta* §. *perſona de pœnis* cum ſimil. quam de iure Canon. ex *Gl. in c. fin. de conſecr. Eccl. vel Altar. per illum tex. in c. cum illorum de ſentent. excom.* augent delictum in foro exteriori, ſed non propterea ſunt de neceſſitate confeſſioni ſubijciēda, niſi pro explicatione principalis criminis neceſſario explicanda eſſent, quod confirmar à S. Fauſto, ſupra cit. vbi aſſerit quod ſi quis confiteatur verberaſſe inimicum, intelligitur cum baculo, & nihilominus addit eſſe tales circumſtantias de neceſſitate aperiendas. Quod tamen videtur contra *Trident. ſeſſ. 14. de pœnit. cap. 5.* vbi legitur, eas circumſtantias eſſe in confeſſione explicandas, quæ ſpeciem peccati
30 mutāt: ergo cæteræ, minimè, quia incluſio vnius eſt alterius excluſio *c. nonne de præſumpt. & l. cum prætor ff. de iudic.* & in puncto hoc voluit *D. Tho. in 4. diſt. 16. q. 3. art. 2. quæſtiunc. 5.* ſed præfatæ circūſtantiæ non mutant ſpeciē, tam de iure ciuili, quam canon. niſi quod augēt delictū intra eamdem ſpeciē: ergo poſſunt reticeri, & propterea diximus, augeri pœnā in foro exteriori inſpectis circumſtantijs prædictis §. *pœna autem inſtit. de iniur.* in foro verò interiori puniri à Deo illam maiorem culpam in hoc, vel alio ſæculo argum. *c. 2. & 3. de pœnit. & remiſſ.* vt etiam ſupra reſ. 26. fuit notatum.

Horum occaſione dico vnum, de quo diebus præteritis fui interrogatus à quo-
31 dam Religioſo Sacræ Theol. profeſſore, an pro alapa imponatur pœna amputationis manus, ſicuti ipſe pro certo indiſtinctè tenebat, cui reſpondi cum diſtinctione; annis enim elapſis cum in Eccleſia S. Laurentij Maioris Ciuitatis Neap. quidam Nobilis alapam dediſſet cuidam ſatelliti, qui ei irreuerenter locutus fuerat, diſcuſſa cauſa in S.C. fuit ille Nobilis in exilium miſſus extra Ciuitatem per duos menſes, vt refert *Grammat. deciſ. 14. in princ.* non obſtante circumſtantia loci ſacri; prouocatio enim fuit cauſa modicitatis pœnæ.
32 Quod ſi alapa, vel alio modo, manus inferantur in officialem, maximè tempore, quo reddit iuſtitiam, ſtatuta eſt pœna capitis in *d. l. omne delictum* §. *qui manus, & addunt Baiard. ad Clar. in pract. crim. q. 35. n. 27. & q. 68. n. 56. & Grammat. deciſ. 36. n. 4.* quod poſſet officialis ſtatim furcam erigi mandare, & talem in eum delinquētem, nullo iuris ordine ſeruato, ſuſpendere facere, dūmodo tamen addit *Foller. poſt pract. crim. in fragm. ſub tit. de iniur. n. 142.* ſit officialis Regis, non Baronis, & talis iniuria ſit ei illata intuitu officij, tunc exerciti, non autem ex inimicitia particulari, vel ex eo, quod officialis aliquid ab ipſo iniurioſe abſtulerit, quibus in caſibus extraordinarie eſſet puniendus; Et vlterius ſi quis ruſticus verberaſſet militem, non per viam defenſionis, ſed offenſionis, hoc in caſu eſt pœna detruncationis manus *ex conſtit. Regni, vt dignitatum alios caſus ſimiles vide apud Foller. cit. & per nos ſupra reſ. 16. n. 34.*

33 Alia ſunt media, quæ vniunt extrema, nempe agentem, & patientem, vt lenones, qui honeſtius vocantur proxenetici illiciti *Gl. in l. 3. v. licitis de proxenet.* de quibus loquitur *tex. in* §. *ſi quando verò auth. vt nulli Iudic.* & qui his vtitur, licet tractatus non veniat ad effectum, ſemper peccat propter prauam intentionem, & voluntatem peccandi *Nauar. in man. c. 16. ſub n. 13.* & alij communiter; de inductione verò iſtius medij ad tractatum, an ſit peccatum ſeparatum, reſpondent cum eadem ſupra notata diſtintione, ſi erat ad peccandum paratum, vel non; quà verò pœna puniantur iſti lenones habes in ſeq. reſol. n. 18.

Quod ſi tractemus de medijs in alijs cri-
34 minibus adhibitis, etiam conſulentes, & auxiliātes eadem pœna cum principalibus mandantibus, & mādatarijs puniēdos eſſe in foro exteriori docent *Bart. & alij apud Farinac. to. 4. q. 129. n. 105. & q. 131. n. 51.* qui addit non eſſe in hoc contradictorem, ſecundum quam opinionem fuit ad mor-

rem

Digitized by Google

tem damnatus quidam T. qui conſenſerat furto commiſſo in quodam conſeruatorio puellarum, cum oſtij fractione, licet ipſe extitiſſet ſolum ante oſtium, & bona ſubtracta à ſocijs recepiſſet valoris vltra centum, vt refert deciſum *Sanfel. deciſ. 36.* quod idem procedit in foro interiori; abſque enim dubio peccant iſti, ſicuti principales, quia ſufficienter concurrit voluntatis actus, qui peccatum perficit.

35 Si verò auxilium nudum, & fauor ſimplex præſtita eſſent, puta quia delictum omnino ſine illis commiſſum fuiſſet, æque ac ſi auxiliator, & fautor nõ interueniſſent, & loquendo in foro exteriori, ſi de delicto commiſſo aliquid lucri ad tales auxiliãtes, fauentes, vel conſulentes peruenit, eadem pœna plectendi cũ principalibus erunt *Iul. Clar. in pract. crim. §. fin. q. 90. n. 1. quem ſequitur Theſaur. quæſt. for. lib. 1. q. 46. n. 3. &* 4. prout etiam fuiſſe ſeruatum contra quẽdam Iulium, mortis pœna affectum de mẽſe Martij 1625. teſtatur *Sanfel. cit. n. 7.* Si autem nihil ad tales fauentes, conſulentes, vel auxiliantes peruenit, puniendos eſſe pœna extraordinaria docuit *Io. Andr. in c. fœlicis de pæn. in 6.* & ita fuiſſe iudicatũ teſtatur idem *Sanfel. vbi ſupra ſub n. 6.* contra quendã, qui præſtiterat auxilium quinque latronibus, qui noctis tempore furati fuerant à quadam Apoteca petiam velluti, ſed ipſe nihil aliud egerat, quam ſtare in via cum alijs 4. & nihil lucri participauerat, imo ſine ipſo furtum omnino fuiſſet

36 ſecutum; ſed in foro interiori peccant iſti, vt principales, ſicut dictum eſt ſupra *n. 34.* in fine, quia peccatum conſiſtit in voluntate, quæ ſufficienter concurrit, dum auxiliantur, vel fauent, vel conſulunt. Sed non adeſt circumſtantia ſeparata,

Agitur de pœnis ſacrilegij in foro exteriori, ac etiam adulterij, & concubinatus.

SVMMARIVM.

1 *Sacrilegus punitur in foro exteriori pæna vltimi ſupplicij? & n. 4. Non gaudet Eccleſia n. 2. Sed quid ſi furtum ſit de re non conſecrata, vel non benedicta, ſed ſublata ab Eccleſia n. 5. & 7.*

3 *Decreti forma contra ſacrilegum refertur.*

6 *Euchariſtia abutens per incantationem, aut ſimilem modum eſt igne comburendus.*

8 *Sacrilegij pæna, quando quis grauiter offendit perſonam Eccleſiaſticam, & in loco ſacro, eſt mortis? & n. 11. & quid in perſonas monialium n. 15.*

9 *Scalarum ex aſportatione de nocte per Ciuitatem Neap. eſt pæna mortis, dummodo cum eis fuerit aſportans apprehenſus,*

10 *Attentatum delictum, licet fuerit deuentum ad actum proximum, etiam in atrociſſimis, (crimine læſæ Maieſt. excepto) non punitur pæna ordinaria.*

12 *Perſona præfertur cunctis rebus.*

13 *Indicijs pluribus concurrentibus, non fit cumulatio ad imponendam pænam mortis, ſi pro vnoquoque ipſorum non poſſit imponi, ſed tantum ad augendam pænam extraordinariam & n. 14.*

16 *Adulterij pæna, tam de I. diuino, quam ciuili eſt mortis, & ita fuit practicatum, concurrente tamen etiam inceſtu. Sed quæ ſit hodie, quando quis cognouit mulierem honeſtam, etiam ſi maritus conſentiat? & quid ſi erat meretrix? n. 17. 18. & 19.*

20 *Concubinatus non ſolum eſt prohibitus de I. Diuino, & Canon. ſed etiam ciuili.*

Reſolutio XXIX.

1 CVm fuerit ſupra reſ. 26. & alibi tractatum de ſacrilegijs, de quibus etiam in duabus ſequent. reſol. dicetur, non immerito ſubijciemus hic pænas, quæ in foro exteriori pro eis tam ratione rei ſacræ ablatæ, quam loci, & perſonarum iuxta triplicem ſacrilegij diuiſionem *ex c. quiſquis 17. q. 4. & D. Tho. 2. 2. q. 99. art. 3. in corp.* tribui ſolent, & fuerunt de facto talibus ſceleſtibus hominibus tributæ; Cum ergo quidam ſiculus pixidem valoris ducatorum triginta, in qua repoſitum erat Sanctiſſimum, de nocte ex templo Ieſus Mariæ Ordinis Prædicatorum Neap. ſurripuiſſet (quod eſt ſacrilegium ratione rei ſacræ, & loci ſacri) fuit primo dubitatum,

2 an gaudere deberet Eccleſia, in qua fuit comprehenſus, & fuit excluſus *ex c. fin. de immun. Eccleſ. & Bulla Gregorij XIV.* & ab ea extractus, pœna verò fuit illata in eum ſeruata forma ſequentis ſententiæ. M. C. V. delegatæ per S. E. prolatæ die 5. Auguſti 1636. quam ſcripſit *Sanfel. deciſ. 243. ſub*

3 *n. 4. Per M. C. V. delegatam prouiſum, & decretum eſt, quod prædictus Antonius, vt ſupra inquiſitus pro cauſa prædicta rapietur, prout præſenti decreto rapiari mandatur per loca ſolita,*

*lita, & conſueta huius Ciuitatis, & ſic
rapiando ducatur ad locum delicti, ibique am-
putentur manus, & laqueo furcis ſuſpendatur,
ita quod in illis moriatur, & eius anima totali-
ter à ſuo corpore ſeparetur, & eius cadauer in
fruſtra ſcindatur, hoc ſuum, &c.*

Deinde fuit dubitatum in eodem Tri-
4 bunali, qua pæna eſſet puniendus alter ſa-
crilegus, qui argenteam patenam modici
valoris ab alia Eccleſia ſurripuerat, & cum
pro eo fuiſſet allegatus *tex. in l.ſacrilegij
pænam §.cæterum ff. ad l.Iul.peculat.* vbi ra-
tione paruitatis rei expreſse dicitur impo-
nendam eſse pænam extraordinariàm, fuit
tamen, hoc non obſtante, furca ſuſpenſus
authoritate *Ares.in §.item lex Iulia n.2. in-
ſtit de public. iudic.& Farinac.de furt.q.171.
n.42. par.2. teſte eodem* Sanfel. *loco cit.n.6. &
7.* & ratio poteſt eſse, quia tempore Im-
peratorum antiquorum, non erat in tanta
veneratione, ſicut hodie eſse reperitur ex
5 gratia Dei Eccleſiarum cultus. Rurſus
fuit dubitatum an eadem pæna mortis eſ-
ſet practicanda contra alterum, qui ſurri-
puit ab alia Eccleſia linteamina Altaris, &
alia ex ſerico contexta (quod eſt ſacrilegiũ
ratione loci ſacri) pro inquiſito dicebatur,
quia in his, & ſimilibus, vt ſunt cibaria,
phialæ, capſulæ, feretra, libri, ornamenta,
mappę, gazophilacium, ex quo non conſe-
crantur, neque benedicuntur, non com-
mitti propriè ſacrilegium de I.ciuili *ex l.di-
ui ad l.iul.pecul.* quamuis de I.canonico ve-
rum ſacrilegium dicatur *c.quiſquis 17.q.4.*
quibus tamen non obſtantibus, fuit ad
mortem damnatus, ſub die 8. Settembris
1624. Et iterum per aliam ſententiam mor-
tis alter ſimiliter inquiſitus ſub die 21.
Maij 1627. & ambæ executæ eodem *San-
fel.teſte deciſ.35.* idem ſuo tempore in anno
1554. fuiſse ſeruatum teſtatur *Foller. in
fragment. ſub. tit.de ſacril.* contra quemdam
Salernitanum, qui cum furtiuè ſubtraxiſset
quamdam Crucem ab Eccleſia Sancti Lau-
rentij, ſtatim fuit ſuſpenſus prope eamdem
6 Eccleſiam. Abutens autem Euchariſtia
(quod eſt maximum ſacrilegium, vt cum
D.Tho. dictum eſt reſol.26. n.23) faciendo
eum ea incantationes, vel proijciendo in
terram, aut alio modo vituperans, eſt igne
comburendus iuxta *Conſil. Bart. nouiſſ.9.
in ordine n.3. & latius dicetur reſol.84. n.14.
& 18.* ſed non eſt in hoc ſacrilegio, ſicut
in prædictis circumſtantia ſeparata, niſi ip-
ſum idem maximum peccatum.

7 Sub generalitate tamen legum prædi-
ctarum, tam canonicarum, quam ciuil. non
puto comprehendi eum, qui furaretur in
Eccleſia pecuniam ex marſupio cuiuslibet
orantis in ea, vel tapeta, aut baldachinos
Principum priuatorum, quæ ſolent poni
in Eccleſia pro eorum priuata commodita-
te, & ratio eſt, quia ibi per accidens ſunt
poſita, nec propterea poteſt dici illatam
eſſe iniuriam Eccleſiæ, quæ in his nullum
habet intereſſe, & conſequenter non eſſe
circumſtantiam de neceſſitate aperiendam
in confeſſione *Sotus in 4.diſſ.8. q.2.art.4. Io.
de la Crux. direct. conſcient. par.2. tract.de
ſacram. pænit. q.3. dub.6. concl.1. Henriq.lib.
2.c.6. n.1. lit.N & vide ſupra reſol.20.n.19.*
Addit *Leſſius lib.2. c.45. dub.3. n.14.* non
cenſeri Eccleſiæ per tale furtum maiorem
iniuriam irrogari, quam per confabulatio-
nes, riſus, detractiones, & ſimilia, quæ
fiunt in Eccleſia, quam ſententiam proba-
bilem vocat *P.Dia. par.1. tract.7. reſol.27.*
ſecus verò ſi prædicta fuiſſent mutuo ac-
cepta per ſachriſtam, pro ornamento Ec-
cleſiæ, iſto enim caſu dicuntur deſeruire
cultui diuino, vltra intereſſe formatum
Eccleſiæ, que tenetur ad reſtitutionem
bonorum prædictorum, mutuo accepto-
rum, ita *Zerola in praxi pænit. c.12. q. 17.
ex Farin. de immunit.Eccl. c.16.n.217. ſuper
Bulla Gregor. XIV.*

8 Pro ſacrilegio verò ratione perſonarum,
aut loquimur de iniurijs realibus in per-
ſonas Eccleſiaſticorum, ſiuè regularium,
ſiuè ſecularium, aut de peccato carnali in
perſonas monialium (quia ſi peccatum car-
nale committur à ſacerdote cum alijs per-
ſonis, vltra ſacrilegium, quod committunt,
deponuntur ſecundum *Ius antiquum c.praeſ-
biter diſt. 81. & excommunicantur c.ſi quiſ-
piam eodem tit.* cum multis ſequent. deiu-
re verò nouo, ſi moniti non deſiſtunt, pri-
uantur beneficijs, alijſque pœnis multan-
tur *iux.Trid.ſeſſ.25. de reform.c.14.*) Primo
caſu, vltra excommunicationem Pontifici
reſeruatam, quam ipſo facto iniurantes in-
currunt ſeruata forma *c.ſi quis ſuadente 17.
q.4. & c.fælicis de pænis in 6.* cum in anno
1634. in Ciuitate Neap. quidam Grego-
rius aſcendiſſet cum ſcalis ligneis ad mo-
naſterium S.M.de Gratia furandi cauſa, ac
feneſtram ingreſſus, monachum vulneraſ-
ſet, ibique detentus, & poſtea de ordine
Illuſtriſſimi Nuntij Apoſtolici traditus
M.C.V. fuit dubicatum qua pœna punien-

dus

dus eſſet; & quoad ſcalarum aſportatio-
9 nem, licet adſit R. Pragm. ſub tit. de ſca-
lar. prohibit. inferens pœnam mortis eas
aſportantibus per dictam Ciuitatem noctis
tempore, non poterat tamen hoc in caſu
locum habere, cum tam ex verbis Pragm.
quam de iure communi per l.ſi Barzatorem
ibique Bar. communiter receptus C.de fideiux.
& Iul. Clar. in pract. crim. §.fin. q.82. re-
quiratur apprehenſio cum ſcalis, quæ hic
deficiebat.

10 Quoad furtum attentatum, ne quidem
l.1.in fine de extraordin.crim.ibi, perfecto fla-
gitio punitur capite, imperfecto in inſulam de-
portatur l.1. §.ſola cogitatio de furt. l.ſæpe in
fine ff. de verb. ſignific. & licet edita fuerit
R.Pragm. ſub tit. de ictu ſcopitti, mandans
habere locum pænam mortis, quando fue-
rit deuentum ad actum proximum, emit-
tendo ictum ſcopitti ad nocendum, quam-
uis mors non fuerit ſecuta, attamen Giz-
zar. deciſ. 25. refert pluries deciſum per
S.C. numquam illam Pragm. fuiſſe ad pra-
xim eductam. Et ſic quatenus poſſet fieri
illatio de iſto caſu ad illum ex paritate, ſeù
maioritate rationis virtute tex. in l.non poſ-
ſunt ff.de legib.vel auth.multo magis C.de ſa-
croſ. §.Eccl.nè quidem mortis pœna locum
ſibi vendicaret, & conſequenter cum ex
duobus capitibus præcedentibus dicta pæ-
na practicari non potuiſſet, vt ex alijs me-
dijs diſcurrit Sanfel. deciſ.34. fuit ad eam
damnatus ex vulneribus in monachum il-
latis in loco ſacro, & rationabiliter; ete-
11 nim ſi pro rebus ſacris ablatis, vel non ſa-
cris de ſacro, ſemper fuit impoſita pœna
mortis, vt ſupra vidimus, multo magis pro
vulneribus in monachi perſonā, quæ præ-
12 fertur cunctis rebus c.2. de homicid. volunt.
vel caſual. & inſuper eſt tex. puntualis, im-
ponens pœnam capitalem talibus ſacrile-
gis l.ſi quis in hoc genus C. de Epiſc. & Cler.

Nec poteſt dici hoc eueniſſe ex quo cō-
currebant plura delicta, ſcalarum ſcili-
cet aſportatio, furtum attentatum, & vul-
nera, quaſi quod ex eorum cumulatione
fuerit capitalis ſententia prolata; etenim
13 ſicuti verum eſt, quando concurrunt plu-
ra indicia, ſemiplenam probationem vnū-
quodque eorum facientia, non vniri in
criminalibus ad plenam probationem fa-
ciendam, ſicuti fit in ciuilibus, ſed ſolum
ad augendam pænam extraordinariam Af-
flict. decaſ.12. n.3. & ibi Vrſill. n.4. ex com-
muni omnium ſententia, ita pari modo,
14 pluribus concurrentibus delictis, & neutro
eorum inferente mortis pænam, nec poſſe
eis cumulatis inferri, ſed tantum pænam
extraordinariam augeri non eſt dubitandū,
ex paritate rationis, quia vna determina-
tio reſpiciens plura determinabilia debet
ea æqualiter determinare l.iam hoc iure de
vulg. & pupill. & de vno caſu infertur ad
alium ſimilem d.l.non poſſunt, & ita vidi
ſemper practicari.

15 Aut verò, & eſt ſecundū caput, agitur de
peccato carnali in perſonas monialium, &
hoc caſu, non dico ſi fuerit conſummatus
actus, ſed ſolum ſi deuentum ad aliquem
actum proximum, etiam ſub matri-
monij colore (quod nec poteſt conſiſtere
cum monialibus) adhuc eſt pœna mortis
vulgata l.ſi quis non dicam rapere C.de Epiſc.
16 & Cleric. Pœna autem adulterij de quo
ſupra reſol.26. & alibi loquuti ſumus, de
iure diuino eſt mortis, tam in viro, quam
in fæmina leuit. c.20. & etiam de iure ciui-
li in viro, fæmina verò verberata, detrudi-
tur in monaſterium l.quamuis 30. & auth.
ſed hodie C.ad l.Iul.de adult. cumque annis
præteritis caſus accidiſſet, fuit dubitatum,
an iſtæ pænę antiquæ poſſent etiam hodie
practicari, dum videntur frequentari talia
delicta, & non ſolent ſimili pæna puniri,
& fuit deciſum affirmatiuè per M.C.V. li-
cet concurreret etiam inceſtus, & atten-
tata venenatio in virum ex parte adulteri
(quæ tamen venenatio non fuit probata)
vt refert de Franch.deciſ.240.& conſequen-
ter prædicta ſententia confirmata per S.C.
fuit fundata ſuper crimine adulterij cum
inceſtu, qui etiam erat remotus, nempe in
17 5. gradu. Hæc tamen pæna locum ſibi
vendicat in adulterio, quando quis cogno-
ſcit mulierem honeſtam, ſicuti in caſu re-
lato, & hoc clariſſimum eſſe de iure com-
muni docet Sanfel. deciſ.266. n.1. ex l.qua-
muis 19. C.ad l. Iul. de adult. & ſubdit n. 3.
idem eſse ſi maritus conſentiat, ipſumque
puniri poſse de lenocinio per l.2. §.ſi pu-
blico ad l.Iul.de adult.ibi, lenociniū igitur ma-
riti ipſum onerat, non mulierem excuſat.

Si verò adulterium fuit commiſsum cū
meretrice nupta, & iterum diſtinguo, aut
poſt aſsumptum virum deſtitit à vita mæ-
retricali, & tale adulterium eſt mitius pu-
niendum, aut perſeuerauit in ea, & non
punitur, vt adulterium Farinac. de delict.
carnal.q.145. §.meretrix n.177.Iul.Clar.ibi-
que addentes in §.adulterium n.3. ſed exilio,

18 vel ſimili, ſicuti fuit practicatum contra
quamdam mæretricem, eiuſque virum
lenonem, qui fuerunt expulſi à Regno, vt
refert deciſum *Sanfel. cit. n.6. qui in deciſ.*
291. *n.25.* addit ex hodierno vſu non pra-
19 cticari pro adulterio, etiam cum muliere
honeſta pænam mortis, ſed triremium in
ignobilibus, relegationis in Nobilibus, vel
exilij temporalis, prout etiam aliàs fuiſse
deciſum teſtatur cit. *de Franch. n.*8.
20 Circa verò concubinatum cum ſoluta,
eſt etiam prohibitus, non ſolum de iure
diuino, vt in decalogo, & de I. Canonico *ex
c. mæretrices cum pluribus ſequent. 32. q. 2.
& Trident. ſeſſ.24. c.8.* vbi diuerſæ pœnæ
ſtatuuntur contra tales, ſed etiam de iure
naturali *vt docet D.Tho. in 4. diſt. 33. q. 1. ar.
3. quæſtiunc. 1. corp.* imo & de I. ciuili
iuxta congeſta per *Sanfel. deciſ.245. licet
Iul. Clar. in §. fornicatio n.6. & de Franchis
deciſ.240. n.17.* vbi alij, hoc negent, ſed in
facti contingentia *Eliſeus Danſa de pugna
DD. par.1. in tit. de concub. n.15. & 17.* re-
fert, fuiſse in anno 1587. & iterum 1603.
expeditas prouiſiones Collateralis Conci-
lij Neap. mandantes procedi contra con-
cubinarios, & pænis debitis puniri, ſecun-
dum quam praxim fuiſse nouiſſime alios
conſimiles ordines per Regni Proregem
expeditos teſtatur *cit. Sanfel. ibidem n.8* ex-
tra verò hunc vltimum caſum, quia in alijs
prædictis concurrũt circũſtantiæ ſpecie di-
uerſę, omnes ſunt in confeſſione aperien-
dæ iuxta dicta ſupra *reſol.26. n.17.*

Quibus in caſibus Eccleſia violetur, & à quibus ſit reconcilianda, cum alijs ad materiam?

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia polluitur per homicidium, vel vulnera in ea inflicta, ſecus ſi extra eam quis ſit occiſus, & poſtea ibi aſportatus, in eadem denuo vulneretur cum ſanguinis effuſione, & n.6. & ſequent. vbi de alijs caſibus ſimilib. Debet reconciliari per Epiſcopum modo, vt infra n.2. Etiã ſi ſanguis non ſit effuſus, ſed aliquis ibi ſuffocatus n. 4. Si non ſit conſecrata, ſed tantum benedicta, dicunt aliqui poſſe lauari per ſimplicem ſacerdotem, ſed nullo in caſu antequam lauetur, ſeu reconcilietur, poſſunt ibi diuina celebrari n.3. Non polluitur, ſi alicui carnes ibi contundantur, oſſaque frangantur, dummodo ſanguis in ea non ſit effuſus, vel mors non ſecuta n.5. neque per effuſionem ſanguinis canis, vel cuiuſcumque animalis n.7.*

8 *Defenſio eſt adeo permiſſa, vt ſi quis dum celebrat, aggrediatur, & alias non valeat vitæ periculũ euadere, poteſt aggreſſorem occidere, nec propterea irregularitatem contrahit, aut veniale committit, ſed abſque alia reconciliatione poteſt ſacrificium complere.*

11 *Magis dignum trahit ad ſe minus dignum. Contigua quæ dicantur?*

12 *Eccleſia polluitur cuiuſcumque ſeminis humani effuſione, etiam infidelis, ſecus ſi accidat in ſomnis, etiã præcedentibus cogitationibus venereis.*

13 *Fornicatio occulta in Eccleſia, eam non polluit, donec occulta permanſerit, eſt nihilominus ſacrilegium. & n.14. 15.17. & 18.*

16 *Probatio, an, & quæ requiratur in caſibus pollutionis Eccleſiæ.*

19 *Sacrilegij pæna de iure ciuili eſt mortis, de I. verò Canon. eſt excommunicationis, & pecuniaria.*

20 *Eccleſia pro delictis etiam capitalibus, mortis pænam non infligit.*

21 *Copula coniugalis in Eccleſia eam non polluit ſecundum vnam opinionem, quæ reijcitur, etiam ſi ibi longa mora interuenerit? & n.22. & ſeqq.*

24 *Noè, & filij eius pro toto tempore, quo manſerunt in arca, ſe continuerunt ab vxoribus.*

28 *Furtum eſt permiſſum in modica quantitate tempore neceſſitatis.*

29 *Eccleſiæ immunitate gaudet exiens ab ea exonerandi cauſa corpus, licet ſit captus extra eam? & n.30.*

33 *Sancta non poſſunt coinquinari, vt ſcriptum eſt de ſacramentis, & idem dicendum de Eccleſia.*

34 *Eccleſia ſicut eſt incapax peccandi, & gratiam ſuſcipiendi, ſi conſideretur materialiter, ita à ſimili poteſt dici de pollutione. Sed ad quem finem reconcilietur? n.35. Ingreſſus ad eam operatur remiſſionem venialium. n.36. Polluitur in opinione hominum, & propterea quando pollutio eſt occulta, non reconciliatur, n. 37. Neque ſi antequã publicetur violatio, fuit ibi miſſa celebrata. n.38. Sed polluitur, ſi in ea ſepeliatur excommunicatus*

*catus vitandus, qui ante reconciliatio-
nem eſt exhumandus, ſi diſcerni poſſit à
cæteris corporibus, aliàs minimè n. 39.
ſecus ſi ibi ſepeliatur interdictus perſona-
liter, & nominatim n.40.*

41 *Pœnæ non ſunt extendendæ de caſu ad ca-
ſum.*

42 *Infidelis ſi ſepeliatur in Eccleſia, polluitur,
& ante reconciliationem exhumatur cor-
pus, ſi diſcerni poſſit ab alijs, & amplius
abraduntur parietes Eccleſiæ.*

Reſolutio XXX.

1 PRimus caſus eſt, quando in Eccleſia
committitur homicidium voluntariũ
c.propoſuiſti 4. *de conſecrat Eccl. vel Altar.*
vel ibi aliquis vulneratur cum ſanguinis
effuſione, vt infra. Vnde cum quidam
fuiſſet extra eam occiſus, & poſtea adhuc
calidus ad eamdem aſportatus, credenſque
occiſor eum viuum, denuo vulneraſſet cũ
ſanguinis effuſione in ea, dicit *ex Henriq.
lib.9. c. 27. n. 5. P. Dia. par.6. tract.6. reſol.*
25. *contra Eman. sà v.Eccleſia n.*13. non eſſe
2 pollutam; ſed quidquid ſit de hoc, certum
eſt debere in prioribus caſibus reconcilia-
ri ab Epiſcopo, vt in *cit.c.*4. & cum aqua
ab eodem, vino, & cinere benedictis *c. fin.
cum Gl. fin. iuncto c.aqua eod.tit.* vbi etiam
prohibetur, talem reconciliationem fieri
per ſimplices ſacerdotes, licet aliquo in
loco talis conſuetudo vigeret, quam ibi-
dem *Gregor.IX.* vocat corruptelam.

Eodem modo polluitur Eccleſia non
conſecrata, & ſolum benedicta *c.ſi Eccleſia
eod. tit. iuncto c.Eccleſiæ de immunit.Eccleſ. vbi
Gl.fin.* oratoria verò priuata, quæ non ſuat
conſecrata, neque benedicta, ſed tantum
ab Epiſcopo deſignata, non polluuntur
3 *Henriq. cit. ex Soto Nauar. & alijs.* Dubi-
tatum tamẽ fuit per *Gl.in d.c.fin. v.lauetur*,
an Eccleſiam non conſecratam, ſed ſolum
benedictam, ſi polluatur, ſufficiat lauari
per ſimplicem ſacerdotem? arguit pro, &
contra, ſed non reſoluit quæſtionem. *Na-
uar. autem in man. c.27. n.256.* reſpondet
affirmatiue *ex d.c.aqua*, vbi contrarium ex-
preſsè deciditur, citat alios Canoniſtas, qui
me non mouent ex generalitate tex. præ-
dicti, id omnino prohibentis, quem etiam
ita praxis recepit, ſed Nau. ſequuntur
Henriq. lib.9. c.27. n.6. præuia tamen licen-
tia Epiſcopi *Bonac. to.1. de matrim. q.4. pun.
vlt. n.27.* antequam autem reconcilietur
per Epiſcopum, ſiuè per ſimplicem ſacer-
dotem cum licentia prædicta, ſi tenenda
ſit opinio iſtorum, certum eſt nullo in ca-
ſu poſſe ibi diuina fieri.

4 Licet autem in cit. locis dicatur, ſangui-
nis effuſione Eccleſiam pollui, ſi tamen
nec ſanguinis gutta effundatur, ſed ibi
aliquis ſuffocetur, & mors ſequatur, eodẽ
modo Eccleſia violatur *Gl. in c.vnico v.ſan-
guinis de conſecr. Eccl. vel Altar. in 6.* quam
ſententiam ampliant multi apud *P. Dia.
par. 6. tract. 6. reſol. 47. in princ.* etiamſi
grauiter vulneratus in Eccleſia, ſanguinem
extra eam effundat, quam in fine dicit eſ-
ſe communem opinionem, nullus autem
citat Gl. prædictam, cuius eſt originaliter;
verum in eodem *tract. reſol.*26. loquendo
de contuſo in Eccleſia cum ſacculis arenæ,
& extra eam mortuo (qui eſt caſus fortior)
docuit contrarium.

Sed prior ſententia eſt veriſſima, quam
probat *layman lib.5. tract.5. c.5. n.8.* ete-
nim prohibitio principaliter fit, ne mors,
vel vulnera in Eccleſia inferantur, quod
autem ſanguis ibi effundatur, vel non, eſt
omnino accidentale, quod non eſt in con-
ſideratione, vnde *Innoc.III. in c.propoſuiſti
eod.tit.* ait, quod pro homicidijs, vel vulne-
ribus in Eccleſia, reconcilianda eſt, nec ibi
fit mentio aliqua de ſanguinis effuſione.
Adde idem eſſe aliquem veneno necare,
licet ſanguis nullo modo effundatur, quàm
gladio, & cum ſanguine occidere *l.1. ff. ad
l.Cornel. de Sicar.* & perinde hoc etiam do-
cuit *Regin. lib.29. n.181. vbi communem
dixit ex Suar. & alijs.* Item *ex cit. Gl.* ad- 5
dit *Nauar. ſub d. n.256.* quod ſi percuſſio
non ſit mortifera, quamuis ex percuſſione
carnes contundantur, oſſaque frangantur,
dummodo ſanguis in ea non effundatur,
6 Eccleſia non polluitur; Sed addit Gl. cit.
& verum dicit, talem effuſionem debere
eſſe iniurioſam, aliàs nec pollui, ſi omnino
caſualiter homicidium euenerit, aut pau-
cæ guttę ſint effuſæ iocoſe, vel naturaliter
per nares, aut per os, aut lapſu, vel offen-
diculo, ſiuè ictu lapidis per ſe decidentis,
imo etiam ſi iniurioſe per nares, aut aliam
partem, ſed non in copia *DD. apud Dia.
par.6. tract.6. reſol.24. & 25. §. notandum.*
7 Nec polluitur Eccleſia ex eadem *Gl.
& Nauar. cit.* ſi canis, aut aliud animal,
etiam data opera, in Eccleſia occiſa ſint.

Addit *Suar. to.1. lib.3. de ſtatu Relig. c.2.
n.2. ex ead. Gl. & Abb.* quod ſi homicidium
eſſet

Digitized by Google

eſſet caſuale, ſed ex culpa præcedenti cõ-
miſſum, polluta etiam eſset Eccleſia, quod
probatur in *c.continebatur, de homic. volunt.
vel caſ. ab eo non cit.* Item ex eadẽ Gl. diſci-
mus, quod ſi quis extra Eccleſiam vulnera-
tus, ad illam confugiat, ibique ſanguinem
ſpargat, non polluitur, ſecus ex contrario,
ſi in Eccleſia vulneretur, & ante ſanguinis
effuſionem, ab ea exeat, vel ſanguinem
in ſcutella recipiat, verba ſunt Gl. cit. quã
communiter eſse receptam teſtatur Nauar.
vbi ſupra, ſequitur *Bonac. to. 1. de matrim.
q. 4. pun. vlt. n. 20.*

8 Præterea notandum ex eadem Gl. eſt,
quod ſi quis cum moderamine inculpatæ
tutelæ, ſe defendendo alium occiderit, vel
ferierit intra Eccleſiam; non propterea
polluitur, nec aggreſsus eſt irregularis
*Clem. vnica de homicid. volunt. vel caſ. &
l. vt vim ff. de iuſt. & iure Nauar. d. n. 20. im-
mo addit Baiard. ad Clar. in pract. crim.
§. homicidium n. 82. ex Baldo in conſil. 19. n. 8.*
idem eſse in ſacerdote celebrante, qui ſi cũ
eodem calice aggreſsorem occiderit, irre-
gularis non fiat, nec veniale committat, &
proinde poſſit terminare miſsam abſque
alia reconciliatione, dummodo tamen in
tali periculo ſit conſtitutus, quod alioquin
periculum vitæ propriæ euadere non poſ-
ſit, & vide ſupra *reſol. 25. n. 13.* vbi retuli
Trid. in contrarium, & quomodo ſit intel-
9 ligendum. Item nec polluitur Eccleſia per
homicidium, vel vulnera illata à furioſo,
vel puero iudicio carente argum. *c. 1. de
delictis puer. Nauar. vbi ſupra ex Ar-
chid. in c. vnico de conſecr. Eccl. in 6. Regin.
lib. 29. n. 180. ex Suar. & alijs, Bonac. loco
cit.* prout nec polluitur, ſi in tecto Eccleſiæ
deſuper, vel ſubter eius pauimentum, aut
in quocumque alio loco (Eccleſiæ tamen
naui eiuſque cappellis exceptis) talia per-
petrentur à quibuſcumque *Gl. in d. c. vnico
v. ſanguinis Nauar. cit. ex eod. Archid. &
10 alijs.* Item polluta Eccleſia, eſt quoque
pollutum cæmeterium contiguum, ſed non
11 è contra, ne minus dignum, maius di-
gnum ad ſe trahere videatur, verba ſunt
textus in *d. c. vnico*; verum non eſt opus
alia reconciliatione, quia per reconcilia-
tionem Eccleſiæ, eſt etiam illud reconci-
liatum *Gl. in eodem c. vnico notab. 2.* conti-
gua autem, vt explicat eadem *Gl. inferius
v. contiguum ex Ariſtot. 5. Phyſic.* dicuntur
ea, quorum extrema ſe contingunt, vel
quorum terminus eſt vnus.

12 Secundo polluitur Eccleſia per ſeminis
effuſionem *c. fin. de conſecr. Eccl. vel Altar. &
c. vnico eodem tit. in 6.* dico ſeminis humani,
quia ſi eſset cuiuſcumque animalis, non
officeret *Gl. in d. c. vnico v. ſeminis, &
addit Nauar. in man. c. 27. n. 257.* pol-
lui Eccleſiam etiam effuſione ſeminis ho-
minis infidelis; pollutione verò in ſom-
nis eueniente, ſiuè fidelis, ſiuè infidelis,
Eccleſia non violatur; imo nec ſi talis
pollutio acciderit præcedentibus cogita-
tionibus venereis in vigilia idem *Nauar.
ibidem Syl. Henriq. & alij apud Bonac. to. 1.
13 de matrim. q. 4. pun. vlt. n. 19.* Dubitarunt
autem DD. vtrum per ſimplicem fornica-
tionem occultam intra Eccleſiã? & negati-
uè reſpondet *Vaſq. in 1. 2. to. 1. q. 72. art. 7.
diſp. 98. c. 3. n. 7.* vbi dicit eſse communem,
volens locum ſacrum violari pollutione
notoria, non autem occulta, ſequitur *Ba-
ſil. Pont. de matrim. lib. 10. cap. 10. n. 15.* de
qua quæſt. incidẽter loquitur *Dia. par. 1. tr.
7. reſol. 26.*

14 Sed diſsentit quodammodo *Suar. de Re-
lig. to. 1. lib. 3. c. 7. n. 4. vbi ait quod, licet
fornicatio non violet Eccleſiam actu, ſeù in fo-
ro ipſius, quamdiu occulta eſt, tamen Eccleſia
non prohibet ſolum publicam ſeminationem in
Eccleſia, ſed ſimpliciter ſeminationem volunta-
riam; & hinc eſt, quod licet in principio, quan-
do talis actus eſt occultus, nõ polluat Eccleſiam,
nihilominus ſi poſtea fiat publicus per partis
confeſſionem, aut teſtes, incipit Eccleſia eſſe
polluta iuxta tex. in c. ſignificaſti de adulter.
ergo à principio actus ille fuit culpabilis contra
Eccleſiæ prohibitionem, quia culpa non depen-
det ex futuro euentu, nimirum an fornicatio
illa, ſit aliquando futura publica, nec nè; &
actus ipſe de ſe polluit ſufficienter, & eſt contra
14 ſpecialem prohibitionem Eccleſiæ, hæc ille.* Qui
tamen iterum de prædictis verba faciendo
to. 3. de Euchariſtia diſp. 81. ſect. 4. dub. 2. di-
cit neminem teneri abſtinere à diuinis in
Eccleſia, donec per ſententiam declaretur
à Iudice eſse pollutam ex decreto Concil.
Conſtant. quod ego verum non puto; ete-
nim videmus, effuſo ſanguine in Eccleſia,
omnes abſtinere, nec ſententiam propterea
inferri ſolere, ergo idem eſt practicandum
circa ſeminis effuſionem, ſi eodem modo
16 ſciatur, vnde ait *Soto in 4. diſt. 13. q. 2. art.
3. ad 2. & diſt. 32. art. 3.* quod ſi conſtet
virum, & fæminam in Eccleſia cohabitare,
id ſatis eſse, vt Eccleſia polluta cenſeatur,
ſed dicit *Nauar. in man. c. 27. n. 256.* in fine

quod

quod ſi duo teſtes viderint fornicationē in Eccleſia, non tamen debet quis abſtinere à celebrando in ea, niſi poſtquam iſti hoc publicauerint.

17 Verum additio Vaſq. ibidem, quod nè quidem talis fornicatio ſit ſacrilegium, & conſequenter nec de neceſſitate ſit talis circumſtantia in confeſſione aperienda, eſt magis contra *Suar. cit. d. n. 4.* & alios, vt infra, quia licet ad effectum pollutionis Eccleſiæ neceſſe ſit, quod delictum publicetur, non propterea ſequitur peccatum non eſſe commiſſum; etenim quamuis in homicidio maximè qualificato ſtatuta ſit pœna mortis *l. 1. ff. ad l. Cornel. de Sicar.* quæ non poteſt infligi, niſi publicato, & conuicto delinquente, ſi tamen numquam ſciatur, non propterea non dicitur commiſſum peccatum, cum ſuis qualitatibus, quæ ſi differunt ſpecie, ſunt etiam de neceſſitate confitendæ vt ſupra *reſol. 26. ex Trident. &*
18 *alijs* eſt late probatum. Si ergo per ſeminis emiſſionem voluntariam, & publicam in Eccleſia, ſecundum omnes, & eundem Vaſq. committitur ſacrilegium, eodem modo per occultam, cum idem ſit apud Deum; omnia enim nuda ſunt ante oculos eius; differentia ergo ſolum eſt in pæna exteriori infligenda à Iudice in foro exteriori, qui donec id ſciat, & probet, punire non poteſt, ſecus in Iudice interiori, qui pari modo ſcit interius, & exterius, & propterea oportet de tali peccato pænitētem ſe accuſare, cum ſua circumſtantia ſacrilegij.

Quod clarius patet ex *c. quiſquis 17. q. 4.* vbi legitur, committi ſacrilegium auferendo ſacrumde ſacro, vel non ſacrum de ſacro, aut cognoſcendo monialem, &
19 ſimilia; modo in vtroque genere ſacrilegij eſt pæna mortis *l. ſacrilegij pænam l. ſacrilegi ff. ad l. Iul. pecul. & l. ſi quis non dicam rapere C. de Epiſc. & Cleric.* vt etiam di-
20 ctum eſt in priori reſol. de I. verò canon. quod mortem corporalem non infligit, vt teſtatur *D. Tho. 2. 2. q. 99. art. 4. in corp.* eſt pæna excommunicationis, & pecuniaria *c. quiſquis, & c. ſi quis 17. q. 4.* ſed ſi huiuſmodi delicta numquam deteguntur, numquam conſequenter pœnæ prædictæ locū ſibi vendicant, & tamen non propterea deſinunt eſſe vera ſacrilegia in foro interiori, & conſequenter confeſſioni ſubijciēnda, prout eſt regulare in omnibus ſacrilegijs *Sanch. de matrim. to. 3. lib. 9. diſp. 15. n. 11. & 21. Azor. par. 2. lib. 9. c. 27. q. 15. Bonac. de matrim. q. 4. pun. vlt. n. 7.* & proinde opinionem Vaſq. circa hoc non puto probabilem.

21 Sed vtrum polluatur Eccleſia per copulam coniugalem ibi habitam? *Archid. in c. vnico de conſecr. Eccl. vel Altar. in 6.* reſpondet negatiuè, quia reddere debitum eſt meritorium, cuius opinionem veram appellat *Suar. ſupra cit. n. 3.* ſi interceſſerit ibi longa mora, quia quod fit (ait ipſe) ex neceſſitate ad ſubueniendum animæ periculo, non cenſetur moraliter fieri cum irreuerentia loci ſacri, & ideo tunc ceſſat naturalis deformitas, ſicuti Dauidi licuit comedere panes ſanctos propter neceſſitatem, ſine quà non licuiſſet, ergo eadem, vel maiori ratione, coitus cum vxore aliàs licitus, non eſt iniurioſus loco ſacro, niſi ſola voluntate, abſque cogente neceſſitate fiat; ſimilem diſtinctionem adhibuit *Tol. ante Suar. lib. 5. c. 12. n. 10. & poſtea Sanch. cit. n. 12. ex quampluribus DD.* vbi voluit Eccleſiam ex tali coitu, ſi longa mora interceſſit, non pollui.

22 Sed hæc opinio eſt contra *Gl. in cit. c. vnico v. ſeminis, & in 1. notabili,* vbi reſpondet rationi traditæ per Archid. fatendo, redditionem debiti eſſe meritoriam, ſed in loco permiſſo, non autem in Eccleſia, quæ ex tali coitu ibi exercito polluitur; idem voluit in *c. Eccleſijs v. ſemine diſt. 68.* rationē aſſignat in *c. quoniam v. opportuno diſt. 31.* quia ſcilicet ſicut debitor non tenetur ſemper venire eum ſacculo paratus *l. quod dicimus ff. de ſolut.* ita nec vir debet ſemper eſſe paratus ad reddendum debitum. Facit etiam litera *textus d. c. quoniam,* quod copula eſt adhibenda in tempore opportuno, vt docet etiam *Nauar. in d. c. 27. n. 257.* quam opinionem ex Gl. prædicta communem dixit *Tabi. in ſumma v. conſecratio 2. n. 8. imo*
23 *Palud. in 4. diſt. 18. q. 8. art. 4. & diſt. 31. q. 3. art. 2. ex Io. Andr. & alijs,* voluit non ſolum Eccleſiam violati per copulam coniugalem, ſed etiam mortale committere coniuges, licet alium non poſſent habere locum, quia cum hoc non ſit præciſæ neceſſitatis, ſicut vrinam emittere, non poteſt propterea talis irreuerentia loco ſacro
24 irrogari, nam etiam Noè, & filij eius ſe continuere tempore diluuij, dum erant in arca incluſi, vt dicit *Ricchar. in 4. diſt. 32.* licet poſtea addat, quod ſi mora in loco ſacro eſſet longa, poſſent petere, ſecus ſi breuis.

Idem

*Idem Tabi. in v.matrimonium 3. n.*10.la-
tius denuo diſputat articulum, & idem
docet, inuehens contra *Angel. v.debitum*
§.fin. qui tenuit contrarium, quod pericu-
losè locutus ſit contra munditiem loci ſa-
cri, qui cuſtoditur bono Angelo, & con-
tra mentem *D.Tho. quodlib.* 2. (vbi tamen
25 hoc non inueni,) & quod tali caſu poſſunt
coniuges recurrere ad pœnitentiam, & ie-
iunia, ſicut fecerunt prædicti in arca, &
continuerunt ſe per annum, vt in *Geneſ.c.*8.
in qua nec erant ſacramenta, ſicut in Ec-
cleſijs, & tamen abſtinuerunt, vt iram
Dei placarent; nec ſuffragari rationem in
contrarium, quod ſcilicet etiam per homi-
cidium ex defenſione corporis non viole-
tur; ergo à fortiori, nec per copulam co-
niugalem, pro defenſione animæ, ne ten-
tationi ſuccumbant; quia eo in caſu excu-
ſat neceſſitas ineuitabilis, in iſto autem re-
ſiſtitur armis pænitentiæ.

26 Sed pace tantorum virorum dixerim, ta-
lis diſputatio ſuperuacanea videtur, cum
habeamus in promptu tex. expreſſos, eam
decidentes, hi ſunt *c.Eccleſijs de conſecr.diſt.*
1. *& c.fin. de conſecr. Eccl. vel Altar.* vtrobi-
que enim legitur cuiuſcumque ſemine
Eccleſiam pollui, ſed verbum, quicumque,
eſt ſignum vniuerſale complectens omnes
caſus *Gl.in Clem.* 1. *v.quibuſcumque de iudic.*
*Praſ. de Franch. deciſ.*162. *n.*2.*Grat.diſcept.*
for. c. 82. *n.*31. ergo etiam per ſemen con-
iugale Eccleſia polluitur; & miror de
eod. Tabi. qui dixit non adeſſe iura, quæ
de hoc mentionem faciant, & proinde ex
alijs medijs opinionem prædictam probat;
quam etiam antiquiores docuerunt, nem-
pè *Abul. c.*5. *ſup. Matth. q.*237. *D.Anton.* 3.
*par. tit.*1. *c.* 20. §.2. *& tit.*12. *c.*6. §.4. *caſu*
2.*Adr. in* 4. *q.*14. *de matrim.* §. *pro huius*
Caiet. in ſumma v.matrimonium c.vlt.verſic.
ſextum caput, Victoria in ſumma de Euchariſt.
*n.*99. *& de matrim. n.*279.

27 Ad argumentum autem Suar. licuiſſe
Dauidi comedere panes ſanctos ex ne-
ceſſitate, vt in *c.*21. *lib.*1. *Regum,* quos abſ-
que ea non licuiſſet, & ſic à ſimili licitam
eſſe copulam coniugalem in Eccleſia in ea-
dem neceſsitate; reſpondetur diuerſam eſ-
ſe rationem, quando enim talis eſt neceſ-
ſitas, vt adſit periculum vitæ, niſi franga-
28 tur aliquod præceptum, licitè frangitur,
fame enim cogente, licitum eſt furari in
modica quantitate, ſimiliter licet aggreſſo-
rem occidere cum moderamine inculpatæ
tutelæ, vt ſupra *n.*8. dictum eſt; ſed non
eſt ſimilis neceſſitas copulæ, quæ poteſt
omitti abſque periculo vitæ corporalis, vt
patet, & etiam vitæ ſpiritualis, adhiben-
29 do remedia conuenientia ſupra relata. Eo-
dem modo reſpondetur ad aliam obiectio-
nem Suar. ibidem de licita exoneratione
ventris in Eccleſia, tempore neceſſitatis,
quæ alias non liceret, niſi cum magna ir-
reuerentia (quod eſt adeo verum, vt cum
30 quidam refugiatus in ea, exijſſet prope
eamdem ad talem actum agendum, captus
à ſatellitibus, fuit oppoſitum debere gau-
dere immunitate Eccleſiæ, ex quo incou-
ueniens putauit exonerare ventrem in Ec-
cleſia, quà de cauſa exiuit ab illa, & fuit
præuio decreto, cauſæque diſcuſſione re-
miſſus ad eam, vt refert *Sanfel. deciſ.*137.
*n.*1.) ſed iſtæ ſunt neceſſitates de iure na-
turæ, cui cedit ius Eccleſiaſticum, quod in-
troduxit violationem Eccleſiæ per ſeminis
humani effuſionem.

31 Quod ſi rurſus opponatur de tex. *in*
*c. ſi motum de conſecr. diſt.*1. vbi dicitur Ec-
cleſiam homicidio, vel adulterio violari,
& de *tex.in c.ſignificaſti de adult.* vbi ſimili-
ter per adulterium declaratur polluta Ec-
cleſia, ergo non polluitur per copulam
coniugalem, vt voluere Archid. & alij ſu-
pra relati: reſpondetur, prædictas opinio-
nes non poſſe ſuſtineri, etenim ſi verum
eſſet tex. prædictos loqui taxatiuè de ho-
micid. & adult. neceſſario ſequeretur, nec
pollui Eccleſiam per fornicationem noto-
riam, aut ſacrilegium, cognoſcendo mo-
nialem in Eccleſia, dum de prædictis nul-
la fit mentio in ll.cit. quod tamen eſſet ab-
ſurdiſſimum, & nullus hoc auſus eſt vſque
modo dicere. Et propterea indubitanter
tenendum eſt tex. allegatos, generaliter lo-
quentes, pollui Eccleſiam cuiuſcumq; ſe-
minis emiſſione voluntaria, generaliter
etiam eſſe intelligendos, copula quoque
coniugali incluſa, ad tex. in l.de pretio ff.
de public. in rem act.

32 Non negatur tamen rationes adductas
per Sanch. & alios ab ipſo relatas *d.n.*12.
eſſe multi ponderis, præcipuè, quia ſi diu
coniuges intra Eccleſiam permanere coa-
cti eſſent, valde probabili periculo incon-
tinentiæ exponerentur, admittendo fortaſ-
ſe voluntarias pollutiones, quouſque con-
cubitus prohibeatur, & quod non ſit, pro-
pterea credendum, Eccleſiam hoc in caſu
velle eos obligare ad abſtinendum; ſed
faci-

Digitized by Google

facilis eſt reſponſio; etenim eſto lex ſit
dura (ſi talem vocare velint, non obſtanti-
bus prædictis) ita tamen ſcripta eſt, &
propterea ſeruanda *l. proſpexit ff. qui, & à
quibus*; Hic tamen caſus raro, aut num-
quam accidere poteſt, cum nullibi puro
reperiri Eccleſiam, in qua non adſit ſa-
chriſtia, vel campanılis, tectum, aut aliud
quodcumque angulum illi contiguum, in
quibus certum eſt poſſe copulam coniuga-
lem abſque ſcrupulo exerceri, vt ſcribit
etiam idem *Sanch. cit. n.12. in fine*.
33 Dubium autem facit *Gl. in c. vnico in v.
pollui, de conſecr. Eccl. vel Altar. lib.6.* quo
nam modo poſſit Eccleſia violari in caſibus
prædictis, & ſequentibus, cum ſancta coin-
quinari non poſſint? *c. quod quidam in fin. 1.
q. 1. c. fin. 15. q. vlt. & c. veſtra de cohabit. Cler.
& mul. quid enim (ait Imperator) in l. ſi
quemquam C. de Epiſc. & Cler. erit firmum, aut
ſtabile, ſi ſanctitas incorrupta corrumpatur*;
34 quibus reſpondetur, quod ſi Eccleſia ſu-
matur materialiter pro ſaxis, & lapidibus,
iſta ſunt incapacia peccandi, ſicuti ſuſci-
piendi gratiam. Qua de cauſa ait *D. Tho.
3. par. q. 83. art. 3. ad 3.* quod ex tali recon-
35 ciliatione, vel conſecratione, quando iſtis
opus eſt, homines quamdam deuotionem
percipiunt, ex qua paratiores fiunt ad di-
uina, non autem, quia Eccleſia, altaria, &
huiuſmodi inanimata, ſint gratiæ ſuſcepti-
ua, ſed ex talibus ſpiritualibus ceremonijs,
adipiſcuntur quamdam ſpiritualem virtu-
tem, per quam apta redduntur diuino
cultui, & in *lib. 2. Macchab. c. 3. in fine* legi-
tur, quod vere Dei virtus quędā eſt in Ec-
cleſia; nam ipſe, qui habet in Cælis habi-
tationem, viſitator, & adiutor eſt loci il-
lius, & venientes ad malefaciendum per-
cutit, ac perdit, & hinc eſt (ſubdit idem
Sanctus) quod huiuſmodi ante conſecra-
tionem emundantur, & exorcizantur, vt
exinde virtus inimici pellatur, & quod
propterea dicunt probabiliter quidam, per
36 ingreſſum Eccleſiæ conſecratæ, homines
conſequi remiſſionem peccatorum venia-
lium, ſicut per aſperſionem aquæ benedi-
ctæ.
Item dicit Gl. cit. fieri reconciliationem,
vt videntes homines Eccleſiam ſic lauari,
quæ non peccauit, nec peccare potuit, co-
gitent intra ſe, quantum pro ablutione
peccatorum laborandum ſit. Nec imme-
rito addi poteſt, Eccleſiam in caſibus præ-
37 dictis pollui in opinione hominum, etenim
ſi pollutio fuit occulta, reconciliatione non
eſt opus iuxta eandem *Gl. Nauar. in ſepe
cit. n. 257. Suar. Henriq. Nugn. & alios apud
Bonac. to. 1. de matrim. q. 4. pun. vlt. n. 25.*
& ſic dato quod ſi numquam veniret in
notitiam hominum, numquam reconcilia-
retur, ſequitur, quod in eorum tantum
38 opinione eſt polluta. Imo addunt *Hen-
riq. & alij apud eumdem Bonac. n. 27.* non
eſſe neceſſariam reconciliationem, quando
Eccleſia fuit occulte violata, & poſt viola-
tionem, antequam publicaretur violatio,
confectum ibi fuit ſacrificium Miſſæ, cum
cenſeatur ſufficienter reconciliata per San-
ctiſſimi corporis Chriſti pręſentiam, quam
opinionem valde probabilem puto cùm
Dia. par. 6. tract. 6. reſol. 28.
39 Tertio polluitur Eccleſia, quando in
eius ſepulturis ſepelitur aliquis excommu-
nicatus vitandus *c. conſuluiſti de conſecrat.
Eccl. vel Altar.* qui tex. licet loquatur de
cœmeterijs, idem eſt à fortiori, vel a ſi-
mili de Eccleſijs, vt tradunt *Nauar. vbi ſu-
pra Suar. de Relig. to. 1. lib. 3. cap. 2. n.* 11.
40 *&* 12. Vbi mouet quæſtionem, an eodem
modo polluatur, ſi in ea ſepeliatur aliquis
perſonaliter, & nominatim interdictus, &
poſt multa cōcludit negatiuè, quia cum nō
reperiatur talis caſus à iure comprehenſus
41 ſub tali pœna, non debet fieri extentio,
quæ in pœnalibus non eſt permiſſa *l. cum
quidam ff. de lib. & poſth. Præſ. de Franch.
deciſ. 507. n. 5.* in priori tamen caſu, eſt an-
te reconciliationem exhumandum corpus
excommunicati, & eijciendum, ſi diſcer-
ni poſſit ab alijs corporibus, non excom-
municatorum, aliàs minimè, vt ſtatuit *In-
noc. 3. in c. ſacris de ſepult.*
42 Quarto polluitur Eccleſia, quando in
ea ſepelitur aliquis infidelis, quo caſu non
ſolum requiritur exhumatio, & eiectio
talis corporis, ſed etiam, vt abradantur
parietes Eccleſiæ, & poſtea dealbentur,
quibus peractis fit reconciliatio *c. Eccle-
ſiam 17. & 18. de conſecr. diſt. 1. & vtrobi-
que Gl. & Nauar. locis cit. Suar. dicto cap. 2.
n. 3.* exhumatio tamen fit, ſi diſcerni poſſit
à corporibus fidelium, vt diximus de ex-
communicatis; aliàs minimè *d. c. ſacris*, &
tradit *Gl. in dicto c. Eccleſiam v. ſi tamen fide-
les*, & ratio eſt, quia infideles viri ab Ec-
cleſia repulluntur *c. perlectis diſt. 25.* ergo
mortui; quibus enim viuentibus Eccleſia
non comunicat, nec mortuis comunicare
licet *c. de communione 24. q. 2.*

Quibus in caſibus Eccleſia reconſecretur, & num qui rem illicitam habuit cum muliere in Sachriſtia, campanili, vel quibuſcumque locis ſacris, etiam Regularium, corpore tamen Eccleſiæ, eiuſque Cappellis exceptis, Sacrilegium committat, vel ſaltem teneatur talem circumſtantiam in Confeſſione explicare?

S V M M A R I V M.

1 *Eccleſia reconſecratio ſit tribus in caſibus, vt infra. Et quid ſi tempore conſecrationis fuit etiam benedicta? n.2. Reconſecratur ſi eius parietes in totum fuere exuſti, vel collapſi, ſecus ſi ſucceſſiue, & ſucceſſiuè etiam reparati n.3. Quid, ſi dubitetur de conſecratione? n.4. Erubeſcimus cum ſine lege loquimur.*

3 *Sacrilegium an committatur, vel ſaltem ſit circumſtantia exprimenda in confeſſione, ſi in Sachriſtia, vel quibuſcumque locis Eccleſia coniunctis, ſemen effundatur, Eccleſia tamen corpore, eiuſque Cappellis exceptis.*

5 *Immunitate Eccleſia quando quis gaudere debeat vel non? & ſi ſit extrahendus in delictis exceptuatis, an requiratur plena, vel ſemiplena probatio delicti?*

Reſolutio XXXI.

1 AD primum reſpondeo reconſecrari Eccleſiam quando fuit exuſta in totum, vel pro maiori parte *c. Eccleſijs ſemel de conſecrat. diſt.1.* ſecus verò, ſi tectum corruerit, & parietes illæſi remanſerint, vel modicum de eiſdem parietibus exuſtum, vel deſtructum fuerit *c. ligneis de conſecr. Eccl. vel Altar. Gl. in c. propoſuiſti V. reconciliari eod. tit.*, & ratio eſt, quia conſecratio conſiſtit in Crucibus, & in vnctionibus parietum cum orationibus, & propterea ipſis illæſis, ſeu modicum læſis, etiam corruente tecto, non officit, vt dicit *Gl. ibidem, & in dicto c. Eccleſijs v. exuſta Tabi. v. conſecratio 2. n.3. Suar. autem de Relig. to.1. lib.3. cap.2. n.4.* addit tali caſu, nec reconciliationem eſſe neceſſariam,
2 quia nullum ius hoc præcipit, & in priori caſu, quo fuit Eccleſia omnino exuſta, & ſolum remanſit pauimentum, ſi tempore conſecrationis fuerit Eccleſia etiam benedicta, non indigere alia conſecratione, & propterea, ea refecta, & reparata, ſtatim aptam manere ad officia diuina, quia non amiſit benedictionem, quæ ipſi ſolo, ſeu pauimento adhæret, quam opinionem nulla lege, vel DD. authoritate fũdat, ſed *ex l. diſſentientis C. de Repud. & l. ſi verò §. de viro ff. ſol. matrim. dicit Sanch. lib. 2. de matrim. to.1. diſp.39. ſub n.6. quod E*rubeſcimus cũ ſine lege loquimur, eo magis cum videatur obſtare *tex. in dicto c. ligneis à contrario ſenſu*; licet autem axioma prædictum ſit verum, non tamen probatur in locis per Sanch. cit. ſed bene *in §. conſideremus auth. de trient. & ſemiſſe, ibique Gl. v. Erubeſcimus, & in extr. execrabilis v. ſublimitatem de prebend. in margine.*

3 Secundus eſt, quando parietes Eccleſiæ fuerint ſucceſſiuè reparati, ex quo etiam ſucceſſiuè corruerant, vel deſtructi fuerãt, aut exuſti ſecund. *Tabi. citat. ex mente D. Th.* vt ipſe dicit, & vult etiam hoc in caſu eſſe reconſecrandam, ſed *Gl. in dicto c. propoſuiſti ex c. de fabrica de conſecr. diſt.1.* docet ſufficere aſperſionem aquæ benedictæ, vtramque tamen eſſe probabilem opinionem dicit *Sylu. v. conſecratio 2. ſub n.4.* ſed iſtam habere in ſe veritatem, quia omnis conſecratio eſt indelebilis, manente ſubiecto *ex D. Tho. 2. 2. q.29. art.3. & q. 63. art.5.* verum hoc dictum Syl. non adæquatur quæſtioni, quia non negatur conſecrationem eſſe indelebilẽ, manente ſubiecto, ſed ſupponitur iſtud defeciſſe in totum, non tamen ſimul, ſed paulatim; adhæreo propterea doctrinæ *Gl. in d. c. de fabrica in margine*, non debere reconſecrari, ſed tantum aqua exorcizata aſpergi, quia ex quo paulatim corruit, & paulatim fuit reparata, ſacrum traxit ad ſe non ſacrum *c. unico de conſecr. Eccl. vel alt. in 6.*

4 Tertius caſus eſt, ſecund. eos, ſed ſecund. per nos, quando dubitatur, an ſit conſecrata *c. Eccleſia, vel Altaria eodem tit., & diſt. Gl. & Tabi. locis citat. Abb. in d. c. propoſuiſti Sylu. d. n.4.* & ratio eſt, quia non dicitur iteratum, quod neſcitur eſſe factum, maximè vbi non apparet ſcriptura, nec teſtes exiſtunt, a quibus conſecratio ſciatur, vt ait Pontifex *in c. ſolemnitates ib. eodem tit. & diſt.* prout à ſimili dicitur de Baptiſmo *c.2. de bapt. & c. veniens de Præſb. non baptiz.*

5 Ad

5 Ad ſecundum reſpondetur negatiuè *Suar. to.1. de Relig. lib.3.cap.9.n.7.Sanch. de matrim. to.2. lib.9. diſp.15. num.39. Nug.3. par. q.83. art.3. dub.2. Nauar.ex D. Tho. in man. cap.16. n.3. Regin. lib.29. n.182.Bonac. de matrim. q.4. pun. vlt. n.9. & ſeq.*, omnes enim fatentur nec ſacrileginm committi,nec eſſe circumſtantiam explicandam in confeſſione, etiamſi copula habita ſit in cellis Religioſorum à quibuſcumque,dummodò non ſint perſonæ ſacræ, quæ tenentur explicare circumſtantiam ordinis ſacri, non autem loci. Et ratio eſt, quia dum ſolùm in Eccleſia ſtatutum de iure eſt, cõmitti ſacrilegium,non poteſt in pœnalibus, ſeu odioſis fieri extenſio de caſu ad caſum *c. odia de regul. iur. in 6. l. cum quidam ff. de liber. & poſth.* idem ex alijs voluit *Bar. à S. Fauſto q.166.& 167.* nomine n. Eccleſiæ venit ſolum corpus ipſius à tecto interiori vſque ad panimentum, incluſo Choro, & Cappellis, loquendo in pœnis. In fauorabilibus autẽ an st. quis gaudeat Eccleſia, & à nullo locorum prædictorum extrahi poteſt inuitus *c. nullus c. ſi quis contumax,& c.id conſtituimus 17.q.4. idem Suar. vbi ſupra*, niſi eſſet diſrobator, ſeu graſſator ſtratarum, vel nocturnus depopulator agrorum *c. inter alia de immunit. Eccl.* licet ille prima vice ctiam gaudeat, ſic intelligentes practici illud v. graſſatores ſtratarũ, ſicuti poſtea fuit declaratum in Bulla Gregor.14. quod vna vice non dicatur graſſator, in qua Bulla adſunt alij caſus, in qnibus Rei poſſunt etiam ab Eccleſia extrahi, quos ſigillatim cum praxi hodierna referunt *Ricc.in collect.1792.*& P.Dia. in sũma v. immunitas Eccleſiarum à n.24. vbi multa alia ad materiam inuenies; de omnibus autem ad eandem mareriam pertinentibus accuratè, & practicè agit *Sanfel. dec.16. 18. 19. 20. 136. 219. 240. 241. 242. 270. 271. & 276.* vbi ad extrahendum inquiſitum ab Eccleſia in caſibus permiſſis docet, ſufficere ſemiplenam probationem delicti, & ita fuiſſe ſæpe practicatum, ſed *Farin. Conſil. 76. relatus ab eodem Ricc. cit. in fine* vult requiri probationem plenam,certam, & concludentem.

Quid faciendum ſit de pecunia, vel aliare caſu inuenta, an mortuo illarum Domino, liceat de illis miſſas celebrare, vel pauperibus erogare pro anima ſua, etiam ſi hæredes defuncti exiſterent.

SVMMARIVM.

1 *Inuentor pecuniæ, vel alterius rei, facta diligenti perquiſitione, ſi Dominus non inueniatur, tenetur eas diſtribuere pauperibus: quod ſi ipſe ſit pauper, poteſt partem, vel etiam totum ſibi applicare, iuxta quantitatẽm pecuniæ, vel rei, & ſuam ageſtatem, ſecus de iure Regni Neap. n.5. & 6.*

2 *Diligentiæ neceſſariæ, quando inuenitur res aliena, referuntur, quibus non factis, tenetur innentor actione furti & n.3. & proinde pæna triremium n.4.*

7 *Reſtitutio quando eſſet facienda hæredibus, num poſſit valor rei erogari pauperibus pro anima mortui? regulariter eſt facienda principali, vel eius hæredibus n.8. Si ſit res magni valoris,poteſt in parte erogari pauperibus, pro anima defuncti Domini, cæteris eius hæredibus tributis. n.9. & quid ſi Dominus rei viuit, ſed abſit à loco, vbi res fuit inuenta? n.10.*

Reſolutio XXXII.

1 AD primum reſpondetur, ſi facta diligenti perquiſitione non inueniatur Dominus, nec eius hæres, diſtribuendas eſſe pauperibus argum. *tex. in c.cum tu de vſur. Nauar. in man. c.7. n.92.* quod ſi inuentor eſt pauper,poterit eas in totum, vel in partem retinere, iuxta quantitatem pecuniæ,reique inuentæ, & ſuam neceſſitatem, communicato conſilio cum Confeſſario, idem *Nauar. n.93. & ante eum Syl. v. inuenta n. 2. ex Archid. Abb. & omnibus*, communiter docentibus, etiam perquiſitionem prædictam debere eſſe publicam, vt veniat ad notitiam eorum, quorum in-
2 tereſſe poteſt. Modum autem faciendi hanc publicam denunciam docet Vlpian. in *l.falſus creditor §.ſolent de furt.* vt ſcilicet inuentor proponat Iudici libellum continentem, ſe illas inueniſſe, & redditurum ei, qui ſigna dederit, aliàs furtum com-

mittit, & puniendus eſt, ſi eam non demonſtret, & præconizet, vel preconizare faciat, vt ſciatur Dominus iuxta eundem *Vlpian.* §. *qui alienum, ibi qui alienum quid iacens in terra lucri faciendi cauſa ſuſtulit, furti aſtringitur, ſiue ſcit cuius ſit, ſiuè ignorauit, nihil enim ad furtum minuendum facit, quod cuius ſit ignoret, per quem tex. idem voluit* Farinac. *de furt. q.*168. *par.*3. *n.*62.

3 *Hinc Angelus in* §. *theſauros n.*2. *inſtit. de rerum diuiſ.* ait quod furti tenetur ille, qui valiſiam plenam florenis recollegit, quam mercator à latrunculis fugatus, vt citius fugeret proiecit, vel ei caſu cecidit, etiam ſi Dominum valiſiæ ignoret, & commune eſſe ſententiam dicit *Gomeſ. de delict. c.*5.

4 *ſub rubr. de furt n.* 2. *in princip.* Vnde cum quidam emiſſent zaccarum in arcis repoſitum, in quibus recondita erat magna quantitas argenti, illudque occultaſſent, cum ſcirent ad eos non ſpectare, fuerunt ad Regias triremes damnati, tamquam fures *Sanfel. deciſ.*38. *n.*1. *& in fine*, & quamuis hoc in caſu Dominus ſciretur, idem tamen eſt, eo ignoto, non adhibita diligentia prædicta, vt ex *cit.* §. *qui alienum docēt Bar. & Bald. in l. à tutore ff. de rei vēdic.*

Sed idem *Bald. in l.*1. *n.*3. *de rerum diuiſ.* dicit, res, vel pecunias inuentas, Domino non reperto, debere conſignari Epiſcopo loci, diſtribuendas pauperibus, quod tamen eſt intelligendum caſu, quo inuentor non eſſet pauper, vt concordet cum cit. DD. quibus adde *Caiet.*2.2. *q.*62. *art.*

5 5. *ad* 3. *circa finem*. Sed hoc procedit de iure communi, nam in Regno Neap. adeſt *conſtitutio incipiens, pecuniam ſi quis*, per quā ſtatutum eſt, vt quælibet res inuentæ, animalibus exceptis, elapſo anno, & vero Domino non reperto, Fiſci commodis applicentur, alias ſi inuentor eas non exhibeat, furti actione teneatur; & quod hæc conſtitutio, quantum ad iſtud caput, ſit in viridi obſeruantia teſtatur *R. de Tapia in annotat. ibidem lib.*6. *ſub tit. de theſaur.* Vnde miror de *Vrſyll. ad Affl. deciſ.* 221. *n.*5. vbi ait res inuentas non eſſe fiſci per hanc conſtit. qui abſque dubio debebat dicere contrarium, ſi tamen non fuit error im-

6 preſſoris. Sed hanc conſtit. *Syl. cit n.*13. dicit in conſcientia non ligare, ne quidem pro theſauris inuentis (de quibus infra reſol.34. dicemus,) eo quod non ſit introducta per modum legis, ſed violētiæ, & quod ſit contra iura Canon. mandantia, bona incerta, ſi reſtituenda ſint, eſſe pauperum, et ſi non ſint reſtituenda, loquendo de theſauris, eſſe inuentorum, ex iuribus infra reſpondetur tamen *Sylu. infra d. reſ.*34. *n.*6. quamuis Affl. deciſ.321. in caſu ſimili dicat quod alij Conſiliarij ſibi contradixerūt, nō alia authoritate, quam pſalmi incipientis, placebo Domino.

7 Ad ſecundū hāc quæſtionē à nullo Doctore vſque modo tactam inueni, ſed puto reſolui poſſe pro parte affirmatiua, & probari aperte in *auth. omnes peregrini* §. *ſi verò C. communia de ſucceſſ. ibi ſed bona ipſorum per manus Epiſcopi loci ſi fieri poteſt, hæredibus tradantur, vel in pias cauſas erogentur*, ſed in alternatiuis ſufficit alterutrum adimplere *c. cū plures de off. & pot. Iudic. deleg.* ad electionē debitoris *c. in alternatiuis* 70. *de regul. iur. in* 6. ergo. Facit regula generalis, quod re-

8 ſtitutio, etiā de male ablatis, eſt ſemper facienda cui fuerunt ablata, vel eius hæredibus *c. cum tu de vſur. D. Tho.*2.2. *q.*62. *art.* 5. *ad* 3. ſed magis quis præſumitur velle pro ſe, quam pro hærede ſuo, quia prima charitas incipit à ſe ipſo *l.*1. *& l. ſenatus* §. 1. *ff. de donat. cauſa mort.* & anima præfertur corpori, imo, & mille corporibus *c. ſi habes circa finē* 24. *q.*3. *extrau. vnica v. dolēdum vbi Gl. in margine de præbend.* ergo acceptior erit reſtitutio pro ſalute animæ defūcti, quam ſi tribuatur hæredibus, vt iterum probatur infra ſub *n.*10.

Quod ſi obijciatur, iſtud ſaltem non habere locum, quando hæredes eſsent in magna egeſtate, reſpōdeo maiorem eſse illam exiſtentis in Purgatorio, vt fideliter

9 credimus. Hoc tamen limito, quando reſtitutio eſset rei magni valoris, quia tunc deberet repartiri pro anima defuncti, & hæredibus iuxta Conſilium Confeſsarij, conſideratis circumſtantijs caſuum occurrentium, verum ſi ille, cui eſt facienda reſtitutio, viuit, non poteſt, niſi ipſi reſtitui *c. ſicut dignum* §. *eos de homicid. quod ſi Dominus rei ſit adeo abſens*, vt quantitas reſtituēda vix ſufficiat ad ſumptus itineris pro ea tranſmittenda, poteſt pauperibus erogari pro anima ſua, vt docet *Gl. in d. c. cū tu v. non ſuperſtitibus*. Imo abſque diſtinctione quantitatis docet generaliter *D. Hieron. relatus à Grat. in c. nemo* 14. *q.*5. quod ſi Dominus rei inueniri non poteſt, ſit Eccleſiæ, vel pauperibus tribuenda pro anima eiuſdem Domini, quod limitant *Scot. & Ricchar. in* 4. *diſt.*15. *cum Caiet. d. q.*62. *art.*5. *ad* 3.

ad 3. in fine quando ille haberet parentes, quibus pro meliori exiſtimarent eſſe faciendam reſtitutionem; ergo ex omnibus his rectè deducitur diſtinctio ſupradicta, in caſu mortis Domini rei, poſſe ſcilicet pro anima impendi, ſi ſumma eſt modica, & ſi magna, repartiri.

Num mæretrix, vel amaſius poſſint tuta conſcientia non ſolum ſibi retinere tradita ex hac cauſa, ſed etiam agere ad promiſſa, quamuis excederent mercedem illi tradi ſolitam?

SVMMARIVM.

1 *Mæretrix num poſſit tuta conſcientia retinere accepta ex turpi quæſtu, etiamſi excederent pretium tradi ſolitum? Sed quid de amaſÿs pro eadem cauſa? n. 2. & quid ſi copula ſecuta non fuerit? n. 3. quidue ſi ex dolo, & fraude ſuperfluum accepit? n. 4. An habeat actionem ad petendum promiſſa ab amaſÿs pro eadem cauſa, & quid in foro conſcientiæ? n. 5.*

6 *Donatio inter virum, & vxorem quare ſit prohibita, & num idem ſit inter amaſios, & mæretrices? Facta mæretrici quoad promiſſa, & non tradita, in neutro foro valet, niſi pro quantitate tribui ſolita in foro conſcientiæ n. 7. & 8.*

9 *Reſtitutioni male ablatorum non obligatur impotens.*

Reſolutio XXXIII.

1 CVm in priori reſolutione actum ſit de reſtitutione, non incongrue ſequitur hæc quæſtio, ad quam reſpondetur affirmatiuè, circa tradita *l. idem* §. 1. *ff. de condit. ob turp. cauſ. l. 2. C. eodem & l. affectionis ff. de donat. & vtrobique Bar. & Bald.* ea vulgari ratione, quia mæretrix turpiter agit, ſed non turpiter recipit, quam approbando recitat *D. Tho. 2. 2. q. 32. art. 7. in corp.* eſſeque hanc ſententiam ab omnibus fere Theologis ſequutam teſtatur *Nauar. in man. c. 17. n. 34.* licet relata ratio ſibi non ſatisfaciat, adeo quod dixerit Iureconſultum non poſſe defendi, niſi per æquiuocationem; concedit tamen nec teneri amaſios ad reſtituendum mæretricibus ab illis

2 accepta hoc intuitu, vt ſeruetur æqualitas, quidquid in contrarium omnino voluerint *Cinus, & Angelus in d. l. 2. cum Abb. in*

3 *c. quia plerique de immunit. Eccleſ.* Imo in vtroque foro hoc docent ex modernis *Grat. diſcept. for. 218. n. 6. ex Couarr. in regula peccatum p. 2. §. 2. n. 3.* dicens hanc eſſe veriorem opinionē contra *Cin. & Angel. cit. Ronit. in rubr. ſuper prag. de meretr. n. 2.* vbi ait debere dari pretium, ſeù mercedem mæretricibus, ſaltem in foro poli, multos refert ſuo more *P. Dia. par. 2. tr. 16. reſol. 40.* vbi in fine hoc ampliant etiam ad mulieres, quæ munera acceperunt à ſuis amaſijs ſub ſpe concubitus, licet poſtea non ſecuti; niſi talis datio fuiſſet facta ſub hoc pacto, quod tamen numquam accidit.

4 Quam ſententiam limitat *D. Tho. 2. 2. q. 62. art. 5. ad 2.* in foro conſcientiæ, quando mæretrix ſuperfluum extorſiſſet per dolum, & fraudem, quod eo caſu illud plus reſtituere teneatur, retento ſibi ſolito dari pro turpi quæſtu, & addit *Caiet. ibidem videlicet, quia per huiuſmodi ſimulationes frequenter extorquere ſolent ab amatoribus, ideo tenentur ad reſtitutionem. ad idem Syl. v. mæretrix* vbi limitat ſecundo, quando recipit ab ijs, qui alienare non poſſunt, vt ſunt minores, filij familias, regulares, & ſimiles, quod eſt veriſſimum, non ſolum in caſu prędicto, ſed etiam generaliter per iura vulgata; Iſtud tamen ſublimirant DD. apud *Dia. par. 2. tract. 15. reſol. 54. §. ex his*, in mæretricibus æquitum S. Io. qui non obſeruant ſtrictam paupertatem, ſed idem P. fatetur in fine, hoc ſcripſiſſe cum magna cordis triſtitia, vt fragilibus conſcientijs aliquod remedium exhiberet.

5 Maior tamen difficultas eſt, vtrum ſi non ſit datum, ſed promiſſum, competat mæretrici actio ad petendum; etenim cum per ſupra cit. ll. vbi agitur de materia, hoc expreſſe non decidatur, ideo DD. in diuerſas abiere ſententias, Gl. ſiquidem locis cit. tenet actionem non naſci, ſed tantum exceptionem ad data retinendum, vt ſuprà, Bar. ibidem docet contrarium, & addit Gl. comm uniter reprehendi, & Bar. à multis ſecutū, ſicut ab ipſo teſtatur *Nauar. cit. ſub n. 40.* loquendo in foro fori, *Bald. autem in d. §. 1.* ſequitur Gl. cuius ſententiæ in fortiori caſu fuerūt *Abb. Cinus, & Angel.*

6 vt etiam ſupra dictum eſt. Sed ego ſequor Gl. & Bal. etenim dum eſt prohibita donatio inter virum, & vxorem, ne mutuo amore inuicem ſe ſpolient *l. 1. ff. de donat. inter vir. & vxor.* non obſtante quod matrimonium ſit Sacramentum, & quod, vt plurimum

mum communibus filijs donata, vel promiſſa relinquantur, à fortiori intelligitur prohibita inter amaſios, vigente potentiùs eadem ratione; ſciebat .n. Samſon detecto ſecreto capillorum, vbi erat ſua fortitudo, tradendum fore, ea amiſſa, ſuis inimicis,& tamen tanta fuit vehementia amoris erga Dalilam, vt ad eius inſtantiam, etiam propriam vitam pro nihilo amittere exiſtimaſſet, vt legitur *in lib. Iudic. cap. 16.*

7 Verum in foro cõſcientiæ citatur pro opinione affirmatiua *Caiet. 2.2.q.32. art. 7. per P. Dia. par. 4. tract. 4. reſol. 27.*, quem cum ibi viderim, hoc nõ inueni, cuius verba ſunt videlicet *ſicut etiã donationes, quæ fiunt meretricibus, ſi extortæ blandicijs, & illecebris ſint, non ſunt validæ, ſufficere quippe debet iuſta merces; Propter admiſſionem ſiquidem inuoluntarij in huiuſmodi turpibus, reſtitutioni obnoxia ſunt ſic accepta; hæc ille.* loquitur ergo de datis, vt in ſuperiori caſu, non de promiſſis. Eſt verum quod agens de eodem, loco cit. *qu. 62. art. 5. ad* 2. dicit teneri promiſſorem dare quòd promittit, vel ſolitum eſt, ſed in ſolito dari meretricibus non poteſt eſſe exceſſus, & propterea ſi talis promiſſio in foro conſcientiæ ſuſtentetur, vti de minimis non curat Prętor, & pro iſta parte faciunt dicta per *Grat. d. diſcept. 218. n. 8. & Rouit. d. num.* 2. licet totaliter valere, ſed malè dixerit *Nauar. d. n.* 40. in hoc foro conſcientiæ.

8 Cum adeo verum ſit non valere in exceſsù, vt etiam ſi promiſſio ſit iuramento vallata, nequidem teneat, niſi pro illa modica quantitate dari ſolita à perſonis eiuſdem conditionis, vbi nulla poſſit cõſiderari prodigalitas, intrepidè docent *Sotus lib. 4. q. 7. art. 1. ad 2. Mercat. de contract. lib. 6. cap. 16. Palac. eodem tit. lib. 5. cap. 11. Arragon. 2.2.q. 89. art. 7.* & ita in facti contingentia conſuluiſſe ſuo pænitenti teſtatur *P. Dia. par. 4.*
9 *tract. 4. reſol. 27.*; hæc tamen omnia intelliguntur, quando in caſibus reſtitutioni obnoxijs, vt ſuprà, poſſunt mæretrix, vel amaſius reſtituere, quia ſi non habent in bonis, ad nihilum tenentur *c. ſicut dignum §. eos de homicid. c. cum tũ de vſur. & cõmuniter. DD.*

Theſauri ad quem ſpectent, tam de Iure Communi, quàm Regni Neapolis.

SVMMARIVM.

1 *Theſauri definitio. Si ab aliquo inueniatur tam in loco proprio, quam alieno, cuius ſit? num. 2. 3. & 4. Inuentus malis artibus, puta incantationibus, aut dæmonum inuocationibus, eſt fiſci num. 5. & 6.*

7 *Fiſcus procedit cum magno rigore contra inuentores Theſaurorum, quando non dant denunciam Regiæ Cameræ, & de modo ſeruando in praxi, pro omni periculo vitando, imò, & lucro captando n. 8.*

Reſolutio XXXIV.

EX dictis in antepriori reſolut. non videtur incongruum agere de Theſauris, definitio n. latè traditur à Paulo I.C. *in l. num-*
1 *quam nuda §. 1. de acquir. rerum domin. Theſaurus eſt vetus quædam depoſitio pecuniæ, cuius non extat memoria, vt iam Dominum non habeat, ſic n. fit eius, qui inuenerit, quod non alterius ſit; alioquin ſi quis aliquid, vel lucri cauſa, vel metus, vel cuſtodiæ condiderit ſub terra, non eſt Theſaurus, cuius etiam furtum fit.* De iſtis ergo rebus, quæ Theſauri appellatione non veniunt, ſeruatur quod di-
2 ctum eſt in citat. reſol. 32. De illo autem ſi reperiatur in loco proprio, eſt inuentoris, ſecundum Ius commune: ſi verò in loco alieno, inuito, vel ignorante Domino, eſt Domini loci; ſed ſi caſù v. g. arando, vel terram alienam colendo, aut quocumque alio modo, non ſtudio perſcrutandi in alienis locis; dimidia pars eſt inuentoris, & dimidia Domini loci *l. vnica C. de Theſaur. lib. 10. vbi Bal. n. 2. & communiter ſcribentes, legitur etiam in vulgato §. Theſauros inſtit. de rerum diuiſ. Iſernia in c. 1. quæ ſint regalia §. & dimidium n. 90. Molina de iuſtit. & iure tract. 2. par. 1. diſp. 56. n. 2. Couarr. in regula pecca-*
3 *tum 3. part. relect. §. 2. n. 2.* Rurſus ſi inueniatur in loco fiſci, vel publico, vel Religioſo, dimidia eſt fiſci, & dimidia inuentoris *l. 3. §. ſi in locis ff. de Iur. fiſci, quem tex. dicit Regens de Tapia in ſuo Iure Reg. lib. 6. de Theſauris in c. quia non decet §. vndecimus caſus cum §. ſeq. contradicere citato §. Theſauros*, quia hic (ait ipſe) ſtatutum eſt medietatem eſſe fiſci, & meditatem inuentoris, in d. verò *§. ſi in locis*, eſſe totum fiſci; ſed ego puto hunc eſſe errorem impreſſoris, cum *in §. ſi in locis* legatur eſſe meditatem fiſci, & *in §. Theſauros* totum inuentoris, & in hoc eſt contrarietas, quam vtrobique Gl. conciliare conatur.

Sed in praxi ſeruatur, ſi in locis Religioſis inueniatur, diuidi cum inuentore, & Eccle-

Digitized by Google

Eccleſia, nè iſta ſit deterioris conditionis,
quam quilibet priuatus *Gl. d. §. Theſauros*
V. Religioſo Syl. V. inuenta n. 11. Farinac. in
quæſt. crimin. q. 104. n. 8. Rice. collect. 331. &
1080. *ex Caualc. deciſ. 15. de contract. par. 2.*
idem ergo erit in fiſco Regio ad æqualita-
tem ſeruandam, vt in citat. iurib. & de
communi teſtatur *Regens Tapia citat. & ante*
eum Syl. vbi ſuprà n. 12. Affl. in conſtit. Reg.
4 *Dobanæ ſeereti n. 1.* Si autem inueniatur ab
emphiteuta, feudatario, aut vſufructuario,
etiam diuiditur cum Domino directo,
vel proprietario, vt ex *Guttier. R. moles Va-*
laſc. & alijs docet idem Tapia cit. §. quintus ca-
ſus, ſed ante eum Nauar. in man. cap. 17. n.
173. *ex Bar. in l. ſi is §. fin. ff. de acquir. rerum*
domin. & §. Theſauros inſtit. de rerum diuiſ.
iuncto Caiet. 2. 2. q. 66. art. 2.
5 Quod ſi inueniatur malis artibus, ſeù in-
cantationibus, aut dæmonum inuocatione
tacita, vel expreſſa, etiam in loco proprio,
totus erit fiſci *l. vnica C. de Theſaur. lib. 10.*
l. 3. & toto fere tit. C. de maleſ. & mathem. c.
illos 26. q. 2. c. 2. de ſortileg. & vtrobique DD.
communiter Iſern. in c. 1. quæ ſint regal. n. 90.
Couarr. in regula peccatum 3. par. relect. §. 2.
n. 2. Marc. Anton. peregr. de Iure *fiſci tit. de*
Theſaur. n. 2. Molina citat. d. diſput. 56. n. 1.
6 Quamuis autem opponatur per *Syl. V. in-*
uenta nu. 13. quod vbicumque inueniatur
Theſaurus, licet non malis artibus, de con-
ſuetudine tamen ſemper fiſcum ſibi totum
applicare, talemque conſuetudinem eſſe
per violentiam introductam, & propterea
in conſcientia non ligare, hoc forte dixit
fretus *conſtit. Reg. quæ incipit pecuniam ſi quis*
inueneris, vbi tam de pecunia, aut de alia
re inuenta, quam de Theſauris erat iſtud
ordinatum, non aduertens dictam conſtit.
fuiſſe poſtea reuocatam per *c. Regis Caroli*
2. incipiens, quia non decet, quoad Theſauros,
de quibus mandauit ſeruari ius commune,
remanente valida dicta conſtit. ſolum quo-
ad res inuentas, iuxta dicta in antepriori
reſol.
7 Et licet quando Theſaurus inuenitur, ſo-
leat fiſcus procedere cum magno rigore
contra inuentores (ex quo potuit etiam
oriri error Syl.) attamen hoc fit, vt ſciat fiſ-
cus partem ad ſe ſpectantem; etenim qui
habent notitiam, vel ſuſpitionem Theſauri,
tenentur adire Regiam Camerã Summariæ,
(quæ in Regno Neap. ſtat loco Regis) eique
denunciare ſigna, quæ habet, & ſi alicuius
probabilitatis videntur, deſtinatur Miniſter
eiuſdem Tribunalis, qui ſimul cum denun-
ciante accedit ad locum, vbi putat eſſe The-
ſaurum, & eo repetto, aſſumit ſibi fiſcus
partem ad eum ſpectantem, iuxta ſupradi-
cta, & reliquum eſt inuentoris, prout vidiſ-
ſe ſuo tempore practicari dicit idem Tapia
8 *in dicta cōſtit. pecuniam ſiquis in fine.* Imò ibi-
dem addit, fuiſſe etiam eodem tempore
repertam magnam quãtitatem monetarum
S. Hælenæ, propè Ciuitatem Auerſæ, in ter-
ritorio Caſalis Iuliani; qua denuncia non
facta, oritur præſumptio contra inuentorem
voluiſſe fraudare fiſcum, & ideo eo casù
procedit cum rigore; ſed his ſeruatis gau-
dent inuentores cum pace parte Theſauri
ad eos ſpectante, eſtque eiſdem donum
Dei, & non pæna: quia ſi denuncia omitti-
tur, ſolent ſuſpecti (dum agitur de re ma-
gni momenti) etiam torqueri, iuxta praxim
eiuſdem ſæpe citat. Regentis.

CONFIRMATIO.

SVMMARIVM.

1 *Confirmatio facta à Superiore quid operetur?*
2 *Legatum habet viam executiuam.*
3 *Inſtrumenta de I. communi non habent viam executiuam, ſecus de I.* Regni Neap.
4 *Donatio inter virum, & vxorem eſt nulla, ſed morte confirmatur.*
5 *Sententia nulla quamuis confirmetur à Principe, eſt nulla confirmatio, niſi proceſſerit ex certa ſcientia.*
6 *Electio Prælatorum olim fiebat à Canonicis Eccleſiarum, & ſolum confirmabatur à Pontifice, ſed hodie totum ſpectat ad Pontificem, verum multa etiam hodie ſpectant ad Reges in ſuis Regnis, & poſtea abſque difficultate conſecrantur a Pontifice, præuio examine quoad ſcientiam n. 7.*
8 *Confirmatio Canonica fit hodie per Epiſcopos, ſolùm in beneficijs Eccleſiaſticis, de perſonis electis ab illorum patronis. Prout eſt Sacramentum, meritò hoc nomen obtinet ex cauſis, ut infra n. 9. & 10. Eius definitio n. 11. fuit à Chriſto inſtituta, ſicuti omnia alia Sacramenta, ſed quo tempore n. 12. & 13.*

INTRODVCTIO.

1 Confirmatio legaliter, & in genere
loquendo ſupponit actum antece-
dentem, à Superiore confirmandum, qui vel
eſt va-

eſt validus, vel nullus: ſi validus, nihil re-
leuat confirmatio, quando non eſt in pote-
ſtate confirmantis actum anullare *Bar. in l.*
poſt legatum §. *qui mortis n.1.de ijs quibus vt*
indign., veluti ſi debitor legat creditori,
quod debet; alterutro .n. modo debitum
eſt de neceſſitate ſoluendum *l. debitor de*
*verbor.ſignific.& inſt. de oblig.in princ.*eſt ta-
men Bar. intelligendus ſubſtantialiter, &
circa iuſtitiam; nam accidentaliter, & circa
2 ordinem, multum releuat confirmatio, quia
ex legato proceditur via executiua *Grat.*
diſcept.62.n.16.Ricc.Collect.600. ex Vinio de-
ciſ.464., ex contractu autem, etiam vigore
3 inſtrumenti, via ordinaria *Preſ. de Franch.*
*deciſ.118.n.5.ex l.ſi minor ff.de minor;*quam-
uis hoc fallat in Regno Neap. *per ritum M.*
C. V. 166. vt teſtatur idem de Franch. deciſ.
141. n. 1., imò aliquando etiam in legato
debiti, cõfirmatio aliquid aliud operatur,
vltra prædicta, nè verba teſtatoris reddan-
tur eluſoria *l. ſi quando ff. de legat.* 1.

Si verò eſt in poteſtate cõfirmantis anul-
latio actus, tunc omninò releuat confirma-
4 tio, vt in donatione inter virum, & vxorem,
quæ regulariter eſt nulla *l. 1. ff. de donat. in-*
*ter Vir. & vxor.*ſed morte confirmatur *l. do-*
*nationes C. eod. tit. Grat. diſcept.*172.*n.*16.quod
ſi tractetur de confirmanda Sententia infe-
5 rioris, quæ nulla fuit, nulla etiam erit con-
firmatio etiam Pontificis, *c. examinata de*
confirm. vtil. vel inutil., niſi proceſſerit ex
certa ſcientia *c. 1. de tranſact. cum alijs apud*
Gl. in c. 1. V. de quæſtione eod. tit. & confirmans
talem poteſtatem habeat, vt eſt non ſolum
Pontifex, ſed alius Princeps ſecularis idem
Bar. in l. ſi conſtat n.2. de appell. ex Innoc. *in c.*
6 *cum dilectus de elect. Ricc. collect.* 894. In ſpe-
cie tamen loquẽdo, confirmatio fiebat olim
à Pontifice Prælatorum poſtulatorum, vel
electorum à Præsbiteris, & Canonicis Ec-
cleſiarum, ad quos ſpectabat poſtulatio, &
electio vt in *tit. de poſtul. Prælat. & de elect.*;
translatio .n. eorumdem ad alias Eccleſias,
neque olim fieri poterat à Canonicis *c. 2. de*
translat. Episc.

Hæc tamen omnia receſſerunt ab aula,
quia prouiſiones omnium Eccleſiarum, Pa-
triarchalium, Archiepiſcopalium, & Epiſco-
palium ſibi reſeruarunt Pontifices, vt in
praxi videmus, quam multis retrò annis
viguiſſe teſtantur *addentes ad Lancell. inſtit.*
canon. ſub tit. qui eligi, eligiuè poſſint V. hodie,
vbi dicunt, hoc apparere in 2. regula Cancell.
Apoſt. quas vim legis habere, & ligare poſt pu-
blicationem in Curia refert deciſum Cappell.
7 *Tholoſ. deciſ. 445. n. 1. & 2.* Ad Reges tamen
ſpectãt electiones aliquorum in Epiſcopos,
in multis Ciuitatibus ſuorum Regnorum,
quibus electis, ſeù nominatis ad eorum li-
bitum voluntatis, cõſecrantur potiùs, quàm
confirmentur à Pontifice, abſque vlla con-
tradictione, præuio tamen debito exami-
8 ne circa ſcientiam, & habilitatem. Pra-
cticatur ergo ſolum hodie confirmatio Ca-
nonica in beneficijs Eccleſiaſticis, in qui-
bus fit nominatio, ſeù electio ab eorum Pa-
tronis, ſi qui ſunt, confirmanda ab Epiſco-
pis locorum, & ante confirmationem ne-
queunt electi propria authoritatè capere
poſſeſſionẽ illorum iuxta *deciſ. Rotæ relatam*
per Cappell. Tholoſ. 444. nonnulla alia de
confirmatione vide infra *reſol. 37. n. 13. &*
reſol. 199. *n.* 14.
9 Si ergo ex dictis confirmatio generaliter
dat robur, vel etiam augmentum actui
antecedenti, præcipuè quando eſt facta à
Principe ex certa ſcientia, merito confirma-
tio, prout eſt Sacramentum, quæ fit Prin-
cipis Cæleſtis ordine, & mandato, de qua
ſumus aliquid dicturi, hoc nomen obtinet,
quia per eam datur baptizato Spiritus San-
ctus, ad illum roborandum per augmen-
10 tum gratiæ, vt infra dicemus. Dum autẽ de
fide eſt eſſe vnũ ex Sacramẽtis iuxta *Tridẽt.*
ſeſſ. 7. can. 1. eod. tit. & legitur in c. de his vero de
cõſecr. diſt. 5. D. Tho. 3. par. q. 72. art. 1. in corp.
Catech. Rom. eodem tit. par. 2. num. 3. omiſſis
alijs; propterea relicta iſta diſputatione,
de qua latè *Suar. to. 3. diſp. 32. ſect. 1. eod.* tam-
quam non neceſſaria, tranſeo ad eius defi-
nitionem, cuius triplicem tradit idem *Suar.*
cit. diſp. 33. in principio, aliam Belar. lib. 2.
diſt. 5. eod. tit. cap. 1. aliam Bonac. to. 1. diſp. 3.
q. vnica pun. 1. num. 1. cæteris omiſſis. Placet
autem, licet omnes ad idem tendant, tradi-
ta per *Nauar. in man. cap. 22. num.* 8. *ex men-*
11 *te ſcribentium in 4. diſt. 7. & einſdem Docto-*
ris Sãcti ab eo relati videlicet eſt Sacramentũ
vnctionis Chriſmatis conſecrati, quò Epiſcopus
frontem baptizati inungit ſub certa verborum
forma, cuius ſingulas partes idem Nauar.
explicat, quamuis expoſitione non egeant,
de quibus tamen in diſcurſu materiæ.
12 Sed an fuerit à Chriſto Domino, & quo
tempore inſtitutum, licet olim fuerint va-
riæ opiniones, quas refert idem *Sanctus d.*
art. 1. ad 1., hodie tamen eſt de fide, fuiſſe
omnia Sacramenta à Chriſto inſtituta, vt
fuit declaratum per *Trident. d. ſeſſ. 7. can. 1.*,
de tem-

Digitized by Google

de tempore ergo ſolùm inſtitutionis ambigitur, & plerique moderni aſſerunt fuiſſe in nocte Cænæ, quod probare nititur *Suar. diſp. 32. ſect. 2. ex Fabiano, & Clemente PP.* & Cypriano in ſermone de vnctione Chriſmat. cui concordant *Belarm. Regin. Fillinc.*
13 *& alij apud Bonac. vbi ſup. num. 2.* Quibus tamen concordare non videtur doctrina Sancti cit. dicentis quod Chriſtus inſtituit hoc Sacramentum, non exhibendo, ſed promittendo ſecundum illud *Io: 16. ſi non abiero Paraclitus non veniet ad vos, ſi autem abiero, mittam eum ad vos*: & hoc ideo, quia in hoc Sacramento datur plenitudo Spiritus Sancti, quæ non erat danda ante Chriſti reſurectionem, & aſcenſionem ſecundũ illud eiuſdem *Io. 7. non dum erat Spiritus datus, quia Ieſus non dum erat glorificatus.* hæc ille, ex quibus iuxta eius ſententiam non fuit exhibitum ante aſcenſionem, ſed promiſſum.

De materia, & forma Sacramenti Confirmationis.

SVMMARIVM.

1 *Materia remota confirmationis quæ ſit. & n. 5. 6. & 13. proxima n. 7. 8. & 9. Eius forma n. 14. 15. & 17.*

2 *Chriſma conſecratur ab Epiſcopo ſolemniter ex oleo oliuarum, & balſamo, nec poteſt ſimplex Sacerdos illud conſecrare, ſed de licentia Pontificis conferre tantum hoc Sacramentum. Eſt conficiendum quolibet anno in die Cænæ Domini, nec poteſt vetus adhiberi ſine peccato, niſi neceſſitate vrgente n. 3. Eſt nomen græcum, & generale, ſed apud Eccleſiaſticos ſumitur pro eo tantum, quod conficitur ab Epiſcopo num. 4.*

10 *Erubeſcentia vnde oriatur, & vnde pallor num. 11.*

12 *Chriſmatis quantitas, quæ ſufficiat in confirmatione?*

16 *Forma rei naturalis dat ei ſpeciem.*

Reſolutio XXXV.

1 MAteriam remotam huius Sacramẽti eſſe Chriſma docuit *D. Tho. par. 3. q. 72. art. 2. in corp. ex D. Gregor. & in 4. ſentent. diſt. 7. q. 1. art. 2. quæſt. 2. Catech. Rom.*
2 *par. 2. hoc tit. n. 7.* quod ex oleo oliuarum, balſamo admixto, conſecratur ſolemniter ab Epiſcopo, vt latiùs dicetur in fine præſentis tractatus. Nec poteſt ſimplex Sacerdos conſecrare, vel conferre hoc Sacramẽtum *c. quanto de conſuetud. Suar. to. 3. diſp. 33. ſect. 2. §. 1. ex eodem D. Tho. art. 3. ad 3. & cõmuni Sententia, Tolet. lib. 2. cap. 24. n. 2. P. Dia. par. 3. tract. 4. reſol 23. §. notandum*; poterit tamen de licentia Papæ illud conferre tantùm iuxta eundem Sanctum *art. 11. ad 1. Nauar. in man. cap. 22. n. 8. ex c. peruenit 95.*
3 *diſt.* Eſt autem de neceſſitate præcepti, vt confectũ ſit eodem anno in die Cænæ Domini, non autem de neceſſitate Sacramenti *Tolet. d. n. 2. ex c. ſi quis de alio de conſecr. diſt. 4. Suar. citat. ſect. 1. §. hoc verò.* Quod qui-
4 dem Chriſma eſt nomen græcum, & à profanis ſcriptoribus pro quolibet vnguenti genere ſumitur; ab Eccleſiaſticis autẽ pro vnguento ſolùm, quod ex oleo, & balſamo, ſolemni Epiſcopi conſecratione conficitur *Catech. Rom. vbi ſupra c. 3. n. 7. Belarm. eodem tit. cap. 2*

5 Sed difficultas eſt inter DD. an mixtio balſami ſit de neceſſitate Sacramenti, vel ſolum præcepti? & quod ſit ſolùm de neceſſitate præcepti valde vrget *tex. in c. 1. de Sacram. non iteran.* vbi ſtatuitur, non eſſe iterandum Sacramentum in eo, qui per errorem fuit, non Chriſmate, ſed oleo delinitus, ſed cautè ſupplendum, quod incautè fuit prætermiſſum: ergo validum eſt abſque balſamo; alias neceſſe fuiſſet de nouo conferri, non ſuppleri *Nauar. citat. ex Caiet. d. art. 2. Gregor. de Valent. to. 4. diſp. 5. q. 1. pun. 2. verſic. quæſtio eſt autẽ. Eman. sà V. confirmatio n. 7.*, quam opinionem probabilem appellat *Tolet. cit. n. 3.*, ſed contrariam ſecuriorẽ.

6 Suar. tamen d. ſect. 1. verſic. dico ergo, tenet balſamum eſſe de neceſſitate Sacramẽti; ſufficere autem paruam quantitatem, & hoc contendit eſſe de mente DD. Tho. Bonauent. Ricar. Durandi, Alens. Hugon. de S. Vict. aliorumque antiquorum; ſed durum eſt contra ſtimulum calcitrare; verba n. tex. cit. hanc interpretationem non admittunt; propterea contrarium docent vltra relatos multi alij apud *Dia par. 3. tract. 4. reſol. 23.* cautius tamen agendo placet Conſilium *Io. de la Crux in direct. conf. p. 12. hoc tit. q. 72. dub. 2. concl. 1.* deſumptum ex eod. tex. citat. quod quando fuit adminiſtratum hoc, Sacramentum cum oleo abſque balſamo, nõ ſit iterandũ abſolutè, ſed cõditionaliter, ad hibita materia indubitata, cum quo non ſit iniuria Sacramẽto, & res ponitur in tuto.

7 Materia verò proxima, eſt vnctio ex
Chriſmate, facta in fronte ad modum
crucis, ſicuti de baptiſmo dictum eſt, ma-
teriam proximam eſſe ablutionem, & de
extrema vnctione, vnctionem ex oleo be-
nedicto, *D. Dho. par. 3. q. 72. art. 9. Suar.*
diſp. 33. ſect. 3. in princ. vbi refert multos
antiquos, modernos autem recenſet *Bonac.*
to. 1. diſp. 3. q. vnica pun. 1. n. 4. vbi ex Eman. sà
Regin. Nug. & alijs notat etiam, vnctionem
prædictã faciendam eſſe cũ pollice dexte-
ræ manus; & addit non poſſe fieri cum pē-
8 na, vel alio inſtrumento, quia non dice-
retur manuum impoſitio. Aliqui tamen
apud *Dia. par. 3. tract. 4. reſol.* 28. aſſerunt
tempore peſtis hoc licitè fieri, quod eſt
multum probabile, maximè ſi Chriſman-
dus, ex aliquo accidenti, non poſſet aliud
Sacramentum recipere, quo in caſu iſtud
diceretur neceſſarium ad ſalutem, quia
ex attrito poſset per iſtud fieri contritus,
ſicuti à ſimili dicitur infra de extrema vn-
ctione, ſiquidem, vt rectè ait *Suar. vbi ſu-*
pra ſect. 3. in fine, ſcribens ſcribit per me-
dium calami, ſed vtitur manu, & ſic pro-
pter conſuetudinem Eccleſiæ, ſi quis vn-
geret cum penna, conficeret ſacramentum,
ſed extra neceſſitatem peccaret mortali-
ter.

9 Ratio autem quare in fronte fiat vnctio
traditur per *D. Tho. d. art. 9. in corp. ibi quia*
homo in hoc ſacramento accipit Spiritum San-
ctum ad robur ſpiritualis pugnæ, vt fortiter
etiam inter aduerſarios fidei, Chriſti fidem
confiteatur, vnde conuenienter ſignatur Chriſ-
mate ſigno Crucis in fronte propter duo, pri-
mò quidem, quia inſignitur ſigno Crucis,
ſicut miles ſigno Ducis, quod quidem debet
eſſe euidens, & manifeſtum; inter omnia au-
tem loca corporis humani, maximè frons ma-
nifeſta eſt, quæ quaſi numquam obtegitur, &
ideo linitur confirmatus Chriſmate in fronte,
vt in manifeſto demõſtret ſe eſſe Chriſtianum,
ſicut etiam Apoſtoli poſt acceptum Spiritum Sã-
ctum ſe manifeſtarunt, qui prius in cœnaculo
10 *latebant. Secundo, quia aliquis impeditur à li-*
bera confeſſione nominis Chriſti propter duo,
ſt. propter timorem, & verecundiam; vtriuſ-
que autem horum ſignum maximè manifeſta-
tur in fronte propter duo, ſt. propter propinqui-
tatem imaginationis, & propter hoc, quod ſpi-
ritus à corde directè ad frontem aſcendunt; vn-
11 *de verecundati erubeſcunt: timentes autem*
palleſcunt, vt dicitur in 4. Ethic. & ideo in
fronte ſignatur chriſmate, vt neque propter ti-
morem, neque propter erubeſcentiam nomen
Chriſti confiteri prætermittat, quam doctrinã
ſequuntur *Catech. Rom. loco cit. n. 23. Suar.*
etiam cit. verſic. circa alteram partem, vbi
rectè probat, eſſe hoc etiam de eſſentia
ſacramenti *Bonac. vbi ſuprà n. 5. ex Regin.*
Nug. & alijs.

12 De quantitate verò Chriſmatis requiſi-
ta ad hanc vnctionem communiter tradi-
tur, eam ſufficere, quæ ſatis ſit ad ſignum
Crucis imprimendum in fronte, vnde cum
hæc conſignatio ſucceſſiuè fiat, parua ſa-
nè Chriſmatis quantitate perfici poterit
13 *Suar. Bonac. & alij locis cit.* de quantitate
verò balſami miſcendi in oleo, iam dictum
eſt, ſufficere modicam, etiam ſi illa olei
eſſet magna, dummodo poſſit ſuas quali-
tates, & præſertim odorem oleo commu-
nicare *Suar. d. diſp. 33. ſect. 1. verſic. at-*
que in hunc modum Bonac. ſup. n. 6. ſumma
Dia. v. confirmationis materia n. 7.

14 Forma verò confirmationis eſt videlicet
cõſigno te ſigno Crucis, & cõfirmo te Chriſma-
te ſalutis in Nomine Patris, & filij, & Spiritus
Sancti, quam formam ſemper in vſu ha-
buiſſe Eccleſiam Catholicam, docuiſſe, &
ex Apoſtolorum traditione accepiſſe legi-
tur in *Catech. Rom. cit. n. 11. & 12. Belarm.*
n. 2. Suar. ſect. 5. vbi probat omnia prædi-
cta verba eſſe de eſſentia formæ, quem ſe-
cuntur multi apud *Bonac. n. 7. & apud Dia.*
par. 3. tract. 4. reſol. 27. quod ante eos do-
cuit *D. Tho. 3. par. q. 72. art. 4. in corp. ibi re-*
ſpondeo dicendum, quod prædicta forma eſt
15 *conueniens huic ſacramento, ſicut .n. forma*
rei naturalis dat ei ſpeciem, ita forma ſacra-
menti continere debet quidquid pertinet ad
ſpeciem ſacramenti; ſicut autem ex ſupradi-
ctis patet, in hoc ſacramento datur Spiritus
Sanctus ad robur ſpiritualis pugnæ, & ideo in
hoc ſacramento tria ſunt neceſſaria, quæ con-
tinentur in forma prædicta, quorum Primum
eſt cauſa conferens plenitudinem roboris ſpiri-
tualis, quæ eſt Sancta Trinitas, quæ exprimi-
tur, cum dicitur in nomine Patris, &c. ſecun-
dum eſt ipſum robur ſpirituale, quod homini
confertur per ſacramentum materiæ viſibilis
ad ſalutem, quod quidem tangitur, cum dicitur
confirmo te Chriſmate ſalutis; Tertiũ eſt ſignũ,
quod pugnatori datur ſicut, & in pugna corpo-
rali milites inſignijs Ducum inſigniuntur, &
quantum ad hoc dicitur conſigno te ſigno Cru-
16 *cis, in quo ſt. rex noſter triumphauit, vt di-*
citur Coloſſ. 2.

De

Digitized by Google

De ſubiecto confirmationis, eiuſque effectu, de diſpoſitione ad illam requiſita, & num prima tonſura, vel alij ordines licitè ante confirmationem conferantur?

S V M M A R I V M.

1 *Sacramentum confirmationis poteſt omnibus vtriuſque ſexus conferri, & cuiuſcumque ætatis, dummodo ſint baptizati, & n.21. de conſuetudine tamen datur in ſeptimo anno. Nõ debet conferri infantibus, rationis vſu carentibus n.2. Triplicem diſpoſitionẽ prærequirit n.21. & 22. Eius cæremoniæ aliquæ ſi omittantur, non ſunt in præcepto, ſed in conſilio n. 3. Eſt ſumendum ad maiorem perfectionem, & gloriam conſequendam, etiam per pueros, ſaltem in articulo mortis, ſed non eſt neceſſarium ad ſalutem citra contemptum n. 4. In dubio, ſi ſit datum, vel validè, an dandum ſit ſub conditione? n.5. Ad quem finem fuerit principaliter inſtitutum? n.9. Eius effectus ſunt tres, gratiæ st. collatio, characteris impreſſio, & cognatio ſpiritualis n.6.*

7 *Gratia quæ in eo confertur, an ſit prima, vel ſecunda? & n. 10. 11. & 24. Eſt eiuſdem ſpeciei eſſentialiter cum illa, quæ confertur in baptiſmo, ſed ſecundum quod dat fortitudinem ad pugnandum pro Chriſto, differt ſpecie à baptiſmali n. 8.*

12 *Confeſſio eſt regulariter neceſſaria pro mortalibus ante confirmationem, licet aliqui teneant eſſe ſemper in conſilio, non in præcepto, dummodo adſit contritio, & n.13.*

14 *Argumentum à paritate rationis de iure procedit.*

15 *Regula, vt quis ante confirmationem confiteatur, fallit in multis caſibus.*

16 *Confirmatio omnino imprimit characterem, ſi ſacramentum ſit validum.*

17 *Cognatio ſpiritualis, quæ contrahitur tam in baptiſmo, quam in confirmatione quot perſonas ligabat olim, & quot hodie? cum n.ſeq.*

19 *Baptiſmus ſicut, & confirmatio requirunt de neceſſitate præcepti ſuſcipientem, & tenentem; vltra baptizantem, & confirmantem, nec poſsunt pluſquam vnus, & vna ſuſcipere, vel tenere.*

20 *Patrinus, qui aliquem in baptiſmo ſuſcepit, poteſt, neceſſitate vrgente, eundem in confirmatione tenere.*

23 *Intentio implicita ſufficit confirmationem ſuſcipienti, ſed ſi contrariam intentionem habeat, recipit characterem, non autem gratiam.*

25 *Prima tonſura an poſſit conferri ante confirmationem, vel ſacri ordines? n.26.*

Reſolutio XXXVI.

1 AD primum reſpondent communiter
DD. ex D.Tho. 3.par. q.72. art.8. in
corp. & ad 2. omnes baptizatos vtriuſque
ſexus eſſe capaces huius ſacramenti, in
quacumque ætate reperiantur; ſi tamen
non ſunt baptizati, non tenet confirmatio;
ſed de conſuetudine ſeruatur non dari mi-
noribus ſeptem annorum, quando ſolet
lumen rationis accedere, vt intelligant
quod agunt *Tolet. lib.2.c.24.n.7. Eman. sà*
v.confirmatio n. 10. Henriq. lib.3.c.5. n.2.
Gregor. de Valent. alijque apud P.Dia.par.5.
2 *tract. 3. reſol.* 31. freti authoritate Pontifi-
calis Romani, vbi præcipitur, quod nullus
Chriſtianæ fidei rudimentis non edoctus,
ſe ingerat ad percipiendum hoc ſacramen-
tum, & quod accedant ieiuni, item quod
Epiſcopus leuem alapam inferat confirma-
to, vt recordetur ſacramenti; quæ tamen
infantibus non aptè conueniunt, ſed de
iſtis requiſitis latius agetur inferius.
3 Quamuis autem prædicta ſint rationa-
bilia, & optima ad ſeruandum, ſic præ-
cipuè docente conſuetudine, non eſſe ta-
men de neceſſitate magna, nec leui do-
cuerunt *Zambr. hoc tit. c.2. dub.5. n.4. Gra-*
nado de Sacram. par. 3. controu. 5. tract. 2.
diſp.2. n.10. Suar. to.3. diſp.35. ſect.2. §. v-
traque in fine, Hurtado eod. tit. diffic. 10.
*facit doctrina communis magiſtri d.art.*8. vbi
voluit omnibus dari poſſe, etiam pueris, &
etiã in articulo mortis & *ad 4. ſubdit videli-*
cet. Vt in reſurrectione perfecti appareant ſecũ-
dũ illud ad Epheſ.4. donec occurramus omnes in
virum perfectum in menſuram ætatis plenitu-
4 *dinis Chriſti; & omnino periculoſum eſſe, ſi*
ab hac vita ſine confirmatione migrare contin-
geret, non quia quis damnaretur (niſi forte
propter contemptum) ſed quia detrimentum
perfectionis pateretur; vnde etiam pueri con-
firmati decedentes, maiorem gloriam conſe-
cuntur, ſicut, & hic maiorem obtinent gratiam,

Quod etiam docet Gl. in c. vt ieiuni de conſecr.
*diſt.*5. *&* vti optimum conſuluerunt multi
apud *Dia. par.*5. *tract.* 3. *reſol.* 30., etiam ſi
alia infirmus recepiſſet Sacramenta', quia
5 virtus vnita fortior *c. vt Epiſcopi eod. tit. &*
diſt. Quod ſi dubitetur, an aliquis ſit con-
firmatus, confirmari poterit ſub conditio-
ne, ſicut dictum eſt de baptiſmo, & tradit
Bonac. to. 1. *hoc tit. pun.* 4. *num.* 10. *ex eodem*
Suar. & alijs.

6 Ad ſecundum reſpondetur tres parere ef-
fectus hoc Sacramentum, nempè gratiam
fortitudinis ad valide pugnandum, chara-
cteris impreſſionem, & cognationem Spi-
ritualem inter eos, qui notantur infra n. 18.
de primo ita loquitur *D. Tho. cit. art.* 7. *in*
corp. reſpondeo dicendum, quod in hoc Sacramẽ-
to, ſicut dictum eſt, datur baptizato Spiritus Sã-
ctus ad robur, ſicut Apoſtolis datus eſt in die Pẽ-
tecoſtes, vt legitur Act. 2. *& ſicut dabatur ba-*
ptizatis per impoſitionem manus Apoſtolorum,
vt dicitur Act. 8. *oſtenſum eſt autem in* 1. *par.*
quod miſſio, ſeù datio Spiritus Sancti non eſt,
niſi cum gratia gratum faciente; vnde mani-
feſtum eſt, quod gratia gratum faciens confer-
7 *tur in hoc Sacramento.* Sed quia hoc, quod
dixerat de gratia, gratum faciente, quæ di-
citur prima, vt dicetur infra *reſol.* 57. pote-
rat aliquam difficultatem afferre, cum po-
tius in cofirmatione augeatur gratia, in ba-
ptiſmo recepta, & propterea poſſit rectiùs
appellari ſecunda (vt etiam dixit *Suar. to.* 3.
diſp. 34. *ſect.* 2. *verſic. dico ſecundo in fine*; ibi
nam hoc Sacramentum inſtitutum eſt àd
dandam gratiam, & non primam, ergo ſe-
cundam, ſeù quod idem eſt ad augmentum,
& robur gratiæ) ideo ſe declarauit Sanctus
ibidem *ad* 2. *&* 3. *videlicet.*

Gratia Sacramentalis addit ſuper gra-
tiam gratum facientem communiter ſum-
ptam, aliquod effectiuum ſpecialis effectus,
ad quod ordinatur Sacramentum; ſi ergo
conſideretur gratia in hoc Sacramento col-
lata, quantum ad id, quod eſt commune,
ſic per hoc Sacramentum non cofertur alia
gratia, quàm per baptiſmum, ſed quæ prius
inerat, augetur; ſi autem conſideretur, quã-
tum ad illud ſpeciale, quod ſuperadditur,
ſic non eſt eiuſdem ſpeciei cum ipſa &c.
8 vbi Caiet. addit videlicet *gratia ſiquidem*
gratum faciens, extenſa ad firmandum Chri-
ſtianum, vt liberè Chriſtum Crucifixum confi-
teatur, ſecundum eſſentiam gratiæ, eſt eiuſdem
ſpeciei cum gratia collata in baptiſmo, ſed ſe-
cundum auxilium firmitatis procedentis à gra-
tia (quod gratia Sacramentalis vocatur) ſpe-
ciè differt à gratia baptiſmali: adde Catech.
vbi ſupra n. 19.

9 Hinc rectè dixit Suar. citat. quod cum hoc
Sacramentum inſtitutum ſit ad profirẽdam
fidem, debet per ipſum coferri gratia cum
talibus auxilijs, quibus confirmatus valeat
conſtanter fidem profiteri, *Syl. V. confirma-*
tio num. 7., *Tabi. eod. V. & num. Angel. eodem*
num. 3. *Valent. to.* 4. *diſp.* 5. *q.* 1. *pun.* 4. non eſt
ergo inſtitutum principaliter ad dandam
10 primam gratiam, quę regulariter, vt dictum
eſt, tribuitur ſolum in baptiſmo, & pænitẽ-
tia, *Trident. ſeſſ.* 14. *cap.* 1. *&* 2., & conſe-
quenter oportet cõfirmandos primam gra-
tiam habere, dum .n. per iſtud augetur,
certum eſt augeri non poſſe quod non eſt,
quia non entium nullæ ſunt partes *l. eius*
11 *qui in Prouincia ff. ſi cert. pet.* Et addit in
propoſito *Suar. cit. diſp.* 34. *ſect.* 2. §. *hinc ſe-*
quitur, quod ſicut in naturalibus augmen-
tum ſupponit viuens genitum, & retinens,
ſeù conſeruans vitam, quam per genera-
tionem acquiſiuit; ita hoc Sacramentum,
quod eſt quodam ſpirituale augmentum
ſupponit ſpiritualem generationem, &
vitam.

12 Verum dubitatur an ſit neceſſarium adul-
to confiteri, antequam hoc Sactamentum
ſuſcipiat, quando habet conſcientiam mor-
talis; & reſpondet *Suar. citat.* §. *ſed quæret*,
negatiuè, quia nullum eſt præceptum ſpe-
ciale Diuinnm, aut Eccleſiaſticum, quod
ad hoc obliget, ſed eſſe optimum conſi-
lium confeſſionem præmittere ex *c. vt ieiu-*
ni de conſecr. diſt. 5., & conſequenrer ſatis
eſſe per contritionem diſponi, quod ſi non
valeat, vel nolit conari ad veram contri-
tionem habendam, teneri ad confeſſionem
13 præmitrendam: Sed parcat mihi: nam, dato
hanc doctrinã verã fuiſſe ante Trident. po-
ſtea verò, ſecus, ibi. n. *ſeſſ.* 13. *c.* 7. deciſũ con-
ſtat, nullum ſibi morralis peccati conſcium,
quantũuis contritũ abſq; præmiſſa Sacra-
mẽtali confeſſione ad Sacram Euchariſtiã
accedere debete, & hoc perpetuò ſeruãdũ
eſſe decretum ibi eſt, modo non deſit co-
pia confeſſarij, patet autem ex *D. Tho. in* 4.
14 *diſt.* 30. *q.* 1. *ar.* 1. *& alijs* in locis valere ar-
gumentum de vno Sacramenro ad aliud, &
probatur etiam, ex identitate rationis, quę
argumentatio de iure quoque procedit *l.*
illud à contrario ſensù ff ad l. Aquil. & § pari
ratione inſtit. quib. mod. Ius patr. poteſt ſolu.;
ergo ſicut eſt neceſſaria confeſſio ante Eu-
chari-

chariſtiæ ſumptionem, ſi mortale aliquod
adſit, ita ante hoc Sacramentum.
15 Non negauerim tamen, hanc regulam
multis in caſibus fallere in v. pænitentia &
V. Extrema vnctio notatis, qui etiam in hoc
Sacramento locum habent, præcipuè, quã-
do quis, dum accedit ad Confirmationẽ, re-
cordatur alicuius mortalis prius obliti, tũc
ſufficit conteri, & in iſto, & alijs caſibus
incidenter recipit primam gratiam, & pro-
inde non obſtat citat. tex. *in c. vt ieiuni*, ex
quo potiùs deſumitur contrarium, quia,
licet ibi dicatur, vt moneantur Confeſſio-
nem facere, quaſi ſit ſimplex monitio, vt
vult Suar. ſubditur tamen videlicet *vt mũdi
donum Sancti Spiritus valeant accipere*, quaſi
quod aliàs, illud non ſint ſine peccato re-
cepturi; hoc .n. operatur illa cauſalis (vt)
concordat *D. Tho. 3. par. q. 72. art. 7. ad 2. ibi
hoc Sacramentum datur ad confirmandum,
quod prius inuenerit, & ideo non debet dari
his, qui non habent gratiam, & propter hoc,
ſicut non datur non baptizatis, ita non debet
dari adultis peccatoribus, niſi per pænitentiam
reparatis*; quod ſi de facto quis non exiſtẽs
in gratia, confirmaretur, non reciperet gra-
tiam, vel augmentum eius, ſed tantum
Sacramentum cum charactere, vt mox di-
cetur.
16 De Secundo effectù idem *Sanc. citat. art.
5. in corp.* ait in omni Sacramento, quod non
iteratur, imprimi characterem, ſed hoc non
iteratur *c. de homine de conſecr. diſt. 5. ibi de
homine, qui à Pontifice confirmatus fuerit, de-
nuò illi talis iteratio prohibenda eſt; idem legi-
tur in Cathec. cit. num. 22.* & eſt de fide ex
Trident. ſeſſ. 7. can. 9. de Sacr. Quem cha-
racteris effectum impediri nullo modo poſ-
ſe, deficiente confeſſione, vel etiam contri-
tione, modo validum ſit Sacramentum (ſi-
cuti impeditur effectus gratiæ, deficienti-
bus prædictis, vt modo dictum eſt), aduer-
tit etiam *Suar. dicta ſect. 2. §. hin. ſequitur.*
17 De tertio effectù, qui eſt cognatio Spiri-
tualis oriens, inter tenentem, & confirma-
tum cum confirmante, ſciendum eſt, quod
olim decem perſonæ eam contrahebant,
tam per baptiſmum, quam per confirma-
tionem *c. 1. cum Gl. de cognat. Spirit. in 6.* quas
ſubſcriptis verſibus includit *Portius poſt tit.
inſtit. de gradib. in fine.*

*Gignitur his Sacris cognatio Spiritualis,
Quæ ſunt baptiſmus, & confirmatio frontis,
Perſonaſque decem cõnectit quodlibet horũ,
Baptizans, huius vxor, ſi cognita primò,
Ac eius nati ſunt abluto ſociati,
Cum Conſorte thori baptizans, atque pa-
rentes.
Fonte Sacro loti ſunt tali fune ligati
Baptizans, & ſuſcipiens hic æquiparantur;
In Confirmatione totidem reperire licebit.*

18 Hodie verò hæc ſpiritualis cognatio eſt
reſtricta ad pauciores perſonas, nam ſi lo-
quimur de baptiſmo, contrahitur inter ſu-
ſcipientes, & baptizatum, iſtiuſque Patrem,
& Matrem; & inter baptizantem, & bapti-
zatum, iſtiuſque Patrem, & Matrem, ſi ve-
rò de confirmatione, contrahitur inter con-
firmantem, & confirmatum, iſtiuſque
Patrem, & Matrem; ac inter tenentem, &
confirmatum, eiuſque Patrem, & Matrem,
vt declaratum fuit per *Trident. ſeſſ. 24. de
reform. matrim. cap. 2.*, *& iterum per bul-*
19 *lam Pij V. in eod. Trident. inſertam.* Eſt igi-
tur neceſsè, ſicut in baptiſmo, interuenire
in confirmatione tenentem *c. ſi quis c. dictũ
eſt, & c. de his 30. q. 1.*; nec poſſunt in baptiſ-
mo pluſquam vnus, & vna ſuſcipere, ſicuti
in confirmatione tenere *c. in Catechiſmo c.
non plures, & c. in baptiſmate de conſecr. diſt. 4.
c. quamuis vbi Gl. V. idem de cognat. Spirit. in
6. D. Tho. par. 3. q. 72. art. 10. Trid. loco cit. Ca-
tech. etiam cit. num 14. Suar. vbi ſup. diſp. 35.
ſect. 3.* Sed in caſu neceſſitatis omitti poſ-
ſe Patrinum non dubitatur ex Suar. & alijs
apud *Dia. p. 3. tract. 4. reſol. 18. & par. 5. tract.
3. reſol. 7.*, & à ſimili etiam tenentem in ca-
sù prædicto, ex paritate rationis per Iura
ſupra citat. extra verò neceſſitatem ſi omit-
tantur, validum eſt Sacramentum; quia
Patrinus, & tenens non ſunt de neceſſitate
Sacramenti; ſed grauè peccatum commit-
titur, cum fiat contra præceptum Eccleſiæ.
20 *Nauar. in man. cap. 22. n. 9.* Poteſt etiam in
casù neceſſitatis idem, qui aliquem in ba-
ptiſmo ſuſcepit, in confirmatione tenere
*Eman. sà V. confirmatio num. 14. & 16. DD.
apud Dia. par. 3. tr. 4. reſol. 21. §. tertio.*
21 Ad tertium reſpondetur, triplicem diſ-
poſitionem in confirmando requiri; primò
fidem, quæ ſupponitur, dum fuit recepta
22 in baptiſmo, non .n. poteſt non baptizatus
hoc Sacramentum ſuſcipere, & ſi de facto
ſuſcipit, nec characterem recipit, & eſt ite-
rum confirmandus, *D. Tho. citat. art. 6. in
corp.* quia (dicit ipſe) ſicut ſe habet confir-
matio ad baptiſmum, ita augmentum ad
generationem, manifeſtum eſt autem, quod
nullus poteſt promoueri in ætatem perfe-
ctam, niſi primò fuerit natus; & ſimiliter
niſi

Digitized by Google

niſi fuerit baptizatus, non poteſt ſacramẽtum confirmationis accipere *Tol.lib.2.c.24. n.8. Catech. Rom. hoc tit. n.18. Belarm. eod. tit. c.4. n.2.*

23 Secundo requiritur intentio in adultis; in infantibus autem ſupplet Eccleſia, ſicut in omnibus alijs rationis vſu carentibus, hæc tamen intentio in adultis, bonum eſt ſi expreſsè eliciatur, ſed ſufficit non habere contrariam intentionem; acceſſus n. ſpontaneus ad ſacramentum continet intentionem implicitam illud recipiẽdi, quæ ſufficit, vt in ſimili, quando quis accedit ſponte ad Confeſſarium, cenſetur habere intentionem ſuſcipiendi ſacramentum pænitentiæ, vt infra v. pænitentia, & tradit in ſpecie de hoc ſacramento *Suar.d. diſp. 34. ſect.2. §.hinc ſequitur*; quod ſi contrariam intentionem habeat, & tamen ſponte accedit, recipit characterem, ſed non gratiam, quæ eſt effectus ſacramenti, acquirendam tamen poſtea, fictione recedente, vt ſimiliter dictum eſt de baptiſmo ſupra
24 *reſol. 9. n.7.* vbi me remitto. Tertio requiritur, vt ſuſcipiens hoc ſacramentum ſit in gratia, vel probabiliter ita exiſtimet, aliàs ſuſciperet ſacramentum, ſed non effectum illius *Henriq. lib.3. c.5. n.5. Val. to. 4. diſp. 5. q.1. pun.4. Suar. to.3. diſp.34. ſect. 2. §.hinc ſequitur Filliuc. tract.3. c.3. q.6. & alij apud eos*; eſt etiam in conſilio adultis, vt ieiuni hoc ſacramentum ſuſcipiant *c. vt ieiuni de conſecrat. diſt.5. Catech. & Bellarm. loc. cit.* hoc tamen videtur in deſuetudinem abijſſe, cum generaliter Epiſcopi confirmare ſoleant poſt prandium.

25 Ad quartũ reſpondetur mandari in *Tridẽt. ſeſſ.23. c.4.* quod nõ initientur, qui ſacramentum confirmationis non ſuſceperint; quod ſi de facto initientur, mortale non eſſe, ſed tantum veniale docent *Nauar. c.22. n.9. ex Soto in 4. diſt.24. q.1. art.4. Bonac. ex Suar. Regin. & alijs to.1. diſp.3. q. vnica ſub hoc tit. pun.4. n.8.* ratio eſt, quia eius omiſſio extra contemptum, vel ſcandalum, mortale non eſt, vt dicemus in reſol. ſeq.

26 Circa ordines autem *Tol. vbi ſupra n.1.* dicit non licere ſacramentum prædictum ante confirmationem ſuſcipere, ſed non aperit an ſit mortale, vel veniale; quod quale ſit, committitur potius ab Epiſcopo ſcienter ordinante, quam ob ordinato, vt percipitur ex verbis *Trid. cit.* quæ illi diriguntur vide *Tabi. v. confirmatio n.3.* vbi recitat doctrinam *D.Tho. in 4. diſt.24. q.1. art.2. Dia. verò par. 10. tract. 11. reſol. 14.* vult neutrum peccare mortaliter, ſed ſolum venialiter.

An ſit neceſſarium ſacramentum confirmationis, quis ſit eius miniſter, & de ritibus ipſius.

SVMMARIVM.

1 *Confirmationis ſacramentum non eſt de neceſſitate medij, neque præcepti; aliqui tamen docent eſſe veniale, ſi omittatur ex negligentia, mortale vero ſi ex contemptu, vel cum ſcandalo n.2. Inualidè miniſtratur ab alio quam Epiſcopo, prohibetur tamen tam ipſe, quam Archiepiſcopus confirmare ſibi non ſubditos, ſed valet ſacramentum, ſi de facto confirment n.3. poteſt tamen ſimplex ſacerdos ex delegatione Pontificis n.4. valet autem ab Epiſcopo non confirmato, licet ipſe peccet n.5. Secus, ſi eſt tantum electus, ſed non conſecratus; valet autem ſi eſt conſecratus, quamuis degradatus, excommunicatus, vel hæreticus ſit, ſed grauiſſimè peccat n.6.*

7 *Chriſmatis confectio multas requirit cæremonias, quarum aliæ ſunt ſubſtantiales, aliæ accidentales, & n.8.9.10. & 14.*

11 *Confirmans Chriſmate veteri, anni st. antecedentis, validè confirmat, ſed peccat, quia facit contra legem. Quolibet anni tempore conferri poteſt, ſed in Eccleſia Catedrali, etiã ſi eſſet interdicta, & Epiſcopus debet indui veſtibus ſacris, & Põtificalibus n.12. Quando confertur, Epiſcopus, & confirmandi debent ſecundum ius eſſe ieiuni, ſed de conſuetudine non ſeruatur n.13.*

15 *Alapa quare infigatur confirmato ab Epiſcopo confirmatione peracta?*

Reſolutio XXXVII.

1 AD primum, licet ex prædictis veritas appareat, ad maiorẽ tamẽ declarationẽ reſpõdetur negatiuè, ſi loquimur de neceſsitate medij, ſcimus n. infãtes, ſi poſt baptiſmũ deceſſerint abſq; confirmatione, ſtatim ad Cælũ euolare *Catech. Rom. hoc tit. n.15. Bellarm. eod. tit. c.4.* ſi verò de neceſſitate præcepti, ne quidem eſt neceſſarium deficiente contemptu, vel ſcandalo *D.Tho. 3.*

par.

par. q. 72. art. 8. *ad* 4. erit ergo ſolum veniale, ſi omittatur ex negligentia *Nauar. c.22. n. 9.* quod neque admittit *Suar. to.3. diſp.38. ſect.1. §.quo circa*, quia talis actus non eſt in præcepto, ſed in Conſilio; poſ-
2 ſe tamen eſſe mortale ex accidẽti in quinque caſibus ibidem relatis, inter quos, eſt contemptus, quem ipſe rectè exemplificat in eo, qui pro nihilo duceret hoc ſacramentum, vel effectum eius, aut puerile exiſtimaret ſe illi ſubijcere. Idem ante eum docuit *Nauar. cit. ex D.Tho.2.2. q.186. art.9.* vnde nimis rigidè *Tolet. lib.2. n.13.* contemptum appellauit omiſſionem ſimplicẽ dicti ſacramenti, data opportunitate, & cõmoditate ſuſcipiendi; etenim *Suar. cit.* dixit, omiſſionem voluntariam non eſſe mortale, quod verum eſt; Scandalum autem erit, & conſequenter peccatum ſecundum Suar. ibidem, ſi quis ita ſe publicè gerat in omittendo, vt ſpeciem contemptus alijs præbeat, cæteros modernos eiuſdem ſententiæ ad nauſeam vſque habes apud *Bonac. hoc tit. pun.2. n.2.* alij tres caſus, quibus omiſſio talis ſacramenti poſſet eſſe mortale, cum difficultate poſſunt ad praxim educi, vt idem Suar. fatetur *d.§.quocirca*, & ideo eos non refero.

3 Ad ſecundum reſpondetur non poſſe hoc ſacramentum conferri valide, niſi ab Epiſcopo *c. 2. de conſecrat. diſt.5. D.Tho.3. par. q.72. art.11. Catech. cit. n.12. Bellarm. c.3. n.2.* imo eſt de fide ex *Trid.de confirm. ſeſſ. 7. c. 3.* ſed non poteſt confirmare eos, qui non ſunt ſuę Diœceſis per *c.interdicimus 16. q.1.* neque Archiepiſcopus etiam tempore viſitationis, ſi tamen confirmarent, tam iſte, quam ille, validum eſſet ſacramentum *Tolet. vbi ſuprà n.6. Eman.ſa v. confirmatio n. 2.* Tabi. *eodem n. 6.* vbi addit, nec propterea incurrere ſuſpenſionem,
4 ſicuti quando ordinant alienos: Ex delegatione tamen Pontificis poteſt ſimplex Præsbiter confirmare *c.1. diſt. 95. Nauar. cit. n. 8. Tolet. vbi ſup. n. 5. Henriq. lib. 2. c.6. n. 4. Suar.cit. diſp.36. ſect.2. §.dicendum verò ex D.Tho. & cæteris antiquioribus.*

5 Epiſcopus autẽ, licet ipſe nõ ſit cõfirmatus, validè cõfirmat, ſed peccat, ſicuti etiam tenens nõ confirmatus, quia faciunt contra decretũ Leonis Papæ relatũ in *c.baptiſmate de cõſecr.diſt.4.Tabi.cit.n.*8. ſed venialiter tã-
6 tum iuxta *Dia. par. 10. tract. 11. reſol. 14.* quod ſi Epiſcopus ſit tantum electus, & non conſecratus, non poteſt validè confirmare *Bonac. ex multis ſub hoc tit. pun.2. n.7.* Si verò ſit conſecratus, quamuis ſit excõmunicatus, vel hæreticus, vel degradatus, validè ſemper confirmat, licet ipſe confirmando grauiſſimè peccet, & ratio eſt, quia per iſtas cenſuras nõ amittit charactrem, in quo fundatur poteſtas confirmandi, ſed tantum vſum iuriſdictionis; ſicuti dicitur de ſacerdote taliter impedito, qui validè conficit alia ſacramenta (excepta pænitentia, quia non poteſt validè abſoluere, vt docent communiter *DD. apud Dia. par.5. tract.9. reſol.83.*) ſed grauiſſime etiam peccat *Suar.diſp.36.ſect.3.§.dicendum eſt Eman. sà loco cit.circa finem Henriq. vbi alij loco etiã cit. n. 2.* quod etiam fallit in art. mortis quãdo licitè abſoluit, deficiente non impedito *ex Trid. ſeſſ. 14. c.7.*

7 Ad tertium de ritibus, & cæremonijs in Chriſmate conficiendo, multæ referuntur ab eodem *Suar. diſp. 37. ſect.1. & 2. ex D. Tho. par. 3. q. 72. art. 12.* quarum aliquæ videntur ſubſtantiales, aliæ verò accidentales, prima eſt benedictio balſami, quæ ab Epiſcopo partim orationibus, partim ſi-
8 gno, & benedictione Crucis perficitur. Secunda eſt benedictio olei chriſmalis, quæ ſimiliter oratione, & Crucis ſigno perficitur, & fit per modum exorciſmi, tam ab Epiſcopo, quam à 12. ſacerdotibus, ſibi aſſiſtentibus ſuper os ampullæ, habentis oleum chriſmale, ſicuti in Pontificali Romano latius continetur.
9 Tertia eſt mixtio balſami, & olei, quam facit Epiſcopus, immittendo balſamum in anpullam olei Chriſmalis, cum prolatione certorum verborum, quæ leguntur in dicto Rituali, ſed tam iſta, quam prima videntur potius de neceſſitate præcepti, quã ſacramenti, vt dictum eſt ſupra *reſol. 35. n.5.* Quarta eſt veneratio, ſeu ſalutatio eiuſdem Chriſmatis, poſtquam eſt confectum, dicendo *auè Sanctum Chriſma*, quarum cæremoniarum rationes comprobant *D. Tho. & Suar. cit.* confutando opiniones hæreticorum, docentium idolatriam ſapere, & indoctorum, quibus videri poſſent ridiculæ, didicit tamen hoc Eccleſia à Chriſto, qui vt Apoſtolis Spiritum Sanctũ daret, inſufflauit in eos, vt refert *Io.c.20.*
10 Eſſentiales ergo ſunt ſecunda, & quarta iuxta *D.Tho. par. 3. q.72. art. 3. Nauar. in man. c. 22. ſub n.*8. Accidentales etiam ſunt, vt Chriſma conficiatur quolibet anno in feria 5. Cœnæ Domini inter miſſarum

rum ſolemnia, & vetus cremetur *c. quoniam*
de ſentent. excom. in 6. vbi dicit Gl. v. dubium,
deponendum eſſe eum, qui veteri Chriſ-
mate confirmaret, excepto mortis articulo,
per *c. ſi quis de alio de conſecrat. diſt.* 4. quod
11 tamen puto non eſſe in vſu, ſed ſolum
peccare vti contra legem facientem, vt di-
ctũ eſt in *cit. reſol. n. 3.* olim autem omni tẽ-
pore licebat Chriſma conficere *ex c. omni*
tempore eod. tit. & tradit *D. Tho. par. 3. q. 72.*
art. 12. ad 3.

Circa verò cæremonias adhibendas in
confirmatione, prima eſt circumſtantia
temporis; licet n. ſoleat fieri in die Pen-
tecoſtes, attamen cum conferatur à ſolis
Epiſcopis, qui non poſſent forraſſe adeſſe
12 in dicto die, propterea omni tempore
poteſt conferri, vt ex *D. Tho. cit. ad* 1. *notat*
idem Suar. etiam cit. ſect. 2. in princ. & ita in
praxi ſeruari videmus. Secunda eſt, vt fiat
in Eccleſia Cathedrali, etiam ſi eſſet in-
terdicta *d. c. quoniam, & c. reſponſo §. præterea*
de ſentent. excom. quod ſi fieret extra eam,
aliqui apud *Bonac. hoc tit. pun. 2. n. 13.* do-
cent eſſe mortale; *Henriq. verò & alij apud*
eum negant, ſed Eman. sà v. confirmatio n. 1.
quem ego ſequor, ait ſeruandam eſſe loci
conſuetudinem. Tertia eſt quod Epiſco-
pus veſtibus ſacris, & Pontificalibus indu-
tus miniſtrare debeat, vt in Rituali Roma-
13 no. Quarta, vt tam Epiſcopus, quam con-
firmandus ſint ieiuni *c. vt ieiuni de conſecr.*
diſt. 4. ſed hoc eſſe ſolum de conuenientia
ait *D. Tho. vbi ſup. ad* 2. & ita praxis ob-
14 tinuit. Quinta eſt, vt Epiſcopus antequam
ſacramentum conferat, aliquas orationes,
& benedictiones fundat, & poſt confe-
ctum, ſubiungat alias, iuxta conſuetudinem
Eccleſiæ. Seſta, vt poſt factam vnctionem
in fronte confirmandi ad modum Crucis,
(quæ eſt de eſſentia, vt diximus in eadem
reſol. cit. n. 7.) ligetur caput confirmati ali-
quo linteo, portando vno, vel tribus, vel
ſeptem diebus ſecund. couſuetudinem lo-
ci, nec abluatur donec Chriſma exiccetur
propter reuerentiam ſacramenti *idem*
15 *Sanctus in 4. diſt. 7. q. vlt. art. vlt.* Septi-
ma, & finalis, quod peracto ſacramento,
Epiſcopus impingat confirmato alapam
in facie, dicendo, pax tecum, quod fit, vt
confirmatus intelligat promptum ſe eſſe
debere ad iniurias pro Chriſto perferen-
das, & ad memoriam ſuſcepti ſacramenti,
militiæque præparationem, ad quam exer-
cendam conſcribitur *Catech. Rom. hoc tit.*
n. 24. & 25. Bellarm. eod. tit. c. 25. Tolet.
lib. 2. c. 24. n. 10. Henriq. lib. 2. c. 3. ſed hanc
cæremoniam non eſſe de neceſſitate ma-
gna, nec leui dictum eſt ſupra *reſol. 36. n. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Contritio in genere ſumpta quid importet, & quid in ſpecie? & quid attritio? n. 2. Eius definitio n. 3. & 4. exemplificatur n. 7. Quatuor comites habet, qui tamen clauduntur ſub perfecta peccatorum deteſtatione n. 5. Appretiatiuè, ſeù æſti-matiuè quid ſit? n. 6. Eam perfectè habuiſſe, vel habere, impoſſibile eſt ſcire in hac vita, dantur tamen aliquæ probabilitates per exempla n. 8. & 9.*

INTRODVCTIO.

1 Contritio in genere ſumpta importat
confractionem alicuius frangibilis
in minutiſſimas partes, quaſi ex toto tri-
2 tio; attritio verò aliquam comminutio-
nem, vt quando lapides, vel alia frangi-
bilia inuicem franguntur in paucas partes,
ſeu alliduntur *Catech. Rom. hoc tit. par. 2.*
n. 26. Calepin. v. contero, ibi contritio, ideſt
in puluerem reductio; ex quibus per me-
taphoram translatione facta, loquendo
in ſpecie de contritione, vel attritione,
prout ſunt pars ſacramenti, dicitur de illa,
cor contritum per pœnitentiam fieri in
minutiſſimas partes; attritum autem in
paucas, non quod materialiter ſcindatur,
vel in puluerem redigatur, vt fit de illis
rebus materialibus, ſed intellectualiter
per diſplicentiam voluntaris *Syl. v. con-*
tritio n. 1. & 2. ex Petro de Palud. & alijs
Filliuc. tract. 6. c. 7. n. 164. & ita intelligen-
dum eſſe locum *Ioel. Proph. c. 2. ibi ſcindite*
corda veſtra, & non veſtimenta veſtra docent
D. Tho. in 4. diſt. 17. q. 1. art. 1. in corp. Suar.
to. 4. diſp. 4. ſect. 1. n. 1. Tolet. lib. 3. c. 4. n. 5.
3 In ſpecie ergo ſumpta ita definitur in
Trident. ſeſſ. 14. c. 4. & Catech. cit. n. 24. eſt
animi dolor, ac deteſtatio de peccato commiſſo,
cum propoſito non peccandi de cætero: & quã-
uis DD. materiam tractantes latius eam
definiant, vt ſunt *Angel. v. contritio n. 1.*
Tabi. eodem v. & n. Tolet. lib. 3. c. 4. n. 2. Na-
uar. in man. c. 1. in princ. Valent. to. 4. diſp. 7.
q. 8. pun. 1. lit. D. verſic. ſi autem. Bonac. to. 1.
de pænit. diſp. 5. q. 5. ſect. 1. pun. 1. n. 1. &
ſumma Dia. omiſſis alijs v. attritio n. 1. quos
per-

perquirere laborioſum eſſet, pluſquã pro-
4 ficuum; Omnes tamen in idem reincidunt; quod ſi aliqui in aliquo diſſentirent, non eſt cur à prædicta Tridentini per Eccleſiam recepta diſcedamus, eo magis cum ſub ſignificatione verborum relatorum, intrinſecè contineantur ea, quæ ipſi addiderunt, vt infra conſtabit, & conſequenter dum habemus Iuris regulam dictantem, quod expreſſio eorum, quę tacitè inſunt nihil operatur *l. cum quid ff. ſi cert. pet.* ſat erit illam amplecti abſque aliarum nouarum
5 fabricatione. Verum ſecund. DD. citat. quatuor comites habet contritio, voluntatem ſt. deſtruendi peccatum commiſſum; odium eius; deteſtationem, & dolorem; ſed hos terminos recludit ſola deteſtatio virtualiter, vt explicat *Suar. citat. n.4.*; voluntas .n. deſtruendi peccatum, diſtincta ab actuali deteſtatione non ſufficit, ſicut velle amare non eſt actu amare; odium eſt ipſa deteſtatio, & dolor oritur à deteſtatione *Suar. ibidem num.5. Filliuc. tract. 6. cap. 7. n.172. ex D.Tho.3.par.q.85.art.2. & Caiet. to.1.opuſc.tract.4.q.1. & alijs.*

Iſta ergo deteſtatio ſecund. *Tolet. citat. nu.3.* eſt vt homo velit potius quodcũ-
6 que malum ſubijſſe, quàm peccaſſe: idem dixit per diuerſa verba *Valent. vbi ſup. verſic. diximus præterea lit. 6.* nempè ęſti-
7 matiuè, ſeù appretiatiuè, quod eſt ęſtimare minus malum, omnem pænam corporalem exoluiſſe, & ita velle, quàm Deum offendiſſe: verum non ſolum non tenetur pænitens, ſed non debet deſcendere ad particularia, vellem ſt. magis filios amiſiſſe, vel omnia bona, quam peccaſſe: quia ſunt periculoſæ collationes *D.Tho. in 4. ſentent. diſt. 17. q.2. art.3 ad 4. in fine.* Sed ſatis eſt in genere, & in confuſo cogitando omnia alia mala deteſtabilia, quod malit pænitẽs carere peccatis, quàm illis, idem Sanct. *Quodlib. 1. q. 5. ar. 9. Valent. & Tolet. locis citat.* qui addit d. n. 3. quod ſi aliquis eas collationes faceret, bonæ eſſent, tamen in homine valde ſpirituali & bene in Spiritu fundato vix admitterem, cum ſatis apertè optimis rationibus eas generaliter negent ipſe *Sanc. dicto art.9. in corp. Syl. V. contritio num. 2. & alij*: ſi igitur aliquis eo modo deteſtetur peccata ſua propter amorem Dei, ex ſupradictis dicitur contritus. Hoc
8 autẽ quamuis pro certo in hac vita cognoſci, ſeù ſciri nequeat, quia in conſequentiam eſſet quis certus in gratia Dei eſſe, quod eſt contra tex. ſacrum *in c. 9. Eccleſiaſt. ibi, nemo ſcit an odio, vel amore dignus ſit*: dantur nihilominus de hoc aliquæ proba-
9 bilitates, inter quas illa eſt præcipua, ſi quis paratus ſit realiter mori potiùs, quàm peccare mortaliter, contritus eſt, vt docet *Syl. citat. n.3.* quia mors ſecund. *Philoſophum in 3. Etich. eſt vltimum terribilium, idem docuere Nau. citat. n.6. in fine Eman. sà v. contritio num. 3. & alij.*

Vtrum ad perfectam contritionem requiratur, præter deteſtationem peccatorum, explicitus actus amoris Dei, vel ſatis ſit implicitus, & num teneatur quis pro vera contritione etiam inferni pænas potiùs optare, quàm peccaſſe?

SVMMARIVM.

1 *Contritio perfecta continere debet deteſtationem peccatorum, & actum amoris Dei, qui ſunt terminus à quo, & terminus ad quem & n. 2. & 6.*

3 *Intentio, & attentio virtuales ſufficiunt ad conficienda Sacramenta.*

4 *Taciti, & expreſſi, ſiue virtualis, & formalis, idem eſt iudicium.*

5 *Hypotheca tacita concurrit cum expreſſa, eandemque vim habet.*

7 *Dilectio cadit etiam ſuper inuiſos, virtute præditos, qui propterea poſſunt etiam hæredes inſtitui.*

8 *Propoſitum confitendi, ſatisfaciendi, & Dei mandata exequendi, includitur in deteſtatione peccatorum, dummodò ad hoc ex inconſideratione, vel alia cauſa non aduertatur.*

9 *Contritionis eſſentia, in vnico actũ conſiſtit, qui eſt peccatorũ perfecta deteſtatio cum diſtinctione vt n. ſeq. Regulariter duos parit dolores, vnum in voluntate, alium in ſenſu: prior eſt neceſſarius, non autem ſecundus n.10. Intenſiua recipit magis, & minus n.11. An debeat eſſe intenſiua, vel ſufficiat comparatiua, ſeù appretatiua, & quæ tales ſint? n. 12.13.17.18.19.*

14 *Dolor honoris, vel bonorum amiſſorum eſt intenſior, quam dolor peccatorum.*

15 *Intenſio ſi magis feratur in amicum, quam Patrem, verè tamen magis diligitur iſte, quam ille.*

16 *Contrariorum eadem eſt diſciplina.*

20 *Dolor in voluntate eſt in poteſtate noſtra, &*

Digitized by Google

ideo neceſſarius ad contritionem.

21 *Lacbrymæ, & ſingultus non ſunt neceſſaria
ad contritionẽ, ſunt tamen effectus eius, &
ab illa regulariter inſeparabilia & n.22.*

23 *Contritionis cauſæ quæ ſint, quæ moueant ad
eam? Ad eam perfectè aſſequendam, num
etiam pænas inferni optare potiùs, quàm
peccaſſe quis teneatur? n.24. & 25.*

Reſolutio XXXVIII.

1 QVod ad contritionem perfectam cõ-
currere debeant deteſtatio peccato-
rum, & actus amoris Dei; nemo eſt
qui ignoret, hoc incidenter explicat *D.Th.
1.2.q.113.ar.5.in corp.* per ſimilitudinem rei
corporalis, ſicut .n. ſe habet corpus locali-
ter motum ab aliquo mouente ad duos
terminos motos, dum recedit à termino à
quo, & accedit ad terminum ad quem, ita
mens humana, dum iuſtificatur, per motum
liberi arbitrij, recedit à peccato, & accedit
ad iuſtitiam; receſſus autem, & acceſſus in
motù liberi arbitrij, accipiuntur ſecundum
deteſtationem, & deſiderium. Idem docuit
in 3.par. q.86. art. 3. in corp. hancque eſſe
communem ſententiam ex quampluribus
DD. aſſerit *Suar. to.4. ſect.2. num.* 2. quod
2 etiam confirmatur ex Sacra pagina in *Epiſt.
1. Paul. ad Corinth.13. ſibi ſi diſtribuero in ci-
bos pauperum omnes facultates meas, & tradi-
dero corpus meum, ita vt ardeam, charitatem
autem non habuero, nihil mihi prodeſt.* & ali-
bi paſſim, ſed quærimus, vt in themate, vtrũ
ſufficiat virtualis in deteſtatione incluſus?

Reſpondetur affirmatiuè ex *Nauar. in
man. cap.* 1. *num.* 1. vbi tradendo diffinitio-
nem contritionis dicit, eſſe pænitudinem
voluntariam cum dolore maximo actuali,
vel virtuali peccatorum: idem confirmat
n.5. & 6. & n.11. & 12, reſpondet contrarijs
3 n. ver. 14. addit in confirmationem, quod
ad conficienda Sacramenta requirũtur ma-
ximè intentio, & attentio, præcipuè in Eu-
chariſtia, & tamen ſecundum omnes ſuffi-
ciunt, intentio, & attentio virtuales (vt ali-
bi dictum eſt à nobis) Idem ante enim do-
cuere citat. *Sanct.n.14.diſt.14.q.1.ar.2. quæ-
ſtiunc.2. Palud. ibidem q. 3. Soto lib. 2. de na-
tura & gratia cap.6. &* 16. *Vega in* Trident.
lib. 13. *cap.* 21. *& alij*, probatur, quia di-
cente ſolum Dauid, peccaui Domino, quæ
verba ſignificant ſolum deteſtationem pec-
cati, ſtatim ſubditur, Dominus quoque
tranſtulit peccatum tuum 2. *Reg.* 12. ergo
4 ſufficit deteſtatio, in qua ineſt virtualiter
charitas; tacitum .n. & expreſſum, ſiuè vir-
tuale, & formale exequantur *l. cum quod ff.
ſi cert. petat. iuncta l. eos cum Gl. C. qui potior.*
5 *in pign. habeantur*, vbi hypotheca tacita ean-
dem vim habet, quàm expreſſa, & cum ea
concurrit, & idem eſt facere aliquid iuxta
modum ordinatum, vel per æquipollens *l.
cum controuerſia* §. *fin. ff. mandati* eo etiam
magis, quia in *Trident. ſeſſ.* 14. *cap.* 4. vbi de
contritione agitur, nulla fiat mentio actus
amoris.

De quo tamen dubitare videtur *Suar.
citat. ſect.* 2. *n.*13. vbi ait, quod licet iſta
ſententia ſit probabilis, & aliquando ſibi
ſimpliciter placuerit, viſum tamen ſit ipſi
contrariam ſententiam eligendam, & con-
ſequenter, deteſtationem ſupernaturalem
vniuerſalem, & ex motiuo iuſtitiæ, quan-
do pænitens dolet ſuper omnia offendiſſe
Deum, quia talis eſt, infinita ſt. ſapientia,
potentia, & iuſtitia, fere non ſufficere ad
veram contritionem, niſi addatur illud
aliud motiuum, quatenus peccatum eſt cõ-
tra bonum Dei, eiuſque diſſoluit amici-
tiam, aliàs non poſſe accomodari verba,
quibus communiter à cæteris definitur cõ-
tritio, vt ſt. ſit dolor ſuper omnia, offendiſ-
ſe Deum ſummè dilectum.

6 Quamuis autẽ optimum ſit hoc procura-
re, ſi tamen deteſtatio ſit ex priori motiuo,
adhuc veram eſſe contritionem non eſt
ambigendum, ſi .n. diſplicent peccata ſu-
per omnia, quia offenſus eſt Deus ſummè
iuſtus, ſumme ſapiens, &c. virtualiter in-
7 eſt motiuum amoris; ſiquidem diligimus
homines ſapientes, & virtuoſos etiam pæ-
nitus ignotos iuxta *Gl.* §. *fin. inſtit. de hæred.
inſtit. ibi inuiſos diligimus, quos virtus, aut ſã-
guis coniunxit*, qui propterea poſſunt etiam
hæredes inſtitui, ſolùm amore de audita
virtute præconcepto *l. extraneum C. eodem*
& conſequenter ſi caſù, vel data opera of-
fendantur, diſplicet poſtea eos offendiſſe,
quanto magis Deum, qui eſt infinita ſapiẽ-
tia, & omne bonum. Et propterea creden-
dum eſt in priori motiuo adeſſe implicitè
ſecundum, licet ad hoc non aduertatur
Tolet. lib.3. cap.4. num.2. qui definitionem
contritionis de verbo ad verbum exponẽs,
nullam amoris mentionem facit *Gregor. de
Valent. diſp. 7. q.8. to. 4. pun. 1. verſic. dolor
verò* idem docet cum communi ſententia,
adeo quod ita etiam mutato iterũ conſilio
in melius docuerit *Suar. citat. ſect. 3. n. 7.*

8 Quod

Digitized by Google

8 Quod quidem motiuum amoris Dei
virtuale, non ſolum includitur in dicta de-
teſtatione, ſed etiam propoſitum confiten-
di ſuo tempore, & faciendi omnia alia
neceſſaria ad ſalutem *Nauar. d.c.1. n.11.*
Tolet. cit. n. 3. in fine Suar. d. n.7. & 8. vbi
9 concludit eſſentiam contritionis in vnico
actu conſiſtere, qui eſt deteſtatio, ſub qua
omnia prædicta continentur *Bonac. qui mo-*
derniores refert to. 1. diſp. 5. de pænit. q. 5. ſect.
1. pun. 3. n. 9. & pun. 8. n. 2. Catech. Rom. de
pænit. n. 22. Tenetur tamen ſi ad hoc aduer-
tat ad formale propoſitum confitendi ſuo
tempore, & ſatisfaciendi *Nauar. d. c. 1. n. 6.*
ex Vega, & alijs. Dia. par. 3. tract. 4. reſol. 119.
actus n. amoris Dei explicitus non eſt om-
nino neceſſarius, cum tacite includatur in
deteſtatione peccatorum, adhoc enim de-
teſtantur, quia diſplicet offendiſſe Deum,
quem amat, quæ quidem contritio neceſ-
ſaria eſt, ceſſante confeſſione ob inopiam
confeſſarij, *vt per DD. cit. iuncto Syl. v. con-*
tritio q. 1. ex Palud. in 4. diſt. 17. q. 1. con-
cluſ. 5. & alijs, quia cum confeſſione ſuffi-
cit attritio iuxta *Trident. ſeſſ. 14. c. 4.*
10 Aduertendum etiam eſt, quod ex ipſa
contritione, ſeu deteſtatione peccatorum
duplex oriri ſolet dolor, vnus in volun-
tate, qui eſſentialiter eſt contritio, quæ
nihil aliud eſt, quam diſplicentia peccati
præteriti ſuper omnia, & vt perfecta ſit, de-
bet eſſe tanta, quanta fuit delectatio in
peccatis, vt legitur in *lib. 6. reuel. B. Brigit.*
c. 102. D. Ambroſ. ad Virgin. lapſ. c. 8. Syl.
v. contritio n. 2. Quas tamen doctrinas ait
Suar. diſp. 4. ſect. 4. n. 11. eſſe intelligendas
de remiſſione culpæ, & pœnæ, ſed ad re-
miſſionem culpæ tantum, ſufficere contri-
tionem, ſeu diſplicentiam remiſſam, non
11 autem intenſam; datur n. in iſta intenſio-
ne magis, & minus. Tunc ergo dicitur
intenſa, quando quis fortiter, & magno
conatu aliquid odit, & ex oppoſito quan-
do fortiter, & magno affectu aliud amat,
quibus in caſibus odium, & amor dicun-
tur intenſa; ſi autem parum odit, vel pa-
rum amat, tunc ex contrario odium, &
amor dicuntur remiſſa, ſeu minus intenſa,
12 *ſumma corona par. 4. c. 6. de pænit. n. 20.* Sed
quia *Suar. cit. n. 9.* docet ſecundum proba-
biliorem ſententiam, nullam definitam in-
tenſionem requiri, ſed ſufficere ſubſtan-
tiam actus, in quocumque gradu fiat, pro-
pterea iſto modo dicitur contritio, ſeu di-
ſplicentia comparatiuè, ſeu appretiatiuè,
vel æſtimatiuè, quæ idem ſunt iuxta eun-
dem *Suar. ibidem n. 7. & 8.* & ſunt etiam
in voluntate *ex D. Tho. 1. 2. q. 12. art. 1. in*
corp. Catech. Rom. par. 2. de pænit. n. 25. ibi
monendi ſunt fideles, ne arbitrentur eum dolo-
rem corporis ſenſu percipi; contritio n. eſt vo-
luntatis actio.
Si ergo actus voluntatis maior eſt circa
vnam, vel alteram rem, quando ſt. quis
odit, vel amat, magis Petrum, quam An-
tonium, vel magis hoc, quam illud, tunc
amor, & odium dicuntur maiora appretia-
tiuè reſpectu huius, vel illius rei, quibus
concordat Summa Corona vbi ſup. di-
13 cens, dolorem peccatorum opus non eſſe,
vt ſit intenſus, hoc eſt, vt voluntas toto
ſuo conatu peccatum odio habeat, quia
vis, & magnitudo amoris, & odij ex ap-
prehenſione obiecti oritur, & quia res ſen-
ſibiles, magis mouent appetitū ſenſitiuum,
quam ſpirituales intellectiuum (quod pro-
uenit ex defectu noſtræ naturæ corruptæ)
14 Hinc ſequitur, intenſiorem eſſe dolorem
bonorum, vel honoris amiſſorum, quæ
ſunt in parte ſenſitiua, quam dolorem
peccatorum, quæ ſunt in parte intellecti-
ua, per quæ amittitur Dei amicitia, quæ
eſt bonum ſinè comparatione melius, &
conſequenter ſi intenſiuè contritionis, &
doloris quantitas intelligi deberet, quaſi
nemo ſaluaretur, cum hanc ſufficientiam
nemo habere valeat, vnde in *Catech. cit.*
n. 29. legitur, quod licet nonnulli maiorem
ex filiorum obitu, quam ex peccati turpi-
tudine, doloris ſenſum capiant, ſi tamen
in voluntate firmi ſunt, potius amittendi
filios, quam Deum, non propterea defi-
cere à vera contritione.
15 Quod confirmatur per *Suar. d. ſect. 4.*
n. 7. vbi dicit, quod licet quis fortaſſe ob
conſuetudinem, vel delectationem inten-
ſius diligat amicum, quam Patrem, nihilo-
minus ex vi amoris Paterni, qui nobilior
eſt, paratus eſſe poterit ad ſubueniendum
potius Patri, quam amico, ſi vtrique ex
æquali neceſſitate non poſſit, ad idem *Bo-*
nac. diſp. 5. q. 5. ſect. 1. pun. 7. tr. 8. n. 3. ver-
ſic. obijcies 2. Quæ ſententia reprobato A-
driano *quodlib. 5. art. 3. eſt Nauar. in ma-*
nual. c. 1. n. 17. & aliorum per eumdem Suar.
d. diſp. 4. ſect. 4. n. 9. Et fundatur ratione,
præcipuè, quia peccatum mortale, licet
committatur voluntate remiſſa, & nulla-
tenus intenſa, tollit tamen gratiā, & chari-
tatē; ergo ex contrario contritio quantum-

uis remiſſa, tollit peccata, cum ſcriptura
eodem modo, eademque proportione de
vtriſque loquatur iuxta DD. cit. contra-
16 riorum n.eadem eſt diſciplina *l.1. ff. de ijs
qui ſunt ſui. & ibi Bald.n.1.& in l.licet n.1.ff.
locati*.

Concludit ergo Summa Corona loco
17 cit.& affirmant omnes apud *Bonac. cit. n.4.*
ſufficere diſplicentiam peccatorum com-
paratiuè ad alias res pro vera contritione;
quod st. pœnitens taliter peccata deteſte-
tur, vt pro nulla re temporali in genere
conſiderata, ea perpetrari ſinat, & maiorem
diſplicentiam de offenſa Dei, eiuſque gra-
tia amiſſa habeat, quam de iactura cuiuſ-
18 ſcumque rei temporalis. Ex contrario il-
le addit *d. c.6. poſt n.* 20. deſcendendo ad
particularia, quod ſi quis, ad tollendam
iniuriam, inimicum interfecit, quod po-
ſtea cogitans, potius complacentiam quã-
dam habet de recuperato honore, ſeque
mundo ſtrenuum oſtendiſſe, media morte
inimici, quam diſplicentiam de commiſſo
homicidio contra legem Dei, vel qui ex
delicto perpetrato examinatus à Iudice
dum veritatem dicere tenebatur, falſo iu-
rauit, cogitans poſtea de offenſa Dei, non
tanti eam ęſtimat, quanti propriam vitam,
aut bona, quæ amittere potuiſſet, veritatem
dicendo; iſti n.ait ipſe non ſunt contriti,
nec attriti, vt docet etiam *Nauar. in man.
c.1. n.22.* Quod eſt veriſſimum, & propte-
rea diximus debere omnes, ſecluſis præ-
dictis comparationibus, dolere de pecca-
tis modo, quo ſupra, quia dictæ compa-
rationes ſunt virorum perfectorum, vt
Pauli dicentis, quis me ſeparabit à cha-
ritate Chriſti, nuditas, an fames, an gladius?
imperfecti autem, & timidi hanc coſtan-
tiam habere non ſolent, & his ſigillatim
conſideratis titubare incipiunt, & propte-
rea vitanda, vt aduertit etiam *Sotus in 4.*
19 *diſt. 17. art.4.* Adde quod in illa commu-
ni, & breuiori definitione contritionis,
quod st. ſit dolor ſuper omnia, offendiſſe
Deum amabilem ſuper omnia, non poteſt
conſiderari dolor vllus intenſiuus, ſed tan-
tum appretiatiuus, quia st. æſtimat quis
maius malum offendiſſe Deum, quam ami-
ſiſſe omnia in genere conſiderata abſque
deſcenſu ad iſta particularia idem *Suar.cit.
d.n.7.* ergo iſte ſufficit. Alius dolor eſt in
parte ſenſitiua, qui cauſatur ex primo, ſe-
cundum quod vires inferiores ſecuntur
motum ſuperiorum, vt ait *D.Tho. in 4.diſt.
17. art. 3. quæſtiunc. 1. in corp. cui addit Syl.*
20 *v.contritio n.2.* quod prior ſolus st. volun-
tatis, tamquam exiſtens in noſtra pote-
ſtate, requiritur, & ſufficit ad contritio-
nem, ſicut complacentia voluntatis requi-
ritur, & ſufficit ad peccatum, quia omnis
res per quaſcumque cauſas naſcitur, per
eaſdem diſſoluitur *c.1. de regul.iur. & l.ni-
hil tam naturale ff.eodem*.

21 Iſte ergo ſecundus, qui ſunt lachrymæ,
& ſingultus, ſunt effectus primi, & quia
non ſunt in poteſtate noſtra, non neceſſa-
rio requiruntur, & conſequenter hic ſe-
cundus non eſt contritio, ſed effectus eius,
hancque eſſe D.Tho. omniumque doctri-
nam teſtatur *Syl.cit. n.3. in fine*, quo effe-
ctu deficiente non poteſt voluntati, dete-
ſtanti peccatum imputari, dum auertitur à
peccato, & conuertitur ad Deum, & con-
22 ſequenter per huiuſmodi defectum non
tolli ſufficientem diſpoſitionem ad gratiã
aſſerit *Suar. to.4. diſp.4. ſect.1. n.7. in fine*
ſubdens, in homine mortali, ſecluſis mi-
raculis, vix poſſe hoc accidere, ſi vere di-
ſplicent peccata; ſecus verò in homine
Beato doloris incapace, quod ante cum
docuerunt *D.Tho. in 4. diſt. 14. q. 1. art. 3.
quæſtiunc.3. Scot.ibidem art.3. Nauar. d.c.1.*
23 *ſub n.3. & legitur in Catech. d.n.29.* Cauſæ
verò mouentes hominem ad contritionem
ſecundum *Syl. cit.n.6.* ſunt ſex, peccati st.
recogitatio, & pudoris, deteſtatio vilitatis
peccati, timor Iudicij, & inferni, conſidera-
tio amiſſionis æternæ gloriæ, offenſa tanti
Patris, ſpes venię conſequendæ, & gratiæ
recuperandæ, quibus addo aliam principa-
liorem, quæ eſt mortis meditatio, aliam
addit ſponſus ſuæ ſponſæ Brigittæ *lib. 1.
c. 53. n. 1. & lib.4. c.* 101. conſiderationem
st. intimam paſſionis eius.

24 Ad ſecundum, iſtud dubium mouet
D.Tho.cit. diſt.17. q.2. art.3. quæſtiunc.1. ſic
arguendo, deteſtatio peccati, vt pertingat
ad veram contritionem, debet eſſe maxi-
ma, & ſuper omne deteſtabile, ita vt po-
tius vellet quis quodcumque malum pœ-
næ ſuſtinuiſſe, quam peccaſſe, vt ſuprà di-
ctum eſt, ſed nullus reperitur, qui vellet
pœnam inferni ſuſtinere potius, quam pec-
care, aliàs pauci inuenirentur contriti: ergo
dolor oriens ex deteſtatione, non eſt ma-
25 ximus. Reſpondet idem Sanctus, quod
pœna prædicta, vltra æternitatem, habet
inſeparabiliter coniunctam Dei offenſam;
& propterea, non ſolum non eſt optanda
po-

potius, quam peccaſſe, ſed eſt fugienda, ſicut, & culpa, ſi tamen ab ea ſeparetur ratio offenſæ, & conſideretur tantum ratio pœnæ, minus habet de malitia, quam culpa, in quantum eſt offenſa Dei, & propter hoc minus debet diſplicere; ſed hac de cauſa non debet deſcendi ad iſtos actus particulares, qui ſunt periculoſi, cum ſufficiat deteſtatio ſuper omnia in genere, vt ſuprà cum communi ſententia diximus.

Vtrum ad perfectam contritionem requiratur dolor per aliquod tempus continuatus, vel perficiatur in inſtanti; & an de omnibus mortalibus ſit ſigillatim habenda Contritio, vel ſufficiat vna pro omnibus?

SVMMARIVM.

1 *Contritionis actus fit in inſtanti, abſque temporis vlla continuatione, ſicuti poteſt peccatum etiam in inſtanti committi n. 2. & 3.*

4 *Contritio, vel attritio non ſunt neceſſariæ ſingulæ pro ſingulis peccatis, ſed ſufficit vna pro omnibus in princ. examinis conſcientiæ, vel inter illud, vel in fine, & etiam in ipſa confeſſione, dummodo ſit ante abſolutionem.*

5 *Contritio perfecta non ſolum tollit culpam, ſed etiam totam pœnam, etiam in vltimo vitæ momento n. 6.*

Reſolutio XXXIX.

1 AD primum reſpondetur nullam continuationē temporis requiri ad cōtritionem, ſed perfici in iſtanti; per vnicum n. iſtantaneum doloris actum, & abſque temporis ſucceſſione, pænitens ex iniuſto fit iuſtus, vt probat *D. Tho. 1. 2. q. 13. art. 7. in corp. per illud Gl. apud acta, Apoſt. 2. neſcit tarda molimina Spiritus Sancti Gratia, & per tex. ibi, factus eſt repente de Cælo ſonus & cæt. & iterum par. 3. q. 89. art. 2. in corp. ibi*
2 *in eodem iſtanti eſt gratia infuſio.* Aliam rationem tradit *Suar. to. 4. diſp. 4. ſect. 5. n. 4.* quia st. ſicut conſenſus in mortale ſtatim ac emittitur, contrahitur peccatum, abſque temporis ſucceſſione, ita è conuerſo, actus contritionis ſtatim, ac elicitur, habet ſuum eſſe, & expellit culpam, introducendo gratiam, quod n. diſponitur in vno de contrarijs, diſponitur in alio *inſtit. tit. de ijs, qui ſunt ſui vel alieni iur. Gl. in §. furtorum v. nec manifeſtum inſtit. de obligat. quæ ex delicto naſcuntur, ita etiam ex Nugn. Peſant. eodem Suar. & alijs reiecta Scoti, & Caiet. opinione docet Bon. to. 1. diſp. 5. q. 5. de pænit. ſect. 1. pun. 7. n. 2. vbi affert illud Ezechiel. c. 18. & 33. in quacumque hora ingemuerit peccator, omnium iniquitatum eius non recordabor amplius, quod dictum ait Suar. d. n. 4. intelligi debere etiam de quolibet momento.*

4 Ad ſecundum, quamuis diligens requiratur examen conſcientiæ in perquirendo peccata, vt ſuo loco dictum eſt, non tamen de omnibus ſigillatim eſt neceſſario habenda contritio, vel attritio, ſicut volebant *Soto in 4. diſt. 17. q. 2. Durand. ibidem q. 2. Adrian. Richar. & alij apud P. Dia. par. 3. tract. 4. reſol. 118.* ſed ſufficit vna contritio generalis de omnibus, ſi deſit Confeſſarius, vel attritio ſimiliter de omnibus, cum ſacramento pœnitentiæ in princ. examinis, vel inter illud, vel poſt illud, ante confeſſionem, vel in ea, dummodo ante abſolutionem *Nauar. in man. c. 1. n. 24. Tolet. lib. 3. c. 5. n. 2. Suar. cit. ſect. 6. n. 2.* vbi dicit omnes Theologos in hoc conuenire *Bonac. vbi ſup. pun. 5. n. 1. ex D. Tho. Valent. Regin. & alijs.*

5 Notandum etiā eſt, tantā poſſe eſſe contritionem, vt Deus non ſolum dimittat culpam, ſed etiam totam pænam, ſicut promiſit ſuæ Sponſæ Brigittę *lib. 3. reuelat. c. 26. n. 4.* vt etiam docent *D. Tho. in 3. ſent. diſt. 19. q. 1. art. 3. quæſtiunc. 2. Tolet. lib. 3. c. 5. n. 6. & communiter DD.* quod tamen eſt ſemper intelligendum cum ſacramento in re, vel in voto, vt ſup. pluries diximus;
6 & licet optimum ſit contritionis actus ſæpe in vita peragere, dum tot bona conferunt, attamen etiam ſi in vltimo vitæ momento vnus ex eis fiat, licet numquam antea fuerit peractus, ſufficit (ò infinita Miſericordia) ad ſalutem, ſic legitur apud eandem S. Brigittam lib. 4. c. 51. in fine, & c. 101. & in Sac. pagina apud Ezechiel. loco cit. n. 3.

Quid

Quid ſit attritio,& de differẽtijs inter eam, & contritionem, ipſarumque conuenientijs.

SVMMARIVM.

1 *Atritionis definitio, & explicatio. Sine ſpe venia non valet, & æquiparatur attritioni Iudæ n. 2. Qualis ſufficiat cum Sacramento, & qualis non, imò ſit peccaminoſa? n. 3.*

4 *Contritio in quibus differat, & conueniat cum attritione? & n. 5. vſque ad finem.*

Reſolutio XXXX.

1 AD primum, attritio eſt peccatorum
imperfecta deteſtatio,vt percipitur
ex *Trident. ſeſſ.* 14. *cap.*4. dicitur imperfe-
cta, quia non eſt ob amorem Dei, ſaltem
implicitum, ſicut diximus de contritione,
ſed ex metù gehennæ, vel aliarum pænarũ,
2 aut ob turpitudinem peccati, dummodo
etiam includat ſpem veniæ, vt ibidem de-
clararunt PP. aliàs æquiparatur pæniten-
tiæ Iudæ, vt rectè docet *ſumma Coro. de pænit. cap.* 6. *n.* 18. Hic tamen metus duplici
3 modo concipi poteſt,vel cogitando pænam
prædictam inferni,ſeù alias, quas ſibi quiſ-
que per peccatum comparauit, & hinc cõ-
cuſsa anima doleat, & proponat Deum in
futurum non offendere; & hic bonus eſt,
& ſufficit cum Sacramento ad expellenda
peccata, gratiamque introducendam *per d. cap.* 4. *& per DD. mox citandos.* Aut vltra
quis progreditur cogitando,quod ſi infer-
nus non eſſet, nequequam à peccatis ab-
ſtineret, & hic non ſolum non eſt attritio
chriſtiana, ſed actus peccaminoſus *Tolet. lib.*3.*cap.*4.*num.* 8. *Nauar. in man.cap.*1.*num.* 8. *Regin. lib.*5.*num.*28. *Bonac. de pænit. to.*1. *diſp.*5.*ſect.*1.*pun.* 2.*num.* 4. quod omnes
didicerunt ex *D. Tho. eo non citato* 2. 2. *q.* 19. *art.* 4. vbi rationem aſſignat, quia ſt.
prior fundatur in iuſtitia, dum adeſt pro-
poſitum bonum, & etiam in charitate, li-
cet adhuc imperfecta, dum eſt ex timore
pænæ, nec poteſt eſſe malus, cum ſit à Spi-
ritu Sancto: ſecundus verò caret omnibus
prædictis, vide etiã latè de his infra reſ.24.
4 Ad ſecundum, prima differentia eſt, quia
contritio ſemper eſt coniuncta cum gratia,
dum peccatorem contritum Dei amicum
facit; imo talis, & tanta poteſt eſſe contri-
tio, vt eum, deficiente Confeſſario, ſub-
lata non ſolum culpa, ſed etiam pæna, ſta-
tim, ſi in eo ſtatù moriatur, ad Paradiſum
perducat, vt in priori *reſol.n.*5. fuit proba-
tum; attritio verò non eſt coniuncta cum
gratia, niſi accedente Sacramento *Trident. de contrit. ſeſſ.*14. *cap.* 4. *Suar. diſp.*5. *ſect.* 1. *num.*8. nec in hoc eſt controuerſia.
5 Secunda eſt,quod contritio intrinſecè in-
cludit formaliter, vel virtualiter dilectio-
nem Dei ſuper omnia,attritio verò nequa-
quam, ſed oritur ex metù gehennæ, vel
amiſſione gloriæ,vel ob turpitudinem pec-
cati, vt docent cit. DD. hinc dixit *Auguſt. lib. de vera & falſa pænit. cap.*17. contritio-
nem appellari conuerſionem ad Deum, &
auerſionem à peccatis; attritionem autem
auerſionem tantum, dum per eam, abſque
Sacramento, pænitens ſolùm auertitur à
peccatis.
6 Tertiam addit *Bonac.vbi ſupra n.*11. (quæ
tamen percipitur ex definitione) quod cõ-
tritio eſt dolor perfectus, dum pænitens de-
teſtatur peccata, quamuis ſunt offenſa Dei:
attritio verò eſt dolor imperfectus, dum
deteſtatur peccatum ob metum gehennæ,
vel aliarum pænarum.
Quartam addit *Bart. à S. Fauſto lib.* 3. *quæſt. moral. q.*102. *ex Trident.dicta ſeſſ.* 14.
7 *cap.*4. quia contritio eſt donum Dei,& im-
pulſus Spiritus Sancti inhabitantis, attri-
tio verò eſt donumDei, & impulſus ſimili-
ter Spiritus Sãcti,non iam inhabitantis,ſed
tantum mouentis, quo pænitens adiutus
diſponitur ad gratiam Dei, in Sacramento
pænitentiæ impetrandam.
8 Conueniunt autem primo, quia vtramq;
oportet eſſe vniuerſalem de omnibus pec-
catis,aliàs neutra valet, ſed ſufficit ſi facto
diligenti examine,quando debet quis con-
fiteri, vel abſque eo, ſi non debet confiteri,
conteratur, vel atteratur in genere de om-
nibus peccatis per vnicum actum, non au-
tem quod ſint neceſſariæ ſingulæ contritio-
nes de ſingulis peccatis *Nauar. in man.cap.* 1. *n.*25. *Henriq. lib.*4. *c.*7. *n.* 2. *Valent. to.*4. *diſp.*7.*q.* 8. *pun.*6. *in princ.* vt etiam dictum
9 eſt in priori reſol.n. 4. Secundò Conueniũt
in intenſione, nam ſicut ad perfectam con-
tritionem nulla requiritur intenſio, vt di-
ctum eſt in *reſol.* 38. *n.* 11. *& ſeq.* ita à for-
tiori, nec ad attritionem, quæ eſt minoris
ponderis: idem dicitur de duratione, quæ
non requiritur in contritione, vt in priori
reſol.

reſol.n. 1. nec in attritione, ſed in iſtanti poteſt quis conteri, vel atteri *D. Tho. par. 3. q. 89. art. 2. & 1. 2. q. 113. art. 5. Suar. to. 4.*
10 *diſp. 5. ſect. 1. n. 6.* Tertio conueniunt, quia vtraque eſt dolor de peccatis cõmiſſis, cum firmo propoſito actuali, vel virtuali non peccandi de cætero, quibus copulatiuè non concurrentibus, neutra ſufficit *DD. apud eundem Fauſ. cit. q.* 101. ſed ex diuerſis motiuis, vt ſupra dictum eſt, vbi etiam fuit probatum (& eſt quarta conuenientia) in vtraque concurrere debere ſpem in diuina miſericordia, de remiſſione peccatorum ex-
11 plicitam. Quinto, & tandem conueniunt, quia vtraque eſt donum Dei ſupernaturale, vt legitur *in Trident. dicto cap.* 4. & percipitur etiam *ex can. 1. & 3. ſeſſ. 6. de iuſtific.*

An, & quãdo contritio poſt mortale commiſſum ſit de neceſſitate medij, vel præcepti, & an ea omiſſa nouum mortale cõmittatur?

SVMMARIVM.

1 *Neceſſarium neceſſitate medij, vel præcepti quale ſit.*

2 *Periurium ob vitam, vel honorem propria, vel aliena tuenda, comite ignorantia inuincibili non eſt mortale, ſed quid de pollutione voluntaria?*

3 *Contritio eundem fere effectũ habet, quam attritio cum Sacramento, & an, & quãdo obliget? n. 4. vſque ad finem.*

13 *Peccatis hærere vſque ad mortẽ an ſit aliud peccatum diſtinctum, vel ſolum circumſtantia?*

14 *Propoſitum formale non pænitendi, eſt magnum peccatum, & diſtinctum ab alijs.*

15 *Impænitentia finalis eſt peccatum in Spiritum Sanctum.*

17 *Res ſemel extincta, amplius reuiuiſcere non poteſt.*

18 *Obligationes vniuerſaliter ex quatuor fontibus oriuntur.*

19 *Conueniri nemo poteſt in iudicio humano ſinè præuia obligatione, & minus in Diuino.*

20 *Contritio intenſa tollit non ſolum culpam, ſed etiam pænam, & tribuit maius meritum proportionabiliter.*

21 *Contritio eſt neceſſaria exiſtenti in mortali, & adminiſtranti Sacramenta, quia Sancta ſanctè tractanda ſunt, ſed non propter alias cauſas ab aliquibus cõſideratas.*

22 *Sacramenta pænitentiæ, & Euchariſtiæ ſunt recipienda ſaltem ſemel in anno, & etiam in articulo mortis, ſed hæc obligatio oritur ex alio fonte, vt infra.*

Reſolutio XXXXI.

1 PRO cognitione terminorum, illud dicitur neceſſarium neceſſitate medij, ſine quo ſalus obtineri non poteſt, ex quocumque capite omittatur, vt ſunt gratia Chriſti, vel baptiſmus, & ſuppoſito mortali in anima, pænitentia *D. Tho. 3. p. q. 84. art. 5. in corp.* illud verò neceſſitate præcepti, quo culpabiliter omiſſo, ſalus nec attingitur, veluti non adimplendo ex vincibili ignorantia quodcumque præceptum, ſecus ſi inculpabiliter per ignorantiam inuincibilem *Gregor. de Valent. to. 3. diſp. 1. q. 2. pun. 2. poſt initium Bonac. to. 1. diſp. 5. de pænit. q. 5. ſect. 1. pun. 2. n. 1. & 4.* Vnde
2 periurium, ob vitam, vel honorem propria, vel aliena tuenda, & quod plus eſt pollutio voluntaria, ſi inſit ignorantia inuincibilis in agente, nõ erunt mortalia iuxta *Sãch. in ſumma to. 1. lib. 1. cap. 16. n. 33. in fine ex Vaſq. Azor. & alijs*, qui dictam ignorantiam exemplificant, quando agens ante, & poſt actum, nullum habet ſcrupulũ. *F. Dia. par. 3. tract. 4. reſol. 108. ex Layman, & alijs* ſed circa pollutionem contradicit *D. Tho. relatus ſup. reſol. 19. nu. 10.* quia eſt contra Ius naturale de quo non poteſt dari probabilis ignorantia *Grat. diſt. 1. in princ. & c. ius naturale eadem diſt. inſt. de Iure nat. gent. & ciu. in princ.*

3 Præmitto etiam, eundem quaſi effectum habere hodie contritionem in caſu non habiti confeſſarij, ac attritionem cum Sacramento pænitentiæ *ex Trident. ſeſſ. 14. c. 4.* quibus reſpõdet *Suar. to. 4. diſp. 15. de pænit. ſect. 1. n. 2.* ſuppoſito mortali, non ſolum damnari hominem in illo morientem, ſed aliud peccatum cõmittere, ex defectù contritionis, modo quo ſuprà; & conſequenter alterutram eſſe in ſpeciali præcepto, eſſeque communem Theologorum ſententiam, quorum magnam cateruam ibi refert præcipuè *D. Tho. in ſex locis*, vbi adeo verum eſt, non dixiſſe, ex tali defectù nouum peccatum committi, vt contrarium apertè alibi docuerit, ſicuti mox dicemus. Citat etiam diuerſa loca Sacræ paginæ, nempè *Ezech. cap. 18. ibi conuertimini, & agite pænitentiam*

tentiam &c. Luc. cap. 13. ibi ſi pænitentiam
4 *non egeritis, omnes ſimul peribitis, &c. cum*
ſimil. concludit tandem poſt late diſputa-
tum articulum vſque ad *ſect.6.n.1.*obligare
hoc præceptum præcipue in morte, citat
eundem *D. Tho.in 4.diſt. 17.q.1. art.4. Du-*
rand. ibidem q.10.num.5. & 6. Caiet.in ſum-
ma V.contritio & alios; Rationem tradit *n.2.*
in ſine, quia st. ſuppoſito, quod pręceptum
non ſtatim obliget ante mortis artic. nulla
eſt maior ratio deſignandi vnum tempus,
quam aliud, imò neque eſt ratio deſignan-
di aliud, quia in nullo eſt vera neceſſitas,
præceptum autem affirmatiuum, tantum
obligat in artic. neceſſitatis,hæc ille.
5 Qui addit poſtea *n. 18. eadem ſect. 6.* obli-
gare præceptum prædictum,etiam ex capi-
te dilectionis Dei ante mortis articulum,
quia veriſimile non eſt, charitatem Dei,
numquam obligare ad ipſum diligendum,
niſi in extremo vitæ periculo, quod nequit
facere in mortali exiſtens, niſi per alterum
ex remedijs aſſignatis,quod autem ſemper
ante mortem hoc fieri debeat, non ſolum
non apetit, ſed ait n. 20. hoc multos DD.
ipſumque plurimum contorſiſſe,& propte-
rea certam regulam aſſignare non poſſe,
cum non ſit aliqua lege præſcriptum,ideo-
que committi poſſe arbitrio ipſius conte-
rendi, vel alteriùs, qui cognita eius con-
6 ſcientia, auxilium præſtare valeat. Quam
opinionem adeo inter modernos ſecutus
eſt *Coninc. de pænit.diſp.3. dub.1. n.* 1. vt au-
ſus fuerit dicere, contrariam D. Tho.com-
muniter reijci; authoritates & fundamen-
ta ipſius ſunt eadem relata Suar. & addit
n. 33. tempus poſſe conſtitui trium, vel
quatuor annorum,quibus elapſis; & con-
tritionis actu non elicito, tunc aliud mor-
tale committi, idem in parte voluit *Bonac.*
de pænit.diſp.5.q. 5.ſect. 1.pun.2. num.4. cum
Nugn. Ping. & alijs ibidem relatis.
7 Alij addunt hoc præceptum obligare etiã
in diebus feſtis, & proinde ſi aliquis in
talibus diebus non conteratur, aliud mor-
tale toties,quoties committere, hi ſunt *An-*
gel. V.feria 10.n. 41. ex Anton. par. 2.tit. 9.
cap.1. in quam ſententiam inclinat Petr. Soto
ſect. 13. de pænit. & fauet Scot. in 3. diſt. 27.
art. 3. §. quantum,ad 2. & diſt. 37. §. ad 1.
dum ſentiunt, obligari quemquam ad ex-
plendum actum dilectionis Dei ſuper om-
nia,ſingulis diebus feſtis, qui tamen exple-
ri nequit ſinè præuia, vel comite contritio-
ne de peccatis; putant .n. tertium præce-
ptum decalogi eſſe determinationem præ-
8 cepti dilectionis Dei. Alij hoc extendunt
ad tempus vehementis tentationis, & pe-
riculi incidendi in aliquod mortale, quia
per actum contritionis iſta fugãtur; hi ſunt
Gregor.de Valent.to.4.diſp.7.q.8.pun.4.aſſert.
5,Coninc. citat. num.19. & addit Soto ubi ſu-
prà, quando eſt periculum obliuionis pec-
catorum; Item quando eſt facienda publi-
ca oratio, ad vitandum aliquod imminens
flagellum Dei iuxta *Nauar. in man. cap. 1.*
num. 27. in ſine ex Adrian. & alijs, & apud
Bonac.cit.num. 6.ex eod. Valent.Zerol.& alijs.
Licet autem iſti PP. ſint tam Sancti,
eximiæque doctrinæ,vt omnibus patet,mo-
uere tamen nõ debẽt authoritates perſona-
rum, ſed iura, & rationes, & cum neutrum
ab illis fundetur ſalua reuerentia, vt infra
conſtabit, meritò ab eis diſcedo, & dico
9 primo, contritionis actum,deficiente Con-
feſſario, vel attritionis cum Sacramento,
eſſe, poſito mortali in anima, de neceſſita-
te medij ad ſalutem, hoc conſtat ex locis
ſcripturæ cit. negatque nullus, cum ſit de
fide *D.Tho.3.par.q.84.art.5.& alibi.* Si ergo
peccator alterutrum ex remedijs prædictis
non adhibet, & in tali ſtatù moritur, dam-
natur ex vi peccati illius, vel peccatorum
pænitentia non deletorum, vt generaliter
legitur apud *Ezech.cap.18.act. Apoſt. cap. 3.*
*& alibi paſſim,*ſed non committit aliud pec-
catum, ex quo non doluit de commiſſis,
cum nullum de hoc extet præceptum, vt
gratis aſſerunt DD. citat. & ſtatim dicam.
10 Etenim in loco relato apud Luc. cum
quo concordant cætera, *ibi ſi pænitentiam*
non egeritis,omnes ſimul peribitis, aut ſuppo-
nimus hoc dictum fuiſſe iuſtis,& eſt impoſ-
ſibile, cum nolit Deus,vel nequeat (vt ita
dicam) condemnare eos, qui ſemper ſerui
fideles habiti ſunt, eo vel maximè, quod
hoc non offendiſſe, vel nolle Deum offen-
dere, eſt magna dilectionis exhibitio, iſtud
docuit ipſa ſumma ſapientia, cum interro-
ganti illi apud luc. cap. 10. *quid faciendo vi-*
tam æternam poſſidebo? reſpondit ſerua man-
data; ſed in mandatis non conſtat de tali
præcepto, vt tradunt *Victor. & alij apud*
11 *Suar.dicta diſp. 15. ſect. 1. n.1.* ergo. Quod
clarius docet *D.Tho. dicta par.3. q.84.art.5.*
in corp. ex 2. paralip. cap. vlt. ibi tu Domine
Deus iuſtorum non poſuiſti pænitentiam iuſtis
Abraham,Iſaac, & Iacob, ijs qui tibi non pec-
cauerunt, adde Luc.cap. 5. ibi non egent qui
ſani ſunt medico, ſed qui malè habent, non .n.
veni

veni vocare iuſtos, ſed peccatores ad pœnitentiam.

12 Aut dicitur hoc intimatum peccatoribus (quod eſt verum,) & illa comminatio non poteſt referri ad noua peccata ex contritionis omiſſione committenda; etenim dum iam adſunt illa, pro quibus eſt ſtatuta pœna comminata, & iure damnatur, grata erit aſſertio contraria, ex verbis n. prædictis concluditur neceſſitas medij, vt ſuprà non autem alterius noui præcepti, aliàs illa vnica contextura verborum importaret mediū, & nouum præceptū ſimul, quod nō eſt veriſimile, nec litera tex. hoc patitur. Veritas ergo eſt, quam incidenter docet *D.Tho.2.2.q.14. art. 2. in corp. ibi ex parte verò peccati duo ſunt, quæ hominem à peccato retrahere poſſunt, quorum vnum eſt inordinatio, & turpitudo actus, cuius conſideratio inducere ſolet in homine pænitentiam de peccato commiſſo, & contra hoc ponitur im-*

13 *pænitentia, non quidem eo modo, quo dicit permanentiam in peccato vſque ad mortem, ſicut ſuprà inpænitentia accipiebatur (ſic n. non eſſet ſpeciale peccatum, ſed quædam peccati circumſtantia,) ſed accipitur hic inpænitentia ſecundum quod importat propoſitum non pænitendi hæc ille.*

Ex quibus (ni fallor) colligitur, actum contritionis ex hoc capite ne quidem in morte eſſe in præcepto, vt etiam infra *n. 16.* ſiquidem permanentia in peccatis etiam vſque ad mortem, non eſt niſi quædam peccati circumſtantia intra eandem ſpeciem, non autem peccatum ſeparatum,

14 (bene verum eſt, quod ſi quis in morte, vel quandocumque, per actum poſitiuum diſtinctum, habeat formale propoſitum non pænitendi, iſtud erit peccatum magnum, etiam diſtinctum, quod vocant in Spiritum Sanctum, & magis in morte, quia tunc dicitur inpænitentia finalis, & pro-

15 pterea D. Tho. ibidem iſtud connumerat inter ſex peccata in Spiritū Sanctum, quod latius docet idem *Suar.cit.ſect.2.n.5.* vbi dicit omnes Theologos in hoc cōuenire.) Quę tamen intelligenda ſunt præfato modo, vt st. omiſſa contritione quis non committat nouum peccatum., ſed damnatur moriens in peccatis prioribus; quod ſi de iſtis at-

16 tritus fuerit cum ſacramento, vel iſto ceſſante, fuerit contritus, non tenetur ex præcepto aliquo ad iterum conterendum ante mortem, vt putant DD. cit. ſolutione.n.eius quod debetur, omnis tollitur obligatio *iuſtit.quibus modis tollitur obligatio in princ. & l.ſi pupillus ff. ad l.falcid.*

Quandoquidem, aut ſupponimus contritionem Confeſſario non habito, vel ſacramentum cum attritione, non ſufficere ad extinguendum peccatum, & hoc eſt hæreticum, vti contra multa loca ſacræ paginæ vulgata, & *Trident.ſeſſ. 14. c.4.* aut concedimus eſſe ſatis, & proinde extin-

17 ctum eſſe peccatum, & res ſemel extincta, amplius reuiuiſcere non poteſt *l.qui res §.aream ff.de ſolut.* Quodſi de hoc eſſet noua obligatio, oporteret ſcire vnde orta,

18 etenim ex quatuor fontibus tantum oriūtur obligationes, ex contractu st. vel quaſi contractu, ex maleficio, vel quaſi maleficio *§.ſequens diuiſio iuſt.de obligat.* & ſi in nullo ex his tenemur, conueniri non

19 poſſumus, nec condemnari; ſi ergo in iudicio humano, non naſcitur actio ſinè obligatione; *inſtit.de obligat. in princ. à contrario ſenſu*, multo minus in diuino, cum mitius agatur cum Deo, quam cum homine *l. Celſus ff. de Arbitr. extrau.vnica de Iudais.*

Non negamus tamen, imo hortamur omnes ad eliciendum, non ſolum in morte, ſed in quolibet vitæ momento con-

20 tritionis actus, per quos, ſi ſupponimus ſublatam antecedentem culpam, tollitur etiam pœna, ſecundum proportionem intenſionis, & acquiritur maius meritum, vt in priori reſol. ſed intēdimus auferre ſcrupulos ſinè fundamento, & in hanc partem inclinat ex modernis *Vaſq.3.par.to.4.q.86. art.2. dub. 6. ſub n. 6. & clarius ex Caiet. in ſumma v. contritio docet Hurtado de pænit. diſp.3. diffic.* 4. vbi etiam refellit opiniones relatas ſup. *n.* 7. & 8. quas ante eum reiecerat idem *Suar. diſp.15.ſect.6. à n.11. vſque ad* 15. falſas, & ſinè fundamento eas appellando, illis n.pro veris datis, infinita fere peccata ex ſolo antecedēti commiſso, præter voluntatem deriuarentur, videndi ſunt etiam *Villalob. in ſumma to. 1. tract. 9. diffic.* 21. *n.* 4. & 5. *P.Dia. par.5. tract.13. reſol.33. in fine*, qui idem nobiſcum vult, & citat inter alios *Suar. diſp. 15. ſect.* 8. qui tamen ibi non facit niſi 7. ſectiones.

21 Illud autem, quod addunt omnes præcitati DD. vt st. exiſtenti in mortali, & volenti adminiſtrare ſacramenta, ſi non poteſt confiteri, neceſſe ſit conteri, veriſſimum eſt, ſed impertinens ad materiam

R præ-

præſentem; cum talis obligatio non naſcatur ex præcepto contritionis, vt ipſi credunt, ſed ex alijs iuribus mandantibus, quod ſanctè ſint ſacramenta tractanda, vt aduertit idem *Suar. dicta ſect.6. n. 6.* quod vlterius probat quia, qui non præmiſſa, contritione eo in caſu recipit, vel miniſtrat ſacramenta, non committit duo peccata, vnum omiſſionis contritionis contra hoc præceptum, alterum indigne tractando ſacramentum, ſed ſolum hoc poſterius, quod eſt commiſſionis contra præceptum negatiuum, non irrogandi iniuriam ſacramento.

22 Idem dicitur de ſacramentis pœnitentiæ, & Euchariſtiæ recipiendis, ſaltem ſemel in anno *ex c.omnis de pœnit. & remiſſ.* ac etiam in articulo mortis, ſaltem Euchariſtiam, ſi mortalia deſint, ex Eccleſiæ antiqua conſuetudine, de qua teſtatur *P.Dia.par.9.tr.8.*
23 *reſol.46. §.& eſt antiqua*, ſed hoc eſt ex iure, & conſuetudine prædictis, non autem quod ſeparatim poſt mortale commiſſum ſit ſub alio præcepto eliciendа contritio, quia hoc reuera nullibi ſtatutum reperi-
23 tur. Non intelligo tamen in hac diſputatione comprehendere articulum dilectionis Dei ſuper omnia, de qua apud *Marc. c. 12. & luc. c.10.* tetigitque *Suar. cit. ſup. n. 5.* quia hoc eſt præceptum diſtinctum, quod inde conſtat, nam qui illud omittit, non duo, ſed vnum ſolum peccatum committit, omiſſionis st. præcepti prædicti, vt faretur idem *Suar.in ſæpe cit.diſp.15. ſect.6. n.19.* licet n.determinatum non ſit tempus ad illud implendum, tenemur tamen ad illud in aliquo vitæ tempore, vt declaratum extat *in Bulla Alex. VII.* emanata die 2. Octobris 1665. ſicuti ad actum fidei, & ſpei, vt in eadem bulla *n. 1.* quod totum implere puto eum, qui ſemel actum contritionis in vita, vel in morte emiſit, etiam occaſione confeſſionis tunc factæ, vel faciendæ, contritio enim tunc emiſsa, ſi vera ſit, includit actus fidei, ſpei, & charitatis, vt patet, & conſtat ex dictis *ſup. reſol. 38. præcipue n.23. & reſ.ſeq. n.8.*

Vtrum attritio ex metu gehennæ, aliarumue pœnarum, vt a Deo inflictarum, vel infligendarum, vel ex turpitudine peccati ſufficiat ad recipiendum ſacramentum cum fructu?

SVMMARIVM.

1 *Argumentum à contrario ſenſu validum eſt in iure.*

2 *Attritio ex metu gehennæ, vel aliarum pœnarum videtur virtualiter includere affectum ad peccatum, ſed contrarium eſt verum n.11.*

3 *Timor Dei eſt frenum animæ, & per eum omnis declinat à malo. Gehenna eſt laudabilis, & quare? n.4. vſque ad 7. Regulariter introducit charitatem, probatur exemplis, & doctrina Chriſti n.8. & 9. Si concipiatur, vt cauſa finalis vltima ad abſtinendum à peccatis, eſt peccaminoſus, ſecus ſi vt cauſa finalis proxima, vel vt cauſa impulſiua n.10.*

12 *Deteſtatio peccati ob eius fæditatem, prodeſt cum ſacramento, ſicuti ob metum gehennæ & n.13.*

14 *Virtutes theologicæ infunduntur à Deo in baptiſmo, ac etiam morales, quod negare eſt error hæreſi proximus: ſed morales acquiruntur etiam ex actuum frequentia; verum illa per mortale ſtatim amittuntur, iſtæ verò minimè n. 15. & 19. ſunt enim diuerſæ ſpeciei n.16.*

17 *Definitio virtutis ex DD. Auguſtino, & Tho. de Aquino, qua ſi quis male vtatur tunc deſinit eſſe virtus, cõtra ſi bene n.18.*

20 *Fides, & ſpes non amittuntur per quodlibet mortale, ſed per ſolam infidelitatem, & deſperationem. Stant ſimul cum mortali; non tamen ex parte principij, quod eſt gratia, quæ per mortale amittitur, ſed ex Dei miſericordia n.21.*

22 *Attritio ob peccati fæditatem, quatenus aduerſatur virtutibus acquiſitis, quæ reperiuntur etiam apud gentiles, non ſufficit, etiam cum ſacramento ad illud expellendum, ſecus verò quatenus aduerſatur virtutibus à Deo infuſis.*

Reſolutio XXXXII.

1 Circa primũ difficultas oritur, quia ex metu peccandi ad pænas vitandas, argumentum oritur à cõtrario ſenſu (quod in iure validiſſimum eſt *l.1. ff. de offic.eius*) ſi pœnæ non eſsent, peccatum non deſereretur; item facit alia regula *c.cum ceſſante de appellat.* ceſsante cauſa, ceſsat effectus; ergo ſi ceſsarẽt pœnæ, ceſsarẽt etiã effectus,
2 & voluntas deſerendi peccatum, qui actus cum includant ſaltem virtualiter, & implicitè voluntatem peccandi, certum eſt, non ſolum bonos non eſse, ſed etiam culpæ reos. His tamen, & ſimilibus non obſtan-

ſtantibus, contrarium apparet deciſum per *Trident.ſeſſ.6. can.8.& ſeſſ.14. c.4. & can.5.* & ſæpè in ſacra pagina laudatur timor, vt in *pſal. 33. ibi timete Dominum omnes ſancti eius, in pſal.111. beatus vir, qui timet Dominũ, in pſal. 118. confige timore tuo carnes meas,* & alibi paſſim, quẽ timorẽ *Suar.diſp.5.ſect.2. n.4. to.4. de pœnit. ex Baſil. & alijs* exponit, eſse pœnarum, & propterea ſtenuum ani-
3 mę, ſicuti etiam docet *ſapiens prouerb. c.15. ibi, per timorem Domini omnis declinat à malo.*

Rationem tradit idem Suar. quam tranſcripſit *Bart. à S.Fauſto lib.3. q.moral.q.109.*
4 *eo non cit.* quia st. timor alicuius mali, ſumit rationem ſuam, & honeſtatem ex illo bono, cui tale malum opponitur; malum n. propter quod aufertur bonum, odio habetur, vnde ex amore, vel deſiderio boni, oritur odium, & fuga mali, qualia ſunt timor, ſed bonum illud, cui gehennæ malum opponitur, eſt ipſa vita æterna, de ſua natura amabilis, & optabilis; ergo timor gehennæ, quæ tollit ipſam vitam æternam, eſt bonus. Sed melius reſpondet implicitè
5 *D.Tho. in 4.ſentent. diſt.17. q.2. art.3. quæſtiunc.* 1. vbi ait, quod pœna gehennæ eſt inſeparabilis ab offenſa Dei, proinde quando quis timet peccare ob gehẽnæ metum, timet intrinſecè offenſam Dei, illi coniunctam, & conſequenter videtur abſtinere à peccatis, quaſi ob amorem Dei, in quo ineſt contritio, quæ eſt ſuperioris ordinis.

6 Addit *Suar. loco cit. n.5.* ſimilitudinem, duobus st. modis poſse quempiam operari ex timore, vno modo, vt ex quadam occaſione excitante hominem ad conſiderandum, ad quod conducat talis operatio, quaſi per modum conſilij cum ſe ipſo initi, qua de cauſa à peccatis abſtineat, & in hoc timore nulla poteſt ineſse malitia, ſcimus n. non ſolum licitum, ſed etiam laudabilem eſse victum ordinatum, cibique parcitatem ad fugandam infirmitatem, ex qua mors oriri ſolet, licet hoc minus principaliter fiat virtutis amore. Sic
7 in propoſito, timor gehennæ hoc modo conſideratus, videtur cauſam dediſse pœnitentiæ Niniuitarum, vt legitur *Ionæ 3. & refertur in Trident. ſeſſ. 14. c.4.* alioquin ait *D.Hieron. in c.4. ſuper Daniel. relatus in c.quamobrem diſt. 1. de pœnit.* gratis Deus minaretur peccatoribus *apud Luc.c.13. apud Matth. c.12. & alibi ſæpe,* ſi poſtea timor ex hac cauſa conceptus nõ poſſet ſaltem cum ſacramento ad vitam perducere.

8 Imo, & quod magis eſt, hic timor ſeruilis regulariter introducit charitatem, & veram contritionem, vt ait *D.Auguſt. in lib. de gratia, & lib. arbit. c.17. relatus in c.ſicut ſeta de pœnit. diſt.2.* cuius verba ſunt videlicet, *ſicut videmus per ſetam introduci linum, quando aliquid ſuitur, ſeta primum intrat, ſed niſi exeat, non ſuccedit linum, ſic timor primò occupat mentem, non autem ibi remanet timor, quia ideo intrauit, vt introduceret charitatem.* Adde illud *Io.1. n.4. perfecta charitas foras mittit timorem, non vt malum, ſed vt imperfectum iuxta explicationem Gl. in d. c.ſicut ſeta, & c.ſchiſmatici 23.*
9 *q. 6.* Accedat doctrina ſponſi reuelata ſuæ Sponſæ Catharinæ de Senis in ſua vita, *lib. 3. c. 3.* quia st. in animam primum intrat timor, qui eam vitijs ſpoliat, poſtea amor eamdem virtutibus induens, ac replens.

10 Alio modo poteſt quis operari ex timore cogitãdo st. explicitè, vel implicitè quod ſi infernus nõ eſſet, peccare non deſineret, & talis timor non ſolum non eſt bonus, ſed eſt peccaminoſus iuxta dicta ſup. *reſol. 41. n. 3.* cum communi ſententia, & ratio poteſt eſſe, quia prior timor concurrit vti cauſa impulſiua, poſterior vti cauſa finalis; imo etiam ſi prior adeſſet vti cauſa finalis, non diceretur finalis vltima, in qua aſſiſtere dicatur voluntas conditionata peccandi, ſed tantum, vt cauſa finalis proxima, ex qua hic, & nunc abſque alia conſideratione, impellitur pœnitens ad dolorem peccatorum, vt poſt *Suar. vbi ſup. n. 8. docent Bonac. diſp. 5. q. 5. ſect. 1. pun. 3. n.4. Fauſtus lib. 3. q.89. in fine;* & ex his patet reſponſio ad obiecta.

11 Quod autem diximus de timore gehẽnæ, idem intelligitur de timore aliarum pœnarum temporalium, ſi ſumantur, non prout fuerint illatæ, ſeu inferantur ab homine, ſed a Deo, quia ſic exercentur virtutes fidei, & ſpei, (quæ ceſſant ſi ſumantur prout ſimpliciter illatæ ab homine,) vt communiter explicant *PP. ſuper Iſai. c.26. vbi illud à facie tua Domine concepimus, legunt 70. interpretes, Domine in anguſtia requiſiuimus te propter timorem tuum; multaque alia ſimilia loca coaceruat Cyprianus lib. 3. ad Quirin. c. 20.* vbi vocat timorem, firmamentum fidei, & ſpei; *Vega lib. 13. in Trid. c. 14.* Quod verum eſſe di-

cit *Suar. cit. n.15. in fine*, & percipitur ex
eodem *Trid.d.c.4. ibi vel ex gehennæ, & pœ-
narum metu concipitur*, quibus adde *Hur-
tad. de pænit. diſp. 6. diffic.5.* & alios recen-
tiores apud *P. Dia. par. 4. tract. 4. reſol.
193.*

12 Quoad ſecundum, ſi quis peccatum de-
teſtetur ob turpitudinem, ſeù eius fœdita-
tem, veram eſſe attritionem non dubita-
tur ex *Trid.cit. d.c.4. & can.5.* dum dicitur,
attritionem eſſe, ſiuè timor concipiatur ex
cauſa prædicta, ſiuè ex gehennæ metu; du-
bitatio tamen naſcitur, quoniam etiam
gentiles timuerunt peccare, & doluerunt
peccaſſe ob peccati turpitudinem, habue-
runtque propoſitum amplius non peccan-
di, & ſperauerunt veniam à dijs ſuis, &
tamen falſum eſſet dicere, attritionem ha-
13 buiſſe. Hinc legitur apud *Senec. lib. 1. ad
Neron. de clementia c.22.& lib.3.ad Ebucium
de benefic. c.16. videlicet, ſi ſcirem Deos igno-
turos, & homines non viſuros, ne quidem pec-
care vellem, propter peccati turpitudinē*, itaque
hic actus, cum non ſit ſupernaturalis, vt
requiritur ad attritionem, & declaratur
per idem Trid. eſſe impulſum Spiritus Sā-
cti, videtur conſequenter eſſe extra ſfe-
ram attritionis.

14 Pro reſponſione præmittendum eſt,
quod præter virtutes Theologicas, quæ
ſunt totaliter ab extrinſeco, ſt. à Deo in-
fuſæ in baptiſmo, vt per *D.Tho. 1.2. q.63.
art.1. in corp. in fine, & Lel. Zech. in ſumma
par.1. c.8. n.1.* infunduntur etiam morales,
idem *Sanct. art.3. & Zech. d.n.1. in fine* vbi
ex Medina,& Valent.teſtatur, grauiſſimum
errorem eſſe negare virtutes morales in-
fuſas: maiorem verò, imo hæreſi proxi-
mum negare virtutes Theologicas infuſas,
quod latius Patrum auhtoritate probat
15 *c.9.n.3.* quæ tamē virtutes morales poſſunt
etiam acquiri ex actuum frequentia, cum
hac diſtinctione; quod morales infuſæ,
per peccatum mortale ſtatim amittuntur;
acquiſitæ verò minimè idem *Sanct. loco cit.
art.2. ad 2.*

16 Imo ſunt diuerſæ ſpeciei, vt patet ex
definitione, nam vt percipitur ex Auguſt.
relato ab eod. *D.Tho. q.55. art.4. in corp. &
17 initio art.* ita definitur. virtus infuſa eſt bo-
na qualitas mentis, qua rectè viuitur, qua
nullus male vtitur, quam Deus in nobis
finè nobis operatur: modo hæc vltima
particula (quam Deus) non conuenit vir-
tuti acquiſitæ, vt habetur loco cit. verſ. ſed
notandum in fine, quia acquiritur conti-
nuatis actibus agentis, licet non ſinè vni-
uerſali auxilio Dei; ſed quælibet differen-
tia in diffinitione poſita, ſi mutetur, diuer-
ſificat ſpeciem; ergo virtus acquiſita, non
eſt eiuſdem ſpeciei cum infuſa, vt arguit
*Sanct. q. 64. art.4. in corp. & ſequitur Suar.
de pænit. diſp.5. ſect.2. n.11. in fine.*

Verum contra prædictam definitionem,
& ad maiorem eius declarationem, ſic ar-
gui poſſet, omnis exercens actus fidei, &
maximè continuatos, habet virtutem fidei;
ſed qui habet commercium cum diabolis,
fidem exercet, dum credit eos reperiri, &
à Deo creatos, ſed grauiſſimè peccat cum
dicatur etiam de illis quod credūt, & con-
tremiſcunt *Iac. Epiſt. 1. c. 2.* ergo non eſt
verum, nullum virtute male vti, vt in de-
finitione dictum eſt, ad quod vltra dicta
18 per *Sanct. d.art.4. ad 5. reſpondet Caiet. ibi-
dem in fine*, quod aut virtutes ordinantur
in bonum, & ſic nullus eis male vtitur; aut
ordinantur in malum, vt in exemplo tra-
dito, & ſimil. & tunc deſinunt eſſe virtu-
tes (licet per tale peccatum fides non
amittatur, ſicut per infidelitatem, vt infra,
ſed tantum mortificetur,) quod fortius
procedit in virtutibus moralibus infuſis,
quæ ſtatim per mortale amittuntur totali-
19 ter, vt diximus. Et propterea differunt
ab acquiſitis, quæ cum peccato eſſe poſ-
ſunt, quia habitui non contrariatur dire-
ctè actus, ſed habitus, qui non amittitur
per vnicum actum contrarium, vt docet
Sanct. d. q. 63. art. 2. ad 2. & ratione pro-
batur, ſicut n. habitus virtutis non acquiri-
tur per vnicum actum, ſed per multos con-
tinuatos, teſte experientia, ita è contra,
nec amittitur niſi per multos cōtrarios, ex
regula iuris, quod nihil tam naturale eſt
quam, vt vnumquodque eodem vinculo
diſſoluatur, quo ligatū eſt *l. nihil tam natu-
rale de regul. iur.*

20 Quamuis autem fides, ſicuti & ſpes ma-
neât in peccatore, niſi ſit peccatum infide-
litatis, vel deſperationis vt legitur *in Trid.
ſeſſ. 6. cap.* 15. hoc tamen eſt ſecundum ve-
ram rationem habitus infuſi, ſecus eſt in ra-
21 tione virtutis, quia virtus infuſa oritur ex
gratia infuſa; vnde ex parte principij, pec-
catum mortale non ſtat ſimul cum virtute
infuſa, quæ eſt gratia, & ideo, ſicuti homo
per peccatum mortale amittit gratiam, ita
etiam omnes habitus virtutum infuſarum,
quia propter peccatum meretur homo,
quod

quod Deus ab eo auferat omnes habitus infuſos, etiam fidei, & ſpei; ſed ex miſericordia ſeruat in eodem habitum fidei, & ſpei infuſarum, vt facilius conuertatur, vt latius explicat *Zech. loco cit. cap. 9. ſub. n. 2.*

His prælibatis reſpondeo ad ſuperiorem
22 obiectionem, quod ſi conſideremus fœditatem peccati, quatenus aduerſatur virtutibus acquiſitis, & nullus in hoc adeſt actus ſupernaturalis, nec conſequenter attritio; hinc videmus etiam infideles prohibere furtum, homicidium, & ſimilia, vti contra lumen rationis, & aduerſantia virtutibus acquiſitis, ſed dolendo illa commiſiſſe, non dicuntur raptores Chriſtianā attritionem habere; ſi verò eandem fœditatem conſideremus, quatenus refragatur virtutibus infuſis à Deo, & propterea peccatum deteſtamur, hic erit actus ſupernaturalis, veraque attritio; dum per talem actum, fides exercetur, quod idem, licet ſine iſtis declarationibus docuit *Suar. dicta ſect. 2. n. 12. & 15. in fine.*

Vtrum attritio putata ſupernaturalis, ſi talis reuera non ſit, ſufficiat cum Sacramento ad acquirendā gratiam, vel ſaltem ad valorem Sacramenti?

SVMMARIVM.

1 *Attritio putata inuincibiliter ſupernaturalis ex errore facti, vel iuris, ſi talis reuera non ſit, an ſufficit ad effectum, vel ſaltem ad valorem Sacramenti? & nu. 2. & ſeqq.*

6 *Gratiam Dei habere nemo in hac vita ſcire pro certo poteſt, & n. 7.*

8 *Ignorantia inuincibilis, tam ſecundū Theologos, quam I. Conſultos quæ ſit? Item affectata, craſſa, & ſupina quomodo inter ſe differant? nu. 9. Inuincibilis non poteſt dari in eo, qui putat acetum eſſe vinum, vel tetigiſſe Calicem, & patenam ſi reuera non tetigit, ſicut volebat Suar. ſed potius hæc eſt ignorantia affectata nu. 10. Inuincibilis verè cadit in illis, quæ ſunt in potentijs interioribus, vt eſt attritio, imò eſt impoſſibilis certa ſcientia num. 11.*

12 *Culpa non remittitur ſine actū virtutis pœnitentiæ, quamuis ſit effectus gratiæ operantis.*

16 *Pœnitentiæ Sacramentum poteſt eſſe informe, quod, accedēte etiam poſt confeſſionem attritione ſupernaturali, perficitur.*

17 *Materia Sacramenti pœnitentiæ ſunt contritio, Confeſſio, & ſatisfactio; qua deficiente, non eſt, vbi cadat forma, quæ eſt abſolutio.*

20 *Ignorantia Iuris circa contritionem, ſeù attritionem non habitam, nullatenus excuſat ſecund. Suar. excuſat autem ſecund. opinionem Authoris, ſi ſit inuincibilis ab iteranda Confeſſione, ſed non ab attritione elicienda, etiam poſt. Confeſſionem, & n. 28.*

21 *Confeſſio abſque vllo dolore, etiam ſi fiat à non errante in iure, neque in facto, dummodo non animo deridendi Eccleſiam, eſt valida in ſubſtantia, non in effectū, ſecundum Syl. quod tamen author non admittit totaliter.*

22 *Ignorantia inuincibilis datur etiam circa aliqua peccata de natura ſua mortalia. Iuris poſitiui regulariter non excuſat, exceptis minoribus, alijſque vt infra n. 23. & ſeqq. Sed Iuris naturalis neminem excuſat n. 29.*

30 *Eccleſia, Ciuitas, Terra, Villa, vel Caſtrum, & qualibet Reſp. habent in integrum reſtitutionem. Illa reſtituitur etiam aduerſus ſententiam Pontificis n. 31.*

Reſolutio XXXXIII.

1 SVar. to. 4. diſp. 20. ſect. 4. n. 16. conſtanter docuit, talem attritionē non ſufficere ad effectum Sacramenti, neque ad eius valorem, etiam ſi inuincibiliter putetur vera, & ſupernaturalis, tam ex errore facti quam Iuris, & conſequenter reperēdam Confeſſionem, citat pro ſua opinione *D. Tho. par. 3. q. 84. art. 1. ad. 1. q. 86. ar. 6. q. 90. ar. 2. alijſque in locis, Nauar. in c. fratres num. 33. de pænit. diſt. 5. Couarr. Veg. & alios* ea ratione, quia *Trident. ſeſſ. 14. docet, attri-*
2 *tionem eſſe donum Spiritus Sancti*, ſed in attritione putata, neq; ipſe dolor eſt donum Spiritus Sancti, quia ſupponitur imperfectus, & merè naturalis, neq; etiā exiſtima-
3 tio, quia eſt quædā deceptio, ergo. Secūdo, quia Cōcilia dicunt, vinū v. g. eſſe materiā Euchariſtiæ, & nemo dicere poteſt, acetū, putatū inuincibiliter vinum, aliquando ſufficere; ſicuti in Sacramento ordinis, dum materia eſſentialis eſt tactus Calicis, & patenæ, etiam ſi quis inuincibiliter putet ſe teti-

tetigiſſe, ſi reuera non tetigit, nihil factũ
eſt, quia ignorantia humana non mutat
materiam, nec Deus ſupplet eſſentialem
defectum ob priuatum errorem: ergo idẽ
cum proportione eſt in præſenti dicẽdum,
alia leuioris ponderis ibidem adducit, vbi
te remitto.

4 Quæ tamen obſtare non videntur cum
diſtinctione, vt infra; ſiquidem ad primum
reſpondetur, non negari attritionem eſſe
donum Spiritus Sancti, ſicuti in Concilio
declaratum eſt, ſed non ex hoc ſequi quod,
facta per pænitentem diligentia, quæ iux-
ta humanas vires fieri potuit, exiſtimando
inuincibiliter ſe ſupernaturaliter attritum,
Confeſſio ſit omninò nulla, & conſequen-
5 ter repetenda, quia hoc in Concilio non
legitur; ſed ad ſummum ſequi poſſe, quod
careat effectù gratiæ, acquirendæ tamen
ſuperueniente attritione vera, etiam poſt
Confeſſionem, abſque obligatione nouæ
Confeſſionis eorundem peccatorum, illa
ſiquidem diligentia præcedens ſic exacta,
vt omninò quis putet ſe verè attritum, li-
cet realiter non ſit, eum excuſat à repeti-
tione Confeſſionis, eò magis, quod nec
proficeret repetitio, quia ſi millies repete-
retur, in eadem ſemper dubietate eſſet,
cum ſolus Deus ſciat, quis ſit ſupernatu-
raliter attritus.

6 Enimuerò ſi quis comprehẽderet habuiſ-
ſe attritionem ſupernaturalem in confeſ-
ſione, ſciret conſequenter ſe abſque dubio
in gratia Dei eſſe, quod eſt impoſſibile in
hac vita vt *cap. 9. Eccleſiaſt. & c. accepimus
de purgat. canon*: & propterea dum Suar.
vult vitare vnum scholium, quod reuera
non, eſt tale, ſed prout ipſe deducit ex al-
legato Concilio de attritione omninò ha-
bita, & ſcita pro ſupernaturali, non con-
tentus quod ſit inuincibiliter, & bona fide
putata talis, vt per DD. infra citandos, in-
7 cidit in ſcholium maius, quod ſequeretur
ex certa ſcientia attritionis ſupernaturali-
ter habitæ, quod pro certo ſcire noſtrum
non eſt *Nauar. in man. cap. 9. ſub num. 13. &
in c. fratres de pænit. diſt. 5. num. 33.* vbi la-
tiùs, alijque per nos infra reſol. 132.

Item æquiuocat Suar. ſupponendo poſſe
dari ignorantiam inuincibilem in prędictis
8 caſibus per eum relatis; hæc .n. eſt qua
quis ignorat quod non oportet ſcire, &
qua communiter homines eiuſdem qua-
litatis, adhibita debita diligentia laborant
vt ex D. Th. alijſque Theologis teſtatur
idem *Nauar. in man. cap. 23. num. 45.* quæ
ſecundum leges exemplificatur in illo, qui
adhibet in rebus agendis eam diligẽtiam,
quam diligens Pater familias adhibere ſo-
let in rebus ſuis *l. ſi putator §. culpam ff. ad
l. Aquil. l. 2. & l. quicquid cum Gl. C. Arbitr.*
9 *tutel.* Et differt ab ignorantia affectata, quæ
eſt ignorare quod quis ſcire tenetur, & ſci-
re non vult, vt liberiùs peccet, exemplo
eius, quod dicitur *in pſal. 35. ibi, noluit intel-
ligere, vt benè ageret*; Craſſa verò, & ſupina
eſt ignorare id quod omnes ſciunt, vt tra-
dit idem *Nauar. ibidem n. 45.* quam igno-
rantiam vocant *ll. culpam latam l. regula §.
ſed facti ff. de Iur. & facti ignorant.*, quæ
æquiparatur dolo *l. quod Nerua ff. depoſiti*.
Alia exempla ignorantiæ, tam facti, quam
Iuris naturalis, Canonici, & Ciuil. habes
latè in *c. turbatur §. notandum 1. q. 4 ibique
Gl. & per nos ſup. reſol. 19.*

10 Ex quibus patet reſponſio ad 2. argumẽ-
tum Suar. non .n. poteſt eſſe ignorantia in-
uincibilis in eo, qui putat acetum eſſe vi-
num; & minus in illo, qui putat tetigiſſe
Calicem, & Patenam, & non tetigit; imò
potiùs videtur ignorantia affectata, quia
noluit ſcire, vel tangere; in illis .n. quæ ca-
dunt ſub aliquo ſensù corporeo, & præci-
puè tactus, & olphatus, vt ſunt prędicta,
vel viſus, nequit cadere ignorantia inuin-
cibilis; in illis autem, quæ ſunt in potentijs
11 interioribus, ſi ſt. dolor attritionis perue-
nit ad actum ſupernaturalem, vel non, non
ſolùm cadit ignorantia, ſed eſt impoſſibilis
ſcientia, vt dictum eſt, & proinde reiectis
argumentis.

Reſpondetur ad allegatas doctrinas, &
12 præcipuè D. Tho. vbi ſolum docet Sanct.
remiſſionem culpæ non fieri ſine actu vir-
tutis pænitentiæ, licet ſit effectus gratiæ
operantis; imò adeo verum eſt non eſſe
allegabilem pro eo, quod dicit Suar. vt
apertè docuerit contrarium *in 4. diſt. 17. q.
3. ar. 4.* vbi voluit, accedentem ad tale
13 Sacramentum ſinè contritione, non teneri
iterare confeſſionem, ſed non percipere
fructum abſolutionis, niſi recedente illa
fictione, & proinde valere confeſſionem
quòad ſubſtantiam, non quòad effectum,
vt latius infra de confeſſione informi *re-
14 ſol.* 132. Nauar. verò docuit etiam con-
trarium vt ibi legitur, imò in *man. d. cap.
9. num. 13.* voluit indiſtinctè, non teneri
pænitentem iterare confeſſionem, etiam
ſi dolor non peruenerit ad attritionem, eſ-

ſeque

ſeque hoc abſque dubio tenendum; quod
tamen nos non admiſimus abſque diſtin-
ctione *in citat. reſol.* 132. vbi prædicti alij
DD. à Suar. relati, fuerũt adducti pro con-
traria opinione.

Solùm ergo conſtanter tenemus, talem
15 putatiuam attritionem ſufficere ad valo-
rem Sacramenti, non tamen ad eius effe-
ctum, ita vt ſi in tali ſtatu pænitens moria-
tur, non ſaluetur, quia deeſt attritio ſu-
pernaturalis per Trident. requiſita, etiam ſi
inuincibiliter talis putata ſit; ſi verò attri-
tio ſupernaturalis ſuperuenerit, etiam poſt
confeſſionem, & abſolutionem quando-
cumque ante mortem, ſufficere ad ſalutem
abſque noua confeſſione peccatorum antea
confeſſorum, dummodo in confeſſione an-
tecedenti præceſſerit attritio, inuincibiliter
putata ſupernaturalis, licet reuera talis
non fuerit; quod in fortioribus terminis
docent *D. Tho. cum Caiet. & Nauar. locis cit.*
Vaſq. de pænit. q. 91. ar. 1. dub. 2. Molfeſ. tract.
7. cap. 9. n. 40. Soto in 4. diſt. 18. q. 3. Tolet. lib.
3. cap. 10. ante n. 8. Henriq. lib. 4. cap. 26. n. 2.
16 Ratio eſt vltra eas, quæ ex ſupradictis de-
ducuntur, quia hoc Sacramentum poteſt
eſſe informe, vt in cit. reſol. cum D. Tho. &
alijs, ideſt, validum in ſubſtantia, inuali-
dum in effectũ; ſed ſi attritio requiſita in
in dicto Sacramento deberet omninò eſſe
ſupernaturalis, non ſolum pro conſecutio-
ne effectus eius, ſed etiam pro validitate,
numquam daretur Sacramentum informe,
quia accedente attritione ſupernaturali,
Sacramentum eſt omninò perfectum iuxta
Trid. in ſæpè cit. ſeſſ. 14. *cap.* 4. ergo attritio
inuincibiliter putata ſupernaturalis, ſuffi-
cit ad valorem Sacramenti, vt rectè arguit
etiam *Bart. à S. Fauſto lib 3. q. moral. q.* 113.

Ad id autem, quod deducitur ex eodem
17 *Trident cap.* 3. eſſe ſt. quaſi materiam hu-
ius Sacramenti cõtritionem, confeſſionem,
& ſatisfactionem, & videtur etiam id inſi-
nuare *Suar. d. ſect.* 4. *num.* 6. addens quod
ſublata contritione, ſeù attritione, vti ma-
teriæ parte, non eſt vbi cadat abſolutio,
quæ eſt forma; reſpondetur, certum eſſe
quod impoſita pænitenti pænitentia, vt ſa-
tisfaciat creditoribus, vel reſtituat ablata, ſi
habuit animum tempore Sacramenti mini-
ſtrati ſatisfaciendi, vel reſtituendi, & po-
ſtea non ſatisfaciat, nec reſtituat, validum
fuiſſe Sacramentũ, etiam ſi haberet, vel ha-
buiſſet commoditatem ſatisfaciendi, & re-
ſtituendi, & tamen etiam ſatisfactio aſſi-
18 gnatur pro materia Sacramenti in Conci-
lio *d. c.* 3. quibus adde *Syl. V. Cõfeſſio* 1. *q.* 22.
& 23. vbi dixit, deficiente attritione vera,
& concurrente ſola naturali, adeſſe mate-
19 riam, ſed immundam. Reſpondetur ſecũ-
dò differe attritionem vti partem eſſen-
tialem Sacramenti, ab ea, quæ requiritur
ad illud recipiendum cum fructũ, quam
DD. appellant partem integralem; & ratio
eſt, quia attritio, quæ eſt pars eſſentialis Sa-
cramenti, poteſt eſſe dolor naturalis, pu-
tatus tamen ſupernaturalis, ea vero, quæ
requiritur ad effectum eius aſſequendum,
debet eſſe ſupernaturalis verè, vt ex *Caiet.*
Cano, Ledeſma, Soto, Palud., & alijs tradunt
Henriq. lib. 4. *cap.* 26. *n.* 2. *lit. D. in fine, & Syl.*
vbi ſuprà, qui plus dixit, & propterea in-
terueniente dicta attritione, inuincibiliter
putata ſupernaturali, ſufficit pro materia
ad validitatem Sacramenti, licet non ad
effectum.

Hęc quoad ignorantiam facti: ſed quid
20 ſi quis ex errore Iuris inuincibiliter puta-
ret ſufficere confiteri peccata, abſque attri-
tione ſupernaturali, nec naturali? hoc po-
teſt accidere, ſi confeſſarius ex verecundia,
vel obliuione, timore, aut alia ſimili cauſa
non doceat pænitentem ignarum. *Suar. d.*
to. 4. *diſp.* 20. *ſect.* 4. *num.* 17. *in fine* docuit,
quamuis incidenter, excuſari pænitentem
à noua culpa mortali, ſed inualidam eſſe
confeſſionem in effectũ, & in ſubſtantia,
quod tamen nulla DD. authoritate probat,
ego autem puto validam eſſe in caſibus
prędictis quo ad ſubſtantiam, inualidam
quoad effectum, ſicut dictum eſt de igno-
rantia facti.

Quod in fortiori casũ generaliter docet
21 *Syl. ſup. citat. ibi, quando quis non errauit*
in Iure, nec in facto, & confeſſus eſt ſua pec-
cata abſque vlla attritione, dummodo hoc non
egerit animo deridendi Eccleſiam, validam
eſſe Confeſſionem in ſubſtantia, non in effectũ.
ſed quamuis hoc in dicta reſol. 132. dica-
tur non eſſe tenendum; poteſt tamen re-
ſtringi ad hunc caſum, qui vlterius proba-
tur, nam *Sanch. in ſumma to.* 1. *l.* 1. *cap.* 16.
ſub num. 33. *ex Azor. & alijs, & Dia. par.* 3.
22 *tract.* 4. *reſol.* 108. *ex Laym. & alijs* firma-
runt, poſſe dari ignorantiam Iuris inuin-
cibilem circa peccata de natura ſua mor-
talia, vt ſunt periurium ob vitam, aut ho-
norem propria, vel aliena tuenda, aut pol-
lutio voluntaria, & conſequenter excuſari
talia ex inuincibili ignorantia perpetran-
tem;

Digitized by Google

tem; ergo etiam excuſabitur pænitens, ſi
ex ignorantia Iuris inuincibili, ſua confi-
teatur peccata abſque attritione ſuperna-
turali, nec naturali, non tamen totaliter, vt
poſſet ex hoc inferri, ſed in parte, vt dictũ
eſt (de pollutione tamen volũtaria negat
*D.Th.relatus ſupra reſol.*19.*n.*10. qu ia eſt
prohibita de I. naturali, de quo non datur
ignorantia, vt etiam dictũ eſt *reſol.*41. *n.*2.)

Eo etiam magis, quia dum attritio na-
turalis non ſufficit, vt ſup. ex Trid. dictum
eſt. paria ſunt eam habere, vel non habe-
re, & circa ſupernaturalem, cum etiam
probatum ſit excuſari pænitentem illa ca-
rentem à repetitione confeſſionis ex inuin-
cibili ignorantia facti, eodem modo poteſt
23 dici excuſari ex ignorantia Iuris. Nam
licet ſtatutum ſit, Iuris ignorantiam non
excuſare *l.*1.*cum pluribus ſequent.ff.de Iur.&*
*facti ignor.*hoc tamen multas habet fallen-
tias, quæ leguntur in *citat.ll*. Vltra quas,
excuſantur indifferenter minores 25.annis
vt in *tit. ff.& C.de in integr.reſtit.* & mulie-
res maiores in aliquibus caſibus *l. regula*
24 *ff.eo tit.*& præcipuè ſi in domibus, vel fun-
dis viduarum fabricetur falſa moneta ipſis
ignorantibus, licet in proximo habitent,
non publicantur eorum bona fiſco *l.*1.§.*vi-*
duas autem C. *de falſa moneta* (*quod Gl. in*
d. l. regula V. quibuſdam extendit ad om-
nes mulieres) ſicuti publicantur, ſi ſint
aliarum perſonarum, etiam ignorantium
dummodò in proximò habitent *d.l.*1.

25 Item excuſantur generaliter fatui, pro-
digi, milites, alieq; perſonæ, quamuis ma-
iores *l.*1. *de Curat. fur.& prodig. dando l.*2.
§. *fin.* C.*eod. & toto ferè tit. ff. ex quib. cauſ.*
maior. quibus læſis, vel deceptis datur in
integrum reſtitutio *d.*§.*fin.& tit.prædict.l.*1.
C. *de Iur.& facti ignor.vbi Bar. n.*10.*& ad-*
dit Anton. de butr. Conſil. 72. quem ſequi-
26 tur Senat. pedam. *deciſ.*67. mulieres ma-
iores reſtitui etiam in inductis ad rigorem
Iuris conſeruandum, quod exemplificat
Praſ. de franch. deciſ. 229.*n.* 5. *&* 6. ne te-
neantur vltra vires hæreditarias in caſù
omiſſarum ſolemnitatum in inuẽtario pro-
pter Iuris ignorantiam; Quod fuiſſe poſtea
pluries deciſum teſtatur *Capic. latr. deciſ.*
129.*num* 38. vt st.firmum remaneat inuen-
tarium nulliter confectum, conceſſa reſti-
tutione ad conficiendas alias ſolemnitates
à Iure requiſitas, quæ in illo omiſſæ ſunt.

27 Eodem modo excuſantur in aliquibus
caſibus ruſtici, agricultores, aliæque per-
ſonæ ſimplices, etiam maiores *l.cum de in-*
debito §. *ſin autem ff. de probat.Gl. in d.l.*
1. *V.armatæ, & Bart. vbi ſup. Grat. diſcept.*
for. 797. *num.* 19.*&* 20. *Reg. de Marin.lib.*
2. *reſol.* 136. *num.* 10. Sic in propoſito, fa-
28 cta confeſſione à prædictis perſonis, &
ſimilibus abſque attritione ex ignorantia
Iuris inuincibili, reſtituuntur non iam ad
iterandam confeſſionem, iam confectam,
ſed ad ſolemnitatẽ in illa omiſſam, & à Iu-
re requiſitam, ad eliciendum st. attritio-
29 nis actum ignoranter prætermiſſum. Eo
magis cum non verſemur in ignorantia
Iuris naturalis, quod neminem excuſat, vt
per *Grat.diſt.*1.*in prin. iuncto c. Ius natura-*
le ead. diſt.& inſtit.de Iure natur.gent.& ciu.
in princ. (quod ſi quis obijceret pænite-
re de peccatis infundi à natura, hoc ſi con-
cedatur, potuit eſſe ante aduẽtum Chriſti,
qui dum ordinauit confeſſionem, poteſt
quis inuincibiliter putare hanc, ſufficere
abſq; attritione) ergo ſi Imperator terreuus
parcit prædictis propter iuris ignorantiam;
multò magis credendum eſt parcere Cæ-
leſtem, cum mitiùs agatur cum iſto, quam
cum illo *extrau. vnica de Iudæis & l.Celſus*
ff.de arbitr. Sed quia apud Deum non da-
tur exceptio perſonarum, poſſent ſupra di-
cta extendi ad omnes perſonas, in quibus
poteſt prædicta ignorantia cadere, ſi non
de Iure, ſaltem ex miſericordia; imò dico
de Iure, cum generaliter Ius Canonicum
ex iuxta cauſa concedat etiam maioribus
in cauſa matrimoniali in integrum reſtitu-
tionem *c. ex literis de in integr. reſtit.*

30 Quibus addo, quod Eccleſia reſtituitur
in integrum ad inſtar minoris *c.* 1. *eod. tit.*
ſed minores reſtituuntur in ijs, que igno-
rauerunt, vel prætermiſerunt, vt ait Impe-
rator *in l.minoribus* 8. *C.de in integr. reſtit.*&
ſupra dictum eſt; imò quælibet Reſp. ſiue
ſit Ciuitas, Terra, Villa vel Caſtrum, etiam
Confraternitas laicorum, & quilibet locus
pius *Grat. diſcept. for. cap.* 158. *n.* 24. *cap.*
481. *n.* 27. *& cap.* 517. *n.* 2. Quæ quidem
Eccleſia reſtituitur etiam aduerſus ſenten-
31 tiam Pontificis, qui eſt Vicarius Chriſti
c. cum ex literis eo. tit. ergo dum Chriſtus
ſic mandauit pro Sponſa ſua Eccleſia, idem
erit ſeruandum contra ipſum fauore ſua-
rum Creaturarum, vt st. citra nouam con-
feſſionem reſtituãtur ad attritionem omiſ-
ſam explendam, quam requiri ignorarunt
l. 1. *ff.quod quiſq. Iur.in alium ſtatuer. ipſe*
eod. vtat. ibi, quis .n. aſpernabitur idem Ius

ſibi

ſibi dici, quod ipſe alijs dixit, vel dici effecit,
vt etiã probatur *reſ.*58. in fine, & propterea
eſt omnibus conſulendum, vt ſemper pro-
curent conteri, vel ſaltem atteri, ſecuri al-
terutro peracto de venia in caſu prædicto.

Num qui inſufficienter dolet in pœnitentiæ Sacramento, ſed dolet maiorem dolorem non habere, dicatur diſpoſitus ad illud, & num attritio fieri poſſit contritio, vna ſemper exiſtens?

SVMMARIVM.

1 *Attritio non pertingens ad actum ſupernaturalem à Trid. requiſitum, non ſufficit ad effectum ſacramenti conſequendũ, etiam ſi quis vellet eam habere, & doleat non habere, quod exemplis declaratur n.2.*

3 *Dolens quantum poteſt, ſed neſciens an ad actum attritionis ſupernaturalis peruenerit, poteſt probabiliter credere ad eam perueniſſe.*

4 *Actus in dubio eſt interpretandus, vt potius valeat quam pereat, & ita iudicandum.*

5 *Attritum fieri contritum, & attritionem fieri contritionem ſunt diuerſa.*

6 *Frigidus poteſt fieri calidus, ſed frigus non poteſt fieri calor.*

7 *Attritio differt eſſentialiter à contritione, propter diuerſa eorum obiecta & n. 8.*

Reſolutio XXXXIV.

1 AD primum reſpondetur, quod ſi quis
cognoſcit probabiliter non dolere
ad ſufficientiam attritionis (eſto doleat)
non ſatis hoc eſt ad recipiendam gratiam,
neque valorem ſacramenti (excepto ſi iu-
ris inuincibili ignorantia laborauerit eo
modo, quo in priori reſol. dictum eſt) du-
cimur authoritate *Trid. ſeſſ.* 14. *c.* 4. per
quod requiritur vera attritio; ſed deſide-
rium illam habendi, & dolor de non ha-
bita, non eſt illam habere: ergo. probatur
minor, nam ſi quis vellet vendere rem Ti-
tio, vel aſcendere arborem, & non vendat,
neque aſcendat, illa voluntas non eſt ven-
dere, nec aſcendere, eſto doleat millies
non vendidiſſe, nec aſcendiſſe, vt patet, &
tradit *Gl. in l.in vendentis circa finem C. de*
2 *contrahen. empt.* Sicuti velle confiteri, &
communicare, & dolere quod neutrum
fecerim, non eſt confiteri, nec communi-
care, vt exemplificaſſe quemdam Doctum
Virum Societatis Ieſu, hocque docuiſſe
refert *Nauar. in man. c.*1. *n.* 18. *idem voluit*
Fagund. lib. 2. *c.* 5. *n.* 13. quem ſequitur
Bart. à S. Fauſto lib. 3. *q.*114. Contrarium
omnino docuere idem *Nauar. d.n.*18. dicẽs,
eſſe communem opinionem Theologorũ
cum DD. Tho. & Bonau. quorum loca non
cit. *Syl. v. Confeſſio* 1. *q.*21. *Eman. sà v. contri-*
*tio n.*5.
3 Si verò dolet quantum poteſt, ſed non
cognoſcit an habeat, vel ne dolorem ſuffi-
cientem, vt regulariter accidit, dum non
poteſt hoc pro certo ſciri, vt in priori re-
ſol. diximus, ſed nihilominus dolet non
habere maiorem dolorem, ſicut vellet, hoc
ſufficit ad credendum habuiſſe; ſeù habere
veram attritionem, & cum ſacramento ve-
niam à Deo habuiſſe *Nauar. d.n.*18. *in fine*
4 *Tolet. lib.* 3. *c.*4. *n.* 6. *&* 9. *in fine*. Quibus
adde vniuerſalem regulam iuris, actum
in dubio eſſe interpretandum in partem,
vt potius valeat, quam pereat *l. quoties* 13.
*de reb. dubijs, de Franch. deciſ.*594. *n.*9. qui ita
dicit eſſe iudicandum, iuncta *deciſ.*649. *n.*9.
quod ſi verè non interuenerit attritio ſu- 1
pernaturalis, ſalutem non contingere cer-
tum eſt, vt etiam in cit. reſol. diximus.
5 Ad ſecundum eſt præmittendum, di-
uerſum eſſe ex attrito aliquem fieri con-
tritum, ſicut vulgariter dici ſolet, & hoc
communiter admittitur, vt teſtatur *Suar.*
*to.*4. *diſp.*5. *ſect.*3. *n.* 1. omneſquè hoc con-
cedere dicit *Bar. à S. Fauſto lib.* 3. *q.* 115.
ratione præcapta ab eodem Suar. quia st.
idem ſubiectum tranſit de vno ſtatu in
alium, ex imperfecto ad perfectum, ſicuti
ex principijs Philoſophicis, & experien-
tia vere aſſeritur ex frigido fieri hominem
6 calidum, non tamen frigus fieri calorem;
ſic in propoſito pœnitens dolens de pecca-
tis ex metu gehennæ eſt attritus, & con-
ſequenter frigidus in amore Dei, ſed ac-
cedente ſacramento, & conſequenter gra-
tia, tranſit de imperfecto ad perfectum,
ſeu de attrito fit contritus.
Quod autem attritio poſſit fieri contri-
tio, hoc latè diſputando negat *Suar. loc. cit.*
*n.*2. *vſq; ad* 15. cuius dictum fuit originale
D. Tho. in 4. *diſt.*17. *q.*2. *art.*1. *quæſt.*3. quem
*Nauar. in man. c.*1. *n.*38. *Tabi. in ſumma v.*
contritio n. 3. *& cæteri relati ab eodem Suar.*
7 *d. n.*1. *& à S. Fauſto vbi ſup.* ſecuti fuere;
ratio eſt in promptu, quia st. attritio dif-

Digitized by Google

fert eſſentialiter à contritione, propter diuerſa earum obiecta, obiectum n. illius eſt pæna, iſtius verò Deus; & conſequenter iſti
8 actus doloris, cum ſint diuerſæ ſpeciei, non poteſt fieri tranſitus de vna ſpecie in aliam inſeparabiliter, ſed prior actus remanet attritio, ſecundus contritio, ſi talis erit; ſicuti equus cum ſit diuerſæ ſpeciei ab homine, ex equo, vel infinitis equis, non poteſt fieri vnus homo, & conſequenter ex infinitis actibus attritionis non poteſt fieri vna contritio.

Quot modis attritus tranſeat in contritum, num quod dicitur per ſacramentum pœnitentiæ; quem de attrito fieri contritum, verificetur in alijs ſacramentis, num venialia remittantur per attritionem abſq; ſacramento? & an accedens ad idem ſacramentum cũ ſolis venialibus, indigeat attritione ſupernaturali, ſicuti quando cum mortalibus?

S V M M A R I V M.

1 *Attritus duobus modis poteſt fieri contritus & n. 5. quod verificatur principaliter in ſacramento baptiſmi, & pænitentiæ, accidẽtaliter autem, & ſecundario etiam in cæteris n.2.*

3 *Sacramenta baptiſmi, & pænitentiæ regulariter conferunt primam gratiam, alia verò ſecundam, ſeù augmentum primæ; per accidens autem poſſunt etiam iſta conferre primam. Omnia, exceptis baptiſmo, & pænitentia, non debent dari ijs, quos probabiliter creditur non eſſe in gratia n.4.*

6 *Venialia numquam remittuntur ſinè mortalibus, ſed illa non remittuntur per attritionem, etiam ſupernaturalem abſque ſacramento ſecundum aliquos, contraria tamen opinio eſt etiam probabilis n.7. niſi ſint diſparata ab attritione n.8. vſq; ad finem. Pluribus autem modis tollũtur n.9.*

10 *Infinita diſtantia eſt de peccato ad gratiam.*

11 *Attritionem naturalem ſufficere cum ſacramento ad expellenda venialia probabiliter ſuſtinetur, & n. 13.*

Reſolutio XXXXV.

1 AD primum *Suar. to. 4. diſp. 5. ſect. 3. n. 1. & Bar. à S. Fauſto. lib. 3. q. 115.* docent, hoc poſſe fieri tribus modis, ſed reuera non ſunt niſi duo ſubſcripti, quorum vnum diuidunt in alios duos; primus eſt quando quis dolet de peccatis ob pœnas inferni, & poſtea ob amorem Dei per contritionem tranſeundo de illo ad iſtum, ſecundus quando in eodem priori dolore imperfecto manens, ſuſcipit ſacramentum pœnitentiæ, illoque medio gratiam, & ſucceſſiuè fit de attrito contritus, vt ex *Trid. ſeſſ. 14. c.4.* percipitur, & docent *D. Tho. in 4. diſt. 17. q. 2. art. 1. queſtiunc. 1. Suar. vbi ſup. n.15. S. Fauſtus q. 116.*

Ad ſecundum reſpondet affirmatiuè idẽ *Fauſtus q. 117.* quia (ait) non eſt maior ratio de vno ſacramento, quam de alio, & omnia, & ſingula conferunt gratiam ex opere operato citat *c. omnia ſacramenta 1. q. 1. & Nauar. in man. c. 22. n. 3.* quod tamen ibi non legitur, nec probatur, & Nauar. nimis generaliter loquitur, & quod dicit, non probat, nec ex eo quod omnia ſacramenta conferant gratiam ex opere operato, infertur propterea neceſſario in omnibus hominem de attrito fieri contritum, vt inferius probabitur, alia .n. conferunt primam gratiam, alia augmentum ipſius, prima confertur ſolum in baptiſmo, & pænitentia, regulariter loquendo, licet ſecundario, & per accidens alia etiam ſacramenta poſſint eam conferre, & tunc de attrito quis fit contritus, etiam per alia ſacramenta, non autem regulariter; quapropter *D. Tho. par. 3. q. 72. art. 7. ad 2.* loquendo de confirmatione ait, quod ſi aliquis adultus in peccato exiſtens, cuius conſcientiam non habet, vel ſi etiam non perfecte contritus accedat, per gratiam collatam in hoc ſacramento, conſequetur remiſſionem peccatorum, idem ex eodem *D. Tho. Suar. & alijs probat Bonac. de ſacram. in genere diſp. 1. q. 4. pun. 2. n. 2.* exemplificando in eo, qui exiſtens in mortali accipit bona fide Euchariſtiã, vel extremã vnctionem, nõ peccat dum putat eſſe in gratia, & conſequenter recipit primaã gratiã.

3 Alia verò ſacramenta, exceptis baptiſmo, & pœnitentia, illam regulariter au-
4 gent, vt diximus, & propterea non debent regulariter tribui eam probabiliter nõ habentibus, vt idem Sanc. loco cit. paulo ante aduertit, & legitur in *c. vnico §. per frontis de ſacr. vnctione*, vbi dicitur, quod datur iſta in augmentum gratiæ, quam non rectè diceretur augeri, ſi non adeſſet. Idem habe-

habetur in *c.2. & c.noniſſimè de conſecr. diſt.* 5. & de Euchariſtia, & cæteris notum eſt, quod ea recipientes in peccato cognito peccant; conſequenter falſum erit dicere in iſtis, regulariter quem de attrito fieri contritum, ſicuti in baptiſmo, & pænitentia, vt putabat Fauſtus, & ſi qui ſunt alij cum eo. Si .n. ex prædictis non poſſunt conferri niſi exiſtentibus in gratia, iam eos ſupponimus contritos, non ſolum at-
5 tritos, quia attritio ſinè ſacramento pænitentiæ non confert gratiam, vt in *Trid. ſeſſ.* 14. *c.* 4. & ſucceſſiuè inconſequenter diceretur, ex attritis fieri contritos per ſuſceptionem aliorum ſacramentorum, quæ omnia confirmare videtur *DD.apud P.Dia. par.* 5. *tract.* 9. *reſol.*83. *in fine* vbi voluit, poſſe hominem non regulariter, ſed per accidens, recipiendo alia ſacramenta, ex attrito fieri contritum, vt per extremam vnctionem, quando non potuit recipere ſacramentum pœnitentiæ. Quod de eadem ſancta vnctione indubitanter docuit ante eum *P.Suar. de pænit. diſp.* 41. *ſect.* 1. *n.* 19. de alijs verò Sacramentis dixit eſſe probabile, quando tamen non potuit quis recipere ſacramentum pænitentiæ, quod eſt veriſſimum, quia aliàs fruſtra eſſet inſtituta pænitentia, vt etiam probauimus infra *reſol.*79. *n.*10.

6 Ad tertium præmitto, nos loqui de ſolis venialibus, quę poſſunt eſſe in homine iuſto(nam venialia ſimul cum mortalibus, certum eſt non poſſe remitti per attritionē abſque ſacramento, vt eſt in confeſſo apud omnes, rationem tradit *D.Tho.3.par.q.*87. *art.* 4. *in corp.* quia st. remiſſio cuiuſcumque culpæ, numquam fit, niſi per virtutem gratiæ, ſed ille, qui eſt in mortali, caret gratia, eaque eſt incapax; ergo nullum veniale ſibi remittitur.) Illa igitur ſola non
7 remitti per attritionem abſque ſacramento docent *Vaſq. in* 3.*par. to.*4. *diſp.* 87. *art.* 16. *dub.*1. *n.*6. *Bonac. diſp.*5. *q.*6.*ſect.*2.*pun.* 3. *n.*8. & alij, quia st. ex *Trid. ſeſſ.* 14. *c.*5. habetur, expiari venialia per ſacramentum pænitentię, & per alia remedia; ſed ſi per ſolam attritionem, quæ ſemper cum ſacramento requiritur, expiarentur, ſequeretur, numquam tolli per ſacramentum, dum ante acceſſum ad illud, ſupponerentur ſublata per attritionem; ergo. quam opinionem omnes tenere, excepto Suar. ſcribit *Fauſtus vbi ſup. q.*119.

8 Contrariam tamen fundauit prædictus *P.Suar. diſp.*11.*to.*4.*ſect.*3.*n.*11. *ex DD. Auguſt.Tho.Bonau.Palud. & alijs* & poſt eū alij moderni, vt infra (dummodo tamen attritio ſit vniuerſalis; nam attritio vnius peccati venialis, non tollit aliud, etiam ſi ſit cum ſacramento, vel extra illud; quodcumque ſacramentale adhibitum, cui ineſt complacentia, vt docet idem *Sanct. cit. ar.* 3. *ad* 2.) ea ratione, quia dum tolluntur venialia per quemlibet actum Reli-
9 gionis, quo quis intendit placere Deo, cum ſint leues offenſiones, vt de tunſione pectoris, oratione Dominica, & ſimil. fatentur omnes, & præcipuè *D.Tho.cit.art.* 3. *in corp.* ergo à fortiori ſufficiet attritio, quæ eſt actus ſublimior argum. *auth. multo magis C. de ſacroſanct. Eccleſ.* dummodo ſit ſupernaturalis, quæ eſt auerſio à priori culpa, & dolor formalis, dum formaliter opponitur etiam culpæ veniali, & natura ſua tendit in Deum, vt finem ſupernaturalem.

10 Certum eſt n. eſſe infinitam diſtantiam de peccato mortali ad gratiam, modo ſequeretur, eiſdem omnino medijs peccatorem in mortali, gratia carentem expellere mortalia, quam exiſtentem in gratia venialia, dum ex illorum ſententia, ita requiritur in iſtis attritio cum confeſſione, quam in illis, & ſicut iſta ſola non ſufficit ad expulſionem mortalium, ita nec ad venialium, quod tamen duriſſimum merito appellauit Suar. ibidem poſt *n.* 13. *& n.*18. hancque ſententiam docuiſſe *Sotum diſt.* 15. *relatum ab eodem n.*14. *idem volunt Villalob. in ſumma to.* 1. *tract.* 9. *diffic.* 16. *n.*5. *Coninc. de ſacram. diſp.*2. *dub.*14. *n.*124. vſque ad 135. *Filliuc. tract.*6. *c.*5. *q.*6.*n.*116. & alij apud eos. Ad fundamentum con-
11 trariorum reſpondent poſſe intelligi Trid. in caſu prædicto de attritione naturali tantum (de qua reſol. ſequenti) dum ibi ſolū dicitur poſſe in confeſſione vtiliter dici etiam venialia, & expiari per alia remedia, vt ſunt prædicta leuiora, & propterea *Suar. vbi ſup. n.*15. probabile putat, talem attritionem naturalem ſufficere cum ſacramento ad expellenda venialia *ex Soto cit. Gabr. Durando, & alijs* volentibus, attritionem naturalem ſatis eſſe ad hūc effectum, etiam ſinè ſacramento, *& Coninc.cit.n.*129. dicit ſufficere attritionem virtualem.

Prædictus autem Suar. quamuis illud probabile eſſe doceat cum ſacramento, huic tamen fundamento non adhærere di-

cit ſub *d.n.* 15. dum requirit non ſolum ad
effectum, ſed etiam ad ſubſtantiam ſacra-
menti pænitentiæ attritionem ſupernatu-
ralem (*ſed in diſp.ſeq.quæ eſt* 12. *ſect.*1.*n.*9.
12 vel huius aſsertionis oblitus, vel ab ea
diſcedens, docet ſufficere ad fructuoſe ſu-
ſcipiendum ſacramentum pænitentiæ pro
ſolis venialibus, quãdo mortalia nõ adsũt,
quod pænitens accedat dicto ſacramento
cum voluntate, & deſiderio recipiendi ſa-
cramentum, & effectum eius, vt iterum di-
eam *n.* 14.) ratio verò ſecundum illos eſt,
quia venialia ſola habens, habet conſe-
quẽrer gratiã habitualem, quę ſufficit cum
dicta attritione naturali, dum non requi-
rũt neceſſario ad effectum predictũ actua-
lem diſpoſitionem ſupernaturalem, ſed ſo-
lum habitualem ſupernaturalem, & actua-
lem naturalẽ, ibique *num.*18.*reſpõdet Suar.*
relatæ obiectioni ex Trid. quatenus intel-
ligeretur de ſupernaturali, quod licet per
attritionem ſupernaturalem, præhabitam
in confeſſione, ſupponantur venialia ſubla-
ta, nullum tamen per hoc ſequi inconue-
niens, cum illa attritio hoc non habeat ex
ſe ſola, ſed ex coniunctione ad gratiam sã-
13 ctificantem, quæ ſupponitũr. Sicuti per
ſimile mortalia iam confeſſa ſunt materia
nouæ confeſſionis, & nihilominus iam
ſupponuntur remiſſa, cum non ſint mate-
ria neceſſaria, & præterea talis attritio cum
Sacramento confert ad pleniorem remiſ-
ſionem, etiam quoad pænam, & ad ſpe-
cialem gratiam remiſſiuam, & præſeruati-
uam obtinendam *P.autem Dia. par.*3. *tract.*
4. *reſol.* 117. refert aliquos ex prædictis
authoribus, ſed ipſe neutram approbat,
nec reprobat, mihi tamen iſta videtur ſatis
pia, & æqua, ſed prior magis in iure funda-
ta, & proinde vtraque probabilis, ſed illa
probabilior.
14 Ad quartum, affirmatiuã ſtrenue tuetur
P. *Dia.p.* 9.*tr.*9.*reſol.*31. §. *ſed ego vſque ad
finem innixus eidem Trid. ſeſſ.* 14. *cap.*3. vbi
aſſignatur pro materia Sacramenti contri-
tio, confeſſio, & ſatisfactio, ergo (dicit ipſe)
requiritur contritio, ſeu attritio de venia-
libus, ſicut de mortalibus, ſi clauibus ſu-
bijciantur; alia affert argumenta, quæ non
videtur multi ponderis, propterea breuita-
tis cauſa omitto; ſed contrariam ſententiã
ego probabilem puto, quæ eſt eiuſdem
Suar. cit. in 3.*par.diſp.* 12.*ſect.*1.*n.*9. cui li-
cet dixerit non aſſentiri in priori loco cit.
ſupra n. 12. & probabilem tantum eam vo-
cauerit, vt dixi ibidẽ, hic tamen eam aper-
te docet, & probat, dum vult ſufficere
quod pænitens accedat Sacramento ſine
actuali complacentia peccati venialis, &
cum voluntate ac deſiderio recipiendi Sa-
cramentum, & effectum eius.
15 Ratio ex eodem eſt, quia attritio in
homine mortalibus carente, ſufficit ſine
Sacramento, ad tollenda venialia, vt ſup.
idem docuit, ergo ſi etiã attritio require-
retur, quando clauibus ſubijciuntur, nihil
operaretur Sacramẽtũ, cum iam per ipſam
attritionem præcedentem dicantur ſubla-
ta, & proinde requirendo Sacramentum
attritionem, requireret effectum iam ſecu-
tum, quod eſt abſurdum, citat *D. Tho. Sot.
ledeſm. & alios*, idem voluit ante eum *Sylu.
ab eo non citat.in ſumma V.peccatũ n.*5. *&* 6.
*& V.pænit.n.*4.*ex eod.D.Tho.in* 4. *diſt.*16. *q.*
2. *ar.*2. *q.*2. *& poſtea Tamburr. in Methodo
exped. confeſſ. lib.*1. *cap.*3. *p.*1. *n.*1. *&* 2. ad
argumentũ Dia. de Trid. reſpondetur loqui
de mortalibus, vt ibidem legitur ibi (*recon-
ciliatio eſt cum Deo*) quod verbum ſupponit
auerſionem antecedentem, quam non cau-
ſant venialia, quæ nos non ſeparant à gra-
tia Dei, vt in eod. *Trid.c.* 5. & probatur
etiam prius aſſumptum *in cap.*4.*ibidem*, vbi
ſemper loquitur de mortalibus.
16 Moueor ad hanc ſequendã ſententiam,
quia cum ex *eod. D. Tho. cit. art.* 1. *ad.*1.
impoſſibile ſit ab omnibus venialibus ab-
ſtinere; dum hoc infirmitas huius vitæ
non patitur, perdifficile videtur dolorem
ſupernaturalem, vt eſt attritio, elicere de
venialibus, in quæ, vel in eorum aliqua ſci-
tur, quem incurſurum eodem die confeſ-
ſionis, vel poſtea: at dicet quis, ſufficit do-
lere de aliquibus, quamuis non de omni-
bus; hoc non nego fieri poſſe, & melius
eſſe, ſed quia ſunt offenſiones leues, non
omnibus hoc datum eſt, qui propter ea non
ſunt damnãdi de ſacrilegio, caſu, quo ſuũ
poſſe egerint, vt debent, & ad talem do-
lorem non attigerint; alias vereor multos,
qui de venialibus ſæpe confitentur, ſacrile-
gos fore, & in vicem medicinæ ex Sacra-
mento ad hoc inſtituto, venenum eſſe re-
portaturos: Quapropter ſi vera omnino
eſſet doctrina Dia. vnumquemque puro
conſulto ab hoc Sacramento receſſurum,
dum ſe exponeret periculo ſacrilegij, to-
ties quoties committendi pro delendis ve-
nialibus, quæ tot alijs medijs deleri poſsũt.
Adde quod illa gratia habitualis, quæ

ineſt

ineſt animæ cum ſolis venialibus exiſtenti, poteſt dici implicita attritio ſupernaturalis, quia illa eadem cum otioſa eſſe non poſſit, operatur, vt homo ſemper doleat de peccatis ſaltē in genere, vt in ſimili dicitur infra reſol. 131. n. 11. de alijs, qui cōfitentur de peccatis etiam mortalibus, in præteritis cōfeſſionibus remiſſis, quod non ſit neceſſaria talis attritio, ſi prior non ſit retractata, fallit autem doctrina prædicta *ſecund. Sylu. dicto V. pænitentia n. 4. ex D. Bonau. & alijs* in duobus caſibus, primo ratione dubij, vtrum st. peccatum ſit mortale, vel veniale, ne quis periculo ſe exponat, ſecundo quando dubitatur ne ex affectione venialis, quis trahatur ad mortale.

Quid ſit attritio purè naturalis? & num ſufficiat cum Sacramento pænitentiæ ad expellenda mortalia, gratiamque introducendam?

SVMMARIVM.

1 *Attritio naturalis quæ ſit? exemplificatur 4. modis vſque ad num. 5. De peccato quatenus contrariatur virtuti acquiſitæ, abſque reſpectu ad Deum, naturalis eſt; ſupernaturalis autem quatenus contrariatur virtuti à Deo infuſæ n. 6.*

7 *Confeſſio prout eſt narratio peccatorum, actus naturalis eſt.*

8 *Sacramentorum materiæ, & formæ res naturales ſunt.*

9 *Attritio licet ex motiuo honeſto, & virtutis, merè tamen naturali, non pertingit ad veram attritionem, & conſequenter nec cum Sacramento ad expellenda mortalia ſufficit n. 10.*

Reſolutio XXXXVI.

1 AD primum *Bonac. de Sacram. diſp. 5. q. 5. ſect. 1. pun. 3. n. 1. & Bart. à S. Fauſto lib. 3. Theol. moral. q. 106.* ille implicitè, iſte verò explicitè aiunt eſſe deteſtationem peccatorum, quatenus ſunt contra rectam rationem, vel quatenus ſunt offenſa Dei, conſiderati non vt authoris gratiæ, ſed naturæ, quod tamen clarius patet
2 ex ſubſcriptis exemplis; dicitur n. primo attritio naturalis, quando quis dolet de peccatis ob finem turpem, quia st. cum ſit infirmus, nequit fornicari, furari, aut inebriari; vel ſi talia fecerit, dolet non ex amore Dei, ſed ob infamiam incurſam, & detrimentum ſanitatis *Tolet. lib. 3. cap. 4. n. 6. Coninc. diſp. 4. dub. 5 n. 37.*

3 Secunda eſt, qua quis dolet de aliquibus peccatis, & non de omnibus, quæ in mente habet, puta ſi dolet de furtis, vel de alijs ſimilibus, & non de peccatis carnis ob maiorem dilectum, & inclinationem iſtis, quam illis.

4 Tertia eſt, qua quis dolet de omnibus peccatis taliter qualiter, ſed non habet firmū propoſitum formale, aut virtuale vitandi ea in futurum, & hanc habent meretrices, concubinarij, & fœneratores, qui vel non habent propoſitum prædictum, vel ſi quodammodo habent, eſt inefficax, quod potius dicitur, quædam velleitas imperfecta *Coninc. vbi ſupra.*

5 Quarta eſt, qua quis dolet de peccatis ob finem naturalem, vt quia ſunt contraria dictamini rectæ rationis, vel quia ſunt offenſa Dei conſiderati, non vt finis ſupernaturalis, ſed naturalis tantum *Bonac. cit.* vel quatenus repugnant Deo, vt authori naturæ, & fini naturali hominis, hoc eſt dilecto amore naturali, non autem vt authori gratiæ *Fauſtus d. q. 103. & 106.* qui hanc ſolam vocauit attritionem naturalem, quod mihi verius videtur cum diſtinctione vt infra. Aliæ ſi quæ ſunt includuntur ſub iſtis; diſcurrendo modo per prædictas nullus dubitare poteſt, tres priores merè naturales eſſe, ſi quis n. ob infamiam, vel ſanitatis detrimentum non peccat, aliàs peccaret, vel non dolet de omnibus, aut propoſitum firmum non habet præcauendi futura, ab affectu naturali trahitur, quia non vult ſe priuare dilectu, quem ſentit in peccatis, qui naturalis omninò eſt, ſi quidem trahit ſua quemque voluptas.

6 Sed quarta, quam ſolam ipſe appellat naturalem, non tranſit ſinè diſtinctione; etenim ſi quis dolet de peccatis, vti contrarijs rectæ rationi, ſeù virtuti cōtrariæ (quod idem eſt) quatenus eſt infuſa à Deo, hæc eſt attritio ſupernaturalis; ſi verò quatenus contrariantur virtuti acquiſitæ abſque reſpectù ad Deum, eſt naturalis tantum, cum iſtam habuerint etiam gentiles ex ſolis viribus naturæ, vt diximus ſup. *reſol. 42. n. 22. & docet Filliuc. tract. 6. c. 7. n. 179.* Hinc
7 dixit *Suar. to. 4. diſp. 20. ſect. 4. n. 2.* confeſſionem, non prout Sacramentum, ſed prout eſt narratio peccatorum, naturalē quo-
8 dam eſſe, ſicuti etiam in alijs Sacramentis

mate-

Digitized by Google

materias, & formas naturales eſſe, quod
probat etiam *n.* 10. *ibi*, *ſi dolor procedat ex
motiuo mere naturali, & humano, videbitur*
9 *quædam narratio periculi proprÿ, & incõmodi;
ſi verò ex aliquo motiuo honeſto, & virtutis,
merè tamen naturali, eſt etiam inſufficiens ad
veram attritionem, &c.* faciunt quoq; ſcri-
pta per *D.Tho.3.par. q.* 84. *art.*1. *ad* 1. *&* 2.
10 Ad ſecundũ reſpondetur negatiuè ex ſæ-
pe cit. *Trid. ſeſſ.*14. *c.*4. *D.Tho.* 1.2. *q.* 109.
*art.*6. *&* 7. *Henriq. lib.*4. *c.*26. *n.*2. *lit.D. &
P. Valent. to.*4. *diſp.*7. *q.*8. *pun.*4. *Bonac.to.*1.
*diſp.*5.*q.*5.*ſect.*1.*pun.*3.*n.*3.*ex Regin.Zerola &
alÿs per rationes relatas infra reſol.* 132. aliaſ-
que à prædictis authoribus allatas, qui lo-
cuntur de mortalibus; de venialibus au-
tem ſi clauibus ſupponantur, ſufficere at-
tritionem naturalem multi docuere relati
in priori reſol. dummodo tamen ſit iuxta
exemplum reportatum ſupra *n.*5.

DEGRADATIO.

Quid, & quotuplex ſit degradatio? ad quem ſpectet degradare? pro quibus delictis fieri poſſit, a quo Iudice tolli? & de differentijs inter realem, & verbalem degradationem.

SVMMARIVM.

1 *Degradationis actualis definitio, & verbalis n.*2. *&* 3. *Earum ſolemnitates, quæ ſint hodie, & quæ olim n.* 4. *Verbalis à quo Iudice fieri poſſit? n.* 5. *In dubio de qua degradatione intelligatur? n.* 14.

6 *Cauſæ Epiſcoporum graues non poſſunt tractari hodie niſi coram Pontifice, imo ſi eſt contra eos capienda informatio, nequit capi niſi ex delegatione eiuſdem Pontificis.*

7 *Degradatio perſonæ Eccleſiaſticæ actualis in quibus delictis locum habeat? & an poſſit reſtitui ab alio, quã à Pontifice n.*9. *&* 19.

8 *Relapſus in hæreſim an, & quando ſit reconciliandus, vel non?*

10 *Falſificans literas Apoſtolicas qua pæna puniatur?*

11 *Conſpirans in proprium Epiſcopum, qua pæna puniatur?*

12 *Sodomita ſi eſt in ſacris eſt degradandus, & curiæ ſeculari tradendus.*

13 *Sortilegi an ſint degradandi verbaliter, vel actualiter?*

15 *Clericus prima tonſura, an ſit degradandus in caſibus talem pænam merentibus, vel abſque degradatione conſignandus curiæ ſeculari?*

16 *Degradatio verbalis à quo Epiſcopo poſſit tolli, & an ab eodem, qui eam ſententiam protulit? Actualis, an & quando poſſit ab alio, quàm à Põtifice tolli? n.*17. *&* 18.

20 *Iudex poſt definitiuam prolatam non poteſt amplius in cauſa ſe intromittere.*

21 *Degradatus, eſt à Iudice ſeculari cognoſcendus, tam in ciuilibus, quam in criminalibus, depoſitus autem, ſeù degradatus verbaliter ab Eccleſiaſtico & n.*22. *Realis nequit fieri, niſi in delictis qualificatis n.* 23. *& quid de verbali n.* 24. *quæ de facili antiquitus imponebatur, ſed hodie non eſt in vſu n.*24.

Reſolutio XXXXVII.

1 DEgradatio eſt pæna Eccleſiaſtica, qua
vir Eccleſiaſticus priuatur omnino
executione ordinis, beneficij adminiſtra-
tione, & omni priuilegio clericali abſque
ſpe reſtitutionis, & cum quadam ſolemni-
tate *Henriq. lib.* 13. *c.* 55. *n.* 1. *ſed breuiùs
Tol. lib.* 1. *c.ſi n.* 1. eſt ſuſcepti ordinis per-
petua depoſitio; in qua definitione com-
prehẽditur etiam priuatio beneficij, quod
ſinè ordine, ſeù ſaltem clericali tonſura, qui
bus degradatus exuitur, haberi nequit.
2 Ad ſecundum, duplex eſt degradatio,
verbalis st. & realis, ſeù actualis: iſta eſt
modo dicta, illa verò (quæ alias dicitur de-
poſitio) eſt ſententia Eccleſiaſtica, qua
3 perſona ſimiliter Eccleſiaſtica priuatur om-
ni officio, & beneficio in perpetuum, ſinè
ſpe illa conſequendi, ſed non amiſſo Pri-
uilegio Clericali *ſecundum Syl.v.degradatio
n.*1*; Bon. diſp.*4. *ſub hoc tit. pun.vnico n.*2.*ex
Ber. Diax in pract. crim. c.* 3. *& alÿs vbi
etiam citat Iul. Clar. in pract. crim. §. ſin.
q.* 74.*n.*1. qui non addit illa verba, ſinè ſpè
illa conſequendi, ſicuti nec leguntur in
c.degradatio de pæn.in 6. & proinde ſunt tol-
lenda à definitione degradationis verba-
4 lis, cum illis enim eſt falſa definitio. In
eodem tamen textu, & reſol. ſequenti le-
guntur ſolemnitates, cum quibus ſit de-
gradatio realis, ſed non eſt neceſſarium
interuenire duodecim Epiſcopos ſi proce-
dendum ſit contra Epiſcopum, (quia hæc
non poteſt fieri niſi, à Pontifice, vt ſtatim
dicitur) ſex ſi contra præsbiterum, & tres
ſi contra Diaconum, ſicut ibi præcipitur,
& in

& in *c.felix 15.q.7.* quia ſufficit in iſtis pro-
prius Epiſcopus cum totidem Abbatibus,
vſum mitræ, & baculi ex priuilegio ha-
bentibus, ſi in Ciuitate, aut Diæceſi repe-
riri, & comodè intereſſe poſſint, alioquin
cum alijs perſonis in Eccleſiaſtica dignita-
te conſtitutis, quæ ætate graues, ac iuris
commendabiles exiſtant, quando eſt rea-
liter degradandus Clericus in ſacris conſti-
tutus, quarum perſonarum præſentia non
eſt neceſſaria in captura informationis, vel
in ſententiæ prolatione, ſed ſolum in de-
gradationis realis actu: ſi verò verbaliter,
5 ſatis eſt Vicarius Epiſcopi, vt legitur in
Trid. ſeſſ. 13. de reform. c.cum verò 4. Con-
6 tra Epiſcopos autem in talibus delictis ſo-
lus Pontifex hodie procedit; quod ſi cauſa
neceſſario extra Romanam Curiam ſit cō-
mittenda, nemini, poteſt committi, niſi
Metropolitano, aut alteri Epiſcopo infor-
mationem tantum capturis, & ad eundem
Pontificem eam tranſmiſſuris idem *Trid. in
c.cauſæ criminales 5. ſeſſ. 24. de reform.* & eſt
reſponſio ad 3. quæſitum.

7 Ad 4. Reſpondet idem *Clar. quæſt. 36.
n. 36.* non eſſe clericum in ſacris degra-
dandum, niſi in tribus criminibus, ſc. hæ-
reſis, vel hæreſim ſapientibus dumodo ſit
relapſus (cum diſtinctione, vt ſtatim dicam,
& reſ. ſeq. ſed latius infra v. hæreſis) quo
caſu atiam bona fiſco applicantur, aliàs
ſponte ſe corrigens, pænam euadit *c. ad
abolendam, & c.excommunicamus §. damna-
ti de hæret.* & reſtituitur etiam ad Eccle-
ſiaſticas dignitates, quas prius habebat
D.Tho. 2.2. q.11. art.4. in corp. in fine quod
etiam procedit, quando tranſiuit ad loca
hæreticorum, qua de cauſa fuit priuatus
bonis, & dignitatibus, & poſtea ſponte re-
uerſus; tunc .n. reſtituitur ad illa, alias im-
proprie diceretur reſtitui, vt dicetur infra
reſ. 82. n. 12. concordant *DD. apud Dia. par.4.
tr.7. reſ.24.* vbi dicunt hęreticum pænitentē
8 eſſe recōciliandum; imo addo ego etiā re-
lapſum, ſi conuictus, vel vehementer indi-
ciatus de hæreſi inparticulari, iterum de
ea, ſed ex leuibus indicijs inquiratur; ſi-
cuti è contra ſi abiurans de leui, conuinca-
tur poſtea de vehementi, licet abiuratio
præceſſiſſet generalis ſuper omni hæreſi,
ſecus ſi abiurans de vehementi, iterum de
vehementi conuincatur, quia tunc non re-
conciliatur, & punitur, vt relapſus *c.accu-
ſatus de hæret. in 6. Decian. in tract. crim.
lib. 5. c. 56. n. 16. Zanard. in direct. Theol.
par.2. c.7. Barb. & alij apud Dia. par.4. tr.8.
reſol. 30. niſi etiam iſte taliter relapſus ſponte
rediret iuxta Menoch. lib.1. conſil.82. n.168.
Pegna in direct. inquiſ. par.3. comment. 12.* Di-
citur autem redditus ſpontaneus, quando
non præuentus à Iudice per capturam in-
formationis, vel per accuſationem, aut de-
lationem in iudicio à quocumque contra
eum facta, ſponte coram Iudice comparet,
veniamque petit, vt docent *DD. apud eun-
dem Dia. par.4. tr.7. reſol.26.*

9 Sunt tamen caſus aliqui hæreticales in
quibus non prodeſt ſpontanea reuerſio, vel
pænitentia de quibus infra *reſol. ſeq. n. 11.
& 12. & reſol. 84. n.20.* quibus adde ne-
gantes Trinitatem Perſonarum in diuinis,
vel diuinitatem Chriſti Domini, aut eius
conceptionem de Spiritu Sancto, vel eius
mortem, & reſurrectionem; item negan-
tes Virginitatem Glorioſiſſimæ Domi-
næ, & Reginæ noſtræ Mariæ. *Sanctar.
de hæreſi c.42. dub. unico n. 5. Genuenſ. in
praxi Archiep. Neap. c.58. n.7. Dia. par.4.
tract. 7. reſol. 24. §. notandum. Licet autem
Souſa in aphor. Inquiſ. lib.1. c.49. n.6. aſſerat
caſus prædictos, & etiam ſupra cit.* non eſſe
vſu receptos, contrarium tamen vidimus
practicatum: Neap. ex ſententijs generalis
Inquiſitoris, vt infra *reſol ſeq. & d. reſol. 84.
n.20.* vbi agitur etiam de pænis cōtra quo-
ſcumque alios de hæreſi inquiſitos, ſed la-
tius referuntur per *Dia. par.4. tr.7. à reſol.
1. vſque ad 36.*

10 Secundo falſi commiſſi in literis Apoſto-
licis *c.ad falſariorum de crim. falſi*, vbi nota
acrius hoc crimen punire Principem Ec-
cleſiaſticum, quam ſecularem, qui pro tali
delicto impoſuit pænam deportationis *l.1.
§.fin. ff. ad l.Cornel. de falſ.* degradatio enim
actualis ſupponit pænam mortis, vt in
reſol. ſeq.

11 Tertio conſpirationis in proprium Epi-
ſcopum *c. ſi quis ſacerdotum 11 q.1.* (iuxta
tamen ſtatim dicenda:) in alijs autem quā-
tum vis maioribus minimè, & hanc eſſe
communem opinionem teſtatur *Gul. de Be-
ned. in c.Raynucius n. 3. de teſtam. quem cum
Foller. in pract. crim. can. & alijs refert Clar.
cit.* qui tamen in praxi refert ibidem *§. pa-
riter etiam* pro alijs enormibus delictis,
homicidij nempè proditorij, & ſimilium
vidiſſe Clericos degradari, curiæque ſe-
culari tradi, nè quidem expectata in corri-
gibilitate.

12 Idem pro crimine ſodomiæ, vel partici-

dij,

dij, aut aſſaſſinij, vel homicidij in perſonam
ſacerdotis, aut delicti aliàs qualificati teſtā-
tur *Diaz. Maiol. & alij apud Sayr. lib. 5. c. 22.
n. 21.* & in ſpecie de ſodomia *Nauar. in ma-
nuali c. 27. n. 249. ex quadā extrau. Pij V.* edita
ann. 1560. quæ incipit horrendū, cuius ver-
ba ibi recitat quā ſententiā ferè innumeri
DD. ſecuntur, quos refert *Ricc. in praxi Ec-
cleſiaſtica reſ. 352.* ſecundum antiquam im-
preſsionem, ſicuti etiam de magno furto, &
alijs delictis *dicetur in reſ. ſeq. n. 5.* ſed de
ſimplici conſpiratione in Epiſcopum, nec
in iure, nec in praxi eſſe veram pænam de-
gradationis probant *Abb. in c. at ſi Clerici
n. 37. de Iudic. & alij apud Sayr. n. 18. vbi
n. 19.* refert, fuiſſe degradatos, Curiæque
ſeculari traditos, & furca ſuſpenſos qua-
tuor religioſos Hyſpanos Ordinis S. Au-
guſt. ex cauſa homicidij commiſſi in per-
ſonam eorum Magiſtri Prouincialis.

13 De ſortilegis autem fuit dubitatum ex
c. admoneant 26. q. 7. vbi præcipitur degra-
dari; in *c. autem ſi quis Epiſcopus 26. q. 5.* cum
multis ſequentibus, ſuſpendi ab officio, &
in aliquo Monaſterio detruſos pænitentiā
agere; qua propter ad contrarietatem vi-
tandam rectè, dixit *Abb. in d. c. at ſi Clerici
n. 37. & 38. tex.* illum intelligi de verbali,
non autem de reali degradatione, quæ eſt
in ordine ad mortem naturalem per tradi-
tionem curiæ ſeculari, quod confirmatur
14 ex *Syl. v. degradatio n. 2.* vbi dicit ſtatuto
imponente pænam degradationis in gene-
re, intelligi debere de verbali, non de rea-
li, ad *tex. in c. in pœnis de regul. iur. lib. 6.
idem Abbas loco cit. Felyn. in c. qualiter, &
quando in fine de accuſat. ſed de hoc vide etiā
reſol. ſeq. & reſol. 84. n. 20. in fine vbi de
15 pœna hodierna ex Bulla Vrb. VIII.* Sed licet
Clericus prima tonſura, vel etiam minori-
bus ordinibus inſignitus poſſit degradari
ſecundum *Bonac. diſp. 4. p. 5. n. 18. ex c. ſi
quis Epiſcopus 27. q. 1.* hoc tamen mihi verū
non videtur; *tex.* n. loquitur de depoſitione
non autem degradatione, & in praxi num-
quam vidimus ſimplicem Clericū degra-
dari, ſed tradi abſque alia ſolemnitate
curiæ ſeculari, habituque clericali exui, in
criminibus tamen hanc pænam merenti-
bus; imò capiuntur à Iudicibus ſecularibus
abſque remiſſione, quia amittunt priuile-
gium Clericale in delictis exceptuatis, vt
refert & probat *Sanfel. deciſ. 13. n. 17.*

16 Ad 5. Reſpondetur quod aut agitur de
degradatione verbali, quæ aliàs dicitur de-
poſitio, & poteſt ab eodem Epiſcopo tolli
*Gl. fin. in c. ideo 2. q. 6. Abbas in c. at ſi Clerici
§. de adulterijs de iudic. n. 14. Barb. de poteſt.
Epiſc. 3. par. alleg. 110. n. 29. Tolet. lib. 1. c. ſi
n. 8.* (quod eſt intelligendum de Epiſcopo
delegato à Papa, vt dicit alia *Gl. in c. Epiſco-
pus 65. 11. q. 3.* quia poſt ſententiam non
poteſt vti ordinarius amplius ſe intromit-
tere *l. diui fratres de pœn.* niſi ſententia fuiſ-
ſet nulla, vt docet *Gl. cit.* & mox latius di-
cam; à ſuperiore verò Iudice non dubita-
tur per appellationem, quæ eſt à minori
Iudice ad ſuperiorem facta prouocatio.)
17 Aut de degradatione reali, & iterum di-
ſtinguo; aut loquimur de degradatione
valida, & rectè fundata in proceſſu pro
cauſis iuſtis, & legitimis, & à fortiori ne-
quit ab Epiſcopo tolli *c. 1. cum multis ſeqq.
diſt. 50. Gl. in d. c. 1. in fine,* ſed à ſolo Pon-
tifice, qui eſt ſuprà eius poſitiuum *Gl. in d.
c. Epiſcopus Tol. cit. & alij,* ſecus non verifi-
caretur ſupradicta definitio ibi, *abſque ſpe
reſtitutionis;* Aut de degradatione iniuſta,
puta ſi lata fuerit iuris ordine non
ſeruato, vel ex falſis teſtibus, aut inſtru-
mentis, vel probationibus veris, ſed non
ſufficientibus, & debet ab Archiepiſcopo,
vel alio ſuperiore, & competenti Iudice
tolli in ſynodo Prouinciali per remedium
appellationis, vt etiam probatur in *d. c. Epi-
ſcopus vbi per Gl.* datur quoque modus te-
nendus in reſtitutione, excepto quod Epi-
ſcopi, ſicuti non poſſunt ab alijs Epiſcopis
18 degradari, ſicut fiebat de iure antiquo, vt
ſuprà diximus, ita nec ab ipſis reſtitui, vt
aduertit *Gl. prædicta ex c. ideo 2. q. 6.*

Vnde minus rectè *Bonac. cit. n. 20.* decla-
rando modum prædictum, dicit, Epiſco-
pum debere propè Altare recipere de ma-
nibus Epiſcoporum anulū, baculum, & alia
inſignia Epiſcopalia, & proinde ex præ-
dictis diſcedo etiā *à Syl. v. degradatio n. 11.*
19 qui indiſtinctè tenuit, reſtitutionem non
poſſe, niſi à Pontifice fieri ex *l. 1. in fine ff.
de quæſt.* vbi Præſes Prouinciæ reſtituere
non poteſt, quem damnauit, nam reſpon-
det *Gl. cit.* illud intelligi cum petitur reſti-
tutio officio Iudicis, non iure actionis, &
propterea de iure communi hoc dictum
Syl. verum non eſt, hanc tamen Gl. ego neq;
recipio, ſi loquimur de reſtit. facienda ab
eodem Iudice degradante, quia poſt de-
20 gradationem functus eſt officio ſuo *l. poſtea
quam cum concord. ff. de re iudic.* niſi agere-
tur de degradatione nulliter facta puta

con-

Digitized by Google

contra eaſum legis, tunc n. poſſet idem Iudex qui degradauit, reſtituere degradatum arg. *l. 1. §. item cum contra ff. quæ ſent. ſine appell. reſcind. l. 2. C. quando prouoc. non eſt neceſ.* & hæc de Iure communi veriſſima ſunt, in praxi tamen ſolus Papa reſtituit quemcumque actualiter degradatum, vt in reſol. ſequenti, ſed quoad Epiſcopos legitur in cit. *Trid. ſeſſ. 24. c. cauſæ criminales 5. de reform.*

Ad vlt. licet differentiæ ex dictis colliguntur, attamen pro maiori daclaratione dicimus, primam eſſe, quia degradatio
21 actualis tollit Priuilegium Clericale canonis, & fori, ita vt eum percutiens, excommunicatus non ſit, & multo magis ſi eſſet conueniendus, debet conueniri coram Iudice ſeculari *c. degradatio §. actualis de pæn. in 6. Nau. in man. cap. 27. n. 81. Sylu. cit. n. 8. Sayr. l. 5. c. 20. n. 6.* quid quid in contrarium dixerint aliqui apud *R. de marin. lib. 1. reſol. 82. n. 9.* cum quibus ipſe pertranſit; verbalis autem, ſiuè depoſitio, iſta non aufert, vt dicunt *DD. cit. cum Abb. in c. ad abolendam n. 10. de hæret. in c. Ioannes de Cler. coniug. & cap. tuæ diſcretioni de pæn. Suar. de Cenſur. diſp. 30. ſect. 2. n. 18. Val. to. 4. diſp. 7. q. 19. pun. 4. Henriq. lib. 13. cap. 55. n. 3.*

22 Secunda differentia eſt, quia degradatus verbaliter, qui dicitur depoſitus non traditur Curiæ ſeculari, ſed actualiter ſic *c. nouimus de verb. ſignif.* vbi etiam habetur, actualem degradationem debere fieri in præſentem reum, qui conſignatur Iudici ſæculari præſenti, intercedendo efficaciter apud eum, vt citra mortis pænam ſententiam proferat; degradatio vero verbalis poteſt fieri etiam in abſentem, eo tamen legitimè citato *Tol. lib. 1. cap. 51. n. 7. Bon. vbi ſupra n. 3.* & hæc poteſt eſſe tertia differentia.

Quarta differentia eſt, quia degradatio realis non habet locum, niſi in criminibus
23 prædictis, vel illis ſimilibus, aut maioribus, verbalis autè in leuioribus, ſed publicis *c. ex tenore, & c. fin. de tempor. ordin.* non autem in occultis, de quibus Eccleſia non iudicat *c. erubeſcant 32. diſt. & dicit Gl. in c. Apoſtolus. V. & damnatione diſt. 81. & 15. q. 8. in ſummario in fine* quod pro nullo Crimine imponitur pæna depoſitionis prædictæ, niſi ſpecialiter ſit a Iure ordinata, quod etiam tenuit *Imola in l. ſcimus in princ. C. de Iure delib. per tex. in §. cum igitur auth. de non eligen. ſecundo nubent.* Quorum criminum 109. *numerat ſumma aſtenſ. par. 2. lib. 7. tit. 17. art. 6.* quæ tamen non eſſe in Iure fundata vult *Sayr. lib. 5. cap. 21. n. 6.* ex quibus ipſe colligit 25. quæ teſtatur eſſe in vſu; ſed quia talem pænam practicari non vidi, nec audiui, ſed potius ſuſpenſionem ab officio, vel benefitio, vel ab vtroque, quæ vltima eſt quaſi idem, ac depoſitio, de qua loquimur, & de illis latè infra V. ſuſpenſio dicetur, ideo ad ibi dicêda me remitto. adde quod dixit *Abb. in c. at*
15 *ſi clerici n. 34. de iudic.* non debere multum attendi ad Canones antiquos in hac materia, quia in illis de facili imponebatur pænâ depoſitionis, ad quod propoſitum ait *Pelagius Papa in c. fraternitatis diſt. 34.* ex defectû noſtrorum temporum non ſolum merita, ſed corpora ipſa hominum defeciſſe, & propterea pænas eſſe minuendas.

An Iudex ſecularis ſecuta ſibi traditione rei Eccleſiaſtici, degradati a Iudice Eccleſiaſtico poſſit cognoſcere de meritis cauſæ? & traditur practica degradationis etiam contra ſortilegos cum omnibus ad materiam pertinentibus.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia quando procedit ad degradationem videtur implicitè damnare ad mortem, quam explicitè inferre non poteſt, & licet intercedat apud Iudicem ſeculare pro degradato, nè pæna mortis puniatur, eius tamen intentio implicita eſt vt occidatur n. 2.*

3 *Iudex ſecularis an poſſit cognoſcere de meritis cauſæ degradati, vel ſtatim degradatione & conſignatione ſecutis debeat illum abſque vlla cauſæ cognitione morti tradere? & n. 5. vſque ad 9.*

4 *Probationes coram Iudice Eccleſiaſtico factæ, valent etiam coram Iudice laico.*

10 *Degradatus pro criminibus merè Eccleſiaſticis, vt hæreſis, & ſimilium, & conſignatus Iudici ſeculari, debet ſtatim ad mortem damnari per Iudicem ſecularem, vti merum exequutorem ſententiæ Iudicis Eccleſiaſtici, nec poteſt aliquo modo cognoſcere de meritis cauſæ.*

11 *Caſus deciſio.*

12 *Confeſſionem ſacramentaliter audiēs ſi non*

ſit Sacerdos degradatur, & traditur Curiæ ſeculari in ſupplicium mortis.

13 *Miſſam celebrans abſque quod ſit ordinatus, eſt realiter degradandus, & conſignandus Curiæ ſeculari, quæ abſque alia cauſæ cognitione illum morti tradit, & ſic fuit pluries practicatum Neapoli.*

14 *Sortilegus inquiſitus etiam de alijs delictis, fuit degradatus, & curiæ ſeculari traditus.*

15 *Degradatus realiter an validè cõficiat Sacramenta?*

16. *Epiſcopus realiter degradatus, an validè conferat ordines, aliaque Sacramenta conficiat?*

17 *Matrimonium an poſſit validè contrahi degradato præſente, & officium Parochi de eius licentia licentia gerente.*

18 *Pænitentiæ Sacramentum à degradato ſuſceptum ſcienter per pænitentem, eſt non ſolum ſinè fructu, ſed etiam inualidum.*

19 *Degradatus ſi in ſacris erat, an teneatur recitare Diuinum Officium? & quid ſi ſolum erat clericus beneficiatus num. 20.*

Reſolutio XXXXVIII.

SEcuta degradatione perſonæ Eccleſiaſticæ & conſignatione Curiæ ſeculari,
dubitari poteſt, an ipſa Curia poſſit nouum
proceſſum fabricare, vel ſaltem per alias
probationes illum factum ab Eccleſiaſtico
Iudice comprobare, aut debeat ſtatim, &
abſque alia informatione reum ad mortem
damnare, quaſi ſit mera executrix ſentẽtiæ
1 Curiæ Eccleſiaſticæ, quæ quando procedit
ad degradationẽ, videtur damnare implicitè degradatum ad mortem, quam ipſa
cum non poſſit explicitè inferre *c. Clericis ne Clerici vel Monac. cum concord. per Innoc. in c. qualiter, & quando n. 6. de accuſ.* tradit
reum Curiæ ſeculari, etenim quælibet pęna extra mortem naturalem poteſt per Eccleſiaſticum Iudicem imponi, & pro inde
ſi putaret pænam mortis ciuilis, ſufficere,
ipſe per ſe eam inferret abſque traditione
prædicta, vt rectè diſcurrit Abb. *in c. cum non ab homine 2. col. verſ. & nota bene, & verſ. idem ſi non poteſt de Iure, de Iudic. argum. tex. in c. 1. de homic. in 6.* Et addit *Ant. de Butr. in d. cap. cum non ab homine in §. notabili,* quod Eccleſia intercedendo pro degradato ne pęna mortis puniatur ſeruata
forma *c. nouimus de verb. ſignif.* hoc non faceret, ſi non iudicaret hanc pænam mereri. Ad idem *Zabarel. in dicto. c. nouimus col. penult. verſ. quaro an fiat,* vbi ait, quod qualiſcumque ſit color, quo traditur reus Iudici ſeculari, ad hunc finem Eccleſia hoc
2 facit, vt occidatur, quamuis non debeat
eſſe hæc intentio Iudicis Eccleſiaſtici, &
ſubdit *Hoſt. in sũma lib. 5. tit. de Heret. §. qua pęna feriatur n. 9.* talem interceſſionem eſſe potius vocalem, & coloratam, quam
effectiuam, quandoquidem quidquid dicatur ore, ad hoc fit iſta traditio, vt reus
morte puniatur, idem voluit *Bal. in l. quid ait §. ignominia n. 4. ff. de ijs qui not.* infam.
vbi dixit degradationem æqui parari morti, & eſſe meri Imperij.

3 Reſpodeo nunc ad propoſitam quæſtionem cum diſtinctione, quæ authoritate rerum iudicatarum corroboratur; aut n. agitur de crimine laicali, vel mixto, & non
debet Iudex laicus ſecuta ſibi traditione
rei poſt degradationem, eum ſtatim ad
mortem damnare, ſed exhibito proceſſu
4 Iudicis Eccleſiaſtici (probationes coram
quo factæ, validæ ſunt etiam coram illo *ex Sanfel decif. 239. ſub n. 3.*) cauſam examinare circa ea, quæ iuſtitiam concernunt, &
ſecundum ſuam conſcientiam iudicare *ad tex. in §. ſi quis contra aliquem verſ. ſi verò crimen auth. de ſanctiſſ. Epiſc.* Et proinde dicit
Preſ. de Franch. ex eiſdem Abb. & Butr. cit.
5 *decif. 571. n. 9.* quod poſtquam Clericus
ſuis meritis depoſcentibus effectus eſt de
foro ſeculari, pæna non eſt imponenda ad
voluntatem Eccleſiæ, ſed prout videbitur
Iudici ſeculari, cumque pro magno furto
fuiſſet quidam in ſacris conſtitutus, degradatus, & traditus M.C.V. fuit per ipſam
damnatus ad mortem, & admiſſa appellatione ad S. C. fuit diſcuſſum de viribus
ſententiæ, quę quia fuit viſa iuſta S.C. ex
qualitate delicti, fuit confirmata, & executioni demandata, ſed non in fruſtra diuiſum eius cadauer, ſicuti ſociorum, ob reuerentiam ſacramenti, & characteris impreſſi.

Aliud exemplum habes apud *Reg. Tap. in conſtit. Regni de perſonis n. 37.* de quodam alio Eccleſiaſtico, ſimiliter degradato, &
curiæ prædictæ tradito ob homicidium in
hac Ciuitate in perſonam Fabritij de Guido cum ſcoppittis paruis, quæ cum eum
ad mortem damnaſſet, traducta cauſa ad
S.C. per viam appellationis, & poſtea deciſa in Collaterali Concilio, fuit allegatum

ſenten-

Digitized by Google

ſententiam fuiſſe iniuſtam, & iniquam, &
6 ex ſui facie apparere, ideoque fuit reformata, reuſque damnatus ad pœnam extraordinariam.

Alia ſimilia apud *Sanfel. deciſ.* 139. & 239. de quodam Monacho Ordinis Carmelitarum nomine Fratre Angelo Degno inquiſito de homicidio, commiſſo in Eccleſia Spiritus Sancti Neap. tempore celebrationis diuinorum, qui poſt degradationem, & conſignationem Regiæ Curiæ, & pro ea Regio Conſiliario Palatio.delegato, viſis ſibi probationibus, & proceſſu legitimè inſtructis, præuia ſolum monitione ad dicendum, ipſum ad mortem damnauit.

7 Item de Angelo de Rinaldo ſimiliter degradato, & tradito d.M.C. ex quo non erant repetiti Teſtes per Iudicem Eccleſiaſticum, fuerunt repetiti per dictam M. C. datuſque terminus ſuper nouis, & damnatus ad mortem, cumque fuiſſet appellatum ad S.C. quia interim fuit anullata degradatio in Rom. Curia, fuit relegatus te-
8 ſte *eod. Sanfel. d.dec.* 139. *n.*4. vbi etiam de alio Monacho Ordinis Hæremitarũ S.Auguſt. inquiſiti, & confeſſi de aſſaſſinio, & furto, cui poſt degradationem fuit datus terminus aduerſus confeſſionem per R. Conſil. Piccolellam, ex quo non erat datus in Curia Eccleſiaſtica, aduerſus quam confeſſionem, cum nihil fuiſſet probatum, fuit ad mortem damnatus, & concludit idem Sanfel. *n.* 7. *ex Deciano, Carolo de*
9 *Graſ. & Tap. cit.* quod degradatione non obſtante, poterit Iudex ſecularis ex defectù probationum, ſi ſic ſibi videbitur, reum extraordinaria pœna punire, vel etiam liberare innocentem repertum; contrarium tamen fuiſſe per M.C. deciſum anno 1629. teſtatur *R. de marin. lib.*1. *reſ.*82. *n.*8. nulla facta mentione de prædictis deciſionibus, vbi refert abſq; alio termino fuiſse degradatũ ad mortẽ damnatũ, ſed priori ſententiæ ego adhæreo ex rationibus, vt ſupra.

10 Aut verò agitur de crimine mere Eccleſiaſtico, vt hæreſis, ſortilegij & ſimilium; & licet aliqui apud *Sanfel. deciſ.* 239. *n.* 4. adhuc dubitarint, præualuit tamen opinio dicentium, Iudicem ſecularem eſſe in hoc caſu merum executorem ſententiæ, Iudicis Eccleſiaſtici, nullamque circa hoc ſibi cognitionem competere, tenerique ſtatim ſuum impartiri officium *R.Tap. in conſtit.* Reg. *poſt mundi machinam n.* 35. *ex c.vt inquiſitionis* §.*prohibemus & c.præſidentes de Hæret. in* 6. Cumque accidiſſet caſus contra quendam Fratrem Paulum delle Vergine, laicum Profeſſum Ordinis Conuen-
11 tualium reformatorum in ſæculo Nicolaũ Caſtelluccio inquiſitum, confeſſum, & conuictum de Idolatria, ex quo cum eſſet ſimplex laicus ad nullũ ordinẽ promotus, pluries miſsã celebrauerat, nec non confeſſiones fideliũ in forma ſacramentali audierat, fuit per Tribunal inquiſitionis
12 virtute bullarum Summ. Pontif. ſtatim citandarum ſententialiter priuatus omni Eccleſiaſtico Priuilegio, habituque Religionis exutus per Miniſtros Sancti Officij in Eccleſia S.Hieronymi Neap. ibique conſignatus M.C.V. die 13. Decembris 1635. & paulo poſt per eandem curiam abſque alia cauſæ cognitione, nequidem monitione, decretum furca ſuſpend: pro executione ſententiæ declararoriæ, laræ de mandato Sanctiſſimæ inquiſitionis de Vrbe, prout fuit executum in foro Magno dictæ Ciuitatis idem procedit in eo, qui confeſſionẽ ſacramentalem audiret, ſi non ſit ſacerdos etiam ſi non celebraret ex *Bulla Clem. VIII.* publicata die 5. Decembris 1601. quæ vtrumque caſum alternatiue comprehendit, & fuit confirmata *per aliam Bullam Vrb. VIII.* publicatam die 10. Settembris 1628. quæ extenditur ad Regulares cuiuiuſcumque ordinis, & excludit etiam priuilegium minoris ætatis, dummodo tales inquiſiti vigeſimum ætatis annum compleuerint.

13 Idem etiam fuit ſeruatum contra Donatum de ſeo Villæ de Omignano Diæceſis Caputaquenſis, ex quo, dum eſſet Clericus in quatuor tantum minoribus ordinibus conſtitutus, pluries miſſarum celebrationem ſibi vſurpauit in pluribus locis, & ſignanter in Parochiali Eccleſia de Omignano, nec non communionem pluribus cum particulis non conſecratis miniſtrauit, ac etiam in feſtiuitate Sanctiſs. Sacramenti idem Sanctiſſimũ Chriſti corpus per dictam Terram de Omignano publicè detulit, pro quibus criminibus, cum eſſet confeſſus, & conuictus, fuit declaratus priuatus omni Eccleſiaſtico Priuilegio, habituque Clericali, & traditus dictæ M. C.V. die 5 Martij 1637. in Eccleſia S. Laurentij Maioris Neap. & poſtea ſub die 13. eiuſdem menſis, & anni fuit præuia ſententia M.C. ſimiliter abſque alia cauſæ cognitio-

gnitione furea ſuſpenſus in foro magno eiuſdem Ciuitatis.

Idem tertiò fuit factum contra Franciſ-
14 cum Mariam fotum Clericum, inquiſitum de eodem delicto, & inſuper de Sortilegio cum expreſſa dæmonum inuocatione, & veneratione, ad effectum reperiendi theſauros, qui ſimiliter conuictus, fuit Clericali Priuilegio expoliatus ſub die 27. Februarij 1639. in Eccleſia S. Dominici maioris, & traditus dictæ M. C. quæ ſub die primò Martij eiuſdem anni eum ad mortem damnauit; quos omnes caſus ſecutos refert præfatus San. Fel. dicta deciſ. 239. vide alia ad materiam in priori reſol. & *reſol. 84. num. 20. vbi refertur d. bulla vltima Vrb. 8.*

15 Reſtat videre de aliquibus quęſtionibus pro complemento materiæ; & primo an realiter degradatus celebrans conficiat Sacramentũ Euchariſtiæ, aliaque cõferat Sacramenta; ſi daretur caſus, vt hæc perageret; & reſpõdet *D. Tho. par. 3. q. 82. art. 8. in corp.* affirmatiuè, eo quod poteſtas cõſecrãdi Euchariſtiam pertinet ad characterem ſacerdotalis ordinis; character autem quilibet, quia cum quadã conſecratione datur, indelebilis eſt, ſicut & quarũcumq; rerum conſecrationes, perpetuæ ſunt, quæ propterea nec amitti, nec reiterari poſſunt: ergo manifeſtum eſt, quod poteſtas conſecrandi, non amittitur per degradationem, hancq; communem eſſe opinionem Theologorum teſtatur cit. Reg. n. 10.

Idem dicit *Tol. lib. 1. cap. 51. n. 2. ex c. quid*
16 *ſit in fine de cõſecr. diſt. 2.* de Epiſcopo ordinante, quod verè ordines conferat, ſed omnes peccent grauiſſimè, & amplius ordinandus, ſi ſcienter ordines ſuſcipit, rema-
17 neat ſuſpenſus *Syl. V. degradatio n. 9. & late infra V. ordo*, idem de Sacerdote intereſſente matrimonio de licentia Parohi docuit *Sayr. ex Aſtenſi Vinal. & alijs lib. 5. c. 22. n. 26. de cenſur. nẽpe*, quod verum, & validũ conficiatur matrimonium in ſua præſentia
18 (Sacramentum autem pænitentię ſcienter à degradato ſuſceptum per pænitentem, non ſolum ſinè gratia, ſed etiam inualidũ eſt, quia concurrente peccato, quod cõmittitur inducendo degradatum ad miniſtrandum Sacramentum, deficit per neceſſe contritio, vel attritio, quæ ſunt materia huius Sacramenti, proinde ſublata materia, non eſt vbi cadat forma, niſi ſuſciperetur in art. mortis deficiente non impedito *Trid. ſeſſ. 14. c. 7.*) ex quibus aiunt teneri degradatum, ſi in Sacris ſit, ac etiam Clericum beneficiatum, ad horas canonicas recitandas *Barb. de poteſt Epiſc. 3. par. alleg. 110. n. 5. Sayr. dicto cap. 22. n. 27.* vbi multos eiuſdẽ ſententiæ refert, & inuehit contra Tol. putans contrarium tenere, qui tamen eſt cum ipſo, & cęteris *dicto cap. 51. n. 3. ex c. dolentes de celebr. miſſar.* vbi iniungitur id onus, ſed propter delictũ quamuis ordinatus degradetur, nõ tamen efficitur melioris conditionis, vt ab onere ſoluatur, ergo ita ille.

Licet autem hoc dubitari nequeat de beneficiato, ſi ex fructibus beneficij alatur, vt alibi diximus: de degradato verò in Sacris ſinè beneficio ambigi poteſt, recitatio n. Diuini Offitij non eſt de Iure Diuino, ſed ordinata ab Eccleſia, vel de eiuſdem conſuetudine, quæ ipſum per degradationem liberauit à ſua poteſtate, & vti ſimplicem ſecularem tradidit Iudici ſeculari, aliàs oporteret dicere, degradatum eſſe eodem tempore Eccleſiaſticum, & ſecularem, ſubditum Eccleſiæ, & non ſubditum, quæ vti repugnantia non poſſunt in
20 eodem ſubiecto conſiſtere *l. vbi repugnantia ff. de regul. iur.* quod fortius dicitur de ſimplici Clerico antea beneficiato, qui tenetur quandiu retinet beneficium, vt ait *Sylu. d. V. degradatio n. 10.* eo magis, quod *tex. in c. dolentes cit.* obligat ſolum Clericos, & prælatos, qui ſunt ſubditi Eccleſiæ, non autem non ſubditos, vt ibi legitur: non audeo tamen contra tot Patres aliquid affirmare; ſed tu cogita.

SVMMARIVM.

1 *Euchariſtia vnde dicatur, & quid iſtud nomen ſignificet? & n. 3. & 5.*
2 *Nomina debent eſſe correſpondentia rebus.*
4 *Sacramenta omnia conferunt gratiam, ſed Euchariſtia maiorem cæteris, quia ibi adeſt fons gratiæ.*
6 *Euchariſtiam recepturi, mos erat antiquus, vt antea baſiarentur ad inuicem eius definitio num. 7.*

INTRODVCTIO.

1 EVchariſtia eſt nomen græcum, dictum ab eu quod latinè ſignificat bonum, & charis, quod ſignificat gratiam, & ſic dicitur bona gratia *Sylu. V. Eucharī-*
2 *ſtia primo n. 1.* omneſq; ſummiſtæ, ſed quia nomina debent eſſe conſonantia, & correſpon-

reſpondentia rebus iuxta *D. Tho. 3. par. q. 73. ar. 4. iuncto S. eſt & aliud inſtit. de donat.* & in hoc Sacramento manet Chriſtus fons gratiæ; ideo dicto nomine græco expreſſiuo rei, quam continet, Eccleſia opportunè vtitur *Catech. Rom. par. 2. num. 3. cap. 4. hoc tit.* Sic etiam quia confert animæ gratiam, ſi ex parte ſumentis non impedi-
3 tur *Henriq. lib. 8. cap. 1. n. 1.* dicitur etiam viaticum, quia cibus eſt ſpiritualis, quo confortatur animus, donec perueniat ad montem Dei Horeb *Tol. lib. 2. cap. 30. n. 3.* vel ſecundũ eundem Sãct. cit. quia eſt præfiguratiuũ fruitionis Dei; quæ erit in Patria, vel ſecundum *Henriq. dicto num. 1. lit. p.* pro quando tribuitur illis, qui proximi morti ſunt, quia viam parat ad gloriam, quam præfigurat *Catech. cit. num. 5.* dicitur
4 etiam Sanctiſs. Sacramentum per antonomaſiam, quia in alijs Sacramentis confertur gratia, in iſto autem abundantiùs, cum realiter contineat ipſum fontem gratiæ *D. Tho. cit. ad 2. Tolet. vbi ſupra num. 4.*
5 Dicitur tandem, alijs omiſſis, communio, quia vt Damaſc. explicat. *lib. 4. orth. fid. cap. 14.* hoc Sacramentum Chriſto nos copulat, atque eius carnis, & Deitatis participes efficit, noſque inter noſmetipſos in eodem Chriſto conciliat, ac veluti in vnum Corpus coniungit, ad idem *Henriq. cit. lit. 1.* Hinc ait *Grat. diſcept. for. cap. 412 n. 17.*
6 *ex Tho Boz. de ſign. Eccl. Dei lib. 14. cap. 5.* morem fuiſſe antiquum, vt illud percepturi, mutuis ſe antea oſculis baſiarentur, ducti à Sacerdote celebrante, vt palam fieret per hoc Sacramentum, etiam corpora noſtra in vnum ſpiritum, & corpus con-
7 iungi, vt dictum eſt. Definitur autem *per Nauar in man. cap. 22. n. 10. ex mente magiſtri in 4. ſent. diſt. 8. D. Tho. ibidem, & aliorum, videlicet.* eſt Sacramentum quod ſub ſpecie panis, & vini, vel alterius eorum verum corpus, & ſanguinem Ieſù Chriſti continet; & licet alijs parumper diſſimilibus verbis definiatur per *Nugn. 3. par. qu. 73 ar. 1. diffic. 3. concluſ. 10. Valent. to. 4. diſp. 6. q. 1. pun. 1. & alios,* in re tamen concordant, quæ dum alia explicatione non indigent, quæro.

Quo die, menſe, & Chriſti anno fuerit hoc Sacramentum inſtitutum, & an ſit neceſſarium neceſſitate medij, vel præcepti?

SVMMARIVM.

1 *Chriſtus quo, menſe, die, hora, & anno Sacramentum Euchariſtiæ inſtituerit, & detempore mortis eius n. 2.*
3 *Sacramentum Euchariſtiæ non eſſe neceſſarium neceſſitate medij in re, neque in voto probatur, & reſp. contrarijs n. 5. & 8. vſque ad 10.*
4 *Incluſio vnius, eſt alterius excluſio.*
6 *Baptiſmi, & pænitentiæ Sacramenta ſunt neceſſaria de neceſſitate medij in re, vel in voto ad ſalutem & n. 7. ſed quid de ordine num. 13.*
11 *Chriſtus tripliciter mandicatur.*
12 *Neceſſarium ſimpliciter, & neceſſarium ad bene eſſe qualia ſint?*
14 *Euchariſtiæ Sacramentum, eſt neceſſarium de neceſſitate præcepti Eccleſiaſtici adultis, ſaltem ſemel in anno, ac etiam in morte, ſed an ſit etiam de neceſſitate præcepti Diuini? n. 15. vſque ad 18. vbi an etiam dannatis ad mortem?*

Reſolutio XXXXIX.

1 AD primum reſpondetur tempus inſtitutionis fuiſſe iuxta interpretationẽ *Nicolai de lyra tam ſuper c. 26. Matth. quam ſuper cap. 22. Lucæ* ſub die 14. primi menſis circa primam horam noctis, qua Chriſtus tradendus erat, in vltima cæna, vltimoq; diſceſsù à ſuis Diſcipulis *D. Tho. par. 3. q. 73. art. 5. in corp.* qui menſis erat Martius, à quò illo tempore incipiebat annus, vt probant *Henriq. lib. 8. cap. 2. num. 2. & cap. 11. Suar. to. 3. diſp. 41. ſect. 1. n. 1. & ſeq & clarius Bonac. ex multis to. 1. diſp. 4. hoc tit. q. 2. pun. 2. n. 3.* leguntur de his aliqua in *Clem. vnica §. tranſiturus de reliq. & vener. Sanct. & in Trid. cap. 1. & 2. ſeſſ. 13.*
2 De anno verò Chriſti, quo hæc inſtitutio facta eſt, qui fuit idem ſuæ Sanctiſſimæ mortis, vt dictum eſt, non conueniunt DD. relati per eundem Bonac. alij .n. dixerunt in trigeſimo ætatis ſuæ anno, alij etiam in quinquageſimo, quæ opiniones ſunt contra communem, & propterea tenendum eſt cum *Beda lib. de ratione temporis cap. 7.* ab omnibus ſecuto, fuiſſe anno trigeſimo tertio, vel cum *Suar. cit. in proam.*

dicta

dicta diſp. 41. §. *ex hoc principio* fuiſſe anno trigeſimo quarto inchoato.

3 Ad ſecũdum reſpondetur non eſſe neceſſarium neceſſitate medij in re, neque in voto *D. Tho. vbi ſupra art.* 3. *iuxta expoſitionem Caiet. ibidem, Gregor. de valent. to.* 4. *diſp.* 6. *q.* 1. *pun.* 5. *in princ. & percipitur ex Trid. ſeſſ.* 6. *cap.* 4. *&* 14. vbi baptiſmus, & pænitentia dicuntur eſſe de neceſſitate medij in re, vel in voto, ſi n. (ait *Villalob in ſumma to.* 1. *tract.* 8. *diffic.* 34. *n.* 3.) eſſet etiam neceſſaria Euchariſtia modo prædicto) dictũ etiam fuiſſet in Trid. confirmatur

4 ex *c. nonne de præſumpt; & l. cum prætor ff. de iudic.* vbi incluſio vnius, eſt excluſio alterius, & ita contra cæteros aduerſæ opinionis ſectatores docent multi apud *Bonac. cit. pun.* 3.

5 *n.* 1. *& apud Dia par.* 3. *tract.* 6. *reſ.* 95. *& par.* 5. *tract.* 13. *reſol.* 28. Contrariũ tamen videtur ſtatutũ apud *Io. cap.* 6. *ibi niſi manducaueris carnem filij hominis, & cat non habebitis vitam in vobis.* ſed eodem ſermone fuit dictũ de baptiſmo, niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritum Sancto, non poterit introire in Regnu Dei *Io.* 3. *& ad Cor.* 15. & ſimiliter de pænit. apud *Luc.* 13. *niſi pænitentiam egeritis, omnes ſimul peribitis.* ex quibus locis ſtatutum eſt in *Trident. ſeſſ.* 6.

6 *c.* 4. *& ſeſſ.* 14. *c.* 2. *in fine*, quod ſicuti ſinè baptiſmo in re, vel in voto ſalus nullomodo cõtingere poteſt; ita etiam ſine pænitentia lapſis poſt baptiſmũ: ergo dum iſta ſunt neceſſaria neceſſitate medij, ita etiam illud.

Suar. to. 3. *diſp.* 40. *ſect.* 2. §. *ſecundo igitur* probat ex multis illa verba Io: eſſe intelligenda de neceſſitate præcepti, non autem medij; idem n. Chriſtus (ait ipſe) dixit alia ſimilia apud *Matth. cap.* 18. ibi, *niſi efficiamini ſicut paruuli, &c.* quę tamen, ait, eſſe de neceſſitate præcepti, & ſubdit *in* §. *hinc quarto*, caſũ quo intelligenda eſſent de neceſſitate medij, omnes iuſtificatos habere votum huius Sacramenti, votum n. Sacramenti etiam in baptiſmo ſufficit; (quod tamen habet difficultatem, namque

7 in tantum ſufficit in baptiſmo votum, quatenus ceſſat commoditas illum recipiendi in re, ſed Euchariſtiam, dicunt omnes, non eſſe neceſſariam neceſſitate medj in re, neque in voto, *Dia. cit. dicta reſol* 28. ſed ſolum præcepti Eccleſiaſtici, & Diuini vt in-

8 fra dicetur. Bonac. tamen *diſp.* 4. *q.* 1. *pun.* 3. ſub n. 2. ait, temerarium eſſe aſſerere, quod verba prædicta non intelligantur de manducatione Sacramentali, cum PP. ita vnanimiter illa explicent; & immediatè ſubdit, poſſe etiam intelligi de commeſtione Chriſti myſtica per fidē, & vnionem fidelium inter ſe, & cum Chriſto corum Capite citat multos apud *Henriques lib.* 8. *cap.* 7. *n.* 1. *& apud Suar. diſput.* 69. *ſect.* 2. *dub.* 2. *& alios.*

Quare poſſumus accomodare ſenſum noſtrum explicationi SS. PP. qui verba

9 prædicta intelligunt, non ſolum de Sacramentali manducatione, ſed etiam de ſpirituali per fidem, quò ſenſu ait *D. Auguſt. ſuper locum prædictum Io. to.* 9. *cap.* 6. *tract.* 26. *ante finem*, ſæpè paruulos manducare, quia per fidem in habitu credunt ſeù quia pertinēt ad vnitatem Corporis Chriſti, quem ſecutos fuiſſe *Cyprian. lib.* 3. *ad Quirin. cap.* 25. *& Innoc. Pontific. Epiſt.* 26. *teſtatur Suar. diſp.* 40. *ſect.* 2. §. ad fundamenta contrariæ ſententiæ. idem voluit *magiſt. ſent. in* 4. *diſt.* 8. §. *numquid &* §. 1. *diſt.* 9. *ibi, quid eſt Chriſtum manducare? non eſt ſolum in Sacramēto Corpus eius accipere, multi n. indignè accipiunt, ſed in ipſo manere, & habere ipſum in ſe manētem, ſpiritualiter n. manducat, qui in vnitate Chriſti, & Eccleſiæ quam Sacramentum ſignificat, manet*, & inferius, *vt quid paras vētrem & dētem, crede & mãducaſti.* Vide Gl. ordin. ſuper verbis relatis, & *Grat. in c. credere de cõſecr. diſt.* 2. *videlicet credere in Ieſum Chriſtum, hoc eſt manducare panē viuum, qui credit in eum manducat, inuiſibiliter ſaginatur, quia inuiſibiliter renaſcitur; & qui manducat carnem meam, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam; participatione n. filij (quod eſt per vnitatem Corporis Chriſti, & ſanguinis) homo manducans viuit non ſumens tantum in Sacramento; (quod & mali faciunt) ſed vſque ad ſpiritus participationem, vt in corpore Domini tamquam membrum maneat, & eius ſpiritu vegetetur, quod eſt dum eius mandata ſeruat. Ad Altare Dei inuiſibile (quo non accedit iniuſtus) ille peruenit, qui ad hoc præſens iuſtificatus accedit, inueniet illuc vitam ſuam, qui hic diſcer-*

11 *net cauſam ſuam* vbi ſubdit Gl. V. in Sacramento quod à malis manducatur Chriſtus Sacramentaliter tantum, à bonis verò ſacramentaliter, & ſpiritualiter, & ab omnibus credentibus ſpiritualiter.

Quod confirmatur ex *D. Tho. par.* 3. *q.* 65. *art.* 4. *ad* 2. vbi ait, illud verbum Domini eſſe intelligendum de ſpirituali manducatione, & non de ſola ſacramentali. Idem D. Tho. in corp. latius complectendo mate-

*materiam ita affatur, neceſſarium reſpectu
finis, de quo nunc loquimur, dicitur aliquid
dupliciter, vno modo ſinè quo non poteſt habe-
ri finis, ſicut cibus eſt neceſſarius vitæ huma-
næ, & hoc eſt ſimpliciter neceſſarium ad fi-
nem; alio modo dicitur eſſe neceſſarium id, ſinè
quo non habetur finis ita conuenienter, ſicut
equus neceſſarius eſt ad iter: hoc autem non eſt
neceſſarium ſimpliciter ad finem: primo igi-*
13 *tur modo neceſſitatis ſunt tria ſacramenta ne-
ceſſaria, duo quidem perſonæ ſingulari, baptiſ-
mus ſimpliciter, & abſolute, pænitentia autem
ſuppoſito mortali poſt baptiſmum; ſacramentum
autem ordinis eſt neceſſarium Eccleſiæ, quia,
vbi non eſt Gubernator, Populus corruet, vt
dicitur prouerb. 11. ſed ſecundo modo ſunt ne-
ceſſaria alia ſacramenta hæc ille.*

Ex quibus confirmatur, quod dictum
eſt de verbis *prædictis*, & conſequenter
14 non eſſe Euchariſtiam de neceſſitate me-
dij, ſed præcepti Eccleſiaſtici, ſaltem ſemel
in anno adultis, vt conſtat ex *c. omnis de
pænit, & remiſſ.* ac etiam in morte ex anti-
qua conſuetudine Eccleſiæ de qua teſtatur
*P. Dia. par. 9. tract. 8. reſol. 46. §. & eſt anti-
qua ex c. quod in te eod. tit.* Imò etiam de ne-
ceſſitate præcepti diuini docent, ita verba
prædicta interpretando idem *Sau. 3. par. q.
80. art. 11. in corp. ibi, & ideo manifeſtum
eſt, quod homo tenetur hoc ſacramentum ſu-
mere, non ſolum ex ſtatuto Eccleſiæ, ſed ex*
15 *mandato Domini dicentis apud Luc. 22. hoc
facite in meam commemorationem Nauar. in
man. c. 21. n. 57. Vaſq. 3. par. to. 3. diſp. 69.
c. 3. Henriq. lib. 8. c. 3. n. 2. & 4.* Quod præ-
ceptum diuinum obligat etiam in morte
*Sotus in 4. diſt. 12. ſect. 1. art. 11. Vaſq. diſp.
213. c. 2. Fillius. tract. 4. c. 2. q. 6. n. 47. Hen-
riq. cit. c. 4. Regin. lib. 29. q. 2. ſect. 3. n. 64.
ex Duran. Suar. & alijs*, vbi ex eodem
16 Suar. docet, tria in praxi eſſe aduertenda,
primũ, vt non ſit neceſſarium illud ſumere
ſtatim initio infirmitatis, ſed ſatis ſit ante
mortem: ſecundum ſi paucis diebus antea
quis communicaſſet, non eſſe neceſſarium
iterum communicare, niſi ex deuotione:
Tertium quod licet præceptum non ſit,
conſilium tamen bonum ſit, vt quamuis
infirmus non multò ante communicauerit,
iterum ſe muniat cum ſacramento prædi-
cto.

17 Extra verò id tempus, an præceptum
diuinum obliget multoties in vita, vt Re-
gin. & alij diſputant, omitto, quia ex
præcepto Eccleſiaſtico obligamur ſaltem
ſemel in anno in Paſchate, cum quò ſatiſ-
fit vtrique præcepto, vt docet *D. Tho. cit.*
vbi ait eſſe præceptum Domini, & tem-
pus illud adimplendi in vita, ſtatutum eſſe
per Eccleſiam ex *c. omnis cit.* quam ſenten-
tiam certiſſimam eſſe apud omnes ſcribit
Dia. par. 9. tract. 9. reſol. 46. §. dicendum
vide etiam infra *reſol. 62. n. 14.* alia ſupra-
dicta tractant, & confirmant recentiores
apud eundem *Dia. par. 4. tract. 4. reſol. 197.
par. 5. tract. 3. reſol. 33. reſol. 41. 43. & 44.
& tract. 14. reſol. 50.* & quod prædictum
præceptum diuinum, ſicuti etiam Eccleſia-
ſticum obligent etiam damnatos ad mor-
tem, qui tenentur, & poſſunt ſaltem eadem
die executionis ſententiæ communicare
par. 5. tract. 3. reſol. 38. etiam non ieiuni
*par. 9. tract. 6. reſol. 42. & vide etiam infra
reſol. 59. n. 14.*

Num de neceſſitate ſit Corpus Chriſti ſub vtraque ſpecie conſecrandum, & ſumendum?

SVMMARIVM.

1 *Conſecratio ſub vtraque ſpecie non eſt neceſ-
ſaria neceſſitate medij, ſed præcepti diui-
ni, & Eccleſiaſtici.*
2 *Chriſtus eſt totus ſub vtraque ſpecie ſtatim
prolatis verbis conſecrationis.*
3 *Sacrilegium committit ſacerdos conſecrans
ſub vna ſola ſpecie, ſuper quo nec Pon-
tifex diſpenſare poteſt, & n. 8. quod fallit
in aliquibus caſibus n. 4.*
5 *Aquam pro vino ſi aliquis celebrans poſuit
in calicem, & ideo perturbatus, an poſſit
omittere ea, quæ præcipiuntur hoc in caſu
in miſſali Romano? & n. 6. & 7.*
9 *Vinum ſi aduertatur poſt conſecratam ho-
ſtiam eſſe veneno infectum, poteſt ſa-
cerdos abſque peccato ſacrificium perfice-
re, & non ſumere vinum, etiam con-
ſecratum.*
10 *Muſca, vel aranea, aut ſimile, ſi depre-
hendantur in calice poſt conſecrationem,
quid debeat ſacerdos facere?*
11 *Sacerdote mortuo, vel muto facto poſt con-
ſecrationem hoſtiæ, vel alia infirmitate
præuentò, cum non poſſit perficere ſacri-
ficium, debet alius loco ſui ſubſtitui ad
illud complendum. Sed neque ad ſe com-
municandum, etiam in articulo mortis,
poteſt in vna ſola ſpecie conſecrare n. 12.*
13 *(Omnis) dictio eſt vniuerſalis.*

Cor-

14 *Corpus Chriſti apparens in hoſtia, vel in calice non tenetur ſacerdos ſumere; ſed quid debeat in hoc casu facere? & n.15.*

Reſolutio XXXXX.

1 D. *Tho. par.3.q.78. art.6.* reſpondet negatiuè ſi loquimur de neceſſitate medij, quia prolatis verbis conſecrationis panis, ſtatim eſt ibi in eadem hoſtia Corpus Chriſti, & conſecrato vino, ſanguis eius, & ex reali concomitantia idem
2 ſuum Sanctiſſimum Corpus, ita quod ſub vtraque ſpecie eſt totus Chriſtus: ergo dū vna conſecratio non dependet neceſſario ab altera, valida eſt vna ſinè altera, & conſequenter ſumi poteſt vna ſinc alte-
3 ra, ſed eſt grauiſſimum ſacrilegium iuxta ſententiam Gelaſij Papæ *in c.comperimus de conſecrat. diſt. 2.* Et ſic eſt de neceſſitate præcepti tantum conſecrare, & ſumere ſub vtraque ſpecie *Azor. 1. par.lib. 10. c.19. q.5. Suar. to. 3. diſp.43. ſect.2. §.dico ſecundo, Regin. lib. 29. n. 12.* Quod tamen præceptum, non eſſe ſolum Eccleſiaſticum, ſed etiam diuinum ex eodem *D.Tho. & alijs fundat Suar. cit. ſect. 3. §. penult.* & percipitur ex *Trid. ſeſſ. 22. c. 1.* ita etiam docent *Regin. vbi ſup. n. 13. Bonac. hoc tit. diſp.4. q. 1. pun.3. n.5. ex Tabi. v.Euchariſtia n. 20. Nauar. in man. c. 25. n. 91.* & alijs.

4 Dantur tamen aliqui caſus, in quibus ſub ſola panis ſpecie ſinè peccato conſecratur, quorum primus eſt, quando quis ex inaduertentia inculpabili poſuit aquam in calicem, putans eſſe vinum album; quod ego vidi, dum eram ſecularis accidere cuidam ſacerdoti, qui hoc aduertit poſt ſumptionem hoſtiæ conſecratæ, & aquæ, & ſeruauit tradita in miſſali Romano, & per
5 *Nauar. d.n.91. ex D.Tho. ab eo cit. & Scoto in 3. par. q.85. art. 6.* accedendo ad cornu Altaris, quaſi ablutionem accepturus, & ſumptis vino, & aqua, vel ſolo vino cum aqua, quæ remanſit in calice, redijt, ad medium Altaris, & ibi conſecrauit, incipiendo ab illis verbis, ſimili modo & cæt. alijs prætermiſſis, ne populus propter moram, errorem intelligeret, ſanguinem Domini cum Reuerentia percepit, & mox purificatione accepta, reliqua proſecutus
6 eſt. Addit P.*Dia. par.2. tract.14. reſol.70. in fine* poſſe ſacerdotem, cui hoc acciderit, ſi ex tali accidente perturbatus fuerit, ea omittere ſinè mortali, quod didicit ex *Nau. cit. & iſte ex Adr.* quem ibidem citat; ſed ſi probabile ſit, alij iudicent nam ego contrar. *dicam reſol.60. n.7.*

7 Secundus eſt, quando poſt conſecratam hoſtiam, aduertitur non eſſe vinum in calice, & non reperiri aliud vinum, vel non poſſe haberi ſinè magno ſcandalo, aut euidenti vitæ periculo, & tunc ſinè peccato poteſt perfici ſacrificium ſub vna tantum ſpecie, quia non eſt veriſimile (ait *Suar. cit. ſect.4.§.dico ergo primo,*) hoc præceptum obligare cum tanto diſcrimine, præſertim, quia in hoc, & ſequentibus caſibus, formaliter loquendo, ſacerdos non conſecrat in vna ſpecie, ſed permittit vnā ſpeciem ſolam manere conſecratam, & omittit aliam, quia moraliter non poteſt illam habere. ſecuntur *Regin. vbi ſup. n.14.*
8 *& alij apud eum*; Quamuis autem certum ſit non poſſe ſacerdotem ſub vna ſpecie conſecrare, etiamſi ei mortis metus inferatur, incipiendo ſt. ſacrificium, licet communicandi cauſa infirmum morti proximum, ſi vinum non reperiretur, aliud tamen eſt inchoare ſacrificium, cum intentione non perficiendi, quod eſt intrinſecè malum, & contra diuinum præceptum, aliud eſt nō poſſe ex cauſis prædictis perficere inchoatum, vt bene docet idem *Suar.d.§.dico ergo circa finem*, ſed hic caſus numquam poteſt accidere, quia ſemper vinum ponitur in calicem ante conſecrationem hoſtiæ.

9 Tertius eſt ſi poſt conſecratam hoſtiam aduertat ſacerdos, vinum in calicem poſitum eſſe veneno infectum, nec aliud reperiatur, vel etiam ſi hoc accidat poſt conſecratum vinum, non tenetur ſumere, & ſimiliter ſinè peccato poteſt perficere ſacrificium iuxta DD.cit. ſed illud vinum deber conſeruari pro reliquia *Sylu. v. Euchariſtia 2. n. 13.* debet autem aliud vinum ſi reperiatur apponi in calicem, & denuo reſumi à conſecratione ſanguinis, & perfici ſacrificium *D.Tho. 3. par.q.83. art.6.* vbi diſcurrit de omnibus ferè caſibus, qui in hac materia contingere poſſunt, & præcipuè quando in calice deprehenditur muſca, vel aranea, aut ſimile ante conſecrationem, quod effuſo vino, & loto calice, aliud ponendum ſit, ſi verò poſt conſecrationem, debet animal caute capi, diligenter lauari, & comburi, ablutio autem cum cineribus in ſacrarium mitti, id eſt ſecun-

dum

dum *Petr. de Palud. à Sylu. vbi ſup. cit.* in piſcinam, in quam pronunturea, quæ ſpecies ſacramẽti mediatè, vel immediate cõtingunt de vino autẽ cõſecrato nihil dicit Sylu. ſed ex dictis per *D. Tho. d. art. 6. ad 3.* deducitur, eſſe in hoc poſtremo casù ſumendum, vel ſi ſacerdos illud ſumme nauſearet, poſſet idem ſeruari, quod de vino venenato iuxta dicta ſupra *n. 9* extra quos caſus nec Summ. Pontifex diſpenſare poteſt, vt ſub vna ſpecie conſecretur ſecuudum *Suar. vbi ſup.* §. *dico ergo 3.* qui ſolum propter communem cauſam, non autem priuatam appellauit probabilem contrariam opinionem, vide *Bonac. cit. pun. 3. n. 13.* ex *Soto Nugn. & alijs*, *ſed* Henriq. *lib. 8. c. 13.* refert. DD. aſſerentes *Innoc. VIII.* diſpenſaſſe, vt ſacerdos ex magna neceſſitate conſecraret in ſpecie tantũ panis, & antea etiã diſpẽſaſſe *Innoc. IV.* quod tamẽ *Belarm. lib. 4. hoc tit.* nõ credit, *Suar. autẽ diſp. 45. ſect. 2.* §. *nihilominus dicit eſſe* probabile ſed vix poſſe contingere occaſionẽ, & cauſã rationabilẽ vt talis diſpenſatio licitè cõcedatur.

11 Quartus .n. caſus poſitus à *Suar. cit.* §.
dico erge primo in fine, quando ſacerdos
conſecrata hoſtia amiſit iudicium, vel lo-
quelam, aut mortuus eſt ante conſecratio-
nem vini, impropriè ponitur inter prædi-
ctos, dum ipſemet ibidem docet debere
ſacrificium ab alio ſacerdote perfici; quod
non eſt conſecrare ſub vna ſpecie; & pro-
pterea dum præter relatos excluduntur
omnes alij, fruſtratoria eſt etiam diſpu-
tatio *Bonac. diſp. 4. q. 2. pun. 3. n. 14. ex eo-
dem Suar. Azor. par. 1. lib. 10. c. 16. q. 4. &*
12 *Regin. lib. 29. n. 15.* vtrum poſsit ſacerdos
pro ſe ipſo communicando in mortis arti-
culo in vna ſpecie conſecrare; etenim cum
omnes alij caſus excludantur, nullus in-
cludi poteſt ex natura dictionis (omnis,)
quæ eſt vniuerſalis *l. moſchis & ibi Gl. in
margine de iure fiſci, & in c. 1.* §. *ipſas omnes*
13 *de reſcript.* De modo tamen ſeruando in
caſu mortis, quando ſubſtituitur alius ſa-
cerdos, & ſimilium latè, & diſtinctè ſcri-
bit *Sylu. vbi ſup. n. 12.*

14 Hoc tamen intelligitur humano, & na-
turali modo; nam ſi miraculosè Corpus
Chriſti in altari appareat ſub ſpecie car-
nis; vel ſanguis ſub ſpecie ſanguinis, quæ
non ſunt apta cibo, & potui, tunc non eſſe
à ſacerdote ſumẽda ſupradictis nõ obſtan-
tibus docet *D. Tho. par. 3. q. 82. art. 4. ad 3.*
quia ea quæ miraculosè fiunt, legibus non
ſubduntur; de Conſilio tamen poterit
iterato Corpus, & ſanguis Domini conſe-
crari, & ſumi; factor .n. legis poteſt eam
deſtruere *l. Princeps ff. de ll* quod notat etiã
15 Caiet. ibidem. Sed iſtud procedit in ap-
paritione reſpectu aliorum, & miraculo
perſeuerante, nam tunc debent illæ ſpe-
cies in quibus apparuit caro, vel ſanguis
in loco ſacro conſeruari ad fidelium deuo-
tionem, ſi vero reducerentur ad priorem
formam, vel apparitio fieret alijs, & non
ſacerdoti, deberet eas ſumere *Azor. cit.
c. 35. quæſt. 4. Suar. diſp. 55. ſect. 4. in princ.
ex eodem D. Tho.* qui de hoc etiam egit an-
tea *q. 76. art. 8. facit tex. cum Gl. in c. de hac
76. de conſecr. diſt. 2. vide etiam Henriq. de
Miſſa c. 38. art. 2.* ad quod propoſitum
Suar. vbi ſupra refert Paſchas. teſtantem,
eueniſſe cuidam Sancto viro, celebranti
videre talem immutationem ſpecierum,
& rogaſſe Dominum, vt ad priorem for-
mam rediret, vt ſumeret, & quod ita fa-
ctum fuerit.

Agitur de materia ſacramenti Corporis, & Sanguinis Chriſti, & an hoc ſacramentum ſit vnum, vel plura.

SVMMARIVM.

1 *Materia Euchariſtiæ eſt panis triticeus, confectus ex aqua elementari, non roſacea, vel lacte, melle, & ſimilibus, niſi mixtio ſit in modica quantitate, & n. 4. non conſecratur in corrupto n. 5. nec in paſta cruda n. 6. Sed quid de azimo à græcis, vel in fermentato à latinis? n. 7.*

2 *Panes propoſitionis legis veteris figurabant Euchariſtiam.*

3 *Denominatio debet fieri à principaliori parte.*

8 *Materia ſacramenti ſanguinis eſt vinum vitis, & nullus alius liquor, niſi in caſu neceſſitatis muſtum ex vuis expreſſum in calice.*

9 *Vinum ſatis decoctum, vt ſolet fieri in partibus Aprutij, an ſit materia ſacramenti ſanguinis Chriſti? Sed quid de raſpata? n. 10. quid de vino congelato? n. 11.*

12 *Euchariſtiæ ſacramentum eſt vnum formaliter, ſed plura materialiter.*

13 *Vnum dicitur non ſolum, quod eſt conti-*
nuum, vel indiuiſibile, ſed etiam quod
eſt perfectum.
14 *Laici communicantes in vna ſpecie non re-*
cipiunt, cateris paribus, minorem gra-
tiam ſacerdotibus communicantibus in
bina & n.15. 16. 17. & 20.
18 *Chriſtus totus eſt in qualibet minima parte,*
ſicut in qualibet integra hoſtia, idemque
ſumitur à quolibet peſſimo Chriſtiano, ſi-
cut ab optimo, ſed parit in eis diuerſos
effectus n.19.

Reſolutio LI.

1 MAteria ſacramenti Corporis Chriſti
eſt panis ex tritico confectus, vt
omnes quatuor Euãgeliſtæ teſtantur *Mat-*
th.26. Marc.14. Luc.22. Io.6. Trid. ſeſſ.13.
c.14. D.Tho.par.3. q.74. art.3. Catech.Rom.
hoc tit. par. 2.n. 12. Belarm. eodem tit. lib.2.
diſt.6.c.2.n.3. & proinde eſt de fide, & de
neceſſitate ſacramenii. Cum .n. Saluator
noſter in dictis locis de pane ſimpliciter
locutus fuerit, de hoc intelligendum eſſe
probat Catech. quia ſecundum commu-
nem vſum loquendi, panis abſolutè men-
2 tione facta, de triticeo intelligitur. Eo
magis quia panes propoſitionis, qui hoc
ſacramentum ſignificabant, ex ſimila con-
ficiebantur; & dicit *Bal. in l.rogaſti n.4.*
ff. ſi cert. petat. denominationem debere
3 fieri a principaliori parte; quod ſi frumen-
to tritici ſit admiſtum aliud frumentum in
modica quantitate, conficitur ſacramen-
tum; ſecus ſi in magna, vt loquitur *D.Tho.*
d.art. 3. ad 3. Ibi *modica permiſtio non ſoluit*
ſpeciem, quia id quod eſt modicum, quodam-
4 *modò aſſumitur à plurimo. Si verò ſit magna*
permiſtio puta ex aquo vel quaſi, talis panis
exinde confectus, non erit debita materia hu-
ius ſacramenti.
5 Et ex eadem ratione ſolutionis ſpeciei
panis, amidum non dicitur materia apta,
ſecus ſi panis non eſſet adeo corruptus,
ſed haberet tantum aliquam diſpoſitionem
ad corruptionem per immutationem ſapo-
ris, vel coloris, peccaret tamen grauirer
propter irreuerentiam ſacramenti ſacer-
dos, in iſtis conſecrans ſecundum eundem
Sanctum ibidem ad 4. Vaſq.3. par. diſp.70.
c.4. n. 23. Valent. to. 4. diſp. 6. q. 2. pun. 1.
verſic.item cõmunis Dia.par.10.tr.16.reſ.38.
6 Addit *Tolet. in ſumma lib. 2.c. 25.ſub*
n.2. requiri etiam de neceſſitate ſacramen-
ti, vt panis prædictus ſit coctus; paſta .n.
cruda non eſt materia ſufficiens, & amplius
quod conficiatur ex aqua elementari, non
autem ex melle, lacte, vel aqua roſacea
aut ſimilibus, niſi admiſtio eſſet in tali
quantitate, quod non ſolueretur ſpecies
aquæ, vt dictũ eſt de miſtione alterius fru-
menti cum tritico *Henriq. lib. 8. c. 9. n. 2.*
lit. G. Eman. tã v. Miſſa n. 4. Vaſq. d.c.4. &
7 *alij.* De neceſſitate verò præcepti eſt, quod
hoc ſacramentum conficiatur ex pane azy-
mo à latinis ſacerdotibus, à græcis autem
in fermentato; & propterea vterque pec-
caret mortaliter, contrarium faciendo *D.*
Tho. vbi ſupra art. 4. in corp. Catech. n.14.
Bellarm. n.3. in fine; imo latinus eſſet per-
petuo ſuſpenſus ab officio, & beneficio ex
c.fin.de celebrat. miſſ. adde Tolet. & Valent.
locis cit. iunctis Vaſq. diſp. 172. & 173. &
alijs apud eumdem Henriq. c. 11. n. 6. qui
ſubdit, hoc fallere quando latinus repe-
riretur in Eccleſia Græca, vel Græcus in
Eccleſia Latina ſequitur *Bonac. hoc tit.to.1.*
pun. 1. n.10. DD.apud Dia. par.3. tr.6. reſ.
99. quod tamen non concordat *cum motu*
proprio Pij V. anno 1566.relato a Quaranta
v.græcorum ritus.
8 Sed mãteria ſacramenti ſanguinis, eſt vi-
num vitis, quia in eo Chriſtus illud inſti-
tuit *Math. c.26. Catech. n.15.* nec alius
quilibet liquor eſt materia apta, vt ſuccus
agreſtæ, vel acetum, & ſimilia, niſi vinum
eſſet tantum aceſcens, non acetum, de quo
non fit reditus ad vinum, vt ait *D.Tho. art.*
5. ad 2. in caſu verò neceſſitatis, poteſt
adhiberi botrum, ideſt muſtum ex vuarum
granis expreſſum in calice, vt ſtatuit *Iulius*
Papa in c.cum omne de conſecr. diſt. 2. & re-
citat idem *Sanct. cit.ad 4. Tolet. vbi ſup.n.3.*
9 De vino verò ſatis decocto dubitarunt
multi apud *Bonac. cit. pun.2. n.3.* qui vi-
dentur inclinare in partem negatiuam,
quia quodammodo mutatur ſpecies; ſed
hoc eſt intelligẽdum de magna decoctio-
ne, aliàs in aliquibus locis, & præcipuè
in Prouincia Aprutij, vbi generaliter vina
coquuntur, vt fortiora fiant, non poſſet ce-
lebrari, quod eſt falſum.
10 De vineta, quæ poſt vinum expreſſum
de torculari, aqua ſuppoſita exprimitur,
quæ aliàs vulgo dicitur raſpata, & eſt li-
quor habens colorem, & ſaporem vini,
fuit ſimiliter dubitatum apud *Tabie. V. Eu-*
chariſtia n.19. vbi dicit, per miſtionem aquę
in modica quantitate confici, Sacramẽtum
ſed

ſed non eſſe hoc faciendum, niſi in caſù
neceſſitatis, ſi verò aqua eſſet nimia, ita
vt ad tertiam ſpeciem traheretur, confici
minimè poſſet; quod idem vult de admiſ-
tione aquæ ſuper fæces vini argum. *dicti c.*
cum omne, & c. perniciosſus de celebrat. miſſ.
quod ego puto verum, ſi certum ſit ſolu-
tam eſſe ſpeciem vini iuxta doctrinam
D.Tho. par.3.q.74.art.8. in corp.

Sed non probatur in Iuribus prædictis
præcipue *in d.c.perniciosſus*, vbi refertur abu-
ſus in aliquibus partibus ponendi plus
aquæ, quam vini in calicem, & tamen non
dicitur, conſecrationem non fuiſſe factam,
ſed ſolum debere apponi in futurum plus
vini, quam aquæ, ergo ad ſummum in ca-
ſu dicti tex. poterit hoc eſſe in præcepto,
11 non autem quod conſecratio non fiar, &
Regin. lib. 29. cap. 2. ſub n. 25. ex Suar. ibi
relatum dicit eſſe peccatum graue, & tanto
maius, quanto maius eſſet dubium, quia
conſecrare in materijs dubijs eſt ſacrile-
gium, vt docent *DD.apud Dia.par. 3. tr. 6.*
reſol. 100. §. *ſed quia*, vinum autem ſi poſt
appoſitum in calicem congeletur, validè
conſecrari poſſe non dubitat Regin. cit vbi
recitat quod in Miſſali Romano dicitur, ſi
contingat st. in calice vinum conſecratum
congelari, debere liquefieri, & conſumi,
tanquam verum ſacramentum *Eman. sà*
V.miſſa n.3.Angelus Suar.& alij apud Dia.cit.
*d.reſ.*100.*vbi* addit grauiter peccare Sacer-
dotem in tali materia conſecrantem *Val. to.*
4. diſp. 6. q. 2. pun. 1. circa medium, & alij
apud Henriq. lib. 8. cap.12.n.3.

12 Ad ſecundam difficultas oritur, quia
hoc Sacramentum duplicem habet mate-
riam, duplicem formam, & duplicem con-
ſecrationem, & propterea videntur eſſe
plura, non vnum; ſed his non obſtantibus,
vnum eſſe probat *Catech. cit. num.*10. alias
(ait) oporteret dicere sacramenta eſſe pluſ-
quam ſeptem contra *Trident.ſeſſ. 7. can. 1.*
Concil. Lateran.& Florent.ibi relata; quibus
in locis declaratū extat, non eſſe plura, nec
pauciora, quam ſeptē. ad idem *D.Tho.par.*
3.q.73.ar.2. in corp. per.hac verba Sicut dici-
13 *tur metaph.lib.5.vnū dicitur, nō ſolum quod*
eſt indiuiſibile, vel quod eſt continuū ſed quod
eſt perfectū, ſicut dicitur vna domus, & vnus
homo; eſt autem vnum in perfectione ad cuius
integritatem concurrunt omnia, qua requirun-
tur ad finem eiuſdem, ſicut homo integratur
ex omnibus membris neceſſarijs ad operatio-
nem anima, & domus integratur ex omnibus
partibus, qua ſunt neceſſaria ad inhabitandū;
& ſic hoc Sacramentum dicitur vnum; ordi-
natur n. ad ſpiritualem refectionem, qua cor-
porali conformatur; ad corporalem autem re-
fectionem, duo requirūtur, st. cibus, qui eſt ali-
mentum ſiccum & potus, qui eſt alimentum
humidum, & ideo etiam ad integritatem
huius Sacramenti duo concurrunt st. ſpiritua-
li cibus, & ſpiritualis potus ſecundum illud
Io: caro mea verè eſt cibus, & ſanguis meus
verè eſt potus: ergo hoc Sacramentum m[illegible]
quidem eſt materialiter, ſed vnum formaliter,
& perfectiue.

14 Verum ex his videretur quodammo-
do dicendum, maiorem gratiam recipe-
re Sacerdotem communicantem ſub bina
ſpecie, quam laicum ſub vna; propterea
Suar. latè diſputando articulum *to. 3. diſp.*
63. ſect. 6. celebrem hanc quæſtionem
appellat, & licet per multa argumenta
vſque ad finem probare conetur non re-
cipere maiorem gratiam ſacerdotem,
quàm laicum; contrarium tamen exiſti-
mant etiam probabile multi apud *Hen-*
riq. lib. 8. cap. 44. num. 5. lit. A. vbi ad-
dunt hujus opinionis fuiſse etiam mul-
tos Epiſcopos in Trident. quia refectio
ſpiritualis, iuxta ſimilitudinē D. Tho. nunc
relatam, perfectiùs videtur ſignificari in
vtraque ſpecie, quam in vna, & proin-
de nouus gradus gratiæ, eorum videri con-
fertur priori modo. Imò addunt *DD.apud*
15 *eumdem Henriq.ibidem, Clementem 6. anno*
1341.in bulla ad Regē Gallia dixiſſe, concedi-
mus, vt quotieſcumq; volueritis, liceat commu-
nicare ſub vtraq; ſpecie ad augmētum gratia.

16 Idem tamen *Suar. in §. antepenult.* con-
feſſus eſt, hoc non poſse pro certo ſciri, nec
aliqua authoritate probari, ſed ſolùm ve-
riſimilius eſse, æqualem gratiam, cæteris
paribus, recipi à ſacerdote, & à laico ex
potiſſimo fundamento *Trident ſeſſ. 21.c. 1.*
ibi nullo pacto ſalua fide dubitari poſſe, quin
laicis alterius ſpeciei communio ad ſalutem
ſufficiat, quia qui dixit, qui manducat meam
carnem, & bibit meum ſanguinem in me ma-
net, & ego in illo, dixit etiam, qui manducat
17 *hunc panem viuet in æternū.* Quod cōfirma-
tur ex eodem *D.Sancto q. 80. art. 12. ad 3.*
vbi dixit, non exinde ſequi aliquod detri-
mentum laicis, quia ſub vtraque ſpecie to-
tus Chriſtus continetur, & ſacerdos in
perſona omnium ſanguinem offert, & ſu-
mit, & in corp. artic. addit, non dari ſu-
mendum ſanguinem populo, cum conti-

Digitized by Google

neat ſenes, Iuuenes, & paruulos, quorum
quidam non ſunt tantæ diſcretionis, vt
cautelam debitam in potando adhibeant,
ideo nè fortè effundatur, hoc non ſeruatur
in eis.
18 Ad maiorem confirmationẽ dicitur, quod
licet hoſtia diuidatur in plures partes, &
in vnaquaq; ſit totus Chriſtus, ſicuti eſt in
ſingulis particulis, vel fragmentis exiſten-
tibus in pyxide, vnum tamen eſt ſacramẽ-
tum, quia vnus Chriſtus in ſingulis con-
tinetur *Trident. ſeſſ. 13. can. 3.* poſsunt ta-
men dici plura ſacramenta in ordine ad
communicantes, quia vnuſquiſque com-
municans recipit Sacramẽtum, aliàs opor-
teret dicere, innumerabilia eſse Sacramen-
19 ta, dum innumerabiles perſonæ commu-
nicant, & eſt de fide, ſingulos ſuſcipere
Sacramentum, etiam ſi peſſimæ vitæ ſint
*Tridẽt. cit. cap. 8. ex c. quid eſt c. dupliciter & c.
in illo de Conſecr. diſt. 2.* Et propterea ſacer-
dos, qui Hoſtiam diuiſam in tres partes
regulariter ſuſcipit, vel etiam ſi per acci-
dens ſuſciperet aliquando plures, non re-
ciperet maiorem gratiam, quia vnum reci-
pit Sacramentum, vide ad propoſitum
eundem *Suar. diſp. 39. ſect. 4. per totam Vaſq.
20 to. 3. diſp. 168. cap. 1. per totum Regin. lib.
29. num. 6. ex Epiſt. 1. ad Corinth. 10. vnũ cor-
pus multi ſumus omnes qui de vno pane & de
vno calice participamus,* vnde ſicut Sacerdos
recipiens ter Chriſtum in Hoſtia triplici-
ter ſeparata, vel pluries, ſi plures Hoſtias
in eadem miſsa per accidens recipere con-
tigerit, non recipit maiorem gratiam,
quàm recipiens ſemel in vna, ita recipiens
etiam ſanguinem, eadem ratione, quia
vnum eſt Sacramentum.

An de neceſſitate medij, vel præcepti ſit vino aqua miſcenda in Sacramẽto Sanguinis? in qua quantitate? quid ſi totaliter omittatur? & de alijs ad materiam.

SVMMARIVM.

1 *Aqua quæ vino miſcetur in Calice, non eſt de neceſſitate Sacramenti, ſed præcepti Eccleſiaſtici an autem ſit etiam de Præcepto Diuino? Vera non autem artificialis exiuit de latere Chriſti, & ideo non ſatisfit præcepto iſtam aquam in calicem apponendo num. 2.*

3 *Chriſtus in Sacramentis inſtituendis quidquid de precepto mandauit, an ſupponatur ordinaſſe etiam de neceſſitate medij? & num. 4.*

5 *Aqua miſcenda vino in Conſecratione, quæ quantitas ſit de præcepto, & quæ de conuenientia apponenda? & num. 6. & 7. omiſſa apponi in Calicẽ, tam ſi aduertatur poſt oblationem, quam poſt conſecrationem, quid ſit faciendum? n. 8. num Sacerdos omittens eam apponere, peccet mortaliter n. 9. & 10. num tranſeat in ſanguinem Chriſti, vel in aquam, quæ de latere eiuſdem Chriſti manauit? n. 11. & num tranſeat immediatè in ſanguinem, vel prius in vinum, & poſtea in ſanguinem n. 12. vſque ad finem.*

Reſolutio LII.

1 AD primum dicitur non eſse de ne-
ceſſitate Sacramenti, neque præ-
cepti Diuini aquę miſtionem, ſed pręcepti,
Eccleſiaſtici, vt declaratur in *Trident. ſeſſ.
22. cap. 7. ibi præceptum eſſe ab Eccleſia Sa-
cerdotibus, vt aquam vino in Calice offeren-
do miſcerent, ad idem c. cum Marthæ §. quæ-
ſiuiſti de celeb. Miſſ. c. cum omne crimen in
fine de conſecrat. diſt. 2. D. Tho. par. 3. q. 74.
art. 7. in corp. & ad 3.* vbi dicit ſolùm non
eſse de neceſſitate Sacramenti, nec de ea-
dem neceſſitate, vt aqua ſit naturalis, non
autem artificialis, peccare tamen eum, qui
aliam aquam miſceret, quàm naturalem.
2 Ratio eſt, quia de latere Chriſti, cuius
mors in hoc ſacrificio ſignificatur, aqua
vera profluxit, non autem humor phleg-
maticus vt quidam dixerunt, ad oſtenden-
dum quod Corpus Chriſti erat verè com-
poſitum ex quatuor elementis, idem *San.
ibidem ad 3.* ſed ex his, & dictis per eundem
in art. antecedenti in corp. quod probabi-
le ſit, Chriſtum in inſtitutione huius Sa-
cramenti miſcuiſse aquam vino, vt adim-
pleretur quod dixerat *prouerb. 9. bibite vi-
num, quod miſcui vobis*, videtur dicendum
hanc miſtionem eſse etiam de præcepto
Diuino.
Cui reſpõdetur quod dum San. hoc di-
xit eſse probabile, non excluſit probabili-
tatem contrariæ ſententiæ, quam docent
multi apud *Suar. to. 3. diſp. 45. ſect. 2. §.
3 penult.* qui ibidem *in §. nihilominus* addit
quod ſi hoc eſset præceptum Diuinum,
vix poſset reddi ratio, quare non eſset
etiam

etiam de neceſſitate ſacramenti, quia in
materia ſacramentorum, quidquid ex in-
ſtitutione, & præcepto Chriſti neceſsariũ
eſt, eſt etiam de neceſſitate ſacramenti; &
proinde, de iure tantum poſitiuo hoc eſse
docent etiam *Scot. Durand. Sotus Ledeſm. &
alij apud eum*. Sed prius *Magiſter ſentent.
in 4. diſt. 11. c. 7. Vaſq. 3. par. q. 79. c. 2.* & dum
in Trident. *ſeſſ. 22. c. 7.* hoc præcipitur, vi-
detur ſecundum Suar. non eſse de iure di-
uino, de quo ibi mentio facta fuiſset, nec
omnia quæ fecit Chriſtus, ſupponitur vo-
4 luiſse Eccleſiæ relinquere de neceſſitate
ſacramenti, vel præcepti diuini, cum licet
ipſe conſecrauerit in azymo, non tamen
hoc eſt hodie de tali neceſſitate, vt in priori
reſol. dictum eſt, cum multa alia quoque
fecerit, quæ nullo modo ſunt vſu recepta,
vt etiam fundant idem *Suar. cit. in §. fin. in
fine, Coninc. Pitigian. & alij apud Bonac. diſp.
4. q. 1. pun. 4. ſub n. 1.*
5 Modicam tamen quantitatem vino eſſe,
miſcendam omnes vno ore affirmant, quia
cum ſufficiat quælibet gutta ſenſibilis iux-
ta multorum opiniones apud *Henriq. lib. 8.
c. 12. n. 4. & alios apud Bonac. cit. n. 4.* & ex
conrrario, ſi eſſet in tanta quantitate, vt
ſolueretur ſpecies vini, non conficeretur
ſacramentum iuxta *D. Tho. ſententiam 3.
par. q. 74. art. 8. in corp.* ideo tutius eſt par-
uam quantitatem adhibere, vt idem Sanct.
conſulit. Sed pro alia ſententia affertur
6 *tex. in c. pernicioſus de celebrat. miſſ.* vbi di-
citur plus de vino, quàm de aqua eſſe po-
nendum, & addit ibi Abb. non debere
apponi guttam, ſicut aliqui faciunt, ſed
aquam minoris quantitatis vino, & in *con-
cil. Triburienſi c. 19.* dicitur debere apponi
duas partes vini, tertiam partem aquæ, vt
refert *Suar. diſp. 45. ſect. 3.* §. 2. quod vide-
tur concordare cum tex. prædicto, & con-
formari Hiſtoriæ Paſſionis Chriſti, quæ
repreſentatur in ſacrificio, nam ex illa ha-
bemus apud *Io 19.* ſicut fluxit ſanguis in
magna quantitate, fluxiſſe etiam aquam.
7 Qua ratione motus *Layman in Theolo-
gia mor. lib. 5. tract. 3. c. 2. n. 9.* exiſtimauit
inconueniens, adeo modicam quantita-
tem, vel guttam tantum aquæ apponi; cum
fieri poſſit, (vt ipſe ait) phantaſia, & ſenſu
deluſis, nihil omninò apponi, ſed plures
guttas, imo etiam octauam, vel decimam
partem proportionabilem eſſe cõuenienter
apponendam; & hoc ego puto eſſe quam
minus apponi poſſit; etenim dum in tex.
& concil. cit. habetur, non debere apponi
plus aquæ quam vini, & debere eſſe ter-
tiam partem, non eſt dubitandum de
octaua, præſertim ſi vinum ſit generoſum.
8 Quod ſi ex negligentia, vel obliuione
omittatur aqua poſt hoſtiæ oblationem,
quando ſolet apponi, & hoc aduertatur
ante conſecrationem, debet immediatè
apponi, poſtea verò non eſt amplius ap-
ponenda; quia cum vinum conſecratione
ſecuta, ſit iam verſum in ſanguinem Chri-
ſti, non eſt illi aqua miſcenda *Suar. to. 3.
diſp. 45. ſect. 3. §. penult. Coninc. q. 74. art. 8.
n. 142.* ſed erit eius omiſſio mortale *Catech.
Rom. hoc tit. n. 17. ex Trid. ſeſſ. 22. c. 7. &
can. 9.* vltra pænas ſtatutas in *c. cum omne
9 crimen in fine de conſecr. diſt. 2. & c. fin. de cele-
brat. miſſ.* per illum .n. tex. eſt talis ſacerdos
ipſo iure ſuſpenſus ab officio, & per iſtum
ab officio & beneficio iuxta *Regin. lib. 29.
n. 27.* ſed re vera in *d. c. fin.* dicitur ſacerdo-
tem celebraſſe ſine aqua, & igne, ideſt ſi-
ne lumine, & cum aperta malitia, vel ni-
mia deſipientia; cum ergo iſte tex. copu-
latiuè duo prædicta requirat, nequit pra-
cticari pæna contra omittentem aquam ſo-
lum, & circa priorem tex. non eſt illa pæ-
na perpetua, neque reſeruata, ſed peracta
pænitentia, tollitur, vt in fine tex. legitur
& aduertit *Bonac. hoc tit. diſp. 4. q. 2. pun. 4.
10 n. 2. in fine*, quod puto verum; dum num-
quam audiuimus tales pænas ad praxim
reductas; in priori verò caſu, quando ap-
poſuit aquam paulo ante conſecrationem,
non autem immediatè poſt hoſtiæ oblatio-
nem, quando ſolet apponi, erit veniale
iuxta DD. cit.
11 Fuit tamen dubitatum an iſta aqua tran-
ſeat in ſanguinem Chriſti, vel in aquam,
quæ de latere eiuſdem emanauit, vt plene
ſit veritas, & figura myſterij; & licet ali-
quibus ſcholaſticis ita viſum fuerit vt re-
fert *D. Tho. d. art. 8. ex Innoc. III. in c. cum
Marthæ §. quæſiuiſti de celebrat. miſſ.* hoc ta-
men à neutro reijcitur, ſed probabilius
dicitur eſſe, quod conuertatur in ſangui-
nem, eo magis, quod illo admiſſo non ve-
rificarentur totaliter verba formæ (hic eſt
calix ſanguinis mei.)
12 Eſt præterea in quæſtione, an aqua tran-
ſeat prius in vinum, & poſtea in ſanguinẽ,
vel immediatè in ſanguinem, caſus poteſt
accidere, vel ex paruitate interualli à mi-
ſtione vſque ad conſecrationem, & pro-
pter vini debilitatem; vel ex quantitate
aquæ;

aquæ; *Suar. cit. ſect. 4. §. nihilominus* poſt reiectas opiniones contrarias docet, non prius conuerti aquam in ſanguinem, niſi prius fuerit conuerſa in vinum, citat *d. c. cũ Marthæ §. quæſiuiſti D. Tho. Catech. & alios*; ſed his non obſtantibus, conuerti aquam immediatè in ſanguinem, caſu quo ante conſecrationem conuerſa in vinum non fuerit, docent quam plures apud *P. Dia. par. 3. tract. 4. reſol. 49. & par. 5. tr. 5. reſol. 56. in fine*, qui hanc communem opinionem fuiſſe publicè bis diſputatam Romæ, & defenſam teſtantur.

13 Circa verò *tex. in d. §. quæſiuiſti*, relatis per Innoc. circa hoc diuerſis opinionibus, quas non reijcit, vt notat *Gl. ibidem v. illa probabilior*, nihil aliud oritur iuxta Abb. explicationem ibidem, niſi quod aqua cum vino tranſubſtanriatur in ſanguinem, non autẽ quod prius mutetur in vinum. *D. Tho.* non diſputat hanc quæſtionem *d. art. 8.* vbi citatur, ſed aliam, & ſolum refert opinionem aliorum aſſerentium, probâbilius eſſe, quod aqua conuertatur in vinum, & vinum in ſanguinem; in Catech. autem non inuenio in libro meo id, ad quod allegatur.

14 Et ideo probatur aſſumptum contrarium ſuperius, nam aut dicirur aquam remanere aquam, & hoc non poteſt eſse, quia per ſumptionem illius cum ſanguine ſacerdos non remaneret ieiunus, & conſequenter non poſset aliàs miſsas in die natalis Domini celebrare, vt aduertit *Gl. in §. cit. v. tranſit*, nec verificarentur verba formę; Vel conuerti in illam, quæ fluxit de latere Chriſti, & nequidem eſse poteſt, quia pari modo non verificarentur verba formæ; aut dicitur conuerti in phlegma, & hanc opinionem, vti nefariam improbat
15 idem *Innoc. in c. in quadam 8. eodem. tit.* Aut tandem prius conuerti in vinum, & hoc, vel aſſeritur fieri naturaliter ante conſecrationem, & omnes hoc concedunt; aut miraculosè caſu, quo ex defectu temporis, vel ex alijs accidentibus, vt ſupra non fuiſſet adhuc in vinum conuerſa, & gratis aſſeritur, dum ſcitnm eſt, etiam in humanis non eſſe multiplicanda entia ſinè neceſſitate, & conſequenter, cum poſſit vno miraculo murari aquam in ſanguinem, non eſt cur concedi debeat eorum multiplicatio, prius in vinum, & poſtea in ſanguinem; legimus .n. in Euangelijs, numquam Chriſtum ſigna feciſſe, niſi deficientibus omnino medijs humanis, & magna concurrente neceſſitate *Ioan. c. 6.* & alibi.

Num quælibet quantitas panis, & vini poſſit conſecrari? quid de guttis vini exiſtentibus intra, vel extra calicem? & an materia debeat eſſe, & quando dicatur præſens?

S V M M A R I V M.

1 *Materia conſecrationis corporis Chriſti, licet valida ſit in quauis minima quantitate, dummodo ſenſibilis ſit, ſacrilegium tamen eſſet conſecrare in fragmento, ſicuti etiam in magna quantitate. Idem dicitur de conſecratione vini n. 2. 3. & 4.*

5 *Materia conſecrationis debet eſſe definita in mente ſacerdotis, quia indefinita non conſecratur & n. 7.*

6 *Voluntas incerta non parit conſecrationem; ſicuti nec diſpoſitionem teſtamentariam.*

8 *Sacerdote exiſtimante habere vnam hoſtiam in manibus ad conſecrandam, ſi poſtea reperiantur duæ, an ambæ dicantur conſecratæ, & quid ſi intentio ferretur ad illam vnam tantum oculis ſuppoſitam?*

9 *Hoſtijs ſuper corporali, vel altari ſuppoſitis inſcio ſacerdote, non ſit in illis conſecratio. Quæ inualida eſt materiæ ſecundum Dei intentionem abſque definitione. n. 10.*

11 *Pixide cum particulis poſita ex inaduertentia in cornu altaris, licet in acceſſu ad illud præceſſerit intentio eas conſecrandi, an remaneant conſecratæ abſque alio intentionis actu?*

12 *Vini guttis repertis intra, vel extra calicẽ, an in dubio cenſeantur conſecratæ? & num ſacerdos peccet non porrigendo intentionem conſecrandi ad vinum exiſtens in calice per modum continui?*

13 *Sacerdos in dubio cenſetur habere intentionem conſecrandi vinum, quod per modũ vnius intra calicem exiſtit. Abſtergens guttas exiſtentes intra calicem ſeparatas à continuo poſt conſecrationem, nu m peccet mortaliter? n. 14.*

15 *Materia conſecranda debet eſſe præſens, ita vt poſſit verificari pronomen (hoc) vel (hic) in forma contentum, & quid de materia diſtanti viginti paſsibus n. 16. & 17.*

Hoſtiæ

18 *Hoſtia cõtenta in pixide cooperta, & vinũ in*
calice cooperto poſsũt cõſecrari. Si exiſtãt
in pixide intra cuſtodiam, an poſſint con-
ſecrari? n. 19. 23. 24. & 26. quid de
pane, & vino in arca vel vaſe exiſtenti-
bus n. 20. & 21. vel poſt pariete n.
n. 22. & 25.

27 *Sacerdos cæcus an poſſit conſecrare?*

Reſolutio LIII.

1 AD primum ſi de paruitate materiæ
loquimur, ſiuè ſit ſeparata à toto,
vel parte, ſiuè coniuncta, E.G. cum hoſtia,
vel eius parte, poteſt conſecrari, dummo-
dò ſit ſenſibilis; quia quantumuis modica
ſit, dummodò deſignari poſſit, panis eſt &
rectè applicantur verba formæ cum pro
nomine (hoc;) etenim iuxta verba *D. Tho.*
quæ canit Eccleſia, tantum eſſe ſub frag-
mento, quantum toto tegitur, manet ibi
totus Chriſtus, qui non poſſet manere,
niſi præceſſiſſet conſecratio: ſi ergo eſt in
quolibet fragmento poſt conſecrationem,
poteſt etiam in quolibet fragmento conſe-
cratio fieri; ſecus autem ſi nullo modo ſit
ſenſibilis, vt nequeat deſignari, nec videri.
2 Quod idem procedit in vino abſque diffi-
cultate, vt ex eodem *San. Duran. Gabr. &*
alijs antiquis firmat Suar. to. 3. diſp. 43. ſect.
7. §. 1. & poſt eos Bonac. ex Valent. Henriq.
Regin. & alijs recentioribus to. 1. diſp. 4. q. 2.
pun. 5. n. 1. ſed iſtud eſt intelligendum de
validitate ſacramenti; quia tam circa adeo
modicam, quam magnam quantitatem, de
qua mox dicemus, eſset graue ſacrilegium
conſuetudinem Eccleſiæ ſic exceſſiuè præ-
terire *Tolet. lib. 2. c. 25. n. 5. Suar. cit. §. di-*
co ergo.
3 Si verò de magna quantitate ſermo ſit,
ſiuè in pane, ſiuè in vino ità ſcribit *D. Tho.*
in 4. diſt. 11. q. 2. art. 1. in fine; Vnde & ſi
aliquis ſacerdos intenderet conſecrare
magnam quantitatem panis, & vini, non
ad vſum fidelium, ſed in irriſionem, eſset
conſecratum, non tamen dico quod poſset
conſecrare totum panem, qui eſt in Ciui-
tate ſimul, vel qui eſt in foro, quia ipſa
forma prònomine demonſtratiuo vtens
oſtendit, quod materia conſecranda debet
eſse coram ſacerdote; vnde ſacerdos, exi-
ſtens in domo ſua, non poſset conſecrare
panem, qui eſt in Altari, quod etiam non
poteſt de toto pane, qui eſt in foro, neque
de toto vino, quod eſt in cellario, ſed quan-
tacumque ſit quantitas panis, & vini, quæ
coram ſacerdote proponitur, credo quod
4 poſſit conſecrari ab ipſo. hæc ille. Idem
dixit *par. 3. q. 74. art. 2.* rationem tradit
Suar. vbi ſup. §. 3. quia st. ex fide habe-
mus, dediſſe Chriſtum ſacerdotibus po-
teſtatem conſecrandi panem, & nulla au-
thoritate, aut alio principio conſtat eam
limitaſſe ad certum terminum, ſed potius
ſimpliciter, & indefinitè illam tradidiſſe,
& propterea ſubdit in *§. reſpondetur ergo*;
totam illam quantitatem poſſe conſecrari,
quæ poteſt ſenſibus demonſtrari per pro-
nomen (hoc,) ſed eſt neceſſe ex parte
5 ſacerdotis ad validam conſecrationem
agendam, vt materia conſecranda ſiuè pa-
nis ſiuè vini ſit definita in eius mente, ſi .n.
eſſet indefinita, ſeù indeterminata, non
poſſet concludi ſub verbis formæ.
Hinc eſt, quod ſi quis habeat præſentes
octo hoſtias, & intendat conſecrare ſex
tantum, non determinando illas, ſed in
confuſo, nullæ erunt conſecratæ; quod
probatur; nam non ſunt omnes conſecra-
tæ, quia hoc non fuit in intentione, neq;
hæ potius, quàm illæ, quia non determi-
nauit, ergo nulla idem *Suar. diſp. 43. ſect. 6.*
§. 2. ex Maior. Duran. Ricchar. & alijs, &
poſt eos Henriq. lib. 8. c. 14. n. 20. Regin. *lib.*
6 *29. n. 18.* quod etiam probatur *arg. l. duo*
ſunt Titij ff. de teſtament. tutel. vbi dato
Tutore Titio per teſtatorem, qui habebat
Patrem, & filium, & ambo vocabantur
Titij, nullus fuit admiſſus ad Tutelam
propter incertitudinem voluntatis teſta-
7 toris; Quod autem dicitur de pluribus
hoſtijs, idem erit de vna, ſi ſacerdos in-
tenderet conſecrare tertiam, vel quartam
eius partem abſque determinatione cuius,
nam idem ius eſt de parte quoad partem,
ſicut de toto quoad totum, *l. quæ de toto ff.*
de rei vendic. quod ex alijs medijs probant
Sylu. v. Euchariſtia 2. q. 7. Regin. & alij locis
cit. ſecus verò ſi deſignaret quantitatem
eiuſdem hoſtiæ, quam conſecrare inten-
deret, quia remaneret conſecrata, non ob-
ſtante coniunctione cum alia parte non
conſecrata *Suar. cit. §. penult. ex relat. Au-*
thor. quod merito tradunt prò communi,
cum adſint materia certa, forma & inten-
tio; ſed grauiter peccat taliter conſecrans
propter irreuerentiam, quia vix poterit
poſtea ſeparari pars conſecrata à non con-
ſecrata.
8 Item ſi ſacerdos conſecrando, putaret
habe-

Digitized by Google

habere vnam hoſtiam in manibus conſe-
crandam, & poſt conſecrationem inue-
niret duas, ambò erunt conſecratæ, quia
illa eſt priuata deceptio, non tollens inten-
tionem debitam, quæ ſupponitur eſſe
conſecrandi materiam præſentem pro vt in
re proponitur, ſecus verò ſi præciſam in-
tenſionem haberet cõſecrandi illam vnam,
oculis ſuppoſitam *Sylu. V. Euchariſtia 2. qu.
6. Suar. dicta ſect. 6. §. 3.* qui idem ex mul-
tis addit, miniſtro deferente ad Altare
plures hoſtias conſecrandas, ſi poſtea in
actuali conſecratione recordetur eius tan-
tum, quam habet in manibus, omnes ni-
hilominus manere conſecratas ex vi inten-
ſionis præcedentis, dummodò ſint ſuper
Altare ſacrificij, ideſt ſuper Aram, quod
antea docuerunt *Angel. V. Euchariſtia num.
27, Nauar. cap. 25. num. 91. Tolet. cap. 25.
lib. 2. num.* 8. *Henriq. loco cit. &* Regin. n. 25.

9 Ex contrario non erunt conſecratæ hoſtię,
quas quis inſcio ſacerdote appoſuit ſuper
corporale, vel alibi ſuper Altare, quia in-
tenſiò ſacerdotis non fuit ad illas porrecta
actualiter, nec virtualiter *Bonac. diſp. 4. q. 2.
pun. 5 num.* 8. *ex Coninc. Chamer. Nugn. &
alijs, & communem dixit P. Dia. par. 9. tract.*
8. *reſol.* 68. *ſed addit rectè Bon.* ex eiſdem
non valere conſecrationem illarum hoſtia-
rum ſecundum Dei intenſionem, ſi plures
eſſent coram ipſo, non determinante, quas
conſecrare vellet, quia ſacerdos debet ha-
bere intenſionem humano modo determi-
natam, aliàs ſciri non poſſet, quæ eſſent
conſecratę niſi per Diuinam reuelationem,

11 Quod ſi ſacerdos ante acceſsum ad Altare
habuerit intenſionem conſecrandi particu-
las poſitas in pixide, quæ ex inaduertentia
non fuit poſita ſuper corporale, ſed in cor-
nù Altaris, fuit dubitatum per *DD. apud
P. Dia. par. 5. tract.* 14. *reſol.* 19. an rema-
neãt conſecratæ? & quamuis ipſe rationa-
biliter negatiuam opinionem aſtruat, quam
ego quoque latè probabo infra *reſol. 60. n.*
19. attamen multi *in dicta reſol.* 19. affir-
matiuam ſunt ſecuti, quam ipſemet. P. non
improbat.

12 Ad ſecundum de hoc fuit dubitatum die-
bus præteritis, & dicebat quidam Theolo-
gus, illas guttas non ſolum eſſe ſimpliciter
conſecratas, ſed tot peccata committere
ſacerdotem, quot guttæ eſſent, cum ſcitum
ſit, mortale eſſe conſecrare vinum ſinè
aqua, ſed illæ guttæ ſunt ſinè aqua, ergo.
verum nimis ſcrupuloſa fuit hæc opinio
viſa multis, etenim eſt inconfeſſo apud
omnes, vt ait *Coninc. de Sacra. q. 74. art. 2.
dub. 3. n. 43.* guttas extra calicem exiſten-
tes, non eſſe conſecratas; de guttis verò
intra calicem, tam poximis, quam remotis
à labro calicis. idem cenſuit *Suar. to. 3. diſp.
43. ſect. 6. §. ſed obyciet in fine cum Coninc.
citat.* cuius verba recitat *P. Dia. par. 2. tract.
17. reſol.* 16. quia niſi conſecrans, aliud ex-
13 preſsè intendat, cenſetur habere inten-
tionem conſecrandi vinum, quod per mo-
dum vnius continui intra calicem exiſtit,
quod debet ſemper conſultò facere ſacer-
dos, licet expediens ſit ſecundum eos ab-
ſtergere prius omnes guttas, etiam remo-
tas; *Bonac. tamen to. 1. diſp. 4. q. 2. pun. 5. num.
7. ex mente, vt ipſe dicit Tolet. & Coninc.* vo-
luit, guttas intra Calicem remanere con-
ſecratas; ſed *Tolet. cit. ſub n.* 5. loquitur de
guttis exiſtentibus extra Calicem, & quod
non ſint conſecratæ, prout etiam Coninc.
videtur potius docuiſſe contrarium; ſed
nec iſti, nec idem *Bonac.* aut *Regin. lib. 29.
cap.* 2. n. 19. quem ipſe impugnat, vel alij
dixerunt committi, per hoc tot mortalia,
vel vnum mortale; etenim licet tale ſit,
quandò non miſcetur aqua in toto vino
data opera, vt inpriori *reſol. n.* 8. non ex hoc
poterit deduci eodẽmodo committi vnum,
vel plura, quando iſtud in guttis euenit ex
accidenti, & præter intenſionẽ ſacerdotis,
qui ſupponitur velle omnia probe, & rectè
14 gerere. Solùm autem fuit probabiliter
dubitatum apud *Dia. dicta reſol.* 16. an mor-
tale cõmiſiſſet ille, qui poſt conſecrationẽ
abſterſerat guttas, quæ erant intra Calicem
ſeparatæ à continuo, & fuit reſponſum
negatiuè, ex quò ſupponebantur non con-
ſecratæ, & vtique ſi fuiſſent conſecratæ,
potuiſſet mortale contrahi ob irreueren-
tiam ſanguinis abſterſi, non autem ſi fuiſ-
ſent reuerenter cum alio ſanguine aſſum-
ptæ, vt fieri ſolet.

Ad tertiũ ait *Suar. to. 3. diſp. 43. ſect. 5. in*
15 *princ.* hãc queſtionẽ D. Th. omiſiſſe, fortaſ-
ſe quia ex cognitione, ſeu ſcitu formæ pen-
det ex cuius vi neceſsè omninò eſt, materiã
conſecrandam eſſe præſentem, aliàs non
verificaretur pronomen (*hoc*), vel (hic) in
illa contentum; & proinde ſublato hoc
fundamento ędificium conſecrationis rue-
ret *c. cum paulus* 1. *q.* 1. ſed quæ, & qualis
debeat eſse hæc præſentia, ipſe idem ex
Duran. Palud, & alijs in §. ſed quares in fine
fatetur certam regulam aſſignari non poſse
ſolum-

ſolumque Chriſtum,qui hoc ſacramentum inſtituit, poſse huius præſentię certum ter-
16 minum deſignare Quamobrem videtur improbabilis opinio *Henriq, lib. 8. cap. 14. num. 2.* vbi voluit poſse conſecrari materiam diſtantem viginti paſſibus; quia non poſset deſignari propriè per pronomen (hoc) ſed potiùs diceretur (illud), per quod verbum dum mutatur forma,certum eſt quod non fieret conſecratio ;*Coninc. & Regin. citat.apud Bonac.pun. 6. n. 11.* poſset
17 tamen conſecrari materia,quæ eſset à tergo Sacerdotis, dummodò tangeretur ſaltem digito, quia verè diceretur (hoc eſt) *Gregor de Valent. to. 4. diſp. 6. q. 2. pun. 3. Regin. dicto lib.29.num. 16.& alij.*

Verum ſi materia ſit coram ſacerdote, poteſt conſecrari, etiam ſi actù non tangatur, quia realiter poteſt dici præſens, & quotidie (vt ait Suar. vbi ſupra) conſecramus formulas ſuper Altari exiſtentes,quãuis in manibus non habeamus; non debet autem eſse nimis diſtans, etiam ſi oculis rectè cerneretur, ſed non poſset deſignari, vt dictum eſt, per pronomen (hoc) Hoſtias
18 autem in pixide cooperta contentas, vel vinum in Calice cooperto, non dubitatur conſecrari poſse, dum ex *D. Tho. par. 3.q. 74. art.2. in corp.* habetur poſſe conſecrari vinum in dolio incluſum, & in ſpecie hoc docent *Suar. Henriq. Regin.& Coninc.loc.cit.*
19 Ex quibus à ſimili videretur conſecrari etiam poſſe hoſtias exiſtentes intus cuſtodiam; quod tamen negat *Bonac. cit. num 9. & citat Suar. Coninc. Regin.& Filliuc.* qui videntur contrarium dicere, excepto Coninc. *Suar.n. dicta ſect. 5. §. difficultas verò,* exemplificando dictum pronomen (hoc) in materia,de qua loquimur dicit,quod de argento exiſtente in arca clauſa, & præſenti poteſt verè, & realiter dicere Dominus eius, hoc argentum eſt meum, er-
20 go ſi in eadem arca clauſus eſſet panis, poſſet ſimiliter dicere ſacerdos; (hoc eſt Corpus meum), & dubitando addit,quod ſi hoc ſatis eſt, poſſemus totum panem in aliquo cubiculo clauſum, illo pronomine deſignare, & conſecrare.

Regin. verba lib. 29. cap. 2. ſub num. 16.
21 ſunt videlicet,& ſic panis, vel vinum velo aliquo opertum, aut in vaſe incluſum conſecrari poteſt, quia id non tollit præſentiam ſecundum humanum modum, ita vt ea propriiſſimè deſignari poſſit per pronomen (hoc), ſeruata eiuſdem propria ſignificatione; namque continens, & contẽtum, quoad præſentiam, per modum vnius deſignantur; ſic n. de ſacculo, in quo quis pecuniam habet,propriè dicit,hæc eſt mea pecunia,& de anphora vini, verè dicit, hoc
22 eſt meum vinum; ſi quidem ſit iuſtus poſſeſſor, panis verò, vel vinum, exiſtens poſt parietem, non poteſt conſecrari ex omniũ DD. ſententia, vt notat Suar. quia rè vera humano modo eſt abſens, nec de eo propriè diceretur, hic eſt,ſed illic eſt vinum, hucuſque Regin.

Filliuc. tract. 4. cap. 3. num. 69. hoc tit. dicit, non eſſe neceſsè vt tota diſtantia pateat oculis; nam etiam ſi formulæ ſint in cuſtodia clauſa,aut occultatæ ſub alijs formulis, aut coopertæ velo, ſatis eſt, non ita ſi paries intercederet, & citat *Henriq. lib. 8. cap. 14. ſub. n. 2.* qui ait de more ſeruari, vt ſacerdos formulas in cuſtodia etiam clauſa incluſas, aut ſub alijs formulis occultatas ſimul conſecret, licet nec panem illum videat, nec tangat, vt poteſt vinum
24 in Calice cooperto; Solus ergo *Coninc. qu. 74. ſub hoc tit. num. 22.* negat ibi. *idem ob eandem rationem dicendum eſt de pane latente ſub mappa Altaris vel Corporali, vel clauſo in tabernaculo non poſſe st. conſecrari.* Quod tamen dictum ſubſtineri nequit, etenim dum omnes concedunt poſſe, vt dictum eſt, hoſtias in pixide præſenti clauſas conſecrari, quare non poterunt poſitæ ſub mappa vel corporali? vnde tam ex relatis DD; quam principaliter authoritate D.
25 Tho. cit. docentis poſſe vinum, in dolio clauſum conſecrari, ego non dubito poſse etiam hoſtias in cuſtodia clauſas conſecrari, quia ſi loquimur de quantitate, maior quantitas vini eſt in dolio, quam poteſt eſſe panis in cuſtodia; & ſi de clauſura, qua vtrumque recluditur, maior eſt illa, quàm iſta; quinimmo pronomen (hoc) propriùs applicatur iſti, quam illi,vt patet.

Poſt hæc ſcripta gauiſus ſum inueniſse *Leandr. hoc tit. to. 2.tract.7.diſp. 8.q.63.*qui meam opinionem docendo,ita loquitur, *an*
26 *hoſtia exiſtens in ſacrario, aut tabernaculo clauſo poſſit valide conſecrari? probabiliter reſpondeo poſſe validè, quamuis non licitè, ſi alias id ſciret Sacerdos, non ex relatione alterius, ſed ex ſemetipſo; quia ſufficienter demonſtratur contentum per proximum continens, ergo illo demonſtrato, demonſtratur, & contentum; eo magis cum non obſit prohibitio aliqua;* contrarium dicit P.Dia.par.x.tract.

16. reſol. 40. *§. penult. in fine* ſe alibi docuiſse, ſed non citat locum, nec ego inueni vbi, quãuis ſuos codices perquiſierim.

27 Item cæcus poteſt materiam ſibi pręſentem conſecrare, licet actù non videat, ſed ſolum tangat, vt dicunt DD. relati, præcipuè à *Bonac. vbi ſupra n.* 5. eſtque in Ciuitate Neap. Sacerdos cæcus, nomine Michael Carbonus actù celebrans; neſcio tamen ſi cum aſſenſu Apoſtolico; ex quibus poteſt ad aliorum caſuum occurrentium decißionem deueniri, cum nequeant omnes vnica, vel multiplicata oratione comprehendi; ex deciſione n. vnius infertur ad alium ſimilem, vt dicit *Iulian. I. C. in l. non poſſunt ff. de legib.* vna ſiquidem determinatio reſpiciens plura determinabilia, debet ea æqualiter determinare *l. iam hoc iure de vulg. & pupill.* ſubſtit.

De forma Sacramenti Corporis, & Sanguinis Chriſti, quid illa operetur? & de alijs ad materiam.

SVMMARIVM.

1 *Forma conſecrationis panis in Sacramento Euchariſtiæ, Quæ ſi mutetur accidentaliter, validum eſt Sacramentum, ſecus ſi ſubſtantialiter n.* 3. *An ſit vera? n.* 5.

2 *Particula (enim) omiſſa in forma conſecrationis panis, validum eſt Sacramentum; & citra contemptum non eſt mortale.*

4 *Error in grammatica non inualidat formam conſecrationis.*

6 *Oratio quando dicatur perfecta, & quando imperfecta?*

7 *Conſecrationis vini forma quæ ſit? & an omnia illa verba ſint de eſſentia num.* 8. *vſque ad* 10.

11 *Sacerdos profert verba conſecrationis in perſona Chriſti. Quibus prolatis cum debita intentione ſuper debita materia, ſtatim eſt ibi verum Chriſti Corpus, ſicut eſt in Cælo, etiam ſub quolibet fragmento, & vini gutta n.*12. *cum anima, & Diuinitate ex reali concomitantia num.* 13. *&* 14.

15 *Pater, & Spiritus Sanctus adſunt in Sacramento Euchariſtiæ, ſed mediate, verbum autem immediatè ratione vnionis hypoſtaticæ per Incarnationem, & n.*16.

17 *Corpus Chriſti an ſit totum ſub quolibet fragmento, etiam ante diuiſionem hoſtiæ? & num.* 18. *&* 19.

Reſolutio LIV.

1 FOrma conſecrationis panis, eſt illa,
qua Chriſtus vſus eſt in conſecra-
tione eiuſdẽ, relata apud *Matth. c.* 26. *nem-
pe, hoc eſt Corpus meum*, quam conuenien-
tiſſimam eſſe eleganter probat ſuo more
D. Tho. par. 3. *q.* 78. *art.* 2. *in corp.* hacque
forma perpetuò Eccleſiam Catholicam
vſam eſſe, concurrente innumerabili PP.
authoritate teſtatur *Catech. Rom. hoc tit. par.*
2. *num.* 19. *ſequitur Belarm. eod. tit. cap.* 3.
2 *num.* 2. Vtrobique habetur, illam particu-
lam (enim) quæ de ſtylo in forma ad-
iungitur, non eſſe de eſſentia, ſed de con-
ſuetudine Eccleſiæ, deriuata à B. Petro
Apoſt. vt idem *San. cit. ad* 5. docet, & pro-
pterea, eam omittere, dicunt non eſſe ſine
peccato, idem voluerunt *Richar. Victor. So-
tus, & alij apud Suar. to.* 3. *de Sacram. diſp.*
59. *ſect.* 1. *§. ſed quæres*; nullus autem ex
eis aperit, an ſit mortale, niſi ſolus Marſil.
ab eodem relatus; qui tamen conſulto me-
diam viam elegit, quod ſt. ſi hoc fiat citra
contemptum, non ſit mortale, ſi ſecus, con-
tra. idem docet *Henriq. lib.* 8. *cap.* 16. *num.* 4.
ex multis Coninc. & alij apud Bonac. diſp. 4.
qu. 3. *pun.* 1. *num.* 10. *P. Dia. p.* 2. *tr.* 17.
reſ. 14. *& par.* 5. *tr.* 14. *reſ.* 78. *§. notandum.*
3 Forma ergo pręd icta adhibita ſuper mate-
riam debitam, validè conficitur Sacramen-
tum, etiam ſi accidentaliter mutetur, non
autem ſi ſubſtantialiter. exemplum primæ
eſt ſi quis diceret (hic cibus eſt Corpus
meum) vel (hæc res eſt corpus meum) vel
(hic eſt corpus meum) dummodò illud
pro nomen (hic) non ſumatur aduer-
bialiter, exemplum ſecundæ, ſi quis dice-
ret (hoc fit corpus meum) vel tolleret
pronomen (hoc) cum ſimilibus gratia
exempli traditis per Suar. loco cit. *ſect.* 2.
& per Henriq. vbi ſupra num. 2. *Dia. p.* 5. *tr.*
4 14. *reſol.* 76. 77. *&* 78. Facit pro primo aſ-
ſumpto tex. in *l. Imperator Titus cum Gl. ff.
de ſtatu homin.* à nemine eorum allegatus,
vbi error in grammatica, ſalua rei ſubſtan-
tia, non vitiat, ſed grauiter peccat, qui ex
contemptù conſuetudinem Eccleſię mutat,
ſecus ſi ex ignorantia, quod idem intelli-
gas de mutatione formæ conſecrationis vi-
ni ex paritate rationis, vt late proſecuntur
Authores relati locis cit.

5 Sed

5 Sed fuit dubitatum apud eundem *San-*
ctum vbi ſupra art. 5. num hæc locutio ſit
vera (hoc eſt Corpus meum)etenim quã-
do profertur illud pronomen (hoc), adhuc
eſt ibi ſubſtantia panis, qnia tranſubſtan-
tiatio panis in Corpus Chriſti non fit, niſi
in vltimo inſtanti pronuntiationis totius
formæ, ſeu illius adiectiui (meum) : ergo
dum quando profertur pronomen (hoc)
non eſt ibi Corpus Chriſti, ſed panis, falsò
dicitur (hoc eſt Corpus meum.)reſpondet
idem San. reiectis alijs opinionibus, quod
hæc dictio (hoc)., donec compleatur pro-
nunciatio totius formæ, demonſtrat ſub-
ſtantiam, ſed abſque determinatione pro-
priæ naturæ; ſeù quod (hoc) contentum
in generali ſub ſpeciebus panis, & vini
(de vtroque .n. procedit dubitatio) eſt
corpus meum.

6 Exemplum tradit Caiet. ibidem ex ora-
tione perfecta v.g. Magiſter eſt doctus, ſed
finge aliquem dicere (Magiſter)ſeù adiun-
cta copula (Magiſter eſt) certe nihil ſigni-
ficat, & poteſt ſe habere ad plures, & di-
uerſas ſignificationes, donec perficiatur
oratio per adiunctionem prædicati, v. g.
Magiſter eſt doctus, vel indoctus, & hu-
iuſmodi; & ſic per pronunciationem illius
pronomiuis (hoc) ſeù etiam cum adiun-
ctione copulæ (eſt) adeſt ibi ſubſtantia ſi-
cut in exemplo magiſtri, ſed in generali,
donec compleatur oratio per adiunctionẽ
prædicati st. (Corpus meum;) in quo vlti-
mo inſtanti fit tranſubſtantiatio, determina-
tur oratio, & verificatur propoſitio; & hoc
in effectu; licet latius docent *Suar. diſp.*
58. ſect. 7. Henriq. lib. 8. c.19. n.1. Valent.
to.4. diſp. 6. q.6. pun.2. & alij quam plures
apud eos.

7 Forma verò conſecrationis vini, eſt v[illegible]
hic eſt calix ſanguinis mei, vel hic eſt ſan-
guis meus, cætera verò, noui & æterni
teſtamenti cum alijs, ſunt tantum de neceſ-
ſitate præcepti *Tolet. in ſumma lib. 2. c. 26.*
n.1. Valent. cit. pun. 1. circa finem, Henriq.
c.16. n.1. & c.17. n.2. Eman sà v. miſſa n.5.
Regin. lib.29. n.61. & alij, ratio eſt, quia
ſicut in conſecratione panis, illa eſt forma
ſufficiens, nempe hoc eſt corpus meum, vt
modo dictum eſt, ita proportionabiliter in
conſecratione vini, eſt prædicta, aliàs ra-
tiones, multarumque PP. authoritates re-
8 fert *Suar. diſp. 60. ſect. 1.* Et licet *D.Tho.*
par.3. q.78. art.3. voluerit, omnia prædi-
cta verba eſſe de neceſſitate ſacramenti
ſecundum expoſitionem eiuſdem Suar. in
fine, qui propterea in commentario eiuſ-
dem articuli refert Sotum, Ledeſm &
alios Thomiſtas expoſuiſſe ſanctum, vt
prima tantum nempe (hic eſt calix ſangui-
nis mei) dixerit eſſe de neceſſitate ſacra-
menti, reliqua verò de neceſſitate præce-
pti, ipſe tamen Suar. acriter inuehit con-
tra vtroſque, dicens, ideo illos hoc dixiſſe,
quia non poterant alio modo defendere
ſanctum, quaſi quod locutus fuerit contra
9 communem omnium ſententiam; ſed pa-
rcat mihi, nam idem *Sanctus in 4. ſentent.*
diſt.8.q.2.art.2.quæſtiunc. 1. referẽdo opinio-
nem cõtrariam dixit, ſuam eſſe probabilio-
rem, & ex hoc, & alijs inferunt prædicti
Thomiſtæ, dum priorem non negauit ſan-
ctus eſſe probabilem, voluiſſe etiam prio-
ra verba eſſe de neceſſitate ſacramenti, cæ-
tera verò præcepti.

Accedat quod in *Catech. Rom. ſub hoc*
tit. par. 2. n. 21. & apud Bellarm. eodem tit.
c. 3. n.4. legitur omnia prædicta verba eſſe
de forma conſecrationis, quia omnia vſq;
ad ibi (in remiſſionem peccatorum) fue-
runt tradita ab Apoſtolis, & à S.Luca, illa
verò (æterni & miſterium fidei) ſanctam
traditionem Catholicæ veritatis interpre-
tem, & cuſtodem nos docuiſſe. Imo etiam
10 ſubtilis Scotus relatus à Valent. loco cit.
dicit eueniente caſu; quo ſacerdos prolatis
tantum verbis (hic eſt ſanguis meus) mo-
reretur, adorandum eſſe calicem ſub con-
ditione, cum non exiſtimet pro certo fa-
ctam eſſe conſecrationem abſque verbis
11 ſequentibus; Quod autem verba vtriuſ-
que formæ proferantur à ſacerdote in per-
ſona Chriſti, non eſt, qui ignoret, dum
conſtat ex verbis antecedentibus ſacræ
paginæ, vbi prædictæ formæ referuntur,
alias eſſent falſæ; cum non ſit verum per
illarum prolationem adeſſe ibi corpus ſa-
cerdotis, ſed Chriſti, vt docent omnes ex
D.Tho. vbi ſup. art.5.

12 Formis ergo, vel vna, vel altera, vel
ambabus per ſacerdotem prolatis ſuper
debita materia cum debita intentione, cer-
tum, & de fide eſt adeſſe in vtraque verũ
Chriſti Corpus, Deum atque hominem
Trid. ſeſſ. 13. c.1. neque .n. hæc inter ſe pu-
gnant (aiunt ibi PP.) *vt ipſe Saluator noſter*
ſemper ad dexteram Patris in Cælis aſſideat
iuxta modum exiſtendi naturalem, & vt mul-
tis nihilominus alijs in locis ſacramentaliter
præſens ſua ſubſtantia nobis adſit, ea exiſtendi

ratione, quam & ſi verbis exprimere vix
poſſumus, poſſibile tamen eſſe cogitatione per
fidem illuſtrata, aſſequi poſſumus, & conſtan-
13 *tiſſimè credere debemus*. Imo totus integer
Chriſtus ſub quauis ſpeciei parte exiſtit,
corpus quidem ſub ſpecie panis, & ſan-
guis ſub vini ſpecie, vna cum ipſius ani-
ma & diuinitate; ipſum autem corpus ſub
ſpecie vini, & ſanguis ſub ſpecie panis,
animaque ſub vtraque ex vi naturalis il-
lius connexionis, & concomitantiæ, qua
partes Chriſti Domini, qui iam ex mor-
tuis reſurrexit, non amplius moriturus,
inter ſe copulantur idem *Trid. c.3.& can.1.*
2. & 3. quæ omnia latius explicant *D.*
Tho. d.3. par. q.76. art.1.2. & 3. Tol. lib.2.
c.27. n.4. Gregor. de Valent. to.4. diſp.6.q.4.
pun. 2. Henriq. lib. 8. c.25. n.2. c.26. & 27.
n.1. Regin. lib.29. n.38. & 39. & alij.
14 Adde non ſolũ in ſanguine ſub ſpecie vi-
ni adeſſe Corpus Chriſti, prout in corpore
ſub ſpecie panis adeſt ſanguis vt dictum
eſt, & docet *D. Tho. par.3. q.76. art.2. in corp.*
ibi, nam ſub ſpeciebus panis eſt quidem Corpus
Chriſti ex vi ſacramenti, ſanguis autem ex
reali concomitantia; ſub ſpeciebus verò vini,
eſt quidem ſanguis Chriſti ex vi ſacramenti,
Corpus autem Chriſti ex reali concomitantia,
ſicut anima & diuinitas, & quia nunc ſanguis
Chriſti non eſt ab eius corpore ſeparatus, ſicut
fuit tempore paſſionis, & mortis; vnde ſi tunc
fuiſſet hoc ſacramentum celebratum ſub
ſpecie panis, fuiſſet Corpus Chriſti ſinè ſan-
guine, & ſub ſpecie vini, ſanguis ſine corpore,
15 *ſicut erat in rei veritate; Sed etiam ex vi*
eiuſdem concomitantiæ adſunt in qualibet ſpe-
cie, vel eius minima parte tres diuinæ perſonæ,
Pater ſt. Filius, & Spiritus Sanctus, cum
.n. in hoc ſacramento ſit humanitas Chriſti ſu-
ſtentata diuino ſuppoſito, quod identificatur cũ
Patre, & Spiritu Sancto, ſequitur adeſſe in
eodem ſacramento Patrem, & Spiritum San-
ctum, ſed magis præcipue, & immediatè Fi-
liũ ratione vnionis hypoſtaticæ per incarnatio-
nem; & propterea quando hoc ſacramentum
ſumimus, dicimus comedere Chriſtum Dei Fi-
lium, non autem Patrem, & Spiritum Sanctũ
Henriq. *lib. 8. c. 26. n.3. Bonac. to.1. diſp.4.*
q.3. pun.5. n.16.
16 Et addit *Suar. diſp. 51. ſect. 6. in fine*,
quod quamuis Pater, & Spiritus Sanctus
propter naturalem connexionem, quam
habent cum perſona verbi mediante diui-
na natura, neceſſario ſint vbi eſt illa, non
tamen terminando eandem vnionem in
qua prædictæ denominationes fundantur;
Quo circa licet Pater & Spiritus ſanctus
dici poſſint eſse hic per concomitantiam,
aliter tamen quam verbũ & diuinitas, nam
verbũ eſt immediatè tamquã propriũ ſup-
poſitum humanitatis, diuinitas verò ſecun-
dum rationem quidem mediatè, ſecun-
dum autem rem, immediatè, quia eſt idem
cum verbo; & cum illo verè eſt humani-
tati vnita, Pater autem & Spiritus Sanctus
omninò mediate etiam ſecũdum rem; rea-
liter .n. diſtinguuntur à verbo, & ideo cum
humanitate non habent vnionem realem,
ſed ſolum intimam præſentiam. vide etiam
Tolet. lib. 2. c. 27. ſub n. 4. vbi clarius hoc
idem docet.
17 Illud autem quod dictum eſt, ſub qua-
uis minima parte ſpecierum panis, vel vini
eſſe totum Chriſtum, intelligunt aliqui
tam poſt factam diuiſionem ſpecierum,
quam etiam antea, nam licet ex *Trident.*
ſeſſ. cit. can. 3. ibi (ſub ſingulis eiuſque ſpeciei
partibus, ſeparatione facta, totum Chriſtum
contineri) videretur dicendum contrarium
ante ſeparationem; idem tamen dixerunt
multi cum *Suar. diſp.52. ſect.2. §. dicendum*
verò, vbi communem eſse ſententiam om-
nium Theologorum ait, & multis rationi-
18 bus hoc probare conatur. Sed ex hymno
eiuſdem D. Tho. quem recepit, & canit
Eccleſia ibi, tantum eſt ſub fragmento,
quantum toto tegitur, videtur priorem
ſententiam cum Trident. amplectendam;
etenim ſi tantum eſt ſub quolibet minimo
fragmento, etiam indiuiſibili, quantum eſt
in toto, ſequitur non eſse in tota hoſtia,
niſi ſemel totum Chriſtum, quantum eſt
ſub fragmento idem voluere ex antiquis.
Altiſiodor. lib. 4. ſumma. tract.5. c.4. Albert.
in 4. diſt. 13. art.11. dicentes, eſse ſt. to-
tum Chriſtum in qualibet minima parte
poſt diuiſionem, antea verò totum ſemel
in tota hoſtia, quibus fauet Trident. cit. &
etiam Florent. hancque ſententiam, neque
alios antiquos Theologos damnaſse teſta-
tur idem *Suar. d. ſect.2. §. ſed quæres*, vbi
fatetur, neutram eſse de fide, ſed ſuam
probabiliorem, contrariam autem erroneã,
vel errori proximam.
19 Verum inter has difficultates ego adhæ-
reo doctrinæ eiuſdem *Sancti 3. par. q. 76.*
art. 3. & in 4. diſt.10. q.1. art.3. quæſtiunc.
3. ad 1. ibi & ſimiliter, Corpus Chriſti ante
diuiſionem hoſtiæ, quamuis ſit totum ſub qua-
libet parte hoſtiæ, non tamen eſt pluries actu
ſub

Digitized by Google

ſub partibus illis, ſed tantum potentia, nec eſt inconueniens quod ſit ibi infinities in potentia hac ille. ex vi cuius diſtinctionis ceſſat inconueniens, quod oriretur ex priori ſententia, quod ſt. ſi daretur Corpus Chriſti eſſe ſub qualibet minima parte totum ante diuiſionem, ſequeretur reperiri infinities repetitum in eadem hoſtia, & conſequenter infinities recipi ſingulis diebus à quolibet ſacerdote; nam reſpondet idem San. ibidem non recipi, niſi ſemel in actu in qualibet hoſtia, infinities tamen in potentia.

Agitur de tranſubſtantiatione panis, & vini in Corpus, & ſanguinem Chriſti, & quando incipiat, vel deſinat eſſe Corpus Chriſti ſub eiſdem accidentibus?

S V M M A R I V M.

1 *Tranſubſtantiatio quid ſit exemplificatur, quidue transformatio n.2.*

3 *Conuerſio partialis, & ſubſtantialis quæ ſint, & quæ accidentalis n.4.*

5 *Creatio quid ſit, & quomodo differat à tranſubſtantiatione, quidue annihilatio n.6.*

7 *Subſtantia panis, & vini, ſecuta tranſubſtantiatione nihil remanet, ſed tota conuertitur in corpus, & ſanguinem Chriſti.*

8 *Species panis, & vini, ſeù accidentia eorum ſtant in ſacramento ſinè ſubiecto, quamuis ſecundum legem naturæ non poſſint ſeparari à re, cuius ſunt accidentia; quia non poſſunt eſſe ſine ſubiecto n. 9. Impropriè hoc nomine vocantur, quia propriè dicuntur accidentia n. 10. item quæ ſint in ſacramentò Euchariſtiæ? n.11.*

12 *Chriſti corpus quando incipiat eſſe ſub ſpeciebus ſacramentalibus? & an antea quam proferatur forma conſecrationis vini? Item quamdiu ibi maneat poſt communionem? n.15.*

14 *Speciebus ſacramentalibus corruptis, vel combuſtis deſinit eſſe ibi Chriſtus; ex contrario ſi in lutum cadant, vel abutantur, illis euomitis, ſi non ſunt conſumpta, ſemper manet ibi Chriſtus; ex contrario à vermibus, vel muribus, vel canibus conſumptis.*

17 *Sanguis Chriſti deſinit eſſe ſub ſpeciebus vini quando corrumpuntur per miſtionē alterius liquoris, ſpecie diſtincti; ſed manet, ibi ſi miſceatur cum vino non conſecrato, etiam magnæ quantitatis.*

18 *Chriſtus non poteſt videri in ſacramento à viatore, neq; à Beato, vel etiam ab Angelo naturaliter, & minus à dæmonibus.*

19 *Subſtantia Corporis Chriſti tantum, eſt in ſacramento ex vi ſacramenti, accidentia verò eiuſdem ex reali concomitantia & n. 20.*

21 *Chriſtus eſt in ſacramento cum extentione partium in ordine ad ſe, non autem in ordine ad locum; ſed eſt modus valde ſupernaturalis & n.22.*

Reſolutio LV.

1 TRanſubſtantiatio ex *Trid. ſeſſ. 13. c.4. & can.2.* eſt conuerſio, ſeù tranſitus vnius, & totius ſubſtantiæ in aliam; quod .n. conuertitur (ait *D. Thom. par. 3. q. 75. art. 2. in corp.*) facta conuerſione, non manet: exemplum tradit *Bellarm. lib. 2. diſt. 6. ſub hoc tit. c. 4. n. 4.* de cibo, & potù, qui per nutritionem conuertuntur in carnem, & ſanguinem humanum, aliquo tamen temporis interuallo; quæ tamen conuerſio in hoc ſacramento fit in iſtanti, vt infra latiùs dicetur. Diximus totius ſubſtantiæ, ad
2 differentiam conuerſionis partialis, per quam non tota ſubſtantia, ſed ſola forma deſinit ad poſitionem alterius formæ, & iſta dicitur trasformatio, quæ fit per generationem; ſubſtantia .n. corporea neceſſario habet duas partes quarum vna dicitur materia, altera forma, & in genera-
3 tione fit mutatio ſolum in forma, non autem in materia, qua manente, formæ mutantur, ſecus in tranſubſtantiatione, per quam conuerſa tota ſubſtantia vnius rei, in totam ſubſtantiā alterius, neceſſariò fit cōuerſio totius materiæ ſt. & formę.
4 Diximus etiam ſubſtantiæ, ad differentiam conuerſionis accidentium, per quam vnum accidens deſinit ad poſitionem alterius, ſed non ſubſtantia, vt quando quis de albo fit rubeus, vel pallidus, & hæc dicitur potius mutatio, quam conuerſio *Bellarm. cit. Suar. to. 3. diſp. 50. ſect. 1. in princ. ex eodem D. Tho. Bonac. to. 1. diſp. 4. eodem tit. q. 3. pun. 6. §. 1. n. 1. & 2. ex Henriq.*
5 *lib. 8. c. 25. n. 1. & alÿs.* Hinc quoque patet tranſubſtantiationem de qua loquimur, differre, etiam à creatione, & ab annihilatione;

tion e; quia creatio, non eſt deſitio, ſicut
6 tranſubſtantiatio, ſed poſitio alicuius rei in
eſſe, quæ non erat; annihilatio verò termi-
natur ad nihilum rei præexiſtentis, non
autem ad poſitionem alterius rei, priori
totaliter deficiente; ſicut tranſubſtantiatio
ita Authores cit. cum *Vaſq. diſp. 83. cap. 2.
in 3. par.*
7 Quibus præmiſſis etiam patet, per tran-
ſubſtantiationē panis in Corpus Chriſti, &
vini in eius ſanguinem, mediante conſe-
cratione, nihil pænitus remanere de ſub-
ſtantia panis, & vini, ſed totam conuerti
in Corpus, & Sanguinem Chriſti, vt de-
8 claratur in *Trident. cit.* ſolis remanentibus
ſpeciebus panis, & vini abſque ſubiecto;
non n. ſubiectantur in ſubſtantia panis, &
vini, quæ deſijt, neque in ſubſtantia Cor-
poris, & Sanguinis Chriſti, cum non ſint
eius accidentia; ergo ſunt ſine ſubiecto
9 *D. Tho. par. 3. q. 77. art. 1.* Quod tamen
eſt impoſſibile ſecundum legem naturæ, ex
cuius ordine accidens rei, non poteſt ſepa-
rari à re, cuius eſt accidens, cum non poſ-
ſit accidens eſſe ſine ſubiecto, vt patet in
albedine, nigredine, & cæteris accidenti-
bus, quæ non poſſunt ſtare de per ſe; Deus
autem, qui eſt ſuper legem naturæ, opera-
tur in Sacramento, vt ipſa accidentia panis,
& vini, ſecutis conſecratione, & tranſitù de
tota eorum ſubſtantia, in ſubſtantiam Cor-
poris, & Sanguinis Chriſti remaneant abſ-
que ſubiecto *Catech. Rom. hoc tit. num. 44.
ex c. nos autem de conſecrat. diſt. 2. Bellarm.
cit. cap. 5. n. 3. in fine.*
10 Quæ quidem accidentia promiſcuè
Theologi vocant etiam ſpecies, ſed impro-
priè; cum ſpecies logicè, & propriè lo-
quendo, ſit illa, quæ prædicatur de pluri-
11 bus differentibus numero; in hoc autem
Sacramento accidentia, ſeù ſpecies dicun-
tur color, odor, ſapor, quantitas, & figu-
ra, & iſta non mutantur in aliud, ſicut ſub-
ſtantia, ſed manent eadem poſt conſecra-
tionem, ſicut erant priùs, illo ſolum addi-
to, quod ante conſecrationem erant acci-
dentia ſubſtantiæ panis, & vini, poſtea ve-
ro non ſunt accidentia Corporis & San-
guinis Chriſti, ſed ſolum ſymbola eius,
ipſumque Sacramentum, & ſignum rei Sa-
cræ, vt ex eodem *Catech. cit. n. 47. tradit
Bellarm. vbi ſupra d. c. 5. n. 2. & 3.* de quo ta-
men latiùs infrà reſol. 64. n. 1.
12 Ad ſecundum reſpondetur, Incipere eſ-
ſe Corpus Chriſti ſub accidentibus in eo-
dem inſtanti, quo completur forma ver-
borum: non n. ait *D. Tho. cit. q. 75. ar. 7.* iſta
conuerſio fit ordine ſucceſſiuo, ſicut in na-
turalibus, quæ recipiunt magis, & minus,
vt ſanitas, quæ poſt infirmitatem ſucceſſi-
uè acquiritur, vel aqua, quæ ſucceſſiuè ca-
leſit. Chriſtus n. tum quia nunc non reci-
pit magis, & minus, tum etiam ratione in-
finitæ ſuæ virtutis, ſtatim prolatis verbis
prædictis, eſt in ſacramento ſub accidenti-
bus panis, & vini *Henriq. lib. 8. cap. 25. n.
1. & cap. 28. num. 1. ex eodem ſanc. Soto, &
alys,* ita quod forma conſecrationis panis,
conſequitur ſuum effectum antequam per-
ficiatur forma conſecrationis vini; non
n. ſe inuicem expectant in agendo, vt fal-
sò putabant aliqui relati, & confutati ab
eodem Sacto *q. 79. ar. 6. in corp.*
13 Manet autem Chriſtus in hoc Sacra-
mento quouſque ſpecies Sacramentales
manent, quibus ceſſantibus, deſinit eſſe
Corpus Chriſti ſub eis, non quia ab eis de-
pendeat, ſed quia tollitur habitudo Cor-
poris Chriſti ad illas ſpecies, per quem
modum Deus deſinit eſſe Dominus Crea-
turæ deſinētis, ita idem *Sanc. q. 76. art. 6. ad
3.* cui addit Suar. cum cōmuni ſchola *diſp.
46. ſect. 8. §. dicendum* vſque quo ſubſtan-
tia panis, vel vini poſſet ſub dictis acciden-
14 tibus conſeruari. Et propterea illis corru-
ptis, deſinit ſub eis eſſe Chriſtus; vnde ſi
caſù Eccleſia combureretur, in qua eſ-
ſet repoſitum Sanctiſſimum, vt plurics ac-
cidit; diſcederet exinde ante combuſtio-
nem Chriſtus; ex contrario ſi prædictæ
ſpecies, quod Deus auertat, caſu in lutum
cadant, vel quouis modo in malum vſum
adhibeantur, vt faciunt ſtrigones, ſemper
manet ibi Chriſtus, & quoties recipitur in
Sacramento, tàmdiù ibi manet, quàmdiù
ſpecies illæ calore naturali conſumuntur;
15 illis n. conſumptis (quod forte dimidia
horæ quarta fit), præſentia ceſſat *D. Tho. q.
80. art. 3. in corp.* vbi docet tàmdiù ma-
nere in ſpeciebus ſacramentalibus Chri-
ſtum, quàmdiù in illis maneret ſubſtantia
panis, ſi ibi adeſſet, ſeù quàmdiù ipſa ſub-
ſtantia panis digereretur per calorem na-
turalem, ſi ibi adeſſet *Tolet lib. 2. cap. 29. n.
5. Suar. citat. §. ſequitur tertio.*
Qui idem confirmat per *c. ſi per ebrietatem
de conſecrat. diſt. 2. (licet ipſe per errorem ci-
16 tet c. ſi quis)* per quod imponitur pœniten-
tia euomenti Euchariſtiam, ſiuè propter
ebrietatem, ſiuè infirmitatem, quam ex
con-

conſuetudine Eccleſiæ, ait ſolere adorari,
vt verum Sacramentum; quia licet euomatur, ſemper tamen manet ibi Chriſtus,
donec conſumentur ſpecies, & quod propterea contrarium aſſerere,eſſet hæreticum,
vti contra verba eiuſdem Chriſti, qui dixit carnem ſuam manducari, quod non
poſſet cum veritate dici, ſi ſpecies non intrarent corpus, & conſumerentur, ſicuti
ſit de cibo corporali. Sed deſinit ibi eſse,
17 quando vermes ex ſpeciebus generantur,
ſicuti etiam deſinit ſanguis Chriſti eſſe ſub
ſpeciebus vini, quando, per admiſtionem
alterius liquoris ſpecie diſtincti corrumpuntur; quia ſoluuntur ſpecies vini *Gregor. de Valent. to.4. diſp. 6. q.5. pun.3. Henriq. lib.9. cap.28. num.2.* alij que apud eos,
& rectè deducitur ex D. Tho. cit; ex contrario, ſi Sanguis Chriſti miſceretur cum
vino non conſecrato, maneret idem Sanguis cum Chriſti corpore, etiam ſi vinum
non conſecratum eſset in magna quantitate *Henriq. cit. ſub lit. l. ex eodem D. Tho. Soto Ledeſma, & alijs* per rationes vt ſupra.

Quomodo autem poſſit fieri,vt Chriſtus
ſit in hoc Sacramento cum omnibus ſuis
accidentibus, præcipuè cum quantitate
18 (modo tamen, vt infra) licet à nobis non
videatur, neque ab oculo glorificato, vel
intellectù Angelico naturaliter videri poſſit, & minus à dæmonibus iuxta *D. Tho. ſententiam 3.par.q.76.art.7.& Suar.diſp.48. ſect. 1. § nihilominus,*& quomodo hæc quātitas non ſit ibi ex vi conſecrationis,ſed ex
reali concomitantia, eleganter,vt ſolet explicat idem Sanctus dicta *q. 76. art. 4. in corp. videlicet. Dupliciter aliquid Chriſti eſt in hoc Sacramento, vno modo ex vi Sacramenti, alio modo ex reali concomitantia;* Ex
vi quidem Saramenti quantitas dimenſiua Corporis Chriſti non eſt in hoc Sacramento, ex vi n.Sacramenti eſt in hoc ſacramento illud,in quod directe conuerſio terminatur, conuerſio autem, quæ fit in hoc ſacramento, directè terminatur ad ſubſtantiam Corporis Chriſti, non autem ad dimenſiones eius; quod patet ex hoc,
20 *quod quantitas dimenſiua panis, remanet facta conſecratione, ſola ſubſtantia panis tranſeunte; quia tamen ſubſtantia Corporis Chriſti realiter non denudatur à ſua quantitate dimēſiua, & ab alijs accidētibus,inde eſt quod, ex vi realis concomitantiæ, eſt in hoc ſacramento tota quantitas dimenſiua Corporis Chriſti, & omnia eius accidentia:* quod omnes fatentur teſte Bonac. *to.1. hoc tit. diſp. 4. q.3. pun. 5. num. 4.* eo non cit.

21 Non eſt autem Corpus Chriſti in hoc
Sacramento ſecundum proptium modum
quantitatis dimenſiuæ, ſed magis ſecundum modum ſubſtantiæ; omne autem
corpus locatum eſt in loco ſecundum
modum quantitatis dimenſiuæ,in quantum
commenſuratur loco ſecundum ſuam quātitatem dimenſiuam,vt docet idem ſanctus
art. ſequen. & conſequenter non eſt hoc
modo Chriſtus in ſacramento, quia ſic occuparet locum iuxta ſuam corporalem
quantam entitatem, ſed priori modo ſecundum modū ſubſtantiæ, quem vulgariter vocant DD. dimenſionem, ſeù extenſionem in ordine ad ſe,ſeù ratione partium
in ſe, vel inter ſe; non in ordine ad locum, qui modus clariùs dicitur vt ſit, prout eſt Chriſtus in Sacramento cum diſtinctione omnium ſuorum mēbrorum, nempe manuum diſtinctarum à brachijs, iſtorum à capite, & ſic de ſingulis.

22 Sed quia hoc non eſt per modum quantitatis dimenſiuæ (quam vocant extenſionem partium in ordine ad locum)
ſed per modum ſubſtantiæ, vt dictum
eſt, quæ non eſt in loco circumſcriptiuè,
ideo remanet quod Chriſtus non ſit in
Sacramento, ſicut in loco, ſcilicet locum non occupet, quod tamen corpori
quantitatiuo, ſicut eſt illud Chriſti in Sacramento, naturaliter impoſſibile omnino
eſt, ſed vt ait *Suar. diſp. 48. ſect. 1. §. argumenta.* Diuina virtute fit, & impeditur, ne modo ſibi connaturali, & extenſo ſpatium repleat; quod eſt valde ſupernaturale myſterium, vt tradunt etiam
recentiores apud *Bonac. to. 1. diſp. 4. qu. 3. pun. 5. num. 6.*

Vtrum ſubſtantia panis, & vini, vel ſingulorum, ſecuta tranſubſtantiatione annihiletur? & num ſpecies Sacramētales poſſint nutrire, & frangi?

SVMMARIVM.

1 *Subſtantia panis, & vini licet deſinat tranſubſtantiatione ſecuta, non tamen annihilatur & n. 2. & 3.*

4 *Species ſacramentales retinent vim nutriendi ſumentem, tamquam ſi ibi eſſet ſuſtantia panis, & vini, licet non ſit ſed quomodo hoc fiat explicatur, & n.6. & 7.*

5 *Corruptio vnius, eſt generatio alterius.*

8 *Quan-*

8 *Quantitas, vel alia accidentia ſeparata à ſubſtantia, nutrire naturaliter non poſſunt.*

9 *Subſtantiam ex non ſubſtantia componi, eſt impoſſibile ſecundum Ariſtot.*

10 *Fractionem ſpecierum ſacramentalium, quæ fit à ſacerdote, aliqui dixerunt eſſe ſolùm apparentem, ſed non realem, quod eſt falſum, quia illæ franguntur, ſed non Corpus Chriſti & n.11.& 12.*

13 *Berengarius abiurauit ſuam hæreſim coram Pontifice.*

Reſolutio LVI.

1 AD primum reſpondet *D.Tho..par.3.q*
75.art.3.ad 1.negatiuè, quia licet facta conſecratione, ſubſtātia prędicta nō maneat ſub ſpecicbus ſacramenti, neque alibi,
non tamen ſequitur quod annihiletur;
conuertitur.n.in Corpus Chriſti; ſicut non
ſequitur, ſi aer, ex quo generatus eſt ignis,
non ſit ibi, vel alibi, quod ſit annihilatus,
idem docuerunt *Magiſter ſentent. in 4.diſt.*
11. *Suar. diſp. 50. to.3. ſect. 7. §.nihilominus*
ex pluribus rationibus. Quarum potiſſima
2 eſt, quia st. actio poſitiua tranſubſtantiationis, ex cuius vi eſſet ſubſtantia panis
ad nihilum reſoluenda, neceſſario terminatur ad terminum poſitiuum, non autem
ad negatiuum, vt eſt annihilatio, & ſi ex
illa ſequitur deſitio ſubſtantiæ panis, vel
vini, non poteſt omninò deſtrui totum id,
quod per ſe ſupponitur ad talem actionē,
& ideo non poteſt habere rationem annihilationis.

3 Quæ quidem ratio per Suar. allata, fuit
originalis *Caiet. d.art.3. verſic.2. nota, vbi*
ex D. Ambroſ. docet, falſum eſſe aſſumptum Scoti, ideo annihilari ſubſtantiam
panis, & vini, quia interuenit tranſitus per
ſe ab eſſe panis, ad non eſſe panis; nam
per ſe terminus ad quem, eſt eſſe Corporis
Chriſti; eſt .n. conuerſio iſta inter terminos poſitiuos per ſe primo, hoc eſt ab eſſe
panis, ad Corpus Chriſti; & ad illum per
ſe primò terminum ad quem, non ſequitur ſola negatio eſſe panis, ſed ſequitur
affirmatio, ſeù poſitio eius, quod fuit
panis; ſunt .n. poſt conſecrationem propoſitiones iſtæ ambæ veræ, st. panis non eſt,
& id quod fuit panis eſt, quia eſt Corpus
Chriſti; his tamen non obſtantibus mihi
magis placet ſententia Scoti; ſed non audeo diſcedere à D.Tho.

4 Ad ſecundum reſpondet idem *Sanctus*
q.77. art.6. in corp. affirmatiuè, quia cibus,
qui conuertitur in ſubſtantiam nutriti, nutrit; ſed ſpecies ſacramentales poſſunt cōuerti in ſubſtantiam, & per eandem rationem poſſunt conuerti in corpus humanū,
per quam poſſunt conuerti in cineres, vel
5 vermes, corruptio .n. vnius, eſt generatio alterius (quod etiam probauit art.
4.) ergo manifeſtum eſt quod nutriunt;
idem legitur *in Catech. Rom. hoc tit.*
num. 40. ibi naturalem alendi, & nutriendi corporis vim retinent, ſecuntur Bellarm. eodem tit. c. 5. n. 2. Henriq. Valent.
& Regin. apud Bonac. eodem. tit. diſp.4. q.4.
pun. 1. n.10.

6 Quod probat etiam à poſteriori idem
ſanctus, quia st. homo diù ſuſtentari poſſet, ſi hoſtias, & vinum conſecratum ſumeret in magna quantitate; nec in hoc eſt
contradictio, niſi circa modum, quo iſtud
fieri poſſit, dictum .n. pluries eſt, quod facta conſecratione, nihil remanet de ſubſtantia panis, vel vini, niſi accidentia, quæ
non ſunt apta ad nutriendum; albedo .n.
vel quantitas, ſeparatæ à ſubſtantia, prout
ſunt in ſacramento, non ſunt cibus adæquatus corporis humani, ſicuti ſi quis
vellet ſe nutrire de vento.

7 Propterea omiſsis varijs intellectibus
datis per interpretes doctrinæ D.Tho. tam
ibi quam *art. 5. in corp. in fine*, cum inſtitutum noſtrum non ſit diſputare materias
ad partes, contentus ero referre ſententiam eiuſdem, quæ ſe habet, quod ſicut
ſpecies prædictæ poſſunt corrumpi, ſed nō
miraculosè, præſuppoſito primo miraculo, quod st. retineant eſſe ſinè ſubiecto,
quod prius habebant in ſubiecto, ſicut
cæcus, qui videt naturaliter, ſi præcedenter fuit miraculosè illuminatus, vt loquitur idem *Sanc. cit. art. 4. ad 3.* ita etiam
quidquid poſſet generari ex materia panis,
vel vini, ſi adeſſet, totum poteſt generari
ex illorum accidentibus, non quidem nouo miraculo, ſed ex vi miraculi prius facti.

8 Suar. autem *diſp.57. ſect.3. §.vnde etiam*
in fine negat hoc poſſe fieri abſque nouo
miraculo, imo *in §.hac verò* addit, hanc
opinionem ſibi videri falſam, & incredibilem, quia ſola quantitas, quæ eſt accidens, vel etiam alia accidentia non ſufficiunt, ſed eſſe neceſſariam ait aliquam
materiam, ex qua hæc generatio fiat, aliàs

poſſet

poſſet vna forma ſimplex informare aliam, quod eſt impoſſibile, ſicuti etiam eſt impoſſibile ex non ſubſtantijs, ſubſtantiam
9 componi *ſecund. Ariſt.* 1. *Phyſic.* & propterea concludit, in inſtanti generationis, quæ fit ex ſpeciebus conſecratis, prius natura, quam talis generatio fiat, poni à Deo ſub illis ſpeciebus quandam materiam primam, quæ immediatè ante illud inſtans in rerum natura non exiſtebat.

Circa fractionem autem dubitari poterat, quid frangatur; etenim ſub ſpeciebus prædictis, cum adſit Corpus Chriſti, quod eſt impaſſibile, non poteſt frangi, neque ſubſtantia panis, vnita quantitati, quæ, vt dictum eſt, ſecuta conſecratione, deſinit, ſicuti etiam ſubſtantia vini, neque ipſæ ſpecies, ſeù accidentia, quæ vti ſeparata à ſubſtantia, non ſunt frangibilia, vt arguit *D.Tho. ex Ariſtot. par.* 3. *q.* 77. *art.* 7. Et
10 propterea ait Sanctus ibidem in corp. *ex Magiſtro ſentent. in* 4. *diſt.* 12. quod opinio antiquorum fuit, non eſſe in hoc ſacramēto fractionem aliquam ſecundum veritatem rei, ſed ſolum ſecundum aſpectum intuentium, quam ambo reijciunt; quia in hoc ſacramento veritatis, ſenſus non decipitur circa ea, quorum iudicium ad ipſum pertinet, inter quæ eſt fractio, per quam ex vno fiunt multa; aliiſque opinionibus relatis, & reiectis in ea reſident
11 ſententia, fractionem fieri in ſacramento, id eſt in ſpeciebus ſacramentalibus, ſicuti, ſi ibi adeſſet ſubſtantia panis, prout etiam diximus ex eodem principio, retinere vim nutriendi, vt repetitè docet ipſe Sanctus *in* 4. *diſt.* 12. *q.* 1. *art.* 2. *quæſtiunc.* 1. *in corp. ibi in hoc ſacramento quantitates retinent eūdem modum eſſendi, quem habebant ſubſtantia panis exiſtente.*

12 Et addit idem Sanctus *d.art.* 7. *ad* 1. ſicut in ſpeciebus ſacramentalibus remanet rarum, & dēſum, ita remanere poroſitatem & per conſequens frangibilitatem, vnde *Apoſt. in Epiſt.* 1. *ad Corinth. c.* 10. *ait panis, quem frangimus, quia forma panis ibi frangitur, & in partes diuiditur, Chriſtus vero integer manet, & totus eſt in ſingulis, & cæt. Suar. autem to.* 3. *diſp.* 57. *in commentario prædicti art.* 7. ait, hanc quæſtionem difficultatem non habere, nam res eſt ſenſibus nota, cum ſpecies ſacramentales continuæ ſint, & extenſæ in ſe, & in ordine ad locum, & propterea facile poſſunt diſcontinuari, & hoc eſt frangi, dicuntur autem eſſe ſubiectum fractionis, quia ſunt ſubiectum motus, quo fractio fit, & terminantur terminis, qui inde reſultant.
13 Vide etiam in propoſito *c.ego Berengarius de conſecrat. diſt.* 2. qui cum dubitaſſet de prædictis, & alijs, abiurata tali nequitia corā Pontifice & 113. Epiſcopis, confeſſus eſt veritatem vbi *Gl. v.dentibus ſubdit, videlicet niſi ſanè intelligas verba Berengarij, in maiorem incides hæreſim, quam ipſe habuit, & ideo omnia referas ad ſpecies ipſas, nam de Chriſti Corpore partes non facimus.*

De effectibus Sacramenti Euchariſtiæ.

SVMMARIVM.

1 *Sacramentum Euchariſtiæ multos parit effectus, inter quos eſt augmentum gratiæ, obice non exiſtente & n.*2. *Aliquando confert primam gratiam, licet regulariter ſecundam n.*3. *&* 4. *ſed an illam conferat etiam exiſtenti in mortali oblito? n.*5. *&* 6.

7 *Contritio an ſit omnino neceſſaria ſuſcipienti Euchariſtiam, ſi non potuit confiteri, vel ſufficiat attritio? & n.* 17.

8 *Ignorantia facti an & quando excuſet?*

9 *Obliuio eſt defectus naturalis, & ideo ſæpe excuſat, præuio tamen diligenti examine.*

10 *Peccata oblita dicuntur remiſſa cum alijs in Confeſſione, imo etiam ſine ea, nec alio Sacramento & n.*12. *&* 13.

11 *Ratio vbi eſt eadem, eadem etiam eſt iuris diſpoſitio, imo lex loquens de vno caſu, comprehendit alium ſimilem ex paritate rationis.*

14 *Ignorantia, ſeù obliuio inuincibilis, faciunt bonam fidem.*

15 *Contritio perfecta nequit expleri ſine ſpeciali auxilio Dei, data copia Confeſſarij, non ſufficit ad recipiendam Euchariſtiam, exiſtenti in mortali n.*16.

18 *Euchariſtia præſeruat à mortalibus, & liberat à venialibus, non tamen tolluntur ea, in quibus adeſt actualis complacentia, ſed non propterea, alio non obſiſtente, impeditur augmentum gratiæ, cui non repugnant n.*19. *Tolluntur regulariter per illam tam ex opere operantis, quam operato n.*20.

21 *Fomes peccati, licet non extinguatur per Euchariſtiam contra Tolet. diminuitur tamen per illam, quæ & multos alios bonos effectus parit.*

21 *Euchariſtia vnit ſpiritualiter, & corporaliter ſumentem cum Chriſto, vnumque eum facit cum illo, Eſt Sacramētū, & ſacrificium, vtrumque verificatur in Sacerdote; in ſumente vero, ſolùm eſt Sacramentum n. 24.*

23 *Pœna purgatorij, an & quando remittatur in toto, vel in parte per ſacrificium miſſæ, vel etiam per ſolam ſumptionem Euchariſtiæ, & num. 25.*

26 *Eleemoſynam tribuens, magis placet Deo per affectum, quam per effectum.*

Reſolutio LVII.

1 AD primum reſpondetur, quatuor ſaltem effectus principales hoc Sacramentum parere illis, qui probabiliter non indignè accedunt; quorum primus eſt augmentum gratiæ, vt probat *D. Tho. par. 3. qu. 79. art. 1. ex pluribus*, & præcipuè quia dum in hoc Sacramento continetur Chriſtus, qui ſicut in mundum viſibiliter veniens contulit mundo vitam gratiæ ſecundum *Io: cap. 1. ibi gratia & veritas, per Ieſum Chriſtum facta eſt*, ita in hominem ſacramentaliter veniens, vitam gratiæ operatur ſecundum eundem *Io: cap. 6. ibi qui manducat me, viuet propter me.* Sic etiam quia dum hoc Sacramentum traditur per

2 modum cibi, & potus, ideo omnem effectum, quem cibus naturalis facit quātū ad vitam corporalem, quod ſt. ſuſtentat, auget, reparat, & delectat; hoc totum facit hoc Sacramentum quantum ad vitam ſpiritualem gratiæ; imo hoc de fide eſſe probat. *Suar. to. 3. diſp. 63. §. 1. ſect. 1.* ex eiſdem D. Tho. magiſtro ſentent. omnibusque antiquis, ſecuntur *Henriq. lib. 8. cap. 34. Regin. lib. 29. n. 138. Bonac. diſp. 4. q. 4. pun. 1. num. 2 vbi recentiores.*

3 Sed dubitari contingit vtrum hoc Sacramentum conferat primam gratiam, quæ dicitur ſanctificans, vel ſolum augmentum eius, vt dictum eſt? hic articulus latè diſputatur per *Suar. dicta diſp. 63. ſect. 1.* qui poſt relatas, & confutatas opiniones hæreticorum, quorum alij falsò affirmabant, non prodeſſe, nec obeſſe; alij prodeſſe, corpori, non animæ, reſidet in communiſ-

4 ſima ſententia, fuiſſe de per ſe inſtitutum ad conferendum gratiæ augmentum; iuxta *magiſt. ſen. in 4. diſt. 9. & 12. D. Tho. cit. dicto art. 1. & 3.* & innumeros alios relatos §. 1. *qui ſect. 2. §. ſecunda opinio refert multos* DD. docentes, conferre hoc Sacramentum, etiam primam gratiam attritione interueniente habenti conſcientiam peccati mortalis, non remiſſi.

5 Quæ opinio ſic indiſtincta vera non eſt, vt ipſe rectè probat § *dico tamen primo*, vbi docet, ad hoc vt iſtud Sacramentum conferat primam gratiam, neceſſe eſſe veram, ac ſupernaturalem attritionē peccati commiſſi; nec ſatis eſſe ignorantiam, ſeu obliuionem inculpabilem talis peccati, ſi rè vera illud habet homo, & non deteſtatur; & ſubdit inferius, nec hæc ſufficere, ſed

6 requiri etiam bonam fidem, quæ per ſe loquendo, in hoc (ſuo videri) conſiſtit, vt ſi quis ignoret ſtatum ſuum, & exiſtimet ſe in gratia accedere, ac denique non habeat conſcientiam peccati mortalis, de quo non exiſtimet ſufficiētem pœnitentiam

7 egiſſe. Concludit tandem poſt late diſputatum articul. §. *tertio hoc ipſum*, neceſſariam eſſe, (regulariter loquendo) contritionem, quandoquis confiteri non poteſt, aliàs dum cum obice accedit, effectum Sacramenti recipere non poſſe, eo magis quia, vt aſſerit in §. *fin.* eſt in poteſtate hominis cum Diuina gratia de peccatis conteri; quę tamen doctrina in multis diſplicet; etenim quod non excuſet ſola ignorantia ſeù obliuio inculpabilis, hoc ſaltem ſic indiſtinctè non admitto, ſiquidem ex Sanches, & alijs docet *Dia. in ſumma V. ignorātia n. 6. vbi allegat ſeipſum par. 3. tr. 4. reſ.* 108. ſed latius de hoc agit *par. 9. tr. 9. reſ. 59.* dari ſt. ignorantiā inuincibilē etiam in peccato molliciei, quæ eſt ignorantia

8 Iuris Diuini, ergo multo magis excuſabit ignorantia facti, quæ regulariter admittitur *l. 2. ff. de Iur. & facti ignor. ibi facti autem ignorantia etiam prudentiſſimos fallit*, & quamuis in hoc contradicat *D. Tho. relatus ſupra reſol. 41. num.* 2. ibi tamen dictum eſt etiam poſſe dari ignorantiam inuincibilem in periurio ex cauſis vt ibi quæ ſimiliter eſt ignorantia Iuris, ergo facilius admittetur, iſta ignorantia facti.

Fortius excuſat ſola obliuio vti defectus naturalis *l. peregre ff. de acquir. poſſeſſ.* nam ſi ab initio non fuit homo creatus cum iſto defectu; dum Deus fecit hominem rectum; ſaltem eſt temporalis pœna peccati originalis vt diximus *ſupra reſ. 11. in fine ex D. Tho. 1. 2. queſt. 85. ar. 3. cor.* vel ſicuti Deus ſcit, & ſibi placet, & propterea non eſt quid imputetur homi-

ni cir-

ni circa defectum memoriæ, præuia tamen
debita diligentia in conſcientiæ examine,
vt ſuppono. Adde *Trident. ſeſſ.* 14. *cap.* 3.
10 *de Confeſſ.* poſt medium ibi *reliqua autem*
peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt,
in vniuerſum eadem Confeſſione incluſa eſſe
intelliguntur, ſed non poteſt quantum ad
hoc caput obliuionis aſſignati ratio diffe-
rentiæ inter vnum, & aliud Sacramentum
ex allata ratione: naturalis defectus, quæ
eſt vniuerſalis, ergo ſicut per Sacramen-
tum pænitentiæ oblita dicuntur remiſſa, ita
per Euchariſtiam, vel quodcumque aliud
Sacramentum, vigente n. eadem ratione in
11 vtroque casù, idem Ius ſtatui debet §. *pa-*
ri ratione inſtit quib. mod. Ius patr. poteſt. ſolu;
iuncta l. à Titio in fine de verb. oblig. & quan-
do ratio eſt vna, eademque in vno caſu,
quam in alio, lex non ditur ſe extendere,
ſed comprehendere vtrumque *Preſes de*
franch. ex Napod. & alijs deciſ. 489. *n.* 14.
ad bene eſſe tamen ſemper debemus ex-
clamare cum Propheta, ab occultis meis
munda me Domine.

12 Imò ſine Sacramēto aliquo ſublata cen-
ſentur, cum nō adſit culpa, que tolli poſſit,
ſtante naturali, & inculpabili defectù; aliàs
daretur pęna, vbi culpa nō eſt, quod etiam
apud homines prohibetur *l. culpa caret ff.*
de regul. Iur. niſi dicamus, cautius agendo,
poſito quod per mortale fuit amiſſa gratia,
13 ad eam reuocandam non eſſe medium ſuf-
ficiens obliuionem, vel ignorantiā, quantū
vis inuincibiles; qua de cauſa Propheta di-
cit *in pſal.* 18. *prædicta verba ab occulis meis*
munda me Domine; & propterea hoc in casù
neceſſariò eſſe recuperādam per quodcū-
que Sacramentum præuia attritione gene-
rali de omnibus peccatis, etiam oblitis, &
ignoratis; Quod intelligitur quando poſt
mortalia oblita, vel ignorata, nulla ſecuta
eſt confeſſio de alijs peccatis, quia tunc
cenſentur remiſſa cum alijs, vt ſupra ex
Trident dictum eſt.

Circa verò bonam fidem, & reliqua re-
14 quiſita per Suar. quæ poſuit ſeparata ab
ignorantia, & obliuione inculpabilibus,
etiam fallitur (cum pace) quia talis igno-
rantia, vel obliuio faciunt bonam fidem,
ſunt termini notiſſimi *ex l. bona fidei de*
verb. ſignific. iuncto §. *ſi quis a non domino*
inſtit. de rerum diuiſ. & quod ſit in poteſta-
te hominis habere contritionem cum Di-
15 uina gratia, hoc ſi Deus vult, non ambi-
gitur, ſed quia ſciti non poteſt, *Ioel Pro-*
pheta cap. 2. id reliquit in dubio, ibi *ſcindi-*
te corda veſtra in fletù & planctù, quis ſcit an
Dominus conuertatur & ignoſcat, aliàs ſi eſſet
in poteſtate hominis contritio, ſemper con-
tereretur ad ſalutis æternæ certitudinem,
quæ tamen in hac vita haberi non poteſt
Eccleſ. cap. 9. *ibi nemo ſcit an odio, vel amore*
dignus ſit, quæ etiam ſunt ſatis probata ex
eodem Suar. & cæteris ſupra V. contritio.

Et quod tandem requiratur regulariter
16 contritio, quando quis confiteri non po-
teſt, hoc verum eſt regulariter, ceſſante
copia confeſſarij, vt ipſe recte dicit, alias
nemo poteſt Euchariſtiam ſumere, quan-
tum vis contritus ſit, ſine præuia confeſſio-
ne, ſi mortale aliquod animæ irſit, verba
ſunt *Trident. ſeſſ.* 13. *cap.* 7. *& can.* 11. alias
fruſtra eſſet inſtitutum pænitentiæ Sacra-
cramentum, ſi cum alijs Sacramentis poſ-
17 ſent regulariter peccata deleri; in articulo
tamen mortis, hoc Sacramentum ſuſceptū
in illa extrema neceſſitate, & alijs in caſi-
bus ſine præuia confeſſione ob in opiam
confeſſarij, vt ſupra, ſufficit cum ſupernatu-
rali attritione, ad expellenda omnia mor-
talia, hoc in puncto ſcribit *Tolet. lib.* 2. *cap.*
29. *num.* 2. *imò idem Suar. tom.* 4. *diſp.* 41.
ſect. 1. *num.* 19. pro certo tradit de extre-
ma vnctione, & de alijs probabile, quod
etiam ſine difficultate, incidenter tamen
docent P. *Dia. par.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 83. §. *fin.*
& alij apud eundem par. 11. *tract.* 8. *reſol.* 45.
§. *ſed hic*, latius tamen de hac materia agi-
tur inf. *reſol.* 79. *num.* 9. *&* 10. *vbi videas.*

18 Secundus effectus huius Sacramenti, eſt
præſeruatio à mortalibus, & liberatio to-
talis à venialibus, (quorum tamen non ad
ſit actualis complacentia; impoſſibile n. eſt
quem liberari à peccatis, in quibus actua-
liter delectatur vt *docet D. Tho. par.* 3. *qu.*
87. *art.* 3. *ad* 2.) *Trident. ſeſſ.* 13. *cap.* 2.
idem Sanctus cit qu. 79. *art.* 4. *&* 6. *ex Io. cap.*
6. *ibi hic eſt panis de Cælo deſcendens, vt ſi*
quis ex ipſo manducet, non moriatur; quod
exponit Sanctus de morte ſpirituali per
pręſeruationem à mortalibus; & de li-
beratione à venialibus *Vaſq. tom.* 3. *diſp.*
205. *num.* 2. *Gregor. de val. tom.* 4. *diſp.* 6.
quæſt. 5. *pun.* 1. *verſic. ſecundus effectus.*
Regin. lib. 29. *num.* 141. Imò, & quod ma-
gis eſt, quamuis venialia, in quibus adeſt
actnalis complacentia, non tollantur per
hoc Sacramentum, neque per aliud, non
tamen propterea impeditur augmentum
habitualis gratiæ, & charitatis, vt docet

Sanc. cit. art. 8. in corp. & ratio eſt, quia ve-
nialia non ſunt incompatibilia cum gratia,
dum nõ ſeparãt nos ab amicitia Dei, *Trid.
ſeſſ. 14. cap. 5. ibi nam venialia, quibus à
Dei gratia non excludimur, &c.* ſed ſolum
impediunt maiorem feruorem charitatis
vt loquitur Sanc. 2. 2. *q. 71. art. 4. idem*
20 *Valent. loco cit. pun. 3.* Et non ſolum re-
mittuntur venialia ex actibus pænitentis,
ſeù opere operantis in hoc Sacramento,
ſed etiam ex opere operato *Suar. to. 3. diſp.
63. ſect. 9. §. dico ſecundo Nugn. q. 77. art.
4. concluſ. 1.* rationem tradit *Bonac. hoc tit.
to. 1. diſp. 4. q. 4. pun. 1. num. 6.* quia st. re-
miſſio venialium ex *Trident dicto cap. 2.* tri-
buitur huic Sacramento tãquam proprius
eius effectus; Sacramenta autem producunt
ſuos effectus ex opere operato; ergo per
hoc ſacramentum remittuntur venialia
etiam ex opere operato.
21 Tertius eſt, quia licet non tollat omni-
nò, diminuit tamen fomitem peccati ex
quadam conſequentia, in quantum auget
charitatem *D. Tho. d. q. 79. art. 6. ad 3.* vnde
minus recte pace ſua dixit *Tolet. lib. 2. cap.
29. num. 4.* quod extinguatur, vide etiam
Suar. diſp. 64. ſect. 1. §. dico ſecundo, vbi ait
ex communi modo loquendi Theologorũ,
hoc ſacramentum ardorem concupiſcentię
extinguere, fomitem minuere, deuotionem
augere, alioſque bonos effectus gignere,
& addit *Bonac. vbi ſupra num. 7.* depelle-
re etiam tentationes, quia dæmones effu-
giunt Chriſtum præſentem, & cætum An-
gelorum eum comitantium.
22 Quartus effectus huius ſacramenti eſt
vnio realis, & ſpiritualis inter corpus, &
animam Chriſti; & corpus, animan ſuſci-
pientis, quam vnionem declarat *Auguſt. in
c. Chriſtus de conſec. diſt. 2. videlicet humana
Caro, quæ erat peccato obnoxia, & ideo mor-
tua, carni eius munda vnita, incorporata,
vnum cum illo effecta, viuit de ſpiritu eius,
ſicut viuit corpus de ſuo ſpiritu, &c. deinde
in c. in Chriſto Pater eodem tit. circa medium
ibi quod autem in nobis naturalis hæc vnitas
ſit, ipſe ita teſtatus eſt, qui manducat meam
carnem, & bibit meum ſanguinem, in me ma-
net, & ego in eo.* iſtud idem innumeris alio-
rum PP. anthoritatibus firmat *Suar. in
cit. diſp. 64. ſect. 3.*
23 Sed dubitatur vtrum digne ſuſcipienti-
bus hoc ſacramentum relaxetur pęna pur-
gatorij, ſiuè pars, ſiuè tota? reſp. *D. Tho.
3. par. q. 79. art. 5. in corp.* quod hoc ſa-
24 cramentum ſimul eſt ſacrificium, & ſacra-
mentum; ſed rationem ſacrificij habet in
quantum offertur, rationẽ autem ſacramẽ-
ti in quantum ſumitur, & ideo effectum
ſacramenti habet in eo, qui ſumit; effe-
ctum autem ſacrificij in eo, qui offert, vel
in his, pro quibus offertur; ſi igitur conſi-
deretur vt ſacramentum, habet effectum
dupliciter, vno modo directè ex vi ſacra-
menti, alio modo quaſi ex quadam conco-
25 mitantia. Ex vi quidem ſacramenti dire-
ctè habet illum effectum, ad quem eſt in-
ſtitutum; non eſt autem inſtitutum ad ſa-
tisfaciendum, ſed ad ſpiritualiter nutrien-
dum per vnionem ad Chriſtum, & ad mẽ-
bra eius, ſicut, & nutrimentum vnitur nu-
trito; ſed quia hæc vnitas fit per charita-
tem, ex cuius feruore aliquis conſequitur
remiſſionem, non ſolum culpæ, ſed etiam
pænæ, inde eſt quod ex conſequenti per
quandam concomitantiam ad principalem
effectum, homo, conſequitur remiſſionem
pænę, non quidem totius, ſed ſecundum
modum ſuæ deuotionis, & feruoris.
26 In quantum verò eſt ſacrificium habet
vim ſatisfactiuam; ſed in ſatisfactione
magis attenditur affectus offerentis, quam
quantitas oblationis; vnde & Dominus
dicit de vidua, quæ obtulit duo æra, quod
plus omnibus miſit; quamuis ergo hæc
oblatio ex ſui quantitate ſufficiat ad ſatiſ-
faciendum pro omni pæna, fit tamen ſatiſ-
factoria illis, pro quibus offertur, vel etiam
offerentibus ſecundum quantitatem ſuæ
deuotionis, & non pro tota pæna. hæc ille
quibus adde Sotum *in 4. diſt. 11. q. 2. art.
1. & recentiores apud Bonac. diſp. 4. q. 4. pun.
1. num. 9. to. 1. hoc tit.*

Quo tempore Euchariſtiam ſumens, gratiam, vel eius augmentum conſequatur?

S V M M A R I V M.

1 *Tempus in quo confertur gratia ſumenti Euchariſtiam ex opere operantis, & operato, eſt in inſtãti manducationis, & eius progreſſu ſecundum aliquos, & n. 2. & 3.*

4 *Chriſti præſentia quamdiù duret in ſpeciebus ſacramentalibus? & quomodo multiplicatis actibus ſumentis, ſemper augeatur gratia, etiam ex opere operato? vnde diſtracto, vel ſomnolento non augetur & num. 5.*

6 Eu-

Digitized by Google

6 *Euchariſtiam ſumens, & mortaliter peccans, vſque dum manet ibi Chriſtus, grauius peccat, quā ſi extra illud tempus peccaret.*

7 *Contrariorum eadem eſt diſciplina, quia idem operatur propoſitum in propoſito, ſicut oppoſitum in oppoſito.*

8 *Priuilegia Principum ſunt latè interpretanda contra ipſos concedentes & n.9.*

Reſolutio LVIII.

1 RESpondetur, tempus collationis gratiæ per hoc ſacramentum tam ex opere operantis, vt tradunt *Victoria in ſumma ſub hoc tit. n. 76.* & alij, quam ex opere operato, vt in priori reſol. dictum eſt ex D.Tho. & alijs, eſſe iuxta *Maior. in 4. diſt.9.q.1.* tam in inſtanti manducationis, non antea, vt verificentur verba Chriſti apud *Io. c.6. qui manducat me, & ipſe viuet propter me*; quàm in progreſsù manducationis, ſi in ipſo progreſsù augeatur diſpoſitio ſuſcipientis; Et propterea cum hoc ſacramentum conferat maiorem gratiam magis diſpoſito, maiorem conſequenter gratiam recipiet in fine manducationis, quàm in principio, ſi magis di-
2 ſpoſitus erit. Quæ tamen diſpoſitio duobus modis poteſt creſcere, vel per maiorem intenſionem actuum amoris Dei, vel per continuationem eorumdem actuum, etiam ſi eſſent æquales, non ſolum ratione multiplicationis, ſed etiam ratione perſeuerantiæ; iſta autem manducatio iuxta *Suar. to. 3. diſp.63. ſect. 4. §.1.* non intelligitur, quando hoſtia eſt in ore, dum non traijcitur, nec quando eſt in ſtomacho, quia tunc non manducatur, dum traiecta eſt, ſed in illis temporis inſtantibus, quibus actualiter deglutitur; & tunc operatur ſacra-
3 mentum. Et addit *Bonac. cit. pun.2. n.3.* recipientem plures hoſtias, recipere totum effectum in ſuſceptione primæ, etiam ſi ſucceſſiuè ſumantur, poſtquam st. ſacerdos communicauit alios.

4 Sed iſtæ opiniones mihi videntur valde reſtrictiuæ diuinæ liberalitatis, & proinde conſtantiſſimè teneo, quandiù durat præſentia Chriſti in ſpeciebus ſacramentalibus, ſiuè ſit in ore, ſiuè in ſtomacho ſumentis, ſemper maiorem gratiam conferre, dummodo actus amoris Dei, vel doloris peccatornm, aut huiuſmodi multiplicentur, vel ſaltem continuentur (etenim ſi in ſumptione, vel poſtea quis diſtrahitur, vel dormit, certum eſt eo tempore gratiam non conferri, vt latius dicetur infra *reſ.61.* 5
n.42.) Quod procedit tam ex opere operantis, cui etiam extra ſumptionem ſacramenti per ſimiles actus gratia confertur, & augetur; quàm etiam ex opere operato vittute ſacramenti; eo magis, quia Chriſti præſentia tamdiù intra nos durat, quamdiù ſpecies ſacramentales calore naturali conſumuntur, (quod eſt per dimidium quarti horæ vt docet *Tolet. lib.2. c.29. in fine* quamuis Suar. *d.diſp. 63. ſect. 7. in fine* aſſerat hoc eſſe valde incertum.)

Quam vetam & piam ſententiam ex plutibus probarunr *Palud.in 4.diſt.17. q.8. n.30. Caiet. ad D.Tho.par.3. q.79. art.1.* & ante eos *Auguſt.ſuper verbis Io.6. tr.26. ibi qui mãducat me, viuet propter me, & cæt. & ipſemet Suar.in cit.diſp.63.ſect 7. §.dico 3.* valde probabilem appellat, multiſque medijs
6 probat. Dum enim rationabiliter contrarij aſſerunt, durante Chriſti præſentia, & ſumente mortaliter peccante, grauius eſſe peccatum ob realem præſentiam Chriſti; quare ex contrario ſi ſe in bonis actibus exerceat, gratiam maiorem non ac-
7 quiret; ſiquidem contrariorum eadem eſt diſciplina *l.fin. de legatis 3. §. fin.* vbi quod operarut propoſitum in propoſito, operatur oppoſitum in oppoſito, & ex Ariſtot. docet *Gl.in §.1.inſtit. de ijs qui ſunt ſui* vlterius ſi ſumens ſciret eo tempore nullum gratiæ effectum conſecuturum, fruſtra ſe occuparet in ſe excitando ad actus bonos, & conſequenter hoc poſſet eum inducere ad minorem deuotionem tanti ſacramenti, quod eſt ſummè cauendum, & illud vti abſurdum vitandum.

8 Addo tandem, alijs omiſſis, priuilegia Principum terrenorum latè eſſe interpretanda contra ipſos concedentes, quia ſic conuenit eorum maieſtati *Pref.de Franchis deciſ. 129. n.4. ex l.fin. C. de legib. & conſtit. princ.* ſi ergo hoc ſeruatur in iſtis, qui reſpectù Dei ſunt tamquam non eſſent; multo magis erunt amplianda priuilegia Principis Cæli, & Terræ *auth. multò magis C.de ſacroſ. Eccleſ.* aliàs ſi diceremus, vt male ſentiunt DD. cit. in illo tantum inſtanti, quo ſpecies ſacramentales diglutiuntur, gratiam conferri, verba Chriſti potius eſſent reſtricta, quàm ampliata, & ſucceſſiuè liberaliores dicerentur Principes Terræ quàm Rex Cælorum, quod eſſet maximum
9 abſurdum; interpretemur ergo latiſſimè

hoc

hoc Priuilegium contra ipſum Chriſtum,
(vt ita dicam) concedentem, quia ſic ei
libet vt multiplicentur actus amoris eius.
ad idem ſupra *reſol.*43. *n.*31.

De miniſtro Euchariſtiæ cum diſpoſitionibus requiſitis in eo.

SVMMARIVM.

1 *Euchariſtiæ miniſter eſt ſolus ſacerdos, quamuis excummunicatus, vel hæreticus,*
aut degradatus n.2. licet grauiſſimè pec-
cet, ſicuti communicans ab eo, ſi hoc ſcit,
ſecus in caſu neceſſitatis n.3.

4 *Diaconus poteſt in caſu neceſſitatis Euchariſtiam miniſtrare, laicus autem nequidem ſeipſum, cõmunicare quamuis in articulo mortis, licet deſit omnino Miniſter; ſed contrarium dicunt aliqui n.5.*

6 *Sacerdos poteſt communicare ſeipſum etiam extra miſſæ celebrationem, præciſo tamen ſcandalo, ſicuti poteſt etiam in miſſa, parte hoſtiæ ſibi ſumpta, aliam alij, vel alijs diſtribuere, quamuis ob ſolam deuotionis cauſam.*

7 *Euchariſtiam miniſtraturus, debet probabiliter exiſtimare ſe eſſe in gratia, aliàs tenetur conteri, cum non ſit neceſſaria Confeſſio, ſicuti celebraturo; quod ſi non conteratur, vnum ſolum mortale committit, licet multis adminiſtret.*

8 *Conſuetudo vniuerſalis Eccleſiæ eſt, vt Euchariſtia ſumatur à ieiunis, quamuis Chriſtus communicauerit Apoſtolos non ieiunos, quod ieiunium debet eſſe naturale, & qualibet parua re, per modum cibi, vel potus prius ſumpta, eſt mortale, niſi ſit aliqua gutta aquæ, occaſione abluendi os, vel ſimile & n.10.*

11 *Viaticum infirmis datur non ieiunis, ſed an poſſit repetitis vicibus in eadem infirmitate tribui? n. 12. verum non quando poſſunt illud comode recipere ieiuni n.13. eſt tamen eſt concedẽdum etiam damnatis ad mortem, quamuis non ieiunis, & etiam vna hora ante mortem, & ſi ob ſolam deuotionem.*

Reſolutio LIX.

1 MIniſter Euchariſtiæ tam in conſecrando, quam in adminiſtrando eſt
ſolus ſacerdos *Catech. Rom. hoc tit. n.*67.
*Bellarm. eodem tit. tract.*2. *c.*1. *ex Trid. ſeſſ.*
13. *c.*8. *D.Tho. par.* 3. *q.* 82. *art.* 1. & 3. *in corp.* quia ipſe conſecrat, & non alius in
perſona Chriſti, qui dixit Apoſtolis &
eorum ſucceſsoribus, vt ſunt ſoli ſacerdotes, hoc facite in meam commorationem;
& quia ſicut ipſe Chriſtus poſt conſecrationem ſui Sanctiſſimi Corporis in Cœna,
alijs ſe ſumendum tradidit, ita eiuſdem
diſtributionẽ ſolis ſacerdotibus competere
voluit DD. cit. Quod verum eſt etiam ſi
2 ſint excommunicati, vel degradati, vel hæretici, aut ſchiſmatici; ratio eſt, quia poteſtas conſecrandi pertinet ad characterem
ſacerdotalis ordinis, qui poſtquam eſt ſemel in ordinatione ſuſceptus, eſt indelebilis, & propterea validè conſecrant, & diſtribuunt; licet ipſi grauiſſimè peccent; ſed
communicantes ab eis in caſu neceſſitatis,
validè & fructuosè communicant, prout
etiam ignorantes, ſecus ſcientes, vel extra
neceſſitatem, qui non ſolum infructuosè,
ſed etiam cum peccato communicant *D. Tho. cit. art.* 7. 8. & 9. *Grego. de Valent. to.*4.
diſp. 6. *q.* 10. *pun.* 1. *Victor. hoc tit. n.* 92.
& *alij*.

3 Nec in *c. accedens* 50. *diſt.* inuenio, quod
dicit Bonac. *diſp.*4. *q.*5. *pun.*1. *ſub n.*2. *eodem tit.* irritas st. eſſe conſecrationes hæreticorum, imò in *c. ex Catholica* 1. *q.*1. cum
multis ſequent. legitur ex Auguſt, omnia
ſacramenta per ſuſpectos confecta valida
eſſe, ſicuti erãt antequã ab Eccleſia exirẽt;
4 etenim ſol non maculatur, licet per lutum
tranſeat; Diaconus autem in casù neceſſitaris poteſt etiam Euchariſtiam miniſtrare,
*Tolet. lib.*2. *c.*28. *n.*3. & *Suar. diſp.*72. *to.*3.
*ſect.*3. *in fine*, vbi hoc extendit ad laicos in
articulo mortis, vt st. poſſint communicare
ſe ipſos deficiente omninò miniſtro habili,
vt refert egiſſe Reginam Scotiæ, quæ martyrium ſubitura, prius ſacramentum, quod
apud ſe habebat, proprijs manibus ſumpſit.
5 Sed hoc non poteſt adduci in exemplum
nam ſicuti neceſſario dicendum eſt habuiſſe licentiam à Pontifice illud aſportandi,
aliàs non potuiſſet, ſicuti fertur etiam habuiſſe S. Ludouicum Regem Galliæ, quando bellabatur contra Turchas, ita etiam
illud ſumendi, & proinde conuenio cum
*Henriq. lib.*8. *c.*54. *Eman. sà V. Euchariſtia n.* 4. & 32. & *alijs apud eos*, aſſerentibus,
numquam poſſe laicum hoc ſacramentum
miniſtrare, neque ſibi ipſi, cum non ſit ſacramentum neceſſitatis.

6 E' contra aduertunt multi apud Bonac.

vbi

vbi ſupra n. 13. & 14. poſſe ſacerdotem, præciſo ſcandalo, abſque miſſæ celebratione ſe ipſum communicare, cum non ſit diuerſa ratio de ſe ad alios; ſicuti etiam poſſe *parte hoſtiæ* in celebratione ſumpta, aliam partem alij, vel alijs præbere, etiã ob
7 ſolam deuotionis cauſam *P. Dia. par. 3. tr. 4. reſol. 34.* ſed requirirur, vt ſacerdos exiſtimet probabiliter, quod ſit in gratia, alioquin id faciens in mortali, grauiſſimè peccat, nec ſufficit contritio, data copia Confeſſarij, vt declaratum extat *per Trident. ſeſſ. 13. c. 7. & can.* 11. ſecus ſi eſſet adminiſtraturus tantum ſacramentum alijs, quia tunc ſat erit conteri; quo non acto, etiam mortale committit, vnum tamen numero *ſecundum Suar. to. 3. diſp. 16. ſect. 4. §. ſecundo argumentor*, non autem quot ſucceſſiuè communicauerit, vt putauit *Bonac. cit. pun.* 2. *n.* 5. quod alibi probauimus verum non eſſe ex *D. Tho. in* 4. *diſt.* 5. *q.* 2. *art.* 2. *q.* 4. *ſed Vaſq. in* 3. *par. to.* 2. *diſp.* 136. *c.* 3. *n.* 38. dicit probabilius eſſe, quod nullo modo peccet; quod probabile exiſtimat *Dia. par.* 2. *tract.* 14. *reſol.* 23. *& par.* 5. *tr.* 14. *reſ.* 56. §. *non tamen*, de quo vide latius infra *reſol.* 140. *n.* 18.
8 Præterea ſuſcepturus hoc ſacramentum, debet eſſe ieiunus, vt omnes ſciunt, & docet *D. Tho.* 3. *par. q.* 80. *art.* 8. *in corp. & ad* 1. vbi reſpondet *tex. Lucæ* 22. *& Apoſt.* 1. *Corinth.* 11. quibus in locis conſtat Chriſtum poſt Cœnam hoc ſacramentum diſcipulis tradidiſſe, quod latiùs proſequitur Suar. in *eadem* 3. *par. diſp* 68. *ſect.* 3. *per totam*, vbi refert multa concilia, in quibus hoc poſtea ab Eccleſia fuit mutatum, imo fuiſſe illud ab Apoſt. ordinatum, probat *Auguſt. in c. liquido de conſecrat. diſt.* 2. vbi addit eſſe vniuerſalem conſuetudinem Eccleſiæ vt videmus, *Henriq. lib.* 8. *c.* 49. *n.* 2. *lit. L. ex Tertull. Theophyl. & alijs antiquis*,
9 quod nullus negat. Debetque hoc ieiunium eſſe naturale, non Eccleſiaſticum, adeo quod quælibet parua quantitas traiecta per os, impedit ſumptionem huius ſacramenti, & contra faciens peccat mortaliter *DD. apud Dia. par.* 4. *tract.* 4 *reſol.* 195. *& par.* 5. *tract.* 5. *reſol.* 12. Reliquiæ tamen cibi remanentes in ore, ſi caſualiter degluțiantur, non impediunt, quia non traijciuntur per modũ cibi, ſed ſaliuæ, & eadẽ ratio eſt de reliquijs aquæ, vel vini, quibus os abluitur, dummodo non traijciantur in quantitate, ſed permiſtæ ſaliuæ, quod vitari non poteſt, verba ſunt eiuſdem *Sancti cit. ad* 4.
10 Suar. vbi *ſup. ſect.* 4. §. 3. *infertur & §. dices ergo* hoc extendit ad eos, qui deguſtant ius, vel aliquid ſimile condimentum, vt ſaporem percipiant, & ſtatim expuunt; licet n. contingat remanere aliquid ſaliuæ permiſtum, & cum ea deglutiant, non per hoc ſoluitur ieiunium, quia illa non eſt commeſtio, nec ſumitur per modum cibi, ſecus verò eſt in eo, qui mittit in os paululum ſacchari, vel huiuſmodi nocte antecedenti, quod tamen duret vſque ad initium diei ſequentis; quia elapſa media nocte, quantum vis paululum deglutiatur, frangit hoc ieiunium *Vaſq.* 3. *par. to.* 3. *diſp.* 211. *c.* 3. *n.* 31. *Regin. lib.* 29. *n.* 119. *Syl. Coninc. & alij apud Dia. p.* 2. *tr.* 14. *reſ.* 51.
11 Ex cauſa tamen grauis infirmitatis poteſt non ieiunus communicare per modum viatici, *idem Sanct. d. art.* 8. *in corp. in fine Tolet. lib.* 2. *c.* 28. *n.* 6. *P. Dia. par.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 195. §. *notandum eſt*, ſed ſemel tantum in eadem infirmitate hoc concedit *Vaſq. cit. c.* 4. *n.* 38. verum *Ludouic. de S. Iuan in ſumma to.* 1. *q.* 7. *art.* 10. *diffic.* 4. *relatus à P. Dia. par.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 44. teſtatur, ſolitum fuiſſe illud tribuere ſingulis tribus diebus, addit Layman in Theol. moral. *lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 5. *n.* 20. poſſe ſolitis communicare ſingulis diebus tempore ſanitatis, dari etiam ſingulis diebus infirmis in periculo mortis exiſtentibus.
12 Sed hęc opinio in praxi non videtur recipienda, ſed potius prior Ludouic. de S. Iuan ob reuerentiam ſacramenti, & reijcienda prior Vaſq. non ſolum ex communi ſententia, ſed etiam *ex Ritual. Roman. ſub hoc tit. ibi quod ſi æger ſũpto viatico, per dies aliquot vixerit, vel periculum mortis euaſerit, & communicare voluerit, eius pio deſiderio Parochus non deerit; & cæt.* prius tamen aſ-
13 ſumptum procedit, quando infirmus non poteſt commodè recipere hoc ſacramentum ieiunus, quia ſi ſecus, debet vti iure communi, vt de praxi, Eccleſiæque ſolito teſtatur *Cardin. de Lugo ſub hoc tit. diſp.* 15. *ſect.* 3. *n.* 58. communemque eſſe opinionem *ex Suar. Gran. Coninc. & alijs teſtatur idem Dia. par.* 11. *tract.* 6. *reſol.* 16. *in fine contra ſolum Hurt. ibi relatum*.
14 Eſt etiam hoc ſacramẽtum tribuendum damnatis ad mortem *ex c. quæſitum* 13. *q.* 2. *Iul. Clar. in pract. crim.* §. *fin. q.* 99. *n.* 3. qui ita ſeruari teſtatur in plerique Romani

Impe-

Digitized by Google

Imperij Ciuitatibus, ſed non in Gallia, neque in Hyſpania, & Ducatu Mediolani, & addit non debere dari eodem die, quo eſt mors inferenda; ſed hoc non ſolum negant pleriq; caſiſtæ, ſed aiunt poſſe tribui etiam non ieiunis, & etiam vna hora ante mortem, ſi non potuit priùs, ac etiam ob ſolam deuotionem eadem die mortis, licet pridie communicauerit, vt teſtantur multi apud *Dia. par. 3. tract.6. reſol.59. & par.5. tract. 3. reſol.* 38. imo quia eſt præceptum Diuinum, tenentur ſub mortali, & iſti cõmunicare vt dixi *ſupra reſol. 49. in fine*, quod intelligitur, ſi per ipſos non ſtet, quia ſi à Iudice hoc non permittitur, certum eſt iſtum peccare, & illos excuſari quia ad impoſſibile nemo tenetur *l. impoſſibilium cum ſimil. de regul. Iur.*

Agitur de caſibus, in quibus poteſt Sacerdos, non ieiunus cõſecrare, & communicare, & de intentione ad conſecrandum requiſita.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos ſi poſt ſumptionem ſanguinis, & ablutionem videt in patena, vel corporali fragmenta, poteſt ea ſtatim ſumere, quod ſi ſumat poſt receſſum ab Altari, peccat mortaliter & n. 2.*

3 *Incontinenti facta, cenſentur ineſſe.*

4 *Stipulatio eſt nulla, ſi inter ſtipulationem, & promiſſionem interueniunt actus extranei, exceptis neceſſarijs naturæ.*

5 *Fragmentum in Calice remanſum poſt ſanguinis ſumpſionem non eſt digito admouendum ad ſumendum, ſed iterum eſt vinum apponendum, & ſumendum.*

6 *Hoſtijs in Altari, vel alibi repertis, ſi dubitetur an ſint conſecratæ, quid agẽdum?*

7 *Sacerdos, qui appoſuit aquam in Calicem pro vino, quid debeat facere ad complendum Sacrifficium? & n. 8. Non ieiunus cui minetur mors, niſi celebret à potente eam inferre, an excuſetur celebrãdo? n.9. Metus autem debet eſſe cadens in coſtantem virum, & qui talis ſit n. 10. ſed ſi poſt conſecrationem, vel antea recordetur non eſſe ieiunum, an poſſit complere ſacrificium num. 12.*

11 *Conſtitutus in articulo mortis, ſiue naturali, ſiuè violentæ, poteſt etiam non ieiunus celebrare ſinè peccato, ſi modo deſit, qui ei det viaticum, & an poſſit pro tribuendo idẽ viaticũ infirmo morti proximo? n.14.*

13 *Sacerdote mortuo poſt inceptum Sacrificiũ, ſed ante completum an ſit alius loco ſui ſubſtituendus ad illud complendum?*

15 *Intentio qualis debeat eſſe ad ſacrificium Miſſæ peragendum, & n. 16. & 18. cum ſequent. vſque in finem.*

17 *Subdiaconatum ſuſcipiens, licet non cogitet ſuper voto caſtitatis in illo clauſo, cenſetur tamen ei conſentire.*

19 *Materia conſecranda debet eſſe certa; & definita indiuidualiter, aliàs non fit Conſecratio & num. 20.*

21 *Intentionem habens Conſecrandi quinque hoſtias ex decem, quas in manibus habet, ſi non deſignet quales, nulla erit Conſecrata, & an ſufficiat eam explere in Sacbriſtia, dum veſtibus ſacerdotalibus induitur abſque eiuſdem renouatione in Altari? num. 22. & 23. ſi nullo modò eam habeat ſacerdos, cui mors minatur ab hæretico, vt conſecret totum panem in foro exiſtentem, excuſatur n.25.*

24 *Sacramenta omnia ſunt conficienda de materia certa, determinata, & præſenti, excepto matrimonio, quod validum eſt etiam inter abſentes.*

Reſolutio LX.

1 MVlti ſunt caſus, in quibus poteſt ſacerdos non ieiunus, conſecrare, & Euchariſtiam ſumere, quorum primus eſt, quando poſt ſumptionem ſanguinis, & ablutionem videt in patena, vel corporali fragmenta poteſt licite illa ſumere, quia pertinent ad idem conuiuium, non dum abſolutum, dummodò hoc faciat incontinenti ante receſſum ab Altari *Nauar. in ſumma cap.25. n. 90. ex Caiet. & alijs, ſequitur Henriq. lib.8. cap.50. n.2. & pro communi tradit P. Dia. par.2. tr.14. reſol.66. §. ſecundus caſus*, quod ſi hoc faciat poſt receſſum ab Altari, peccat mortaliter, quantum vis minima ſint fragmenta, idem *Nauar. cit. ex Palud. in 4. diſt.6.q.1. in fine, & Roſella V. Euchariſtia 3. §. 13.* volens conſeruanda eſſe ad ſumenda altera die, aut miniſtranda alicui ad communicandum diſpoſito.

2 Sed *Fagund. pr. 3. lib. 3. cap.5. num.3.* licet hanc ſententiam cum cæteris amplectatur, limitat tamen ex aliquo accidenti, quando st. non poſſent ſine maiori irreuerentia

con-

conſeruari, vt putaſi id accidat in aliqua
Eccleſia, vbi vna tantum Miſſa celebratur,
& ibi non ſeruetur ſacramentum, tunc poſ-
ſe illud fragmentum, vel plura ſi adſint ab
eodem ſacerdote non ieiuno ſumi, ſi modo
non adeſſet alius ſacerdos, vel etiam laicus
non ieiunus, paratus ad communicandum;
quia illa eſt vera cõmnnio, vt docet etiam
Suar. to.3. diſp. 68. ſect.6. §.1. Primum di-
ctum eſſe in praxi recipiendum vult idem
Dia. par.3. tract.4. reſol45. quod corrobo-
ratur legibus citat. ab eodem Nauar. ibi-
dem; nempe *l. lecta ſi cert. pet. & l. conti-
nuus de verb. obligat.* in prima probatur,
pactum poſt certæ quantitatis ſtipulatio-
nem appoſitum, haberi, ac ſi initio appo-
3 ſitum fuiſſet, quia quæ incontinenti fiunt
cenſetur ineſſe. in ſecunda non debere in-
ter ſtipulationem, & promiſſionem actus
4 extraneos interuenire, niſi neceſſarios na-
turæ, aliàs inualidam eſſe ſtipulationem,
ſed iſtæ rationes videntur militare, tam in
prlori casù per Nauar. conceſſo, quàm in
ſecundo negato, ſi modo ſacerdos ſtatim
poſtquam fuerit ad Sachriſtiam reuerſus,
hoc aduerterit, & ſumpſerit, antequam
ad alios actus diuerterit, non eſt tamen à
priori ſententia diſcedendum.

Eſt tamen notandum, quod ſi ſumpto
5 ſanguine, aliquod fragmentum, in Calice
remanſerit, non debet cum digito admo-
ueri, & ſumi (ſicut voluit *Scotus in 4. diſt.
8. q. 3.*) propter irreuerentiam vitandam,
ſed vinum in eundem Calicem infundi, &
poſtea ſumi ſimul cum fragmento, ſicut ſo-
litum fuiſſe facere teſtatur Nauar. de ſe
ipſo loco cit. ex doctrina *Angeli V. Miſſa
§. 20. & Sylu. V. Euchariſtia 2. q.9. & 3. q.8.*
immò addit Suar. vbi ſupra poſſe, & de-
bere in casù relato apponi vinum iterum,
atque iterum, ſi opus fuerit, quia hoc per-
tinet ad idem ſacrificium cum maiori re-
uerentia, quam digito appoſito, perficien-
6 dum. Quod ſi ſacerdos reperiat particu-
las in Altari, quas dubitat ſint, vel ne con-
ſecratæ, ſumere poteſt poſt ſumptionem
Euchariſtiæ, & ſanguinis, ac etiam poſt
ablutionem vt *ex Sylu. Nauar. Henriq. &
alijs ſcribit Bonac. to.1. diſp.4. q.6. pun.2. n.16.*
hoc tit; ſed de hoc vltimo dubito, quia ſci-
mus in die Natalis Domini, ſi in prima,
vel ſecunda Miſſa incaute ſumatur ablu-
tio, non poſſe dici tertiam ſine mortali, er-
go idem eſſet, ſi ille particulæ eſſent con-
ſecratæ, quæ propterea ſumendæ eſſent
ante ablutionẽ, & differt iſte caſus à prio-
ri ſub n. 1. quia ibi illud eſt ex accidenti,
hic autem data opera, nec iſtud poteſt per-
tinere ad idem conuiuium vt diximus ibi.

7 Secundus caſus eſt quãdo ſacerdos aquã
poſuit in Calicem, putans eſſe vinum al-
bum, & illam etiam ſumpſit, tunc, vel de
nouo debet conſecrare aliam hoſtiam, &
vinum, vt docet *D.Tho. 3.p.q.83. art.6. ad
4.* & mandat etiam Clem. 8. in rubr. gene-
ral. miſſalis, incipiendo ab illis verbis (qui
pridie quam pateretur &c.); vel ſaltem
vinum propter integritatem ſacrificij, in-
cipiendo ab illis verbis (ſimili modo &c)
iuxta *Nauar. in ſumma cap.25. n.91. ex Scoto
in 4. diſt.* 8. *q.* 3. Quod idem citat. Ponti-
fex approbat, & videtur magis conueniens
ad maius ſcandalum aſtantium vitandum
ex Nauar. ibidem, & propterea ſubdunt
*Henriq. lib. 6. cap.37. num.3. Nugn. in 3. par.
to. 1. q. 83. art.6. dub. 2. Concluſ.* 1. Senten-
tiam D. Tho. eſſe ſeruandam caſù, quo
8 miſſa celebraretnr in loco ſecreto; quibus
addit P. *Dia. par.2. tract.14. reſol.70. in fine*,
non peccare mortaliter ſacerdotem, cui
hoc acciderit, ſi ex tali nouitate perturba-
tus, neque vinum conſecraret, quod ta-
men ego non admitto, niſi in casù ignorã-
tiæ inuincibilis; hoc n. eſſet relinquere ſa-
crificium voluntariè imperfectum, quod
de natura ſua eſt mortale, vt etiam ſupra
dictum eſt *reſol.* 50. *n.* 6.

9 Tertius eſt quando ſacerdoti non ieiuno
inijceretur metus mortis, niſi celebraret,
& ratio eſt quia lex Eccleſiaſtica, mandans
hoc ieiunium naturale, non cenſetur
obligare cum tanto rigore, dummodò ta-
men non fiat in contemptum Eccleſiæ, ſed
ad audiendum ſacrum ob deuotionem;
quia eo casù cum illud ſit intrinſecè ma-
lum, debet ſacerdos mortem potiùs ſubi-
re, quam celebrare, vt docent multi cum.
P. Dia. par.5. tract.3. reſol. 39. ſed hoc diffi-
ciliter, ſi non impoſſibiliter euenire poteſt,
cum nequeat effingi deuotio in eo, qui eſt
paratus occidere ſacerdotem innocentem,
vt Miſſam audiat; dato tamen, quod ſucce-
10 deret, debet eſſe metus cadens in conſtã-
tem virum, maioris st. rei impetus, qui re-
pelli non poſſit *l. 2. & l. metum autem ff. de
eo quod metus cauſa de quo alibi latius dixi.*

Quartus eſt quando Sacerdos reperitur
11 in articulo mortis naturalis, vel violentæ,
& non poteſt alio modo habere viaticum,
quàm celebrando, tunc etiam non ieiunus

poteſt celebrare, vt cõmunicet per viaticũ; quod, dum ſupra dictum eſt, poſſe tribui alteri, non ieiuno ſiuè ſeculari, ſiuè Eccleſiaſtico in tali art. conſtitutis, poteſt etiã ex paritate rationis ipſe ſumere, quia non eſt plus celebrare, quam communicare abſque ieiunio, ita *Layman lib. 5. tract. 4. c.6. n.20. Dia. par. 5. tract. 3. reſol. 36.* ſed hic caſus videtur ſimilis ſuperiori; quomodo .n. poterit proximus morti: ſiue naturali, ſiue violentæ celebrare?

12 Quintus eſt quando celebrans poſt conſecrationem recordatur ſe non eſſe ieiunũ, tunc poſse perficere ſacrificium docent *Vaſq. in 3. par. to.3. diſp. 211. cap.5. Villalob. in ſumma par. 1. tr.7. diſp.39. n.12. Coninc. q.83. ſub n.63. P.Dia. par.2. tract.14. reſol.66. in fine*, quod eſt rationabile, etiam ſi hoc aduertat ante conſecrationem iuxta *DD. apud eundem Dia. par.4. tract. 4. reſol. 104. §. tandem* ex cauſa ſcandali aſtantium vitandi, & reuerentia Sanctiſſimi, licet hoc non legatur in *c.nihil. 7. q. 1.* à ſupra dictis DD. allegato, ſed potius contrarium, & ſolum ibi permittitur, quando ſacerdoti celebranti acceſſit ſubita infirmitas, quæ, impediat complere ſacrificium, vt poſſit alius perficere; Si tamen nullus aſtaret in priori caſu, niſi alius, & ſolus ſacerdos ieiunus, puto poſse conuenientius compleri ab iſto cum ceſset ratio ſcandali, & ceſſante ratione legis, ceſsat lex *c.cum ceſſante de appell.* & ſi de hoc recordetur ante conſecrationem, & ſit ſimiliter ſolus, puto ſimiliter decentius eſse ceſsare vt ſtatim in alio caſu ſimili dicetur. Sed non dubitatur in casù mortis ſacerdotis poſt conſecrationem, perfici poſſe à ieiuno *Sylu. v. Euchariſtia 2. §. 12. Tolet. lib. 2. c. 9. n. 1. Coninc. cit.* parumque refert in casù neceſſitatis, quod perficiatur ſacrificium ab vno, vel à duobus; cum .n. ſimus omnes vnum in Chriſto, nihil contrarium, perſonarum diuerſitas format *d.c. Nihil Nauar. in ſumma c. 25. n. 86.* vbi addit debere relinqui imperfectum ſacrificium, ſi hoc accidat ante conſecrationem.

13

14 Verum non poteſt ſacerdos, non ieiunus celebrare ad communicandum infirmum, etiam morti proximum, licet ſpes alia non adeſſet Euchariſtiam illi tribuendi, quia quamuis hoc ſit præceptum Diuinũ, & Eccleſiaſticum, vt ſupra dictum eſt, non tamen obligat infirmum, quando nequit reuerenter ſuſcipi *Henriq. lib. 8. c. 46. n.1. & c.50. n.1. ex Nauar. in man. c. 21. n. 53. Sylu. & alÿs*, quod pro communi tradit *Dia. par.2. tract.14. reſol.66. §.2.* contrarium tamen defendit *Maior in 4. diſt.19. q.3. ad 5. & probabile eſſe dicit Filliuc. tr.4. c.8. n.242.* ſed probabilius oppoſitum; alij tamen apud eundem *Dia. par.5. tr.3. reſol.35. §.2.* docent poſse pro communicando infirmum non valentem aliud ſacramentum recipere, quia non poteſt aſſignari diuerſa ratio, quare poſſit ſacerdos pro communicando ſeipſum celebrare non ieiunus vt ſupra *n.11.* diximus, & non pro communicando infirmum in eadem neceſſitate exiſtentem.

15 Requiritur vlterius in miniſtro debita intentio ſaltem virtualis, quia habitualis non ſufficit, & actualis non eſt neceſſaria, de quarum ſingulis latè alibi etiam dictum eſt, & nunc addo *P. Dia. par.2. tract.17. reſol. 32.* vbi refert DD. explicantes triplici modo intentionem virtualem, quartum addit *Suar. to.3. diſp.13. ſect. 3. §. hic verò in fine*, de ambulante, qui licet non cogitet de ambulatione, hæc tamen actio non dubitatur, quod procedat ex antecedenti intentione ambulandi, & ſi in actu ambulationis alia cogitet; ſic in propoſito ſi quis veſtibus ſacris ſe induat, intendens celebrare, licet poſtea ſe diuertat, extranea cogitando; illi actus conſecrationis, ac etiam totius ſacrificij diſtracti, emanant à priori intentione, & hanc eſse ſententiam communem, veram & magis ſecurã teſtatur *Vaſq. in 3. par. to.2. diſp.138. c.6.*

16 Quod ſi ſolum veſtibus ſacris induatur, & abſque alia intentione celebret, & in ſacrificio ſe diuertat, dicunt etiam iſtum habere intentionem virtualem; exemplo ducto à ſuſceptione ſubdiaconatus, qui

17 ſecum trahit votum caſtitatis, licet adhoc noncogitet in actu ordinationis, vel ante; videtur .n. conſentire, intentionemque habere, etiam vouendi, & quia veſtes ſacerdotales, ſunt ab Eccleſia ordinatæ ad ſacrificium peragendum, ideo in earum indumento, dicunt inesse intentionem actualem celebrandi, cuius virtute ſit poſtea ſacrificium, etiamſi ad alia intellectus applicetur, niſi contraria intentio ſuccedat *Regin. lib.26. c.3. n.38. & alÿ*. Immò

18 *Henriq. lib.1. c.10. n.2. in fine* ait, ſufficere intentionem ab initio confuſam, quando st. quis ordinatur, vt fiat ſacerdos, & miniſter Eccleſiæ, quod poſtea abſque alia intentione, etiam cum mentis diſtractione

poſſit

poſſit alia ſacrificia conficere; ſed hæc opinio nullatenus eſt ſequenda, cum potius iſta dicatur intentio habitualis, quam omnes dicunt non ſufficere; imo hoc dictum Henriq. eſt contra ſe ipſum in eodem *n.* 2. vbi docuit, intentionem habitualem non ſufficere, & propterea credo fuiſſe errorem impreſsoris; impoſſibile .n. mihi videtur hominem, adeo doctum, ſibi incontinenti contradixiſſe, vel in re tam clara erraſſe.

19 Vt cumque tamen ſit, prædicta de intentione, licet tot, & tantorum virorum, ſalua eorum omni reuerentia, valde dubia, nè dicam parum in iure fundata mihi videntur; etenim indubitatum eſt apud omnes DD. iũcto Suar. ſibi quodammodo cõtrario *to.3. diſp.43. ſect.6. in princ.* materiam conſecrandam debere eſſer certam, & definitam in indiuiduo; quia actiones circa particularia verſantur; vnde niſi in particulari definiatur materia à conſecrante, nihil eſt quod conſecrari poſſit; intentio .n. operantis, debet eſſe practica, & operatiua, quæ talis non erit, niſi verſetur circa determinatam materiam; nec forma ſignificabit effectum, non demonſtrando materiam, quam conſecrare intendit *Vaſq. ſibi etiam contrarius in 3. par. to. 3. diſp. 71. c. 1. n. 6. Coninc. diſp. 64. n. 63.*

20 Quod clarius patet ex *D. Tho. in 4. diſt. 11. q. 2. art. 2. Soto diſt. 9. q. 1. art. 2. Victor. in ſumma hoc tit. n. 58.* omnibuſque ſummiſtis teſtantibus, neceſſariam eſſe ſenſibilem pręſentiam huius materiæ; illa .n. pronomina formæ (hoc) vel (hic) deſignant rem ſenſibus præſentem, hoc st. vinum, hunc panem; voluntas namque ſacerdotis non poteſt ferri in incognitum ex principijs notis, idem *Coninc. in 3. par. q. 47. art. 2. dub. 3. n. 39.* Imò, & quod magis eſt, ſiquis

21 habeat 10. vel. 8. hoſtias præſentes, & intendat conſecrare 5. tantum, vel 6. ex eis, non determinando quales, nulla ex illis erit conſecrata; quia tunc tam intentio cõſecrantis, quàm materia conſecranda ſunt vagæ, & incertæ *Suar. d. ſect. 6. §. & hinc Fillius. tract. 4. diſp. 3. n. 72. hoc tit. Henriq. lib. 8. c. 14. in fine*, *Tolet. lib. 2. c. 25. in fine*, *nec vlus in hoc contradicit*, & dictum etiam eſt *ſup. reſol. 53. n. 5. & 6.*

22 Ex quibus dicendum videtur, non ſufficere ad conſecrationem, vt quis ſacris veſtibus ſe induens, intentionem dicatur habere virualem conſecrandi, ſiquidem etiam ſi actualem tunc haberet, nequidem ſufficetet, cum obſtent omnia prædicta, præcipuè in conſecratione vini, quod in Altari eſt miſcendnm cum aqua; etenim non poteſt dici totum vinum, & aquam in vrceolis exiſtentia eſſe conſecrata, cùm hęc non fuit, nec debuit eſſe intentio ſacerdotis, nec vnam partem illorum, potius quã alteram, quia eſſet materia omninò vaga, & incerta; nec poteſt dici quod feratur intentio ad ea, quæ quis in manibus habebit tempore cõſecrationis, ſiquidem hoc modo domi exiſtens, poſſet conſecrare panem in foro manentem, quod nullus dicit, quia materia debet eſſe præſens, vt verificentur pronomina (hic) vel (hoc) in forma contenta *D. Tho. in 4. diſt. 11. q. 2. art. 1. in fine*.

Vix ergo admitto, poſſe in ſacriſtia, viſis hoſtijs in Pixide, vel patena, & expleta ibidẽ intentione eas conſecrandi, remanere, poſtea conſecratas, prolata tempore cõſecrationis debita forma, licet intentio nõ renouetur, quia tunc dicitur adeſſe virtualis, idem dico de vino aqua permixto poſt ſemel expletam in Altari debitam intentionem, quæ confirmantur ex obſeruantia ſa-

23 cramenti baptiſmi cum valeat argumentũ de vno ad aliud *D. Tho. in 4. diſt. 30. q. 1. art. 1.* etenim ſi quis haberet intentionem baptizandi hominem, & non hunc hominem, nihil ageret; quia intentio debet ferri circa materiam certam, determinatam, & præſentem *Suar. d. ſect. 6. §. 1. in fine Bo-*

24 *nac. diſp. 4. q. 2. pun. 5. n. 3.* Idem de omnibus ſacramentis (excepto matrimonio, quia eſt contractus, qui etiam nutù, ſolo conſenſù, & abſque verbotum forma contrahi poteſt, & etiam inter abſentes per procuratorẽ, vel epiſtolã vt infra v. matrimonium late, & partim *in reſol. ſequenti. n. 19.*) teſtatur *Henriq. lib. 8. c. 14. n. 2. in fine*,

25 vbi multi. His tãdem adde quod piè ſcripſit *Sancius in ſelectis diſp. 35. n. 6.* poſſe st. ſacerdotem ob timorem mortis, ſibi incuſſum ab hæretico, vt conſecret totum panem in foro exiſtentem, non habere intentionem conſecrandi, ad vitandum illud tam magnum inconueniens.

Z 2 Agit

Agitur de ſuſceptore Euchariſtię; & diſpoſitionibus ad hoc requiſitis.

S V M M A R I V M.

1 *Euchariſtiam ſi ſuſcipiat infidelis, quid in ea ſuſcipiat?*

2 *Chriſtus manet ſub ſpeciebus ſacramentalibus; quamdiu non conſumuntur à ſumente, etiam ſi recipiantur à mure, vel alio quolibet irrationali.*

3 *Confirmatus, qui non eſt, licitè & proficuè ſuſcipit Euchariſtiam, alio impedimento non obſiſtente, non ſic catechumenus.*

4 *Rationis vſus quando ſupponitur accedere minori?*

5 *Euchariſtiam in qua ætate teneantur pueri ſuſcipere ex Eccleſiæ præcepto, & n. 7. vſque ad 11.*

6 *Hæreditas poteſt per pupillum ſeptennio cõpleto adiri, etiam ſinè Tutoris authoritate, adito tamen Prætore.*

9 *Infantibus olim Euchariſtia concedebatur, licet rationis vsù carentibus.*

12 *Amentibus, qui namquam habuerunt rationis vſum, numquam eſt danda Euchariſtia, ſi verò aliquando, & poſtea amiſerunt, eſſe ſolum dandam in articulo mortis dicunt aliqui, quod Author negat & n.13.*

14 *Fatui vnde dicantur, qui tales ſint, & an poſſit eis Euchariſtia concedi, vel extrema vnctio? & quid de furioſis? n. 15. vel ſemifatuis? n.16.*

17 *Surdis, & mutis non eſt deneganda Euchariſtia, ſicuti neque pœnitentiæ ſacramentum; poſſunt .n. hæredes inſtitui, hæreditatem adire, atque alios contractus gerere, præter ſtipulationem n. 18. matrimoniumque contrahere n.19.*

20 *Euchariſtia an & quando poſſit concedi vomitum, vel magnam tuſſim patientibus, ita quod cibum retinere nequeant?*

21 *Species ſacramentales ſi per vomitum emiſſæ fuerint, ſunt in aliquo loco ſacro reponendæ, & poſt quam fuerint corruptæ, in ſacrarium proÿciendæ.*

22 *Obſeſſis à Dæmone ſeù energumenis non eſt Euchariſtia deneganda, niſi adeo vehemens ſit obſeſſio, vt omninò impediatur rationis vſus.*

23 *Muſca, vel aqua de Cœlo cadens, ſi caſualiter in os ingrediantur, communionem non impediunt.*

24 *Ieiunium incipit à media nocte, qua pulſata ſecundum horologium Hiſpanorum, ſi reperiatur buccella in ore, eſt proÿcienda, aliàs frangitur naturale.*

25 *Euchariſtiam ſumpturus, ſi dubitat an cœnauerit poſt mediam noctem, depoſito practice dubio, ſi probabilitatem non habet contrarÿ, poteſt eam ſumere.*

26 *Somnus etiam nullo modo captus, vel totalis indigeſtio, non impediunt Euchariſtiæ ſumptionem.*

27 *Tabachÿ ſumptio, tam in puluere quam in fumo non impedit communionem, ſecus ſi ſumatur per os in folio, & aliquid in ſtomachum traÿciatur etiam per nares ante miſſam, Fuit prohibita ſub pœna excõmunicationis in certis Prouincÿs n.28. & 29. Non poteſt ſumi in Eccleſÿs S. Petri, & Ciuitatis Hiſpalenſis cum ſua Diœceſi ſub pœna excommunicationis, in alÿs autem Eccleſÿs eſt ſaltem veniale n. 30.*

31 *Excommunicatio non poteſt infligi, niſi pro mortali.*

32 *Excommunicatus, vel interdictus perſonaliter, aut alia cenſura ligatus nequeunt ſacrum facere, vel communicare.*

33 *Contritio, vel ſaltem attritio, confeſſione commite, neceſſario requiritur in Euchariſtiã ſuſcepturo, ſi conſcientiam mortalis habet, deficiente verò confeſſario an ſufficiat attritio, ſi neceſſitas vrgeat?*

34 *Pollutio nocturna an & quando ſit mortale; & ſi talis non ſit, an & quando impediat acceſſum ad communionem.*

35 *Copula coniugalis ex ſola delectatione, an ſit veniale, & an impediat Euchariſtiæ ſumptionem, ſi ſecuta fuit nocte præcedenti? Illicita, vel quoduis aliud mortale noctis antecedentis, ſecuta attritione, & confeſſione, non impediunt communionem ſequentis diei n.36.*

37 *Venialia ſicuti omittuntur in confeſſione ſinè culpa, ita etiam ſine culpa acceditur cum illis ad communionem, per quam etiam tolluntur, ſi actualiter non placeant & n. 39.*

38 *Euchariſtiam ſumens, datur caſus, in quo nec gratiæ augmentum ſuſcipit, nec peccatum committit & n.40.41. & 42.*

43 *Hæreditas ſolo animo aditur, ſed aliquo modo declarato.*

Reſo-

Reſolutio LXI.

VTrumque caput declaratur, & com-
prehenditur his verſibus.
Lotus, diſcretus, ſanus Ieiunus, & aptus
Contritus faſſus, mundus, recteq; paratus
1 Primo ergo requiritur Baptiſmus, nam
infidelis, ait *D. Tho.par.3. q.* 80. *art. 3.ad
2. & 3.* ſumens ſpecies ſacramentales,
Corpus Chriſti ſub Sacramento ſumit,
eumque ſacramentaliter manducat, ſi ly
Sacramentaliter dererminat verbum ex
parte manducati, ſi autem ex parte man-
ducantis, tunc propriè loquẽdo nõ mãdu-
cat ſacramentaliter, quia non vnirur ei,
quod accipit, vt Sacramento, ſed vt ſimpli-
ci cibo; idem dicit *in 4. diſt.9. q.1. art. 2.*
2 *queſtiunc. 2. in corp.* Quam Theoricàm ex-
plicans *Suar. to. 3. diſp. 62. ſect. 1. §. tertio
rurſus, & ſect.2. §. fin.* dicit Chriſtum ma-
nere ſub ſpeciebus, quandiù ſpecies conſe-
cratæ durant, tam ſi ſumantur ab infideli,
quam etiam à Bruto, quia certum eſt poſſe
illas à mure, vel alio Bruto manducari, ſi-
cut alium panem, vt experientia docet, &
intrare Corpus Chriſti, quò intrant ſpe-
cies, ſed iſtam ſumptionem formaliter, &
ex intentione ſumentis non eſſe ſacramen-
talem, quia qui caret fide, & cognitione;
ex parte, & intentione ſua, non recipit ſa-
cramentum, ſed dicitur per accidens man-
ducare Corpus Chriſti, ex neceſſitare st.
3 rei manducatæ. Validè autem, ac etiam
proficuè ſuſcipitur à baptizato, licet non
confirmato, vt ex *Præpoſ. contra Sotnm in 4.
diſt. 7. q.vnica art. 7.* (qui putabat, ſaltem
eſſe veniale) docent multi cum *P.Dia. par.
4. tract. 4. reſol. 50. §. nota ſecundo*, non
autem à Catechumeno, vt docent idem
*Soto cit. diſt.18. q. 1. art.3. Bonac. ſub hoc tit.
diſp. 4. q. 6.* in princ. quidquid in contra-
rium dixerit Suar. etiam cit. *diſp. 69. ſect.
2. §. 1. in princ.*
Secundo requiritur diſcretio, ideſt ra-
4 tionis vſus, qui ſolet oriri in ſeptẽnio com-
pleto iuxta *tex. in cap. 1. de delict. puer.* vbi
Gl. V. grandiuſculis docet in tali ętate con-
ſtitutos, mentiri, verum dicere, confiteri,
& negare poſſe. ex traditis per *Auguſt. in
Epiſt. ad Renaum Epiſcop.* & ſubdit ex dia-
logo Gregor. de puero quinque annorum,
qui iurans, deteſtans, & blaſphemans; fuit
5 à dæmone raptus: concordat tex. *in cap.
omnis de pænit. & remiſſ.* vbi generaliter iu-
betur omnibus fidelibus tam confeſſio,
quàm communio poſtquam ad annos diſ-
cretionis peruenerint. Facit etiam *tex. in
l. ſi infanti §. fin. C. de I. delib.* vbi ſtatuitur,
poſſe poſt ſeptennium completum, quan-
do terminatur infantia, pupillum Tutore
carentem adire hæreditatem, ſola Prætoris
authoritate; ergo ſupponitur in ea ętate
ſufficiens diſcretio, & propterea puto ſatis
7 probabiliter docuiſſe *Sancium in ſelectis
diſp. 26.* ligari hoc præcepro pueros eo
ipſo, quo confiteri tenentur, quia non mi-
nor diſcurſus in confeſſione, quam in com-
munione requiritur; imo maior ibi, cum
diſtinguere oporteat culpas, & præcepta,
non tamen ſubiacere excommunicationi,
alijſque pænis canonicis, ſi non communi-
cauerint.
8 Quam opinionẽ probabilẽ appellat etiam
Dia. par.3. tract.6. reſol.70. n. 7. licet ab ea
ipſe diſcedat, ſed pro certa eam anre San-
cium docuit *Palud. in 4. diſt.12. q.1. n.* 25.
quando n. (ait ipſe) poteſt quis mortaliter
peccare, obligatur ad confeſſionem, & cõ-
munionem; ſed in ſeptimo anno comple-
to poteſt peccare *dicto c.1.* ergo tunc etiam
obligatur ad prædicta, ſequirur *Tabie. V.
communicare n.3. ex D. Anton. par. 3. tit. 9.
cap.8. §. 2. & par. 3. tit. 14. cap. 12. §. 5.
idem voluit Caſtro Palaus to.1. tract. 3. diſp.
1. pun. 24. §. 2.* Adde *Trid. ſeſſ.13. can. 9.*
9 vbi idem generaliter mandatur, quod fuit
ſtatutum in cit. *c. omnis, imò in Catech. Rom.
hoc tit. n. 62.* legitur fuiſſe olim conſuetu-
dinem, vt etiam infantibus Euchariſtia
præberetur, hodie tamen tribui, quando
vſus rationis adeſſe ſupponitur, ſi guſtum
& deſiderium illius ſumendæ reneant, &
diſcernere nouerint hunc à communi &
profano pane, & *Bellarm. lib. 2. diſt. 6. cap.
3. eod. tit.* ait hanc cognitionem importa-
re, quod ibi contineatur realiter corpus,
& Sanguis Chriſti, quod conferat gra-
tiam, quod cultus, & veneratio illi debea-
tur, & tandem quod neceſſaria ſit præpa-
ratio antequam ſumatur, quibus per ipſos
pueros ignoratis, curare deberc Patrem, &
confeſſarium eos illa docere, vt valeant
Eccleſiæ præcepto ſatisfacere.
10 Suar. tamen cit. *diſp. 70. ſect. 1. §. fin.*
exiſtimat, hoc præceptum obligare in
articulo mortis, tam ex parte dantis quàm
ſuſcipientis, omnes rationis vſum haben-
tes, ſicuti obligat pænitentiæ Sacramen-
tum; extra quem minimè, niſi à decimo
anno ſupra quod etiam docent *Vaſq.*
in 3.

*in 3. par. tom. 3. diſp. 214. cap. 4. Granad. & alij cum P. Dia. vbi ſup. & par. 5. tract 14. reſol.*50. aſſerentes hanc eſſe hodiernam conſuetudinem Eccleſiæ. Sed ego non video, quare puer in eadem ætate conſtitutus teneatur ad hoc præceptum in articulo mortis, & extra eum minimè, cum experientia doceat, non ſolum minores, ſed etiam maiores, vti mortis doloribus vexatoſ amittere potiùs, quam acquirere in illo articulo rationis vſum; verum quia ita quoque voluit ante eos *D. Tho. communis Mag. in 4. diſt. 9. q. vnica art. 5. quæſtiunc. 4. ab eis non citat.* ideo caput, & genua flecto.

12 Amentibus autem ſi numquam babuerunt rationis vſum, numquam eſt Euchariſtia præbenda, niſi conſtiterit aliquando illum habuiſſe, tuncque deuotionem huius ſacramenti demonſtraſſe, & poſtea eundem vſum amiſiſſe; eoque in caſu ſolum in articulo mortis, etiam quod in amentia conſtituti reperiatur, tribui poſſe, niſi forte timeatur periculum vomitus, vel expulſionis docent *D. Tho. par. 3. q.* 80. *art. 9. ex c. is qui 26. q. 6. cū diſtinctione, vt infra Regin. lib. 29. n. 79. Catech. Rom. eodem tit. num.* 64. ex decreto Concil. Cartagin. Bellarm. cod. tit. lib. 2. diſt. 6. cap. 3. Bonac. hoc tit. diſp. 4. q. 6. pun. 1. n. 4. & 5. Sed addit *Dia. par. 2. tract. 14. reſol.* 78. non eſſe in prædictis caſibus exceptis abſolutè negandam, ſed faciendam experientiam cum hoſtia nonconſecrata, & ſi illam ſuſcipiendo decenter ſe geſſerint, tradendam eſſe conſecratam, ſed hoc valde periculoſum exiſtimo, cum poſſit accidere, vt illam non euomant, vel expuant, & iſtam ſic, vt ſolent facere rationis vsu carentes, & *Catech. cit.* docet, dandam eſſe Euchariſtiam, ſi nullū omnino periculum timeatur; & propterea hoc intelligunt DD. cit. de illis amentibus, qui propter magnam febrem ſolent delyrare, ſeù in phreneſim conuerti, vt loquitur præcipuè D. Tho. quia furioſis nullatenus eſt hoc ſacramentum tribuendum.

14 Quid dicendum de fatuis; hi ſunt iuxta *Eſai. cap. 32. & Hierony. to. 2. Epiſt. 85. ad Euagium Epiſcop. relatum per Grat. in c. legimus diſt. 93.* qui fatua loquuntur, & addit *Bar. to. 10. tract. de teſtib. num.* 98. dici à fando, hoc eſt loquendo, quia loquendo ſuam fatuitatem oſtendunt, ſed Vlpian. *in l. 4. ff. de ædil. edicto,* hos eſſe docet, qui propter febrem loquuntur aliena, vel per vicos more inſanorum deridenda; ſi ergo iſti in infirmitate eodem modo ſe gerunt, non ſunt propter relata pericula communicandi, ſed quia ſolent aliquando rectè loqui, licet alia verba fatua interſerant iuxta *Bart. cit. ex l. quidam in ſuo teſtamento ff. de condit. inſtit.* vbi facto rectè teſtamento, adiecit Teſtator fatuus conditionem, velleſt. Titium ſuum hæredem eſſe, ſi reliquias ſuas in mare abijceret, quæ vltima verba iuxta tex. indicant fatuitatem, & ideo obſeruandum eſt tempus rectæ locutionis, & tunc tribui Euchariſtia poterit.

15 Quod autem ſubdit *Dia. in cit. reſol. 78. in fine ex D. Anton. Palud. Ledeſma Henriq. & alijs,* poſſe st. non ſolum iſtos, ſed etiam furioſos extrema vnctione muniri, & ſi reſiſtant, ligari, in ſecreto tamen ad tollendum ſcandalum, ſi modo conſtet, vel probabile ſit, non in mortali in furorem incidiſſe, puto ſinè vllo ſcrupulo fieri poſſe, quia ceſſant omnia pericula, & poteſt ſacramentum prædictum recipientibus ma-

16 xime prodeſſe; ſemifatuos verò, hoc eſt habentes imperfectum rationis vſum, eſſe etiam tempore Paſchatis ad communionem admittendos, & fortiùs in articulo mortis, ac etiam aliquando in vita infra annum, non tamen frequenter, niſi aliter prudenti confeſſario videbitur, ſalua tanti ſacramenti reuerentia, rectè ſcribit ex Poſſeuin. *Bonac. cit. diſp. 4. qu. 6. pun. 1. num. 7.* quod idem eſt dicendum de pænitentia, vt infra. V. pænitentia.

Item ſurdis, & mutis etiam a natiuitate, ſi ex ſignis percipiant myſterium Euchariſtiæ non eſt deneganda, ſicuti nec pænitentia, licet difficilioris cognitionis videatur;

18 ſicuti n. poſſunt hæredes inſtitui *l. 1. §. mutus de hæred. inſtit.* & hæreditatem adire *l. mutum ff. de aequir. hæredit.* ſi tamen intelligunt quod agunt, vt ait Imperat. *in §. fin. in fine inſtit. de hæred. qualit. & differ.* item manumittere ſeruos *l. 1. ff. qui & à quibus & l. ſurdi de manum. vind.* ita etiam ſacramenta ſumere, ex ratione, & regula generali *tex. in l. vbi non voce de regul. Iur.* Imo docet *Bart. ex l. 1. n. 11. de verb. obligat.* ſurdum, & mutum omnes contractus poſſe iure facere, præter ſtipulationem, quæ requirit pro forma loquelam ſtipulantis, & ſtipulari ex dicta *l. 1. vbi n. 7.* tenetur de quodam Nello de Gabrielis ſurdo, & muto, & tamen tantæ perſpicaciæ, vt homines quantumcumque ſecretè loquentes, ex labio-

ſolo labiorum motu intelligeret, quatenus tamen eius viſus protenderetur. Idem
19 voluit *Sanch. de matrim. to. 1. lib. 1. cap.* 8. *ſub n.* 12. vbi dixit tales regulariter eſſe perſpicacis ingenij, & facile apprehendere quæcumq; ſibi per nutus, & ſigna demonſtrantur, pro vt etiam ſuos conceptus alijs manifeſtare, & proinde matrimonium validè contrahere, ergo eodem modo, vel à fortioti poterunt alia ſacramenta licitè, & proficuè ſumere vnde *P. Dia. ex Henriq. Zambr. Palao & alys par.* 5. *tract.* 6. *reſol.* 7. rectè probat debere prædictis, non ſolum in morte, ſed etiam pluries in vita ſacramenta concedi, ſi ea per ſigna petierint.

20 Tertio requiritur ſanitas, & propterea ijs, qui patiuntur vomitum, vel magnam tuſſim, ita quod cibum, quantumuis modicum retinere nequeant, ſed ſtatim illum in propria ſpecie euomunt, vel ex vehementia tuſſis expellunt, Euchariſtia non eſt danda; quod ſi vomitus ceſſauerit per ſex horas, ttibui poſſe vult *Sancius in ſelect. diſp.* 38. *n.* 2. *& addit Dia. cit. tract.* 3. *reſol.* 55. ſufficere vnam horam iuxta prudens Conſilium Medici, & hoc casù erit neceſſaria experientia de prius danda particula non Conſecrata, quod ſi præuijs diligentijs prædictis contingat, ſtatim ſumpta conſecrata vomitum, vel tuſſim redire; per accidens erit, & euenire poſſet, etiam ſi infirmus numquam vomitum paſſus fuiſſet,
21 eoque in casù Euchariſtia per vomitum emiſſa in aliquo ſacro loco eſt conſeruanda, & poſtquam corruptæ fuerint ſacræ ſpecies, in ſacrarium proijciendæ.

Item non eſt deneganda Euchariſtia obſeſſis à dæmone, ſeù energumenis, quibus ait *D. Tho. par.* 3. *q.* 80. *art.* 9. *ad* 2. *ex Caſſiano*, à ſenioribus noſtris numquam fuiſſe interdictam; hoc tamen intelligendum eſt, niſi adeo vehemens ſit obſeſſio, vt impediatur rationis vſus; quo in caſu eſſet practicandum, quod dictum eſt de amentibus ſeù phreneticis *Regin. cit. num.* 80. *Bonac. diſp.* 4. *q.* 6. *pun.* 1. *num.* 6. *ex Suar. & alijs*.

Quarto requiritur, vt ſumens ſit ieiu-
23 nus, alias peccat mortaliter, vt dictum eſt in antepriori reſol. cum limitationibus ad regulam; quibus adde non impedire communionem ſi muſca, vel aqua de Cælo cadens, caſualiter in os ingrediantur, *Bonac. cit. pun.* 2. *ſub n.* 6. *Granad. Henriq. & alij apud Dia. p.* 5. *tract.* 8. *reſol.* 12. *in fine*; quod ieiunium incipit à media nocte illius diei, quo eſt ſumenda Euchariſtia, vt omnes
24 ſciunt, & docet *Suar. cit.* §. *dices ergo*. Et addit *Dia. par.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 36. §. *notandum*, poſt primã pulſationem horologij mediæ noctis ex 12. hiſpanorum, adeo eſſe prohibitam manducationem, etiam immediatè, vt ſi quis bucellam ante pulſationem ad os poſuerit, & ante deglutionem, horologium pulſauerit, proijcere eam debere, ſi vult communicare, niſi in eadem Ciuitate plura eſſent horologia, & ſtare vellet potius vni, quam alteri, quia eo casù haberentur, vt plures opiniones probabiles, quarum quamlibet ſequi non eſt prohibitum, niſi falſitas eorum eſſet manifeſta *Sanch. de Matrim. to.* 1. *lib.* 2. *diſp.* 41. *n.* 4. *&* 40. *idem Dia par.* 4. *tract.* 3. *reſol.* 19.
25 Dubius autem an aliquid cibi, vel potus traiecerit poſt mediam noctem, vel etiam ſi ſit dubius de cæna poſt mediam noctem, puta quando dubitatur an ſit pulſata hora mediæ noctis, licet *Sanch. dicto num.* 40. voluerit quod non poſſit eadem die communicare, tanquam non ieiunus, quia poſſeſſio eſt pro præcepto communicandi ſeruato ieiunio naturali; probabilem tamen exiſtimant contrariam opinionem *Sancius in ſelect. diſp.* 42. *Laiman in Theolog. moral. lib.* 1. *tract.* 1. *cap.* 5. §. 4. *n.* 36. *Dia. cit. par.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 29. dummodo deponat dubium practicè, iudicans probabiliter, quod
26 hic, & nunc ſibi liceat cõmunicare, & nihil guſtaſse poſt initium mediç noctis; nihil autem refert nõ dormiuiſſe, vel non digeſſiſſe, etiam ſi parum ante mediam noctem ſit cæna facta, quia nullo Iure prohibita eſt eadem die communio *Suar. loco cit.* §. *ſed quid, & alij communiter*.
28 Tabachij verò ſumptio in puluere, vel in fumo licet *Antonius de Leone par.* 2. §. 4. *num.* 10. multis medijs probare conetur, quod ſit ieiunij naturalis fractio; contrarium tamen tenent communiter DD. quia dum prohibetur ſolum cibus, & potus, qui ſumuntur per os, & tranſmittuntur ad ſtomachum pro vitali actione comeſtiua, & poratiua, vt ait *Fagund. pr.* 3. *l.* 3. *cap.* 5. *n.* 14. & tabachium ſumitur per nares, conſequenter non frangitur ieiunium, ſi autem ſumatur in folio per os, & in ſtomachum tranſmittatur, quia hoc eſt per modum cibi, frangitur, vt docent *Prapoſ.* 3. *par. q.* 80. *art.* 8. *dub.* 1. *n.* 39. *Alphonſus de Leone Io: delacrux & alij apud. Dia. par.* 5. *tract.* 13. *reſol.*

29 *reſolut.* 1. Qui quidem P. in iſto caſu tan-
tùm eſt eiuſdem opinionis ibidem §. *verũ
modo*, ſed in alijs ſupradictis negat frangi,
& inuehit contta cit. Anton. qui pro ſua
firmãda ſententia refert duo concilia pro-
uincialia, Limenſis st. & Mexicani confir-
mata per S. Congregat. in quibus ſub pœ-
na excommunicationis latæ ſententiæ fuit
ptohibita ſumptio tabachij ante miſſam
in certis Prouincijs, quibus reſpõdet Dia.
dicens in illis partibus prohibitã fortaſſe
fuiſſe, quia ad vomitum prouocet; & licet
hæc videatur diuinatio, non propterea re-
cedo à communi opinione, cum Concilia
ſint localia, & ſumptionem in folio per os
tantum omninò fugiendam eſſe ante miſ-
ſam puto; irreuerentia namque magna o-
ritur ex tali ſumptione in illo ore, in
quod ſtatim, vel paulo poſt intrare debet
ſanctiſſimum Chriſti Corpus.
30 Etenim ſola eius ſumptio etiam per
nares in Eccleſia Sancti Petri Romæ, & in
Ciuitate Hyſpalenſi cum eius Diœceſi fuit
prohibita ſub pœna excõmunicationis, ip-
ſo facto incurrendæ ex decreto Vrbani 8.
confirmato ab Innocentio X. vt refert *Dia.
cit. part.* 10. *tract.* 16. *reſol.* 23. quam pœnã
Paſqual. in quæſt. can. cent. 2. *q.* 175. exten-
dit ad omnes Eccleſias, ſaltẽ quo ad mor-
tale contrahendum, non quia prohibita,
ſed quia mala, ex circumſtantia loci; quod
licet neget *Cardin. de Lugo in reſponſ. mo-
ral. lib.* 1. *dub.* 9. *nu.* 7. concedit tamen non
poſſe accipi in Eccleſijs ſine magna irre-
uerentia, & propterea monet omnes, ne il-
lud ibi, vel in carũ ambitu ſumant. Funda-
31 mentum tamen Paſqual. eſt, quia excom-
municatio non poteſt infligi, niſi pro cau-
ſis ſecum trahentibus mortale, vt legitur
non *in c. Romana, & c. dilecto de ſentent. ex-
com. in* 6. *cit. à Diana dicta reſol.* 23. *ſed in c.
nemo* 41. *in ordine* 11. *q.* 3. *& Gl. in c. ex par-
te verb. pro contumacia de ſentent. excomm.*
ergò cum ſit inflicta excommunicatio ſu-
mentibus tabachium in locis prædictis, ar-
gumentum eſt, talem ſumptionem in om-
nibus Eccleſijs eſſe de natura ſua mortale,
aliàs excommunicatio infligi iure non po-
tuiſſet, & conſequenter dum hoc prohi-
betur omni tempore in Templis prędictis,
tàm ſi ſumatur in puluere, vel in fumo,
quã in folio ſub pœna excõmunicationis
ratione irreuerentiæ, multo magis dicendũ
eſt eſſe prohibitum in alijs Templis ſacris,
ſaltem ſub veniali quomodocunque ſu-
matur. Verùm ſi ſumatur per os in folio
ante communionem, puto frangi ieiunium
naturale, & ideo non eſſe ita ſumendum
dixi, & iterum dico.
32 Quinto requiritur, vt ſumens Eucha-
riſtiam ſit aptus; hoc eſt non ligatus ex-
communicatione, vel interdicto perſonali,
aut alia cenſura; tales enim in eo ſtatu hęc
menſa non admittit, vt ſuis locis cum li-
mitationibus ad regulas dictum eſt, Sextò
33 vt ſit contritus, vel ſaltem atttitus: ſi
conſcientiam habeat, vel dubium peccati
mortalis (venialia enim non impediunt) vt
pluries dictum eſt, & patet ex Tridẽt. ſeſſ.
14. cap. 5.) quod neque eo caſu ſufficit in-
diſtinctè vt ſtatim dicitur. Septimò vt ſit
confeſſus, quia, quantumvis ſit contritus,
non poteſt communicare, niſi præuia cõ-
feſſione ſactamentali, excepto ſi neceſſitas
vrgeret, & copia Cõfeſſarij deficeret (quo
casù poſtea quamprimum confiteri tene-
tur Trident. ſeſſ. 13. cap. 7. & can. 11.) quæ
parricula *quamprimum*, non intelligitur;
quando ſacerdos ſuo tempore cõfitebitur;
ſed antea vt fuit declaratum *per Alex.* 7. *in
ſua bulla emanata* 23. *Martij* 1666. *ſub nu.*
38. *&* 39. vbi licet ſermo ſit de ſacerdoti-
bus, idem erit ſeruandum in cæteris ex
paritate rationis *l.* 3. §. *proinde. ff. de in rem
verſo, & §. pari ratione inſtit. quib. modi Ius
patr. pot. ſolu.* & vide etiam infrà reſol. 63.
nu. 2. & licet *Caiet. in ſumm. verb. Commu-
nio* 2. voluerit ſufficere in omni casù con-
tritionem, non tamen meruit reprehendi
à Dian. in ſumm. v. Communionis, num. 63.
cum ſcripſerit ante Trident. quo rempore
multi idem docuerunt; deficiente verò
Confeſſario, & neceſſitate vrgente, aliqui
dicunt ſufficere attritionem, quos referam
cum mea opinione infra *reſ.* 79. *num.* 9. *&*
10. *vbi videas*.
34 Octauò, vt ſit mundus, ideſt non pollu-
tus, quod ſi hoc accidat voluntariè, certũ
eſt non poſſe communicare, quia commu-
nicaret in mortali, & conſequenter ſacrile-
gium committeret, niſi præcederet con-
feſſio; ſi verò inuoluntariè per pollutionẽ
nocturnam, & tunc ſi præceſſerunt cogi-
tationes turpes, ei cauſam dantes, idem
eſt, etiam præciſa pollutione, ſed ex vi
ſolarum turpium cogitationum, ſi fuit illis
præſtitus conſenſus: ſi verò minimè, ſed
hoc accidit ex nequitia dœmonum, vel ex
debilitate, aut ſuperfluitate naturæ, non
35 debet propterea abſtinere. Si verò ex ſu-

per-

Digitized by Google

perſluitate cibi, idem eſt iudicandum, quod de coniugatis, qui ſi nocte antecedenti coitum exercuerunt, non cauſa reddendi debitum, vel prolis generandæ, ſed ſimplicis delectationis prohiberi debent, ne accedant ad Sacramentum, vt docet *D. Thom. p. 3. qu. 80. art. 7. ad 2.* Sed etiam in iſto caſu, ex congruentia tantùm propter reuerentiam Sacramenti conſulit idem Sanctus ibidem *ad 1.* vt abſtineant, quia, vt addit *ad 2. ex Hieron. ſup. Matth.* dum panes propoſitionis comedi non poterant ab illis, qui tetigerant vxores, multò minus iſte panis; qui de Cœlo deſcendit, ſed nihilominus in tali ſtatu accedere, verum puto culpam venialem non eſſe, licèt præceſſerit illa corporalis immũditia iuxtà *Sancium in ſelect. diſp. 23. n. 30.*

36 Poſito enim, quod quis peccaret mortaliter in eodem genere peccati, vel aliàs, & eadem nocte, ſi poſtea contritus, & confeſſus, ſacrum conficit, vel communicat, non propterea aliud mortale, vel veniale committit communicando iuxta doctrinam eiuſdem Sancti cit. ad 4. & percipitur etiam ex *Trident. cit. c. 7.* conſcius .n. mortalis peccati, ſi per confeſſionem ſe purget; non eſt cur abſtinere debeat à cõmunione, aliàs oporteret dicere peccatum non eſſe remiſſum, quod eſſet hæreticum, vt rectè arguit Sancius citatus apud *Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 30.* Et conſequenter reijciendæ ſunt opiniones tàm *Nauar. in c. 1. de pænit. diſt. 6.* volentis mortale aliud committi ab accedente ad Euchariſtiam ante diẽ integrum, poſt quodcunque mortale, etiam contritum, & confeſſum, quam *Villalob. in ſumma tom. 1. tract. 7. difficul. 37 num. 11.* & aliorum, dicentium eſſe veniale ratione prædictæ corporalis immunditiæ, quos rectè impugnat Sancius vbi ſupra. Et propterea dato ſine præiudicio veritatis illos actus coniugales, vel ex ſuperfluitate cibi occurrentes, & præceden-

37 tes eſſe venialia; iſta poſſunt etiam in confeſſione omitti citra culpam *Trid. ſeſſ. 14. cap. 5.* igitur etiam citra culpam acceditur cũ illis ad Euchariſtiam, cuius proprium munus eſt illa tollere, ſi adeſſent, dummodò actu non placeant, vt generaliter ait *D. Tho. in 4. diſt. 12. q. 2. art. 2. quæſtiunc. 2. in corp.* etenim ſi poſt mortale cõmiſſum, confeſſione ſecuta, licitè & cum profectu acceditur ad communionem; multo magis poſt veniale, quod confeſſione non indiget, vt dictum eſt, à quibus conſequenter non ſolùm non diſcordat, ſed potius concordat idem Sanctus citat. dum nullo modo dicit hoc eſse veniale.

38 Nonò, vt ſit rectè paratus, ideſt deuotus, & attentus ad maiorem gratiam recipiendam; etenim ſi indeuotè hoc Sacramentum ſumit, neque maiorem gratiam ſuſcipit, neque mortale committit; deuotionem autem impediunt venialia; quæ actu delectant, & voluntarię diſtractiones; imò nec venialia impediunt ex toto effectũ huius Sacramenti, qui eſt augmentum gratiæ, ſed ſolùm illa, quæ tollunt actualem deuotionem, requiſitam in hoc Sacramento; quo in caſu contrahitur alterũ veniale, ex quo quis imparatus accedit, vt docet *D. Tho. cit. art. 1. quæſtiunc. 3. in corp. & ad 3. & part. 3. quæſt. 79. art. 8. in corp.*

39 vbi addit venialia actu exercita, tollere etiam illam ſpiritualem dulcedinem, quã conferre ſolet hoc Sacramentum, ſed non augmentum gratiæ habitualis. Quod tamen eſt intelligendum, ſi aliundè adſit aliqua actualis deuotio, & ſic vtraque doctrina Sancti concordat, vt etiam docent *Caiet. d. art. 8. Sylu. Palud. Durand. & alij apud Suar. to. 3. diſp. 63. ſect. 3.* §. 1. licet ipſe à prædictis recedat, cum inferiùs aſſerat, ad augmentum gratiæ conſeqnendum

40 per hoc Sacramentum neutram diſpoſitionem neceſsariò requiri, ſed ſolùm ſtatum accedentis ad illud in gratia; eſſe tamen prædictas diſpoſitiones valdè vtiles ad maiorem gratiam conſequendam.

Non primam st. carentiam venialium, etiam actualium, quia iſta, cum non pugnent cum gratia, non poſſunt illam impe-

41 dire, nec ſecundam st. actualem diſpoſitionem, ſeù deuotionem, cum nullibi ſecundum eum conſtet hoc fuiſſe præceptum, ſed tantùm requiri *ex Trident. ſeſſ. 13. c. ſi non decet 7.* carentiam mortalium, & PP. qui de hoc ſunt locuti illam conſuluiſſe ſolùm ad maius bonum; quod vlterius probat; quia dum Eccleſia ſolet tribuere hoc Sacramentum infantibus, amentibus, & phreneticis, qui probabiliter talem diſpoſitionem non habent, inrationabiliter ageret, ſi ſciret eſſe incapaces effectus eius, st. gratiæ, quod non eſt præ-

42 ſumendum. Quæ opinio ſi videtur probabilis, alij iudicent, ego adhæreo ſententiæ Palud. Sylu. & aliorum ſupra citat, & ſufficiat ad eius confirmationem tot, &

Digitized by Google

tantos PP. locū *D. Pauli epiſt. 1. ad Corint. cap. 11. & Trident.* ita interpretatos fuiſſe; impertinens enim videtur, & à verbis, & mente eiuſdem Trident. alienum (ibi cauere debet, ne abſque magna reuerentia, & ſanctitate ad id percipiēdum accedat,) vt volũtariè diſtractus, qui actualiter peccat venialiter ſic accedens, vt ſupra *nu. 38. in fine*, & dicunt *Regin. lib. 29. num.* 100. & alij apud eum, & ſtante diſtractione, non ſolùm non cupiat, ſed nec petat augmentum gratiæ, & tamen ſibi concedi dicatur.

43 Facit, quia licet hæreditas nobis ab inteſtato, vel ex teſtamento deferatur, ſi tamen eam non petimus ſaltem animo, aliquo modo declarato, nullatenus nobis acquiritur *l. gerit de acquir. hæredit. l. potuit C. de iur. delib. & l. quemadmodum de acquir. poſſeſſ.* ſic in propoſito, hæc hęreditas gloriæ, ſeu ipſius augmentum, quàm gratia mediante comparamus, licet deferri nobis dicatur ex promiſſione Chriſti, & gratis, vt ipſe varijs in locis dixit, acquiri tamen non poteſt, niſi petatur, & expetatur; Infantibus autem non concedit Eccleſia hoc Sacramentum; niſi vſum rationis habentibus, quando ſupponitur actualem deuotionem habere; & quoad amẽtes, & phreneticos, conceditur cum diſtinctione, vt ſup. num. 12. ſi deuotionem huic Sacramento tempore ſanitatis oſtenderint: Et propterea *Sylueſt. cit. verb. Euchariſtia* 4. in fine, explicando doctrinam Sancti vbi ſupra rectè ait, quod licet venialia, etiam præſentia non tollant augmentum gratiæ; ſecus tamen illa, quæ faciunt mentis diſtractionem, & tollunt deuotionem actualem.

Agitur de tempore, & loco ſacrum faciendi, vel communicandi.

SVMMARIVM.

1 *Euchariſtiam ſumere ſaltem ſemel in anno omnes fideles tenentur ex præcepto Eccleſiæ (quod adimpleri ſolet tẽpore Paſchatis) ac etiã in mortis articulo, & n. 14. Eã ſumere omni tempore licet, tàm ſacerdotibus, quàm ſecularibus, exceptis feria 6. & 7. Hebdomadæ ſanctæ; nu. 2. illis ſi celebrare volunt, iſtis autem feria 6. tadtùm, & n. 5. & 6. an illis celebrare liceat etiam in Sabato ſancto? n. 3. & 4. & an omnibus ſacerdotibus in die Iouis ſancti? n. 7. ſumere an liceat illã omnibus in miſſa Natiuitatis, quæ canitur poſt mediam noctẽ, & num etiam poſt meridiem, quando non licet ſacrificium offerre? num. 8. Et num ſecularibus quotidie? num. 9.*

10 *Miſſæ priuatæ an poſſint dici nocte Natalis, ſicut dicitur ſolemnis? & de hora celebrandi in alijs diebus n. 11. quam an poſſint Epiſcopi anticipare, vel poſtponere? n. 13.*

12 *Aurora quando incipiat?*

15 *Mortis tempore omittens ex negligentia communicare, non ſolùm peccat mortaliter, ſed dicitur ſuſpectus de fide, & vnde hac conſuetudo ortum habuit? n. 16. quod ſi nequeat hoſtiam ſacram deglutire, an teneatur communicare in ſpecie ſanguinis? n. 18. Sed quid de Neophytis? n. 19.*

17 *Communicatus in Paſchate, ſi poſt 8. dies in circa incidat in mortis periculum, non tenetur de præcepto communionem iterare, ſed de Conſilio.*

20 *Euchariſtiam ſumere in omni Eccleſia licet, etiam in oratorio propriæ domus, ſi adſit licentia ibi celebrandi, excepto tempore Paſchatis, quando hoc eſt faciendum in Parochia, præciſa licentia Parochi.*

21 *Miſſam non licet dicere in mari, vel in flumine abſque Papæ venia; ſed licet abſque ea deferre in nauigijs Sanctiſſimum in loco decenti, & num. 22.*

23 *Celebrare an liceat in priuatis domibus cũ licentia Epiſcopi, vel alijs in locis, etiam abſque eius venia? nu. 24. & 25. an vbique Epiſcopis n. 26. & an Regularibus itinerantibus? n. 27.*

28 *Lampas accenſa ante Sanctiſſimum ſemper debet eſſe, adeo quod ſi ex negligentia omittatur per diem continuum, mortale committatur. Secus ſi per horam n. 28.*

Reſolutio LXII.

1 POſtquam dictum eſt in priori *reſol. nu.* 5. obligari omnes fideles ex præcepto Eccleſiæ ſtatim, ac ad annos diſcretionis peruenerint ad confitendum, &. communicandum, ſaltem ſemel in anno *per c. omnis de pænit. & remiſſ.* addendum eſt, debere

bete

debere illud adimpleri in Paſchate, quod
tempus iuxta hodiernam conſuetudinem
incipit à Dominica Palmarum vſque ad
Dominicam in albis incluſiuè, & etiam
paulò plus, vt notat *Dia. in ſumma. verb.*
2 *communionis neceſſitas n.2.* extra verò obli-
gationem, licet quolibet anni tempore ſe-
cularibus communicare, & ſacerdotibus
celebrare, *c. viſum de conſecr. diſt.1. & cap.
iteratur eod tit. diſt.2.* exceptis tamen feria
6.& 7. Hebdomadæ ſanctæ, in quibus die-
bus celebrare eſt prohibitum *ex c. ſabbato,
diſt. 3. eodem.* Ait enim ibi Innocentius I.
traditionem Eccleſiæ ſe habere, in illo tri-
duo Sacramenta pœnitus non celebrati,
iuxta quam declaratum fuit per S. Congr.
ſub die 9. Maij 1606. & iterum ſub die
19. Februarij 1622. ordinatum ſeruandam
eſſe conſuetudinem vniuerſalis Eccleſiæ
nō miniſtrādi, niſi infirmis in die Paraſce-
ue, vt teſtatur *Barb. de poteſt. Paroch. c. 20.* &
in Miſſali Romano dicitur videlicet, ho-
die, ideſt feria 5. Sacerdos conſecrat duas
hoſtias, quarum vnam ſumit, alteram re-
ſeruat pro die ſequenti, in quo non confi-
citur Sacramentū, reſeruat etiam aliquas
particulas conſecratas, ſi opus fuerit pro
infirmis.

3 Quibus ſe opponit in parte P. *Dia. par.
4. tract.4. reſol. 237. & par.9. tract.7. reſol.
24. ex Suar. Vaſq. & alijs quamplurimis,*
volens poſſe miſſam priuatam diei in Sab-
bato ſancto, ſecluſo ſcandalo, poſt cæptam
miſſam ſolemnem, quia vſque ad illud tē-
pus memoria realis Paſſionis ab Eccleſia
colitur, imò ſubdit ex Garzia, & alijs, poſ-
ſe etiam ante miſſam ſolemnem, quod eſt
contra expreſſum *text. d. c. ſabato, & ibi Gl.*
4 *verb. non celebrari.* Sed Nauar. *in man. cap.
25. n. 88.* addit, ne quidem miſſas ſolem-
nes dici in relatis diebus, quia quæ dici-
tur in ſabbato, non eſt eiuſdē diei, ſed no-
ctis reſurectionis, vt ſignificat collecta,
quæ incipit Deus, qui hanc ſacratiſſimam
noctem, in 6. verò feria neque dicitur, ſed
ſolùm ſuſcipitur hoſtia, quæ præcedenti
die remanſit conſecrata; & ita in praxi ſer-
uari videmus iuxta tex. prędictum, & quā-
do occurrit feſtum Annunciationis B. Ma-
riæ, vel aliud in dictis diebus, transfertur.

Rurſus idem Pater ad dicta in Miſſali
reſpondet, quod dum mandat, vt reſerue-
tur Euchariſtia pro infirmis, non prohibet
reſeruari pro ſanis, quod tamen eſt con-
tra text. *in c. nonne, de præſumpt. & l. cum
Prætor ff. de iudic.* vbi incluſio vnius, eſt al-
terius excluſio; ſi enim hoc generaliter
voluiſſet concedere, gratis fuiſſet additū
pro infirmis; ad text. verò cit. *in d. c. Sab-
bato* reſpondet loqui de celebratione,
5 non autem de communione, quod eſt cō-
tra alium tex. *in §. eadem ratione inſtit. quod
cum eo, qui in aliena poteſt.* vbi ex iden-
titate rationis, caſus non expreſſus, com-
prehenditur in caſu deciſo. *Præſ. de Fran-
ch. dec. 489. nu. 14. ex Napod. & alijs.* Ratio-
6 nes autem quibus innititur Eccleſia pro-
hibendo celebrationem, ſunt ex illo text.
mærores, quibus afficitur propter Chriſti
Paſſionem illis diebus ſecutam, *ibi nam
vtique conſtat Apoſtolos biduo iſto, & in mæ-
rore fuiſſe, & propter metum Iudæorum ſe oc-
culuiſſe*, quibus importunè miſcerentur
conuiuia, quorum appellatione venit, tàm
ſacrificium, quàm ſimplex communio, cū
vtrumque incluſerit Eccleſia in illis ver-
bis; (*ò Sacrum Conuiuium*) ergo vtrumque
prohibitum cenſeri deberet; adhærendo
tamen declarationibus relatis S. Congreg.
affirmandum eſt, poſſe in Sabbato ſancto
vnumquemque fidelem communicare, nō
autem ſacrum conficere, quia dum ibi pro-
hibetur, licet implicitè in die Paraſceue
ſola communio, in cæteris intelligitur cō-
ceſſa ex *d. c. nonne*.

7 In die autem Iouis ſancti, omnibus tàm
publicè, quàm ſecretè celebrare licere,
teſtatur *Nauar. loco cit.* cum nullo iure id
prohibitum reperiatur, licet omnes abſti-
nere ſoleant, non quia de conſuetudine,
ſed quia illa die Sachriſtę altaria denudāt;
& aliqui ſacerdotes falsò putant non lice-
re; alij ad confitendum applicantur, ſe-
quitur P. *Dian. d. reſol. 24. §. notandum in
fine, ſed Bonac. to. 1. diſp. 4. q. 7. pun. 2. ſub n.
17. ex Azor. 1. part. lib. 10. cap. 24.* vult non
poſſe in dicta die miſſas celebrari à ſingu-
lis ſacerdotibus, ex recepta conſuetudine
Eccleſiæ vnam tantùm miſſam in quacun-
que Eccleſia Cathedrali, vel Parochiali
celebrandi, quod verius eſt.

8 Item poſſe in Miſſa Natiuitatis, quæ
poſt mediam noctem canitur, vel in alijs,
quæ poſtea dicuntur (vt ſtatim dicam)
etiam laicos ſacram Euchariſtiam ſumere
docet idem *P. modo cit.* (quidquid in con-
trarium dixerit *P. Bordonus tom. 2. reſol. 56.*
9 *n. 161.*) ſicuti etiam poſse in alijs diebus
etiam poſt meridiem, vel veſperas dum-
modo ſint ieiuni, & præciſo ſcandalo, quia

hoc non reperitur prohibitum, ſed ſolùm
ſacrum conficere. *Azor. par. 1. lib. 10. cap. 25.*
q. 7. Suar. tom. 3. diſp. 69. ſect. 4 §. tandem
ex Angel. verb. Euchariſtia *3. n. 39. & Sylu.*
eodem 3. q. 14. & alijs. Sed *Coninch. de Sa-*
crament. q. 80. art. 10. nu. 85. licet hoc non
neget, aſſerit tamen ex reuerentia tanti
Sacramenti non eſſe faciendum extra ne-
ceſſitatem, concordat *Dian. part. 11. tract.*
7. reſol. 22. & addit reſol. 15. non eſſe tàm
facile permittendum laicis quotidie com-
municare, ſed conſiderandas circumſtan-
tias, eorumque vitæ bonitatem per pios,
& prudentes Confeſſarios.
10 Quod autem poſſint dici non ſolùm
miſſa ſolemnis in nocte Natalis Domini,
completo matutino, vt in tota Eccleſia
Catholica ſeruatur (non tamen ante me-
diam noctem) ſed etiam aliæ miſſæ ad li-
bitum ſacerdotum, videtur dicendum
ex *c. nocte ſancta diſt. 1.* & poſſe ſine ſcru-
pulo fieri teſtatur *Suar. tom. 3. diſp. 80. ſect.*
4. §. 3. inquiri circa finem. Sed *D. Thom. 3.*
p. qu. 83. art. 2. ad 2. & 4. interpretatur text.
præd. vt vna ſola miſſa poſſit dici in me-
dia nocte, alia in Aurora, tertia in clara
die, aliàs eſſe mortale dicunt *Syluest. verb.*
Miſſa 1. num. 6. & Nauarr. in ſumma cap.
25. n. 87. reliquo anni tempore; niſi adſit
11 priuilegium, non poſſunt miſſæ celebra-
ri ante auroram ſecundum *D. Thom. 3. par.*
q. 83. art. 2. ad 4. & Sylu. citat. & vide reſol.
12 *121. n. 2.* Quod tempus ait *Suar. etiam*
citat. in §. 2. inquiri, & §. 3. exceptio, eſſe
duabus horis ante ortum Solis; regulariter
autem debent miſſæ terminari, vel incho-
ari vſque ad meridiem. *Io. Andr in c. 1. de*
celebrat. miſſ. Durand. lib. 2. de ritibus Eccle-
ſia cap. 7. Suar. vbi ſupra, §. dico ſecundo. &
patet ex rubricis Miſſalis, vbi legitur, miſ-
ſas priuatas eſſe dicendas ab aurora vſq;
13 ad meridiem, ſed Epiſcopi poſſunt ſu-
per vtrũque tẽpus diſpenſare pro ſe ipſis,
& pro alijs ſibi miniſtrantibus, *Gl. in c. fin.*
de priuil. in 6. eſſeque hoc communiter re-
ceptum ſcribit Suar ſæpè cit. *in §. 3. excep-*
tio, ſed quod non poſſint hoc generaliter
concedere, quamuis in locis ſuæ iuriſdi-
ctioni ſubiectis, cum ſpectet ad ſolum
Pontificem.
14 Redeundo nunc ad propoſitum dici-
mus, quod, non ſolùm in vita, vt dictum
eſt, ſed etiam in articulo; vel periculo mor-
tis, eſt de neceſſitate quoque præcepti Eu-
chariſtiam ſumere, quod, ſiue ſit de iure
diuino *ex Io. cap. 15.* ibi, *niſi manducaueri-*
tis carnem filij hominis &c. & D. Thom. cit.
ſupra reſol. 49. n. 14. vbi etiam de hoc ac-
tum eſt, ſiue de antiquiſſima conſuetudi-
ne Eccleſiæ, vt docent *D. Bonauent. in 4.*
diſt. 20. art. 3. qu. 1. Durand. diſt. 9. qu. 2. art.
2. & alij, certum eſt hodie vniuerſaliter in
Eccleſia ſeruari, quotieſcumque aliquis in
tali periculo, vel articulo conſtitutus re-
periatur, communicare ſolere. Quæ con-
ſuetudo commemoratur in diuerſis Con-
cilijs valde antiquis, vbi refertur, diligen-
tiſſimè ſemper ab Eccleſia curatum eſſe,
nè morientes ſine viatico decedant, vt
patet *ex Concil. Niceno can. 13. Agath. can.*
11. Ancyr. can 22. Arauſic. cap. 13. Arelat.
2. cap. 12. Aurelian. cap. 24. Carthagin. 4. cap.
77. & 78. ex quibus etiam conſtat ſermo-
nem eſſe tam de infirmis ad ſumendum,
quàm de miniſtris ad miniſtrandum obli-
15 gatis. Quamquidem conſuetudinem
ita receptam eſſe, vt ſine magno ſcanda-
lo violari non poſſit, teſtatur *Suar. tom. 3.*
diſp. 69. ſect. 3. §. 1. vbi ſubdit, merito ſuę
ſalutis negligentiſſimum, & de ſtatu ani-
mæ ſuæ, ac etiam de fide ſuſpectum ha-
beri, qui voluntariè in mortis articulo via-
ticũ negligit, & proinde eius omiſſionem,
etiam ex negligentia, ſpeciale peccatum
mortale eſſe, quia materia grauis eſt, &
ad ſalutem animæ ſummopere pertinens;
qua de cauſa dicitur neceſſarium viati-
cum in præfato tempore *ex can. de his 26.*
qu. 6. & clarius ex c. omnis de pœnit. & re-
miſſ.
16 Cũq; talis conſuetudinis ignoretur ini-
tium; & ſemper ita ſeruatum videatur, aſ-
ſerendum eſt ortum habuiſſe ab Apoſto-
lis, vel ex plenarijs Concilijs, vt genera-
liter ſcripſit *D. Auguſt. in Epiſt.* 118. *ad Ia-*
nuar. cap. 1. relata per Grat. in can. illa autẽ
diſt. 12. qua de re, ſi quis communicauerit
in Paſchate, & poſt aliquod tempus in
mortis periculum incidat, non ſatisfacit
huic obligationi, ſi iterũ non communi-
cat ſecundũ *Hurtad. hoc tit. diſp. 10. difficult.*
2. & alios relatos per P. Dian. part. 5. tract.
3. reſol. 42. contra Sylu. verb. Euchariſtia 3.
in princ. Armill. verb. communio n. 4. & alios.
17 *Suar. tamen cit. §. rogabis* docet, Commu-
nicatum 8. diebus ante periculum prædi-
ctum non teneri de præcepto, ſed ſolùm
de Conſilio ad eius repetitionẽ, ſequun-
tur *Henriq. lib. 8. cap. 5. num. 3. Regin. lib. 29.*
n. 65. Granado de Sacram. 3. part. controu. 6.
tr. 10.

*tr.*10.*diſp.*3. *n.*9.hancq;ſententiam etiamſi ſi per 15. dies ante præceſſit communio, probabilem appellat idem *Diana citat. reſol.*41. *licet reſol.* 33. §.*verum*, ſtrenuè defenderit contrariam, teneri ſcilicet talem infirmum ad iterandam communionem eodem die, quamuis manè communicauerit, ſi tunc non erat in tali periculo cõſtitutus, quia cum non communicauerit per modum viatici, vt moriturus, ſupponitur nihil de morte cogitaſse; quod tamen eſt valde pium, & propterea de Cõſilio,vt diximus,ſed non eſt diſcedẽdum à ſententia Suar. & aliorum, vt ſupra.

18 Sed pone, quod talis infirmus, etiam laicus impotens ſit ad deglutiendam Euchariſtiam, etiam cum aqua, vel vino non conſecratis, num teneatur communicare in ſpecie ſanguinis propter præceptum implendum?hic caſus cum difficultate occurrere poteſt; reſpondet tamen *Fagundez de præcept. Eccleſ.par.*3.*cap.*4.*nu.*20. *Silnius in* 3.*part.qu.*80. *art.*12. negatiuè,quia eo caſu ius diuinum ſecundum eos non obligat ad ſumptionem Sacramenti,*Ochauia tamen de Sacram.tract.*2.*q.*18.*num.*9. *& poſt eum Nugn. in* 3.*part. tom.* 1. *q.* 80.*concl.* 3.probabilius putant cum alijs recentioribus contrarium, quia in tali articulo præceptum diuinum communicandi eſt pręferendum humano de non ſumenda ſpecie vini conſecrati à laicis, ſed conſultò eſse ſumendum conſenſum Epiſcopi.Neophy-

19 tos etiam ideſt nouiter ad fidem conuerſos, & baptizatos, ſi ſtatim occurrat mori ſiue naturaliter, ſiuè violenter, teneri ad Euchariſtiam ſuſcipiendam *ex Sancio in ſelect. diſp.* 4. *num.* 3. *& ſeq.* rationabiliter ſcripſit idem *P.Dian.part.*5.*tract.*3.*reſolut.* 45. quia non poteſt aſſignari differentia inter iſtos, & ſupradictos.

20 Ad ſecundum, locus communionis eſt quælibet Eccleſia ſecularium, ſiuè regularium, imò etiam oratorium propriæ domus, ſi adſit bulla Pontificis ibi celebrandi, excepto tempore Paſchatis, quando vnuſquiſque tenetur in ſua Parochia præciſa licentia Parochi; *Suar. citat. diſp.* 72. *ſect.*2.§. *hinc ſequitur.Dian.par.*3.*tr.*2.*reſol.* 12. §. *nota etiam, & part.*4.*tract.*4.*reſol.*14.

21 Vtrum autem in mari, vel in flumine ſuper aliqua naui poſſit ſacrum confici, & Euchariſtia diſpenſari? idem elaboratus P. quam plurimos DD. adducit pro, & contra *par.* 5. *tract.* 3. *reſol.* 40. ſed verior videtur opinio negatiua circa celebrationem, quam videmus practicari, & tenent *Nauar. d.cap.*25. *num.*82. *Suar.diſp.*81.*ſect.*

22 3.§.3.*exceptio.*Non dubitatur tamen poſſe Pontificem licentiam concedere (non autem Epiſcopum, cum non habeat iuriſdictionem in mari, ſicut Pontifex, licet *Granado in* 3. *part. de Sacram. controuer.* 6. *tract.*14. *diſp.*13.*num.*6. teneat contrariũ;) quia ad vitandum periculũ effuſionis ſanguinis ex nauis continuo motu (qua de cauſa hoc prohibetur) poteſt adhiberi alius ſacerdos, qui manu firmiter teneat calicem à conſecratione vſque ad ſumptionem iuxta relatos DD. ſacram verò Euchariſtiã licere deferre in nauigijs, & diſpenſari communicare volentibus, quia ceſſat periculum, dummodò in loco decenti, & ſeparato reponatur ex eodẽ *Granado num.*2. *Durando, & alijs firmat, citat. P. ibidem in fine.*

23 Extra ergo Eccleſiam, vel oratorium, ad hoc ab Epiſcopo deputatum, ſacrum hoc regulariter conficere non licet *cap. nullus is. de conſecrat.diſt.*1.*D.Thom. ex Auguſt. par.*3.*qu.*83. *art.*3.*ad* 1. ſi ſecus mortale committitur, vt de communi docet *Suar. dicta diſp.*81.*ſect.*3. *in princ.* alios per multos eiuſdem ſententiæ refert *P.Dian.p.* 2.*tr.*14.*reſol.*38. licet autem de iure communi dubitari poſſet, an Epiſcopi concedere poſſint licentiam conſecrandi in priuatis domibus, non conſecratis, nec benedictis, vel vbi ipſi permiſerint *ex c.miſſarum eod. tit.* (& ſi contrarium videatur ſtatutum *in cap. antecedenti, quod incipit ſi-*

24 *cut.*) Hæc tamen quæſtio ſublata videtur ex diuerſis Concil. relatis per Suar. ibidẽ, & præcipuè *Trid.ſeſſ.* 22. *ſub decreto de obſeruand. & euitand. in celebratione miſſæ*, vbi mandatur Epiſcopis, nè patiantur in priuatis domibus, atque omninò extra Eccleſiam, & ad diuinum tantùm cultum dedicata oratoria ab eiſdem ordinarijs deſignanda, & viſitanda, ſanctum hoc ſacrificium à ſecularibus, aut regularibus quibuſcumque peragi, cuius decreti virtute videmus à Pontifice tantùm concedi facultatẽ celebrandi in domibus priuatis, & ſolùm Dominis titulis decoratis, & in declarationibus eiuſdem Concilij *loc.cit.lit.*6. dicitur hanc facultatem ab Epiſcopis concedi non poſſe, ſed poſt conceſſionem Põtificis, poſſe ipſos viſitare, vel viſitare facere loca; in quibus celebrandum ſit,

vt

Digitized by Google

vt cum omni maiori decentia adaptentur.

25 Excipiuntur ab hac generali regula ca-
ſus neceſſitatis , vt quando magna multi-
tudo reperitur in locis remotis ab Vrbi-
bus , ſeù Terris , & eſt dies feſtus , nec a-
deſt Eccleſia , tunc licet erigere Altare
in aliquo loco decenti , ibique miſſam di-
cere, ſicuti etiam in bello ſub tentorio, vel
ſub dio, dummodò tabula altaris cõſecra-
ta , cæteraque ſacra miniſteria ad illud of-
ficium pertinentia ibi adſint *c. concedimus* ,
& cap. 1. de conſecr. diſt. 1. quod etiam pro-
bat D. Thom. cit. ex eo, quod hoc Sacra-
mentum eſt repreſentatiuum Dominicæ
Paſſionis, ſed Chriſtus non fuit paſſus in
domo , ſed ſub dio , ideſt ſub aere , vt ex-
plicat *Gl. in d. c. concedimus in fine*, ergo ſal-
tem in caſibus neceſſitatis licebit. Quibus
addit, ſed ſine cauſa, Suar. vbi ſupra §. 3.
exceptio, perendam eſſe veniam ab Epiſco-
po ſi fieri poteſt; nã aut ſupponimus Epi-
ſcopum eſſe in Ciuitate vicina , & ſumus
26 extra caſum neceſſitatis , aut adeſſe etiã
Epiſcopum in locis remotis , & hoc eſt ſi-
bi permiſſum de iure communi, etiam ex-
tra caſum neceſſitatis *ex cap. quoniam, de
priuil. in 6.* quod priuilegiũ exercere poſ-
ſe vbique locorum , Vrbe excepta , dedu-
citur *ex l. 2. ff. de offic. proconſ.* quia iuriſ-
dictio voluntaria (vt iſta ſupponitur) po-
teſt etiam extra diœceſim exerceri, *Sanch.
lib. 3. de matr. diſp. 19. n. 7. Dian. part. 4. tract.
4. reſol. 15. & part. 5. tract. 2. reſol. 77.*

27 Quod Epiſcopi priuilegium extendi ad
regulares itinerantes ; poſſeque celebrare
in domibus ſecularium in altari portatili
extra cameras, vbi dormiunt, & in plateis,
caſtris , & grangijs, ſeruata debita decen-
tia , Epiſcopo loci non contradicente ſcri-
bit ex Portell. & alijs idem *Diana part. 3.
tract. 2. reſol.* 80. quod tamen numquam vi-
di , nec audiui ſeruatum . Et obſtat *Trid.
tit. n.* 24. quod generaliter loquitur . No-
28 tandum etiam eſt, oportere ſemper con-
ſeruari lampadem accẽſam ante Sacramẽ-
tum , quod ſi omitteretur per diem inte-
grum , vel paulò minus , etiam ex negli-
gentia , mortale committeretur , non ſic
per horam , vt probat *Quintanaduennas in
Theol. moral. tom. 1. tract. 4. ſingul. 1. num. 2.*
quem refert , & ſequitur *Dian. relatus par.
9. tract. 6. reſol.* 34. quod etiã probatur *arg.
c. ſanè de celebr. miſſ.*

Quibus in caſibus poſſit quis in mortali exiſtens ſacrum conficere, vel communicare cum ſola contritione , confeſſione poſt poſita ?

S V M M A R I V M.

1 *Celebrare in multis caſibus, vel communicare poteſt in mortali exiſtens omiſſa confeſſione ; ſed poſtea data opportunitate quãprimum eſt facienda confeſſio ; ſemper tamen eſt neceſſaria contritio , & n. 2. & 5. vſque ad finem .*

3 *Determinatio reſpiciens plura æqualiter determinabilia, debet ea æqualiter determinare.*

4 *Sacerdos ſi inchoata miſſa recordetur alicuius mortalis , an teneatur ab incepta deſiſtere ?*

Reſolutio LXIII.

1 PRæmitto , in mortali exiſtentem non poſſe quantumuis contritum celebrare , vel communicare ſine præuia confeſſione per Trident. requiſita *ſeſſ. 13. c. 7. & can. 11.* vbi excipitur ſola neceſſitas in genere , confeſſario deficiente , ſed hæc multis in caſibus exemplificatur , quos ex communi colligit *Bonac. tom. 1. hoc tit. diſp. 4. q. 6. pun. 1. num.* 13. quorum primus eſt, quando quis habet neceſſitatem celebrandi, vel communicandi, ſed non poteſt cõfiteri abſque ſcandalo , tunc ſufficit contritio ; ſed ſacerdos celebrans confeſſione omiſſa, tenetur poſtea data opportunitate confiteri ex præcepto , non Conſilio iuxta declarationem Alexandri VII. in bulla emanata ſub die 23. Martij 1666. num. 38. Laicus verò cõmunicans non tenetur ſtatim , quia præceptum poſitiuum complectitur ſolùm eos , de quibus loquitur; Trident. autem loquitur ſolùm de ſacerdotibus, ergo. ita arguunt *Suar. diſp. 66. ſect. 7. & Regin. lib. 29. num.* 110. *quod vocat probabilius P. Dian. par. 11. tr. 8. reſol. 45. §. notandum .*

2 Contrarium autem rectè docet *Nauar. in man. cap. 2. n.* 10. dicens , vtrumque ad hoc ſtatim teneri , quia ſi illi PP. de hoc fuiſſent interrogati, idem veriſimiliter reſpondiſſent . citat *Gl. in l. tale pactum §. fin. de pact.* quod probatur etiam in text. & in

l. ſi

l. ſi totas. C. de inoffic. dotib. ſequuntur Hen-
riq.lib.8. cap.45.n.4. Azor. par.2.lib.10.cap.
*31. q.9. Vaſq.to.3.diſp.*208.cum quibus e-
3 go conuenio ; nam vna determinatio reſ-
piciens plura æqualiter determinabilia,
debet ea etiam æqnaliter determinare *l. iã*
hoc iure ff. de vulgar. & pupill. cumque non
poſſit diuerſa ratio aſſignari de vno caſu
ad alium, non poteſt diuerſum ius ſtatui,
l.3. §. proinde, & §. quoties ff.de in rem ver-
ſo; imò identitas rationis operatur, quod
caſus non expreſſus, ſit comprehenſus in
caſu deciſo *tex.cumGl.magna in fine §.1.in-*
ſtit. quod cum eo Præſ. de Franch. deciſ.489.
nu.14. ex Napod. & alijs. vide ſi conferunt
dicenda infra *reſol.79. num.9. & 10. & cit.*
bulla Alex. VII. emanata ſub die 2. Octobris
1665. *vbi n.* 11. fuit damnata contraria o-
pinio ſub pœna excommunicationis,cuius
abſolutionem ſibi reſeruauit,& mandauit,
quod peccata in confeſſione omiſſa, ſeu
oblita ob inſtans periculũ vitæ, ſeu ob aliã
cauſam teneamur in ſequenti confeſſione
exprimere, & licet ad hoc poſſet reſpon-
deri intelligendam eſſe bullam de confeſ-
ſione ſequenti,ideſt in Paſchate, ſub num.
tamẽ 39. declaratur non eſſe taliter intel-
ligendam, vt diximus *ſupra reſol.61.ſub n.*
33. vbi etiam quod amplectatur tàm ſa-
cerdotes, de quibus loquitur, quàm cæ-
teros iuxta dicta etiam hic num.2.ſupra.

4 Secundus eſt, quando ſacerdos inchoa-
ta miſſa recordatur alicuius mortalis, vel
etiam eſſe excommunicatum, non enim
tenetur inchoatam miſſam omittere, neq;
vocare confeſſarium ad altare ex eadem
ratione ſcandali vitandi, *D.Thom.par.3.q.*
83.art.6.ad 2. vbi addit,quod ſi hoc ei ac-
ciderit ante conſecrationem, tutius repu-
taret miſſam incæptam deſerere, niſi gra-
ue ſcandalnm timeretur, *Nauar. cap.21.in*
ſumma n. 49. Tolet. lib.2.cap.1. ſub num.10.
Suar. d. diſp. 66. ſect.4. §. difficultas, Hen-
riq. cit. cap. 46. n.3. quibus addit *Bonac.v-*
bi ſup.n. 15. ceſſante ſcandalo teneri ſacer-
dotem vocare facere confeſſarium ad alta-
re, etiam ſi de peccato recordaretur poſt
conſecrationem, ſi tamen commodè po-
teſt, cui contradicit *Dian.part.2. tract.14.*
reſol. 61.

5 Tertius eſt,quando laicus præmiſſa cõ-
feſsione recepturus Euchariſtiam,acceſſit
cum alijs ad linteum; & recordatur alicu-
ius peccati obliti, non tenetur recedere,
& adire confeſſarium ad vitandam infa-
miam, quæ oriri poſſet per implicitam in-
dicationem alijs ſe eſſe aliquo mortali li-
gatum; cum venialia non impediant. *Na-*
uar. d.n.49.ex Scoto in 4. diſt. 6. Sylu. verb.
Euchariſtia 2. q. 7. Henriq. cit. lit.K. Regin.
lib. 29. n.105. Bonac. cit.nu. 17. vbi addit,
præciſo ſcandalo teneri præmittere con-
feſſionem, quod exiſtimo verius, cum hic
caſus differat aliquo modo à priori,& pro-
pterea ſit minus excuſabilis.

6 Quartus eſt, quando Parochus non ha-
bet copiam confeſſarij,poteſt enim ſacrum
conficere citra confeſſionem ratione ne-
ceſſitatis ſatisfaciendi proprio officio, nè
Parochiani miſſa careant in die feſto,hãc-
que neceſſitatem maximè conſideraſſe
Trident. vbi ſupra,dicit *Suar.d.ſect.4.§.vl-*
tima cauſa, & poſse hoc accidere, & per-
mitti non ſolùm vna, ſed pluribus vicibus
ob abſentiam confeſſarij in Parochis ple-
blicolis, qui tamen debent procurare hoc
ad poſſibile vitare, ne ſumant hinc occaſi-
onem faciliùs peccandi, quia tunc adeſſet
dolus, & conſequenter duplex peccatum,
*Henriq.cap. 46.n.5.Regin.n.*107.vbi idem
dicit, quando adeſset confeſſarius, ſed
excommunicatus, vel non approbatus ab
Ordinario; paria enim ſunt non habere
confeſſarium, vel impeditum. *Azor.1.par.*
7 *lib.10.cap.31. q.2.* Idem dicendum eſt de
quocunq; ſacerdote, cui hoc non incũbe-
ret ex officio, ſed nihilominus multi care-
rent miſſa in die feſto;quia non eſset alius
ſacerdos; poſſet enim celebrare cum ſola
contritione (quamuis non adeſſet eo caſu
obligatio audiendi ſacrum propter impo-
tentiam,) vt probabile exiſtimat *Diana*
*par.2.tract.14.reſol.64.*ſed contrarium ceſ-
ſante ſcandalo docet *Suar. d. ſect.4. §. ſed*
quæres.

8 Quintus eſt, quando pęnitens timet,
eum Confeſrarium, qui ſolus adeſt, non
obſeruaturum ſigillum, aut aliam grauem
iniuriam ſibi audita confeſsione illaturum,
tunc poteſt eam omittere, ſi ſolum illud
peccatum habet,quod timet reuelandnm,
ſi verò alia, de quibus non eſt talis timor,
tenetur ea confiteri, illo omiſso. *Nauar.*
in ſumma cap. 7. n.3.ex Innoc. in c. omnis de
pænit. & remiſſ. & iterum n.6.ex Maior. in
4. diſt.17. q. 5. cum propoſito tamen illud
confitendi data opportunitate, *Sylu. ver.*
confeſſio 1. §. 2. Sed hic timor debet eſse
verus,non autem imaginarius,vt rectè ad-
dit *Suar.cit.§. tertius magiſque*, & eo etiam
inter-

interueniente, nec ſufficere, ſi probabiliter
exiſtimet non eſſe contritum, ſed tantum
attritum, hoc enim pluries diximus, eſt
omninò neceſsarium, prout in omnibus
caſibus ſupra dictis. *Regin. nu.*108. *Nugn.*
*Filliuc. & alij apud Bonac. n.*28. Quod ſi ha-
9 bens ſolùm peccata, quæ timet pandenda,
vellet (illa tacendo) confiteri venialia,
(quod etiam poteſt) ſufficeret attritio, vt
ex Granad. 3. par. de Sacram. contr,u. 7. tract.
9. diſp. 5. *ſect. 3. num.* 23. docet implici-
tè *Dian. part. 5. tract.* 13. *reſol.*9. & explici-
tè *ibidem reſol.*10. *in fine*. ſed circa hæc vi-
deas infra *reſol. 79. n. 9. &* 10. Item ſacer-
10 dos, iter faciens obligatus in die feſto
miſsam audire, ſi non habet à quo confi-
teatur, & in mortali exiſtat, poteſt contri-
tus celebrare, *Tolet. lib. 2. cap. 1. ſub nu.* 10.
Henriq. lib. 8. cap. 48. num. 8. Sylu. verb. Eu-
chariſtia 2. §. 7. *Dian. d. tract.* 14. *reſol.* 63. quã
opinionem *Suar. vbi ſupra*, §. *penult. in fine.*
appellat probabilem, ſed contrariam ſe-
curiorem; Quæ verò dicatur iuſta diſtan-
tia inter pœnitentem, & confeſsarium
vt legitimè excuſetur à confeſſione, idem
Suar. d. ſect. 4. §. *ex his igitur*, ait, non poſse
eandem regulam pro omnibus tradi, cum
vnus poſſit cum magna, alter cum parua
difficultate, vel repugnantia ambulare, ſed
regulariter eſſe trium, vel quatuor millia-
rium, idem volunt *Henriq. Rodriq. & alij*
apud Bonac. loco cit. n. 30.

11 Sextus eſt, quando non habet, niſi ſo-
lum peccatum, vel plura reſeruata ſupe-
riori; quem adire non poteſt, & interim
neceſſitas vrget ſacrum faciendi, tunc non
tenetur confiteri, ſed conteri, ſecus ſi ha-
beret alia non reſeruata, quia tunc tene-
retur omnia confiteri, etiam non habenti
poteſtatem abſoluendi à reſeruatis, de
quibus indirectè ab illo, vel illis abſolui-
tur, cum propoſito tamen adeundi ſupe-
riorem *Soto in 4. diſt. 17. q. 2. art. 5. Armill.*
Palud. & alij apud Suar. diſp. 66. ſect. 4. §.
quartus caſus, vbi ſubdit non eſſe in conſi-
deratione, quod iterum eadem peccata
reſeruata ſuperiori confiteatur *Eman. Sà v.*
Euchariſtia n. 13. *Regin. cit. num.* 103. *Bonac.*
diſp. 4. hoc tit. q. 6. pun. 1. n. 31. *Dia. par. 2. tr.*
14. *reſol.* 65. vbi citat Suar. in contrarium,
qui in libro meo hoc non dicit, ſed vt re-
tuli. vide eumdẽ *Dia. par. 5. tr. 13. reſol.* 10.

12 In primo autem caſu, quando non ad-
ſunt, niſi reſeruata, probabilis exiſtimatur
ſententia DD. relatorum per eundem
Dian. vbi ſupra reſol. 9. volentium, debe-
re ſaltem confiteri venialia, vt indirectè à
reſeruatis abſoluatur, donec adeatur ſupe-
rior; hocq; in caſu ſatis eſſe attritionẽ; quia
verum etiam dicunt, poſſe in caſu prædi-
cto dimidiari confeſſionem, explicando
venialia, vel etiam mortalia non reſerua-
ta, ſi adſunt, tacendo reſeruata, ſi non
poteſt ſuperior adiri, vt docet ex Hurtad.
& alijs. *Dian. cit. reſol. 8. &* 10. cum onere
tamen illum ſtatim data opportunitate in
vtroque caſu adeundi, alias eo non adito,
ſi aditi potuit, aliud mortale committatur
dicta reſol. 10. §. *reſpondeo*, ſed ego me re-
mitto in hoc dubio ad dicenda infra reſol.
164. per totam.

13 Verum difficultas eſt, ſi nõ adeſt neceſ-
ſitas ſacrum faciendi, vel communicandi,
niſi timor mortalis peccati reſeruati, in
quo quis exiſtit, & nõ habet cõmoditatem
adeundi ſuperiorem, vt ab eo confiteatur,
vel veniam impetret alteri confitendi, quæ
mora dicatur ſufficiens, vt poſſit abſolui à
non habente poteſtatem cum onere tamẽ
prędicto? reſpondet *Suar. apud Dian. dicta*
*reſol.*8. requiri longam moram; aliàs poſ-
ſet quis ſemper confiteri confeſſario non
habenti poteſtatem abſoluendi à reſerua-
tis, & conſequenter fruſtratoria eſſet diſ-
poſitio *Trid. ſeſſ. 14. c. 7.* mandantis in caſi-
bus reſeruatis nihil poſſe confeſſarios non
14 habentes poteſtatem. Sed probabilis e-
tiam reputatur à prædictis ſententia *Hur-*
tadi in 2. 2. diſp. 84. ſect. 7. dicentis vnam
noctem eſſe ſufficientem moram ad dandã
abſolutionem tali pœnitenti, qui in eadẽ
nocte poſſet ad tartara duci, nec valet di-
cere, poſſe conteri, cum hoc difficile exi-
ſtimetur ex eodem *Dia. d. reſol.* 90. attritio
autem, quæ cum confeſſione ſufficit, fa-
ciliùs obtinetur; ad obiecta verò in con-
trarium reſpondẽt non inferri ex hoc præ-
iudicium ſuperiori; ſi iſtud fiat cum vera
intentione, & propoſito illum adeundi
quàm citiùs poſſit, & cum effectu adeatur,
aliàs aliud mortale committatur, vt di-
ctum eſt.

15 Etenim ſi iuxta illorum ſententiam po-
teſt dari abſolutio, longa mora interueni-
ent, eidẽ eſſet dicẽdum de parua, cum ma-
gis & minus nõ varient in hoc principalẽ
diſpoſitionem, ſiquidẽ in primo caſu iſtud
permittitur, ne quis in peccato moriatur,
quod quia poteſt euenire etiam in momẽ-
to, militat conſequenter in vtroque caſu
ea-

Digitized by Google

eadem ratio, & proinde idem ius ſtatui deberet *ex* §. *pari ratione cum concord. inſtit. quib. mod. ius patr. pot. ſoluit.* ſed ego vt dixi me remitto ad dicẽda in dicta reſol. 164.

Agitur de ſpeciebus ſacramentalibus, & alijs ad materiam.

SVMMARIVM.

1 *Species ſacramentales impropriè tales appellantur, propriè autem accidentia, ſed hæc quid ſint, & unde talia dicantur? Vocantur etiam ſymbola, ſeù ſigna, & etiam panis, & vinum, & retinent vim nutriendi etiam poſt conſecrationem. n. 2.*

3 *Accidentia panis, & vini ante conſecrationem ſunt verè talia, qua ſequuta, nequaquam, nec ſunt accidentia Corporis Chriſti, & proindè manent ſine ſubiecto contra omnem naturæ legem. Sequuta conſecratione non mutantur in aliud, ſicut ſubſtantia eorum, ſed fiunt ſacra, imò ipſum Sacramentum. n. 4.*

5 *Sacramentum tantum, res ſacramenti, & res, & ſacramentum conſiderantur in* Euchariſtia, *& quæ iſta ſint?*

6 *Species ſacramentales, ſeù accidentia ſignificant ſub ipſis latère corpus Chriſti, ſed non ſunt corpus Chriſti & n. 7.*

8 *Chriſti corpus latet realiter ſub ſpeciebus ſacramentalibus, idem de Virgine natum, cum oſſibus, & neruis, anima, & Diuinitate, ſicut ſedet ad dexteram Patris, imò ſub quolibet fragmento.*

9 *Chriſtus exiſtit in Cælo modo naturali, & propterea eſt ibi viſibilis, tangibilis, & extenſus, ſecus in Euchariſtia, vbi exiſtit ſacramentaliter ſub accidẽtibus velatus, & n. 10. & 11. Eſt in Euchariſtia verè, realiter, ſacramentaliter, & ſubſtantialiter, ſicuti eſt in Cælo n. 12. & 17. Non eſt in Sacramento ſicut in loco, ſed ſubſtantialiter, quod quomodo ſit, explicatur n. 13.*

14 *Subſtantia rei, ita eſt in magna quantitate, ſicut in parua.*

15 *Chriſtus eſt in Sacramento, non vt magnus, vel paruus, ſeu viſibilis, ſed vt eſt ſubſtantia & n. 16.*

18 *Chriſtus, hoſtia diuiſa non diuiditur, ſed totus manet in qualibet hoſtiæ parte, nec deſinit eſſe in Cælo, eo quod ſit in terra in penè infinitis hoſtijs.*

19 *Ex tribus modis, quibus, poſſet eſſe in Sacramento, in nullo poteſt eſſe, niſi per tranſubſtantiationem.*

Reſolutio LXIV.

1 SPecies prædictæ propriè loquendo vocantur accidentia (vt etiam dictum eſt ſupra reſol. 55. n. 10.) quæ in genere loquendo adhærent ſubſtantiæ, & non ſunt ſubſtantia; ſunt enim conditiones, ſeù qualitates, quæ illi inhærent, veluti color, & ſimilia; & proinde accidentia, ſeù ſpecies panis, & vini ſunt color, odor, ſapor, quantitas, & figura; dicuntur autem accidentia ab accidendo, quia ſubſtantiæ accidunt; ſicuti etiam dicuntur minus propriè ſpecies, quia imaginem ſubſtantiæ ſenſibus repreſentant, & omne quod ſenſibus aliquid repreſentat, à Logicis voca-
2 tur ſpecies. Vocantur etiam ſymbola, quia ſunt veluti ſigna, vel indicia ſignificantia ibi adeſſe Corpus Chriſti; & tandem vocantur panis, & vinum, non quia poſt conſecrationem remaneat ibi aliquid de ſubſtantia panis, & vini, ſed quia habent ſpeciem, & ſimilitudinem, ſeù apparentiam panis, & vini; & quia nec poſt conſecrationem amittunt vim nutriendi, vt ex *D. Tho. reſol. 56. n. 4. dictum eſt*, cui adde *Trid. ſeſſ. 13. cap. 1. & can. 2. & 3. Catech. Rom. hoc tit. n. 26. & clariùs Bellarm. lib. 2. eodem tit. diſt. 6. cap. 5.*

3 Quamuis autem ante conſecrationem eſſent accidentia ſubſtantiæ panis, & vini, non tamen poſt conſecrationem ſunt accidentia Corporis Chriſti, & cum nec ſint accidentia panis, & vini ſubſtantiæ, quæ totaliter deſijt per trãſubſtantiationem in Corpus, & Sanguinem Chriſti, conſequẽs eſt, vt ſine vllo ſubiecto exiſtant; quod eſt ſummè miraculoſum, & contra omnem naturæ legem, ſecundum quam accidens non poteſt ſeparari à re, cuius eſt accidẽs.
4 Nec iſta accidentia panis, & vini mutantur in aliud, ſicut ſubſtantia eorum in corpus Chriſti, vt dictum eſt; ſed eadem manent ſicut prius, hoc ſolùm addito, quod ſunt ſacra, imò ipſum Sacramentum, cum ſint ſignum rei ſacræ, ſignificans contentũ ſub ipſis accidentibus eſſe corpus Chriſti. *c. nos autem de conſecr. diſt. 2. c. cum marthæ, §. quæſiuiſti de celebr. miſſ. D. Tho. in 4. diſt. 8. q. 2. art. 1. quæſtiunc. 4. ad 1. circa finem ibi (hoc contentum ſub his ſpeciebus eſt Corpus meum) & part. 3. q. 77. art. 1. Catech. cit. n. 44.*

n.44. ex Trid.d.can.2. idẽ Bellarm. vbi ſup.
5 Vlterius in Euchariſtia conſiderantur
tria, primò Sacramentum tantùm, de cu-
ius ratione eſt (vt ex definitione conſtat)
eſſe inuiſibilis gratiæ, viſibile ſignum, &
proinde accidentia prædicta, quæ ibi vi-
dentur, ſunt Sacramentum, id eſt ſignum
rei ſacræ, dum præter ſpeciem, quam ſen-
ſibus ingerunt, aliquid aliud faciũt in co-
gnitionem venire, ſignificant .n. ſub ipſis
6 latère corpus Chriſti, ſed non ſunt corpus
Chriſti. *Bellar. vbi ſupra ſub cap. 1. ibi ſi-
gnificant, & non ſunt res ſignificata.* Secun-
dò res Sacramenti tantùm, quæ eſt gratia,
ſeù refectio ſpiritualis, quia gratia eſt tã-
tùm res ſignificata, & nihil ſignificat in
Sacramento. Tertiò res, & Sacramentum,
& hæc ſunt corpus, & ſanguis Chriſti, quia
& ſignificantur ab accidentibus, ſeù ſpe-
ciebus (quod eſt de ratione eorum, vt
dictum eſt, & ſignificant gratiam, ſeù re-
fectionem ſpiritualem, *magiſt. ſentent. in 4.
diſt. 8. in princ.*
7 Licet autem perceptio Sacramenti, ſeù
communio; imò ipſum corpus, & ſanguis
Chriſti, quæ in Euchariſtia continentur,
& accidentia prædicta promiſcuè vocen-
tur Sacramentum, minus tamen propriè
antecedentia hoc nomen aſſecuntur, &
ſolùm poſtrema, nempè accidentia verã,
& abſolutam Sacramenti nominis rationẽ
habent, vt ex prędictis conſtat, & docet
Cathec. loco cit. n. 8. ex Trident ſeſſ. 13. can. 1.
8 *& 4. D.Tho. ibidem relat.* Ergo ſub dictis
accidentibus latet realiter verum Chriſti
Domini Corpus, idem de Virgine natum,
quod ſedet ad dexteram Patris *d. can. 1. &
Catech. n. 26. & 33.* vbi addit, cum oſſibus,
& neruis, & quibuſcumque ad hominis
perfectionem pertinentibus, vnà cum di-
uinitate; imò non ſolùm ſub dictis accidẽ-
tibus, ſed etiam ſub eorum quolibet mi-
nimo fragmento; *Trid. cit. can. 3. Catech. nu.*
9 *36.* vt antẽ hoc aliquo modo percipi poſ-
ſit, ſciendum eſt, Chriſtum habere tripli-
cem modum eſſendi, naturalem ſt. & iux-
tà hunc eſt viſibilis, tangibilis, & fuit
paſſibilis, & mortalis; glorioſum, & per
hunc habet claritatem, ſubtilitatem, agi-
litatem, & impaſſibilitatem; & denique
ſacramentalem, & iuxta hunc exiſtit ve-
latus, ſeu latens ſub accidentibus panis,
& vini.

Hoc declarat Bellarm. cit. ſub *cap. 6.
ex Trid. & Catech. ibi relatis*, exemplo
Regis, qui poteſt triplicem etiam modum
exiſtendi habere, naturalem, dum exiſtit
iuxta naturam hominis; Regium dum
ſedet in throno cum ſceptro, & diadema-
te; & ſeruilem ſub amictu pauperis laten-
tem; & ſicut iſte ſemper eſt idem Rex in
quolibet habitu conſideretur; ita Chriſtus
10 idem eſt, ſiuè conſideretur in Cœlo glo-
rioſus, vbi exiſtit modo naturali, ſiuè in
terra in Sacramento, vbi ſub amictu pau-
peris, & etiam vt Rex, vt ſtatim dicam.
Sed cũ hac differentia, quod in Cœlo vbi
exiſtit modo naturali, eſt viſibilis, tangi-
bilis, & extenſus in loco, vt ſt. ſit talis, &
tantus; & quia eſt etiam glorioſus, vide-
tur etiam eius gloria, & maieſtas; in Eu-
11 chariſtia autem, vbi habet eſſe ſacramẽ-
tale, ita eſt velatus, & latens ſub acciden-
tibus, vt nec ipſe, nec eius gloria videri
poſſit; ſed eſt tamquam Rex latens ſub
veſtimentis ſerui, & hic modus nullo mo-
do eſt naturalis, neque glorioſus, ſed ſum-
mè miraculoſus

Quem exiſtendi modum ait *Trid. d. ſeſſ.
13. cap. 1.* etſi verbis exprimere vix poſſu-
mus, poſſibilem tamen eſſe Deo, quod co-
gitatione per fidem illuſtrata, aſſequi poſ-
ſumus, & conſtãtiſſimè credere debemus,
& paulò ante clarius. explicat modum
12 relatum, quo Chriſtus eſt in Euchariſtia.
ſt. verè, realitèr, ſacramentaliter, & ſub-
ſtantialiter, verè ad denotandum non eſ-
ſe imaginationem, Chriſtum ibi eſſe, ſed
ſimplicem, & puram veritatem, realiter
ad denotandum non eſſe tantummodò fi-
guram, vel imaginem, vmbram, ſimili-
tudinem, ſignum, apparentiam, aut re-
preſentationẽ Chriſti, ſed ipſummet Chri-
ſtum *D. Tho. 3. par. q. 75. art. 1.* ſacramenta-
liter, ad differentiam modi naturalis, quo
exiſtit in Cœlo, vt dictum eſt; ſubſtanti-
aliter ad denotandum, quod tota Chriſti
ſubſtãtia in Euchariſtia continetur, & hoc
verbũ declaratur *per Catec. ſub eod. tit. n. 43.*
ſubſcriptis verbis *ex eod. D. Th. cit. q. 76. a. 1.*
13 *Deinde doceant, Chriſtum in hoc ſacramẽ-
to, vt in loco non eſſe; etenim locus res ipſas
conſequitur, vt magnitudine aliqua præ-
ditæ ſunt; Chriſtum verò Dominum ea ratio-
ne in Sacramento eſſe non dicimus, vt magnus,
aut paruus eſt; quod ad quantitatem attinet,
ſed vt ſubſtantia eſt; ſubſtantia .n. panis in
Chriſti ſubſtantiam, non in magnitudinem, aut*
14 *quantitatem conuertitur, nemo verò dubitat,
ſubſtantiã æquè in paruo, atque in magno ſpa-*

tio

tio contineri; nam, & aeris ſubſtantia, totaque eius natura, ſic in parua, vt in magna aeris parte, itemque tota aquæ natura non minus in Vrnula, quam in flumine inſit neceſſe eſt. Cum igitur panis ſubſtantiæ, Corpus Domini noſtri ſuccedat, fateri oportet, ad eundem plane modum in Sacramento eſſe, quomodo panis ſubſtantia ante conſecrationem, ea verò vtrum ſub magna, an ſub parua quantitate eſſet, nihil ad rem omninò pertinebat. Idem docet
15 *Bellarm. d. c. 6.* quod ſt. Corpus Chriſti eſt in Sacramento nõ vt magnum, vel paruum, ſeù viſibile, ſed vt eſt ſubſtantia, & tali ratione, ſicut ante coufecrationem, ſubſtanria panis erar ſub eius accidẽtibus; ex quo fit, vt Philoſophis patet, quod in quacumque minima particula, ſit tota corporis Chriſti ſubſtantia, ad quam nihil refert an ſit magna, vel parua.

Etenim quantitas eſt accidens, quod non eſt de narura ſubſtantiæ; & hoc in aere, aqua, & ſimilibus manifeſtè apparet, quia ſubſtantia, & natura aquæ ita eſt in gutta, ſicut in toto mari, & ſubſtantia ignis ita eſt in candela, ſicut in fornace accenſa;
16 & corpus infantis in vtero matris, vel modogeniti, ita habet ſubſtantiam, & naturam corporis humani, ſicut in ætate virili; & tamen quantitatem, ita magnam non habet; & propterea quantum ad ſubſtantiam rei, nihil refert ad rationem ſubſtantiæ, an ſit in magno, vel paruo loco, an videatur in die, vel non videatur in nocte, an aliqua, vel nulla veſte tegatur, & conſequenter idem omninò Chriſtus
17 eſt in Cœlo, & in Euchariſtia; licet modus eſſendi aliqua ratione ſit diuerſus, *Bellarm. cit. ex eodem D. Tho. part. 3. q. 76. art. 3. in corp.*

Quæ diuerſitas conſiſtit, quia ſecundũ modum naturalem, quo eſt in Cœlo, eſt viſibilis, tangibilis, & cæt. quas qualitates non habet in Sacramento; ſed conueniunt modus naturalis, & ſacramentalis, quia ita Chriſtus verè eſt in Sacramento, ſicut in Cœlo; ita verus eſt homo regali habitu indutus, ſicut ſeruili; ita in luce poſitus apparens, ſicut in tenebris latens; ita tota ſubſtantia Chriſti eſt in Sacramẽto, ſicut in Cœlo; quod ſi deſinit viſibilitas, quantitas, &c. iſta non ſunt de ſubſtantiæ ratione, vt dictum eſt. Et proinde totus Chriſtus eſt ſub quauis minima particula, ſicut ſubſtantia aquæ eſt in toto mari, prout in gutta; factaque diuiſione hoſtiæ, non ſequitur diuiſio per modum quantitatis in corpore Chriſti, cum non adſit ibi vt quantitatiuus, ſed totus in qualibet parte manet ſine vlla Domini noſtri mutatione, vel augmento, aut decremento, nec deſinit eſſe in Cœlo, eo quod ſit in Terra in vna, vel penè infinitis hoſtijs *Catech. cit. n. 37. Bellarm. eod. tit. cap. 5. verſic. Corpus Chriſti ex D. Thom. loco cit. & art. 4.*

19 Et ad maiorem declarationẽ addit ibidem Catech. quod dum ſecundum veritatem confitemur ſub accidentibus prędictis adeſſe verum corpus Chriſti, hoc vno ex tribus modis contingere poteſt, vel loci mutatione, vel creatione, vel alterius rei in ipſum mutatione; non poteſt priori modo, quia à Cœli ſedibus abeſſet, cum nihil moueatur ex vno in alterum locum, niſi deſerat priorem, à quo mouetur; nec ſecundo modo, quia creari corpus Chriſti, minus credibile eſt, nec in cogitationẽ cadere poteſt; remanet ergo vt panis in ipſum conuertatur, & propterea nullam panis ſubſtantiam remanere neceſſe eſt.

Vtrum Corpus Chriſti in Sacramento poſſit videri ab oculo glorificato, vel ab Angelis, ſiuè bonis, ſiuè malis?

SVMMARIVM.

1 *Surrecta corpora Sanctorum cum Chriſto, veriùs eſt iterum obijſſe.*

2 *Corpora glorificata conformantur corpori claritatis Chriſti, ſed an ipſe in Euchariſtia poſſit ab illis videri? & n. 3. 4. & 5.*

6 *Angeli ſi corpus aſſumant, non poſſunt videre Chriſtum in Sacramento, & abſque eo, neque eum vident naturaliter, & n. 10. & 12.*

7 *Naturalia, & ſupernaturalia, quæ dicantur tàm Angelis, quàm hominibus?*

8 *Fidei quæ ſunt, dicũtur eſſe ſupra naturalẽ cognitionem Angelorum, ſicut ſupra naturalem rationem hominum.*

9 *Angelis non sũt inditæ ſpecies omniũ ſpecierum, ſed poſſunt videre in ſpeciebus ſacramentalibus abſentiam ſubſtantiæ panis.*

11 *Subſtantia, vt ſic, non eſt viſibilis oculo corporali, neque ſubiacet alicui ſenſui,*

vel imaginationi, ſed ſoli intellectui.

13 *Dæmones nullo modo vident Chriſtum in Sacramento, ſed ſolùm credunt, & contremiſcunt.*

Reſolutio LXV.

1 AD primum hoc de ſola Virgine ſanctiſſima dubitari poſſet, vt arguendo loquitur *D. Thom. in 4. diſt. 10. q. 1. art. 4. quæſtiunc. 1. argum.* 1. quia, licet multa alia corpora Sanctorũ Chriſto reſurgente ſurrexerint, vt teſtatur *Matth. cap. 27.* eatamen illos iterùm depoſuiſſe abſque iterato mortis dolore, & expectare eum alijs reſurrectionem, & iudicium teſtatur eadẽ Virgo apud S. *Birgittam lib. 6. cap. 94.* & multis medijs probat, contrarijs reiectis, *Durand. ibid. nota* 2. licet alij contrarium aſſerant. Ratio ergo dubitandi poteſt eſſe, quia Chriſtus in Sacramento videt ſe ip-
2 ſum ibi corporali oculo; ſed corpora glorificata conformantur corpori claritatis Chriſti, vt docet *Apoſt. ad Philipp. cap. 3.* ergo pari ratione oculus glorificatus Virginis poteſt ipſum videre, ſicuti etiam alia corpora glorificata, ſi adeſſent ſecundum aliam opinionem; cui reſpondet *Sanc. cit. & par. 3. q. 76. art. 7. ad* 2. diuerſam eſſe rationem, quia oculo Chriſti, prout eſt in hoc ſacramento, non conformatur alius oculus glorioſus; imò quod ſi oculus eiuſdem Chriſti eſſet extra ſpecies Sacramenti, nec videret ſubſtantiam ſuam intra ſpecies contentam ex natura gloriæ, niſi miraculosè.

Secundo arguit Sanctus, ideò Corpus Chriſti ſub alia ſpecie proponitur, vt fides habeat meritum; ſed illi, qui ſunt in gloria, non habent fidem; ergo ipſi ad ſubſtantiam corporis eius videndam pertingunt corporali oculo, etiam ſecundum quod eſt ſub Sacramento; Et reſpondet
3 quod quamuis prædicti comprehenſores, non videãt corporali viſione corpus Chriſti ſub Sacramento, vident tamen viſione intellectuali plena, ideſt oculis mentis, & ideò non oportet, quod habeant de eo fidem, ſed perfectam cognitionem; addit tamen *in 4. diſt. 10. q. 1. art. 4. quæſtiunc. 1. ad* 1. non abſolutè, ſed per verbum (fortè) quod miraculosè, non autem naturaliter poſſint Beata Virgo, ſiuè alia corpora glorioſa illum videre.

4 Verum *Alex. Alẽſ. par 4. q. 40. mẽbr. 3. ar. 8. §. 2.* vult, Beatam Virginem ſpeciali priuilegio videre hic corpus Chriſti, cui cum quadam declaratione aſſentit *Suar. to. 3. diſp. 53. ſect. 5. §. 1. in fine*; quod tamen generaliter negant *Palud. & Capreol. d. diſt. 10. q. vltima, & Riccard. art. 5. q. 2.* quia corpus Chriſti, vt eſt in Sacramento, non eſt obiectum viſibile. idem *Suar. cit. ſect. 4. §. dico ergo cum, §. ſeq.* generaliter loquendo, ita diſtinguit, aliud eſt quærere, an corpus Chriſti cum modo ſacramentali, quo ibi eſt, videri poſſit oculo corporali; aliud eſt, an quamuis modus ipſe ſit inuiſibilis, corpus tamen ipſum preciſè, & ſecundum ſe videri poſſit, non viſo modo, & concludit, modum, quo hic exiſtit corpus Chriſti, omninò inuiſibilem eſſe oculo corporali glorioſo, non ſolùm ex natura rei, ſed etiam de potentia abſoluta.

5 Sed videre ipſum corpus, prout eſt in ſe modo non viſo, dicit etiam eſſe impoſſibile naturaliter (niſi loquamur de apparenti viſione, quia nihil repugnat, Deum imprimere in oculo ſpeciem corporis Chriſti, per quam videretur, ac ſi eſſet præſens, & extenſum in tali diſtantia, vt etiam ante eum docuit *D. Tho. in 4. diſt. 10. q. 1. art. 4. quæſtiunc. 2. in corp.*) ſupernaturaliter autem, & intellectualiter etiam de propria, & vera viſione, quæ repreſentet rem, prout re vera in ſe eſt, affirmat Suar. *ibidem ſect. 5. §. 1.*

6 Ad ſecundũ Angeli Sancti ſi corpus aſſumant, non vident per illud Chriſtum in Sacramento; ſi verò intellectualiter, & aut loquimur naturaliter; & neque illum vident; ſolæ .n. res, pertinentes ad opera ſex dierum, fuerunt productæ, à Deo in mentibus Angelicis ait *Caiet. in 3. par. q. 76. ar. 7. verſic. ad euidentiã*, & quod quæcum-
7 que non ad naturæ, ſed gratiæ ordinem per ſe ſpectant, eximuntur à naturali cognitione Angelorũ, & conſequenter quod oculi dati cæconato, & vinum factum in nuptijs, differebant ab alijs oculis, & vinis ſecundum naturale, & ſupernaturale, quoad modum fiendi tantùm.

Hinc etiam infert, incarnationem Chriſti, Chriſtum eſſe ſub ſacramento, lumen gloriæ, & ſimilia differre à virtutibus naturalibus, & alijs, quæ entia naturalia vocantur, penes ſuper naturale, & naturale, quantum ad ipſa entia; ſunt enim illa ſupernaturalia entia; quæ nec Angelis poſſunt eſſe, aut fieri connaturalia, imò ait

D. Tho.

Digitized by Google

D. Tho. d. art. 4. quæſtiunc. 4. in corp. ipſum
8 credere, quod omnia, quæ ſunt fidei, ſint ſupra naturalem cognitionem Angelorũ, ſicut ſupra rationem naturalem hominũ.

9 Quod confirmat idem Caiet. cit. verſic. ad vltimam confirmationem dicens, quod Angelis non ſunt inditæ ſpecies omnium ſpecierum, ſed earum tantùm, quæ ad naturalem ordinem vniuerſi ſpectant: & propterea fidem, ſpem, & caritatem non per naturalem cognitionem in proprio genere nouerunt, niſi habentes illas in ſeipſis vtpote ad eos ſpectantes; dicit tamen Henriq. & communem appellat *lib. 8. c. 27. ſub n. 6. lit. I.* quod Angeli poſſunt in Euchariſtia videre abſentiam panis ſubſtantiæ.

10 Si verò loquimur ſupernaturaliter, & non ſolùm Angeli, ſed etiam Beati intellectualiter vident Chriſtum in Sacramẽto, dœmones autẽ, quia dona ſupernaturalia, nempè gratiã, & cętera huiuſmodi amiſerunt cum ſolis donis naturalibus remanẽtes, illũ nullo modo vident, ſed credunt, & contremiſcunt, vtrumque declarat *Sanc. d.*
11 *art. 7. in corp. videlicet Corpus Chriſti eſt in hoc ſacramento per modum ſubſtantiæ: ſubſtãtia autem in quantum huiuſmodi, non eſt viſibilis oculo corporali, neque ſubiacet alicui ſenſui, nec etiam imaginationi, ſed ſolùm intellectui, cuius obiectum eſt, quod quid eſt, vt dicitur in 3. de anima; & ideò propriè loquendo corpus Chriſti ſecundum modum eſſendi, quem habet in hoc ſacramento neque ſenſu, neque imaginatione, perceptibile eſt, ſed ſolo intellectu, qui dicitur oculus ſpiritualis. Perci-*
12 *pitur aut:m diuerſimodè à diuerſis intellectibus, quia .n. modus eſſendi, quo Chriſtus eſt in hoc ſacramento, eſt penitus ſupernaturalis, à ſupernaturali intellectu, ſc. diuino ſecundum ſe viſibilis eſt, & per conſequens ab intellectu Beati, vel Angeli, vel hominis, qui ſecundum participatam paritatem diuini intellectus videt ea, quæ ſupernaturalia ſunt viſione diuinæ eſſentiæ; ab intellectu autem hominis viatoris, non poteſt conſpici, niſi per fidem, ſicut & cætera ſupernaturalia, ſed nec etiam intellectus Angelicus ſecundum ſua naturalia ſufficit ad hoc intuendum. Vnde dæmones non*
13 *poſſunt videre per intellectum Chriſtum in hoc ſacramento, niſi per fidem, cui non voluntariè aſſentiunt, ſed ad eam euidentia ſignorum conuincuntur, prout dicitur in Epiſtola Iacobi 2. quod dæmones credunt, & contremiſcunt; addit autem Henriq. cit. multos voluiſſe, ſc. Scot. Caiet. & alios ibidem relat. lit.* K. poſſe dæmones cernere ſubſtãtiam corporis Chriſti in Sacramento, niſi ſpecialiter à Deo impediantur, quod tamen ex prædictis eſt falſum, vt idem Henriq. ibidem fatetur.

Vtrum quãdo in Euchariſtia apparet miraculosè caro, vel puer, ſit ibi verè Corpus Chriſti?

SVMMARIVM.

1 *Apparitiones diuerſæ, quæ in Euchariſtia aliquibus in locis viſæ ſunt, referuntur. Sed an ſint veræ, vel falſæ? & quæ de cauſã fiant? n. 2. 15. & 17.*

3 *Angeli laudantes Dominum aliquando auditi ſunt in Euchariſtia.*

4 *Chriſtus ſemper manet in ſacramento, donec ſpecies Sacramentales ibi conſeruentur, ſecus ſi corrũpantur, vel in lapidem vertantur, & n. 14. An maneat ibidem, quando aliquibus ibi apparet ſub ſpecie pueri, vel carnis, vel alio modo? n. 5. & 6. 11. & 13.*

7 *Corpus glorioſum poteſt ſe demonſtrare oculis non glorificatis in toto, vel in parte, & in effigie propria, vel aliena, parua, vel magna. Poteſt videri in duobus locis eodem tempore. n. 8.*

9 *Corpus Chriſti non poteſt in propria ſpecie videri in Sacramento varijs ex cauſis, & num. 10.*

12 *Miracula regulariter non multiplicantur ſine neceſſitate.*

16 *Mendacium non eſt, quod dicitur, vel fit in figura veritatis, licet tale exterius appareat.*

18 *Speciebus ſacramentalibus, quæ adoratio debeatur, quando ibi apparent caro pueri, vel aliud multo maioris quantitatis, quam ipſæ ſpecies, eo quod ſupponitur non adeſſe ibi tunc Chriſtum, An & quando poſſint, vel debeant à ſacerdote ſumi, & ſi ſumi non poſſint, num teneatur iterum conſecrare, vel ſatis ſit ſumere alteram ſpeciem, quæ immutata non fuit? n. 19. 20. & 21.*

Reſolutio LXVI.

1 PRæmitto, negari non poſſe, quin multoties tales apparitiones acciderint, vt ſcribitur in vita S. Ludouici Regis Galliæ,

Digitized by Google

lie, & alibi hoc etiam tradunt *Paſchaſ.lib. de Euchariſtia*, *Guitmundus lib.3. eodem tit. & alij*; imò etiam adhuc extare veſtigia apparitionum,quæ ante multos annos miraculosè viſæ ſunt in Hiſpania, & alijs locis ſcribit *Suar. to.3.diſp.55. ſect.1. in princip.*vbi ex multis ſubdit,apparitiones prędictas ſi à Deo ſunt, ordinati ad confirmandam fidem de reali præſentia Chriſti in Sacramento. Interdum autem fiunt ad
2 confuſionem infidelium, hanc veritatem impugnantium; interdum ad terrendos peccatores indignè communicantes,(quibus, fuiſſe aliquando Euchariſtiam verſã in lapidem, tradit ibidem *Suar.ex Cypriano Niceph. & alijs*, vt etiam loquitur *Henriq.lib.9. cap.38.n.1.in fine.*) vel ad confirmandos debiles, ac infirmos in fide; ſæpè verò ad amicos conſolandos, ac recreandos; qua de re cum poſſint hæc ſigna,etiã dæmonum opera contingere, ponderandi ſunt fructus viſionis, diſpoſitio, & vita videntis, ſi præcipuè creſcat in caritate, cum alijs circumſtantijs iuxta prudentis Confeſſarij conſilium.

3 Rurſus aliquando, circa ſpecies ſacramentales apparuit ſplendor, vel auditi ſunt Angeli laudantes, & adorantes Dominum, vt apud eumdem *Cyprian. lib. de lapſis,& apud Chryſoſt.lib.6.de ſacerdotio.* aliquando etiam ipſæmet ſpecies conſecratę, viſæ ſunt ſuo impulſu moueri, vt quando ab infidelibus proiectæ ſunt in ignem, & ipſæ abſque vlla læſione ſunt ſurſum ſubleuatæ; interdum etiam conculcatæ,& lapidibus contuſæ, integrè, & intactæ permanſerunt; aliquando tandem ita patenæ adhæſerunt, vt nec frangi, nec diuelli potuerint propter indiſpoſitionem indignè
4 accedentis; ſed his in caſibus ſemper ibi manere corpus Chriſti, excepto quando ſpecies corrumperentur, vel in lapidem verterentur, cum non poſſit tunc ſub eis eſſe ſubſtantia panis, ſed lapidis,rectè docent *Suar. dicta ſect.1. §.2. & 3. & Henriq. citat.*

5 His prælibatis docet *D. Tho. part. 3. q. 76. art.* 8. duobus modis poſſe hoc contingere, vno ex parte videntium, altero ex parte obiecti viſi, ſt. Euchariſtiæ; primo modo quãdo ab vno videtur ſub ſpecie carnis, vel pueri, ab alijs ſicut prius ſub ſpecie panis; vel quando ab eodem videtur ſub ſpecie carnis, vel pueri, & poſt modum ſub ſpecie panis; & quia per hunc modum, nulla fit immutatio ex parte Sacramenti, ſed tantùm in oculis videntium; quorum oculi immutantur, ac ſi expreſsè viderent carnem, vel ſanguinem, vel puerum, manifeſtum eſt, quod non deſinit Chriſtus eſſe ſub ſacramento tali apparitione facta.

7 Altero modo quando apparitio non fit per ſolam immutationem videntis, ſed ab omnibus videtur, & non ad horam, ſed ad longum tempus ita permanet; & hoc caſu magis dubitatur, quid ſit, quod ibi appareat,& quæ immutatio fiat in ſpeciebus; Quo circa idem Sanctus refert opiniones aliquorum, dicentium, quod ſit propria ſpecies corporis Chriſti, nec obſtare quod quandoque non videatur ibi totus Chriſtus, ſed aliqua pars carnis,vel etiã videatur,non in ſpecie iuuenili,ſed in
7 effigie puerili; quia in poteſtate corporis glorioſi eſt, quod videatur ab oculo non glorificato ſecundum totum, vel ſecundum partem, & in effigie propria, vel aliena, vt ſe oſtendit Magdalenæ, & Diſcipulis euntibus in Emaus.

Ex quibus hoc etiã docent *Aleuſ.4. part. q.53. memb.4.art.3. Gabriel. lect.51. in Ca-*
8 *non. & alij*; eo etiam magis, cum poſſit idem corpus glorioſum videri eodem tẽpore in duobus locis,vt docet etiam *Suar. vbi ſup. ſect.2. in princ.* & hoc maximè cõuenire corpori Chriſti, qui quandam omnipotentiam participat circa corpus ſuum; ſed has opiniones reijcit Sanctus ibidem dicens, hoc videri inconueniens, primo
9 quidem, quia corpus Chriſti, non poteſt in propria ſpecie videri, niſi in vno loco, in quo definitiuè continetur; vndè cum videatur in propria ſpecie, & adoretur in Cœlis ſub propria ſpecie, non videtur in hoc ſacramento.

Secundo quia Corpus glorioſum, quod apparet vt vult, poſt apparitionem cum voluerit diſparet, ſicut dicitur Luc. vltimo, quod Dominus ex oculis Diſcipulorum euanuit; hoc autem quod ſub ſpecie carnis in hoc Sacramento apparet, diù
10 permanet; quinimò legitur, quandoque eſſe incluſum, & multorum Epiſcoporum cõſilio in pixide reſeruatum,quod nephas eſſet de Chriſto ſentire ſecundum propriam ſpeciem; Et ideo dicendum eſt, quod manentibus dimentionibus, quæ prius fuerant, fit miraculosè quædam immutatio circa alia accidentia, puta figuram,

ram, colorem, & alia huiuſmodi, vt videatur caro, vel ſanguis, aut etiam puer, nec hanc eſſe deceptionem, quia fit in figuram cuiuſdam veritatis, ad oſtendendum ſt. per hanc miraculoſam apparitionem, quod in Sacramēto eſt verè Corpus & ſãguis Chriſti; idem dixit *in 4. diſt. 10. q. 1. art. 4. quæſtiunc. 2. in corp.* vbi tamen confeſſus eſt eſſe difficilem quæſtionem.

Hoc idem ex eodem. *D. Tho. Richar.*
11 *Durand. Palud. Carthuſ. Marſil. & alijs teſtatur Suar. dicta ſect. 2. §. 1.* dicens communem eſſe opinionem, in huiuſmodi apparitionibus, non videri Chriſtum Dominum in ſe, nec carnem eius, & ſanguinem ex eiſdem rationibus D. Tho. vbi in fine ait, quis facile credat, quando viſus eſt ſanguis ab hoſtia fluere, illum eſſe Sanguinem Chriſti, & in terram, vel linteum cadere; & ſimiliter quando Calix viſus eſt repleri Chriſti ſanguine, ibi eſſe verum ſanguinem Chriſti extra venas Corporis ita, vt & tangi & bibi poſſet? Et ſimile eſt quando apparet quaſi fruſtum Carnis, quod illa ſit vera caro Chriſti; nam per ſe apparent indecentiæ, ſiuè mul-
12 to, ſiuè breui tempore durent, & nulla eſt neceſſitas tot multiplicandi miracula; & inferiùs ſubdit in huiuſmodi apparitionibus, id quod videtur, non ſolum non eſſe carnem, & ſanguinem Chriſti in propria ſpecie, ſed nec veram carnem, aut ſanguinem hominis, aut alterius animalis.

Enimuerò, aut talis apparentia citò
13 tranſit, & non eſt immutatio, niſi in oculis videntis, vt dictum eſt; aut diù permanet, & non eſt ad hoc apta vera caro, aut ſanguis, quæ cito corrūperentur, niſi nouo miraculo conſeruarentur; quod non eſt ſupponendum abſque neceſſitate, & proinde ſatis eſt, vt in prædictis accidentibus obijciatur aliquid, affectum colore, & figura Carnis; qui color, & figura adherent ipſiſmet ſpeciebus Sacramentalibus, quādo quod apparet, eſt eiuſdem figuræ, & magnitudinis, cuius erant ſacramentales ſpecies. Si verò eſt in multo maiori magnitudine addit *Suar. dicta ſect. 2. prope finem*, neceſſariò dicendum eſſe, vel immutationem factam eſſe in Corpore circumſtante, vel ſpecies ſacramentales fuiſ-
14 ſe corruptas; quia quotieſcumque fit tāta immutatio in qualitatibus harum ſpecierum, vt ſub eis non poſſit conſeruari ſubſtantia panis, & vini, non manet ſub eis Chriſtus, veluti quando ita immutantur color, ſapor, & aliæ qualitates panis, & vini, quod nullo modo poſſent compati naturam panis, & vini; quod idem procedit ex parte quantitatis, puta ſi puluerizetur panis, vel vinum in tam minutas partes diuidatur, vt iam non remaneat ſpecies panis, & vini, idem *Sanctus 3. par. q. 77. art. 4. in corp. in fine, à quo hoc didicit Suar. cit. ſect. 3. §. 1. quibus concordant Henriq. lib. 9. cap. 38. ſub n. 1. & Filliuc. tract. 4. cap. 5. n. 145.*

Ex dictis arguit *Suar. ſect. 1. §. fin. ex eodem D. Tho. dicta qu. 76. art. 8.* (cuius eſt
15 etiam ſubſcripta reſponſio): ergo omnes apparitiones, quæ hoc modo fiunt, opera dæmonis efficiuntur, cum ſint deceptoriæ; ſolum n. ſunt quædam ſenſuum illuſiones; ſed reſpondetur, ſi loquimur de apparitionibus, quæ breui tempore durant, vel ſunt ſolum in oculis non omnium, ſed aliquorum, & nullam eſſe deceptionem, aut mendacium; quia hoc fit in figura veritatis, ad oſtendendum ſt. per hanc miraculoſam apparitionem eſſe in ſacramento verè corpus, & Sanguinem Chriſti; Hoc in ſimili docet *D. Auguſt. in lib. contra mendacium to. 4. cap. 10. poſt ini-*
16 *tium ex hiſtor libri Genes cap. 27.* de dictis à Iacob Patri ſuo Iſac, ſe eſſe Eſaù, non fuiſſe mendacium, ſed myſterium; eo magis cum nulla ſit deceptio ex parte agentis, ſicut non decipit Pictor, quando adeo perfectè depingit imaginem, aut florem, vt alteri veram rem eſſe appareat; benè tamen verum eſt, poſſe etiam fieri apparitiones prædictas dæmonis opera; & propterea neceſſariam eſſe ſpirituum diſcretionem, & orationibus ad Deum, & prudentum Conſilio vti; cum poſſint etiam accidere ex vehementi imaginatione, aut læſione, vel debilitate phantaſiæ; vt etiam docet *Alexander Alenſ. par. 4. qu. 53. membr. 4. art. 3.*

17 Aut verò loquimur de apparitionibus, quæ ab omnibus videntur, & longo tempor durāt, & multo minus poteſt eſſe deceptio ex eadem ratione, quam in vtroque casù tradit *D. Th. dicto art. 8. in corp. ex eodē Auguſt. lib. 2. quæſt. Euang. c. vlt. circa princ. to. 4.* & quia non permitteret Deus illudi generaliter Eccleſiā ſuā; hocque in caſu, quādo id, quod apparet, eſt multo maioris
18 magnitudinis ipſis ſpeciebus ſacramentalibus; quia tunc vt diximus non adeſt ibi

ibi Chriſtus, debet adorari ille ſanguis, vel alia res miraculoſa apparens, ſicut adoraretur veſtis Chriſti, cui concordat, *Suar. cit ſect.3.in princ.* Idem Sanctus addit *in 4. diſt.* 10. *q.* 1. *art.* 4. *q.*3. *in corp.* quod
19 quando Chriſti Corpus in ſpecie propria, vel in ſpecie carnis cruentatæ apparet, vel in ſimili ſpecie, cum non habeat rationem cibi, non debet ſumi ab eo, cui ſic apparet, vt etiam probatut *in c. de hac de conſecr. diſt.* 2. ſed ab alio, cui ſub ſpecie panis apparet, niſi (addit rectè *Suar. dicta ſect.* 4.) ad priorem formam redeat, vt ex Paſchas. refert accidiſse cuidam S. Viro, qui cum ſimilem viſionem inſpexiſset, rogauit Deum, vt ad formam ſacramenti rediret; quod cum ita factum eſset, ipſe idem aſsumpſit.
20 Quando autem omnibus ſub ſpecie carnis, apparet, tunc debet cum reliquijs poni, vt *in cit. quæſt.unc.* 4. & in tali casù conſulit *Sanctus dicta p.3.q.*82. *art.* 4.*ad* 3. vt Sacerdos iterum conſecret,& ſumat ad perficiendum ſacrificinm, non tamen tenetur; quia quæ miraculosè fiunt, legibus non ſubduntur, vt repetit Caiet. ibid. licet *Antonin. ex Alberto & alijs apud cit. Suar.* §. *fin.* voluerit eſse de præcepto iterum conſecrare, & ſumere; quibus fauere eundem Sanctum teſtatur idem Suar. cit. ſect. 4. ſed iſtud in cit. loco non legitur, cum apertè dicat Sanctus, hoc tantùm eſſe conſilium, non præceptum. Bene
21 tamen verum puto, quod ſi poſt perfectam Conſecrationem vtriuſque ſpeciei, talis accedat immutatio, & in aliqua parte nihil ſit immutatum, illud conſumi poſſit, & ſatis erit ad perfectionem ſacrificij, vt docet Suar. ibidem, quæ omnia ex innumeris pene D.D. confirmat Henriq.lib. 9. cap. 38. num. 2. dicens contentum eſſe poſse Sacerdotem ſumptione vnius ſpeciei,quæ immutata non fuit.

Quid fiat de Corpore Chriſti cum in Euchariſtia deſinit eſſe per accidentium, ſeù ſpecierum conſumptionem?

SVMMARIVM.

1 *Corpus Chriſti conſumptis ſpeciebus ſacramentalibus deſinit eſſe ſub illis, ſed quæritur vbi poſtea ſit? licet tamen deſinat ibi eſſe, non tamen mutatur de eſſe ad non eſſe n.* 2. *Quando verò deſinit eſſe ſub ſpeciebus,illis conſumptis, deſineret totaliter eſſe, ſi alibi non exiſteret ſecundum aliquos (quod non eſt verum) num.* 3.

4 *Reſolutio compoſitioni opponitur.*

5 *Chriſtus, conſumptis accidentibus, ſtatim auolat in Cælum, vbi propterea habet præſentiam toties repetitam, quoties fuerũt conſecrationes ab initio factæ ſecundum aliam opinionem, quæ reijcitur. Nihil aliud amittit per deſitionẽ ab hoſtijs conſecratis,niſi præſentiam localem, quam ibi habebat ante conſumptionem num.* 6.

7 *Angelus exiſtens in loco adæquato,poteſt relinquere partẽ eius, & in alia manere, ſicuti etiam exiſtens in locis partialibus diſtantibus, poteſt vnum omittere, & in alio ſolo manere.*

8 *Anima rationalis quãdo abſcinditur aliqua pars corporis, quod informat, amittit illam partialem vnionem, nec aliam acquirit.*

9 *Chriſtus quãdo venit ad ſpecies ſacramentales per tranſubſtãtiationẽ, non deſcendit de Cælo, quia numquam relinquit Patris dexteram; & licet exiſtat in pluribus hoſtijs, & altaribus, vnus tamen eſt, & ſinguli communicantes illum totum recipiunt, & n.* 11.

10 *Subſtantia ſine quantitate eſt indiuiſibilis.*

12 *Anima Chriſti in Sacramento non eſt ibi ex vi conſecrationis, ſed per concomitantiam.*

13 *Corpus Chriſti quo modo ſit in ſacramento non eſt curioſe inquirendum.*

Reſolutio LXVII.

De hac quæſtione, cum difficilis exiſtimetur, pauci ſcripſere, qui tamen in tres ſententias diuerſas abierunt, qua-
1 rum prima eſt,corpus Chriſti,quando deſinit eſſe ſub ſpeciebus, nullo modo mutari, ſed mutationem fieri circa ſpecies, per quarum conſumptionem deſinere eſſe Chriſtum in illis, non quia ab eis dependeat, ſed quia tollitur habitudo corporis eius ad illas, ſicuti deſinit Deus eſſe dominus creaturæ deſinentis, vt percipitur ex D. Tho.3.p.q. 76. art. 6. ad 3. *vbi Caiet.* addit, *ſpecies ergo ſacramentales mutari poſſunt de eſſe ad non eſſe, vt ad ſenſum patet,*
2 *ſed Chriſtus ſub ipſis exiſtens, non mutatur de eſſe*

de eſſe ad non eſſe, licet tunc ſub illis deſinat eſſe. concordant Alex. Alens. 1. *par. qu.* 45. *memb.* 1. *ar.* 2. *Marſ. in* 4. *qu.* 7. *art.* 1. *ad* 6.

Secunda ſententia refertur per *Suar. to.* 3. *diſ.*54. *ſect.* 1. §. 1. quam ipſe non ſequi-
3 tur, ſed eſt priori contraria, quæ ſe habet, corpus Chriſti per talem deſinentiam, amittere præſentiam localem in ſpeciebus, & ex vi huius deſitionis, dum non transfertur in alium locum, ita deſinere eſſe in ſpeciebus, quod ſi alibi non eſset, prout eſt in Cælo, & in alijs hoſtijs conſecratis, deſineret ſimpliciter eſse; implicat n. ſubſtantiam manere, & nullibi exiſtere: ſiquidem efficitur corpus Chriſti in ſpeciebus de earum ſubſtantia per tranſubſtantiationem, quæ reuera dat ſubſtātiale eſse, ergo idem proportionabiliter
4 dicendum eſt de deſitione, quia reſolutio compoſitioni opponitur cum debita proportione, & contrariorum eadem eſt diſciplina *inſtit. de ys qui ſui, vel alie. Iur. ſunt in princ.* proinde ſequitur illud eſse, amittere corpus Chriſti per deſitionem in hoc ſacramento, quod per eius effectionem acquiſierat.

Tertia ſententia eſt Chriſtum ſtatim ac
5 deſinit eſse ſub ſpeciebus, aſcendere in Cælum iuxta *Gl. in. c. tribus gradibus V. miſcere in fine de conſecr. diſt.* 2. *& Marſ. cit. dicto art.* 1. ex quo ſequeretur, Chriſtum habere in Cælo præſentiam toties repetitam, quoties Euchariſtia conſumpta eſt, ex quo fuit inſtituta, imo repetendam eſſe vſque ad finem ſeculi, quouſque hoc Sacramentum durabit, & à ſumentibus recipietur; nec defuiſse Theologos, qui hanc ſententiam publicè defēderint, ac docuerint teſtatur *Suar. vbi ſupra* §. 2. Quam tamen ipſe ibidem cum ſecunda diuerſis medijs, & inconuenientibus, quæ inde ſequerentur reijcit, & pri-
6 mæ inhærere videtur; clarius tamen eam declarando *in* §. *penult.* vbi ait, nihil aliud amittere Chriſtum per talem deſitionem à ſpeciebus, niſi præſentiam illam, quaſi localem, quam habebāt in illis ante conſumptionem earum, nec aliquid noui acquirere, quod probat exemplis; etenim Angelus exiſtens in loco adæquato, poteſt relinquere partem eius, & in alia par-
7 te manere, nihil de nouo acquirendo, & tunc fit in eo aliqua mutatio; nam aliter ſe habet quā prius, & tamen illa non poteſt eſſe, niſi mutatio localis, qua amittit, & non acquirit aliquid loci; idemque erit, ſi fortaſſe Angelus ſimul eſſe poſſit in partialibus locis diſtantibus; nam poteſt vnū omittere, & in alio ſolo manere: & hoc non eſſe Deo impoſſibile *ex Scoto, & alijs docet etiam poſt Suar. Henriq. lib.* 9. *cap.* 38. *num.* 3.

8 Quod idem eſt de anima rationali, quādo abſcinditur pars corporis, quod informat, nam deſinit ibi eſſe amittendo illam partialem vnionem, & præſentiā, nec aliam acquirendo, & conſequenter aliquo modo mutatur, cum aliter ſe habeat, quam prius. idem voluit *Fillinc. tract.* 4. *cap.* 5. *nu.* 143. dicens, dari mutationem accidentalem, priuatiuam ſt. loci in Chriſto, quando deſinit eſſe præſens in Sacramēto, quia præſentia eſt aliquid accidēs reale; mutationem autem ſubſtantialem omnes Theologos reijcere, cum non ſit decens, neque conſentanea dignitati corporis Chriſti; ſcimus etiam D. Anton. de Padua prædicaſſe eodem tempore pluribus in locis, & poſt expletam concionem amiſiſſe illā replicationem præſentiæ, nec aliam acquiſiuiſſe.

9 Cōcordat *Sylu. v. Euchariſtia* 4. *nu.* 1. *videlicet. corpus Chriſti exiſtēs in Cælo localiter, incipit eſſe in altari abſque quod de Cælo deſcendat, quia non incipit eſſe in altari per ſui mutationem, ſed quia aliquod in altari exiſtens cōuertitur in illud, ſicut ignis incipit eſſe in aere, quando aer in ignem conuertitur,* item quia *quotquot hoſtiæ, in Chriſti corpus conuertantur, ipſum tamen non augetur, nec*
10 *mutatur, quia illud, quod ei additur, eſt ſubſtantia ſine quantitate, & conſequenter eſt indiuiſibilis ex* 2. *phyſ. & propterea non augetur, ſicut nec punctum additum lineæ, vel color additus ligno*; quibus adde *Catech. Rom. de Euchariſtia num.*41. *ex D.Ambroſ. lib. de ſacram. c.* 4. *ibi neque n. Chriſtus aut generatur, aut mutatur, aut augeſcit, ſed in ſua ſubſtantia totus permanet.*

11 Item docet Sylu. ibidem, quod quamuis in multis Altaribus ſint multæ hoſtiæ conſecratæ, & in qualibet integrum corpus Chriſti, illud tamen eſt vnum tantum, quia vna eſt ſubſtantia, in quam omnes hoſtiæ conuertuntur, & illa eſt in multis locis, quia ibi eſt quantitas multarum hoſtiarum conuerſarum, & in qualibet parua hoſtia, ſiue fragmento, eſt verè corpus Chriſti cum carne: & oſſibus, totuſque

Digitized by Google

Chriſtus indiuiſus, ſicut ſubſtantia aeris,
eſt ſub qualibet parte aeris, ſiuè continua,
ſiue diuiſa; & ſicut anima eſt in qualibet
corporis parte; quod confirmatur *ex Ca-
tech. cit. nu.43. ibi, itemque tota aqua natura,
non minus in vrnula, quam in flumine ineſt,
& propterea corpus Chriſti, quod eſt in Sacra-
mento ſolum per modum ſubſtantiæ, totum
eſt ſub qualibet particula, ſeu fragmento.*

Vnde non eſt minoris virtutis, aut effi-
caciæ hoc Sacramentum, ſi ſumantur mil-
le hoſtiæ, quam ſi vna ſola iuxta *D. Thom.
cit. ab eod. Sylu. d. n.* 1. vbi etiam docet, quod
quamuis ſubſtantia panis conuertatur in
ſubſtantiam corporis Chriſti, vt dictum
eſt, non tamen conuertitur in animam ra-
12 tionalem Chriſti, & conſequenter anima,
vt anima non eſt ibi ex vi Sacramenti, ſed
concomitanter, vt etiam legitur *in Trid.
ſeſſ. 13. cap. 3.* Qua de cauſa rectè infert *Fil-
liuc. tract. 4. cap. 5. n. 133. ex eod. D. Thoma.*
quod ſi in illo triduo, quo Chriſtus fuit
in ſepulchro, aliquis Apoſtolus cōſecraſ-
ſet ſub ſpecie panis, non fuiſſet illius a-
nima in ſacramēto, quia nō erat in corpore
ipſius, fuiſſet tamen diuinitas, quia hæc
numquam fuit, nec eſt ſeparata. Conclu-
13 do cum Catech. *vbi ſupra nu. 42. ibi non
eſſe curioſius inquirendum quo pacto hæc fieri
poſſint; nec .n. perc pi à nobis poſſunt, nec in
naturalibus mutationibus, aut in ipſa rerum
creatione, eius rei exēplum aliquod habemus;
verum quid hoc ſit, fide cognoſcendum eſt,
ſuntque Chriſtiani illa voce præmuniendi. non
erit impoſſibile apud Deum omne verbum.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicationis Etymologia. Olim pri-
uabat Communione ſolum Euchariſtiæ,
non aliorum bonorum, vt hodie n. 2. ſed
an ſit de Iure Diuino, vel poſitiuo num.
5. & 6.*

3 *Excommunicatio proprie non fuit in ſtatu
legis naturæ, neque in lege ſcripta apud
Iudæos, vel gentiles.*

4 *Excōmunicandi poteſtas fuit Eccleſiæ tra-
dita à Chriſto.*

7 *Excommunicationis maioris definitio, &
quod priuet conſortio fidelium, partici-
patione ſacramentorum, communibus Ec-
cleſiæ ſuffragijs, & alijs vt infra.*

8 *Excommunicatione ſimpliciter, & abſolute
prolata, ſiue à Iure, ſiue ab homine intel-
ligitur de maiori.*

INTRODVCTIO.

1 QVoad etymologiæ nomen attinet,
dicitur excommunicatio, quaſi ex-
tra communionem, ſiue excluſió à
communione *Sylu. V. excommunicatio* 1.
num. 1. fideles enim in Euchariſtiæ parti-
cipatione maximè vniuntur; adeo quod
antiquitùs illam ſuſcepturi, mos erat, vt
antea ad inuicem baſiarentur, vt ex Grat.
retulimus ſupra *V. Euchariſtia in princ.*
cumque communio, licet generale nomen
ſit, huic tamen ſacramento communiter
2 attribuatur, proinde quando quis olim
excommunicabatur, hac communion
tantùm priuatus erat; quod magna pœna
exiſtimabatur, quia Chriſti fideles erant
perſeuerantes in doctrina Apoſtolorum,
& communicatione fractionis panis, &
orationibus act. 2. Sed refrigeſcēte feruo-
re erga communionem iuxta *Henriq. in
ſum. lib. 13. cap. 1. & alios ibidem. lit. L.*
adiecit Eccleſia priuationem aliorum ſa-
cramentorum, Eccleſiæ communium bo-
norum, & communionis fidelium, vt mox
dicetur, & legitur in *c. Engeltrudam 3. q.
4. & c. ſi quem de ſentent. excomm.*

3 Quamuis autem in ſtatu legis natu-
ræ, excommunicatio propriè in vſu non
fuerit, dicitur tamen per ſimilitudinem
quod ſicut Adam fuit prohibitus, & ex-
communicatus ab eſu ligni vitæ. ita ex-
communicatus prohibetur à communio-
ne corporis, & ſanguinis Chriſti, & fide-
lium, *c. ad menſam §. euidenter verſic. hæc
ſententia* 11. *q.* 3. *& addit D. Hieronym. ſuper
Oſeam cap. 6.* eiectionem excommunicato-
rum ab Eccleſia, ſimilem eſſe eiectioni A-
dæ de Paradyſo. Sed neque apud Genti-
les, aut Iudæos, propria excommunicatio-
nis ratio vnquam fuit, vt ſcribunt *Sotus in
4. diſt. 22. q. 1. art. 1. Henriq. citat. cap. 2. in
fine*, cum talis poteſtas à clauibus depen-
deat, quam legis naturæ, aut ſcriptæ ſa-
4 cerdotes non habebant, eamque Chriſtus
Eccleſiæ ſuæ tradidit *apud Matth. cap.* 18. v.
bi loquendo de correctione fratris addit,
ſi autem Eccleſiam non audierit, ſit tibi,
ſicut Ethnicus, & publicanus, ex quo tex.
DD. trahunt originem, ſeù principium
excommunicationis. *D. Tho. in addit. 3. par.
q. 19. ar. 1. q. 21. ar. 2. & q. 22. art. 1. Durand.
in 4. diſt. 18. q. 3. n. 6. Adrian. ibidem tract. de
clauibus art. 3.*

5 Vndè

5 Vnde iure merito Apoſtoli poſtea talẽ poteſtatem exercere cæperunt, vt legitur *in epiſt. 1. ad Corinth. c. 5. epiſt. 1. ad Timot. c. 1. ad Teſſ. 1. cap. 3. & c. ſicut Apoſtoli 11. q. 3.* ex quibus orta eſt difficultas inter DD. an excommunicatio ſit de iure diuino, vel poſitiuo; ratio dubitandi naſcitur ex verbis *D. P. ad Tit. cap. 3. ibi hæreticum hominem poſt vnam, & ſecundam correctionem deuita.* qua propter licet aliqui voluerint eſſe de iure poſitiuo, quos refert *Nauar. de orat. & horis Canon. cap. 22. n. 9.* vbi dicit opinionem eſſe probabilem; prout etiam *Couar. in c. alma mater. par. 1. §. 1. n. 1. de ſent. excõ. in 6.*

6 His tamen non obſtantibus præualuit alia opinio, cum diſtinctione, quam tuentur *Abb. in c. cum deſideres n. 3. eod. tit. Sotus in 4. diſt. 22. q. 1. art. 1. verſ. ex his autem, Hẽriq. cit. cap. 2. §. 3.* vbi quamplures. omnes vno ore docentes, poteſtatem excommunicandi vtique de iure diuino eſſe, quia Chriſtus eam dedit Eccleſiæ apud Matth. cit. cap. 18. modum autem ſeu formam excommunicandi, eius effectus, hos, aut illos cum omnibus alijs ad hanc materiam attinentibus (de quibus infra) de iure poſitiuo, vt etiam probatur *in extrauag. 1. §. eſt autem de maior. & obed.* quod cum ſic experientia quoque doceat, non eſt hic amplius immorandum; In diẽ enim videmus, etiam hæreticos, & hæreſiarchas non ſolùm à Pontifice, & ſuis Inquiſitoribus, ſed etiam ab Epiſcopis excommunicari, & puniri authoritate Apoſtolica, & tamquã Sedis Apoſtolicæ delegatis *Trid. ſeſſ. 5. cap. 2. §. ſi verò, de refor.*

7 Definitur autem excommunicatio, quod ſit cenſura eccleſiaſtica, qua homo baptizatus priuatur aliquibus bonis communibus, conſortio ſc. fidelium participatione Sacramentorum, & communibus Eccleſiæ ſuffragijs. *Gregor. de Valent. to. 4. diſp. 7. q. 17. pun. 1. ex D. Tho. 3. p. ſuppl. q. 21. ar. 1. & alijs. Filliuc. tract. 12. cap. 1. q. 3. Bonac. de cenſur. diſp. 2. q. 1. pun. 1. nu. 2. ex Nauar. cap. 27. n. 1.* dicitur cenſura loco generis, quia in hoc conuenit cum alijs cenſuris, ſuſpenſione ſc. & interdicto *c. quærenti de verb. ſignif.* dicitur eccleſiaſtica, quia non poteſt ſecularis excommunicare. *Tolet. lib. 1. cap. 5. n. 4.* dicitur homo baptizatus, quia infidelis non poteſt excommunicari, vt dictũ eſt ſupra *V. cenſura in eius introduct. nu.* 10. dicitur aliquibus bonis, quia non priuat omnibus, ſed tantùm prædictis, vt infra

8 ſigillatim dicetur. Quæ quidem excommunicatio diuiditur in maiorẽ, & minorẽ, ſed ſimpliciter loquendo, intelligitur de maiori, quæ parit relatos effectus, tàm ſi proferatur à iure, quàm ab homine. probatur in *c. penul. & ibi. Gl. & Abb. n. 2. de verb. ſignif.* verba enim ſunt accipienda in propria ſignificatione *l. non aliter ff. de legat. 3.* minor verò fertur à iure tantùm *Nauar. in manual. cap. 27. n. 25.*

Quot effectus pariat excommunicatio maior.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus priuatur forenſi communicatione tàm actiua, quàm paſſiua, impetratione gratiarum, & eſt inhabilis ad beneficia. Item conſortio fidelium, quod habuit originem ab Apoſtolis n. 2. Illi communicare in multis caſibus eſt mortale. n. 3. & ſeq. ſed regulariter veniale, niſi ſit per contemptum n. 5. aliquando nec eſt veniale. n. 6. & ſeq.*

4 *Superiori debetur honor, & reuerentia, & qui ei reſiſtit, Deo reſiſtit.*

7 *Creditor excommunicatus non poteſt conuenire ſuum debitorem iudicialiter, neque reconuenire.*

9 *Matrimonium contractum cum excommunicato, vel excommunicata eſt validum.*

10 *Excommunicatio minor non contrahitur per communicationem cũ aliquibus perſonis excommunicatis ratione vtilitatis, etiamſi ſit in diuinis, ſed non in crimine.*

11 *Sacramenta non poſſunt miniſtrari à filio, patri excommunicato, nec è contra, licet poſſint in alijs diuinis licitè communicare.*

12 *Regularis ſubditus, an poſſit licitè communicare cum ſuperiore excommunicato, & num teneatur illi obedire? & quid de tolerato tantùm? & an poſſit ſuperior communicare cum ſubdito excommunicato. n. 13.*

18 *Excommunicatio, an contrahatur, ſi quis per metum communicat cum excommunicato in diuinis?*

19 *Metus non excuſat à peccato fornicationis, vel adulterij, aut ab alijs peccatis, & num. 21.*

20 *Peccatum veniale neque ob metum mortis, eſt committendum.*

22 *Argumentum de minori ad maius, vel è contra non procedit, quando caſus ad quem eſt facienda extenſio, reperitur deciſus à iure in contrarium.*

23 *Excommunicati tolerati qui ſint, & qui nõ tolerati? & an poſſit cum toleratis communicari etiam in diuinis? & num. 24. & 25.*

Reſolutio LXVIII.

1 Dictum eſt ſupra in introduct. num. 7.
eſſe tres, ſub quibus tota ferè hæc
tractatio verſatur, ſed ſub primo includũ-
tur priuatio iudicialis, ſeù forenſis com-
municationis tàm actiuæ, quàm paſſiuæ,
(de qua in ſequenti reſolut.) inhabili-
tas ad iudicandum, ad beneficia obtinen-
da, & ad gratias impetrandas, præcipuè
eccleſiaſticas, ſub ſecundo participatio,
etiam actiua ſacramentorum; & ſub tertio
priuatio omnium aliarum rerum ſacrarũ,
2 & eccleſiaſticæ ſepulturæ, à primo ergo
incipiendo, quod excommunicati priuen-
tur conſortio fidelium, vt dicebamus *d.n.*
7.affirmant originem habuiſſe ab Apoſto-
lis, ſiue ſtatuendo, ſiue declarando, vt
dictum eſt ſupra *n.6.* & legitur *in cap. ſicut
Apoſtoli* 11.*q.3.& in c.excommunicatos cum
2.ſequent. eod. tit.* vbi prohibetur commu-
nio cum ipſis in oratione, cibo, potu, oſcu-
lo, locutione, & ſalutatione.
3 Quãdo autem talis communio ſit mor-
talis DD. conſentiunt in tribus caſibus,
qui ſunt participatio in diuinis. *D. Thom.
quodl.*11.*art.9.Nauar.cap.27.nu.* 29. *& alij
communiter*, communicatio in crimine cri-
minoſo, *c.nuper.§.in ſecunda verò de ſentent.
excomm.& c. ſi concubinæ eod.tit.* vbi cogno-
ſcentes concubinas, quæ propter concu-
binatum fuerunt excommunicatæ, in ean-
dem etiam excõmunicationem ipſo iure
incurrunt; & communicatio in contem-
ptum Eccleſiæ, ſeù excommunicationis
idem *Sanc. loco cit.facit cap.10.Lucæ ibi. qui
4 vos ſpernit, me ſpernit, & Pauli ad Rom.* 13.
*ibi qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi re-
ſiſtit, & ſibi ipſi damnationem acquirit, &
c. 2. de maior.& obed.Nauar.vbi ſupra.Hen-
riq. lib. 3.cap.8.& 9 Sayr. lib.2.de cenſur c.*
11.*n.* 3. 5.*&* 12. vbi penè innumeros an-
tiquos, & modernos affert, extra quos ca-
ſus, alios tres addit Nauar. ibidem, qui
videntur includi ſub iſtis.
Addit alium *Henriq.d.cap.9.n.* 3. quando
quis ab excommunicato Iudice petit actũ
iudicialem, vel ſententiam in re graui,
quia inducit eum ad faciendum actum de
ſe nullum in præiudicium tertij, de qua
5 quæſtione infra latiùs; in alijs ergo caſibus
erit regulariter veniale communicare cũ
excommunicatis *d.§.in 2.verò,& §.fin.cap.
à nobis de except. D. Thom.cit.* etiam ſi fre-
quentiſſima eſſet communicatio; non ta-
men, ſi ex contemptu, vt ſupra *Regin.lib.
3 t.cap.*13.*n.* 92. *& alij quamplures apud P.
Dian. par.5.tract.9. reſol.2.§.1.* ſunt tamen
6 multi caſus in quibus etiam veniale vita-
tur, qui includuntur ſub infraſcripto ab
omnibus relato verſu; in ſequenti verò re-
ſol. n. 8. de alijs caſibus etiam extraiudi-
cialibus, in quibus non datur excuſatio,
& aliquando etiam mortale committitur.
Vtile, lex, humile, res ignorata, neceſſe.
per (vtile) intelligitur vtilitas ſpiritualis,
ſeu temporalis excommunicati, vel cum
eo communicantis, *c.cum voluntate de ſent.
excomm.* vbi legitur excuſari loquentem
cum excommunicato de ijs, quæ ad ſuæ
animæ ſalutem pertinent; item ſuadere
eidem, vt ſatisfaciat creditoribus, vel par-
ti offenſæ, petere conſilium, ſiue medici-
nam ab eo, ſi eſt legiſta, vel medicus, dum-
modo non adſint alij æquè docti. *Suar. to.
5.hoc tit.diſp.15.ſect.3 n.9.* item petere ſuũ
creditum ab eodem *c.ſi vere eo l.tit.& cap.
intelleximus de iudic.* vel ſatisfacere eidem,
ſi eſt creditor, cui tenetur non obſtante
cenſura Eccleſiæ, quæ non poteſt tollere
obligationem iure naturali ortam de ſol-
uendo debitum. *Henriq.lib.13.cap.7.ſub n.
4. lit. F.ex Caiet.Sylu. Nauar.& alijs.Regin.
lib. 32. tract.1.cap.15.n.115. Bonac.de cenſ.
7 diſp.2. q.2. pun.6.§.2.n.7.* licet iuridicè ex-
communicatus non poſſit ſuum debitorem
conuenire *c.excommunicamus §.credentes de
hæret.* imò neque reconuenire. *c.cum inter
in fine de except.* alios caſus his ſimiles af-
ferunt DD. ſed quia difficile eſt de omni-
bus meminiſſe, propterea melius erit in
facti contingentia ex relatis inferre ad a-
lios ex paritate, vel maioritate rationis,
iuxta *l. non poſſunt ff.de ll. l. iam hoc iure ff.
vulg. & pup. & auth. multo magis C. de
ſac.S. Eccleſ.*
8 Per particulam (lex) intelligitur lex
matrimonialis, vt ſcilicet vxor, vel vir
excommunicata, vel excommunicatus
non peccent communicando ad inuicem
cap. quoniam multos 11. *quaſt.* 3. (niſi ex-
com-

communicatio fuiſſet lata ob matrimoniũ
illegitimè, & inualidè contractum, tunc
enim dicerentur communicare in crimine
criminoſo, eſſetque mortale, vt ſupra di-
ctum eſt, & docent *Sylu. verb. excomm.* 5.
*ſub n.*4. *Suar. cit. diſp.*15.*ſect.*4. *n.* 5.*&* 15.
*Sanch.lib.*9. *de matr. diſp.*14. *n.*9.*Regin. lib.*
32. *n.*101. *Bonac. d.* §. 2.*n.*19. *Dian.par.*5.
*tract.*9. *reſol.*122.)illa tamen communica-
tio licita eſt (quamuis matrimonium fuiſ-
9 ſet contractum cum excommunicato, vel
excommunicata ex alia cauſa, quod vali-
dum eſt, vt infra reſol.ſeq. n.13.)quia po-
ſito matrimonium eſſe validum, neceſſa-
riò ſequitur redditio debiti, & communi-
cario licita DD. apud *Bonac.n.* 18. *& Dia.*
vbi ſupra, §. *ſed difficultas.*
10 Per (humile) intelligitur ſubiectio fi-
liorum, famulorum, & omnium de fami-
lia, qui poſſunt loqui cum parentibus, &
dominis, *d. c. quoniam multos*, vbi includũ-
tur etiam ignoranres, vt mox dicetur, ſed
de prioribus intelligitur, dummodo non
communicent in crimine *c. inter alia in fine*
de ſent. excomm. Sylu. cit. Bonac.n. 25. *Dia.*
vbi ſupra reſol. 118. *& addit reſol.*119.etiã
pupillam cum rutore excommunicato; ſi
habitent in eadem domo, vel etiam extra
domum, loquendo de negotijs attinenti-
bus ad tutelam; quæ quidem communi-
catio, excepto pupillo, extenditur etiam
ad ſimul intereſſendum diuinis.*Caiet. Na-*
*uar. & alij apud Henriq. lib.*13. *cap.*22. *n.*3.
11 *lit. G. & H.* & conſequenter poſſunt filij
famuli, & vxores cum cæteris miſſam au-
dire cum parentibus, dominis, & maritis,
*Bonac.vbi ſupra n.*37.*Dia. cit.reſol.*124.*pro-*
pe finem; non tamen poterit filius, vel pa-
ter miniſtrare ſacramenta, vel alia diuina
facere coram patre, vel filio excommuni-
catis iuxta *Suar.cit.ſect.*5.*n.*22. *Coninc.diſp.*
14. *dub.*12.*n.*132. *& alios relatos à Bonac.d.*
num. 37.
12 An autem hoc liceat (præciſa commu-
nicatione in crimine)etiam religioſis ſub-
ditis,& vtrum teneantur ſuis ſuperioribus
excommunicatis obedire? *Bonac.loco cit.n.*
26.refert pro affirmatiua,quam tuetur,So-
tum, Vaſq. Auil. & alios, ſed contrarium
docent alij apud *Dian. d.tract.*9.*reſol.*127.
admittendo ſolùm communicationem,
quæ ratione habitationis vitari moraliter
non poteſt, perinde st. ac eſſet quilibet
ex eadem familia excommunicatus,& tã-
to minus tenentur eis obedire, dum iuriſ-
dictionem amittunt, vt dicemus inferius,
quod eſt adeò verum, vt fuerit hoc dubi-
tatum etiam de excommunicato tolerato,
ſeu non declarato, & negatiuam etiam in
hoc caſu amplexus eſt *Villalob. in ſumma*
*to.*1. *tract.* 17. *diffic.*14.*n.*1.cuius verba re-
fert Dian. ibidem, ac etiam opinionem
contrariam *Megal. in* 3. *par. lib.*2. *cap.*5.*q.*
4. *n.*50. quæ verior eſt in hoc caſu, vt di-
13 cetur inferius, ſuperiori verò licere in
humanis communicare cum ſubditis ex-
communicatis docet *Henriq.lib.*13. *cap.*22.
ſub n. 3. Sed Vaſſalli eximuntur ab obſe-
quijs Principi excommunicato debitis, nõ
14 obſtante iuramento, circa hoc fortaſſe
præſtiro *c. nos Sanctorum* 15. *qu.* 6. & à iu-
riſdictione ſubiectionis, ad quam non te-
nentur; dum in excommunicatione ma-
nent; excuſantur tamen, ſi ex ſubtractio-
ne obedientiæ, immineat eis periculum
grauis damni. *Henriq.cit. cap.*7.*nu.*4. *Suar.*
diſp. 15. *ſect.* 6. *&* 7.*Filliuc.tract.*13. *cap.*6.
q. 9. *& alij*; non tamen communicando in
tribus caſibus ſupra n.3 notatis.
15 Sequitur (res ignorata,)quando st.quis
communicat cũ excommunicato ex igno-
rantia iuris, vel facti iuxta dicta *ſupra re-*
*ſol.*19.prçcipuè quando ageretur de mor-
tali contrahẽdo in illis tribus caſibus pau-
lo ante relatis, in quibus ſola ignorantia
probabilis excuſat, in alijs verò dum agi-
tur de veniali, videtur ſola ignorãtia craſ-
ſa, & ſupina, vel affectata cauſare venia-
le ex Nicolao Papa *in cap. excellentiſſimus*
11. *q.* 3. vbi adduxit verba *pſalmi* 35. *ibi*
noluit intelligere vt benè ageret. Et licet ibi-
dem dicatur generaliter quod abſoluan-
tur, qui excommunicatis communicant
ex ignorantia, quaſi quod omnes peccent;
hoc tamen eſt intelligendum iuxta *Gl. ibi-*
dem,verb.abſoluantur, quod st.abſoluti iu-
dicẽtur,ſi non ſit ignorantia modo dicta,
concordat *c. quoniam multos eod.tit. vbi Gl.*
V. ignorantia, & c.Apoſtolicæ de Cler. excõ-
16 *miniſtr.*& propterea dicit *Filliuc.de cenſur.*
*tract.*13. *cap.*6.*q.*11. *n.* 128. quamcumque
ignorantiam, modo non ſit affectata, ex-
cuſare ſaltem à minori excommunicatio-
ne; ad cautelam tamen poſſe recipi abſo-
lutionem; concordat *Coninc. diſp.*14. *dub.*
12. *n.*124. quidquid in contrarium dixerit
*Bonac. diſp.*2. *q.*1.*pun.*6.§.2.*ſub n.*41.
17 Sequitur vltima particula (neceſſe,)hoc
eſt

Digitized by Google

eſt neceſsitas, tàm excommunicati, quàm cum eo communicantium, *c. quoniam multos 11. q. 3. & c. inter alia de ſent. excomm.* etenim dum excuſat vtilitas in caſibus relatis, à fortiori neceſſitas *argum. auth. multo magis C. de ſacroſ. Eccleſ. Sayr. lib. 2. cap. 14. n. 29. vbi alij.*

18 Verum autem communicatio cum excommunicato ex metu cadente in conſtãtem virum excuſet *Innoc. 3. in c. ſacris de ſentent. excomm.* ait nullum metum excuſare à culpa, & conſequẽter nec ab excommunicatione; quem text. indiſtinctè procedere volunt *Abb. ibidem Palud. in 4. diſt. 18. q. 7. art. 3. concluſ. 1. Adrian. ibidem, & quodl. 1. art. 3. verſ. ad quintum, alijque apud Sayr. d. cap. 14. n. 36.* ea ratione, quia

19 ſicut nullus metus excuſat à fornicatione, vel adulterio, ex quo ſemper conſentitur in actum prohibitum, qui intrinſecè malus eſt, & non tollitur per circumſtantiam metus, ita nec excuſat à communicatione directa cum excommunicato, cõſentiendo principaliter in peccatum, quod intrinſecè malum eſt, & contingit in tri-

20 bus caſibus ſupra n. 3. relatis, extra quos eſt veniale, quamuis fiat ex metu, vt docet *D. Tho. quodl. 11. art. 9. vbi addit ad 3. & in 3. part. ſuppl. qu. 23. art. 3. ad 1.* ita eſſe intelligendum tex. cit. & nec veniale ob metum mortis eſſe committendum.

21 Comprobatur *ex cap. 6. & 7. Machab. lib. 2.* vbi ſeptem filij cum vtroque parente fuerunt occiſi, ex quo noluerunt comedere carnem porcinam, quæ tunc à lege diuina prohibita erat; ergo metus mortis non excuſat, ſi operetur contra eam. contra quæ arguuunt *Sayr. d. cap. 14. n. 40.* & alij apud eum, quod dum ius Pontificium permittit communicationem cum excommunicatis ex leuioribus cauſis, nempe vtilitatis, ſubiectionis, & neceſſitatis; vt ſupra *ex cit. c. quoniam multos 11. q. 3.* à fortiori videtur idem permittere ex cauſa grauiori, vt eſt metus mortis ad tex. citat *in auth. multo magis C. de ſacroſ. Eccleſ. cum ſimilibus.* Sed reſpondetur illam communicationem in humanis, quæ aliàs non eſt niſi veniale, permitti ob bonum finem ex cauſis prædictis, & ſi permittitur in diuinis cum ſolis Parentibus, & coniunctis, vt diximus ſupra n. 10. eſt ex cauſa ſubiectionis, & coniunctionis naturalis, quo-

22 dammodo inſeparabilis. Et vlterius argumentum non procedere, quoties caſus ad quem eſt facienda extenſio, reperitur prouiſus per alias ll. quæ impediunt extentionem, vt in caſu noſtro ex *dictis c. ſacris c. ſi concubinæ, & c. ſignificauit de ſentent. excomm.* & ita per omnia docet *Hoſtienſ. relatus, ſed non totaliter ſequutus à Sylu. V. excomm. 5. n. 23.* qui tamen eſt intelligendus iuxta dicta ſupra *reſol. 18. à nu. 5. ad finem.* vbi cum ad hoc propoſitum retulimus, vide etiam *Nauar. cap. 27. nu. 33. Henriq. lib. 13. c. 23. Sayr. d. cap. 14. n. 41. 42. & 43.*

23 Eſt tamen principaliter aduertendum quod communicatio, quæ prohibetur in omnibus caſibus relatis, & infra dicendis, intelligitur cum excommunicatis declaratis, ſeu denunciatis, non autem cum toleratis, vt ſunt omnes ante declarationem, qui ſunt ſolùm excommunicati in conſcientia *Nauar. d. cap. 27. nu. 35. Sylu. V. excommunicatio 5. n. 6. Sayr. lib. 2. c. 12. n. 6. ex extrau. ad euitanda ſcandala,* cuius verba ibidem cuncti recitant; idem volunt *Bonac. diſp. 2. q. 2. p. 6. §. 1. n. 1. Dian. part. 5. tract. 9. reſol. 117. §. 1.* qui etiam ci-

24 tant, & ſe fundant ſuper dicta extrau. abſque citatione tit. quam propterea cum pluries reuoluiſſem Codicem noſtrum, inuenire nequiui. Fuiſſe tamen editam in Concil. Conſtantienſi authoritate *Martini V. & confirmatam per Concil. Baſilienſe, & per Eugenium IV.* teſtantur Authores fide digni, qui prędicto Concilio interfuerunt, refert *Sayr. loco cit. ex D. Anton. 3. par. tit. 25. cap. 2. Adri. in 4. ſent. tract. de confeſſ. q. 9. tract. de claub. qu. 3. & tract. de Euchar.*

25 *qu. vlt.* licet autem poſſit cum talibus non declaratis communicari abſque ſcrupulo, etiam in diuinis orando cum eis in Eccleſia, non tamen poſſe eiſdem licitè miniſtrari, vel ab eis recipi Sacramenta, docet rationabiliter *Sylu. cit. ſub nu. 9.* & addit *Nauarr. d. nu. 35. verſ. nota ſecundò.* præd. extr. nihil prodeſſe ipſis excommunicatis occultis, ſeu toleratis, & proinde eos teneri ad vitandũ alios, ſicut antea. Et multò magis abſtinere à miniſtrandis, vel recipiendis Sacramentis, (niſi in caſu neceſſitatis, vel ſcandalj vitãdi, vel ſi tenerentur ignorantia iuxta *DD. apud Dian. par. 5. tr. 9. reſol. 81.*) in quibus tamen caſibus valida eſt Sacramentorum miniſtratio, & perceptio, ſed illicita, vt idẽ docet *in ſum. v. excomm. effectus n. 13.* excepto Sacram. pœnitentiæ, de quo vide *infra reſol. 72. n. 10.*

Num

Num, & in quibus caſibus excõmunicatus priuetur communicatione forenſi, ſeù iudiciali, vel extraiudiciali; & an, & quando gratię ab ipſo impetratæ ſint validæ?

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus non poteſt in iudicio conuenire ſuum debitorem, neque reconuenire; ſed poteſt excipiendo ſe defendere per procuratorem, ac etiam per ſe ipſum, verum nequit eſſe teſtis, aut aduocatus, tutor, aut curator. n. 3. ſed an procurator n. 4. an iudex n. 5. an arbitrator, vel arbiter num. 6. & an Notarius n. 8. vſque ad 11.*

2 *Acta per excommunicatum facta, donec repellatur (quod poteſt à iudice etiam ex officio fieri) an valeant? & an peccet mortaliter, agendo, quouſque non repellatur?*

7 *Sententia plurium iudicum, quorum vnus erat excommunicatus, an valeat?*

12 *Contractus ſunt de iure gentium, ſolo conſenſu perficiuntur, & regulariter nõ requirunt ſcripturam, cum non ſit de eſſentia,*

13 *Matrimonium contractum cum excommunicato, vel excommunicata, an validum ſit tàm in ratione contractus, quàm Sacramenti?*

14 *Teſtamentum non prohibetur condi ab excommunicato, niſi in duobus caſibus.*

15 *Exceptio firmat regulam in contrarium in caſibus non exceptis.*

16 *Cardinalem percutiens, vel hoſtiliter inſequens, eſt excommunicatus in bulla Cœna, & inteſtabilis actiuè, & paſſiuè.*

17 *Vſurary manifeſti ſunt inteſtabiles.*

18 *Excommunicatus impetrans aliquam gratiam à Pontifice, an ſit valida, & quid ab inferioribus ab eo, vel à Principe ſeculari? num. 19.*

Reſolutio LXIX.

1 SEquitur videndum iuxta ordinem Rubr. antecedentis de priuatione cõmunicationis forenſis, ſeu iudicialis, & etiam extraiudicialis in alijs caſibus vltra dictos in priori reſol. & primo de iudiciali; Excommmunicatus enim, vt dixi ibidem *n.7.* non poteſt ſuum debitorem conuenire in iudicio, neq; reconuenire creditorem, ſi fuit ab eo conuentus, quod docet etiam *Dian.par.5.tract.9. reſol.*110. cui nunc addo, neque accuſare iuxta *Bonac.de cenſur. diſp.2. q.2. pun.7. n. 6.* vbi alij, ſed poteſt appellare à ſententijs quibuſcumq; contra ſe latis, quia non priuatur ijs, quæ ad defenſionem pertinent *cap. intelleximus de iudic.* & generaliter, nec alia exceptione, vt de cõmuni teſtatur *Sanfel. dec.55.n. 22. Suar. tom.5.de cenſur.diſput.16.ſect.4.n. 2.* Et conſequenter non ſolùm poteſt per procuratorem ſe defendere, ſed etiam per ſe ipſum, vt ex *Abb. Hoſt. alijſque penè innumeris teſtatur Sayr. de cenſur. lib.2. cap.8.*
2 *n. 19. & 20.* imò & quod magis eſt, ſi agẽti in iudicio non fuit oppoſitum de excõmunicatione, acta ſunt valida, vt percipitur *ex c. decernimus de ſent. excomm. in 6. Filliuc. tract. 12. cap.7. n.*178. Poteſt tamen iudex ex officio eum agentem repellere *c.1. in fine de except. in 6.* ſed an peccet mortaliter agendo in iudicio, donec repellatur, ſunt videndi *DD. apud Bonac. vbi ſupra n.*11. qui inclinant in affirmatiuam, ſi frequenter agat.

3 Quod autem dictum eſt de excommunicato in agendo, idem dico in teſtificando, vel patrocinando ex *cit. cap. decernimus Dia. par.5. tract.9. reſol.* 113. *&* 114. & de tutore, & curatore *Sayr. cit. cap.8. à n. 1. ex eodem Abb. Tab. Henriq. & alijs. Bonac. vbi ſupra n.* 14. ex multis; imò *Suar. de cenſur. diſp.16. ſect. 7. n.3.* docet aduocatum caſu, quo non repelleretur à patrocinando, non teneri ad reſtitutionem pecuniæ pro patrocinio receptæ, ſequitur *Bonac. cit. ex Auila 2. part. diſp.7. dub. 3. & alijs*, licet contrarium teneant *Hoſt. & alij ab eodem Bonac. citati.*
4 Procurator verò ſi tempore cõſtituti mandati erat excommunicatus non admittitur. *c. poſt ceſſionem de probat.* ſecus autem ſi excommunicatio ſuperuenit poſt litem cęptam, quia acta valent, licet repelli poſſit *argum. dict. cap. decernimus. Abb. Io. And. & Felin. in dicto c. poſt ceſſionem Bal. in l. quamuis quinta quaeſt. C. de procur. Filliuc. cit. n.*193. *Sayr. lib.2. cap.8. n.*10. *Diana vbi ſupra reſol.*114. *§.1. vbi ex Præpoſ. Cornejo, Turr. & alijs*, docet etiam in priori caſu acta fortaſſe facta valere, donec repellatur, & hoc eſſe probabilius.

5 An autem excommunicatus poſſit conſtitui

ſtitui iudex? idem *Filliuc. tract.12.c.7.nu.*
171. arguit hinc indè, & tandem conclu-
dit, quod validè, ſed non licitè eligitur,
quod exiſtimo verius, loquẽdo præſertim
de iudice laico *ex Suar. dicta diſput.16.ſect.*
2.n.3. Coninc. & alijs per Bonac. citat. num.4.
quamuis contrarium velit *Rouit. in pragm.*
1. n.5. de Eccleſ. perſ. ex Andr. in c.1. nu.34.
de ſtatut. & conſuet. contra Eccleſiaſt. *libert.*
omnes tamen cum eodem Rouit. concor-
dant acta à iudice excommunicato confe-
cta, nulla eſſe *ex c.1. de offic. Vicar. c. præſidẽ-*
tes, de hæret. & c. ad probandum de ſentent.
& re iudic. Quod dicit procedere tàm
in iudice eccleſiaſtico, quàm ſeculari. *Sayr.*
lib.2.c.6.n.1. vbi ferè innumeros de more
refert, alios habes apud *Dian. cit. reſol.* 108.
6 ampliatur ſecundò etiam in arbitro, non
autem arbitratore, *Sayr. ibidem n.22. & 23.*
Bonac. n.2. ampliatur tertiò, etiamſi ſentẽ-
7 tia fuerit lata à pluribus iudicibus, quorũ
vnus eſſet excommunicatus, *d.c. ad proban-*
dum, & facit tex. in l. ſi in tres de recept. ar-
bit. quod tamen in praxi non vidi ſeruari
in foro ſeculari; nam vno iudice collega
excommunicato exiſtente, latis quotidie
decretis per collegas cum eodem excom-
municato, fuerunt abſque dubio executio-
ni demandata.
8 Quod autem attinet ad extraiudicialem
communicationem, incipiendo à Notario
Filliuc. cit. cap.8.n.184. ex Suar. diſp. 16. ſect.
5.n.5. & 9. ait, quod ſi tractetur, an validè
excommunicatus conſtituatur notarius, ſit
affirmatiuè reſpondendum, quia collatio
iſtius muneris nullo iure irritatur, contra-
rium volunt *Socc. in c. ſacris de ſent. excom.*
n.406. Sayr. lib.2. cap.5.n.39. ex Abb. in cap.
ſicut te n.14. ne Clerici, *vel monachi, Auil. &*
alij relati, ſed non ſequuti à Bonac. diſp.2.q.2.
pun.7. ſub n.4. de cenſur. Poſito autẽ valere
9 creationem, quod verius puto, inſtrumen-
ta tamen in tali ſtatu confecta, nequaquã
in foro exteriori valent, ſed ſolùm in in-
teriori, ſi fiant de conſenſu partium, & in
priori caſu peccat Notarius mortaliter.
ſecundo verò minimè, ſi illa faciat re-
quiſitus, iuxta *Suar. dicta diſp.16. ſect.5.n.*
4. & 5. Filluc. & Bonac. vbi ſupra. qui mul-
tos hinc inde refert *Dian. par.5. tract.9. re-*
ſol.112. ego verò puto, quod ſi à Notario
excommunicato, nõ tamen tolerato confi-
ciãtur, ſemper ſint nulla ex *text. in c. nullus*
6. in ordine 3. qu.4. vbi indiſtinctè mandat
Pontifex, quod à nemine credãtur inſtru-
menta ab anathematizatis confecta *Gl. in*
cap. decernimus verb. & teſtificando circa finẽ
de ſent. excomm. in 6. & addo etiam peccare
10 mortaliter, tàm ob ſcandalum publicum,
quàm ob graue damnum, quod infertur
partibus; ſunt enim res magni momenti, vt
ſcribit Dia. cit. circa finem.
11 Sed an contractus cum excommunica-
tis valeant? reſpondetur, licitos non eſse,
dum Eccleſia eis interdicit communica-
tionem, ſed validos ſic, ita communiter
ſcribentes *in c. ſi verè de ſentent. excomm.*
Abb. in cap. veritatis, n.35. de dolo, & contum.
Sylu. v. excommunic.3. nu.7. Dian. vbi cæteri,
12 *par.5. tract.9. reſol.* 128. ratio potiſſima eſt
à prædictis non allata, quia contractus sũt
de iure gentium §. *ius autem gentium in-*
ſtit. de iure natur. gent. & ciuil. ibi, & ex hoc
iure gentium omnes penè contractus introducti
ſunt, concordat text. in l. ex hoc iure ff. de iu-
ſtit. & iure, ſed excommunicatio eſt de iu-
re poſitiuo, quo ad eius effectus, vt di-
ctum eſt ſupra *in introd. num.6.* ergo non
poteſt anullare contractus, qui ſunt de
iure gentium, niſi fierent à Notarijs ex-
communicatis, quia obſtarent prædicta,
& ratio differentiæ eſt, quia Notarij exer-
cendo proprium eorum officium, continuò
iſtis incumbunt, & hoc agunt, vti perſo-
næ publicę, quibus hoc interdictum eſt
ratione continui ſcandali, vt dictum
eſt de aduocatis, & ſimilibus nu.3. ſecus
partes contrahentes, quæ raro, & quando
contrahunt, agunt vti priuatæ perſonæ,
nec dubitatur poſſe ipſos ſine Notario cõ-
trahere; quia ſolus conſenſus ſufficit ab-
ſque ſcriptura regulariter, quæ fuit inuẽ-
ta ad futuram rei memoriam, non quod ſit
de eſſentia *l. conſenſu ff. de act. & oblig. l.1. §.*
penul. de pact. l.1. de verb. oblig. & inſt. de oblig.
13 *ex conſenſu per totum.* Hinc eſt, quod ma-
trimonium, prout eſt contractus, valet in-
ter excommunicatos, *c. ſignificaſti vbi Gl.*
magna in fine de eo, qui duxit in mat. quam
poll. per adult. ſicuti etiam prout eſt Sacra-
mentum, ſed peccant mortaliter, ex quo
iſtud recipiunt in excommunicatione
Diana part.5. tract.9. reſol.85. ex Præpoſ. in
3. part. q.2. dub.8. n.51. Parochus autem
excommunicatus, benedicens, ſeu aſſiſtens
matrimonio, illicitè, ſed non inualidè aſſi-
ſtit, quia quamuis ex Trid. ſit neceſſarius
miniſter, non tamen iuriſdictionem aliquã
in illo actu exercet, & proinde non po-
teſt actum prædictum inualidare, vt rectè
do-

Digitized by Google

docent *Sanch.lib.3.de matrim.diſp.1.Coninc. & alij apud Dian.cit.reſol.78.§.1* quidquid in contrarium voluerint Auila *par.2.cap.6. diſput.3. dub.1.concl.5. & alij.*

14 Idem quod dictum eſt de contractibus, dicitur de teſtamentis. *DD. apud Dia.vbi ſupra reſol.* 129. valet enim argumentum de illis ad iſta,& è contra *l.pactũ ff.de pact. l.fin. C.de legat. & inſtit.de lege fuſia canin.* nec reperitur in iure talis prohibitio:fallit
15 tamen regula in duobus caſibus (& iſtæ exceptiones firmant regulam in contrariũ in alijs caſibus non exceptis *l.nam quod liquide ff.de pen.legata.& §.ex his, vbi Gl.inſtit. per quas perſonas nobis acquir.*) Primus in eſt hæreticorũ fautoribus,qui poſtquam fuerint ex hac cauſa excommunicati, inteſtabiles ſunt actiuè, & paſſiuè, *c. excommunicamus 13.§. credentes,de hæret.* non dico de hæreticis, quia eorum bona acquiruntur fiſco, & proinde non habent, de quibus teſtentur, nec habent factionem, teſtamenti paſſiuam, vt infra V. hæreſis) fautorum autem bona non confiſcari dicunt *Farin.de hereſi q. 82.n.55. & Cantera in qq. crimin.c.1.de heret. n.55. in fine,* ſed contrarium defendit *P.Dia.par.4. tr. 7.reſ. 21.§.1.in fine. ex conſtit.Pij V. quæ incipit ſi*
16 *de protegendis.*ſecundus in perſequẽtibus, vel percutientibus,aut hoſtiliter capientibus Cardinales;illorũq; ſocijs,fautoribus, conſulentibus, mandantibus, ratũ habentibus, aut receptantibus, qui propterea ſunt excommunicati in bulla cœnæ,& inteſtabiles ſimiliter actiuè, & paſſiuè, vltra alias pœnas, quas incurrunt, & leguntur *in c.fœlicis de pœnis in 6.* addit tertium *Filliuc.tract.12. cap.8.n. 206.*in vſu-
17 rarijs manifeſtis, qui ſimiliter inteſtabiles ſunt *ex c. quamquam de vſur. in 6.* non tamen excommunicati, ſed excommunicandi *c.præterea eod.tit.*

18 Circa verò impetrationem gratiarum à Pontifice obtentarum, eſſe inualidas legitur *in cap.1. de reſcript. in 6.* vbi excipitur ſolum, ſi impetratio ſit pro cauſa excommunicationis, vel appellationis, quę cum ſint ſpecies defenſionis non poſſunt impediri; aduertit tamen *Bonac. diſput. 2. quæſt. 2. pun. vlt.ſub num.1. ex Coninch. & alijs.* hoc parum referre, quia in reſcriptis apoſtolicis, quæ modo obtinentur, regulariter præponi ſolet abſolutio ab omnibus cenſuris, vt efficaces ſint, ſicuti dicit etiam *Filliuc.tract.12.c.9.ante n. 211. ex Nauar.in c.ita quorumdam nu.14. de iu-*
19 *dic.* Sed gratiæ obtentæ ab inferioribus Prælatis, ſuo non carent effectu,ſicuti nec obtentæ à Principe ſeculari, idem *Filliuc. ibidem ex Nauar.in conſil.44.de ſent. excom. Suar. diſp.17.ſect.1.n.12.* & ita fuiſſe deciſũ *in S.C. quo ad gratias Principis ſecularis teſtatur Sanfelic. dec.55. in fine,* quod autẽ attinet ad beneficia dicetur in ſeq. reſol.

Nũ poſſint conferri beneficia excõmunicato?& quid ſi nõ erat excõmunicatus tempore collationis, ſed ſolùm tẽpore acceptationis?& an idẽ ſit de penſionibus? Secũdò an excõmunicatus ſit capax electionis, vel poſtulationis, aut præſẽtationis? Tertiò,ſi de facto fuerit confirmatus, vel electus, præſentatus, aut poſtulatus, quis poſſit diſpenſare?

SVMMARIVM.

1 *Beneficia, vel penſiones ſi conferantur excommunicato, an valida ſit collatio?quid ſi per ignorantiam? nu. 2. & an ſi erat toleratus? n. 3. vel ſi ſententia excommunicationis erat iniuſta, aut nulla? nu. 4.& quid ſi poſt collationem fuit abſolutus n.6. & 15. vſque ad finem.*
5 *Excommunicatus nulliter ſi celebrat non efficitur irregularis.*
7 *Poſſeſſio eſt quid facti.*
8 *Beneficiorum permutatio inter excommunicatos, vel alterum illorum nulla eſt.*
9 *Collatio penſionis de re eccleſiaſtica in perſonam excommunicati non ſubſiſtit; ſi verò non ſit excommunicatus, ſed tantùm clericus, tenetur recitare officium B.M. V. aliàs amittit fructus pro rata tẽporis, verũ ſi nubit,ſtatim vacat n.10.*
11 *Electio tàm actiua, quàm paſſiua ad dignitates eccleſiaſticas denegatur excommunicatis. fallit in Pontifice, & Cardinalibus; & nu.12.*
13 *Electio, & poſtulatio parificantur, & quid vtraque ſit?*
14 *Nominatio in perſonã excõmunicati nõ valet.*
16 *Collatio beneficij,ſeu inſtitutio,cõfirmatio,& præſentatio licet aliquo modo differãt, in iure tñ canonico,vnum pro alio ſumitur.*

Reſolutio LXX.

1 AD primum reſpondetur negatiuè, imò conferentes priuantur collatione aliorum beneficiorum, donec veniam

Digitized by Google

uper hoc fuerint cõſequuti, *c.poſtulaſtis de Cler.excom.vel depoſ. miniſtr. Sayr.de cenſur. lib.2.cap.5. n.* 1. vbi penè innumeros iſtius ſententiæ refert, communemque eſſe ait *Filliuc.tract.12.cap.5. n.113.& 115. ex Richa. Palud.& alys.Suar.tom.5. diſp.13. ſect. 1.num.2.Nauar. in man. cap.27. n.273.* vbi ſubdit, quod neque ignorantia excuſat;ita vt faciat excommunicatum capacem beneficij *ex Gl.in cap. ſolet. §.fin.v.admittatur hoc tit.in 6. Leſſ. lib.2. cap. 34. dub.22.num. 127. Coninc. diſp.14.dub.9.n.70.* Rationem
2 tradit *Sayr.cit.n.8.*quia licet ignorantia excommunicationis, ſi ſit probabilis, excuſet ad effugiendas pœnas ſtatutas à iure contra excommunicatos, aliquid prohibitum agentes, non tamen excuſat, vt faciat validam collationem beneficij, de natura ſua inualidam in perſonam excomcommunicati, Quod procedit tàm in excommunicatis à iure, quàm ab homine ex generalitate *d.c.poſtulaſtis*, & tàm ſi collatio fuerit facta ab Epiſcopo, quàm ab alio ſuperiore, *Sayr.n.4.& 5. ex Abb. & Imola, Rota Romana deciſ. 363. in antiquis*, niſi fuerit facta à Pontifice cum clauſula, abſoluentes ab omnibus cenſuris quo ad effectum præſentium, ſicuti apponi ſolet, vt docet etiam *Nauar.d.n.273.*& dictum eſt in priori reſol.*n.*18.

3 Quod ampliatur etiam ſi excommunicatus non eſſet declaratus tempore collationis beneficij, ſed toleratus *Abb. in d. c. poſtulaſtis n.4. & in c.paſtoralis*, §.*verum n. 15.de appellat. Henriq.lib.13.cap.7.§.2.*quia in ijs, quæ tendunt ad fauorem excommunicati, nulla eſt differentia inter excõmunicatum occultum, & manifeſtum, ad hoc enim non ſuffragatur eis extrauag. ad euitanda ſcandala, de qua ſupra in anteptiori *reſol.n.23.& tradit Sayr.cit.n.9.vbi alij Regin.lib.32.tr.1.cap.8.ſub.n.44.*

4 Ampliatur ſecundò, etiam ſi excommunicatio diceretur iniuſta; quia ſiue iuſta, ſiue iniuſta, timẽda eſt, donec talis declaretur *ſentẽtia c.11. q.3. Couar.in c.alma mater, par.* 1. §.7. *n.7.*(non tamen ſi nulla, quia, quod nullum eſt, nullum producit effectũ.*l. eius qui in Prouincia ff. ſi cert. pet.*
5 imò ſi talis excõmunicatus nulliter, celebraret, non efficeretur irregularis, *Rebuff. in d.cap.poſtulaſtis n.67.Archid.in c. licet de ſent.excomm.lib. 6.* debet tamen abſtinere in publico ad vitandum ſcandalum, vt alibi fuit dictum) quod ſi poſtea excommunicationis ſententia fuerit declarata iniuſta, valida remanet collatio, *Innoc. Io. Andr.& Hoſt. in c. dilecti de appellat. Abb. in cap. ita quorumdam in fine de Iudais. Sayr.lib.2.cap. 5.n.10.*

6 Ampliatur tertiò, etiam ſi poſt collationem beneficij, ſequuta ſit abſolutio *cap.non firmatur de Regul.iur.in 6.*quæ enim ab initio non valent, tractu temporis non conualeſcunt, *c. placuit* §. *poteſt verſic.quæ enim 16.q.3. & l. quæ ab initio ff. de regul. iur. Henriq. lib.13.c.13.* §. 1. vbi cæteri, ibique §.3. rectè addit, quod ſi quis tempore collationis non erat excommunicatus, valida eſt collatio, licet tempore acceptationis, ſeù captæ poſſeſſionis eſſet excommunicatus. *Couar.vbi ſupra n.*4. ratio eſt, quia
7 ille actus poſſeſſionis eſt quid facti, *l.* 1. §. *ſi vir, ff. de acquir. poſſ.* & proinde dum non adeſt antecedenter ius reſiſtens, non impeditur, facit *tex.cum Gl. in l.ex facto §. ſi quis rogatus 2. v.liber factus ff.ad Trebell.*

8 Ampliatur quartò, vt nec permutatio beneficiorum inter excommunicatos, vel alterum illorum valeat, & ratio eſt, quia cum in permutatione interueniat mutua collatio, & conſequenter noua acquiſitio, ſicuti non valet collatio, ita neque permutatio, *Gl. in Clem. 1. v. obtinenda de pœnis Anchar.ibidem n.10.Couarr.vbi ſupra n.2.*

9 Ampliatur quintò, vt nec penſio de re Eccleſiaſtica conferri clerico excommunicato poſſit *Henriq. d.c.13.nu.2. Suar.tom.5. diſp.13.ſect.1.n.9. Filliuc.tract.12. cap.5.q.4. Bonac. diſp.2.q.2.p.4.§.2.n.4.* illam tamen habens, ſi non ſit excommunicatus, tenetur recitare officium B.M.V. aliàs amittit fructus, ſeù penſionem pro rata temporis, *Henriq.cit.lit. P. vbi Nauar. & alij. Sayr.d.*
10 *cap.5.n.15.*Sed matrimonium contrahẽs, illam amittit totaliter *Henriq.ibidem.* quod limitat *Sylu. v. beneficium 3. nu. 22.* ſi contraxit per verba de futuro, quia diſſolutis ſponſalibus, retinebit penſionem, *argum. tex.in l.ea, quæ ff.ad municip.*

11 Ad ſecundum excommunicatus non poteſt eligere, nec eligi ad quamcumque dignitatem eccleſiaſticam *c. conſtitutis 23. vbi Gl. verb. excommunicationis de appellat. faciunt tex.in c.cum dilectus 8. §. quia nobis. ibique Gl.v.à ſuſpenſis de conſuet. & c. cum inter 56 §.fin.cum Gl.v. à ſuſpenſis, de elect.* vbi electio facta à ſuſpenſis eſt irrita; ergo à fortiori ab excommunicatis, quæ eſt cẽſura maior. *Nauar.in man.c.27.ſub nu. 21.*

Sylu.

Sylu.v.electio 1.n.15.Sayr.d.cap.5.n.16. fallit in S. R. E. Cardin. qui poſſunt eligere, & eligi, cenſuris non obſtantibus, *Clement ne Romani, §.cæterum. de elect.* quod ſtatutum eſt ſecundum Gl. ibidẽ propter neceſſitatẽ Eccleſiæ tunc carentis Chriſti Vicario, vt citius eligatur.

12 Ampliatur primo, vt neque poſsit poſtulari, *argum.c.1.de poſtul.Prælat.* vbi violans interdictum eſt inpoſtulabilis; ergo à fortiori excommunicatus ex maioritate rationis, *auth.multo magis C. de Sacr. S. E. Couar.in d.c.alma mater par.1. §.7.nu.1.de ſent.excomm.in 6.* & ait *Gl.in cap.ſi poſtquam*

13 *§.fin. v. prouiſione de elect. in 6.* quod iura canonica parificant electiones, & poſtulationes; ergo diſpoſitum in vno habet locum in alio, *l. non poſſunt. ff. de legib. l. iam hoc iure, ff.de vulg. & pupilla.* Poſtulatio verò de qua loquimur, eſt petitio gratiæ factæ à ſuperiore; electio autem eſt alicuius perſonæ ad ſuperiorem, vel ſocietatem fraternam aſſumptio. *Gl. in Rubr.de poſtul. Prælat.* vbi latè, *& in d. c.1.v.vera poſtula-*

14 *tio*; quod idem docet *Sayr.d.c.5.n. 18.ex Rebuff. Vgol. & alijs* de nominatione, quæ neque valet, ſi fiat de excommunicato.

15 Ampliatur ſecundò, vt neque poſſit præſentari ad beneficia eccleſiaſtica, ſiue præſentatio fiat à patrono eccleſiaſtico, ſiue ſeculari, *Henriq.lib.13.ſub nu.1.ex eodẽ Couarr. Nauarr. & alys*, vbi ait ſufficere, ſi ante acceptationem abſoluatur; ſed hanc limitationem ex dictis n.6. multi nõ recipiunt, quia requiritur etiam diſpenſatio, vt infra, ſecus ſi abſoluatur ante præſentationem, collationem, vel inſtitutionem,

16 ſeù confirmationem, quæ licet aliquo modo differunt, vt ſtatim dicam; vnum tamen in iure multoties pro alio ſumitur, diſpoſitumque in vno, intelligitur diſpoſitum in alio. Et proindè quod dictum eſt ſupra non valere collationem beneficij in perſonam excommunicati, procedit etiã in præſentatione, & inſtitutione, ſeu confirmatione, niſi antea abſoluatur, vt docet *Gl. in c. cum in illis in Gl.magna circa finem, verſ. nota ibi, de præbend.& dignit.in 6.* ibidemq; addit, quod præſentatio dicitur electio perſonæ, vt præſentetur ſuperiori, & inſtituatur, ſeu confirmetur, & iſta præſentatio cõputatur inter iura patronatus, per quam non acquiritur ius in beneficio, ſed ſolum ius, vt patronus non poſſit variare, ſiuè ſit patronus eccleſiaſticus, ſiue ſecularis, niſi cumulatiuè; inſtitutio autem dicitur; quæ fit à ſuperiore ad præſentationem patroni in beneficium inſtituti, quæ alio modo dicitur confirmatio; Collatio verò dicitur, quando prouiſio alicuius beneficij ſpectat pleno iure ad Diœceſanum.

17 Ad tertium reſpondetur quod ſi de facto fuerit collatum beneficium in excommunicatũ, obtẽta prius abſolutione ab eo, cui ius dandi eſt, & ſequuta diſpenſatione, poterit beneficium retinere, *c. poſtulaſtis de Cler. excomm.vel depoſ.miniſt.* Sed difficultas eſt, quis poterit in hoc diſpenſare? Gl. enim ibidem v. diſpenſatum, dicit primò, quod cum in tex. non dicatur, à quo, videtur relicta poteſtas diſpenſandi Epiſcopis argum. *c.nuper de ſent. excom.* & poſtea ſe remittit ad dicta, *in c. clerici, v.*

18 *moniti eod. tit.* vbi voluit, non poſſe Epiſcopum, ſed ſolum Pontificem *ex c. cum æterni de ſent. & re iudic. & in c.cum medicinalis de ſentent.excomm.lib. 6.* ſed iſtud cap. loquitur de alio caſu, & illud non includit ſpecialiter Epiſcopos, ſicut requiritur *ex cap.quia periculoſum eod.lib. & tit.Sayr.lib.2. de cenſur.c.5.n.21.22.& 23.* innixus primis verbis Gl. alijſque ab eo relatis tenuit pro Epiſcopis, ſiue collatio fuerit facta ab eis, ſiue ab alijs, ad quos fortaſſe ſpectabat, & eo magis in foro cõſcientiæ *ex Trid.ſeſſ.24. cap. 6.* vt voluit etiã *Henriq.lib.13.c.14.n.3.*

19 Sed ego ſequor *Sylu. v. excomm.3.ſub n. 2. §. 9. vbi ex Hoſt. Palud. & alijs*, rectè ait, quod ſi beneficium fuit ignoranter collatum ab alio, vel etiam ab Epiſcopo ei, qui erat excommunicatus, poterit idem Epiſcopus diſpenſare; ſi verò ſcienter nequaquam, ſed Pontifex, quod omnes docere ait *Nauar.d.cap.27.n.273.* facit ratio vniuerſalis *dict. c. poſtulaſtis*, ibi, *illi verò, qui ſcienter beneficia talibus contulerunt, tandiù debent à beneficiorum collatione ſuſpendi, donec ſuper hoc veniam conſequi mereantur, vt puniantur in eo, in quo delinquere præ-*

20 *ſumpſerunt.* Ratio primi dicti eſt, quia ignorantia facti, ſi non ſit craſſa, vel affectata, regulariter excuſat; vt *ſupra reſol.19.* latè dictum eſt; ratio ſecundi, quia alias aperiretur via fraudibus, quod leges non permittunt *l.qui autem §.hoc edictum, & §. ſimili modo cum toto ferè tit. ff. quæ in fraud. credit. l.penult. C. de reuoc. ijs, quæ in fraud. credit. §. item ſi quis inſtit.de action.* vnuſquiſque n. Epiſcopus, ſi vellet, facilè conferret beneficia excommunicatis, ſciens

 poſ-

poſſe poſtea ſtatim diſpenſare.

An quis priuetur fructibus beneficij, & diſtributionibus quotidianis, ſi poſt illa obtenta, incidit in excommunicationem, & dato quod priuetur, an ea recuperet poſt abſolutionem, & interim, ſi eſt pauper poſſit ex iilis alimenta ſaltem percipere?

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus excommunicatione durãte, an fructus beneficij faciat ſuos, tàm in foro exteriori, quàm interiori, & quid ſi fuit in mora petendi abſolutionem? & nu. 2.*

3 *Beneficy fructus ſi beneficiarius eſt excõm. cui debeantur, tàm ſi tempore collationis erat excommunicatus, quàm ſi poſtea in illam incidat; & quid ſi excommunicatio erat iniuſta? & nu. 4. quid ſi illos aſſignauit ſuo creditori n. 5. an poſſit ipſe ſi eſt pauper, ex illis ſaltem ali? quid de penſionibus, vel diſtributionibus, quotidianis, aut bonis patrimonialibus etiam ad titulum clericatus habitis? n. 6. & 7.*

8 *Eccleſiaſticæ perſonæ ſi ex infirmitate, vel alia iuſta cauſa impediuntur ſeruire Eccleſiæ, non propterea amittunt diſtributiones quotidianas.*

Reſolutio LXXI.

1 QVo ad primum reſpondet Pontifex *in cap. paſtoralis* 53. §. *fin. in fine de appellat.* affirmatiuè ibi prouentus eccleſiaſtici merito ſubtrahuntur, cui Eccleſiæ communio denegatur, *Abb. ibidem n.*17. *Sylu. v. clericus* 4. *n.* 17. qui hoc dicit verum, ſi fuit in mora petendi abſolutionem, ſicut ſcripſit etiam *Nauar. in man. cap.*25. *n.*124. ibi hoc intelligendum eſt de excommunicato, per quem ſtat, quo minus abſoluatur. E. g. fuit quis excommunicatus ob concubinæ detentionem, non vult eam relinqnere, non facit fructus ſuos, quia culpa ſua non abſoluitur, *Henriq. lib.*13. *cap.*13. *n.* 4. addens hanc moram operari, vt in neutro foro faciat fructus ſuos; quod ſi pæniteat, & per eum non ſtet quò minus abſoluatur, licitè retinet fructus in conſcientia. Verum in foro fo-
2 ri non priuatur fructibus ante ſententiam declaratoriã, quia iſta eſt pęna, & pęnæ regulariter non debentur ante ſententiam, etiam ſi lex eam imponens, diceret nulla expectata declaratione, *Dian. par.* 1. *tr.* 10. *reſol.* 23. quod vlterius probatur, quia licet ob percuſſionem Clerici quis ſit excõmunicatus à iure *c. ſi quis ſuadente* 17. *q.* 4. attamẽ vt dicũt omnes, requiritur declaratoria Iudicis, ante quam non eſt vitandus, niſi factum eſſet notorium, licet in foro poli ſit excommunicatus, quod confirmatur per *Gl. in dicto* §. *fin. v. ſubtrahuntur ex l. deportatorum C. de pœn.* vbi relegato ad tempus, non ſubtrahuntur bona, niſi in ſententia exprimatur; ſed excommunicatus comparatur relegato ex eadem Gl. ibidem, ergo ſicut iſti non tolluntur, niſi per ſententiam declaretur, ita nec illi *Coninc. diſput.* 14. *dub.* 9. *n.* 80. *Vaſq. de bencf. cap.* 4. §. 3. *dubio* 4. *n.* 229. (probabilem tamen exiſtimo opinionem contrariam ex *Sayr. lib.* 2. *de cenſur. cap.* 5. *n.* 30. *Suar. tom.* 5. *diſp.* 13. *ſect.* 2. *n.* 4. & *Regin. lib.* 32. *tr.* 1. *c.* 7. *nu.* 36.

3 Hæc tamen procedunt, quando poſt obtentum beneficium, aut præbendam fuit contracta excommunicatio; nam ſi nulla fuit collatio ab initio iuxta dicta in priori reſol. numquam facit fructus ſuos, *idem Henriq. cap.* 14. *n.* 1. *ex Palud. Nauar. & alÿs. Suar. cit. ſect.* 1. *n.* 2. ratio eſt; quia quod nullum eſt, nullum poteſt parere effectum, & illa collatio habetur pro non facta, ſicuti facta contra legem prohibentem argum. *l. non dubium C. de ll. Sanfel. deciſ.* 195. *n.* 14. vbi dicit, quod quando lex prohibet aliquid per verba negatiua, actus non obſtante prohibitione ſequutus, eſt nullus, quod ſi inualiditas prædicta tollatur per diſpenſationem eo modo, quo etiam dictum eſt ibidem, poterit retinere fructus, qui deberentur ſucceſſori, & quia ſequuta reualidatione tituli, ille habetur
4 vti ſucceſſor, propterea eidẽ debẽtur. Verum ſi excommunicatio fuit iniuſta, nullo in caſu tenetur ad fructuum reſtitutionẽ, & ſi ei fuiſſent ablati, debent reſtitui abſolutione ſequuta *c. ſuper cauſa* 2. *qu.* 5. & *facit tex. in l. penult. ff. de re milit. Palud. in* 4. *diſt.* 18. *q.* 4. *verſic. ſecundus caſus. Henriq. c.* 13. *n.* 4. *in fine ex Sylu. Conarr. & alÿs.* Si verò fuit iuſta, non reſtituuntur, niſi ſecundum declarationes ſupradictas, vt etiam docet *Gl. in d.* §. *fin. v. ſubtrahuntur verſ. ſed num-*

numquid, *Eman.Sà v.beneficium,n.* 48. *alijq; permulti apud Bona. diſput.*2. *q.*2.*pun.*4. §.2. *num.*5.

5 Quibus addit *Sayr. vbi ſupra ſub n.* 25. *ex Abb. Vgol. & alijs*, quod ſi beneficiarius antè excommunicationem, alicui ſuo creditori fructus beneficij aſſignaſſet, non propterea iſte amittet fructus prædictos, quia culpa debitoris nõ debet afferre dãnum creditori ex regula *c.nõ debet de regul. iur.* quod tñ procedit, ſi talis opinio ſequẽda eſſet, omni dolo, & fraude ceſſantibus, quæ nemini debent prodeſſe, vt conſtat
6 ex reſol. antecedenti n.20. Quod ſi beneficiarius excommunicatus eſt pauper, & non habet aliud, vnde viuat, debet ex fructibus beneficij ali, ne cogatur in cleri opprobrium mendicare, *c.diaconi* 93. *diſt.facit text. in l. inter eos in fine ff.de re iudic.& in ſpecie, Gl.cit.in princ.* quod extendit *Henriq. lib.*13.*cap.*14. *in fine*, etiam ad excommunicatum tempore collationis beneficij, ſiuè iuſtè, ſiuè iniuſtè, ſi modo debitum ſeruitium beneficio annexum exhibuit.

7 Vlterius quod dictum eſt de fructibus beneficij, procedit etiam in penſionibus, & alijs redditibus Eccleſiaſticis, & multo magis in diſtributionibus quotidianis (nõ autem Patrimonialibus, etiam habitis in titulum Clericatus iuxta *Gl. in cap. suis ibique Abb.n.*6.*&* 8. *de præben.*) quibus priuantur excommunicati, & ſolis intereſſẽtibus diſtribuuntur, & accreſcunt, *c.*1.*vbi DD.de Cler. non reſid. in* 6. quod ſi excommunicatio declaretur poſtea iniuſta, excommunicatus recuperabit dictas diſtributiones quotidianas, ſi modo ante excommunicationem ſolitus erat aſſiſtere *Felin.in c.apoſtolica n.*13. *de except.* quia per ipſum non ſterit quo minus aſſiſteret, vt rectè ait *Henriq.c.*14.*n.*4.*in fine ex Couar.& alijs*, ſed melius probatur *in l.qui operas ff. locati.* Item *in c.ad audientiam de Cler.non reſid.& d. cap.*1. *eod.tit. in* 6. vbi Canonici
8 non reſidentes, ſi propter infirmitatem, aut ſeruitium Eccleſiæ, vel aliam iuſtam cauſam, non interſunt, lucrantur etiam dictas diſtributiones, ſicuti ſtatutum reperitur in Iudicibus ſecularibus, quibus debetur integrum ſalarium, ſi propter infirmitatem, vel ſimilem cauſam fuerunt impediti, dicta *l. qui operas*, *iuncta l. diem functo ff.de offic. aſſeſſ.Nauar.de orat.& horis canon.c.*11. *n.*10.*alijque apud Sayr. d. cap.*5. *num.*27.

Vtrum excommunicatus non ſolùm illicitè, ſed neque validè adminiſtret, vel recipiat Sacramenta? an per hoc fiat irregularis? & de alijs ad materiam.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus peccat mortaliter recipipiendo, vel miniſtrando Sacramenta, etiã ſi ſit occultus, & quamuis non fuerit in mora petendi abſolutionem, ac etiam, ſi excommunicatio ſit iniuſta, non tamen nulla, ſed valide ea adminiſtrat, & recipit, excepta pœnitentia n.*3.*&*10.*vſque ad finem.*

2 *Ignorãtia iuris, vel facti, an & quãdo excuſet excommunicatum à Sacramentis recipiendis? & n.* 12.

4 *Excommunicatus ſumens Sacramentum ordinis eſt irregularis, idem in ordinante, ſed à quo poſſunt diſpenſari? & quid de regulari n.* 5. *&* 6.

7 *Excommunicato communicans in diuinis vltra alias pœnas relatas, contrahit excommunicationem minorem, & eſt ei interdictus ingreſſus Eccleſiæ, & ſi ſic miniſtrat ſacramenta, eſt etiam irregularis.*

8 *Sacramenta recipiens non excommunicatus ab excommunicato extra caſum neceſſitatis peccat mortaliter.*

9 *Concubinarij publici ſcienter miſſam audiens, eſt excommunicatus, niſi ille ſit ab Eccleſia toleratus.*

Reſolutio LXXII.

1 SEquitur videndum iuxta poſita ſupra initio huius tractatus de ſecundo effectu excommunicationis, qui eſt priuatio Sacramentorum, tàm actiuè, quam paſſiuè, & quod vtrumque non ſolùm ſit illicitum, vt probatur *in c. ſi celebrat,§.peccat de clerico excom.miniſt. & c. Engeltrudam* 3. *q.*4. ſed etiam ſacrilegium committat excommunicatus recipiens, vel miniſtrans Sacramenta *D.Thom.in addit.*3.*part.qu.*21.*art.*1.*Filliuc.tr.*12.*c.*3.*n.*53. vbi citat *eumdẽ Sanctum* 2.2.*q.*49.*ar.*1. vbi hoc non legitur, ſed probatur etiam *in* 3.*par.q.*64.*art.*6. vbi dicit, quod in mortali exiſtens, peccat mortaliter recipiendo, vel miniſtrando Sacramenta; ergo à fortiori excommunica-

ca-

tus *Henriq. lib.13.c.4.& 7.§.1. Sayr.de cen-*
ſur. lib.2. cap. 1. n. 2. vbi DD. ad nauſeam
vſque refert, quod procedit etiam in ex-
communicato occulto; & quamuis per ip-
ſum non ſtet, vt abſoluatur, ac etiam ſi
excommunicatio ſit iniuſta, non tamen
nulla *Regin.lib.32.tract.1.n.1.* ex graui verò
neceſſitate propria, vel proximi ſi ab iſto
ſit petitus talis occultus, ſeu toleratus li-
citè celebrat, & miniſtrat *per extr. ad eui-*
tanda ſcandala, vt docent multi apud *Dia.*
par.5. tract. 9. reſol.83. §. notandum, ſed ſi
quis nullo modo excommunicatus admi-
niſtrat ea excōmunicato à Pontifice; excō-
municationem contrahit *cap. ſignificauit, de*
ſent. excomm.

2 Excuſatur autem excommunicatus, ſi
laboret ignorantia inuincibili, ſiue iuris,
puta ſi ignorabat non licere excommuni-
cato accedere ad Sacramenta, ſiue facti,
quando ignorabat ſe eſſe excommunica-
tum *Regin.ibidem n.2.ex Caiet.Soto, Nauar.*
& alijs, & patet ex latè dictis ſupra reſol.19.
de ignorantia, qui propterea non ſolū non
peccat, ſed alio obice non exiſtente reci-
pit gratiam, idem *Regin.cit. ex eodem Caiet.*
Palud. Adr. Nauar. & alijs, vbi n.3. rectè
addit, quod ſi excommunicatus occultus
petit in publico ſibi adminiſtrari aliquod
Sacramentum, puta Euchariſtiæ, poſſit
ei miniſtrari abſque ſcrupulo, ne diffame-
tur, quod probat authoritate Chriſti Do-
mini, qui idem Sacramentum dedit Iudæ,
quamuis ſciret indignè ſumere, quod ante
eum docuit *Suar.diſp.10. ſect.2.n.13. in fi-*
ne, ipſe tamen petens, peccat mortaliter;
3 vt ſupra. Tam ergo ſumptio, quā admi-
niſtratio valida ſunt generaliter loquendo
(excepto Sacramento Pœnitentiæ, de quo
mox dicemus) vt probat ex multis *Sayr.*
lib.2. cap.1. n. 4. vbi de ſingulis ſacramen-
tis diſcurrit, ſicuti & *Filliuc. tract.12. cap.*
3. n. 57. Henriq.lib.13.cap.10.n.1.Regin.v-
bi ſupra n.4. ratio tradita per iſtos, & om-
nes communiter eſt, quia iura de quibus
ſupra, & alia prohibent ſolùm excommu-
nicatis participationem Sacramentorum,
ſed non irritant; ergò non eſt gratis indu-
cenda nullitas, eo magis, cum tractetur
de materia odioſa, & odia ſunt reſtringē-
da non amplianda *c.odia de regul.iur.in 6.*

4 Sacramentum tamen ordinis, licet vali-
dè recipiatur ab excommunicato, cōtrahit
tamen irregularitatem, *c. cum illorum, §.*
ſi autem de ſent.excom. diſpenſandā ab Epi-
ſcopo proprio, ſi non fuit ipſe, qui ordina-
uit, & ordinatus laborauit ignorantia pro-
babili; à Pontifice autem ſi ignorantia
fuit craſſa, vel affectata *Sylu. v.irregulari-*
tas, n.9. Sayr.cit.n.11. vbi cæteri, ſed pro-
batur *in c.cū clericis de ordin.ab Epiſc.qui re-*
5 *nunc.* Cū regularibus autem in caſu igno-
rantiæ diſpenſat ſuus ſuperior *d.§.ſi autem*
Couar. in c. alma mater part.1. §.6. nu. 6. de
ſentent. excomm. in 6. Vgol. de cenſur. tab.
1.cap. 13.n. 5. in fine, quæ diſpenſatio ſem-
per eſt neceſſaria, licet adſit ignorātia pro-
babilis, vt benè ex multis fundat Couar.
ibidem, quamuis contrarium teneat in
ordinato ignoranter ab Epiſcopo excom-
municato, ſed non denunciato *Sayr. cit.n.*
14. ex Tab.v.excommunic. 1.n.12.& alijs.

6 Epiſcopus autem excommunicatus cō-
ferens ordines; eſt ſimiliter irregularis,
ſicuti etiam adminiſtrans quæcumque alia
Sacramenta, *c. ſi quis Epiſcopus damnatus,*
& c.ſiquis Epiſcopus in Concilio 11. qu.3. Gl.
in c.1. in fine. v.in tot.de ſentent.excom.in 6.
imò etiam ſi faciat coram ſe celebrare au-
thorizando, ſecus ſi ſimpliciter aſſiſtendo,
licet etiam hoc caſu grauirer peccet, non
tamen efficitur irregularis, *Sylu. v. irre-*
gularitas n.15. ex Gl. in Clem.2.de priuil. &
Abb. in c. illud n. 8. de Cler. excom. miniſtr.
in caſibus tamen, in quibus poteſt diſpen-
ſare pro alijs iuxta *Trident.cap.liceat 6.ſeſſ.*
24. de reform. poterit etiam dare alteri ſa-
cerdoti authoritatem, vt ſecum diſpen-
ſet; vbi verò non poteſt, adeundus eſt Pō-
tifex *Sylu. cit.n.9. & n. 15. in fine. P. Dia.*
par.3.tr.4.reſol.14.§.his tamen & in ſumma
v. abſoluere n. 6.

7 Verum vltra peccatum mortale, quod
committit, non ſolùm Epiſcopus, ſed qui-
libet adminiſtrans Sacramenta excommu-
nicato, vt ſupra diximus, ac etiam in
reſol. 68. n. 3.ex D.Thom.quodlib.11. art.9.
Nau.& alijs cōtrahit quoque excommuni-
cationem minorem (quam incurrunt om-
nes communicando cum excommunicatis
vitandis, etiam extra diuina, vt notum
eſt) item eſt interdictus ab ingreſſu Ec-
cleſiæ, donec cum eo fuerit diſpenſatum
c. Epiſcoporū de priuil.in 6. excipitur tamen
ſacerdos aſſiſtens matrimonio excommu-
nicatorum, qui non dicitur propriè mini-
ſter Sacramenti; ſed potius ijdem ſponſi
vt infra *reſol.107.n.4. & 5.* & tradit *Bonac.*
8 *diſp. 2. q. 2. pun.2.§.3. n. 2.* Si quis autem
non excommunicatus recipit ſacramenta
ab

ab excommunicato vitando, vel etiam tolerato extra neceſſitatem, peccat mortaliter, quia primo caſu facit contra prohibitionem Eccleſiæ in re graui communicando in diuinis cum tali excommunicato. vt dicunt DD. & probatur *in c. veſtra, & cap. fin. de cohabit. Cleric. & mulier.* vbi pro-
9 hibetur audire miſſam à concubinario publico, etiam ſub pœna excommunicationis *c. nullus, & c. præter hoc 32. diſt.* niſi ſit ab Eccleſia toleratus, *d. cap. veſtra in fine*; ergo à fortiori ab excommunicato argum. *auth. multo magis C. de ſacroſ. Eccl. & vide ſupra reſol. 2. n. 5.* Secundo verò caſu, quia inducit talem toleratum per adminiſtrationem Sacramentorum, ad peccandũ mortaliter; ſecus in priori caſu, quando eum non inducit, ſed tantùm audit miſſam, quod poteſt *ex cit. c. veſtra, & extr. ad euitanda ſcandala vt infra n. 15.*

10 Reſtat videndum de Sacramento pœnitentiæ, ad quod accedens excommunicatus maiori excommunicatione, ſi ſcienter faciat ſe abſoluere à peccatis ſine abſolutione ab excõmunicatione, præcipuè quãdo nequit ob defectum poteſtatis, quia forte erat abſolutio reſeruata ſuperiori, irrita eſt confeſſio, & tenetur eam iterare; ratio eſt, quia vel non confitetur peccatũ, pro quo fuerat excommunicatus, & confeſſio non eſt integra; vel confitetur, & tamen vult abſolui, & etiam confeſſio eſt nulla, non ſolùm quia veriſimiliter non adeſt dolor requiſitus, & propoſitum dum renuit adire ſuperiorem, & procurare abſolutionem, ſed etiam quia *Triden. ſeſſ. 14. cap. 7. de caſuum reſeruat.* declarat irritas
11 tales abſolutiones. Et propterea ſicut peccat mortaliter confeſſarius abſoluendo, dum facit Sacramentum irritum, fortiùs peccat pœnitens, qui eſt cauſa talis ſacrilegij; *Couarr. in c. alma mater par. 1. §. 6. n. 7. verſ. 4. concluſio. Henriq. lib. 13. cap. 12. n. 2. Sayr. lib. 2. cap. 2. n. 2. ex Palud. in 4. diſt. 22. q. 3. concl. 1. Soto ibidem q. 1. art. 1. cap. 1. circa finem Nauar. in c. fratres de pœnit. diſt. 5. n.* 48. qui n. cauſam damni dat, damnum dediſſe videtur, *l. 1. §. deieciſſe*
12 *ff. de vi, & vi arm.* Sed fallit ex capite ignorantiæ probabilis, tàm iuris, quàm facti pœnitentis, quo caſu accedente quãdocumque ſcientia, tenetur ſolùm confiteri peccatum omiſſum, pro quo erat excommunicatus, eiuſque abſolutionem à ſuperiore petere abſq; obligatione repetitionis aliorum peccatorum confeſſorũ in præcedentibus confeſſionibus *DD. cit. arg. c. apoſtolicæ de Cler. excom. miniſtr. Hugol. de cenſur. eccl. tab. 2. cap. 7. §. 2. n. 5. & 6. Nauar. in man. cap. 9. n. 4. & 5. Eman. Sà v. abſolutio n. 16. Valentia tom. 4. diſp. 7. q. 11. pun. 3. circa princ. Bonac. diſp. 2. q. 2. pun. 2. §. 1. n. 1. verſ. reſpondeo ex Suar. Vaſq. Filliuc. & alijs.*

13 Idem procedit in caſu neceſſitatis, quãdo quilibet ſacerdos poteſt hoc ſacramentum neceſſitatis miniſtrare *Triden. ſeſſ. 14. c. 7. de caſ. reſeru. Palud. in 4. diſt. 24. q. 6. art. 2. Sylu. v. Confeſſor 1. §. vlt. Henriq. lib. 6. cap. 11. §. 8.* quod etiam antea docuit Gl. tàm de hoc Sacramento, quàm Baptiſmi, vti neceſſarijs *in cap. non eſt vobis 11. v. Baptiſmum de ſponſal.* extra verò caſum neceſ-
14 ſitatis non valet abſolutio ab excommunicato denunciato, ſcienter tributa, qui etiam ſacrilegium committit, quamuis ignorantia probabilis interceſſerit pœnitentis, (qui caſus eſt diuerſus à priori, vbi agitur de excommunicatione pœnitẽtis, non confeſſarij.) Ratio eſt, quia hæc cenſura priuat vſu iuriſdictionis, ſine quo iſtud tribunal non conſiſtit, idem *Henriq. lib. 13. cap. 10. n. 2.* ſed propter bonam fidẽ pœnitentis, donec ſcientia ſuperuenerit, (quando eſt repetenda confeſſio) toleratur, & interim defectum iſtum ſupplet Eccleſia *argum. l. Barbarius ff. de officio prætor. Palud. in 4. diſt. 17. art. 1. concl. 4. Bonac.*
15 *cit. §. 2. n. 4. in fine, & nu. 6.* Sed confeſſio facta excommunicato tolerato, comite ignorantia probabili pœnitentis, valida omnino eſt, quamuis confeſſarius peccet mortaliter *Nauar. in man. cap. 9. n. 9. Henriq. lib. 13. cap. 10. n. 3. Sayr. d. cap. 2. n. 7. & 8. Valentia to. 4. diſp. 7. q. 7. pun. 2. verſic. alias autẽ.*

Quod ampliatur, etiam ſi ceſſaret ignorantia ſecundum *Sanch. lib. 7. de matr. diſp. 9. n. 8. in fine ex extrauag. ad euitanda ſcandala,* vbi hoc dicit procedere in ſuſcipiẽte Sacramentum à paratis conferre, quando illi valdè vtile eſt; quia non inducit Sacerdotem ad peccandũ, ſicuti nec recipiẽs nummos ad vſuram ab vſurario parato, & cum hac diſtinctione, quæ probabilis videtur, ceſſantibus alijs confeſſarijs non impeditis, ſunt intelligendi *Nauar. cit. n. 10. & Henriq. lib. 13. cap 6. n. 4. vnde Bonac. de cẽſur. diſp. 2. q. 2. pun. 2. §. 3. n. 4.* qui contrariã
16 opinionem tenuit, malè allegauit pro ſe Sanch. vbi ſupra; excommunicatus autem quantumuis toleratus, peccat mortaliter,

reci-

recipiēdo tàm hoc, quàm alia Sacramēta, etiam à confeſſario non impedito *Henriq. lib.13. cap.7.n.2.Bonac.cit.§.1.n.4.ex D.Th. Nauar. Suar. & alys.*

De tertio principali effectu excommunicationis, qui eſt priuatio communium Eccleſię ſuffragiorum?

SVMMARIVM.

1 *Suffragia Eccleſia in tria genera diuidūtur, quæ ſint, & de quibus excommunicatus priuetur & n. 2.*

3 *Excommunicatus eſt membrum diaboli, ſed an ſi ſit contritus, & per ipſum non ſtet vt abſoluatur, ſit excommunicatus apud Deum n.4. vſque ad 6. an lucretur indulgentias, vel iubileum n.11.& 12.*

7 *Excommunicatis toleratis, an proſint ſacrificia, & alia Eccleſiæ ſuffragia ſi offerantur pro eis? & n.8.*

9 *Lex noua corrigens legem veterem, eſt intelligenda, vt corrigat, quam minus poſſit.*

10 *Eccleſia orat implicitè in hebdomada ſancta, etiam pro excommunicatis.*

Reſolutio LXXIII.

1 SVb hoc tertio effectu diximus ſupra *reſ.68.nu.* 1. includi priuationem omnium rerum ſacrarum, & Eccleſiaſticæ ſepulturæ; de quibus dicemus hic, & in ſequenti reſol. poſſunt ergo hæc ſuffragia ad tria genera reuocari, primò ad ſacrificium miſſæ, quod offertur Deo nomine totius Eccleſiæ, ſecundo ad orationes, ſeu horas canonicas, vel proceſſiones, & alia opera ſpiritualia, quæ Clerus, & omnes Regulares faciunt in perſona Eccleſiæ. Tertiò (& hæc ſunt priuata) ad orationes particulares, eleemoſynas, ieiunia, & ſimilia, quæ vnuſquiſque in particulari agit, non autem tamquam Eccleſiæ miniſter, *Filliuc. tract.12.cap.2.n.32.& 33.Bonac. diſp.2. q.3. pun. 1.n.1. ex Auila, Hu-*
2 *gol. & Suar.* Duobus prioribus Eccleſia poteſt priuare, ſicut defacto priuat excōmunicatum, adeo quod ſi quis miſſam obtulerit, vel pro eo publicè orauerit, aut cum eo in diuinis participauerit, veluti audiendo ſimul miſſam, licet priuatè, mortale committit ex intentione Eccleſiæ id prohibentis *D. Tho. quodlib.* 11. *art. 9. Nau.in man. cap.27. n.35. & 36. Suar.to.5. de cenſur. diſp.9. ſect.1.n.4.Filliuc. cit.n.37.*

3 Et propterea dici ſolet excommunicatum eſſe membrum Diaboli, vti ſeparatum ab Eccleſia, & conſequenter ab eius ſponſo Chriſto, vt legitur *in cap. omnis 11. q.3.*

4 Sed *Nauar.cit.n.*18.*Couar.in c.alma mater par. 1. §.6. n.4. ibique aly* docent, hoc non eſſe intelligendum de excommunicato contrito, procurante toto conatu abſolutionem, *ex cap. à nobis* 28. *de ſentent. excom. c.dixi,& c. magna pietas de pænit.diſt.1.* nec de excommunicato abſque iuſta cauſa, vel ob non ſolutionem pecuniæ, aut non reſtitutionem rei, quas non habet, qui omnes cum non ſint excommunicati quo ad Deum, conſequenter ſecundum ipſos non priuantur ſuffragijs generalibus
5 Eccleſiæ. Contrarium tamen volunt *Soto diſt.22.q.1. art.4.Suar.vbi cæteri diſp.9.ſect. 3.n.2.* ea ratione, quia cenſura non tollitur per ſolam internam pęnitentiam, cum ſit inflicta ab Eccleſia, quæ non iudicat de internis *c. 1. §. porrò vt Eccleſ.benef.ſine dimin.Confer.* iſta ergo cenſura manente, quæ non tollitur, niſi per abſolutionem legitimi ſuperioris, neceſſariò patit ſuos effectus, qui ſunt priuatio prædictorum ſuffragiorum, quam ſententiam tenendam eſſe docet *Filliuc.tract.12.cap.2.n.45.* non negando priorem eſſe aliquo modo probabilem, ſed parum in iure fundatā. Ve-
6 rum non priuantur iſti communione interiori caritatis, & gratiæ, quibus efficiūtur membra corporis Chriſti, à quo ſolùm mortale nos ſeparat *c.reſuſcitatus §. cum enim de pænit. diſt 1. Nauar.vbi ſupra n.17.* priuatis autem ſuffragijs nullus excommunicatus exuitur, vt docet *D. Tho. in 4. diſt.18. q.2.art.1. quæſtiunc.1.* imò in ipſa miſſa poteſt orari pro excommunicato nō publicè, neque offerendo illius valorem, ſed ſolùm vt perſona particularis in pręcibus miſſæ orando Deū, vt conuertatur ad ipſum *Nauar.cit.n.36. verſic. duodecimo ad primum,* vbi ſic declarat doctrinam Diui Thomæ *in quodlib.ſupra cit. Coninc.diſp.14. dub.6.n.37. Filliuc.cit.n. 51. Bonac. qui cæteros refert diſp.2.q.2.pun.1.§.3.n.6.*

7 An autem pro excommunicato tolerato, ſeu non adhuc denunciato poſſint offerri communio, & publica ſuffragia, diſſentio eſt inter DD.*Sayr.enim lib.2.de cēſur*

cap.

Digitized by Google

cap.4. nu. 6. ex Henriq. lib.13. cap.11. §.2. Hugol.tab.2.§.2.n.3.& antea Nau.d.cap.27. n. 36. verſ. ad ſecundum reſpondent affirmatiuè, ſicuti poſt longam diſputationē voluit *Coninc.cit. n.*40.vbi dicit hanc eſſe probabiliorem ſententiam, moti ex pluribus rationibus, quas non refero.Ego verò ſequor opinionem negatiuā *Suar. diſp. 9.ſect.2.n.17.Vaſq.tom.4.in 3.par.de excom. dub. 2. aliorumque communiter apud Bonac.*
8 *diſp.2.q.2.pun.1.§.1. n.1.* Ratio eſt, quia Concilium Conſtantienſe,ex quo proceſſit extr. ad euitanda ſcandala, de qua in priori reſol.conceſſit communionem cum iſtis in diuinis, ſed externam, nempè audiendo ſimul miſſam, & orando etiam ſimul, vel loquendo, ſed ad vitanda ſcandala, modo offerre ſacrificium miſſæ pro ipſis, & alia communia, & publica ſuffragia, non ſolùm nequit dici opus externū, ſed potius interna mentis operatio, imò non poteſt hic applicari ratio finalis tex. quæ eſt ad vitanda ſcandala, dum potius iſta parantur,orando in publico pro excōmunicato, quam tollantur, & omnia iura antiqua hoc prohibent, lex autem noua
9 correctoria veteris,debet intelligi,vt eam quam minus poſſit,corrigat *Præſ. de Frāc. deciſ.666.n.4.ex l.ſancimus C. de teſtam.& l. præcipimus C. de appell.* Accedat, quod in cit.tex. permittitur communicatio cum talibus toleratis, non ad ſubleuandum eos, ſed ad tollendum ſcrupulos aliorum, modo ſi liceret pro eis ſacrificare, & in publico orare, illa lex operaretur effectum contrarium contra *text. in l.legata inutiliter*
10 *ff.de adimend.legat.* Excipitur vnus caſus, qui eſt in feria ſexta Hebdomadæ ſanctæ, quando licet non explicitè oretur pro excommunicatis toleratis, & non toleratis, fit hoc tamen implicitè, dum oratur prò hæreticis, qui ſunt excommunicati *c. excommunicamus de hæret.* ac etiam pro infidelibus, vt obſeruat Eccleſia ad imitationem ſponſi ſui Chriſti Domini, qui tempore ſuæ Paſſionis in eadem feria ſexta orauit etiam pro ſuis inimicis *D.Tho.in addit.3. par.q.21.art.1. ad 1. Sotus in 4. diſt. 11. quæſt.2.art.7. ad 2. & diſt.22. quæſt. 1. art.1.dub.1. Rich.ibidem diſt.13.art.2. qu.4. Sayr.lib.2.cap.4.n.7.ex Hugol. tab.2.cap. 9. §.2. n.4. & alijs.Filliuc.tract.12.cap.2.n.38. Regin. lib.32.n. 17.*
11 An autem indulgentiæ, ſeu iubileus poſſint lucrari per excommunicatos contritos, qui procurarunt ad totum poſſe àbſolutionem? *Suar.de indulg.diſp. 52.ſect. 2.& de cenſur. diſp.12.ſect.3.n.7.*negat, ſequitur *Bonac. diſp.2. q.2.§.3.pun.1. n.9.* ex generali ratione,quod veniant appellatione ſuffragiorum communium, quibus non gaudent excommunicati; contrariam opinionem, contritione interueniente ego amplector, quia poſſunt præſtare opera iniungi ſolita in iubileo, vel alijs indulgētijs, nempe orare in Eccleſia priuatim, ieiunare,eleemoſynaſque pauperibus erogare, & propterea non eſt credendum piam matrem Eccleſiam velle eis denegare tàm magnum auxilium, cum ſint abſoluti apud Deū vti obedientes eidem Ec-
12 cleſiæ. Et quod attinet ad confeſſionem, & communionem non videntur in hoc caſu neceſſariæ, cum per ipſos non ſtet, ſicuti in caſu neceſſitatis, quando certum eſt ſufficere contritionem cum propoſito, ſeu voluntate confitendi, vel poterunt cautiùs agendo, commutari in aliud opus pium à confeſſario, vt docent *Boſſ.in tract. de triplici Iubil.ſect.4.caſu* 22.§. 1. *n.* 12. *Eman.Sà v.indulgentia n.3. Henriq.lib.7.cap. 2.lit.H.ex Nauar.& alijs.*(qui caſus eſt diuerſus à ſuperioribus, vt conſideranti patet) negatiuam tamen ſequitur *P.Dia.par. 5.tract.12.reſol.* 13. quam dicit probabiliorem, & priorem probabilem.

Vtrum excommunicatus peccet audiendo miſſam, aſſiſtendo diuinis officijs, alijſque rebus ſacris? an Eccleſiaſtica ſepultura priuetur? & de minori excōmunicatione.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus audiens miſſam, vel diuinis aſſiſtens,peccat mortaliter, & ſi celebrat fit irregularis, & n.2.Iterum excommunicari poteſt n. 3.* T*oleratus peccat etiam mortaliter aſſiſtendo diuinis, ſed ſi contritus ſit, poteſt cauſa vitandi ſcandali, & infamiæ aſſiſtere n. 4. imò in caſu magnæ neceſſitatis,etiam celebrare,quod alij extēdunt ad denunciatum ex graui metu inductum, dummodo non fiat in contemptum* Eccl*eſiæ n.5.* Sed *poteſt ſacram concionem cum alijs in Eccleſia audire, ibique priuatim orare, tempore quo diuina non fiunt. n. 6.* Si ha-

bet beneficium, vel in ſacris, aut Religioſus eſt, tenetur priuatim recitare officium diuinum, ſed non poteſt aſſociatus cum alio n.7.

8 *Celebrans ſcienter coram excommunicato vitando, non eſt irregularis, ſed peccat grauiter, aliaſque pœnas incurrit, non ſic coram tolerato.*

9 *Excommunicatus diuinis aſſiſtens, eſt monendus vt exeat ab Eccleſia, quod ſi nolit, poteſt per vim expelli, ſed ſi hoc fieri nequeat, quid agendum? ſi tamen ſuperueniat, dum miſſa incepta erat, an poſſit compleri, aut ceſſari debeat; ſi exire non vult? n.10.*

11 *Cadauer excommunicati, ſi aſportetur ad Eccleſiam, dum ſacerdos celebrat, num poſſit miſſam complere eo non obſtante?*

12 *Sepelientes cadauera excommunicatorum declaratorum in Eccleſijs, vel alijs locis ſacris, ſunt excommunicati; (ſecus ſi non erant declarati) pro quibus in tali ſtatu mortuis, non poteſt in publico orari; imo ſi ignoranter fuerint ſepulta in locis ſacris, debent exhumari, & proijci, ſi diſcerni poterunt ab alijs cadaueribus, alias minime, & poſt exhumationem eſt* Eccleſia *recõciliãda, ante quam reconciliationem, ſi quis ibi celebrat, peccat grauiter n.13. & 14.*

15 *Excommunicati abſoluti in articulo mortis in foro conſcientiæ, poſſunt in loco ſacro ſepeliri, ſi verò ſolùm ſigna contritionis dederint, & per ipſos non ſtetit quò minus abſoluerentur in vita, poſſunt abſolui poſt mortem; & ſimiliter ibidem ſepeliri, quod ſi de facto fuerint ante abſolutionem ſepulti, poſſunt abſque exhumatione ſuper ſepulturam abſolui.*

16 *Excommunicatio minor contrahitur communicando in humanis cum excommunicato vitando ſcienter, (in diuinis enim eſt mortale) ſed an talis excommunicatus priuetur paſſiua, vel actiua Sacramentorum participatione? Non tamen priuatur communicatione cum alijs tàm in diuinis, quàm in humanis, nec iuriſdictione, aut electione actiua, ſed paſſiua tantum. n.17. Poteſt ab eadem cenſura abſolui per quemcumque Confeſſarium, ac etiam ſimplicem ſacerdotẽ, ſi non habet niſi venialia, vel mortalia, aliàs rite confeſſa n.18.*

Reſolutio LXXIV.

1 DIximus in antecedenti reſol. peccare
mortaliter audientes miſſam cum
excommunicatis, vel quomodocumque
communicantes in Eccleſia cum eis in di-
uinis officijs, nunc à fortiori dicimus pec-
care ipſos excommunicatos talia peragen-
tes. probatur in *c. latores de Cler. excom. vel
depoſ. miniſt. c. fin. §. penult. & fin. de ſent. ex-
comm. in 6. & alibi paſſim Bonac. diſp. 2. q. 2.*
2 *pun. 3. §. 1. n. 2.* ſicuti enim celebrando fiunt
irregulares, imò deponuntur, vt *in d. cap.
latores, & c. illud §. fin. vbi Gl. v. canõ. eod. tit.
& in Clemen. 2. V. celebrare de priuil. & exceſſ.* Prælat. *Sylu. v. irregularitas, n. 15. Tolet. lib. 1. cap. 67. n. 3.* Ita aſſiſtendo peccant,
vt ex multis tradit etiã *Sayr. de cenſur. lib.
2. cap. 3. n. 15. ex cap. Epiſcoporum de priuil. in
6. cap. is, qui, & cap. fin. verſ. excommunicatis
prorſus excluſis eod. lib. Henriq. lib. 13. cap. 7.
n. 2.* ſed non incurrunt irregularitatem, vel
aliam pœnam, quia non reperiuntur à iu-
re inflictæ; verum, ſi admoniti vt ab Ec-
cleſia exeant, nolint obedire, aliam contra-
hunt excommunicationem Pontifici reſer-
uatam *Clement. 2. in fine de ſent. excom. vbi*
3 *Gl. v. excommunicationis* notat excommu-
nicatos, iterum excommunicari *ex c. Engeltrudam 3. q. 4. & cap. quorumdam de Iudæis.*

Non ſolùm autem excommunicatus vi-
tandus, peccat mortaliter audiendo miſsã,
vel aſſiſtendo horis canonicis, aut alijs di-
uinis, vt probant iura, & DD. citati, ſed
4 etiam toleratus, ſeu adhuc non denuncia-
tus *Syl. v. excommunicatio 3. §. 5. verſic. quidam tamen, Couar. in c. alma mater par. 1. §.
2. n. 11. de ſenten. excomm. in 6. Henriq. lib. 13.
cap. 7. n. 2.* ratio eſt; quia extr. ad euitanda
ſcandala pluries commemorata emanauit
potius in odium, quam in fauorem excõ-
municatorum, vt patet (ibi per hoc tamen
huiuſmodi excommunicatos ſuſpenſos,
interdictos, ſeu prohibitos non intendit in
aliquo releuare, nec eis quomodolibet
ſuffragari.) Et hanc eſſe communiſſimam
ſententiam ſcribit *Sayr. cit. n. 26. vbi n. 29.*
5 addit poſſe talem excommunicatum to-
leratum ad vitandum graue ſcandalum,
& infamiam, fraude tamen, & dolo ceſſan-
tibus, petitaque humiliter, & pluries ab-
ſolutione, præuia peccatorum contritione,
miſſæ, & alijs diuinis aſſiſtere, & aliquã-

do

do celebrare ſine mortali, neque irregu-
laritatis periculo, ea ratione, quia duobus
concurrentibus præceptis incompatibili-
bus, maiori eſt obediendũ, *c. ſolitæ de maior.
& obed.* ſed maior eſt obligatio honorem
proprium conſeruandi, & non ſcandalizã-
di proximum, quã à prædictis abſtinendi;
ergo. facit doctrina *D. Tho. in 4. diſt. 17. q. 3.
ar. 3. q. 4. ad* 5. quam opinionem docuere
antea *Præpoſ. in 3. par. q. 2. de excomm. dub. 8.
nu. 44. & alij multi apud P. Dia. par. 5. tract.
9. reſol.* 81. 82. & 83. *§. notandum.* imò ad-
dit idem Præp. cit. cum Cornejo, & eodem
Dia. quod ſacerdos, ex graui metu coa-
ctus, licet excommunicatus nominatim
poſſit celebrare abſque peccato, dummo-
do metus non inferatur in contemptum
Eccleſiæ; ſeu Religionis, vt infra *reſol. 83.
circa princip.* vide etiam *dicta ſupra reſol.
18. à n. 5. ad finem, & reſol. 68. nu. 18.*
6 Poteſt autem quilibet excommunica-
tus, etiam denunciatus ſacram concionẽ
cum alijs in Eccleſia audire *cap. reſponſo de
ſentent. excomm. Nauar. in man. cap. 27. n. 36.
verſic. ad 5. in fine. Tab. v. excommunicatio
1. n. 5. Henriq. lib. 13. cap. 12. n. 4. Coninc. diſp.
14. lib. 7. n. 58. Filliucc. tract. 12. cap. 4. nu.
86. Regin. lib. 32. tr. 1. cap. 4. n.* 20. Item pri-
uatim orare, etiam in Eccleſia, tempore
tamen, quo diuina non celebrantur; elee-
moſynæ, ieiunia, & ſimilia ſibi etiam
proderunt *D. Thom. in 4. diſt. 15. q. 4. art. 3.
Sayr. cit vbi DD. caterna cap. 3. n.* 3. Imò ſi
7 habet beneficium, tenetur priuatim dice-
re officium, ſicuti ſi eſt ſacerdos, aut re-
gularis *Coninc. cit. ſub n. 53. Sayr. & alij vbi
ſupra Bonac. diſp. 2. q. 2. p. 3. §. 2. n.* 3. ſed nõ
poteſt cum alijs *c. excommunicatos* 11. *qu.* 3.
*& c. nuper de ſenten. excomm. Couar. in c. alma
mater par. 1. §. 3. n. 8. Suar. to. 5. diſp. 12. ſect.
2. Coninc. cit. n.* 52.
8 Sed celebrans ſciẽter coram excommu-
nicato vitando, licet irregularis non fiat
c. is, qui de ſenten. excomm. in 6. grauiter ta-
men peccat, eſtque ei interdictus ingreſ-
ſus Eccleſiæ *cap. Epiſcoporum de priuil. eod.
lib. & tit. Henriq. lib. 13. cap. 7. n.* 2. quod ſi
poſt huiuſmodi interdicti pœnam incurſã
celebrauerit, tunc irregularitatem incur-
rit *Gl. in d. c. Epiſcoporum v. ingreſſum ex c.
is cui de ſenten. excomm. eod.* ſi vero celebrat
coram excommunicato tolerato, non pec-
cat, neque pœnam aliquam incurrit *Hen-
riq. vbi ſupra, & cap. 10. nu. 14. Suar. & alij*
9 *apud Bonac. cit. §. 1. n.* 11. Sed eſt monendus
excommunicatus vitandus, vt exeat ab
Eccleſia tempore, quo miſſa, vel alia di-
uina celebrantur; quod ſi exire renuit, po-
teſt per vim expelli ſine ſcãdalo aliorum;
ſi verò hoc fieri nequeat, omittendum
eſt diuinum officium, & etiam miſſa in-
choata, ſi modo Canon miſſæ non ſit in-
cæptus *Gl. in Clem. 1. v. inexpleta de ſenten.
excom. & in c. nuper eod. tit. argum. c. illud 7.
q. 1. & c. ſicut Apoſtoli* 11. *q.* 3. Si verò Ca-
10 non fuerit inchoatus, poſſe proſequi ſa-
crificium, exiſtimat probabile *Coninc. d.
dub. 7. n.* 51. quod tamen alij negant, teſtan-
tes hoc ſolùm licere, quando fuit incæp-
ta conſecratio, vel completa, & tunc poſ-
ſe proſequi vſque ad ſumptionem, alios
tamen adſtantes exire debere, ſolo clerico
miſſæ inſeruiente remanente, qua ſumpti-
one completa, debere ſacerdotem in ſa-
chriſtiam ſe recipere, ibique poſtcommu-
nionem, & orationes cum cæteris legere
*Nauar. de orat. & horis canon. cap. 16. n. 60. ex
D. Thom. 3. par. quæſt. 83. art. 6. ad 2. Sot.
in 4. diſt. 22. qu. 1. art. 4. concl. 2. Maiol. lib. 3.
de irregular. cap. 24. nu. 4. Henriq. lib. 13. cap.
10. n. 4. Regin. cit. lib. 32. n.* 71. qui licet tene-
at priorem opinionem, fatetur tamẽ iſtam
Nauarri eſſe ſatis probabilem, & addit
Bonac. cit. n. 11. quod ſacerdos, ſi ſecus fa-
ciat, mortaliter peccat.
11 Quod ſi dum ſacerdos celebrat, ingre-
diatur in Eccleſia cadauer excommunica-
ti vitandi, non tenetur miſſam deſerere;
non enim poteſt dici, quod communicet
cum excommunicato (quod prohibetur)
quia ſufficit hoc in caſu habere intentio-
nem non communicandi cum illo, & vlte-
rius ratio principalis, ex qua communica-
tio prohibetur, ea eſſe videtur, vt excom-
municati viui, videntes ceſſari à ſacrificijs
propter eorum præſentiam, citius rubore
ſuffuſi procurent abſolutionem, ſatisfaciẽ-
do Deo, & hominibus argum. *c. pia in
princ. de excep. in 6. Abb. in c. ad hæc n. 2. de
priuil. & exceſſ. prælat. Maiol. lib. 3. de irregul.
cap. 24. n. 5. Henriq. lib 13. cap. 7. num. 2. lit. P.*
Non poteſt tamen ſacerdos aqua luſtrali
illud aſpergere, benedicendo, vel cruce-
ſignando, quia tunc diceretur cum ipſo
communicare, & conſequenter grauiter
peccare; imò tunc excommunicationem
12 incurreret, ſicuti qui ſcienter ea ſepeliunt
in Eccleſijs, vel alijs locis ſacris *ex Clem.
1. de ſepult. vt dicunt Abb. & Maiol. cit. Re-
gin. lib. 32. nu. 85. Hugol. de cenſur. tab. 2. cap.*

23. *n.8.& alij*, ex quibus rectè infert *Bonac.d.§.1.n.15.* non teneri exiſtentes in Eccleſia, ab illa exire, dum ad eam affertur cadauer excommunicati, ſed non poſſe publice orare pro eo, aut aliud opus ſimile exercere.

13 Ad ſecundum reſpondetur affirmatiuè, vt modo dictum eſt *ex d. Clement.1*, imò ſi fuerunt ignoranter tumulati, debent exhumari, & proijci, ſi diſcerni poterint ab aliorum corporibus, aliàs nequaquam; quia non debent fidelium corpora cum excommunicatorum oſſibus iactari *cap.ſacris §. 1.de ſepult.* ſi verò ſcienter ſepulta fuerint, ſepelientes, ſunt etiam excommunicati *d. Clement. 1.* ſecus ſi non erant excommunicati declarati, ſed tolerati, *Suar.to.5.diſp.12.ſect.4.n.4.& 5.Henriq. & Regin. loc. cit. cum alijs apud eos.* Siuè ergo

14 ſcienter, ſiuè ignoranter fuerint excommunicatorum declaratorum cadauera ſepulta, poſtquam exhumata fuerint, debet Eccleſia, vel cæmeterium, vbi ſepulta erant reconciliari aſperſione aquæ, ſolemniter benedictæ, ſicut in dedicationibus Eccleſiarum fieri ſolet; vt ait *Innocent.3.in c. conſuluiſti de conſecr. Eccleſ. vel alt.* quod ſi poſt prædictam pollutionem, ante reconciliationem quis in illis celebrare præſūpſerit, grauiter peccat, dum facit contra legem in re graui, ſed irregularis propterea non eſt, cum hoc in iure deciſum non reperiatur, vt legitur *in c. is qui de ſenten.*

15 *excomm. in 6.* Si autem tales excommunicati fuerint in foro poli abſoluti in articulo mortis, poſſunt in loco ſacro ſepeliri *DD. apud Bonac.citat. pun.3.§.3. n.7.cum Hugol. de cenſur. tab. 2. cap.9. §. 5.* quod ſi ſolùm ſigna contritionis dederint, & per ipſos non ſteterit, quo minus abſoluerentur in vita, poſſunt abſolui poſt mortem, & ſepeliri in loco ſacro, vbi ſi ante abſolutionem, de facto fuerint ſepulti, non debent exhumari, ſed abſolui ſuper eadē ſepultura *Gl. in c.ad hæc v.eijciantur de priuil.ex c.à nobis 2.de ſenten. excomm. Sayr.de cenſur.lib.2. cap.4.n. 13. ex Innocent.Socc. & alijs.*

16 Ad tertium, minor excommunicatio, quæ contrahitur, communicando ſcienter in humanis cum excommunicato vitādo *c. cum deſideres de ſenten.excomm.* (in diuinis enim eſſet mortale, vt pluries ſupra dictum eſt) priuat hominem paſſiua participatione Sacramentorum, adeo quod qui in tali minori ſcienter illa reciperet, peccaret mortaliter, qui verò ſolùm miniſtraret, venialiter tantum *c. ſi celebrat de Cler.*

17 *excomm. miniſt.* vbi etiam legitur non priuari iuriſdictione, vel electione, ſeu communione cum alijs in diuinis, vel humanis, ſed ſolùm electione paſſiua ad beneficia, ſeu dignitates eccleſiaſticas, *Sylu.v. excomm.4.n.3. Tol.lib.1.cap.18.nu.2. Nau. in man.cap.27.ſub nu.24.* vbi tamen fallitur in eo, quod dicit miniſtrantem in tali excommunicatione non peccare, ſed ſolùm recipientem, quia *in d.c.ſi celebrat* ab ipſo quoque cit. dicitur apertè contrarium.

18 Talis autem excommunicationis minoris abſolutio ſpectat ad quemcumque cōfeſſarium ordinarium, ſiue delegatum *c. nuper §.in ſecundo de ſenten.excomm.* imò ad quemcumque ſimplicem ſacerdotem, ſi modo taliter excommunicatus, non haberet, niſi venialia, vel mortalia aliàs ritè confeſſa *Tol.d.cap.18.n.4.Nauar. cap.4.n.6. & cap.27.n.39.Tab.v.abſolutio 2.n.5.ex D. Tho.in addit.3.par.q.24.art.1.Regin. lib.32. n.154. verſic.verumtamen*, ratio eſt, quia cum hæc excommunicatio non importet niſi veniale; vt dictum eſt ſupra *reſol. 68. n.5.* à quo poteſt illc abſoluere iuxta communem ſententiam, meritò poterit ab iſta, multos alios refert *Henriq.lib.13.cap.28.n. 5.lit O*; quamuis ipſe contrarium teneat, ſicuti etiam *Sayr.lib.2.cap.23.n.8.& 9.* vbi quamplures eiuſdem ſententiæ ſectatores adducit, & poſt eos *Bonac.cit.n.12.ex Suar. Filliuc.& alijs*, ſed ego priori inhæreo.

EXTREMA VNCTIO.

SVMMARIVM.

1 *Extrema vnctionis ſacramentum quare ſic appelletur? fuit à Chriſto inſtitutum, & à B. Iacobo promulgatum nu.3. 5. & 7. Alleuiat infirmum, & remittit peccata n.6. Definitio n.8.*

2 *Vnctiones variæ recenſentur, quæ fiunt in collatione aliquorum Sacramentorum.*

4 *Gratia vel confertur, vel augetur per extremam vnctionem, ſi recipiens non ſit imparatus.*

INTRODVCTIO.

1 QVia vt diximus ſupra de Euchar. in princ. nomina debent eſſe correſpōden-

dentia rebus, propterea hoc Sacramentum
meritò dicitur extrema vnctio ad ſignifi-
candum tempus, in quo tribuitur, in ex-
tremo ſt. vitæ termino, vt de conſuetudi-
ne ſeruatur, & docent omnes ſcribentes.
Item vt diſtinguatur ab vnctionibus alio-
rum Sacramentorum, qualis eſt primò ea,
2 qua baptizatus vngitur in vertice, ſecun-
dò qua confirmandus vngitur in fronte
ab Epiſcopo conferente ſacramentũ con-
firmationis, tertiò qua idem Epiſcopus cũ
conſecratur, vngitur in capite, & manibus,
& Sacerdos dum ordinatur in manibus,
de quibus ſigillatim verba facit *Innocent. 3.*
in c. unico de ſacra vnct. iterum de iſtis tra-
ctant alij Pontifices *in diſt. 64. & 65.* de illa
in c. 2. §. 1. cum pluribus ſequent. diſt. 95.
Quod autem ſit ſacramentum, ſicut cæ-
3 tera, latè contra hæreticos diſputando fir-
mat *Suar. to. 4. diſp. 39. ſect. 1.* item an fue-
rit inſtitutum à Chriſto, vel ab Apoſtolis
ibidem *ſect.* 2. non eſt tamen hic immorã-
dum, cum Patres declarauerint in *Trid.*
ſeſſ. 14. c. 1. & can. 1. ſub hoc tit. eſſe verum
ſacramentum, & fuiſſe à Chriſto inſtitu-
tum, & à Beato Iacobo Apoſt. promulga-
tum, ita interpretando verba eiuſdem A-
poſt. in ſua Epiſt. Cathol. *cap. fin. ibi infir-*
matur quis in vobis, inducat pr sbiteros Ec-
cleſiæ, & orent ſuper eum, vngentes eum oleo
in nomine Domini, & oratio fidei ſaluabit in-
firmum, & alleuiabit eum Dominus, & ſi in
peccatis ſit, remittentur ei; quæ verba ad idẽ
repetuntur per Gelaſ. Pap. *in c. præsbiteros*
§. ſed iſtud diſt. 95.

Et confirmatur doctrina *in d. cap. vnito*
§. 1. de ſacra vnct. ibi, vnctio viſibilis, & ex-
terior, ſignum eſt interioris inuiſibilis vncti-
onis, vnctio verò inuiſibilis, & interior non
ſolùm eſt ſignum, ſed etiam ſacramentum,
4 *quia ſi dignè ſumitur, vel agit, vel auget ab-*
ſque dubio, quod deſignat; Vndè non habet
5 hodie locum doctrina *Magiſtri ſenten. in 4.*
diſt. 23. cap. 2. vbi dicit eſſe ſacramentum,
ſed inſtitutum ab Apoſtolis, quod tamen
Doctor Angel. ibidem *art. 1. q. 1. quæſtiunc.*
3. & par. 3. in ſupplem. q. 29. art. 3. in corp.
quaſi præſagus declarationis tunc facien-
dæ, & poſtea factæ per S. Eccleſiam non
admiſit, ſed pari modo dixit inſtitutum à
Chriſto, & promulgatum ab Apoſtolis.
6 Hodie ergo, qui pertinaciter hæc negaue-
rit, vel affirmauerit non conferre gratiam,
ſicut cætera, aut non remittere peccata,
nec alleuiare infirmum, aut iam ceſſaſſe,
quaſi olim fuerit gratia curationum tan-
tum, eſſet hæreticus iuxta diſpoſita *in*
Trid. cit. cap. 1. & 2. Catechiſ. Rom. hoc tit.
par. 2. c. 6. n. 3. Nauar. in man. cap. 22. nu. 15.
Suar. cit. ſect. 2. n. 2. & 8. Regin. lib. 28. cap. 8.
num. 47.

7 De tempore verò inſtitutionis huius
Sacramenti non conſtat; conceditur tamen
ab omnibus vnctionem illam relatam a-
pud *Marcum cap. 6.* non fuiſſe hoc Sacra-
mentum, ſed ſolùm gratiam conceſſam
Apoſtolis à Chriſto per illam vnctionem
præſtandi ſanitatem corporalem infirmis,
quia nec ibi conſtat de benedictione olei
per Epiſcopum, nec de forma verborum,
nec de ſpirituali effectu, vel eius promiſ-
ſione, ideoque ſicut probabile valde eſt,
non fuiſſe ante cænam inſtitutum, cum nõ
ſit veriſimile illud ante Euchariſtiam, &
pœnitentiam Dominum inſtituiſſe, ita
certum eſt ante aſcenſionem ad Cœlum
inſtitutum, vt ex multis probat *Suar. cit.*
ſect. 2. n. 4. & 5. & ex Soto, & alijs Bonac. diſp.
8 *7. q. vnica pun 1. nu. 3.* Quibus generaliter
pręmiſſis ita definitur *per Nauar. cit. n. 12.*
quem ſequũtur *Regin. etiam cit. n. 44. Bonac.*
n. 4. & alij. Eſt Sacramentum, quo præsbi-
ter vngit oleo conſecrato certas corporis
partes infirmi probabiliter periclitantis,
certa verba cum debita intentione profe-
rendo. *Bellarm. lib. 2. diſt. 8. cap. 1. nu. 2.* eſt
Sacramentum à Chriſto inſtitutum, vt ſa-
cra vnctione, & oratione ſacerdotis ſalus
efficiatur, tum animæ, tum corporis eorũ,
qui cum periculo vitæ ægrotant; quę ta-
men non placet, quia non ſemper ſalus
corporalis obtinetur ex cauſis, vt infra *re-*
ſol. 80. n. 14. alias nullus inũctus moreretur,
quod experientia docet eſſe falſum, &
propterea in parte, non eſt vera definitio,
ſed ex eiſdem definitionibus ad partes
declaratis ibidem per eoſdem, licet con-
ſtet de materia, forma, ſubiecto, & mi-
niſtro huius Sacramenti, pro maiori tamẽ
declaratione quæritur.

De materia, & forma Sacramenti Extremæ vnctionis.

S V M M A R I V M.

1 *Materia Sacramenti extremæ vnctionis remota, eſt oleum oliuarum.*
2 *Denominatio debet fieri à nobiliori, potentiori,*

tiori, & principaliori parte, quia nobiliora præferuntur. n. 3.

4 *Oleum ſanctum per quod conficitur Sacramentum extremæ vnctionis, conſecratur ab Epiſcopo in die Cœnæ Domini, nec poteſt à ſacerdote, niſi adminiſtrari, & plures bonos effectus parit, vt infra n. 5. Eſt ſingulis annis conficiendum, & renouandum n. 6. differt à Chriſmate, quia iſtud conficitur ex oleo, & balſamo, illud ex ſimplici oleo oliuarum n. 7. Si eo alterius anni Parochus vngit, cõficit Sacramentum, ſed peccat, niſi excuſetur à neceſſitate n. 8.*

9 *Oleo conſecrato, poteſt in caſu neceſſitatis addi aliud non conſecratũ modicæ quantitatis, ita quod conſecratum ſit in maiori quantitate non conſecrato. ſicuti poteſt aquæ benedictæ, addi alia non benedicta in modica quantitate n. 10.*

11 *Materia proxima ſacramẽti extremæ vnctionis eſt vnctio, quæ repreſentat gratiam Spiritus Sancti. Eius forma tàm hodierna, quàm antiqua tempore Diui Ambroſij n. 12. qua mutata, an ſit mortale, vel irritum Sacramentum nu. 13. Sed an ſubſiſtat per modum indicatiuum n. 14. & quid ſi illi addatur deprecatiuus? n. 15. & 16.*

Reſolutio LXXV.

1 MAteria Sacramenti prædicti eſt duplex, ſicuti cęterorum Sacramentorum, remota ſcilicet, & proxima; illa eſt oleum oliuarũ, quod eſt propriè oleũ; alia enim dicuntur impropriè olea, vt docet *D. Tho. par. 3. in ſupplem. q. 29. art. 4.* Et
2 propterea ex quo denominatio debet fieri à nobiliori, potentiori, & principaliori parte *l. præcipimus C. de appell. Bal. in l. rogaſti n. 4. ff. ſi cert. petat. & in l. quæritur n. 1. ff. de*
3 *ſtatu homin.* quia nobiliora præferuntur §. *fin. cum Gl. inſtit. de iur. natur. gent. & ciuil.* ideò, oleo nominato in genere, intelligẽdum eſt de prædicto oliuarum, tamquam alijs meliori, & potentiori. Quod tamen
4 debet eſſe benedictum, ſeu conſecratum ab Epiſcopo in die Cœnæ Domini, non autem à quocunque ſacerdote, idem *Sãct. ibidem art. 4. Trid. ſeſſ. 14. cap. 1. Catech. Rom. ſub eod. tit. n. 5. Tolet. eod. tit. cap. 1. n. 1. Belar. cap. 1. n. 5. lib. 2. diſt. 8.* vbi rationem aſſignãt, quare Chriſtus talem materiam inſtituit, quia ſi. ſicut oleum ad mitigandos corporis dolores magnopere proficit, ita hu-
5 ius ſacramenti virtus, animæ triſtitiam, ac dolorem minuit, & præterea ſanitatem reſtituit, hilaritatem affert, & lumini tamquam pabulum præbet, tum tandem ad recreandas defatigati corporis vires maximè accõmodatũ eſt, verba ſunt *Gregorij lib. 4. ſuper primo Regum cap. 4.* quam quidem conſecrationem ab Epiſcopo faciendam, vt dixi, & eſſe de neceſſitate Sacramenti rectè probat *Suar. diſp. 40. to. 4. ſect. 1. n. 3. cõtra Victor. in ſum. de Sacrã. n. 216.* & alios putantes eſſe ſolũ de neceſſitate pręcepti.
6 Eſt autem tale oleum ſanctificandum per ſingulos annos, & de anno in annum renouãdum in die Cœnæ Domini, vt mãdat Fabianus Papa *in cap. literis de conſecr.*
7 *diſt. 3.* qui licet loquatur de Chriſmate, quod conficitur ex oleo, & balſamo, idem tamen de hoc ſancto oleo ſenſiſſe communiter, Patres teſtatur *Suar. cit. ſect. 1. nu.*
8 *10. & 11.* Quod ſi Parochus oleum alterius anni adhibeat, non per hoc Sacramentum eſt inualidum, quamuis à peccato nõ excuſetur, niſi in caſu neceſſitatis, *Bonac. diſp. 7. q. vnica pun. 2. num. 6. ex D. Tho. Nauar. Poſſeu. & alijs P. Dian. par. 9. tract. 6. reſol. 44. & reſol. 46. §. item poterit, par. 10. tract. 16. reſol. 81. §. puto etiam, & par.*
9 *11. tract. 5. reſol. 15.* Nec irritatur Sacramentum, ſi oleo conſecrato addatur aliud non conſecratum modicæ quantitatis, vt legitur *in cap. 3. §. fin. de conſecr. Eccl. vel altar.* ſecus ſi maior eſſet quantitas non conſecrati *Suar. diſp. 40. to. 4. ſect. 1. num. 12.* Dian. cit. ſed quia verum eſt ſufficere ad hoc Sacramentum conficiendum, ſimplex oleum benedictum, ſeu conſecratum, ideò differt à confirmatione, in qua neceſſariũ eſt Chriſma confectum ex balſamo, & oleo, *Suàr. cit. n. 11.* & nos ſupra de confirmatione.
10 Ex quibus idẽ dicendũ eſt de aqua benedicta ſecundum eoſdem ex paritate rationis, cui ſi parua quantitas addatur, erit tota benedicta ad regul. iur. vbi militat eadem ratio, eadem eſt iuris diſpoſitio *l. à Titio circa finem ff. de verb. obligat. §. cum autem verſic. pari ratione inſtit. quibus mod. ius patriæ poteſt. ſolu.* concordat ius ciuile circa miſtiones prædictas, *vt in l. quia ff. de acquir. rerum domin. l. quæ Religioſis de rei vend. & §. ſi duorum materiæ inſtit. de*
11 *rerum diuiſ.* Materia verò proxima extremæ vnctionis eſt vnctio, quæ eſt etiam

de

deneceſſitate Sacramenti *Tolet. vbi ſupra n.2. ex Scot. in 4.diſt.32.q. vnica, Suar. cit. ſect.2.n.2, Bonac. etiam cit. num.9.* talis enim vnctio, ait Trid. *d.cap.1.* aptiſſimè Spiritus Sancti gratiam, qua inuiſibiliter anima ægrotantis inungitur, repreſentat.

12 Ad ſecundum forma Sacramenti prædicti eſt talis (per iſtam ſanctam vnctionē, & ſuam pijſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Deus, quidquid per viſum deliquiſti amen,) quæ repetitur in vnctionibus aliorum ſenſuum, expreſſo nomine ſingulorum ideſt, per auditum, quando inunguntur aures, per odoratum, quando inũguntur nares, per oris vitium, quando inungitur os; per tactum, quando manus, per inceſſum, quando pedes, & per ardorem libidinis, quando renes ita *Nauar. in ſumma cap.22. ſub n. 13. Tolet. hoc tit. cap.1. n.3. Bona. ead. diſp.7. pun.3. n.1.* & hac vniuerſalem Eccleſiam Romanam hodie vti ex Concil. Florent. & Trident. teſtatur *Suar. to.4. diſp.40. ſect.3. n.1. & 2.* vbi refert alias formas, quæ erant in vſu tempore Diui Ambroſij in Eccleſia Mediolanenſi, & Veneta, ibique *n.4.* latè examinat verba prædicta, quę etiā leguntur in Rituali Romano; ſed nō eſt neceſſariū vngere omnes partes prædictas; vt dicetur in ſeq. reſol.

13 Hanc ergò formam, ſiquis aliquo modo mutaret, in graui culpa eſſet; quia operaretur contra vniuerſalem Eccleſiæ conſuetudinem in re graui, ſed ſolùm de neceſſitate Sacramenti ſunt hęc verba (per iſtam vnctionem indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti) ea tamen repetendo in ſingulis ſenſuum vnctionibus, & ſic cætera prædicta, ſunt de neceſsitate præcepti tantum; DD. cit. quibus adde *Catech. vbi ſupra n. 6. Bellarm. eod. tit. n.6. Regin. lib.28. cap.9. n. 56.* & ratio eſt, quia ſenſus verborum formæ, eſt cōpletus, & ſubſiſtit alijs omiſſis, vt fundat pręcipuè *Suar. n.12. ſequitur Pater Dian. par.3. tract.4. reſol. 175. §. notandū.*

14 An autem proferendo formam prædictam modo indicatiuo ſubſiſtat Sacramentum, contentio eſt inter Doctores, veluti ſiquis dixerit, vngo te oleo ſancto in nomine Patris, &c. aliqui affirmant, quos refert idem Dian. cit. in princ. quia in alijs Sacramentis dicendo, ego te baptizo, vel te abſoluo, vel conſigno te Chriſmate, validum eſt Sacramentum; ergo eodē modo deberet valere iſtud; ſed hi communiter reprobantur, quia iſta verba non ſunt deprecatiua, ſicut inſtituit Chriſtus per Iacob, in ſua *Epiſt. cap. 5.* vt diximus initio huius tractatus, & legitur *in c. vnico §.1. de ſacra vnct. c. Presbiteros §. ſed iſtud verſic. oleo verò diſt.95. Trid. ſeſſ.14. cap.1. eod. tit.*

15 Maior tamen difficultas eſt, vtrum valeat, ſi modo indicatiuo addatur deprecatiuus, nempe, vngo te oleo ſancto, vt Deus tibi rēmittat quidquid deliquiſti, & quāuis omnes præcitati cum *Regin. vbi ſupra n. 55. Layman. in Tholog. mor. lib.5. tract.8. cap.3. n.1.* & alijs concludant grauiter peccare tali forma vtentem, ſed ſubſiſtere Sacramentum; Contrariū tñ dicunt *Nugn. in addit. ad tertiam par. q.26. art.7. & alij apud Dian. cit.* vbi addunt nullum vmquam auſum fuiſſe dicere, hanc formam ſufficere, ſequitur *Bonac. ſupra n. 3.* dicens, talem loquendi modum ſibi non videri continere formam deprecatiuam verſus Deum.

16 Sed priorem ſententiam amplexi ſunt *Nauar. d. cap.22. n. 15. in fine ex Palud. in 4. diſt.23. Suar. diſp.40. ſect.3. n.8. P. Dian. & alij per eum loco etiam cit. §. his ita,* ratio eſt, quia non mutatur ſubſtantialiter ſenſus verborū formæ, nec eſt alicuius cōſiderationis differentia, quā ſibi conſtituit Bonac. inter illa verba (Indulgeat tibi Deus) quæ ſunt in cōmuni forma Eccleſię, & illa (vt Deus tibi remittat) quæ ſunt in iſta vltima, cum vtraque eundem ſenſum habeat, & proinde hanc ego quoque ſequor ſententiam, quam etiam docuit *Tolet. dicto cap.1.* circa finem, eo magis cū D. Thom. non dicat id, ad quod per eos allegatur.

In quibus partibus corporis extrema vnctio ſit facienda, & an ſufficiat vna gutta in qualibet parte?

SVMMARIVM.

1 *Extrema vnctio in quibus corporis partibus ſit facienda tàm ſecularibus, quàm ſacerdotibus? ac etiam feminis, & n. 2. vſque ad 4. an prius vngendi de neceſſitate ſint oculi, poſtea aures & cæt. nu 8. & 9.*

5 *In caſu neceſſitatis quo modo ſit conferenda, vt omnibus illā ſuſcepturis proſit? & an virgula argētea, vel lignea n.7.15. & 16.*

6 Te-

6 *Teſtamentum tempore peſtis, ſi eſt magna valet cum duobus teſtibus,& etiã cauſas profanas per quemcumque conditum ſit.*

10 *Peccata odij, ſuperbia, & ſimilium perficiuntur ſimplici voluntatis conſenſu abſq; ſenſuum opera.*

11 *Vnctio extrema poteſt omitti in oculis cæci nati, & quare? contrarium ſub nu. 14.*

12 *Significat remiſſionem omnium peccatorum, licet non commiſſorum per medium ſenſuum, quamuis forma huius Sacramenti ad illa tantum videatur extendi.*

13 *Intellectus nihil apprehendere poteſt, niſi per aliquem ex ſenſibus exterioribus.*

14 *Peccatum nullum eſt in homine, quamuis per ſolam voluntatem perficiatur, quod non ſit totius hominis, quia neceſſariò originem trahit ab aliquo ex ſenſibus.*

Reſolutio LXXVI.

1 AD primum *Nauar. in ſumma cap. 22.
nu. 13. dicit faciendam eſſe in ocu-
lis, naribus, auribus, ore, manibus, pe-
dibus, & renibus propter viſum, odora-
tum, auditum, guſtum, tactum, inceſſum,
& delectationem in renibus vigentem: ſa-
cerdotes tamen non vnguntur in palma,
in qua fuerunt inuncti in ſuſceptione or-
dinis ſacerdotalis, ſed in ſuperiori verſa
parte manus *Bonac. diſp. 7. q. vnica pun. 5. n.*
19. Verum *Suar. to. 4. diſp. 40. ſect. 2. n.* 8. poſt
relatas opiniones aliquorum modernorũ,
docentium ad eſſentiam Sacramenti vnicã
vnctionem ſufficere (cum quibus concor-
dant *Becan. & Syluius relati per Dian. par.*
3. *tract. 4. reſol.* 179. à quibus ipſe diſcedit)
refert etiam antiquos *in 4. diſt.* 23. aſſeren-
tes ſaltem quinque in quinque ſenſibus
corporis, excluſis pedibus, & renibus eſ-
ſe de neceſſitate Sacramenti. Sed quamuis
2 ibi aſſerat Suar. has quinque eſſe de neceſ-
ſitate præcepti, diſputat. tamen 41. *ſect.* 2.
n. 12. videtur docuiſſe eſſe etiam de neceſ-
ſitate Sacramenti, ne contradiceret do-
ctoribus prædictis antiquis, præcipuè *D.
Tho. par. 3. in ſupplem. quæſt. 29. art. 2. in corp.
in fine, ibi, quia curatio interiorum vulnerũ
non poteſt perfectè ſignificari, niſi per appoſi-
tionem medicinæ ad diuerſas vulnerum radi-
ces, & ideò plures vnctiones ſunt de perfe-
ctione huius ſacramenti*, quam ſententiam
vltra vniuerſalem Eccleſiæ conſuetudinẽ,
communiter recepere moderni apud eun-
dem *Dian. cit. §. 1. ibi vnde ſi infirmus mo-
reretur ante quintam vnctionem, non recipe-
ret gratiam*, cui etiã ipſe ſe ſubſcribit, quod
latius probatur in ſeq. reſol. n. 5.

3 Licet autem in Catechiſmo Rom. *ſub
hoc tit. n.* 10. habeatur vniuerſalem Eccle-
ſiæ conſuetudinem ſeruare vngere etiam
pedes; & renes, quod confirmat *Bellarm.
diſt. 8. cap. 1. n. 2.* ſi tamen talis vnctio præ-
termittatur, non per hoc Sacramentum
irritatur, alias feminæ, in quibus propter
honeſtatẽ in dictis partibus omittitur iux-
ta Suar. *d. 40. ſect. 2. n. 6.* numquam recipe-
rent hoc Sacramentum, quod eſt abſurdũ
dicere, & propterea poſſet etiam hoc ex-
cuſari in hominibus, qui corporalibus do-
loribus vexati, difficiliter terga vertere
poſſent, imo Suar. ibidem ex Gabr. Sot.
Victor. & alijs affirmat, regulariter conue-
nientius eſſe vnctionem in renibus omit-
4 tere. In tribus tamen caſibus probabilis
exiſtimatur ſententia DD. relatorum per
eundem *Dia. par. 5. tract. 3. reſol. 89. & par.
10. tract. 12. reſol.* 31. docentium ſufficere
vnicam vnctionem in qualibet parte, tem-
poris st. peſtis, vel cum adeſt probabilis
timor infirmum ante completas quinque
vnctiones deceſſurum, aut cum timetur
alios ægrotos, qui etiam vngendi eſſent,
abſque vlla vnctione morituros; Quibus
5 in caſibus cautius agendo, iniuncta ſingu-
lorum ſenſuum vnica parte, vnicam formã
proferre complectentem plures partiales
formas magis expediret, dicendo in vn-
ctione oculi, auris, naris, oris, & manus, per
iſtas ſanctas vnctiones, & ſuam pijſſimam
miſericordiam indulgeat tibi Deus quid-
quid per viſum, auditum, odoratum, gu-
ſtum, & tactum deliquiſti *Suar. Poſſeu. Fil-
liuc. & alij apud Bonac. hoc tit. pun. 3. nu. 5.
Dian. par. 3. tr. 4. reſol. 168. ex Victo. Zambr.
Coninc. Layman. & alijs*, quibus in caſibus
adhuc eſt ſub conditione, ſaltem in mente
retenta Sacramentum tribuendum, ex qua
non fit iniuria Sacramento, vt etiam dici-
tur *in ſeq. reſol. n.* 3.

6 Probatur prius aſſumptum, quia licet
regulariter ad validitatem teſtamenti ſep-
tem teſtes requirantur *l. hæredes §. in teſta-
mentis ff. de teſtam.* tempore tñ peſtis duo
tantũ ſufficiunt, etiam ad cauſas profanas
per quemcumque conditum ſit, ſi peſtis
eſt magna, vt de communiſſima ſententia
cum rerum iudicatar. authoritate funda-
tum eſt infra *reſol.* 204. *n.* 15. *& ſeq.* ex qua

recte

rectè infertur ad alios duos caſus ex pari-
tate rationis iuxta *tex. in l. non poſſunt ff. de
ll. & §. pari ratione inſtit, quib. mod. ius po-
tr. poteſt. ſolu.* vna enim determinatio reſpi-
ciens plura determinabilia, debet ea æ-
qualiter determinare *l. iam hoc iure ff. de
7 vulg. & pupill.* Poteſt etiam tempore peſtis
ad contagionem vitandam vngi infirmus
virgula argentea, vel lignea, ſicut fuit in
præterito contagio ſeruatum, quæ poſtea
debet, ſi eſt argentea purgari, & ſi lignea,
cremari *Marchin. de peſte par. 3. cap. 5. nu. 5.
aliiſque apud Dian. par. 3. tract. 4. reſol. 167. &
8 par. 5. tr. 3. reſol. 79.* Ordinem autem talium
vnctionum non eſſe de eſſentia Sacramen-
ti, vt ſt. prius vngantur oculi, poſtea au-
res, &c. ex omnium DD. ſuppoſitione
rectè docuit *Suar. cit. diſp. 40. ſect. 2. n. 9.* nō
poſſe tamen ſine peccato præteriri, quia
dicit ipſe, & rebus ipſis conſentaneus eſt,
& ſic ſe habet Eccleſiæ conſuetudo. ſequi-
tur *Regin. lib. 28. cap. 9. n. 53. in fine.*
9 Hic autem dubitare contingit, poſito
quod iſtæ vnctiones ideo fiant in quinque
ſenſibus, quia ex iſtis proueniunt peccata,
& rogatur Deus, dum vngitur ægrotus,
vt in forma de qua ſupra (indulgeat tibi
Deus quidquid per viſum deliquiſti) &
10 ſic de ſingulis, ſi demus ægrotum habe-
re peccata ſuperbiæ, vel odij inimicorum,
aut alia, quæ perficiuntur ſimplici volun-
tatis conſenſu abſque ſenſuum opera, vi-
detur dicendum eſſe iſta excluſa à remiſſi-
one, cum pro iſtis Deus non rogetur. Ad-
11 de quod aliquando homo caret aliquo
ſenſu, vbi fit inunctio, vt cœcus à natiui-
tate, & conſequenter in illo peccare non
potuit, ergo vel forma quo ad illam par-
tem eſt falſa, vel inutilis: quod confirma-
tur ex *P. Dian. par. 3. tract. 4. reſol. 179. in
fine,* vbi ait, eo caſu non oportere vnctio-
nem fieri in oculis.
12 Optimè tamen reſpondet doctus *Suar.
cit. diſp. 41. ſect. 2. n.* 14. per illas ſt. formas
& vnctiones ſufficienter ſignificari remiſ-
ſionem omnium peccatorum, quia prima
radix eorum eſt cogitatio; omnis autem
cogitatio à quinque ſenſibus originē du-
cit, cum nihil ſit in intellectu, quod prius
13 non fuerit in ſenſu, & ideò ſub peccatis
per quinque ſenſus commiſſis, omnia pec-
cata ſimpliciter comprehenduntur, quia
licet non omnia peccata executioni man-
dentur per aliquem ſenſum, neque omnia
pro obiecto habeant aliquid per ſe cogno-
ſcibile aliquo ſenſu, vt ſunt relata, nullum
tamen eſt in homine peccatum, quod non
ducat originem ab aliqua ſpecie per ali-
quem ſenſum accepta; intellectus enim,
& voluntas non feruntur ad incognita.
14. Præterea nullum peccatum eſt in homi-
ne, quod ſit ſolius animæ, & non totius
hominis, quantũuis peccatum ſpirituale
ſit, & ideò nullum eſt peccatum, cuius
curatio per corporis curationem ſignifica-
ri non poſſit, optimè ergo ſignificatur per
radicem eius, quæ eſt in ſenſibus. Ad ca-
ſum verò cœci nati, & ſimilium reſpon-
det idem Suar. eſſe accidentalem, & præ-
terea formæ verba eſſe conditionalia, quæ
nullum producunt effectum conditione
non exiſtente *l. id quod ff. de conſtit. pecun.* &
tandem licet cœcus numquā malè vſus ſit
oculis, tamquam illis priuatus, fieri tamē
poſſe, vt peccauerit per internam poten-
tiam illi reſpondentem, *Eman. Sà hoc tit. n.
3. Bonac. diſp. 7. q. vnica pun. 5. n. 16. in fine,*
qui propterea volunt etiam cęcum vngen-
dum eſſe in oculis.
15 Ad ſecundum reſpondet *Suar. cit. diſp.
40. ſect. 2. n.* 4. quamlibet quantitatem olei
ſufficere, etiam ſi minima ſit, dũmodo verā
rationem vnctionis attingat iuxta cōmu-
nem morem, nec ſatis eſſe vnicam guttam
olei ſtillare, quia id, vel non eſt vngere,
vel certe eſt res, aliquo modo dubia, ſed
oportere partem corporis oleo linire, id
per illam diffundendo, quod eſt propriè
in rigore vngere, hæc ille; vnde videtur
corruptè citatus *à Dian. par. 3. tract. 4. reſol.*
177. vbi tenendo probabiliter vnam guttā
in qualibet parte ſufficere, adducit Suar.
cit. & *Regin. tom. 2. lib. 28. cap. 9. nu.* 53.
argum. ducto à Baptiſmo, in quo vnam
guttam in caſu neceſſitatis ſufficere dictũ
eſt ſupra reſol. 6. n. 12. ſecundum nonnul-
lorum opinionem, dummodo ſit fluxibi-
16 lis. Verba verò Regin. ſunt videlicet vnā
quamque talium vnctionum tantum o-
lei requirere, quantum ſufficit vt ipſum
applicetur cum fluxu, ſeu extentione in
parte corporis, cui applicatur, perinde ſt.
ac de aqua baptiſmi lib. 27. n. 14. dictum
eſt, vbi n. 15. in. fine, ait, loquendo de bap-
tiſmo, non ſufficere ſi minutim tantùm a-
quę gutta, vel etiam aliquot paucis guttu-
lis quis aſpergatur, hæc ille, qui propte-
rea ambo tenent contrarium. Quod autem
illi dixerunt de baptiſmo in caſu neceſſi-
tatis, non poteſt extendi ad alios caſus, &

magis,quia illud eſt Sacramentum neceſſi-
tatis; quod non eſt iſtud, & propterea
melius eſt cum Sacramento illo dubio ali-
quem mori, quàm nullo modo illud ſu-
ſcipere, nihilominus etiam in hoc, ſi ne-
ceſsitas vrgeret, quando non adeſſet ma-
ior quantitas olei, puto poſſe ſub condi-
tione ſaltem in mente retenta fieri vnctio-
nem, quia per conditionem nulla infertur
iniuria Sacramento, & exiſtente valido
confert effectus infirmo, de quibus infra
vide etiam *Filliuc.to.1.tract.3.cap.4.n.78.*

Vtrum ſit de neceſſitate ſaltem præcepti in extrema vnctione miniſtranda facere vnctiones in modum crucis? & an in vtroque organo vnius ſenſus? item an ſufficiat vna vnctio? & dato quod non ſufficiat, in qua vnctione hoc Sacramentum conferat gratiam, & tandem an ſit iterabile?

SVMMARIVM.

1 *Parochus conferens extremam vnctionem non in modum crucis, peccat mortaliter, licet alij negent, ſecluſo contemptu, & ſcandalo.*

2 *Crucis ſignum eſt neceſſarium in multis caſibus, vt infra.*

3 *Extremæ vnctionis Sacramentum conficitur per vnctionem vnius ex organis cuiuslibet ſenſus, ſed peccat mortaliter Parochus agens contra conſuetudinem Eccleſiæ, quod fallit tempore contagij, & nu. 4. Perficitur in vltima vnctione, quæ regulariter eſt quinta, & ante illam non confertur gratia n. 5. & 6. Non imprimit characterem, & ideò poteſt iterari, ſed an in eadem infirmitate? num. 7.*

8 *Sacramenta, quæ non habent effectum perpetuum, vt eſt extrema vnctio, & alia poſſunt iterari & n. 9.*

Reſolutio LXXVII.

1 AD primum reſpondent *Becan. de Sacram.cap.27.q.3.n.3. Laymā in Theol. moral.lib.5.tract.8.c.3.n.7. Filliuc.apud Dia. par.3.tract.4. reſol.178.* vbi alij ſecluſo cōtemptu, & ſcandalo, non eſſe peccatum, quia nullum eſt expreſsè latum de hac re
præceptum; ſed ego teneo grauiter peccare Parochum crucem omittētem in vnctionibus infirmorum, quia ita ſe habet communis conſuetudo Eccleſiæ, contra quam agere mortale eſt; & vlterius, quia ita ſtatuit *Gregor.3.in Epiſt.4.ad Bonifac.in c. numquid de conſec.diſt.5.videlt. Numquid*
2 *non omnia Chriſmata ſacerdotalis myſterij crucis figura perficiuntur? numquid baptiſmatis vnda, niſi cruce ſanctificata, peccata relaxantur, & vt cætera prætereamus, ſine crucis ſignaculo quis ſacerdotii gradus aſcendit* Cuius opinionis ſunt *Sylu.v.vnctio §. 2.Nugn.in addit.ad 3.par.q.29.art.6.Bonac. diſp.7. q.vnica pun.2.n.9.Suar.tamen tom.4. diſp. 40. ſect.2.nu.3. in fine,* voluit nullum peccatum committi, ſi ex iuſta cauſa omittatur, vt ſecurius, & breuius agatur, quam opinionem falſam, & improbabilem appellat Nugn. vbi ſupra.

3 Ad neceſſitatem autem Sacramenti non pertinet vtrumque organum vnius ſenſus vngere, quia ſignificatio iſtius Sacramenti ſaluatur per vnctionem vnius organi; eſt tamen de præcepto ſeruare locorum conſuetudinem, quæ vim legis habet *Eman.Sà hoc tit.n.12. Nald.eod.v.n.2.Bonac.d. q.vnica pun.5.n.21.* vbi ſubdit conſuetudine etiam receptum eſſe, vt in dictis organis duplex crux adhibeatur, vnica forma prolata, citat etiam *Suar.diſp.40.ſect.2. nu. 5.* qui tamen dicit, ſi ob neceſſitatem in quolibet ſenſu vna fiat vnctio, verum fieri Sacramentum, & Parochum non peccare, *Diana verò, & alij apud eum par.3.tract.4.*
4 *diſp.* 168. volunt contagij ſolùm tempore poſſe vnum organum cuiuslibet ſenſus perungi abſque peccato, vnum st. oculum, vnam aurem &c. qnod in priori reſol. n. 4. probatum fuit ſufficere, ad quam me remitto.

5 Ad ſecundum patet reſponſio ex dictis in priori reſol. propterea circa tertium dicitur, gratiam conferri per hoc Sacramentum in vltima vnctione, quæ eſt quinta iuxta ſuperius dicta cum *P. Diana par.3.tr. 4.reſol.*168.vbi *ex Filliuc. Villalob. Ledeſma, Nugn. & alijs* docuit non recipere gratiam infirmum morientem ante quintam vnctionem, vt dicit etiam *Bonac.cit.pun.6.nu.2.* ea ratione, quia proprium eſt Sacramentorum vnicam gratiam producere in eo inſtanti, in quo perficiuntur, ac etiam qnia peccatum vnius ſenſus, non remittitur ſine remiſſione alterius, & omnes vn-

ctio-

nes inſtitutæ ſunt ad eundem effectum complctum, & ordinantur ad vnam integram totius hominis vnctionem, aliàs ſi in prima vnctione gratia produceretur (ſicut voluit Becā. relatus à Dia. vbi ſupra, cuius opinionem probabilem appellat Siluius ibidem) oporteret conſequenter dicere in prima etiam vnctione perfici Sacramētum, & cæteras ſine cauſa applicari, quod in d. priori reſol. probatum fuit eſſe
6 falſum. Alia ratio percipitur ex *D. Thom. par. 3. in ſupplem. q. 29. art. 2. in corp.* quia ſicut non ſolùm tantum, vel parietes conficiunt domum, ſed parietes, & tectum ſimul cū ſolo, nec aliqua ex his partibus de per ſe poteſt dici domus, ita nec vna, vel duæ vnctiones, poſſunt dici Sacramētum, vſquequo non compleantur omnes quinque; ſi ergo illæ vnctiones partiales non ſunt Sacramentum, conſequenter nō poſſunt conferre gratiam *Catech. Rom. ſub hoc tit. par. 2. cap. 6. n. 4.* & ſucceſſiuè licet ſint plures vnctiones, vnum tamen Sacramentum eſt, vt fundat etiam Sanctus ibidem.
7 Ad vltimum reſpondent communiter DD. relati per *Suar. diſp. 40. ſect. 4. nu. 4. & per Bonac. diſp. 7. q. vnica pun. 6. n. 4.* ex quo hoc Sacramentum non imprimit characterem, poſſe iterari, & patet *ex Trid. ſeſſ. 14. cap. 3. hoc tit.* ſed dubium eſt, vtrum in eadem infirmitate? & reſpondet *D. Th. in 4. diſt. 23. q. 2. art. 4.* quod nullum Sacramentum, quod imprimit characterem, nec ſacramentale, quod habet effectum perpetuum, debent iterari, vt vnctio altaris, quæ non iteratur, niſi altare fractum fuerit, quia oſtenderetur Sacramentum non fuiſſe efficax ad faciendum illum effectū, & ſic fieret iniuria illi Sacramento. Sa-
8 cramentum autem, quod habet effectum non perpetuum, poteſt iterari ſine iniuria, vt effectus deperditus iteratò recuperetur; & quia ſanitas corporis, & mentis, quæ ſunt effectus huius ſacramenti poſſit amitti poſtquam fuerunt per ſacramentum effecta, ideò poteſt hoc ſacramentum ſine ſui iniuria iterari.

Idem Sanctus ſubdit ibidem in fine, quod hoc ſacramentum non reſpicit tantum infirmitatem, ſed etiam infirmitatis ſtatum, quia non debet dari, niſi infirmis, qui ſecundum humanam æſtimationem, videntur morti appropinquare. Quædam
9 enim infirmitates non ſunt diuturnæ, vnde ſi in eis datur hoc Sacramentum, tunc, cum homo ad illum ſtatum peruenit, vt ſit in periculo mortis, non recedit à ſtatu illo, niſi infirmitate curata, & ita iterùm non debet inungi; ſed ſi recidiuum patiatur, erit alia infirmitas, & poterit fieri alia inunctio: quædam verò ſunt ægritudines diuturnæ, vt ethica, hydropiſis, & huiuſmodi, & in talibus non debet fieri inunctio, niſi quando videntur perducere ad periculum mortis, & ſi homo illum articulum euadat, eadem infirmitate durante, & iterum ad ſimilem ſtatum per illam infirmitatem reducatur, poteſt iterum inungi, quia iam eſt quaſi alius infirmitatis ſtatus, quamuis non ſit alia infirmitas ſimpliciter. hæc ille, quem ſequuntur omnes præcitati, & multi alij, quos refert, & ſequitur *F. Dian. par. 5. tract. 3. reſol. 96. & par. 10. tract. 11. reſol. 11.* d. Sancto, cuius eſt doctrina non citato, vide etiam *Trid. ſeſſ. 14. cap. 3. ſub hoc tit.*

Agitur de miniſtris extremæ vnctionis, & num Parochus teneatur cum periculo vitæ peſte graſſante hoc Sacramentum miniſtrare.

SVMMARIVM.

1 *Extremæ vnctionis miniſtri ſunt ſoli, & omnes ſacerdotes in caſu neceſſitatis, extra quam non poſſunt licitè, niſi de licentia Parochi, vel Epiſcopi. Per laicum adminiſtrata, vel etiam per diaconum non conficitur ſacramentum, etiam in caſu neceſſitatis, & de licentia Papæ. n. 2. Sed validè à ſacerdote excommunicato, degradato, vel quomodolibet ſuſpenſo. grauiſſimè tamen peccat; n. 3. 5. & 7.*

4 *Regulares extremam vnctionem miniſtrātes non regularibus, ſunt excommunicati. fallit in vno caſu.*

6 *Attritum quem fieri contritum num etiam procedat in hoc Sacramento? quod ſi nolit Parochus miniſtrare abſque legitima cauſa, nec licentiam miniſtrandi tribuere, poteſt quicumque ſacerdos etiam regularis miniſtrare, dummodo non ſit canonicè impeditus n. 8.*

9 *Parocho abſente, & neceſſitate urgente, tenetur quilibet ſacerdos vngere ſub mortali, dumodo canonicè non ſit impeditus*

ditus, & caſu, quo non poſſet infirmus recipere Sacramentum pœnitentiæ.

10 *Extrema vnctione tribui incæpta per Parochum, ſed non completa ob eius mortẽ præſecutam, num poſſit alius ſacerdos proſequi inceptam, vel ab initio incipere repetendo vnctionem in partibus inunctis? quando periculum eſt in mora, poteſt à pluribus ſacerdotibus ſimul eidẽ infirmo conferri, prolata per ſingulos debita forma, & vno vngente independenter ab alio, ſed abſque neceſſitate eſt mortale, licet validum ſit ſacramentum n.* 11. *Sed non conficitur ſacramentum, vno ſacerdote vngente, & altero formã proferente n.* 12.

13 *Irregularitas non contrahitur à Parocho, ſi inter reuoluendum infirmum, vt oleo ſancto vngat, moriatur. Nec ſi pulſando campanam, tintinnabulo ex pulſatione cadente, aliquis ex illo percuſſus, moriatur n.* 14.

15 *Pœnitentiæ Sacramẽtum tenetur Parochus, etiam cum periculo vitæ miniſtrare.*

16 *Contritio eſt difficilis actus, quantum eſt ex parte hominis, maximè in vltimo vitæ termino.*

17 *Viaticum non tenetur Parochus miniſtrare, cum periculo vitæ, ſicut nec extremam vnctionem, & nu.* 18. *excepto vno caſu num.* 19.

Reſolutio LXXVIII.

1 MIniſtri huius Sacramenti ſunt ſacerdotes, vt fuit declaratũ per *Trid. ſeſſ.* 14. *cap.* 3. *ſub hoc tit.* per eamdem Iacobi authoritatem, de qua ſupra *in introd. n.* 3. *ibi inducat præsbiteros, &c.* ita etiam *D. Tho. par.* 3. *in ſuppl. qu.* 31. *art.* 3. *Catech. Rom. hoc tit. n.* 13. *Tolet. eod. tit. cap.* 2. *n.* 1. vndè ſi laicus, vel etiam diaconus illud adminiſtraret, ſacramentum non conficeret, quamuis in caſu neceſſitatis idem *Sanctus ibidem art.* 1. *&* 2. dicat, & certum eſt valere baptiſmum ab ipſis collatum, differẽtiæque notam rationem aſſignet, quarè etiã licitè conferatur, & nõ extrema vnctio, quia st. baptiſmus eſt ſacramentum neceſſitatis, quod non eſt vnctio. Imò addunt
2 *Nugn. & alij apud Bonac. diſp.* 7. *q. vnica pun.* 4. *n.* 2. nec poſſe prædictos etiam de licentia Epiſcopi, vel Pontificis, quia Chriſtus ipſe inſtituit pro miniſtris dicti ſacramenti ſacerdotes, & non alios, quod generaliter ex *DD. Ambr. Hieron. Layman. & alijs docuit etiam Regens cap. latr deciſ.* 12. *n.* 12. & licet de quibuſdã in Aegypto legatur oleum ad infirmos per non ſacerdotes miſiſſe, & eos vnxiſſe: illas tamen vnctiones non fuiſſe ſacramentales, ſed fuiſſe vnctos ex quadam recipientium deuotione teſtatur *Sanc. d. art.* 1. *ad* 2. adeo quod de fide hoc eſſe aſſerat *Bellarm. ſub eod. tit. num.* 4.

3 Quamuis autem quilibet ſacerdos validè adminiſtret hoc ſacramentum etiam
ſi ſit excommunicatus, vel degradatus, vt obſeruat *Bonac. cit. n.* 3. grauiſsimè tamen peccat iuxta *Henriq. lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 3. ſicuti grauiter quoque peccaret, ſi non excommunicatus, vel nullo modo à iure ſuſpenſus, vel impeditus facultatem mini-
4 ſtrandi ab Epiſcopo, vel proprio Parocho
non haberet; Imò ſacerdotes regulares non regularibus miniſtrantes, excommunicationẽ ipſo facto incurrerent ex *Clem.* 1. *de priuil. Sotus in* 4. *diſt.* 23. *q.* 2. *art.* 1. *Tolet. cit. cap.* 2. *n.* 2. *Sylu. v. vnctio nu.* 4. *Tabie.*
5 *eod. n.* 6. *Bellar. vbi ſupra* Sed poſſe quem-
libet iſtorum licitè miniſtrare in caſu, quo moribundus pœnitentiam, vel Euchariſtiam ſuſcipere non poſſet ob grauitatem infirmitatis, nec adeſſet Parochus, vel alius, non impeditus, qui hoc facere poſſet, docet ex multis *P. Dian. par.* 5. *tract.* 3. *reſol.* 89. *& tract.* 10. *reſol.* 77. *& ante eum Valent. to.* 4. *diſp.* 8. *q.* 1. *pun.* 2. *Henriq. & alij apud Bonac. cit. n.* 6. quia dum ex impoſſibilitate, vt ſupponitur recipiendi alia Sa-
6 cramenta, non potuit ex attrito fieri con-
tritus, poſſet hoc conſequi per iſtud, & propterea ob ſalutem æternã infirmi permittatur; imò etiam ſi moribundus fuerit confeſſus, & ideo hoc Sacramentum, non eſſet ſimpliciter neceſſarium iuxta *Prepoſ. & alios apud eumdem Dian. par.* 5. *tract.* 3. *reſol.* 81. *& tract.* 9. *reſol.* 83. *§. igitur*, quia etiam iſto caſu prodeſſet ad reſiſtendum diabolo, & ad remiſsionem venialium poſtea fortaſſe commiſſorũ, quibus adde *Coninc. quæſt.* 64. *art.* 6. *dub.* 2. *n.* 48. *in fine.*
7 Contrarium omninò docent *Suar. diſp.* 44.
ſect. 2. *n.* 6. *Ochau. hoc tit. q.* 10. *n.* 3. *Villalob. in ſumma to.* 1. *tract.* 10. *diffic.* 6. *n.* 6. *Fillinc. to.* 1. *tract.* 3. *n.* 97. *& alij*, aſſerentes, hoc nullo modo permitti excommunicatis, & alijs impeditis, vt ſupra, quia non eſt ſacramentum neceſſitatis, & dum videmus Eccleſiam non permittere dari, vel accipi

tem-

tempore interdicti, à fortiori videtur ne-
gare eius adminiſtrationem excommuni-
catis, cum excommunicatio ſit omnibus
alijs cenſura durior.
8 Si autem Parochus nollet hoc Sacra-
mentum miniſtrare, nec vellet licentiam
miniſtrandi alijs concedere, eſſetque pe-
riculum in mora, aſſerendum ſine dubio
eſt poſſe quemcumque ſacerdotem, cano-
nicè tamen non impeditum, illud mini-
ſtrare exquirentibus, quia Parochus eo
caſu iniquè agere videretur, cui non eſt
fauendum, vt rectè docet etiam *Suar. d.*
ſect. 2. n. 3. addens ſi hoc poſſet fieri ſine
violentia, vel ſcandalo; *Henriq. lib. 3. cap.*
13. n. 4. ex Caiet. Nauar. Cardin. & alijs, Lay-
man. lib. 5. tract. 8. cap. 6. n. 2. Regin. lib. 28. n.
61. & alij volentes poſſe inferiorem ſacer-
dotem, etiam regularem, renitente Pa-
rocho hoc officium in caſu prædicto exer-
cere ſequitur *P. Dian. par. 3. tract. 4. reſol.*
170. §. notandum, & par. 5. tract. 3. reſol. 82.
9 Imò & quod magis eſt, ſi infirmus ex a-
lio impedimento confiteri, & communi-
care non potuiſſet, neceſſitas vrgeret, &
Parochus abſens eſſet, tenetur ſimplex
ſacerdos infirmum vngere ſub mortali, &
neceſſitate non adeo graui exiſtente, ſub
veniali *Henriq. cit. & Layman. tract. 7. cap.*
7. nu. 3. ex Palud. & alijs, quos etiam ſe-
quitur idem *Dian. d. reſol. 170. §. ad ſecun-*
dum, & par. 9. tract. 7. reſol. 43.
10 Quod ſi Parochus morte, vel alio mor-
bo præuentus, nequeat ſacramentum cæp-
tum complere, non debet alius ſacerdos
partes inunctas iterum inungere, ſed ſo-
lum reliquas partes non inunctas *D. Tho.*
in 4. diſt. 23. q. 1. art. 1. quæſtiunc. 2. ad 3; quia
quamuis in Euchariſtia, ſi poſt conſecra-
tionem panis, moriatur ſacerdos, poſſit
alius ſacerdos conſecrationem vini incipe-
re, vbi ille dimiſit, vel etiam incipere à
capite ſupra aliam materiam, tamen in ex-
trema vnctione non poteſt à capite inci-
pere, ſed debet ſemper procedere; quia
vnctio in eadem parte facta idem eſt, ac ſi
conſecraretur bis eadem hoſtia; quod
nullo modo faciendum eſt, nec tamen
miniſtrorum pluralitas tollit vnitatem ſa-
cramenti, quia inſtrumentaliter tantùm
operantur, mutatio autem malleorum nō
tollit vnitatem operationis fabri. idem vo-
lunt *Sotus ibidem Tolet. cit. nu. 4. Filliuc. tract.*
3. cap. 5. n. 134. Molfeſ. to. 1. tract. 4. cap. 3. n.
54. quibus propterea minus rectè contra-
dicunt Doctores aliqui apud *Dian. par. 5.*
tract. 3. reſol. 87.
11 Poteſt autem idem Sacramētum à plu-
ribus ſacerdotibus, ſi periculum eſſet in
mora conferri, vno vnam, altero, alteram
partem vngentibus, prolata in ſingulis vn-
ctionibus debita forma, ob neceſſitatem
ſuſcipientis, & timorem ne tempus, & ſu-
biectum deficiant, vno tamen vngente in-
dependenter ab alio *Suar. diſp. 43. ſect. 2. n.*
8. at verò ſine neceſſitate hoc facere illici-
tum eſſet *Tabien. & Tolet. cit. ambo n. 5. Bo-*
nac. pun. 4. n. 7. vbi addit eſſe mortale, id a-
12 gere ſine neceſſitate. Item notandum in-
ualidum eſſe ſacramentum, ſi vnus ſacer-
dos vngeret, & alius formam proferret,
quia non verificaretur ſenſus verborum
formæ ſupra relatæ ibi (vngentes eum,
orent) ergo idem ſacerdos, qui vngit,
debet formam proferre, vt in ſimili dictū
eſt ſupra reſol. 7. n. 5. de baptiſmo, qui in-
ualidus eſt vno effundente aquam, altero
formam proferente, vt de communi tra-
dunt etiam *Suar. vbi ſupra n. 2. & 3. Nugn.*
par. 3. q. 31. art. 3.
13 Sed pone quod ſacerdos dum mandat
reuolui infirmum ad vnctionem peragen-
dam in renibus, inter reuoluendum mo-
riatur, num ipſe ſacerdos ſit irregularis,
quaſi cauſam dederit accelerandæ mortis
Bonac. ex Soto Poſſeu. & alijs d. pun. 4. n. 10. in
fine. reſpondet negatiuè, quia irregularita-
tem nullus contrahit, niſi in iure expri-
matur, ſed fallitur, quia benè contrahitur
ab inferente mortem, vel eam quomodo-
cumque accelerante, vt infra v. irregula-
ritas; ſed ratio vera eſt, quia ſacerdos dat
14 operam rei licitæ; Etenim ſi ſacriſta pul-
ſando campanam, illa propter pulſationē
cadente, vel tintinnabulo, quis ex alteru-
tro percuſſus moriatur, irregularitas non
cōtrahitur *c. Ioannes, & cap. ſignificaſti de ho-*
micid. qui eſt fortior caſus, ergo multo mi-
nus contrahi poterit rem exercendo ſan-
ctiorem, qualis eſt ſacramenti confectio ad
bonum eiuſdem infirmi.
15 Ad ſecundum huius quæſiti occaſione
quærit *Suar. diſp. 44. ſect. 3. nu. 1.* etiam de
pœnitentia, & viatico, & circa illud Sa-
cramentum, cum ſit neceſſitatis, commu-
nem dicit eſſe opinionem *ex D. Tho. Adr.*
& alijs, affirmatiuam, quod veriſſimum
arbitror; ratio eſt, quia cum pœnitentia
ſit medium neceſſarium ad ſalutem, non
poteſt Parochus, cui ex officio commiſſa
eſt

Digitized by Google

eſt ſalus animarum ſuos ſubditos deſerere in extrema ſpirituali neceſſitate laborantes; nec valet dicere poſſe talis ſibi per contritionis actum ſubuenire, nam iſta eſt.
16 difficilis, quantum eſt ex parte hominis, vt percipitur *ex Ioele Propheta cap. 2.* cum includere debeat ſaltem implicitè Dei dilectionem ſuper omnia; vt dictum eſt ſupra v. contritio, & creſcit difficultas eo tempore propter corporis debilitatem, ſalutiſque corporalis ſolicitudinem; & applicationem, nimiumque timorem, ex quo potius tunc homo mouetur, quam ex amore, vt benè diſcurrit *Suar. ibidem nu. 4. 13. 14. & 15.*

17 De Viatico autem etiam affirmatiuam amplectitur ibidem *n. 17.* ſed nullum doctorem pro hac ſua opinione affert, quæ propterea corruit ex ratione à contrario ſupra relata caſus antecedentis, quia st. non eſt ſacramentum neceſſitatis; quod implicitè fatetur idem Suar. ibidem *n. 20.*
18 vbi rectè docet non teneri Parochum cũ periculo vitæ miniſtrare Sacramentum extremæ vnctionis contagij tempore eadẽ ſupradicta ratione, quia non eſt neceſſarium ad ſalutem, ſed viaticum, neque eſt neceſſarium, vt dictum eſt; ergo ſicuti nõ tenetur ad illud, neque ad iſtud; vbi enim eſt eadem ratio, eadem eſt iuris diſpoſitio §. *pari ratione inſtit. quib. mod. ius patr. poteſt. ſoluitur*, & §. *ſi igitur in fine inſtit. quod cum eo qui in aliena poteſt.* Huius opinionis fuit *Maior. diſt. 23. q. 1.* & confert doctrina *D. Tho. opuſc. de perfect. vitæ ſpirit. cap.* 14. ſed plus hoc, nempe neque teneri ad pœnitentiam miniſtrandam in caſu prædicto dicunt *Armil. v. Epiſcopus n. 6. Tabi. eod. v. n.*
19 *5. vbi alij*, quod ego non recipio, vt ſupra dixi; verum ſi tales infirmi ob aliquid accidens non potuiſſent recipere pœnitentiam, quia per viaticum poſſent fieri de attritis contriti, recipiendo primam gratiam, vt dicetur *in ſeq. reſol. n. 9. &* 10. tunc dico obligari ſub mortali Parochum ad dandum viaticum, vel ſacramentum vnctionis.

Agitur de ſubiecto Extremæ Vnctionis.

SVMMARIVM.

1 *Extrema vnctio quibus, & in quo vitæ ſtatu conferenda ſit? & an ſanis collata conficiatur Sacramentum? nu. 2. Non eſt tribuenda præliaturis, vel per mare ituris, nec ad mortem damnatis, nec mulieribus prægnantibus, niſi quando in periculo mortis conſtituantur num. 3. Nec pueris, vel furioſis rationis vſu carentibus, niſi iſti antequam in furorem inciderint, eam explicitè, vel implicitè petijſſent: quo caſu poſſet dari in furore conſtitutis, & etiam reſiſtentibus ligari n. 4. 5. & 6.*

7 *Attritio non ſufficit regulariter ad ſuſcipiendam extremam vnctionem cũ fructu, quando quis pœnitentiæ ſacramentum non ſuſcepit, ſecundum Bonac. ſed fallit in furioſis, & quando ſanus ob aliquod impedimentũ non potuit confiteri n. 9. & 10.*

8 *Extrema vnctio ſupponit per ſe gratiam in ſubiecto, quia eſt ſacramentum viuorum, nec eſt inſtituta ad primam gratiã tribuendam, ſicuti baptiſmus, & pœnitentia. Eſt conferenda ſub conditione ſi viuit, quando vngendus grauì morbo laborans, dubitatur an ſit viuus, vel mortuus. n. 11. ſi infirmus eã recipere nolit ex contemptu, vel cum aliorum ſcandalo peccat mortaliter, ſecus ſi ex negligentia n. 12.*

13 *Miniſter extremæ vnctionis debet eſſe diſtinctus à ſuſcipiente, aliàs non conficitur ſacramentum. ſed an licitè poſſit conferri, & ſuſcipi ante pœnitentiam, vel Euchariſtiam, ſi præcedat contritio n. 18. & ſub n. 19. & quid de conſuetudine Eccleſiæ n. 14. vſque ad 18.*

16 *Erubeſcimus cum ſine lege loquimur, & conſuetudo eſt pro lege ſeruanda.*

19 *Attritum quem fieri contritum, an verificetur etiam in ſacramento extremæ vnctionis.*

20 *Contritio non ſufficit ſecundum Trid. abſque confeſſione ad Euchariſtiam ſuſcipiendam, niſi deficiente copia confeſſarij.*

21 *Extrema vnctione in ſuſcipienda requiritur actualis deuotio, ſicuti in Euchariſtia.*

Reſolutio LXXIX.

1 SVbiectum huius ſacramenti ſunt omnes, & ſinguli homines chriſtiani de vita corporali periclitantes, & rationis vſum habentes; vndè ſolum viatores, qui ſunt capaces gratiæ, vel eius augmenti, non

non autem illi; qui ſunt in termino id accipere poſſunt, nec illis qui ſano corpore ſunt eſt tribuendum, vt *ex Apoſt. docet* Catech. *Roman. ſub hoc tit. par.2.cap.6.n.9.* quia cum non modo animæ, ſed etiam corpori medicinam affetat, certum eſt, eos tantum qui morbo laborant, cutatione indigere, imo, & quod magis eſt, ſi graui, ſeu lethali morbo, non affecto tribuatut ſactamentum, nec confici docent *Suar.to.4.diſp. 42.ſect.2.n.4. alijque apud Dian.par.9. tr. 6. reſol.45. Bonac.diſp.7. q. vnica pun.5.nu.*

2 5. Sed non eſt expectanda vltima hora, quare in eod. Catech. ſubditut grauiſſimè peccate eos, qui illud tempus ægroti vngendi obſeruare ſolent, cum iam omnis ſalutis ſpe amiſſa, vita, & ſenſibus earete incipiat; Conſtat enim ad vberiorem ſacramenti gratiam percipiendam, plurimũ valere, ſi ægrotus cum in eo adhuc integra mens, & ratio viget, animique religioſam voluntatem afferre poteſt, ſacro oleo liniatur T*rid. ſeſſ.14. cap.3. hoc tit. D. Tho.in 4. diſt.23. q.2.art. 2. Suar.cit. ſect.1. n.1. Sylu. v. extrema vnctio n.5. Molfeſ. to. 1. tract. 4. cap.3.n.35.* quod ſi infirmus reperiatur in illo vltimæ horæ ſtatu, non propterea eſt ſacramentum denegandum ſub pœna nouæ culpæ *Suar. ibidem n. 9. in fine*.

3 Item non eſt tribuendum periculoſam nauigationem ſubituris vel prælium inituris, etiam ſi certa mors immineat, vel ad mortem a iudice damnatis, etiam ſi tũc ad ſupplicium rapiantur *D.Tho.cit. & par. 3. in ſupplem. q. 32. art.1. Catech. vbi ſupra Belarm.lib.2. diſt.8. cap.2. Suar. in d. ſect.2. n.6.* vbi ait omnes hoc dicere addit Bonac. n.4. mulieres prægnantes; ſed non eſſe denegandum tàm iſtis parientibus in vitæ periculo exiſtentibus, quam illis, qui poſt prælium ex vulneribus acceptis in ſimili vitæ periculo conſtituti reperiantur; ceſſat enim his in caſibus ratio denegandi, & conſequenter eius diſpoſitio *l. adigere* §. *quamuis ff. de iure patron.* quod etiam aduertit *Suar. d.n.6. in fine*.

4 Diximus non eſſe conferendum rationis vſu carentibus, pueris st. infra ſeptennium, vel furioſis, niſi interdum iſti rationis vſum habuerint, eoq; tẽpore pij animi ſignificationem dederint, vt ſacro oleo vngerentur; etenim qui ab ipſo ortu, nũquam mentis, & rationis compotes fuerunt, vngendi non ſunt, quia iſti nihil differunt à pueris *D. Tho. in 4. diſt.23. qu.2. art.2. quæſtiunc. 3.& par.3.in ſupplem.q.32. art.3.& 4. Catech.& Belarm.locis cit. Bonac. d.pun.5, n.2.* & addit P. *Dian.par.5.tract.3. reſol.84.* caſu, quo in ſtatu ſanæ mentis hoc expreſsè, vel etiam implicitè petiiſsent, vt eſt per receptionem aliorum ſacramentorum, (vel erant bonæ vitæ ſecundum *Sylu. hoc tit. ſub n.5. ex D. Thom.ibidem cit.* quia ſupponitut petituros ſi valerent) poſſe poſtea in furote manentes ligari, & fortiter teneri, ſi reſtiterint, vt Sacramentum prædictum tecipiant, ſecluſis tamen laicis ad tollendum ſcandalum, cum certum ſit, eo in ſtatu aliud ſactamentum recipere non poſſe, & fortè cum iſto ſaluos futuros ex attritione ſaltem præcedenti in ſta-
5 tu ſanitatis; Pueris tamen ſi dubitetur, an lumen tationis acceſſerit, eſt tribuendum cum conditione, ſi ſunt capaces DD.apud eundem *Dian. par. 5. tract. 3. reſol. 85. ex Sancio diſp. 27. nu. 17. Lugo de Euchariſt. diſp.13.ſect.4.n.41.& alijs.*

6 Ergo ſi conſtet illos amiſiſſe rationis vſum in ſtatu mortalis, non eſt tribuendũ; nam tunc eſſet graue peccatum dare ſacramentum homini habenti obicem, vt loquitur *Suar.d.ſect.1.n.8.* quia non ſunt adminiſtranda ſacramenta indignis *Fillinc. tract.3.cap.6.n.135. Pitigian. Poſſeu. & alij apud Bonac. diſp.7. pun. 5.ſub n.* 1. qui addit ſub n. 2. non eandem diſpoſitionem ſufficere ad recipiendum hoc Sacramentum cum fructu, quando tecipitur ab eo, qui eſt mentis compos, & quando ab eo
7 qui rationis vſu caret; Nam in primo caſu ait, non ſufficere attritionem, ſi recipiens ſacramentum, aduertat ſe habere conſcientiam peccati mortalis, quia ponit obicem ad gratiam, in ſecundo verò eaſu ſufficere citat *Henriq. lib.3.cap.10.n.2.cap. 11.n.9.& alios.* ſed cum idem obex ad gratiam videatut poni tàm in primo, quàm in ſecundo caſu, non aſſignat rationem diuerſitatis, licet doctrina in ſe vera ſit, vt infra.

8 Eam tamen rectè tradit *Suar. diſp. 41. ſect.1.ſub n.19.* dicens, quod ideo in primo caſu non ſufficit, quia hoc eſt Sacramentum viuorum, licet debilium, quod propterea ſupponit per ſe gratiam, nec ex directa intentione inſtitutum eſt ad illam primo conferendam; eſt ergo contra inſtitutionem huius ſactamenti, quod quis ſciens, & videns ſe eſſe in ſtatu mortalis, il-

lud

lud ſuſcipiat, quantumuis attritus. Item ſecluſo ſacramento pœnitentiæ, aut baptiſmi obligat naturale præceptum contritionis, quia illud erat per ſe medium neceſſarium ante ſacramentorum inſtitutionem ad remiſſionem peccatorum, quæ neceſſitas non ceſſat, niſi interueniente alio medio ad eũdem finem per ſe inſtitutum, quod de hoc ſacramento, ſicut de illis dici non poteſt, alias eſſet per ſe inſtitutum hoc ſacramentum in remedium peccati, ſicut pœnitentia, quòd planè falſum eſt.

9 Atque hinc fit, vt regulariter, & per ſe loquendo, neceſſaria diſpoſitio ſit, ſtatus gratiæ, & conſequenter, vt is, qui cõſcientiam habet mortalis, prius dignè cõfiteatur, vt infra. In ſecundo verò caſu, ideò ait Suar. ſufficere attritionem ante furorem expletam, quia non eſt amplius durante furore furioſus in ſtatu confitendi, vel conterendi, & propterea dũ impoſſibilia ſunt ei alia remedia, rationabile eſt ſuccurri eo modo, quo poſſibile ſit, & hoc in caſu de attrito fieri contritum, etiam per hoc ſacramentũ, ſicuti ét quando nõ furioſus probabiliter putauit ſe cõtritũ, deficiẽte confeſſario, vel putauit ſufficere attritionem, quod de hoc ſacramento dicit *d. n. 19. in princ.* eſſe certum, de alijs probabile.

10 Idem pro abſoluto cum cadem attritione putata contritione, quando infirmus non poteſt ex quocumque accidenti ſuſcipere pœnitentiam docet tàm de iſto Sacramento, quàm de alijs *Henriq. lib. 3. cap. 9. n. 1. lit. D. ex D. Tho. Nauar. Soto, & Victor. & cap. 10. n. 2. lit. C. ex Palud. & alijs*. ſed clarius idem probant *Coninc. de ſacr. in genere q. 62. dub. 2. n. 42. & 43. Regin. lib. 26. c. 6. ſub n. 45. F. Dia. par. 5. tr. 13. reſ. 31.* qui hoc extẽdit ad omnes caſus, etiã extra periculum mortis, dummodo attritio ſit putata contritio, vt dictum eſt, ſed adeſt doctrina *D. Tho. à prædictis non cit. in 3. par. q. 72. ar. 7. ad 2.* vbi hoc docere videtur de cõfirmatione, ſed quia ratio quã adducit, eſt generalis, poteſt intelligi de omnibus Sacramentis, quã doctrinã interpretãdo dico attritionem ſufficere, quãdo ex defectu confeſſarij, & mortis vrgente periculo non poteſt ſuſcipi pœnitentiæ Sacramentum, & tunc quodcumque aliud ſufficere, aliàs ſi generaliter hoc eſſet verum, fruſtra eſſet inſtituta pœnitentia, obſtante maximè *Trid. ſeſſ. 13. cap. 7.* vbi præcipitur, quod nemo mortalis conſcius ad Euchariſtiam accedat abſque præmiſſa ſacramentali confeſſione; idem ex prędictis dico, quãdo ob aliquã iuſtã cauſam puta ob vitãdum graue damnum propriũ, vel ne detegatur complex, & ſimilia tacetur aliquod peccatum in confeſſione.

Imo ſufficere ſolam attritionem, ſi neque ſit putata contritio, docet ex *Dicaſt. idem P. par. 11. tract. 8. reſol. 45. §. ſed hic*, & rectè ſubdit ibidem *§. notandum ex Suar. & alijs*, teneri poſtea pœnitentem tranſacto periculo de peccato, ſeu peccatis non confeſſis confiteri, ſicuti etiam in priori caſu ob defectum confeſſarij, vt docet *Regin. d. n. 46. in fine.* vbi ait obligare præceptum ad illa ſubijcienda clauibus data poſtea opportunitate, perinde ac cum extra Sacramẽtum, eadem remittũtur per actum perfectæ contritionis, cum eadem obligatione poſtea confitendi, & ſicuti in iſto caſu, ſi mors ſequeretur, confeſſario non habito, ſalus omninò contingeret, ita in illo, de quibus dictum eſt etiam ſupra *reſol. 45. n. 2.* Quod autem dicunt præcitati DD. & alij, *D. Tho.* excepto, de dicta attritione putata contritione, Ego vt verum fatear, non capio, etenim ſi quis cum putata attritione accederet ad Sacramentũ pœnitentiæ, gratiam non acquireret, ceſsãte vera attritione, quia vt dictum eſt ſupra v. contritio, illa eſt priuata deceptio, & Trid. requirit attritionem veram, non putatam, ergo idem proportione ſeruata, eſt dicendum de hac attritione putata contritione, vt ſe. ſalutem non operetur in caſibus, in quibus requiritur contritio, & propterea D. Tho. cit. loquitur de imperfecta contritione, quæ dicitur attritio, vt etiam docet *Trid. ſeſſ. 14. cap. 4. de pœnit.*

11 Quod ſi dubitetur, an vngendus viuus ſit, vel mortuus, adminiſtrandum eſt Sacramentum ſub conditione, ſi viuit, nam ſi obijſſet ante quintam vnctionem, non eſſet Sacramentum confectum idem *Henriq. cit. cap. 12. num. 4. Eman. Sà, hoc tit. num. 15.* ſi autem infirmus non ſuſciperet hoc Sacramentum ex contemptu, vel cum ſcandalo aliorum, mortaliter abſque dubio peccaret *Trid. ſeſſ. 14. hoc tit. cap. 3. in fine*. ſecus verò ſi ex negligentia, cum nullus extet præceptũ, obligans ſub mortali ad illud ſuſcipiendum *Suar. to. 4. diſp. 44. ſect. 1. à n. 1. vſque ad 8. Henriq. cit. cap. 10. n. 3. ex magiſtr. ſentent. in 4. diſt. 23. Eman. Sà vbi ſupra n. 5. ex D. Tho. in eod. 4. diſt.*

diſt. 23. art. 1. q. 3. ad 1. *Tolet. hoc tit. cap.* 3.
13 *n.* 7. Item notandum eſt miniſtrum huius
ſacramenti, debere eſſe diſtinctum à ſu-
ſcipiente, ſicut dicunt omnes de baptiſ-
mo, non enim poteſt quis dicere vngo
me, ſicut nec baptizo me, quia non veri-
ficarentur verba formæ, ibi orent ſuper
eum, vngentes eum &c. *DD. apud P. Dia.
par.* 5. *tract.* 3. *reſol.* 94.

14 Vltimo quæritur, vtrum peccet morta-
liter ſuſcipiens, vel etiam conferens hoc
ſacramentum ante pœnitentiam, vel Eu-
chariſtiam exceptis caſibus prædictis? re-
ſpondet *Suar. cit. n.* 8. *&* 9. de conſuetudine
Eccleſiæ ſeruari præmitti huic ſacramen-
to illa; vnde videtur hoc etiā ſub præcep-
to cadere; quod tamen in diſcurſu mate-
riæ negat, dicens conſuetudinem non eſ-
ſe ſub hac obligatione receptam, præci-
puè circa Euchariſtiam, & proinde poſſe
vnctionem ante illam conferri, & ſuſcipi;
ante verò pœnitentiam regulariter mini-
mè, ſed non ex vi ordinis ſacramento-
rum, cum ad hoc ſuſcipiendum ſufficiat
contritio, nec reperiatur ſpeciale præcep-
tum, vt confeſſio ante illud præmittatur,
idem voluit de vtroque ſacramento *Bo-
nac. hoc tit. to.* 1. *diſp.* 7. *q. vnica pun.* 5. *nu.* 15.
ea ratione, quia poteſt infirmus per con-
tritionem ſe diſponere ad ſuſcipiendum
hoc ſacramentum.

15 Sed in Catech. Roman. *ſub eod. tit. n.* 12.
legitur ſeruandam eſſe Eccleſię conſuetu-
dinem perpetuam, vt ante extremam vn-
ctionem, pœnitentiæ, & Euchariſtiæ ſa-
cramentum adminiſtretur, idem docet
Bellarm. lib. 2. *diſt.* 8. *n.* 3. ex quibus videtur
non poſſe regulariter conferri, nec ſuſcipi
abſque peccato, illis non præcedenti-
bus; ſcitum eſt enim, operari contra con-
ſuetudinem vniuerſalem Eccleſiæ, maxi-
mè in materia graui, vt eſt Sacramento-
rum, mortale eſſe; nec prodeſt dictum
Suar. non fuiſſe receptam ſub hac obliga-
tione; gratis enim hoc aſſerit, nec opor-
tet dicere, ſed probare; quia erubeſcimus
16 cum ſine lege loquimur §. *conſideremus
auth. de trient. & ſemiſſe; ibique Gl. v. eru-
beſcimus, & in extrauag. execrabilis v. ſubli-
mitatem in margine de praben.* conſuetudo
n. antiqua pro lege ſeruatur *cap. in his diſt.*
11. *cap. diuturni diſt.* 12. *& cap. conqueſtus* 9.
q. 3. & in ſpecie quādo eſt generalis cōſu-
etudo Eccleſiæ, ita mandat *Grego. in c. con-
tra morem diſt.* 100. ergo multo magis cō-
ſuetudo immemorabilis, de qua teſtatur
Catech.

17 Et quod vlterius addit *Suar. d. n.* 8. *circa
finem* eſſe intelligendum Catech. de ſola
pœnitentia, non de Euchariſtia, vel quod
loquatur de conſuetudine Eccleſiæ maio-
ri ex parte, non autem de omnibus eius
Prouincijs, & Regionibus, manifeſtè re-
fellitur; primum enim gratis dicitur cum
Catechiſmus loquatur expreſsè de vtraq;
& ſecundū eſt contra *l. de pretio ff. public. in
rē act.* vbi lege nō diſtinguēte, neç nos di-
ſtinguere debemus, & alia Iuris principia,
per quę ēt ſi locutio eſſet indefinita, ęqui-
polleret vniuerſali *l. ſi neceſſarias* §. *ſi annua
ff. de pignor. act.* magis ergo in caſu iſto, vbi
eſt definita; ſiquidem prius debent ſuſci-
pi, & conferri ſacramenta neceſſaria, vt
eſt pœnitentia, & etiam Euchariſtia, quæ
eſt in præcepto, & poſtea vtilia, vt eſt vn-
ctio, quæ dicitur Sacramentum conſum-
matiuum aliorum *Henriq. lib.* 3. *cap.* 10. *nu.*
18 4. *& alij lit. L.* Fallit tamen hæc regula
loquendo de Euchariſtia propter vomitū
infirmi, ſi talis eſſet, vt non poſſet parti-
culam retinere, aut ſi de alia ſimili irre-
uerentia dubitaretur, vel ſi poſt primam
vnctionem morte dilata, iterum eſſet ſu-
ſcipienda; quibus in caſibus rectè loquū-
tur *ijdem Suar. & Bonac. cit. ſequitur Filliuc.
to.* 1. *tract.* 3. *cap.* 5. *n.* 114. Et ſimiliter fal-
lit in pœnitentia, quotieſcumque infirmus
ita fuerit morbo præuentus, vt loquelam
amiſerit, *Barboſ. Filliuc. & alij apud Dia.*
19 *par.* 5. *tract.* 3. *reſol.* 92. Et tunc procedit
conſequenter prædicta regula ex attrito
quem fieri contritum etiam per hoc ſacra-
mentum, vt diximus ſupra n. 10.

Confirmatur *ex Apoſt. ad Corinth. c.* 11.
vbi loquens de Euchariſtia ait, qui man-
ducat, & bibit indignè, iudicium ſibi mā-
ducat, & bibit; idem legitur *in c. qui ſce-
leratè, & c. timorem de conſecr. diſt.* 1. *& in
Trid. ſeſſ.* 13. *cap.* 7. ex illis verbis eiuſdem
Apoſt. *ibidem probet autem ſe ipſum homo &
c. et.* cam probationem declaratur neceſſa-
riam eſſe, vt nullus ſibi conſcius morta-
20 lis peccati, quantumuis ſibi contritus
videatur, abſque præmiſſa ſacramentali
confeſſione ad ſacram Euchariſtiam acce-
dere debeat, modo non deſit copia con-
21 feſsarij. Sed ſimile eſt de hoc ſacramen-
to, & de extrema vnctione, quæ exigit
actualem deuotionem, ſicut illa, ait *Ta-
bie. v. vnctio ſub n.* 7. *ex mente, & verbis*

*D.Tho.ibidē cit.*ergo ſicut in illa prærequiritur confeſſio, ita in iſta; ex vno n. caſu infertur ad alium ſimilem *l.non poſſunt ff.de legib.* & quod diſponitur in vno de æquiparatis diſponitur in alio *l. 3. §. proinde ff. de in rē verſo,§.cū autem verſic.pari ratione inſtit. quib. mod. ius patr. poteſt. ſolu.* Quod autem ſubditur de illa, quod deficiente copia Confeſſarij ſufficiat contritio, aut attritio, vt ſupra,numquam, vel rariſſimè poteſt huic vnctioni applicari, quia idem ſacerdos, qui vngit; poteſt confeſſionem audire, vt ait idem *Suar. d.n.7.* (niſi morbus impediret loquelam, quæ eſt fallentia regulæ, vt etiam ſupra dictum eſt) non enim poteſt non ſacerdos vngere, vt ſupra *reſol. 78. n. 1.* regulariter ergo verum eſt non eſſe recipiendum Sacramentum vnctionis ante pœnitentiam, & Euchariſtiā, niſi in caſibus ſupra notatis.

De effectibus Sacramenti Extremæ vnctionis, & de ritibus, & cæremonijs illius.

SVMMARIVM.

1 *Extrema vnctionis effectus varij recenſentur & n. 2. 6. & 8. vſque ad 14. Eius ritus, & cæremonia n. 15.*

3 *Peccata commiſſa faciunt hominem pronioꝛem ad malum, & tardiorem ad bonum, & quæ dicantur peccatorum reliquiæ? num. 4.*

5 *Fomes peccati, habituſque mali ab eo prouenientes ſi non tolluntur radicitus per ſacramentum vnctionis ſecundum aliquos, ſaltem debilitantur potentius per iſtud, quam per cætera ſacramenta.*

7 *Mortis timor, naturaliter eſt inſitus homini ob triplicem cauſam, & augeri ſolet in illo inſtanti.*

9 *Diabolus numquam magis fortius inſiſtit, vt animas perdere faciat, quam in vltimo conflictu.*

16 *Orationes in Rituali Romano ſcripta circa adminiſtrationem ſacramenti vnctionis, an poſſint abſque peccato omitti ab illud conferentibus? & n.17,& 18.*

19 *Extremam vnctionem Parocho miniſtrante, ſi deſit Clericus, num peccet mortaliter recitando abſque eo preces? & quid ſi recitet cum femina, vel ſine indumētis conſuetis,& quid ſi ſine luminibus? & num. 20.*

Reſolutio LXXX.

1 QVis ſit proprius, & primarius effectus huius Sacramenti latè diſputant DD. *in 4. diſt. 23. & ſummiſta v. vnctio*; alij enim dixerunt eſſe remiſſionem venialium, alij tollere reliquias præcedētium, tam originalis, quàm actualium mortalium, & venialium; alij inſtitutum ad exhilerandum animnm infirmi, alij tandem ad diſponendam animam ad introitum Gloriæ,omiſſis cæteris, de quibus infra; Verum quia omnes concordant facere hoc ſacramentum effectus relatos, omiſſa diſputatione qualis st.relatorū ſit effectus primarius Sacramenti, & qualis ſecundarius,vti non neceſſaria, aliqua ſecūdum noſtrū inſtitutum in eorum cōfirmationē illis reaſſūptis breuiter adducemus.

2 Quod ergo tollat venialia certū eſt *ex Trid. ſeſſ.14.hoc tit.c.2. & can.2. Catech.Rom.par. 2.eod.tit. n.14.Bellar.lib. 2.diſt.8.c.3.* Ad remiſſionem n. mortalium vtrobique legitur inſtitutū eſſe baptiſmum, & pœnitentiam, vt in priori reſol.ſed remittuntur venialia tàm per iſtud, quàm per cætera Sacramēta non ponenti obicem, potentius autem per iſtud, vt infra *Suar. to.4. diſp. 41. ſect.1.n.16. & 21. & DD.communiter.*

Secundo liberat animam à languore, & infirmitate, quam ex peccatis contraxit, & à peccatorū reliquijs; etenim pec-
3 cata commiſſa reddunt cor hominis magis pronum ad malum, & minus ad bonum; quæ debilitas animæ, iam pænitentiæ Sacramento ſanatæ, dicitur reliquię peccatorum, quæ in hoc Sacramento ſaltem debilitantur, vt ſtatim dicam *Trid.Catech. & Bellarm.loc.cit.D.Tho.Albert.& alij apud Suar. cit.n.10.Bonac.to.1.diſp.7.q.vnica n.1. ex Valent. Pitig. Nugn. & alijs.* Sunt etiam iſtæ reliquiæ iuxta eundem Suar. fomes ex peccato originali oriens, & remanens poſt baptiſmum,& habitus praui,& phantaſmata rēlicta ex peccatis actualibus, à quibus prouenit pronitas ad malum, & torpor ad bonum, quæ non tolluntur radicitus per hoc Sacramentum, præcipue ſi ſalus corporalis recuperetur, ſed verum eſt confortare animum ad hæc vincenda, ſicuti cætera ſacramenta per collationem gratiæ, quæ eſt fundamentum, & principium totius roboris, & fortitudinis ſpiritualis, hocque docet experientia, cum videa-

videatur poſt infirmitatem redire ad hominem oleo ſacro vnctum tàm fomitem, quàm habitus prauos, & phantaſmata, ſed quia tot, & tanti DD. præcipue *D.Tho.in 4.diſt.23. q.1.art.2. quæſtiunc.1. in corp.in fine*, tribuunt effectum prædictum huic Sacramento in particulari, dicendum eſt ſaltem, iſtud potentius, quam alia hoc operari, quod idem dici poteſt de venialibus, vt ſupra.

6 Tertio iuuat, & confortat animum ægrotantis contra difficultates illi occurrẽtes in articulo mortis, & propter hoc eſſe principaliter inſtitutum contendit *Suar. cit.n.11.* innixus verbis Iacobi ſupra relatis ibi, *& alleuiabit eum Dominus*, & rationi, quia per reliqua Sacramenta ſufficienter ſubuētum erat hominibus pro neceſſitatibus omnibus, in decurſu huius vitæ occurrentibus, & ſolùm ſupererat neceſſitas articuli mortis, quæ cum maxima ſit, viribus præſertim corporis deficientibus, propterea fuiſse hoc ſacramentum inſtitutum ad confortandum animum infirmi in tali
7 periculo conſtituti. Quæ tamen difficultas in eo conſiſtere videtur, quod cum hominibus naturaliter inſitus ſit timor mortis; ob triplicem cauſam is augeri ſolet, primò ex naturali conditione, ſecundò ex memoria præteritorum ſcelerum iuxta illud *Sapient. c. 4. in fine venient in peccatorũ ſuorum cogitationem timidi*, tertiò, quia cogitant paulo poſt redituros rationem ante Tribunal Chriſti, etiam de omni verbo otioſo, ex quibus, virtute huius Sacramenti liberantur *Catech.Roman.& Bellar.loc.cit.*

8 Quartò non ſolùm liberat hoc ſacramẽtum à dictis timore, triſtitia, & perturbatione, ſed etiam gaudium, & lætitiam infirmo confert, præmij ſpem auget, & confirmat, eumque paratum reddit ad depoſitum animæ ſuæ reddendum, ſi repetere Dominus voluerit; qua hilaritate roboratus, morbi incommoda, dolores, & labores lenius ſuſtinet *Trid.cit.ex Epiſt.ſimiliter citat.Iacobi c.5.Catech.& Belarm.vbi ſupra Suar. diſp.41.ſect.1.n.13.*

Quintò ſubminiſtrat arma, & vires, quibus antiqui hoſtis vim, & impetum frangere, eique fortiter contraire quis poſ-
9 ſit, nam & ſi quo ad viuimus, numquam deſinat de interitu, & exitio noſtro cogitare, nullo tamen tempore, vt nos omnino perdere faciat, ac ſi fieri poſſit, ſpem diuinæ Miſericordiæ eripiat, vehementius omnes neruos contendit, quã cum ſupremum vitæ diem appropinquare aduertit *Catech. cit. n. 15. ex Cyrill. Alex. in lib. de exitu animæ Gregor. lib. 4. moral.c.17.& 18. Io.Clim. in lib. de triginta gradib. gradu 7. Bellarm.vbi ſupra ex Trid.d.c.2.*

10 Sextò diſponit animam ad introitum gloriæ, eam perfectè ſanctificãdo per gratiam, auferendo ab ea omne malum ex peccato proueniens, & perſeuerantiam tribuendo in bono vſque ad mortem, dũmodo obicem reſiſtentem non inueniat (& propter hoc fuiſſe ſecundario ſpecialiter inſtitutum, non ſine ratione dicit idem
11 *Suar.cit.n.14.* imò tollit peccata ipſa non ſolùm venialia, ſed etiam mortalia, ſecundum tamen diſtinctionem *prioris reſol. n. 4. 9. & 10.* quoad omnem culpam, & etiam pœnam, ſi non totalem, ſaltem partialem iuxta contritionis, vel attritionis actum remiſſũ, vel intenſum, non ſolũ, quia verba formæ ſunt generalia ibi (quidquid deliquiſti,) & lex generaliter loquẽs, generaliter debet intelligi *l.de pretio ff.de public.in rẽ act.* ſed etiam quia verbũ delinquere, magis appropriatur mortalibus, quam venialibus. *D. Tho. in 4.diſt. 33. q. 1. art. 3.q.2. argum. 2. ex Tob. cap. 4.* Et iuxta
12 prædicta verificantur verba D Iacobi ſupra pluries relata (*ſi in peccatis ſit, remittẽtur ei*) etenim ſi eueniret aliqua peccata non fuiſſe remiſſa ex caſibus ſupra conſideratis, in huius Sacramenti collatione remittentur; quod licet probabile ſit de omnibus ſacramentis, de hoc tamen longe certius eſt, quam de cæteris (exceptis baptiſmo, & pænitentia) nam in cæteris non eſt ex ſpeciali conceſſione, ſed tantùm generali quadam ratione; de hoc autem eſt aliquo modo ex propria inſtitutione, & probabili coniectura, tum ex verbis prædictis Iacobi, tum etiam ex Trid. citati interpretatione, & probat *Suar. diſp. 41. ſect. 1. nu. 16.* vbi merito addit fuiſſe ordinatum Sacramentum iſtud ad delenda peccata non omnino per accidẽs.

13 Septimò confert hoc Sacramentum ſæpè ſalutem corporalem *D.Tho.3.par.q.30. art. 2.* quod ſi aliquando non confert ex triplici cauſa prouenire poteſt; quia ſt. vel ad ſalutem animæ, vel futuram gloriam non expediat (licet pro certo ſalus animæ tribuatur obicem non ponenti) vel quia ſuſcipiens, infirmus in fide ſit; fides enim viua in omnibus requiritur, quia do.

Digitized by Google

dominus multas virtutes apud ſuos non fecit propter incredulitatem eorum, vt legitur apud *Matth. c. 13. & Marc. c. 6.* vel tandem, quia modo non ſunt neceſſaria miracula, ſicut fuerunt initio naſcentis Eccleſiæ, & ideo non ſemper, vel nõ frequenter reſtituitur ſanitas corporis in hoc Sacramento.

14 Si enim omnis oleo ſancto vnctus, ſanus fieret, nullus moreretur; certæ autem ſpei niti debent fideles, ſe huius ſacri olei virtute ſpiritualem ſanitatem conſecuturos eſſe, futurumque vt ſi eos vita decedere contingat, præclaræ illius vocis fructum percipiant, qua ſcriptum eſt, beati mortui, qui in Domino moriuntur; ita percipitur ex citat. verbis *Iacobi, ibi, & alleuiabit eum Dominus*, *legitur in Trid. d. c. 2. & tradunt Catech. Rom. n. 16. Bellar. d. c. 3. Bonac. to. 1. ſub hoc tit. diſp. 7. q. vnica pun. 6. n. 1. vbi alij.*

15 Circa ſecundum reſpondetur ſtandum eſſe Rituali Romano, vbi ſcriptæ ſunt preces, & cæremoniæ in hac actione ſeruandæ, & conſuetudinibus locorum, ſi quæ eſſent, legibusque Epiſcoporum in ſuis Diæceſibus, quibus prætermiſſis, ſi periculum non eſſet in mora, peccaret grauiter Parochus vngens *ſecundum Bonac. cit. n. 1.* vbi excipit recitationem ſeptem pſalmorum, quia ſolent omitti à ſacerdotibus vngentibus abſque ſcrupulo mortalis, niſi tamẽ ab aliquo Epiſcopo hoc ſub præcep-

16 to mandaretur. Quibus videntur quodammodo contradicere *Catech. Rom. cit. nu. 7. ibi nullum eſt aliud Sacramentum, quod pluribus precibus conficiatur, & Bellarm. d. c. 3. n. 5. Henriq. tamen lib. 3. c. 12. nu. 5. & alij apud eum* non aperiunt, an talis omiſſio ſit mortale, vel veniale, dicunt enim ad Ritum huius ſacramenti pertinere orationes pſalmorum pœnitentialium, & alias, quæ dicuntur ante, vel poſt vnctiones, niſi acceleratio mortis cogat dici tantùm neceſſaria Sacramenti, videtur propterea probabilis opinio *Granad. in 3. par. D. Thom. controuerſ. 8. tract. vnico diſp. 8. n. 8.* qui citat eundem Henriq. & ſic loquitur.

17 Si extra caſum inſtantis mortis omitterentur, non credo peccari mortaliter ſecluſo contemptu, quia non eſt in manuali verbum, quod indicet hoc eſſe graue præceptum, vt patet ex Rituali Romano, edito iuſſu Pauli 5. anno 1617. quod ab omnibus ſeruari hortatur, licet non præcipiat; ſi verò in aliqua ſynodo ſub graui præcepto id ſtatueretur, obligaret ſub mortali extra caſum neceſſitatis, aut magni periculi prouenientis ex cõtagioſo morbo hæc

18 ille. Quæ opinio in hoc poſteriori caſu communiter recipitur, quia poteſt in ſuos ſubditos ſuperior legem ferre maximè iuſtam, vt eſt iſta, ſed in priori ego eam recipio circa omiſſionẽ pſalmorum, & litaniarum, non cæterarum precum in Rituali exiſtentium, & dici ſolitarum, alias ſequeretur nullas preces eſſe neceſſarias, ſaltem neceſſitate præcepti, & gratis eſse ſcriptas in Rituali, quod vltra abſurditatem, eſſet etiam apertè contra Catech. & Bellarm. cit. conuenio ergo cum Bonac. ſimiliter citato, qui rationabiliter n. 8. ex-

19 cipit in omni caſu neceſſitatem vrgentem.

Licet autem Parochus debeat ſecum habere vnum ſaltem clericum, cum quo recitet orationes præmitti ſolitas ante vnctionem, ſi tamen ex aliquo caſu neceſſitatis, iſte deſit, poteſt ſolus illas recitare *ex c. quæſiuit de verb. ſignif. vbi Gl. in v. ſolus.* imò ſi femina reſponderet ſacerdoti vngenti in caſu ſimiliter neceſſitatis, contemptu ſecluſo, non peccare mortaliter ipſam, neque ſacerdotem *ex Leandro de ſacram. to. 1. tract. 4. diſp. 10. q. 22. docet P. Dian. par. 9. tract. 6. reſol. 46. §. ſed an in*

20 *caſu.* Et tandem propter eandem neceſſitatem dicunt multi DD. poſſe ſine ſuper pelliceo, & ſtola licitè hoc Sacramentum adminiſtrari, quos refert idem *Dian. cit. §. item adminiſtranda;* ſed hoc negat *Bonac. vbi ſupra n. 9. ex Suar. & alijs;* Ego verò puto hoc licere, ſi infirmus eſſet in ſtatu, vt non poſſet aliud Sacramentum recipere iuxta documentum *Amic. to. 8. diſp. 19. ſect. 14. n. n. 113.* Sed ſine lumine, & abſque cauſa eſſe tantum veniale notat *idem Leander apud Dian. cit. in fine.*

HAERESIS.

Quid ſit hæreſis, quot modis quis hæreticus dicatur, à quo poſſit abſolui, an dubius in fide ſit hęreticus, quique dicatur dubius & de alijs ad materiam.

SVMMARIVM.

1 *Hæreſis unde dicatur? Eius definitio n. 2.*

3 *Hæreticus an dicatur, ſiquis conculcas (quod abſit) hoſtiam conſecratam, vel veſcitur*

tur ſine neceſſitate carnibus tempore prohibito, & huiuſmodi? Requiritur voluntas, & pertinacia n.4.& 5. Nec talis dicitur, qui totam Chriſti fidem negat, ſed infidelis n. 6.

7 *Error in fide poteſt eſſe triplici modo, & quando dicatur hæreſis & n.9.*

8 *Marcellinus quando thura idolis obtulit, an verè fuerit hæreticus?*

10 *Chriſtum ore negans ex timore, vel alia causa, in corde autem eum confitens, non dicitur hæreticus, ſed peccat grauiſſime, an autem ſit excommunicatus, & dicatur hæreticus in foro exteriori? n.11.*

12 *Intrinſeca dignoſcuntur ex actibus extrinſecis.*

13 *Hæreſis interior tantum, vel fortius interior, & exterior faciunt hominem verè hæreticum, ſed an ſemper ſit abſolutio reſeruata Pontifici, vel eius Inquiſitoribus? & n.15. vſque ad 18.*

14 *Occultum dicitur, quod non poteſt probari per duos teſtes.*

19 *Papa numquam intendit iuri alterius derogare, & quando gratiam alicui concedit, ſemper intelligitur ſine tertij præiudicio.*

20 *Regulares ſi contraxerunt hæreſim occultã, an poſſint à ſuis ſuperioribus regularibus abſolui in foro conſcientiæ?*

21 *Hæreticus occultus ſi nequit abſolutionem obtinere ab Inquiſitore in foro conſcientiæ, an dum Romam petat, poſſit ad vitandum ſcandalum, vel infamiam præuia contritione celebrare, & n.22.*

23 *Dubius in fide eſt hæreticus, & qui talis dicatur? ſed non eſt talis ſi paratus ſit corrigi, & à quo ſit corrigendus? n.24.*

25 *Hæreticus an dicatur qui monitus ab Epiſcopo, vel Inquiſitore de ſuo errore, adhuc perſiſtit in ſua falſa opinione, & quid ſi erret in articulis fidei, vel præceptis Decalogi? & n.26.*

27 *Ignorantia an excuſet in rebus fidei?*

28 *Hæreticus an dicatur qui in comedia repreſentat perſonam Tyranni, loquitur contra fidẽ, vel ſi in partibus infidelium adhibet eorum veſtes.*

Reſolutio LXXXI.

1 AD primum dicitur *in c. hæreſis 24. q. 3. ex D. Hieron. quod hæreſis grecè ab electione dicitur, quod ſc. eam ſibi vnuſquiſque eligit diſciplinam, quam putat eſſe meliorem, quicumque igitur aliter ſcripturam intelligit, quam ſenſus Spir. Sancti flagitat, quo ſcripta eſt, licet de Eccleſia non receſſerit, tamen hæreticus appellari poteſt, & de carnis operibus eſt, eligens quæ peiora ſunt*, quem tex. in parte tranſcribit, & comprobat *D. Tho. 2.2 q.11.art.1. argum. 1.* vndè genericè poteſt phyloſophorum aliqua ſecta dici hæreſis, vt ex *Cicer. 14. lib. Epiſt. ad Attic. epiſt. 312.*
2 Quamuis malè *Azo. in ſumma de hæretic.* putauerit ab erciſco, quod eſt diuido, hæreticũ dici, quod reprobat *Petr. Greg. lib. 33. ſyntag. vniuer. iur. c.4.* de quibus latiſſimè *Farin. tr. de hæret. q. 188. n. 30. & ſeq.*

Definitur autem communiter à Doctoribus, videlicet. eſt error voluntarius in intellectu hominis Chriſtiani cum pertinacia contra aliquem articulum fidei *Sylu. v. hæreſis 1. nu. 1. Tol. lib. 4. c.3. n.2. Sanch. in ſumma lib. 2.c.7.n.1.* dicitur error,
3 ideſt exiſtimatio veri pro falſo, aut falſi pro vero; vndè ſi quis (quod abſit) conculcat hoſtiam conſecratã, veſcitur carnibus tempore prohibito, ſpernit imagines, vel huiuſmodi, peccat mortaliter, imò ſacrilegè, ſed non dum eſt hæreticus; ſi tamen exiſtimet iſta iure facere, quia credit Chriſtũ nõ eſſe in ſacramento, vel nõ poſſe Eccleſiam, certis temporibus prohibere eſum carnium, aut imagines non eſſe colendas, errat, & hæreticus eſt *Trid. ſeſſ. 13. c.1. & can. 1. cum multis ſeq. de ſanctiſſ. Euchar. Sacr. & ſeſſ. 25. tit. de inuoc. & vener. & imaginib. ſacris*, quod ſi non ſic exiſtimat, ſed potius omnia credit iuxta Eccleſiæ traditionem, aliqua tamen ira correptus, illa patratur, non eſt hæreticus, quia non errat in intellectu, ſed præſumitur exterius talis *Tol. cit. n.3.*

4 Dicitur volũtarius, quia ſicut aſſenſus fidei oritur ex pio voluntatis affectu, ita hęreſis eſt erroneus aſſẽſus ex volũtatis electione profectus; Dicitur hominis Chriſtiani, quia infideles, vel catechumeni, qui non ſunt baptizati, non dicuntur hæretici, vt cõſtat ex *D. Ioan. ep. 1. c.2. & D. Paul. ad Titũ. cap. 3. & ex Tertull. alijſque notat cit. Petr. Greg. c.5. & ſeq.* Dicitur cum pertinacia, quia licet quis teneat aliquid contra aliquos fidei articulos, vel contra ſcripturam ſacram, ſed per ſimplicitatem, vel ignorantiam, paratus credere quod Eccleſia docuit, & docet per viros ſanctos, & doctos, non eſt hæreticus, quia non habet electionem contradicentem

Ec-

Eccleſiæ doctrinæ, vt patet *ex c. qui in Eccleſia & c. dixit. 24. q. 3. & Clem. 1. §. porrò de ſumma Trinit. iuncta l. 2. C. eod. tit.* vbi hæreſis dicitur obſtinatioris animi demẽtia, ac peruicax temeritas, idem docet *D. Tho. 2. 2. q. 11. art. 2. ad 3.* vbi hoc comprobat authoritate D. Hieron. ad Damaſum Papã to. 2. in expoſitione ſymboli in fine per hæc verba: *Hæc eſt fides Papa Beatiſſime, quam in catholica didicimus Eccleſia, in qua ſi minus peritè, aut parum cautè forte aliquid poſitum eſt, emendari cupimus à te, qui Petri fidem, & ſedem tenes, ſi autem hæc noſtra confeſſio Apoſtolatus tui iudicio comprobatur, quicumque me culpare voluerit, ſe imperitũ, vel maleuolum, vel etiam non catholicum, non me hæreticum comprobabit.* Quare non rectè videntur contradicere aliqui apud *Gregor. de Val. ad D. Tho cit. ar. 1. verſ. ſed occurrunt, & apud Farin. tr. de hæret. q. 188. n. 16. & ſeqq.* vbi omnium opiniones refert, & hæretici requiſita latè explanat.

5 Vndè *Caiet. d. art. 2. ad 3.* dicit, quod hæc pertinacia non ſumitur pro obduratione, ſeu oſtinatione, vt diſtinguitur contra infirmitatem, paſſionem, vel tranſitorium, ſeu leuem conſenſum, ſicut dicitur aliquem fornicari ex paſſione, vel ex cholera conſenſiſſe in malum aliquod, & non pertinaciter; ſed ſumitur pertinacia, vt æquiualet vero conſenſui, præſuppoſita notitia, quod ſit error, & quod ſit in fide; ſiue n. ex paſſione, ſiue ex infirmitate, ſiue ex quacumque alia cauſa perueniatur ad verum conſenſum in aſſenſum propoſitionis contrariæ fidei cum cognitione, quod ſit contraria fidei, vera hæreſis contrahitur à Chriſtiano; nam talis verè pertinax pro tunc eſt *Sotus in 4. diſt. 22. q. 2. art. 3. Sanch. in ſumma lib. 2. cap. 7. nu. 5.*

6 Dicitur tandem contra aliquem articulum fidei, quia errans in ſcientijs geometricis, vel alijs, quæ non ſunt fidei non eſt hæreticus, vt docet D. Tho. d. art. 2. in corp. nec dicitur talis, qui totam fidem Chriſti negat, ſed ſolùm qui negat aliquem fidei articulum; negans autem totum, dicitur apoſtata à fide, ſeu infidelis *Tol. lib. 4. c. 4. n. 4. Sanch. cit. n. 1.* ex qua definitione, dum dicitur hęreſim conſiſtere in errore intellectus, quia ſecundum Caiet. ſtatim citan-
7 d. poteſt eſſe aliquando exterior tantum, aliqnando interior tantum, & aliquando coniunctus, dubitari poteſt an ſemper ſit hæreſis.

Qua de re primum exemplificat *Caiet. cit. q. 94. art. 1. verſ. ad euidentiam* (habito pro vero de 2. & 3. nullam eſſe quæſtionem vt infra n. 13.) in muliere, quæ exoſam habet libidinem, ex timore autem permittit cognoſci, vel in homine exoſum habente furtum, compulſo tamen à Domino, conſentit in exteriorem actum furti, & ſimiliter quando retinens perfectam intus fidem, timore victus, conſentit in exteriorem actum negandi fidem, vt fecit Petrus, aut deſpiciens Idola in mente ſua, timore tamẽ thura exterius illis of-
8 fert, vt fecit Marcellinus, & concludit, quod quemadmodum nõ excuſatur in foro conſcientiæ à furto, fornicatione, negatione fidei, & idolatria, qui ex alieno affectu hos actus pernicioſos exterius committit, quia voluntariè actus exteriores talium vitiorum peragit, ita non excuſatur in eodẽ foro conſcientiæ ab Eccleſiaſticis cenſuris, latis contra committentes talia crimina, ita quod ſi eſſet lata excommunicatio contra fures, ille, qui in ſolum exteriorem furti actum conſenſiendo, furatus eſt, procul dubio eſſet excommunicatus in foro conſcientiæ, quia voluntariè furtum commiſit; ſimiliter Chriſtianus, qui in ſolum exteriorem actum negandi fidẽ conſenſit, eſt in foro conſcientiæ excommunicatus, quia voluntariè conſenſit in actum infidelitatis, & illum exercuit, negando Chriſtum verbis, vt Petrus fecit.

9 Verum hęc doctrina cõmuniter, & iure reprobatur, quia eſt contra relatam definitionem hæreſis à *D.* Tho. vbi ſupra, & ab alijs traditam; dicitur n. ibi eſſe errorem intellectus, modo qui talia facit exterius, habens ſanam fidem interius, non errat in intellectu ergo. nec ſimilitudines homicidij, fornicationis, vel furti ſunt applicabiles, quia iſta in exteriori commiſſa, ſunt iam in ſuo genere perfecta, & completa, nec aliud remanet agendum ad illorum complementum, ſecus eſt in hæreſi, quæ requirit errorem in intellectu; qua de re *Tol. lib. 4. c. 4. n. 6.* dicit non eſſe audiendum Caiet. quia licet talis in foro exteriori reputetur excommunicatus, ſecus tamen in foro interiori, & propterea poſſit à quolibet Confeſſario abſolui, quia non peccauit contra fidem, ſed ſolùm cõtra confeſſionem fidei, ſequitur *Sanch. lib. 2. ſumm. c. 7. n. 8. in fine ibi, hæreſis ſola externa abſque errore interno non ſubiacet ex-*

com-

excõmunicationi (licet improptiè iſte do-
ctor,& alij talem errorẽ externũ vocẽt hę-
reſim,cũ potius dicatur blaſphemia hęre-
ticalis *Iul. Cl.in pr.cr.§. hæreſis n.3.*vbi ait,
quod qui metu tormentorum , vel alia ex
cauſa ore Chriſtum negat , corde tamen
credit, peccat , grauiſſimè , non tñ eſt hæ-
reticus *Regin.lib.9.n.236.latè Calderin.con-
ſil.4.de heret. apud Grav. conſil.* 202. *à n.* 7.
Farin. ſup.cit.

Hãc ſentẽtiã docent etiã *Franciſcus Syl-
uius ad* 2.2.*D.Tho.q.*11.*ar.*3.*concl.*2.ibi,hæ-
11 reticus ſolo actu externo , quamuis gra-
uiter peccet , non eſt excommunicatus ,
neque incurrit alias pœnas eccleſiaſticas
in hæreticos latas , & per conſequens po-
teſt à quolibet confeſſario abſolui, quam-
uis pro hæretico in foro externo repute-
tur ; imò, & pro excommunicato geri de-
bet apud eos, qui nouerunt peccatum ex-
ternum , & neſciunt animum ſemper mã-
ſiſſe catholicum ; ſi tamen hic caſus non
ſit Epiſcopo reſeruatus , cui tunc com-
peteret abſolutio , verum non prohi-
bentur Inquiſitores , vel Epiſcopi pro-
cedere , conſtito ibidem de actu exte-
riori contra fidem ; Eccleſia enim iudicat
de externis *c. erubeſcant diſt.*32. *P. Dia. p.*
4.*tr.* 4.*reſol.* 240. *in fine* , vbi addit , quod
Eccleſia illum præſumit hæreticum , &
excommunicatum, niſi aliunde conſtiterit
oppoſitum .

Difficultas ergo eſt quomodo poſſit
conſtare , cum ſit actus internus ſoli Deo
notus , vt in *d. c. erubeſcant*;etenim ad ef-
fugiendam pœnam contra tales ſtatutam,
poſſent ſemper iſti dicere ſe aliud in men-
te ſenſiſſe , & ex metu , vel alia cauſa hos
actus exteriores peregiſſe; regula tamen
12 eſt, quod ex extrinſecis dignoſcuntur in-
trinſeca §. *pauonum , & ibi Gl. v. deſi-rint
inſtit. de rerum diuiſ.* quæ regula licet faci-
at pro inquiſitoribus , dum habent in pro-
batis actus exteriores , facit etiam pro in-
quiſitis , qui ſi alias ſolebant defendere
articulos fidei. vel indoctos in illis inſtru-
ere , præſumitur contrarium,quia ex acti-
bus cognoſcuntur habitus,vt docet *Syl. v.
hæreſis* 1.*n.*8. in iſtis ergo dubiis,deuenitur
ad torturam , vt *reſol.ſeq.n.*17.

13 Hæreſis autem interior , quamuis ſine
exteriori , vel fortius interior cum exteri-
ori faciunt hominem verè hæreticum , vt
probat relata definitio ; per iſtos enim a-
ctus amittitur fides interior , ſed interior
tantùm non ſubiacet excommunicationi ,
ſicut nec alteri pœnę exteriori ex *d. c. eru-
beſcant*;cogitationis n.pœnam nemo in fo-
ro exteriori patitur *l.cogitationis ff. de pæn.
latè D. Thom.*1.2.*q.* 91. *art.*4.*cor.& q.*100.
art. 9. *cor.* & propterea poteſt abſolui à
quocumque confeſſario habente authori-
tatem abſoluendi a peccatis, quia nullam
habet reſeruationem *Tol. lib.*4.*c.*4. *n.* 4.de
hæreſi autem interiore,iuncta cum exteri-
ore , eſt reſeruata abſolutio Pontifici , &
eius Inquiſitoribus (ſi talem poteſtatem
habent (de quo non dubitatur, vt teſtan-
tur penè innumeri *DD. apud P. Dia. par.*
1. *tr.* 5.*reſol.* 3. totum ergo dubium verti-
tur , quando eſt occulta , etiam ſi nulli ſit
cognita , ſed ſoli committenti , vt dicit
*idem Tol.n.*5.vel etiam ſi ſit nota quinque,
vel ſex,adhuc poteſt dici occulta ſecundũ
*Fagund. de præc. Eccl.tr.*2.*lib.*8.*c.*8. *n.*32.*&*
33. *ſed Sanch.de matrim.lib.*2.*diſp.*37.*n.*11.
14 vult illud dici occultum , quod non po-
teſt probari per duos teſtes omni exce-
ptione maiores ex *c.quoties de teſtib.& Ma-
ſcard. de probat. concl.* 410. *nu.*9. *&* 19. an
poſſit inquam abſolui ab Epiſcopis in
foro conſcientię iuxta poteſtatem illis tra-
ditam *in Trid. ſeſſ.*24. *c.liceat* 6. vel ſit etiã
reſeruata Pontifici .

15 P. Dia.*p.*1.*tr.*5.*reſ.*2.*& p.*4.*tr.*4.*reſ.*239.
quam plures authores refert aſſerentes
poſſe etiam hodie Epiſcopos abſoluere
ex Trid.cit. ea ratione , quia cum iſtis ibi
concedatur expreſſa poteſtas abſoluendi,
quãuis in Bulla cęnæ ea tollatur generali-
ter Epiſcopis, non tamen ſit expreſſa mẽ-
tio de Trid. cui propterea non intelliga-
tur derogatum *ex c.ex parte de cappell. mo-
nach. & ibi Gl. v. nulla mentio iuncto c. non-
nulli de reſcript. vbi iterum Gl. v. fecerunt
mentionem* , & debere intelligi Bullam Cę-
næ de abſolutione ab hæreſi , quando pu-
blicum eſt delictum , non autem quando
occultum , de quo loquimur ; iſtæ tamen
mihi videntur infirmitates intellectus , dũ
contrarium in dies practicatum videmus,
& de iure eſt etiam certum vt infra.

16 Nauarr. enim *in man. cap.*27.*n.* 275.di-
cit , quod nullus præter Papam ſine eius
ſpeciali commiſſione poteſt abſoluere ab
hæreſi , & cenſura ei annexa,etiam occul-
tiſſima , quia Papa illam reſeruat in bulla
Cœnæ,quamuis Trid.concedat Epiſcopis,
vt poſſint abſoluere,quia Greg. 13.& Pius
5. adeò id expreſsè declararunt , vt etiã
ſum-

Digitized by Google

ſummo Pœnitentiario illam facultatem negauerint, niſi cum certis declarationibus, imò addit, nec virtute Iubilęi, aut Bullæ Cruciatæ, in quibus non datur ſpecialis facultas abſoluendi ab hæreſi, poſſe quem abſoluere ab ea, licet expreſsè detur facultas abſoluendi à caſibus Bullæ Cęnę (ſed in hoc caſu ego diſſentio à Nauarr. quia data poteſtate abſoluendi à caſibus Bullę Cænæ, intelligitur ab omnibus; indefinita n. ęquipollent vniuerſali, *l. ſi neceſſarias* §. *ſi annua ff. de pignor. act.* & ita fuit practicatum in iubilęo conceſſo nouiſſimè per ſanctiſs. Clem. 9. hodie regnantem) & Grat. qui fuit magnus Aduocatus in Curia Romana, & per plures annos ita de hac re loquitur *diſcept. for. c.* 414. *n.* 20.

17 Notandum eſt hodie hanc poteſtatem, quam à Trid. habebant Epiſcopi, eſſe illis ſublatam per Bullam in Cęna Domini, nedum in caſu hæreſis, ſed in alijs caſibus in d. Bulla reſeruatis, prout pluries S. C. Concilij reſoluit, & in ſacro foro pœnitentiariæ eſt concluſum, & quotidie ſeruatur; Vnde quidquid prius Concilium Epiſcopis concederet facultatem abſoluēdi hæreticos occultos, ſtante bulla in Cæna Domini, talis poteſtas expirauit, quod erit etiam extendendum ad alios caſus in Bulla reſeruatos, in quibus idem ſtatui debet, quod in hæreſi occulta. idem dicitur *in declar. eiuſdem Concil. ſup. d. c. 6. n. 7. ibi, Epiſcopus, aut Inquiſitor abſoluere iam non poſſunt hominem hæreticum in foro conſcientiæ, licet hæc facultas à Concilio ſit ipſis tradita. item Congregatio cenſuit præſenti decreto eſſe derogatum Concilio, non tantum in crimine hæreſis, ſed in omnibus caſibus comprehenſis in Bulla Pij* 5. *idem etiam docuit P. Dian. cit. locis*, quamuis contrariam opinionem probabilem appellet, quæ nouiſſimè fuit damnata *ab Alex.* 7. *in ſua bulla emanata ſub die* 2. *Octobris* 1665. *n.* 3.

18 Ad argument. in contrarium reſpondetur, quod lex generaliter loquens, generaliter debet intelligi *l. de pretio ff de public. in rem act.* nec obſtat *cit. c. ex parte*, cuius caſus eſt, quod cum aliqui monachi aſſererent, ſibi fuiſſe conceſſum in quibuſdam literis, vt ſinguli in ſingulis prioratibus commorarentur, ſi pluribus non ſufficerent facultates, dicit Papa aſſertas literas non credere ab Apoſtolica ſede emanaſſe, eo magis, cum obſtarent Lateranenſi Concilio, de quo nulla mentio erat facta in literis prædictis; dubitabatur ergo de illis, & veritate earum, & præterea erat contra *tex. in c. fin. eod. tit. & c.* 2. *de ſtatu monach.* vbi prohibentur monachi habitare ſoli in Conuentibus, ne ſoli inter ſeculares homines ſpiritualium hoſtium conflictum expectent, & dicit *Gl. in d. c. ex parte, v. nolumus in margine*, propter periculū peccati carnalis concupiſcentiæ, quod imminet ſpecialiter, & eſt ſequela ſolitariæ vitę Religioſi inter homines conuerſantis.

In d. verò *c. nonnulli* præcipitur, ne trahantur rei pro cauſis ciuilibus ad remotos iudices vltra duas dietas, & literæ alias impetratæ non valeant, niſi de iſta conſtitutione expreſſa mentio fiat; ratio eſt, quia agitur de intereſſe partium in extrahendo eas ad loca remota, eaſque expenſarum multitudine vexando, quod prohibetur *per c. olim de exception.* & alia iura ſimilia,

19 & Papa numquam intendit iuri alterius derogare *c. dilecto filio* §. 1. *de verb. ſignif.* imò ſi alicui gratiam concedit, non vult vt ea vtatur in præiudicium alterius *c. ex tuarum in fine de author. & vſu pall. c. licet de offic. ordin.* & ideo iura prædicta non ſunt applicabilia, quæ tamen ſint dicta ad exuberantiam, quia in ſupra cit. deciſ. S. Congreg. & bulla relata ſit expreſſa mentio, & derogatio Concilij, & vide etiā infra *reſol.* 104. *n.* 10.

20 Ex prædictis tamen ſequitur, quod dū Epiſcopi poteſtatem non habent abſoluēdi ſuos ſubditos ab hæreſi occulta; nec ei habent ſuperiores regulares erga ſubditos ſuos in eadem cauſa hæreſis, quia ſummū, quod dicunt omnes, qui tenent pro Prælatis regularibus, eſt ipſos habere poteſtatem quaſi epiſcopalem, ſed Epiſcopi eam non habent, ergo nec Regulares, & propterea de hoc non eſſe amplius dubitandū, rectè docet *P. Dia. p.* 1. *tr.* 5. *reſol.* 6. *in fine*, *cum ita declaratum ſit per S. Congreg ſub die* 17. *Nouembris* 1628. & nouiſſimè *per d. bul-*

21 *lam Alex.* 7. *n.* 4. Quod ſi talis hereticus abſolutionem ab Inquiſitore ſpecialem poteſtatem habente obtinere non poſſit (extra tamen tempus mortis, quando quilibet ſacerdos ab omni crimine quantumuis reſeruato, vel etiam hæreſi abſoluere poteſt iuxta *Trid. ſeſſ.* 14. *c.* 7. *& DD. communiter apud Dia. cit. reſol.* 5.) ire, vel mittere tenetur ad Vrbem ad maiorem pœnitentiarium, & interim dum talis facultas

tas expectatur, & conceditur, poteſt ſecundum *Nau. in man. c.27. n.239.* ad vitandam grauem notam infamiæ, vel ſcandali præuia contritione celebrare, vel communicare.

22 Quia tamen eodem modo dicit Nauar. excuſationem dari, ſi quis irretitus ſit papali cenſura, vel ſimplici excommunicatione, conſonans eſt huic caſui doctrina *Henriq. lib.6.c.15.n. 7.ibi. Si homo excõmunione ligetur, & niſi Euchariſtiam ſumat, aut celebret, grauiſſimi criminis infamiam incurret, de quo ſuſpectus eſt, ex Pia matris Eccleſiæ intentione colligitur licere ei miſſam facere abſque noua culpa, aut pœna pro ſummo iure tuendo, idque multo magis, ſi non excommunicatus, ſed irregularis ſit.* At ſanè non minus licere huic ex interpetrata ratihabitione Papæ recipere Sacramentũ abſolutionis cũ onere pręſẽtandi ſe ſuperiori, vult *Regin. lib.8. n.87.* quando pœnitens fecit quidquid potuit, & per ipſũ non ſtetit vt abſolueretur ab eo, ad quem ſpectat, & hoc ſufficere etiam in caſu hæreſis, licet infamia, & ſcandalum abſint, docent *Fagund. de prec. Eccl. tr.1. lib.3.cap. 12. n.* 12. quæ tamen doctrinæ non placẽt *Dia. p.1. tr.5. reſol. 4. in fine*, nec mihi in dicto caſu hæreſis, præcipuè ceſſantibus infamia, & ſcandalo ex ſupra dictis, & vide infra reſ. 164. in fine.

23 Dubius autem in fide eſt ſine dubio hęreticus, & excommunicatus *c. 1. de hæret.* etiam ſi titubet in ea *c. aperte 24. q.1. & docẽt D. Athan. in ſymbolo ibi, quam niſi quiſque firmiter, fideliterque crediderit, &c.* idem eſt de eo, qui nec credit articulis, & rebus fidei, nec decredit, ſed adhuc remanet ſuſpenſus, & hoc quia non reputat talia eſſe certiſſima vt ſunt, *Tol. lib.4.c.4.n.8.* vbi rectè addit duo eſſe neceſſaria ad conſtituendum hominem ex dubio in fide hæreticum, vnum vt ſciat aliquid eſſe de fide, dicique ab Eccleſia, & tamen dubitet; alterum vt dubium ſit voluntarium; fundatur n. in quodam iudicio hæretico virtuali, puta res fidei non ſunt omninò certæ, & infallibiles, quod iudicium, error, & hæreſis aperta eſt, etiam ſi non diſſentiat poſitiuè, hoc eſt illas minimè neget, imò malit mori, quàm negare, ratio eſt ſecundum *Regin. lib.9. ſub n. 237.* quia talis dubitatio tollit quoque fidem, cum eſſentialem eius firmitatem, & infallibilitatem ſecum pati nolit *Sanch. in ſumma lib.2. cap.7. num.12. in fine, & 29. Bonac. to.3. diſp. 1. q.2. p.1. n.3.* & proinde talis dubius ſi concurrat pertinacia, vt ſtatim dicam, vti verus hæreticus incurrit excommunicationem latam contra hæreticos in bulla Cœnæ Domini. Regin. cit. qui dubius vocatur hæreticus priuatiuus, non autem poſitiuus per *Dian. in ſumma v. hæreſis n.2. vide Caramuel in Theol. fundamen. fundam. 46. concl. 1352. caſu 1. & ſeqq.* Hinc
24 *Sylu. v. hæreſis 1. n. 6.* addit, quod dubitaus contra ſuam voluntatem, non eſt hæreticus, vt ex definitione ſupra, quia ſicut nullus credit, niſi volens; ita nec efficitur infidelis, niſi volens; quin imò ſi recedit ab illa dubietate, reſiſtendo meretur; ſunt enim vt plurimum ſugeſtiones Dæmonum, & ſi patienter propter Deum ferantur, materia ſunt magni, & continui meriti, & in illis permittit ſæpè Deus probari ſuos fideles, velut in camino ignis ardentis *Tol. cit.*

25 Inſuper ſi dubitet, & ſit paratus corrigi, nequidem eſt hæreticus, vt dictum eſt ſupra n.4. de hæretico poſitiuo, & legitur *in c. 2. §. in nullo de ſumma Trinit. & fide cath.* ſiquidem talis eſt dubius ex ignorantia, quæ neque admittitur in notis, vt infra n.26. & 27. Quare dubius in fide ſine pertinacia, vt ſupra, & infra, vel per ſimplicitatẽ; aut ſi in rebus fidei pro maiori dilucidatione dubia proponit, non eſt hæreticus, vt amplè tractant *Decian. tr. crim. lib.5. cap. 18. Zecchin. p.1. rubr. de fide c.11. n.6. Pegna ex direct. Inquiſ. p.2. c.1. tit. de hæret. Farin. cit. q.178. §.4. à n.* 97. Cõtra in dubitante pertinaci, nolente corrigi à ſuperiore, qui eſt Pontifex, vel eius Inquiſitor ſecundum *D. Tho. relatum ſupra n. 4. ex c. quoties 24. q.1.* nam ſi diſputatur inter aliquos, & vnus nolit ſe ſubmittere alteri, putans ſuam opinionem eſſe veram, non propterea dicitur hæreticus, niſi diſputatio eſſet de rebus, alias ab Eccleſia declaratis, & tunc corrigitur ab Epiſcopo loci, cuius cenſuræ ſi acquieſcere nolit, eſt vitandus, tamquam hæreticns *Gl. in d. c. quoties, v. niſi ad Petrum ex c. ad abolẽdam, de hæret, Sylu. d. n. 6. & facit d. c. 2. de ſumma Trinit. & fide cath. Sanch. in ſumma lib. 2. c. 7. n.28. ſed Dia. p.4. tr.7. reſol. 36. §. fin.* dicit placere ſibi opinionem Meroll. Suar. Vaſq. & aliorum ab ipſo relatorum, & dicentium non eſſe hæreticum in foro interiori, admonitum de ſuo errore ab Epi-

lud ſuſcipiat, quantumuis attritus. Item ſecluſo ſacramento pœnitentiæ, aut baptiſmi obligat naturale præceptum contritionis, quia illud erat per ſe medium neceſſarium ante ſacramentorum inſtitutionem ad remiſſionem peccatorum, quæ neceſſitas non ceſſat, niſi interueniente alio medio ad eũdem finem per ſe inſtitutum, quod de hoc ſacramento, ſicut de illis dici non poteſt, alias eſſet per ſe inſtitutum hoc ſacramentum in remedium peccati, ſicut pœnitentia, quòd planè falſum eſt.

9 Atque hinc fit, vt regulariter, & per ſe loquendo, neceſſaria diſpoſitio ſit, ſtatus gratiæ, & conſequenter, vt is, qui cõſcientiam habet mortalis, prius dignè cõfiteatur, vt infra. In ſecundo verò caſu, ideò ait Suar. ſufficere attritionem ante furorem expletam, quia non eſt amplius durante furore furioſus in ſtatu confitendi, vel conterendi, & propterea dũ impoſſibilia ſunt ei alia remedia, rationabile eſt ſuccurri eo modo, quo poſſibile ſit, & hoc in caſu de attrito fieri contritum, etiam per hoc ſacramentũ, ſicuti ẽt quando nõ furioſus probabiliter putauit ſe cõtritũ, deficiẽte confeſſario, vel putauit ſufficere attritionem, quod de hoc ſacramento dicit *d. n. 19. in princ.* eſſe certum, de alijs probabile.

10 Idem pro abſoluto cum eadem attritione putata contritione, quando infirmus non poteſt ex quocumque accidenti ſuſcipere pœnitentiam docet tàm de iſto Sacramento, quàm de alijs *Henriq. lib. 3. cap. 9. n. 1. lit. D. ex D. Tho. Nauar. Soto, & Victor. & cap. 10. n. 2. lit. C. ex Palud. & alijs*. ſed clarius idem probant *Coninc. de ſacr. in genere q. 62. dub. 2. n. 42. & 43. Regin. lib. 26. c. 6. ſub n. 45. P. Dia. par. 5. tr. 13. reſ. 31.* qui hoc extẽdit ad omnes caſus, etiã extra periculum mortis, dummodo attritio ſit putata contritio, vt dictum eſt, ſed adeſt doctrina *D. Tho. à prædictis non cit. in 3. par. q. 72. ar. 7. ad* 2. vbi hoc docere videtur de cõfirmatione, ſed quia ratio quã adducit, eſt generalis, poteſt intelligi de omnibus Sacramentis, quã doctrinã interpretãdo dico attritionem ſufficere, quãdo ex defectu confeſſarij, & mortis vrgente periculo non poteſt ſuſcipi pœnitentiæ Sacramentum, & tunc quodcumque aliud ſufficere, aliàs ſi generaliter hoc eſſet verum, fruſtra eſſet inſtituta pœnitentia, obſtante maximè *Trid. ſeſſ. 13. cap. 7.* vbi præcipitur, quod nemo mortalis conſcius ad Euchariſtiam accedat abſque pręmiſſa ſacramentali confeſſione; idem ex prędictis dico, quãdo ob aliquã iuſtã cauſam puta ob vitãdum graue damnum propriũ, vel ne detegatur complex, & ſimilia taceatur aliquod peccatum in confeſſione.

Imo ſufficere ſolam attritionem, ſi neque ſit putata contritio, docet ex *Dicaſt. idem P. par. 11. tract. 8. reſol. 45. §. ſed hic*, & rectè ſubdit ibidem *§. notandum ex Suar. & alijs*, teneri poſtea pœnitentem tranſacto periculo de peccato, ſeu peccatis non confeſſis confiteri, ſicuti etiam in priori caſu ob defectum confeſſarij, vt docet *Regin. d. n. 46. in fine.* vbi ait obligare pręceptum ad illa ſubijcienda clauibus data poſtea opportunitate, perinde ac cum extra Sacramẽtum, eadem remittũtur per actum perfectæ contritionis, cum eadem obligatione poſtea confitendi, & ſicuti in iſto caſu, ſi mors ſequeretur, confeſſario non habito, ſalus omninò contingeret, ita in illo, de quibus dictum eſt etiam ſupra *reſol. 45. n. 2.* Quod autem dicunt præcitati DD. & alij, *D.* Tho. excepto, de dicta attritione putata contritione, Ego vt verum fatear, non capio, etenim ſi quis cum putata attritione accederet ad Sacramentũ pœnitentiæ, gratiam non acquireret, ceſsãte vera attritione, quia vt dictum eſt ſupra v. contritio, illa eſt priuata deceptio, & Trid. requirit attritionem veram, non putatam, ergo idem proportione ſeruata, eſt dicendum de hac attritione putata contritione, vt ſt. ſalutem non operetur in caſibus, in quibus requiritur contritio, & propterea D. Tho. cit. loquitur de imperfecta contritione, quæ dicitur attritio, vt etiam docet *Trid. ſeſſ. 14. cap. 4. de pœnit.*

11 Quod ſi dubitetur, an vngendus viuus ſit, vel mortuus, adminiſtrandum eſt Sacramentum ſub conditione, ſi viuit, nam ſi obijſſet ante quintam vnctionem, non eſſet Sacramentum confectum idem *Henriq. cit. cap. 12. num. 4. Eman. Sà, hoc tit. num.* 15. ſi autem infirmus non ſuſciperet hoc Sacramentum ex contemptu, vel cum ſcandalo aliorum, mortaliter abſque dubio peccaret *Trid. ſeſſ. 14. hoc tit. cap. 3. in fine*. ſecus verò ſi ex negligentia, cum nullus extet præceptũ, obligans ſub mortali ad illud ſuſcipiendum *Suar. to. 4. diſp. 44. ſect. 1. à n. 1. vſque ad 8. Henriq. cit. cap. 10. n. 3. ex magiſtr. ſentent. in 4. diſt. 23. Eman. Sà vbi ſupra n. 5. ex D. Tho. in eod. 4. diſt.*

diſt. 23. art. 1. q. 3. ad 1. Tolet. hoc tit. cap. 3.
13 *n. 7.* Item notandum eſt miniſtrum huius
ſacramenti, debere eſſe diſtinctum à ſu-
ſcipiente, ſicut dicunt omnes de baptiſ-
mo, non enim poteſt quis dicere vngo
me, ſicut nec baptizo me, quia non veri-
ficarentur verba formæ, ibi orent ſuper
eum, vngentes eum &c. *DD. apud P. Dia.
par. 5. tract. 3. reſol. 94.*

14 Vltimo quæritur, vtrum peccet morta-
liter ſuſcipiens, vel etiam conferens hoc
ſacramentum ante pœnitentiam, vel Eu-
chariſtiam exceptis caſibus prædictis? re-
ſpondet *Suar. cit. n. 8. & 9.* de conſuetudine
Eccleſiæ ſeruari præmitti huic ſacramen-
to illa; vnde videtur hoc etiã ſub præcep-
to cadere; quod tamen in diſcurſu mate-
riæ negat, dicens conſuetudinem non eſ-
ſe ſub hac obligatione receptam, præci-
puè circa Euchariſtiam, & proinde poſſe
vnctionem ante illam conferri, & ſuſcipi;
ante verò pœnitentiam regulariter mini-
mè, ſed non ex vi ordinis ſacramento-
rum, cum ad hoc ſuſcipiendum ſufficiat
contritio, nec reperiatur ſpeciale præcep-
tum, vt confeſſio ante illud præmittatur,
idem voluit de vtroque ſacramento *Bo-
nac. hoc tit. to. 1. diſp. 7. q. vnica pun. 5. nu. 15.*
ea ratione, quia poteſt infirmus per con-
tritionem ſe diſponere ad ſuſcipiendum
hoc ſacramentum.

15 Sed in Catech. Roman. *ſub eod. tit. n. 12.*
legitur ſeruandam eſſe Eccleſię conſuetu-
dinem perpetuam, vt ante extremam vn-
ctionem, pœnitentiæ, & Euchariſtiæ ſa-
cramentum adminiſtretur, idem docet
Bellarm. lib. 2. diſt. 8. n. 3. ex quibus videtur
non poſſe regulariter conferri, nec ſuſcipi
abſque peccato, illis non præcedenti-
bus; ſcitum eſt enim, operari contra con-
ſuetudinem vniuerſalem Eccleſiæ, maxi-
mè in materia graui, vt eſt Sacramento-
rum, mortale eſſe; nec prodeſt dictum
Suar. non fuiſſe receptam ſub hac obliga-
tione; gratis enim hoc aſſerit, nec opor-
tet dicere, ſed probare; quia erubeſcimus
16 cum ſine lege loquimur §. *conſideremus
auth. de trient. & ſemiſſe*; *ibique Gl. v. eru-
beſcimus, & in extrauag. execrabilis v. ſubli-
mitatem in margine de præben.* conſuetudo
n. antiqua pro lege ſeruatur *cap. in his diſt.
11. cap. diuturni diſt. 12. & cap. conqueſtus 9.
q. 3.* & in ſpecie quãdo eſt generalis cõſu-
etudo Eccleſiæ, ita mandat *Grego. in c. con-
tra morem diſt.* 100. ergo multo magis cõ-
ſuetudo immemorabilis, de qua teſtatur
Catech.

17 Et quod vlterius addit *Suar. d. n. 8. circa
finem* eſſe intelligendum Catech. de ſola
pœnitentia, non de Euchariſtia, vel quod
loquatur de conſuetudine Eccleſiæ maio-
ri ex parte, non autem de omnibus eius
Prouincijs, & Regionibus, manifeſtè re-
fellitur; primum enim gratis dicitur cum
Catechiſmus loquatur expreſſè de vtraq;
& ſecundũ eſt contra *l. de pretio ff. public. in
rẽ act.* vbi lege nõ diſtinguẽte, nec nos di-
ſtinguere debemus, & alia Iuris principia,
per quę ẽt ſi locutio eſſet indefinita, ęqui-
polleret vniuerſali *l. ſi neceſſarias §. ſi annua
ff. de pignor. act.* magis ergo in caſu iſto, vbi
eſt definita; ſiquidem prius debent ſuſci-
pi, & conferri ſacramenta neceſſaria, vt
eſt pœnitentia, & etiam Euchariſtia, quæ
eſt in præcepto, & poſtea vtilia, vt eſt vn-
ctio, quæ dicitur Sacramentum conſum-
matiuum aliorum *Henriq. lib. 3. cap. 10. nu.*
18 4. *& alij lit. L.* Fallit tamen hæc regula
loquendo de Euchariſtia propter vomitũ
infirmi, ſi talis eſſet, vt non poſſet parti-
culam retinere, aut ſi de alia ſimili irre-
uerentia dubitaretur, vel ſi poſt primam
vnctionem morte dilata, iterum eſſet ſu-
ſcipienda; quibus in caſibus rectè loquũ-
tur *ijdem Suar. & Bonac. cit. ſequitur Filliuc.
to. 1. tract. 3. cap. 5. n. 114.* Et ſimiliter fal-
lit in pœnitentia, quotieſcumque infirmus
ita fuerit morbo præuentus, vt loquelam
amiſerit, *Barboſ. Filliuc. & alij apud Dia.*
19 *par. 5. tract. 3. reſol. 92.* Et tunc procedit
conſequenter prædicta regula ex attrito
quem fieri contritum etiam per hoc ſacra-
mentum, vt diximus ſupra n. 10.

Confirmatur *ex Apoſt. ad Corinth. c. 11.*
vbi loquens de Euchariſtia ait, qui man-
ducat, & bibit indignè, iudicium ſibi mã-
ducat, & bibit; idem legitur *in c. qui ſce-
leratè, & c. timorem de conſecr. diſt. 1. & in
Trid. ſeſſ. 13. cap. 7.* ex illis verbis eiuſdem
Apoſt. *ibidem probet autem ſe ipſum homo &
c. et.* eam probationem declaratur neceſſa-
riam eſſe, vt nullus ſibi conſcius morta-
20 lis peccati, quantumuis ſibi contritus
videatur, abſque præmiſſa ſacramentali
confeſſione ad ſacram Euchariſtiam acce-
dere debeat, modo non deſit copia con-
21 feſsarij. Sed ſimile eſt de hoc ſacramen-
to, & de extrema vnctione, quæ exigit
actualem deuotionem, ſicut illa, ait *Ta-
bie. v. unctio ſub n. 7. ex mente, & verbis*

D.Tho.ibidẽ cit. ergo ſicut in illa prærequiritur confeſſio, ita in iſta; ex vno n. caſu infertur ad alium ſimilem *l.non poſſunt ff.de legib.* & quod diſponitur in vno de æquiparatis diſponitur in alio *l. 3. §. proinde ff. de in rẽ verſo, §.cũ autem verſic.pari ratione inſtit. quib. mod. ius patr. poteſt. ſolu.* Quod autem ſubditur de illa, quod deficiente copia Confeſsarij ſufficiat contritio, aut attritio, vt ſupra, numquam, vel rariſſimè poteſt huic vnctioni applicari, quia idem ſacerdos, qui vngit; poteſt confeſſionem audire, vt ait idem *Suar. d.n.7.* (niſi morbus impediret loquelam, quæ eſt fallentia regulæ, vt etiam ſupra dictum eſt) non enim poteſt non ſacerdos vngere, vt ſupra *reſol. 78. n. 1.* regulariter ergo verum eſt non eſſe recipiendum Sacramentum vnctionis ante pœnitentiam, & Euchariſtiã, niſi in caſibus ſupra notatis.

De effectibus Sacramenti Extremæ vnctionis, & de ritibus, & cæremonijs illius.

SVMMARIVM.

1 *Extremæ vnctionis effectus varij recenſentur & n. 2. 6. & 8. vſque ad 14. Eius ritus, & cæremoniæ n. 15.*

3 *Peccata commiſſa faciunt hominem proniorem ad malum, & tardiorem ad bonum, & quæ dicantur peccatorum reliquiæ? num. 4.*

5 *Fomes peccati, habituſque mali ab eo prouenientes ſi non tolluntur radicitus per ſacramentum vnctionis ſecundum aliquos, ſaltem debilitantur potentius per iſtud, quam per cætera ſacramenta.*

7 *Mortis timor, naturaliter eſt inſitus homini ob triplicem cauſam, & augeri ſolet in illo inſtanti.*

9 *Diabolus numquam magis fortius inſiſtit, vt animas perdere faciat, quam in vltimo conflictu.*

16 *Orationes in Rituali Romano ſcriptæ circa adminiſtrationem ſacramenti vnctionis, an poſſint abſque peccato omitti ab illud conferentibus? & n. 17, & 18.*

19 *Extremam vnctionem Parocho miniſtrante, ſi deſit Clericus, num peccet mortaliter recitando abſque eo preces? & quid ſi recitet cum fœmina, vel ſine indumẽtis conſuetis, & quid ſi ſine luminibus? & num. 20.*

Reſolutio LXXX.

1 QVis ſit proprius, & primarius effectus huius Sacramenti latè diſputant *DD. in 4. diſt. 23. & ſummiſtæ v. vnctio*; alij enim dixerunt eſſe remiſſionem venialium, alij tollere reliquias præcedẽtium, tàm originalis, quàm actualium, mortalium, & venialium; alij inſtitutum ad exhilerandum animum infirmi, alij tandem ad diſponendum animam ad introitum Gloriæ, omiſſis cæteris, de quibus infra; Verum quia omnes concordant facere hoc ſacramentum effectus relatos, omiſſa diſputatione qualis ſt. relatorũ ſit effectus primarius Sacramenti, & qualis ſecundarius, vti non neceſſaria, aliqua ſecũdum noſtrũ inſtitutum in eorum cõfirmationẽ illis reaſsũptis breuiter adducemus.

2 Quod ergo tollat venialia certũ eſt *ex Trid. ſeſſ. 14. hoc tit. c. 2. & can. 2. Catech. Rom. par. 2. eod. tit. n. 14. Bellar. lib. 2. diſt. 8. c. 3.* Ad remiſſionem n. mortalium vtrobique legitur inſtitutũ eſſe baptiſmum, & pœnitentiam, vt in priori reſol. ſed remittuntur venialia tàm per iſtud, quàm per cætera Sacramẽta non ponenti obicem, potentius autem per iſtud, vt infra *Suar. to. 4. diſp. 41. ſect. 1. n. 16. & 21. & DD. communiter.*

Secundo liberat animam à languore, & infirmitate, quam ex peccatis contra-
3 xit, & à peccatorũ reliquijs; etenim peccata commiſſa reddunt cor hominis magis pronum ad malum, & minus ad bonum; quæ debilitas animæ, iam pænitentiæ Sacramento ſanatæ, dicitur reliquiæ peccatorum, quæ in hoc Sacramento ſaltem debilitantur, vt ſtatim dicam *Trid. Catech. & Bellarm. loc. cit. D. Tho. Albert. & alij apud Suar. cit. n. 10. Bonac. to. 1. diſp. 7. q. vnica n. 1. ex Valent. Pitig. Nugn. & alijs.* Sunt etiam iſtæ reliquiæ iuxta eundem Suar. fomes ex peccato originali oriens, & remanens poſt baptiſmum, & habitus praui, & phantaſmata relicta ex peccatis actualibus, à quibus prouenit pronitas ad malum, & torpor ad bonum, quæ non tolluntur radicitus per hoc Sacramentum, præcipue ſi ſalus corporalis recuperetur, ſed verum eſt confortare animum ad hæc vincenda, ſicuti cætera ſacramenta per collationem gratiæ, quæ eſt fundamentum, & principium totius roboris, & fortitudinis ſpiritualis, hocque docet experientia, cum videa-

videatur poſt infirmitatem redire ad ho-
minem oleo ſacro vnctum tàm fomitem,
quàm habitus prauos, & phantaſmata, ſed
quia tot, & tanti DD. præcipue *D.Tho.in
4.diſt.23. q.1.art.2. quæſtiunc.1. in corp.in
fine*, tribuunt effectum prædictum huic
Sacramento in particulari, dicendum eſt
ſaltem, iſtud potentius, quam alia hoc
operari, quod idem dici poteſt de venia-
libus, vt ſupra.

6 Tertio iuuat, & confortat animum æ-
grotantis contra difficultates illi occurrē-
tes in articulo mortis, & propter hoc eſ-
ſe principaliter inſtitutum contendit *Suar.
cit.n.11.* innixus verbis Iacobi ſupra rela-
tis ibi, *& alleuiabit eum Dominus*, & rationi,
quia per reliqua Sacramenta ſufficienter
ſubuētum erat hominibus pro neceſſitati-
bus omnibus, in decurſu huius vitæ oc-
curentibus, & ſolùm ſupererat neceſſitas
articuli mortis, quæ cum maxima ſit, viri-
bus præſertim corporis deficientibus, pro-
pterea fuiſse hoc ſacramentum inſtitutum
ad confortandum animum infirmi in tali
7 periculo conſtituti. Quæ tamen difficultas
in eo conſiſtere videtur, quod cum ho-
minibus naturaliter inſitus ſit timor mor-
tis; ob triplicem cauſam is augeri ſolet,
primò ex naturali conditione, ſecundò ex
memoria præteritorum ſcelerum iuxta il-
lud *Sapient. c. 4. in fine venient in peccatorū
ſuorum cogitationem timidi*, tertiò, quia co-
gitant paulo poſt redituros rationem ante
Tribunal Chriſti, etiam de omni verbo o-
tioſo, ex quibus, virtute huius Sacramen-
ti liberantur *Catech.Roman.& Bellar.loc.cit.*

8 Quartò non ſolùm liberat hoc ſacramē-
tum à dictis timore, triſtitia, & perturba-
tione, ſed etiam gaudium, & lætitiam in-
firmo confert, præmij ſpem auget, & con-
firmat, eumque paratum reddit ad depo-
ſitum animæ ſuæ reddendum, ſi repete-
re Dominus voluerit; qua hilaritate ro-
boratus, morbi incommoda, dolores, &
labores leuius ſuſtinet *Trid.cit.ex Epiſt.ſi-
militer citat.Iacobi c.5.Catech.& Belarm.vbi
ſupra Suar. diſp.41.sect.1.n.13.*

Quintò ſubminiſtrat arma, & vires,
quibus antiqui hoſtis vim, & impetum
frangere, eique fortiter contraire quis poſ-
9 ſit, nam & ſi quò ad viuimus, numquam
deſinat de interitu, & exitio noſtro cogi-
tare, nullo tamen tempore, vt nos omnino
perdere faciat, ac ſi fieri poſſit, ſpem di-
uinæ Miſericordiæ eripiat, vehementius
omnes neruos contundit, quā cum ſupre-
mum vitæ diem appropinquare aduertit
*Catech. cit. n. 15. ex Cyrill. Alex. in lib. de
exitu animæ Gregor. lib. 4. moral.c.17.& 18.
Io.Clim. in lib. de triginta gradib. gradu 7.
Bellarm.vbi ſupra ex Trid.d.c.2.*

10 Sextò diſponit animam ad introitum
gloriæ, eam perfectè ſanctificādo per gra-
tiam, auferendo ab ea omne malum ex
peccato proueniens, & perſeuerantiam
tribuendo in bono vſque ad mortem, dū-
modo obicem reſiſtentem non inueniat (&
propter hoc fuiſſe ſecundario ſpecialiter
inſtitutum, non ſine ratione dicit idem
11 *Suar.cit.n.14.* imò tollit peccata ipſa non
ſolùm venialia, ſed etiam mortalia, ſecun-
dum tamen diſtinctionem *prioris reſol. n. 4.
9. & 10.* quoad omnem culpam, & etiam
pœnam, ſi non totalem, ſaltem partialem
iuxta contritionis, vel attritionis actum
remiſsū, vel intenſum, non ſolū, quia ver-
ba formæ ſunt generalia ibi (quidquid de-
liquiſti,) & lex generaliter loquēs, genera-
liter debet intelligi *l.de pretio ff.de public.in
rē act.* ſed etiam quia verbū delinquere,
magis appropriatur mortalibus, quam
venialibus. *D. Tho. in 4.diſt. 33. q. 1. art.
3.q.2. argum. 2. ex Tob. cap. 4.* Et iuxta
12 prædicta verificantur verba D Iacobi ſu-
pra pluries relata (*ſi in peccatis ſit, remittē-
tur ei*) etenim ſi eueniret aliqua peccata
non fuiſſe remiſſa ex caſibus ſupra conſi-
deratis, in huius Sacramenti collatione
remittentur; quod licet probabile ſit de
omnibus ſacramentis, de hoc tamen lon-
ge certius eſt, quam de cæteris (excep-
tis baptiſmo, & pænitentia) nam in cæ-
teris non eſt ex ſpeciali conceſſione, ſed
tantùm generali quadam ratione; de hoc
autem eſt aliquo modo ex propria inſti-
tutione, & probabili coniectura, tum ex
verbis prædictis Iacobi, tum etiam ex
Trid. citati interpretatione, & probat *Su-
ar. diſp. 41. sect. 1. nu. 16.* vbi merito addit
fuiſſe ordinatum Sacramentum iſtud ad
delenda peccata non omnino per accidēs.

13 Septimò confert hoc Sacramentum ſæ-
pè ſalutem corporalem *D.Tho.3.par.q.30.
art. 2.* quod ſi aliquando non confert
ex triplici cauſa prouenire poteſt; quia
st. vel ad ſalutem animæ, vel futuram glo-
riam non expediat (licet pro certo ſalus
animæ tribuatur obicem non ponenti) vel
quia ſuſcipiens, infirmus in fide ſit; fides
enim viua in omnibus requiritur, quia do.

dominus multas virtutes apud ſuos non fecit propter incredulitatem eorum, vt legitur apud *Matth. c.* 13. *& Marc. c.* 6. vel tandem, quia modo non ſunt neceſſaria miracula, ſicut fuerunt initio naſcentis Eccleſiæ, & ideo non ſemper, vel nō frequenter reſtituitur ſanitas corporis in hoc Sacramento.

14 Si enim omnis oleo ſancto vnctus, ſanus fieret, nullus moreretur; certæ autem ſpei niti debent fideles, ſe huius ſacri olei virtute ſpiritualem ſanitatem conſecuturos eſſe, futurumque vt ſi eos vita decedere contingat, præclaræ illius vocis fructum percipiant, qua ſcriptum eſt, beati mortui, qui in Domino moriuntur; ita percipitur ex citat. verbis *Iacobi*, *ibi*, *& allevabit eum Dominus*, *legitur in Trid. d. c.* 2. *& tradunt Catech. Rom. n.* 16. *Bellar. d. c.* 3. *Bonac. to.* 1. *ſub hoc tit. diſp.* 7. *q. vnica pun.* 6. *n.* 1. *vbi alij.*

15 Circa ſecundum reſpondetur ſtandum eſſe Rituali Romano, vbi ſcriptæ ſunt preces, & cæremoniæ in hac actione ſeruandæ, & conſuetudinibus locorum, ſi quæ eſſent, legibusque Epiſcoporum in ſuis Diæceſibus, quibus prætermiſſis, ſi periculum non eſſet in mora, peccatet grauiter Parochus vngens *ſecundum Bonac. cit. n.* 1. vbi excipit recitationem ſeptem pſalmorum, quia ſolent omitti à ſacerdotibus vngentibus abſque ſcrupulo mortalis, niſi tamē ab aliquo Epiſcopo hoc ſub præcep-
16 to mandaretur. Quibus videntur quodammodo contradicere *Catech. Rom. cit. nu.* 7. *ibi nullum eſt aliud Sacramentum*, *quod pluribus precibus conficiatur*, *& Bellarm. d. c.* 3. *n.* 5. *Henriq. tamen lib.* 3. *c.* 12. *nu.* 5. *& alij apud eum* non aperiunt, an talis omiſſio ſit mortale, vel veniale, dicunt enim ad Ritum huius ſacramenti pertinere orationes pſalmorum pœnitentialium, & alias, quæ dicuntur ante, vel poſt vnctiones, niſi acceleratio mortis cogat dici tantùm neceſſaria Sacramenti, videtur propterea probabilis opinio *Granad. in* 3. *par. D. Thom. controuerſ.* 8. *tract. vnico diſp.* 8. *n.* 8. qui citat eundem Henriq. & ſic loquitur.

17 Si extra caſum inſtantis mortis omitterentur, non credo peccari mortaliter ſecluſo contemptu, quia non eſt in manuali verbum, quod indicet hoc eſſe graue præceptum, vt patet ex Rituali Romano, edito iuſſu Pauli 5. anno. 1617. quod ab omnibus ſeruari hortatur, licet non præcipiat; ſi verò in aliqua ſynodo ſub graui præcepto id ſtatueretur, obligaret ſub mortali extra caſum neceſſitatis, aut magni periculi prouenientis ex cōtagioſo morbo hæc
18 ille. Quæ opinio in hoc poſteriori caſu communiter recipitur, quia poteſt in ſuos ſubditos ſuperior legem ferre maximè iuſtam, vt eſt iſta, ſed in priori ego eam recipio circa omiſſionē pſalmorum, & litaniarum, non cæterarum precum in Rituali exiſtentium, & dici ſolitarum, alias ſequeretur nullas preces eſſe neceſſarias, ſaltem neceſſitate præcepti, & gratis eſſe ſcriptas in Rituali, quod vltra abſurditatem, eſſet etiam apertè contra Catech. & Bellarm. cit. conuenio ergo cum Bonac. ſimiliter citato, qui rationabiliter n. 8. excipit in omni caſu neceſſitatem vrgentem.

19 Licet autem Parochus debeat ſecum habere vnum ſaltem clericum, cum quo recitet orationes præmitti ſolitas ante vnctionem, ſi tamen ex aliquo caſu neceſſitatis, iſte deſit, poteſt ſolus illas recitare *ex c. quæſiuit de verb. ſignif. vbi Gl. in v. ſolus*. imò ſi femina reſponderet ſacerdori vngenti in caſu ſimilitèr neceſſitatis, contemptu ſecluſo, non peccare mortaliter ipſam, neque ſacerdotem *ex Leandro de ſacram. to.* 1. *tract.* 4. *diſp.* 10. *q.* 22. *docet P. Dian. par.* 9. *tract.* 6. *reſol.* 46. *§. ſed an in*
20 *caſu*. Et tandem propter eandem neceſſitatem dicunt multi DD. poſſe ſine ſuper pelliceo, & ſtola licitè hoc Sacramentum adminiſtrari, quos refert idem *Dian. cit. §. item adminiſtranda*; ſed hoc negat *Bonac. vbi ſupra n.* 9. *ex Suar. & alijs*; Ego verò puto hoc licere, ſi infirmus eſſet in ſtatu, vt non poſſet aliud Sacramentum recipere iuxta documentum *Amic. to.* 8. *diſp.* 19. *ſect.* 14. *n. n.* 113. Sed ſine lumine, & abſque cauſa eſſe tantum veniale notat *idem Leander apud Dian. cit. in fine.*

H AE R E S I S.

Quid ſit hæreſis, quot modis quis hæreticus dicatur, à quo poſſit abſolui, an dubius in fide ſit hęreticus, quique dicatur dubius & de alijs ad materiam.

S V M M A R I V M.

1 *Hæreſis unde dicatur? Eius definitio n.* 2.
3 *Hæreticus an dicatur, ſiquis conculcat (quod abſit) hoſtiam conſecratam, vel veſcitur*

tur ſine neceſſitate carnibus tempore prohibito, & huiuſmodi? Requiritur voluntas, & pertinacia n.4.& 5. Nec talis dicitur, qui totam Chriſti fidem negat, ſed infidelis n. 6.

7 *Error in fide poteſt eſſe triplici modo, & quando dicatur hæreſis & n.9.*

8 *Marcellinus quando thura idolis obtulit, an verè fuerit hæreticus?*

10 *Chriſtum ore negans ex timore, vel alia cauſa, in corde autem eum confitens, non dicitur hæreticus, ſed peccat grauiſſime, an autem ſit excommunicatus, & dicatur hæreticus in foro exteriori? n.11.*

12 *Intrinſeca dignoſcuntur ex actibus extrinſecis.*

13 *Hæreſis interior tantum, vel fortius interior, & exterior faciunt hominem verè hæreticum, ſed an ſemper ſit abſolutio reſeruata Pontifici, vel eius Inquiſitoribus? & n.15. vſque ad 18.*

14 *Occultum dicitur, quod non poteſt probari per duos teſtes.*

19 *Papa numquam intendit iuri alterius derogare, & quando gratiam alicui concedit, ſemper intelligitur ſine tertij præiudicio.*

20 *Regulares ſi contraxerunt hæreſim occultã, an poſſint à ſuis ſuperioribus regularibus abſolui in foro conſcienti: ?*

21 *Hæreticus occultus ſi nequit abſolutionem obtinere ab Inquiſitore in foro conſcientia, an dum Romam petat, poſſit ad vitandum ſcandalum, vel infamiam præuia contritione celebrare, & n.22.*

23 *Dubius in fide eſt hæreticus, & qui talis dicatur? ſed non eſt talis ſi paratus ſit corrigi, & à quo ſit corrigendus? n.24.*

25 *Hæreticus an dicatur qui monitus ab Epiſcopo, vel Inquiſitore de ſuo errore, adhuc perſiſtit in ſua falſa opinione, & quid ſi erret in articulis fidei, vel præceptis Decalogi? & n.26.*

27 *Ignorantia an excuſet in rebus fidei?*

28 *Hæreticus an dicatur qui in comedia repreſentat perſanam Tyranni, loquitur contra fidẽ, vel ſi in partibus infidelium adhibet eorum veſtes.*

Reſolutio LXXXI.

1 AD primum dicitur *in c. hæreſis 24. q. 3. ex D. Hieron. quod hæreſis grecè ab electione dicitur, quod ſt. eam ſibi vnuſquiſque eligit diſciplinam, quam putat eſſe meliorem, quicumque igitur aliter ſcripturam intelligit, quam ſenſus Spir. Sancti flagitat, quo ſcripta eſt, licet de Ecclesia non receſſerit, tamen hæreticus appellari poteſt, & de carnis operibus eſt, eligens quæ peiora ſunt,* quem
tex. in parte tranſcribit, & comprobat *D.*
Tho. 2.2 q. 11. art. 1. argum. 1. vndè generi-
cè poteſt phyloſophorum aliqua ſecta di-
ci hæreſis, vt *ex Cicer. 14. lib. Epiſt. ad At-*
2 *tic. epiſt. 312.* Quamuis malè *Azo in ſumma*
de hæretic. putauerit ab erciſco, quod eſt
diuido, hæreticũ dici, quod reprobat *Petr.*
Greg. lib. 33. ſyntag. vniuer. iur. c. 4. de quibus
latiſſimè *Farin. tr. de hæret. q. 188. n. 30. & ſeq.*

Definitur autem communiter à Do-
ctoribus, videlicet. eſt error volunta-
rius in intellectu hominis Chriſtiani cum
pertinacia contra aliquem articulum fidei
Sylu. v. hæreſis 1. nu. 1. Tol. lib. 4. c. 3. n. 2.
Sanch. in ſumma lib. 2. c. 7. n. 1. dicitur error,
3 ideſt exiſtimatio veri pro falſo, aut falſi
pro vero; vndè ſi quis (quod abſit) con-
culcat hoſtiam conſecratã, veſcitur carni-
bus tempore prohibito, ſpernit imagines,
vel huiuſmodi, peccat mortaliter, imò ſa-
crilegè, ſed non dum eſt hæreticus; ſi ta-
men exiſtimet iſta iure facere, quia credit
Chriſtũ nõ eſſe in ſacramento, vel nõ poſ-
ſe Eccleſiam, certis temporibus prohibe-
re eſum carnium, aut imagines non eſſe
colendas, errat, & hæreticus eſt *Trid. ſeſſ.*
13. c. 1. & can. 1. cum multis ſeq. de ſanctiſſ.
Euchar. Sacr. & ſeſſ. 25. tit. de inuoc. & ve-
ner. & imaginib. ſacris, quod ſi non ſic e-
xiſtimat, ſed potius omnia credit iuxta
Eccleſiæ traditionem, aliqua tamen ira
correptus, illa patratur, non eſt hæreti-
cus, quia non errat in intellectu, ſed
præſumitur exterius talis *Tol. cit. n. 3.*
4 Dicitur volũtarius, quia ſicut aſſenſus fi-
dei oritur ex pio voluntatis affectu, ita hę-
reſis eſt erroneus aſſẽſus ex volũtatis ele-
ctione profectus; Dicitur hominis Chri-
ſtiani, quia infideles, vel catechumeni,
qui non ſunt baptizati, non dicuntur hære-
tici, vt cõſtat ex *D. Ioan. ep. 1. c. 2. & D. Paul.*
ad Titũ. cap. 3. & ex Tertull. alijſque notat
cit. Petr. Greg. c. 5. & ſeq. Dicitur cum perti-
nacia, quia licet quis teneat aliquid contra
aliquos fidei articulos, vel contra ſcriptu-
ram ſacram, ſed per ſimplicitatem, vel
ignorantiam, paratus credere quod Ec-
cleſia docuit, & docet per viros ſan-
ctos, & doctos; non eſt hæreticus, quia
non habet electionem contradicentem

Ec-

Digitized by Google

Eccleſiæ doctrinæ, vt patet *ex c. qui in Eccleſia & c. dixit. 24. q. 3. & Clem. 1. §. porrò de ſumma Trinit. iuncta l. 2. C. eod. tit.* vbi hæreſis dicitur obſtinatioris animi demētia, ac peruicax temeritas, idem docet *D. Tho. 2. 2. q. 11. art. 2. ad 3.* vbi hoc comprobat authoritate D. Hieron. ad Damaſum Papā to. 2. in expoſitione ſymboli in fine per hæc verba: *Hac eſt fides Papa Beatiſſime, quam in catholica didicimus Eccleſia, in qua ſi minus peritè, aut parum cautè forte aliquid poſitum eſt, emendari cupimus à te, qui Petri fidem, & ſedem tenes, ſi autem hæc noſtra confeſſio Apoſtolatus tui iudicio comprobatur, quicumque me culpare voluerit, ſe imperitū, vel maleuolum, vel etiam non catholicum, non me hæreticum comprobabit.* Quare non rectè videntur contradicere aliqui apud *Gregor. de Val. ad D. Tho cit. ar. 1. verſ. ſed occurrunt, & apud Farin. tr. de hæret. q. 188. n. 16. & ſeqq.* vbi omnium opiniones refert, & hæretici requiſita latè explanat.

5 Vndè *Caiet. d. art. 2. ad 3.* dicit, quod hæc pertinacia non ſumitur pro obdurati-one, ſeu oſtinatione, vt diſtinguitur contra infirmitatem, paſſionem, vel tranſitorium, ſeu leuem conſenſum, ſicut dicitur. aliquem fornicari ex paſſione, vel ex cholera conſenſiſſe in malum aliquod, & non pertinaciter; ſed ſumitur pertinacia, vt æquiualet vero conſenſui, præſuppoſita notitia, quod ſit error, & quod ſit in fide; ſiue n. ex paſſione, ſiue ex infirmitate, ſiue ex quacumque alia cauſa perueniatur ad verum conſenſum in aſſenſum propoſitionis contrariæ fidei cum cognitione, quod ſit contraria fidei, vera hæreſis contrahitur à Chriſtiano; nam talis verè pertinax pro tunc eſt *Sotus in 4. diſt. 22. q. 2. art. 3. Sanch. in ſumma lib. 2. cap. 7. nu. 5.*

6 Dicitur tandem contra aliquem articulum fidei, quia errans in ſcientijs geometricis, vel alijs, quæ non ſunt fidei non eſt hæreticus, vt docet D. Tho. d. art. 2. in corp. nec dicitur talis, qui totam fidem Chriſti negat, ſed ſolùm qui negat aliquem fidei articulum; negans autem totum, dicitur apoſtata à fide, ſeu infidelis *Tol. lib. 4. c. 4. n. 4. Sanch. cit. n. 1.* ex qua definitione, dum dicitur hęreſim conſiſtere in errore intellectus, quia ſecundum Caiet. ſtatim citan-
7 d. poteſt eſſe aliquando exterior tantum, aliquando interior tantum, & aliquando coniunctus, dubitari poteſt an ſemper ſit hæreſis.

Qua de re primum exemplificat *Caiet. cit. q. 94. art. 1. verſ. ad euidentiam* (habito pro vero de 2. & 3. nullam eſſe quæſtionem vt infra n. 13.) in muliere, quæ exoſam habet libidinem, ex timore autem permittit cognoſci, vel in homine exoſum habente furtum, compulſo tamen à Domino, conſentit in exteriorem actum furti, & ſimiliter quando retinens perfectam intus fidem, timore victus, conſentit in exteriorem actum negandi fidem, vt fecit Petrus, aut deſpiciens Idola in mente ſua, timore tamē thura exterius illis of-
8 fert, vt fecit Marcellinus, & concludit, quod quemadmodum nō excuſatur in foro conſcientiæ à furto, fornicatione, negatione fidei, & idolatria, qui ex alieno affectu hos actus pernicioſos exterius committit, quia voluntariè actus exteriores talium vitiorum peragit, ita non excuſatur in eodē foro conſcientiæ ab Eccleſiaſticis cenſuris, latis contra committentes talia crimina, ita quod ſi eſſet lata excommunicatio contra fures, ille, qui in ſolum exteriorem furti actum conſenſiendo, furatus eſt, procul dubio eſſet excommunicatus in foro conſcientiæ, quia voluntariè furtum commiſit; ſimiliter Chriſtianus, qui in ſolum exteriorem actum negandi fidē conſenſit, eſt in foro conſcientiæ excommunicatus, quia voluntariè conſenſit in actum infidelitatis, & illum exercuit, negando Chriſtum verbis, vt Petrus fecit.

9 Verum hęc doctrina cōmuniter, & iure reprobatur, quia eſt contra relatam definitionem hæreſis à *D.* Tho. vbi ſupra, & ab alijs traditam; dicitur n. ibi eſſe errorem intellectus, modo qui talia facit exterius, habens ſanam fidem interius, non errat in intellectu ergo. nec ſimilitudines homicidij, fornicationis, vel furti ſunt applicabiles, quia iſta in exteriori commiſſa, ſunt iam in ſuo genere perfecta, & completa, nec aliud remanet agendum ad illorum complementum, ſecus eſt in hæreſi, quæ requirit errorem in intellectu; qua de re *Tol. lib. 4. c. 4. n. 6.* dicit non eſſe audiendum Caiet. quia licet talis in foro exteriori reputetur excommunicatus, ſecus tamen in foro interiori, & propterea poſſit à quolibet Confeſſario abſolui, quia non peccauit contra fidem, ſed ſolùm cōtra confeſſionem fidei, ſequitur *Sanch. lib. 2. ſumm. c. 7. n. 8. in fine ibi, hæreſis ſola externa abſque errore interno non ſubiacet ex-*

com-

Digitized by Google

excõmunicationi (licet impropriè iſte do-
ctor,& alij talem errorẽ externũ vocẽt hę-
reſim,cũ potius dicatur blasphemia hęre-
ticalis *Iul. Cl.in pr.cr.§. hæreſis n.3.*vbi ait,
quod qui metu tormentorum, vel alia ex
cauſa ore Chriſtum negat, corde tamen
credit, peccat, grauiſſimè, non tñ eſt hæ-
reticus *Regin.lib.9.n.236.latè Calderin.con-
ſil.4.de heret. apud Crau. conſil.* 202. *à n.* 7.
Farin ſup.cit.

Hãc ſentẽtiã docent etiã *Franciſcus Syl-
uius ad 2,2.D.Tho.q.11.ar.3.concl.2.*ibi,hæ-
11 reticus ſolo actu externo, quamuis gra-
uiter peccet, non eſt excommunicatus,
neque incurrit alias pœnas eccleſiaſticas
in hæreticos latas, & per conſequens po-
teſt à quolibet confeſſario abſolui, quam-
uis pro hæretico in foro externo repute-
tur; imò, & pro excommunicato geri de-
bet apud eos, qui nouerunt peccatum ex-
ternum, & neſciunt animum ſemper mã-
ſiſſe catholicum; ſi tamen hic caſus non
ſit Epiſcopo reſeruatus, cui tunc com-
peteret; abſolutio, verum non prohi-
bentur Inquiſitores, vel Epiſcopi pro-
cedere, conſtito ibidem de actu exte-
riori contra fidem; Eccleſia enim iudicat
de externis *c. erubeſcant diſt.32. P. Dia. p.
4.tr.4.reſol.* 240. *in fine*, vbi addit, quod
Eccleſia illum præſumit hæreticum, &
excommunicatum, niſi aliunde conſtiterit
oppoſitum.

Difficultas ergo eſt quomodo poſſit
conſtare, cum ſit actus internus ſoli Deo
notus, vt in *d. c. erubeſcant*;etenim ad ef-
fugiendam pœnam contra tales ſtatutam,
poſſent ſemper iſti dicere ſe aliud in men-
te ſenſiſſe, & ex metu, vel alia cauſa hos
actus exteriores peregiſſe; regula tamen
12 eſt, quod ex extrinſecis dignoſcuntur in-
trinſeca §. *panonum*, *& ibi Gl. v. deſierint
inſtit. de rerum diuiſ.* quæ regula licet faci-
at pro inquiſitoribus, dum habent in pro-
batis actus exteriores, facit etiam pro in-
quiſitis, qui ſi alias ſolebant defendere
articulos fidei. vel indoctos in illis inſtru-
ere, præſumitur contrarium,quia ex acti-
bus cognoſcuntur habitus,vt docet *Syl. v.
hæreſis* 1.*n*.8. in iſtis ergo dubiis,deuenitur
ad torturam, vt *reſol.ſeq.n.*17.

13 Hæreſis autem interior, quamuis ſine
exteriori, vel fortius interior cum exteri-
ori faciunt hominem verè hæreticum, vt
probat relata definitio; per iſtos enim a-
ctus amittitur fides interior, ſed interior
tantùm non ſubiacet excommunicationi,
ſicut nec alteri pœnę exteriori ex *d. c. eru-
beſcant*;cogitationis n. pœnam nemo in fo-
ro exteriori patitur *l.cogitationis ff. de pœn.
latè D. Thom. 1.2.q.* 91. *art.4.cor.& q.*100.
art. 9. *cor.* & propterea poteſt abſolui à
quocumque confeſſario habente authori-
tatem abſoluendi a peccatis, quia nullam
habet reſeruationem *Tol. lib.4.c.4. n.* 4.de
hæreſi autem interiore,juncta cum exteri-
ore, eſt reſeruata abſolutio Pontifici, &
eius Inquiſitoribus (ſi talem poteſtatem
habent (de quo non dubitatur, vt teſtan-
tur penè innumeri *DD. apud P. Dia. par.
1. tr. 5.reſol.* 3. totum ergo dubium verti-
tur, quando eſt occulta, etiam ſi nulli ſit
cognita, ſed ſoli committenti, vt dicit
*idem Tol.n.*5.vel etiam ſi ſit nota quinque,
vel ſex,adhuc poteſt dici occulta ſecundũ
*Fagund. de prac. Eccl.tr.2.lib.8.c.8. n.32.&
33. ſed Sanch.de matrim.lib.2.diſp.37.n.*11.
14 vult illud dici occultum, quod non po-
teſt probari per duos teſtes omni exce-
ptione maiores ex *c.quoties de teſtib.& Ma-
ſcard. de probat. concl.* 410. *nu.*9. *&* 19. an
poſſit inquam abſolui ab Epiſcopis in
foro conſcientię iuxta poteſtatem illis tra-
ditam *in Trid. ſeſſ.*24. *c.liceat* 6. vel ſit etiã
reſeruata Pontifici.
15 P. Dia.*p.1.tr.5.reſ.2.& p.4.tr.4.reſ.*239.
quam plures authores refert aſſerentes
poſſe etiam hodie Epiſcopos abſoluere
ex Trid.cit. ea ratione, quia cum iſtis ibi
concedatur expreſſa poteſtas abſoluendi,
quãuis in Bulla cęnæ ea tollatur generali-
ter Epiſcopis, non tamen ſit expreſſa mẽ-
tio de Trid. cui propterea non intelliga-
tur derogatum *ex c.ex parte de cappell. mo-
nach. & ibi Gl. v. nulla mentio iuncto c. non-
nulli de reſcript. vbi iterum Gl. v. fecerunt
mentionem*, & debere intelligi Bullam Cę-
næ de abſolutione ab hæreſi, quando pu-
blicum eſt delictum, non autem quando
occultum, de quo loquimur; iſtæ tamen
mihi videntur infirmitates intellectus, dũ
contrarium in dies practicatum videmus,
& de iure eſt etiam certum vt infra.
16 Nauarr. enim *in man. cap.27.n.*275.di-
cit, quòd nullus præter Papam ſine eius
ſpeciali commiſſione poteſt abſoluere ab
hæreſi, & cenſura ei annexa,etiam occul-
tiſſima, quia Papa illam reſeruat in bulla
Cœnæ,quamuis Trid.concedat Epiſcopis,
vt poſſint abſoluere,quia Greg. 13.& Pius
5. adeò id expreſsè declarararunt, vt etiã
ſum-

ſummo Pœnitentiario illam facultatem negauerint, niſi cum certis declarationibus, imò addit, nec virtute Iubilęi, aut Bullæ Cruciatæ, in quibus non datur ſpecialis facultas abſoluendi ab hæreſi, poſſe quem abſoluere ab ea, licet expreſsè detur facultas abſoluendi à caſibus Bullæ Cęnę (ſed in hoc caſu ego diſſentio à Nauarr. quia data poteſtate abſoluendi à caſibus Bullę Cœnæ, intelligitur ab omnibus; indefinita n. ęquipollent vniuerſali, *l. ſi neceſſarias §. ſi annua ff. de pignor. act.* & ita fuit practicatum in iubilęo conceſſo nouiſſimè per ſanctiſs. Clem. 9. hodie regnantem) & Grat. qui fuit magnus Aduocatus in Curia Romana, & per plures annos ita de hac re loquitur *diſcept. for. c. 414. n. 20.*

17 Notandum eſt hodie hanc poteſtatem, quam à Trid. habebant Epiſcopi, eſſe illis ſublatam per Bullam in Cęna Domini, nedum in caſu hæreſis, ſed in alijs caſibus in d. Bulla reſeruatis, prout plures S. C. Concilij reſoluit, & in ſacro foro pœnitentiariæ eſt concluſum, & quotidie ſeruatur; Vnde quidquid prius Concilium Epiſcopis concederet facultatem abſoluēdi hæreticos occultos, ſtante bulla in Cœna Domini, talis poteſtas expirauit, quod erit etiam extendendum ad alios caſus in Bulla reſeruatos, in quibus idem ſtatui debet, quod in hæreſi occulta. idem dicitur *in declar. eiuſdem Concil. ſup. d. c. 6. n. 7. ibi, Epiſcopus, aut Inquiſitor abſoluere iam non poſſunt hominem hæreticum in foro conſcientiæ, licet hæc facultas à Concilio ſit ipſis tradita. item Congregatio cenſuit præſenti decreto eſſe derogatum Concilio, non tantum in crimine hæreſis, ſed in omnibus caſibus comprehenſis in Bulla Pÿ 5. idem etiam docuit P. Dian. cit. locis*, quamuis contrariam opinionem probabilem appellet, quæ nouiſſimè fuit damnata *ab Alex. 7. in ſua bulla emanata ſub die 2. Octobris 1665. n. 3.*

18 Ad argument. in contrarium reſpondetur, quod lex generaliter loquens, generaliter debet intelligi *l. de pretio ff. de public. in rem act.* nec obſtat *cit. c. ex parte*, cuius caſus eſt, quod cum aliqui monachi aſſererent, ſibi fuiſſe conceſſum in quibuſdam literis, vt ſinguli in ſingulis prioratibus commorarentur, ſi pluribus non ſufficerent facultates, dicit Papa aſſertas literas non credere ab Apoſtolica ſede emanaſſe, eo magis, cum obſtarent Lateranenſi Concilio, de quo nulla mentio erat facta in literis prædictis; dubitabatur ergo de illis, & veritate earum, & præterea erat contra *tex. in c. fin. eod. tit. & c. 2. de ſtatu monach.* vbi prohibentur monachi habitare ſoli in Conuentibus, ne ſoli inter ſeculares homines ſpiritualium hoſtium conflictum expectent, & dicit *Gl. in d. c. ex parte, v. nolumus in margine*, propter periculū peccati carnalis concupiſcentiæ, quod imminet ſpecialiter, & eſt ſequela ſolitariæ vitę Religioſi inter homines conuerſantis.

In d. verò *c. nonnulli* præcipitur, ne trahantur rei pro cauſis ciuilibus ad remotos iudices vltra duas dietas, & literæ alias impetratæ non valeant, niſi de iſta conſtitutione expreſſa mentio fiat, ratio eſt, quia agitur de intereſſe partium in extrahendo eas ad loca remota, eaſque expenſarum multitudine vexando, quod prohibetur *per c. olim de exception.* & alia iura ſimilia,

19 & Papa numquam intendit iuri alterius derogare *c. dilecto filio §. 1. de verb. ſignif.* imò ſi alicui gratiam concedit, non vult vt ea vtatur in præiudicium alterius *c. ex tuarum in fine de author. & vſu pall. c. licet de offic. ordin.* & ideo iura prædicta non ſunt applicabilia, quæ tamen ſint dicta ad exuberantiam, quia in ſupra cit. deciſ. S. Congreg. & bulla relata ſit expreſſa mentio, & derogatio Concilij, & vide etiā infra *reſol. 104. n. 10.*

20 Ex prædictis tamen ſequitur, quod dū Epiſcopi poteſtatem non habent abſoluēdi ſuos ſubditos ab hæreſi occulta; nec eā habent ſuperiores regulares erga ſubditos ſuos in eadem cauſa hæreſis, ſita ſummū, quod dicunt omnes, qui tenent pro Prælatis regularibus, eſt ipſos habere poteſtatem quaſi epiſcopalem, ſed Epiſcopi eam non habent, ergo nec Regulares, & propterea de hoc non eſſe amplius dubitandū, rectè docet *P. Dia. p. 1. tr. 5. reſol. 6. in fine, cum ita declaratum ſit per S. Congreg ſub die 17. Nouembris 1628.* & nouiſſimè *per d. bul-*

21 *lam Alex. 7. n. 4.* Quod ſi talis hæreticus abſolutionem ab Inquiſitore ſpecialem poteſtatem habente obtinere non poſſit (extra tamen tempus mortis, quando quilibet ſacerdos ab omni crimine quantumuis reſeruato, vel etiam hæreſi abſoluere poteſt iuxta *Trid. ſeſſ. 14. c. 7. & DD. communiter apud Dia. cit. reſol. 5.*) ire, vel mittere tenetur ad Vrbem ad maiorem pœnitentiarium, & interim dum talis facultas

tas expectatur, & conceditur, poteſt ſecundum *Nau. in man.c.27. n.239.* ad vitãdam grauem notam infamiæ, vel ſcandali præuia contritione celebrare, vel communicare.

22 Quia tamen eodem modo dicit Nauar. excuſationem dari, ſi quis irretitus ſit papali cenſura, vel ſimplici excommunicatione, conſonans eſt huic caſui doctrina *Henriq. lib.6.c.15.n.7. ibi. Si homo excõmunione ligetur, & niſi* Euchariſtiam *ſumat, aut celebret, grauiſſimi criminis infamiam incurret, de quo ſuſpectus eſt, ex Piæ matris Eccleſiæ intentione colligitur licere ei miſſam facere abſque noua culpa, aut pœna pro ſummo iure tuendo, idque multo magis, ſi non excommunicatus, ſed irregularis ſit*. At ſanè non minus licere huic ex interpetrata ratihabitione Papæ recipere Sacramentũ abſolutionis cũ onere pręſẽtandi ſe ſuperiori, vult *Regin. lib.8. n.87.* quando pœnitens fecit quidquid potuit, & per ipsũ non ſtetit vt abſolueretur ab eo, ad quem ſpectat, & hoc ſufficere etiam in caſu hæreſis, licet infamia, & ſcandalum abſint, docent *Fagund. de prec. Eccl. tr.1. lib.3.cap. 12. n. 12.* quæ tamen doctrinæ non placẽt *Dia. p.1.tr.5. reſol. 4. in fine*, nec mihi in dicto caſu hæreſis, præcipuè ceſſantibus infamia, & ſcandalo ex ſupra dictis, & vide infra reſ. 164. in fine.

23 Dubius autem in fide eſt ſine dubio hęreticus, & excommunicatus *c. 1. de hæret.* etiam ſi titubet in ea *c.aperte 24.q.1.& docẽt D. Athan. in ſymbolo ibi, quam niſi quiſque firmiter, fideliterque crediderit, &c.* idem eſt de eo, qui nec credit articulis, & rebus fidei, nec decredit, ſed adhuc remanet ſuſpenſus, & hoc quia non reputat talia eſſe certiſſima vt ſunt, *Tol. lib.4.c.4.n.8.* vbi rectè addit duo eſſe neceſſaria ad conſtituendum hominem ex dubio in fide hæreticum, vnum vt ſciat aliquid eſſe de fide, dicique ab Eccleſia, & tamen dubitet; alterum vt dubium ſit voluntarium; fundatur n. in quodam iudicio hæretico virtuali, puta res fidei non ſunt omninò certæ, & infallibiles, quod iudicium, error, & hæreſis aperta eſt, etiam ſi non diſſentiat poſitiuè, hoc eſt illas minimè neget, imò malit mori, quàm negare, ratio eſt ſecundum *Regin. lib.9. ſub n. 237.* quia talis dubitatio tollit quoque fidem, cum eſſentialem eius firmitatem, & infallibilitatem ſecum pati nolit *Sanch. in ſumma lib.2. cap.7. num.12. in fine, & 29. Bonac. to.3.diſp.1. q.2.p.1. n.3.* & proinde talis dubius ſi concurrat pertinacia, vt ſtatim dicam, vti verus hæreticus incurrit excommunicationem latam contra hæreticos in bulla Cœnæ Domini. Regin. cit. qui dubius vocatur hæreticus priuatiuus, non autem poſitiuus per *Dian. in ſumma v. hæreſis n.2. vide Caramuel in Theol. fundamen. fundam.46. concl.1352. caſu 1. & ſeqq.* Hinc

24 *Sylu. v. hæreſis 1.n.6.* addit, quod dubitans contra ſuam voluntatem, non eſt hæreticus, vt ex definitione ſupra, quia ſicut nullus credit, niſi volens; ita nec efficitur infidelis, niſi volens; quin imò ſi recedit ab illa dubietate, reſiſtendo meretur; ſunt enim vt plurimum ſugeſtiones Dæmonum, & ſi patienter propter Deum ferantur, materia ſunt magni, & continui meriti, & in illis permittit ſæpè Deus probari ſuos fideles, velut in camino ignis ardentis *Tol. cit.*

25 Inſuper ſi dubitet, & ſit paratus corrigi, nequidem eſt hæreticus, vt dictum eſt ſupra n.4. de hæretico poſitiuo, & legitur *in c. 2. §. in nullo de ſumma Trinit. & fide cath.* ſiquidem talis eſt dubius ex ignorantia, quæ neque admittitur in notis, vt infra n.26. & 27. Quare dubius in fide ſine pertinacia, vt ſupra, & infra, vel per ſimplicitatẽ, aut ſi in rebus fidei pro maiori dilucidatione dubia proponit, non eſt hæreticus, vt amplè tractant *Decian. tr. crim. lib.5. cap. 18. Zecchin. p.1. rubr. de fide c.11. n.6. Pegna ex direct. Inquiſ. p.2.c.1. tit. de hæret. Farin. cit. q.178. §.4.à n. 97.* Cõtra in dubitante pertinaci, nolente corrigi à ſuperiore, qui eſt Pontifex, vel eius Inquiſitor ſecundum *D.Tho. relatum ſupra n. 4. ex c. quoties 24.q.1.* nam ſi diſputatur inter aliquos, & vnus nolit ſe ſubmittere alteri, putans ſuam opinionem eſſe veram, non propterea dicitur hæreticus, niſi diſputatio eſſet de rebus, alias ab Eccleſia declaratis, & tunc corrigitur ab Epiſcopo loci, cuius cenſuræ ſi acquieſcere nolit, eſt vitandus, tamquam hæreticus *Gl. in d. c. quoties, v. niſi ad Petrum ex c. ad abolẽdam, de hæret. Sylu. d.n. 6. & facit d.c.2. de ſumma Trinit. & fide cath. Sanch. in ſumma lib. 2.c. 7.n.28. ſed Dia. p.4.tr.7. reſol.36. §. fin.* dicit placere ſibi opinionem Meroll. Suar. Vaſq. & aliorum ab ipſo relatorum, & dicentium non eſſe hæreticum in foro interiori, admonitum de ſuo errore ab Epi-

ſcopo, vel Inquiſitore, ſi exiſtimet ſuam opinionem non eſſe aduerſus ſenſum Romanæ Eccleſiæ, & Epiſcopum, vel Inquiſitorem decipi: in foro verò exteriori ſic, nec opus eſſe adire ſemper Pontificem in quacumque difficultate, ſed oportere eſſe peculiares Iudices, quorum iudicio cauſa finiatur, præſertim cum hi prudenti ſeper, & maturo iudicio procedant, nec niſi in certis, & manifeſtis ſententiam proferant.

26 Hoc tamen non eſt intelligendum de articulis fidei, vel præceptis decalogi, aut alijs veritatibus diuulgatis, quas quilibet ſcire debet, in quibus magis inexcuſabiles ſunt peritiores iuxta *Simanc. tit. 28. nu. 13. & propterea Sylu. v. hæreſis n. 1. vbi alij* dicit hæc limitanda eſſe in ijs, quos proprobabiliter præſumitur non verè, & perfectè ſcire catholicas veritates, puta quia ſimplices erant, & ruſtici, aut quia dogma non erat de articulis fidei, qui in Eccleſia ſolent publicari, addit tamen debere puniri arbitrio Iudicis, non vt formaliter hæreticos, ſed tamquam de hæreſi ſuſpectos, & abiurare de leui, ſed etiam hoc dicunt *Angel. v. fides n. 6. Tabi. eod. n. 7. Sanctarell. hoc tit. c. 1. dub. 6. n. 20.* eſſe intelligendum de illis ſimplicibus, qui non ſunt parati corrigi ab Eccleſia.

27 Ad hoc propoſitum Inquiſitor S. Vincente in ſuis manuſcriptis c. 2. §. 16. ita loquitur. *Algunas propoſitiones ay que aunque ſean formalmente hereticas, dichas por perſonas ignorantes de poca capacidad, y poſilanimas y lebadas de malinconia, y falta de iſtrucion, que por eſtas, y otras cauſas parece que non ſe puede reputar, ni preſumir vehemente que ſean hereges, ſi no erraticas, y anſi confeſſando hauerlas dicho, y que ſabian eran contra lo que tiene la yglesia, negando la pertinacia, y dando alguna razon natural, que les mouio à dezir, y creer dichas propoſitiones, como vna muger de quince años, que io conoci, que dixo que non creya, que Nueſtra Señora puediſſe quedar virgen deſpues de hauer parido, y otra que dixo, que la Santiſſima Trinidad era vna buena vieia, y que nõ puedia creer, que nueſtro Señor eſtuuieſſe ben la hoſtia, porque no podia caber en ella, y anzi ſuele darteles algunas penitencias ligeras, ò abſoluerles ad cautelam, ò abiurar de leui, y algunas veces non ſiendo tanta la ignorancia podria hauer abiuracion de vehementi.*

28 Hinc dubitari poteſt, an pro hæretico habeatur, qui in comœdia v. g. cum ſit Chriſtianus, contra Chriſti fidem, & articulos, fingens Tyrannum obloquitur; Item an ad vitandam propriam, & perſonalem capturam, liceat veſtibus infidelium, & hæreticos demonſtrantibus vti, aſſerendo ſe eſſe lutheranum, & ſimilia. Nam ex dictis patet, quod ſi ita re-uera ſentit, verè eſt, proprieq; hæreticus, ſed ſi ita non ſentit, quamuis hæreticus nõ ſit, tamen de hæreſi ſuſpectus eſt ſecundũ aliquos, quia ſemper propoſitio quæ fidei articulis opponitur, eſt hæreticalis, & veritati diuinæ oppoſita, licet in lapide reperiatur ſcripta. Sed *Aegid. Coninch. tr. de fide diſp. 15. dub. 2. n. 13.* diſtinguit, an adſtantes verè colligant ex factis, & verbis fidẽ negare, & tunc non licet, vt in caſu negantis ſe eſſe Chriſtianum. An verò ſimulatoriè ſciant fieri, vt de recitante in Theatro diximus, & tunc licebit. Vide *Caramuel. d. fundam. 46. concl. 1359.*

Agitur de delictis hæreticalibus, vel hæreſim ſapientibus.

SVMMARIVM.

1 *Delicta hæreticalia ſunt ferè innumerabilia, & ideò aſſignantur aliqua regulæ ad ea ſcienda.*

2. *Hæreticus eſt, qui malè ſentit de quocumque fidei artic. in intellectu, & cum pertinacia, vel de Sacramentis Eccleſiæ n. 3. vel ſi nouas opiniones de rebus ad fidem pertinentibus gignit, vel ſequitur. n. 4. vel ſi malè ſentit de ſacra ſcriptura n. 5. cum ſeq. vbi hoc declaratur per exempla & n. 8. & 9.*

6 *Blaſphemans realiter, vel verbaliter ſuper ijs, quæ ſunt circa fidem, idem pertinaciter ſentiens in intellectu, eſt hæreticus, vtrumque exemplificatur, ſed pro priori fuit in foro exteriori practicata pœna mortis, & n. 7.*

10 *Animam vllam ſi quis aſſerat cum pertinacia non detineri in purgatorio vltra decem, vel 20. annos eſt hæreticus.*

11 *Papam quendam Innocentium detinendũ in purgatorio vſque ad diem Iudicij, quidam referunt.*

12 *Apoſtaſia eſt triplex, ſed apoſtata à fide punitur per Inquiſitores.*

13 *Renegati dum erant apud* Turcas, *ſi poſtea*

ad

Digitized by Google

ad nos redeunt, quomodo contra eos ſit agendum & n.14. quod ſi non ſpontè, ſed coactè fuerint ad S. Officium aſportati, vel delati, erunt torquendi ſuper intentione & n.16.

15 *Metus cauſa, ſiquis (quod abſit) fidem negauit apud infideles, an debeat abiurare de vehementi?*

17 *Apoſtatæ à Religione, vel ab obedientia, qui ſint, & an contra eos procedant Inquiſitores?*

Reſolutio LXXXII.

1 HOc eſt mare magnum, & ſpatioſum, cum ferè innumeri ſint caſus hæreticales, vel ad hæreſim reducibiles; *Decian. enim in tract. crim. to. 1. lib. 5. c. 16.* cumulauit caſus 161. in quibus Chriſtianus dicitur hæreticus, alios per multos, ſiue inde tranſcriptos, ſiue additos notat *Ricc. in prax. crim. hæreſis per totam, incipiendo à reſol. 671. ſecundum primam impreſſionem, & Dia. in ſumma v. Inquiſitor. iuriſd. à n. 56. vſque ad n. 103.* alijs prætermiſſis; verum ne in tanta multitudine ſtudioſi defatigentur, & fortaſſe etiam illis ſcitis, multo plures remaneant ſciendi, aſſignantur aliquæ regulæ, ex quibus non ſolùm caſus in diem occurrentes; ſed etiam in futurum occurrendi, facilè comprehendi poterunt, & ſi non omnes expreſsè, ſaltem ex illatione, quia, vt dicit *Iulian. I.C. in l. non poſſunt ff. de ll.* non poſſunt omnes articuli ſingulatim, aut legibus, aut Senat. Conſ. comprehendi, ſed cum in aliquo caſu ſententia eorum manifeſta eſt, is qui iuriſdictioni præeſt, ad ſimilia procedere, atque ita ius dicere debet; vna n. determinatio reſpiciens plura determinabilia, debet æqualiter determinare *l. iam hoc iure ff. de vulg. & pupill. c. vnico tit. de Sacram. non iterand.*

2 Propterea regula prima eſt, quod malè ſentiens de quocumque fidei articulo in intellectu, & cum pertinacia, hæreticus eſt *c. 1. & 2. de ſumma Trin. & fide cath. c. didicimus 24. q. 1.* imò & deuians à minimo fidei articulo *l. omnes §. hæreticorum C. de hæret. Sylu. v. hæreſis 1. n. 2.* quæ pertinacia ſemper requiritur ad conſtituendũ hæreticũ iuxta dicta *in priori reſol. n. 2. & ſeq.*

3 Secunda eſt, ſi male eodem modo ſentit de Eccleſiæ Sacramentis *c. ad abolendam de hæret.* & in multis locis Trid. veluti *de ſacr. ſeſſ. 7. can. 1. & ſeq. de confirm. can. 1. 2. & 3. de pœnit. Sacram. ſeſſ. 14. can. 1. & ſeq. & de extrema vnct. can. 1. & ſeq. Sylu. cit. & Farinac. q. 178. §. 2. refert ita ſtatutum per Martin. 5. in conſt. inter cunctas ex Pegna, & Albert. in tract. de hæret.*

4 Tertia ſi nouas opiniones de rebus ad fidem pertinentibus, cum ſit priuatus, vel gignit, vel ſequitur *c. hæreſis, & c. hæreticus 24. q. 3. iuncto c. relatum diſt. 37. vide latè Turrecrem. in d. c. hæreticus, de hac re diſputantem.*

5 Quarta qui malè ſentit de veritate ſacræ ſcripturæ, quod intelligunt alij apud eundem Sylu. cit. in pertinentibus ad fidem, vel bonos mores, ſeu neceſſaria ad ſalutem, vel etiam contra ſacros canon. de eadem fide loquentes iuxta *Cardin. in Clem. vnica. §. fin. de vſur. & Sylu. cit. Canoniſtæ ex 24. q. 3. c. hæreſis, vbi Archidiac. n. 2. Turrecr. n. 1. aliique apud Farinac. d. q. 178. §. 2. n. 51.* docent hæreticum eſſe aliter interpretari ſacram ſcripturam, quam Eccleſia interpretatur.

6 Quinta eſt quando aliquis blaſphemat realiter, vel verbaliter ſuper jis, quæ ſimiliter circa fidem verſantur *Ricc. in cit. praxi poſt n. 1. verſ. blaſphemiæ hæreticales.* Vndè ſi quis cum pertinacia dixerit (quod abſit) Chriſtum non eſſe natum de Maria Virgine, vel non fuiſſe Crucifixum, mortuum, & reſuſcitatum, vel huiuſmodi, idem ſentiens in intellectu, eſt hæreticus, & cõprehenditur ſub prima regula, ſi affirmauerit Sacramẽta non eſſe ſeptẽ, vel plura, aut non fuiſſe omnia à Chriſto inſtituta &c. eſt ſimiliter hęreticus, & includitur ſub ſecunda regula; ſi ſimiliter contendat hominẽ in præſenti vita talem, & tantum perfectionis gradum aſſequi poſſe, quod reddatur penitus impeccabilis, & amplius in gratia proficere non valeat, eſt etiam hæreticus, vt in Clem. ad noſtrum de hęret. & comprehenditur ſub 3. & 4. regula, ſi exercere vſuram, vel ſimplicem fornicationem, non eſſe peccatum mortale, vel ſimilia, eſt ſimiliter hæreticus, quia in ſacra pagina dicitur mutuum dantes, nil inde ſperantes *Luc. c. 6. c. conſuluit de vſur.* & fornicatio prohibetur in decalogo, quæ propterea includuntur ſub 4. regula.

7 Si tandem quis blaſphemando dicat (quod abſit) etiam ſi Deus nolit, hoc eueniet, vel (al diſpetto di Dio) quaſi

quod non poſſit Deus illud impedire, cum ſit omnipotens, quæ eſt blaſphemia verbalis, vel aliquam Dei, vel Sanctorum imaginem iniurioſè percuſſerit, quæ eſt blaſphemia realis, eſt ſimiliter hæreticus (niſi calore iracundiæ hoc egerit) vt ſtatim dicam, primo enim caſu remigationis pœna, vt in *Reg.pragm.5. de blaſphem.* in ſecundo mortis punitur, vt fuit practicatum Neap. anno 1592. contra quendam, qui occaſione pecuniæ in ludo amiſſæ incidit faciem Beatiſſimæ Virginis Mariæ, & Saluatoris noſtri, quem in brachijs tenebat cum cultro, amputata prius manu dextera, cum qua deliquerat, vt refert *Praſ. de Franc.deciſ.* 504. verum tamen eſt talem, hæreticum non eſſe, quia hæreſis, vt diximus, requirit principaliter pertinaciam, ſed qui hæc facit propter iracundiam, non eſt pertinax. quidquid in contrarium dixerint *Ricc.cit.& aly ibidem*: ſi verò affirmet imagines ita debere iniurijs affici, ſine dubio eſt hæreticus, & comprehenditur ſub 5. & vltima regula; Quod ſi talia non affirmet, ſed aſſiduè blaſphemet, eſt ſuſpectus de hæreſi ſecundum *Menoch.de præſumpt.præſ.6.lib.5.* quem refert, & ſequitur *Rouit. in pragm. ſub rubr. de blaſphem.n.7. Dian.p. 4. tr.7. reſol.8. & 9. & tr. 8.reſol.* 87

8 Sunt tamen alij caſus hæreticales, qui videntur includi ſub regula 3.& 4. vti cōtra ſcripturam, & ſacros canon. & fuerunt damnati *per Clem.5. in d.Clem. ad noſtrum*, quorum primus eſt notatus ſupra ſub 5. regula, ſecundus eſt, quod ieiunare non oporteat hominem, nec orare poſtquam gradū perfectionis huiuſmodi fuerit aſſecutus, quia tunc ſenſualitas eſt ita perfectè ſpiritui, & rationi ſubiecta, quod non poteſt liberè corpori concedere quidquid placet, tertius, quod illi, qui ſunt in prædicto gradu perfectionis, & ſpiritu libertatis, non ſunt humanæ ſubiecti obedientiæ, nec ad aliqua Eccleſiæ præcepta obligantur, quia vbi ſpiritus Domini, ibi libertas, quartus quod homo poteſt ita finalem beatitudinem ſecundum omnem gradum perfectionis in præſenti aſſequi, ſicut eam in vita obtinebit beata, quintus, quod quælibet intellectualis natura in ſe ipſa naturaliter eſt beata, quodque anima non indiget lumine gloriæ, ipſum eleuante ad Deum videndum, & eo beatè fruēdum, ſextus, quod ſe in actibus exercere virtutum, eſt hominis imperfecti, & perfecta anima licentiat à ſe virtutes, ſeptimus, quod mulieris oſculum, cum ad hoc natura non inclinet, eſt mortale peccatum, actus autem carnalis, cum ad hoc natura inclinet, peccatum non eſt, maximè cum tentatur exercens, octauus, quod in eleuatione Corporis Ieſu Chriſti, non debent homines aſſurgere, nec eidem reuerentiam exhibere, quia eſſet imperfectionis eiſdem, ſi à puritate, & altitudine ſuæ contemplationis, tantum deſcenderēt, quod circa miniſterium, ſeu Sacramentum Euchariſtiæ, aut circa Paſſionem huma-
9 nitatis Chriſti aliqua cogitarent. Item &
alij tres caſus ſimiliter damnati in extr. 2. de hæretic. primus eſt, quod confeſſi fratribus, habentibus licentiam generalem audiendi confeſſiones, tenentur eadem peccata confiteri proprio ſacerdoti, de quo meminit *Dia.p.4.tr.8.reſol.* 102. ſecundus, quod Romanus Pontifex non poteſt facere, quod Parochiani non teneantur omnia peccata ſua ſemel in anno proprio ſacerdoti confiteri, imò nec Deus poſſit hoc facere, tertius, quod Papa non poteſt dare poteſtatem generalem audiendi confeſſiones, imo nec Deus, ſed confeſſus habenti licentiam, teneatur eadem confiteri proprio ſacerdoti, vti proprio Curato.

10 Præterea aſſerētes nullam animam detineri in purgatorio vltra decem, aut viginti annos, ſunt ſimiliter hæretici, ſi ſe non retractant, & ideo dicitur fuiſſe correctū Sotum, qui hoc docuit *in 4.diſt.19.q.3.ar.* 2. quē propterea impugnāt *Bellar.de purg. lib.2.cap.9. Cordub.lib. 5. q. 22. Coninch. de ſacr.diſp.11. dub. 4. n.38. Molfeſ. in ſumma to.1.tract.1.c.26.n.*312. ratio eſt, quia iſta doctrina eſt contra morem Eccleſiæ, quæ pro defunctis, & pro certa anima celebrat miſſas anniuerſarias, & officia vltra 200. annos; Nec rigor Dei eſt iniuſtus, ſi ab anima, quæ non ſatisfacit, ſed ſatis patitur, exigat longas pœnas, ſicuti pro culpa vnius mortalis exigit æternas, quare illam ſententiam quidam inſignis prædicator à ſacro Inquiſitionis ſenatu compulſus eſt retractare, eo quod retrahat viuos ab operibus ſatisfactorijs, & miſſis offerendis pro ſuis defunctis, & quidam Patres ſignificant, quarumdam animarum pœnas duraturas ad diem vſque iudicij. verba ſunt *Henriq.lib.7.c.16.n.4. vbi in com-*

ment.

Google

11 *ment.lit.1.in fine ex Surio in vita S. Luzbergæ* refert de quodam Innocẽtio Papa detinendo in purgatorio vſque ad diem Iudicij. Alios hæreticales caſus enumerant *Farinac.d.§.2. Afflict. in conſtit. regn. de hæret. rub.1.n.29. & Decian.ſupra n.1.cit.*

12 Item apoſtatæ, qui tripliciter dicuntur tales datur n. apoſtaſia à fide, à religione, & ab obedientia, vt dicit *Gl. in c. 1. v. Apoſtaſia de apoſtat. Paul. Langell. inſtit. can. lib.4. tit.4. vbi Ricci. ex Afflicto in conſtit. R. apoſtatantes.* prima, quæ dicitur, etiam perfidię, eſt quando quis recedit à fide, cum ſit antea baptizatus *c. non poteſt 2. q. 7.* vt fuit Iulianus Apoſtata *cap. Iulianus 11. qu. 3.* & talis dicitur, quando in totum recedit à fide per tranſitum ſpontaneum ad Iudæos, vel Saracenos, aut Turcas, & huiuſmodi, ad differentiam illius, qui non totam fidem, ſed aliquem eius articulum negat, qui dicitur hæreticus, & de quo dictum eſt ſupra *Sylu. v. apoſtaſia n.4.* ſed tam iſte, quàm ille puniuntur per Inquiſitores *ex c. contra Chriſtianos de hæret. in 6. Fillinc. to.2. tr.12. cap.5. n. 145.*

13 Apoſtatæ ergo à fide, quando ad nos redeunt, vel quia illinc fugiunt, vel redimuntur, dubitatur, quomodo ſit procedendum, & dicit *Sylu. cit. quem ſequitur Ricc. etiam cit. reſol. 671. verſic. renegati vbi alij,* quod ſi ibi adorauerint Idola, vel ſepulchrum Machometti, ſed ex timore cadente in virum conſtantem, non dicuntur Apoſtatæ, aut hæretici, nec ſunt excommunicati, ſed peccant mortaliter, & poſſunt propterea abſolui ab Ordinario, ſi verò ſpontè hæc fecerint, cognoſcuntur ab Inquiſitoribus, Verum *Pegna in direct. Inquiſit. par.1. comment.59.* docet cognitionem vtroque caſu ſpectare ad Inquiſitores, & primo caſu abiurare debere, vti vehementer de fide ſuſpectos, alijſque pęnitentijs ſalutaribus affici; ſecundò verò, ſi dicant hæc feciſſe, quia ita tunc credebãt cogẽdos eſſe, ad abiurandum vti formales hæreticos, ſeu Apoſtatas, grauiuſque puniendos, etiã ſi metu ſic ſceleſtè ſe geſſerint; Regulariter verò conſiderandam eſſe qualitatem perſonæ, ſi mulier, ſi vir, ſi doctus, ſi imperitus, ſi laicus, ſi Clericus, ſi Religioſus, ſi minor, vel maior cum qualitate metus; quo ceſſante, vel interueniente; ſed non cadente in conſtantem virum, ſi non ſpontè venerint, poſt abiuratam hæreſim, vel apoſtaſiam, debere ad perpetuum carcerem detrudi ad pœnitentiam peragendam iuxta *tex. in c. penult. §. fin. de hæret.*

14 Idem dicit Epiſcop. *Ricciull. in tract. de iure perſon. lib.6. c.5. n.7.* ibi cumque animus lateat, de quo Eccleſia non iudicat *c. erubeſcant 32. diſt.* merito aſſerens in foro exteriori, ſe negaſſe Chriſtum per vim, ſiue metum, redditur ſuſpectus de vehementi, vel leui, perpenſis coniecturis perſonarũ, Erit quidem de vehementi ſuſpectus, ſi vi, vel metu ceſſante, nihilominus in negatione fidei perſeuerauit, quia diuturna continuatio, demonſtrat actum ex corde proceſſiſſe; Item ſi perſona ſit grauis, veluti Prælatus, Monachus, Theologus, aut alius vir grauis, & prudens, & metus nõ fuerit mortis, vel tormentorum, ſed famę, vel exilij, fuſtigationis, carceris famis, vel alterius generis non cadentis in conſtantem virum, in his caſibus ſuſpitio eſt ita vehemẽs, vt merito indici poſſit eis abiuratio, & ſimiliter ſi metus fuerit reuerentialis, de leui verò erit ſuſpectus, ſi negatio fuerit facta à perſonis non benè fidei cauſam callentibus, & qui veriſimiliter ſcire non poterant, quam graue delictum ſit negare fidem, cuiuſmodi ſunt pueri, feminę, ruſtici, & alij, quos minor metus auertit; diluet autem omnem ſuſpitionem apoſtaſiæ, ſi ſtatim vi, vel metu ceſſante doluerit, & pęnitentiam egerit. hęc ille, de pænis autem iſtorum, & aliorum Inquiſitorũ ex ſimilibus delictis hæreticalibus vide ſupra verbo degradatio per totum.

15 Verum ego puto falli iſtos DD in metus explicatione; etenim metus ſeruitutis vel famæ, aut carceris perpetui regulariter excuſat, redditque actum nullum *l.4. l. iſti quidem §. fin. & l. qui in carcerem, ff. quod metus cauſa,* ſed exiſtente aliquo penes Turcas, vel ſimiles, interueniunt ex natura rei ad minus iſti metus, ergo datur excuſatio, ſi non in toto, ſaltem in parte; ſiquidem licet illa negatio, mortalis ſit, vt ſupra diximus, attamen reditus poſtea ſpontaneus ad Epiſcopum, vel Inquiſitorem, quia indicat defuiſſe animum negandi, dum erat apud hoſtes, operatur vt poſſit reconciliari Eccleſiæ, præuia abiuratione, non tamen de vehementi, vt rectè dicunt Sylu. & Ricc. cit. Quod ſi non
16 ſpontè, ſed coactus fuerit ad Tribunal allatus, tunc torquendus erit ad ſciendum,

an

an negatio exterior fuerit coniuncta cum interiori, & ſi perſtiterit in negatione, tūc quia indicia dicūtur purgata, vt eſt regulare de omnibus delictis iuxta *Alberic. Hippol. & alios apud Præſ. de Franch. deciſ. 577. n. 3.* erit liberandus in forma, non autem ad triremes damnandus, vt dicit *Dia. p. 4. tr. 7. reſol. 3. §. neque aduerſus in fine*, vbi neminem allegat, ſed ſolùm dicit ita conſuluiſſe, & factum fuiſſe; etenim ſi verum eſſet, quod ipſe dicit, idem operaretur negatio fidei apud Turcas ex dicto metu facta, & intentione in tortura negata, quod operatur confeſſata, cui maiori pęna non datur *c. excommunicamus 15. §. fin. de haret.* quod eſſet abſurdum.

17 Apoſtata verò à Religione, non eſt nouitius, ſed monachus profeſſus in Religione approbata, exiens à monaſterio ſine licentia ſuperioris, cum intentione non redeundi, ſed viuendi irreligioſè, ſiue laicorum, ſiue clericorum more *c. fin. diſt. 50. c. 1. & fin. de apoſt. Innoc. in c. fin. de renunc. & in c. intelleximus de ætate, & qualit.* ſi verò intrat monaſterium laxius, & viuit ſub obedientia illius Superioris, non eſt verè Apoſtata, ſed poteſt capi à priori Prelato, vti fugitiuus ſecundum *Sylu. v. Apoſtaſia n. 9.* ſi autem arctius, non peccat, etiam licentia pętita, & non obtenta à ſuo ſuperiore *c. licet de regular.* hoc tamen videtur hodie aliquo modo innouatum ex decreto S. Congreg. Vrb. 8. iuſſu edito 21. Septembris 1624. vbi ordinatur, quod nullus de cętero permittatur ad arctiorem Religionem tranſire, niſi prius ſuperiori legitimè conſtiterit eam Religionem paratam eſſe illum recipere, qui licentiam petit, tūcque Regularis recta ſe transferat via ad arctiorem, contra apoſtatam ergo primo modo ſumptum, ſi per annum in apoſtaſia perſtiterit, quia eſt excōmunicatus, ſtatim ac deſerit Religionem animo, quo ſupra *c. vt periculoſa ne cler. vel monachi in 6.* qua de re dicitur ſuſpectus de fide, procedit S. Officium Inquiſitionis *Sanctarell. de hareſi c. 41. dub. 3. Laurent. de Peyrin. in priuil. minim. vol. 2. conſt. 2. Pauli 5. §. 2. n. 13.* & magis ſi in eo ſtatu exiſtens, vxorem ducit, quo caſu eſt puniendus pęna triremium, & alijs, vt infra *reſol.* 100. *nu. 10. Zanard. in direct. Theol. par. 2. prac. 1. c. 5. § 19.* quod ſi annus à die fugæ non effluxerit, & fugitiuus fuerit captus ab Epiſcopo, vel ſuperiore regulari, & nihilominus eſſet incorrigibilis, itaut eijciendus eſſet, ſeruanda ſunt ante ſententiam eiectionis ea, quæ latè in dicto decreto ordinantur, tranſcripta infra *reſol. 195. n. 11.* vbi nota differentiā inter fugitiuum, & eiectū, quia ille eſt ipſo facto excōmunicatus, vt hic, ille verò excommunicandus, vt ibi.

18 Apoſtaſia verò inobedientiæ eſt, quando quis non obedit Papę, vel canonicis inſtitutis, de qua *in c. 2. & c. illud de maior. & obed. Gl. in c. 1. v. apoſtaſia de Apoſt.* Verum quando hæc inobedientia venit ex eo, quod quis non credit Papam habere poteſtatem condendi canones, & tunc tāquam hæreticus eſt puniendus, vt *in c. nulli §. fin. diſt.* 19. cum verò oritur ex audacia, & contemptu, quia non vult obedire, & tunc efficitur infamis, repellitur à teſtimonio, & eſt excommunicandus, vt notat *cit. Ricc. §. Apoſtata*; De omnium autē pænis vide etiam eundem *poſt Abba. & Cano. in tit. de Apoſta. c. 1.*

Agitur de ſuperſtitione, eiuſque varijs ſpeciebus, & de ſcientia Diaboli.

SVMMARIVM.

1 *Superſtitio quid ſit, & qua indebiti cultus n. 4. in genere plures ſub ſe ſpecies continet, & qua iſta ſint, & qua Idolatria? num. 2.*

3 *Vana obſeruantia qua ſit? & qua diuinatio? n. 5.*

6 *Pactum cum Dæmone poteſt fieri expreſsè, & tacite, quod exemplis demonſtratur. & n. 7. cum multis ſeqq.*

10 *Cogitationes hominum an diabolus ſcire poſſit?*

12 *Diabolus triplici modo cognoſcit veritatem per naturam, reuelationem, & experientiam, & propterea poteſt incognita, ſeu ignota hominibus reuelare, quibus vult permittente Deo. & nu. 13. & 14. Eius potentia eſt tanta, quod ſi non refrenaretur à Deo, poſſet etiam montes, Vrbeſque ſubuertere, nec datur potentia ſuper terram, qua ei cōparetur n. 15. & 16. Eius motus eſt adeo celeris, vt in tempore inperceptibili ſe conferre poſſit ab Oriente ad Occidentem, nullo medio pertranſito, alia quoque mirabilia facere poteſt. n. 17. veluti inducere Deo per-*

permittente infirmitates in corpus humanum, eique nocere in rebus ſuis, & ſimilia. n. 18. Non poteſt mutare corpus humanum in beſtiale, nec mortuum viuificare, niſi apparenter, & quomodo hoc fiat? n. 19.

20 *Samuel an verè, & realiter apparuerit Sauli, vel potius phantaſma ex machinatione diaboli. & n. 21.*

Reſolutio LXXXIII.

1 SVperſtitio eſt etiam delictum hæreticale, definitur, à *D. Thom. 2. 2. qu. 92. art. 1. in corp. in fine, videlicet. eſt vitium Religioni oppoſitum ſecundum exceſſum*, ſed illud *ſecundum exceſſum* dicit intelligi, non quia plus exhibeat in cultum diuinum, quam vera Religio, ſed quia exhibet cultum diuinum, vel cui non debet, vel eo modo, quo non debet, ſic dicta ſuperſtitio à ſuperfluo, quaſi ſuperflua inſtitutio. *Vmbertin. in indic. inquiſ. v. hæreſis n. 5. & Arnald. Albert. de hæret. in 6. in rubr. q. 11. n. 1.* ſuperſtitionem putat à ſuperſtitibus dici, nempè à ſenibus, qui multis annis ſuperſtites per ætatem declinant, & errant. de quibus vide etiam *Azor. par. 1. moral. lib. 9. c. 11. q. 1. Sanch. lib. 2. ſummæ c. 37.* ex quibus dicit *Sylu. v. ſuperſtitio n. 1.* duas eſſe ſpecies ſuperſtitionis, quarũ prima conſiſtit in exhibendo Diuinum cultum Deo vero, modo indebito, & dicitur ſuperſtitio indebiti cultus; ſecunda verò in exhibendo cultum diuinum ei, cui non debetur, ſed hanc ſecundam, quam ipſe vocat ſpeciem, & dicit continere ſub ſe alias ſpecies, non eſt diuiſio boni philoſophi, vt ipſe eſt, quia ſub ſpecie non continentur aliæ ſpecies, ſed indiuidua.

2 Propterea *D. Tho. cit. q. 93. art. 2. in corp.* priorem vocat ſpeciem ſuperſtitionis, & ſecundam quam Sylu. vocat etiam ſpeciẽ, ille appellat genus, quod continet ſub ſe alias ſpecies; prima eſt idolatria, quæ diuinam reuerẽtiam indebitè exhibet creaturæ; ſecunda eſt diuinatio, per quam dæmones quis conſulit per pactum tacitũ,
3 vel expreſſum, tertia eſt vana obſeruantia, quando quis in ſuis actibus omittit dirigi à Deo, vt petit cultus diuinus, hunc tribuens creaturæ, petens directionem ab ipſa *D. Auguſt. in c. illud 26. q. 2. Sanch. in ſumma. lib. 2. cap. 37. ſub n. 1.* quarta eſt magia; quinta eſt maleficium *Tol. lib. 4. cap. 14. n. 6.* de quibus etiam in ſeq. reſol.

4 Superſtitionem autem indebiti cultus exemplificat *Sanct. cit. q. 93. art. 1. in corp.* ſi per cultum exteriorem, aliquod falſum ſignificetur, quod contingit dupliciter; vno ſt. modo ex parte rei ſignificatæ, à qua diſcordat ſignificatio cultus, & hoc modo, iſtoq; tẽpore nouæ legis, peractis iã Chriſti myſterijs, pernicioſum eſt vti cæremonijs veteris legis, quibus Chriſti myſteria figurabantur futura. Quare ſuſpecta eſt ſententia eorum, qui putabant, quod poteſt licitè quis hodie circũcidi ad Chriſti imitandam humilitatem, nam ex dictis reijcienda eſt iuxta ea, quæ diſputat *Sot. in 4. ſent. d. 3. q. vn. art. 3.* Alio modo poteſt contingere falſitas in exteriori cultu ex parte colentis, & hoc præcipuè in cultu communi, qui per miniſtros exhibetur in perſona totius Eccleſiæ; ſicuti enim falſarius eſſet, qui aliqua proponeret ex parte alicuius, quæ non eſſent ei commiſſa, ita vitium falſitatis incurrit, qui ex parte Eccleſiæ cultum exhibet Deo contra modum, diuina authoritate ab Eccleſia cõſuetum. quod extendit *Sanch. cit. n. 7.* in ijs, qui inter diuina officia profana, vel turpia miſcerent, & huiuſmodi.

Circa verò alias ſuperſtitionum ſpecies, omiſſa idolatria, de qua *D. Tho. cit. qu. 94. art. 1. 2. & 3. Tol. vbi ſupra n. 5. & Sanch. cit. c. 37. n. 21.* vbi ex eodem Sancto dicit eſſe eam per quam tribuitur honor creaturæ, ſicut Deo, quia ad laudem Dei
5 omnipotentis, eſt remota à noſtris regionibus, ſequitur diuinatio, quæ ſumpſit exordium à Perſis, vt dicit *Auguſt in cap. igitur 26. q. 3.* & definitur, quod ſit prænunciatio futurorum, aliquo dæmonum conſilio, vel auxilio, vt percipitur ex eodem Sancto cit. *q. 95. art. 3. in corp.* cum futura ſint ſoli Deo nota iuxta *Iſai. c. 41. ibi annunciate quæ ventura ſunt in futurum, & ſciemus, quia Dij eſtis vos*, proinde ſequitur, quod attribuens creaturis, quæ ſoli Deo competunt, iniuria fit Deo, & propterea hæc diuinatio, eſt ſuperſtitio, & peccatum magnum iuxta *D. Tho. cit. art. 1. & 2.* & puniendum ab Inquiſitoribus, vt in ſeq. reſol.

6 Hoc autem dæmonum auxilium poteſt accedere cum pacto expreſſo, vel tacito inuocantis, ſi expreſſo, fit etiam dupliciter, primo modo, ſi expreſsè inuocetur, ſecundo cum aliquid fit, quod ſcitur ex

dæ-

Digitized by Google

dæmonis virtute operari, vt faciunt incantatores; vtrique namque dæmonem expreſsè inuocant ex intentione, verbo, vel facto, quia licet pactum non ſit factum hic, & nunc cum inuocante, eſt tamen factum cum alio, qui aſſiſtit illis operibus, oſtendendo, vel operando *Caiet. 2. 2. q. 95. art. 3. in princ.* Verum ab alijs tale pactum dicitur tacitum, vt *Martin. del Rio 2. diſq. magi. q. 4. v. Pactum tacitum duplex*. Ideo clariùs *Tol. lib. 4. cap. 14. n. 8.* ibi pactũ eſt promiſſio facta ab homine dæmoni, & à dæmone homini; promittit n. homo obedientiam dæmoni, & negationem diuinorum præceptorum, & Sacramentorum, promittit dæmon ſe omnia illa facturum, & quo magis promittit homo, eo etiam
7 dæmon. Hoc autem pactum dupliciter fit, aliquando cum ipſomet dæmone, qui viſibiliter apparet, & fœdus init, aliquando fit medio aliquo homine, vt cum quis per aliquem magum, tale facit pactum; ſed prius etiam dupliciter ſolet fieri, vno modo ſolemniter, vt cum dæmon apparet viſibiliter in ſolio ſuo ſedens cum caterua aliorum dæmonum, coram quibus fit tale pactum. Altero modo priuatim, vt cum fit pactum abſque ſolemnitate; ſed nouũ intercedit pactum. hucuſque Tol. varios etiam paciſcendi modos ſolemniter, habes latè, exẽplis quoque adductis apud *Martin. del Rio lib. 2. diſquiſ. magic. q. 4.* vbi docet, quę ſint ſubſtantialiter requiſita, ex SS. Patribus collecta, & quatenus ſoleat quandoque dęmon iſtos paciſcentes ſigno impreſſo munire. *Paul. Grillan. tract. de ſortil. q. 7.*

8 Vide etiam *Suar. to. 1. de relig. lib. 2. de ſuperſtit. cap. 9. n. 14.* circa dictum pactum tacitum, ibi quippe intendens varijs medijs ſcire ſuperantia humanam cognitionem, id non curat via inuentionis, eo quod inepta ei inuentioni media ſint, quærit ergo via diſciplinæ, & magiſter illius non eſt Deus per ſe, vel per bonos Angelos, vtpote qui his vanis non intendit, nec præſumitur reuelatio diuina; nec etiam eſt vllius homo, cum humanam cognitionem ſuperet ijs medijs improportionatis eam ſcientiam habere, ergo magiſter eſt dæmon; Quod ſi doctrina illa per modum alicuius artis inuenitur tradita in aliquibus libris, eſt tradita à dæmone per aliquem eius miniſtrum, & ſubinde à dæmone diſcitur, & ideò interuenit pactum tacitum cum illo, idem ante eum *Sylu. v. maleficium n. 5.*

9 Quod verò ex pacto procedant magicæ operationes conſtat *ex l. multi C. de malefic. & mathema. ex D. Cypria. lib. de duplici martyr. & D. Aug. lib. 2. de doctri. Chriſtia. c. 19. vt refertur in c. illud 26. q. 2.* vbi in fine dicitur. Omnes artes huiuſmodi, vel nugatoriæ, vel noxiæ ſuperſtitionis, ex quadã peſtifera ſocietate hominum, & dęmonũ quaſi pacta infidelis, & doloſæ amicitiæ conſtituta. idem patet ex *Bulla Sixt. V. cõtra Aſtrologos. & alia bulla Vrban. 8. contra eoſdem prolata die 10. Aprilis 1631.* Quamquam pactum præſtare, vel fallere, dæmoni ſit liberum, cum ab homine ad obſeruantiam cogi non poſſit, & alioquin dæmon ſit fallaciſſimus, vt notat *Martin. del Rio 2. diſquiſ. magic. q. 4. ex Euang. Ioan. 8, verſ. 44.* tacita autem inuocatio dæmonũ, tunc ſolummodo eſt, quando aliquis talibus ſe implicat, vt dignum ſit dæmonem ſe illis immiſcerę, quamuis hoc ſit præter intentionem talis hominis. *Caiet. cit. ex eod. D. Thom.* ibidem, quam doctrinam de tacita inuocatione exemplificat *Nauarr. in ſumma cap. 11. n. 25.* quoties quis enititur efficere aliquod per cauſas, quæ nec virtute ſua naturali, neque diuina, aut Eccleſiaſtica diſpoſitione poſſunt illud efficere, vt etiam *ex Victor. & alijs docet cit. del Rio q. 5.*

10 Et primo quando vtitur verbis ſacris hac conditione, vt ſint ſcripta in illa, vel illa materia, vel tali tempore, aut hora, & alijs huiuſmodi, quæ neque ad diuinũ cultum, vel eius honorem, neque ad rectam rationem pertinent, vel ſi ijſdem verbis ſacris ad inanem effectum vtitur, veluti ad mouendum anulum ſupra filum, vel ad mouendum cribrum, quæ non verba ſacra, ſed ipſe diabolus mouet, vt per illa verba honoretur, aut vtendo cauſis naturalibus ad effectum ſupra naturalem, veluti ad ſubito medendum, vel ad agno-
11 ſcendas hominum cogitationes, quas tamen an diabolus ſcire poſſit, colligitur ex reſponſione ipſius ad Virginem, quæ iuſſit ei dicere in hoc veritatem, vt refert *S. Birg. lib. 6. reuel. cap. 39.* ibi, *illas ſolummodo ſcire poſſũ, quas ex exteriori operatione hominis, & ex diſpoſitione eius perpendere poſſum; illas, quas ego perſonaliter immitto cordi eius, quia licet ego perdidi dignitatem meã, tamen ex ſubtilitate naturæ mea adhuc remã-*

ſit

ſit mihi ſapientia tanta, quod ex diſpoſitione hominis intelligere poſſum ſtatum mentis, ſed omnes cogitationes hominis cognoſcere non poſſum.

12 De ſcientia verò dæmonũ dicit *D. Tho. par. 1. q. 64. art. 1. ad 5. & lib. 2. ſent. diſt. 18. q. 2. art. 1. & 3.* quod tripliciter cognoſcunt veritatem ſc. per naturam, reuelationem, & experientiam, per experientiam, quia ſciunt hominum inclinationes, & modos ſuperandi illos, quia omnia tentandi genera, inſidiaſque deprimendis vſu ipſo vetuſtatis didicerunt, per reuelationẽ, quantum Deo placuerit reuelandi (quod fit per Angelos ſanctos, cum ad malum pęnæ inferendum vti ſoleat Deus dæmonis miniſterio, dictæquè pęnæ durationis tempus certo ſcire poſſunt, & reuelare diuinatoribus) *Sanch. in ſumma lib. 2. cap. 38. nu. 7.* per naturam autẽ, quia à princ. ſuę creationis ſtatim cognouerunt omnes ſpecies rerum creatarum à Deo per ſpecies inditas idem *Sanct. cit. q. 89. art. 3.* ex quibus dicit *Sylu. v. maleficium n. 1. in fine*, quod quilibet diabolus perfectè cognoſcit virtutes omnium Angelorum, ſtellarum, volucrum; animalium, piſcium, arborum, metallorum, herbarum, lapidum, & elementorum; vnde ſciunt quæ hominibus prodeſſe, vel obeſſe poſſunt, & propterea quia poſſunt ſubito à longiſſimis partibus ea afferre, & viſibiliter, & inuiſibiliter locis opportunis applicare, non ſolùm exterius, ſed etiam interius inferendo per os, cum homo dormit, aut putat ſe bibere, vel quid aliud ſumere, hinc eſt, quod Vetula, aut alio incãtante, ſanãtur infirmitates, & malefico torquente imaginem, torquetur homo multum diſtans, quia hoc diabolus operatur ex pacto tacito, vel expreſſo cum prędictis *idem Sylu. d. n. 5. imo addit v. diuinatio nu. 1.* ſecundum omnes Theologos, quod ſciunt omnia nobis occulta, præter mentium cogitationes, & affectiones.

13 Et proinde omnia iſta, quæ homines latent, poſſunt diuinatoribus communicare, vt prædicant. *Sanch. in ſumma lib. 2. c. 38. n. 8.* vbi ait, talem communicationem à dæmone fieri, vel ſe aſpectabilem diuinatoribus offerendo, verbiſque illa manifeſtando; vel abſque vllo aſpectu, formatis in aere verbis, vel immiſſo ſcripto aliquo, vel in ſomnis, aut vigilia afficiendo, & commouendo phantaſiam, quæ probabiliſſimè coniectans prædicere poteſt. quia vt dicit *Chriſtus ſponſa ſuæ Birg. lib. 4. c. 38.* in princ. diabolus ex ſubtilitate ſcientiæ ſuæ, & motibus exterioribus hominis deprehendit interiora. Et addit idẽ *Sanch. cit. n. 7. ex cit. del Rio lib. 4. diſquiſ. magic. cap. 2. q. 1. Perein. lib. 3. de mag. cap. 5. num. 35.* quod cum ingenio angelico, & tam exacta omnium naturalium cognitione, ac tam longa experientia præditus ſit, ſagatiſſimus eſt ad pręſentienda ex his futura, cumque omnium hominum temperamenta, affectuſque optimè noſcat, & quod ex ipſis oriri ſoleat, poteſt ex his pendentia à libero arbitrio optimè coniecturare, & inde contingit, vt ſæpè vera annunciet; Item poteſt ex clandeſtinis concilijs ſcriptis deliberationes hominis futuras ſolertiſſimè conijcere, vtpotè cras talis homo talem noceat, vel ut talis Regno deponatur; Item quod talis Rex moturus ſit bellum alteri, quia ſcit ita determinaſſe in conſilio, & non eſſe leuem, neque mutabilẽ; præterea ſi morbus cuiuſlibet ſit ex maleficio, qui ex pacto ceſſaturus eſt, ſublato ſigno, poteſt certum morbi finem prædicere *Sylu. d. v. maleficiũ ſub n. 5. et Sanch. cit.*

14 Circa verò præterita poteſt ea omnia; quæ aliquando aliena relatione accepit, vel coram ipſo geſta ſunt, certo annunciare, quippe ea omnia memoriæ retinet, & circa præſentia, ſi illa in actu externo cõſiſtant, poſſunt certiſſimè dæmoni nota eſſe vt occultiſſima furta; res perditę, theſauri olim defoſſi, item ob incomparabilem ſui motus celeritatem, poteſt denuntiare geſta in remotiſſimis partibus, atque ita diuinatores, ea à dæmone accipientes denunciant multo ante, quam humano modo ſciri valeant *Greg. de val. 2. 2. diſp. 6. q. 12.*
15 *pu. 3. col. 1. Syl. cit.* potentiã autem dæmonis tantam eſſe dicit *Chriſtus eidem ſua ſpõſa lib. 1. cap. 60. n. 2.* quod niſi de voluntate, & poteſtate ſua refrenaretur, etiam montes, Vrbeſque ſubuertere poſſet, & *Iob cap. 41.* ſcribit non eſſe potentiam ſuper terram, quæ comparetur ei; *Dauid in Pſal. 71* vocat eum potentem per antonomaſiam ibi, *quia liberauit pauperem à potente, vt explicat D. Greg. lib. 33. moral. cap. 17.* hanc autem potentiam exercere contra homines nequit, vt diximus, niſi Deo permittente, *D. Auguſt. lib. 7. de Ciuit. Dei c. 35. & lib. 10. c. 21.* vbi affirmat hanc dę-

Digitized by Google

monibus à Deo permiſſam poteſtatem, non ſolùm non eſſe perniciosam, ſed Eccleſiæ proficuam, vt martyrum numerus impleatur, quos Ciuitas Dei tanto clariores habet, quanto fortius aduerſus impietatem poteſtatum, etiam vſque ad ſan-
16 guinem certant. Itē dicit *Syl. d. v. maleficiū n. 2. ex D. Tho.* multis in locis, quod diabolis obediant omnia corpora inferiora ad nutum, quantum ad motum localem, ita quod ſicut anima humana ſe habet ad mouēdum vnū ſolum corpus ſibi vnitum; ita illi tanquam eleuatiores ſe habent ad mouendum omnia inferiora, excepto quod nō poſſunt mouere totam terram, ſed bene poſſunt mouere turrim, aut montes.

17 Pręterea tanta celeritate ſe mouere naturaliter poſſunt, vt in tempore inperceptibili ab oriente in occidentem, & à Cœlo ad terram, vel à terra ad Cœlum ſe transferant nullo medio pertranſito, vt probat *D. Tho. par. 1. q. 53. art. 1. & 2.* & conſequēter dicit Sylu. cit. poſsūt aliquod corpus celerrimè ſecum transferre, & facere omnia, quæ fieri poſſunt per motum localem, aut per applicationem virtutum actiuarum naturalium, vt pluuias, ventos, & huiuſmodi, & ſimiliter condenſare aerem, & in eo apparere in forma viri, vel mulieris, aut beſtiæ, vt fecerunt S. Hilarioni, & alijs; poſſunt etiam mutare noſtram voluntatem non directè, quia hoc ad ſolum Deum pertinet, ſed perſuadendo, & concitando paſſiones *D. Thom. 1. 2. q. 91 art. 6.* & proinde inclinant vehementer hominem ad peccandum, commouendo phātaſiam, & appetitum ſenſitiuum, & obtenebrando intellectū, vt voluntas abſque aliquo rationis diſcurſu conſentiat peccato idem *Sanctus cit. q. 80. art.* 2. quod faciūt aliquando per exteriora, aſſumendo corpus humanum, ſicut tentarūt Chriſtū verbotenus, offerētes ei omnia Regna mūdi *Matth.* 4. & alios Sanctos in forma pulchrium mulierum.

18 Et tandem omiſſis alijs dicit *Sylu. cit. n. 3. in fine*, quod poſſunt inducere infirmitates in corpus humanum, applicando virtutes corporum inferiorum, quæ ſibi notæ ſunt, vt dictum eſt, & nocere etiam rebus; vtrūque enim fecerūt Iob, in cuius damnum, cum ceciderit ignis de Cælo, eiuſque familiam cum gregibus pecorum vno impetu conſumpſerint dicit *D. Tho. 1. p. q. 114. art. 4. in corp. ex D. Auguſt.* fuiſſe opera vera Sathanæ, non autem phantaſmata, quæ tamen conſtat ex eodem contextu ſacræ paginæ non feciſſet, niſi Dei præcedente licentia, vt *in lib. 1. eiuſdem Iob c. 1.* concludit cū *D. Tho. cit. ibidem*, quod materia corporalis non obedit Angelis bonis, ſeu malis ad nutum, vt dæmones ſua virtute poſſint tranſmutare materiam de forma in formam, ſed poſſunt adhibere quędam ſemina, quæ in elementis mūdi inueniuntur ad huiuſmodi effectus complendos, & proinde omnes tranſmutationes corporalium rerum, quæ poſsūt fieri per aliquas virtutes naturales, ad quas pertinent prædicta ſemina, poſſunt fieri per operationem dæmonum, huiuſmodi ſeminibus adhibitis, ſicut cum aliquæ res tranſmutantur in ſerpentes, vel ranas, quæ per putrefactionem generari poſsunt.

19 Illę verò tranſmutationes corporalium rerū, quæ nō poſsūt virtute naturæ fieri, nullo modo operatione dæmonū ſecūdum rei veritatē perfici poſſunt, ſicut quod corpus humanū mutetur in corpus beſtiale, aut quod corpus hominis mortuū reuiuiſcat; & ſi aliquādo aliquid tale operatione dæmonum fieri videatur, hoc non eſt ſecundum rei veritatem, ſed ſecundum apparentiam tantum; quod quidem poteſt dupliciter cōtingere, vno modo ab interioris ſecundum quod dæmon poteſt mutare phantaſiam hominis, & etiam ſenſus corporeos, vt aliquid videatur aliter, quam ſit, alio modo ab exterioribus; cum enim ipſe poſſit formare corpus ex aere cuiuſcumque formæ, & figuræ, vt illud aſsumens, in eo viſibiliter appareat, poteſt eadem ratione circumponere cuicumque rei corporeæ quamcumque formam corpoream, vt in eius ſpecie videatur hęc ille, De quibus illuſorijs tranformationibus habes *in c. Epiſcopi 26. q. 5. D. Auguſt. lib. 8. de Ciuit. Dei c.* 8. variaque exempla ſcitu digna refert *del Rio 2. diſquiſit. magic. q. 8.* vbi de tranſmutatione Nabuchodonoſ. Regis, agit ex *D. Gregor. 5. moral. 8. & Michaele Medin. lib. 2. de recta in Deum fide cap. 7.* cōcordat tamen doctrina D. Thomæ cum alia eiuſdem *2. 2. q. 95. art. 4. ad* 2. vbi men-
20 tio fit de apparitione Samuelis Sauli opera mulieris habentis ſpiritum Pythonis, vt legitur 1. *Reg. c.* 28. quem text. ſoluit Sanctus videlicet.

Non eſt abſurdum credere aliqua diſpen-

ſatione permiſsum fuiſse, vt non dominante arte magica, vel potentia, ſed diſpenſatione occulta, quæ Pythoniſſam, & Saulem latebat, ſe oſtenderet ſpiritus iuſti aſpectibus Regis, diuina eũ ſententia percuſſurus, vel non verè ſpiritus Samuelis à requie ſua excitatus eſt, ſed aliquod phantaſma, & illuſio imaginaria diaboli machinationibus facta, quam ſcriptura Samuelem appellat, ſicut ſolent imagines, rerum ſuarum nominibus appellari, quem locum commentans, Caiet. ibidem dicit, quod neutra ex his expoſitionibus videtur certa, licet vtraque habeat pro ſe fauorem; quod n. verè fuerit anima Samuelis, paret *ex Eccl. c. 46.* ibi *poſt hac dormiuit, & notum fecit Regi, & oſtendit illi finem vita ſua*; & ita conſtanter tenet *Martin. del Rio 2. diſquiſ. magi. q. 26. ſect. 4. & q. 4.* ex veteribus Rabbinis Ioſepho, ſanctis Patribus, alijſque contra *Leloyerium lib. 4. de ſpectriſ. c. 1. qui adducit D. Auguſtin. lib. de cura pro mortuis cap. 15.* quod verò fuerit dæmon in forma Samuelis, conſtat *ex c. nec mirum 26. q. 5.* concludit ergo Caiet. quod adhuc ſub iudice lis ſit.

21. Sed ego puto litem, ſi antea erat, fuiſſe deciſam per D. Auguſt. cuius eſt tex. prędictus, qui optimè exponit locum cit. ſacræ paginæ, & probat aperte fuiſſe diabolum in forma Samuelis, pręcipuè quia nõ permiſiſſet iſte adorari à Saule, dũ prædicauerat Deũ ſolũ eſſe adorandũ, & ideo in forma Samuelis fuiſſe Sathanam adoratum, quę propterea habuiſſe fructum ſuę fallaciæ, nec mirum fuiſſe, ſi imminentem mortem Saulis dæmon prædixiſſet, cum ſigna quędam ſoleant prope morituris apparere, quæ facilè ipſe ex ſua ſcientia cognoſcere potuit, & concludit Auguſt. ibidem circa finem, quod ſi dæmones videntur ſanare languidos, aut lædere ſanos, & huiuſmodi, *D*ei permiſſu hoc fiat, vt illi, qui hæc audiunt, vel vident, probentur, & appareat qua fide ſint, vel deuotione erga Deum. *D*e quibus omnibus alijſq; innumeris eruditè, latèq; diſcurrit *cit. del Rio, à q. 6. per 24. alias quæſt. vſq; ad libri finẽ*. nempè an dæmon poſſit vnũ corpus in duobus locis diſiũctim, vt duo corpora in eodem loco conſtituere, aut ex vna in aliam ſpeciem commutare, aut bruta loqui, aut brutorum voces intelligi facere, aut ſeni iuuentutem reddere, & alia innumera.

Agitur iterum de diuinatione, & reliquis ſuperſtitionum ſpeciebus.

SVMMARIVM.

1. *Diuinationis genus eſt triplex, & qua iſta ſint?*
2 *Diuinatio per pactum explicitum cum dæmone ſemper eſt mortale, nec admittitur ignorãtia, ſicuti per pactum tacitum, ſi non ſit craſſa, vel affectata, & n. 3. Per ſortes, an & quando ſit licita, vel illicita; & quibus modis fieri poſſit? num. 4.*
5 *Sorti, ſeu fortuna commiſſio alicuius negotÿ, an & quando ſit licita?*
6 *Superſtitionis ſpecies eſt vana obſeruantia, qua multis modis fieri poteſt, & nu. 7. 8. & 9.*
10 *Somniorum obſeruantia an, & quando ſit peccatum? & n. 11.*
12 *Magia quid ſit.*
13 *Maleficium quid ſit, & quibus modis fiat? & n. 14. Eſt duplex amatorium, & veneficum. qua ſint, & quos effectus pariant? cum eorum pœnis n. 15. permittitur diabolo à Deo magis in actu potentia generatiua, quam in alÿs, & quare? n. 16.*
17 *Lamia, ſeu ſtriga multa diaboli opera facere ſolent, & propterea puniuntur ab Inquiſitoribus n. 18. & in quo hac ſecta conſiſtat? n. 21. 22. & 23.*
19 *Diaboli inuocatio, ſeu illi traditio ſui ipſius multis modis ſit, vt infra, & eſt caſus* S. *Officÿ.*
20 *Sortilegium, ſeu factura fuit inuenta penes quendam reum, qui propterea cum torqueretur, non ſentiebat tormenta. referuntur verba, & ſigna factura cum pœnis illis debitis, & n. 21. & 22.*

Reſolutio LXXXIV.

HAEc diuinatio vltra dicta in priori reſol. multis modis fieri poteſt, de quibus latè D. Auguſt. *in c. igitur, & c. ſc indum 26. q. 3. & D. Thom. 2. 2. q. 95. per totam*, præcipuè verò art. 3. quos longum
1 eſſet ſigillatim recenſere, concludit tamẽ ibidem in corp. in fine triplex eſſe diuinationis genus, quorum primum eſt per

feſtam dæmonum inuocationem, quod pertinet ad Necromanticos, ſecundum eſt per ſolam conſiderationem diſpoſitionis, vel motus alterius rei, quod pertinet ad augures, tertium eſt, dum facimus aliquod, vt nobis manifeſtetur aliquod occultum, quod pertinet ad ſortes, quæ diuinationum genera ibidẽ ſigillatim explicat, & addit ad 1. quod in omnibus prædictis eſt eadem generalis ratio peccandi, ſed non eadem ſpecialis; multo enim grauius eſt dæmones inuocare, quam aliqua facere, quibus dignnm ſit, vt ſe dæmones ingerant.

2 Quod explicando *Caiet. ibidem art. 2. verſic ad euidentiam, & Sanch. in ſumma lib. 2. c. 38. nu. 17.* dicunt, quod diuinatio per pactum explicitum cum dæmone, ſiue verbis, ſiue facto, ſemper eſt mortalis, nec inter fideles poteſt quis ex ignorantia excuſari, cum res præſeferat malitiam inexcuſabilem; etenim ab ipſo mundi exordio Deus inimicitias poſuit inter homines, & dæmones, omneſque in baptiſmo illis, & pompis eius renunciant, & quia ſunt etiam cum Deo inimici; quando ergo homines pactum cum illis ineunt, crimen læſæ Maieſt. diuinæ contrahunt, multo magis quam Vaſſalli alicuius Regis, quando conuerſantur cum eius inimicis, *ex l. 1. & toto tit. ff. ad l. Iul. Maieſt.* vel vti deſertores militiæ celeſtis, & acceſſores ad inimicum Dei Coeli, deſertores n. militiæ terreſtris, ſeu transfugæ, ad furcam damnantur *l. deſertorem §. is, qui ad hoſtes ff. de re milit.*

3 Diuinatio vero per pactum tacitum cũ eodem dæmone, eſt etiam mortalis, ſed habet locum ignorantia, niſi ſit affectata, vel craſſa; *Caiet. & Sanch. cit. vbi n. 20.* addit quod ſi intentio diuinantis, nõ ſit ſuperſtitioſa, ſed ſolũ iocoſa oblectationis gratia, vel obſeruentur ſomnia, auguria, haruſpicia, & reliqua, per quæ diuinatur, non habendo illis fidem, tamquam certis, ſed ſolùm timorem quendam concipiendo, eſſe regulariter venialia, verum fatetur *n. 21. in fine*, eſſe res valdè periculoſas eo magis (dico ego) quia diuinatio in genere eſt omni iure prohibita, & primo de iure naturali, quo tenemur ſeruare reuerentiam, & fidem Deo, quæ rumpitur adhærendo, vel tacitè ſuo inimico *Syl. v. maleficium ſub n. 8. de iure diuino Deuteron. cap. 18. leuit. 20. Num. 23. Eſaia 8. Eccleſiaſt. 34. de iure can. c. nec obſeruetis 27. q. 7. cum multis alijs, & in tit. de ſortileg. Item de iur. ciuili l. nullus l. nemo, & l. culpa C. de malef. & mathem.* de cuius tamen quæſtionis veritate vide infra *n. 10. & 11.*

4 Poteſt etiam hæc diuinatio fieri per ſortes; propterea dubitari poteſt an tali modo ſit licita, fieri n. ſolet ad aliquod futurum, vel occultum ſciendum per taxillorum emiſſionem iuxta *Gl. in l. ſed cum ambo v. ſorte de iudic.* vel aliquarum chartularum ſcriptionem, plumbi, vel ceræ liquefactionem, aut huiuſmodi, vt tradit *Tol. lib. 4. c. 15. n. 8.* quod tripliciter poteſt contingere; ſiquidem ait *D. Thom. 2. 2. qu. 95. art. 8.* ſi quæratur iudicio ſortium, quid cui ſit adhibendum, ſiue illud ſit res poſſeſſa, ſiue ſit honor, ſeu dignitas, ſeu pœna, aut actio aliqua, vocatur ſors diuiſoria, ſi autem inquiratur quid agere oporteat, vocatur ſors conſultoria, ſi verò quid ſit futurum, vocatur ſors diuinatoria; diuiſoria iuxta eundem Sanctum cit. eſt licita, ſi expectatur exitus à fortuna, vel ex aliqua ſpirituali cauſa dirigente, quod dicit fieri ſolere, quando aliqui non valentes aliquod concorditer diuidere, ſortibus ad diuiſionem vtuntur, quaſi fortunæ exponentes, quis quam partem accipiat, quod probatur etiam *in l. ſed cum ambo, & l. ſi quæ ſunt ff. famil. erciſc.* niſi quis putaret effectum hunc oriri ſecundum diſpoſitionem ſtellarum; quia tunc ex quo actus hominum, qui requirũtur ad ſortes, non ſubduntur diſpoſitioni ſtellarum; nec etiam euentus ipſorum, tale ſortilegium eſſet ſuperſtitioſum, & illicitum, quia cum aſſumptum ſit vanum, & falſum, non caret dæmonum ingeſtione idem Sanctus ibidem, cui adde *D. Auguſt.* epiſt. 20. ad Honoratum, & lib. 7. de doctr. Chriſt. c. 8. Bed. in c. 1. Actor. & nouiſſimè Mart. del Rio lib. 4. diſquiſ. magic. qu. 1.

5 Si verò ex ſpirituali cauſa expectetur ſortium iudicium, & iterum diſtinguit D. Tho. aut à dæmone, & tales ſortes ſunt illicitæ, imò addit *Tol. cit.* quod ſemper eſt peccatum mortale, quia ſaltem tacitè ille inuocatur, aut expectatur à Deo, & nõ ſunt malæ iuxta illud *prou. 16. ſortes mittũtur in ſinum, ſed à Domino temperantur, & Gl. ſuper pſal. 30. ibi in manibus tuis ſortes meæ* dicit, quod ſors non eſt aliquid mali, ſed res in humana dubitatione diuinam

in-

dicans voluntatem, alia exempla ſunt *in lib. Ioſuè 7. 1. Reg. 14. Ionæ 1. & tandem act. Apoſt. 1. ubi Matthias ſorte ab Apoſt.* ad Apoſtolatum fuit electus, addit tñ Sãct. vbi ſupra poſſe in hoc quadrupliciter peccatũ incidere primò, *ſi abſque ulla neceſſitate ad ſortes recurratur, quia videtur ad Dei tentationem pertinere, ſecundò, ſi quis etiam in neceſſitate abſque reuerentia Dei ſortibus vtatur, vnde oportet pracedere orationem, vt fecerunt Apoſtoli ante ſortium emiſſionem pro electione Matthiæ, tertiò, ſi diuina oracula ad terrena negotia conuertantur, quartò ſi in electionibus Eccleſiaſt. quæ Spirit. Sanct. inſpiratione fieri debent, aliqui ſortibus vtantur,* hæc ille; & ratio poteſt eſſe, quia ad dignitates debent eligi viri docti, & probi *c. cum in cunctis de elect.* vnde in talibus electionibus prohibetur generaliter ſortiũ emiſſio *c. 3. de ſortil.* ſors autem conſultoria sẽper eſt illicita, & peccaminoſa, cũ iudiciũ expectetura dæmone, vt percipitur ex eodem D. Thom. & tradit *Tol. d. n. 8. & 9.* (ſecus ſi à Deo per ſupradicta,) & idem dicitur de diuinatoria, vt ẽt ſupra dictum eſt, et latè *Sanch. lib. 2. ſumma c. 38. n. 56. & ſeq.* Hinc patet graue peccatum eſſe diuinationis genus, vnde *in c. 2. de ſortileg.* Clericus qui per Aſtrolabium conatus fuerat furem occultum noſſe, etiam ſine intentione dæmonem inuocandi, , vt grauiter peccans, ab altaris miniſterio fuit per annum ſuſpenſus. Vide *Canoniſtas in 26. qu. 5. c. ſi quis Epiſcopus.*

6 Tertia ſuperſtitionis ſpecies eſt vana obſeruantia, quæ ſecundum *Tol. cit. c. 16. n. 1.* continet ſub ſe quatuor ſpecies infimas, prima dicitur ars notoria, quę continet orationes quaſdam, & ieiunia ad conſequẽdas ſciẽtias abſque vllo labore, ſicuti quãdo infunduntur à Deo, qui ſolus poteſt, & ſolet hoc facere, vt fecit Salomoni *3. Reg. c. 3. & 2. paral. c. 1.* & Apoſtolis, vt etiam legitur apud *Lucam c. 21. & 1. ad Corinth. 12.* illa autem ſemper eſt illicita, & inefficax, quia non habet virtutem cauſandi ſcientiam, & per conſequens procedit ex pacto expreſſo, vel tacito cum dęmone; fit n. vt docet *D. Tho. 2. 2. q. 96. art. 1. in corp.* inſpectione quarumdam figurarum, prolatione quorumdã ignotorum verborum, & alijs huiuſmodi *Sylu. v. ſuperſtitio nu. 10.*

7 Secunda eſt obſeruantia ſanitatum, cum quis ad illam obtinendam media vana, atque inutilia adhibet, quæ naturaliter tales effectus cauſare non poſſunt, vt hi, qui aliquibus orationibus ſanant dolores capitis, vel retinent ſanguinis fluxum, & cætera huiuſmodi *Tol. cit. & proinde dicit D. Thom. vbi ſupra art. 2. ad 1.* quod ſi ſimpliciter adhibeantur res naturales ad aliquos effectus producendos, ad quos putantur naturalem habere virtutem, non eſt ſuperſtitioſum, vel illicitum; ſi verò adiungantur, vel characteres aliqui, vel aliqua nomina, vel aliæ quæcumque vanę obſeruationes, quæ manifeſtum eſt efficaciam non habere, ſuperſtioſum eſt, & illicitum, quia cenſentur ex dæmonis opera cauſari, ad ſuperſtitionem n. pertinent omnia remedia, quæ medicorum diſciplina condemnat Sylu. cit. ex eod. D. Thom. ſi autem tales orationes immunes ſint ab omni mala circumſtantia, ſed contineant Paſſionem, & Crucem Chriſti, & huiuſmodi, non peccat mortaliter illas cũ reuerentia recitans, vſque adhuc prohibitum ſit ab Eccleſia; melius tamen erit ab illis abſtinere, & vti Euangelio à ſacerdote prolato, vel alia oratione Eccleſiæ ex deuotione Deo fuſa Sylu & Tol. cit.

8 Tertia eſt obſeruantia futurorum euentuum, quæ ordinantur ad præcognoſcendum aliqua ſortunia, vel infortunia, & vt dicit *D. Auguſt. in c. illud 26. q. 2.* ad hoc genus pertinet, cum ſingultienti dicitur, vt dextera manu, ſiniſtrum pollicem teneat, aut ſi iunctim ambulantibus amicis, lapis, aut canis, aut puer medius interuenerit, limen calcare cum ante domum ſuam trãſit, redire ad lectum, ſiquis dum ſe calceat ſternutauerit, redire domum, ſi procedens offenderit, ſi veſtis à ſoricibus roditur, plus timere ſuperſtitionem; futuri mali, quam præſens damnum, quæ tranſcribit *D. Thom. cit. art. 3. in corp.* vbi addit eſſe introducta ex vanitate humana, cooperante Dæmonum malitia, qui nituntur animos hominum huiuſmodi vanitatibus implicare, & proprerea eſſe ſuperſtitioſas, & illicitas, imò quaſdam Idolatriæ reliquias, ſecundum quam obſeruabantur auguria, & quidam dies fauſti, vel infauſti, quæ tamen ceſſante omni cum dæmone pacto; veniale non tranſcendunt ſecũdum *Tol. d. c. 16. n. 2.* niſi quis pertinaciter iſtis adhæreat poſt admonitionem.

9 Quarta eſt obſeruantia reliquiarum, vel diuinorum verborum ad collum appenſorum,

ſorum, de quibus D. Tho. cit. d. q. 96. ar. 4. in corp. ita loquitur. dicendum, quod in omnibus incantationibus, vel ſcripturis ſuſpenſis, duo cauenda videntur, primo quidem quid ſit, quod profertur, vel ſcribitur, quia ſi eſt aliquod ad inuocationes dæmonum pertinens, manifeſtè eſt ſuperſtitioſum, & illicitum, ſimiliter etiam videtur eſſe cauendum, ſi contineat ignota nomina, ne ſub illis aliquid illicitum lateat; vnde Chryſoſt. dicit ſuper Matth. quod Phariſeorum magnificantium fimbrias ſuas exemplo, nunc multi aliqua nomina Hebraica Angelorum confingunt, & ſcribunt, & alligant, quæ non intelligentibus metuenda videntur, eſt etiam cauendum, ne aliquid falſitatis contineat, quia ſic eius effectus non poſſet expectari a Deo, qui non eſt teſtis falſitatis; deinde cauendum eſt ſecundo ne ſub verbis ſacris, contineantur aliqua vana (puta aliqui characteres inſcripti) præter ſignum Crucis, aut ſi ſpes habeatur in modo ſcribendi, aut ligandi, aut in quacumque huiuſmodi vanitate, quæ ad diuinam reuerentiam non pertineat, quia hoc iudicaretur ſuperſtitioſum, alias autem eſt licitum; vnde in decret. s dicitur 26. q. 5. c. non licet Chriſtianis, &c. nec in collectionibus herbarum, quæ medicinales ſunt, aliquas obſeruationes, aut incantationes licet attendere, niſi tantum cum ſymbolo diuino, aut dominica oratione, vt tantum Creator, & Deus omnium adoretur, & honoretur, hæc ille Sylu. d. n. 10. in fine, Tol. vbi ſupra, & latè de omnibus prædictis vanis obſeruantijs Sanch. in ſumma lib. 2. c. 40. per totum, latiſſimè vero deque ſingulis huius vanæ obſeruantiæ modis peragit Mart. del Rio 3. diſquiſ. mag. q. 4. ſect. 3. & ſeq. vide cit. tex. in c. nõ licet 26. q. 5. & q. 7. c. nõ obſeruetis, & Mart. de Arles de ſuperſt. tr. 10. Nau. c. 11. n. 35.

10 Quibus adde pro vana obſeruãtia ſomniorum doctrinam eiuſdem D. Thom. 2. 2. q. 95. ar. 6. in corp. ibi ſciendum eſt ergo, quod ſomniorum quidẽ quandoque eſt cauſa interior, quandoque exterior, interior autem ſomniorum cauſa eſt duplex. vna quidem animalis, in quantũ st. ea occurrunt hominis phãtaſiæ in dormiendo, circa quæ eius cogitatio, & affectio fuit immorata, vt vigilando, & talis cauſa ſomniorum non eſt cauſa futurorum euentuum; vnde huiuſmodi ſomnia per accidens ſe habent ad futuros euentus, & ſic ſi quãdoque ſimul concurrant, erit caſuale. Quandoque verò cauſa intrinſeca ſomniorum, eſt corporalis, nam ex interiori diſpoſitione corporis formatur aliquis motus in phantaſia, conueniens tali diſpoſitioni, ſicut homini, in quo abundant frigidi humores, occurrunt in ſomnijs quod vel ſit in aqua, vel niue, & propter hæc medici dicunt eſſe intendendum ſomnijs ad cognoſcendum interiores diſpoſitiones, cauſa autem ſomniorum exterior ſimiliter eſt duplex, st. corporalis, & ſpiritualis, corporalis quidem in quãtum imaginatio dormientis immutatur, vel ab aere continenti, vel ex impreſſione cæleſtis corporis, vt ſic dormienti aliquæ phantaſiæ appareant conformes cæleſtiũ diſpoſitioni; ſpiritualis autem cauſa eſt, quãdoque à Deo, qui miniſterio Angelorum aliqua hominibus reuelat in ſomnijs, ſecundũ illud Num. c. 12. ſiquis fuerit inter vos propheta Domini, in viſione apparebo ei, vel per ſomnium loquar ad illum; quandoque verò operatione dæmonum aliquæ phantaſiæ dormientibus apparent, ex quibus quandoque àliqua futura reuelant his, qui cum eis habent pacta illicita; ſic ergo dicendum quod ſi quis vtatur ſomnijs ad præcognoſcenda futura ſecundum quod ſomnia procedunt ex reuelatione diuina, vel ex cauſa naturali intrinſeca, ſiue extrinſeca, quantum poteſt ſe virtus talis extendere, non erit illicita diuinatio, ſi autem huiuſmodi diuinatio cauſetur ex reuelatione dæmonum, cum quibus pacta habentur expreſſa, quia ad hoc inuocantur, vel tacita, quia huiuſmodi diuinatio extenditur ad quod ſe non poteſt extendere, erit diuinatio illicita, & ſuperſtitioſa, quem locum commentans Gaiet. ibidem in fine dicit, quod author in littera duobus modis ſuperſtitionem eſſe in ſomnijs concludit, quando st. eſt expreſſa inuocatio dęmonũ, vel quãdo oĩa extenduntur ad ea, ad quæ ſe non poſſunt extendere, vt ſunt habere certitudinẽ de cõtingentibus, & alijs, quæ ſubterfugiunt etiam cæleſtia corpora, tunc n. eſt tacita cum dæmone ſocietas. vide eundem cit. del Rio lib. 4. q. 6. vbi quando diuina, quando dæmoniaca ſint explanat quibuſq; ex cauſis ſomnia fiant.

11 Quam tacitam ſocietatem, ſeu pactum clarius explicat Nauarr. in man. c. 11. n. 33. dicens, tunc eſſe, ſeu præſumi, quando quis propter ſomnium credit illud, ad quod uis ſomnij extendi non poteſt, veluti ſe numquam fore interficiendum, vel quod theſaurum inueniet, vel ſcire quam vxorem ſit ducturus, quamuis credere aliquid, quod in ſomnijs accepit, dum exiſtimat eſſe reuelationem diuinam, vel cauſam, aut ſignum naturale ſufficiens ad ſigni-

ſignificandum aliquod, non ſit peccatum, vt probatur *in Geneſ.40. & 41.* vbi Ioſeph interpretatus eſt ſomnia pincernę Pharaonis, & eiuſdem Pharaonis, & Daniel ſomnia Regis Babilonis *Dan.2. & 4. item in Iob 33.* dicitur per ſomnium in viſione nocturna, quando irruit ſopor ſuper homines, & dormiunt in lectulo, tunc aperit Deus aures virorum, & erudiens eos inſtruit diſciplina; & tandem dicit *Sanch. lib.2.cap 38.n.12.* eſſe ſolùm veniale, quando obſeruantur ſomnia, non habendo illis fidem, tamquam certis, ſed ſolùm timorē quendam concipiendo, quia deficit perfecta ſuperſtitionis ratio. De his tamen aliiſque innumeris diuinandi modis accuratè, & ſubtiliter agit *del Rio per totum ferè 4. librum diſquiſ. magic.*

12 Quarta ſuperſtitionis ſpecies eſt magia, quæ quid ſit, & quatenus ſoleat variè vſurpari, tractant exactius Victoria *in relect. de magia nu.8. Angleſ. in 2. diſt.7.cit. del Rio lib.1.c.2.* vbi hebraica nomina funditus de hac re declarat. & à *Tol.cit.c.14.nu.6.* deſcribitur, quod ſit poteſtas inordinata faciendi, quod ſupra naturam eſt, & dicitur inordinata ad differentiam illius, quæ fit ex diuino fauore, & quia latè diximus de diuinatione *ſupra à nu.1.* & in priori reſol. quæ pro eodem à DD. ſumitur, ideo ibi, & ad relatos DD. me remitto; remanet ergo agendo de vltima, quæ eſt maleficium, quod ſecundum *Sylu. v. maleficium n.1.* dicitur à malefaciendo, & deſcribitur per *Tol. cit.c. 16. n.2.* quod ſit ars nocendi

13 alijs ex dæmonis poteſtate, cui ergo hoc nocumentum fit, dicitur maleficiatus, & ſi maleficium eſt perpetuum, ſeparatur matrimonium, etiam per verba de præſenti contractum, vt in *c.ſortiarias 23. q.1. Gl.in c.conſtituimus v. malefici 3. q. 5.* (de qua tamen materia vide infra *reſol. 106.n. 26.& ſeqq.*) qui autem illud facit opera diaboli per pactum expreſſum, vel tacitū, dicitur maleficus, quod pactum fit eo modo, quo diximus *ſupra in priori reſol. nu.6.* & vlterius ſolet infigi gladius intra circulum, vel fieri imago cerea cum acubus infixis, vel alio modo in ſignum fęderis inter diabolum, & maleficum Sylu. cit.

14 Solent etiam in iſtis maleficijs res ſacras miſcere, aquam ſt. benedictam, oleum ſanctum, ceram benedictam, & quod magis eſt ſanctiſſimum, quia dæmon inimiciſſimus rerum ſacrarum, & Sacramentorum conatur homines ab iſtis auertere, & propterea perſuadet iſtis abuti, & vim maleficiorum in iſtis abutēdis eſſe *Tol. cit. poſt n.8.* Itē Solet à maleficis pactum cum dæmone iniri, vt quamdiù ligatura aliqua fuerit, vel dum res aliqua in tali loco defoſſa permanſerit, aut quid ſimile, duret maleficium, & ijs ablatis ceſſet, quo pacto obligatur dæmon nocere, eo ſigno durante, & ceſſare, eo ablato *Sanch. in ſumma*

15 *lib.2.cap.41.n.18.* Item duplex datur maleficium, vnum dicitur amatorium, alterū veneficum, illud eſt, quo malefici vtuntur ad flectendos animos hominum ad amorem carnalem, inclinando ad vnum, vel diuertendo ab alio, verum non poteſt per hoc voluntas hominis cogi ad amandum, ſed tantum perſuaderi, mouendo phantaſmata, & hominis imaginationem, vt voluntas magis afficiatur ad amandum, faciendo apparere mulierem pulchriorē, & irritando appetitum carnis, ſemper tamen manet libera voluntas, & propterea rectè dicit *Tol.cit.n.5.* non excuſari iſtos à peccato, quamuis dicant ſe trahi inuitos ad amorem, vel odium, quia ſolùm Deo permittente tentantur, ſed non coguntur; quod etiam probatur *in l.eorum C.de malefic. Nahum.3.* & ex SS. Patribus, alijſque docet *del Rio lib.3.q.2.ſect.2.* qui ſpecies, & modos ea conficiēdi declarat, quare amatoriū maleficium eſt, quidquid dicitur, fit, daturue eo fine, vt in amorem quis Veneriſque furias pertrahatur, ſoletque appellari Philtra, ſeu Chariteſia, aut Tegularia, quæ vel fit intra corpus maleficiati per cibum, vel potum, vel extra corpus per aliquas rerū mixturas, aut ab extrinſeco, aut ab ipſis maleficiatis, acceptas. de quibus ſingulatim tractat *Grillan. de ſortil. q.3. & q.5. l. 3;* deque eorumdem pœnis vide *l.ſi mulierem ad l.Corn.de ſicar. & l.Cicero.de pœnis, Gloſſ.in c.accuſatus §.ſanè v.ſaperēt de heret.in 6.& infra n.20.in fin.* Quatenus autem remedijs occurri poſſit, vide *cit.del Rio ſect.3.* hæc tamen omnia ſapiunt hæreſim, & puniuntur malefici per S.Officium, vt benè dicit *Dia.p.4.tr.7.reſol.10. §.ſed oritur, & tr.8.reſol.15.*

Veneficum autem eſt, quo ſolent nocere hominibus, vel in propria perſona, occidendo, infirmitates, aut dolores cauſando, vel in rebus deſtruendo vineas, arbores, animalia, ſubuertendo ædificia, vt fecit Iob excitando ventos, grandines, ingenteſque

teſque tempeſtates, ſed ſemper Deo per-
mittente, alias nihil poſſunt, vt ſupra di-
ximus, & docet etiam Tol. vbi ſupra; dicit
autem *D. Tho. in 4. diſt. 24. art. 3. ad* 1. quod
16 maleficia permittuntur dæmonibus à
Deo in actu generatiuæ potentiæ, magis
quam in alijs, quia per eam peccatum
originale transfunditur; poteſt n. copu-
la ex maleficio multipliciter impediri, &
primo impediendo motum localem cor-
porum, ne mutuo ſibi propinquent, ſe in-
terponendo directè, vel indirectè, corpore
aſſumpto, ſecundo illa infrigidando, ad-
hibendo occultè virtutes, ad hoc validas.
tertiò turbando imaginatiuam, & æſtima-
tiuam, vt reddant mulierem exoſam,
quarto prohibendo directè eleuationem
membri, ſicut & motum localem cuiuſ-
cunque organi, quinto prohibendo emiſ-
ſionem ſpirituum ad membra, in quibus
eſt virtus motiua, quaſi intercludendo vias
ſeminis, ne deſcēdat ad vaſa generationis,
vel ne emittatur *Sylu. v. maleficium n. 6.*
17 Quę quidem maleficia fiunt opera dæ-
monis ex lamijs, ſeu ſtrigis, quæ tales di-
cuntur per ſimilitudinem, quam habent
cum lamia; quæ eſt beſtia monſtruoſa, ha-
bens humanam ſpeciem, & corpus beſtia-
le, & ita eſt crudelis, vt filios ſuos ſæpè di-
laniet *Gregor. in lib. 34. moral.* ſtrix ve-
rò à ſtrido, quæ eſt auis nocturna, talis di-
cta à ſonu vocis, quia quando cantat, ſtri-
det, & inde dicitur ſtriga, quia nocte prę-
cipuè verſatur in maleficijs; iſtæ *in c. Epi-
ſcopi* §. *illud 26. q. 5.* appellantur mulieres
ſceleratæ, retro poſt Sathanam conuerſæ,
dæmonum illuſionibus, & phantaſmatibus
ſeductæ, credentes, & profitentes, ſe noc-
turnis horis cum Diana Dea paganorum,
vel cum Herodiade, & innumera multitu-
dine mulierum æquitare ſuper quaſdam
beſtias, & multarum terrarum ſpatia in-
tempeſtæ noctis ſilentio pertranſire, eiuſ-
que iuſſionibus velut dominæ obedire, &
certis noctibus ad eius ſeruitium euocari,
ſed concluditur in text. has eſſe illuſiones
dæmonum in ſomnis, qui faciunt hæc ap-
parere, non autem quod realiter in cor-
pore de loco ad locum aſportentur.

Syl. aūt v. hæreſis 3. n. 4. dicit iſtas, de qui-
bus tex. loquitur eſſe de alia ſecta, quia ſe-
cundum oēs Theologos, quos citat n. 6. nō
dubitatur poſſe hoc dæmones agere, quia
materia corporalis inferiorum corporum
angelicis Spiritibus ſiue bonis, ſiue malis
obedit ad nutum, quantum ad motum lo-
calem, eo modo, quo humanum corpus
mouetur ab anima; vnde poſſunt ſtrigæ
aſportari corporaliter à dæmone ad loca,
vbi cum eo, & alijs nocte iocentur, alio-
quin oporteret dicere penè infinitos In-
quiſitorum proceſſus eſſe falſos, in quibus
hęc patent, imò quod deferantur aliquan-
do ēt de die inuiſibiliter, quod etiam poſſe
diabolum affirmat, ſcimus enim Angelum
bonum aſportaſſe Abachuc de Iudæa in
18 Chaldæam per capillos, quam opinionē
rationibus, & exemplis comprobant *Gril-
lan. 2. de ſortil. 7. & del Rio 2. diſquiſ. 16.* vbi
cit. text. explicant; iſtæ ergo lamiæ, quia
delictum eſt hereticale, puniuntur per In-
quiſitores, imo ſi quomodocumque abu-
tantur ſanctiſs. (vt intellexi de quodam
ſacerdote in partibus Germaniæ, qui fuit
coactus à dæmone ad conſecrandum, &
iniuriam poſt conſecrationem inferendam
Sanctiſſimo) traduntur Curiæ ſeculari, vt
docent DD. apud *Dia. par. 4. tr. 7. reſol. 10.*
§. *fin.*
19 Accidit in M.C.V. quod quędā Iacinta
Miranda hiſpana ob carceris vexationē,
inuocando dæmonem, ſuæ poteſtati ſe tra-
didit per cedulā ſanguine ſcriptam, & fuit
remiſſa ad Iudicē Eccleſiaſticum, habito
pro vero, hoc crimen ſapere manifeſtā hę-
reſim, vt teſtatur *Sanfel. deciſ. 233.* vbi idem
dicit *nu. 6.* quando maleficus membrum,
aut membri partē dæmoni in pignus tra-
didit, cuius occaſione ex *multis DD. addit
n. 3.* quod quædam ordinantur directè in
dęmonum reuerentiam, qualia ſunt eos a-
dorare, oblationes, & ſacrificia offerre, in-
uocare ad futura prænoſcenda, tribuere
illis aliquod, quod ſolius Dei ſit, & hæc
omnia præcipuè ſi pacto roborata ſint, ſa-
piunt manifeſtam hæreſim, quædam fiunt
oblique ad eorum reuerentiam, vt curioſi,
& perditi homines aliquid ſciant, & ope-
rentur eorum ope, inuocantes dæmones
ad quæſtum faciendum, vel ad pudicitiam
mulieris tentandam, vel ſimile; quod ſit
eorum proprium officium, quæ ſi fiant per
modum imperij, non venerando dæmonē,
quaſi Deum, vel infallibilem veritatem,
non ſapiunt manifeſtam hęreſim, vt etiam
tradunt quamplures DD. *apud Dia. cit. in*
§. *ſed oritur*, vbi contrarium *in* §. *ſequenti*
dicunt, ſi fiat per modum deprecationis,
quam diſtinctionem ridiculam eſse ibidē
dicit Dia. & vtroque caſu ſapere manife-
ſtam

ſtam hæreſim, quia nullam homines habẽt poteſtatem eos imperandi, niſi quando ſacerdotes exorcizant obſeſſos, & tunc fit ex poteſtate, & in nomine Chriſti.

20 Alius caſus ſimilis accidit in eadem M. C. V. quem refert idem *Sanfel. deciſ. 265.* de quodam inquiſito pro graui delicto, qui cum tortus acerrimè, nihil confeſſus eſſet, fuit inuenta penes eundem quædam ſchedula cum multis ſignis crucis tenoris ſequentis.

† Ieſus † Maria † Ioſeph † Eructauit cor meum verbum bonũ Ego † non dicã opera † mea mala Iudici † Hymas geſtas, & in medio Diuina Maieſtas † hoc † eſt † enim † corpus meum † tamquam ſurdus † non audiebam, & ſicut mutus † non apetiens os ſuum † os non comminueris † ex co † Ieſus † Maria † Ioſeph †††

Hinc dicit *Tol. lib. 4. c. 16. ſub n. 8.* maleficijs ſæpe adhiberi verba ſacra, & verba cõſecrationis, & proinde addit *Sanfel. nu. 3.* verbis ſchedulæ conſideratis non fuiſſe dubitatum ſuperſtitionem eſſe, ſed tãtùm, an ſaperet manifeſtam hæreſim, ex quo non conſtabat de inuocatione dæmonum, refert tamen fuiſſe inquiſitum ad relegãdum per quinquennium pro omnibus dãnatum, ſed addit non fuiſſe ſchedulam conſideratam ad effectum punitionis criminis ſapientis expreſſam hæreſim, quia hoc à Iudice laico fieri non poterat, & propterea à Iudice Eccleſiaſtico, quãdo sũt veri ſortilegi, tradi ſolent Curiæ ſeculari, vt fuit dictum ſupra *reſol. 48. n. 13.* vbi ſortilegium erat coniunctum cum alio delicto, ſed ex bulla *Vrban. 8. edita die 10. Aprilis 1631.* in confirmationem *bullæ Sixti V.* tradi mandatur Curiæ ſeculari, etiam pro iſto ſolo delicto, præcipuè ſi diuinationes prędictæ fierent de vita, vel morte ſummi Pontificis; quos vltimi ſupplicij pęna puniri mandat vltra excommunicationem, & alias pœnas eccleſiaſticas, priuationem beneficiorum quorumcunque cum perpetua inhabilitate ad ea; de pœnis autem contra ſacerdotes celebrantes, vel confeſſionem ſacramentalem audientes, qui degradantur, & traduntur Curiæ ſeculari, vide *d. reſol. 48. n. 11. & 12.* & de omnibus pęnis contra quoſcunque inquiſitos pro delictis hæreticalibus, ne aliorum laboribus induar eſt videndus *Dian. in ſumma v. hæreticorum pœnæ vbi latiſſimè.*

23 Aliud factum mirabile narratur à Iodoco Damhaudero *in prax. crim. c. 37. nu. 21. apud Dian. par. 4. tract. 6. reſol. 37.* videlicet.

21 *Ipſe vidi cum in Ciuitate Burgenſi eſſem à cõſilijs in muliercula admodũ anu, quæ tũ habitu, tũ victu, tũ inceſſu, tũ moribus, & fucata sãctimoniæ ſpecie ab omnibus venerabatur veluti vera Chriſti Apoſtola, quod multarum matronarum filias, & filios quaſi miraculosè curaret, gibbos liberaret, crura tibiaſque confractas illico reſtitueret, idque non arte, aut externo medicamine aliquo adhibito, verum vt olim Apoſtoli pietatis aliquo exercitamento nempe in vno, duobus, vel tribus diebus ieiunarent in pane, & aqua, vel vt ter legerent orationem Dominicam, aut inuiſerent aliquas Eccleſias, vel vt ſacrum vnum, aut alterum religiose audirent, aut aliquas preculas perſoluerent ægri;* His rebus *iniunctis, ritè expletis illico, aut certe intra pauculos dies à morbis liberabantur, & firmæ valetudini reſtituebantur, cum iſtius mulierculæ ea facta in vulgus latius ſpargerentur, à Senatoribus intempeſta nocte iuſſa fuit ex lecto comprehendi, & carcere mancipari, poſtridie cum ab yſdem Senatoribus perquireretur quomodo, quibus medijs, quo fœdere, quaque fiducia freta ſuas curas peragerer, intrepide ſemper reſpondit ſe piè cuncta exercuiſſe, & bonis, & pijs orationibus, atque ideò ſeſe non debuiſſe tàm ignominiosè comprehendi; his non obſtantibus ex certis indicijs per Senatum adiudicatur tortura, ad quam cum veniſſet, & verbis perſuaſorijs examinaretur, conſtanti vultu, & animo ſemper perdurauit in ea ſententia ſe nihil eorum quæ fecerat, dæmonis ope peregiſſe, ſed omnia pio, & licito modo.*

22 *Interim ob conſtantẽ negationẽ, tortura tradita eſt, illa autem non lamentationes, aut clamores edidit, ſed horum loco ſubridere cœpit, & quamuis ligata, digitorum tamen cõploſionibus, indicibus ipſis inſultabat, & poſita ſuper ſcamno, aut riſit, aut dormiuit, hinc factum, vt è ſcamno, & tortura relaxaretur, & iterum in carcerem reciperetur, poſtea noua indicia habita, tortura iterum tertio adiudicatur; Verum priuſquam ſcamno imponeretur totius corporis pilos, & crines abradi curauimus, poſtea ſcamno imponitur, acerrimè torquetur, nihil tamen fateri voluit, tandem quibuſdam aſtantibus ſuccurrit eam non eſſe tonſam in pudendis, & ſub axillis, vbi per tonſtrices illi quoque crines abraſi fuerunt, & inter radendum reperta fuit pergamena in pudendis inſerta, cui inſcripta fuerant aliquot peregrina vocabula dæmonum crucibus, ali-*

Digitized by Google

quot inter ſe diſtincta, hæc pergamena Senatoribus exhibita occaſionem præbuit, vt rurſus ſcamno traderetur torquenda, vbi facta plenè paſſibilis, omnia nude fatebatur quæcumque prioribus informationibus fuerunt propoſita; cum autem rogaretur cur prius fateri noluit, niſi à me inquit omnes crines, atque etiam hanc ſchedulam abſtuliſſetis, numquam à me perquirere quicquam potuiſſetis, vt quæ per illam facta eram impaſſibilis, &c.

23 Addit etiam *Sylu. v. hæreſis 3. ſub nu. 1.* conſiſtere hác ſectam in credendo, ſe verè cũ diabolo voluptuoſè verſari, & eo vti vt incubo quo ad mulieres, & ſuccubo quo ad viros, & operari ſcelera multa, ſed præcipuè tria, quia diabolum ſcienter inuocat, fidem negans, conculcat, & contemnit ſacra, puta crucem, & Sacramenta, & homines percutit morte, vel ægritudine per virtutem propriam, vt per faſcinationem, & per actiua naturalia, ſicuti docta eſt à dæmone, & per virtutem dæmonis conſiſtentis, & cooperantis virtute propria, vt in reſeratione portarum, præcipitatione, & huiuſmodi, quæ motu locali perficiuntur, aut virtute actiuorum naturalium, quæ viſibiliter, aut inuiſibiliter applicat, ſicut cum vetula torquente, aut pungente imaginem ceream, vel ſimilem (de quibus ſupra in ante priori reſ. n. 14.) torquetur, aut pungitur homo; Item differre iſtas lamias inter ſe, quia quædam nocent, ſed non curant, quædam è conuerſo curant, ſed non nocent, quædam verò vtrũque efficiunt, de dictis tamen diabolis incubis loquitur Chriſtus ſponſæ ſuæ Birgittæ, quod incubuerant cuidam ſceleſtæ feminæ, quæ poſtea confeſſa eſt peccarũ, & remiſſionem obtinuit, vt legitur in reuelat. eiuſdem *lib. 6. c. 81.* & de ſuccubis loquitur *Durand. ibidem cap. 67. nota 2. circa finem.*

Vtrum liceat malefici iis tollere ſibi facere maleficium per aliud maleficium, & maleficis, vel alijs retinere acquiſita per magiam?

S V M M A R I V M.

1 *Maleficium an liceat tolli facere per aliud maleficium, & quid quando maleficus ſcit illud tollere modo licito, & illicito? & n. 2. 3. & 6.*

4 *Mutuum ad vſuras licet petere ab vſurario ad fænerandum parato.*

5 *Medicinam ſuperſtitioſam nemini licet accipere, vel modo illicito tollere maleficiũ.*

7 *Maius non licet cui non licet minus.*

8 *Diaboli opera ſi aliqua ſcientia, vel ſanitas corporalis ſit acquiſita, vel pecunia, aut alia bona num liceat ſine peccato ea retinere? & n. 9.*

Reſolutio LXXXV.

1 AD primum ſi loquimur de iure ciuili videtur hoc eſſe permiſſum, dum *in l. eorum §. nullis C. de malef. & mathem.* mandatur nulla pœna puniendos eſſe, verum *Nicol. Remigius Petrus Gregor. & Godelmannus* putant id à Tribuniano homine ſceleſtiſſimo ſcriptum, vbi *Leonis conſt. 65.* fuerat abrogatum, ſicuti & *Caroli V. conſt.* iubetur arbitrariè puniri. Bar. autem ibidẽ dicit hoc procedere in foro ciuili, ſecus in foro conſcientiæ, & allegat D. Tho. in genere, qui hoc dicit *in 4. diſt. 34. q. 1. art. 3. ad 4. & probatur in c. qui ſine Saluatore, & c. illos 26. q. 2. c. admoneant. & c. non obſeruetis 26. q. 7. c. exterarum tit. de ſortileg. D. Chryſoſt. hom. 8 ad epiſt. ad Coloſſ. D. Leo ſerm. 19. de paſſi. Domi. D. Auguſt. tract. 51. in Ioan. Io. Maior. d. diſt. 34. q. 2. Sylu. v. maleficium n. 9. in fine, Nauarr. in manual. c. 11. nu. 29. Tol. lib. 4. c. 16. nu. 9.* qui omnes affirmant eſſe mortale, & poſſe ſolum tolli orationibus, & alijs pijs operibus, Deo effuſis, Sanctorumque, vel piorum hominum interceſſione, ex quibus infert *Sanch. lib. 2. ſumma c. 41. n. 4.* peccare etiam mortaliter Iudices, qui curioſitatis cauſa, aut verificandi delicti, aut ob quemcunque alium bonum finem efficiunt, vt coram illis malefici exerceant aliquid maleficij opus, vt facere ſubito apparere ſibi ranas, vel ſimilia. Vnde errauit Paracelſus contrarium aſſerens; errauit Nicol. Remig. poſſe id licitè à magis extorqueri vi, & verberibus: errarent iudices id imperantes, etiam ſi benedictione dicerent tolli, quia cum rectius à ſacra perſona funderetur, opus erit benedictionem illam à diabolo fuiſſe ordinatã cogitare. Vide *del Rio 6. diſquiſ. q. 2.* qui latè argumentis ſatisfacit prædictor.

2 Maior tamen difficultas eſt quando maleficus ſcit tollere maleficium, non ſolùm per medium illicitum, vt ſupra, ſed etiam licitum, an poſſit quis tunc petere ab eo ma-

maleficij diſſolutionem abſque peccato,&
Suar.to.1.de relig.lib.2.de ſuperſtit.c. 18. *n.9.*
dicit, quod quando petens credit pro-
babiliter fore , vt maleficus modo licito
ſoluat,aut dubius eſt; vtro illorum ſoluat,
licitum eſt petere abſolutè diſſolutionem,
quia petitio eſt ex ſe indifferens, & perſo-
na à qua petitur, poteſt licitè id exequi,
ideò ceſſat mortale periculum;quando au-
tem petēs eſt certus,vt medio illicito ma-
leficus ſoluat, etiam licere dicunt *Au-
reol. in 2. ſentent.d.34.q.2. Angel.v.ſuperſti-
tio* §. 13. *&* Sanch. *to.2. de matr. lib.7.c.95.
n.12. & in ſumma lib.2. to.1.n.12.* ea ratio-
ne, quia ſecundum omnes, vt ipſe dicit,
poteſt licitè peti mutuū ab vſurario, quā-
do petens eo indiget; nam iſte licitè quæ-
rit, & ille culpa ſua illicitè agit; ita in caſu
noſtro; petitur à malefico ſolutio malefi-
cij, quod poteſt licitè facere, auferendo
ſignum, quod ſi alio maleficio faciat, ſibi
imputandum eſse, ergo concludit,vel ille
caſus negandus eſt contra omnium men-
tem, vel iſte concedendus.

3 Sed ego contrariam ſententiam ſequen-
dā omnino eſſe in hoc caſu puto,ex *D.Th.
D.Bonau. & alijs in 4.diſt.34.Domi.Sot.lib.8.
de iuſt.q.3.art.2.Nauar.c.11.n.29. Angleſ.
q. de arte magica art.6.diffic.2.del Rio 6.diſ-
quiſ.q.2.* qui cautiones dat,quando modo
licito deſtrueretur ſiue ab eodem, qui fe-
cit,ſiue ab alio. quibus addo, quod pro-
hibetur ſimpliciter recurſus ad magos, &
ariolos, non ſolùm in locis à DD. n.1.re-
latis, ſed etiam in leuit.*c.19.& 20.& deu-
teron.c.*8.etiam ſi ſint parati ad hoc malum
agendum, & petens quacunque neceſſi-
tate ducatur, vt dicit *Caiet. in ſuis opuſcul.
to.2.tract.12.de maleſ.* vbi ait eſſe commu-
nem Theologorum, ratio eſt ſecundum
eum, quia non licet vti iniquitate alterius
parati ad peccandum, ſed tunc ſolum
quando poteſt hoc fieri abſque participa-
tione in crimine, quædam n.ſunt quæ de-
formitatem peccati habent neceſſario an-
nexam, ita quod etiam ab eiſdem paratis
non poſſunt fieri; vt eſt maleficium, vel
actus meretricius,& ſimilia, quædam ve-
rò ſunt quæ ſecundum ſe bona, vel non
mala ſunt,quæ tamen ex voluntate operā-
tium habent annexum peccatum, vt eſt
mutuum vſurarij; mutuare n.ſecundum
ſe,non eſt peccatum, ſed eſt bonum, quia
ſubuenitur neceſſitati proximi, ſed vſura-
rius annectit ex malitia ſua deformitatem
vſuræ.

Ex quo ſequitur, quod priores actus
nullus poteſt facere, vel petere, aut con-
ſentire, vt ab alio fiant, quia ſunt ſecun-
dum ſe mali, & Apoſt. ad Rom. c.1. dicit
dignos eſſe morte, non ſolùm, qui talia
agunt, ſed etiam, qui conſentiunt fa-
cientibus; ſecundos verò generis actus li-
citè poteſt quis petere,eiſque conſentire,
quoniam deformitatem peccati non ex ſe
trahunt, ſed voluntatem alterius adiun-
ctam ſuſtinent, & proinde in primis acti-
bus non licet vti iniquitate alterius,quia
hoc non poteſt fieri abſque propria, in ſe-
4 cundis verò licitè poteſt quis vti iniquita-
te parati, quia petens quærit actum ex ſe
bonum, puta mutuum ad ſibi ſuccurren-
dum in neceſſitate exiſtenti, mutuans verò
adiungit iniquitatem ſibi ipſi per vſuras;
quod etiam Sanch. concedit in ſumma
*cit.n.5.& de matrim.etiam loco cit.nu.7.*vt st.
nequeat à parato maleficia efficere,ſoluti-
onem petere per alterius maleficium, ad-
dit autem,quod quādo ſcit meleficus mo-
dum ſoluendi licitè,& illicitè, & tamen
ſcit etiā petens modo illicito eſſe malefi-
cum vſurum ad illud tollendum, quod
poſſit petere ſolutionem, ſed hoc negatur
5 ex ſupra dictis.Eo ēt magis quod in locis
citat.nempe in ſumm. n.15. & de matrim.
n.12. in fine, vult hoc neque licere,ſi ma-
leficus applicare velit medicinam aliquā
vanam, & ſuperſtitioſam, quia eſſet iſtis
vti, nullam vim ſanandi habentibus, niſi
ope, & inuocatione dæmonis;quod eſt in-
trinſecè malum, & conſentiens medici-
nam illam ſibi applicari, reuera vtitur ea,
atque ita medio ſuperſtitioſo, quaſi quod
ſit differentia in conſenſu ad applicationē
talis medicinæ ſuperſtitioſæ,& in volūtate
expreſſa, vt tollatur maleficium, etiam
modo illicito petentis; cum verum ſit ta-
citi, & expreſſi idem eſſe iudicium,vt idē
Sanch. fatetur *lib.1.diſp.65.ſub nu.1. & lib.
4.diſp.6. n. 36. de matrim. ex l.de quibus in
fine ff.de legib. & l. cum quid ff.ſi cert.pet.*

Item negat Sanch. multa alia, quæ vi-
dentur eſſe minoris ponderis, quam ſupra
dicta, quæ concedit, vt eſt videre apud
eum *d.lib. 2. in ſumma c.41.n. 6. & ſeq. &
de matrim.lib.7. cap. 95. nu.13.* non licere
6 st. petere à malefico,vt ſoluat maleficium,
quod modo licito cōſtat ſolui poſſe, ſi ille
hunc ignorat, imò nec licere quando du-
bium eſt, ſi ignorat, & quod ad tollendū
dubium, ſit interrogandus maleficus de

medijs ad hoc adhibendis, & ſi renuat ea
explicare, præſumptio ſit contra eum,
quod medijs illicitis vtatur, & propte-
rea prohibitum tunc eſſe opera malefici
vti, ſi verò explicet, conſiderandum, an
illa media ſint licita, & tandem non lice-
re petere ab alio mago, qui author male-
ficij non fuit, vt id deſtruat, quando nil de
illo, aut de loco, vbi ſunt eius ſigna nouit,
quia præſumitur velle illud tollere per a-
liud maleficium; ſi ergo per ipſum non
licet, quādo maleficus ignorat medium li-
citum, vel ignoratur à petente ſi hoc ſciat,
vel quando ſola præſumptio adeſt, quod
tollatur maleficium per aliud maleficium,
quo pacto licebit, quando certè ſcitur ma-
leficium illud ſublaturum per aliud male-
7 ficium, quod ipſe concedit. Cui enim
non licet minus, nec licebit maius *c. cum
illorum §. 1. de ſent. excomm. ibi cum maiora
intelligantur illis prohibita, quibus vetita sūt
minora Gl. in c. cui licet v. cui licet de regul.
iur. in 6.* Sed *cit. del Rio contra Ioan. Haſſelſ.
in 4. ſent. in prælect.* diſputat poſſe licitè
maleficij ſignum deſtrui, in quo vis erat
damnificandi, puta illud comburendo,
ſoluendo ligulas, amouendo ex certo
loco, & ſimiliter; non ſolùm ſi ex odio in
maleficas, & diabolum fiat; ſed etiam ſo-
lummodo liberandi maleficiatum. vbi 14.
argumentis contrariæ opinionis reſpon-
det. Quæ autem ſint remedia ſiue ſuper-
naturalia, ſiue naturalia ad maleficium
tollendum ordinata: amplè recenſent *Zac-
char. Vicecomit. tract. de remed. corporal. p. 1.
Lullus lib. 2. de Quint. eſſent. Victor. de magi.
q. 6. del Rio 6. diſquiſ. q. 3.* vbi contra multos
dari huiuſmodi remedia naturalia probat,
non quidem directè dæmonem expellen-
tia, ſed Dei, vel Angeli boni virtute, qua
res aliquæ ab initio inſita adhuc pollent.
8 Ad ſecundum diſtinguo aut n. loquimur
de bonis internis nempe quacunque ſciē-
tia naturali, aut ſanitate, vel huiuſmodi
ſemel dęmonis opera acquiſitis, & quam-
uis in acquirendo, mortale grauiſſimum
fuerit patratum, nihil obſtat, quominus
poſtea quis poſſit licitè illis vti, dummo-
do effectus naturalis ſit, nec pręsērem dæ-
monis concurſum requirant, quia illa bo-
na naturalia ſunt, & quamuis malè parta
ſint, iam illud malæ acquiſitionis pecca-
tum tranſiuit, nec indè aliquod vitiū, ſciē-
entia, aut virtus naturalis cognitæ contra-
xerunt *Victor. de magia q. 4. n. 15. Greg. de
Val. in 2. 2. diſp. 6. q. 13. pun. 2. verſ. quarto
neque Suar. to. 1. de relig. lib. 2. de ſuperſtit. cap.
15. n. 24. in fine. & cap. 27. n. 1. & 2.* Aut lo-
9 quimur de bonis externis; nēpè pecunijs,
aut veſtibus, vel gemmis, & ſimilibus à
dæmone acquiſitis, & quamuis, vt pluri-
mum ſint eluſoria, quia apparenter vi-
dentur talia, ſed poſtea conuertuntur in
carbones, vel totaliter euaneſcunt, & ſi
vera ſunt, retineri etiam licitè poſſunt,
dummodo non conſtet eſſe alterius, quia
potuit ea dęmon alijs ſurripere; quo caſu
reſtituenda ſunt veris Dominis; licet n.
Deus hoc permiſerit, non propterea per-
mittit iniuſtam retentionem, ſicuti quan-
do permittit furtum, ſed non propterea
poteſt de bonis furtiuis acquiri dominiū
etiam à tertio per donationem, vel emp-
tionem *l. inciuilē C. de furt.* & quia potuit
etiam dæmon pecunias, vel gemmas ex
mare, ſeu littore maris, vel ex terra, vbi
forte latebat theſaurus, ea deſumere, pro
inde poterunt etiam licitè retineri, *Suar.
cit. cap. 17. nu. 3. Sanch. in ſumma lib. 2. diſp.
41. num. 2.*

Agitur de adiuratione an ſt. liceat adiura-
re Deum, vel Sanctos, vel dæmo-
nes, aut etiam creaturas irrationales
cum alijs ad materiam. & quando ta-
lis adiuratio ſit culpa mortalis.

S V M M A R I V M.

1 *Adiurationis definitio traditur. Eſt duplex
deprecatiua, & imperatiua. item licita,
& illicita, n. 2. in quo differat ab oratio-
ne nu. 3. Imperatiua, ſeu coactiua adhi-
betur licitè à ſuperioribus erga ſubditos,
ſed an differat à præcepto obedientiæ?
num. 4.*

5 *Adiurare non licet diabolum in corpore ab
eo obſeſſo per modum deprecationis, ſed
compulſionis.*

6 *Exorcizare cuius officium olim, & cuius ho-
die ſit, & an liceat exorcizanti inter-
rogare diabolum de curioſis, & ad ex-
pulſionem non attinentibus? vel petere à
diabolo in corpore obſeſſo ſigna, ex qui-
bus appareat exitus? n. 7.*

8 *Diabolus in corpore obſeſſo an poſſit percu-
ti, vel conſpui ad ignominiam, vel ei
ſtatui terminus iudiciarius ad compa-
ren-*

Digitized by Google

rendum, vel exeundum?

9 *Adiuratio an licitè fiat contra creaturas irrationales, veluti locuſtas, ſeu brucos. & quando licet quomodo fiat? n.* 10.

11 *Locuſtæ, vel bruci an poſſint excommunicari? vel iudicium inſtituere, ſententiaſque proferre contra ſimilia animalia num.* 12.

Reſolutio LXXXVI.

QVia in adiuratione poteſt interuenire aliqua ſocietas cum dæmone, vt infra, & cum ſupra loquuti ſimus de maleficijs, in quibus talis ſocietas expreſſa, vel tacita regulariter interuenit, vt etiam ſupra dictum eſt, merito aliqua de adiuratione breuiter hic ſubnectemus,

1 quam definit *Sylu. v. adiuratio n.* 1. *ex mente D. Tho.* 2. 2. *q.* 90. *art.* 1. videlicet. eſt aliquam perſonam, imperando, vel obſecrando inducere ad aliquid faciendum, vel non faciendum ex inuocatione alicuius ſacræ rei, ſicut *Apoſt. ad Rom. c.* 12. *adiurat eos dicens, obſecro vos per miſericordiā Dei, & cat.* Eccleſia adiurat Chriſtum dicens per crucem tuam, &c. ſequũtur *Sanch. lib.* 2. *ſumma c.* 42. *n.* 1. *Regin. lib.* 18. *c.* 9. *num.* 105.

2 Quæ quidem adiuratio eſt duplex deprecatiua st. & imperatiua, item licita, & illicita, deprecatiua dirigitur ad omnes ſubiectos; & non ſubiectos, imperatiua ad ſubiectos tantùm, quam licet adhibuerit Caiphas, quando dixit Chriſto apud *Matth. c.* 26. adiuro te per Deum viuum, vt dicas ſi tu es Chriſtus, iure tamen hoc non fecit, ſicuti tot alia, quæ ſibi nõ licebant, deprecatiua tamen, & licita cenſetur, quando bonum habet obiectũ tã remotũ, quod eſt perſona, quæ adiuratur, quam proximum, quod eſt res, de qua adiuratur, & fit cum reuerentia, bono fine, & nõ niſi expoſcente neceſſitate, vel magna vtilitate; imperatiua verò, & illicita eſt, quæ caret obiecto bono, ſiue proximo, ſiue remoto Regin. cit. illa adhibetur licitè deprecando Deum, vel Angelos, & Sanctos, atque etiam homines ſuperiores; cũ hac tamen differentia, quod adiurando homines, eorum voluntatem per reuerẽtiam rei ſacræ immutare intendimus, quod quidem non intendimus circa Deum, cuius voluntas eſt immutabilis, ſed quod à Deo per æternam eius volũtatem aliquid obtineamus, non ex meritis noſtris, ſed ex eius bonitate ita *D. Tho.* 2. 2 *q.* 90. *art.* 1. *ad* 3. & hoc tacit Eccleſia, quando in orationibus addit per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum filium tuum, &c. *Suar. tom.* 2. *de Relig. lib.* 4. *de adiurat. cap.* 2. *num.* 3.

3 Angeli, & Sancti etiam adiurantur deprecatiuè, vt dictum eſt, ſed vti interceſſores apud Deũ; cum n. ſint conciues noſtri, licet nobis eorum ſuffragia expetere, quos Deus vti ſuos ſeruos, & amicos facilius exaudit; debent autem peti licita, & honeſta, vel vtilia, alioquin ſi rogarentur Deus, vel Sancti ad proſperandum contractus vſurarios, vel huiuſmodi, eſſet peccatum magnum, quia exiſtimaretur Deum eſſe authorem mali, quod eſt impoſsibile, de quo ipſe conquæritur in *pſal.* 49. *ibi, exiſtimaſti inique, quod ero tui ſimilis*, & idem de Sanctis, quia inuocarentur, vt interceſſores ad malum; ſi verò adiuratio eſſet de re veniali, eſſet veniale *Sanch. in ſumma lib.* 2. *c.* 42. *n.* 5. *& ante eum Sylu. v. adiuratio n.* 5. *in fine*; differt autem adiuratio ab oratione, quia per orationem aliquod à Deo petitur, ſed per adiurationem vt ſic, non petitur à Deo, ſed propter Deum, ſi autem petitur ab hominibus, non eſt oratio aliqua, maximè quando imperatur inferioribus *Sanch. cit.*

4 *num.* 1. *in fine*. Adiuratio imperatiua, ſeu coactiua competit ſolis ſuperioribus erga ſubditos in ijs, in quibus illi ſubduntur pro cauſa tamen iuſta; poſſunt enim ſuperiores prædicta poteſtate vti, vt diuini nominis reuerentia per adiurationem interpoſita impellantur magis ſubditi ad præceptum exequendum iuxta eundem *Sanch. cit. n.* 13. quod tamen non eſt intelligendum, vt idem rectè concludit *n.* 14. quod ſit grauius peccatum tranſgredi præceptum cum adiuratione impoſitum ex virtute Religionis, ſed vt quodãmodo ſit grauius intra eandem obligationis præcepti ſpeciem; tota ergo difficultas, ſi in iſta materia adeſt, poteſt eſſe circa adiurationem erga obſeſſos à dæmone, an st. & quando liceat, & pro quibus cauſis eos adiurare, de qua re ſcribunt *Sylu. Reg. Suar. Sanch. & aly* latiſſimè locis citat. ſed ferè omnia per eos, & alios diſputata concluduntur, vel inferuntur ex doctrina *D. Tho.* 2. 2. *q.* 90. *art.* 2. *in corp.* quam propterea tranſcribo videlicet.

Du-

Duplex eſt adiurandi modus, vnus quidem per modum deprecationis, vel inductionis ob reuerentiam alicuius ſacri, alius autem per
5 *modum compulſionis; Primo autem modo non licet dæmones adiurare, quia ille modus adiurandi videtur ad quãdam beneuolentiam, vel amicitiam pertinere, qua non licet ad dæmones vti; ſecundo autem adiurationis modo, qui eſt per compulſionem, licet nobis ad aliquid vti, & ad aliquid non licet; dæmones n. in curſu huius vitæ nobis aduerſarÿ conſtituuntur, non autem eorum actus noſtræ diſpoſitioni ſubduntur, ſed diſpoſitioni diuinæ, & Sanctorum Angelorum, quia vt Auguſt. dicit in 3. de Trinit. Spiritus deſertor regitur per ſpiritum iuſtum, Poſſumus ergo dæmones adiurando per virtutem Diuini nominis, tamquam inimicos repellere, ne nobis noceant ſpiritualiter, vel corporaliter ſecundum poteſtatem diuinam datam à Chriſto ſecundum illud Luc. 10. Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſupra ſerpentes, & ſcorpiones, & ſupra omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit; non tamen licitum eſt eos adiurare ad aliquid ab eis addiſcendũ, vel etiam ad aliquid per eos obtinendum, quia hoc pertineret ad aliquam ſocietatẽ cum ipſis habendam, niſi forte ex ſpeciali inſtinctu, vel reuelatione diuina aliqui ſancti ad aliquos effectus dæmonum operatione vtantur, ſicut legitur de Beato Iacobo, quod per dæmonem fecit Hermogenem ad ſe adduci.*

Hæc tamen poteſtas expellendi dæmones, quando Deus permittit expelli, non innititur ſanctitati miniſtri exorcizantis obſeſſum, ſicut nec Sacramentorum efficacia ab eo pendet; ſed ex Eccleſiæ poteſtate, ſibi à Chriſto tradita, vt ex *D. Tho. Suar.*
6 *& alÿs notat Sanch. cit. n. 6. vbi nu.* 18. *addit ex Victor. Sylu. & alÿs*, hanc poteſtatem non eſſe omnibus traditam, ſed ſolis exorciſtis, quando adiuratio fit publicè, & ſolemniter; ſi verò priuatè omnibus Chriſtianis, quod tamen hodie certè non eſt in vſu, cum exorciſtæ ſint ſimplices Clerici, vt plurimum indocti, & propterea hoc fit ſemper per ſacerdotes doctos, & bene fũdatos in virtutibus, vt ſciant quantum poſſibile ſit eos recte adiurare, & reſpondere falſis eorum doctrinis, & deceptionibus; Non licet autem obſeſſum adiurare, vt dicat curioſa; & nihil ad expulſionem pertinentia, etiam ſi hoc faciat non credendo illi, ſed ex leuitate; qui tamen hoc faceret, peccaret venialiter, niſi crederet eius dictis, vel adiuratio eſſet deprecatiua, aut longa ſermocinatio vana, vel niſi hoc fiat animo, vt dæmon aliquod occultũ alicuius peccatum detegat, quibus in caſibus eſſet mortale *Sylu. cit. n. 3. in fine. Valent. 2. 2. diſp. 6. q. 8. pun. 1. col. vlt. verſ. ad 3. Armill. v. adiuratio in fine. Sãch. vbi ſup. n. 25.*

Sed licet adiuranti interrogare dæmonem imperatiue de omnibus, quæ ad expulſionem faciunt, veluti vt dicat nomen, & ſocietatem ſuam, cauſamque vexandi obſeſſum, vt poſſit facilius, & nominatim ei imperari exitus, quamuis non ſit illi credendum, ſi dicat hoc accidiſſe ob aliquod peccatũ obſeſſi, ad eũ ad pænitentiã mouendum, ſed deſeruiet ad cautelam adiurantis, vt docent *Sylu. cit. d. n. 3. & Sanch. in ſumma lib. 2. diſp. 42. n.* 23. qui etiam
7 addit *à nu. 2. vſque ad* 34. non eſſe ſuperſtitioſum petere ſignum à dæmone, quãdo dicit velle de corpore exire, veluti per extinctionem luminis, vel alicuius lampadis ruptionem, quia ſi hoc improbaretur, improbanda etiam eſſet interrogatio de eius nomine, quod permitti ſolet, ſicuti
8 etiam, quod leuiter percutiantur dæmoniaci alapis, vel flagellis, non quod dæmones ex his corporalibus affligi, ſeu dolere poſſint, ſed fit hoc in eorum opprobrium, ſicuti multos Sanctos in eos conſpuiſſe teſtatur, item quod ſit vanum vti terminis iudiciarÿs contra dæmonem, præcipiendo ei, vt nunc exeat, vel iterum tali die in iudicio compareat, quia exorciſta non eſt eius iudex, ſed in hoc audiui aliquando ſeruatum contrarium, & male, quia nullus exorciſta humanus eſt eius iudex, vt dicetur infra n. 12.

9 Ad vltimum reſpondet *D. Thom. 2. 2. qu. 90. art. 3. in corp. videlicet. adiuratio, qua quis vtitur ad irrationalem creaturam, poteſt intelligi dupliciter, vno modo vt adiuratio referatur ad ipſam irrationabilem creaturam ſecundum ſe, & ſic vanum eſſet irrationalem creaturam adiurare, alio modo vt referatur ad eum, à quo irrationalis creatura agitur, & mouetur, & ſic dupliciter adiuratur, vno quidẽ modo per deprecationem ad Deum directè, quod pertinet ad eos, qui diuina inuocatione miracula faciunt, alio modo per modum compulſionis, quæ refertur ad diabolum, qui in nocumentum noſtrum vtitur irrationabilibus creaturis, & talis eſt modus adiurandi in Eccleſiæ exorciſtis, per quos poteſtas dæmonum excluditur ab irrationalibus creaturis; adiurare autẽ dæmones ab eis auxilium implorãdo*

non

10 *non licet*. Quam doctrinam dicit *Sanch. lib. 2. ſumma c. 42. n. 37.* eſſe ab vniuerſis receptam, & addit, quod quia nobis non conſtat an à Deo, vel dæmone moueantur, vtitur Eccleſia vtriuſque exorciſmis, nempè orando Deum, & imperando dæmoni, item *Greg. de Val. 2. 2. diſp. 6. q. 8. pun. 2. ad finem*, ibi quare, & ſi in exorciſmis, quando verba adiurationis ad ipſaſmet creaturas irrationales diriguntur, non eſt intentio dirigendi, quaſi ipſę adiurationi conniuere debeāt auertendo malum, ſed verè adiuratio ad motorem dirigitur, ad ipſas autem aliquo modo, vtpote in quibus recipitur illa operatio, ſeu effectus aduerſus quem per adiurationem euertere conamur.

11 Imo dicit *Nauar. in man. c. 27. nu. 13.* ſuperſtitioſum eſſe credere, quod poſſint excommunicari locuſtæ, bruci, aut aliud genus vermium, & animalium irrationabilium, quamquam religioſè vti poſſimus contra ea aqua benedicta, precibus, adiurationibus ſanctis fundatis in diuina bonitate, & miſericordia, & ſuis ſanctiſſimis verbis, ex inſtitutione Eccleſiæ Catholicę, quibus ſolis vtinā vterentur, qui audacter promittunt ſe eiecturos ea ab illa, aut illa regione, ſi illud, vel illud ſibi detur, quandoquidem nihil, quod ſuperat vires naturales, effectumque Sacramentorum, & inſtitutionis Eccleſiæ poteſt promitti tam certo, ſicut ipſi promittunt, nec pretium peti ſine ſpecie cuiuſdam ſimoniæ. Super-

12 ſtitioſi etiam ſunt horum adiuratores, quando ſe iudices conſtituunt ad dirimēdam litem inter hæc irrationalia, & plebē, cui nocent, inſtituuntque iudicium cum aduocato, accuſatore, ac etiam cum Procuratore irrationalium, dantque accuſationis copiam, & audiunt rationes vtriuſq; partis; quibus auditis, & compilatu proceſſu ſententiam proferunt eſſe ab illa regione diſcedenda; etenim ſi lis contra irrationalia intentatur, ſunt litis, & ſententię incapacia, & ſi aduerſus dęmones, à quibus mouentur, nil refert illos accuſare, aut defendere, cum ſoli Deo ſubditi ſint *Sotus l. 5. de iuſt. q. 12. art. 2. in fine, & lib. 8. q. 3. art. 3. in fine* nec obſtat, (concludit *Sanch. citat. n. 39 in fine ex eod. Nauar. Suar. to. 5. in 3. p. diſp. 5. ſect. 1. in fine, & alijs,*) ſæpè hæc ſententiæ obedire, ac nocere deſinere, quia id non oritur ex virtute ſententiæ, ſed ex poteſtate dæmonis, auferentis ea animalia nocētia, vt vel ſic vana hæc, & ſuperſtitioſa hominibus perſuadeat.

Agitur de materia torturæ inferendæ indiciatis de hæreſi?

SVMMARIVM.

1 *Tortura an poſſit inferri in delictis occultis, vbi indicia non ſunt adeo vrgentia; ſicuti requiruntur?*

2 *Teſtes minus idonei admittuntur in delictis occultis, quando alij habiles, nec actu, nec habitu inueniri poſſunt.*

3 *Tortura non eſt inferenda, quando delictū eſt probatum, ſed deficientibus indicijs ſufficientibus ad eam, quomodo ſint inquiſiti expediendi? ſine illis nec Rex poteſt de authoritate regia mandare inquiſitum torqueri, ſed qua pœna veniat puniendus iudex, qui ſine illis torturam intulit? n. 4.*

5 *Confeſſio in tortura illata non præcedentibus indicijs nulla eſt, etiam ſi poſtea illa ſuperuenerint, quamuis ageretur de crimine læſæ Maieſt.*

6 *Indicia ad torturam ſufficientia, quæ ſint? multi multa dicunt, ſed regula eſt certa requiri ſemiplenam probationem, quæ ex quibus oriatur, vide n. 7.*

8 *Indicium aliud dicitur proximum, aliud remotum, vt infra, ſed quot teſtes requirantur ad vnumquodque probandum?*

9 *Mulier an admittatur in teſtem in criminalibus, & ſi admittitur, quam fidem faciat, etiam ſi aſſerat à Confeſſario ſolicitatam?*

10 *Infames non admittuntur in teſtes, & quādo admittuntur, ſi veritas aliter haberi non poteſt, non probant ſine tortura.*

11 *Teſtes ſingulares non probāt, ſed tantum probat vnus, quantum mille, quam ſingularitatem Bal. comprobat per decem prædicamenta, & n. 12. & 13.*

14 *Delictum in genere, vel in ſpecie quomodo probetur? & n. 16.*

15 *Iul. Cl. errauit in explicatione delicti in genere.*

17 *Confeſſio extraiudicialis quomodo debeat eſſe, vt faciat indicium, & quot teſtibus non ſingularibus comprobanda?*

18 *Socij criminis de iure communi non probant, etiam ſi eſſent mille, verum fallit in cri-*

crimine hæreſis, & in Regno Neap. in latronibus, ſed neque in his caſibus abſque tortura probant & n. 20.

19 *Tortura non poteſt inferri ex ſola depoſitione vniuſocij criminis, nequidem in crimine leſæ Maieſt. ſed alia adminicula concurrere debent; ex lamiarum tamen depoſitionibus, etiam ſi plures ſint, non poteſt contra nominatos ab eis.*

21 *Fama publica, an faciat indicium ad torturam? & an inconſtantia rei, vel mendacium, aut fuga eiuſdem, vel variatio, & quomodo fama probetur n. 22.*

Reſolutio LXXXVII.

1 DE hac re fuſiſſimè tractant *Farinac. de hæret. q. 158. cum ſequent. Maſcar. de probat. concl. 857. Decian. tract. crim. l. 5. c. 35. Simanch. Cathol. inſtit. tit. 51. rub. de probat. Zecchi. in ſumma p. 1. tit. de fide rubr. de hæret. c. 11. Pater Dia. par. 4. tract. 6. per totum*. ſed in prima reſol. ait, quod Iudices debent eſſe proniores ad torquēdum reos huius criminis, quam aliorum, cum ſit ſuapte natura occultum, & facultas probationis deeſſe ſoleat; ſed ego dico, quod non debet Iudex in hoc habenas nimium laxare; ne innocētes torqueat; quā-
2 uis enim de teſtibus dicatur, quod admittuntur minus idonei in delictis occultis *l. conſenſu §. ſuper plagis C. de repud.* quando tamen idonei actu, & habitu inueniri non poſſunt, vt in delictis patratis in nemore, vel in monte iuxta ſcripta per *Cappell. tholos. deciſ. 4. n. 6. & addentes ad Clar. in pract. crimin. §. fin. q. 24. n. 123.* tortura ta-
3 men regulariter nō poteſt inferri, niſi præcedentibus legitimis indicijs, de quibus infra, nec ad rem pertinet, quod delictum ſit occultum, vel publicum, quia ſi occultum requiruntur indicia ſufficientia, & ſi publicum, nequit deueniri ad torturam, quando poteſt probari per teſtes; fatuus n. eſſet Iudex, qui habendo teſtes de viſu in probationem delicti, hoc torturæ committeret, quæ iuxta documētum *I. conſ. in l. 1. §. quæſtioni ff. de quæſt.* fragilis res eſt, & periculoſa, veritatemq; ſæpè fallit, cum plerique ita tormenta cōtemnant, vt exprimi ab eis veritas nullo modo poſſit, alij tanta ſint impatientia, vt in quouis potius mentiri, quam pati tormenta velint, & ita fit, vt etiam vario modo fateantur, vt non tantum ſe, verum etiam alios criminentur; ex quo ſequeretur innocentes, vel in ſe, vel in alios confeſſos, eſſe ad mortem damnandos; cum tamen etiam in dubio potius debeat abſolui nocens, quam condemnari innocēs, *l. Arrianus C. de act. & obligat.* & propterea deficientibus indicijs ſufficiētibus ad torturam, expediuntur inquiſiti per purgationem canonicam, de qua *in c. quoties de purgat. canon.* vel per abiurationem de leui, iuncta cum aliqua etiam leui pœna corporali.

4 Quod eſt adeo verum vt olim reſponderit Affl. Regi Federico de hoc eum interroganti, quod etiam de authoritate Regia non poterat mandare hominem torqueri, contra quem non extarent indicia ſufficientia, & idem reſpondiſſe Gramm. Cardinali Columnæ, vt *in ſuo Voto 32. n. 3. refert Iul. Clar. in pr. crim. §. fin. q. 64. num. 13.* & propterea ſi iudex iſtis nō præcedētibus aliquem ad torturam ponat, eſt capite puniendus ſecundum *Marſil. in l. quæſtionis modum n. 72. de quæſt. & in l. 1. §. præterea num. 7. in fine C. ad l. Cornel. de ſicar.* quod tamen non ſeruari in praxi dicit *Cl. cit. nu. 2.* niſi quando reus in tortura indebitè illata moreretur, & iudex hoc feciſſet propter inimicitiā, aut pecunia corruptus, alias erit extra ordinem puniendus, vt tradunt et *DD. apud Menoch. de arbitr. lib. 2. centur. 4. caſu 350.*

5 Imo & quod magis eſt, ſi reus in tortura non præcedentibus legitimis indicijs inflicta, delictum confiteatur, talis confeſſio eſt nulla, etiam ſi in illa perſeueret, probatur *in l. 1. in princ. l. maritum, & l. quæſtionis, & vtrobique Gl. de quæſt. Gramm. in conſil. 21. n. 19. & 20. & conſil. 37. n. 6. & in voto 6. n. 10. Boer. deciſ. 259.* vbi hoc extendunt etiamſi poſt huiuſmodi confeſſionem legititima ſuperuenerint indicia *Cl. cit. q. 55. n. 24. in fine Dia. vbi ſuprà reſol. 2. §. vnde in fine; quam concluſionem idem Cl. q. 64. n. 9. in fine,* ampliat etiam in crimine læſæ Maieſt. vt eſt hæreſis, ſequitur *Reuit. in pragm. 1. de bonis prodit. n. 23. & 36. per l. ſi quis alicui cum Gl. 1. ad l. iul. maieſt.* ratio eſt, quia tortura eſt pœna grauior, quam vtriuſque manus inciſio, *§. fin. auth. vt nulli iudic.* quia ſupremas anguſtias ſuſtinere potius eſt mori, quam viuere *Capic. latr. deciſ. 132. n. 16.* quamuis nullam irroget infamiam, vt probat *Reg. de mar. l. 1. reſol. quotid. cap. 287. n. 9.*

Qua-

6 Qualia autem debeant eſſe indicia prę-
dicta, vt legitimè deueniatur ad torturã,
deſcendendo ad particulare, latiſſimè, &
ſuo more practicabiliter, tractat *Farinac.
de hæret. q. 187. per plures* §§. vbi explanat
diſpoſitionem *text. in l.2. in fi. C.de hæret.
Decia.tract.crim.lib.5. cap.20.Carrer.de hæ-
ret.n.* 116. *Pegna in direct. inquiſ.p.3.qu.87.
comment.* 136. *Scaccia de Iudic. hæret.c.* 59.
del Rio 5. diſquiſ. magic. ſect. 13.alii dicunt
in cauſis fidei ſufficere leuiora, alii ex cõ-
trario valdè vrgentia, quos refert *Dian.
d. reſol.*2. vbi ipſe concludit non poſſe in
hoc aſſignari certam regulam, ſed ęſſe in
arbitrio Iudicis, habita ratione qualitatis
perſonæ, delicti; ſuſpitionum, aliarumue
circumſtantiarum, de quibus mulras cu-
mulat *R.Tap.in ſuo iure Reg.lib. 5.ſub tit.de
quæſt. à n.* 1. quas ſi Iudices obſeruarent
bene facerent; placet tamen mihi regula
certa in hac materia adhibenda, ne tam
largæ habenæ Iudicibus parum timoratis
tribuantur, & hæc eſt, vt nequeat tortura
inferri, niſi ſaltem ſemiplena probatio cõ-
tra reum ſit in probatis *Gl.cit.q.62.in princ.
ibi ſi ſemiplena tantum reſultat contra eum
probatio, eſt torturæ ſubyciẽdus,quæ oritur ex
vno teſte de viſu,omni exceptione maiore Ant.
Capic.deciſ.126. n.1. ex Bar. Bal. & Angelo
Grat.diſcept.for. c.°192.n.14.quibus rectè ad-
dit Gram. deciſ.28.n.24.ſi cum d.teſte adſint
alia adminicula ex l. maritum, & ibi Gl.fin.
ff. de quæſt.(quidquid in contr.dicat Dia.p.4.
tract.6.reſol.6.in fine*) quod dictum ſit gra-
tia exempli; nam ex alijs indicijs oritur
etiam ſemiplena probatio, vt ex inimici-
tia capitali antecedenti cum occiſo, vel
minis illatis à ſolito illas exequi,&huiuſ-
modi, quæ cumulant DD.præcipuè *Clar.
cit. q.*21. *n.*2. 30. & 37.
7 Sed iſta indicia vti remota à maleficio
non ſufficere ſingula ad torturam, docent
communiter *DD. apud Clar. cit. quæſt.
64.n.* 14. vbi licet in fine cõcludat in Du-
catu Męediolani, vt plurimum ſeruari, vt
reus ſubijciatur tormentis ex vno quo-
que indicio, ſiue proximo, ſiue remoto,
ſe tamen remittit ad dicta prius *q.* 21. *vbi
n.*30. docuit communem eſſe opinionem,
quod ex ſola inimicitia, etiam capitali nõ
ſubijciatur reus tormentis *ex Gramm. in
conſil. crimin.* 3. *n.*36. licet in eodem Du-
catu aſſerat vidiſſe practicari, quod quan-
do delictum fuit clam commiſſum,& nul-
lus alius imputatur, tortura ex ſola ini-
micitia capitali inferatur, & propterea
dixi vnum indicium cum alijs adminicu-
lis, quamuis iſta adminicula ad aliud in-
dicium non attingant, ſufficere ad tortu-
ram *Dia. verò cit.reſol.* 4. ex Farin. & alijs
vult requiri omnino ad minus duo indi-
cia; quę opinio eſt fauorabilior reis, ſed nõ
iuridica.
8 Dubitari tamen poteſt per quos teſtes
vnumquodque indicium ſit probandum,
& placet diſtinctio *Iulij Clar. cit. q.* 22.*ſub
n.* 2. quod aut loquitur de indicio proxi-
mo, vt quando adeſt vnus teſtis, depo-
nens de ipſo delicto, puta quia vidit
Titium vulnerantem Seium, & tunc vnus
teſtis ſufficit, dummodo ſit omni excepti-
one maior; quod didicit *ex Gl. in l.* 3. *v.
conuictus C. ad l. Iul. Maieſt.* (vnde quia
9 mulier, quantumuis bonæ famæ non eſt
teſtis omni exceptione maior; imò quod
nec admittitur in criminalibus in teſtem
dicit *Gl. in c. quoniam v. mulieres de teſtib.*
eſſeque communem opinionem dicit *Abb.
ibid.n.*2.quem cum alijs refert,et ſequitur
Gl. in d. §. *fin. q.* 24. *nu.*4. *ſed Baiar. ad eũ
n.*8.dicit hoc in terris Eccleſiæ de facto nõ
ſeruari, præcipuè quando veritas aliter
haberi non poteſt; verum quod nec tres
feminæ conuincant Reum, & propterea
non poteſt ex vnius depoſitione aſſeren-
tis ſolicitatæ à Confeſſario deueniri ad
torturam, vel carcerationem ipſius Con-
feſſarij docet Dia. & practicari dicit in
Tribunali Inquiſitionis *p.4.tr.6. reſol.*21.)
Aut de indicio remoto, veluti de inimici-
tia præcedenti, minis, vel fuga delinquẽ-
tis, & requiruntur duo teſtes ad vnum-
quodque indicium probandum iuxta aliã
*Gl. in l. inter omnes v. vel indicijs C.famil.
erciſc.* quam Bar. ibidem appellat ſingula-
rem, & de hoc vide *ſeq.reſol.n.*3.
Iſtam autẽ diſtinctionem licet approbẽt
multi cum *Dia. cit.reſol.* 3. eam tamen de-
ſtruunt in fine, dum dicunt ſufficere in iſto
caſu duos teſtes etiam infames, vel alios
defectus patientes; etenim infames, ſiue
10 infamia iuris, ſiue facti, nec admittuntur
in criminalibus ad teſtificandum, niſi quã-
do aliter veritas haberi non poteſt; & tũc
cum tortura ad purgandam infamiam, ali-
as fidem non faciunt, vt de communi do-
cent *Alber. in tract. de teſtib. lib.* 1. §. *con-
ſequenter n.*7. & *Clar. cit. q.*25. *nu.* 1. hinc
eſt, quod quia ſocij criminis ſunt infames,
non admittuntur in teſtes contra ſocios, *c.*

veniens 10. *de teſtib. & l. quoniam liberi C. eod.tit.* & ſi recipiantur, fidē non faciunt ſine tortura, vt docet *Sanfel.deciſ.* 382. *n.* 1. & propterea teſtes ad probandum indicia etiam remota, debent eſſe integri.

11 Poſito igitur requiri duos teſtes ad probandum indicium remotum, & vnum ad probandum proximum, duoſque de viſu ad conuincendum, ſi ſint omni exceptione maiores; non ſufficit, ſi ſint ſingulares, quia regula eſt tales teſtes non probare; habemus exemplum in Suſanna apud *Daniel.c.*13. vbi ex ſingularitate, & variatione loci, quamuis concordarent in facto, fuerunt reprobati teſtes contra eam, licet vti ſeniores, omni exceptione maiores viderentur, idem legitur in *c. cum dilectus* §. *nos verò de elect. ibi, probatio inſufficiens eo, quod ſinguli eſſent in ſuis teſtimonijs ſingulares, & in c. nihilominus* 3. *q.*9. *D. Tho.* 2.2. *q.*70. *art.* 2. *ad* 2. *Bal. in l. iuriſiurandi n.*9. *C. de teſtib. ibi, ratio eſt, quia ibi non eſt numerus teſtium, unde tantum probant mille, quantum vnus; imo quandoque ſingularitas operatur, quod minus probet per multos, quam per vnum ſolum, & quod ex hoc in teſtibus præſumatur dolus, vel repugnātia, vt in Suſanna Affl. deciſ.*364. *n.* 4. *ex Gl. in l. fin. C. famil. erciſc. Grat. diſcept. for. cap.* 78. *n.* 24. *ibi tantum valet probatio facta per vnum teſtem, quantum per plures ſingulares idem Grat. cap.* 562. *n.*20.

12 Verum Bal. repetendo altius materiam *in l. teſtium n.* 21. *C. de teſtib. ita loquitur. tu adde quod decem modis, ſicut ſunt decem prædicamenta, teſtes ſunt ſingulares videlicet in prædicamento ſubſtantiæ, vnus deponit de Titio, alter aduerſatiuè de Seio, vnus deponit, quod cum lapide, alter quod cum ferro, ſimiliter in prædicamento quātitatis, vnus deponit de quinque, alter de decem, vt in l. diem* §. *ſi plures ff de arbitr. ſimiliter in prædicamento qualitatis, vnus deponit de die, alter de nocte; nam iſta eſt qualitas in maleficijs, vt l. furem ff de ſicar. ſimiliter de prædicam.* (*vbi*) *vnus dicit ſub pino, alter ſub cupreſſo, vt in Suſanna, & idem in alijs prædicamentis; nam quomodocunque ſit differentia probanda, ea reddit teſtes ſingulares*: hæc ille, ex quibus tota hæc materia clarior redditur.

13 Quamuis autem *Cappella Tholoſ. dec.* 11. *n.* 1. referat fuiſſe concluſum, quod ſi teſtes diſcordent in tempore ſuper actu non reiterabili, vt homicidium, non valeat eorum depoſitio, ſi verò de actu reiterabili, vt adulterium ſic, hoc tamen non intelligitur, vt teſtium dicta coniunganrur, ſed vt vitetur periculum, vt ibidem declaratur ſub n.2. ibi, *& crederem dicendum, quod ſi per reductionem teſtium ad concordiam per diuerſitatem actuum, non remanet integra probatio ſuper quolibet actu, tunc bene ſit reductio, non vt probent, ſed vt euitent periurium*; quod ad ſummum intelligitur, vt illi plures teſtes valeant vt vnus, ſicuti declarat *Capic. Latr. deciſ.* 132. *n.* 11. *Ricc. in coll.* 127. *ex Ant. Fabro deciſ.* 51. vult quinque teſtes ſingulares plenè probare in actu reiterabili, ſed priorem eſſe communem opinionem teſtatur *Cl. in pr. cr.* §. *fin. q.*53. *n.*18. vbi quamuis aſſerat tales teſtes ſingulares facere indicium ad torturam, ſe tamen remittit ad dicta *in q.*21. *nu* 2. vbi vult vnum teſtem de viſu, quod eſt indicium proximum iuxta ſupra dicta facere indicium ad torturam. loquitur ergo de teſtibus ſup. indicijs proximis, & ſic habet pro vero teſtes ſingulares cuiuſuis numeri, non probare pluſquam vnū, vndè in indicijs remotis, vbi requiruntur duo teſtes conteſtes, ſingularitas impedit probationem (verum in crimine ſolicitationis in confeſſione ſacramentali probant teſtes ſingulares concurrentibus tamen præſumptionibus, indicijs, & alijs adminiculis, ex quo delictum eſt difficilis probationis, vt *in bulla Greg.* 15. *edita die* 1. *Septembris* 1622. §. 5. vbi hanc facultatem cōceſſit DD. Cardinalibus, Generalibus, Inquiſitoribus.)

14 Quod autem addit *Clar. d. nu.*18. hanc concluſionem de plano procedere; quando eſt probandum delictum in ſpecie, puta aliquem eſſe hæreticum, vel adulterū, vſurarium, aut blaſphemum; explicando poſtea quid ſibi velint DD. in iſta locutione probandi st. delictum in genere, vel in ſpecie, aſſerit ipſum putare, tunc probari delictum in ſpecie, quando agitur de puniendo aliquem criminaliter, & tunc teſtes ſingulares non probare, & ita vidiſſe ſemper practicari, allegat *Simanc. de hæreſi c.*62. *n.* 24. dicentem hanc opinionem vsū iudiciorum S. Inquiſitionis comprobaſſe, tunc verò in genere, quando agitur ciuiliter, & hoc caſu coniungi dicta teſtium ſingularium, quod etiam reſtringit, ſed nequidem in cauſa ciuili teſtes ſingulares probant, vt dicunt omnes ſupracitati. Ve-

15 rum diſtinctio prædicta de delicto in genere,

nere, & in ſpecie, cum pace tanti viri dixerim vera non eſt, generalitèr loquendo; delictum enim in genere, vt ſic, eſt corpus delicti. V. g. homo occiſus, ſeu cadauer, delictum autem in ſpecie eſt, per quod peruenitur ad particularem ſcientiam, & cognitionem delinquentis, vt pro abſoluto tradit *Muſcat. in pr. cr. in proam. n.* 13. *&* 34. ſed in delictis prædictis hæreſis, vſuræ, aut blaſphemiæ non poteſt dari delictum in genere, qui non confundatur cum delicto in ſpecie, vt docet idem *Muſcat. n.* 22. *&* 23.

16 Verũ in materia hæreſis, tũc probationẽ in genere, ſi fiat per teſtes ſingulares, valere dicit idem *Bal. in l. vnic. n.* 2. *C. qui num. tutel.* quando vnus teſtis deponit audiuiſſe aliquem dicentem, non credo in vnum Deũ, alius deponit, audiui eundem dicentem non credo in Eccleſiam catholicam, iſti, dicit Bal. probant, quia ſunt conteſtes in genere, concordant *Ricc. reſol.* 127. *ex Myſinger: centur.* 3. *obſeru.* 76. *& Sanfel. Bal. non cit. dec.* 337. *n.* 17. vbi hoc exemplificat in adulterio; teſtes n. ſingulares ſuper eo deponentes probant mulierem eſſe inhoneſtam in genere, vt ipſe dicit, ſed non quod adulter poſſit ex talibus ſingularib. depoſitionibus adulterij pęna puniri, ratio eſt, quia cum ſint ſingulares de loco, & tempore non poſſunt conuincere talem reum in ſpecie, ſed ex facto Suſannę conſtat teſtes ſingulares de loco tantum, licet in alijs concordarent, non probaſſe in genere, neque in ſpecie, dum illa fuit abſoluta, vti innocens, ſicuti in veritate erat, quamuis teſtes, qui contra eam depoſuerant, concordaſſent in facto, & tempore, vt ex hiſtoria ſupracit. Si ergo teſtes ſingulares etiam de viſu regulariter non probant ad finem coniungendi eorum dicta, quamuis agatur de indicijs proximis, nec poſſunt probare in indicijs remotis, pręcipuè quando agitur de tortura inferenda, quæ eſt tanti præiudicij, vt ſupra, quia idem ius eſt de toto, quo ad totum, ſicut de parte quoad partem l quæ de tota ff. de rei vend. quod etiam in particulari ſupra fuit probatum, quamuis incontrarium ſcripſerint multi cum *P. Dia. p.* 4. *tr.* 7. *reſol.* 5. ſed ex prædictis veritas apparet.

17 Hinc eſt, quod licet confeſsio extraindicialis rei de delicto commiſſo, ſit ſufficiens indicium ad torturam, dummodo ſit veriſimilis, ſit facta ſerio non iocosè, vel calore iracundiæ, non ſit generalis, ſed ſpecialis, vt dicunt add. ad Cl. cit. q. 21. n. 122. debet tamen probari per duos teſtes conteſtes, etiam de loco, & tempore, alias non ſufficit, vt docent communiter DD. præcipuè *Farinac. de teſtib. q.* 64 *n.* 145. *& q.* 82. *n.* 45. & ſic fuiſſe bis deciſum per S.C. etiam in cauſa ciuili, quæ eſt minoris præiudicij teſtatur *Affl. deciſ.* 364. *nu.* 4. *vbi ait Paul. de Caſtro contrarium dicentem in conſ.* 378. *non bene dicere; & iterum deciſ.* 375. *Grat. diſcept. for. cap.* 144. *n.* 51. *ibi, tamquam ſingulares non probant confeſſionem, nec coniunguntur, cum tantum probet vnus, quantum mille teſtes ſingulares, & n.* 53. *ibi teſtes ſingulares etiam integri deponentes de confeſſione non probant, neque poſſunt coniungi, quidquid alij contrarium dicant, cum eorum opinio non ſeruetur in Rota Romana*; ſed hæc non placent *P. Dia. p.* 4. *tr.* 6. *reſol.* 12. *in fine*, vbi ſequitur *Souſa in aphor. inquiſ. lib.* 2. *cap.* 21. *n.* 10. qui vult teſtes ſingulares de confeſſione extraiudiciali coniungi, & ſufficere ad inferendam torturam.

18 Item quamuis ſocij criminis regulariter fidem non faciant *c.* 1. *de teſtib. l. fin.* §. *nemo tamen C. de accuſat. & l. ſicuti C. de quaſt.* quodque hoc ſit de iure expeditũ, etiam ſi eſſent mille dicit *Praſ. de Franch. dec.* 570. *n.* 1. *in fine*, attamen in crimine hæreſis fidem facere iuſſit *Alex.* 4. *in c. in fidei de haret. in* 6. prout etiam contra latrones cõſocios, in Reg. Neap. ex *c. frequens, & ineffrenata*, per quod ſtatuitur tres ſocios fidem facere, tamquam duos integros teſtes, ſi tamen inquiſiti ſint leues, & infamatæ perſonæ, vt dicit aliud cap. quod incipit *conſtitutionem Diua Memoria*, quæ capit. practicata in eod. Regno referunt idẽ *Praſ. cit. & dec.* 577. *Sanfel. dec.* 37. *& Capic. Latr. deciſ.* 132. *n.* 2. Verum ad torturam

19 inferendam non ſufficit depoſitio vnius ſocij criminis, ſed alia adminicula cum illa concurrere debent, vt fuiſſe concluſũ per noſtros ſapientes dicit *Affl. in conſtit. Reg. ſi damna clandeſtina verſ. & vltimo nota*, etiam ſi ageretur de crimine læſæ Maieſt. ſequitur *Clar. in* §. *fin. q.* 21. *n.* 8. *de Franch. in cit. deciſ.* 577. *n.* 1. *& Capic. Latro. cit. n.* 22. quod in proprio materia hæreſis dicit rectè procedere *P. Dia. par.* 4. *tr.* 6. *reſol.* 7. 8. *&* 9. verum ſi ſociæ criminis ſint lamiæ, ſeu ſtrigæ non poteſt, etiam

 ſi plu-

ſi plures ſint ex earum dictis procedi ad torturam aliorum nominatorum ab ipſis, maximè ſi bonæ famæ ſint ex doctrina *Farin. de hæreſi q. 185. §. 8. n. 151. in fine, ſequūtur Dia. & alij apud eum p. 4. tr. 6. reſol. 30. dicit tamen Foller. in pr. crimin. & ſi confitebuntur n. 135.* quod ipſæ lamiæ, ſeu ſtrigæ poſſint ex ſola ſua confeſſione damnati, alijs in contr. non apparentibus, quod non puto verum, ſed vt extraordinarie puniantur, alijs indicijs, & probationibus nō concurrentibus.

20 Generaliter autem ſocij criminis non probant abſque tortura ad purgandam eorum infamiam ex crimine contractam, vt dicunt de *Franch. d. deciſ. 570. n. 1. & alij cit.* quæ tamen tortura eſt leuiſsima, vt ego vidi practicari, ſed non poteſt omitti, alias nulla eſt illa depoſitio, quia quamuis in cit. *c. in fidei* ſtatuatur ſocios criminis fidem facere, dicitur tamen hoc procedere, quando ex veriſimilibus coniecturis, & ex numero, & qualitate teſtium falſa non dicere præſumuntur, & propterea tex. iſte interpretat. recepit, vt fidem faciant cum tortura, vt docent *Marcus Ant. Genuenſ. in praxi Archiep. cap. 68. n. 11. Ricc. p. 3. deciſ. 298. Triuiſ. lib. 2. dec. 39. n. 7. quidquid in contr. dicat Dia. cit. reſol. 10. §.*
21 *ſed his.* Cæterum vel fama publica, vel mendacium, inconſtantia, variatio, ſeu titubatio inquiſiti, vel fuga eiuſdem (ſi tamen fuga ſit ante accuſationem, ſeu captam informationem, quia poſtea minus indicium facit vt ex communi dicit *Cl. d. q. 21. ſub n. 22.*) minimè faciunt indicium ad torturam de per ſe ſola, niſi ſint duo ex prædictis, vel ſaltem vnum iunctū cum alijs adminiculis, vt dictum eſt ſup. n. 7. & latè *Cl. d. q. 21. nu. 1. 18. & 39.* vbi omnes, ibique docet quomodo ſit probanda fama publica, vt aliquam fidem faciat, *addentes tamen ibidem n. 9.* dicunt in ſtatu Eccleſ. robariæ, incendia, & alia grauia maleficia, vel damna in terra, vel in mari, quæ committuntur de nocte, probari per publicam famam, quā haberi pro plena probatione *ex conſtit. March. lib. 4. c. 22.*

22 Sed hęc conſtitutio mihi ſummopere diſplicet, eſt enim fama, res fragilis, & vt plurimum per clientelas voces artificioſè tranſmiſſa, vt dicit *Drogh. in addit. ad eundem Cl. q. 6. n. 2. imo dicit Gramm. in conſil. 42. n. 8.* toto tempore vitæ ſuæ non vidiſſe proceſſum, in quo fuerit probata fama publica propter multa, quæ ad ipſius probationem requiruntur, præcipuè, vt teſtes de ea deponentes, dicāt perſonas particulares, à quibus delinquentem nominatū audiuerint, alias non probant; vnde in vita Pauli Emilij ait ad hoc propoſitum *Plutarc. ſed cum Paulo poſt author nūcij quæreretur, inuentus eſt nemo, ſed alter alterum allegabat, tandemuerò quia in plebem, velut in vaſtum quoddam Pelagus ſermo inferebatur, apparebatque nullum certum habuiſſe principium, ſubito huiuſmodi fama prolapſa cecidit;* ſi tamen eſſet fama vehemens dicit *Gramm. dec. 34. n. 52.* quod etiam ſola faceret indicium ad torturam citat *Bar. Bal. Felin. & Alex.* & de his agit etiam *P. Dia. cit. reſol. 13. 14. & 15.* vbi rectè concludit in crimine hæreſis de ſe ſolam famam, vel fugam, aut alia prędicta non ſufficere ad torturam ſine alijs adminiculis, idem de fama prædicta docet *Sylu. v. indicium n. 5.* de qua materia, & de numero teſtium neceſſariorum ad famam probandam, vide ēt *Farinac. de hæreſ. q. 185. à n. 48. & q. 187. à n. 53.*

An reus tortus ex indicijs ſufficientibus ad torturam, & non confeſſus, poſſit iterum torqueri nouis ſuperuenientibus indicijs, vel poſſit, tortura non obſtante, extraordinariè aliquando puniri, etiam abſque alijs indicijs.

SVMMARIVM.

1 *Indicia ſuperuenientia differre oportere ſpecie, & ſubſtantia, vt poſſit repeti tortura, ſicuti dicunt DD. quomodo intelligatur?*

2 *Tortura illata ex indicijs ad illam ſufficientibus an poſſit repeti, vel alias puniri reus nouis ſuperuenientibus indicijs, tam ſi agatur de indicijs proximis, quàm remotis & n. 3. vſque ad 7. Illata, & reo non confeſſo eſt liberandus in forma, illa enim non ſolùm tollit indicia, ſed eneruat probationes n. 5.*

8 *Rei non debent torqueri ad ſciendum delicta probata, vel confeſſa, ſed alia delicta, vel qualitates illorum, aut complices, & fautores, aut ſi conſtet de hæreſi exteriori ad ſciendum, an fuerit con-*

iun-

iuncta cum interiori.

9 *Socij criminis, ſi aliquos in tortura, vel extra nominauerint, ſunt iſti nominati, citandi ad videndum illorum iuramenta, & comprobanda eſt depoſitio in tormentis, aliàs illa nominatio non nocet nominatis. num.* 10.

Reſolutio LXXXVIII.

1 AD primum reſpondent *Pegna in direct. inquiſ. par. 3. comment. 39. n. 156. & alij apud P. Dia. par. 4. tr. 6. reſol.* 16. noua indicia intelligi debere, quæ à primis differant ſpecie, & ſubſtantia, non tamen ſi eadem coadiuuarentur nouis teſtibus; quod magis explicando, dat exemplum Dia. ibidem, quando quis fuit tortus ex indicio famæ, & deinde ſuperueniunt alij teſtes, probantes famam, vtique in tali caſu non debet reus torqueri, niſi alia noua indicia ſuperuenirent præter famam, & hunc dicit eſſe ſenſum DD. & addit in fine, quod quando tortura repetenda eſt ex nouis indicijs, tunc danda erit copia indiciorum, & audiendus reus, quemadmodum ante primam torturam factum eſt; nam in vtroque caſu militat eadem ratio, de quo vltimo non dubitatur, quia hic eſt nouus proceſſus, in quo, dubio procul eſt audiendus Reus ex integro, vt docet *Praſ. de Franch. deciſ. 587. ſub. n.* 1.

2 Difficultas tamen eſt in priori caſu, quæ bene reſoluitur per dictum Præſ. citat. vbi cum quis de furto inquiſitus, fuiſſet tortus ex depoſitione vnius ſocij criminis, iuncta cum alijs adminiculis, & non confeſſus, fuiſſet liberatus in forma, ſuperuenientibus poſtea contra eundẽ duabus alijs depoſitionibus aliorum ſociorum criminis de eodẽ furto, licet potuiſſet ex iſtis iterũ Reus torqueri, fuit tamen vigore earumdem nouarum depoſitionum, ſeu indiciorum damnatus ad triremes, ergo quamuis noua indicia non differant à primis ſpecie, nec ſubſtantia, poteſt illorum virtute procedi ad torturam, vel ad pœnam ordinariam, vel extraordinariam iuxta qualitatẽ indiciorum, licet autem hoc procedat ſolùm de iure Regni ex ordinationibus noſtrorum Regum, & in certis delictis in *priori reſol. n.* 18. commemoratis, quia de iure communi ſocij criminis non probant, vt etiam ibi fuit dictum: attamen idem procedit de l. communi in crimine hæreſis ex c. in fidei de hæret. in 6. vt ibidem fuit dictum.

3 Fædere tamen diſtinctionis hoc dubium reſoluitur, aut n. loquitur de indicijs remotis, vt ſunt fama publica, vel inimicitia capitalis cum occiſo, fuga delinquentis, & ſimilia, de quibus in reſol, prædicta (dicuntur enim remota, quia non influunt immediatè, & directè in delictum, vt docet *Cl. q. 64. n. 14. ibique Boiard. n. 58. & dec. pedemõt. n. 15. & 16.* vbi etiam de indicijs proximis) & in iſtis vera eſt regula à *DD.* prædictis tradita noua indicia ſuperuenientia, oportere differre à primis ſpecie, & ſubſtantia, aliter nihil operari; ratio eſt, quia ſi indiciũ præcedẽs ſit fama publica, iũcta cũ alijs adminiculis (idem eſt de alijs indicijs remotis) cuius virtute fuit illata tortura, oportuit ad illam iure inferendam, vt legitimè fuerit probata, alias inferri nõ poterat, ſi ergo erat legitimè probata, quando ſuperueniunt noui teſtes deponentes ſup. eadem fama prædicta, nihil addunt primæ, ſicuti quãdo vas, eſt aqua plenũ, ſi alia ſuperaddatur, nihil addit; quia nõ poteſt fieri vas plenius; Vnde tortura illata ex fama publica præcedenti ſuſtulit hoc indicium, vt docet idem de Franch. cit. n. 3. meritò non poteſt de hoc amplius tractari, etiam ſi mille teſtes ſuper eadem fama ſuperuenerint, niſi deponant ſuper alijs indicijs remotis, vel etiam proximis, vt ſtatim dicitur.

4 Aut verò agitur de indicijs proximis, & influentibus directè, & immediatè in delictum, vt ſunt teſtes de viſu, & tunc verũ eſt non oportere, vt noua indicia differant à primis ſpecie, vel ſubſtantia, quod hoc ſit certiſſimum, & veriſſimum demõſtro. fingamus contra reum adeſſe vnum teſtem de viſu, qui cum alijs adminiculis ſufficit ad torturam, vt in dicta priori reſol. ſi iſte torquetur, & negat, eſt liberãdus in forma, quia iam ſublatum fuit indicium prædictum, ſi poſtea ſuperuenerit alius teſtis de viſu, vel duo, vel tres, aut ſufficiunt ad pœnam ordinariam irrogandam, & ad illam iure damnatur, aut ad torturam, & etiam iure infertur, nulla habita ratione de præcedentibus indicijs iam extinctis per torturam præcedẽtem, vt rectè docent, & practicatum referunt *Praſ. de Franch. cit. & Capic. Latr. dec. 132. n. 15. 16. & 26.* alias oporteret dicere quod quamuis poſt torturam præcedentẽ

illa-

illatam, delicta probarentur apertè per indicia próxima, puniri nullo modo poſſent delinquentes, quod eſſet maximum abſurdum, & contra omnes leges *l. ita vulneratus ff. ad l. Aquil.* & propterea practici Iudices, quando illata tortura iudicant, non liberant reum ſimpliciter, ſed in forma; vt dixi, & iſta liberatio eſt ſub cautione, vt ſe præſentet nouis ſuperuenientibus indicijs; quæ omnia notiſſima ſunt, ſed dixi ad tollendam dubitationem, quæ oriri poterat ex dicta reſol. P. Dia.

5 Ad ſecundum reſpondetur, quod illata tortura reus non confeſſus, eſt regulariter liberandus ſub cautione de ſe præſentando nouis ſuperuenientibus indicijs, vt dictum eſt, quia per torturam dicuntur eneruata, ſeu ſublata indicia in proceſſu exiſtentia, vt ait *Gram. deciſ. 8. n. 1. & 9. & deciſ. 96. n. 2. & ex Alber. in l. edictum n. 2. ff. de quaſt. addit Iul. Cl. in §. fin. q. 64. n. 38.* quod ita ſeruat totus mūdus, imo ex eod. Alber. docet *Praſ. de Franch. deciſ. 577. n. 3.* quod tortura tollit etiam probationes, ita vt ſi reus conuictus, ex Iudicis ignorantia torqueatur in ſeipſum (non ad ſciendos complices, & fautores, quod poteſt tunc fieri) probatio dicitur etiam eneruata, & non poteſt amplius ad pænam ordinariam condemnari, ad quam potuiſſet conuictus ante torturam, vt fuit ſeruatum per M. C. V. & S. C. in quodam inquiſito, conuicto de homicidio per quinque teſtes de viſu ex incuria torto, & negatiuo, condemnato ad triremes per quinquennium, vt refert idem *Gramm. d. dec. 8. n. 5.*

6 Extra verò hos caſus, quando ſolùm adſunt indicia, & ſunt valdè vrgentia, poſt grauem torturam, & perſeuerantiam rei in negatiua dicit *Cl. d. q. 64. ſub n 38.* ſolere illum Senatum condemnare reum non ad pœnam ordinariam, ſed extraordinariam, puta triremium ad tempus, vel etiam in perpetuum, ſed hoc vltimum non placet; etenim quamuis adſint vrgentiſſima indicia, non poteſt quis ex illis damnari ad pęnam mortis, quia non faciunt plenam probationem, nec ad iſtum finem poſſunt cōiungi in criminalibus, ſed tantum ad augēdā pœnam extraordinariā *Angel. & Dec. apud Vrſill. ad Afſl. dec. 12. num. 4. Praſ. de Franch. deciſ. 537. n. 16. ex eod. Cl. ibidem relato*, ergo ſi ante torturam potuiſſet reus ad ſummum damnari ad triremes in perpetuum, poſt eam non poteſt damnari ad illam, niſi ad tempus, vel aliam pęnam mitiorem, alias tortura nihil operaretur contra ſupradicta, & probata.

7 Verum eſt igitur poſſe quem poſt torturam, quando indicia ſunt vrgentia damnari ad aliquam pęnam, ſed mitiorem, quā fuiſſet damnandus ante torturam, & ita dicit etiam *Praſ. de Franch. cit. in fine ibi, quia apud nos eſt ſeruatum vrgentibus grauiſſimis indicijs, etiam bis reo torto eum condemnare ad pœnam extraordinariam tolerabilem*, quod confirmatur per dictam aliam *deciſ. 577. in fine.* idem poſt factam paritatem votorum fuiſſe ſeruatum in Collaterali concilio teſtatur *Capic. Latr. deciſ. 132. n. 29.* & propterea non diſplicet votum *P. Dia p. 4. tr. 6. reſol. 33. §. ſed ego*, quod quādo reus fuit tortus in Tribunali Sancti Officij cum pluſquam ſemiplena probatione, non abſoluitur ſimpliciter, licet negauerit, ſed aliqua pœna arbitraria punitur.

8 Solent etiam rei torqueri, non ad ſciēdum delicta, de quibus conuicti, vel confeſſi apparent, quia hoc eſſet eneruare probationes, vt ſupra dictum eſt, ſed ad ſciendum complices, & fautores, vel receptatores, aut alia delicta per ipſos commiſſa, vel qualitatem eorundem delictorum, v. g. ſi conſtet occidiſſe hominem, poſſunt interrogari, an mediante pecunia, vel huiuſmodi, ſi conſtet de hæreſi exteriori, an fuerit coniuncta cum interiori, & ſic de ſingulis, ſed debet præcedere proteſtatio Iudicis, quod tortura infertur ad ſciendas iſtas qualitates, non autem delicta de quibus ſunt conuicti, vel confeſſi, & citra præiudicium omnium apparētium in proceſſu ad fiſci fauorem, ſuper quibus non ſunt poſtea interrogandi; quia quamuis præcedat hæc proteſtatio, ſi tamē ex actis, vel in promptu conſtet fuiſſe de eiſdem probatis, vel confeſſis interrogatos, iam dicuntur euacuaſſe indicia, ſi in tortura negatiui perſtiterint, quia illa proteſtatio, vti contraria facto non releuat *l. non ſolum §. morte ff. de noui oper. nunciat ita Cl. in §. fin. q. 64. nu. 8. Praſ. de Franch. & Capic. Latro. cit. vnde dicit Genuenſ. in pr. C. Arch. Neap. cap. 68. n. 8.* quod ſuſpectus vehementer de hæreſi, torquetur ſup. intentione, & complicibus, & ſi neget, adhuc cōpellitur abiurare de vehementi, & pro facto hæreticali ſolet condemnari ad triremes, ſequitur *Dia. par. 4. tra. 6. reſol. 32.*

9 Vt autem poſſit poſtea procedi contra vo-

vocatos ab ipſis complicibus, ſeu ſocijs criminis, alia circumſtantia requiritur, quæ eſt adeo ſubſtantialis, vt ea omiſſa totus proceſſus vitietur, hæc eſt, quod poſtquã ipſi ſocij criminis, alios nominauerint ſuos correos, ſunt iſti citandi ad videndum iuramenta eorum, qui contra ipſos depoſuerunt, & ſunt iſti deponentes, non ſolùm iterùm examinandi, ſed etiam ratificanda eorum depoſitio iterum in tormentis, quia dum deponunt, vti teſtes contra ſocios criminis, eorum teſtimonium non eſt integrum, cum ſint criminoſi, & infamia ex crimine contracta, eſt purganda cum tortura, & iuramento de veritate dicenda, vt dictum eſt in priori reſol. nu. 18. & 20. debetque fieri hæc repetitio cum omnibus illis qualitatibus, quæ requirerentur, ſi iſti teſtes repetendi, numquam fuiſſent examinati; nam illa tortura, & nominatio, ſociorum ante litis conteſtationem, nõ habetur in conſideratione, quo ad præiudicium nominatorum *Iul. Cl. in pr. crim. §. fin. q. 45. n. 13. & vide reſol. ſeq. n. 8.*

10 Hinc dicit *Rouit. in pragm. 1. n. 11. de perſequen. malefact.* quod cum aliqui ſocij criminis, alios nominaſſent in tortura, vti ſuos ſocios in eodem crimine, & iſti nominantes fuiſſent pro delictis proprijs ad mortẽ damnati, nec factæ diligentię prædictæ ante ſententiæ executionem, cum ageretur de puniendo nominatos eadem pœna, vti ſocios criminis, & fuiſſent etiam ad mortem damnati per Tribunal Cãpaneæ, detecto hoc defectu, qui non poterat reparari ob mortem nominantium ſequutam, fuerunt ipſo patrocinante liberati, & addit *nu. 12.* has ſolemnitates requiri de iure in qualibet cõfeſſione ſocij criminis, & in quolibet delicto. citat *Farin. in pract. crim. par. 1. q. 43. n. 140. Peguer. deciſ. 5. num. 35. & alios. idem Rou. in Pragm. 6. num. 1. & 5. de recept. deling.* quæ omnia confirmat *Capic. Latro deciſ. 132. nu. 8. ex Conſil. Theod. allegat. 97. eodem Rou. cit. & alijs.*

Agitur de modo interrogãdi reos in tortura, de ratificatione confeſſi, an nolentes ratificare confeſſionem factam in tormentis, ſint iterum torquendi, & tandem an poſſint torqueri ex proceſſu informat?

SVMMARIVM.

11 *Interrogatoria ſugeſtiua quæ ſint? inualidant depoſitionem teſtium, ſed non principalium reorum, & quomodo ſint interrogandi n. 2.*

3 *Tortus, & cõfeſſus debet poſt 24. horas cõfeſſionẽ ratificare, aliàs nõ valet cõfeſſio n. 4. quod ſi ratificare nolit, an poſſit ſecũdo, & tertio, vel vltra torqueri? n. 5. eo autem perſiſtente in negatiua damnari an poſſit ad pœnam extraordinariam? num. 6.*

7 *Tortura an poſſit inferri inquiſitis ex proceſſu informatiuo? n. 8. & 9.*

10 *Defentiones ſunt danda inquiſitis etiam in crimine hæreſis cum copia indiciorum abſque nominibus teſtium examinatorum.*

Reſolutio LXXXIX.

1 AD primum reſpondet P. *Dia. par. 4. tr. 6. reſ. 19. ex Io. Roias de hæret. p. 2. n. 295. & alijs,* quod Inquiſitores fidei cautè in tortura reos interrogare debent, ne occaſio mentiendi conra ſe, & alios detur, & ideo generaliter, & non particulariter, vel nominatim ſunt interrogandi, videlicet *vt veritatem dicant de omnibus, de quibus sũt accuſati, & nullo pacto falſum cõtra ſe, vel alios proferant; nam ſi particulariter interrogãtur de re aliqua, vel perſona, eſſet potius ad falſum incitare, & ſuggerere, quam inquirere;* ſed hæc doctrina pace tantorum virorum dixerim, ſic indiſtincta, vera non eſt; etenim teſtis, vel ſocius criminis, quãdo interrogatur vti teſtis, de quibus diximus in prioribus reſol. non poſſunt interrogari in particulari, neque in generali de perſona aliqua, alias interrogatoria dicuntur ſugeſtiua, & tota depoſitio inualida omnino eſt, vt fuit ſemper practicatum, & mox probabo.

Prin-

2 Principalis autem reus eſt interrogandus in particulari de crimine, de quo apparet inquiſitus,&ſi ipſe in tali interrogatione non ſolum fatetur delictum, de quo interrogatur, ſed etiam nominat alios non eſt culpa interrogantis, ſed interrogati, & valida eſt depoſitio; audi Iure Conſult. Vlp. hæc omnia explicantem *in l. 1. §. qui quæſtionem ff. de quæſt. qui quæſtionem habiturus eſt, non debet ſpecialiter interrogare an Lucius Titius homicidium fecerit, ſed generaliter quis id fecerit. alterum enim magis ſugerentis, quam requirentis videtur,& ita D. Adrian.reſcripſit D. Adrianus Calphurnio Celeriano in hæc verba reſcripſit. Agricola Pompei Valentis ſeruus de ſe poteſt interrogari, & ſi dñ quæſtio habebitur, amplius dixerit, rei fuerit indicium non interrogantis culpa*, quæ omnia in praxi quotidie ſeruantur,alias acta omnino nulla ſunt,& multos proceſſus ex his defectibus nullos declarari vidi.

3 Ad ſecundum ſi tortus, fuerit confeſſus opus eſt, vt ratificet confeſſionem, quæ alias, non valet, cum præſumatur facta metu tormentorum, verum iſta ratificatio, non eſt ſtatim facienda, quia præſumitur durare idem metus,& dolor tormenrorũ, ſed expectandus eſt dies vnus inreger horarum 24. vt dicit *Iul.Clar.in pract.crim.§. fin. q. 64.n.41.* quamuis autem non ſint in puncto 24. horæ, ſufficit, ſi nox intermediet, & regulariter parum plus, vel minus 24. horarum ſolet decurrere; quia tortura de mane, infertur ante prandium; nec poteſt poſt prandium,& ſequenti mane fit ratificatio, vt ego ſeruaui, & ſemper ſeruari vidi, quæ quidem ratificatio fit á reo ad bancum Iuris extra locum tormentornm, non in carcere, nec cum funibus, aut catenis ligato,ſed in ſua omnino poſito libertate *Bar.in l.1.§. Diuus ſeuerus n.3. ff.de quæſt. Bal.in conſil.85. in fine lib.1. Cl. cit.n.42. P.Dian.par.4. tract.6. reſol. 22.*

4 Quod autem dicunt *Foller.in prac.crim. v.et ſi confitebuntur n.82.& multi apud addentes ad Cl.dicta q.64.n.135.* quod st.non requiratur ratificatio, quando confeſſioni factæ in tortura, præcedit alia confeſſio extraiudicialis, verum non puto, quia ſemper vidi in praxi ratificationem fieri poſt confeſſionem factam in tormentis, & ita dicit ſemper etiam practicaſſe. *Baiar. loco cit.n.136.* imò aduerſus confeſſionem, etiam ratificatam, eſt impartiendus terminus,alias condemnari nequit; poteſt n.in termino probare confeſſionem fuiſſe ex errore factam; quo caſu eſſet liberandus, alias ſi nihil probauerit in termino,iure licito ex confeſsione damnatur *Iul.Cl. cit. n. 44. Dia.par.4.tr.6.reſol.22.in fine.*

5 Ad 3. reſpondetur affirmatiuè ex *Bar.in l.vnius §. reus in fine. ff. de quæſt.* & hanc eſſe communem opinionem teſtatur *Boſſ.in tit.de tortura n.34.*& quod ita abſq; vlla hæſitatione practicatur, quod confirmat *Simanc.de hæreſi c.65.n.34.addit tamen Cl.cit.quæſt.21.n.36.* DD. teſtantes, poſſe iterari hoc in caſu torturam, vt in ipſa cõfeſſione perſeueret, eſſe ſano modo intelligendos, vt st. poſſit de nouo torqueri, tamquam ſi vnum aliud nouum indicium ſuperueniſſet, quale in rei veritate eſt illud confeſſionis, quamuis non ratificatæ,non autem,vt tandiù torquendus ſit, donec in ipſa cõfeſſione perſeueret, quia non poteſt hoc fieri, quin imò,ſi reus iterũ poſitus in tormentis confiteatur,& deinde in ratificatione iterum neget, prout alias cõtigit, dicit Cl. non eſſe procedendum in infinitum ad nouas torturas, ſed ipſum credere, quod repeti poſſit vſque ad tertiam vicem, & vbi deinde ductus ad ratificandum negaret,eſſe abſoluendum,idem dicit *quæſt.64.in fine.*vbi ad prædictum locum ſe remittit.

6 Quæ doctrina fuit in parte practicata in S. C. Neap. vt refert *Sanfel. deciſ. 252.* dum fuit ter repetita tortura, verum non fuit liberatus inquiſitus, ſed punitus extraordinariè ex doctrina *Affl.in conſtit.Reg. ſi damna clandeſtina n. 44. & 45.in fine, & Farin.de indic. & tortura q.38.n.96.* ea ratione, quia ex confeſſione, quamuis non ratificata, non docto de errore, oritur nouum indicium, & propterea poteſt extraordinariè puniri, concordant DD. apud *Dian.p.4.tr.6.reſol.23.* dicentes,quod poſſit ſecunda vice repeti tortura ex eadem antedicta ratione, ſed negant poſſe repeti tertio, quod tenendum eſſe putat ibidem reſol.24. & tamen eadem ratio militat, & magis in hoc tertio caſu, quam in ſecundo, quam ipſe amplectitur dicta *reſol. 23.* ſed nihil reſpõdet *d.reſ.24.* vbi hoc negat, & minus quod poſſit puniri pæna extraordinaria, ſed iuridicè loquendo, rationes adductæ per Sanfel. ſunt in iure fundatæ.

7 Ad

Ad vltimũ regula eſt negatiua ex *Bar. in l.ſi quis adulteriũ in princ.de adult;* quia torquere reum ex proceſſu informatiuo, eſt torquere eo inaudito, & nullis datis defenſionibus, ſed defenſio eſt de iure naturali *l.vt vim ff. de iuſtit.& iure Vrſill. ad Affl. deciſ.39 1.n.1.* ergo tolli non poteſt,& conſequẽter prohibita eſt tortura ex proceſſu informatiuo. Vnde ſequitur quod ſi in tali tortura, reus fateretur delictũ,nulla eſſet confeſſio,tãquam ex vi tormentorũ nulliter datorum extorta *Iul. Cl. in pract. crim.§.fin.q.55. nu.*14. quia à tortura non eſt inchoandum *l. 1. in princ.ff. de quaſt. ibi non eſſe à tormentis incipiendum D. Auguſtus conſtituit*, & proinde eſt danda copia indiciorum reo, aduerſus quæ valeat ſe defẽdere *l. vnius §. fin.eod.tit. ibi, quamuis defenſionem quocumque tempore poſtulante reo negari nõ oporteat, c.1.de ca. poſſeſſ.& propr. ibi nec nos contra inauditam partem aliquid poſſumus diffinire, & c. paſtoralis de re iudic.*

8 Et in propria materia hæreſis, confeſſioni rei, qui ante defenſionem, quæſtionibus fuit ſubmiſſus, ſtandum non eſſe, nullumque robur, ſeu vires confeſſionem habere, imò reijciendam, & excludendam tamquam iniquam, & iniuſtam, nihilque ei nocere docet *Simanc. contra hæreſes tit.65.de torment. n.64.* quia quidquid ex iniuria Iudicis manat, iniuſtum eſt, & ex iniuria ius naſci non poteſt, ſequitur *Reg.Tap. in ſuo iure Reg.lib. 2.ſub tit.de off. mag. iuſt.in c.Reg.ſi cum ſceleratis n.*15.quibus adſtipulatur, quod etiam teſtes examinati parte non citata fidem non faciunt *c.2.de teſtib. l.ſi quando C.eod.tit. Affl.d.deciſ.* 391.*n.*4. vbi dicit hoc magis procedere in cauſa criminali, in qua de maiori agitur præiudicio, eo fortius,quia vt refert *Cl.q.* 64.multi ex vi tormentorum fatentur crimina à ſe numquam cõmiſſa, & hoc accidiſſe in duobus, qui in tortura cõfeſſi fuerant occidiſſe quendam nobilem eorum inimicum,qui deinde repertus fuit viuus, & illi propter confeſſionem fuerunt vltimo ſupplicio affecti.

9 Eſt tamen verum,quod in aliquibus locis infertur tortura ex proceſſu informatiuo contra diſrobatores ſtratarum, vel homicidas, fures,ſeu latrones inſignes,vel aliorũ facinorũ ſimiliũ inquiſitos,vt in *Reg. Neap. ex c. Reg. incip. ſi cum ſceleratis addit Affl.cit.n.*10.incendiarios, vel alia grauia crimina committẽtes, prout ego quoque practicaui, & practicari vidi in Regijs Audientijs Reg. prædict. hanc eandem conſuetudinem in Aeturia adeſſe, & in Ciuitate Lucana in cauſis à Republica delegatis, teſtatur *Ioſeph Ludou.concl. 38. poſt illationem 96. verſ. & ſi Princeps*, & in Ciuitate Ferrariæ,teſtatur *Hyppol. Riminald. conſil. 290. ante n.1.lib.3.vt refert Farin. in praxi crim. tit.de indic. & tortura qu.39.nu.* 30. eundem vſum eſſe apud hyſpanos *poſt Auẽd. in c.16. nu.9.lib.2.refert Azeued. lib. 4. noua recoll.tit. 10.lib.3.num. 16.adduitque Boſſ. in tit.de indit.ante torturam nu.127. &* 128. Ius commune in hoc malè ſeruari, ſed iſtud non procedit contra Neapolitanũ in crimine læſæ Maieſt.vt teſtatur *de Fran.h.dec. 143.n. 3.* & vide etiam infra reſol. 91.n.3.

10 Extra ergo hos caſus, & loca,certum eſt antequam ad torturam, vel ad condẽnationem procedatur, dandas eſſe defenſiones reo cum copia indiciorum,teſtiumque nominibus, vt valeat ſe defendere, illoſque repulſare ſi poteſt, verum in crimine hereſis difficultas eſt de nominibus teſtium ex *c.fin.de heret.* vbi legitur, quod quando graue periculum imminerẽt contingat ea publicari propter potentiam perſonarum, contra quas inquiritur, non publicè, ſed ſecretè coram aliquibus perſonis ibi deſcriptis explicari ſolent;ceſſante verò hoc periculo, accuſatorum, & teſtium nomina,prout in alijs fit iudicijs publicari debent; *Sacra tamen Congregat. hoc immutauit ſub die 14.May 1556.per hæc verba.Illuſtriſs. Cardinales, Inquiſitores generales in Congr. ordinaria decreuerunt dari nuda teſtium dicta, prout huc vſque obſeruatum fuit abſque nominum publicatione, aliarumque circumſtantiarum, propter quas poſſet deueniri ad ipſorum teſtium notitiam, & quoad reſponſiones teſtium ſuper rei interrogatorijs,pariter decreuerunt non eſſe dandas,ſi ex illarum publicatione deueniretur in notitiam, quinam fuerint teſtes ipſi, vide Dian. part. 4. tract. 6. reſol. 28.*

§. his tamen.

An poſſint torqueri minores abſque curatore præſenti in tortura, & an dentur perſonæ quæ ex aliqua cauſa torqueri nequeant?

SVMMARIVM.

1 *Iudicium cum minore etiam criminale eſt nullum ſine authoritate curatoris, & an tortura poſſit ei inferri abſque curatoris authoritate? & n. 2. & 3.*

4 *Minores 14. ann. non poſſunt torqueri, ſed quid in crimine læſæ Maieſt.? & vide alias perſonas, quæ à tortura excuſantur n. 5. vſque ad finem.*

Reſolutio LXXXX.

1 AD primum reſpondetur minores nō poſſe eſſe in iudicio, præcipuè criminali abſque authoritate tutoris, vel curatoris *l. clarum* 4. *C. de authorit. præſt. vbi dicit Gl. fin. nullam eſſe ipſo iure ſententiam ſine tutoris, vel curatoris authoritate, Bald. ibidem ſub n.* 3. dicit, quod ſi minor ante torturam fuit examinatus cum curatore, & proceſſu, & cauſa cognita, tunc valet confeſſio facta in tortura per minorem, quia (dicit ipſe) tortura tunc eſt quædam executio præcedentis cognitionis legitimè factę. fuit concluſum per *S.C. Neap. vt teſtatur Affl. deciſ.* 208. *n.* 5. quod ſi minor confeſſus eſt delictum in iudicio ſine curatore, & poſtea allegat ſe læſum ex dicta confeſſione, & petat reſtitui in integrum aduerſus dictam confeſſionem, talis confeſſio nihil ſibi noceat, ſed *Cappella Tholoſ. deciſ.* 176. *n.* 3. dicit confeſſionem prædictā ſine authoritate curatoris eſſe ipſo iure nullam *ex d. l. Clarum*, & ita voluiſſe *etiam Angel. & Bar. in l. fin. §. 1. ff. de verb. obligat.*

2 *Vrſyll. ad Affl. d. deciſ.* 208. *ſub n.* 2. poſt allegatos *DD.* hinc inde dicit valere confeſſionem minoris factam in tormentis, quando curator præſtitit authoritatem adulto de veritate dicenda, etiam quod ipſe non interueniat in ipſa confeſſione, quia debet interuenire curator, ſi eſt facienda interrogatio, non autem vt ipſum inſtruat quomodo reſpondere debeat, tenetur n. reſpondere ex propria ſcientia, ſin autem non interuenit authoritas Curatoris in aliqua parte iudicij, iudicium ſit nullum, & ſi ſequuta ſit confeſſio; minor reſtituatur, vt ſupra per Affl. concludit tandem *ex Bar. in l. auxilium §. in delictis ff. de minor.* Minores aduerſus ſuas confeſſiones in atrocioribus reſtitui non debere, & ita fuiſſe obſeruatum per M.C.V. ſub die 20. Menſ. Nouemb. 1554. quæ ſine aliquo Curatore torturam intulit cuidam minori, quem confeſſum, ſtatim condemnauit ob delicti, aſturè commiſſi atrocitatem, non obſtante minori ætate, vide etiam *addentes ad Cl. in pr. crim. §. fin. qu.* 60. *num.* 19. & 20.

3 *Sanfel. deciſ.* 57. *n.* 6. dicit practicari in Regno dationem Curatoris, & ſi non fuerit datus, & petat minor, vti læſus reſtitui, confeſſionem non nocere iuxta deciſ. Affl. relatam, attamen ſi datus fuerit reo per iudicem legitimus procurator, ſufficere *ex Farin. de reo confeſſo, & conui.* 70 *q.* 81 *limit.* 4. *n.* 365. & ita fuiſſe ſeruatum in caſu per ipſum relato: in quo fuit datus Aduocatus pauperum, qui pro minore fortiter fuit patrocinatus, & in cunctis auditus, inſuper addit in atrocioribus nō requiri dationem Curatoris, nec minorem reſtitui iuxta relatam deciſ. Vrſill. eo magis, quādo confeſſio fuit iuxta indicia, quo caſu nec reſtitui minorem, cum faciat id quod quilibet maior facere tenetur ex eodem *Farin. cit. cap.* 10. *nu.* 386. ex quibus non placet, quod dicit *Dia. p.* 4. *tract.* 6. *reſol.* 31. nullatenus ſt. requiri in tortura Curatorē, ſed tantùm in deciſione articuli, ſi debet torqueri, vel non; etenim in prolatione decreti interponendi, ſicut etiā in omnibus actis quilibet etiam maior eſt audiendus, vt patet ex *l. de vnoquoque cum ſimilibus ff. de re iudic.* præterea in interrogationibus faciendis minori in tortura pēdenti, debet interuenire Curator, ſicuti in omnibus interrogationibus, illam pręcedentibus, vt dictū eſt, & ſi verum eſſet, quod dicit Dia. nullū priuilegium daretur minori, niſi ſenſus eius eſſet, quod in atrocioribus omitti poſſit Curator iuxta ſupra dicta, quod tamen ipſe non dicit.

Hæc autem, quæ diximus, intelliguntur de minoribus 25. annis, qui de I. communi vſque ad eam ætatem ſunt ſub Curatore, de I. verò Reg. Neap' vſque ad ann. 18. *ex pragm.* 2. *de minor.* ſed tortura non
4 poteſt inferri minoribus 14. annis, vt legitur *in l.* 1. *§. impuberi ff. ad* S.C. *Syllan. videli-*

cet

cet. impuberi autem in ſupplicio tantùm parcimus, an verò in quæſtione? & magis eſt, vt de impubere, nec quæſtio habeatur, & alias ſolet hoc in vſu obſeruari, vt impuberes non torqueantur, terreri tamen ſolent, & habena, vel ferula cadi, DD. *in l. impubes ff. ad Syllan. l. de minore, & l. ex libero* §. 1. *ff. de quæſt.* & ita dicit in illo Senatu ſeruari *Iul. Cl. cit. q.* 64. *n.* 21. ſed in crimine læſæ Maieſt. torqueri poſſe, quãdo crimen tangit propriã perſonam Principis ſcribunt *Anton. Capic. dec.* 130. *n.* 55. *& Brun. tract. de indic. & tortu. p.* 2. *q.* 4. *n.* 16. *arg. tex. in l. nullus C. ad leg. Iul. Maieſt.* dicit tamen *P. Dia. par.* 4. *tr.* 5. *reſol.* 29. §. *dicendum*, in Tribunali S. Inquiſitionis omnes perſonas priuilegiatas torqueri, exceptis minoribus ann. 14. ſeni-
5 bus, & prægnantibus, imò iſtas neque terreri poſſe, decrepitos autem, & minores terreri, ſed torqueri nequidem leuiter poſſe, & addit in §. penult. & fin. laborantes febre quartana torqueri leuiter poſſe, ſed non in die febris, item nec torquẽdos laborantes morbo gallico, brachio debilitatos, patientes crudationem venæ, vel difficultatem anhelitus, & tandem leuius eſſe torquendos nobiles, quàm plebleios, vt autem de prædictis maior notitia habeatur, dicendum eſt ſenem in ordine ad torturam euadendam, dici in anno 70. quando incipit decrepitas, non antea, vt fundat *Grammat. dec.* 34. *nu.* 5. *ex l.* 3. §. *ignoſcitur ff. ad S. C. Syllan. & ita fuiſſe ſeruatum in Collaterali Conſ. refert Sanfel. dec.* 355. *n.* 5. *ſed addentes ad Cl. qu.* 64. *n.* 69. *in fine*, referunt fuiſſe tortos ſenem 73. annorum; & alium 80. vt incendiarium, & confeſſum, ſuſpenſum.

Mulier autem prægnans nõ ſolùm torqueri nequit *l. prægnantis ff. de pæn.* quamuis eſſet prægnans decem, vel viginti dierum, vndè confeſſio à prægnante in tormentis facta, nõ valet. *Bal. in l. Imperator. la* 2. *ff. de ſtat. homi. arg. l. ex ſeruorũ* §. *pen. ff. de eod. tit.* ſed etiam ſi ex alio, quam viro, licet in carcere concepiſſet ex dolo, & cauſa vitandæ torturæ, cùm id non tàm mulieris cauſa, quàm ipſius fętus concedatur, quippe nò ipſe peccauit, alioquin periculum eſſet abortus, *Bal. cit. Io. de Anania in c. intelleximus n.* 7. *de ijs, qui filios occider.* item nec poſt partum, niſi elapſis 40. diebus, imò nec lactentes torquẽtur ſecundum *Gl. in d. l. prægnantis, quam tenent Andr. de Piſis, alijque apud Brun. de Indic. & tortura p.* 2. *q.* 4. *nu.* 2. quia infra illud tempus propter debilitatem, periculum mortis ſubeſſet. & ita ſeruari dicit Mediolan. *Iul. Cl. q.* 64. *n.* 23. circa verò nobiles videtur etiam negare *tex. in l. nullus C. ad l. Iul. Maieſt.* excepto crimine læſæ Maieſt. in Gallia tamen, & Ducatu Mediolani non ſeruari hanc legem, ſed bene in Hiſpania dicit idẽ *Cl. cit. n.* 19. generaliter autem non ſubijcĩ nobiles quæſtionibus plebeiorum dicunt *addentes ibidem n.* 65. *in fine ex l. deſertorem* §. 1. *ff. de re milit.* & alijs, quando autem nobilis eſt torquendus, requiruntur grauiora indicia *Tapia. in cap. Regni tormenta n.* 4. *in fine ſub tit. de quæſt. lib.* 5.

7 Item DD. torqueri non poſſe ſecundũ communem opinionem dicit idem *Clar. cit. n.* 16. & ita ſeruatum fuiſſe in facti cõtingentia in Senatu præd. licet alij ibidem relati aſſerant hoc de conſuetudine non ſeruari, & *Baiar. n.* 63. aſſerit vidiſſe DD. torqueri in crimine homicidij, & fortius in delictis grauioribus hoc aſſerunt *Gramm. voto* 25. *Decian. in cõſil.* 93. *n.* 135. *vol.* 2. *Cephal. in conſil.* 164. *n.* 8. *vol.* 2. Perſonas autẽ poſitas in dignitate, ſiue vti principales, ſiue vti teſtes, nec torqueri poſſe, eſſeque communem opinionem dicit *Boſſius in tit. de tortura teſti. num.* 7. & propterea mandaſſe Senatum Mediolan. eſſe abſtinendum à tortura contra quendam fæudatarium teſtatur *Cl. cit. num.* 17. de quibus pro, & contra *Odofred. & Gandi. apud cit. Brun. n.* 22. vbi latiſſimè de militibus Decurionibus, ſurdis, mutiſque, alijſque an, & quando torqueri poſſint, agunt.

In quibus caſibus, & ex quibus indicijs poſſit procedi ad torturam? an à decreto torturę admittatur appellatio? & num nolente reo reſpondere interrogationibus Iudicis poſſit torqueri abſque proceſſu?

SVMMARIVM.

1 *Tortura pro quibus delictis, & ex quibus indicijs inferri poſſit, & an à decreto torturæ detur appellatio. n.* 2. *vſque ad* 5.

6 *Tortura an poſſit inferri reis, vel teſtibus reſpondere nolentibus Iudici affirmatiuè, vel negatiuè, & quid ſi à decreto de torquendo appellent?*

Reſolutio LXXXXI.

1 AD primum reſpondetur non poſſe
regulariter inferri torturam, niſi pro
criminibus, in quibus venit imponenda
pœna corporalis. non autem pœna pecu-
niaria, vel alia corporis non afflictiua; ra-
tio eſt, quia cum tortura ſit graue tormen-
tum, non debet maior pœna inferri reo
non conuicto, nec condemnato, quam
eſſet inferenda ex ipſa condemnatione,
vbi eſſet de crimine conuictus, vel confeſ-
ſus *Iul. Cl. in pr. crim. §. fin. q. 64. n. 4. adden-
tes ibidem n. 14. ex Farin. & alijs*; in Regno
autem Neap, eſt ſpecialirer prouiſum per
c. Regni tormenta, quod non poſſit tortura
inferri, niſi pro criminibus, vbi venit im-
ponenda pœna vltra relegationem, & ad-
dit *Foller. in pr. crim. v. exam. liber. nu.* 1.
quod in alijs delictis, neque carcerari po-
teſt inquiſitus, ſi offerat cautionem de-
ſtando iuri ex *Affl. in conſtit. Reg. humanita-*
2 *te* (quod tamen malè ſeruatur) ſed ho-
rum occaſione diſputat *Tap. in d. c. Reg. tor-
menta n.* 4. an vbi venit imponenda pœna
fuſtigationis poſſit reus torqueri? affert
DD. hinc inde, ſed non reſoluit quæſtio-
nem, ſi tamen proferatur ſententia fuſti-
gationis, & ab ea appelletur, ſuſpenditur
executio ex pragm. Reg. 4. ſub tit. de quæ-
ſtion. ex quibus autem indicijs posſit tor-
tura inferri, iam dictum eſt ſupra reſol. 87.
n. 3. Dia. verò p. 4. tr. 6. reſ. 2. §. *verum*
dicit hoc remitti arbitrio Iudicis inſpe-
cta qualitate perſonæ, delicti, & circum-
ſtantiarum.

3 Ad ſecundum reſpondetur regulam eſſe
affirmatiuam *c. ſuper eo. x. cum* 2. *ſequent.
de appell. c. non ſolum eod. tit. in 6. l. 1. ff. nil no-
uar. appell. pend. l. 2. C. de appell.* in Reg. au-
tem Neap. adeſt *cap. eiuſdem Reg. incipien.
ſi cum ſceleratis*, per quod permittitur M.
C. V. & Regijs Audientijs torquere reos
in grauibus delictis ex proceſſu informa-
tiuo, & conſequenter non admittunt ap-
pellationem, vt dictũ eſt ſupra reſ. 89. n. 9.
nec poteſt appellari, dũ decretũ de torquẽ
do in iſto caſu non intimatur, vt infra nu.
5. licet ſi admitteretur appellatio, poſſet
à reo appellari, quando ligatur cum funi-
bus, quibus appenditur in tortura, quæ
quidem præheminentia M. C. V. ſicuti eã
vocant practici, fuit etiam cõceſsa guber-
natoribus Vrbis, & eorum locumtenenti-
bus per Leonem X. qua authoritate dicit
Baiar. ad Cl. q. 64. n. 90. indifferenter vti lo-
cumtenentes, ſiue adſint legitima indicia,
ſiue non, apponendo clauſulam in decreto
torturæ, ſtantibus facultatibus conceſſis, &
nulla habita conſideratione, quod inten-
tio ſummi Pontificis, non fuit, vt quis tor-
queretur abſque legitimis indicijs, quod
minimè fieri poteſt.

4 *P. Dian. p. 4. tr. 6. reſol.* 28. dicit in Tribu-
nali S. Inquiſit. non torqueri reos, non
datis prius defenſionibus, & copia indi-
ciorum, quia tunc melius, & clarius con-
ſtat an appellatio ſit iuſta, vel friuola, &
amplius dicit *resol.* 20. non admitti appel-
lationem, quando videtur friuola, & ca-
lumnioſa, & ita fuiſſe ſeruatum contra
quendam calumnioſè appellantem, ipſo
conſulente, remitti autem arbitrio Iudi-
cis, quando dicatur appellatio talis, talem-
que dici poſſe, ſi appareant in proceſsu le-
gitima indicia ad torquendum, & non fu-
iſſe purgata in termino ad defendendum,
ſed hoc procedere, quando clarè conſtat
appellationem eſse calumnioſam, ſecus
autem in dubio iuris, vel facti; nam tunc
Domini Inquiſitores, vt idem rectè ad-
dit, debent ſuperſedere in tortura, & ex-
pectare quid ſuper appellatione Iudex ad
quem pronunciet, citat *Farin. Guazz.*
5 *Car. & alios.* quod cõfirmatur per *Reg. Tap.
in ſuo iure Reg. tit. de qu. ſup. pragm.* 1. *eod. tit.
ſub n.* 24. vbi dicit appellatione interpoſi-
ta ſuperſedendum eſse à tortura *ex l.* 2. *de
appell. recip.* ea ratione, quia damnũ mem-
brorũ, ex illa debilitatorũ, nõ poteſt repa-
rari in diffinitiua, & licet *in cap. Regni ſi iu-
ſte* mandetur, quod ſi iniuſtè appelletur,
non deferatur appellationi, attamen hæc
iniuſtitia non debet cognoſci à Iudice à
quo, ſed à Iudice ad quem, cum poſſit eſ-
ſe, vt quod illi iniuſtum videtur, iuſtum
appareat iſti, vt dicit *Car. in ritu. M. C. V.*
159. *ſub n.* 10. quando autem M. C. vel
Regię Audientiæ procedunt ex præemi-
nentia eiuſdem in delictis grauibus, vt
dictum eſt ſupra, vel ex delegatione S. E.
non admittitur appellatio, nec notifi-
catur decretum de torquendo, vt fuiſſe or-
dinatum ſub die 19. Aprilis 1616. notat
Alex. Rou. in pragm. 10. *n.* 22. *in margine de
off. iudic. & ſic ego practicari vidi in Reg. Au-
dient. & ſcribit etiam Carau d. n.* 10. *in princ.*

6 Ad tertium reſpondetur affirmatiuè, nec
datur tortura ad eruẽdam veritatem, quia
re-

Digitized by Google

requirerentur indicia ſufficientia,vt pluries ſupra fuit dictum, ſed ſolùm vt reſpondeat affirmatiuè, vel negatiuè, vt poſſit ad ulteriora procedi *Bal.in l. accuſationem n.11. C.qui accuſ.non poſſ.* & ita fuiſſe practicatum *in S.C. Neap. teſtatur Ant. cap. dec.* 145.*n.4.*quam eſſe bonam praxim teſtatur *Iul.Cl.in pr. cr.§.fin. q.45. ſub n.6.* & eam vidiſſe ſæpè obſeruari,non ſolùm, quando reus nō vult reſpondere ſuper facto principali delicti commiſſi, ſed etiam ſuper circumſtantijs ſubſtantialibus pertinentibus ad ipſum delictum, modo ſint tales, de quibus veriſimiliter recordari poſſit, puta ſi interrogetur de facto proprio de modico tempore, alijſque de quibus ſolent homines communiter recordari, & dūmodo adſint, ſi non indicia ſufficientia, ſaltem aliqua diffamatio, vel tale quid, quod ſit loco diffamationis, quia nulla cauſa præexiſtente, neque poſſet hoc fieri, vt docet idem Cl. ibidem de communi DD. opinione, & ita puto intelligendam eſſe reſol. P. Dia.loco cit. vbi refert eundem Cl. ſed indiſtinctè dicit poſſe reum reſpondere nolentem, torqueri, idem etiam procedit in teſtibus ex DD. cit. quod verum eſt. Si tamen reus, vel teſtis in hoc caſu appellet,ſuſpendi etiam executionem rectè docet idem *Carau. d. Ritu. 159.nu. 14. ex Bal.in d.l.accuſationem col. fin.C. qui accuſ. non poſſ.*

Interdictum.

SVMMARIVM.

1 *Interdicta de iure ciuili vel ſunt exhibitoria,vel prohibitoria, vel reſtitutoria. ſecundo vel adipiſcendæ, vel retinendæ, vel recuperandæ poſſeſſionis.*

2 *Interdicti eccleſiaſtici definitio.*

3 *Interdictum quodcunque non adimit baptiſmum paruulorum, nec pœnitentiam maiorum, Eccleſiaſticum, vel eſt.perſonale,vel locale, vel mixtum, & qualia iſta ſint? n.4. Ambulatorium eſt quando perſona, & locus interdicuntur, & vbicunque illa perrexeris, illud ſecum trahit nu.5. perſonale, vel eſt generale, vel particulare; eodem modo diuiduntur locale, & mixtum n.8. Generale locale includit exteros, ibi habitantes,etiā ſi tempore interdicti ibi non adfuiſſent, ſed non habitantes animo diſcedendi nu. 10. & 11. Generale perſonale an comprehendat infantes, & amentes, ſicuti comprehendit innocentes maiores n. 12. ſed quare etiam iſtos includas? n.13. & 14. Non poteſt inferri in ſe ipſum, ſed tenetur inferens illud ſeruare, quamuis latum in alios, quos neque poteſt ad ſacra admittere, niſi prius illud tollat,vel ſuſpendat n. 17.*

6 *Interdicto Clero, non intelligitur interdictus populus, nec e contra, ſed an Regulares? & ſi interdicantur Eccleſiaſtici, an includantur Regulares, Moniales, & etiam Nouitij, & Eremitæ?*

7 *Nouitij an veniant appellatione Regularium?*

9 *Interdicta Ciuitate intelliguntur interdicta ſuburbia, ſed an in interdicto locali generali includantur Eccleſiæ Regulariū n. 15.*

16 *Regulares tempore interdicti localis generalis, an poſſint in ſuis Eccleſijs publicè celebrare in feſtiuitatibus Sanctorum ſui ordinis virtute ſuorum priuilegiorū?*

18 *Epiſcopus non poteſt communicare cum excommunicato etiam à ſe ipſo.*

INTRODVCTIO.

1 INterdicta in iure ciuili olim ſumebantur pro forma,ſeù conceptione verborum, quibus Prætor, aut iubebat aliquid fieri, aut prohibebat, erant autem ſicut hodie in triplici differentia, exhibitoria, st. vel prohibitoria,aut reſtitutoria.& verſantur circa poſſeſſionem alicuius rei adipiſcendam, vel retinendam, vel recuperandam,de quibus agitur *ab Imper. in tit. inſti.de interd. & à l. C. in l. 1. & toto fere tit. de interd.* multa quoque de iſtis tradit *Sayr. lib. 5. hoc tit. cap.1. à n.1. vſque ad 5.* Sed quia hæc non conferunt ad interdicti Eccleſiaſtici explicationem,de quo ſumus aliquid dicturi, propterea illis omiſſis,definitur à Summiſtis v. interdictum vario modo,diuerſitas tamen potius conſiſtit in
2 verbis, quam in re; eſt ergo interdictum, Eccleſiaſtica cenſura aliquorum Sacramētorum vſum, eccleſiaſticam ſepulturam,& omnia diuina officia actiuè, & paſſiuè prohibens *Nauar.in man.c.27.n.164.Syl.v. interdictum 1. n.2.Coninc.diſp.17.dub.1. Laym.par.4.c.1. n.1. Tolet.in tract. de interd. c.1.n. 1. & alij.* dixi aliquorum Sacramen-
3 torum, quia à quolibet interdicto ſemper ex-

excipitur baptiſmus paruulorum, & in morte etiam maiorum pœnitentia *c. non eſt vobis de ſponſal.* & hodie non ſolum in morte, ſed etiam ſemper conceditur pœnitentia ex *c. alma mater* §. 1. *de ſent. excom. lib. 6.* verum quia latius de iſtis agitur in ſequenti reſol. ibi ne eadem repetamus, me remitto.

4 Diuiditur autem interdictum in perſonale, locale, & mixtum: perſonale eſt, quando non locus, ſed perſona interdicitur, ne ſupradicta ipſi concedantur; locale eſt, quando locus ſacer interdicitur, ne in eo Sacramentorum vſus, prædictis exceptis, concedatur, diuina officia celebrentur,
5 nec ſepultura tribuatur; Mixtum eſt, quando perſona, & locus, vbi illa eſt, interdicuntur, & propterea vbicunque illa pergat, ſecum trahit interdictum, quod hac de cauſa vocatur ambulatorium *Nauar. cit. n. 166.* Et ideo differt ab vtroque, etenim interdicta perſona, non eſt interdictus locus, V. g. ſi interdictus eſt populus Neapolitanus, poſſunt exteri, ibi habitãtes in omnibus Eccleſijs omnia prædicta gerere; interdictis autem Eccleſijs eiuſdem Ciuitatis, vna vel omnibus, poſſunt ciues eiuſdẽ Ciuitatis in alijs Eccleſijs non interdictis, omnia etiam prædicta facere, excluſis tamen perſona, vel perſonis, cuius, vel quarum cauſa interdictum fuit emanatum; quod totum proportionabiliter procedit in perſonis eccleſiaſticis *c. ſi ſententia* § *cæterũ de ſent. excom. in 6.* vbi etiã in princ. legitur, quod interdicto Cle-
6 ro, non intelligitur interdictus populus, & è contra, & in iſtis concordant omnes.

Item interdicto Clero, non intelliguntur interdicti Religioſi, niſi exprimantur, quia in odioſis non veniunt appellatione Clericorum, niſi interdicantur Eccleſiaſtici, quod eſt nomen generalius, & comprehendit etiam Religioſos, imò etiã moniales, & Eremitas, ac nouitios, qui
7 tamen nouitij non includuntur in interdicto Religioſorum; quorum appellatione in odioſis non veniunt *P. Dian. par. 5. tract. 10. reſol. 81. ex Prępoſ. in 3. p. q. 4. dub. 2. n. 11. & alijs.* Rursus vnum-
8 quodque horum ſubdiuiditur in generale, & particulare; illud eſt loquendo de perſonali, quando omnes homines Ciuitatis, vel Caſtri aut Regni interdicuntur; iſtud quando aliqui, aut vna ſola perſona interdicitur, idem procedit de locali: nam generale eſt, quando totum Caſtrum, vel tota Ciuitas, aut Regnum interdicuntur, particulare autem, cum vna, vel plures Eccleſiæ eiuſdem Ciuitatis, vel Caſtri, aut Regni, non omnes interdicuntur; idem proportione ſeruata, dicendum eſt de interdicto mixto *c. ſi ciuitas eod. tit. & lib. cit.*
9 vbi etiam habetur, quod interdicta Ciuitate intelliguntur interdicta etiam ſuburbia, & continentia ædificia *Tolet. d. c. 1. n. 6. Bonac. diſp. 5. pun. 1. n. 4 Layman. cit. n. 2.*
10 Verum in quocunque interdicto generali, ſiue ſpeciali locali includuntur, etiam exteri venientes ad habitandum ibi, qui non poſſunt celebrare diuina officia in loco interdicto, quamuis tempore interdicti ibi non adfuiſſent, extra quem locum ceſſat in vtriſque prohibitio *Henriq. lib. 13. c. 41. n. 3.* ſed in interdicto generali perſona-
11 li, non includuntur exteri, habitantes in loco, vbi habitant interdicti, etiam ad longum tempus, dummodo animo diſcedendi, vt ſunt ſcholares *Syl. v. interdictum 2. n. 14. & 20. ex c. ſi ſententia de ſent. excõ. in 6. Henriq. cit. c. 42. n. 3. ex multis Nauar. cap. 27. n. 167. Bonac. vbi ſupra n. 20.* qui tamen ſcholares erunt interdicti, ſi interdictus eſſet populus Ciuitatis, ex qua ſunt, licet alibi tunc habitarent, vt tradit *Sayr. d. c. 4. n. 2. ex Hugol. & alijs.*

12 Sed an ſub interdicto generali perſonali comprehendantur infantes, & amentes? *Nauar. citat. n. 168.* ait, includi etiam lactẽtes, quia includuntur etiam innocentes *ex d. c. ſi ſententia* §. *cæterum*, vt etiam volunt *Maiol. lib. 3. de irregular. cap. 20. n. 2. Hugol. tab. 5. cap. 20. §. 2. Summa Corona hoc tit. n. 3.* contrariam tamen ſententiam docent *Sylu. v. interdictum 2. n. 18. Valent. to. 4. q. 18. diſp. 7. pun. 2. Tabie. eod. 1. §. 10. in fine, Henriq. d. cap. 42. n. 3. Filliuc. tract. 17. c. 1. n. 23.* Hanc ego ſequor, non tamen ratione ab eis tradita, quia ſt. ſunt innocentes, culpæque incapaces, nam hoc reijcitur ex *d. c. ſi ſen-*
13 *tentia* §. *fin.* ſed quia interdictum ex duobus capitibus includit, etiam innocentes; vnum eſt, quia eſt ſignum mæſtitiæ Eccleſiæ, quam oſtendit in peccato, & inobedientia alicuius, & ſanctiſſimè vult, vt omnes filij ſui, etiam ſine culpa, eundem participent mærorem; alterũ quia ſic excitantur magis omnes contra eum, propter quem fuit emanatum, vidẽtes n. ſe ſine culpa, & ob eum pati, conuocantur ad Eccleſiæ defenſionem, vt ex hoc ma-

magis inobediens confundatur, & ad obe-
dientiam facilius conuertatur . *Tolet. cit.c.*
14 *2.n.7.* Sed neutrum iſtorum capitum ap-
plicabile eſt infantibus, & amentibus , er-
go eos interdictum non ligat à ratione
ceſſante c. cum ceſſante de appellat. benè
verum eſt in interdicto locali comprehen-
di etiam ipſos circa ſepulturam, quia Ec-
cleſia interdicta nullum cadauer admittit ,
vt probant DD. citati , præcipuè *Henriq.*
ex D.Tho.Couar.& alÿs ſub lit. V Sayr.d.c.4.
n.22. in fine.
15 Vtrum autem interdicta Ciuitate per
interdictum locale generale, intelligantur
etiam interdictæ Eccleſiæ regularium , li-
cet exemptæ virtute ſuorum priuilegiorũ?
affirmatiuè reſpondent *Coninc.diſp.17.dub.*
1.n.10. Filliuc. tract. 17. n.10. Bonac.diſp.
5.pun.1.n.24. ex Suar. & alÿs . Quod am-
16 pliatur, vt neque poſſint in diebus feſti-
uis Sanctorum ordinis eorum , & per oc-
tauas publicè celebrare, etiam excommu-
nicatis , & interdictis excluſis, niſi in die-
bus ſtatutis, & iuxta ordinem *Bonif.8.in*
c. alma mater de ſentent. excomm. in 6. vbi
expreſsè fuerunt reuocata omnia priuile-
gia quibuſcunque conceſſa, & iterum in
Trid. ſeſſ.25. cap.12.& 22. de regular. Na-
uar. in conſil. 7. de priuil. in nouis , & in
man. cap.27. n.192. in fine, ſicque declaraſſe
S. Congreg. teſtatur . Garzia de benef. par. 5.
cap. 8. nu.87. quidquid in contrarium dicant
Henriq.lib. 13. cap. 48. Sayr. lib. 5. cap. 13.
num. 24. & 25. teſtantes non eſſe circa
hoc reuocata priuilegia ſibi à PP. con-
ceſſa .
17 Sed quamuis Epiſcopus, aliuſue Iudex
non poſſint ſe ipſos interdicere perſonali-
ter, cum nequeant in ſe iuriſdictionem
exercere *l.qui iuriſdictioni ff. de iuriſdict.*
omn. iudic. tenentur tamen ſeruare inter-
dictum à ſe latum ; nequeunt enim à ſe
interdictos ad ſacra admittere , neque in
loco à ſe interdicto celebrare , niſi prius
interdictum tollant, vel ſaltem ſuſpendãt:
& ratio eſt, quia hoc à iure prohibetur, ſu-
per quo nequit inferior à Papa diſpenſa-
re, & propterea contrafacientes incurrunt
pœnas à iure ſtatutas *Auila diſp. 1. dub.5.*
concl.2. V gol.tab.5. cap.6.§.1. Coninc.diſp. 17.
dub.1.n.25. & alÿ ; patet etiam à ſimili de
18 excommunicatione , non enim poteſt E-
piſcopus communicare cum excommuni-
cato etiam à ſe ipſo , vt dictum eſt ſupra
v.excomin. quia talis communicatio pro-
hibetur à iure communi , quod ligat om-
nes *l. 2. ff. de ll.*

De cauſis Interdicti , eiuſque effectibus .

SVMMARIVM.

1 *Interdicti cauſa ſunt efficiens, materialis, formalis, & finalis, & quæ iſta ſint? generale nequit ferri pro leui culpa , ſed debet eſſe grauiſſima ; numquam tamen pro cauſa pecuniaria , quantumuis magna n.2. quando eſt ferendum , non neceſſario prærequiritur culpa vniuerſalis, ſed ſufficit particularis , ſi ſit Principis, vel alicuius ex magnatibus, & in quo differat ab excommunicatione nu.3. Eius forma quando profertur . n. 4. & an & quando prærequiratur monitio? n. 5.& 7. vſque ad 10.*

6 *Excommunicatio æquiparatur interdicto, & ſuſpenſioni circa monitionem præmittẽdam .*

11 *Interdictum eſt ferendum in ſcriptis , cum cauſa aſſignatione , alias pœna contrahitur . Eius cauſa finalis eſt , vt debita præſtetur obedientia Eccleſiæ n.12.*

13 *Interdicti tẽpore localis generalis, ſeu particularis poſſũt omnibus adminiſtrari ſacramenta Baptiſmi, & Confirmationis , ſacrumque Chriſma confici in die Cœnæ Domini , idem de interdictis perſonaliter generaliter, ſed quid de ſpecialiter? & an in Eccleſia ſpecialiter interdicta ? n. 14.*

5 *Pœnitentiæ Sacramentum licet adminiſtrare cuicunque interdicto in articulo mortis, & etiam extra eum , exceptis tamen excommunicatis , & ÿs , qui dederunt cauſam interdicto .*

16 *Interdictus ſpecialiter , validè , ſed non licitè adminiſtrat Sacramentum pœnitẽtiæ, verum neceſſitate vrgente etiam licitè .*

17 *Interdicti localis tempore poteſt Euchariſtia adminiſtrari morientibus , ſed nullo modo ſanis , nec perſonaliter interdictis, à ſacerdotibus tamen non impeditis, eodẽque tẽpore poſſunt iſti quotidie celebrare extra Eccleſiam interdictam, ſi non ſint ſpeciali, & perſonali interdicto ligati , vel cauſam illi dederint n.18.*

19 *Ordinis Sacramentum nequit dari , neq; conferri perſonaliter interdictis, ſiue genera-*

Digitized by Google

neraliter, ſiue ſpecialiter, ſed benè localiter interdictis in loco non interdicto, ſi illi cauſam non dederint.

20 *Interdictis quibuſcunque non conceditur extrema vnctio; etiam ſi eſſent Religioſi, vel moniales, ſed quid ſi locus tantùm eſſet interdictus?*

21 *Sponſalia licitè contrahuntur cuiuslibet interdicti tempore, ſed an matrimonij Sacramentum? n. 22. vſque ad finem.*

26 *Dignius quod eſt, trahit ad ſe minus dignũ.*

28 *Lex quantumuis generalis, non extenditur ad caſus ſpecialiter prouiſos.*

29 *Interdicti localis tempore an poſſint licitè benedici ſponſi? & quid de interdictis perſonaliter, aut ſi ſola ſponſa eſſet interdicta?*

30 *Vxor efficitur de foro viri.*

Reſolutio LXXX XII.

1 AD primum quatuor cauſæ concurrũt in interdicto, ſicut in alijs cenſuris, efficiens ſt. materialis, formalis, & finalis, illa eſt perſona, quæ ferre poteſt interdictum, nempè Pontifex, qui habet iuriſdictionem in toto mundo *c. cuncta per mundum 9. quæſt. 3.* vel Iudex ab eo delegatus, intra fines tamen ſuæ delegationis *c. 1. de offic. & poteſt. Iud. deleg. & c. 2. de offic. legati.* Archiepiſcopus, & Epiſcopus in locis ſibi ſubiectis *c. 1. & toto ferè tit. de offic. & poteſt. Iudic. ordin.* Materialis eſt duplex, remota, & eſt culpa, propter quam fertur interdictum; nequit autem generale interdictum pro leui culpa inferri, ſed
2 debet eſſe grauiſſima, qua propter non poteſt pro cauſa pecuniaria, quamuis magna inferri, niſi de expreſſa licentia Pontificis *extrauag. 2. de ſent. excomm.* Nec placet quod dicunt aliqui apud *P. Dia. par. 5. tract. 10. reſol. 80.* debere intelligi text. de interdicto locali tantùm, cum eadem ratio militet in vtroque caſu. *l. 3. §. proinde ff. de in rem verſo §. pari ratione inſt. quib. mod. Ius patr. poteſt. ſolu.* & lex generaliter loquens, generaliter eſt intelligenda *l. de pretio ff. de public. in rem act.* non eſt autem
3 neceſſe, vt culpa ſit vniuerſalis, ſed ſufficit, ſi ſit particularis, dummodo Regis, vel Principis, ſiue etiam Iudicis Ciuitatis *c. ſi ſententia §. 1. de ſentent. excomm. in 6.* Proxima verò ſunt illi, qui interdicuntur, & amplius loca, vt Eccleſiæ; & in hoc differt excommunicatio ab interdicto, quia non poſſunt Eccleſiæ, vel Ciuitas, aut Vniuerſitas hominum in communi excommunicari, ſed poſſunt interdici, quamuis non ſoleat pro culpa hominis particularis, ſeu priuati interdictum ferri generale, vt dictum eſt, ſed potius tunc culpatus ſuſpenditur, vt *in c. mirror 17. q. 4.* vbi fuit quis ſuſpenſus à communione propter culpam particularem, licèt impropriè ibi dicatur interdictus, ſed *in c. non eſt vobis de ſponſal.* propter culpã Regis fuit prolatum interdictum generale, quod fuit propriè ambulatorium.

4 Cauſa formalis conſiſtit in forma verborum ſententiæ interdicti, quæ quibuſcumque verbis concipiatur, valida eſt, dummodo conſtet quid, aut qui interdicantur, hominum ſt. congregatio particularis, aut populus, ſeu Vniuerſitas, locus particularis, ſeu vniuerſalis; In iure n. talis forma non datur, ſed ſolet dici, Nos propter talem cauſam, talem Eccleſiam, vel Populum, vel Ciuitatem, ſeu Clerum Eccleſ. ſupponimus interdicto. *Syl. v. interdictum 3. num. 7. Tabi. eod. nu. 1. Henriq.*
5 *lib. 13. c. 50. n. 4.* Sed antequam interdicti ſententia proferatur, ſi eſt ab homine prærequiritur monitio, ſi verò à iure, nequaquam *iuxta Syl. cit. n. 6. ex Archid. & alijs, Tol. hoc tit. cap. 2. nu. 9. ex c. reprehenſibilis de appell.*

6 Verum quia ſuper hoc diſſentiunt DD. propterea præmitto, Iura canonica æquiparare in hac materia excommunicationem interdicto, & ſuſpenſioni, vt legitur *in c. 1. §. ſuperior de ſent. excomm. in 6.* vbi Innoc. loquendo de excommunicatione ſubdit, videlicet, *& hæc eadem in ſuſpenſionis, & interdicti ſententijs volumus obſeruari:* idem generaliter dicunt DD. nempe *Sayr. de cenſur. lib. 1. c. 12. n. 5. in fine, & 9. P. Dia. par. 5. tract. 9. reſol. 55. in princ. ſed in c. ſacro de ſentent. excomm.* infertur pæna excommunicanti aliquem ſine monitione, non autem dicitur nulla excommunicatio; quod clarius declaratur *in c. Romana §. Porro eod. tit. in 6.* vbi ſententia excommunicationis abſque monitione dicitur iniuſta; ergo dicit *Gl. ibidem v. iniuſtas, valida eſt excommunicatio.* Vnde in-
7 fertur, quod, licet æquiparetur excommunicatio interdicto, & ſuſpenſioni (quãtùs illa ſit maior omnibus quoad pœnam, vt alibi diximus) ſicuti valida eſt; licet iniuſta excommunicationis ſententia ſine mo-

monitione præmiſſa, ita etiam interdicti, & ſuſpenſionis, & propterea licito iure & omni dubio ceſſante, poterunt à ſuperiore reuocari tales ſententiæ, ſine monitione prolatæ, vt in iurib. cit. qua de re non placet opinio *P. Dia. & DD. apud eũ par. 5. tract. 9. reſol. 18. §. fin.* dum dicunt ſententiam etiam declaratoriam excommunicationis eſſe nullam abſque monitione, imò *Nauar. in man. cap. 27. n. 11. verſic. quartum quod*, ſibi apertè contradicit, dum docet, talem ſententiam eſſe nullam, & immediatè ſubdit valere, ſed peccare mortaliter proferentem.

8 Dicit poſtea idẽ *Dia. cit. reſ. 55. in fine*, opinionem docentium non eſſe neceſſariam monitionem ad valorẽ ſententiæ prædictæ, eſſe etiam probabilem, ſed ipſum adhærere contrariæ, tamquam probabiliori, quam antea docuit *Coninc. de cenſur. diſp. 13. dub. 9. n. 79.* vbi dicit eſſe communem DD. opinionem, & patere *ex c. reprehenſibilis de appell. idem dicit n. 82. vbi refert Sot. in 4. diſt. 22. q. 1. art. 2. concl. 4.* dicentem, neminem, excepto Caiet. contrarium dixiſſe, idem *Coninc. n. 81. dicit oppoſitum ex c. Romana de ſent. excomm. in 6.* ex quibus cernitur, quam ſibi parum conſtantes fuerint DD. aduerſi; Circa verò tex. allegatum in contrarium ab eodem

9 *Coninc. in c. reprehenſibilis dicit Gl. ibidem v. proferant*, quod tenet ſententia, licet ſine monitione (aliquibus tamen caſibus exceptis, de quibus diximus ſupra reſol. 16. & 17. vbi latius) cuius opinionis ſunt *Abbas in c. ſacro de ſenten. excom. & in c. cũ ſit Romana n. 28. de appell. ibiq; Felin. n. 15. Caiet. 2. 2. q. 69. art. 2. Cordub. lib. de ignor. q. 27. Sãch. de matr. to. 1. lib. 2. diſp. 24. n. 28. in fine.*

10 Ratio poteſt eſſe, quia vel excõmunicatio eſt impoſita à iure, & quia ius ſẽper loquitur, illa poteſt dici monitio, vel ab homine, & aut præceſſit præceptũ de aliquid faciendo, vel non faciendo, cui fuit contrauentum, & illud ſimiliter dicitur monitio ex Sanch. cit. quæ, quia debebat renouari ante prolationem ſententię ex ſupradictis, & praxi ita ſe habẽte, propterea, dum fuit omiſſa, dicitur ſententia nõn nulla, ſed iniuſta, & competit appellatio. patet *ex d. c. Romana ibi, et ſi contra fecerint, iniuſtas nouerint eſſe illas*, aut nullum ex his præceſſit, & fuit fulminata excommunicatio & hæc eſt nulla, quia ſine cauſę aſſignatione per monitionem, vt etiam dictum eſt ſupra in citat. reſol. 16. & 17.

11 Debet autem excommunicatio, ſicut & interdictum ferri in ſcriptis, ſimiliter cum cauſæ expreſſione, alias pœna contrahitur ſuſpenſionis a diuinis officijs, & ab ingreſſu Eccleſiæ per menſem *ex c. 1. de ſenten. excomm. in 6.* Cauſa finalis eſt correc-
12 tio, ſeu emendatio eorum, propter quos fuit interdictum latum, vt obedientiam Eccleſiæ debitam præſtent, & ſic illud tollatur, aut ſuſpẽdatur *c. fin. § in feſtiuitatibus de ſent. excom. lib. 6. Sylu. cit. in fine. Tol. ſub hoc tit. cap. 2. num. 12.*

Ad ſecundum reſpondetur effectus interdicti, ſiue localis, ſiue perſonalis eſſe tres, priuationem ſc. aliquorum Sacramẽtorum, vt infra; diuinorum officiorum, & Eccleſiaſticæ ſepulturæ, de quibus in
13 ſequenti reſol. poſſunt tamen licitè tempore interdicti localis, ſiuè generalis, ſiue particularis adminiſtrari omnibus Sacramenta Baptiſmi, & Confirmationis propter mortis periculum, & conſequenter cõfici in die Cęnæ Domini ſacrum Chriſma, vt legitur *in c. quoniam de ſent. excom. in 6.* quod vltimum *Bonac. diſp. 5. pun. 3. §. 1. n. 2.* fruſtra laborat probare per argumenta, dum in text. deciſum reperitur. Idem eſt dicendum de interdictis perſonaliter, generaliter, vt percipitur *ex c. reſponſo de ſent. excomm.* quo ad Confirmationis verò Sacramentum circa perſonaliter, & ſpecialiter interdictos, ac eos, qui dederunt cauſam interdicto, negant *Suar. & alij apud Bonac. cit. n. 4.* ante præmiſſam ſatisfactio-
14 nem Eccleſię; quando tamen hæc erunt peragenda in caſibus permiſſis, poterunt fieri, etiam in Eccleſia ſpecialiter interdicta, vt ex multis rectè docet *Sayr. lib. 5. c. 7. num. 4.* ſed priuatè ianuis clauſis, organis, neque campanis pulſatis, ex *d. c. alma mater de ſent. excomm. in 6. Tolet. cit. c. 3. nu. 1.*

15 Eodem modo licet adminiſtrare Sacramentum pœnitentiæ cuicunque interdicto in articulo mortis *c. quod in te de pænit. & remiſſ. & c. non eſt vobis in fine de ſpõſal.* ac etiam extra talem articulum omnibus, dummodo non ſint etiam excommunicati, vel cauſa interdicti prolati *c. fin. §. 1. de ſent. excomm. in 6.* aut ſpecialiter interdicti *d. c. fin. §. vehult.* niſi pręmiſerint debitam ſatisfactionem *Sayr. n. 12.* Cõfeſſarius
16 autem ſpecialiter interdictus, validè, ſed non licitè adminiſtrat hoc Sacramentum;

in caſu tamen neceſſitatis, etiam licitè *ex Trid. ſeſſ.* 14. *cap.* 7. *Bonac. vbi ſupra* §. 3. *ſub n.* 2. *Dia. par.* 5. *tract.* 10. *reſol.* 62. Pari mo-
17 do licet adminiſtrare Euchariſtiæ Sacramentum tempore interdicti localis morientibus *d. cap. quod in te*, *& c. permittimus de ſenten. excomm. Sylu. v. interdictum* 5. *n.* 9. *Tabi. eod.* §. 6. *Nauar. im man. cap.* 27. *n.* 178. *Henriq. lib.* 13. *cap.* 45. *n.* 2. vbi rectè addunt dari etiam poſſe damnatis ad mortem, & prægnantibus *Abb. in d. cap. quod in te n.* 8. *& in cap. paſtoralis* §. 1. *de offic. ordin*: *Couarr. in dicto c. alma mater par.* 2. §. 3.
18 *n.* 2. Quo caſu dabitur à ſacerdote, qui non dedit cauſā interdicto locali, vel non eſt ſpeciali, & perſonali interdicto ligatus *Coninch. diſp.* 17. *dub.* 2. *n.* 45. ſed nullo modo poteſt dari ſanis, etiam Clericis, vel Religioſis, licet poſſint, ſi ſacerdotes ſint, celebrare quotidie, ſubmiſſa voce, ianuis clauſis, excommunicatis, & interdictis excluſis, & campanis non pulſatis, in Eccleſ. tamen ſpecialiter non interdicta, vt in *ſeq. reſol. n.* 7.
19 Sacramentum autem ordinis nullo modo poteſt conferri interdicto perſonaliter, ſiue generaliter, ſiue ſpecialiter, neque ab Epiſcopo interdicto alteri non interdicto *c. reſponſo* §. *fin. de ſent. excomm.* nec hoc reperitur aliquo modo immutatum ex *d. c. alma materi* ſi verò interdictum, ſit tantum locale, nullum eſt impedimentū, quin poſſit in loco non interdicto ordinari, dummodo ordinādus non dederit cauſam interdicto, vt pluries dictum eſt, & docet *Sayr. lib.* 5. *cap.* 7. *num.* 34. *ex Palud. in* 4. *diſt.* 18. *art.* 2. *concl.* 6. *Sylu. Tab. Conar. Angel. Henriq. & alÿs*, qui rectè aiunt hoc procedere actiuè, & paſſiuè, ad idem *Bonac. diſp.* 5. *pun.* 3. §. 3. *n.* 3. *in fin.* ex mul-
20 tis; eodem modo negatur Sacramentum vnctionis quibuſcumque interdictis, ſiue ſpecialiter, ſiue generaliter *c. quod in te* §. *licet autem de pœnit. & remiſſ.* nec poteſt miniſtrari perſonis non interdictis in loco interdicto *Abb. in d. c. quod in te n.* 9. *Sylu. v. interdictum* 5. *n.* 8. *Sayr. cit. vbi multi nu.* 29. etiam ſi eſſent religioſæ. ibidem nu. 32. ex eiſdem *Sylu. Tab. Nauar. Hugol. & alÿs*, licet contrarium in hoc caſu voluerit *Henriq. lib.* 13. *cap.* 45. *n.* 4. quod ex Coninc. & alijs probabile exiſtimat *Dian. par.* 5. *tr.* 10. *reſol.* 78. caſu quo nequeat dari pœnitentia, quod verum puto ex bonis rationibus per eundem Patrem adductis.

21 An autem matrimonium licitè contrahatur tempore interdicti? ſi loquimur de ſponſalibus, quia non ſunt Sacramentum, ſed contractus humanus, affirmo de quolibet interdicto, & proinde poſſunt etiam fieri denunciationes in Eccleſia, ſeruata forma Trident. quia ſunt ſolùm præam-
22 bulæ ad matrimonium, ſi verò de matrimonio, pro ut eſt Sacramentum, & eodem modo affirmant *Sanch. & multi apud eum lib.* 7. *de matrim. diſp.* 8. *n.* 2. quorum præcipuum fundamentum eſt *text. in c. Cappellanus de ferÿs*, vbi legitur, conſuetudinē eſſe in Eccleſia, vt matrimonium quocūque tempore contrahatur, & addunt eſſe contractum quendam naturalem, cui per accidens Chriſtus Dominus adiecit Sacra-
23 menti rationem. Idem voluere ante eos *Sylu. v. interdictum* 5. *n.* 9. *verſic. quinta exceptio*, *Tol. hoc tit. cap.* 3. *ſub n.* 9. *Henriq. lib.* 13. *cap.* 45. *n.* 3. *Coninc. diſp.* 17. *dub.* 2. *n.* 48. vbi id multis alijs medijs probare conatur, & præcipuè, quia dato interdicto generali alicuius Prouinciæ, vel Ciuitatis, penè infiniti homines, etiam innocentes cogerentur per aliquos fortaſſe annos nullum matrimonium contrahere, ex quo grauiſsima ſequerentur incommoda, innumeræque fornicationes, & ita nouiſſimè voluit P. *Dia. par.* 5. *tract.* 10. *reſol.* 81. §. *fin.*
24 Quibus ſe opponunt alij contrarium ſentientes, & dicentes conſtare ex legibus citat. *st. c. non eſt vobis de ſponſal. c. quod in te de pœnit. & rem. ſ. c. reſponſo de ſent. excomm. & c. alma mater eod. tit. in* 6. nulla Sacramenta eſſe adminiſtranda tempore interdicti, certis caſibus, & Sacramentis exceptis vt ſupra, ſub quibus exceptionibus non reperiri matrimonium; ergo iſtud manet ſub regula negatiua, & quo ad obiecta, reſpōdent præcipuè Suar. infra cit. debere intelligi *c. Cappellanus*, quod poſſit validè, nō autē licitè contrahi matrimonium tempore interdicti. Et quā-
25 uis ſit contractus naturalis, quod hoc non impediat in illo veram rationem Sacramenti, imò minus principaliter ſit ratio contractus, quam Sacramenti, & proindè addo ego, cum denominatio fieri debeat à
26 nobiliori parte, & maius dignum trahat ad ſe minus dignum *l. præcipimus* §. *fin. C. de appell. vbi Alex. in addition. ad Bart. verſ. hoc*
27 *dico*, matrimonium proprius vocatur Sacramentum, quàm contractus. Nec obſtat vltimum de abſurdo vitando; nam, aut

qui

qui cupiunt nubere, dederunt cauſam interdicto, & poſſunt ſe corrigere, & ad Eccleſiæ obedientiam venire, & ſic tolletur interdictum; aut ſunt alij, & videntes ſe innocentes, & afflictos, magis excitantur contra illos ad Eccleſiæ defenſionem, & ex hoc inobedientes confunduntur, ruboreque ſuffuſi, citius ad pœnitentiam, Eccleſiæque obedientiam reducuntur, & ſic tolli poterit interdictum, vt ait *Tolet. cit. c. 2. nu. 6.* licet ipſe contrarium teneat, vt ſupra.

28 Accedat pro reſponſione ad cit. *c. cappellanus*, quod ſi benè legatur, non videtur applicabile, quia lex quantumuis generalis, vt eſt text. prædictus, non extenditur ad caſus ſpecialiter per aliam legẽ prouiſos, vt in caſu noſtro per ſupra dicta iura *l. decurionibus, vbi Gl. C. de ſilent. lib. 12. Bart. in l. non dubium n. 9. C. de legib. qui ſic declarat Gl. fin. ibidem Præſ. de Franch. deciſ. 11. n. 17.* & proinde hãc ſententiam negatiuam cum diſtinctione ego ſequor, matrimonium st. tempore interdicti non eſſe licitum, ſed validum, quam ex alijs medijs ſequuntur *Suar. de cenſur. to. 5. diſp. 33. ſect. 1. n. 51. Regin. lib. 32. trac. 3. n. 28. Filliuc. tract. 18. cap. 2. n. 51. alijque apud Dian. in cit. reſol. 81. in princ.*
29 licet ipſe contrarium teneat. Quod ſi interdictum ſit ſolùm locale, poterunt etiam licitè benedici ſponſi, ianuis tamen clauſis, excommunicatis, & interdictis excluſis; & ſine ſolemnitate virtute *d. c. alma mater*, in quo, quia permittuntur celebrationes Miſſarum, & diuina officia modo prædicto, eodem modo permitti videntur dictæ benedictiones, quæ ſunt quædam preces, & orationes, vt in Rituali; Dari tamen ſeu fieri nequibunt perſonaliter interdictis, ſiue generaliter, ſiue ſpecialiter; niſi ſola ſponſa eſſet generaliter perſona-
30 liter interdicta, quæ cum per matrimonium tranſeat ad locum viri nõ interdicti, deque eius foro efficiatur *l. fin. C. de Incol. lib. 10. & l. feminæ ff. de ſenat.* ceſſat conſequenter etiam quod ad ipſam interdictum *Couar. in c. alma mater p. 2. §. 2. num. 7. Sanch. & alij ſupra cit.* latè *Sayr. lib. 5. cap. 7. n. 40. vſque ad finem*, quidquid in contrarium circa benedictiones prædictas voluerit idem *Diana par. 5. tract. 10. reſol. 84.*

De ſecundo, & tertio interdicti effectu, qui eſt diuinorum officiorum, & Eccleſiaſticæ ſepulturæ priuatio.

SVMMARIVM.

1 *Diuinorum officiorum appellatione continẽtur Sacramenta, horæ Canonicæ, & orationes publicæ, ab Eccleſiaſt. dici ſolitæ.*
2 *Interdicti tempore an quibus, & quando prohibeantur orationes publicæ, vel priuatæ, & an excuſentur beneficiati à recitatione diuini officij?*
3 *Interdicti localis tempore, in quibus Eccleſijs liceat celebrare, et pſallere, & an liceat etiam ſecularibus aſſiſtere?*
4 *Commendatio animæ non prohibetur tempore interdicti. Sicuti nec Litaniæ, etiam publicæ, & alia huius generis n. 5.*
6 *Interdicti localis tempore, licet in aliquibus feſtiuitatibus, vt infra celebrare, & alia diuina gerere, etiam publicè, & ſolemniter, ſed numquam in Eccleſijs ſpecialiter interdictis, vbi tamen ſolet conſeruari Eucbariſtia, poteſt ſemel in hebdomada celebrari pro communione infirmorũ. num. 7.*
8 *Sepultura Eccleſiaſtica, an omnibus ſit prohibita tẽpore interdicti? & n. 9. & 10.*

Reſolutio LXXXXIII.

1 Diuinorum officiorum nomine, ſcitum eſt comprehendi principaliter Sacramenta (licet non omnia interdicti tempore prohibeantur, vt dictum eſt in priori reſol.) horas canonicas, & omnes orationes publicas, quæ in Eccleſia ab Eccleſiaſticis dici ſolent, priuatæq; n. non ſolùm
2 nõ prohibẽtur, etiã in Eccleſia, ſed omnes, qui ad eas tenentur ratione ordinis, ſeù beneficij, vel religionis, aut voti, non propterea ſunt exempti *Suar. de cenſur. to. 5. diſp. 34. ſect. 3. n. 12. Sayr. eod. tit. lib. 5 c. 5. n. 10. ex Nauar. Sylu. Couarr. Hugol. & alijs*, imo hodiè *ex c. alma mater de ſent. excom. in*
3 *6.* poſſunt omnes Eccleſiaſtici, tàm ſeculares quàm Regulares, tempore tamen interdicti generalis localis, celebrare miſſas, & diuina officia in Eccleſijs, & Monaſterijs ſuis, ac etiam monialium, in Hoſpitalibus, ac Oratorijs erectis, vel approbatis ab Epiſcopo, ianuis clauſis, cam-

Digitized by Google

panis non pulſatis, & voce ſubmiſſa, ita quod non poſſint audiri ab exiſtentibus extra Eccleſiam, excommunicatis, & interdictis perſonaliter excluſis, tàm generaliter, quàm ſpecialiter, etiam ſi eſſent Eccleſiaſtici, nam laici quolibet modo interdicti, numquam admittuntur ad diuina officia, niſi in aliquibus feſtis, vt infra, vel ex priuilegio; iſtis n. non prodeſt, *c. alma mater Nauar. c. 27. n. 171. & 174. Henriq. lib. 13. c. 46. n. 1. & 3. Filliuc. tract. 18. c. 3. n. 71. & 72. Coninc. diſp. 17. dub. 2. n. 32.* ſed poſſunt Clerici coniugati habentes requiſita Tridēt. ſecund. *Dia. par. 5. tract. 10. reſol. 60. & 85.*

4 Commendationem autem animarum iuxta ſolitum fieri poſſe tempore interdicti non dubitatur *Sylu. v. interdictum 5. n. 6. in fine verſ. 6. officium Henriq. cit. c. 44. nu. 2. Sayr. d. c. 5. n. 38. & alij*, quia eſt conſecutiua illorum Sacramentorum, quæ talibus eo tempore permiſſa ſunt, vt in priori reſolut. diximus. Item litanias poſ-

5 ſe per Confratres publicè tali tempore, & alia huius generis dici, & fieri probat *Sayr. cit. c. 7. n. 39. ex Angel. Tab. Maiol. Henriq. & alijs*, cum non pertineant propriè ad officia diuina.

6 In aliquibus tamen feſtiuitatibus infra annum licet tempore interdicti localis generalis miſſas celebrare, aliaque omnia facere ad diuinum cultum pertinentia publicè, & ſolemniter iuxta ſolitum, etiam laicis, & interdictis admiſſis, quorum cauſa interdictum fuit latum *d. c. alma mater §. penult. Dia. p. 5. tr. 10. reſol. 83.* modò iſti prope non accedant ad Altare, hoc eſt, ad oblationes, & communionem non admittantur, vt explicant *Filliuc. cit. n. 79. Coninch. etiam cit. n. 37.* quæ feſtiuitates ſunt Natalis Domini, Paſcha Reſurrectionis, Pentecoſtes, & Aſſumptio Beatiſſimæ Mariæ Virginis *d. §. penult.* quibus addunt *Angel. Sylu. & alij apud Henriq. cap. 47. Coninc. n. 34.* Corpus Christi, & Conceptionem eiuſdem Virginis, cum octauis, ad quas feſtiuitates fuiſſe oretenus extenſam dictam conceſſionem, per *Martin. 5. Eugen. 4. & Leo. 10.*

7 Nullo autem tempore poſſunt hæc fieri in Eccleſijs ſpecialiter interdictis ſecundū *Gl. in d. c. alma mater §. adijcimus v. Eccleſijs Angel. v. interdictum 6. n. 1. Sylu. eod. 5. n. 1. Sayr. de cenſur. lib. 5. c. 5. n. 7.* ſed hoc eſt intelligendum; ſeu limitandum, vt poſſit ſemel in hebdomada, etiam ibi celebrari, pro conficienda Eucharistia, quæ decedentibus in pœnitentia non negatur *c. permittimus de ſent. excomm.* quod etiam ſublimitatur in Eccleſijs, in quibus Euchariſtia conſeruari non ſolet, vbi nullo tempore celebratur, vt rectè aduertit *Sayr. cit. n. 8.* & patet à ratione ceſſante *c. cum ceſſante de appell. ibique vult Sayr. erraſſe Gl. & Abb. dicentes in dicto c. permittimus, diſpoſitionem eiuſdem tex.* hodie ad nihilum deſeruire, eo quod in dicto c. alma mater conceſſum ſit Clericis quotidie diuina gerere, vt ſupra, nam etiam hodie locum habet diſpoſitio prædicta, quia eius virtute licet celebrare in Eccleſijs ſpecialiter interdictis in caſu prædicto, quod tamen non licet *ex d. c. alma mater.*

8 Tertius interdicti effectus eſt priuatio Eccleſiaſticæ ſepulturæ, tàm ſi interdictū ſit locale generale, vel ſpeciale, quam ſi perſonale, ſimiliter generale, vel ſpeciale, quia priuat omnes interdictos eccleſiaſtica ſepultura *c. quod in te §. licet autem de pœnit. & remiſſ. c. ſi Ciuitas §. fin. de ſent. excomm. in 6. & Clem. 1. de ſepult. Sayr. cit. c. 8. n. 3.* in cęmeterijs autem ab Epiſcopis nō benedictis ſepeliri poſſunt iuxta *Gl. in Cle. cit. v. cæmeterijs. Tab. v. interdictum 5. §. 11. Henriq. lib. 13. cap. 44. num. 4.* A qua pro-

9 hibitione excipiuntur ex gratia Clerici in ſacris, qui ſeruauerunt interdictum, nec cauſam illi dederunt (dummodo non ſint perſonaliter interdicti, ſiue generaliter, ſiue ſpecialiter) qui poterant ſepeliri in cæmeterio, etiam ab Epiſcopo benedicto *dicto §. licet autem*, præuijs diuinis officijs in Eccleſia iuxta permiſſionem *c. alma mater, Sotus in 4. diſt. 22. q. 3. ar. 1. Henriq. ſupracit.* & ēt cū ſolitis ſolemnibus, ſi contingat ſepeliri in illis feſtiuitatibus, in quibus permittitur diuina ſolemniter fieri, vt ſupra fuit notatum *Coninc. diſp. 17. dub. 2. n. 51. & 52.*

10 Quod ampliatur non ſolùm in Clericis primæ tonſuræ, ſed etiam in Regularibus, & monialibus, ac etiam nouitijs, qui in fauorabilibus veniūt appellatione Clericorum, vt rectè docent *Nauar. Auila, Sayr. Suar. & alij apud Bonac. diſp. 5. pun. 5. n. 13. in fine. cum Filliuc. tract. 18. quæſt. 4. nu. 98.* quam ſententiam meritò ampliarunt, etiam in laicis, loquendo de interdicto locali, & in ſolis feſtiuitatibus prædictis *Sotus in 4. diſt. 22. q. 3. art. 4 poſt quartam* con-

concluſionem Syl.v.interdictum 5.n.4.Nauar. ir man.cap.27. n.181. in fine vbi ex Calder. Feder.& Angelo, hoc putat probabilius, tãquam fauorabilius, ea ratione, quia quibus poſſumus in diebus prædictis communicare viuis, poſſumus etiam mortuis licet contrarium ſenſierint *Coninc.cit.n.55. & alij.*

Quibus in caſibus ſit à iure impoſitum interdictum?

SVMMARIVM.

1 *Interdictũ locale generale eſt ipſo iure impoſitum contra Regnum Principis impedientis Nuncium, vel Legatum Apoſtolicum ingredi ciuitates, vel loca ſibi ſubiecta. Item contra ciuitatem, in qua ſi contingeret mori Pontificem, non obſeruarentur ea, quæ in tali caſu ſtatuta ſunt in c.3.de elect.n.2.Item contra ciuitatem, in qua Epiſcopus detinetur inuitus n.3. Item contra eas omnes præter Vrbem, quæ non puniunt pœnis debitis, ſi poſſunt, fautores, vel conſulentes, percuſſores, vel captores iniurioſè, ſeù occiſores Cardinalium n.4. Item contra Vniuerſitates locantes domos vſurarijs publicis ad vſuras exercendas, ſi infra tres menſes eos nõ expellunt n.5.itẽ contra Ciuitatem exigentem pedagia, ſeu guidagia à perſonis eccleſiaſticis pro rebus proprijs n.6.*

7 *Eccleſiæ, in quibus quis inducitur ad ſepulturam eligendam cum iuratoria promiſſione de non mutando, ſi corpus eius fuit poſtea ibi ſepultum, ſunt interdictæ, donec illud reſtituatur cum alijs hac de cauſa perceptis, illi Eccleſiæ, cui de iure cõpetit: quod fallit in aliquibus caſibus, vt infra, & procedit etiam in Regularibus & n.8.*

9 *Interdictum ſimile eſt à iure impoſitum contra Vniuerſitatem concedentem repreſalias in perſonas eccleſiaſticas, vel eorum bona, donec fiat reſtitutio, hac de cauſa ablatorum. Item contra capitulum auferens aliquid de fructibus beneficiorum vacantium in præiudicium ſucceſſorum.n.10.*

11 *Appellantes à decretis Pontificis ad futurũ concilium generale, & eorum fautores, & conſulentes, ſunt interdicti, non ſic ad concilium generale præſens.*

12 *Capitulum, ſi Sede vacante, infra annum à die vacationis concedit dimiſſorias, eſt interdictum cum limitatione, vt infra.*

13 *Iudices Eccleſiaſtici proferentes ſententiam excommunicationis ſine ſcriptis, monitione, & cauſæ aſſignatione, Epiſcopis exceptis, & Prælatis regularibus, ſunt interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ per menſem.*

14 *Celebrantes, vel celebrare facientes ſcienter in locis interdictis, niſi ſecundum conceſſionem Bonifacij, vel excommunicatos, aut interdictos ad diuina, vel ſepulturam admittentes ſunt interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, & irregulares.*

15 *Tridentinum cõmentantes, ſi ſunt Prælati, ſunt interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ; alij verò excommunicati.*

Reſolutio LXXXXIV.

1 INterdictum generale locale eſt ipſo iure, ipſoque facto impoſitum, primo quando quilibet cuiuſcunque præeminentiæ, conditionis, aut ſtatus impedit Legatos, vel Nuncios Apoſtolicos ingredi eius Ciuitates, vel Terras, tunc impediẽs eſt excommunicatus, regna verò ſua, ciuitates, & loca ſibi ſubiecta, tamdiù ſunt eo ipſo Eccleſiaſtico ſuppoſita interdicto, quandiù in huiuſmodi contumacia perſtiterint, vt legitur in *Extrauag. vnica de conſuet. Sylu. v. interdictum 4. ſub n.1. §.7.*

2 Secundus caſus eſt quando contingeret mori Pontificem in aliqua Ciuitate, in qua creandus eſſet ſucceſſor, & Rectores, & officiales illius Ciuitatis non facerent inuiolabiliter, & ſine fraude obſeruare, quæ ſtatuta ſunt *in c.3.de elect.* tunc ipſi sũt excommunicati, feudiſque, ſi quæ habent ab Eccleſia, ipſo facto expoliati, ciuitas verò interdicta *d.c.3. §. præterea, Sylu.d.n. 1. §.1. Sayr.lib. 5.c.12. n.4.ex Palud. Angel.Tab.& alijs.*

3 Tertius eſt quando quis Epiſcopum quemcunque capit iniurioſè, vel percutit, ſeu occidit, tunc ipſe, & eius fautores ſunt excommunicati in bulla Cœnæ, alijſque pœnis puniuntur *ex Clem. 1. de pæn.* Ciuitas verò, ſeu locus in quibus captus Epiſcopus detinetur inuitus, ſunt interdicta, donec detentio in eiſdem locis durauerit *d. Clem. 1. §.terra quoque, Sylu. cit. §. 5. Angel. v. interdictum 4.in princ. Tab. eod.*

eod.2.n.1.Regin.lib.32.cap.33.n.63.ex Suar. ibi relato.

4 Qnartus eſt quando ciuitas, vel quilibet alius locus præter Vrbem, dat fauorem, conſilium, aut auxilium inſecutoribus, percuſſoribus, captoribus per iniuriam, aut occiſoribus Cardinalium, tunc ipſi delinquentes, vltra excommunicationem in bulla Cœnæ, in quam incurrunt, varijs pœnis puniuntur, & inſuper ipſa ciuitas, etiam ſi ad talia non concurrerit, intra menſem tamen eos debita pæna puniri non curauerit, dummodo potuerit, eſt ipſo facto interdicta *c. fælicis in fine de pæn. in 6. Tolet. hoc tit. cap. 4. n. 3. Sylu. cit. §. 2. Sayr. ex multis d.c.12.n.8.*

5 Quintus eſt quando Vniuerſitas, ſeu collegium locant domos vſurarijs publicis alienigenis ad vſuras exercendas, ſi infra tres menſcs eos non expulerint, ſunt ipſo iure interdicta *c.1. de vſur. in 6. Palud. in 4. diſt. 18.q.8. art.1.concluſ.1. Tab. v. interdictum 1. nu.* 1. ſed iſtud videtur in vſu non eſſe.

6 Sextus eſt quando cinitas, vel collegiũ, ſeu vniuerſitas exigunt ab Eccleſijs, ſeu perſonis eccleſiaſticis pedagia, ſeu guidagia pro rebus tamen proprijs, non autẽ ſi negotiationis cauſa, quas deferunt, ſeu deferre faciunt, ſententiam interdicti incurrunt, quæ non relaxatur, donec exacta plenariè reſtituerint *c. quamquam de cenſib. in 6.* & hoc eodem modo in vſu eſſe non videtur, vide *Sylu. v. interdictum 4.n.1.§. 3. Sotum in 4.diſt.22.q.3.art.1.concl. 3. Tol. cit. cap.4.n.2.*

7 Septimus, & hoc eſt interdictum ſpeciale locale, quando regulares, vel ſeculares inducunt aliquos ad vouendum, iurandum, vel promittendum, vt in eorum Eccleſiis ſepulturam eligant, vel iam electam vlterius non immutent, tunc vltra nullitatem electionis, ſi cum effectu fuerint ibi corpora prædictorum ſepulta, & infra decem dies, ea non reſtituerint Eccleſijs, in quibus de iure ſepelienda fuiſſent cum omnibus, quæ ſepulturæ cauſa tributa fuerint, ſunt Eccleſiæ prædictæ ipſo iure interdictæ, donec integralis reſtitutio facta fuerit *c.1.de ſepult. in 6. Sylu. cit.n.3.§.2. Tolet. vbi ſupra n.9. Nauar. in man.c.27.n.169. in fine.* Hoc tamen locum non habet, quando quis ſine dolo, & fraude inducit aliquem ad electionem, vel mutationem ſepulturæ ſine obligatione ad non mutandum; ſicuti neque ſi Parochus aliquem induxerit ad hoc faciendũ, apud quem de iure tumulandus erat *Sayr. lib.5.c.12.n.9.in fine. ex Palud. in 4. diſt.18. q.8.art. 4. principali §. quantum ad tertium*
8 *concl. 1.* Nec habet locum tertio, ſi vnus Religioſus aliũ induxit ad talem promiſſionem, & poſtea cæteri religioſi hoc ignorantes cadauer ſepelierunt, nec curarunt reſtituere iuxta *Regin. lib.32. nu. 65. in fine ex Suar. ibi relato, quos ſequitur Bonac. diſp. 5. pun. 7.* quam tertiam limitationem verã non puto, ſi nolunt reſtituere, quia licet ignorantia excuſet, quando tamen requiſiti non reſtituunt, ceſſat ignorantia; & proinde ligantur pœna prædicta, vt percipitur ex eod tex. cit.

9 Octauus eſt quando Vniuerſitas concedit repreſalias, ſeu pignorationes, hoc eſt ſi aliquis de illa Vniuerſitate habuit damnum ab aliquo de alia Vniuerſitate in perſona, vel in bonis, qui non poteſt cogi ad reſarciendum damnum, vt in alieno dominio, & vniuerſitas tribuit facultatem damnum paſſo, vt capiat alium quemcunqne de Vniuerſitate illius, qui damnum intulit, vel ſua bona, ſi talis repreſalia cõcedatur, & committatur in perſonam eccleſiaſticam; Vniuerſitas concedens eſt interdicto Eccleſ. ſuppoſita, donec omnia reducantur ad priſtinum *c.1.de vniur. in 6. Sayr. d.c.12. n.12. ex Palud. Nauar. Tabi. Henriq. & alijs Coninc. diſp. 17.n.75.*

10 Nonus eſt *in extrauag. vnica ſub tit. ne ſede vacante aliquid innouetur,* vbi interdicitur capitulum, quando abſtulit aliquid de fructibus beneficiorum vacantium in præiudicium ſucceſſoris, donec reſtituantur *Bonac. diſp.5.pun.7. n.12.*

11 Decimus eſt in *bulla Cœna Domini c. 2.* vbi interdicuntur Vniuerſitates, Collegia, & Capitula, quæ à ſententijs, ordinationibus, & mandatis Romani Pontificis appellant ad futurum concilium generale, & eidem interdicto ſubiacent præbentes illis conſilium, auxilium, vel fauorem, *Sayr. & Bonac. locis cit. Coninc. vbi ſupra,* ſecus ſi appellent ad concilium generale præſens, quia bulla loquitur de futuro, & pœnæ non ſunt ampliandæ, ſed reſtringendæ *c. odia de regul. iur. in 6. Regin. to.1. lib.9. ſub n.263. P. Dia. par.9. tr.7. reſol. 66. ex Caſtropal. to.6. diſp.3. pun.3.n.6.*

12 Vndecimus eſt *in Trid. ſeſſ.7. de reform. c. non liceat* 10. vbi interdicitur Capitulum

ſi

ſi Sede vacãte infra annũ à die vacationis dimiſſorias alicui cõceſſerit,niſi hoc egerit occaſione beneficij recepti, vel recipiendi per ordinandum, caſu tñ,quo beneficium talem ordinem requirat, vt percipitur ex mente concilij, & tradunt *Sayr.cit. nu.* 15. *Coninc.vbi ſupra Henriq. lib.* 13.*cap.*43. *ſub num.* 5.

13 Duodecimus caſus habetur *in c.cum medicinalis de ſent. excomm. in* 6.vbi interdictus eſt per menſem ab ingreſſu Eccleſiæ quilibet Iudex eccleſiaſticus, proferens ſententiam excommunicationis in quemcunque ſine ſcriptis,cauſæ aſſignatione,& alijs in tex. requiſitis *Henriq. cit.vbi lit.T. addit ex Nauarr. & alijs*, poſſe prælatos regulares proferre cenſuras in ſuos ſubditos abſque ſcriptis, (quod tamen ſupra v. cenſura, & v. excommunicatio non admiſimus ſimpliciter,)ſed nullo modo prędicta ſuſpenſio, ſeu interdictum comprehendit Epiſcopos, tamquam non expreſsè nominatos in dicto text. vt requiritur per text. *in c.quia periculoſum de ſent. excomm.in* 6. *Suar.diſp.*37.*ſect.*1.*n.*3. *Filliuc.tract.*18. *num.* 145.

14 Decimustertius eſt *in c. Epiſcoporum de priuil. in* 6. vbi ſimiliter interdictus eſt ingreſſus Eccleſiæ ſecularibus, & regularibus, licet exemptis, celebrantibus, vel celebrare facientibus diuina in ciuitatibus, vel locis interdictis, niſi ſecundum conceſſionem Bonifacij in *c. alma mater de ſent. excomm. in* 6. vel excommunicatos, aut interdictos, publicè ad diuina officia, Sacramenta, vel ſepulturam admittentibus *Filliuc.tract.*18. *n.*147. *verſ.notandum, Bonac. cit. n.* 16. *ex Suar. & alijs*; ſed in priori caſu ſunt etiam irregulares à ſolo Pontifice abſoluendi *c.is qui,§.is verò eod. tit. & lib. cit.*

15 Decimus quartus eſt contra commetantes Trid. qui remanẽt interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, ſi ſunt prælati; alij verò quicumque ſunt excommunicati ipſo facto, vt legitur *in bulla Pij* 4. *edita anno* 1563. 3. *Kal. Februarij*; & inſerta in fine decretorum eiuſdem Trident. ſunt & alij caſus, in quibus eſt à iure interdictum latum,vel comminatum, quos referũt DD. cit. ſed quia partim non ſunt in vſu, partim infra in tit. de ſuſpenſ.referentur,meritò hic omittuntur.

De pœnis ſpiritualibus, & temporalibus, interdictum violantium, & an priuet iuriſdictione fori exterioris?

SVMMARIVM.

1 *Diuinis officijs aſſiſtentes tempore interdicti an peccẽt venialiter,aut mortaliter?*

2 *Interdictos cogentes ad celebrandum, vel eos ad diuina per ſonum campanæ conuocantes, peccant mortaliter,ſicuti etiam prohibentes, ne exeant ab Eccleſia, dum monentur à celebrantibus exire.*

3 *Interdictum perſonale violantes, ſiue generale,ſiue particulare peccant mortaliter, niſi laborent ignorantia inuincibili, verũ magis puniũtur moniales, Clerici, & Regulares,vt n.*4.5.6.*&* 10. *ſed quid ſi ob metum cadentem in conſtantem virum? n.* 7.

8 *Interdictis nominatim denunciatis adminiſtrans* Sacramenta, *vel coram ipſis celebrans,etiã in loco non interdicto, ſeu cum ipſis in diuinis communicans,eſt interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ, ſecus non denunciatis nominatim. Communicans in rebus humanis, ſiue non denunciatis nominatim, etiam in diuinis, nullam pænam incurrit n.* 9.

10 *Interdictum ſpeciale perſonale an ſit denũciandum vt obliget, & quomodo denuncietur? locale generale ſufficit, ſi obſeruetur ab Eccleſia matrice, vt omnes aliæ obligentur nu.* 11. *latum contra incertos, nullum obligat in foro exteriori. num.*12.

13 *Interdictus an priuetur iuriſdictione in foro exteriori, ſiue ſit iudex ſecularis, ſiue eccleſiaſticus? & n.*14.

Reſolutio LXXXXV.

1 AD primum ſi loquimur de laicis violantibus interdictum locale generale, vel ſpeciale,audiendo ſt. ſacrum, vel horis canonicis aſſiſtendo in locis interdictis,peccant venialiter *Sot.in* 4.*diſt.*13.*q.*8. *art.*2 *Nauarr.cap.*27. *n.*187. *Tolet.hoc tit.c.* 3.*n.*5.*Henriq.lib.*13.*cap.*46.*n.*3.niſi hoc faciant ex contemptu, quia tunc eſt mortale *Dia. par.*5. *tract.*10.*reſol.*69. §.*fin.Suar. tamen de cenſur.diſp.*34. *ſect.*5.*n.* 4. *Filliuc. tract.* 18. *c.*3.*n.*85. *& alij* volunt peccare

ſem-

ſemper mortaliter; ſed malè, quia prohibitio diuinorum in loco interdicto dirigitur Eccleſiaſticis, & licet laici benè faciant, non aſſiſtendo, quia propterea pulſatio campanarum prohibetur, ne illi conuocentur, ſi tamen aſſiſtant, præcipuè deuotionis cauſa, non debent tanti criminis
2 rei effici. Peccant tamen mortaliter in ſubſcriptis caſibus. Primo ſi cogant, vel hortentur interdictos ad celebrandum in loco non interdicto, & fortius in interdicto, vel non interdictos in loco interdicto. Secundo ſi euocent interdictos, maximè per ſonum campanæ ad diuina audienda. Tertio ſi prohibeant, ne interdicti exeant ab Eccleſia, dum monentur à celebrantibus exire, qui ſunt etiam excommunicati cum reſeruatione abſolutionis Pontifici *Clem. grauis de ſent. excomm.* ratio eſt, quia in prædictis caſibus cenſentur id facere per contemptum, vt dicunt DD. cit. addentes alios caſus, qui videntur reincidere in eoſdem; ſubdit *Coninc. diſp.17.dub.3. n.69.* ſuſcipientes Sacramēta ſibi prohibita in loco interdicto peccare etiam mortaliter, quod puto ſatis probabile, cum ſit res ex ſuo genere grauis.

3 Omnes tamen DD.cit. concordant, violantes interdictum perſonale, ſiue generale, ſiue ſpeciale peccare mortaliter, quibus adde *Armill. hoc tit. §.56. Maiol. lib. 3. de irregular. cap.20.n.9. & alios. Caiet. tamē in ſumma v. interdicti violatio in fine* rectè excludendos eſſe ait, ignorantia inuincibili laborantes, cum quo concordant *Palud. in 4. diſt.18.q.8.§ quantum ad decimum octauum, Summa confeſſ.lib.3.tit.33.qu.267.*

4 Eodem modo ſine controuerſia aiunt peccare mortailrer moniales, & monachos, etiam non habentes ordines aliquos ſacros, ſi violauerint ſcienter quodlibet interdictum, officiando ſicut prius abſque circumſtantijs ſtatutis *in dicto c. alma mater Angel. v. interdictum 7.n.4. Tab.eod.5.n.16. Nauar.d.n.187. in fine. Syl. v. interdictum 6. n. 3.* vbi addunt fieri etiam ineligibiles actiuè, & paſſiuè. Clerici etiam, & Regu-
5 lares ſactis initiati, violātes ſcienter quodlibet interdictum modo, quo ſupra, non ſolùm peccant mortaliter ſecundum omnium ſententiam, ſed irregulares, & ineligibiles ſiunt, cum abſolutionis reſeruatione ad Pontificem *c. is qui, §. is vero de ſent. excomm. in 6.* & amplius Clerici habentes beneficia, illis ſpoliantur, & regulares in arctioribus monaſterijs ad peragendam pœnitentiam detruduntur *cap. poſtulaſtis §. quæſiuiſtis in fine de Cler. excomm. vel depoſ. miniſtr.* & tradunt DD. prædicti locis cit. & ſi moniti, non ceſſant à celebrando, ſeu officiando, perpetuæ depoſitionis pœnam incurrunt *c. clerici eod. tit.* Quę depoſitio ſe-
6 cundum mentem *Gl. ibidem v. moniti, quam ſequitur Abb. in c. cit. nu. 1.* eſt ſuſpenſio ab officio, & beneficio; ſed legitur in *c. fin. §. fin. de exceſſ. Prælator.* & vlterius Regulares quodcūque interdictum violantes, quod obſeruare viderint ab Eccleſia Cathedrali, ſeu Parochiali, ſunt ipſo iure excommunicati ex *Clem. 1. de ſent. excomm & dicto §. quæſiuiſtis Nauar. in cit. cap.27.n.146. ex Palud. in 4. diſt.18.q.8. art.3. Angel. v. interdict. 7. num.8.*

7 Sed dubitari poteſt, num violantes interdictum ob metum cadentem in conſtantem virum, excuſentur à pœnis prædictis? reſpondent affirmatiuè, ſi conſiderentur pœnæ iſtæ, vti ſimpliciter impoſitæ à iure canonico, quia ſolet dici per DD. Eccleſiam non obligare cum tanto incommodo; verum obſtare videtur *tex. in c. ſacris de ijs, quæ vi metuſue cau. fiunt*, propterea me remitto ad dicta ſupra *reſol.18. à nu.5. ad finem, & reſol.68. n. 19. vbi latiſſimè*, ſi verò merum incutiens, hoc faceret in contemptum Eccleſiæ, vel fidei, & religionis, non admittitur excuſatio, quia de iure naturali, & diuino tenemur bonum fidei, & religionis, propriæ vitæ, & bonis anteponere, vt probatur *in l. veluti ff. de iuſtit. & iure, & rectè tradit Bonac. diſp.5. pun.7. n.3. ex S. Cypriano lib.1. epiſt.3. ad S. Cornel. Pap. de quo caſu non eſt dubium ex dictis in cit. reſol.*

8 Celebrans autem coram interdictis nominatim denunciatis, etiam in loco non interdicto, vel illis adminiſtrans Sacramenta, ſeu Eccleſiaſticam ſepulturam, vel in alijs diuinis ſcienter communicans, interdictus eſt ipſo iure ab ingreſſu Eccleſiæ, donec ſatisfaciat ei, cuius ſententiam cōtempſit *c. Epiſcoporum in fine de priuil. in 6. Sylu. v. interdictum 6.n.2. §. tertiũ ſi Nauarr. cap.25. n. 94. Sayr. vbi multos refert lib.5.c.14.n.11.* ſed communicans cum
9 prædictis in rebus humanis collocutione, ſalutatione, negotiatione, & ſimilibus, nullam pœnam incurrit, quia hoc non eſt à iure prohibitum (& in hoc differt interdictus ab excommunicato,) ſicuti nec communicans cum interdictis, non d[illegible]ciatis nominatim, etiam in diuinis *Nauar.*

dicto

dicto cap.27.n.187. Filliuc.tract.18. cap.2.n.
57. ex extrauag. ad euitanda ſcandala, cuius
verba alibi retulimus, licet non ſit in lib.
extrauag.

10 Iſta verò denunciatio non eſt opus, vt
auribus ſingulorum intimetur; difficillimũ
n.& ferè impoſſibile eſſet interdictum ge-
nerale perſonale vnius Prouinciæ, vel Ci-
uitatis ſingulis notificare, vt minus re-
ctè aliqui dixerunt; quando ergo interdi-
11 ctum eſt locale generale, ſufficit obſerua-
ri ab Eccleſia matrice, vt omnes aliæ Diœ-
ceſanæ obligentur, ſicut etiam ſi publicè
promulgetur ſententia interdicti in eadem
Eccleſia matrice, vel alijs locis ſolitis *c.1.*
de poſtul.prælat. Syl.v.interdictum 2.nu.1. Co-
ninc.diſp.17.dub.2.n.62. idem à ſimili pro-
cedit in interdicto perſonali generali, ar-
gum.*l. non poſſunt ff. de legib.* (ſpeciale au-
tẽ cũ referatur ad perſonas particulares,
eſt iſtis intimandum, alias difficile eſſet de
eo notitiam habere.) Vndè rectè ait *Hen-*
riq.lib.13.cap.43.n.7.litt.F.ex Tabie.& alys,
quod ſi Rectores, ſeu Gubernatores Po-
puli, aut Collegij denuncientur de inter-
dicto perſonali, lato in populum, vel Col-
legium, quilibet qui eſt pars eius commu-
nitatis, cenſetur nominatim interdictus,
12 ſecus ſi interdictum eſſet generale, & in-
certum, vt puta interdicimus fautores,
vel receptatores exulum, vel fures bono-
rum Eccleſiæ. nemo n. ſaltem in foro fori
in tali interdicto includeretur argum.*l.duo*
ſunt Tity ff. de teſtament. tut. ſicut à fortio-
ri diximus de excõmunicatis, *Sayr.lib.5.c.*
12.n.23.idẽ Hẽriq.cit.& Bonac. vbi ſup.n.24.

13 Ad ſecundum reſpondet *Nauarr. in*
manual. cap.27. ſub num. 176. interdictum
etiam perſonaliter, non priuari iuriſdicti-
one fori exterioris ex *Innoc.in c. fin. de ex-*
ceſſ. prælat. & conſequenter poſſe ex-
communicare, & abſoluere abſque ta-
men ſtola, & ſolemnitate ſacerdotali, idẽ
voluit *Syl.v. interdictum 5.ſub n.5.verſ.ſci-*
endum tamen ex Abb. in cit.c. fin. ſequuntur
Henriq. lib.13.cap. 43.n.4. Sayr.d.lib.5.cap.
6.n. 12. qui communem dixit; rationem
aſſignat *Bonac. ex multis diſp.5.pun.6. nu.1.*
quia st. interdicti effectus ſunt ſolùm tres
nempe priuatio aliquorum Sacramentorũ,
diuinorum officiorum, & Eccleſiaſticæ ſe-
pulturæ, ſed actus iuriſdictionis exterio-
ris ad nullũ horum pertinet ergo. Obſta-
14 re tñ prædictis ſatis videtur litera tex.
d. c.fin. §. licet autem, vbi legitur, interdic-
ti, ſeu excommunicationis ſententias in
quoſcumque prolatas poſt violationem
interdicti eſſe irritas, & inanes, & *Gl. in*
eod. v. irritas. dicit hoc ibi patere manife-
ſtè, imò alia *Glo. cit. per Sayr. in cap. ſacro*
hoc tit. de ſentent. excomm. loquitur de
interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ, quam non
eſſe cenſuram, fuit probatum ſupra *v. cen-*
ſura in princ. & propterea ad ſaluandas
opiniones tantorum Patrum, poteſt dici
illas procedere in iudicibus ſecularibus,
quibus neque per excommunicationem
tollitur iuriſdictio iuxta aliquorum opini-
nionem ſuo loco relatam (licet contraria
ſit verior) tex. verò prædictum cum Gl.
in iudicibus Eccleſiaſticis, de quibus idem
tex. loquitur; *niſi dicas.* ſententias eſſe ir-
ritas, & inanes poſt violationẽ interdicti,
vt idem tex. loquitur, nõ antea, quo mo-
do intellectus, ceſſat contrarietas.

Ad quem pertineat relaxatio ab interdicto, an relaxari poſſit ad cautelam, & num ſublatum cenſeatur, ſi non ſeruetur ab eo, qui illud intulit?

SVMMARIVM.

1 *Interdicti relaxatio ad quem pertineat, tã ſi ſit latum a iure, quàm ab homine, tàm in foro fori, quàm poli. & n.2. poteſt tolli à ſuperiore, ſicuti à ferente, ſed non debet ab illo tolli inconſulto iſto: ſi tamen relaxat, valida eſt relaxatio. n.3.*

4 *Appellatio non eſt permiſſa, omiſſo medio.*

5 *Interdictum an poſſit relaxari ad cautelã, tàm ſi ſit locale, quàm perſonale? & n. 6. licet dicatur nullum, eſt ſeruandum etiam à ferente, donec nullum declaretur, niſi nullitas eſſet notoria n. 7. An poſſit relaxari à Pontifice per ſolam voluntatem interiorem, non explicatam? num.8.*

9 *Intentio in mente retenta nihil operatur.*

10 *Hæreditas non poteſt adiri ſolo animo, niſi aliquo modo declaretur.*

Reſolutio LXXXXVI.

1 AD primum, interdictum ſi eſt latũ à iure, aut eſt reſeruatum Pontifici, vel alteri, & relaxatio pertinet ad eum, cui eſt reſeruatum; aut nemini; & ceſſat

cauſa propter quam fuit latum, & tolli
poteſt ab Ordinario; Cauſa verò nõ ceſsã-
te, non poteſt tolli niſi à Pontifice argum.
c. nuper de ſent. excomm. Tolet. *hoc tit. cap. 5.*
n. 2. *Tab. v. interdictum 3. n. 9. §. 8. Hen-*
riq. lib. 13, cap. 51. n. 3. ſicuti nec tolli po-
teſt ab Ordinario ante tempus, ſi latum ſit
à iure ad certum tempus *Sylu. v. interdictũ*
3. n. 16. ex Gl. in c. cupientes §. cæterum, v.
ſuſpenſos de elect. in 6. Poteſt tamen quod-
cumque interdictum à iure latum, ſi cau-
ſa propter quam latum eſt, ſit occulta, &
non deducta ad forum contencioſum re-
2 laxari ab ordinario in foro conſcientiæ ex
Trid. ſeſſ. 24. cap. liceat 6. vt rectè docet Hen-
riq. tit. quem ſequitur Sayr. *lib. 5. cap. 15. nu.*
16. licet n. Concilium loquatur ſolùm de
irregularitatibus, & ſuſpenſionibus, iure
tamen meritò extenditur ad interdicta,
quia ex vno caſu infertur ad alium ſimilẽ
l. non poſſunt. ff. de legib. & vna determinatio
reſpiciens plura determinabilia, debet ea a-
qualiter etiam determinare l. iam hoc iure ff.
de vulg. & pupill.
3 Si verò interdictum ſit latum ab homi-
ne, eidem competit relaxatio, qui intulit
c. ſi Petrus 24. q. 1. ibi, ille n. condemnat, qui &
abſoluit l. qui condemnare ff. de re iudic. Sylu.
v. interdictum 3. n. 16. ſicuti, & ſuo ſuperio-
ri per remedium ordinariũ appellationis,
qui tamẽ ſi ſibi videbitur, illud poterit re-
laxare, ſed non debet irrequiſito, & incon-
ſulto ferente *c. cum ab Eccleſiarum de offic.*
ordin. ſi tamen relaxet, valida eſt relaxa-
tio, vt probat *Gl. ibidem v. non relaxes,* quod
intelligitur de Archiepiſcopo, qui poteſt
tollere interdictum latum ab Epiſcopo
ſuo ſuffraganeo. Quod volens exponere
Sayr. lib. 5. cap. 15. n. 20. Minus rectè dixit,
quod nequit Archiepiſcopus, niſi vbi adſit
conſuetudo, & citat *c. Romana de ſent. excõ.*
in 6. addens eſſe communem opinionem,
qui tex. non loquitur de Epiſcopis, ſed de
Archidiaconis, & alijs, qui de iure anti-
quo habebant iuriſdictionem, & proinde
ſtatuit non poſſe Archiepiſcopum, niſi vbi
adſit conſuetudo; quia ab Archidiaconis
4 non appellabatur ad Archiepiſcopũ omiſ-
ſo medio, ſed ad Epiſcopum, vt docet Gl.
ibidem in figuratione caſus, & patet ex *c.*
venerabilibus in princ. eod. tit. & lib.
5 Ad ſecundum reſpondetur, quod ſi in-
terdictũ eſt locale, & generale, nequit rela-
xari ad cautelam *c. præſenti de ſent. excomm.*
in 6. alia verò interdicta relaxari poſſunt,
etiam ſi eſſent generalia, ſed perſonalia,
nempè in Vniuerſitatem, vel collegium
Gl. ibidem v. generaliter, & in margine, ar-
gumento ducto ex eod. text. à contrario
ſenſu, quod in iure validum eſt *l. 1. §. huius*
rei ff. de offic. eius, cui mand. eſt iuriſd. dum
ergo Pontifex prohibet ibi relaxationem
ad cautelam in interdictis generaliter lo-
calibus, videtur excluſiſſe interdictos ge-
neraliter perſonaliter, quia incluſio vnius
eſt alterius excluſio *c. non ne de præſumpt.*
& l. cum prætor ff. de iudic. & pœnæ non
ſunt extendendæ, ſed potius reſtringen-
dæ *c. odia de regul. iur. in 6.* Idem voluere ex
6 alijs medijs *Couar. in cit. c. alma mater par. 2.*
§. 2. n. 5. Suar. de cenſur. diſp. 38. ſect. 3. n. 3. &
4. Reginal. lib. 32. cap. 32. n. 58. Filliuc. tract.
18. n. 127. Ideo n. (aiunt) permitti poteſt
relaxatio, vt poſſint perſonę interdictæ re-
cipere Sacramenta, & alia diuina, donec
abſoluantur, quę interdicto durante pro-
hibentur *c. is, qui §. fin cũ ſimil. de ſent. excom.*
in 6. magnum ſiquidem detrimentum ſpi-
rituale pararetur, ſi diù abſtinere quis
coactus eſſet à Sacramentis, dum in lon-
gum protraheretur cauſa validitatis, ſeu
inualiditatis ſentẽtię interdicti *Sayr. d. cap.*
15. à n. 7. vſque ad 12.
7 Ad tertium reſpondetur, quamuis in-
terdictum diceretur nullum, ſeruandum
eſſe, etiam à ferente, donec nullum de-
claretur, quia eſt præceptum iuris, quod
omnes ligat *l. 2. ff. de legib. Henriq. lib. 13. c.*
50. n. 3. in fine, & proinde ſi ipſe, qui illud
tulit, non tollit, & interim non ſeruat non
excuſatur à culpa, & pœna, ſicut cæteri
Calder. hoc tit. par. 1. n. 58. Alter. diſp. 10. cap.
6. ad finem Bonac. diſp. 5. pun. vlt. n. 8. & di-
ctum eſt ſupra in huius tit. introduct. n. 17.
niſi nullitas eſſet notoria, quia iſta, quan-
do eſt facti permanentis, probatione non
indiget, vt dictum eſt ſupra reſol. 2. n. 12.
& quia non entium nullæ ſunt partes *l. e-*
ius qui in prouincia ff. ſi cert. pet. Quod autẽ
8 addunt *Bonac. cit. n. 10. cum multis DD. ibidẽ,*
& ante eos Sayr. vbi ſupra nu. 4. ex Sylu. cit.
num. 12. in fine, & alijs. quod ſolus
Pontifex poſſit interdictum relaxare per
ſolam intentionem, ſeu voluntatem inte-
riorem, quia Princeps eſt legibus ſolutus
9 *l. Princeps, ff. de legib.* mihi non probatur
ſaltem pro foro exteriori, etenim intentio
in mente retenta nihil operatur *l. cum in*
plures §. locator, ff. locat. licet n. dici ſoleat,
10 ſolo animo adiri poſſe hæreditatem *l.*

gerit

gerit, & l. pro hærede ff. de acquir. hæred. attamen debet extrinſecè cõſtare de animo *l.1.C. de repud. hæred. & docet Præſes de Frãchis dec.60.*

Irregularitas.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatis vocabulum, parum latinum eſt.*

2 *Falſa grammatica non vitiat actum, præcipuè legalem.*

3 *Irregularitatis etymologia, eiuſque definitio n.6. Nequit cõtrahi à feminis, nec ab infidelibus, quia ſunt ordinum incapaces n.4. neque ab Epiſcopo tales ordinante, ſed grauiter peccat n.5. In multis differt à cenſuris n.7.*

8 *Irregularis poteſt regulariter abſolui à peccato, per quod eam contraxit, illa remanente.*

9 *Irregularitas ſuperueniens non priuat omnino vſu ordinum. Contrahitur abſque ſententia Iudicis, vbi eſt à iure impoſita nu. 11.*

10 *Ordines nequeunt conferri irregulari abſque praua diſpenſatione, ſed ſi de facto conferantur, valet collatio; peccant tamen mortaliter ordinans, & ordinatus, licet agatur de prima tonſura.*

12 *Irregularitas poteſt contrahi, tàm ab Eccleſiaſtis in quocumque ordine, & dignitate poſitis (ſolo Pontifice excepto) quàm etiam à ſecularibus. Nequit imponi ab inferiore à Põtifice, qui eſt lex animata, nec ipſe poteſt pro culpa veniali eam imponere n.13. Sed an detur irregularitas ex ſolo veniali in iure? vel etiam ſine peccato? n.15. & 16.*

14 *Beneficia, & dignitates nequeunt conferri irregulari.*

17 *Irregularis non eſt, qui occidit, vel mutilat aliquem, quando alias non poterat euadere periculum vitæ propriæ. Neque mandãs homicidium committi in perſonã vnius, ſi committatur in perſonam alterius; neque qui mandauit aliquem baculo verberari, expreſſo ne occidatur, ſi poſtea mandatarius occidit n.18.*

19 *Irregularitas nequit contrahi pro delicto merè interno, ſed tantum pro externo, etiam occulto, ſi ſit conſummatum.*

20 *Excommunicatus celebrans, quantumuis occultè, irregularis efficitur.*

21 *Irregularis recipiens, vel exercens ordines, nouam irregularitatem non contrahit, ſed peccat mortaliter toties, quoties.*

INTRODVCTIO.

1 IRregularitatis vocabulum parum latinum dixerunt *Nauar. in man. cap.27. nu. 191. Henriq. lib.14. c.1. n.1. & alij*, eo quia cum ſit nomen compoſitum ab (in) pro nõ, & regularitas, deberet appellari potius inregularitas, ſed hoc potuit naſci ex corrupta pronunciatione hominum: ſequendo ergo iſtum communem vſum loquendi, qui licet ſit erroneus, poteſt tolerari, tum ex *l. Barbarius ff. de offic. Prat.* tũ
2 etiam, quia falſa grammatica de iure non vitiat *l. Imperator Titus cum Gl. ff. de ſtatu homin. l.2. C. de errore aduocat.* Dicitur quis
3 irregularis, ideſt ſine regula, ſeu contra Eccleſiæ regulam, ſicuti Regulares dicuntur à regula, quam ſeruant, viuendo iuxta ſuarum conſtitutionum inſtitutum *Henriq. cit. ex Innoc. Couarr. Maiol. & alijs Suar. de cenſur. to.5. diſp.40. ſect.1. nu.1.* à ſimili dicitur inciuile, quod eſt contra ius ciuile *l. inciuile ff. de legib.* & regulare illud, quod eſt iuxta iuris regulas *l. regulariter ff. de petit. hæred. c. regulas diſt. 3. & latè Gl. in rub. de regul. iur. in 6.* Sed maior effectus irregularitatis eſt, impedire exercitium ordinum ſuſceptorum, & collationem
4 dãdorum, vt infra, & propterea feminæ, & infideles, cum ſint, iſtorum incapaces, ſunt conſequenter etiam illius incapaces *D. Tho. in 4. diſt. 25. q.2. art. 2. Sotus ibidem q.1. art.2.* vbi ait mulierem, ſiue bigamam, ſiue homicidam, irregularem nõ eſſe *Nauar. cap.27. nu.305. Suar. cit. n.3. & ſect.7. n.3. Coninc diſp.18. dub.1. n.2.* ex quibus infert idem *Suar. d. ſect.7. nu.*8. Epiſcopum
5 ordinando prædictos non affici cenſura aliqua, lata contra ordinantem irregulares, ſed peccare grauiſſimè, vti abutentem Sacramento.

6 Definitur autem irregularitas, videlicet, eſt canonica inhabilitas ordines ſuſcipiẽdi, vel ſuſceptos exercendi ex ſolo iure prouenïens, ita communiter DD. (licet alij, ſtatim citandi omittant, ſed non rectè, illa vltima verba; cum tamen certum ſit *ex c. is qui de ſent. excomm. in 6.* irregularitatem non dari, niſi à iure, hi ſunt *Suar.*

*cit.diſp.*40. *ſect.* 1. *n.*2. *Henriq.lib.* 14.*cap.*1.
*n.*2. Regin.*lib.*30.*c.*1.*n.*2. *Bonac.hoc tit. diſp.*
7.*q.*1.*pun.*1.*n.*1.qui tamen in diſcurſu ma-
teriæ hoc millies fatentur) & propterea
à prædicta ſententia, quæ communis eſt
*ex Summa Dia. v. irregularitas n.*1.*& alÿs*,
non eſt recedendũ, cui concordant *Soccin.*
in c. ſententiam ne Cleric.vel monach. & alÿ
antiqui in c.ad audientiam de homicid.

7 Sed differt irregularitas à cenſuris, pri-
mo quia non eſt cenſura, vt dictum eſt
ſupra *reſol.*12.*n.*2.ſecundo quia per ſingu-
las diſcurrendo, ſi loquimur de excom-
municatione, hæc priuat participatione
actiua,& paſſiua Sacramentorum,omnibus
Eccleſiæ ſuffragijs,iuriſdictione, ac omni
hominum conſortio, ſi de ſuſpenſione,
hæc ſemper ex aliquo delicto cõtrahitur,
ſiue mortali, ſiue veniali, & eſt cenſura,
vel ſententia a iure, vel Iudice inflicta ob
contumaciam,vel pœnam delicti commiſ-
ſi, quibus ligatus ſuſpenſus, vſum ordi-
num ad tempus exercere prohibetur, ſi
tandem de interdicto,hoc ſimiliter eſt cẽ-
ſura, quà quis prohibetur aliqua Sacra-
menta recipere, vel miniſtrare, diuinis in-
tereſſe,& Eccleſiaſtica ſepultura priuatur,
vt ſuis locis latè dictum eſt; Irregularitas
aũt eſt tantũ inhabilitas ad ordines ſuſci-
piẽdos,vel in illis miniſtrãdũ,ſæpè abſq;vl
la contumacia, vel culpa contracta, vt ſunt
oẽs prouenientes exdefectu.Et põt regu-
lariter abſolui irregularis à peccato per
8 quod irregularis factus eſt,illa remanente,
ſi quis n. occidit, vel mutilat hominẽ,po-
teſt abſolui à peccato, hac de cauſa com-
miſſo, ſi non eſt reſeruatum ordinario,
quo caſu abſoluitur cum eius licentia,non
ab irregularitate, eadem de cauſa contra-
cta *Nauar. in cit.cap.*27. *n.*191.*ex Cardin.*
in Clem.dudum §.*ac deinde q.*8.*de ſepult.*

9 Imo, & quod magis eſt, irregularitas
ſuperueniens non priuat omninò vſu or-
dinum; etenim ſi ſacerdoti abſque eius
culpa ſit amputata manus, licet irregula-
ris fiat,& celebrare amplius non poſſit, vti
de iure, & facto impeditus, audire tamẽ
non prohibetur confeſſiones *Henriq. lib.*7.
*de indulg.c.*13.*n.*6. *lit.R.ex D.Tho.Nauarr.*
Sot.Ledeſma,& alÿs,& multo minus priua-
tur receptione Sacramentorum,aut Eccle-
ſiaſtica ſepultura, vel diuinis intereſſe
*Sayr.de cenſur.lib.*6.*cap*,1. *n.* 23. *&* 24. Eſt
10 tamen notandum, quod licet irregula-
ris impediatur ordines recipere, ſi tamen
de facto recipit, valida eſt receptio, quia
Eccleſia actum nõ irritat, ſed tantum pro-
hibet; imò irritare non poteſt,quia nequit
delere characterem, animæ impreſſum
*Tolet.lib.*2. *cap.* 16. *n.* 9. ſed nequit in illis
miniſtrare, & peccant mortaliter, tàm a-
gens, quàm patiens, etiam ſi conferatur
prima tonſura, vt docent *Sayr.lib.*6.*cap.*1.
*n.*19.*Filliuc. de cenſur. tract.*19.*cap.*3.*n.*59.
& 60.*Bonac.hoc tit.diſp.*7.*q.*1.*pun.*1.*ſub n.*4.
& quamuis incõtrarium de prima tonſura
arguat *P.Dia.par.*4.*tract.*2.*reſol.*88. à dicta
tamen communi ſententia ipſemet non
recedit.

11 Secundo notandum ad incurrendam
irregularitatem, non requiri ſententiam
Iudicis, neque declarationẽ aliquã, ſed in
caſibus à iure expreſſis ſtatim incurri *Su-*
*ar.cit.diſp.*40.*ſect.*4.*n.*8. *ex Sot. in* 4.*diſt.*22.
*q.*3 *art.*1.*rationem tradit Filliuc. vbi ſupra*
*n.*37.*ex Nauar.Couar. & alÿs*, quia ſcilicet
lex ipſa immediatè infert irregularitatem,
& profert ſententiam, ex qua delinquens
impeditur recipere, & exercere ordines.

12 Tertio notandum, non ſolùm Clericos
primæ tonſuræ,vel quencumque ordinem
habentes, Epiſcopos, & Cardinales poſſe
incurrere irregularitatem, vti ex iure cõ-
muni prouenientem, ſed etiam ſeculares
Sylu.v. homicidium 3. *qu.*1. *in fine Suar. cit.*
*ſect.*7.*n.*5. *Bonac.d.q.*1. *pun.*2.*n.*8.*&* 9. ſolo
Pontifice excepto, quia eſt ſupra ius præ-
dictum, idem *Suar. cit. n.* 7. adeo quod ſi
ante electionem ad Pontificatum fuiſſet
irregularis occultus,nequidem electio eſ-
ſet inualida, vt probatur *in c. licet de elect.*
niſi tamen ante electionem talis defectus
detegeretur, tunc n.eligi non poſſet iuxta
eundem Suar. ibidem *Filliuc.d.tract.*19. *n.*
54.*ex Maiol.lib.*3.*de irregul.cap.*4.ſed poſ-
ſe in hoc caſu Collegiũ Cardinalium irre-
gularitatẽ tollere,ſatis probabile dixit *Su-*
*ar.cit.diſp.*41. *ſect.*2.*n.*14.quod ego exiſti-
mo certum, quia tota Pontificis poteſtas
eo tempore deuoluitur ad Collegium, eo
magis,quia in Clem. ne Romani §. cæterũ
de elect.mandatur,vt nullus Cardinalium
cuiuslibet excommunicationis ſuſpenſio-
nis, aut interdicti prætextu à dicta vale-
at electione repelli, ergò minus repel-
li poteſt per irregularitatem, quæ non
eſt cenſura, vt ſupra n. 7.

13 Quarto notandum ſecundum ſubſcrip-
tos DD. poſito, quod nullus inferior à
Pontifice, vti lege animata, poſſit irregu-
lari-

laritatem infligere, de quo non dubitatur, non poſſe ipſum Pontificem pro culpa veniali eam in aliquem inferre, & conſequenter ſi in iure impoſita eſſet pœna irregularitatis in aliquem delinquentem in genere, vt eſt impoſita pro homicidio, & iſte delinqueret ſolùm venialiter in homicidio sc. caſuali, vel ad defenſionem, ſed cum aliqua leui culpa, eã non incurreret, ẽt ſi ſic mãdaſſet Põtifex, quia eſt pœna grauis priuans hominem omni ordinum vſu, & aſpiratione ad alios maiores, in-
14 habilemque reddit ad beneficia, & dignitates obtinendas. iſti ſunt *Nauar. in manua. cap. 27. ſub n. 249. §. 7. Suar. cit. diſp. 40. ſect. 3. n. 17. Coninch. diſp. 18. dub. 2. nu. 13. & 14. Henriq. lib. 14. cap. 3. n. 1. Filliuc. tract. 19. c. 1. n. 23. Sotus lib. 5. de iuſt. & iure q. 1. art. 9. Regin. lib. 30. cap. 16 n. 202. P. Dia. p. 2. tr. 16. reſol. 18. p. 4. tract. 2. reſol. 21. & par. 11. tr. 6. reſol. 43. verſ. nota ſecundo*, omnes eandem rationem repetentes, quia sc. cum irregularitas ſit pœna grauis, non poteſt niſi pro mortali inferri.

15 Contrarium tamen eſt verum, & certũ, quod sc. pro culpa veniali ſola contrahi poſſit, & de facto contrahatur irregularitas. eſt tex. clarus *in c. continebatur de homicid. cui dicit Diana d. reſol. 18. reſpõdere Suar. to. 5. diſp. 45. ſect. 6. n. 3.* quæ reſponſio non videtur firma, vt legenti patet, imò eſt contra dicta per eundẽ *diſp. 40. ſect 3. n. 18 in fine*, vbi de eadem quæſt. agens, concludit, videlicet. *verumtamen ſi illi tex. aliquid probant, & etiam ſine veniali culpa irregularitatem incurri aſſerunt, quod ſi fortaſſe ita eſt, dicemus, illam irregularitatem non eſſe pœnam, ſed ſignificatiuam, aut miſticam, vt ſic dicam, &c.* hæc ille. ex quibus liquet parum ſibi conſtantem fuiſſe, ſed Gl. *in d. c. continebatur in v. Romani Põtificis* dicit Clericum, de quo in tex. dediſſe operam rei illicitę, ludendo cum laico, vel ſi hoc licitum fuiſſet, non adhibuiſſe diligentiam, quam debebat, quia eum ſciret ludi conſuetudinem, non remouit falcem à ſe, ex qua alter vulneratus occubuit. & propterea fuit in culpa, quæ non fuit, niſi venialis, & ita fuiſſe deciſum *per S. Congr. ſub die 1. Septẽbris 1588. legitur in declar. Trid. ſeſſ. 14. poſt c. 7. de reform. & in ead. litt. tex.* quod ſi penitus ſine culpa, & caſu omnino fortuito homicidiũ fuiſſet ſecutum, tunc non contraheretur irregularitas, vt in eadem citata declaratione Cõcilij.

16 Idem repetendo docet *D. Tho. 2. 2. q. 64. art. 8. ad 3. imo plus dicit in art. 7. & ad 3.* nempe quod irregularitas contrahitur etiam ſine peccato, vt patet in Iudice, qui iuſtè aliquem condemnat ad mortem, quod pro regula generali tradit *Sylu. v. homicidium 3. n. 3.* vbi ait irregularitatem contrahi per homicidium, vel mutilationem cum peccato, & ſine peccato *P. Molina de iuſtit. to. 4. tract. 3. diſp. 77. n. 4. Caiet. ad D. Tho. in cit. art. 8. ad 3. P. Megala in 3. par. lib. 7. c. 2. quæſt. 1. n. 7. & q. 5. n. 110.* vbi docet ſupradictam contrariam opinionẽ eſſe improbabilem, quod ſi rationem inquiras, reſpondeo cum *Iureconſ. in l. non omnium ff. de regul. iur.* non omnium quæ in iure decisa ſunt, rationem reddi poſſe, & ſi talis lex dura videatur, reſpõdet alter *Iureconſ. in l. proſpexit ff. qui & à quibus*, licet duram, ſeruandam tamen eſſe. Sed vlterius reſpondetur ad rationem in contrarium ſupra nu. 13. in fine, quod qui habet aliquem defectum corporis, vel animę, irregularis eſt ex defectu, vt omnes ſciunt, & tamen nullum peccatum commiſit; imo iudex condemnans iuſtè aliquem ad mortem, meretur, vt docet *P. Molin. cit.* & etiam irregularitatem contrahit, ergo nil mirum ſi contrahitur irregularitas, non ſolùm pro culpa mortali, ſed etiam veniali, vt ſupra.

17 Hinc eſt, quod occidens hominem, vel mutilans ex neceſſaria defenſione, quando aliter mortem propriam vitare nõ poterat, quia nec venialiter peccat, irregularitatem non contrahit, vt ſtatuit *Clemens 5. in Clem. vnica de homic. & quamuis D. Th. in cit. art. 7. ad 3.* contrarium etiam in hoc caſu docuerit, contrahi sc. irregularitatẽ, reſpondet tamen Caiet. ibidem in fine nõ fuiſſe emanatam dict. Clement tempore D. Tho. idem dicit *Sylu. cit. d. n. 3. §. tertiũ ſimiliter, & n. 6. Baiard ad Clar. in §. homicidium n. 82. ex Marſ. & alijs*; vbi addit, quod ſi ſacerdos, dum celebrat, aggrediatur ab inimico, & nequeat alio modo euadere vitæ propriæ periculum, quod poſſit cum calice eum occidere; & abſq; reconciliatione miſſam proſequi.

18 Excipiuntur à priori regula affirmatiua duo caſus ſequentes, ſimiliter deciſi per S. Congr. & relati in declarationibus Cõcilij ſub *d. cap. 7. videlicet. mandans homicidium committi in perſonam vnius, ſi committatur in perſonam alterius, an dicatur incurriſſe*

riſſe irregularitatem , adeo vt ſuper ea nec diſpenſari debeat iuxta hoc decretum , nec Epiſcopus poſſit ex cap. 6. ſeſſ. 24. quamuis homicidium ſit occultum ? Congregatio Concilij cenſuit non incidiſſe in irregularitatem , quæ contrahitur ex homicidio voluntario.ita reſponſum fuit anno 1587. à Cardinali Caraffa Hieracenſi Epiſcopo. Quærebatur an is , qui mãdauit aliquem baculo verberari eo expreſſo ne occideretur , ſi mandatarius armis perculſſerit , & occiderit , intelligatur incidiſſe in hoc decretum Concilij,adeo vt omni ordine,atque beneficio, & officio Eccleſiaſtico abſque ſpe diſpẽſationis perpetuo carere debeat? Congregatio cenſuit negatiuè.

19 Notandum quinto pro delicto merè interno non incurri, neque mandari poſſe ab Eccleſia, quod incurratur irregularitas, quia ipſa non iudicat de internis *D. Thom. 1.2. q.91 art.4.cor. & q.100. art.9.cor. Coninc.diſp.18.dub.2 n.11.* vnde patet ad eam incurrendam non ſufficere deſideriũ homicidij, vel mutilationis *Henriq. lib.14.c. 3.n.2.* ſatis tamen eſſe delictum conſummatum, licet occultum in caſu , vt infra *reſol.*

20 104. prout etiam ſi excommunicatus celebrat,quantumuis occultè, qui irregularitatem contrahit Suar.qui generaliter loquitur *to.5.diſp.11.ſect.3.n.1.Henriq.cit.* vbi dicit non eſſe primariam pœnam pro culpa, ſed ob violationem prioris pœnæ , ſt. excommunicationis *Coninc.vbi ſupra n.16. ſed clarius P.Dia.par.7.tract.11.reſol.48. in fine*, niſi adeſſet obliuio naturalis , vel ignorantia omnino inculpabiles de excõmunicatione ex regulis ſupra *reſ.* 19. traditis de ignorantia , & docet *Filliuc.cit.nu. 21. cum eod.Dia.par.5.tr.9.reſol.* 83. & 96. regulariter autem neque de occultis iudicat Eccleſia *c.erubeſcant.vbi Gl. concord. adducit diſt.32.*

21 Notandum ſexto irregularem recipiendo , vel exercendo ordines, aliam irregularitatem non incurrere, ſed peccare mortaliter toties , quoties , quia agit contra præceptum Eccleſiæ in re graui *Suar.diſp. 40.ſect.2.n.2.3. & 4. Henriq. cit.cap.15 n.2. litt.N.ex Nauar.cap.25. n.77. Inno.Couar. Armill. & alijs, Regin. lib. 30. tr. 2. cap. 2 num. 11.*

Quot ſint genera irregularitatum ? & de earum ſpeciebus.

SVMMARIVM.

1 Irregularitas duo ſub ſe continet genera, quorũ vnũquodque plures ſpecies, vt infra. Ex defectu animæ,quot irregulares ſub ſe recludat ? n.2.

3 Obſeſſi à Dæmone,vti irregulares nunquã ordinari poſſunt , etiam ſi ſemel vexati fuerint , ſi verò dum eſſent ordinati,ſuperuenit obſeſſio , nequeunt miniſtrare , niſi per integrum annum vexatos non fuiſſe conſtiterit. Sed quid de furioſis, & morbo caduco affectis n. 4. quidue de illiteratis n. 5, & Neophitis n. 7.

6 Scientia quæ requiratur in vnoquoque ordine recipiendo?

8 Irregularitas ex defectu corporis in duo principalia membra diuiditur , aut n. prouenit ex debilitate alicuius membri principalis , aut ex eiuſdem deformitate.

9 Muſici qui ſe caſtrauerunt , vel caſtrare fecerunt, an ſint irregulares, ? & quid de alijs talia paſſis , quamuis bona fide nu. 10.

11 Claudi an ſint irregulares ? vel vno oculo carentes ? n.12. aut lingua valde impediti ? auribus, vel naſo carentes,gibboſi, & alij ex cauſa deformitatis nu. 13. & 14.

15 Hermaphroditus an , & quando poſſit ordinari ?

16 Irregularis eſt carens pollice,ſiue indice,ſed quid ſi ſit alter digitus ? Item paraliticus , & apoplexus, & qui tales ſint? nu. 17. Item continua febre vexati (ſecus ſi ſit quartana) item podagra, vel chiragra , vel peſte,aut morbo gallico laborãtes n. 18. item leproſi , vel etiam multa ſcabie laborantes,aut nimio , & continuo dolore capitis vexati. n.19.

20 Diſpenſatio ſuper irregularitate ad quem pertineat?

Reſolutio LXXXXVII.

1 SVmma diuiſio irregularitatum in duo genera concluditur,aut n. ex defectu proueniunt , aut ex delicto ; vtriuſque tamen multę ſunt ſpecies . primũ genus has ſub ſe continet ſpecies , prima dicitur irregularitas ex defectu animæ, ſecunda ex defectu corporis , tertia ex defectu natalium ; quarta ex defectu ætatis , & libertatis;

Digitized by Google

tatis ; quinta ex defectu Sacramenti, ſeu ex bigamia: ſexta ex defectu lenitatis, ideſt ex homicidio licitè patrato, quæ alio modo dicitur irregularitas iuſta. Secundum genus comprehendit ſequentes ; prima dicitur ex homicidio, vel mutilatione illicitis. ſecũda ex iteratione baptiſmi. tertia ex indebita ſuſceptione ordinis, vel eius vſu; quarta ex actu infidelitatis, aut hæreſis : quinta ex infamia. Prima, quæ pro-
2 uenit ex defectu animæ, includit energumenos, ſeu obſeſſos à dæmone; furioſos, morbo caduco affectos, illiteratos, & neophitos, ideſt nouiter ad fidem conuerſos.
3 Energumeni ergo, ſeu arreptitij, ſi non ſunt promoti ad ordines, nunquam promouentur, etiã ſi ſemel vexati fuiſſent, & poſtea in totum liberati *c. maritum in fine diſt.* 33. quod ſi reperirentur promoti in maioribus, & poſtea arrepti, nec poſſunt in illis miniſtrare, ſi non omnino liberati ſunt, & ſi omnino, nec poſſunt, niſi vnius anni ſpatio tortos à dæmone non fuiſſe conſtet, quod remittitur diſcretioni ſui Epiſcopi *c. communiter diſt.* 33.

4 Item furioſi, & morbo caduco affecti, ſi promoti non ſunt, numquam promouentur, ẽt ſi in totum poſtea liberentur. Si verò reperiuntur promoti, ſunt etiam ſuſpenſi, donec liberatos fuiſſe conſtiterit *c. ſiquis non iratus* §. *fin.* 15. *q.* 1. *d. c. maritum: & c. vſque adeo* 33. *diſt. Tolet. cit. nu.* 4. tunc n. poterunt miniſtrare *c. in tuis* 7. *q.* 2. quod ſi rarò, & parum his paſſionibus torqueantur, poterunt in ſuſceptis ordinibus cum coadiutore miniſtrare *Gl. in c. cõmuniter v. de ÿs* 33. *diſt. Tolet. vbi ſupra ſub n.* 5. concordant in omnibus prædictis *Nauar. in man. cap.* 27. *n.* 203. *Suar. de cenſur. to.* 5. *diſp.* 51. *ſect.* 1. *n.* 2. *Filliuc. tract.* 19. *à nu.* 186. *Regin. lib.* 30. *tr.* 2. *à n.* 39.

5 Illiterati etiam prohibentur ordines ſuſcipere *c. illiteratos diſt.* 36. *Nauarr. cit. n.* 206. *Tolet. n.* 7. *Regin. n.* 36. *in fine*; verũ ſi tales illiterati de facto fuerint ordinati, non ſolũm ſunt ſuſpenſi à miniſterio, ſed vltra peccatum mortale, quod committunt collator, & ordinatus in ordinatione, peccat iſte ẽt toties, quoties miniſtrauerit, ſi periculũ ſit de aliqua irreuerentia in vſu ordinũ, præcipuè in miſſæ celebratione *d. c. illiteratos diſt.* 36. *DD. cit. Regin. d. n.* 36. *&* 37. *vbi addit ex Maiolo*, & alijs ſuper hac irregularitate, ſi agatur de ordinibus, qui vt rectè exerceantur, doctrinam requirunt, neque Papam diſpenſare poſſe, cum tale impedimentum ſit de iure naturali. Sciẽ-
6 tia autem in vtroque requiſita iuxta Trident. eſt vt prima tonſura initiandi, ſciant rudimenta fidei, & legere, & ſcribere *cap.* 4. *ſeſſ.* 23. *de reform.* ad minores ordines promouendi, linguam latinam; ad Diaconatum, & ſubdiaconatum, ea, quæ pertinent ad iſtos ordines exercendos, ad Præsbyteratum, ſcientiam ſufficientem ad inſtruendum Populum, & Sacramenta adminiſtrãda; ad Epiſcopatum vt ſint vnius, vel alterius iuris ſaltem profeſſi, vel in Sac. Theologia verſati, aut publico Academię teſtimonio idonei, ad alios docẽdos oſtendantur *c.* 2. *ſeſſ.* 22. *de reformat. & ſeſſ.* 23. *c.* 4. 11. 13. *&* 14. *ex c. fin. cum ſimil. de tempor. ordin. in* 6. adueniente autem ſcientia, ceſſat irregularitas.

7 Neophiti etiam ſunt prohibiti ad ordines aſcendere ; multa n. probatione indigent poſt baptiſmum *c. quoniam diſt.* 48. quæ probatio in fide nouiter recepta, debet eſſe per ſpatium decem annorum, & interim inter irregulares computantur *Sayr. de cenſur. lib.* 6. *c.* 13. *n.* 10. *&* 11. *vbi Canones, & DD.* ad nauſeam vſque refert ; in qua irregularitate ſolus Papa diſpenſat, vt dicunt DD. citati præcipuè *Tolet. lib.* 1. *c.* 59. *n.* 5. *in fine; & n.* 6. prędicto verò tẽpore lapſo, euaneſcit irregularitas *c. eam te in fine de reſcript.* quo caſu Epiſcopus non diſpenſat, ſed declarat irregularitatem ceſſaſſe *Bonac. diſp.* 7. *q.* 2. *pun.* 1. *n.* 5. *& vide infra n.* 19. aduertẽdum tamen eſt, neophitos non dici eos, qui ab infantia baptiſmum ſuſceperunt, licet ortos ab Auo, vel Patre Iudæo, Saraceno, vel Mahumetano, ſed ſolùm qui cũ eſſent tales, fuerũt in adulta ętate baptizati Tol & Bonac. cit.

8 Secunda ſpecies irregularitatis, quæ prouenit ex defectu corporis in duo principalia mẽbra diuiditur, vel n. cauſatur ex debilitate alicuius partis corporis, vel deformitate eiuſdem. ita legitur *in c. præsbyterum de Cler. ægrot.* cuius verba, quia totam ferè materiam breuiter declarant, hic inſero. *Præsbyterum, cuius duos digitos cum medietate palmæ à prædone abſciſſos ſignificaſti, miſſam non permittimus celebrare, quia nec securè propter debilitatem, nec ſine ſcandalo propter deformitatem membri hoc fieri poſſe confidimus : ipſum autem cæteris officÿs ſacerdotalibus fungi minimè prohibemus.* Concordat totus *tit. de corp. vitiat.*, *& præcipuè*

cap.

*cap. fin.Suar.de cenſur.diſp.*5 1.*ſect.*2.*à nu.*9.
vſque ad finem, & ante eum Nauar.in man.
*cap.*27.*n.*198.vbi rectè addit idem proce-
dere, etiam ſi membrum abſciſſum,ſit oc-
cultum, & non impediat celebrationem,
vt ſunt pudenda, licet non ipſe ſe abſcin-
dat, ſed alius per iuſſum tamen,vel roga-
9 tum ipſius abſciſſi; vt muſici faciunt *c.ſi*
*quis abſcidit diſt.*55. *Nauar. cit.* videtur n.
delictum committere, cum nemo ſit do-
minus membrorum ſuorum *l. liber homo ff.*
ad l. aquil.
10 Quod procedit etiam ſi quis bona fide
hoc egerit, putans ſacrificium præſtare
Deo *c.ſignificauit de corp.vitiat.* contrà ve-
rò ſi quis à medicis propter lauguorem,
ſeu ægritudinem in illa parte ſectus eſt,
aut à barbaris exciſus, aut à domino ſuo,
c.ſi quis à medicis vbi Gl. & c. ſi quis pro æ-
11 *gritudine diſt.* 55. imò etiam ſi claudus à
medicis factus fuerit *c. ſi quis in infirmitate*
ead. diſt. (non tamen ita,vt oporteret ire
cum baculo ad altare *c.nullus Epiſcopus de*
*conſecrat.diſt.*1. *Regin. lib.*30.*tract.*2.*n.* 54.
vbi idem dicit de eo, qui ita eſſet contra-
ctus, vt pede, vel crure ligneis ad altare
ire oporteret; neque eſt irregularis, qui
in cunabulis ſectus fuiſſet,aut ita natus eſ-
ſet, quia non fuit in dolo, neque in culpa
c.ex parte de corp.vitiat. Idem de habente
12 aliquam maculam in oculis, quæ magnã
deformitatem non induceret *c.* 2.*eod. tit.*
carens autem oculo, maximè ſiniſtro, qui
dicitur oculus canonis, irregularis eſt, li-
cet ex cauſa iuſta hoc ei acciderit, vel ita
natus ſit *c.fin.diſt.*55. propterea *Nauar.cit.*
*ſub n.*199. voluit,carentem vſu oculi dex-
tri, vel etiam ſiniſtri, non tamen oculo, ſi
tamen cum dextro abſque indecora faciei
conuerſione legere poſſit canonem, non
eſſe irregularẽ,dummodo alterutro modo
eeſſet deformitas magna *Regin.lib.* 30. *ſub*
*n.*49.*Bonac.diſp.*7. *q.*2.*pun.*2. *n.* 2. *ex Vgol.*
Filliuc.Tolet.& alijs.
13 Item ſi quis eſt adeo lingua impeditus,
vt vix verbum integrum proferre poſſit,
irregularis eſt. idem *Regin.ſub n.*51. *ex D.*
*Tho. relato ibidem Bonac.n.*6.*ex Henriq,Sa-*
yr. Filliuc. ita etiam carens vtraque aure
propter deformitatem,licet ſine culpa eas
amiſerit *Nauar.cit.cap.*27.*n.*223. *Maiol.lib.*
1.*cap.*25. *Henriq.tamen lib.*14.*cap.*8.*n.*3.*ne-*
*gat cum Reg.n.*50. *ſed Coninc. diſp.* 18. *dub.*
13.*n.*108.concordat in eo, qui deformita-
tem operit capillorum velamine, quod
admittit *Filliuc.tract.*19.*n.*169. in habente
vnam aurem, & vide infra *reſol.*101.*n.*17.
14 Ita etiam dicuntur irregulares gibboſi, ſi
eſt magna deformitas, aut ventrem nimis
magnum habentes, vel naſo carentes, aut
duo capita, vel tres, aut quatuor manus
habentes iuxra DD. cit.& alios commu-
niter, quod ſi quis habeat digitum ſuper-
fluum, non tamen impedientem vſum ali-
orum digitorum pro contrectatione ho-
ſtiæ, irregularis non eſt, imò nec illam
incurrit, eum abſcindendo, ſi fieri poſſit
abſque periculo vitæ, vel maioris defor-
mitatis, ſicuti poſſunt, etiam ſecari den-
tes extra os exiſtentes ad tollendam de-
formitatem, vt egiſſe D. Hieron. refert
*Gl. in c. qui partem v.digiti diſt.*55. vbi ad-
dit Eſaiam quoque ſibi linguam amputaſ-
ſe, *Henriq. cit.Sayr.lib.*6. *cap.*8.*n.*2.*Filliuc.*
*cit.n.*165.
15 Quid dicendum de Hermaphrodito?
Gl.in c.ſi teſtes §. *hermaphroditus v. ad teſti-*
monium 4.*q.*2.*ita diſtinguit, aut præualet ſe-*
xus femineus, & eſt irregularis, aut ſexus
maſculinus, & poteſt ordinari Nauar.in man.
*cap.*27.*ſub n.*203.ſcribit, quod primo caſu
nec recipit characterem ſi ordinetur, ſe-
cundo vero,quod recipit, ſed non debet
ordinari, quia ad ſolum Pontificẽ ſpectat
diſpẽſatio ex *D.Ant.*3.*p.tit.*28.*c.*19.§.5.*Tol.*
*lib.*1.*c.*58.*n.*5. *Sayr.lib.*6.*c.*8.*n.* 24. pro qua
opinione adducit penè innumeros DD.
*Bonac.diſp.*7. *q.*2.*pun.* 2. *n.*13. qui tamen
omnes volunt idem procedere, ſi pari
modo participet de vtroque ſexu, quod
16 ſimili modo non recipiat characterem, ſi
ordinetur. Carentes autem pollice, vel
indice, quibus frangitur, & eleuatur ho-
ſtia, dubio procul non ſolùm ſunt irregu-
lares, ſed indiſpenſabiles, imo etiam
laborantes tali debilitate in illis digitis, vt
hæc facere nequeant, ſi tamen partem a-
licuius alterius digiti amiſerunt, & ſine
ſcandalo poſſunt ſolemniter celebrare, non
ſunt irregulares *c.*1.*de corp.vitiat.* dicuntur
tamen illi paralytici, vel apoplexi, ſiue
diſſolutæ ſint manus, ſiue pedes, ſiue lin-
gua, vel alia quælibet pars corporis *Maiol.*
*lib.*2.*cap.*24.*n.*1.*ex D.Tho.*3.*par, q.* 82. *art.*
17 *fin.ad* 3.Impedimentum ex paralyſi pro-
batur in *c.fin.de Cler.agrot.* quod à fortiori
procedit in apoplexia ſecundum *Sayr. lib.*
6. *cap.*9.*n.* 10.etenim dum illa irregularem
facit, quæ vnum tantum membrum diſ-
ſoluit, à fortiori iſta, quę totum corpus,
ita

ita corripit, vt omnia eius membra, vel inutilia reddantur, vel mors paulo poſt ſubſequatur; procedit autem talis infirmitas, vel ex nimia cogitatione, vel ſomnolentia, vel crapula, vel ex nimia frigiditate iuxta eundem Sayr. cit. *Suar. diſp. 51.ſect.2.n.17.Regin.lib.30.ſect.3.n.58.Bonac.vbi ſupra n.16.ex c.fin.diſt.85.& eod.D.Tho.ibi relato cum Auila, & Filliuc.*

18 Item continua febre vexati (ſecus ſi ſit quartana) ſicut etiam podagra, vel chitagra, quæ manuum, vel pedum exercitium ita impediant, vt Sacramentum tractare nequeant, ſunt prohibiti ſuſcipere ordines, & ſuſceptos exercere, ceſſantibus tamen morbis prædictis, ceſſant conſequẽtèr impedimenta. Ita etiam morbo gallico, vel peſte affecti ſunt irregulares iſti, ne alios halitu, vel fetore, aut contagione inficiãt *argum c. ex parte de cler. ægrot. Henriq.lib.* 14. *cap.* 8.§.8. illi verò ſi modo vlcerati ſint propter deformitatem, ſecus autem ſi internis cruciatibus cum articulorum inflatione, membrorumque, ac neruorum contractione torqueãtur, dummodo omnis ceſſet deformitas *Bonac.cit.n. 19. ex Vgol. & alÿs.*

19 Leproſi multo magis ſunt irregulares *c. tua nos de Cler.ægrot.D. Tho. in 4.diſt.9.qu. 3. art. 4. ad 3. & 3.par. q. 82. art.10. ad 3.Sayr.lib.6. n.7.cap.9.ex Nauar. Tab. Maiol.* ſicuti etiam multa ſcabie laborantes, quam vocant lepræ affinem; ſi modo talis ſit, vt impediat liberum vſum manuum, & Sacramẽti contrectationẽ *Sayr.ibid.n.9. Regi.lib.30. n.56.ex eod.D.Tho.Bonac.n.20.* quibus adde affectos tam graui dolore capitis, vt periculum ſubeant in celebrando, & ſint moraliter incurabiles *c. ex parte tit.cit.Sayr.n.3. Regin.n.57. in fine, qui*
20 *rectè n. 59. addit* diſpenſationem ex corporis vitio ad Pontificem ſpectare, imo & in omnibus alijs irregularitatibus vna excepta, vt infra *reſol.*102.*n.*28. ad Epiſcopũ autem iudicare, an adſit, vel ſit ceſſata irregularitas, vt etiam dictum eſt *ſupra n.7. & facit c. 2. de corp. vitiat. vide etiam Nauar. in man.c. 27. n.200. in fine, Sayr. vbi DD. caterua lib.6.cap.8.n. 26.* quod ſi irregularitas ſit occulta, diſpenſat Epiſcopus in foro conſcientiæ, aliquibus caſibus exceptis *ex Trid.ſeſſ.24. c.6.de reform.* Eman. *Sà hoc tit.n.*1.ſed de his vide latius infra *d. reſol.* 102.

De irregularitate ex defectu natalium; an expoſiti ſint irregulares? an nati ex matrimonio inualidè contracto ob occultum impedimentum, in facie tamen Eccleſiæ dicantur legitimi? item quot modis, & à quibus illegitimitatis impedimentum tollatur?

SVMMARIVM.

1 *Illegitimorum ſpecies enumerantur ſigillatim. Omnes ſunt irregulares, etiam ſi crimen ſit occultum, unde ſi ordinantur, ignorante* Pr*ælato, peccant mortaliter, & nequeunt vti ordinibus ſuſceptis, ſed an vtentes incidant in nouam irregularitatem, vel ſolùm peccent mortaliter toties, quoties? n.2.*

3 *Epiſcopus an diſpenſare poſſit in irregularitate illegitimorum, ſaltem in minoribus ordinibus, & beneficio ſimplici? & num. 16.*

4 *Expoſiti an dicantur legitimi, & quid tutius agendo, in hoc dubio ſit peragendum?*

5 *Matrimonio nulliter contracto ex impedimento tamen occulto, ſed in facie* Eccle*ſiæ, an filÿ ex eo nati dicantur legitimi?*

6 *Legitimi an dicantur filÿ infidelium, & quid ſi vnus ex coniugibus erat fidelis, alter infidelis?*

7 *Matrimonium quando ex aliquo impedimento non poterat cõſiſtere inter aliquos, an ſi copula præceſſerit, & poſtea contrahatur, filÿ dicantur legitimi, & quid ſi tempore natiuitatis tantum ceſſauerat impedimentum? n.8.Eo in facie* Eccle*ſiæ contracto poſt auditam mortem cõiugis, qui tamen mortuus non erat, ſi comes ſit bona fides, ſaltem vnius ex coniugibus, filÿ interim ex eo nati legitimi sũt n.9. Eius vſus lite pendente de nullitate, non poteſt impediri, & propterea filÿ interim nati, ſunt legitimi; quod idem procedit poſt latam ſentẽtiam, ſi ab ea ſit appellatum. n. 10.* Gr*æcorum, an & quando permittatur inter ſacerdotes, ita vt filÿ eorum dicantur legitimi? n. 11.*

12 *Natalium defectus quibus modis, & à quibus tollatur? & n.14.*

13 *Legitimati per ingreſſum religionis non poſſunt aſcendere ad prælaturas ſine noua diſ-*

penſatione, licet poſſint ad ordines, ſed quid de ſucceſſione paterna?

15 *Princeps ſecularis legitimando illegitimum habilitas eum ad honores, & officia, ſucceſſionesque parentum, non autem ad ordines, vel beneficia Eccleſ.*

Reſolutio LXXXXVIII.

1 SEquitur tertia ſpecies irregularitatis
ex defectu natalium, vt ſunt illegiti-
mi, qui generaliter ſolent appellari ſpurij,
vt docet *Imperator in §. ſi aduerſus inſtit. de
nupt.* ſed propriè loquēdo, qui ex adulte-
rio naſcuntur, vocantur adulterini: qui ex
ſtupro, ſunt qui ex virgine, non tamen in
figura matrimonij, qui ex raptu, appellā-
tur iuxta conditionem mulieris raptæ; ex
ſacrilegio, ſacrilegi, vt ex monacho, vel mo
niali, ex inceſtu, veluti ex conſanguinea,
dicuntur inceſtuoſi, vt ex vulgatis. Omnes
2 ergo prædicti illegitimi, irregulares ſunt
c. 1. de filijs Presbyt. etiam ſi delictum fuerit
occultum *c. niſi cum pridem §. perſona verſ.
non tamen de renunciat.* quia quoad forum
conſcientiæ, nihil intereſt, an iſta irregula-
ritas ſit publica, vel ſecreta *Nauar. in man.
cap. 25. n. 69. Sylu. hoc tit. q. 20. latè Suar. de
cenſur. diſp. 50. ſect. 2. & 3. Dia. par. 10. tract.
13. reſol. 30. §. ſed ego* (eſt tamen conſilium
Henriq. lib. 14. c. 8. n. 10. dicentis, imprudē-
ter agere natum ex muliere coniugata
adultera, reputatum in foro exteriori legi-
timum, exiſtimare ſe illegitimum, facilè
tamen obtenturū diſpenſationē Papæ,)
quod ſi defectu prædicto non obſtante il-
legitimitatis ordinētur, quia incognitum
hoc erat Prælato, peccant mortaliter or-
dinati, etiam ſi defectus natalium eſſet
notus illegitimis tantum *Syl. cit. & alij apud
Bonac. diſp. 7. q. 2. pun. 3. n. 12.* qui caſus
differt à prędicto per Henriq. ille n. eſt
dubius, hic certus ſaltem moraliter, imo
peccant etiam mortaliter toties, quoties
vtuntur ordinibus ſuſceptis, non ſolum ſi
doloſè fuerint ordinati, ſed etiam igno-
ranter, ſi poſt ſcientiam hoc faciant ante
diſpenſationem, non autem contrahunt
nouam irregularitatem, quia non eſt à iu-
re ſtatuta. idem *Sylu. cit. & alij apud Dia. in
3 cit. reſol. 30.* Quam tamen diſpenſationem
concedere poteſt Epiſcopus, ſi ignoranter
ordinauit, pœnitentia illis iniuncta.
*argum. d. verſ. non tamen, & ibi Gl. v. culpa,
Abb. in c. 1. n. 6. de filijs presbyt.* non tamen
diſpenſare poteſt, vt promoueantur ad
vlteriores *Henriq. lib. 14. cap. 8. n. 10. lit. H.
Suar. to. 5. diſp. 50. ſect. 5. n. 3. Sayr. lib. 6. cap.
10. n. 37. Dia. par. 2. tract. 15. reſol. 21. & par.
4. tract. 2. reſol. 64.* vbi videtur titubare, &
vide iterum infra *n. 16.*

4 Item dubitatur, an infantes expoſiti,
ſint legitimi, vel illegitimi, DD. n. legales,
vt *Angel. in l. liberorū ff. de ijs, qui not. infam.
Iaſ. in l. neque profeſſio C. de teſtam. Alciat. lib.
3. de praeſūpt. praeſ. 1. n. 12. & alij* volunt eſſe
illegitimos, quę opinio diſputando, eſt
verior argum. à poſteriori ducto, quia
vt plurimum iſti exponi ſolent à meretri-
cibus occultis ad tegendum delictum, ſed
in contrarium adeſt bulla *Greg. Papae 14. de
anno 1591. relata ab Henriq. loco cit. ſub d.
n. 10. lit. L.* in qua diſponitur, vt habeantur
pro legitimis, & puri ſanguinis, ſed ad
tollendum omne dubium, poteſt Epiſco-
pus hoc declarare, & poſtea eos admitte-
re ad beneficia, præsbyteratum, & Paro-
chias, vt docet ibidem Henriq. concordant
Sayr. ſub n. 39. vbi refert eandem bullam
Suar. diſp. 50. ſect. 4. n. 4. vbi dicit vtramq;
opinionem eſſe probabilem, quia in omni
irregularitate occulta, aliquibus exceptis
pōt Epiſcopus diſpenſare *ex Trid. c. 6. ſeſſ.
5 24. de reform.* Item illi, qui naſcuntur ex
matrimonio inualidè contracto, ſed ob oc-
cultum impedimentum, & incognitum
vtrique, vel etiam vni ex coniugibus, in fa-
cie tamen Eccleſiæ, dicuntur legitimi *c.
peruenit, & c. ex tenore qui filij ſint legit.* ſicuti
6 etiam filij infidelium poſt cōtractum ma-
trimonium iuxta ſuas leges, ad fidem
conuerſorum, quorum matrimonium va-
lidum remanet *c. gaudemus de diuort. & c. de
infidelibus de conſang. & affin. Sayr. de cenſur.
lib. 6. cap. 10. n. 35. Couar. par. 2. cap. 8. §. 1.
Suar. Filliuc. & alij apud Bonac. diſp. 7. qu. 2.
pun. 3. n. 4.*

Ex contrario ſi Chriſtianus contrahat
cum non baptizata, vel è conuerſo, filijq;
ex illis generentur, & poſtea baptizetur
coniux, licet ex hoc firmetur matrimoniū,
filij tamen prædicti non efficiuntur legiti-
mi, ratio eſt, quia tempore conceptionis,
aut natiuitatis, matrimonium contrahi nō
poterat, eo quod alteri eorum deerat bap-
tiſmus *c. caue cum ſequent. vſque in finem 28
q. 1. Abb. in c. tanta n. 14. qui filij ſint legit.
vbi Hoſt. & Io. Andr. cum antiquioribus.* Vn-
7 de ex iuribus prædictis, & ex eod. Io. An-
dr. Rich. & alijs regulam conſtituit *Sylu. v.*

legi-

legitimus n. 13.quod filij nati ex quocumque coitu, ſemper legitimantur per ſubſequens matrimonium, dummodo tempore conceptionis, ſi adfuiſſet conſenſus, potuiſſet matrimonium conſiſtere abſque vllo impedimento, alias ſecus, & propterea nati ex inceſtu, licet poſtmodum ex Papæ diſpenſatione ſublato impedimento contrahatur matrimonium, illegitimi remanent, niſi aliud in diſpenſatione ſtatuatur, quia tempore conceptionis, non poterat inter conſanguineos contrahi.

Pari modo ſi coniugatus cognoſcat ſolutam, & poſt mortem vxoris eam ducat in vxorem, filij ex ea nati, viuente prima vxore, ſemper illegitimi ſunt, niſi eſſent geniti mortua prima *c. tanta qui filij ſint legit.* ex quo tex. Sylu. didicit regulam præ-
8 dictam, quamuis illum non citet; Idem ſi tantum ſint nati, licet non concepti mortua prima docent *Angel. v. filius nu.* 10. vbi communem dicit, & iterum *Sylu. v. filij n.* 7. qui eodem modo communem vocat *Henriq. lib.* 11. *de matrim. cap.* 20. §. 3. *Sayr. d. lib.* 6. *cap.* 10. *n.* 29 *verſic. ſecunda tamen opinio.* Sed reuera videtur obſtare *d. c. tanta*, vbi generaliter dicitur, quod qui viuente vxore, aliam cognouit, et ex ea prolem ſuſcepit, licet poſt mortem vxoris, eandem duxerit, nihilominus illegitima erit proles, & hanc negatiuam ſequuntur *Cyn. Paul. & alij apud Couarr. in epit. par.* 2. *c.* 8. *n.* 2. non nego tamen primam fauore ma-
9 trimonij eſſe communiorem. Ex quibus rectè infert idem *Sayr. nu.* 32. quod ſi quis poſt auditam mortem coniugis, ſecundas nuptias in facie Eccleſiæ contrahat, proles ex ſecundis nuptijs ſuſcepta, etiam viuente priore coniuge, ſed probabiliter putata mortua, erit legitima. citat *Zabar. in c. per venerabilem* §. *videbatur oppoſ.* 4. *& qu. vlt. qui filij ſint legit.* quod voluit etiam *Maiol. lib.* 5. *cap.* 5. *n.* 8. ſed adſunt tex. particulares ſup. hoc, etiam ſi aliter parẽs eſſet in mala fide *c. ex tenore c. cum inter, & c. peruenit qui filij ſint legit. late Sanch. de matrim. lib.* 8. *diſp.* 34. *n.* 46.

10 Infertur ſecundò, quod proles ſuſcepta lite pendente de nullitate matrimonij, ſimiliter in facie Eccleſiæ contracti, ſemper eſt legitima, donec naſcatur ſententia, illud nullum declarans, quia lite pendente non debet ſuſpendi vſus matrimonij *c.* 2. *vt lite pend.* quod idem etiam procedit poſt latam ſententiam, ſi ab ea fuerit appellatum, donec irreuocabiliter confirmetur, & ita fuiſſe deciſũ Neap. in S. C. *refert Praſ. de Franch. dec.* 130. *n.* 8. quia appellatio ſuſpẽdit iudicatũ *l. vnica ff. nil nouari appell. interpo. cum ſolum tam ſimilib. de appell. in* 6.

11 Eſt etiam aduertendum, quod licet filij ſacerdotum Græcorum legitimi ſint, cũ Eccleſia Romana permittat eis perſeuerare in matrimonio, contracto ante aſſumptionem ordinum, ſi tamen duxerint vxorẽ poſt ordines ſacros ſuſceptos, filij ex tali matrimonio nati, illegitimi ſunt, vt docet *D. Th. in addit.* 3. *p. q.* 53. *art.* 9. *Sotus in* 4. *diſt.* 38. *q.* 1 *art.* 1. *Maiol. lib.* 1. *cap.* 4. *n.* 12. Epiſcopi verò græci nequeunt vti vxore ducta ante, nec poſt Epiſcopatum adeptum, & propterea filij eorum ſunt illegitimi, prout ita decretum eſſe in 6. *Synodo Conſtantinopol. can.* 12. *tradit idem Sayr. d. lib.* 6. *cap.* 10. *n.* 42 *in fine.*

12 Tollitur autem generaliter natalium defectus tribus modis, per ſubſequens matrimonium, per ingreſſum religionis, & per legitimationem; primus probatur *in d. c. tanta* iuxta tamen diſtinctionem traditam ſupra *n.* 6. legitur etiam *in* §. *fin. inſtit. de nuptijs, & l. cum quis C. de natur. liber. ſecundus in c.* 1. *de filijs Presbyt.* ex quo etiam
13 colligitur, poſſe ad ſacros ordines promoueri, non tamen ad prælaturas ſine diſpẽſatione, adeo quod regularis, ſeu monialis illegitimi nequeunt eſſe Prior, neque Priorissa *Suar. in parte diſp.* 50. *ſect.* 5. *nu.* 3. *Filliuc. tract.* 19. *n.* 153. *Sanch. in ſumma lib.* 5. *cap.* 5. *n.* 19. *qui nu.* 26. poſt diſputatam quæſtionem, an religioſus illegitimus habilitetur, etiam ad ſucceſſionem hæreditatis paternæ, & per eum ſuccedat religio, concludit pro negatiua, licet contraria opinio authoritate magnorum DD. ab eodem *n.* 25. relatorum fulciatur, ſed latius, & clarius de his agit Merlin. ſtatim citandus.

14 Tertius modus ſi loquimur de legitimando à Pontifice in terris Eccleſiæ vniuerſaliter, vel etiam in alienis, quo ad ſpiritualia tantùm, probatur *in c. per venerabilem qui filij ſint legit.* de legitimando verò à Principe ſeculari *in* §. *aliquando inſtit. de nupt. &* §. *ſi quis igitur cum ſimil. auth. quibus mod. natur. effic. ſui.* praxim autem talis legitimationis cum omnibus ad materiam, & deciſ. S. C. Neap. latiſſimè, & doctiſſimè ſcribit *Merlin. lib.* 2. *controuerſ.*

controuer. 87. cum tribus ſequenti. Sed ta-
15 lis Princeps ſecularis legitimando ille-
gitimum, habilitat eum ad honores, &
officia ſecularia, non tamen ad eccleſiaſti-
ca, vel ſpiritualia, vnde nec ad beneficia,
nec ad ordines habilitare valet *Gl. in c. 1.*
diſt. 10. Sylu. v. legitimus n. 6. Maiol. lib. 1. cap.
8. n. 8. Filliuc. ſupra n. 149. Regin. lib. 30. n. 72.
an autem, & quibus in caſibus habilitet
ad ſucceſſiones parentum, vide apud eu-
16 dem *Merlin. controuer. 90. in fine.* Sed Epi-
ſcopus nequit diſpenſare, vt illegitimus
aſcendat ad maiores ordines, vel ad di-
gnitatem aliquam, aut beneficium curatũ;
ſed ſolùm ad ordines minores, & ad bene-
ficium ſimplex non requirens ordinem ſa-
crum *c. 1. de filijs presbyt. in 6. Sylu. v. irregu-*
laritas q. 20. Suar. vbi ſupra sect. 5. n. 2. Fil-
liuc. n. 152. vnde diſpenſando ad illos eſt
ſuſpenſus à poteſtate ordinandi *Sayr. lib. 6.*
cap. 10. n. 37. etiam ſi talis defectus eſſet
occultus, quia hæc irregularitas naſcitur
ex defectu, non ex delicto occulto, vbi
diſpenſat Epiſc. *ex Trid. ſeſſ. 24. cap. 6. ita*
Suar. to. 5. diſp. 50. sect. 5. n. 5. quamuis mul-
ti contrarium aſſerant *apud Dia. par. 4. tr.*
2. reſol. 64.

De irregularitate ex defectu ętatis, vel libertatis, & qui ſuper iſtis diſpenſare valeat?

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus in ſacris ante legitimam ætatẽ, vel ab alieno Epiſcopo abſque dimiſſorijs, vel extra tempora à iure ſtatuta, eſt ſuſpenſus; & exercendo actus ordinis ſuſcepti ante diſpenſationem, contrahit irregularitatem, ſumens tamen ſolùm primam tonſuram, vel etiam minores ordines non eſt ſuſpenſus, neque irregularis, quamuis in illis miniſtret, ſed peccat & n. 2.*

3 *Irregulares ſunt ſerui, ſed quid ſi de facto ordinentur, ſciente, vel ignorante, aut non contradicente Domino, vel Epiſcopo ſimiliter ſciente, vel neſciente, & n. 4. Item obligati ad ratiocinia reddenda, ſiue publica, ſiue priuata, quibus redditis, etiam ſi remaneant debitores in ſumma notabili, ceſſat irregularitas, & ordinari poſſunt n. 6. & 7.*

Reſolutio LXXXXIX.

1 SEquitur quarta irregularitas ex defe-
ctu ætatis, vel libertatis; de prima
eſt ſermo *in c. vel non eſt compos de tempori*
ordin. & conſtat ex Bulla Pij 2. quæ incipit cũ
ex ſacrorũ vbi ordinãs, & ordinatus aliquo
ſacro ordine ante legitimam ætatem ſunt
ſuſpenſi, ſicuti etiam, qui in ætate à iure
requiſita ab alieno Epiſcopo abſque litte-
ris dimiſſorijs, vel extra tempora à iure
ſtatuta ordinantur, & ſi celebrant, vel a-
lium actum ordinis ſacri, ſic ſuſcepti ſuſ-
penſione durante exercent, contrahunt ir-
regularitatem à ſolo Pontifice diſpenſan-
2 dam. Non tamẽ eſt ſuſpenſus, neque irre-
gularis, qui primam tonſuram, vel ordi-
nes tantùm minores ab alieno Epiſcopo
ſuſcipit, et ſi in illis miniſtret, ſed peccat,
& ordinans eſt ſuſpenſus à talium collati-
one per annum *c. nullus de tempor. ordin. in*
6. Nauar. c. 25. n. 70. Sylu. hoc tit. n. 12. Tolet.
lib. 1. cap. 56. n. 2. Sayr. lib. 6. cap. 12. à n. 8. vſ-
que ad 10. quæ autem ætas in quocumque
ordine requiratur, conſtat ex *Trid ſeſſ. 23.*
cap. 12.

3 In poſteriori irregularitate continentur
ſerui, & propterea ordinari non debent
c. 1. in fine de filijs Presbyt. & c. conſuluit de
ſeruis non ordin. ſi tamen de facto fuerint
ordinati, ſciente, & non contradicente do-
mino, ad primam tonſuram, vel ordines
minores, & magis ſi ad maiores, efficiũ-
tur liberi: ſi verò ignorante Domino, &
iterum diſtinguo, aut ad ordines minores
tantùm, & reducuntur ad ſeruitutem (niſi
fiant monachi *c. ſi ſeruus ſciente diſt.* 54.
quod etiã intelligitur ſciente, & non con-
tradicente Domino, alias non poſſunt re-
cipi, et ſi recipiantur, profeſſio eſt inua-
lida, quia non poteſt dominus priuari iure
dominij *Sanch. in ſumma lib. 5. cap. 4. n. 42.*
& ſeq. P. Dia. p. 7. tr. 7. reſol. 61. aut ad or-
dines ſacros, & tũc aut ſciente Epiſcopo, &
ipſe tenetur in duplum ad valorem ſeruo-
rum ordinatorum, illis liberis remanen-
tibus, aut ignorante, & tenentur ad ean-
dem compenſationem illi, qui pro ſeruis
interceſſerunt, vel in teſtimonium fuerunt
adhibiti *c. ſi ſeruus abſente ead. diſt. P. Dia. cit.*
4 *reſol. 54.* Quod ſi ipſi ſerui aliquid fuerint
lucrati poſt ordines ſacros ſuſceptos, (quia
antea nihil propij habere poterant §. *in*
poteſtate inſtit. de ijs, qui ſunt ſui, vel alie.
iur.)

iur.) tenentur ipſi tradere alium ſeruum domino ſuo *priori c.ex antiquis, & ibi Gl. v.peculij,& v.aut Vicarium diſt.54. Nauar. in man.cap.25.n.204. Tolet.lib.1.c.54.Regin. lib.30.tr.2.c.6.n.63.*

5 Item obligati ad ratiocinia, ſiue priuata, vt ſunt procuratores, vel actores, ſeu tutores pupillorum, vel curatores adultorum ſunt etiam irregulares, & ordinari nequeunt, niſi depoſitis muneribus, & ratiocinijs redditis *c.vnico de obligat.ad ratiocin.* ſiue publica, vt ſunt Theſaurarij, vel magiſtratus, ſeu aduocati fiſci, & fortius promoueri non debent, niſi reddita ratione *l.officiales C. de Epiſcop. & Cler. Henriq. lib.14. cap.5.n.5. Filliuc.tract.19.n.*
6 *197. Regin.cit.n.64.* Sed *Gl. in dicto c.vnico v. ratiocinia* ait, quod ſi adminiſtratio depoſita ſit, cuiuſcumque ſint negotia geſta, & ex tali adminiſtratione remanet obligatio, & ratiocinia ſint publica, promoueri non debent ante redditam rationem *d. l.officiales*; ſi verò priuata, aut in ipſa promotione, mouetur ſibi quæſtio, aut non, ſi mouetur, vel prius mota eſt, iterum diſtinguit, aut conueniuntur de dolo, aut de culpa; ſi de dolo, non debent ante finem litis promoueri *c.tantis Daniel.81. diſt.l.rẽ cum ſimil. C.de Procur.* ſi de culpa tantum promoueri poſſunt reclamatione creditorum nõ obſtante, cum lis ſuo marte, & coram eodem Iudice currere poſsit *c. propoſuiſti de foro compet. & l. cum quadã puella. ff.de iurisdict.omnium Iudic*. Si verò nec lis
7 ſibi mota eſt, nec mouetur, promoueri etiam poſſunt, obligatione non obſtante, niſi manifeſtum ſit ipſum de dolo teneri, tũc n. Epiſcopus eum ex officio repellere debet, ſicut quemlibet criminoſum *c.infames 6.q.1.* Gloſam ſequuntur Abb. & alij ſcribentes ibidem, quidquid in cõtrarium dixerit *Bonac.hoc tit.diſp.7.q.2.pun.4.ſub n. 4.vbi tamen n.ſequenti* rectè ait, depoſita adminiſtratione, redditiſque ratiocinijs, ceſſare irregularitatem, etiam ſi debitores remaneant; omnia tamen iſta ſubiacent diſcretioni Epiſcopi, qui conſiderare, & informare ſe debet, ex quo fine mouetur ordinari cupiens, vel clericatum ambiens.

De irregularitate ex defectu Sacramenti, quæ dicitur bigamia, ſiue vera, ſiue interpretatiua, vel ſimilitudinaria, & quis in ea diſpenſet?

S V M M A R I V M.

1 *Bigamia multis modis contrahitur, & irregularitatem inducit.*

2 *Bigamus non eſt, qui cognouit plures mulieres, ſed non in figura matrimonij, ſecus ſi vnam tantum in vxorem, prius, vel poſtea ab alio cognitam, ſiue in figura, ſiue extra figuram matrimonij, & quæ ſit ratio differentiæ. n.3.& 4.*

5 *Irregularitas, quæ contrahitur ex bigamia impedit etiam primæ tonſuræ ſumptionem, & quæ ſit ratio, propter quam cum bigamo ſic ſtricte in hac materia procedatur?*

6 *Bigamia in lege veteri non contrahebatur. eſt triplex, vera, interpretatiua, & ſimilitudinaria, & quæ iſta ſint n.8. vſque ad 11. Quæcumque poteſt à Põtifice tolli ad omnes ordines ſuscipiendos, licet videatur de iure diuino ſecundum Apoſtol. qui explicatur n.11.& 12.*

13 *Epiſcopus non diſpenſat ſuper bigamia, ne quidem ad primam tonſuram, & reijcitur opinio contraria, vti non vera n. 14. Poteſt tamen ſuper bigamia ſimilitudinaria, pœnitentia peracta.n.15.*

Reſolutio C.

1 QVinta irregularitas oritur ex defectu Sacramenti, quæ ita appellatur per Pontificem *in c.debitum §. cum ergo & c. fin.in fine de bigam. non ordin.* communiter autem dicitur bigamia, & naſcitur ex pluribus vxoribus, vel ſucceſſiuè ſuſceptis (quod Eccleſia permittit) vel ſimul, non tamen de iure, ſed de facto, (quod vetat) vt omnes ſciunt, et eſt caſus S. Officij, quæ appellatur polygamia, de qua infra *reſol.120.n. 1.*) vel ducendo viduam, vel corruptam in matrimonium *c.curandũ,& c.præcipimus diſt.34.* imò & quod magis eſt, ſiquis nupſerit virgini, quę poſtea adulterium commiſit, & poſt adulterium, ipſe iterum cognouit eam, etiam bigamus eſt *c. ſi cuius eadem*
2 *diſt. & latius infra n.8.* Contra ſi quis cognouerit plures mulieres, non tamen in figura matrimonij, numquam dicitur bigamus *c.quia circa de bigam.non ordin.* niſi quando duxit duas, vel plures vxores in matrimonium, vel etiam vnam eo modo, quo dictum eſt,

Ra-

*cit.diſp.*40. *ſect.* 1. *n.*2. *Henriq.lib.* 14.*cap.*1. *n.*2. *Regin.lib.*30.*c.*1.*n.*2. *Bonac.hoc tit. diſp.* 7.*q.*1.*pun.*1.*n.*1.qui tamen in diſcurſu materiæ hoc millies fatentur) & propterea à prædicta ſententia, quæ communis eſt *ex Summa Dia. v. irregularitas n.*1.*& alijs*, non eſt recedendũ, cui concordant *Soccin. in c. ſententiam ne Cleric.vel monach. & alij antiqui in c.ad audientiam de homicid.*

7 Sed differt irregularitas à cenſuris, primo quia non eſt cenſura, vt dictum eſt ſupra *reſol.*12.*n.*2.ſecundo quia per ſingulas diſcurrendo, ſi loquimur de excommunicatione, hæc priuat participatione actiua,& paſſiua Sacramentorum,omnibus Eccleſiæ ſuffragijs,iuriſdictione, ac omni hominum conſortio, ſi de ſuſpenſione, hæc ſemper ex aliquo delicto cõtrahitur, ſiue mortali, ſiue veniali, & eſt cenſura, vel ſententia a iure, vel Iudice inflicta ob contumaciam,vel pœnam delicti commiſſi, quibus ligatus ſuſpenſus, vſum ordinum ad tempus exercere prohibetur, ſi tandem de interdicto,hoc ſimiliter eſt cẽſura, qua quis prohibetur aliqua Sacramenta recipere, vel miniſtrare, diuinis intereſſe,& Eccleſiaſtica ſepultura priuatur, vt ſuis locis latè dictum eſt; *Irregularitas* aũt eſt tantũ inhabilitas ad ordines ſuſcipiẽdos,vel in illis miniſtrãdũ,ſæpè abſq; vlla contumacia, vel culpa contracta, vt ſunt oẽs prouenientes ex defectu. Et põt regulariter abſolui irregularis à peccato per
8 quod irregularis factus eſt,illa remanente, ſi quis n. occidit, vel mutilat hominẽ,poteſt abſolui à peccato, hac de cauſa commiſſo, ſi non eſt reſeruatum ordinario, quo caſu abſoluitur cum eius licentia,non ab irregularitate, eadem de cauſa contracta *Nauar. in cit.cap.*27. *n.*191. *ex Cardin. in Clem.dudum* §.*ac deinde q.*8.*de ſepult.*

9 Imo, & quod magis eſt, irregularitas ſuperueniens non priuat omninò vſu ordinum; etenim ſi ſacerdoti abſque eius culpa ſit amputata manus, licet irregularis fiat,& celebrare amplius non poſſit, vti de iure, & facto impeditus, audire tamẽ non prohibetur confeſſiones *Henriq. lib.*7. *de indulg.c.*13.*n.*6. *lit.R.ex D.Tho.Nauarr. Sot.Ledeſma,& alijs*,& multo minus priuatur receptione Sacramentorum,aut Eccleſiaſtica ſepultura, vel diuinis intereſſe *Sayr.de cenſur.lib.*6.*cap.*1. *n.*23. *&* 24. Eſt
10 tamen notandum, quod licet irregularis impediatur ordines recipere, ſi tamen de facto recipit, valida eſt receptio, quia Eccleſia actum nõ irritat, ſed tantum prohibet; imò irritare non poteſt,quia nequit delere characterem, animæ impreſſum *Tolet.lib.*2. *cap.* 16. *n.* 9. ſed nequit in illis miniſtrare, & peccant mortaliter, tàm agens, quàm patiens, etiam ſi conferatur prima tonſura, vt docent *Sayr.lib.*6.*cap.*1. *n.*19.*Filliuc. de cenſur. tract.*19.*cap.*3.*n.*59. *&* 60.*Bonac.hoc tit.diſp.*7.*q.*1.*pun.*1.*ſub n.*4. & quamuis incõtrarium de prima tonſura arguat *P.Dia.par.*4.*tract.*2.*reſol.*88. à dicta tamen communi ſententia ipſemet non recedit.

11 Secundo notandum ad incurrendam irregularitatem, non requiri ſententiam Iudicis, neque declarationẽ aliquã, ſed in caſibus à iure expreſſis ſtatim incurri *Suar.cit.diſp.*40.*ſect.*4.*n.*8. *ex Sot. in* 4.*diſt.*22. *q.*3 *art.*1.*rationem tradit Filliuc. ubi ſupra n.*37.*ex Nauar.Couar. & alijs*, quia ſcilicet lex ipſa immediatè infert irregularitatem, & profert ſententiam, ex qua delinquens impeditur recipere, & exercere ordines.

12 Tertio notandum, non ſolùm Clericos primæ tonſuræ,vel quencumque ordinem habentes, Epiſcopos, & Cardinales poſſe incurrere irregularitatem, vti ex iure cõmuni prouenientem, ſed etiam ſeculares *Sylu.v. homicidium* 3. *qu.*1. *in fine Suar. cit. ſect.*7.*n.*5. *Bonac.d.q.*1. *pun.*2.*n.*8.*&* 9. ſolo Pontifice excepto, quia eſt ſupra ius prædictum, idem *Suar. cit. n.* 7. adeo quod ſi ante electionem ad Pontificatum fuiſſet irregularis occultus,nequidem electio eſſet inualida, vt probatur *in c. licet de elect.* niſi tamen ante electionem talis defectus detegeretur, tunc n.eligi non poſſet iuxta eundem Suar. ibidem *Filliuc.d.tract.*19. *n.* 54.*ex Maiol.lib.*3.*de irregul.cap.*4.ſed poſſe in hoc caſu Collegiũ Cardinalium irregularitatẽ tollere,ſatis probabile dixit *Suar.cit.diſp.*41. *ſect.*2.*n.*14.quod ego exiſtimo certum, quia tota Pontificis poteſtas eo tempore deuoluitur ad Collegium, eo magis,quia in Clem. ne Romani §. cæterũ de elect.mandatur,vt nullus Cardinalium cuiuslibet excommunicationis ſuſpenſionis, aut interdicti prætextu à dicta valeat electione repelli, ergò minus repelli poteſt per irregularitatem, quæ non eſt cenſura, vt ſupra n. 7.

13 Quarto notandum ſecundum ſubſcriptos DD. poſito, quod nullus inferior à Pontifice, vti lege animata, poſſit irregulari-

laritatem infligere, de quo non dubitatur,
non poſſe ipſum Pontificem pro culpa
veniali eam in aliquem inferre, & conſe-
quenter ſi in iure impoſita eſſet pœna ir-
regularitatis in aliquem delinquentem
in genere, vt eſt impoſita pro homicidio,
& iſte delinqueret ſolùm venialiter in ho-
micidio ſt. caſuali, vel ad defenſionem,
ſed cum aliqua leui culpa, eã non incurre-
ret, ẽt ſi ſic mãdaſſet Põtifex, quia eſt pœna
grauis priuans hominem omni ordinum
vſu, & aſpiratione ad alios maiores, in-
14 habilemque reddit ad beneficia, & digni-
tates obtinendas. iſti ſunt *Nauar. in manua.
cap. 27. ſub n. 249. §. 7. Suar. cit. diſp. 40. ſect.
3. n. 17. Coninch. diſp. 18. dub. 2. nu. 13. & 14.
Henriq. lib. 14. cap. 3. n. 1. Filliuc. tract. 19. c.
1. n. 23. Sotus lib. 5. de iuſt. & iure q. 1. art. 9.
Regin. lib. 30. cap. 16 n. 202. P. Dia. p. 2. tr. 16.
reſol. 18. p. 4. tract. 2. reſol. 21. & par. 11. tr.
6. reſol. 43. verſ. nota ſecundo*, omnes eandem
rationem repetentes, quia ſt. cum irregu-
laritas ſit pœna grauis, non poteſt niſi pro
mortali inferri.

15 Contrarium tamen eſt verum, & certũ,
quod ſt. pro culpa veniali ſola contrahi
poſſit, & de facto contrahatur irregulari-
tas. eſt tex. clarus *in c. continebatur de homi-
cid. cui dicit Diana d. reſol. 18. reſpõdere Suar.
to. 5. diſp. 45. ſect. 6. n. 3.* quæ reſponſio non
videtur firma, vt legenti patet, imò eſt
contra dicta per eundẽ *diſp. 40. ſect 3. n. 18
in fine*, vbi de eadem quæſt. agens, conclu-
dit, videlicet. *verumtamen ſi illi tex. aliquid
probant, & etiam ſine veniali culpa irregu-
laritatem incurri aſſerunt, quod ſi fortaſſe
ita eſt, dicemus, illam irregularitatem non
eſſe pœnam, ſed ſignificatiuam, aut miſticam,
vt ſic dicam, &c.* hæc ille. ex quibus li-
quet parum ſibi conſtantem fuiſſe, ſed
Gl. *in d. c. continebatur in v. Romani Põ-
tificis* dicit Clericum, de quo in tex. dedi-
ſe operam rei illicitę, ludendo cum laico,
vel ſi hoc licitum fuiſſet, non adhibuiſſe
diligentiam, quam debebat, quia cum
ſciret ludi conſuetudinem, non remouit
falcem à ſe, ex qua alter vulneratus occu-
buit, & propterea fuit in culpa, quæ non
fuit, niſi venialis, & ita fuiſſe deciſum *per
S. Congr. ſub die 1. Septẽbris* 1588. *legitur in
declar. Trid. ſeſſ. 14. poſt c. 7. de reform. & in
ead. lit. tex.* quod ſi penitus ſine culpa, &
caſu omnino fortuito homicidiũ fuiſſet ſe-
quutum, tunc non contraheretur irregula-
ritas, vt in eadem citata declaratione Cõ-
cilij.

16 Idem repetendo docet *D. Tho. 2. 2. q. 64.
art. 8. ad 3. imo plus dicit in art. 7. & ad 3.*
nempe quod irregularitas contrahitur e-
tiam ſine peccato, vt patet in Iudice, qui
iuſtè aliquem condemnat ad mortem,
quod pro regula generali tradit *Sylu. v.
homicidium 3. n. 3.* vbi ait irregularitatem
contrahi per homicidium, vel mutilatio-
nem cum peccato, & ſine peccato *P. Mo-
lina de iuſtit. to. 4. tract. 3. diſp. 77. n. 4. Caiet.
ad D. Tho. in cit. art. 8. ad 3. P. Megala in 3.
par. lib. 7. c. 2. quæſt. 1. n. 7. & q. 5. n. 110.* vbi
docet ſupradictam contrariam opinionẽ
eſſe improbabilem, quod ſi rationem in-
quiras, reſpondeo cum *Iureconſ. in l.
non omnium ff. de regul. iur.* non omnium
quæ in iure decisa ſunt, rationem reddi
poſſe, & ſi talis lex dura videatur, reſpõ-
det alter *Iureconſ. in l. proſpexit ff. qui & à
quibus*, licet duram, ſeruandam tamen eſ-
ſe. Sed vlterius reſpondetur ad rationem
in contrarium ſupra nu. 13. in fine, quod
qui habet aliquem defectum corporis, vel
animę, irregularis eſt ex defectu, vt omnes
ſciunt, & tamen nullum peccatum com-
miſit; imo iudex condemnans iuſtè ali-
quem ad mortem, meretur, vt docet *P.
Molin. cit.* & etiam irregularitatem con-
trahit, ergo nil mirum ſi contrahitur irre-
gularitas, non ſolùm pro culpa mortali,
ſed etiam veniali, vt ſupra.

17 Hinc eſt, quod occidens hominem, vel
mutilans ex neceſſaria defenſione, quan-
do aliter mortem propriam vitare nõ po-
terat, quia nec venialiter peccat, irregu-
laritatem non contrahit, vt ſtatuit *Clemens
5. in Clem. vnica de homic. & quamuis D. Th.
in cit. art. 7. ad 3.* contrarium etiam in hoc
caſu docuerit, contrahi ſt. irregularitatẽ,
reſpondet tamen Caiet. ibidem in fine nõ
fuiſſe emanatam dict. Clement tempore
D. Tho. idem dicit *Sylu. cit. d. n. 3. §. tertiũ
ſimiliter, & n. 6. Baiard ad Clar. in §. homi-
cidium n. 82. ex Marſ. & alijs*; vbi addit,
quod ſi ſacerdos, dum celebrat, aggredia-
tur ab inimico, & nequeat alio modo e-
uadere vitæ propriæ periculum, quod
poſſit cum calice eum occidere; & abſq;
reconciliatione miſſam proſequi.

18 Excipiuntur à priori regula affirmatiua
duo caſus ſequentes, ſimiliter deciſi per
S. Congr. & relati in declarationibus Cõ-
cilij ſub *d. cap. 7.* videlicet. *mandans homici-
dium committi in perſonam vnius, ſi commit-
tatur in perſonam alterius, an dicatur incur-*

riſſe irregularitatem , adeo vt ſuper ea nec diſpenſari debeat iuxta hoc decretum , nec Epiſcopus poſſit ex cap. 6. ſeſſ. 24. quamuis homicidium ſit occultum ? Congregatio Concilij cenſuit non incidiſſe in irregularitatem , quæ contrahitur ex homicidio voluntario.ita reſponſum fuit anno 1587. *à Cardinali Caraſſa* Hieracenſi Epiſcopo. *Quærebatur an is , qui mãdauit aliquem baculo verberari eo expreſſo ne occideretur , ſi mandatarius armis percuſſerit , & occiderit , intelligatur incidiſſe in hoc decretum Concilij,adeo vt omni ordine,atque beneficio, & offi.io Eccleſiaſtico abſque ſpe diſpẽſationis perpetuo carere debeat? Congregatio cenſuit negatiuè.*

19 Notandum quinto pro delicto merè interno non incurri, neque mandari poſſe ab Eccleſia, quod incurratur irregularitas, quia ipſa non iudicat de internis *D. Thom.* 1.2. *q.*91 *art.*4.*cor. & q.*100. *art.*9.*cor.Coninc.diſp.*18.*dub.*2 *n.*11. vnde patet ad eam incurrendam non ſufficere deſideriũ homicidij, vel mutilationis *Henriq. lib.*14.*c.*3.*n.*2.ſatis tamen eſſe delictum conſũmatum, licet occultum in caſu , vt infra *reſol.*
20 104. prout etiam ſi excommunicatus celebrat,quantumuis occultè, qui irregularitatem contrahit Suar.qui generaliter loquitur *to.*5.*diſp.*11.*ſect.*3.*n.*1.*Henriq.cit.* vbi dicit non eſſe primariam pœnam pro culpá, ſed ob violationem prioris pœnæ , st. excommunicationis *Coninc.vbi ſupra n.*16. *ſed clarius P.Dia.par.*7.*tract.*11.*reſol.*48. *in fine*, niſi adeſſet obliuio naturalis , vel ignorantia omnino inculpabiles de excõmunicatione ex regulis ſupra *reſ.* 19. traditis de ignorantia , & docet *Filliuc.cit.nu.*21. *cum eod.Dia.par.*5.*tr.*9.*reſol.* 83. *&* 96. regulariter autem neque de occultis iudicat Eccleſia *c.erubeſcant.vbi Gl. concord. adducit diſt.*32.

21 Notandum ſexto irregularem recipiendo, vel exercendo ordines, aliam irregularitatem non incurrere, ſed peccare mortaliter toties , quoties , quia agit contra præceptum Eccleſiæ in re graui *Suar.diſp.*40.*ſect.*2.*n.*2.3. *&* 4. *Henriq. cit.cap.*15 *n.*2. *litt.N.ex Nauar.cap.*25. *n.*77. *Inno. Gouar. Armill. & alijs, Regin. lib.* 30. *tr.* 2. *cap.* 2 *num.* 11.

Quot ſint genera irregularitatum ? & de earum ſpeciebus.

S V M M A R I V M.

1 *Irregularitas duo ſub ſe continet genera , quorũ vnũquodque plures ſpecies, vt infra. Ex defectu animæ,quot irregulares ſub ſe recludat ? n.*2.

3 *Obſeſſi à Dæmone,uti irregulares nunquã ordinari poſſunt , etiam ſi ſemel vexati fuerint , ſi verò dum eſſent ordinati,ſuperuenit obſeſſio , nequeunt miniſtrare , niſi per integrum annum vexatos non fuiſſe conſtiterit. Sed quid de furioſis, & morbo caduco affectis n.* 4. *quidue de illiteratis n.* 5, *& Neophitis n.* 7.

6 *Scientia quæ requiratur in vnoquoque ordine recipiendo ?*

8 *Irregularitas ex defectu corporis in duo principalia membra diuiditur , aut n. prouenit ex debilitate alicuius membri principalis , aut ex eiuſdem deformitate .*

9 *Muſici qui ſe caſtrauerunt , vel caſtrare fecerunt, an ſint irregulares, ? & quid de alijs talia paſſis , quamuis bona fide nu.* 10.

11 *Claudi an ſint irregulares ? vel vno oculo carentes ? n.*12.*aut lingua valde impediti ? auribus, vel naſo carentes,gibboſi, & alij ex cauſa deformitatis nu.* 13. *&* 14.

15 *Hermaphroditus an , & quando poſſit ordinari ?*

16 *Irregularis eſt carens pollice,ſiue indice,ſed quid ſi ſit alter digitus ? Item paralitĩcus , & apoplexus, & qui tales ſint? nu.* 17. *Item continua febre vexati (ſecus ſi ſit quartana) item podagra, vel chiragra , vel peſte,aut morbo gallico laborãtes n.* 18. *item leproſi , vel etiam multa ſcabie laborantes,aut nimio , & continuo dolore capitis vexati. n.*19.

20 *Diſpenſatio ſuper irregularitate ad quem pertineat ?*

Reſolutio LXXXXVII.

1 SVmma diuiſio irregularitatum in duo
2 genera concluditur,aut n. ex defectu proueniunt , aut ex delicto ; vtriuſque tamen multę ſunt ſpecies . primũ genus has ſub ſe continet ſpecies , prima dicitur irregularitas ex defectu animæ, ſecunda ex defectu corporis , tertia ex defectu natalium ; quarta ex defectu ætatis , & libertatis;

tatis ; quinta ex defectu Sacramenti, ſeu ex bigamia: ſexta ex defectu lenitatis, ideſt ex homicidio licitè patrato, quæ alio modo dicitur irregularitas iuſta. Secundum genus comprehendit ſequentes ; prima dicitur ex homicidio, vel mutilatione illicitis. ſecũda ex iteratione baptiſmi. tertia ex indebita ſuſceptione ordinis, vel eius vſu; quarta ex actu infidelitatis, aut hæreſis : quinta ex infamia. Prima, quæ

2 prouenit ex defectu animæ, includit energumenos, ſeu obſeſſos à dæmone, furioſos, morbo caduco affectos, illiteratos, & neophitos, ideſt nouiter ad fidem conuerſos.

3 Energumeni ergo, ſeu arreptitij, ſi non ſunt promoti ad ordines, numquam promouentur, etiã ſi ſemel vexati fuiſſent, & poſtea in totum liberati *c. maritum in fine diſt. 33.* quod ſi reperirentur promoti in maioribus, & poſtea arrepti, nec poſſunt in illis miniſtrare, ſi non omnino liberati ſunt, & ſi omnino, nec poſſunt, niſi vnius anni ſpatio tortos à dæmone non fuiſſe conſtet, quod remittitur diſcretioni ſui Epiſcopi *c. communiter diſt. 33.*

4 Item furioſi, & morbo caduco affecti, ſi promoti non ſunt, numquam promouentur, ẽt ſi in totum poſtea liberentur. Si verò reperiuntur promoti, ſunt etiam ſuſpenſi, donec liberatos fuiſſe conſtiterit *c. ſiquis non iratus §. fin. 15. q. 1. d. c. maritum: & c. vſque adeo 33. diſt. Tolet. cit. nu.* 4. tunc n. poterunt miniſtrare *c. in tuis 7. q. 2.* quod ſi rarò, & parum his paſſionibus torqueantur, poterunt in ſuſceptis ordinibus cum coadiutore miniſtrare *Gl. in c. cõmuniter v. de ys 33. diſt. Tolet. vbi ſupra ſub n. 5.* concordant in omnibus prædictis *Nauar. in man. cap. 27. n. 203. Suar. de cenſur. to. 5. diſp. 51. ſect. 1. n. 2. Filliuc. tract. 19. à nu. 186. Regin. lib. 30. tr. 2. à n. 39.*

5 Illiterati etiam prohibentur ordines ſuſcipere *c. illiteratos diſt. 36. Nauarr. cit. n. 206. Tolet. n. 7. Regin. n. 36. in fine*; verũ ſi tales illiterati de facto fuerint ordinati, non ſolùm ſunt ſuſpenſi à miniſterio, ſed vltra peccatum mortale, quod committunt collator, & ordinatus in ordinatione, peccat iſte ẽt toties, quoties miniſtrauerit, ſi periculũ ſit de aliqua irreuerentia in vſu ordinũ, præcipuè in miſſæ celebratione *d. c. illiteratos diſt. 36. DD. cit. Regin. d. n. 36. & 37. vbi addit ex Maiolo*, & alijs ſuper hac irregularitate, ſi agatur de ordinibus, qui vt rectè exerceantur, doctrinam requirunt, neque Papam diſpenſare poſſe, cum tale impedimentum ſit de iure naturali. Sciẽ-

6 tia autem in vtroquoque requiſita iuxta Trident. eſt vt prima tonſura initiandi, ſciant rudimenta fidei, & legere, & ſcribere *cap. 4. ſeſſ. 23. de reform.* ad minores ordines promouendi, linguam latinam; ad Diaconatum, & ſubdiaconatum, ea, quæ pertinent ad iſtos ordines exercendos, ad Præsbyteratum, ſcientiam ſufficientem ad inſtruendum Populum, & Sacramenta adminiſtrãda; ad Epiſcoparum vt ſint vnius, vel alterius iuris ſaltem profeſſi, vel in Sac. Theologia verſati, aut publico Academię teſtimonio idonei, ad alios docẽdos oſtendantur *c. 2. ſeſſ. 22. de reformat. & ſeſſ. 23. c. 4. 11. 13. & 14. ex c. fin. cum ſimil. de tempor. ordin. in 6.* adueniente autem ſcientia, ceſſat irregularitas.

7 Neophiti etiam ſunt prohibiti ad ordines aſcendere; multa n. probatione indigent poſt baptiſmum *c. quoniam diſt.* 48. quæ probatio in fide nouiter recepta, debet eſſe per ſpatium decem annorum, & interim inter irregulares computantur *Sayr. de cenſur. lib. 6. c. 13. n. 10. & 11. vbi Canones, & DD.* ad nauſeam vſque refert; in qua irregularitate ſolus Papa diſpenſat, vt dicunt DD. citati præcipuè *Tolet. lib. 1. c. 59. n. 5. in fine, & n. 6.* prędicto verò tẽpore lapſo, euaneſcit irregulatitas *c. eam te in fine de reſcript.* quo caſu Epiſcopus non diſpenſat, ſed declarat irregularitatem ceſſaſſe *Bonac. diſp. 7. q. 2. pun. 1. n. 5. & vide infra n. 19.* aduertẽdum tamen eſt, neophitos non dici eos, qui ab infantia baptiſmum ſuſceperunt, licet ortos ab Auo, vel Patre Iudæo, Saraceno, vel Mahumetano, ſed ſolùm qui cũ eſſent tales, fuerũt in adulta ętate baptizati Tol & Bonac. cit.

8 Secunda ſpecies irregularitatis, quæ prouenit ex defectu corporis in duo principalia mẽbra diuiditur, vel n. cauſatur ex debilitate alicuius partis corporis, vel deformitate eiuſdem. ita legitur *in c. præsbyterum de Cler. ægrot.* cuius verba, quia totam ferè materiam breuiter declarant, hic inſero. *Præsbyterum, cuius duos digitos cum medietate palmæ à prædone abſciſſos ſignificaſti, miſſam non permittimus celebrare, quia nec ſecurè propter debilitatem, nec ſine ſcandalo propter deformitatem membri hoc fieri poſſe confidimus: ipſum autem cæteris officijs ſacerdotalibus fungi minimè prohibemus.* Concordat totus *tit. de corp. vitiat.*, *& præcipuè*

cap.

*cap. fin.Suar.de cenſur.diſp.*51.*ſect.*2.*à nu.*9.
vſque ad finem, & ante eum Nauar.in man.
*cap.*27.*n.*198·vbi rectè addit idem proce-
dere, etiam ſi membrum abſciſſum,ſit oc-
cultum, & non impediat celebrationem,
vt ſunt pudenda, licet non ipſe ſe abſcin-
dat., ſed alius per iuſſum tamen,vel roga-
9 tum ipſius abſciſſi; vt muſici faciunt *c.ſi*
*quis abſcidit diſt.*55. *Nauar. cit.* videtur n.
delictum committere, cum nemo ſit do-
minus membrorum ſuorum *l. liber homo ff.*
ad l. aquil.

10 Quod procedit etiam ſi quis bona fide
hoc egerit, putans ſacrificium præſtare
Deo *c.ſignificauit de corp.vitiat.* contrà ve-
rò ſi quis à medicis propter languorem,
ſeu ægritudinem in illa parte ſectus eſt,
aut à barbaris exciſus, aut à domino ſuo,
c.ſi quis à medicis vbi Gl. & c. ſi quis pro æ-
11 *gritudine diſt.* 55. imò etiam ſi claudus à
medicis factus fuerit *c. ſi quis in infirmitate*
ead. diſt. (non tamen ita,vt oporteret ire
cum baculo ad altare *c.nullus Epiſcopus de*
*conſecrat.diſt.*1. *Regin. lib.*30.*tract.*2.*n.* 54.
vbi idem dicit de eo, qui ita eſſet contra-
ctus, vt pede, vel crure ligneis ad altare
ire oporteret; neque eſt irregularis, qui
in cunabulis ſectus fuiſſet,aut ita natus eſ-
ſet, quia non fuit in dolo, neque in culpa
c.ex parte de corp.vitiat. Idem de habenre
12 aliquam maculam in oculis, quæ magnã
deformitatem non induceret *c.* 2.*eod. tit.*
carens autem oculo, maximè ſiniſtro, qui
dicitur oculus canonis, irregularis eſt, li-
cet ex cauſa iuſta hoc ei acciderit, vel ita
natus ſit *c.fin.diſt.*55. propterea *Nauar.cit.*
*ſub n.*199. voluit,carentem vſu oculi dex-
tri, vel etiam ſiniſtri, non tamen oculo, ſi
tamen cum dextro abſque indecora faciei
conuerſione legere poſſit canonem, non
eſſe irregularẽ,dummodo alterutro modo
ceſſet deformitas magna *Regin.lib.* 30. *ſub*
*n.*49.*Bonac.diſp.*7. *q.*2.*pun.*2. *n.* 2. *ex Vgol.*
Fillinc.Tolet.& alijs.

13 Item ſi quis eſt adeo lingua impeditus,
vt vix verbum integrum proferre poſſit,
irregularis eſt. idem *Regin.ſub n.*51. *ex D.*
*Tho. relato ibidem Bonac.n.*6.*ex Henriq,Sa-*
yr. Fillinc. ita etiam carens vtraque aure
propter deformitatem,licet ſine culpa eas
amiſerit *Nauar.cit.cap.*27.*n.*223. *Maiol.lib.*
1.*cap.*25. *Henriq.tamen lib.*14.*cap.*8.*n.*3.*ne-*
*gat cum Reg.n.*50. *ſed Coninc. diſp.* 18. *dub.*
13.*n.*108.concordat in eo, qui deformita-
tem operit capillorum velamine, quod
admittit *Fillinc.tract.*19.*n.*169. in habente
vnam aurem, & vide infra *reſol.*101.*n.*17.
14 Ita etiam dicuntur irregulares gibboſi, ſi
eſt magna deformitas, aut ventrem nimis
magnum habentes, vel naſo carentes, aut
duo capita, vel tres, aut quatuor manus
habentes iuxta DD. cit.& alios commu-
niter, quod ſi quis habeat digitum ſuper-
fluum, non tamen impedientem vſum ali-
orum digitorum pro contrectatione ho-
ſtiæ, irregularis non eſt, imò nec illam
incurrit, eum abſcindendo, ſi fieri poſſit
abſque periculo vitæ, vel maioris defor-
mitatis, ſicuti poſſunt, etiam ſecari den-
tes extra os exiſtentes ad tollendam de-
formitatem, vt egiſſe D. Hieron. refert
*Gl. in c. qui partem v.digiti diſt.*55. vbi ad-
dit Eſaiam quoque ſibi linguam amputaſ-
ſe, *Henriq. cit.Sayr.lib.*6. *cap.*8.*n.*2.*Fillinc.*
*cit.n.*165.

15 Quid dicendum de Hermaphrodito?
Gl.in c.ſi teſtes §. *hermaphroditus v. ad teſti-*
monium 4.*q.*2.*ita diſtinguit, aut præualet ſe-*
xus femineus, & eſt irregularis, aut ſexus
maſculinus, & poteſt ordinari Nauar.in man.
*cap.*27.*ſub n.*203.ſcribit, quod primo caſu
nec recipit characterem ſi ordinetur, ſe-
cundo vero,quod recipit, ſed non debet
ordinari, quia ad ſolum Pontificẽ ſpectat
diſpẽſatio ex *D.Ant.*3.*p.tit.*28.*c.*19.§.5.*Tol.*
*lib.*1.*c.*58.*n.*5. *Sayr.lib.*6.*c.*8.*n.* 24. pro qua
opinione adducit penè innumeros DD.
*Bonac.diſp.*7. *q.*2.*pun.* 2. *n.*13. qui tamen
omnes volunt idem procedere, ſi pari
modo participet de vtroque ſexu, quod
16 ſimili modo non recipiat characterem, ſi
ordinetur. Carentes autem pollice, vel
indice, quibus frangitur, & eleuatur ho-
ſtia, dubio procul non ſolùm ſunt irregu-
lares, ſed indiſpenſabiles, imo etiam
laborantes tali debilitate in illis digiris,vt
hæc facere nequeant, ſi tamen partem a-
licuius alterius digiri amiſerunt, & ſine
ſcandalo poſſunt ſolemniter celebrare,non
ſunt irregulares *c.*1.*de corp.vitiat.*dicuntur
tamen illi paralytici, vel apoplexi, ſiue
diſſolutæ ſint manus, ſiue pedes,ſiue lin-
gua,vel alia quælibet pars corporis *Maiol.*
*lib.*2.*cap.*24.*n.*1.*ex D.Tho.*3.*par. q.* 82. *art.*
17 *fin.ad* 3.Impedimentum ex paralyſi pro-
batur in *c.fin.de Cler.agrot.* quod à fortiori
procedit in apoplexia ſecundum *Sayr. lib.*
6. *cap.*9.*n.*10.etenim dum illa irregularem
facit, quæ vnum tantum membrum diſ-
ſoluit, à fortiori iſta, quę totum corpus,
ita

ita corripit, vt omnia eius membra, vel inutilia reddantur, vel mors paulo poſt ſubſequatur; procedit autem talis infirmitas, vel ex nimia cogitatione, vel ſomnolentia, vel crapula, vel ex nimia frigiditate iuxta eundem Sayr. cit. *Suar. diſp. 51. ſect. 2. n. 17. Regin. lib. 30. ſect. 3. n. 58. Bonae. vbi ſupra n. 16. ex c. fin. diſt. 85. & eod. D. Tho. ibi relato cum Auila, & Filliuc.*

18 Item continua febre vexati (ſecus ſi ſit quartana) ſicut etiam podagra, vel chiragra, quæ manuum, vel pedum exercitium ita impediant, vt Sacramentum tractare nequeant, ſunt prohibiti ſuſcipere ordines, & ſuſceptos exercere, ceſſantibus tamen morbis prædictis, ceſſant conſequẽtèr impedimenta. Ita etiam morbo gallico, vel peſte affecti ſunt irregulares iſti, ne alios halitu, vel fetore, aut contagione inficiãt *argum c. ex parte de cler. ægrot. Henriq. lib. 14. cap. 8. §. 8.* illi verò ſi modo vlcerati ſint propter deformitatem, ſecus autem ſi internis cruciatibus cum articulorum inflatione, membrorumque, ac neruorum contractione torqueãtur, dummodo omnis ceſſet deformitas *Bonac. cit. n. 19. ex Vgol. & alys.*

19 Leproſi multo magis ſunt irregulares *c. tua nos de Cler. ægrot. D. Tho. in 4. diſt. 9. qu. 3. art. 4. ad 3. & 3. par. q. 82. art. 10. ad 3. Sayr. lib. 6. n. 7. cap. 9. ex Nauar. Tab. Maiol.* ſicuti etiam multa ſcabie laborantes, quam vocant lepræ affinem; ſi modo talis ſit, vt impediat liberum vſum manuum, & Sacramẽti contrectationẽ *Sayr. ibid. n. 9. Regi. lib. 30. n. 56. ex eod. D. Tho. Bonae. n. 20.* quibus adde affectos tam graui dolore capitis, vt periculum ſubeant in celebrando, & ſint moraliter incurabiles *c. ex parte tit. cit. Sayr. n. 3. Regin. n. 57. in fine, qui*
20 *rectè n. 59. addit* diſpenſationem ex corporis vitio ad Pontificem ſpectare, imo & in omnibus alijs irregularitatibus vna excepta, vt infra *reſol.* 102. *n.* 28. ad Epiſcopũ autem iudicare, an adſit, vel ſit ceſſata irregularitas, vt etiam dictum eſt *ſupra n. 7. & facit c. 2. de corp. vitiat. vide etiam Nauar. in man. c. 27. n. 200. in fine, Sayr. vbi DD. caterua lib. 6. cap. 8. n. 26.* quod ſi irregularitas ſit occulta, diſpenſat Epiſcopus in foro conſcientiæ, aliquibus caſibus exceptis *ex Trid. ſeſſ. 24. c. 6. de reform.* Eman. *Sà hoc tit. n. 1.* ſed de his vide latius infra *d. reſol.* 102.

De irregularitate ex defectu natalium; an expoſiti ſint irregulares? an nati ex matrimonio inualidè contracto ob occultum impedimentum, in facie tamen Eccleſiæ dicantur legitimi? item quot modis, & à quibus illegitimitatis impedimentum tollatur?

SVMMARIVM.

1 *Illegitimorum ſpecies enumerantur ſigillatim. Omnes ſunt irregulares, etiam ſi crimen ſit occultum, vnde ſi ordinantur, ignorante Prælato, peccant mortaliter, & nequeunt vti ordinibus ſuſceptis, ſed an vtentes incidant in nouam irregularitatem, vel ſolùm peccent mortaliter toties, quoties? n. 2.*

3 *Epiſcopus an diſpenſare poſſit in irregularitate illegitimorum, ſaltem in minoribus ordinibus, & beneficio ſimplici? & num. 16.*

4 *Expoſiti an dicantur legitimi, & quid tutius agendo, in hoc dubio ſit peragendum?*

5 *Matrimonio nulliter contracto ex impedimento tamen occulto, ſed in facie Eccleſiæ, an fily ex eo nati dicantur legitimi?*

6 *Legitimi an dicantur fily infidelium, & quid ſi vnus ex coniugibus erat fidelis, alter infidelis?*

7 *Matrimonium quando ex aliquo impedimento non poterat cõſiſtere inter aliquos, an ſi copula præceſſerit, & poſtea contrahatur, fily dicantur legitimi, & quid ſi tempore natiuitatis tantum ceſſauerat impedimentum? n. 8. Eo in facie Eccleſiæ contracto poſt auditam mortem cõiugis, qui tamen mortuus non erat, ſi comes ſit bona fides, ſaltem vnius ex coniugibus, fily interim ex eo nati legitimi sũt n. 9. Eius vſus lite pendente de nullitate, non poteſt impediri, & propterea filij interim nati, ſunt legitimi; quod idem procedit poſt latam ſentẽtiam, ſi ab ea ſit appellatum. n. 10. Græcorum, an & quando permittatur inter ſacerdotes, ita vt filij eorum dicantur legitimi? n. 11.*

12 *Natalium defectus quibus modis, & à quibus tollatur? & n. 14.*

13 *Legitimati per ingreſſum religionis non poſſunt aſcendere ad prælaturas ſine noua diſ-*

penſatione, licet poſſint ad ordines, ſed
quid de ſucceſſione paterna?
15 *Princeps ſecularis legitimando illegitimum*
habilitat eum ad honores, & officia, ſuc-
ceſſionesque parentum, non autem ad
ordines, vel beneſicia Eccleſ.

Reſolutio LXXXXVIII.

1 SEquitur tertia ſpecies irregularitatis
ex defectu natalium, vt ſunt illegiti-
mi, qui generaliter ſolent appellari ſpurij,
vt docet *Imperator in §. ſi aduerſus inſtit. de*
nupt. ſed propriè loquẽdo, qui ex adulte-
rio naſcuntur, vocantur adulterini: qui ex
ſtupro, ſunt qui ex virgine, non tamen in
figura matrimonij, qui ex raptu, appellã-
tur iuxta conditionem mulieris raptæ; ex
ſacrilegio, ſacrilegi, vt ex monacho, vel mo
niali, ex inceſtu, veluti ex conſanguinea,
dicuntur inceſtuoſi, vt ex vulgatis. Omnes
2 ergo prædicti illegitimi, irregulares ſunt
c. 1. de filijs Praesbyt. etiam ſi delictum fuerit
occulrum *c. niſi cum pridem §. perſona verſ.*
non tamen de renunciat. quia quoad forum
conſcientiæ, nihil intereſt, an iſta irregula-
ritas ſit publica, vel ſecreta *Nauar. in man.*
cap. 25. n. 69. Sylu. hoc tit. q. 20. latè Suar. de
cenſur. diſp. 50. ſect. 2. & 3. Dia. par. 10. tract.
13. reſol. 30. §. ſed ego (eſt tamen conſilium
Henriq. lib. 14. c. 8. n. 10. dicentis, imprudẽ-
ter agere natum ex muliere coniugata
adultera, reputatum in foro exteriori legi-
timum, exiſtimare ſe illegitimum, facilè
tamen obtenturũ diſpenſationẽ Papæ,)
quod ſi defectu prædicto non obſtante il-
legitimitatis ordinẽtur, quia incognitum
hoc erat Prælato, peccant mortaliter or-
dinati, etiam ſi defectus natalium eſſet
notus illegitimis tantum *Syl. cit. & alij apud*
Bonac. diſp. 7. q. 2. pun. 3. n. 12. qui caſus
differt à prędicto per Henriq. ille n. eſt
dubius, hic certus ſaltem moraliter, imo
peccant etiam mortaliter toties, quoties
vtuntur ordinibus ſuſceptis, non ſolum ſi
doloſè fuerint ordinati, ſed etiam igno-
ranter, ſi poſt ſcientiam hoc faciant ante
diſpenſationem, non autem contrahunt
nouam irregularitatem, quia non eſt à iu-
re ſtatuta. idem *Sylu. cit. & alij apud Dia. in*
3 *cit. reſol. 30.* Quam tamen diſpenſationem
concedere poteſt Epiſcopus, ſi ignoranter
ordinauit, pœnitentia illis iniuncta.
argum. d. verſ. non tamen, & ibi Gl. v. culpa,
Abb. in c. 1. n. 6. de filijs praesbyt. non tamen
diſpenſare poteſt, vt promoueantur ad
vlteriores *Henriq. lib. 14. cap. 8. n. 10. lit. H.*
Suar. to. 5. diſp. 50. ſect. 5. n. 3. Sayr. lib. 6. cap.
10. n. 37. Dia. par. 2. tract. 15. reſol. 21. & par.
4. tract. 2. reſol. 64. vbi videtur titubare, &
vide iterum infra *n. 16.*
4 Item dubitatur, an infantes expoſiti,
ſint legitimi, vel illegitimi, DD. n. legales,
vt *Angel. in l. liberorũ ff. de ijs, qui not. infam.*
Iaſ. in l. neque profeſſio C. de teſtam. Alciat. lib.
3. de praesũpt. praeſ. 1. n. 12. & alij volunt eſſe
illegitimos, quę opinio diſputando, eſt
verior argum. à poſteriori ducto, quia
vt plurimum iſti exponi ſolent à mæretri-
cibus occultis ad tegendum delictum, ſed
in contrarium adeſt bulla *Greg. Papa 14. de*
anno 1591. relata ab Henriq. loco cit. ſub d.
n. 10. lit. L. in qua diſponitur, vt habeantur
pro legitimis, & puri ſanguinis, ſed ad
tollendum omne dubium, poteſt Epiſco-
pus hoc declarare, & poſtea eos admitte-
re ad beneficia, præsbyteratum, & Paro-
chias, vt docet ibidem Henriq. concordant
Sayr. ſub n. 39. vbi refert eandem bullam
Suar. diſp. 50. ſect. 4. n. 4. vbi dicit vtramq;
opinionem eſſe probabilem, quia in omni
irregularitate occulta, aliquibus exceptis
põt Epiſcopus diſpenſare *ex Trid. c. 6. ſeſſ.*
5 *24. de reform.* Item illi, qui naſcuntur ex
matrimonio inualidè contracto, ſed ob oc-
cultum impedimentum, & incognitum
vtrique, vel etiam vni ex coniugibus, in fa-
cie tamen Eccleſiæ, dicuntur legitimi *c.*
peruenit, & c. ex tenore qui filij ſint legit. ſicuti
6 etiam filij infidelium poſt cõtractum ma-
trimonium iuxta ſuas leges, ad fidem
conuerſorum, quorum matrimonium va-
lidum remanet *c. gaudemus de diuort. & c. de*
infidelibus de conſang & affin. Sayr. de cenſur.
lib. 6. cap. 10. n. 35. Couar. par. 2. cap. 8. §. 1.
Suar. Filliuc. & alij apud Bonac. diſp. 7. qu. 2.
pun. 3. n. 4.
Ex contrario ſi Chriſtianus contrahat
cum non baptizata, vel è conuerſo, filijq;
ex illis generentur, & poſtea baptizetur
coniux, licet ex hoc firmetur matrimoniũ,
filij tamen prædicti non efficiuntur legiti-
mi, ratio eſt, quia tempore conceptionis,
aut natiuitatis, matrimonium contrahi nõ
poterat, eo quod alteri eorum deerat bap-
tiſmus *c. caue cum ſequent. vſque in finem 28*
q. 1. Abb. in c. tanta n. 14. qui filij ſint legit.
vbi Hoſt. & Io. Andr. cum antiquioribus. Vn-
7 de ex iuribus prædictis, & ex eod. Io. An-
dr. Rich. & alijs regulam conſtituit *Sylu. v.*
legi-

legitimus n. 13. quod filij nati ex quocumque coitu, ſemper legitimantur per ſubſequens matrimonium, dummodo tempore conceptionis, ſi adfuiſſet conſenſus, potuiſſet matrimonium conſiſtere abſque vllo impedimento, alias ſecus, & propterea nati ex inceſtu, licet poſtmodum ex Papæ diſpenſatione ſublato impedimento contrahatur matrimonium, illegitimi remanent, niſi aliud in diſpenſatione ſtatuatur, quia tempore conceptionis, non poterat inter conſanguineos contrahi.

Pari modo ſi coniugatus cognoſcat ſolutam, & poſt mortem vxoris eam ducat in vxorem, filij ex ea nati, viuente prima vxore, ſemper illegitimi ſunt, niſi eſſent geniti mortua prima *c. tanta qui filij ſint legit.* ex quo tex. Sylu. didicit regulam præ-
8 dictam, quamuis illum non citet; Idem ſi tantum ſint nati, licet non concepti mortua prima docent *Angel. v. filius nu.* 10. vbi communem dicit, & iterum *Sylu. v. filij n.* 7. qui eodem modo communem vocat *Henriq. lib.* 11. *de matrim. cap.* 20. §. 3. *Sayr. d. lib.* 6. *cap.* 10. *n.* 29 *verſic. ſecunda tamen opinio.* Sed reuera videtur obſtare *d. c. tanta*, vbi generaliter dicitur, quod qui viuente vxore, aliam cognouit, et ex ea prolem ſuſcepit, licet poſt mortem vxoris, eandem duxerit, nihilominus illegitima erit proles, & hanc negatiuam ſequuntur *Cyn. Paul. & alij apud Couarr. in epit. par.* 2. *c.* 8. *n.* 2. non nego tamen primam fauore ma-
9 trimonij eſſe communiorem. Ex quibus rectè infert idem *Sayr. nu.* 32. quod ſi quis poſt auditam mortem coniugis, ſecundas nuptias in facie Eccleſiæ contrahat, proles ex ſecundis nuptijs ſuſcepta, etiam viuente priore coniuge, ſed probabiliter putata mortua, erit legitima. citat *Zabar. in c. per venerabilem* §. *videbatur oppoſ.* 4. *& qu. vlt. qui filij ſint legit.* quod voluit etiam *Maiol. lib.* 5. *cap.* 5. *n.* 8. ſed adſunt tex. particulares ſup. hoc, etiam ſi aliter parẽs eſſet in mala fide *c. ex tenore c. cum inter, & c. peruenit qui filij ſint legit. late Sanch. de matrim. lib.* 8. *diſp.* 34. *n.* 46.
10 Infertur ſecundò, quod proles ſuſcepta lite pendente de nullitate matrimonij, ſimiliter in facie Eccleſiæ contracti, ſemper eſt legitima, donec naſcatur ſententia, illud nullum declarans, quia lite pendente non debet ſuſpendi vſus matrimonij *c.* 2. *vt lite pend.* quod idem etiam procedit poſt latam ſententiam, ſi ab ea fuerit appellatum, donec irreuocabiliter confirmetur, & ita fuiſſe deciſũ Neap. in S. C. *refert Praſ. de Franch. dec.* 130. *n.* 8. quia appellatio ſuſpẽdit iudicatũ *l. vnica ſi nil nouari appell. interpo. cum ſolùm tam ſimilib. de appell. in* 6.
11 Eſt etiam aduertendum, quod licet filij ſacerdotum Græcorum legitimi ſint, cũ Eccleſia Romana permittat eis perſeuerare in matrimonio, contracto ante aſſumptionem ordinum, ſi tamen duxerint vxorẽ poſt ordines ſacros ſuſceptos, filij ex tali matrimonio nati, illegitimi ſunt, vt docet *D. Th. in addit.* 3. *p. q.* 53. *art.* 9. *Sotus in* 4. *diſt.* 38. *q.* 1 *art.* 1. *Maiol. lib.* 1. *cap.* 4. *n.* 12. Epiſcopi verò græci nequeunt vti vxore ducta ante, nec poſt Epiſcopatum adeptum, & propterea filij eorum ſunt illegitimi, prout ita decretum eſſe in 6. *Synodo Conſtantinopol. can.* 12. *tradit idem Sayr. d. lib.* 6. *cap.* 10. *n.* 42 *in fine.*
12 Tollitur autem generaliter natalium defectus tribus modis, per ſubſequens matrimonium, per ingreſſum religionis, & per legitimationem; primus probatur *in d. c. tanta* iuxta tamen diſtinctionem traditam ſupra *n.* 6. legitur etiam *in* §. *fin. inſtit. de nuptijs, & l. cum quis C. de natur. liber. ſecundus in c.* 1. *de filijs Presbyt.* ex quo etiam
13 colligitur, poſſe ad ſacros ordines promoueri, non tamen ad prælaturas ſine diſpẽſatione, adeo quod regularis, ſeu monialis illegitimi nequeunt eſſe Prior, neque Prioriſſa *Suar. in parte diſp.* 50. *ſect.* 5. *nu.* 3. *Filliuc. tract.* 19. *n.* 153. *Sanch. in ſumma lib.* 5. *cap.* 5. *n.* 19. *qui nu.* 26. poſt diſputatam quæſtionem, an religioſus illegitimus habilitetur, etiam ad ſucceſſionem hæreditatis paternæ, & per eum ſuccedat religio, concludit pro negatiua, licet contraria opinio authoritate magnorum DD. ab eodem *n.* 25. relatorum fulciatur, ſed latius, & clarius de his agit Merlin. ſtatim citandus.
14 Tertius modus ſi loquimur de legitimando à Pontifice in terris Eccleſiæ vniuerſaliter, vel etiam in alienis, quo ad ſpiritualia tantùm, probatur *in c. per venerabilem qui filij ſint legit.* de legitimando verò à Principe ſeculari *in* §. *aliquando inſtit. de nupt. &* §. *ſi quis igitur cum ſimil. auth. quibus mod. natur. effic. ſui.* praxim autem talis legitimationis cum omnibus ad materiam, & deciſ. S. C. Neap. latiſſimè, & doctiſſimè ſcribit *Merlin. lib.* 2. *controuerſ.*

controuer. 87. cum tribus ſequenti. Sed ta-
15 lis Princeps ſecularis legitimando ille-
gitimum, habilitat eum ad honores, &
officia ſecularia, non tamen ad eccleſiaſti-
ca, vel ſpiritualia, vnde nec ad beneficia,
nec ad ordines habilitare valet *Gl. in c. 1.*
diſt. 20. Sylu. v. legitimus n. 6. Maiol. lib. 1. cap.
8. n. 8. Fillinc. ſupra n. 149. Regin. lib. 30. n. 72.
an autem, & quibus in caſibus habilitet
ad ſucceſſiones parentum, vide apud eũ-
16 dem *Merlin. controuer. 90. in fine.* Sed Epi-
ſcopus nequit diſpenſare, vt illegitimus
aſcendat ad maiores ordines, vel ad di-
gnitatem aliquam, aut beneficium curatũ;
ſed ſolùm ad ordines minores, & ad bene-
ficium ſimplex non requirens ordinem ſa-
crum *c. 1. de filijs presbyt. in 6. Sylu. v. irregu-*
laritas q. 20. Suar. vbi ſupra ſect. 5. n. 2. Fil-
linc. n. 152. vnde diſpenſando ad illos eſt
ſuſpenſus à poteſtate ordinandi *Sayr. lib. 6.*
cap. 10. n. 37. etiam ſi talis defectus eſſet
occultus, quia hæc irregularitas naſcitur
ex defectu, non ex delicto occulto, vbi
diſpenſat Epiſc. *ex Trid. ſeſſ. 24. cap. 6. ita*
Suar. to. 5. diſp. 50. ſect. 5. n. 5. quamuis mul-
ti contrarium aſſerant *apud Dia. par. 4. tr.*
2. reſol. 64.

De irregularitate ex defectu ętatis, vel libertatis, & qui ſuper iſtis diſpenſare valeat?

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus in ſacris ante legitimam ætatẽ, vel ab alieno Epiſcopo abſque dimiſſorijs, vel extra tempora à iure ſtatuta eſt ſuſpenſus; & exercendo actus ordinis ſuſcepti ante diſpenſationem, contrahit irregularitatem, ſumens tamen ſolùm primam tonſuram, vel etiam minores ordines non eſt ſuſpenſus, neque irregularis, quamuis in illis miniſtret, ſed peccat & n. 2.*

3 *Irregulares ſunt ſerui, ſed quid ſi de facto ordinentur, ſciente, vel ignorante, aut non contradicente Domino, vel Epiſcopo ſimiliter ſciente, vel neſciente, & n. 4. Item obligati ad ratiocinia reddenda, ſiue publica, ſiue priuata, quibus redditis, etiam ſi remaneant debitores in ſumma notabili, ceſſat irregularitas, & ordinari poſſunt n. 6. & 7.*

Reſolutio LXXXXIX.

1 SEquitur quarta irregularitas ex defe-
ctu ætatis, vel libertatis; de prima
eſt ſermo *in c. vel non eſt compos de tempor.*
ordin. & conſtat ex Bulla Pij 2. qua incipit cũ
ex ſacrorũ vbi ordinãs, & ordinatus aliquo
ſacro ordine ante legitimam ætatem ſunt
ſuſpenſi, ſicuti etiam, qui in ætate à iure
requiſita ab alieno Epiſcopo abſque litte-
ris dimiſſorijs, vel extra tempora à iure
ſtatuta ordinantur, & ſi celebrant, vel a-
lium actum ordinis ſacri, ſic ſuſcepti ſuſ-
penſione durante exercent, contrahunt ir-
regularitatem à ſolo Pontifice diſpenſan-
2 dam. Non tamẽ eſt ſuſpenſus, neque irre-
gularis, qui primam tonſuram, vel ordi-
nes tantùm minores ab alieno Epiſcopo
ſuſcipit, & ſi in illis miniſtret, ſed peccat;
& ordinans eſt ſuſpenſus à talium collati-
one per annum *c. nullus de tempor. ordin. in*
6. Nauar. c. 25. n. 70. Sylu. hoc tit. n. 12. Tolet.
lib. 1. cap. 56. n. 2. Sayr. lib. 6. cap. 12. à n. 8. vſ-
que ad 10. quæ autem ætas in quocumque
ordine requiratur, conſtat ex *Trid ſeſſ. 23.*
cap. 12.

3 In poſteriori irregularitate continentur
ſerui, & propterea ordinari non debent
c. 1. in fine de filijs Presbyt. & c. conſuluit de
ſeruis non ordin. ſi tamen de facto fuerint
ordinati, ſciente, & non contradicente do-
mino, ad primam tonſuram, vel ordines
minores, & magis ſi ad maiores, efficiũ-
tur liberi: ſi verò ignorante Domino, &
iterum diſtinguo, aut ad ordines minores
tantùm, & reducuntur ad ſeruitutem (niſi
fiant monachi *c. ſi ſeruus ſciente diſt. 54.*
quod etiã intelligitur ſciente, & non con-
tradicente Domino, alias non poſſunt re-
cipi, et ſi recipiantur, profeſſio eſt inua-
lida, quia non poteſt dominus priuari iure
dominij *Sanch. in ſumma lib. 5. cap. 4. n. 42.*
& ſeq. P. Dia. p. 7. tr. 7. reſol. 61. aut ad or-
dines ſacros, & tũc aut ſciente Epiſcopo, &
ipſe tenetur in duplum ad valorem ſeruo-
rum ordinatorum, illis liberis remanen-
tibus, aut ignorante, & tenentur ad ean-
dem compenſationem illi, qui pro ſeruis
interceſſerunt, vel in teſtimonium fuerunt
adhibiti *c. ſi ſeruus abſente ead. diſt. P. Dia. cit.*
4 *reſol. 54.* Quod ſi ipſi ſerui aliquid fuerint
lucrati poſt ordines ſacros ſuſceptos, (quia
antea nihil propij habere poterant *§. in*
poteſtate inſtit. de ijs, qui ſunt ſui, vel alie.
iur.)

iur.) tenentur ipſi tradere alium ſeruum
domino ſuo *priori c.ex antiquis, & ibi Gl.
v.peculij.& v.aut Vicarium diſt.54. Nauar.
in man.cap.25.n.204. Tolet.lib.1.c.54.Regin.
lib.30.tr.2.c.6.n.63.*
5 Item obligati ad ratiocinia, ſiue priua-
ta, vt ſunt procuratores, vel actores, ſeu
tutores pupillorum, vel curatores adulto-
rum ſunt etiam irregulares, & ordinari
nequeunt, niſi depoſitis muneribus, &
ratiocinijs redditis *c.vnico de obligat.ad ra-
tiocin.* ſiue publica, vt ſunt Theſaurarij,
vel magiſtratus, ſeu aduocati fiſci, & for-
tius promoueri non debent, niſi reddi-
ta ratione *l.officiales C. de Epiſcop. & Cler.
Henriq. lib.14. cap.5.n.5. Filliuc.tract.19.n.*
6 *297. Regin.cit.n.64.* Sed *Gl. in dicto c.vnico
v. ratiocinia* ait, quod ſi adminiſtratio de-
poſita ſit, cuiuſcumque ſint negotia geſta,
& ex tali adminiſtratione remanet obliga-
tio, & ratiocinia ſint publica, promoue-
ri non debent ante redditam rationem *d.
l.officiales*; ſi verò priuata, aut in ipſa pro-
motione, mouetur ſibi quæſtio, aut non,
ſi mouetur, vel prius mota eſt, iterum di-
ſtinguit, aut conueniuntur de dolo, aut de
culpa; ſi de dolo, non debent ante finem
litis promoueri *c.ſantis Daniel.81. diſt.l.rẽ
cum ſimil. C.de Procur.* ſi de culpa tantum
promoueri poſſunt reclamatione credito-
rum nó obſtante, cum lis ſuo marte, & co-
ram eodem Iudice currere poſsit *c. propo-
ſuiſti de foro compet. & l. cum quadã puella
ff.de iurisdict.omnium Iudic.* Si verò nec lis
7 ſibi mota eſt, nec mouetur, promoueri e-
tiam poſſunt, obligatione non obſtante, ni-
ſi manifeſtum ſit ipſum de dolo teneri,
tũc n. Epiſcopus eum ex officio repellere
debet, ſicut quemlibet criminoſum *c.infa-
mes 6.q.1.* Gloſam ſequuntur Abb. & alij
ſcribentes ibidem, quidquid in cõtrarium
dixerit *Bonac.hoc tit.diſp.7.q.2.pun.4.ſub n.
4.vbi tamen n.ſequenti* rectè ait, depoſita
adminiſtratione, redditiſque ratiocinijs,
ceſſare irregularitatem, etiam ſi debitores
remaneant; omnia tamen iſta ſubiacent
diſcretioni Epiſcopi, qui conſiderare, &
informare ſe debet, ex quo fine mouetur
ordinari cupiens, vel clericatum ambiens.

De irregularitate ex defectu Sacramenti, quæ dicitur bigamia, ſiue vera, ſiue interpretatiua, vel ſimilitudinaria, & quis in ea diſpenſet?

SVMMARIVM.

1 *Bigamia multis modis contrahitur, & irre-
gularitatem inducit.*
2 *Bigamus non eſt, qui cognouit plures muli-
eres, ſed non in figura matrimonij, ſe-
cus ſi vnam tantum in vxorem, prius,
vel poſtea ab alio cognitam, ſiue in figu-
ra, ſiue extra figuram matrimonij, &
quæ ſit ratio differentiæ. n.3.& 4.*
5 *Irregularitas, quæ contrahitur ex bigamia
impedit etiam primæ tonſuræ ſumptio-
nem, & quæ ſit ratio, propter quam cum
bigamo ſic ſtricte in hac materia proce-
datur?*
6 *Bigamia in lege veteri non contrahebatur.
eſt triplex, vera, interpretatiua, & ſimi-
litudinaria, & quæ iſtæ ſint n.8. vſque
ad 11. Quæcumque poteſt à Põtifice tol-
li ad omnes ordines ſuſcipiendos, licet vi-
deatur de iure diuino ſecundum Apoſtol.
qui explicatur n.11.& 12.*
13 *Epiſcopus non diſpenſat ſuper bigamia, ne
quidem ad primam tonſuram, & reij-
citur opinio contraria, vti non vera n.
14. Poteſt tamen ſuper bigamia ſimili-
tudinaria, pænitentia peracta.n.15.*

Reſolutio C.

1 QVinta irregularitas oritur ex de-
fectu Sacramenti, quæ ita appel-
latur per Pontificem *in c.debitum
§. cum ergo & c. fin.in fine de bigam. non or-
din.* communiter autem dicitur bigamia,
& naſcitur ex pluribus vxoribus, vel ſuc-
ceſſiuè ſuſceptis (quod Eccleſia permittit)
vel ſimul, non tamen de iure, ſed de facto,
(quod vetat) vt omnes ſciunt, et eſt
caſus S. Officij, quæ appellatur polyga-
mia, de qua infra *reſol.120.n.1.*) vel du-
cendo viduam, vel corruptam in matri-
monium *c.curandũ, & c. præcipimus diſt.34.*
imò & quod magis eſt; ſiquis nupſerit vir-
gini, quę poſtea adulterium commiſit, &
poſt adulterium, ipſe iterum cognouit
eam, etiam bigamus eſt *c. ſi cuius eadem
diſt. & latius infra n.8.* Contra ſi quis co-
2 gnouerit plures mulieres, non tamen in
figura matrimonij, numquam dicitur bi-
gamus *c.quia circa de bigam.non ordin.* niſi
quando duxit duas, vel plures vxores in
matrimonium, vel etiam vnam eo modo,
quo dictum eſt,

Ra-

3 Rationes perquirendo DD. huius cõtrarietatis, multi multa dixere *Gl. in d. c. quia circa v. cognitam*, duas adducit, quarum prima ſibi ipſi non placet, & parum minus ſecunda, *Sylu. v. bigamia n. 2.* refert aliam ex D. Tho. quam non explicat, ſicut nec *Bonac. hoc tit. diſp. 7. q. 2. pun. 5. n. 7. Sayr. de cenſur. lib. 6. cap. 4. n.* 12. poſt relatas, & reiectas aliorum rationes, reſidet in ſua, quæ minus conſtans videtur, *Filliuc. tract. 19. cap. 4. n.* 117. poſt traditas tres alias ex ſuo marte, dicit illam traditam à *D. Tho. in 4. diſt. 27. q. 12. art. 1. q.* 3. eſſe nimis metaphyſicam, & pro captu moralis
4 Theologi difficilem. Ego puto ſalua ſemper cunctorum reuerentia, poſſe omnes iſtas (excepta tradita per D. Thom. vbi ſupra) iure reijci, quia tamen ab inſtituto noſtro eſt alienum (breuitati ſtudendo) ſingulas quæſtiones ad partes diſputare, ſufficiat reſpõdere cum Iureconſultis Iuliano, & Nerat. in l. non omnium, & l. & ideo ff. de legib. non omnium quæ à maioribus conſtituta ſunt, rationem reddi poſſe, nec inquiri oportere, quia alioquin multa ex ijs, quæ certa ſunt, ſubuerterentur.

5 Ratio autem quare talis irregularis prohibetur ad ordines aſcendere, imò etiam primam tonſuram ſuſcipere *ex c. maritum diſt. 33. & c. 1. de bigam. in 6. ibique DD. communiter* eſt, quia per ordines quis admittitur ad miniſtrandum in Sacramentis, ſed bigamus deficit in Sacramento matrimonij, ergo. probatur ſubſumptum, quia Sacramentum prædictum ſignificat vnionem, ſeu ſponſalitium Chriſti cum Eccleſia ſua vnica ipſius vnici ex *D. Paulo ad Epheſ. 5. & Trident. de matrim. in prin.* (quod tamen latius declarat *Gl. in c. debitum v. Sacramentum de bigam*) ideo quando matrimonium carnale fuit cum pluribus mulieribus, vel cum vna corrupta, non ſignificat perfectè hanc vnionem, dum illa caro fuit diuiſa in plures, vt dicunt DD. cit. cum *Regin. lib. 30. tract. 2. nu.* 80. ſed non per hoc deſinit eſſe Sacramentũ, licet cum ſecunda, vel vlteriori, matrimonium contrahatur; ceſſat n. ſolùm illa perfecta Sacramenti ſignificatio *c. fin.*
6 *diſt. 26. Sayr. cit. cap. 3. ſub n.* 8. Et propterea iſta irregularitas minimè contrahebatur in l. veteri, quando non erant Sacramenta, nec adhuc Chriſtus ſibi deſponſauerat Eccleſiam *Sot. in 4. diſt. 27. q. 3. art. 1. §. Bigamus. Vinald. de irregular. n. 16.*

7 Quæ quidem bigamia triplex eſt, vera ſc. interpretatiua, & ſimilitudinaria. illa eſt, quando quis habuit duas vxores ſucceſſiuè in figura matrimonij *c. fin. diſt. 26. Tolet. lib. 1. cap. 61. n. 1.* quamuis vtramque ante baptiſmum, vel vnam ante baptiſmũ aliam poſt baptiſmum habuiſſet *c. 2. & 3. diſt. 26. Nauarr. cap. 27. n. 195. Sanch. de matrim. lib. 7. diſp. 83. n. 8. Coninc. diſp. 18. dub. 11. n. 102.* ſiue vtramque poſt baptiſmum, *c. maritum diſt. 33.* ſi tamen vtramque carnaliter cognouerit, nam ſi primam duxit, & non cognouit, ſed ſolùm ſecundam, vel cognouit primam, & non ſecundã, bigamus non eſt, vt de communi DD. ſententia in *c. debitum de bigam. tradit Tolet. cit.*

8 Interpretatiua eſt, quando quis contraxit matrimonium cum vidua, *c. debitum de bigam.* (quidquid in contrarium, ſed non rectè dixerit *Dia. in Sũma v. irregularitas n. 8. & p. 4. tract. 2. reſol. 38.*) aut etiam cum muliere, ab alio cognita, licet abſque figura matrimonij dicto *c. maritum*, ſecus ſi ab ipſomet tantùm prius, qui poſtea eam duxit in vxorem *c. 2. vbi Gl. v. virginẽ de Cler. coniug. Nauar. d. n. 195. & multi apud Bonac. ex recentioribus diſp. 7. q. 2. pun. 4. ſub nu. 2. verſic. dixi*; eadem bigamia ligatur, qui licet duxerit virginem, poſtquam tamen fuerit ab alio cognita, iterum eam cognouit *c. ſi cuius cum ſequenti diſt. 34.* licet ignorauerit adulterium, vel fuiſſet per vim cognita *Nauar. cit. Filliuc. tract. 19. n. 112. ex Suar. & alijs*, ſecus ſi eam amplius non cognouiſſet, à ratione ceſſante *c. cum ceſſante de appellat. Gl. in c. ſi cuius v. admitti*
9 *diſt. 33.* Iterum dicitur bigamus interpretatiuus, qui contraxit cum vna validè, cũ alia inualidè, aut cum ambabus inualide, ſi vtramque in figura matrimonij cognouit *c. nuper de bigam. Nauar. d. n. 195. verſic. 2. dicto Sanch. cit. diſp. 84. nu. 3. vbi quamplures, Suar. diſp. 49. ſect. 2. n. 11. & alij*, ſecus, & malè putat Bonac. d. n. 2. verſic. dico, quando quis valide duxit, & cognouit vnam, & poſtea aliam, ſed cum ficto conſenſu ad matrimonium, vt extorqueret copulam, quia hoc poſſet procedere in foro interiori, in quo non datur irregularitas, dum Eccleſia non iudicat de internis *c. erubeſcant diſt. 32.* non autem in exteriori, vbi punitur ille actus externus matrimonij replicati, non pęna corporali, ſed

ſed irregularitate ex cauſis vt ſupra.

10 Similitudinaria eſt, quam incurrit is, qui ordine ſacro inſignitus, vel in approbata religione profeſſus, vxorem duxit, & cognouit, quantumuis fuiſſet virgo *c. quotquot 27. q. 1. c. fin. de bigam.* licet matrimonium ſit nullum, & alijs pœnis veniat huiuſmodi delinquens puniendus. de quibus *ſupra v. hæreſis reſol. 82. circa finem*, cum ſit caſus S. Officij, quibus adde, quod tales vti de hæreſi ſuſpecti ſecundū *Eman. de Moura de incant. opuſc. 1. ſect. 3. cap. 3. n. 9. Ioſeph Seſſe to. 4. dec. 449. n. 3. & 9. Souſa in aphor. inquiſit. lib. 1. cap. 8. n. 16. & alios* ſunt puniendi eadem pœna, qua puniuntur contrahentes binas nuptias, de quibus vide infra *reſol. 120. num. 1. quibus adde Canter. in quæſt. crim. de hæreſi cap. 1. n. 71. & alios apud Dia. par. 4. tract. 7. reſol. 5.* Sed perſtrictus ſimplici caſtitatis voto, vel ad minores ordines aſſumptus, ſi virginē duxit, bigamus non eſt, cum hæc non reperiatur à iure ſtatuta, vt requiritur ex *c. is, qui de ſent. excomm. in 6.*

11 Super omni autem bigamia, poteſt Papa diſpenſare ad omnes ordines minores, & maiores, dignitateſque quaſcumque *D. Thom. in 4. diſt. 27. art. 7.* quem eſſe ab omnibus communiter receptum teſtantur *Tolet. lib. 1. cap. 63. n. 2. Henriq. lib. 14. cap. 10. n. 2. Suar. de cenſur. diſp. 49. ſect. 6. n. 1. rationem adducunt cum Nauar. in man. c. 27. nu. 197.* quia st. omnis irregularitas ſolo iure humano introducta eſt, quod tollere in caſu particulari poteſt abſque dubio Papa *l. Princeps ff. de legib.* licet autem Apoſtolus dixerit *1. ad Timoth. 3.* Epiſcopum debere eſſe vnius vxoris virum, & propterea videatur hoc ſtatutū de iure diuino, ſuper quo Pontifex non diſpenſat.

12 Reſpōdent tñ prędicti hoc dixiſſe Apoſtolum tamquàm Epiſcopum particularē, non autem tamquam Apoſtolum, *Sayr. lib. 6. cap. 6. n. 3.* vbi n. 2. refert penè innumeros huius ſententiæ ſectatores, & circa tex. *in c. ſuper eo de bigam.* vbi dicitur, in bigamis contra Apoſtolum diſpenſare non licere, ait quod intelligatur non de impoſſibilitate, ſed difficultate, & ita

13 videmus in praxi ſeruati, de quo latius infra *reſol. 102. n. 28.* hoc tamen totum eſt prohibitum Epiſcopis, etiam ſi primam tonſuram vellent alicui bigamo conferre; & quamuis Nauar. loco cit. ex D. Thom. & Sylu. dicat poſſe bigamos vti ordinibus ſuſceptis, & *Sayr. n. 11. ex eod. D. Tho. Sot. Tab. Palud. Duran. & alijs* velit poſſe Epiſcopos ſimpliciter diſpenſare, non ſolùm ad vſum ſuſceptorum ordinum minorum, ſed etiam ad illos dandos ijs, qui eos non habent, hoc tamen verum non eſt ex *c. 2. & 3. de bigam. & c. vnico eod. tit. in 6.* & ita

14 in praxi ſeruatur. Reſponſio n. eiuſdem Sayr. *ad tex. prædictos ibid. n. 12.* quod poſſint cum cauſa rationabili, dum tex. omnino hoc prohibent, valdè friuola eſt, quia hoc modo facilè poſſent omnia iura ſubuerti. adde *Trid. ſeſſ. 23. de reform. c. 17. & ibi declarationem* Sixti 5. & S. Congr. circa bigamos ordinatos ab Epiſcopis per hæc verba: *Quo ad Epiſcopum eſſe ſuſpenſum à collatione ordinum, item promotum eſſe ſuſpenſum ab executione ordinum ſuſceptorum, beneficium amiſiſſe, & fructus non feciſſe ſuos. vide etiam Tolet. d. n. 2. in fine.* In ſi-

15 militudinaria verò bigamia, poteſt Epiſcopus diſpenſare peracta pœnitentia, talibus iniuncta, non ſolùm ad vſum ſuſceptorum; ſed etiam ad nouos ordines ſuſcipiendos iuxta *c. 1. qui cler. vel vouent.* ſi tamen vxor ab iſtis ſuſcepta, erat virgo, vt de communi teſtātur *Nauar. d. n. 197. in fine. Tolet. d. cap. 63. n. 3. Valentia to. 4. diſp. 7. q. 19. pun. 3. Bonac. diſp. 7. q. 2. pun. 5. n. 15.*

D De irregularitate ex delicto proueniente, vel ex defectu lenitatis; quæ hominis partes membrorum appellatione veniant, ex quorum abſciſſione, ſicuti ex homicidio illa cauſatur? & an medici, & quicumque infirmis inſeruientes eam contrahant, ſi mors illis ex eorum cauſa acceleretur?

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatis orientis ex homicidio, vel mutilatione regula traditur. Ante baptiſmum ex nulla cauſa incurritur, niſi ex bigamia n. 2.*

3 *Ex delicto non naſcitur, niſi ex homicidio, vel mutilatione, nō autem ex cuiuſcumque mēbri debilitatione, licet debilitatus irregularis fiat.*

4 *Mutilatio eſt particularis occiſio membri abſciſſi, & ideo homicidio comparatur, & irregularitatem parit.*

5 *Paria ſunt aliquid non eſſe, & inutile eſſe.*

6 Ir-

6 *Irregularis eſt occidens, vel mutilans etiã infidelem, vel ſeipſum, non autem cadauer, vel embryonem.*

7 *Irregularitas contrahitur, tam ex homicidio licito, quàm illicito, ſed an ex pluribus homicidijs plures incurrantur irregularitates? Non contrahitur ob inciſionem membri à medico, ex neceſſitate factam, niſi deformitas appareat, & an medicus eam contrahat? n.8. Ex delicto contrahitur ex quatuor cauſis principalibus, quæ ſunt efficiens, materialis, formalis, & finalis n.9. Contrahitur à dãte cauſam propinquam, non remotam homicidio, vel mutilationi n.10. & 11. Ac etiam à Iudice, vel Aſſeſſore, omnibuſque eorum ſententiam mortis, vel mutilationis exequentibus n. 12. & 13. Item ab aduocato, vel Procuratore, ſeu ſolicitatore, aut teſtibus, etiam coactis ſi mors, vel mutilatio ſequatur, quamuis præcedat proteſtatio citra pœnam ſanguinis. n. 14. Sed non contrahitur ob mutilationem, vel homicidium, quãdo aliter non poteſt euadi vitæ propriæ periculum, dummodo fiat cum moderamine inculpatæ tutelæ. n.15. Neque ob vulnera quæcumque alicui illata, etiam ſi vulneratus remaneat cæcus, vel debilitatus, niſi mors, vel mutilatio ſequatur, aut oculus extrahatur. n.16.*

17 *Irregularis an ſit abſcindens alicui auriculam, vel feminæ mammillam? & an iſta ſint membra diſtincta ab alijs? & n.18. vel amputans alicui barbam, dẽtes, aut magnam partem eius ſanguinis effundens? n.20. Et an abſcindens alicui digitum, vel etiam mediam partem manus? n. 21.*

19 *Membra hominis quæ dicantur, & quæ non?*

22 *Irregularitas an contrahatur à medico, ſiue phyſico, ſiue chyrurgo, ſiuè ſit ſecularis, ſiue eccleſiaſticus, ſi ob eius curationem infirmus moriatur, vel mutiletur, & quid ſi ob imperitiam, vel negligentiam? vel ſi cum adiuuet ad ſecandum aliquod membrum hominis. n. 23. Et an ab inſeruiente infirmis, ſi propter illos ſubleuandum, vel aliud bona fide agendum præmoriantur.*

Reſolutio CI.

SAt prata biberunt circa irregularitates
ex defectu. ſequitur videndum iuxta
ordinem propoſitum ſupra reſol.97. nu.1.
de prouenientibus ex delicto, & primò
de orientibus ex homicidio, vel mutilati-
one, ſed quamuis Irregularitatem proue-
nientem ex homicidio iuſto, vocent ex
defectu lenitatis, vt infra, quia tamen ex
homicidio naſcitur, non ſupra cum illis,
1 ſed infra cum iſtis ſituatur. Regula ergo
traditur à DD. totam ferè materiam
complectens, quæ his verbis concluditur,
& probatur in *c. continebatur c. præsbyterum*
c. ſuſcepimus, & c. fin. de homicid. omnis bap-
tizatus occidens, aut mutilans hominem
in caſu licito, vel illicito, aut cauſam
propinquam præbens, vt talia fiant, ex-
tra tamen inculpabilem neceſſitatem pro-
priæ vitæ defendendæ, irregularis eſt *Na-*
uar. in man. c.27. n.209. Sayr. de cenſur. lib.6.
2 *c. 16. n.2. ex Tolet. & alijs*. Dicitur bapti-
zatus, quia ante baptiſmum nulla incur-
ritur irregularitas, *c. ſi quis viduam diſt.*
50. niſi irregularitas bigamiæ, vt in priori
reſol. dictum eſt: ratio differentiæ ſe-
cundum Nauar. ibid. eſt, quia Iura ſic
ſtatuerunt, quæ tamen non eſt ratio,
ſed potius dicamus, non poſse reddi ra-
tionem de omnibus à iure deciſis, vt di-
ctum eſt *in cit. reſol. n.4. ex l. non omnium ff.*
de legib.

3 Dicitur occidens, aut mutilans, quia
ſi alterutrum non accidat, non contrahi-
tur iſta irregularitas. *Clem. vnica de homi-*
cid. volunt vel caſ. vnde ſi membrum ali-
quod ita debilitetur alicui, vt inutile om-
nino reddatur, irregularitas ceſſat, licet
debilitatus irregularis fiat (quod mirum
eſt:) rationem tradit Nauar. n.206. ſupe-
riori ſimilem; quia ſcilicet non contrahi-
tur, niſi in caſibus à iure expreſſis *c. is qui*
de ſent. excomm. in 6. cum ergo iſte caſus
4 non exprimatur, non contrahitur. Sed me-
lius dicit. *Tolet. lib.1. c.71. n.4. ex Ariſt. lib.*
5. metaph. cap.27. tex.32. & D. Thom. 2. 2.
q.65. art.1. vbi dicunt mutilum eſſe, cui
extrema aliqua pars integralis corporis
deeſt, mutilatio n. ideo in ratione irre-
gularitatis homicidio comparatur, quia
eſt particularis occiſio alicuius membri,
dum anima ſeparatur ab illa parte abſciſ-
ſa,

ſa, quod in debilitatione nõ accidit, dũ il-
la manet etiam in mẽbro debilitato, quod,
quamuis exercere nequeat proprium offi-
cium, exornat tamen corpus, & integrum
reddit: manus n. arida, verum eſt mem-
brum, licet ſine ſanguine, & inefficax ſit,
& mortuum, vt loquitur Auguſt. in c. ſicut
vrgeri 1. q. 1. vide etiam Filliuc. tract. 20. c. 1.
n. 11. Nec obſtant regulæ generales, quæ
5 à contrarijs afferuntur, quod ſc. paria ſint,
aliquid non eſſe, & inutile eſſe ex cap. 2.
§. ſed neque de translat. Epiſc. vbi Gl. v. inuti-
lem, nam iſtæ ceſſant, quando adſunt iu-
ra particularia, aliud ſtatuentia, vt ſupra.
6 Dicitur hominem ad includendum oc-
cidentem, vel mutilantem, etiam infidelẽ,
& excludendum mutilantem cadauer, ani
ma deſtitutum, vel embryonem, non dum
ea informatum idẽ Nauar. cit. n. 219. Su-
ar. de cenſur. diſp. 44. ſect. 2. n. 11. & propte-
rea ſi quis ſe ipſum mutilat, etiam irregu-
laris efficitur c. ſi quis 4. diſt. 55. imo etiam
ſi partem digiti ſibi abſcindit c. qui partem
ead. diſt. (quod non procedit ſi abſcinde-
retur ab alio, vt infra n. 20.) nemo n. eſt do-
minus membrorum ſuorum c. contingit 36.
de ſent. excom. & l. liber homo ff. ad l. aquil.
7 Dicitur in caſu licito, vel illicito, quia
primo caſu contrahitur irregularitas ex
defectu lenitatis per miniſtros Iuſtitiæ, de
qua infra. ſecundo verò irregularitas ex
delicto, quæ eſt principalis, quod ſi quis
plura homicidia commiſit, plures ſimiliter
irregularitates iucurrit, & propterea om-
nes eſſe in libello exprimendas, alias diſ-
penſationem eſſe ſubreptitiam rectè docet
Suar. de legib. lib. 6. c. 24. in fine. quamuis
contrarium velit Dia. par. 11. tr. 6. reſol. 44.
8 in fine. Si quis tamen ob aliquem morbum
fuit abſciſſus à medico, non eſt irregula-
ris c. ſi quis 7. in ordine diſt. 55. (niſi ex hoc
deformitas, aut impotentia oriretur, quo
caſu eſſet irregularis ex defectu, vt ſupra
reſol. 97. n. 8. dictum eſt;) imo nec medi-
cus, qui abſcindit, etiam ſi mors ſequatur
Gl. ibidem ex c. ad aures de ætate, & qualit. l.
medicus, ff. de var. & extraord. cognit. & l. il-
licitas §. ſicuti de offic. præſid. niſi mors ſe-
queretur ob imperitiam dicto c. ad aures,
vel ob nimiam negligentiam; quæ dolo
proxima eſt l. ſi fideiuſſor ff. mandati, & vide
infra n. 22.
9 Dicitur, cauſam, ad comprehenden-
dum illas quatuor, quæ ſunt efficiens, ma-
terialis, formalis, & finalis, Nauar. d. nu.
219. ex Ariſt. lib. 2. Phyſ. ſub prima conti-
nẽtur faciens, iuuans, mandans, iubens; ſub
ſecunda dans arma, aut ducens aliquem
ad locum, vbi erant inimici, parati ad oc-
cidendum, vel mutilandum; ſub tertia in-
ſtruens, docens, ſiue conſulens ad idem
c. ſiquis viduam diſt. 50. c. ſicut dignum §. illi
autem §. qui verò, & §. fin. de homicid. c. ſuſce-
pimus §. fin. eod. tit. ſub quarta præmium, aut
receptationem tribuens, vel promittens
Nauarr. cit. Sayr. lib. 7. cap. 2. 3. & 4. ex Le-
deſma Maiol. & alijs multis Bonac. diſp. 7. qu.
4. pun. 8. à n. 13. vſque ad 30. ex Suar. Hen-
riq. Couar. Vgol. & Regin.
10 Dicitur propinquam, quia non ſufficit
remota c. exhibita de homicid. Gl. in c. de cæte-
ro v. cauſam dediſſe eod. tit. argum. l. qui domũ
ff. locati, eſt autem cauſa remota, omnis
armorum fabricatio, aut funium conſtru-
ctio Nauarr. d. n. 219. Angel. v. irregularitas
1. §. 20. Tab. eod. 1. §. 3. ſecus ſiquis in parti-
culari venderet, aut talia conficeret, vt
reus necaretur, aut gladio occideretur,
vel mutilaretur; vnde qui vendit, aut ſub-
miniſtrat pugnantibus arma offenſiua, vel
imminente tempore iugulationis, aut mu-
tilationis, etiam authoritate publica fu-
nes, aut arma, quibus reus ſuſpendatur,
& occidatur, ad hunc finem vendit, irre-
gularis eſt Palud. in 4. diſt. 25. qu. 3. art. 2.
concl. 2. in fine. Angel. cit. num. 18. Tab. eod. 3.
§. 23. Henriq. lib. 14. cap. 3. §. 9. Ma-
iol. lib. 5. cap. 48. §. 4. n. 5. Hinc DD. multos
11 caſus in particulari pro maiori declarati-
one notant, in quibus contrahitur irregu-
laritas, & primo ſi quis ferat ligna ad lo-
cum ſuplicij, vt hæreticus viuus combura-
tur, ſecus ſi poſt mortem Nauar. cit. n. 217.
verſ. decimo facit ex D. Anton. p. 3. tit. 28. cap.
2. §. 5.
12 Secundo iudex ſententiam mortis, vel
mutilationis membri proferens, etiam ſi
iuſta ſit, irregularis eſt, c. Clericis, & c. ſen-
tentiam ne Cler. vel monach. ſicuti etiam
ſuus aſſeſſor, & omnes eiuſdem ſententiæ
executores, vt birruarij, & huiuſmodi,
quia cauſa ſunt propinqua mortis, vel mu
tilationis, etiam ſi ſcalas tantùm accom-
modent ad iugulandum; eodem modo
13 hortantes condemnatum, vt ponat caput
ad locum iuſtum cippi, vel iuſtitiæ mini-
ſtrum moneant, vt gladium acuet, & vno
ictu condemnatum occidat, etiam ſi ex
pietate hoc agant ad minuendum eius
dolorem, & in quocumq; alio caſu, ex quo

mors acceleretur,ſemper irregulares ſunt.
*idem Nauar.vbi ſupra Reginal.lib.30.tr.2.c.
9. n.*102. vbi omnia prædicta, & maiora
complectitur *Mˌuol.lib. 2.c.*10. *n.* 3. *& lib.
5.c.48.§.4.n.3.Sylu.v.homicid.3. q. 2.Tabi.
v.irregularitas* 3.§.13.*n.*54.quod sẽper in-
telligitur ſequuta morte, vel mutilatione,
ſi ſecus minimè, ẽt ſi hoc accidat ex mi-
raculo, vel alia cauſa *Sayr.lib.6. c.16. n.5.
in fine, ex Soto lib.5. de iuſt.& iure q.* 1. *art.*
9. *Medin. lib.1.inſtit. cap.* 11. §. 10. *Regin.
cit.n.*101. *ex eod.Nauar. & alijs,P.Dia.par.*
11.*tr.*5.*reſol.*6.iſta tamen dicitur irregula-
ritas iuſta, & facilius diſpenſatur. *Pater
Dia.verò par.3.tr. 5. reſol. 79. ex Vaſq. &
Turr.* vult in caſibus prędictis non incur-
ri irregularitatem, niſi ab ijs, qui concur-
runt ad mortem, vel mutilationem, vt
miniſtri iuſtitiæ, ea ratione, quia negat
exceptis prædictis incurri irregularitatem,
niſi adſit mortale,quod falſum eſſe proba-
uimus ſupra *in introduct.n.*14.

14 Tertio, teſtes ſiue ſpontanei, ſiue coa-
cti, Aduocati, Procuratores, & Solici-
tatores, vel quomodocumque iudicem
in cauſa ſanguinis informantes,licet à pec-
cato ſint immunes (ſi iuſte agunt) non tñ
effugiunt irregularitatẽ *d.c.Clericis;& c.ſen-
tentiã Couar.in Clẽ.unic.p.2.§.5.n.* 1.*de homic.
Henriq. lib.*14.*cap.*12.§.8.*&* 9. ẽt ſi prote-
ſtetur citra pænã ſanguinis *ibid.lit.Z.Syl.v.
homic.3.q.n.2. verſ.primum. Angel. eod.5. in
princ.cum multis alijs apud Sayr.lib.6.cap.16.
à n.7. & apud Bonac.diſp.7.q.4.pun.3.n.1.&
ſeq.* quamuis *P.Dia. ex Cornejo, & Eſcob.
par.*11.*tract.5.reſol.6.§.nota etiam*, excuſet
in aliquibus caſibus ab irregularitate Ad-
uocatos, & teſtes, ſed ego ſcio noluiſſe
S. Congr. concedere licentiam aliquibus
Religioſis S. Dominici examinandi in
cauſa homicidij commiſſi annis prope e-
lapſis in monaſterio S. Seueri Neap. in
perſonam cuiuſdam alterius Religioſi ſa-
cerdotis eiuſdem ordinis, licet alij teſtes
ibi non adfuiſſent, & vide etiam *reſol.ſeq.*
15 *n.*7.bene verum eſt, quod ſi clericus, vel
laicus habentes iuriſdictionem, vt ſunt
Barones terrarum,vel ẽt Ciuitatum conſti-
tuant iudicem ad eam exercendam contra
vniuerſos ſuæ iuriſdictioni ſubiectos, vel
etiam contra vnum in particulari inquiſi-
tum,& talis iudex ad mortem damnet ali-
quos, vel illum in particulari, & ſenten-
tia debitę executioni demandetur, non
propterea illi, qui iudicem conſtituerunt,
irregulares fiunt,vt ex *Prapoſ.in 3.par.q.5.
hoc tit. dub. 13. n. 98.& alijs de commun.
ſent.docet Dia.cit.§. notandum eſt* ex bonis
rationibus apud eos.

Iſto ergo caſu excepto, qui probabilis
videtur, dum illi concedunt ſolùm iuriſ-
dictionem iudici adminiſtrandi iuſtitiam,
vt ſibi videbitur, regula firma eſt, quod
non ſolùm influentes ad mortem, vel mu-
tilationem alicuius directè, vel indirectè,
mediatè, vel immediatè, ſed etiam eam
quomodocumque accelerantes, vt etiam
infra reſol. ſeq. irregulares ſunt, dummo-
do alterutrum ſequatur, niſi tamen aliter
euadere nequeant propriæ vitæ periculũ,
vt legitur in Clem.cit. & dictum etiam eſt
ſupra in *introd.n.* 17. Nec obſtat *Trid. ſeſſ.*
14.*cap. 7.de reform.* quia intelligitur, quã-
do quis ſe defendendo exceſſit modera-
men inculpatæ tutelæ,vt ex pluribus DD.
ibidem in remiſſion. Concil. V. vel vim vi
16 repellendo. Ex quibus ſequitur, vulne-
rantem aliquem cum maxima ſanguinis
effuſione, niſi mors,vel membri mutilatio
ſequatur, irregularem non eſſe, (quam-
uis vulneratus ex deformitate fortaſſe
propter vulnus illatum irregularis efficia-
tur) & ſi cęcus remaneat propter eandem
cauſam vulneris, dummodo oculus non
extrahatur *Nauar.in man.cap.27.num.223.
verſ.7.infertur Tolet. lib.1.c.71.n.7.8. & 9.
ex Abb.in c.Clericis ne cler.vel monach.*
17 Dubitatum tamen fuit, an ſi quis ab-
ſcindat auriculam alicui, ſit irregularis?
etenim ſi inter membra proprium officiũ
ab alijs diſtinctum habentia cõnumeretur,
affirmatiuè ex dictis *ſupra n.3.& 4.*eſt reſ-
pondendum; Si ſecus contra. *Henriq. lib.*
14. *cap.* 8. *n.* 3. vult non eſſe membrum
ſicuti, nec mammillam feminæ (quia de
mammilla hominis non dubitatur, cum
non habeat officium diſtinctum ab alijs)
quod docet etiam *Regin. lib.30.tract.2. n.*
91. *ex Couarr.cit.* ſed merito quantum ad
mammillam feminæ attinet, communiter
reijciuntur, quia officium verè ab alijs
membris diſtinctum habet. Et propterea
18 rectè dcit *Tolet.cit. n.6. in fine*, quod ne-
ſcit, qua ratione illud docẽtes fuerint du-
cti, idem volunt *Sayr.vbi ſupra cap.15.nu.
18.ex Bald.in l. data opera n.75. C. qui ac-
cuſ.non poſſ.Bonac.diſp.7.q.4. pun.8. n. 3.ex
multis*; de auricula verò affirmatiuè etiam
reſpondet *Tolet.d.n.6.* in negatiuam tamẽ
videntur inclinare *Nauar. vbi ſupra Sayr.*

n. 17. *Bonac. d. nu.* 3. quia putant non eſſe
membrum, ſed cartilaginem *Calep. v. car-
tilago,* dicit non eſſe os , neque carnem ,
ſed medium quid inter ea, quod appella-
tur cartilago ; de eo autem cui auricula
fuit amputata, dictum eſt ſupra *reſol.* 86.
num. 13.

19 Item digitum amputans alicui, an ẽt ir-
regularis ſit ? pro reſponſione præmitto,
tria genera partium naturam corpori hu-
mano tribuiſſe : primi generis ſunt capilli
capitis, dentes barba, ſanguis, etiã in mul-
ta copia, & hæc pertinent ad decorem, in-
tegritatem , & ſanitatem corporis; ſecun-
di generis ſunt , quæ non ſolùm pertinent
ad decorem, & integritatem corporis, ve-
rum etiam diſtinctum officium , & opera-
tionem habent , vt ſunt oculus, naſus, ma-
nus, brachium, crura, & cæt. tertij generis
ſunt , quæ pertinent ad eundem ornatum ,
decorem , & integritatem corporis , ſed
non habent propriam , & diſtinctam ope-
rationem ab alijs , ſed acceſſoriam cum
aliqua præcipua parte eiuſdem corporis ,
vt ſunt digiti manuum , & pedum . His
20 poſitis eſt in confeſſo apud omnes primi
generis partes nõ eſſe mẽbra, & propterea
auellẽtem alicui omnia prædicta non eſſe
irregularem , niſi ex magna ſanguinis ef-
fuſione mors, vel mutilatio ſequatur, par-
tes autem ſecundi generis eſſe membra ,
& conſequenter mutilantem alicui quod-
libet eorum, irregularem fieri *Sayr. lib.* 6. *c.*
15. *n.* 11. *Filliuc. tract.* 19. *cap.* 9. *nu.* 236. *vbi
alij* .

Eſt tamen cotrouerſia inter partes ter-
tij generis ; ſiquidem *Caiet.* 2. 2. *q.* 6. *art.* 1.
Sot. in 4. *diſt.* 25. *q.* 3. *art.* 2. *concl.* 1. *& alij* volũt
eſſe verè mẽbra, & cõſequenter amputata,
inducere irregularitatem, ſequitur in par-
te *Syln. v. homicidium* 3. *q.* 3. *verſic. quartum,*
vbi illam volnit contrahi , quando ampu-
tatur pollex, vel index, vti neceſſarij præ-
cisè ad contrectandam hoſtiam , licet ne-
get eſſe membra præcipua , concordant
Maiol. lib. 5. *cap.* 50. *n.* 2. *& alij* . Sed contra-
riam ſententiam, vti veriorem docent *Gl. in
c. fin. in Gl. magna verſic. quid ſi de homic. in*
6. *ex Clem. vnica in princ. eod. tit. Abb. in c. cum
illorum n.* 8. *de ſent. excomm. facit tex. in l. non
ſunt liberi ff. de ſtatu homin. Henriq. lib.* 14. *c.*
8. *n.* 1. *Nauar. in man. cap.* 27. *n.* 206. *ex Bart.
in l.* 2. *ff. de public. iudic. Tolet. lib.* 1. *cap.* 71. *nu.*
5. vbi contra Syln. ſupra cit. dicit, quod ſi
quis amputat alicui etiam pollicem , vel
indicem, nõ cenſetur irregularis, quia di-
gitus non eſt membrum principale, vt re-
quiritur ad irregularitatem contrahendã
(quamuis ille , cui fuit alteruter iſtorum
amputatus, ſit irregularis, quia non poteſt
contrectare hoſtiam , vt dixi ſupra *reſol.*
21 97. *n.* 16. imò, & quod magis eſt , ſi quis
non ſolùm vnum digitum , ſed duos , vel
tres obtruncaret , neque eſſet irregularis,
quia etiam vniti non ſunt membra, vt do-
cet rationabiliter *Sayr. lib.* 6. *cap.* 15. *n.* 16. *ex
Couarr. & alijs* ; ſecus tamen ſi maiorem
manus partem amputaret , ita vt pars re-
ſtans , eſſet ferè nihil reſpectu partis ab-
ſciſſæ *Suar. de cenſur. diſp.* 44. *ſect.* 2. *nu.* 81.
Filliuc. tract. 19. *n.* 236. qui hoc dicũt pro-
cedere etiam ſi dimidia pars manus , vel
omnes manus digiti amputarentur , vt ſit
per alterutrum contrahatur irregularitas.
22 Sed an medicus ſit etiam irregularis , ſi
aliquis infirmus ab eo curatus , mortuus
ſit? diſtinguo, aut loquimur de Phyſico, aut
Chyrurgo , primo caſu etiam ſi ſit eccle-
ſiaſticus, irregularitatem non contrahit , ſi
peritus erat in arte , omnemque diligen-
tiam adhibuit , ſi ſecus, eſt irregularis *c. ad
aures, & ibi Gl. de ætate, & qualit. Cardin. in
c. tua nos de homic. Couarr. in Clem. vnica par.*
2. §. 4. *n.* 3. *eod. tit. Suar. diſp.* 47. *ſect.* 7. *n.* 2. Se-
cundo caſu , aut erat ſecularis peritus , &
diligens , & non eſt irregularis; aut eccle-
ſiaſticus, & ſiue peritus , ſiue imperitus ,
ſemper eſt irregularis, ſi aduſtionem , vel
inciſionem adhibeat , & mors ſequatur *c.
ſententiam ne Cler. vel mon.* ſi tamen erat
peritus , & diligentiam adhibuit , poteſt
cum eo peracta pœnitentia diſpenſari, ali-
às ſecùs *d. c. tua nos , facit tex. in l. illici-
tas, §. ſicuti de offic. Præſid. hinc addit Nauar.
d. cap.* 27. *n.* 218. adiuuantem Chyrurgum
23 ad ſecandum membrum , ſi non fuit in
culpa, non eſſe irregularem, & reſpondet
obiectioni, quæ poſſet fieri de quomodo-
libet adiuuante Iudicem, condemnantem
reum ad mortem , licèt iuſtè , qui eſt ir-
regularis, vt ſupra diximus *n.* 12. iſti n. vo-
lunt omnino occidere , vel mutilare con-
demnatum ; illorum verò intentus eſt ſa-
nare ægrotum, & pietate mouentur, quã-
uis poſtea moriatur *Henriq. lib.* 14. *c.* 11. §. 1.
Sayr. lib. 6. *c.* 18. *n.* 27.
24 Hinc à fortiori ſequitur inſeruientes
infirmis ex proprio officio , vel Prælati
obedientia , ſi bona fide verſant infirmum
ex vno ad aliud latus, vel molliunt lectum

ad illum ſubleuandum, aut cibum, vel potum miniſtrant, & propterea infirmi mors acceleretur, irregularitatem minimè contrahere, etiamſi ſacerdotes ſint, ratio eſt, quia dant operam rei licitæ *c.dilectus, & c.ex literis de homicid. D.Anton. 3.p.tit.29 de irregul.c.2.§.homicidium caſuale in fine. Angel.v.homicidium 2.n.14. Sylu. eod.2. nu. 10. Caiet.2.2.q.64.art.8. Nauar.c.27.n.228. Henriq.lib.14.c.15.ſub n.5. Regin.lib.30.nu. 102. vnde merito P.Dia.par.3.tr.5. reſol.79. §.non grauabor.* vocat ignaros aliter ſentientes, niſi tamen lata culpa eſſet in cauſa, puta dando potum infirmo contra conſilium medici, vel ſimilia nimis incautè peragendo, ex quibus mors accelerare tur, vt docent DD. prædicti *cum Sayr. lib.7.c. 6.n.13. Suar.diſp.47.ſect.7. n.3. Filliuc. tr. 19.n.278. Maiol.lib.5.cap.48.n.1. Bonac.diſp. 7.q.4.pun.5.n.2.*

An accuſatores, vel denunciatores accuſando, vel denunciando in cauſa criminali irregularitatem contrahant, & quis poſſit in illis diſpenſare?

SVMMARIVM.

1 *Accuſans aliquem etiam in iudicio ſeculari, ſi proteſtetur expreſſe non intendere pœnam ſanguinis, ſed ſolùm ſatisfactionem ſibi debitam, irregularitatem non contrahit, licet poſtea illa ſequatur, ſecus ſi peteretur vindicta, quamuis cum proteſtatione, quæ vti contraria facto non releuat n.2. & 3.*

4 *Irregularitas an contrahatur, quando non fuit petita vindicta accuſati, imò facta proteſtatio citra pœnam ſanguinis, interius tamen placet eius condemnatio ad mortem, vel mutilationem? & n.5. Item an ex accuſatione in cauſa leui, ſi non præceſſerit proteſtatio, & mors, vel mutilatio ex malitia, vel Iudicis imperitia ſequatur, aut ex alijs grauibus accuſationibus poſtea ſuperuenientis? n.6.*

7 *Aduocatus an contrahat irregularitatem, ſi patrocinetur contra reum, qui fuit ob eius patrocinium, mortis, vel mutilationis pœna punitus? et an teſtes ſi condemnatio proceſſit ex alijs probationibus? n.8. ſed an iſti poſſint cogi ad ferendum teſtimonium, in cauſis ſanguinis contra reos, vel pro reis, n.9. & 11.*

10 *Conceſſo vno intelligitur conceſſum omne id, per quod peruenitur ad aliud.*

12 *Metus cadens in conſtantem virum an excuſet teſtes ab irregularitate, ſi in cauſa criminali contra reos deponant?*

13 *Irregularitas an contrahatur ab Aduocato, ſi ob eius negligentiam, vel imperitiam fuit reus ad mortem damnatus, vel mutilatus? & an medicus, ſi ob cauſas prædictas infirmus mortuus eſt?*

14 *Non contrahitur per conſulentes bellum iuſtum Principi, etiamſi ex illo ſequantur homicidia, & mutilationes, imò nec per pugnantes in tali bello, ſi modo ipſi non occidant, vel mutilent, ſed neque ſi hæc agant, ſed pugnent cum licentia Papæ n. 16. Neque hortando alios ad effundendum ſanguinem pro Chriſti fide, vel Eccleſiæ defenſione, ſi modo ipſi de per ſe non occidant, vel mutilent præciſa licentia Pontificis n.15. Nec per occidentes ſuos aggreſſores, ſi modo aliter propria vita periculum euadere non poterant n.17.*

18 *Diſpenſatio ab omni irregularitate ſpectat ad Pontificem, ſed an aliquando ad Epiſcopos, vel alios Prælatos Regulares?*

19 *Iubilæi tempore an liceat confeſſarijs diſpenſare ſuper irregularitate ſine expreſſa Pontificis permiſſione. & n.21. vſque ad finem.*

20 *Stylus Curiæ pro lege ſeruatur.*

22 *Irregularitas ex defectu natalium quomodo tollatur n.27.*

28 *Occultum quale dicatur quale notorium, & quale manifeſtum?*

Reſolutio CII.

DIctum eſt in priori reſolut. aduocatos, teſtes, & alios incurrere irregularitatem, ſi propter eorum patrocinium, vel atteſtationem mors alicuius, vel mutilatio ſequatur; vt etiam infra *n.* 7. nunc
1 de accuſatoribus, vel denunciatoribus, qui ſi non petant vindictam, ſeu pœnam ſanguinis, ſed ſolùm ſatisfactionem, vel intereſſe ſibi debitum à ſuis malefactoribus, etiam in iudicio ſeculari, non fiunt irregulares; ſi tamen expreſsè, non autem tacitè in eodem iudicio proteſtentur non intendere pœnam mortis, vel mutilationis, licet poſtea ex vi eiuſdem accuſationis, vel delationis alterutra pœna ſequa-

quatur *c. prælatis de homic. in 6.* vbi ratio aſ-
ſignarur, quia st. alioquin ſi Prælati, aut
Clerici propter metum huiuſmodi, quia
Iudex ad pœnam ſanguinis poſſet proce-
dere, de ſuis malefactoribus taliter con-
queri non auderent, daretur pleriſque
materia trucidandi eoſdem, & ipſorum
bona liberè depredandi, quod ampliant
*Suar. to. 5. diſp. 47. ſect. 2. n. 8. Filliuc. tract.
19. cap. 10. n. 284.* & alij procedere, etiam
ſi certò ſciretur ex tali accuſatione, vel
delatione, mortis illorum fore imponen-
dam ſententiam.

Quod ſi peteretur vindicta in ſatisfac-
tionem offenſæ, & ſequeretur mors, vel
mutilatio offenſoris, ſeu accuſati, tunc
proteſtatio non prodeſſet, & irregularitas
contraheretur, vt rectè ſcribunt *Henriq.
lib. 14. cap. 11. n. 4. Molin. tom. 1. tract. 3. diſp.
8. n. 3. Suar. cit. n. 10. & ſect. 4. n. 9.* illa n. pro-
2 teſtatio, vti contraria facto, & conſequen-
ter ficta, non releuat *l. non ſolùm §. morte
ff. de noui oper. nunciat. ibique communiter*
3 *DD.* Idem procedit quando ex obliuione,
vel inaduertentia fuit omiſſa proteſtatio,
quamuis non petita vindicta, licet excu-
ſetur accuſans a peccato, ratio eſt, quia
irregularitas contrahitur non ſolùm ex
delicto, ſed etiam ex defectu lenitatis
Sayr. lib. 6. cap. 19. n. 3. vbi quam plures. Si
4 autem non fuit petita vindicta, & facta
ſit proteſtatio, ſed interius placeat mors,
vel mutilatio illata, vel inferenda accuſa-
ti ait *Nauar. in man. cap. 27. n. 226. ex Ioan.
Andrea Hoſt. & alijs*, contrahi irregulari-
tatem in conſcientia, ex defectu lenitatis,
& ita ſæpius conſuluiſſe. iura n. (ſubdit
ipſe) non admittunt proteſtationem mē-
dacem, ſequitur *Tolet. lib. 1. cap. 82. n. 5. Co-
uar. autē in Clem. ſi furioſus par. 2. §. 5. n. 2. de
homic. docet contrariū cū Henriq. lib. 14. c. 11.
circa finē, Filliuc. cit. n. 258. & 259. Sayr. n. 4.
Suar. ſect. 2. nu. 3. Bonac. diſp. 7. qu. 4. pun. 2.
num. 11.*

5 Ratio eſt, quia in dicto *c. Prælatis* gene-
raliter ſtatuitur ſufficere proteſtationem
exteriorem, nihil de interiori loquendo,
& lege non diſtinguente, diſtinguere nos
non debemus *l. de pretio ff. de public. in rem
act.* & pœnæ ſunt potius reſtringendæ,
quam ampliandæ *c. odia de regul. iur. in 6.*
adde, quod Eccleſia, quæ irregularitatem
imponit, non iudicat de internis *c. erube-
ſcant diſt. 32.* illa n. complacentia interna,
poteſt ad ſummum eſſe cauſa peccati gra-
uis, vel leuis, non autem irregularitatis;
alias rationes contra Nauarr. vide apud
Regin. lib. 30. tract. 2. n. 132. Eodem modo
6 ſi accuſant, vel denunciant in cauſa leui,
licet mors, vel mutilatio ſequatur ex ma-
litia, vel imperitia iudicis, irregulares non
fiunt, quamuis proteſtatio non præceſſerit,
vt probatur *in c. poſtulaſti de homic.* & tra-
dunt expreſsè *Couar. cit. n. 3. Suar. d. diſp. 47.
ſect. 2. n. 18.* Quod idem procedit, ſi non
ex malitia, vel imperitia hoc accidat, ſed
quia poſt talem leuem accuſationem, vel
denunciam acceſſerunt aliæ graues, ex
quibus ſequuta eſt mors, vel mutilatio. ita
DD. citat. cum Sayr. lib. 6. c. 18. n. 6.

7 De Aduocatis autem, & teſtibus pa-
trocinantibus, vel teſtificantibus in cauſis
ſanguinis, ſequuta morte, vel mutilatio-
ne, irregularitatem contrahi non ambigi-
tur, quantumuis præcedat proteſtatio, vt
dictum eſt in priori reſol. *n. 14.* ſecus ſi pa-
trocinentur, vel teſtificentur ad fauorem
reorum, quamuis accuſator pœna talio-
nis damnatus ob defectum probationum,
vel innocentiam accuſati, mutilationis,
aut mortis pœna multaretur; quia iſtud
per accidens ſequeretur, quod illi mini-
mè, nec principaliter, nec directè inten-
dunt *Couarr. cit. n. 5. & 13. Sayr. dicto lib. 6.
cap. 18. n. 11. Filliuc. tract. 19. n. 257. & vi-*
8 *de in priori reſol. n. 14.* Vitare tamen irregu-
laritatē teſtes, licet cōtra reū depoſuerint,
quando eorum dicta nihil profuerunt, ſed
iudex ex aliorum depoſitionibus, illum
damnauit, docent *Regin. cit. n. 101. ex Na-
uar. vbi ſupra n. 211. Bonac. d. q. 4. pun. 3. n.
2.* quod tamen in foro exteriori vbi hæc
pœna practicatur, difficile poſſet ad pra-
xim reduci; cum Iudex non teneatur di-
cere, ex quibus probationibus motus fue-
rit: & eſto diceret, non tenetur Eccleſia
irregularitatem imponens ſtare depoſiti-
oni extraiudiciali Iudicis.

9 Idem *Bonac. cit. addit n. 3.* non poſſe co-
gi Clericos ad ferendum teſtimonium
contra reos in cauſis ſanguinis, ſed bene
ad fauorem reorum. Contrarium tamen
in curijs eccleſiaſticis ego credo, quia in-
ferre non poſſunt pœnas ſanguinis, & in-
ſuper ſi hoc eſſet, etiā hic prohibitum, de-
licta remanerent omnino impunita contra
l. ita vulneratus ff. ad l. aquil. & propterea
dicit *Suar. diſp. 47. ſect. 3. n. 4.* quod hoc
negato, conceſſio Pontificis, vt principa-
les poſſint accuſare abſque irregularitatis
pe-

periculo, vt ſupra, eſſet inanis, quando non poſſent delicta, alia via probari, quod corroboratur ex illo iuris axiomate, con-
10 ceſſo vno intelligi conceſſum omne id, per quod peruenitur ad illud *l.2.ff. de iuriſ. omnium iudic. Henriq. lib.14.cap.12.n.9. litt.Z.* refert praxim Curiæ Romanæ, per quam iure compelluntur teſtes, & alij in cauſis hęreſis ad deponendum, vel patrocinandum, vt faciunt aduocati fiſcales.

11 Quod ſi Eccleſiaſtici ſpontè deponerēt in Curijs ſecularibus (quia ab iſtis cogi non poſſunt) in cauſis ſanguinum, irregulares eſſent, ſequuta morte, vel mutilatione, vt dictum eſt, hoc de facto euenit anno præterito in Ciuitate Neap. vbi cū quidā pater Dominicanus fuiſſet interfectus in Clauſtro ſuperiori Eccleſiæ S. Seueri, non potuerunt examinari pro veritate contra homicidam alij Religioſi ex irregularitatis timore, licet teſtes ſeculares ibi non adfuiſſent, nec Sacra Congregatio voluit licentiam impartiri, vt audiui, ſed à Curia Archiepiſcopali fuerunt coacti pro cenſura inferenda contra homicidam, quod ego vidi, ſed *P.Dia. par.11. tract.5. reſol. 6. §. nota etiam*, docet generaliter, quod in cauſis ſanguinum nec teſtes, nec Aduocati contrahant irregularitatem, ſi præmittant proteſtationem circa pœnam ſanguinis, quod ex prædictis, & etiam in priori *reſol.n.*14. ego non recipio.

12 An autem metus grauis cadens in conſtantem virum excuſet teſtes, & Aduocatos ab irregularitate, ſi teſtificentur, vel patrocinentur in cauſis inferentibus pœnas prædictas, poſt quam fuerunt ſequutæ, dubium eſt apud DD. Suar. cit. affirmat cum *Maiol.lib.2.cap 8. ſed Coninc.diſp. 18. dub. 10. n. 96.* quamuis arguat etiam pro affirmatiua, in fine tamen ait non audere aliquid dicere propter opinionum contrarietatem. *Henriq.autem. cit.n. 9. & alij* apud eum *cum Fillinc. vbi ſupra n.*254. negant, niſi coacti deponant in Curia eccleſiaſtica, vt ſupra, ſed tu cogita.

13 Illud autem certum videtur, quod ſt. Aduocatus etiam ad defenſam, ſed negligens, vel imperitus, non euadit irregularitatem, ſi ex prædictis cauſis fuit reus occiſus, vel mutilatus ad ſimilitudinem medici, qui ſimiliter illam contrahit, ſi ex eius negligentia, vel imperitia ægrotus mortuus eſt ex *l.illicitas §.ſicuti medico ff.de offic.præſid. Nauar.c.27. n. 228. Suar. cit.ſect. 7.n.3 Fillinc. etiam cit. & dictum eſt latius ſupra reſol.*101.*n.*22.

14 Sed conſulens bellum Principi, non recognòſcenti ſuperiorem, contra alium talem Principem (quod dicitur iuſtum, ſi iuſtæ ſunt cauſæ) non eſt irregularis, etiam ſi ex tali bello, (vt contingere ſolet) ſequantur homicidia, vel mutilationes, deducitur *ex c.igitur cum tribus ſequent.23. q.8.c.de occidendis 23. q.5.c.maximianus 23. q. 3. & c.ſex differentiæ §.fin. in fine eod. tit.* vbi refertur locus act. *Apoſt.cap.*27. quando Paulus petijt milites à Prætore, quorū præſidio illæſus ſeruaretur ab iniuria Iudæorum, qui iurauerant ſe non comeſuros panem, niſi eum interficerent; imò, & quod magis eſt, neque eſt irregularis pugnans in bello iuſto, modo ipſe non occidat, vel mutilet, licet alij in eodem bello occidant. vel mutilent *c. penult. de homic. Suar.cit.ſect.6.n.4. Dian.p.4. tract.2. reſol.* 28.

15 A fortiori exemptus eſt ab irregularitate hortans alios ad effundendum ſanguinem pro Chriſti fide, vel Eccleſiæ, aut Reipublicæ defenſione *Nauar. in man.cap.* 27.*n.*217. vbi teſtatur de Clericis, & fratribus Luſitanis magno zelo fidei Chriſtianos in Indijs contra Saracenos, & paganos hortantibus, crucemque manibus geſtantibus, & aciem ipſam præeuntibus, non ſolùm irregulares non eſſe, ſed regulariſſimos, ſi tamen ipſi de per ſe immediatè non occidant, vel mutilent, quia hoc caſu irregulares ſunt, eſto quod bellum ſit, quantumuis iuſtum, vt erat illud relatum in dicto *c. penult.* peccarum tamen non committunt iuxta eundem *Nauar. n.*224. *in fine vide Henriq.lib.* 14. *cap.3.n.3. Sayr.lib.6. c.19.n.3. Suar.d. diſp.47.ſect.6.n.* 8. *Regin.lib.30.tr.2.ſect.3. num.*165. Adde

16 tandem pugnantes in bello iuſto de licentia Pontificis, licet occidant, vel mutilent, non eſſe irregulares *Henriq.cit. cap. 11.n.3. ex Molin. Bannes, & alijs. Sayr ſup. n. 14. Suar.n.*12. *Fillinc. tract.19. n.* 281. *Regin lib.30. tract.2. ſect.2. nu.* 150. vbi dicit communem eſſe ſententiam *ex Couarr. in Clem. ſi furioſus de homic. par.2.§.3. n.2.*

17 Pro defenſione quoque propriæ vitæ, quando quis non poteſt aliter effugere periculum, ſi occidat, vel mutilet, irregularitatem non contrahit dicta *Clem. ſi furioſus*, vbi ſic fuit declaratum per Pontificem Clemen.5. licet antea de hoc fuiſ-

ſet

ſet dubitatum, vnde dicunt *addentes ad Iul.*
Clar. in pract. crimin. §. *homic. n.* 82. *ex Bal. in*
conſil. 19. *n.* 8. *inter conſil. crim. Marſil. in l.* 1.
n. 28. *ad l. Cornel. de ſicar. & alijs*, quod ſi ſa-
cerdos, dum ſacra facit, aggrederetur, &
aliter non poſſet vitæ periculum euadere,
poſſet eum proprio calice occidere ag-
greſſorem, & poſtea immediatè ſacrificiũ
abſque reconciliatione complere, vti im-
munis à peccato, & irregularitate, vt e-
tiam dictum eſt ſupra in introd. *n.* 16. *& ſeq.*
vbi inuenies alios caſus curioſos, licet au-
tem *in Trid. ſeſſ.* 14. *c.* 7. *de reform.* dicatur
committendum eſſe ordinario, aut ex cau-
ſa Metropolit. vt in tali caſu diſpenſet, in
remiſſionibus tamen eiuſdem *Trid.* §. *vel*
vim vi ex Comitolo Sayr. Ricc. par. 4. *collect.*
930. *& alijs*, dicitur Trid. non loqui de illo
homicida, qui occidit ob ineuitabilem
neceſſitatem defendendi vitam propriam,
quia talis nullatenus eſt irregularis ex di-
cta Clem. ſi furioſus, ſed de eo, qui ſe
defendendo exceſſit moderamen inculpa-
tæ tutelæ; talis n. fit irregularis, quamuis
non ea irregularitate, quæ eſt indiſpenſa-
bilis, niſi à Papa, ſed illa, quæ ab Epiſco-
po diſpenſari poteſt idem Ricc. in fine. Na-
uar. Regin. & alij ibidem.
18 Ad ſecundum quod ſuper omni irre-
gularitate poſſit Papa diſpenſare, dictum
eſt ſupra *reſol.* 97. *n.* 20. vt etiam infra *n.* 28.
an poſſit Epiſcopus ſuper defectu nataliũ
reſol. 98. *n.* 16. an per ingreſſum Religionis
d. reſol. 98. *n.* 12. *& infra n.* 22. ſed ibi etiam
quando per ſubſequens matrimonium, &
legitimationem à Principe, quibus adde
Sayr. lib. 7. *c.* 13. *n.* 14. volentem Prælatos
Regularium poſſe cum ſuis ſubditis diſ-
penſare in omni irregularitate, exceptis
prouenientibus ex bigamia, & homicidio
voluntario, virtute ſuorum priuilegiorum,
quæ circa prouenientes ex delictis occul-
tis, habentur *in compend. priuil. ſociet. Ieſu v.*
Prælatus §. 3. *& v. diſpenſatio ad finem*, & ſi-
mile priuilegium fuit conceſſum RR. PP.
S. Dominici à Pio 5. & Ciſterrienſibus à
Greg. 13. ann. 1574. idemque priuilegium
habent Minimi, vt teſtatur *Henriq. lib.* 14.
cap. 9. *n.* 3. ad ſimilitudinem Epiſcopi, qui
ſimiliter diſpẽſat cum ſuis ſubditis in om-
nibus irregularitatibus prouenientibus ex
delictis occultis, excepta irregularitate pro
ueniẽte ex hęreſi occulta, de qua *reſol.* 104.
n. 2. *& ſeq.* hæc tñ puto eſſe intelligenda cũ
diſtinctione, vt infra *n.* 25. Reſtat videre
19 quando in iubilæis conceditur facultas
abſoluendi ab omnibus cenſuris, caſibus
reſeruatis, pœnis, & ſententijs, an intelli-
gatur conceſſa Confeſſarijs generaliter ad
beneficium omnium pœnitentium facul-
tas diſpenſandi ab irregularitatibus?
Reſpondent ſubſcripti negatiuè, quia
irregularitas, non eſt cenſura, vt ſupra *re-*
ſol. 12. *n.* 2. diximus. & quia ſtylus Curiæ
habet, quod non intelligatur data facultas
diſpenſandi ſuper irregularitate, niſi ex-
primatur, ita *Nauar. c.* 27. *ſub n.* 250. *Maiol.*
lib. 5. *c.* 51. *n.* 7. *Sayr. lib.* 6. *c.* 14. *n.* 2. vbi quã-
20 plures, teſtantes etiam de dicto ſtylo, qui
pro lege ſeruatur *c. ex literis de conſtit. c.*
quam graui, de crim. falſi Afflict. deciſ. 135.
n. 3. *&* 4. vbi ita refert deciſum, addit *Tol.*
lib. 1. *c.* 85. *n.* 8. quod in iubilæis datur fa-
cultas abſoluendi, non diſpenſandi, lon-
ge autem aliud eſt abſoluere, quam diſ-
penſare, irregularitas n. non tollitur per
abſolutionem, ſed per diſpenſationem, idẽ
Sayr. d. n. 2. *vbi cæteri*.
21 Verum quamuis de prædictis ſupra, &
infra ſparſim dictum ſit, latius tamen ma-
teriam repetendo, & complectendo ex
quatuor modis tolli poſſe irregularitatem
docet *Henriq. lib.* 14. *cap.* 17. *n.* 1. *in fine.* bap-
tiſmo st. profeſſione in Religione appro-
bata, lapſu temporis, & diſpenſatione
Syluu. v. irregularitas ad finem. Sayr. de cen-
ſur. lib. 7. *c.* 13. *n.* 2. 4. *&* 11. *& cap.* 14. *n.* 23.
aliyque apud eos; à primo ergo exordien-
do, rectius docet *Suar. to.* 5. *diſp.* 41. *ſect.* 1. *n.*
2. non poſſe iure dici tolli irregularitatem
per baptiſmum, ſed potius defectum exi-
ſtentem in homine ante baptiſmum, non
reddere hominem irregularem poſt bap-
tiſmum, imò dico ego nullam contrahi
irregularitatem ante baptiſmum, niſi eam,
quæ prouenit ex bigamia, vt ſupra *reſol.*
101. *n.* 2. quæ neque per baptiſmum tolli-
tur, & propterea gratis dicitur tolli, id,
quod non eſt, quia non entium nullæ ſunt
partes. *l. eius qui in Prouincia ff. ſi cert. pet.* Per
22 profeſſionem autem tollitur ſola irregu-
laritas proueniens ex defectu natalium, &
nec in omnibus, & per omnia, quia non
poſſunt tales illegitimi dignitatem, ſeu
Prælaturam aliquam habere abſque diſ-
penſatione, etiam ſequuta profeſſione
cap. 1. *de filijs præsbit. & addit Abb. in c.* 2. *n.*
7. *de Apoſt.* tolli aliquam aliam, ſi hoc de
iure ſpeciali, vel vniuerſali, talibus conceſ-
ſum reperiatur, ſequitur *Sylu. vbi ſupra*, &
alijs

Digitized by Google

alijs omiſſis *Suar.cit.ſub n.3.* vbi refert *Sotum in 4. diſt.25. q.1. art.3.* dicentem hũc morem in Religionibus ſeruari, vt omnis irregularitas per Religionis ingreſſu tollatur, excepta bigamia, & homicidio voluntario, ſed in his ſtandum eſt priuilegijs, de quibus *ſupra n.* 18. cum diſtinctione, vt ibi; mihi namq; cum in ſæculo aliquos vti miniſter regius ad mortem damnaſſem, quæ eſt minima irregularitas, opus fuit obtinere diſpenſationem à Pōtifice, alias receptus non fuiſsem, quibus autē alijs modis tollatur irregularitas ex eodem defectu natalium, dictum eſt ſupra *reſol.98. à n.* 1. Item lapſu temporis irregularitas ex defectu ætatis legitimæ aduenīēte tēpore tollitur *Suar.cit.d.n.23.* de qua & alijs ſimilib.dictū eſt ſup.*reſ.99.& alibi.*

23 Reſtat videre de illis, quę tolluntur ex diſpenſatione, quas in tres claſses diuidit P.*Dia.par.9.tract.8.reſol.* 50. *in prima* (ait ipſe) eſt irregularitas, quæ contrahitur cū peccato, & reſultat ex eo, puta ex homicidio, ſeu ex mutilatione culpabili. In ſecunda claſse eſt irregularitas, quæ incurritur abſq; culpa, nempe ex bigamia, vel ex homicido, ſeu mutilatione iuſta, aut propter accelerationem ad mortem ſine peccato, ſaltem graui, quæ dicitur ex defectu lenitatis. In tertia claſse eſt irregularitas quæ oritur ex mala ſuſceptione, ſeu adminiſtratione Sacramentorum, quādo ſtquis excommunicatus, vel ſuſpenſus, ordines ſuſcipit, vel celebrat hæc ille. Sed

24 ita diuiſio non comprehendit omnes irregularitates, ſaltem in genere, propterea rectius dicunt alij, ſtatim citandi, irregularitatum quaſdam eſſe cenſuras, & pænas eccleſiaſticas, quæ in pœnam peccati imponuntur, vt cum excommunicatus celebrat, aut ſuſcipit ſacros ordines, vel quomodocumque delinquit; qua de cauſa contrahit irregularitatem; alias verò eſſe, quæ contrahuntur citra culpam, ſed ob defectum, ſiue Sacramenti, vt eſt bigamia, de qua ſupra *reſ.* 100.*num.*1.*&* 5. ſiue ob defectum animæ, ſiue corporis, de quibus etiam ſupra *reſ.97.* quæ veræ irregularitates non ſunt, cum non habeant rationem pænæ, ſed ſunt quædam inhabilitates ad ordines ſuſcipiendos, vel ſuſceptos exercendos, vt ibidem dictum eſt.

25 Quando ergo in bullis, ſiue iubilæi, ſiue cruciatæ, aut alijs priuilegijs conceditur facultas Cōfeſſarijs abſoluendi ab omnibus cenſuris, & pœnis eccleſiaſticis, abſoluere poſſunt in foro cōſcientię ab irregularitatibus prioris generis, quæ ex delictis contrahuntur occultis (exceptis illis, quæ proueniunt ex homicidio voluntario, etiam lenitatis, vt dixi, non autem ab hæreſi occulta, ſed tantùm interna iuxta diſtinct. tradēdam *reſol.* 104. *n.3. & ſeq.* vel deductis ad forum contentioſum ſeruata forma *Trid.ſeſſ.24. c. 6.* niſi aliter in bullis prædictis exprimatur) ſed non ab illis ſecundi generis, quæ abſque culpa, & delicto, ſed ſolùm ex defectu contrahuntur *ita Barth. Medina in 1.2. q. 96. art.4. & inſtr. Confeſſ. lib.1.c.11.§.9. Corduba de indulg. q.43.dub 4. Salon.2.2. q.64. art. 8. controu. 4. Sotus in 4.diſt. 22.q.3. art.1. Henriq. lib. 14.c.17. ſub n.4. concordant ex recentioribus Fragoſ. & Leander apud Dia.d.reſol.*50. vbi aiunt poſſe prædictos Confeſſarios virtute Iubilæi, aut aliarū bullarum, vt ſupra abſoluere ab omnibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus, in quibus poſſunt Epiſcopi, tàm de iure communi, quàm ſpeciali, vt eſt Trident. relat. *Rodriq. in explicat.bullæ Cruc.* §.9.*n.*137. *Sanch. lib.4.ſummæ cap.54. n. 27.& alij, quos ſequitur idem Dia.ibidem*. Superiores verò Regulares poſſe etiam extra iubilæum diſpenſare cū ſuis ſubditis, ſicut poſſunt Epiſcopi cum ſuis ex cit. Trid. non dubitant DD. relati eum habeant erga; & contra eos poteſtatē quaſi Epiſcopalem. Et ad dicta per Tol.&

26 alios ſupra in bullis, & priuilegijs dari facultatem Confeſſarijs abſoluendi, non diſpenſandi, reſpondet idem *Henriq. cit.* probabile eſſe per verbum abſoluo, fieri poſſe diſpenſationem, quod tamen pro indubitabili docent Fragoſ. & alij citati dicentes Confeſſarios in caſibus prædictis poſſe ab illis abſoluere, vel diſpenſare, prout voluerint; quocunque n. verbo, tàm abſoluendi, quàm diſpenſandi vtantur, tolli dictas irregularitates; alias (rectè addunt prædicti,) dum in bullis relatis ſolet concedi poteſtas abſoluēdi ab omnibus cenſuris, & alijs pænis eccleſiaſticis, ſi non extēderetur ad tollendas prædictas irregularitates, verba illa, (& alijs pęnis) eſſent gratis appoſita, dum in nullo alio caſu poſsent verificari, & propterea diximus non extendi ad irregularitates prouenientes ex defectu, quæ non habent rationem pænæ, ſed ad illas deſcendentes ex delicto cū limitationibus vt ſupra.

Oc-

27 Occulta autẽ delicta triplici modo dici poſſunt, vt practicari poſſit doctrina Concilij, etiam per Confeſsarios in iubilæis, vt ſupra; primo ſi ſint mentalia tantùm, quę ſuaptè natura probari non poſsunt, in quibus non contrahitur cenſura, neque irregularitas ex *D.Tho.1.2.q.91. ar. 4. cor.* deque iſtis neque iudicat Eccleſia *c.erubeſcant diſt.32.* exceptis illis ſupra n. 25. ſecundo ſi ſint exterius facta, ſed nullo pręſente; tertio ſi coram paucis, ita quod probari poſsent, ſed nulla fama orta eſt, nec in iudiciũ deducta *Nau.in man.ſub n.* 250. §. *decimo quod in fin.* de primis duobus non eſt difficultas, vt dixi, excepta abſolutione ab homidicio occulto, vt ſupra, & ab hæreſi occulta, vt infra *reſol.* 104. *in fine*. tertium autem caput probatur *in c. veſtra de cohabit.cler. & mul. c.quis aliquãdo §. hac ergo vbi Gl.v. ſecreta de pœnit.diſt.1. c.2. de Apoſt.* vbi habetur miniſterium Acolyti, iuuantis rebaptizantem, poſse eſse occultum adde *Gl. in c.manifeſta 2. q.1.* vbi latè ſcribit quando factum dicatur occultum, vel notorium, vel manifeſtum, hinc docet *Suar.to.5. diſp.41. ſect.2. n.6. circa finẽ*, quod ſi delictum ſit deductum ad forum contentioſum, & ibi probari nequiuit, neque ſemiplene, qua de cauſa fuit accuſatus, iuridicè abſolutus, dicatur etiam occultum, & poſſit Epiſcopus, vel Confeſsarius in caſibus prædictis abſolutionẽ impartiri, quod exiſtimo certum, eo magis cum in remiſſionibus *Trid. ſeſſ.24. poſt cap.6. de reform. v.ex delicto occulto referantur* 22. *DD.* quorum aliqui dicunt occultum dici, quod non eſt publicum etiam ſi ab aliquibus ſciatur, alij verò quãdo non poteſt probari, & ita declaraſse Sacr. Congr. Concil.

28 Pontifex autem ſuper omni irregularitate diſpenſare poteſt, quia eſt de iure poſitiuo *Suar. cit. ſect. 2. n.2.* quod patet, quia in lege veteri non contrahebatur irregularitas; vt dictum eſt *ſupra reſol.* 100. *n.* 6. ergo eſt de iure can. modo ipſe eſt ſupra omne ius poſitiuum *c. ſignificaſti de elect. c. ſunt quidam 25. q.1. l. Princeps ff. de legib. l. digna vox C. eod.tit. & c. propoſuit de conceſſ. præb.* ergo. imò, & quod magis eſt, dicit *Gl. hic v. diſpenſare*, quod diſpenſare poteſt contra Apoſt. in bigamia, *ex c. lector 34. diſt.* item contra canones Apoſtolorum *c. Presbiter 82. diſt.* item contra vetus teſtamentum in decimis non dandis *c. ex parte de decim.* itẽ in voto *c.1. de voto*, item in iuramento *c. conſtitutus de reſcript. & c.2. 15. q.6.* & vide *etiam ſupra reſol.* 100. *n.* 12. non autem in irregularitate prouenienté ex defectu ſcientiæ, quia hoc impedimentum eſt de iure naturali, vt dictum eſt ſupra *reſ.97. n.5. in fine.*

De irregularitatibus, quæ contrahuntur ex iteratione baptiſmi, & aliorum Sacramentorum, ac etiam ex indebita ſuſceptione, vel vſu ordinis.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas contrahitur ex iteratione baptiſmi ſcienter, tàm per rebaptizatum, quàm rebaptizantem, quibus de iure ciuili eſt impoſita pœna mortis, nec iuris ignorantia admittitur n.2. & 3. ſed quid ex ignorantia facti? n. 4.*

5 *Baptiſmus ſupponitur in eo, qui eſt natus ex parentibus Chriſtianis, & inter eos educatus, & propterea non eſt rebaptizandus, niſi euidenter appareat non eſſe baptizatum.*

6 *Irregularitas non contrahitur per rebaptizatum in infantili ætate, ſecus in maiori, licet per metum cadentem in virum conſtantem.*

7 *Baptizatus ab hæretico eſt irregularis, niſi hoc actum fuerit in infantili ætate, & factus maior, ab Eccleſia, cui ſponte acceſſit, fuit receptus.*

8 *Irregularitas an contrahatur ex iteratione aliorum Sacramentorum præter baptiſmum? An per excommunicatum maiori, ſi recipit ſacros ordines, & quid ſi laborabat ignorantia iuris, vel facti probabili, vel ſupina? n.9. & in alijs caſibus vſque ad finem. An per ordinatum furtiuè? Item qui talis ſit, & qui ſuper ea diſpenſet?*

14 *Ordines ſacros, quos non habet, exercens, eſt irregularis, & in foro exteriori punitur pœna mortis ſi celebrat, (ſecus ſi iocosè, vel etiã ſi ſeriò cantauerit tantum Epiſtolam, vel Euangelium cum Dalmatica, ſed ſine Manipulo, aut ſtola) licet alij contrarium, & male doceant in laico, & n.15.*

16 *Irregularitas contrahitur per coniugatum, quemcunque ſacrorum ordinem ſuſcipientẽ, etiam ſi matrimonium non fuerit conſũ-*

matum, ſed per verba de præſenti contractum, à qua ingreſſus Religionis, vel ſolus Papa diſpenſat.

17 *Item per excommunicatum maiori, ſuſpenſum, vel interdictum celebrantem, aliũue ſacrum ordinem exercentem, quod fallit in aliquibus caſibus, ut infra.*

Reſolutio CIII.

SEquitur videndum iuxta ordinem ſupra reſolut. 97. num. 1. propoſitum de alia ſpecie irregularitatum, nempe de prouenientibus ex iteratione baptiſmi,
1 tiſmi, quem; qui bis, vel pluries ſcienter ſuſcipit; irregularis efficitur *c. 2. de Apoſt. c. eos quos de conſecr. diſt. 4. c. confirmãdum diſt.* 50. imò etiam Acolytus ſuum officium exercens circa dictum myniſteriũ, ſi modo hoc fecerit publicè, & ſcienter, alioquin promoueri poteſt *d. cap. 2.* Eſt etiam irregularis rebaptizans ſcienter, vt de communi aſſerit *Tolet. lib. 1. cap. 65. num. 4. ex dict. cap.* 2. qui addit hoc procedere, quando crimen eſt publicum, ſicut dictum eſt de Acolyto, non autem ſi
2 ſit occultum. Ratio eſt, vt ipſe ait, quia nullus text. hoc dicit. niſi de Acolytho, quod ſi à fortiori volumus idem intelligere de rebaptizante, eſt hoc intelligendũ cum eodem adiuncto publicitatis, vt loquitur tex. de illo; non negat tamen Tolet. communem opinionem eſſe, bis eundem baptizantem, ẽt præciſa notorietate eſſe irregularem, de qua teſtatur *Henriq. lib. 14. cap. 4. num. 4.* eo magis quod de iure ciuili in foro fori rebaptizans, & rebaptizatus ſcienter, vltimi ſupplicij pœna feriuntur *l. 2. C. ne Sanct. Bapt. iteret.* vbi ait Bar. quod ideo, quando dubitatur de baptiſmo, baptiſmus fit ſub conditione, ne incidatur in hanc legem.

3 Sed an idem procedat de rebaptizatis, & rebaptizantibus ignoranter? *Bonac. diſp. 7. q. 3. pun. 3. n. 3.* generaliter voluit excuſari, tãm ſi ſit ignorantia iuris, quàm facti citat multos DD. qui in libris noſtris, hoc ſimpliciter (vt ipſe ait) non dicunt; propterea ſi loquimur de ignorantia iuris, non datur excuſatio ſecundum *Tolet. cit. d. n. 4. in fine ex Anton. de Butr. & Anan.* ſed probatur *in c. qui bis cum Gloſ. v. ordinari de conſecr. diſt. 4. & l. 1. C. eo tit.* ab ipſo non citatis, hæc n. ignorantia non admittitur, quia talis iteratio eſt prohibita de iure diuino *ex Apoſt. 4. ad Epheſ.* quod vnuſquiſque ſcire tenetur *Scot. in 4. diſt. 6. qu. 8. vbi Richar. art. 4. q. 2. Palud. ibidem art. 1. concl. 2. Sylu. v. baptiſmus 5. ſub n. 3. Henriq. d. lib.*
4 *14. c. 4. n. 3. in fin.* Si verò de ignorantia facti inuincibili, ſeu probabili, excuſatur, quia non dicitur iteratum, quod neſcitur eſſe factum *c. 1. de Cler. per ſalt. prom. & Gl. cit.* ſecus ſi ignorantia ſit craſſa, & ſupina, quæ dolo æquiparatur *Nauar. in man. c. 27. n. 246. Sayr. lib. 7. cap. 8. n. 8. verſic. ſecunda opinio, Filliuc. tract. 19. n. 165.* quo caſu ſi baptiſmus fieret ſub conditione Nauar. cit. dicit peccare rebaptizantem, non autem eſſe irregularem, imò *Tolet. d. cap. 65. n. 5.* dicit, quod etiam qui ſcit, & rebaptizat ſub conditione, non eſt irregularis, licet ſacrilegium committat, quia conditio nihil poſſit in eſſe *l. id, quod ff. de conſtit. pecun.* ſed ego contrarium puto, quia hic videtur doloſè agere *arg. l. 1. & tot. tit. ff. quæ in fraud. credit.* & ita ex Catechiſ. niſi et bona fide hoc actum fuerit dicit *Regin. lib. 30. tract. 2. nu. 177.* exemplificant autem ignorantiam probabilem, quando adhibita diligentia debita, ſciri non potuit, an
5 qui offertur, ſit baptizatus, vel non, ſed natos ex parentibus Chriſtianis, & educatos inter eos, pro baptizatis in dubio haberi debere, nec eſſe rebaptizandos, niſi euidẽter appareat non eſſe baptizatos legitur in *c. veniens in fine de Præsbyt. non bapt. & docent omnes.*

6 Immunis tamen eſt ab irregularitate rebaptizatus in infantili ætate, quia caret culpa *argum. l. culpa caret ff. de regul. iur. Sayr. lib. 7. c. 8. n. 10. Henriq. lib. 14. cap. 4. n. 3. Suar. tom. 5. diſp. 42. ſect. 1. n. 1.* Ex contrario non excuſantur rebaptizans, nec rebaptizatus ſcienter in maiori ætate, vt diximus, quamuis hoc agant per metum cadentem in cõſtantem virum, ratio eſt quia metus non poteſt afficere voluntatem internam, qua deficiente, nequit fieri baptiſmus, cum ceſſet intentio requiſita, quæ eſt actus voluntatis: non enim poteſt fieri voluntate renitente, licet exterius aqua infundatur *Henriq. cit. n. 4. circa finem Filliuc. & alij apud Bonac. diſp. 7. q. 3. pun. 3. n. 7.*
7 Contrahitur etiam irregularitas per baptizatos ab hæreticis alibi, quam in Eccleſia Catholica, puta in locis hæreticorum *c. qui in qualibet 1. q. 7.* niſi hoc actum fuerit in infantia, & poſtquam ad ætatem rationis capacem peruenerint, agnita veritate, falſi ta-

ſita-

Digitized by Google

ſitatem eorum abhorrentes, ad Eccleſiam Catholicam fuerunt recepti *c. placuit, & c. qui apud 1. q. 4. Bonac. cit. n. 13. ex Regin. lib. 30. tr. 2. n. 180.*

8 Ex iteratione aliorum Sacramentorum characterem imprimentium, confirmationis ſc. & ordinis ſimiliter fuit dubitatum, an irregularitas contrahatur, & *Nauar. cit. n. 247. ex D. Anton.* ſcribit affirmatiuè cit. *c. ſicut diſt. 68. & c. dictum de conſecr. diſt. 5.* vbi de vtroque fit mentio, & ſtatuitur, quod ſicut non debet iterari baptiſmus, ita nec confirmatio, & ordo; ſed verbum nullum de irregularitate; modo pœnæ nõ ſunt inducẽdæ per ſubauditos intellectus, cum ſint potius reſtringendæ, quàm ampliandę *c. odia de regul. iur. in 6*, ergo pœna ſtatuta in iteratione illius, non eſt extendenda ad iſta; eo etiã magis, quia in materia irregularitatis habemus tex. expreſſum mandantem, nequaquam incurri, niſi expreſsè à iure ſtatuatur *c. is qui de ſent. excomm. in 6.* quod ex alijs rationibus docent *Scot. in 4. diſt. 7. q. vlt. Couar. in Clẽ. ſi furioſus par. 1. n. 8. de homi. Regin. lib. 30. tr. 2. n. 178. Sayr. lib. 7. c. 8. n. 28. & ſubdit n. 29.* multo minus incurri irregularitatẽ ex aliorum Sacramentorum reconſecratione, vnde ſi quis hoſtiam, vel chriſma, vel oleum infirmorum conſecrata recõſecret, peccat, ſed irregularis non eſt. faciunt dicta per *D. Thom. in 4. diſt. 23. q. 1. art. 1. q. 2. ad 3.* vbi non aperit, ſi hoc ſit mortale, vel veniale, ſed dicit, quod nullo modo ſit faciendum, & vide *infra reſol. 167. n. 28. in fine.*

9 Verum contrahitur irregularitas per excommunicatos maiori excommunicatione recipiendo in tali ſtatu ordines ſacros *c. cũ illorum de ſent. excomm. & c. 1. de eo qui furt. ordin. ſuſcep.* quæ cum ſit apertè ſtatuta in dictis iuribus, gratis dixit *Bonac. citat. pun. 4. n. 1.* eſſe opinionem probabilem, imò nec excuſare ignorantiam iuris, ſed tantùm facti probabilem docent communiter DD. nempè *Syluest. hoc tit. num. 4. Nauar. d. cap. 27. n. 241. Sayr. lib. 7. c. 10. n. 12. Suar. to. 5. diſp. 42. ſect. 3. n. 2. Tolet. lib. 1. cap. 66. n. 1. Regin. lib. 30. n. 181. & alij.* Quæ quidem
10 irregularitas cõtrahitur etiam per ſuſpẽſos, & interdictos cum eiſdem declarationibus circa ignorantiam, ſi ordines ſuſcipiãt *c. 1. §. fin. de ſent. & re iudic. in 6. c. 1. §. fin. de ſent. excomm. eod. lib. c. is qui §. 1. & c. is cui eod. tit. & lib. & docent DD. citat. cum Henriq. lib. 14. cap. 6. n. 4.* quidquid in contrarium voluerint *Filliuc. & alij apud Bonac. cit. ſub n. 2.* prætextu, quod citati tex. loquantur de ſuſpenſis ſolemniter celebrantibus, quod ibi meo videri non legitur, nec probatur, & dictum eſt *ſupra in introduct. huius tit. n. 19.*

11 Item recipiens duos ordines ſacros eodem die, irregularis ſimiliter efficitur *c. literas. & c. dilectus de tempor. ordin.* imò etiam ordines minores cum ſubdiaconatu *c. 2. de eo, qui furt. ordin. ſuſcep. Nauar. c. 25. n. 71. & cap. 27. ſub n. 241.* vbi ex Anton. addit poſſe excuſari ſuſcipientem quatuor ordines minores cum ſubdiaconatu eodem die, vbi talis conſuetudo vigeret, ſequuntur *Sayr lib. 7. cap. 10. n. 22. Filliuc. tract. 20. nu. 191. Regin. cit. n. 189.* ſuper quã tamen irregularitate, ſi delictum occultum eſt, diſpenſat Epiſcopus ex *Triden. ſeſſ. 24. cap. 6.* ſi verò eſt publicum, ſolus Pontifex, vt dicũt *Tolet. cit. n. 6. Henriq. etiam cit. cap. 6. n. 5. Sayr. vbi ſupra n. 36.* quando autem delictum dicatur occultum, vel publicum. *vide in priori reſol. n. 27.*

12 Sed an ordinatus per ſaltum, vt eſt recipiens ordinem ſuperiorem, nempe diaconatum, vel ſacerdotium, ante ſubdiaconatum, ſit irregularis? videtur affirmatiuè reſpondendum ex *c. ſolicitudo diſt. 52. & c. vnico de Cler. per ſaltum prom.* vbi dicitur eſſe cum eo miſericorditer agẽdum, & ab Epiſcopo diſpenſandum, ſi hoc accidit ignoranter, ergo eſt irregularis ſubdit *Regin. d. lib. 30. tract. 2. n. 191.* & confirmat *Ricc. reſol. 561. n. 1.* quod ſi priuſquam diſpenſetur ab Epiſcopo, vtatur ordine prætermiſſo, ſolus Papa diſpenſat *Nauar. d. c. 27 n. 224.* quod latius probat *Sylu. hoc tit. n. 13.* vbi hoc limitat, quando in tali ordine miniſtrauerit ignoranter.

13 Item irregularis eſt ordinatus furtiuè, talis autem dicitur, qui ſine dimiſſorijs ſui Ordinarij, vel non examinatus, nec approbatus, fuit inaduertenter ab Epiſcopo ordinatus; cum quo tamen diſpenſat proprius Epiſcopus, alio obice non exiſtente; quod ſi Epiſcopus ante ordinationem denunciauit excommunicationem incurrendam ab ijs, qui furtiuè ordines ſuſciperent, ſolus Papa diſpenſat *iuxta c. 1. de eo, qui furt. Suar. de cenſur. to. 5. diſp. 42. ſect. 3. n. 5. Henriq. lib. 14. cap. 6. n. 5.* ſed quia hodie ſolent Epiſcopi talem excommunicationem ſemper comminari ante ordinationem, propterea dicit *Bonac. cit. n. 7.* hanc

diſpenſationem eſſe Pontifici reſeruaram.
14 Itē eſt ſimiliter irregularis clericus, vel laicus exercentes ordinē, quē non habent *c.1. & 2. de Cler. non ord. miniſt.* imòper ſan ctamInquiſitionem in ſimilib. caſibus proceditur cum magno rigore; etenim Paulus de le Vergini, laicus profeſſus Ordinis Conuentualium reformatorum; Clericus Donatus de Feo quatuor ſolùm minoribus ordinibus inſignitus, & Franciſcus Maria Fotus cum ſacerdotij munere functi eſſent, fuerunt Curiæ ſeculari traditi præuia degradatione, per quam fuerunt furca ſuſpenſi in Ciuitate Neap. vt teſtatur cum modo ſeruato *Sanfel. deciſ.239.*
15 *n.14.* Hoc tamen aduertit *Nauar. dicto c.27. ſub n.242.* eſſe intelligendum, (citra tamen celebrationem vt ſuprà) ſi ſeriò, non autem iocosè, & priuatim agatur ex *D.Tho. in 4. diſt.24.q.2.art.2.* imo ſi clericus ſimplex cantat in Choro Epiſtolam, etiam cum Dalmatica, ſed ſine manipulo, vel Euangelium ſine ſtola, talem irregularitatem non contrahit; ac etiam ſi cum eis, vbi talis adeſt conſuetudo, quam teſtatur ibidem Nauar. habere fratres mendicantes; idem dicit *Regin. ſub d.n.191. ex Henriq. & alijs*, qui *tamen n.192.* voluit laicum talia exercentem, etiamſi ſeriò, & ſolemniter irregularem non eſſe, quem ſequitur *Bonac. diſp.7. q.3. pun.6. n.1.* ex leuibus fundamentis; ſed priorem ſententiam ego ſequor *ex Suar. diſp.42. ſect.4. nu.3. & 9. Coninch. diſp.18. dub.6. n.45.*
16 Irregularis quoque eſt cōiugarus quēcumque ſacrum ordinem ſuſcipiēs, etiam ſi matrimonium per verba tamen de præſenti, conſummatum non eſſet *ex extrauag. antiquæ de voto. Auila par.7. diſp.9. ſect.1. dub.5. Bonac. cit. pun.4. n.9. ex Rebuff. Henriq. & alijs*, & eſt caſus Sancti Officij, vt ſupra *reſol.100. n.10.* à qua irregularitate liberat ingreſſus religionis, vel Papa, qui ſuper omnibus diſpenſare poteſt, cum ſint de iure poſitiuo *Sylu. v. irregularitas in fine.* & dictum eſt ſupra *reſ.102. n.28.*
17 Item eſt irregularis excommunicatus maiori excommunicatione, celebrans, vel exercens actus ſubdiaconatus, vel diaconatus ſolemniter, ſicuti etiam ſuſpenſus, vel interdictus, ſi durātibus prædictis impedimentis, talia peragunt *c. is cui de ſenten. excom. in 6.* & dictum eſt ſupra *in introduct. huius tit. n.19.* addit tamen *Gl. in d. c. is cui v. in ea.* ſecus eſſe ſi extra Eccleſiam, veluti in domo priuata, vel ſub tentorio, aut ſub dio; datur tamen excuſatio etiam in priori caſu ratione alicuius neceſſitatis, vel ſcandali vitandi, aut ignorantiæ, vel inaduertentiæ, vel obliuionis inculpabilium, vt latè docent multi apud *Bonac. cit. pun.5. à n.1. vſque ad* 10. & nos ſupra *d. n. 19. & reſol.19.*

De irregularitatibus prouenientibus ex crimine hæreſis, vel infidelitatis, aut ex infamia, vel publica pœnitentia.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas contrahitur per hæreticos, eorumque fautores, & receptatores cum eorum filijs, etiam naturalibus, licet parentum delicta non fuerint ſequuti, cū limitatione, & ampliatione vt infra, & n. 2. vſque ad 10.*
4 *Homicida voluntarius quamuis occultus, eſt irregularis, ſicut & alij ibi relati.*
5 *Actus interni hominum non ſubdunt poteſtati legiſlatoris humani, ſed Dei ſolius.*
9 *Abſolutio ab hæreſi occulta num poſſit à ſolo Pontifice dari? & n.10.*
11 *Irregularitas contrahitur per colentes dæmones, vel cum ijs quodcunque pactum ineuntes, vel hæreſim in iudicio probatam adiurantes, à ſolo Pontifice diſpēſanda.*
12 *Abſoluere non poteſt Epiſcopus hodie ab hæreſi occulta, ſed an poſſit ab irregularitate, ea de cauſa contracta?*
13 *Infamia quid ſit, quid bona fama, & vnde vtraque oriatur? n.14. Iuris contrahitur per ſententiā iudicis n.15. Facti verò multis modis, vt infra n.16. Exemplificatur n. 17. Alterutra non ſolùm parit irregularitatem, ſed etiam repellit à dignitatibus acquiſitis, & acquirendis n.18. & 19. Quomodo tollatur? & an ſicut poteſt tolli à Principe, poſſit à iudice ordinario? n. 20.*
21 *Irregularitas an contrahatur ex pœnitentia publica?*

Reſolutio CIV.

1 AD primum reſpondetur, irregulares eſſe hæreticos, eorumque fautores, defenſores, & receptatores, eorumque filios

filios vſque ad ſecundam generationem
ex linea paterna, & vſque ad primam
ex linea materna *c.2.§.hæretici, & c.ſtatutū*
il ſecondo de hæret. in 6. item infideles, &
cathecumenos *c.1.& c.veniēs de Presbyt.nō*
bapt. largo tamen modo, quia irregulari-
tas vti pœna eccleſiaſtica non ligat eos,
qui ſunt extra Eccleſiam, vt dictū eſt ſup.
in introd.n. 4. ſed quia non ſunt baptizati,
nullum Sacramentum recipere poſſunt, &
propterea dicuntur irregulares *Nauar. in*
man.c.27. n.205. Angel.hoc tit. 1.n. 28. Syl.
eod. n.7.Tolet.lib.1.cap.64. n.1.Regin.lib.30.
2 *tract.2. nu.* 193. Imò non ſolùm filij legi-
timi, ſed etiam naturales hæreticorum
ſunt irregulares, licet crimina parentum
non fuerint ſecuti *Tolet. cit.n. 4. ex Gl. &*
Io.Andr. in d.c.ſtatutum; quod tamen eſt
intelligendum, ſi eorum parentes, & fau-
tores moriātur hæretici, ſecus ſi ante mor-
tem ad Eccleſiam redierint, vt legitur *in*
d.c. ſtatutum, & aduertit Regin. ſub d.n. 193.
3 ſed nullo in caſu contrahitur irregularitas
ex hæreſi interiori Tolet.cit.n.2. ſicuti cō-
trahitur in exteriori, quamuis occulta
Sanch. in ſumma lib.2. cap.8. n.2. & c.25. n.
2. & alij ſtatim citandi.

Verum hæc quæſtio ſuas habebat olim
difficultates, quæ hodie ceſſarunt, vt in-
fra, alij ſiquidem voluere hæreticum etiā
pure internum eſſe excommunicatum, &
irregularem, hi ſunt magni, & egregij
DD. *vt Gl. in c.cogitationis de pœnit.diſt. 1.*
& in Clem. 1. §. verum v. eo ipſo de hæret.
Abb. in proœmio decret. v. Rex pacificus n.6.
in c. extirpanda §. qui verū n. 21. de præb.
c. fin. n.1.de hæret. & in c.2. n.13. de off. or-
din. Felin. in c. porro in princ.de ſent. excom.
Bal. in l. ſi quis non dicam n. 1. verſ. venio
ad oppoſitiones C. de Epiſc.& Cler. Roſell. in
ſumma v. abſolutio 1. num.29. v.excommu-
nicatio 1. caſu 1. n. 1. & v. hæreticus n. 14.
Surd. de aliment. tit. 9. q.33. n.7. & 8. & q.
32. n.4. & dec.247. nu. 12. & 13. par.1. Et
proinde abſolutionem ſpectare ad Pōtifi-
cem ſolum ex ſtatutis in bulla Cęnæ Dñi.

4 Alij verò tuentur totum oppoſitum,
nempe ex nullo crimine interno, vel ex-
terno dummodo ſit occultum cōtrahi ex-
communicationem, vel irregularitatem,
ſeu alias pœnas eccleſiaſticas, excepto ho-
micidio voluntario, quamuis occulto, quia
hoc tantum reperitur à iure deciſum *ex c.*
fin.de tempor. ordin. iſti ſunt Nau.in ſumma
cap 27.n.248. ex c.ex tenore, & d.c. fin.eod.
tit. Henriq.lib.14.c.3.n.2.& cap.5.n.2.& v-
trobique DD. ad ſaturitatem Crouſerſ.in re-
gul.S.Franciſci cap.7.lect.4.fol. 518. *quem*
refert, & tranſcribit, ſed non ſequitur Dia.
par.6.tr.6. reſol.51. in princ. quorum prin-
cipale fundamentum eſt, quia Eccleſia nō
iudicat de internis, nec de occultis, ſed
de manifeſtis *d.c.erubeſcant, & c.conſuluiſti*
2. q. 5. qui quidem Crouſerſ. reſpondet
fundamentis Sanch. cit. & aliorum dicens
iſtos confundere illa duo, externum, &
manifeſtum, accipiēdo pro eodem termi-
nos prædictos, dum volunt omne exter-
num cenſeri manifeſtum, ſaltem per ſe,
& ſuaptè natura, & ſimiliter confundere
internū, & occultū, dum volunt ſola inter-
na eſſe occulta, proinde ſubdit Crouſers
non eſſe in tanta amplitudine accipiendū
manifeſtū, nec in tāta reſtrictione occul-
tū, imò dicit alia Gl. *in c. erubeſcant diſt. 32.*
v.ſecretorum hodie eſſe expreſſum *in d. c.*
fin. & c.reperiuntur 1. q. 1. quod ex occultis
delictis nō cōtrahitur irregularitas, niſi in
homicidio volūtario, & ſimonia in ordine,
& cōſequēter exceptis prædict. abſolutio-
nē cōpetere cuicūque Cōfeſſario ordina-
rio; quæ tñ opiniones nō videntur ſuſtētā-
biles, vt infra, ſalua reuerētia tantorū PP.

5 Prima n. apertè reijcitur, quia non ſolū
Eccleſia de internis non iudicat, ſed neq;
poteſt *D. Tho. 1.2. q.91. art.4. cor. ibi, quia*
de his poteſt homo legem facere, de quibus po-
teſt iudicare, iudicium autē hominis eſſe non
poteſt de interioribus motibus, qui latent,
ſed ſolum de exterioribus, qui apparent, &c.
item q.100. art.9. cor. ibi homo autem, qui eſt
lator legis humanæ non habet iudicare, niſi
de exterioribus actibus, quia homines vident
ea, quæ parent, vt dicitur 1. Reg. 16. et in-
ferius lex humana non punit eum, qui vult
occidere, & non occidit, punit autem lex di-
uina ſecundum illud Matth. 5. qui iraſci-
tur fratri ſuo, reus erit iudicio.

6 Item idem *Sanct. 2.2. q. 104. art.5. corp.*
ibi, errat, ſiquis exiſtimat ſeruitutē in totum
hominem deſcendere. pars n. melior excepta eſt
corpora obnoxia ſunt, & aſcripta dominis, mēs
quidem eſt ſui iuris, & ideo in his, quæ per-
tinent ad interiorem motum voluntatis, homo
non tenetur homini obedire, ſed ſolum Deo, &
c. & tandem idem docet in 4. diſt. 18. q.2. ar.
2. ſequuntur Caiet. *2.2. q. 11. art.3. Sylu. v.*
excommunicatio 7. n.3. in fine. vbi ex eodem
Sancto dicit falſum eſſe, quod dicunt Gl. &
alij ex d.c.cogitationis poſſe ſt. Eccleſiam
præ-

Digitized by Google

præcipere circa occulta, ſed non iudicare, quia ex D. Tho. relato de his poteſt homo legem facere, de quibus poteſt iudicare, ſed de internis non poteſt iudicare, ergo nec legem facere *Angel. in ſumma v. hereticus n. 2. Tol. lib. 1. c. 64. n. 2. Greg. de Val. 2. 2. diſp. 1. q. 12. pun. 3. alijs omiſſis.*

7 Secundam verò opinionem neque veram exiſtimo, etenim ſi ſolùm pro homicidio voluntario, & ſimonia in ordine occultis contraheretur irregularitas; ſine cauſa ſtatuiſſet *Trid. ſeſſ. 24. cap. 6.* vt Epiſcopi poſſint in foro conſciẽtiæ diſpenſare in omnibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delictis occultis prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, et exceptis alijs deductis ad forũ contentioſum, vt ibi legitur, ſi ergo excipit iſtos caſus tantùm, remanet regula generalis permiſſiua, quod in omnibus alijs diſpenſet, quæ non poteſt reſtringi ad ſolam ſimoniam, poſtquam reperitur exceptum homicidium voluntarium occultum iuxta naturam dictionis pluralis, quæ nequit verificari in vno ſolo caſu *ad rubr. vbi DD. C. de impub. & alijs ſubſtit.* & bona exceptio debet eſſe de regula, quæ firmatur in omnibus caſibus nõ exceptis *l. nam quod liquide ff de penu legat.* adeſt præterea dictio omnis, quæ eſt vniuerſalis, & non contẽtatur de pluribus, ſed quamplurimis *l. moſchis & ibi Bar. ff. de iure fiſci.*

8 Tertia opinio, quæ probabilior dicitur eſt, quod ſi hereticus in corde, exteriori aliquo opere, vel verbo peccatum ſuum exequatur, vel dicat, ſtatim eſt excommunicatus, & irregularis, etiam ſi nullus audiat, videat, aut quomodolibet percipiat, niſi ipſemet, quia tunc hæreſis peccatum, non niſi per accidens eſt occultum Eccleſiæ, per ſe n. habet vnde poſſit ab Eccleſia ſciri, quia eſt peccatum exterius ita *Caiet. 2. 2. qu. 11. art. 3. circa finem. Sylu. v. excommunicatio 7. n. 4. & circa finẽ. Sayr. lib. 3. de cenſur. cap. 4. n. 20. & 26. Suar. to. 5. diſp. 21. ſect. 2. n. 2. & diſp. 43. ſect. 1. num. 3. & 4. Sanch. in ſumma lib. 2. c. 8. n. 2. & 3. vbi magna DD. caterna, & cap. 25. n. 4. Vaſq. 1. 2. diſp. 160. c. 5. nu. 22.* superuenit poſtea bulla *Alex. 7. incip. Sanctiſs. D. N.* edita ſub die 2. Ottobris 1665. vbi multę propoſitiones damnantur, & poſtea ſequitur, videlicet.

9 *Sententia aſſerens bullam Cœnæ ſolùm prohibere abſolutionem hæreſis, & aliorum criminum, quando publica ſunt, & id non derogare facultati Trident. in qua de occultis criminibus ſermo eſt: anno 1629. 18. Iulij in Conciſtorio Sac. Congr. Emin. Cardin. viſa, & approbata eſt.*

Prælati Regulares poſſunt in foro conſcientiæ abſoluere quoſcumque ſæculares ab hæreſi occulta, et ab excommunicatione propter eam incurſa.

Sequuntur aliæ propoſitiones, & in fine concluditur, videlicet, *quibus peractis dum ſimilium propoſitionum examini cura, et ſtudium impenditur, interea idem Sanctiſs. re mature conſiderata ſtatuit, & decreuit prædictas propoſitiones; & vnamquamque ipſarum, vt minimum, tanquam ſcandaloſas eſſe damnandas, et prohibendas, ſicut eas damnat, ac prohibet, ita vt quicumque illas, aut coniunctim, aut diuiſim docuerit, defẽderit, ediderit, aut de eis etiam diſputatiuè, publicè, aut priuatim tractauerit, niſi forſan impugnando, ipſo facto incidat in excommunicationem, à qua non poſſit præterquã in mortis articulo ab alio, quacumque etiam dignitate fulgente, niſi à pro tempore exiſtente Pontifice abſolui.*

Inſuper diſtrictè in virtute ſanctæ obediẽtiæ, & ſub interminatione diuini iudicij prohibet omnibus Chriſti fidelibus cuiuſcumque conditionis, dignitatis, ac ſtatus, etiam ſpecialiſſima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipſarum ad praxim deducant.

10 Eſſet nunc videndum, an dicatur hæreticus occultus, qui hæreſim internam, externè protulit, nullo audiente, quia ſi iſte eſt talis, vt dicunt Caiet. & cæteri ſupra cit. incidit in bullam. Si vero non eſt occultus, ſed internus, minime iuxta D. Tho. & alios ſupra, verum quia S. Congr. declarauit illud dici etiam occultum, quod non poteſt probari, vt dictum eſt ſupra *reſol. 102. n. 27. in fine.* videtur proptcrea amplectenda ſententia Caiet. & cõſequenter reſeruata abſolutio Pontifici, quia hæreſis interna prolata in exterius, nullo audiente, nullo modo probari poteſt, eo magis quia cum per cit. bullam prohibetur generaliter abſolutio ab hæreſi occulta, non eſt diſtinguendum inter occultum, & occultũ obſtante diſpoſitione *l. de pretio ff. de public. in rem. act.*

11 Item, qui pactum ineunt cum dæmone, eumque quomodocumque colunt, quia ſunt ſuſpecti de hæreſi, ſunt pariter irregulares *Gl. in c. accuſatus §. ſane. v. ſaperent de heret in 6. Suar. diſp. 43. ſect. 2. n. 11.*

San-

Sanch.lib.2.ſummæ cap.25.n. 11. Filliuc.tr. 20.cap.9.n.235.in fine. quando autem hæc ſapiant manifeſtam hæreſim, vel non declarat *Sanfel. deciſ.233.num.4.& 5.* Item illi, qui fuerunt coacti abiurare hæreſim in iudicio probatam *Bonac.cit. pun.7. num. 5. ex eod. Sanch. & alijs*. Item qui exterius adorant Idola, licet per metum, & interius non adorent *c. præsbyteros diſt. 50. Farin. de hæreſi qu.97.num.73. Filliuc. nu. 230.ex Sylu.v. irregularitas nu.7.Suar.*
12 *Sanch.& alij apud Bonac.n.2.*nec poteſt Epiſcopus abſoluere, etiam ſi actus hæreticales eſſent occulti, vt dictum eſt, ſicut poterat prius in foro conſcientiæ ex *Trid. ſeſſ.24.c.6.* cum ſit ei ſublata talis facultas per *bullam Cœnæ Domini*, vt ibi legitur, & teſtatur Tolet. *lib.1.c.64.in fine.*vbi in apoſtilla in margine teſtatur ita fuiſſe declaratum per *Pium 5. Greg.13. & Clement.* 8. *cum Sacra Congreg. Cardin.* prout etiam docuere *Suar. dicta diſp.43.ſect. 1.ad finē. Filliuc.cit.n.232.& latius P. Dia.p.1. tract. 5. reſol.2.in fine.par.3.tr.6.res.92.p.4.tr.4. reſol,239. & p.5.tr.13. reſol. 43. in fine*. probabile tamen exiſtimat *Sanch. in ſumma d.lib.2.cap.25. n.18.* poſſe Epiſcopum ex eod. Trid. diſpenſare in irregularitate ex hæreſi, vel Apoſtaſia à fide occultis, quamuis non poſſit ab illis abſoluere, ſequitur *Dia.par.2.tr.15. reſol.* 24. Sed contrarium docent *Suar.d.ſect.1.n.7. & Bonac. de cenſur. diſp.7. q.3.pun.6. n.11. ex c. cum illorum §. primos de ſent. excomm.* quæ ſententia mihi videtur probabilior, quia dum non poteſt abſoluere, neque poterit diſpenſare, argum. ducto à ſimili *l. iam hoc iure ff. de vulg. & pupill. vel à maiori auth. multo magis C. de ſacr.S.Eccl.& vide ſupra reſol.21.n.4.*

13 Ad ſecundum, infamia eſt praua, & publica opinio de vita, & moribus alicuius, ſicut ex contrario bona fama, eſt publica, & bona opinio alicuius, oriens ex eius bonis operibus; illa verò ex malis *Bonac.hoc tit.diſp.7.q.3.pun.1.n.1.*vbi neminē allegat, ſed probatur *ex Gl. in l.1. v.vincula in fine C.ex quib.cauſ.infam. irroget. & Bar. in l.de minore §. tormenta ff.de quæſt.* idem per diuerſa verba docuit *Sylu. v.infamia. n.1. ex l.ſed ſi hac lege §. prætor, ibique Gl. ff. de in ius vocando, l.honori,& l.licet,ff.de obſeq. à liber. Patri, & patr. præſt.*

14 Datur autem duplex infamia iuris, & facti; iſta eſt, quando quis apud bonos, & graues homines eſt in mala opinione, quam de ipſo conceperunt ex ſuis malis operibus, ſeu criminibus, vt diximus, & docet Bar. cit. facit etiam *tex. in l. ea, quæ pater C. ex quib. cauſ. infam.irrog.* ſecus ſi praua opinio de aliquo ſit apud paucos viros, licet graues, vel apud multos leues, vt rectè ait idem *Sylu.nu.3.*

15 Illa verò contrahitur per ſententiam Iudicis *l. 1. ff.de ijs, qui notan.infam.* deſcenditque ex crimine *l.improbū ſænus C.eo tit. l.palam §. qui in adulterio ff.de ritu nupt. l. quid igitur ff.de ijs,qui notāt.infam. c.nuper. à nobis de bigam. Angel. v. infamia n.2.Tol. lib. 1. c. 57. vbi late de omnibus ad materiā.*

16 Sed iterum *Gl.in l.2. v. definit vſque ad finem ff. de ijs, qui not. infam.* vbi docuit omnes Ioculatores eſſe infames ipſo iure, ſed infamia facti, quia mercedis gratia ludibrium ſui faciunt, quod limitat *Abb. in c.cum indecorem de vita,& honeſt.Cler.*quādo quis ſemel tantùm, aut bis hoc egiſſet; limita ſecundo, quando quis licèt pugnaret cum beſtia (quod regulariter ſine infamia ex cauſa lucri fieri nequit,) hoc tamen ageret cauſa virtutis exercendæ *l. 1. §. beſtias ff.de poſtul.* quod practicatur in ludo taurorum, licet contrahatur excommunicatio, etiam ſi fiat ſine lucro, item
17 cauſant infamiam matrimonium cum duabus eodem tempore de facto contractum; proſtitutio proprię filiæ, vel vxoris, aut neptis, matrimonium cum mæretrice, aut repudiata *c. ſi quis viduam diſt.* 34. & permiſtim de vtraque infamia, multa exempla tradit Pontifex *in c.infames 6.qu. 1.late Sayr.lib.7.cap.*11.Regulariter autem infamia, quæ contrahitur de iure ciuili, contrahitur etiam de iure canonico *c.Beatus Petrus §. infames 6.q.1.*

18 His præmiſſis ſi loquimur de infamia facti, hæc facit hominem irregularem, donec tollatur mala fama, & acquiratur bona *c.4.de accuſat.c.tantis Daniel cum multis ſequent.diſt.8. Abb.in c.ſi diligenti de ſimon.* imo repellit à dignitatibus acquiſitis, & acquirendis, tàm Eccleſiaſticis, quàm ſecularibus, ſi ſit adeò mala, vt ſcandalū apud omnes pariat *ex iurib.citat.& c. inter dilectos de exceſſib. prælat.* vbi ſicut vilibus, & indignis portę dignitatum patere non debent, ita nec infamibus *c. infamibus de regul. iur. in 6.& c.infamis 3. qu.7.* Si verò
19 de infamia iuris, idē ſtatutum reperitur quoad dignitates *in l.infamia C. de decur.*

lib.

*lib.*10.*l.infames C.de infamib.& l.*1.*C.de reis poſtul. eod. lib.l.* 2. *& l. Iudices C. de dignit. lib.* 12. idemque quoad irregularitatem *Sylu. ex Abb. & alijs d. v. infamia nu.* 15. *Nauar.cap.*27. *n.*204.*Tolet.cit.*Tollitur au-
20 tem iuris infamia per Principem *c.cum te de ſententent.& re iudic.& l.*1.*ff.de poſtul.*ſed iudices inferiores poſsunt eam tollere quaſi per indirectum, abſoluendo enim reos, antea condemnatos, conſtito aliunde de innocentia, tollunt delicta, & conſequenter infamiam, ex illis prouenientẽ, vt fuit in facti contingentia practicatum apud *Sanfelic.deciſ.* 44. *in fine*, (quamuis conſulto Principe *iuxta tex. in l. fin.* §. *ſi quis vltro ff. de quaeſt.* quia prolata ſententia non poſſunt iudices amplius in eadem cauſa iure proprio iudicare *l. iudex poſtea quam ff. de re iudic. cum concord.*) *vide Sayr.lib.*7.*cap.*11.*n.*15.*Henriq.lib.*14.*cap.*5.*n.*3.*Regin.lib.*30.*tract.*2.*n.*196.infamiam autem facti, *ait Tolet. d.n.*4. & verum eſt, neque Papam tollere poſſe, ſed ſolum eundem infamatum per bona opera, quibus mala priora tollantur *Sayr.cit.n.*16.

21 An autem propter pœnitentiam publicam contrahatur irregularitas, quando st. fuit ex aliquo delicto inflicta? videtur affirmatiuè reſpõdendum *ex c.canones diſt.* 50. vbì legitur hanc pœnitentiam etiam ab infimis officijs excludere *c. de pœnitentibus de conſec. diſt.*3. hodie tamen non eſt in vſu, vt dicunt *Sylu. v. irregularitas q.* 17. *ex Hoſtien. & Innoc. Suar. diſp.* 42. *ſect.* 2. *n.* 4. *& alij*, & conſequenter nec talis irregularitas, & propterea non inſiſto.

Matrimonium.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonij etymologia.*

2 *Mater tenetur alere filios per triennium, poſtea Pater, illa eſt certa maternitatis, ſecus Pater, adeo quod ſit impoſſibilis vera probatio, ſed tantùm coniecturalis.*

3 *Matrimonij definitio.*

4 *Maria Virgo fuit vera coniux S.Ioſeph.*

5 *Matrimonium nõ facit concubitus, ſed cõſenſus. Eius perfectio eſt duplex, vna eſſentialis, altera accidentalis, nu.* 6. *Eius bona ſunt proles, fides, & Sacramentum, quæ omnia fuerunt in illo Sanctiſſima Virginis n.*7. *Quo tempore fuerit inſtitutum, tàm prout eſt in officium generandi prolem, quàm vti remedium contra peccatum, & vti Sacramentum? n.*8. *& ad quem finem n.*10. *Eſt de omni iure n.* 11.

9 *Copula carnali, ſi Adam non peccaſſet, nulla fuiſſet, nec eſſet in coitu voluptas, ſed an fuerit prohibita poſt peccatum, ante legem Moyſi traditam?*

12 *Conſenſus, & coitus ſunt de iure gentiũ, & naturali.*

13 *Sponſalia vnde dicantur, & an ſit in illis neceſsaria ſtipulatio? Sunt futurarum nuptiarum promiſſio n.*14. *Vt valida ſint, neceſſarius eſt conſenſus verbis, aut nutu, & ſignis manifeſtatus, nec ſufficit internus, niſi quoad Deum nu.*15. *Non valent inter rationis vſu carentes neque ſi vnus ex eis illum haberet n.*16.

INTRODVCTIO.

1 MAtrimonium dicitur quaſi matris munium, id eſt officium ex *Gl. in rubric.*17.*q.*1.*v. quidam*, quia matris munus eſt prolem concipere, parère, & educare iuxta *Catech.Rom hoc tit.par.*2.*cap.*8.*n.*
2 2.*ex D.Ambroſ.lib.*1.*de Abrah.c.*9. ſed non tenetur ad educationem, niſi illam lactare per triennium *Gl.in l.*1.*v. ex tempore C. vbi pupill. educ. debeat ex l.nec filium C. de Patr.poteſt.* poſtea tenetur pater *l.*3. *C. de alend.liber. addit.Gl.cit.*ideo dici matrimonium potius à matre, quàm à patre, quia plura onera ſubit illa, quam iſte; eſt n. ante partum oneroſa, in partu doloroſa, & poſt partum laborioſa *c.* 2. *de conuerſ. infid.addit Sylu.hoc tit.in princ.*quia magis eſt officioſa circa prolem, vel quia mater ſemper eſt certa, pater incertus *Sanch. hoc tit. lib.*1.*in proœm. n.*4. ſed clarius probatur in *l. Lucius* 83. *de condit. & demonſtr. Vnde Reg. Merl contron. for. centur.*2. *cap.*84.*n.*2. rectè docet ex omnium Iur. Conſultorũ, ac philoſophorum iudicio impoſſibilem in patre eſſe filiationis veram probationẽ, ſed tantum coniecturalem, refert illud *Homeri odiſſ.*1.

Mater me Patris huius ait natum eſſe, ſed ipſe.
Ignoro, nam nemo ſuum poteſt noſſe parentem.

*& Meand. apud Stobeum ſerm.*74.

Mater magis amat liberos, quam Pater ſuum.

Enim

Enim ipſa filium certè cognoſcit, ille putat.

3 Definitur autem matrimonium, videlicet, eſt maris, & feminæ coniunctio, indiuiduam vitæ couſuetudinem continens *c.illud de præſumpt.& inſtit.de Patria poteſt. in princ.* eodem fere modo definitur à *Modeſt. in l.1.ff.de ritu nuptiar.* eſt coniunctio maris, & feminæ; & conſortium omnis vitæ, diuini, & humani iuris communicatio, vnde gratis *Bonac. ſub tit. de natura, & propriet.matrim.q.2.pun.1.n.1.in fine, & n.2.* nouas tradit definitiones, quaſi quod Pontifex cum Imper. & Iure Cõſultis minus rectè definiſſent, nec dubitatur eſſe vnum ex Sacramentis iuxta *Apoſt.ad Epheſ. cap. 5. ibi Sacramentum hoc magnum eſt*, ſicuti fuit poſtea declaratum *in Trid.ſeſſ.7.can.1.*

4 Cum ergo ex prædictis definitionibus videatur neceſſaria maris, & feminæ coniunctio, & iſta non fuerit inter Sanctiſſimam Virginem, & Sanctum Ioſeph, videtur non fuiſſe inter eos verum matrimonium; Cuius contrarium legitur apud *Luc. cap.1.& 4.Matth.cap.1.& communiter DD.cum magiſtro ſent.in 4. diſt. 26.* verum reſpondetur ad perfectionem matrimonij, non requiri coniunctionem realem corporum, ſeu copulam carnalem; ſed bene coniunctionem animorum *c. matrimonium*
5 *27.q.2. ibi matrimonium non facit coitus, ſed voluntas, et in c.ſequent.ibi ſufficiat ſecundũ leges ſolus eorum conſenſus, de quorum coniũctionibus agitur, et in c.Beata Maria eodem tit.* vbi ſermo eſt de voto virginitatis per eam emiſſo; cum ergo talis conſenſus voluntatis fuerit inter prædictos ſponſos, ſequitur verum etiam matrimonium inter eos fuiſſe, vt latius declaratur *in d.c.Beata Maria, & per D.Tho.par. 3. q 29. art.2.*

6 Ad quorum confirmationem dicit *Sylu. v.matrimonium 1.n. 4. ex eod.D. Thom. & Ricch.ibi cit.* quod duplex ſit perfectio matrimonij, vna eſſentialis, altera accidentalis, quantum ad primam non eſt de eius integritate concubitus, quia ſine iſto dicitur matrimonium ratum, eſt tamen de eius integritate, quantum ad ſecundam, quia per eum dicitur matrimonium conſummatum, ſicuti puer per deductionem ad quantitatem perfectam efficitur vir conſummatus, qui tamen puer exiſtens habebat totam ſuam perfectionem in eſſe primo, quod reſpicit hominis eſſentiam.

7 Hinc ſequitur *ex c. omne 27.q.2.* omnia illa tria bona, quæ requiruntur in matrimonio, fuiſſe in iſto, prolem ſt, fidem, Sacramentum: prolem cognoſcimus ipſum Dominum Ieſum; fidem, quia nullum adulterium; Sacramentum, quia nullum diuortium; ſolus ibi nuptialis concubitus non fuit. *Suar. in 3. par. D.Tho. to.2.diſp. 7.ſect.1.n. 1. & ſeq. Sanch.de matrim.lib.2. diſp.28. n.1.Henriq. lib.11.cap.1. n.5. Filliuc. tract.10.par.1.cap.3.nu.72.Regin.lib.31. num.6.*

8 Circa verò tempus inſtitutionis matrimonij, ait *D. Tho. in 4.diſt.26. qu.2.art.2. cor.* quod vt eſt in officium generaudi prolem, quæ erat neceſſaria, etiam peccato non exiſtente, inſtitutum fuit à Deo ante peccatum Adæ, quando dixit *Geneſ. 2. Creſcite, & multiplicamini*, quia tunc primis parentibus poteſtatem dedit coniungi, ac mutuo ſibi tradi: ſed vt eſt in remedium contra peccatum, inſtitutum fuit poſt peccatum tempore legis naturæ; ſecundum verò determinationem perſonarum contrahentium, inſtitutum fuit in lege Moyſis; ſecundum autem quod eſt Sacramentum, repreſentans coniunctionẽ Chriſti, & Eccleſiæ, inſtitutum eſt in noua lege, & ſecundum hoc eſt Sacramentum nouæ legis. (Iſtud autem dicunt DD. eueniſſe, quando Chriſtus interfuit nuptijs in Cana Galileæ *Ioann. cap. 2.* vel quando dixit *Matth.19. quos Deus coniunxit, homo non ſeparet.*)

Quæ D.Thomæ doctrina circa primam, & ſecundam inſtitutionem, conformatur cum alia *D.Hieron.ad c.5.epiſt.ad* Epheſ. *relata in c.ſicut non omnes §.his ita 32.q.2.* vide moderniores apud *Henriq.lib.11.cap.2. Sanch.lib.2.diſp.4. Regin.lib.31.n. 6.* Scribit
9 tamen *Gl.in d. §. his ita v. ſine ardore, & in margine*, quod ſi Adam non peccaſſet, nulla in coitu eſſet voluptas, & ita ſine ardore, & pruritu eſſet genitalium coniunctio, ſicut eſt aliorum membrorum; veluti ſi digitus cum digito, vel manus cum manu coniungantur, & ſi eſſet pruritus, non tamen eſſet peccatum; imò etiã poſt Adæ peccatum, ante tamen legem Moyſis, videtur dicendum copulam adulterinam, nec fuiſſe peccatum, vt illa Abrahæ cum Ancilla *c.dixit Sara 32.q.4.* quod tamen *Gl. ibidem v. pœna* non admittit: eſt tamen ſumptum dictum *c. ex D.Ambr.lib. 1.de Abrab.cap.4.* & vide infra *reſ.120.* vbi ſoluitur argum. & latius de hoc agitur;

Digitized by Google

10 Sed quicquid de hoc ſit, dum ex D.
Tho. cit. fuit inſtitutum etiam in remediū
contra peccatum, vt pariter legitur *in d.*
§. his ita, & ante omnes docuit *Apoſt. ad*
Corinth. 1. cap. 7. ibi propter fornicationem v-
nuſquiſque ſuam vxorem habeat; & vna-
quaque ſuum virum; nolite fraudare inuicē,
niſi fortè ex conſenſu ad tempus, vt vacetis
orationi, & iterum reuertimini in id ipſum,
ne tentet vos Satanas propter incontinentiam
veſtram. Ergo dicit Gratia. in eodem *§. his*
ita, qui propter incontinentiam in natura-
lem redire vſum monentur, patet, quod
nō propter filiorū procreationem tantùm
miſceri iubentur. Ex quibus etiam patet,
11 quod matrimonium eſt de iure diuino,
dum à Deo fuit inſtitutum per relata ver-
ba *Geneſ. 2. creſcite, & multiplicamini Gl. cit.*
d. v. quidā, eſt etiam de iure naturali *inſtit.*
de iure natur. Gent. & ciuil. in princ. quod
eſt idem Deus, vti natura naturans *Gloſ.*
ibidem v. hinc. Eſt etiam de iure gentium,
12 quia conſenſus, & concubitus, qui fa-
ciunt matrimonium, de iſto iure ſunt *Bar.*
in l. 1. §. huius ſtudy n. 5. ff. de iuſtit. & iure;
dicitur enim ius gentium, quaſi quo iure
omnes gentes vtuntur *§. ius autem ciuile,*
inſtit. tit. cit. eſt etiam ſecund. *Bart. ibidem,*
& Bal. in d. l. 1. §. ius naturale n. 9. de iure
canon. & ciuili, ex quibus ſunt prohibi-
tæ nuptię illicitæ *c. non debet cum ſimil. de*
conſanguin. & affinit. & in tit. ff. de ritu
nupt. inſtit. de nuptijs in princ. & alibi, cir-
ca quæ vide etiam infra *d. reſ. 120.*
13 Sed quia matrimonium ſolent ſponſa-
lia præcedere, præmiſſis aliquibus de iſtis,
deueniemus ad illud, dicuntur autem à
ſpondendo; nam moris fuit veteribus ſti-
pulari, & ſpondere ſibi vxores futuras *l.*
2. ff. de ſponſal. non autem neceſſaria eſt ſti-
pulatio, quia etiam inter abſentes contra-
hì poſſunt *l. ſufficit ff. eodem, Sylu. v. ſponſa-*
lia in princ. indeq; ſponſi, & ſponſæ appel-
latio nata eſt *l. 3. ff. eod.* ſunt autem futurarū
14 nuptiarū promiſſa *c. noſtrates 30. q. 5. l. 1.*
eo tit. D. Tho. in 4. diſt. 27. q. 2. ar. 1. cor. Addit
Sylu. (*mutua*) quia non poſſunt contrahi
ab vno tantùm, addit *Tolet. lib. 7. cap. 16 n.*
4. (*ſigno ſenſibili expreſſa*) quia tàm in ſpon-
15 ſalibus, quàm in matrimonio neceſſe eſt,
vt ſponſio, & conſenſus verbis, vel nutu,
& ſignis manifeſtentur; internus enim
conſenſus licet ſufficeret, quoad Deum
1. Reg. c. 16. non tamen obligaret in foro
externo, quo ad homines, etiam de iure
naturali *Sanch. de matrim. lib. 1. diſp. 3. n. 2. et*
5. Coninch. diſp. 21. n. 17. & diſp. 22. dub. 6.
nu. 34. Regin. lib. 31. nu. 3. ſed inter ratio-
nis vſu carentes, non ſubſiſtunt; vnde
ſi ante ſeptennium, ambo, vel vnus ex eis,
quamuis alter maior eſſet, ea contraherēt,
inualida eſſent *c. vnico §. 1. de deſponſat. im-*
pub. in 6. Tol. n. 5. quod idem dicitur de fu-
rioſis vt infra.

Quæ ad ſponſalia contrahenda requirantur, & quæ obligatio ex illis contractis naſcatur?

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia vt firma ſint, quatuor requirūtur, & an debeat præcedere deliberatio? n. 5.*

2 *Metus cadens in virum conſtantem, annullat ſponſalia etiam per verba de præſēti, ſed quis iſte ſit? n. 26. idem ſi ſit metus honoris, vel ſtatus, & n. 3. Item amiſſionis bonorum, vel maioris eorum partis, n. 4.*

6 *Sponſalibus in contrahendis validè, requiritur mutua promiſſio vtriuſque ſponſi. An dicantur tacitè contracta, ſi abſque verbis, vel ſignis ſponſus miſit anulum in digitum mulieris, vel torquem ad collum, aut arrhas eidem dedit? n. 7.*

8 *Verba obſcura quonam ſenſu ſint interpetranda?*

9 *Sponſalia non dicuntur contracta, ſi ſponſus promittat mulieri eam ducere in vxorem, & ipſa taceat exterius, quamuis interius conſentiat, niſi ex ſignis conſtaret de conſenſu. Poſſunt contrahi à parentibus pro filijs, non dum adultis, etiam ignorantibus, ſed adueniente ætate legitima, non coguntur ea perficere de I. canon, quod ſeruatur in iſto caſu, licet ſecus ſit de iure ciuili, ſi tamen præſentes ſint, & taceant habentur pro conſentientibus n. 10.*

11 *Taciturnitas aliquando operatur conſenſum.*

12 *Sponſalia ſunt naturaliter appetibilia, ſed in qua ætate fieri poſſint? nu. 13. & 15.*

14 *Profeſſio regularium eſt inualida, ſi fiat vno die ante annum 16. completum.*

16 *Sponſalia de futuro, an obligent præciſe ad matrimonium contrahendum, tàm in foro interiori, quàm exteriori, & quid*

ſi præ-

Digitized by Google

ſi praceſſerint etiam oſcula, niſus ad copulam,& iuramentum? nu. 17. vſque ad finem, vbi etiam an renuentes contrahere poſſint cogi per cenſuras Eccleſiaſticas?

18 *Matrimonium ſi ſit coactum, infælices parit effectus, & ſi metu Iudicis pœnas comminantis contrahitur, dicitur nullum. nu. 22.*

27 *Anima præfertur cunctis rebus.*

Reſolutio CV.

1 AD primum reſpondetur, quatuor requiri, promiſſionem ſt. voluntariã, mutuam, ſigno aliquo externo manifeſtatam, & ętatem legitimam, prima conſtat *ex c. veniens 15. & c. conſultationi cũ requiſiuit, &c. gemma de ſpõſal. P. Dia. p. 3. tr. 4. reſol.* 244. Sponſalia n. per metum ca-
2 dentem in virum conſtantem, contracta etiam per verba de præſenti nõ tenẽt, niſi poſtea ſpõtaneè ſponſi, ſimul cohabitauerint, *vt in iurib. cit. & in c. ad id 21. eod. tit.* qualis autem debeat eſſe metus, vt annullet ſponſalia, etiam ſi ſequuta ſit copula, vt in d. *c. veniens* non probatur ibi, ſed *in c. cum dilectus de ijs, quæ vi metuſue cauſa fiunt*, vbi legitur debere eſſe mortis, vel
3 cruciatus corporis. Idem tamen eſt, ſi ſit metus honoris, vel ſtatus, vt quando quis inſtrumenta ſtatus alicuius interuerſurus eſt, niſi detur ei pecunia, & illis deperditis, in ſeruitutem redigeretur, vterque metus apud viros bonos maior, quam mortis eſſe debet, vt loquitur *Paulus in l. iſti quidem §. ſi is ff. de eo quod metus cauſa*, idem de metu carceris à iudice illato *c. in primis §. 1. ibi ſe metu iudicis conſenſiſſe 2. qu. 1. vnde Gl. in d. c. cum dilectus* allegat verſum.

Excuſat carcer, ſtatus, & mors, verbera, ſtuprum.

Iudex autem non dicitur propriè inferre metum, ſed potius iniuriam, vt docet *Gloſ. cit. v. metum in fine ex tex. in l. quẽadmodum §. magiſtratus ff. ad l. aquil.* licet autem *in c. Abbas de ijs, quæ vi metuſue*
4 *cauſa fiunt.* legatur quod etiam geſta ex metu amiſſionis bonorum irritantur; hoc tamen intelligitur de omnibus bonis, vel maiori eorum parte, ſine quibus vita corporalis, vel amittitur, vel grauem patitur iacturam *c. innocens §. illicitum verſic. quiſquis ergo 22. quæſt. 4.* & docet
5 *Gl. in d. c. Abbas v. coactus.* Quod verò dicunt *Sanch. hoc tit. lib. 1. diſp. 8. n. 5. Regin. lib. 31. cap. 35. n. 246. & 253. Bonac. de ſponſal. q. 1. pun. 1. n. 4. ex Vaſq. de matrim. diſp. 5. c. 1. n. 3. & alijs*, talem ſt. promiſſionem, non ſolùm voluntariam, ſed etiam deliberatã eſſe debere, & adeo deliberatam, quantũ ſufficiat ad peccatum mortale, intelligendum eſt in foro interiori; nam in exteriori, poſita promiſſione exteriori ſpontanea, ſupponitur deliberatio *c. conſultationi 28. de ſponſal.* aliàs vnuſquiſque ad illudendum alterum, ſtatim ſe excuſaret non proceſſiſſe deliberationem; quod non eſt ferendum, & iſtud eſt generale in omnibus contractibus *l. 3. de action. & oblig. Sylu. v. pactum n. 4. Nauar. in man. cap. 18. n. 6. in fine.*

6 Secundo requiritur, vt promiſſio ſit mutua, vt etiam dictum eſt ſupra *in introd. n.* 14, non n. ſufficit promiſſio vnius, ſed vtriuſque, quod eſt quoque generale in omnibus contractibus, & pactionibus, quæ in minus quàm iner duos conſiſtere non poſſunt *l. 1. §. eſt autem ff. de pact. Regin. cit. ſub. n. 244. & Bonac. n. 6.* Tertiò vt
7 promiſſio ſit aliquo ſigno manifeſtata, vt etiam ſupra *n.* 15. licet n. quis mitteret annulum in digitum mulieris, vel torquem ad collum, ſeu arrhas, quia tamen iſta poſſunt ad alium finem fieri, ſi alio modo ſponſalia non exprimantur, non propterea intelliguntur contracta, niſi vbi vigeret conſuetudo, quod his, vel alterutro peractis, intelligantur ad hunc, & non ad alium finem geſta *Sotus in 4. diſt. 27. q. 2. ar. 1. concluſ. 3. Filliuc. tract. 10. cap. 7. q. 6. n. 240.*
8 Vnde ſi ſponſalia ſint contracta per verba obſcura, & alter ex ſponſis non intellexit eorum ſenſum, cogitur vterque in illo ſenſu ea retinere, quem ſolent rectè intelligentibus generare *c. ex litteris 7. de ſponſal.* in dubio autem iudicatur pro matrimonio *Filliuc. cit.* Et propterea ſi Titius
9 promittat Seiæ eam ducere in vxorem, & & ipſa taceat, non erunt contracta ſponſalia, etiam ſi interius conſentiret. *Bonac. cit. n. 11.* vbi alij. niſi ex ſignis conſtaret de conſenſu, vt ſupra.
10 Quãuis autem parentes poſſint contrahere ſponſalia filiorum, non dum adultorum, ipſis ignorantibus *ex c. 1. de deſponſ. impub.* ſi tamen ætate legitima adueniente noluerint conſentire, non obligantur, vt legitur *in c. vnico eod. tit. in 6.* de iure tamen ciuili conſentire tenentur, niſi indignitas

terius refragetur *l. ſponſalia cum l. ſequenti*
ff. de ſponſal. ſed ſeruatur ius canonicũ, vt
docet *Gl. in c. 1. v. conſentit de deſponſ. im-*
pub. & tradit etiam *Sanfelic. deciſ. 245. ſub*
n. 1. vbi ait in materia peccati, ius ciuile
deſeruire, & ancillari iuri canonico. Ge-
11 neraliter autem, quãdo preſentia, & ta-
citurnitas habeatur pro cõſenſu, etiam iu-
re canonico inſpecto, habes *in c. qui tacet,*
& c. is qui tacet de regul. iur. in 6. quade re
Gl. in d. c. is qui tacet, dicit, quod, aut agitur
de commodo, & honore tacentis, & ta-
cens videtur conſentire; aut de incom-
modo, puta de perſona obliganda, & hu-
iuſmodi, & minime *l. filiusfamilias §. inui-*
tus ff. de Procur. in ſponſalibus ergo con-
tractis ab ijſdem parentibus pro filijs im-
puberibus, vel etiam puberibus præſen-
tibus, & non contradicentibus, tacitur-
nitas operatur conſenſum *c. vnico §. porro.*
de deſponſ. impub. in 6. quia ait *Gl. ibidem*
12 *v. contradixerint*, agitur de re naturaliter
appetibili, vide *Sot. in 4. diſt. 27. q. 1. art. 1.*
Nauar. cap. 22. n. 58. Coninc. diſp. 21. dub. 3. n.
34. differt autem iſte caſus à priori, quia
hic adeſt conſenſus expreſſus parentum,
& implicitus filiorum per præſentiam, &
taciturnitatem, in priori autem ſola ta-
citurnitas Sæiæ.

13 Quarto requiritur ætas legitima, quæ
eſt ſeptennium completum ab vtroque,
nec ſufficit ab vno, niſi per cohabitatio-
nem eorum mutuam, vel aliàs verbo, vel
facto, liquidè appareat in eadem volun-
tate factos maiores perdurare, aliter ſpon-
ſalia prædicta, quę ab initio nulla erant,
per lapſum temporis non conualeſcunt, vt
in cit. c. vnico, & l. quæ ab initio ff. de regul.
14 *iur.* Quod adeo verum eſt, vt ſi vnus dies
deficiat, etiam inualida ſint, ſicuti ſimi-
liter profeſſio regularium, dicitur etiam
nulla, ſi vel vnus dies ex 16. annis comple-
tis, & à Trident. requiſitis deficiat *Regin.*
lib. 31. n. 247. ex Sanch. lib. 1. diſp. 16. nu. 7.

15 Et ratio eſt, quia in ſeptimo anno ius
ſupponit rationis vſum aduenire; vnde ſi
antea accederet, valida eſſent, quia di-
ceretur, malitiam ſupplere ætatem, *Sot.*
in 4. diſt. 27. q. 2. art. 2. Sanch. lib. 1. diſp. 16.
n. 9. ex D. Tho. in 4. diſt. 17. q. 2. art. 2. ad 7.
Coninc. diſp. 21. dub. 5. n. 52. Eman. Sà v. ſpon-
ſalia n. 1. ſicuti enim obligantur diabolo
per peccatum, ſi committatur ante præ-
dictam ætatem, & ratione polleant *c. 1. de*
delict. puer. ita à fortiori Deo per iuramẽ-
tum in ſponſalibus appoſitum, vel fidem
datam, vt infra, & docet *Sanch. in cit. diſp.*
16. n. 16. ex D. Tho. Soto, Henriq. & alijs.

16 Ad ſecundum reſpondetur, quod ex
ſponſalibus de futuro, vt iſta regulariter
fiunt, oritur (loquendo in foro interiori)
obligatio perducendi illa ad effectum, nẽ-
pè ad matrimonium, aliàs peccatur mor-
taliter propter fidem mentitam: & debet
pœnitentia iniungi recuſanti implere
promiſſa *c. 1. de ſponſa duorum Gl. in c. fin. v.*
de præſenti de ſponſal. in foro verò exterio-
ri, ſi alter ex eis contraxerit, aliud matri-
monium per verba de præſenti, interue-
nientibus ſolemnitatibus à Triden. requi-
ſitis iuxta *reſol. Ricc. 234.* ſecundũ primam
impreſſionem, validum eſt iſtud, & inua-
lida illa, licet præceſſerint inter priores
ſponſos oſcula, amplexus, & etiam ni-
ſus ad copulam dictis *c. fin. & c. 1.*

17 Hinc ſi Titius promiſerit etiam cum
iuramento ducere Bertam in vxorem per
verba tamen de futuro, non poteſt cogi
ad contrahendum matrimonium in foro
exteriori *c. requiſiuit de ſponſal.* quamuis in
foro interiori peccet mortaliter, ratione
iuramenti non ſeruati, vt diximus, ſed
hoc peccatum vitatur, ſi antequam con-
trahatur matrimonium cum alia per ver-
ba de præſenti, petatur, & obtineatur ab-
ſolutio à iuramento iuxta praxim traditã
per *Ricc. reſol. 332. ex Sot. Couar. & alijs.*
Quia tamen hæc abſolutio eſt concedenda
à iudice Eccleſiaſtico, qui fortaſſe illam
non concederet, non propterea eſſent co-
gendi ſponſi per verba de futuro ad ma-
trimonium contrahendum; quod debet
eſſe liberum *d. c. requiſiuit, & c. gemma de*
ſponſal. l. libera C. de inutil. ſtipul. Sanfel.
18 *deciſ. 289. n. 1.* & coactum, infælices pare-
re ſolet effectus *c. cum locum eod. tit.* imo ſi
metu iudicis pœnas comminantis contra-
heretur, poſſet dici nullum *ex c. de muliere,*
& c. veniens eod. tit.

Sed his non obſtantibus, licet ea fatea-
tur *Ricc. reſol. 231. n. 1.* refert tamen ſolere
curiam Archiepiſcopalem monere ſpon-
ſos ad matrimonium contrahendum, &
& renitentes cogere per cenſuras eccleſia-
ſticas, & ſic fuiſſe pluries practicatum per
c. ex literis 10. & c. ſicut eod. tit. iſta tamen
praxis ex prædictis mihi non placet; pro-
pterea, vt certa ab incertis ſeparemus, dici-
19 mus primo, ſponſalia de futuro, etiam
iurata diſſolui per matrimonium poſtea

ſe-

Digitized by Google

ſequutum, quamuis præceſſerint oſcula, cum priori ſponſa, & niſus ad copulam *c.ſi inter virum* §.*fin. & c.fin. de ſponſal.* etiã ſi nulla præceſſerit cauſa illa diſſoluendi, ſi modo matrimonium fuit factum cum requiſitis *per Trident.ſeſſ.24.cap.1. hoc tit.* (quo tamen caſu eſſet mortale, & pœnitentia iniungenda. vt fuiſſe reſolutum in præfata curia teſtatur idẽ *Ricc.reſol.233.*) ibi enim præceſſerat monitio ſponſo, vt contraheret cum prima, & diſcuſſione pendente, contraxit cum ſecunda: quod videbatur attentatum, & nihilominus firmo remanẽte matrimonio, fuit ſolùm diſputatum, an eſſet pœnitentia iniungenda, quod ſi aliqua cauſa diſſoluendi interuenerit, nulla imponitur pœnitentia, ex quo nulla culpa præceſſit, vt *in eod.c. ex litteris*

20 *in fine*; ſed quę, & quot ſint cauſæ iuſtæ, vide apud *Nauar.cap.22. num. 25. vbi* 17. ex eis commemorat, alias cum deciſionibus ſequutis refert idem *Ricc. in collect.* 1570. & 1740.

21 Si verò poſt ſponſalia contracta per verba de futuro nullum fuit cum alia matrimonium ſubſequutum, & tamen recuſat alter ex ſponſis illa ad matrimonium perducere, iſto in caſu dicit *Riccius in cit. reſol.231. n.2. ex Abb.in d. c.ex litteris n. 3. Menoch.Surdo, & alijs*, ſolere Curiam prædictam monere ſpõſos ad contrahendum, & renitentes cogere per cenſuras eccleſiaſticas, etiam ſi non ſint iurata, & ita fuiſſe pluries per Rotam Rom. reſolutum. ex *Seraph. deciſ.* 1112. ſunt tamen circa hoc duo tex. qui videntur contrarij in d. enim *c.ex literis* legitur, quod quando iuramentum præceſſit, eſt renitens monendus, & ſi monitis non acquieuerit, per cenſuram Eccleſiaſticam compellendus, ſed *in d. c. requiſiuit eod.tit.* ſtatuitur eſſe monendum non compellendum; & licet *Gl. ibidem v. cum libera* exponat prius monendum, & poſtea cogendum, hæc tamen expoſitio, eſt aperta violatio, & correctio tex.

22 Propterea puto eſſe intelligendum tex. vt loquitur, monendum ſt. ſolùm, non cogendum per cenſuram, ratio ibidem aſſignatur, nempè quia libera debent eſſe matrimonia, & corroboratur per *c.cum locum eod.tit. ibi cum locum non habeat conſenſus vbi metus, vel coactio intercedit, neceſſe eſt, vt vbi aſſenſus cuiuſquam requiritur, coactionis materia repellatur c. atteſtationes de deſponſat.impub.* adde *Io.Andr.in d.c. ex literis, ibique Præpoſ.* qui dicunt abſoluendum eſſe pertinacem, etiam nolentem, ſi cenſura viſa fuerit non prodeſſe; ergo dum non

23 poteſt omnino cogi ad contrahendum matrimonium, imo poteſt cum alia contrahere, vt ſupra dictum eſt, fruſtra fulminatur cenſura, quæ ſuum omnino nequit conſequi effectum, cum poſt aliquod tempus ſit tollenda, quamuis alteruter ex ſponſis ſuperiori acquieſcere, & obedire nolit. facit *c.2.eod. tit. & ita docet Sylu. hoc tit.2.n.16. & v.ſponſalia num.10.in fine ex Gl.in l.1.C.de ſponſal. DD.apud Dia. p.3. tr.4.reſol.206.*

24 Quod in minore decẽ annis cum dimidio (quo tempore, nec eſt pubes, nec proximus pubertati *Gl. in* §. *pupillus ver. infantiæ inſtit.de inut.ſtipul.& in l.1.in fine.ibique Bar.n.6.ff.de nouat.*) non eſſe in controuerſia, quamuis ſponſalia ſint iurata, docent communiter *DD.nempe Hoſtien. & Io. Andr. in c.cum contingat de iure iur. & iterum Io.Andr.in d.c.ex litteris n.3. Archid. in c.quamuis de pact.in 6.Imola in d.c.cum contingat* 10.*col.*& in ſpecie *Sanch.diſp.51. hoc tit.n.24.vbi recentiores.* imò generaliter loquendo de contractibus ab impuberibus factis omnes DD. ita voluiſſe teſtatur *Bar.in auth.Sacramenta pub.n.9.C.ſi aduerſus vendit.* proximos vero pubertati obligari ex quocunque contractu virtute iuramenti, ſed in integrum reſtitui, ſi enormiſſima læſio interuenerit refert *Afflict. dec.322. nu.5.* fuiſſe iudicatum per totum S. C.

25 Propterea quando eſſet magna diſparitas inter ſponſos ratione nobilitatis, vel diuitiarum, aut aliàs, concedendam eſſe abſolutionem à iuramento, reſtitutionemque in integrum non dubitatur ex *cit.c.ſuper literis in fine, ibi niſi rationabilis cauſa obſtiterit*; proinde maxima dicitur læſio, tanta diſparitas *Riccius cit.& reſol.232.* vbi alias cauſas enumerat. Et ſi concedimus

26 quod negare non poſſumus, metum ſt. cadentem in conſtantem virum, nullum reddere, etiam matrimonium contractum *iuxta c.veniens de ſponſal.* & alia iura ſupra citata cum *eod. Afflict. n.6.* vbi generaliter loquitur, quis maior metus, quam cenſuræ? etenim non ſolùm peracta ex metu mortis, vel verberum nulla ſunt, vt ſup. *n.* 2. dictũ eſt, ſed etiam ex metu amiſſionis patrimonij *c.Abbas de ijs, quæ vi metuſue cauſa, & ſupra num.* 4. ergo multo magis

27 gis peracta ex metu amittendæ animæ, quæ cunctis rebus præfertur *l. ſancimus in fin. C. de ſacroſ. Eccl.* imò vna anima prefertur mille corporibus *c. ſi habes circa fin. 24. q. 3.*

28 Quod confirmat *Villalob. in ſumma to. 1. tract. 12. diffic. 19. n. 3. videlicet. han de aduertir mucho los Iuezes, que no ſean en eſto caſu muy riguroſos por que no hagan que ſe contrayga el matrimonio por miedo, que cayga en varon conſtante, que ſi eſſo ay, nò valera nada, y tanbien porque ſuelen tener eſtas fuerzas difficultoſas las ſalidas, ſequitur P. Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 246. ex Pont. de matrim. lib. 12. cap. 9. n. 7.* qui probabilem etiam appellat contrariam opinionem, nequire st. ſponſos, præciſo tamen, metu poſt pubertatem diſcedere à ſponſalibus ante pubertatem contractis, & iuramento firmatis in ætate proxima pubertati, quam defendit *Sanch. hoc tit. lib. 1. diſp. 51. n. 22. & ſeq. vbi cæteri*, licet contrarium velit ibidem *n. 24.* quando iuramentum fuit præſtitum ante ætatem prædictam, vt diximus ſupra *n. 24. vide etiam Bonac. de ſponſal. q. 1. pun. 6. n. 4. & Regent. de Marin. lib. 1. reſol. 266. n. 3.* vbi dicit contrahere recuſantem, nullo modo eſſe cenſuris cõpellẽdum, niſi in vno caſu, quando st. ex vi promiſſionis antecedentis, ſiue capitulorum matrimonialium, ſequuta eſſent oſcula, & amplexus, quod etiam ego amplector, ſi ſponſi eſſent doli capaces, propter dedecus ex illis ſponſæ illatum, & ſuis coniunctis.

Quibus et quot ex cauſis regulariter diſſoluantur ſponſalia de futuro, ac etiam matrimonia?

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia diſſoluuntur per ſimplicem ingreſſum ad religionem, etiam ſi fiat animo exeundi, & quid ſi eſſent iurata, vel copula ſequuta? n. 2. & ſub nu. 3. Iuramentum regulatur ſecundum naturam actus, in quo apponitur.*

4 *Vouens Religionem, vel ſimplicem caſtitatem, ſi poſtea mulierem honeſtam cognouit ſub promiſſione matrimonij, tenetur in conſcientia ad illud contrahendum, niſi mulier ſciuiſſet votum; quod ſi poſtea aliquo caſu diſſoluerentur ſponſalia, vel etiam matrimonium fortaſſe ſequutum, tenetur voto; ſi verò poſt votum fuerunt contracta ſponſalia, tenetur ſimpliciter ad votum, ſecus ſi ante votum emiſſum & n. 5.*

5 *Sponſalia per verba de futuro, non diſſoluuntur per ſecunda, etiam iurata, ac etiam ſi iſtis acceſſerit copula, ſed non requiſita per* Trident. *Verum diſſoluuntur per mutuum conſenſum contrarium, etiã ſi fuerint iuramento firmata, ſed quid ſi hoc fuerit præſtitum principaliter propter amorem Dei? num. 7. Item diſſoluuntur, ſicuti etiam matrimonia contracta cum conſanguineis prioris ſponſæ, vel ſponſi infra quartum gradum, niſi priora fuiſſent nulla ex defectu conſenſus, ſed hoc fuit immutatum per* Trid. *vt infra n. 8.*

9 *Monachus ſi contrahat de facto matrimonium, an ex eo oriatur in ſuis conſanguineis impedimentum iuſtitiæ publicæ honeſtatis? habet conſenſum, qui eſt de iure naturali n. 10.*

11 *Sponſalia ſi ex quacunque ratione ſint inualida, non pariunt impedimentum publicæ honeſtatis Iuſtitiæ, quod ſi valida ſunt, non extenditur vltra primum gradum, imò nullo modo cum affinibus prioris ſponſæ. ſecus in matrimonio, etiã nullo n. 12. & 13.*

14 *Affinitas contrahitur etiam ex coitu illicito, & eſt impedimentum impediens, & dirimens vſque ad ſecundum gradum incluſiue. Eius definitio, et explicatio n. 15. Non contrahitur inter conſanguineos ſponſi cum conſanguineis ſponſæ nu. 16. Non parit affinitatem n. 17. Superueniens non ſoluit matrimoniũ antea contractũ, ſiue cõſummatũ, ſiue nõ, ſed per verba de præſenti contractũ. n. 18. Vtrum autem liceat petere, vel ſaltem reddere debitum ante diſpenſationem obtentam n. 19. vſque ad 22. quid iuris de affinitate licita, vel illicita? n. 23.*

24 *Matrimonium, & multo magis ſponſalia diſſoluuntur per impotentiam coeundi, & quæ talis ſit? Illo ſoluto ex cauſa impotentiæ coeundi per ſententiam Iudicis, ſi poſtea reperiuntur habiles, an cogantur ad prius redire, licet ſecundum inierint? n. 25. ſed quid de maleficiatis? num. 26.*

27 *Maleficium non datur perpetuum, & n. 28. Si ſit reſpectu vnius feminæ, & non alterius, vel è contra, an operetur ſeparationem matrimonij? n. 29.*

Spa-

30 *Spadones, Caſtrati, & Eunuchi pro eodem ſumuntur, qui tales dicantur, qua pœna puniantur, qui tales eos fecerunt, & an poſſint matrimonia contrahere, & ſi de facto contrahant, an ſint nulla? & n. 31. & 32.*

33 *Sponſalia de futuro poſſunt contrahi ſeptẽnio completo, ſed legitima ætate aduenientе, non firmantur, niſi per conſenſum vtriuſque. Diſſoluuntur multis modis n.34. vſque ad finem.*

36 *Termini omnes ſunt peremptorij, & currunt de momento ad momentum.*

37 *Hæreſis vnius ex ſponſis ſuperueniens, diſſoluit ſponſalia præcedentia.*

43 *Dolus dans cauſam contractui bonæ fidei, an anullet ipſo iure contractum, etiam ſi ſint ſponſalia, & quid in contractibus stricti iuris, & n.44. Incidens in contractum, an illum ipſo iure anullet, vel pariat actionem ad reſcindendum? n.45.*

46 *Contractus geſti per dolum incidentem ſunt validi, ſed reſcinduntur; idem eſt eſt in ſponſalibus.*

47 *Sponſalia contracta per dolum, illis cauſam dantem, ſunt nulla, & propterea non naſcitur ex eis impedimentum iuſtitiæ publicæ honeſtatis. Si contrahantur ſub pœna exoluenda à renitente contrahere matrimonium, an exigi poſſit? & an arrha illorum occaſione data amittãtur? n.48. & ſi poſſit illa ab extraneis apponi? n.49.*

Reſolutio CVI.

EX dictis in priori reſol. videbitur forfaſſe inutilis iſta circa prius quæſitũ,
dum ibi probauimus non poſſe cogi ſpon.
ſos ad contrahendum matrimonium adueniente pubertate ex vi ſponſalium præ-
cedentium, licet iuramento firmatorum;
nihilominus tàm pro contrariam opinio-
nem fouentibus, quàm quia non negamus
peccare ſponſos, non ſeruantes promiſſa,
non ſolùm ratione dicti iuramenti, niſi re-
laxetur à Iudice eccleſiaſtico, vt ibi, ſed
etiam ſi fuiſſent contracta abſque iuramẽ-
to, quia nil grauius eſt, quàm fidem fal-
lere *c.1.2.& 3. de pact. l. 1. ff. de conſtit. pecun.*
& ſolùm in foro exteriori arbitrati ſumus
cogi non poſſe; propterea de iſtis, & alijs
1 caſibus differemus. Et primo dicimus diſ-
ſolui non ſolùm per profeſſionem, ſed e-
tiam per ſimplicem ingreſſum ad religio-
nem, tàm ex parte ingredientis, quàm in
ſæculo remanentis *Sylu. v ſponſalia ſub nu.
10. ex c. veniens qui Cler. vel vouent. Nauar.
in man. c.22. n.26. Henriq. lib.11. c.14. nu.3.
Sanch lib.1. hoc tit. diſp.42. n. 5.* contrariam
tamen opinionem, quod st. non diſſoluũ-
tur, niſi per ſolemnem profeſſionem do-
cent *Coninc. diſp.23. dub.3. n.22. Filliuc. tr.
10. cap.8. q.5. n.280.* quæ opinio videtur ẽt
probabilis.
2 Sed ſtando priori, vti probabiliori, pro-
cedit etiam ſi ſponſalia fuerint iuramento
firmata, vt docent *Henriq. cit. Sanch. diſp.
43. n.3. Regin. lib. 31. n.258. ex c. quemad-
modum de iure iur. Dia. p.3. tr.4. reſol.* 208.
3 iuramentum n. regulatur ſecundum na-
turã actus, *in quo* apponitur *l. fin. C. de non
numer. pecun. & d. c. quemadmodum.* imò ad-
dit Regin. procedere etiam ſi vnus ex eis
mala fide hoc ageret, animo st. exeundi
quo caſu alter eſſet ſtatim liber, ſed non
ſic ingrediens, quia talis fraus non debet
ſibi prodeſſe, vt ipſe ait; quod ſi copula
ſit ſequuta, etiam ſi ſponſalia non eſſent
iurata, teneretur ſponſus ex iuſtitia ad
contrahendum matrimonium ratione in-
famiæ, quæ ſequeretur ſponſæ, ſi illud nõ
perficeretur, vt rectè dicunt DD. cit. præ-
cipuè *Sanch. diſp.44 n.3. ex eod. Henriq. Na-
uar. & alij apud Bonac. de ſponſal. to.1. qu.1.
pun.5. ſub n.4. & faciunt dicta in priori reſol.
in fine.*
4 Imò ſi quis fecit votum religionis, vel
ſimplicis caſtitatis, & poſtea virginem de-
florauit, vel viduam honeſtam cognouit
ſub promiſſione matrimonij per verba de
futuro, tenetur potius ad iſtud cõtrahẽdũ,
quam ad vota ſeruandum, quia ad illud
tenetur ex iuſtitia, ad iſta ex charitate,
quæ poſtponitur illi; quod tamen intelli-
gitur, ſi mulier cognita ignorabat votum
emiſſum; quia ſi ſciebat, culpa ſua id ac-
cidit, quę non debet ſibi prodeſſe *Azor.
3. par. cap.5. diffic. vlt. Sanch. lib.1. diſp.45. nu.
3. & 5. Filliuc. tract. 10. cap.8. q.5. n.284.*
Addit *Regin. lib.31. nu.258. in fine. & 259.*
teneri ſponſum adimplere votum, ſi caſu
aliquo ſponſalia poſt contracta diſſolue-
rentur, imo *Filliuc. cit.* quem alijs relatis
ſequitur *Bonac. vbi ſupra n. 6.* probabiliter
vult teneri voto, etiam ſi ſequeretur ma-
trimonium, & poſtea diſſolueretur morte,
vel quia fuiſſet nullum ex qualibet cauſa,
vt docet etiã *Sanch. cit. d. n.3.* ſed ſi vouens
ſimpliciter caſtitatem, ſponſam non co-
gno-

Digitized by Google

gnouit non tenetur ad ſponſalia, poſtea contracta per verba de futuro *Sotus in 4. diſt.27.q.2. art.5.Angel.v.ſponſalia num.5. Henriq.lib.11. cap.14.Filliuc. tr.10.cap.8.n. 286.Sanch.lib.1.diſp.46. n.3.Coninc.diſp.23. dub.3. n.13.*ſecus ſi ſpõſalia fuerint cõtracta ante votum *Sylu.v.ſponſalia n.7.* etiam ſi votũ fuiſſet de ſuſcipiendo ſacros ordines *Sanch.diſp.46.n.9.ex c.veniens qui cler. vel vou. & diſp.47.n.3.Regin.lib.31.n.260.* quod tñ negat *P.Dia.p.9.tr.7.reſ.75.§.fin.* Etiam ſi votum eſset ſimplicis caſtitatis, quia,dicit ipſe,eſt de meliori bono.

5 Similiter verum eſt, quod dicunt *Henriq. lib.11. cap.13. n.3.Sanch.cit.diſp.49. & 50. Regin.vbi ſupra,& alij,*ſponſalia st.priora per verba de futuro non diſsolui per ſecunda ſimilia, etiam iurata, ſed legitur *in c.ſicut ex litteris in fine de ſponſal. ab illis non cit.*quod n. ſemel placuit,amplius diſplicere non poteſt *c.quod ſemel de reg.iur.in 6.*& procedit regula *l.2. ff.qui pot. in pign. habe.*vbi qui prior in tempore, potior in iure; imò, etiam ſi virtute ſecundorum ſponſalium, ſequuta ſit copula cum ſecũda ſponſa abſque tamẽ requiſitis ex Trid. *ſeſſ.24.c.1. hoc tit.* quia ſine dictis requiſitis etiam matrimonium eſt nullum, vt ibi, licet contrarium de iure communi antea in iſto caſu ſeruaretur *d. c.ſicut, & c. 1. de ſponſa duor. Nauar. in man. cap. 22. nu. 26. Henriq. lib.11.cap.13.n.3. vbi citat D. Tho. Sylu.& alios Sanch.d.diſp.49. nu.1. Ricc. reſol.234.*

6 Secundo diſſoluũtur ſponſalia per mutuum conſenſum contrarium, etiam ſi interueniſset iuramentum *cap. 2. de ſponſal.* quia omnis res per quaſcunque cauſas naſcitur,per eaſdem diſsoluitur *c. 1. de regul.iur.l.nihil tam naturale ff.eod.tit. Sylu.v. ſponſalia n. 10.ex D.Tho.Ricch.Abb.& alijs*, qui tandem concludit, hoc procedere ſi iuramentum non ſit præſtitũ intuitu Dei, id eſt principaliter ad complacẽdum Deo, quando st. quis iurauit ſe ducturum in matrimonium aliquam pauperem,vel fortius meretricem ob amorem Dei, quia tunc non diſsoluuntur per mutuum con-

7 ſenſum. Sed contrarium etiam in hoc caſu defendit *Nau.c.22. ſub n. 25.* vbi communẽ eſse teſtatur, quia fauori ſuo quilibet renunciare poteſt *c. quod ob gratiam de regul. iur. in 6. l.quod fauore C.de ll.*& quod attinet ad iuramentum, poteſt etiam à partibus remitti *Ricc.reſol.334.* prout etiã communiter docuere multi apud *Sãch. lib. 1.de matr.diſp.52. nu.8.& in ſumma lib.3.c. 20.n.7. Coninc.hoc tit.diſp.23. dub.1.num.2. Henriq. lib.11. c.4. & alij*, vtramque opinionem dicit probabilem *P.Dia. par. 9.tr. 7.reſol.76.* ſed priori adhæret.

8 Tertio diſsoluuntur ſponſalia, ſi contracta ſint cum conſanguinea prioris ſponſæ, vel ſponſi infra quartum gradum; oritur enim ex antecedentibus ſponſalibus, etiam nullis, de iure communi loquendo (quod fuit correctum per *Trid. vt infra n.11.*)impedimentum iuſtitię publicæ honeſtatis, niſi priora fuiſſent nulla ex defectu conſenſus *c. unico de ſponſal. in 6.c. ad audientiam eod.tit.* veluti contracta cum minore ſeptem annis, vel cum furioſo *c. literas, & c. acceſſit de deſponſat. impuber. vel ex metu,vt in priori reſol.n.2.* Vnde di-

9 cit *Gl. in d.c.vnico in Gl. magna circa medium, & v.religionis, & in c.ſi qui deſponſauerit 15. in ordine in Gl. magna 27. qu.2.* quod ſi monachus aliquam deſponſauerit per verba de futuro, vel etiam de præſenti, quamuis talia ſponſalia, vel matrimonium ſint nulla, nemo tamen ex conſanguineis monachi vſque ad quartum gradum, poterit illam ſibi deſponſare,vel in vxorem ducere; quod ſi de facto contrarium fecerit, ſponſalia non valent, & matrimonium dirimitur *Sanch.de matr.lib. 7. diſp.68. n.6.* Ratio autem quare dictum matrimonium, vel ſponſalia nulla cum monacho impediũt, traditur *à Gl.in d.c.vnico in 1. notab.* quia st.monachus habet

10 conſenſum, qui eſt de iure naturali *ex l. 1. ff. de pact. Sanch. cit.* & propterea cum nullus defectus impediat, niſi iſte, qui nõ aufertur à monacho per monachatum, meritò non ſolùm impediuntur,ſed etiam dirimuntur ſequentia ſponſalia, vel matrimonia cum conſanguineis monachi.

11 Sed hæc, ne verboſa fiat diſputatio, procedunt de iure communi; per *Trid. n. ſeſſ.24.cap.3.hoc tit.*fuerunt immutata, quia ſi ſponſalia ex quacunque ratione,ſint inualida, non impediunt, nec dirimunt ſecunda, imo ſi valida ſint, non prohibent ſecundo contrahere cum conſanguineis primæ ſponſæ vltra primum gradum *Henriq. lib.12.c.10. n.2. Sanch. cit.n. 10, Regin. lib.31. n.126.*imò nec cum affinibus prioris ſponſæ,licet in primo gradu affinitatis; vnde qui poſt ſponſalia cum Betta,contraheret ſecundo cum vxore fratris Bertæ, va-

validè contraheret *Sanch. cit.n. 3. Guttier. hoc tit.c.103.n.4.*

12 Sed ait *Nauar.dicto cap.22.nu.* 57. quod licet in ſponſalibus ſeruetur *Trid.cit.* ſi tamen contrahatur matrimonium, quamuis nullum per verba de præſenti, niſi nullitas oriatur ex defectu conſenſus, remanet ſupradictum impedimentum de iure communi, & ita declaraſſe Pium 5. in anno 1566. per extrauag. quæ incipit ad Romanum, ab ipſo citat., ſed non eſt in ſexto,
13 quod impedimentũ excedit prohibitionẽ contrahendi cum conſanguineis coniugis vſque ad quartum gradum, ſicut erat de I. communi etiam in ſponſalibus, vt probat *Sanch. de matr.lib.* 7. *diſp.* 70.*nu.*5. vbi refert dictæ extrau.verba, idque comprobat *n.16 Henriq.lib.12. cap.10.nu.* 2. *& alij* dummodo tamen ſit contractum in facie Eccleſiæ, vt fuiſſe declaratum per S.Congr. refert *Reg.de marin.relat.infra reſ.113. n.16.* hac tamen declaratione admiſſa non habet locum in matrimonio contracto per verba de præſenti inter impuberes, quia iſtud reſoluitur in ſponſalia de futuro iuxta *tex. in c.1. §. idem quoque de deſponſ. impub. in 6.* & proinde viget diſpoſitio relata Trident. etiam in iſto matrimonio inter impuberes, ne ſc. tale impedimentum excedat primum gradum, ſicuti in ſponſalibus etiam impuberum *c.3.& c.ſponſam de ſponſal.idem Nauar.ibidem.*

Quarto diſſoluuntur propter affinitatẽ ſuperuenientem, etenim ſi quis poſt ſponſalia cum Berta cognouerit eius ſororem, non poterit iſtam ducere in vxorem propter relatum impedimentum iuſtitiæ publicæ honeſtatis, dependens ex prioribus ſponſalibus, nec Bertam ipſam propter affinitatem, quæ ſuperuenit ex copula poſtea cum ſua ſorore ſecuta, ſiquidem ex coitu
14 etiam illicito contrahitur affinitas *c.ex litteris de eo.qui cognou. conſang.vxor. & c.litteras de deſponſat. impub.* quod impedimẽtum eſt impediens, & dirimens, & ſe extendit vſque ad ſecundum gradum incluſiuè, vt infra *n.21. ex Trid. & alijs, docentque Henriq. lib.12.c.10.nu.2. Sanch. d.lib.7. diſp.68.in fine.*

15 Quæ affinitas ſecundum *Gl. in §. affinitatis ſub verbo affinitatis inſtit.de nupt.* eſt perſonarum proximitas ex coitu licito, vel illicito proueniens, omni carens parentela *Sylu. hoc tit.8.n.15. ex D.Tho. in 4.diſt.41. & alijs.* E. g. ſi Titius copulam habet cum Berta, contrahit affinitatem cum conſanguineis Bertæ in eodem gradu affinitatis, quo ipſi Bertæ ſunt conſanguinitatis, ſic è contra conſanguinei Titij, ſunt in eodem gradu affines Bertæ, quo ſunt conſangui-
16 nei Titio; Inter conſanguineos autem Titij, & conſanguineos Bertæ nulla affinitas contrahitur, & propterea pater, & filius cum matre, & filia, vel duo fratres cum duabus ſororibus validè, & licitè contrahunt matrimonia *c. quod ſuper his de conſang. & affin.Sanch.d.lib.7.diſp.67. n. 2.Henriq. lib.12. cap. 10. n.1.Regin. lib. 31. num.145.*

17 Verum non naſcitur affinitas ex affinitate, E. g. vxor fratris Bertæ, eſt affinis Bertæ in primo gradu, ſed maritus Bertæ non eſt affinis prædictæ vxori fratris Bertæ, & propterea mortua ipſa Berta, poteſt maritus ſuus, nubere illi vxori fratris Bertæ, prout hoc, & aliis ſimilibus modis iſtud exemplificat *Sanch. cit.* vbi dicit ita ſtatutum eſſe in Concilio generali Lateranenſi, & legitur *in c.non debet de conſang. & affin. Bonac.de impedim.matrim. qu.*
18 *3.pun.12.n.* 3. Eſt etiam certum affinitatẽ ſuperuenientem nõ ſoluere matrimonium antecedens, licet non conſummatum, ſed per verba de præſenti contractum, etenim ſi vir Bertæ cognouit conſanguineam ipſius Bertæ, non ſoluitur matrimoniũ antecedens cum ipſa Berta, licet non conſummatum, ſed per verba de præſenti cum eadem contractum *c. diſcretionẽ §.fin.& c.penult. & fin. de eo, qui cognou. conſang.vxor.* Dicit tamen *Sylu.cit. verſic. ſeptimum,* quod non poteſt hoc caſu ille, per quem fuit affinitas contracta petere debitum, licet teneatur reddere, ſed non ante diſpenſationem, quam poteſt etiam ordinarius concedere *ex Sanch.lib.2.diſp.40. n.7.hoc tit.* quia non impeditur ingredi Religionem, donec fuerit matrimonium conſummatum.

19 Et quamuis axioma prędictum negetur à *Bonac.hoc tit.q.3.pun.12. nu.* 24. vbi dicit eſſe communem opinionem, ego tamen illud pro certo habeo, non *ex c. 2. de conſang.& affin. à Sylu.cit.* vbi hoc non probatur, ſed *ex c.Inquiſitioni de ſent. excomm. & c.litteras de reſtit.ſpol.* vbi eſt caſus fortior; vtrobique n. legitur, quod etiam conſummato matrimonio, affinitas ſuperueniens, licet illud non dirimat, impedit tamen eius vſum cum hac diſtinctione, aut pro-

certo ſcitur impedimentum, & ſciens nequit petere, nec reddere, alias peccat mortaliter, quia hoc eſſet apertè fornicari, quod eſt intrinſecè malum, aut dubitat probabiliter, et poteſt reddere, ſed non petere, etiam dubio non depoſito, aut dubitat ex leuibus indicijs, & ijs depoſitis cum conſilio Confeſſarij, poteſt reddere, & etiam petere *Sanch. hoc tit. lib. 2. diſp. 39. n. 6. ex D. Anton. 3. p. tit. 1. c. 3. §. 2. Palud. Couarr. & alys*; imò addit *nu.* 8. quod in primo caſu nullo modo poſſit debitum reddi, licet ſciens excommunicetur ab Eccleſia, vitæque periculum ſubeat, & grauiſſima ſequantur ſcandala; quam ſententiam ex quamplurimis recentioribus ſequitur *P. Dia. par. 4. tr. 4. reſol. 48. §. his tamen in fine*. vbi dicit contrarium ſibi non placere, *& par. 9. tr. 8. reſol. 33. §. ſed his*. vbi addit eſſe contra communem DD. ſẽtentiam.

20 Oppoſitum iudicant alij, quando adeſſet mandatum Eccleſiæ, & ad maiora dãna vitanda, quia licet fornicatio ſit intrinſece mala, non tamen eſt talis illam ſolùm permittere ex cauſa prædicta, ex qua etiã meretrices permittũtur, & propterea poſſit vxor permittere, vt vir vtatur ſuo corpore, reddendo ei debitũ ad maiora damna vitanda, ita *Magiſt. ſent. in 4. diſt. 38. in fine*, recẽtiores refert, & ſequitur *Molfeſ. in ſumma to. 1. tr. 4. cap. 14. n. 9. vbi ait, quod ſi mulier antequam conſummaret matrimonium cum viro, rem habuiſſet cum fratre, vel conſanguineo viri, quo caſu matrimonium ſequẽs, eſſet nullum ob præcedens impedimentum dirimens, tunc ſi non poſſet Religionem ingredi, nec adeſſet iuſta cauſa petendi diuortium, quod teneatur reddere debitum, & non detegere turpitudinem ſuam, ex qua occidenda eſſet per virum, & interim occultè petere diſpenſationem, quia dum alter eſt in bona fide, ſuoque iure vtitur, debitum petendo, poteſt ſciens impedimentum, permittere illi, vt ſuo corpore vtatur, reddendo debitum ad vitandum publicum ſcandalum, & mortem, & intentio obtinendi diſpenſationem, poſſit illam excuſare à nouo peccato, nam illa erit fornicatio materialis, & magis tenetur non facere alteri apertam iniuriam, quam vitare periculum fornicationis materialis, ſecus ſi vterque ſciat, quia tunc non excuſantur. huc vſque Molfeſ.*

21 Sed quamuis hanc opinionem reiecerit Dia. vbi ſupra. Eam tamẽ vocat ſatis probabilem *in p. 3. tr. 4. reſol. 296. in fine, ibi nota etiam probabile eſſe non peccaturam coniugem reddendo debitum inceſtuoſo, qui peccauit cum ipſius Vxoris conſanguinea ante diſpenſationem, quia non cooperatur peccato alterius, alter n. peccat tantum petendo actum ſibi prohibitum, at coniux non cooperatur petitioni, ſed hac ſuppoſita cooperatur actui ex ſe licito, & hæc omnia ex Sanch. notat Filliuc. to. 1. tr. 10. p. 1. cap. 9. nu. 309. & 310. quicquid in contrar. etiam probabiliter quoad redditionem debiti inceſtuoſo aſſerant Villalob. in ſumma to. 1. tr. 13. diffic. 47. n. 4. & alij ita ille*; aliqui tamen ex prædictis putant caſu, quo pro certo mors, vel infamia ſecuturæ eſſent, poſſe coniugem permittere viro vſum ſui corporis, dummodo ipſa probabiliter putet actui non conſentire, quod quia perdifficile exiſtimatur, meritò Sanch. ſupra cit. per Filliuc. & Dia. hoc damnat *lib. 2. de matrim. diſp. 39. n. 16.* & magis erit improbabile, ſi matrimonium conſũmatum non fuerit, quamuis per verba de præſenti contractum, cum poſſit iſto in caſu licite, & omni periculo procul monaſteriũ ingredi *ex c. 2. de conuerſ. coniugat.*

22 Quando verò eſt contractum matrimonium cum impedimento dirimente vtriq; noto, & conſequenter mala fide, quamuis in facie Eccleſiæ, quæ potuit decipi, & tunc ẽt & à fortiori, ſiue cõſummatum ſit, ſiue non, ex quo nullum eſt ex *Trid. ſeſſ. 24. cap. 5. hoc tit.* D. *Tho. in 4. diſt. 41. q. vnica art. 1. & 2. & in addit. ad 3. p. q. 55. art. 3.* numquam poteſt peti, nec reddi, diſpenſatione non obtenta *ex cit. c. inquiſitioni, & c. litteras*, cum ceſſent pericula relata, aut fuit contractum ex mala fide etiam vtriuſque, ſed dubitanter, non ſcienter; & tunc etiam certum eſt neutrum poſſe petere, nec reddere, quia neutri ſuffragatur poſſeſſio male fide incæpta, ſed ſi dubium vinci non potuit, adhibitis diligentijs, & adſint probabilitates de valore matrimonij, vterque dubio depoſito reddere, & petere poteſt, ſi verò dubium ſit ex parte vnius tantùm, tunc non poteſt petere, ſed tenetur reddere, etiam ante diligẽtias adhibitas, quibus ſecutis, poteſt etiam petere ex iuribus cit. *Suar. de Relig. to. 2. lib. 4. cap. 5. n. 16. Henriq. lib. 12. cap. 6. nu. 5. & 7. Eman. Sà v. debitum coniugale num. 7. Sanch. d. lib. 2. diſp. 42. n. 8. P. Dia. p. 3. tract. 4. reſol. 295. & p. 4. tract. 3. reſ. 15.* Addit tandem *Sanch. cit. diſp. 41. n. 52. & 56.* quod ſi alter neſcit impedimentum, neque de eo dubitat

bitat

bitat, alter verò dubitat, ſed non habet certitudinem, poteſt ignorans negare, quia non tenetur reddere dubitanti, poteſt etiam abſque ſcrupulo reddere, & petere vtendo ſua plenaria poſſeſſione, bona fide acquiſita, nec tenetur credere alteri aſſerenti dubitare, vel etiam ſcire, quamuis iſte in caſu ſcientiæ non teneatur, neque poſſit reddere, vt ſupra dictum eſt, & docet, etiam *Dia. d. reſol. 15. in fine de qua materia vide etiam infra reſol. 122. n. 9.*

23 Differentia tamen eſt inter affinitatem ortam ex copula licita, vel illicita, quia qui fornicatus eſt cum Berta, poteſt contrahere matrimonium cum eius conſanguinea, non in primo, vel ſecundo gradu, ſed in tertio, vel vlteriori, vt in *Trid. ſeſſ. 24. cap. 4. hoc tit.* qui verò cognouit propriam vxorem, ea mortua non poteſt contrahere cum conſanguineis illius, niſi in quinto, vel vlteriori gradu, aliàs dirimitur matrimonium, etiam contractum *c. nō debet 8. de conſang. & affin. Henriq. lib. 12. cap. 10. n. 1. in fine. Sanch. lib. 7. diſp. 67. n. 4. & 5. Coninch. hoc tit. diſp. 32. dub. 4. n. 56. Regin. lib. 31. n. 147.* quæ quidem affinitas, licet contrahatur etiam ex matrimonio rato, & non conſummato ſecundum multos, & magnos DD. relatos per *Sāch. cit. diſp. 64. n. 24.* alij tamen cum ipſo *n. 25.* voluerunt nō oriri, ſed ſolùm impedimentū iuſtitiæ publicę honeſtatis, & in hoc caſu extendatur etiam hodie vſque ad quartum gradum, vt probatum eſt ſupra *n. 12.* Ratio eſt, vt recte dicūt DD. cit. quia affinitas non poteſt oriri, niſi ex copula.

24 Quinto diſſoluuntur per impotentiam coeundi tàm ſponſalia, quàm matrimonia, pro quorum maiori intelligentia præmitto, alios eſſe frigidos, alios maleficiatos, alios ſpadones; ſiue caſtratos, aut eunuchos, frigiditas dicitur impedimentum naturale, quod reperitur in viro, qui nequit cognoſcere vxorem *c. laudabilem, & c. fin. de frigid. & malefic.* in feminis autem loco frigiditatis eſt arctitudo, quæ quando talis eſt, vt nequeant, niſi per miraculum habiles reddi, & ars medicinæ non proſit, ſeparatur matrimonium, etiam quo ad vinculum, ſicut per relatum impedimentum viri *c. fraternitatis eod. tit.* & ſi alter habilis eſt, alteri nubere poteſt. Quod ſi poſt

25 ſecundas nuptias reperiatur Eccleſia decepta in promulgatione ſententiæ nullitatis prioris matrimonij; quia ſt. vterque erat habilis ad copulam, coguntur ad priora redire vota, ex quo nulla fuerunt ſecūda, vt in iuribus citat.

26 Maleficiati verò ſunt, qui arte dæmonū ſunt impediti coire, & hi eleemoſynis, ieiunijs, & orationibus debent Deo ſatisfacere, qui occulto ſuo, ſed non iniuſto iudicio hoc finit; et ſi cum iſtis ſpiritualibus remedijs ſanare non potuerint, permittitur ſeparatio elapſo triennio à die cōtracti matrimonij iuxta *c. ſi per ſortiarias 33. q. 1. & Cappel. Tholoſ. deciſ. 381. num. 6.* niſi vxor procuraſſet maleficium viri *c. ſi Euangelica diſt. 55. c. ſi quis inſaniens 15. q. 1. l. ſi mulier ff. quod met. cauſa.* Hoc tamen generaliter negat *Gl. ibidem v. nequibunt,*

27 quia putat non dari maleficium perpetuum, quin ſaltem per authorem tolli nequeat, & quia in *c. cit.* additur, ſeparatione ſequuta, & poſſibilitate coeundi habita, non teneri ſeparatos ad prius matrimoniū redire, quamuis ſecundum contraxerint; propterea dicit *Sylu. v. matrimonium 8. circa finem ex D. Tho. Ricc. & alijs illud c. non tenere,* & fuiſse correctum *per d. c. fraternitatis,* quod tamen (cum pace) verum non eſt, quia iſte tex. loquitur de arctitudine mulieris impoſſibilis ad cognoſcendum ſine miraculo, quod eſt impedimentū naturale, non autem de maleficiatis, quod eſt accidentale, & ideo dicendum eſt *d. c. ſi per ſortiarias,* vim legis non habere, cum ſit compoſitum à quodam Archiepiſcopo, non habente poteſtatem legis condendæ, quem dicit eadem Gl. fuiſſe ignarum, licet eam reprehendat *cit. Capel. n. 3.* dicens non poſse leges canonicas corrigi per Gloſ.

28 Qua de re placet mihi doctrina eiuſdē Sylu. relati ita diſtinguentis, quod aut maleficium eſt perpetuum, & matrimoniū fuit contractum per verba de præſenti, ſed non conſummatum, & dirimitur; aut eſt temporale, vel etiam perpetuum, ſed ſuperueniens poſt conſummatum matrimonium, & non dirimitur, imò ſi fuerit ſeparatum, & contractum ſecundum, tenentur coniuges redire ad primum. Si verò

29 maleficium erat particulare reſpectu vnius feminæ, & non alterius, qua de cauſa non erat conſummatum matrimonium, ſed fuit ſolutum, & ad ſecundum deuentum, & non fit reditus ad primum, licet coeatur cum ſecunda, quia illud exiſtimatur inualidum, concordant *Sanch. hoc tit.*

lib.7. diſp.99.n. 22.vſque ad 25.Tol. lib. 7. c.12. in fine.Cappel.cit. vbi n.5. ex Hoſt. Archid. & alijs, addit maleficium dici perpetuum, quando vir, & vxor per triennium ſimul cohabitarunt, operam ſtudioſè dando copulæ carnali, & impedimentum non ceſſauit, & quod in dubio præſumitur impedimentum præceſſiſse matrimonium, antequam tñ ſeparatio fiat in quocunque caſu, expectandum eſt triennium, continuando probationes prædictas, ſi fortè maleficium ſoluatur per orationes, &c. prædicta, vt docet etiam *Sanch. d.n.25.* vide *Franc. Marc. deciſ.677. par. 2. & Ricc. collect.222. in fine.*

30 Spadones dicuntur, quibus genitalia fuerunt abſciſſa ſpatha, vel cultello, qui generare non poſſunt *§. ſed & illud, vbi Gl. v. ſpadones inſtit. de adopt. ſed in l. ſi ſerua §. ſi ſpadoni de iure dot.* (vbi etiam Gl. quę vult ſpadonem poſſe dici, cui vnum de genitalibus fuit abſciſſum) videtur ſtatutum poſſe tales matrimonium contrahere, & propterea ſi generaliter ſumantur, comprehenduntur ſub hoc nomine, tàm iſti, quam ij, qui ſine genitalibus nati ſunt, qui dicuntur etiam caſtrati, quaſi caſtè nati, vt legitur *in l. ſpadonum, ff. de verb. ſignif.* ſed propriè loquendo ſpadones dicuntur, quibus vtrumque genitale abſciſsum eſt, & inhabiles omninò ſunt ad generandum, vt probatur *in l.3. §. qui hominem, & l.4. §. 1. & 2. ff. ad l. Cornel. de ſicar.* qui nubere non poſſunt, vt infra.

31 Puniuntur autem capitali pœna, tàm qui ſpadones fecerunt, etiam ſi eſſet medicus, (niſi cauſa curationis) quam ipſimet, qui ſe caſtrauerũt *l.1. & 2. C. de Eunuch. Gl. in d. l.4. in princ. P. Dia. p.6. tract.6. reſol.35.* (vbi aliquos *DD.* adducit, ſed nullam ex dictis ll. citat.) dicit, hoc non licere, ſed non loquitur de pœna, pro eodem autẽ ſumuntur etiam eunuchi, vt in iuribus prędictis, & docet *Gl. in d. § ſed & illud*, hos ergo omnes, ſi penitus euirati ſint, cõſtat matrimonia contrahere non poſſe *ex Bulla Sixti 5. edita anno* 1587. & ſi de facto contrahant, ſiue ſcientibus, ſiue ignorantibus mulieribus, irritantur *Henriq. lib.12. cap.8. n.1.* vbi addit etiam ſi virgam erigant, & ſemen quoddam, ſeu humorem ſemini ſimilem, ſed inproficuũ ad generationem effundant, *Summa Dian. v. impedimenta matrim. n.* 20. ſecus dicen-
32 dum de eunuchis habentibus vnum teſtem, qui apti ſunt ad generandum, & propterea validè contrahunt *d. l. ſi ſerua §. ſi ſpadoni, vbi Gl. v. qui caſtratus, Sanch. hoc tit. lib.7. diſp.92. n.14. Filliuc. tract.10. par.2. cap.3. quæſt.5. n.76. Regin. lib.31. ſub n.* 102.

33 Septimo diſſoluuntur ſponſalia de futuro per defectum ætatis vtriuſque, vel alterius ex ſponſis; etenim poſsunt contrahi ſponſalia ſeptennio completo, ſed adueniente pubertate, ſi ambo non conſenſerint, non firmantur, (niſi fuerint iuramento roborata *c. ex litteris* 10. *de ſponſal.* quo caſu neque omnino coguntur ad matrimonium contrahendum, vt ibidem dicit Gl. v. compellas in fine, & dictum eſt latè in priori reſol. n.24, vbi n.16. dictum etiam eſt, quãdo fiunt à maioribus, quod neque poſsint cogi per cenſuras ad omnino contrahendum, ſed tantùm moneri) & iudicio Eccleſiæ ſeparantur *c. de illis 7. de deſponſat. impub.*, etiam ſi pluries niſi fuerint carnaliter ſe cognoſcere *c. atteſtationes eod. tit.* (niſi quando fuerint proximi pubertati, carnalis commixtio realiter interuenerit, malitia ætatem ſupplente *c. à nobis eod. tit.* & faciunt à fortiori dicta in priori reſol. in fine) ſed ante pubertatem non permittitur diſcedere à ſponſalibus *d. c. de illis, vbi Gl. v. vlt. atenus* rationem aſſignat, nempe propter fragilitatem ætatis, licet *Bonac. de ſponſal. qu. 1. pun.6. n.1.* dicat, ne st. tales impuberes paſſim contraherent ſponſalia, & ab illis reſilirent. Nec
34 placet, quod ſubdit debere ſponſos infra tres dies poſt pubertatis aduẽtum reſilire, aliãs non poſse amplius, quod nullo iure probatur; minus placet, quod idem dicit, facto st. vno ex ſponſis pubere, poſſe diſsoluere ſponſalia facta ante pubertatem, nec teneri expectare pubertatem alterius, citat multos, & præcipuè *Regin. lib.31. n.261.* qui potius dicit contrarium, quod eſt verius, & probatur *in d. c. de illis* 7. prout etiam docent *Nal. v. ſponſalia n.1. Henriq. lib.11. cap.14. n.7. Sanch. lib.1. diſp. 51. nu.10. Filliuc. tract. 10. cap.8. quæſt. 4. num.276.*

35 Octauo diſsoluuntur per lapſum termini appoſiti in ſponſal. de contrahendo matrimo. ſi modo non ſtetit per illum, qui petit ſolui ab eis, ne contraherentur *c. ſicut de ſponſal. & ibi Anton. de Butr. quem refert, & ſequitur Sylu. v. ſponſalia ſub nu.10. Valent. tom.4. diſp.10. q.2. pun.5. Menoch. de arbitrar. lib.2. centur.5. n.8. Coninc. diſp. 23. dub.*

Digitized by Google

dub.6.n.46.hoc tit. quicquid in contrarium
dicat *Sanch. lib. 1. diſp.53. hoc tit.* quando
terminus fuit appoſitus ad ſolicitandam
obligationem, non ad limitandam, quod
probare conatur *ex l.celſus 27. §.1.de arbit.*
quæ loquitur de termino appoſito ſolutio.
ni pecuniæ, proinde non poteſt inferri ad
ſpõſalia; eo magis cũ habeamus *tex.canon.
expreſſum, vt ſup.* & dũ agitur de materijs
attinentibus ad forum eccleſiaſticum dicit
*Sanfel.deciſ.245.ſub n.1.*quod ius ciuile an.
cillatur iuri canonico. Adde quod regu-
36 lariter loquendo omnes termini ſunt pe-
remptorij, curruntque de momento ad
momentum, vt docet *Gl.in l.3.§.minorem
de minor. & late probat Afflict.deciſ.73. n.7.*
quod ſi nullus terminus fuit præfixus, &
nihilominus vnus ex eis adimplere requi.
ſitus promiſſionem per celebrationẽ ma-
trimonij, recuſet,etiam diſſoluuntur, niſi
eſſet modica dilatio, vel etiam aliquate-
nus longa, ſed cauſata ex impotentia
*Coninch. cit.n.43. idem Sanch.lib.1.diſp. 28.
n.2. Bonac.vbi ſupra n. 7.*

37 Nono diſſoluuntur per diſceſſum vni-
us ex ſponſis in longinquum abſque licẽ-
tia alterius, quamuis facta eſſent ſpon-
ſalia cum iuramento *c.de illis 5. de ſponſal.*
ſi tamen cum licentia diſceſſiſſet, expectã-
dus eſſet vſque ad tempus conceſſum
*Sanch. lib.1. diſp.54.n.13. Henriq. lib.11.c.
14.n.5. Menoch.cit.lib.2.centur.5.caſu455.n.
7.Regin.lib.31.ſub n.261.* ſed Ius ciuile eſt
in hoc diuerſum,quia quãdo aliud nõ fuit
conuentum,ſi abſentia eſt intra Prouinciã,
expectatur biennium; ſi extra,triennium,
quo tempore elapſo,liberum eſt alteri ſpõ
ſo ad alia ſponſalia tranſire,& reſtituuntur
etiam arrhæ, ſi datæ eſſent *l.2. C. de ſpon-
ſal.& arrhis, & l.liberum eſt C.de repud.* An
autem iſtæ leges ſint correctæ per ius ca-
nonicum relatum, diſputat latè *Sanch.cit.
à n.1.vſque ad 5.*vbi affert multos DD.pro
negatiua, ſed *n. 6.* pro affirmatiua,quam
probabiliorem appellat, & iſta videtur in
praxi recepta, etiam ſi ſponſalia eſſent
iurata, vt *in d.c.de illis*, ſed hoc eſt intel-
ligendum ſecundum eundem ibidem *nu.*
10.ſi realiter diſceſſus ſit in longinquũ,nec
adſit ſpes de proximo reditu, quod eſt
etiam de mente *D.Tho.in 4.diſt.27.q.2.ar.
4.ad 2.*

38 Decimo diſſoluuntur per fornicationẽ
ſponſæ,etiam ſi iuramento fuiſſent firma-
ta, niſi fornicatio præceſſiſſet ſponſalia, &
nota fuiſſet ſponſo *c. quemadmodum, &
ibi Gl. v.præcedentem de iure iur.* idem pro-
cedere in fornicatione ſponſi dicit Abb.
ibidem n.4. quod non puto verum,vt ſta-
tim dicam, ſponſa tamen poteſt iure reij-
ci, non ſolùm per fornicationem ſequen-
tem, ſed etiam per oſcula, aut amplexus
laſciuos, licet inuita fuiſſet talia paſſa,
*Nauar.in ſumma cap.22. ſub n.27.Sanch.lib.
1.diſp.55.n.7. Coninc.diſp.23. dub. 7. & nu.
56.Henriq. lib.11.cap.14. n.6. Menoch.cit.n.*
5. Addit Nauarr. ibidem etiam per forni-
cationem ſponſæ præcedentem,quæ igno-
rabatur tempore contracti ſponsalitij, &
poſtea antequam matrimonium contrahe-
retur, innotuit, eſſeque communem opi-
nionem; quod verum eſt; vide *Henriq.
cit. ſub d.n.6.*quod ſi vterq, fornicationem
commiſit, non poteſt cogi ſponſus ad ma-
trimoniũ contrahendum,quia ſatis diſpar
eſt dedecus, quod ex fornicatione infer-
tur ſponſæ, quàm ſponſo, vt aduertunt
Sanch.cit.n.8. Regin.n.262. *& alij communi-
ter*: vnde inconſequenter dixit *Bonac. cit.
pun. 8. nu. 6.* neutrum poſſe in tali caſu
à ſponſalibus reſilire.

39 Vndecimo diſſoluuntur per lapſum
alterius in hæreſim, quæ dicitur fornica-
tio ſpiritualis *Sanch. vbi ſupra diſp.55. n.3.*
dicens hoc ab omnibus admitti *Regin.d.n.*
262.imò ait *Bonac.n.7.*abſtinendum eſſe à
talibus ſponſalibus, cum ſit mortale,ma-
trimonium contrahere cum ſponſo, vel
ſponſa hæreticis (de quo vide infra reſol.
108.n.5.) & pro regula generali tenendũ
eſt,quoties poſt contracta ſponſalia de fu-
40 turo, etiam cum iuramento, ſuperuenit
talis mutatio ſtatus vni ex ſponſis, quæ ſi
tempore contractus extitiſſet,minimè ge-
ſta fuiſſent, ceſſare contrahendi obliga-
tionem: probatur per illud axioma
vniuerſale traditum *in l. cum quis 38.de ſo-
lut.* quod extollit Merlin. centur.2.c.11.n.
1. in omni st. contractu ſemper intelligi
appoſitam clauſulam, licet non apponа-
tur, *rebus in eodem ſtatu permanentibus*.
Promiſſio enim præcipuè in hoc caſu non
extenditur vltra intentionem promitten-
tis,qui cenſetur eam non habuiſſe in caſu
notabilis mutationis ſuperuenientis, *An-
gel. v.ſponſalia n.22.Sylu.eod.n.10.& clarius
Sanch. lib. 1.hoc tit. diſp. 57. cum pluribus
ſequent. Regin. ſub num. 263. Bonac. cit.nu.*
8. quod etiam probatur *in d. c.quemadmo-*
41 *dum*, vbi Pontifex multos enumerat ca-
ſus

Digitized by Google

41 ſus ſub his verbis; *quod ſi poſt huiuſmodi
iuramentum mulier fieret non ſolùm leproſa,
ſed etiam paralytica, vel oculos, aut naſum
amitteret, ſeu quicquam ei turpius eueniret.*
42 Ex quibus *Sanch. d. diſp. 57. nu. 1.* infert ad
alios, nempè, ſi mulier ex pulchra, turpis
notabiliter euaderet *Eman. Sà v. ſponſalia
nu. 7.* idem propter notabilem paupertatẽ
ſuperueniẽtem DD. relati *cũ eod. Sanch. cit.
diſp. 59. n. 1. Ricc. d. reſol. 232. vbi poſt n. 4.*
addit tres alios caſus, capitale ſt. odiũ ſu-
perueniẽs inter ſponſos, de quo idẽ *Sãch.
vbi ſupra diſp. 58.* timorẽ exhæredationis à
parentibus, & ſuſpicionem morbi gallici;
& ex his poteſt iure inferri ad caſus ſimi-
les iuxta documentum Iure conſulti *in l.
non poſſunt ff. de ll.* & fortiùs ad maiores
auth. multo magis C. de ſacr. ſanct. Eccleſ.
43 Addo tandem alium caſum, vt quando
fuerunt contracta ſpõſalia per dolum, qui
duplici modo conſiderari poteſt; aut enim
dolus dedit cauſam contractui, vt exem-
plificat I.C. *in l. & eleganter ff. de dolo* in vẽ-
ditione, quando quis hoc ipſo, vt vende-
ret, circumſcriptus eſt, aliàs non eſset vẽ-
diturus *Gl. ibidem v. hoc ipſo* contractus eſt
nullus, quia dicit *Bart. ibidem n. 6.* deficit
conſenſus, qui eſt ſubſtantialis; etenim
videtur venditor conſentire ſub quadam
conditione, ſi verum eſt illud, propter
quod inducitur ad contrahendum; quod
cum verum non ſit, deficit conſenſus, &
conſequenter contractus eſt ipſo iure nul-
lus, quod ait procedere in omnibus con-
tractibus bonæ fidei. Cum ergo talis ſit
contractus ſponſalium *§. fuerat inſtit. de a-
ction.* conſequenter etiam nullus erit ex
tali dolo, dante cauſã contractui; In cõtra-
44 ctibus autem ſtricti iuris, vt ſunt omnes
alij præter enumeratos *in §. actionum inſtit.
eod. tit*, licet quis inducatur per dolum ad
contrahendum, valet tamen contractus
ipſo iure, ſed reſcinditur per actionem de
dolo, vel per doli exceptionem in totum,
vel ad reſarciendum damnum *l. dolo C. de
inutil ſtipul.* rationem differentiæ aſſignat
Bart. cit. quia ſt, quamuis hic etiam vide-
atur contrahere ſub conditione, quæ eodẽ
modo deficit, iſta tamen conditio de ſtri-
cto iure non attenditur, quod iterum dicit
in l. cit. §. non ſolum n. 2.
45 Aut ſecundo dolus non dedit cauſam
contractui, ſed incidit in contractum;
quod duobus modis contingere poteſt,
primo quando quis dolo non obſtante eſ-
ſet contracturus, puta empturus rem, ſed
tanti minoris, & tunc contractus valet,
ſed reſcinditur per actionem ex vendito
ad reſarciendum damnum *l. Iulianus §. per
contrarium de action. empti, et l. ſi quis affir-
mauerit ff. de dolo*, vbi *Gl. v. ſufficiat* dat
exemplum relatum *Sanch. hoc tit. lib. 7.
diſp. 18. n. 4. in fine*; Secundo ſi dolus fuit
adhibitus à tertio ſine ſcitu contrahentiũ,
vt in exemplo *d. l. & eleganter 2. reſponſo*, ſi
ſt. ſeruus perſuaſit dominum, vt eum vẽ-
deret cum peculio tanti minoris, vt habe-
tur etiam *in l. palam §. ſequitur ff. de doli, &
met. except. & in l. 2. vbi Gl. v. ſi dolo malo C.
de fideiuſſor. minor.* & eodem modo con-
tractus valet, ſed reſcinditur vt in priori
caſu iuxta l. l. cit.
46 Et conſequenter in iſtis duobus caſi-
bus, non eſt differentia inter contractus
bonæ fidei, & ſtricti iuris: rationem qua
re iſte dolus incidens numquam reddit
contractum nullum, aſſignat *Bal. in l. arbi-
trio n. 7. ff. de dolo*, quia ſt. in tali contra-
ctu non committitur dolus ſimpliciter, ſed
ſecundum quid, & ſic contractus non vi-
tiatur, & conſequenter ſponſalia, contra-
cta per dolum non dantem cauſam cõtra-
ctui, ſed incidentem, ſunt valida, ſed re-
ſcinduntur ad reſarciendum damnum ex
tali dolo ortum, quando ſt. fuerunt con-
tracta cum muliere exiſtimata pulchra ni-
mis, vel eximia artifice, propter quod
fuit promiſſa modica dos: quod ſi agatur
de damno irreparabili, veluti attinente
ad honorem ſponſæ, tunc reſcinduntur in
totum vt ſupra *n. 38. Sanch. lib. 1. hoc tit. diſp.
64. n. 5. Roſella v. dolus n. 1. Angel. eod. nu. 9.
Tabie. eod. q. 7. n. 8. Armilla n. 6. Sylu. v. culpa
q. 5. P. Molin. tom. 2. de iuſtit. & iur. tract. 2.*
47 *diſp. 352. poſt initium.* Ex quibus rectè in-
fertur, non oriri impedimentum publicæ
honeſtatis iuſtitiæ ex ſponſalibus contra-
ctis per dolum illis cauſam dantem, vt
in primo exemplo, quia nulla ſunt ipſo iu-
re, & conſequenter poterit ſponſus libe-
rè contrahere matrimonium cum matre,
vel ſorore prioris ſponſæ, iuxta diſpoſita
in Trid. ſeſſ. 24. cap. 3. hoc tit. ſecus de ſpon-
ſalibus per dolum incidentem contractis,
vt in ſecundo, & tertio exemplo *Bonac. de
ſponſal. qu. 1. pun. 9. nu. 4. & 5. ex Guttier.
& alijs.*
48 Dubitatum tamen fuit apud *DD*, an
poſſit in ſponſalibus, apponi pæna, exoluẽ-
da à renuente contrahere matrimonium
cum

Digitized by Google

cum non negetur amitti arrhas traditas tempore ſponſalium à nolente contrahere, & etiam cogi ipſum recipientem ad eas reſtituendũ duplicatas,ſi ſimiliter contrahere recuſet, *l.mulier C.de ſponſal.* ergo videtur licitum eſſe, etiam pœnam apponere, & exigere, cum talis arrharum amiſſio ſit ſpecies pœnæ; Contrarium tamẽ reperitur deciſum, *in l.Titia de verb. obligat. & in c.gemma de ſponſal. vbi Gl.finalis*, dicit rationem differentiæ eſſe, quia arrha eſt res fauorabilis, ſicuti & matrimonium, & ideo arrha poteſt eſſe in matrimonio, pœna verò non, quia eſt res odioſa. Repu-
49 gnat n. libertati matrimonij pœnas apponere *Filliuc.tract.*10.*par.*1.*cap.*7.*qu.* 10. *n.*263.*Nald.v.ſponſalia n.*10. *Sanch. hoc tit. lib.*1.*diſp.*30.*n.*1.qui tamen non negãt,poſſe pænam apponi ab extraneis, cum ceſſet impedimentum libertatis matrimonij, & hoc dicit *Sanch.cit. n.*5.concedi ab vniuerſis, ſed eſt intelligendum de penitus extraneis, non autem de fratribus, vel ſororibus, aut coniunctis contrahentium, qui legaliter loquendo veniunt appellatione extraneorum, & tamen non tenentur ad pœnam iuxta DD. citat.

Agitur de materia, & forma Sacramenti matrimonij, eiuſque miniſtro.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonÿ materia, & forma quæ ſint? referũtur multæ DD.opiniones.n.*2.*&* 3. *Quis ſit eius miniſter?n.*5.*Parochi verba pertinent ad illorum perfectionem accidentalem, non autem ſubſtantialem, & ideò nõ ſunt neceſſaria n.*6.*Sine eius præſentia, & teſtium non ſolùm hodie eſt nullum, ſed ſic contrahentes peccant mortaliter, & ſunt grauiter puniendi.n.* 7. *&* 8. *Contractum coram Parocho, licet excommunicato ſchiſmatico, ſuſpenſo, vel irregulari, aut etiam per vim, & dolum adducto ad interueniendum, validum eſt,nec obſtat prohibitio ordinarÿ, ſi tamen aſſiſtat.nu.*9.*vſque ad finẽ.*

Reſolutio CVII.

1 CIrca primum *Regin.lib.*31.*n.*42. refert ſex DD.ſententias diuerſas, quarum vltimã alijs reiectis ipſe defendit, conſẽſus st. vtriuſque coniugis, verbis expreſſos, aut alijs ſignis, eſſe materiam, & formam citat *Suar.in* 3.*par. D.Thom.diſp.*2. *sect.*1. *to.*2.*Sanch.& Belarm.Nauar. autem in man.cap.* 22. *nu.*20. dicit diuerſa de hoc ſenſiſſe etiam antiquos; ipſe verò vult cõſenſum contrahentium eſſe materiam, formam autem verba, aut alia ſigna eorum-
2 dem. Multas aliorum ſententias diuerſas refert *Bonac.de nat.&propr.matrim.q.*2.*pun.* 4.*n.*4. ipſe verò vult mutuam corporum traditionem eſſe materiam, ipſam autem acceptationem vtriuſque cõiugis eſſe formam, eo quod per acceptationem perficiatur matrimonium, citat eoſdem *Suar. Sanch. Guttier. Regin. & alios P.Dian. par.* 3.*tract.*4.*reſol.* 251. recitat alias quinque DD. opiniones, etiam diuerſas, quarum quartam ipſe retinet, verba st. contrahentium eſſe ſibi mutuo materiam, & formã: qua enim matrimonij contractum inchoãt (ait ipſe) & offerunt, materiæ rationẽ obtinẽt; qua verò eundem acceptant, perficiunt. & complent, formæ rationem habent, citat eoſdem *Suar. Sanch. Coninc. de Sacram. diſp.*34. *dub.*3. *n.*32.*&* 33. *cum Villalob.in ſumma tract.*13.*diffic.*6. *n.*2.Ego
3 verò ſequor opinionem *Layman in Theol. moral.lib.*5.*tract.*10. *par.*2. *cap.*2.*n.*3.*ex Palud.in* 4.*diſt.*26.*q.*4 *ar.*3.*ad* 2.*Adr.ibidem de matr. q.*1.*Petr. Sot. lect.* 4. *eod.tit. Couar. in Epit.p.*2.*c.*1.*S.vn.n.*8.qui docent materiam eſſe coniugum corpora mutuo tradenda, formã autem, verba coniugum contrahentium, Concordat *Sylu.hoc tit.*1.*n.*1.*verſic. eſt autem Sacramentum,* vterque tamen bonis rationibus dicta comprobat, quas apud eos perquiras, ne aliorum laboribus induar. Sed vide in fine declarationes S. Congreg. ex quibus dicta ſupra, & infra confirmantur.
4 Ad ſecundum reſpondetur receptiſſimã eſſe DD. ſententiam ſtatim citandorum, quod miniſter huius Sacramenti, ſint ipſi matrimonium contrahentes, quod tunc fit, quando alter, alteri exprimendo ſuum conſenſum, ad interrogationem ſacerdotis, vel abſque interrogatione in præſentia tamen illius, & teſtium dicit, ego te accipio in meam vxorem, vel in meum virũ; *Sylnius autem in* 3. *par. D.Tho.q.*42.*art.* 2. docet ex multis DD. & rationibus, eſſe Parochum, quia ex *Trid. ſeſſ.* 24. *cap.*1. *hoc tit.* mandatur Parocho, quod poſt explici-

plicitum contrahentium mutuum conſen-
ſum, ipſe ſubdat. videlicet, *& ego vos in
matrimonium coniungo in nomine Patris, &
Filij., & Spiritus Sancti*, per quæ verba da-
tur intelligi ipſum ſacerdotem, non autem
contrahentes eſſe cauſam efficientem cõ-
iugum coniunctionis, ſeu matrimonij.

5 Sed hoc (cum pace) ex ſubſcriptis ve-
rum non eſt; ait n. *Sanch.lib.2. hoc tit.diſp.
6. in fine*, illorum verborum ſenſum eſſe,
ego vos coniunctos eſſe declaro, ſeu appro
bo coniunctionem veſtram; ſiquidem
illa præſentia Parochi requiritur ad eui-
tandam clandeſtinitatem, cum qua quis
olim contrahebat cum vna, & poſtea palã
cum altera, vt exprimitur in *Trid.cit. c.1.*
vbi etiam legitur matrimonia clandeſtina
ante Trid. fuiſſe vera matrimonia, & tñ
in illis non interueniebat Parochus, ſed ſo
li cõiuges contrahẽtes; nec hodie ſunt ne-
ceſſaria verba Parochi, ſed ſolum eius præ-
ſentia, etiam coacta, vt infra. Et tandem
quia dum de neceſſitate debent proferri
verba aliqua pro forma, vt Sacramentum
conficiatur, & hæc etiam neceſſariò pro-
feruntur à coniugibus ad exprimendum
eorum conſenſum, meritò ipſi ſunt mini-
ſter, ex quibus, & alijs hoc etiam docent
*Henriq. lib.11.cap.2. n.7. Filliuc. tract.10.p.
1.cap.1.q.9. n.19. ex D. Tho. & Bellarm.ibi
relatis. Regin. lib.31.n. 54. alijque apud eun-
dem Dia.par.3.tract.4.reſol.254.* vnde *Suar.
diſp.16. tom.1. de Sacram. ſect. 1.* rectè do-
6 cet prædicta verba Parochi pertinere ad
perfectionem accidentalem, non autem
ſubſtantialem, quatenus Trident. manda-
uit eius aſſiſtentiam ad tollendam clande-
ſtinitatem, ex qua olim multa mala orie-
bantur, & hoc ſub pœna nullitatis.

7 Qua propter matrimonium contractũ
hodie ſine præſentia Parochi, & duorum,
vel trium teſtium eſt inualidum iuxta idẽ
Triden. & peccant mortaliter contrahen-
tes, vti agentes contra prohibitionem Ec-
cleſiæ in re tam graui, & quia irritum fa-
ciunt Sacramentum, vt dicunt DD. cita-
ti, & alij communiter; non tamen eſt nul-
lum, ſi omſſis denunciationibus ſolitis, &
in Trid. ordinatis, coram Parocho, & te-
ſtibus contrahatur, ſed eſt mortale illas
ſine cauſa ab Ordinario approbata omitte-
re *Nau.in man.c.17.n.36.ex Caiet.to.1.opuſc.
opuſc.12. q.2. Filliuc. vbi ſupra num.137. Co-
ninc. diſp. 27.num. 49. & 51, Regin.lib.31.
num.223.*

8 Imò ſi poſt contractum matrimonium
abſque denunciationibus, fuerit etiam
conſummatum, grauiori ſupplicio eſſe
puniendos contrahentes ſcribit ex Salze-
do, & alijs *Ricc.reſol.* 257. vbi praxis illas
faciendi cum *deciſ. Caualcan.* 28. *lib.*1. ſuf-
9 ficit autem præſentia Parochi, etiam pu-
blici excommunicati, vel ſchiſmatici, hæ-
retici, vel quomodocumque impediti pro
validitate matrimonij *Henriq. lib.11.cap.3.
n.4. Coninch.dub.21.n.24. Regin.n.177.* imò
non obſtaret prohibitio Ordinarij, ne
Parochus interueniat, ſi cum effectu aſſi-
ſtat *Ledeſma de matrim.q.45. art. 5. verſic.
quo propoſito fundamento, Sayr.deciſ.13. Ricc.
reſol.243.n.2.* vbi ita refert declaraſſe Sac.
Congreg. imo, & quod magis eſt, ſufficit
præſẽtia Parochi doloſè adducti, & renu-
entis, vel ẽt cõpulſi, aut per vim, & metũ
aſſiſtentis, vt ex quãplurimis DD. teſtatur.
idẽ *Ricc.cit.n.3.&4.* & ita ẽt in hoc caſu de-
claraſſe eãdẽ S.Cõgr. ſunt aliæ declaratio-
nes *in Trid.ſeſſ.24.ſub c.1.* apud referentes
eaſdem declarationes n.6. videlicet, *non
pertinet ad ſubſtantiam matrimonij, vt Pa-
rochus aliqua verba proferat, ideo valet ma-
trimonium, quamuis verba exprimentia con-
ſenſum, prolata ſint tantùm a contrahentibus
10 dummodo* Parochus ſit præſens, & intelli-
gat *id, quod agitur licet diſſentiat, & con-
tradicat, adhibitus verò Parochus, intelligi-
tur etiã ſi ex alia cauſa principaliter eſſet vo-
catus, dummodo ſit adhibitus, etiam ad illum
actum.* Sequitur poſtea alia declaratio e-
iuſdem S. Congreg. ibidem verſic. quod ſi
Parochus, videlicet, *quod ſi Parochus ad-
fuiſſet, nihil tamen eorum, quæ agebantur, vi-
dit, vel audiuit Congregatio reſpondit ma-
trimonium non valere, niſi ipſe Parochus af-
fectaſſet non intelligere, quod ſi Parochus nul-
lo modo interueniat, licet interuenerint teſtes,
non ſolùm eſt matrimonium nullum, ſed nec
valet vti ſponſalia de futuro, vt ibidem de-
claratur in verſ. matrimonium contractum
& tandem ſub nu. 10. adeſt alia declaratio.
videlicet etiam prohibitione facta ab Ordi-
nario, ne Parochus matrimonio coniugat ali-
quos, non ita tollitur, ſeu ſuſpenditur iuriſdi-
ctio Parochi, vt ad celebrandum matrimoniũ
non ſit legitimus Parochus, matrimoniumque
coram eo contractum nullum ſit, ſed matrimo-
niũ valet, & ſi hæc prohibitio facta ſit non ip-
ſi Rectori principali, ſed eius Vicario, qui ad
nutum Ordinarij amoueri poteſt matrimo-
nium, in quo contra Ordinarij prohibitionem*

Vi-

Digitized by Google

Vicarius iſte interuenit Congregatio reſpondit validum eſſe.

Quæritur, ſtante quod matrimonium inter infideles, non eſt Sacramentum, nũ copula carnalis inter eos ſit peccatum? & quid inter fidelem, & infidelem, vel catechumenum ? & quid ſi poſt matrimonium venerint ad Eccleſiam per baptiſmum ?

S V M M A R I V M.

1 *Matrimonium inter infideles non eſt Sacramentum, ſed an copula carnalis inter eos in ratione matrimonij ſit peccatum ?*

2 *Iudæos ſeruientes, vel cum illis habitantes, & conuerſantes ſunt excommunicandi.*

3 *Matrimonium inter fidelem, & infidelem, non ſolum non eſt Sacramentum, ſed eſt nullum. Inter fidelem, & catechumenã an ſit Sacramentum ? & quid ſi contraherent cum diſpenſatione Pontificis ? n. 4. Cum fideli hæretica, vel ſchiſmatica valet etiam ut Sacramentum, ſed cum peccato n. 5. Inter infideles, ſi fidem ſuſcipiant per baptiſmum, an tranſeãt in Sacramentum ? n. 6.*

Reſolutio CVIII.

1 AD primum reſpondetur, non eſſe dubium, quod inter infideles non ſit ſacramentum, *Sanch. lib. 2. hoc tit. diſp. 8. n. 1. vbi ẽt reſpondet c. gaudemus de diuort.* quod large, & impropriè ibi appelletur Sacramentum; ratio eſt, quia cum ipſi careant baptiſmo, qui eſt ianua omniũ Sacramentorum, nec poſſunt matrimonij Sacramentum recipere, de quo non dubitatur, cum tamen ſit quidam contractus, deſeruiens in officium, & humanæ naturæ conſeruationem, concupiſcentiæque remedium, non eſſe peccatũ, *docent D. Tho. in 4. diſt. 39. art. 2. ad 5. Sot. Ledeſma, Sanch. & alij apud Bonac. hoc tit. q. 2. pun. 2. n. 2. ſed probatur in c. numquid 28. q. 1.* ab illis non cit. Dubitari tamen poſſet, an ſit ſacramẽtum, ſi vnus ſit fidelis, alter infielis, ſed quia hoc hodie contingere non poteſt, ſtante *Trid. ſeſſ. 24. cap. 1. hoc tit.* declarante nullum matrimonium ſine præſentia Parochi, qui non poteſt aſſiſtere, nec benedicere tales ſponſos, aliàs eſſet excommu-
2 nicandus, ſicuti omnes cum illis habitantes, aut ſeruientes *c. Iudæi, c. ita quorumdã, & toto fere tit. de Iudæis,* ideò fruſtratoria eſt diſputatio; ſed ſi de facto aſſiſteret, nõ eſſe Sacramentũ neq; ex parte fidelis, quia matrimonium in vtroque coniuge, eſt vnicũ ſacramentum, docent *Henriq. lib. 11. cap. 2. in fine, & latius lib. 12. cap. 13. n. 3. ex Magiſtr. ſent. D. Thom. & penè innumeris, & magnis DD. Sanch. cum recentioribus lib. 2. hoc tit. diſp. 8. n. 2.* vbi hoc extendit etiam ſi accederet diſpenſatio Pontificis; quæ tamen operaretur, vt tale matrimonium diceretur legitimum iuxta eundem *Sanch.*
3 *relatum infra reſol. 117. n. 3.* Præciſa tamen diſpẽſatione eſſe abſque controuerſia nullum legitur in *c. caue vbi Gl. v. aliena 28. q. 1. Magiſt. ſent. in 4. diſt. 39. in princ. D. Thom. ibidem q. 1. art. 1. Nauar. in man. c. 22. nu. 48.* quod etiam ex vniuerſali, & recepta conſuetudine Eccleſiæ docet *Henriq. cit. d. n. 3. in fine, vbi in litt. S. hoc probat ex Concil. Tribunt. c. 39. Tolet. 3. cap. 14. Agath. cap. 67. Aurel. 2. cap. 18. Arabic. cap. 53. 67. & 68.* Factamque fuiſſe hanc prohibitionem in generali Concilio Nicæno; & hanc eſſe communem Theologorum opinionem, nempe *Scot. Caiet. Couarr. Duran. & aliorum ibidem. Sanch. lib. 7. hoc. tit. diſp. 71. n. 1.* & conſequenter mortale eſſe ex parte fidelis, vti operantis in re tam graui contra conſuetudinem Eccleſiæ, totque eius Concilia.
4 Sed maius dubium eſt, ſi contraheretur matrimonium inter fidelem, & catechumenam, cum diſpenſatione Pontificis, an ſit Sacramentum ſaltem ex parte fidelis illud recipere volentis? *Sot. cit. cum Vaſq. & alijs apud Bonac. qu. 2. pun. 2. num. 3.* tuentur affirmatiuam, quia fidelis eſt capax ſacramenti; & obex, qui poſſet eſſe ex parte catechumenæ, eſt ſublatus per Pontificem; Quod vlterius probatur, quia ſi duo fideles contrahant matrimonium, & vnus ipſorum habeat intentionem non recipiendi ſacramentum; verè illud non recipit, quod eſt generale de omnibus ſacramentis, vt ſuis locis diximus, alter verò, qui contrariam intentionem habet, illud recipit, cum nihil obſtet ſecundum relatos DD. & *Bonac. d. n. 3.* His tamen non obſtantibus, nec eſſe matrimonium verum docet *D. Tho. d. diſt. 39. art. 1. ad 5. in fine.* imo nullum eſſe dicit *Henriq. cit. verſic. tandem,* ſed hoc eſt intelligendum abſque diſpenſatione, vt dictum eſt in priori ca-

Digitized by Google

ſu, ad idē *Filli.tr.10.par.1.q.9.c.1.ſub n.19.*

5 Matrimonium autem cum fideli hæretica, vel ſchiſmatica valet, & eſt ſacramentum, ſed cum peccato ex parte vtriuſque, præciſa diſpenſatione Pontificis, *D. Tho. vbi ſupra, Nauar.cit.n.49.in fine.* hācque pro veriſſima ſententia docet *Sanch. lib.7. hoc tit. diſp.72. n.2. ex Albert. Magno D. Bonau. alyſque quamplurimis antiquis, & modernis, & addit n.5.* etiam ſine peccato contrahi in Germania, Gallia, Polonia, vbi catholici cum hæreticis, & ſimilibus permixtim viuunt ex conſuetudine recepta, & tolerata, dummodo liberè permittatur catholicis in fide permanere & abſque peruerſionis periculo *P. Dia.par.3. tr.4.reſol.269.* vt etiam infra reſol.117. dicetur.

6 Rurſus dubitatur an matrimonium infidelium, ſi baptiſmum ſuſcipiant, fiat ſacramentum? *Sanch.to.1.eod.tit.lib.2. diſp. 9.n.5.ex D.Tho. & alys Guttier. hoc tit. cap. 42.n.5.* reſpondent affirmatiuè, & quod gratiam recipiant, quando baptizantur; *Bonac.tamen hoc eod.tit.q.2.pun.2.num.5. ex Henriq. Filliuc. & alys* vult tunc confici ſacramentum, quando noui conſenſus ipſorum coniugum interueniunt, vel præcedentes rati habentur per aliqua ſigna externa, ſt. per verba, vel nutus, aut copulā carnalē, quia non ſubſiſtit ſacramētū abſq, materia, & forma, ſed matrimoniū eſt ſacramentū diſtinctū à baptiſmo, ergo nō ſufficit materia, & forma baptiſmi, niſi adhibeatur materia etiam, & forma ſacramenti matrimonij, quæ ſunt conſenſus aliquo modo expliciti, ſed *Dia. par.3. tract. 4.reſol.253. §.fin.* vult matrimonium inter infideles non poſſe fieri ſacramentum, licet poſtea baptizentur. Hæc tamen opinio non videtur mihi tuta, *ex c. gaudemus de de diuort.* priores autem ambo probabiles ex rationibus & DD. apud eos.

Vtrum matrimonium inter abſentes per Nuncium, vel Procuratorem, aut litteras valeat? an etiam requiratur præſentia Parochi, & quid ſi fuerit contractum per vim, & metum, vel ſub conditione?

S V M M A R I V M.

1 *Matrimonium inter abſentes validè conficitur per Nuncium, & quale fuerit primum ita contractum? Si eſt contrahendum per procuratorem, requiritur mandatum ſpeciale, nec poteſt talis procurator ſubſtituere, niſi hoc etiam ſpecialiter ei concēdatur. n.2.*

3 *Mulier an poſſit eſſe procuratrix pro viro ad contrahendum matrimonium?*

4 *Matrimonium poteſt contrahi inter abſenter per Nuncium, vel Epiſtolam, & quomodo hoc agatur? Omiſſis denunciaciationibus à Trident. requiſitis, validum eſt, ſi interueniant Parochus, & teſtes. n. 5. & 9. Quando ita contrahitur; quibus verbis confici debeat? & quid quando fiunt ſponſalia? nu.6.*

7 *Mandatum factum ad contrahendum matrimonium, vel ſponſalia, ſi reuocetur ante contractum, & mandatarius interim contraxit, licet ipſe de reuocatione notitiam non habuerit, inualidè contraxit, ſecus ſi reuocatio fiat poſt contractū, contra in cæteris mandatis n. 8.*

10 *Matrimonium contractum per vim, & metum, licet in præſentia Parochi, eſt nullum, validatur tamen, ſi poſtea accedat liber conſenſus, ſed an iterum ſit neceſſaria præſentia Parochi, & teſtium? & n.11. quando fuit nullū ex aliquo impedimēto dirimēte, quod vnus ex cōiugibus tantum ſciebat, quomodo validetur, & quid quando vterque ſciebat? nu. 12. & 13.*

14 *Conditio (ſi) vel (cum) eundem effectū habet.*

15 *Contractus ſub modo, vel cum demonſtratione, vel cum cauſa, per quæ verba fiant? & quando contractus inter viuos, vel diſpoſitiones cauſa mortis taliter, vel cum conditione facta valeant? n.16. vſque ad finem.*

19 *Conditiones quæ ſint turpes, quæ honeſta, quæ poteſtatiua quæ mixta, & quæ ex his infirment generaliter contractus, & legata, vel non?*

20 *Matrimonium contractum ſub modo, vel cum demonſtratione, vel cum cauſa, ſiue veris, ſiue falſis, quando ſit validum, vel non? & nu. 21. Contractum cu ſerua, quæ putabatur libera eſt inualidum. n.22.*

27 *Sponſalia non obſtante Trident. poſſunt contrahi, etiam hodie ſub condit. honeſta.*

Re-

Reſolutio CIX.

1 AD primum reſpondetur affirmatiuè
ex lib. Geneſis cap. 24. vbi legitur
miſſum fuiſſe Eliezer ſeruum Habrahæ in
Meſopotamiam à Domino ſuo ad accipi-
endam vxorem Iſaac, quæ fuit Rebecca,
de domo Batuelis, quod etiam legitur *in
c.honorantur vbi Gl. v. conſulitur 32. qu. 2.*
& hoc creditur fuiſſe primum matrimo-
nium contractum per Nuncium, meminit-
que de eo *Sylu. v.matrimonium 5. nu. 9.* ſi-
cuti poteſt ēt contrahi per Procuratorem
c.finali de procur. in 6.l. ſufficit de ſponſal. ra-
tio eſt, quia prout eſt contractus, poteſt
confici per procuratorem, ſicut omnes a-
lij *Henriq.lib.11. cap.2.n.2.ad finem, Coninc.
diſp.24. dub.2.n.23. & dub.9.n.3. latè San-
ch. hoc tit. lib.2.diſp.11. n.20. Filliuc. tract.*
10. *par.1.cap.1. q.10.nu.23.* Sed requiritur
2 ſpeciale mandatum *d. cap. fin.* generale n.
ſicut in alijs negotijs non ſufficit *l. generale
de ritu nupt.* neque poteſt procurator ſpe-
cialis alium ſubſtituere, niſi etiam iſtud
ſit ei ſpecialiter conceſſum *d.cap. final.* no-
tat tamen *Bonac. de natur.& propr.matr.qu.
2.pun.5.n.2.* differentiam inter iſtum, &
cætera ſacramenta, quia st. iſtud poteſt
confici per procuratorem, reliqua mini-
mè.

3 Item docet ibid.*n.* 1.poſſe fieri mandatū
ēt feminæ ad contrahendum matrimoniū
pro viro, quod P. Dian. quoque admittit
*par.3.tract.4. reſol.250. verſic.notandum ex
Syluio in 3.par.D.Tho.q.42. art.1. q.3.concl.
2. Pontio, & alijs*; ſed hoc licet in particu-
lari non reperiatur à iure prohibitum, in
praxi tamen non videtur admittendum; e-
tenim lex, cui ſe conformare tenetur ho-
mo, debet eſſe ſecundum naturam *c.erit au
tem lex diſt.4.* porrò quaſi contra naturam
videtur, vt duæ feminæ contrahant. ma-
trimonium, ſed ſi altera contrahat vti viri
procuratrix; non propterea dico tale ma-
trimonium ea de cauſa eſſe inualidum,
ſed illicitè agere mandantem, & manda-
tariam, adeo quod Parochus puniri poſſit
& peccet mortaliter, ſi duos mares, vel
duas feminas in baptiſmo admittat pro
patrinis *Summ.Dia.v.Patrinus ſub n.2.* quod
corroboratur deciſ.Sac.Congr. in declara-
tionibus Concilij *ſeſſ.24.de reform.matr.poſt
cap.1. n.3. & 4. videlicet, Epiſcopus non po-
teſt concedere licentiam, vt duo viri, loco vi-
ri, & mulieris aliquem baptizatum de bap-
tiſmo ſuſcipiant, hinc eſt, quod vnus, qui ſit
viri, & alter, qui ſit procurator mulieris, bap-
tizatum de ſacro fonte ſuſcipere poſſint, ſed
non duo viri, vel duæ mulieres, vnuſquiſque
tū proprio nomine, non item vir loco mulieris,
vel mulier loco viri, valet autem argumentū
de vno ſacramento ad aliud ex D.Thom. in
4.diſt. 30. q.1. art.1.* ergo idem eſt in pro-
curatore ad matrimoniū, & vlterius eadē
ratio militat in vtroque caſu; ergo idem
ius ſeruari debet *l. 3. §. proinde de in rem
verſo §.pari ratione inſtit. quib.mod.ius patr.
poteſt. ſoluitur Præſ. de Franch. deciſ. 489.
num. 14.*

5 Poteſt itaque contrahi matrimoniū inter
abſentes abſque mandato per nunciū, vt
dictū eſt, vel epiſtolā, ſeu litteras priuatas;
primo modo, ſi vir committat alicui ſuo
confidenti voce, & ſpecialiter, vt ad talem
locum ſe conferat, ibique cum tali nomi-
ne ſuo contrahat, vt fecit Abraham pro
filio ſuo, vel ſecūdo modo ſi litteris miſſis
à viro, & lectis ab vxore, vel corā ea, Paro-
cho, & teſtibus. conſenſum ſuum præſtet
per verba de præſenti, iàm eſt contractū
matrimonium; quorum præſentia requi-
ritur, etiam in primo modo, vel quando fit
per legitimum procuratorem, vt ſupra.
Sylu. cit. n.12. aliàs eſt inualidum *ex Trid.
hoc tit. ſeſſ. 24. cap.1.Henriq. etiam cit.nu.6.
Filliuc. vbi ſupra, Sanch. n.23.Coninch.diſp.
24. dub.9. n.28. Villalob in ſumma tom.1.tr.
13. difficult.10. n.2. ſequitur P.Dia. d.reſol.
250.in fine.*

5 Quod enim dictum eſt in priori reſol.
requiri pręſentiam Parochi, & teſtium,
quando principales contrahunt, aliàs nul-
lum eſſe matrimonium; validum verò, li-
cet cū mortale, quando abſq. denunciatio-
nibus, idem dicitur quando contrahitur
per procuratorem, vel nuncium, aut epi-
ſtolam Sanch *hoc tit.lib. 2. diſp. 11. n. 18.
vbi cæteri:* verba verò adhibenda à procu-
ratore, contrahente matrimonium nomi-
ne alterius, ſcribunt *Sylu. v. matrimonium
5. n.14. ex Io.Andr. in c.Procurator de pro-
cur. lib.6.Henriq.lib.11.cap.2. Sanch. cit.nu.
16. & alij, & ſunt, videlicet.* Titius acci-
6 pit te in vxorem me mediante, cui vxor
reſpondet, & ego te mediante accipio
Titium in virum; quod ſi eſſent ſponſalia,
dicetur à procuratore, promitto tibi de
mandato Titij, quod ipſe te ducet in vxo-
rem, & hoc in animam ſuam iuro; cui

Digitized by Google

puella reſpondet,& ego promitto tibi, &
eidem Titio,quod ducam ipſum in virum,
niſi per ipſum ſteterit; in matrimonio tamen, quia vt ſupra diximus debet aſſiſtere Parochus, ipſe curam habet interrogandi contrahentes, qui reſpondent affirmatiuè.

7 Sed ponamus, factum mandatum à viro, ſeu ſponſo, vel miſſas litteras, aut nuncium ad contrahendum, verum antequam contraheretur matrimonium, vel ſponſalia, pænituit virum, vel ſponſum contrahere, & reuocauit mandatum, vel fecit alium actum publicum, per quem
declarauit ſuam contrariam voluntatem,
an validum ſit matrimonium, vel ſponſalia contracta? diſtinguo aut ſecuta eſt reuocatio antequam illa contraherentur, & nulla ſunt, quamuis fuerint contracta, antequam reuocatio innoteſceret vxori, vel ſponſæ. Ratio eſt; quia defecit con-
8 ſenſus tempore contracti matrimonij, vel ſponſalium, per quem ſolùm validantur iſti contractus, & ſine quo nulli omnino ſunt. *c. fin. in fine de procurat.in 6. c.ſufficiat 23.q.2. Sylu.v.matrimonium 5.nu.11. Coninc.diſp.24. dub.9. Sanch.cit.n.6.*licet contrarium de directo ſtatutum ſit in alijs mādatis *l.ſi mandaſſem 15.ff. mandati*; Aut reuocatio facta eſt poſt illa contracta, & eſt nullius momenti reuocatio,ſicut enim ipſe non poſſet reuocare matrimonium, vel ſponſalia ab ipſo contracta *c.horrendus 32. qu.5.* ita nec facta per procuratorem ſuo nomine,quia quæ ab initio ſunt volūtatis,ex poſt facto ſunt neceſſitatis *c. quod ſemel de regul.iur.in 6.*niſi quando ante illud cōſummatum,ingreſſus fuerit monaſterium *c.2.& c.ex publico de conuer.coniug. Triden.ſeſſ.24.can.6.hoc tit.*

9 Quod ſi matrimonium ſit contractum abſque præſentia Parochi, & teſtium, & propterea nullum ex eodem *Trid.c.*1.poteſt validari, ſi iterum contrahatur cum preſentia prædictorum; etenim cum illud prius factum,nullum ſit, vti contra legem irritantem, habetur vti factum non eſſet, *argum. l. non dubium C. de ll. l. Paulus reſpondit ff. de verb. ſignif.* quia non entiū nullæ ſunt partes *l.eius qui in Prouincia ff. ſi cert.pet.* proinde ſequitur, nullum adeſſe impedimentum, quin illi,qui prius inualidè contraxerunt, poſſint iterum inter ipſos, vel cum alijs validè contrahere, ita *Gutier. hoc tit.cap.61.n.2.& c.75.n.4.Bonac. eod.tit.q.2.pun. 8.n.47.*

10 Ad ſecundum reſpondetur, inualidum eſſe matrimonium contractum per metū cadentem in conſtantem virum *c. veniens 1.& 2. de ſponſal.c.ſignificauit de eo,qui duxit in matrim.* quamuis fuerit factum in præſentia Parochi, & teſtium, nam talis poteſt eſſe vis, vt etiam iſti per metum aſſiſtant: etenim cum ſolo conſenſu contrahatur, vbi adeſt metus,non poteſt eſſe conſenſus *c. cum locum eo tit.* quod procedit etiam, ſi eſſet conſummatum vigente adhuc cauſa metus *Nauar. in man.c.22. ſub n.51.ex iurib. cit.* Sed ſi ceſſante cauſa
11 metus,accedit liber cōſenſus vtriuſque, ſi vterque metu contraxit, vel alterius ſolius, qui metu contraxit, validatur matrimonium abſque nouo Parochi, & teſtiū interuentu, ſecundum *Henriq. lib.11. cap. 3.n.6.Coninch.diſp.24.dub.10.nu.89. Sanch. lib.2. diſp.32. n.9.* ſed fuit cum diſtinctione iſte caſus deciſus in Rota Romana in vna Tolet. matrim. 15. Decembris 1589. corā Illuſtriſs. Scraph.vt refert *Ricc. reſol.* 246. nempè, ſi vis, & metus fuerunt occulti, & poſtea partes libere conſenſerūt, non eſt opus repeti ſolemnitates præſentiæ Parochi, & teſtium: ſi verò publici omnia repetuntur. Quam diſtinctionem fuiſſe approbatam *à Pio 5. teſtatur Nauar. cit.n.70.circa finem cum Regin.lib.31.n.183. in fine*; de qua tamen materia latius infra *reſol.*118. addit etiam *Nauar.n. 52.in fine*, quod ad inſtantiam metum paſſi, ſi poſtea cōſentit,poſſit cogi altera pars ad contrahendum, quæ metum paſſa non fuit, caſu quo contradiceret.

12 Eſt tamen generaliter aduertendum, quod quotieſcumque matrimonium fuit nullum ob aliquod impedimentum dirimens, ſi vnus ſciebat impedimentum, & alter non, ſufficit ſi tollatur impedimentum per diſpenſationem poſtea obtentam, ſed nouus conſenſus ignorantis interuenire debet,patefacto ei explicitè, vel ſaltē implicitè priori impedimento, dum matrimonium antea contractum fuit inualidum, & conſequenter eſt in poteſtate ignorantis ratificare, vel pro nullo habere coniugium antecedens,vt docet *Nauar. vbi ſupra n.47.ex c.2.de eo qui dux.in matr. Scot.in 4. ſentent.diſt.35.& Caiet.ibidem re-*
13 *latis.* Idem Nauar. docet etiam ibi verba dicenda coniugi ignoranti impedimētum ad obtinendum nouum conſenſum,ſequitur

Digitized by Google

tur *Sanch. lib.2.diſp.36.cum aliquibus decla-*
*rationibus Coninc. diſp.24. dub.*10. *num.* 88.
quod ſi impedimentum qualecumque ſit,
erat vtrique notum, ſed alijs occultum,
idem dicendum eſt, vt st. ſublato impe-
dimento per diſpenſationem, & acceden-
te conſenſu vtriuſque, validetur matrimo-
nium, antea inualidum, nec ſit neceſſa-
rius nouus Parochi, & teſtium interuen-
tus cum diſtinctione, vt dictum eſt de me-
tu *Henriq.lib.*11. *cap.9.in fine litt. O. & cap.*
12.*n.*2.*lit. I.* Ledeſma, & alij, quos re-
fert, & ſequitur *Sanch.cit.diſp.37.n.3.*&4.
vbi latè, & patet ex dictis *n.*11.probabile
tamen putat*Sanch.diſp.36.n.9.*quod ſubla-
to impedimento per diſpenſationem, ſi
alter ignorans petat debitum affectu ma-
ritali, & ſciens eodem affectu reddat,
quod tunc validetur matrimonium ad tol
lendum ſcandalum, eo magis cum con-
ſenſus expreſſus præceſſerit tempore con.
tracti matrimonij in facie Eccleſiæ, & per
nouam copulam ſequi dicitur implicitus,
& præſumptus.

14 Sed an matrimonium ſub conditione
contractum valeat? pro reſponſione pre-
mitto Tyronum gratia, conditiones fieri
per dictionem (ſi) & (cum) *l.quodcumque*
§. *non ſolum de verb.obligat.ibi inter hac.ni-*
hil intereſt cum veneris, aut ſi veneris, & cat.
l.qui promiſit ff.de condit. indeb. poſſunt etiã
15 contractus, vel legata (generaliter lo-
quendo) fieri ſub modo, vel cum demõ-
ſtratione, vel cum cauſa, ſub modo fiunt
per dictionem (vt) iuxta *Gl.in l.2.v. hære-*
dem ſuum C.de ÿs, quæ ſub modo. V. g.pro-
mitto tibi centum, vt nõ petas equum, quẽ
tibi debeo. Cum demonſtratione demon-
ſtrando aliquid, quod non eſt *l. ſi ſic* §. *ſi*
mihi ff.de legat. 1. V. g. lego Titio decem,
quæ ei debeo, licet nihil debeam, valet le-
gatum, quamuis per falſam demonſtrati-
onem, & fortius ſi debeam, ſecus ſi legaſ-
ſem ſimpliciter, quod illi debeo in gene-
re, & nihil debeam; tunc non valeret le-
gatum, quia non conſtat de quantitate,
vt ibidem legitur; cum cauſa tandem per
dictionem (quia) veluti dicendo, lego Ti-
tio centum, quia negotia mea curauit;
quamuis n. negotia numquam curauerit,
debetur legatum §. *longe magis inſtit. de*
legat.

16 Ex quibus patet, quod ſi in quacunque
diſpoſitione cauſa mortis addatur modus,
vel demõſtratio, aut cauſa, diſpoſitio ſem-
per eſt valida modo, quo ſupra, ſecus ſi ad-
datur conditio, quæ regulariter ſuſpendit
actum, vt in iuribus citat. & *l. qui hære-*
di §. *fin. ff.de condit. & demonſtr. cum mille*
concordant; contrarium tamen ſeruatur in
diſpoſitionibus inter viuos ex falſa de-
monſtratione, vel cauſa: etenim ſiquis
promittit Titio centum, quæ putabat illi
debere, & realiter non debebat, reſcin-
ditur obligatio *l.* 1. *& toto fere tit. ff.de con-*
dit. ſine cauſa, imò ſi ſoluit, habet repetiti-
onem *l.*1.*ff.de condit.indeb.*

17 Cõditionum autem alia dicitur impoſ-
ſibilis, vt quando quis promittit Titio de-
cem, ſi Cœlum digito tetigerit; alia neceſ-
ſaria, ſi digito Cęlum non attigerit, vel ſi
Sol cras, vel poſtea orietur: primo caſu,
inualida eſt ſtipulatio, ſecundo valida §.
*ſi impoſſibilis inſtit.de inutil.ſtipul.*legata ve-
rò alterutro modo facta valent *l.*1.*ff.de cõ-*
dit inſtit. ratio diuerſitatis eſt, quia in con-
tractibus requiritur conſenſus vtriuſque;
in legatis vero ſolius teſtantis, qui præ-
ſumitur voluiſſe omnino donare *Gl. in d.l.*
1.*v.non vitiari*, (ſed in matrimonio habe-
mus iura particularia, vt infra, ratio ve-
rò, quare cum contractus matrimonij ſit
actus inter viuos, & tamen conditiones,
quæ infirmant alios actus inter viuos, non
infirmant iſtum, eſt, quia matrimonium eſt
actus fauorabilis ex parte vtriuſque vt in-
fra n.23.)

18 Alia dicitur de præterito, vel de præ-
ſenti, vt ſi Titius conſul factus fuit, vel
ſi Mæuius viuit, & iſta ſi vera ſunt, ſtatim
valet ſtipulatio; ſi verò falſa, non valet §.
conditiones inſtit. de verb. oblig. alia eſt de
futuro, vt ſi nauis ex Aſia venerit; & iſta ſu-
ſpendit actum, donec purificetur *l. id quod*
19 *ff.de conſt.pec.* Alia eſt turpis, veluti contra
bonos mores, vt ſi dicatur, inſtituo Titium
hæredem, ſi patrem ſuum ab hoſtibus non
redemerit, & iſta legatum non vitiat, li-
cet illi obtemperatum non ſit *l.conditiones*
ff.de condit. inſtit. & l.non dubitamus eod.tit.
Alia eſt honeſta, vt ſi tibi nomen meum
impoſueris: & alia impertinens, vt ſi Ti-
tius currit *l. facta* §. *ſi ſub conditione, vbi*
Gl. ff.ad Trebell. Alia dicitur caſualis, quæ
pendet à fortuna, & ſuſpendit actum, vt
modo diximus ex d. l. id quod, alia pote-
ſtatiua, quæ dependet a voluntate perſo-
næ, quæ eam adimplere debet, vt ſi Titi-
us e.g. Romam ierit: alia dicitur mixta,
quæ dependet ab vtroque vt *in l. vnica* §.

ſin

ſin autem C. de caduc. tollen. nonnulla ex his ſcribit Bonac.q.2.pun.10.n.1.hoc tit. ſed nihil allegat.

20 Applicando nunc hos terminos ad materiam noſtram, de qua agimus, poſſunt fieri matrimonia ſub modo, quãdo in illis apponirur aliquod onus, V. g. accipio te in vxorem, vt in infirmitatibus meis mihi ſemper aſſiſtas, valet matrimonium, vt per DD. ſtatim citandos, ſecus ſi apponeretur onus contra ſubſtantiam matrimonij, puta vt abortum procures, vel quæſtum de tuo corpore facias, aut vt matrimonium duret vſque ad biennium tantum, vel donec aliam ditiorem inueniam
21 c. fin. de condit. appoſit. Cum demonſtratione fieri etiam poſſunt, quando demonſtratio aliqua fit, licet non vera, puta duco te, quæ Virgo es, licet virgo non ſit, valet matrimoniũ DD apud Bonac. cit. ſecus ſi hæc qualitas apponeretur ſub conditione Sylu. v. matrimonium 3. n. 8. vbi ait matrimonium non valere in foro conſcientiæ; & ſi qualitas probetur in foro fori per aſpectum matronarum, vel alio modo, nec valere in foro fori, quia conditio eſt honeſta, & validè apponi poteſt ex c. de illis c. ſuper eo, & c. per tuas de condit. appoſit. ſequitur Sanch. ex alijs apud eum lib. 5. diſp. 1. n. 3.

Tunc tandem fiunt cum cauſa, quando additur motiuum, ex quo quis ad contrahendum mouetur, v. g. duco te, quia es formoſa, nobilis, aut diues, valet etiam matrimonium Sylu. cit. n. 12. Sanch. vbi ſup. n. 1. & 8. vſque ad finem, Gregor. de Valent. to. 4. diſp. 10. q. 3. pun. 3. circa finem. Coninch. diſp. 29. dub. 4. n. 45. vbi dicit, quod aliàs non eſſet differentia inter cauſam, & conditionem Filliuc. tract. 10. cap. 4. part. 1. q. 1. n. 157. niſi in his duobus modis de-
22 monſtrationis, & cauſæ addiderit, quæ es libera, vel quia non es ſerua vt erat, & etiamſi neutrum dixerit, ſed putabat eſſe liberam, tunc non valeret matrimonium, niſi poſt hoc ſcitum, iterum eam cognouerit c. 2. & fin. de coniug. ſeruorum, de quibus latius infra reſol. 112. n. 3. Quando ve-
23 rò contrahitur matrimonium ſub conditione impoſſibili, vel turpi, valet: fauore enim matrimonij reiiciuntur iſtæ conditiones c. fin. in fine de condit. appoſ. Sylu. ſub d. n. 12. & latiſſime Sanchez lib. 5. diſp. 3. 4. & 16. hoc tit. niſi turpitudo verſaretur contra ſubſtantiam matrimonij per aliquem ex tribus modis ſupradictis n. 20. ex d. c. fin. in princ. Conditio neceſſaria habetur pro purificata, vt in iuribus cit. & docent Nauar. in man. cap. 22. n. 67. ex DD. Thom. & Bonau. cum Hoſt. Cardin. & Abb. Sanch. lib. 5. diſp. 2. n. 2. ex l. ſi pupillus §. qui ſub conditione de nouat. Coninch. diſp. 29. dub. 1. n. 8. Filliuc. par. 1. tract. 10. cap. 4. q. 11. n. 139.

24 Si verò cõtrahatur ſub qualibet ex prędictis alijs conditionibus (excepta impertinente, quæ habetur pro non appoſita iuxta Sot. in 4. diſt. 29. q. 2. ar. 3. concl. 2. Bart. Ledeſma hoc tit. dub. 25. concl. 9. quos ego ſequor ex cit. l. facta §. ſi ſub cõditione, quãuis contrarium voluerit Sanch. lib. 5. diſp. 18. n. 3.) ſemper ſuſpenditur, donec purificetur, licet validum ſit matrimonium, c. ſuper eo de condit. appoſit. niſi pendente conditione conſummaretur per copulam carnalem, quia tunc effectum ſtatim haberet, non obſtante conditionis defectu c. per tuas eod. tit. Nau. cap. 22. n. 95. Conditiones verò de præterito, vel de præſenti ſtatim infirmant, vel validant matrimoniũ, vt in iuribus cit. D. Tho. in 4. diſt. 29. q. vnica art. 3. q. 3. quem omnes ſequi teſtatur Sãch. cit. diſp. 12. n. 1. vide etiam Henriq. lib. 11. cap. 12. n. 5. Coninc. diſp. 27. dub. 1. n. 8. & dub. 2. n. 29.

25 Hæc tamen licet de iure indubitata ſint, hodie verò ex Trid. ſeſſ. 24. cap. 1. de reform. matrim. videtur non poſſe ad praxim reduci, quia cum ibi mandetur matrimonia celebrari in præſentia Parochi, & teſtium, debeatque ille mutuum coniugum conſenſum exquirere de præſenti, ſi iſti reſponderent ſub conditiòne, non poſſet ille dicere, vt ibi præcipitur, ego vos coniungo in matrimonium & cæt. quod non negat Sanch. lib. 5. diſp. 1. num. 1. ſunt enim repugnantia coniungere aliquos in matrimonium de præſenti; & expectare exitum conditionis de futuro, quæ non poſſunt ſimul ſtare l. vbi repugnantia ff. de regul. iur.

26 Et propterea ſi contingeret contrahi matrimonium inter perſonas prohibitas ſub conditione, ſi Pontifex diſpenſet, qui eſt caſus fortior, purificata conditione per diſpenſationem obtentam, non erit matrimonium de præſenti, neque ſuſtinebibitur vti ſponſalia de futuro; & ſic neceſſe erit matrimonium poſtea celebrari, ſeruata forma Concilij, quia conſenſus, qui debet eſſe mutuus, non debet ſtare in pẽdenti iuxta Ricc. reſol. 248. n. 4. ex Vict. Gutier. Sot. Couar. & alijs. Sed contrariũ probat

Sanch. de matrim. lib. 5. diſp. 8. n. 10. & 26. cui fauet deciſio S. Congr. relata in declarat. Concil. *ſeſſ. 24. de reform. matr. in prætermiſſis, quæ eſt tenoris ſequentis, videlicet A. cum N. coram Parocho, & teſtibus contraxit matrimonium per verba de præſenti, ſed hac conditione inquit A. ſi id ſaluo honore meo fieri poteſt, & ſi fratribus meis placuerit, deinde non expectato conditionis euentu, copulam habuit cum N. affectu maritali, & copula ſcitur iam à multis, quæritur, an per hæc ſit iam firmatum verum matrimonium de præſenti, nec oporteat expectare conditionis euentum. Ratio dubitandi eſt, quoniam contractus ille coram Parocho, & teſtibus cum fuerit per appoſitam conditionem ſuſpenſus, non potuit habere vim matrimonij de præſenti, ſed ſponſalium de futuro, & copula iam cum affectu maritali ſequuta, quamuis oſtendat receſſum fuiſſe à conditione, tamen non ſufficit ad matrimonij veritatem, niſi de præſenti contrahatur coram Parocho, & teſtibus, qui interfuerunt contractui antea inito; Concilium autem Trident. videtur exigere, vt non ſolùm de futuro, ſed etiam de præſenti coram Parocho, & teſtibus contrahatur. Congregatio Concilij cenſuit in caſu propoſito matrimonium valere, nec requiri, vt de nouo coram Parocho, & teſtibus contrahatur, ſed S. D. N. Clem. 8. mandauit iſti caſui tantum eſſe reſpõdendum, cæteros autem caſus, iuxta qualitates ipſorum eſſe conſiderandos.* concordant cum hac deciſione ſcripta per *Sanch. cit. n.* 23. licet ab ipſo non reportata, qui etiam ſcripſit *d. lib. 5. diſp. 1. n. 1.* eſſe hanc tractationem vtillimam, tum vt natura matrimonij plenius intelligatur, tum etiam quia eædem conditiones, quæ admittuntur, vel reijciuntur in matrimonio, admittuntur ſimiliter, vel reijciuntur in ſponſalibus.

An detur caſus, in quo matrimonium ratum, vel etiam conſummatum, poſſit ſolui quo ad vinculum per diſpenſationem Pontificis, vel alio modo?

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium eſt indiſſolubile tàm de iure naturali, quàm diuino, ſed an idem ſeruetur in matrimonio Iudæorum, & n. 2. quid in rato tãtum inter fideles per vnius ingreſſum ad Religionem, vel ſacri ordinis aſſumptionem, etiam contradicente altero? n. 3. Ratum, ſed non conſummatum an poſſit ſolui per Pontificẽ, ita vt liberè poſſint coniuges tranſire ad ſecundum? n. 4. de cauſis diſpenſandi n. 5. & an per ingreſſum ad Religionẽ, etiã poſt conſummatum, vinculo remanente, & n. 6.*

7 *Adulterium committens, poteſt ingredi Religionem cum tacita licentia alterius coniugis non adulteri; qui non tenetur emittere votum caſtitatis, neque Religionem intrare ſecundum P. Dia. ſed negatur per authorem.*

8 *Matrimonium contractũ inter infideles, licet conſummatum, an & quando per conuerſionem vnius ex eis diſſoluatur, etiam quo ad vinculum? & nu. 9. Inter fideles, ſi vnus ex eis labatur in hæreſim, vel infidelitatem, an diſſoluatur etiam quo ad vinculum, & poſſit alter ad ſecundum tranſire? n. 10.*

Reſolutio CX.

1 MAtrimonium legitimè conſummatum, eſſe indiſſolubile iure naturæ varijs medijs probat *Bonac. hoc tit. q. 3. pun. 11. n. 2.* quod per tranſitum docet etiam *Sanch. lib. 10. hoc tit. diſp. 1. n. 9. in princ.* ſed optime *D. Thom. in 4. diſt. 33. qu. 2. art. 1. ab eis non cit.* quia de iure diuino non dubitatur, vt legitur *Geneſ. cap. 2. Matth. 19.* quos Deus coniunxit homo non ſeparet, & apud *Apoſt. epiſt. 1. ad Corinth. cap. 7.* licet autem apud eundem *Matth. cap. 5. & 19.* dicatur dimitti poſſe vxorem ob adulteriũ, hoc tamen intelligitur quo ad torum, non quo ad vinculum *Sanch. cit. diſp. 2. n. 3. ex D. Thom. cit. q. 1. art. 5. ad 4. D. Bonau. Richar. & alijs communiter;* vel vt dicunt alij apud eundem *Sanch. cit. n. 2. & 3.* Chri-
2 ſtum ibi locutum fuiſſe de Iudæis, apud quos, illuc vſque vigebat lex Moſayca, quæ permittebat repudia ex diſpenſatione diuina, & tamquam minus malum, ne occiderent vxores, & à vero Dei cultu recederent iuxta *Magiſt. ſenten. in 4. diſt. 33.* & ceſſauit poſt aduentum Chriſti, à quo tempore, nec apud Iudæos ſunt talia repudia permiſſa iuxta eundem *Sanch. d. num. 9.* quod tamen ipſi non obſeruant, vt dicetur infra n. 10.

3 Poteſt tamen diſſolui matrimonium ratum, ſed non conſummatum per ingreſſum

Digitized by Google

ſum Religionis alterius coniugis, etiam contradicente altero, qui poteſt ſecuta illius profeſſione liberè ad alias nuptias tranſire *c.2.& c. ex publico de cōuerſ.coniugat.Trid.ſeſſ.24. hoc tit.can.6.& ſeq.* ſed hoc non ita procedit in ſuſcipiente ſacros ordines; qui ſi poſt matrimonium ratum, licet non conſummatum, quemlibet ex illis ſuſceperit, cogitur, vxore inſtante, matrimonium conſummare; imò ſi contigerit illud ſolui per mortem vxoris, nec poteſt in illis miniſtrare, vel ad ſuperiores aſcendere ſine præuia diſpenſatione Pontificis, niſi vellet ad Religionem tranſire, quia licet ordo ſacer impediat matrimonium contrahendum, & dirimat poſtea contractum, non tamen dirimit antea contractū per verba de præſenti, licet non conſummatum, vt fuit declaratum per Pontificem *in extrauag. antiquæ de voto, & voti redēp.* de quibus ſermo erit etiam infra *reſol.* 112. *num.* 10.

4 Quod autem poſſit idem Pontifex matrimonium ratum tantùm ſoluere, ſeu diſpenſare ſuper eo ex cauſis ſcribit *Gl. in d. c.ex publico v.conſummatum*; quia hoc ſortitur naturam ex conſtitutione Eccleſiæ, ſuper qua extenditur illius poteſtas, quam doctrinam dicit alia Gloſſella ibidem in margine eſſe controuerſam; ſed Nauar. ea non citata in *manual.. cap.22. num.* 21. teſtatur Paulum 3. & Pium 4. ter, vel quater ad ſui petitionem diſpēſaſſe: ſequitur *Henriq lib.*11.*cap.8.n.*11. *litt.F.* vbi refert Gregor. 13. vna die diſpenſaſſe cum vndecim; penè innumeros huius ſententiæ ſectatores refert *Sanch.lib.2.diſp.* 14.*n.*

5 2. Sed non poſſe Pontificem hoc facere abſque iuſta cauſa ſecundum probabiliorē ſententiam docet idem *Sanch.cit.diſp.*15.*n.* 5. quando verò diſpenſat non requiritur vtriuſque conſenſus de neceſſitate; diſpēſatione ergo ſecuta, liberè vterque coniux poteſt ad ſecunda vota tranſire Sanch. ibidem in fine. Cauſas autem iuſtas diſpenſandi notat *Regin. lib.*31. *n.* 38. *ex eodem Sanch. d. diſp.*15. & ſunt magna diſparitas inter coniuges, vel grauis timor ſcandali futuri, puta mortis alicuius, vel lepra poſt ſuperuenta alteri coniugi, aut impotentia conſummandi, vel quod non habuerit animum contrahendi, meminitque etiam ibi de alijs diſpenſationibus cōceſſis per Martinum 5. & Adrian. 4.

6 Diſſoluitur etiam matrimonium conſummatum per ingreſſum Religionis vtriuſque coniugis de conſenſu *c.quia Agatho & c. ſcripſit* 27. *q.* 2. vbi reſpondet Pontifex obiectioni, quæ fieri poſſet ex *Matth. cap.19. ibi.* quos Deus coniuxit homó non ſeparet; nempè quod Deus, & non homo ſeparat, quando diuini Amoris intuitu ex conſenſu vtriuſque coniugis matrimonia diſſoluuntur; quod tamen intelligitur quo ad torum, nō quoad vinculum, quod ſemper vti indiſſolubile manet vſque ad mortem *Regin.lib.*31. *n.* 40. ſed rationem aſſignat n. 32. Imò poteſt vnus ex eis ad religionem tranſire, ſi alter in ſæculo remanens, caſtitatem voueat, & ita ſenex ſit, vt nequeat de incontinentia dubitari *c. cū ſis c.vxoratus, & c.ad Apoſtolicam de conuerſ. coniugat.* & ita de facto fuit pluries practicatum, vt dicam infra *reſol.*112.*n.*14.*&* 15.

7 *& reſol.*119. *in fine.* Nego tamen quod dicit P.*Dia.par.*11.*tract.*5.*reſ.*37.*§.nota ſecūdo.* poſſe st. coniugem adulterum ingredi religionem, vel ſacros ordines ſuſcipere, etiam cum tacita licentia remanentis in ſæculo, talemque licentiam intelligi conceſſam, quando adulter poſt ſæpius, & inſtanter petitam reconciliationem ab innocente, iſte ſemper negauit, huncque remanentem in ſæculo non teneri ingredi Religionem, nec votum caſtitatis emittere, iura enim citata, & alia ſimilia hæc non permittunt, vt etiam probatum eſt ſupra *n.*1. Sed vnde inferat tacitam licentiam, ignoro, imo mihi videtur expreſſa denegatio.

8 Item ſoluitur matrimonium conſummatum, contractum inter infideles, ſi vnus ex eis ad fidem conuertatur, tunc iſte poteſt ad ſecunda vota tranſire, ſi ille in ſua infidelitate remanere voluerit *c.quanto 7. de diuort.c. infidelis* 28. *q.2.ibi contumelia Creatoris ſoluit ius matrimonij*; verum non poteſt fidelis ſtatim contrahere, ſed ita demum, ſi poſt conuerſionem ſuam, alter renuat cohabitare cum ipſo, aut etiam ſi conſentiat, non tamen abſque contumelia Crearoris, vel vt eum pertrahat ad mortale peccatum *c. gaudemus §. qui autem de diuort.D.Tho.in 4. diſt.39. qu.1 art.5. ad* 1. Quod ſi ante tranſitum ad ſecunda vota, coniux infidelis veniat etiam ad fidem, cogitur fidelis antea conuerſus illam recipere, nec poteſt aliud matrimonium contrahere, vt ait *Gl. in c.ſi infidelis v. libertatem* 28. *q.*1. *ex d.c.gaudemus*; nec dicatur

Digitized by Google

catur inter infideles non eſſe verum matrimonium, quia contrarium deciditur *ab Innoc.3. in d.c. quanto §. ſi verò ibi; nam & ſi matrimonium verum inter infideles exiſtat & cæt. idem Sanct. cit.art.2.* non tamen negatur, quod antiquitus diſſoluebatur per libellum repudij, manentibus in infidelitate ſecundum legem veterem, quæ adhuc viget inter eos in foro fori, non poli, vt docet *Auguſt. in c. ſi quis Iudaica §. item illud* 28. *qu.* 1. de quibus latè agit D. *Tho. in 4.diſt.33.qu.2. art. 2. qu.2.* ſed hoc Chriſtus vniuerſaliter in noua lege, (quā ipſi nō obſeruant *d.§.item illud*) prohibuit *Matth.*19.*Luc.*10.

10 Si verò matrimonium fuit a fidelibus inter fideles contractum, & vnus ex eis labatur in hęreſim, vel infidelitatis errorem, non poteſt fidelis in fide perſiſtens, ſecundas contrahere nuptias, quia aperiretur via fraudibus; poſſet enim alter cōiugum in odium alterius, quando nuptiæ diſplicent, hæreſim ſimulare, vt altero nubente, ab illis reſiliret, nec valet reſponſio, quod fidelis relictus non debet iure ſuo ſine culpa priuari, nam hoc, & in alijs caſibus contingit, quod totum legitur in *d. c. quanto*, & præcipuè quando quis poſt matrimonium contractum incidit in furorem, aut à barbaris fuit excetus, & ſimilibus; perſeuerat n. in iſtis matrimonium; licet antea contrahi non potuiſſet *c. hi, qui, & c. ne quis furioſus 32.q. 7. de quibus latius infra reſol.*117.

Agitur de impedimentis matrimonium contrahendum impedientibus.

SVMMARIVM.

1 *Votū caſtitatis perpetuæ, vel religionis impedit matrimonium contrahendum, ſed nō dirimit contractum, ſi eſt ſimplex, ſecus ſi ſit ſolemne. Eo non obſtante nubens, peccat mortaliter, & quoties petit, verum poſt conſummatum, non peccat reddendo debitum, ſed ſi vterque vouiſſet, vterque peccaret, ſiue petendo, ſiue reddendo, nec ſoluitur votum ſoluto matrimonio, peccat etiam mortaliter contrahens ſcienter cum eo, qui vouit n. 2. & an ſuper tali voto poſſit Epiſcopus diſpenſare? n.3.*

4 *Votum ſimplex caſtitatis, emiſſum à religioſis Societatis Ieſu poſt biennium nouitiatus, non ſolùm impedit matrimonium contrahendum, ſed etiam dirimit contractum, & eſt caſus Sancti Officij.*

5 *Interdicti tempore an liceat contrahi matrimonium? & quæ Sacramenta eo tempore prohibeantur? & n.7. & 9.*

6 *Exceptio firmat regulam in contrarium in caſibus non exceptis.*

8 *Excommunicatus, illicitè contrahit matrimonium, ſed validè, & quid contrahens cum illo?*

19 *Contrahens cum alia, ſponſalibus antececedentibus non obſtantibus, an, & quādo peccet mortaliter, licet matrimonium valeat?*

11 *Catechiſmus quid ſit; & an ex illo oriatur de iure impedimentum aliquod ad contrahendum matrimonium?*

12 *Cognatio ſpiritualis contrahitur hodie per baptiſmum, & confirmationem tantum, ſublato catechiſmi impedimento.*

13 *Matrimonium impeditur contrahi ab inceſtuoſo, nō ſolùm cum conſanguineis cognitæ vſque ad certos gradus, ſed etiam cum quibuſcumque de iure communi, quod vltimum de conſuetudine non ſeruatur.*

14 *Concubitus cum cognata, quam probabiliter quis putabat vxorem, non eſt punibilis in foro interiori, neque exteriori: ſed quid de inceſtu, vel raptu nu. 15. 16. & 17.*

18 *Matrimonium non poteſt ſecundo contrahi de iure à viro occidente vxorem in pœnam talis parricidij, idem è contra, idem ab occidente ſacerdotem nu.23. ſed hodie talis pœna receſſit ab aula. Vide alios caſus ſimilis prohibitionis n. 24. & 26. Si tamen occidat vxorem in adulterio deprehenſam, nulla pœna punitur in foro exteriori, etiam ſi occidat adulterū, ſed peccat mortaliter n. 19. Non poteſt contrahi cum adultera cognita, viuente priore vxore, occiſa ad finem contrahendi cum illa nu.20. neque in alio caſu ſimili n. 21.*

22 *Baptizans proprium filium, aut filiaſtrum, vel in confirmatione tenens, an & quādo amittat ius petendi, vel etiam reddendi debitum?*

25 *Monialem rapiens, vel rapere tentans, punitur pœna mortis?*

27 *Nuptiæ, quibus anni temporibus prohibeātur ſub pœna mortalis?*

Reſolutio CXI

ISta impedimenta ſunt ſex, nempe vo-
tum ſimplex, interdictum, ſponſalia,
carechiſmus, crimen, & feriæ, quamuis
Nauar. in man.cap.22.n. 31. voluerit eſſe
duo, ad quæ cætera reducit; de primo
tamen conſtat *in c. rurſus qui Cler. vel vo-
uen. & c.vnico de voto in 6.* vbi declaratum
1 extat, nullum votum dirimere matrimo-
nium contractum, quamuis ſit de ſeruan-
da caſtitate, vel ingreſſu Religionis; ſed
tantùm impedire contrahendum, niſi vo-
tum ſit ſolemne per ſuſceptionem st. ſa-
cri ordinis, aut per expreſſam, vel tacirã
profeſſionem in aliqua Religione per Se-
dem Apoſtolicam approbata; tunc n. di-
rimitur etiam contractum, vt legitur in
d.c.vnico. & dicetur in reſol.ſeq.n.9.

2 Impeditur ergo matrimonium per vo-
tum non ſolemne, ſi tamen eo non obſtã-
le contrahatur, validum eſt, ſed cum
mortali, & ideo ante conſummatum, non
poteſt vouens petere, vel reddere debitũ
ſine mortali, quia adhuc poteſt pro ob-
ſeruantia voti ingredi Religionem *c.ex pu-
blico de conuerſ.coniugat.* & poſt conſumma-
tum, petere non poteſt, quia toties quo-
ties peccat mortaliter frangendo votum
*Gl. & Abb.in c. quodam, & c. placet eod. tit.
Nauar.in man. c.16. n. 30.* tenetur tamen
reddere, niſi vterque coniux vouiſſet, quia
tunc neuter petere, vel reddere poteſt,
nec mortuo altero, poteſt vouens contra-
here cum alia, cum adhuc teneatur ad
obſeruantiam voti *D.Tho.in 4.diſt.38. q.1.
art.2.qu.2. ad 4. Sylu.v.matrimonium 7. qu.
5.Nauar. tit. c.22.n.33. Sanch. hoc tit.lib.7.
diſp.11. n.10. Fillinc.tract.10. par.2.cap.9.
num. 275.*

Contrahens autem ſcienter cum eo, qui
vouit, adhuc peccat mortaliter, quia coo-
peratur peccato alterius *Gl. in c.nos noui-
mus v.ſciens 17. q.2. Sylu. & Nauar. cit. Sã-
ch. vbi ſupra n.11. Regin. lib.31. cap.24. nu.*
3 *185.* poteſt tamen poſt matrimonium
contractum diſpenſare Epiſcopus ad pe-
tendum debitum ob grande peccandi pe-
riculum, continendique difficultatem,
quam ſimilem eſſe ſitienti, ſi vellet abſti-
nere ab aqua, ſibi oblata, dicit *Nau. d.cap.
16.n.30. ſecuntur Regin.citat. Dian.vbi cete-
ri par.1.tract.11. reſol. 66. faciunt dicta ſu-
pra reſol.106. ſub nu.18. vſque ad 22.* Ante

4 tñ contractum matrimonium, diſpẽſatio à
prædicto voto caſtitatis perpetuę, vel Reli-
gionis ſpectat ad Pontificẽ *extr.fin.de pæn.
& remiſſ. Leſſ. lib.2.c.40.dub.18. n. 130. &
131. Bonac. hoc tit.q.3.pun.14. ſub n.7. Dia.
cit.reſol.53.* Imò tale votum ſimplex caſti-
tatis emiſſum in Societate Ieſu poſt bien-
nium nouitiatus, non ſolùm impedit ma-
trimonium contrahendum, ſed etiam di-
rimit conrractum iuxta conſtitut. Gregor.
13. de anno 1584. de qua teſtantur *Greg.
de Valen.to.4.diſp.10. q.5.pun.3. §. votum,
Henriq. lib.12. cap.5. §.5. & 6. Sanch.d.diſp.
11. n.5. & Regin. cit.n.184.in fine.*

5 Secundum impedimenrum eſt, interdi-
ctũ, de quo duplici modo intelligi poteſt,
aut prout eſt cenſura, aut prout eſt pro-
hibitio Iudicis in certis caſibus facta con-
iugibus; ne contrahant, de primo agitur
*in c. non eſt vobis de ſponſal. & clarius in c.
quod in te de pænit. & remiſſ. c.quoniam & c.
fin. de ſent.excomm.in 6.* vbi talis interdicti
tempore prohibentur omnia Sacramenta,
exceptis baptiſmo, confirmatione, pœni-
tentia, & Eucharistia, in modum tamen
viatici; ergo alia negantur, quamuis va-
6 lida ſint, ſi recipiantur. Exceptio n. firmat
regulam in contrarium in caſibus non ex-
ceptis *l.nam quod liquidè de penu legat. Præ-
ſes de Franch.dec.561.n.5.ex Bart.in l. quæ-
ſitum §. denique ff. de fundo inſtr.* & quan-
do aliquid generaliter prohibetur, quod
ibi non conceditur, intelligitur denega-
tum *Clem.exiui de Paradiſo §. porro verſic.
nam vbi de verb. ſignif.* poſita ergo gene-
rali prohibitione vſus Sacramentorum, tẽ-
pore interdicti, exceptis prędictis, vt in iu-
ribus citat. cętera intelliguntur prohibita,
quia incluſio vnius eſt excluſio alterius
*c.nonne de præſumpt. & l.cum prætor ff. de
Iudic.*

7 Sanch. tamen *hoc tit.to.2. lib.7.diſp.8.nu.
2.* tuetur contrarium *ex c.cappellanus de fe-
rijs,* vbi dicitur, quocumque tempore
contrahi poſſe martimonia, ſed facilis eſt
reſponſio, nam ibi refertur ius antiquum,
quando diuerſis temporibus erant prohi-
tæ nuptiæ, & dubitabatur in quali tempo-
re eſſent ſpecialiter prohibitæ, reſpondet
Pontifex enunciatiuè, non diſpoſitiuè,
ſecundum Eccleſiæ conſuetudinem in
quocunque tempore contrahi matrimo-
nia, quod declaratur ex verbis ſequenti-
bus, vbi fuerunt prohibita certis tempo-
ribus; ergo illud prius, non dixit diſpo-

nen-

tendo præterea illa dictio vniuerſalis
(quocunque tempore) eſt referenda ad
materiam, & tempus feriarum, de qui-
bus loquitur, non autem extendenda
gratis ad tempus interdicti, alias ſi vniuer-
ſaliter eſſet intelligenda, poſſet etiam di-
8 ci, excommunicatos per edictum, ma-
trimonium licitè cõtrahere in excommu-
nicatione exiſtentes, quod eſt falſum, quia
peccant mortaliter, licet validum ſit matri-
monium *c. ſignificaſti in fine de eo, qui duxit
in matrim. quam poll.* quod idem Sanch.
docet *d. lib. 7. diſp. 9. n. 2.* (ſed an idem ſit
in contrahente ſcienter cum excommuni-
cato *P. Dian. par. 3. tract. 4. reſol.* 268. etiam
affirmat, ſi ſit denunciatus, vel publicus
clerici percuſſor) & ideò rectè nobiſcum
tenent, licet ex alijs medijs *Suar. to. 5. diſp.
32. sect. 1. n. 51. Regin. lib. 32. tract. 3. cap. 27.
n. 28. Filliuc. tom. 1. tract. 18. cap. 2. n.* 51. v-
tramque tamen opinionem exiſtimat pro-
babilem idem *Diana cit. reſol. 267. in fine*,
vbi adhærendo Sanch. Coninc. Villalob.
& alijs eiuſdem ſententiæ, illam vult pro-
cedere tàm in interdicto generali, quàm
ſpeciali, & perſonali.

9 Quod ſi interdictum accipiatur pro ut
eſt prohibitio Eccleſiæ, ſeu iudicis, de
hoc ſermo eſt *in cap. 1. & toto ferè tit. de ma-
trim. contract. contra prohib. Eccleſ.* vbi le-
gitur, matrimonium contractum contra
iudicis prohibitionem non retractati, ſed
antequam contrahatur, impediri propter
Eccleſiæ, vel iudicis mandatum, & con-
trahentes peccare docet *Nauar. in man. cap.
22. n. 68. additque Sylu. v. matrimonium 7. n.
1. mortaliter Filliuc. tract.* 10. *par. 2. cap. 9. qu.
1. n.* 267. *Regin lib. 31. n.* 189. ratio eſt, quia
faciunt contra prohibitionem Eccleſiæ,
ſeu iudicis Eccleſiaſtici in re graui. *Bonac.
hoc tit. q. 3. pun. 14. n. 3. ſed Eman. Sà v. matri-
monij impedimenta n. 1.* dicit alios velle eſſe
veniale, alios mortale.

10 Tertium impedimẽtum ſunt ſponſalia,
prius contracta, quæ impediunt matrimo-
nium contrahi cum alia ſub mortali (licet
non dirimant contractum) ratio eſt, quia
infertur grauis iniuria priori ſponſo, fran-
gendo illi fidem propter alium, eo etiam
magis, quia regulariter ſolet interponi in
quolibet contractu iuramentum, quod,
tranſeundo ad aliud matrimonium rum-
pitur, & abſque dubio eſt mortale *c. ex
litteris de ſponſal.* niſi tamen adſit legitima
cauſa *c. veniens, & c. cum locum eod. tit.* de
quibus diximus ſupra reſol. 105. n. 16. &
ſeq. vide etiam *Sanch. hoc tit. diſp. 27. lib. 1.
n. 2. Regin. lib. 31. cap. 24. n.* 187. *& ante eos
Nauar. in man. cap. 22. n. 72.* vbi docet eſſe
mortale ſine cauſa, veniale verò cum cau-
ſa, nullum ſi relaxetur iuramentum ab eo-
dem iudice eccleſiaſtico, cauſa n. legiti-
ma operatur, vt facilius relaxetur, cum
nequeat propria authoritate contemni.

11 Pro quarto impedimento aſſignatur ca-
techiſmus, qui eſt nomen græcum, di-
ctum à catechizo, ideſt inſtruo, vnde ante
baptiſmum, inſtruendi ſunt baptizandi st.
adulti in articulis fidei *Gl. in c. 2. v. per cate-
chiſmũ de cognat. ſpirit. lib. 6.* de qua materia
agitur *in c. ante baptiſmum de conſecrat. diſt.*
4. vbi refertur exemplum Chriſti ibi, pri-
us ipſe Ieſus, cæci nati oculos luto ex
ſputo facto ſuperliniuit, & ſic ad aquas
ſiloe miſit, quia prius debet baptizandus,
in fide Incarnationis Chriſti inſtrui, & ſic
ad baptiſmum iam credulus admitti, vt
ſciat cuius gratiæ in eo eſt particeps, & cui
iam debitor fiat deinceps. Iſtud impedi-
mentum contrahit de iure, qui inſtruit, &
tenet baptizandum ante fores Eccleſiæ,
priuſquam deferatur ad fontem baptiſmi,
vbi poſtea alius tenet *Gl. cit. in princ.* quod
tamen ego puto ſublatum per *Trident.
ſeſſ. 24. cap. 2. de reform. matr.* vbi cognatio-
12 nem ſpiritualem dicitur contrahi in bap-
tiſmo, & confirmatione tantùm, prout
ſcribunt etiam *Henriq. lib. 12. cap. 2. Sanch.
lib. 7. diſp. 10. num. 12.* volentes, hanc eſſe
veriorem opinionẽ *Regin. cit. n. 190. Bonac.
pun. 14. q. 3. n. 6.* quam ſequitur etiam *Dia.
par. 3. tract. 4. reſol. 260. vbi §. fin.* ex autho-
ritate DD. contrariam ſuſtinentium dicit
eam eſſe, etiam probabilem, quod ego nõ
recipio ex Trid. cit.

Quintum impedimentum eſt crimen,
ſub quo plura delicta includuntur ſub his
verſibus ſecund. *Gl. in c. 2. in fine de pœnit.
& remiſſ.*

Inceſtus, raptus ſponſatæ, mors muli-
eris,
Suſceptus propriæ ſobolis, mors Præ-
ſbyteralis.
Vel ſi pœniteat ſolemniter, aut monia-
lem
Accipiat, prohibent hæc coniugium
ſociandum.

13 Primum ergo delictum eſt inceſtus, qui
committitur fornicando cum conſangui-
nea propria intra quartum gradum, & im-

pedit, & dirimit matrimonium poſtea
contractum *c. non debet de conſang. & affin.*
vel cum conſanguinea vxoris, quod ſimi-
liter impedit, & dirimit vſque ad ſecundũ
gradũ *ex Trid. ſeſſ. 24. cap. 4. hoc tit.* vel per
vxorem cum conſanguineo viri, ſiue con-
ſtante, ſiue ſoluto matrimonio; quod ſi
committatur conſtante matrimonio, eo ſo-
luto per mortem alterius, impediuntur de
iure communi tranſire ad ſecunda vota cũ
alijs, (verum ſi de facto contrahãt, non di-
rimitur *c. 1. & c. transmiſſa de eo qui cogn.
conſ. Sãch. lib. 7. de matr. diſp. 15. n. 1. Filliuc.
tract. 10. par. 2. n. 279.* quod tamen impe-
dimentum dicitur ſublatum infra *nu. 16.*)
quia ſi cõtraherent cum eiſdem affinibus,
tunc dirimeretur matrimonium, etiam cõ-
tractum, vt modo dictum eſt, & latius
ſupra reſol. 106. n. 23. ſed conſtante matri-
monio, qui taliter deliquit, non poteſt
petere debitum *d. c. transmiſſa*, donec diſ-
penſet Epiſcopus, vt ſupra *n. 3.* Si tamen
14 ex probabili ignorantia facti, non iuris
hoc egerit, nullam pœnam incurrit *c. 1.
eod. tit. & clarius in c. in lectum 34. qu. 1.* vbi
legitur quandam mulierem, quæ erat ſo-
ror vxoris viri, in lectum coniugum, vxo-
re abſente ſe poſuiſſe, quam vir exiſtimãs
ſuam vxorem, carnaliter cognouit; ſtatui-
tur ibi, quod vir peracta pœnitentia, aliam
pœnam non luat, illa verò mulier ampli-
us non nubat *Sanch. d. diſp. 15. n. 9.* (quod
volunt aliqui apud eundem *Sanch. nu. 13.*
non procedere in inceſtu occulto, à qui-
bus ipſe merito diſcedit, *ex Gl. in c. qui dor-
mierit v. neutram 32. q. 7. & alijs.* cum ince-
ſtus regulariter committatur occultè, & ſi
illud verum eſſet, numquam pœna præ-
dicta locum ſibi vendicaret, caſu quo in
vſu eſſet, quod negatur, vt ſtatim dici-
tur.)
15 Idem Sanch. ibidem nu. 16. negat ori-
ri impedimentum ex copula habita cum
conſanguinea (ſi qui eam habuit, vult cum
extranea nubere, de quo impedimento
loquimur, quia ſi vellet nubere cum con-
ſanguineis cognitæ, illud eſt impedimen-
tum impediens, & dirimens vſque ad
certos gradus, vt ſuprà n. 13.) iura enim
loquuntur ſolùm de copula cum affine,
citat *D. Tho. in 4. diſt. 34. q. vnica art. 5.* vbi
hoc non inuenio, verum eum ſequuntur
multi apud *Bonac. hoc tit. q. 3. pun. 14. nu. 10.*
ſed ego ſequor *Nauar. in man. cap. 22. n. 74.*
contrarium docentem per multa iura ibi
adducta, *Angel. v. inceſtus n. 5. Rebell. lib. 3.
q. 18. nu. 7.* eundemque Sanch. cit. nu. 15.
vbi hanc ſententiam probabilem vocat,
huncque dicit Nauar. eſſe ſtylum Curiæ,
facit, quia vna determinatio, reſpiciens
plura determinabilia, debet ea æqualiter
determinare *l. iam hoc iure ff. de vulg. & pu-
pill.* & ex vno caſu infertur ad alium ſimilẽ
l. non poſſunt ff. de legib. imò quando caſus,
ad quem fit extenſio, non ſolùm eſt ſimi-
lis, ſed maior, vt eſt caſus iſte, cum ma-
ius ſit vinculum conſanguinitatis, quam
affinitatis, (quod concedit idem *Sanch.
d. n. 15.*) lex non dicitur ſe extendere, ſed
comprehendere vtrumque *Præſes de Frã-
ch. deciſ. 651. n. 5. ex Dyno. & Bal. ibi citat.
Boer. deciſ. 185. ſub n. 15.* Verum hæc im-
16 pedimenta per diuturnam conſuetudi-
nem contrariam, dicuntur eſſe ſublata;
etenim numquam videtur, neque auditur,
inceſtuoſum petere diſpenſationem, quã-
do vult cum quacumque alia nubere, vti
non neceſſariam, ſed tantùm quando cum
conſanguinea, vel cum affini, cum quibus
commiſit inceſtum, vt ſupra; quo caſu
ſpectat ad Pontificem, vt teſtantur idem
*Nauar. n. 75. Coninc. diſp. 30 dub. 3. n. 25. idẽ
Sanch. cit. diſp. 17. n. 8.*
17 Secundum eſt raptus mulieris *c. fin. de
raptor. c. ſtatutũ 27. q. 2. Henriq. lib. 12. cap.
14. n. 4. Sanch. lib. 7. diſp. 12. n. 41.* quod ho-
die eſt impediens, & dirimens *ex Triden.
ſeſſ. 24. c. 6. de refor. matr. ibi inter raptorem,
& raptam, quamdiù ipſa in poteſtate rapto-
ris manſerit, nullum poſſe conſiſtere matri-
monium;* idem *Sanch. diſp. 13. n. 2.* (non lo-
quimur ſi poſſit raptor alijs nubere, de
quo caſu agit Sanch. cit. quia hoc de con-
ſuetudine non ſeruatur, vt diximus) quod
ſi rapta à raptore ſeparata, & in loco tu-
to, & libero conſtituta, illum in virum
habere conſenſerit, eam raptor in vxorem
habeat, ſed eſt excommunicatus cum om-
nibus, ei auxilium, conſilium, vel fauorem
præbentibus, & ſiue ducat, ſiue non du-
cat in vxorem, tenetur eam congruè do-
tare, quæ pœna dotationis practicatur,
etiam ſi puella conſenſerit, dummodo vis
parẽtibus ſit illata *Henriq. cit. Eman. Sà hoc
ti. n. 9.* Sed quando fuit magnus exceſſus,
traditur raptor Curię ſeculari *c. 4. de raptor.*
de iure verò ciuili punitur pœna mortis,
ſiue rapta ſit virgo, ſiue vidua, ſiue volens,
ſiue inuita, ſiuè præceſſerit tractatus ma-
trimonij, ſiue non *l. vnica C. de raptu vir-
gin.*

Digitized by Google

gin. quæ pœna fuit practicata Neap. con-
rra quemdam *Ianuenſem*, qui rapuerat à
domo parentum eorum filiam, ob finem
matrimonij nulla vi interueniente, & fuit
ad mortem damnatus, & executa ſenten-
tia, vt refert *Sanfel. dec.* 262.*n.* 3.

18 Tertium crimen eſt vxoricidium, ſic
vulgo dictum, etiam à ſummiſtis, nam de
iure occidens vxorem dicitur parricida
l. 1. *ff. ad l. pompei. de parricid.* quod delictũ
impedit matrimonium contrahendum cũ
alia, ſed non dirimit contractum *c. inter-
fectores*, *& c. admonere* 33. *qu.* 2. vbi licet
agatur de viro occidente vxorem, idem
tamen eſt intelligendum è contra, quia
vtroque modo eſt patricidium, vt in dicta
l. 1. & ſunt correlatiui, in quibus idem
omninò ſeruatur *l.* 1. *C. de cupreſ. lib.* 11.
l. fin. C. de indicta viduit toll. l. 1. *de ijs,
qui ſunt ſui, vel alien. iur.* & docent *Sotus
in* 4. *diſt.* 37. *q. vnica art.* 1. *Nau. ſumma cap.*
22. *n.* 74. *Henriq. lib.* 12. *cap.* 2. *n.* 1. *Guttier.
cap.* 88. *n.* 4. *latè Sanch. lib.* 7. *hoc tit. diſp.* 78.
num. 8.

Vnde fallitur *Bonac. hoc titulo q.* 3. *pun.* 14.
n. 14. oppoſitum docens in hoc caſu *ex
Tolet. lib.* 7. *cap.* 15. *n.* 3. (qui citat ſolùm
Armil.) ea ratione quia nullus text. hoc
dicit, cum tamen ferè in omnibus, &
præcipuè in delictis vir, & vxor æquipa-
rentur, vt in dicta *l.* 1. *& toto ferè tit. ad l.
Pompei. de parric.* proinde ſequitur diſpo-
ſitum in vno de æquiparatis, *diſponi in a-
lio l.* 3. *§. proinde*, *& §. quoties ff. de in rem
verſo*, *& inſtit. quod cum eo in princ.* quia
tamen hæc pœna locum hodie, nec vide-
tur habere, vt notat *Gl. in d. c. admonere v.
numquam ducere*, & ſic vidi multoties
practicari, vt etiam docet *Sanch. lib.* 7. *diſp.*
19 78. *n.* 21. ideo amplius non inſiſto, ſed
ceſſat omnino tale impedimentum etiam
de iure, quando vir occidit vxorem de-
prehenſam in adulterio (quamuis peccet
mortaliter, vt bene dicit *Bonac. cit. nu.* 16.
ex Palud. Eman. Sà, *& alijs.*) quod nouiſ-
ſimè fuit declaratum per *Alex.* 7. in bulla
emanata ſub die 1. Octobris 1666. cap. 19.
vbi inter alias opiniones dãnatas fuit iſta,
quam docebant aliqui, occidentem pro-
priam vxorem in adulterio deprehenſam,
non peccare mortaliter, & hoc ſub pœna
excommunicationis ipſo facto incurren-
dæ contra eam docentes, vel quomodoli-
bet defendentes, et ſibi reſeruauit ab-
ſolutionem, verum in foro fori nulla pœna
punitur, etiã ſi occidat adulterum *l. Grac-
cus C. ad l. Iuliam de adult.*

20 Quando autem tale parricidium fuit
commiſſum, præcedente adulterio cum
altera, & tractatu matrimonij, nullo mo-
do poteſt poſtea contrahi matrimonium
cum tali adultera, imò dirimitur contra-
ctum *c. ſi quis viuente* 31. *q.* 1. *& c. ſuper hoc
de eo, qui duxit in matrim. quam polluit.*
Si verò in bello; vel ex alia inimicitia
quis occiderit aliquem, non denegatur
ei accipere eius vxorem in ſuam *c. lauda-*
21 *bilem de conuerſ. infidel.* Quod ſi non occi-
deret propriam vxorem, ſed ea viuente
contraheret defacto cum ſecunda, ſciente
matrimonium, quam etiam viuente prima
cognouit, non ſolùm impeditur, ſed ètiã
dirimitur matrimonium cum ſecunda, li-
cet mortua prima *c. cum haberet de eo, qui
duxit in matr.* quam poll. niſi ſecunda fue-
rit inſcia prioris matrimonij *c. veniens eod.
tit.* Si autem viuente prima, promiſit du-
cere aliam, vel etiam ſi de facto eam du-
xit, dummodo carnaliter non cognouerit,
viuente prima; iſtius morte naturaliter ſe-
cuta, iure ducit ſecundam, ſeu remanet
cum ea, nouo conſenſu interueniẽte *c. ve-
niens*, *& c. fin. eod. tit.* de quibus vide etiam
infra reſol. 116. vbi latius.

22 Quartum crimen eſt, quando quis ſu-
ſcipit proprium filium, vel filiaſtrum de
baptiſmo, vel in confirmatione, aut illum
baptizat, ſi hoc ex induſtria facit, ſiue ſit
vir, ſiue vxor, amittit ius petendi debitũ,
ſed reddere tenetur; ſoluto tamen matri-
monio, remanet ſine ſpe alterius coniugij,
c. de eo 30. *q.* 1. quod ſi vterque de conſen-
ſu hoc fecerit, vterque amittit ius peten-
di debitum, *c. noſte deſideras eadem cauſa*,
& q. ſi verò ex ignorantia hoc factum ſit,
peracta pœnitentia non amittitur ius pe-
tendi, & minus reddendi *c. de his eod. tit.*
Si tandem ex neceſſitate, quia infans erat
in mortis periculo, & alius non aderat,
qui hoc gereret, non ſolùm eſt talis in-
culpabilis, ſed laudabilis, nullamque
pœnam contrahit *c. ad limina eod. tit. Hen-
riq. lib.* 12. *cap.* 2. *n.* 1. *in fine*, *Belarm. lib.* 1.
hoc tit. cap. 18. *§. ſunt præterea*, *Sanch. lib.* 7.
diſp. 6. *n.* 8.

23 Quintum eſt, Sacerdotis homicidium,
quod impedit nubere, vltra alias pœnas
ſtatutas *in c.* 1. *de pænit. & remiſs. Nauar. in
man. cap.* 22. *n.* 74. *verſic. decimum eſt*, *Sylu. v.
matrimonium* 7. *n.* 6. *Tolet. lib.* 7. *cap.* 25. *nu.* 6.

San-

Digitized by Google

Sanch.cit. num.9. ſed in tali homicida puto omnino vera dicta per DD. ſupra, quod de conſuetudine ſit ſublata pœna nubendi v.

24 Sextum eſt quando quis ſcienter contrahit matrimonium cum moniali profeſſa, tunc vltra nullitatem matrimonij, impeditur vir nubere alteri, ſed ſi nubit, non dirimitur matrimonium *c. hi ergo vbi Gl. v. coniugali 27. q.1. Sylu. Nauar. & Tolet. loc. cit.* in quo crimine poteſt dici, etiam ſublata pęna prędicta, ſed ex alia ratione, quia

25 st. non ſolùm qui rapit monialem, quâuis non profeſſam, ſed in monaſterio exiſtentem, verum qui attentat rapere, punitur pœna mortis *l. ſi quis non dicam rapere C. de Epiſc. & Cler.*

26 Septimum eſt pœnitentia publica, qua facta pro crimine commiſſo, impeditur poſtea matrimonium contrahi *c. de his & c. antiqui 33. q.2. Nauar. cit. verſic. vndecimū. Sylu. d. n.6. Bonac. hoc tit. q.3. pun. 15. num. 19. Sanch. cit. n.* 10. quam pœnam ſine dubio ſublatam aſſerunt DD. citati, & propterea nequidem inter crimina impedientia connumerauit iſtud *Tolet. d. cap.* 15. ideoque ſi attendatur opinio P. *Dian. par. 3. tr. 4. reſol.* 259. iſtæ pœnæ tàm in hoc caſu, quam in ſupradictis in præſenti reſol. circa crimina impedientia ſunt per contrariam, & quotidianam conſuetudinem ſublatæ, & conſequenter nullum committunt peccatum contrahentes ſcienter cum talibus impedimentis; quod ſi aliquis ſcrupuloſus vellet diſpenſationem obtinere, adeat Epiſcopum loci, ait Nauarr. relatus per Dianam vbi ſupra. Si vero attendatur opinio *Syl. d. n.6. ex* D. *Tho. in 4. diſt. 34. art. vlt.* Tolet. *d. cap.* 15. *in fine* peccant tales mortaliter ante diſpenſationem ſaltem ab Epiſcopo, (quæ nec ſufficit in voto, licet ſimplici, ſed caſtitatis perpetuæ, vt diximus ſupra *n.* 4.) quia faciunt contra prohibitionem Eccleſiæ in re graui, & de conſuetudine ſecundum ipſos non conſtat; in dubio autem tenendum ſit pro conſcientia. Ego verò puto in aliquibus caſibus in deſuetudinē abijſſe, in alijs minimè, vt ſupra notaui.

27 Vltimum impedimentum ſunt feriæ; etenim de iure communi multis temporibus nuptiæ prohibebantur, *c. capellanus de ferijs*, & docent *D. Tho. aliíque antiqui in 4. diſt. 32. Triden. tamen ſeſſ. 24. cap. 10. de reform. matrim.* hoc reſtrinxit ab aduentu vſque in diem Epiphaniæ; & à feria quarta Cinerum vſque ad diem octauam Paſchatis incluſiuè, in quibus diebus aliqui DD. dicunt eſſe mortale contrahere, vel traducere ſolemniter ſponſam in domum viri: alij eſſe veniale, quos vide apud *Dian. par. 3. tract. 4. reſol. 202. & 266.* nec diſpenſare poteſt ordinarius ſecundum *Nauar. in man. cap. 22. n. 70. Henriq. lib. 11. cap. 16. n. 1. in fine litt. T.* ſed *Sanch. lib. 7. diſp. 7. n. 6. in fine.* hoc concedit in caſu valde vrgenti, & quando non eſſet facilis aditus ad Pontificem, ego verò puto diſpenſare poſſe ex cauſis ſibi benè viſis: quia dum Concil. non reſeruauit poteſtatem Pontifici, videtur eam reliquiſſe ſub poteſtate Ordinarij ex regula *c. nuper §. in ſecūdo verò caſu de ſent. excom.* & dictum eſt etiam ſupra *reſol. 20. n.2. Sotus in 4. diſt. 32. q. vnica art. 3. in fine. Sanch. cit. & lib. 2. diſp. 40. n. 3. verſ. ſecundo. quia Graff. prima par. deciſ. lib. 2. cap. 85. n. 29.*

De impedimentis matrimonium, etiam poſt contractum dirimentibus.

SVMMARIVM.

1 *Error circa perſonam, quando quis putabat ducere vnam, & duxit aliam, annullat matrimonium, etiam poſt contractum, non ſolùm de iure poſitiuo, ſed etiam naturali, quod ligat etiā infideles; quia errans non conſentit n.2.*

3 *Matrimonium cōtractum cum perſona putata libera, quæ erat ſerua, non valet. ſed quid ſi poſt ſcientiam, iterum eam cognouit, nu.4. 5. & 6. vbi reſoluuntur plura dubia circa hanc materiam. Contractum cum paupere, quæ putabatur diues, vel cum inhoneſta, putata honeſta, vel cum corrupta exiſtimata Virgine, validum eſt, etiam ſi fuerit contractum ex dolo alterius incidenti n. 7. Eſt nullum, ſi ſit contractum poſt votū ſolemne in aliqua Religione approbata, imò etiam nullum, ſi fuerit contractum ante profeſſionem, ſed ante quam fuerit conſummatum, ſecuta ſit profeſſio. n.8. & 9. Ratū, & non conſummatum ſoluitur per Religionis ingreſſum, vt ſupra, ſed an remanens in ſæculo teneatur expectare profeſſionem ingredientis, etiam ſi differretur per annos? & an idem procedat*

in

æquitibus S.*Ioannis* ? *n.*11.
12 *Ordo ſacer, ſi aſſumatur poſt matrimoniũ ratum, licet non conſummatum, iſtud non ſoluit.*
13 *Matrimonium ratum, & conſummatum ſoluitur per tranſitum vtriuſque ad religionem, ac etiam vnius, altero in ſæculo remanente cum voto caſtitatis, dũmodo ſit prouecta ætatis, ſed quid ſi remanens in ſæculo ſit iuuenis ? n.*14.

Reſolutio CXII.

MVlta, & varia ſunt etiam iſta, quæ his verſibus continentur.

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus diſparitas, vis Ordo, ligamen, honeſtas
Si ſis affinis, ſi forte coire nequibis,
Si Parochi, & duplici deſit præſentia teſtis,
Raptaue ſit mulier, nec parti reddita rutæ.
Hæc facienda vetant connubia, facta retractant.

1 Exordiendo à primo dicimus poſſe er-
rorẽ in matrimonio contingere tripliciter,
aut circa ſubſtantiam, aut circa conditio-
nem, aut circa qualitatem, primo modo
ſuccedit, quando quis putans ducere Ti-
tiam, duxit Caiam, tunc inualidum eſt
matrimonium, etiam ſi ſecuta ſit copula,
illius intuitu tàm de iure poſitiuo *c.tua nos
de ſponſal. & c.*1. 29. *q.* 1. quam etiam de
iure naturali, quo requiritur ſaltem con-
ſenſus, vnde matrimonium contractum
inter Iacobum, & Liam ſecundum ius
naturale, dum eo tempore non aderat
ius poſitiuum, cum defeciſſet conſenſus
Iacobi in Liam, quam putabat Rachelẽ,
fuiſſet nullum, ſi non ſucceſſiſſet nouus
conſenſus in eandem Liam, vt legitur in
2 dicto c 1. Etenim qui errat, maximè in
ſubſtantialibus, non conſentit *l. ſi per er-
rorem ff. de iurisdict. omn. iud.* & ſic tale ma-
trimonium, vti inualidum de iure quoque
naturali, dirimitur, etiam poſt contractũ,
quamuis contrahentes fuiſſent infide-
les, qui *ex tit. inſtit. de iur. natur. gent.
& ciuil.* §. *ius autem.* non ſunt exempti ab
iſtius iuris obſeruantia *Nauar. in man. cap.*
22. *n.*32. *ex D. Tho.* 2. 2. *qu.*55. *art.*4. *Sanch.
hoc tit. lib.*7. *diſp.*18. *præcipuè n.*12 *Coninc. eod.
tit. diſp.*31. *dub.*1. *Regin. lib.*31. *n.*92. *Fillinc.
tract.*10. *par.*2. *cap.*2. *q.*1. *n.*32.
3 Secundo modo quando quis putabat
ducere perſonam liberam, quæ erat ſer-
ua, (& iſtud eſt ſecundum impedimentum
primi verſus) tunc eodem modo matri-
monium, vti nullum ab initio, dirimitur
etiam poſt contractum, tàm de iure poſi-
tiuo *ex c.*2. *& fin. de coniug. ſeru.* quam de
iure naturali, ratione conſenſus, deficien-
tis vt modo probatum eſt; Quod ſi quis
liber, errore ductus, ſeruam duxit, ſed poſt
ſeruitutis ſcientiam, eam iterum carnali-
ter cognouit, matrimonium licet nullum
ab initio, conualidatur, & dirimi non po-
teſt *d.c.*2. *Coninc. vbi ſupra dub.*1. *nu.*24. *&*
25. *Bonac. hoc tit. q.*3. *pun.*3. *nu.* 6. vbi addit
requiri nouum conſenſum, quod verum
non eſt; nam illa copula poſt ſcientiam
ſubſecuta, ſufficit pro conſenſu, vt legitur
in dicto *c.* 2. benè verum eſt, quod lite
pendente ſup. nullitate matrimonij, ſi ad
inſtantiam ſeruæ, Iudex præcipiat reddi
debitum, ſibi non præiudicat vir redden-
do, ſi dubium de nullitate matrimonij, ſit
probabile, ſi ſecus, peccat reddendo *c.
inquiſitioni. de ſenten. excomm.* ſed nullo mo-
do poteſt interim exigere ſecundum *Gl. in
d.c.*2. *v. audiuit.*
4 Poteſt tamen matrimonium contrahi cũ
ſerua, vel ſeruo à liberis, ſi in illam, vel
illũ cõſenſus feratur *c. ſi quis liber c. ſi quis
ingenuus, & c. ſi femina* 29. *q.*2. *Gl. in c.* 1. *v.
inter ſeruos de coniug. ſeru.* & à fortiori ſi
ſerua contraxit cum libero, putans eſse
ſeruum, valet etiam matrimonium, quia
error conditionis eſt in melius, non in pe-
ius (licet poſſit retractari per liberum, vt
ſtatim dicitur) *Henriq. lib.*11. *cap.*10. *nu.*4.
*Sanch. lib.*7. *diſp.*19. *n.*23. *ex D. Tho. & alijs.*
5 è contrario ſi quis liber contraxit cum
ſerua, quam credebat eſſe liberam, quo
caſu matrimonium non valet, vt ſupra di-
ctum eſt, ſed nihilominus liber vult rema-
re cum ſerua, quæ renuit, dicit *Gl. in d.c.
fin. in fine.* matrimonium de iuris rigore
non valere, cogi tamen debere ſeruam
ad permanendum in matrimonio; *De* iure
verò ciuili (quod in hoc non ſeruatur)
numquam liber homo poteſt cum ſerua
contrahere *l. cum ancillis C. de inceſt. nupt.*
6 Sed poſito ſeruos contrahere matrimoniũ
cum ſeruis; quod poſsunt etiam inuitis
Dominis, reſeruatis tamen ſeruitijs, illis
debitis, ſicut prius iuxta *c.*1. *de coniug. ſeru.*
dubitatur, vtrum Domini poſſint abſque
mot-

Digitized by Google

mortali vendere alterutrum in locis diſtã-
tibus, in quibus de facto impediretur de-
biti redditio? reſpondent *D.Tho.in addit.*
ad 3.par.q.52.art.2. Sot.in 4.diſt.35. art. 4.
Sanch. cit.diſp. 22. negatiuè, quia auferunt
illis, quod de iure naturali debetur, niſi
fortè excuſarentur propter magnam ne-
ceſſitatem ex eodem iure dependentem,
idem Sanch.ibidem & n.ſequen.

7 Tertio modo euenire poteſt, quando
quis duxit pauperem, quam putabat eſſe
diuitem, qui dicitur error fortunæ, vel
meretricem, quam putabat caſtam, aut
corruptam, quam putabat virginem, qui
dicitur error qualitatis, & his caſibus va-
lidum eſt matrimonium, vt latè ſtatuitur
in c.quod autem 29.q.1. quod procedit ẽt ſi
tale matrimonium fuiſſet celebratum per
dolum aduerſarij incidentem, & ratio eſt,
quia error interuenit in accidente, non in
ſubſtantia, ita *Sanch.lib.7.diſp.18.n.8.& 18.*
& dictum eſt ſupra *reſol.109.n.21.ad idem*
Molina Couarr. & alij apud Bonac. hoc tit. q.
3.pun.2.n.5. (in ſponſalibus autem, quan-
do ſponſa exiſtimata virgo, erat corrupta,
contrarium ſeruatur, vt ſupra *reſol. 106.*
n. 46. & ratio eſt, quia ſponſalia facilius
retractantur, quam matrimonia, quæ re-
gulariter ſunt indiſſolubilia, vt ſupra *re-*
ſol.110.n.1.)

8 Tertium impedimentum eſt votum ſo-
lemne, quod fit in actu profeſſionis in re-
ligione approbata, vel in aſſumptione ali-
cuius ex ſacris ordinibus, de iſto loque-
mur infra in octauo impedim. *reſol. 119.*
nunc autem de illo, quia de voto ſimpli-
ci caſtitatis ſeruandæ, vel religionis in-
grediendæ, ſermo fuit in *antepriori reſol.*
n. 1. illud ergo quod fit in actu profeſſio-
nis, certũ eſt dirimere matrimoniũ poſtea
contractum, vti nulliter contractum, imò
non ſolùm profeſſus, ſed ſi ambo ſcienter
contraxerunt, ſunt excommunicati *Clem.*
vnica de conſang.& affin.Trid.cit. can.9. Sã-
ch.lib.7.diſp.26. n.1. Quod idem procedit,
9 ſi matrimonium eſſet celebratum per ver-
ba de præſenti ante profeſſionem, non
autem conſummatum per copulam car-
nalem: ſecuta enim profeſſione, quæ iſto
in caſu eſt permiſſa, non poteſt profeſſus
ad illud redire, vel aliud contrahere *c.ve-*
rum de conuerſ.coniug. & legitur *in Trid.cit.*
can.6. videlicet, ſi quis dixerit matrimonium
ratum non conſummatum, per ſolemnem re-
ligionis profeſſionem alterius coniugum, non
dirimi anathema ſit Leſſ. lib.4.cap.41.dub.8.
n.69.Sanch.cit.diſp.25. & 26.

10 Quouſque igitur matrimonium non eſt
conſummatum, ſemper licebit alterutri
Religionem intrare, ſed ad inſtantiam
remanentis in ſæculo poteſt Iudex præfi-
gere terminum alteri ad Religionem pro-
fitendam, vel matrimonium conſumman-
dum, ne alter diu ſtet in ſuſpenſo, qui
terminus erit duorum menſium *c. ex pu-*
blico eod. tit. vbi Gloſ. verb. infra duo-
rum dicit, hoc eſſe arbitrarium iudici, ſi
velit plus, vel minus tempus indulgere,
quo elapſo, poteſt excommunicare renu-
entem, ſi ingreſſus non eſt, vt vel ingre-
diatur, vel ad coniugem conuertatur, idẽ
Sanch.diſp. 24.lib.2. n.12.Coninch.diſp.26.
11 *dub.4. num. 49.* Et vſquequo non ſequi-
tur profeſſio, licitum non eſt alteri, qui in
ſæculo remanſit, ad alia vota tranſire *c.2.*
de conuerſ. coniug. ideo tenetur expectare
annum probationis, quò pendente, eſt in
arbitrio eiuſdem nouitij à Religione di-
ſcedere, & matrimonium conſummare
Henriq. lib.12.c.5.n.8. imò addit *Sanch.cit.*
n.8. quod ſi coniux, intrans monaſterium,
eſſet duodennis, teneretur alter expecta-
re quatriennium, donec impleuerit tem-
pus annorum 16. conſtitutũ *à Trid.ſeſſ.25.*
cap.15.de regular. Idem procedit per pro-
feſſionem æquitum S. Ioannis, qui ſunt
veri religioſi *Henriq.cit.lib.11. cap.8. nu.6.*
Filliuc. tract.10. par.1. cap.2.qu.11. nu.62.
Sanch. vbi multi lib.2. diſp.18.n.8. ſed non
12 ita per ſuceptionem alicuius ex ſacris
ordinibus, etiam ſi quis ad Epiſcopatum
aſſumeretur; per hæc n. non ſoluitur ma-
trimonium ratum, licet non conſumma-
tum *extrauag. antiquæ de voto Gregor. de*
Val. to.4.diſp.10. q.3.pun.3.Henriq. Rebell.
& alij apud Bonac. hoc tit.q.3.pun.4.n.6.

13 Soluitur etiam matrimonium conſum-
matum quoad torum per ingreſſum Reli-
ligionis vtriuſque profeſſione ſecuta, quã-
uis alter, vel vterque iuuenis eſſet *c.dudũ*
in fine de conuerſ.coniugat. Henriq.lib.11. c.
8.n.9. vel etiam per ingreſſum vnius de
conſenſu alterius, caſtitatem vouentis, *c.*
cum ſis, c. vxoratus, & c.ad apoſtolicam de
conuerſ.coniug. dummodo, vt ibidem legitur
remanens in ſæculo cum voto, ſit proue-
ctæ ætatis, & ſine ſuſpicione incontinen-
tiæ, de qua materia dictum eſt etiam ſu-
pra *reſ.110.n.6.* vide *Henriq.cit.Sanch.lib.7.*
diſp.32. vbi de varijs caſibus ad materiam
at-

Digitized by Google

attinentibus latè, & rectè diſcurrit, &
14 ſingulariter dicit *n.9. ex cit.c.cum ſis*,non ſufficere votum ſimplex coniugis remanentis in ſæculo, licet ſenex eſſet, ſi adſit ſuſpicio de incontinentia, & addit *nu.* 10. neque ſatis eſſe, ſi ſit iuuenis, quamuis ita honeſtæ vitæ, vt nullus incontinentiæ timor ſubſit; ſed in Ciuitate Neap. vidimus Duciſſam Montisalti Hyſpanam annis elapſis monaſterium Diſcalceatarum S.Thereſię ingreſſam,&profeſſam cũ conſenſu ſui viri, qui in ſæculo remanens, gradum ſacerdotalem aſſumpſit, & ambo erant potius iuuenes, quàm ſenes; antea etiam Regens de Ponte renuncians hoc primarium officium,profeſſus eſt in Religione Theatinorum,vxore in ſęculo cum voto caſtitatis remanente, quamuis iſti eſſent ætatis prouectæ; propterea quando ingrediens, eſſet vir ſenex, ſi vxor in ſæculo remanens, non eſſet ẽt ſenex, & ſine ſuſpicione aliqua, quamuis votum caſtitatis emitteret. Ego omnino nego hoc fieri poſſe, vt rectè dicit Sanch.citat. ex quo per acceſſum viri ad domum vxoris poſt profeſſionem daretur cauſa incontinentiæ; quod non habet locum in caſu contrario, cũ non poſſit vxor exire de monaſterio ad reperiendum virum. Si verò remanens in ſæculo eſſet vir, minor eſſet difficultas.vide etiam infrà *reſol.*119 *in fine, & reſol.*139.*n.*30.

De impedimentis orientibus ex cognatione naturali, vel ſpirituali, aut legali, & primo de naturali,quæ eſt quartum impedimentum iuxta ordinem prioris reſolutionis.

SVMMARIVM.

1 *Cognationis naturalis definitio.*

2 *Graduum computatio eſt diuerſa de iure canon. à ciuili, & qui de ea tractent remiſſiue, Aſſignatur modus facilis computandi tàm in linea directa, quàm transuerſali n.4. vſque ad 8. & nu. 10. & 11.*

3 *Matrimonia cõtrahendi prohibitio extēditur hodie vſque ad quartũ gradũ conſanguinitatis,velaffinitatis,prouenientis ex legitimo matrimonio, ſed vſque ad ſecundum ex fornicatione & n.13. & 14.*

9 *Diſpenſatio in ſecundo gradu conſanguinitatis non conceditur, niſi inter magnos Principes ex Trid. ſed hodie etiam inter nobiles ordinarios.*

15 *Impedimentum iuſtitiæ publicæ honeſtatis habet locũ in primo gradu tantũ in ſpõſalibus per verba de futuro,in matrimonio autem in facie Eccleſiæ contracto,eſt vſque ad quartum & n.16. 17. & 19.*

18 *Extenſio de caſu ad caſum, non fit in pœnalibus, etiam ex maioritate rationis.*

20 *Matrimonium contractum in facie Eccleſiæ cum puella minori, malitia ſupplente ætatem, copula non ſecuta, parit impedimentum publicæ honeſtatis iuſtitiæ, ſicuti ſponſalia de futuro.*

21 *Sponſalia per verba de futuro, non pariunt impedimentum publicæ honeſtatis iuſtitiæ, ſi fuerint mutuo conſenſu diſſoluta ante contractum aliud matrimonium.*

Reſolutio CXIII.

1 Cognatio, ſeu conſanguinitas eſt vinculum perſonarum, ab eodem proximo ſtipite deſcendentium, carnali propagatione contractum *Sanch.hoc tit. lib.* 7. *diſp.*50.*n.*1. vbi ait ita communiter definiri, tàm à *D.Tho.in* 4.*diſt.*40.*q.vnica art.*1. quàm à Ciuiliſtis,& Canoniſtis *Regin. lib.* 31. *ſub n.*110. *Bonac. hoc tit.q.*3.*pun.*5.*§.*1. *n.*3.aliter autem definitur à *Nauar.in man. cap.*22.*n.*41.*& aliter à Tolet.lib.*7.*cap.*5. *nu.* 1. in neutro tamen iure talem definitionẽ inuenio, ſed ſuſtineri iure poteſt, quamuis non ſit totaliter conformis illi, quam tradit D. Tho. loco cit. quàm idem Sanctus dicit eſſe definitionem aliorum non
2 ſuam. De modo autem computandi gradus cognationis, ex quibus impedimenta matrimonij proueniũt,ac de differentijs computandi inter ius canonicum, & ciuile cum proprio arbore cognationis, & omnibus ad materiam pertinentibus latè ſcripſerunt, & plantarunt *Portius inſt. poſt tit.de gradib. Sylu.hoc tit.*8.*à n.*5. *Regin. lib.*31.*cap.*20.*n.*138. *& ſeq.cum alijs.*

3 Sed ego breuiorem modũ, & faciliorem computandi tradã Pontif.vt infra;antea tñ aduerto, prohibitionem hodie contrahendi, non extendi vſque ad ſeptimum gradum conſanguinitatis, vel affinitatis,ſicut olim, ſed vſque ad quartum tantum incluſiuè *c.non debet de conſang. & affin.* vbi ſublatę quoque fuerunt prohibitiones cõtrahendi in ſecundo, & tertio affinitatis

Google

genere (non dico gradu ne decipiaris, quę
autem iſta genera ſint, docet Gl. ibidem
v. in ſecundo, & tertio, de quibus, cum
ſublata ſint, loqui non proficit) illa ergo
prohibitio, ſi prouenit ex fornicatione cū
affine, extenditur vſque ad ſecundum gra-
dum, *Trid. ſeſſ. 24. cap. 4 de reform. matrim.*
Si verò ex legitimo matrimonio, vſque ad
quartum *d. c. non debet*, & infra latius dice-
4 tur; breuior autem & ſine labore compu-
tandi modus tyronum gratia, ne confun-
dantur in interpretatione arboris, & va-
rietate doctrinæ prædictorum, traditur à
Pontifice *in c. fin. vbi Gl. eod. tit.* qui ſub hoc
verſu continetur.

Quoto gradu quis diſtat à ſtipite, eo
diſtat à ſuo collaterali, inſpecto remotiori.

Circa lineam aſcendentem, & deſcen-
dentem nulla poteſt cadere difficultas, e-
tenim quælibet perſona, addita, gradum
conſtituit, prima dempta. E. g. in linea
deſcendenti, Titius genuit Caium, iſte eſt
in primo gradu Titio, Caius genuit Seiū,
iſte eſt in 2. gradu Titio, & ſic de ſingulis
vſque in infinitum: in linea aſcendenti
eodem modo fit computatio, Titius idem,
eſt filius Mutij, ille eſt in primo gradu
Mutio, Mutius eſt filius Sempronij, eſt Ti-
tius in 2. gradu Sempronio, & ſic de ſin-
gulis vſque ad Adam, ſi poſſibile eſſet, nec
in hac linea differt modus computandi
inter ius canonicum, & ciuile. In linea
5 verò tranſuerſali ponamus eundem Titiū
genuiſſe Alexandrum vltra Caium (qui
ſunt fratres, & in primo gradu, quia vno
gradu diſtant à ſtipite, vt infra) Alexan-
drum genuiſſe Robertum, & Caium ge-
nuiſſe Franciſcum; Robertus ergo, &
Franciſcus ſunt fratres patrueles, ſeu cu-
gini ex duobus sr. fratribus deſcendentes,
& ſi eſſent deſcēdentes ex feminis, appel-
larentur cōſobrini, ſeu cōſororini ex dua-
bus sr. ſororibus deſcendentes *§. ſunt autē
inſt. de legitim. agnat. ſucceſſ. & §. quarto
gradu de gradib. cognat.*

6 Si volo nunc ſcire in quo gradu ſint
Robertus, & Franciſcus, debeo compu-
tare ab alterutro ipſorum, & aſcendere ad
ſtipitem, & ſic incipiendo à Roberto inue-
nio iſtum eſſe filium Alexandri, & hic eſt
primus gradus, aſcendo ab Alexandro
ad Titium, qui eſt ſtipes huius generati-
onis, & hic eſt 2. gradus, & ſic in ſecun-
do gradu, quo diſtat Robertus à Titio, eo-
dem ſecundo diſtat à Franciſco, ſuo cugi-
no, ſeu fratre patruele; ponamus vlterius
Robertum, & Franciſcum genuiſſe alios
filios; iſti filij ſeruato eodem modo com-
putationis diſtabunt tribus gradibus à ſti-
pite, & ijſdem tribus diſtabunt inter ſe;
& ſic poteris eodem modo computare in
infinitum; ſi iſti filij Roberti, & Franciſci
7 genuerint alios filios, & iſti alios. Quibus
adde, quod quando Robertus non ge-
nuit alios filios, vel licet genuerit, vo-
lo tamen ſcire in quo gradu ſit Rober-
tus cum filijs Franciſci, tunc non debeo
incipere computationem à Roberto vſque
ad ſtipitem, ſed incipiam à filijs Franciſci,
vti remotioribus à ſtipite, aſcendendo ad
ipſum ſtipitem, à quo inueniam diſtare fi-
lios Franciſci tribus gradibus, ergo ijſ-
dem diſtant inter ſe filij Franciſci cum
Roberto, & conſequenter vera eſt do-
ctrina contenta in verſu ſupradicto.

8 Et ſi ponamus filios Franciſci genuiſſe
alios filios, iſti diſtabunt quatuor gradibus
à ſtipite, & ijſdem cum Roberto, vel cum
filijs Roberti, & ſic poterit computatio fie-
ri etiam in infinitum in hac linea tranſuer-
ſali, ex qua doctrina vides, quomodo filij
Franciſci non poterunt contrahere matri-
monium cum Roberto, nec cum filijs eius,
9 quia ſunt in quarto gradu; in quo tamen
facilis eſt diſpenſatio; ſolùm n. in ſecundo
non permittitur, niſi inter magnos Prin-
cipes *ex Trid. hoc tit ſeſſ. 24. cap. 5.* (ſed ho-
die etiam inter æquites ordinarios diſ-
penſatum vidimus in hoc ſecundo gra-
du) filij tamen filiorum Franciſci, rectè
contrahunt cum Roberto, vel filijs eius
abſque diſpenſatione, quia diſtant quinq;
gradibus à ſtipite; & ijsdē inter ſe, in quo
quinto gradu hodie ſublata eſt prohibitio
antiqua *ex d. c. non debet de conſang. & affin.*

10 Sed hic modus computandi de iure ca-
nonico, eſt diuerſus à modo computandi
de iure ciuili in linea tranuerſali; in linea
tamen aſcendenti, & deſcendenti non dif-
ferunt; in tranſuerſali ergo quando fit cō-
putatio, non ſufficit aſcendere à remotio-
ri, vel a propinquiori vſque ad ſtipitem,
ſed opus eſt deſcendere etiam à ſtipite
vſque ad alium de linea, à quo volo ſcire
quoto gradu diſtet, E. g. Titius genuit A-
lexandrum, & Caium, vt in exemplo ſu-
periori, iſti fratres ſunt in ſecundo gra-
du inter ſe de iure ciuili, licet in primo
de iure canonico, vt diximus. Quia ſi in-
cipio computationem ab Alexandro (ſidē
eſt

eſt è contra) inuenio Titium , qui eſt ſti-
pes, & in primo gradu , deſcendo ad Ca-
11 ium, & ecce ſecundus gradus, & propte-
rea de iure ciuili non datur primus gra-
dus in linea tranſuerſali *l. 1. in princ. ff. de*
gradib. & §. ſecundo gradu inſtit. eod. tit. po-
namus Alexandrum genuiſse Robertum ,
& Caium genuiſse Franciſcum , incipio
computationem à Roberto (idem eſt è
contra) aſcendo à Roberto ad Alexandrũ,
iſte eſt primus gradus , ab Alexandro ad
Titium, qui eſt ſtipes, ecce ſecundus, de-
ſcendo à Titio ad Caium, ecce tertius , à
Caio ad Franciſcum , ecce quartus ; ex
quibus vides, quomodo fratres patrueles,
ſeu conſobrini , qui de iure canon. ſunt in
ſecũdo gradu, de iure ciuili sũt in quarto.

12 Ponamus vlterius Franciſcum genuiſse
filios, incipio ab iſtis ad Franciſcum, ecce
primus gradus, à Franciſco ad Caium, ec-
ce ſecundus, à Caio ad Titium, ecce terti-
us, deſcendo à Titio, qui eſt ſtipes ad A-
lexandrum , ecce quartus , ab Alexandro
ad Robertum, ecce quintus, & ſi Robertus
genuit filios, iſti erunt cum filijs Franciſci
in ſexto gradu, quia in hac computatione,
ſiue incipiatur à remotiori, ſiue à propin-
quiori , ſemper quælibet perſona adiecta
addit gradum , & ſic ſimiliter potero cõ-
putare in infinitum .

13 Eodem modo computatio fit in affinita-
te: etenim ſi Titius duxit in vxorem Ro-
bertam , omnes conſanguinei Robertæ, fi-
unt affines Titio in eodem gradu affinita-
tis , quo ſunt Robertæ conſanguinitatis, &
è contra omnes conſanguinei Titij , ſunt
affines Robertæ in eodem gradu affinita-
tis , quo ſunt Titio conſanguinitatis , &
propterea mortua Roberta , nulla conſan-
guinea eiuſdem Robertæ vſque ad quar-
tum gradum incluſiuè , poterit eſse vxor
Titij abſque diſpenſatione , ſicut è contra
nullus cõſanguineus Titij vſque ad quar-
tum gradum poterit eo mortuo ducere
Robertam in vxorem , *d. c. non debet.* Sed in
quinto gradu , tàm in affinitate , quàm
in conſanguinitate nullum adeſt impedi-
mentum , & propterea , quamuis ſoleat
in Curia Archiepiſcopali Neap. interponi
decretum, nullum inter iſtos quinti gra-
dus adeſſe impedimentum contrahendi ,
hoc tamen fieri ad ſedandas murmurati-
ones iura ignorantium teſtatur Genuenſ. in
praxi eiuſdem Curiæ cap. 2. n. 11. quem
ſequitur Regens de Marin. lib. 1. reſol.
267. n. 6.

14 Verum eſt etiam aduertendum , impe-
dimentum contrahendi matrimonium, nõ
ſolùm oriri ex conſanguinitate, vel affini-
tate licitis , vt diximus , ſed etiam ex af-
finitate proueniente ex coitu illicito, vſq;
tamen ad ſecundum gradum *Trid. ſeſſ. 24.*
hoc tit. cap. 4. vt etiam ſupra tactum eſt *n. 3.*
& propterea cũ in facti contigentia Titius
carnaliter cognouiſſet Lucretiam ſororem
vtrinque cõiunctam Auiæ maternæ cuiuſ-
dam Bertæ , fuit citra omne dubium reſ-
ponſum , potuiſſe in vxorem ducere Ber-
tam abſque diſpenſatione, affinitas n. inter
ipſos coniuges erat in primo gradu , inci-
piendo computationem à Lucretia vſque
ad ſtipitem , & in tertio incipiendo à Ber-
ta , à qua eſt exordienda computatio iux-
ta ſuperiorem regulam , & tradit idem
de Marin. loco cit. n. 4. vbi n. 8. refert verba
S. Congr. quæ ita ſupra dicto cap. 4. Concilij
15 *declarauit . Idem remotior gradus attendi-*
tur in impedimento , quod oritur ex iuſtitia
publicæ honeſtatis , quod eſt in primo gradu
tantum ſecundum Trid. ſeſſ. 24. cap. 3. hoc tit.
& conſequenter poteſt Petrus abſque diſpen-
ſatione contrahere matrimonium cum Berta ,
quamuis prius inter Petrum, & ſororem ma-
tris Bertæ valida ſponſalia fuiſſent contracta,
quia incipiendo computationem à Berta vſque
ad ſtipitem , qui eſt Pater dictarum ſororum ;
ſunt in ſecundo gradu , quamuis incipiendo à
Petro eſſent in primo .

16 Quod quidem impedimentum tunc
oritur in primo gradu tantùm , quando
ſponſalia fuerunt valida , & contracta per
verba de futuro *d. c. 3.* quia ſi per verba
de præſenti , quæ rectius dicuntur matri-
monia, ſed copula non dum ſecuta, fuerũt
ſoluta per mortem naturalem, vel ciuilem
alterius, tunc licet nõ ſit orta affinitas, quæ
non naſcitur abſque copula , remanet ta-
men impedimentum prædictum publicæ
honeſtatis iuſtitiæ , ſed vſque ad quartum
gradum , ſicut erat de iure antiquo iuxta
conſtit. *Pij 5. emanatã de menſe Iulij* 1568.
& declarationem S. *Congr. relatas à Regente*
cit. n. 10. *vbi n.* 14. ait impedimentum hoc
eſſe etiam in primo gradu tantùm, quan-
do matrimonium fuit contractum per
verba de præſenti, ſed non in facie Eccle-
ſiæ ſeruata forma *Trid. cit. cap. 3. & dictum*
eſt etiam ſupra reſol. 106. *n.* 12.

17 Quod autem docet ibidem *idem Regens*
n. 12. iſtud ſt. impedimentum regulariter
oriri ex ſponſalibus publicis in facie Ec-

cleſiæ contractis, & non alias *ex c. vnico de deſponſat. impub. in 6.* (pace tāti viri dixerim) non videtur admittendum, quia in citato text. hoc non probatur, imò cōtrariū in *c. 1. de ſponſal. eod. lib. 6. & in c. 3. & 4. eod tit.* quod ſi vellet dicere, poſſe extenſionem fieri de matrimonijs ad ſponſalia, dum illa *ex Trid. ſeſſ. 24. cap. 1. de reform. matr.* non valent, niſi fuerint contracta in facie Eccleſiæ, quaſi quod vigeat eadem ratio, & intelligantur etiam correcta iura prædicta per Trid. in ſponſalibus, obſtant iuris regulæ; lex enim non corrigitur, niſi expreſsè dicatur *l. ſancimus C. de teſtam. & l. præcipimus C. de appel.* quas ad hoc propoſitum allegat *Præſes de Franch. deciſ. 489. n. 9. & 19. & ite-*
18 *rum dec. 666. n. 4.* Item in correctorijs, vt in caſu noſtro non fit extenſio de caſu ad caſum, etiam ex maioritate rationis *l. ſi verò §. de viro, vbi Bar. ff. ſolut. matrim. idē de Franch. deciſ. 315. n. 8.* quæ dato, & non conceſſo, non obſtare, & per conſequens idem eſſet iudicandum de ſponſalibus, ac de matrimonio, ſequeretur ad ſummum, idem impedimentum in primo gradu oriri ex ſponſalibus, non contractis in facie Eccleſiæ, ſicuti ipſe ibidem *n. 14.* fatetur oriri ex matrimonio non contracto in facie Eccleſiæ, & conſequenter nec probaretur eius aſſumptum, ſed in praxi quotidie cernitur ſponſalia prædicta de futuro fieri per inſtrumenta à Notarijs in domibus ſponſorum abſque vlla requiſitione, ſeu notitia Eccleſiæ, in cuius facie numquā vidimus, nec audiuimus fieri ſponſalia: ſunt n. contractus priuati, ſicut cæteri, & vti tales non ſunt Sacramentum (dico priuati ad differentiam matrimonij, quod publicè fit in facie Eccleſiæ.)

19 Proinde ſi ex eis taliter factis non oriretur impedimentum publicæ honeſtatis iuſtitię, numquam tale impedimentum locum ſibi vendicaret, & conſequenter dicerentur omnino correcta, & gratis iura canon. allegata, & alia de his loquentia, ac etiam *Trid. cap. 3. de reform. matrim.* vbi hoc impedimentum fuit reſtrictum ad primum gradum, nec Sanch. qui latiſſimè de hoc impedimento agit *lib. 7. eod. tit. diſp. 68. & 69.* vel alij, quos vidi, iſtud dicunt, imò contrarium ex eod. Sanch. deducitur: poteſt tamen procedere doctrina dicti Regentis in ſponſalibus ſub conditione non purificata, vt legitur *in c. 1. §. fin. de ſponſal. in 6. Sāch. cit. diſp. 69. n. 2.* veluti ſi quis dixerit, promitto te in vxorem ducere, ſi factis denunciationibus, nullum inter nos apparuerit impedimentum, vel alio modo, quia hoc eſt de natura conditionis non purificatæ, quæ nullum parit effectum ex *l. qui hæredi §. fin. de condit. & demonſtr. cum concord.*

20 Sed in caſu, quo matrimonium per verba de præſenti contractum, carnali copula non ſecuta cum puella, quæ in ætate minore erat S. Congregat. vt refert *Regēs cit. n. 13. ita reſpondit. Si tempore matrimonij contracti inter N. & Mariam in ætate minus legitima, malitia ætatis defectum in Maria ſuppleuiſſet, ex eo vtrinque non conſummato, ortum eſſe impedimentum publicæ honeſtatis iuſtitiæ, quod fortius vinculum eſt, quam id, quod prouenit ex ſponſal. de futuro; quod ſi malitia ætatis defectum non ſuppleuit, huiuſmodi matrimonium, ſi modo ſeruata forma Concilij contractum fuit, reſolui in ſponſalia de futuro, ex quibus etiam oritur vinculum publicæ honeſtatis iuſtitiæ, licet debilius, quam illud, quod inducitur ex matrimonio rato non conſummato, ita quod vtroque caſu vt N. cum ſorore Mariæ matrimonium contrahere legitime queat, opus eſſe apoſtolica diſpenſatione*, & facit ad propoſitum *c. iuuenis 3. de ſponſal.*

21 Verum quando ſponſalia per verba de futuro contracta, mutuo contrahentium conſenſu diſſoluta ſunt, reſpondit videlicet *Congregatio Concilij cenſuit ſponſalia per verba de futuro contracta, poſſe quandocunque ante contractum matrimonium per verba de præſenti, mutuo contrahentium conſenſu diſſolui, itaque vbi ſic diſſoluta fuerint, nullum hodie inducere impedimentum. idem vbi ſupra n. 15. quod etiam probatur in c. 2. de ſponſal. vbi legitur diſſolui, etiamſi fuerint iuramento firmata, & ambo diſſenſerint.*

De cognatione ſpirituali.

SVMMARIVM.

1 *Cognatio ſpiritualis quid ſit? Quot, & quæ perſonæ eam hodie contrahant ex baptiſmo, vel confirmatione? n. 2. vſque ad 6. Quomodo ſe gerere debeāt, vt eam contrahant? n. 8. Illa quæ contrahitur per baptizantem, vel tenentem propriū filium legitimum, an tollat ius petendi debi-*

*debitum, vel etiam reddendi, & quid ſi
baptiſmus, vel tenſio, aut confirmatio
fuerunt ex neceſſitate, vel dolo, aut igno-
rantia? n.7. Contrahitur à Patrinis in
baptiſmo, vel confirmatione in quacun-
que ætate, dummodo vſum rationis ha-
beant nu. 9. An contrahatur, quando
quis putabat baptizare, vel ſuſcipere
filium Caij, qui erat filius Titij? & an
poſſit contrahi per medium Procurato-
ris, vel potius contrahatur ab ipſo? n.
10. 11. & 12. naturalis, & ſpiritualis
parificantur, num. 13.*

Reſolutio CXIV.

NAuar. *in man. cap. 22. n. 36. & Sylu. hoc
tit. 8. n. 7. vterque ex D. Tho. in 4. ſent.
diſt. 42. & ex communi DD. in Rubr. de co-
gnat. ſpirit.* quos ſequuntur recentiores,
ita iſtam cognationem definiunt. Eſt atti-
1 nentia duarum perſonarum, quæ ex ſta-
tuto Eccleſiæ oritur per baptiſmum, vel
confirmationem propter ſuſceptionē bap-
tizati, vel confirmati; Omittendo nūc diſ-
poſita per ius antiquum, iuxta quod mul-
ti hoc vinculo ligabantur, de quibus agūt
DD. prędicti, & alij, referam ſolùm diſ-
poſita per *Trid. hoc tit. ſeſſ. 24. c. 2.* vbi ſta-
2 tutum eſt, vt vnus tantùm ſiue vir, ſiue
mulier, vel ad ſummum vnus, & vna
baptizatum de baptiſmo ſuſcipiant, inter
quos, ac baptizatum ipſum, iſtiusq; Patrē,
& matrem, nec non inter baptizantem,
& baptizatum, baptizatique Patrem, &
matrem tantum ſpiritualis cognatio con-
trahatur.

Idem de confirmatione, quæ confirmā-
tem, & confirmatum, iſtiuſque Patrem, &
matrem, ac tenentem non egreditur, om-
nibus inter alias perſonas huius ſpiritua-
tis cognationis impedimentis ſublatis, vt
ibidem legitur, ex quibus colligitur, hanc
3 cognationem non contrahi inter virum,
& feminam ſuſcipientes alienum filium
de fonte, & propterea poſſunt inter ſe
matrimonium contrahere, & ſi eſſent
prius matrimonialiter copulati, & ſimul
ſuſciperent alienum, non impedirent pe-
titio debiti *Sanch. lib. 7. diſp. 44. nu. 12. hoc
tit. ex Nauar. cit. cap. 22. n. 39. Suar. in 3.
par. to. 3. q. 67. art. 8. & alijs.* Neque con-
4 trahitur per ſuſcipientē puerum in bap-
tiſmo domi priuatim adminiſtrato; ſed
per baptizantem licet priuatim in ca-
ſu neceſſitatis, vt dicunt multi apud *Bo-
nac. hoc eod. tit. quaſt. 3. pun. 5. §. 2. num.
11. Sanch. autem cit. diſput. 62. num. 13.*
docet probabile eſſe, vt ille etiam contra-
hat hanc cognationem; ſed probabilius
eſſe contrarium; Verum *Nauar. cit. nu. 40.*
dicit, quod per baptiſmum domi in ne-
ceſſitate factum, & ſine ſolemnitate con-
trahitur cognatio, non autem, quando po-
ſtea in Eccleſia idem baptizatus exorci-
zatur, & vngitur, cum iſte poſterior ac-
tus; non ſit Sacramentum, ſed ſacra-
mentale; & propterea ſuſcipiens in hoc ſe-
cundo actu, nullam contrahat cognatio-
nem.

5 Quod ſi de priori *Baptiſmo* dubitetur,
& ſecundus fiat ſub conditione, magna eſt
altercatio inter DD. quis ex baptizanti-
bus, vel ſuſcipientibus cognationem con-
trahat, quos refert *Sanch. vbi ſupra diſp.
62. n. 6. & 7.* dicens, quod quando poſt
iteratum baptiſmum ſcitur priorem fuiſſe
validum, ex illo oriatur cognatio, quando
verò creditur illum fuiſſe inualidum, oria-
tur ex hoc, non autem ex illo, in caſu ve-
rò dubij probabilis, poſſe alterutram opi-
nionem amplecti; ſed hoc in iſto tertio
caſu poſſet procedere in foro conſcientiæ
cautius agendo; in foro verò exteriori, dū
hæc cognatio impedit matrimonium con-
hendum, & aliquando dirimit contractū,
vt infra, ego credo neutro in caſu cogna-
tionem cōtrahi ratione incertitudinis *ex l.
duo ſunt Titij. ff. de teſtam. tut.* vbi ſtatutum
eſt, quod dato Titio in Tutorem pupillo,
dum duo habebant idem nomen, & igno-
rabatur de quo teſtator ſēſerat, nullus eſ-
ſet tutor; proniores n. eſſe debemus ad li-
berandum, quam ad obligandum *l. Arri-
anus ff. de act. & oblig.*

6 Baptizans autem filium proprię con-
cubinæ contrahit iſtam cognationem, tam
cum filio, quàm cum matre, iuxta ſupra-
dicta, ex Triden. & propterea non poteſt
cum illa poſtea matrimonium contrahere,
ēt ſi baptizaſſet in caſu neceſſitatis, & ma-
gis extra eū, ſi laicus baptizaret per igno-
rantiam, vel alio quocūque modo, impe-
ditur contrahendum, & dirimitur contra-
ctum *Angel. v. matrimonium 3. impedim. 7. n.
16. Sylu. eod. 8. q. 7. Nauar. ſumma c. 16. nu.
34. & c. 22. n. 40. Eman. Sà eod. v. matr. n. 5.
verſ. etiā in baptiſmo Sanch. d. diſp. 62. n. 10.
7 & 11. vbi multi.* Quod ſi poſt matrimoniū
contractum contingat patrem baptizare
filium

filium, non dirimitur matrimonium, & ſi baptizat in caſu neceſſitatis, non impeditur debiti petitio, ſi extra neceſſitatem, ſed ex ignorantia, idem eſt, ſi adhibuit diligentiã, aut ex induſtria, & amittit ius petendi, ſed tenetur reddere, quia dolus viri non debet nocere vxori, vt latius diximus ſupra *reſol.* 111.*n.*22. quibus adde *Sylu. v. matrimonium* 8.*n.*7. *ex D.Tho. in* 4. *diſt.* 42. *& quodl.*6.*q.*3.

8 Sed in quocunque caſu neceſſe eſt, vt patrini teneant baptizandum, vel confirmandum, quando iſta Sacramenta conferuntur, dum ſc. aqua infunditur puero in baptiſmo, aut dũ in confirmatione ab Epiſcopo vngitur, aut ſaltem illum leuent de fonte ſtatim, ac perfecta ſunt illa, in quibus eorũdẽ Sacramentorũ ſuſtantia conſiſtit; nec ſufficit leuis tactus, puta ſi in digito, vel huiuſmodi, ſed talis debet eſſe, vt verificentur in Patrinis illa verba, tenere, vel leuare puerum, aut ſuſcipere iuxta ſcripta *in c.*1.*& c. ad ſuſcipiendum de cognat ſpirit. in* 6. *iuncto Trid. cit. ſeſſ.*24. *c.*2. *Sanch. vbi ſupra diſp.*56. *nu.*1. *Regin. lib.*31. *ſub n.*151. itaque nõ ſufficit ſuſcipere puerum de manu alterius Patrini, quia iſte non diceretur leuarè de ſacro fonte, vt requiritur, nec ſimplex aſſiſtentia, & reſponſio verbis baptizantis, vt rectè ex innumeris DD. authoritatibus declarãt *Sãch. cit. n.*3. *Filliuc. tract.*10. *par.*2. *cap.*5. *q.*7. *n.*191.

9 Notandum etiam eſt, poſſe in quacunque ætate, dummodo adſit rationis vſus, hanc cognationem per patrinos contrahi *Filliuc. vbi ſupra n.*196. *Sanch. in lib.* 7. *hoc tit. diſp.*61. *n.*4. *Regin. n.* 157. Error autem
10 perſonæ baptizatæ operatur, ne cognatio prædicta contrahatur; veluti ſi quis putans ſuſcipere filium Caij, ſuſcipiat filium Titij, cum neutro contrahit, quia non habet intentionem ſuſcipiendi filium Titij, & ideò cum iſto non contrahit, neque cum parentibus eius; & cum non ſuſcipiat filium Caij, nequit cum iſto, vel parentibus contrahere *Bonac. ſub hoc tit. q.*3. *pun.*5. *§.*2. *n.*18. *ex Sanch. cit. diſp.*58. *n.*7. *& alijs*, quibus adde text. cit. *in l. duo ſunt Titij*, vbi vitiatur actus propter incertitudinẽ, Regin. autẽ cit. *ſub n.* 155. dicit tutum eſſe exiſtimare contractam cognationem, non autem neceſſarium, ſed hoc nec ratione aliqua fundat, nec DD. allegat.

11 Item dubitari poteſt, an conſtituens procuratorem ad ſuſcipiendum, vel tenendum ſuo nomine infantem in baptiſmo, vel confirmatione hanc cognationem contrahat, uel potius ipſe procurator ſuſcipiens? & contrahi à principali, non autem a procuratore vult *Bonac. cit. nu.*34. *ex Eman. Sà, Ledeſma, Nauar. Rota Rom. & alijs*; Ego verò puto contrahi à procuratore, ſi hoc intendit, non autem à principali ex *Abb. in c. veniens de cognat. ſpirit. Io. Andr. in c. poteſt quis de regul. iur. in* 6. *Armilla hoc tit.* 5. *§.*2. *Tolet. lib.*7. *cap.*4. *n.*6. *Sanch. cit. diſp.*59. *n.*3. Ratio eſt, quia ad talem cognationem contrahendam non ſufficit ſola voluntas, ſed etiam tactus phyſicus, vel ſuſceptio, aut leuatio de ſacro fonte, vt paulo ante dictum eſt, ſed nullum iſtorum poteſt agere abſens, ergo &c. Nec
12 ſufficit iſta expleri à procuratore nomine principalis, vt dicit Bonac. loc. cit. quia requiritur tactus perſonæ deſignatæ; aliæ n. perſonæ, etiam ſi tangant, non contrahũt, vt in *Trid. cit. ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *ibi, quod ſi alij vltrà deſignatos baptizatum tetigerint, cognationem ſpiritualem nullo pacto contrahant.* Secundo, & melius, quia cognatio naturalis non poteſt fieri per Procuratorem, vt patet, nec cognatio legalis *l. poſt mortem* 25. *§. fin. de adopt.* quia iſta legalis naturã imi-
13 tatur *§. minorem natu. inſtit. de adopt.* ſed cognatio naturalis, & ſpiritualis parificantur *c. debitum circa finem de baptiſmo*; ergo ſicut illæ nequeunt fieri per procuratorẽ, ita nec iſta; his tamen non obſtantibus, cõtrarium videtur deciſum per S. Congr. vt in declarationibus Concilij *ſeſſ.*24. *de refor. matr. poſt cap.*2. *n.*4. de qua deciſ. non meminit Bonac. cit. ſed eſt tenoris ſequentis videlicet, *Procurator non contrahit cognationem ſpiritualem ſibi, ſed mandanti. Hinc eſt, quod vnus, qui ſit viri, & alter qui ſit procurator mulieris, baptizatum de ſacro fonte ſuſcipere poſſit, ſed non duo viri, vel duæ mulieres, vnuſquiſque tamen proprio nomine, non item vir loco mulieris, vel mulier loco viri.*

De cognatione legali.

SVMMARIVM.

1 *Cognatio legalis quid. & quotuplex ſit?*

2 *Adoptio an & quando impediat matrimonium contrahendum, vel dirimat contractum inter ipſos adoptantem, & adoptatum,*

ptatum, illorumque parentes, & nu. 3. vſque ad finem.

Reſolutio CXV.

1 COgnatio prædicta eſt propinquitas ex adoptione alicuius in filium proueniens *Gl. in rubr. de cognat. legali ex l. adoptiones de adopt. ſequitur Nauar. in man. c. 22. n. 44.* vbi triplicem eſſe firmat; adoptantis ſc. & iſtius aſcendentiũ cum adoptato, iſtiuſque deſcendentibus, quæ nec diſſolutione adoptionis, ſiue per mortem naturalem, ſiue ciuilem, veluti per emãcipationem tollitur, & ideo inter iſtos nequit, etiam adoptione ſoluta, matrimonium conſiſtere, & ſi de facto fiat, eſt nullũ allegat *text. in c. ita diligere 30. q. 3.* quem etiam ad hoc propoſitum citat *Bonac. hoc tit. q. 3. pun. 5. §. 3. n. 5.* ſed reuera ibi hoc non legitur, ſed benè *in §. ergo non omnes inſtit. de nupt. quem citat Sanch. lib. 7. diſp.*
2 *63. n. 6. & 12.* vbi fatetur, & communem dicit, hanc adoptionem, ſeu, vt rectius dicam, arrogationem, impedire matrimoniũ contrahendum, & dirimere contractum, ſicuti ante eos docuit *Lancell. inſtit. canon. lib. 2. ſub tit. de triplici cognatione §. perpetuam.*

3 Secunda eſt inter vxorem adoptati, & adoptantem, & inter adoptatum, & adoptantis vxorem, inter quos neque poteſt conſiſtere matrimonium mortuis prioribus coniugibus, probatur in *l. adoptiuus filius ff. de ritu nupt. Sanch. cit. n. 24.* & iſta rectiùs dicitur affinitas legalis, quam cognatio; de quo impedimento licet ius canonicum non meminerit, ita tamen fuiſſe de more receptum ab Eccleſia dicunt *Sot. in 4. diſt. 42. q. 2. art. 2, Sanch. vbi ſupra num. 17. ex D. Tho. in 4. diſt. 41. q. 2. ar. 2. in corp. & ad 4. Lancell. cit. §. legalis cognatio vbi Gl. v. proueniens Regin. lib. 31. n. 162.*

4 Tertia eſt inter adoptatum, & filios legitimos, & naturales adoptantis, & iſta cognatio circa impedimẽtũ matrimonij inter ipſos durat, donec duret adoptio, quæ ſi ſoluatur per emancipationẽ alterius, vel per mortem patris adoptiui, ceſſat impedimentum, vt legitur *in c. unico de cognat. legali*, probatur etiam in dicto *c. ita diligere, & clarius in c. per adoptionem 30. qu. 3. Lancell. d. §. legalis. Sanch. ſub d. n. 24.* Quod autẽ dicunt *Regin. n. 159. & 161. Bonac. vbi ſupra ſub n. 2. & 6.* & ſi qui ſunt alij, arrogationem vocari adoptionem perfectam, quia fit ab Auo materno, vel etiam ab Auo paterno, ſi filius exiſtens in medio fuerit emancipatus iuxta diſpoſita in *§. ſed hodie inſtit. de adopt. & l. cum in adoptiuis C. eod.* adoptionem autem, quia fit ab extraneo, dici imperfectam, eſſet tolerabile, ſi
5 non vltra progrederentur; ſed quia inde inferunt non dari impedimentum nubendi in iſta, quam vocant adoptionem imperfectam, hoc eſt merum ſomnium, cum reuerẽtia, quia cõtrariũ expreſsè ſtatuitur in dictis *c. vnico, & c. per adoptionem*, benè verum eſt, quod ſoluta iſta adoptione per mortem patris adoptiui, vel per emancipationem adoptati, tollitur impedimentum, vt *in d. c. vnico Nauar. d. num. 45. Sanch. cit. ſub num. 24. & 27.* vbi alij, quos Bonac. citat pro ſe. Quibus autem modis, & à quibus fieri poſſit adoptio, quia latè ſcribuntur in dicta *l. cum in adoptiuis, & toto fere tit. C. de adopt. cum tit. inſtit. eod.* omitto; licet DD. prædicti, & alij latè etiam illa tranſcripſerint.

De impedimento criminis, quod eſt quintum in ordine.

S V M M A R I V M.

1 *Adulterium cum homicidio, an & quando dirimat matrimonium poſtea contractũ, ſed ante tractatum, vel etiam confectũ & quid ſi homicidium non fuerit ſecutũ, ſed ſolùm attentatum, vel etiam ſecutũ, ſed altero inſcio? & n. 2. & quid ſi ad alium finem? n. 3. 4. & 5.*

6 *Scientia vtriuſque coniugis, an requiratur de homicidio cum adulterio commiſſo, ad finem dirimendi ſecundum matrimoniũ, vel ſufficiat unius ex eis?*

Reſolutio CXVI.

DE hoc impedimento dictum eſt ſup. *reſol. 111. n. 48.* vbi egimus, quando vnus ex coniugibus, qui conſpirauit, vel realiter occidit alterum, impediatur nubere cum ſecunda prius cognita, vel nullo modo, cum diſtinctione vt ibi, ſi ſecunda fuit conſcia, vel inſcia conſpirationis, vel mortis alterius, & an etiam ſi

de

de facto fuerit matrimonium contractum cum ſecunda, dirimatur, de quo erat hic agendum; ibi tamen de vtroque impedimento actum fuit occaſione primi, quod ad illum locum ſpectabat, ſed ex ibi dictis, & iuribus ſtatim allegandis, has concluſiones pro maiori dilucidatione mate-
1 riæ mihi conſtituo, Homicidium commiſſum in vnum ex coniugibus (quod vocatur parricidium, vt ibi probauimus) inducit impedimentum dirimens matrimonium inter eos, qui in mortem illius primi coniugis conſpirarunt ad finem, vt morte ſecuta inter ſe contraherent, ſecus ſi mors non fuit violenter, quamuis conatus acceſſerit, ſed naturaliter ſecuta *Gl. in c. ſuper hoc v. machinata de eo, qui duxit* ea ratione quia verba ſunt intelligenda cum effectu *ex c. relatum de Cler. non reſid. idem ex D. Tho. in 4. diſt. 35. q. vnica in expoſit. littera magiſtri in fine* ab vniuerſis ſecuto teſtatur *Sanch. lib. 7. hoc tit. diſp. 78. n. 7.* vbi tamen hoc non inueni, nec
2 habet locum pœna prædicta, ſi mors fuit machinata ab vno, inſcio altero *c. ſi quis viuente 31. q. 1. c. 1. & 3. de eo, qui duxit in*
3 *matrim* & multo minus ſi homicidium fuit factum ad alium finem, vt in bello, vel ex inimicitia, quia nō eſt cauſa impediēdi, neque dirimendi. *c. laudabilem de conuerſ. infid. Gl. in d. v. machinata. Nauar. in man. cap. 22. n. 46. Filliuc. tract. 10. par. 2. n. 253.*

Secundo & à fortiori adulterium inducit etiam impedimentum dirimens matrimonium, quando eſt adiunctum homicidium illius, cum cuius coniuge contrahendum eſt, et hoc dicitur adulterium cum homicidio *d. c. ſi quis viuente & d. c. 3.* ſed non ſufficit ſolùm adulterium *c. ſignificaſti de eo, qui duxit in matrim.* Tertio
4 ſi quis viuente prima, cognouit alteram, quam de facto ſibi copulauit, dirimitur ſecundum matrimonium, etiam prima naturaliter mortua *c. cum haberet eod. tit.* quod dicitur adulterium cū matrimonio. Quarto quando quis viuente prima, cognouit ſecundam cum promiſſione ab ea acceptata contrahendi cum ipſa; ſi prima obierit, tunc mortua prima; licet naturaliter, dirimitur ſecundum, ſi de facto fuerit contractum *c. fin. in fine de eo, qui dux. in matr. quā poll. & c. relatum 31. qu. 1.* quod dicitur adulterium cum promiſſione matrimonij *Sanch. cit. diſp. 79. n. 1.* quæ concluſiones intelliguntur accedente ſcientia vtriuſque coniugis de priori matrimonio, vt *in d. c. veniens, & c. fin. eo tit.* ſecus vno ex eis inſcio *d. c. 1. & d. c. veniens de eo qui dux. Greg. de Valent. to. 4. diſp. 10. q. 5. pun. 3. §. crimen Sanch. d. diſp. 79. in fine.* vbi reaſſumit hanc, & alias conditiones requiſitas ad hoc, vt tale impedimentum locum habeat *Filliuc. tract. 10. par. 2. cap. 8. q. 2. n. 253.* ratio eſt, quia ex dictis promiſſionibus oritur votum captandæ mortis alterius coniugis, quod generaliter prohibetur *in l. fin. ff. de pact.* vt aduertit etiam *Sanch. cit. d. diſp. 79. n. 40.* Regin. autem *lib. 31. num.*
6 *133.* diſtinguendo dicit, quod quando homicidium coniugis eſt ſine adulterio, tunc requiritur ſcientia vtriuſque coniugis, & conſenſus præuius de matrimonio poſtea contrahendo, quo contracto dirimitur, vt ſupra, allegat etiam *c. 1. de conuerſ. infidel.* quando verò homicidium eſt coniunctum cum adulterio, ſufficit alterā tantùm perſonam, altera neſcia machinatam eſſe huiuſmodi mortem, allegat dictum *c. ſi quis viuente, & c. ſignificaſti de eo, qui duxit, & Sanch. d. diſp. 78. n. 9.* quod eſt etiam probabile.

De diſparitate cultus, ſeu ſexto impedimento dirimente.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contractum inter fidelem & infidelem, etiam ſi eſſet catechumena, eſt nullum; ſed an talis nullitas ſit de iure naturali, vel diuino, vel canonico, aut de conſuetudine Eccleſiæ? nu. 2. & 3. An fuerit validum ante aduentum Chriſti, quamuis hodie non dubitetur eſſe nullum, & an poſſit Pontifex ſuper eo diſpenſare? n. 5. Contractum inter catholicum, & hæreticam, vel ſchiſmaticam, aut excommunicatā, & è contra, eſt validum, ſed contrahentes peccant mortaliter, quod fallit in Germania, Gallia, & Polonia. n. 4. Inter infideles, validum eſt quatenus eſt contractus, non autem quatenus eſt ſacramentum; quo, nec alijs, ipſi ſunt capaces; ſed altero ad fidem conuerſo licitè ſeparatur ab altero, qui nolit cum conuerſo permanere, vel adſit periculum peruerſionis. quo caſu poteſt etiam ſecundò nubere, vel ad Religionem tranſire,*

aut

ant ſacros ordines ſuſcipere, quod ſi ante ſecundas nuptias alter conuertatur ad fidem, cogitur alter eum in virum recipere n.6.& 7. Contractum inter catholicos, ſi alter fiat infidelis, vel hæreticus, nequit catholicus ad ſecunda vota tranſire, donec ille vixerit, n.8.

Reſolutio CXVII.

1 NOn dubitant DD. matrimoniũ contractum inter fidelem, & infidelem ſeu baptizatum, & non baptizatam, vel è contra, etiam ſi eſſet cathecumena, eſſe nullum, vt dictum eſt ſupra reſ. 108. n. 2. & conſequenter dirimi, ſi de facto ſit contractum; difficultas ſolùm eſt inter eos, an hæc nullitas ſit ſtatuta de iure naturali, vel diuino, vel canon. aut de conſuetudine Ecclesiæ; etenim *Nauar. in man. cap. 22. n. 48.* vult, hoc eſſe inductum de iure canon. *ex c. caue vbi Gl. 28. q. 1.* ſed clarius videtur ordinatum *in c. Iudæi & c.*
2 *fin. ead. cauſa, & q.* Sanch. autem *de matrim. lib. 7. diſp. 71. n. 8. Regin. lib. 31. n. 166. Filliuc. tract. 10. par. 2. cap. 7. n. 226. in fine, & Bonac. q. 3. pun. 7. n. 1.* vbi cæteri, dicunt, nullitatem eſſe ſolùm inductam de conſuetudine Eccleſiæ, quia text. cit. non ſunt alicuius Pontificis; adde quod ex *Triden. ſeſſ. 24. cap. 1. de reform. matrim.* declarantur nulla matrimonia, quæ non contrahuntur in facie Eccleſiæ in præſentia Parochi, & duorum teſtium, quod dicitur ius commune, ſaltem iu partibus; vbi fuit receptum, & ſic nullitas talis matrimonij eſſet de iure can. in locis prædictis, vtraque tamen opinio videtur probabilis.

3 De iure namque naturali, nec nullum erat tale matrimonium, nec prohibitum, quandoquidem Iacob matrimonium inijt cum filiabus Laban ethnici, & Ioſeph cum filia Putipharis Egyptia, Moyſes cũ filia Ietro Ethiopiſſa; neque de iure diuino ſcripto; Eſther n. nupſit Aſſuero, nec tandem initio legis Euangelicæ, quia Sanctam Monicam duxiſſe in virum, quendam infidelem teſtatur Auguſtinus eius filius *in lib. 9. Confeſſ. cap. 9.* ſed videtur hoc prohiberi de iure diuino ex *c. 34. Exod. & 3. Reg. 12.* vbi Deus mandauit filijs Iſrael ne nuberent mulieribus alienigenis, quæ erant Idolatræ, quibus reſpondet *Sanch. lib. 7. diſp. 71. n. 11.* quod hoc conceſſo, dicitur vetitum eſſe de iure diuino, ſed non irritum, & propterea cum irritatio ſit de iure can. vel de conſuetudine Eccleſiæ, poſsit Pontifex diſpenſare, non ſolùm validè, ſed ſi adſit cauſa legitima, etiam ſine ſcrupulo *Sotus in 4. diſt. 39. q. vnica ar. 2. in fine corp. Sylu. Tab. & alij apud eundem Sanch. ibidem n. 10. & Filliuc. cit. n. 227.* in contrarium facit, quod quando lex aliquid prohibet per verba negatiua, vt in caſu, actus non obſtante prohibitione ſecutus, eſt nullus, vt probat *Sanfel. deciſ. 195. n. 13.* & propter hoc fortaſſe non audiuimus Papã aliquãdo diſpenſaſſe; ſed me ſubſcribo diſpoſitioni S. M. Eccleſiæ.

4 Quod ſi contrahatur cum hæretica, vel ſchiſmatica, aut excommunicata, vel è contra, eſt ſine controuerſia matrimoniũ validum, quia ſunt baptizati, ſed contrahentes peccant mortaliter, tum propter prohibitionem Eccleſiæ *ex c. non oportet 28 q. 1.* tum propter periculum peruerſionis *Nauar. cit. n. 49. in fine Sanch. vbi ſupra diſp. 72. n. 4. ex D. Tho. Sot. & alijs, qui nu. 5.* hoc limitat in Germania, Gallia, & Polonia, quibus in locis ex conſuetudine recepta, ob communem pacem, tuendamque Reipublicæ tranquillitatem, licite contrahuntur talia matrimonia, dummodo catholicus cum hæretica cõtrahens, permittatur liberè, & abſque peruerſionis periculo in fide permanere *Azor. 2. par. moral.*
5 *inſtit. lib. 8. cap. 11. q. 5.* Ex quibus ſequitur, poſito prohibitionem eſſe tantùm de iure poſitiuo, poſſe à fortiori, & õni dubio ceſſante Pontificem hoc in caſu diſpenſare, ſicut de facto egit nouiſsimè inter Regem Britannicum, & filiam Sereniſsimi Domini Ducis Bragantiæ, nunc Regis Portugalli, DD. citati, & dictum eſt ſupra reſol. 108.

6 Matrimonium autem infidelium, validũ eſt inter eos, quatenus eſt contractus *c. gaudemus de diuort. & c. deinde diſt. 20.* ſi tamen fiat ſeruata forma ſuarum inſtitutionum, & legum *c. fin. vbi Gl. fin. de diuor. & c. de infidelibus 4. de cõſang. & affin.* minimè verò quatenus eſt Sacramentum; cum enim careant baptiſmo, qui eſt ianua cæterorum, nequeunt recipere iſtud matrimonij, nec alia *c. fin. de presb. non bapt. Nau. in man. c. 22. n. 48.* Quod ſi alter ex talibus coniugibus fidelis fiat per baptiſmum, poteſt cõuerſus ſe ſeparare à nõ conuerſo, ſi alter, vel nullo modo, vel non ſine blaſphemia diuini nominis velit cum altero permanere. vel periculum peruerſionis

Digitized by Google

adſit, vel honorem Deo debitum impediat, aut retrahat familiam à Chriſti fide
Valent.to.4.diſp.10.q.1.pun.7.Henriq.lib.11.c.8.n.4.Sanch.lib.7.diſp.74.n.8.& 9.Fillinc.vbi ſupra n. 237.

7 Imò idem conuerſus licitè de licentia
Eccleſiæ ad ſecunda vota tranſire poteſt
c. quanto de diuort. vbi in iſto caſu ait Pōtifex intelligere verba *Apoſt. 1.ad Corinth. 7.ſi infidelis diſcedit, diſcedat; frater enim, vel ſoror non eſt ſeruituti ſubiectus in huiuſmodi*, quod ſi ante tranſitum ad ſecunda vota, infidelis veniat etiam ad fidem, cōpellitur, qui remanſit in fide, eum iterato recipere *c. gaudemus §. quod ſi eod. tit.* idem ſi fidelis veller religionē intrare, quod poteſt etiam inuito infideli iuxta *Gl. ibidem v. compelletur in fine argum. c. final. in fine de conuerſ. coniug. Sanch. cit. diſp. 76. n. 1. ex D. Tho. et alijs Iul. Clar. in pract. crim. §. hæreſis n. 15.* ſed eſt monendus infidelis tā ante tranſitum ad ſecunda vota, quam ante emiſſionem profeſſionis, vel ordinis ſacri ſumptionem ſecundum *Sanch. n. 3. & 8. ex eodem D. Tho. & alijs*, quia ſi vult alter ad fidem venire, non poteſt fidelis ſecundo nubere, vel profeſſionem emittere, aut ordinari, ſed tenetur eum iterato recipere, vt ſupra. Profeſſione verò, vel ordinatione ſecutis, remanet ſolutū matrimonium, & poteſt infidelis abſque peccato aliud matrimonium contrahere, vt docet idē *Sāch. cit. n. 9.* ex bonis rationibus; quod vlterius probatur, quia ſi conuerſus non vult ad Religionem tranſire, ſed iterum nubere, hoc ei non prohibetur, quando alter vult in infidelitate permanere, vt dictum eſt ex cit. *c. quanto*, ergo eodem modo poteſt nubere alter, qui in infidelitate remanſit ad æqualitatem ſeruandam, quia quod diſponitur in vno de correlatiuis, diſponitur in alio *l. vnica C. de cupreſſ. lib. 11. D. Tho. in 4. diſt. 32. qu. 1. ar. 3. ex Apoſt. 1. ad cor. 7.* Contra verò ſi vterq;
8 ſit catholicus, & alter labatur in hæreſim, vel tranſeat ad gentilitatis errorem, nequit fidelis in fide perſeuerans, donec vixerit ille, ad ſecunda vota tranſire, quia alias aperiretur via multis fraudibus, tendentibus ad matrimonij ſeparationem, quas exemplificat idem *Inn. in d. c. quāto, & legitur in Trid. ſeſſ. 24. can. 5. hoc tit.* addit & Innoc. ibidem, non obſtare obiectionem, quod fidelis relictus non debeat iure ſuo ſine culpa priuari, cum in multis alijs caſibus hoc accidat, vt in exemplis ibidem traditis, & relatis ſupra rèſol. 110. in fine.

De impedimenro vis, ſeu metus, quod eſt ſeptimum.

SVMMARIVM.

1 *Metus, & vis olim differebant, ſed hodie minime, alius dicitur intrinſecus, alius extrinſecus, alius iuſtus, alius iniuſtus, & qualis debeat eſſe, vt actum reſcindat? n. 2. & 3. Aliquando infertur facto, aliquando verbis, ſeu minis, ſed an & quando, & qualis iſtorū actum anullet? n. 4. Si ſit de amiſſione libertatis, vel honoris, aut amiſſionis omnium bonorum, aut maioris partis eorum, etiam ſi inferatur parentibus, vel filijs, aut fratribus noſtris anullat actū. n. 5. Reuerētialis filij erga Patrem, concurrentibus minis, vel precibus importunis, vel enormi læſione actum reſcindit, etiam ſi ageretur de reſcindenda profeſſione n. 6.*

7 *Matrimonium metu contractum, licet conſummatum eſt nullum, ſi durauit cauſa metus, ſecus ſi ſpontè ſecuta poſtea fuit copula, de iure communi loquendo & n. 8. ſed quid ſi metus fuit iuſtus? n. 11. 12. & 13. An ſit etiam irritum de iure natura, & proinde inter omnes gentes? n. 9.*

10 *Conſenſus, qui eſt de iure naturali, facit matrimonium, non concubitus.*

Reſolutio CXVIII.

1 VIs, & metus olim in iure, aliquo modo differebant, ſed poſtea detracta eſt vis mentio, quia quodcunque vi atroci fit, id quoq; metu fieri videtur, ait *Vlpia. in l. 1. ff. quod metus cauſa*, & conſequenter ſi quis vi cōpulſus aliquid fecit, reſtituitur, tamquā metum paſſus *l. 3. ff. eod.* diuidunt autem metum Canoniſtæ, alium vo-
2 cantes intrinſecū, aliū extrinſecū, ille eſt, qui à cauſa intrinſeca, vel naturali infertur, qualis eſt metus mortis, proueniens ex graui infirmitate, aut ex feris beſtijs; iſte verò, qui infertur ab homine, vti cauſa extrinſeca libera. Supponimus priorem non ſufficere ad reſcindendum actum, tali metu factum iuxta communem DD. apud *Bonac. de voto q. 2. pun. 3. §. 1. n. 3. & 4.* & ideo lo-

loquimur de ſecundo, qui ad finem inualidandi actum, debet eſſe cadens in hominem conſtantiſſimum *l. metum ff. eodem*; vnde ſi quis meticuloſus fruſtra metuit, ad hoc edictum non pertinet, ait *I. C. in l. nec timorem ff. eodem.*

3 Præterea alius dicitur metus iuſtus alius iniuſtus; ille eſt, quem infert magiſtratus iure licito ob iuſtam cauſam, ſiue ſit verberum, ſiue carceris, aut etiam mortis; iſte verò, quẽ idem infert, ſed contra ius, extorquendi st. cauſa pecuniam ob liberandum noxium, vel damnandum innoxium, ille non infirmat actum eo metu factum, iſte verò ſic *l. continet §. ſed vim ff. eodem.* Item aliquando metus infertur etiã
4 à non iudice carcerando aliquem, vel verberando, aut vulnerando, vt in iuribus citat. aliquando ſolùm minas inferendo, illa ſeu quodlibet illorum ſufficiunt ad nullitatem actus, iſtæ verò minimè, niſi ſit deuentum ad actum proximum *l. metũ C. eod. tit.* vel ſi inferantur à potente, præcipuè in feminam, vt eſt caſus *c. 1. de ijs, quæ vi metuſue cauſa*, vel à ſolito illas exequi, *l. metus, & ibi Gl. fin. ff. ex quib. cauſ. maior. facit tex. in l. vnica C. ſi quis Imper. maled. Iul. Clar. in pract. crim. §. finali q. 21. nu. 37. Henriq. lib. 11. cap. 9. num. 4. latè Sanch. hoc tit. lib. 4. diſp. 5. per totam Regin. lib. 31. nu. 77. & 84.*

5 Non ſolùm autem reſcinduntur geſta per metum mortis, vel vulnerum, carceris, aut minarum, vt ſupra, ſed etiam amiſſionis libertatis, vel honoris, cum viris bonis, iſte metus maior, quàm mortis eſſe debeat *l. iſti quidem §. ſi is accipiat, & §. quod ſi ff. quod metus cauſa*: item amiſſionis bonorum, vel maioris partis illorum *c. Abbas 2. de ijs, quæ vi DD. cit.* & etiã ſi metum paſſus iuraſſet non contrauenire *c. ad audientiam 4. eod. tit.* quod extenditur etiam ſi iſta mala eſſent inferenda filijs *d. l. iſti quidem in fine.* ac ẽt alijs coniunctis noſtris, puta parentibus, vel vxori, aut fratribus *Henriq. lib. 11. c. 9. n. 5. Sanch. cit. n. 3. Coninc. diſp. 28. dub. 2. n. 36. & alij communiter, facit. tex. in c. ſedant cuncti de elect. in 6.* vide alios apud *Regent. de Marin. lib. 2. reſol. 76. à n. 1. vſque ad 4.*

6 Idem operari metum reuerentialem filij erga patrem docent *Henriq. d. n. 5. Valent. to. 4. diſp. 10. qu. 3. pun. 2. Regin. lib. 31. n. 85. multique alij apud Menoch. de arbitrar. lib. 2. cent. 2. caſu 136. & apud Sanch. lib. 4. diſp. 6. n. 4. & ſequent.* quando tamen concurrunt minæ, vel preces importunę, hancque eſſe veriorem dicit *Sanch. ibidem n. 7.* vel enormis læſio, vt refert deciſum *Præſes de Franch. deciſ. 119. n. 5. & 24. in fine*, quo caſu idem procedere, ſi ageretur de anullanda profeſſione ſcribit *ex Mantica de coniect. lib. 2. tit. 7. n. 7. Grat. diſcept. 108. n. 53. quod confirmat Rouit. in pragm. 1. ad*
7 *Maced. n. 59.* Quibus generaliter præmiſſis facile eſt deſcendere ad alios caſus particulares, & propterea matrimonium metu contractum, etiam carnali copula ſecuta, inualidum eſt *c. veniens. 15. de ſponſal. Ricc. reſol. 253. n. 2.* vbi ita refert pluries deciſũ per Rotam Rom. conſenſus n. qui matrimonium facit, locum non habet, vbi metus vel coactio intercedit ait *Alex. 3. in c. cum locum eod. tit. Abb. & Præpoſ. in c. conſultationi eod. tit. Nauar. in man. cap. 22. ſub n. 5. verſ. tertium quod. & verſic. nonum circa medium ex D. Tho. & alijs*; quia conſentire non videtur, qui diſſentire non poteſt dicit *Bar. in conſil. nouiſs. 5. n. 186. to. 10.*

8 *Iſtud* tamen intelligitur durante cauſa metus, nam ſi iſte præceſſiſſet, & poſtea ſponte ſe ſponſi cognouiſſent, vel ſpontè ſimul, & diù habitaſſent, validum de iure communi eſſet matrimonium, cogenduſque eſſet ſponſus renitens ad contrahendum in facie Eccleſiæ *c. de muliere eod. tit. & c. de illis 9. de deſponſat. impub. Ricc. vbi ſupra. Sanch. cit. diſp. 18. n. 3.* iſta tamen coactio ſuas habet difficultates, de quibus etiam, quando præceſſerunt ſponſalia, & poſtea talia illicita, diximus ſupra *reſol.* 105. præcipuè in fine, vbi me remitto, quia quomodocunque fiat matrimonium ẽt copula ſecuta, ſemper eſt nullũ hodie, ſi non interuenit Parochus cum teſtibus ex *Trid. ſeſſ. 24. cap. 1.* ſed iſtis interuenientibus, ſi matrimonium fiat etiam ex metu, an & quomodo validetur, dictum etiam eſt *reſol. 109. n. 10.*

9 De iure verò naturę metum quemcunque non inualidare matrimonium, ſed iure eccleſiaſtico tantùm, docet idem *Sanch. diſp. 14. n. 2. ex multis præcipue ex Sylu. v. matrimonium 8. ſub n. 11.* (vbi hoc non inuenio) *ex Nauar. cap. 22. n. 50. & nequidem ex Henriq. lib. 11. cap. 9. n. 1.* qui dicit eſſe irritum de iure gentium, non autem de iure naturę (in quo fallitur apertè, quia ius naturale, ſi loquimur, prout competit hominibus, idem eſt, ac ius gentiũ *§. 1. &*

§. *ius autem inſtit. de iure natur. gent. & ciuil.* ſi prout brutis, non dicitur his metum inferri, nec datur inter illa matrimonium, ſed tantùm copula naturalis) opinionem tamen prædictam ſequuntur *Filliuc. part. 2. tract. 10. cap. 4. nu. 109. & Bonac. hoc tit. q. 3. pun. 8. n.* 8. qui hinc infert inter Iudæos, vel alios gentiles iuri canonico non ſubiectos, matrimonium metu contractum, validum eſſe.

10 Sed ab iſtis licet magnæ authoritatis ego intrepidè diſcedo; etenim conſenſus, qui facit matrimonium, non concubitus, vt in dicto *c. cum locum*, & alijs, eſt de iure naturæ *l. 1. §. adeo autem de pact. Gl. in §. de conſtituta v. iure ciuili inſtit. de action.* modo ius naturale, vniuerſale eſt §. *ius naturale inſtit. de iur. nat. gent. & ciu.* ergo matrimonium metu contractum, non ſolùm inter Iudęos, ſed etiam inter quoſcunque, irritũ eſt, etiam iure naturæ, ratione cõſenſus deſinentis, impediti à metu, vt ex alijs medijs docet *D. Th. in 4. diſt. 29. q. vnic. ar. 3. q. 1. in corp. Scot. ibid. diſt. 20. q. vnica §. de ſecũdo dico, Ledeſm. hoc tit. dub. 23. concl. 3. Leſſ. lib. 2. cap. 17. dub. 6. Rebell. lib. 2. qu. 9. nu. 8. & alij.*

11 Verum ſupradicta concluſio eſt intelligenda, quando metus iniuſtè infertur, ſecus ſi iuſtè, vt in exemplis ſupra: ponamus Titium ſtupraſſe Bertam, ſi iſta, vel parẽtes eius incutiunt metum Titio, minando accuſationem coram iudice, ſi nolit eam in vxorem ducere, videndum eſt, an ſtuprum fuit ex conſenſu Bertæ, vel per vim, aut cum promiſſione matrimonij: primo caſu dicitur metus iniuſtus, & propterea ſi Titius metu accuſationis perterritus, in matrimonium conſentit, nullum eſt, vt rationabiliter ſcribit *Bonac. hoc tit. q. 3. pun. 8. ſub n. 11.* & à fortiori eſſet nullum, ſi quis minaretur accuſare aliquem de alio delicto, niſi propriam, vel alienam filiam in vxorem duceret, quia nulla lege permittente hoc facerent, vt rectè docet *Sãch. lib. 4. diſp. 13. ſub nu. 2. ex l. 3. §. etenim ff. de eo quod met. cauſa ſequitur Regin. lib. 31. ſub num. 79.*

12 Secundo verò, & tertio caſu diceretur metus iuſtus, etiam ſi à Iudice minaretur, vel infligeretur pœna excommunicationis, vel carceris, aut ſimilis, ſiue maior, & conſequenter validum eſſet matrimonium *argum. c. 1. & 2. de adult. & docent DD. cit.* quibus adde *Filliuc. tract. 10. cap. 4. qu. 3. n. 107.* ratio eſt, quia non dicitur vim inferre, qui aliquid facit lege permittente *dicta l. 3. ibi, ſed vim accipimus atrocem, eam, quæ aduerſus bonos mores fit, non eam, quam magiſtratus rectè intulit, st. iure licito.* ſed vltra ſtatuta in dictis *c. 1. & 2.* eſt lex *Exod. c. 22.* vbi præcipitur deflorantem virginem teneri ad eam dotandam, & in vxorem ducendam: ergo iudex qui ex officio, vel parte inſtante ad iſta cogit reum, non dicitur metum inferre.

Ex quibus inconſequenter addunt idẽ *Sanch. cit. diſp. 12. n. 15. Coninch. diſp. 28. dub. 1. n. 11. Bonac. hoc tit. q. 3. pun. 8. n. 23.* validũ eſſe matrimoniũ contractũ inter filiam medici, & ægrotum, quem medicus curare nolebat, niſi propriam filiam in vxorem duceret; & propterea contrarium teneo *ex l. medicus ff. de varijs, & extraordin. cognit.* cuius verba ſunt, videlicet, *Medicus, cui curandos ſuos oculos, qui eis laborabat, commiſerat. periculum amittendorum eorum per aduerſa medicamenta inferendo, compulit, vt ei poſſeſſiones ſuas contra bonam fidem ager videret, incivile factum Præſes Prouinciæ coerceat, remque reſtitui iubeat.* concordant *l. fin. §. 1. ff. de ijs quæ vi. l. ſi per impreſſionẽ C. eodem tit. l. Archiatri C. de profeſſ. & Medic. lib. 10. cum alijs vtrobique per Gl.* maximè ſi iſte medicus erat peritus in arte, & ſimilis ei in loco non reperiebatur.

14 Ex contrario dicit *Regens de Marin. lib. 1. reſol. 266. n. 8.* mulierem st. quæ fidem dedit cuidam viro de matrimonio contrahendo, & poſtea recuſauit, non eſſe vllatenus cogẽdam, quamuis illicita inter eos accidiſſent, ſicuti poſſet cogi vir, quia coactionis ratio, quæ in eo conſideratur, ceſſat in muliere, etenim vir, qui fidem dedit mulieri de matrimonio contrahendo, cum qua illicita peregit citra caſum metus, ideo debet ad illud perficiendum cogi, ne mulier honoris ſui patiatur iacturam, modo ſi de hoc iſta non curet, ceſſat ratio coactionis cum fauori ſuo renunciare nemo prohibeatur *l. quod fauore C. de ll.*

De impedimento Ordinis quod eſt octauum.

SVMMARIVM.

1 *Ordo ſacer ſuſceptus ante matrimonium illud dirimit poſtea contractum, ſed minores*

nores ordines non impediunt contrahendum, nec dirimunt contractum, & num ille poſſit ſuſcipi ab vxorato, ſi remanens in ſæculo, voueat caſtitatem perpetuam n.4.

2 *Votum emiſſum in ſuſceptione cuiuslibet ex maioribus ordinibus per metum cadentē in virum conſtantem non obligat, niſi ratificetur per exercitium ſpontaneum eiuſdem ordinis.*

3 *Matrimonium ratum, licet non conſummatum, non irritatur per aſſumptionem cuiuslibet ſacri ordinis, ſicuti per ingreſſum Religionis.*

5 *Monachus profeſſus an poſſit vxorem ducere cum diſpenſatione Pontificis, & quid de ordinato in ſacris?*

6 *Ordinatus de facto in ſacris ante rationis vſum, vel etiam ante pubertatem, an ligetur voto caſtitatis, ordinibus annexo?*

Reſolutio CXIX.

1 QVilibet ordo ſacer, validè ſuſceptus dirimit matrimonium ſubſequens *c. 1. de voto in 6. c. 1. & 2. qui Cler. vel vouent. can. ſi quis dixerit 9. ſeſſ. 24. de refor. matrim. in Trid. Henriq. lib. 12. cap. 5. num. 9. Sanch. lib. 7. hoc tit. diſp. 28.* minores autem ordines, nec dirimunt contractum, nec impediunt contrahendum *d. c. 2. in fine*. ſicut in praxi ſemper ſeruatum fuit, & ſeruatur.

2 Loquendo ergo de ſacris, intelligitur, ſi non ſint ex metu ſuſcepti, aliàs, quamuis per quemlibet ex illis character imprimatur, ſeu dilatetur argum. *c. maiores §. item quæritur de bapt.* non tamen naſcitur obligatio caſtitatis ex voto ordini annexo *argum. c. 1. de ijs quæ vi, & docent* D. *Tho. 2. 2. q. 88. art. 2. Angel. v. ordo 3. §. 4. qu. 18. Nauar. in man. cap. 22. ſub nu. 51. verſic. nonum quod. Henriq. lib. 12. cap. 5. n. 9. Sanch. cit. diſp. 29. n. 5. Filliuc. tract. 9. cap. 4. nu. 74. & tract. 10. par. 2. cap. 4. n.* 124. omneſque DD. ita voluiſſe, Pontio excepto, teſtatur P. *Dian. part. 3. tract. 4. reſol.* 193. Niſi tamē metum paſſus ratificauerit expreſsè, vel tacitè ordinationem præteritam per vſum ordinis ſuſcepti tempore ceſſationis metus, *d. c. 1. de ijs, quæ vi. Azor. 1. par. lib. 12. c. 14. qu. 8. Sanch. cit. n. 9. Filliuc. num. 226. & alij*.

3 Matrimonio autem contracto per verba de præſenti in facie Eccleſiæ, quamuis non conſummato, ſi de facto poſtea ſumantur ordines, non ſolùm firmum remanet, ſed etiam eo ſoluto, non poteſt ſic ordinatus in illo ordine miniſtrare, vel ad ſuperiores aſcendere; aut officium, vel beneficium eccleſiaſticum obtinere iuxta *extrauag. antiqua de voto.* profeſſio tamen in Religione approbata illud ſoluit, ſi non fuerit conſummatum *c. 2. & c. ex publico de conuerſ. coniugat. P. Ledeſm. Reboll. & alij apud Bonac. hoc tit. q. 3. pun. 9. ante n. 13.*

4 Si tñ vxoratus cupit ad ſacros ordines promoueri, licētia eſt obtinenda ab vxore cum voto caſtitatis, ſi ſenex ſit, aliàs requiritur etiam trāſitus ad Religionem ſecundum *Gloſ. in c. coniugatus 5. de conuerſ. coniugat.* quæ vtramque opinionem exiſtimat probabilem; quod ſi non ſolùm ad ſacros ordines, ſed etiam ad Epiſcopatū ſit vir aſſumendus, tunc omnino vxor eſt Religionem profitenda *c. ſanè eod. tit. Azor. tom. 1. lib. 13. cap. 13. q. 7. Sanch. lib. 7. diſp. 41. nu. 2. ex Innoc. Hoſtien. Couarr. & alijs Franc. Marc. dec. 734. nu. 6. part. 2.* qui idem rationabiliter dicunt de promouendo ad Cardinalatū, *Maiol. lib. 1. de irregul. c. 34. n. 2. Filliuc. tract. 10. par. 2. c. 4. q. 7. nu. 152.* ſufficere verò contra allegatum text. votum ſimplex caſtitatis vxoris ſenis vult *Sotus in 4. diſt. 27. q. 1. art. 4. ad finem*, quē circa Cardinalatū videntur ſequi etiam *Sanch. cit. n. 4. in fine. P. Dia. par. 4. tr. 4. reſol.* 129. ſed ego me remitto ad dicta ſupra *reſ. 112. in fine, & latius infra reſol. 139. n. 30.*

5 Sed an Pontifex diſpenſare poſsit, vt ordinatus validè in ſacris, poſſit vxorem ducere? affirmatiuè reſpondet *Nauar. in man. cap. 12. n. 75. verſic. 4. dicimus ex c. cum ad monaſterium de ſtatu monach. & c. litteras de reſtit. ſpoliat.* ſicut etiam poteſt in voto ſolemni per profeſſionem emiſſo; ſi tamen grauiſſima adſit neceſſitas ſecundum *Gl. & Innocent. ibidem Sanch. hoc tit. lib. 8. diſp. 8. n. 6. latiſſimè*, ratio eſt, quia profeſſionis ſolemnitas, & ordinis eſt inducta de iure poſitiuo *c. 1. de voto in 6.* ſupra quod eſt Pontifex *l. Princeps ff. de ll.* ergo iure poteſt dictam ſolemnitatem tollere *Coninch. de Sacram. ordin. diſp. 20. dub. 11. n. 114. Sanch. lib. 7. diſp. 26. Diana par. 8. tract. 1. reſol. 72. &* 73. vbi poſt multos relatos refert etiā diſpenſationes per Pōtificem vtroque in caſu conceſſas.

6 Ordinatus autem de facto ante rationis vſum in ſacris, voto caſtitaais non aſtringitur,

gitur, licet verum characterem ſuſcipiat, vt omnes fatentur *cum Sanch. cit. diſp. 30. n. 1. & 3.* ſed dubitatur de ordinato ante pubertatē ante st. 14. annū, & placet opinio ſimiliter negatiua *Io. Andr. in c. vnico n. 5. de cler. per ſalt. prom. Abb. ibid. n. 3. Anchar. n. 8. Maiol. lib. 1. de irregul. cap. 30. n. 6. Sanch. cit. n. 8. Filliuc. tract. 10. par. 2. cap. 4. qu. 3. num. 138.* ea ratione, quia ſicut votum in profeſſione ſolemni emiſſum ante 14. annum completum non valet *c. Illud 20. qu. 1. c. ad noſtram de regul.* (quod tempus *Trid. ſeſſ. 25. cap. 15. eod. tit.* extendit ad annum 16.) ita nec iſtud in ordinatione emiſſum; quicquid incontrarium dicant *Sot. de iuſtit. & iur. lib. 7. q. 2. art. 5. Caiet. 2. 2. q. 88. art. 9. & Coninc cit. dub. 14. n. 136.* ſed poteſt ratificari implicitè, vel explicite, & tunc incipit obligare, vt infra *reſol. 139. n. 2. & 3.*

De impedimento ligaminis, quod eſt nonum.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium cum ſecunda, viuente prima, eſt nullum, etiam ſi ſecundum fuerit conſummatum, appellatur polygamia; & de pœnis contra tales ſtatutis, num. 2. ſed an talis nullitas ſit etiam de iure diuino, vel naturali, cum non dubitetur eſſe de iure canonico? & nu. 3. vſque ad 11. Nullo iure hoc fuit vmquam permiſsū, ſed ſolùm à Deo in aliquibus caſibus particularibus n. 4. Contractum ab infidels cum pluribus, ſi ad fidem conuertatur; non poteſt remanere, niſi cum prima tantùm n. 11.*

12 *Matrimonio ſecundo contracto, ſi peruenit ad aures priorem coniugem viuere, quid interim agendum circa redditionē, vel petitionem debiti, donec veritas ſciatur, & n. 12. Quomodo ſit probanda mors primi viri abſentis n. 14. & 15.*

13 *Mulier ſi ante tranſitum ad ſecunda vota ſcit, vel credit, vel dubitat priorem coniugem viuere, & hoc non obſtante nubit, dicitur adultera.*

16 *Fama publica eſt indicium valde fallax, & quomodo ſit probanda? in criminalibus non facit ſemiplenam probationem, niſi ſit coniuncta cum alijs adminiculis. n. 17. & 18.*

Reſolutio CXX.

1 Istud impedimentum, quod vocant ligaminis, eſt vinculum prioris matrimonij, quo durante non poteſt duci ſecūda, vel vltra *c. 1. 2. & final. de ſpōſa duor.* appellatur propriè polygamia, vt diximus etiam ſupra de cenſur. qui ergo duceret ſecundam, viuente prima, vltra nullitatem matrimonij, etiam conſummati ex iuribus cit. & notat *Henriq. lib. 12. cap. 6. n. 1.* cum communi omnium indubitata ſententia, eſſet etiam hæreticus, ſi cum pertinacia aſſereret hoc licere Chriſtianis *can. 2. ſeſſ. 24. in Trid. de reform. matrim. c. ad abolendam de haret. Simanc. de cath. inſtit. c. 40. Hēriq. cit. n. 4.* ſi verò ſine tali aſſertione duceret aliam vxorem ſcienter, viuente prima, ſi eſt perſona vilis fuſtigatur, & ad triremes per quinquennium mittitur, nobiles verò, & mulieres per idem tempus relegātur, alijs pœnitentijs ſpiritualibus impoſitis in locum fuſtigationis *Souſa in aphoriſm. inquiſ. lib. 1. cap. 35. n. 20. Caſtrus Palaus in ſumma to. 1. tract. 4. diſp. 8. pun. 16. §. 8. n. 2. Salzedo in addit. ad pr. crim. Diaz. cap. 8. lit. B.* abiurant etiam de vehementi in Inquiſitione Romana tamquam vehementer de fide ſuſpecti ſecundum *Nald. in ſumma v. vxor n. 2. Ricc. in addit. ad inſtit. canon. lib. 4. tit. 2. Farin. de hareſi q. 178. nu. 68. Ricciull. de iure perſon. l. 1. c. 11. n. 19. & 30. Genuenſ. in praxi Archiep. c. 68. n. 13.*

2 Alij tamen probabilius dicunt debere abiurare de leui tantùm; quia vt plùrimū præſumuntur contrahere binas nuptias ex luxuria, vel cupiditate lucrandæ dotis, ſecus autem ſi alia præſumptio vrgeret contra eos, & ita ſeruari in Inquiſitione Hiſpanica dicunt *Suar. de fide diſp. 24. ſect. 2. n. 4. Eman. Moura de incant. opuſc. 1. ſect. 3. cap. 3. n. 8. Souſa ubi ſupra.* An autem quando actus non fuit omnino conſummatus, ſed deuentū ſolū ad actū proximū, puta quia habens vxorem, contraxit cum alia, & fuerunt factæ ad ſui inſtātiā denūciationes in Eccleſia cū ſimilibus, non tamen contractum matrimonium per verba de præſenti in facie Eccleſiæ, & ſi in vtroque caſu procedere poſſit Iudex laicus, vel Eccleſiaſticus priuatiuè ad illum vide DD apud *Dia. par. 4. tr. 7. reſol. 4. in princ. & §. ſed*

3 *hic.* non dubitatur ergo eſſe hoc iure poſitiuo prohibitum, ſed ſolùm an ſit etiam

de

de iure naturali, vel ſaltem diuino.

Etenim *Regin.lib.31. n.4.* voluit prohibitionem eſſe tantùm de iure diuino ex *c. gaudemus de diuort. ubi in* §.*nec ulli.* dicitur
4 numquam licuiſſe plures inſimul vxores habere, niſi cui fuit diuina reuelatione conceſſum, & propterea Patriarchas,& alios viros iuſtos, quos legimus plures inſimul habuiſſe, quia fuit illis à Deo hoc permiſſum, ab adulterio fuiſſe immunes; probatur etiam in *Trid.cit.c.1.§.hoc autem,* vbi referuntur verba *Geneſ. c. 2. erunt duo in carne vna*, itaque certum eſt pluralitatem vxorum prohiberi de iure diuino ſecundum Regin. citat. quod confirmatur *Matth.19.*&ex conſuetudine immemorabili,dum numquam vidimus, nec audiuimus, aut legimus Pontificem ſuper hoc diſpenſaſſe; quod ſi de iure tantùm canonico eſſet, diſpenſaſſet aliquando in caſu, quo aliquis magnus Princeps non genuiſſet filios cum vna vxore,& propterea non poſſe,dicit idem Henriq. vbi ſupra *n. 3.* & validè probat *Sanch.lib.7.hoc tit diſp.80. n. 9. ex D.Tho. Durando, Ricch. & alijs multis.*

5 Verum eſſe etiam hoc de iure naturali prohibitum docet relatus *Sanct. in 4. diſt. 33. q.1.art.2.in corp. videlicet, dicendũ quod ſicut ex prædictis patet, pluralitas vxorum dicitur eſſe contra legem naturæ,non quantum ad prima præcepta eius,ſed quantum ad ſecũda, quæ quaſi concluſiones à primis præceptis deriuantur,ſed quia actus humanus variari oportet ſecundum diuerſas conditiones perſonarum, & temporum,& aliarum circumſtantiarum, ideò concluſiones prædictæ à primis legis naturæ præceptis non procedunt, vt ſemper efficaciam habentes, ſed in maiori parte. Talis enim eſt tota materia moralis, vt patet per Philoſ. in libro Ethic. & ideo vbi eorum efficacia deficit,licitè ea prætermitti poſſunt, ſed quia non eſt facile determinare huiuſmodi varietates,ideo illi ex cuius authoritate lex efficaciam habet, reſeruantur, vt licentiam præbeat legem prætermittendi in illis caſibus, ad quos legis efficacia ſe non extendere debet, & talis licentia diſpenſatio dicitur; lex autem de vnitate vxoris non eſt humanitus, ſed diuinitus inſtituta, nec vmquam verbo, aut litteris tradita, ſed cordi impreſſa, ſicut, & alia, quæ ad legem naturæ, qualitercumque*
6 *pertinent, & ideò in hoc à ſolo Deo diſpenſatio fieri potuit per inſpirationem internam, quæ quidem principaliter ſanctis Patribus facta eſt, & per eorum exemplum ad alios deriuata eſt eo tempore. quo oportebat prædictũ naturæ præceptum prætermitti, vt maior eſſet multiplicatio prolis ad cultum Dei educandæ, ſemper n. principalior finis magis conſeruandus eſt, quam ſecundarius, vnde cum bonum prolis, ſit principalis matrimonij finis, vbi prolis multiplicatio neceſſaria erat, debuit negligi ad tempus impedimentum,quod poſſet in ſecundarijs finibus euenire, ad quod remouendum,præceptum prohibens pluralitatẽ vxorum ordinatur.*

7 Quæ doctrina confirmatur ex *lib. Geneſ. cap.2.in fine,ibi,relinquet homo patrem ſuum, & matrem, & adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna, item Matth.c.19.ibi, qui fecit hominem ab initio maſculum, & feminam, creauit eos, & dixit propter hoc relinquet homo patrem, & matrem, &c. itaque non ſunt duo,ſed vna caro*, quæ verba indicant pluralitatem vxorum eodem tempore, fuiſſe ab initio penitus excluſam, quia ex vnius viri cum pluribus vxoribus matrimonium, non vna caro, ſed multiplex inſurgeret; nec tam vnio, quàm diuiſio pullularet, & propterea vxorum pluralitatem primæuæ matrimonij inſtitutioni refragari docent D.*Hieronym. D. Anſel.Beda,&Theophyl.ſuper d.c.19. Matth. D.Chryſoſt.homil.63.in Matth.idem D.Hieron.lib.1. in Iouin. D.Ambroſ.in lib. de Viduis D. Auguſt.in lib.de nupt.& concupiſc.c.9.*

8 Ratio eſt, quia primum naturæ dictamẽ eſt, vt quod tibi non vis, alteri ne feceris; ſed vir non vult, vt vxor ipſo viuẽte,alium virum accipiat, imo nec velle iure poteſt,quia hoc ex alia ratione aduerſatur,etiam primario matrimonij fini. Siquidem non ſolùm incerta eſſet proles,vti ab incerto patre genita, ſed impediretur generatio ex plurium virorum mixtis ſeminibus, aut n. numquam,aut raro ſequeretur conceptio, vt in meretricibus experientia docet, quæ numquam, aut rariſſimè ex hac cauſa concipiunt; quod ex alijs medijs probat *D.Auguſt.lib. 3.de doct. Chriſti cap.12.& lib.de bono coniug. cap. 17.* exemplo præcipuè Sanctorum PP. veteris teſtamenti,cum quibus ſæpe diſpenſatum conſtat, vt plures vxores ducerent, & tamen nullibi habetur,nec vmquam permiſſum fuiſſe auditum eſt,vt vna vxor plures viros eodem tempore legitimè haberet, idem docet *D.Tho.in 4.diſt.33.q.1.art.1.ad 7.* ergo ſicut vir non vult,aut velle nequit vt vxor plures viros habeat, ita nec debet

bet

bet ipſe plures vxores habere, etiam ad ęqualitatem ſeruandam.

9 Præterea pluralitas vxorum refragatur etiam ſecundario matrimonij fini, qui ſecũdum Philoſ. 8. Eth. c. 9. eſt tranquillitas, ac pacifica cohabitatio coniugum, rerumque domeſticarum quieta gubernatio, ſed hæc nequeunt eſſe inter plures vxores, quarum vnaquæque vellet eſſe caput, & ſola dominari, cum deſiderium prælationis videatur inſitum à natura in cordibus hominũ, vt probatur *in lib. Gen. c. 2.* qua de cauſa legimus ſubortas rixas inter Saram, & Agar *Geneſ. c. 16.* item inter Liam, & Rachelem ibidẽ *c. 30.* Annam & Phenennam 1. *Reg. c. 1.* ergo. Item quia matrimonium eſt in remedium concupiſcentiæ *ex Apoſt. epiſt. 1. ad Corinth. cap. 7.* ſed pluralitas vxorum eſt contra hunc finem, cum impoſſibile ſit vnum virum ſatisfacere earum cõcupiſcentiæ, præcipuè eodem tempore debitum petentium, quare periclitaretur continentia ipſarum, quibus licet ex impotentia negaretur, & propterea *D. Chryſ. homil. 56. in c. 30. Geneſ.* dicit, iniquè egiſſe, qui plures vxores eodem tempore citra diuinam diſpenſationem habuere, & tandem quia nec lege ciuili apud Ethnicos vmquam permiſſa fuit vxorum pluralitas, tamquam rationi naturali contraria, vt latè probat *Menoch. de arbit. lib. 2. centur. 5. caſu* 420. *n.* 89. *& ſeq.* imo reiecta fuit lex, quæ iuſſu Caij Cæſar. ſcripta eſt, eam permittens teſte Sueton. in vita Iulij Cæſar. *c.* 52. ergo.

10 Concludendum tamen eſt cum D. Tho. ſupra cit. pluralitatem vxorum non eſſe contrà ius naturę, quantum st. ad eius prima præcepta, ſeu principia, eo quod non repugnet matrimonij naturæ, nec primario eius fini, qui eſt generatio prolis, ac eius multiplicatio, & educatio, ſecundum quæ principia competit etiam brutis, quæ huius iuris naturalis perita cẽſentur, cum copulari ſciant, & partus nutriant, vt docet *Imper. inſt. de iure nat. Gen. & ciu. in princip.* ſiquidem vnus vir, multis fæcundandis mulieribus, earumque liberis educandis ſufficiens eſt, non ſic vna mulier, vt ex relata doctrina eiusdem San. in fine, & probat *Sanch. hoc tit. lib. 7. diſp. 80. n. 5.* ſed benè contra ſecunda præcepta, quæ quaſi concluſiones ab ipſis primis principijs deriuantur, & conſequenter pluralitatem vxorum eſſe contra ſecundarium matrimonij finem, qui ſunt omnes cauſæ relatæ n. priori, vt docent *D. Thom. in 4. diſt. 33. q. 1. art. 2. in cor. & ad 1. 6. & 9. iuncto art. 2. in cor. & in 3. par. ſuppl. qu. 65. art. 1. & 2. Ricar. d. diſt. 33. art. 1. q. 1. D. Anton. 3. par. tit. 14. c. 10. §. 1. Bellarm. lib. 1. hoc tit. c. 11. propoſ. 2. Greg. de Valen. to. 4. diſp. 10. qu. 1. pun. 3. col. 3. verſ. 5. Henriq. lib. 12. hoc eod. tit. cap. 6. n. 1. Sanch. cit. n. 8. in fine. Bonac. eod. tit. pun. 10. q. 3. n. 3.* & ita ſunt intelligendi Auth. cit. ſub n. 5.

11 Quare dum pluralitas vxorum eſt contra ius naturale ſecundarium, ſeu contra præcepta à primis principijs deriuantia, vt dictum eſt, quæ ligant omnes homines *§. 1. verſic. quod verò, & §. ius autem gentiũ inſt. de iure nat. Gent. & ciu.* contra hoc ius agunt ſecus facientes, & conſequenter infidelem quemcumque, ſi plures duxerit in infidelitate vxores, & poſtea ad fidem conuerſus fuerit, non poſſe illas iure habere, ſed ſolùm cum prima, alijs dimiſſis permanere debere ſtatuit Pontifex *in d. c. gaudemus §. quia verò, & ibi Gl. v. vel quam iuncto c. quanto de diuort. Henriq. & Sanch. cit.* vbi addit, quod ſi matrimonia eſſent legitima, non diſſoluerentur per baptiſmum. vide etiam ſupra *in introd. huius tr. n. 9. & reſol. 19. n. 11. & 13.*

12 Sed ponamus, quod vir, aut vxor, habita notitia mortis prioris coniugis tranſiuit ad ſecunda vota, & poſtea peruenit ad aures priorem viuere, quomodo ſe debeat gerere in reddendo, vel petendo debitum, donec certioretur? reſpondetur, quod ſi dubium eſt probabile, poteſt reddere debitum, ſed non petere; ſi vero oritur ex leuibus indicijs, poteſt reddere & petere, *cap. 2. de ſec. nupt., & c. Inquiſitioni in fine de ſenten. excomm. vbi Gl. verbo probabili* exemplificat probabilitatẽ, licet in alio caſu, quam mortis, ſed ex illo infertur ad iſtum. Si verò probabiliter
13 credit, & firmiter tenet coniugem viuere, non poteſt petere, nec reddere, aliàs vtì adulter peccat mortaliter *Syl. v. matrim. 8 ſub n. 13. Nauar. autem in man. cap. 22. nu.* 54. dicit fortiter ſtringere contra prædicta, quod qui facit aliquid, quod credit, vel dubitat eſſe mortale, mortaliter peccat, cui reſponderi, poteſt, quod ex quo probabiliter dubitat, non poteſt petere, tenetur tamen reddere, quia in dubio non debet coniux iure ſuo priuari, quod in alterum habet, & hæc eſt ratio tex. cit. quod

quod

Digitized by Google

quod idem Nauarr. inferius, vel inuitus concedit, *ibi, quando rationes ſunt mediocres, & tales, vt ob eas in præiudicium alterius non ſit credendum, ſed in ſuum ſic, reddet credendo, & non petet dubitando.*

Si ergo poſt contractum ſecundum matrimonium in caſu probabilis dubij tenetur reddere, non autem petere, non fauori eſt ſuo, ſed ne priuetur ſecundus vir iure ſibi debito, & conſequenter dicit *Gl. in c. cum per bellicam 34. q. 1. in Gl. m. in fine*, quod ante trāſitum ad ſecunda vota, quādo mulier ſcit, vel credit, vel probabiliter dubitat virum viuere, non debet alteri nubere, & ſi nupſerit, adultera erit per iura ibi citata, & propterea optima mihi vide-
14 tur praxis Curiæ Archiepiſc. Neap. de qua teſtatur *Ricc. reſol. 265. in fine, ex c. in præſentia de ſponſal.* mortem viri quo ad effectum prædictum tantæ importantię, non aliter probari, quam per vnum ſaltem teſtem de viſu, & duos ad minus de fama publica, & de luctu, & acclamatione vxoris de morte viri.

15 Nec diſplicet alia praxis, de qua teſtātur *Polidor. Ripa deciſ. 247. Rota Peruſ. dec. 2. Seraph, in Rota Rom. deciſ.* 1556. poſſe st. probari mortem viri per librū Rectoris, in quo deſcribi ſolet mors ſepultorum in eius Eccleſia, vel per teſtes deponentes vidiſſe virum ingredi bellum, & non exire iuxta eundem *Nauar. cit. n. 53. ex Gl. in c. quoniam frequenter vt lite non conteſt.* ſecūtur eadem Rota *Peruſ. deciſ. 30. Magon. dec. 44. Cappell. Tholoſ. deciſ. 313. Ozaſch. deciſ.* 108. vel tandem per productionem teſtamenti viri cum iudicis mādato pro captura poſſeſſionis hæreditatis defuncti iuxta eandem *Rotam Peruſ. deciſ. 49. ex Gl. in l. ſi quidem C. ſolut. matrim. & Rot. diuerſ. deciſ.* 551. accedat authoritas *Anton. Fabr. definit. 2. C. de probat. dicentis*, exactiſſimas probationes requiri, quando tractatur de re magni præiudicij.

16 Cęterum minimè amplector doctrinam *Anton. de Butr. in c. in præſentia de ſponſal.* quem ſequuntur *Syln. & Nauarr. cit. Maſcard. in concluſ. 1030. Boer. deciſ. 288. Frātiſ. Marc. decis. 183. par. 2. Puteus deciſ. 520. lib. 2.* poſſe st. mortem viri probari per ſolam publicam vocem, & famam; innitor doctrinæ Abb. *in d. c. in præſentia*, hoc negantis: quia fama eſt res fragilis, & vt plurimam tranſmiſſa artificioſè à perſonis intereſſe habentibus, *addentes ad Iul. Clar. in pract. crim. §. fin. q. 6. n. 2. & 6.* vbi referunt ad propoſitum verba Plutarchi in vita Pauli Emilij ibi, *ſed cum paulo poſt author nuncij quæreretur, inuentus eſt nemo, ſed alter alterum allegabat; tandem verò quia in plebem veluti in vaſtum quodam pelagus ſermo inferebatur, apparebatque nullum certum habuiſſe principium, ſubito huiuſmodi fama prolapsa cecidit*; eſſeque indicium valdè fallax dicit idem *Clar. q. 21. poſt n. 11. & addit Afflict. deciſ. 178. n. 11.* quod ſæpè à veritate diſcordat.

17 Et quamuis ſit res tam fragilis, multa tamē requirūtur ad eam probandam, quę cumulat idem *Clar. in cit. q. 6. à n. 12. vſque ad 18. vbi ſubdit, videlt. & ex prædictis potes conijcere, quàm ſit difficilis probatio famæ, adeo vt vix ſufficerent ad eam rectè probandā teſtes, qui eſſent iuriſperiti*; ſed poſito quod probaretur, vt requiritur, ſi loquimur in criminalibus, niſi coniungatur cum alijs adminiculis non facit ſemiplenam probationem idem *d. n. 1. ex Gl. in c. veniens il primo v. illorum de teſtib.* quam dicit *Decius ibidem n. 25.* eſſe communiter approbatam; quamuis Canoniſtæ addant, nihil probare de per ſe *in c. qualiter, & quando 24. de accuſat. ibique Gl. v. & famam ex c. ſi duo 35. q. 6. & c. ſuper eo 2. de eo qui cognou. conſang. vxor.*

18 Si verò in ciuilibus, ad ſummum facit ſemiplenam probationem *l. 3. §. eiuſdem & ibi Gl. v. confirmat ff. de teſt. Bar. in l. de minore §. plurimū n. 30. de quæſt. & ibi Marſil. n. 251. Iaſon. qui communem appellat in l. admonēdi n. 249. de iure iur. & in c. 1. n. 11 in fine de appell.* vbi dicit ita practicari, *Alex. conſil. 94. n. 11. lib. 2.* ſi ergo in vtroque iudicio fama vix facit ſemiplenam probationem, quando ex iſta ſola iudex approbat mortem viri, errat profectò in principijs. & particeps efficitur peccati adulterij vxoris, tranſeuntis virtute talis decreti ad ſecundas nuptias, & propterea eſt iuri cōſonās praxis Curiæ Archiepiſcopalis *d. reſol. 265.* quia quando fama habuit originē à viris fide dignis, iuncta cum vno teſte de viſu, plenè probat in ciuilibus, vt ſupra dictum eſt, quibus adde *Gl. in l. admonendi, & in l. bonæ fidei C. de iure iur. Abb. in c. final. eod. tit. Gl. in c. 2. de appellat. & in d. c. veniens ſequitur Afflict. deciſ. 337. n. 2.*

De impedimēto publicæ honeſtatis, quod eſt decimum, dictum eſt ſupra *reſol. 106. nu. 11. & ſeq.* de impedimento affinitatis,

quod eſt vndecimum *reſol.ead.à n.*15.& alibi,de impedimento impotentię,quod eſt duodecimum, *ibidem n.*24. item de neceſſaria Parochi præſentia, quod eſt decimũ tertium *reſol.* 108.*n.*1.*in fine*,& tandem de raptu, quod eſt decimum quartum *reſol.* 111.*n.*17.

Quibus in caſibus poſſit, vel ne Pontifex in impedimentis matrimonij diſpenſare; & in quibus Epiſcopus tàm ante, quàm poſt contractum matrimonium?

S V M M A R I V M.

1 *Pontifex an poſſit diſpenſare, vt contrahatur matrimonium in linea, vel gradibus à lege naturali, vel diuina prohibitis, & qui tales dicantur?*

2 *Matrimonia in linea aſcendenti,& deſcendenti ſunt prohibita vſque in infinitum de iure naturali, & n.* 5. *in linea verò tranſuerſali,neque in primo gradu ſunt hoc iure prohibita, ſed tantùm de iure diuino & n.*3. *in cæteris de iure poſitiuo n.*12.*in fine.*

4 *Loth filiæ quibus ex cauſis exeuſatæ fuerint à concubitu cum Patre?*

6 *Pontifex an poſſit diſpenſare in primo gradu lineæ trãſuerſalis, vel in primo gradu affinitatis in linea recta nu.* 7. *&* 9. *vſque ad* 12.

8 *Affinitas contracta ex copula fornicaria etiam in primo gradu, diſpenſatur in foro conſcientiæ, quamuis ſit in linea recta, ſed non in foro fori, quod quomodo intelligatur. vide etiam n.* 11.

13 *Epiſcopus poteſt diſpenſare in impedimentis impedientibus matrimonium, exceptis votis perpetuæ caſtitatis, & Religionis, ac etiam in impedimentis dirimentibus in caſibus vt infra vſque ad finem.*

Reſolutio CXXI.

1 QVo ad primum reſpondetur,in linea, vel gradibus à lege naturali,vel diuina prohibitis Pontificem diſpenſare non poſſe,de diuina conſtat ex *c.litteras* 13.§. *propterea ibique Gl.v.diuina de reſtit. ſpoliat.* & à fortiori dicitur de naturali tamquam antiquiori ab eodem Deo tradita, & in cordibus hominum inſita, ſub qua viuebant homines, antequam lex diuina ſcripta traderetur Moyſi in duabus tabulis marmoreis, vt legitur *Exod. c.*24. de quo non dubitatur, vt etiam docent *D.Tho. in* 4. *diſt.* 33. *q.*1.*ar.* 2. *in cor. Sylu. v. Papa n.*17. *&* 18. *Nauar.in man.cap.*22. *n.*84.*Sanch.hoc tit. lib.*8.*diſp.*6. *n.*10.*Fillius. tract.*10 *par.*2.*cap.*10.*q.*2.*nu.*301.*Bonac.hoc tit.q.*3.*pun.*15.*n.*1.

2 Sed difficultas eſt,in quibus lineis, & gradibus, ſint matrimonia per has leges prohibita, & in hoc habemus *tex.in* §.*ergo* non omnes *inſtit.de nupt.& in* §. *ſancimus auth.de inceſt.& nefar.nups.*vbi probatur in linea aſcendenti, & deſcendenti,prohibita vſque in infinitum eſſe iure naturali inſpecto,adeo quod ſi Adam in carne mortali viueret, non poſſet vxorem in hoc mundo habere iuxta *Gl.in d.*§.*ergo v.in infinitum*, & legitur *in l. final. ff.de ritu nupt. ibi iure gentium,inceſtum committit, qui ex gradu aſcendẽtium, vel deſcendentium vxorẽ*

3 *duxerit.*Quod ius ciuile cum non reperiatur à lege canonica correctum,ſitque innixum maximæ honeſtati, eſt illi ſtandum *Sylu.hoc tit.* 8.*ante n.*7.& quamuis *Roſella in ſumma hoc eod. tit. a'ȷȷque pauci* aſſerant correctas leges prædictas *ex c. non debet de conſag.& affin.* vbi prohibitio contrahendi reſtringitur ad quartũ gradum in conſãguinitate: hoc tamen intelligi debere in linea tranſuerſali tantùm, rectè ſcribunt Hoſtienſ. Io. Andr. Azo Palud. Ricch. & alij apud eundem Sylu. cit. Pro qua ſentẽtia penè innumeros refert *Sanch.hoc tit. lib.* 7.*diſp.*51. *n.*12. quamuis ipſe *nu.* 13. velit de iure naturali prohibitionem eſſe in primo gradu tantùm, de iure verò canonico vſque ad 4. *ex cit.c.non debet, ſequitur P.Dian.par.*8.*tract.*1.*reſol.* 71.

4 Sed ego amplector priorem contrariam ſententiam,& reſpondeo obiectioni à prędictis factæ de filiabus Loth, quæ à proprio Patre fuerunt per dolum ipſarum cognitæ cum *DD.Ambroſ. lib.*1. *de Abrahã cap.*3. *& Chryſoſt.homil.*44. *in Geneſ.* quod hoc egerint exiſtimantes omnes alios homines perijſse (quo ſolo caſu dicunt ijdẽ Patres hoc fore licitum) veluti perterritas tã circa mundi putatũ totalem interitum, quam circa remedij neceſſitatem.

5 Præterea patet ex *d.*§.*ſancimus*, vbi dicitur, etiam bruta, quæ ſolo naturali inſtinctu ducuntur, à tali concubitu vti naturæ

turæ contrario abſtinere, vnde *Phyloſ. in lib.8.de animal.*refert de quodam Camelo, qui coopertam cognouit matrem, quod hoc poſtea detecto,occiderit ingeniatorē; item de æquo, qui hac de cauſa ſe præcipitauerit,& propterea numquam auditum, aut lectum eſt in prædicta aſcendenti, & deſcendenti linea fuiſſe connubia contracta, aut Pontificem diſpenſaſſe; In linea verò tranſuerſali, quamuis in primo gradu, non adeſt iure naturali prohibitio, dum primo tempore fuerunt inter filios Adam connubia peracta, quia non erant tunc alij in mundo, & multiplicatio fuerat ab eodem Deo ordinata, licet poſtea fuerint prohibita ratione, & cauſa ceſſantibus *c.cum ceſſante de appell.*legitur *in c.18 leuit. & docet Auguſt. in c. cum igitur 35. qu. 1.*

6 Ex quibus locis dicunt *Sot.in 4.diſt.* 40° *q.vnica art.4.Præpoſ.in addit.ad 3.p. qu. 7. dub.9.n.73.& alij,*Pontificem neque in dicto primo gradu lineæ tranſuerſæ diſpenſare poſſe, contrariamque ſententiā damnatā dixit ibidem Sot. tamquam erroneā, vniuerſoque iuri contrariam; ſed ab iſtis in vno tantùm caſu, quando ſt. Rex Catholicus, vel Chriſtianiſſimus nulli eius pari nubere poſſet,niſi hæreticæ,vel de fide ſuſpectæ, periculūque immineret peruertendi Regis,vel Regni diſcedunt *Hurtado de matrim.diſp.17. diffin.5.num.22. ex Scot.Caiet.& alijs Pontius eodem tit.lib.7.cap. 32.n.3. ex D.Tho.Ricch.& alijs,*cuius tamē dubij determinationem Sanctæ M. Eccleſiæ iudicio relinquimus,ſicut fecit *P.Dia. par.4.tract.4.reſol.93.in fine.*

7 Item non modica dubitatio eſt,an Pontifex poſſit diſpenſare in primo gradu affinitatis lineæ rectæ, vt ſt. ſumatur in vxorem priuigna, vel nouerca, aut ſocrus, vel Nurus? & ſi de iure ciuili loquimur, prohibentur tales nuptiæ, quia loco filiæ, vel matris habentur §. *affinitatis inſtit. de nupt. & l. adoptiuus* §. *nunc videamus, ff. de ritu nupt. quod confirmant Apoſt. epiſt. 1. ad Corinth. cap.* 5. ibi auditur inter vos talis fornicatio,qualis nec inter gentes audita fuerit, ita vt vxorem patris ſui aliquis habeat, & *D.Auguſt.in c.ſi quis 35. q.2.* quapropter fuit hoc prohibitum ēt per *Concil. Aruer. ſub Vigil. Papa cap.* 11. imò dicit *Bar.in l.ſi adulterium ſub n.* 7. matrimoniū contractum cum nouerca eſſe illicitum de iure gentium, quod etiam probatur in *l. iure gentium ff.de ritu nupt.*

Contrarium tamen tuetur idem *Dian. cit.reſol.93. ex Sanch. & alijs* innixus præcipuè authoritati *Villal.in ſumma to. 2. tr. 14.diffic.17.n.11.* qui refert Adoniam petijſſe in vxorem Abiſac ſunamitidem,quæ fuerat vxor patris ſui Dauid.*3. Reg.* 2. & Seleucum dediſſe in vxorem Extratonicā ſuam vxorem Antiocho eius filio iuxta hiſtoriam ibi relatam. Item quod Pontifi-

8 ces non rarò in foro conſcientiæ diſpenſēt in affinitate orta ex copula fornicaria, & tamen eiuſdem eſt rationis cum ea,quę oritur ex copula coniugali, & propterea Pium 5. conceſſiſſe Henrico Cardinali Luſitaniæ facultatem diſpenſandi in affinitate cuiuſcūque gradus, orta ex occulta fornicatione.

9 His tamen non obſtantibus contrariæ ſententiæ ego adhæreo fretus legibus, & DD.paulo ante cit.ſicuti etiam voluere ex Arch.& alijs *Syl. v.Papa n.17.*vbi probat hoc eſſe non ſolùm iure diuino, ſed etiam naturali vetitum, *Belarm. lib.1.hoc tit. cap.28.notab.2. paulo poſt princ.Vaſq.1.2.qu. 74. art.8.diſp.112. n.7. alijque 22.DD.*magnæ authoritatis relati per *Sāch.lib.7.diſp. 66.n.6.* quamuis ipſe *n.* 7. contrariam ſententiam probabiliorē exiſtimet, idem docent *Coninch. de ſacram. diſp.32. dub.4.nu. 53. Layman.in Theol.moral. lib. 5.tract. 10. par.4. cap.6. n.5.& multi alij apud P. Dian. par.4.tract. 4. reſol. 93. verſ. quarto probatur*, licet ipſe verſic. ſequen. contrarium cum Sanch. & alijs voluerit, vt dictum eſt.

10 Ad contraria reſpondetur, quod quāuis Adonias petijſſet Abiſac in vxorem,nō tamen fuit illi conceſſa, ſed eadem die, qua fuit de hoc rogatus Salomon frater ſuus, fuit occiſus Adonias de ordine Salomonis ex eadem cauſa, vt legitur in *d. c.2.* ea fortaſſe ratione, quod nec eo tempore hoc permittebatur, & ideo argumētum eſt contra eundem Villalob. minus facit exemplum Seleuci, & Antiochi, qui vti gentiles,iuri diuino non parebant, eo magis, quia viuebat Pater, quando tradidit ſuam vxorem filio, & propterea hoc fuit contra aliud præceptum diuinū apud *Matth.cap.19.ibi, quod Deus coniunxit,homo non ſeparet*, & conſequenter nototium adulterium prohibitum in Decalogo, ſuper quo nemo dubitat Papam diſpenſare non poſſe.

Aaa 2 Nec

11 Nec tandem obſtat, quod Pontifices in fornicatione occulta diſpenſare ſoleant; etenim in eodem foro occulto Epiſcopi olim abſoluebant, etiam in crimine hæreſis, ſed non in foro exteriori ex *Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 6.* (licet vtrumque hodie eis prohibeatur ex bulla Cœnæ Domini·) quod fit ſecundum Sylu. cit. ad euitanda maiora ſcandala, alias inde ventura, & maximè damnationis animarum, Chriſti ſanguine redemptarum; cum ergo ſit diuerſa ratio à foro interiori ad exteriorem non fit iure illatio *c. 2. de tranſlat. præl. l. Papinianus exuli ff. de minor. Praſ. de Franch. deciſ. 554. n. 4.*

12 Quæ ſententia corroboratur ex dictis per eundem *Dian. cit. & §. ad confirmationẽ, vbi ex Pontio ibi relato* fatetur, numquam Pontifices ſuper hoc diſpenſaſſe; & tamen verum eſt dicere per decurſum tot ſęculorum fuiſſe probabiliter de hoc requiſitos, & negaſſe, vel nullum vſque modo repertum fuiſſe, adeo inuerecundum, vt de re tàm inhoneſta illos ſupplicauerit; non negamus tamen in primo gradu affinitatis lineæ trãſuerſæ in caſu ſingulariſſimo poſſe diſpenſare, ſicuti diximus ſupra in primo gradu cõſanguinitatis, prout fecit annis præteritis Innoc. X. cum Duce Cirignolę, qui in vxorem duxit ſororem primę vxoris, filias Principis Cellamari, licet vulgo dictum ſit, Pontificem fuiſſe deceptũ; idem tamen feciſſe Clem. 8. teſtatur *Dia. in d. §. ad confirmationem*; ex quibus conſequenter patet, poſſe Pontificem in quibus cunque alijs gradibus diſpenſare, ſicuti de iure poſitiuo prohibitis, *ex c. non debet de conſang. & affinit. cum ſimil.* ſupra quod eſſe Pontificem nemo eſt, qui dubitat *ex l. Princeps ff. de legib. & c. iuſtum eſt diſt. 9.*

13 Ad ſecundum reſpondetur in impedimentis omnibus impedientibus, & non dirimentibus, vt ſupra in prioribus reſol. notatis, exceptis dependentibus ex votis caſtitatis perpetuæ, & Religionis ex *extr. fin. de pœnit. & remiſſ.* in quibus etiam Pontifex cum difficultate diſpenſat, poſſe Epiſcopum etiam in foro exteriori diſpenſare *Nauar. in man. cap. 22. n. 84. verſ. ſecundo dicendum ex Palud. in 4. diſt. 18. qu. 2. & alijs, Angel. v. matrimonium 3. impedim. 18. n. 3. Sot. in 4. diſt. 37. q. vnica ar. 1. verſic. circa hos autem, Caiet. in ſumma hoc tit. cap. 1. §. & ſci o Henriq. lib. 11. cap. 2. n. 2. Tolet. lib. 7. c. 15. in fine, & cap. 18. n. 5. Sanch. hoc tit. lib. 7. diſp. 17. n. 15. Filliuc. tract. 10. par. 2. n. 305.*

14 In impedimentis autem dirimentibus, etiam poſſe, ſed cum ſubſcriptis requiſitis, primo, vt impedimentum ſit occultum, & matrimonium publicum *Nauar. cit. nu.* 85. *Sanch. lib. 2. eod. tit. diſp. 40. n. 3.* etiam antequam contrahatur, vt accidit, quando mulier fuit cognita à conſanguineo viri, propter quod magnum ſcandalum pararetur, non contrahendo, vel ſuperſedendo matrimonium iuxta *Sylu. v. diſpenſatio n. 15. & alios*, ſtatim citandos, vel quando quis eſt morti proximus, & vult filios legitimare, & concubinæ honorẽ reſtaurare iuxta *DD. apud P. Dian. par. 11. tr. 8. reſol. 3. §. 2.*

15 Secundo vt cum difficultate poſſit Pontifex adiri propter magnam paupertatem, aut alia legitima impedimenta iuxta *Greg. de Valent. to. 4. diſp. 10. q. 5. pun. 5. Vaſq. 1. 2. diſp. 168. cap. 2. n. 16. Azor. to. 1. lib. 5. cap. 15. q. 7.* Sanch. cit. vbi addit poſse Epiſcopum prædictis concurrentibus, etiam fauore diuitum, qui licet poſsent adire, vel ſtatim mittere ad Pontificem, eſsent tamen interim in magno periculo peccandi ex cohabitatione, quod tranſcribit Dia. cit.

16 in princ. Tertiò vt diſpenſatio non cadat ſuper impedimentis dirimentibus iure naturali, vel diuino, ſuper quibus nec Pontificem poſse ſupra dictum eſt, & docet ẽt *Dicaſt. de Sacram. to. 3. tract. 10. diſp. 8. dub. 4. n.* 53. Quarto requiritur, vt non adſit in loco, vbi caſus accidit Nuncius, uel alius delegatus Pontificis, quia tunc non poſset Epiſcopus, cum ceſset neceſsitas, ex qua hoc illi permittitur *P. Dian. cit. §. oppoſita tamen*; quæ omnia confirmantur ex pluries ita deciſis per Curiam Archiepiſcopalẽ Neap. vt teſtatur *Ricc. reſ. 261. vbi n. 3.* addit hoc non concedi Vicario, niſi ab Epiſcopo in ſpecie talis poteſtas ei concedatur.

17 Sed an his interuenientibus requiratur etiam bona fides contrahentium, ad hoc vt Epiſcopus diſpenſare valeat? difficilem quæſtionem hanc exiſtimauit idem *P. Dia. vbi ſupra §. verum an bona fides, citat tàm ibi, quàm par. 8. tract. 3. reſol. 79. plures authores* docentes poſse etiam, ſi contrahentes fuerint in mala fide, ipſe verò tàm in d. *reſol.* 79. §. *dicendum*, quam in d. *reſol. 3.* in fine ait, requiri vt matrimonium bona fide ſaltem vnius ſit in facie Eccleſiæ contractum (quamuis Sanch. vbi ſupra *n.* 4. requirat bonam fidem ex parte vtriuſque,) quæ opinio vera eſt; & probatur

in

Digitized by Google

*in d.ex tenore qui filij ſint legit. & ibi Gl. ille-
gitimũ, ab ipſo non cit.* prior aũt opinio non
placet, quia ſic aperiretur via fraudibus,
quod non ſolùm cõtradicit legibus in ge-
nerali §. *item ſi quis in fraudem inſtit. de ac-
tion. cum toto tit. ff. quæ in fraud. credit.* ſed e-
tiam in particulari, nempe *Triden. ſeſſ.* 24.
cap. 5. *de reform. matrim.* quod expreſſe
anullat talia matrimonia, etiam ſpem diſ-
penſationis tollendo.

18 Minus placet, quod dicunt ijdem, tunc
ſolum dicendam eſſe hoc in caſu malam
fidem, quando coniuges, non ſolùm ſciũt
impedimentum, cum contrahere volunt;
ſed etiam ſciunt inde oriri impedimẽtum
dirimens matrimonium contrahendũ; nec
eſſe malã fidem, quãuis procedat ex lata
culpa, & ignorantia culpabili, quia Triden.
cit. expreſſè velit, vt ſciẽter præſumatur, &
non verè dici ſcienter facere, qui ex igno-
rantia craſſa facit, ſed dolum requiri; vn-
de ſolùm excludunt bonam fidem, quan-
do ignorantia eſſet adeo craſſa, vt videre-
tur ingens temeritas, quia tunc æquipara-
tur dolo; verba ſunt dicti P. in locis cit.
transcripta *ex Perez de matrim. diſp.* 44. *ſect.*
6. *n.* 9. *& Sanch. lib.* 2. *diſp.* 40. *ſub nu.* 4. quæ
ipſe ibidem approbauit.

19 Sed ab iſtis in hoc ego recedo; regula-
riter n. lata culpa, dolo comparatur *l.* 1. §.
*hæc actio ff. ſi menſ. falſ. mod. dix. l. quod ner-
ua in princ. ff. depoſiti, l. quæſitum* §. *cum
quoque ff. de precar.* citant tamẽ relati *DD.*
ad ſuam firmandam ſententiam *Bar. in d. l.
quod nerua n.* 21. *& in l. ſi adulterium n.* 11.
*ff. ad l. Iul. de adult. Sylu. & Nauar. pluribus
in locis*, in quibus hoc non inueni. Bar. autẽ
in d. l. quod nerua dicit, quod lata culpa nõ
æquiparatur dolo, quo ad infamiam irro-
gandam, quando infamia infertur per ſen-
tentiam; ſi verò infertur ipſo facto, dolo
æquiparatur; loquitur ergo in pœnis infli-
gendis, & cum diſtinctione, nec eſt poſſi-
bile poſſe loqui contra eundem text. ſuper
quo ſcribit; ſed quomodocunque ſuma-
tur, non facit ad caſum, oporteret n. quod
Tridentin. cit. admitteret latam culpam
pro excuſatione contrahentium, vt poſſet
applicari.

In dicta verò *l. ſi adulterium* loquitur
iuxta eundem tex. ſimiliter de pœnis, ſed
ſtatutis propter adulterium cum inceſtu,
& diſtinguit varios caſus, quãdo quis ex-
cuſetur ab illis, vel non, ex ignorantia iu-
20 ris, vel facti; imò adeo verum eſt, Bar. nõ
fuiſſe de his locutum, vt ſub eodem *nu.*
11. dixerit, matrimonium inter conſangui-
neos, non valere, nec vllam ignorantiam,
vel ætatem excuſare, citat eandem *l. ſi a-
dulterium* §. 1. *verſic. fratres. ibi fratres de-
nique Imperatores Claudiæ crimen inceſti pro-
pter ætatem remiſerunt, ſed diſtrahi coniun-
ctionem illicitam iuſſerunt.*

Si ergò ſeruandum eſſet ius ciuile, ſecũ-
dum quod Bar. loquitur, matrimonium in-
ter conſanguineos eſſet omnino dirimen-
dum, ignorantia quacunque, vel ætate
minori non obſtantibus, ſed quia in hac
materia ſtatur iuri canon. quod requirit
ſcientiam impedimenti ad hoc, vt etiam
poſt factum diſſoluatur, & vult ſufficere
ad excuſationem coniugum ignorantiam
probabilem, iuxta Trid. cit. & fuit deciſũ
per S. Congregat. vt *in declarat. Concilij
poſt d. cap.* 5. §. *placuit*; non autem quod ex-
cuſet ignorantia craſſa, ſeu lata culpa, vt
putarunt authores cit. propterea dubium
21 conſiſtit ſolum in ſciendo, quando præ-
ſumatur coniuges ignorantia probabili la-
boraſſe ad hoc, vt poſſit ab Epiſcopo tuta
conſcientia diſpenſari; cui applicabilis eſt
doctrina eiuſdem *Bar. cit. n.* 9. *in fine*, tunc
præſumi talem ignorantiam, quando ma-
trimonium fuit palam contractum in fa-
cie Eccleſiæ iuxta ordinata poſtea per
idem *Trid. ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *eod. tit.* & impedi-
mentum erat occultum, tunc autem præ-
ſumi ſcientiam, quando fuit clam contra-
ctum, vt probatur in *l. final. ff. de ritu nupt.*
quod ex alio capite neque valeret, quia
ſt. non interuenerint Parochus, & teſtes
requiſiti ex eod. Trid. cit. & etiam ſi inter-
uenerint, ſed fuerint doloſè, & ſecretè
inducti, vt ego ſcio aliquando Neap. ac-
cidiſſe.

Vtrum Parochus, vel alius Confeſſarius, qui in confeſſione ſcit pænitentes inualidè contraxiſſe, vel contracturos matrimonium, cum impedimento st. dirimente, teneatur eos admonere, vel abſolutionem negare, & num debeant coniuges poſt matrimonium bona fide contractum reddere ſibi debitum, ſi poſtea ſuperuenit ſcrupulus, vel opinio, vel dubium, aut ſcientia eius inualiditatis?

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Confeſſarius an & quando teneatur admonere pœnitentem de matrimonio nulliter contracto, ſed laborantem ignorantia inuincibili? & quid ſi putet monitionem non profuturam? vel adſit ſcandalum publicum?* n.2.4.&8. *Si videt pœnitentem male diſpoſitum, poteſt eum repellere, ut magis diſpoſitus accedat* n.3.

5 *Debitum nolens coniux reddere alteri ex alia cauſa, quàm quia matrimonium eſt nullum, quod inuinciliter iſte ignorat, an poſſit Confeſſarius ſciens illi ordinare, ut reddat?*

6 *Confeſſarius an teneatur admonere pœnitentem errantem inuincibiliter in ijs, quæ ſunt iuris naturalis, vel diuini?*

7 *Bona fides, vel mala ex quibus cognoſci poſſit. ſi ſit vel ne in pœnitente?*

9 *Matrimonio nulliter contracto propter impedimentum dirimens, an ſeparandum ſit, ſi vnus illud ſciebat, alter autem erat in bona fide.*

10 *Scrupulus, ſuſpicio, opinio, dubium, & ſcientia quid ſint, & quomodo inter ſe differant?*

11 *Matrimonio contracto ſub bona fide, ſi poſtea accedat ſcrupulus eius inualiditatis ex quocunque capite, vel opinio, vel dubium, aut ſcientia, an, & quando prohibeatur interim debiti petitio, vel etiã redditio? &* n.15. & 16.

12 *Error in facto, vel in iure an, & quando excuſet in materia matrimonij? & an ignorantia* n.13.&14.

Reſolutio CXXII.

1 AD primum reſpondetur cum diſtinctione (loquendo in confeſſione,) aut enim pœnitens laborat ignorantia inuincibili facti, vel iuris poſitiui, nec ſperatur fructus ex admonitione, & remediũ in praxi adhibendum, difficillimum videtur ratione ſcandali particularis, aut infamiæ, vel magni damni inde ſecuturorum (modo deſit periculum damni communis, puta ſcandali publici populi) & non tenetur admonere, probatur *in c. quia circa in fine de conſang. & affin. c. ſi quis 4. de pœnit. diſt. 7. ubi ad propoſitum dicit Auguſt. ſi ſcirẽ nihil tibi prodeſſe, non te monerem, non te terrerem. facit text. in l. ad probationem 22. C. de*
2 *probat.* Quod ſi ſperaretur admonitionem
profuturam, ſcandalumque, infamiam, aut
damnum magnum abfutura, deberet cõfeſſarius admonere pœnitentẽ, iuxta DD.
apud *Bonac. hoc tit. q. 3. pun. vlt. num. 4. ſed Sanch. lib. 2. hoc tit. diſp. 38. n. 5. & Coninch. diſp. 8. dub. 17. nu. 137.* dicunt contrarium propter magnum periculum incontinentiæ, dum impetratur diſpenſatio, quia interim, ex quo per admonitionem ceſſat bona fides, peccant coniuges coeundo. Aut pœnitens laborat ignorantia vincibili eiuſdem iuris, vel facti, & licet non ſperetur fructus emendationis, tenetur Confeſſarius eum monere, & corrigere.

Ratio n. quare non tenetur in primo caſu eſt, quia ratione ignorantiæ inuincibilis, non peccat pœnitens perſiſtendo in illo ſtatu, & ex admonitione peccaret, quia ex illa oritur ſcientia, propter quam amplius non excuſatur, & ceſſante emendationis ſpe, non tenetur eo caſu Confeſſarius ad correctionem, ſecus in caſu ignorantiæ vincibilis, propter quam fuit, & eſt pœnitens in ſtatu peccati, & propterea neceſſaria eſt admonitio, vt reſipiſcat, eo etiam magis quia regulare eſt, & ad officium paſtoris attinet monere, & inſtruere pœnitentem inſtructione indigentem, imò
3 repellere eum poteſt, ſi minus diſpoſitum reperiat *Sot. in 4. diſt. 18. q. 2. art. 4. Suar. de pœnit. diſp. 32. ſect. 4. n. 4. Vaſq. eod. tit. qu. 95. art. 3. dub. 9. Sanch. cit. n. 2. Coninch. vbi ſup. n. 136.* Exemplificat caſum priorem *Regin. lib. 2. ſect. 2. n. 47. ex Cano in relect. de pœnit.*
4 *par. 6. §. hinc* verò Medina, & alijs, quando duo contraxerunt matrimonium in tertio, vel in quarto gradu cõſanguinitatis, ignorantes inuincibiliter ius, quod illud anullat, vel ſi *Berta* tranſiuit ad ſecunda vota, credẽs ex ignorantia inuincibili facti priorem virum mortuum, qui viuebat, quod in his, & ſimilibus caſibus prudenter agat Confeſſarius, admonendo pœnitentem, ſi credat ſuum conſilium profuturum (licet contradicant, Sanch. & Coninch. vt ſupra) alioquin non debeat eum admonere, maximè ſi putat ſcandala, & alia prædicta propterea euentura; niſi tamen (addit *Sanch. cit. n. 16.* pro limitatione ſuæ doctrinæ relatæ) ſcandalum, quod timetur, momentaneum ſit, ita vt tunc non ſperetur fructus admonitionis, ſpes tamen ſit illum breui ſequuturum, tunc teneatur pœnitentem ipſum informare de veritate

Digitized by Google

tate, quam ignorat.

5 In caſibus autem, in quibus non tenetur Confeſſarius admonere, addit Regin. cit. quod idem Confeſſarius nolentem reddere debitum ex ira, vel alia leui cauſa teneatur ad id cogere, tamquam à peccato ob ignorantiam inuincibilem excuſatum, ſi reddat, & peccantem contra cõſcientiam, ſi non reddat, neque mentiri dicendo illum eſſe ſuum coniugem, cum talis ſit communi exiſtimatione, ſicuti nec mentita eſt B. Virgo, cum dixit Chriſto, ecce pater tuus &c. quia quamuis B. Ioſeph non eſſet verè Pater Chriſti, erat tamen talis communiter exiſtimatus, & facit vulgata *l. barbarius ff. de offic. Prat.*

6 Quod ſi ignorantia iuris naturalis, vel diuini inuincibilis pœnitens laboret, putat *Sanch. d. diſp. 38. n. 9.* Si probabiliter creditur conſilium non profuturum, neque teneri Confeſsarium admonere pœnitentem citat *Henriq. lib. 6. de pœnit. cap. 28. n. 1. litt. B.* qui hoc admittit in caſu valde raro; ſed contrarium docent *Adrian. in 4. q. 5. de Confeſſ. dub. 7. & quodlib. 5. art. 2. Nauar. in ſumma cap. 22. n. 83. & in c. ſi quis autem de pœnit. diſt. 7. n. 71.* difficultas poteſt eſſe in ijs, quæ ſunt de iure diuino ſcripto; in quibus vtraque opinio videtur probabilis, in ijs autẽ, quæ ſunt de iure naturali, quia ſupra *reſol. 19.* probauimus non poſſe dari ignorantiam inuincibilem, conſequenter patet, debere tunc Confeſſarium admonere pœnitentẽ, ſicuti dictum eſt de ignorantia uincibili iuris poſitiui.

7 Inde autem facilè cognoſci poterit, an pœnitens ſit in bona, vel mala fide ratione ignorantiæ vincibilis, vel inuincibilis; quando dubitat de validitate matrimonij, & vti dubius interrogat Confeſſarium, tũc certũ eſt eſſe in mala fide, & conſequenter teneri Cõfeſſarium eum admonere: quod ſi de hoc non dubitat, nec interrogat, ſed ex alio accidenti in eadem confeſſione nouit Confeſsarius nullitatem matrimonij, tunc non eſt in mala fide, nec tenetur Confeſsarius eum corrigere, niſi in caſibus relatis *Guttier. de matrim. cap. 48. num. 4. Sanch. cit. n. 3.* qui addit *n. 6.* in fine idem, cum diſtinctionibus tamen ſupra recenſitis, procedere etiam quando eſset matrimonium contrahendum.

8 Quam doctrinam ſequitur *Bonac. d. pun. vlt. n. 13. in fine*, vbi rectè etiam docet ex *Soto in 4. diſt. 18. q. 4. art. 6.* non poſſe Parochum ſcientem talia impedimenta in confeſſione, denegare matrimonium pœnitẽti, ſint quantumuis dirimentia, quia certũ eſt non poſse extra confeſſionem vti ſciẽtia in confeſſione habita, alias eſset frangere ſigillum, vt dicetur infra v. ſigillum, & propterea ſe debet gerere extra confeſſionẽ, ac ſi nihil ſciret; ſecus aũt, ſi ea ſciret extra cõfeſſionẽ, tunc n. poteſt negare matrimoniũ, vel ea propalare Epiſcopo, ſicuti poſset quilibet alius, quia nõ tenetur tali caſu aſſiſtere matrimonio inualido, ſi ſit contrahendum, & poteſt inſiſtere pro ſeparatione, ſi ſit contractum *c. 1. de conſang. & affin. c. final. §. ſi quis & §. ſanè de clandeſt. deſponſ. Henriq. lib. 6. c. 27. n. 5. Sanch. hoc eod. tit. lib. 3. diſp 15. n. 8.*

9 In omni aũt caſu inualiditatis matrimonij, licet in foro conſcientiæ ſecretũ ſit omnino ſeruandum, vt ſupra; in foro tñ exteriori, detectis impedimentis dirimẽtibus, niſi diſpenſatione conualidetur, remanent illi, qui taliter contraxerunt, non ſolùm ſubditi ſeparationi, ſed etiam alijs pœnis, & præcipuè illegitimitati prolis, ſi ambo ſciebant impedimentum, quantumuis in facie Eccleſiæ contraxerint *d. §. ſi quis*, ſecus ſi vnus tantum ſciebat, vt legitur in *c. ex tenore qui filij ſint legit.* & etiam dictum eſt ſupra *reſol. 106. à n. 18. & alibi.*

10 Ad ſecundum pro intelligentia dicendorum præmitto, ſcrupulum eſſe motionẽ ad vnam partem contradictionis ex leuibus, & debilibus coniecturis, qui æquiparatur ſuſpicioni *Sylu. v. ſcrupulus nu. 1. ex Alberto, & alijs*, eſſeque cum incertitudine, & magna formidine alterius partis dicit *P. Dian. in ſumma v. ſuſpicio n. 1.* opinio eſt aſſenſus voluntariè declinans in vnam partem, magis quam in aliam cum formidine tamen alterius partis *D. Tho. 2. 2. qu. 1. art. 4. in corp.* dubium eſt motus indifferens in vtramque partem contradictionis, ita quod non inclinet ad vnam magis, quam ad alteram partem notabiliter. *Syluest. cit. ex Iſidor. in lib. Etymol.* ſed clarius idem *D. Tho. in 3. diſt. 17. q. 1. art. 4.* Scientia eſt cognitio certa, ſaltem moraliter *D. Tho. d. art. 4. Bonac. hoc tit. q. 4. pun. 4. n. 1. addit Bar. in l. ſi quis ita ff. de teſtam. tut.* quem refert, & ſequitur *Sylu. v. matrimonium 8. ſub nu. 13.* quod quis dicitur eſſe certus, quando habet vehementem opinionem de aliqua re, & ſic (qui credit probabiliter, & non temere, eſt certus, etiam ſi fallatur, niſi adſit

ſit probabilitas ex altera parte, quia tunc
eſſet dubius, vt ſupra.

11 His poſitis: ſi quis contraxit bona fide
matrimonium,& poſtea ſuperueniat ſcru-
pulus inualiditatis eius, quod viuat prior
coniux, tunc depoſito ſctupulo,poteſt li-
citè non ſolùm reddere, ſed etiam petere
debitum; Si verò opinetur,vel dubiret de
prædictis, tenetur reddere, ſed non pete-
re; non n.poteſt negare ius ſuum coniugi,
nihil opinanri, vel dubitanti in contrariũ,
qui eſt in bona fide; aut verò ſcit impedi-
mentum ſuperuentum, & tunc non ſolùm
nequit petere,ſed nec reddere,ēt ſi excõ-
municationis iaculo feriendus veniret. vt
probatur aperrè *in c.2. de ſecũd. nupt. & in
c. inquiſition. de ſent. excomm.* Quæ tamen
12 doctrina vt poſſit facilius applicari caſi-
bus contingentibus, dicamus, poſse circa
præſentem materiam errari, vel dubitari
iu iure,vel in facto, exemplum primi erro-
ris ſit,ſi coniux neſciebat impedimentum;
quod de iure naſcitur ex copula cum cõ-
ſanguineo coniugis,vel ſimilia.exemplum
ſecundi, ſi ſciebat prædictum impedimen-
tum iuris,verum ignorabat conſanguineũ
coniugis, cum quo habuit rem, eſse illi
coniunctum in gradu prohibito, vt per ſi-
milia exempla docet *I.C.in l.1. ff.de iur. &
fact. ignor.* & ſimili modo explicat *Regin.
cit.ſupra ſub n.3.*

13 Diſtinctionem tamen facti,quam ſcribir
idem *Regin.lib. 31. n. 297.* non puto iure
probari;dicit enim ignorantiam etiam vin-
cibilem excuſare; non ſolùm à reddendo,
ſed etiam à petendo debitum, niſi adeo
craſsa ſir, vt magnæ temeritatis cenſeatur
eſse, ex ea agere, & multò magis ſi ſit af-
fectata; tamquam voluntaria, ex quibus
viderur diſtinguere ignorantiã vincibilem
à craſsa; Quamuis autem illæ differant
ab affectata, quæ eſt volita,& conſequen-
ter doloſa, vt probatur in pſalmo 35. ibi
noluit intelligere, vt bene ageret, & in
l.ea quæ §.fin.de contrab. empt. attamen nec
iſta,nec illæ regulariter excuſant, vt pro-
batur in *c.penult.de cler.excomm.miniſtr. c.1.
in fine de ordin. ab Epiſc. qui renunc. l.nec ſu-
pina; & l.regula §. ſed facti de iur. & facti
14 ignor.* in quibus iuribus etiam probatur,
ignorantiam inuincibilem, ſen probabilẽ
excuſare, vincibilem autem, ſeu craſsã, &
minus affectatam nequaquam. Dum autẽ
quis dubitat de validitate matrimonij,bo-
na fide contracti, quando non poteſt pe-
tere, vt diximus, ſed tantùm reddere, ad-
dendũ eſt, idem eſſe,ſi vterq; dubitat,quo
caſu ſicut neuter poteſt perere, ita neu-
15 ter tenetur reddere.Quod ſi adhibita di-
ligẽtia poſſibili,dubium vinci nou potuit,
deponi poteſt, & conſequenter reddi, &
peti debitum; quia tunc cenſetur ignorã-
tia inuincibilis, ſeu probabilis, à peccato
excuſans, vt ſupra dictum eſt, & idem per
omnia eſt de opinante,vel opinantibus,vt
latè cum communi ſententia docet *Sanch.
lib.2. hoc tit.diſp. 41. n.55.& diſp.44.nu. 2.*

16 In caſu verò ſcientiæ impedimenti diri-
mentis ex parte vnius ex coniugibus,quã-
do,vt etiam diximus, nequit reddi debitũ
alteri, quantumuis in bona fide cxiſtenti,
ſi nõ poteſt detegi impedimentum abſque
infamia, vel periculo vitæ, vel his ceſsan-
tibus, ſi detegatur probari non poſſit, &
propterea cogatur ſciens à iudice ad de-
bitum reddendum,quod faciens peccaret,
vt *in d.c. inquiſitioni* vnum ex quatuor re-
medijs eſt eligendum ad peccatum vitan-
dum,vel ut ſciens petat diſpenſationem,&
ſi non poteſt obtinere, ingrediatur religi-
onem, ſi matrimonium non eſt conſum-
matum; vel vt fugiat in locum,vbi ceſset
ſcãdalum, & peccati periculum;uel ut pe-
tat diuortium, quo ad torum,ſi adeſt cau-
ſa petendi,ut ſunt ſæuitia,adulterium, &c.
ut in ſequen.reſol. vel ut habitet cum cõ-
iuge,uti eius ſorore, modo abſit periculũ
peccati, quod per difficile reputatur *Ro-
driq.to.2.cap.92. Henriq. lib.11.cap.11. nu.
3. Sanch.lib.9. diſp.39. n.8. & 13.* de qua
materia uide etiam ſupra *reſol.106.à n.18.
vſque ad finem.*

Vtrum coniuges peccent mortaliter negando ſibi debitum, & quibus ex cauſis non ſolùm excuſentur, verum etiam diuortium quo ad torum petere valeant?

S V M M A R I V M.

1 *Debitum ſi petatur expreſsè, vel tacitè, ab alterutro coniugum, non eſt negandum ſub pœna mortalis,etiam ſi ſit quadrageſima, vel dies Paſchatis, n.2.Eius redditio an poſſit eſſe, etiam in Eccleſia abſque peccato. & an propterea ea polluatur? n.3.*

Im-

4 *Impotentia coeundi excuſat à redditione debiti. ſed non poteſt vir effi:i impotens ex nimÿs vigilÿs, vel ieiuniÿs, neque vxor, qua de cauſa turpis euadat, & de alÿs cauſis excuſantibus n. 5. vſq; ad finẽ.*

10 *Matrimonium ex furore ſuperueniente ſeparatur quo ad torũ, ſed nõ quo ad vinculum; non poteſt tamen à furioſis contrahi.*

12 *Adulterium vnius coniugis, an & quando excuſet alterum à redditione debiti? vel peccet mortaliter reddendo? num. 13. & 14.*

15 *Diuortium poteſt fieri quo ad torum per adulterium vnius ex coniugibus, & poteſt innocens inuito adultero monaſterium ingredi, vel ſacros ordines ſuſcipere, ipſe verò non tenetur ingredi, nec vouere, ſed non poteſt, niſi mortuo altero iterum nubere; debet tamen ante ingreſſum præcedere ſententia diuortÿ, & num. 16. & 17.*

18 *Lite pendente ſuper diuortio, non impeditur debiti petitio, & ſi ante ſententiam Iudicis innocens ingreditur monaſterium, reuocatur ad matrimonium.*

19 *Diuortÿ ſententia prolata, & ingreſſo innocente monaſterium (quod in tali caſu poteſt) ſi reperiatur poſtea Eccleſiam fuiſſe deceptam propter falſitatem exiſtimati adulterÿ, reuocatur ingreſſus ad coniugium, profeſſione non obſtante, ſecus ſi vterque fuit ingreſſus.*

20 *Adulter ſequuta ſententia diuortÿ ad inſtantiam coniugis innocentis, num poſſit iſto inuito ad monaſterium tranſire? vel ſacris ordinibus initiari, vel requiratur licentia ſaltem tacita innocentis? & n. 22. 23. & 24.*

21 *Adulterÿ pœna ſtatuta in auth. ſed hodie C. ad l. Iul. de adult. num habeat locum etiam de iure canon.?*

25 *Habitus, & tonſura non faciunt monachum.*

26 *Diuortium propter adulterium viri non practicatur in Ciuitate Neap.*

27 *Sodomia tàm actiua, quàm paſſiua, eſt cauſa ſufficiens negandi debiſtum, & diuortÿ; imo in foro fori punitur pœna mortis, etiam patiens, licet femina, niſi ſit minor; quo caſu extraordinariè punitur, ſed ſemper ſufficiunt indicia indubitata & n. 28.*

29 *Sodomitas omnes ſubitaneè interÿſſe in nocte Natalis Domini multi DDi affirmant.*

30 *Coitus cum beſtia, vel ſodomia cum propria vxore, non ſolùm eſt cauſa negationis debiti, ſed ſeparationis matrimonÿ quo ad torum, tàm ex parte viri, quàm vxoris, & in vtroque caſu eſt pœna mortis.*

31 *Feminæ inter ſe coeuntes puniuntur pœna mortis, vt fuit practicatum in quibuſdam monialibus, ſed quid de pollutione cum mortuis?*

33 *Matrimonium in quatuor caſibus exercetur cum mersito, & in ſex cum culpa veniali.*

35 *Maritus verberans vxorem, dicitur ignobilis moribus, & quando poſſit eam occidere de I. ciuili, non autem canon. ſi tamen petat eã ſibi reſtitui, ceſſante inimicitia capitali, debet reſtitui cum cautione n. 36. & 40.*

37 *Debitum coniugale, ſi non ſoluatur ex cauſa abſentiæ viri propter negotia vtilia, nulla culpa eſt, ſed quid ſi vxor vellet ſimul cum viro ambulare?*

41 *Alimenta matri, & filÿs an debeant à viro præſtari, & penes quem coniugum illi manere diuortio pendente?*

Reſolutio CXXIII.

1 QVoad primum reſpondetur affirmatiuè, ſi negent debitum petitum, ſiuè expreſsè, ſiue tacitè, ſi tamen petatur loco, & tempore idoneis, vt infra, nee exeuſat quadrageſima, vel alius dies feſtiuus, licet Paſchatis, neque timor multiplicationis filiorum, niſi ambo conſentiant, periculumque incontinentiæ ceſſet; & multo magis peccant, quando ira, vel odio, aut alio malo fine negant, ita communiter *DD. in 4. lib. ſentent. diſt. 32.* quod antea docuit Apoſt. *Epiſt. 1. ad Corinth. cap. 7. Sylu. v. debitum coniugale n. 10. Nauarr. in man. cap. 16. n. 25. & 33.* vbi addit grauius peccare coniugem ſemen extra vas effundentem ad impediendam prolis cõceptionem, *Sanch. lib. 9. hoc tit. diſp. 25. Regin. lib. 31. n. 281.* Ratio eſt, quia de iuſti-
2 tia reddendum eſt vnicuique, quod ſuum eſt. vt patet ex definitione iuſtitiæ inſtit. de iuſt. & iure in princ. ſed corpus viri eſt vxoris, & è contra ex eod. Apoſt. cit. ergo illud negando, fit contra iuſtitiam, & proinde peccatur contra illam mortaliter ex grauitate materiæ propter periculum pollutionis *Regin. n. 282.* (dixi ſiue tacitè) quia feminæ, vti verecundiores, ſolent petere

 taci-

tacitè per aliqua ſigna ; ex quibus facilè
cognoſcitur voluntas petendi, & obliga-
tio viri ad reddendum *D. Thom. in 4.*
diſt. 32. quæſt. vnica art. 2. quæſtiunc. 1. ad 1.
Sanch. cit. diſp. 2. nu. 5 & 6. Regin. ſub num.
281.

3 Non tamen eſt obligatio reddendi in
locis publicis, aut ſacris, vt ait *Ricc. d. diſt.*
32. maximè ſi coniuges per breue tempus
ibi ſint, vt regulariter accidere ſolet; Si
verò ad longum tempus, puta per mēſem,
ſint in loco ſacro (quia in publico hoc e-
uenire non poteſt) & coacti ibi permane-
re, licita eſt redditio, & petitio, ſi tamen
non adſit alius locus, non ſacer contiguus,
vbi poſſit hoc licitè expleri ſecundum *Sā-*
ch. cit. diſp. 15. num. 12. vbi penè innumeros
DD. huius ſententiæ refert; dicit tamen
Sylu. cit. nu. 5. quod ſi fiat ex libidine, vel
quocunque alio fine temporali, ſit morta-
le, quia violatur locus ſacer, qui ex natu-
ra facti indigeret reconciliatione; ſi verò
fiat propter bonum animæ, ob timorem pol
lutionis in ſe, vel in coniuge, non ſit mor-
tale, cum tali caſu nec reconciliatio requi-
ratur, non quià actus ſit occultus, vt ſim-
pliciter dicunt alij, ſed quia in dicto caſu
eſt permiſſus idem *Sanch. cit. n. 14.* contra-
rium autem omnino vult *Nauar. cap. 16. ſub*
n. 32. verum *Gl in c. Apoſtolus 33. qu. 4.* vi-
detur neutralis, ſed hæc quæſtio fuit latius
per nos examinata *ſupra reſol. 30. n. 21. &*
ſeq. vbi me remitto.

Ad ſecundum multæ cauſæ traduntur à
DD. in quibus admittitur excuſatio; qua-
rum prima eſt prædicta de loco publico,
vel ſacro cum relata diſtinctione ſi admit-
4 tenda ſit. ſecunda eſt impotentia coeundi,
quia impoſſibilium nulla eſt obligatio. *l.*
impoſſibilium ff. de regul. iur. Tolet. lib. 7. cap.
2. n. 2. ſed iſta cauſa non habet locum in
feminis, niſi quando eſſent infirmæ, non
autem poteſt data opera vir reddi impo-
tens per nimias vigilias, aut continua, ſeu
immoderata ieiunia; faceret n. contra iu-
ſtitiam, & conſequenter mortaliter pec-
caret iuxta *Sylu. cit. n. 2. ex Ricch. ſimiliter cit.*
& Archid. ibidem. Sanch. lib. 9. diſp. 3. n. 4. &
5. in fine addit idem procedere in feminis,
ſi immoderatè vigilarent, vel ieiunarent,
qua de cauſa turpes, viroque exoſæ red-
derentur.

5 Imò vult *Bonac. hoc tit. q. 4. pun. 1. ſub nu.*
2. licitum eſſe viro frangere ieiuniū, quan-
do non poteſt reddere debitum, & etiam
vxori, ne deformis appareat viro, quod
ego nō recipio, aperta n. hac ianua, nullus
coniux ieiunaret, & fruſtraretur intentus
Eccleſiæ, quæ illud ordinauit ad carnis
macerationem; nec quotidie, ſed in certis
diebus: in quibus non eſt in conſideratio-
ne, quod abſtineant ab actu matrimonij,
licet per ieiunia ordinaria aliquatenus im-
pediretur, citat ille *Coninch. diſp. 33. dub. 2.*
n. 18. Regin. d. n. 285. qui in libris noſtris
hoc non dicunt, item Sanch. vbi ſupra *n.*
10. qui videtur inconſtans in hoc, cum
ibidem *n. 5.* docuerit contrarium ex D.
Thom. Ricch. & alijs, & propterea debet
intelligi ſaltem cum ſubſcripta limitatio-
ne Nauar. ab eo allegati. Bene verum eſt
quod hoc dicit, quamuis perfunctoriè *E-*
man. Sà v. ieiunium n. 9. Nauar. autē in man.
6 *cap. 21. nu. 19.* relatus à Sanch. vbi ſupra
dicit, vxorem excuſari à ieiunijs volunta-
riè votis, ſi maritus repugnat, non autem
a ieiunijs *Eccleſiæ*, niſi cum hac de cauſa
inter ipſam, & maritum notabilis diſcor-
dia, odium, aut ſcandalum, rixa, percuſſio,
aut blaſphemia ſequerentur; verum quod
teneatur ad prædicta ieiunia Eccleſiæ nō
obſtante iniuſta viri iuſſione facit *tex. in c.*
Iulianus 11. q. 3. quem allegat *Sylu. v. ie-*
iunium nu. 25. ſed limitationem ſupradictā
Nau. ſequitur *Tol. lib. 6. c. 4. n. 8.*

7 Tertia cauſa eſt, quando ex redditione
debiti, periculū immineret mortis, vel in-
firmitatis *Sylu. v. debitum ſub n. 2.* quod pu-
to omnino verum, quia hoc debitum eſt
ſoluendum ſalua reddentis conſiſtentia, &
incolumitate *D. Tho. in 4. diſt. 32. q. vnica*
art. 1. in corp. Eman. Sà eod. v. debitum nu. 15.
Sanch. d. lib. 9. diſp. 24. n. 2. vbi dicit, hoc ab
omnibus admitti *Tolet. lib. 7. cap. 20. n. 2. in*
fine. itaque febris excuſat, vel ſanguinis
effuſio, & ſimilia, prout etiam, ſi peteretur
ſtatim poſt prandium, quia tunc copula
grauis detrimenti cauſa in viro eſſe ſolet
Sanch. ibidem n. 3. Item ſi petatur, à laborā-
8 te morbo gallico, vel peſtilentia, aut lepra,
præcipuè quando peruenit ad vltimam
ſpeciem, quæ dicitur leonina *Syln. cit. &*
Sanch. n. 17. & 18. vbi quamplures volen-
tes ita intelligendum eſſe *tex. in c. 2. de cō-*
iug. lepros. qui videtur contrarius.

9 Similiter propter furorem alterius ſu-
perueniētē ceſſat regulariter obligatio, ut
uitetur periculum ſani, qui poteſt offendi
à furioſo; ad quod non tenetur ſe expo-
nere, niſi furor eſſet intercalatus; imò
pec-

peccat vit reddendo debitum uxori fu-
rioſæ propter periculum abhortus *Henriq.*
*lib.*11.*c.*15.*n.*10.*Sanch.cit.diſp.*23.*n.*7. *&* 8.
*Filliuc.tract.*10. *cap.*9.*q.*10.*n.*338. *Conincb.*
*diſp.*34. *dub.*9.*n.*80. *Eman.Sà cit.n.*16. Pr-
10 terca ſi furor eſt ita vehemens,vt alter ſit
in aliquo periculo ex cohabitatione, ſe-
paratur matrimonium quo ad torum *Bo-*
*nac. hoc tit.q.*4. *pun.*6. *ſub n.* 25. imò plus
dicit *Nauar.in man.c.*22.*ſub n.*22.vt st.poſ-
ſit ſanus etiam intrare monaſterium,quod
tamen non puto verum, quia recuperata
per furioſum ſanitate,cogendus eſſet ſimi.
liter iſte monaſterium intrare, vel in per-
petua continentia manere; quod nullo iu-
re probatur; imò eſt contra *tex.in c.hi,qui,*
& c.neque furioſus 32.*q.*7.vbi legitur,quod
ex furore alterius,non poteſt Matrimoniũ
ſeparari, quando ſuperuenit poſt contra-
11 ctum. Item excuſatur vxor,ſi non red-
dat debitum viro,quando lactat infantem,
& propter paupertatem non poteſt alteri
tradere ad lactandum, ſi modo aduertat
vbera propterea exiccari,aut lac euadere
valde pernicioſum, quia damnum infanti,
ea de cauſa euenturum æquiparatur pro-
prio, cum quo non tenetur reddere; ſed
maritus licitè petit,cum non teneatur tàm
diu à copula abſtinere *Petrus Ledeſ.hoc tit.*
q. 64. *artic.* 1. *dub.* 4. *Sanch. cit. diſp.* 22.
num. 15.

12 Quarta cauſa excuſans eſt adulterium,
non enim tenetur quis reddere debitum
coniugi adultero *c.*1.*cum multis ſequent.*32.
q. 1. *imo ſecundum Euang. Matth. cap.* 19.
poteſt eum dimittere quo ad torum, non
quo ad vinculum, & dicit *Sylu.d.n.*2;§.*ter-*
tia eſt ex Ricch.& alijs, quod tam ſi petat,
quàm ſi reddat, peccat mortaliter,ſi adul-
terium ſit notorium, & poſsit propria au-
thoritate,& abſque iudicio Eccleſiæ ab a-
dultero diuertere *Theſaur. deciſ.*130.*nu.*4.
Caual.deciſ. 18.*n.*2. *par.*2. *& deciſ.* 21. *par.*
4.*n.*7.*&*26.imò etiam ſi ſit ſibi ſoli notum,
quamuis Eccleſia præcipiat debitum
reddi,nõ tenetur in cõſcientia, & ceſſante
ſcandalo poteſt etiam diuertere *Sanch. hoc*
*tit.lib.*10. *diſp.*12. *num.*31. *&* 39. *ex c.dixit*
Dominus 32. *q.*1. Verũ mulier ſi accuſetur
de adulterio in foro fori, poteſt agere ad
ſeparationem, quia ex tali accuſatione o-
ritur inimicitia capitalis inter eos, *Ricc.*
*reſol.*236.*n.*2.*vide etiam Henriq.lib.*11.*c.*17.
*n.*2. *ex Nauar. & alijs.*

13 Pro maiori tũ declaratione, aut muli-
er perſeuerat in peccato(idem eſt de viro)
& tunc non ſolùm non tenetur vir redde-
re illi debitum, ſed mortaliter peccat red-
dendo, vel petendo, imò denunciare eam
poteſt ad peccatum impediendum, aliàs
particeps eiusdem peccati efficitur *d. c.* 1.
14 *cum tribus ſeq.* 32. *q.* 1. Verum ſi coniux
innocens ſtimulos carnis patiens, iudicat
non poſſe contineri, non tenetur dimitte-
re, ſi non ſit in peccato oſtinata ſecundum
*Regin,lib.*31.*n.*330.imo etiam ſi ſit oſtina-
ta ſecundum *Sylu.v. debitum ſub n.*12. vbi
limitat dictum antecedens ex eadem rati-
one, quia st. non tenetur cum periculo a-
nimæ propriæ, alterius correctionem pro-
curare. ſequitur *Tolet. lib.*7.*cap.*20.*ſub nu.*
4. & addit *ex Armill. v. debitum* §. 16. ex-
cuſari vxores, ſi concedant debitum viris
adulteris ad maiora mala vitanda,concor-
diamque inter eos ſeruandam *Dia.p.*11.*tr.*
5.*reſol.*37.§.*nota tertio.*

Quas limitationes negari non poteſt,
magnam probabilitatem, æquitatemque
præſeferre, & dum ad praxim reductas
videmus, vt dicetur inferius *n.* 26. opor-
tet conſequenter dicere canones citat. ex
contraria conſuetudine abrogatos. Sed
iuxta eoſdẽ can.ſi coniux pœnitentiã adul-
terij egit, poteſt eam alter iterum reci-
pere,debitum reddere,& petere *c.ſi vir de*
adult. & c. quod autem 32.*q.* 1. ſed ad hoc
non tenetur *c.de benedicto eadem cauſa*, *&*
quæſt. c. ſignificaſti de diuort. Sanch. lib. 10.
15 *diſp.*13.*n.*1.Imo poteſt viuente, & inuito
coniuge adultero, ingredi monaſterium
c. Agathoſa 27. *q.*2.*c.conſtitutus*, *& c.veniẽs*
*de conuerſ.coniug.*omnesque in hoc conue-
nire aſſerit *Sanch.cit.diſp.*11.*nu.*2. ratio eſt,
quia adulter omne ius coniugale amittit
peradulteriũ,& proinde nullum reſtat ob-
ſtaculum ingreſſus Religionis innocen-
tis.

16 Nec requiritur, vt remanens in ſæculo,
ſimul religionem ingrediatur, vel ſaltem
caſtitatis votum emittat, quia dum non
poteſt ad hoc cogi, iura prædicta, iſto re-
nitente, locum habere numquam poſſent
idem *Sanch.diſp.*10.*n.*15.*Dia.part.*11.*tract.*
5. *reſol.*37. §. *de ipſo vero.* licitum ergo e-
rit adultero in ſæculo remanere *Innoc. Io.*
Andr. Hoſtien. Cardin. & Abb. in c. cum ſis.
de conuerſ.coniug. quamuis n. non poſſit ac-
cipere vxorem, viuente ingreſſa,illa tamẽ
mortua, ſolutus eſt, & vxorem ducere nõ
prohibetur, quod facere non poſſet, ſi in-

gredi, vel vouere cogeretur, ſiquidẽ quando non eſt ſecutum diuortium, ideo poteſt vterque ingredi, ſi conſentiunt, vel remanens in ſæculo vouere, vt diximus ſupra *reſol. 112. in fine*, *& infra reſol. 139. nu. 30.* quia cum ſint vna caro, non poteſt vna pars conuerti ad Dominum, & alia in ſæculo remanere *d. c. Agatboſa. in fine*, quæ ratio ceſſat ſequuta ſententia diuortij, cum per ſeparationem, Iudicis ordine factam, alter non habeat amplius poteſtatem in alium, debiti petitione, vel redditione extinta *Regin. lib. 31. n. 326. ex eod. Sanch. & alys*, vbi addit, quod ſecuta profeſſione, etiam adulteri, vel ſi in ſacris ordinetur, nõ poteſt amplius repeti ab innocente, ſicut poterat prius, etiam poſt diuortij ſententiam, ſed vide infra *n. 25.*

17 Item à fortiori poteſt innocens ad ſacros ordines promoueri, etiam inuita adultera *Henriq. lib. 12. cap. 6. ſub nu. 10. ex Nauarr. & alys*; imo etiam ſimplex votum caſtitatis emittere, quia adulter, vel adultera iure exigendi deſtitutus, vel deſtituta id prohibere nequeunt *D. Tho. in 4. diſt. 35. q. vnica art. 5. ad 3.* quem vniuerſos ſequi teſtatur *Sanch. d. diſp. 11. n. 3.* Quamuis autem, vt vota prædicta valida remaneant, ſufficiat adulterium eſſe notoriũ, vt multi non ſine magno fundamento ſcribũt, præcipue *Nauar. in conſil. 8. de regul. & aly apud Gratian. diſcep. foren. cap. 102. num. 25.* vbi notorietatem exemplificat, quãdo non eſt locus inficiationi, vel quando mulier publicè habitat cum adultero iuxta *Sanch. d. diſp. 11. n. 9.* attamen cautius a-
18 gendo, accedere debet ſententia Iudicis eccleſiaſtici, qui conſtito de adulterio, locum eſſe diuortio perpetuo declaret *Gl. in d. c. Agathoſa v. fornicationis ibi, alias ſine iudicio Eccleſiæ dimiſſa reſtituetur, & in c. fin. de adult.* vbi allegat Hugon. dicentem, adulterium numquam priuare coniugem iure petendi debitum, ſed tantùm Eccleſiæ ſententiam, & proinde lite pendente, teneri alterum, alteri debitum reddere, vide DD. apud *Natt. lib. 1. conſil. 116.*

19 Imo, & quod magis eſt, ſi lata diuortij ſententia, & innocente profeſſo, vel ſacris ordinibus initiato, reperiatur Eccleſiam fuiſſe deceptam, quia exiſtimata adultera probauit innocentiam, erit monachus, vel in ſacris ordinatus vxori reſtituendus *d. c. Agathoſa*, debitumque ſoluere, non autem exigere tenebitur *Sylu. v. diuortium, n. 24.* vbi addit non poſſe hoc agere monachum, vel ordinatũ, ſi mulier iſtud non petierit, quia ſibi præiudicauit per ſpontanea vota, idem docet *Coninch. diſp. 35. dub. 5. n. 26. ex D. Tho. in 4. diſt. 35. q. vnica art. 5. ad 3.* quæ omnia confirmantur per *Sanch. cit. diſp. 9. n. 9.* vbi rectè ſubdit *nu. 12.* neque poſſe hoc fieri, ſi vterque ſtatum mutauerit.

20 Sed vtrum è conuerſo poſſit adulter inuito coniuge innocente, ingredi monaſterium, vel ſacros ordines ſuſcipere? iſtã quæſtionem vocat difficillimam idem *Sanch. lib. 10. diſp. 10. n. 7.* & propterea tres caſus diſtinguit; primus quando nulla ſententia præceſſit; ſecundus quando ſola Iudicis ſæcularis, qui damnauit vxorem adulterã ad ſe detrudẽdã in monaſterium; Tertius quando lata eſt à iudice eccleſiaſtico diuortij ſententia; In primo caſu ait, omnes concordare in negatiua, & proinde ſi ſtatum mutauerit, poſſe ab innocente, quandocumque ad matrimonium reuo-
21 cari. In ſecundo caſu citat *auth. ſed hodie C. ad l. Iul. de adult.* vbi iubetur, adulterã in monaſterium detrudi, & intra bienniũ viro eã recipere licere, quo trãſacto, tonsã & monaſtico habitu ſuſceptam, ibi dum viuit permanere, quem tex. non eſſe per ius canon. correctum teſtatur ibidem *n. 8. in fine*, & iuxta eum fuiſſe in Gallia deciſum, vapulata prius adultera aſſerit *Boer. deciſ. 297. n. 12. à Sanch. non cit.*

22 In tertio tandem, in quo ait conſiſtere difficultatem, relatis multis DD. hinc inde ſentientibus, concludit *n. 12.* non permitti coniugi adultero tranſire ad religionem, inuito innocente, etiam lata diuortij ſententia; quod ſi ingrediatur, poſſe etiam poſt profeſſionem reuocari, quando tamẽ innocens contradicit ingreſſui adulteri, volens eum ſibi reconciliare: Nec poſſe coniugem adulterum, ignorante, & inconſulto innocente, ad religionem tranſire, ſed eius licentiam, & beneplacitum deſiderari, quam licentiam addit *num. 14.* intelligi conceſſam, ſi id ſciat innocens, & non contradicat, cum poſſit; valere tamen hanc tacitam, vel expreſsam licentiam reuocare, & coniugem adulterum ſibi reconciliare vſque dum non fuerit profeſſus, vel ſacris initiatus; quo peracto, non eſſe amplius audiendam, ſibique imputare debere, ſi ſerò reconciliationem petie-
23 rit. Imò, & tandem ſi ſæpe monitus in-

no-

nocens pro reconciliatione, vel licentia
profitendi; neutrum facere velit, quod
liberum ſit adultero ad Religionem tran-
ſire, nec poſſit amplius innocens illum ad
ſe reuocare, quod dicit probari ex *c. gau-
demus de conuerſ. coniug. vltra quamplures
DD. allegatos n.* 16. nec oportere vt inno-
cens in ſæculo remanens, votum caſtitatis
ſimplex, vel ſolemne emittat ibidem
nu. 15.
24 Verum obſtare videtur *tex. in d.c. Aga-
thoſa* 27. *q.* 2. vbi apertè deciditur, quod
ſi ingreſſus non ſit de voluntate innocen-
tis coniugis, vel altero adulterante, reuo-
catur etiam tonſuratus è monaſterio, &
dicit *Sylu. hoc tit.* 9. *n.* 11. adulterum inuito
innocente, profiteri non poſſe, licet ſuffi-
ciat licentia tacita; imò ante eum dixit
Salyc. in d. auth. ſed hodie nu. 3. *oppoſ.* 4. *in fine
ex c. vxoratus, & toto fere tit. de conuerſ.
coniug.* integrum eſſe iure canon. attento,
coniugi innocenti adulterum perpetuo
ſibi reconciliare. Quod cõfirmat *Bald. ſup.
ead. auth. n.* 2. dicens, poſt matrimonium
conſummatum non poſſe vxorem conuer-
ti, viro permanente in ſæculo; nam cum
ſint vna caro, quantum ad matrimonium,
impoſſibile eſt ex parte conuerti, & ex
parte in ſęculo remanere; habitumque,
de quo in tex. fit mentio, eſſe in ſignũ pę-
nitentiæ, non conuerſionis, indeque oriri
illud adagium, habitum ſcilicet & tonſu-
25 ram non facere monachum, ſed profeſſi-
onem regularem, eo magis quod iſta lo-
ca, vbi tales feminæ includuntur, vocan-
tur loca pœnitentiæ, vbi non ſolet profi-
teri, & proinde pro coniuge innocente,
maximè ſi nõ pręceſsit ſententia diuortij,
ego ſequor opinionem Bal. & prædictorũ;
quibus addo, licet notum ſit, quod viuen-
te altero, neuter poteſt in quocunque ca-
ſu ad ſecunda vota tranſire ex *can.* 7. *ſeſſ.*
26 24. *de reform. matrim. in Trid.* Dicit tamẽ
Molfeſ. ſuper conſuetud. Neap. par. 6. *qu.* 5. *n.*
56 non practicari regulariter diuortium
in Ciuitate Neap. propter adulterium vi-
ri, niſi quando vir retineret concubinam
domi, quia ſolent, & poſſunt tunc cum
maiori commoditate inſidiari vitæ vxoris;
ſed hæc omnia ceſſant per adulterium al-
terius coniugis, tunc enim ſeparatio quo
ad torum non permittitur, debitique obli-
gatio non ceſſat, ſed maritali affectione ad
inuicem ſunt tractandi, quia paria crimi-
na, mutua compenſatione tolluntur *c. fin.
de adult. c. ſignificaſti in fine, & c. ex litteris
de diuort.*
27 Quinta cauſa eſt ſodomia tàm actiua,
quàm paſſiua *Bonac. hoc tit. q.* 4. *pun.* 5. *n.* 4.
ex Sanch. lib. 10. *diſp.* 4. *n.* 8. *Filliuc. tract.* 10.
cap. 10. *qu.* 3. & faciunt tradita per *Rouit.
ſuper rubric. in pragm. de ſodom. in fine*, ex
qua non ſolùm licitè negatur debitum,
ſed etiam eſt legitima cauſa ſeparationis
quo ad torum, de quo non dubitari in
Curia Archiepiſc. Neapol. teſtatur *Ricc.
reſol.* 237. *ex text. in c. adulterij, c. flagitia
&c. non ſolum* 32. *qu.* 7. vbi hoc verè non
probatur, licet deteſtetur vti peior, & dã-
nabilior omni alio coitu, ſed melius in
*c. omnes cauſationes eod. tit. quem tex. allegat
Iul. Clar. in* §. *Sodomia n.* 7. vbi dicit ſepara-
ri, & eſſe communem opinionem, quæ in
practica ſeruatur, tàm ſi committatur cum
propria vxore, quàm cum alijs *ex Abb. in
c. maritus in fine de adult.* idem docet *Bar.
in conſil.* 64. *n.* 8. *lib.* 1. licet contrarium ſi ſit
cum vxore, ſed malè voluerit. Bonac. cit.
28 Imo in foro fori, eſt pœna mortis, tàm
in agente, quàm in patiente *l. cum vir C. de
adult.* ſiue ſit femina, ſiue maſculus *Afflict.
in conſtit. Reg. legum aſperitatem n.* 10. *&* 11.
Clar. loco cit. n. 4. vbi ait cõburi tàm maſcu-
lum, quam feminam.
Et propterea per M.C.V. fuit ad mor-
tem damnatus quidam non conuictus per
teſtes, neque confeſſus, ſed ex indicijs in-
dubitatis de tali crimine peſſimo, vt refert
Sanfel. in addit. ad deciſ. 47. multa alia tra-
dit *Afflict. cit.* & præcipuè, quod ea nocte,
29 qua Chriſtus natus eſt, omnes ſodomi-
tæ ſubitaneè interierunt; ſi tamen maſcu-
lus patiens (idem ſi femina) fuerit minor,
non punitur pœna mortis, ſed larido fer-
uenti perfunditur in ea parte, in qua talia
paſſus eſt, vt ego tranſeundo vidi, ſed non
ſufficit conqueſtus mulieris, aſſerentis ſe
tentatam à viro de tali crimine ad ſepara-
tionem, & conſequenter neque ad debiti
negationem in foro fori, niſi adſint alia in-
dicia *Ricc. loco cit. & Gramm. deciſ.* 40. Quæ
30 quidem pœna negationis debiti, & ſepa-
rationis eo magis procedit, ſi quis coierit
cum beſtia ex eod. Bonac. citat. & tàm
in maſculis, quàm in fœminis eſt pœna
mortis, vt legitur *in leuit. cap.* 20. *& in c.
mulier* 15. *q.* 1. vbi iubetur, etiam beſtiam
interfici, non quod ſit capax pœnę legis,
ſed vt memoria flagitij quantum poſſibile
ſit deleatur.

Item

31 Item ſi feminæ coicrint inter ſe, pœna
etiam mortis eſſe puniendas *ex l. fœdiſſimā
C. ad l. Iul. de adult. ſcribit Boer. deciſ.* 316. &
ita fuiſſe practicatum in quibuſdam mo-
nialibus, quæ in ſimili coitu adhibebant
quoddam inſtrumentum ligneum, vel vi-
treum, & fuiſſe combuſtas refert *An-
ton. Gomez ſup. l. 80. Tauri num. 34. ſequitur
Clar. in §. fornicatio ſub nu. 29.* Item pollu-
entes ſe cum mortua, grauiter puniendos
eſſe docet idem *Clar. ibidem n. 28. & Boer.
relatus n. 13.* dicit vltimo ſupplicio, ſi hu-
milis fortunæ homines ſint, ſi honeſtioris,
in Inſulam deportandos.

32 Sexta eſt tempus menſtrui, quando di-
cit *Syl. v. debitum coniugale n. 8. circa finem,*
non ſolùm non teneri mulierem reddere
debitũ, ſed peccare ſaltem venialiter red-
dendo, loquendo tamen de menſtruo or-
dinario, & ſolito contingere ſemel in mē-
ſe; quia ſi eſſet continuum, omnis culpa
ceſſaret, alioquin matrimonium eſſet fru-
ſtratorium, ſi numquam poſſet peti, nec
reddi, dum perpetua ſupponitur fluxio,
in priori tamen caſu addit, mortaliter pec-
care mulierem exigentem, quia ſi excuſa-
tur vir petendo, hoc fit ad vitandam illi-
citam pollutionem, quæ ratio ceſſat in
muliere, cum eo tempore non ita de faci-
li à ſtimulis agitetur, vti quaſi infirma,
Henriq. *lib. 11. cap. 15. n. 7.* ait eſſe veniale
Sanch. lib. 9. diſp. 21. n. 6. dicit etiam recipro-
cam petitionem nullam eſſe culpam; ſed
tantùm conſilium, *Rodriq. 1. par. cap. 243.
Filliucc. tract. 10. par. 1. cap. 9. q. 10. nu. 336.*

33 In quatuor autem caſibus ait *D. Thom. in
4. diſt. 31.* exerceri actum coniugalem cũ
merito; primo quando ſuppoſita gratia,
quis reddit debitum, quia eſt actus iuſti-
tiæ; ſecundo quando debitum petit cau-
ſa generandæ, & educandæ prolis, quia
eſt actus latriæ, tertio quando hoc agit ad
ſeruandam coniugem immunem à forni-
catione, ſeu pollutione illicitis, quia eſt a-
ctus charitatis, quarto ad vitanda prædicta
in ſe, quia eſt actus prudentiæ, vel caſti-
moniæ, & in ſex caſibus peccari venialiter
ait *Sylu. cit. n. 13. ex Palud. in 4. diſt. 31.* de
quibus dicetur etiam in ſeq. reſol.

34 Septima cauſa eſt ſæuitia mariti, vel e-
ius parentum, propter quam non ſolùm
licitè denegatur debitum, ſed etiam fit
ſeparatio *§. ſi igitur auth. de nupt. c. ex tranſ-
miſſa, & c. litteras §. fin. de reſtit. ſpoliat.* & ita
in pluribus Tribunalibus fuiſſe deciſum
conſtat ex *Farin. deciſ. 268. Seraph. deciſ.
226. Caualcan. deciſ. 28. Theſaur. deciſ. 130.
Frãciſ. Marc. deciſ. 738. p. 2. Sãch. lib. 10. diſp.
18. n. 23.* quod procedit ẽt ſi mulier cauſã
dederit. *Abb. in dicto c. litteras n. 23.* & ita
pariter fuiſſe deciſum in Senatu Veneto
refert *Triuiſ. deciſ. 45. par. 1.* Si verò dubi-
tetur ad quem terminum ſæuitia perueni-
re debeat, vt prædicta locum ſibi vendi-
cent, dicit Imperator in *d. §. ſi igitur* ſuffi-
cere, ſi flagellis ſuper ea vir vtatur, & ita
fuiſſe ſimiliter deciſum referunt *Farin. dec.
122. Theſaur. & Triuiſ. citat.*

Poteſt tamen vir ex cauſis moderatè
caſtigare vxorem iuxta *Iul. Clar. in pract.
crimin. q. 56. n. 2. & ibi addentes;* ſed rectè
35 ait *Afflict. deciſ. 246. n. 1.* de quodam vi-
ro nobili verberante ſuam vxorem, quod
erat nobilis natalibus, ſed non moribus,
cum vna ſola vice, propter ſt. adulterium
ſecund. leges ciuiles (quæ iure canonico
non militant *c. inter hæc 33. q. 2.*) verbere-
tur vxor, & vſque ad mortem *l. marito ad
l. Iul. de adult. & l. Gracchus C. eodem* non ex
36 alia cauſa. Benè verum eſt, quod peten-
te viro reſtitutionem vxoris, quando fuit
facta ſeparatio, debet dare cautionem de
eam bene tractando *Ricc. reſol. 254.* niſi vir
capitali odio eam proſequeretur, quia tũc
non ſufficit cautio, vt legitur *in d. c. ex trãſ-
miſſa, & c. litteras §. fin. iuxta eumdem Ricc.
reſol. 235.* quicquid in contrarium dicant
Sanch. Regin. & alij apud Bonac. cit. num. 25.
quia debent intelligi ſecund. prædicta, vel
non ſequendi.

37 Octaua cauſa denegandi debitum lici-
tè, & ſine peccato, eſt propter magnum
detrimentum in bonis fortunæ, vel famæ
vitandum, aut ad magnum bonum acqui-
rendum, vel ſi Princeps virum ad bellum
conuocet: licet enim his in caſibus pro-
ficiſci, quamuis vxor ex viri abſentia de-
bito priuetur; non autem poteſt abeſ-
ſe mulier à viro, quia his, & ſimilibus ne-
gotijs non eſt habilis *Sotus in 4. diſt. 32. qu.
vnica art. 3. ad 1. & lib. 7. de iuſtit. & iur. q. 3.
ar. 1. verſ. an verò,* quem alijs relatis ſequi-
tur *Sanch. hoc tit. lib. 9. diſp. 4. n. 13.* Quod ſi
vxor vellet ſequi virum, dicit idem *Sanch.
n. 4. eſſe tex. apertum in c. quod ſuper de voto
in fine,* teneri virum eam ducere; ſed ille
tex. loquitur in voto emiſſo de conſenſu
vxoris, in quo explendo, non ſolùm licitũ,
ſed etiam pium eſt ducere feminas; ad alia
autem negotia minime, vt omnibus patet,

&

& quotidie à viris honeſtis practicatur.

38 Nona eſt quando alteruter eſt ecticus, ſeu tiſicus, aut habens alitum intolerabiliter fætentem iuxta *Caualcan. deciſ.* 18. *nu.* 26. *par.* 2. *Ricc.reſ.* 236. *n.* 1. *Sanch.lib.* 9. *diſp.* 24. *n.* 18. vbi loquitur de morbo gallico laborantibus, ergo à fortiori de prædictis malis maioribus.

Decima cauſa eſt, quando alter inſidiatus eſt vitæ alterius *Abb.in cit.c.litteras. c.* 2. *de diuort. & in c. quemadmodum in fine de iure iur.*

39 Vndecima eſt lapſus vnius in infidelitatem, vel etiam hæreſim, aut ſchiſma, vel ſi ad ea trahere quærat alterum, tunc licet negare debitum, & etiam diuortium facere *c.idolatria & c.non ſolum* 28. *q.* 1. *c.* 2. *de diuort. Regin.lib.* 31. *n.* 314. *Bonac.hoc tit. q.* 4. *pun.* 6. *num.* 25. *in fine ex Nauar.Henriq. Filliuc.& alijs*, ſed in omnibus caſibus petiti diuortij, donec lis terminetur, duo ſunt addenda, vnum in fauorem viri, alterum in fauorem vxoris; primum eſt quod,

40 lite pendente non ſolùm vſque ad ſententiam, ſed etiam poſtea, ſi ab ea ſit appellatũ, non poteſt ſuſpendi debitum matrimoniale iuxta *deciſ. de Franch.* 130. niſi odium eſſet inter eos capitale, ita quod nõ poſſet per cautionem reparari *vt ſupra n.* 36. *diximus.*

41 Secundum eſt, quod ſi non poteſt vxor cum viro cohabitare ob periculum vitæ, dentur ei interim alimenta *Guttier. lib.* 1. *canõ.qq.q.* 24. *Theſa.d.dec.* 130. *Peguera dec.* 20. *Guido Pap. dec.* 439. *Afflic.dec.* 10. *&* 152. *de Frãch.dec.* 244. Et ſi mulier dotẽ nõ dediſſet, *Cappel.Tholoſ. deciſ.* 86. niſi eam promiſiſſet, & non ſoluiſſet *Creſcent. deciſ.* 8. *de iudic.* Filij verò nati conſtante matrimonio debent remanere penes coniugem innocentem iuxta *Emau. Sà v. diuortium n.* 12. *& Sanch.lib.* 10. *diſp.* 20. *n.* 2. Sed hoc apertè deciditur ab Imperat.noſtro *in auth.Si pater C. de alend.liber. per hac verba. Si Pater cauſam diuortij præſtiterit, apud matrem liberi nutriantur Patris expenſis; ſi verò è contra, tunc apud Patrem, matris locupletis expenſis, niſi Pater minus idoneus ſit, tunc enim apud matrem locupletem nutriantur.*

Agitur de peccatis contigentibus in vſu matrimonij.

SVMMARIVM.

1 *Copula inter coniuges multis modis fieri poteſt cum peccato aliquando mortali, & aliquando veniali, & n.* 2. *& ſeqq.*

9 *Maritus ſi potuit prohibere adulterium vxoris, & noluit, magisque ſi eam ipſe proſtituit, & in multis alijs caſibus non ſoluitur ab obligatione reddendi debitum, ſicuti ſolueretur per adulterium illius abſque ſua culpa. Tenetur habitare cum vxore, vnde vagans diù per mundum abſque præciſa neceſſitate, peccat mortaliter, niſi vxor conſentiret nu.* 13. *An poſſit licitè ſe ſeparare ab vxore ob dotẽ promiſſam, & non ſolutam? n.* 14.

15 *Pacti obſeruantia eſt de iure naturali.*

10 *Oſcula inter ſponſos cum tactibus, etiam impudicis, & verendorum aſpectibus an ſint licita, & quid ſi propterea præuideatur, & ſequatur pollutio? Inter ſolutos in qualibet parte corporis, an ſint ſemper mortale n.* 19. *&* 20.

21 *Verenda propria, aut aliena an liceat alicui aliquando vltra caſum curationis tangere?*

22 *Mulier permittens tangi ab alio laſciuè, an peccet mortaliter?*

23 *Votum caſtitatis priuatum, ſi fiat ante matrimonium, vel poſtea, ſed ante conſummatum, vel poſtea, & de conſenſu vxoris, an & quomodo ſit ſeruandum, vel diſpenſandum? & nu.* 24. 25. *&* 27.

26 *Coniuges ſi de conſenſu caſtitatem vouerunt, ſed in ſæculo remanſerunt, an poſſint ad incontinentiam vitandam diſpenſationem obtinere, & à quo maximè ſi poſtea adulterium ſit ſecutum?*

Reſolutio CXXIV.

Dictum eſt in ſuperioribus de varijs modis peccandi in vſu matrimonij, quando st. matrimonium fuit nullum, & nihilominus exercetur, ſi nullitas proueniat ex cauſa conſanguinitatis, vel affinitatis, publicæ honeſtatis iuſtitiæ, ſiue furoris propter defectum conſenſus, præſentiæ parochi, & teſtium, vel ratione loci, aut temporis, reſtat agendum de alijs, qui continentur ſub his verſibus, licet etiam aliqua ex dicendis, ſint ſupra ſparſim tracta.

Sit

Sit modus, & finis ſine damno ſolue,
cohære
Sit locus, & tempus, tactus, nec ſper-
nito votum.

Circa modum poteſt copula continge-
re varijs modis.ordinarius, & licitus eſt,
vt mulier ſuccumbat viro,qui eam cogno-
ſcit in vaſe naturali, extra quem docet *D.
Tho.in 4.diſt.31. in littera*, duplicem eſſe
modum coeundi contra naturam; primus
eſt,quãdo vas debitum non ſeruatur,quo-
modocunque hoc fiat; quod non dubita-
1 tur eſſe mortale, non ſolùm in viro,ſed e-
tiam in femina, licet hoc patiatur præter
ſuam voluntatem,nec excuſatur ob timo-
rem odij,vel diſplicentiæ, ſeu incontinen-
tiæ viri, aut etiam verberum. Secundus
2 eſt,quando ſeruatur debitum vas,ſed non
debitus ſitus,puta lateraliter coeundo,vel
ſedendo, vel ſtando,vel præpoſterè, ſi vir
retro accedit,vel tandem ſi mulier ſuper-
greditur, quos modos adhibendo, quam-
uis aliqui dicant eſſe mortale, noſter autẽ
Sanctus hoc non admittit, ſed aſſerit,quod
quanto magis à naturali diſpoſitione re-
ceditur, tanto eſt grauius, & quando diſ-
poſitio corporis aliud non patitur in hoc
poſtremo caſu,puta ob pinguedinem viri,
vel prægnantiam vxoris, nullum ſit pec-
catum, circa verò alios caſus priores vi-
detur docere, quod ſit veniale grauius,vel
leuius. Qua de re acriter eſſe reprehen-
dendos coniuges, vt à prædictis abſtineãt,
non autem arguendos de mortali dicunt
*Sylu. v. debitum coniugale n.7. in fine Coninc.
diſp.34.dub.9.n.80. Henriq.lib.11. cap.16.n.
6.Regin.lib.31. num.335.* Si tamen femina
3 poſt copulam ſecutam, ſtatim mingit, vel
ſe erigit, aut aliud facit, vt ſemen recep-
tum eijciat, peccat mortaliter, vt dicunt
communiter DD. quia agit contra finem,
ad quem eſt ſemen inſtitutum à natura,
*Henriq.cit. nu.8.Sanch. hoc tit.lib.9.diſp.20.
n.30.Regin. cit.nu.334. Dia. vbi cæteri par.
10.tr.14. reſol.55.§.fin.* vbi ait,numquam
hoc licere, cum ſit intrinſecè malum.
4 Circa particulam (finis) hic poteſt eſſe
multiplex, nempe bonum prolis, 2. bonũ
fidei, 3. ſignificatio vnionis Chriſti cum
Eccleſia, 4. ſanitas corporis, 5. alterius
peccati carnalis vitatio,ſexto carnalis de-
lectatio. primi tres fines, ſi habeantur in
mente,in actu copulæ, vel ſaltem tempo-
re contracti matrimonij, vel non habeatur
intentio negatiua,ſeu contraria,non ſolùm
non ſunt peccata, ſed actus meritorij,vt in
priori *reſol.n.33.cum D. Thom.* dixi*mus, &
tradit Sanch.lib.9.diſp.8.vbi latiſſimè.*De 4.
5 & 5.fine agit idẽ *Sãch.diſp.9.&* 10.vbi co-
natur probare eſſe aliquãdo veniale, cum
st. hæc habeantur pro fine principali, &
poſſint iſta mala alio medio reparari;
quod videtur aduerſari doctrinę *Apoſtoli
1.ad Corinth.* 7. ibi, reuertimini ſtatim in
idipsũ,ne tentet vos Satanas,& ibi,melius
eſt nubere, quàm vri. de 6. verò, ſi ita
quis delectetur, vt etiam ſi non eſſet ſua
coniux,accederet, vel aliam perſonam tẽ-
pore copulæ in mente habeat, de qua de-
lectetur, certum eſt peccare mortaliter, &
eo peccato,quo eſt capax perſona cogita-
ta, vel concupita, ſi st ſit ſoluta, vel con-
iugata, aut ſacra, vel coniuncta in gradu.
6 Si verò coniux non tranſgreditur vſum
actus coniugalis, ſed hunc exercet ſolius
delectationis gratia,tũc dicũt eſſe ſaltẽ ve-
niale T*olet.lib.7.c.20. n.1. idem Sanch.lib.9.
diſp.11. nu.4. Coninch.diſp.34.dub.1.Regin.
lib.31.n.34.*quod tamen videtur probari *in
c.vir cum propria 33.q.4.ibi non n.de adulte-
rio,vel fornicatione, ſed de legitimo matrimo-
nio ſuſceptus fuerat, qui dicebat,ecce enim in
iniquitatibus conceptus ſum,& in peccatis cõ-
cepit me mater mea*; ex quibus concludunt,
copulam coniugalem fieri ſine peccato,
imò cum meritò ob ſolos tres fines prio-
res, non autem ob alios duos ſequentes,
quia de 6. non dubitatur; ſed ego proba-
bile exiſtimo nullo modo eſſe peccatum,
niſi quando fieret modo relato n.5.in fine,
quia poteſt locus pſalmi intelligi de pec-
cato originali, vt exponit *Gl.in cit.c.vir v.
iniquitatibus. Nauar.in man.cap.16.n.32.*
Circa particulam (ſine damno) dictum
eſt in priori reſol. quando liceat negare
debitum, ſi adſit periculum mortis, vel
grauis infirmitatis, ac etiam menſtrui
7 tempore, imo peccatum eſse mortale,
quando fit copula cum probabili periculo
abhortionis,ſi vir ſupergrediatur vxorem,
partui proximam,quia non ſolùm eſt con-
tra charitatem, ſed etiam contra iuſtitiam
delectari cum probabili periculo mortis
prolis, ait *D. Anton.par.3.tit.1.cap.20. §.4.*
vbi docet tale periculum adeſse circa
principium conceptus, in quo matrix ali-
quando ob delectationem aperitur,& ma-
teria non dum perfectè coagulata effun-
ditur. 2. quando copula fit paulo ante
partum, quia tunc poteſt ſuffocari acceſ-
ſio-

tione ſeminis, eriam ſi de retro in vaſe de-
bito accedar, quod ſi vir ſupergrederetur,
ex hoc ſolo poſſet proles ſuffocari; ſed e-
go priorem caſum circa principium con-
ceptus, ſalua reuerentia non recipio, cum
impoſſibile ſit coniugibus hoc ſcire. 2. ſi
de retro fiat acceſſio, vix de veniali con-
iuges arguerem, cum difficilis ſit eorum
cohabitatio, & in eodem lecto dormitio
abſque copula, maxime per multos dies.
8 3. de ſupergreſſione præcipuè quādo pro-
ximus eſt partus, non dubito eſſe mortale,
cum de directo detur opera rei illicitæ, &
magno abhortus periculo, *Nauar. cit. Tol.
lib. 7. cap. 20. à n. 1. Valent. tom. 4. diſp. 10. q. 6.
pun. 2. Coninch. diſp. 34. dub. 9. nu. 77. & 78.
Sanch. d. lib. 9. diſp. 22. n. 3.* Sequitur particu-
la (ſolue,) de obligatione ſt. reddendi
debitum, de qua etiā dictum eſt in priori
reſol. ceſſare, ſi alter coniux adulteretur,
9 & hoc etiam fallere in multis caſibus, qui
bus adde, quando vir potuit prohibere a-
dulterium, & noluit, vel ipſe vxorem pro-
ſtituit *c. diſcretionem de eo, qui cogno. conſang.
vxor. ſua ibi cum adulterium ei nō poſſit obyce-
re, qui eam adulterandam tradidit*; item
quando vxor fuit violenter cognita *c. pro-
poſito 32. q. 5.* vbi August. refert exemplum
Lucretiæ Romanæ, quaſi cognita fuiſſet
per vim, licet reuera non per vim, ſed per
inſidias fuerit cognita à Tarquinio, vt ibi
aduertit *Gl. v. adultera*, item quando ac-
ceſſit ad virum alienum, quem omnino
putabat eſſe ſuum *c. in lectum 34. quaſt. 2.*
Item quando ſecundo nupſit, putans virū
priorem mortuum, qui viuebar *c. cum per
bellicam eod. tit.* vltimo quando vir noluit
reddere debitum vxori, propter quod fuit
adulterata. probarnr *in c. ſecundum verba
33. q. 5. D. Tho. in epiſt. 1. ad Corinth. cap. 7.
Armill. hoc tit. §. 73. Tolet. lib. 7. cap. 20. in
fine.*
10 Hac autem occaſione notant *Sanch. d. lib.
9. diſp. 17. n. 12. & Bonac. hoc eod. tit. q. 4. pun.
6. n. 15.* quod ſi vir poſtquam ſeminauit,
ſe retrahat ante ſeminationem vxoris, po-
teſt ipſa vxor ſe tactibus excitare, donec
ſeminet, quia alioquin grauem ſentiret
afflictionem, ita remanendo libidine ac-
cenſa; & quia illi tactus ordinantur ad
complementum actus coniugalis à viro
incæpti, ſed nullum doctorem ad hoc pro-
bandum allegant; propterea ſi probabile
ſit, alij iudicent, quia ego valde de hoc du-
bito; iſta n. ianua aperta, facile ſumerent
occaſionem vxores, aliàs ſe excitandi ſi-
milibus tactibus, qui ſunt regulariter pro-
hibiti, & proprerea ſequor opinionem
Rodriq. in ſumma par. 3. cap. 88. nu. 4. qui di-
cit eſſe mortale, vt vult eriam *Dia. p. 2. tr.
17. reſol. 38. in fine.*
11. Quod ſi ob ſenectutem quis ſciat non
poſſe effundere ſemen intra vas, non eſſe
licitam copulam, ſed tantùm oſcula, &
tactus (ſi tamen deſit periculum effun-
dendi ſemen extra vas) ad mutui amoris
ſigna præbenda, & conſeruanda, dum le-
gitimum eſt matrimonium, quod iſta
permittit, docent *Sanch. cit. n. 21. & 23. Bo-
nac. vbi ſupra n. 17. ex Nauar. & alijs.* Si ve-
rò ſenex habet probabilitatem mittendi
ſemen intra vas, poteſt licitè coire, quàm-
uis poſtea extra vas præter intentionem
effundatur, vt vult etiam *Regin. lib. 31. nu.*
12 *334.* quod procedit etiam in non ſene
(ſi non effundatur data opera, quia tunc
eſt morrale,) ſi aliquo caſu, coeundo cum
vxore v. g. à retrò, in vaſe tamen naturali,
ſeminis partem exrra vas, præter inrentio-
nem emittat, quod vix eſt veniale, vt do-
cet *ex Alber. Mag. in 4. diſt. 32. idem Tolet.
lib. 7. cap. 20. n. 1.*

Sequitur particula (cohęre,) per quā ſi-
gnificatur obligatio cōiugum, ſimul habi-
tandi; finis n. matrimonij eſt prolis ſuſci-
piendæ, & fornicationis vitandæ; data
13 ergo ſeparatione fruſtraretur vterque, &
propterea peccant mortaliter coniuges
abſque præciſa neceſſitate, ſe ſeparantes
*Gregor. de Val. to. 4. diſp. 10. q. 5. pun. 3. To-
let. lib. 7. cap. 21. n. 1. Sanch. lib. 9. diſp. 4. n. 2.
Regin. lib. 31. n. 344.* imo addit idem Tol.
coniuges vagantes per alienas prouincias,
ſuas vxores relinquendo, non eſſe abſol-
uendos, donec firmum ſaltem propoſitum
habeant abſque mora redeundi: excipiū-
tur tamen caſus in hac, & priori reſol. ad-
ducti, & vlterius quando adeſt conſenſus
vtriuſque iuxta dicta per *Nauar. c. 16. nu.
25. & alios,* vel ſeparatio eſſet ad modicum
tempus.
14 Hinc diſputant DD. vtrum liceat viro
ſe ſepare ab vxore ob dotem non ſolutā,
& reſpondent negatiuè apud *Sanch. citat.
diſp. 5. nu. 17.* quos ipſe ſequitur cum Re-
gin ſupra ex Couarr. & alijs; quorum
fundamentum eſt, quia Chriſtus dixit a-
pud *Matt. cap. 7. & apud Luc. cap. 16.* ſolam
fornicationem, cauſam eſſe dimittendi
vxorem, ergo excluſit omnes alias *c. non*

*ne de præſumpt.& l.cũ prætor.ff. de iudic.*ſed
vidētur obſtare tex.*in c.per veſtras in fin.de*
donat.inter vir.& vxor.&l.fin.C.ad S.C.Vel-
lei. ſicut etiam docent *Abb.in conſil.85.n.1.*
lib.2.& in d.c.per veſtras n.4.Bal.in c.quem-
admodum n.9.de iure iur. & in l. quod in
vxorem n.2.C.de neg.geſt. Angel.in ſumma
v. dos n.9. Armil. eod.n.10. Franc. Marc.de-
ciſ.732. num.4.par.2.& fortius ſi ipſa vxor
15 promiſit dotem , promiſſionis enim, ſeu
pacti obſeruantia eſt de iure naturali *l. 1.*
de pact.vbi Gl.v.huius edicti , ſed ius natu-
rale, vel præfertur, vt antiquius, vel con-
currit cum iure diuino , ergo non ſoluen-
te vxore dotem ab ipſa promiſſam , non
tenetur vir cum ea habitare ; hoc tamen
non ſeruatur inter perſonas ciuiles, quia
virorum dedecori imputaretur. Et prop-
terea non ſequor iſtam , ſed priorem ſen-
tentiam .

16 *De* loco,& tempore dictum eſt in reſol.
123. *nu.2.* ſequitur particula (tactus,) iſti
enim,ſi ſunt in verendis inter coniugatos,
etiam iuncti cum oſculis , & in ordine ad
copulam , nullum peccatum eſt , ſi verò
abſque copula, ſed ſolùm cauſa delectati-
onis, veniale tantum; quod ſi per iſta du-
bitetur de pollutione extra vas,vel eo fine
fiant, mortale eſt *Tolet.d.cap.21.ſub n.6.ex*
Caiet.in ſumma v.matrimoniũ,Regin.ex Sylu.
& Victor.lib.31.n.349. Sed oſcula tantùm
17 in ore , quæ frequentia ſunt inter coniu-
gatos,amoris, & beneuolentiæ gratia,ceſ-
ſante pollutionis periculo extra vas , im-
munia etiam à veniali eſſe non dubitatur ,
licet ad copulam ordinata non ſint , alio-
quin innumerabilia venialia ab ipſis præ-
ter,& contra voluntatem committerentur;
eodem modo licent inter eos verba im-
pudica, ſecluſo dicto pollutionis peri-
culo *Azor. 3.par. lib.3.cap.25. quaſt.2.Co-*
ninc. diſp.34.dub.11.n.113.Sanch.lib.9.diſp.
44. num.10. vbi de omnibus ad materiam
latè .

18 Verum inter ſponſos , tactus impudici
ſunt mortalia, vti diſpoſitiui ad copulam,
tunc non permiſſam, ſecus ſi non ſint im-
pudici , vt oſcula in facie , vel etiam in o-
re iuxta *Bonac.hoc tit.q.4. pun.9.nu. 6.* con-
cordat in parte *Nauar.in man.cap.16.n.12.*
vbi oſcula,& tactus honeſtos concedit, il-
licitos autem,ſeu in partibus verendis ne-
gat ex *Caiet.& alijs*, verum non aperit an
ſint mortalia , ſed benè hoc docent *Sanch.*
lib.9.diſp.46.n.52.Dian.par.2. tract.17.reſ.
6.in fine, vbi dicunt eſſe mortalia,etiam a-
ſpectus verendorum. diſplicet tamẽ quod
addit Sanch. cit. n. 50. ad vitandum st. in
aliquo caſu contingenti auſteritatem , vel
inurbanitatem , tactus licitos, vt ſupra, a-
deo eſſe permiſſos,vt quãuis ex illis præ-
uideatur , & ſequatur pollutio , non ſint
mortale, quod ego non admitto,ſicuti nec
admiſit *Dia.cit.§.tandem*,vbi refert ſolùm
Sanch. non approbando,nec reprobando .

19 An aũt prędicta ſint ſẽper mortalia in-
ter ſolutos? *Nauar.cit.c. 14.ſub n.42.*dicit,
quod ſi quis iocosè mittit manũ ad pec-
tus honeſtæ mulieris , eiuſdemqne mam-
millas tangit, aut manũm, vel brachium
ducit,aut præmit, vel vellicat,aut eius pe-
dem cum proprio etiam præmit,ceſsante
malo deſiderio, pollutionisque periculo,
mortale non eſſe, ſicuti nec amplexus , &
oſcula in partibus , vbi ex Patriæ conſue-
tudine permittuntur, ſed iſta (præciſa Pa-
triæ conſuetudine , quia fiunt in publico ,
& probabiliter ceſſat omne periculum ,)
ſunt valdè fugienda , & ſi his ceſſantibus,
vix poſſunt homines ſe continere, quid e-
rit cum talibus additamentis ? Et propte-
20 rea rectè dicit *Regin lib.22.n.6.ex D.Tho.*
2.2. q.154. art.1.ad 5. quod ſi fiant oble-
ctandi cauſa, ſemper ſunt mortalia *Eman.*
Sà v.luxuria n.13. Sanch.lib.9.diſp.46. n.7.
(quamuis deſit fornicandi deſiderium) ni-
ſi agatur de paruitate materiæ , quam iſte
n.9. & 16. concedit ; ſed ego non facile
hos tactus à mortali excuſarẽ,cum in iſtis
non detur parua materia,niſi eſſent ratio-
ne curationis , aut ſimili honeſto fine , vt
idem *Regin.ibidem n.5. docet cum Bonac.cit.*
n.11.ex Caiet.& alijs,P.Dia. par.3. tract.5.
reſol.1.& 89.in fine par.4.tract.4.reſol.136.
§.notandum, & tract.5.reſol.5. in fine, & p.
5.tr.4.reſol.5.

21 Quod ſi quis tangat verenda propria
cum delectatione, vel animo, ſeu periculo
illicitè delectandi , mortaliter peccat , ſi
verò ex leuitate,vel curioſitate , aut cale-
faciendi gratia manus, venialiter tantùm ,
ceſſantibus tamen periculis prędictis ; ſi
verò ex cauſa neceſſitatis,medendi st.gra-
tia,ſi ibi adſit aliqua plaga , nullum pec-
catum eſt; tangere verò verenda aliena ,
niſi aliqua neceſſitatis cauſa , ſemper eſt
mortale , *Leſſ.lib.4.cap.3.dub. 8. n.60.San-*
ch.lib.9.diſp.46.n.14. Filliuc.tract.30.cap.9.
n. 194. niſi inter natandum ioci cauſa per-
tranſennam arripetentur , quia veriſimili-

ter

ter ceſſat omnis delectatio, & pollutionis
periculum, vt dicunt multi apud *Dia.par.*
*3.tr.5. reſol.89. §.unde.*quamuis ipſe con-
trarium, & melius in fine voluiſſe videa-
22 tur. Femina autem,quæ permittit ab a-
liquo laſciuè tangi, & non ſe retrahit,nec
contactum impedit, abſque dubio peccat
mortaliter, quamuis ipſa animum peccã-
di,ſeu in ſe delectandi non habeat; con-
currit n.ad actum intrinſecè malum,quem
etiam ex caritate vitare tenetur, impedi-
endo quantum poſſibile ſit malum ſpiritu.
ale proximi, ſicut corporale,& magis cum
illud ſit malũ maius *Leſſ. cit.n.64.ex Azor.*
& alijs. Eman.Sà v.luxuria n.14.

Sequitur vltima particula (nec ſperni-
23 to votum,) ſed hoc intelligitur de voto
ſimplici caſtitatis, quia ſi eſt ſolemne,ma-
trimonium poſt illud ſequutum, non va-
let,& cogitur vouens ad Religionem re-
dire, ut pluries ſupra dictum eſt, & con-
ſtat *ex c.cum virum de regular.cum ſimil.* il-
lud ergo fieri poteſt,uel ante matrimoniũ,
uel poſt, ante conſummatum,uel tandem
poſt utrumque; ſi fiat ante matrimonium,
& poſtea contrahatur, peccat uouens
mortaliter, quia agit contra uotum *c. licet*
*in princ.de voto,*non obſtante quod contra-
heret animo Religionẽ intrandi ante con-
ſummationem, (quod licet poſſit ex *c.2.de*
conuerſ.coniug.) iniuriam tamen irrogare
dicitur ſponſæ,ab eo deceptæ, dum ipſam
per uerba de pręſenti deſponſat,& eodem
tempore non habet uoluntatem ducendi,
& quia magnum damnum illi infert, quæ
ob ſuſpicionem copulæ fortaſſe ſequutæ
non ita facile alteri nubet, ut docet *Na-*
uar.in man.cap,16.ſub n.30.ex Sot.& Sylu.
ibi cit.

24 Quod ſi fiat ſecundo modo, & ſolo in-
ſpirationis diuinæ impulſu, non peccat
uouens, ingrediendo Religionem *d. c.2.* ſi
uerò matrimonium conſummat, peccat
mortaliter contra uotum,non ſolum prima
uice, ſed toties quoties petit debitum,
non tamen quando poſt primam uicem
petitus reddit idem *Nauar.d.n.30.*ubi cõ-
munem dicit, & addit poſſe ad ſedan-
dam conſcientiam, diſpenſari ab Epiſco-
po,etiam ad petendum *Sanch.hoc tit. lib. 8.*
diſp.9.n.8.& clarius diſp.12. n.4.idem lib.9.
diſp.7. n.3.ex D.Tho.in 4.diſt.38.q.1. art.2.
*quæſtiunc.2.ad 4.Sot.Victor.*Tabi. *Arm. An-*
gel.& alijs. Regin.lib.31.n.350. ex c.quidam
25 *tit. cit.* Si uerò fiat tertio modo, poſt st.
matrimonium contractum, & conſumma-
tum, & iterum diſtinguo, aut quis uouit
cum conſenſu uxoris, & non poteſt pete-
re, ſed tenetur illi debitum reddere, quæ
non peccat petendo, dum ipſa non nouit,
licet conſonſerit in votum illius; Etenim
ſi non conſenſiſset, votum eſſet nullum,
& poſſet per vxorem irritari *c. vna ſol.*
33.q.5. conſenſus ergo operatur,vt votũ
illius valeat, nequeatque petere, ſed per
talem conſenſum non videtur mulier iuri,
quod habet petendi renunciaſſe ſecundũ
Innoc.in c.vxoratus de conuerſ. coniug. quem
*Nauar.vbi ſupra n.31.*teſtatur eſſe abAbb.
& alijs communiter receptum, & poſtea
Sanch.d.diſp.7. n.3.Regin. cit.n.352. in fine.
ſed diſpenſare etiam in hoc caſu poteſt
Epiſcopus, vt docet idem *Sanch.lib.8.diſp.*
9.nu.8.

26 Aut tandem votum fuit factum ab v-
troque, in ſæculo tamen remanente, &
ambo tenentur illud ſeruare,non redden-
do,nec petendo: alias mortaliter peccant
toties,quoties *c.quod de eo 33. qu.5. Sanch.*
*lib.9.diſp.7.n.11.in fine,*niſi poſt votum ta-
liter emiſſum,vterque adulterium commi.
ſerit, tunc n. ad inſtantiam alterutri eſt
votum relaxandum, & ad matrimonium,
vti prius redeundum, ne in peccato mo-
rentur *c. tua nos 24. de iure iur.* ſuper qui-
bus votis, etiam præciſo adulterio poſse
Epiſcopum diſpenſare ad vitandas proxi-
mas peccatorum cauſas docent *Maior. in*
4.diſt.32.q.2. in ſolutione ad 2.contra ſecũd.
concl.Eman.Sà v.debitum coniugale n.2.Sylu.
v.matrim.7.n.5. in fine; ſed Nauar.cit.cap.
*12. ſub n.52.*negat, aſſerens diſpẽſandum
eſſe à Pontifice, niſi ex aliquo accidenti
27 non pateret recurſus ad eum, cuius opi-
nionis fuerunt *Henriq.lib.11.cap.5.n.8.alij-*
*que multi apud Sanch.lib.8.diſp.11.n.10.*quã
tẽperat idẽ Sãch.*ibid.n.15.*ſi coniuges re-
mittendo ſibi ipſis renunciationem illam
iuris petendi, & reddendi, quam vouen-
do fecerant, iterum conferant ſibi mutuã
corporum poteſtatem, quia valet prædicta
remiſſio. poſt quam non ſolùm tenebitur
vterque debitum reddere, ſed poterit E-
piſcopus diſpenſare, etiam ad petendum
recentiores refert *Dian.par.1.tract.11. re-*
ſol.82.

Quod autem valeat prædicta reciproca
remiſſio, quamuis Sanch. nihil alleget,
fundatur tamen *in l. ab emptione ff. de pact.*
l.emptio ff.de reſcind. vend. & l. 1. in fine C.

quando liceat ab empt. diſced. vbi contractus, qui conſenſu fiunt, vt eſt prędictus de nõ petendo, nec reddendo, contrario conſenſu diſſoluuntur, quia nihil tam naturale eſt, quã eo genere quodque diſsoluatur, quo ligatum eſt, & ideo nudi conſenſus obligatio, cõtrario conſenſu diſsoluitur ait *Vlpian. in l. nihil tã naturale ff. de regul. iur.* iuxta quæ, neque diſpenſatio Epiſcopi viderctur neceſsaria, niſi opponendo dicas; ideo in iuribus prædictis ſufficere diſsenſum, quia agitur de ſolo intereſse contrahentium, ſecus in uoto, quod fit ad honorem Dei, & propterea erit neceſsaria, ſaltem diſpenſatio Epiſcopi, ſecus ſi votum non fuiſset ſimpliciter adinuicem de caſtitate, ſed ſolum non petituros ſimiliter adinuicem: tunc n. quamuis petitio fieri abſque peccato non poſſet, reddere tamen, etiam pręciſa diſpẽſatione poſsent, quando ſc. ex ſignis alter intelligeret alterum, ſi poſset petiturum, quia tunc non diceretur petere, ſed reddere *Gl. in c. fin. 27. q. 1. in princ.* ibi vterque enim, ſi ſciat alterum indigere, nec poſse exigere, debet alteri commiſceri, & vterque reddere dicitur *Eman. Sà d. v. debitum n. 3. Sanch. lib. 9. diſp. 7. n. 11. in princ.*

An delectatio moroſa de re venerea, ſit ſemper mortale peccatum, & quid de turpiloquio, & feminarum aſpectu?

SVMMARIVM.

1 *Conſenſus eſt triplex formalis, virtualis, & interpretatiuus, & qui iſti ſint? & n. 2. & 3. eodẽ modo diuiditur diſſenſus n. 4.*

5 *Conſenſus aliquando eſt plenus, & perfectus, qui ſufficit ad mortale, aliquando eſt imperfectus, & ſemiplenus, qui non ſufficit, ſed ſolùm ad veniale, aliquando eſt de cogitatione tantum, quì dicitur ſpeculatiuus, & non eſt peccatum, aliquãdo de re cogitata, qui dicitur practicus, & iſte ſufficit n. 6. & 10. ſi adſit plena aduertentia n. 9.*

7 *Delectatio moroſa, ſi ſit de mortali, & cum requiſitis, vt infra, licet non adſit propoſitum, nec deſiderium perpetrandi id, de quo quis delectatur, eſt mortale & num. 8.*

11 *Delectatio moroſa in duobus caſibus eſt mortale, ſecundum vnam opinionem, ſi quis in ea paſſiue ſe habet, non eſt mortale ſecundum alteram opinionem; quod quomodo contingat, explicatur. nu. 12. Sed ſi eam expellat, facit actũ valde virtuoſum nu. 13. Quando verò dubitat, ſi conſenſerit, vel ne, in dubio ſe accuſet in confeſſione num. 14. Sed quomodo hoc cognoſci poſſit? n. 17.*

15 Examen *conſcientiæ de rebus venereis cogitatis, non eſt ſubtiliter faciendum, nec in eo multum immorandum, & quare?*

16 *Motus ſenſualitatis ſunt in triplici differẽtia; alÿ dicuntur primo primi, alÿ ſecundo primi, & alÿ pleni, qui iſti ſint, & quando cum peccato, vel ſine?*

18 *Motus ſenſualitatis de rebus venereis, non ita de facili imputantur ad culpam, ſicut de alÿs rebus, & quare?*

19 *Delectatio moroſa in viduis circa præteritã copulam cum coniugibus num ſit mortale? & quid de ſponſis circa copulam futuram? Præſens de pollutione inuoluntariè ſecuta num ſit mortale; & quid ſi quis delectetur de cibis cogitatis, & prohibitis tempore Quadrageſimæ, & vigiliarum n. 20. in coniugibus altero abſente de copula habita, vel habenda, an ſit mortale n. 21.*

22 Tactus *impudici inter coniugatos, licet non in ordine ad copulam ſunt permiſſi præterquam immittere membrum in os vxoris, quod eſt ſemper mortale.*

23 Turpiloquium *an ſit mortale? ſiue cantiones, aut lectiones, ſcriptiones, ſigna venerea, vel aſpectus feminarum, vel etiã pudendorũ n. 24. Et quid ſi inſpiciantur coitus hominum, vel brutorum? nu. 25.*

26 Pingentes *feminas, vel homines cum pudendis nudis, vel cum velo diaphano peccant mortaliter, & quid de euntibus ad comedias? n. 27.*

Reſolutio CXXV.

QVia iſta delectatio conſenſu perficitur, & diſſenſu negatur, his propterea præcognitis, facile cognoſcetur, & reliquum; conſenſus ergo tripliciter
1 ter diuiditur, nempe in formalem, virtualẽ, & interpretatiuum; formalis, ſeu poſitiuus eſt, cum quis formali, ſeu poſitiuo actu uoluntatis ſibi complacet, ſeu conſentit in eo, quod intellectus iudicat, illiq; vt bonum repreſentat, quãdo ſc. quis vult ali-

Digitized by Google

aliquam virtutem, quam intellectus ſibi, vt conuenientem amplectendam proponit, vel vitium, virtuti oppoſitum.

2 Virtualis eſt duplex, primus eſt, qui ex conſtitutione hominum, vel de natura ſua includitur in conſenſu formali, quando aliqua ſunt ita inter ſe coniuncta, ut vnum veniat neceſsario in cõſequentiã alterius, tunc licet vnum tantum conſenſiendo eligatur, implicitè tamen, & virtualiter cenſetur etiam alterum electum, vti in illo inclnſum. E. g. vult quis ad aliquem ſacrum ordinem promoueri, cenſetur etiam velle caſtitatis votum emittere, quod in illo ex Eccleſiæ conſtitutione recluditur; Item vult quis ſuſcipere ſacramẽtum matrimonij, cenſetur velle etiam copulam illi de natura ſua inſitam, niſi de conſenſu velint in caſtitate permanere. Secundus etiam ineſt conſenſui formali, etenim poſtquam voluntas formaliter, & expreſsè exercuit actum electionis alicuius rei, quã voluit, cum non poſsit continuè, & inceſſanter illum actum exercere, remanet virtualiter conſenſus in illa re, iam electa, & volita, donec diſſenſu reijciatur, vel per temporis interuallum, extraneis actibus interuenientibus, nullatenus perſeuerare cenſeatur.

3 Interpretatiuus tandem eſt, cũ quis non cõſentit, neque diſſentit expreſsè ab illo, à quo diſſentire tenetur, ſed veluti paſsiuè ſe habet; vt cum mulier, neque volens, neque nolens expreſsè, deoſculatur libidinosè, vel alio modo opprimitur ab aliquo, tunc quia diſſentire tenetur clamando, vel quocunque modo vim quantum poſsibile ſit à ſe repellẽdo, ſi neutrum faciat, conſentire interpretatiuè cenſetur.

4 A ſimili, diſſenſus poteſt eſse, vel formalis, quando expreſsè reſpuitur cælibatus, vel virtualis, qui ineſt formali, quando reſpuendo cælibatum, reſpui etiam cẽſetur ſacramentum ordinis, vel interpretatiuus, qualis cenſeturſeſſe in eo, qui tẽpore, quo tenetur conſenſus actum elicere, non elicit, vt quando ſacerdos vult aliquod Sacramentum conficere, debet actualiter, vel virtualiter intentionem, ſeu conſenſum illud conficiendi habere, quod ſi neutrum actum expleuit, cenſetur neque interpretatiuè velle.

5 Rurſus conſenſus aliquando eſt plenus, & perfectus, quando ſt. præcedit plenum rationis iudicium, quod eſse non poteſt abſque plena aduertentia, & libero interiorum ſenſuum vſu, & hic ſufficit ad peccatum; etenim ſi impediatur, vt in furioſis, phreneticis, ebrijs, dormientibus, infantibus, & ſimilibus, nullum conſequenter poteſt rationis iudicium ad peccatum ſufficiens adeſſe; aliquando verò non eſt totaliter liber, & perfectus, nec totaliter imperfectus, ſed, vt aiunt, ſemiplenus, quod contingit per ſimilitudinem in ijs, qui à ſomno non totaliter excitati, ſemidormiunt, vel in ijs, qui magno dolore interno, vel externa afflictione conturbantur, & talis conſenſus, ſi ſit ad malum, non ſufficit ad mortale, ſatis tamen erit ad veniale, vt infra clarius patebit.

6 Eſt etiam aduertendum, quod obiectũ cõſenſus, ſeu id, cui conſenſus adhibetur, vel eſt de aliqua cogitatione tantùm, vel de re cogitata; exemplum primi conſiſtit in ſpeculatione, in habendo ſt. cognitionẽ alicuius veritatis abſque inclinatione agendi, vt quando quis cupidus ſcire adulterij malitiam, circumſtantias illud aggrauantes, & quare ſit peccatum, maius ſimplici fornicatione, ſtudendo, & conſiderando, obuiam ſibi faciunt rationes, quæ ſibi plauſibiles videntur, tunc vel eſt veniale, vel nullum, vel actus meritorius, vt infra.

7 Exemplum ſecundi conſiſtit in practica, quando quis occaſione accepta ex affectu impudico de peccato præterito commiſſo, vel de futuro, quod committi poterit, ſiue ab ipſo data opera excogitatis, ſiue à dæmone ſugeſtis, & in ipſis delectetur, tunc eſt mortale, licet non habeat propoſitum, nec deſiderium ea perpetrãdi, concurrẽtibus tamen aliquibus requiſitis, vt infra *D. Tho. 1. 2. q. 74. art. 8. & in quæſt. 15. de veritate art. 4.* ex cuius verbis, & mente ſunt prædicta percepta, *Sylu. v. delectatio n. 2. ex D. Auguſt. lib. 12. de Trinitate*.

8 Primum requiſitum eſt, vt id, de quo ſumitur delectatio ſit culpa lethalis ex eodem *D. Tho. d. art.* 8. ſecundum, vt qui delectatur, aduertat delectari, vt ex ſupradictis patet; nam inaduertentia, etiam ſi delectatio per diem integrum duraret, excuſat à mortali *c. ſed penſandum diſt. 6.* quẽ tex. ſingularem vocat *Nauar. in man. cap.*

9 *11. n. 12.* nec ſatis eſt aduertere, niſi totaliter aduertat ex *Caiet. in ſumma v. delectatio in princ.* Tertium vt non obſiſtat delectationi; etenim ſi eam repellere conatur,

tur, quamuis non omnino repellat, virtuti
potius, quàm vitio tribuendum eſſe do-
cet Nauar. cit. Quartum vt abſque rationa-
bili cauſa eam reijcere omittat, quia ſi
10 prætermittit, ne derelinquat ſtudium,
rerumque impudicarum lectionẽ ad dele-
ctationem prouocantium, ſed neceſſarium
ad diſcendum pro confeſſionibus audien-
dis, vel populo, aut ſcholaribus docendis,
neque eſt mortale, ex mẽte *Caiet. to. 1. opuſc.
opuſ. 14. q. 1.* quem ſequitur *Nauar. d. n. 12.
in fine.*

11 In ſumma (ait idem *Nauar. n. 14.*) iſta
delectatio in duobus caſibus eſt mortale:
primo aſſiſtendo illi expreſsè, & aſſentien-
do, ſeu eam deliberatè acceptando (quod
in inſtanti fieri poteſt) & ideo non dicitur
moroſa à mora temporaneæ durationis,
ſed à mora, quam facit ratio, ſuperior in
eam expellendo, & propterea, ſi durat de-
lectatio partis inferioris ſine aduertentia
ſuperioris, numquam datur peccatum, ſi-
cut è contrario, data plena aduertentia iſti-
us, ſtatimque non expulſa delectatione,
vel quod peius acceptata expreſsè, iam
eſt commiſſum peccatum, & ideò dicitur
poſſe in inſtanti cõtingere, vt latius expli-
cat *Bonac. hoc tit. q. 5. pun. 8. n. 1.*

12 Secundo modo, quando non acceptatur
expreſsè, vt dictum eſt, ſed non reijcitur,
neque aſſiſtitur, ſed tamquam paſſiuè ſe
habendo, quis delectatur, dummodo con-
currant priora requiſita, hocque procede-
re, non ſolum in peccatis laſciuiæ, ſed e-
tiam cuiuslibet alterius ſpeciei intrinſecè
malæ docet *Nauar. cit. ex D. Bonau. in 2.
lib. ſent. diſt. 24. in expoſitione litteræ:* contra-
rium tamen in iſto caſu docent, vt proba-
bile *Bonac. vbi ſupra pun. 7. n. 8. ex Caiet. ibi
relato, & P. Paganus Soc. Ieſu in ſuis ma-
nuſcrptis, P. Dian. in ſumma v. delecta-
ctio moroſa nu. 1.* Eo quia, quando quis tali
modo neutraliter ſe habet, nullum præ-
ceptum frangit, ſiquidem ſi aliquod vio-
laretur, eſſet illud negatiuum (non concu-
piſces) ſed hoc non obligat ad repellendã
concupiſcentiam ſenſus, ſed ſolùm ad non
conſentiendũ, ergo &c. ad cõtrarium dictũ
ſupra *n. 3.* de conſenſu interpretatiuo reſ-
pondet nõ ſemper æquiualere formali, ſed
ſolum quando eſt æqualis obligatio non
procurandi aliquod, & reijciendi, quod in
hoc caſu dicit ceſſare, ſed ego puto iſtum
falli, quia licet concederetur hanc prohi-
bitionem non contineri in d. pręcepto de-
calogi, continetur tamen inter 7. peccata
capitalia, quorum vnum, cum ſit luxuria,
in hoc prohibetur omne genus laſciuiæ,
ſub qua comprehenditur iſta delectatio.

13 Verum ſi ratio ſuperior poſtquam aduer-
tit eam concupiſcentiam, ſtatim expellit,
non ſolùm non eſt mortale, nec veniale,
ſed valde virtuoſũ *Trid. ſeſſ. 5. c. 1. de pecc.
orig. §. penul. ex c. 2. de conſec. diſt. 4. & clarius
Nauar. d. n. 14. vnde D. Auguſt. relatus à
Grat. 15. q. 1. circa medium,* peccatum ait eſ-
ſe malum voluntarium, adeo quod nullo
modo, peccatum ſit, ſi non ſit voluntariũ,
hic autem ceſſat voluntarium explicitum,
ſed adeſt ſolùm interpretatiuum.

14 Dum autem iſta expulſio, vel reſiſten-
tia, aut aſſiſtentia, ſunt actus interiores, cũ
difficultate poteſt pro certo ſciri ad quem
terminum iſtorum eſt peruentum, ideo
conſulto docet Nauar. cit. debere eum,
qui per iſta iurgia tranſiuit, ſe accuſare in
dubio in confeſſione de conſenſu fortaſſe
interpoſito, vel diſſenſu non adhibito, niſi
certè ſciat conſenſiſſe, vel diſſenſiſſe, qui-
bus ego addo, quod audiui à perſonis do-
ctis, & practicis non debere pœnitentem
multum detineri in tali examine, quando
delectatio, de qua dubitatur, fuit de rebus
venereis, ne ex tali occaſione, conſenſus
fortaſſe prius non datus, detur poſterius.

15 Tanta enim, & ſubtilis diſquiſitio ſolet
à dæmone ſugeri, vel vt peccatum non
commiſſum committatur, vel ſaltem vt
pœnitentis mens perturbetur; ſunt n. mo-
tus ſenſualitatis, adeo nobis connaturales
ex infirmitate naturæ ab originali peccato
corruptæ, vt putans quis ab illis ſe ſolue-
re, reperiatur quaſi nolens ab eiſdem il-
laqueatus, qua de cauſa optimi ſunt ge-
nerales actus contritionis.

16 Quiquidem motus ſunt in duplici dif-
ferentia, alij dicuntur primò primi, qui de
repente conſurgentes, pręueniunt omnem
rationis aduertentiam, & conſequenter
omnem voluntatis conſenſum, & iſti cul-
pa omnino carent, tamquam inuoluntarij
D. Thom. 1. 2. q. 74. art. 10. alij dicuntur ſe-
cundo primi, qui ſuccedunt primo pri-
mis, & in iſtis, quia non poteſt adeſſe per-
fecta cognitio, ſed imperfecta, ſeu non
plena, ideo operando cum iſtis, eſt venia-
le tantùm, de quibus habes exemplum
ſupra ſub nu. 5. alij tandem, in quibus a-
deſt perfecta, & plenaria cognitio *Tolet.
lib. 4. cap. 27. n. 4. Summa Dia. v. votum n. 1.*

qui

Digitized by Google

qui ſi reijciãtur,ſit actus meritorius,ſi amplectantur directè , ſeu expreſsè cum delectatione , ſunt mortalia , ſi neque reijantur, neque amplectantur , opinio magis probabilis eſt , quod etiam ſint mortalia, minus probabilis , eſt negatiua, vt dictum paulo ante eſt .

17 Addit *Caiet. in ſumma v. delectatio circa finem, quē ſequitur Regin.lib.11.ſect.4.n.51.* eos , qui ſic animo affecti ſunt , vt malint mori , quàm peccare mortaliter, numquam, aut rariſſimè in mortalem culpam incurrere per negligentiam tales delectabiles cogitationes reprimendi; quia ipſorum negligentia non naſcitur ex affectu ad delectationem , quam cognoſcunt illicitam, ſed ex nimia naturæ propenſione, & conſequenter dicit *Vaſq. in opuſc.de reſtit.cap.3.dub.6.n.* 24. iſtos motus ſenſu-
18 alitatis multum nos excuſare, nec ita de facili imputari ad culpam, ſicut alios motus de homicidio, & ſimilibus , in quibus non ſolùm non inclinat , ſed auertit natura .

19 Multò magis excuſantur vidua, ſi cogitat copulam ſequntam tempore matrimonij; vel ſponſus copulam in futuro matrimonio ſequendam ; qũamuis peccent venialiter applicando ſe rei inutili iuxta *Nauar.cap.16.n.10.ex Caiet.to.1.opuſc.opuſc. 14. q. 1. & 2.* ea ratione , quia res quæ cogitatur facta à vidua, vel faciẽda à ſpōſo ; non fuit,nec erit peccatum ; vnde deficit primum requiſitum , de quo ſupra ex doctrina D. Tho.ibidem relata: etenim qui non facit contra legem non peccat *c. qui peccat 23.q.4.* niſi tamen immineret periculum pollutionis ab illis præcognitum , vel adſit de præſenti delectatio ex memoria præteriti, vel futuri , imaginando virũ ſuum , tamquam hic, & nunc agentem cũ copula, de qua nunc delectatur; quod idẽ dicitur de viro reſpectu vxoris præmortuę,& de ſpōſa erga ſpōſum,& è cōtra ita *Sylu. v.delectatio n.4.ex Ricch.& alijs Sanch. lib.9. diſp. 47. Dian. par.3. tract.5. reſol. 2.* Sed idem Caiet. *to.1.opuſc. tr.14.de delect. moroſa dub.2.*dicit; quod voluntaria delectatio de præterito actu coniugij , non eſt mortale , quia eiuſdem moris eſt delectari de præſenti, præterito , vel futuro . huiuſmodi enim differentiæ non variant ſpeciem moris de bono in malum, & propterea ſicut ſimpliciter, & abſolutè viduę conſenſu approbatiuo poteſt placere actus præteritus , ita poteſt delectari de illo. Quod etiam probat à ſimili de Iudice, qui functo officio , poteſt voluntariè delectari de vindicta exercita in occidendo perturbatores Reipublicæ , dicit tamen fallere, ſi viduæ delectatio periculum habet annexum pollutionis , aut ruinæ animæ ad aliquem prauum cõſenſum huiuſmodi delectationum annexarum , vt communiter videtur accidere voluntariè immorantibus in talibus memorijs, quia tenetur vitare huiuſmodi memoriam , ſicut tenetur fugere huiuſmodi pericula.ſine his tamen concludit,quod huiuſmodi memoriæ ſunt peccata venialia , quia carent pia neceſſitate, & vtilitate , hæc tamen doctrina ſalua omni reuerentia mihi videtur aliquantulũ laxa præcipuè cũ paritas iudicis iure non procedat,quia exercere iuſtitiam,nũquam poteſt eſſe peccatum,imo virtuoſũ. Et quamuis Iudex functus ſit officio , poteſt de iuſtitia exercita gaudere,& cupere ſemper quod fiat ab omnibus , ſecus de copula coniugali , quę ſoluto matrimonio nemini permittitur,vt omnes ſciunt.

20 Ex dictis addit etiam *Regin. cit.ſect.5.n. 52. & 54. ex Nauar.in c.ſicuti de pænit.diſt. 1.n.3.& Medina ad 1.2.D. Tho.q.74.art.6.* peccare mortaliter eum, qui conſentit in delectationem præcaptam ex pollutione inuoluntaria , quia quamuis iſta ex defectu voluntarij, non ſit peccatum, voluptas tamẽ,quæ ex poſt facto ſuſcipitur de præſenti, eſt illicita ; licebunt tamen complacentia de pollutione habita,& deſiderium de habenda ad carnis tentationes ſedandas ; dummodo abſit delectatio pręſens , *Caiet.Anton. Sylu. & aly apud Nauarr. in cit. cap.16. n. 8.* non erit tamen lethale delectatio,etiam præſens de cibis cogitatis , & prohibitis tempore quadrageſimæ,& ſimilium, quia iſtorum comeſtio non eſt intrinſecè mala, ſed tantùm mala, quia prohibita , ſecus illa,quæ ſunt prohibita,quia mala *Vaſq. diſp.115. cap.3.n.7.Coninc.diſp. 34.dub.11.n.110.*

21 An autem licita ſit delectatio coniugibus de copula habita, conſtante matrimonio,altero eorum abſente, vel de ea habẽda ? *Sylu. v.delectatio n. 3.* ait eſſe mortale vt voluit etiam *Nauar.in man.cap.16.n.10. in fine ex L. illud ff. ad l. aquil.* vbi probatur eandem eſſe rationem, vbi eſt eadem iuris diſpoſitio, proinde infert , ſicuti in viduis eſt mortale cum diſt. relata , ita eſſe in con-

coniugibus tempore abſentiæ, quaſi ſit ea-
22 dem ratio. Sed in hoc fallitur, quia in-
ter coniuges licita ſunt oſcula, amplexus,
tactuſque impudiei, & oſcula inuicem pu-
dendorum (non tamen immiſſio membri
in os vxoris, quia hoc eſt omnino mortale
Fagund.in decal.tom.2.lib.6.cap.3.n.19.Dia.
par.6.tract.6.reſol.7. §. quærendum contra
Sãch. in hoc communiter reprobatũ lib.9.diſp.
17.n.5. hoc tit.) licet non in ordine ad co-
pulam, & delectatio illorum ratione, inſit
de præſenti, dummodo abſint pollutio ex-
tra vas, pollutioniſque periculum *Dia.p.3.*
tract.4. reſol.225. & ad ſummum veniale
committunt, quando tactus impudici non
ſunt in ordine ad copulam, vt volunt alii
relati *in priori reſol. n.* 16. ergo pari modo
eſt licita illa delectatio in abſentia, ratione
matrimonij conſtantiæ, quod latius probat
Vaſq. ad 1.2.D. Tho.diſp.113.cap.2. ex Ca-
iet. Armill.& alijs v.delectatio Sanch.cit.diſp.
44.n.3. Filliuc. tract.10.c.9.qu.12. nu. 353.
idem Dia.par.2.tract.17.reſ.36.& par.3. tr.
4. reſol.200.& tract.6. reſol 73.§ verum.
23 Ad ſecundum, ſi turpiloquium ſit ex
ſola animi leuitate, & vani ſolatij cauſa
abſque affectu delectandi veneree, pecca-
tum eſt ſolùm veniale (niſi concurrat ma-
gnum adſtantium ſcandalum, qui propē-
ſi eſſent ad libidinem; ratione n. ruinæ
iſtorum poſſet eſſe mortale) ſi verò ver-
bis adiungatur notabilis voluptas vene-
rea, erit mortale, quod idem procedit de
audiente, vel canente verba laſciua, legē-
te, vel ſcribente eadem, vel cum nutibus,
geſtibuſque impudicis, erit n. ſimiliter
mortale, vel veniale, ſi quodlibet iſtorum
coniungatur, vel ſeparetur à prædicto
affectu delectandi *Nauar.d.cap.16.ſub nu.*
14.Sanch.lib.9.diſp.46.nu.32.Azor.3. part.
lib 3.cap.25.qu.1. Regin.lib.32.nu.8. vbi ex
eodem Sanch. addit excuſari audientem
à mortali, qui ſimulatè annuit verbis, &
geſtibus prædictis, etiam ridendo, ne in-
urbanus videatur, & interim omni vene-
rea delectatione caret
24 Pari paſſu procedit regula prædicta cir-
ca feminarum aſpectum, qui ſi terminatur
in ſola curioſitate pulchritudinis inſpiciē-
dæ, eſt veniale, ſecus ſi cum venerea de-
lectatione, & fortius ad eas concupiſcen-
das, vt docuit nos Dominus apud *Matth.*
cap. 5. ibi qui viderit mulierem ad concupi-
ſcendam eam, iam mœchatus eſt in corde ſuo;
& ex hoc quia pudendorum aſpectus ma-
ris in feminam, vel è contra, ſemper ad
venereas delectationes inclinant, ſemper
ſunt mortalia, ut dictum eſt in priori *re-*
ſol. n.18 niſi fiant ex neceſſitate, cauſa st.
curationis, & huiuſmodi; ſi tamen vir virũ,
aut femina feminam in illis inſpiciat; quia
talis aſpectus non ſolet ad tantam libidi-
nem prouocare, poteſt eſſe ſine mortali,
niſi adſit periculum conſentiendi in malũ
Leſſ.lib.4.c.4.n.63.Sãch.loco cit.n.21.Filliuc.
tr.10.q.7.n.215.
25 A fortiori peccant mortaliter inſpicien-
tes coitum hominum cum feminis *Dia.ex*
multis par.3. tract. 5. reſol. 88. non tamen
inſpicientes coitum brutorum *Sanch. vbi*
ſupra nu. 30. niſi tales actus mouerent ad
libidinem delectabilem, conſentiendique
periculum iuxta *Regin.cit. n.7.in fine;* quod
tamen negant regulariter loquendo *Gra-*
nado par.2.contron. 6.tract.4. diſp. 7.n.3. &
*alij apud Dian.cit.reſol.*88. Addit Sanch.u-
bi ſupra *n.15.* confricantes brutorum par-
tes inhoneſtas ex curioſitate videndi eo-
rum ſeminis emiſſionem, excuſari à mor-
tali, à quo meritò diſcedit *Bonac.hoc tit.q.*
4.pun.9.n.15. quem ego ſequor, cum ſit a-
ctus valde obſcenus, & inhoneſtus ad li-
bidinem prouocans.
26 Item pingentes feminas cum pudendis
nudis, uel cum uelo diaphano, ſeu tranſ-
parenti, uel homines eodem modo, pec-
cant mortaliter; cum tales viſiones de na-
tura ſua ad magnam libidinem prouocēt
Angel. v. ludus n.3. Filliuc. tract.30.nu.211.
Sanch.d.diſp.46. n.44. Dian.par.11.tract.4.
27 *reſol.32.* qui idem aiunt procedere in-
tereſſendo comedijs, ubi turpia dicun-
tur, uel repreſentantur directe, uel indi-
rectè; nam ſi in talibus caſibus quis aſſi-
ſtit cum uenerea delectatione, aut delec-
tationis periculo, peccat mortaliter; ſecus
ſi ex ſola curioſitate, uel ſimplici, & exter-
na delectatione uerborũ, quod magis pro-
hibetur clericis, & eccleſiaſticis perſonis,
ratione ſtatus *c. præsbiteri diſt. 34. & c. non*
oportet 37. de conſecr.diſt.5. ſed nihilominus
mortale non eſſe, niſi cum circumſtantijs
prædictis, aut cum ſcandalo alio-
rum docent *Sanch. cit. num. 41.*
Filliuc. & alij ſupra cita-
ti, ſicuti etiam dictũ
eſt ſupra reſol.
28.n.20.

Miſſa

Miſſa.

SVMMARIVM.

1 *Miſſa vnde dicatur? eiuſque definitio. num. 3.*

2 *Chriſtus per conſecrationem mittitur ad nos à Patre, & per oblationem, & ſumptionem remittitur à nobis ad Patrem.*

4 *Sacrificium miſſæ, eſt idem cum illo, quod fuit in ara crucis oblatum, cum hac ſola differentia, quia illud fuit viſibile, & cruentum, hoc inuiſibile, & incruentum. Fuit à Chriſto inſtitutum in ſubſtantia, in cæremonijs autem ab Eccleſia, quæ eas accepit ex apoſtolica traditione. num. 5.*

INTRODVCTIO.

1 MIſſa dicitur à mittendo, quia Chriſtus eſt hoſtia ad nos miſſa à Deo, vel quia per Angelum ſacerdos preces ad Deum mittit, ſicut Populus per ſacerdotem, vnde in fine miſſæ ſacerdos licentiat populum, dicens ite miſſa eſt; ſt. hoſtia ad Deum per Angelum, vt ſit Deo accepta *D.Tho. par.3. q.83. art.4. ad 9.* Hinc etiam ſacerdos dicit in miſſa, iube hæc perferri per manus ſancti Angeli tui in ſublime altare tuũ, &c. itaque miſſa dicitur, quaſi transmiſſa, eo quod Populus per miniſteriũ ſacerdotis, qui mediatoris vice fũgitur inter Deum, & homines, preces, vota, & oblationes ad Deum tranſmittit *Tabie. v. miſſa num.1. Belar lib.2. diſſ.6. hoc tit.*
2 *c. 1.* Per conſecrationem enim mittitur ad nos Ghriſtus à Patre, vt dictum eſt, & per oblationem, ac ſumptionem à nobis remittitur ad Patrem *Angel. & Sylu. v. miſſa n.1. Vaſq. & alij apud Bonac. to.1. diſp.4. hoc tit. q. vltima pun.1. nu.1.* quicquid in contrarium dicat *Nauar. in man. cap.25. n.111.*

Traditur autem miſſæ definitio varijs modis à prædictis authoribus loc. cit. & ab alijs, ſed placet tradita à Belarm. vbi ſupra *ex Trid. ſeſſ. 22. cap.2. ſub eodem tit. videlicet*
3 *eſt illud idem ſacrificium, quod à Chriſto in ara Crucis oblatum eſt, ſola offerendi ratione diuerſum;* Etenim hoc ſacrificium habet eandem materiam, quæ eſt corpus, & ſanguis Chriſti ſub ſpeciebus panis, & vini, eandem formam, cum ſit verum ſacrificiũ. ſed incruentum, & repreſentatiuum Paſſionis Chriſti; eandem cauſam efficientem, quæ eſt Chriſtus, qui illud inſtituit, & ſe tunc obtulit, & nunc offert per manus ſacerdotis; & tãdem eandem cauſam finalẽ, quæ fuit, & eſt honor Dei, & totius mundi
4 ſalus. Et propterea eſt idem cum illo, à quo ſolùm differt, quia tunc in Paſſione viſibiliter, & cruenter eſt oblatus, nunc autem inuiſibiliter ſub ſpeciebus panis, & vini latens, & incruenter, quod ſacrificiũ
5 fuit inſtitutum à Chriſto, quo ad ſubſtãtiam; quo ad cæremonias autem ab Eccleſia, quas ex Apoſtolica traditione ſuſcepiſſe dicitur *in Trid. cit. ſeſſ.22. c.1.* quæ tamen cæremonię ſunt de neceſſitate præcepti, non autem ſacrificij, vt docet *Belar. vbi ſupra cap.5.* & dicetur latius infra, quibus præmiſſis quęro.

Quæ ſint ſacrificij Miſſæ partes eſſentiales?

SVMMARIVM.

1 *Miſſa in ſex partes diuiditur ſecundum Suar. quæ hic enumerantur: in ſex etiam ſecundum Belarm. ſed diuerſo modo n.2. Cathecumenorum dicitur vſque ad Euangelium, quo dicto non poſſunt amplius intereſſe n.3. Sed tres tantum eſſe partes eſſentiales probatur. num. 4. Principaliter conſiſtit in oblatione, non tamen prima, ſed ſecunda, vt docent multi, ſed ſecundum omnes eſt pars eſſentialis ſacrificij. & n. 6. Ad eius eſſentiam ſufficit conſecratio in alterutra ſpecie n.7.*

Reſolutio CXXVI.

1 SEx potiſſimum actiones fieri in miſſa teſtatur *Suar. tom.3. diſp.75. ſect.2. in princ.* quarum prima eſt oblatio panis, & vini, quæ per eleuationem hoſtiæ, & Calicis cum vocali oratione, & aliquibus cæremonijs ante conſecrationẽ fit, & de hac nihil in Euangelio legitur. Secunda eſt cõſecratio Corporis, & ſanguinis, de qua apud Euangel. Matth.26. ibi, *Hoc eſt corpus, &c. hic eſt ſanguis, &c.* Tertia eſt diſtributio Sacramenti, vt ibi, *deditque diſcipulis ſuis.* Quarta, quæ hodie fit in miſſa, eſt alia oblatio poſt conſecrationem ibi, *vnde, & memores Domine offerimus præclaræ Maieſtati*

tua &c. Quinta eſt fractio hoſtiæ conſecratæ, & mixtio particulæ in ſanguinem, ſexta eſt ſumprio vtriuſque ſpeciei conſecratę; ſed in ſola conſecrarione ſacrificium conſiſtere certiſsimum ſibi eſse dicir, & probare conatur *loco cit. ſect. 5. §. dico ergo primo*; eius ramen opinionem ex ſtatim dicendis non ſequor, niſi cum declarationibus, vt infra.

2 Belarm. *lib. 2. diſt. 6. hoc tit. cap. 4. ex D. Thom. par. 3. q. 83. art. 4.* miſſam in ſex etiam partes diuidit, ſed alio modo; Prima n. (ait ipſe) dicitur præparatio, quæ incipit ab inrroitu vſque ad epiſtolam: Confeſſio namque antecedens eſt præparatio remota; Secunda dicitur inſtructio, quæ incipit ab Epiſtola vſque ad offertorium; per epiſtolam n. & Euangelium, in quibus cō-tinetur doctrina Chriſti, & Prophetarum traditur perfecta, & plena doctrina, qua inſtruimur in myſterijs Dei, & vſque huc
3 dicitur miſſa Carhecumenorum, quia non amplius poſſunt intereſſe. Tertia dicitur oblatio, quę incipit ab offertorio vſque ad præfationem. Quarta dicirur conſecratio, & incipir à præfatione vſque ad orationē Dominicalem; Quinta dicitur communio, quæ incipit a prædicta orarione vſque ad ſumptionem. Sexta tandem eſt gratiarum actio, quæ ſequirur vſque ad finem.

4 Sed tres tantum dicunt alij, & melius eſſe partes eſſentiales ſacrificij, nempe conſecrationem, ſecundam oblationem, ad quam ordinarur prima iuxta Suar. cit. & conſumptionem; de prima non dubitatur, vt concedit idem Suar. & fatentur *Azor. par. 1. lib. 10. cap. 19. q. 1. in fine. Henriq. lib. 9 c. 9. n. 1.* vbi dicit alias eſſe partes integrales *Vaſq. 3. par. diſp. 222. cap. 5. & alij communiter*, vndę in feria 6. paraſceue non dicitur fieri propriè ſacrificium, cum deſit noua hoſtiæ conſecratio, quę eſt pars eſſentialis, vt diximus *Henriq. ibidem num. 2.*

5 Secundam oblationem, quæ fit poſt conſecrationem, eſſe etiam de eſſentia docent *Scot. in 4. diſt. 13. q. 2. Gabr. qu. 1. art. 3. Sot. q. 2. art. 5.* qui addunt ſacrificium conſiſtere principalirer in oblarione, quæ eſt eſſentialis, & proinde *Trid. ſeſſ. 23. cap. 1. & can. 1.* in eaſdem tres partes hoc ſacrificium diuidit, dicens, ſacerdotibus datam poteſtatem conſecrandi, offerendi, & miniſtrandi Euchariſtiam, concordat D. *Tho. in cit. art. 4. in corp. ibi, offertur, vt ſacrificium, conſecratur, & ſumitur vt Sacramentum*; nec poteſt intelligi de prima oblatione, quæ antecedit conſecrationem, quia illa non verſatur circa propriam victimam huius ſacrificij, quæ eſt Chriſtus Dominus, dum ibi non adhuc exiſtit, vt recte diſcurrit *Suar. d. ſect. 3. §. 1.* idemque docent *Henriq. Nugn. & alij cum Azor. vbi ſupra cap. 16. qu. 1.*

6 Quod denique conſumptio ſit de eſſentia colligirur *ex c. relatum de conſecr. diſt. 2. ibi, nam quale erit illud ſacrificium, cui nec ipſe ſacrificans particeps eſſe cognoſcitur? Ergo modis omnibus tenendum eſt, vt quotieſcunque ſacrificant corpus, & ſanguinem Ieſu Chriſti Domini noſtri in altari immolat, toties perceptionis Corporis, & ſanguinis eius participem ſe præbeat &c.* Et propterea dicit *Bonac. diſp. 4. q. vlt. pun. 2. ſub n. 6. to. 1.* quod vaſa ſacra, & alia, quæ diuino cultui ſunt dicata, conſecrantur, & offeruntur Deo, & tamen non ſunt ſacrificia; ergo ad ſacrificiorum eſſentiam requiritur conſumptio; tum etiam, quia de ratione huius ſacrificij, eſt repreſentatio Chriſti Paſſionis, quæ reuera non repreſentatur deficiente conſumptione, vt docet *Apoſt. 1. Corinth. 11. ibi quotieſcumque manducabitis panem hunc, mortem Domini annūciabitis, &c.* bene
7 tamen verum eſt, ſufficere ad eſſentiam ſacrificij conſecrationem, oblationem, & ſumptionem in vna, vel altera ſpecie, *Henriq. dicto c. 9. n. 10. Nugn. & alij apud Azor. cit. q. 2.*

Quot, & quos effectus miſſę ſacrificium pariat?

SVMMARIVM.

1 *Miſſa habet rationem ſacrificij, & ſacramenti, vtrumque eſt in celebrante, ex vi Sacramenti principaliter nutrit animam iuxta finem eius inſtitutionis, ſed ex quadam concomitantia aliquando ex feruore charitatis quis conſequitur eius virtute remiſſionem pœnæ iuxta quantitatem feruoris. n. 2. licet ex ſui quantitate ſufficiens ſit ad ſatisfaciendum pro omni pœna, non tamen hoc regulariter fit, ſed ſecundum quantitatem deuotionis offerētis. Eius primus effectus dicitur peccatorū remiſſio, ſecundum Bonac. n. 4. quod negatur n. 5. & ſeq. & dicitur quis ſit.*

Con-

15 *Contritio eſt diſpoſitio libera pendens ex hominis voluntate.*

16 *Miſſæ ſacrificium vnum, eſſe ſatisfactorium pro pœnis temporalibus peccatis omnibus debitis tàm viuorum, quàm mortuorum volunt Caiet. & alij, quod negatur, quamuis ſit infiniti valoris ratione perſonæ Chriſti, quæ ibi offertur, non tamen eſt ſatisfactorium pro omni pœna temporali peccatis debita, ſed eſt determinatus eius effectus, tàm ſi offeratur pro viuis, quàm pro mortuis n. 17. vſque ad 20. Eſt infiniti valoris quo ad impetrationem, quantum ad ſufficientiã, non ad efficaciam nu. 21. 22. & 23. Sed num habeat effectum infinitum, ſaltem extenſiuè, ſi non intenſiuè? n. 24. Ex illo aliquando omnes, & ſinguli integrum fructum percipiunt ſecundũ Suar. quod negatur quoad ſatisfactionem. aliquando verò tantò diminutũ, quantò plures ſunt, pro quibus offertur. num. 25. 26. & 27. Eius quartus effectus eſt, obtinere bona temporalia ex opere operato, ſed debet primario ad honorem Dei offerri, ſecundario pro illis n. 28. & 29.*

Reſolutio CXXVII.

1 D. Thom. *par. 3. q. 79. art. 5. in corp.* ait, quod hoc Sacramentum ſit ſimul ſacrificium, & ſacramentum; ſed rationẽ ſacrificij habeat in quantum offertur, rationem verò ſacramenti in quantum ſumitur, & ideo effectum ſacramenti habet in eo, qui ſumit, effectum aũt ſacrificij in eo, qui offert, vel in ijs, pro quibus offertur; ſi igitur conſideretur vt ſacramentum, habet effectum dupliciter, vno modo directè ex vi ſacramenti, aliò modo quaſi ex quadam concomitantia. Ex vi quidem ſacramenti directè habet illum effectum, ad quem eſt inſtitutum, non autem inſtitutũ eſt ad ſatisfaciendum, ſed ad ſpiritualiter nutriendum per vnionem ad Chriſtum, & ad membra eius, ſicut & nutrimentum

2 vnitur nutrito; ſed quia hæc vnitas fit per charitatem, ex cuius feruore aliquis conſequitur remiſſionem non ſolùm culpæ, ſed etiam pœnæ, inde eſt, quod ex conſequenti per quandam concomitantiam ad principalem effectum homo conſequatur remiſſionem pœnæ, non quidem totius, ſed ſecundum modum ſuæ deuotionis, & feruoris; In quantum verò eſt ſacrificium, habet vim ſatisfactiuam, ſed in ſatisfactione magis attenditur affectus offerentis, quam quantitas oblationis, vnde Dominus

3 dicit *Luc. 20.* de vidua, quæ obtulit duo æra, quod plus omnibus miſit, quamuis ergo hæc oblatio ex ſui quantitate ſufficiat ad ſatisfaciendum pro omni pœna, ſit tamen ſatisfactoria illis, pro quibus offertur, vel etiam offerentibus ſecundũ quantitatem ſuæ deuotionis, & non pro tota pœna.

4 Ex quibus infert *Bonac. tom. 1. de Euchar. diſp. 4. q. vlt. pun. 3. n. 1.* tres effectus parere hoc ſacrificium. primus eſt remittere peccata, & conferre gratiam, & quod propterea dicatur propitiatorium. Secundus eſt impetrare nobis bona, quę petimus, & quod propterea vocetur impetratorium. Tertius eſt ſatisfacere pro peccatis; & quod propterea appelletur ſatisfactorium; Ad probationẽ primi citat *Trid. ſeſſ. 22. c. 2. hoc tit. ibi huius quippe ſacrificij oblatione placatus Dominus gratiam, & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & peccata etiam ingentia dimittit.*

5 Quę tamen verba rectè intellecta diuerſum ſenſum habent ſecundũ *Suar. in 3. par D. Tho. to. 3. diſp. 79. ſect. 3. §. 2.* quia cum Concilia, vel Patres loquuntur de effectu remiſſionis peccatorum, numquam ſignificant illum dari per ſacrificium ſine ſufficienti diſpoſitione, & contritione, ſed indicant hanc ipſam diſpoſitionem poſſe per hoc ſacrificium impetrari, & ideo fortaſſe in præcedentibus verbis Concilij dictũ fuiſſe per hoc ſacrificium fieri, vt miſericordiam conſequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno, vtique ad ueram conuerſionem cordis, & pœnitẽtiam concipiendam, non autem dari remiſſionem peccati mortalis immediatè abſque contritione perfecta; quod puto eſſe apud omnes in confeſſo.

6 Et proinde ſubdit Suar. multa incõueniẽtia ſecutura, ſi hoc ſacrificium haberet de per ſe effectum prædictum, & primò quia Sacerdos ſacrificans in mortali, ex vi ſolius ſacrificij iuſtificaretur, dummodo in eo actualiter non peccaret, & attritus eſſet, imò poſſet licitè accedere ad ſacrificandũ cum ſola attritione, & ſacramentum ſumere: ſecundo quia, offerente ſacerdote ſacrificium pro peccatore in mortali exiſtente, cuius prius attritionem habuiſſet,

7 etiam iuſtificaretur. Tertio omiſſis alijs, quia peccator hoc ſacrificio iuſtificatus a-

lio remedio ad ſalutem non indigeret, & proinde pœnitentiæ ſacramentum neceſſarium non eſſet, quod eſt hæreticum, ut ex multis Trid. locis conſtat, & propterea verum eſt ſacrificium prædictum non remittere immediatè peccata, nec conferre primam gratiam, vt latè probant *Suar. d. ſect.3.per totam Henriq. lib. 9.cap.14.nu.3. Filliuc.tract.5.c.3.nu.59. & idem Bonac. ſibi contrarius n.3. vbi cæteri.*

8 Imo, & quod magis eſt, hoc ſacrificium ex opere operato, prout eſt ſacrificium ſimpliciter, non confert regulariter augmentum gratię, ſicuti prout eſt ſacramentum, quia ex hoc ſequeretur poſſe offerri pro paruulo baptizato, vt ei gratia augeatur, quod eſſet inauditum in Eccleſia, & valde temerarium hac intentione offerre, & idem dici poſſet de amente, dormiente, & phrenetico *Suar. cit. ſect.*4. §.1. quia quotieſcumque augmentum gratiæ per hoc ſacrificium tribuitur ex opere operato, non ſolùm requiritur actualis diſpoſitio in eo, pro quo offertur, ſed etiam, quod ſit in gratia *Tolet.lib.2.cap.7.n.2.*poſt Petrum, & Dominicum Soto ab eodem Suar. relatos ibid. in princ. Quod ēt colligi poteſt ex eodem *Trid.ſeſſ.7.in proœm.*vbi habetur quod omnis iuſtitia, ideſt gratia ſanctificans, quæ iuſtos facit, vel à ſacramentis incipit, vel iam cepta ab illis augetur, alioquin ſacrificium conſideraretur, vt ſacramentum, dum vt ſacrificium ordinatur ſolùm ad Dei cultum.

9 Benè tamen verum eſt, poſſe peccatorem obtinere per hoc ſacrificium remiſsionem mortalium, & conſequenter primã gratiam non immediatè, ſed per illud impetrando ſufficientem diſpoſitionẽ ad huiuſmodi effectum, & ſic interpetrata relata verba Trid. *n.*4. rectum ſenſum faciunt, ibi; *placatus hoc ſacrificio Dominus, pœnitentiæ donum concedens, ingentia peccata dimittit;* huncq; eſſe ſensũ vniuerſorum Patrum teſtatur *Suar.d.ſect.3.§.dico* 4. Cui concordat doctrina *D. Thom. in 4.diſt.12. art.2. quæſtiunc. 2. ad 4. ibi, Euchariſtia non ſolùm eſt Sacramentum, ſed etiã ſacrificiũ, in quantum autem eſt ſacramentum, habet effectum in omni viuente, in quo requirit vitam praexiſtere, ſed in quantum eſt ſacrificium habet effectum etiam in alijs, pro quibus offertur, in quibus non praexigit vitam ſpiritualem in actu, ſed in potentia tantùm; & ideo ſi eos diſpoſitos inueniat, eis gratiam obtinet virtute illius veri ſacrificij, à quo omnis gratia in nos influxit, & per conſequens mortalia in eis delet, non ſicut cauſa proxima, ſed in quantum gratiam contritionis eis impetrat: hac ille;* &
10 hic poteſt dici primus effectus ſacrificij; ſed vtrum hæc gratia contritionis ex vi ſacrificij, ſeu ex opere operato ſit infallibilis, vel incerta DD. non conueniunt.

Corduba enim *lib.1.q.3.notab.4. Duran. & alij, quos refert Suar.cit.d.ſect.3.§.ſed ſupereſt, & ſequitur Nugn. q.83. art.1.§.in tertia parte dub.4.cum Bonac.cit.n.4.* contẽdunt eſſe incertam, moti ex quotidiana experientia, qua cernimus non ſtatim cõuerti peccatorem, pro quo ſacrificium miſſæ offertur, nec ad pœnitentiam agen-
11 dam moueri. Item quia contritio eſt diſpoſitio libera, pendens ex hominis voluntate, ergo non poteſt infallibiliter impetrari, aliàs arbitrij libertas tolleretur, & ſic ad ſummum impetrari poteſt diuinũ auxilium excitans, aut adiuuans, aut concomitans, quæ nequeunt eſſe efficacia in actu ſecundo, niſi concurrente ſimul libera voluntatis cooperatione, & ideo ad ſummum poſſunt per ſacrificium hæc auxilia impetrari, ex quibus conuerſio infallibilis non ſequitur, cum regulentur ſecundũ liberi noſtri arbitrij voluntatem; quam opinionem impugnant alij apud eundem Suar. ibidem §.aliorum.

12 Sed fœdere diſtinctionis conciliantur, etenim ſi in mortali exiſtentes, dum offerre faciunt ſacrificium pro ſe ipſis, orẽt, & obicem non apponant, impetratio infallibilis erit, ſaltem virtute promiſſionis orationi factæ, ſecus verò ſi de ſe ipſis confidentes ex ſolo ſacrificio gratiam conſequi præſumerent, quod percipitur ex cit. verbis Trid. ibi, *per ipſumque fieri, vt ſi cum vero corde, & recta fide, cum metu, & reuerentia contriti; ac pœnitentes ad Deum accedamus, miſericordiam conſequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno,* concordat D. Thom. loco cit. licet hæc quæſtio obſcura iudicetur à Suar. vbi ſup. §. *hæc res.*

13 Quod autem per ſacrificium prædictũ remittantur venialia ex opere operato, & abſque vllo offerentis, ſeu offerre facientis actu, dummodo in illis mens actualiter non inhæreat, patet ex *c. iteratur de conſecr.diſt.2.ibi, quia quotidie labimur, quotidie Chriſtus pro nobis myſtice immolatur, & paſſio Chriſti in myſterio traditur, vt qui ſemel*

vel moriendo, mortem vicerat, quotidie reci-
diua delictorum per hæc Sacramēta Corporis,
& ſanguinis, peccata relaxet, idem legitur
in c. vtrum, & c. quid ſit ſanguis eod. tit. quod
dum ex ſupradictis non poteſt intelligi de
mortalibus, conſequenter de venialibus
dubitandnm non eſt, quod colligi etiam
poteſt *ex Trid. ſeſſ. 22. cap. 1. hoc eod. tit.* Qui
14 quidem effectus cum tribuatur aſperſio-
oni aquæ benedictæ, alijſque ſingulis ſa-
cramentalibus, vt ſuo loco dictum eſt,
multo magis huic ſacrificio, vti digniori,
& excellentiori tribuendus eſt *argum. au-*
th. multo magis C. de Sacr. ſanct. Eccleſ. prout
ex alijs medijs probant, & concludunt *Pa-*
lud. in 4. diſt. 12. q. 1. Sotus in 4. diſt. 11. q. 2. ar.
7. Corduba lib. 2. q. 3. notab. 4. Henriq. lib. 9. c.
13. & alij apud eos, quicquid in contrarium
dixerint *Caiet. opuſc. de celebrat. miſſ. c. 2. &*
alij apud Azor. p. 1. lib. 10. c. 20. q. 4. Suar. cit.
ſect. 5. §. fin. & Bonac. loco cit. n. 5. & hic eſt
ſecundus ſacrificij effectus.

15 Tertius, & principalis eſt remittere ex
opere operato pœnam temporalem pro
peccatis debitã, vt percipitur *ex lib. 2. Ma-*
chab. cap. 12. in fine ibi ſancta ergo, & ſalu-
bris eſt cogitatio ſacrificium offerre pro defun-
ctis, vt à peccatis ſoluantur, id eſt à pœnis pec-
catorum; cum defunctis nõ remittatur cul-
pa ſaltem mortalis, vt explicant Gloſ. &
communiter DD. ibidem. imo eſt hodie
de fide, per ſacrificium miſſæ remitti non
ſolùm defunctis, ſed etiam viuis pœnas
prædictas, vt declaratur in *Trid. cit. ſeſſ. 22.*
16 *c. 2. in fine, & can. 3.* Dubium tantùm eſt
de quantitate pœnæ, quæ remittenda ve-
nit. *Caiet. enim in 3. par. q. 79. art. 5.* vult vnã
miſſam ex parte ſui eſſe ſatisfactoriam
pro pœnis omnium peccatorum, tàm vi-
uorum, quam mortuorum; quia vt ſic eſt
valoris infiniti, quoniam Chriſtus offer-
tur; imo addit arguendos, inſtruendoſque
eſſe homines ignoranter petentes pro ſua
eleemoſyna totam miſſam ſibi applicari,
aut ſuo defuncto, cum nihil minus ipſe
habeat, ſi mille alij eandem miſſam pe-
tant pro ſe ipſis, & alijs defunctis, quam
ſi pro ipſo ſolo celebraretur. Hæc tamen
quæſtio magnos hinc inde DD. habet, qui
eam collocant ſub titulo, vtrum effectus
huius ſacrificij ſit infinitus intenſiuè, vel
ſaltem extenſiuè, & pro prima opinione
cum Caiet. ſunt *Canus lib. 12. de locis c. 13.*
ad 10. Soto in 4. diſt. 11. qu. 2. art. 5. & diſt.
13. q. 2. art. 1. Syl. v. miſſa 1. q. 9. & alij ex eo-
dem fundamento, quia res oblata, eſt
Chriſtus infiniti valoris, & licet ſacerdos
offerens, ſit perſona finita, non tamen of-
fert in ſua, ſed in Chriſti perſona, & pro-
pterea infinitum oportet producere effe-
ctum.

17 Verùm D. Tho. contrarium docet tam
in d. art. 5. quàm in 4. diſt. 45. q. 2. art. 4. quæ-
ſtiunc. 3. ad 2. ibi. quamuis virtus Chriſti, quæ
continetur ſub ſacramento Euchariſtiæ ſit in-
finita, tamen determinatus eſt effectus, ad quē
illud ſacramentum ordinatur; vnde non opor-
tet, quod per vnum altaris ſacrificium tota
pœna eorum, qui ſunt in Purgatorio expietur,
ſicut etiam nec per vnum ſacrificium, quod a-
liquis homo offert, liberetur à tota ſatisfactio-
ne debita pro peccatis: vnde, & quandoque plu
res miſſa in ſatisfactionē vnius peccati iniun-
18 *gũtur. Credibile tamē eſt, quod per Diuinam*
Miſericordiam, ſi aliquid de ſpecialibus ſuf-
fragijs ſuperſit ijs, pro quibus fiunt, vt st. e-
is non indigeant, alijs diſpenſetur, pro quibus
non fiunt, ſi eis indigeant, hæc ille. idem vo-
lunt *Scot. quodlib. 20. Gabr. lect. 26. & 27. in*
Canon. alijque apud Couar. in c. alma mater
par. 1. §. 5. n. 5. Regin. Scort. Nau. Coninc. Bell.
& alij apud Bar. à S. Fauſto lib. 2. de ſacrif.
miſſa q. 59. imo Tolet. lib. 2. cap. 8. n. 3. expreſ-
sè reprobat Caiet. tamquam loquentem
contra communem.

19 Ratio huius deciſionis traditur per *Su-*
ar. tom. 3. diſp. 79. ſect. 11. §. dico ergo, quia
st. licet ſacrificium ſecundum ſe, & prout
à ſacerdote in perſona Chriſti offertur, ſit
infinitum in ratione ſacrificij, valoremque
habeat infinitum, attamen ſi conſidere-
mus Chriſtum, vt nunc per proprium a-
ctum ſuæ voluntatis, & intellectus offe-
rentem ſimul cum ſacerdote, eſt incapax
noui meriti, vel ſatisfactionis, cum ſit ex-
tra ſtatum merendi, vel ſatisfaciendi pro
nobis, quod concedi teſtatur ab omnibus
catholicis; cum noſtram redemptionem
20 iam conſumauerit. Si verò conſideretur,
illa oblatio præcisè, vt à ſacerdote repre-
ſentante Chriſtum, neque eſt meritoria,
vel ſactisfactoria, quia potius eſt hoc ca-
ſu repreſentatio, & commemoratio paſſio-
nis Chriſti, & conſequenter meriti, & ſa-
tisfactionis, ab illa prouentorum, quàm
nouum meritum, vel ſatisfactio; hæc n. nõ
conueniunt, niſi actioni, vel paſſioni hu-
manæ, quatenus liberæ ſunt; nec refert
quod prout ſunt à Sacerdote, ſint huma-
næ, & liberæ; quia illa libertas eſt priua-

ta,

Digitized by Google

ta, & perſonalis ipſius ſacerdotis, quæ parere poteſt meritum tantum, & ſatisfactionem finitam ex parte ipſius operantis, non autem nouam ſatisfactionem infinitam, quæ oriri deberet ex perſona Chriſti.

21 Poteſt tamen dici ſacrificium prædictũ infinitum in impetrando, ſiue conſideretur ex parte rei oblatæ, quæ eſt Chriſtus, ſiue perſonæ offerentis nomine Chriſti; vtroque n. modo eſt actio infiniti valoris; & quamuis nõ ſit nunc Chriſtus in ſtatu merendi, vel ſatisfaciendi, vt diximus, eſt tamen in ſtatu impetrandi; & propterea illa actio eſt infinitè impetratiua, quamquam in re numquam impetret effectum intenſiuè infinitum, quia numquam ordinatur, nec prudenter ordinari poteſt ad talem effectum, & propterea talis impetratio dicitur infinitè impetratiua, quo ad ſufficientiam, non quo ad efficaciam. Tam n. eſt impetratiua oblatio Chriſti glorioſi, quàm fuit meritoria, vel ſatisfactoria actio Chriſti viatoris; ſed debuit hoc ſacrificium aſſumi ad finitum, & determinatum effectum, etiam impetratiuè; qui pro voluntate Chriſti taxari debuit, ſicuti taxatus etiam fuit effectus eiuſdem ſacrificij, vt eſt

22 Sacramentum, quamuis infinitus quoque ſit eius valor, qui quidem effectus non eſt determinatus ad eundem gradum, vel terminũ reſpectu omnium, ſiquidem maior eſt in melius diſpoſito iuxta *D. Tho. in 3. p. q. 79. ar. 5.* licet in vnoquoque habeat præfixum terminum indiuiſibilem (iuxta ſuam diſpoſitionem) ſoli tamen Deo notũ *Suar. d. ſect. 11.*

23 Ex quibus conſtat hoc ſacrificium habere effectum finitum intenſiuè, ſiue conſideretur in perſona Eccleſiæ offerentis (cuius ſantitas finita eſt) ſiue in perſona ſacerdotis, vel cuiuſcunque alterius priuati offerentis, quorum bonitas, eſt etiam finita, tum in ratione meriti; quia non merentur, niſi vnum, aut alterum gradum gratiæ, & gloriæ, illi correſpondentis, tum in ratione ſatisfactionis, quia non delet niſi certam pœnam determinatam, tum etiam in ratione impetrationis, quia perſona nunc offerens, finita eſt, eiuſque actio eſt etiam finita, & quamuis Chriſti nomine facta, eſt tamen quaſi propria ſacerdotis, à quo verè conſecratur Chriſtus, Deoque Patri offertur, tamquam res propria, non tamquam omnino alterius, & aliena; ideoque non poteſt, niſi finitam virtutem recipere. Quare Chriſti virtus ſe accommodat finitæ virtuti ſacerdotis, tamquam ſuo inſtrumento agenti, vt docent *D. Thom. cit. & Suar. etiam cit. §. fin.* Quod comprobatur ex communi vſu Eccleſiæ, & fidelium, qui regulariter celebrant, vel celebrare faciunt plures miſſas pro ſingulis defunctis; quod ſine cauſa fieret, ſi crederent vnã miſſã ſufficere Bonac. vbi recentiores *to. 1. diſp. 4. q. vlt. hoc tit. pun. 4. n. 3.*

24 Admiſſo igitur, hoc ſacrificium nõ habere effectum infinitum intenſiuè, quæritur an illum habeat extenſiuè? E. g. ponamus habere 3. vel 4. gradus ſatisfactionis, num applicatis vni, poſſint ijdem gradus applicari alijs in infinitum ſinè diminutione ſatisfactionis applicatæ primo, vel potius ita ſit finitus effectus eius, vt ſi pro pluribus offeratur, prout offerri poteſt, diuidendus neceſſariò ſit ille fructus inter ipſos, & tanto minor perueniat ad ſingulos, quantò pro pluribus oblatus ſit? Relicta opinione Caiet. & aliorum ſupra relatorum, volentium fructum prædictum integrè multiplicari in omnibus, & ſingulis perſonis, pro quibus ſacrificium offertur in quocunque numero ſint, nec minui ſatisfactionem vni applicatam ex multiplicatione aliorum, tamquam communiter reprobata ita diſtinguit *Suar. to. 3. diſp. 79. ſect. 12. §. dico ergo.*

25 Aut plures concurrunt cum ſacerdote ad offerendum (quia omnes qui audiunt miſſam, dicuntur offerre idem ſacrificium, vt patet ex illis verbis per ſacerdotem prolatis ante conſecrationem, ſt. *orate fratres, vt meum, ac veſtrum ſacrificium, &c.*) & tũc omnes, & ſinguli, quatenus offerentes ſunt, accipiunt integrum fructum, & non minorem, quam ſi vnus tantum offerret; vnde in hoc ſenſu fructus ſacrificij poteſt dici quaſi infinitus, vel potius augmẽtabilis quodam modo in infinitum extenſiuè, tàm ex opere operato per viam impetrationis, quam ex opere operãtis; alias oporteret dicere, quod pluribus concurrentibus ad audiendum, & offerendum ſacrum iſtud, minorem fructum ſinguli reperẽt, quam ſi vnus tantum adeſſet, quod eſſet valdè abſurdum. Aut verò loquimur

26 de fructu ſacrificij, reſpondente oblationi ſacerdotis, quem ipſe pro ſe, vel alijs offert, & iſte limitatus eſt, & vnus tantum

tum; Vnde ſi pro multis offeratur, ſiue diuerſis intentionibus ſpecialibus, ſiue vna tantum communi, veluti pro populo, vel Collegio, minuitur fructus in ſingulis, tantoque magis, quanto illi plures fuerint, ſuppoſita vniformi applicatione, vide recentiores *apud Bonac.cit.pun.5.num.6. verſ.3. colligitur.*

Sed *D.Thom. in 4.ſent.diſt.45. q.2.ar.4.
quæſtiunc. 2. in corp.* docet hunc effectum
infinitum conſiſtere ſolùm in charitate vni
ente membra Chriſti, quando ſimul o-
rant, & offerunt, quia vera charitas ſe ex-
tendit ad omnes; ſecus vero quo ad ſatiſ-
factionem, de qua tanto minus participa-
tur; quanto pro pluribus offertur, & li-
cet *Suar.d.ſect.* 12.*in princ.* dicat DD.con-
fundere hanc quæſtionem cum præceden-
ti, ſed eſſe diuerſam, mihi tamen videtur
eadem, prout ſentit Sanctus cit. ibidem vi-
delicet, *Si valor ſuffragiorum conſideretur*
27 *ſecundum quod valet ex virtute charitatis,
vnientis membra Eccleſiæ, ſuffragia pro multis
facta, tantùm ſingulis proſunt, ac ſi pro vno
tantùm fierent, quia charitas non minuitur, et-
ſi diuidatur effectus eius in multos: imo ma-
gis augetur, & ſimiliter etiam gaudium,
quanto pluribus eſt commune, fit maius, & ſic
de vno bono facto non minus lætantur multi in
purgatorio, quam vnus. Si autem conſidere-
tur valor ſuffragiorum in quantum ſunt ſa-
tisfactiones quadam per intentionem facientis
translata in mortuos, tunc magis valet ſuffra-
gium alicui, quod pro eo ſingulariter fit,
quam quod pro eo communiter fit, & multis a-
lijs: ſic enim effectus ſuffragij diuiditur ex
Diuina iuſtitia inter eos, pro quibus ſuffragia
fiunt; vnde patet quare inſtitutum ſit, vt ſuf-
fragia ſpecialia in* Eccleſia *fiant. hæc ille.*

28 Quartus & pro nunc vltimus effectus huius ſacrificij eſt, prodeſſe etiam ad bona temporalia obtinenda, quod probatur ex ritu miſſæ, quem nunc ſeruat Romana Eccleſia, vbi inter alia offerimus pro noſtra, & totius mundi ſalute. Item ibi, *Pro ſpe ſalutis, & incolumitatis ſuæ, pro ſe, ſuiſque omnibus*, Præterea ibi, *dies noſtros in tua pace diſponas*, & in Miſſali Romano eſt ſpecialis miſſa pro communi pace. addit *Trid. cit.ſeſſ.22. cap.2. & Can.3.* & pro alijs neceſſitatibus addit *Chryſoſt. homilia 77. in Io. cap. 18. & apud acta* Apoſt. *cap. 21.* pro terræ fructibus, & clarius *Apoſtolus epiſt.1. ad Timoth. cap.2.ibi, Obſecro igitur primum omnium fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & omnibus, qui in ſublimitate ſunt, vt quietam, & tranquillam vitam agamus in omni pietate, & caſtitate; hoc enim bonum eſt, & acceptum coram Saluatore noſtro Deo, qui omnes homines vult ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*, quem Apoſtoli locum *D.Auguſt.epiſt.59.ad Paulinum D.Greg.homil. 37. in Euang.* alijque de publicis orationibus, quæ fiũt in miſsa declarant. Si n. veteris legis ſacrificia impetratoria erãt quãuis, noſtri figura, vt patet 2. *Reg.24. & 2.Machab.3.* Multo igitur magis ſacrificium hoc valebit ad impetrãdum, quod omnium differentias hoſtiarũ continet *D.Leo ſerm.8.de Paſſio.*

29 Addit *Suar.cit.ſect.7.in fine.* hæc bona ad pietatem ordinari, prout per hoc ſacrificiũ expetuntur, & obtinentur, ad idem *Tolet.lib.2.c.7. n.7.* huncque effectum habere ſacrificium ex opere operato tradunt *Henriq.lib.9.cap.13. n.3. Gregor. de Valent.to.4. diſp.6.q.11.pun.1. §.23. Azor.1.par.lib.10. cap.21.q.4. Bonac. hoc tit. diſp.4. q. vltima pun.3.n.6.* bene tamen verum eſt, cũ ſacrificium ratione contenti, & repreſentati in eo ſit infiniti valoris, non debet pro rebus iſtis caducis primario, ſed ad honorem Dei, ſecundario verò pro illis offerri, vt dicunt DD.cit. ſed ante eos *D.Auguſt.epiſ. 121.tom.2. c.6.ad Probam D. Thom.2.2. qu. 83. art.6. & ar.15. ex Prouer.* 30. Verum quod bona ſpiritualia ex vi operis operati huius ſacrificij conferantur. Temporalia verò ex opere operantis magis communiter Theologi dicunt apud S. *Fauſt.lib. 2.hoc tit.q.40.*

De perſonis, pro quibus miſſæ ſacrificium offerri poteſt ſiue viuis, ſiue Defunctis?

SVMMARIVM.

1 *Hæretici, & ſchiſmatici ſunt ſubiecti Eccleſiæ iuriſdictioni,* Secus Iudæi, *omneſq; infideles, vt ſunt non baptizati, ſed an poſſit pro eis offerri ſacrificiũ miſſæ vſq; ad n.10. Quod licet nequeat pro excommunicatis offerri principaliter, poteſt tamen pro eis in memento priuata oratione orari, ſed ſi abſoluti fuerint poſt mortem in caſibus, in quibus poſſunt abſolui, vt infra, poteſt pro eis poſtea etiam ſacri-*

ſacrificium offerri n.11.& 12. Verum vt proſit illis, pro quibus offertur, quatuor conditiones requiruntur, ſed nullo modo prodeſt exiſtentibus in inferno, nec in Cælo, nec in Limbo, nec viuentibus, ſi ſunt in mortali, ſed eius effectus remanet in Theſauro Eccleſiæ, iſtis autem prodeſt ad obtinendum contritionis actum n. 13.16. & 17.

14 *Anima Traiani an vere fuerit ab inferno liberata?*

15 *Miſſæ ſacrificium quando fit de aliquo Sãcto, prodeſt ei ad quodam gaudium accidentale tantùm, nobis autem vt eum inuocando intercedat pro nobis ad Dominum. Sed quare non potuit prodeſſe Beatiſſimæ Virgini, nec alijs iuſtis tempore, quo in hac vita degebant? n. 18. Verum ſi pro animabus exiſtentibus in Purgatorio, offeratur, prodeſt ad remiſſionem pœnarum, ex opere operato, ſeu infallibiliter, quia non habent obicem impeditiuum talis effectus n.19. Sed non poteſt à nobis ſciri, quantitas, quæ remittitur n. 20. Eſt in poteſtate ſacerdotis illud applicare cui velit vſque ad conſecrationem, poſtea verò non poteſt, ſed remanet fructus eius in Theſauro Eccleſiæ ſecundum aliquos, alij contra, vt n.21.*

Reſolutio CXXVIII.

1 Circa viatores in hac vita degentes, vt rem in vniuerſum comprehẽdamus, alij ſunt fideles, alij apoſtatæ à fide, vt ſchiſmatici, vel hæretici, qui ratione baptiſmi ſuſcepti, ſunt Eccleſiæ iuriſdictioni ſubiecti, eiuſque cenſuris ligati, alij verò infideles, qui ſunt omnino extra Eccleſiæ iuriſdictionem, eiuſque cenſuris ſoluti; vt Iudæi, omneſque alij non baptizati cuiuſcunque ſectæ ſint; fideles autem ſi ſunt baptizati, alij ſunt infantes, alij adulti, quorum alij iuſti, alij peccatores, & alij excommunicati, quibus præcognitis reſpondetur, quòd *in c. viſum de conſecrat. diſt.*

2 1. legitur in genere pro viuentibus, & quibuslibet neceſſitatibus Dominum deprecandum eſſe, idem de hoc ſacrificio legitur in *Trid. ſeſſ. 22. hoc tit. can. 3.* ibi pro viuis, & defunctis, ſed iſtæ dictiones indefinitæ æquipollent vniuerſalibus *l. ſi neceſſarias §. ſi annua ff. de pignor. act.* ergo pro omnibus poteſt hoc ſacrificium offerri.

3 Quibus obſtare videtur doctrina *D. Th. in 3. par. q. 79. art. 7. ad 2.* vbi expreſsè dicitur, non habere effectum, niſi oblatum ſit pro illis, qui coniunguntur huic Sacramento per fidem, & charitatem, quod probat Sanctus ex *D. Auguſt. in lib. de anima, & eius orig. to. 7. cap. 9. ibi, quis offerat Corpus Chriſti, niſi pro his, qui ſunt membra Chriſti?* & concludit, ideò in can. miſſæ nõ orari pro his, qui ſunt extra Eccleſiam.

4 Quæ doctrina valdè contorſit interpretes, præcipuè Suar. in eius explicatione, qui *to. 3. diſp. 78. ſect. 2. §. obyci verò;* adducit eundem Sanct. *in 4. diſt. 12. q. 2. art. 2. quæſtiunc. 2. ad 4.* & communicata vtraque doctrina, ait, ſenſum eſſe, poſſe offerri pro membris Chriſti, ſiue talia ſint in actu, vt regulariter fit, ſiue in potentia, vt ſi fiant membra Chriſti per regenerationem, & quoad authoritatem Auguſt. contendit loqui de oblatione pro defunctis, qui ſi tẽpore obitus non erant membra Chriſti, cum ſint omnino extra ſtatum ſalutis, nullo modo poteſt pro eis ſacrificium offerri, ſed verum eſt D. Thom. *d. quæſtiunc. 2. per totam* non loqui de infidelibus, ſed de exiſtentibus in mortali.

5 Negari tamen non poteſt, Eccleſiam in die paraſceue orare publicè pro infidelibus, & pro catechumenis, vt legitur in Miſſali, item *Apoſtol. in cit. epiſt. 1. ad Timoth. c. 2.* præcipit orari pro Regibus, qui tunc erant infideles, & ſic factum fuiſſe per eoſdem Apoſt. referunt *Clem. lib. 8. conſt. cap. 18. DD. Chryſoſt. & Baſil. in liturgia, & Tertull. in lib. ad Scapulam Fanſtus ſupra cit. lib. 2. q. 87. Bonac. ſub hoc tit. to. 1. diſp. 4. qu. vlt. pun. 5. n. 4.* & idem Apoſt. ibi vult orari pro omnibus, quæ dictio eſt ſignum vniuerſale neminem excludens *l. Moſchis vbi Gl. & Bar. ff. de iure fiſci,* quod probatur amplius

6 ex obſeruatione Iudæorum, vt teſtatur Ionathas ſummus ſacerdos *in lib. 1. Machab. c. 12.* de oblatione ſacrificiorum pro ſpartiatis, qui erant gentiles, & pro Heliodoro, cui propter ſacrificium Oniæ ſummi ſacerdotis pro illo oblatũ pepercit Dominus, vt legitur in *lib. 2. Machab. c. 3.* ergo dum hoc non erat tunc prohibitum, neque hodie propter eandem cauſam, eo magis cum noſtrum ſacrificium ex ſe magis ſufficiens, magiſque vniuerſale ſit.

7 Et tandem quia ſacrificium crucis pro omnibus oblatum eſt; etiam infidelibus, ſicut idem Apoſt. cit. teſtatur dicens, *vnus*

me

*mediator Dei, & hominum Chriſtus Ieſus, qui
tradidit ſemetipſum pro omnibus.* ergo & hoc
ſacrificium poteſt pro eis offerri, cum ſit
idem, ac illud, ſola offerendi ratione di-
uerſum, vt ex Trid. dictum eſt, & ad mi-
nus negari nō poteſt, quod ſi oblatum pro
infidelium conuerſione, non habebit effe-
ctum ex opere operato, illum habebit, ſal-
tem ex opere operantis, quo ad impetra-
tionem, huncque eſſe ſenſum omnium
Theologorum monet *Suar. cit.* (licet parū
ſibi conſtans) *diſp. 79. ſect. 10. in princ.* Sed
8 minus rectè videtur ibidem excluſiſſe ab
hac generalitate infideles excommunica-
tos, quia cum iſti ſint extra iuriſdictionem
Eccleſiæ, excommunicari nequeunt, vt ip-
ſe idem fatetur *diſp. 78. initio ſectionis 2.* &
proinde negandum non eſt poſſe pro om-
nibus infidelibus offerri, vt conuertantur
ad fidem, eo magis cum tàm in iubilæis,
quàm indulgentijs, concedi ſolitis præci-
piatur à Pontifice rogari inter alia pro ip-
ſorum conuerſione.
9 Item in Miſſali Romano adeſt miſſa pro
extirpando ſchiſmate, & quotidie (ait idē
Suar.) offerimus pro Anglia, Germania, &
cæt. vt in priſtinum ſtatum Eccleſiæ ſuæ
Catholicæ Deus illa Regna reſtituat, pro
vt etiam volunt *Eman. Sà, hoc tit. n. 40. Hen-
riq. lib. 9. cap. 15. n. 6. Filliuc. tract. 5. cap. 2.
qu. 9.* vbi addit hoc ſacrificium offerri pro
infidelibus, non ſolùm pro bono ipſorum
ſpirituali, verum etiam pro temporali,
(quod vltimum rectè, & rationabiliter
negant Vaſq. *par. 3. diſp. 227. cap. 3. n. 15.*
& alij apud eum quia orando pro eorum
bono temporali, magis augerentur eorum
vires in damnum Chriſtianorum.) Hanc
10 ego ſequendo ſententiam, reſpondeo ad
obiecta ex *D. Tho. d. ar. 7.* quod ibidem in
fine concludit Sanct. prodeſſe etiam hoc
ſacrificium illis, qui ſunt extra Eccleſiam
plus, vel minus ſecundum modum deuo-
tionis eorū; & licet addat, in can. miſſæ nō
orari pro huiuſmodi infidelibus, non ta-
men negat poſſe pro eis orari, eo magis
cum in oblatione Calicis Eccleſia oret pro
noſtra, & totius mundi ſalute, idem *Sanct.
in 4. diſt. 18. q. 2. ar. 1. quæſtiunc. 1. ad 1.* ait
pro infidelibus orari, ſed ipſos fructū ora-
tionis nō percipere, niſi ad fidem conuer-
tantur; verum tamèn eſt, quod erit con-
ſuetudini Eccleſiæ conſentaneum, numquā
expreſsè nominare perſonam aliquam in-
fidelem, ita vt ab alijs audiri poſſit, ne
fortè ſcandalum aliquod, aut admiratio-
nem ingerat, *Suar. cit. d. ſect. 2. §. Eſt au-
tem.*
11 Verum ab hac generali regula excipi
videntur fideles, excommunicati maiori
excommunicatione, pro quibus Eccleſia
non orat, nec ſacrificia offert vt in *c. à no-
bis 28. & c. ſacris, ibique Gl. v. conſtitutionis de
ſent. excomm.* Sed iſti text. loquuntur de
excommunicatis in tali ſtatu mortuis; pro
viuis autem ait D. Thom. modo cit. orari
poſſe, quamuis non inter orationes, quæ
pro membris Eccleſiæ fiunt: fructum autē
non participare; quandiu in excommuni-
catione manent, ſed prodeſſe orationem
eis ad conſequendum ſpiritum pœnitētiæ,
vt ab excommunicatione ſoluantur. Et
12 addit *Suar. vbi ſupra §. fin. in fine*, poſſe
ſacerdotes ſine vllo ſcrupulo in memento
orare pro excommunicatis prædictis pri-
uata oratione, & intentione; cum nulla
de hoc Eccleſiæ adſit prohibitio. Poſſunt
autem excommunicati etiam poſt mortē
abſolui, & poſtea pro eis ſacrificia quo-
que offerri, ſi dum viuebant, ſigna pœni-
tentiæ demonſtrarunt; & per eos non ſte-
tit quo minus abſoluerentur *d. c. à nobis.*
13 Sed vt hoc ſacrificium habeat effectum,
nō ſolum ex opere operantis, ſed etiam ex
opere operato ad remiſſionem pœnarum
pro peccatis debitarum, quatuor conditio-
nes ſunt neceſſariæ, quarum prima eſt
capacitas illius, pro quo offertur, vt ſc. ſit
baptizatus, & propterea diximus infide-
libus non prodeſſe, niſi vt conuertantur;
Secundo ſtatus viatoris, nam illis, qui ſunt
in termino, ſiue beatitudinis in Cælo, ſiue
damnationis in inferno non prodeſt, *D.
Tho. in 4. diſt. 45. q. 2. ar. 2. quæſtiun. 1. in corp.
Henriq. & alij per eum relati lib. 9. cap. 16.
n. 2. Regin. lib. 29. nu. 153. poſt Sylu, & alios
v. miſſa. 1. num.* 8. vnde poſſet inquiri qua
de cauſa D. Gregor. orauerit pro anima
Imperatoris Traiani, ex cuius oratione
fuit ad altiorē locum euectus, vt legitur a-
pud S. Birgitt. *lib. 4. cap. 13.* de quo & alijs
ſcitu dignis ſcribunt Canoniſtæ *in c. pro ob-
euntibus 13. q. 2. in c. placuit 23. q. 5. & in
c. audiuimus de reliq. & vener. Sanctor. latè
Fagund. l. 3. c. 11. primi præc. Eccl. Fauſt. lib.
2. hoc tit. q. 93. & ſeq.*
14 Hiſtoriam tamen Traiani, vt ſupra, tam-
quam veram admiſit *Abulenſ. in 4. Reg. qu.
57.* quem cum multis alijs magnis DD.
refert, & ſequitur Duran. ibidem nota v-

nica, vbi concludit non fuiſſè abſolutè dā-
natum, ſed ſolùm in inferno poſitum ſe-
cundū eius tūc præſentia demerita,& ſuſ-
penſam fuiſſe damnationis ſententiam ob
præuiſas B. Gregor. preces, quod didicit
ex *D.Thom.in 3.par.ſuppl. q.71.art.5.arg.5.*
vbi dicit, quod Greg.orans pro Traiano,
audiuit vocem ſibi diuinitus dicentem,
vocem tuam audiui, & veniam Traiano do,
qui tàmen in inferno tunc erat, quia mul-
torum Martyrum necem amaram inſtitue-
rat, vt teſtatur ibidem Sanct. & reſpon-
det ad idem S. videlicet, *De facto Traiani
hoc modo poteſt probabiliter æſtimari,quod pre
cibus B.Greg. fuerit ad vitam reuocatus, &
ita gratiam conſecutus ſit,per quam,remiſſionē
peccatorum habuit, & per conſequens immu-
nitatem à pæna, ſicut etiam apparet in omni-
bus illis,qui fuerunt miraculosè à mortuis ſu-
ſcitati, quorum plures conſtat Idolatras, &
damnatos fuiſſe; de omnibus n.talibus ſimili-
ter dici oportet, quod non erant in inferno
finaliter deputati, ſed ſecundum præſentem
propriorum meritorum iuſtitiam; ſecundum
autem ſuperiores cauſas, quibus præuidebātur
ad vitam reuocandi; erant aliter de eis diſ-
ponendum.* Sed hoc non poteſt in exem-
plum adduci, quia vt ſubdit idem Sanct.
ibidem in fine, alia ſunt quę lege commu-
ni accidunt, alia quæ ſingulariter ex pri-
uilegio aliquibus conceduntur.

15 Licet autem dicatur miſſa de aliquo
Sancto, non tamen illi prodeſt, niſi ad
quoddam gaudium accidentale, quatenus
gaudet Sanctus honore, qui in ſui memo-
riam Deo exhibetur, & prodeſt nobis,
quatenus eum inuocando vberiorem gra-
tiam ex illius precibus à Deo concedatur,
& propterea dicitur in miſſa, vt illis profi-
ciat ad honorem,nobis autem ad ſalutem,
Henriq. cit.cap. 14. *n.*2.*Azor.*1.*par.lib.*10.*c.*
22.*qu.*5. eodem modo, nec prodeſt ſacri-
ficium exiſtentibus in limbo, qui cum ſo-
lo peccato originali obierunt, ſedbene e-
xiſtentibus in purgatorio, vt dictum eſt in
ptiori reſol. & infra *nu.* 18.) *Belarm. lib.*2.
*hoc tit.c.*6.& conſequenter eius fructus ſa-
tisfactorius remanet in Theſauro Eccleſiæ
*Henriq.c.*18.*n.*7.

16. Tertio gratia habitualis illius, pro quo
offertur, quia exiſtens in mortali, non eſt
capax ſatisfactionis pro pæna tempora-
li. idem *Sanct.in 3. par. quæſt.79.art.7. ad
2. ibi,non habet effectum,niſi in illis, qui con-
iunguntur huic Sacramento per fidem,& cha-
ritatem, vnde ſi applicatus ſit fructus ſacrifi-
cij pro exiſtente in mortali, non ſolùm ei tunc
non prodeſt propter obicem peccati ad pænarū
remiſſionem,ſed nec poſtea obice ſublato,quia
effectus ſacrificij non ſuſpenditur, ſed pariter
remanet in Theſauro Eccleſiæ Suar.d.diſp.79.
ſect.*10.*S.tertio inquiri poteſt.Henriq. lib.*8.*c.*
18.*n.*7. quicquid in contrarium dicat *Na-
uar.in tract.de orat.cap.* 19.*nu.*74. proderit
tamen ei per modum impetrationis ad ac-
quirendam gratiam per cordis contritionē
vt ſupra dictum eſt. Sed vltra gratiam
habitualē non requiritur alia diſpoſitio in
eo,pro quo applicatur fructus ſacrificij ad
pœnæ temporalis remiſſionem, itaque e-
tiam ſi dormiat, vel ad aliud cogitet is,
pro quo offertur tempore oblationis, fru-
ctum prædictum conſequitur,vt benè pro-
bat *Suar.vbi ſupra S.tria verò.*

Quarto, & vltimo requiritur vt is, pro
quo offertur, indigeat ſacrificij effectu, vt
ſc. habeat aliquem reatum pœnę tempo-
ralis relictum ex culpa remiſſa. Etenim ſi
17 culpa adhuc exiſtit in eo, non obtinet
remiſſionem pęnæ propter ipſam culpam,
vt modo dictum eſt; Si autem pœna eſt
plenariè remiſſa ex iubilęo in gratia ſuſce-
pto, vel indulgentia plenaria, nihil ſupe-
reſt per hoc ſacrificium agendum, & pro-
pterea ad hunc finem non prodeſt illi, pro
18 quo oblatum eſt. Qua de cauſa nihil po-
tuit ex opere operato prodeſſe B. V. ſicu-
ti nec cuicunque iuſto pro eo tempore, in
quo nullum habuit, vel habet temporalis
pœnæ reatum, & ideo remanet ſimiliter
fructus in Theſauro Eccleſiæ, niſi offerēs
ſacrificium,intentionem habeat applican-
di alijs indigentibus,ſiue in communi,ſiue
in particulari, quibus in hoc caſu prodeſt
iuxta *Suar.cit.S.penult.& fin.*quæ concluſio
non eſt contraria *D.Tho.in 3. par. ſupplem.
q.*71. *art.* 14. ad 2. vbi ait credibile eſſe in
caſu relato,quod per Diuinam Miſericor-
diam, ſi aliquid de ſpecialibus ſuffragijs
ſuperſit illis,pro quibus fiunt,vt ſc.eis non
indigeant, alijs diſpenſetur, pro quibus
non fiunt, ſi eis indigeant, quia dum dicit
eſſe credibile,non excludit oppoſitum. P.
Dia. verò ex multis *par.*11.*reſol.*40. *tract.*
6. *S.ſed hic verſ.ſi autem* vult fructum red-
dere ad applicantem, non autem remane-
rē in Theſauro Eccleſiæ, niſi ſacerdos in-
tentione aliqua actuali, vel virtuali aliter
diſponat.

19 Quod autem poſſit hoc ſacrificium of-

ferri

ferri pro exiſtentibus in purgatorio ad pęnarum remiſſionem (qui etiam dicuntur viatores ſecundum *Suar.d.diſp.79.ſect.*10. §.1.) eſt in confeſſo apud omnes, ſic nos docet quotidianus Eccleſię vſus, legitur in *Trid.ſeſſ.22. cap.2. & can.3.* & traditur cômuniter per DD.apud *Henriq.d.lib.9.c.16. n.1.Azor.vbi ſup.quaſt.8.Regin.d.n.* 153. & alij, dictumque eſt in priori reſol.*nu.* 17. difficultas ſolùm verſatur an hæc pęnarum remiſſio fiat ex opere operato, & ſic ſit infallibilis (dum in illis non poteſt adeſse obex impeditiuus effectus prædicti, cum ſint in gratia) vel per modum impetrationis, ſeu ſuffragij, & ſic non de condigno, ſed rantum de congruo ?

Placet opinio *Suar.d.diſp.79.ſect.*10.§.*nihilominus*, vbi ex D. Tho.Albert.Mag,*Durando*, & alijs ait, ſicuti magis piam, ita probabiliorem eſſe ſententiam prædictorum, tenentium effectum prædictum illis tribui ex opere operato, & ſic infallibili-
20 ter; ſcire tamen nos non poſse quantitatem pœnæ, quæ illis ex hoc ſacrificio remittitur, vti ſoli Deo notam; cum ſit ſatisfactorium ſecundum quantitatem deuotionis offerentis, quam Deus ſcit, & non pro tota pœna; licet oblatio ex ſui quantitate, ſufficiens ſit ad ſatisfaciendum pro omni pœna iuxta eiuſdem Sancti ſententiam *in 3. par. qu. 79. art.5. in corp. & ad 2.*

21 Horum öccaſione dicunt implicitè *Vaſq.in 3.par.diſp.138. cap.6.n.79. & explicite alij apud Bonac. de Sacram. diſp.1. qu.3.pun.* 2.§.3.in poteſtate ſacerdotis eſse applicare ſacrificium, cui velit vſque ad conſecrationem, quia illa eſt præcipua ſacrificij pars, ſub qua virtualiter continetur oblatio, tranſacta verò conſęcratione, non poſſe amplius ipſum applicare, quia non eſt in eius poteſtate ſacrificij fructum ſuſpendere; ſed remanere pariter in Theſauro Eccleſiæ applicandum, cui Deus voluerit; hunc tamen caſum difficile accidere poſse probat *Suar.in 3.par.diſp.79.ſect.9. §.tertio inquiri*, quia ſufficit in applicando virtualis intentio ſacerdotis fruendi fructu ſacrificij, ſiue pro ſe, ſiue pro alijs, quam ſupponitur ſacerdotem habere, imò multi apud *Dia.par.2.tract.14. reſol.47. & par. 5. tract.14. reſol.65.* volunt ſufficere habitualem, quod ſi nullã habeat, intelligi applicare ſibi ipſi idem *par.11. tr.6.reſol.* 40. §. *ſed hic.*

Vtrum miſſa ſacerdotis in notorio mortali exiſtentis, vel excommunicati, irregularis, ſuſpenſi, ſchiſmatici, vel hæretici, aut degradati, proſit ſibi, vel alijs, eam audientibus, aut illis à quibus ſtipendium accepit?

SVMMARIVM.

1 *Degradatus ſi celebrat, conficit Sacramentum, & multo magis excommunicatus ſuſpenſus, irregularis ſchiſmaticus, vel hæreticus, & n.2. ſed an proſit eis, vel offerre facientibus ſaltem ex opere operato? n.3.4.& 5. & quid de eam audientibus n.7.vſque ad* 10.

6 *Communicans cum aliquo in peccato ſcienter, peccatum committit.*

11 *Concubinary ſacerdotes ſi ſtipendium accipiunt pro miſſis celebrandis num ſatisfaciant? & quid de hæreticis, & alijs ſupradictis? n.* 12.

13 *Meretrix turpiter agit, ſed non turpiter accipit, & ideo non tenetur ad reſtitutionem receptorum pro actu meretricio.*

Reſolutio CXXIX.

PRæmittendum eſt omnes iſtos validè, ſed non licitè conſecrare, & conficere Chriſti corpus *D. Tho.in 3.par.q.82.art.*
1 7. poſset tamen dubitari de degradato, qui cum hanc poteſtatem ab Epiſcopo in ordinatione habeat, & idem eandem per degradationem auferat, videtur non poſſe amplius conſecrare, ſed reſpondet idem *Sanct.art.8.ad* 2.Epiſcopum hanc poteſtatem propria virtute non dare, ſed inſtrumentaliter tamquam Dei miniſtrum, quare ordinis effectus per ipſum tolli non poteſt, ſicut nec poteſt baptizans characterem baptiſmalem auferre; tollitur tamen ab illo executio ordinis de iure, & propterea ſi de facto celebrat, valide Chriſti corpus conficit.

2 Differt tamen iſte à prædictis, quia illi ad tempus donec reſipuerint, & ad Eccleſiam redierint; ſunt de iure impediti, iſte verò in perpetuum, tamquam imperpetuũ condemnatus, vt explicat *Sanct.d.art.8.ad 3.* Nec his aduerſatur *c.in Eccleſia Dei, qu.* 1. vbi legitur non eſse rata ſacerdotia, nec

veta ſacrificia aliter,quam in Eccleſia, &
proinde eum prædicti præcipue degrada-
ti, hætetici, ſchiſmatici, & excommuni-
cati ſint extta Eccleſiam, videbatur non
poſſe verè conficere, vt arguit Sanct. *d.ar.*
*7.argum.*1.ſed vltra eius reſponſionem di-
centis loqui tex. inquiſitiuè, non aſſerti-
uè, dicit Gl. ibidem non eſſe vera, & ra-
ta, quo ad effectum executionis, vel gra-
tiæ, & ſalutis, non autem quo ad veram
Sactamentorum confectionem.

3 Ex quibus rectè conſequitur prædictis
in tali ſtatu ſacrificantibus, ſacrificium
quo ad ſe, non prodeſſe, ſed magnopere
obeſſe, dum ſacrilegium ſingulis vicibus
committunt, vt ait *Apoſt.epiſt.*1. *ad Corin-*
*th.*11. *ibi, qui manducat, & bibit indigne, iu-*
dicium ſibi manducat, & bibit, non diudicans
*corpus Domini.Tolet. lib.*2.*cap.*8. *n.*1. *Suar.to.*
3. *diſp.*86.*ſect.*1.§. *fin.Valent. tom.*4. *diſp.*1.
*qu.*10. *pun.* 5. *aſſert* 2. An autem ſacerdos
cenſura ligatus celebrans, vnum vel duo
peccata committat variè diſputatum eſt,
nam duo committere docent *Molfeſ. Ho-*
mobo. Suar. & alij apud Bonac. de Sacram.
*diſp.*4. *q.* 6. *p.*1. Vnum verò dicunt alij a-
pud *Dian.de celebr.miſſa. reſol.*22. *& Vaſq.*
*3.par.to.*3.*diſp.*206. *c.*1. *n.*6. quia obligatio
legis humanæ ex cenſura dependens, ea-
dem eſt cum obligatione iuris diuini rati-
one peccati prohibentis, ſunt n. ad eundē
finem. vide *Fauſt.l.*2.*de ſacrif. miſſ. q.*311.

4 Sed quo ad alios, pro quibus offertur di-
ſtinguendum eſt; aut n loquimur de va-
lore, quem ſacrificium habet ex parte talis
offerentis, vt perſona particularis, & cum
ſit in mortali, ad nihil valet, aut vt repre-
ſentans Eccleſiam, in cuius nomine cele-
brat, & offert, & nequidem, cum ipſe ab
Eccleſia ſit ſeparatus propter cenſuras
prædictas *D.Tho.cit. art.* 7. *corp. in fine, &*
ad 1.*&* 3. *Henriq.lib.*9.*cap.*18.*n.*6. niſi eſſet
ſacerdos abſque cenſura aliqua, ſed ſolùm
in mortali, quia tunc prodeſſet ſolùm illis,
pro quibus offertur, dum adhuc manet in
Eccleſia idem Sanct. *art.* 6. *in corp. Tolet.*
loco cit.

5 Aut tandem loquimur de valore, quē
habet ſacrificium ex opere operato, ſeu
ex meritis, & virtute Chriſti, & hic non
impeditur per miniſtri indignitatem, cum
non proueniat ab ipſo, ſed à Chriſto *A-*
zor. par. 1. *lib.*10. *cap.*22.*qu.* 6. *Henriq. cit.*
*Bonac.hoc tit.to.*1. *diſp.*4. *q.vlt. pun.*6.*num.*7.
Quod tamē ſic indiſtinctè ego non admit-
to, ſed ſolùm quando offerre ſit ab igno-
rante cenſuras prædictas, ex regulis gene-
ralibus, quod ignorantia facti excuſat *l.re-*
gula §. ſed facti ff. de iur. & facti ignor. vt
6 *latè ſupra reſol.*19. Etenim ſi quis commu-
nicat alicui ſcienter in peccato, particeps
peccati efficitur D. *Tho.loc.cit.ar.*9 *in cor.ex*
c. nullus 32.*diſt.* ſed talis offerre faciens, eſt
directè, & immediatè cauſa tàm magni ſa-
crilegii, quod committit taliter impeditus
celebrando, ergo impoſſibile eſt, ex eadem
actione ſacrificij, eodemque tempore, pec-
care, & gratiam remiſſionis pœnæ tempo-
ralis conſequi, quia indulgere non ſolet
Deus inimicis, qui actualiter eū offendūt,
Ioan.9. niſi offerretur pro exiſtentibus in
purgatorio, quibus cum non poſſet tali
caſu imputari culpa, proderit ex meritis
Chriſti, vt infra *n.*9.

7 Quo ad audientes miſſam à prædictis
audi doctrinam Angelicam, omnes prædi-
ctos caſus complectentem in *d.ar.*9.*in cor.*
vbi refert etiam verba citati tex. videlicet,
nullus miſſam audiat ſacerdotis, quem indu-
bitanter concubinā nouit habere, & Greg.di-
*cit lib.*3.*dial.*131. *quod Pater perfidus arria-*
num Epiſcopum miſit ad filium, vt de eius ma-
nu ſacrilegæ conſecrationis communionem
perciperet, ſed vir Deo deditus arriano Epi-
ſcopo venienti exprobrauit, vt debuit (quę
verba referuntur *in c.ſuperueniente* 1.*q.*1.)
8 *Vnde ſacerdotes, ſi ſint hæretici, vel ſchiſma-*
tici, vel excommunicati, vel etiam peccatores,
quamuis habeant poteſtatem conſecrandi Eu-
chariſtiam, non tamen ea rectè vtuntur, ſed
peccant vtentes; quicunque autem communicat
alicui in peccato, peccati particeps efficitur, vn-
de, & in 2.*canon. Ioannis dicitur, quod qui*
dixerit ei aue, (ſ. hæretico) communicat ope-
ribus illius malignis, & ideo nō licet à prædi-
ctis communionem accipere. Differentia tñ eſt,
9 *inter prædictas ſectas, nā hæretici, ſchiſmatici,*
& excommunicati ſunt per ſententiam Eccleſiæ,
conſecrandi executione priuati, & ideo peccant
eorum miſſam audientes, vel Sacramenta ab
eis recipientes, ſed non omnes peccatores ſunt
per ſententiam Eccleſiæ executione huius pote-
ſtatis priuati, & ſic, quamuis ſint ſuſpenſi
quantum ex ſe, ex diuina ſententia, non tamē
quantum ad alios ex Eccleſiæ ſententia, &
ideo vſque ad ſententiam Eccleſiæ, licet ab eis
communionem ſumere, eorumque miſſam au-
10 *dire. Vnde ſuper illud* 1.*ad Corinth.* 5. *cum*
huiuſmodi nec cibum ſumere, dicit Gl. Auguſt.
hoc dicendo, noluit hominem ab homine iudi-

cari

Digitized by Google

cari ex arbitrio ſuſpicionis, vel etiam extraordinario vſurpato iudicio, ſed potius ex lege Dei ſecundum ordinem Eccleſiæ ſiue vltro cõfeſſum. ſiue accuſatum, & conuictum. hæc ille. quibus adde diſtinctionem prædictam, quod non ſit cauendum, niſi à confeſſis, vel conuictis de crimine, probari *in c. veſtra & c. fin. de cohabit. cler. & mulier cũ Gl. in d. c. nullus v. audiat*, ſed hodie circa hoc ſeruatur ius antiquum, vt dixi ſupra *reſ. 2. nu. 6. ex Trid. & declar. S. Congr.*

11 Quo ad vltimum, ſi loquimur de ſacerdote ſolùm in mortali exiſtente, qui ſtipẽdium accipit pro miſſæ celebratione, ſatisfacit ſecundum *Henriq. lib. 9. cap. 21. num. 4. Gregor. de Valent to 4. diſp. 1. q. 10. pun. 3. aſſert. 3. Eman. Sà v. indulgentia n. 2.* vbi addit, eum qui ex iniuncta pœnitentia, aut aliàs tenetur defuncto ſuffragia offerre, non obligari ad illud iterandum, ſi in peccato perſoluit, quia videtur adimplere ſubſtan-
12 tiam præcepti. De alijs verò ſacerdotibus cenſuris prędictis ligatis dubitari magis poſſet, & videtur idem dicẽdum, quia dum ex *D.* Thom. ſupra, & omnibus communiter habetur iſtos verè, & validè conſecrare, quamuis ſacrilegè, non eſt cur ex opere operato, ſeu Chriſti meritis non debeat animabus purgatorij prodeſſe, & conſequenter ſatisfacere, facit *tex. in c. multi §. heu inquam 1. qu. 1.* Quod ſi non proderit viuis, vt ſupra diximus, ſibi imputent ijdem, qui talibus ſtipendia tradunt, & conſequenter dum culpa ſua illi opus, (licet in malo ſtatu) adimplent, ſatisfacere dicuntur ſoluenti, nec datur repetitio, ſicut in ſimili, ſi datur ſtipendiũ
13 meretrici pro fornicationis actu, non competit repetitio, quia turpiter illa agit, ſed non turpiter recipit iuxta tex. *in l. 4. §. 1. ff. de condit. ob turp. cauſ.* Et in pari turpitudinis cauſa potior eſt conditio poſſidentis *Bar. & alij in d. §. 1.*

De obligatione ſacerdotis circa miſſæ celebrationem, & alijs ad materiam.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos quicunque an teneatur ſub mortali ter, vel quater ſaltem in anno in feſtis præcipuis celebrare? & n. 2. quid de Parochis n. 3. vel cappellanis n. 4. qui ſi ſunt obligati quotidie celebrare, an poſſint ſemel in hebdomada pro ſe, vel alijs ex ſtipendio celebrare? n. 5.*

6 *Miſſam dicere promittens, etiam ſub modico ſtipendio, tenetur ſub mortali celebrare, quod ſi ſumma eſſet notabilis ob multitudinem miſſarum promiſſarum tenetur ſub alio mortali ad reſtitutionem, & n. 7. Illius fructus an debeat totaliter applicari ei, à quo ſtipendium receptum eſt? n. 8.*

9 *Miſſarum numerus ſi adeo creuerit in Eccleſijs ſecularium, vel regularium, vt nequeat omnibus ſatisfieri, poterant olim ad minorẽ numerũ reduci per Epiſcopos in Synodis diœceſanis, vel per Generales in capitulis generalibus, vt omnes animæ defunctorum de ſuffragijs participarẽt, ſed hodie minimè, & quid de capellis eodem modo grauatis? n. 10.*

11 *Miſſa an, & quando poſſit ad libitum celebrari de aliquo ſancto, vel de feria, & ſimilibus? Eius partem notabilem omittere, niſi ſit inaduertenter, eſt mortale, ſi ſecus veniale: grauior autem eſt omiſſio in canone, quam in cætero miſſæ; ſi autẽ ſit ex cauſa obliuionis, non eſt neceſſaria retrogreſſio ad vitandum ſcandalum nu. 12. & 13. de requie plus prodeſt defunctis, quàm quæuis alia, ſed non poteſt ita dici, quando occurrit Sanctus duplex; licet tamen applicare ſacrificium pro illis num. 14. Vbi regulariter ſint celebrandæ. quid quando adeſt conuentio celebrandi in aliqua capella, & an ex cauſis poſſit aliquando Cappellanus excuſari alibi celebrando? n. 15. Non poteſt diu differri celebratio, alias eſt mortale, & quæ dicatur longa dilatio? n. 16.*

17 *Sacerdotes egeni non habentes miſſas, an poſſint anticipatè celebrare pro eis, à quibus ſunt poſtea ſtipendia recepturi. & num. 18.*

19 *Legatum ordinatum per teſtatorem diſtribui in pauperes poſt mortẽ an poſſit diſtribui in vita?*

Reſolutio CXXX.

1 QVemcunque ſacerdotem, etiam curã animarum non habentem teneri ad celebrandum in feſtis præcipuis, & maximè in quibus fideles communicare conſueuerunt, docet *D. Tho. 3. par. q. 82. art. 10. in corp. cum Ricch. in 4. diſt. 13. art.*

art.2. quam doctrinam *Nauar.in man.cap.25. nu.* 88. interpretatur vt peccet mortaliter ſacerdos, qui abſque legitimo impedimento non celebrat ſaltem ter, vel quater in anno *argum.c. dolentes de celebr. miſſ. & Trid.ſeſſ.*23.*c.*14. *Suar.diſp.*80.*ſect.*1.*tom.*3. eam appellat probabiliorem, & conſulendam, licet contrariam, non eſſe st. mortale abſtinere omnino, dicat etiam probabilem, dummodo non deſit communio ſaltem in Paſchate (ad quam etiam ſeculares tenentur *ex c.omnis de pœnit.& remiſſ.* vt etiam ſenſerunt *Alex.Alen. p.*4.*q.eſt.*51. *memb.* 2. *D.Bonaue.in* 4. *diſt.* 12.*qu.*2.*ar.*2. *Victor. Gabr. Nugn. aliique, apud Fauſt.*2.
2 *de ſacrif. miſſ.q.*96. Sed Nauarri ſententiã ſequendam omnino eſſe cenſuerunt rationabiliter *Vaſq.*3.*par.diſp.*232.*cap.*1.*n.* 5. & 11. *Regin. lib.*29.*n.*46.& 166. quod ante eos docuit *Sylu. v.miſſa* 1. *q.*1. & ſecuntur recentiores apud *P.Dia.par.*2.*tract.*14. *reſ.* 19. volentes teneri in die Natalis, Reſurrectionis, & Paſchatis; & *Palud.in* 4.*diſt.*12.*q.*5. addit diẽ aſſumptionis B. Virginis, & diem omnium Sãctorum, quamuis Dia. cum aliis ibidem relatis ſequatur opinionem Suar.

3 Parochi aũt tenentur ſaltẽ ſingulis diebus feſtiuis celebrare ſub mortali ſiue per ſe, ſiue per alios, quãdo ſunt impediti iuxtà Trid. cit. ibi, *ſi autem curam habuerint animarum tàm frequenter, vt ſuo muneri ſatisfaciant, miſſas celebrent &c.* ſed non viderentur prædicto muneri ſatisfacere non celebrando in diebus prædictis, quando Parochiani tenentur miſſam audire, ad quam celebrandam cenſentur Parochum conduxiſſe *Vaſq. cit.n.*12. *Azor.* 1. *par. lib.* 10. *cap.*24. *qu.* 2. *vide etiam Suar. diſp.* 86. *Nauar. in man.c.*25. *n.*135 *Bonac. diſp.*4 *q. vlt.pun.*7. & *Dia.vbi ſupra reſol.*26. Vnde in diebus ferialibus non tenetur; niſi ex ſpeciali obligatione, vel Epiſcopi ordina-
4 tione. Eodem modo peccant mortaliter Cappellani non celebrantes, vel celebrare non facientes omnibus diebus iuxta ſtatuta Cappellaniæ, ſeu fundatoris inſtitutionem *Azor.vbi ſupra cap.*22.*qu.*7.*Henriq. lib.*9.*cap.*23. *n.* 5. & *cap.*24.*n.*4.*Regin.cit.n.*164. *Rodriq. in ſumma cap.*249. *nu.*8. ratio eſt, quia nil grauius eſt, quam fidem fallere *l.* 1. *ff. de conſtit.pecun. c.*1.2.& 3.*tit. de Pactis,* quæ frangitur ex in obſeruantia pacti, cum quo cenſetur recepta cappellania: omnes n. contractus ex partium conuentione legem accipiunt *l.* 1. §. *ſi conuenerit ff. depoſiti*, & proinde tenentur etiam ad fructuũ cappellaniæ reſtitutionem pro tempore, quo eius onera non portauerunt *Azor.tom.*2.*lib.*6.*c.*24.*q.*6.

5 Ex cauſa verò infirmitatis excuſari per quindecim dies docent Dia. & alij apud eũ vbi ſupra reſol.27. imò vſque ad duos menſes hoc extendit idem *par.*5. *tract.*13. *reſol.*51.*concordat Ricc.reſol.*403. An autem obligatus quotidie celebrare, poſſit ſemel in hebdomada ſacrum omittere, vel etiam pro ſe offerre, aut pro alijs accepto ſtipendio, an teneatur per alium ſupplere; deque alijs multis vide *Bonac.cit.diſp.*4.*q.vlt. Nauar.to.*1.*conſ.lib.*3.*de Præb. conſil.* 6. *n.*5. *Zanard. Nald. aliosque apud cit.Fauſt.queſt.*152. & *ſequen.* & *Dian. tract. de celebrat. miſſ. reſol.* 28. ſed hæc opinio eſt contra *tex. in l. qui operas ff. locati*, & *l. diem functo de offic. aſſeſſ.* ſecundum quas leges durante infirmitate ad nihilum tenetur cappellanus, & interim facit fructos ſuos.

6 Verũ ſacerdotes priuati omiſſa diſputatione an committant ſimoniam recipiendo ſtipendium pro miſſa (de qua latè *Suar.diſp.*86. *ſect.*1.§.*circa alium*; cum illud non detur pro valore ſacrificij, quod eſt inæſtimabile, ſed pro ſacerdotis myniſterio, & ſuſtentatione, quia qui Altari ſeruit, de altari viuere debet, & ita vniuerſalis Eccleſiæ conſuetudo ſe habet) tenentur ſi à pluribus ſtipendium acceperunt, ſingulis miſſas dicere, aliàs peccant mortaliter; nam quamuis ratione modicę pecuniæ, ſi modica eſt, non tenerentur, tenẽtur tamen ratione violatæ promiſſionis in re graui, & ſi quantitas recepta pro pluribus miſſis, eſt notabilis, tenentur ſub alio mortali ad reſtitutionem *Bonac.ex multis hoc tit.diſp.*4. *q.vlt.pun.*7. §.2.*n.*6.latiſſimè Fraxinell. *tract.de obligat. ſacerd.* Si ve-
7 rò ſtipendium receptũ, eſt minus eo, quod ſolet regulariter tradi, poterat olim ſacerdos miſſarum numerum minuere ad ratã eleemoſinæ tradi ſolitæ (niſi promiſiſſet totam miſſam applicare pro ſtipendio licet modico recepto, & hoc magis ratione ſimplicis promiſſionis, quam ſtipendij *Suar. cit. ſect.* 4. §. *vnde Azor.* 3. *par. lib.*12.*cap.*3. *qu.*3. *Henriq.lib.*9.*cap.*22.*nu.*5. *Vaſq.* 3. *par.qu.*83. *diſp.*231. *art.*1.*cap.*5.). ſed hodie ex noua declaratione S. Congr. non poſſunt fieri prædictę diminutiones, etiam ſi minima fuiſſet eleemoſyna pro eis recep-

receptæ, vt refert *Dia par. 2. tract. 14. reſol.*
7. & patet ex bulla Vrb. 8. public. die 22. *Sep-*
tembris 1625.
8 Dubitari verò contingit, quid applica-
re teneatur ſacerdos ei, à quo ſtipendium
accepit; non n. tenetur perſonalẽ, & pro-
prium fructum alteri applicare, quem tri-
bui non poſſe docent communiter DD.
apud *Fraxin. citat.* quia ſpiritualibus au-
xilijs non ita facilè priuari poſſumus, ſi-
cuti bonis temporalibus, & quia irratio-
nabile videretur obligare ſacerdotem, vt
ſe penitus omni fructu priuaret, & veriſi-
militer nullus hanc intentionem habere
præſumitur; propterea rectè ait *Suar. cit.*
ſect. 1 §. *fin.* tenèri ſacerdotem ratione ſti-
pendij ad applicandum ei, pro quo ſpeci-
aliter offert, illam portionem ſatisfactio-
nis, quæ ſibi vt miniſtro publico ad diſtri-
buendum, ſeu applicandum commiſſa
eſt.
9 Item ſi in aliqua Eccleſia ſecularium,
vel regularium reperitur impoſitus ma-
gnus numerus miſſarum, celebrandarum
ex varijs defunctorum relictis, adeo quod
pro ſingulis diebus à teſtatoribus deſcrip-
tis nequeat ſatisfieri, vel eleemoſyna pro
illis celebrandis, adeo tenuis ſit, vt non
facilè inueniatur, qui velit huic ſe muneri
ſubijcere, poterant etiam olim Epiſcopi in
ſynodo Diœceſana, itemqne Abbates, &
Generales ordinum in ſuis capitulis ge-
neralibus, re diligẽter perſpecta iuxta ſuæ
conſcientiæ dictamen prædictas miſſas ad
minorem numerum renocare, vt omnium
defunctorum commemoratio fieret, qui
pro ſuarum animarum ſalute legata præ-
dicta reliquiſſent, & hoc ne omnino piæ
teſtantium voluntates deperirent iuxta
Trid. ſeſſ. 25. cap. 4. de reform. DD. apud Hen-
riq. lib. 9. c. 22. n. 6. Rodriq. in ſum. prima par.
cap. 252. n. 17.
Quæ deciſio procedebat etiam in an-
niuerſarijs iuxta declarationem S. *Congr.*
ſub die 26. *Nouembris* 1583. *vt teſtatur*
Quaranta in ſumma Bullar. v. miſſa, pagin.
10 291. Verum non poterat prædicta redu-
ctio fieri in miſſis in fundatione Eccleſiæ
impoſitis; cum S. Synodus loquatur de
miſſis à teſtatoribus relictis, non autem de
impoſitis à fundatore iuxta aliam declara-
tionem eiuſdem S. Congr. de qua teſtã-
tur *Ricc. reſol. 404. ſecundum antiq. impreſſ.*
Dia. par. 2. tract. 14. reſol. 1. *&* 5. ſed nullo
modo poterat talis reductio fieri de miſſis
poſt Trident. relictis per aliam declarati-
onem S. Congreg. relatam per eundem
P. Dian. vbi ſupra reſol. 2. Sed hæc hodie
locum non habent per d. bullam Vrb. 8.
emanatam *die* 22. *Septembris* 1625. in qua
reſeruauit quamcunque reductionem ſoli
Sedi Apoſtolicæ, vt nouiſſime refert etiam
Bart. à S. Fauſto lib. 2. de ſacrif. miſſæ qu. 94.
11 Præterea celebrans ex deuotione, po-
teſt miſſam quam vult celebrare v. g. de
ſanctiſſimo Sacramento, vel de B. V. &c
dummodo non ſit aliqua dies ſolennis, vt
Natalis Domini, vel eius Reſurectio: aut
ſimilia *Dia. par. 2. tract. 14. reſol.* 30. vbi ad-
dit poſse ſine mortali, ẽt in die Dominico,
vel alio feſto duplici dici miſſam de re-
quie, quæ opinio ſi ſit probabilis alij indi-
cent; nam ratione conſuetudinis contra-
riæ, quæ in re tàm graui obligat ſub mor-
tali, contrarium ſaltem in feſtis de præce-
pto dicendum videtur, ſed hodie obſtat
decretum S. Congreg. latum ſub die 25. *Maij*
1662. per quod prohibetur dicere miſsas
de requie, etiam in feſtis duplicibus, quod
licet loquatur de Præsbyteris Romæ exi-
ſtentibus, quia tamen militat eadem ra-
tio, etiam in alijs, eſt propterea ab omni-
bus ſeruandũ arg. *l. iam hoc iure de vulg. &*
pupill. §. pari ratione inſt. quib. mod. ius patr.
pot. ſolu. & l. 3. *§. proinde ff. de in rem ver-*
ſo. Et propterea bonum conſilium eſt ſe-
qui ritum miſsalis in eius princ. emanatũ
ordine Pij 5. An verò talis Rubrica ſub
mortali obliget, probabiliter negant *Su-*
ar. Regin. Sylu. Henriq. Bonac. Villalob. Lla-
mas, alijque apud Fauſt. hoc tit. q. 93. In Ec-
cleſijs verò collegiatis maior eſt obligatio
ſeruandi ritum prædictum; non n. poteſt
omitti miſsa de die currenti, ſeu in aliam
permutari, vt legitur in *c. 2. de celebr. miſſ.*
niſi cum aliqua cauſa rationabili *Henriq.*
lib. 9. cap. 23. n. 5. Regin. lib. 29. n. 208.
12 Omittere autem aliquam partem miſsæ
notabilem, veluti Epiſtolam, aut Euange-
lium, niſi ſit inaduertenter, & inuoluntariè,
eſt mortale; veniale verò, ſi omitteretur
aliqua oratio, vel etiam aliquis Sanctus,
aut aliud verbum in canone poſita ratio-
ne paruitatis materiæ, ſed grauior erit re-
gulariter horum omiſſio in can. quam in
13 reliquo miſsæ. Quod ſi ex obliuione o-
mittantur gloria, vel Credo, aut ſimilia, &
poſt aliquantulum progreſſionis veniat in
mentem, quod omiſsum eſt; non eſt ne-
ceſsaria retrogreſſio, tum ratione ſcanda-
li

li aſtantium, tum ratione variationis ordinis *Sylu. v. miſſa 1. qu. 5. Suar. cit. diſp. 83. §. 1. & 2. Dian. par. 2. tract. 14. reſol. 49. & 59. & par. 5. tract. 5. reſ. 45. & 63.*

14 Ex quibus ſequitur nõ errare eum, qui promiſit alicui miſſam de aliquo Sancto, vel de requie, & poſtea dixit iuxta ritum miſſalis; nam licet ſecundum *Tolet. lib. 2. cap. 8. n. 2.* plus proſit defunctis miſſa de requie ratione propriarum precum, quæ pro illis in particulari dicuntur, quam quæuis alia; attamen, quia prout eſt ſacrificium, æqualiter prodeſt, non licet omittere miſſam de Sãcto duplici, ſi occurrat, & dicere de requie, poterit tamen rogari ille Sanctus, de quo fit miſſa, vt intercedat pro anima defuncti in locum precum, quæ dicendæ erant in illa de requie *Eman. Sà v. miſſa n. 48. Henriq. cit. cap. 23. n. 6. Regin. lib. 29. num. 208. Bonac. hoc tit. diſp. 4. q. vlt. pun. 7. §. 3. ſub n. 4. Dia. ſibi quodammodo contrarius par. 2. tract. 14. reſol. 31. & par. 3. tract. 6. reſol. 2.*

15 Licet autem in qualibet Eccleſia, ſiue oratorio celebrare, dummodo ſint ſaltem benedicta, vel adſit licentia Epiſcopi, vt alibi diximus, niſi ex conuentione particulari, vel ex onere iniuncto in fundatione alicuius cappellę obligatio ſit ibi celebrãdi, quibus in caſibus non poteſt abſque mortali alibi celebrari, nam non ſolùm contra datam fidem fieret, ſed etiam derogaretur cultui Eccleſię, aut Sancti, cui honor, ex ſpeciali deuotione, fundatoris debitus eſt, niſi perraró, & cum aliqua iuſta, & rationabili cauſa *Nauarr. in man. cap. 25. n. 135. argum. c. ſignificatum de preb. & c. 1. de pact. Henriq. cit. n. 5. Syl. v. miſſa 1. q. 10. in fine. Azor. tom. 1. lib. 10. cap. 24. qu. 8. & to. 2. lib. 6. cap. 24. qu. 6. Ricc. reſol.* 405. qui cauſas legitimas eſſe ait, ſi altare vbi celebrari deberet, eſſet deſtructum, tunc poſſe in alio altari eiuſdem Eccleſiæ celebrari, vel ſi cappellanus ex legitima cauſa abſens à cappella eſſet, & propter aquarum inundationem, vel ſimili cauſa non eſſet facilis acceſſus. vide *Dia. par. 2. tract. 14. reſ. 39. & par. 4. tr. 4. reſol. 233.*

16 Vlterius eſt aduertendum, quod ſacerdotes, qui accepto ſtipendio differunt notabiliter celebrare, pro quibus illud acceperunt, peccant mortaliter, quia aut ſacrificium eſt offerendum pro animabus purgatorij, & illa dilatio nocet in ſummo illis, quæ interim atroces pœnas ſufferũt; aut pro ſalute infirmi, vel aliqua alia gratia temporali obtinenda, puta præbenda, vel ſimili, & poteſt eſſe, quod dilatione pendente infirmus moriatur; vel præbenda alteri concedatur, quæ fortè fuiſſet obtenta, ſi miſſæ ſuo tempore celebratæ fuiſſent *Sylu. v. miſſa 1. q. 10. Henriq. lib. 9. c. 22. n. 8. Regin. lib. 23. n. 236. Bonac. ſupra §. 5. n. 1.* & adſunt declarationes S. Congr. hoc prohibentes ſup. decretis eiuſdem Congreg. de celebrat. miſſ. in reſpont ad dubium 15. quæ referuntur per Andr. Brugiott. in compendio bullar. Vrb. 8. dilationẽ verò notabilem intelligunt duorum menſium DD. apud *Dia. par. 2. tract. 14. reſol. 25.*

17 Ex contrario ante declarationes S. C. infra citandas, poterant ſacerdotes, non habentes pro quibus dicere miſſas, celebrare anticipate pro illis, ſeu ſecundum intentionem illorum, qui ſibi poſtea eleemoſynas tradidiſſent, dummodo non intenderent ſacrificij valorem ſuſpendere, quod fieri nequit; quia licet perſonæ ſint ſibi incertæ, ſunt tamen certæ apud Deũ; & propterea poterãt poſtea accipere eleemoſynam pro miſſis iam celebratis, & ſatisfaciebant, ſicut ſatisfaceret debitor, qui ante tempus ſolueret, ſed hoc neque olim erat faciendum paſſim, niſi in notabili neceſſitate, quia redundabat in auaritiam, & poterant homines, eleemoſynam dantes ſcandalizari, & retrahi à ſimilibus pijs operibus, vt dicunt *Henriq. lib. 9. cap. 21. n. 2. Vaſq. 3. par. diſp. 234. cap. 3. nu. 22. Regin. lib. 23. n. 237. Bonac. dicto §. 5. nu. 3.* quod tamen hodie eſt omnino prohibitũ ex declaratione S. Congreg. apud *Dia. par. 2. tract. 14. reſol. 15.* vbi reiecta fuit prædicta opinio de mandato Clem. 8. ſub die 15. Nouembris 1605. Quæ declaratio
18 eſt ſcripta de verbo ad verbum in *Trid. ſeſſ. 22. tit. de ſacrif. miſſ. in remiſſionibus eiuſdem poſt proœm. verſ. verum ſacerdotes*, ſicuti antea docuerat etiam *Suar. to. 3. diſp. 79. ſect. 9. §. tertio inquiri circa medium*. Contrarium autem dicitur de cappellano obligato dicere miſſas ordinatas à fundatore pro eo, vel alijs defunctis; quia præuentio vergit in maiorem vtilitatem Eccleſiæ, & defunctorum *D. Tho. quodlib. 5. ar. 28. Ricc. reſol. 400. n. 3. Dian. par. 2. tract. 14. reſol. 16. & in ſimili dicit Angel. in l. poſt mortem C. de fidei commiſſ.* de legato di-
19 ſtribuendo in pauperes poſt mortem te-

ſtato-

Digitized by Google

ſtatoris,quod poſſit diſtribui in vita ipſius, quãuis *Bar.in l.cũ pater* §.*à filia ff.de legat.* 2.hoc neget,de qua quęſtione agit, ſed nõ decidit *de Franch.dec.*706.quem refert idẽ *Ricc. in collect.*769.dicens ſcripſiſſe pro affirmatiua, quod ibi non legitur, bene verum eſt, quod ſi ſaltem implicitè conſtaret de voluntate teſtatoris, ſic eſſet agendum ex *l.in conditionibus ff.de condit.* & *demonſtrat.l.cum proponebatur ff.de legat.*2.*vnde decit Bal.in l. fin. C.de impub. & alys ſubſtit.*legem pedetentim ſequi voluntatem teſtatoris,ſicut canis leporem.

Vtrum ſacerdos poſſit aliquandò pluries in die celebrare, & num recepto pingui ſtipendio pro miſſis celebrandis,ſi alijs ſacerdotibus ſolitum pro illarum ſatiſfactione tradat, reſiduumque ſibi retineat, etiam in notabili quantitate, inſcijs tàm ipſis, quam tribuente, tutus ſit in conſcientia?

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos pluries in die celebrãs,peccat mortaliter, aliquibus tamen caſibus exceptis & n.*3.*Eodem modo peccat ſemel celebrãs non ieiunus n.*4. & 5.

2 *Miſſæ, quæ celebrantur in Natiuitate Domini quid ſignificent?*

6 *Miſſas diſtribuens ex commiſſione, & minus dans ſacerdotibus, quam recepit, ſed non minus ſolitò, an teneatur ad reſtitutionem? Et quid in cappellano hoc idem faciente? n.*8.

7 *Mandati fines non ſunt extedendi, & procurator tenetur de dolo, & omni culpa.*

Reſolutio CXXXI.

AD primum reſpondetur regulam eſſe negatiuam *ex c.conſuluiſti,& c.te referente de celebrat.miſſ. & c. ſufficit de conſecr. diſt.* 1. *ex quibus ait Nauarr. in man.*
1 *cap.*25.*n.* 87. peccare mortaliter ſacerdotem bis in die celebrantem; verum quia in locis citat. excipiuntur in genere caſus neceſsitatis, propterea DD. multos ex his enumerarunt, in quibus pluries celebrare permittitur; quorum primus eſt in Natiuitate Domini, in qua ter vniuerſaliter celebratur *d.c.conſuluiſti, vbi Gl. v.Natiuitatis* notat miſteriosè hoc fieri ad ſignificandum triplicem ſtatum, ſt. ante legem,ſub lege,& ſtatum gratiæ. Illa enim
2 quæ cantatur in nocte,repreſentat ſtatum, qui fuit ante legem, quando omnes erant in tenebris, ſecunda, quæ dicitur in Aurora, repreſentat tempus ſub lege, in quo iam incipiebant ſcire ex parte Chriſtum propter dicta legis, & Prophetarum, ſed non plenè, & ideo cantatur inter diem, & noctem, tertia dicitur in die, per quam deſignatur præſens tempus gratiæ, ſed *D. Tho. in* 3 *par. q.*83.*art.*2. *ad* 2. vult ſignificari per dictas tres miſsas triplicẽ Chriſti generationem, ęternam ſt. & Diuinã, temporalem, & humanam, & ſpiritualem, qua in cordibus noſtris tamquam Lucifer oritur; Non ideo tamen ad id obligatur, quamuis Parochus, quia nemo ex priuilegio obligatur, ideoque Parochiani vnam tantum miſsam audire tenentur *Nauar. c.*25.*n.*87.*Sot.in* 4.*diſt.*13.*q.*2.*ar.*2.*alijq;arg. c. Nocte Sãcta d.*1.*de conſec.cõtra Henriq.l.*9.*de miſſa c.* 30. *n.*6. Quando autem vnam tantùm vult celebrare,poteſt, quam vult eligere ex *DD.cit. vide Dia. de celebrat. miſs. reſol.*39.

3 Secundus caſus eſt, quando dicta iam miſsa, superuenit aliqua perſona notabilis authoritatis, *Gl. cit. v. neceſſitatis Sylu. v. miſſa* 1. *q.*7. *Nauar.d.n.*87. *Tolet.lib.*2.*c.*3.*n.*7. *Henriq. lib.* 3.*c.*30. *nu.*7. *Suar. diſp.* 80. *ſect.* 3. *tom.* 3. quod tamen negat *Dia. reſol.*45. *par.* 11. *tract.*5. Tertius eſt,quando infirmus in articulo mortis debet communicare, & non adeſt Sacramentum Euchariſtiæ. Quartus quando superueniunt multi peregrini, & eſt dies præcepti, nec adeſt alius ſacerdos. Quinto quando quis habet duas Parochias, propter ipſarum tenuiſſimum reditum *Dia.ſibi contrarius loco cit. reſol.*33. nec poteſt ambabus vno ſacro ſatisfacere, nec ſocium habet. idem Nauar. ibidem. Sextus quando repente poſt miſſam expletam corpus defuncti occurrit ſepeliendum, & conſuetudo adeſt, ne ſine miſſa ſepeliatur, nec adeſt alius ſacerdos *d.c.ſufficit Gl.cit.in fine.* Septimus ob benedictionem nuptiarum,ne fiant ſine ſacro. Octauus ſi ob ſolemnem feſtiuitatem tam numeroſus ſit populus, vt vna Baſilica eum ſimul capere non poſſit *Durand.lib.*2.*de lib.Eccl.c.*7.*ex Leone Pap.epiſt.*81. *ad Dioſc.& ex Strab.de reb. Eccleſ.c.*21.

addit eundem Leonem aliquibus diebus ſepties, ac nouies hac de cauſa celebraſſe *Sylu. v. miſſa 1. quaeſt. 7.* numerat vndecim caſus *Nauar. c. 25. n. 87.* recitat ſolummodo 7. *Palud. in 4. diſt. 12. q. 1. art. 4.* refert quinque caſus. Fauſt. denique decem *lib. 2. de ſacrif. miſſ. q. 194. & ſeq.*

4 Sed caſus prædictos intelligendum eſt locum ſibi vendicare ſacerdote exiſtente ieiuno, ita vt neque in Natiuitate Domini ſacrum repeti poſſit, etiam ſi inaduertenter fuerit ablutio ſuſcepta *c. ex parte de celebr. miſſ. Suar. cit. in §. vt autem. Tolet. n. 6. Nau. ubi ſupra nu. 88. Dian. d. reſo. 33. in fine*, & propterea rectè ſcribit idem *Suar. d. §. vt autem*, moraliter loquendo, nullum ex his caſibus, poſſe hodie ad praxim reduci; quia quādocunque ſacerdos celebrat abſque intentione iterum celebrandi, vt regulariter fit, ſemper ſumit Calicis purificationem, & conſequenter impeditur ſub pœna mortalis à nouo ſacro conficiendo, dum non eſt ieiunus *Dia. par. 5. tract. 5. reſ.*
5 *12.* addit aūt, & verum eſt *par. 2. tr. 14. reſ. 56. §. fin.* omnes caſus relatos præter primū propter ſacerdotū multitudinē in deſuetudinem abijſſe, quamuis ieiunium fractū non ſit. Extra ergo caſus prædictos cum limitatione, vt ſupra st. ieiunij naturalis, ſi quis iterato eadē die celebrat, graui pœna Iudicis arbitrio eſt puniendus inſpecto populi ſcandalo, & alijs circumſtantijs *Genuenſ. in pr. Neap. cap. 64. n. 2. ex Menoch. de arbitr. lib. 2. centur. 5. caſu 407. Bern. Diaz in pr. crim. canon. c. 30. Vaſq. in 3. par. diſp. 232. cap. 5. n. 48.*

6 Ad ſecundum *Nauar. cit. cap. 25. ſub num. 91.* diſtinguit, aut qui dedit ſtipendium, tradidit plus ſolito cum voluntate ſaltem tacita, vt diſtributo alijs ſolito ſtipendio, reliquum ſibi diſtribuens retineat pro cura, ſeu labore, vel alia cauſa in diſtribuendo impenſis, & tuta conſcientia poteſt illud ſibi retinere, quia taciti, & expreſſi idem eſt iudicium, & virtus *l. 1. ff. de leg. 2. Gl. in §. ex non ſcripto inſtit. de iur. natur. gent. & ciuil. l. cum quid ff. ſi cert. pet. & §. his conſequens, ubi alia Gl. v. agrum. auth. de aequalit. dotis.* Scienti n. & conſentienti Domino non fit iniuria, neque dolus *c. ſcienti de regul. iur. in 6.* nec ijs, qui celebrant, dum iuſtum ſtipendium perceperunt; Aut conſtat ſaltem tacitè de contraria dantis voluntate, vt totum ſtipendium celebrantibus diſtribuatur, & nihil poteſt ſibi plus alijs retinere, ſi ipſe etiā celebrare vellet, quia in eius poteſtate eſt curam diſtributionis renunciare, & paruus ille labor, non eſt in conſideratione, de re quidē ſua quilibet eſt moderator, & arbiter *l. in re mandata C. mandati*; fines n. mandati
7 ſunt ad vnguem cuſtodiendi, *l. diligenter ff. eod.* aliàs Procurator tenetur de dolo, & omni culpa *l. à procuratore C. eod. tit.*

Aut tandem ſumus in dubio, & licet *Maior. in 4. diſt. 45. q. 3. dub. 2. & alij apud Suar. diſp. 86. ſect. 3. §. fin. Cordub. Molfeſ. & alij apud Bonac. hoc tit. diſp. 4. q. vlt. pun. 8. nu.* 18. negent, ipſi tamen affirmatiuam
8 ſecuntur ex multis, præcipuè ex praxi habentium cappellanias, quibus ſatisfaciunt per alios, dando eis ſtipendia iuſta, & ſibi multo vberiora reſeruādo; ita etiam dicūt *Sot. lib. 9. de iuſt. & iur. q. 2. art. 1. Henriq. lib. 9. cap. 22. n. 8. Vaſq. 3. par. diſp. 234. cap. 4. n. 30. Rodriq. par. 1. cap. 252. concl. 4. Regin. lib. 23. n. 240. Eman. Sà hoc tit. n. 45.* qui hoc verum dicit, quando datur pecunia alicui, vt ipſe dicat miſſas, ſecus quando datur, vt dicantur ab alijs; omnes tamen concludunt, quod licet prædicta vera appareant, nihilominus cum videatur turpis lucri ſpecies; à viris præcipuè timoratis hoc omnino fugiendum eſſe, ſed ex noua S. Congreg. declaratione relata per *Dia. par. 2. tract. 14. reſol. 19. §. fin.* omnino prohibetur, & ſolùm permittitur cappellanis, quibus pro paucis miſſis pingue ſtipendiū reſpondet, quia illud plus retinetur pro onere Cappellaniæ; & ita etiam declaraſſe Sacram Congregationem refert idem *Dia. ubi ſupra reſol. 11.* quæ declarationes ſunt et inſertæ in recollectis apud *Brugiot. in princ. reſ. n. 16. in fine.* Vnde Beneficiatis, aut Prælatis, aut conſanguineis, & ſimilibus fortius licebit id facere, quia præſumitur dantem pinguem eleemoſynam, voluiſſe eos decentius viuere, vt cit. DD. not.

Qua hora, & an ante matutinum dictum, ſit celebranda miſſa?

SVMMARIVM.

1 *Miſſa qua hora dicenda ſit, & an, & in quibus caſibus ante auroram, vel in media nocte, aut poſt meridiem? nu. 2. vſque ad 9.*

Ma-

10 *Matutino non recitato ſi miſſa priuata dicatur non eſt mortale, ſecus verò de miſſa ſolemni in Eccleſijs Collegiatis, etiam Regularium, & n. 11.*

Reſolutio CXXXII.

1 HOra miſſæ celebrationis regulariter incipit ab Aurora vſque ad meridiē. primo, quia ſic magis conuenienter fideles ſunt ad tantum myſterium diſpoſiti, quā noctu ſomno, aut poſt meridiem, prandio impediti, ſecundo quia Chriſti paſſio, quæ in ea repreſentatur, de die ſequuta fuit *D. Tho. in 4. diſt. 13. q. 1. art. 2. quæſtiunc. 4. in corp. & 3. par. q. 83. art. 2. ad 4.* habetur in Rubricis Miſſalis, & tradunt comm. omnes ſummiſtę v. miſsa; quamuis miſſa ſolemnis, ſeu cātata ante horam tertiam diei nequeat celebrari, vt dicitur *in c. noćte ſancta de conſecrat. diſt. 1. vbi Canoniſta*: Aurora autem dicitur, quando incipit aer illuminari per primam ſolis coruſcationem, & magis in particulari ait *Suar. to. 3. diſp. 80. ſect. 4. §. ſecundo inquiri ex eodem D. Thom. Palud, Vict. & alijs* poſſe licitè inchoari miſſam hora, & dimidia ante ortum Solis, imo duabus horis iuxta Palud. *in 4. diſt. 13. q. 2.* quod tamen per priuilegium fuit conceſſum Confraternitati S. Franciſci Florentiæ, & S. Mariæ Magdalenæ, vt legitur in declarat. Concil. ſeſs. 22. poſt decret. de obſer. & euit. in celebrat.
2 miſs. ſub n. 8. A qua generali regula excipiuntur aliqui caſus, & primo feſtum Natiuitatis Domini, quando prima miſsa regulariter celebratur tranſacta media noćte, non autem antea *d. c. noćte ſancta de conſecr. diſt.* 1. & non ſolùm poſsunt tunc dici miſſæ ſolemnes, ſed etiam priuatæ, cum non vrgeat rationis diuerſitas argum. *§. eadem ratione inſtit. vbi Gl. quod cum eo, qui in ali. & l. non poſſunt ff. de legib.* imo addit Suar. citat. poſſe etiam dici eodem tēpore reliquas duas miſſas: ſed hoc contradicit noſtro Sancto *d. art. 2. ad 2.* vbi voluit primam in noćte, ſecundam in Aurora, tertiam in luce clara eſſe celebrandas, & rationem aſſignat, quare ſic ſit faciendum, quam breuitatis cauſa omitto, ſecūtur *Nauar. in man. cap. 25. n. 87. Angel. v. miſſa §. 40. Sylu. eod. 1. q. 6. & alij. Sed P. Dian. par. 2. tract. 14. reſol. 35.* dicit poſſe omnes tres dici ante Auroram, & ſic obſeruare Fattes ſuæ Religionis, pro qua opinione facit *d. c. noćte ſancta* vbi indiſtinctè conceditur facultas ea noćte celebrandi miſſas, quamuis in ſolemnibus D. Thom. opinio ſoleat ſeruari, vt dicunt idem *Suar. 3. p. diſp. 80. ſect. 4. Coninc. q. 83. ar. 2. dub. 4. nu. 117. Vaſq. Roder. Regin. alyque apud Fauſt. 2. de ſacrif. miſſ. q. 125.* vide etiam ſupra reſol. 62. n. 10.
3 Secundo Epiſcopi iter agentes poſſunt miſsam ante auroram dicere, vel ſibi celebrare facere *ex Gl fin. in c. fin. de priuil. in 6.* quam eſſe communiter receptam teſtatur idem *Suar. ibidem §. tertia exceptio*, imo addit *in §. ſed quæres*, poſſe Epiſcopos ex alijs cauſis diſpenſare cum alijs, tam illam anticipando, quàm poſtponendo horam meridiei, vt voluit etiam *Regin. lib. 29. nu. 174.* quod extendunt *Rodriq. & aly apud Bonac. ſub hoc tit. diſp. 4. q. vlt. pun. 9. nu. 4.* ad omnes præsbyteros ex honeſta cauſa itinerantes, vt st. poſſint media hora ante auroram, miſſam incipere, etiam ſine Epiſcopi venia; quod ante eos docuere *Sot. in 4. diſt. 13. qu. 2. art. 2. & Vaſq. in 3. par. diſp. 232. cap. 3. n. 27.* Eminentiſſimis autem etiā non iter agentibus licebit *Palud. Sot. Henriq. & alij ſup. cit.*
4 Tertio media etiam hora ante auroram, non autem antea pro communicando infirmo in mortis periculo probant *Sot. loco cit. Henriq. lib. 9. cap. 24. n. 5. Naldus v. miſſa n. 21.* quibus addit quartum Suar. *§. tertia exceptio*, & eſt de perſonis ſpecialiter priuilegiatis, quod tamen in dubium non venit, ſi Pontifex hoc eis concedit; ſed debet miſſa regulariter ante meridiem incipi, ita vt in meridie paulo plus, vel minus finiatur, prout de vniuerſali conſuetudine teſtatur Suar. ibidem *§. dico ſecundo.* Dia. verò, & multi apud eum *par. 2. tract. 14. reſol. 34. & par. 11. tract. 7. reſol. 21.* docent poſſe
5 regulares pro communicando infirmo in articulo mortis cōſtituto celebrare vſque ad horam nonam poſt meridiem, & in media noćte *par. 2. tr. 14. reſol. 33. in fine.* quod negant de media noćte *Poſſeu. Nald. Azor. alijq; apud. cit. Fauſt.* qui vult id fieri cum Epiſcopi licentia, ſi facilè haberi poſſit. Præterea ſi Epiſcopus ſacros ordines conferendo ob multitudinem ordinandorum, inciperet tandem veſpere miſſam. *Henriq. lib. 9. c. 24. n. 6. Sylu. v. miſſa 1. n. 6. ex D. Th. 3. par. q. 83. ar. 2. ad 3.* Idē in funere magni Principis, aut in Sabbatho ſancto vide cit. *Henriq. lib. 9. c. 24.* Idem admittunt ſi conſue-

ſuetudo in contrarium alicubi legitimè
introducta ſit, vt in multis Galliæ,& Ger-
maniæ locis eſt. vide *cit. Fauſt. qu.* 126. *&*
*Nauar. c.*25. *n.*85. *ex Triden. ſeſs.* 22. *in*
decret. de obſeru. & vitand. in celebrat. miſſ.
quod tamen negarur de tempore veſper-
tino, vt infra *n.*8.

6 Circumſcriptis modo caſibus prædictis
quæritur conſequenter quantum temporis
ſpatium requiratur, vt ſacerdos dicatur
mortaliter peccare, miſſam celebtando an-
te Auroram, vel poſt meridiem? etenim
hoc cadere ſub præcepto probant *Io. And.*
in c. 1. *de celebr. miſſar. idemque Suar. in §.*
quod autem, & præcipuè, quia cum de con-
ſuetudine ſeruetur celebtari miſsas horis
prædictis, vt etiam præcipitur in Trident.
*ſeſs.*22. *in d. decr. de obſeru. & vit. circa me-*
dium, contrarium facere abſque cauſa, vel
ptiuilegio, eſſet occaſio grauis ſcandali
7 populi. Quamuis aũt Nauar. *in cit. c.*25. *n.*
85. voluerit poſſe, abſque ſcrupulo vſque
ad horam nonam hoc ſacrificium incruen-
tum offerri, quē ſequitur *Salzedo in pract.*
*crim. cap.*46. *num.*4. cum eadem hora fue-
rit ab ipſomet Chriſto cruentum oblatum
in cruce; quod etiam docuiſſe antiquos,
nempe Scot. Durand. & alios refert Suar.
in d. §. *quod autem*, imò ipſemet Nauar.
teſtatur ita aliquando ſeruaſſe, ſed diebus
de præcepto, & iter agendo, vt ſatisface-
ret præcepto (quod àdmiſimus ſupra; non
autem vſque ad nonam, quæ protenditur
tribus horis poſt meridiem ſecundum
*Bonac. cit. ſupra n.*7.) & ex contrario Azor.
ab eod. Bonac. relatus, velit ſufficere tertiã
horę partem.

Mediam tamen viam placet amplecti,
nempe ſufficere horam ad mortale contra-
hendum, vt probat ibidem Bonac. à ſimili,
de exercente opera ſeruilia per horam in
feſtis, qui peccat mortaliter, ad idem
*Tolet. lib.*2. *cap.* 1. *n.*8. *Suar. d. ſect.*4. nec ob-
ſtat ratio Nauar. nam Chriſtus conſectauit
Cæna facta, quod hodie ſub mortali pro-
8 hibetur, eo etiam magis cum ex bulla
Pij 5. *quæ incipit Sanctiſſimus in Chriſto Pa-*
ter, in virtute S. obedientiæ, & perpetuæ
ſuſpenſionis à Diuinis præcipiatur, ne quis
ſub quouis prætextu etiam licentiarum
celebrare in veſpere præſumat, & confir-
matur ex Concil. Toleta. art. 3. cap. 42. in
anno 1583. celebrato. Doctrinã tamen
9 Nauar. & aliorum admittunt *Suar. d. ſect.*
4. *§. quo circa Bonac. vbi ſupra ex Miranda*
p. 1. *q.*4. *ar.* 11. *concl. vnica Rodriq. in ſum. cap.*
250. *n.*2. ob aliquod feſtũ ſolemne, quãdo
miſſa ſolemnis, & concio ſacra non eſsent
terminatæ vna, vel duabus horis poſt me-
ridiem, tunc poſse miſſam priuatam inco-
hari, maximè ne aliqua pars populi, ea pri-
uetur ex doctrina etiam *Leonis Papæ epiſt.*
8. *ad Dioſc. cap.*2.

10 Quamuis autem communem eſse ſen-
tentiam, mortale committi, celebran-
do miſſam ante horas matutinas recita-
tas abſque neceſſitate, dicant *Tolet. d. c.* 1.
n. 7. *Nau. vbi ſupra ſub nu.*83. *Azor.* 1. *par.*
lib. 10. *cap.* 18. *qu.* 17. *Henriq. lib.* 9. *cap.* 24. *n.*
7. *& alij apud Cened. in ſuis canon. quæſt. qu.*
3. *nu.* 7. contrariam tamen vti veriorem
ſequuntur alij, quia nullum adeſt de hoc
præceptum à Chriſto, vel ab Eccleſia da-
tum, neque conſuetudo talis introducta,
cum quamplures hunc ordinem non ſer-
uent, & proinde nullum eſſe peccatum,
ſed optimum conſilium ad maiorem cap-
tandam deuotionem cenſuere *Sotus in* 4.
*diſt.*13. *q.* 2. *art.* 2. *Suar. diſp.*82. *ſect.* 1. *§. dico*
*primo. Leſſ. lib.*2. *de iuſt. & iur. cap.*37. *dub.*
12. *n.*81. *Bonac. dict. pun.*9. *Dia. & alij par.*2.
tract. 14. *reſol.* 36. DD. pro, & contra ad
nauſeam vſque referuntur *in remiſſ. Concilij*
*ſeſſ.*22. *tit. de ſacrif. miſſæ poſt proœm. circa fi-*
11 *nem.* Prima verò ſententia amplectenda
eſt in miſſa ſolemni non celebranda ante
matutinas horas, imò nec ante primam in
Eccleſijs, vbi eſt obligatio, & recepta con-
ſuetudo dicendi in Choro publicè officiũ,
& hoc eſt inconfeſso apud omnes, etiam
alterius ſententiæ ſectatores, cum ſic ſe
habeat conſuetudo vniuerſalis Eccleſię,
niſi aliqua grauis, & publica cauſa adeſ-
ſet, ſcandalumque omne populi ceſsa-
ret.

Agitur de Altaribus, in quibus eſt miſſa celebranda, & alijs ad iſtam requiſitis.

SVMMARIVM.

1 *Altare in quo celebratur, debet eſse lapi-*
deum, & chriſmatis vnctione ab Epiſco-
po conſecratum, ſed quare non poteſt eſ-
*ſe ligneum & n.*2. *Eſt duplex fixum &*
portatile n. 3. *&* 4. *quando conſecratur*
debent in eo apponi reliquia Sanctorum,
& de caremonijs in eius conſecratione n.
5. vnde

5. vnde celebrans in non conſecrato coſſante probabili ignorantia peccat mortaliter n. 6. Semel autem conſecratum, nõ poteſt reconſecrari, niſi execretur, & quibus ex cauſis hoc fiat? n. 7. & 8. Non prohibetur erigi in Eccleſia ante eius conſecrationem ſine licentia Epiſcopi, ſecus tamen poſtea ſub pœnis, vt infra n. 9. & 10.

11 *Eccleſia tecto deſtructo, ſi parietes integri remanſerunt, & altaria, poteſt ibi celebrari, ſecus ſi fuerit polluta.*

12 *Altare maius ex quadam decentia debet ſituari contra orientem prout antiquitus de conſuetudine ſeruabatur, hodie verò vbi commodè fieri poteſt.*

13 *Altaris ornamenta, ſeu requiſita quæ ſint, vt poſſit ibi celebrari abſque peccato? & n. 14. 15. & 16.*

17 *Calix, & patena debent eſſe aurea, vel argentea, & ob paupertatem ſtannea, non tamen de alia materia, debentque conſecrari ab Epiſcopo nu. 18. poſtea vero non poſſunt tangi, neque à clericis primæ tonſuræ, qui ſi tangant, an peccent venialiter, vel mortaliter? nu. 19. celebrans autem in alijs vaſibus punitur, vt infra nu. 20. ſed quo modo conſecrationem amittant? & n. 21. 22.*

23 *Pixis in qua conſeruatur Chriſti corpus, conſecrari debet ſecundum veriorem opinionem, licet alij contrarium teneant, & num. 24.*

25 *Sacerdos celebraturus quibus veſtibus eſt induendus? debent benedici ab Epiſcopo, item quibus modis benedictionem amittant, & n. 26. vſque ad 30. Nõ poteſt tenere caput coopertum, ſicuti nec illi tunc inſeruiens, nec poteſt miniſtrare ſine miſſali n. 31. & 32.*

33 *Crux in Altari quando dicitur miſſa ſi omittatur, an ſit mortale, & quid de luminibus, an ſufficiat vnum, vel ex oleo, vel ſebaceo?*

34 *Sacerdos omittens preces ab Eccleſia præſcriptas, dum ſe veſtibus induit, an peccet mortaliter, vel venialiter? Non poteſt ei inſeruire fœmina ſub mortali. nu. 35. Sed an ſine ſeruiente in caſu neceſſitatis? n. 36.*

Reſolutio CXXXIII.

Circa locum, in quo ſint ſacra peragenda dictum eſt ſupra *reſol.* 63. *nu.* 20. *& ſeq.* vbi etiam quando ſit mortale extra Eccleſiam, vel oratorium ab Epiſcopo conſecrata, vel ſaltem benedicta celebrare cum ſuis limitationibus, & an etiam hoc liceat in mari, vel in flumine; ſed quia non ſolum opus eſt celebrare in locis ibi dictis, ſed etiam vt ibi adſint altaria, in quibus celebretur, & alia concurrant requiſita, merito ſequitur agendum de his,

1 & primo dicimus Altare debere eſſe lapideum, chriſmatis vnctione conſecratum ab Epiſcopo *c. Altaria, & c. nullus presbyter de conſecr. diſt.* 1. cum aſperſione aquę benedictæ, ſigno crucis, orationibus, & ritibus, quæ in Pontificali Romano habentur. Et addit *D. Tho. in 4. diſt. 13. q. 1. art. 2. qu. 5.*

2 *ad* 2. Beatum Syluestrum inſtituiſſe, quod Altare de cætero non niſi lapideum eſſet, licet antiquiſſimum Altare ligneum, quo Apoſtoli, & Pontifices vſi antea fuerant propter eorum reuerentiam iuſſu eiuſdẽ Syluestri conſeruatum ſit, vt in eo ſolus Põtifex certis temporibus ſacrificet iuxta tradita *per Suar. to. 3. diſp. 81. ſect. 5. §. dicendũ*, vbi ex eodem Sancto *par. 3. q. 83. ar. 5. ad 5.* rationẽ huius cõſuetudinis eſſe dicit, quia altare repreſentat Chriſtum, de quo ſcriptum eſt 1. *Corinth.* 10. petra autem erat Chriſtus, vel ſepulchrum Chriſti, quod fuit lapideum, vel quia materia lapidea vulgaris eſt, & facile haberi poteſt, eſtq; firmior, ac durabilior, qualem oportebat eſſe, vt immutabilem conſecrationem reciperet.

3 Quod quidem Altare duplex eſt, aliud fixũm, aliud portatile, ſeu viaticum, illud eſt tota illa menſa, in qua integrum miſſæ myniſterium conficitur, multis ædificata lapidibus, quibus totum Altare erigitur, vbi obſeruat Suar. cit. non oportere, vt totum altare, ædificium lapideum ſit, cum poſſit eſſe ligneum, vel terreum, quantum ad omnes remotiores partes, ſolùmque requiri, vt ſuperior menſa lapidea ſit, quia illa ſolùm conſecratur, quod tamen videtur contradicere D. Tho. ſup. vbi generaliter dixit non debere eſſe ligneum, vel terreum, ſicuti etiam legitur in *cit. c. Altaria.*

4 Portatile, ſeu viaticum dicitur, quod portatur in via, & eſt tabula ſimiliter lapidea, & conſecrata, ſuper qua ſituantur hoſtia, & Calix, & debet eſſe tantæ longitudinis, & latitudinis, vt ſaltem capere poſſit pedem calicis, hoſtiam, & patenam, ita ex Archid. Palud. & alijs notat

Tab.

Tab. in ſumma v. miſſa n. 1. *&* 2. & poſt eũ Suar. citat. ex Soto Sylu. Alenſi, & a-
5 lijs. In vtroque tamen Altari, quando cõſecratur, vel antea, fit vnum foramen paruum in menſa lapidea Altaris, vel ante Altare, vel in latere dextro, & poſt conſecrationem clauditur lapide paruo, & dicitur ille lapis, ſigillum, ibique ponuntur reliquiæ, & nomen Epiſcopi conſecrantis, vt aduertit *Tab. nu.* 8. Vnde incautè videntur dixiſſe *Suar. cit. §. penult. in fine Sot. in* 4. *diſt.* 13. *q.* 2. *ar.* 3. *Regin. in prax. to.* 2. *lib.* 29. *c.* 6. *n.* 190. *Coninch. de Sacram. q.* 83. *art.* 3. *dub.* 2. *n.* 241. *Dian. par.* 11. *tr.* 6. *reſol.* 25. vbi idẽ dicit, quãuis cõtrariũ poſtea *in ſum. v. Altare. n.* 2. reliquias ſc. non eſſe de eſſentia cõſecrationis Altaris, tũ quia in contrarium eſt *tex. clarus in c. placuit* 26. *de conſecrat. diſt.* 1. tum quia mendacium diceret quicunque ſacerdos, celebrans poſt introitum, in prolatione illius orationis, oramus te Domine per merita Sanctorum tuorum, quorum reliquiæ hic ſunt, vt rectè ex multis probant *D. Greg. lib.* 9. *epiſt.* 71. *& Concil. Car-*
6 *thagin. can.* 14. *Tab. vbi ſupra n.* 6. ex quibus infertur mortaliter peccare ceſſante probabili ignorantia ſacerdotem in Altari non conſecrato celebrantem, vt percipitur etiã ex *c. concedimus de conſecrat. diſt.* 1. *& tradit idem Suar. cit. §. in tertia parte.*

Execratur autem Altare fixum duobus modis, primo ſi tabula Altaris ſuperior eſt mota de loco, cui compaginatur; ſecundo ſi enormiter ſit læſa, ſeu fracta, extra
7 quos caſus non poteſt, nec debet Altare reconſecrari *c. ligneis de conſecr. Eccl. vel Altar.* exiſtimat tamen *Suar. d. ſect.* 5. *§. tertio additur*, quod ſi tota Altaris ſtructura cum ſuo lapide, ſeu tabula ſuperiori integram, eandemque retinendo compoſitionem ab vno in alium locum Eccleſiæ mutetur, non amittat conſecrationem, niſi ipſa Altaris ſtructura diſſoluatur, & ſuperior lapis, ſeu tabula ab inferioribus ſeparetur idem *Tabie. cit. n.* 7.

8 Quod ſi tabula prædicta eſſet de per ſe conſecrata, & completa conſecratione, ſuper impoſita eſſet ſtructuræ Altaris, tũc quomodolibet ſeparata à ſtructura, conſecrationem non amitteret, quia tunc idem eſſet, quod de Altari portatili, quod non execratur, niſi amoueatur illud paruum ſigillum, continens conſecrationem, vt rectè diſcurrit Tab. ibidem. Quando autem tabula prædicta execratur ob fractionem, oportet talem eſſe fracturam, vt in neutra parte tabulæ, ſeu lapidis fractorum, poſſint hoſtia, & calix cum patena commodè reponi; nam ſi altera pars maneat in quãtitate ſufficienti ad illa retinenda, conſecrationem non amittit *Sylu. Palud. & alij apud Suar. cit. Henriq. lib.* 9. *cap.* 29. *n.* 2. *Vaſq. tertio par. diſp.* 233. *cap.* 3. *nu.* 13. *Regin. lib.*
9 29. *n.* 192. Sed non poteſt Altare erigi in Eccleſia conſecrata ſine licentia Epiſcopi ſub pœna degradationis Clericis ordinatis, anathematis verò laicis *c. nullus Presbiter de conſec. diſt.* 1. *& c. quamuis* 68. *diſt. vbi Gl. v. erigere*, aduertit ante conſecrationem Eccleſiæ nõ prohiberi Altarium erectionem abſque licentia, vt regulariter fit *Tab. n.* 5. vbi alij.

10 Eſt præterea alia differentia inter hæc Altaria; fixum n. numquam eſt conſecrandũ, niſi ſit intra Eccleſiã conſecratã, aut benedictã; portatile verò poteſt ẽt extra Eccleſiã conſecrari, & de loco in locum benedictũ, ſeu nõ benedictũ collocari *Suar. diſp.* 18. *ſect.* 5. *§. in tertia part.* & propterea Epiſcopi, qui poſſunt celebrare, vel celebrare ſibi facere in eo ex *c. fin. de priuil. in* 6. ſicuti etiam aliæ perſonæ priuilegiatæ ex *c. in his eod. tit.* poſſunt illud vbique aſportare, & celebrare; nõ priuilegiati verò in Eccleſia cõſecrata, vel benedicta poſſũt in eodẽ portatili altari licitè celebrare *c. concedimus de conſec. diſt.* 1. & de conſuetudine ita ſeruari reſtatur Suar. ibidem.

Quo in loco addit dari poſſe caſum, in quo Altare conſecratum ſit, & tamen templum ſit execratum, vt ſi combuſtum fuerit, vel deſtructum, quod eſt verum, quando tectum fuit deſtructũ, ſed parietes integri remanſerunt, vel ſi ſucceſſiuè reparati eſſent; quia in parietibus, in quibus ſunt cruces, & inunctiones, conſecratur Eccleſia, non autem in tecto, *d. c. ligneis, vbi Gl. de conſecr. Eccl. vel Altar. & c. de*
11 *fabrica de conſecr. diſt.* 2. verum non placet quod infert ibidem poſſe in Altari prædicto celebrari etiam polluta Eccleſia cum licentia Epiſcopi; etenim ſuppoſito, vt verum eſt, quod polluta Eccleſia non poſſit in altaribus ibi exiſtentibus celebrari, niſi reconcilietur *c. is, qui de ſent. excomm. in* 6. Epiſcopus non poteſt diſpenſare ſuper iure communi, cum hoc ſpectet ad Pontificem, vt alibi dictum eſt, & propterea celebrans ibi ſcienter, mortale committit iuxta *Sylu. v. Altare num.* 7. *Tolet. lib.* 5. *cap.* 8. *nu.*

8. num. 11. in fine.

12 Vltimo circa hoc monet *D.Thom.2.2.q.*
84. art.3.ad 3.debere ſecundum quandam
decentiam Altare maius ſituari contra o-
rientem; nam Oſtium tabernaculi in lege
veteri ibi reſpiciebat, vt habetur *exod.cap.*
26. hancque fuiſse antiquam conſuetudi-
nem teſtantur *Greg.Niſſ.orat.5. Baſil.lib.de*
Spir.Sancto cap.27. Origen. homil.4.de fide c.
13. Tertull.lib.contra Valent. cap.3.& in A-
polog.cap. 16. Auguſt.lib.2.de ſerm. Dom. in
monte cap.9. quod tamen hodie non ſerua-
tur, niſi vbi commodè fieri poteſt *Suar. d.*
ſect.5. in fine, Vaſqu. in 3.par.diſp.233.cap.
2.nu. 19.

Non ſolùm autem ſunt neceſſaria loca
conſecrata, vel ſaltem benedicta, & Al-
taria conſecrata ad celebrandum, vt dictũ
eſt (non loquor de neceſſitate eſſentiali,
quia ſi extra Eccleſiam, vel abſque Alta-
ri quandocunque celebretur, conficitur ſa-
cramentum, ſed ſacrilegium committitur)
13 verum etiam alia ornamenta, & primo
ſuper altare debent eſſe duæ toballiæ ex-
tenſæ, vel ſaltem vna plicata, ſi lõga ſit, quę
duabus æquiualeat, de quibus meminere
Clem.Pont.in c. Altaris palla. (vbi Gl.dicit
pallas vocari veſtimẽta Altaris) & in *c.ne-*
mo per ignorantiam de conſecr.diſt.1. & Pius
ſimiliter Pontifex *in c. ſi per negligentiam*
eod.tit.diſt.2. vbi enumerantur 4. pallæ in-
cluſo corporali. Hinc dicit *Suar.tom.3. diſp.*
14 *81.ſect.6.* §.1. tres toballias ſolere adhi-
beri ab ijs, qui res diuinas diligentius
tractant, ſed de conſuetudine duas ſuffi-
cere, quæ debent eſſe ex materia linea;
nec opus eſt eſſe benedictas, cũ nullo iure
hoc caueatur, nec conſuetudine ſeruetur,
quicunque autem veſtibus prædictis alta-
ria denudauerit, excepto in feria 5. heb-
domadæ Sanctæ ob cõmemorationẽ Chri-
ſti tunc nudati ſuis veſtibus, varijs pœnis
punitur ex *c. quicunque 26.q.5.* vide etiam
ad prædicta *Sylu. v. miſſa 1. q.2. Eman Sà.*
eodem n.7. Regin.lib.29. n.149. & alios.
15 Præterea requiritur corporale ſimiliter
lineum, nec poteſt eſſe ſericum, & debet
eſſe ab Epiſcopo conſecratum, ſicuti aiunt
Euſeb. & Sylu.PP. in c.conſulto de conſecrat.
diſt.1. ibi, Corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti
in ſindone linea munda ſepultum fuit, ac etiã
palla, qua cooperitur calix, quam ſcriben-
tes, corporale quoque appellant, & ſimili-
liter debet eſſe de lino, & benedicta ab E-
piſcopo, quæ non ammittunt conſecratio-
nem per lotionem, ſed bene ſi notabiliter
frangantur; peccatum tamen graue eſt, ſi
nimis immunda ſint propter irreuerentiã
tanti ſacramenti *D.Thom.in 3. par.q.83.ar.*
3. ad 7. Tab.v.corporalia n.2. Regin.lib. 29.
n.195. Eman.Sà v.ſacra n.5. Vaſq.3. part.
diſp.233. cap.4. nu. 24. & vide infra nu.29.
16 Nec poſſunt tangi à feminis, ẽt monia-
libus, niſi poſt primam lotionem à ſubdia-
cono, quæ debet mitti in piſcinã ſacram,
ne fortè puluis Dominici Corporis malè
decidat. *c.nemo §.pallas de conſec.diſt.1. & c.*
ſacratas diſt.23. Henriq.lib.9. cap.28.in fine,
Regin. n.203. quod idem procedere in pu-
rificatorijs, quamuis non ſint benedicta,
dicit *Bonac.tom.1.diſp. 4. q. vlt.pun.9.n.22.*
& ante eum Tab. *cit. n.1.* ſed rectè hoc in-
fertur ex identitate rationis, cum imme-
diatè tangant ſanguinem Chriſti in calice
fortaſſe remanſum, arg. §. *pari ratione in-*
ſtit.quib.mod.ius patr.pot.ſolu.& l.non poſſunt
ff.de legib.
17 Vlterius requiruntur calix, & patena,
quæ debent eſſe aurea, vel argentea, & ſi
tanta vrget paupertas, poſſunt fieri ex ſtã-
no, non tamen de ære, aut aurichalco, quia
ob vini virtutem, eruginem pariunt, quæ
vomitum prouocat, ſed neque de ligno,
quod eſt poroſum, cũ quibus ſiquis hodie
celebraret, pęnã priuationis ab officio, &
beneficio incurreret *c.fin.de celebr.miſſ.* ne-
que de vitro, quod eſt fragile propter pe-
riculum ſanguinis effuſionis, vt legitur in
c.vt calix, & ibi Gl.de conſecr.diſt.1. Sed an-
te Pontificatum Zepherini 16. adhibebã-
tur lignei, qui eos prohibuit, & introdu-
xit vitreos, poſtea Vrbanus Pontifex etiã
iſtos prohibuit, vt legitur *in c.vaſa eod.tit.*
quod fuit confirmatum in Concilio Rhe-
menſi, vt refert Gratian. *in d.c.vt calix*, de
quibus omnibus meminit etiã *D.Tho.in 3.*
p.q.83.art.3.ad 6. ſed debent conſecrari ab
18 Epiſcopo iuxta eundem Sanct. *in 4. diſt.*
24. q.3. ar.1. q.2. ad 2. & enunciatur *in c*
vnico §. fin. de ſacra vnct. qui non poteſt
alteri hoc committere, nam licet benedi-
ctiones ſimplices committi ſoleant, non
tamen iſtæ, quæ fiunt cum vnctione chriſ-
matis iuxta præſcriptum Põtificalis Rom.
eadem, & forte maiori ratione, qua fit
conſecratio Altaris, vt rectè docet Suar.
diſp.81.ſect.7.§.alia autem. Verum Paul.4.
S.P. Sacerdotibus Societatis Ieſu in parti-
bus Indiæ, ob penuriam Epiſcoporum,
conceſſit hanc poteſtatem conſecrandi ca-
lices,

Digitized by Google

lices,&patenas,vt notãt *Barb.de pot.Epiſc. p. 2. alleg.27.n.36.& Mirand.in man.Prælato.tom.2.q.40.art.4. Portell. de dub. regul. v.Abb.num.3. & Dian. par.3.tract. 2. reſol.* 15. qui de Abbatibus Regular. idem docent.

19 Qua de cauſa Pontifex Sixtus prohibuit vaſcula prædicta poſt conſecrationem contrectari ab hominibus non ſacratis, & Domino non dicatis *c.in ſancta hac de cõſecr.diſt.1.d.c. ſacratos c.non liceat,& c.non oportet diſt.*23. Et conſequenter nec à Clericis ſimplicibus, ſed tàm iſtorum, quàm corporalis, pallæ, & purificatorij contactus, præciſo ſcandalo, & contemptu non eſſe mortale, ſed tantùm veniale docet *Suar.cit.ſect.* 8.§. *tertium exemplum in fine*, vbi teſtatur de priuilegio conceſſo fratribus primæ tonſuræ Societatis Ieſu, vt poſſint abſque peccato,prædicta tangere, ſicuti etiam poſſe de iure cõmuni omnes quocunque minori ordine initiatos. concordat in parte Bonac.*hoc tit.to.1.diſp.4.qu. vlt. pun.9.n.21. cum alijs apud eum*. Quod

20 autem addunt *Suar.cit. & Bonac.num.*17. puniri st. celebrantem in vaſculis non cõſecratis, licet aureis, vel argenteis, priuatione ab officio, & beneficio ex *c.fin.de celebr. miſſar.* non probatur ibi, ſed poteſt inferri ex dictis, non tamen tanta pœna, ſed peccare mortaliter, ceſſante ignorantia non dubito, & aliqua ſuſpenſione ad tempus; bene verum eſt, quod ibidem illi docent per calicem ſignificari ſepulchrum Chriſti, & per patenam, lapidem ſepulchro ſuperpoſitum.

21 Execrantur autem vaſcula, iam dicta quotieſcunque ita franguntur, vt nequeant eorum deſtinato vſui inſeruire, ſicuti etiam quando propter eundem vſum, ita ſunt deaurata, vt iterum inaurari neceſſe ſit; & ratio eſt, quia conſecratio præcipuè fit propter contactum corporis, & ſanguinis Domini, ſed id, in quo proximè fit contactus, nempe in illa ſuperficie, nouiter deaurata, non eſt conſecratum; ergo conſecrandum eſt ita *Suar.cit. ſect.7.§.alia autem Eman.Sà v. calix num.2.Vaſq.3.par. diſp.333. cap.4. n.34. Rodriq. in ſumma cap. 249. nu.2.Bonac.cit. ex Tabie.v. calix nu.2. & alys.*

22 Sed non execrantur vaſcula prædicta per ictus in illis à fabro inflictos, vt gratis aſſerunt aliqui, & ego vidi vnum fabrum hoc facientem, qui ſic affirmabat, quia iure hoc non probatur *Tab. cit.in fine. & Bonac.ſub n.19. ex Armill. v.calix n.4.& alys*. Itẽ nec per ſeparationem pedis calicis à cuppa, quando calix eſt tornatilis,ſecus ſi pes eſſet fixus cuppæ, quia tunc oporteret ſeparari per fractionem, & poſtea iterum elaborari, non ſic in caſu priori, quo commodè ſeparatur, & vnitur toties quoties libuerit abſque vlla mutatione *Suar.vbi ſupra §.rurſus Vaſq.cit.n.35.Henriq.lib.9 cap.28.n.2.Regin.lib.29.n.200.*

23 Dubitatum tamen fuit de pixide,in qua ſacrum Chriſti corpus ſeruatur, an debeat conſecrari? *Sylu. v. Euchariſtia 3.q.4.ex Soto Palud. & alys* negat, quia in iure hoc non pręcipitur, idem dicunt *Azor. 1.par. lib.10. cap.27.q.7.Vaſq.vbi ſupra n.36.Bonac. n.23.* Sed ego puto contrarium *ex D. Tho 3.par.q.82. art.3. in corp.ibi, quia in reuerentiam huius Sacramenti à nulla re contingitur, niſi conſecrata, unde, & corporale & calix conſecrantur, & ſimiliter manus ſacerdotis ad tangendum hoc Sacramentum*: cui fortaſſe doctrinę innixus *Durand.lib.1. de ritib. Eccleſ. cap. 16. quamuis non citata*, dixit benedici, & conſecrari debere.

24 Quod corroboratur ex Rubr. miſſal.de ingreſſu ſacerd. ad altare, vbi expreſsè dicitur formulas conſecrari debere in patena, vel ſuper corporale, vel in calice, aut alio vaſe mundo cõſecrato collocari, hocque exiſtimauit ſecurius, conuenientius,& conſulendum, rationique conſentaneum *Suar.d.ſect.7. §.3. obiter.* Etenim dum corporale, & patena conſecrantur, quia immediatè tangunt corpus Chriſti, eodem modo debet conſecrari pixis ratione eiuſdem contactus; vbi n.militat eadem ratio, idem ius ſeruandum eſt *l. non poſſunt ff. de legib.l.illud à contrario ſenſu ff.ad l.Aquil.§. eadem ratione inſt. quod cum eo, qui in alien. Præſ.de Franch.dec.489.n.14.*

25 Item requiruntur veſtes ſacræ, quibus ſacerdos induendus eſt, quæ ſunt ſex; nempè Amictus, Alba, Cingulum, Manipulum, Stola, & Planeta, quarum ſignificationem latè proſequitur *Suar. diſp.* 82. *ſect.2. §.dico ſecundo*; quæ cum nota ſit, omitto; debent autem conſecrari ab Epiſcopo *c.veſtimenta de conſecr. diſt.1.Nauar. cap.25. n.84.* cuius benedictionis formula legitur in Pontificali Rom. agunt de prædictis *Sylu.v.benedictio §.5.Tab.v.miſſa nu. 16. Valen.tom.4 diſp.6. q.11. pun.3.Bonac. cit.n.26. & alij*. Sed in prædictis omnibus

nem-

Digitized by Google

nempe Calice, Patena, & Veſtimentis non
requiri conſecrationem, ſi ſemel fuerit
cum ijs celebratum, docent Alphonſ. à
Caſtro, Eman. Sà, & alij apud *Dian. par. 2.*
tract. 14. reſol. 69. & par. 5. tract. 13. reſol. 60.
Quod tamen probabilius alij non admit-
tunt, cum talis conſecrandi modus in Ec-
cleſia nõ reperiatur. *Fagund. Portell. & alij*
apud Fauſt. lib. 2. de ſacrif. miſſ. q. 238. Item
26 adde benedictionem amittere, quando
ita franguntur per exercitium, vt ad vſum
miſsæ apta amplius non ſint, vel prio-
rem formam, prædicto vſui accommo-
datam amittant, vel ſi ex Alba abſcinda-
tur manica, quamuis illi poſtea iterum
aſſuatur, ſicuti proportionabiliter dictum
eſt de altari *ſupra n. 8. ex c. ligneis ibi cit.* &
proinde noua eſt benedictio adhibenda;
ſecus verò, ſi prius quã forma deſtruatur;
veſtimenta prædicta paulatim reficiantur,
& aſſuantur, quia tunc cenſentur ſemper
eadem manere; & quamuis aliqua pars
addatur, non benedicta, tota nihilominus
veſtis cenſetur benedicta, quia ſacrum,
quod eſt dignius, trahit ad ſe non ſacrum,
vti minus dignum *l. quæ Religioſis ff. de rei*
vendic. cum alijs cumulatis per Gl. in c. quod
in dubijs de conſecr. Eccleſ. *vel* Altar. *Suar.*
cit. §. *fin. d. ſect.* 2. *Sylu.* Tabic. *& Azor.*
loc. cit.

27 Sed eſt notandum omiſſionem harum
veſtium, vel vnius ex eis, ceſſante inad-
uertentia eſſe mortale; citantur ad hoc
probandum *c. Eccleſiaſtica diſt. 23. & c. ve-*
ſtimenta de conſecrat. diſt. 1. quibus accedit
vniuerſalis conſuetudo Eccleſiæ, de qua
teſtatur *Suar. d. diſp. 82. ſect.* 3. cui contra-
ueniretur per talem omiſſionem, & hoc
ſimpliciter fatetur *Nauar. d. n. 84. ex S. An-*
ton. Palud. & Caiet. nec excuſandum à
mortali omittentem etiam ſolùm cingu-
lum, vel amictum docet de communi Su-
ar. ibidem §. 2. vbi etiam idem dicit, ſi
adhiberet ea, ſed non benedicta, prout vo-
28 luit quoque *Nauar. ſupra*. Verum *Scotus*
in 4. diſt. 13. q. 2. & Ricch. ibidem qu. 4. art. 3.
dicunt adhibentem cingulum non bene-
dictum non peccare mortaliter (quod diſ-
plicet Nauarro cit. cum in Pontific. Rom.
adſit benedictio particularis cinguli) quic
quid autem de hoc ſit, ſi caſus neceſſitatis
acciderit, poſſe ſine cingulo, vel ſtola,
aut amictu celebrari aſſerunt multi graues
DD. apud *Suar. cit. in* §. *ſecundo dicen-*
dum eſt.

29 Quod ſi adhibeantur veſtes prædictæ,
ſed valdè immundæ, vel laceræ, *Sylu. v.*
miſſa 1. q. 2. §. 3. dicit eſſe mortale *ex c. 2.*
in fine de cuſtod. Euchar. vbi præcipitur ve-
ſtimenta prædicta munda, & nitida con-
ſeruari, ſed *Suar. d. ſect. 3. §. ſecundo dubita-*
ri, ait hunc tex. loqui de miniſtris, vel Pa-
ſtoribus Eccleſiæ, ad quos pertinet cura,
& cuſtodia rerum ſacrarum, non autem de
ſacerdotibus vtentibus veſtibus, quibus
poſſunt, & in Eccleſia reperiunt, Gene-
raliter autẽ ex cauſa naturalis obliuionis,
30 ſeu inaduertentiæ, vel inculpabilis igno-
rantiæ, excuſatur ſacerdos cum prædictis
veſtimentis celebrans iuxta *Sot. in 4. diſt.*
13. q. 2. ar. 3. ad 8. ſed concludit *Suar. cit.*
interueniente leui negligentia eſſe venia-
le; craſſa verò, & ſupina, mortale, quia
hæc non tollit ſufficiens voluntarium, &
vide ſupra num. 15. An autem ad vitan-
dam mortẽ poſſit ſacerdos licitè celebra-
re ſine dictis veſtibus, aut aliqua earum
diſputant *Caiet. 1. 2. q. 96. ar. 4. Sylu. v. Ex-*
comm. 5. n. 23. Nauar. c. 25. n. 84. Henriq.
Suar. alijque ſupradicti.

31 Præterea non poteſt Sacerdos, nec aſſi-
ſtentes, ſiue audientes, habere eo tempo-
re caput velatum, tum ex *Apoſt. 1. ad Corin-*
th. 11. tum ex Zacchar. Pontif. in c. nullus E-
piſcop. de conſecrat. diſt. 5. nec poteſt ipſe E-
piſcopus ex qualibet cauſa etiã iuſta diſ-
penſare, ſed Pontifex *ſecundum Gauant. &*
Scòrt. ex declarat. S. *Congreg. apud Dia. par.*
2. tract. 14. reſol. 58. vbi addit ſecluſa Ca-
nonis recitatione, & ſcandalo ceſſante, non
videri mortale, ſed loquitur de celebran-
te; audientes autem non videntur ad hoc
teneri ſub mortali, ſed ratione irreueren-
tiæ, eſſet graue veniale ex cit. iuribus. Itẽ
32 requiritur liber miſſalis, qui ſaltem cõ-
tineat Canonem, ſine quo celebrans mor-
taliter peccar ratione periculi, cui ſe ex-
ponit errandi in tam graui re propter me-
moriæ defectum *Tabi. v. miſſa n. 12. Sylu.*
eod. n. 2. Vaſq. d. diſp. 233. cap. 3. n. 26. Henriq.
lib. 9. cap. 29. n. 7. Suar. tamen diſp. 81. ſect.
6. §. quarto requirunt, ait in caſu, quo liber
deficeret, & ſacerdos ita inſtructus eſſet,
& de memoria confidens; vt moraliter er-
rare non dubitaret, non audere eum ad
mortale damnare, ſed aliorum iudicio re-
linquere.

33 Item crux in altari, cuius omiſſionem,
præciſo contemptu, non eſſe mortale, vo-
lunt *Suar. ibidem §. quinto addere. Regin. lib.*

29.*n.*197.*& alij apud eū*, vbi ſubdunt lumina cerea, & in caſu neceſſitatis ſebacea, vel ex oleo ēt requiri ex *c. fin. de celeb. miſſar.* ad quod preceptum adimplendū ſufficit vnū; propter decentiam verò ſaltem duo; quod ſi etiam vnum omittatur, erit ſimiliter mortale, vt de communi refert *Suar. vbi ſupra §. tertio requiritur, adde Vaſq. cit. cap. 4. n.25. Bonac. d. diſp. 4. q. vlt. pun. 9. nu. 31.*

34 Qui ibidem refert *Nauar. cap. 25. nu. 73.* voluiſſe, peccare mortaliter ſacerdotem, omittentem preces ab Eccleſia præſcriptas, dum ſe veſtibus induit, quod in libro noſtro non inueni, ſed idē docuerunt *Graff. lib. 2. deciſ. c. 41. & Syluius 3. p. q. 83. art. 6. & probabile appellat Azor. tom. 1. lib. 10. c. 29. q. 5.* ſed ego adhæreo *Henriq. lib. 9. cap. 24. ad finem.* volenti citra contemptum non eſſe mortale, cum ſit modica tranſgreſſio, & ad ſummum veniale, ſed nihil, ſi propter inaduertentiam, vel obliuionem. idem docent *Caiet. in ſumm. v. hora canon. cap. 2. Suar. 3. par. diſp. 82. initio. Fagund. Zerol. Molfeſ. alijque apud Fauſt. lib. 2. de ſacrific. miſſ. q. 267.*

35 Vltimo requiritur inſeruiens miſſę, qui non poteſt eſſe femina, ſed maſculus *c. 1. §. fin. de cohabit. Cleric. & mul. ibi prohibendum quoque eſt, vt nulla femina ad Altare præſumat accedere, aut præsbitero miniſtrare, vel infra cancellos ſtare, ſiue ſedere, concordat c. ſacerdos diſt. 23.* ex quibus dicunt cōmuniter DD. quod licet in caſu neceſſitatis pro dando viatico moribundo, aut ſimili caſu, poſſit ſine miniſtro celebrari, nūquam tamen cum femina *Suar. ex Soto Palud. & alijs diſp. 87. ſect. 1. §. fin.* vbi dicit eſſe mortale *Henriq. lib. 9. cap. 26. n. 3. Eman. Sà v. miſſa num. 18. Vaſq. d. diſp. 233. cap. 3. n. 26. Regin. lib. 29. n. 163. Bonac. cit. n. 34.*

36 Quam doctrinam didicerunt ex *Gl. in c. hoc quoque v. ipſe tertius de conſecrat. diſt. 1.* vbi ait, in caſu neceſſitatis incluſum miſsā ſolùm cantare poſse *argum. c. quæſiuit de verbor. ſignific.* ergo arguunt prædicti, non eſſe mortale ad vitandum aliud mortale in feſtis, deficiente miniſtro, ſolùm celebrare, & multo magis ſi adeſſent alij, qui reſpondere neſcirent, ne illi quoque ſine miſſa remanerent *Dia. par. 2. tract. 14. reſol. 43.* quo ad feminas verò omnes volunt hoc illis eſſe prohibitum (*Nugn.* excepto, qui eas admittit in caſu neceſſitatis apud eundem Dia. ibidem *reſol. 44.*) Nec obſtat moniales ex choro miſsæ reſpondere, & cantare, quia hoc ſit remotè, & abſque acceſsu ad altare (quod prohibetur *in cit. c. 1. §. fin.* & tradunt DD. relati.)

Qui miſſam audire teneantur, & qua attentione?

SVMMARIVM.

1 *Miſſam ſingulis diebus feſtiuis omnes à ſeptem annis ſupra tenentur audire ſub pœna mortalis, infidelibus tamen, & etiam catechumenis exceptis. Non plus autem quam vnam, etiam in die Natalis Domini, ſicuti nec Sacerdotes celebrare nu. 2. Si aliqua eius pars omittatur, an ſit veniale, vel mortale? n. 3. vſque ad 7.*

8 *Probatio ſemiplena, coniungitur cum alia ſemiplena, & faciunt plenam, ſed hoc non procedit in criminalibus.*

9 *Attentio requiſita in oratione vocali triplex eſt.*

10 *Miſſam audiens cum quali attentione aſſiſtere debet, vt ſatisfaciat, quando eſt de præcepto? & quid ſi voluntariè ſe diſtrahit, n. 11. & ſeqq.*

12 *Intentio virtualis an dicatur ineſse alicui per expletionem ſolam operis debiti abſque contraria intentione?*

16 *Attentio interna non cadit ſub humano præcepto, ſed exterior.*

19 *Miſſam celebrans cum voluntaria diſtractione non peccat mortaliter, ſicuti nec recitans eodem modo diuinum officium. Illi aſſiſtens, & interim horas canonicas recitans, vel alia ex præcepto, vel voto, ſatisfacit vtriſque n. 20. ſed quid ſi animo non ſatisfaciendi n. 22. Eius verba non audiens, etiam ſi non ſit ſurdus, vel ſacerdotem non videns, externa tamen reuerentia aſſiſtens, & conuenienti diſtantia ſatisfacit præcepto. num. 21. 26. & 27.*

23 *Item ſi aſſiſtit putans non eſſe feſtum de præcepto, non tenetur aliam audire poſt ſcientiam feſti ſi ſatisfeciſse arbitretur, ſed audiens illam coactus, vel per metū ab alio incuſſū an ſatisfaciat præcepto, & n. 25.*

24 *Illā auditurus, Eccleſiam intrans, ſed principaliter, vt videat, vel alloquatur feminam laſciuè, ſatisfacit præcepto, ſi non excludit ſufficientem attentionem.*

28 *Confeſſio peccatorum eodem tempore, quo quis*

Digitized by Google

quis miſſam audit, non eſt præcepto miſſæ ſatisfacere, fallit tamen in duobus caſibus, & n. 29.

30 *Duobus concurrentibus præceptis, maiori eſt obediendum.*

Reſolutio CXXXIV.

1 INter Eccleſiæ præcepta primum eſt de audienda miſſa in diebus feſtiuis, quod videtur ortum habere ex *c. omnes fideles, & c. miſſas de conſecr. diſt.* 1. & confirmatur ex vniuerſali, & inueterata conſuetudine eiuſdem Eccleſiæ, vt omnes vno ore fatentur, quos vanum eſſet recenſere; eius ergo omiſſio ſiue ex negligentia, ſiue ex cōtemptu, mortale eſt, *Sylu. v. miſſa 3. qu. 2. Nauar. in man. cap.* 21. *n.* 1. *Suar. diſp.* 88. *to.* 3. *ſect.* 1. *ex D. Thom.* 2. 2. *q.* 122. *art.* 4. ſed non obligat infideles ſecūdum *Apoſt. epiſt.* 1. *ad Cor. c.* 1. *ibi de ijs, qui foris ſunt nihil ad nos*, & ratio eſt, quia dum dicimus hoc eſſe præceptum Eccleſiæ, ipſi non ſubſunt infideles, vt ex Sanch. & alijs, docet *Bonac. tom.* 1. *de Euchariſt. diſp.* 4. *q. vlt. pun.* 11. *n.* 9. nec catechumenos ex eadem, & alijs rationibus apud Suar, *cit. ſect.* 4. §. 1. Obli-

2 gat ergo præceptum iſtud omnes baptizatos adultos cuiuſcunque conditionis ſint à ſeptem annis completis ſupra, ita DD. cit. & alij apud *Sanch. lib.* 1. *in ſum. cap.* 12. *n.* 10. *& apud Henriq. lib.* 9. *cap.* 25. *nu.* 1. *lib.* 5. cui ſatisfit per auditionem vnius miſſę, etiam in die Natalis Domini; cum plurium auditio nulla lege caueatur, vt docent *Nauar. ibidem n.* 2. *Suar. cit. ſect.* 2. §. *fin.* vbi addit nec ſacerdotes teneri, niſi vnam in dicta die celebrare *Henriq. cit. nu.* 3. ſed ex multis cauſis quis excuſatur totaliter, vt in ſequenti *reſol. n.* 12.

3 Eſt etiam audienda tota miſſa, vt legitur *in d. c. miſſas*, quod ſi aliqua eius pars omittatur, poteſt eſſe veniale, vel mortale; ſed communis eſt ſententia parte media, vel tertia omiſſa, mortale eſſe, veniale verò ſi quarta pars omittatur ex ijs, quę accidentalia ſunt, veluti principium, & finis, vt v. g. ſi à princ. Epiſtolę vſque ad integram communionem ſacerdotis incluſiuè quis aſſiſtat; vel ſi ab initio Euangelij vſque ad finem, excuſatur à mortali, *Sylu. v. miſſa* 2. *q.* 2. *Suar. ex Sot. Nauar. & alijs vbi ſupra* §. 2. *ſequitur.*

4 Imò, ſi quis omittat initium miſſæ vſq; ad Euangelium incluſiuè, aſſiſtat tamen vſque ad finem totalem, audiendo vltimū Euangelium, probabile eſt ſecundum *Suar. diſp.* 88. *ſect.* 2. §. *addit verò.* ſatisfacere præcepto, legendo poſtea, vel faciendo ſibi legere epiſtolam, & aliud Euangelium; ratio eſt, quia dum Epiſtola, & Euangelium prædicta in miſſa ſolemni, per quam ſatisfit, canuntur à ſubdiacono, & Diacono, ſignum eſt eam partem legi, vel audiri poſſe ab alio, quam à ſacerdote *Nauar. cap.* 21. *in man. n.* 2. *Eman. Sà v. miſſæ auditio n.* 2. *Henriq. lib.* 9. *cap.* 25. *n.* 7. *Dian. p.* 5. *tract.* 5. *reſol.* 44. *in fine.* vbi ex Cardin. de Lugo addit nec eſſe neceſſariam lectionē Euangelij. idem *tr.* 14. *reſol.* 70.

5 Et addunt alij apud Bonac. vbi ſup. ſub *n.* 17. eos etiam ſatisfacere, qui dum inſeruiunt, recedunt à ſacrificio etiam in aliqua parte ſubſtantiali, ſed per modicum tempus ad afferendum vinum, aut hoſtiā, vel thus, & ſimilia neceſſaria ad ſacrificium; præſumūtur n. non abeſſe, dum faciunt ea, quæ ordinantur ad eiuſdem officij ſolemnitatem, ſecus verò ſi quis miſſæ non inſeruiens, non aſſiſteret alicui par-

6 ti ſubſtantiali ſacrificij, quæ ſunt, vt diximus ſupra reſol. 126. n. 4. conſecratio, oblatio, & communio, idem *Bonac. num.* 14. *ex Henriq. Nug. Molfeſ. & alijs. Suar. d. diſp.* 88. *ſect.* 2. §. *vltimo denique.* Imo ſi quis non adeſſet conſecrationi, & adeſſet omnibus alijs miſſæ partibus, ſatisfacere præcepto ſuſtinet idem *Dia. par.* 5. *tract.* 13. *reſol.* 61. quod ſi probabile ſit, alij iudicent.

7 Item ſatisfacit præcepto audiens medietatē miſſæ ab vno ſacerdote, & medietatē ab alio, puta vſq; ad cōſecrationē ab vno, à cōſecratione vſq; in finē ab alio; ratio eſt, quia pręceptū obligat ſolū ad audiendam totam miſſā, nō autē ab vno ſacerdote, vt de communi ſententia teſtatur *Suar. ibidem* §. ſed tunc (quamuis velit peccatum eſſe veniale ob irreuerentiam) ſed

8 hoc confirmatur, quia ſicut duæ ſemiplenæ probationes coniunguntur in ciuilibus (nō in criminalibus) ad faciendam vnam plenam, iuxta decis. *Afflict.* 12. *n.* 3. *ex Bal. in l. vnica C. de confeſſ. & Capic. Latro deciſ.* 60. *n.* 6. ita duæ ſemiplenæ, vt ita dicam, miſſę, coniunguntur ad faciendam vnam integram, vt in ſimili dicitur *in c. nihil* 7. *quæſt.* 1. *& tradit Gl. in c. quorumdam v. impoſuiſſe in fine diſt.* 23. *Dian. par.* 5. *tract.* 14. *reſol.* 52.

Ad ſecundum reſpondetur hanc atten-

tionem, vt rectè ait *Suar. cit. ſect. 3. §. alijs
verò*, commenſurandam eſse cum illa,
quam *D. Thom. 2. 2. q. 83. ar. 13.* docet ne-
9 ceſsariam eſse in oratione vocali, quæ tri-
membris eſt, vna, qua attenditur ad verba,
ne in eis erretur; ſecunda qua attenditur
ad ſenſum verborum; tertia qua attēditur
ad finem orationis, st. ad Deum, & ad rē,
pro qua oratur, quæ quidem eſt maximè
neceſsaria, & hanc poſsunt etiam habere
idiotæ; ſed ex hac doctrina videtur con-
cludendum, quod diſtractus voluntariè,
peccat, vt clarius ait idem Sanctus ad 3.
10 Propterea Caiet. ibidem in fine ita di-
ſtinguit, aut diſtractio eſt voluntaria, ſeu
ex propoſito, vel induſtria, quod idem
eſt, vt cum quis explicitè vult non atten-
dere, & hæc ſi oratio eſt ex præcepto, ſi-
cuti miſsa in feſtis, & in notabili parte
(de qua ſupra dictum eſt) quis ita euage-
tur, ſicuti peccat mortaliter in oratione,
ita nec præcepto miſsæ audiendæ ſatisfa-
11 cit. Aut diſtractio eſt ex negligentia tan-
tum, & quia negligentia, voluntaria eſt,
ideo videretur etiam diſtractio volunta-
ria, nihilominus non traſcendit culpam
venialem, ſi initium operis fuit cum pro-
poſito attendendi, quamuis implicito, ſi-
ue loquamur de oratione, ſiue de miſsa
ſub præcepto. Aut tandem diſtractio eſt
ex fragilitate, ideſt non ex voluntate, ſed
ex impotentia procedens, & hęc excuſa-
tur; ſi verò oratio, aut miſsa non ſit de
præcepto, ſed ſpontanea, & tunc ſiue
ſpontaneè diſtractus, ſiue negligens, ex-
cuſatur etiam à veniali; ſed *Suar. tom. 3.
diſp. 88. ſect. 3. §. 2.* loquendo etiam de re-
bus præceptis dicit abeſse peccatum, ſi
initio præceſsit propoſitum prædictum,
12 quamuis implicitum, ſecus ſi etiam iſtud
defuit; tale autem dicitur, ſi non adſit
voluntas contraria præceptum adimplen-
di, quia omnis, qui non excludit inten-
tionem illud impendi, cenſetur virtualiter
illam includere per operis expletionem
ſpontaneam.

In contrarium videntur *tex. in c. dolentes
de celebr. miſſ. c. miſſas de conſecr. diſt. 1. Na-
uar. in man. cap. 13. ſub n. 27. & cap. 21. nu.
13 6.* vbi hoc exemplificat, quando quis a-
nimum intendit ijs, quę attentioni debitæ
repugnant, colloquendo, pingendo, vel
ſcribendo, vel alia huiuſmodi in parte no-
tabili faciendo ſecundum mentem Ange-
li, & aliorum ab ipſo relatorū cum eodem
Caiet. & addit in *§. ex his autem*, quod ſi
quis miſſæ interſit, & ſemper confabule-
tur, aut alia negotia expletura cum merca-
toribus tractet cum aliorum ſcandalo, non
impleat præceptum, ibiq; reprobat Medin.
contrarium dicentem, & putantem imple-
ri ſubſtantiam præcepti, quamuis agatur
contra eius finem.
14 Verum Suar. cit. concludit non eſſe
mortale ſecundum ſapientiores DD. ſed
graue veniale, quando colloquia non ſunt
continua, ſed per modicam miſſę partem;
quamuis ſępè miſceantur, nunc colloquē-
do, nunc attendendo, prout communiter,
ſed malè fieri ſolet, vel quando confabu-
latio non eſt de re ſeria, nec nimis intenta,
quæ non omnino impediat attentionem,
ſed ſolùm eam remittat; facile etiam poſ-
ſe inclinare in mortale, ſi confabulatio ſit
admodum continua, ſcandalumque ge-
neret, vel alios à miſſa impediat.
15 Alij probabile dicunt, quod ſatisfiat
præcepto per moralem externam præ-
ſentiam, qua aliquis ſaltem confusè ini-
tio velit ſacro aſſiſtere ad Deum præſentē
colendum, quia talis moralis præſentia
orta ex hac, vel ſimili voluntate, eſt obie-
ctiuè Dei cultus, & ratione illius aliquis
ſufficienter dicitur moraliter ſacro inte-
reſſe, & illud audire. Vnde is, qui inte-
rius voluntariè diſtraheretur, non vide-
retur mortaliter peccare, ſi nihil exterius
ageret incompoſſibile præſentiæ morali
deſcriptæ, ſcribendo st. vel pingendo, aut
ſimile. *Præpoſ. in 3. par. D. Thom. q. 83. art.
6. dub. 5. nu. 225. Coninch. & Layman. apud
Dia. par. 2. tract. 12. reſol. 2. in fine.* ibi, *ſiquis
miſſam audiret voluntarie diſtractus, dum-
modo cum externa reuerentia aſſiſtat, ita ut
verè poſſit dici hic, & nunc externum actum
religionis exercere, ſatisfaceret præcepto: ſecus
ſi aliter faceret confabulando, ridendo, &c.*

Rationem tradit *Sylu. v. miſſa 2. n. 6.* quā
amplexi ſunt citati authores, & laudat *Dia.
par 4. tract. 4. reſol.* 107. (licet eam reijciat,
ſed minus rectè Suar. vbi ſupra *§. circa al-
teram partem*) quod st. quamuis miſſa ſit
deuotè audienda interius, & exterius, in-
16 terior tamen deuotio, quæ in attentione
conſiſtit, non cadit ſub humano pręcepto;
quia leges humanæ, quę mandant miſſam
audiri, non poſſunt præcipere, neque pro-
hibere actus internos, qui cum exteriori-
bus per accidens coniunguntur *c. erubeſcāt
diſt. 32. latè D. Thom. 1. 2. q. 91. art. 4. corp. &
q. 100.*

17 *q.100.art.9. corp.* Exterior autem cadere poteſt, & propterea illa deuotio, quæ de ſe eſt neceſſaria ad auditionem, cadit ſub præcepto, cum qua non ſtat illa diſtractio aliquorum pro notabili parte miſſæ nugantium cum ſocijs, & ita ex eodem Conine. & alijs interpretatur idem *Pater par.7.tract.11.reſol.30.cit. c.dolentes*, nempè quod ibi præcipiatur actus ſtudioſus externus cum talibus circumſtantijs, quæ ad actum religionis externum neceſſariæ ſunt.

18 Quod ampliant *Sot.in* 4. *diſt.13.q.2. art. 2.ad finem. & Bonac.diſp.4.tom.1.q.vlt.pun. 11.ſub nu.*24. quando confabulatio,aut riſus, ſunt tales, vt non omnino impediant attentionem requiſitam ad miſsæ ſacrificium, quo caſu dicuntur habere ſufficientem attentionem, & miſſæ corporaliter, & mentaliter intereſſe videntur. idem dicunt de eo, qui dum ſe veſtit, miſſam audit, vel orat *Nauar.de orat.notab.13.num.* 49. *Henriq. cap.25.lib.9.n.*5. vbi cæteri. Ego autem admiſſa DD. opinione, quod attentio præcepta in *d c.dolentes* non intelligitur de interna, ex ratione allata *n.* 16. non admitto confabulationem, & riſum in miſſa (niſi in modica parte) etenim expreſsè prohibentur ſub pœna excommunicationis *in d.c.dolentes*, quod propterea aliam interpretationem non recipit.

19 Generaliter ergo tã de auditione miſsę, quam de recitatione diuini officij attentionem internam non eſſe neceſſariam aiunt nouiſsimè *Cardin.de Lugo de Sacram. Euchar.diſp.22.ſect.2.n.27.Comit. in reſ moral. lib.1.q.63.Caramuel in regula D.Bened.diſp.* 105. *art.1.n.*1377.ita etiam intreptetantes *d.c.dolentes*, imò, & quod magis eſt celebrantes cum voluntaria diſtractione, non peccant mortaliter ſecundum DD. apud eundem *Dian. par.* 11. *tract.* 7. *reſol.* 11.

20 Ex quibus dum ex D. Tho. ſupra probatum eſt ſufficere ad ſatisfaciendum præcepto attentionem ad Deum, inferunt ſatisfacere eidem præcepto recitantem in miſſa horas canonicas, quas tenetur ex alio pręcepto, vel voto recitare, dummodo cum interna, vel ſaltem externa attentione iſta expleat *Nauar.cap.*21. *n.8.Suar. ex Maior.Gabr. Caiet. Sot.& alijs d.ſect.3.§. fin.* vbi ait illam orationem vocalem non tollere præſentiam, & attentionem neceſſarias, vt etiam teſtatur *Henriq. d.num.* 5. Infertur ſecundo cæcum miſsæ deuotè aſſiſtentem ſatisfacere, quia intereſt corpore, & mente *Bonac.cit. n.*19. Quod tamen

21 eſt indubitabile: infertur tertio ſurdum, vel non ſurdum eodem modo aſſiſtẽtes, ſi non audiunt verba miſſæ, ſed interſunt cũ externa reuerentia, de qua ſupra, ſatisfacere, dummodo ſint in diſtantia, vt infra *n.26.* licet optimum ſit ea audire *Tabie. v. miſſa n.50.Nauar.in man.cap.21.ſub n.8.*

22 Infertur quarto eum, qui miſſam audiuit, animo non ſatisfaciendi præcepto,ſed aliam audiendi,vel horas canonicas dictas repetendi, etiam ſi dixerit habeo pro non audita, vel non dictis, ſatisfacere, ſi aliam non audiat, vel horas non repetat, ſed mutet voluntatem intra tempus præcepti adimplendi, quia iam adimpleuit aſſiſtendo mentaliter, & corporaliter, horaſque dicendo, & ſolùm deſuit obedientia voluntatis, quæ reuocari potuit,ſecus ſi reuocata non fuit intra tempus prædictum *Suar.d.diſp.88 ſect.3. §.2. Henriq. cit. nu.* 6. *Sanch. Leſſ.& alij apud Bonac. ſupra ſub nu.* 23. *Azor.1.par.lib.7.cap.2.qu* 6. imo etiam ſi reuocata non fuerit, quia ſufficit impleuiſſe præceptum, vt probatum eſt ſupra *reſol.4.n.*11.

23 Infertur quinto ex eadem ratione eum, qui ſummo mane miſſam audiuit ex deuotione, exiſtimans non eſſe diem feſtum, quamuis poſtea id ſciat, non teneri aliam miſsam audire, ſed ſolùm vt ſe præcepto ſatisfeciſſe arbitretur ſecundum Suar.ibidem, quod neque eſt neceſsarium, vt modo diximus. & probatur etiam ex *D.Tho.* 2.2. *q.104.art.3.ad* 2.ibi, *licet actus virtutis cadat ſub præcepto, poteſt tamen aliquis implere actum virtutis,non attendens ad rationem præcepti*. Infertur ſexto, eum, qui

24 Eccleſiam adit ad videndam principaliter,vel colloquẽdam feminam pulchram, aut aliud quoduis illicitum peragendum ſatisfacere præcepto, ſi aliunde non excludat ſufficientem attentionem, de qua ſupra *Nauar.d.c.21.ſub n.6.Suar.cit. §.circà poſteriorem ad finem.*quod iterum probatur ex eod.*D.Tho.in* 2. *lib.ſentent.diſt.28.q. 1.art.3.*vbi etiam docet poſse ſine gratia impleri præceptum diligendi Deum quo ad ſubſtantiam actus,licet non quo ad meritum beatudinis, ſed contradicunt *D.Anton.apud Nauar. cit. & Adrian. apud Suar. etiam cit.*

25 Infertur ſeptimo eum,qui Eccleſiam adit

dit coactus, vel per metum ab alijs incuſ-
ſum, vt miſsam audiat, ſi poſtea muta-
ta voluntare illam audiat attentè, ſatisfa-
cere, ſecus ſi coactè audiret, aliàs non au-
diturus, peccat tamē aliquo modo propter
illam repugnantiam præcepti adimplendi,
ſecund. *Suar. in* §. *cit. in princ. Henriq. vbi
ſupra n.*4. *Filliuc. tract.*5.*c.*7. *n.* 212. *Mol-*
26 *feſ. tract.* 3.*cap.*17. *n.*30. Eſt etiam gene-
raliter obſeruandum, debere audientem
miſsam, eſse in tali diſtantia à celebrante,
vt poſſit illum videre, & audire, licet ex a-
liquo impedimento poſtea, puta ob mul-
titudinem adſtantium, vel alia cauſa illum
non videat, nec audiat, ita *Bonac. ex mul-*
27 *tis d. pun.*11.*nu.*1.*&* 2. Falſum tū mihi vi-
detur, quod addit ibidem *n.*3. applicantē
ſe. mentem ſuam circa myſteria miſſæ, nō
dici eam audire, cum iſte melius omnibus
illam audiat iuxta ſupradicta *ex D. Thom.*
2.2. *q.*83. *art.*13. Imò dicit *Suar. d. ſect.* 3.
§. *alys verò ex c. decet de immun. Eccleſ. in* 6.
hunc talem perfectè implere præceprum,
licet à ſēſibili auditione abſtrahatur, quia
perfectè finem præcepti aſsequitur, &
voluntariè ſe applicat, præſentiamque
neceſsariam ad miſsam audiendum adhi-
ber, & in ea voluntarie formaliter, vel vir-
tualiter perſiſtit cum attentione maxime
intenta per ipſum preceptum.
28 Sed dubitatur vtrum ſi quis tempore
miſsæ ſua peccata confiteatur, præcepto
ſatisfaciat? *Regin. lib.* 19 *n.*14. *in fine*, reſ-
pondet affirmatiuè; quia attentio confeſſi-
onis non videtur obſtare attentioni requi-
ſitæ ad miſsam, & quia ſic vſu receptum
eſt in aliquibus Collegijs, in quibus viget
probitas, & religioſa diſciplina, quod ali-
quando probabile viſum fuit *Bonac. d. pun.*
11.*ſub n.*26. vt ipſe teſtatur. Negatiua ta-
29 men ſententia eſt vera, quia opus præ-
cepti non eſt omittendum propter huiuſ-
modi voluntariū opus, vt ait Suar. *d. diſp.*
88. §. *ſeptimum caput*, *ſequitur Azor.* 1.*par.
lib.*7. *cap.*7. *q.*8. quæ fallit in duobus caſi-
bus, primo ſi confeſſio eſset breuis, ita ut
per eam non omitteretur pars aliqua no-
tabilis miſsæ iuxta ſupradicta, nam ſi o-
mittens aliquam eius partem non eſsenti-
lem ſine cauſa, præcepto ſatisfacit, vt di-
ctum eſt ſupra *n.*3. multo magis omittens
ex cauſa legitima, vt eſt confeſſio arg.
auth. multo magis C. de ſacr. ſanct. Eccleſ. ſe-
cundo concurrente aliqua magna neceſſi-
tate, ex euius vi non poſset vtrumque o-
30 pus adimpleri, quia duobus concurren-
tibus præceptis, maiori eſt obediendum. *c.
ſolita de maior. & obed.* ſed confeſſio eſt de
iure diuino ſecundum *Luc. cap.*5. *&* 17. *Io.
epiſt.* 1.*cap.* 1. *Trid. ſeſſ.*14. *cap.* 5. auditio
verò miſsæ de iure poſitiuo, vti præcepta
ab Eccleſia, vt ſupra n. 1. ergo. vide etiam
à *S. Fauſto lib.*2. *hoc tit. q.* 400.

Quibus diebus ſit miſſa audienda, & quibus ex cauſis quis ab hoc præcepto excuſetur?

S V M M A R I V M.

1 *Miſſa quibus diebus ſit ex præcepto Eccle-
ſiæ audienda? & n.*6. *&* 8.
2 *Chriſti reſurrectio fuit in Dominica.*
3 *Sabathum more Hebreorum pro hebdoma-
da ſumitur.*
4 *Mundus in die Dominico exordium ſum-
pſit.*
5 *Sententia mortis in die Dominico fieri non
poſſunt, nec exequi, neque acta ciuilia
confici ſub nullitatis pæna.*
7 *Epiſcopi licet poſſint in ſuis diæceſibus no-
ua feſta indicere, de iure communi, fuit
tamen talis poteſtas est ablata per Vrb.*
8. *ſed poſsunt cum cauſa concedere licē-
tiam laborandi in feſtis.*
9 *Die elapſo miſſam audiendi, vel ieiunan-
di, nō remanet obligatio illa adimplendi
die ſequenti, ſed bene peccatum contra-
ctum confitendi ex inobſeruantia, quod
idem eſt de officio diuino, non ſic in obli-
gatione alienam pecuniam reſtituendi.
& nu.*10.
11 *Extenſio ſit iuridicè de caſu ad caſum ſi-
milem.*
12 *Impotentia tàm phiſica, quàm moralis ex-
cuſat ab audienda miſſa, licet de præcep-
to, quod multis modis exemplificatur
vſque ad finem.*
14 *Poſſe non dicitur quis aliquid, quod com-
mode non poteſt; ſicuti ex contrario poſ-
ſe dicitur, qui dolo facit, quo minus
poſſit.*
19 *Malum, quia prohibitum, & prohibitum,
quia malum quomodo differant.*
20 *Religio erga Deum, Patria, & parenti-
bus obedientia eſt de iure naturali, &
diuino.*
38 *Conſuetudo vt inducatur tot requiſita sūt
neceſſaria, vt difficile ſit eam probare,*
Ex-

39 *Excommunicatus excuſatur à miſſa audi-*
enda, etiam ſi ſua culpa cenſuram con-
traxit, ſed quid ſi negligens ſit in pro-
curanda abſolutione, & nu. 40. & 41.
quid de interdictis? n.42.

43 *Interdicta Ciuitate, vel terra, tenentur*
Gubernatores earum procurare interdi-
ctum tolli.

46 *Cenſura pœna quamuis ſit impoſita ipſo iu-*
re, vel ipſo facto, aut nulla expectata
declaratione, numquam tamen incurri-
tur in foro exteriori, niſi poſt prolatam
ſententiam.

47 *Ignorantia ſiue facti, ſiue iuris an excuſet*
à miſſa, & quid de ſupina, vel affecta-
ta, vel de obliuione naturali, aut incon-
ſideratione? & n.48.

Reſolutio CXXXV.

1 AD primum licet in priori reſol. multa
de hoc dicta ſint, in iſta tamen de
eadem ſpecialius agitur, omnibus ergo
diebus dominicis præcipitur miſſam audi-
ri in *c. miſſas de conſecrat. diſt.* 1. propter tot,
& tanta mirabilia, quæ in hac die Domi-
2 nus operatus eſt, & præcipuè propter re-
ſurrectionem, quæ eo die contigit, vt re-
fert *Marc. in Euangel. cap. 6. ibi vna Sabatho-*
3 *rum, &c.* Sabathum n. more hæbreorum
pro hebdomada ſumitur, qui vnam diem
pro prima accipiunt, & ſic vna Sabatho-
rum, ideſt prima die hebdomadæ, quę eſt
Dominica, vt recte exponit *Suar. to. 3. diſp.*
88. *ſect.* 5. *in princ. ex D. Thom.* 2. 2. *q.* 122.
art. 4. *ad* 4. quam quidem diem Imperat.
Coſtant. venerabilem diem Solis appel-
lat in *l. 3. C. de ferijs*, quia ſeptem dies heb-
domadæ à ſeptem planetis nomen ſump-
ſerunt, inter quæ eſt Sol, vt exponit *Gloſ.*
ibidem v. die Solis; de hac eadem die cũ ſer-
mo fiat in *c. quod die diſt.* 75. dicitur tantis
diuinarum diſpenſationum myſterijs, eſſe
conſecratam, vt quicquid eſt à Domino
inſignius conſtitutum, in huius diei digni-
4 tate ſit geſtum. In hac n. mundus ſumpſit
exordium, in hac per reſurrectionẽ Chriſti
mors interitum. & vita accepit initium,
& in *c. 1. de fer.* præcipitur neminem ad
mortem tali die, neque ad pœnam iudi-
5 candum, licet in grauioribus proRex in
Regno Neap. diſpenſare soleat, vt refert
Sanfelic. deciſ. 173. *in addit.* acta verò ciui-
lia, & ſententiæ etiam de conſenſu partiũ
fieri nequeunt *c. fin. eod. tit.* ſed nec iſtud in
iudicijs arbitralibus ſeruatur in praxi.

6 Secundo omnibus alijs diebus feſtiuis
ad honorem Dei *c. ſiquis c. & hoc, & c. om-*
nes fideles de conſecrat. diſt. 1. Ricch. in quod-
lib. 1. q. 19. Sylu. v. miſſa 3. q. 2. & eſt primũ
inter præcepta Eccleſię *Nauar. in man. cap.*
21. *n.* 1. qui dies feſti ſunt, quos Eccleſia
ſeruari præcipit, de quibus ſigillatim me-
minit *Suar. cit.* §. 1. quamuis ſine cauſa, cũ
noti ſint, tum ex Breuiario, tum ex pro-
mulgatione quotidiana, quæ fit per Paro-
7 chos in ſuis Parochijs. Eſt tamen aduer-
tendum poſſe ſingulos Epiſcopos in ſuis
diœceſibus indicere dies feſtos vltra ſta-
tutos à iure, vel conſuetudine, vt legitur
in c. pronunciandum de conſecrat. diſt. 3. & c.
conquæſtus de ferijs, vbi licet dicatur hoc
debere fieri cum conſenſu Cleri, & popu-
li, non videmus tamen in praxi Epiſcopos
requirere conſenſum populi, & vix id cõ-
municant cum Capitulo; verũ idẽ *Suar. to.*
1. *de Relig. lib. 2. de diebus feſt. cap.* 11. *nu.* 4.
concedit poſſe Epiſcopum, ſed *nu.* 8. ne-
gat ſine conſenſu Cleri, & Populi, vbi con-
traria conſuetudo nõ viget, vel ſaltem ma-
ioris partis eorum, tam vt quantum mi-
nus poſſit, ius commune lędatur. Quã quia
de iſtorum intereſſe agitur, cum à labore,
de quo viuunt, ceſſare in feſtis cogãtur; in
contrarium autem adeſt *bulla Vrb. 8. ema-*
nata idibus Septembris 1642. quæ incipit Vni-
uerſa per Orbem, per quam prohibetur E-
piſcopis, & Archiepiſcopis noua feſta in-
dicere ſub grauibus pœnis, ibique re-
feruntur ſigillatim feſta, quę ſeruanda sũt,
& inſuper iubet Pontifex eiſdem Ordina-
rijs locorum obſeruantiam antiquorum
canonum in concedendis licentiis laborã-
di in diebus feſtis, quas licentias non ali-
ter, quam ad formam prædictorum cano-
num concedi mandat gratis, libere, & ſine
vllo pretio, aut pacto, directè, vel indirectè
ſub pœnis grauioribus.

Præter ergo feſta prædicta, nulla adeſt
obligatio miſſæ audiendæ; nam licet in
d. c. pronunciandum, inter feſta inclu-
dantur tres dies rogationum, totaque
hebdomada Paſchalis, & in *c. ſolent eadem*
diſt. etiam dies quadrageſimę; hoc tamen
vel eſſe de conſilio, vt verius eſt, vel con-
ſuetudine abrogatum teſtatur *Nauar. vbi*
ſupra n. 2. in fine, cum quo concordant *A-*
zor. 1. par. lib. 7. cap. 4. Henriq. lib. 9. cap. 25.
num. 2. Suar. ex Sylu. & alijs in §. ſed hinc. d.
8 *ſect.* 5. vbi excludit etiam feriam 5. & 6.
heb-

hebdomadæ ſanctæ, & quaſcunque alias
vigilias. Ibidem etiam in §. fin. rectè do-
9 cet ex eodem Nauar. & alijs, elapſo die
præſcripto ad audiendam miſsam, ſi non
fuerit tunc audita, euaneſcere obligationẽ
de audienda in alia die, ſicuti dicitur de
diebus ieiunij, vel diuini officij recitatio-
ne, quibus elapſis non adeſt obligatio ie-
iunandi, vel recitandi die ſequenti, ſed re-
manet culpa ex mortali contracta, & pœ-
nitentiæ ſacramẽto delenda; ratio eſt, quia
præceptum affirmatiuum, ſolùm obligat
pro tempore deſignato; eſt n. onus iniun-
ctum diei, vt etiam cum illo fatentur om-
nes ſummiſtæ; licet contrarium ſit in alijs
10 obligationibus; nam qui promittit cen-
tum Kalendis Ianuarijs; non excuſatur, ſi
non ſoluerit ſtatuta die, ſed tenetur etiam
poſt Kalendas *l. eum qui §. qui ita ff. de verb.
obligat.*

Ad ſecundum reſpondetur, à nemine
dubitari multas eſſe cauſas, propter quas
& earum ſingulas poteſt quis legitimè
excuſari ab obſeruantia huius præcepti,
quas ſigillatim recenſere, non dico eſſet
infinitum, vt dixit *Suar. diſp. 88. to. 3. ſect. 6.
in princ.* cum hoc non detur in mundo, ſed
bene, ſi non impoſſibile, ſaltem difficilli-
mum, quia ex circumſtantijs paſſim oc-
currentibus variantur diuerſimodè excu-
11 ſationum cauſæ. Propoſitis ergo aliqui-
bus generalibus principijs, ſeu capitibus,
ex illis deueniri facilè poterit ad omnium
rectam deciſionem, vt in ſimili dixit *Iulian.
in l. non poſſunt ff. de legib.* non poſſe st. om-
nes articulos ſingulatim, aut legibus, aut
Senatus Conſultis comprehendi, ſed cum
in aliquo caſu ſententia eorum manifeſta
eſt, is qui iuriſdictioni præeſt, ad ſimilia
procedere, atque ita ius dicere debet.

12 Primum ergo caput ſit impotentia phi-
ſica, vel moralis tàm ratione periculi vitæ
propriæ, quã proximi *Nauar. c. 21. n. 3. Suar.
d. diſp. 88. ſect. 6. §. 1. circa finẽ, & communiter
DD. apud Bonac. tom. 1. diſp. 4. q. vlt. pun. fin.
n. 4.* quod ex ſubſcriptis exemplis patebit;
ratio eſt de priori impotentia, quia impoſ-
ſibilium nulla eſt obligatio, vt ait *Marcell.
in l. impoſſibilium ff. de regul. iur.* & propte-
13 rea in vinculis detenti, vel carcerati in
domo, ſeu quocunque modo per vim im-
pediti, non obligantur, *arg. l. ſuccurritur
ff. ex quib. cauſ. maior.* vel quamuis non im-
pediti, deficit tamen ſacerdos *Tolet. lib. 6.
cap. 9. n. 5.* ſicuti nec infirmi, qui non poſ-
ſunt de lecto ſurgere, vel etiam ſi cæperint
conualeſcere, excuſantur propter pericu-
lum reincidendi, vel notabiliter retardan-
di conualeſcentiam, quæ eſt ſecunda im-
potentia, ſub qua includuntur etiã omnes
alij ſubſcripti caſus.

14 Ratio eſt priori ſimilis, quia non dicitur
quem poſſe, quod commodè non poteſt
*c. faciat ibique Gl. v. quod poteſt 22. qu. 2.
l. vulgo concepti ff. de ſtatu hom. l. nepos proculo
ff. de verb. ſignific. l. ſi fideiuſſor §. ſi neceſſaria,
ff. qui ſatisd. cog.* ſicuti ex contrario poſſe
dicitur, qui dolo facit, quo minus poſſit *l.
ſemper §. eum autem ff. quod vi, aut clam.* &
propterea eſt ſupponenda bona fides, cum
viri prudentis iudicio, qui conſiderare de-
bet diſtantiam Eccleſiæ, laborem audiendi
miſſam, aeris temperiem, temporis qua-
litatem, ſtatumque infirmitatis, ſi ſit febris
quartana, vel femina prægnans, quæ quo-
dammodo dicitur etiam infirma. Optimũ
ergo conſilium eſt ſecundum *Suar. tom. 3.
diſp. 88. ſect. 6. §. prima igitur verſic. tertium
caput*, quando infirmitas impedit egredi
de lecto, aut de domo ad alia negotia æ-
qualis, vel maioris laboris, quam ſit miſ-
ſam audire: nam ſi hæc non impedit, non
15 eſt cur excuſet. Sed ſiue ſint carcerati,
ſiue infirmi, & habeant licentiam audien-
di miſſam in oratorio domus propriæ, non
tenentur pro ea audienda quærere ſacer-
dotem, eique ſtipendium dare ſecundum
*Dia. par. 5. tract. 4. reſol. 80. contra Nugnum
3. p. qu. 83. ar. 6.*

16 Item ſerui timentes verbera, & graues
iniurias à dominis ſuis; ſi deſerant domũ,
etiam excuſantur; ſed non ipſi domini, nõ
concedentes prædictis tempus audiendi
ſacrum, ſi poſſunt abſque notabili damno
*Tabi. v. miſſa n. 47. Tolet. lib. 6. cap. 9. num. 2.
Henriq. lib. 9. cap. 25. num.* 10. (vbi etiam
17 excuſant cuſtodientes arces, carceres, vel
portas Ciuitatis, quas non poſsunt ſine pe-
riculo abſque cuſtodia relinquere *Suar. d.
ſect. 6. §. quintum caput*) tenentur n. illi non
ſolum non impedire ſibi ſubditos, verum
etiam debitam curam, & diligentiam ad-
hibere, vt miſsã audiant, cum ad eos per-
tineat familiæ ſuæ cura, vt præcepta ec-
cleſiaſtica ſeruent *Sylu. v. miſſa 2. q. 1. Nau.
cap. 21. n. 9. & docet Apoſt. epiſt. 1. ad Corint.
cap. 5. ibi, ſi quis ſuorum maximè domeſtico-
rum curam non habet, fidem negauit, & eſt
infideli deterior.*

18 Addit nihilominus Suar. cit. debere ſer-
uos

uos præuenire auditionem miſſæ, ſi poſ-
ſunt, mediocri adhibita diligentia, non tñ
teneri ad extraordinariam, ſurgendo st.
ante moderatum ſomni tempus, vel aliud
ſimile cum extraordinario labore, quia li-
cet hoc conſulendum ſit, præceptum ta-
men ad id non obligat. Imo ſi abſque ma-
gno incommodo poſſunt ſubterfugere, &
miſſam audire non obediendo dominis,
debent id facere, etiam ſi aliqua leuis ri-
xa intercedat; ſi tamen neceſſe eſt aut
dominum deſerere, aut aliquod graue de-
trimentum ea de cauſa pati, tunc excuſari
poſſunt; nec propterea cenſentur præfer-
re hominis mandatum eccleſiaſtico præ-
cepto, ſed ſupponitur tunc Eccleſiam
nolle eos cum tanto detrimento obliga-
re.

19 Et hæc eſt differentia inter res prohibi-
tas, quia malæ ſunt, & malas quia prohi-
bitæ: ab illis n. numquam poteſt ſepara-
ri malitia, & prohibitio, & ideo propter
nullum incommodum fieri poſſunt, etiam
ſi à domino præcipiantur; ab iſtis verò ſe-
parari poteſt ratio præcepti, & ideo quia
propter vitandum incommodum, obli-
gatio præcepti ceſſat: fieri vel omitti
poſſunt ad obediendum homini præcipi-
enti, ſecus verò ſi dominus hoc præcipe-
ret in contemptum Religionis, quia hoc
eſſet intrinſecè malum, non ſolùm contra
ius poſitiuum, ſed etiam contra ius diui-
20 nũ, & naturale; Dei enim religio, & pa-
triæ, & parentibus obedientia, ſunt præfe-
renda *l. veluti ff. de iuſt. & iur.* & ideo
propter nullum incommodum vitandum,
hæc omittere licet *Nauar. in man. cap. 13.
ſub n.7.*

21 In priori autem caſu debet etiam famu-
lus certiorem facere dominum ſuũ, quod
miſſam non audierit, & procurare in
quãtum poſſibile ſibi ſit obtinere veniam,
illam audiendi, et ſi non poteſt, excuſatur:
tenebitur autem, ſi hoc frequens ſit, pro-
curare data opportunitate alium dominũ,
cui inſeruiendo, Eccleſię præcepta ſeruet
*Tolet. lib. 6. cap. 9. num. 4. latè Suar. d. ſect. 6. §.
quintum caput ex Palud. Caiet. Sylu. & præ-
cipue Nauar. d. n. 7. arg. c. ſacris de ijs, quæ vi,
metuſue cauſa fiunt, & c. ita ne 32. q. 5. & in
cit. cap. 21. nu. 9.* vbi hoc extendit ad filios
reſpectu parentum, & Suar. ad milites, &
omnes alios inferiores reſpectu ſuperiorũ,
qui non poſſunt ſine peccato eos impedi-
re ab auditione miſſæ, legitima cauſa non
exiſtente.

Et quia hoc præceptum non obligat cũ
tanto onere, excuſantur etiam ij, qui lon-
gam viam pedeſtrim, trium st. milliarium
facere deberent ad audiendam miſſam, vel
ſi non eſſet tanta diſtantia, eſſet tamen
22 notabilis tempeſtas, vel pluuia ita vt pru-
denter conſiderando, notabile cenſeretur
detrimentum ex dictis *per Nauar. d. c. 21.
n. 3. & Suar. ſupra §. 1. circa finem*, vbi ẽt ex-
23 cuſant iter agentes, qui audiẽdo miſſã,
ſocios neceſſarios dimittere deberent, ſiue
per mare, vel flumina, ſiue per terram, vel
qui viam ignorant, aut propter periculum
latronum incurſionis *Tolet. lib. 6. cap. 9. n. 2.*
ſecus vero, ſi miſſam omitterent, vt leuius
iter agerent cum aliorum iter agentium
ſocietate; non enim quodlibet leue in-
commodum excuſat; vt rectè obſeruant
*Nug. q. 83. art. 6. dub. 2. concl. 4. verſic. 4. im-
pedimentum, & Suar. cit. ex Caiet. Armill. &
alijs.*

24 Item excuſantur timentes probabiliter
periculum vitæ eundo, vel redeundo ab
Eccleſia, ſiue ex cauſa inimicorum *argum.
l. metus autem ff. ex quibus cauſ. maior. & d.
l. ſuccurritur, ſiue propter aerem peſtiferum,
Angel. v. feriæ num. 42. Sot. in 4. diſt. 13. q. 2.
art. 1. Suar. cit. §. 1. ſect. 6. verſic. tertium
caput*; Item vxores, quæ non accedunt
25 ad Eccleſiam propter ſuorum virorum
timorem, & vt eis, vti Zelotypis obediãt
*argum. tex. in c. noluit 33. q. 5. Sot. cit. Hen-
riq. lib. 9. cap. 25. num. 10. lit. I. Suar.
vbi ſupra §. quartum caput in fine.*

26 A ſimili excuſantur cuſtodientes infir-
mum, ſi non habent alium, quem ad illius
cuſtodiam ſubſtituant (quod cadit ſub tit.
caritatis proximi) & infirmitas ſit grauis,
ita vt illum relinquendo ſine cuſtodia,
graue infirmi detrimentum probabiliter
timeretur *Suar. vbi ſupra*, & ante eum
27 *Nauar. cap. 21. ſub n. 3.* vbi idem dicit de
nutrice, quæ ſine periculo non poteſt re-
linquere infantem lactentem, nec eum ad
Eccleſiam ſecum ferre abſque graui cele-
brantis, vel adſtantium perturbatione, &
moleſtia, *Henriq. lib. 9. cap. 25. n. 10. Nug.
Graff. & alij apud Bonac. diſp. 4. q. 1. q. vlt.
28 pun. fin. nu. 5.* Item qui alias non poſſent
præparare neceſſaria ad victum familiæ
*Tabie. v. miſſa num. 47. Tolet. lib. 6. cap. 9.
num. 2.*

29 Ad hoc ſecundum caput pertinet ratio
proprię exiſtimationis, vt ſi quis vnius, vel
alterius ſexus, non poſſit veſtitus decen-

ter ſecund. ſtatum ſuum Eccleſiam adire;
hunc n. *Vlpian. in l. in eadẽ cauſa ff. ex quib.*
cauſ. maior. comparat exiſtenti in vinculis,
& propterea iuxta omnes authores excu-
ſari teſtatur *Suar. to. 3. diſp. 88. ſect. 6. §. quar-*
tum caput verſic. tertium genus, vbi eadem
ratione excuſat mulierem nobilem non
valentem de domo exire ſine decenti co-
mitatu; ſicuti etiã virum ex eadem cauſa,
iuxta tamen patriæ conſuetudinem, nec
hoc extendendum ad ſuperfluos ornatus.
Eſt vlterius conſiderandum, an in huiuſ-
modi caſibus poſsint ſummo mane, ceſsã-
te populi concurſu Eccleſiam adire, quia
ceſſante cauſa, ceſſare deberet excuſatio-
nis effectus *c. cum ceſſante de appell. & l. a-*
digere §. quamuis ff. de iure patron. item ex
30 eadem, & fortiori ratione includit Suar.
ibidem feminam, quæ cum honeſta exiſti-
metur, grauida ſit, nec poteſt lapſum ſuũ
occultare, niſi domi ſe contineat, nõ n. tene-
tur ſe prodere; ſicuti ẽt excusãtur matres
non exeuntes de domo cuſtodiendi cauſa
filias, in quibus probabiliter honoris iactu
ram timent, eas ſolas domi relinquendo
Nauar. d. c. 21. nu. 9. Henriq. lib. 9. c. 21. n. 12.
31 Tertium caput dicunt eſſe ratione pe-
riculi amiſſionis bonorum, vt ſi quis pro-
babiliter timeat furtum, ſi domum ſolam
relinquat, accedendo ad Eccleſiam, vel
ouium, aut aliorum animalium amiſſionẽ,
ſi in agro ſine cuſtodia ea relinquat, quia
probabile eſt periculum grauis detrimen-
ti. *Tolet. lib. 6. cap. 9. nu. 4. Suar. cit.* vbi ſub
hoc capite ait contineri omne temporale
graue incommodum, quando ſine illo miſ-
ſa audiri non poteſt, quia non cenſetur
hoc præceptum cum tanto onere obliga-
re; ſi plures tamen paſtores eſſent, & poſ-
ſent viciſſim ſe iuuare, vno ad Eccleſiam
eũte, alio ad gregis cuſtodiã remanẽte, nõ
excuſarentur *Henriq. cit. n. 10. Azor. & alij*
32 *apud Bonac. ſub n. 6.* Vlterius excuſantur,
qui nõ poſsũt miſsã audire, niſi aliud gra-
ue negotiũ omittant, quales ſunt artium
cuſtodes, & domini, eorumque conſulto-
res, qui tempore miſſæ, negotijs moram
non patientibus impediuntur. *Tabi. v. miſſa*
n. 47. Tolet. d. c. 9. n. 4. Nauar. cap. 21. ſub nu.
3. vbi generaliter includũt officiales; quod
tamen rectè limitat *Suar. d. ſect. 6. §. quar-*
tum caput in fine, quando huiuſmodi nego-
tia, vel miſſa ſine magna incommoditate
præueniri poſſunt.
33 Quartum caput eſt conſuetudo ex ali-
qua rationabili cauſa introducta, & à Pa-
ſtoribus Eccleſiæ tolerata, qualis eſt, vt
in aliquibus partibus, viduę poſt viri mor-
tem de domo non exeant, & ideo miſſam
omittunt; quam quidem conſuetudinem
omnes DD. approbare teſtatur *Suar. d. ſec.*
6. §. ſextum caput ex Caiet. 2. 2. q. 122. art. 4.
& in ſumma v. feſta Anton. Syln. Nauar. &
alijs, & poſt eos Henriq. lib. 9. cap. 25. nu. 11.
Bonac. d. pun. fin. nu. 25. & fundatur in qua-
dam decentia, & honeſtate viduali, mæ-
roriſque oſtenſione. Sed non eſt extendẽ-
34 da vltra menſem ſecundum *Syln. v. miſſa*
2. q. 2. cui non aſſentit *Nauar. d. c. 21. nu. 4.*
in viduis nobilibus, quas excuſari dicit
etiam per annum, ſi talis ſit conſuetudo,
dummodo ad choræas, vel alias res peta-
gendas non exeant; quod approbat *Suar.*
loco cit. ſed ſummè laudandas ait, eas vi-
duas, quæ hac conſuetudine poſthabita,
imitantur nobiles illas Martham, & Mag-
dalenam, quę non obſtante Lazari luctu,
egreſsæ fuerunt ad excipiendum Domi-
num. Nauar. ibidẽ vbi connumerat multos
magnos Principes, qui nõ obſtante conſue-
tudine, exierunt ad audiendam in Eccleſia
ſtatim poſt mortem ſuorum publicè miſ-
ſam, alijſq; ſacris functionibus intereſsẽdũ.
35 Eodem modo excuſantur puellę nobiles,
quæ cum ſint nubiles, è domo non exeunt
in publicum, ſi talis vigeat conſuetudo,
dummodo ad alia non exeant, vt dictum
eſt de viduis *Tabi. Henriq. & alij loc. cit.*
Suar. vbi ſupra ex eod. Caiet. Sylu. & Nauar.
n. 9. qui rectè aduertunt intolerabile eſſe, &
Chriſtianis indignum, ſi ſaltem in ſolem-
nioribus feſtis miſſam non audiant, aliàs
videri conſuetudinem irrationabilem.
36 Item excuſantur mulieres, quę poſt
partum per aliquos dies, etiam ſi plenè
conualuerint ab Eccleſiæ ingreſſu abſti-
nent, vbi talis tamen viget conſuetudo,
dũmodo hoc non faciant ex ſuperſtitione,
aut Moſayco ritu, ſed potius ex quadam
reuerentia, & deuotione, quæ non eſt im-
probanda *ex c. unico de purific. poſt partum,*
& dicit Gl. in c. ſi mulier. 5. diſt. v. pondere
peccati in fine, quod licent poſſint eadem
hora, qua genuerunt, Eccleſiam intrare, nõ
obſtante antiqua lege, qua hoc prohibe-
batur *in c. 1. eadem diſt. 5.* de conſuetudine
tamen, nec hodie intrare, quam eſſe ſeruã-
dam, vbi ex deuotione fuit introducta,
vult idem *Suar. d. §. ſextum. caput. ex Ca-*
iet. cit.

Sed

Sed in Ciuitate Neap. cum talis conſu-
etudo non adſit,ſi poſtquam conualuerint,
miſſam non audiunt,peccant mortaliter,ſi-
cuti nulla legitima excuſatione ſuffultæ,
ſublata n. antiqua prohibitione, ſubiacent
iuri communi, *c. cum ceſſante de appellat.*
37 ſicuti nec excuſantur, ob menſtrua ordi-
naria, niſi eſſent in tanta quantitate, vt
debilitas aliud non permitteret, quia tunc
excuſarentur tamquam infirmæ *Nauar. in
manual. cap.21.ſub num.9.Suar.cit.& alij a-*
38 *pud Bonac. d.pun.fin.num.*28.Sed ne putes
conſuetudinem ſtatim induci, quia multa
requiruntur. quę habentur *in c. cum tanto
vbi Gl. magna.de conſuetud.* quæ propterea
ſubdit difficile eſſe illam probare.

39 Quintum caput vocant impedimentum
ſpirituale, vt ſi quis ſit excommunicatus,
(cui Eccleſiæ ingreſſus ſaltem, dum diui-
na aguntur, prohibetur) iuxta *DD.apud
Dian.par.5.tract.9.reſol.* 86. impoſsibile n.
eſt quē obligari ad id,à quo per cenſuram
abſtinere tenetur *Sylu.v.miſſa n.1. Nauar.
d.c.21.n.3. Tolet.lib.6.cap.9.n.*1.quod pro-
cedere, etiam ſi ſua culpa cenſuram con-
traxit,docet *Suar.vbi ſupra* §.1. quia licet
in eo peccauerit; poſtquam tamen iam
factus eſt impotens ad miſſam audiendā,
non peccat,nō audiendo, neq; ſi negligens
40 ſit ad abſolutionē cenſuræ obtinendā idē
Suar. ibidem ex eodem Nauar. cit. cuius
doctrinam multos doctos viros approbare
dicit, & addit numquam talem negligen-
tem peccare, ſicuti nec in vinculis de-
tentum, ſi negligens ſit in procuranda
libertate.

41 Sed Nauar. quamuis dixerit non pec-
care, non audiendo miſſam, quod verum
eſt ex ſupradictis, peccare tamen ſi abſo-
lutionem procurare neglexerit ex eodem
principio per Suar. conceſſo, quod peccet
quis, quando ſua culpa cenſuram contra-
xit, ergo eodem modo, ſi abſolutionem
impetrare negligit; contrariorum enim
eadem eſt diſciplina §. 1. *inſtit. de ijs, qui
ſunt ſui, vel alien. iur. vbi Gl. & alia Gl. in
§. furtorum v.nec manifeſtum de obligat.quæ
ex delict.naſcunt.* dum n. ex propria volun-
tate, ſaltem implicita, non abſoluitur,
voluntariè conſequenter miſſam omittit,
& propterea excuſationem non habet.Sed
*Dia.par.5.tract.9.reſol.*88. videtur inclina-
re in opinionem Suar.

42 Idem ex eadem ratione dicendum vi-
detur de interdicto ſpeciali, vel generali,
non dico ab audienda miſſa, ad quam cer-
tum eſt non teneri ex *c.alma mater §. adij-
cimus de ſent. excomm. in 6 ibi,excommuni-
catis, & interdictis excluſis, vbi etiam Gl. v.
Eccleſijs ex c. in partibus de verb.ſignific.*ſed
ſolùm an peccent, nōn procurando abſo-
lutionem? & ſimili modo,nec peccare do-
cet *Bonac.d.pun. vlt. n. 22. ex Sot.in 4. diſt.
13. q.2.art.1. Henriq. & alijs,* quod verum
non puto de interdictis ſpecialiter ex alla-
ta ratione,ſecus de interdictis generaliter,
quia non eſt in poteſtate cuiuslibet de
Ciuitate interdicta abſolutionem procu-
rare, & proinde cum non ſint in culpa,nō
peccant *l.culpa caret ff.de regul.iur.*

43 Non excuſarem tamen ab aliqua culpa
eos,ad quos Ciuitatis Gubernium ſpectat,
ſi negligentes fuerint, qui ſicut tenentur
de negligentia in adminiſtratione rerum
temporalium Ciuitatis *l. Lucius Titius ad
municip.* & adſunt in Regno Neap. *Prag-
matica præcipuè 5. §.8. & 10. de adminiſtr.
vniuerſ.* ita à ſimili,vel à fortiori de negli-
gentia rerū ſpiritualiū,vt ſūt animæ ciuiū,
non dico vt boni, & ſancti ſint, cum hoc
pertineat ad Paſtores Eccleſiæ, ſed benè
ad procurandam abſolutionem à cenſura
interdicti generalis, cuius cura non poteſt
niſi ad prædictos de iure ſpectare; & cum
hac diſtinctione recipio doctrinam *Nauar.*
44 *d.n. 3.* Habentes autem bullam de miſſa
audienda tempore interdicti,non tenentur
quærere ſacerdotem non interdictum, ei-
que ſtipendium tribuere, quia nemo co-
gitur vti priuilegio ſuo contra ſe *Dia.par.
1.tr.11. reſol. 2.*

45 Ex eadem ratione excuſantur à miſſa
audienda, quando nullus alius adeſt, niſi
ſacerdos excommunicatus, vel hæreticus,
ſuſpenſus, interdictus, aut degradatus,
*Tolet.lib.6. cap.8.n.1.Suar.d.ſect.6.§.vltimū
caput;* addunt autem *Nauar.cap.25.nu.80.
& Tolet. cit.* etiam ſacerdotem publicum
concubinarium ex *c.fin.de cohabit. Cleric. &
muli.* ſed falluntur, quia ex Concilio Cō-
ſtantienſi hoc ius fuit correctum, cuius
virtute non excuſantur à miſſa talis ſacer-
dotis, donec ſit ab Eccleſia ſuſpenſus,vel
declaratus excommunicatus Suar. vbi
ſupra Henriq. Rodriq. & alij apud *Bonac.*
46 *cit.pun.12.ſub n.1.* Et quamuis tales con-
cubinarij publici, ſint etiam hodie ipſo iu-
re ſuſpenſi *ex Trid.& declar. S.Congr. relat.
ſupra reſol.2.n.6.*numquam tamen tam iſta,
quam aliæ pœnæ ſortiuntur effectum in

ſoro exteriori; niſi poſt ſententiam Iudi-
cis audita parte, etiam ſi lex diceret ipſo
iure, vel ipſo facto, vel nulla expectata
declaratione, vt ex quamplurimis DD.
probat *P. Dia. par. 2. tract. 17. reſ. 67. & vi-
de infra reſol. 188. n. 1. & ſeq.*

47 Sextum, & vltimum caput, eſt ignoran-
tia, quando quis ignorat talem diem eſſe
feſtiuum, quæ dicitur ignorantia facti, re-
gulariter excuſans *l. error ff. de iur. & fa-
ct. ignor.* non tamen ſi ſit ignorantia ſupina,
aut affectata, *arg. l. nec ſupina, & l. regula §.
ſed facti ff. eodem*; ſub ea tamen ignorantia
comprehendi naturalem obliuionem, vel
inconſiderationem, rationabiliter docet
Suar. d. ſect. 6. §. ſoles etiam, quem multi cum
*Bonac. loco cit. pun. vlt. n. 18. ſecuntur, & nos
latè ſupra reſol. 19.* Quod ſi dicatur aliquē
omnino ignorare adeſſe hoc præceptum
in Eccleſia in diebus feſtiuis, quæ eſt igno
rantia iuris, hæc neminem excuſat *l. 2. &
d. l. regula in princ. ff. eodem*, niſi hominem
valdè ſtupidum, aut in ſyluis enutritum,
vel pueros, quibus rationis vſus incipit
eluceſcere iuxta dicta per Suar. ibidem,
quod etiam probatur in dicta l. regula, &
in §. *ſed iuris ibidem*, quibus generaliter
48 addit *Tol. d. lib. 6. cap. 9. in fine*. quod licet
aliquando cauſa, non ſit ſufficiens ad ex-
cuſandum, ſi tamen aliquis putet bona
fide eſſe veram, & ſufficientem, non pec-
cat mortaliter, ſed hoc procedit in igno-
rantia facti, vt ſupra dictum eſt non iuris.

Ordo.

SVMMARIVM.

1 *Ordinis in genere ſumpti definitio.*
2 *Ordo debitus eſt, vt minor potiori reue-
rentiam exhibeat.*
3 *Ordine non ſeruato, non ſubſiſtit vniuer-
ſitas.*
4 *Prelatio, quæ nunc eſt inter Angelos, &
Angelos; homines, & homines; dæmo-
nes, & dæmones ceſſabit in fine mundi, nō
tamen ordo.*
5 *Ordo hominum ordini rerum præfertur, ſi-
cuti etiam homines Deo dicati, cæteris.*

INTRODVCTIO.

1 ORdinem in genere ſumptum latiſſi-
mam habere ſignificationem con-
ſtat ex *D. Auguſt. lib. 19. de Ciuit. Dei cap. 13.*
vbi ait, quod eſt parium, diſpariumque
rerum, ſua cuique loca tribuens diſpoſi-
tio, ita etiam ſumitur *in Rubr. decretal. de
ordine cognit. & in Rubr. ff. de decret. ab or-
dine faciend. & in Catech. Rom. hoc tit. par. 2.
n. 9.* dicitur ordinem eſſe diſpoſitionem
ſuperiorum, & inferiorum rerum, quæ
inter ſe aptæ ſunt, vt vna ad alteram re-
feratur, ſequitur *Belar. eod. tit. lib. 2. diſt. 9.
c. 1.* In qua acceptione aiunt *Greg. & Boni-
fac. P. P. relati in c. ad hoc diſt. 89.* ex diſpē-
ſatione diuina, gradus diuerſos, & ordines
eſſe conſtitutos, & diſtinctos in Cœlo, &
in terra, vt dum reuerentiam minores po-
2 tioribus exhiberent, & potiores minori-
bus dilectionem impenderent, vera con-
cordia fieret, & ex diuerſitate cōtextio, &
recta officiorum gereretur adminiſtratio
ſingulorum; neque n. vniuerſitas, alia po-
3 terat ratione ſubſiſtere, niſi huiuſmodi
magnus eā differentiæ ordo ſeruaret, quia
verò quæque creatura in vna, eademque
qualitate gubernari, vel viuere non po-
teſt, cæleſtium militiarum exemplar nos
inſtruit, quia dum ſunt Angeli, & ſunt,
Archangeli, liquet quia non ſunt æqua-
les, ſed in poteſtate, & ordine differt al-
ter ab altero; cum n. quæ à Deo ſunt, or-
dinata ſunt *D. Paul ad Rom. 13.* oportuit
in Eccleſia, quę à Deo eſt, ordinem eſſe.
Sot. in 4. ſentent. diſt. 24. qu. 1. art. 1. vbi con-
futat Lutheri hæreſim, & aliorum, eccleſi-
aſticos ordines, & Hierarchiam, confun-
dentium.

4 Hinc Gl. *in d. c. ad hoc* ex Apoſt. ait, quod
dum mundus iſte durabit, homines præ-
erunt hominibus, dęmones dęmonibus, &
Angeli Angelis, cum autem Deus erit
omnia in omnibus, ceſſabit omnis præla-
tio, non tamen ordo, vel maioritas; aliquis
n. maior erit alio, ſed non præerit ei *c. in
5 domo de pænit. diſt. 4.* quia verò hominum
ordo, præfertur ordini rerum, *l. 2. ff. de
ſtatu homin. & §. fin. cum Gl. inſtit. de iure
natur. gent. & ciuil.* & inter homines præ-
feruntur ſpirituales, & Deo dicati *c. ſolitæ
de maiorit. & obed.* & conſequenter appel-
latione ordinis ſimpliciter, intelligitur per
antonomaſiam de eccleſiaſtico, vti ſacra-
mento, tamquam digniori, quia digniora
præferuntur *c. vnico de conſecr. Eccl. vel Al-
tar. in 6.* propterea de iſto aliquid dicturi,
primo quæritur.

Quid,

Quid, & quotuplex ſit ordo, a quo, & quando fuerit inſtitutus, an ſicuti ſacerdotium ſinguli alij ordines ſint ſacramenta, & num in illo tantum imprimatur character, quo ad omnes ordines.

S V M M A R I V M.

1 *Ordinis definitio pro vt eſt Sacramentum. Eſt ſeptenarius ſignificant ſeptem dona Spiritus Sancti n. 2.*

3 *Epiſcopatus an ſit ordo, & an Clericatus? n. 4. Nequit dari non ſacerdoti n. 5. Eſt dignitas maior præsbyteratu quo ad honores exteriores, non autem quo ad ſacrificium conficiendum. n. 6.*

7 *Ordinis ſacramentũ fuit inſtitutum à Chriſto ea nocte, qua fuit traditus.*

8 *Sacerdotes ſunt ſucceſſores Apoſtolorum, quo ad dignitatem ſacerdotalem.*

9 *Ordines licet ſint ſeptem, vnum tamen eſſe ſacramentum volunt aliqui, alij verò tres, cæteros verò ſacramentalia, & n. 10. & ſeq.*

13 *Clericus ſi laicus fiat, poteſt poſtea, quando vult, Clericatum reaſſumere abſque alia ſolemnitate.*

Reſolutio CXXXVI.

OMiſſa diſputatione an ordo ſit ſacramentum, de qua D. Thom. *par. 3. in*
ſuppl. q. 34. art. 3. & alij, poſtquam hodie
eſt de fide Sacramentum eſſe *ex Trid. can.*
3. ſeſſ. 23. hoc tit. transeo ad eius definitionem,
ex magi. ſent. in 4. diſt. 24. §. ſi autem, &
eod. Sancto cit. art. 2. alijs omiſſis, videlicet.
1 *Eſt ſignaculum quoddam, quo ſpiritualis poteſtas traditur ordinatis, & officium; addunt*
Nauar. in man. cap. 22. n. 17. & Bonac. tom. 1.
diſp. 8. q. vnica pun. 1. n. 1. ad conficiendum
corpus, & ſanguinem Chriſti. Signaculum
autem dicit idem Sanct. ad 1. non eſſe inconueniens
ſumi pro interiori charactere,
ſed poſſe rectius ſumi pro eo, quod exterius
geritur, quod eſt ſignũ interioris poteſtatis,
& cauſa; Qui quidem ordo eſt ſep-
2 tenarius, ſignificans ſeptem dona Spiritus
Sancti, vt ex eodem Mag. docet Sanc. vbi
ſupra q. 35. ar. 1. in corp. eoſque poſtea *q. 37.*
art. 2. numerat, explicat, & comprobat;
de quo ordinum numero latè confutatis
aliorum congruentijs diſcutit *Sot. in 4. diſt.*
24. q. 1. art. 3. hi tamen ſunt Oſtiaratus, Lectoratus,
Exorciſtatus, Acolytatus, Subdiaconatus,
Diaconatus, & Præsbyteratus,
ita D. Thom. cit. quem omnes ſequuntur
apud *Vaſq. eadem par. 3. tom. 3. diſp. 236.*
Henriq. lib. 10. cap. 2. Gregor. de Valent. to. 4.
diſp. 9. q. 1. pun. 2.
3 Hinc quæri ſolet, vtrum Epiſcopatus
ſit ordo, & affirmatiuam ſententiam amplexi
ſunt multi apud *Valent. cit. pun. 4. Eman. Sà v. ordo n. 7. Vaſq. diſp. 240. cap. 3.* ea
ratione, quia per Epiſcopatum confertur
ſpecialis poteſtas, & character, per quem
creare poſſunt ſacerdotes. Sed negatiuam
firmat *D. Tho. cit. q. 40. art. 5.* ex rationibus
per eum, quibus adde, quod alias, ordines
eſſent octo contra communem, licet
autem *in c. Diaconos diſt. 93. & c. ſi ſeruus*
20. diſt. 54. appelletur ordo, hoc tamen
vel in latiſſima ſignificatione (vt in introduct.
ſupra fuit dictum) intelligendum
eſt, ſicuti in ſimili Clericatus appellatur
4 ordo *in c. omnium diſt. 31. & in c. cum contingat de ætat. & qualit.* imo Sixtus 5. in bulla
anni 1588. eum appellat characterem clericalem,
& tamen ordinem non eſſe, ſed
præparationem ad ordines dicunt omnes,
& præcipuè *D. Thom. cit. q. 40. ar. 2. Belar.*
hoc tit. lib. 2. diſt. 9. cap. 2. & nouiſſimè P. Dia.
par. 6. tr. 8. reſol. 29. & par. 10. tract. 14. reſol.
5 14. Vel ratione dignitatis ſacerdotalis, in
ea incluſæ; quia non poteſt quis eſſe Epiſcopus,
niſi ſit ſacerdos; Character enim
ſacerdotalis in aſſumptione ad Epiſcopatum
extenditur, & perficitur, ſicut etiam
quando ordinandus, poteſtatem accipit
conficiendi corpus Chriſti, non dicitur
recipere nouum ordinem per poteſtatem,
ſibi poſtea traditam abſoluẽdi à peccatis,
ſed priorem extendi, & perfici ſecundum
DD. apud *Bonac. tom. 1. eod. tit. q. vnica pun.*
1. n. 3. circa finem; quam ſententiam idem
Nauar. cap. 22. n. 18. (qui cõtrarium docet)
6 communem Theologorum confitetur;
benè verum eſt Epiſcopatum eſſe gradũ
maiorem ſimplici præsbyteratu, nõ quoad
ſacrificium conficiendum, circa quod parem
omnino habent poteſtatem, ſed quo
ad iuriſdictionem, & honores exteriores,
in quo ſenſu ſumitur in c. cum in præterito
diſt. 83. Verũ Canoniſtæ putant ordines
eſſe nouem, addendo prædictis ſeptem
duos alios, nempe Pſalmiſtatum, qui con-
fun-

Digitized by Google

funditur cum prima tonſura, & Epiſcopatum, vt docet *Paul. Lancell. inſtit. canonic. lib. 1. de ijs, qui ſunt in minoribus ordin. §. eſt, & Pſalmiſta. ex c. Pſalmiſta diſt. 23. Abb. in c. cum contingat de atat. & qualit. & Hoſtien. in ſumm. tit. de ordin. ab Epiſc.* Nam vt Deo in Eccleſia Triumphante nouem Angelorum Chori miniſtrant, ſic Chriſto in Eccleſia militante nouem Clericorum ordines. Sed pro Theologica opinione defendenda. vide DD. cit. ſupra. & Ioa. Lup. tr. de libert. Eccleſ.

7 Ad ſecundum reſpondetur inſtitutum
fuiſſe hoc ſacramentum à Chriſto, ſicut
de cæteris ſuis locis dictum eſt *Trid. ſeſſ.
23. can. 3. hoc tit.* & in nocte Cænæ, quā
tradebatur, vt in eod. *Trid. ſeſſ. 22. c. 1. ibi,
Corpus, & ſanguinem ſuum ſub ſpeciebus pa.
nis, & vini Deo Patri obtulit, ac ſub earundem
rerum ſymbolis, Apoſtolis, quos tunc
noui teſtamenti ſacerdotes conſtituebat, vt ſu-
8 merēt, tradidit. Et eiſdem, eorumque in ſacer-
dotio ſucceſſoribus, vt offerrent, præcepit per
hæc verba, hoc facite in meam commemorati-
onem, uti ſemper Catholica Eccleſia intellexit,
& docuit.* Ex quibus dubium non eſt ean-
dem omnino poteſtatem habere quemcū-
que ſimplicem ſacerdotem in conſecrati-
one corporis Chriſti, quam eundem Pon-
tificem vt percipitur etiam ex *D. Tho. par.
3. q. 82. ar. 1.* hoc idem habetur *in c. accipite
de conſecrat. diſt. 2. apud Luc. cap. 22. & ad Co-
rinth. cap. 11.* vbi quamuis ordo tantum
ſacerdotalis inſtitutus videatur, omnes
tamen alios, tanquam in illo contentos, in-
ſtitutos tunc fuiſſe docent communiter
DD. præcipuè *Valent. vbi ſupra diſp. 9. q.
1. pun. 4. Henriq. lib. 10. cap. 3. num. 6. Re-
gin. lib. 30. n. 6.*

9 Ad tertium reſpondetur tres fuiſſe circa hoc opiniones, prima fuit, ſolùm ſacerdotium eſſe ſacramentum, quia ſi ſinguli ordines, eſſent ſacramenta, non eſſent ſeptem, ſicuti realiter ſunt, & declaratur per *Trid. ſeſſ. 24. can. 1. de matrim.* ſed treſdecim, ergo alij ordines præter ſacerdotium, non ſunt ſacramenta; ſecunda fuit aliorum relatorum per *Nauar. cit. nu.* 18. cum quibus ipſe pertranſit, & poſtea *Vaſq. diſp. 237. cap. 2. in princip.* vbi recentiores, volentes tres tantùm ordines maiores eſſe ſacramenta, cæteros quatuor ſacramentalia, quia illi tres tantùm, appellantur ſacri, alij verò non ſacri; vt dicit etiam *Dia. in ſumma v. ordo n. 1.*

10 Sed non eſt diſcedendum à communi
omnium Mag. docente omnes eſse ſacra-
menta, ſed in ordine ad vnum completū,
& perfectum, quod eſt ſacerdotium, cuius
verba *in 4. diſt. 24. q. 2. art. 1. quæſtiunc. 1. ad
2. ſunt videlicet; diſtinctio ordinum non eſt
totius integralis in partes, neque totius vni-
uerſalis, ſed totius poteſtatiui, cuius hæc eſt
natura, quod totum ſecundum completam
rationem eſt in uno, in alijs autem eſt aliqua
participatio ipſius, & ita eſt hic. Tota enim
11 plenitudo huius Sacramenti eſt in uno ordi-
ne, st. in ſacerdotio, ſed in alijs eſt quadam
participatio ordinis, & hoc ſignificatum eſt in
hoc, quod Dominus dixit Moyſi lib. num. cap.
11. auferam de ſpiritu tuo, & tradam eis, vt
ſuſtenent onus Populi, & ideo omnes ordines
ſunt vnum ſacramentum addit Palud. relatus
à Tab. v. ordo 1. num. 5.* vnitate finis, & per-
fectionis, quia omnès ordinantur ad vnam
conſecrationem st. corporis Chriſti, idem
volunt *Valent. cit. alijque per Eman. Sà hoc
tit. nu.* 1. ex quibus patet reſponſio ad ob-
iecta.

12 Ad vltim. reſpondet idem *Sanct. par. 3. in ſuppl. q. 35. ar. 2. in corp. & ad* 2. circa hoc tres etiam fuiſſe opiniones: quidam enim dixerunt, quod in ſolo ordine ſacerdotali character imprimitur, ſed hoc non eſt verum, quia actum Diaconi nullus poteſt exercere licitè, niſi diaconus, & ita patet, quod habet aliquam ſpiritualem poteſtatem in diſpenſatione ſacramentorum, quā alij non habent; & propter hoc alij dixerunt, quod in ſacris ordinibus imprimitur character (vt etiam poſtea dixit *Sotus in 4. diſt. 24. q. 1. art. 3. ex D. Paulo 1. ad Timoth. 3. & Act. Apoſt. 6.*) non autem in minoribus (quod *ex Magiſt. ſenten. Caiet. & alijs probat cit. Sot. d. q. 1. a. 4.*) ſed hoc nihil iterū eſt, quia per quemlibet ordinem aliquis conſtituitur ſuper plebem in aliquo gradu poteſtatis ordinatę ad ſacramētorum diſpenſationem, vnde cum character ſit ſignum diſtinctiuum ab alijs, oportet, quod in omnibus character imprimatur, cuius etiam ſignum eſt, quod perpetuo manent, & numquam iterantur, & hæc eſt tertia opinio, quæ communior eſt.

Deinde idem *Sanct. ad 2. ibi, quantum-
cunque homo ad laicatum ſe transferat, ſem-
per tamen manet in eo character, quod patet
13 ex hoc, quod ſi ad Clericatum reuertatur,*
(quem poteſt propria authoritate reaſſu-
mere, etiam poſt delictum commiſſum,
&

Digitized by Google

& gaudere priuilegio fori *Ricc.par.2. deciſ. 267. P.Dia. par.4.tract.1. reſol.18. §.notãdum, vbi alij.*) non iterum ordinem, quem habuerat ſuſcipit, quam doctrinam recitãdo ſequitur *Tabie.cit.n.6.* & eſt communis omnium, docentium, characterem recipi in primi ordinis collatione, & poſtea ſemper dilatari , & perfici in alijs vſque ad vltimum ſacerdotij *Valent.tom. 4. diſp. 9. q.1. pun.4. §.tertia opinio & q.2.pun.vnico §. ſecundus effectus. Henriq. lib.10. cap.6.n.2. in fine, & cap.14. n.2. Filliuc. tract. 9. cap. 2. qu.7. n.44.*

Agitur de materia, & forma Sacramenti ordinis, & num contactus materiarum, eodemque contextu ſit de eſsentia in ſingulis ordinibus?

SVMMARIVM.

1 *Materia ſingulorum ordinum, quæ ſit remota, & quæ proxima?*

2 *Clericatus, ſeu prima tonſura fuit inſtituta à D. Petro cum corona in capite in memoriam coronæ ſpineæ Saluatoris.*

3 *Oſtiariatus materia, tàm remota, quàm proxima, eiuſque forma quæ ſit, quãdo fuerit inſtitutus, & quando imprimatur character?*

4 *Lectoratus cum materia tàm remota, quàm proxima, eiuſque forma, quæ ſit, quando fuerit à Chriſto inſtitutus, & quando extendatur character, idem quæritur de exorciſtatu, Acolytatu, Subdiaconatu, Diaconatu, & præsbyteratu. n.5. vſque ad 11.*

10 *Præsbyter conſecratus ſacerdos, ſi moreretur Epiſcopus ante prolationem illorum verborum, accipe Spiritum Sanctum, &c. haberet poteſtatem conſecrandi, ſed non abſoluendi à peccatis.*

11 *Veſtes, quæ adhibẽdæ ſint in ſingulis ordinibus ſacris, & nõ ſacris, & quid ſignificent?*

12 *Materiarum contactus per ordinandum, eſt de neceſſitate ſacramẽti in ſingulis ordinibus ſuſcipiendis ſecundum aliquos; ſed ſecundum alios eſt de neceſſitate præcepti tantum vſque ad n. 16. & 20.*

17 *Poſſeſſio vt acquiratur an ſit neceſſaria apprehenſio, vel ſufficiat aſpectus? & num. 18.*

19 *Ordo quo ad contactum materiarum differt à baptiſmo, & confirmatione?*

21 *Ordo collatus ſacerdoti cum porrectione patenæ hoſtia, & calice, ſed ſine vino per obliuionem num ſit validus, & n.22.*

23 *Formæ verba in modico variata, firmo remanente eius ſenſu, validum eſt ſacramentum ordinis, ſicut dictum eſt de cæt.*

Reſolutio CXXXVII.

1 MAteria ſingulorum ordinum ſicut dictum eſt de cæteris Sacramentis eſt duplex, remota ſc. & proxima, illa eſt res, quæ tradenda eſt ordinando, iſta verò eſt porrectio, ſeu traditio eiuſdem rei eidem, vt latius infra exemplis patebit; Omiſsa prima tonſura, quæ non eſt ordo ſecũdum communem opinionem, de qua in priori reſol. & propterea non habet materiam, ſed eius loco ſunt capilli, qui tondentur, & loco formæ, eſt figura circularis ad modum coronæ, quæ ei per tonſionem fit, vt docet Dia. ibidem relatus. Si-
2 quidem fuit ab Apoſtolis inſtituta, ſeu à D. Petro in memoriam coronæ ſpineæ, quæ ex ſpinis contexta, Saluatoris noſtri capiti fuit impoſita, vt quod impij ad Chriſti ignominiam, & cruciatum excogitarunt, eo Apoſtoli ad decus, & gloriam vterentur *Catech. Rom. par. 2. hoc tit. n.14. ex DD. Areopagita, Hieron. & Auguſt. & poſtea Belarm. eodem tit.cap.2.*

3 Primus ordo eſt oſtiariatus, cuius munus eſt templi claues, & ianuam cuſtodire, canes de Eccleſia, excõmunicatos, & infideles prouido iudicio eijciere, cãpanas pulſare, ſtrepitus, clamores, & omnia, quæ celebranti impedimento sũt cohibere *c. Oſtiarius diſt. 23.* cuius ordinis materia remota, ſunt cymbalus, & claues, proxima verò eorum traditio per Epiſcopum ordinando, qui debet illa tangendo accipere manu dextera, & tũc forma per Epiſcopum prolata, vt infra, imprimitur character, inſtitutũque fuiſſe à Chriſto, quando ementes, & vendentes è Templo eiecit, ait Belarm. citat. vel in vltima Cæna, vt dictum eſt in priori reſol. *n.7. & 8.* forma verò, ſunt verba, quæ per Epiſcopum eidem ordinando dicuntur, quando prædicta traduntur, quæ ſigillatim ſicuti, & omnium aliorum ordinum legũtur in *Catech.cit.n.15.& ſeq.*

4 Secundus eſt lectoratus, cuius munus eſt, libros noui, & veteris teſtamenti clara voce in Eccleſia recitare, primaque

Chri-

Chriſtianæ Religionis rudimenta fideles docere; vnde antiquitus prædicationi vacabat. *c. perlectis diſt.* 25. materia remota eſt liber, in quo prædicta ſunt, proxima verò, eſt eius traditio, & contactus; forma tandem ſunt verba per Epiſcopum proferenda, quorum prolationis tempore, & cõtactus, extenditur character, inſtitutuſq; fuit à Chriſto, quando accepit librum Iſaię, legit, clauſit, & dedit miniſtro, vt refert *Luc. cap.* 4. vel in vltima Cœna, vt ſupra Belar. cit.

5 Tertius eſt exorciſtatus, cuius munus eſt nomen Domini inuocare erga eos, qui ab immundis ſpiritibus obſidentur; vt ſunt Energumeni; materia remota eſt liber, in quo exorciſmi continentur; proxima verò, eius traditio, & contactus; & forma ſũt verba, quibus prolatis, & contactu ſecuto, extenditur character, vt dictum eſt de antecedentibus, & dicetur etiam de ſubſequentibus; inſtitutuſque fuit ab eodem Domino noſtro, quando eiecit dæmones ab obſeſſis, vt legitur *Matth.* 8. *in fine*, & tradit Belarm. vbi ſupra, vel in vltima Cæna.

6 Quartus, & vltimus inter minores, eſt Acolytatus, cuius munus eſt parare materiam neceſſariam ad Euchariſtiam in vaſculis non ſacris; Subdiacono, & Diacono in Altaris miniſterio ſubſeruire, deferre lumina, & aſſiſtere, cum miſſæ ſacrificium conficitur, præcipuè quando legitur Euangelium; materia remota iſtius ordinis, eſt duplex, nempe candelabrum cũ cereo extincto, & vrceolus vacuus ad ſignificandum Acolyti officium eſſe, cereum accendere, & vrceolos implere; proxima verò eſt eorum traditio ordinando, qui debet tangere candelabrum, & ſaltem vnum vrceolum, inſtitutuſque fuit talis ordo à Chriſto, quando dixit apud *Io. cap.* 8. *Ego ſum lux mundi*, vel in vltima Cæna, vt dictum eſt; forma verò ſunt verba, quæ proferuntur per Epiſcopum in traditione materię D. *Tho. par. 3. in ſupplem. q.* 37. *art.* 2. *in corp.* ex quo omnes ſumpſerunt *Catech. Rom. & Belar. cit. Henriq. lib.* 10. *cap.* 10. *n.* 1. *litt.* E.

7 Quintus in ordine, & primus inter maiores, eſt ſubdiaconatus, cuius munus eſt, vt nomen ipſum declarat, Diacono inſeruire in Altari, ſacra lintea, vaſa, panẽ, & vinum ad ſacrificij vſum neceſſaria parare, Epiſtolam in miſſa legere, miſſæ ſacrificio aſſiſtere, crucemque in proceſſionibus deferre; materia remota eſt calix vacuus cum patena, & liber Epiſtolarum; proxima verò, eorum traditio ordinando, extenditurque character in traditione calicis, formæ verbis ab Epiſcopo prolatis, fuitque iſte ordo inſtitutus in vltima cæna, & ſecum trahit obligationem recitandi diuinum officium, habetque annexum votum caſtitatis *Catech. cit. n.* 19. *Belar. vbi ſupra. Henriq. lib.* 10. *cap.* 5. *Filliuc. tract.* 9. *c.* 2. *qu.* 2. *n.* 45. Et quamuis antiquitus non numeraretur inter ſacros, tamen poſtea cæptus eſt numerari. *c. decernimus, & c. nullum diſt.* 28. *& cap.* 1. *de Cler. coniug.*

8 Secundus eſt Diaconatus, cuius munus eſt Epiſcopum perpetuo ſequi, concionãtem cuſtodire, eique, & ſacerdoti in ſacrificio aſſiſtere, & euangelium legere, materia remota eſt liber Euangeliorum, proxima verò eius traditio; forma tandem ſũt verba, quæ ab Epiſcopo proferuntur, extenditurque character in traditione libri, inſtitutuſq; pariter fuit in vltima cæna *Catech. & Belar. cit. cum Henriq. c.* 7. *Filliuc. q.* 1. *num.* 29.

9 Tertius ordo maior eſt ſacerdotium, cuius munus eſt conficere Euchariſtiam, eſſe mediatorem inter Deum, & homines, docere populum legem Dei, illique hoc, & alia ſacramenta miniſtrare; materia remota eſt calix cum vino, & patena cum hoſtia, proxima verò eorum traditio, quo tempore ſimiliter extenditur character, forma per Epiſcopum prolata, videlicet, *accipe poteſtatem offerendi ſacrificium Deo.* Quod ſi
10 Epiſcopus ante prolationem illorum aliorum verborum, nempe, *accipe Spiritum Sanctum, & quorum remiſeris peccata, &c.* cum manuum impoſitione, per quæ traditur poteſtas abſoluendi à peccatis moreretur, eſſet iam ſacerdos conſecratus, *arg. c.* 1. *de ſacram. non itera.* & conſecrandi poteſtatem, ſed non abſoluendi haberet *Suar. tom.* 5. *diſp.* 42. *art.* 4. *&* 13. *Valent. to.* 4. *diſp.* 9. *q.* 1. *pun.* 5. *Henriq. cit. & in par. Catech. & Belar. vbi ſup. & vide Sot. in* 4. *diſt.* 24. *quaſt.* 1. *art.* 4. *concl.* 5. *grauiter diſcurrentem ex D. Thomæ mente*: Cæremoniæ verò adhibendę in conſecrationibus prædictis leguntur in Pontif. Rom. inſtitutuſque fuit hic ordo ſicut de cæteris dictum
11 fuit à Chriſto in vltima Cæna; de veſtibus autem adhibendis in prædictis ordinibus, earumque ſignificatu diſcurrit ſigillatim Bo-

Digitized by Google

Bonac. tom. 1. *diſp.* 8. *q. vnica pun.* 5. *à nu.* 62. *vſque ad finem*.

12 Ad ſecundum reſpondet *Bonac. cit. pun.* 3. *n.* 11. contactum prædictũ adeo eſſe de eſſentia, vt minimè cenſeatur ordinatus, qui materiam realiter, & phyſicè non tangit: citat *D. Thom. in ſuppl. par.* 3. *qu.* 38. *art.* 5. qui hoc ibi non dicit, & vlterius *Sylu. Valent. Henriq. Vaſq. Eman. Sà v. ordo nu.* 3. *& Regin. lib.* 36. *n.* 8. quam opinionem, licet appellauerit probabilem *P. Dia. par.* 2. *trac.* 16. *reſol.* 3. illam tamen reſpuit poſtea *par.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 185. loquendo de neceſſita-

13 te ſacramenti. De neceſſitate verò præcepti tenetur ordinandus ex Rituali Rom. tangere ſaltem calicem, & patenam licet non tangat hoſtiam *Coninch. diſp.* 20. *dub.* 7. *n.* 71. *concluſ.* 6. imo ſufficeret tangere ſolũ calicem, etiam ex vi præcepti, quamuis ad omnẽ bonum finẽ, etiam circumſcripto præcepto, debeant ordinandi diligenter curare, vt in ordinatione ſubdiaconatus tangatur calix cum patena: in diaconatus liber Euangeliorum; in Præsbiteratus calix cum vino, patena, & hoſtia: *Villalob. in ſumma tom.* 1. *tract.* 11. *diffic.* 4. *nu.* 3. *Io. de la Crux. in direct. conſcient. par.* 2. *de Sacram. ordin. dub.* 2. *concl.* 1. *& alij*.

14 Hanc tamen quæſtionem D. Tho. videtur reliquiſſe ſub dubio *in* 4. *diſt.* 24. *q.* 1. *a.* 1. *in fine ibi, quia enim poteſtas ordinis non accipitur à materia, ſed à miniſtro principaliter, ideo porrectio materiæ magis eſt de eſſentia Sacramenti, quàm tactus: tamen ipſa verba formæ videntur oſtendere, quod tactus materiæ ſit de eſſentia Sacramenti, quia dicitur accipe hoc, vel illud*; propterea *Tab. v. ordo* 2. *n.* 1. poſt recitatas multorũ opiniones laudat contactum realem, & quod ſufficiat per vnam, vel alteram manum, vel etiam per vnum digitum; ſed ex eodẽ D. Tho. Alber. & alijs tenet non eſſe de ſubſtantia ſacramenti, niſi ſolam porrectionem materiarum.

15 Quam opinionem multi DD. comprobant apud P. Dia. *d. reſol.* 185. §. *Sed ego*, præcipuè *Layman in Theol. moral. lib.* 5. *tr.* 9. *cap.* 5. *n.* 4. qui reſpondet contrarijs dicẽdo, *illud verbum, accipe, ſignificare ſolum ſpiritualem poteſtatem ordinando conferendã per exhibitionem ſymboli externi, quo collatio talis poteſtatis ſignificatur: quare negandũ eſt, verbum illud ex neceſſitate ſacramenti referri ad eum, qui ordinandus eſt, vt capiat ſeu manu tangat extremum ſymbolum. Cur n.*

16 *neceſſario illud tangere debeat, non video aliam cauſam afferri poſſe, niſi vt traditio poteſtatis ab illo acceptetur; id verò dici non poteſt cum ſacramentum iſtud non conſiſtat in contactu aliquo, ſicut matrimonium, quod proinde traditionem, & acceptationem poſtulat, ſed neque ad ipſum matrimonij contractum, corporum contactus neceſſario requiritur, cum alia ſigna mutuæ traditionis, & acceptationis exhiberi poſſint; quanto igitur magis cum traditio ſpiritualis poteſtatis fieri poſſit ſine reali contactu per ſolam exhibitionem ſymboli factam homini præſenti. hæc ille*.

Hanc idem conatus eſt probare idem P. *Dia. d. par.* 2. *reſol.* 3. *tract.* 16. (licet ibidem contrariam appellauerit probabilem, vt dictum eſt) cum illo legali medio, quia vere (ait ipſe) dicitur quis accipere equum, vel nummos in ſuos, licet illos non tangat; modo ſit oſtenſio præſens, qua tradantur, & ab ipſo acceptentur, ſicuti etiam poteſt acquiri poſſeſſio, & eſſe

17 vera traditio ſine reali apprehenſione, modo fiat per aliquod ſignum exterius. Verum pro iſtis firmandis nihil allegat: & propterea ſic indiſtincta (cum pace) vera non ſunt: nam ſi hæc eadem bona, vel quæcunque alia ſint vacantia, vel pro derelicto habita, requiritur realis apprehẽſio *l.* 1. *ff. de acquir. poſſeſſ. ibi. Item bello capta; inſula in mari nata, & gemmæ lapilli, & margarita in littoribus inuentæ, eius fiunt, qui primus eorum poſſeſſionem nactus eſt; idem in §. inſula inſtit. de rerum diuiſ. ibi occupantis ſit &c.* ergo ſine reali apprehenſione, poſſeſſio eorum minimè acquiritur.

18 Si verò ſint ab aliquo poſſeſſa, qui ea tradere alteri velit, & tunc verum eſt abſque reali apprehenſione per aſpectũ acquiri, & ratio eſt ſecundum *Gl. in d. l.* 1. *v. qui primi*, quia iſto caſu concurrit tradentis, & acquirentis conſenſus *l. quod meo* §. *ſi venditorem ff. eodem ibi ſi venditorem, quod emerim, deponere in domo mea iuſſerim, poſſidere me certum eſt, quamquam id nemo attigeris; Aut ſi vicinum mihi fundũ mercatum venditor ex mea turre demonſtret, vacuamque poſſeſſionem ſe tradere dicat, non minus poſſidere cæpi, quam ſi pedem finibus intuliſſem*. Ex quibus licet requireretur pro forma traditio, ſeu porrectio materiæ ab Epiſcopo in ordinatione, videtur tamẽ ſufficere etiam ſolus aſpectus cum cõſenſu ex parte vtriuſque; dico ergo non eſſe neceſſarium ex parte ordinandorum ma-

teri arum contactum de neceſſitate Sacramenti.

19 Rationes autem Bonac. & ſequacium loco cit. facilè reſoluuntur, non n. eſt eadem ratio inter hoc Sacramentum, & baptiſmum, confirmationem, & extremam vnctionem, vt ipſi putant, quia vt rectè docet *Dia.d.reſol.3.* non dicitur quis lauari, vel vngi, ſicut ibi requiritur, niſi aqua, vel oleum attingendo lauent corpus, ſeu eius partem, ſed in contactu requiſito materiatum ſufficit aſpectus ordinandi, vt diximus, qui habet eundem effectum, ac cõtactus, & proinde dum eſt diuerſa ratio, diuerſa etiam eſt iuris diſpoſitio *l. Papinianus exuli ff. de minor. l. illud à contrario ſenſu ff. ad l. Aquil.*

20 Imo vt etiam fatentur contrarij apud *Bonac.cit.n. 12.* nequidem de neceſſitate præcepti opus eſt, vt eodem inſtanti, quo verba formę proferuntur, tangantur materiæ, ſed ſufficit vtrumque fieri ſimul moraliter, ideſt paulo ante, vel poſt verba ordinantis *Eman.Sà hoc tit. n.5. Valent. to. 4.diſp.9.q. 1.pun.4.* Quod ex eo clarius patet, quia etiam in ordinatione Præsbiterorum, qui eſt ordo omnibus maior, ſufficit vnica forma in plurali per Epiſcopum prolata, præbere materiam pluribus ſucceſſiuè tangendam, forma non repetita, quia cenſentur materia, & forma ſimul moraliter ineſſe, & ita fuiſſe deciſum in Vrbe, teſtatur *Martin. Fornar. de ordinatione cap.2. n.5.* quia quæ incontinenti fiũt, cenſentur ineſse *l.lecta ſi cert.pet.*

21 Sed quæritur, num valida ſit ordinatio ſacerdotis, ſi porrecta patena cum hoſtia, vinum intra calicem ex obliuione appoſitum non ſit? *Henriq.lib.10.cap.6.n.1.* putat non eſſe iterãdum de neceſſitate ſacramẽtum, cum quo pertranſit *Bonac.to.1.diſp.8. q.vnita pun.3.n. 3.* quod probabile appellant Homobonus, Filliuc. & alij apud *Dia. par.3. tract. 4. reſol. 186.* Cum autem hic caſus accidiſſet in partibus Hiſpaniarum, vt refert *Villalob.in ſumma tom.1. tract.11. diffic.4.n.1.* deciſum fuit eſse repetendum ſub conditione, cuius verba ſunt, videlicet, *ſi ſucedieſſe en platica (como ha ſucedido vezes en eſtos tiempos) dexar deponer el vino en el calix por deſcuido, haſe de reiterar el Sacramento de baxo de condition, como ſe hizo en eſtos tiempos, y deſte parecer fueron los mas doctos deſta vniuerſidad de Salamanca à cerca dello.*

22 Sed P. *Dia.* vbi ſupra ſequitur opinionem Henriq. quam poſtea videtur negaſſe *par.4.tract.4.reſol. 119.* vbi DD. per ipſum allegari volunt ſimpliciter, obligationem eſſe recipiendi iterum ſacerdotium per veram materiam, & formam, ſed latius *par.6.tract.8.reſol.22. in fine*, ſequitur Villalob. cuius ſententiam ego libentiſsimè amplector, tum quia per conditionem non fit iniuria ſacramento; tum etiam ratione maioris ſecuritatis, & damni proximorum vitandi, quia ſi talis homo vere non eſset ſacerdos, non conficeret ſacramentum Euchariſtiæ, nec validè abſolueret à peccatis, ex quibus tantum detrimentum illis ſequeretur. Non omittam

23 tandem id, quod de cæteris Sacramentis dictum eſt, nempe modicam variationem verborum formæ, dummodo ſenſus eiuſdem formę non mutetur, non inualidare hoc ſacramentum, nec inuocationem ſanctiſsimæ Trinitatis eſſe de eſsentia huius formæ, ſicut eſt in baptiſmo, & confirmatione; ita *Henriq.lib.3.cap.2.n.4. Filliuc. & alij loc.cit. cum Bonac. vbi ſupra n. 4.*

De miniſtro Sacramenti ordinis, cuius occaſione multa dubia ad id attinentia diluuntur.

SVMMARIVM.

1 *Ordinum miniſter eſt proprius Epiſcopus, & nullus inferior; de licentia vero Põtificis poteſt ſimplex ſacerdos ordines tãtum minores conferre & n.2.*

3 *Epiſcopus degradatus, vel quomodolibet ſuſpenſus, imo hæreticus, valide confert ordines, ſed ſine gratia, imo ordinatus ab eo, eſt ſuſpenſus, ceſſante ignorantia inculpabili num. 4. Ex quadruplici cauſa ſi non ſit impeditus, eſt legitimus miniſter in collatione ordinum, & quæ illæ ſint? extra quas ordinans ſuſpenditur à collatione ordinis dati, ſicuti etiam ordinatus ab eius exercitio nu.6. vſque ad 9.*

10 *Domicilium numquam poteſt acquiri, niſi conſtet de animo habitantis, ſed ex quibus cognoſcatur?*

11 *Ciuilitas Neapolitana quomodo acquiratur ratione domicilij ex praxi Curiæ Archiepiſc. Neap.?*

12 *Epiſcopus quomodo fiat competens ratione beneficij in ordinum collatione, & quid ſi bene-*

beneficium ad victum non ſufficiat, vel ſit in aliena diœceſi, & in alia domicilium. an competat variatio? n.13. An, & quãdo poſſit ordinare ſuum familiarem alias ſibi non ſubditum; & quid ſi ei non aſſiſtis, ſed in Ciuitate remota ſumptibus tamen ipſius n.14. vſque ad 17.

18 *Litteræ dimiſſoria ad ordines ſuſcipiendos, an, & quando ſicut poſſunt à Vicario cõcedi in Epiſcopi abſentia, ita etiam poſſint à Capitulo ſede vacante?*

19 *Ordinari quis non poteſt legitimè ab Epiſcopo non ſuo, etiam cum breui Apoſtolico abſque litteris ſaltem commendatitys ordinary, quid de Regularibus? nu.20. & qui de ordinatis furtiuè? n.21.*

Reſolutio CXXXVIII.

1 Ordinarius miniſter iſtius ſacramenti eſt proprius Epiſcopus, & nullus eius inferior, vt declaratur per *Triden.ſeſſ. 23. cap.5.can.7.hoc tit.* ſed de licentia ſummi Pontificis poteſt etiam ſimplex ſacerdos ordines minores, non autem maiores conferre *Henriq.lib.10. cap. 23.n. 1. Regin. lib.30.tract.1.n.11.Suar. tom.1.diſp.11.ſect. 1.n.6.* quod ante eos docuit, & rationem aſſignauit *D.Tho.par. 3.in ſuppl. q.38.ar.1.*

2 *ad 3.* videlicet. *Papa, qui habet plenitudinem poteſtatis, poteſt committere non Epiſcopo ea, quæ ad Epiſcopalem dignitatem pertinẽt, dummodo illa non habeant immediatam relationẽ ad verum corpus Chriſti, & ideo ex eius commiſſione aliquis ſacerdos ſimplex, poteſt conferre minores ordines, & confirmare, non autem aliquis non ſacerdos; nec iterum ſacerdos maiores ordines, qui habent immediatam relationem ad corpus Chriſti, ſupra quod conſecrandum Papa non habet maiorem poteſtatem, quã ſimplex ſacerdos.*

3 Epiſcopus autem, ſi in hæreſim lapſus eſt, vel degradatus, aut quouis modo ab Eccleſia præciſus, poteſt hoc, & alia ſacramenta, excepta pœnitentia extra mortis artic. validè conferre, quia vt Auguſt.tract. 4.ſup.Io. ait Sacramẽtorũ miniſter, non ſua propria, ſed Chriſti facultate confert *c.non nocet, & c.baptiſmus de conſecr.diſt.* 4. verum cum eis gratiam non tribuit, hoc tñ nõ eſt propter eorum inefficaciam, ſed propter peccata recipientiũ illa ab eo contra prohibitionem Eccleſiæ, vt tradit idem *Sanct. loco cit. ar.2.in corp.* imò ordinatus ab ipſo incurrit ſuſpenſionẽ *c.ſi quis hæretica 1. qu. 1. & c.ab excommunicatis 9. q 1. Henriq. cit.*

4 *cap. 21. Vaſq. diſp. 243. & 245.* Et addit *Suar.de cenſur.diſp.31.ſect. 2.num.61.* hanc pœnam incurri etiam ab ignorante, quẽ tamen merito reijcit *P. Dian. par. 5. tract. 10. reſol. 39.* quia iura per eum allegata debent intelligi de ignorantia culpabili, non autem inculpabili, ſicuti eſt ignorantia facti alieni, vt ſupponitur iſta, quæ regulariter excuſat *l. regula ff. de iur. & facti ignor.* quod ſi talis eſſet, vt ille ſolus ignoraret in ciuitate, quod omnes ſciunt, tunc ignorantia non excuſaret, vt ait idem *I.C. ibidem* §. *ſed facti*, quia hæc eſt craſſa, & vincibilis.

5 Verum iſtam poteſtatem legitimè ordinandi, quam habet proprius Epiſcopus, ex quadruplici cauſa ei competere poteſt, vel ratione originis, vel domicilij, vel beneficij, vel familiaritatis ordinandorum *c.3. de tempor. ordin. in 6. Trid.ſeſſ.23. cap. 8.de reform.* quod ſi ex nulla ex his cauſis ad ſe pertineret ordinatio, & tamen ordinaret, remaneret ſuſpenſus per annum à collatione ordinis dati, & interim alij ſui ſubditi, patefacta eius ſuſpenſione, poſſent abſque alia eius licentia à vicinis Epiſcopis ordinàri *cap.2. eod.tit.& lib.* quo ad ordinatos verò ab illo, valida eſſet ordinum collatio, ſed remanerent ſuſpenſi ab executione illorum, donec proprius Epiſcopus talem illegitimam collationem ratam haberet *c. 1. & toto fere tit. præcipuè c.fin.9.q.2. c.illud quoque vbi Gl.v.ordinatio diſt.71. c. 2. & ſeq. de tempor. ordinat. lib.6. Trid.ſeſſ. 23. c.ordinationes 8.de reform.*

6 Quam tamen ſuſpenſionem circa ordinatos, tolli poſſe ab eodem Epiſcopo ordinante propter generalem poteſtatem ſibi per idem Trid.traditam *ſeſſ.24.cap.licet 6.* ſi modo delictum ſit occultum probare conatur *Bonac.tom.1. hoc tit.pun.4 n.26.* quod ſi verum eſſet, poſſet eodem modo extẽdi ad eundem Epiſcopum, concedendo alteri poteſtatem ſibi tollendi ſuſpenſionẽ, quia quod poteſt in beneficium aliorum, poteſt etiam pro ſe ipſo *Sylu. v. confeſſor 1. q.9. Suar.tom.5.diſp.41. ſect.2.nu.9. Sayr.lib.7. cap.14.n.5. Dian.in ſumma v.abſoluere à reſern. n.6.* Sed hoc eſſet aperire viam fraudibus, quod generaliter prohibetur *l. 1. & toto fere tit.ff.quæ in fraud.credit.* vnuſquiſque enim Epiſcopus ordinando non ſubditos, poſſet ſuſpenſionem tollere, & inſimul leges prædictas, illam in-

inferẽtes, quod propterea verum nõ puto.
7 Incurritur ergo hæc ſuſpẽſio per cõferen-
tem, & recipientem ſcienter etiam pri-
mam tonſuram in aliena diœceſi, tàm ſi
ſint ſui ſubditi, quàm alterius Epiſcopi
ſine iſtius licentia, vel literis dimiſsoriali-
bus, vnde *Rota Rom. teſte Verallo dec.* 126.
par. 1. *apud Ricc. reſol.* 297. cenſuit promorũ
à non ſuo ordinatio eſse malè promotum
ex c. fin. de tempor. ordin. in 6. & quamuis
malè promotus habeat characterem Cle-
ricatus, non tamen habere executionem
illius, & ita fuit nouiſſimè practicatum
Neap. contra filium Præſid. Amendolæ
promotum ad Clericatum ab Epiſcopo
Nuceriæ paganorum, à quo etiam bene-
ficium obtinuerat, dum ſpectabat ad Nea-
politanum, & propterea fuit eius cauſa
à Iudice ſeculari cognita.

8 Epiſcopus autem originis dicitur ille,
in cuius diœceſi natus eſt ordinandus, vel
eius pater, ſecus ſi alibi natus eſset, vbi
parentes itineris cauſa caſualiter tranſiiſ-
ſent *Vaſq.* 3. *par. diſp.* 243. *n.* 56. quod pro-
batur *in l.* 3. *C. de municip. lib.* 10. (vbi dicit
Gl. quod ſi Auus fuit aliunde, non ſequi-
tur eum nepos; alias oporteret quærere
vbi Adam natus fuit, quod dicitur fuiſse
in agro Damaſceno,) *Molfeſ. in ſumma*
tom. 1. *tract.* 2. *cap.* 2. *n.* 7. *Barb. de poteſt. Epiſc.*
par. 2. *alleg.* 4. *n.* 7. *Ricc. reſol.* 298. *in ſecunda*
editione, & ita fuiſſe pluries deciſum per Sac.
Congreg. teſtatur P. Dian. par. 4. *tract.* 4. *reſol.*
148. ſi tamen extendatur ad natiuitatem
Aui, & quandoque matris lege *Barboſ.*
tr. de iudic. ad l. hæres. abſens de iudic. & in
l. aſſumptio, & l. libertus ff. ad municipa. ſed
clarius hoc docent *Boer. deciſ.* 13. *n.* 3. *Cæ-*
ſar. de Graſſ. dec. 15. *n.* 15 *de probat. & plenius*
Griuell. deciſ. dolan. 123. *n.* 7. vbi genera-
liter probat, quem originem trahere ex
loco, in quo eius parentes, vel alij maio-
res nati ſunt conferri *Gochier. ſup. reg.* 15. *a-*
lias 16. *Cancellar. n.* 45.

9 Epiſcopus domicilij dicitur ille, in cu-
ius diœceſi quis habitauit per decennium
iuxta *tex. in l.* 2. *C. de incol. lib.* 10. qui tamen
eſt intelligendus iuxta explicationẽ DD.
per Rou ſup. pragm. 1. *de immunit. Neapolit. st.*
quando quis domicilium ſuum tranſtulit
in aliquem locum cum animo vero, & non
ficto, ibi perpetuo permanendi; tunc enim
abſque alio priuilegio efficitur verè ciuis
illius loci de iure communi, ac ſi ibi na-
tus eſſet *Afflict. deciſ.* 384. *n.* 6. & in tantum
requiritur habitatio per decennium, qua-
tenus aliunde non conſtat de animo domi-
cilium acquirendi; quod ſi aliunde con-
ſtat, abſque alia temporis expectatione,
domicilium acquiritur *Abb. in c. fin. de Pa-*
roch. Felin. in c. dilectus il ſecondo poſt nu. 12.
de reſcript. Argent. in conſuet. Britan. ar. 449.
Gl. 1. *in fine.* vbi ait, quod vno ſolo die cõ-
ſtituitur quis ciuis, ſi de voluntate appa-
reat. *vide cit. Barboſ. art. de foro domicilij.*
vbi optimè de vero, ficto, & præſumpto
domicilio tractat.

10 Ex contrario licet quis habitauerit ali-
cubi per decennium, & vltra, ſed ex alijs
coniecturis appareat animus recedendi,
numquam dicitur acquiſitum domicilium
Felin. cit. Bar. in l. lex Cornelia §. *ſi tamen ff. de*
iniur. idem Bar. & Angel. in l. hæres abſens
§. 1. *de iudic.* nec ſufficit declaratio, voce
tantum facta ab habitante, niſi concurrat
etiam aliquod factum, vt ex duabus Gl.
tradit idem Rouit. cit. cum exemplo pri-
mi caſus, vt ſi quis venditis bonis omni-
bus, aut maiori parte, quæ habebat in
propria Patria, ſe tranſtulit cum tota fami-
lia ad alibi habitandum, ibique alia bona
emit. Exemplum ſecundi eſt, quando quis
gerendi magiſtratus, legationis, exilij,
aut ſtudij cauſa ad aliquem locum ierit,
tunc ſemper præſumitur animus redeun-
11 di ceſſante cauſa. In Curia tamen Ar-
chiepiſc. Neap. ſeruatur capi informatio-
nem de prædictis, & conſtito, interponitur
decretũ quẽ eſſe ciuem Neapolit. quibus
peractis conferuntur ordines abſque litte-
ris dimiſſorijs *Ricc. reſol.* 304. *in prima edi-*
tione.

12 Epiſcopus beneficij eſt, in cuius diœceſi
quis habet beneficium eccleſiaſticum, etiã
non reſidentiale, quia tex. *in c.* 3. *de tem-*
por. ordin. in 6. generaliter loquitur, & ge-
neraliter eſt intelligendus ad regulam *l. de*
pretio ff. de public. in rem act. Henriq. lib. 10.
cap. 24. *n.* 1. *Ricc. reſol.* 299. imò & quod ma-
gis eſt, etiam ſi beneficiũ non eſſet maio-
ris reditus duorum ſcutorum, vt ex ſimili
deciſione S. Congreg. tradit P. *Dia. part.* 4.
tract. 4. *reſol.* 51. *& par.* 6. *tract.* 8. *reſol.* 24.
contrarium tamen fuiſſe reſolutum in Cu-
ria Archiep. Neap. teſtatur *Ricc. reſol.* 301.
nempe non prodeſſe beneficium, niſi ſal-
tem cum patrimonio ſufficiat ad victum;
ad tollendam fraudem, vt etiam dicit *Bo-*
nac. tom. 1. *hoc tit. pun.* 4. *n.* 14. verum DD.
apud eundem *Dian. par.* 11. *tract.* 4. *reſol.* 1.
di-

dicunt non eſſe talem fraudem in conſideratione, etiam ſi quis nouiter fundaret in aliena diæceſi beneficium duorum aureorum ad finem ſe eximendi ab Epiſcopo domicilij,quia vtitur iure ſuo,quod hanc poteſtatem ratione beneficij tribuit *d.c.3.* bene verum eſt,quod vt poſſit ordinari in factis, opus eſt habere patrimoniũ ſufficiens cum beneficio ad victum iuxta *Trid.cap.2.ſeſſ.21.de reform.*vt benè dicunt cit. DD. in contrarium, qui ita intelligi debent, Verum poſt hæc ſcripta dixit mihi Eminentiſs. D. Gualrerius, dum eum informabam de cauſa conſimili fuiſſe per S. Congr. nouiſſimè deciſum, quod quando conſtat de fraude in fundatione beneficij,non poſſit hoc fieri.

13 Addit etiam *d. reſol. 24. Dia.* oriundum ex certa diæceſi, habentem domicilium in alia, & in alia beneficium, poſſe pro eius arbitrio à quolibet Epiſcopo eorũ locorũ ordinari: quod proportionabiliter rectè etiam dicit de habente plura domicilia, vel beneficia in diuerſis locis ſita, ſed hoc reſtringit *Ricc. reſol.306. in fine*, quãdo ordinandus ſumpſit aliquem ordinem ab vno ex prædictis, vt non poſſit variando ſumere cæteros ab alijs. Ego verò puto eum in hoc falli tum ex *l.eum qui certarum §. cum pure ff. de verb.obligat.* (vbi qui poteſt eligère,poteſt variare)tũ ẽt *ex l.vnı.C. quãdo Imper.inter pupill.&vid.*vbi permittitur generaliter electio, & variatio *Afflict. in conſt. Regn. ſtatuimus vt magna num. 25. Achill. de Graſſis dec.15. Balb.deciſ.25.Carauit.ſuper ritib. M.C.V. 228. 229. & 233.* prout ex multis alijs concludit idem *P. Dian. in alia reſol. quæ eſt 35.par.6. tr.7.*

14 Poteſt quarto, & vltimo Epiſcopus ex *Trid.ſeſſ.23. cap.9.* ordinare ſuum familiarem non ſubditum, qui per triennium fuerit ſecum commoratus (dummodo beneficium quacunque fraude ceſſante ſtatim illi conferat) in ordinibus ſacris, & non ſacris, & à fortiori primam tonſuram tantum conferre *Suar.de cenſur.diſp.31.ſect.1. n.15. Henriq. lib. 10. cap.12, nu.1.Regin.lib. 32. ſub n.69. Ricc. reſol. 307. Quaranta ex deciſ. Rota v. ordo verſic. circa ſecundum*, etiam ſi familiaritas initium habuiſſet ante aſſumptionem ad Epiſcopatum, vt fuiſſe deciſum per S. Congreg. teſtatur idem *Ricc. reſ.* 310. quod limitatur in familiari non aſſiſtente Epiſcopo, ſed manente in Ciuitate remota,etiam ſi ibi viuat ſumptibus Epiſcopi, qui non poteſt à longe cognoſcere mores ſui familiaris; quæ eſt mens Trid. vt dicunt Quar.& Ricc. cit.

15 Limita ſecundo, quando beneficium nõ fuit ſtatim ordinato collatum,vt concilium requirit, ſed poſt ſex menſes, vt fuit deciſum in Archiepiſcopali Curia Neap. apud eundem *Ricc. reſol.* 308. vbi dicit dictionem(ſtatim)intelligi infra tres dies, vel ad ſummum 10. Vnde per S. Congregationem declaratũ fuit non ſatisfeciſſe Concilio Epiſcopum, qui ſuo familiari, collata prima tonſura poſt 11. menſes contulerat beneficium, vt *in declar. eiuſdem Concilij d.ſeſſ.23. cap.9.* Limita tertio,quãdo tempus triennale non fuiſſet continuũ, niſi abſentia eſſet modica, vel cauſa infirmitatis, vt fuiſſe reſolutum in eadem Curia, refert idem *Ricc.reſol.309.* Ampliá quando Epiſcopus contulit familiari beneficium in ſua diæceſi, tunc non expectato triennio poteſt eum ordinare, vt dicit *Dia.par.4.tract.4.reſol. 145.in fine.*quæ ampliatio videtur ſuperflua cum ſcitum ſit ratione beneficij poſse Epiſcopum ordinare beneficiatum, ſi id poſſidet in ſua diæceſi, vt ſupra dictum eſt, nulla habita ratione familiaritatis.

16 Qua de re excitato dubio in citatis declarationibus in fine, videlt, quare tequirat tex. in præſenti in familiari triennium, & beneficium, ſi ſufficit beneficium? reſpondent multa cumulando *Zerola in praxi Epiſc.p.2. §. dimiſſoriæ ad ordines nu.1. & v. ordo verſic. quinto dubitatur. Rota diuerſor.731.Farin.deciſ. 222. vbi reſoluit, quod beneficium eſt ſtatim re ipſa conferendum, alias ſi poſt aliquos menſes,non ſatisfacit concilio. hæc ibi*, ſed dicta reſponſio meo videri non tollit difficultatẽ. Propterea dicendũ eſt,quod quando quis ordinatur in maioribus, vel minoribus, vel etiam initiatur prima tonſura,vt ſupra ab Epiſcopo ratione beneficij,opus eſt, vt beneficium poſſideat in territorio eiuſdem Epiſcopi iuxta diſpoſitionem relati *c.cum nullus 3. de tẽp. ordin. in 6.* quando verò ratione familiaritatis,ſufficit habere beneficium alibi,quãuis non in territorio Epiſcopi, cui per triennium inſeruiuit, quod procedit ex diſpoſitione alterius capitis eiuſdem Triden. nempe 2. *ſeſſ.21.de reform.* quod eſt generaliter ſtatutum ne ordinatus, non habens vnde viuat, cogatur cum ordinis dedecore mendicare; cui etiam ſatisfit ſi ordinatus

tus, pacifice poſſideat penſionem, vel patrimonium ad victum ſufficientia, vt in *d. c.2.* & ita audiui ſæpè ab Epiſcopis practicatum, quo modo familiaritas eſt profi-

17 cua. Verum ſi quis obtineret beneficium in fraudem, & illius intuitu ordinaretur à ſuo Epiſcopo, quamuis illicita eſſet ordinatio, valida nihilominus remaneret, cum ſuppoſitione tamen pœnis ſtatutis in *c. 2. de tempor. ordin. in 6. ſecundum Guid. Pap. deciſ.*449. *Franc. Marc. deciſ.*445. *& eundem Ricc. reſ.*303. *in fine.*

18 Sed verum ſicut poteſt Epiſcopus, vel eius Vicarius in illius abſentia vltra montes, vel etiam vltra dietam, vt dicit *Gl. in c. 3. v. remotis de tempor. ordin. in 6.* concedere litteras dimiſſoriales ordinãdis *ex d. c. 3. & c. 1. diſt. 72. Seraph. dec.* 985. *num. 3. Barb. de offic. & poteſt. Epiſc. p2. alleg. 7. n. 4.* poſſit etiam hoc facere Capitulum Sede vacante? Reſpondetur negatiuè *ex Trid. cap. 10. ſeſſ. 7. & ſeſſ. 23. c. 10. de reform.* niſi tranſacto anno à die vacationis ſub pœna ſuſpenſionis ad beneplacitum futuri Prælati quoad ordinatum in ſacris, in prima verò tonſura non gaudet fori priuilegio, & interdicti quo ad capitulum cum ſuſpẽſione per annum ab officio, & beneficio, quam tamen pœnam in capitulo non intelligi de prima tonſura cenſuit *S. C. vt in declar. Conc. poſt cit. ſeſſ. 7. cap.* 10. *n. 3.* vide etiam *Ricc. reſol.* 472. *n.* 8. licet olim *ex d. c.* 3. totum hoc ei permitteretur de iure cõmuni, verum creato Vicario, quod poteſt quandocumque capitulum facere, ille nõ impeditur concedere dimiſſoriales.

19 Præterea eſt notandum, quod ſi quis obtinuit breue apoſtolicum, vt poſſit à quocunque Epiſcopo ordinari, licet non egeat propterea litteris dimiſſorijs, indiget tamen teſtimonialibus proprij ordinarij, in quibus probitatem, & mores ſuos commendet, ſine quibus ordinans à collatione ordinum per annum, & ordinatus à ſuſceptorum executione, quamdiu proprio ordinario videbitur expedire, ſũt ſuſpenſi, vt fuit ſtatutum in eod. *Trid. ſeſſ. 23. cap. 8. de reform. Henriq. lib. 13. cap. 3. v-*

20 *bi cæteri.* Circa verò regulares idem ius videtur ſtatutum, etiam ſi habeant ſimilia breuia, dum in multis æquiparantur ſecularibus circa ordinationem, priuilegijs, quibuſcũque, quoad hoc penitus excluſis *ex Trid. ſeſſ. 23. cap. 12. eod. tit. cit. vide etiã Dia. par. 6. tract. 7. reſol. 35. in fine, ibi, & certè hodie ex vi decreti Clem. 8. regulares non audent mittere ſubditos pro ſuſcipiendis ordinibus, niſi ad Epiſcopos Diæceſanos, ſed quando agitur de litteris commendatitijs tantum, credo ſufficere illas ſuorum ſuperiorum, qui melius alijs poſſunt eſſe informati de vita, & moribus ſuorum ſubditorum.* Si tamen ſuſpenſionem incurrerent, poſſunt abſolui à ſuis ſuperioribus regularibus, vt probat idem *Dia. par. 3. tr. 2. reſol.* 85.

21 Eſt etiam notandum, ſuſcipientes ordines furtiuè, ideſt ſine approbatione, & examine, ſi contra tales erat lata antea excommunicatio per Prælatum ordinantem, vt fieri ſolet, ſunt ſuſpenſi ab executione ordinum cum reſeruatione abſolutionis Pontifici, ſi ſecus abſoluit idem Epiſcopus *c. 1. & 3. de eo, qui furtiuè ordin. ſuſcep. Henriq. lib. 10. cap. 20. Bonac. de cenſur. diſp. 7. q. 3. pun. 4. n. 5. imo Suar. to. 5. diſp. 42. ſect. 3. nu. 5.* vult fieri etiam irregulares, ſi ante licentiam obtentam, in illis miniſtrauerint, quod puto verum ex iuribus modo cit.

Agitur de ſubiecto ordinis, & alijs ad materiam.

SVMMARIVM.

1 *Ordines validè, ſed non legitimè conferũtur etiam infantibus, & furioſis, vel à dæmone obſeſſis, dummodo ſint baptizati, ſunt tamen ſuſpenſi, nec tenentur ad votum caſtitatis, niſi illud adueniente ætate ratificauerint verbo, vel facto per exercitium ordinis: Epiſcopus autem ordinans peccat grauiſſimè? & n. 2. & 3.*

4 *Hæreticus validè ſimiliter ordinatur, ſed non legitimè, & ideo ordinans, & ordinatus peccant mortaliter, ſed femina nec licite, nec valide ordinari poſſunt. n. 5. & quid de Hermaphroditis? n. 6.*

7 *Confirmationis ſacramentum non eſt neceſſarium ſimpliciter ordinando, citra contemptum, ſed an prima tonſura? n. 8. vbi de ætate in omnibus ordinibus requiſita, quod ſi ante eam, ordinatio fiat, incurritur ſuſpenſio, qua durãte ſi quis celebrat, contrahit irregularitatẽ, ſi comes non ſit ignorantia inuincibilis, n. 9. 10. & 11.*

12 *Epiſcopus ſi ordinetur ante trigeſimum annum*

num vt ſupra nu.8. cenſetur Pontificem diſpenſaſse.

13 *Litteræ dimiſſoriales debent expediri à proprio Epiſcopo, quando ordines ſunt conferendi ab alieno, alias ordinati, ſunt ſuſpenſi; item de ſcientia ordinandorum, & an debeat ſtari ipſis dimiſſorijs abſque nouo examine? num. 14. & de beneficio, vel patrimonio in ordinando requiſitis vſque ad n. 19.*

20 *Interſtitia temporum ſunt ſeruanda ab Epiſcopis in ordinatione, qui poſſunt diſpenſare ſuper illis ſed non ſine cauſa legitima, cum regularibus verò diſpenſant ſui Prælati, ſed neutro caſu, quamuis diſpenſare non poſſent, cenſuram aliquam incurrunt, & num. 21. vſque ad 27.*

22 *Ordines duo maiores vna die ſuſcipi non poſſunt ſub pœna ſuſpenſionis.*

23 *Ordinatus per ſaltum eſt ipſo iure ſuſpenſus ab ordine, taliter ſuſcepto, per cuius exercitium ſit irregularis cum reſeruatione abſolutionis Pontifici. debet ſuſcipere ordines omiſſos ab Epiſcopo, poſtquam fuerit à ſuſpenſione incurſa abſolutus, ſi non exercuerit ordinem per ſaltum receptum. n.24.*

28 *Irregulares omnes, tàm ex delicto, quàm defectu arcentur ab ordinis ſacramento, ſicuti etiam cenſura aliqua ligati, necnon ſerui, & alij vſque ad n.30.*

31 *Epiſcopus nõ poteſt quis eſſe, ſi vxorem habeat, niſi ipſa fiat monialis legitimè profitendo.*

32 *Vir non poteſt ad religionem tranſire, niſi vxor fiat etiam monialis, vel ſaltem ſit ita ſenex, quod poſſit ſine ſuſpicione in ſæculo remanere, præuio caſtitatis voto, & quid ſi vellet fieri ſacerdos. n. 33.*

34 *Intentio ordinandi an ſit neceſſaria in hoc ſacramento de neceſſitate medij, vel ſaltem præcepti? nu. 35. vſque ad finem.*

38 *Originale peccatum licet infantibus remittatur per baptiſmum, Eccleſia pro eis intentionem ſupplente, furioſis tamen nequaquam, ſi baptizentur, niſi tales ſemper extitiſſent.*

Reſolutio CXXXIX.

1 ORdo ſupponit baptiſmum, ſicuti e-
tiam ſupponunt cætera ſacramenta,
quia ille eſt ianua omnium ſacramentorũ,
& propterea omnis maſculus baptizatus
eſt capax ordinis, etiam ſi ſit infans, ratio-
nis vſu carens *D.Tho. par. 3.ſupplem.q.39.*
art. 2. corp. ac etiam furioſus, vel à dæ-
mone obſeſſus *c. quamuis 7.q. 1. & c. ma-*
ritum, vbi Gl. v. in furiam iuncto c. commu-
niter 33. diſt. qui quidem Sanctus diſtinc-
tione facta circa pueros, rationis vſu ca-
rentes, & non carentes ſubdit poſtea, vi-
2 delicet. *In minoribus ordinibus requiritur*
diſcretionis tempus de honeſtate propter digni-
tatem ſacramenti, ſed non de neceſſitate præ-
cepti, neque ſacramenti (contra Duran. in 4.
diſt. 24. q.2. quem reijciunt Sot. ibi. q.1.ar.2.
alijque ex tit. de Cleric. per ſaltum promo.)
vnde aliqui, ſi neceſſitas adſit, & ſpes profe-
ctus, poſſunt ad minores ordines ante annos
diſcretionis promoueri ſine peccato; ſed ad ma-
iores ordines requiritur vſus rationis de ho-
neſtate, & neceſſitate præcepti propter votum
continentiæ, quod habet annexum; & quia
etiam eis ſacramenta tractanda committun-
tur Catech. Rom. ſub hoc tit. n. 33. & Belar.
eod. tit. cap. 3. Nauar. in ſumma cap.25. nu.
70. dicit peccare primos, ſi rationis vſu
polleant, & ante legitimam ætatem ordi-
nentur, & eſſe ſuſpenſos ipſo iure ſecun-
dos, imo irregulares, ſi illo ordine vtantur,
vt infra *n. 9.* Epiſcopum autem ordinantẽ,
certum eſt etiam grauiſſimè peccare prop-
ter iniuriam, quam irrogat ſacramento.
3 Sed non tenentur infantes, nec furioſi vo-
to caſtitatis in ordinibus ſacris contento,
poſt quam rationis vſus acceſſerit, niſi il-
lud ratificauerint verbo, vel facto per e-
xercitium ordinis, quia votum eſt promiſ-
ſio ſpontaneæ voluntatis cum deliberatio-
ne, quibus iſti carent *Azor. lib.13. cap.14*
q. 9. Henriq. lib.10.c.14. nu.3. in fine, & alij
4 *communiter*, & dictum eſt etiam ſupra *re-*
ſol.108. n.6. Addit *Bonac. to.1. hoc tit. pun.5.*
nu.1. etiam hæreticum eſſe capacem ordi-
nis, & à fortiori excommunicatum, ſeu
qualibet alia cenſura irretitum; ſed agen-
tem, & patientem peccare grauiſsimè.
5 Feminæ verò ab hoc Sacramento arcẽ-
tur *c. ſacratas diſt.23. D.Thom. cit. Vasq. diſp.*
245. n.12. cap.2. & alij. An autem non ſo-
lùm ex Eccleſiæ præcepto, ſed etiã Chri-
ſti inſtitutione, & naturali iure, diſputat
Sot. in 4. diſt. 24.q.1.ar.2. nec refert fieri in
ſacris canon. de iſtis mentionem, tamquã
diaconiſſis, & præsbiteris, vt in *c. mulieres*
diſt. 33. & c. diaconiſſam 27.q.1. nam reſpõ-
det ibi Gl. non agi de ordine, ſed quia
fundebatur ſuper eas aliqua benedictio,

ex qua conſequebantur aliquod officium ſpeciale legendi st. homilias, vel Euangelium ad matutinas horas, quod non licebat alijs, & iſto munere funguntur moniales noſtri temporis. addit etiam *D. Tho. cit.* præsbiteram idem eſſe, quod viduam, quia Præsbiter idem eſt, quod ſenior, vide etiam *Greg. de Valent. to. 4. diſp. 9. q. 4. pun. 1. ad finem*. De vera tamen diaconiſſarum inſtitutione, & officio tractat *Petrus Gregor. ſyntagm. iuris vniuer.*

6 Hermaphroditus autem, ſi magis participat de ſexu virili, quàm femineo, valide ordinatur, ſed non licite, quia eſt irregularis ſecund. *Suar. to. 5. diſp. 51. ſect. 2. Syl. v. Hermaphrod. Tol. verò lib. 1. c. 58. n. 5.* vult non eſſe irregularē, quia vitiū eſt latens, & citra culpam, ſecus ſi eſſet notoriū propter ſcandalum populi. ſed ego ſequor *Syl. & Suar. cit.* Aut verò viget magis ſexus femineus, vel eſt parilitas in vtroq; ſexu, & tūc quātum ad ordines pro femina reputatur, arg. *c. illiteratos diſt. 36. & c. fin. diſt. 49. Tab. v. Hermaphroditus n. 2. Sylu. & Tol. cit.*

Ad ſecundum reſpondetur de iure diuino ſacramentum ordinis ſolùm inhiberi feminis, hominibus non baptizatis, & hermaphroditis cum diſt. modo dicta, & de neceſſitate Sacramenti, de iure verò poſitiuo bigamis, homicidis, mutilatoribus, cæcis, mutis, hæreticis, excommunicatis, & omnibus irregularibus, vt infra, ſed de neceſſitate præcepti, quibus defectibus ceſſantibus, adhuc multa requiruntur, vt ordinatio legitimè fiat, & primò vt ordi-
7 natus ſit confirmatus *Trid. ſeſſ. 23. cap. 4. de reform. Regin. lib. 8. n. 24.* qua omiſſa vult *Bonac. diſp. 8. pun. 5. n. 5. hoc tit.* peccare mortaliter, tàm ordinantem, quam ſuſcipientem ſcienter ordines, quia faciunt contra Trid. & conſuetudinē Eccleſiæ in re graui. Sed *Sot. in 4. diſt. 24. q. 1. art. 4. Nauar. in ſumma cap. 22. n. 9. Henriq. lib. 14 cap. 6. n. 3, Suar. & alij cum P. Dia. par. 2. tract. 16. reſol. 4.* dicunt citra contemptum, peccare ſolùm venialiter, quia in Trid. hoc non eſt impoſitum ſub aliqua ſtricta obligatione, ſed ſolùm præſcribitur Epiſcopis modus in ordinatione tenendus.

8 Secundo requiritur, vt ordinandus, initietur prima tonſura, ſi eam antea non habebat, vt communiter ſeruatur; valida tamen erit ordinatio abſque ea, vt ex Tolet. & alijs ſcribit *Bonac. cit. nu. 11.* Tertiò ætas legitima, nam in prima tonſura requiritur ſeptemnium completum *P. Dia. par. 11. tr. 6. reſol. 8.* idem in tribus minoribus ordinibus, in Acolytatu verò 12. annus completus *Summa Dia. v. ordo n. 7.* in Subdiaconatu 22. in Diaconatu 23. in Præsbiteratu 25. omnes ſaltem inchoati *Trid. ſeſſ. 23. c. 12. de reform.* in Epiſcopatu 30. completi *c. cum in cunctis de elect. & argum. l. qua ætate, vbi Gl. de teſtam. idem P. par. 5. tract. 2. reſol. 19.* an verò ſit computandus in ætate requiſita dies biſſextilis, videndus eſt idem, qui latè de hoc agit *par. 10. tract. 11. reſol. 67.*

9 Qua de re ordinati ante legitimam ætatem, ſunt ſuſpenſi ex bulla Pij 2. expedita anno 1401. quæ tamen non ligat eos, qui minores ordines ſuſceperunt, cum loquatur de maioribus, ſed peccant ſecund. *Nauar. in ſumma cap 25. n. 70. Tolet. in parte lib. 1. cap. 49. n. 4. Henriq. lib. 10. cap. 12. litt. M. & P. Dian. par. 3. tract. 4. reſol. 192.* Quæ ſuſpenſio in maioribus durat, quamdiù ordinario videbitur ex *Trid. ſeſſ. 23. cap. 8.* celebrantes verò ante licentiam ſunt irregulares, prout declaraſſe Sacram Congr. teſtatur *P. cit. par. 5. tract. 10. reſol. 30.*

10 Sed excuſantur laborantes ignorantia inuincibili, qui probabiliter legitimam ætatem habere putabant, ſecus ſi ignorantia craſſa, vel iuris, quæ neminem excuſant *l. regula ff. de iur. & facti ignor. Tolet. d. n. 4.* & conſequenter adueniente ſciētia, ſi celebrant, non ſolùm peccant mortaliter, ſed etiam ſunt irregulares à ſolo Pontifice diſpenſabiles iuxta eundem Tolet. ibidem, & in parte *Bonac. cit. ſub n. 13.* aliqui tamen apud P. Dia vbi ſupra *& par. 5. tract. 10. reſol. 32.* volunt ordinatos ante legitimam ætatem ex ignorantia craſſa, nō poſſe vti ordine antequam ad legitimam ætatem peruenerint, verum ea adueniente, nec ligari cenſura, vel peccato aliquo, a quibus ego diſſentio, quia ignorantia craſſa æquiparatur dolo, qui neminem excuſat, vt in cit. *l. regula, & l. 1. eodem tit. Bonac. de cenſur. diſp. 3. pun. 5. §. 1. num. 2. Layman. in Theol. moral. lib. 5. tit. 3. cap. 10. num. 2.*

11 Quamuis autem abſolutionē à prædicta ſuſpenſione ſibi reſeruauerit Sixtus 5. hoc tamen reuocauit Clemens 8. & ſic poſſunt Epiſcopi, & Prælati regulares, ſuos ſubditos abſoluere, (quandò non celebrarunt ante diſpenſationem, vt ſupra) ſicut etiam ſi fuiſſent ordinati extra tem-

pora

Digitized by Google

pora debita ſine culpa Epiſcopi; *Suar. de cenſur. diſp. 31. ſect. 1. n. 32. Rodriq. in compend. quaeſt. regul. reſol. 106. n. 26. Hurtad. in*
12 *tr. de ſuſpenſ. diff. 13. n. 36.* ſed non includuntur in prędicta bulla Epiſcopi ante tēpus ordinati, tum quia in ea non fit de ipſis expreſſa mentio, vt requiritur ex *c. quia periculoſum de ſent. excomm. in 6.* tum quia eum ordinantur à Pontifice, videtur implicitè diſpenſare.
13 Item requiruntur literæ dimiſſoriales propriorum Epiſcoporum, ſi aliqui in aliena diæceſi ordinari volunt, alias ſunt ſimiliter ſuſpenſi ordinantes, & ordinati, etiam ſi eſſet prima tonſura *c. 1. & fin. de tēpor. ordin. in 6.* vt etiam dictum eſt ſupra in priori reſol. *nu. 7.* ſed ordinati poſſunt abſolui ab eorum ordinarijs, vt etiam di-
14 ctum eſt *ſupra n. 9.* Item ſcientia, nempe vt prima tonſura initiandi, fidei rudimenta, & legere, & ſcribere ſciant *Trid. ſeſs. 23. cap. 4. de reform.* ad minores ordines admittendi, ſaltem latinam linguam *ibid. cap. 11.* ad Subdiaconatum verò, & Diaconatum ea, quæ ad ordines prędictos pertinent ibidem *c. 13.* ad Præsbiteratum, vt ad populum docendum ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, ac miniſtranda ſacramenta diligenti examine pręcedente idonei comprobentur *cap. 14. eod.* quod procedit etiam in regularibus *c. 12. ibidem Vaſq. in 3. par. to. 5. diſp. 246. cap. 6. n. 55.* Verum debere prudentes Epiſcopos ſuas conſcientias exonerare cum teſtimonialibus litteris ſibi præſentatis per ordinandos à ſuis Prælatis abſque nouo examine aduertit *P. Dia. par. 2. tract. 16. reſol. 2. §. ſed prima.*
15 Sexto vt habeant beneficium eccleſiaſticum ſufficiens ad victum, vel penſionem, aut patrimonium æquiualens, quod tamē alienari nequeat ſine licentia Epiſcopi, donec beneficium eccleſiaſticum ſint adepti, quod neque reſignare poſſunt ſub nullitatis pœna *Trid. ſeſſ. 21. cap. 2. de reform.* quod ſi ordinentur abſque titulo beneficij, vel patrimonij, valida eſt ordinatio, ſed Epiſcopus tenetur eis pręſtare alimenta, donec in aliqua Eccleſia conuenientia ſtipēdia militiæ clericalis aſſignet *c. Epiſcopus de prebend. & c. cum ſecundum eod. tit.* Imo ſi
16 Epiſcopus ordinauerit, ſeu aliquis patronus Eccleſiæ ad illam præſentauerit ordinandum, promiſſionem ab illo recipientes, quod ſuper prædictis eos non inquieteret, ordinator à collatione ordinum, præſentator à præſentatione per triennium ſunt ſuſpenſi; ordinatus autem eſt etiam ab executione ordinum ſuſpenſus, donec diſpenſationem à Sede Apoſtolica obtinuerit *c. per tuas, & c. ſi quis de ſimon. Suar. & alij apud Dia. par. 5. tr. 10. reſ. 54.*
17 Si quis autem falsò probaret habere patrimonium, vel beneficium, quæ non habet, vel procuraret ab amico donationem fictam in fraudem, certum eſt, ſi ordinans bona fide ordinaret, nulla pœna affici, ſi ſecus, idem ius eſſe ſtatuendum, quod de priori diximus ex paritate rationis; ordinatum autem in vtroque caſu eſſe ſuſpenſum, vt conſtat ex *bulla Vrban. 8. edita 11. Decembris 1624. incipiente ſecretis aeterna prouidentiae* & ante eius promulgationē ita ſcripſerāt *Nau. in man. c. 27. n. 158 Suar. de cenſ. diſp. 31. ſect. 1. n. 35.* vbi optimè hoc probat *Vaſq. in 3. p. diſp. 246. c. 6. n. 61.*
18 Cōtra, quod non ſit ſuſpenſus dicunt *Tol. lib. 1. cap. 49. n. 5.* & poſt eum quamplures cum *P. Dia. par. 2. tract. 16. reſol. 5.* vbi priorem fatetur eſſe probabilem in princ. ibi, *quam malueris elige, & par. 5. tract. 10. reſol. 56.* Ego verò ſequor priorem ſententiam, quam ex multis exornat *Sanch. de matr. lib. 6. diſp. 32. nu. 8.* imò ſi ſic ſuſpenſus celebrat, irregularitatem contrahit, vt docet idem Suar. vbi ſupra, ſequitur *Bonac. diſp. 8. pun. 5. nu. 24.* quod etiam negat P.
19 *Dia. d. reſol. 5.* A quibus quidem cenſuris licet potuiſſet antea abſolui ab ordinario, quando ipſe non fuiſſet in culpa, alias etiam reſeruaretur Pontifici per *c. ſi quis 45. de ſimon.* hodie tamen ex citata *bulla Vrb. 8.* omnino illi reſeruatur, vt probat *Bonac. cit. ſub n. 48.*
20 Item ſeruanda ſunt temporum interſtitia, non ſolùm in conferendis maioribus, ſed etiam minoribus ordinibus, ſuper quibus poteſt Epiſcopus diſpenſare ex poteſtate ſibi tradita per *Trid. ſeſs. 23. cap. 11. & 14.* ſed non poteſt hoc agere ſine cauſa legitima *Ricc. reſol. 561.* ſecundum primam impreſſionem, vbi loquitur de maioribus, & addit *n. 5.* diſpenſationem prædictam quo ad regulares ſpectare ſimiliter ad Epiſcopum, & ita declaraſſe S. Congr. cuius verba ibidem recitat, quod legitur etiā in declarat. eiuſdē *Conc. ſup. d. c. 11. Dia. par. 3. tract. 2. reſol. 31.* vbi dicit de facto diſpenſaſſe cum religioſis ſui ordinis. Sed
21 *Suar. de Relig. to. 4. tract. 8. lib. 2. cap. 12. à*

KKK nu.

nu. 21. ex priuilegio conceſſo Societati Ieſu per Greg. 13. extenſo ad omnes Religiones probat ſpectare diſpenſationem ad ſuperiores Regularium erga ſuos ſubditos, & ita vult etiam cum Villalob. & alijs idem *P. Dia. par. 3. tract. 2. reſol. 32. & 112.* vbi dicit fuiſſe per aliud priuil. Glem. 8. ſub die 23. Nouembris 1593. conceſſum Patribus Congreg. S. Io. Euangel. vt poſſint ordinari extra tempora, & per quemcunque Epiſcopum in tribus Dominicis, vel feſtis continuis, aut interpolatis, ſed hoc priuilegium in noſtra Italia non practicatur.

Verum interſtitijs non ſeruatis ſuſpētionē non contrahi, ſed ſolùm peccatum vti contra Trident. operando, rectè dicunt, non ſolùm prædicti huius ſententiæ, ſed etiam prioris locis cit. quia non reperitur in iure expreſſa *Dia. par. 5. tract. 10. reſol. 40.* ſecus
22 ſi quis ſuſciperet duos ordines maiores eodem die: quo caſu ordinans, & ordinatus eſſent ipſo iure ſuſpenſi, ille à collatione, & iſte ab adminiſtratione eorundem ordinum, cuius abſolutio eſt reſeruata Pontifici ex *c. litteras de tempor. ordin. Bonac. de ſuſpenſ. diſp. 3. pun. 5. §. 1. nu. 4.* licet de ſuſpenſione ferenda, non autem lata, hoc intellexerit, ſed malè *Suar. cit. n. 41.* cum tex, clarè loquatur, hancque interpretationem non admittat.

23 Item requiritur, vt ordines ſuſcipiantur gradatim, & non per ſaltum: ſi quis n. poſt minores ordines, vel etiam poſt ſubdiaconatum ſuſciperet præsbiteratum, eſſet ſuſpenſus à Præsbiteratu, *c. ſolicitudo diſt. 52. & DD. communiter in c. vnico de Cleric. per ſalt. prom. Dia. par. 5. tract. 10. reſol.* 27. non tamen ab alijs ordinibus ritè ſuſceptis *Sua. de cenſur. diſp. 31. ſect. 1. n. 42. Henriq. lib. 14. cap. 6. n. 3. Ricc. reſol.* 318. ſed peccat mortaliter, & ſi exercet Præsbiteratus ordinem, eſt irregularis, DD. apud Dia. cit. reſol. 28. cuius abſolutio ſpectat ad Pontificem ex *Trid. ſeſſ. 23. cap. 14. in fine. idem P. ex Suar. Sayr. Ricc. & alijs loco cit. reſol. 29.*

24 Verum recipiendo ordines maiores relictis minoribus, non eſt ſuſpēſus, nec irregularis per illorū exercitium, licet grauiter peccet. vt ex Nauar. & alijs probabile exiſtimat idem P. Dia. vbi ſupra *reſol.* 47. debet tamē recipere ordines omiſſos, ſed ſuper iſta ſuſpenſione, ſi adeſſet, poteſt Epiſcopus diſpenſare; in prioribus autem minimè, quando in ordinibus ſic per ſaltū ſuſceptis adminiſtrauit *Suar. d. diſp. 31. ſect. 1. n. 51. Henriq. loco cit. Dia. d. reſol. 27. §. notandum.* & percipitur ex Trid. cit. in fine à contrario ſenſu.

25 Sunt etiam in ordinatione obſeruanda legitima tempora; ſed prima tonſura dum nullo tempore à iure dari prohibetur, poteſt quolibet die, & hora conferri *Vaſq. in 3. par. diſp. 246. cap. 5. n. 46.* ordines minores quolibet die feſtiuo, maiores verò in ſabbathis quatuor temporum, vel ſabbatho de Paſſione, & ſabbatho ſancto *c. 3. de temp. ordin.* quorum temporum determinationis ratio traditur per *Catech. Rom. ſub hoc tit. n. 30.* vt ſt. Populus fidelis ieiunijs, necnon pijs, & ſanctis præcibus à Deo impetret miniſtros, qui ad tanti miniſterij poteſtatem rectè, & cum Eccleſiæ vtilitate gerendam aptiores ſint.

26 Dierum autem feſtorum appellatione, contineri etiam eos, in quibus ſit officium duplex. quamuis à populo ex præcepto non ſeruatos docet cum multis *P. Dia. par. 5. tract. 13. reſol. 97.* quod ſi concedatur in collatione ordinum minorum; trāſeat, quia vt multi volunt, non ſunt ſacramenta, ſed ſacramentalia; in collatione autem ordinum maiorum, ſeu ſacrorum, quando Pontifex diſpenſat, vt poſſint ſuſcipi in tribus diebus feſtiuis (qui eſt caſus ab eo ibidem relatus) non puto diſcedendum à communi, & contraria ſententia, quam docent *D. Anton. 3. par. tit. 4. c. 16. §. 16. Palud. in 4. diſt. 25. q. 2. n. 15. Sylu. v. ordo 2. q. 2. Azor. par. 2. lib. 1. cap. 17. qu. vlt. Barb. de pot. Epiſc. par. 2. alleg. 11. num. 22. & in collect. ad ius canon. to. 1. lib. 1. tit. 11. cap. 3. n. 5.* ratio eſt, quia ſecundum communem vſum loquēdi, qui eſt attendendus, quia dat ſignificationem rei *l. labeo 7. ff. de ſuppell. leg.* appellatione feſtorum, veniunt ſolùm illa de præcepto.

27 Accedat authoritas *Trid. ſeſſ. 24. cap. 1. de reform. matrim.* vbi dum ſtatuitur denunciationes matrimonij faciendas eſſe diebus feſtiuis, communis praxis obſeruat fieri in diebus, qui de Eccleſiæ præcepto ſeruantur, & in *l. quadraginta l. omnes, & l. fin. C. de ferijs,* ſit magna differentia inter diem Dominicum, & alios dies feſtos de præcepto cum alijs diebus non feſtiuis; ſi ergo extra tempora prædicta ſuſcipiantur maiores ordines, eſt pœna ſuſpenſionis per bullam Pij 2. relatam per

eun-

eundē *Dia.par.3.tr.4.reſol.*192.vbi ex *Nau.*
Suar. & alijs excluditur ignorãtia,ſed non
craſſa, vt putabat *Auila de cenſur. par.* 3.
*diſp.*5. *dub.* 7. quia hæc ex *l. quod Neruã*
ff.depoſit. æquiparatur dolo, qui ex eodem
Auila non excuſat, quæ tamen poſſet lo-
cum habere in ordinato; minimè verò in
Epiſcopo ordinante, qui tenetur iſta ſcire,
cum pertineant ad officium ſuum *D. Tho.*
1.2.q.76. ar.2.cor.

28 Item repelluntur ab hoc ſacramento
omnes irregulares, ſiue ex defectu,ſiue ex
delicto ante diſpensationem, vt dictum
eſt ſupra v. irregularitas, & tradunt *Cate-
ch.Rom.hoc tit.n.33. Belar.lib.2. diſt.9.cap.3.*
Bonac.diſp. 8. *eod.tit.pun.5. n.55.* Item om-
nes aliqua cenſura perſtricti,pręſertim ex-
communicatione *Nauar. in ſumma cap.25.*
n.69. Suar.tom.5.diſp.31. ſect.1.n.57. Item
ſerui *cap.1.& 2. & c.qui ex familijs diſt.53.*
Catech. & Belarm. cit. ſi tamen ordinentur
valida,quãuis illicita eſt ordinatio *D. Tho.*
in 3.par.ſuppl.q. 39. art.3. ſicuti omnes alij
ſupra, & infra notati præter illa tria ge-
nera perſonarum relata ſupra *n.7.*

29 Item qui non ſunt in gratia, non ſuſci-
piunt licitè hoc ſacramentum; nam ſi ha-
bent conſcientiam mortalis, debent con-
feſſionem præmittere, vel ſaltem contri-
tionem, niſi ſint Euchariſtiam ſuſcepturi,
quo caſu contritio ſine confeſſione non
ſufficeret *Trid.ſeſſ.13.cap.7. & can.* 11. &
Bonac. n.60. ex Tolet.Regin. & alijs. Item
vxorati durante matrimonio, qui ſi de fa-
cto ordinentur, ſunt etiam tàm eo con-
ſtante, quàm ſoluto ſuſpenſi, niſi proba-
bilis ignorantia excuſet, vt eſt caſus rela-
tus per eundem *Dian.part.5.tract.10.reſol.*
59. de eo, qui putabat vxorē eſſe mortuã;
quo caſu, ſoluto matrimonio ſuſpensio
ceſsaret, quod ſi ignorantia ſit ſupina,vel
affectata,non ſolũ non excuſatur, ſed ab-
ſolutio reſeruatur Pontifici per *extrau. an-*
30 *tiqua de voto.* Sed an remanente vxore in
ſęculo,& conſentiente poſſit eius vir ordi-
nari præsbiter? *in c.Epiſcopus diſt.*77. legi-
tur non poſſe,niſi præuio per vxorem Re-
ligionis voto,ſed *in c.coniugatus de conuer.*
coniug. videtur ſufficere votum caſtitatis,
& propterea *Sanch.de matrim.lib.7.diſp.39.*
num.6. diſtinguendo dicit, ſatis eſſe caſti-
tatem vouere vxorem ſenem, ſecus ſi eſſet
iuuenis Hurtado verò, & alij apud *Dian.*
par.4.tract.4.reſol.129. volunt in vtroque
caſu ſufficere votum caſtitatis *ex d.c.coniu-*
gatus,& quo ad c.Epiſcopus reſpondent,non
eſſe generale, ſed Concilij Agathenſis.
Quibus tamen non obſtantibus, contrariũ
puto in praxi eſſe ſeruandum, & minimè
ordinandum virum in ſacris, niſi vxor in-
grediatur Religionem.moueor, quia non
31 poteſt quis eſſe Epiſcopus, niſi vxor pri-
us profeſſa continentiam, ſacrum ſibi ve-
lamen imponat, veſtemque religioſam
aſſumat *ex c. ſanè de conuerſ.coniug.* ſed ea-
dem continentia requiritur in Epiſcopo,
quam in ſimplici ſacerdote, qui eandem
omnino habent poteſtatem ſuper corpus
Chriſti in eius conſecratione ex dictis ſup.
reſol.136. *nu.* 8. eandemque in dimitten-
dis peccatis, vt infra *reſol.152.n.5.ex Trid.*
ſeſſ.23. cap.1.de Sacram.ordin.& latius reſol.
159. *à nu.* 1. ergo idem ius in vtroque ſer-
uandum eſt, quod enim diſponitur in vno
de æquiparatis, diſponitur in alio *l.3.§.pro*
inde ff.de in rem verſo,&§.pari ratione inſtit.
quib.mod.ius patr. pot.ſolu.cum concord.

32 Præterea non poteſt vir ad religionem
tranſire, niſi etiam vxor,vel ſaltem, ſi ita
ſenex ſit, & ſterilis, quod ſine ſuſpicione
in ſęculo remanere poſſit, & tunc ſufficit
votũ caſtitatis *c. cum ſis eod. tit.*(de quibus
tñ dictum eſt ēt ſup. *reſ.112.in fine,&119.*
num.4.)ſed minor ſuſpicio poteſt eſse in
viro,tranſeunte ad Religionem, quàm in
ſæculo cum *Præsbyteratu* remanente
propter acceſſum ad vxorē in priori caſu
à ſuperiore non permiſsum, & in ſecundo
continuum, ergo ex maioritate rationis, ſi
in priori caſu requiritur tranſitus vtriuſq;
ad Religionem, multò magis in ſecundo,
ſaltem vxoris, de facto tamen vidimus in
Ciuitate Neap. viros ingredi Religionem,
& vxores ſenes in ſæculo,præuio caſtitatis
voto remanere, ſed non Præsbiteros effe-
ctos cum vxoribus amplius vitam ducere,
etiam ſi ſeorſim habitarent, quia eodem
modo facilis eſſet acceſſus,& quodammo-
do vteremur iure Græcorum,quod latinis
vetitum eſt. (Qua autē ætate dicatur vxor
ſenex,vide Dia.alioſque citat.)

33 Quam opinionem tenēt *Albert. Mag.in*
4.diſt.37. art.4. Sot.ibidem q.1.ar.2. Coninc.
diſp. 35. dub.6.n.32. imo ipſe idem Dian.
etiam cit.dicit priorem opinionem in pun-
cto iuris eſse veram, quaſi quod in praxi
ſuſtineri non poſſit; ſimilem rationem tra-
dit *Gl.in extrauag.antiqua de voto v.noluerit*
conuenire; quare potius permittatur virum
ad religionem tranſire,vxore in ſæculo re-

manente, & caſtitatem vouente, quam Præsbiterum fieri, etiam ſi vxor pari modo voueat per hæc verba. *Ratio dsuerſitatis reddi conſueuit, quia vbi vir in ſeculo remaneret, ad ſacros ordines promotus de licentia uxoris, votum continentiæ emittentis., tenetur eidem in neceſſarijs prouidere c. omnino diſt. 31. & ſic ſibi materiam incontinentiæ, prætextu defectus neceſſariorum affertur*, ſed ego me remitto in caſu iſto ad dicta ſupra in relata reſol. 112. in fine per rationes, vt ibi.

34 Addit tandem *Bonac. d.pun.5. num. 57.* requiri de neceſſitate ſacramenti intentionem in adultis, in pueris autem vſu rationis carentibus ſupplere Eccleſiam; ſed cõtrarium videtur voluiſſe *D. Tho. tàm in 4. diſt.25.q.2.ar.1.q.2. quàm in 3.par. ſupplem. q.39. art.* 2. nempe requiri ſolùm rationis vſum de neceſſitate præcepti, cuius verba vtrobique ſunt, videlicet. *Reſpondeo dicendum, quod per pueritiam, & alios defectus, quibus tollitur vſus rationis, præſtatur impedimentum actui, & ideo omnia illa ſacramenta, quæ actum requirunt ſuſcipientis ſacramentum, talibus non competunt, ſicut pænitentia, matrimonium, & huiuſmodi, ſed quia poteſtates infuſæ ſunt priores actibus, ſicut & naturales; quamuis acquiſitæ ſint poſteriores, remoto, antẽ poſteriori, non tollitur prius, ideo omnia ſacramenta, in quibus non requiritur actus ſuſcipientis de neceſſitate ſacramenti, ſed poteſtas aliqua ſpiritualis diuinitùs datur, poſſunt pueri ſuſcipere, & alij, qui vſu rationis carent.*

35 Deinde *ad* 2. ſubdit, in receptione ordinis non requiri aliquem actum ex parte recipiẽntis; ſi ergo nullus actus requiritur, & intentio eſt actus voluntatis, conſequenter non requiritur intentio, ſequitur *Tab. v.ordo 4.n.1.* dicens ſuſcipientem ordinem concurrere ſolùm paſſiuè. *in Catech. Rom. hoc tit.n.33. legitur, videlicet. Pueris autem, & furioſis, qui vſu rationis carent, hoc ſacramentum dandum non eſt*, quamuis *ſi ijs quoque adminiſtraretur, ſacramenti characterem in eorum animam imprimi certò credendum ſit Belar. eod. tit. cap.* 3. ſi igitur talibus collatum, qui intentionem nullam habere poſſunt illud recipiendi, validum eſt: ergo non requiritur de neceſſitate, ſacramenti intentio.

36 Nec valet reſponſio Bonac. dicentis in pueris ſupplere Eccleſiam, & furioſos non recipere ſacramentum, quia Eccleſia non ſupplet defectum, niſi in Sacramentis neceſſitatis, & prætcrea obſtat doctrina D. Thom. & relatorum, quibus addo *Regin. lib.30. tract.1.nu. 30.* vbi ait, omnes baptizatos, etiam ſi rationis vſu careant, vt infantes, & amentes, aut alium patiantur defectum, quo inepti ſint ad ordines exercendos, vt cæci, manci, hæretici, & ſimiles ſi de facto ordinentur, factum tenere, & imprimi verum characterem ordinis, citat *Gregor. de Valent. to.4. diſp.9.q.4. pun.1.* teſtantem eſſe communem Theologorum ſententiam *in 4.diſt.* 25. Durand. excepto, & proinde abſq; alia intentione tenendum eſt ſufficere acceſſum ſpontaneum ad ordinem, in quo ineſt intentio implicita, &
37 ſolùm excludimus contrariam intentionem habentem, qui licet ordinetur, nec characterem recipit ex generali doctrina *c.maiores §.fin.in fine de baptiſ. ibi, tunc ergo characterem ſacramentalis imprimit operatio, cum obicem voluntatis contrariæ non inuenit obſiſtentem.*

Minus prodeſt dictum eiuſdem Bonac. quod, ſicut furioſi inualidè baptizantur, ſi ante furorem baptismum non petierunt *d.c.maiores, §.item quæritur*, ita etiam inualidè ordinantur; nam reſponſio percipitur ex eodem text. §. *verum, &* §. *ſequenti*, quia ſi remittitur per baptiſmum pueris originale peccatum, quod ſine conſenſu contraxerunt, & ſine conſenſu remittitur, Eccleſia ſupplente pro eis, furioſis autem adultis, qui ante amentiam vltra originale habebant actualia peccata, cum conſẽſu contracta, non poſſunt ſine contrario conſenſu remitti, & propterea requiritur intentio (niſi nati, & ſemper furioſi extitiſſent, qui æquiparantur infantibus:) nec poteſt remitti originale ſolùm, ſicuti pueris, quia eo remiſſo deberent videre Deum, & pro actualibus in inferno eſſe, quod eſt impoſſibile, vt *in d. c. maiores §. penult.* à Pontifice declaratur; hæc autem omnia ceſſant in ordine, vt patet, & proinde ſunt inapplicabilia.

Vtrum ordinatus per metum cadentem in virum coſtantem ſit validè ordinatus, item de effectibus ordinis, & ordinati poteſtate.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus per metum an dicatur validè ordi-*

ordinatus, ita vt characterẽ ſuſcipiat, & ad votum caſtitatis, diuinique officij recitationem teneatur? Et quid ſi tranſacto metus timore votum caſtitatis in ordine incluſum dicto, vel facto ratificet? num. 2.

3 *Ordinis ſacramentum confert gratiam, & characterem imprimit, ſi ritè; & rectè ſumatur.*

4 *Poteſtas ordinis, quæ ſit, & quæ iuriſdictionis?*

5 *Iuriſdictio, quæ vnicuique ſacerdoti, quando ordinatur tribuitur, eſt ſuſpenſa, donec ei iterum, & in ſpecie concedatur, licet antiquitus eam abſque alia cõceſſione haberet.*

6 *Clauis ſcientiæ, & poteſtatis in quibus conſiſtat, an illam habeant ſacerdotes indocti, & an differant inter ſe? vſque ad num. 9.*

10 *Iuriſdictio quæ ſit ordinaria, quæ delegata, & quæ ſubdelegata, qui ſingulas habeãt, & qui poſſint delegare, vel ſubdelegare, & num. 11.*

12 *Confeſſio inualidè fit cuicumque ſacerdoti, non ordinario, vel delegato, vel ſubdelegato à poteſtatem habente, excepto articulo mortis, quando poteſt quicunque ſacerdos abſoluere ab omnibus peccatis, & cenſuris, etiam Pontifici reſeruatis, ſed quid de Regularibus? n. 13.*

14 *Intentio ſacerdotis quando celebrat cum Epiſcopo tempore quo ordinatur, & conſecrat, an debeat eſſe ſecundum voluntatem Eccleſiæ, vel explicitè conſecrandi?*

15 *Acolytatus officium exercens apud ſacerdotem celebrantem, ſi ſit in mortali, aliud mortale non committit, ſed quid de ſubdiacono, vel Diacono? n. 17.*

16 *Extremæ vnctionis ſacramentum, dum poteſt à quolibet ſacerdote adminiſtrari fortius ab Epiſcopo.*

18 *Sacramenta nequeunt exerceri in peccato, tàm actiue, quàm paſſiuè ſine nouo peccato, & quid de adminiſtrante ſolùm Euchariſtiam, & n. 19.*

Reſolutio CXXXX.

1 AD primum reſpondetur cum diſtinctione, aut metum, ſeu coactionem paſſus, ſemper reſtitit, numquam conſentiendo, & hic, nec characterem recipit, nec ad votum caſtitatis, vel recitationem diuini officij tenetur, & poteſt vxorem ducere *c. 3. §. itẽ quæritur de Bapt. c. 1. & 2. cum dilectus de his, quæ vi, metuſue cauſa fiunt*, rationem tradit *Innoc. 3. in d. §. item quæritur*, quia st. eſt Religioni Chriſtianæ contrariũ, vt ſemper inuitus, & penitus contradicẽs ad hoc aliquis compellatur, & addit *Gl. in c. vbi iſta diſt. 74. ex c. integritas 32. qu. 1.* quia votum eſt liberæ voluntatis, non coactionis.

2 Si verò ex metu coactus, ne detrimentũ comminatum incurrat, ſpontè accedit ad ordinem, characterem ſuſcipit ſacramenti, quia voluntas coacta, voluntas eſt *d. §. item quæritur*, ſed non tenetur ad caſtitatẽ ſeruandam, quæ debet eſſe omnino volũtaria ex *d. c. integritas, & c. ante triennium diſt. 31.* (niſi tranſacto metus timore ſpõtè verbis, vel facto per exercitium ordinis ſuſcepti votum ratificauerit *Azor. 1. p. lib. 12. cap. 14. q. 8.*) & conſequenter poteſt liberè matrimonium contrahere *Sanch. de matrim. lib. 7. diſp. 29. n. 6. & 7. ex Nauar. Eman. Sà, & alijs, & addit n. 8.* nec teneri ad continentiam prædictam, quamuis metus non fuiſſet cadens in conſtantem virum, modo fuiſſet talis, vt præ timore initiatus eſſet, eoque ſecluſo, nullatenus initiatus fuiſſet.

3 Ad ſecundum, ordinis Sacramentum duos parit effectus, gratiã st. ſi ritè, & rectè ſuſcipiatur *c. cum ſcriptura 3. in Trid. ſeſſ. 23. & can. 4. hoc tit. D. Tho. 3. par. ſupplem. q. 35. art. 1. Catech. Rom. hoc tit. n. 34. Belar. eod. tit. cap. 1. n. 13. & characterem imprimit Trid. cit. cap. 4. idem Sanctus ibidem art. 2. Catech. & Belar. cit. omneſque DD. communiter.*

Circa 3. dictum eſt ſupra *reſol. 137. nu. 2.* de ſingulis ordinibus, ſeu ordinatis, in quibus conſiſtat eorum munus, ſed quia Præsbiteratus latiùs ſe extendit, ideo de iſto alia nõnulla dicemus; datur ergo du-
4 plex poteſtas, ordinis st. quæ eſt ſuper corpus Chriſti verum ad conficiendam, & miniſtrandam Euchariſtiam; & iuriſdictionis ſuper corpus Chriſti miſticum, quod eſt Eccleſia, ideſt fideles, ſeu fidelium cõmunio, & vtraque iſta poteſtas datur cuicumque ſacerdoti, quando ordinatur, ſed
5 iſta iuriſdictionis eſt ſuſpenſa, donec ei concedatur, vel à ſummo Pontifice, qui iuriſdictionem habet in toto mundo *c. cũcta per mundum 9. q. 3.* vel ab Epiſcopo in ſua diœceſi, vt inferius dicetur; in primitiua tamen Eccleſia omnes ſacerdotes eã

æqua-

æqualiter iure proprio habebant, ſicut A-
poſtoli, in cuius locum ſucceſſerunt Sacer-
dotes; *Trid. ſeſſ. 22. cap. 1. hoc tit.* poſtquam
verò fuerunt per Pontifices diuiſæ Paro-
chiæ, & tradita vnicuique in ſuos ſubdi-
tos iuriſdictio, fuit etiam ſuſpenſa alijs
eadem iuriſdictio, vt latè dicetur infra
reſol. 159. à n. 2.

6 In iſto eodem ordine continetur clauis
ſcientiæ, & poteſtatis, illa conſiſtit in exa-
minando pœnitentem, an capax ſit abſo-
lutionis, vel non; iſta verò in eum abſol-
uendo, & propterea omnes ſacerdotes li-
cet indocti eas habent, ſi tollatur prædicta
ſuſpenſio, ſicuti iudex ſecularis, dum ſibi
conceditur iuriſdictio, poteſtatem habet
examinandi, condemnandi, vel abſol-
uēdi reum, & multoties eſt indoctus. Qui-
libet ergo ſacerdos habet claues, ſed
non vſum earum ex ratione ante dicta,
donec ei concedatur iuriſdictio, vt etiam
7 docet *D. Tho. loco cit. q. 17. art. 2. ad* 2. hunc-
que loquēdi modum metaphoricè de cla-
uibus adhibent caſiſtæ, dum eo vſus eſt
Chriſtus cum Petro apud *Matth. cap. 26.*
ibi tibi dabo claues &c. etenim ſub iuriſdic-
tionis nomine omnia hęc continentur, vt
ex eius definitione (quæ latius ſe exten-
dit) docent *Gl. Bar. & DD. communiter in*
l. 1. ff. de iuriſd. omnium iudic. videlicet, eſt
poteſtas de publico introducta cum neceſſitate
iuriſdicendi, & æquitatis ſtatuenda.

Quod clarius patet ex doctrina eiuſdem
Sanct. *d. ar. 2. ad* 1. vbi ait, quod ad duo,
quorum vnum eſt cauſa alterius, vna po-
teſtas ordinatur, etenim dum omnis gra-
tia, & remiſſio in corpore miſtico ex capi-
te ſuo prouenit, ideo eadem poteſtas eſſe
8 videtur per eſſentiam, qua ſacerdos con-
ficere poteſt, & qua poteſt ſoluere, & li-
gare, ſi iuriſdictio adſit, nec differt, niſi
ratione, ſecundum quod ad diuerſos effe-
ctus comparatur, ſicut etiam ignis dicitur
ſecundum aliam rationem calefactiuus, &
liquefactiuus, & quia nihil aliud eſt cha-
racter ordinis ſacerdotalis, quàm poteſtas
exercendi illud, ad quòd principaliter or-
do ſacerdotij ordinatur, ſuſtinendo quod
ſit idem quod ſpiritualis poteſtas, ideo
9 character, & poteſtas conficiendi, & po-
teſtas clauium eſt vnum, & idem per eſ-
ſentiam, ſed differt ratione; idem voluit
art. 3. corp. in fine, ibi, & hæ duæ claues non
diſtinguntur in eſſentia authoritatis, quia v-
traque ad officium idem competit, ſed ex com-
paratione ad actus, quorum vnus alium præ-
ſupponit.

10 Diuiditur autem hæc iuriſdictio in or-
dinariam, delegatam, & ſubdelegatam, or-
dinaria reſidet pleniſſimè in ſummo Pon-
tifice, (quæ extenditur ad omnes homines
mundi) in Epiſcopis in ſuis diœceſibus
erga ſuos ſubditos, & in Parochis in ſuis
Parochijs erga Parochianos *c. cuncta per*
mundum 9. q. 3. c. 1. de offic. & poteſt. Iudic. or-
din, c. 2. & c. ſuper eo de Paroch. Delegata
eſt, quam habet ille, cui ab aliquo ex his
iuriſdictio conceditur ex iuribus vulgat.
dummodo delegatus à Parochiano ſit etiā
approbatus ab Epiſcopo iuxta declaratio-
nem S. Congr. relatam *à Dia. par. 3. tract.*
4. reſol. 110. in fine, & 146. licet de iure cō-
muni *ex c. omnis de pœnit. & remiſſ.* poſſent
delegare abſque alia Epiſcopi approbati-
11 one. Subdelegata eſt, quam tribuit cui
vult ſolus delegatus Pontificis, vel Regis
circa ſecularia *c. 3. c. quāuis de offic. & poteſt.*
Iud. deleg. l. à iudice C. de iudic. habent enim
delegati à Pontifice, & Rege ordinariam
iuriſdictionem, & propterea ſubdelegare
poſſunt *c. 2. de offic. leg. in 6.* hinc eſt, quod
12 ſi quis ab aliquo præter quemcunque
ex prædictis confiteretur, non eſſet validè
abſolutus *d. c. omnis §. ſi quis autem,* eſſetq;
repetenda confeſſio, excepto mortis arti-
culo, in quo omnes ſimplices ſacerdotes
poſſunt abſoluere quoſcunque pęnitentes
à quibuſuis peccatis, & cenſuris etiam
Pontifici reſeruatis *Trid. ſeſſ. 14. cap. 7. de*
pœnit.

13 Regulares autem habent poteſtatem ſe
confitendi omni tempore à ſuis Prælatis,
vel delegatis ab eis *c. fin. de pœnit. & remiſſ.*
qui poſſunt etiam abſoluere ſeculares,
volentes de proximo ad religionem intra-
re abſque licentia, vel approbatione ordi-
narij, & ſi ſunt approbati ab Epiſcopo, e-
tiam à caſibus eidem reſeruatis ſecundum
Summ. Dia. v. Confeſſarius regularis n. 2. &
par. 3. tract. 2. reſol. 46. vbi dicit ſic ſibi reſ-
pondiſſe Procuratorem ſuæ Religionis,
(poſrea Cardinalē) de mente Clem. 8. ſed
circa caſus reſeruatos hæc Dia. opinio,
ſi priùs ſuſtentabilis erat, fuit expreſſè
damnata per bullam *Alex. 7. emanatam*
ſub die 2. Octobris 1665. incip. Sanctiſſimus
D. N.

14 Aduertendū ĕt eſt, quod quando ſacer-
dotes ordinantur, & proferunt ſuper eadē
hoſtia verba conſecrationis cum Epiſcopo
cum-

eum quo concelebrant, licet alij apud
eundem *Dia.par.3.tract.4.reſol.50.& par.5
tract.14.reſol.82.* voluerint debere omnes
habere explicitam intentionem conſecran-
di, attamen ex quo poteſt facilè accidere,
vt vnus ea proferat ante aliū, quo in caſu,
quia ſemel prolatis, non poteſt ſuſpendi
Sacramenti effectus, & conſequentèr ſecu-
ta conſecratione, ſacrilegè iterarentur, *ex
D.Tho.in 4.diſt.23.qu.1.art.1.quaeſt.2. ad 3.
Sayr.de cenſur.lib.7.cap.8.num.29.* ideò ego
libentèr adhæreo opinioni *Laym. in exam.
Theol.mor.lib.5.tract.2.cap.7.nu.6. ex Caiet.
par.3.qu.82 art.2.Richar.Suar.& alijs* vo-
lentibus nouos Sacerdotes habere debere
generalem intentionem in proferēdo ver-
ba ſecundum voluntatem Eccleſiæ, iuxtà
quod ceſſant omnia inconuenientia, quæ
ex cauſa relata euenire poſſent, & nulla
fit iniuria Sacramento.

15 Si quis autem miniſtraret in Acholyta-
tu Sacerdoti etiam ſolemnitèr, & in mor-
tali reperiretur, aliud mortale non com-
mitteret ſecundum veram ſententiam,
quam docent *Suar.tom.3.diſp.16.ſect.3.§.3
quaeri Cabrera de ſacram.in 3.par.q.64.art.6
diſput.1.§.6. num.55.* ea ratione, quia vt
multi probabilitèr docent, ſupra relati,
iſti minores ordines non ſunt Sacramenta,
ſed Sacramentalia, ſequitur *P.Dia.par.3.
tract.4. reſolut.* 196. vbi ſuauitèr repræ-
hendit *Nauar. in man. cap.25. ſub num.72.*
tamquam quod contrarium voluerit, qui
tamen loquitur de adminiſtratione Sacra-
mentorum, vt patet ex tex. quem ad hoc
16 allegat, qui eſt *c.illud 95.diſt.* vbi loqui-
tur Innoc. de adminiſtratione extremæ
vnctionis, & dicit poſſe adminiſtrari ab
Epiſcopo, ſicut à quolibet Presbytero, de
quo antea dubitabatur *ex Epiſt.Iacobi ibi ſi
quis infirmatur, inducat Presbyteros*, ergo di-
cebant aliqui non poteſt Epiſcopus, quod
dubium ſuſtulit Pontifex ex rationibus vt
17 ibi. Quo ad ſubdiaconatum autem, &
Diaconatum hoc quoque docuere *idem
Suar.cit.§.de alijs Vaſq.in eadem 3.par.to.3.
diſp.136.c.4.Valent.tom.4.diſp.9. q.1.pun.4.
ad 4. & alij*, ratio eſt quia talis actus non
eſt diſpenſatio meritorum Chriſti, vt ſunt
Sacramenta, aut opus in ſe, tàm ſanctum,
vt adſit adeo grauis obligatio illos exer-
cendi in gratia, quicquid in contrarium
voluerint *idem Cabrera cit. num.48.& alij*.

18 De Sacerdote tamen non dico cele-
brante in peccato, quem non dubitatur
ſacrilegè agere, ſicuti per adminiſtratio-
nem cæterorum Sacramentorum, vt ge-
neralitèr docet *D. Tho. par.3.qu.64.art.6.*
ſed ſolùm de Sacram Euchariſtiam admi-
niſtrante ambigi poteſt, an etiam mor-
tale committat, ſi in mortali miniſtret, &
affirmatiuam ex eod. Sancto ibid. amplexi
ſunt *idem Suar.d.diſput.16.ſect.4. §.2.argu-
mentor Valent. diſput.9. quaeſt.10. punct.1.
Villalob.in ſumma par.1.tract.4.dub.14.n.2
& alij*. Contrariam tamen probabiliorem
19 vocat *Vaſq.in 3.par.tom.2.diſp.136.cap.3.
num.38. cui concordant Ledeſma. in ſumma
to.1. cap.6.concluſ.8.diffic.5. Nugn.in 3.par.
tom.1.quaeſt.64.art.6.diffic.1.concluſ.2.& alij*
qui eam probabilem putant. ratio eſt, quia
qui miniſtrat Euchariſtiam, non eſt Mini-
ſter Dei ad directam iuſtificationem pro-
ximi, ſicut in alijs Sacramentis, ſed ſo-
lùm applicat actiua paſſiuis; in alijs enim
idem Sacerdos conficit, & miniſtrat Sa-
cramenta, non autem in hoc, in quo iam
confecta, ſolùm miniſtrat, aliàs oporte-
ret dicere, quod dum Sacerdos innume-
rabiles aliquando communicat ſingulis
diebus, innumerabilia etiam, ſi in pecca-
to ſit, peccata committat, quod videretur
quodammodò ſatis durum, & à Diuina
pietate alienum, & vlteriùs omnes, qui
tetigerunt Chriſtum, dum fuit viſibilitèr
in Mundo, mortale contraxiſſent, quam
opinionē probabilem putauit, etiam idem
Dia.par.2.tract.14.reſol.23. qui ſe fundat
in doctrina *D. Tho.in 4. diſt.5. qu.2.art.2.
quaeſt.4.* vbi dicit quod Miniſter Eccleſiæ
in quocumque ſpirituali ſe exhibet Mini-
ſtrum Eccleſiæ, ſi in mortali exiſtat, pro-
babile ſit quod peccet, nec aperit ſi mor-
taliter, aut venialitèr, conficientem autē
Sacramenta in mortali peccare, mortalitèr
(niſi in caſu neceſſitatis baptizaret ſine
ſolemnitate, ſicut quicumque ſecularis)
propterea dum loquimur de miniſtran-
te non conficiente, & D. Thom. dicit eſſe
probabile, quod peccet, ergo probabile
putant Authores relati, quod non peccet
mortalitèr, non autē probabilius ſecūdum
Vaſq. vbi ſupra, verùm quia *idem Sanctus
in 3. par. quaeſt.64.art.6.in corp.* apertè di-
cit peccare mortalitèr adminiſtrantem
Sacramenta in mortali (baptiſmo in caſu
neceſſitatis excepto) propterea nolo di-
ſcedere ab eius ſententia, non tamen
quod tot mortalia committat, quot ho-
mines communicat, vt dicunt DD. rela-
ti

Digitized by Google

ti *in reſol.59.num.7.& reſ.168.num.15.* ſed
vnum tantum ex rationibus, & DD. ibi-
dem cit.

Pænitentia vti Virtus.

SVMMARIVM.

1 *Pænitentiæ etymologia cum ſuo triplici, & diuerſo ſignificatu, & in quo eorum ſit verè virtus?*

2 *Pænitentia, ſeù dolor de peccatis commiſſis regularitèr non ſufficit, ſed eſt exoluenda pœna, in hac vita in corpore, vel in alia in anima.*

3 *Deus quando in ſcriptura dicitur ſe pænituiſſe, quomodò intelligatur?*

4 *Pænitentiæ nomen quare tribuatur eidem, tàm vti virtuti, quam vti Sacramento. Prout eſt virtus non prodeſt hodie ſine Sacramento ſaltem in voto, nec iſtud ſine illa num.5. & 6. Eius definitio num.7.*

INTRODVCTIO.

1 Circa etymologiæ nomen omnes con-
uéniunt, pænitentiam dici à pęna,
vnde *D. Auguſt.lib: de vera, & falſa pænit.
cap.19.* vocat pænitentiam ideſt pœnæte-
nentiam, quia verò pœna dolorem, ac
triſtitiam cauſat, ideò pænitentiæ nomen
ſignificat deteſtationem, & retractationem
prioris facti, vel omiſſi; Quare non eſt
ſimplex reſipiſcentia, & tranſmentatio, vt
malè hæretici credunt, ſed inſuper eſt
doloroſa deteſtatio *ex Gen.6. Iob.30. &
Matthæ.11.* quod triplicitèr accidere ſo-
let ſecundum *Cathech. ſub tit.de ſacramen.
pænit.num.2.* primò quando aliquid diſ-
plicet, quod antea placuerat, nulla habi-
ta ratione, bonum ne, an malum fuerit,
& hæc pænitentia non eſt ſecundum Deũ,
& dicitur irriſſoria, vt in *cap. irriſſor de
pænit.diſt.3.* Secundò cum quis ex ſcelere
commiſſo, quod antea placebat, dolo-
rem, non Dei, ſed ſui ipſius cauſa conci-
pit, veluti ſi quis dolet de homicidio per-
petrato, ob quod ad mortem, vel ad tri-
remes damnatus ſit, & ſolius pęnæ triſti-
tiam habeat; & hæc neque eſt virtus ſu-
pernaturalis, de qua agendum hic erit.
Tertiò cum non ſolùm admiſſi ſceleris
cauſa intimè dolet, vel eius doloris ex-
ternum etiam aliquod ſignum exhibet;
verùm etiam vnius Dei cauſa in eo mœro-
re eſt, & hæc pænitentia, eſt vera virtus
Belarm.lib.2.eod.tit.in præludijs. Quamuis
2 autem dolor ſit in corde, remanet tamen
exoluenda pœna pro peccatis commiſſis
in corpore in hac vita, vel in alia in ani-
ma, niſi adeo intenſus eſſet dolor, vt abſq;
alio medio tolleret omnem pœnam, vt di-
ctum eſt ſupra v.contritio, vnde *in l.qui ea
mẽte ff.de furt.legitur videlicet, qui ea mente
alienum quid contrectauit, vt lucri faceret,
tametſi mutato conſilio id Domino poſtea reſti-
tuit, fur eſt; nemò enim tali peccato pæniten-
tia ſua nocens eſſe deſijt.*
3 Aliquando etiam pro mutatione, ſeù
retractatione prioris voluntatis, licèt mala
nõ fuerit, pænitentia accipitur, quo modo
per metaphoram dicitur *Geneſ.c.6.* Deum
pænituiſſe feciſſe hominem, & *Reg.15.*
conſtituiſſe Saul. Regem *Suarez. de pænit.
diſp.1.ſect.1.in princip.ex catech.cit. num. 3.*
quia verò dolor ex ipſa pænitentia ortus,
eſt pars Sacramenti, ſine qua iſtud non
4 ſubſiſtit, vt infrà; ideò hæc vox ad præ-
dictum Sacramentum ſignificandum tran-
ſlata eſt, à parte, totum nominando,
atque ita conſtat, hoc nomen commune
eſſe Sacramento, & virtuti, ſicuti & con-
feſſio ipſa, aut ſatisfactio ſolent pæniten-
tia appellari *Greg.de Val.to.4.diſp.7. qu.2.
pun.1.§.quarta aſſertio.*
5 Imò adeo ſunt iſta coniuncta, vt nec
ipſa virtus prodeſſe valeat in lege gratiæ
ſine Sacramento, ſaltèm in voto, nec Sa-
cramentum ſine iſta virtute conſiſtere re-
ctè dixerit ex *Trid.ſeſſ.13.cap.7.& can.11.
Suar. vbi ſupra in præfatione verſic. eſt au-
6 tem;* Supponimus enim pænitentiam, vel
eſſe virtutem, vel actum virtutis *D.Tho.3.
par.qu.85.art.1.in corp.* De varijs autem
pænitentiæ qualitatibus, nempè de Inani,
de Sera, de Infernali, ſeù deſperata, de
publica, de ſolemni, & ſimilibus habes
*in c.Iudas c.inanis de pænit.d.3.& c.nemo.d.7
vbi Canoniſtæ Nauar.cap.1.in manual.* Sed
vera de qua loquimur variè definitur per
*Auguſt. in cit. cap.19. Gregor. homil.14. in
Euangel.D.Tho.d.q.85.art.2. & per Belarm.
citat.cap.1.ex catech.ſub eod.tit.num.1.* vide-
licet eſt conuerſio animi ad Deum
cum deteſtatione, & odio peccatorum
commiſſorum, & cum certa deliberatio-
ne malam vitæ conſuetudinem emendan-
di, cum ſpe veniæ, à Dei miſericordia
conſequendæ, quæ definitio in ſubſtantia
differre

diſſere non videtur à definitione contritionis, vt apud eundem *Belarm. cap.3. & percipitur ex Trid.ſeſſ.14.cap.4. de quo vide infra reſol.ſeq.num.11.* nihilominus quia 1 de iſta ſatis eſt dictum ſupra v. contritio; propterea de illa aliqua breuitèr attingemus, & primo.

In quibus conueniant virtus pænitentiæ, & Sacramentum pænitentiæ, & in quibus differant.

SVMMARIVM.

1 *Pænitentia conuenit cum Sacramento in nomine, & in effectu, quia vtrumque remedium inſtuit ad tollendum peccatum, quod poteſt Deus remittere ſine Sacramento, ſed non ſine pænitentia num.2. Item quia tàm illa, quàm iſtud vocantur ſecunda tabula poſt naufragium num.3. & dicitur ſecunda, non ſolùm in ordine ad primum, vel ſecundum lapſum, ſed etiam ad tertium, quartum & vlteriores, ſicuti dicuntur ſecunda vota poſt primum matrimonium, etiam ſi centies fuerint contracta nu.4. Item quia vtriuſque materia remota, eſt peccatum, quod deteſtatur; & vtrumque remedium conuenit adultis, non autem infantibus. nu.5.*

6 *Pænitentia, & Sacramentum differunt, quia illa conſtituitur in genere habitus, vel actus, iſtud autem in genere ſigni, Vt Sacramentum, eſt actus exterior; vt virtus, interior, cum conſiſtat in interiori actu animæ num.7. Vt Sacramentum confert gratiam ex opere operato; vt virtus non ſic, ſed ex diſpoſitione operantis, non tamen proprie ex merito, ſed de congruo num.8. Differt à Sacramento, quia iſtud habuit ortum à Chriſti aduentu, illa verò ab initio mundi, & eſt de iure naturali num.9. Item quia illa debet durare vſque ad finem vitæ, ſaltem in habitu; iſtud autem vſque ad determinatum tempus, & ſecundum menſuram peccati nu.10. vſque ad 13.*

21 *Sanctis diſplicebit etiam in Cælo peccaſſe in terra, ſed ſine omni dolore, cuius ipſi capaces non ſunt.*

Reſolutio CXXXXI.

Diximus ſupra in introd.n.4. conuenire primò in nomine, Secundo in effectu ratione vtilis medicinæ, & neceſſariæ ad delendum peccatum actuale, ſi mortale ſit (nam de venialibus, vtilis eſt pænitentia, non tamen ſimplicitèr neceſſaria, cum gratiam non tollant, *vt in reſol. ſeq.num.10.*) ſicuti enim pænitentia erat neceſſaria in lege veteri ad effectum prædictum, vt ſcribitur apud *Ezech. cap.18. & 33. Ion.3.* & alibi paſſim, ita etiam regularitèr in lege noua cum Sacramento *Luc.cap.3. Io:20. Trid. ſeſſ.14. cap.4. Suar. to.4.diſp.1.de pænit.ſect.1.n.3.* dixi regularitèr, quia poteſt Deus remittere peccata 2 etiam mortalia ſine Sacramento, vt fecit Magdalenæ, & adulteræ, quamuis tunc non erant inſtituta Sacramenta, ſed non ſine pænitentia, vt probat *D. Tho.par.3. qu.86.art.2.in corp.*

3 Tertiò conueniũt metaphoricè, quia ſicut pænitẽtia dicitur ſecunda tabula poſt naufragium, vt tradunt *Tertull.in princ.libri de pænit.& Ambroſ.ſub eod. tit. ad Virgin. lapſ. cap.18.* ibi, *tù quæ iam ingreſſa es agonem pænitentiæ, inſiſte miſera, fortiter inhære, tamquam naufragus tabulæ. concordat cap.2. Apoc. & cap.miror de pænit.diſt.1.* ita etiam Sacramentum *Trid. ſeſſ.6. cap.14. & docet D. Tho.par.3.quæſt.84.art.6.in corp.* ibi, *& ideò pænitentia tenet ſecundum locum reſpectu ſtatus integritatis, qui confertur, & conſeruatur per Sacramenta; nam primum remedium Mare tranſeuntibus eſt, vt conſeruentur in Naui integra, ſecundum autem, vt poſt Nauem fractam, quis tabulæ adhæreat.* Primum n. remedium in Mari huius vitæ, eſt quod homo integritatem ſeruet, quæ recipitur per baptiſmum; Secundum autem eſt, ſi per peccatum, integritatem perdiderit, quod per pænitentiam redeat, *Magiſt.ſent.in 4.diſt.14.in princ.* vbi obſerua quod licet quis tertio, vel decies mil- 4 lies, aut vlterius ad pænitentiam redierit, ſemper dicitur ſecunda tabula poſt naufragium, non autem tertia, vel quarta, aut vlterior; ſicut à ſimili, ſi quis tertio, vel quarto, aut vlterius nupſerit, ſemper dicitur tranſire ad ſecunda vota, non autem ad tertia, vel vlteriora, *vt in titulis C. ſi 2.nupt.mulier, & C.de ſecund.nupt.vbi Gl. in rubric.*

5 Quartò conueniunt in materia, quia vtriuſque materia remota, eſt peccatum actuale, non acceptandum, ſed deteſtandum, vt loquitur *D. Tho. cit. art. 2. in corp.* Quintò in ſubiecto, quia vtrumque habet locum in adultis; infantes n. non ſunt capaces peccati, quamuis habitu pœnitentiæ (quia ſuo tempore poterunt peccare) polleant *Valent. to. 4. diſt. 7. qu. 2. par. 1. S. fin.* & tandem, quia vtrumque remedium iterabile eſt; de pænitentia namque, vti virtute non dubitatur, nec vti Sacramento, ſi fiat de diuerſis, vel iiſdem peccatis iteratis; ſi verò de eiſdem numero, eſt etiam prædictum remedium iterabile, ſi de illis in noua cõfeſſione fiat materia, vt dicetur infrà de Sacramento pænitentiæ, & docet latiſſimè *D. Tho. vbi ſupra art. 10. Suar. d. ſect. 1. num. 7. & comm. DD.*

6 Differunt autem virtus, & Sacramentum, quia iſtud conſtituitur in genere ſigni, vt infrà *v. Sacramentum in introduct. num. 3.* virtus verò, in genere actus, vel habitus, vt probat *D. Tho. loco cit. qu. 85.*
7 *art. 1. in corp.* Secundò quia pænitentia vt Sacramentum, eſt actus exterior, vt virtus interior: Cum enim Sacramentum ſit ſignum ſenſibile, neceſsè eſt vt conſiſtat in exteriori actu, quia ſolus interior non obijcitur ſenſibus; virtus autem in interiori actu animæ potiſſimum conſiſtit, vt tradit *Suar d. diſp. 1. ſect. 2. n. 2.* an autem ſit in voluntate, vel nè, vide eundem *D. Thom. in 4. diſt. 14. qu. 1. art. 2. Suar. de pænit. diſp. 3. ſect. 1. & reſol. ſeq. n. 12.* Sed vtrumq;
8 cauſa ſalutis eſt, & iuſtificationis, vt ait *Magiſt. vbi ſupra*, diuerſo tamen modo; nam virtus eſt cauſa diſponens, Sacramentum autem eſt cauſa efficiens, vnde dicitur, & verum eſt conferre gratiam ex opere operato, vt ſuis locis latè dictum eſt, virtus autem non dicitur propriè conferre gratiam, qua remittatur peccatum, ſed eam obtinere ex diſpoſitione operantis, non tamen proprie, ex merito st. de condigno, ſed ſolùm de congruo, vt docet *Suar. citat. n. 4.* & hæc poteſt eſſe tertia differentia.

9 Quarto differunt in origine, & antiquitate, etenim hoc Sacramentum ſicut & cætera ortum habuerunt ex Chriſti inſtitutione *Trid. ſeſſ. 7. can. 1. de Sacram.* virtus autem pænitentiæ eſt de iure naturali iuxtà *D. Tho. cit. ad 1.* illuſtrato tamen lumine fidei, quod dictat, honeſtum, & rectum eſſe, agere pænitentiam de peccatis commiſſis, & propterea etiam in ſtatu legis naturæ fuit hominibus neceſſarium agere pænitentiam cum ſpe veniæ *Suar. to. 4. diſp. 1. ſect. 1. n. 5.* ibi, *quia Sacramenta noſtra initium habuerunt ex noua lege, illa verò ex initio Mundi, quam certum eſt feciſſe Adam de peccato ſuo, vt in lib. Sapien. cap. 10.*

10 Quinto, & vltimo differunt diuturnitate, nam pænitentia debet durare vſque ad finem vitæ, quia ſemper debet homini diſplicere, quod peccauerit, ſi enim ei placeret peccaſſe, iam ex hoc ipſo peccatum incurreret, fructumque veniæ perderet, diſplicentia autem dolorem cauſat in eo, qui eſt ſuſceptiuus doloris, qualis
11 eſt homo in hac vita, poſt quam Sancti non ſunt capaces doloris; vnde diſplicebunt eis peccata præterita ſine omni triſtitia ſecundum illud *Iſaia 65. obliuioni tradita ſunt anguſtiæ priores.* Quæ quidem
12 diuturnitas pænitentiæ debet eſſe continua in habitu, non tamen in actu; quia impoſſibile eſt, quod homo continuè pœniteat, cum neceſsè ſit, quod actus pœnitentis, ſiuè interiores, ſiuè exteriores interpolentur ad minus ſomno, & alijs ad neceſſitatem naturæ pertinentibus; In habitu verò oportet, quod homo numquam aliquid cõtrarium pænitentiæ agat, debetque in propoſito gerere, quod ſemper ſibi præterita peccata diſpliceant, ita *D. Tho. par. 3. qu. 84. art. 8. & 9. in corp.*
13 Sacramentum autem pænitentiæ, quod Sanct. d. art. 8. appellat exteriorem pænitentiam, non oportet quod duret vſque ad finem vitæ, ſed vſque ad determinatum tempus ſecundum menſuram peccati, vt loquitur ibid. m, quod exponit *Suar. cit. in fine*, quia requirit hoc Sacramentum aliquam, vel neceſſitatem, vel peculiarem occaſionem, & conuenientem etiam menſuram, vt exerceatur; pænitentia verò vti virtus requiritur vſque ad mortem, & vt ſit continua, non quidem actu, ſed habitu, vt dictum eſt.

Vtrum pænitentia debeat eſſe vniuerſalis de omnibus peccatis, vel an ea habita de vno, extendatur virtualitèr ad alia, & in quo differat hæc virtus à contritione.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Pænitentia, ſeu deteſtatio peccati poteſt eſſe vniuerſalis formaliter, & virtualiter, ſed an differant inter ſe? Verum ſi ſit vnius peccati ex motiuo particulari, non extenditur ad alia, neque virtualiter, nu.2. ſecus e contra nu.5. vſque ad 10.*

3 *Peccatum nullum mortale poteſt remitti ſine alio, vel alijs. Eorum deteſtatio præuio dilegenti examine, remiſſionem etiam oblitorum operatur, confeſſione ſequuta num.4.*

10 *Venialia non tollunt caritatem.*

11 *Pænitentia, licet in proprio ſignificatu ſit de prateritis peccatis dolor, includit tamen propoſitum non peccandi in futurũ. Vti virtus eſt in voluntate, ſicut in ſubiecto nu.12. Eius effectus nu.14. vſque ad finem.*

13 *Contritio non ſolùm eſt illa, qua quis deteſtatur peccata ſuper omnia deteſtabilia, ſed etiam, qua quis diligit Deum ſuper omnia, ſi tunc de peccatis non recordatur, & in hoc differt à pænitentia vti virtute.*

Reſolutio CXXXXII.

1 AD primum præmitto pœnitentiam, ſeu peccatorum deteſtationem, poſſe eſſe vniuerſalem duobus modis formaliter st. & virtualiter: primo modo dicitur, quando tali deteſtationi ex aliquo ſupernaturali motiuo præcedit in intellectu recognitio peccatorum omnium, ſiue diſtincta per ſingula peccata, ſiue confuſa, ita tamen vt formalem diſtributionem cõtineat: virtualiter autem eſt deteſtatio vniuerſalis, quando licet peccatum recogitatum ſit particulare, ratio autem, ſeu cauſa illud deteſtandi eſt ſimiliter vniuerſalis propter amorem st. Dei, vel timorem Gehennę, & propterea ſufficiens ad auertendam voluntatem ab omni peccato. Quod
2 ſi deteſtatio peccati ſit ex particulari ratione, ſeu motiuo, & non ſit de omnibus ſigillatim, vel in confuſo, non erit vniuerſalis formaliter, neque virtualiter, quod exemplificat *Suar. in 3. par. de pænit. tom. 4. diſp. 3. ſect. 8. à n. 1.* quando quis deteſtatur furtum, propter infamiam, quæ exinde ſequitur, & turpitudinem eius, non propterea odio habet fornicationem, imo poteſt cum illa propoſitum fornicandi habere, & ſic de ſingulis, ratio eſt, quia furtum non aduerſatur caſtitati, neque vnum motiuum deteſtandi habet neceſſariam connexionem cum alio.

3 Qui tñ loquendi modus mihi nõ placet, quia ſi poſſet dari caſus, vt vnum ſine alio, vel alijs mortalibus remitteretur, quod eſt impoſſibile, vt probat *D. Tho. 3. par. q. 86. art. 3.* nec talis deteſtatio ſufficiens eſſet ad illud idem, & ſolùm peccatum eo modo deteſtatum abolendum, eum non ſit ex motiuo ſupernaturali, ſicut requiritur, vt fatentur omnes apud eundem *Suar. diſp. 5. ſect. 2. n. 11.* ex eodem D. Tho. Sed eſt ve-
4 rum, quod quando peccata deteſtantur primo modo; præuio diligenti examine, & confeſſione in re, vel in voto ſecuta, ſi deſit Confeſſarij copia *ex Trid. ſeſſ. 14. cap. 4.* omnia etiam oblita, remiſſa ſunt iuxta idẽ *Trid. cit. cap. 5. ibi, Conſtat n. nihil aliud in Eccleſia à pænitentibus exigi, quam vt poſtquam quiſque diligentius ſe excuſſerit, & cõſcientiæ ſuæ ſinus omnes, & latebras explorauerit, ea peccata confiteatur, quibus ſe Dominum, & Deum ſuum mortaliter offendiſſe meminerit; reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in vniuerſum eadem confeſſione incluſa eſſe intelliguntur.*

5 Sic etiam (quando deteſtatur aliquod peccatum in particulari ſecundo modo, & ratio deteſtandi eſt vniuerſalis, puta propter Gehennæ timorem, vel quia ita eſt contrarium charitati, vt diſſoluat amicitiã cum Deo, vel quia eſt grauis eius offenſio; talis n. deteſtatio licet peccati particularis, extenditur virtualiter ad omnia, etiam non recogitata, nec ſigillatim, vel in confuſo deteſtata; fortaſſe ob inaduertentiam, ſi enim verè diſplicet illud peccatum propter alterutram ex cauſis vniuerſalibus prædictis, diſplicent, etiam virtualiter omnia *D. Tho. d. qu. 86. art. 3. in corp.* quia per quodlibet peccatũ incurritur in æternæ pœnæ reatum, non minus quam per multa iuxta doctrinam *Iacobi 2. ibi, qui in vno offendit, factus eſt omnium reus*; quamuis in intenſione, pœnæ ſint diſpares, Item quia per vnum datur auerſio à Deo, ſicut per multa, & hæc dicitur deteſtatio peccatorum vniuerſalis virtualiter, vt dictum eſt.

6 Et ratio rurſus eſt, quia qui efficaciter intendit aliquem finem, vult virtualiter, & implicitè media neceſſaria ad illum finẽ;

qui n. vult conſequens, vult etiam ante-
cedens *l. illud ff. de acquir. hared.* vbi Bar.
ait, ad poſitionem conſequentis, ſequi po-
ſitionem antecedentis; & è conuerſo, qui
7 efficaciter odio habet aliquod malum, &
intendit illud omnino fugere, vult etiam
virtualiter vitare quicquid inducere po-
teſt tale malum, quia voluntas efficax, ſecū
fert executionem, quantum eſt in poteſta-
te volentis, ſed qui deteſtatur vnum pec-
catum efficaciter propter aliquod ex di-
ctis motiuis vniuerſalibus, & ſupernatura-
libus, intendit abſolutè vitare pœnam
æternam, quæ vel ex vno illorum proue-
nit; ergo virtualiter vult vitare omnia,
quæ talis pœnę reatum inferunt. Adde
8 quod hoc motiuum eſt totum in ſingulis,
& totum in omnibus peccatis, & omnia
peccata talem habent connexionem reſpe-
ctu illius, vt non poſſit illud, odio haberi
abſolutè, niſi in ſingulis, & omnibus pec-
catis odio habeatur; ſed per veram dete-
ſtationem alicuius peccati propter tale
motiuum, perfectè, & abſolutè odio ha-
betur ipſummet motiuum; ergo in illo
virtute diſplicent omnia peccata, quæ in-
duunt talem rationem mali, ita perbellè
*Suar. diſp. 3. ſect. 8. n. 4. & 5. & poſt eum Hen-
riq. lib. 4. cap. 28. n. 5. Nugn. & alij recentiores
apud Bon. de pœnit. diſp. 5. qu. 5. ſect. 1. pun. 4.
num. 10.*

9 Hinc ſequitur deteſtationem mortaliū
propter aliquod ex relatis vniuerſalibus
cauſis, non neceſſario continere in virtute,
deteſtationem venialium, quia ſi motiuum
ſit timor inferni, venialia non ſunt tali
pœna digna; ſi ſit diuina caritas, & amici-
10 tia, venialia eam non diſſoluunt, & ex
contrario, deteſtationem venialiū, ex quo
offenſa Dei ſunt, virtualiter continent de-
teſtationem mortalium; impoſſibile quidē
videtur, diſplicere alicui venialia, & place-
cere mortalia; qui n. efficaciter fugit ægri-
tudinem, efficacius fugit mortem, & con-
ſequenter, qui fugit pœnam temporalem,
à fortiori fugit æternam; quia ſi de quò
minus, ergo de quò magis, *auth. multo ma-
io magis C. de ſacroſ. Eccleſ.* ſed venialia im-
pediunt tantùm feruorem caritatis, quam
mortalia tollunt: ergo idem *Suar. d. ſect. 8.
n. 11. & 14.*

11 Ad ſecundum videbatur dicendū, quod
cum pænitentia in ſuo proprio ſignificatu,
ſit diſplicentia peccati commiſſi, ſeu retra-
ctatio, & dolor de præteritis, vt tradit *Su-
ar. cit. diſp. 2. ſect. 1. n. 1. & 2. diſp. 3. ſect. 2. nu.
1.* non includeret propoſitum non peccan-
di de cetero, & ſic differret in hoc à con-
tritione; quæ continet in ſe vtrumque, vt
latè dictum eſt ſupra v. contritio. Sed quia
pœnitentia includit etiam propoſitum, vt
*in c. ecce de pænit. diſt. 1. & in c. pænitentia eod.
tit. diſt. 3. vbi Gl. v. non committere ſubdit, id
eſt non committendi propoſitum habere, & D.
Thom. 3. par. q. 85. art. 4. in corp. ibi manife-
ſtum eſt, quod pænitentia ſecundum quod eſt
12 virtus, eſt in voluntate, ſicut in ſubiecto, &
proprius eius actus, eſt propoſitum emendan-
di Deo illud, quod contra eum commiſſum eſt*;
propterea non differunt in hoc, ſed magis
conueniunt; & quia vt ſupra initio *num.* 6.
diximus ex Belarm. ambæ definitiones,
quę eſſentiam definiti demonſtrant, non
videntur differre, conſequenter nulla dif-
ferētia inter eas aſſignari poſſe videretur,
vt de contritione in genere concedit idem
Suar. vbi ſupra diſp. 4. in princ.

13 Verum quia DD. ſeparatim de illis lo-
quuntur, contrarium aſſerendum videtur;
propterea differre cenſeo ſolùm in hoc,
quia contritionis actus elicitur non ſolùm
per deteſtationem peccatorum cum pro-
poſito non peccandi in futurum, ſicuti pæ-
nitentia, ſed etiam per actum explicitum
amoris Dei ſuper omnia, qui dicitur dolor
implicitus, dummodo aut defectus tempo-
ris, aut inculpata peccatorum inconſidera-
tio, ſit in cauſa, quo minus peccator doleat
formaliter de peccatis iuxta ſententiam
Scoti in 4. diſt. 14. q. 1. ar. 10. quam eſſe com-
muniter receptam teſtatur *Nauar. in man.
cap. 1. nu. 5.* Et hoc non poteſt conuenire
pœnitentiæ, cuius eſt proprium dolere de
prętetitis, cum propoſito non peccandi
de cętero, vt dictum eſt. Quod enim tradit
*Suar. d. diſp 3. ſect. 2. n. 1. ex Auguſt. de vera,
14 & falſa pænit. cap. 13.* quod ſt. ex pœnitē-
tia naſcatur gaudium de ſatisfactione ex-
hibita pro peccatis, de iuſtit. & obſeruati-
one mandatorum, hic eſt effectus pœni-
tentiæ iam actæ, non autem ipſa pœniten-
tia; non n. ſunt idem cauſa, & cauſatum,
vt omnes ſciunt.

15 Quod aūt ait *Bonac. diſp. 5. q. 1. pun. 2. n. 3.
3. tom. 1. ſub hoc tit.* elicientem actum pœ-
nitentiæ, non recipere gratiam, & conſe-
quenter, in hoc differre à contritione ex
qua illam conſequimur, cum iſto caſu di-
catur ſacramentum in voto iuxta *Trid. ſeſſ.
13. can. 11. & ſeſſ. 14. cap. 4.* poteſt procede-

re

re de actu pœnitentiæ remiſſo, ſicuti etiã
dicimus de actu attritionis, qui neque
gratiam producit ſine effectuali ſuſceptio-
2 ne ſacramenti, vt in *d.c.4.* ſed quando ac-
tus pœnitentiæ eſt perfectus, quia inclu-
3 dit etiam propoſitum nõ peccandi de cæ-
tero, vt dictum eſt, & ſucceſſiuè compa-
4 ratur, ſeu eſt idem quod contritio, dubiũ
non eſt gratiam tribuere. Non enim eſt ac-
16 tus pœnitentiæ ille, quem exemplificat
Bonac. ibidem de volente ſatisfacete Deo
pro iniuria ſibi illata, quia velle facere non
eſt facere *l. qui non facit ff. de regul. iur.* & ſi-
militer velle pœnitere, non eſt pænitere;
ſed actualiter, & perfectè pœnitere, hæc
5 eſt vera pœnitentia, quæ in hoc concor-
dat cum contritione, vt dictum eſt.

Pœnitentia..

SVMMARIVM.

1 *Definitiones variæ Sacramenti Pænitentiæ referuntur, & n. 7.*
2 *Attritio ſufficit cum ſacramento pænitentiæ ad ſalutem.*
3 *Propoſitum ſatisfaciendi, cæteris concurrentibus, ſufficit in confeſſione, & n. 5.*
4 *Ablatiui abſoluti important conditionem.*
6 *Actus pænitentis in confeſſione qui ſint?*
8 *Confeſſionis, quæ ſit materia.*
9 *Pænitentiæ ſacramentum exercetur ad inſtar actus iudicialis, & n. 10. uſque ad 13. Eſt neceſſarium ad ſalutem, ſaltem in voto num. 14.*
15 *Contrariorum eadem eſt diſciplina.*
16 *Læſæ Maieſtatis crimen inter alia ſingularia habet, vt puniatur affectus non ſecuto effectu, aliquo tamen modo declaratus, ſed quid in raptu monialium? num. 17.*

INTRODVCTIO.

QVo ad nominis etymologiam dictum
eſt ſupra *v. pænitentia vti vir-*
tus in introd. nu. 1. in quantum at-
tinet ad idem nomen pænitentię vti virtu-
tem, quæ quia vti talis, eſt pars pœniten-
tiæ vti ſacramenti, (de quo nunc loqui-
mur) vt ibidem dictum eſt *n. 4.* & quia in
multis conueniunt, vt ſupra reſol. 141.
propterea tranſeo ad eius definitionem
variè à DD. traditam. *Lancell. enim inſtit.*
1 *can. de pænit. & remiſſ. in princ. ita definit; eſt*
ſacramentum, quod contritione, confeſſione, &
ſatisfactione concurrentibus, peccatorum ope-
ratur remiſſionem; ſed iſta non placet ex
multis, ſiquidem *ex Trid. ſeſſ. 14. cap. 4. hoc*
2 *tit.* ſufficit attritio cum ſacramento, nec
requiritur præſentialiter ſatisfactio, ſed
3 tantùm propoſitum ſatisfaciendi, vt
infra, & cum ipſe eam ponat per modum
4 ablatiui abſoluti, quod importat conditi-
onem, *l. fidei commiſſa §. cum eſſet ff. de lega.*
3. DD. in rubr. ff. ſolut. matrim. videtur vel-
le, quod ea quomodocumque non cõcur-
rente, non remittantur peccata ex natura
conditionis, quæ nihil ponit in eſſe, niſi
purificetur *l. id quod ff. de conſt. pecun.* quod
eſt falſum vt infra.
5 Item dum non aperit, cui ſit facienda
confeſſio, poſſet intelligi, quod ſufficiat
confiteri alteri, vel non ſacerdoti, vt dicunt
hæretici per illud Iacobi cap. 5. ibi, *Confi-*
temini alterutrum, vel ſacerdoti, non habẽ-
ti licentiã ab Ordinario, quorum neutrum
eſt verum ex *Trid. cap. 6. & 7. & can. 10. hoc*
tit. ſeſs. 14. nec placet quam tradunt *ad-*
dent. ibid. ex c. ecce de pænit. diſt. 1. & c. pæni-
tentia eod. tit. diſt. 3. quod st. ſit præterita
mala plangere, & plangenda iterum non
committere; hæc n. dicit *Gl. in d. c. pæni-*
tentia, eſt potius effectus pęnitentiæ, quàm
definitio. Minus placet illa *Bonac. tom. 1.*
diſp. 5. q. 2. pun. 2. nu. 1. videlicet, eſt ſacra-
mentum conſiſtens in actibus pænitentis, &
abſoluentis, inſtitutum à Deo per modum iu-
dicij emendatiui ad remiſſionem peccatorum;
quia actus, ſi generaliter ſumantur, inclu-
dunt quamcumque actionem humanam
etiam ſeruilem, vt conſtat *ex tit. ff. de iti-*
nere actuque priuato, & inſtit. de ſeruit. ru-
ſtic. §. actus eſt, & propterea *Trid. cit. cap. 3.*
6 loquendo de talibus actibus, eos ſtatim
reſtringit ad contritionem, confeſſionem,
& ſatisfactionem: & ſi ſpecialiter ſuman-
tur, non declarat, an actus debeant eſſe
attritionis, vel contritionis.
7 Amplector propterea definitionem *Na-*
uar. in man. cap. 22. n. 11. cui addo ſolùm
in fine (cum debita intentione) quo ad-
dito talis eſt. Eſt ſacramentum, quo ſacer-
dos ſibi ſubditum, & confitentem legiti-
mè ſua peccata cum iuſto dolore, & pro-
poſito ſatisfaciendi, abſoluit ab eis cum
debita intentione. ſequuntur multi cum
Regin. lib. 28. tom. 2. c. 7. n. 37. vbi dicit ma-
nifeſtari per eam talis ſacramenti naturã,
quæ ex *Trid. cit. cap. 5. & 6.* conſiſtit in for-
ma iudicij, in quo peccator gerit perſonã

Rei

Rei cum dolore confitentis peccata; ſacerdos verò perſonam Iudicis, vti miniſtri Dei, dantis ſententiam abſolutoriam præuia ſalutari pœnitentia, ſatisfactioneque iniuncta.

Cum autem in hoc ſicut in cæteris ſacramentis requirantur materia, forma, &
8 intentio, conſtat ineſſe relatæ definitioni
materiam tàm remotam, vt ſunt peccata, quàm proximam vt ſunt pænitentis actus, contritionem ſt. vel attritionem, confeſſionem, & ſatisfactionem, vel propoſitum ſatisfaciendi, de quibus D. *Tho. par. 3. qu.* 84. *art. 1. & 2. ad 1. Tolet. lib. 3. cap. 3. num. 2. & cap. 4. n. 2.* formam, vt eſt abſolutio, de qua ſupra v. abſolutio, & in Rit. Rom. de pænit. in princ. & intentionem, quæ triplex eſt, vt omnes ſciunt; actualis ſt. virtualis, & habitualis, de quibus ſigillatim, & quæ ex illis in hoc ſacramento requiratur, vide infra *reſol. 160. à n. 12. & alijs in locis*; ſed an venialia ſint etiam materia huius ſacramenti dicetur *reſol. ſeq. n. 6.*

9 Si ergo in eius adminiſtratione exercetur iuriſdictio, & eſt verum iudicium, dum in eo profertur ſententia per ſacerdotem, vti iudicem iuxta *Trid. cap. 2. ſeſſ. cit. ibi ſed ante hoc Tribunal, &c. & in cap. 6. eadem ſeſſ. ibi ad inſtar actus iudicialis, quo ab ipſo velut à iudice ſententia pronunciatur, & in can. 9.*
10 *ibid.* Modo iudiciū debet cōſtare ex tribus
perſonis, nēpe Actore, Iudice, & reo, vnoq; ex his deficiente, nullū eſt. *c. forus de verb. & rerum ſignif.* ergo opponunt aliqui, cum in hoc iudicio pœnitentię duo tantùm interueniant, nempe Iudex, & Reus, nullum erit iudicium, & nulla abſolutio. Sed reſ-
11 pondetur in hoc etiam iudicio tres adeſ-
ſe, cum propria conſcientia, actoris vice fungatur vt *in pſalmo 48. ibi, iniquitas calcanei mei circundabit me*, & in praxi vnuſquiſque cernit propriam conſcientiam, cū eam intuetur; ſemper contra ipſum exclamare, addit *Caramuel in Theol. mor. lib. 3. diſp. 4. nu.* 1478. pœnitentem eſſe reum in quantum peccauit, actorem autem, in quantum peccata deteſtatur, & accuſat; ergo iudicium eſt validum, *arg. etiam c. qualiter, & quando 24. de accuſ.* & vide *infra reſol. 149. n. 24.*

12 Quod autem hoc ſacramentum ſit omnino neceſſarium ad ſalutē, ſi adſint mortalia, etiam ſi eſſet vnum, nemo eſt, qui ignorat, & legitur in *Trid. ſeſſ. 14. cap. 1. & can. 6.* quod propterea *idem Triden. ſeſſ. 14 can. 2. & c. 2. de pænit. diſt. 1.* D. *Ambroſ. ad Virginem lapſam. c. 8. & D. Thom. par. 3. qu.* 84. *art. 6.* vocant ſecundam tabulam poſt naufragium, & ibidem *art. 5.* arguit contra de adultera, quæ abſque confeſſione
13 ſacramentali fuit abſoluta à Chriſto Do-
mino; ſed reſpondet hoc pertinuiſſe ad poteſtatē Excellentiæ, quam ſolus Chriſtus habuit, cuius vigore effectum ſacramenti, ei contulit ſine exterioris pœnitentiæ ſacramento, licèt non ſine interiori pœnitentia, quàm ipſe in ea per gratiam eſt operatus, ſed tunc ſufficiebat ad ſalutē virtus pænitentiæ, cum poſtea fuerit à Chriſto hoc ſacramentum inſtitutum, vt *ex Trid. ſeſſ. 7. can. 1. & ſeſſ. 14. c. 1. ex Io. 20.* ideoque falsò alij putarunt inſtitutum in Paradiſo terreſtri, aut a Ioſuè, aut ab Apoſtolis. *Iacob. 5. vide Theolo. in 3. par. qu.* 84. *art. 7. Fauſt. 2. de pænit. q. 6. Nauar. in man. c. 2. n. 2.*

14 Similiter certum eſt, ſatis eſſe ad ſalutē
iſtud ſacrametum in voto, ſi non poteſt recipi in re, id eſt per actualem confeſſionem, quæ poſtea neceſſaria erit data confitendi opportunitate, *Trid. loco cit. cap. 4. & ſeſſ. 6. c. 14.* Hinc *in pſal. 31. dixi confitebor, & tu remiſiſti, &c.* (quamuis hoc intelligatur de confeſſione interiori, quia tunc non erant inſtituta ſacramenta, vt diximus; ſicuti enim, ſi quis ſtatuit offendere Deum mortaliter, contrahit ſuam indignationem, etiamſi non ſequatur effectus; ita ex contratio, ſi conteritur, obtinet remiſſionē,
15 ſiquidem contrariorum, eadem eſt diſci-
plina *l. 1. ff. de ijs, qui ſunt ſui, vel alie. iur. Gl. ex Ariſtot. in §. 1. v. ſimul. inſtit eod. tit.* Quod etiam diſpoſitum eſt in crimine læſæ Maieſtatis humanæ *l. quiſquis C. ad l. Iul. Maieſt. ibi, eadem ſeueritate voluntatem ſceleris, qua effectum puniri iura voluerunt*, & ſic fuit ſeruatum in Ciuitate Neap. annis præteritis contra Principem Sanxi, qui ſolum voluntatem ſuam prauam explicuit abſque aliqua attentatione requiſita; etiā
16 in raptu virginum Deo dicatarum per
l. ſi quis C. de Epiſc. & Cler. quem tex. gratis propterea allegant aliqui DD. ad hoc propoſitum; bene verum eſt requiri explicationem voluntatis, cum nuda cogitatio ſit ſolùm Deo nota, & conſequenter impunibilis ab hominibus *l. cogitationis pœnam ff. de pœn.*

An

An votum pœnitentiæ ſacramenti requiratur explicitum, vel ſatis ſit implicitum, an pro venialibus clauibus ſubmiſſis actus amoris Dei ſufficiat abſque dolore formali, & num pro mortalibus ritè confeſſis, ſi iterum clauibus ſupponantur, ſit noua attritio neceſſaria.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio in voto in caſu neceſſitatis an ſatis ſit ad ſalutem, ſi votum ſit implicitum, & nu. 3. Quod declaratur .nu. 4. & 5.*

2 *Taciti, & expreſſi idem eſt iudicium.*

6 *Venialia poſſunt taceri in confeſſione abſq; peccato; ſed ſi ei ſupponantur, an neceſſaria ſit attritio, vel ſufficiat actus dilectionis Dei? num. 7. vſque ad 10.*

11 *Confeſſio eſt pars principalis materia proxima.*

12 *Attritio in confeſſione mortalium, aliàs ritè confeſſorum, non eſt de neceſſitate iterãda, dummodo talis dolor non ſit retractatus, quamuis contrarium doceant alÿ, quod bonum eſt pro maiori ſerenitate cõſcientia, & n. 13. vſque ad finem.*

Reſolutio CXXXXIII.

1 AD primum, *Caiet. lib. 1. opuſc. opuſc. 4. q. 1. Belarm. lib. 2. eod. tit. cap. 6. & 7. & alÿ* docent neceſſarium eſſe votum explicitum, ſed multi apud *Bonac. to. 1. diſp. 5. q. 2. pun. 3. n. 8.* volunt contrarium, ea ratione, quia in contritione ineſt vtrumque, dolor, ſt. de præteritis, & propoſitum ſaltem tacitum de futuro cum confeſſione, data opportunitate, facienda ex *Trid. ſeſſ. 14. cap.*
2 4. ſed taciti, & expreſſi, idem eſt iudicium, eademque virtus *l. cum quid ff. ſi cert. pet.* ergo ſufficit votum implicitum, quam rationem roborat *Regin. lib. 28. cap. 27. poſt nu. 42.* quia contritio eſt ex ſe ſufficiens ad mortalium remiſſionem, cum ſemper ſit illi coniuncta gratia. citat *Ezech. cap. 18. nu. 21. & 22.* modo contritio non requirit actualem memoriam confeſſionis faciendæ, ſed tantùm dolorẽ de præteritis cum propoſito illi tacitè inſito non peccãdi in futurum, ergo.

3 Mediam tamen opinionem ſequi placet quod, aut quis cum elicit actum contritionis, totus dolori intentus, non recordatur de confeſſione facienda, & propoſito de futuris vitandis, & tunc ſufficit votum implicitum; aut recordatur, & negligit proponere, & data opportunitate confiteri, & non ſufficit, ita *Nauar. in man. cap. 1. nu. 6. & 11. ex Andr. de Vega lib. 13. cap. 21. de iuſtific. Sylu. v. contritio q. 1. & poſtea Suar. tom. 4. diſp. 17. ſect. 3. n. 9. in fine, Gregor. de Valent. tom. 4. diſp. 7. q. 8. pun. 6. circa finem, Dian. par. 3. tract. 4. reſol. 119. licet Regin. loco cit. in fine,* dicat ex hoc argui tãtùm poſſe, fuiſſe imperfectam contritionem.

Sed iſto caſu non ſufficeret votũ implicitum, cum ſecundum omnes ad hoc vt tale ſacramentum in voto ſufficiat, neceſſaria ſit perfecta contritio, non autem attritio, quæ requirit actualem confeſſionẽ *Trid. vbi ſupra cap. 4.* ad rationem Regin. cum authoritate Ezech. reſpondetur, procedere per legem veterem, quando non
4 erant inſtituta ſacramenta, nec meo videri, poteſt aſſignari ratio, ex qua poſſit quis excuſari tempore, quo conteritur, & in mente habet peccata, ſi non proponat confiteri, & futura vitare. Quod au-
5 tem dicit *Summa Corona hoc eod. tit. poſt. n. 11.* requiri ſt. propoſitum explicitum, quando vrget tempus confitendi, veluti in Paſchate, vel in articulo, aut periculo mortis, reincidit in idem, quod ſupra diximus; nam in his, & ſimilibus caſibus, verìſimile eſt haberi in mente confeſſionem, & propterea, omittendo tunc propoſitum, non daretur excuſatio, niſi ineſſet inculpabilis ignorantia.

6 Verum quamuis venialia ſint etiam materia huius Sacramenti, non tamen neceſſaria, ſed ſufficiens, cum non tollant gratiam; & ideò omitti poſſe in confeſſione abſque peccato legitur in *Trid.*
7 *ſeſſ. 14. cap. 5. & can. 7.* poſito tamen quod quis de illis confiteatur, (& eſt reſponſio ad ſecundum) non ſufficit actus dilectionis Dei iuxtà *Henriq. lib. 4. cap. 26. n. 7.* quia, licet iſte actus, ſit perfectior, & de ſe ſufficiens contra omnia venialia, vt dicunt omnes, & præcipuè *D. Tho. par. 3. qu. 87. art. 3. in corp.* non tamen eſt materia Sacramenti, quam concilia, & Patres dicunt neceſſariam, dolorem ſt. actualem *Regin. lib. 5. ſect. 1. nu. 47. Bonac. d. diſp. 5. q. 3. pun. 2. num. 8.* tolluntur ergo ex actu dilectio-

ctionis Dei, non ex vi Sacramenti.

8 Sed addit Regin. ibidem, deficiente tali dolore actuali, vel virtuali, & exiſtente complacentia de aliquibus venialibus, clauibus ſuppoſitis, non per hoc cõmitti mortale peccatum, ſicuti dicunt aliqui DD. apud *Suar.* ſtatim citandum, dummodò dolor adſit de alijs, quia integritas attritionis de omnibus venialibus non eſt de neceſſitate Sacramenti, ſicut nec integritas confeſſionis de iiſdem, vnde ſicut non obeſſent Sacramento, ſi nullo modo ſupponerentur clauibus, vt dictum eſt, ita ſi non ſufficienter ſupponantur *Suar. tom.4.diſp.20.ſect.6.num.7. & diſp.22.ſect.10.num.7.* imò alij putant neque attritionem ſupernaturalem, ſi clauibus ſupponantur requiri, quos retuli ſupra *reſol.45.num.12.& ſeq.* ſed naturalem tantum, quod ex rationibus ibi, *& reſol.46.in fine* dictis, videtur eſſe probabile.

9 Inſuper notandum eſt numquam remitti illa venialia, ſiuè clauibus ſuppoſita, ſiuè quocunque alio actu, vt oratione Dominica, tunſione pectoris, aqua benedicta, vel alijs quam pluribus modis, niſi deteſtentur explicitè, vel implicitè ſaltèm in generali, in confeſſione, vel extrà confeſſionem per Sacramentalia, vel alia prædicta *D.Tho.loco cit.& ad 1.* nec remittuntur ea, quibus mens actualitèr inhæret *idem Sanctus ad 2.* quia vt rectè ait *Regin.vbi ſupra num.44.* dum actualiter, vel virtualiter placent, durante complacentia, quæ eſt cauſa, impoſſibile eſt ceſ-
10 ſare ſuum effectum; imò in confeſſione, vel extra eam, vltrà deteſtationem, neceſſarium quoque eſſe propoſitum vitandi in futurum, ſi memoriæ occurrat ea cogitatio, aliàs ſufficere virtuale in deteſtatione generali incluſum, docet etiam *Suar.loco cit.n.5.*

Ad tertium reſpondet *Ledeſma in ſumma de pænit. cap.4. verſic. la 2. duda es ſol. mihi 195. negatiuè*, & hanc opinionem dicit eſſe abſque dubio ſequendam, quia licet non adſit diſtincta materia totalis, attritio st. & confeſſio, vt aliàs opus eſ-
11 ſet, adeſt tamen confeſſio, quæ eſt pars principalis materiæ proximæ, ſuper quam benè poteſt cadere abſolutio; & vlteriùs
12 quia ſupponitur dolorem confeſſionis antecedentis non eſſe retractatum, etiam ſi multò ante eſſet ſecuta, aliàs doctrina non procederet, & conſequenter aderit in ſecunda, vel vlteriori confeſſione dolor virtualis, ſi non actualis, & proindè integra materia proxima, cum propoſito ſatisfaciendi, vel ſatisfactione ſubſequente; alterutrum enim vti materiæ complementum, etiam ſupponitur. Eandem opinionem tuetur. *Io: de la Crux in direct. conſcien.par.2. eod.tit.qu.1.* contrariam defendunt *Henriq.lib.4.cap.9.nu.4. & cap.16. num.7.Suar.diſp.18.ſect.1.nu.7. Regin.lib.6. cap.4.eod.tit.nu.95.Bonac.tom.1.diſp.5.qu.3. poſt num.9.* ſed incidentèr, qui omnes hoc enunciant ſub alia quæſtione, num. st. peccata ſemel dimiſſa, poſſint eſſe nouæ confeſſionis materia, quibus propterea poteſt reſponderi cum *Abb. in c. bonæ memoriæ, verſic. ſed mihi plus placet num.3. de poſtul. Prel.* quem alijs relatis ſequitur
13 *Rouit.deciſ.20.nu.11.* quod DD. qui perfunctoriè loquuntur, nec diſputant articulum, non ſolùm non merentur allegari, ſed nec faciunt numerum in communi opinione.

14 Eodem quoq; modo reſpondetur *Diana par.3.tract.4.reſol.116.* qui relatis ſigillatim verbis Ledeſ.cit.dicit in fine, probabiliorē eſſe opinionem ſupradictorum, licet ex verbis antecedentibus appareat nō negare opinionem Ledeſ. eſſe etiam probabilem; dum dixit ex ea poſſe ſedari multos ſcrupulos, præſertim illorum, qui confitentur de peccatis venialibus, & cum illis de aliquo mortali, aliàs confeſſo, & abſoluto, quod in tali confeſſione, non teneantur elicere nouum actum doloris, ergo vtraque opinio eſt tuta. Secunda verò magis proficua conſcientiæ, quam debet vnuſquiſque amplecti, ſed quando dubitaret in caſu prædicto de dolore nō habito, poſſet pro quiete conſcientiæ conſolari, cum rationibus pro prima opinione adductis.

15 Quæ tamen cum fuiſſet improbata à *P. Bernal. Societ.Ieſu de Sacram. diſput.6. ſect.4.nu.74. ipſe idem Dia.par.10.tract.16. reſol.30.* quia eam probabilem exiſtimauerat, licet contrariam probabiliorem, vt in cit. *reſol.116.* corroborauit pluribus rationibus aliorum DD.& præcipuè *Card. de Lugo de Sacram.pænit.diſp.14.ſect.3. num.34. Tambur. in opuſc. de confeſſ. lib.1. cap.2.§.5.n.7.& Leand.eod.tit.tom.1.tract.5 diſp.7.qu.4.* qui eandem priorem opinionem tuentur.

Vtrum

Digitized by Google

Vtrum confeſſio poſſit eſſe informis, & an remota fictione habeat effectum?

S V M M A R I V M.

1 *Confeſſio informis quæ ſit? & quem ſortiatur effectum? num.2. cum mult. ſeq.*

4 *Attritionis defectu ex cauſa ignorantiæ inculpabilis, non committitur nouum peccatum in confeſſione, ſecus in caſu contrario num.6. & 16.*

7 *Confeſſarius ſi aduertit pænitentem, nullum habere dolorem de peccatis, & tamen abſoluit, ſacrilegium committit.*

11 *Materia Sacramenti pænitentiæ quæ ſit? qua deficiente Sacramentum non conficitur, & num.12.*

13 *Nullum quod eſt quoad effectum, eſt etiam tale quoad ſubſtantiam, & num.14.*

15 *Sententia non poteſt pro parte valere, & pro parte non, niſi quando continet capita diuerſa.*

18 *Sacramenta omnia, fictè recepta, fictione recedente, aliqui dicunt habere effectum, alij hoc ſoli baptiſmo concedunt.*

23 *Error facti excuſat aliquando, vt infrà in Sacramento pænitentiæ.*

24 *Gratiam Dei habere, eſt ad ſciendum impoſſibile in hac vita.*

29 *Confeſſio informis an ſufficiat ad ſatisfaciendum præcepto Eccleſiæ?*

Reſolutio CXXXXIV.

1 PRo cognitione terminorum, illa dicitur confeſſio informis; ex qua verum conficitur Sacramentum, accedente ſacramentali forma, & tamen etiam poſt illud receptum, informis manet, quia non eſt ſufficiens ad effectum eius conſequendum ex defectu doloris, vt poſt alia exempla tradit *Suar. de pænit. to.4. diſp.20. ſect.5. n.1. in fine*, & dicitur informis, ideſt non formata caritate, ſeù gratia Dei *D. Thom. in ſuppl. 3. p. qu.11. art.1.* itaque eſt valida quo ad ſubſtantiam, inualida, quo ad effectum, vt percipitur etiam ex eod. *D. Tho. in 4. diſt.17. qu.3. art.4. & alijs*. Ad cuius quæſiti reſponſionem *Suar. ibidem num.7.* poſt relatas tres ſententias omniũ ferè antiquorum cum nonnullis modernis, eaſque reiectas dicit, tunc ſolùm
2 dari confeſſionem informem, quando pænitens ſine noua culpa confitetur cum vera attritione aliquorum peccatorum, non verò omnium, quæ commiſit, & iſtam dubitatiuè aſſerit ſufficientem eſſe ad cõficiendum validum Sacramentum, ſed non ad conſequendum eius effectum, nempè gratiam.

3 Verùm cautiùs agendo ſe remittit ad dicta *in anteced. ſect. n.25. & 26.* vbi diſtinguendo dicit, quod ſi pænitens ſciens, vel ex ignorantia culpabili omiſit attritionem alicuius peccati mortalis, licet de alijs eam conceperit, confeſſio ſit nulla, ſi verò illa omiſſio attritionis contigerit ex ignorantia, vel inaduertentia inculpabili, non ſit ſimpliciter nulla, ſed ſolùm teneatur peccatum illud iterùm confiteri, cuius veram attritionem non habuit, ſi defectum commiſſum ampliori diſcuſſione, poſtea facta recognoſcat; vel vt ſubdit *d. ſect.5. num.15.* tollitur etiam attritione generali, vel ſaltem attritione ſpeciali peccati prædicti abſque noua confeſſione, ſi modo aliud nouum mortale non com-
4 miſit (cum neque ex defectu attritionis modo relato, mortale committatur, vt ipſe ſupponit;) quod ſi aliud nouum mortale commiſerit poſt talem confeſſionem, tunc nõ poſſit remoueri ille obex ſine contritione, vel confeſſione talis peccati, quia Sacramentum priùs receptum, nequit habere efficaciam circa peccatum poſtea commiſſum, & hanc eſſe veram ſententiam fatetur *ibidem n.7. in titulo quæſtionis*.

5 Quamuis autem *Alenſ. Vaſq. & alij apud Lanfranc. in opuſc. de pænit.* ſuſtineant non poſſe Sacramentum pænitentiæ eſſe validum, & informe; communis tamen opinio eſt in contrarium, de qua *D. Tho. in 4. diſt.17. qu.3. art.4. quæſtiunc.1. & par.3. ſupplem. qu.9. art.1. Suar. cit. Thomiſtæ, & alij*. Dicit ergo Sanctus accedentem ad tale Sacramentum ſine contritione, non teneri iterare confeſſionem, ſed non percipere fructum abſolutionis, niſi recedente fictione; rationem aſſignat ibidem *ad 2. & 3.* quia st. contritio, & ſatisfactio fiunt Deo, ſed confeſſio fit homini, & ideò de ratione contritionis, & ſatisfactionis, eſt quod homo ſit Deo per caritatem vnitus, non autem de ratione confeſſionis, & proinde valet confeſſio quoad ſubſtantiã,

non quoad effectum, quo tamen frui in-
cipiet recedente fictione per actum con-
tritionis etiam poſt confeſſionem.
6 Quam fictionem explicat *Caiet. ſup. & in to.1.opuſc.tract.5.qu.5.* non eſſe intelli-
gendam de ea, quæ pertinet ad ſubſtan-
tiam Sacramenti, veluti ſi confitens non
intenderet recipere Sacramentum, ſed de-
riſoriè agere, vel ſi nollet confiteri om-
nia mortalia, vel nullo modo de præteri-
tis dolere, aut futura cauere, quia in his
caſibus, & vnoquoque ipſorum ſacrile-
gium committeret, & teneretur iterare
confeſſionem iuxtà comm. omnium ſen-
7 tentiam, de qua ipſe ibidem teſtatur;
Imò ſi confeſſarius abſolueret eum, ape-
rientem tales defectus in confeſſione,
etiam ſacrilegium committeret propter
iniuriam, quam inferret Sacramento *Na-
uar.in c.fratres n.34.de pænit.diſt.5.& omnes.*
8 Sed fictionem à D. Tho. ibi intentam,
ait Caiet. in primo notabili, eſſe ignoran-
tiam craſſam, non malitioſam, quia licet
talis cõfitens adhuc affectum peccati cor-
di teneat, tamen ſecundum ſuam craſ-
ſam eſtimationem putat rectè agere, quæ
tamen ignorantia craſſa non excuſat tota-
litèr, ſed ſolùm à repetitione confeſſio-
nis, & ideò tenebitur defectum prædictũ
in ſequenti confeſſione aperire, doloremq;
que in antecedenti confeſſione non habi-
9 tum habere; Et licet hanc ſententiam
improbabilem dixerit *Suar. vbi ſupra ſect.
5. num.4. & 5.* eam tamen amplexi ſunt
*Syl. v. confeſſio 1.q.22.& 23.Victor.in ſum-
ma hoc tit.n.144.Palud.diſt.17.qu.8.Nauar.
in d.c. fratres nu.33. alijque relati à Couar.
in c.alma mater par.1.§.4.num.13.de ſenten.
ex com. in 6.* quibus fauent *tex. in c. quod
quidem 5. de pænit. & remiſſ.& c.ſi quis au-
tem iuncto §.fin.de pænit.diſt.3.*
Verùm hanc craſſam ignorantiam ex
alio capite puto non excuſare, cum ſit
idem, quod lata culpa; ignorare ſt.quod
omnes ſciunt *l. regula §.ſed facti ff. de iur.
& facti ignor. l. latè de verb. & rer. ſignif.*
10 imò æquiparatur dolo *l.quod Nerua ff.de-
poſiti, & l.1.§.hac actio ff.ſi menſor falſ.mod.
dixer.* vnde dicit *Auguſt. in cap. fin. diſt.37.*
non excuſari eos, qui habentes à quo di-
ſcerent, operam non dederunt, & proin-
de ſuccedit regula legis, quod fraus, &
dolus nemini debet prodeſſe *l.ex facto 31.
in fine ff.de negot.geſt.*& conſequentèr cum
quis doloſè accedit ad confeſſionem, non
poteſt lucrum reportare, vt confeſſio
valeat, dum talis craſſa ignorantia, non
differt à malitioſa.
11 Quibus addo quod poſtquam Trid.de-
clarauit, materiam huius Sacramenti eſſe
contritionem, vel attritionem, confeſſio-
nem,& ſatisfactionem,vt *in ſeſſ.14.c.3.& 4
hoc tit.* videtur, non poſſe ſubſiſtere con-
feſſionem abſque attritione, cum igno-
rantia iuris neminem, ſi maior eſt, regu-
laritèr excuſet *l. penult. & fin. C. de iur. &
facti ignor.* Et ſi D. Tho. ſecundum ex-
poſitionem Caiet. per fictionem, intelle-
xit ignorantiam craſſam, non eſt inter-
pretandus de ignorantia circa prædictos
defectus ſubſtantiales, ſed tantum acci-
dentales, vt eſſet modica negligentia in
examine conſcientiæ, & ſimiles, vel ſi in-
terpretur de prædictis defectibus eſſentia-
libus, loquitur de contritione, vt in lo-
cis cit. legitur, non autem de attritione.
12 Præterea ex eodem defectu attritionis
eſſet talis confeſſio contra ſtatuta per idẽ
Trid.in cap.14.de iuſtif.ſeſſ.6. & proinde
nulla, vti contra legem arg. *l. non dubium
C.de ll. & l.1.§.item cum contra ff. quæ ſen-*
13 *tent.ſine appell.reſcind.* & conſequentèr, ſi
nulla, nec poteſt valere quoad ſubſtan-
tiam, quia non entium, nullæ ſunt partes
*l.eius qui in Prouincia ff.ſi cert.pet. Gl.in §.
ea quoque res v. futura inſtit.de legat.*& hoc
ex alijs medijs certiſsimum, & tenendum
eſse dicit *Eman. Sà v. confeſſio num.6.& 7.*
Inualida iterùm etiam ex alia ratio-
ne fortaſse dici poteſt, non ſolùm quoad
effectum, vt dicunt omnes, ſed etiam
14 quoad eſsentiam; etenim abſolutio Sa-
cramentalis eſt actus iudicialis, quo à
Sacerdote habente iuriſdictionem, ſicutì
à Iudice,ſententia pronunciatur *Trid.ſeſſ.
14. cap.6. & can.9.de pænit.* ſed ſententia
15 quando continet vnum caput, eſt indi-
uidua, & non poteſt pro parte valere, &
pro parte non *l.in hoc iudicio ff.famil.erciſc.*
ergo abſolutio prædicta, ſi non valet quo
ad effectum, neque valebit quoad eſsen-
tiam, nec ad rem pertinet *tex.in l.Carme-
lia Pia ff.de iure Patron.* vbi ſententia pro
parte valet, & pro parte non, quia iſtud
procedit, quando continet plura capita,
& tunc dici ſolet, quot capita, tot ſen-
tentiæ; ſed in ſententia abſolutoria con-
feſsarij vnum ſolum caput continetur,
nempe abſolutio à peccatis, & ſic eſt in-
diuidua; nec valet reſponſio, plura eſse
pec-

Digitized by Google

peccata, & proindè plura capita, quia
ſententia abſolutoria eſt vna, & nequit
inferri niſi ſuper omnibus indiuiſibilitèr,
cum non poſſit remitti vnum mortale ſine
alijs *D. Tho. 3. p. qu. 86. art. 3.*

Quæ veritas clarior fit ponderando do-
ctrinam *Nauar. in cit. c. fratres nu. 35. & in
man. cap. 9. num. 13.* quem alij DD. ſimpli-
citèr ſecuntur, vbi dicit quod ſi præterita
diſplicent, & futura vitanda proponuntur,
quamuis non tàm diſpliceant, nec tàm
vitanda proponantur, vt ex his conſletur
contritio, delendis peccatis ſufficiens, ne-
que attritio talis, quæ per Sacramenti
adiunctionem fiat contritio, non oportet
confeſſionem iterare. Ex quibus colligi-
16 tur ſecundum ipſum, quod etiam ſi quis
cognoſcat non habere dolorem, et pro-
poſitum ſufficientia, adhuc confeſſio erit
valida; quod videtur abſurdum, quia
cognito hæc deficere, adeſt per neceſſe af-
fectus ad peccatum ſecundum Suar. &
alios per eum relatos *diſp. 20. ſect. 4. nu. 11.
tom. 4.* & parum videtur differre iſte ca-
ſus ab antecedenti de confeſſione ſacrile-
ga *ab eod. Nauar. ſup. nu. 7.* relato; niſi quo
17 ad expreſſum, vt ibi; & tacitum, vt hic;
quæ ſi in foro exteriori non differunt, vt
*in titulis ff. quib. mod. pign. vel hypot. & C. in
quib. cauſ. pign. vel hypoth. tacitè contrah. iun-
cta l. cum quid ff. ſi cert. pet.* multò minus
apud Deum, qui pari modo ſcit vtrumq;
His tamen non obſtantibus non audeo cō-
tra tot, & tantos Patres aliquid ex dictis
inferre, eo magis cum aſſerat *Villalob. in
ſumma to. 1. tract. 5. difficult. 21. num. 2. que
18 en eſta queſtion no ay coſa cierta*; Multi
enim, & graues DD. relati per *Dia. par. 5
tract. 13. reſol. 30.* volunt omnia ſeptem
Sacramenta fictè recepta, recedente fictio-
ne ſuum ſortiri effectum, ſed alij aliqui-
bus ex eis, & alij baptiſmo tantum hoc
concedunt.

19 Mea tamen opinio eſt, quod confeſſio
informis tunc regulariter dici poſſit, ſi
contingat aliquem re vera non habere at-
tritionem, qualem eſſe oportet, & tamen
prudentèr æſtimet eam habuiſſe, cum co-
gnoſcat præcipuè affectum ad peccatum
aliquod non habere (quod vnuſquiſque
ſi ſibi fictitiè non blandiatur, facilè per-
cipere poteſt;) ſed nihilominus amplio-
ri conſcientiæ diſcuſſione poſt confeſſio-
nem facta, vel alio quouis modo defectum
prædictum detegat. Et tunc licet iſta pu-
tata attritio, non ſit talis apud Deum, vt
cum confeſſione ad peccata delenda ſuffi-
ciat, eſt tamen validum Sacramentum in
ſubſtantia, & noua confeſſio non requiri-
tur, caret autem effectu gratiæ, quæ, ac-
cedente poſtea quandocunque vera attri-
tione, etiam accedit, dummodò inter ta-
lem confeſſionem, & veram attritionem,
nouum mortale non interueniat (ſuppo-
20 nitur enim in tali confeſſione informi,
mortale non committi propter bonam fi-
dem ex ignorantia inuincibili facti, quæ
ibi concurrit, & conſequentèr excuſat *c. ſi
virgo 34. q. 2. c. 2. de regul. iur. in 6. & c. igno-
rantia eod. tit. Suar. diſp. 20. to. 4. ſect. 5. n. 15.*)

21 Ad tale autem nouum mortale delen-
dum, ſi interuenerit, non ſufficit attritio
abſque confeſſione, vt eſt regulare de
omnibus mortalibus iuxtà *Trid. ſeſſ. 14.
cap. 4.* neque contritio ſola, niſi deſit con-
feſſarius, & tunc ſufficit ſacramenti præ-
dicti votum *d. cap. 4.* quamuis contrarium
incautè dixerit *Suar. dicto num. 15.* ſufficiet
tamen confeſſio illius ſolius mortalis,
dummodò vera attritio interueniat, tàm
de iſto, quàm de alijs peccatis informitèr,
vt ſupra in alijs confeſſionibus confeſſis,
vt bene tradit *idem Suar. ſub eod. num. 15.*
Et hanc eſſe confeſſionem informem do-
22 cent *Petrus Soto lect. 8. de confeſſ.* alijque
per eum relati, quod probant ex multis,
præcipuè ex regulis bonæ fidei, ſeù igno-
rantiæ inuincibilis, quæ in tali confeſſione
cōcurrunt, vt ſupra, de quibus etiā *reſ. 19.
& infra n. 23.* idē volūt *Greg. de Valent. to. 4.
diſp. 7. q. 11. de qualit. cōfeſſ. pun. 3. litt. C. Hen-
riq. lib. 5. cap. 11. nu. 3. & 4. idem Suar. d. n. 15.*
quibus tamen videntur etiam obſtare ſu-
pradicta *ſub num. 15.* quod ſt. non poſſit
ſententia abſolutionis pro parte valere, &
pro parte non; Sed reſpondetur conclu-
23 ſionem ibi firmatam, eſſe nō poſſe vnum
peccatum mortale dimitti alijs retentis,
ſecus quando ſentētia plura capita ſaltem
virtualitèr continet, de per ſe ſeparata, vt
hic; vnum n. eſt caput validitatis, vel in-
ualiditatis confeſſionis, alterum eſt effe-
ctus gratiæ, proinde valida poteſt eſſe
confeſſio in ſubſtantia, inualida quo ad
effectum arg. eiuſdē *tex. in l. Carmelia pia
ibi cit.* prout in ſimili dicimus quod poſſit
ſuper vno eodem fundo eſſe quæſtio de
poſſeſſione, & de proprietate, & naſci
ſentētia diuerſa *l. 1. ff. uti poſſidet. & l. natu-
raliter §. nihil commune ff. de acquir. poſſ.* aliàs

non poſſet dari confeſſio informis, quàm tamen *D.* Thom. & omnes admittunt, vt dictum eſt ſupra n. 6. & in fine ēt dicetur.

Item dico Sacramentū tali modo receptum validum eſſe ex errore facti, qui regulariter excuſat *l. 2. ff. de iur. & facti ignor. ibi plerumque etiam prudentiſſimos fallit;* tāta n. eſt potentia bonæ fidei, vt etiam adulterium cum coniuge alterius, qui putabatur ſolutus, dum erat coniugatus, & fuit in virum ductus; non ſit peccatum, bona fide durante *d. c. ſi virgo 34. q. 2.* & ſolùm in hoc noſtro caſu ſuſpenditur effectus gratiæ, quæ accedit, attritione accedente, & dum hæc bona fides ceſſat in alijs ſupradictis caſibus per DD. relatis, vt dictum eſt, merito ceſſat ibi diſpoſitio, à ratione, & cauſa ceſſantibus *c. cum ceſsante de appell. & l. adigere §. quamuis ff. de iure patron.*

24 Adde pro confirmatione, quod ſi quis ſciret ire ad confeſſionem cum contrione, vel vera attritione, ſciret conſequenter, confeſſione ſecuta, eſſe infallibiliter in ſtatu gratiæ, & amicum Dei *cap. 4. & 5. de pænit. diſt.* 1. quod tamen impoſſibile eſt conſequi in hac vita *c. accepimus de purgat. canon. ibi etiam ſi ſimplex fuero, hoc ipſum ignorat anima mea, & in c. 9. Eccleſiaſt. ibi nemo ſcit an odio, vel amore dignus ſit*; & è contra ſi ſemper dubitaret de confeſſione inualida; vtique ſemper oporteret iterare confeſſionem; quod eſſet nimis graue; & etiam ſi millies iteraret, ſemper eſſet in eadem dubietate, cum impoſsibile ſit poſſe hoc pro certo in hac vita ſciri, vt dictū eſt, & proptera ſatis erit attritio ſubſequens, quę, & proficiet ad effectum gratiæ conſequendæ, & ad eandem multiplicatis actibus augendam.

25 Quod etiam proderit ad ſedandas omnes conſcientias, ſæpè à dubijs vexatas, ſi malè, vel benè confeſſi ſint; quotieſcumque n. ſimilia dubia occurrerint, atterātur, & ſufficit, dummodo in confeſſionibus antecedentibus, ſi defectum fuerit à vera attritione, comes fuerit bona fides, ſeu ignorantia inuincibilis facti eo modo, quo ſupra explicatum fuit; & licet ſecundum magis rigoroſam opinionem requireretur copulatiuè eodem tempore vera attritio, & confeſſio pro materia Sacramenti, & in caſu prædicto defuerit talis attritio, attamen ex bona fide excuſatur, & adeſt materia licet immunda, ſed ſine culpa, vt in fortioribus terminis docet *Sylu. v. confeſſio*
26 *1. num. 27.* A qua opinione nec diſcrepat idem Suar. vbi ſupra *ſect. 4. poſt nu. 22.* licet aſſerat hunc caſum, aut raro, aut numquā contingere poſſe, & tamen in praxi omnia circa hoc dubia verſari cernitur.

Ad argumentum Nauar. *loco cit. n. 36. & ſequacium*, quod ſt. alia ſacramenta poſſint eſſe valida quo ad eſſentiam, & inualida quo ad effectum etiam ſi dans, & recipiens ſint mortali peccato infecti, vt in baptiſmo, qui validè confertur, non ſolùm in peccato exiſtēti, ſed etiam infideli, quāuis cum fictione illum recipiant *c. ſicut ſi- ctis 1. q. 1. c. maiores §. item quæritur de bapt. D. Tho. par. 3. q. 68. art. 8. & q. 69. ar. 9* ergo idem debeat eſſe in ſacramento pœnitentiæ cum nullibi reperiatur contrarium ſtatutum, vt ipſe teſtatur. Reſpondetur
27 per doctrinam eiuſdem *Sancti in 4. diſt. 17. qu. 3. art. 4.* quem refert, & ſequitur *Suar. loco cit. ſect. 5. ſub n. 3.* quod in nullo Sacramento contritio, quæ eſt diſpoſitio ad gratiam, & remouet obicem, eſt eſſentialis pars ſacramenti, niſi in hoc, & conſtat etiam ex *Trident. citat. ſeſſ. 14. cap. 3.* vbi vt dictum eſt, aſſignatur pro eius materia contritio, in baptiſmo autem materia eſt aqua, & ablutio, & in alijs, aliæ materiæ, quod ſi opponatur attritionem in adultis baptizandis eſſe etiam materiā, reſpondetur hoc permitti, quia baptiſmus non poteſt iterari *c. 3. §. itē quæritur de bapt.* ſicut nec ordo, vel confirmatio, prout poteſt pænitentia, & conſequenter ſi etiam illa eſſent omnino inualida ex defectu attritionis, numquam poſſent amplius recipi, proinde cū ſit diuerſa ratio de illis ad pęnitētiā, diuerſa eſt iuris diſpoſitio *l. Papinianus exuli ff. de minor. l. ſi ſeruus ff. ad l. aquil.* Euchariſtiam verò, extremam vnctionem, & matrimonium non dubitatur poſſe validè confici, non ſolùm ſi cognoſcatur nullam adeſſe attritionem, ſed etiam ſi conficiantur in peccato, vt omnes ſciūt, & ſuis locis dictum eſt; quod de ſacramento pœnitentię nullus dicit, & propterea ſi in actu confeſſionis attritio omnino deficiat, & ita probabiliter iudicet pænitens, non poteſt confici ſacramentū, quia deficit pars principalis ipſius, nō ſic quando probabiliter iudicat ſe attritum, quia adeſt materia, licet immunda, ſed exiſtimata inuincibiliter munda, vt ſupra fuit dictum.

Ad-

Digitized by Google

28 Adde quod ſi procederet argumentum Nauar. de baptiſmo ad iſtud ſacramentũ, poſſet quis cum peccato cognito, & non retractato accedere ad iſtud, & valeret, ſicuti valet baptiſmus, taliter receptus, vt diximus, quod tamen idem Nauar. negauit in *d.c.fratres n.34.* & de hoc nemo dubitat, vt ſupra etiam dictum eſt, & quamuis contrariam ſententiam, vti in ſchola D. Tho. communiter receptam, probabilem vocet *Dian.par.2.tract.17.reſol.31.* loquitur tamen de nullitate confeſſionis ex defectu examinis, nos autem ex defectu
29 doloris. An autem ſuppoſito ſacramento informi ſatisfactum ſit præcepto annuæ confeſſionis, conſequenter diſputant *Suar. diſp.25. ſect.4. Palud. Gabr. Sot. alijque in 4. diſt.17. & ſeq. Nauar. cap.10. & Fauſt.4. de pæn. qu. 53. cum ſeq.* & magis communiter affirmãt, quia quoad ſubſtantiam impletur præceptum, ſed de hoc infra reſol. 151.

Vtrum peccata dubia ſint materia ſufficiens confeſſionis; quid ſi dubitetur, an ſint reſeruata, vel non; & quid ſi quis recordetur commiſiſſe aliquod mortale, ſed non de ſpecie peccati; & tandẽ num mortalia ritè confeſſa, & abſoluta, poſſint eſſe materia nouæ confeſſionis?

SVMMARIVM.

1 *Dubia peccata in Tribunali pænitẽtiæ quatuor modis contingere poſſunt, & num ſint de neceſſitate illi ſubycienda? nu.3. cum multis ſeq.*

2 *Dubium quid ſit? quid opinio? num. 6. & an poſſit amplecti probabilis relicta probabiliori & n.7. & 8.*

10 *Sententia inferri nequit contra reum, niſi conuictum, vel confeſſum.*

12 *Abſolutio in multis caſibus poteſt dari ſub conditione.*

13 *Reus accuſatus, quamuis non poſſit condemnari, niſi conuictus, vel confeſſus, nequit tamen liberari, ſi contra eum indicia aliqua appareant, ſed quid eo caſu agendum ſit? & n.15.*

14 *Accuſanti non creditur in foro exteriori, etiam ſi fuiſſet vulneratus, & in accuſatione vſque ad mortem perſeueraſſet.*

16 *Tortura inferri ſolet, quando adeſt contra reum ſemiplena probatio, & volente reo illam ſubire, tranſigitur iudice annuente.*

17 *Reo in ſortijs non exiſtente, ſi indicia contra ipſum ſunt ſufficientia, ſit forindicatus, & poteſt à quocunque impunè occidi; quod ſi in eo ſtatu capiatur, punitur pœna mortis abſque alia ſententia & n.18.*

20 *Peccata in dubio, ſi dicantur reſeruata, vel non, quis iudicabit?*

21 *Hæreſim externam proferens, & dubitans ſi interius ita etiam ſenſerit, iudicandũ eſt conſenſiſſe, & eſſe caſum reſeruatũ; ſed quid agatur de eo in foro fori, & num.22.*

23 *Dubia peccata nequeunt in confeſſione pro certis fateri, & è contra, aliàs mortale committitur ratione mendacij, niſi adſit bona fides.*

24 *Mendacium dicere in confeſſione quando ſit mortale, & quando veniale?*

25 *Oblitus de ſpecie, vel indiuiduo peccati, quod recordâtur in genere commiſiſſe, ad quid teneatur, & quid ſi confeſſus ſit in dubio, & poſtea recordetur de veritate?*

26 *Confeſſarius indoctus, ſi eligatur ad quid noceat?*

27 *Peccata ſemel dimiſſa, ſunt materia noua confeſſionis, etiam ſi aliqua ex illis confiteantur, & alia taceantur.*

Reſolutio CXXXXV.

1 AD primum hæc dubia pluribus modis contingere poſſe dicit *Sanch. in ſumma lib.1. cap. 10. n. 65.* primò quando quis peccatum commiſiſſe recordatur, ſed an ſit mortale, vel veniale, nunc ignorat, & hoc pertinet ad ius. ſecundo an mortale commiſerit vel non, tertio quando pro vero habet mortale commiſiſſe, ſed an de illo ſit confeſſus, in mentem non venit; & hæc ad factum; quamuis autem Sanch. diſputationes diuerſas de his conſtituat, quia tamen de omnibus videtur eadem ratio, vt infra, & propterea alij DD. ſub vna tantùm quęſtione illas includant, eas multiplicare opus non eſt; ſed præmitto
2 dubium definiri *ab Ariſt. & D. Tho. in 3. diſt. 17. relatis à Sylu. v. dubiũ n.1.* quod ſit contrariarum rationum æqualitas, vnde propriè homo dubitat de alio, vel circa aliquod, quando habet rationes ad vtramq; partem æqualiter, aut quaſi ęqualiter mouentes, ita quod non inclinet notabiliter ma-

magis ad hoc quã ad illud; idẽ *Sylu.v.cõ-
feſſio 2.n.3.* dubitare(dicit ipſe)eſt, quando
nõ habetur aſsẽſus, vel credulitas alicuius,
ſed nec creditur, nec decreditur, quãdo st.
quis eſt in æquilibrio, nõ declinans ad vnã
partem magis, quàm ad aliam, ſaltem no-
tabiliter, etiam ſi aliqualiter leuiter con-
iecturet ſine probabili ratione de altera
earum, eodem modo deſcribitur à *Suar.
to.4.diſp.26.ſect.6.ſub n.1.de pænit.* quamuis
ad aliud propoſitum.
3 Hoc poſito reſpondent cõmuniter DD.
teneri quemquam de peccatis dubijs con-
fiteri, aliàs mortale iterum committere;
& conſequenter confeſſionem eſſe inuali-
dam *Sylu.d.n.3. ex eod. D.Thom. Nauar.in
ſumma cap.9.n.14. Sanch.cit.n.66. vbi DD.
ad nauſeam vſque refert, & addit num.69.*
hæc dubia frequentius euenire in cogita-
tionibus venereis, an st. quis conſenſerit
deſiderio feminæ, vel non, & quod tenea-
tur explicare etiam circumſtantias, nem-
pe ſuum, & illius ſtatum cum iſtæ ſimili-
ter dubio ſubijciantur, & proinde illis ta-
citis, non explicaretur ſufficienter pecca-
4 tum dubium. Suar. autem *tom.4. diſp.22.
ſect.9.nu.5.* tres diſtinguit caſus; quorum
primus eſt, quando quis probabiliter iu-
dicat vnam partem, & de alia non habet
iudicium probabile, ſed ſuſpicionem ali-
quam, vel timorem, aut formidinem, &
tunc poteſt ſequi tale iudicium, ita vt ſi
iudicet probabiliter ſe mortaliter peccaſ-
ſe, vel numquam eſſe confeſſum tale pec-
catũ, teneatur illud cõfiteri, & è conuerſo.
5 Secundus eſt quando pro vtraque par-
te habet iudicium probabile, quamuis in
alteram cum maiori, vel minori probabili-
tate inclinet, & tunc dicit videri rem du-
biam, quia illud eſt probabile dubium, &
iſto in caſu aſſerit, quod quoties homo iu-
dicat probabiliter nõ peccaſſe mortaliter,
vel iã cõfeſſum eſſe tale peccatum, et ſi in
contrarium habeat coniecturas etiam pro-
babiles, poſſit conformari priori iudicio, vt
tale peccatum confiteri non teneatur, citat
Sylu.d.v. confeſſio 2.n.3. & addit rationem,
quia st. poteſt quis ſequi opinionem pro-
babilem, relicta etiam probabiliori.
Tertius eſt, quando habet probabiles
rationes dubitandi, & non poteſt determi-
nari ad ferendum iudicium probabile pro
altera parte, & tunc procedere propriè
communem doctrinam, quod st. teneatur
ſequi illas probabiles opiniones, ſubjjciẽ-
do confeſſioni illa peccata dubia, vel è cõ-
tra, ſi rationes probabiles ſint pro altera
parte, & ſic cõcordat cũ cõmuni in primo,
& tertio caſu. Reſtat ergo ſecundus, in quo
negatiuam partem tuetur, & citat ſolùm
Sylu. vbi ſupra; qui docet contrarium,
nam dubium eo modo, quo ſupra defini-
tum eſt, vult omnino confitendum eſſe,
6 deſcendit poſtea ad opinionis defini-
tionem, quam dicit eſſe, quando quis
non habet certitudinem ſine hæſitatione,
ſed habet aſſenſum, vel credulitatem de
aliquo cum formidine oppoſiti, & con-
cludit videlicet, qui ergo opinatur pro-
babili ratione de aliquo, quod nõ ſit mor-
tale, non tenetur illud confiteri (ſtatim
autem dicam, quid iſte intelligat pro pro-
babili) ſed opinio eſt longe diuerſa à du-
bio, vt dictum eſt ſupra *reſol.* 122. *num.* 10.
ergo non poteſt inferri de illo ad iſtam *l.
Papinianus exuli ff. de minor.* alias Sylu. fu-
iſſet contrarius ſibi ipſi, cuius contrarium
conſtat loco cit.
7 Ad rationem per Suar. adductam con-
cedimus poſſe, quẽ ſequi opinionem pro-
babilem, relicta probabiliori (hoc enim
commune eſt, & latius fundat *Sanch. in
ſumma tom.1.lib.1.cap.9.nu.14.*) ſed hoc
procedit in opinionibus aliorum, non in
propria, quam ſolus pænitens in caſu
propoſito habet pro probabili, & proin-
de ſi poſſet ſuper hoc iudicare, eſſet Iudex
in cauſa propria, quod iura vetant, etiam
in cauſis vxoris, vel liberorum, aut liber-
torum, & cæterorum, quos ſecum ha-
bet *l. qui iuriſdictioni ff. de iuriſdict. omni.
8 iudic.* Hinc in propria materia, & loco cit.
ab eod. Suar. ait *Sylu.ex lib.Top.* illam dici
rationem probabilem, quæ videtur vera
omnibus ſapientibus, aut maiori parti, vel
ſaltẽ præcipuis eorum; (quando aũt vnus
doctus, probuſq; vir faciat opinionẽ pro-
babilẽ vide *Dia.p.4.tr.4.reſ.30*) vnde infert
Fagund.pr.2.lib.3.c.4.n. 7. quod pænitens
non eſt iudex, ſed teſtis, & accuſator ſui
ipſius, & quod ideo debet talia peccata
dubia confiteri, vt docent etiam *Nugn. in
add.ad 3.par.q.9.ar.2.dub.5. in fine. Dian.p.
3. tract.4.reſol.60.in fine. & part.4. tract 3.
reſol.* 5. vbi ex multis DD. contrariam,
improbabilem exiſtimat, oblitus eam e-
tiam probabilem appellaſſe in eadem *par.
3.tract.4.reſol.* 107. ex eod. Suar. cit. ibique
addit non poſſe intelligere, quomodo pæ-
nitens ſequendo opinionem probabilem
ſe

ſe exponat periculo peccandi mortaliter.
9 Verum contra hæc omnia acriter inſur-
git doctiſſimus Caramuel *in Theol. mor. lib.
3. diſp. 4. n. 1478. & ſeq.* conſtanter aſſerens
non teneri aliquem cõfiteri peccata dubia
ex ſubſcriptis arg. *Pænitenti legitimè confi-
tenti, debet confeſſarius abſolutionem impen-
dere, ſed nõ poteſt abſolui abſolute, qui cõfitetur
ſub dubio; ergo. minor probatur, quia abſo-
lutio abſoluta requirit materiã certam, & ab-
ſolutam, quæ in huiuſmodi confeſſione non
reperitur. Secundo in nullo forenſi Tribunali
poteſt quis pæna aliqua determinata condem-
nare reum, antequam conuictus ſit; ſententia*
10 *n. quæ virum condemnat, quem tueri, & ab-
ſoluere poteſt, iniqua eſt: ergo nec in confeſſionis
Tribunali, ergo confitenti crimen dubium,
imponi nequit pænitentia certa, nec dari ſine
conditione abſolutio, igitur cum ais, ſi furatus
ſum, me accuſo, Confeſſarius dicet, ſi verè fu-
ratus es, ego tibi talem impono pænitentiam,
abſoluo, quicquid alij clament, hoc non eſt fer-
re ſententiam, hoc non eſt reum multare, hoc
non eſt eum abſoluere. hæc ille.* Tertio decla-
rando ſigillatim verba *Trid. ſeſſ. 14. cap. 5.*
dicit patere ex illis nõ deberi peccata du-
11 bia confiteri; propterea quo ad iſtud ter-
tium argumentum reſpondet *Dian. par. 10.
tract. 12, reſol. 2. §. ſed his*, vbi ſtrenuè ſe
opponit, probando verba prædicta ſecun-
dum vniuerſalem interpretationem Eccle-
ſiæ, intelligi etiam de peccatis dubiis, à
qua non, eſſe recedendum, cum eius initiũ
ab Apoſtolis emanaſſe eredatur, quo ad
relrqua verò dicit reſpondere *P. Bardi de
conſcient. diſcept. 6. cap. 11. par. 4. §. 1.*

Qua de re fouendo ego opinionem Dia.
& aliorum, reſpondetur ad primum, quod
quando vltra peccata dubia, non adeſſent
venialia, neque mortalia præſentia, vel a-
lias confeſſa (qui eſt caſus metaphyſicus)
ſuper quibus vti materia certa, benè ca-
12 dit abſolutio, & pœnitentia certa, poſſet
dari abſolutio ſub conditione, ſi st. ſit ma-
teria ſufficiens, nec hoc eſt de genere om-
nino prohibitorum, ſed aliquando permiſ-
ſorum, non ſolùm in alijs ſacramentis, præ-
cipuè in Baptiſmo, quando dubitatur, an
quis fuerit baptizatus, vt diximus ſupra
v. baptiſmus, ſed etiam in iſto. Etenim
quando quis ex ſubitaneo accidenti loque
lam amiſit, & antea confeſſionem petijt,
vel etiam ſi non petijt, ſed rectè antea vi-
xerat, conſtito de bona vita antecedenti,
tribuitur abſolutio ſub conditione, cum
qua non fit iniuria ſacramento, vt dictum
eſt ſupra *reſol. 1. & infra reſol. 149. num. 17.*
latius dicetur; ergo hoc idem poterit ſer-
uari in caſu iſto; cum valeat argumentum
non ſolũ de caſu ſimili ad alium ſimilem,
vt hic ex *l. non poſſunt ff. de ll.* ſed etiam de
vno ſacramento ad aliud *ex D. Thom. in
4. diſt. 30. q. 1. art. 1.*
13 Ad ſecundum reſpondetur diſtinguen-
do maiorem. in nullo forenſi iudicio poteſt
quis condemnari, niſi ſit conuictus, vel
confeſſus concedo; ſed poteſt liberari ali-
quibus contra eum indicijs apparentibus,
vt infra, nego; pro cuius intelligentia ſup-
ponendum eſt, non dari dubium in iſto
Tribunali, quando quis accuſat Sortem
dubitans, vtrum furatus fuerit, vel Am-
broſium, cum nullus teſtis id aſſerat, quæ
sũt exempla eiuſdem D. Caramuel (quam-
uis in tertio exẽplo ibidẽ per ipſum alla-
to de Anſelmo, accuſato de furto rei leuis,
quod non admittatur accuſatio, puto falli,
quia pro re, quantumuis modica, admitti-
tur de iure accuſatio *l. 2. §. ſi in re in fine ff.
de vi bonor. rapt. §. gallinarum inſtit. de rer.
diuiſione*, vbi datur actio furti, etiam pro
vna gallina adde *l. 5. ff. Arbor. furtim cæſa-
rum l. Vulgaris ff. de furtis. & Auth. vt omnes
obediant §. hac conſiderantes;*. quod etiam
probatur ex communi eius definitione, vi-
delicet. eſt contrectatio rei alienæ inuito
Domino l. 1. de furt. non dicit rei alienæ mo-
dicæ, vel magnæ, ſed in definirè; indefi-
nita autem æquipollent vniuerſali *l. ſi ne-
ceſſarias §. ſi annua de pignor. act.* ergo com-
mittitur furtũ, etiam in rebus modici va-
loris, & conſequenter datur pro eis actio
14 furti.) Etenim ſi loquimur de accuſan-
te, ipſi non creditur, ſiue aſſerat, ſiue ne-
get, ſibi furtum factum fuiſſe, vel vulnera-
tum ab aliquo, etiam ſi vſque ad mortem
in tali aſſertione perſeueraſſet *Gl. in l. mater
in Gl. 1. C. de calumniat. quam dicunt commu-
niter receptam Villalpand. ſuper l. 22. cap. 61.
poſt n. 8. Iul. Clar. in pract. crim. §. fin. qu. 3. n. 3.
& q. 21. n. 24.* & ſi nullus teſtis id deponat,
ſumus etiam extra caſum dubij, quia ac-
tore non probante reus abſoluitur *l. qui ac-
cuſare C. de edendo*, & proinde exempla nõ
ſunt applicabilia.
15 Eſt ergo dicendum, tunc dari dubium in
Tribunali forenſi, quando vnus teſtis tan-
tum de viſu, qui ſemiplenè probat, vel a-
lia indicia, ſiue coniecturæ ſuper facto, de
quo agitur, adſunt, quæ ſimiliter ſemiple-
nam

nam faciunt probationem, de quibus latiſ-
ſimè *In'.Clar.cit.d.q.21.per totam,& ibi ad-
dentes*, & tunc licet certum ſit condemnari
accuſatum non poſſe,cum probationes in
criminalibus debeant eſſe luce meridiana
clariores *l.ſciant cuncti C.de probat. & rectè
dicit Caramuel*;attamē certum eſt,nec poſ-
16 ſe liberari ; & tunc aut reus ſubijcitur,
quæſtioni, ſeu torturæ (quæ præcedente
ſemiplena probatione,ex indicijs naſcente,
inferri regulariter ſolet , ſi qualitas delicti
hoc patitur ; aliàs minimè , vt etiam ex
profeſſo docent *Clar.cit.q.64.num.9. & ibi
addentes*;quo caſu expeditur reus eo mo-
do, quo dictum eſt ſupra *reſol.87.num.3.*)
in qua,vel confitetur delictum,& iure me-
rito condemnatur , quia nulla eſt maior
probatio,quam oris confeſſio *l.1.ff. de con-
feſſ.* aut negat, & dicuntur euacuata indi-
cia præcedentia , verum neque liberatur
totaliter, ſed præſtita cautione de ſe præ-
ſentando nouis ſuperuenientibus indicijs,
vt practici ſciunt. Aut verò reus non vult
tormentum prædictum ſubire; & annuen-
te Iudice, ſi delictum erat tale, quod pro-
batum plenè,erat reus pœna mortis dam-
nandus , probatum ſemiplenè vt ſupra, &
accedente conſenſu eiuſdem , tranſigitur
in pęnam triremium , vel relegationis,aut
exilij ad tempus, inſpecta indiciorum , &
delinquentis qualitate.
17 Quod ſi reus non eſt in fortijs,quia in-
dicia prædicta ſufficiunt ad eum citandum
ad informandum,& ad capitula,tunc elap-
ſo anno fit foriudicatus,& poteſt à quocū-
que impunè occidi, quamuis nulla alia
adſint indicia,vt ſeruatur in Regno Neap.
per *conſtit.pœnam eorum,vbi Afflict. n. 8. &
11. cum Regen. de Tap. ibid. & latè Foller.
in pract.crim. v.foriudicentur* ; quod ſi in
18 eo ſtatu captus fuerit , exequitur contra
eum ſententia mortis, iam inflicta tempo-
re foriudicationis ex doctrina *Bar.in l.Di-
uus n.5. ff. de cuſtod. Reor.* vbi ſe ita prac-
ticaſſe teſtatur, prout etiā in Ducatu Me-
diol. affirmat *Clar.vbi ſupra q.94. n.3.ibiq;
Baiard.n.4.*addit , ita etiam ſeruari in ter-
ris Eccleſiæ ex motu proprio *Py 4. & Pij
5.* ſi tamen ſententia fuerit lata prædictis
præcedentibus indicijs. *Nec* dicas iniuſtā
iſtam foriudicationis ſententiam ; quia
dum reus citatus comparere coram iudice
recuſat, iſta contumacia cum indicijs præ-
cedentibus faciunt plenam probationem ,
ex qua iuſtè condemnatur ; etenim ſi in-
nocens eſſet , præſentiam iudicis non for-
midaret iuxta illud , fugit impius nomine
perſequente .
19 Ex quibus ni fallor patet reſponſio ad
obiecta per D. Caramuel, ſiquidem fugi-
ente pænitente reo à facie Confeſſarij , ſui
iudicis, à quo per viam tranſactionis (vt
ita dicam) ſubeundo modicam pæniten-
tiam , præuia dubiorum peccatorum con-
feſſione , poſſet abſolui , ſi daretur caſus ,
vt iſta eſſent vere mortalia , vel non con-
feſſa, quod ipſe dicit ignorare, faciens ſe
iudicem in cauſa propria , dum aliud me-
dium non datur gratiam recuperandi, niſi
hoc Sacramentum in re, vel in voto in ca-
ſu neceſſitatis,reperietur foriudicatus in
Tribunali diuino,& pęnam ęternam(quod
Deus auertat) ſubibit,quam ſine vllo,vel
modico labore vitare potuiſſet,imò etiam
ſi non eſſent mortalia, cum ſufficiat dubi-
tare , quia exiſtente dubio , & confeſſio-
ne omiſſa, mortale committitur , vt ſtatim
ex D. Thom. dicam . Boni Patres familias
dum negotia domeſtica peragunt , nolunt
ea ſub dubijs relinquere,ſed quātum poſ-
ſunt in tuto ponunt, aliàs imprudētiæ ad-
ſcribitur ; ſic ergo debent prudentes chri-
ſtiani peragere pro conſcientia. concludo
*cum D.Thom. in 4.diſt. 21. qu.2.art.3.ad 3.
cuius verba ſunt, videlicet,quando aliquis du-
bitat de aliquo peccato an ſit mortale, tenetur
illud confiteri dubitatione manente , quia qui
aliquid committit , vel omittit , in quo dubitat
eſſe mortale,peccat mortaliter,diſcrimini ſe cō-
mittens, & ſimiliter periculo ſe committit, qui
de hoc, quod dubitat eſſe mortale,negligit con-
fiteri,non tamen debet aſſerere illud eſſe mor-
tale,ſed cum dubitatione loqui, & iudicium ſa-
cerdotis expectare , cuius eſt diſcernere inter
lepram, & lepram.*
20 Ad ſecundum quando dubitatur, an
peccatum ſit reſeruatum, vel ne , eſt de
neceſſitate confeſſario fatendum ex ratio-
nibus antedictis, præcipuè ne pænitens ſit
iudex in cauſa propria,ſed poteſt ille,ſi ſic
ſibi videbitur,negatiuæ ſententiæ inhære-
re , quia cum reſeruatio ſit odioſa,eſt ſtri-
ctè interpretanda ex *c. odia de regul.iur. in
6. Henriq. lib.6.cap.26.n.7. Suar.tom.5.diſp.
4.ſect.6.n.5.& Sanch.in ſumma lib.1.cap.10.
n. 74.* vbi dat exemplum in reſeruatione
percuſſionis grauis , quod in dubio ſit in-
terpretanda leuis,ſeu mediocris,& conſe-
quenter non reſeruata; ſecus in hæreſi ex-
21 terna , quæ eſt peccatum reſeruatum,
quan-

quando iungitur cum interna, ſi modo dubitat illam proferens, an ita etiam mente ſenſerit, eſt iudicandum eſſe reſeruatam, quia verba ſunt naturaliter ſigna intentionis, & nullus præſumitur dicere, quod in corde non habet, nec aliter quam in eo habet, vt probat idem *Sanch. lib. 1. de matrim. diſp. 9. num.* 13. & proinde præſumptio eſt, hæreſim externam proceſſiſſe ex interno; imo hodie ſi proferatur hæreſis exterius, eſt caſus contentus in bulla Cœnæ, vt fuit nouiſſimè declaratum per *Alex. 7. in bulla emanata ſub die 2. Octobris 1665.* de qua meminimus *ſupra reſol. 104. n. 2. & ſeq.* vbi videas.

22 Præterea in foro externo, qui de externis iudicat *c. erubeſcant diſt. 32*, iſte talis haberetur pro vero hæretico, ſi tamen ibi hæreſis probata fuiſset, vt in reſol. cit. quod idem eſset in caſu ſuperiori percuſſionis, quando ſimiliter ibi probata, & habita fuiſset pro graui, quia hæc iudicia non ſunt diuerſa, niſi probationes in foro externo falſæ eſsent, tunc enim licet eſset iudicandum ſecundum allegata, & probata *l. illicitas §. veritas ff. de offic. præſid. D. Tho. 2. 2. q. 67. art. 2.* ſecus autem in conſcientia vbi Deus vti ipſa veritas non fallitur. Sed
23 cauendum eſt in confeſſione, ne peccata dubia fateantur pro certis, vel è contra, idem *Sanct. in 4. diſt. 21. q. 2. art. 3. ad 3.* imò addit *Suar. diſp. 22, to. 4. ſect. 9. num. 2.* id eſse ex ſuo genere mortale, quod latius firmat *Sanch. cit. lib. 1. cap. 10. n. 68.* vterque tamen fatetur ibidem, excuſari à tali peccato pænitentē, ſi bona fide, & ſimplicitate dubia fateatur pro certis, exiſtimans cōſultiùs eſſe ſe taliter accuſare, quàm exculpare, vel ita confitendum eſſe.

24 Quibus generaliter addit *Tolet. lib. 3. c. 9. nu. 2.* quamuis mentiri in confeſſione, graue regulariter peccatum ſit, non tamē ſemper eſſe mortale, ſed ſolùm quando peccatum negatum, vel falsò affirmatum, eſt mortale; quando verò veniale; ſimiliter veniale, quia venialia non ſunt materia neceſſaria confeſſionis, niſi quando vnum ſolum veniale clauibus ſubijceretur, & proinde fieret materia neceſſaria, & cōſequenter grauis, quo caſu inferretur iniuria Sacramento ex nullitate confeſſionis propter materiæ defectum, & hanc eſſe communem opinionem dicit poſt multos relatos *Dia. par. 3. tr. 4. reſol. 96.* (*licet Philippus Faber publicus* Theologiæ *profeſſor in Academia Patauij in 4. ſentent. diſt. 17. qu. unica diſp. 14. cap. 3. n. 51. voluerit, mendacium in confeſſione de veniali ſemper eſſe veniale.*)

25 Ad tertium ſi quis recordetur mortale commiſiſſe, ſed non de ſpecie peccati, neceſſe eſt confiteri mortaliter deliquiſſe ſemel, vel pluries, eo modo, quo recordatur, non autem de indiuiduis *Nauar. in man. cap. 10. n. 7. in fine: Bonac. qui recentiores refert tom. 1. q. 5 diſp. 5. ſect. 2. pun. 4. num. 7.* quod ſi recordetur poſtea de dictis indiuiduis, tenetur iterū de illo, vel illis confiteri, dum plenè prius non erant in confeſſione expreſſa; ſicuti etiam ſi quis confeſſus ſit, ſe dubitare, an conſenſerit delectationi venereæ, vel alteri peccato, & poſtea ampliori conſcientię diſcuſſione facta, certus ſit de conſenſu, tenetur in ſequenti confeſſione peccatum prædictum explicare, ſecus verò quando dubium verſaretur in iure, an aliquod eſſet mortale, vel veniale, & confeſſarius in priori confeſſione erraſset, exiſtimando illud veniale, quod alter doctior iudicauit mortale, tunc non eſt repetenda confeſſio talis peccati, niſi
26 data opera pęnitens elegiſset Confeſſarium indoctum, *Sanch. in ſumma to. 1. lib. 1. cap. 10. n. 69. ex Corduba in ſumma qu. 9. & 10. Maior. in 4. ſentent. diſt. 17. q. 3. col. penult. ad* 4. quia tunc eſset in dolo, vel ſaltem in culpa lata, quæ eidem æquiparatur *l. quod Nerua ff. depoſiti.*

27 Ad quartum quamuis de hoc aliqui antiquitus dubitarint, quos refert *Suar. diſp. 18. ſect. 1. n. 6.* Imò *Scot. in 4. diſt. 19. in fin.* abſolutè negat poſse confiteri, cum in nullo Sacramento, forma ſuper eandem materiam iterari valeat; hodie tamen indubitata eſt omnium ſententia affirmatiua, vt ibidem teſtatur idem Suar. per extrau. 1. de priuil. & licet ibi in Codice noſtro hoc non inuenerim, ita tamen docēt *Henriq. l. 2. c. 16. n. 6. Sot. in 4. diſt. 18. qu. 2. art. 5. Nauar. c. 9. & c. 21. Suar. diſp. 22. ſect. 1. alijque communiter*, quos ad ſaturitatem refert *Bonac. tom. 1. diſp. 5. q. 3. pun. 1. nn. 10. & 11.* omneſq; rectè addunt, poſse aliqua ex his peccatis, alias remiſſis confiteri, & aliqua taceri, vt etiam diximus de venialibus, quę omnia approbauit cunctorum pia cōſuetudo, quę eſt optima legum interpres; Ratio ex multis patet, primo, quia de confeſſis ſemper regulariter aliquid remittendum remanet, ſaltem quoad pœnam tem-

poralem. ſecundò ad deprimendas prauas inclinationes, tertio, quia poteſt de ijsdem peccatis ſępius dari contritio, & confeſſio. Vnde non repugnat, vt nouæ materiæ proximę, ſuper eadem remota iteretur forma abſolutionis. vide *Fauſt.2.de pæn.q.32.* an autem de talibus peccatis, iterum clauibus ſubmiſſis, ſit etiam iterum de neceſſitate conterendum, vel atterendum, dictum eſt ſupra reſol. 143. n.12. Sed dubitari ſolet, an S. Pontifex poſſit de confeſſis iniungere præceptum iterum confitendi. & negat communis opinio; quia præceptū nimis graue, & difficile eſt, non ſeeus ac debitorem ad grauem ſolutionem bis faciendam obligare. Verum idem peccator ex cauſa poſſet voto, aut iuramento ad id ſe obligare, vt latè notat *Nauar. c. placuit de Pænit.& remiſſ. n.112.& in man. c.9. nu.1.& c.21.*

Vtrum mortalia remittantur ſine pœnitentia formali, & conſequenter ſufficiat virtualis, vt eſt actus amoris Dei ſuper omnia, deficiente copia Confeſſarij, & de examine ante confeſſionem faciendo.

SVMMARIVM.

1 *Pænitentia formalis requiritur ad mortalia delenda ſecundum vnam opinionem.*

2 *Amoris Dei actus ſuper omnia tollit vniuerſa peccata ſecundam aliam opinionē, & qui talis ſit? n.3. & 6.*

4 *Violentia ſi mulieri inferatur, quæ potius occidi patiatur ex Dei amore, quàm conſentire, non ſolùm ſufficit ad ſalutem, etiam ſi antea mortaliter peccaſſet, & pænitentiam formalem non egiſſet, ſed eſt verè martyr.*

5 *Amator Dei verus non poteſt non dolere de peccatis, ſi de hoc recordetur, & ideò ſi non dolet, conuincitur non amare.*

7 *Martyrium ſubiturus, ſi de peccatis recordatur, tenetur etiam de illis dolere; & ſi non eſt baptizatus, baptizari, ſi poteſt, quibus non peractis, & periculo euaſo tenetur ad ea.*

8 *Amore captus, & ebrius non puniuntur in foro exteriori pæna ordinaria, ſi delinquunt, & in hoc æquiparantur n.9.*

10 *Attritio cum confeſſione, prauio diligenti examine, ſatis eſt ad remiſſionem peccatorum.*

11 *Confeſſione ſecuta, attritione præuia cum mediocri diligentia in examine, non tenetur quis de actis prius amplius cogitare, nec confiteri, niſi de ijs, quæ poteſt iurare fuiſſe mortalia, & numquam de illis fuiſſe confeſſum, & n.12.*

Reſolutio CXXXXVI.

1 AD primum reſpōdent negatiuè multi, quos refert, ſed nō ſequitur Suar. *to.4.de pænit.diſp.9.ſect.1. in ſummario, & à n. 2. vſque ad* 5. fundari præcipuè in locis ſacræ paginæ *Act.Apoſt.2. ibi pænitentiam agite, & accipietis donum Spiritus Sancti, & cap.3.ibi pænitemini igitur, vt deleantur peccata veſtra, pſalm.7. ibi, niſi conuerſi fueritis, gladium ſuum vibrabit, & Apocal.2.pænitentiam age, ſi quo minus veniam tibi cito,* & alibi paſſim; quæ locutiones vti conditionales, non tribuunt peccatorum remiſſionem, niſi pænitentia præmiſſa iuxta naturam conditionis, quæ nihil ponit in eſſe, ea non purificata *l. cadere diem ff. de verb. & rer. ſignific. & l. id quod ff. de conſtit.pe-*
2 *cun.* Contrarium docet *Gregor. de Valent. tom.4. diſp.7. qu.3. pun.2. litt.* C. hoc eſt ad iuſtificationem peccatoris ſatis eſſe virtualem, quæ in actu dilectionis Dei ſuper omnia includitur, vt per eam homo rebus omnibus, quæ vnquam caræ, & gratæ ſibi eſſe potuerint, vel poterint, Deum anteponat, quod multis etiam authoritatibus, & argumentis confirmat, & reſpondet locis citat.ſacræ paginæ, debere intelligi de pænitentia prædicta virtuali, non autem formali, & explicita; quod ante eum docuere *Scot.Gabr.Maior Medina, & alij apud Suar.cit. n.6.& Nauar.in ſumma cap.1.nu.10.*

3 Sed placet opinio *Regin. lib.5. cap.1. nu. 4. & aliorum*, ſufficere ſt. virtualem, quando defectus temporis, aut inculpata incōſideratio peccatorum fuit in cauſa, ne eorum actualis deteſtatio adiungeretur eidē amoris actui, vt ſi infidelis minetur occidere fidelem, niſi fidem neget, vel aliud peccatum committat, veræ virtuti aduerſans, & is ſine memoria peccatorum patratorum, eleuata mente ad Deum, mori magis eligat, quàm peccare, tunc ſufficere
4 iſtam virtualem pænitentiam. Item ſecūdo ſi quis inuadat mulierem, eam occiſurus

rus

rus, niſi ſibi in peccato conſenſiat, & ipſa ſimiliter, ſine memoria ſuorum peccatorũ, potius mori eligat, quàm laſciuo conſentire, ne Deum offendat: hoc etiam non ſolùm ſufficit, ſed facit eam verè martyrem, quia moritur pro defenſione veræ virtutis, vt ex *D.Thom.diximus ſupra reſol.3.n.1.* ſi modo, vt dictum eſt, nulla adſit memoria peccatorum, quia ſi iſta in mente eſſent, neceſſaria eſſet diſplicentia, quæ eſt pænitentia formalis, alioquin (dicit ipſe) & verum eſt, legitima præſumptio eſſet, quod nec habuiſſet dolorem virtualem, in actu amoris Dei incluſum.

5 Quo enim modo poteſt quis verè dicere Deum diligere, ſi dum actu eum offendiſſe recordatur, de tali offenſione non dolet? (Verum quamuis conſcientiam peccati noſcat, ſi tamen bona fide putat, actum illum amoris ſufficere, ſaluabitur ſecundum *Fauſt.lib.1.de pænit. qu.49.* qui de hac re *q.48. D.Thom. & Scoti* opiniones refert.)

6 Illam tamen adeo ante *Regin. tutius eſt Suar. vbi ſupra num.9. ex Soto Caiet. & alijs* ſtatimque pænitentem iuſtificari, vt etiam de fide eſſe voluerit, & cum ratione, dum in multis Sacræ Scripturæ locis exprimitur *Io: 14. ibi qui diligit me, diligetur, item apud Petrum Epiſt.1. cap.4. ibi charitas operit multitudinem peccatorum, Luc. c.7. ibi remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum, & alibi paſſim,* quod tamen eſt intelligendum, dummodò periculo mortis euaſo, vel etiam tali periculo non exiſtente, confiteatur poſtea, confeſſarij copia tributa, quia ſi ad hoc tenetur pænitens formalitèr *ex Trid. cap.7. ſeſſ.13. & can.11. item ſeſſ.14.c.4. & ex Bulla Alex.7. ſtatim cit.* multo magis pęnitens virtualitèr.

7 Quod procedit etiam in ſubituro martyrium; ſicuti tenetur etiam baptizari, ſi poteſt, qui non dum eſt baptizatus Regin. ibid. in fine; vnde non videtur tuta opinio *Bonac.diſp.5.10.1. qu.5.ſect.1.pun.2. num.2. verſic.verum,* dicentis eum, qui fuit iuſtificatus per hanc pænitentiam virtualem, de qua loquimur, ſi ex inconſideratione recordatus nõ eſt peccatorum mortalium, non teneri ad pænitendum de ipſis, poſtquam in mentem venerint, & propterea ipſemet Bonac. hanc appellat communem, & in praxi conſulendam, licet ſuam dicat probabiliorem, illam tamẽ docent Medina, Suar. Regin. Graff. & alij ab eodem ibidem citati, ſed hodie *ex bulla Alex.7. incip. Sanctiſs. D. N. emanata 24. Septembris 1665. ſub num.11.* generalitèr eſt determinatum, vt quomodocumque peccata non confeſſa, poſtea memoriæ occurrant, debeant clauibus ſubijci ſub pœna excommunicationis Papæ reſeruatæ, contrarium docentibus, vnde opinio Bonac. eſt iam reiecta.

8 Ad confirmationem prioris axiomatis dicitur, quod ſi quis delinquit tempore, quo eſt amore captus, non poteſt puniri pœna ordinaria, cum æquiparetur ebrio *Gl.in §.fin.inſtit.de ſucceſſ.ſubl.* qui nec poteſt puniri pœna prædicta *Bar. in l. reſpiciendum §.delinquunt num.3.ff.de pæn. Bald. in l.data opera num.6. C. de ijs qui accuſ.non poſſ. Tiraquel.in tract.de pæn.temper.cauſa 6.* & videtur tex. expreſsus minuens pœnã, tàm inebrio, quàm in amore capto *in l. omne delictum §. per vinum ff. de re milit.* quin immò fuiſſe totalitèr abſolutum quendam delinquentem, tamquam quod ex nimia vehementia amoris, non eſſet mentis ſuæ compos teſtatur *Iul. Clar. in pract.crim.qu.60.nu.9.* vbi ex Platonis authoritate in Phedro ait, amorem eſſe ſpeciem furoris.

9 Et ex eadem cauſa excuſatam à pœna ordinaria mulierem capitalis criminis ream ſcribit *Chaſſan. ſup. conſuet. burgund.fol.39.num.13.* nihilq; tandem furore amoris vehementius inueniri dicit *Gl.loco cit.ex §.illud auth. quib. mod. natur. effic. legit.* ergo ſi leges humanæ excuſant delinquentes amore captos à pœna ordinaria, quare dicendum erit leges Diuinas ex vi eiuſdem cauſæ non excuſare peccatores, iuxta tamen modos ſupra declaratos, cum mitiùs agatur cum Deo, quam cum homine *extrauag. vnica de Iudæis Gl. in l.celſus ff.de arbitr.* ſi modo actus amoris ſit verus, & non exterior, ſeù fictus; hoc enim caſu neque leges humanæ pareunt, & ex indicijs exterioribus præcedentibus dignoſcitur, quæ tamen apud Deum non ſunt neceſſaria, cum ipſe ſit ſcrutator cordium.

10 Ad ſecundum notum eſt, concurrente ſola attritione cum confeſſione, peccata etiam oblita remiſſa eſſe *ex Trid. ſeſſ.14. cap.4. & 5.* ſed hoc intelligitur præuio diligenti examine, qua diligentia deficiente, alij dixerunt confeſſionem eſſe validam, ſed informem, alij omninò inualidam, quos refert *P. Dian.par.2. tract.17. reſol.31.* quomodo autem cognoſcatur an fue-

fuerit, vel nè adhibita diligentia requiſita pro validitate confeſsionis, talis regula traditur, ſi st. poſt confeſsionem plura peccata memoriæ occurrant, quam confeſsa fuerint, examen tunc dicitur non fuiſse ſufficiens, & conſequentèr confeſſionem iterandam, ſi vero multò pauciora, minimè, ſed ſatis eſſe confiteri peccata non confeſſa, & negligentiam antecedentem *Nugn. 3. par. to. 2. qu. 9. art. 1. idem Dia. d. reſ. 31. in fine*, vbi dicit hanc eſſe cõmunem Patrum Dominicanorum ſententiam.

11 Ad quorum confirmationẽ addit *Ioannes Sancius in ſelectis diſp. 4. n. 18.* relatus, & ſecutus ab eodem Dia. *par. 3. tract. 4. reſol. 107. in fine*, vbi dicit, eſſe valde notandum ad tollendos multos ſcrupulos, quod st. poſt adhibitam mediocrem diligentiam in conſcientiæ examine, confeſſione ſecuta, non teneatur quis de antecedenti vita cogitare, & ſi putet aliquod non fuiſſe in confeſſione explicitum, poſse ſibi perſuadere omnia ſolemnitèr, & ritè geſta, imo addit *Eman. Sà v. dubium n. 5.* quod ſcrupuloſus non tenetur confiteri, niſi quæ poteſt iurare fuiſse mortalia, & numquam de illis fuiſse confeſſum, quod tamen eſt intelligendum de confeſſionibus antiquis, & in vita præterita geſtis, aliàs regulariter contra, vt ſupra *reſol. 144.*

12 Hæc autem diligentia tunc dicetur mediocris, quando ea adhibeatur in examine, quàm diligens Paterfamilias ſolet in negotijs proprijs, vel alienis adhibere, non autem diligentiſsimus *Gl. communiter recepta in §. præterea inſtit. quibus mod. re contrah. oblig.* & ad iſtam mediocrem teneri pœnitentem, docent etiam *Nauarr. in man. cap. 9. n. 16. Bonac. tom. 1. diſp. 5. q. 5. ſect. 2. pun. 2. §. 1. n. 2.* vbi innumeros DD. de more cumulat, aliàs repetendam eſſe confeſſionem, niſi Confeſsarius ſuppleret interrogando, vel in caſu mortis, aut belli, & ſimilium ex eodem Nauar. ibidem, de quibus tamen ſigillatim ſuis locis dictum eſt; Per tramites ergo certos ambulando, dum ex Trid. cit. requiritur diligentia in examine, ſi hæc modo relato adhibeatur, ſecurus eſt ex hoc capite pænitens remiſſionis, & conſequenter Gloriæ, ſi ſciri poſſet contritem fuiſse ſaltem attritionẽ, quod eſt impoſsibile in hac vita ex *c. accepimus de purgat. canon.*

Vtrum dolor de peccatis confeſsionem præcedere debeat, vel ſatis ſit in ipſa confeſsione, aut poſtea? & de ſatisfactione per Confeſſarium iniungenda.

SVMMARIVM.

1 *Contritio, ſeu attritio poteſt præcedere, comitari, vel ſubſequi confeſſionem, dummodo ante abſolutionem expleatur. Et de tempore indiuiduali vſque ad n. 4. dummodo non ſit retractata.*

5 *Satisfactio eſt iniungenda pænitenti ante abſolutionem, ſed poteſt etiam poſtea, ſi tamen ſit grauis, non eſt ordinandum fieri corã adſtantibus, ne veniant in cognitionem peccatorum & n. 6.*

Reſolutio CXXXXVII.

1 COmmunis eſt DD. ſententia poſse
talem dolorem præcedere, vel comitari,
vel ſubſequi confeſſionem, dummodo
eliciatur ante abſolutionem, multos cumulat
Bon. diſp. 5. q. 3. pun. 2. to. 1. n. 17. per rationes
trãſcriptas ex *Suar. to. 4. diſp. 20. ſect.*
4. nu. 29. de quibus diximus obiter ſupra
v. abſoluere in introd. n. 8. & quia ſic ſeruat
quotidianus vſus, non oportet hic immorari;
dubitari tamen poteſt de quanti-
2 tate temporis; aliqui enim dixerunt poſſe,
quem pœnitere de peccatis in ordine
ad confeſsionem, & poſt multum tempus
confiteri, vt tradit Bonac. ibidem, ea ratione,
quia ſicut abſolutio datur aliquando,
etiam ſi multis ante diebus fuerit cœpta
confeſsio, vt quando eſt generalis, quæ
cenſetur moraliter præſens Confeſsario,
ita poteſt tradi abſolutio, quamuis dolor
præceſserit confeſsionem, & citat *Vaſqu.*
3. par. q. 67. art. 6. diſp. 148. n. 56.
3 Suar. autem non venit ad indiuiduum,
Henriq. lib. 4. cap. 10. num. 3. & 4. ait poſse
talem dolorem præcedere multis diebus,
ſicuti accidit in matrimonio, quod contrahitur
inter abſentes per Procuratorem,
vbi conſenſus de neceſsitate præceſsit; in
eandem iuit ſententiam *Hurtad. diſp. 1. de*
Sacram. in genere diffic. 1. ratione ſumpta
à iudicio forenſi (ad inſtar cuius ex *Trid.*
ſeſſ. 14. cap. 6. proceditur in hoc) vbi ſicuti
multo tempore poſt diſcuſsionem cauſę
deuenitur ad ſententiam, ita in iſto peniten-

tentię, donec n. dolor præcedens de peccatis non fuerit retractatus explicitè, vel implicitè, ſemper validè dabitur abſolutio abſque nouo dolore. Quas tamen opiniones non recipit *Granado 3. par. de ſacram. cont. 7. tract. 3. diſp. 3. ſect. 1. nu. 7.* quia inter materiam, & formam cuiuslibet ſacramenti debet eſſe moralis coniunctio, quæ nequit tanto tempore conſeruari; & conſequenter, cum dolor ſit materia ſacramenti, vt ex *Trid. ſeſſ. 14. cap. 3.* inter illum, & abſolutionem, quæ eſt forma, debet eſſe ea ſolùm diſtãtia temporis, quę non obſtet, quominus adſit cõiunctio moralis, quæ dicitur virtualiter perſeuerare, quamdiù ſi pœnitens interrogetur, cur doluerit, reſpondere abſque noua deliberatione poſſit, quia vult confiteri.

4 Verum hæc etiam opinio ſcrupuloſis adhuc poteſt dubium afferre, & propterea dicit *P. Dian. par. 5. tract. 14. reſol. 67. in fin.* quod interrogatus, an qui ſerò elicuerat actum contritionis in conſcientiæ examine, ſtatuens ſequẽti die confiteri, vt fecit abſque alio dolore, valida eſſet confeſſio? reſpondit affirmatiuè, fretus authoritati *Io. Prapoſ. in 3. par. D. Thom. qu. 2. de contrit. dub. 1. n. 30.* Mihi tamen videtur magis iuridica, & fundata opinio Henriq. ſup. quia dolor præhabitus in ordine ad confeſſionem, vſquequo non retractetur explicitè, vel implicitè per aliud peccatum, cenſetur ſemper durare, quod n. non mutatur ſtare nõ prohibetur, *l. ſancimus C. de teſtam.* ſi durat, ergo licet ſit materia ſacramenti, coniungitur cum forma, & validum eſt, vide etiam *infra reſol. 168. n. 2.*

5 Circa verò ſatisfactionem per Confeſſariũ iniungendam pœnitenti, conſulto ſolet imponi ante abſolutionem, vt per *Io. Andr. in Clem. dudum de ſepult.* & alios teſtatos per *Sylu. v. Confeſſor 4. n. 1.* ea ratione, quia abſolutio, vti forma non poteſt præcedere materiam, ſub qua vltra dolorem, & confeſſionem includitur etiam acceptatio pænitentiæ, ſeu ſatisfactionis, ſecundum nonnullorum opinionem, & fortius hôc debet fieri, quãdo timetur, ne pænitẽs acceptet pænitentiam; probabilis tamen eſt opinio poſſe tradi, etiam poſt datã abſolutionem, vt iterum dicetur infra *reſol. 155. n. 14.* & vide *Bonac. loco cit. nu. 21.* vbi etiam conſuluit; & rectè, ne Confeſſarius iniungat pœnitentiam ſtatim poſt confeſſionem adimplendam, quando eſſet grauis, & non poſſet fieri ſecretè, ne adſtantes veniant in cognitionem fieri ob grauia peccata, quia eſſet quędã ſpecies manifeſtationis peccatorum, niſi conſenſus pænitentis, iuſta de cauſa datus, id iuſtificaret, vt addit *Nauar. in man. cap. 8. num. 17. in fine.*

Vtrum cõfeſſio de neceſſitate debeat fieri ſecretè, vel poſſit etiam publicè fieri ad voluntatem confitentis, & quid de pœnitente muto, vel ſurdo, vel Confeſſario ſurdo; & an liceat omnibus etiam non ſurdis, & mutis confiteri per ſcriptum Confeſſario præſenti, vel etiam abſenti?

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio nõ poteſt fieri publicè ad vitandũ ſcandalum aliorum, & alÿs ex cauſis; Contrarium facientes peccant mortaliter tàm Confeſſarius, quàm pænitentes, quia faciunt contra conſuetudinẽ Eccleſiæ, & n. 2. & 3. an ſit de neceſſitate ſacramenti? num. 4. vſque ad 7. vbi fallentia ad regulam.*

8 *Confeſſionis requiſita, licet ſexdecim connumerentur à DD. tria tamen, vel quatuor videntur neceſſaria ſimpliciter, cætera ad bene eſſe, & n. 9.*

10 *Mutus, & ſurdus ex accidenti, ſiue ſciat, ſiue neſciat ſcribere, vel legere, dummodo intelligat, quod agit. poteſt per nutus, & ſigna confiteri, ſed an mutus, & ſurdus à natura? n. 11. qui poteſt matrimonium contrahere, & alia, vt infra vſque ad n. 16. ſed ſi ſit etiam cæcus à natiuitate, nihil horum gerere poteſt n. 17.*

18 *Confeſſarius ſurdus poteſt in caſu neceſſitatis audire pænitentes per nutum, vel ſcriptum, cum diſtinctione, vt infra, & abſoluere. Si dormit, vel diſtrahitur, dum pænitens ſibi confitetur, an ſit iteranda confeſſio, & num. 19. & 20. Et an hæc poſſit fieri in ſcriptis Confeſſario præſenti, vel etiam abſenti, num. 21. & 22.*

Reſolutio CXXXXVIII.

1 PRo regula ſtatuendum eſt, non poſſe fieri publicè, vt percipitur ex *c. omnis*

12.

12.de pænit.& remiſſ.ibi,omnia ſua ſolus pec-
cata ſemel ſaltem in anno confiteatur Triden.
ſeſſ.14. cap.5.hoc tit. ibi magno, vnanimique
conſenſ n ſecreta confeſſio ſacramentalis,qua
ab initio Eccleſia ſancta vſa eſt, & modo etiã
vtitur, fuit ſemper commendata:& propte-
rea cum introducta ſit vniuerſalis conſue-
tudo in Eccleſia confitendi ſecretè,operari
contra illam in re graui,eſt mortale, vt eſt
2 in confeſſo apud omnes. Rationẽ aſſignat
D.Thom.in 4.diſt.17.qu.3.art.4.in fine, ibi,
propter ſcandalum aliorum,qui poſſunt ex pec
catis auditis ad malum inclinari, non debet
confeſſio fieri in publico,ſed in occulto. aliam
rationem addit Gregor. de Valent. ſtatim
citandus, quem ſequuntur multi apud
Bonac.diſp.5.q.5. ſect.2. pun.2.§.2. num.23.
quia st. prodigitur fama propria.

3 Vnde ſi verum eſt, quod aiunt *Sylu. v.*
confeſſio 1.n.23. & Nauar.in c.ſacerdos de
pænit.diſt.6.n.109.quos approbat Suar.tom.4.
diſp.21.ſect.2. nu.11. nempe ſacerdotes in
confeſſione, audientes ſimul plures pue-
ros doli capaces, peccare mortaliter pro-
ter ſcandalum ex propalatione peccatorũ
oriens, & tamen ſupponitur confeſſionem
fieri coram tribus, vèl quatuor pueris,
multò magis peccabunt abſoluentes, &
abſoluti, quando fiet in publico. argum.
auth. multò magis C.de ſacroſ. Eccleſ. quia
ambo transgrediuntur præceptum eccle-
ſiaſticum *ſecundum Sylu.ibidem,& Greg. de*
Valent.to.4.diſp.7.q.11.pun.1.ſub tit.quomo-
4 *do debeat confeſſio eſſe ſecreta. Imò Scotus,*
Gabr.Angel.& Ricch.relati à Suar.d.ſect.2.n.
1. volunt ſecretum eſſe de neceſſitate Sa-
cramenti.

5 Verum fallit regula in multis caſibus,
& primò quando imminente morte, ve-
luti in naufragio, vel incendio, vnus poſt
alium confiteri non poteſt, tunc plures ſi-
mul audire licet *Sylu.d.n.23. Suar. loco cit.*
n.10. vbi addit aliũ, quando confeſſio fa-
cienda eſſet per interpretem. tertio fallit
in peſte infectis, quibus ob timorem non
appropinquat Confeſſarius.quartò in vul-
neratis in prælijs inter medendum audiẽ-
tibus Chirurgis, & alijs adiuuantibus,
Nauar.in man.cap.2.n.7. in fine; verum Va-
lentia loco cit.verſic.2. aſſerimus addit, quod
licet in his, & ſimilibus caſibus poſſit cõ-
feſſio fieri publicè, non tamen quiſquam
ad hoc teneatur, quia nemo famam ſuam
prodere cogitur, ſed poteſt per contritio-
nem ſibi conſulere, quam opinionem ex
Cano in relect.de pęnit.dicit eſſe commu-
nem, vt etiam fatentur multi apud *Dian.*
par.3,tract.4. reſol.129. in princ.dicto ſolũ
ſecundo caſu à Cano excepto de confeſ-
ſione facienda per interpretem, quando
talis reperitur in articulo mortis.

6 Sed neque iſte caſus admittitur à Va-
lentia, quem dicit non probari à Cano;
admittitur tamen *à Suar.diſp.36. ſect.6.nu.*
5. vbi ait teneri, quem in articulo mortis
confiteri per interpretem, ſi probabiliter
dubitat de contritione, ne ſe exponat pe-
riculo æternæ damnationis, ſecus verò ſi
probabiliter æſtimet habuiſſe contritionẽ,
quam ſententiam innumeri DD. ſecuntur
apud *Bonac. d.q.5.diſp.5. ſect.2.pun.4.num.*
5. eſtque omnino tenenda pro conſcientię
ſecuritate,etiam in alijs prædictis caſibus,
morte tamen imminente, vt st. fiat publi-
cè, ſi alio modo non poteſt, & dubitetur
de contritione ex eadem ratione ad regu-
lam *l.3. §. proinde ff. de in rem verſo §. pari*
ratione inſt. quib.mod.ius patr.pot.ſolu. Praſ.
de Franch. dec.489. num. 14. In quibus ta-
7 men rectè addit *Suar.d.n.5. in fine,* non te-
neri pænitentem ad confeſſionem materi-
aliter integram,ſed formaliter tantùm, ad
confitendum st. ea ſolum peccata, quæ
cum minori infamia explicare poteſt,cum
cauſa famæ conſeruandæ,excuſet ab inte-
gritate confeſſionis,vt *infra reſ.150.Em.Sà*
v.confeſſio n.13. Fagund. pr.2.lib.1.cap.6.n.
*8.alijque multi cum P. Dia. cit. in fine:*vbi in
dictis caſibus validam eſſe etiam aiunt cõ-
feſſionem,ſi quis confiteatur in particula-
ri de venialibus, & in genere de mortali-
bus, ſed euaſo periculo tenetur ad in-
tegram confeſſionem, etiam materiali-
ter, idem *P.loco cit.reſol. 131. par. 5. tract.*
3.reſ.72. & 74. & par.11.tr.2.reſ.1.

8 Ex dictis infertur non debere concur-
rere ex neceſſitate tàm in caſibus prædic-
tis, quàm in alijs omnia illa requiſita in
confeſſione, quæ ſequentibus verſibus
includuntur,relatis per *D. Thom. in 4.diſt.*
17. art.4.ex Magiſtr.ſentent. ibidem, à qui-
bus cæteri poſtea tranſcripſerunt.

Sit ſimplex, humilis confeſſio, pura, fi-
delis.
Atque frequens,nuda,diſcreta, libens,
verecunda
Integra, ſecreta, lacrymabilis, accele-
rata
Fortis, & accuſans, & ſit parere pa-
rata.

quo-

quorum explicationem ſi maior deſideratur, habetur per Nauar. ſigillatim *in manual. cap. 2. n. 5. & per Bonac. alys omiſſis to. 1. diſp. 5. q. 5. ſect. 2. pun. 2. §. 2. n. 1. & ſeq. vbi n.*

9 2. addit requiſita neceſſaria ſimpliciter eſſe tria, alia verò ad bene eſſe, illa ſunt, vt confeſsio ſit integra, dolens, ſeu lacrymabilis, & vera, ſeu pura, *Henriq. lib. 2. de pænit. cap. 4. n. 1.* quibus ex prædictis adde quartum, vt ſt. ſit ſecreta, & ex Nauar. loco citat. cap. 9. num. 16. quod præcedat examen conſcientiæ, niſi dicas contineri hoc in ſupradicto de integritate, quale autem debeat eſſe examen, vt ſit ſufficiens diximus ſupra *reſol. 146. n. 10. & ſeq.*

10 Ad ſecundum de muto, & ſurdo ex accidenti, ſi ſcit legere, vel ſcribere, nulli dubium eſt poſſe per nutus, & ſigna, ſiue per ſcripturam confiteri *D. Tho. quodlib. 1. art. 10. Suar. diſp. 21. to. 4. ſect. 3. n. 2. Henriq. de pænit. lib. 2. cap. 3. n. 8. Sanch. de matrim. lib. 1. diſp. 8. n. 12. circa finem*, *ibi tandem, quia hi ſecundum omnes poſſunt confiteri, & abſolui*, alios ad ſaturitatem refert, & ſequitur *Dia. par. 5. tract. 6. reſol. 4* quod ſi nolit per ſcripturam, non teneri probabile eſſe dicit ex multis idem *Dia. par. 3. tract. 4. reſ. 128.* ſed tenetur, eo caſu ad contritionem, vel confiteri per ſigna cum attritione, vt ſupra.

11 Dubium autem poteſt eſſe de muto, & ſurdo à natura; etenim dato quod ex lumine naturæ omnibus infuſo cognoſcat offenſam Dei, & eſſe deteſtandam, vnde dicemus iſtum didiciſſe, fuiſſe à Chriſto inſtituta ſacramenta ad expianda peccata, eum ſupponamus ſcribere, nec legere neſcire? Enimuerò ſi ego non intelligo ſcripturam græcam, vel alterius idiomatis, licet illam videam, numquam potero in eius cognitionem venire, ſi aliquis viua voce illam me non doceat, quod tali impedito à natura non permittitur. facit *tex. in l. diſcretis C. qui teſtam. fac. poſſ. Gl. in §. item ſurdus in v. certis inſtit. quib. non eſt perm.* fac. teſtam. & quod dixit Plato in Mennone de eo, qui quæreret hominem, quem nullo modo nouit, ſiquidem, etiam ſi ipſi obuiam fieret, adhuc non cognoſceret; ſic in propoſito, ſi mutus, & ſurdus ignorat ſacramentorũ, inſtitutionem, impoſſibile eſt cognoſcere eorum vim, & conſequenter, non ſolum fruſtra ea reciperet, ſed Confeſſarius peccaret illa ei tribuendo, quia fruſtraret eorum effectum.

12 Propterea cum in ſummiſtis, quos perlegi, non inuenerim rationem affirmatiuæ, quam fouent; recurro ad ius commune, vbi permittitur eis matrimonium contrahere *c. cum apud de ſponſal. ibi, quod verbis non poteſt, valeat ſignis declarare*, item conſentire filijs manumittentibus ſeruos per nutum; vel litteras *l. ſurdi ff. de manumiſſ. vind.* item ſi ſunt milites, poſſunt teſtari *§. quin immo inſtit. de milit. teſtam. & l. 4. ff. eod.* & etiam ſi non ſunt milites, poſsunt hæreditatem adire nutu *l. ſeruo inuito §. ſi pupillo ff. ad Trebell. §. item extraneus verſic. eum qui ſurdus inſtit. de hæred. qualit. & differ.*

13 In quibus, & alijs ſimilibus locis licet expreſsè non aſſignetur ratio, intrinſeeè tamen ineſt, & poteſt eſse, quia rerum natura Deus, ſicut infundit omnibus lumẽ ſufficiens, vt cognoſcant peccatum, & eſse deteſtandum; ita vlterius addit iſtis lumẽ ad cognoſcendũ hæc exteriora tẽporalia, & etiam ſpiritualia, vt eſt adeſſe Sacramenta, quibus facilius peccata expientur, quo adiuti percipiant veritatem; & ſicuti primum lumen omnibus concedit, eum indefinitè dicatur in pſalmo 4. Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine, & indefinita æquipolleant vniuerſali *l. ſi neceſſariàs §. ſi annua ff. de pignorat. act.* ita hoc ſecundum non omnibus, ſed quibus vult, & præcipue iſtis impeditis à natura ſupponendum eſt concedere ex gratia.

14 Hinc dicit Sanch. vbi ſupra, aliquos eſſe mutos ita perſpicacis, & acuti ingenij, vt multa explicatu difficillima, facilè ſignis manifeſtent, aliaq; ipſis ſignificata intelligant, vt experientia docet; legitur tamen *in d. §. ſi pupillo in fine*, mutum, nihil intelligentem non poſſe de per ſe hæreditatem adire, ſed per Curatorem; ergo ſupponitur, quod non omnes ſunt hoc ſecundo lumine particulari ſupernaturaliter illuminati, & conſequenter non omnes tenẽtur confiteri per nutus, & ſigna, ſed illi tantum, qui ſignis, & nutibus percipiunt, & cognoſcunt ſaltem in genere deteſtanda eſſe peccata, adeſſe ſacramenta, & velle in poſterum abſtinere.

15 Nec Confeſſarius poſſet abſolutionem impartiri abſque de hoc aliquali notitia, alias iſte actus iudicialis exerceretur abſque cauſæ cognitione, quod eſt contra intrinſecam naturam iſtius, & omnis iudicij *l. de ætate 44. ff. de minor.* & ita in puncto tenuit *Nald. in ſumma v. mutus nu. 1.* quem alijs cit. ſequitur *P. Dia. par. 5. tract. 6. reſol.*

3. pro-

3.probabile tamen puto, quod dicit *Anton. Fernand. inſtruct. confeſſ. p. 1. docum. 4. nu. 33.*
16 poſſe st. Confeſſarium tempore, quo obligat præceptum confeſſionis abſoluere mutum præbentem ſigna doloris, etiam ſi nullum valeat ex illis intelligere peccatum, aliuſque Confeſſarius non adſit, qui melius intelligat, quia ſufficit eo caſu pænitentem præbere ſigna, quamuis Confeſſarius de illis capax non ſit in ſpecie, ſed tantùm in genere. Signis autem omnino ceſſantibus conſultum eſt prædictis per actum contritionis, quem ex vniuerſali lumine naturali, Deo dante, elicere poſſunt.

17 Si verò reperiretur aliquis mutus, ſurdus, & cæcus à natiuitate, puto abſque dubio confiteri non poſſe, cũ etiam ſigna ſint ei ignota; & *Sanch. loco cit. nu.* 13. rectè dicit, neque matrimonium contrahere poſſe, quia omne, quod agit, ignorat.

18 Circa verò Confeſſarium ſurdum, alio non exiſtente, poteſt quilibet ſibi confiteri per nutum, vel ſcripturam, vt diximus ſupra *n.* 10. de pœnitente muto, & ſurdo ex accidenti, dicit tamen *Hurtado de pœnit. diſp.* 8. *diffic.* 4. *in princ.* quod per nutum tenetur, per ſcripturam autem nequaquã, & ratio eſt ſecundum eum, quia talis modus confeſſionis de ſe eſt publicus, & nemo tenetur ſic publicè confiteri, ne periculo infamiæ ſe exponat. *Fagund. autem prac. 2. lib.* 1. *cap. 6. nu. 9.* vtramque opinionẽ probabilem aſſerit, caſu vero, quo pœnitens probabiliter de contritione (quæ neceſſaria eſt) ceſſante alio Confeſſario, dubitaret, cenſet debere etiam per ſcriptum confiteri iuxta primam opinionem relatã per *Dia. par. 3. tract. 4. reſol.* 129. *& magis in ſpecie par. 5. tract. 6. reſol.* 19. ne ſe exponat periculo damnationis ęternæ, vt etiam diximus cum Suar. & alijs ſupra *n. 6.*

19 Quod ſi Confeſſarius non ſurdus inter audiendas confeſſiones dormiat, vel diſtrahatur, aut aliud agat, ex quo peccata confitentiũ non audiat, dicit *Syl. v. cõfeſſio* 1. *ſub n. 6.* eſſe iterandas; ſed *P. Dia. p. 3. tr 4. reſ.* 109. *& p. 4. tr. 4. reſ.* 198. negat, exceptis illis peccatis, quæ Confeſſarius non audiuit, *Hẽriq. autem lib. 5. c. 14. n. 5.* dicit confeſſionem repetendam eſſe, niſi pœnitens id nõ aduertit, & abſolutus eſt, ſed quod teneatur repetere peccata, quæ putat Confeſſarium non audiuiſse, & addit ſub litt. O. eſſe communem, & certam ſententiam, quia nullo modo exercetur Iudicis officiũ
20 ſine cauſæ cognitione. Idem dicunt *Layman in Theol. moral. lib. 4. tract. 6. cap. 9. n. 5. & Mercer. ab eod. Dia. vtrobique cit.* ſed hoc eſt repetere totam confeſſionem, quia vt ſciatur quale peccatum Confeſsarius non audiuit, neceſse eſt pænitentem repetere ſigillatim omnia peccata, aliàs contingere poſset, vt illud peccatum, non repetitum Confeſsarius non audierit. vide etiam infra *reſol.* 161. *n. 9.*

21 Ad vltimum reſpondet *D. Tho. quodlib.* 1. *art.* 10. validum eſse Sacramentum, ſed teneri vnumquemque regulariter confiteri ore ex inſtitutione Eccleſię, & propterea ſecundum *Fagund. prac. 2. lib. 3. cap. 1. n.* 8. extra neceſſitatem eſt peccatum mortale, quia mutatur conſuetudo Eccleſiæ in re graui, pro ut cenſuit etiam *Suar. tom. 4. diſp.* 21. *ſect. 3. nu. 6.* ex cauſis tamen poteſt quicunque abſque peccato confiteri per ſcriptum Confeſsario præſenti, puta ſi quis ex nimia verecundia, vel per dolorẽ in gutture cum difficultate loqueretur, tradat ſcripturam ſacerdoti, eamque offerat loco accuſationis, & illa eſse peccata ſua affirmet, expectetque dum ille legit, & abſoluit, impoſita pænitentia *Suar. loco cit. n. 7. Vaſq. tom. 4. qu.* 91. *art. 4. dub. 4. num. 7. Layman cit. lib. 5. tract. 6. cap. 6. n. 3. Dia. par. 3. tract. 4. reſol.* 127. *Villalob. autem in ſumm. to. 1. tract. 9. diffic. 31. num.* 1. docet nulla interueniente cauſa eſse veniale, eo magis cum D. Thom. vbi ſupra dicat eſse peccatum; ſed non aperit, an ſit mortale, vel veniale; & epiſt. ad Rom. quam allegat ibi, ore fit confeſſio ad ſalutem, dicit eſse intelligẽdam de confeſſione fidei, non autem peccatorum. Sed probabilius eſt eſse mortale eum iuris diuini præceptum ſit ore proprio confiteri iuxta *tex. in c. quem pœnitet de pœnit. d.* 1. vbi dicitur; quod illa erubeſcentia confitendo ore proprio, partẽ habet remiſſionis, & ideo ita ſit faciendũ.

22 Si verò fiat per ſcriptum Confeſsario abſenti; certum eſt illicitam, inualidamque eſse iuxta declarationem *Clem.* 8. *in anno* 1602. *die* 20. *Iulij, de qua in declarat. Concilij Trid. ſeſſ.* 14. *poſt cap.* 5. vbi damnat vti falſam temerariam, & ſcandaloſam talem propoſitionem, & ita declaraſſe S. Congr. Card. ſub die 14. Iulij 1605. teſtatur *Dia. par. 3. tr. 7. reſ. 7. & par. 5. tr. 17. reſ.* 60. ex multis idem aſſerentibus, & ſic videmus ſeruari in tota Eccleſia Catholica.

Qui-

Quibus in caſibus quis excuſetur ab integritate confeſſionis?

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio eſt facienda integraliter de omnibus peccatis regulariter; quod fallit in multis caſibus. nu. 2. cum multis ſeq.*

5 *Molliciei peccati, vel periurij an poſsit dari ignorantia inuincibilis?*

6 *Fœmina ſi minus ſolemniter confecerint inuentarium in adeunda hæreditate habēt in integrum reſtitutionem.*

9 *(Omnis) dictio eſt vniuerſalis, complectēs quoſcumque caſus.*

10 *Confeſſione ſecuta, licet oblita cenſeantur remiſſa, prævio diligenti examine, intelligitur tamen cum tacita conditione de illis confitendis, quādo in mentē venerint.*

19 *Vſus rationis ſi dubitetur, an pueris acceſſerit, datur abſolutio ſub conditione in articulo mortis, ſicuti etiam adultis de peccatis dubijs.*

20 *Ratio vbi eadem eſt, eadem etiam eſt iuris diſpoſitio, & à fortiori, ſi eſt maior in vno caſu, quàm in alio.*

24 *Iudex, an & quādo poſſit ex officio procedere in cauſis criminalibus, & n. 25. & 26.*

27 *Oris confeſſio, vel ſaltem ſigna, ſunt pars eſſentialis ſacramenti pænitentiæ.*

28 *Lex quantumuis generalis non extenditur ad caſus ſpecialiſſimos, de quibus ſi eius conditor fuiſſet interrogatus, ita veriſimiliter reſpondiſſet, & n. 29.*

Reſolutio CXXXXIX.

1 Dictum eſt ſupra *reſol.* 132. quando ex defectu contritionis, ſeu attritionis excuſetur, vel ne quis à repetitione totius confeſſionis; dicemus hic, & in ſequenti, quando ex defectu integritatis, quod multis ex cauſis poteſt accidere, ſed regulariter debet eſſe integra *ex Trid. ſeſſ.* 14. *c.* 5. (non loquimur quando malitioſè fuit tacitum aliquod mortale, quia tunc vti nulla eſt omnino repetenda, vt *ex Caiet.* & omnibus dictum eſt *d. reſol.* 132. *n.* 7. nec quando non præceſſit diligens examē conſcientiæ, quo caſu aliqui nullam, aliqui tantum informem dicunt confeſſionem, vt in *reſol.* 134. *n.* 10. dictum eſt ex multis cum *Dia. par. 2. tract.* 17. *reſ.* 31. ſed in alijs caſibus;) & primò ex capite ignorantiæ, vel obliuionis. Etenim ſi quis per ignorantiam aliquod mortale omiſit in confeſſione, putans tale non eſſe, excuſatur ab iteratione totius confeſſionis, & ſufficit ſolum peccatum omiſſum in ſequenti cōfeſſione aperire; vnde pueri, & puellæ no-
3 uiter cognoſcentes eſſe mortale, quod aliàs in pueritia ſcienter omiſerunt, putantes tale non eſſe, confeſſionem iterare non tenētur, ſed ſolùm de illo omiſſo, etiam alteri Confeſſario confireri *Angel. in ſumma v. confeſſio 1. n. 6. Sylu. eodem v. & nu. Nauar. in c. fratres de pænit. diſt. 5. & in man. cap. 9. n. 15. Regin. lib. 6. tom. 1. num. 153. Dian. qui cæteros refert, & ſequitur p. 3. tr. 4. reſ.* 108.

4 Sed contra inſurgit difficultas, quia dū ignorantia iuris ciuilis non excuſat *l. 2. & 3. C. de iur. & fact. ignor.* & fortius iuris diuini, vel naturalis *Gloſ. in c. fin. 1. q. 4. & in c. ignorantia de regul. iur. in 6.* conſequenter videtur confeſſionem, in qua omiſſum eſt mortale, licet ignoratum tale, eſſe nullam, tamquam non integram, & proinde in totum repetendam. Pro reſponſione *Sanch. in ſumma to. 1. lib. 1. cap. 16. num. 33.*
5 docet poſſe in ruſticis dari ignorantiam inuincibilem peccati periurij, vel in alijs molliciei. argum. *l. error. ff. de iur. & facti ignor.* vbi ignorantia iuris aliquando excuſat, (ſed in pollutione contrarium ego teneo, vt dixi *ſupra reſol. 41. n. 2. & reſol. 57. n. 8. ex D. Thom. ibi relato.*) Et propterea
6 fœminæ, etiam maiores, ſi minus ſolemniter confecerint inuentarium tempore aditionis hæreditatis, habent reſtitutionem in integrum, & ſeruantur illæſæ ſupplendo defectum, quamuis ſit ignorantia iuris, vt fuiſſe deciſum in S. C. teſtatur *de Frāch. dec.* 229. & poſtea pluries, vt refert *Capic. Latro deciſ. 129. n. 38. ex l. regula in princ. ff. eod. tit.* minores enim 25. annis de iure communi non dubitatur reſtitui in omnibus caſibus, ſi fuerint læſi *l. 1. ff. de minor. & l. 3. & toto fere tit. C. de in integr. reſt.* etiam ſi per ignorantiam hoc acciderit *l. minoribus C. eod. tit. ibi quæ prætermiſerunt, vel ignorauerunt &c.* & conſequenter poterit valere confeſſio, in qua omiſſum fuit peccatum ignoratum tale; dummodo ignorantia ſit inuincibilis.

7 A fortiori valet confeſſio ruſticorum, neſcientium diſcernere ſpecies morales, aut numerum; ſed groſſo modo confitentium, eo magis ſi à Parocho non interrogantur; & proinde non eſſe repetendam confeſſionem, ſed ſolùm omiſſa explican-

da docet *Henriq.lib.5.cap.8. n.2.* tutius ta-
men eſſe, facere in caſu prædicto genera-
lem confeſsionem dicit *Medin. inſtruct.cõ-
feſſ.lib.2.c.8. in fine*, quẽ ſequitur *Regin. loco
cit.num.* 140. (de quo non eſt dubium) ſed
Henriq. ſecuntur *Eman.Sà in ſumma v.cõ-
feſſio n.40.& alij*, pro quibus facit illud *Gl.
in §. item ſeruiana inſtit.de acti.ò ſancta ru-
ſticitas, quæ non nouit, niſi ligones, & aratra.*
8 Quod ſi quis prçuio debito examine o-
blitus fuerit alicuius mortalis, excuſatur
à repetione confeſſionis, & tenetur pecca-
tum oblitum in ſequenti confeſſione ape-
rire, vt de communi teſtatur *Bonac.diſp.5.
to.1.q.5. ſect.2.§.3. diffic.4.n.3.* ſicuti dixi-
mus de ignorantia; vtrumque enim caſum
æquiparant DD. apud *Azor. part.1. inſtit.
moral.lib.1.cap.16.q.3. Sanch.in ſumma to.1.
lib.1.cap.16.n.8.* ſed hoc videtur aduerſari
*Trid.ſeſſ.14.cap.5.ibi, reliqua autem peccata,
quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in vni-
uerſum eadem confeſſione incluſa eſſe intelli-
guntur*, & conſequenter dum præceſſit di-
ligentia in examine, vt ſupponimus, non
videtur quis obligatus ad confeſſionem,
nequidem peccati obliti; prolata enim sẽ-
9 tentia abſolutionis ab omnibus peccatis,
extenditur etiam ad oblita, quod eſt de
natura illius dictionis vniuerſalis (omnis)
Gl.& Bar.in l. Moſchis ff.de iure fiſci, proin-
de ſentẽtia ſiue benè, ſiue malè lata nõ po
teſt amplius retractari *l.iudex 55.ff. de sẽt.
& re iudic.* præcipuè à ſacerdotibus, qui in
hoc sũt ſucceſſores Apoſt.*ex Trid.ſeſſ.22.c.
1.de ſacrif. miſſæ*, & proinde vti à ſententia
Principis in quo nõ ſupponitur dolus, nec
ignorãtia dũ habet omnia iura in ſcrinio pe
ctoris §.*quorũ, & ibi Gl.inſt.in proæm.* nõ po-
teſt appellari *auth. quæ ſupplicatio C. de pre-
cib. Imper. offer.* aliàs ſemper quis eſſet in
ſuſpẽſo, nũ benè, vel malè abſolutus eſset.
Ad cuius confirmationem addo, quod
notauimus ex Sancio, & alijs ſup. *reſ.134.
n.12.* quod st. præuia mediocri diligentia
in examine, & ſecutà confeſſione, non te-
netur quis de ante acta vita amplius co-
gitare, quem ſequitur Dian. ibidem rela-
tus (quamuis hoc vt diximus ibi, procedat
in confeſſionibus generalibus de vita prç-
terita) quibus rectè reſpondet Angel. loc.
10 cit. quod quamuis pœnitens etiam de
oblitis fuerit apud Deum, & Eccleſiam
abſolutus iuxta doctrinam Trid. hæc ta-
men abſolutio intelligitur cum tacita con-
ditione, quod debeat de illis confiteri ſi
11 memoriæ poſtea occurrent; Diſpoſitio
n. quando ineſt tacita conditio, habet effe-
ctum, donec ignoretur conditio *l.conditio-
nes, & ibi Gl. ff.de condit. & demõſtr. iuncta
l.1.§.fin: ff. eod.* ſed ea ſcita, ſuſpenditur ef-
fectus, donec purificetur, vt eſt regulare
de conditionibus *l. ſi Titio cum ſimilib. ff.
quando dies legat. ced.* bona enim fide du-
rante, excuſatur pœnitens, qua ceſſante
per recordationem peccatorum, non am-
plius excuſatur *c.ſi virgo 34.q.2.cap.2.& c.
ignorãtia de reg.iur.in 6.* Nec hodie ex bull.
Alex.7.dubitari de hoc amplius poteſt ſub
pœna excõmunicationis, ipſo facto incur-
rendæ, & Papæ reſeruatæ. & ita in cæteris
caſibus infra declarandis, data opportunita
te teneretur omiſſa confiteri, quã bullã retu-
limus & ſup.*reſ.63.n.1.& 3.& reſ.146.n.7.*
12 Secundo excuſatur ab integritate con-
feſſionis infirmus, qui morte imminente
non poteſt explicare omnia peccata, ſed a-
liqua tantùm, tunc rectè abſoluitur ab
omnibus *Suar.to.4.diſp.23 ſect.1.n.1. Tolet.
lib. 3. cap.* 8. vbi idem dicit de illo (& eſt
13 tertius caſus) qui ante aduentum Con-
feſsarij petijt confeſſionem, ſed eo adueni-
ente amiſit ſenſum, tunc ſi adſtantes aſſe-
rant ita eſſe, poteſt abſolui, citat S. Anton.
in ſum.de pœnit.& canones in genere, ſed
reuera legitur in *c.qui recedũt, & c.is, qui 26.
q.6.iũcto c.ægrotãtes 75.de conſec.diſt.4.Suar.
cit. n.3.& 5.Sanch.de matr.to.1.lib.2.poſt n.8.
ibi oſtendẽti ſigna cõtritionis abſente ſacerdo-
te, poteſt in articulo mortis abſolutio impendi.*
14 Imò non ſolùm poſſe, ſed etiam teneri
Confeſſarium abſoluere pœnitentem in
caſu prædicto cum talibus ſignis volunt
*Suar.ibidem n.15.Peſant.& alij apud Bonac.
tom.1.diſp.5. q.5.ſect.2. pun.2.diff.4.poſt nu.
7. & 19.* quicquid in contrarium dixerit
Nauar.in man.cap.27. n.268. vbi licet op-
timus Canoniſta, nec retulit canones cit.
qui clarè loquuntur, & ante eum *Abul.in
Matth.c.16.qu.43.& 49.* quos cum multis
alijs relatis, reijcit ex innumeris penè au-
thoritatibus *Dian.par.3.tr.3. reſol.4.& 9.*
15 Hanc tamen concluſionem aliqui dicunt
eſſe intelligendam cum duobus adiunctis,
vt st.prædicta ſigna contritionis, quæ prç-
ceſſerunt, fuerint in ordine ad claues; ete-
nim ſi moribundus ſe oſtenderit contritũ
abſque tamen mentione confeſsionis, nec
dixerit vocari Confeſsarium, & in eo ſta-
tu ſenſum amiſerit, non poteſt ſecundum
eos dari abſolutio à Confeſsario poſtea
ad-

aduenientes; ſecundo quod etiam prædic-
tis ſignis præcedentibus, detur abſolutio
ſub conditione expreſſa, vel tacita in quá-
tum ſt. poſſum, vel in quantum materia
eſt ſufficiens, vtrumque requirunt *Suar.*
ibidem n. 12. *&* 13. *Eman. Sà v. abſolutio nu.*
10. *Bonac. vbi ſupra n.*8.

16 Sed primum negatur concedendo ſe-
cundum; quia etiam ſi dubitetur, an talia
ſigna, quæ præceſſerunt, fuerint in ordine
ad claues, vel ex anguſtia mortis, id non
diſtinguentibus adſtantibus; poteſt dari
abſolutio ſub conditione, vt rectè docent
*Sancius in ſelect. diſp.*44.*n.*35. *in fine. Laymā.*
*in Theolog. moral, lib.*6.*tract.*6.*cap.*8.*n.*4.*quos*
*ſequitur Dia. par.*3.*tract.*3.*reſol.*3. vbi ſuffi-
ciens ratio redditur, quia ſt. per conditio-
nis appoſitionem, vitatur periculum ſacri-
legij, & iuuatur infirmus, nec fit iniuria
17 Sacramento. Imo, & quod magis eſt,
ſi quis confeſſionem non petijt, nec ſigna
contritionis dedit in articulo mortis, ſed
chriſtianè vixit, & bonus, ac fidelis exiſti-
matus eſt, poteſt etiam ſub conditione ab-
ſolui, *Homobon. in exam.* Eccleſ. *p.*1.*tr.*7.*c.*18.
*q.*84. *Molfeſ. in ſumma to.*1.*tract.*7.*c.*5.*n.*48.
& 49. quod approbaſſe Gregor. 15. tem-
pore, quo erat Archiepiſc. Bonon. refert
cum verbis approbationis *Dian. cit. reſol.*8.
*vbi etiam & par.*4.*reſol.*92. addit quamplu
rimos eiuſdem opinionis ſectatores, qua
propter eam etiam probabilem putat d.
reſol. 8. circa medium, licet priorem Suar.
ipſe ſequatur.

18 Sed pluſquam probabilis dici poteſt,
dum eam in praxi amplexus eſt Pontifex
ille ſanctiſsimus, & ſapientiſsimus *Clem.*8.
talis à toto Chriſtiano orbe exiſtimatus,
qui videns quendam de fabrica Sancti
Petri cadentem, abſolutionem ex remoto
loco impartitus eſt, dicens, ſi es capax ab-
ſolutionis, ego te abſoluo a peccatis tuis,
vt ex traditione habetur, & teſtantur om-
nes, qui præfatā opinionem tuentur apud
*Dia. par.*3.*tract.*3.*reſol.*8.*in princ.* rationem
aſsignat *Bartol. à S. Fauſto in Theol. moral. to.*
1.*lib.*4.*qu.*204. quia dum eſt in confeſſo a-
19 pud Caſiſtas, poſſe abſolui ſub conditi-
one puerum in art. mortis, quem dubita-
tur habere vſum rationis, vt infra reſolut.
160. n. 7. vel adultum, quando confitetur
de peccato dubio, vt diximus ſupra reſol.
145. *nu.*12. nulla ratio conuincit, cur id ſi-
militer fieri non poſsit conſtituto in arti-
culo mortis in caſu relato, maximè ſi de-
notus erat, & frequentabat confeſsiones,
& communiones tempore ſanitatis.

20 Poteſt enim eſſe, prout in dubio præ-
ſumitur *ex c. cum in iuuentute de præſumpt.*
vt memor ſalutis æternæ conceperit in-
terius attritionis actum, quo diſpoſitus re-
cipiendo abſolutionem de attrito, fiat cō-
tritus, & nulla fit iniuria ſacramento, vt
rectè dicunt *Molfeſ. in ſumma to.*1.*tract.*7.*c.*
5.*n.*48. *&* 49. *& alij apud Dian. part.*3.*tr.*3.
*reſol.*8. *in princ.* eo magis cum per abſolu-
tionem conditionalem, ceſſante diſpoſiti-
one, abſolutio pro non tradita habeatur
iuxta naturā conditionis, vt diximus; imò
maior ratio concurrit in hoc caſu abſol-
uendi, quàm in prædictis de puero, & a-
dulto, quia iſti in ſequentibus confeſsio-
nibus poſſunt ſupplere defectum præte-
ritarum, ille vero nequaquam, ſi mors in-
teruenerit arg. *c. ſcriptum de elect. authent.*
multo magis C. de ſacr. ſanct. Eccleſ. Gl. in l.
*tale pactū de pact. Capic. Latro deciſ.*98.*n.*39.
21 Caſu verò quo cautius agendo eſſet
infirmus abſoluendus virtute ſignorum in
abſentia Confeſſarij èmiſſorum, vel con-
ſtito de bona vita antecedenti, dubitari
poſſet de quantitate teſtium, qui de illis
deponere debeāt, quod percipi poteſt ex
c. is qui 26. *qu.* 6. vbi locutio eſt pluralis;
quam nō poſſe locum habere, niſi in duo-
bus ad minus ſcribitur *in l. vbi numerus ff.*
teſtib. ſed Dia. loco cit. reſol. 5. vult ſufficere
vnum, etiam ſine iuramento, ex *Felin. in c.*
*veniens n.*8. *de teſtib.* & *Regin. to.*1.*lib.*8.*cap.*
1.*n.* 8. qui ſolùm tradit formam abſoluti-
onis ſub conditione, non autem ponit ca-
ſum prædictum, obſtant tamen leges mā-
dantes dictum vnius, dictum nullius, etiam
ſi eſſet Conſiliarius Principis, & tanto mi-
nus abſque iuramento *l. iuris iurandi C. de*
22 *teſtib.* Sed reſpondetur ideo ibi non ſuffi-
cere vnum teſtem, etiam cum iuramento,
quia agitur de intereſſe partis, quod ta-
men nullum in caſu iſto conſiderari po-
teſt, dum quo ad Deum qui omnia ſcit, nō
valet confeſſio, ſi attritio deſit, & cōſequē-
ter ceſſat diſpoſitio *c. cū ceſſāte de appell.* fa-
ciūt tex. *in l. Theopōpus ff. de dote priuil. c.*3.*tit.*
12 *de Proc.* ſed magis deciſio S. C. Neap. apud
Cap. Latr. vbi ita fuit iudicatū in cauſa ēt
concernēte intereſſe partis nō ex alia pro-
batione, quā vnius teſtis, ea ſola ratione,
quia agebatur de fauore animæ; adde ſen-
tētiā abſolutionis eſſe cōditionalē, quę ni-
hil ponit in eſſe, vſque quò purificetur cō-

ditio §.*ex conditionali inſtit.de verb.oblig.* & conſeqnenter, ſi attritio non præceſſit, ſententia vti conditione deficiente, nulla eſt.

Opponit aduerſus hãc pijſſimã DD. concluſionẽ *Hẽriq.lib.3.c.10.n.9.litt.Q. vbi ex Trid.ſeſſ.14.c.6.&can.9.* ait abſolutionẽ eſſe actũ iudicialẽ, & proinde requirere co-
23 gnitionem cauſæ, quæ cũ in caſu præfato nullo modo interueniat, non poteſt dari abſolutio, cui reſpõdetur nõ deficere cauſę cognitionẽ, dũ nõ ex abrupto datur abſolutio, ſed conſtito de bona fama dicti moribũdi, & quod ſolebat freqnẽtare ſacramẽta, vt diximus, & hęc eſt vera cauſæ cognitio, quæ poteſt dici materia præſens à *Triden.ſeſſ.14.cap.9.* requiſita, vt per DD. cit. ſed in puncto *Dia.d.reſ.8.p.3.tr.3.§.vnde ego*, vbi hanc ſententiã appellat probabilẽ, licet ipſe ibid. inferius fouendo contrariã, quam probabiliorem vocat, ſic arguat.

Abſolutio ex Trid.cit. eſt actus iudicialis; ſed iudicium non exercetur, vbi nulla eſt accuſatio: ergo. reſpondetur minorem
24 eſſe falſam, quia iudicium criminale forenſe, ad inſtar cuius proceditur in hoc confeſſionis, dum agitur de criminibus, & delictis, ſubſiſtit etiam ſine parte accuſante; quod enim peccata ſint delicta; patet *ex Iob. cap.13. D.Thom.in 4.ſent.diſt.33.qu.1.art.3.q.2.argum.2. ex Tob. c.4.* & alibi paſſim; quod autem procedant Iudices abſque accuſatore, quando non adeſt, & ex officio, licet de iure ciuil. poſſet dubitari per *Gl.in l.2.§.ſi publico v.ſine accuſatore de adult. quã citat tex.in l. reſcripto §. ſi quis accuſatorem ff.de muner.& honor.* vbi voluit neminem ſine accuſatore regulariter poſſe damnari, quãuis tot fallentias ibid. referat ad regulã, vt meritò dixerit *Iul.Clar. in pr.cr.§.fin.q.5.n.3.* ex illis, & alijs per DD. adductis poſſe regulã incontrariũ firmari.

25 His tamen non obſtãtibus, & quicquid ſit de iure ciuili, aiunt *Clar.cit.q.3.num.6. ibique addentes.* in quocunque caſu de conſuetudine vniuerſi orbis permiſſum eſſe iudici procedere ex officio, quod probãt ex quamplurimis DD. authoritatibus ibi de more cumulatis, vltra quos adeſt deciſio *Gram.37.nu.13.* vbi rationem aſſignat, quia st. Reipublicæ intereſt delicta puniri, quę impunita remanerent, ſi ceſſante accuſatore non poſſet iudex procedere ex officio *l. ita vulneratus ff.ad l.Aquil. Bar. omiſſis alÿs in l.1.§. vſque adeo de iniur.* imò hoc de iure canon. difficultatem non habet, per quod in quacunque cauſa poteſt procedi ex officio *c.1.de accuſat.& ibi ſcribentes, idem Clar.d.q.3.n.3.ex Archid.& alÿs*;
26 ergo dũ iudex iure poteſt procedere ex officio in omnibus cauſis, accuſatore ceſſante, ceſſat argum. *P.Dia.* & conſequenter poterit iudex ex officio in caſu relato abſoluere pœnitentem, præuia tamen informatione prædicta, quæ deſeruit pro materia, quam ſententiã ex alijs medijs docent cum Homob. Molfeſ. & alijs P. Lother, P.Salmeron Societ. Ieſu, P.Lupus Capucc. & alij relati ab eod. *P. Dian. d. reſol.* 8. Ergo dicet quis, poterit Confeſſarius ex officio abſoluere pœnitentem non confitentẽ, neque confiteri volentẽ, quod eſt falſiſſimum, cui reſpondetur hoc permitti in caſu prædicto, quia ſupponitur infirmum velle confiteri, & non poſſe, vti ſenſibus repentinè deſtitutũ, vt ſupra, alias certum eſt, quod fieri non poſſet.

27 Inſiſtunt *Zambranus de caſibus oc current. tempore mort.cap.4.dub.2.ſect.8.num.46.& ſequaces*, dicentes, quod, his conceſſis, adhuc requireretur oris confeſſio, vti pars eſſentialis ſacramenti *ex Trid. ſeſſ.14.cap.3.& can.4.* vel ſaltem ſigna contritionis, vt dictum eſt iuxta communem opinionem, de qua teſtatur *Layman.in Theol.moral.lib.5.tract.6.cap.12.n.4.* quæ cum etiam deficiant in caſu propoſito; meritò non poteſt dari abſolutio; quibus vltra rationes adductas per ſupradictos authores, reſpondetur pro ſignis ſufficere informationem de bona vita pręcedenti, vt dictum eſt *n.17.& 21.* & vlterius qnod quamuis
28 Trid. loquatur vniuerſaliter, non extenditur ad caſus ſpecialiſſimos, de quibus ſi eius cõditores tũc fuiſſent interrogati, ita veriſimiliter reſpondiſſẽt, vt ſtatim probabo, pro ut in facti contingentia reſpondit Pontifex relatus; & ſi vniuerſaliter abſq; vlla exceptione requireretur de eſſentia oris confeſſio, mutus, quamuis ex accidenti, non poſſet hoc ſacramentum recipere, quod ex dictis ſupra reſol.148. n.10. patet eſſe falſum; & conſequenter credendum eſt, quod ſi tempore Trident. caſus ſimilis accidiſſet coram illis Sanctis Patribus, ita ſimiliter ad ſaluandam animã peregiſſent; & ita cum relatis DD. docet etiam *Bonac.tom.1.de ſacram. in genere diſp.1.q.6.n.9.* vbi ait, poſſe in caſu relato dari abſolutionem ſub conditione, ſi infirmus catholicè vixit, quia taliter viuendo cen-

Digitized by Google

cenſetur implicitè petijſse ſacramenta,

29 Regulam prædictam habes *in c.in generali de regul.iur.in 6.& per Salic.in l.fin.C.de iure dotiũ, aliasq; ſimiles per Rouit.ſup.Pragmat.in rub.de exul. n.33.* vbi ampliat etiã ſi lex concerneret publicam vtilitatem.

Vtrum ad vitandum aliquod graue damnum proprium, vel proximi corporale, ſiue ſpirituale, poſſit confeſſio mutilari? & quid ad vitandum Complicis infamiam?

SVMMARIVM.

1 *Cõfeſſionis integritas eſt de iure diuino poſitiuo, ſed damnũ inferre proximo, ſiue corporale, ſiue ſpirituale per manifeſtationem ſui peccati eſt prohibitum de iure naturali, quod præfertur.*

2 *Confeſſionis integritas formalis, quamuis non materialis, ſufficit in aliquibus caſibus, vt infra.*

3 *Mulier ſi confeſſura ſit de peccato laſciuiæ, & timet propterea ſolicitari à Confeſſario, non tenetur de eo confiteri, idem quando quilibet pænitens probabiliter dubitat de alio periculo corporali, vel ſpirituali, ſi ſecus, contra n.4. Non excuſantur tñ ab aliorum peccatorũ confeſſione n.5. Ceſſantibus aũt periculis tenentur de omnibus ſtatim cõfiteri n.6.& 27.*

7 *Pænitens ſi poteſt abſque manifeſtatione complicis confiteri de peccatis proprijs, tenetur ſub mortali hoc facere; ſed ſi nequit hoc fieri, quid agendum? Referũtur opiniones hinc inde n.8. & 9. Rationes pro affirmatiua n.10.& 20. Quibus reſpondetur n.11.21.& 22.& concluditur contrariam eſſe probabiliorem duobus caſibus exceptis n.23.cum ſeq.*

12 *Complicem renunciare iuri ſuo circa obligationem ſocij de fama tegenda, vt aliqui dicunt, non præſumitur. Illum reuelare in confeſſione cum intentione eundẽ infamandi, eſt mortale, ſi ſecus, & cum cauſa, licitum ſecundum aliquos nu.13. quia illam vocant detractionem formalem, iſtam materialem n.14. & 15. quibus reſpondetur n.17.& 19.*

16 *Vitam ſibi abbreuiare, an, & quibus modis quis licite poſſit? & n.18.*

20 *Socius criminis cogi poteſt, & torqueri in foro exteriori ad manifeſtandũ ſuũ conſociũ.*

24 *Attritio naturalis tantum non ſufficit in confeſſione, quamuis de ſolis venialibus in caſu, vt infra.*

29 *Famam propriam an quis magis, quam vitam conſeruare teneatur?*

30 *Correctio fraterna, eſt actus charitatis, & iuſtitiæ, quo ordine facienda, & an ſit de neceſſitate præcepti? n.31.*

32 *Chriſtus communicauit Iudam cum cæteris Apoſt. ne eius famam prodigeret.*

Reſolutio CL.

1 AD primum reſpondetur affirmatiuè, quando quis ex manifeſtatione alicuius peccati timet aliquod graue damnum ſpirituale, vel corporale, ſibi, vel alijs vt percipitur *ex D.Tho.in 4.ſent.diſt.17. q.3.art.3. q.4.ad 5.* ratio per eum eſt, quia integritas confeſſionis eſt de iure diuino poſitiuo, vt fuit poſtea etiam declaratum *per Trid.ſeſſ.14. cap.5.in princ.tit.de confeſſ.* quod ius non extenditur vltra præcipientis intentionem, quæ eſt finis præcepti, nempè charitas ſecundum *Apoſt.1. ad Timoth. 1.n.5.* & legitur etiam *in conſt. Regn. Neap. incip. finis præcepti charitas*; ſed hæc eſt de iure diuino naturali, vt quod tibi nõ vis, alteri ne facias, & è contra *Grat. diſt. 1. in princ. vbi allegat tex. Matth.7. ibi omnia ergo quæcumque vultis, vt faciant vobis homines, & vos facite illis*: itaque concurrentibus his duobus præceptis de integritate confeſsionis, & charitate non lędenda, iſtud vti maius præfertur illi, vti minori *c. ſolita de maiorit.& obedien. Suar.de Sacram.tom.4.diſp.34.ſect.2.n.2.verſ.& declaratur. Nauar.in man.c.7. à nu.1. vſque ad*
2 4. Alia ratio eſt, quia licet ad vitanda talia nocumenta propria, vel proximi, differatur confeſſio alicuius peccati, vſque ad tempus opportunum, interim tamen valida eſt, quamuis mutila; ſiquidem ad veritatem, & religionem Sacramenti, ſufficit integritas formalis, vt loquitur *Suar. cit.diſp. 23. n.4.* quod ſi nullum aliud adſit peccatum, & propterea omittatur omninò confeſſio, neceſſaria eſt contritio, vt eſt generale, & notum de omnibus mortalibus non confeſſis, præcipuè quando non poteſt recipi aliud ſacramentum; ex quolibet enim eorum quis ex attrito fit contritus, deficiente copia Confeſſarij, vt *ſup. reſol.45.n.5.& reſol.79.n.10.* De venialibus enim non tenetur confiteri, cum gratiam non tollant *Trid.ſeſs.14. cap.5. hoc tit. Suar. d. diſp. 23. ſect.2. num. 6. P. Dian. part. 11.*

tract.

Digitized by Google

tract. 6. reſol. 59.

3 Exempla prædictæ doctrinæ habes apud eundem Nauar. vbi ſupra; etenim ſi mulier confitendo peccatum laſciuiæ Confeſſario ſuſpecto de honeſtate, timet probabiliter ab eo ſollicitandam, poteſt omittere tale peccatum, & confiteri de alijs, ſicuti etiam ſi quis occidiſſet conſanguineum, vel affinem Confeſſarij, qui per explicationem talis peccati veniret probabiliter in cognitionem homicidæ, quâ de cauſa timeret magnum damnum ſuæ perſonæ, teneretur tamen vterque confiteri alteri Confeſſario integrè, ſi poſset, vel expectare tempus opportunum, quando præciſis periculis poſſit de omnibus confiteri, vt infra, & docent etiam *Regin. to. 1. lib. 6. n. 158. ex Henriq. lib. 5. cap. 9. n. 2. Bonac. vbi quamplures tom. 1. hoc tit. diſp. 5. q. 5. ſect. 2. pun 2. §. 3. diffic. 4. n.* 20. alia ſimilia exẽpla habes apud *Suar. cit. d. ſect. 2. num.* 2. Ex quibus facile poteſt deueniri ad notitiam aliorum occurrentium, dum iſta referuntur, & approbantur ab omnibus, *vt per Nauar. & Suar. cit. Henriq. lib. 5. cap. 12. n. 5. alioſque apud eundem Bonac. n.* 11. quia vna determinatio reſpiciens plura determinabilia, debet ea æqualiter determinare *l. iam hoc iure ff. de vulg. & pupill.*

4 Quod ſi probabiliter graue periculum ſpirituale, vel corporale non timeatur, ſed tantùm adſit leuis ſuſpicio de prædictis, vel ſi ſolùm timeatur ob manifeſtationem peccati, Confeſſarium malam opinionem de pœnitente habiturum, non excuſatur ab integritate confeſſionis, quia erubeſcentia, ſeu pudor non ſunt cauſa legitima excuſationis *c. quẽ pœnitet diſt. 1. Sylu. v. confeſſio 1. n. 12. Nauar. cit. n. 8. Henriq. vbi ſupra litt. V.* Oportet ergo timorem eſse cadentem in virum prudentem, magnumque habentem fundamentum, ne detur occaſio hominibus facilè omittendi integritatem confeſſionis, vt rectè dicunt *Suar. d. n. 2. in fin. & Regin. cit. n.* 157. Cæterum deficiente copia alterius Confeſsarij, de quo ſimilia pericula non timeantur, & coram quo poſset, & teneretur pœnitens de omnibus confiteri, non excuſatur ab aliorum peccatorum cõfeſſione cum eodem Confeſsario, à quo damnum veretur, omittendo peccata, vel circumſtantias prædictas, quæ licitè in præfatis caſibus omittuntur, cum propoſito tamen de illis confitendis cum primum potuerit alteri, vel eidem remotis periculis *Nauar. cit. n. 6.* alijque ſupra *n.* 2. rationem tradit *Reginal. n. 159. ex Medin.* & alijs, quia præceptũ, quod totaliter impleri nequit, ſeruandum eſt in eo, quo poteſt, vt de ieiunio quadrageſimæ, quod qui implere nò valet, ieiunando per totam, obligatur ad partem, quam poteſt.

6 Verum difficultas eſt, an pœnitens teneatur ſtatim confiteri de dictis peccatis, ſeù circumſtantijs tacitis, data opportunitate alterius Confeſsarij, cum quo ceſsẽt pericula, & reſpondent *Greg. de Valent. Reginal. & alij apud Bonac. cit. n. 21. Dia. par. 5. tract. 14. reſol. 54. ex Gran. 3. parte de Sacrã. contr. 7. tract. 9. diſput. 5. ſect. 3. n.* 21. negatiuè, niſi interuenerit tempus mortis, vel præceptum annuæ confeſſionis *Suar. vbi ſup. n.* 4. ſed ex bullis *Alex. 7. relatis ſupra reſol. 63. n. 1. & 3.* tenetur ſtatim data opportunitate ex præcepto, non ex cõſilio, quod ſi non adſit commoditas, poſse etiam obtruncari mortis tempore confeſsionem in caſibus relatis, vel ſimilibus ob periculũ vitandum, licet non adſit ſpes integraliter confitendi, etiam materialiter, & ſufficere votum, ſeu deſiderium docent *idem Suarez d. num. 4. in fine. alijque DD. apud eum.*

7 Ad ſecundum quamuis ex prædictis poſsit multum inferri ad iſtud; cum tamẽ difficilior aliquibus iſta quæſtio videatur, libet propterea ſeparatim de ea tractare: In primis aũt eſt pro certo tenẽdum, quod ſi pœnitens poſsit confiteri ei, qui nequeat venire in cognitionem complicis, aut aliã ſimilem diligentiam adhibere, vt ſine notia illius, peccatum, vel peccata propria, cum omnibus circumſtantijs, ſpecie differentibus confiteri valeat, tenetur abſque complicis manifeſtatione id ſub mortali facere, vt percipitur *ex D. Thom. in 4. ſent. diſtinct. 16. q. 3. art. 2. q. 5. ad 5. videlicet, homo in confeſſione debet famam alterius cuſtodire quantum poteſt, ſed ſuam conſcientiam magis purgare debet, & ideo ſi circunſtantia, quæ ducit in cognitionem perſonæ ſit de neceſſitate confeſſionis, tunc debet confiteri, occultãdo perſonam, quantum poteſt, ſi autem non ſit de neceſſitate confeſſionis, debet dimittere, ne peccatum alterius prodat*, quod clarius docet *Suar. to. 4. de Sacram. diſp. 34. ſect. 1. n.* 2. Difficultas ergo remanet iuxta eundem *Suarez ſect. 2. n. 1. in fine.* quando hic, & nũc, vnum de duobus eſt neceſsarium, aut tacere

cere peccatum, vel circumſtantiam eius
neceſſariam, aut quod Confeſſor veniat
in cognitionem complicis.

8 In quo quidem caſu *Marſil.in 4. qu.12.*
art.4.ad 7.Armill.verb.cõfeſſio n.11.Nauar.
in c.conſideret de pænit.diſt.5.& in ſum.cap.7.
n.3.ex Hoſt.Innoc.& alijs Alenſ.3.par.qu.77.
memb.3.art.1.Sot.in 4.diſt.18. quæſt.2.art.1.
ad 1. & alij relati ſup. num.1. docent pœ-
nitentẽ non ſolùm non teneri ad integri-
tatem confeſſionis, verum nec poſſe licitè
eam perficere cum illo proximi detrimẽ-
to, ea ratione quia præcepta poſitiua, vt
eſt iſtud de integritate confeſſionis, non
obligant cum tanto diſpendio, & ideò
qui non poteſt alitèr confiteri illud, ſeù
illa peccata, cenſetur pro tunc moralitèr
impotens ad ea confitendum, & proinde
excuſatur, quod probant, quia ad effe-
ctum Sacramenti ſufficit integritas forma-
lis, quæ adeſt in hoc caſu, quamuis di-
midietur confeſſio, quia dimidiatur ob le-
gitimam cauſam, referuntque eamdem
regulam reportatam *ſupra n.1.* quod duo-
bus concurrentibus præceptis, ſi nequit
adimpleri vtrumque, præferatur maius.

9 Alij verò docent oppoſitum, nempè
non ſolum licere; ſed etiam teneri pæni-
tentem eo caſu ad integram confeſſionẽ,
etiam ſi confeſſarius cogniturus ſit perſo-
nam complicis; Iſti ſunt *D. Bonau.tom.1.*
opuſc.tract.de modo confit.cap.2. & in 4. diſt.
21. qu.3.art.1. D.Bernard.in formula hone-
ſtæ vitæ D.Antonin.3.par.tit.14.cap.19.§.11
Adrian.qu.1.de confeſſ.§.ſed oritur dubium,
Duran.in 4.diſt.16.qu.4.Caiet.in ſum. verb.
conf. condit.3. & tom.1. opuſc. tract.21. reſ-
ponſ.5.Sylu.v.confeſſio 1.qu.24.Angel.eod.n.3
& nouiſſimè Fauſtus lib.4.hoc tit.qu.181. ex
Medin.Regin.Nug.Coninc.Cordub.alijſq; re-
centiorib. facit etiam doctrina *D.Thom.ſup.*
relata, & in opuſc.12.qu.6. qui breuitèr de
10 hoc loquutus eſt. Sed rationes ab illis
traditæ, ſunt, quod teneatur vnuſquiſque
ſalutem propriam præferre famę alterius,
poſſitque iure ſuo vti, etiam ſi aliquod in-
commodum alteri ſequatur, eo magis
quod parui ponderis iſtud conſideretur
reſpectu complicis, cum eius peccatum
ſub eodem ſigillo claudatur; ipſeq; com-
plex huic periculo ſe expoſuerit, ſuoque
iuri renunciauerit, quando aſſociatus eſt
alteri peccanti.

11 Quibus tamen reſpondet *Suar.d.diſp.34*
ſect.2. num.4. poſſe ſaluari conſcientiam
pænitentis, & famam proximi per confeſ-
ſionem integram formalitèr, quamuis non
materialiter, vt ſupra, & proinde nullum
ius habere pænitentem, quo vti poſſit cum
damno proximi, dum ad ſalutem propriã
hoc illi neceſſarium non eſt. Secundò,
quod, quando timetur infamia extrinſeca,
per reuelationem ſigilli, tunc ex ſenten-
tia omnium nequeat pænitens complicem
reuelare, idemque reſponderi poſſit ra-
tione infamiæ, quæ ex hac confeſſione ori-
tur, ſaltem apud Confeſſarium, cui peccatũ
cõplicis reuelatur, cum nèquidem apud
vnã perſonam maximè grauem, & hone-
ſtam, vt ſupponitur Confeſſarius, poſſit fa-
ma proximi, tuta conſcientia prodigi
(vt ſtatim probabo), & tandem negat
poſſe pænitẽtem legitimè reuelare cõpli-
cem, ex quo huic periculo ſe expoſuerit,
& renunciauerit: quia hoc eſt in quæſtio-
ne, & proinde eſſet ſeparatè probandum
12 (quibus addo ego, quod aut dicunt con-
trarij interueniſſe renunciationem expreſ-
ſam, & de hac non conſtat, quod propte-
rea non obſtat ad regulam *l.qui accuſare*
C.de edendo, vbi actore non probante, reus
abſoluitur, aut tacitam, & potius ſuppo-
nitur contrarium, quia veriſimilitèr ne-
mo præſumitur velle, vt fama ſua iacte-
tur, qui autem habet veriſimile pro ſe,
caſum legis habere dicitur pro ſe, vt in-
frà *reſol.154.num.4.& reſol.204.num.2.* vbi
etiam habes veriſimilitudinem eſſe co-
gnatam naturæ; vnde coniecturæ, quæ ex
hac oriuntur, dicuntur liquidiſſimæ pro-
bationes *l.licet Imperator ff.de legat.1.& ſe-*
cundum eas iudicandum Afflict.dec.13.n.10.
& Præſ.de Franch.dec.153.n.7.) validiores
ergo rationes requiruntur, vt ſoluatur
illa fortiſſima oppoſitio *ſupra num.1.* quod
cum teneamur de iure naturali Diuino ad
famam proximi conſeruandam, nequeat
hoc præceptum infringi per illud de inte-
gritate confeſſionis faciendæ; quod eſt
ſolùm de iure Diuino poſitiuo, eo magis,
quod iſtud etiam ſeruatur per integritatẽ
formalem, vt ſupra dictum fuit.

13 Inter has opinionum diuerſitates me-
diam viam eſſe tenendam arbitratur *Suar.*
citat.diſp.34.ſect.1.num.2. vbi docet, reue-
lare peccatum proximi in confeſſione cum
eius infamia, & ſine rationabili cauſa eſſe
de genere ſuo mortale ex communi om-
nium ſententia (*contra Caiet.in 2. 2. q.73.*
art.2. volentem infamare proximum apud
vnam

Digitized by Google

vnam tantum perſonam non eſſe mortale) ex legitima verò cauſa licitum, eſſeque etiam communem; rationem aſſignat ex *D. Thom. d. art. 2.* vbi dicit docere detra-ctionem formalem eſſe intrinſecè malam, non autem materialem, eſt autem (ſub-
14 dit *Suar. n. 3.*) detractio formalis, quando peccatum proximi reuelatur, vel ex intentione illum infamandi, vel ſine rationabili cauſa; quibus præciſis, eſt materialis, & conſequenter non per ſe mala, ſed licita eſſe poteſt, & magis in confeſſione, vt Integrè fiat etiam materialitèr pro maiori ſerenitate conſcientiæ, quam poſſe eſſe cauſam legitimam, niſi probabilitèr timeatur confeſſarium reuelaturum complicem, aut alium nocumentum ei illaturum, quia tunc nullo modo licere dicit ibid. *ſect. 2. num. 1.* Sicuti ex contrario, & à fortiori licere, quādo ex reuelatione peccati complicis, per pœnitentem facta, ſeù facienda, nulla illi cauſaretur infamia, ſi ſcilicet perſona, & culpa talis eſſent conditionis, vt pro nihilo æſtimaretur, quod de tali complice, tale peccatum reuelaretur, quod vltimum docet etiam *Gaiet. in 2. 2. q. 73. art. 2.* ab ipſo non cit. ibi, *Sunt autem perſonæ multæ, quarum famam ſimplex fornicatio in nullo lædit, vt iuuenes ſaculares, qui tanti faciunt, quod hoc dicatur de eis, quantum quod cauauerunt; & ſimile eſt de adulterio apud multos.*

15 In priori ergo caſu, quando detractio ſit materialis tantum, & proinde licita, ſecundum *Suar. ibid.* ſubdit *num. 6.* quod quamuis præceptum poſitiuum de integritate confeſſionis nequeat per ſe derogare præcepto naturali de non lædendo famam proximi, ſi materia eius, & circumſtantiæ neceſſariæ in eodem ſtatu maneant, ſæpe tamen fieri poſſe, vt ratione præcepti poſitiui mutentur materia, vel circumſtantiæ præcepti naturalis, ita vt ex præcepto poſitiuo oriatur cauſa ſufficiens honeſtandi actionem, quæ alioquin per ſe, facta ſine vlla cauſa, fuiſſet contra rationem; Pro cuius doctrinæ intelligen-
16 tia, duo tradit exempla, primum eſt de homine damnato ad mortem per priuationem alimenti neceſſarij, qui poteſt licitè (iuxtà probabilem opinionem, quam ipſe dicit dubiam) non comedere, etiam ſi ab amico offeratur occultè cibus, vt iuſta ſententia in eo impleatur, quæ (iuxta eumdem Suar.) eſt veluti quædam humana lex; qua ſecluſa non eſſet licitum non comedere. Secundum de Monacho Carthuſienſi, qui etiam poteſt licitè iuxta aliorum opinionem ſeruare vſq; ad mortem Statutum non comedēdi carnem, quod eo ſecluſo, taliſque regulæ profeſſione, cenſeretur contra præceptum naturale ſeruandi vitam; Sic in propoſito (concludit ibidem) ſecluſa inſtitutione Sacramenti pænitentiæ, peccatum eſſet dicere alteri peccatum proximi ſecretum ſine cauſa, vel ratione; poſita autem prædicta inſtitutione, reſultare ſufficientem cauſam, vt propter integritatem confeſſionis ad bonum pænitentis id fieri poſſit ſine infamia formali, ſed tantum materiali.

17 Hæc ſunt in compendio, quæ latiùs docet *Suar. in cit. diſp. 34.* quæ quamuis ingenioſa, mihi tamen non omninò ſatisfaciunt; etenim eſto quod pænitens reuelet in confeſſione complicem ſine intentione illum infamandi, vel cum cauſa rationabili, (quam vocat detractionem, materialem,) non propterea ſequitur cōplicem per talem reuelationem non eſſe infamatum apud Confeſſarium, vt dixi ſupra num. 11. ſi peccatum ſit graue (quia alias ſumus extra caſum) ſicuti ſi quis fornicetur abſque intentione offendendi Deum, ſed ex cauſa magnæ tentationis, & putans ſe coactum ex ſtimulis carnis, non propterea ſequitur Deum non remanere offenſum, quia indiſtinctè hoc prohibetur in Decalogo, maius tamen peccatum eſſet, ſi fornicaretur principalitèr cum intentione offendendi Deum, (quod eſſet odium formale Dei) & ſic à ſimili, maius peccatum eſſet, ſi pænitens reuelaret complicem in confeſſione cum intentione cum infamandi, vel ſine cauſa, abſq; tamen hac intentione, & cum cauſa non deſinit eſſe peccatum, *vt per DD. ſupra num. 7. & 8.*

18 Circa verò allata exempla, quantum attinet ad damnatum ad mortem, quod poſſit licitè non comedere, idem Suar. fatetur eſſe dubiam opinionem, ſed ego addo eſſe adeò improbabilem, vt neque de iur. Can. neque Ciuili, talis pœna ſtatuta reperiatur, nec vnquam inter Chriſtianos audita, vel practicata fuit, ſed ſolum inter Gentiles contra eoſdem Chriſtianos, proinde cum non poſſit eſſe iuſta ſententia, quod erat fundamentum Suar. imò

imò iniqua, iniuſta, & non ſeruanda, vti contra ius naturale, iuxta Caiet. mox citandum, teneretur omninò taliter damnatus comedere *D. Thom. & ibi Caiet. 2. 2. qu.69.art.4.ad 2.Dian.& alij par.5 tract.4. reſol.41.* aliàs diceretur homicida ſui ipſius, quod patet eſſe peccatum grauiſſimum ex eiſdem *Thom. & Caiet.* prohibitumque etiam in foro fori ex *l. liber homo 13. ff. ad l. aquil. & c.contingis 36. de ſent. excom. cum ſimil.* & quoad Monachum Carthuſianum, quem dicit multos cenſere, poſſe licitè non comedere carnem vſq; ad mortem, reſpondetur contrariam opinionem eſſe communiorem, & vlterius nõ eſſe omninò contra ius naturale non comedere carnes, quia ſunt alij cibi, quaſi æqualis ſubſtantiæ, de quibus licitè veſcendo, ſeruat ſtatutum, & quatenùs paululum ex hoc, vita abbreuiaretur, licitum eſſe, vti opus virtutis docent *DD. apud Dia. par.11. tract.6. reſolut.46. §. ſed quamuis.*

19 Quod autem attinet ad D. Thom. allegatum per eumdem *Suar.d.art 2.* de detractione materiali, quod non ſit intrinſecè mala, reſpondetur loqui Sãctum, quando detractio eſt in re leui, vt patet ibid. *in corp. videli ſi autem proferat ex animi leuitate, vel propter cauſam aliquam non neceſſariam, non eſt mortale, niſi forte verbum, quod dicitur, ſit adeo graue, quod notabilitèr famam alicuius lædat, & præcipuè in ijs, quæ pertinent ad honeſtatem vitæ, quia hoc ex ipſo genere verborum habet rationem mortalis, & tenetur ad reſtitutionem famæ, ſicut ad reſtitutionem cuiuslibet rei ſubtractæ.* Deinde ad tertium *videlicet, dicendum quod Auguſt. loquitur in caſu, quò aliquis dicit aliquod leue malum de alio, non ex intentione nocendi, ſed ex animi leuitate, vel ex lapſu linguæ,* quam doctrinã explicans ibidem Caiet.ſic loquitur. *cum diſtinxiſſet Author, quod dicere verba detractoria, contingit dupliciter ſc. formaliter, & materialiter, & quod detrahere formaliter, eſt ex ſuo genere mortale, quia tollit famam, detrahere autem materialiter non; excipit à materiali detractione caſum notabilis læſionis famæ, & hunc caſum præcipue accidere poſſe dicit in verbis detractorijs quo ad honeſtatem vitæ, quia huiuſmodi verba ex ſuo genere ſunt ademptiua famæ, quaſi diceret; quod inter detrahere materialiter in alijs materijs, & in materia honeſtatis, hæc eſt differentia, quod in alijs materijs rarò accidit notabilis læſio famæ, in materia autem honeſtatis ſæpe, quia huiuſmodi detractio habet ex ſuo genere rationẽ infamatiui, ac per hoc peccati mortalis, de quo eſt ſermo, hoc eſt detractionis, & hoc quia peccata carnis, ſunt maioris infamiæ; ſunt enim quadam perſonæ, quæ ex quibuslibet inhoneſtis infames redduntur, vt moniales, puellæ nubiles, nuptæ pudicæ, religioſi ſui nominis curam habentes, & huiuſmodi.* Qua de rè cernens Suar. difficultatem dixit *in d.diſp.34.ſect.2. nu. 11. in fine.* non poſſe negare priorem ſententiam de non manifeſtando complicem in confeſſione, eſſe probabilem, cum habeat authores graues, & rationes probabiles.

20 Maiorem autem vim mihi facit pro eadem ſententia Suar.& ſequacium, quod in iudicio pœnitentiæ proceditur ad inſtar iudicij forenſis *ex Trid.ſeſſ.14.cap.6.hoc tit. & alibi,* ſed in iſto poteſt cogi reus ad manifeſtandum complicem, argum. *c. in fidei de hæret. in 6.* imò torqueri ſolet ad eum vel eos aperiendos, vt de iure, & praxi fuit ad aliud propoſitum probatum ſupra *reſol.87.n.18. & reſol.88.nu.8.* teneturque reus ſub mortali dicere veritatem iudici legitimè interroganti iuxta *D.Thom.2.2.q. 69. art.1.cum alijs ſupra reſol.28.* vbi reijcitur cõtraria opinio, ergo eodem modo tenebitur pœnitens in illo pęnitentiæ, maximè ſi Confeſſarius interroget, quia quod diſponitur in vno, de æquiparatis, diſponitur in alio *l.3.§.proinde ff.de in rem verſo. Præſes de Franch. deciſ.489.n.14.* reſpondetur tamen poteſt iſtam coactionem in foro exteriori pertinere ad bonum totius vniuerſi, quia ſi facinoroſi nõ punirentur, paſſim homines occiderentur, paxque publica turbaretur, & propterea dicit *Iur.Conſ. in l.ita vulneratus ff. ad l. aquiliam.* Reipublicæ intereſse delicta puniri, ex quo ſequitur conſeruatio vniuerſorum, quod eſt de iure naturali ad omnes attinente, & conſequenter præfertur illi iuri naturali de non lædendo famã proximi, quod poteſt dici particulare, dum redundat in bonum priuatorum. 21

22 Quod ſi obijcias ita poſſe à pœnitentibus reuelando peccata complicium in cõfeſſionibus lędi famam multorum contra ius naturale, ſicuti per quamplurima homicidia, vel alia delicta, ſi non punirentur; reſpondeo, quod in iudicio pœnitentiæ nõ poteſt Confeſsarius punire complicem à ſuo

Ppp

ſuo pænitente reuelatum, vti ſuę iuriſdi-
ctioni non ſubmiſsum, cui propterea tol-
litur fama abſque vllo profectu, non pæni-
tentis, quia ſine iſta reuelatione, valida, &
fructuoſa eſt confeſsio, vt ſupra *nu.* 2. *&* 6.
Neque complicis, quem non poteſt corri-
gere abſque fractione ſigilli (quod non
permittitur, quamuis vniuerſa Eccleſia, to-
taque fides Chriſtiana perire deberet, neq;
pro ſaluãda vita propria, vt infra *reſol.* 177.
nu. 1.) neque Reipublicæ ob eamdem cau-
ſam ſigilli; quod contra accidit in foro ex-
teriori, vbi reus negando veritatem per
occultationem complicis, peccat mortali-
ter, & damnum infert Reipublicæ, quo non
ſequuto augentur delicta, & deliquentes,
vt ſupra.

Solutis ergo objectionibus in contra-
rium, non audeo dicere opinionem docen-
tium poſſe, & debere pęnitentem confiteri
de peccatis ſuis, etiamſi per talem confeſ-
ſionem reueletur complex, non eſse proba-
bilem, vt ſupra, quia authoritas tot, & tãto-
rum DD. hoc nõ ſinit, quamuis rationibus
deſtituta videatur, ſed benè contrariam
eſſe probabiliorem, ius n. naturale, cui in-
nititur, immobile ſemper, & immutabile
permanet, fereque apud omnes gentes
ſeruatur, vt docet Imp. in §. quod verò, &
§. ſed naturalia inſtit. de iur. natur. gent. &
23 ciuil. in duobus tamen caſibus illam re-
cipio. primus eſt, quem notaui ſupra n. 14.
ad finem, ex ratione vt ibi. ſecundus quã-
do pœnitens non haberet alia peccata, niſi
illud, vel illa patrata cum complice, quæ
de rè confiteri non poſſet, illo, vel illis o-
miſſis, nec ob aliam cauſam aliud Sacramẽ-
tum recipere valeret, ratio eſt, quia non ſo-
lùm cum pœnitentia, ſed cum quolibet a-
lio ſacramento, quando illa recipi, non po-
teſt, ſufficit attritio ad delenda peccata,
vt conſtat circa pœnitentiam *ex Trid. ſeſſ.*
14. *c.* 4. *eod. tit.* & circa alia, probatum eſt ſu-
pra *reſol.* 45. *n.* 5. *&* *reſol.* 79. *nu.* 10. Sed om-
nibus omiſſis ob impotentiam, neceſſaria
eſt contritio ex Trid. cit. cuius actus, quam
ſit difficilis, patet *ex Ioele cap.* 2. *ibi. conuer-
timini ad me in toto corde veſtro in fletu, &
planctu, quis ſcit an Dominus conuertatur, &
ignoſcat.* Omittere ergo confeſſionem pec-
catorum in caſu prædicto, & eſſe in dubio
an dolor peruenerit ad veram, & neceſſa-
riam contritionem, nullus pœnitens tene-
tur, quia de iure naturali obligatur, etiam
in neceſſitate corporali prouidere prius
neceſsitati propriæ, & poſtea proximi ſui,
ſi poteſt vtrique alìàs non tenetur, etenim
charitas ordinata incipit à ſe ipſo *l. Præ-
ſes C. de ſeruit. & aqua Caiet in* 2. 2. *q.* 73. *ar.*
2. *in fin.* multò magis ergo animæ ſuæ, quã
famę, vel corpori proximi, vnius n. animæ
ſalus, præfertur mille corporibus *c. ſi habes
circa finem* 24. *q.* 3.

Hic tamen caſus difficiliter, ſeu quaſi
impoſsibiliter euenire poteſt, cum n. ſep-
ties in diem (diei ſoleat) cadere iuſtum
venialiter, poterit pœnitens, alijs mortali-
bus non obſtrictus, confitendo de veniali-
bus, obtinere remiſsionem mortalium ta-
citorum ad tegendam famam complicis;
24 ſed in hoc caſu cum agatur de remiſsio-
ne mortalium, nõ ſufficit attritio naturalis
tantũ, vt probabile dixi *ſup. reſol.* 45. *n.* 11. *&*
13. quãdo ſubijciũtur clauibus venialia tã-
tũ, ſed erit neceſſaria attritio omnino ſu-
pernaturalis ex *Trid. cit.* Ex quibus exclu-
do omnes alios caſus, etiã articuli mortis,
quando dicunt Henriq. & alij multi viri
docti, per eum relati *lib.* 5. *cap.* 9. *nu.* 4. *litt.* G.
eſſe neceſſariam confeſsionem integram
etiam materialiter, cum non remaneat ſpes
illud, vel illa peccata amplius cõfitendi, e-
tenim; impertinens dicit hoc eſſe *Suar. d.
diſp.* 34. *ſect.* 2. *n.* 12. & verum eſt, quia non
minus infamatur complex in morte per
reuelationem peccatorum, quam antea, ne-
que integritas confeſsionis, præciſa famæ
illius læſione, eſt magis neceſſaria in mor-
te, quam in alijs confeſsionibus, ſiquidem
dato pro vero remitti ob impotentiam ea
cõfitendi, eo modo quò ſupra dictũ eſt, eo-
dẽ modo remittũtur in morte, quã antea.
25 Addit *Suar. cit. ſect.* 2. *ſub nu.* 8. quod ad-
miſſa opinione poſſe taceri peccatum pro-
prium, quando ſubeſt periculum reuelan-
di complicem, multa inconuenientia ſe-
querentur, & ſignãter, quia ſæpè oporteret
dimidiare confeſsionem, præcipuè virum,
& vxorem circa peccata, quæ inter ſe cõ-
mittunt, dum cognoſcuntur à confeſsore,
ne iſte veniat in cognitionem peccati alte-
rius; Item quia inde poſſent praui homi-
nes occaſionem ſumere grauiſsima pecca-
ta committendi, ſcientes excuſari mutuo
ab obligatione confitendi; quæ tamen non
videntur multi ponderis; etenim omiſſa
illa generali reſponſione, quod ita lex ſcri-
pta ſit, *vt ſup. n.* 1. & ideo ſeruanda *l. vraſpe-
xit ff. qui, & à quibus*, dico, poſito requiri
omninò in confeſsione attritionem ſupra-
natu-

naturalem ex *Trid. cit.d. c.* 4. aut pœnitens iſtum actum expleuit,& difficile ad eadem peccata redibit, aut ſecus, & eorum remiſſionẽ non obtinebit ex eodem Trid. eo magis, quia dolus, cum quò agit, irritat confeſsionem *argum. l. 1. ff. quæ in fraud. cred. ibi, quodcumque fraudis cauſa factum eſt, videtur his verbis reuocari qualecumque fuerit,* & proindè ceſſaret diſputatio,cuius finis eſt, vt tacendo peccatum proprium, ne manifeſtetur complex, valeat eiuſdem proprij remiſsionem obtinere.

26 Item poteſt ſe accuſare peccaſse mortaliter,ſemel,bis, aut pluries cũ circũſtantia,ſpecie differẽte, & aggrauãte in infinitũ,ſed in genere, abſq; explicatione complicis,nec peccati indiuidualis, vel omiſsa etiam circumſtantia, ſi iſta quamuis generaliter prolata, poſset præiudicium afferre complici,ad quod puto omnino teneri, etiam ſub mortali, ſi taliter confitendo nequeat veniri in cognitionem complicis, vt dixi ſupra *n.*7.Ceſsat n. cauſa,ex qua permittitur dimidiatio cõfeſsionis, qua ceſsãte,ceſsat effectus *l. adigere* §. *quamuis ff. de iur. patron. c. cum ceſsante de appell.* Er tan-
27 dem quia caſu, quò etiam per talem generalem accuſationem, dubium ſit veniri in cognitionem complicis (quod perdifficile ſatis,ſi non impoſsibile videtur) non omnino liberatur pœnitens ab indiuidua confeſsione omnium peccatorum,ſed donec,& quamprimum offeratur opportunitas confitendi alteri, cui abſque tali periculo poſsint omnia aperiri, vt *ex bulla noviſs. Alex.* 7. *dictum eſt ſupra n.*5.*&* 6.& interim ſecurus eſt in conſcientia, quamuis numquam talis opportunitas detetur, vt etiam ſupra nu. 2. & 6. probatum eſt,quæ omnia concedit Suar.cum alijs relatis ſup. n.11.Verum fingit caſum, quando nullum ex prædictis remedijs poteſt adhiberi, ſed omninò, vel eſt tacendum peccatum proprium,vel explicandus complex, vt *in d.n.* 7.*in fin.*quod tamen impoſsibile fere eſt,vt dixi contingere poſse,conſiderando ſingula remedia relata,ſed eſto contingeret,non puto diſcedendum à DD. pro prima ſententia relatis *n.*8.

28 Quam eo magis amplector, quia idem *Suar.d.diſp.*23.*ſect.*2. *nu.*1. *&* 2. agens de nocumento ſpirituali,vel corporali, quod quis timet inferendum ſibi, vel proximo ex confeſsione peccati proprij per reuelationem peccati eiuſdem proximi,dicit eſſe omninò tacendum tale peccatum,& ita docere Theologos omnes, ex eiſdem rationibus ſupra *n.*1. à nobis relatis,& ex eadẽ lege charitatis, quæ obligat ad diligendũ proximum,ſicut nos ipſos, vt loquitur ibidem *n.*2. nec in tota *d.ſect.*2. vbi latè agit de materia, profert verbum aliquod de facienda confeſſione integra, etiam materialiter, imò tàm in caſu mortis,quàm pro ſatisfaciendo præcepto annuæ confeſſionis, & ſimilibus docet ibidem *nu.*4.*& ſeq.* eſse mutilandam confeſſionem, & ſufficere fieri integrè formaliter, ſatiſque eſse votum,ſeu deſiderium confitendi integrè, etiam materialiter, ſicuti quando in eodẽ articulo mortis,nullo modo ob aliud accidens confiteri quis poteſt.Sed iſta nocu-
29 menta,præcipuè corporalia proximi, non ſunt minoris ponderis,quam fama eiuſdẽ, quæ apud viros honeſtos æſtimatur magis, quam vita, vt dicit *Paul.in l. iſti quidem* §. *ſi is,& §.quod ſi ff. quod metus cauſa*, & facit illud *Eccleſ. cap.*41. *curam habe de bono nomine,hoc enim magis permanebit tibi, quam mille theſauri, magni, & pratioſi.* imò dicit *Caiet.in* 2.2.*qu.*73.*art.* 2. *ad fin.* quod licet quis teneatur magis diligere propriam vitam,quàm propriam famam, & magis curam habere de priuatione vitæ, quam de priuatione famæ,tenetur tamen magis curam habere,ne apponatur ſibi infamia,quã nè auferatur ab eo vita,vel ſanitas, vel libertas, quoniam hoc conſiſtit in mala pati, quod non eſt malum, illud verò in mala facere,quod eſt malum, ergo ſi ad vitandã illa nocumẽta propria, vel proximi,poteſt & debet ex eodem Suar. mutilari confeſſio, ita imo à fortiori ad conſeruandam eius famam.

Ergo dicet quis, quando poſt primum gradum correctionis fraternæ,qui nõ profecit,deueniendum eſt ad ſecundum, vel tertium, reuelando peccatum occultum proximi amicis, vel Eccleſiæ, vt corripiatur, iuxta præceptum Chriſti Domini noſtri,de quo *apud Matth.c.*18.peccatum erit hoc facere iuxta prædicta, cui reſpondet *D.Tho.q.*68.*art.*1.*& qu.*73. *art.*2.quod qui
30 hoc agit,nullatenus peccat, ſed facit actũ virtutis, vel charitatis, dum quando denunciat,intendit emendationem fratris,vel iuſtitię, quia ſi non vult emendari,punitur à Iudice, & ſic ſaltem ex timore corripitur iuxta illud, timent peccare mali formidine pœnæ; In confeſſione autem nequit

complex corripi à Confeſsario, neque puniri à iudice, ne reueletur ſigillum, quod eſt cum tanto ſecreto ſeruandum, vt antea dixi, & conſequenter per talem reuelationem nullus actus virtutis exercetur, imo fit contra præceptum iuris naturalis, quod prohibetur, vt ſupra. Sed quatenus eſſet
31 facienda correctio à Confeſſario per ſecundum gradum correctionis de licentia pænitentis, qui nec poteſt eam dare, vt alibi dixi, transgrederetur ordo conſtitutus à Deo, qui mandauit primò fieri inter te, & ipſum ſolum ex *eod. tex. Matth.* quod eſt de neceſſitate præcepti, vt infra *reſol. 185. num. 10. in fine ex D.Tho. & alijs* ergo deberet primò fieri à ſocio criminis, ſed huic eſt iſtud prohibitum, vt docet idem *D.Thom. 2.2. q.33. art. 5.* vbi ait eſſe indebitam correctionem peccatoris erga alium ſibi ſimilem, allegat illud *Matth. 7. quid vides feſtucam, &c.* ergo à neutro fieri licitè poteſt; Diuerſa enim eſt ratio de reuelatione peccati complicis in confeſsione ad correctionem fraternam ex ſupra dictis, diuerſumque ius ſtatutum, & proinde ex diuerſis non fit illatio *l. Papinianus exult ff. de minor.* Adde quod etiam in correctione fraterna eſt conſeruanda quantum poſſibile ſit fama proximi, & ideo ſecreta admonitio, quæ præcedere debet, eſt de neceſſitate præcepti, vt dicā in cit. reſol. 185. n. 10. quia poteſt per eam corrigi, & ſic vitando ſecundum, vel tertium gradum correctionis, eius fama ſeruatur illæſa.

32 Confirmantur prædicta ex locis Euangel. nam Ieſus Chriſtus Dominus noſter, ne prodigeret famam Iudæ, à quo ſciebat tradendum fore, vt ei pluries prædixit, dedit ſicut alijs ſuum ſanctiſſimum corpus, imò quando hoc illi prædixit, ſemper id ſub velamine egit, ne alij Apoſtoli in eius cognitionem venirent: vnde neſcientes quis eorum eſset traditor, interrogabant, *numquid ego ſum Domine?* quod totum omnes Euangeliſtæ teſtantur. Ergo ſicuti Chriſtus communicauit Iudam in tam magno ſacrilegio exiſtentem, vt eius famam ſeruaret illæſam, ita poteſt quis mutilare ſuam confeſſionem ad famam proximi ſui ſeruandam.

Vtrum faciens confeſſionem informem, ſatisfaciat Eccleſię præcepto, & quid ſi eſſet omnino nulla?

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiæ præcepto de annua confeſſione an ſatisfiat, ſi ſit informis, & quid ſi nulla? n.2. vſque ad finem.*

Reſolutio CLI.

1 DIctum eſt ſupra reſol. 144. confeſsionem informem eſſe validam in ſubſtantia, vacuam tamen effectu gratiæ, ita vt non ſit neceſſe repetere confeſſionem, ſed accedente attritione, accedere etiam gratiam, propterea non eſt dubitandum ſatisfieri præcepto Eccleſię *Suar. to.4. diſp. 36. ſect.7. n.6. Henriq. lib.4. cap. 5. in princ. Bonac. tom.1. diſp.5. q.5. ſect.2. pun.4. nu.22.* & in hoc fere nullus contradicit, nec dubium eſt ex contrario, quando confeſſio eſt omninò nulla, quia ſi voluntariè omittitur aliquod mortale, vel deeſt dolor, aut propoſitum abſtinendi in futurum, & ſimilia, vt ſolet fieri a meretricibus, concubinarijs, vel publicis vſurarijs, quod ſi tales defectus explicent Confeſſario, & propterea non abſoluuntur, non ſatisfaciant præcepto, nec euadant pænas contra tales ab Eccleſia ſtatutas docent *Azor. tom. 1. lib.7. cap.40. q.4. Bonac. vbi ſupra n.2. & alij.*

2 Sed quæſtio eſt, quando quis aliquem ex defectibus prædictis voluntariè committit ſibi, non autem Confeſſario notis, & tamen abſoluitur, & in iſto caſu dicit Henriq. cit. quamuis confeſſio ſit nulla, & præcepto diuino minimè ſatisfaciat, quia tamen res eſt occulta, euadere confitentem Eccleſiæ cenſuras ab Epiſcopis latas, aliaſque iuris pœnas, quæ ſunt, vt viuens arceatur ab Eccleſia, & moriens Eccleſiaſtica careat ſepultura ex *c. omnis 12. de pænit. & remiſſ.* Bonac. verò cit. vbi multi tàm per eum, quàm *Dian. par. 3. tract. 4. reſol. 120.* tenent contrarium (quamuis
3 iſte etiam priorem appellauerit probabilè) quia præceptum confeſſionis eſt diuinum *Luc.5. & 17. Ioan. epiſt. 1. cap.1.* quod fuit ordinatum ab Eccleſia adimpleri ſaltem ſemel in anno, aliàs eam omittens,

in-

incurrit in pęnas prędictas ſtatutas in eod. *c. omnis cit.* ſed qui aliquem defectum ex prædictis malitioſè in confeſsione committit, non adimplet præceptum diuinum, vt in *Trid. ſeſſ. 14. c. 5.* ergo nec eccleſiaſticum; ſed hæc ratio pace tantorum virorũ videtur non conuincere: etenim, ſi vera eſſet, vtique procederet etiam in confeſſione informi, per quam certum eſt non ſatisfieri præcepto diuino, vt ex D. Thom. & communi probatum eſt ſupra d. reſol. 144. & tamen ſatisfit pręcepto Eccleſiæ, vt etiam ex communiſſima DD. ſententia modo dictum eſt.

4 Propterea dico, ſatisfieri Eccleſiæ præcepto, eo modo quo infra, non autem diuino, ſiquidem Deus vti ſcrutator cordiũ dum videt confeſsionẽ imperfectam, quia peccator vel non dolet, vel non vult peccatum relinquere, & ſibi reconciliari, impoſſibile eſt, quod peccata remittat ei, qui remiſsionem ex corde non petit, ſuamque amicitiam reijcit; Eccleſia verò, quæ nec ſcit, nec ſcire poteſt animum confitentis, ſi eum abſoluit, iam eſt eius præcepto ſatisfactum, quantum ad vitandas pœnas exteriores, ſed ſacrilegium committit ex *c. omnis de pænit. & remiſſ. vt fuit etiam declaratum per Alex. 7. in ſua bulla incip. Sanctiſſimus D.N.n. 14. emanata die 2. Octobris* 1665. quia cum nec iudicet, nec iudicare poſsit de internis, ſoli Deo notis *c. erubeſcant diſt. 32. D. Thom. 1. 2. qu. 91. ar. 4. cor. & q. 100. ar. 9. cor.* videndo in exteriori peccatorem ſua peccata confitentem, putat rectè confiteri, aliàs poſſet ſæpe accidere peccatores verè contritos, vel attritos, & confeſſos, indebitè puniri ab Eccleſia, putando contrarium, quod non eſt ferẽdum,
5 obſtante regula legis, quod in dubio potius debemus nocentem liberare, quam innocentem condemnare *c. ex litteris in fine de probat. l. abſentem §. 1. & l. penult. de pæn. l. Arrianus ff. de action. & obligat. l. factum 198. de regul. iur.* Facit Gl. *in l. item mela §. ſed ſi plures v. percuſſerint ff. ad l. aquil.* vbi dicit, quod ſi quis fuerit percuſſus ab vno ex pluribus, & non apparet à quo, omnes pœnam euadunt, vt clarius explicat alia Gl. in margine (quod tamẽ intelligitur in rixa, quia quando plures aggrediuntur vnum appenſatè, etiam ſi vnus occidat, vel vulnera inferat, nec conſtet quis fuerit, omne tenentur *Foller. in pract. crim. v. pænis debit. feriant. n. 26. bonus tex. in c. ſacris de ſepult.*) Et ideò ſi talis pœnitens abſoluatur ab Eccleſia, vitat pœnas exteriores, licet in conſcientia ob nullitatem confeſsionis, ſit ſacrilegus, vt ſupra.

6 Suar. tñ *to. 4. diſp. 36. ſec. 8. n. 4.* voluit ẽt incurrere has pœnas exteriores, ſed non rectè, prolata enim ſententia abſolutoria per ſacerdotẽ, qui eã dat nomine Eccleſiæ, non poteſt amplius retractari arg. *l. diui fratres, ff. de pænis ibi ſuam mutare ſententiam neminem poſſe, idque inſolitum eſſe fieri, & cat. l. Paulus de ſent. & re iudic.* quam opinionem ex alijs medijs docent, & probant *Fagund. præc. 2. lib. 1. cap. 4. nu. 4. in fine, & ante eum Palud. in 4. diſt. 17. q. 7. Sylu. v. confeſſio 4. n. 3. in fine*, vbi plus dicit, nempe quod etiam ſi pœnitẽs dicat nolle à peccato ceſſare, quia ex *c. quod quidam de pænit. & remiſs.* eſt admittenda talis confeſſio, & pœnitentia ſalutaris, ac conſilium exhibendum, non tamen abſoluendus, nihilominus cum tali inualida confeſſione, ſatisfaciat præcepto Eccleſiæ: quod tamen nõ recipio, quia omnes ſupponunt pœnitentem tacuiſſe prædictos defectus, & habuiſſe abſolutionem in caſu relato, quæ aliàs tribui non potuiſset, de quo hodie dubitari nequit ex cit. bulla, quę ſi prædictis non obſtantibus, ſit intelligẽda indiſtinctè, & iuxta opinionem Suar. remitto me totaliter, & humiliter iudicio S. M. Eccl.

Vtrum adimpleta pęnitentia à Confeſſario iniuncta, tollatur omnis pœna purgatorij, quid ſi pœnitens illam acceptarę nolit, volens pœnam in purgatorio ſubire? & tandem num acceptatâ pœnitentia, & non ſatisfacta, per negligentiam, vel obliuionem, committatur mortale, vel veniale peccatum?

S V M M A R I V M.

1 *Contritio perfecta cum confeſſione, ſi confeſſary copia ſit, tollit omnem culpam, & pænam, quæ ſubeunda eſſet in purgatorio. & n. 3.*

2 *Satisfactione per pænitentem adimpleta, quæ fuit à confeſſario ſibi iniuncta, an omnis purgatorij pæna tollatur? & n. 4. cum multis ſequent.*

5 *Chriſtus conceſſit omnem poteſtatem Apoſtolis dimittendi peccata, & conſequenter Epiſcopis, & per eos etiam presbyteris.*

6 *Verbum (quodcumque) eſt ſignum vniuerſale.*

8 *Aeſti-*

8 *Aeſtimatione alicuius rei in Tertij arbitriũ collata, ſi ipſe, dolo, & culpa ceſſantibus parum minus, vel plus erraverit in æſtimatione, dicitur iuſta æſtimatio.*

11 *Pænitentia, quæ à Confeſſario imponitur poteſt eſſe duplex, medicinalis, & ſatisfactoria, quæ ſint, & qui earũ effectus: Illius definitio n. 12. Quæ ſint pænitẽtibus imponendæ n. 24. & 26. An ſit in pænitẽtis poteſtate eam reſpuere cum propoſito ſatisfaciendi in purgatorio? num. 13. & 14.*

15 *Confeſſarios non eſſe iudices ordinarios, ſed arbitros tenuit Scotus, alij contra.*

16 *Arbitrorum ſententiæ, ſeu laudo eſt de neceſſitate parendum, ſi ab eo non appelletur, ſeu non petatur reduci ad arbitrium boni viri.*

17 *Confeſſarij electio eſt in poteſtate pænitentis (excepta confeſſione annuali ab ordinario facienda,) ſed poſt electionem, & confeſſionem ſecutam, eſt neceſſario adimplenda pænitentia ab eo impoſita, & ſi ſecus, an ſit mortale, vel veniale, & n. 18. cum multis ſeq. Procedit vt iudex, ſed ſiue ſit ordinarius, ſiue arbiter, ſua ſententiã ſemper eſt coactiua; quatuor de hoc aſſignantur rationes nu. 21. 22. & 25.*

27 *Leges obligant neceſſariò ad obſeruantiã, quia important præceptum, non conſilium.*

Reſolutio CLII.

1 AD primum eſt aduertendum, talem poſse eſse contritionem, vt accedẽte confeſſione (ſi modo Confeſsarij copia ſit) tollat omnem culpam, & pœnam, vt teſtatur *Magiſt. ſentent. in 4. diſt. 20. ſub tit. de illo, cui ſacerdos & cæt.* vbi ait, documentum nos de hoc habere in illo latrone, qui ſola mentis contritione, & confeſſione, ſtatim vt conuerſus fuit, Paradiſum ingredi meruit; ſed dubium noſtrum eſt,
2 quando facta confeſſione cum ſola attritione, & pœnitentia peracta, quæ iniuncta fuit à Confeſsario, ſi ſtatim pœnitens in tali ſtatu gratiæ moreretur, euolaret ad Cælum ſine tranſitu per purgatorium; ſupponimus etiam non accepiſse indulgẽtias, quæ pœnas quoq; prædictas tollunt, vt ſuo loco dicemus, & in hoc articulo *D. Thom. loco cit. q. 1. art. 2. q. 2.* pro affirmatiua ſic arguit.

Pœnitens non videtur debitor maioris pœnæ, quàm illius, quæ à ſacerdote eſt ſibi iniuncta, quia ſacramentum ſemper cõſequitur ſuum effectum, niſi ſit defectus ex parte recipientis, vel conferentis; ſed ſi aliquando imponitur minor pœnitentia, quam ſit condigna, non eſt defectus ex parte recipientis, qui eſt paratus ad omnẽ pœnitentiam, nec ex parte conferentis ſacramentum, qui ſecundum conſcientiam ſuam, & diſcretionem, talem pęnitentiam taxat, ergo videtur, quod cum tale ſacra-
3 mentum, ſit ordinatum ad peccatum totaliter deſtruendum, quantum ad culpã, & & quantum ad pœnam, non remaneat locus ampliori pœnæ, pænitentia peracta. Et reſpondet, quod quandocunque iniungitur pœnitentia, minor cõdigno, defectus eſt ex parte recipientis, vel imponentis, ſed quandoque poteſt eſſe ſine culpa vtriuſque, vt quando imponens, debitam diligentiam adhibet, & recipiens paratus eſt ad implendum, & propter hoc non eſt inconueniens, ſi totaliter à reatu pęnæ non liberetur.

Per quod argumentum, & alia duo ſimilia ſupponit Sanctus, & percipitur etiã
4 ex magiſtro vbi ſupra in princ. quod ſi Confeſſarius pænitentiam condignam iniunxiſſet, & pœnitens impleuiſſet, non remaneret locus amplioris pænæ in purgatorio, de quo non eſt dubitandum; ſolutione n. eius, quod debetur, omnis tollitur obligatio, vt ait Imper. *in tit. inſtit. quib. mod. toll. obligat. in princ. Nauar. in man. cap. 26. n. 16.* vbi affert in argum. tex. *in l. iuſtitia ff. de inſtit. & iur.* ſed de communi teſtatur *Vaſq. tom. 4. de pænit. qu. 94. ar. 2. dub. 6. n. 1. & 3.* Quod ſi erraret Confeſſarius imponendo pænitentiam minorem cõdigno, luendum eſt reſiduum in purgatorio *Valent. tom. 4. diſp. 7. q. 14. verſic. duo tamen, Suar. to. 4. diſp. 38. ſect. 5. n. 3. Tolet. lib. 6. cap. 23. n. 6. Nauar. & alij apud Regin. lib. 7. n. 47. & Bonat. tom. 1. diſp. 5. qu. 5. ſect. 3. pun. 1. n. 2.*
5 In contrarium tamen ſatis vrgent loca ſacræ paginæ, vt apud *Matth. cap. 16. Ioan. 20. & alibi*, quibus in locis ampliſſimam legitur Deum dediſſe poteſtatem Apoſtolis peccata dimittendi, eandemque Eccleſiæ in Epiſcopis, & preſbiteris, vt explicat Gl. ordinaria apud Matth. ibidem, & legitur *in Trid. ſeſſ. 23. cap. 1. de Sacram. ordin.* de quo non dubitatur, & talem poteſtatem arbitrandi etiam pœnam condi-

gnam

Digitized by Google

condignam eſſe collatam in Confeſſariũ, non negant *Suar.n.2.& Vaſq.cit.*quia dum eam non limitauit Chriſtus, ſed generaliter locutus eſt ibi,*quodcunque ligaueris;&c.* generaliter eſt etiam illud intelligendum ad regulam *l. de pratio ff. de public.in rem act.* illudque verbum (quodcunque) eſt ſignum vniuerſale, cōplectens omnes caſus *Gl. in Clement.1. v. quibuſcunque de iud. Praſes de Franch.deciſ.162.n.2.Grat.diſcep. for.cap.82.n.31.*

Vlterius ſi diceremus, pœnitentia peracta iuxta prudens conſilium Confeſſarij, non eſſe totam pœnam remiſſam, eodem modo poſſet dici non eſſe remiſſam totam culpam, dum per eadem indiuidualia verba fuit conceſſa poteſtas Confeſſario circa vtrumque,quod tamē aſſerere, eſſet hæreticum, ſi confeſſio ritè præceſſit, vt apud *lo.d. c.20. & Trid.ſeſſ.6. cap 14.& c.29.* Quamobrem *Scot.in 4.diſt.19. qu.1.§. ad quaſtionem motam Gabriel.diſt.18.q.1.ar. 1.not.5.concluſ.2.Maior diſt.20.q.1.Med.C. de confeſſ. qu. de effectu pœnit. iniuncta, Sot. diſt.20.q.2. art.3. aliique apud Suar.& Vaſq.locis cit.* aſſerunt,ita in arbitrium ſacer-
7 dotis collatum eſſe iudicium cauſæ pænitentis, vt ſi ipſe imponat omnem pænitentiam, quam iuſtam arbitratur, etiam ſi errauerit parum minus, remiſſam omninò eſſe pœnam temporalem in alia vita ſoluendam, ita vt non ſit neceſſarium iudicium ſacerdotis ferri ad indiuiſibile. Et propterea conſideratis peccatis, eorumq; circumſtantijs,prudenterq; aſſignata pænitentia, & peracta, iure optimo intelligi abſolutam cauſam, debitumque omnino
8 extinctum,ad ſimilitudinem,vt aiunt,æſtimationis domus,vel ruris, quādo fuit collata in arbitrium virorum prudentum, & expertium, qui ſi prudenter agendo, bona tamen fide, non dolo, vel culpa decepti, minus pluſue æſtimauerint,dicitur illa æſtimatio iuſta; facit in argum. *tex. in l. 2.C.de reſcind.vendit.* (licet ipſi DD. nihil allegent)vbi non reſcinditur venditio,niſi fuerit erratum in prætio vltra medietatem iuſti valoris.

His tamen,&ſimilibus non obſtantibus, non eſt à ſententia D. Thom. & aliorum priori loco adductorum diſcedēdum, quā vlterius probat Sanctus ibidem ad 3.
9 quia nequit Confeſſarius quantitatem pœnæ debitæ cognoſcere ſoli Deo notam; & propterea in caſibus ſupra dictis iura permittunt errorem hominum, quia ſi illum ſcire poſſent, vt ſcit Deus, certè non conſentirent; adde quod quandoque etiam ex induſtria minorem pœnitentiam imponens, plus prodeſt pęnitenti,quàm noceat, qui fortè magnitudine pænæ poſſet à pœnitentia peragenda retrahi propter debilitatem virtutis, ad hoc in eo de nouo recuperatæ; & ideò negligit minus damnum, vt maius vitet; & iterum paulatim confortatus, in eo diuinus amor ad plura pænitentiæ opera peragenda, ipſum incitabit propria ſponte, quàm ſacerdos illi ſecundū quātitatē peccatorū iniungere potuiſſet; quod ſi aliquādo maiorē cōdigno pœnitentiam Confeſſarius imponeret, hoc ait Sanctus ibidem ad 2.deſeruire pro medela ad cauenda futura.

10 Ad loca relata ſcripturæ reſpondet *Nicol.de Lyra in d.c.20. Io.* eſſe hoc intelligēdum,quando iudicium Eccleſiæ,ſeu Confeſſarij diuino iudicio conformatur, tribuendo pœnitenti pænitentiam condignā; tunc ea perſoluta, nihil remanere ſoluendum in purgatorio, quod confirmatur ex *Trid.ſeſſ.14.can.12. ibi, ſi quis dixerit totam pœnam ſimul cum culpa remitti ſemper à Deo, anathema ſit;* ſi non remittitur ſemper; ergo aliquando, & eſt, quando fuit aſſignata condigna pœnitentia; doctrinam autem Scoti, & aliorum ſupra relatorum, etiam ſi admittamus, non contradicit ſententiæ D.Tho.quia de minimis non curat Prætor *l.omnino.ff.de impenſ.in reb.dot.fact. Dec.in c. de appell.de appellat.2.notabili Alciat.lib.2.de verb.ſignif.*

11 Ad ſecundum præmitto nos non loqui de pœnitentia medicinali, quæ applicatur ad peccata futura præcauenda,vt ſunt v.g. Concubinæ dimiſſio, odij capitalis depoſitio, alieni reſtitutio, & ſimilia, quia certum eſt, etiam ſi Confeſſarius ignoranter hoc non ordinaret, & pænitens ab illis abſtinere, vel reſtituere nollet, confeſſio eſſet nulla,& conſequēter id mandando, tenetur pœnitens talem pœnitentiam acceptare, aliàs non poteſt abſolui, & ſi de facto abſoluitur, mortaliter peccat Confeſſarius, & confeſſio eſt nulla *Nauarr. in man.cap.26. n.20. Regin. lib.7.cap.2. nu.14.* & eſt inconfeſſo apud omnes.

12 Quæ quidem pænitentia definitur per Grat.ex *Auguſt.in c.ſatisfactio de pœnit.diſt. 3.* quam approbat *D.Thom. in 4.diſt. 15.q. 1.quaſtiunc.3. videlicet,eſt peccatorum cauſas* exci-

excidere , *nec earum ſugeſtionibus aditum*
indulgere; dubium ergo eſt de pœnitentia
ſatisfactoria, qnæ imponitur pro pæna
temporali debita pro culpa remiſsa , &
reſpondet Nauarr. ibidem ſibi placuiſse
ſententiam ſubtilis Scoti *in* 4. *diſt*. 17. *Ga-*
*br.diſt.*16.*q.*2. *& Medin.in C.de confeſſ.trac.*
13 2. *q*. 45. aſserentium, ſufficere pœniren-
ti habere propoſitum ſatisfaciendi Deo
hìc , vel in purgatorio, & ſubdit quod ,
licet videatur inutilis diſputatio, cum ne-
mo reperiatur tàm ſaxeus pænitens , qui
bona fide confiteatur , & nolit etiam mo-
dicam pænitentiam acceptare , nihilo-
minus teſtatur in Vrbe , & Orbe rece-
ptum , non negari cuiquam abſolutio-
nem , ſi nolit acceptare pænitenriam
ſatisfactoriam , modo habeat verum
propoſirum ſatisfciendi Deo in hac ea-
dem vita per alia bona opera , & indul-
gentias , vel in alia in purgatorio . Quam
14 ſententiam confirmar *Reginald. loco cita-*
to poſt num. 15. ex ratione ſupra allata D.
Tho. & aliorum de pæna luenda in Pur-
gatorio,quando pænitentia impoſita à Cõ-
feſsario non fuit æqualis , ſeu correſpon-
dens pœnæ debiræ pro peccatis ; ſic in
ptopoſito inquit Reginal. dum eo caſu eſt
ſoluendum reſiduum pęnæ in purgatorio,
conſentaneum erit,vt volenti omnem pæ-
nam ibidem ſoluere, non denegetur elec-
tio , & abſolutio . Idem docent multi a-
lij apud *P. Dian. par.* 11. *tract.* 7. *reſol.* 2.
§. 2.
15 Argumentum cui ſe fundat Scot. loco
cit. eſt, quod Confeſsarij non ſunr iudices
ordinarij, ſed tamquam arbirri , ex electi-
one st. & acceptatione pænirentium quo
ad illos actus, in quibus velint ſe ipſos il-
lis ſubijcere , ergo pœnitentes tunc debẽt
implere pœnirentiam , ſi eam accepṫent ,
velinrque ſe Confeſsarijs in ea re ſubijce-
re, aliàs nequaquam; Supponit ergo Scor.
ideo Confeſsarios non poſse obligare pę-
nirentes , quia ſunt arbitri , ſecus ſi eſsent
Iudices ordinarij, quaſi quod eſset in po-
teſtate compromittentium acceptare , vel
refutare laudum arbitrorum, quod, pace
tanti viri , non eſt ita , vt ſtatim proba-
bo, à quo tamen argumento perterriti ſu-
pradicti, & alij DD. eum ſunt ſecuti.*Gre-*
gor.de Valent.tom 4 *diſp.*7. *q.*14.*pun.*4.*verſ.*
ſed ad primum dicit, quod Confeſsarij non
ſunt arbitri , quia à Chriſto , & Eccleſiæ
Præpoſitis authoritatem ſui muneris in
illo conſcientiæ foro receperunt, & prop-
terea ſunt cenſendi iudices ordinarij , &
conſequenter pœnitentes debent ſimplici-
ter illorum ſententiæ ſtare,acceptando, &
ſoluendo pænitentiam iniunctam ; ſuppo-
nit ergo etiam iſte Doctor , quod ſi Con-
feſsarij eſsent arbitri , non poſsent obli-
gare pœnitentes , ſed hoc vt dixi verum
non eſt .
16 Ex tex. enim in *l.labeo* §.*ſtari antem ff.de*
recept. arbitr. conſtat non eſse voluntatis ,
ſed neceſſitatis, ſententiæ arbitrorum pa-
rere, idem habetur *in c.*1.*&* 2.*in fine de ar-*
bitr. verba text. ſunt videlicet, *ſtari autem*
debet ſententia arbitri , *quam de re dixerit* ,
ſiue aqua, ſiue iniqua ſit , *& ſibi imputet, quò*
compromiſit, nam & Diui Pij reſcripto adij-
citur , *vel minus probabilem ſententiam aquo*
animo ferre debet , *&c.* & ſic,licet ſit in cu-
iuſcunqne volũtate arbitrum eligere,poſt-
quam tamen fuerit electus ,& iudicauerit,
eſt in neceſſitate laudo obtemperare; eſt
tamen appellabile, ſeu reducibile arbitrio
boni viri , ſicut omnes ſententiæ aliorum
Iudicum , vt infra .
17 Sic in propoſito, eſt in arbitrio pænitẽ-
tis eligere Confeſsarium (excepta annuali
confeſſione ab ordinario facienda ex *c.om-*
nis de pænit. & remiſs.)ſed poſt electum,&
iudicatum per pænitentiæ impoſitionem ,
neceſse eſt eam acceptare , & implere , &
propterea videtur non ſubſiſtere funda-
mentum prædictorum , nec relata rario
Regin.cui reſpondetur cum D. Tho.paulo
ante adducto , ideò ſoluendũ eſse eo caſu
reſiduũ pænæ in purgarorio , quia nequit
Confeſsarius quantiratem pænæ debitæ
agnoſcere ſoli Deo notam. Contraria igi-
18 tur ſententia,nempe quod neceſsarium
ſit pænitenti acceptare,& complere in hac
vita,vt diximus pænitentiam impoſitam à
Confeſsario ſub pæna , non inualiditatis
confeſſionis , ſed peccati mortalis, (& eſt
reſponſio tertij dubij) docent idem *de*
Valent. loco cit. verſic. eſt igitur tertia ſentẽ-
*tia, Suar.diſp.*38. *ſect.*7.*n.*2.*vſque ad* 6.*tom.*
4. *ex Magiſtr.ſentent.in* 4.*diſt.*16. *&* 13. *D.*
*Tho. ibidem q.*1.*art.*3.*quæſtiunc.*3. *D. Anton.*
3.*part.tit.*18.*cap.*19.§. 19.*Soto diſt.*20.*quæſt.*
2. *art.*2.*& multis alijs Tolet.lib.*3.*cap.*9.*n.*6.
vbi dicit non eſse audiendum Cajet.con-
trarium docentem .
19 Quæ tamen regula fallit,quando pæni-
tentia imponeretur pro mortalibus alias
confeſſis, vel pro venialibus tantum,quia
tunc

Digitized by Google

tunc eſſet etiam veniale, ſecundo ſi Confeſſarius vellet nimis rigoroſas pænitẽtias iniungere, puta ieiunia in pane, & aqua ſeni, vel debili, & ſimilia, quæ diceretur claue errante impoſita, tunc poſſet pænitens non acceptare pænitentiam, aliumq; Confeſſarium adire, *idem Suar. ibidem nu. 4. Regin. ſibi contrarius loco cit. n. 13. & alij.* tertiò fallit, quando pænitentia impoſita pro mortalibus eſſet leuis, vt ſolet fieri cũ infirmis, tunc eius omiſsio (cõtemptu ceſſante) non eſt mortalis, vt ex eodẽ Suar. & Henriq. docet *Regin. d. lib. 7. n. 77.* quartò fallit iuxta *Nauar. in c. contrarium de pænit. diſt. 5. n. 18. & in man. cap. 9. n. 17.* quando pœnitentia non fuit impleta per obliuionem, quæ aſſimilatur ignorantiæ, niſi eſſet affectata, vt ſupra *reſ.* 19. Item in confeſſi-
20 one venialium, etiam ſi pro illis, grauis imponeretur pœnitentia *Suar. to. 4. diſp. 38. ſect. 7. nu. 5. Dian. par. 3. tract. 4. reſol. 102.* quicquid incontrarium dixerit *Bonac. to. 1. diſp. 5. q. 5. ſect. 3. pun. 4, n. 4.* cuius rationes reijcit *Layman. lib. 5. tract. 6. cap. 15. num. 7.* dicens durum eſſe obligationem ſatisfaciendi pro culpa leui, effici poſſe grauem, ſicuti, quod peccata ſemel confeſſa, & pænitentia pro eis peracta, pęnitens ſi iterum ea clauibus ſubijciat, nouam contrahat obligationem ſatisfaciendi ſub mortali.

21 Fundamenta prædictæ ſententię ſunt, quia in hoc Sacramento proceditur ad inſtar iudicij ex *Trid. ſeſſ. 14. c. 5. & can. 9.* in quo ſiue procedatur à Confeſſario, vti iudice ordinario iuxta Valent. cit. ſiue vti arbitro iuxta Scot. etiam cit. ſemper eſt coactiuum. prima pars probatur *in l. à Diuo Pio ff. de re iudic. ſecunda in dictis §. ſtari autem, & c. 1. & 2. de arbitr.* ergo cogitur pœnitens obtemperare ſententiæ Confeſſarij, pænitentiam ab eo iniunctam acceptando, & ſoluendo, exceptis caſibus præ-
22 dictis. Secundo quia *in c. omnis de pænit. & remiſſ.* in princ. ſtatutum fuit, debere pænitentem adimplere pænitentiam ſibi iniunctam, & non loquitur de purgatorio; ergo eſt de neceſſitate ſoluenda in hac vita; cui accedit communis vſus fidelium timoratæ conſcientiæ, qui ſi pænitentiam iniunctam adimplere negligunt, peccare putant, & de illa non adimpleta, vel neglecta, tanquam de peccato in ſequenti con-
23 feſſione ſe accuſant. Tertiò, quia *in Trid. ſeſſ. 14. cap. 3.* dicitur, inter partes integrales Sacramenti eſſe ſatisfactionem; ergo ſi non adimpleatur, mutilatur Sacramentum, & proinde, licet validum ſit, quia nõ eſt pars ſubſtantialis, committitur tamen mortale per eius contentioſam omiſſionẽ, ſicuti partem integralem, vt docet *Belarm. ſuper eodem loco Trid.* & confirmat de Valent. vbi ſupra verſic. quartum eſt.

24 Quarto omiſſis alijs, quia in eodem *Trid. cit. cap.* 8. mandatur Confeſſarijs, vt pro criminum qualitate, & pænitentium facultate conuenientes ſatisfactiones iniungant, ne ſi forte indulgentius cum pænitentibus agant, leuiſſima quædam opera pro grauiſſimis delictis iniungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur (de quibus tamen pænitentijs iuxta qualitatem delictorum, & ſtatuta ſacrorum can. ſcribit ſigillatim *Regin. lib. 7. nu. 54. & ſeq.*) ergo ſi Confeſſarij omittentes imponere, non dico totaliter pænitentiam, ſed ſolùm leuem iniungendo pro peccatis grauibus, peccant, multò magis peccabũt pęnitentes, illas non adimplendo, poſtquam fuerint ſibi iniunctæ, quia ſi de quo minus, ergo de quo magis, *auth. multo magis, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Imò
25 in *dict. cap.* 8. inferius ſubditur, claues ſacerdotum non ad ſoluendum dumtaxat, ſed ad ligandum cõceſſas, etiam antiquos Patres credidiſſe, & docuiſſe; & propterea inferunt *Suar. d. ſect. 7. n. 2. & 3. & Valent. vbi ſupra*, quod non poſſet dici, eſſe apud Cõfeſſarium poteſtatem ligandi, niſi eſſet obſtrictiua, & coactiua ad obſeruantiam eius, quod ordinatũ eſt pro ſatisfactione, & adeo hoc verum eſſe, vt etiam de fide, ex locis citatis, teneri debere dicit *Victor. in ſumma hoc tit. n.* 240. contrariumque improbabile vocat *Eman. Sà v. ſatisfactio n. 4. ex D. Tho. Palud. & alijs*, quod volens vitare *Nauar. d. cap. 26. n. 20. in fine* dicit, debere authoritates prædictas Trid. intelligi de Confeſſario imponente minorem pænitentiam, quam iuſtam arbitratur, quod ex paulo ante dictis conſtat non militare.

26 Minus obſtat reſponſio *Regin. d. lib. 7. c. 2. n. 16.* qui contendit debere intelligi de pœnitentia medicinali, aut de ſatisfactoria iam acceptata, vel acceptanda non ex præcepto, ſed ex conſilio, quaſi quod optimè ageret pænitens pænitentiam, ſibi diſcretè taxatam acceptando, & implendo, ſed nullum præceptum ad id eum obligare, quę tamen reſponſiones (cum pace)

videntur ſomniantium deliraméta;etenim cuique legenti cit. *Trident.cap.*8. impoſſibilis eſt talis expoſitio, præcipuè de pœnitentia medicinali, cum nec mens, nec verba tex. talem intellectum admittant; & circa ſecundum eſt contra omne dictamẽ
27 rationis, incaſſum n. ferrentur omnes leges, ſi ex conſilio tantùm eſſent prolatæ, & contrarium legitur in *c.omnis autem diſt.* 3. *l.* 2. *& l. legis virtus ff. de legib.* & latius *infra reſol.*200. *n.*22. *& ſeq.* ſicuti latius etiam dicetur de priori quæſt. infra *reſ.*161 *à num.*13.

Vtrum neceſſarium ſit adimplere pœnitentiam in ſtatu gratiæ, & de triplici genere bonorum operum, eorumque effectibus, an illa poſſit per alium adimpleri; an ab eodem, vel alio Confeſſario tolli, vel mutari etiam extra confeſſionem, vel ab eodem pœnitente propria authoritate in meliorem, vel æqualem, & tandem infra quot tempus adimpleri, quando non fuit hoc à Confeſſario præſcriptum.

SVMMARIVM.

1 *Satisfactio per Confeſſarium pænitenti iniuncta ſufficit, ſi adimpleatur etiam in ſtatu mortalis, nec propterea committitur aliud mortale, ſed tantùm veniale, & an in illo ſtatu impleta, tollatur pœna purgatorij pro eiſdem debita? num.* 2. 3. *&* 5.

4 *Opera pia facta in ſtatu mortalis proſunt animabus purgatorij, ſi illis applicentur per modum ſuffragij, vel indulgentiæ, & probabiliter ſibi ipſis ad minuendam eandem purgatorij pænam, ſi ad ſtatum gratiæ tranſierint. Sunt in triplici differentia; explicantur ſinguli eorum effectus n.*6. *&* 7.

8 *Pænitentia poteſt ſolui per alium, Confeſſario permittente, ſi eſt ſatisfactoria; ſecus ſi præſeruatiua, & n.* 9. *Impoſita ab vno Confeſſario, an poſſit ab alio mutari, etiam ſi imponens eſſet* Pontifex? *nu.*10. *An poſſit commutari etiam extra confeſſionem? n.* 13. *cum multis ſeq.*

11 *Sententia diffinitiua non poteſt reuocari ab eodem Iudice proferente.*

14 *Pænitentiæ debent dari diuerſæ ſecundum variam perſonarum qualitatem, & quales ſint?*

17 *Clauſula, rebus in eodem ſtatu permanentibus, ſemper, & in quocunque contractu intelligitur appoſita, quamuis non apponatur.*

18 *Reus poteſt inſtare apud Iudicem ſuperiorem, vt cauſa abſque nouo termino decidatur.*

22 *Votum poteſt propria authoritate commutari à vouente in melius, ſecus pænitentia à Confeſſario impoſita.*

24 *Pænitentiæ adimplendæ tempus, quando nõ fuit præſcriptum à Confeſſario, eſt vnius anni ſecundum aliquos, ſed quid ſi fuerit ab eodem determinatum.*

Reſolutio CLIII.

1 QVoad primum reſpondetur negatiuè *Nauar. in man.cap.*3.*n.*6.*Suar.tom.*4. *diſp* 38.*ſect.*8.*nu.*1.*Eman.Sà v. ſatisfactio n.*7.*Regin. lib.*7.*nu.*9. *&* 84.*Bonac. tom.*1.*diſp.*5. *q.*5. *ſect.*3. *pun.*4.*num.*15. ratio eſt, quia Confeſſarius præcipit opus tantum, non autem modum, & propterea illo impleto, eſt congruenter ſatisfactum, etiam ſi impletum ſit in ſtatu mortalis, ſed committitur veniale, quia ponitur voluntariè obex effectui Sacramenti, licet non eſſentiali, iam ſecuto tempore abſolutionis, ſed integrali, tempore ſatisfactionis. *P. Dian.par.*3.*tract.*4.*reſol.*70. Bene verum
2 eſt, quod talis ſatisfactio non prodeſt ad tollendam temporalem purgatorij pænã, ſicuti prodeſſet, ſi fieret in ſtatu gratiæ, & ratio eſt, quia opera noſtra nõ ſufficiũt ad ſolutionẽ pęnæ, niſi innixa meritis infinitis Paſſionis Chriſti, vt in *Trid.ſeſſ.*14. *cap.*8. ex nobis n. tanquam ex nobis nihil poſſumus iuxta *Apoſt.*2. *Corinth.*3. ſed Chriſtus non dat ſua merita inimicis, quia ſi donatio etiam poſt facta reuocatur ob ingratitudinem donatarij *l. fin, C.de reuocand. donat.* multò magis, ſi pręſciretur ingratitudo, non fieret; ergo perſeuerante peccato, nõ fit remiſſio pænæ, *Nauar.vbi ſupra n.*7. *& Suar.cit. n.*3. *contra Sco.in* 4. *diſt.*15. *qu.*1. *ar.* 4. alioſque multos putantes hunc ſacramentalem effectum non requirere ſtatum gratiæ. Vide Scotiſtas ibi.

3 Dubitatur tamen, num reuerſo peccatore in gratiam, ſatiſfactio in illo ſtatu peracta

racta, adeo ſuum ſortiatur effectum, vt tollat eam pęnam temporalem, quam ab initio abſtuliſſet, ſi in ſtatu gratiæ fuiſſet effecta, & reſpondetur affirmatiuè per *Suar. cit. nu. 5. Regin. & alios DD. ſupra cum Dian. qui cæteros refert part. 3. tract. 4. reſol.* 85. eamdem omnes rationem repetentes, nempe quia ſacramentum pœnitentiæ, ſicut baptiſmus, & alia, recedente fictione, ſuum conſecuntur effectum; ergo eodem modo ſatisfactio ſacramentalis in mortali præſtita, recedente fictione, vti pars integralis ſacramenti; pars enim, ſicut acceſſoria ſequitur naturam ſui principalis *l. cum principalis ff. de regul. iur.* quam reſponſionem idem Suar. ibidem dicit non eſſe multi ponderis ex rationibus per eum adductis, quas non repeto, ſed ſufficit dicere, quod hoc probatur *in c. quærat §. illud in fine de pænit. diſt. 3.* à prædictis DD. non citato.

4 Alia reſponſio eſt originaria Auguſtini Triumphi Anconit. Auguſtiniani ordinis *in ſumma par. 1. qu. 32. art. 2.* vbi ſtrenuè tuetur, opera pia, quæ fiunt in Eccleſia, et ab exiſtentibus in mortali prodeſſe animabus purgatorij, ſi pro eis offerãtur, vel per modũ ſuffragij, vel indulgẽtiæ ad relaxarionem partis, vel totius pœnæ ipſis debitæ, quã doctrinã meritò extollit *Nau. in c. Diuina §. ſicut ergo. n. 5. de pænit. diſt. 4.* & faciunt dicta per *D. Thom. par. 3. q. 89. art. 3. in corp. & ad 1.* Si ergo exiſtens in mortali, poteſt per opera ſua bona ſuffragari alijs, multò magis poterit ſibi ipſi, ſed nonniſi recedente peccato, ex maioritate rationis auth. *multo magis C. de ſacroſ. Eccleſ.* irrationabile namque omninò eſſet, quod quis poſſet alios, & non ſe ipſum ab eadem pæna propter eandem cauſam iniuncta liberare *c. cui licet plus de regul. iur. in 6. & Suar. d. nu. 5.* generaliter dicit hanc ſatisfactionem habere effectum recedente fictione, quod ſi contentioſè obijceretur procedere hoc non poſſe, ducta ſimilitudine ab illis, qui ſunt funibus obſtricti, quia poteſt alter ſoluere alios, ſed non ſe ipsũ; reſpondetur, omiſſis alijs, diuerſam rationem eſſe in impedimentis iuris, & facti, *ex tot. ff. de iuris, & facti ignor.* vnde ex diuerſis non fit illatio *l. Papinianus exuli ff. de minor.* & vlterius non eſſe ipſum orantem, qui ſe ſoluit, ſed Deum ex eiſdem bonis operibus, & multò magis ex diuina liberalitate, ſi ſic ſibi placuerit.

5 Alia ratio quare iſta bona opera ſatisfactionis, facta in peccato mortali, recedente peccato, habeant effectum, vt dictũ eſt, cętera verò bona opera in peccato, non proſint, niſi ad temporale pręmium, vel ad minus ſupplicium in inferno ſubeundum, vt dicunt *D. Thom. cit. q. 89. art. 6. ad 3. & Gl. in d. §. illud v. non percipitur, & in c. quod quidam de pænit. & remiſſ.* eſt, quia licet vt opus operantis ſit mortuum, tamẽ vt opus ſacramentale, & applicatio meritorum Chriſti, ſemper eſt viuũ, quãuis mortificatum ratione præſentis ſtatus pænitentis, & ſicut opera bona facta in charitate, mortificantur per ſequens peccatum, & reuiuiſcunt recedente peccato, vt per eandem Gl. & D. *Tho. cit. art. 5.* ita ſatisfactio ex applicatione meritorum Chriſti per ſacramentum incipit habere effectum, ablata fictione, vt etiam diſcurrit *Suar. d. diſp. 38. ſect. 8. n. 5.* quod ante eum docuere *Angel. in ſumma v. pænitentia n. 8. ex Soto in 4. diſt. 15. qu. 1. Tolet. lib. 3. cap. 11. n. 4. & 5.*

6 Ex quibus colligitur, triplex eſſe genus bonorum operum; primum eſt, quod fit in peccato, & hoc dicitur mortuum, & numquam reuiuiſcit, *D. Thom. d. art. 6.* niſi ex ſententia Anconit. ſupra relatæ applicetur animabus Purgatorij, vel ſecundum eundem Sanct. & Gl. cit. prodeſt, vt ex illis excitetur peccator ad peccatum relinquendum, vel ad temporale præmium conſequendum, vel ad minus ſupplicium ſubeundum in inferno vbi Gl. allegat verſus, quos tranſcribit *Nauar. in man. prel. 7. num. 3.*

Quæ cum mortali bona fiunt, dant bona terræ,
Cor faciunt humile, minuunt tormenta gehennæ.

7 Secundum eſt, quod etiam fit in peccato; ſed quia fit pro pœnitentia à Confeſſario impoſita, non ſolùm ſatisfit illi obligationi, ſed etiam ex quo, opus dicitur ſacramentale ex applicatione meritorum Chriſti, reuiuiſcit adueniente gratia per receſſum à peccato; & proindè parit effectum diminutionis pænæ tẽporalis, vt ſup. dictum eſt, tertium eſt, quod fit in caritate, qua recedente per peccatum, dicitur mortificatum, & accedente gratia à fortiori omninò reuiuiſcit, & prodeſt ad vitam æternam conſequendam *D. Tho. vbi ſupra art. 5.* quod ſi numquam charitas, ſeu gratia redierit (quod abſit,) habet eundem

effectum, quam primum opus *D.* Tho. & Gloſ. cit. multaque ex his leguntur in *c.pium eſt cum 2.ſequent.de pænit.diſt.3.* quā materiam cum repetierit *Bonac.to.1.diſp.5.q.6. de pænit.ſect.4. pun.1.n.1.* inter bona opera, erroneè connumerauit peccata.

8 Quo ad ſecundum reſpondet *D.Tho. in 4.diſt. 20.q.1.art.2.quæſtiunc.3.* cum diſtinctione, quod aut loquitur de ſatisfactione iniuncta pro cautela; & præſeruatione futurorum, & non poteſt per alium ſatisfieri, quia ex ieiunio vnius, caro alterius non domatur, aut de ſatisfactione debiti, & poteſt per alium, dummodo ſit in charitate, vt opera eius ſatisfactoria eſſe poſſint (vel cum diſtinctione, vt ſupra dictū eſt) pro cuius doctrinæ certitudine affert Sanct.ibid.in corp.exemplū in vitis Patrū, quod propter caritatem vnius, qui alterius fratris ſui caritate ductus, pænitētiam egit pro peccato, quod nō cōmiſerat, alteri peccatū, quod cōmiſerat dimiſsū eſt; hoc tū nō
9 poſſe fieri, niſi Confeſſario mandante, qui non debet id permittere, niſi defectus aliquis appareat in pænitente, vel corporalis, per quem ſit impotens ad ſuſtinendū; vel ſpiritualis, per quem non ſit promptus ad portandam pænam docent *Angel. v.ſatisfactio n.3.Sylu. eod. v.& n.Eman. Sà. eodem n.10.* *Tolet.lib.3.c.11.n.13. Suar.to.4. diſp.38.ſect.9.n.1.* vbi quamplures, & poſt eos *Regin.lib.7.n.80.qui addit n.81. ex Angelo,& Sylu.cit.* quod ſi is, qui ſatisfactionē alteri commiſit, moriatur ante eam impletam, non euadet debitas pænas purgatorij, niſi completa ſatisfactione....

10 Quo ad tertiū DD. conueniunt in parte, in parte diſſentiunt; conueniunt, quod poſſit pænitentia mutari ab eodem, vel ab alio Confeſſario maiori, ſiuè æquali, ſiue inferiori in confeſſione, vnde ſi Epiſcopus poteſt minuere pœnitentiam, quam indixit Papa *ſecundum Gl. communiter receptam in c.tempora v.suo iudicio 26 qu.7.* eodem modo poterit Parochus eam, quam indixit Epiſcopus, vel alius ſuperior, quia eandem poteſtatem habent omnes Confeſſarij in dimittendis peccatis, etiam cū Pontifice, vt dictum eſt ſupra *reſol.152.num.5.* præter reſeruata, vt infra *n.12.* ſicuti etiam eandem in conſecrando, vt ſupra *reſ. 136. n.8.* quod licet neget *Sotus in 4.diſt.20.qu.2. ar.3.* ex illo vulgato axiomate, quia par in parem non habet imperium per text. ab eo non adductos, qui ſunt *c. innotuit §. quamuis de elect.& c.inferior diſt.21.* cū alio, quem citat Dia. *part. 2. tr. 15. reſol.53. qui eſt in l.ille à quo §.tempeſtiuum ff. ad Trebell.*

11 Reſpondetur tamen, hoc non eſſe exercere iuriſdictionem in Confeſſarium, qui poſſet dici par (quod iura prædicta prohibent,) ſed in pœnitentem, cui liberum eſt iterum peccata ſua clauibus quorumcunque Confeſſariorum competentium ſubijcere ex generali poteſtate omnibus tradita à Chriſto, nec propterea dici poteſt reuocari ex hoc ſententiam prędeceſſoris, quæ cum ſit diffinitiua non poſſet ex *l. Iudex poſteaquam ff. de re iudic.* nam vtraque ſtat de per ſe; & dum poteſt pœnitens iterum de eiſdem peccatis confiteri, nouumque iudicium inſtiruere, poterit etiā, quam vult pænitentiam ex iniunctis adimplere, vt rectè aiunt *Angel. v.confeſſio 6.n.66.Sylu.eodem 1.num.31.Nauar.in man.cap.26.nu.22. Tolet.lib.3. cap.11.n.11. Suar.to.4. diſp.38.ſect.10.n.4.& 12.Regin.lib.7.nu.90. Bonac.tom.1.diſp.5.q.5.ſect.3.pun.3.nu.1. & 13.* niſi quando eſſet impoſita pœnitentia publica in foro exteriori, quàm certum eſt non poſſe æqualem, vel inferiorem commutare *c.latorem 33.qu.2.Sylu.v. confeſſio 1.n.31.*

12 Quod ſi pœnitens haberet caſus reſeruatos, ex quibus abſolutus, & pęnitentiatus à ſuperiore fuiſſet, non poſſet tūc mutari pœnitentia ab inferiore iuxta Angel. & Sylu. cit. *Nauar.cap.26.n.22.Henriq.lib.5.c.22.Coninc.de Sacram.diſp.10.de ſatisfac.dub.12.Regin.lib.7.n.91. Molfeſ.in ſumm.to.1.tr.7.c.23. & alij;* quibus tū non obſtantibus contrarium generaliter docēt *Vaſq.tom.4.q.94.art.2.dub.3.n.9.Valent.to.4.diſp.7.qu.14.pun.4.circa finem,Bonac.ſupra num.6.Dia.vbi multi par.2.tr.15.reſol.53. verſic. ſed graue*, ea ratione, quia per abſolutionem caſuum reſeruatorum, remanent illa peccata non reſeruata, & conſequenter, nec reſeruata pænitentia pro eis impoſita; ſic ſimiliter quando Papa votum ſibi reſeruatum commutat, in non reſeruatum, poteſt deinde quilibet Epiſcopus in iſto diſpenſare, vt latiſſimè docet *Suar.tom.2.de Relig.lib.6.c.10. n.15.* idem dicitur de mutatione pænitentiæ præſeruatiuæ; dummodo fiat in aliam æqualiter præſeruatiuam, & ſalutarem, quia militat eadem ratio ex regula *l. à Titio de verb. ſignific. Sanfelic.deciſ.202. num.15. Bonac. cit. num. 5.* licet contrarium velit *Regin.vbi ſupra num.92.*

ſed

ſed ſine ratione .

13 Hanc tamen mutationem non eſſe faciendam ſine aliqua rationabili cauſa; quæ ſunt ſecundum Tolet. ibidem , quando pænitens eam non impleuit, & timetur nõ impleturum , vel eſſe ei incongruam , & ſecundum *Bonac. n.2.* neceſſitas, vel notabilis vtilitas pœnitentis , vel obliuio pænitentiæ iniunctæ; quibus in caſibus debet tribui alia æqualis , vel etiam mitior, ſi ita prudenter Confeſſarius exiſtimauerit,cum pœnitentiæ, licet ſint arbitrariæ iuxta tex. *in d. c. tempora 26. q.7.* haberi tamen

14 debet reſpectus ad deuotionem pænitẽtium , ætatem ſenilem, vel ægritudinem , & addit Gl. ibidem , iuuentutem *c.in adoleſcentia 33.q.2. & c. pænitentes diſt.50.* nobilitatem *c.non cogantur diſt.41.* paupertatem *c.de his, & c.quamuis de ſentent. excom.* imo addit *Suar.loco cit. n.6.* poſſe aliquando non ſolùm in mitiorem, pœnitentiam mutari , ſed omnino tolli , ſi talis ſit contritio , & diſpoſitio pænitentis , de quo vide etiam ſequentem reſol. in princ.

15 An autem poſſit mutari pænitentia non auditis peccatis, pro quibus fuit impoſita, in hoc DD. diſſentiunt ; aliqui n. dicunt, quod ſi adeatur idem Confeſſarius infra breuem terminũ , ita vt probabiliter poſſit idem iudicium exiſtimari , & habeat peccata in mente ſaltem in generali , poſſit ſecundum Suar. loco cit. *ſect. 10. nu.3.* quem terminum vſque ad tres dies , & non amplius extendit *Regin. lib.7.nu.87.ex Sot.in 4.diſt.20. q.2.art.3. ſed Henriq. lib.5. cap.21.in fine* vſque ad hebdomadam; alij autem Confeſſarium confeſſione non audita, nullo modo poſſe , defendit idem *Suar. n.4.5. & 8.* vbi aliquibus rationibus id probare conatur;idem ante eum docuit *Sylu.v.confeſſio 1.n.31. & poſtea Regin.cit.n. 93.Bonac.etiam cit. n. 7.* per eadem fundamenta Suar. quæ ſunt, quia eadem eſt poteſtas ligandi , atq; ſoluendi in hoc foro ; ſicut ergo non poteſt ſuperior ligare imponendo pænitentiam ſacramẽtalem peccatis non auditis , ita nec poteſt ab illa ſoluere commutando ; ſecundò quia vterque eſt actus ordinis,iuris dictionis , & iudicij , qui non poteſt exerceri cauſæ meritis inauditis. tertia reincidit in idem ſub diuerſis verbis .

16 Quibus reſpondetur, quod ſi ſecundum eorum opinionem eſt repetenda confeſſio, vel hoc requiritur ad remiſſionem culpæ ; vel pœnæ , non primum eum iam peccata fuerint remiſſa ex vi abſolutionis præcedentis, ſuppoſitis alijs requiſitis ; neque ſecundum, cum per aliam æqualem pęnitentiam ab alio Confeſſario imponendã , vt infra, poſſit illi ſatisfieri ; ergo non eſt opus repetere confeſsionem,*Sot.Caiet.Nugn. Vaſq. & alij apud Comnc.diſp.12.dub.9. n. 86.* & conſequenter non obſtant rationes Suar. quæ poſſent locum ſibi vendicare rebus in eodem ſtatu permanentibus

17 *l. cum quid ff. de ſolut.* Quam clauſulam intelligi ſemper in quocunque contractu appoſitam, etiam ſi penitus omittatur, ſcribit *Merlin.centur.2.cap.11. nu. 1.* ſed poſtquam vincula per Suar. conſiderata , fuerunt ſoluta per abſolutionem , iudiciumque completum, nec Confeſſarius mutãdo pænitentiam, iterum abſoluit , non eſt propterea neceſſe iterum de eadem cauſa diſceptare , niſi de voluntate pœnitentis , qui poſſet de eiſdẽ peccatis ad libitum reconfiteri,ſumpta ſimilitudine à iudicio forenſi , ad inſtar cuius proceditur in hoc ex *Trid.ſeſſ.14.c.5.*

18 Etenim ſi reus ex ſuis criminibus ad debitam pænam damnetur , poteſt appellando ad ſuperiorem inſtare , vt cauſa abſque noua diſcuſſione , vel compilatione proceſſus ex eiſdem actis decidatur , renunciando omni termino , vt practicatur quotidie in omnibus Tribunalibus circa condemnatos ab inferioribus , & præcipuè in M. C.V. erga condemnatos ab audientijs Regni , quæ informata,ſaltem extraiudicialiter de meritis cauſæ,priorem ſentẽtiam temperat , mitiorem aliquando pęnã imponendo , quod à fortiori poteſt Princeps , vel Delegatus eius, ille n. eſt legibus ſolutus *l. princeps, ff. de legib.* Sic in propoſito poterit pęnitens, grauatus ab vno Confeſſario circa pęnitentiam , vel vti nimiam , vel vti ſibi incommodam recurrere ad alium Confeſſarium pro moderatione; & licet vnus nõ ſit ſuperior altero, quia tamen omnes ſunt delegati à Chriſto vniuerſali omnium Domino , qui conceſſit omnibus Confeſſarijs in Petro omnimodam poteſtatem, vt dictum eſt ſupra *reſol. 152. n.5.* & alibi, poterunt proinde pænitentiam commutare, vel minuere; delegatus enim fungitur vice delegãtis *c. ſignificaſti & c.ſane de offic. & pot. iudic. deleg.*

19 Hoc tamẽ non eſt faciendum ex abrupto , nulla ſt. habita cognitione ſtatus pæni-

nitentis, vt videtur voluiſse *Dia.par.2.tr.*
15. reſol.53. vbi inuehit contra Suar. Va-
ſq. & alios per eum relatos, qui contta-
riam omnino ſententiam ſunt ſecuti, di-
cens eam in Cathedra, vel in Cella do-
cuiſse, ſed habita de eo aliquali notitia,
vt ſciat cui grauis, & eui mitis imponen-
da pœnitentia ſit, tuncque potetit in
aliam, peccatis non auditis commutare ad
ſimilitudinem fori externi, in quo licet nõ
requiratur parte inſtante minuta diſcuſſio
cauſæ, requiritur tamen aliqua ſaltem ex-
traiudicialis, vt modo diximus *Nauarr.in*
man.c.9.n.17. ex D.Tho.Caiet.& alijs; & ite-
rum cap.26. n.22. Gregor.de Valent. tom. 4.
diſp.7.q.14.pun.4.in fine, Eman.Sà *v.ſatisfa-*
ctio n.5.vbi mult. Hoc quando pœnitens
20 non recordatur pænitentiæ à priori Cõ-
feſsario impoſitæ, quia ſi de ea recordatur.
& ſolùm commutari cupit, non eſt opus
alia peccatorum notitia, nequidem extra
confeſſionem, *Rodriq.1.par.cap.56. num.8.*
Nugn.in addit.3.par.q.18. art.3.ad finem,
pluresque alij, quos refert, & ſequitur
Bonac.to.1.diſp.5.quaeſt.5.ſect.3.pun.4.ſub n.
8. ex ea enim habet aliqualem cognitio-
nem ſtatus pænitentis, vt communi vſu
ſeruari ſolet, qui practicè ſecurus putatur
ab *Anton.Fernand.in exam.Theol.moral.p.3.*
c.6. §.7.n.20.& Syluio in addit.ad 3.p.q.18.
a.3. dub. 4.
21 Sed vtrum pœnitens poſſit propria au-
thoritate pænitentiam à Confeſsario im-
poſitam in æqualem, vel meliorem com-
mutare? reſpondet *Henriq.lib.5.cap.26.n.5.*
negatiuè. ſequitur Regin.lib.7.n.85. & patet
ex dictis ſupra reſol. 152. *a n.21.* nam pœ-
nitentia tamquam pars integralis eſt à ſo-
lo Confeſsario imponenda, cui iure diui-
no data eſt ligandi, & ſoluendi poteſtas;
(excepto quando fuit iuſtè impoſita, ſed
poſtea pœnitens factus eſt impotens ad
eam implendam, vel orta eſt alia cauſa
ſufficiens ad eum excuſandum, tunc locus
eſt interpretationi) *Bonac.n.12.* vbi rationẽ
aſſignat, quia st. iſta commutatio, eſt actus
iuriſdictionis, qui fit à Confeſſario, tam-
quam à ſuperiore, iuriſdictionem exercẽ-
te, & propterea non poteſt fieri à pœni-
tente, cum nequeat in ſe iuriſdictionem e-
xercere, ſibi ipſi imperando; quæ ratio eſt
vera, & ſufficiens, vt etiam dicunt DD.
per eum relati, ſed nullus eam probat,
& tamen eleganter docet *I.Conſ.Vlpian.in*
l. ille à quo §. tempeſtiuum ff. ad Trebell. vbi
Alex. ſummans tex. ait, quod par in parem
non habet imperium, neque in ſe ip-
ſum.

Quamuis autem *Dia.d.reſol.53. in fine*
dicat probabilem eſse opinionem contra-
riam; ego tamen libenter adhæreo nega-
tiuè Henriq. & cæterorum (niſi ageretur
de pænitentia leui, vel pro venialibus im-
poſita, vel etiam mortalibus alijs ritè
confeſſis, vt in ſimili diximus in *d.reſ.152.*
n.18.) tum quia lex prædicta, & ratio legis
22 obſtant, tum quia inapplicabilis videtur
ſimilitudo per eũ adducta de voto quod,
ſicut poteſt commutari à vouente autho-
ritate propria in melius, vt infra verb.
votum, ita etiam pęnitentia; votum e-
nim, ſicuti ptopria fit electione, ita eadem
etiam in melius commutatur; pæni-
tentia autem imponitur à Confeſsario ex
præcedenti obligatione peccatorum, vt
diſcurrit Henriq. loco cit. & de commu-
ni tradit Bonac. relatus, & conſequenter
quia militat diuerſa ratio, diuerſa etiam
eſt iuris diſpoſitio *l. Papinianus exuli ff. de*
minorib. Affl.deciſ.350.n.2. Praeſ. de Frãch.
deciſ.354.nu.4.Sanfel.dec.78.n.9.
23 Ex quibus iterum diſsentio ab eodem
Dia. in eo, quod dixit in eadem reſol. 53.
§. *ſed pro coronide,* non poſse st. fieri com-
mutationem pœnitentiæ a Cõfeſsario ex-
tra confeſſionem, ſed poſse in confeſſione
peccatis non auditis, vt ſupra, etenim dũ
voluit poſse fieri ab eodem pœnitente,
vt in citata reſ. in fine, iſte quando com-
mutat ſibi pęnitentiam, hoc neceſsario
agit extra confeſſionem, quia ſi in ea, hoc
conſultius impetraret à Confeſsario; ergo
vel eſt erroneum primum dictum, vel ſe-
cundum; nam ſi per eum non poteſt fieri
commutatio à Confeſsario extra confeſ-
ſionẽ, multò minus poterit ab ipſo pœni-
tẽte, ne ſit iudex in cauſa propria *arg.l.qui*
iuriſdictioni de iuriſd. omnium iudic. vel po-
teſt fieri ab eodem pœnitente extra con-
feſſionem, vt ipſe teſtatur, & magis pote-
rit ab ipſo Confeſsario, quia vel eſt eadẽ,
vel maior ratio ad tex. *l. 1. §. interdum ff.*
de fonte, & auth. multo magis C.de ſacr. Ec-
cleſ. quod ex alijs medijs docent *Valent.*
to.4. diſp.7.qu.14.pun.4.Eman.Sà v.ſatisfa-
ctio n.5. & alij apud eos.
24 Ad vltimum reſpondetur: tempus, quã-
do non eſt præſcriptum à Cõfeſsario pro
adimplenda pœnitentia ſatisfactoria, eſse
vnius anni iuxta *Anton. Fernand.. inſtruct.*

Con-

Confeſſ.par. 1. docum.4. n.5. & docum.7. §. 2.nu.2. quod colligi dicit *ex c.omnis de pænit. & remiſſ. in princ.* vbi præceptum fuit ab Innoc. 3. quod omnis vtriuſque ſexus fidelis, ſaltem ſemel in anno ſua peccata proprio ſacerdoti confiteatur, (& poſtea ſubdit,) & iniunctam pænitentiam ſtudeat adimplere, quaſi quod ſecundum eum cenſeatur repetitum tempus anni ad pænitentiam explendam; quod dictum extollit *Dia. d.reſol.53. in fine*, ſed ſi probabiliter, alij iudicent, nàm *Eman. Sà d. v. ſatisfactio num.14.* tangit punctum, & non ſoluit; *Suar.verò diſp.38. tom.4.ſect.6.n.6.* dicit, adimplendam eſſe quam primum potuerit, ita etiam Bonac. vbi alios refert *tom.1.diſp.5. q.5. ſect.3.pun.4.nu.6.* Si verò fuit præſcriptum tempus, poteſt etiam ex cauſa poſt octo dies à lapſu temporis adimpleri, quia datur paruitas materiæ *Dian. par.3.tract.4.reſol.92. & par.5.tract.5.reſol.15.*

Quæ pœnitentiæ ſint à Gonfeſſatio pœnitenti imponendæ, & de triplici earum genere; item num poſſit imponi pro pœnitentia ceſſatio à peccato; an tempore iubilæi imponatur pœnitentia de neceſſitate, vel ad benè eſſe, & an quando de neceſſitate imponitur, poſſit ſatisfieri per opus alias debitum?

SVMMARIVM.

1 *Pænitentiæ, quæ imponuntur pænitenti à Confeſſario, debent eſſe contrariæ peccatis, & licet relinquantur Confeſſarij arbitrio, hoc tamen debet eſſe regulatū iuxta diuerſitatem perſonarum, & peccatorum, aliàs ipſi participes fiunt peccatis eorum & n.2.*

3 *Teſtium fides eſt in iudicis arbitrio, quod tamen debet eſſe regulatum ſecundum perſonarum qualitates, veriſimilitudines, aliaſque conjecturas, vt infra.*

4 *Veriſimilitudo habetur pro lege, eſt cognata naturæ, probat ſemiplenè, & iuncta cum alijs adminiculis, vel cum alia veriſimilitudine, plenè.*

5 *Pænitentiæ omnes in tria genera diuiduntur, quæ etiam ſubdiuiduntur.*

6 *Ceſſatio ab opere dicitur opus, ſed an poſſit illa pro pænitentia imponi? & nu.7. vel opus alias ex præcepto debitum? n.11.*

8 *Iubilæi tempore non eſt neceſſe imponere pænitenti alias pænitentias vltra iniunctas à Pontifice: ſed ſolùm ad bene eſſe. nec tenetur eas pænitens acceptare, niſi ſint præſeruatiuæ n.10.*

9 *Gratiæ vnus gradus, plus valet, quam magna pænæ remiſſio.*

Reſolutio CLIV.

1 AD primum reſpondet *Tolet.lib.3.cap.11.nu.7.* eſſe imponendas pœnitentias contrarias peccatis, laſciuis st. ieiunia, auaris eleemoſynas, blaſphemis, & periuris laudes diuinas, & pro omnibus generaliter Sacramentorum frequentiam, non autem pauperibus eleemoſynas, aut famulis peregrinationes, vel alia opera pœnitentium ſtatui, & qualitati repugnātia; quantitas autem pænitentiæ ait *Nauar.in man.cap.26. nu.18.* nunc, & ſemper relinquitur prudentis Confeſſarij arbitrio *ex c.menſuram de pænit.diſt.1.* Sed hoc arbi-
2 trium debet eſſe regulatum, qualitate perſonæ, & delictorum, earumque circumſtantijs, & nouitate, vel vetuſtate penſatis *c.Deus 8. de pænit. & remiſſ.* quod adeo verum eſt, vt dixerit *Abul. in c. 18. Matth. q.40.* Confeſſariū imponentem pænitentiam ad libitum voluntatis, nulla de his habita conſideratione, peccare, vt poſtea declarauit etiam *Trid.ſeſſ.14.cap.8.* ſtatuēs pænitentias conuenientes eſſe à Confeſſarijs imponendas, ne ſi fortè peccatis conniueant, & indulgentiùs cum pænitentibus agant, leuiſſima quædam opera pro grauiſſimis delictis iniungendo, alienorū peccatorum participes efficiantur.

3 Hinc à ſimili notandum eſt doctrinam traditam *à Reg.Cap.Latro.deciſ.60.* teſtium st. depoſitiones eſſe in arbitrio iudicis, quibus velit magis, vel minus credere, nō eſſe ſic ſimpliciter ad literam intelligendam, ſed iuxta *tex.in l.3.§.1.ff.de teſtib.* vbi tradita regula eſſe arbitrarias, ſtatim ſubditur (quod etiam in parte dictum fuerat in l. præcedenti) examinandas st. eſſe fidem, dignitatem, mores, grauitatem, qualitatem, exiſtimationem, & ſuper omnia veriſimilitudinem, idem *in l. ob carmen §. ſi teſtes ff. eod.* cum iſta ſit imago veritatis, & qui eam habet, caſum legis dicitur pro ſe habere *R.de Marin. reſol.91.nu.22.*

& reſol.

*& reſol.*297.*nu.*9. *Grat.diſcept.for.cap.* 948.
n. 31. vbi dicit teſti deponenti veriſimilia
eſſe credendum, licet aliàs non crederetur
4 & *nu.* 32. quod habeatur pro lege, ſit co-
gnata naturæ, & quod inducat plenam fi-
dem, ſi adſint adminicula *cap.*796. *nu.* 26.
imò quod vna veriſimilitudo, addita alte-
ri, inducat etiam plenam fidem *c.* 948. *nu.*
33. & ſecundum eas iudicandum *cap.*884.
num. 33.

5 Ad tria autem genera pœnitentiarum,
vniuerſas reduci non abre putauit *Tol.d.c.*
11.*ſub n.*2. ieiunia ſt. orationes, & eleemo-
ſynas, dummodo ſub ieiunio complecta-
mur alia opera pœnalia corporis, nempe
diſciplinas, cilitia, peregrinationes, & ſi-
milia, ſub orationibus, non ſolùm medi-
tationes, omneſque preces vocales, ſed e-
tiam miſſarum celebrationes, prædicatio-
nes, lectiones, & cæt. & tandem ſub elee-
moſynis, opera quoque miſericordiæ cor-
poralia, quibus etiam rectè *n.*4. addit, ma-
ioris efficaciæ eſſe, cæteris paribus, pœ-
nitentiam à Confeſſario impoſitam, & a-
dimpletam, quam voluntate aſſumptam;
quia illa eſt pars Sacramenti, cui inſunt
merita Paſſionis Chriſti, vt in priori reſol.
n.5. dictum eſt, & notant *Suar. & alij per
eum to.*4. *diſp.*38. *ſect.*8. *n.*5.

6 Poſſe autem imponi pro pœnitentia ceſ-
ſationem à peccato, vitæque emendatio-
nem, non dubitat *Nauar.d.cap.*18. *nu.* 24.
quod licet alij non admittant, quia pro
pęnitentia ſunt imponenda opera, & ceſſa-
tio ab opere, ſiue bono, ſiue malo, non eſt
opus, ipſe tamen vult, ceſſationem ab
opere, eſſe etiam opus ex *Gl. in l.* 2. *v. in-
dando ff. de verb. obligat.* vbi dicit ſub pro-
miſſione de faciendo compræhendi non
facere, ſed rectius probatur in §. *ſi uxor tua
inſtit. de nupt.* vbi ait Imper. iure facturos
eos, qui à quibusdam nuptijs, ibi relatis
ſe abſtinuerint; ergo abſtinere, ſeu nō face-
re, eſt facere, vt etiā notauit alia *Gl. ibid. v.*
7 *facturos*. Quod licet verum ſit; ſecundum
tamen declarationem ſeq. reſol. vbi latiùs,
non propterea prudenter ageret Confeſ-
ſarius hanc imponendo pænitentiam, quia
daret cauſam noui mortalis committendi;
cum iuxta opinionem ſupra *reſol.* 152. *nu.*
18. *relatam*, pænitens non adimplens pæ-
nitentiam voluntariè, mortale committat
cum diſtinctione, vt ibi, debet tamen hoc
facere per modum conſilij iuxta documē-
tum eiuſdem Nauar. vbi ſupra, & *nu.*25.
*Eman. Sà v. ſatisfactio n.*13. *& Suar. cum alijs
diſp.*38. *to.*4. *ſect.*4. *n.*4.

8 Quo ad ſecundum reſpondetur non eſ-
ſe neceſſarium imponere pęnitentiam, ni-
ſi aliud à Pontifice iubilæum conceden-
te, exprimatur; ratio eſt, quia pęnitentia
datur ad extinguendam, vel minuendam
pænam temporalem, vt ſupra in dicta
reſol. 152. ſed Iubilæū tollit omnem pœ-
nā, poſito quod per contritionē, vel attriti-
onē, & abſolutionē ſit ſublata culpa ergo.
ita colligitur ex *D. Tho. in* 4. *ſent. diſt.*20. *q.*
1. *art.* 3. *quæſtiunc.* 1. *in cor.* imò ſi Confeſſa-
rius pœnitentiam iniunxit, non tenetur
pænitens ad eam *Syl. v. indulgentia num.*
23. Bene verum eſt quod poteſt Con-
feſſarius ad omnē bonum finem aliquam
pœnitentiam, vel modicam imponere, &
rectè facit pœnitens eam ſoluendo; ratio-
nem tradit *Tolet. lib.*6. *cap.*23. *nu.* 10. quia
ſt. per eius adimplementum conſequitur
augmentum gratiæ, per ſolam verò iudul-
gentiam, pænæ temporalis remiſſionem,
9 plus autem valet vnus gradus gratiæ, quā
magnæ pœnæ remiſſio; *Dia. verò in ſumma
v. pænitentiam imponere n.* 1. *refert Gl. in ex-
trauag. antiquorū de pænit. & remiſſ.* quam
dixiſſe ait, quod Bonifac. 8. reprehende-
bat Confeſſarios, qui tempore iubilæi pę-
nitentias imponebant vltra opera in eo
præſcripta, ſed talem Gl. in codice noſtro
non inueni.

10 Rationem prioris propoſitionis tradit
Bonac. to. 1. *de pænit. diſp.*5. *q.*5. *ſect.*3. *pun.*4.
*n.*7. quia ſt. ſicut debitor non tenetur am-
plius ſoluere, debitum ſibi remiſſum à cre-
ditore, ita pęnitens non tenetur amplius
ſatisfacere pro pæna ſibi per indulgentiā
remiſſa; ſed pęnitentias pręſeruatiuas nō
remittit indulgentia, quantumuis plena-
ria, idem *n.*9. *ex D. Thom. Sylu. Tab. Angel.
Nauar. & alijs Dia. par.*5. *tract.*12. *reſol.*3. *in
fine.* Quod ſi indulgentia non fuerit plena-
ria, tanta pœna ſatisfactoria remittitur,
quanta fuerit per indulgentiam conceſſa,
vt ſi indulgentia ſit quadraginta dierum,
idem numerus dierum, qui erant ſtandi
in Purgatorio, remiſſus eſt, *Bar. à S. Fau-
ſto de indulg. lib.*2. *q.*153. *&* 155.

11 Ad vltimum, ſi imponatur opus aliàs
debitum in pænitentiam, vt v.g. miſſa in
die feſto, quæ ex præcepto audiri debet.
poſſe vtrumque debitum cum vna ſola
miſſa ſolui alij affirmant, alij negant apud
*Nauar. in ſumma cap.*26. *n.*24. & licet *Nu-*

gn.

*gu. in addit.ad 3.par.q.15.art.1.diffic.1.concluſ.2.*aſſerat, peccare mortaliter Confeſſarium imponentem opus aliàs debitum, ſi confeſſio ſit de mortalibus, venialiter autem ſi ſit de venialibus; contrariam tamen opinionem eſſe in praxi ſequendam docent quamplures DD.apud *Dia.par.3. tr.4.reſol.83.imo Thomas à Ieſu en el Tribunal de conſcientia l.2.c.2.* docuit, hoc non ſolùm licere,ſed aliquando etiam expedire, conſiderata pęnitentis diſpoſitione, & infirmitate, regulariter autem non debere fieri docet *Dia.cit.verſ.notandum*, quod probabilius puto ex rationibus per eum adductis, & alijs per *Suar.tom.4. diſp. 38. ſect.6.n.5.*

Vtrum liceat extra tempus Iubilæi, & præciſis indulgentijs pro venialibus, vel mortalibus alias confeſſis nullam imponere pœnitentiam, vel ad tempus priuare pœnitentem communione, & num etiam pro mortalibus, aliàs non cõfeſſis poſſit iniungi aliquod opus pro animabus purgatorij, & tandem quando iniungenda ſit pœnitentia?

SVMMARIVM.

1 *Confeſſarius non imponens pænitentiam pænitenti, vel non correſpondentem peccatis peccat aliquando venialiter, aliquando mortaliter, & aliquando nullo modo n.3. & 4.*

2 *Iudex in foro exteriori abſoluens reum, vel pænam debitam non tribuens, punitur eadem pæna, qua ille puniri debuiſset, ſi hoc fecit pecunia, vel calore ira, mitius autem ſi imprudentia.*

5 *Communione an quis aliqua certa die poſſit priuari à Confeſſario in pænitentiam peccatorum? & n.6.7. & 8.*

9 *Pænitenti num poſſit iniungi in pænitentiã aliquod opus bonum pro animabus purgatorij?n. 11.vſque ad finem.*

10 *Opus bonum quodlibet tria continet, meritũ,ſatisfactionem,& impetrationem, ſed quale ex his tribui alteri poſſit?*

14 *Confeſſarius poteſt licito iure iniungere pænitentiam tàm ante abſolutionem cõfeſſione ſecuta, quàm poſt eam.*

Reſolutio CLV.

1 AD primũ reſpondetur non ſolùm nõ licere regulariter, ſed etiam peccare Confeſſarium nullam pænitenti imponentẽ pænitentiam,vel peccatis nõ correſpondentem *Trid. ſeſſ.14. c. 8.* & percipitur *ex c. omnis in princ.de pænit.& remiſſ. Suar.tom.4.diſp.38.ſect.3.n.1. Regin.lib.7.n. 11.* qui ait alioquin reddi Sacramentum mutilum ex defectu ſatisfactionis,vti partis eius, *Dia.par.6. tract.6.reſol.44.* Alia ra-
2 tio eſt, quia ſicut iudex in foro exteriori non poteſt, nec debet abſoluere reum nulla impoſita pæna, vel delictis non correſpondente *l.reſpiciendum ff. de pænis*; aliàs ipſe punitur eadem pæna, quæ illi imponenda fuiſſet *l. lex. Iulia. 7. §. hodie ff.ad l. Iul.repetund.* itã à ſimili Confeſſarium, qui iudicis officio fungitur *ex Trid. cit. cap.5.* omittentem pęnitentiã imponere,peccare rationabiliter dicitur, & ſi confeſſio ſit de mortalibus, aliàs non confeſſis mortaliter *Cardin de Lugo de pænit. diſp.35.ſect. 4. nu. 4.* quæ opinio ſicut temperatur in Iudice, quando malè iudicauit non pecunia, vel calore iræ, ſed imprudentia *inſtit.de oblig. quæ ex quaſi delect. naſc. Rou.dec.36.nu. 21.* ita ex eadem cauſa in Confeſſario, qui etiam veniale tantùm contrahere dici poterit, quando pro mortalibus, licet aliàs non confeſſis, pœnitentiam non imponit, illis correſpondentem, ſed per imprudentiam, quod ſi nullam penitus imponeret,non facile eum excuſarem à mortali, cum videatur talis ignorantia, nimis craſſa, quæ quia dolo æquiparatur non excuſat *l.nec ſupina ff.de Iur. & fact. ignor.* & dictum eſt latè *ſupra reſ. 19.*

3 Duos tamen caſus excipiunt *Suar.n.4.& Regin.d.n.11.* primus eſt propter impotentiam pænitentis ex propinquitate mortis, tunc licet nullam imponere pęnitentiam, vel vt ſemel proferat nomen Ieſus; ſecundus quando Confeſſarius cognoſcit ex ſignis, & contritione pænitentem integrè ſatisfeciſſe, quia contra æquitatem iudicij eſt, vt iteretur pęna, iam ſoluta per contritionem pro eodem reatu, ſed quãuis prior ſit verus, vt teſtantur ex *Caiet.Nauar. in man.cap.26.n.20. & alij*; iſte non ita, quia cum contritio ſit actus omnino internus, ſoli Deo notus, nec conſi-

ſtat in actibus ſenſibilibus, impoſſibile eſt
poſſe Confeſſarium eum cognoſcere, &
ex hoc omittere pęnitentiæ impoſitionē,
vt idem Suar. cit. in fine, vel inuitus fate-
tur, niſi tot eſſent lachrymæ, quæ licet
non ſint contritio, ſunt tamen effectus e-
ius vt ſup. v. cōtritio dictum eſt, & ex hoc
poſſet etiam probabiliter minui pæniten-
4 tia. Poſſe etiam imponi in pęnitentiam
opus in generale, illud st. quod adiungi
ſolet à Confeſſarijs in abſolutione, quic-
quid boni feceris, & mali ſuſtinueris, &
cæt. videtur voluiſſe *D. Thom. in quodlib. 3.
art.* 28. quod etiam ex iure ciuili probat
*Nauar. diſt. 6. de pænit. cap. 1. n. 36. ſed ſubdit
n. 37.* poſſe propterea minui pænitentiam,
non in totum tolli, & eleuari opus præ-
dictum ad ſatisfactionem ex opere opera-
to, ſequitur *Suar. d. diſp. 38. ſect. 6. n. 6.*

5 Item quod nequeat Confeſſarius in
pęnitentiam priuare pænitentem ad tem-
pus ſacra communione, & priuando, quod
non teneatur pænitens obedire docent
conſtanter Sancius *in ſelect. diſp. 33. & Ba-
uc. in miſcell. caſ. conſcient. to. 2. opuſc. 2. q. 228.*
ea ratione quo ad primum, quia ceſſatio
ab opere ſecundum eum non eſt opus, &
conſequenter non imponitur ſatisfactio,
ſicut requiritur per Trid. vt in priori reſol.
quo ad ſecundum, quia tale præceptum
non eſt actus virtutis, cum ſit impediti-
uum maioris boni, fructus st. & augmen-
ti gratię, procedentium ex perceptione
talis Sacramenti, roboriſque ad reſiſtendū
tentationibus hoſtilibus, fomitemque mi-
6 tigandum. Contrarium docet *Salaz. tr. de
freq. commun. cap. 24. §. 1.* vbi affirmat, hunc
eſſe communem ſenſum Eccleſiæ, praxiq;
accommodatum, cui adhæret *Dia. part. 3.
tract. 4. reſol. 115. in fine, & par. 10. tract. 13.
reſol.* 47.

Sed hęc ſententia ſic indiſtincta, non
videtur tuta, obſtante Trid. cit. & quia nō
ſemper verificatur axioma Nauar. in pri-
ori reſol. relatum, ceſsationem st. ab ope-
re eſſe opus, etenim Gl. ab eo adducta
hoc non probat, niſi à contrario ſenſu,
quod argumentum locum ſibi non ven-
dicat in ijs, quæ dicuntur à DD. ſed ſo-
7 lùm à Iure Conſ. Et circa §. *ſi vxor tua
cum Gl. ibidem relata*, vbi probatur non
nubere eſſe facere, nec ad rem pertinet,
quia qui non nubendo, vult conſeruare
caſtitatem, multa bona opera facere opor-
tet, vt experientia, & ſacræ paginæ do-
cent, & propterea aſſumptum ibi relatum,
ceſſationem à peccato eſſe opus, diximus
procedere poſſe, quia ad vitanda peccata,
multis bonis operibus eſt opus, ex quibus
mouetur Deus ad conſeruandum homi-
nem in ſtatu gratiæ iuxta *D. Petrum in E-
piſt. 2. cap. 1. ibi. ſatagite, vt per bona opera
certam veſtram vocationem faciatis*; ſed non
per hoc ſequitur, abſtentionem à cōmu-
nione, eſſe generaliter pænitentiam pæ-
nalem à Trid. requiſitam in cit. *c. 8.*

8 Et proinde ex his diſtinguendo dico,
quod aut Confeſſarius pro venialibus in-
iungit pęnitentiam alicui, ne in certa die
communicet, & poteſt hoc aliquando fa-
cere, quia animæ iuſtæ ſolent de tali pæ-
nitentia mortificari, vt dicebat ille Sanc-
tus, vnus ſit nobis dolor, hac eſca priuari;
aut pro mortalibus aliàs non confeſſis, &
numquam poſse, nec debere hoc fieri
puto, ne magis tepeſcendo, gratia nouiter
acquiſita, ceſsante auxilio tanti Sacramen-
ti; iterum per reditum ad peccatum amit-
tatur, & ſic etiam, quia ſicut illi per talem
pænitentiam mortificantur; ita iſti falsò
credentes, ſe exoneratos ab eo onere, dū
pro tali illud apprehendunt, quodammo-
do abſque pęnitentia abirent, quod ſupra
dictum eſt fieri non poſse *Cardin. de Lugo
de pænit. diſp. 25. ſect. 5. nu. 65. ibi non videtur
dubium in genere loquendo, quod poſſit ali-
quando præcipi pænitenti, vt tali die à commu-
nione abſtineat, quando st. conſtat melius eſſe
tunc abſtinere, quàm accedere, quod ex ſtatu
pænitentis, & defectu reuerentiæ, & diſpoſi-
tionis colligi prudenter poteſt.*

9 Quo ad ſecundum reſpondet affirma-
tiuè *Dia. par. 11. tract. 8. reſol. 26.* non tamē
improbando contrariam ſententiam (licet
in alia reſol. quæ eſt 54. *par. 3. tract. 4.* refe-
rat ſolùm opiniones aliorum, neutri ad-
hærendo) fretus authoritati *Decaſtill. tom.
2. de Sacram. tract. 8. diſp. 14. dub. 6. nu. 95.*
volentis, quoſt ſicut licet Confeſsario, imò
aliquando expedit pro pœnitentia, & ſa-
tisfactione ſacramentali iniungere elee-
moſynam erogandam indigēti iuxta poſ-
ſibilitatem pænitentis ad eum liberandum
à carceribus corporalibus; ita, & magis
ſuffragium offerēdum pro animabus pur-
gatorij ad eas liberandas à carceribus ſpi-
ritualibus, & ſic tranſire ad gloriam, quam
opinionem certam, & contrariam impro-
babilem exiſtimat *Turr. in ſelect. centur. 3.
Theol. dub. 1. in fine*, quem reprehendit *Dia.*

d. re-

d. reſol. 26. dicens, eſſe nimis pronum ad cenſurandas aliorum opiniones, licet in alia cit. reſol. 54. eum commendauerit.

10 Pro adæquata reſponſione quæſiti, rememorandum eſt, tria in quolibet bono opere ab exiſtente in gratia confecto adeſſe, meritum ſt. ſatisfactionem, & impetrationem; meritum nulli poteſt tribui, ſed bene ſatisfactio, & impetratio; illud n. ſemper inhæret acquirenti; & ratio eſt; quia nullus iuſtus (ſolo Chriſto Domino excepto; qui omnibus nobis meruit gratiam) poteſt per ſua opera mereri alteri homini gratiam, ſicut meretur ſibi, etenim gratia nulli tribuitur à Deo, niſi per opera eiuſdem, gratiam accepturi *Tolet. in ſũ-*
11 *ma lib. 6. cap.* 21. *nu.* 4. Satisfactio ergo, & impetratio pro operibus noſtris, cum certum ſit non eſſe valoris infiniti, vt poſſimus pro omnibus ſatisfacere; & impetrare, ſed reſtrictas ad certum terminum, ſoli Deo notum, ſequitur quod applicando eas pro animabus purgatorij, & ſatisfaciẽdo pro ipſis iuxta valorem operum, non poſſumus cum eiſdem operibus ſatisfacere, etiam pro nobis, ſicuti non poteſt quis ſoluendo decem debitos à Titio, eumque à carceribus liberando, liberare etiam ſe ipſum, ſi pro alijs decem detineretur, cũ quibus ſoluitur argmentum paritatis Dicaſtill. à Dian. relatum, & approbatum, quod ex alio corruit, quia ſatisfactio, & impetratio orientes ex eleemoſyna carcerato tributa, remanent in tribuente, qui illud opus miſericordiæ egit, non ſic quãdo illa eadem ſatisfactio, & impetratio applicatur animabus purgatorij.

12 Bene verum eſt, quod ſi Confeſſarius quando iniungit pęnitẽtias pro animabus purgatorij, aperit pęnitẽti doctrinam prædictam, quod ſt. non poteſt ſatisfacere regulariter vtrique debito; & ipſe contẽtatur; Iure poterit Confeſſarius huiuſmodi pęnitentiam imponere, quia de re ſua quilibet eſt moderator, & arbiter *l. in re mandata. C. mandati. & l. etiam §. licet ff. ſolut. matr.* quam opinionem rectè fũdarunt, ſed ex alijs principijs *Vegha in ſumma tom. 2. cap. 64. caſ. 4. Sancius in ſelect. diſp. 16. num. 1. & aly.* Ex quibus ſatis conſtat non poſſe cum vno opere ſatisfieri pluribus debitis, niſi tanta eſſet vis contritionis, & pęnitentiæ, vt ſatisfactis debitis proprijs, poſſet quis etiam aliquatenus
13 prodeſſe animabus prædictis; non tamen propterea eſt numquam omittẽdum orare pro illis, cũ in ſacra pagina hoc commẽdetur *Macchab. 2. cap. 12. in fine ibi ſancta ergo, & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis ſoluantur,* & alibi ſæpiſſimè, & experientia nos docet multas gratias in diem Deum concedere deuotis animarum prædictarum, ſed hæc ſunt ſcripta, vt ſciatur veritas quæſtionis.

14 Ad vltimum reſpondetur poſſe imponi pænitentiam tam ante, quàm poſt abſolutionem, vt percipitur *ex c. fin. §. fin. de cenſib. in 6. & ex Clem. dudum §. ſtatuimus de ſepult.* in illo enim tex. dicitur confeſſiones audiendas, abſolutionem impartiendam, & pænitentiam iniungendam; & ſic ſecũdum ordinem literæ prius impartitur abſolutio, quam pænitentia, In iſto verò poſt confeſſionem ordinatur iniunctio pænitẽtiæ, & tandem abſolutio; & iuxta hunc poſteriorem modum dicit *Gloſ. ibidem in v. audire,* fieri debere, quam reprobat *alia Gloſella in margine d. §. fin.* ergo iuxta ordinem literę textuum prædictorum vtroque modo fieri poteſt, quamuis in contrarium ſit opinio *Nugn. par. 3. tom. 2. qu. 18. art. 4. difficult. 2.* volentis Confeſſarium imponentem pœnitentiam poſt datam abſolutionem, peccare venialiter, vtrumque n. ei licet ex ſupradictis; vt etiam docet *Dia. par. 5. tract. 13. reſol. 36. & dictum eſt ſupra reſol. 147. nu. 5.* Sed rectius ante abſolutionem iniunget, vt poſſit ad id, pænitentem conſtringere, alioquin functus officio ſuo, per ſententiæ prolationem, nequibit pænitentem nolentem obligare.

Ad quid teneatur Confeſſarius, qui malè abſoluit ex defectu intentionis, vel iuriſdictionis, vel conſtantiæ, puta ſi ex timore, vel verecundia non auſus eſt abſolutionem denegare, & in quibus caſibus peccet mortaliter, vel venialiter?

SVMMARIVM.

1 *Confeſſarius, qui malè abſoluit ex defectu intentionis, vel iuriſdictionis, aut alijs ex cauſis ad quid teneatur, & an pænitens taliter abſolutus ſit tutus in conſcientia, ſi fuit in bona fide? n. 2. vſque ad finem.*

3 *Excommunicatus poteſt abſolui etiam ab-*
ſens, ignorans, & inuitus, aliquibus ta-
men concurrentibus ut infra.
11 *Regularium priuilegia circa abſolutionem*
à caſibus reſeruatis, & cenſuris fuerũt
reuocata per Vrban.8.

Reſolutio CLVI.

1 QVo ad priores duos defectus reſpõ-
dent *D.Anton.par.3.tit.17.cap.12.n.*
13. Naua.in man. cap.26.num.14.
poſſe Confeſſarium ſupplere defectum,
per ſe ipſum, adiungendo quod defuit,
ſupplendo st.intentionem,vel petendo iu-
riſdictionem à ſuperiore, & repetendo,
his peractis, abſolutionem, etiam in ab-
ſentia pænitentis, qui ſi reperiatur diſpo-
ſitus, habebit effectum, quod tamen cum
fuerit diſcuſſum in Concil. Baſil.ob varie-
tatem opinionum, nihil fuiſſe concluſum,
referunt *Victor.de Sacram.nu.185. Sot.in 4.*
diſt.18.q.4.art.6.col.4.ex Io.Nider.qui di-
2 *cto Concilio interfuit.* Et quamuis *Sylu.verb.*
Confeſſor 3.n.1. vtrumque caſum comple-
ctendo,& loquendo prius de pœnitente,
aſſerat, iſtum ſi hoc ignoret, excuſari,quo-
ad Deum,hoc tamen ſi concedatur ex de-
fectu iuriſdictionis,vt volunt *Henriq.lib.4.*
cap.12.n.5. in fine, & alij apud Dian.par.3.
tract.4. reſol.122. ex quo communis error,
dum putabatur Confeſſarium iuriſdicti-
onem habere, tribuit ius *ad l. Barbarius*
ff. de offic.prat. (de qua tamen quæſtione
latè infra *reſol. 163.*) ex defectu autem in-
tentionis hoc Sylu. dictum iure non pro-
batur, quia abſolutio eſt forma, non quo-
modocumque prolata, ſed cum debita in-
tentione, per quam ſuppoſita materia,cõ-
ficitur Sacramentum,quod ex Concil.Flo-
rent. tribus perficitur materia,st. forma,
& debita miniſtri intentione; ſed deficiẽ-
te intentione, non dicitur abſolutio ſacra-
mẽtalis,ergo deficit debita forma, & con-
ſequenter nulla eſt confeſſio *Trid. ſeſſ.14.*
cap.6. ibi, aut ſacerdoti animus ſeriò agendi,
vel abſoluendi deſit.
Et propterea *Suar.tom.4. diſp.32.ſect.6.*
n.3. quo ad priores duos defectus diſtinc-
tione vtitur, quam multi apud Dian.plu-
ribus in locis recipiunt,nempe *par.1.tract.*
11.reſol.25.par.2.tract.15.reſol.6.par.11.tr.
3.reſol.2.in fine. videlicet ſi in foro exterio-
ri Confeſſarius pœnitentem decepit, re-
linquens eum in excommunicatione, qui
putabat diſcedere abſolutus; vel eum ab-
ſoluit ab excommunicatione per ſuperio-
rem inflicta abſque iſtius venia,tunc vel in
priori caſu ſupplendo defectum intentio-
nis, vel in poſteriori abſolutionem,obten-
3 ta à ſuperiore poteſtate, poterit in abſen-
tem, & ignorantem, vel etiam inuitum,
impartiri, quia non eſt Sacramentum, ſed
quaſi iudicialis ſententia fori contentioſi,
tribus tamen concurrentibus,quod st.non
ſit in præiudicium tertij, ceſſent ſcandalũ,
& contemptus cenſuræ; ſed quod attinet
ad inuitum, procedit, quando quis abſol-
uitur ex poteſtate ordinaria, independen-
te à voluntate excommunicati, vnde per
iubilæum non poteſt abſolui inuitus, qui
eo vti non vult DD. apud *Dia.par.1.trac.*
11. reſol.25. & par.5. tract.9. reſol.10. in
fine.
4 Si verò loquimur de abſolutione à cul-
pa in foro interiori, & hæc nullo in caſu
poteſt conferri in abſentem, dum contra-
riam opinionem falſam temerariam, &
ſcandaloſam appellauit Clemens 8. per
decretum editum die 20. Iunij 1602,rela-
tum à *Dia.par.3.tr.3.reſ.7.*& ſimiliter per
referentes *declarationes S.Congr.in Triden.*
ſeſſ.14.poſt cap.5.tit.de confeſſione,& conſe-
quenter quod teneatur Confeſſarius in
caſibus prædictis defectus intentionis, vel
iuriſdictionis, habita à ſuperiore venia
vocare, & monere pœnitentem de nulli-
tate confeſſionis, vel ſaltem eum accedẽ-
tem iterum ſpontè ad confeſſionem inter-
rogare, ſi doleat de peccatis in illa con-
feſſione nulliter confeſſis, & ſi aliquis ibi
accidiſſet defectus,an cupiat iterum abſol-
ui, & reſpondentem affirmatiuè abſolue-
re; vocatio autem,& monitio fieri debeat,
quando ſine ſcandalo,& graui Confeſſarij
incommodo fieri poſſunt, aliàs non tene-
atur, & committere eum poſſit ſummo
ſacerdoti Chriſto ſecũd. *Sylu.loco cit.n.1.in*
fine, vel putare ſecundum *Suar.d.ſect.6.n.*
5. quod pœnitens per contritionem, vel
ſequentes confeſſiones validè factas, aut
faciendas,iuſtificatus,vel iuſtificandus ſit,
quia peccata, quæ per priorem inualidam
confeſſionem remiſſa non fuerunt,per ſe-
quentem ſaltem indirectè tollentur. Sed
5 ceſſante ſcandalo, & monito pænitente
per Confeſſarium de errore, tenetur con-
ſilium Confeſſarij accipere, aliàs quod
transfundatur in ipſum pœnitentem cul-
pa Confeſſarij, dum reſpuit ſine cauſa
reme-

remedium, probabiliſſimè tenuit *Regin. ex Vill. & alijs lib. 8. nu. 30.* quod ſi accideret articulus mortis, nec veriſimiliter penitentem iterum confiteri crederetur, tunc omni difficultate ceſsante, admonendum eſſe ad reconfitendum, ne periculo damnationis æternæ ſubijciatur, docet rectè Suar. *vbi ſupra n. 7. in fine.*

6 Quo ad tertium defectum, ſupponitur, non defuiſse intentionem, neque iuriſdictionem, ſed ſolùm propter inconſtantiam, vel verecundiam fuiſse tributam abſolutionem, quæ neganda erat propter malam diſpoſitionem pænitentis, vel aliud ſimile, & tunc aut pænitens manebat in proxima occaſione peccandi, propter quod, cum nõ deberet abſolui, niſi ſublata occaſione, fuit abſolutus, & tenetur Confeſsarius illum monere, & facere ſuum poſse, vt occaſionem prædictam deſerat *Suar. d. ſect. 6. num. 8. vbi alij* (cum talis confeſſio iuxta opinionem Sylu. & aliorum ſupra *reſol.* 144. relatorum ſit valida quo ad ſubſtantiam, non quo ad effectum, qui poteſt ſuppleri per nouum actum attritionis, ſed ſecundum alteram opinionem, quam ibi defendimus, confeſſio eſt nulla, & repetenda.)

7 Aut verò fuit abſolutus cum damno tertij, cui debebat fieri reſtitutio, & tamẽ ante reſtitutionem, vel ſaltem promiſſionem de reſtituendo quam citius potuerit, proceſſit abſolutio, & iterum diſtinguo, aut hoc fecit Confeſsarius ex ignorantia craſſa, vel affectata, quæ æquiparatur dolo *l. nec ſupina ff. de iuris, & facti ignor. l. 1. §. hæc actio ff. ſi menſor falſ. mod. dix.* illa enim eſt ignorare id, quod omnes ſciunt *l. regula §. ſed facti ff. eo tit.* iſta verò eſt malitia *l. lata culpa ff. de verb. ſignific. Gl. in §. ſuſpectus v. non æquè inſtit. de ſuſpect. tutor.* ſed quaſi pro eodem ſumuntur, vt in dictis iuribus habetur, & tenetur etiam ad reſtitutionem ſecundum *Roſell. in ſumma v. reſtitutio 2. §. 5. Gabr. diſt. 15. qu. 2. art. 3. dubio 5.* quam communem vocat *Suar. cit. vbi n. 9. eam limitat,* quando Confeſsarius monuit pænitentem ad reſtitutionem, antequam ad impotentiam deueniret; aut abſolutio fuit impartita ex inaduertentia, vel ignorantia iuris, præcipuè ſi caſus erat difficilis, & ſecundum *Nauar. in ſumma cap. 17. n. 22.* ad nihilum tenetur.

8 Sed *Syl. v. Confeſſor. 3. n. 14.* in caſu prædicto facit aliam diſtinctionem, ſi Confeſſarius ſpontè ſe obtulit, & fortius ſi procurauit confeſſionem, vt Parochus, & tenetur de omni exacta diligẽtia, quia vnuſquiſque tenetur ſcire ea, quæ pertinent ad officium ſuum, vt docet *D. Thom. 1. 2. qu. 76. art. 2. cor.* ſimilitudine ſumpta à depoſitario, qui regulariter tenetur ſolum de dolo, & lata culpa, quia cogi ſolet ad depoſitum recipiendum *§. præterea inſtit. quib. mod. re contrah. oblig. l. 1. §. ſi veſtimenta, & vtrobique Gl. ff. depoſiti,* ſed ſi ſpontè ſe obtulit ad depoſitum ſeruandum, tenetur etiam de leuiſſima culpa *d. l. 1. §. ſæpè,* ita vt ſi non adhibuit in depoſito ſeruando diligentiam, quam etiam diligentiſſimus Pater familias adhibere ſolet in rebus ſuis, tenetur de proprio ad reſtitutionẽ, pro vt exẽplificat Imper. exactiſſimã diligentiam in *§. fin. inſtit. de locat. & conduct. iuncta Gl. ibidem v. diligẽtiſſimus.* Aut Confeſsarius non ſpontè, ſed requiſitus, & fortiùs ſi compulſus exercuit officium prædictum, & non tenetur ex ignorantia, niſi in quantum ſcit, vel commodè ſcire poteſt *ad l. regula § ſed iuris, ibi, ſi iuriſconſulti copiam habeat ff. de iur. & fact. ignor. idẽ Sylu. vbi ſupra,* qui cum prædicta fundauerit ex iuribus cit. gratis propterea fuit reprehenſus à Suar.

9 *d. ſect. 6. nu. 8.* non negauerim tamen in omni caſu, etiam cuiuslibet ignorantiæ, vel inaduertentiæ monendum eſse pænitentẽ à Confeſsario poſt ſcientiam, quando ſine graui ſcandalo moneri poteſt, vt docent prædicti authores, præcipuè *Suar. n. 7.*

10 An autem peccet propterea Confeſsarius mortaliter, vel venialiter Suar. non aperit, ſed ſolùm dicit teneri ad pænitẽtiam agendam *d. ſect. 6. nu. 5. & 8.* nec apud moderniores, quos vidi inueni tactam quæſtionem, *ſolus Sylu. v. confeſſor 3. nu. 1.* dicit peccare mortaliter, quando hoc egit ex ignorantia iuris craſsa, vel defectu iuriſdictionis (fortiùs dico ego ſi ex defectu intentionis; in caſu n. defectus iuriſdictionis potuit credere, licet erroneè ſuperiorem ratum habiturum, vel alijs excuſationibus muniri; in iſto verò oportuit ex malitia hoc agere) citat *Richar. in 4. diſt.* 18. & à fortiori ſi ex ignorantia affectata; generaliter autem, quando tenetur ad reſtitutionem, ſemper etiam mortaliter peccat, in caſibus verò ſimplicis inaduertentiæ, vel ignorantiæ iuris difficilis, maximè ſi requiſitus, vel compulſus exercuit, & monuit pænitentem, ſi ſine ſcandalo potuit

tuit

tuit, non peccare, niſi venialiter puto ex
11 ſupradictis. Sed *Dia. par. 2. tr. 17. reſol. 30.* loquendo de defectu iuriſdictionis refert decretum *S. Congr. Cardin. ſuper negotijs Epiſc. & Regul.* per quod ſunt excommunicati ipſo facto Confeſſarij, tam Regulares, quàm ſeculares, abſoluentes quoſcunque à caſibus reſeruatis Epiſcopis, vel à quibusuis alijs, quorum abſolutio eſt reſeruata Pontifici, & hoc, non obſtante quocumque priuilegio Regularium, vt fuit declaratum per eandem Sacram Congregat. ſub die 18. Nouembris 1628. ex mãdato Vrbani 8. de quo teſtatur idem Dia. loco cit. in fine. quod fuit nouiſſimè confirmatum *per Alex. 7. in ſua bulla emanata die 2. Octobris 1665. num. 12.*

Quid agendum à Confeſſario, cum ſine abſolutione per inaduertentiam dimiſit pœnitentem, qui debebat abſolui, & quid quando ipſe pœnitens erat excommunicatus, & fuit abſolutus à peccatis prius, quam a cenſura, ſiue habuerit Confeſſarius, ſiue non poteſtatem abſoluendi ab ea.

S V M M A R I V M.

1 *Confeſſarius ſi per inaduertentiam dimiſit pœnitentem abſque abſolutione, an teneatur eum reuocare ad confeſſionarium, vel abſoluere, etiam in abſentia, ſi ſit paululum remotus ab eo? & quid ſi abſoluit excommunicatum ſine poteſtate abſoluendi? qua quando adeſt, prius abſoluitur à cenſuris, & poſtea à peccatis nu. 2. 3. & 4. abſolutus tamen ſimpliciter à peccatis, remanet abſolutus etiam ab excommunicatione minori, qua poteſt tolli à quocumque ſimplici ſacerdote, n. 4. & 5. quid tandem quando fuit tradita abſotio ex bona fide n. 9. vſque ad finem.*

6 *Excommunicatus etiam minori excommunicatione, grauiter peccat celebrando, antequam ab ea abſoluatur, maiori verò, dicitur membrum diaboli. n. 8.*

7 *Abſolutio à peccatis, non eſt valida excommunicatione manente, ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè quis excommunicatus fuerit.*

Reſolutio CLVII.

1 Ex dictis in priori reſol. facilè patet reſponſio ad 1. quæſitum, ſed reſpondet etiam *Regin. tom. 1. lib. 8. sect. 3. num. 32.* debere Confeſſarium reuocare pœnitentem ad confeſſionem, ſi adhuc ſit in Eccleſia, & fieri poſſit ſine ſcandalo, quod ſi nequeat, & probabiliter ex qualitate perſonæ conſtet non incidiſſe in nouum mortale, debere abſolui; etiam aliquantulum remotè. Quod tamen dictum, ſi ſit probabile; alij iudicent: mihi n. videtur continere diuinationem, ſi ſit, vel ne in mortali, & vlterius contradicere decreto *Clem. 8. in eadem reſol. n. 4. relato*; propterea putò, quod ſemper monendus ſit de errore, ſi ſine graui ſcandalo poſſit, & reuocandus ad cõfeſſionem iuxta ibidem dicta de defectu intentionis, ſeu iuriſdictionis, vel conſtantiæ in negando abſolutionem, quãdò negari debebat, ſed *Ochania de ſacram. tract. 2. de confeſſ. q. 41. n. 6.* quem refert, ſed non ſequitur *Dia. par. 5. tract. 13. reſol. 56.* tenet cum Regin.

2 Quo ad ſecundum *Tol. lib. 3. cap. 12. n. 3.* breuiter dixit, pænitentem excommunicatum prius eſſe abſoluendum ab excommunicatione, ſiue maiori, ſiue minori, quàm à peccatis; imò melius eſſe ante confeſſionem peccatorum abſolui à cenſura, licet hoc non ſit neceſſarium; Suar. verò aliquantulum plus ſe extendit *tom. 4. diſp. 22. sect. 7. n. 1.* ita diſtinguens, vel pænitens bona fide fuit abſolutus à ſacerdote, iuriſdictionem habente quo ad peccata tantùm, non quo ad cenſuras, & tunc iuxta veriorem doctrinam valida eſt abſolutio, cum obligatione tamen procurandi abſolutionem à cenſura, quia ſola cenſura ſuſcipientis non irritat ſacramentum, ſed ſolùm prohibet eius vſum; vel mala fide, quia ſciebat grauiter peccare, ſic recipiendo abſolutionem, & tunc confeſſio

3 eſt nulla. Sed *Nauar. in c. conſideret §. cautus à n. 24. & ſeq. & in c. fratres à nu. 38. vſque ad 50. de pænit. diſt. 5.* plures diſtinguit caſus, & primo ait *d. nu. 38.* mortaliter peccare pænitentem, qui ſciens ſe excommunicatum, ſiue maiori ſiue minori; abſolui permittit, ea ratione, quia excommunicatus etiam minori, arcetur à ſuſceptione Sacramentorum, ſicuti etiam ab eorum collatione, & proinde tàm pœnitentem,

quàm

quàm Confeſſarium peccare mortaliter, ſi ſcienter hoc egerint, vt probari aſſerit in *c. ſi celebrat de cler. excom.* & ſucceſſiuè pænitentem non remanere abſolutum à peccatis, neq; à cenſura, quia vt addit ibidem, vel talis pænitens tacet excõmunicationẽ, & confeſſio nõ eſt integra, aut confitetur, & petit abſolui, & de facto abſoluitur, & probabiliter deſunt attritio, & diſpoſitio, cum nolit adire ſuperiorem pro abſolutione, & conſequenter vtroque caſu confeſſio eſt nulla, vt loquitur in *d. c. fratres num.* 48.

4 Quam tamen doctrinam (licet vera ſi in excommunicato maiori cum diſtinctione, vt infra, procedere tamen non puto in excommunicato minori, quem certum eſt abſolui poſſe à quocumq; ſacerdote *c. nuper de ſent. excomm. & docent idem Nauar. in man. cap. 27. n. 39. Tol. lib. 1. cap. 18. nu. 4. qui nu. 3.* etiam probat, communicantem cum excommunicato minori, adhuc miniſtrando ei ſacramenta, non contrahere aliam minorem excommunicationem, & conſequenter nec committere veniale, idem *Tol. d. lib. 1. cap. 5. n. 5.* communicantem verò in humanis cum excommunicato maiori, veniale tantùm committere ex *Alter. Regin. & alijs docet Dia. part. 5. tract. 9. reſol.* 2. §. 2. de quo non dubitatur. Et proinde
5 validam eſſe abſolutionem à peccatis, & dicta minori cenſura, ſi de ea confiteatur, etiam ſi Confeſſarius cum recta intentione ſolùm dixiſſet ſuper pœnitentem, abſoluo te in nomine Patris, &c. & omiſiſſet dicere à cenſuris ex Gerſ. Palud. & alijs docẽt idem Nauar. ſibi contrarius *in d. §. cautus n. 30. in fine, & Bonac. ex Suar. & Filliuc. to. 1. diſp. 1. de cenſur. in communi q. 3. pun. 5. n. 3.* vbi probat in dictis verbis, te abſoluo, includi generaliter abſolutionem etiam à cenſuris, ſi adſit poteſtas abſoluendi ab eis; rectam autem intentionem illam eſſe dicit Nauar. ibidem, qua Confeſſarius abſoluere proponit à neceſſarijs, & hanc omnes Confeſſarios ſiue expreſſam, ſiue virtualem habere credendum eſt.

Deceptio Nauar. circa prædictam propoſitionem, quod etiam excommunicatus minori mortaliter peccet permittendo abſolui à peccatis ante abſolutionem à cenſura prædicta, fuit ex æquiuoca interpretatione *tex. in c. ſi celebrat. de Cler. excomm. miniſtr.* ab eo, *num.* 38. adducti, vbi habetur
6 excommunicatum minori diuina celebrãtem, grauiter peccare, licet ſacramenta ab eo collata virtutis non careãt effectu, quod non eſt dubitandum, quia dum celebrat in ſtatu talis excommunicationis, peccat, ſecus eſt in pœnitente, qui accedens ad tribunal confeſſionis, & ſe accuſans de peccatis, & cenſura, abſoluitur ab vtriſque ex *d. c. nuper, & alijs,* etiam ſi abſoluatur à peccatis ſimpliciter; dum n. poteſt abſolui à quocumque ſacerdote, ab excommunicatione minori; & de facto abſoluitur, nulla poteſt aſſignari ratio, quare confeſſio ſit nulla, vel nouum mortale committat, & nulla lex hoc dicit.

7 Quod verò attinet ad aliam propoſitionem, excommunicatum ſc. maiori, ſi ſcienter abſolui permittat à peccatis, mortaliter peccare, nullamque eſſe abſolutionẽ, etiam quo ad peccata, rectè diſtinguit *Richar. in 4. diſt. 18. art. 9.* qui concordat cum Nauar. in illo, qui iuſtè eſt excommunicatus, & ſtat per eum, vt ab excommunicatione non abſoluatur, quia ſtat in mortali, de quo non pænitet, dum ſententiam Eccleſiæ contemnit, quod nequeat abſolui a peccatis, excommunicatione manente; in illo autem, qui iniuſtè eſt excommunicatus, vel iuſtè, ſed per eum non ſtat quin abſoluatur, dicit non eſſe ita clarum, ſed ipſum putare nequidẽ abſolui poſſe ab homine, quamuis abſolutus dicatur in iudicio Dei, ſi conteratur, & ita conſuetudinem, quæ eſt optima legum interpres, obtinuiſſe teſtatur.

Sed *Sylu. v. Confeſſor 3. nu. 12.* tenet ſimpliciter, excommunicatum ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè (ſi tamen excommunicatio teneat, non autem ſi ſit nulla) ſiue ſtet per eum, vel non, vt ab excommunicatione non abſoluatur, non poſſe à Confeſſario abſolui à peccatis excommunicatione manente; & proinde aliud etiam mortale committere, hancque eſſe communem opinionem dicit Theologorum, & Canoniſtarum, reiecta opinione *Angel. in ſumma v. confeſſio. 5. n. 6.*
8 & rè vera ſic in praxi videmus indiſtinctè ſeruari, dicit enim *Gl. in c. dilectis §. quia verò v. ſuſpendendum de appell.* excommunicatum eſſe membrum diaboli, & priuatum ſacramentis, & communicatione fidelium, hoc idem docent *Suar. de cenſuris diſp. 10. ſect. 3. n. 7. Valent. tom. 4. diſp. 7. q. 17. pun. 2. §. eſſet autem,* cum aliquibus limitationibus, vt infra; quamuis *Dia. par. 5. tract. 9 reſol. 82. in princ.* eos citauerit pro con-

contraria opinione, ſed ipſe in §. 1. ibidem
9 hanc etiam docet. Licet autem abſolutio
à cenſuris, ſi modo adſit ſufficiens pote-
ſtas, ſemper præcedere debeat abſolutio-
nem à peccatis, vt fieri ſolet ab omnibus
Confeſſarijs, & fatentur omnes cum *Ri-*
char. & Suar. cit. ſect. 2. num. 7. ſi tamen de-
ſit poteſtas, non debet Confeſsarius habe-
re intentionem abſoluendi ab vtriſque, vt
modo dictum eſt, niſi in quantum ipſe po-
teſt, & remittere ad ſuperiorem pro re-
ſeruatis, ſi putet Confeſſarius, velle ſupe-
riorem tollere excommunicationem, vt
dicunt prædicti, de quibus vide infra *reſol.*
164. vbi circa hoc vltimum teneo contra-
rium.

10 Quod ſi pęnitēs bona fide fuit abſolutus
à Confeſſario, poteſtatem habente abſol-
uendi à peccatis tantùm, quia ignorabat
ſe eſse excōmunicatum, vel alia cenſura
irretitum, & Confeſſarius non excommu-
nicatus eum abſoluit, validè abſoluit ex
Suar. vbi ſupra, qui generaliter loquitur,
ſed eſt intelligendus de ignorantia inuin-
cibili, non craſsa, vel affectata *c. Apoſtoli-*
ca de Cler. excomm. miniſtr. Eman. Sà ex Soto,
& alijs v. ignorantia n. 1. in fine, & v. abſolu-
tio nu. 16. Dian. par. 5. tract. 9. reſol. 53. & 81.
quæ tamen ignorantia, ac etiam iuris exē-
plificatur, licet ad alium propoſitum, per
Tolet. lib. 5. cap. 26. n. 9. & iterum *in tract. de*
ſept. peccat. mort. cap. 1. n. 7. & per nos latè ſu-
11 pra *reſol.* 19. Sed in caſibus prædictæ
ignorantiæ, quorum plures inuenies etiam
apud *Nauar. d. c fratres n.* 50. poſt habitam
bona fide abſolutionem, adueniente ſciē-
tia, procurāda eſt abſolutio ab excōmuni-
catione citra iteratione cōfeſſionis ex eod.
Nauar. cū Suar. cit. eodemque modo ſi pæ-
12 nitens cum eſset excommunicatus ac-
ceſsit ad confeſſionem, oblitus cenſuræ,
validè etiam eſt abſolutus cum obligatio-
ne, vt ſupra *Nauar. cit. ex D. Thom. Caiet. &*
alijs Dia. d. reſol. 53. ratio eſt, quia defectus
memoriæ eſt naturalis, vbi non poteſt ca-
dere culpa *c. præterea 23. diſt. c. fundamenta*
§. dignè itaque de elect. in 6. l. peregre ff. de ac-
quir. poſſ. l. hac conſultiſſima §. at cum humana
C. qui teſtam. fac. poſſ.
13 Vlterius ſi quis ſciret ſe eſse excom-
municatum, ſed iuris, vel facti errore du-
ctus, putat poſse à Confeſſario abſolui à
peccatis, à quibus abſoluitur, eſt rectè ab-
ſolutus à peccatis ſecundum *Nauarr. in d.*
c. fratres num. 45. in fine; quod tamen ſic
generaliter, verum non puto, quia igno-
rantia iuris regulariter non excuſat *l. 2. C.*
de iur. & fact. ignor. nec ignorantia in fa-
cto proprio, *l. quamquam ff. ad Senat. Con-*
ſul. Vell. ibi quia non poterit facti ignorantiam
pretendere, eſt propterea intelligendus iux-
ta *tex. in l. regula §. ſed iuris ff. de iur. & fa-*
ct. ignor. ibi. ſed iuris ignorantiam non prodeſ-
ſe, labeo ita accipiendum exiſtimat, ſi iuris
Conſulti copiam habeat, vel ſua prudentia
inſtructus ſit, ut cui facile ſit ſcire, ei detri-
14 *mento ſit iuris ignorantia. Item in §. ſed fa-*
cti ibi ſed facti ignorantia, ita demum cuiquā
non nocet, ſi non ei ſumma negligentia obycia-
tur. quid n. ſi omnes in ciuitate ſciant, quod
ille ſolus ignorat? quæ doctrina ſic intellecta
concordat cum priori n. 10. & propterea
eam huic caſui applicans *Tolet. lib. 5. cap.*
26. dicit excuſandos eſse pænitentes, qui
eligunt Confeſsarios doctos, ſecus ſi in-
doctos.

Num liceat Regularibus confiteri Regu-
laribus alterius Religionis, vel etiam
Confeſſarijs ſecularibus, nequidem ab
Ordinario approbatis, & quid de ſe-
cularibus?

S V M M A R I V M.

1 *Regulares in quibus caſibus poſſint à quo-*
cumque ſacerdote confiteri, & abſolui
cum licentia ſuorum Prælatorum, vel
ſine ea? & n. 2. vſque ad 7.

8 *Subditi quare non poſſint eligere Confeſſa-*
rium ſine licentia ſuperioris, etiam ex
vi bullæ Cruciatæ, omnibus talem pote-
ſtatem concedentis.

9 *Confeſſio à ſecularibus debet fieri ſemel ſal-*
tem in anno proprio Parocho, vel alijs
de licentia ordinarij, ſi ſecus ex commu-
nicantur n. 12. extra verò annualē con-
feſſionem poſſunt à quocumque approba-
to ab Ordinario confiteri.

10 *Confeſſarij non poſſunt extra locum ſuæ iu-*
riſdictionis confeſſiones excipere. Sed ibi
etiam exterorum n. 11.

Reſolutio CLVIII.

1 AD primum reſpondetur, poſse in
tribus caſibus à quocumque ſacer-
dote, etiam ſeculari confiteri, & abſolui
abſque venia ſuorum ſuperiorum, in mor-
tis

Digitized by Google

tis ſt. articulo iuxta *Trid. ſeſſ. 14. cap. quoniam in fine*, (quod eſt intelligendum deficientibus Confeſsarijs regularibus ;) vel extra eum, quando confiterentur de peccatis venialibus, vel mortalibus, aliàs ritè confeſſis, & ratio eſt, quia cum de illis nemo teneatur confiteri, dum non tollunt gratiam, & nec de iſtis iuxta *D. Tho. quodlib. 1. ar. 12.* & ab omnibus catholicis receptam concluſionem, *Nauar. in ſumma cap. 9. nu. 1.* ceſsat ratio ob quam hoc eis prohibetur, quæ vt infra *n. 8.* probabitur, eſt, vt eis de remedio ſubueniatur à ſuis prælatis ad præcauenda futura, quod fieri nequit ab alijs non ſuis ſuperiorib. ob defectum poteſtatis, quo remedio, quia non eſt opus in venialibus, vel mortalibus cōfeſſis, meritò ceſsat prohibitio ; ceſsante
2 enim cauſa, ceſsat eius effectus *c. cum ceſſante de appell. Regin. lib. 8. ſect. 4. n. 35. Bart. à S. Fauſto lib. 2. q. 76.*

3 Item dum iter agunt tranſeundo per loca, in quibus non adſunt Confeſsarij eiuſdem Religionis, poſsunt quibuſcumque confiteri, etiam ſacerdotibus non approbatis ab Ordinario, ac etiam de mortalibus amplius non confeſſis *S. Fauſtus cit. d. lib. 2. q. 77. vbi citat eundem Regin. nu. 36.* quod tamen de approbatis admitto ; quia data venia itinerandi, Intelligitur etiam data de confitendo, vt in fortioribus terminis docet ex Nauar. & alijs. *Eman. Sà. v. abſolutio num. 22.* (& etiam de non approbatis, quando in tranſitu non adeſsent approbati, aliàs permiſſio redderetur inutilis contra iuris regulam dictantem, conceſſo vno intelligi conceſsa omnia illa, ſine quibus conceſſio eſset fruſtratoria *l. 2. ff. de iuriſd. omnium Iudic.*)

De non approbatis verò, nego regulariter, quia ſi id contenditur probari ex *c. fin. de pænit. & remiſſ.* ibi ſolùm permittitur Epiſcopis, & exemptis eligere Confeſsarium prouidum, & diſcretum ; ſed dato quod ſub exemptis comprehendantur ſuperiores regulares, & quod ipſi poſſint concedere ſuis ſubditis poteſtatem eligendi, vt multi tenent, & verum dicunt, hæc tamen electio, non conceditur ad libitum per tex. cit. ſed quod ſit prouidus, & diſcretus, quas qualitates, loquendo de ſacerdote ſimplici, & maximè extero ſcire non poteſt regularis, vti de ſibi incognito, & dato quod haberet de eo aliquam notitiam, ſi eſset generaliter in poteſtate pœnitentis regularis electio, poſſet eligere indoctum, & amicum, & conſequenter iudicare quaſi in cauſa propria, eſsetque quodammodo actio, & paſſio in eodem ſubiecto, quod iura non permittunt *l. ubi repugnãtia ff. de reg. iur. & l. qui iuriſdictioni de iuriſd. omn. iudic.* & proprerea generaliter ſacerdotes ſubdũtur examini Epiſcoporũ, vt verificatis qualitatibus prædictis, confeſſiones audire valeãt *ex Trid. ſeſſ. 23. c. 15.*

5 Generaliter n. prohibetur etiam Regularibus examine non præcedente, confeſſiones ſecularium, vel Regularium alterius Religionis audire, quod fuit ampliſſimè confirmatum *per bullam Vrban. 8. ſub die 12. Septembris 1628.* non obſtantibus quibuſcumque priuilegiis, quæ nulla quo ad hoc declarauit, adeſt alia bulla eiuſdẽ incipiens *in ſpecula adita ſub die 19. Iuny 1630.* in cõfirmationẽ alterius bullæ Clemen. 8. ibidem relatæ, quod tamen nimis reſtringit *Suar. tom. 4. diſp. 27. ſect. 2. n. 10. in fine*, vbi vult, etiam ſuperiores Regulares eligere debere Confeſſarium intra eandẽ Religionem, & non extra (licet videatur ſibi contrarius *diſp. 28. ſect. 4. n. 4.*) ſed hoc non probatur, & eſt contra tex. in *d. c. fin.* vbi indefinitè permittitur prædictis ſuperioribus exemptis eligere Confeſsarium, modo indefinita æquipollent vniuerſali *l. ſi neceſſarias §. ſi annua ff. de pignor. act. ergo.*

6 Et propterea ex prædictis dico, tàm ſuperiores Regulares, vt ſunt Prouinciales, Guardiani, Priores, Rectores, & huiuſmodi ex propria poteſtate, quam eorum ſubditos, ex conceſſione tamen ſuorum ſuperiorum, & itinerantes etiam abſque conceſſione expreſſa poſſe eligere Confeſſarios alterius Religionis, vel etiam ſeculares, dummodo ſint approbati ab Ordinario, vel etiam non approbati, deficientibus approbatis, itinere durãte, quod ex alijs medijs docet *Texeda in Theol. mor. to. 2. lib. 3. cõtr. 6. tr. 1. q. 3. n. 71.* quẽ refert, ſed nõ ſequitur *Dia. par. 9. tr. 8. reſ. 55.*

7 Quamuis autem *Suar. d. diſp. 28. ſect. 4. n. 5. Regin. lib. 1. n. 175. & P. Dia. p. 11. tract. 5. reſol. 30. §. ſed hic quæro, & §. ſeq.* velint poſſe Regulares eligere Confeſsarium nõ approbatum ab Ordinario in caſibus prædictis, hoc tamen mihi nullo modo placet, non ſolum ex relatis rationibus, & quia Suar. eſt ſibi parum cõſtans vt ſupra, ſed etiam quia, tàm ipſi loc. cit. quàm omnes affirmant eoſdem Epiſcopos, qui eandem eligendi poteſtatem habent ex *d. cap. fin.* ſi vellent eligere non ſubditum, non

Sſſ poſ-

poſſe eligere non approbatum à ſuo Ordinario,ſed Regulares ad ſummum in hoc & cæteris habent poteſtatem, quaſi Epiſcopalem, non maiorem, *Gl.in c.2.in vltimo notab.& v.eligere de pænit. & remiſſ.in 6. & clarius Canus relect. de pænit.par.5.Vaſq. in 3.par.tom.4.q.93.ar.2.dub.5.vbi recentiores.*ergo ſicut illi non poſſunt, neque iſti; quod enim diſponitur in vno de æquiparatis, diſponitur in alio *l.3.§.proinde,& §. quoties ff. de in rem verſo. Præſ. de Franchi deciſ.*489.*n.*14.

8 In eadem bulla *Vrbani cit.§.2.in fine* aſſignatur ratio, quare ſubditis Regularibus ſit prohibitum confiteri aliis, quam Regularibus eiuſdem Religionis, extra tamen caſus permiſſos, vt dixi, *ibi, in maximum ſtatus, & obſeruantiæ regularis præiudicium, &c.* quia vt ſupra etiam tetigimus, nequeunt ſuperiores alterius Religionis præcauere futura mala Regularium ex defectu poteſtatis; quod tamen facile eſt vnicuique ſuperiori erga ſuos ſubditos, vnde ſtantibus dictis bullis receſſit ab aula, quod dicunt *Angel. in ſumma v. Monachus n.7.in fine, & Syl.v.Religio 7. n.* 13. poſſe ſt. Regulares confiteri ab Epiſcopo, vbi degunt, quia ſine venia ſuperiorum, exceptis tribus caſibus prædictis, cum declarationibus ibidem notatis non poſſunt hodie, nequidem virtute Bullę Cruciatæ, quę tribuit omnibus vtriuſque ſexus poteſtatē eligendi Confeſſarium, quia Regulares excluduntur, vt etiam ſtatutum fuit in dicta Bulla, puto tamen ſine difficultate poſſe à Pœnitentiatijs Pontificis, vti delegatis ipſius, qui ordinariam poteſtatem habet in omnes homines mundi *c.cuncta per mundum* 9. *q.*3. delegatus enim fungitur vice delegantis *c.ſignificaſti,& c.ſane de off. & pot. Iud. deleg.*

9 Ad ſecundum ſeculares tenentur etiam confiteri proprio ſacerdoti, qui eſt Parochus, ſaltem ſemel in anno, vel etiam cuicunq; de licentia Ordinarij, & communicare, vt in *c.omnis de pænit.& remiſſ.*& ſolet fieri in Dominica Reſurrectionis, vt praxis admiſit; quo non facto, Ordinarij procedunt ad excommunicationem,&ideò ſubdit tex.*alioquin & viuens ab Eccleſia ingreſſu arceatur,& moriēs Chriſtiana careat ſepultura*;& hæc eſt pœna excommunicatorū,niſi in fine ſaltē vitæ Sacramenta prædicta, vel vnum eorū, ſt. pęnitētiā, ſi aliud nō potuerit, receperint, cū ab omnib: tunc excōmunicationib.& peccatis, quantumuis Pontifici reſeruatis quilibet à quolibet ſacerdote abſolui poſſit, vt in Trid cit. extra verò confeſſionem annalem neceſsariā, licitum eſt omnibus prædictis confiteri, & communicare quibuſcūque Confeſſarijs approbatis ab eorum Ordinarijs, quamuis non ſint ordinarij pœnitentium, cum cæteræ confeſſiones ſint actus ſupererogationis, ad quos Eccleſia Catholica non obligat; & proinde poſſunt vbique expleri.

10 E contra Confeſſarij, licet approbati nequeunt extra locum approbantis confiteri, quāuis multi etiam docti teſte *Nauar. c.placuit de pænit. diſt.6. n.*8. indiſtinctè teneant poſſe vbiq; ſed vnde hoc deducant, ignoro, cum hic ſit actus iuriſdictionis, & ſicut non poteſt iudex iuriſdictionem extra territorium exercere in foro exteriori *auth. qua in Prouincia C. vbi de crimine agi oport.*, ita nec in foro interiori, vt ex alijs principijs probat Nauarr. vbi ſupra, authoritate Adriani, & Panorm. ibidem relatorum, quod confirmat *Vaſq. par.3. to. 4.q.93. art.1.dub.26.n.36.* & proinde abſque difficultate, ſi Confeſſarij reperiuntur in territorio alieno, neceſſe eſt habere licentiam ordinarij illius territorij, aliàs abſolutio eſt nulla, vti ſententia lata extra

11 locum iuriſdictionis. Sacerdotes autem talem iuriſdictionem exercentes in loco iuriſdictionis, ſed in non ſubditos, vt ſunt exteri, fructuosè, & validè abſoluunt, quia ſicut poteſt iudex ius dicere contra quoſcumque in loco ſuæ iuriſdictionis, qui eſt forus potentior *d. auth. quà in prouincia*, ita, & Confeſſarius cū à pari procedant, vt ſupra, & ita videmus vbique ſeruari, alias illud maximum ſequeretur abſurdum, quod in ciuitatibus magnis, vbi concurrunt exteri, nequirent Confeſſarij confiteri, cum difficillimum eſſet cognoſcere ciues,& exteros.

12 Ratio verò quare talis confeſſio annalis nequeat fieri validè, niſi à proprio ſacerdote, vt ſupra, eſt, quia Confeſſarius ſententiam abſolutionis pronunciat vti Iudex, proprium actum iudicialem exercens *Trid. cap. 6.& can.9. ſeſſ.* 14. ſed ſētentia lata à iudice incompetenti, eſt ipſo iure nulla ex defectu iuriſdictionis *l. fin.ff. de iuriſd.omnium Iudic.&l.fin.C.ſi à non compet. Iudic.* ergo eodem modo ſententia abſolutionis ab alieno ſacerdote interpoſita, vt etiam legitur in *d.c.omnis c.2. de pænit.in*

6 &

6. *& c. quoniam 7. in princ. ſeſſ. 14. Suar. tom.4.diſp.16.ſect. 3.n.4.* Sed dicet quis ergo aliæ confeſſiones infra annũ factæ alijs Confeſſarijs approbatis, erunt etiam nullæ, cuius contrarium ſupra dictum eſt, reſpondetur in caſu confeſſionis annalis ſuſpenſam eſſe iuriſdictionem aliorum Confeſſariorum ex *cit.c.omnis*, & propterea non valere, quod rationabiliter fit, vt sc.ſcire poſſint Ordinarij an eorum ſubditi obediant præcepto Eccleſiæ de annua confeſſione, & inobedientes pœnis debitis puniant, quod aliter ſcire non poſſent.

Dum ſacerdotes, quando ordinantur recipiunt poteſtatem abſoluendi a peccatis per illa verba accipite Spiritum Sanctum, & quorum remiſeritis, &c., quæritur quare non poſſint eam exercere, niſi denuo, & ſeorſim concedatur eis ab eiſdem Ordinarijs?

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas in corpus Chriſti verum, & myſticum, item poteſtas ordinis, & iuriſdictionis, quæ ſint, & quando conferantur?*

2 *Sacerdotes omnes primitiuæ Eccleſiæ habebant poteſtatem abſoluendi quemcumque pænitentem abſq; alia venia, vel approbatione ſuperiorum, & ſic fuit practicatum vſque ad tempus Vrban. 2. qui diuiſit parochias, & hoc prohibuit. & n.3. cum multis ſequent.*

4 *Lex poteſt per non acceptationem populi abrogari Principe diſſimulante, ſed non eo contra dicente.*

11 *Character imprimitur, ſeu dilatatur in ſacerdotio ad conficiẽdum Corpus Chriſti verum, ſed non imprimitur nouus character in conceſſione poteſtatis ad dimittenda peccata.*

12 *Ius diuinum poteſt per Pontificem ex legitima cauſa diſpenſari, vel interpretari, ſicuti fit in voto, quod etiam commutatur per Epiſcopos, & eius Pænitentiarios.*

14 *Iuriſdictio eſt triplex ordinaria, delegata; & ſubdelegata, quæ differunt inter ſe, ordinariam autem, ſiue delegatam receperunt à Chriſto ſacerdotes, quæ non auferitur, ſed ſuſpenditur, donec conſiterit de eorum moribus, & ſcientia, & nu.17. & 18. Feudalis, quæ conceditur alicui magno Domino cum ampliſſimis, & ſingularibus priuilegijs, concedi inſolitis, ſi poſtea transferatur in perſonam alterius humilis conditionis, nõ intelligũtur conceſſa illa priuilegia ſpecialia n. 15.*

16 *Sacerdotes omnes abſque vlla approbatione vel licentia poſſunt abſoluere quoſcumque à venialibus, & mortalibus alias rite confeſſis; & in articulo mortis ab omnibus, etiam Pontifici reſeruatis. Habuiſſe initio ſimilitudinem cum iudicibus chartularijs putat Suar. ſed negatur, vt infra n.19. & qui iſti ſint? n.20.*

Reſolutio CLIX.

1 PRæmittendum eſt fuiſſe Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus, vt ſunt omnes ſacerdotes à Chriſto Domino traditã poteſtatem conſecrandi corpus, & ſanguinem ſuum ſanctiſſimum, & dimittendi, vel retinendi peccata, vt in *Trid. ſeſſ.23. cap.1. de ſacram.ordin.* prima dicitur poteſtas in corpus Chriſti verum, ſecunda in corpus Chriſti myſticum; prima dicitur poteſtas ordinis, ſecunda iuriſdictionis, & vtraque in ſacerdotio confertur *Suar.cum communi Theologorum tom.4.diſp. 16.ſect.3.num.1. ex Trid. d.c.1.* ſed ſeorſim tributæ fuerunt hæ poteſtates Apoſtolis, prima sc. in nocte Cœnæ in illis verbis *hoc facite in meam commemorationem*; ſecunda verò poſt reſurrectionem in illis verbis *accipite Spiritum Sanctum Io.20. Mar.18. & Matth.26. D. Thom. in 4.diſt.24.qu. 2. art. 3. ad 2.*

2 Vlterius dicunt *Durand.in 4.diſt.19.qu. 2. & Nauar. in c.placuit de pænit.diſt.6. n.1. 11. & 27.* communem eſſe doctrinam, quẽlibet Eccleſiæ primitiuæ præsbyterum potuiſſe abſoluere quemuis Chriſtianum abſque alterius ſuperioris venia, quia dũ per verba relata, fuit tradita iuriſdictio Apoſtolis, & per ipſos omnibus ſacerdotibus iuxta declarationem Trid.cit. non eſt dubitandum potuiſſe tunc hoc facere, ſicque fuiſſe practicatum vſque ad tempus Vrb.2. qui floruit circa annum 1100. quãdo diuiſit Parochias, & vnicuique Parocho ſuam plebem commiſit, & prohibuit, ne quis in aliena Parochia ſe intromitteret, vt etiam dicit *Nauar.cit.num.3.* & per-

 cipi-

cipitur *ex d.c.placuit ibi placuit, vt deinceps nulli ſacerdotum liceat quemlibet commiſſum alteri ſacerdoti ad pænitentiã ſuſcipere*; ergo antea licebat, vt benè arguit *Nauar.d.nu. 1. & 2.* de qua diuiſione meminit etiam *Gl.in c. 2. verſic. pro intellectu de pænit.in 6.* vbi ait, quod licet omnes ſacerdotes receperint eandem poteſtatem, quando non erant Parochiæ diſtinctæ, tamen propter quaſdam diuiſiones inter Apoſtolos, & Diſcipulos, & poſtea inter ſacerdotes fuerunt diuiſæ, & diſtinctæ Parochiæ, & territoria in foro pænitentiæ, ſicut in foro contentioſo.

3 Sed ſtatim inſurgit difficultas *ex c. Ec-*
7 *cleſias 13.q.1.* vbi Dioniſ. Papa, qui floruit
circa annum 250. teſtatur, ipſum diuiſiſſe Parochias, & in *c.nullus 1.in ordine 9.q.1.* Calixtus, qui gubernauit Eccleſiam circa annum 228. videtur eas diuiſiſſe, cui reſpondet *Nauar.nu.4.* Calixtum non loqui de Parochijs, ſed de Epiſcopis (hoc autẽ verum non eſt, vt patet ex d. tex. ibi, nec alterius Parochianum iudicare) & ad tex. Dioniſij relatum, non fuiſſe tunc vſu receptum, & hoc eſt verum de vtroque, nã dum *Vrb.2.in cit. cap.* mandat, quod deinceps nullus Parochianus ſe intromittat in populum alteri commiſſum, clarè patet, licet antea fuiſſet facta diuiſio per Calixt. & Dioniſ. non tamen fuiſſe illas ordinationes vſu receptas.

4 Quamuis enim non ſit in poteſtate populi leges non recipere, (& ſi contrarium & malè dicat *Nauar.cit.poſt nu.4.per c.in iſtis §.leges diſt. 4.*) ſi tamen populo non recipiente, legiſlator diſſimulet, tunc verum eſt non obligare & tolli, vt docent *Gl.in d.§.leges v.abrogata Syln. v.lex poſt n. 6.verſic. eſto tamen. Dia.poſt alios v. lex in ſumm.n.26.* quod latius probatur infra *reſ.*
5 *200.n.22.& ſeq. Suar.autem tom.4. diſp.16.*
ſect.3.n.22. conatur probare, Epiſcopatus, & Parochias ſemper fuiſſe diuiſos, (& diuiſas iuxta Eccleſiarum frequentiam, & neceſſitatem, ſed durum eſt contra ſtimulum calcitrare; verba enim *tex. in d.c. Eccleſias ſunt, videlicet, Eccleſias ſingulas ſingulis presbyteris dedimus, Parochias, & cemeteria eis diuiſimus, &c.* quod licet clarius non potuiſſet dicere Dioniſ. declarando ipſum diuiſiſſe Parochias; nihilominus contendit Suar. ibidem, hoc non probari ex tex. prædicto.

6 Si ergo ſecundum Nauar. teneatur, diuiſionem contigiſſe tempore Vrbani, quia illa Dioniſ. non fuerit vſu recepta, vt ſupra, ſiue tempore eiuſdem Pontificis Dioniſij ſequitur (dum certum eſt, vt ſupra tempore primitiuæ Eccleſiæ, quemcumque ſacerdotem recepiſſe per verba prædicta (accipite Spiritum Sanctum) poteſtatem actualem erga quoſcumque Chriſtianos, qui eis confiteri vellent, remittẽdi peccata, vt teſtatur *Nauar.cit.n.2.& 27.* ex communi omnium ſententia) quod vſque dum non fuit eis ſublata, ſemper eandem iure exercuerint, & exercere potuerint, quia quod non mutatur, ſtare non prohibetur *l. ſancimus C. de teſtam.*

7 Hodie verò, quia hoc reperitur prohibitum tàm *ex dicto c.placuit, quam ex c.omnis de pænit. & remiſſ. c.2.eod. tit. in 6. & ex Trid. cap.7. ſeſs. 14. in princ.* meritò non poſſunt abſoluere, niſi præuia approbatione ordinarij, vt in praxi ſeruatur ex iuribus cit. & ſi iuxta interpretationem Suar. hoc fuiſſet ſacerdotibus ſemper prohibitum, fruſtra denuo fuiſſet inhibitum à Dioniſ. & impoſita pœna contra facientibus *in d.c.placuit*, firmato igitur axiomate Nauar. & communis ſententię prædictæ, quod abſque alia venia, vel approbatione Ordinarij potuerit quilibet ſacerdos primitiuæ Eccleſiæ abſoluere quemcumque Chriſtianum ipſi confitentem ex ampliſſima poteſtate, ſibi à Chriſto tradita per medium Apoſtolorum, vt ſupra, remanent diluenda motiua Suar. in contrarium.

8 Primum eſt vt dicit loco cit.n.15. quod ſi ſacerdotes omnes in verbis Chriſti relatis habuiſsent iuriſdictionem erga quoſcumque, non potuiſſent ea ab Eccleſia priuari; Si autem illa non priuentur, non poteſt Eccleſia ita illam impedire, vt actũ eius reddat inualidum, ſed conſtat hoc feciſſe Eccleſiam; ergo. Probatur maior;
9 nam ideo poteſtas ordinis auferri non poteſt ab Eccleſia, quia datur ex vi ordinationis per impreſſionem characteris; ergo ſi poteſtas iuriſdictionis eodẽ modo datur, auferri non poteſt per Eccleſiam. Idem confirmare nititur inferius, licet ſparſim, aſserens, quod ideo ſi talis poteſtas à Chriſto conceſſa eſset, auferri non potuiſset, quia eſt de iure diuino, ſicut non aufertur ordo ſacerdotalis, nec auferri poteſt; ſed
10 vltra dicta per *Nauar.vbi ſupra num. 48.*
non poſse Pontificem iuriſdictionem, vel

po-

Digitized by Google

poteſtatem abſoluendi ipſis præsbyteris
tollere, poſſe verò ſubtrahere materiam,
in quam illam exerceant; & ſicut vino,&
pane ſubtractis, præsbiter non conſecrat,
neque ſine aqua baptizat, ita ſubtracto
populo à ſubiectione alicuius præsbyteri,
ſubtrahitur quoq; illi materia,in quã abſol
uendi poteſtatẽ exerceat,& ita iuriſdictio-
11 ne vti non poſſit,reſpondetur prçterea nõ
eſſe nouum in iure,& in praxi ea,quę ſunt
iuris diuini poſſe aliquando,& cum cauſa
12 per Pontificẽ interpretari,vel diſpenſari,
vt idem Suar fatetur *ſub n.21.* vnde vide-
mus, votum quod eſt de iure diuino,etiã
ſolemne aliquãdo diſpenſari per Pontifi-
cem,vt etiam de communi diximus ſupra
reſol.119.n.4. & 5. ſicuti etiam diſpenſari,
vel cõmutari cætera vota per Epiſcopos,
vel ſuos pænitentiarios, vt infra *reſol.196.
n.31.* & præterea iuriſdictio non tollitur,
ſed ſuſpenditur, vt ſtatim dicam,ſicuti e-
tiã quotidie ſuſpendi ſolent cum cauſa ſa-
cerdotes ab exercitio ordinis, qua de rè
impediuntur poſtea celebrare ſuſpenſione
durante, vt infra latè v. ſuſpenſio, quam
poteſtatem non dubitatur habere quem-
cumque ſuperiorem erga ſuos ſubditos,vt
ibidem dictum eſt.

13 Secundum eſt,iuriſdictio,quæ datur in
ordinatione,vel eſt ordinaria,vel delegata
cum hæc duo tantùm membra iura diſtin-
guere teſtetur; non eſt autem ordinaria,
quia non omnes ſacerdotes ex vi ſuę ordi-
nationis, & diuini iuris conſtituuntur pa-
ſtores animarum, ſeu Epiſcopi, vel Paro-
chi, quorum eſt hæc iuriſdictio ordinaria;
ergo ex vi ordinationis non recipiunt iu-
riſdictionem ordinariam, neque recipere
poſſunt delegatam, alioquin delegarẽtur
immediatè à Chriſto;qui ſi immediatè de-
legaret, nullus inferior poſſet illã aufer-
re, quia iuriſdictio à ſuperiore data, non
poteſt pendere ab inferiori, vt *ibidem nu.*
17. ergo. Reſpondetur falli primò Suar.in
14 diuiſione iuriſdictionis; nam datur alia
iuriſdictio, quæ dicitur ſubdelegata, de-
legatus enim non poteſt ſubdelegare, ſi
eſt ab ordinario *l. à Iudice C. de iudic.* ſed
ſi eſt à Principe,vel eius delegato, poteſt
*c. quamuis, & c. paſtoralis de offic. & poteſt.
Iudic. deleg.* iuriſdictionem autem ordina-
riam, ſiue delegatam non dubitatur reci-
pere ſacerdotes immediatè à Chriſto, dũ
ita fuit declaratum per *Trid.cap. 1.ſeſſ.23.
de ſacr. ordin.* quæ non aufertur ab eis, vt
putat Suar.ſed ſolùm ſuſpẽditur, donec
præuio examine conſtet de eorum vita,
moribus, & ſcientia; Chriſtus n. quando
conceſſit iuriſdictionem Apoſtolis,eorum-
que ſucceſſoribus,vt ſunt ſacerdotes, pro-
babile eſt, intellexiſſe de ijs, qui confor-
mes fuiſſent, vel quam minus deflexiſſent
à vita eorum, & ſcientia.

15 Sicuti quando Imperator, vel Rex con-
cedunt feudum alicui magno Domino, &
eius ſucceſſoribus cum aliquibus priuile-
gijs particularibus, nempe iudicandi etiã
inter viduas, & miſerabiles perſonas, non
obſtante priuilegio electionis fori eis tri-
buto *in l. vnica C. quando Imper. inter vi-
duam, & alias miſer.* vel etiam cogno-
ſcendi de crimine perduellionis in ſecũdo
capite,quę concedi non ſolẽt, ſi iſtud feu-
dum deuenit ad manus alicuius perſonæ
inferioris conditionis, & eum Regio aſſẽ-
ſu,non intelliguntur conceſſa illa priuile-
gia particularia, quæ fuerunt data intu-
itu perſonæ tàm illi, quàm eius ſucceſſori-
bus, vt docet *Præſ.de Franch.deciſ.275.ſub
n.7. ex Bal. & alijs*, & ita ſæpè fuiſſe iudi-
catum per S. Conſ. Sic in propoſito, fuit
conceſſa iuriſdictio Apoſtolis, & ſacerdo-
tibus ſucceſſoribus, ſed æqualis conditio-
nis, ſaltem pro viribus naturæ, quæ con-
ditiones debent verificari per examen à
Pontifice,vices Chriſti gerente, vel ab E-
piſcopis vti iudicibus,ab eo deputatis; do-
nec autem verificentur, manet ſuſpenſa
iuriſdictio,non ablata,& iſta ſuſpenſio ini-
tium habuit in ſupradictis temporibus.

16 Hinc videmus quia in abſolutione à ve-
nialibus, vel etiam mortalibus, aliàs ritè
confeſſis, non requiritur ſcientia, poſſe
quoſcunque ſacerdotes ex ſola poteſtate,
& iuriſdictione eis in ſacerdotio tributis
abſoluere *Nauar.ex Caiet.in man.cap.4.nu.
6.* & dictum eſt ſupra *in priori reſol. num. 1.*
ſicuti etiam in articulo mortis ab omnibus
peccatis, & cenſuris etiam Pontifici reſer-
uatis, deficiente approbato, *Triden. ſeſſ.
14. cap.7. idem Nauar.cit.num.4.ex D.Tho.
& alijs.*

Modo ego quæro à Suar. poſito abſque
dubitatione verum eſſe in abſolutionibus
prædictis confici Sacramentum, vnde ha-
bent iſtam poteſtatem ſacerdotes,quæ om
nibus alijs eſt prohibita iuxta *Trid.cit.cap.
6.*? certè ex nullo principio, niſi ex ſacer-
17 dotio, mediante Chriſti conceſſione, vt
dictum eſt, quæ poteſtas fuit vniuerſalis
vſque

vſque ad tempora relatorum *PP.* & poſtea reſtricta ad caſus prædictos, vt latius explicando confirmat *Nauar. in cit. c. placuit n.22.23.& 24. de pænit. diſt. 6. Dia. verò par. 8. tract. 1. reſol. 55. verſic. ſed hanc, & verſic. probatur* dicit, fuiſſe conceſſam ab Eccleſia, quod vtique ſi verum eſſet, oporteret conſtare de conceſſione, ſicuti conſtat de prohibitione in *eod. c. placuit*, non conſtat, ergo gratis aſſeritur, & re verà poteſt dici, hanc eſſe infirmitatem intellectus, dum habemus certam conceſſionem à Chriſto factam, & quærimus incertam, ſicuti in ſimili dicit *Capic. Latro. deciſ. 103. n. 26.*

18 Suar. cit. *n. 24.* concedit hanc poteſtatem habere ſacerdotes ex iure diuino, ſed hoc eſſe ſpeciale, nec generaliter extendendũ, quod tamen contradicit litteræ, & ſenſui tex. in loco cit. in quibus vniuerſalem poteſtatem dedit Chriſtus Apoſtolis dimittendi, vel retinendi peccata, quæ poteſtas licet videatur etiam vniuerſaliter reſtricta à cit. PP. præcipuè *in d. c. placuit*, quia tamen ratio intrinſeca prohibitionis, quamuis in tex. non expreſſa, illa fuit, quod non quilibet præsbyter idoneus ad id erat propter ſcientiam Confeſſario neceſſariã, quæ non requiritur in abſolutione à venialibus, nec à mortalibus aliàs confeſſis, vel à quibuſuis in articulo mortis, propterea cum non extendatur ratio tex. ad illa, nec extenditur eius diſpoſitio, ceſſante enim ratione legis, ceſſat lex *l. adigere §. quamuis ff. de iure patron.* & conſequenter remanet ſacerdotibus libera poteſtas abſoluendi in caſibus prædictis, prout per medium Apoſtolorum à Chriſto eam habuerunt, quod etiam docet *Nauar. cit. ſub num. 23.*

Illud tandem quod idem *Suar. ſub n. 32.* dicit pro reſponſione ad contraria addu-
19 cta ſub *n. 25.* Sacerdotes ſt. per poteſtatem prædictam habere ſimilitudinem quamdam cum Iudicibus Chartularijs, qui ex DD. per eũ adductis *d. n. 25.* (quos verum dicere fatetur *n. 26.*) nõ erant olim merè arbitri, ſed ab Imperatoribus deſignabantur, & accipiebant poteſtatem iudicandi contra eos, qui ſe illis ſubijcere volebant, quamuis non poſſent ad iudicium cogere, & vlterius citat *Bar. & Gl. in l. 1. ff. de iudic.* vnde infert, quod ſicut iſti ex ſola conceſſione Imperatorum non habebant ſubditos, nec materiam applicatã, ita neque ſacerdotes eam habent à Chriſto, ex vi ſolius ordinationis, quod etiam docet *Vaſqu. tom. 4. q. 93. art. 1. dub. 2. nu. 24. licet n. 26.* fateatur ſacerdotes in ipſa ordinatione conſtitui Iudices à Chriſto, ſibiq; conferri iuriſdictionem, materiam tamen reliquiſſe aſſignandam in Eccleſia à Pontifice, qui eligẽdo Epiſcopos, & Parochos, per eundem actum cenſetur tradere materiam, ſubdendo Populos Epiſcopatus, vel Parochiæ eorum iuriſdictioni.

20 Verum priora dicta pace tantorum virorum dixerim, Poetarum figmenta dici poſſunt. Iudices enim Chartularij, vel ſunt iudices ad contractus ſecundum *Rouit. deciſ. 48. num. 30.* vel ſunt Notarij *ſecundum addentes ad Bar. in d. l. 1. nu. 7. & eundem Rouit. in pragmat. 2. num. 5. de iuriſd. ad inuic. non turb. ex Gl. Panorm. & alijs*, vbi ſubdit, quod quando iſti exercent officium magiſtri actorum, dicuntur exercere iuriſdictionem voluntariam in actitantes, quod eſt etiam impropriè dictum; nam iuriſdictio ſine modica coërtione, quam ipſos Notarios, etiam actuariatum exercẽtes, certum eſt non habere, nulla eſt *l. fin. ff. de offic. eius cui mandat. eſt iuriſd.* imò addit *Bar. in l. 2. C. de iure fiſci lib.* 10. officium prædictorum ab initio fuiſſe calculare cõputa debitorum fiſci, & inſtare apud Theſaurarium, vt ea exigeret, quod ſuo tẽpore dicit fuiſſe ſeruatum ſolùm in Curia Romana, nec poſſe apud prædictos expediri aliqua, niſi ſolam actorum productionem; ergo nulla conuenientia potuit eſſe inter ipſos, & ſacerdotes initio, nec poſtea; ex quibus patet reſponſio ad quæſitum in rubrica, ideò ſt. non poſſe ſacerdotes hodie abſoluere abſque venia, & approbatione Ordinariorum, ſicut poterant in Eccleſia primitiua, quia, fuit eis poſt Parochiarum diuiſionem prohibitum, vt ſupra.

In quot, & quibus caſibus confeſſio ſit inualida? Cuius occaſione agitur de intentione, tàm in miniſtrante, quàm in Sacramenta ſuſcipiente requiſita.

S V M M A R I V M.

1 *Pueri ante ſeptemnium completum, quando regulariter lumen rationis oritur, non obligantur ad cõfeſſionem, neque ad alia præcepta, ſecus ſi ſint rationis lumine prauenti & num. 2. & quid in foro exteriori*

riori vſque ad num. 8.

9 *Intentio eſt neceſſaria tàm in miniſtrante, quàm in recipiente ſacramenta, ſed diuerſimodè; in neutro tamen ſufficis ex poſt facto. Neutralis, an ſufficiat? n. 10. & 11. Eſt triplex actualis, virtualis, & habitualis, n. 12. 13. & 14. Habita in captura ſacrorum ordinum, vt quis miniſter fieret Eccleſiæ, licet numquam reuocetur, non ſufficit poſtea, ſi numquam renouetur ad conficienda ſacramenta, ſicut putabat* Henriq. *n. 15.*

16 *Intentio ſaltem habitualis requiritur in adulto baptizando, vt validus ſit baptiſmus.* Implicita *recipiendi ſacramenta dicitur eſſe in habente contritionem, vel attritionem peccatorum, vel in accedente ſponte ad illa recipienda, vel in eo, qui catholicè vixit n. 17. & 23.*

18 *Sacramentum recipiens omninò coactus, illud non recipit, nec rem* Sacramenti, *ſecus ſi fuit inductus ex metu, ſed poſtea ſpontè recipit, & n. 19. & 20.*

21 *Hereditatem adiens coactus, eſt vere hæres, licet poſtea reſtituatur, ſi velit.*

22 *Intentio non obſiſtens non ſufficit in ſuſcipiendis ſacramentis, ſi non præceſſit aliquando ſaltem implicita.*

Reſolutio C L X.

EX dictis ſparſim in ſuperioribus, facilè patet reſponſio ad primum quæſitum, ſpecialiùs autem de his agitur hic, & in duabus ſequent. reſol. de eiſdem ſcribunt poſt alios multi apud P. Dia. infra citandum, *& Bartol. à S. Fauſto lib. 4. ſuæ Theol. moral. qu.* 208. qui reſpondet in nouem, quos hic examinabimus, dum ipſe
1 obiter de illis locutus fuit; primus ergo eſt ex defectu ætatis, etenim ſi pænitens vſum rationis non habet, confeſſio eſt inualida, ſed non propterea eſt repetenda, quia ante annos diſcretionis non obligatur, vt ait *Innoc. 4. in c. omnis 12. de pænit. & remiſſ.* Iſte autem vſus, ſeu lumen rationis regulariter oritur in ſeptẽnio ex *Gl. in c. pueris v. grãdiuſculis de delict. puer. & ex alia Gl. in §. minorem natu in margine inſtit. de adopt.* vbi non explicatur an talis ætas debeat eſſe incepta, vel completa, ſed communiter dicunt DD, apud *Dian. par. 4. tract. 3. reſol.* 52. Gloſis tamen prædictis non citatis debere intelligi de completa.
2 Huius occaſione notat *Sancius in ſelect. diſp. 51. n. 3.* quod quamuis conſtaret, puerum antea habere vſum rationis, non propterea obligari præcepto aliquo poſitiuo, quia leges poſitiui iuris ante illam ætatem non intendunt obligare, et de hoc non eſſe diſcordiam inter DD. & addit Dia. cit, nec teneri ad confeſſionem, cum quibus
3 tamen ego non conuenio; Leges n. tàm canonicæ, quàm ciuiles non parcunt omnino pueris, quando malitia ſupplet ætatem, vt in caſu propoſito, peccato tamen ſolo carnis excepto, quod certum eſt non poſſe eos in illa ætate committere *dict. c. pueris, & l. ſi minor ff. ad l. Iul. de adult.* in alijs verò de iure ciuili mitiùs puniuntur, non autem omninò parcitur *l. auxiliũ §. in delictis ff. de minor.*
4 Etenim de impuberibus loquitur in ſpecie *text. in l. 1. §. impuberi ad S.C. Syllan. ibi, & alias ſolet hoc in vſu obſeruari, vt impuberes non torqueantur, terreri tamen ſolent, & habena, vel ferula cædi, & cæt.* ſicuti fuit practicatum in quibuſdam pueris ferula cæſis de ordine M. C. V. teſte *Grammat. deciſ.* 40. ad idem tex. *in l. excipiuntur in fine à contrario ſenſu ff. eod. tit.* quod ſi opponatur, non poſſe intelligi tex. prædictos de minoribus ſeptemnio completo; omiſſa diſputatione prædictorum iurium, quãuis fortius ſtringat tex. *in §. in ſumma inſtit. de obligat. quæ ex delict. naſc.* vbi concluditur puniendos eſſe tales pueros delinquentes, ſi intelligant ſe delinquere.
5 Habemus particularem doctrinam *D. Auguſt. in Epiſt. ad Renatum Epiſcop.* quam refert *Gl. in c. paruuli v. loqui de conſecrat. diſt. 4. & in d. c. pueris v. grandiuſculis, & in Dialogo* D. *Gregorij relata per eandem Gl.* vbi teſtatur de puero quinque annorum, qui iurans, deteſtans, & blaſphemans, fuit à Dæmone raptus in anima, & corpore; ergo ſi ſcit peccare, debet ſcire confiteri, & ſi quando blaſphemabat, rationis vsũ non habuiſſet, non potuiſſet à dæmone rapi; ergo tenebatur confiteri, quamuis ante ſe-
6 ptem nium, non negando tamen, ſi dubitetur an ſit, vel non rationis lumine præditus ante ſeptemnium completum, debere iudicari pro negatiua, ſicuti eo completo, pro affirmatiua, quia vt plurimum ex communiter accidentibus eo completo ſolet accedere, & leges adaptantur ad ea, quæ frequentius accidunt l. nam ad ea ff. de legib. & ita docent multi *apud Dia. d. reſ.* 52.
7 Si autem hoc dubium acciderit de puero

ro ſeptennio non completo in mortis ar-
ticulo, debere tunc confiteri, & pro ſecu-
ritate Confeſſarij ſub conditione abſolui
ſaltem in mente retenta, eo modo, quo fit,
quando ætate maior confitetur de aliquo
peccato dubio, vt dixi ſupra reſolut.
145. cuius conditionis virtute (quę nihil
ponit in eſſe *l. interdum ff. de verb. obligat.*)
non fit iniuria ſacramento, pro ut docent
Villalob. & alij apud eum in ſumma to. 1. trac.
9. diffic. 28. nu. 3. his verbis. quando ſe dudaſſe
ſi el muchacho tiene baſtante vſo de razon,
ò nò para confeſſarſe, toda via eſtarà obligado
à ello, como el que duda, ſi tiene pecado mortal
ò nò, y haſe de abſoluer de baxo de condition.
8 Ratio huius exceptionis à regula priori
eſſe poteſt, quia ibi, ſi adeſt defectus, pote-
rit opportunè ſuppleri in ſequentibus
confeſſionibus, ætate maiori ſuperuenien-
te, in iſto verò caſu excepto, nequaquam,
dum mors omnia ſoluit §. *deinceps auth. de*
nupt. & cum tractetur de ſalute, vel morte
æterna, non eſt hoc maximum negotium
ponendum in contingentia *Laym. in Theol.*
moral. lib. 5. tract. 6. c. 5. n. 7. & alij.
9 Secundus caſus eſt ex defectu intenti-
onis, quæ requiritur tàm in miniſtrante,
quàm in ſuſcipiente iſtud, & omnia alia
ſacramenta (cum diſtinctione, vt infra.)
ſaltem faciendi quod facit Eccleſia, *Trid.*
ſeſſ. 7. can. 11. & ſeſſ. 14. c. 6. in fine de pænit. D.
Thom. par. 3. q. 64. art. 10. & DD. communiter
apud Bonac. de ſacram. in genere diſp. 1. q. 6.
pun. 2. n. 1. ſed intentio, ſiue explicita, ſiue
implicita non ſufficit, ſi accedat ex poſt-
facto, quia ad validitatem ſacramenti non
ſufficit intentio, ſed etiam requiritur co-
pulatiuè, eodemque contextu, mate-
ria, & forma, quando autem accedit
intentio abſente, v. g. Baptizando, vel
pænitente, non adeſt amplius materia, &
forma, quæ iam præceſſerunt, vt diſcur-
rit idem *Bonac. cit. pun. 3. nu. 2. & 3. ex Suar.*
Henriq. & alijs, de quo non dubitatur.
Eſt tamen differentia in intentione re-
quiſita à miniſtrante, & ſuſcipiente ſacra-
menta, in illo enim requiritur actualis,
vel ſaltem virtualis, in iſto verò ſufficit
habitualis, imò ſat eſt pœnitenti ſano ac-
cedere ad confeſſionem cum contritione,
vel attritione; in quibus ineſt intentio im-
plicita velle ſacramenta, quia ſi quis inui-
tus accederet eo modo, quo inferius ex-
10 plicatur, vel cum intentione neutrali,
non ſufficit ſecundum *Bonac. cit. pun. 2. n. 7.*
ſed melius eſt dicere, intentionem neu-
tralem, quando quis non reijcit, nec vult
ſacramenta, non poſſe reperiri in adulto,
vt probat *Caie. in 3. par. q. 68. art. 7. verſic.*
& vt ab hac. Si verò intentio aliquando
habita fuerit à ſuſcipiente, etiam ſufficit,
vſq; quo reuocata non fuerit, *Greg. de Va-*
lent. to. 4. diſp. 4. q. 2. p. 2. in fine ex Concil. Car-
thag. 3. c. 34. & Arauſic. c. 11. Sylu. v. baptiſ-
mus 4. q. 14. Regin. lib. 26. nu. 50. & propterea
11 ſi infirmus petijt ſacramenta, & poſtea
obmutuit, etiam ſi nullum daret ſignum
contritionis, vel etiam ſi non petijt, ante-
quam obmutuerit, ſed catholicè vixit, da-
tur ſub conditione abſolutio, quia taliter
viuendo cenſetur intentionem habuiſſe,
& habere ea petendi, & ex infirmitate ex-
primere non poſſe, vt latè dictum eſt ſu-
pra *reſol. 149. nu. 13.* & tradit etiam *Bonac.*
allegatus n. 9.
12 Quæ quidem intentio, vt omnes ſciunt,
eſt triplex, actualis ſc. virtualis, & habi-
tualis, actualis eſt, quæ habetur in actu,
quo quis intendit conficere, & defacto cõ-
ficit Sacramentum, virtualis eſt, quando
quis habuit actualem, qua non ſublata per
contrariam intentionem, vel per longam
temporis moram, adhuc virtualiter durat
in opere inchoato. Habitualis, eſt, quando
quis facit actum ex habitu, nulla præce-
dente intentione de proximo; vel ſi præ-
ceſſit de proximo, veluti die antecedenti,
fuit tamen interrupta per ſomnum, vel
per aliud opus diuerſum ab eo, ſuper
quod cecidit intentio, nec fuit renouata,
E. g. heſternadie habuit quis intentionem
baptizandi infantem, quem hodie bapti-
zat abſque noua intentione, vel ſi mane
habuit eandem intentionem, & poſtea di-
ſceſſit ad vineam, vbi ſe occupauit in ope-
ribus ruralibus, & ſerò reuerſus, baptizat
abſque noua intentione, dicitur in vtroq;
caſu hæc intentio habitualis, ſicuti in ſi-
milibus, quæ ſufficit ad ſuſcipiendum, non
autem ad conficiendum ſacramentum, vt
13 infra *n. 14.* Vel ſecundum *Caiet. in 3. par.*
qu. 64. art. 8. ad 3. verſic. & hæc propte-
rea, habet quis habitum iuſtitiæ, qui ac-
quiritur ſicut cæteri habitus ex multipli-
catis actibus; tunc dicitur habere intenti-
onem actualem, quando in actu ius reddit,
iuſtitiam adminiſtrando; tunc virtualem,
quando accedit ad Tribunal, vt iuſtitiã fa-
ciat iuxta ſolitum, ſed poſtea mens eius e-
uagatur ad impertinentia, ita quod etiam
ſi

ſi non haberet habitum iuſtitiæ , ex ſolo acceſſu ad Iudicis officium agendum in omnibus, quæ exercet iudicijs, quantumcumque euagetur, ſemper dicitur habere intentionem virtualem, quia ſemper perſeuerat ius primæ intentionis, quam primum propoſuit in iudicando exercere; tunc tandem dicitur habere habitualem, cum illum iuſtitię habitum antea acquiſitum, etiam dormiendo retinet.

Ad quælibet ergo ſacramenta conficienda, ſeu miniſtranda debet miniſter ſtudioſè curare, vt actualem intentionem adhibeat, licet ſufficiat virtualis, vt repetit idem Sanct. *d.art. 8. ad 3.* & ſubdit *Caiet.ibidem in fine*, non eſſe ſtudendum, vt
14 habeamus hoc actualiter continuò in mente, ego intendo conficere ſacramentum, ſed vigilandum poſt actum intentionis, vt actualiter mens noſtra ad ea, quæ ſunt conſecrationis attendat, puta ad prolationem diſtinctam formæ, ad reuerentẽ contrectationem materiæ, ad futuram tunc ineffabilem præſentiam Diuinæ gratiæ in ſacramento, vel etiam ipſius Chriſti, quo ad Euchariſtiam; habitualis autem non ſufficit ſacramentorũ miniſtro, ſed bene ſuſceptori, vt tradunt poſt Caiet.cit.etiam *Sotus in 4.diſt.1.q.5.art.8. Vaſq.3.par. diſp.138. cap.6.Bellar. lib. 1. de ſacram. cap. 27.Bonac.eod.tit.to.1 diſp.1.q.3.pun.2. §.3.n. 11.& alij.*

15 Quod etiam ex multis docuit P. *Dian. par.2.tract.17.reſol.32.* reiecta vti nimis laxa opinione *Henriq.in ſumma lib.1.cap.10. n. 2.* vbi voluit, quod ſi quis in collatione ſacrorum ordinum habuit intentionem eos ſeſcipiendi, vt fieret miniſter Eccleſiæ, & abſque contraria intentione celebrare conſueuit, & miniſtrare ſacramenta etiam cum mentis diſtractione, quod conficiat Euchariſtiam, aliaque ſacramenta; In ſu-
16 ſcipiente vero loquendo de baptiſmo, *D.Thom.3.part.q.68.art.7.in corp.* iterum repetit requiri intentionem in adultis, quam doctrinam explicando Caiet. ibid. verſic.his excurſis vult, non eſſe intelligẽdam de neceſſitate ſacramenti, ſed ſufficere non inueniri in baptizando obicem voluntatis contrariæ, quod probari dicit *ex c.maiores in fine de bapt. ibi, tunc characterem ſacramentalis imprimit operatio, cum obicem voluntatis contraria non inuenit obſiſtentem.*

Sed reuerà *Innoc.3. cuius eſt tex. ille* diſcurrendo ibi latè de materia, & plures diſtinguendo caſus, concludit poſtea, paulò ante verba prædicta recitata per Caiet. loquendo de catechumenis, quod ſi propoſitum habuiſſent baptizandi, & poſtea in dementiam incurriſsent, vel dormiendo conſtituti fuiſsent in articulo mortis, tunc eos conſueuiſse Eccleſiam baptizare; ergo præceſſit intentio, quæ dicitur habitualis, & conſequenter etiam
17 in ſuſcipiente requiritur omninò aliquis actus poſitiuus, vel explicitus, vel implicitus, vt eſt contritio, vel attritio, aut acceſſus ſpontaneus ad baptiſmum, ſicuti de confeſſione dictum fuit, quod etiam docet *Dian.par. 5.tract.13. reſol.32.* vbi citat Caiet. non approbando, neque reprobando ſuum dictum, qui ſolùm notauit verba finalia Innoc. non alia antecedentia.

18 Et propterea idem docent *Scot.in 4.ſent.diſt.4.q.2.& Sanctus ibidem diſt.6.qu.1. art.2.quæſt.3. ibi, & ideò in adultis, in quibus poteſt eſſe contraria voluntas actu, vel habitu, requiritur contritio ad percipiendam rẽ ſacramenti, & intentio, vel voluntas ad recipiendum ſacramentum; in pueris autem abſque vtroque percipitur ſacramentum, & res ſacramenti, & inferius ſubdit: Tamen ſciendum, quod non requiritur in adulto voluntas abſoluta ſuſcipiendi, quid Eccleſia confert, ſed ſufficit volũtas cõditionata, ſicut eſt in voluntarijs mixtis, vt dicitur in 3.Ethic. & ideò ſi ſit coactio ſufficiens, ita quod principium ſit ex toto extra. nil conferente vim paſſo, vt cum aliquis reclamans immergitur violenter, tunc talis nec ſacramentum ſuſcipit, nec rem ſacramenti; ſi autem ſit coactio inducens, ſicut minis, vel flagellis, ita quod baptizatus potius eligat baptiſmum ſuſcipere, quàm talia pati, tunc ſuſcipit ſacramentum, ſed non rem ſacramenti.*

Ex quo D. Tho. loco (licet Caiet.eum adducat pro ſe) percipitur, quod quamuis baptizandus, coactus eligat baptiſmum, vt in finalibus verbis. Spontè ta-
19 men ad illum accedit, quamuis timor minarum ad hoc eum inducat, & differt à primo caſu, quando ex toto reclamans immergitur violenter; in iſto enim, vt ait Sanctus, nec Sacramentum ſuſcipit, nec rem ſacramenti: in illo verò ſuſcipit ſacramentum, ſed non rem ſacramenti, ratio differentiæ eſt, quia voluntas coacta, voluntas eſt, vt docet idem *Innoc.3.in d.c. maiores §.item quæritur ibi, propter quod, inter*

Digitized by Google

ter inuitum, & inuitum, coactum, & coactum,
30 *alij non abſurdè diſtinguunt, quod is, qui terroribus, atque ſupplicys violenter attrahitur, & ne detrimentum incurrat, baptiſmi ſuſcipit ſacramentum, talis ſicut. & is, qui fictè ad baptiſmum accedit, characterem ſuſcipit chriſtianitatis impreſſum, & ipſe tamquam conditionaliter volens. licèt abſolutè non velit, cogendus eſt ad obſeruantiam fidei Chriſtianæ, & cet.* idem legitur *in l. ſi mulier §. penult. & fin. ff. quod metus cauſa vbi Gl. v. volui allegat verſum, ſic volens factum, quod nollem velle coactus.* Simile habetur *in c. ſacris eod. tit. & alibi paſſim præcipuè in c. merito* 15. q. 1. & conſequenter iſta ſecunda voluntas origine eſt coacta, ſed actu eſt libera; illa verò origine, & actu eſt coacta, in quo conſiſtit differentia.

Ex quibus ſi D. Tho. doctrinam ſpectemus ibi, *eligat baptiſmũ*, conſtat de expreſſa explicatione voluntatis baptizandi; & ſic de actu poſitiuo, ſi tex. canon, conſtat etiam de intentione ſaltem tacita, ibi ad baptiſmum accedit; ſi tex. ciuiles, de inten-
21 tione, ſeu voluntate expreſſa, ibi n. fuit quis metu antecedenti coactus adire hæreditatem, quàm poſtea ſpontè adijt, licet poſt aditam, ſi velit, poſſit ex contraria volũtate, metu probato, in integrum reſtitui; hęreditas enim etiam ſolo animo aditur *l. pro hærede ff. de acquir. hæred.* ſed animo declarato per aliquem actum poſitiuum *l. gerit, vbi Gl. in margine ff. eod. tit. Capic. Latro dec. 8. n. 2.* & ſic vndequaque patet non ſufficere voluntatem non obſiſtentem in ſuſceptione Sacramentorum, vt dicit Caiet. quia hæc dici poteſt voluntas, ſeu intentio neutralis, non obſiſtens, neque aſiſtens, quam ipſemet Caiet. ibidem, paulò ante *verſic. & vt ab hac*, apertè dicit eſſe impoſſibilem in adulto.
22 Sed requiri ſaltem habitualem, & ſi remotam, vel interruptam, non tamen reuocatam, vel intentionem implicitam contentam in contritione, vel attritione, aut acceſſum ſpontaneũ, (vel ẽt coactũ in baptiſmo ſecundum modũ tñ explicatum) imò & quod magis eſt, ſufficit etiam conſenſus generalis, qui ſupponitur in Chriſtiano, qui catholicè vixit, ſæpè recipiens tempore ſanitatis ſacramenta, cui non denegantur in articulo mortis, ſi ipſa inſtante obmutuit, & illa non petijt vt ſupra *n.* 11. & tradit etiam *Dia. d. reſol. 32. in fine*: quoquidem in caſu adſunt etiam actus poſitiui de bona vita præterita, quam ſupponimus, aliàs nec poſsent conferri Sacramenta, ſi nec in illo actu ea petijſset, nec de bona vita priori conſtaret.

Num confeſſio facta ob malum finem, puta vanam gloriam, vel ex defectu attentionis Confeſſarj, aut propoſiti pœnitentis ſit nulla.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta ob finẽ peccaminoſum mortalem, eſt nulla, quid ſi ob vanam gloriam? n. 2. quid ſi ſub verbis obſcuris? n. 10. & quid ſi cum animo non ſatisfaciendi, vel ſine hoc animo, ſed poſtea non ſatisfiat? n. 11. cum mult. ſequent.*

3 *Opera bona peragere propter vanam gloriam, an & quando eorum occaſione cõmittatur mortale, vel veniale, ſi dirigantur ad eam, tamquam vltimum finẽ, & n. 4. vſque ad 7.*

8 *Confiteri mortalia vni extraordinario Cõfeſſario, & poſtea venialia ordinario, ne amittatur bona opinio apud iſtum an ſit mortale, vel veniale?*

9 *Pænitens ſi confitendo aduertit Confeſſariũ dormire, tenetur eum excitare, aliàs confeſſio eſt nulla; ſecus ſi ad hoc non aduertit, & abſoluitur, tenetur tamen quandocumque poſtea hoc ſciuerit, non audita repetere.*

14 *Cõfeſſarij appellantur iudices, & propterea incognita cauſa rectè iudicare non poſſunt. Eorum poteſtas eſt coactiua, ſiue ſit ordinaria, ſiue delegata, ſicuti illa quam habent iudices in foro exteriori. n. 15. 16. & 17.*

Reſolutio CLXI.

1 TErtius caſus eſt ſequendo thema reſol. antecedentis, quando confeſſio fit ob finem peccaminoſum; etenim ſiquis confiteretur; vt Deus proſperet ſuos contractus illicitos (quod poteſt contingere in vſurarijs) vel ſuos venereos amores, vt faciunt meretrices, & huiuſmodi, de quo ipſe conquæritur in pſalmo 49. ibi, *exiſtimaſti inique, quod ero tui ſimilis*, certum eſt confeſſionem eſſe inualidam, vti ſacrilegam, tum ex defectu doloris, quem impoſſibile eſt adeſſe in tali anima, tum

etiam

etiam ex defectu integritatis, quia hoc eſt
nouum peccatum, de quo, vel pœnitens
non confitetur, & confeſſio non eſt inte-
gra: vel confitetur, & non eſt abſoluen-
dus, donec reſipiſcat; quod ſi abſoluere-
tur, peccaret etiam Confeſſarius, vt no-
tum eſt, & tradunt omnes apud *Bonac. de
pænit.diſp.5.q.5.ſect.2.pun.2.§.2.nu.4.* Diffi-
2 cultas ergo poteſt eſse, quando fit ob fi-
nem venialem, puta ad captandam vanam
gloriam, et ſi finis principalis eſt illius
gloriæ vanę, acceſsorius autem remiſſio-
nis peccatorum, etiam confeſſionem eſse
nullam dicunt *Abulenſ. ſuper Matth. cap.6.
qu.3.& 55. Angel. v. vana gloria §.1.Sylu.
v.confeſſio 1.q.7.* aſſerentes ſacramentum
pænitentiæ, ſuſceptum principaliter ex
quocumque alio fine, quam remiſſionis
peccatorum, eſse inualidum, quia iſta
ſola cauſa, eſt principalis effectus Sacra-
menti.

3 Verum *D.Tho.2.2.q.132. art.3.in corp.*
poſt aliud caput diſtinctionis ſubdit, vi-
delicet, *alio modo ex parte ipſius gloriantis,
qui intentionem ſuam refert ad gloriam, tam-
quam ad vltimum finem, ad quem st. ordinat
etiam virtutis opera, & pro quo conſequendo,
non prætermittit facere etiam ea, quæ ſunt cō-
tra Deum, & ſic eſt peccatum mortale, quod
volens probare, adducit D. Auguſt. lib.5. cap.
14. de Ciuit. Dei ibi, hoc vitium st. amor hu-
manæ laudis inimicum eſt piæ fidei, ſi maior
in corde ſit cupiditas gloriæ, quàm Dei timor
vel amor.* concludit poſtea ſic: Si *autem
amor humanæ gloriæ, quamuis ſit inanis, non
tamen repugnat charitati, neque quantum ad
id, de quo eſt gloria, neque quantum ad inten-
tionem gloriam quærentis, non eſt mortale, ſed
veniale.* Sanch. autem *in ſumma lib. 1. c.
4 3. n.1.* reſpondet per hæc verba, *res quā-
tumuis ſacras principaliter ob vanam gloriā
efficere, vt Sacramenta omnia miniſtrare, vel
recipere, ſacrum celebrare, non excedit culpam
venialem,* citat relatum locum *D. Thom. &
Nauar. in man. cap 23.n.13.in fine,* qui idem
5 dicit, & addit, quod ex contrario, facere
eadem principaliter propter Deum, vel
quia ſunt honeſta, & ſancta, & ſecundariò
propter gloriam, vel laudem humanam,
non ſolùm non eſt peccatum, ſed etiam
meritum.

6 Sed antea *D. Auguſt. lib.2. de ſerm. Dom. in
monte cap.12.* breuius materiam repetendo
ait in quatuor caſibus vanam gloriam eſſe
peccatum mortale, in cæteris veniale; pri-
mò cum eſt de aliquo mortali, qui enim
complacet, aut appetit laudari de aliquo
mortali, peccat mortaliter. Secundò cum
appetitur talis laus ob finem mortalem, vt
qui vult laudari de aliquo facto ad conſe-
quendum finem carnalem fornicationis,
aut aliud ſimile. Tertiò cū quis paratus eſt
tranſgredi, vel de facto tranſgreditur ali-
quod præceptum ob vanam gloriam, vt
medicus, qui ne laudem populi amittat,
non vult in morbo periculoſo, quem non
bene dignoſcit, ſocium adhibere, vel qui
errorem docuit perniciosum, & non vult
ſe retractare, ne laudem perdat. Quartò
quando ob vanam gloriam ſequitur nota-
bile damnum proximi, nempè ſi medicus,
vel legiſta ignari laudantur multum ab a-
lijs, ex qua laude ſequitur; vt totus popu-
lus ad ipſos concurrat, quem neſciunt cu-
rare, vel defendere, niſi laudem reuocent,
dicendo non ita eſſe, peccant mortali-
ter.

7 Idem docet Nauar. cit. quod st. ſi fiant
bona opera ex vana gloria ob finem mor-
talem, eſt mortale, ſi ob finē venialem, ve-
niale, ſequitur *Regin. lib.6.n.149. ex Soto in
4.diſt.18.q.3.art.2.& 3.* quia peccatum ve-
niale, non obijcitur gratiæ, *Dia. par.4. tract.
4. reſol.212. ex Vaſq. & alijs,* quod compro-
batur *ex Matth. cap.6. ibi, & cum oratis, non
eritis ſicut hypocritæ, qui amant in Synagogis,
& in angulis platearum ſtantes orare, vt vi-
deantur ab hominibus; Amen dico vobis re-
ceperunt mercedem ſuam, &c.* & paulò ante
*cum ergo facis eleemoſynam, noli tuba canere,
ſicut hypocritæ, vt honorificentur ab homini-
bus,* ex quibus videtur, quod licet iſti ac-
tus fiant principaliter ex vana gloria, ſicuti
denotat illa cauſalis (*vt*) non tamen per-
tingere ad mortale, ſed ſolum ad veniale
cum priuatione meritorum, & proinde
illationem prædictorum DD. quod st. nul-
8 lo modo peccet, qui alicui Confeſſario
confitetur mortalia, & poſtea alteri venia-
lia, ne ſuam honeſtam exiſtimationem
apud iſtum amittat, eſſe probabilem, &
poſſe ad ſummum eſſe veniale, vt docent
Nauar. & Bonac. d. §.2.n.5. ſi tamen hoc ra-
riſſimè ageretur, ſecus ſi continuò, & ex
induſtria, ne animæ ſuæ ſtatus deploran-
dus plenè intelligatur, vt ſubdit Regin.
citat.

9 Quartus caſus eſt ex defectu attentio-
nis in Confeſſario, ſi dum pœnitens con-
fitetur peccata, ille dormit, confeſſio eſt

nulla, quando aduertit pœnitens illum
dormire. & non curat à ſomno excitare,
quia eſt in dolo, dum non vult ſua pecca-
ta audiri à Confeſſario, quod idem eſt ac
ſi minimè confiteretur; cæterum ſi bona
fide confitetur, nec aduertit ad ſomnum
Confeſſarij, à quo abſoluitur, valida eſt
confeſſio, adeſt enim materia, forma, &
intentio, & abeſt omnis dolus, cuius cauſa
prior non valet *Sylu. v. confeſſio 1. ſub nu. 6.*
Nauar. in man. cap. 9. ſub nu. 14. Suar. tom. 4.
diſp. 22. ſect. 7. nu. 4. qui rectè ſubdit ex D.
Anton. & alijs, quod ſi poſtea conſtiterit
pœnitenti Confeſſarium aliquod mortale
non audiuiſſe, tenetur non auditum repe-
tere *Vaſq. de pœnit. q. 92. art. 3. dub. 2 ad finẽ,*
Henriq. lib. 5. cap. 14. n. 5. Regin. lib. 6. n. 149.
Bonac. de pœnit. tom. 1. diſp. 5. q. 7. pun. 4. §. 2. n.
11. & nos ſupra reſol. 148. n. 19. Eodem mo-
10 do eſt nulla confeſſio, ſi peccata non fue-
runt aperta, & declarata, ſed doloſè ſub
verbis obſcuris, vel æquiuocis confeſſa,
ita ut Confeſſarius ea non benè intellexe-
rit, debet enim eſſe nuda, quod eſt vnum
de principalibus requiſitis, vt ſupra dixi,
& tradunt *Sylu. & Nauarr. citat. Bartol. à*
S. Fauſto lib. 4. quæſt. 212. ex Victor de Con-
feſſ. num. 169. eſtque inconfeſſo apud om-
nes.

11 Quintus eſt ex defectu doloris, de quo
ſupra reſol. 144. & v. contritio. Sextus eſt
ex defectu propoſiti ſatisfaciendi; etenim
ſi de ſatisfactione, ſeu pœnitentia medi-
cinali ſermo ſit, certum eſt deficiẽte pro-
poſito eam adimplendi, confeſſionem eſſe
nullam, & peccare mortaliter, etiam Con-
feſſarium abſoluentem, ſi hoc aliqualiter
aduertat, vt ſupra *reſolut. 152. num. 11.*
12 ſi verò de pœnitentia ſatisfactoria, quam
confeſſarius imponit, ſeu imponere debet
pro peccatis commiſſis; & aut confeſſio
eſt de venialibus, vel mortalibus aliàs ritè
confeſſis, & ſiue acceptetur pœnitentia
pro eis impoſita, ſiue non, numquam eius
omiſſio tranſcendit culpam venialem, vt
etiam dictum eſt ibidem *n. 18.* cum *P. Dia.*
par. 3. tr. 4. reſ. 102. contra Bonac. ibi rela-
tum & conſequenter valida eſt confeſſio.

13 Aut tandem loquimur de mortalibus
alias non confeſſis, & reſpondent quam-
plures apud *Dia. par. 2. tract. 15. reſol. 52. §.*
his tamen, quod ſi pœnitens ſit contritus, vel
ſaltem attritus, licèt habeat propoſitum
explicitum, vel implicitum non ſatisfaci-
endi, probabile eſt, quod poſſit abſolui, &
valida ſit abſolutio, ipſe tamen P. hanc
opinionem non approbat, neque reprobat,
idem fecit *in reſol. 51. par. 3. tract. 4.* vbi ite-
rum pro eadem opinione alios DD. cu-
mulauit, ratio cui iſti innituntur, eſt, quia
poteſt pœnitens habere propoſitum ſatiſ-
faciendi in purgatorio, quod ſufficit ſe-
cundum ipſos, de qua quæſtione dictum
eſt etiam in d. reſol. 152. vbi fuit talis opi-
nio reiecta.

Principalis ratio, ex qua moti ſumus
ibi, & hic pro contraria opinione cum di-
ſtinctione, vt infra, eſt illa, quam docent
PP. in Trid. ſeſſ. 14. cap. 8. & can. 15. ibi, nam
claues ſacerdotibus, non ad ſoluendum dum-
taxat, ſed ad ligandum conceſſas, etiam anti-
qui Patres, & credunt, & docent. vlterius in
eadem ſeſſ. cap. 4. in princ. Confeſſarij vocan-
14 tur iudices, & conſequenter ſubditur in-
ferius, videlicet, *hoc iudicium incognita cau-*
ſa exercere non poſſe, neque æquitatem in pœnis
iniungendis ſeruare poſſe, ſi in genere tantùm,
& non in ſpecie pœnitentes ſua peccata decla-
rent. Si ergo poteſtatem habent ligandi,
appellantur iudices, & vti tales iudicium
15 exercent, pœnitentias iniungentes pecca-
tis correſpondentes, præuia cognitione
meritorum cauſæ, hoc totum conuenit iu-
dicibus in foro exteriori, quorum pote-
ſtas, vel ſit ordinaria, vel delegata, ſem-
per eſt coactiua *c. 1. & toto ferè tit. de offic. iu-*
dic. ordin. c. 1. & toto etiam ferè tit. de offic. iu-
dic. deleg. l. 2. & 3. ff. de iuriſd. omn. iudic. & a-
libi paſſim iudicium enim in inuitum red-
ditur. *c. facta diſt. 4. l. inter ſtipulantem §. ſi*
ſtichum ff. de verb. obligat. Præſ. de Franch.
deciſ. 346. n. 7.
16 Proinde non eſt gratis aſſignanda diffe-
rentia inter hoc interius, & exterius iudi-
cium, cum nullibi tradatur, & inſuper re-
ctè intuenti patet, omnia, quæ ad hoc cõ-
currunt, illi etiam ineſſe, vt dictum eſt
ſupra *hoc eod. tit. in proœmio nu. 9.* quibus ad-
do, quod ſicuti iuriſdictio exterior non po-
teſt exerceri in non ſubditos *l. 3. ff. de offic.*
Præſid. ita iſta interior Confeſſarij, loquen-
do de confeſſione annali *c. omnis de pœnit.*
& remiſſ. Trid. ſeſſ. 14. cap. 7. Vlterius ſub-
ſtantialia iudicij exterioris ſunt actor, iu-
dex, & reus, *c. forus, de verb. & rer. ſignif.*
& eadem ſunt iſtius interioris, iudex eſt
Confeſſarius, actor eſt propria conſcien-
tia, vel idem pœnitens, quatenus ſe accu-
ſat. Reus verò quatenus condemnatur à
Confeſſario, vti Iudice ad pœnitentiam pe-
ragendam, vt etiam dictum eſt *ibidem nu.*
11. & conſequenter de ſimilibus ad ſimi-

lia

Digitized by Google

lia ſit extentio *l. quadam §. nummularios vbi*
Gl. v. quia ff. de edendo, l. non poſſunt ff. de ll.
ibi qui iuriſdictioni præeſt ad ſimilia procede-
re, atque ita ius dicere debet.
Item hoc exprimitur in eod. *Trid. cit. c.*
6. loquendo de Confeſſario, ibi, *ſed ad in-*
ſtar actus iudicialis, quo ab ipſo velut à Iudi-
ce ſententia pronunciatur; idem legitur *in*
17 *can. 9. ibidem*, ſed ſententiæ tenemur de
neceſſitate parere *l. celſus §. fin. de arbitr.* a-
liàs eſſet eluſoria, quod eſſe non debet *l. ſi*
prætor 75. ff. de iudic. & patet ex definitione
ſententiæ tradita per DD. communiter, vi-
delicet, *eſt iudicialis definitio. controuerſiæ*
finem imponens per condemnationem, vel ab-
ſolutionem, non poſſet autem rectè dici im-
ponere finem, ſi non cogeret. Præterea in
eod. *Trid. ſeſſ. 14. cap. 8.* vbi agitur de iſta
pænitentia ſatisfactoria, titulus rubricæ eſt
de ſatisfactionis neceſſitate; ergo non po-
teſt pænitens eam ſpontè dimittere; valet
enim argum. ſumptum ex verbis rubr. *Gl.*
in l. non idcirco v. diſcerni, & in margine ff.
de iudic.
18 Ex quibus indubitanter aſſero, quod
non debet, nec poteſt abſolui pęnitens,
nolens pænitentiam à Confeſſario impoſi-
tam acceptare, eo etiam magis, quia vt
dicit *Faber de pænit. in 4. ſentent. diſt. 19. qu.*
vnica diſp. 35. cap. 10. n. 229. quem ſequitur
P. Dia. d. reſol. 51. veriſimile ſatis eſt, acce-
dentem ad confeſſionem, & nolentem
pęnitentiam, & ſi modicam acceptare,
contritionem, neque attritionem habere;
quod ſi de facto abſoluatur, ex quo pæni-
tens non recuſat pęnitentiam, ſed intrin-
ſecum propoſitum habet eam non implē-
di, valida eſt confeſſio, ſi pænitens ſaltem
attritus acceſſit, & putat ex ignorantia
inuincibili, tale propoſitum non impedi-
19 re effectum Sacramenti. Ratio eſt, quia
pœnitentia, de qua loquimur non eſt pars
eſſentialis ſacramenti, ſed tantùm integra-
lis *Trid. ſeſſ. 14. cap. 3. de pænit.* & bona fides
eum excuſat, dum non habemus legem
exprimentem, nullam eſſe in tali caſu con-
feſſionem, ſed ex ſtatutis per Trid. cit. per-
cipiunt tantùm DD. pænitentem pæniten-
tiam non acceptantem, vel acceptatam nō
implentem, ſi ſit pro mortalibus, peccare
mortaliter, vt *ex Magiſt. ſent. D. Tho. Richar.*
Palud. & alijs fundat Suar. to. 4. diſp. 38. ſect.
7. à n. 2. vſque ad 5.
20 Si verò quis accederet ad confeſſionem
cum propoſito non ſatisfaciendi, quia con-
ſequenter peccaret mortaliter, bona fide
ceſſante, non ſolùm non reciperet gratiam
ſacramenti, peccato mortali manente, ſed
etiam confeſſio eſſet inualida *Tolet. lib. 3. c.*
9. in fine, ibi. ſatis eſt, quod non habeat contra-
rium propoſitum, quia tunc ineptus eſt omnino
confeſſioni, & abſolutioni recipiendæ; licet e-
nim ſatisfactio ſit pars integralis, vt dixi,
& eius omiſſio confeſſionem non vitiet,
hoc tamen procedit ex poſtfacto; ſecuta
namque confeſſione valida, & cum pro-
poſito ſatisfaciendi, poteſt tunc contrahi
mortale, ſatisfactionem non implēdo iux-
ta diſtinctionem traditam ſupra *reſol.* 152.
n. 18. non autem inualidari quod ab initio
validum fuit *l. quæ ab initio à contrario ſen-*
21 *ſu ff. de regul. iur.* In priori verò caſu non
eſt dubitandum confeſſionem eſſe inuali-
dam, eo magis, quia, vt dixi, non
poteſt in ea, contritio, neque attritio a-
deſſe; dolor enim de peccatis, & voluntas
ea committendi, & de facto committere,
ſunt omninò repugnantia, quæ nequeunt
in eodem eſſe ſubiecto *l. vbi repugnantia ff.*
de regul. iur. Nauar. in man. cap. 9. n. 17. in
fine, ibi, tunc enim nihil valeret, etiam ſi poſtea
pænitentiam iniunctam exequeretur. non quia
illam non adimpleuit, ſed quia quando illa in-
iungebatur, peccauit; & de illo peccato non
ſe accuſauit, atque ideo non fuit integra con-
feſſio.

Num, & quando confeſſio ob defectum materiæ, vel formę, vel ſcientiæ Confeſſarij, aut poteſtatis ordinis ſit nulla?

S V M M A R I V M.

1 *Materia remota ſacramenti pænitentiæ, ſunt peccata, proxima verò contritio, ſeu attritio.*

2 *Peccatum mortale omiſſum in confeſſione ex induſtria, vel negligentia culpabili, ſeu lata culpa, eam annullat, & quæ iſta ſit? n. 3.*

4 *Abſolutionis forma eſt omnino neceſſaria, aliàs inualidatur confeſſio, ſed non ſufficit à Diacono, etiam in caſu neceſſitatis. n. 5.*

6 *Clauis Eccleſiæ eſt triplex nempe ordinis, ſeu poteſtatis, iuriſdictionis, & ſcientiæ, & quæ iſtæ ſint n. 7. & 8.*

9 *Clauis tàm poteſtatis, ſeu iuriſdictionis, quā*

ſcien-

ſcientia licet conferatur in collatione ordinis ſacerdotalis, non tamen rectè exerceetur abſque ſcientia.

10 *Confeſſarius habens mediocrem doctrinam non peccat confitendo, nec Epiſcopus eum admittens, imò indoctus in multis caſibus excuſatur n.16.ſecus pænitens,ſi illum data opera eligit n.17.*

11 *Iudex in foro exteriori, vel interiori non peccat,ſi habet mediocrem doctrinã,ſed ſi omnino per imperitiã male iudicauit, in ciuilibus tenetur parti ad refectionẽ dãnorum, in criminalibus autem punitur etiam corporaliter, in interiori verò peccat mortaliter, etiam ſi hoc ageret ex præcepto ſuperioris n.14.cum multis ſeq. ſed quid de medico ſimiliter indocto? num.15.*

12 *Fornicationem ſimplicem ignorare eſſe mortale,eſt ignorantia non ſolùm iuris diuini, & canonici, ſed etiam naturalis, quæ neminem excuſat.*

13 *Ius gentium eſt idem, ac ius naturale ſecundarium, & competit omni humano generi, cum quo proditum eſt.*

18 *Sententia prolata à Iudice in foro exteriori, numquam eſt nulla, niſi ſit contra expreſſum caſum legis, eodem modo ſententia abſolutionis prolata à Confeſſario.*

Reſolutio CLXII.

1 SEptimus caſus eſt iuxta ordinem *prioris reſol.n.*11.ex defectu materiæ, vel formæ, qua propter, ſi loquimur de materia remota, vt ſunt peccata in confeſſione omiſſa, et de hoc dictum eſt ſupra *reſol.*149. *num.*1. vel ex contrario dicta, quæ non fuerunt commiſſa, & de hoc etiam fuit ſermo ſupra *reſol.*28.*nu.*1. ſi de proxima,vt eſt contritionis, vel attritionis defectus,& etiam eſt dictum ſupra *reſol.*144. *& alibi*; eſt tamen aduertendum ad illud, quod dicit *Bart.à S. Fauſto lib.*4.*q.*216.circa hanc eandem materiam, nempè quod ſi quis non ex induſtria, ſed per ignorantiam, vel negligentiam, quamuis mortaliter culpabilem tacuit aliquod mortale, non teneatur talem confeſſionem iterare, cum ſit informis,& valida. Siquidem puto ego, ſalua pace, talem doctrinam non eſſe admittendam (excepto caſu ignorantiæ inuincibilis; de quo dixi ſupra *reſol.*
149. *num.*2.) dum fatetur ipſe peccatum
2 ex induſtria, ſeu dolo (quod idem eſt)
omiſſum in confeſſione eam inualidare,
quod euenit, quia cum confeſſio non ſit
integra, committitur mortale, quod eam
deſtruit; ſed in ſecundo caſu ſupponit etiam adeſſe mortale,dum ait negligentiam
eſſe mortaliter culpabilem, & de mortali
ad mortale, quo ad hoc non adeſt diſcrimen: ergo idem eſt primus caſus, quam
ſecundus; & proinde ſi per ipſum confeſſio in illo caſu eſt nulla, idem erit in iſto,
quia ſimilium eadem eſt virtus *l.non poſſũt & l.& ideo ff.de legib.*
3 Præterea negligentia, de qua ipſe loquitur, eſt latæ culpę, quæ æquiparatur
dolo *l.quod nerua ff.depoſiti*,iſta enim culpa
eſt ignorare quod omnes ſciunt *l. latæ ff.de verb. & rer. ſignif.* & proinde ſicut dolus
per ipſum, & omnes inualidat confeſſionem,ita iſta negligentia ſupina, ſeu culpalata,quia quod diſponitur in vno de ęquiparatis, diſponitur in alio, *l.*3.*§.proinde, & §.quoties ff.de in rem verſo.Præſ.de Franch. decíſ.*711. *n.*11.*&* 12. *ex Imola in Clem.* 2. *de priuil.* & circa doctrinam *D.Tho.in* 4. *diſt.*17.*q.*3.*art.*4. per eum adductam,aliter
eam explicat Caiet. ibi, & latius *par.*3. *q.* 9.*art.*1.*in ſupplem.* vt retuli ſupra reſ. 144.
4 Si verò loquimur ex defectu formæ abſolutionis à Confeſſario prætermiſſæ in toto,
vel in parte, & ſimiliter eſt nulla confeſſio, vt dixi ſupra *v. abſoluere in introduct. n.*1. neceſſaria enim omninò ſunt illa verba (*abſoluo te*) in hoc ſacramento, ſicut
forma conſecrationis, eſt de eſſentia Euchariſtiæ,vt ſup. v.Euchariſtia,& alię in alijs,vt notant in ſpecie *Regin.lib.6.cap.*1.*n.* 146. *& alij*.
5 Octauus eſt ex defectu poteſtatis Confeſſarij, de qua aliqua dixi, ſed non ſufficienter ſupra *reſol.*159.*nu.*1. vnde primò
aduertendum eſt, hanc poteſtatem ſolis
ſacerdotibus eſſe conceſſam, non autem
ſubdiaconibus, vel diaconibus, etiam in
caſu neceſſitatis,& conſequenter illa verba apud *Matth.*16. *& Io.* 20. *quorum remiſeritis peccata, &c.* non omnibus Chriſti
fidelibus, ſed ſolis ſacerdotibus dicta fuere iuxta *Trid.ſeſſ.*14.*cap.*6. *& can.* 10. & ſic
de fide hoc etiam eſſe dicit *Bellarm. ſuper eod.Concil.lib.*2.*de pænit.cap.*5. *et legitur in Catech.Rom.par.*1.*cap.*11.*n.*6. Quæ quidem
6 poteſtas in genere ſumpta appellatur clauis Eccleſiæ, & eſt triplex ſecundum *Tabien.*

bien. verb. clauis num. 2. prima dicitur
clauis ordinis, ſeu poteſtatis, quæ ſuſci-
pitur in receptione ordinis ſacerdota-
lis; tunc enim datur poteſtas in corpus
Chriſti verum conficiendi ſanctiſſimum
Euchariſtiæ ſacramentum, & in corpus
Chriſti myſticum per traditionem poteſta-
tis abſoluendi pænitentes à peccatis ſuis,
vt dixi *in dict. reſolut.* 159. ſecunda dici-
tur clauis iurisdictionis, qua traditur
poteſtas vtendi clauibus ordinis recepti;
Tertia dicitur clauis ſcientiæ, & eſt pote-
ſtas diſcernendi, ſeu ſcientiam exercendi
erga ſubditos, in quos fuit iurisdictio con-
7 ceſſa. Sed *D. Thom. in* 4. *ſent. diſt.* 18. *qu.*
1. *art.* 1. duas tantum eſſe claues probat;
nam duas primas, ordinis ſt. & iuriſdicti-
onis, vnam dicit, vel quia prima eſt cauſa
ſecundæ, etenim nihil aliud (ait Sanctus)
eſt character ordinis ſacerdotalis, quam
poteſtas exercendi illud, ad quod princi-
paliter ordo ſacerdotij ordinatur, ſuſtinẽ-
do quod ſit idem, quod ſpiritualis pote-
ſtas, ideo character, & poteſtas conficien-
di; & poteſtas clauium ſunt vnum, & idem
per eſſentiam, ſed differunt ſolùm ratione
in ordine ad diuerſos effectus, vt explicat
Chetius ſtatim citandus ſub n. 1. Vel quia
quando datur ordo, datur poteſtas cla-
uium, ſed ſuſpenditur executio, donec
tradatur materia debita, quæ eſt plebs ſu-
biecta per iuriſdictionem, & propterea
habet ſacerdos in collatione ordinis ſa-
cerdotalis poteſtatem Clauium, ſed non
actum clauium, quem tamen conſequitur
tradito iuriſdictionis vſu, vt etiam dixi
in reſol. cit. n. 14.
8 Secunda ergo iuxta eundem Sanct. eſt
clauis ſcientiæ, (& hic eſt nonus, & vlti-
mus caſus nullitatis confeſſionis ſecun-
dum tamen diſtinctionem, vt infra in fine)
quæ eſt authoritas actum ſcientiæ exer-
cendi, & quandoque ſine ſcientia eſt,
quandoque autem ſcientia ſine ipſa, ſicut
patet etiam in iudicijs ſecularibus; ſtatim
enim ac quis eſt creatus iudex, authorita-
tem iudicandi habet, & tñ multoties ſciẽ-
tiam non habet; & è conuerſo habet quis
aliquando ſcientiam, & non authoritatem
iudicandi; ſcientia enim vt ſic, cum non ſit
virtus moralis, neque Theologalis, non
infunditur per impreſſionem characteris,
ſed eſt habitus acquiſitus. Et propterea
clauis ſcientię, eſt propriè poteſtas exer-
cendi ſcientiam, vt ex D. Thom. loco cit.
percipitur, & hęc iuncta cum claui pote-
ſtatis, ſeu ordinis, & iurisdictionis con-
fertur ſacerdoti, dum ordinatur.
9 Hinc dixit *Chetius tom.* 1. *ſuæ Theol. mor.*
in v. clauis ſub n. 4. quod licet hæ duæ cla-
ues tradantur in collatione ordinis ſacer-
dotalis, rectè tamen exerceri non poſſunt
ſine ſcientia, prout eſt habitus, & ideo ma-
lè facere eos, qui ordinantur ſine ſufficien-
ti peritia; cum enim clauis ſcientiæ, ſit po-
teſtas iudicandi, quomodo iudicare quis
rectè poterit ſine ſcientia? cum clauis ſci-
entiæ ſit poteſtas vtendi ſcientia, quomo-
do poterit vti quis eo, quod non habet?
quot mala oriantur ex vſu clauium ſine
ſcientia, experientia docet, & propterea
ſubdit ibidem, peccare mortaliter tàm or-
dinatos ignorantes, quàm ordinantes, eoſ-
que ad vſum clauium admittentes, & tan-
to grauius Principibus ſecularibus admit-
tentibus iudicem ignarum, & ipſo iudice
ignaro exercente, quanto tribunal pęni-
tentiæ, & pænitentium conſcientiæ, præe-
minent Tribunali ſeculari, & foro exte-
riori.

Penes quos autem reſideat iurisdictio
ordinaria, vel delegata, dictum eſt ſupra
reſ. 159. *n.* 13. & quando poſſit exerceri e-
tiam in non ſubditum *reſol.* 158. vbi dictũ
quoque eſt, obligationem confitendi pro-
prio ſacerdoti eſſe ſolùm de confeſſione
annali; aliàs verò vti actus ſuperogatio-
nis poſſe fieri cuicumque etiam extero,
dummodo iurisdictionem habeat, vbi con-
fitetur, ſupradicta tamen doctrina Chetij
10 circa Confeſſarios, non eſt ſic indiſtinctè
admittenda; etenim non peccabit Confeſ-
ſarius, habens mediocrem ſcientiam, vt ex
Innoc. in c. cum in cunctis de elect. docet Na-
uar. in man. cap. 4. *ſub n.* 8. & minus Epiſco-
pus, qui eum ad iſtud munus admiſit.
11 Ratio eſt, quia ſatis eſt etiam in iudicio
exteriori mediocrem quandam cauſarum
peritiam habere, & quia mille ab hinc an-
nis, ita communiter in tota Eccleſia ſerua-
tum fuiſſe, traditur ex eod. Nauar. ibid.
peccabit tamen vterque, ſi Confeſſarius
neſciat ſecernere in quibus caſibus valeat,
aut nequeat abſoluere, neque differentiam
inter maiorem, & minorem excommuni-
cationem, vel ignoret peccata mortalia
communia, vt ſimplicem fornicationem,
aut voluntatem deliberatam ad peccan-
dum mortaliter, eſſe peccatum mortale,
vel ſi putet quamcumque ſuperbiam, irã,
inui-

inuidiam, aut gulam eſſe mortalem, vel ſi
circa dubios contractus, ſaltem dubitare
minimè nouit, ita idem Nauar. cit. n. 12. ar-
gum. c. non eſt ſine culpa de regul. iur. in 6. vbi
etiam citat Magiſt. ſent. DD. Tho. & Bonau.
in 4. diſt. 5. & 6. idem docet Tol. lib. 3. cap.
15. & eſt ex mente Suar. to. 4. diſp. 22. ſect.
6. num. 6.

12 Licet autem P. Diana par. 4. tract. 4. reſol.
201. tenuerit cum prædictis, addit tamen,
poſſe Confeſſarium excuſari ex bona fide
à peccato, ſed hanc limitationem ſic indi-
ſtinctam ego non recipio, niſi vt modo ex
Nauar. dixi; ignorare enim ſimplicem
fornicationem eſſe peccatum mortale, &
ſimilia, & maximè ſacerdotem, non ſolum
eſt ignorantia iuris diuini, & canonici, quæ
regulariter non excuſat l. 2. ff. de iur. & fact.
ignor. l. liberorum §. ignorantia, vbi Gl. v. non
iuris, dicit æquiparari dolo ff. de iis, qui no-
13 tant. infam.; verum etiam iuris naturalis,
non primæui, quod competit etiam brutis
iuxta deſcriptionem traditam ab Impera-
tore noſtro in §. ius naturale inſtit. de iur. na-
tur. gent. & ciu. ſed ſecundarij, quod eſt idē
ac ius gentium §. ſingulorum inſtit. de rerum
diuiſ. appellatur autem ius gentium, quia
eo omnes gentes vtuntur §. quod verò in-
ſtit. eo tit. & competit omni humano generi
§. ius autem gent. eod. tit. quia cum ipſo ge-
nere humano proditum eſt l. 1. ff. de acquir.
rer. domin: & ita eſt intelligendus D. Tho.
in 4. diſt. 33. q. 1. ar. 3. q. 1. cor. vbi docet for-
nicationem eſſe contra ius naturale Tol. lib.
5. cap. 10. n. 6. ex Apoſt. ibi, omnis fornicator
non habet hæreditatem in Regno Chriſti; ne-
que excuſatur vllus per talem ignorantiā,
nam eſt naturale præceptum, in quo illa
locum non habet, ſicut nec in homicidio,
circa quod bona fides non præſumitur, cū
ſit omnibus inſitum à natura ex prædictis,
& conferunt tradita per Nauar. in manual.
præl. 9. ſub n. 8.

14 Vlterius ſicuti puniendus eſt iudex, qui
per imperitiam malè iudicauit l. 2. ff. quod
quiſque iuris, & tenetur parti ad intereſſe,
ſeu ad refectionē dānorū in ciuilibus l. fin.
C. de pœna Iudic. qui malè iudic. & fortius ſi
ex lata culpa Alex. in l. 4. §. eam in fine ff. de
damno inf. Clar. in §. fin. q. 83. n. 2. imò in cri-
minalibus punitur corporaliter citra mor-
tē, niſi dolus eſſet in cauſa, quia tūc puni-
tur eadem pęna, qua innocentem damna-
uit Ronit. deciſ. 36. n. 21. & 22. prout punitur
15 etiam medicus, qui eodem modo malè
curauit l. illicitas §. ſicuti ff. de offic. Præſid. l.
medicus ff. de var. & extraord. cognit. & etiā
Chyrurgus c. tua nos §. nos in fine de homic.
volunt. ibi, interdicenda eſt ei ſacerdotalis or-
dinis executio de rigore, nec excuſantur, licet
non procurauerint, ſed tantum electioni
conſenſerint, vt tradit Gl. in d. l. 2. ita ſimili
modo, nec Confeſſarij, ſine mediocri
ſaltem ſcientia, vt dixi, quos parifica-
ri cum Iudicibus in foro exteriori, idem-
que ius in vtroque foro reſpectiuè ſeruari
ex Trident. & alijs ſupra in priori reſol.
probaui, & in ſpecie quod peccat is, qui
confeſſiones audit, etiam præcepto ſupe-
rioris vrgente, ſi non ſit idoneus, ſicut pec-
cat ſuperior iubens, docuit idem Nauar. in
man. c. 4. n. 14. argum. c. nihil. de elect. & c. fin.
eod. tit. lib. 6.

16 Sed excuſatur Confeſſarius ignarus in
multis caſibus, & primò ſi pænitens ſit ſa-
tis peritus, & fidelis, qui optimè conſci-
entiam ſuam explanet, & facienda ſibi ipſi
cum conſenſu Confeſſarij imponat; ſecun-
do quando eſt perſona ſpiritualis, & ſoli-
ta ſępè confiteri, nulloſque habeat caſus
difficiles, ſed vt plurimum veniales. Ter-
tio quando pęnitens eſt in articulo mor-
tis, & deeſt alter Confeſſarius doctus.
Quartò in terris infidelium, vbi reperiren-
tur Chriſtiani, dummodo deſit doctus,
Nauar. loco cit. n. 13. ex D. Anton. 3. par. tit. 17.
cap. 9. §. 1. Tolet. lib. 3. cap. 15. nu. 4. generali-
ter tamen non requiritur tanta ſcientia in
Confeſſario, qui confitetur in pagis, &
villis, quàm in ciuitate, nec tanta in ciui-
tate parua, ſeu mediterranea, quam in
magna, & maritima, nec tanta in Confeſ-
ſario ciuium ſimplicium, ſicuti mercato-
rum, & Iudicum, idem Nauar. num. 11.
17 & Tol. nu. 3. Hæc quoad Confeſſarios,
quo ad pęnitentes autem, qui Confeſſarijs
ignaris confitentur, peccare mortaliter, &
nullam eſſe confeſſionem docent non ſolū
Tolet. ibidem n. 5. ſed etiam alij æque docti
viri. prout ſunt Rich. in 4. diſt. 17. ar. 2. q. 8.
ad 1. Anton. 3. part. tit. 14. cap. 19. Ledeſ. in 4.
q. 18. art. 2. Sylu. v. confeſſio 1. ſub n. 6 & Va-
ſq. 3. par. to. 4. q. 93. art. 3. dub. 2. n. 2. cum Ho-
mobon. in conſult. caſ. conſc. vol. 2. par. 5. reſp.
86. Turrian. de pænit. diſp. 25. dub. 2.

Talis nihilominus opinio, pace tanto-
rum virorum ſic indiſtincta ſuſtineri iure
nequit; dato enim pro vero, ſententiam
abſolutoriam Confeſſarij æquiparari ſen-
tentiæ Iudicis in foro exteriori, idemque

ius

ius vtrobique reſpectiuè ſeruari, vt paulò
ante dixi, illud indubitanter ſequitur,
18 quod ſicut iudicialis ſententia fori exte-
rioris numquam poteſt eſse nulla, niſi ſit
contra expreſſum caſum legis *l.1 §. item*
eum contra ff. quæ ſent. ſine appell. reſcind. &
l.2.C. quãdo prouoc. nõ eſt neceſſe, ita nec ſen-
tẽtia fori interioris; quod n. diſponitur in
vno de æquiparatis, diſponitur in alio *l. 3.*
§. proinde, & §. quoties ff. de in rem verſo, &
§. 1. inſtit. quod cum eo. Imola. & Præſ. de
Franch. ſupra cit. Siquidem nullam legem
19 expreſſam habemus ſtatuentem, quod in
caſu relato, ſi bona fide pænitens confite-
atur ſacerdoti expoſito, & poteſtatem ha-
benti, abſolutionis ſententia nulla ſit pro-
pter eius ignorãtiã, quia aliàs fruſtratoria
eſſet diſputatio, quam ſuper hoc faciunt
prædicti, & alij DD. & conſequenter im-
poſſibile eſt, talem ſententiam eſſe nullam,
ſi tamen ſupponamus non deeſſe alia
requiſita per *Trident. ſeſſ. 14. cap. 3. 6.*
& 7.

Accedat quod ſi in tali confeſſione quis
mortaliter peccaret, nullaq; eſset cõfeſſio,
hoc ſacramentum videretur eſse laqueus
damnationis, in vicem remedij ſaluatio-
nis, dum putans quis omnia rectè facere
ex bona fide, quam principaliter ſupponi-
mus, tantum damnum abſque culpa re-
portaret, & ita quamuis ex alijs medijs
docent *Gabriel. in 4. diſt. 17. q. 1. art. 3. dub. 2.*
Cordub. in ſumm. hyſp. q. 9. Petrus Soto ex Ca-
iet. ſect. 6. de confeſſ. Hurtad. de pænit. diſp. 10.
diffic. 15. Syluius in 3. par. D. Thom. q. 8. ar. 5.
& alij, quos poſt Suar. diſp. 22. tom. 4. ſect. 6.
poſt n. 6. refert, & ſequitur P. Dian. par. 4. tr.
4. reſol. 201. & ante eum Henriq. lib. 2. de
20 *pænit. cap. 14. n. 5.* Idem docet *Sanch. in sũ-*
ma tom. 2. lib. 1. cap. 10. n. 69. ibi, quando pæ-
nitens integre confeſſus eſt peccatum, quod fe-
cit, dubitabat tamen an eſſet mortale, quamuis
enim confeſſor ſimili dubio teneretur, non eſt
iterum confeſſio illius peccati repetenda, ſi po-
ſtea alteruter doctior factus, aut alijs conſul-
tis nouit illud peccatũ eſſe mortale, niſi aliunde
cõfeſſio fuerit irrita, vt quia data opera ille
quæſiuit Confeſſorem ignarum, ac inſufficien-
tem ad eius confeſſionem excipiendam. hæc il-
le. quæ fallentia vera eſt, & propterea di-
xi priorem opinionem nõ eſsè ſine diſtin-
ctione admittendam.
21 Etenim quia peccatum committitur in
confeſſione, conſultò cum ignorante facta,
ex dolo in cauſa exiſtente, qui ſicuti ope-
ratur nullitatem, tàm contractus, quam
cuiuslibet alterius actus dolosè factorum
l. iuris gentium §. pactorum, & §. ſiue igitur ff.
de pact. ita operatur nullitatem confeſsio-
nis, ex lege quoque dictante, peccatum
non poſse ſimul ſtare cum gratia, vti res
ad inuicem pugnantes *D. Tho. part. 3. q. 86.*
art. 3. facit in argum. l. vbi repugnantia ff. de
regul. iur. Suar. citat ibi, quæ propter ſi talis
defectus non redundet in prauam diſpoſitionẽ
pænitentis per ſe, non inualidat ſacramentum,
redundadit autem in huiuſmodi defectum diſ-
poſitionis, ſi pænitens ſciens, & videns, volũ-
tariè eligat illi confiteri, quem ſcit eſſe ineptum
ad ſuam conſcientiam cognoſcendam, quia hoc
ipſo vult malè confiteri, & iudicari, ſequitur
Bonac. de pænit. tom. 1. diſp. 5. q. 5. ſect. 2. pun.
3. num. 14.

Vtrum confeſſio facta ſacerdoti, iuriſdic-
tionis exercitium non habenti, ſed cõ-
muniter putato habere, ſit valida, &
num ſequuta confeſſione probabiliter
valida, expediens ſit eam ſæpe repete-
re, vel non?

S V M M A R I V M.

1 *Intruſus in benificio, vel Parochia, an & quando geſta per eum ſint valida, vel non? & n. 2. & 13.*
3 *Hæreticus ſtatim, ac talis eſt declaratus, amittit beneficia, & prælaturas omnes, ſi quæ, vel quas habebat, ſecus ſi priuatio fuit occulta, quia valent geſta medio tempore per eum in foro fori.*
4 *Intruſio, vel fit cum violentia, vel falſitate, regulariter autem non nocet, niſi ipſi intruſo, quia priuatur beneficio, in quod ſe intruſit, & iure ſi quod in eo habebat.*
5 *Confeſſio bona fide facta intruſo, ſeu ſacerdoti publice expoſito, qui vſum iuriſdictionis non habebat, an valeat, ſuppleatq; Eccleſia defectum? n. 8. cum multis ſeq.*
6 *Cõmunis error abſq, alio requiſito facit ius.*
7 *Filius familias, ſi publicè vti pater familias negotiatur, & exiſtimatur, non iuuatur exceptione Macedon.*
14 *Eccleſiæ fauore valent contractus vtiles, geſti per intruſum, ſecus ſi ſint inutiles.*
18 *Gl. & Abb. in moralibus faciunt communẽ opinionem, ſicut in ciuilibus Gl. & Bart.*

19 *Vicarÿ geſta ſi talis non erat, ſed communiter talis exiſtimatus, valida ſunt.*

20 *Tabellio ſi ſit in quaſi poſſeſſione officÿ, taliſque communiter reputatus, an valeãt contractus eo tempore geſti, licet nullo modo tabellio creatus fuerit, vel non legitimè?*

21 *Confeſſio ſemel legitimè facta, nõ eſt de neceſſitate iterum repetenda, ſed an proficiat eã repetere? n. 24. vſque ad finem.*

23 *Sententia abſolutoria in foro pænitentia prolata, regulariter valet, niſi deficiat in ſubſtantialibus, quia tunc eſt contra caſum legis.*

Reſolutio CLXIII.

1 CIrca primum *Tabie. in ſumma v. abſolutio 1. n. 62.* recitat in propoſito do-
ctrinã *Abb. in c. nihil de elect.* qui poſuit tres
caſus, quorum primus eſt, quando aliquis
ſe gerebat pro Prælato, non tamen erat in
poſſeſsione de iure, quia non cum autho-
ritate ſuperioris, ſed de facto ſe intruſerat
in beneficio, vel poſſeſsione, & tunc dicit,
quod indubitanter, geſta per eum non va-
leant, nec ſuffragetur *tex. in l. Barbarius
de offic. Prætor.* fundatus ſuper communi
errore, & ſuperiorum authoritate; nam
ille ſeruus *in d. l. memoratus*, qui putabatur
liber, habebat officium à ſuperiore, & ſic
concurrebant duo, authoritas ſt. ſuperio-
ris, & communis error; ſecus autem vbi
2 adeſset vnum tantùm. Secundus caſus eſt
quando quis ſe gerit pro Prælato, & ha-
bet confirmationem à ſuperiore, ſed ex a-
liquo defectu non tenet confirmatio, &
tunc geſta per ipſum, non debent retracta-
ri, ex quo legitimè ſunt geſta, cum hic
concurrat authoritas ſuperioris, & com-
munis error, vnde ſumus in caſu *d. l. Bar-
3 barius*. Tertius eſt quando is, qui ſe ge-
rebat pro Prelato, fuit confirmatus per ſu-
periorem, ſed poſtea incidit in hæreſim,
vel irregularitatem, propter quod rema-
net ipſo iure priuatus Prælatura, tunc ſi
iſta priuatio fuit occulta, tenent omnia
geſta per eum, quod dicit probari ex *c. non
ne 8. q. 4.* ſed ſi ſuſpenſio, vel priuatio eſ-
ſent notoriæ, tunc non tenerent geſta per
eundem ex *c. veritatis de dolo, & contumac.*
quos caſus dicit Tab. facere ad propoſitũ,
& infert confeſsorem excommunicatum,
occultum tamen, & toleratum, ſi audiat
confeſſiones, valere, nec ſuperueniente ſci-
entia iterandas eſse (ſed hoc dico ego
procedit ex bull. *Martin. 5.* de qua pluries
ſupra meminimus; quod quomodo pro-
cedat, vide etiam ſupra *reſ. 72. n. 15.*) illos
autem qui confitentur intruſis, & num-
quam inſtitutis à ſuperiore, addit idẽ Ta-
bie. ſaluari propter fidem ſacramenti: Si
tamen hoc ante mortem ſcirent, teneri ite-
rum confiteri. Quod eſt verum, vt infra in
fine dicam, ſed non ex relata doctrina
Abb. quæ eſt caſui noſtro inapplicabilis,
ibi enim vt in primo caſu legitur (nam in
alijs duobus adeſt confirmatio ſuperioris.
4 quæ in caſu iſto ceſſat) agitur de intruſio-
ne in beneficio, quæ vel fit cum violentia,
vel cum falſitate *c. eum qui cum Gl. de præb.
et dign. in 6.* primo caſu non poteſt dari
occultatio, neque communis error, cum
violentia nequeat inferri, niſi inuito; ſe-
cundo verò falſitas nocet principaliter ip-
ſi intruſo, qui eam commiſit, non autem
Tertio, & propterea priuatur beneficio, in
quo ſe iniuſtè intruſit, & etiam iure, ſi
quod in eo habebat *d. c. eum qui.* caſus ve-
rò noſter eſt diuerſus, violentia enim in
confeſſione locum habere non poteſt; &
circa falſitatem, non negamus puniendũ
5 eſſe Confeſſarium; ſed non pænitentem,
qui bona fide illum publicè expoſitum, &
communiter iuriſdictionis exercitium ha-
bere putatum adiuit, aliàs multi cum
inuincibili ignorantia deciperentur, æter-
namque damnationem abſque culpa ſubi-
rent; quod ſi talem ignorantiam cum ſit
facti, iura ciuilia excuſant. *l. error. & l. regu-
la ff. de iuris, & facti ignor.* multò magis
iura diuina, cum mitius agatur cum Deo,
quàm cum homine *extrauag. vnica de Iu-
deis Gl. in l. celſus de arbitr.* idemque Abbas
alibi hoc docuit, vt inferius dicetur.

Præterea, licet in citata l. Barbarius
concurrerent duo prædicta requiſita, au-
thoritas ſt. ſuperioris, & communis error;
ex vi tamen huius ſolius fuit creatus Præ-
tor, ſed quicquid ſit de hoc, verum eſt a-
6 xioma præfatum, communem errorem
abſque alio requiſito facere ius, quod e-
tiam probatur *in l. 1. C. de teſtam.* vbi cum
in teſtamento interuenerint ſerui pro te-
ſtibus, quos iura in tali actu regulariter
repellunt, *l. quoniam liberi C. de teſtib. & l.
quod attinet ff. de regul. iur.* teſtamentum ta-
men fuit declaratum validum, ex quo
communiter exiſtimabantur liberi. Vlte-
7 rius, licet filius familias in mutuo tutus
ſit

Digitized by Google

ſit exceptione Macedon. vt in *tit. ff. & C. eod.* ſi tamen erroneè communiter exiſtimabatur ſui iuris, non prodeſt ei exceptio *l. Zenodorus C. eod. tit. & l.3. ff. eod.* vbi rationem prædictam aſſignat Batt. quia st. communis opinio excuſat mutuantem, quod didicit *ex Gl. ibidem v. publicè*, vbi dicit, quod communis error excuſat, & citat pro concordantia eandem *l. Barbarius*, & alia iura, ergo à ſimili communis error ex-
8 cuſat pœnitentem, & Eccleſia tunc tradit iuriſdictionem, quam Confeſſarius non habebat; Ad prudentem enim, & conuenientem Eccleſię gubernationem pertinet non permittere Sacramentum, tàm neceſſarium eſſe incertum, & dubium, ſicuti non eſſet expediens eidem Eccleſiæ, vt baptiſmus, vel Euchariſtia conficerentur aliquando modo aliquo incerto, & ſic cum poſſit ſubuenire huic incommodo, iſtamque incertitudinem tollere, tribuendo iuriſdictionem, veriſimile eſt hoc in caſu illam conferre, vt rationabiliter docet *Suar. tom.4. diſp.26. ſect.6. n.7.*

9 Sed contra prædicta videtur valde ſtringere *tex. in c. dudum 54. de elect. ibi, in ſua quoque ſalutis, & multarum animarum diſpendium prædictas Parochiales Eccleſias retinebat, cum earũ cura, quæ iam priuatus fuerat, ipſo iure ad eum nullatenus pertineret, & ſic per ipſum eadem animæ damnabiliter ſunt deceptæ*, ex quo text. dicit *Sanch. to.1. lib.3. de matrim. diſp.22. n.4. in fine* cõſtare, quod licet concurreret communis error, & titulus à ſuperiore collatus, quia tamen iſte ceſſauerat, Prælatum illum abſoluentem decepiſſe damnabiliter animas; ergo vt geſta in foro interno valeant (concludit Sanch.) neque ſufficit præſumptus tit. & communis error, aliàs iſtæ animæ non fuiſsent damnabiliter deceptæ, ſed veram abſolutionem obtinuiſſent. *Gl. in d. c. dudum*
10 *in v. decepta* reſpondet, non perire in caſu relato animas, non quia talis ſacerdos iniuſtus, vel incompetens hoc poſſit, ſed propter fidem, quam habebant de ſacramento, cum crederent illum adhuc eſſe ſuum Prælatum, vt in ſimili legitur *in c. debitũ de bapt. & clarius in c.2. de præsbit. non bapt.* vbi Præsbyter non baptizatus, qui in Sanctæ Matris Eccleſiæ fide, & Chriſti nominis confeſſione perſeuerauerat, credens, probabiliter ſe eſse baptizatum, non dubitatur ab originali peccato ſolutum, & Cæleſtis Patriæ gaudium omnino aſſecutum; alio tamen obice non obſiſtente; ſed valet argumentum de vno ſacramento ad aliud, vt docent *D. Thom. in 4. diſt.30. qu.1. art. 1.* & communiter DD. prout etiam arguit Gl. ibidem; ergo ſicut in Sacramẽto baptiſmi probabilis ignorantia excuſat, ita in iſto pænitentiæ.

11 Sed melius ad cit. *c. dudum* reſpondet *Abbas ibidem ſub n.20.* impedimentum illius Prælati notorium fuiſſe, cum contentio de electione apud diuerſos Iudices controuerſa fuiſſet, & conſequenter, communi errore probabili, & iuſto ceſſante, qui eſt fundamentum noſtræ propoſitionis, iure merito geſta per eum fuiſſe nulla declarata, ceſſante namque ratione legis, ceſſat lex *l. adigere §. quamuis ff. de iure patron.* Verum addit *Sanch. cit. n.49. videlicet; vt geſta valeant,*
12 *non ſatis eſt communis error, ſed neceſſarius eſt titulus collatus à ſuperiore, quamuis inualidus ſit ob aliquod vitium latens, quare dũ aliquis ſine titulo, & authoritate ſuperioris in officium iudicis, Parochi, aut Confeſſoris ſe intruſit, licet communis error facti accedat, geſta per illum ad vtrumq; forum pertinẽtia ſunt prorſus inualida, nec oppoſitum reputo probabile, citat tex. in c. infamis verſic. verũtamen 3. q. 7.* & tandem citat *l. Barbarius*, *Gl. final. in c. nihil de elect.* quam dicit hoc expreſsè tenere, alioſque multos DD. can. & ciu.

Pro reſponſione aduertendum eſt, idem dici *in l. Barbarius*, quod in d. verſic. verumtamen, niſi quod ibi ſeruus conſtitutus erat iudex ordinarius, nempe Prætor à Populo Romano, hic erat ſolùm delegatus, & propterea cum fortior ſit iuriſdictio ordinaria, quàm delegata, quia ille eam habet iure proprio, & irreuocabilem, iſte alieno beneficio, & ad nutum concedentis reuocabilem, vt omnes ſciunt, meritò cum ex ſupradictis nõ obſtet *l. Barbarius*, à fortiori, & ex eiſdem rationibus, nec obſtabit §. *verumtamen*; circa verò Gl. allegatam potius probat contrarium, cuius verba ſunt, videlicet. *Sed po-*
13 *ne quod talis Prælatus tempore confirmationis ſuæ reperitur minus idoneus, & ſic repellitur, numquid ea, quæ medio tempore fecit, ſunt caſſanda? videtur, quod ſic per c. fraternitatis de hæret. ſed contrarium verum eſt in hoc caſu, quia fuit in quieta adminiſtratione, & in quaſi poſſeſſione prælationis de licentia Papæ, & pro Prælato habitus eſt, vnde omnia*

Digitized by Google

quæ fecit medio temporer, ata ſunt; & inferius
14 ſubdit, *ſed ſi quis intruſus acquirat Eccleſia, numquid & illud caſſabitur cum ipſo? videtur quod ſic per iura prius dicta, ſed credo quod non caſſabuntur, niſi ea, quæ perperã ſunt in praiudicium Eccleſiæ, vtilia verò remanebunt penes Eccleſiam.*

Ex quibus cernitur, quod licet in primo caſu interuenerit licentia Papæ, in ſecundo verò minimè; intruſus enim iniuſtè ſe gerit, & abſque ordine ſuperiorũ, aliàs non eſſet intruſus, vt ſupra fuit etiam dictum, & tamen medio tempore per ipſum geſta, firma remanent ſecundum prædictam Gl. & minus obſtant DD. allegati,
15 qui loquuntur in foro exteriori, vbi regulariter oſtenduntur, & præſentantur commiſſiones Iudicum, ſiue ordinariorum, ſiue delegatorum, aliàs poſſeſſio tribui nõ poteſt; & partes, quarum intereſt, poſſunt eas ad libitum videre, cum inferantur in actis publicis, quæ omnibus patent, & ſic ſeruatur in quocumque Tribunali, vt practici ſciunt, & conſequenter, illis viſis, poſſunt impugnari, ſi falſæ quouis modo videantur, quod ſi non fiat, ſibi imputent partes, quæ iure ſuo vti nolunt; vltra quod prædicti DD. per Sanch. allegati non probant abſolutè axioma, pro quo afferuntur.

16 In Tribunali verò confeſſionis, res aliter ſe habent; non n. licet pauperibus mulierculis, vel ruſticis, nec quibuſcunque interrogare Confeſſarios, an habeant veniam ſuperiorum circa iuriſdictionis ſuæ exercitium, & vtique ſi liceret, non tenentur illi oſtendere ſuas commiſſiones, & licentias pœnitentibus, qui ſcire vellẽt, ſi eas habeant, & ſi habeant, an ſint falſæ, vel veræ, quod ſi ab alijs, de hoc ſe oretenus informare vellent, nequidem hoc ad praxim educi poſſet, etenim non habent ius pœnitentes interrogandi teſtes cum iuramento, ſine quo fidem non faciunt, etiam ſi eſſent mille *l. iuris iurandi C. de teſtib. & c. hortamur 3. q. 9.* Sed omnibus ceſſantibus, ridiculum omninò videretur, vt pœnitentes, Eccleſiam ingredientes, ſua peccata confeſſuri, à teſtibus, vel ab eiſdem Confeſſarijs, de ſua poteſtate infor-
17 mare ſe vellent, & proinde ſtandum eſt immemorabili conſuetudini omnium fidelium, qui intrãtes Eccleſiã, ibique reperientes confeſſarios expoſitos, bona fide illis accedunt, & validè confitentur, etiam ſi nullam haberent iuriſdictionem, dummodo ſint ſacerdotes; illa enim publica expoſitio, & communis, licet erronea, exiſtimatio, excuſat, ſuppletque Eccleſia iuriſdictionis vſum, ſi deficeret; vt ſupra dixi, pœnis tamen debitis ſacerdote feriẽdo, de quibus alibi, qui ſolus in tali caſu delinquit.

18 Nec ſtricto iure viderentur teneri pœnitentes ad confeſſionis repetitionem, etenim vt ſupra probatum eſt, ſicut validi ſemper remanent contractus filiorum familias, & teſtamenta, in quibus ſerui pro teſtibus interuenerunt, quæ abſque communi errore, nulla eſſent, ita confeſſiones ſacerdotibus factæ, qui ex communi errore putabantur iuriſdictionem habere, comite tamen indiuiduo ſemper bona fide pænitentium, quod in indiuiduo *Gl. in Clem. dudum §. ſtatuimus in fine v. auditura de ſepult.* apertè decidit ibi, *ſi non electus ſe ingerit, vel electus extra diæceſim, in qua deputatus eſt, bona fide illi confeſſus, & ab illo abſolutus, tutus eſt quo ad Deum.* Quę quidem Gl. citat ſe ipſam in ſuprad. *c. dudum v. decepta de elect.* quam ſupra retuli, & ſic dum bis repetijt idem in diuerſis locis, nõ eſt veriſimile ſibi ipſi contradiſſe in *d. c. nihil in fine eod. tit.* vt aſſerit *Sanch. loco cit. n. 49.* idem cum prædictis Gloſis in puncto docet *Abb. in d. Clem. dudũ n. 25.* vnde ſi verum eſt, quod dicunt DD. *Gl. & Abb. facere* communem opinionem in materia morali, deficiente tex. ſicut in ciuilibus cõmunem opinionem faciunt *Gl. & Bar. ex dictis per Præſ. de Franch. dec. 588. n. 7.* imò *in dec. 578. n. 15. ex Bar. Imola, & alijs* addit, quod quando non reperitur tex. ſufficit Gl. pro tex. hæc erit communis opinio; vnde patet gratis fuiſſe per Tab. reportatam in contrarium ſupradictam doctrinam eiuſdem Abb. qui vt optimus Canoniſta, nec eſt ferendum ſibi contradixiſſe, & propterea ibidem aduertimus non eſſe illam præfato caſui applicabilem. Vide *Dia. par. 3. tr. 4. reſol. 122.* ex Molfeſ. & alijs vbi generaliter dicit talem confeſſionem valere, quia ille error communis tribuit iuriſdictionem, & adeſt bona fides pœnitentis, & ſubdit hanc ſententiam ipſum libenter tenere.

19 Hoc idem tuetur Anaſtaſ. Germon. *in tr. de indulg. §. tibi quod vixeris n. 58.* vbi à ſimili docet aduerſario opponente aliquẽ non eſſe verum Vicarium, ſufficere parti aduer-

uerſæ probare ita fuiſse communiter re-
putatum,&tractatum,vt acta per eum va-
20 leant ex *d. l. Barbarius*,quod tandem fir-
matur authoritate ſubſcriptorum DD. te-
ſtantium per aliud ſimile ſatis eſse, vt Ta-
bellio ſit in officij quaſi poſseſſione, taliſ-
que communiter credatur, quamuis titu-
lum, & creationē à Principe minimè ha-
beat, ſed doloſè intruſus ſit,vt inſtrumen-
ta medio tempore ab eo confecta,valida
ſint *Innoc. in c. 1. nu. 2. de fide inſtrum. ibique
Hoſtienſ. n. 1. Io. Andr. nu. 4. Dec. n. 49. Felin.
n. 18. Fulgoſ. in cit. l. Barbarius nu. 13.* vbi ait
ab hac ſententia non eſse recedendum
tàm in conſulendo, quam in iudicando
*Bar. ibidem n. 9. Cardin. in c. 2. eo tit. Præſ. de
Frāch. deciſ. 444. & clarius Rouit. ſup. pragm.
1. n. 2. de Notar.* Quamuis autem (vt ſupra
21 *nu.* 18. dixi) quando deeſt omnino actus
iuriſdictionis, & ſacerdos ſe ingeſſit ad
confitendū,valide videātur cōfeſſiones bo-
na fide illi factę,eaſq;repetere fortaſſe non
oporteret, etiam detecto errore, vt ex cit.
legibus, & DD. cum tamen tractetur de
ſalute æterna, & ſoleant fideles etiam ab-
ſque neceſſitate, ex deuotione, & humi-
litate repetere, aſsero in facti contingen-
tia, poſtquam fuerit patefactum iuriſdic-
tionis exercitium defeciſse, repetendas
eſse, vt ex eod. Abb. docent cit. *Nauar.
nu. 11. Sauch. d. nu. 49. & alij apud eos.* ad ſi-
militudinem non baptizati, qui probabi-
liter putabat ſe baptizatum,cognito enim
errore, tenetur ad baptiſmum *c. 3. §. quia
verò de præsb. non bapt.* poſt quæ ſcripta ga-
uiſus ſum inueniſse deciſionem S. Congr.
apud referentes declarationes eiuſdem in
Trid. ſeſſ. 23. de reform. poſt cap. 15. ſub n. 5.
à nemine adductam, quę talis eſt *Abſolutio
data à ſacerdote vigore facultatis generaliter
à ſummo Pōtifice, vel ſpecialiter à Parocho cō-
ceſſæ, ſi ab Epiſcopo is ſacerdos examinatus, &
approbatus non fuerit, valida non cenſetur, ēt
quo ad eos, qui tali ſacerdoti bona fide confeſſi
ſunt, putantes eſſe approbatum, vel ignoran-
tes approbationem requiri. Congregatio n. Cō-
cilij cenſuit eam abſolutionem eſſe nullam, ta-
metſi confitentes quo ad Deū excuſati cenſeā-
tur, vbi tamen reſciuerint, reiterandā eſſe con-
feſsionem reſpondit eadem Congregatio.*

22 Ad ſecundum reſpondetur concluſio-
nem eſse ab omnibus Catholicis receptā,
de qua teſtatur *Nauar. in man. cap. 11. nu. 2.*
peccata ſemel legitimè confeſſa, & abſo-
luta, non eſse de neceſſitate iterum confi-
tenda, imò dicit *D. Thom. quodlib. 1. art. 12.*
nec poſse hoc per humanam legem ſanci-
ri abſque pęnitentis conſēſu, vt *reſ. 145. in
fin.* ratio eſt, quia ſicut iudicialis ſenentia
valet in foro exteriori, licet ſit iniuſta, vt
quādo eſt contra ius litigatoris, niſi ſit cō-
tra caſum legis *c. cum inter §. quāuis de ſent.
& re iud. l. 1. §. item cum contra ff. quæ ſent. ſi-
23 ne appell.* ita etiam ex eadē ratione valet
regulariter ſententia abſolutoria Confeſ-
ſarij, etiā ſi in aliquo accidentali deficiat
(non tamen ſi deficeret in ſubſtantialibus,
vt de communi etiam omnium *in 4. ſent.
diſt. 17. tradit cit. Nauar. n.* 2. quia tali ca-
ſu eſt contra legem, vt puta quando defi-
cit materia, vel forma, vel integritas mor-
taliū, aut iuriſdictio, quā ſcitur non adeſſe
Trid. ſeſſ. 14. de pænit. c. 3. & ſeq. vt de ſingulis
in ſuperiorib. dictū ſuis locis fuit) & proin
de dū valet, nō eſt de neceſſitate iterāda.

24 Imò, & quod magis eſt, ſi quis confeſ-
ſionem legitimè factam, pluries repeteret
propter ſcrupulos, & cū nimia triſtitia, vel
graui Confeſsarij ſcandalo, peccaret iuxta
eūdem *Nau. in c. 21. n. 42. & in c. inter verba
11. q. 3. n. 729. & c. fin. de pænit. diſt. 5. n. 30. ex
Caiet. & alijs,* ea ratione, quia procuranda
eſt tranquillitas conſcientiæ, quam huiuſ-
modi ſcrupuloſa repetitio, vel tollit, vel
minuit, & propterea completa confeſſio-
ne, & abſolutione iuxta iudicium docti
Confeſſarij, quieſcere debet pœnitens, &
credere ſe rectè confeſsum fuiſſe, etiam
de illis, quæ poſtea occurrent, de quibus
non bene recordatur, an confeſſus fuerit,
vel non, ſed habet ſolam formidinem op-
poſiti, & probabilem cauſam credendi
de illis confeſſum fuiſſe, quia ob hoc nul-
li ſe periculo ſubijcit (etenim ſi eſſet me-
re dubiū, teneretur ad confeſſionē, vt dictū
eſt ſup. reſ. 145. niſi ageretur de cōfeſſioni-
bus antiquis, vt *in reſ. 146. n. 11.*) Siquidē
25 *morbus ſcrupulorū, quo laborat, eū excuſat, &
facit, vt pro certo habere debeat id, de quo a-
lius rectè compoſitus non timeret, paſſio quoque
inordinata timoris, iudicij conſtantiam ei adi-
mit, & tot dubia excitat phantaſia, vt ad ti-
mendum inducat, numquam fuiſſe bene con-
feſſum, & nō ſine magna moleſtia ſedare que-
at phantaſiæ motus, ex quo multa pericula tā
corporis, quàm animæ incurruntur, & multa
bona opera impediuntur. huc vſque Nauar.*

26 Hoc tamen ſano modo intelligendum
eſt, quia licet nemo ad confeſſionem
peccatorum, ſemel legitimè factam iterā-
dam

dim teneatur, ſanctum tamen eſt, iterum ea, vel aliqua ex eis aliquando confiteri, ſi deuotionis cauſa cum quieta conſcientia, & ſine tædio Confeſſariorum, aliorũque bonorum operum impedimento fiat; quamuis n. per primam confeſſionem remiſſa fuerit culpa, non tamen ſemper remittitur tota pæna temporalis, hic, vel in purgatorio ſubeunda, quæ per ſecundam, & vlteriores confeſſiones tollitur, vel ſaltem minuitur tàm ratione humilitatis exercitæ per ſubiectionem ſacerdoti, & erubeſcentiæ, qua pœnitens in confeſſione afficitur, vt ait *D. Auguſt. in c. quem pænitet de pænit. diſt. 1. ibi laborat mens patiendo erubeſcentiam, & quoniam verecundia, magna eſt pæna, qui erubeſcit pro Chriſto, ſit dignus miſericordia; unde patet, quod quanto pluribus confitebitur in ſpe veniæ turpitudinem criminis, tanto facilius conſequetur miſericordiam remiſſionis;* quam etiam ratione ſacramentalis abſolutionis, quæ non ſolùm auget gratiam, ſed etiam tollit, vel minuit pænam, vt dictum eſt, & tradit *Nauar. in d. cap. 21. n. 42.*

Vtrum ſuperior poſſit abſoluere pœnitẽtem à caſibus reſeruatis, & remittere ad ordinarium confeſſarium pro abſolutione à cæteris, & an è cõtra iſte poſſit eundem abſoluere à non reſeruatis, & remittere ad Superiorem pro abſolutione à reſeruatis; vel in aliquo caſu poſſit eundem abſoluere ab omnibus, cum obligatione de ſe poſtea præſentando coràm ſuperiore?

S V M M A R I V M.

1 *Confeſſio de peccatis reſeruatis tantùm nũ poſſit per pænitentem fieri ſuperiori reſeruanti, qui eum remittat inferiori pro abſolutione ab alijs non reſeruatis? & n. 2. 3. & 7. & an è contra inferior Confeſſarius poſſit eundem abſoluere à non reſeruatis, & remittere ad ſuperiorem pro reſeruatis? nu. 6. cum multis ſeq.*

4 *Confeſſionis integritas eſt non ſolùm de iure canonico, ſed etiam diuino.*

5 *Gratiam habere, & eodem tempore in ſtatu damnationis eſſe, eſt impoſſibile.*

19 *Peccatum reſeruatum ex inculpabili obliuione omiſſum in confeſſione, cenſetur remiſſum cum alijs.*

13 *Hæreticus quod poſſit confitendo inferiori Confeſſario tacere hæreſim, vel de illa eidem confiteri cum obligatione ſe præſentandi coram ſuperiore, vt dicit Dia. reycitur, & n. 14.*

15 *Negatiua præpoſita verbo poteſt, tollit omnem potentiam, unde actus non obſtante prohibitione ſecutus, eſt irritus; imò talis negatiua reddit actum de iure impoſſibilem. & n. 16.*

18 *Sacerdos ſimplex, licet habeat de iure poteſtatem abſoluendi à venialibus, ex nulla tamen neceſſitate, niſi in articulo mortis poteſt abſoluere à mortalibus.*

19 *Pænitens ſi habet caſus reſeruatos, & non pateat aditus ad ſuperiorem pro abſolutione, concurratque neceſſitas communicãdi, vel celebrandi quid facere debeat?*

Reſolutio CLXIV.

1 QVo ad primum, poſſe hoc fieri validè, & licitè etiam abſque cauſa dicit *Caiet. in ſumma v. confeſſio cond. 10.* vbi addit talem eſſe conſuetudinẽ Romanam, & non eſſe in dubium reuocandam, neque oportere plus ſapere, quam oportet. ad idem *D. Anton. 3. par. tit. 14. cap. 19. §. 6. Palud. in 4. diſt. 17. q. 5.* quod temperant *Petrus Soto lect. 10. de confeſſ. & Nauar. in c. conſideret §. cautus n. 12. & 18. de pænit. diſt. 5.* ſi fiat ex rationabili cauſa, adduntque, pænitentem, ſic abſolutum teneri poſtea integram confeſſionem, etiã de reſeruatis inferiori Confeſſario facere, vt conficiatur Sacramentum, quod per priorem confeſſionem, & abſolutionem dicunt non eſſe conſummatum.

2 Alij dicunt hoc fieri non poſſe, ſed debere ſuperiorem audire integram confeſſionem, & ab omnibus abſoluere, vel ſi hoc facere nolit, non debere, nec poſſe ſacramentaliter abſoluere, ſed tollendo reſeruationem, eum remittere ad inferiorem, vt ab omnibus abſoluatur: hi ſunt *Adrian. q. 5. de confeſſ. Victor. in ſumma nu. 149. & 162. Sylu. v. confeſſio 1. qu. 14.* vbi dicit in Curia Romana non eſſe talem cõſuetudinem, ſed practicari vt ſuperior non abſoluat pænitentem propriè à peccatis, niſi totum dicat, ſed ſolùm ab obligatione confitendi ſibi, ſeu à reſeruatione, cui vti ſacri Palatij Magiſtro credendum eſt. conſen-

Digitized by Google

ſentium *Rodriq.p.1.c.55.n.13. Henriq.l.6.c.*
14.Conınch.diſp.2.dub.9.n.82.Valent.tom.4.
diſp.7.q.11.p.1.Nugn. Regin.Sayr.apud Bo-
naci. diſp.5.q.7.pu.4.§.3.Suar.autem tom.4.
diſp.31.ſect. 2. n.2. quamuis neget eſſe ta-
lem conſuetudinem in Eccleſia, dicit tamẽ
ſect.1.n.7. poſse ſuperiorem ex graui cau-
ſa, & neceſſitate interdum abſoluere pæ-
nitentem à reſeruatis, cumque remittere
ad Confeſsarium ordinarium pro abſolu-
tione à non reſeruatis, audita prius per
ipſum confeſsione illorum; verum non
ſufficere ad hanc neceſſitatem, multitudi-
nem negotiorum, ſicut alij authores cen-
ſent, ſed alias grauiores concurrere debē-
re, & confici ex hoc verum Sacramentum
diſtinctum ab alio, quod poſtea ab inferi-
ore confertur, & ita videntur voluiſse
etiam *Regin.lib.1.n.63.Laym.Sot. Nauar.&*
Vaſq.apud Fauſt. de pænit.lib.8.q.17.

4 Sed hæc opinio ſicuti prima, vt verũ fa-
tear, mihi non placent, quia integritas cō-
feſsionis, & vni ſoli Confeſsario facien-
da, eſt vnum de requiſitis neceſsarijs ad
eam, ſicuti omnes admittunt, imò eſse
de iure diuino docet *D.Thom.in 4.diſt.17.*
q.3.art.3.quæſtiunc.4.ad 5. ſicuti fuit poſtea
declaratum per *Trid.ſeſſ.14. cap.5.in princ.*
ſub tit.de confeſſ.idem Suar.cit.nu.6. & quod
ſit etiam de iure canon. non dubitatur ex
c.omnis de pænit.& remiſſ.ibi omnia ſua ſolus
peccata proprio ſacerdoti, &c. ergo non poſ-
ſunt peccata reſeruata confiteri ſuperiori,
& alia inferiori, aliàs peccaret mortaliter
ſuperior hoc admittens; quia ex parte ſua
faceret voluntariè Sacramentum nullum,
cum ipſe ex quo tenetur ſcire ea, quæ per-
tinent ad officium ſuum, *D.Tho.1.2.q.76.*
ar.2.cor. ignorantia non excuſetur. Pro-
batur ratione; etenim quãdo quis de ſolis
reſeruatis ſuperiori confitetur, & pro alijs
mortalibus remittitur ad inferiorem, cer-
tum eſt, iſta vti non confeſsa, nec abſolu-
ta, remiſsa non eſse; imò neque reſerua-
ta, & confeſsa, quia non poteſt remitti v-
num mortale ſine alio, vt docet *D. Thom.in*
3. par.q.86. ar.3. ergo pro prioribus con-
feſsis, & abſolutis non potuit confici ve-
5 rum Sacramentum, quia ſequeretur pœni-
tentem eſse in gratia ex priori confeſsio-
ne, & eodem tempore in ſtatu damnatio-
nis pro alijs mortalibus non confeſsis, quę
ſunt repugnantia, & impoſsibilia in eodem
ſubiecto argum. *l.vbi repugnantia ff. de de*
regul.iur.

6 Paritas autem quam dicit Suar. eſse in
hoc caſu cum caſu obliuionis, dum dicun-
tur remiſsa peccata oblita, ſeu incluſa in
confeſsione aliorum peccatorum clauibus
ſubmiſsorum ex *Trid.ſeſſ.14. c.5.* eſt lon-
ge impertinens, ſeu inapplicabilis; in iſto
enim caſu, prærequiritur diligẽs examen,
aliàs confeſsio non valet ex eodem Trid.
cit. & per nos ſupra *reſol.146.n.10.* Ex qua
præuia diligentia excuſatur omninò pæ-
nitens, dum obliuio ex defectu memoriæ,
vti naturalis *l. peregre ff. de acquir. poſſ.* in-
culpabilem eum reddit, prout legitur in
Trid.ſeſs.14. cap.5.hoc tit. qua de rè eſt ma-
gna differentia inter hunc, & caſum præ-
dictum; vbi voluntariè dimidiatur confeſ-
ſio; quod eſt de iure diuino prohibitum,
vt ſupra, & conſequenter ex diuerſis non
fit illatio *l. Papinianus exuli ff. de minor.*

7 Quamuis autem poſset argui ex aduer-
ſo, multos dari caſus, in quibus licitè di-
midiatur, vt in muto, ſurdo, vel in articulo
mortis, ſiue ex cauſa incendij, vel peſtis,
aut propter periculum vitæ propriæ, vel
alterius, aut famæ tertij; ne quis confiten-
do peccatum proprium prodigeret famam
complicis, & ſimilium, de quibus latè
ſupra *reſol.* 149. 150. & alibi; ergo idem
deberet procedere in iſto; negatur tamen
hæc paritas; In iſtis enim, aut ſunt leges
particulares, quæ hoc permittunt, aut fit
ex vi iuris naturalis, quod alijs potentius
eſt, vt in dictis locis notaui, & diſcur-
rendo per ſingulos caſus inſpicitur.

Ad ſecundum licet ex prædictis poſsit
multum inferri ad iſtud, quia ſi non po-
teſt ſuperior, vt dixi, minus poterit
inferior *auth multo magis C. de ſacr. ſanct.*
Eccleſ. pro maiori tamen declaratione di-
cam in particulari quid de hac re ſenſerint
DD. ſiquidem *Palud. in 4. qu.5. D.Anton.*
cit.cap.18.§.6. Angel.v.confeſſio 5.nu.9.Na-
uar.cit.n.10. & alij dicunt poſse ordinariũ
8 Confeſsarium abſoluere pænitentem etiã
à caſibus reſeruatis, adſit, vel ne neceſsi-
tas, dummodo iſte intelligat habere obli-
gationem iterum peccata reſeruata ſupe-
riori confitendi, idque facere proponat,
ſed *Petrus Soto lect. 10. de confeſſ. ex Alex.*
Alẽſ.4.p.q.77.mem.5.art.2.ad vlt. dicit, poſ-
ſe pænitentem confiteri ſolùm ea peccata,
quæ ſubſunt iuriſdictioni talis Confeſſo-
ris, reliqua ſuperiori reſeruando.

9 Verũ *Suar.vbi ſupra ſect.2.n.4.& 5.* vult
poſse abſolui directè à nõ reſeruatis, reſer
uata

Digitized by Google

uata per accidens tollendo, ſicut oblita,
interueniente tamen aliqua neceſsitate,
quamuis non extrema mortis,ſed quando
adimplendum eſt præceptum annuę con-
feſsionis,vel ſacrum faciendum, quod nō
poſsit omitti ſine graui ſcandalo, vel infa-
mia,& interim non pateat aditus ad ſupe-
riorem,vt *ſect.3.n.1.quod repetit n 3.*& cō-
cludit, eſſe probabilius,idque confirmat,
10 quia ſi peccatum reſeruatum tantùm re-
linqueretur ex obliuione,& de alijs fieret
confeſſio bona fide coram inferiore,& da-
retur abſolutio,fieret ſacramentum, & in-
dìrectè tolleretur peccatum reſeruatũ.ad-
dit poſtea, videlicet, *fingamus peccatum*
reſeruatum non eſſe oblitum, tale tamen eſſe
vt nequeat hic, & nunc confiteri huic inferio-
riConfeſſario ſine aliquo graui damno extrin-
ſeco, & occurrere neceſſitatem ſacramenti,de
qua agimus, tunc poſſet confiteri ſacerdoti re-
liqua peccata, tacendo reſeruatum, quia quo
ad integritatem pertinet, illa eſt ſufficiens ra-
tio tacendi, æquiualens obliuioni; ergo tunc
poterit abſolui, & indirectè tolli peccatum re-
ſeruatum; cur ergo non poterit etiam ſi illud
proferat, vel cur aliàs erit melioris conditio-
nis ſolum propter extrinſecam occaſionem oc-
currentem, propter quam tacere poterit pec-
catum? hæc ille.
11 Imò dicit *nu.6.* non ſolùm licere in tali
euentu abſoluere, quando caſus reſerua-
ti non habeant excommunicationem anne-
xam, verum etiam ſi habeant, & auferri
non poſſint per iſtum ordinarium Confeſ-
ſarium, vnde *P.Dia.par.3. tract. 14. reſol.*
104. *in fine* reaſſumendo dicta per Suar.&
alios DD. ibidem relatos, vult pænitentē
habentem caſum reſeruatum, etiam cum
excommunicatione, vrgente neceſſitate ad
celebrandum, vel communicandum,poſ-
ſe, vt ſibi magis libuerit, vel expedierit,
aut confiteri peccata non reſeruata, ſeu ſi-
mul reſeruata,& non reſeruata, vel elicere
actum contritionis, & ſine præuia confeſ-
ſione celebrare, aut communicare. Et ad-
12 dit *par.5.tract.13.reſol.10.* ſatis probabi-
liter conſuluiſſe contra quemdam ignatũ
confeſſarium,potuiſſe adoleſcentem, qui
magnum ruborem habebat confiteri pec-
cata reſeruata cum quodam ſacerdote,illa
non confiteri,ſed alia mortalia, & abſolu-
tionem obtinere; & tandem interrogatum
à viro magnæ authoritatis quid facere de-
beret ille, qui tenetur confiteri tempore
paſchali, vel facere ſacrum, aut Euchari-
ſtiam ſumere ratione ſcandali, innodatus
13 tamen excommunicatione propter hęre-
ſim,reſpondiſse, quod talis hæreticus, vel
tenetur dimidiare confeſſionem, tacendo
hæreſim, vel illam exponere Confeſſori
approbato, qui directè poſſit abſoluere à
peccato ſimplici, & indirectè ab hæreſi,&
quod tunc poſſit impleri præceptum quo-
ad ſubſtantiam, eique ſit imponendum
onus comparendi coram ſuperiore ante
aliam confeſſionem ſacramentalem, quod
ſi culpatè non comparet, committat nouũ
peccatum, vrgente autem præcepto ſecũ-
da vice, ſit maior cautio exigenda, quod
ſi pertinax ſit in comparendo, neganda ſit
ei abſolutio, vt alijs,de quorum emenda-
tione deſperatur.
14 Verum nec iſta opinio mihi ſatisfacit,
quandoquidem *Trid. ſeſſ.14. cap.7. in fine*
ſub hoc tit. ſatis clarè locutum eſt in hac
materia *ibi, extra articulum mortis ſacerdo-*
tes,cum nihil poſſint in caſibus reſeruatis, id
vnum pænitentibus perſuadere nitantur, vt
ad ſuperiores,& legitimos Iudices pro beneficio
abſolutionis accedant. Ex quibus,licet nul-
lum dubium apud ſenſatos viros oriri de-
beret, quod nullo modo poſſint inferio-
res Confeſſarij mittere manum in meſſem
alienam, niſi eis hoc à ſuperiore expreſsè
concedatur; pro maiori tamen claritate
15 dico,quod negatiua præpoſita verbo po-
teſt, vt in relatis verbis,tollit omnem po-
tentiam,ita *Bart.in l. Gallus n.4.ff.de lib. &*
poſth. in l.fin. ff. de ferijs, & in l.cum lex de
fideiuſſ.Bal in l.1. n.62.C.qui admitti Meno-
ch.de arbitr.lib. 1.q.30.nu.7. Et conſequen-
16 ter,denegata potentia, actus non obſtan-
te prohibitione ſecutus, remanet irritus
idem *Bal.in l.fin.ſub n.22.C.de fideicom.ex c.*
1.de regul.iur.in 6. & in l.1.ff.de iniuſto ru-
pto,& irrito Butr.in c.propterea col.5.de dilat.
Curt.Sen.in Conſil.72.n.30. Grat.diſcept.for.
cap.755.n.32.& 33. & quod importet ne-
ceſſitatem præciſam, *Pariſ.in addit. ad Bar.*
in l.nemo poteſt litt.A.ff.de leg.1.ex Felin.in
c.paſtoralis de exceſſ. Prælat. imo quod red-
dat actum de iure impoſſibilem probat
Sanfel.deciſ.195. n.13. ex Couarr.in c.tua de
teſtam.n.2.& alijs, ergo negatiua prædicta
reddit impoſſibilem abſolutionem de iu-
re,& ſi de facto detur,eſt nulla.

Et mirũ eſt quod Suar.*d.ſect.3.n.5.*diffe-
rentiam ſibi conſtituit (imparem tamen
tanto viro) inter illa verba *nihil poſſe*, in
perſonam habentem caſus reſeruatos, &

nihil

nihil poſſe in caſibus reſeruatis ; & addit
ampliora eſſe priora, cum tamen, ſi differ-
rent, prout ipſe fatetur, contrarium eſſet
dicendum, quia iſta, quæ ſunt in Concil. cit.
vti indefinita, æquipollent vniuerſali iuxta
proprietatem indefinitorum *l. ſi neceſſarias*
17 *§. ſi annua ff. de pignor act.* & proinde *Rich.*
in 4. diſt. 17. art. 2. quæſt. 8. ad 2. Durand.
ibidem q. 15. Adrian. q. 4. de confeſs. Sot. diſt.
18. q. 2. ar. 5. & alij dicunt in caſu prædicto
non poſſe inferiorem ſacerdotem ſacra-
mentaliter abſoluere pænitentem, ſed de-
bere illum ad ſuperiorem remittere, hanc-
que ſententiam idem *Suar. d. ſect. 2. n. 3.* di-
cit eſſe omninò veram, neque alteram
poſſe cum probabilitate ſeruari, niſi ad
ſummum in caſu neceſſitatis.

Hanc etiam docet *Hurtad. complut. de pæ-*
nit. diſp. 11. diffic. 14. ex Trid. cit. ibi extra
articulum mortis nihil poſſe ſacerdotes in ca-
ſibus reſeruatis, videlicet, ſi ergo ſacerdotes
inferiores poſt auditionem reſeruatorum poſ-
ſunt ab illis aliquo modo abſoluere, iam ali-
quid poſſent in caſibus reſeruatis ſibi confeſſis.
18 *Adde quod ex contraria opinione ſequeretur*
extra articulum mortis in caſu grauis neceſ-
ſitatis, eum qui habet mortalia, & venialia
poſſe confiteri ſimplici ſacerdoti, non appro-
bato, & ab eo generaliter abſolui, conſequens
autem eſt contra conſuetudinem Eccleſiæ: ſe-
quela patet, quia ſimplex ſacerdos habet iu-
riſdictionem completam in venialia, ergo au-
ditis mortalibus, & venialibus poſſet pænitē-
tem abſoluere etiam à mortalibus: Vaſq. in
3. par. to. 4. q. 91. ar. 3. dub. 9. Turriā. de pænit.
diſp. 31. dub. 9. & alij.

Quam difficultatem cum antea egerit
contra ſe ipſum *Suar. cit. ſect. 3. nu. 9.* varias
reſponſiones attulit, quas nec ſibi ipſi ſa-
tisfacere aſſeruit, & propterea non eſt o-
pus illas referre: fixum ergo ſit axioma
prædictū, non poſſe inferiorem Confeſſa-
rium abſoluere pęnitenem à caſibus reſer-
uatis, ſed ſpectare ad reſeruantem, niſi in
articulo mortis, quando poteſt etiam ſa-
cerdos ſimplex iuxta *Trid. d. ſeſs. 14. cap. 7.*
vel ex cauſa probabilis ignorantiæ, quæ
excuſat pœnitentem, non autem Confeſ-
ſarium, qui peccaret mortaliter, vt ſupra
19 *n. 4*, vel tandem ex alia neceſſitate extra
articulum mortis, puta ſi neceſſe ſit com-
municare, vel ſacrum facere, quod neque-
at ſine graui ſcandalo, aut infamia omitti,
& tali tempore non pateat aditus ad ſu-
periorem, poteſt tunc pænitens, non dico
confiteri inferiori, ſed conteri, & ſacrum
facere, vel communicare tāquam qui non
habet ea in neceſsitate copiam Confeſſa-
rij, vt rectè docent *Rich. Durand. & Adriā.*
cit. quod idem *Suar. d. diſp. 31. ſect. 2. nu. 3.*
vel inuitus fateri in parte videtur. faciunt
dicta per *D. Thom. in 4. ſentent. diſt. 17. qu. 3.*
art. 3. qu. 4. ad 5. quem cum alijs ad hoc
propoſitum retuli *ſupra reſol. 2. n. 11.*

Sacramentum.

SVMMARIVM.

1 *Sacramētum in genere varias habet ſigni-*
ficationes. Aliquando accipitur pro ſe-
creto, aliquando pro myſterio, vel ſigno.
n. 2. & 3. Eius definitio num. 4. ſicuti, &
ſigni. num. 5.

6 *Signa ſunt in triplici differentia, quæ au-*
tem iſta ſint exemplificatur n. 7.

8 *Legato fundo* Titiano, *qui appellabatur* Sē-
pronianus, valet legatum: ſecus ſi quis
legat veſtem; putans legare argentum,
& è contra..

9 *Sacramēta ſunt ſigna rememoratiua, demō-*
ſtratiua, & prognoſtica. Sed quare fuerint
inſtituta in rebus ſenſibilibus? n. 10. Eo-
rum numerus quare fuit ſeptenarius, &
non maior, aut minor.? n. 11. Singulorū
effectus, qui ſint? n. 12.

13 *Matrimonium eſt neceſſarium ad bonum*
publicum, & propterea dos eſt priuilegi-
ata, & diffuſa in toto corpore iuris.

INTRODVCTIO.

1 SAcramētum alio modo à profanis ſcri-
ptoribus, alio à ſacris ſumitur, ab illis
pro iuramento, vt *ex Imperat. in auth. Sa-*
cramenta puberum C. ſi adu. vendit. & apud
Cicer. 1. offic. ac etiam à Grat. ex D. Ambroſ.
2 *in c. 1. & 2. 22. qu. 4.* ab iſtis verò aliquando
pro ſecreto, vt apud *Tob. c. 12. ibi, etenim*
Sacramentum Regis abſcondere bonum eſt, &
ad Epheſ. 1. ibi, vt notum faceret nobis Sa-
5 *cramentum voluntatis ſuæ*, aliquando pro
myſterio, ideſt re ſacra occulta, vt in *lib. ſa-*
pient. cap. 2. ibi, & neſcierunt ſacramenta Dei,
& in Epiſt. 1. ad Timoth. cap. 3. ibi magnum
eſt pietatis Sacramentum Bellarm. de ſa-
cram. in genere lib. 1. diſt. 3. cap. 1. num. 1.
Aliquando tandem pro ſigno, quod ſi-
gnificat, & facit rem ſignificatam, idem
Belarm. ibidem Nauar. *in man. cap. 22. nu. 1.*

& ſecundum hanc vltimam acceptionem
multis modis illud definiunt præfati au-
thores, præcipuè *Nau.d.n.1.ex D. Auguſt.*
in c.ſacrificium de conſecrat.diſt.2. quod ſit
4 ſit ſacræ rei ſignum, ſed hanc vti genera-
lem non eſſe definitionem videtur voluiſ-
ſe *Gl.in d.c.ſacrificium v.Sacramentum*, quia
eo modo parum, vel nihil differt à myſte-
rio, & talis eſt propriè definitio imaginis,
crucis, & ſimilium ſignorum. Verum *Sot.*
in 4.ſent.d.1.q.1.a.2.§.ſatis ergo ex D. Tho.
& alijs magiſtraliter eam defendere cona-
tur, ſi res ſacra, non quæcumque, ſed vt
ſimpliciter ſacra vſurpetur, hæc autem
vt ipſe dicit, eſt ſola gratia ſanctificans
animam, ex qua ſignum ſacramentale di-
ſtinguitur à ſacrificio miſſæ, cæteriſque
rebus ſacris, aut aliarum rerum ſacrarum
ſignis. Quia verò gratia habitualis, non
poteſt naturaliter oſtendi; ideo ſacramen-
ta ſunt ſigna ad placitum. Hoc autem ſoli
Deo reſeruatur, cum ſit in ordine ſuper-
naturali, idcircò Sacramenta ſunt ſigna
ad placitum Dei, ſeu Chriſti Dei homi-
nis, gratiæ ſanctificantis. Sed clarius alijs
omiſſis definitur in *Catech.Rom.hoc eod.tit.*
par.2.cap.1.n.4. videlicet. Sacramentum eſt
inuiſibilis gratiæ viſibile ſignum ad no-
ſtram iuſtificationem inſtitutum.
5 Eſt autem ſignum ex D. Auguſt. *in c.ſi-*
gnum de conſecr. diſt.2. res, quæ præter ſpe-
ciem, quam ſenſibus ingerit, aliquid aliud
ex ſe facit in cognitionem venire E. g. ab-
lutio aquæ in baptiſmo, addita forma, ſi-
gnum eſt omnem peccati maculam dilui,
ſic viſibilis hoſtia conſecrata, ſignum eſt
adeſſe ibi Chriſtum, et dignè recipienti
conferre infallibiliter, & inuiſibiliter gra-
tiam, & ſic de ſingulis ſacramentis, vt in
6 *Catech. cit. n.6.* Signa autem ſunt in tripli-
ci differentia; alia enim ſunt inſtituta à
natura, vt fumus, quo viſo cognoſcimus
adeſſe ibi ignem, item frequentia pulſus in
febricitante, &c. alia ſunt inſtituta à Deo,
vt panis azimus, & ſimiles figuræ, quæ
pertinebant ad Moſaici cultus cæremo-
nias, & leguntur *in lib. Exod. cap.* 12. 15.
18. *&* 23. item, & ſacramenta, de quibus
loquimur, quæ differunt à ſignis prædictis
figuratiuis, inſtitutis ſolum ad ſignifican-
dum; cum illa ſint ad ſignificandum, &
efficiendum, vt dictum eſt, & docet *Belar.*
cit.n.3. alia tandem ſunt inſtitura ab homi-
nibus, vt voces ſcripturæ imagines, cruces,
& cæt.

7 Conueniunt tamen ſigna inſtituta à Deo
ſignificātia, & efficientia ſacramenta, & ſi-
gna inſtituta ab hominibus, vel à natura
(licet iſta differant inter ſe, vt poſtea di-
cam) quia ſicut in illis, variatis verbis for-
mæ, ſed non ſubſtantialiter, conficiuntur ſa-
cramenta, actuſque eſt validus, & è con-
tra variatis ſubſtantialiter, eſt inualidus,
vt omnibus patet, & dicetur infra reſol.
167. n. 10. ita in iſtis. Etenim ſi quis le-
8 gauit alicui fundum Titianum, qui appel-
labatur Sempronianus, licet variatum ſit
ſignum, valet legatum, quia variatio eſt
accidētalis *l. ſi quis inſūdi vocabulo ff. de le-*
gat.1. ſecus ſi legauit veſtem, putans le-
gare argentum, iſtud namque ſignum, vti
appoſitum à natura, eſt immutabile, ſub-
ſtantialiſque variatio, & propterea error
in iſto inualidat actum, vt docet Vlpian.
ibidem, ideoque dixi, quod differunt
iſta ſigna inſtituta ab homine ab illis à na-
9 tura. Quodlibet autem Sacramentum non
ſolùm eſt ſignum rememoratiuum eius,
quod præceſſit, ſt. Paſſionis Chriſti, & de-
monſtratiuum eius, quod in nobis effici-
tur per Chriſti paſſionem, ſt. Gratiæ ſed
etiam prognoſticum, ideſt prænunciatiuum
futuræ gloriæ *D.Thom.3.par.qu.60.art.3.in*
corp.Catech. Rom.hoc tit.par.2.cap.1.n.12.ex
Epiſt.B.Pauli Apoſt.ad Roman.cap.6.Belarm.
vbi ſupra n.4.Tolet.lib.2. cap. 15.nu.5. qui
hoc probat ex illa antiphona, quam canit
Eccleſia, *O ſacrum conuiuium in quo Chri-*
ſtus ſumitur, recolitur memoria paſſionis e-
ius, mens impletur gratia &c.
10 Sed conuenienter fuerunt inſtituta Sa-
cramēta in rebus ſenſibilibus, quia conna-
turale eſt homini, vt per ſenſibilia perue-
niat ad cognitionem intelligibilium; ſignū
enim, vt dictum fuit, eſt id, per quod ali-
quis deuenit in cognitionem alterius, vn-
de cum res ſacræ, quæ per ſacramenta ſi-
gnificantur, ſint quædam ſpiritualia, & in-
telligibilia bona, quibus homo ſanctifica-
tur, conſequens eſt vt per aliquas res ſen-
ſibiles, ſignificatio ſacramenti impleatur,
ſicut etiam per ſimilitudinem ſenſibilium
rerum in Diuina ſcriptura, res ſpirituales
nobis deſcribuntur, & inde eſt, quod ad
ſacramenta requiruntur res ſenſibiles, vt
ex Dion.de cæleſt.hierar.in c.1.inter medium,
& finem probant D.Tho.cit.art.4.in corp.Ca-
tech. etiam cit.n.15. Belarm.cap.3.n.1.& 2.
Cum autem vita ſpiritualis conformitatē
aliquam habeat cum vita corporali, ſicut
&

Digitized by Google

& cętera corporalia conſormitatem quan-
11 dam ſpiritualium habent, merito ſeptem
& non minora, nec plura fueruut inſtitu-
ta ſacramenta; homo enim cotporaliter
primo generatur, & recipit eſſe, ſecundò
creſcit vſque quo peruenerit ad perſectã
quantitatem, & virtutem, tertiò conſer-
uatur in vita per nutritionem, quartò cum
infirmatur, ſanatur per curationem, quintò
reſtituitur ad priſtinam valetudinem per
conuenientem dietam, & exercitium, ſex-
to perficitur ad bonum totius communi-
tatis, quando accipit poteſtatem guber-
nandi multitudinem, actuſque publicos
exercendi, & ſeptimò quantum ad natu-
ralem propagationem, in quantum eſt na-
turæ officium.

12 Ita pari modo idem homo ſpiritualiter
primò recipit eſſe ſpirituale per baptiſ-
mum, per quem regeneratur, vt in *Epiſt. ad
Titum cap. 3.* ſecundò confirmationem, in
qua recipit robur ex Spiritu Sancto, vt in
*c. fin. Luc. ibi, ſedete hic, donec induamini vir-
tute ex alto.* tertiò cõſeruatur in vita ſpiri-
tuali per Euchariſtiã *Io. 6. ibi, niſi manduca-
ueritis carnem filij hominis*, quartò ſi infir-
matur ob peccatorum incurſionem, recu-
perat ſpiritualem vitam per pænitentiam,
quintò ad tollendum reliquias peccatorũ,
& eum reſtituendum ad priorem valetu-
dinem, paratumque reddendum ad glo-
riam, datur extrema vnctio, ſextò ad bo-
num communitatis recipit ordines ſacros,
cui etiam ſeptimò prodeſt per matrimo-
nium, ita *D. Thom. cit. qu. 65. art. 1. in corp.*
quam doctrinam *Catech. Rom. loco cit. n. 20.
Bellarm. ſub eod. tit. cap. 5. n. 11.* & omnes re-
13 petunt. Etenim ad bonum publicum,
non ſolum attinet, ſed eſt neceſſarium ma-
trimonium, vt repleantur hominibus Ci-
uitates *l. 1. ff. ſolut. matrim. l. 2. ff. de iure dot.
l. ambiguitates §. tale igitur C. de indic. viduit.
toll.* & propterea ſemper, & vbique præ-
cipua ſunt dos, dotiſque priuilegia, vt ait
Pompon. in d. l. 1. imò ſunt diffuſa in toto
corpore iuris, ſicut ſpiritus in toto corpo-
re humano *l. rem in præſenti C. de rei vxor.
act.* quibus præcognitis quæro.

Quando cæperint eſſe Sacramenta, & de differentijs inter vetera, & noua.

SVMMARIVM.

1 *Mundus in triplici ſtatu ſucceſſiue fuit ante aduentum Chriſti, nempe Innocentiæ, naturæ, & legis ſcriptæ.*

2 *Circumciſio initium habuit in Abraham* 400. *annis ante legem ſcriptam.*

3 *Lex naturalis, & ſcripta non ceſſarunt per aduentum Chriſti, vt putauit Bonac.*

4 *Sacramenta non fuerunt in ſtatu innocentiæ, ſed an in ſtatu naturæ n. 6. vel legis ſcriptæ? num. 9. & quid de matrimonio. num. 5.*

7 *Legis naturalis tempore homines ſaluabãtur ex fidei proteſtatione, iuncta cum attritione, ſi deficiebat contritio, & n. 8.*

10 *Sacramenta veteris, & nouæ legis in multis differunt.*

Reſolutio CLXV.

1 PRæmittendum eſt, ante aduentum
Domini noſtri Ieſu Chriſti triplicem
ſtatum aſſignari poſſe, primus dicitur in-
nocentiæ, in qua fuit creatus Adam cum
iuſtitia originali, ſecundus naturæ, quan-
do ſolũ vigebat lex naturalis, hominum
mentibus impreſſa, de qua canit Dauid *in
pſalmo 4. Signatum eſt ſuper nos lumen vultus
tui Domine*, quæ ſola durauit vſque ad
Moyſ. quando ea permanente, fuit ad-
dita lex ſcripta, eidem Moyſi tradita à
Deo *Exod. 20. deuteron. 5. & alibi*, licet cir-
2 cũciſio fuiſſet ordinata Abrahamo 400. an-
nis ante prædictam legem, vt colligitur
ex Geneſi cap. 27, & Io. cap. 7. cuius rationem
aſſignat *D. Thom. par. 3. q. 70. ar. 2. ad 2. & 4.*
3 Iſtas autem leges duraſſe vſque ad ad-
uentum Chriſti tradit *Bonac. de Sacram. in
genere tom. 1. diſp. 1. q. 1. pun. 3. n. 1.* ſed non
rectè, lex n. naturalis adhuc hodie perſe-
uerat, ſicut & lex ſcripta; ſcimus namque
præcepta Decalogi, & alia ſimilia tradita
Moyſi, & Prophetis ante aduentum Chri-
ſti, etiam hodie nos obligare, aliàs gra-
tis dixiſſet *Chriſtus apud Matth. cap. 5. non
veni ſoluere legem, aut Prophetas, ſed adim-
plere*; non negatur tamen multas cæremo-
nias legis prædictæ ſcriptæ ceſſaſſe, ſeu
in deſuetudinem abijſſe poſt aduentum
eius.

4 Diſcurrendo nunc per ſingulos ſtatus
prædictos, certum eſt in primo ſtatu non

fuiſſe ſacramenta; ratio (ait *D.Tho.3.par. q.61.art.2.in corp.*) accipi poteſt ex rectitudine ſtatus illius, in quo ſuperiora inferioribus dominabantur, & nullo modo dependebant ab eis; ſicut enim mens ſuberat Deo, ita menti ſuberant inferiores animæ vires, & ipſi animæ, corpus; Contra hunc autem ordinem eſſet, ſi anima perficeretur, vel quantum ad ſcientiam, vel quantum ad gratiam per aliquid corporale, quod fit in ſacramentis, & ideò in ſtatu innocentiæ homo ſacramentis non indigebat; non ſolùm in quantum ſacramenta ordinantur ad remedium peccati, ſed etiam in quantum ordinantur ad animæ perfectionem, vt latius de breuiſſimo illo tempore diſcurrunt *Suar.ad D. Thom. cit.diſp.3.ſect.3. Nugn. Coninch. aliique apud Angles q.2.ar.2. & Filliuc.tract. 1.c.3.qu.3.*
5 licet autem in eo ſtatu fuerit matrimoniū, vt in *Geneſ. c.2.* quod appellatur ſacramētum *ab Apoſt.cap.5.ad Ephes.*tamen reſpondet *idem Sanctus ibidem ad 3.* fuiſſe tunc inſtitutum matrimonium, non ſecundum quod eſt ſacramentum, ſed ſecundum quod eſt in officium naturæ, imò & fuiſſe tunc figuram futuræ incarnationis docent *Henriq.lib.1.c.5.n.1.Suar.cit.verſ.ſolū.& alij.* Vnde idem Suar. benè obſeruat D. Pauli verba, qui non vniuerſaliter, ſed appoſitè dixit matrimonium eſſe magnum ſacramentum in Chriſto, & Eccleſia, denotando Chriſti incarnationem.

6 In ſtatu verò naturæ fuiſſe aliqua ſacramēta tradunt Valēt.& alij apud *Bonac.cit. n.7.* ea ratione, ait iſte, quia non eſt credibile, Deum, qui vult omnes homines ſaluos fieri, illos reliquiſſe in eo ſtatu ſine remedio, quo ſaluari poſſent, & hoc remedium fuiſse ſacramenta, ſed hoc tutum non videtur; dum enim in d. ſtatu nulla lex aderat, niſi ſola naturalis, quæ vt ait *D.Tho.1.2.q.100.art.1.*non addiſcitur, ſed ex naturali inſtinctu habetur, quia infun-
7 ditur à Deo, conſequens eſt etiam ex eodē inſtinctu homines per contritionem Deo ſatisfeciſse de peccatis ſuis, vel per attritionem cum proteſtatione fidei, vt dicunt aliqui apud *Suar.to.3. diſp.10. ſect.3. nu.2.* eadem namque lex naturalis, quæ dictabat Deum per peccatum offendi, dictabat etiam per pœnitentiam placari, et hęc poterat eſſe ſufficiens remedium ad ea tollenda; hinc *D.Thom.3.par.q.70. art. 4. ad 2.ait, quod ſicut ante inſtitutionem circumciſionis ſola fides Chriſti futuri iuſtificabat tam pueros, quàm adultos, ita etiam, & circumciſione data, ſed antea non requirebatur aliquod ſignum proteſtatiuum huius fidei, quia nondū homines fideles ſeorſum ab infidelibus cęperant adunari ad cultum vnius Dei, probabile tamen eſt, quod Parentes fideles pro paruulis natis; & maximè in periculo exiſtentibus aliquas preces Deo funderent, vel aliquam benedictionem eis adhiberent (quod erat quoddam ſignaculum fidei) ſicuti adulti pro ſe ipſis preces, & ſacrificia offerebant.*

Si enim eo tempore adfuiſſent ſacramenta, haberetur de illis aliqua notitia in Sac. Scriptura, & in quibus conſtitiſsēt, vt ait *Belarm. lib.2. hoc tit.cap.2. num.3.* ſicuti eam habemus in lege ſcripta, vt modo dicemus, & illam proteſtationem fidei à Parentibus factam, qua proteſtabantur omnes homines ſaluandos fore per Chriſti aduentum in remedium paruulorum, quam contendit *Bonac.to.1.diſp.1.qu.1.pun. 3. n.7.hoc tit.* fuiſſe ſacramentum illius temporis, hoc dicitur de circumciſione, quæ fuit in lege ſcripta, (licet antea etiam ordinata, vt dictum eſt ſupra *n.2.*) quo in actu fiebat iſta proteſtatio teſte eodem *Be-*
8 *lar.ibid.n.1.& 2.* Quamuis autē fatear hanc proteſtationem fuiſſe etiam in vſu in ſtatu naturæ, non per hoc ſequitur iſtam proteſtationem fuiſſe Sacramentum; quæ conſiſtebat in eo, quod Adultus, qui circumcidebatur, profitebatur ſe ſuſcipere talem fidem pro ſe, vel pro alijs paruulis, qui circumcidebantur *Tabie.in ſumma v.circūciſio n.5.* & proinde *Suar.tom.3.hoc tit.diſp. 10. ſect.3. in princ.* tenet eo tempore non fuiſſe ſacramenta præter circumciſionem, quæ fuit in remedium originalis peccati; hæc tamen per modum tranſeuntis dicta ſint, quia nec modo, nec vnquam intendo contradicere *D.Thom.qui in 4.ſent.diſt.1.q. 1.art.2. quæſtiunc.3.* ait ſacrificia, decimas, oblationes, & huiuſmodi, quæ illo tempore ſeruabantur, fuiſſe ſacramenta, licet minus propriè, vt ait *Magiſt.ibid.*

9 In ſtatu autem legis ſcriptæ fuiſſe ſacramenta non dubitatur, quæ fuerunt circumciſio prius etiam in vſu, vt ſupra, agnus paſchalis, panis propoſitionis, & alia, quæ leguntur in *Geneſi cap.17. Exod. cap.12. & alibi*, quæ correſpondere ſacramentis nouæ legis teſtatur *D.Tho.1.2. qu. 102. art.5. ad 3.* veluti circumciſioni baptiſmum, qui eſt fidei ſacramentum, vnde dici-

dicitur *ad Coloſſ. 2. circumciſi eſtis in circumciſione Domini noſtri Ieſu Chriſti, conſepulti et in baptiſmo;* Conuiuio Agni Paſchalis, ſacramentum Euchariſtiæ, omnibus purificationibus veteris legis, Sacramentum pœnitentię; conſecrationi Pontificis, & ſacerdotum, ſacramentum ordinis, matrimonium autem fuiſſe in veteri lege in officium naturæ, vt ſupra dixi, non autem prout ſacramentum coniunctionis Chriſti, & Eccleſiæ, quæ non dum erat facta, aduertit idem Sanctus ibidem, vbi proſequitur comparationem aliorum ſacramentorum.

10 Differunt tamen multis modis ſacramenta vetera, & noua, circumciſio enim erat doloroſa, non ſic baptiſmus, qui ſucceſſit in locum illius, ſecundò illa fuerunt ſicut vmbræ, ſeu figuræ iſtorum, tertiò illa conferebant gratiam ex opere operantis, non autem ex opere operato, ſicut iſta iuxta expoſitionem *Suar. tom. 3. diſp. 10. §. dico primo*, (de quibus me remitto ad dicenda infra *reſol. ſeq. n. 2. & 3.*) vnde ſignificabant gratiã, non tamen eam efficiebant ex vi Sacramenti, ſaltem adeo copioſam, ſicut iſta, & ſucceſſiuè Chriſtum venturũ, iſta verò veniſſe. Vnde *à D. Paulo ad Gal. 4.* appellantur elementa vacua, egena, & nullius roboris iuxta eundem Suar. citat. quartò illa non poterant aperire Cælũ, & plenè iuſtificare, iſta verò facere vtrumq; poſſunt, quintò illa non habebant determinatam formam verborum, ſicuti iſta; ſextò, & vltimò non faciebant illa de attrito contritum, ſicuti iſta *Belar. de ſacram. in genere lib. 2. diſt. 3. cap. 2. n. 3. ex D. Tho. 3. par. q. 62. ar. 6. & Catech. Rom. eod. tit. n. 17. & 29. Bonac. cit. num. 13. vnde in Trid. ſeſſ. 7. can. 2. de ſacram. in genere.* dicitur anathema eſſe eum, qui dixerit ſacramenta nouę legis à veteribus non differre.

An per circumciſionem delebantur olim peccatum originale, & actualia, ſicuti hodie per baptiſmum in eius locum ſubrogatum, & num conferebatur gratia; item quomodo ſaluabantur feminæ, quæ non poterant circumcidi, & num tandem circumciſio erat neceſſaria neceſſitate medij, ſeu Sacramenti, vel præcepti?

SVMMARIVM.

1 *Circumciſio delebat peccatum originale, & per eam conferebatur gratia quo ad omnes gratiæ effectus (licet aliqui id negauerint) aliter tamen, quam per baptiſmum n. 2. 3. & 4.*

5 *Femina nõ poterant circumcidi, ideo quæritur antequã fuiſſet inſtitutus baptiſmus, quomodo ſaluabantur?*

6 *Circumciſio non obligabat, niſi deſcendentes ab Abrahamo, ſed poterant alij eam adhibere, ſi vellent. Fuit neceſſaria adultis neceſſitate præcepti, non ſacramẽti, infantibus verò ante rationis vſum morientibus nullo modo n. 7.*

8 *Neceſſarium neceſſitate medij, ſeu ſacramenti, vel præcepti quomodo differant inter ſe? exemplificatur vtrumq; & n. 9.*

Reſolutio CLXVI.

1 AD primum reſpondet *D. Tho. par. 3. q. 70. art. 4. in corp.* communem eſſe ſententiam, quod originale remittebatur, aliquos autem dixiſſe, quod non conferebatur gratia, ſed tantùm tollebatur originale, quod merito reijcit Sanctus, quia culpa non remittitur, niſi per gratiam, vt probat *Apoſt. in Epiſt. ad Rom. cap. 3. ibi iuſtificati gratis per gratiam;* alios etiam dixiſſe, quod conferebatur gratia, quantum ad effectus remiſſionis culpę, ſed nõ quãtũ ad effectus poſitiuos gratiæ, quos etiam reijcit Sanctus, quia per circumciſionem dabatur pueris facultas ſuo tempore perueniendi ad gloriam, quæ eſt vltimus effectus poſitiuus gratiæ, ſed per alias rationes, relatis etiam, & reiectis alijs ſimilibus opinionibus, ipſe reſidet in ea, quod

2 in circũciſione conferebatur gratia, quantum ad omnes gratiæ effectus, aliter tamẽ, quam in baptiſmo, nam in baptiſmo confertur gratia ex virtute ipſius baptiſmi, quam habet, in quantum eſt inſtrumentũ Paſſionis Chriſti iam perfectæ; in circumciſione autem conferebatur gratia; non ex virtute circumciſionis, ſed ex virtute fidei Paſſionis Chriſti, cuius ſignum erat circũciſio, ita ſt. quod homo qui accipiebat circumciſionem, profitebatur ſe ſuſcipere talem fidem, vel adultus pro ſe, vel alius pro paruulis.

3 Preterea baptiſmus imprimit characterem

ctere incorporātem hominē Chriſto, gratiamque copioſiorem confert, quàm circumciſio, maior n. eſt effectus rei iā præſentis, quàm ſpei, item ſtatim aperit hodie baptiſmus ianuam cæleſtis Regni, quod non faciebat tunc, nec poterat facere circumciſio ob paſſionem Chriſti non ſecutam, quia, vt ait idem Sanctus loco citat. ad 4. in circumciſione auferebatur originale peccatum ex parte perſonæ circumciſæ, remanebat tamen impedimentum intrandi in Regnum Cælorum ex parte totius naturæ, quod fuit ſublatum per paſſionem Chriſti, & ideò etiam baptiſmus ante paſsionem Chriſti, non introducebat in Regnum; ſed & circumciſio, ſi haberet locum poſt paſſionem Chriſti, introduceret in Regnum, ſi modo non adeſſet aliquod peccatum actuale, quia circūciſio non tollebat omnem reatum pœnæ, ſicut baptiſmus, vt explicat Sanct. cit. ad 5.

4 In adultis ergò, ſi peccatis actualibus tenebantur, requirebatur in circumciſione attritio, ſicuti in baptiſmo; vt ſuo loco dictum eſt, & docet *Henriq. lib. 1. cap. 5. n. 5. litt. E. vbi cæteri.* tollebantur etiam actualia quo ad omnem culpam, ſed non quoad omnem pænam, vtrumque tā tollitur in baptiſmo, *D. Thom. in 4. diſt. 1. qu. 2. art. 4. Henriq. cit.* ratio eſt, quia dum per circumciſionem tollebatur originale, quod eſt mortale, conſequenter tollebantur etiam actualia, quia non poteſt vnum mortale ſine alio auferri, vt notum eſt, & docet idem *D. Thom. 3. par. q. 86. ar. 3.*

5 Ad ſecundum reſpondetur, pro feminis perſeueraſſe vſque ad aductum Chriſti, qui inſtituit baptiſmum, illud idem remedium, quod erat in ſtatu legis naturalis, proteſtationem st. fidei, ſicuti dixi in reſol. antecedenti n. 6. & ſicuti etiam ſeruabatur pro pueris morientibus ante 8. diē, tunc n. nōn poterat circumciſio præueniri, ſed bene poſtponi, cuius præuentionis impeditæ rationes varias aſſignat noſter Sanctus *ead. q. art. 3. ad 3. & art. 4. ad 3.* vbi etiam teſtatur pueros incircumciſos, & mortuos ante 8. diem, tunc ſaluatos fuiſſe cum ſola fidei proteſtatione parentum pro eis, idemque proceſſiſſe pro feminis, ſi tamen adultæ erant, tenebantur actum fidei explere, & de peccatis actualibus atteri *Henriq. cit. alijque recentiores apud Bonac. hoc tit. diſp. 1. qu. 1. pun. 3. num. 7.* quod eodem modo ſeruabatur in alijs aliarum natio-
6 num; nam deſcendentes tantùm ab Abrahamo ad circumciſionē tenebātur, vt notant idem *Henriq. ibidem cap. 6. nu. 3. Vagn. q. 70. art. 2. concluſ. 2. Pitigian. diſt. 1. q. 6. ar. 6.* licet alij etiam potuerint circumcidi, vt percipitur *ex cap. 17. Geneſ. ibi tam emptitius, quàm vernaculus circumcidetur, & quicumque non fuerit de ſtirpe veſtra, & cæt.*

7 Ad 3. reſpondetur circumciſionem fuiſſe neceſſariam adultis neceſſitate præcepti tantū, vt colligitur ex *eod. cap. 17. ibi maſculus, cuius præputij caro circumciſa non fuerit, delebitur anima illa de populo ſuo, quia pactum meum irritum fecit &c.* & docet *D. Thom. d. q. 70. art. 3. ad 3.* vnde cum in deſerto populus non fuerit circumciſus non per hoc fuerunt damnati, quia tunc non vrgebat præceptum iux. *Gl. in c. ſed & illud 26. quæſt. 2. & Sanct. cit. art. 4. ad 3.* paruulis verò non fuiſſe neceſſariam neceſſitate præcepti, quia infantes ante rationis vſum non ſunt capaces præcepti, nec fuiſſe neceſſariam neceſſitate medij, quia vt modo diximus, ſi moriebantur ante 8. diem ſaluabantur. Illud autem (ty-
8 ronum gratia) dicitur neceſſarium neceſſitate medij, ſeu ſacramenti, (quod idem eſt) quo prætermiſſo etiam ex ignorantia, obliuione, aut quacunque cauſa ſalus non contingit: illud verò neceſſitate præcepti, quod oblata opportunitate, neceſſariò præſtandum eſt ad ſalutē obtinendam, vndè ſi omittatur ex ignorantia inuincibili, vel impotentia, aut obliuione, non propterea impeditur Gloriæ conſecutio, vt percipitur ex *D. Tho. d. qu. 70. art. 3. ad 3.*

9 Exempli gratia baptiſmus eſt neceſſarius neceſſitate ſacramenti, vel in re, vel in voto in caſu neceſſitatis, vt latiùs ſupra v. baptiſmus dictū eſt; ſi ergo ex quacumque cauſa prætermittitur, ſalus non obtinetur, vt in Euangelio Ioan. 3. *niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spir. Sancto non poterit introire in Regnum Dei.* Euchariſtiæ ſumptio ſaltem ſemel in anno, & in articulo mortis, eſt de neceſſitate præcepti ex *c. omnis de pænit. & remiſſ.* Sed ſi omittatur ex impotentia, aut alia ex prædictis cauſis, non propterea ſalus non contingit, vt etiam ſuo loco dictū eſt.

Verum

Vtrum omnia ſacramenta conſtẽt materia, & forma, an Eccleſia poſſit eas ſubſtantialiter, vel ſaltem accidentaliter mutare, & an mortale committatur, ſi miniſter vtatur materia, vel forma dubijs, eoque in caſu quid agendum?

SVMMARIVM.

1 *Sacramenta omnia noua legis conſtant mamateria, & forma, ſicut omnia compoſita, non tamen omnino phyſica, ſed per quamdam ſimilitudinem ad eà.*

2 *Materia partis, forma partis, & materiale, ſeu materia totius, & formale, ſeu forma totius differunt, & n. 3.*

5 *Sacramentorũ omnium materia, tàm remota, quàm proxima qua ſint? num. 7. & quid ſi iſta mutentur ſubſtantialiter, vel accidentaliter. n.8. cum mult. ſeq.*

6 *Forma omnium ſacramentorum noua legis ſunt verba. quid ſi iſta transponantur, vel corrumpantur, aut deprauentur, vel ſint aequiuoca? quid ſi ſint materia, vel forma dubia? n.18. & ſeq.*

12 *Particula (ego) & (enim) tàm in ſacramentis baptiſmi, & pœnitentia, quàm Euchariſtia non ſunt de ſubſtantia, ſed an ſit mortalis earum omiſſio?*

13 *Forma baptiſmi cepta, & non completa per mortis praeuentionem pueri, vel ſacerdotis, an valeat baptiſmus?*

16 *Stipulatio an, & quando valeat actu extraneo intermedio?*

17 *Teſtamentum an, & quando valeat, ſi eius contextura interrumpatur per naturalem neceſſitatis actum teſtatoris, vel alicuius ex teſtibus?*

23 *Aqua omiſſio, vel conſecratio in pane fermentato in* Eccleſia Latina, *eſt mortale, ſicuti etiam baptizare in brodio ſecluſa neceſſitate, vel confirmare cum oleo benedicto tantùm, dum eſt copia* Chriſ*matis.*

25 *Baptiſmus factus in nomine* Chriſti *vtrum ſit validus? & nu.26.*

27 Sacramenta *iterantes, qua non ſunt iterabilia, vt baptiſmus, confirmatio, & ordo, ſacrilegium committunt, & ſunt irregulares, ſed quid ſi iterentur ſub conditione? vel cognoſcatur non fuiſſe formam rectè prolatam? n.28.*

Reſolutio CLXVII.

1 AD primum reſpondetur cum *D. Tho. par.3.q.60.art.6.ad 2.& art.7.in cor.* in omnibus ſacramentis requiri res ſenſibiles, quæ ſe habent ſicut materia, & determinata verba, quæ ſe habent vt forma; quod procedit etiam in omnibus compoſitis; omnia enim conſtant ſua materia, & forma, & conſequenter cum ſacramenta, ſint quædam compoſita (non tamen omnino phyſica, ſed per quamdam ſimilitudinem ad ea iuxta *Regin. lib.26. nu. 12.*) conſtant materia, & forma, quam aſſertionem probari ex communi conſenſu Theologorum omnium teſtatur *Suar. ſup.3. par. D. Thom. to.3. diſp.2. ſect. 1. §. dico tertio.*

2 Sicuti in compoſito artificiali addit *Bonac. to. 1. diſp. 1. q. 2. pun. 1. n. 1. hoc tit.* præter materiam partis, & formam partis, reperitur materia totius, quę compræhendit materiam partis, & formam partis, & dicitur materiale; & prætcrea reperitur formale, quod dicitur forma totius, adducit exempla ſcamni, & nauis, quæ ſunt compoſita quædam artificialia, in quibus reperitur materiale, & formale: materiale ſcamni, ſeu materia totius, ſunt ligna, quæ conſtãt ſua materia, & forma partialibus, formale vero, ſeu forma totius, eſt aptitudo ad ſedendũ, quæ reſultat ex lignis artificiosè diſpoſitis; materiale ſcamni duo includit materiã st. partis, & formam partis, materia partis eſt illa, ex qua compoſitum eſt lignum, quæ dicitur materia prima; forma verò partis eſt forma ligni, quæ conſtituit lignum in eſſe ligni, quod idem proportionabiliter aſſeritur de naui. Ita
3 quoque (addit num. 2.) res ſe habet in ſacramentis, in quibus reperitur materiale, & formale; materiale cuiuslibet ſacramenti continet materiam partis, & formã partis; formale verò continet formam totius; dat exemplum in baptiſmo, cuius materiale dicit conſiſtere in ablutione aquæ, quæ eſt eius materia proxima, & in præſcripta verborum forma (ego te baptizo in nomine Patris, &c.) quæ dicitur forma partis; formale verò, eſſe, quod reſultat ex ablutione aquæ, & prędicta verborum forma, & hoc eſſe ſignificatiuum gratiæ, illamque conferre, & tandem concludit materiale baptiſmi continere materiam par-

Digitized by Google

partis, & formam partis, vnde ſequatur materiam partis, & materiale non eſſe idẽ citat Suar. vbi ſup. Coninc. Vaſq. & Filliuc.

4 Verum quicquid ſit de rebus artificialibus iuxta exempla per eum adducta; hęc non ſunt omnino applicabilia ſacramentis, nec vllus ex DD. per eum cit. hoc dicit; Suar. enim *d. §. fin.* cui cæteri conformantur, ponit exemplum domus, quæ conſtat ex ſolo, parietibus, & tecto, quarũ partium vnaquæque conſtat, ex materia, & forma, ipſæque partes cum ſuis materijs, & formis partialibus componunt totam domum, ſic in propoſito materia baptiſmi eſt aqua, & forma, (Ego te baptizo in nomine Patris, &c.) iſta matéria, & forma, vti partes integrales, componunt ſacramentum, quod confert gratiam, non autem quod materiale baptiſmi, contineat materiam partis, & formã partis, & quod reſultat ex materia partis, & forma partis, ſit formale, vt dicit Bonac. d. n. 1. circa finẽ, quia hoc modo non eſſet differentia inter materiam, & formam, quod eſt falſiſſimum.

Et proinde dicendum eſt cum D. *Tho. in 3. par. q. 60. art. 6. ad 2. & Suar. cit. ſect. 2.* §. 1. quod ex rebus, & verbis ſit quodammodo vnum in Sacramentis, ſicuti ex materia, & forma tamquam ex partibus, quibus illa componuntur; qua de re pro ma-
5 iori declaratione, in baptiſmo materia remota eſt aqua, in confirmatione Chriſma cum oleo, & balſamo, in Euchariſtia eſt panis frumenti, & vinum, in pœnitentia ſunt peccata, in extrema vnctione oleum benedictum, in ordinatione ſacerdotali (omiſſis alijs ordinibus ſacris, & non ſacris vti notis) eſt calix cum vino, & patena cum hoſtia; in matrimonio tandem ſunt ipſæ perſonæ contrahentes; materia verò proxima in baptiſmo eſt ablutio; in confirmatione, & extrema vnctione vnctio: in Euchariſtia ſunt ſpecies panis, & vini; in pœnitentia actus pænitentis, in ordinatione ſacerdotali eſt porrectio calicis cum vino, & patenæ cum hoſtia, in matrimonio ſunt corpora coniugum mutuò tradenda, iuxta DD. ſupra *reſ. 107. n. 3.* quibus adde *D. Tho. in 4. diſt. 26. q. 2. art. 1. ad* 2. vbi docet materiam eſſe actus coniugum ſenſui ſubiectos, & *D. Ant. 3. p. tit. 1. c. 2. ante* §. 1. nõ negando probabilitatem alterius ſententię ex alijs per Dia. ibi cit. quam idem Layman. ibidem relatus dicit *num. 4. in fine* ſibi non diſplicere.

6 Forma verò omnium ſacramentorum ſunt verba ſecundum *D. Auguſt. tract. 80. in Ioannem poſt medium tom. 9. relatum ab eod. D. Tho. cit. art. 4. in corp. ibi accedit verbum ad elementum, & fit ſacramentum*, qui poſtea *in art. 7. in corp. ſubdit, videlicet in ſacramentis verba ſe habent per modum formæ, res autem ſenſibiles per modum materiæ; In omnibus autem compoſitis ex materia, & forma principium determinationis, eſt ex parte formæ, quæ eſt quodammodo finis, & terminus materiæ, & ideò principalius requiritur adeſſe rei determinata forma, quàm determinata materia. Materia enim determinata requiritur, vt ſit proportionata determinatæ formæ; cum igitur in ſacramentis requirantur determinatæ res ſenſibiles, quæ ſe habent in ſacramentis, ſicut materia, multò magis requiritur in eis determinata forma verborũ.*

7 Licet autem dubitari poſſet in ſacramento pænitentiæ non adeſſe materiam, cum actus pęnitentis, quos dixi eſſe materiam, conſiſtant in verbis, ſicut abſolutio, quæ eſt forma, quo argumento conuictus *Durand. in 4. diſt. 1. q. 3.* dixit hoc ſacramẽtum non conſiſtere in rebus, & verbis; reſpondet tamen *Suar. cit. d. ſect. 1. n. 3. ex eod. D. Thom.* appellatione rei, non intelligi ſolũm ſubſtantiam ſenſibilem, ſed quamlibet actionem ſenſibilem, quæ verbis ſupponatur, & proinde actus contritionis, confeſſionis, & ſatisfactionis eſſe materiã.

8 Ad ſecundum reſpondetur negatiuè per eundem *Suar. tom. 3. diſp. 2. ſect. 6. nu. 3. Coninch. q. 60. a. 6. n. 42.* ea ratione, quia materia, & forma ſacramentorum ſunt determinatæ à Chriſto, ſed Eccleſia non eſt ipſo ſuperior, qui eſt caput Eccleſiæ, ergo. Contra verò ſic arguit *Bonac. eod. tit. to. 1. diſp. 1. q. 2. pun. 1. ſub n.* 11. Eccleſia ſtatuit, vt matrimonium non celebratum coram Parocho, & duobus teſtibus ſit inualidũ *Trid. cap. 1. ſeſſ. 24. de refor. matrim.* ſed matrimonium ex diuina inſtitutione perficitur ſolo conſenſu *c. ſufficiat 27. q. 2. Magiſt. ſententiarum 4. diſt. 27. §. efficiens vbi D. Tho. q. 1. ar.* 2. ergo dum non obſtante conſenſu, matrimonium ex ordinatione Eccleſiæ non valet abſque præſentia Parochi, & teſtium, ſignum eſt ipſam Eccleſiam mutaſſe materiam, & formam.

9 Et reſpondet idem Bonac. hoc eſſe particulare in ſacramento matrimonij, cum ſit contractus, & materia, & forma in genere

re

re contractus ſint à Chriſto eleuata ad eſſe Sacramenti; ideoque cum ad publicum bonum conſeruandum poſſit Papa legitimum conſenſum, qui eſt forma contractus alterare, poteſt etiam in matrimonio idem conſequenter ſtatuere. Imo roboratur argumentum, quia non ſolùm in matrimonio clandeſtino, ſed quod rem hanc intimius tangit, in conſenſu conditionali ſub conditione impoſſibili, ſpreta conditione mutauit materiam in puram, vt in *c.fin.de condit. appoſit.* & declarauit matrimonium validum, ēt ſi conditio non impleretur; quare vltra Bon. dicunt etiam alij ſpeciale eſſe in hoc ſacramento, vt Pontifex poteſtatem mutandi habeat, quia contractus. Quod tamen non tollit difficultatem, quia non eſt purus contractus, ſed magis conſideratur vti ſacramentum, vt dictum eſt ſupra *reſol.92. nu. 26.* & proinde vti talem ſumptum concederetur Eccleſiam mutaſſe, quod Chriſtus mandauit.

Reſpondet ſecundò Eccleſiā nō mutare materiā, ſed ſolùm reddere contrahentes impotentes ad ponendam veram formam, & materiam, niſi ſeruauerint conditiones pręſcriptas ab ea, quod nec ſatisfacit, quia cum materia in hoc caſu ſit naturalis, nequit impediri; fortius n. & antiquius eſt ius naturale iure poſitiuo, vt latè dictum eſt ſupra *reſol.19.* propterea dicendum eſt Eccleſiam non mutaſſe materiam, ſiquidē tunc diceretur mutare, quando loco corporum, mutuo tradēdorum, vel ſolius cōſenſus ſecundum alios iuxta dicta *ſup.n.5. in fine,* ſubſtitueret aliā materiam, quod nō fecit, nec facere poterat, cum nequeat impedire conſenſum, vel corpora mutuo tradenda, quæ ſunt de iure naturali *l.1. ff. de pact. Sanch. de matrim.lib.7. diſp.68. num.6.* ſed tantùm addidit circumſtantiam, vt ſt. in contractu matrimonij interueniat cum teſtibus Parochus (cuius verba neque ſūt neceſſaria, vt *in reſ.ſeq.n.11.*) eadem materia, & forma permanentibus, & hoc ad bonum finem, ne ſt. clandeſtinè quis coniugiū contrahendo, ad alia poſtea conuolaret, & in peccato maneret, vt in eodē Trid. cit. declaratur, & iſtud voluit in effectu dicere *Suar.d.n.3.circa finem,* licet nō ſic ſe declaret, circa verò ſtatuta in *d.c.fin.* neque poteſt dici mutatio materiæ, ſed potius interpretatio mentis contrahentium, vt docent ſcribentes ibidem.

10 Quod tamen dixi non poſſe mutari formam Sacramentorum, intellige ſubſtātialiter, quando ſt. variatur ſenſus, & ſignificatio formę, quia ſi variatio ſit tantū accidentalis, non impeditur confectio ſacramentorom *c.retulerunt de conſecr. diſt.4.* accidentia enim non mutant ſubſtantiam rei *Suar.cit.ſect.4.n.3.* quod tunc fit, quando in eodem idiomate adhibetur verbum Synonimum, aut verbum alterius linguæ idem ſignificans, vel alijs modis, vt infra, niſi ſacerdos per talem accidentalem mutationem nouum ritum inducere intenderet *D.Thom.3.par.q.60.art.8.in corp.* ea ratione, quia qui vult introducere ritum eccleſiaſticæ traditioni contrarium, non intendit facere quod facit Eccleſia *Suar. vbi ſupra ſect.5. n.4.Sot. in 4.diſt.1.q.1. art. 8.Henriq. lib.1.cap.9. n.13.& alij.* licet au-
11 tem hoc nollet, ſed ſequi, & amplecti quod eadem Eccleſia ſtatuit, adhuc peccaret grauiter ſecundum *Tol. lib.2. cap.19. nu. 3.* ſi conſulto verba formæ aliquorum ſacramentorum, quamuis accidentaliter mutaret, ſed illa conficeret, vt de forma baptiſmi ibidem teſtatur, & de Euchariſtiæ forma, & alijs, ſuis locis dictum eſt, quæ quidem mutatio pro maiori declaratione ſex modis contingere poteſt iuxta eundem *Tolet. nu.4* nempe ſubtractione verborum, additione, variatione, tranſpoſitione, corruptione, interruptione, quæ ſubſcriptis verſibus continentur, & videcit. Sotum, ex quo deſumuntur.

Nil formæ demas, nil ponas, nil variabis,
Traſmutare caue, corrumpere verba, morari.

12 De prima ergo mutatione, quæ eſt ſubtractio, ſi quis baptizando dicat, baptizo te in nomine Patris, & cæt. abſque (Ego) ait *D.Tho.par.3.q.66.art.5.ad* 1. validum eſſe baptiſmum, quia illa particula (Ego) non eſt de ſubſtantia formæ, ſed ponitur ad maiorem expreſſionem; hoc idem docent *Gloſ. in c. 1. v.ego te baptizo de bapt. Tabi. v.baptiſmus 3.n.2.Tolet.cit.* qui addit peccare grauiter eam particulam omittētem, ſecus ſi omitteret amen. Ego verò non puto peccare mortaliter, ſed tantùm venialiter, ſi omittat ſine cauſa, non enim hoc prætermiſiſſent aduertere iſti magni DD. ſi tale eſſet, & *Suar.d.diſp.2.§.penult.* ait nequidem in abſolutione ſacramentali eſſe de ſubſtantia,) vt ex eodem, & alijs dictum etiam eſt *ſupra v. abſoluere nu. 2.*)

neque in conficiendo Euchariſtiæ ſacramento omiſſionem in formæ prolatione illius particulæ (enim) & addit *Bonac.hoc tit.diſp.1.q.2.pun.1.n.19. ex Soto,Henriq. & Valent.* neque eſſe mortale; ſed *D.Thom. cit.q.60.art.8. in corp.*non aperit ſi ſit mortale, vel veniale, quando dicta particula (enim) omittitur per negligentiam,velcõtẽptũ,de quo dubitat,nec immeritò Sotus cit. cum ſit continuatiua ſacræ actionis. Reliqua verò verba formæ baptiſmi omnia, & ſingula ſunt de ſubſtantia; inualidus enim eſſet baptiſmus omiſſa particula (baptizo)vel (te) vel perſonis Trinitatis, vt legitur apud DD. cit. & nos ſupra

13 de baptiſmo, quod ſi vna perſona nominata, puta dicto in nomine Patris, puer vel ſacerdos moreretur, tunc creditur quod inuiſibilis ſacerdos Chriſtus ſuppleret defectum, vt ex *D.Ambroſ.*dicit *D.Th. in 4. diſt.3.q.1.ar.2.quæſtiunc.3.ad 4. ſequitur Tab.v. baptiſmus 3. nu.18.in fine*, quod tamen piè poteſt ſperari, ſed contrarium videtur ſecurius, eo magis quod D. Tho. non affirmatiuè, ſed dubitatiuè loquitur.

14 Secundo mutatio accidere poteſt per additionem,quo circa eſt diſtinguendum, aut enim additur aliquod fidei contrariũ, c. g.baptizo te in nomine Patris maioris, & filij minoris, & non valet,ſicuti etiam ſi diceretur in nomine Patris, & filij, & Spiritus Sancti, & Beatæ Mariæ, niſi nomen Virginis addatur deuotionis cauſa, non quod ex virtute ipſius Virginis baptiſmus efficaciam habeat, ſicut habet ex virtute Trinitatis, ſed vt eius interceſſio baptizato proficiat ad ſalutem, nempe ſi dicatur in nomine Patris,& Filij,& Spiritus Sancti, & per interceſſionem B. Virginis Mariæ, alioquin,vt in modo ſuperius expoſito demonſtraret mutationem ſubſtantialem, nec valeret baptiſmus, vt dictum eſt in nomine DeiPatris maioris,&c. *D. Tho. in 4. diſt.3.q.1.art.2. quæſtiunc.3.in corp. & part.3.q.60. art.8.in corp. Tolet.lib.2.cap.19. n.6. Tab.v. baptiſmus 3. num.18. Suar. cit. S.quinta mutatio.* Sed validus eſt

15 baptiſmus ſi quis diceret in nomine Patris,qui te creauit,Filij,qui te redemit,&c. aut alia ſimilia verba adderet, dummodo non tollatur ſignificatio verborum formæ, *idem Sanctus cit. quæſtiunc.4. in corp. Tabie. Tolet. & Suar. loc. cit. Bonac. vbi ſupra nu.* 18. quod tamen eſt intelligendum, dummodo additio ſit breuis, ſecus ſi quis diceret in nomine Patris, & interponendo longam fabulam, poſtea ſubderet, & Filij, & Spiritus Sancti, vt ait *Sanct d.quæſtiunc.4.ad* 1.

16 Quod etiam iure conſultorum authoritate comprobatur; etenim in ſtipulatione ſi inter interrogationem, & promiſſionem longus actus extraneus interueniat, inutilis eſt ſtipulatio *l.continuus de verb. obligat.* Secus ſi actus extraneus interpoſitus, ſit breuis, vt puta ſi ſtipulator dixerit promittis mihi centum, & promiſſor reſpondeat arma virumque cano, ſpondeo *l.quæ extrinſecus 65.ff. eod. tit.* vel aliquod momentum naturę *d.l. continuus*, quod Gloſ. ibidem declarat, quando quis reſumit anhelitum, vel ſcreat, aut emungit,& poſtea reſpondet ſtipulanti, *promitto*, etiam valet ſtipulatio, cui concordat *D.Tho.cit.ibi. Si autem ita fiat parua interruptio, vel verbi non corrumpentis formam, vt ſi dicatur in nomine Patris omnipotentis, aut ſilentij, aut tuſſis, vel alicuius huiuſmodi, quod intentionem non diſcontinuet.* Idem procedit in

17 teſtamentis, vt declarat Imperator *in L. cum antiquitas iuncto S. & ſiquidem C. de teſtam. videlicet, & ſi quidem à teſtatore aliquid fiat teſtibus paulisper ſeparatis, cum coram his facere aliquid naturale teſtator erubeſcat, iterum introductis teſtibus, conſequentiam factionis teſtamenti procedere, ſi tamen in quemdam, vel quoſdam teſtium aliquod tale contingat, ſiquidem ex breui temporis interuallo neceſſitas poteſt trãſire, iterum eorumdem teſtium recurſum expectari, & ſolemnia peragi ſancimus; ſin autem longiore ſpatio refectio fortuiti caſus indiget,& maximè ſi ſalus teſtatoris periclitantis immineat, tunc illo, vel illis teſtibus, circa quos aliquod tale eueniet ſeparatis, alios ſubrogari,& ab eo,vel ab eis tàm teſtatorem, quàm alios teſtes ſiſcitari, ſi ea, quæ eorum præſentiam antecedunt, omnia coram his proceſſiſſent.*

18 Tertiò contingere poteſt mutatio formæ per variationem verborum; Etenim quãtum ad idioma non impeditur forma, ſi Hyſpano, vel Germano,vel Italico, vel quouis idiomate dicatur, dummodo idem retineatur ſenſus *Suar.cit.nu.5.*in baptiſmo tamen ſolemni omnes latini,latino ſermone vti debent ſecundum*Tol.n.7.*verum nõ licere latinis in forma Græcorum baptizare, & ſi ita præſumerent,ſecũdum quoſdam

dam non eſſe baptiſmum, ſecūdum quoſdam autem eſſe, ſed grauiter peccare docet *D. Thom. in 4. diſt. 3. q. 1. ar. 2. quæſt. 2. ad 1. ſed in 3. par. q. 60. art. 7. ad* 1. dicit, cuiuſcumque linguæ verbis proferatur talis ſenſus, perficitur Sacramentum; Quod planum eſt de iure ciuili, nihil enim intereſt, an quis in ſtipulatione interroget græcè & reſpondeatur latinè, vel contra, vel quocumque alio idiomate, dummodo vterque alterius linguā intelligat *l. 1. §. fin. de verb. obligat, & §. in hac re inſtit. eod. tit.* eodem modo valet baptiſmus, ſi adhibeantur verba ſynonima v. g. loco verbi (baptizo) dicatur abluo, vel immergo, vel lauo, aut tergo, aut ſi mutetur ſingulare in plurale; vt ſolent Epiſcopi loco (baptizo) dicere (baptizamus) & loco (te) dicere vos *Tol. d. n. 7. Suar. cit. §. atque ex dictis, & Bonac. num. 24.*

19 Quartò per tranſpoſitionem, vt ſi quis dicat in nomine Patris ego te baptizo, & Filij, & Spiritus Sancti, vel è conuerſo in nomine filij, Ego te baptizo, & Patris, & Spirit. Sāct. ſi non intendit errorē inducere contra fidem, baptiſmus eſt, quia manet idem ſenſus formæ, ſed peccare eum qui taliter baptizaret docent *D. Tho. cit. ad 2. in fine. Tolet. nu. 8. Suar. tom. 3. diſp. 2. ſect. 4. §. tertia mutatio*, quod extendit Bonac. vbi ſupra *n. 22.* etiam ſi in conſecratione quis diceret meū enim eſt hoc corpus, ſed non peccare ſacerdotem, & citat Henriq. pro eadem opinione, quod etiam comprobatur authoritate Imperatoris in *l. præpoſteri C. de teſtam.* vbi habetur tranſpoſitiones verborum non vitiare contractus, nec vltimas voluntates, *ibique Gl. v. teſtamentis* notat, prepoſterationem generaliter non nocere. ad idem *tex. in §. item ſi quis inſtit. de inutil. ſtipul.*

20 Quintò per corruptionem, ſeu deprauationem verborum formæ; ſi quis enim diceret baptizo te in nomine patria, & filia, & ſpiritu ſancta; & non intenderet errorem introducere, aut hæreſim, ſed pro ſola ignorantia latinę locutionis infringendo linguam, validum eſſe baptiſmum aſſerunt *Zacharias Pontifex in c. retulerunt de conſecr. diſt. 4. Magiſt. ſent. in 4. diſt. 6. §. quæri etiam ſolet D. Thom. ibidem diſt. 3. qu. 1. art. 2. quæſtiunc. 2. ad 6. & par. 3. q. 60. art. 7. ad 2, Suar. cit. §. penult. Tol. & Bonac. locis cit. ille n. 9. iſte n. 20.* quod comprobatur per *l. Imperator cum Gl. ff. de ſtatu homin.* vbi legitur, non vitiari contractum, neque ſententiam per falſam grammaticam, & vide *l. qui habebat ff. de manum. teſtam. iuncta l. 1. & 2. C. de form. & l. 1. & 2. C. de errore aduocat.*

21 Sexto, & vltimo per æquiuocationem verborum formæ, mutatio eſt etiam accidentalis, niſi ſacerdos intenderet ea proferre in ſenſu alieno à forma per Eccleſiam tradita *Suar. d. ſect. 4. §. ſecunda mutatio verſ. nihilominus, ibi, nihilominus ſi debita intentione proferatur in eo ſenſu, quo ſacramentalia verba, dicendum eſt mutationē eſſe accidentalem, & in primis ſi ex adiunctis verbis, & circumſtantijs, ſatis determinentur verba ad talem ſignificationem, res videtur clara, ſicut etiam è contrario, ſi ex adiunctis determinarentur verba ad alium ſenſum, & ſignificationem, mutatio eſſet eſſentialis, & deſtrueretur ſacramentum Bonac. cit. nu. 25.* hęc autem omnia, quę de baptiſmo dicta ſunt, de omnibus quoque ſacramentis intelligenda eſſe docet *Tol. loco cit. n. 10.* quod tamen dictum, an indiſtinctè procedat, & an dato quod conficiantur ſacramenta per mutationem verborum formæ accidentaliter, ſi mortale, vel veniale committatur, in ſingulorum ſacramentorum tractatu latius dictum eſt.

22 Ad 3. reſpondetur non licere vti materia, vel forma dubijs, vel incertis, omiſſis certis, eſſeque regulariter mortale *Scot. in 4. diſt. 3. q. 1. art. 3.* tenetur enim quis in ſacramentis conficiendis ſeruare modum in tali materia, & forma, quem Eccleſia præſcripſit, vel quem de vniuerſali, & recepta conſuetudine obſeruat, eſſeque hoc de præcepto ait *Suar. tom. 3. de ſacram. diſp. 16. ſect. 2. §. 3. addendum*, iuxta communē Theologorum ſenſum *in 4. diſt. 3.* pręcipuè *Palud. q. 1. art. 3 Sot. diſt. 1. q. 1. art. 8. circa*
23 *finem.* Exempla dat ibi Suar. circa materiam, ſi quis omitteret mixtionem aquæ in conſecratione ſanguinis, vel conſecraret in pane formentato in Eccleſia latina, ſicuti etiam ſi quis adhiberet in ſacramēto confirmationis oleum benedictum ab Epiſcopo, dū non habet in promptu chriſma confectum ex balſamo, & oleo, & cōſecratum etiam ab Epiſcopo, quod eſt materia certa, illaque incerta; ratio eſt, quia exponit ſe periculo non conficiendi ſacramentum, quod eſt regulariter ſacrilegium iuxta *Suar. cit. n. 3. Coninch. q. 60. art. 8. dub. 2. n. 80. Nugn. & alij apud eundem Bon.*

ſupra; in caſu verò neceſſitatis licitè adhibetur materia dubia ſub conditione, vt dictum eſt *ſupra v. baptiſmus*, melius n. eſt adhibere Sacramentum cum conditione, quam illo omnino carere, vt docet idem *Suar. cit. num. 4. & vide etiam infra n. 27.*

24 In formis verò adhibendis idem dicũt DD. citati, ſed non poteſt dari excuſatio pro caſu neceſſitatis; cum poſſit deficere materia, ſed non verba iuxta *Henriq. lib. 1. cap. 9. n. 7. in fine, & Coninch. cit. num.* 81. niſi quando quis deberet baptizari, & nullus adeſſet, qui linguam latinam ſciret, quæ eſt forma à Chriſto, & ab Eccleſia ordinata; dummodo non mutaretur ſenſus formæ, vt ſupra *Suar. d. ſect. 2. in fine.* in omnibus autem ſacramentis generaliter loquendo non poteſt mutari ſubſtantialiter forma, etiam ſi hoc præciperetur ſub pæna mortis, quia videretur in contemptum Eccleſiæ, vt benè dicit Coninch. ibidem, niſi præcipiens eſſet verè catholicus, & mandaret in caſu particulari vti forma dubia, quã putaret eſſe omnino veram iuxta *Henriq. d. n. 7. litt. 6. & Coninch. num.* 82.

25 Si quis autem baptizaret in nomine Chriſti, vtrum validè baptizaret? reſpondet *D. Tho. in 4. diſt. 3. q. 1. art. 2. quæſtiunc. 2. ad 3. quod forma, quam Dominus tradidit, non fuit ab Apoſtolis mutata quantum ad intellectum, quia in Chriſti nomine tota Trinitas intelligitur, ſed ſolùm quantum ad vocem, & hoc eſt, quod quidam dicunt, quod eſt mutata forma ſenſibilis, ſed non intelligibilis, nec hoc ipſum potuiſſent, niſi ex familiari conſilio Spiritus Sancti, ratio autem mutationis fuit, vt nomen Chriſti amabile redderetur, & hoc etiam Eccleſia nũc poſſet, ſi ſpeciale præceptum à Spiritu ſancto haberet, non autem propria authoritate, & quia illius mutationis cauſa fuit conueniens illi tempori, ideo ceſſante cauſa, ceſſat effectus, & modo non eſſet baptiſmus, ſi quis in Chriſti nomine baptizaret, vt cõmuniter dicitur, quamuis quidam contrarium dicant. hæc ille. idem docet in 3. part. q. 66. ar. 6.*

26 Sed contrariũ legitur apertè *in c. à quodam de conſecrat. diſt. 4.* vbi *Gl. fin.* dicit valere baptiſmum, ſed non debere hoc fieri, comprobatur *ex act. Apoſt. cap. 2. & 19.* vbi legitur Apoſtolos baptizaſſe in nomine Chriſti, idem volunt *D. Ambroſ. lib. 1. de Spir. Sancto cap. 3. Bern. Epiſt. 340. Hugo de S. Victor. lib. 2. de ſacram. par. 6. c. 2. Magiſt. ſentent. in 4. diſt. 3. Adrian. q. 2. de bapt. Caiet. in 3. par. q. 65. art. 5.* ratio eſt, quia licet Chriſtus mandauerit baptizari in nomine Patris, & Filij, & Spir. Sanct. *Matth. cap.* 28. idem tamen ſignificatur per Chriſtum implicitè, quod per Patrem, & Filium, & Spir. Sanct. explicitè ex eod. Sancto, & Caiet. citatis. & propterea dicit Ambroſ. vbi ſupra; qui Chriſtum nominat, dicit filium, qui vnctus eſt, Patrem à quo vnctus eſt, & Spir. Sanct. quo vnctus eſt; ſed implicitì, & explicitì eadem eſt virtus *l. cum quid ff. ſi cert. petat.*; ergo idem eſt baptizare in nomine Chriſti, quam in nomine Patris, & Filij, & Spir. Sancti.

Quod autem dicitur ex contrario Apoſtolos baptizaſſe in nomine Chriſti ex diuina reuelatione (quatenus verum eſſet, de quo me remitto) non habuiſſet locum vſque ad tempus Nicolai Pontif. qui hoc ſtatuit in *d. c. à quodam*, & floruit 800. annis poſt mortem Chriſti, aliàs oporteret dicere ipſum etiam ex diuina reuelatione hoc præcepiſſe, quod ſi concedatur, corroboratur argumentum, nam dum generaliter hoc mandauit, & ſine definitione temporis, idem eſt ſeruandum vſque ad contrariam determinationem, quod adeo verũ eſt, vt Suar. qui contrarium ſtrenuè tuetur *tom. 3. diſp. 21. ſect. 3. §. 3. ſequitur vſque ad finem* aperto ore fatetur *ibidem §. fin. in princ.* difficile eſſe d. text. reſpondere, qui inferius dicit Pontificem, vt priuatum Doctorem falſæ opinioni adhæſiſſe, cum ſimilibus reſponſionibus, quę ex ſe corruunt, idem dicit *Henriq. lib. 2. cap. 10. nu. 1. in fine*, & trãſcribunt alij apud *Bonac. de bapt. q. 2. diſp. 2. pun. 4. n. 70.*

Ad locum D. Thom. reſpondet Caiet. vbi ſupra in fine intelligendum eſſe de neceſſitate pręcepti, non autem ſacramenti, & proinde mortale eſſe baptizare in nomine Chriſti tantùm, ſed confici ſacramentum, prout notatur etiam apud *Tolet. lib. 2. cap. 19. ſub nu.* 7. in margine; in hac tamen re alij iudicent; ſed generaliter loquendo in dubio de validitate, vel
27 inualiditate ſacramenti; vel ſi adhibita ſufficienti diligẽtia, remanet etiam dubiũ, poteſt iterum adminiſtrari ſub conditione iuxta documentum *Alex. 3. in c. 2. de bapt.* quem refert, & ſequitur *D. Thom. par. 3. q. 66. art. 9. ad* 4. ſecus verò dicendum, quando adeſſet leuis ſcrupulus, quia iteratio ſacramẽti, ob talem cauſam, videtur quædam irriſio ſacramenti, & ſucceſſiuè peccatum de ſua natura graue, vt ex commu-

ni DD. ſententia notat etiam *Valent. tom. 4. diſp. 4. q. 1. pun. 4. verſus finem*, quod vocat ſacrilegium *Catechiſ. Rom. par. 2. de bapt. effect. n. 57.* & amplius contrahitur irregularitas ex *c. 2. de Apoſtat. & reiter. bapt.* vbi dicitur, per talem reiterationem iniuriam fieri ſacramento, quam ex eo naſci dicit. *Gl. ibidem v. iniuriam*, quia cum per baptiſmum imprimatur animæ character, ſeu pictura, ſi alia imago ſupponatur, illa prima pictura obſcuratur, ſeu obfuſcatur primum Sacramentum. In omnibus autẽ
18 caſibus ſiuè materiæ, ſiue formæ dubiæ datur excuſatio à mortali ex leuitate materiæ, præciſo tamen contemptu, vel ſcandalo, aut nimia negligentia, vt ex *D. Thom. par. 3. q. 60. ar. 8. in corp. & alijs* docet *Henriq. lib. 1. cap. 9. in fine*, vbi rectè addit mutationem ſenſus in forma excuſare etiam à mortali propter indeliberationem, aut leuem negligentiam, dum præceps fuit prolatio, quod qui aduertit poſtea, debet iterare ſecretè formam verborum, ſi dubium ſit probabile, & in iteratione baptiſmi addere conditionem ob periculum irregularitatis, ſi verò obrepat tantum ſcrupulus, an aptè protulerit formam, repellendus eſt, idem dicas de inaduertentia iuxta *Fillinc. tract. 1. cap. 4. q. 9. & Bonac. de Sacram. in genere diſp. 1. q. 2. pun. 1. n. 34. & vide ſup. reſol. 103. n. 8. in fine.*

Quæritur de diſtantia temporis, quę poſſit eſſe inter materiam, & formam ſacramentorum, eorumque cauſa efficiente, & an ſemper peccet mortaliter, non ſolùm quodcũque Sacramentum conficiens in peccato, ſed etiam ſacramentalia?

SVMMARIVM.

1 *Forma an, & quanto tempore poſſit ſubſequi materiam, & an illis diſcontinuatis, conficiantur Sacramenta? & n. 3.*

2 *Confeſſio ſi præcedat per multos dies, & poſtea ſequatur abſolutio, valida eſt, dummodo dolor præhabitus non ſit retractatus.*

4 *Sacramentorum cauſa authoritatiuè eſt ſolus Deus, Chriſtus autem vt homo non ita, ſed quatenus habet à diuinitate illam poteſtatem, quæ appellatur excellẽtia, & n. 5.*

Sacerdos eſt cauſa miniſterialis tantùm ſacramentorũ, & dicitur inſtrumentũ, per quod Deus confert gratiam per illa.

7 *Angeli non poſſunt miniſtrare ſacramenta, ſicut homines, niſi illis hoc ſpecialiter concedatur à Deo, ſed quia ſunt nuncij veritatis, ſi ab eis miniſtrarentur, eſſent rata habenda, ſed quid ſi miniſtrarentur à diabolo? n. 8.*

9 *Sacramenta miniſtrare in mortali, eſt regulariter mortale, aliquibus caſibus exceptis, vt infra num. 10. & ſeq.*

13 *Ordines minores, & etiam maiores ſi quis exerceat in mortali, aliud mortale non committis, excepto præsbiteratus ordine.*

14 *Sacramentalia quæcumque in mortali exercens an peccet mortaliter?*

15 *Eucharistiæ Sacramentum transferens de vno altari ad aliud in mortali, aliud mortale non committit, ſecus ſi alijs diſtribuat, ſed non tot mortalia, quot perſonas communicat.*

16 *Sacramenta verè conficiuntur à quolibet ſacerdote, licet in mortali, dummodo interueniat materia, forma, & intentio.*

Reſolutio CLXVIII.

1 AD primum reſpondetur non eamdẽ diſtantiam in omnibus, & ſingulis requiri; in ſacramentis enim baptiſmi, confirmationis, extremæ vnctionis, & ordinis poteſt parua tantum morula intermediari, & talis vt miniſter, dum formam profert, verè dicere poſſit, quod abluit, vngit, & tangit; quod ſi aliquantulum longior mora interponatur, ita vt actus diſcontinuari videatur, ſufficit ad irritanda hæc ſacramenta *Tol. lib. 2. cap. 19. nu. 10. Sayr. lib. 1. cap. 4. n. 7. Chamer. de baptiſ. cap. 3. & alij apud Bonac. to. 1. hoc tit. diſp. 1. q. 2. pun. 2. n. 2.* Suar. ſtatim citandus. In ſacra-
2 mento verò pęnitentiæ poteſt maior mora interuenire, dum adminiſtratur per modũ iudicij, vt ex *Trid. ſeſſ. 14. cap. 5. de pœnit. & alibi*, in quo prius fiunt acta, peccatorum, ſt. confeſſio cum contritione, vel ſaltem attritione ex *eod. Trid. cit. cap. 4.* quæ ſunt materia, & poſtea longiſſima etiam mora interueniẽte, ſuccedit abſolutionis decretum, quod dicitur forma, & validum eſt Sacramentum, vt pro abſoluto tradit *Suar. tom. 4. de pænit. diſp. 18. ſect. 4. n. 2. ibi, ali-*

quan-

quando præcedit confeſſio ; & poſt plures dies ſequitur abſolutio, quod tamen eſt intelligendum dummodo dolor præhabitus de peccatis non ſit retractatus, vt etiam ſupra dictum eſt *reſ.147.n.1.& ſeq.*

3 Idem dicitur in matrimonio, cuius materia, ſiue ſint corpora mutuo tradenda, forma verò verba eorumdem iuxta *Palud. in 4.diſt.26. q.4.ar.6.ad 2.n.23. Adr. ibidem q.1.& Layman*, qui alios refert *lib.5.tr.10. pun.1.cap.2.n.3.* ſiue ſint verba eorumdem contrahentium, quatenus contractum inchoāt, forma verò quatenus illū complēt, & acceptant iuxta *Sanch. de matrim. tom.1. lib.2.diſp.5.n.6. & alios apud Dian.par.3.tr. 4. reſol.* 251. de quibus dixi in priori *reſol. ſub n.5.* ſemper ſolet per multos dies, & aliquando menſes inter materiam, & formam mora intercedere, & nihilominus validum eſt ſacramentum; in conficienda autem Euchariſtia, hoc accidere non poteſt; quia actus, qui fiunt in tota miſſa, nullo modo diſcontinuari poſſunt ; & multò minus quando conficitur ſacramentum iuxta Pontificum ordinationes, quæ in miſſali habentur, & in praxi quotidie ſeruamus.

4 Ad ſecundum reſpondetur, ſolū Deum eſſe cauſam principalem ſacramentorum, & ſucceſſiuè Chriſtum, vt Deum eſſe eorum principalem cauſam, vti verò hominem, non ita, ſed quatenus habet à Deo poteſtatem illa inſtituendi, vt docet *Belar. de Sacram. in genere lib.2.diſt.3.cap.6. quæ à D.Thom.par.3.q.64. art. 3. in corp.* vocatur poteſtas excellentiæ, *ſicut enim*) ait ipſe) *Chriſtus in quantum Deus habet poteſtatem authoritatis in ſacramentis, ita in quantū homo habet poteſtatem miniſterij principalis, ſiue poteſtatem excellentiæ; quæ quidem conſiſtit in*
5 *quatuor. Primò per meritum, & virtutem Paſſionis eius; ſecundò quia ad poteſtatem excellentiæ, quam Chriſtus habet in ſacramentis pertinet, quod in eius nomine ſanctificentur; & quia ex eius inſtitutione ſacramenta virtutem obtinent, inde eſt quod tertio ad excellentiam poteſtatis Chriſti pertinet, quod ipſe, qui dedit virtutem ſacramentis, potuit ea inſtituere, & quia cauſa non dependet ab effectu, ſed potius è conuerſo, quarto ad excellētiam poteſtatis Chriſti pertinet, quod ipſe potuit effectum Sacramentorum ſine exteriori ſacramento conferre, ut fecit Sanctæ Magdalenæ*; hinc in *Trid. de ſacrā. ſeſſ.7.can.1.* conſtat omnia ſacramenta à Chriſto Domino fuiſſe inſtituta. Idem legitur *in Catech. Rom. eod.tit.n.23.*

6 Sacerdos autem dicitur cauſa miniſterialis Sacramentorum, quia concurrit ad ea conficienda in nomine, & virtute Chriſti, vt ex eod. Sancto ibidem *art.1.in corp.* dicitur inſtrumentum conferendi gratiam, ſed ſortitur effectum interiorem ex virtute principalis agentis; quod eſt Deus; vt legitur in *Epiſt.1.ad Corinth.cap.4. ibi ſic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores miniſteriorum Dei, & 2. Corinth. 3. qui idoneos nos fecit miniſtros noui teſtamenti, hocque modo*, ſolus homo poteſt miniſtrare ſacramenta, vt ait Sanctus vbi ſupra *art.7.in corp. ibi, tota virtus ſacramentorum à paſſione Chriſti deriuatur, quæ eſt Chriſti ſecundum quod eſt homo, cui in natura conformantur homines, non autem Angeli, ſed potius ſecundum paſſionem dicitur modico ab Angelis minoratus, vt patet* Hebr. 2. Et ideo ad
7 homines pertinet diſpenſare ſacramenta, & in eis miniſtrare, nō autem ad Angelos; ſciendum tamen eſt, quod ſicut Deus virtutem ſuam non alligauit ſacramentis, quin poſſit ſine ſacramentis effectum ſacramentorum conferre, ita etiam virtutem ſuam non alligauit Eccleſię miniſtris, quin etiam Angelis poſſit virtutē tribuere miniſtrandi in ſacramentis, & quia boni Angeli ſunt nuncij veritatis, ſi aliquod ſacramētale miniſteriū à bonis Angelis perficeretur, eſſet ratum habendum, quia deberet conſtare hoc fieri voluntate diuina, (proue factum fuiſſe creditur S. Raymūdo Nonnato, qui Angelorum miniſterio ſub ſpecie Religioſorum ſui ordinis apparentium ſalutari viatico refectus fuit, vt legitur in lectionibus ſui proprij officij ordine Clem.9. cōpoſitis, & promulgatis ſub die 13. Auguſti 1669.) ſicuti quædā tēpla dicūtur angelico miniſterio cōſecrata; Si ve-
8 rò dæmones, qui ſunt Spiritus mendacij, aliquod ſacramentale myniſterium exhiberent, non eſſet ratum habendum, idem Sanct. vbi ſupra, ſed addit *Bonac. to.1. hoc tit. diſp.1. q.3.pun.1. ſub n.12. ex Pitigian. & alijs*, poſſe dæmonem validè baptizare in corpore aſſumpto de mandato Dei, eiuſq; potentia abſoluta, cum ſit ſua creatura, illique obedire teneatur, conſtare autem deberet eſſe hoc à Deo præceptum.

9 Ad 3. reſpondet *D.Thom.par.3.q.64.ar. 6. in corp.* peccatum mortale eſſe ex ſuo genere miniſtrare ſacramenta in mortali,

quam-

Digitized by Google

quamuis ipſa ſacramenta ſecundum ſe in contaminabilia ſint *Sot. in 4. diſt. 1. q. 5. art. 6.* excipitur tamen ab hac regula miniſter baptizans in mortali in caſu neceſſitatis idem *Sanct. ibidem ad 3.* contra quam exceptionem arguit Caiet. ibidem, quod caſus euitabilis ſolo voluntatis propriæ arbitrio non conſtituit articulum neceſſitatis, ſed ſic eſt in propoſito, quia indignus miniſter poteſt ſtatim conteri ſi vult, & tranſire de malo in bonum, ac per hoc non eſt caſus neceſſitans miniſtrum cum indignitate ad baptizandum accedere. Et reſpon-
10 det, quod adminiſtratio huius ſacramẽti ab indigno miniſtro ex officio, eſt mortale de genere ſuo, ſecus verò in caſu neceſſitatis, quo licet etiam laico baptizare, quia dum baptizat ſine ſolemnitate, non gerit tunc perſonam miniſtri ex officio, quem oportet eſſe iuſtum, ſed perſonam miniſterialiter ſubuenientis neceſſitati patiẽtis, & propterea primo caſu nõ excuſatur ratione impoſſibilis contritionis, quoniam in inſtanti poſſet conteri de innumetabilibus peccatis, ſed ſecundo ex neceſſitate cogente ad ſe exhibendum eo caſu, non vt miniſtrum ex officio, ſed ſicuti ſe exhibere teneretur, etiam quilibet laicus, quem conſtat baptizando in mortali aliud mortale nõ committere *Suar. to. 3. diſp. 16. ſect. 3. Henriq. lib. 1. c. 29. n. 24. Coninch q. 64. a. 6. dub. 1. n. 22. Eman. Sà v. Sacramentum n. 1. Vaſq. 3. par. diſp. 136. n. 39. P. Dian. par. 5. tract. 13. reſol. 74. & par. 6. tract. 6. reſol. 56.* vbi ex eadem cauſa neceſſitatis excuſat ſacerdotem vocatum ad dandum ſacramenta infirmo morienti, ſi ex malo habitu ad peccatum, conteri non poteſt, ſed apud me eſt valde dubiũ, quod dicit de cõtritione, quaſi quod ſit in poteſtate hominis, conteri quãdo vult; etenim ſi hoc verũ eſſet, gratis dixiſſet *Propheta Ioel cap. 2. cõuertimini ad me in toto corde veſtro in fletu, & planctu, ſcindite corda veſtra, & c. quis ſcit an Dominus conuertatur, & ignoſcat?* & vlterius ſi hoc fieri ſemper poſſet ad libitũ, ſciret conſequenter procerto vnuſquiſq; ſe in gratia Dei eſſe, quod eſt impoſſibile in hac vita iuxta illud *nemo ſcit an odio, vel amore dignus ſit*, quem locum cum alijs ſacræ paginę retuli ſup. *reſol. 144. n. 24.*

11 Eodem modo nec peccat mortaliter ſacerdos culpę mortalis reus, aſſiſtens matrimonio, quia vt aiunt idem *Suar. cit. ſect. 4. ſub §. penult. Sanch. de matrim. to. 1. lib. 2. diſp. 6. n. 5. ex Palud. Ledeſm. Henriq. & alijs* non eſt miniſter conficiens ſacramentum; ſed benedictio, quam preſtat, eſt quodam ſacramentale, ſeu actio ſacra, in quantum ſignificat coniunctionem Chriſti cum Eccleſia, & quod illa verba à Parocho prolata, nempe (ego vos coniungo in matrimonium) non ſint forma huius Sacramenti, ſed ſolùm per illa declaretur coniuges eſſe coniunctos, coniunctionemque illam, Parochum approbare; forma enim iam præceſſit verba Parochi, quæ conſiſtit in conſenſu coniugum, quod ante eos docuit *D. Thom. in 4. ſentent. diſt. 26. qu. 2 art. 1. quæſtiunc. 1. ad 1. ibi verba quibus conſenſus matrimonialis exprimitur, ſunt forma huius ſacramenti, non autem benedictio ſacerdotis, quæ eſt quodam ſacramentale*, & ad 2. addit, actus coniugum eſſe materiam, ſicuti in pœnitentia, materia ſunt actus pænitentis *Belar. lib. 2. de matrim. diſt. 10. cap. 6. num. 3. Suar. cit. ſect. 2. & aly apud eundem Sanch. cit. diſp. 5. n. 6.* hinc ſacra Congr. declarauit ſufficere præſentiam Parochi matrimonio, etiam inuiti, vt *in declar. Trid. poſt. ſeſſ. 24. de reform. matrim. ad cap. 1. in prætermiſſis.*

12 Et conſequenter quia ipſi contrahentes conficiunt ſacramentum matrimonij per eorum actus, & conſenſum, ſi contrahunt in mortali, aliud mortale committunt, non quatenus adminiſtrant, cum ipſi non ſint miniſtri ad hoc conſecrati (licet verè miniſtri dicti Sacramenti vocentur à DD. cit. cum *Sanch. de matrim. lib. 2. diſp. 6. n. 4.* Quamuis *Nau. in c. 1. §. Sacerdos nu. 10. de pœnit. diſt. 6. in ſolutione ad 6.* velit peccare mortaliter etiam vt miniſtros, quod probabile dicit *Suar. de ſacram. diſp. 16. ſect. 2.*) ſed quatenus recipiunt ſacramentum, dum ponunt obicem ad gratiam, quam alias conferret ſacramentum, quod eſt regulare in cuiuſcumque ſacramenti ſuſceptione *Sot. in 4. diſt. 1. q. 5. ar. 6. Suar. cit. ſect. 4. ſub §. penult. Sanch. etiam cit. num. 3. Bonac. hoc tit. diſp. 1. q. 3. pun. 2. n. 10. & alij.*

13 Parimodo nec peccant mortaliter, ſed tantum venialiter exercentes ordines minores in mortali, & etiam maiores, veluti ſubdiaconatum, & diaconatum, ſed bene celebrantes, & ratio eſt, quia actiones iſtæ non ſunt de per ſe ſanctificantes, ſicuti ſuſceptio, vel confectio ſacramentorum, & quia non reperitur hoc iure cautum *Sot. cit. diſt. 24. q. 1. art. 4. circa finem; Suar vbi ſupra ſect. 3. n. 7. Greg. de Valent. tom. 4.*

diſp.

diſp.3.q.5.pun.3.Vaſq.tom.3.de ſacram.diſp. 14 *136.n.40.&41.*Contrarium voluit etiam de benedicente aquam luſtralem in mortali *Nauar.de horis canon.cap.6.num.*41. ſed implicitè *D.Tho.cit.ad* 1. generaliter velle videtur, conficientes quæcũque ſacramentalia,mortaliter non peccare,quamuis ſint in mortali; quod *Suar.cit. nu.*8. extẽdit non ſolùm ad ſacerdotes, ſed etiam ad Epiſcopos dantes primam tonſuram, vel conſecrantes Eccleſiam,& ſimilia, Nauar. autem doctrina poſſet procedere in caſu tantùm, quo diaconus miniſtraret ſacramentum Euchariſtiæ tempore peſtis, vel alterius ſimilis neceſſitatis, quando poteſt hoc facere, & ratio eſt,quia tunc exercet illud munus ex proprio officio,vt dixi de ſacerdote baptizante ſimiliter ex proprio officio *Sayr.lib.2.de ſacram.cap.7.q.1.art.5. Valent.tom.4. diſp.6.quæſt. 10.pun. 1. Suar. cit. ſect. 4. ab initio, & per totam Bonac. cit. num.* 13.

15 Item excuſatur à mortali ſacerdos trãſferẽs Euchariſtiam de vno altari ad aliud, quia hoc non eſt adminiſtrare ſacramentum,nec materia ſufficiens ad nouũ mortale contrahendum, vt dicunt multi apud eundem *Bonac.d.n,*13. ſed peccant mortaliter ſacerdotes communicantes quoſcũque in mortale poſt iam confectum ſacramentum, quod ſi hoc dixi de diacono, à fortiori dicendum eſt de ſacerdotibus ex allata ratione, & quia eſt actio ordinata ad gratiam conferendam, ſicuti in effectu confert illud recipientibus ſine obice, & propterea non poteſt dici materia leuis, dũque ſupra cum D. Tho.& alijs dictum eſt peccare mortaliter ſacerdotem adminiſtrantem ſacramenta in mortali regulariter, rationabilius hoc fatendum eſt de Euchariſtia,vti cæteris perfectiori, quod probatur in *c.fin.15.q.48.*docentque *Sylu. v. Sacerdos* §. 6. *& Suar. diſp.72.q.3.n.3.* Imò tot mortalia committere, quot perſonas in peccato communicat,volunt *Coninch.q.64. art.6.dub.1.nu.13.& Bonac.allegatus nu.15.* quia ſunt plures ſacramẽti diſtributiones, pluresq;actiones terminatæ,& completæ, quamuis fiant ſucceſſiuè, quæ tamen ampliatio vti nimis rigoroſa non placet ex rationibus, & DD ſupra *reſol.59. num.7. & reſol.140.n.19.relatis.* Sed P. Dia. vult nequidem in priori caſu peccare mortaliter ſacerdotem, ſi conteri non poteſt, vt in *par.2.tract.14 reſol.23.& tract.17.reſol.13. & par.5.tract.14. reſol.56.* qui tamen contrarium docet in adminiſtratione tàm iſtius, quàm aliorum ſacramentorum, quando conficiuntur *par.6.tract.6.reſ.53.* quod baptiſmo excepto,iuxta diſtinctionem ſupra *n.*10. in dubium non venit, ſicuti nec quod interuenientibus materia, forma, & intentione ſacerdotis, verè conficiantur ſacramenta, etiam ſi ipſe ſacerdos peſſimus peccator ſit *c.Christus. c.non nocet,& c. ſacerdotes 1.q.1.Trid,ſeſſ.7.can.11.& 12.*

Vtrum conficiantur ſacramenta ab hæretico,vel etiam ab infideli, & num,& quando mortale committatur per eorum adminiſtrationem cõditionatam, quamuis à non impedito.

SVMMARIVM.

1 *Forma,materia,& intentio ſunt de neceſſitate ſacramenti in illis conficiendis, ſed an etiam fides? num.2. vſque ad 6.*

7 *Conditiones vel ſunt de præterito, vel de præſenti, vel de futuro, ſed an valeant ſacramenta confecta ſub illis? & nu.8. vſque ad finem.*

9 *Stipulatio conditionalis tranſmittitur ad hæredes, ſed non legatum conditionale, & quare?*

Reſolutio CLXIX.

1 Dictum eſt in priori, & antepriori reſol.de materia,&forma requiſitis in confectione ſacramentorum, item de intentione ſimiliter neceſſaria reſol.160.nu. 9.ſequebatur videndum vtrum ſicuti prędicta ſunt omnino neceſſaria, & vno eorũ deficiente, ſacramenta non conficiuntur, vt ibi dixi, & aduertunt ẽt *Nauar.in man. cap.22.ſub n. 2. & alij communiter*, ita pari 2 modo ſit fides? cui quæſito reſpondet *D. Tho.3.par.q.64. art.9.in corp. videlicet,quia miniſter in ſacramentis inſtrumentaliter operatur, non agit in virtute propria, ſed in virtute Chriſti, ſicut autem pertinet ad propriam virtutem hominis caritas,ita, & fides, vnde ſicut non requiritur ad perfectionem ſacramenti, quod miniſter ſit in charitate, ſed poſſunt etiam peccatores Sacramenta conferre, ita non requiritur ad perfectionem ſacramẽti fides eius,ſed infidelis poteſt verum ſacramentum præbere, dummodo cætera adſint.*

quæ

Digitized by Google

quæ ſunt de neceſſitate ſacramenti. Item ibidem ad 1. videlidet, *ſi aliquis patiatur fidei defectum circa ipſum ſacramentum, quod exhibet,licet credat per id, quod agitur exterius,nullum ſequi interiorem effectum,non tamen ignorat, quod Eccleſia catholica intendit per huiuſmodi, quæ exterius aguntur, præbere ſacramentum, unde non obſtante infidelitate poteſt intendere facere id, quod facit Eccleſia,licet æſtimet id nihil eſſe, & talis intentio ſufficit ad Sacramentum, quia miniſter ſacramenti agit in perſona totius Eccleſiæ, ex cuius fide ſuppletur id, quod deeſt fidei miniſtri.*

4 Bene verum eſt ex eodem Sanct. *cit. ad* 2. quod licet iſti tales, ſi adhibeant materiam, & formam ab Eccleſia conſuetas, vt ſupra, & habeant intentionem faciendi ſaltem quod facit, ſeu intendit eadem Eccleſia catholica, conferunt ſacramentum ſuſcipienti, non tamen rem ſacramenti,id eſt gratiam,quia ex hoc ipſo,quod aliquis accipit ſacramenta ab eis; peccat, & per hoc impeditur ne effectum ſacramenti conſequatur,(quod autem dicit *D. Auguſt. in c.Chriſtus* 1.*q.*1.loquendo de ſacramento Euchariſtiæ, quod dona Dei perueniũt ad eos,qui cum fide accipiunt,etiam ſi talis ſit, per quem accipiunt, qualis Iudas fuit, eſt intelligendum vel in caſu ignorantiæ inuincibilis iuxta *D. Thom. cit.ad* 3. vel in extrema neceſſitate iuxta *Suar. hoc titulo.3.diſp.*13.*§.penult.quæ iuxta Trid.ſeſſ.* 14.*cap.*7. eſt artic. mortis,de quibus latius

5 infra *reſ.*171.*nu.* 10. Hæc tamen vera ſunt de hæretico, vel ſchiſmatico,non autem de infideli, vt idem Sanctus docet loco cit. ad 2. declarando ſuam doctrinam præ-

6 cedentem; infidelis n. propriè dicitur ille, qui non eſt baptizatus,qui propterea cum non poſſit eſſe ſacerdos,meritò non poteſt conficere ſacramenta, excepto baptiſmo *ex c. Romanus, & c.à quodam Iudæo de conſecr.diſt.*4.*Nauar.in man.cap.*22.*n.*7.& matrimonio,quod in ratione puri contractus, vt infideles agunt, non eſt ſacramentum, & proinde non eſt peccatum, cum inter eos talis contractus ſit licitus idem *Sanct. in addit.ad* 3.*par.*4. *q.*46.*art.*6.*Tol.lib.*7.*cap.* 1.*nu.*3.*&* 4.*& vide ſupra reſol.*108.

7 Ad ſecundum præmitto pro expoſitione terminorum tria eſſe genera conditionum,vel enim ſunt de præterito, vt puta, ſi quis dixit,promitto tibi cẽtum,ſi Titius fuit factus Cardinalis in preterita promotione, vel ego te baptizo,ſi non fuiſti baptizatus; vel de præſenti videlicet, promitto tibi centum, ſi Titius viuit,vel ego te baptizo, ſi es maſculus, & iſtæ conditiones, vel validant ſtatim obligationem; & ſacramentum, ſi ſunt veræ, vel ſtatim infirmant, ſi ſunt falſę. argum. *§.conditiones ibique Gl.inſtit.de verb. obligat. l.conditio ff. eod.tit.& l.illa inſtitutio ff.de condit.inſtit.*ratio eſt, quia dum in conficiendis ſacramẽtis requiritur de neceſſitate medij intentio, iſta concurrit,quando conditiones sũt veræ, & conficitur ſacramentum, ſed deficit, quando ſunt falſæ, ideoque non cõficitur, ſed in Sacramento pænitentiæ hoc dictum eſt cum diſtinctione ſupra reſol. 1. ad quam me remitto.

8 Tertium genus conditionum eſt,quãdo protrahuntur ad tempus futurum, vt promitto tibi centum ſi nauis ex Aſia venerit, vel ego te baptizo, vel abſoluo ſi Rex fecerit me ſuum Conſiliarium, & in hoc eſt differentia, quia ſtipulatio valet purificata conditione *§.ex conditionali inſt. de verb.obligat.* ſed ſacramentum minimè, ratio eſt,quia etiam ſi verificata fuerit cõditio, deſunt eo tempore materia, & forma, quæ ſunt neceſſariæ omnino ad validitatem ſacramenti, in quod tempus fuit dilata intentio miniſtri ſimiliter neceſſaria,vt dixi *Nauar.d.c.*22.*n.*61.*& ſeq.Bonac. de ſacram.in genere diſp.*1.*q.*3 *pun.*2.*n.*18.& hæc procedunt in omnibus ſacramentis, excepto matrimonio, quod non inualidatur per conditionem de futuro *c. ſuper eo, & c. per tuas de conditionib.appoſit.*ratio eſt, quia vt in priori *reſ.n.*3.dixi, materia ſunt ipſi cõtrahentes,& forma eſt eorũdem cõſenſus;qui cenſetur continuari,& de facto continuatur vſque ad purificationem conditionis,quod non eſt in alijs; ſed hodie licet in ſponſalibus poſſit apponi conditio de futuro; in matrimonio tamen per verba de præſenti regulariter minime,vt dixi ſupra v. matrimonium *reſol.*109. *nu.*25. quod aliquando & conditionatum S. Cõgregat. declarauit validum, vt dictum eſt ibidem *n.*26.*in fine*. Obiter autem nota

9 differentiam de iure ciuili inter promiſſionem conditionalem, & legatum conditionale; illa enim etiam ſi ſit de futuro, tranſmittitur ad hęredes ſtipulatoris *d. §. ex conditionali,* qui poſſunt agere pro conſequenda re promiſſa, iſtud verò non tranſmittitur moriente legatario ante cõ-

Zzz ditio-

ditionis euentum *l.1.§.fin.autem aliquid C. de caduc.toll.* ratio differentiæ aſſignatur à *Gl.in d.§.ex conditionali,* quia ſt.in ſtipulatione interuenit factum ſtipulantis, volentis ſibi proſpicere, & hæredi ſuo, etiam ſi hoc non expreſſerit *ad l.ſi pactum 9.ff. de probat.* quod non eſt in legatario , cuius nullum factum interuenit, de quibus habes pulchram *deciſ. S.C.apud Capic. Latro. quæ eſt 2. n.9.*

10 Modo reſpondendo ad quæſitum dico, grauiter peccare ſacerdotem , quamuis nulla cenſura impeditum apponentem conditionem de præterito, vel de præſenti abſque cauſa rationabili in adminiſtratione ſacramentorum,, ea ratione, quia ſe exponit periculo non conficiendi ſacramentum , quod non conficitur abſque intentione miniſtri , ſed iſte, vt ſupponitur non intendit illud conficere , niſi dependenter à tali conditione , ergo ſi ea conditio non reperiatur purificata tempore , quo conficit ſacramentum , non ſubſiſtit , & conſequenter grauiter peccat conficiendo , ſeu putando illud conficere ſub conditione; interueniente verò iuſta cauſa, iuſtè etiam adiminiſtratur ſub conditione de præterito, vel de præſenti honeſta E.g.ſi non fuiſti baptizatus, ego te baptizo, vel quando Sacerdos non recordatur abſoluiſſe pœnitentem , dicendo ſi non es abſolutus

11 ego te abſoluo . Si verò apponatur conditio de futuro incerto , vltra inualiditatē ſacramenti , erit etiam ſacrilegium ; nec vlla ex cauſa excuſatur , niſi in ſponſalibus , ac etiam in matrimonio , eo modo, quo ante dictum eſt , & in *reſol. 1. num. 6.* vbi me remitto *Suar.de ſacram. to. 3. diſp. 13. ſect. 3. §. dico tertio , vbi in verſic. qua conditio,* rectè addit , poſſe conditionem interdum exprimi exterius, & interdum ſola mente , & intentione concipi *Henriq. lib.1.cap.10. n.7. Regin.lib.36. n.39. Eman. Sà v.ſacramentum n.10.& alij apud eos.*

Vtrum omnia ſacramenta conferant gratiam ex opere operato, & quę primam, & quæ ſecundam , item an , & quæ diſpoſitio requiratur in ea ſuſcipientibus , ad hoc vt illam recipiant ?

S V M M A R I V M.

1 *Gratia diuiditur in gratis datam & gratum facientem, quæ vtraque ſit , & quomodo illa poſſit etiam in peccatore reperiri ?*

2 *Gratia gratum facientis definitio, & explicatio , & n.3. Continet ſub ſe 4. cauſas nempe efficientem, materialem, formalē, & finalem, n.4.5.& 6. Si non adeſt in anima, dicitur mortua ſpiritualiter , ſicuti eſt corpus materialiter ſine anima . num.7.*

8 *Bona opera abſque gratia , ſeu charitate facta, non proſunt ad vitam æternam , quod eſt de fide , ſed ad alia, vt infra n.9.& 10.*

11 *Gratia gratum facientis plures diuiſiones afferūtur, & n.18.& 19. Operās quæ ſit, & quæ cooperans , & an eadem ſit cum gratia præueniente , & ſubſequente excitante , & adiuuante , ſeu concomitante ? nu. 12. vſque ad 15. Habitualis in quantum iuſtificat, ſiue gratum Deo reddit, dicitur operans , in quantum autem eſt principium operis meritorij , quod ex libero arbitrio procedit , dicitur cooperans n.16.*

17 *Membra noſtra omnia exteriora dominantur à voluntate, eiuſque Imperio mouentur, excepto pudendo .*

20 *Sacramenta inſtituta ad conferendam ſecundam gratiam , vt ſunt omnia præter baptiſmum , & pœnitentiam (quæ conferunt primam) aliquando conferūt etiam primam , quam nemo mereri poteſt , & conſequenter gratis ſit remiſſio peccatorum. nu. 21. Illam tamen conferunt infallibiliter non ponenti obicem , num. 22. ſi st. recipiens duplicem diſpoſitionem habeat .*

Reſolutio CLXX.

1 NE per incognita tendamus præmitto quantum ad prioris quæſiti reſpōſionem attinet duplicem eſſe gratiam, gratis datam vnam , gratum facientem alteram, illa eſt, quæ datur ad vtilitatem aliorum , veluti prophetia , donum linguarū, gratia miraculorum , & ſimilia , & poteſt reperiri, etiā in homine peccatore , vt docent *D.Tho.2.2. q.178.art.1.& 2.in corp.& ad 3.Sylu.v.Gratia num.* 1. & talis fuit in Balaam , de quo loquitur etiam *D. Petrus epiſt.2.cap.2.nu.* 15. quod tamen rarò euenit, vt legitur apud S. Matrem Thereſ. in eius vita pluribus in locis , & propterea illam

illam *D.Thom.*1.2.*q.*111.*art.*5.vocat infe-
riorem , ſeu minus dignam iſta . Etenim
2 hæc eſt , per quam homo Deo coniūgitur
ex eodem D. Thom. cit. & definitur per
*Nauar. in ſumma prælud.*7.*num.*2. ex men-
te eiuſdem Doctoris Sancti ab eo cit. vi-
delicet,eſt donū Dei ſupernaturale, infu-
ſum à Deo creaturæ rationali , quo eſt il-
li ad vitam æternam accepta, eſtque tanti
valoris, quod etiam illa,quam habet vnus
particularis,eſt maius bonum,quam bonū
naturale totius vniuerſi iuxta eiuſdem
Sancti ſententiam 1. 2. *quæſt.* 113. *art.* 9.
ad 2.

3 Item definitur ſecundo in *Catech. Rom.*
*par.*2.*ſub tit.de bapt. effectibus n.*50. videli-
cet, eſt diuina qualitas in anima inhærens,
ac veluti ſplendor quidam , & lux , quæ
animarum noſtrarum maculas omnes de-
let, ipſaſque animas pulchriores, & ſplē-
didiores reddit, ſub qua definitione qua-
4 tuor illas cauſas contineri rationabiliter
dicit *Belarm. hoc tit.lib.*2.*diſt.*3.*cap.*5. *nu.*7.
prima eſt efficiens ; & eſt Deus per com-
municationem diuinæ ſuæ naturæ ; ſecun-
da materialis, & eſt ſubiectum gratiæ , id
eſt anima, cui gratia inhæret;tertia forma-
lis , & eſt gratiæ forma , quæ eſt lux , &
ſplendor animę,ſicuti eſt aeri lux,& ſplē-
dor ſolis , quarta eſt finalis , quæ eſt du-
plex, vna quia remouet omnia mala ab a-
nima,nempe ignorantiam malitiam , pec-
catum , deformitatem , & ideo dicitur in
definitione maculas delet ; altera , quia
confert omnia bona , nempe pulchritudi-
nem,ſplendorem, iuſtitiam,ſcientiam,bo-
nitatem, virtutem, & alia,& ideo additur,
ipſaſque animas pulchriores , &c. quibus
ſubdit Catech. vbi ſupra, ſolere gratiam
in ſacris litteris Spiritus Sancti pignus ap-
pellari .

5 Pro maiori tamen declaratione gratiæ
dantur aliquæ ſimilitudines per *D.Auguſt.*
*lib.de grat.& lib.arbitr.D.Tho.*1.2. *qu.*112.
art. 1. *& eundem Catech. cit.* quas congerit
*Belar. nu.*8. prima eſt facere eundem effe-
ctum, gratiam in anima,quam ſolis lux in
aere, vt dixi , ſecunda eſt ignis , & ferri ;
Deus n. eſt ſicut ignis,ſcientia verò,potē-
tia, & bonitas Dei ſunt,ſicut proprietates
ignis, nempe illuminare,calefacere, & cō-
6 burere. Anima eſt ſicut ferrum;ignorantia
malitia,&infirmitas animæ,ſunt ſicut qua-
litates ferri, eſſe st.nigrum,vel obſcurum,
frigidum,durum; Gratia ſeu communica-
tio diuinæ naturæ, eſt ſicut communicatio
naturæ ignis ferro , effectus igitur gratiæ
ſunt ſicut effectus ignis in ferro , quod ſi-
gnificat , quia ſicut ignis tollit à ferro ni-
gredinem,& alias prædictas eius qualita-
tes, & ponit in illo lucem , mollitiem , &
actionem ignis, ita gratia tollit ab anima
ignorantiam , malitiam , & infirmitatem ,
& ponit in ea ſapientiam per fidem, potē-
tiam per ſpem , bonitatem per charita-
tem .

7 Tertia eſt animæ , & corporis; gratia n.
eſt ſicut vita animæ, quia ſicut corpus per
animam ſibi vnitam habet vitam , ideſt
principium faciēdi operationes ipſius vi-
tæ, ita homo per hoc, quod Deus ſibi vni-
tur,habet gratiam,quæ eſt quodam princi-
pium,per quod poteſt,Deo fauente, face-
re operationes diuinas, & ſupernaturales;
ſicut etiam corpus eſt mortuum cum ſine
anima eſt,& viuum cum illa; ita homo eſt
viuus vita ſpirituali,cum habet gratiam
& mortuus,cum illa caret , & propterea
eſt omnino neceſſaria ad ſalutem, quia ſi-
ne ipſa,impoſsibile eſt mereri vitam ęter-
8 nam;ſiquidem ipſa gratia , eſt principium
meriti , quia opera noſtra bona , per quæ
poſſumus ipſam æternam vitam mereri ,
abſque diuina gratia non proſunt ad illā
acquirendam ; quod eſt de fide iuxta de-
clarationem *Trident.ſeſſ.*6.*can.*1.2.*&* 3.ſed
ſolum ad conſequendum aliquod bonum
ſpirituale , vel temporale iuxta *Gl. in c.*
quodquidem circa finem de pænit. & remiſſ.
quæ hoc declarat ſubſcriptis verſibus ,

Quę cum mortali bona fiunt,dant bona
terræ ,
Cor faciunt humile,minuunt tormenta
gehennę .

9 Quod declaratur etiam in *c. ſi quis autē*
de pænit. diſt. 3. vbi referendo verba *Apoſt.*
1.*Corinth.*13. *ſi tradidero corpus meum , ita*
vt ardeam , charitatem autem non habuero
nihil mihi prodeſt , *exponit Auguſt.in lib. de*
*patien cap.*26. *relatus à Grat.in cit.tex.*intel-
ligenda eſſe,quod non proſint ad Regnum
Cælorum obtinendum , ſed ad extremi
iudicij tolerabilius ſupplicium ſubeundū;
& quod etiam proſint ad bona tempora-
lia obtinenda teſtantur *Gregor.homil.*40.*&*
*Chryſoſt.homil.*67. *ad Popul. Antioch* ambo
relati ab eod.*Grat.in c.ſi quando & c.canen-*
*dum tit.cit.*item proſunt vt cor taliter ope-
rantis illuſtretur à Deo ad pænitentiam
veram , quod eſt melius iuxta ſententiam

Gregor.7.relati in c.falſas de pænit.diſt.6.
10 Quam amplexus eſt D.Tho. *par.3.q.14. art.4. in corp.in quæſt.additis*, vbi voluit opera extra charitatem facta non eſſe meritoria de condigno, neque æterni, neque temporalis alicuius boni apud Deum, ſed tantùm de congruo ad tria prodeſſe, ad temporalium ſt. conſecutionem, ad diſpoſitionem ad gratiam,& ad aſſuefactionẽ bonorum operum; & *in q.99. art.5. ad 4. in eiſdem qq. additis* explicãdo Sanctus doctrinam *Ambroſ.in Epiſt.1.ad Timoth.cap.4.* vbi dixerat non periturum eum, qui lubricum carnis patiatur, ſed ſine dubio vapulaturum, ſi ſequatur diſciplinam Chriſtianam Miſericordiæ, & pietatis, reſpondet, non periturum, quia diſponetur per talia opera miſericordiæ ad non pereundum, gratia introducta à Domino, qui eſt benedictus in ſæcula ſæculorum amen.
11 Subdiuiditur autem ſupradicta gratia gratum faciens in operantem, & cooperantem, præuenientem, & ſubſequentem, exeitantem, & adiuuantem, ſeu concomitantem, idem *Sanct. in 1.2.q.111.ar.2. & 3. ibique Caiet.* explicato ergo primo membro diuiſionis, remanent explicata cætera, vti ſub illo contenta, quia differunt ſolùm ratione ſecundum *Lelium Zecch. in ſua ſumma par. 1.de diuiſ.gratiæ cap.13.n.3. & clarius cap.14. n.1. facit Gl.in Clem.1. v. cooperante gratia de magiſt.& ne aliquid Suar. in parte tom.4. diſp. 8.ſect. 2. num. 15.*
12 dicitur enim gratia operans, quatenus primo mouet hominem ad bonum, inducendo voluntatem eius, quæ malum volebat, vt incipiat velle bonum; dicitur etiam operans in quantum ſanat, iuſtificat, & hominem gratum Deo reddit *Belarm. hoc tit.lib.2.diſt.3.cap.5.n.5.ex Trid.ſeſſ.6.cap.7. 11. 13. & 16.* & hæc datur gratis à Deo nullis præcedentibus meritis, alioquin ſi ex operibus, gratia non eſſet ait *Apoſt. ad Rom.cap.5. & confirmat Trid.citat cap.8.* dicitur autem cooperans, quatenus cooperando adiuuat hominem ad meritum vitæ æternæ idem *Belar.ibidem.*
13 Sed clarius ſubdiuiſiones prædictas explicat citat. Sanct. *d.art.2.in corp. ex D. Auguſt. de grat. & lib. arbitr. cap. 1. tom. 7. videlicet cooperando Deus in nobis, perficit quod operando incapit, quia ipſe vt velimus operatur incipiens, qui volentibus cooperatur perficiens;* & inferius. *gratia dupliciter poteſt intelligi vno modo, diuinum auxilium, quo nos mouet ad bene volendum, & agendum, alio modo habituale donum, nobis diuinitus inditum; vtroque autem modo gratia conuenienter diuiditur per operantem, & cooperantẽ, operatio n. alicuius effectus nõ attribuitur mo-*
14 *bili ſed mouenti.* In illo ergo effectu, in quo mens noſtra eſt mota,& non mouens; ſolus autem Deus mouens, operatio Deo attribuitur, & ſecundum hoc dicitur gratia operans, in illo autem effectu, in quo mens noſtra mouet, & mouetur, operatio non ſolùm attribuitur Deo, ſed etiam animæ, & ſecundum hoc dicitur gratia cooperans; eſt autem in nobis duplex actus, primus quidem interior voluntatis, & quantum ad iſtum actum, voluntas ſe habet, vt mota. Deus autem vt mouens, & præſertim cum voluntas incipit bonum velle, quæ prius malum volebat, et ideo ſecundum quod Deus mouet humanam mentem ad hunc actum, dicitur gratia operans.
15 Alius autem actus eſt exterior, qui cum à voluntate imperetur, conſequens eſt, quod ad hunc actum operatio attribuatur voluntati, & quia etiam ad hunc actum Deus nos adiuuat, & interius confirmando voluntatem, vt ad actum perueniat, et exterius facultatem operandi præbendo, reſpectu huiuſmodi actus, dicitur gratia cooperans, vnde ſubdit Auguſt.cit. videlicet, *vt autem velimus operatur, cum autem volumus, vt perficiamus, nobis cooperatur, ſi igitur gratia accipiatur pro gratuita Dei motione, qua mouet nos ad bonũ meritoriũ, conuenienter diuiditur gratia per operantem, &*
16 *cooperantem; Si verò accipiatur gratia pro habituali dono; ſic eſt ſecundus gratiæ effectus, ſicut, & cuiuslibet alterius formæ, quarum primus eſt eſſe, ſecundus eſt operatio; ſic igitur habitualis gratia in quantum animam ſanat, vel iuſtificat, ſiue gratam Deo facit, dicitur gratia operans; in quantum verò eſt principium operis meritorij, quod ex libero arbitrio procedit, dicitur cooperans*. Idem
17 Sanct. id, quod dixit, actum exteriorem imperati à voluntate, vt ſupra probauerat in cap. 1.2. *q.17.art.9.in corp.ex eod. Auguſt. ibi imperat animus, vt moueatur manus, & tanta eſt facultas, vt vix à ſeruitio diſcernatur imperium;* limitat in ſolo pudendo, cuius rationem tradit ibidem *ad 3. ex eodẽ Auguſt.lib.14. de Ciuit.Dei cap. 16. non procul à fine per hæc verba; hoc quod motus genitalium membrorum rationi non obedit, eſt*

ex

ex pœna peccati, vt st. anima ſua inobedientiæ ad Deum in illo præcipue membro pœnam inobedientiæ patiatur, per quod peccatum originale ad poſteros traducitur.

18 Item ſubdiuiditur, hæc eadem gratia, gratum faciens in ſufficientem, & efficacem, ſufficiens dicitur, per quam poteſt homo pijs actionibus, & bonis operibus ſalutem ſuam procurare, & conſequi, & hanc nemini rationis vſum habenti Deus denegat, vt ex quamplurimis ſacræ paginæ locis probat *Coninck. de pœnit. diſp. 2. dub. 1. n. 5.* efficax autem, per quam re ipſa id facit, ſed non omnibus concedit, de illa habetur 2. *Cor.* 11. *ſufficit tibi gratia mea, ad* Philipp. 4. *omnia poſſum in eo, qui me confortat, Deut.* 32. *Matth.* 23. *& alibi*, de iſta verò *Ezech.* 36. *ſpiritum meum ponam in medio veſtri, & faciam vt in præceptis meis ambuletis, & iudicia mea cuſtodiatis, & operemini, ad Philipp.* 2. *Deus eſt, qui operatur in nobis velle, & perficere*, & de vtraq; agit *Auguſt. lib. de gratia, & lib. arbitr. cap.* 15. *quem refert, & ſequitur Zecch. loco cit. cap.* 13. *n.* 5.

19 Tertiò ſubdiuiditur gratia in primam, & ſecundam, illa eſt, quæ nullam aliam ſupponit in anima, vt eſt quæ recipitur per baptiſmum, cum ante eum non habeatur, vel quæ recipitur per ſacramentum pænitentiæ cum attritione poſt peccatum mortale, cum antea nec habeatur propter mortale non dum deletum, iſta verò dicitur, quæ ſupponit aliam in ſubiecto, vt eſt illa, quæ recipitur in cæteris ſacramentis in gratia ſuſceptis (quæ ſemper augetur quotieſcumque in gratia recipiuntur ex *Trid. ſeſſ.* 7. *can.* 7. *Tolet. lib.* 2. *cap.* 16. *nu.* 8.)

20 Quod tamen procedit ex ſua inſtitutione, & regulariter, quia licet cętera ſacramenta præter baptiſmum, & pænitentiam ſint inſtituta ad conferendam ſecundam gratiam, aliquando tamen conferunt primam, operando remiſſionem peccati mortalis, vt de Euchariſtia ſuſcepta in mortali, ſed bona fide docet *D. Thom. par.* 3. *qu.* 79. *ar.* 3. *in corp. in fine*, quādo nempe quis probabiliter putabat, ſed erroneè fuiſſe attritum in confeſſione præcedenti, tunc quia putabat eſſe in gratia, non peccat, ſed ſi deuotè, & reuerentèr huic ſacramēto accedit, recipit gratiam, quam infallibiliter conferunt ſacramenta, non ponenti obicem, vt mox dicemus. Sed hæc non eſt ſecunda gratia, quæ non poterat adeſſe in anima in mortali exiſtente, ergo eſt prima, vt ex doctrina prædicta D. Thom. tam de Euchariſtia, quam de cæteris ſacramentis, (præfatis duobus exceptis) arguunt *Regin. lib.* 26. *n.* 45. *Bonac. hoc tit. diſp.* 1. *q.* 4. *pun.* 2. *n.* 2. *P. Dian. par.* 5. *tract.* 13. *reſol.* 31. hoc tamen eſt intelligendum, ſi vera ſaltem attritio cum Euchariſtia, vel alijs ſacramentis, poſtea ſuſceptis accedat, alias nequaquam, vt implicitè docet D. Thom. ibidem, & eſt generale, & certum, vt probatum eſt ſupra *reſolut.* 144.

21 Hinc obiter notat *Gl. in c. ille Rex.* 33. *qu.* 3. *in v. peccatum ex Ambroſ. in Apolog. Dauid.* quod primam gratiam nemo mereri poteſt, & conſequenter gratis fit remiſſio peccatorum, quia in iſto ſacramento pœnitentiæ remittuntur nullo præcedente merito, quod ſi adeſſet in anima, conſequenter adeſſet gratia iuxta ſcripta per *Nau. in man. prælud.* 7. *n.* 2. *ex Gl. in Clem* 2. *§. fin. v. omnibus, de ſumm. Trinit. & fide cath.*

22 His præmiſſis reſpondetur ad quæſitum omnia ſacramenta nouæ legis conferre gratiam ex opere operato (aliqua tamen primā, aliqua ſecundam, vt modo dictum eſt) infallibiliter quantum eſt ex parte Dei non ponenti obicem, quod eſt de fide, vt ex *Trid. ſeſſ.* 7. *can.* 6. 7. *&* 8. & legitur in ſacr. pagina. de baptiſmo enim habetur apud *Ioann. cap.* 3. *ibi niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spirit. Sanct.* & c. de Euchariſtia apud eundem *Io. cap.* 9. *ibi qui manducat meam carnem*, &c. de confirmatione *apud acta Apoſt.* 8. *ibi per manuum impoſitionem dabatur ſpiritus ſanctus; de ordine in epiſt.* 2. *ad Timoth. cap.* 2. *ibi, vt reſuſcites gratiam, quæ eſt in te per impoſitionem*; de pænitentia *apud Io.* 20. *quorum remiſeritis peccata remittuntur eis*, de extrema vnctione *apud D. Iacob. cap.* 5. *oratio fidei ſaluabit infirmum*; & tandem de matrimonio *in Epiſt. ad Epheſ. cap.* 5. ibi, *Sacramentum hoc magnum eſt &c.* quæ omnia confirmantur per *D. Thom. par.* 3. *q.* 62. *art.* 4. *& latius Suar. to.* 3. *diſp.* 7. *ſect.* 4. *in princ.*

23 Ad ſecundum requitur in recipientibus prædicta duo ſacramenta, baptiſmum ſr., & pœnitentiam, quæ conferunt primam gratiam, duplex diſpoſitio, vna st. in intellectu, altera in voluntate, in illo requiritur fides, ſi baptizandus eſt adultus, alias ſufficit fides parentum, quia ſicuti originale contraxit ex communi parente Adamo, ita tollitur ex fide parentum, ſeu

Matris

Matris Eccleſię baptiſmũ cõferentis;(qui quidẽ baptiſmus poteſt ẽt ſine recta fide ſuſcipi, ſed ſine gratia, vt dixi *ſupra v. baptiſmus reſol.* 10. *n.*3.) in iſta verò st. voluntate, attritio, per quam peccatum odio habeatur; in cætera verò ſacramenta recipientibus hæc duo ſupponuntur, quia requirunt ſtatum gratiæ, vt notum eſt, et docet *Dian. in ſumma hoc tit. nu.* 9. alijque communiter.

Vtrum recipientes ſacramenta cũ æquali, vel inęquali diſpoſitione æqualem, vel inęqualem gratiam recipiant tàm ex opere operato, quàm operantis, quid referat ea à meliori miniſtro recipere, & quid ſi ſciretur eum in mortali reperiri, & tandem num poſſint indignè petentibus adminiſtrari?

SVMMARIVM.

1 *Gratiam conferri ex opere operantis, & operato quid importet? Equalem recipiunt, qui cum æquali diſpoſitione ſacramentis accedunt, inæqualem, qui cum inæquali ex opere operato vſque ad n.*5. *ſed poteſt Deus etiam æqualiter diſpoſitis maiorem vni, quam alteri conferre, quod tamen eſſet ex miraculo. num.* 3.

6 *Attritio extra ſacramentum non eſt ſufficiens ad obtinendam gratiam, ſed eſt diſpoſitio ad eam.*

7 *Miniſter ſanctior non confert ſuſcipienti ſacramenta maiorem gratiam, quam malus, quia eſt inſtrumentum Chriſti, & n.*8. *ſed poteſt ille, vti acceptior Deo aliquid impetrare pro ſuis amicis, quod non poteſt malus, & n.* 9.

10 *Hæretici poſſunt tempore neceſſitatis adminiſtrare ſacramenta neceſſitatis, & ſuſcipientes ab eis non peccant. idem dicitur de ſchiſmaticis, excommunicatis, & degradatis, dummodo tamen deſint alij non impediti, & n.*11. *ſed quid de alijs ſacramentis? n.* 12. *quæ an licite recipiantur à miniſtris in peccatis publicis exiſtẽtibus etiam extra neceſſitatem donec ab Eccleſia tolerentur? n.*13. 14. & 15. *& an è contra licitè tribuantur publicis peccatoribus? num.* 16. *vſque ad finem.*

Reſolutio CLXXI.

1 PRæmitto tyronum fauore gratiam ex duplici capite conferri per ſacramenta non ponentibus obicem, ex opere st. operato, id eſt ex vi ipſius ſacramenti, ſeu diuina iuſtitutione, & meritis operatis Chriſti; & ex opere operantis ideſt propter meritum, & diſpoſitionem ſuſcipientis; Vnde peccator eliciens actum contritionis, ſeu dilectionis Dei ſuper omnia, dicitur recipere gratiam ex opere operantis, id eſt propter propriam diſpoſitionem, *Tolet. lib.*2. *cap.*16. *n.*7. *Regin. lib.*26. *num* 46.

2 cum declaratione tamen vt infra. reſpondendo modo ad quæſitum, dico cum *D. Thom. par.*3. *qu.*69. *ar.* 8. recipientes ſacramenta cum æquali diſpoſitione, æqualem gratiam regulariter recipere, inæqualem verò, ſi cum inæquali; vnde infantes in baptiſmo, qui non in fide propria, ſed in fide Eccleſiæ baptizantur, omnes æqualẽ gratiam recipiunt; adulti verò, qui per propriam fidem baptiſmum recipiunt, non æqualiter ſe habent; quidam enim cum minori, quidam cum maiori feruore charitatis accedunt, & ideo quidam plus, quidam minus de gratia accipiunt.

3 Exemplum tradit idem Sãctus de igne, qui cum idem ſit, plus tamen caloris accipit, qui plus ei appropinquat, licet ignis quantum eſt de ſe, æqualiter ad omnes ſuum calorem effundat; poteſt tamẽ Deus etiam æqualiter diſpoſitis, maiorem vni, quàm alteri gratiam tribuere; hoc tamen erit ex miraculo particulari, non ex vi ſacramenti; ſed poſito vt dixi, maiorem

4 gratiam recipi regulariter à magis diſpoſito ex opere operato, vtrum idem ſit ex opere operantis? reſpondent *Suar. tom.*3. *diſp.*7. *de ſacram. ſect.*5. *num.* 5. *& alij apud Bonae. eod. tit. tom.* 1. *diſp.* 1. *q.*4. *pun.*3. *num.*3. quod, aut iſtæ diſpoſitiones ſufficiunt extra ſacramentum ad conferẽdam gratiam, vt èſt contritio, vel quilibet actus amoris Dei ſuper omnia, & tunc magis diſpoſitus recipit maiorẽ gratiam altero minus diſpoſito præter ſacramentalem; dum enim extra ſacramentum confertur gratia à Deo per vtrumque actum, à fortiori cum ſacramento, quia inducta in augmentum, non debent operari diminutionem *l. legata inutiliter à contrario ſenſu ff. de adimend. legat.*

Aut

5 Aut verò diſpoſitiones prædictæ non ſufficiunt ad obtinendam gratiam extra ſacramentū, & tunc vltra gratiā ſacramētalē non recipitur alia gratia, & conſequenter contritus, non ſolùm recipit maiorem gratiā attrito, ex opere operato, per quod maior gratia confertur magis diſpoſito, vt dictum eſt, ſed etiam ex vi diſpoſitionis
6 operantis, ſeu conterentis, quia attritio de per ſe non ſufficit ad obtinendam gratiam, ſicuti contritio, quæ propterea non poteſt eſſe deterioris conditionis eum iūgitur Sacramento, & inſuper, quia attritio vt ait Suar. eſt diſpoſitio ad gratiam, & proinde non poteſt idem actus attritionis eſſe diſpoſitio ad gratiam, eodemque inſtanti meritum ad nouam gratiam. Recipitur ergo ſemper maior gratia tàm ex opere operato, quàm operantis per magis diſpoſitum, dum hoc generaliter ita declaratur *per Trident. ſeſſ. 6. cap. 7. ibi, iuſtitiā in nobis recipientes vnuſquiſque ſecundum ſuam menſuram, quam Spiritus Sanctus partitur ſingulis prout vult ſecundum propriam cuiuſque diſpoſitionem; & cooperationem, Coninch. q. 62. art. 1. dub. 3. num.* 49. qui hoc de communi teſtatur; ratio eſt ſecūdum Suar. citat. vt ſic omnes excitentur ad maiorem deuotionem, ac reuerentiam in ſacramentis ſuſcipiendis; & quia etiam cauſæ naturales potentius operantur circa paſſum melius diſpoſitum.

7 Ad ſecundum reſpondetur non recipere maiorem gratiam ſuſcipientem ſacramenta à meliori miniſtro, quia gratia non confertur ob meritum miniſtri, ſed Chriſti, & paſſionem eius, cuius merita non minuuntur ob improbitatem miniſtri, qui vt loquitur *Belarm. hoc tit. lib. 2. diſt. 3. cap. 5. n.* 10. duplicem gerit perſonam, vna eſt publica, nempe Chriſti, & Eccleſiæ, & hęc ſemper eſt bona, ſancta, & digna, & miniſter, vti talis perſona adminiſtrat ſacramēta: alia eſt priuata, ſed non vti talis adminiſtrat. & propterea non refert. Idem
8 antea docuit *D.Thom. par. 3. q. 64. art. 5. in cor. & ad 1. quia ſi miniſtri Eccleſiæ inſtrumētaliter operantur in ſacramentis eo, quod quodammodo eadem ratio eſt miniſtri, & inſtrumenti; inſtrumentum autem non agit ſecundum propriam formam, aut virtutem, ſed ſecundum virtutem eius, à quo mouetur, & ideo accidit inſtrumento; inquantum eſt inſtrumētum qualemcumque formam, vel virtutem habeat, præter id, quod exigitur ad rationem inſtrumenti; ſicut quod corpus medici (quod eſt inſtrumentum animæ habentis artem) ſit ſanum, vel infirmum, & ſicut quod fiſtula per quam tranſit aqua, ſit argentea, vel plumbea, vnde effectus conſequitur in ſuſcipientibus ſacramenta non ſecundum ſimilitudinem miniſtrorum, ſed ſecundum configurationem ad*
9 *Chriſtum.* Dicit tamen ibidem *art. 1. ad 2.* quod licet effectus ſacramenti, qui eſt gratia non detur melior per meliorem miniſtrum: aliquid tamen annexum impetrari poſſit recipienti ſacramentum per deuotionem miniſtri, nec tamen miniſter illud operatur, ſed impetrat operandum à Deo, quia orationes iuſtorum ſunt magis apud Deum exaudibiles, quam quorumcumque ſecundum *Ioann. in Euang. cap. 9. ibi ſi quis Dei cultor eſt, & voluntatem eius facit, hunc Deus exaudit,* Amicus enim Dei ſubdit *Tolet. lib. 2. cap. 20. n.* 11. & ſeruus fidelis impetrat ea, quæ inimicus, & peccator impetrare non poteſt pro alijs *Regin. lib. 26. nu.* 35.

10 Ad tertium reſpondetur cum diſtinctione, aut enim loquimur de miniſtris præciſis, & ab Eccleſia ſeparatis, vt ſunt ſuſpēſi, depoſiti, degradati, excommunicati, ſchiſmatici, vel hæretici, & ſi ſunt declarati, ſeu denunciati, non poſſunt ab his ſacramenta ſuſcipi abſque peccato, niſi morte inſtante, & alio non exiſtente, hoc enim de baptiſmo legitur in *c. ſi quem fortè 24. q. 1.* idem de alijs, vt infra; (quod ſi extra neceſſitatem quis elegerit ab hęretico, vel ſchiſmatico baptizari, validus eſt baptiſmus, ſed caret effectu gratię, donec conteratur peccati prædicti, hac de cauſa commiſſi *c. tunc valere de conſecrat. diſt. 4.*) Idem de pænitentia, quæ poteſt ab eiſdem in relata neceſſitate recipi iuxta *Trid. ſeſſ. 14. cap. 7. ibi, omnes ſacerdotes quoslibet penitentes, & c.* quod licet generaliter loquatur, eſt tamen intelligendum, vt poſſit quis à quolibet Confeſſario de quacūque cenſura abſolui in articulo mortis, dummodo nequeat adiri ille, cui eſt reſeruata, vel alius non adſit approbatus ab Ordinario, ita explicando Trident. dicunt fuiſſe vniuerſali conſuetudine receptum *Sanch. in ſumma tom. 1. lib. 2. cap. 13. nu. 7. Tolet. lib. 1. cap. 88. nu. 3. Valent. Coninch. Nugn. & alij apud Bonac. de cenſur. diſp. 1. q. 3. pun. 3. nu. 3.*

Idem

11 Idem de Euchariſtia in caſu prædicto quod poſſit ab excommunicato vitando licitè recipi propter eius vtilitatẽ, & præcepti Diuini obligationem docent DD. *apud Dia. par. 5. tract. 9. reſol. 83. in fine*, licet autem hoc videatur prohibitum ab hęretico, vt in *c. capit 24. q. 1.* vbi legitur Ermenegildum expuliſſe hæreticum Arrianum, qui volebat eum communicare, reſpondetur tamen ideo expuliſſe, & ſanctè egiſſe, quia non inſtabat neceſſitas, qua vrgente, ſicut licet ab excommunicato, eodẽ modo ab hæretico, cum vterque ſit ab Eccleſia præciſus, quæ neceſſitas accidere poteſt, quando non valet ob aliud impedimentum recipere ſacramentum pænitẽtiæ, tunc ſaltem cum iſto, vel quolibet alio ſacramento fiet de attrito contritus, vt ſupra *reſol. 45. n. 5. & reſol. 79. n. 10.* Quod ſi pęnitentiam moribundus ſuſcipere non poſſit, quia forraſſe loquelam de repente amiſit, & ſigna contritionis non dedit, vel ex alio impedimento, neque Euchariſtiam ſuſcipere valeat, tunc ſacerdos excommunicatus, alio non impedito deficiente, extremam vnctionem illi conferre poteſt, vt per ipſam fiat ex attrito contritus, quia eo caſu hoc ſacramentum neceſſarium cẽſetur. idem *Dia. cit. & tract. 3. reſol. 89. ex Coninch. qu. 64. art. 6. dub 2. n. 48. & alijs, & tract. 10. reſol. 87.* quicquid in contrarium dicat obiter *Suar. ſub hoc tit. tom. 4. diſp. 44. ſect. 2. n. 6.* eo magis, cum idem ſacramentũ

12 in caſu prędicto tribui poſſe à ſuſpenſo fateatur; Idem de cæteris ſacramentis excepta confirmatione ex Præpoſ. & alijs ſcribit Dia. cit. *d. reſol. 83. §. fin. & part. 11. tract. 4. reſol. 21. §. nota verò ex Sanch. Henriq. & alijs*, & procedere, tàm in caſu neceſſitatis, vt ſupra, quàm obliuionis, aut inaduertentiæ, vel ignorantiæ inuincibilium eadem *par. 5. tract. 9. reſol. 96. in fine*, quæ doctrina in caſu ignorantiæ comprobatur *ex D. Tho. par. 3. q. 64. art. 9. ad 3. ab eo non cit.*

13 Aut verò loquimur de miniſtris in peccatis exiſtentibus, & donec tolerentur ab Eccleſia, non eſt prohibitum ſuſcipere ab illis ſacramenta. rationem adducit *D. Tho. cit. ar. 6. ad 2.* quia ſi. quis ea ſuſcipit à miniſtro Eccleſiæ, non in quantum eſt talis perſona, ſed inquantum eſt miniſter Eccleſiæ, & ideo quamdiù ab Eccleſia toleratur in miniſterio, ille, qui ab eo ſuſcipit, non communicat peccato eius, ſed communicat Eccleſiæ, quæ eum tamquã miniſtrum exhibet; ſi vero ab Eccleſia nõ toleretur, puta cum degradatur, excommunicatur, vel ſuſpenditur, peccat qui ab eo accipit ſacramenta, quia peccato ipſius communicat, (extra tamen neceſſitatem,

14 vt mox dictum eſt.) Concordat Nicolaus Papa *in c. ſciſcitantibus 15. q. 8. ibi, proinde qualiscumque ſacerdos ſit, quæ ſancta ſunt coinquinare non poteſt, idcirco ab eo; vſque quo iudicio Epiſcoporum reprobetur, communio percipienda eſt, quoniam mali bona adminiſtrando, ſe tantùmmodo lædunt, & cerea fax accenſa ſibi quidem detrimentum præſtat, alijs verò lumen in tenebris adminiſtrat, & vnde alijs commodum exhibet, inde ſibi diſpendium præbet, ſumite ergo ab omni ſacerdote intrepidè Chriſti myſteria, quia omnia in fide Chriſti purgantur; fides n. eſt, quæ hunc mundum vincit.*

15 Quod eo magis procedit, quando prædicti miniſtri ſunt expoſiti, vel eis ex officio incumbit, vt Parochi, tunc non ſolùm licet ſuſcipere, ſed etiam petere, quod ſi non incumbat ex officio, non licet ab eis petere ſacramẽta extra caſum neceſſitatis, quia tunc eſſet illos inducere ad peccandum, vt docet *Tolet. d. c. 88. num. 5. & 6.* quod verius puto, ita interpretando, ſeu diſtinguendo doctrinam D. Thom. & text. relat. quamuis contrarium dicant *Præpoſ. apud Dia. tract. 9. reſol. 83. §. notandum, & Bona. diſp. 1. hoc tit. q. 6. to. 1. pun. 5. nu. 2. & 5. ex bulla Martin. 5.* ea ratione, vt aiunt, quia non tenetur pænitens inquirere, an miniſter ſit probus, vel improbus, cum talis diligentia non ſit illi commiſſa, eo magis cũ vnuſquiſque præſumatur bonus, donec probetur malus *l. merito ff. pro ſocio, ibique Alex. & alij addentes ad Bar.* hoc n. procedere poteſt in dubio, ſecus ſi peccatum ſit publicum, quo caſu poſſent ad ſummum ſuſcipi ſacramenta ab expoſitis, non autẽ peti, niſi in caſu neceſſitatis, vt ſupra, & infra *n. 18. in fine.* ex dictis per eundem D. Tho. ibi citandum.

16 Ad vltimum reſpondet *Doctor Sanct. p. 3. q. 80. art. 6. in corp.* quod circa peccatores, qui dicuntur indignè petere diſtinguendum eſt, quidam n. ſunt occulti, quidam verò manifeſti ſi. per euidentiam facti, ſicut publici vſurarij, aut publici raptores, vel etiam per aliquod iudicium eccleſiaſticum, vel ſæculare; manifeſtis ergo peccatoribus non debet, etiam petentibus

tibus ſacra communio dari, vnde *Cyprian. lib. 1. epiſt. 10. in princ.* ita ſcribit ad quemdam: *Pro dilectione tua conſulendum me exiſtimaſti, quid mihi videatur de hiſtrionibus, & mago illo, qui apud vos conſtitutus, adhuc in artis ſuæ dedecore perſeuerat, an talibus ſacra communio cum cæteris Chriſtianis debeat dari? puto nec Maieſtati Diuinæ, nec Euangelicæ diſciplinæ congruere, vt pudor, & honor Eccleſiæ tam turpi, & infami contagione fœdetur.*

17 Si verò non ſunt manifeſti peccatores, ſed occulti, non poteſt eis petentibus ſacra communio denegari; cum enim quilibet chriſtianus ex hoc ipſo, quod eſt baptizatus, ſit admiſſus ad Dominicam menſam, non poteſt ei ius ſuum, tolli, niſi pro aliqua cauſa minifeſta; vnde ſuper illud 1. Corinth. 5. *ſi is, qui frater nominatur inter vos, &c. dicit Gl. Auguſt. in lib. de medicina pænitentiæ cap. 3. in medio tom. 3. nos à communione quemquam prohibere non poſſumus, niſi aut ſponte confeſſum, aut in aliquo iudicio eccleſiaſtico, vel ſeculari nominatum. atque conuictum, poteſt tamen ſacerdos, qui eſt conſcius criminis, occulte monere peccatorem occultum, vel etiam in publico generaliter omnes, ne ad menſam Domini accedant, antequam de peccatis pæniteant, nam poſt pænitentiam etiam publicis peccatoribus non eſt communio deneganda, præcipuè in articulo mortis, vnde in Concil. Carthagin. can. 35. legitur ſcenicis, atque hiſtrionibus, cæteriſque huiuſmodi perſonis, vel apoſtatis conuerſis ad Deum reconciliatio non negetur.*

18 Idem Sanct. *in 4. diſt. 9. q. 1. art. 5. in cor. queſtiunc. 1.* ita eandem materiam proſequitur; *aut peccatum eſt occultum, aut manifeſtum, ſi occultum, aut peccator exigit in occulto, aut in manifeſto: ſi in occulto debet ei denegari, & moneri nè in publico petat; ſi autem in manifeſto petit, debet ei dari, primo, quia pro peccato occulto, pœnam inferens publicam, reuelator eſt confeſſionis, & proditor criminis, ſecundo, quia quilibet Chriſtianus habet ius in perceptione Euchariſtiæ, niſi illud per mortale amittat, vnde cum in facie Eccleſiæ non conſtet iſtum amiſiſſe ius ſuum, non oportet ei in facie Eccleſiæ denegari, aliàs daretur facultas malis ſacerdotibus pro ſuo libito punire maxima pœna, quos vellent, tertiò propter incertitudinem ſtatus ſumentis, quia ſpiritus vbi vult ſpirat, vnde ſubito poteſt eſſe compunctus, & diuinitus à peccato purgatus, & diuina inſpiratione ad ſacra acutum accedere, quarto, quia eſſet ſcandalum, ſi denegaretur, ſi verò peccatum eſt manifeſtum, debet ei negari, ſiue in occulto, ſiue in manifeſto petat.*

19 Quam doctrinam ſequuntur *Sylu. v. Euchariſtia 3. nu. 7. Chamer. de Euchar. cap. 10. dub. 15. Henriq. lib. 1. cap. 30. nu. 5. & in comment. litt. Q. & R. Valent. tom. 4. diſp. 6. qu. 8. pun. 3. verſic. quarto peccatori, Bonac. to. 1. diſp. 1. q. 6. pun. 4. nu. 2. imò addit Nauar. in ſumm. cap. 21. n. 55.* peccare Parochum denegantem communionem pænitenti, ſiue ſecretè, ſiuè publicè petenti propter peccatum mortale occultum, quod in confeſſione audiuit, à quo illum non abſoluit, eo quod non ſatis pæniteret, tum quia id eſſet detractio, & detectio peccati occulti; tum quia eſſet reuelatio peccati ſibi confeſsi, tempore tamen quo iure communicare tenetur, ſequitur *Bonac. cit. num. 4.*

20 Nec hoc contradicit D. Thom. vbi ſupra, quia eſt intelligendus, quando pænitens peteret in loco, vbi non adeſſet, niſi ipſe ſolus cum miniſtrante, vel de occultis, quæ quis ſcit extra confeſsionem; nam ea, quæ ſcit in confeſſione, non ſcit, vt homo; ſed vt Deus *Sylu. cit. ex c. 2. de offic. ordin.* quod ſi pænitens fuit abſolutus, non poſsunt ei negari alia ſacramenta, quamuis antea fuiſset manifeſtus peccator iuxta *Nauar. d. n. 55.* qui etiam eſt intelligẽdus, dummodo ceſſet ſcandalum, vnde rectius dicit *Sylu. ſub d. num. 7.* quod meretrices, & publici vſurarij ſunt omnino ab Altari repellendi, niſi egerint pænitentiã, ita quod poſt priuatam admitti poſſunt ad Euchariſtiam priuatè, ideſt in ſecreto nõ publico, & poſt publicam pænitentiam, publicè, quia manifeſta delicta non ſunt occultè corripienda *ex c. 1. de pænit. & remiſſ.* & concludit, quod ſacerdos antequã eos admittat in publ co ad Euchariſtiam, vel debet iniungere publicam pænitentiam, vel publicare, quod ſunt pænitentes, & vide dicta ſupra reſ. 2. n. 12. ad quæ me remitto.

Vtrũ gratia quę confertur in ſingulis ſacramentis ſit diuerſa eſſentialiter, vel accidentaliter, quo tempore ſacramẽta conferant gratiam, num valide adminiſtrentur ſine ritu eſſentiali, vel accidentali, & tandem num illa veteris legis, contulerint gratiam ſicuti nouę?

S V M M A R I V M.

1 *Gratia ſanctificans, quæ confertur in ſingulis ſacramentis, non eſt diuerſa eſſentialiter, ſed tantùm accidentaliter, & ideo communiter dicitur recipi in illis augmentum gratiæ, non gratiam diuerſam, & n. 2. & 3.*

4 *Sacramenta cauſant gratiam in eo inſtanti, quo materia, & forma habent perfectam ſignificationem, ad quam ſunt inſtituta, excepta Euchariſtia, quæ illam cauſat, quando ſuſcipitur, non autem quando conficitur Sacramentum. In illis conficiendis duplex ritus requiritur, ſed an alterutro omiſſo, vel variato conficiatur Sacramentum, aut mortale committatur, vel ex leuitate materiæ detur excuſatio? n. 5.*

6 *Sacramenta veteris legis non conferebant gratiam, excepta circumciſione, ſed ſignificabant fidem, per quam iuſtificabantur illa recipientes, & n. 7. vſque ad finem.*

Reſolutio CLXXII.

1 AD primum reſpondetur gratiam ſanctificantem, quæ confertur in ſacramentis, non eſſe diuerſam eſſentialiter, ſed eiuſdem ſpeciei in omnibus, dicitur enim in *Catech. Rom. hoc tit. cap. 1. par. 2. nu. 21.* augeri in nobis per confirmationem: gratiam ſuſceptam in baptiſmo, idemque dicit *Belarm. lib. 2. eod. tit. diſt. 3. ſub nu. 11.* procedere in hoc, & alijs ſacramentis, ſed qualitas non augetur per qualitatem diſtinctæ ſpeciei, ſed eiuſdem; calor enim augetur, & fit intentior per calorem, non autem per aliam qualitatem ſpecie diuerſam; ergo non eſt diuerſa eſſentialiter, ſed eiuſdem ſpeciei, vt percipitur ex *D. Tho. 3. par. q. 62. art. 2. Henriq. lib. 1. cap. 12. n. 5. & ſeq. Gregor. de Valent. tom. 4. diſp. 3. q. 3. pun. 2. Regin. lib. 26. nu. 47. & alij*, qui tamen dicunt eſſe diuerſam accidentaliter, licet non eſſentialiter. (An autem Gratia ſacramentorum diſtinguatur à gratia donorũ, & virtutum, & à gratia gratum faciente. latè contra antiquos Theologos *Sot. in 4. diſt. 1. q. 3. art. 2.*)

2 Quæ diuerſitas conſiſtit in diuerſis auxilijs, quæ comitantur gratiam habitualē directis ad finem, ad quem vnumquodque ſacramentum eſt ordinatum, ſicuti n. in quolibet ſacramento intenditur finis particularis, ita per quodlibet ſacramentũ conferuntur auxilia ſpecialia ad conſequendum ipſius finem, vt de ſingulis loquitur Belarm. loco cit. & percipitur ex D. Tho. cit. in baptiſmo namque conferuntur auxilia ſpecialia cum diſpoſitione ad ſuſcipienda reliqua ſacramenta, & ad ſeruanda Chriſti præcepta; in confirmatione augetur gratia cum ſpeciali auxilio ad confitendum Chriſtum, & pugnandum contra eius inimicos; in pœnitentia confertur gratia cum ſpeciali auxilio ad perfectius deteſtanda peccata, & ſatisfaciendum pro commiſſis; in Euchariſtia augetur gratia cum ſpeciali auxilio ad præcauendas, & ſuperandas tentationes, & ad crebros virtutum actus eliciendos. In ex-
3 trema vnctione augetur gratia cum ſpeciali auxilio ad facilius reſiſtendum tentationibus in periculo mortis, cuius vnctio, ſubdit *Trident. ſeſſ. 14. c. 2. ſub eod. tit.* delicta, ſi quę ſint adhuc expiāda, ac peccati reliquias abſtergit, & ægroti animam alleuiat, & confirmat, magnam in eo diuinæ Miſericordiæ fiduciam excitando, qua infirmus ſubleuatus, morbi incōmoda, ac labores leuius fert, & tētationibus dæmonis calcaneo inſidiantis, faciliùs reſiſtit; In ſacramento ordinis augetur gratia cũ ſpeciali auxilio, vt per illum miniſtri Eccleſiæ habiles, & digni reddantur ad miniſteria, & functiones illius; & tandem in matrimonio augetur gratia cum ſpeciali auxilio ad fouendum mutuum amorem, ad ſeruandam fidem, & ad prolem ſuſcipiendam, & religioſè educandam *Vaſq. in 3. par. diſp. 81. ar. 4. c. 7. nu. 78. Henriq. & Regin. loc. cit.*

4 Ad ſecundum reſpondetur ſacramenta cauſare gratiam in eo inſtanti, in quo materia, & forma habent perfectam ſignificationem, ad quam ſunt inſtituta E. g. in Sacramento baptiſmi cauſatur gratia in eo inſtanti, quò ablutio, & prolatio verborum, gignit perfectum ſenſum *Henriq. lib. 1. cap. 19. n. 1. & lib. 2. cap. 9. n. 1. Coninch. q. 62. art. 4. n. 62.* & conſequenter ait *Bonac. tom. 1. diſp. 1. q. 4. pun. 7. num. 2.* non eſt verus baptiſmus, quando quis aut non dum abluit, aut non dum protulit verba habentia perfectum ſenſum, ſacramentum verò Euchariſtię ſolum, non producit gratiam poſt completam formam conſecrationis ſuper

debi-

ta materia; quia tunc conficitur tantùm Sacramentum, gratia verò producitur, & confertur,quãdo ſuſcipitur *Sot.in 4.diſt.9. q.2.art.2.& aly apud eundem Bonac.ſub d.n. 2.& nos ſupra v. Euchariſtia.*

5 Ad tertium reſpondetur in conficiendis ſacramentis duplicem ritum requiri, vnũ de neceſſitate ſacramenti, ſeu medij, & ſunt materia, forma, & intentio, ſine quibus, vel vnoquoque ipſorum non conficiuntur, & propterea dicitur ritus eſſentialis; alterum de neceſſitate pręcepti, vt ſunt cæremoniæ, ſeu actiones externæ,quę attinent ad decus, & ornatum,quæ ſolent ſeruari in adminiſtrandis ſacramẽtis;& dicitur ritus accidentalis, quia ſine eo conficiuntur ſacramenta, ſed nõ licitè,& proptere a variare cæremonias prædictas eſt ex ſuo genere mortale *Suar.diſp.16.ſect.2.§.fin.* vbi hoc exemplificat in eo,qui omitteret mixtionem aquæ in conſecratione ſanguinis, vel ſi latinus conſecraret in pane fermentato, *Henriq.lib.1.cap.11.nu.4.Belarm. lib.2. hoc tit. cap. 26. Regin. lib.26. num.59.* niſi leuitas materiæ excuſet, veluti ſi quis baptizando priuatim in caſu neceſſitatis, vteretur forma vulgari idem Suar ibidem.

6 Ad vltimum reſpõdet *D. Tho.in 4. ſent. diſt.1.q.1. ar.5.q.1.in corp.* quod nullo modo ſacramenta veteris legis conferebant gratiam,excepta circumciſione, ſed ſolùm ſignificabant fidem, per quam iuſtificabãtur, vt etiam dictum eſt ſupra reſol. 165. *n.7. &* 10. quod videtur confirmatum ex *Trid.ſeſſ. 7.can.* 2. ſed latius proſequitur materiam idem *Sanct.par.3.q.62.ar.6.& q. 70. ar.4. in corp.* vbi proſequitur de circũciſione, videlicet, *Ab omnibus communiter ponitur, quod in circumciſione peccatum originale remittebatur, quidam tamen dixerunt, quod non conferebatur gratia, ſed ſolùm auferebatur peccatum, ſed hoc non poteſt eſſe, quia culpa non remittitur, niſi per gratiam ſecundum illud ad Rom.3.iuſtificati gratis per*
7 *gratiam. Et ideò alij dixerunt, quod per circumciſionem conferebatur gratia quantum ad effectus remiſſionis culpæ, ſed non quantum ad effectus poſitiuos, ne cogerentur dicere, quod gratia in circumciſione collata ſufficiebat ad implendum mandata legis,& ita ſuperfluus fuerit aduentus Chriſti; ſed hæc etiam poſitio ſtare non poteſt, primo quidem, quia per circumciſionem dabatur pueris facultas ſuo tempore perueniendi ad gloriam, quæ eſt vltimus effectus poſitiuus gratiæ; ſecundo quia priores ſunt naturaliter ſecundũ ordinem cauſæ formalis, effectus poſitiui, quàm priuatiui, licet ſecundum ordinem cauſæ materialis ſit è conuerſo, forma n.non excludit priuationem, niſi in priuando ſubiectum.*

8 *Et ideo aly dixerunt, quod in circumciſione conferebatur gratia, etiam quantum ad aliquem effectum poſitiuum, qui eſt facere dignũ vita æterna, ſed non quantum ad omnes effectus, quia non ſufficiebant reprimere concupiſcentiam fomitis, nec ad implendum mandata legis, quod etiam aliquando mihi viſum eſt, ſed diligenter conſideranti apparet hoc non eſſe verum, quia minima gratia poteſt reſiſtere cuilibet concupiſcentiæ, & vitare omne peccatum mortale, quod committitur in trangreſſione mandatorum legis; minima enim caritas plus diligit Deum, quàm cupiditas millia auri, & argenti, & ideò dicendum eſt, quod in circumciſione conferebatur gratia, quantum ad omnes gratiæ effectus, aliter tamen quam in baptiſmo; nam in baptiſmo confertur gratia ex virtute ipſius baptiſmi, quam habet in quantum eſt inſtrumentum paſſionis Chriſti iã*
9 *perfectæ. In circumciſione autem conferebatur gratia, non ex virtute circumciſionis, ſed ex virtute fidei Paſſionis Chriſti, cuius ſignum erat circumciſio, ita ſcilicet quod homo, qui accipiebat circumciſionem, profitebatur ſe ſuſcipere talem fidem, vel adultus pro ſe, vel alius pro paruulis, vnde Apoſtol. dicit ad Rom. 4. quod Abraham accepit ſignum circumciſionis ſignaculum iuſtitiæ fidei, quia ſcilicet iuſtitia erat ex fide ſignificata, non ex circumciſione ſignificante, & quia baptiſmus operatur inſtrumentaliter in virtute Paſſionis Chriſti, non autem circumciſio, ideo baptiſmus imprimit characterem incorporantem hominem Chriſto, & copioſiorem gratiam confert, quam circumciſio: maior enim eſt effectus rei præſentis, quàm ſpei.*

10 Et adeo verum eſt circumciſionem cõtuliſſe gratiam, quod ſi haberet locum poſt paſſionem Chriſti, etiam introduceret ad Regnum; etenim neque baptiſmus ante paſſionem eius introducebat ad Regnum, auferebantur ergo per illam originale peccatum.& etiam actualia adultorum, non tamen liberabãtur ab omni reatu pœnæ ſicuti per baptiſmum,in quo confertur copioſior gratia; ante autẽ circumciſionem datam Abrahæ, qui fuit primus circumciſus, ſola fides Chriſti futuri iu-

ſticabat tàm pueros,quàm adultos , ſicuti etiam circumciſione ordinata ; ſed antea non requirebatur aliquod ſignum proteſtatiuum huius fidei, quia non dum fideles ſeorſum ab infidelibus cæperant adunari ad cultum vnius Dei ; probabile tamen eſt, parentes fideles pro paruulis natis, & maximè in periculo exiſtentibus aliquas preces Deo fudiſſe, vel aliquam benedictionem eis adhibuiſſe (quod erat quoddam ſignaculum fidei) ſicuti adulti pro ſe ipſis preces, & ſacrificia offerebant, vt docent idem *Sanct.eod.art.4. & Belarm. hoc tit.lib.2.diſt.3.cap.2. n.3.*

Quæritur de charactere , & de ſacramentis eum imprimentibus, vbi imprimatur?num vetera ſacramenta illum impreſſerint, de illorum differentia, connexione, & duratione, eorumque ſuſceptoribus , & tandem an Beati, & Angeli ſint Sacramentorum capaces?

SVMMARIVM.

1 *Character quid ſit, & in quibus Sacramentis imprimatur? an in eſſentia animæ, & num vetera illum impreſſerint? n.2. & 3.*

4 *Characteres baptiſmi,confirmationis,& ordinis differunt inter ſe ſpecie. Sed ſacrorum ordinum non ita,quia omnes ordinantur ad vnum eundem characterẽ n.5. & 6.*

7 *Ordines ſacri ſi conferantur abſque confirmatione præcedenti, valent,nec propterea cõmittitur mortale,ſed tantũ veniale peccatum, ſi conferantur ordine præpoſtero, tenent,ſunt tamen poſtea conferendi priores non dati abſque iteratione collati, ſed an diſpenſet Epiſcopus, vel Pontifex? n.8.*

9 *Character ſemel ſuſceptus,eſt indelibilis, & non amittitur etiam per hæreſim, vel ſchiſma,nec per mortem corporis.*

10 *Sacramentorum omnes ſunt capaces, aliquibus exceptis, vt infra. ſed an Angeli? n.11. & 12.*

Reſolutio CLXXIII.

1 CHaracter ex *Apoſt.2.ad Corinth. cap.1.* ſic definitur *eſt inſigne quoddam animæ impreſſum, quod deleri numquam poteſt,eique perpetuo inhæret.* Alias definitiones latiores tradit *D.Thom.in 4.diſt.4.q.1.art.2.& part.3. q.63.art.2.* quæ in idem reincidunt,ſed non placet tradita *per Gregor.de Valent.to.3. diſp.3. qu.4. pun.1.*qui ſic definiuit, *eſt qualitas ſpiritualis animæ diuinitus infuſa, qua homo redditur aptus ad ſacramenta ſuſcipienda, vel adminiſtranda, & ad alia diuini cultus opera*; etenim excluderetur à definitione baptiſmus, quia ſi iuxta eam character reddit aptum ſubiectum ad ſacramenta ſuſcipienda, vel adminiſtranda, homo qui ante baptiſmum nullum habet characterem, non eſſet aptus ad baptiſmum ſuſcipiendum, & propterea tenenda eſt definitio Apoſt.quæ cõplectitur omnia ſacramenta Characterem imprimentia, quæ ſunt baptiſmus,confirmatio, & ordo *Trid.de ſacram,ſeſſ.7. can.9. idem Apoſt.epiſt.2.ad Corinth.cap.1. D. Tho. p.3.q.63.a.1. Henriq.lib.1.c.13.Regin.lib.26. n.48. & omnes.*

2 Imprimitur autem in eſſentia, ſeu ſubſtantia animæ ſecundum *Suar.to.3. diſp.11. ſect.4. §.quinta ergo. Vaſq.3. par.q.3.art.6. diſp.134.cap.4.nu.81. Belarm. lib.2. hoc tit. cap. 19. & alÿ,* qui ſcripſerunt poſt Trid. per quod *in d.ſeſſ.7.can.9.* fuit dictum,imprimi in anima, non in aliqua eius potentia in particulari, nam antea communis erat ſententia *D.Thom.part.3.qu.63. art.4.* dicentis imprimi in intellectu ex rationibus ibi per eum adductis, exploſa ſentẽria Scoti, volentis imprimi in voluntate, quam confutat *Caiet. loco cit. ad 3.* ſed ve-
3 tera ſacramenta nullum imprimebãt characterem; etenim dum ex Trid. habemus hæc tria ſacramenta illum imprimere cũ excluſione aliorum etiam nouæ legis, non eſt cur includantur illa legis veteris, ad regulam iuris *in c. nonne de præſumpt. & l. cum Prætor. ff. de iudic. DD. communiter apud Bonac.hoc tit.diſp.1.q.5. pun.1. n.4.* qui *pun. 3. n.1.* ex multis probat Characteres
4 baptiſmi,confirmationis, & ordinis differre inter ſe ſpecie, ea ratione, quia diuerſitas ſpecifica cognoſcitur ex diuerſitate potentiarum, habituum, & actuum, ſed characteres ſunt potentiæ, ſeu habitus ordinati ad diuerſos actus, vt patet ex fine vniuſcuiuſque eorum, ad quem ſunt directi, ergo differunt ſpecie inter ſe; vn-
5 de patet characteres ſingulorum ſacrorũ ordinum non differre inter ſe ſpecie, quia ſin-

ſinguli ordinantur ad vnum eundem characterem ſacerdotij, & ad eundem finem, quapropter potius dicitur extendi, quam multiplicari,nequidem numero, alias eſſent plures characteres, quàm tres contra
6 Trid. vbi ſupra. Characteres autem confirmationis, vel ordinis neceſſariam habẽt connexionem cum charactere baptiſmi, adeò quod ſi confirmatio, vel ordo conferantur non baptizato, inualidè conferũtur. hinc *Innoc. 3. in c. 2. §. quia verò de presbit. non bapt.* relatis verbis eiuſdam Concilij ibi, *ſi quis in Presbyterum ordinatus deprehenderit ſe non eſſe baptizatum,baptizetur,& iterum ordinetur. &c.* ſubdit *mãdamus quatenus ipſum per ſingulos ordines vſque ad ſacerdotium promouere procures, & permittas eum in ſacerdotio miniſtrare,quia non intelligitur iteratum, quod ambigitur eſſe factum,nec male de ſacramento ſentitur,cũ illud non religionis contemptus, ſed articulus neceſſitatis excludit, &c.* Verum character
7 ordinis non habet neceſſariam connexionem cum charactere confirmationis; ille enim ſi conferatur non confirmato, validus eſt, quamuis diſſentio prius erat inter Doctores, an mortale propterea committatur, quos refert *Henriq.lib.3.cap.5.in fine in comment. litt. R.* ſed præualuit opinio, quod ſit ſolùm veniale, vt per eundem *Henriq. ex Nauar. in man.cap.22.nu.9. in fine,* quia licet Trid.*ſeſſ.23.cap.4.*prohibeat hoc fieri, non tamen ſub aliqua graui pœna, & propterera idem docent multi cum *Dia.par.10.tr.11.reſol.14.*
8 Character autem ordinum ſacrorum tenet, etiam ſi præpoſtero ordine ſuſcipiantur, puta ſi ſuſcepto ſubdiaconatu, ſuſcipiatur ſacerdotium, & poſtea diaconatus, ſuper quo defectu diſpenſat Epiſcopus ex *c.1.de ſacram.non iterand. & c.1.de Cler. per ſalt.prom. vbi Gl. v. de miſericordia* docet idem procedere in aſſumpto ad ſacerdotium abſque vllo ordine præcedenti,quod st. poſſint ſuppleri abſque iteratione ordinis ſacerdotalis; vnde ſequitur quod licet iſti ordines ſint plures numero; non tamen habent neceſſariam connexionem inter ſe, dum ex prædictis patet, collationem poſterioris, priori prætermiſſo teneret,ſi tamen iſti promoti per ſaltum miniſtrauerint ante diſpenſationem ab Epiſco. po in ordine per ſaltum ſuſcepto, indigẽt diſpenſatione Apoſtolica *ex Trid.ſeſſ.23. c. 14. in fine Suar. de cenſur.diſp.31.ſect.1.nu. 52.Dia.par.5.tract.10.reſol.27.§. notandum tertiò, & reſol.29.* Durat quoque ſemper
9 characterem, ſemel ſuſceptum, & numquam amitti per quodcumque peccatum, etiam ſi eſſet hæreſis, vel ſchiſma, cum ſit indelebilis, legitur *in Trid.ſeſſ.7.can.9.* rationem tradit *D. Th. par.3.qu. 63. art.5.* quia st. character eſt qualitas ſupernaturalis ſpiritualis, non agnoſcens contrariũ, nec naturale, nec morale, vt gratia, cui aduerſatur peccatum, merito indelebiliter eſt in anima, quæ eſt perpetua, & incorruptibilis,& proinde illi ſemel affixus, ſẽper durat,ſicut illa, in bonis ad eorum gloriam, in malis ad eorum ignominiam, ſicut etiam character militaris remanet in militibus poſt adeptam victoriam in ijs, qui vicerunt ad gloriam, & in ijs, qui fuerunt victi ad pœnam; vt dicit *D.Thom. cit. ad 3.* An autem de potentia Dei character poſſit deſtrui non annihilata anima tractat *Sotus in 4.diſt.1. q.4.art.5.*
10 Suſceptores verò capaces ſacramentorum, ſunt omnes homines, cum aliqua tamen exceptione, nam aliqui ſunt incapaces matrimonij propter impotentiam, aut minores ætatem; alij ordinis, vt feminæ, & hermaphroditi; alij pænitentiæ, extremæ vnctionis, & Euchariſtiæ,vt pueri ante vſum rationis, de quibus ſigillatim ſuis locis dictum eſt; Angeli autem vti ſpirituales non ſunt capaces ſacramẽtorum, quia conſiſtunt in rebus materialibus, vt ex *D. Thom.par.3. q.80. art.2.& 3.* docent *Suar. to.3.hoc tit.diſp.14.ſect.1. n.1.Henriq.lib.1.c. 21.n.1.Regin.lib.26.n.50.& alij communiter.*
11 In contrarium autem arguit idem *Sanct. d. art. 2.* per id quod dicitur *in pſalmo 77. ibi panem Angelorum manducauit homo*, vbi Gl. dicit, id eſt corpus Chriſti, quod eſt vere cibus Angelorum, ſed hoc non eſſet, ſi Angeli ſpiritualiter non manducarent Chriſtum; ergo Angeli etiam ſpiritualiter Chriſtum manducant: & reſpondet ibid. in cor. & ad 1. videlicet, *in hoc Sacramento continetur ipſe Chriſtus, non quidem in ſpecie propria, ſed in ſpecie ſacramenti; dupliciter ergo contingit manducare ſpiritualiter Chriſtum, vno modo prout in ſpecie conſiſtit,& hoc modo Angeli manducant ipſum Chriſtum, in quantum ei vniuntur fruitione charitatis perfectæ, & viſione manifeſta (quem panem expectamus in Patria) non per fidem, ſicut nos*
12 *ei hic vnimur. Alio modo contingit ſpiritualiter manducare Chriſtum, prout eſt in ſpeciebus*

bus huius ſacramenti, in quantum st. aliquis credit in Chriſtum cum deſiderio ſumendi hoc ſacramentum, & hoc non ſolùm eſt ſpiritualiter manducare Chriſtum, ſed etiam ſpiritualiter manducare hoc ſacramentum, quod non competit Angelis, & ideo licet Angeli ſpiritualiter manducent Chriſtum, non tamen conuenit eis ſpiritualiter manducare hoc ſacramentum, & ideo dicitur homo manducare panem Angelorum, quia primo, & principaliter eſt Angelorum, qui eo fruuntur in ſpecie propria, ſecundario autẽ eſt hominũ, qui Chriſtum ſub ſacramento accipiunt. Hic ſupereſſet agendũ de intentione requiſita tàm in conficiendis, quàm in ſuſcipiendis ſacramentis, vti de re in ſingulis neceſſariò requiſita, dum ſupradictum eſt de materia, & forma illorum ſimiliter neceſſaria, ſed qui actum de ea eſt ſupra *reſ.160.n.9.* ibi me remitto.

Quid, & quotuplex ſit ſcandalum, an ſit peccatum mortale, vel veniale, & ſi tale, an ſit vnum, vel duo.

SVMMARIVM.

1 *Scandalum quid ſit, & quomodo differat à peccato ſecundum ſe n.2. Eſt duplex actiuum, & paſſiuum, illud dicitur ſcandalum de per ſe, iſtud per per accidens. n.3. 4. & 5. Aliquando eſt actiuum, & paſſiuum ſimul, aliquando actiuum ſine paſſiuo, & aliquando paſſiuum ſine actiuo. n.6. An, & quando ſit mortale, vel veniale. n.7. vſque ad 11.*

12 *Scandalum mortale an committat mulier, quæ ſe inſpiciendam exhibet ab aliquo, quem credit eam concupiturum. Actiuum alijs dans, ſemper duo peccata committit mortalia, vel venialia iuxta materiam ſcandali.*

Reſolutio CLXXIV.

1 AD primum definitur ſcandalum per *D. Thom.2.2. qu.43.art.* 1. quod ſit dictum, vel factum minus rectum, alijs occaſionem ruinæ præbens *Sylu.v.ſcandalum ſub initio, Regin.lib.14. cap.4. num.22. Summa Dia. v.ſcandalum nu.*1. quam definitionem explicando Sanctus, dicit differre à definitione peccati ſecundum ſe, ſub qua continetur non ſolùm dictum, vel factum, ſed etiam concupitum: & ratio eſt, quia concupitum, ſeu concupiſcentia, eſt cogitatio mali, quæ latet in corde, quam propterea cum alij non videant, non poſſunt ab illa ſumere occaſionem ſcandali; Nec dicitur minus rectum eo, quod ab alijs ſuperetur in rectitudine, ſed quia habet aliquẽ rectitudinis defectum; vel quia eſt ſecundum ſe malum, vel habet ſpeciẽ
2 mali. Hoc exemplificat Sanctus ibidem *ad* 2. in eo, qui recumbit Idolo, quod quãuis ſecundum ſe peccatum non ſit (ſi modo non fiat intentione corrupta) quia tamen habet quamdam ſpeciem mali, vel ſimilitudinem venerationis Idoli, poteſt alijs ruinæ occaſionem præbere; qua de cauſa *Apoſt.1.ad Theſſal.5.* monet omnes ab omni ſpecie mali abſtinere. Item non dicitur in definitione dans cauſam ruinę, ſed occaſionem, quod ſignificat cauſam imperfectam, quia nihil poteſt eſſe homini ſufficiens cauſa peccati, niſi propria volũtas, idem Sanct. *ad 3.*

3 Ad ſecundum ſcandalum eſt duplex, actiuum, & paſſiuum; illud eſt quando aliquis ſuo malo verbo, vel facto intendit alium ad peccandum inducere; vel etiam ſi hoc principaliter non intendat, factum tamen, vel dictum eſt tale, quod de ſui ratione habet, vt ſit inductiuum ad peccandum, puta cum aliquis publicè peccat dicto, vel facto, qui propterea dat alijs occaſionem ruinę, & dicitur etiam ſcandalum de per ſe; Paſſiuum autem eſt, quando præter intentionem operantis, & conditionem operis, aliquis malè diſpoſitus, ex aliquo opere inducitur ad peccãdum, puta cum quis dicit eſſe adhibendam diligentiam in cura rerum, & bonorum corporalium, & de facto illam adhibet, ea licitis medijs multiplicando, ſi alter videns iſtius diuitias, ſumit occaſionem inuidiæ, hoc dicitur ſcandalum paſſiuum, ſeu per accidens, quia ipſe idem
4 eſt ſuæ ruinæ cauſa. Nec ille, qui dicit, vel facit huiuſmodi actus licitos peccat, licèt alter ex illis occaſionem peccandi ſumat. idem *Sanct.d.art.1.ad 4.Sylu.Regin.& Dia. cit.* quod probatur apud *Matth.cap.15.* vbi cum dixerit Chriſtus Phariſeis, non omne quod intrat in os, coinquinat hominem; ſcandalizati ſunt, & propterea cum dixerint Apoſtoli eidem Domino, ſcis quia Phariſei audito hoc verbo ſcandalizati

ſunt,

Digitized by Google

ſunt, reſpondit, ſinite illos; cæci ſunt, & du-
ces cæcorũ; Ergo non eſt in hoc peccatum
aliquod, & conſequenter ad propoſitũ di-
cit *Gregor. in c. inter verba* 11. *q.* 3. habemus
de hoc conſolationem in Euangelio.

5 Confirmatur ex *Innoc.* 3. *in c. magnæ* §.
cum igitur de voto, vbi cum commutauerit
cuidam votum vltra marinum in alia pie-
tatis opera, dubitans aliquos ex hoc ſcan-
dalum accepturos, putantes non poſſe à
Pontifice commutari, poſt relata diuerſa
ſacræ ſcripturæ loca, in quibus probatur
commutari poſſe, dicit *non curantes, quod os
loquentium iniqua loquatur*, & citat præfa-
6 tum *tex. Matth.* Quandoque autem con-
tingit eſſe ſcandalum actiuum in vno, &
paſſiuum in alio, puta cum ad inductionẽ
vnius, alius peccat; quandoque eſt ſcan-
dalum actiuum ſine paſſiuo, vt quando a-
liquis verbo, vel facto procurat inducere
alium ad peccandum, & iſte non cõſentit,
quandoque tandem è contra eſt ſcandalũ
paſſiuum ſine actiuo, vt quando quis ſu-
mit occaſionem peccãdi ex alterius facto,
vel dicto licitis, vt dixi, & tradit *Sanct. cit.
d. art.* 1. *ad* 4. *Sylu. ſub n.* 1. *ex eod. Sanct. Ri-
char. & alys Regin n.* 23. *Dia. vbi recentiores
par.* 5. *tract.* 7. *reſol.* 1.

7 Ad 3. reſpõdet *D. Tho. cit. a.* 4. *in cor. videlt
ſcandalum importat impactionem quamdã, per
quam aliquis diſponitur ad ruinam, & ideo
ſcandalum paſſiuum quãdoque poteſt eſſe pec-
catum veniale, puta cum aliquis ex inordina-
to dicto, vel facto alterius commouetur motu
venialis peccati: quandoque verò eſt mortale
cum aliquis ex inordinato dicto, vel facto al-
terius procedit vſque ad mortale. Scandalum
autem actiuum ſi ſit per accidens, poteſt eſſe
quandoque veniale, puta cum aliquis, vel actũ
venialis peccati, vel actum, qui non eſt ſecun-
dum ſe peccatum, ſed habet aliquam ſpeciem
mali cum aliqua leui indiſcretione committit,
quandoq; verò eſt mortale, ſiue quãdo quis cõ-
mittit actum peccati mortalis, ſiue quando con-
temnit ſalutem proximi, vt ſi in eius detri-
mentum, non prætermittat aliquis facere, quod
8 ſibi libuerit. Si vero ſcandalum actiuum
ſit per ſe, puta cum intendit inducere alium
ad peccandum, ſiquidem intendat inducere ad
peccandum mortaliter, eſt mortale, & ſimili-
liter, ſi intendat inducere proximum ad pec-
candum venialiter per actum peccati morta-
lis; Si verò intendat inducere proximum ad
peccandum venialiter per actum peccati ve-
nialis, eſt peccatum veniale*, quam doctrinam
eodem modo tranſcribit *Sylu. cit. n.* 2. & ad-
dit, idem per omnia eſſe, ſi quis non in-
tendat inducere, ſed tamen factum ſit in-
ductiuum, quod verum eſt ſingula ſingu-
lis referendo, vt etiam dictum eſt.

9 Idem in ſubſtãtia docet *Regin. d. lib.* 14. *n.*
24. dum dicit, ſcandalum eſſe ex ſuo ge-
nere mortale *ex Matt. c.* 5. *& cap.* 18. *ex epiſt.
ad Roman. cap.* 14. *ſub fine*, *& ad Corinth. c.*
8. quia ex genere ſuo eſt charitati contra-
rium, ex leuitate verò materiæ, vel inad-
uertentia, quæ reddat conſenſum volun-
tis ſemiplenum, & imperfectum, fieri ve-
niale. Sed *Nauar. in man. cap.* 14. *ſub n.* 28.
ita diſtinguit, aut quis dicit, vel facit ali-
quid, quod de ſe non eſt mortale, cum in-
tentione tamen ad illud inducendi alterũ,
vel abſque tali intentione facit aliquid,
quod præſefert ſpeciem mortalis, & in tali
loco, & coram talibus eſt ſufficiens impul-
ſus ad peccãdum mortaliter, tunc eſt mor-
tale; Si verò ex ſe non eſt mortale, licet
habeat eius ſpeciem, factum coram alio ſi-
ne intentione inducendi ad peccatum, non
eſt mortale, imò etiam quod de ſe eſt mor-
tale, commiſſum coram alijs abſque tali in-
tentione, & abſque periculo probabili il-
los ad peccatum impellendi, nec eſt mor-
10 tale. Quod dictum cum his adiunctis
non eſt contrarium *D. Thom. d. art.* 1. *ad* 4.
vt ſupra retuli, ſed potius eſt conforme
alteri loco eiuſdem Sanct. citat. *art.* 3. *in
corp.* ibi, *ſcandalum autem actiuum poteſt
accipi dupliciter per ſe st., & per accidens.
quando eſt præter intentionem agentis, vt pu-
ta cum aliquis facto ſuo, vel verbo inordina-
to, non intendit alteri dare occaſionem ruinæ,
ſed ſolùm ſuæ ſatisfacere voluntati, & ſic ſcã-
dalum actiuum non eſt ſpeciale peccatum, quia
quod eſt per accidens, non conſtituit ſpeciem,
&c.* eſt propterea Sanctus intelligendus
ſecundum expoſitionem Nauar. vt ſupra,
aliàs iſta duo loca citata viderentur con-
traria.

11 Sed non placet quod idem Nauarr. ad-
dit *n.* 29. *in fine*, quod neque veniale pecca-
tum ſit amplius, quàm veniale, ſi fiat ani-
mo alliciendi alterum ad peccandum mor
taliter; hoc enim non ſolùm contradicit
dictis per eundem ibidem paulò ante, ſed
eſt erroneum, quia quamuis aliquis nec
mortale, nec veniale committat coram a-
lij, ſed ſolùm habeat intentionem, ſeu de-
ſideriũ, vt aliquis mortaliter peccet, mor-
tale ſine dubio committit; hoc n. eſt pro-

prium

prium officium diaboli, & docent *D. Tho. d.art.4 in corp. & alij DD. cit.* Exemplum
12 de priori doctrina ſub n.9.relata dat Nauar. cit. de femina, quæ ſine cauſa exhibet ſe alteri conſpiciendam, quem credit ex inſpectione peruerſum aliquod deſideriũ peccandi mortaliter concepturum, etiam ſi ipſa non intendat ad huiuſmodi deſiderium allicere, tunc peccar mortaliter, ſi alioquin non poſſit congruo quodam modo ibi non adeſſe, puta quia debet ad Eccleſiam ire, vel alibi cum alijs mulieribus, ne videatur inurbana ſequitur *P.Dia. par.5.tract.7.reſol.3*1. vbi *in §. non deſinam ex Laym. & alijs* addit excuſari feminas vtentes ornatu, quo nuda pectora, & mammillas oſtendunt, ſi hoc fiat ſecundum morem patriæ, & abſque vlla mala intentione, idẽ de choreis licitis cũ ampliatione, & limitatione prædictis ſcribunt multi cum eodem *P.ibid.reſ.25*.

13 Ad 4. reſpondetur quod quando quis dat alteri ſcandalum per mortale, vel veniale duo peccata committit mortalia, vel venialia iuxta diſtinctiones ſupra relatas, vnum ſecundum ſe, alterum quaſi per accidens, ſeu paſſiuum, quod eſt peccatum, quod occaſione ſui, ille tertius committit, vt benè docet *Nauar. d.c.14. nu.28.in fine*; probatur, quia aliàs nullum ſcandalum actiuum eſſet peccatum; etenim illud peccatum ſcandali actiui, ex quo quis ſcandalizzatur, iam eſt de per ſe tale, ſi modo ex occaſione ſcandali dati, non committeretur aliud peccarum, nullum ſcandalum ſaltem actiuum eſſet peccatum, & conſequenter fruſtra in Euangelio hoc prohiberetur, & DD. cit. gratis diſputarent de hac materia; ergo ſcandalum prædictum eſt duplex peccatum.

Vtrum ſcandalum actiuum, vel paſſiuum poſſit in viris perfectis inueniri, & an expoſito committere maius malum, licitum ſit ſuadere, vt committat minus?

S V M M A R I V M.

1 *Peccata venialia, etiam viri perfecti committunt.*
2 *Scandalum actiuum an detur in viris iuſtis, & quid de ſcandalo paſſiuo? num. 3. Paſſiuum, vel actiuum vitandi cauſa, an liceat committere mortale, vel veniale? n. 4. & 7.*
5 *Charitas ordinata incipit à ſe ipſo.*
6 *Verbum otioſum an aliquando, nequidem ſit veniale?*
8 *Malum maius vt vitetur an poſſit proximo perſuaderi minus? & n. 10. & 11.*
9 *Loth an benè, vel malè fecerit offerendo filias ſodomitis?*

Reſolutio CLXXV.

1 AD primum difficultas oritur, quia vt in *priori reſol.n.7.* dictum eſt, datur ſcandalum actiuum cum ſolo peccato veniali, ſed viri perfecti iſta committunt iuxta illud, ſepties in die cadit iuſtus, & in *epiſt.1.apud Io. ibi, ſi dixerimus quod peccatũ non habemus ipſi nos ſeducimus*, ergo etiam in viris perfectis poteſt eſſe ſcandalum actiuum. Quod vlterius probatur, quia non ſolùm de Petro dicitur ſcandalizaſſe gẽtiles iuxta hiſtoriam ſacram apud *Apoſt. ad Galat.2.* ſed etiam ex verbis Domini dicitur apud *Matth.cap.15.* Phariſeos ſcandalum paſſiuum accepiſſe, & tandem idem Dominus in eodem Euang. dixit Petro, *vade retro, ſcandalum mihi es*, ergo etiam ſcandalum paſſiuum poteſt in viris perfectis inueniri. Quibus reſpondet *D. Thom.*
2 *2.2.q.43. ar.6.* quoad ſcandalum actiuum, venialia perfectorum, quę etiam iſti committere ſolent, conſiſtere in ſubitis motibus, qui cum ſint occulti, ſcandalizare non poſſunt, & quatenus ad exteriora prodirent, tàm leuia eſſe, vt de ſe vim ſcandalizandi non habeant; quando autẽ in talia incidunt, hoc prouenire ex infirmitate naturæ ſecundum quam à perfectione deficiunt, non tamen tantùm deficere, vt multum ab ordine rationis recedant, ſed modicum, & leuiter, & hoc non eſſe tàm magnum, vt inde rationabiliter poſſit ab alio ſumi peccandi occaſio.

3 Quoad ſcandalum autem paſſiuum dicit idem *Sanct. cit.art. 5.* nec poſſe in viris perfectis reperiri iuxta illud *pſalm. 118. pax multa diligentibus legem tuam, & non eſt illis ſcandalum*, & quamuis in exterioribus actibus poſſint impediri, in interiori tamen voluntate per dicta, vel facta aliorũ non impediri, quo minus tendant in Deũ iuxta *Apoſt. ad Rom.ibi, neque mors, neque vita, neque gladius poterunt nos ſeparare à charitate Chriſti*; nec vmquam ſcandalizari

ri ſecundum veram rationem ſcādali, licet
venialiter aliquando peccent, ſed eſſe in
eis quamdam appropinquationem ad ſcā-
dalum iuxta propheticum dictum *in pſal.
72. mei penè moti ſunt pedes*; & tādem quo
ad verbum Domini, ſcandalum ibi large
poni pro quolibet impedimento, quia Pe-
trus nitebatur eius paſsionem impedire.
4 Ad 3. eſt præmittendum non poſſe pro
vitando ſcandalo paſſiuo, mortale com-
mitti (de ſcandalo n. actiuo non poteſt
eſſe quæſtio, cum iſtud ſit dictum, vel fa-
ctum minus rectum, vt in priori *reſol. n. 1.*
proinde nihil tale eſt faciendum, vt docet
*D. Thom. vbi ſupra art. 7. in corp.) iuxta
Innoc. 2. in c. 2. §. ſuper eo de noui oper. nun-
ciat. ibi operæ illa, quæ ſine mortali omitti nō
poſſunt, nō ſunt pro vitando ſcandalo dimittē-
da; nec ea debent pro ſcandalo vitando com-
mitti, quæ ſine mortali peccato committi non
poſſunt*. rationem tradit idem Sanct. citat.
quia sī. nullus debet mortaliter peccare,
vt alterius peccatum impediat, & ſecun-
dum ordinem charitatis plus debet quis
5 ſuam ſalutem ſpiritualem diligere, quam
alterius *l. Præſes C. de ſeruit. & aqua Caiet.
in 2. 2. q. 73. art. 2. in fine*. Imò, & quod
magis eſt, nec debet quis venialiter pec-
care pro vitando alterius ſcandalo, quia
peccatum non poteſt eſſe diligibile, & li-
cet per iſtud gratia non tollatur; eſt tamen
diſpoſitiuum ad mortale, quod propterea
neque ob metum mortis eſſe committen-
dum docet *D. Thom. quodlib. 11. art. 9. ad 3.
& in par. 3. ſuppl. q. 23. a. 3. ad* 1. docet tamē
2. 2. q. 43. ar. 7. ad 5. quod aliquando pro-
pter aliquam circumſtantiam non eſt ve-
niale id, quod illa circumſtantia ſublata
6 eſſet tale, ſicuti verbum iocoſum eſt ve-
niale, quando abſque vtilitate dicitur, ſi
verò ex cauſa rationabili proferatur, non
eſt otioſum, neque peccatum; poteſt igi-
tur ſecundum mentem D. Thom. hoc ſe-
cundum pro vitando ſcandalo fieri, non
primum; eſt etiam ceſſandum ab illis, pro
vitando ſcandalo, quæ ſine mortali pec-
cato committi poſſunt, pariter & dimitti,
vt dicit Innoc. vbi ſupra.
Verum circa hoc vltimum *D. Thom. d. a.
7. in corp.* ita diſtinguit, *in his autem ſpiri-
tualibus bonis, quæ non ſunt de neceſſitate ſa-
lutis, videtur diſtinguendum, quia ſcandalum,
quod ex eis oritur, quandoque ex malitia pro-
7 cedit, cum ſc. aliqui volunt impedire huiuſ-
modi ſpiritualia bona, ſcanda a concitando, &
hoc eſt ſcandalum Phariſeorum, qui de doctri-
na Domini ſcandalizabantur, quod eſſe con-
temnendum docet Dominus Matth. 5. quando-
que verò ſcandalum procedit ex infirmitate,
vel ignorantia, & huiuſmodi, eſt ſcandalum
puſillorum, propter quod ſunt ſpiritualia bo-
na, vel occultanda, vel etiam interdum diffe-
renda, vbi periculum non imminet, quouſque
reddita ratione, huiuſmodi ſcandalum ceſſet; ſi
autem poſt redditam rationē, huiuſmodi ſcan-
dalum duret, iam videtur ex malitia eſſe,
& ſic propter ipſum non ſunt huiuſmodi ſpiri-
tualia opera dimittenda*, hæc ille: qui ſimi-
lem diſtinctionem docet ibidem *a. 8.* quā-
do agitur de bonis temporalibus dimittē-
dis, vel non, propter ſcandalum aliorum,
quod probat exemplo D Thom. Cantuar.
qui repetijt res Eccleſiæ cum ſcandalo Re-
gis, bonus *tex. in c. 3. de regul. iur.* mo-
dernos habes apud *Dian. part. 5. tract. 7.
reſol. 24.*
8 Si ergo ex dictis non poteſt pro vitan-
do ſcandalo mortale, vel veniale commit-
ti, nec poterit perſuaderi minus malum,
etiam ſi ſit veniale ad vitandum maius
proximi, nemo enim debet, vel venialiter
peccare ad vitandum peccatum alterius,
quia iuxta caritatem ordinatā plus debet
quis ſuam ſalutem ſpiritualem diligere,
quam alterius, vt dictum eſt, & clarius
probatur *in c. faciat 22. q. 2. & c. ſi quod 32.
q. 2. Eman. Sà v. peccatum n. 8. Valent. tom. 3.
diſp. 5. q. 21. pun. 4. Azor. tom. 2. lib. 12. cap.
16. q. 8.* ea dicunt vulgari ratione, quia nō
ſunt facienda mala, vt inde eueniant bo-
9 na. Hinc *D. Auguſt. in c. 1. diſt. 14.* referen-
do factum Loth regiſtratum *in c. 19. Geneſ.*
qui obtulit filias ſodomitis, ne contra na-
turam peccarent, dum ad hoc parati erant,
attribuit iſtud perturbationi Loth, & eius
menti tanto malo permotæ, concludit ta-
men nullo modo imitandum eſſe, nec cō-
tradicit *D Ambroſ. in c. offerebat 32. q. 7.*
vbi idem factum referendo cōſiderat pie-
tatem, quam habuit erga hoſpites, nec
propterea eum excuſat, ſed dicit in gene-
re, minus eſſe ſecundum naturam coire,
quam aduerſus naturam delinquere.
10 Contrariam ſententiam dicunt veriorē
*Nauar. in ſumma cap. 14. ſub n. 40. Sylu. v. v-
ſura 7. q. 1. in fine, Angel. eod. 2. q. 2. Sanch. de
matrim. lib. 7. diſp. 11. n. 15.* qui *n. 16.* ait pri-
orem eſſe ſatis probabilem; ſed pro ſua
multos adducit, vltra alios, quos refert, &
ſequitur *P. Dia. par. 3. tr. 5. reſol. 37.* omnes

tamen fundantur ſub illo axiomate de duobus st. malis, minus eligendum eſse, quod probatur ex *D.Gregor.in c.nerui diſt.* 13. qui tamen loquitur, quando duo mala circa eandem perſonam contingunt, ſecus circa diuerſas; vult v.g. Titius ad libidinem explendam adulterari, debet eligere minus malum per ſimplicem fornicationem, ſed non poreſt Caius illi perſuaderc, vt fornicetur, potius quam adulteretur, quia hoc eſt intrinſecè malum, ita legitur in *c.verum, vbi Gl.v.verum diſt.* 14. & docent *D. Thom. d.ar.7. Caſtr.Pal. to.1. tract,6. diſp.6.pun.6.n.9.* hancq; ſententiam dicit ſibi magis placere, *P.Dia.par.5.tract.7.reſol.* 21. §. 2. licet alteram vocet etiam probabilem.

11 Verum non diſplicet documentum *Hurtad.de Mend.in 2.2.diſp.173.ſect.*10.§.119. qui licet hanc ſequatur ſententiam *ſub* §.110. dicit tamen ibidem, quod quãuis non poſſit quis alicui parato ad adulterandum perſuadere, aut conſulere, vt fornicerur, quia iſtius peccati, quod conſulit verè cauſa eſt, & verè peccantem ad illud inducit, etiam ſi recto fine procedat, poſſit tamen parato ad Venerem præpoſteram dici in genere, maiorem voluptatem capi ex congreſſu cum muliere, quam cum viro; vel eſſe minus peccatum coire cum muliere, quam cum viro; iſtæ enim propoſitiones ad impediẽdum maius malum prolatæ, cum ſint indifferenres, longè à peccato ſunt, vt docet etiam D.Ambroſ. ſupra cit. ex quo principio poteſt ad ad alios caſus ſimiles deueniri, quia vna determinatio reſpiciens plura determinabilia, deber ea æqualiier determinare, *l.iã hoc iure ff. de vulg. & pupill.* caſus autem particulares habes apud *Dia.par.5.tract.7. per totum*, & alibi ſparſim, quos notat *in ſumma v.ſcandalum.*

Secretum.

SVMMARIVM.

1 *Secretum dicitur ſigillum naturale, in quo differat à ſacramentali? vtrumque ita appellatur per metaphoram, vtrumque eſt de iure naturali, ſed ſacramentale eſt etiam de iure diuino poſitiuo, & num.* 2.

INTRODVCTIO.

1 SEcretum alio modo dicitur ſigillum naturale, ad differentiam ſigilli ſacramentalis, in quantum quod iſtud numquã frangere licet, niſi de licentia pænitentis, de quo infra v. ſigillum, illud verò licet aliquando frangere, vt ſtatim dicam; vtrũque autem vocatur ſigillum per metaphoram, nam ſicut ſigillum continet occultam rem obſignatam in charta, vel tabula *l.* 1. *§.fin. l. cum ab initio, & l. ſi quis ſignificatoribus ff. quem admod. teſtam. aper.* ita obligatio ſeruandi aliquod ſecretum efficit, ne illud fiat manifeſtum, *Nauar. in man.cap.8. n.1. vbi n.* 2. rectè addit eſſe de iure naturali; ratio enim naturalis dictat, non eſſe alteri faciendum, quod tibi non vis; nemo autem vellet publicari ſecretum, quod alteri commiſit; ergo nec debet ſibi commiſſum publicare, iubente Domino apud *Matth. cap.7. omnia quæcumque vultis, vt faciant vobis homines, & vos facite illis.*

2 Sigillum ſacramentale eſt etiam de iure naturali, ſicut illud, ſed eſt quoque de iure diuino poſitiuo; iuſſit enim Redemptor noſter occultari, quod in ſacra confeſſione reuelatur; illud imperarum eſt à Deo vti authore naturæ, iſtud ab eodem, ſed vti authore naturæ, & gratiæ, quæ per ſacramentum confertur *Nau.cit.nu.2. & in c. ſacerdos de pænit,diſt.6.n.* 33. vbi ait, quod Chriſtus inſtituendo confeſſionem omniũ peccatorum, etiam occultorum, tacitè ſaltem, & per quamdam conſequentiam cẽſetur iuſſiſſe ſecretum, ſine quo confeſſio redderetur odioſa *Regin.lib.3.cap.1.num.2. P.Dian.part.5. tract.11. reſol.* 1. finis illius eſt bonum proximi, finis iſtius eſt reuerentia ſacramenti, *idem Dia.in ſumma v. ſigillum n.*1. Ex quibus colligitur, quod frangens ſigillum confeſſionis, nõ ſolùm peccat contra ius naturale non ſeruando commiſſam fidem, ſed etiam contra ius diuinum, & reuerentiam ſacramento debitã, ideoque ſacrilegium graue committit: Imò et 3. contra iuſtitiam lædendo alterius famam. Vide Sot. tract. de tegendo ſecret.

Vtrum aliquando liceat reuelare ſecretũ, an reuelans peccet mortaliter, & teneatur ad reſtitutionem damni ea de cauſa ſecuti; de pœna corporali contra reuelantem, & an ſit ſemper mortale litteras alienas aperire?

SVMMARIVM.

1 *Secretum quando liceat reuelare, & quando non? nu. 2. & 6. licet non ſit alicui vti tale commiſſum, ſi tamen ſit in ſcandalum alterius, eſt etiam ſeruandũ ſub ſigillo ſub pæna mortalis. n. 3. contra ſi commiſſum ẽt ſub ſigillo, ſit de re leui, cuius occultatio, vel reuelatio nemini proſit, vel noceat. Si reueletur ob inaduertentiam, vel ignorantiam an ſit peccatum? n. 5.*

7 *Legati diſtributionem cõmiſſam alicui ſub ſecreto, non tenetur iſte reuelare in beneficium cuius.*

8 *Secretum ſeruare, an, & quando teneamur etiam cum propria vita periculo, & quid quando infamia, vel mors illius, qui ſecretum commiſit ſecutura ſit? & nu. 9. Illud reuelans qua pæna puniendus ſit? n. 10.*

11 *Litteras alienas, & clauſas aperire eſt regulariter mortale, quod fallit in tribus caſibus. Laceratas, & proiectas an ſit permiſſum alteri illarum fruſta colligere, & legere? n. 12.*

Reſolutio CLXXVI.

1 AD primum reſpondet *D. Tho. 2. 2. qu. 70. art. 1. ad 2. videlicet circa verò ea, quæ aliter homini ſub ſecreto committuntur, diſtinguendum eſt; quandoque enim ſunt talia, quæ ſtatim cũ ad notitiã hominis venerint, homo ea manifeſtare tenetur, puta ſi pertinent ad corruptionem multitudinis ſpiritualem, vel corporalem, vel in graue damnum alicuius perſonæ, vel ſi quid aliud eſt huiuſmodi, quod quis propalare tenetur, vel teſtificando, vel denunciando, & contra hoc debitum obligari non poteſt per ſecreti commiſſum, quia in hoc frangeret fidem, quã alteri debet. Quandoque verò ſunt talia, quæ quis prodere non tenetur, vnde poteſt obligari ex hoc, quod ſibi ſub ſecreto committuntur, & tunc nullo modo tenetur ea prodere, etiam ex præcepto ſuperioris, quia ſeruare fidem, eſt de iure naturali, nihil autem poteſt præcipi homini contra id, quod eſt de iure naturali.*

2 Ad ſecundum *Syln. v. ſecretum* §. 1. & *v. confeſſio 3. §. fin.* dicit, quod regulariter eſt peccatum mortale reuelare ſecretum, excepto primo caſu relato per D. Thom. quia nec iuramentum contra bonos mores obligat *c. non eſt obligatorium de regul. iur. in 6. & c. intimauit de teſtib.* & deſcendendo ad particulare dicit in d. §. 1. quod ſi quis ſciat machinationem alicuius ciuitatis contra Principẽ, & machinatio ſit iniuſta, tenetur reuelare, quia eſt contraria bono communi, & paci totius Regni, quæ fouetur, & conſeruatur à Principe; aliud exemplum tradit *Tolet. lib. de 7. peccat. mort. c. 45. n. 5.* quando Tyrannus teneret obſeſſam Ciuitatem, velletque occultè eam inuadere, & iniuſtè agere, quod poſſent milites ſui, vel vnus eorum aperire ſecretum, quod non eſt ſeruandum in damnum iniuſtum tertij, præſertim communitatis, quod probat *ex lib. 1. Reg. c. 17.* de illo Chuſai, qui ſe finxit amicum Abſalon, & manifeſtauit Dauid ſecretum conſilium Achitophelis.

3 In d. verò §. *fin. addit Sylu.* quod licet res non committatur ſub ſecreto, ſed tamẽ talis naturæ ſit, quod merito cælari debeat, quia ſit in ſcandalum alterius, vel huiuſmodi; peccat etiam mortaliter reuelãs, vtrumque tamen declarat *Caiet. in 2. 2. q. 70. art. 1. circa finem* à neutro cit. *ibi, oportet ergo aduertere ad materiam ſimpliciter, vt diſcernatur quãdo reuelare ſecretum eſt mortale, vel veniale; ſunt n. quædam, quæ etiam ſi non ſint noſtræ fidei commiſſa, tenemur ſeruare ſecreta, vt occulta adulteria, & facta, quæ reuelata, eſſent ſemina diſcordiæ, & huiuſmodi. ſunt etiam quædam, quæ & ſi ſimpliciter poſſent referri, quantum in notitia noſtra eſt, occultas tamen habent rationes in eo, qui fidei noſtræ commiſit, quia voluit ſecretum ſeruari, & propterea, ex quo promiſſum eſt, acceptando in ſecreto, non ſolùm ſeruandũ eſt, ſed poſſet pro rei nobilitate eſſe peccatum*
4 *mortale huiuſmodi reuelatio: Sunt autem quædam, quorum occultatio nulli prodeſt, reuelatioque nulli nocet, quæ leuiter committuntur, & acceptantur in ſecreto, & in his veniale eſt fidem violare, quia cum nec ex materia inferatur alicui iniuria, aut iniuſtitia, cum non ſit materia pernicioſa, nec ex forma ſt. viola-*

tionis iuris natura ſit contra Deum , aut
proximum , ſed prater debitum proximo , ra-
tione imperfectionis rei , de qua agitur non
contrariatur charitati , ſed prater eam agi-
tur .
5 Addit *Syl.d.§.fin.* excuſare inaduerten-
tiam in re non magni ponderis ; ſed ego
puto tàm inaduertentiam, quàm ignoran-
tiam ; dummodo ſint inuincibiles in omni
caſu excuſare ex regulis generalibus tra-
ditis ſupra *reſol.* 19. *&* 43. *vbi n.* 22. dixi
cum Sanch. & alijs , talem ignorantiam
excuſare etiam à peccato periurij, quam-
uis idem Sanch. ibidem velit etiam à pol-
lutione voluntaria , quod *ex D. Thom. re-*
lato ſupra reſol. 43. *n.* 22. negaui ; verum
non placet , quod addit Sylu. cit. poſſe
6 ex precepto obedietiæ reuelari ſecretum ,
quod non conſtat eſſe in damnum aliorũ ,
ſed eſt dubium ; quod dictum ſimpliciter
ſequitur *Nauar. d.cap.8.n.2. ex c.intimauit*
de teſtib. vbi nihil de hoc , & propterea
amplectenda eſt doctrina *D.Thom.d.art.1.*
ad 2. vbi expreſsè hoc negat , & dat rati-
onem ibi , quia ſeruare fidem , eſt de iu-
re naturali ; & nihil poteſt præcipi homi-
ni contra id, quod eſt de hoc iure . Hinc
7 in propria materia docet *Ricc. in collect.*
961. ex Gl. in l. Lucius Titius de legat. 2. &
Bart. in l. qui haredi ff. de reb. dub. Religio-
ſum cui ſecretè à teſtatore fuit commiſſa
diſtributio legati , ſiue pecuniarum , non
poſſe cogi à ſuperiore ad declarandam
mentem teſtatoris , ſecretumque propa-
landum , & ita deciſum refert ex *Anneo*
Roberto, lib.1.rer.iudic. imo nec in foro iu-
diciali poſſe cogi executorem teſtamenti ,
cui fuit ſimiliter commiſſa diſtributio le-
gati ad declarandas perſonas , quibus di-
ſtribui ſub ſecreto teſtator commiſit de-
ciſum etiam refert *Praſ. de Franch. deciſ.*
484. *ex Anchar. Iaſon. & alijs .*
8 Addit *Fagund. in prac. decal. to.2. lib.* 8.
*cap.6. n.*11. quod ſi aliquis ſciat ſecretum
Regis , ſeu exercitus , vel reipublicæ , ex
cuius reuelatione , vita , vel fama Regis,
vel magnum aliquod bonum publicum
pendet, adeo non liceat illud reuelare , cũ
præcũte naturæ lumine doceamur, bonum
commune anteferendum eſſe priuato *ex*
l. vtilitas C. de primip. lib. 10. vt etiam ſi
miles ab inimicis in bello captus , tor-
queretur, vel occidi deberet , non poſſet
tuta conſcientia illud aperire, ſi modo cõ-
ducat ad cõſeruationem totius exercitus ,
9 qui deſtrui poſſet illo patefacto . Secluſo
tamen caſu prædicto dicit idem Fagund.
poſſe ad vitandum graue damnum ; V. g.
torturam , aut ſimile , alterius crimen
occultum ſub ſecreto receptum manifeſta-
ri etiã ſi inde infamia, vel mors illius, qui
ſecretum commiſit ſecuturæ ſint, ſi tamen
ſine vi, vel fraude receptum ſit ; ratio eſt,
quia nemo tenetur illud ſeruare , quod
vergit in damnum proximi , multo minus
ſi vergat in damnum proprium, cum cha-
ritas ordinata, incipiat à ſe ipſo, *l. praſes C.*
de ſeruit. & aqua Caiet. in 2.2.q.73.art.2.in
fine, & quia non tenemur ſeruare famam ,
aut vitam proximi cum tanto damno pro-
prio ; his tamen ceſſantibus tenemur non
ſolùm ad obſeruantiam ſecreti , ſed etiam
ad reſtitutionem damni, ea de cauſa pro-
ximo illati, ſi cauſa ſit ciuilis *Leſſius lib.* 2.
cap.11. dub.8.n.54. Bonac.tom.1.diſp.5.q.6.
ſect.5. pun.1.nu.1. Dian.par.6. tract.6.reſol.
10 60. Si verò criminalis, vt in caſibus ſu-
perioribus, reuelans ſecretum etiam capi-
te punitur *l. 3. §. exploratores ff. de re milit.*
& l. 2. C. de commer. & mercat. vnde dicit
Gl. quamuis ſub dubio *in c. de forma v.*
de ſecreto 22. q. 5. poſſe quem iurare , ne
prodat talia ſecreta ; ad tollendum tamen
dubium, hoc fieri poſſet ſaltem ſub æqui-
uoco in mente concepto , quod pro abſo-
luto tradit *Sanch.in ſumma tom.1. lib.3. cap.*
6.n.15, interueniente qualibet iuſta cauſa
etiam multo minore prædicta , ſequitur
P. Dia. vbi recentiores part.3. tract. 6. reſol.
30. Eſt etiam aduertendum, quod quamuis
ſecretum committatur ſtrictiſſimè , etiam
ſub ſigillo confeſſionis , ſi in confeſſione
ſacramentali non dicatur, numquam obli-
gare magis , quam ſub ſecreto naturali ,
Sylu. v. ſecretum §. 1. P. Dia. part.5.tr.11.
reſol. 54.
11 Ad vltimum reſpondetur litteras alie-
nas , & clauſas , ſeu ſigillatas aperire, re-
gulariter eſſe mortale , niſi ſint de re leui,
quod tamen, quia ante aperitionem igno-
ratur , non excuſatur aperiens à mortali
Tolet.lib. de ſept. peccat. mort. cap.45.num.6.
vbi addit hoc fallere in tribus caſibus ,
primo quando qui aperit, ſcit probabiliter
illas eſſe in damnum proprium iniuſtum ,
vel tertij , præſertim alicuius communita-
tis ; ſecundò quando apertio fit cum rati-
habitione, quia veriſimiliter ſperatur illũ,
ad quem mittuntur, ratum habiturum; ter-
tiò quando ſuperior aperit lit teras ſubdi-

to-

torum, vt Prælati regulares, qui poſſunt aperire litteras ſubditorum *Nauar. in man. cap.* 18. *n.* 53. quod tamen dicit *Peirin. de Relig. tom.* 2. *q.* 2. *cap.* 1. §. 13. procedere in illis Religionibus, in quibus adeſt conſtitutio, vel conſuetudo eas aperiendi. ſequitur *Dia. par.* 3. *tract.* 6. *reſol.* 55. Ad hoc propoſitum Sylu. v. emptio n. 18. refert caſum curioſum euentum Venetijs de quodam mercatore, qui acceptis litteris ab Oriente, vt emeret aromata, quia valitura erant cariùs, eas lacerauit, intendens omnia aromata emere; ſed alius colligens litterarum fruſta, & legens, eum præuenit in emendo, & lucrum fecit, vnde dicit ipſe ex Archid. quod ſi legit illas litteras, vt ſciret eius ſecreta, curioſitas eſt, ſi verò vt ſibi prouideret, prudentia humana eſt, & non peccatum, quia licitum eſt cuilibet accipere, quod pro derelicto habetur *l.* 1. *& toto ferè tit. ff. pro derelicto* ſequitur *Layman. in Theol. moral. lib.* 3. *ſect.* 5. *tr.* 3. *par.* 1. *cap.* 4. *num.* 4. vbi addit, ex caritate eum, qui legit teneri non manifeſtare ſecretum in illis contentum, ſi in damnum alicuius cederet, quod admittit *Dian. d reſol.* 55. Sed ego puto in hoc vltimo caſu teneri etiam de iuſtitia ex ſupradictis *n.* 3.

Sigillum.

Quid ſit ſigillum ſacramentale, & quando quis illud rumpere dicatur?

S V M M A R I V M.

1 *Sigillum ſacramentale quid ſit? & an frangi poſſit ſi vniuerſa Eccleſia, totaque fides chriſtiana perire deberet, vel pro tuenda vita propria, vel ſi Pontifex ita mandaret ſub excommunicationis pœna. num.* 3. *Non ſolùm eſt de iure diuino, ſed etiam naturali, imò ſupernaturali? num.* 2.

4 *Iurari poteſt tuta conſcientia à Confeſſario ſe nihil ſcire de peccatis ab aliquo confeſſis, ſi cogatur ad illa manifeſtandum.*

5 *Confeſſarius ſi ſciat in confeſſione mortem ſibi parari in ingreſſu ſylua, vel vinum in calicem poſitum eſſe venenatum quid facere debeat? & num.* 6. *An poſſit vti notitia confeſſionis ad liberandum amicos à morte illis parata, n.* 7.

8 *Sigillum an obliget ad tegenda etiam peccata fortaſſe committenda, quando ſt. pænitens habet voluntatem, ſed non determinatam occidendi aliquem, & hoc inter peccata dicit Confeſſario. Vt ſeruetur, debet potius mutilari confeſſio propria, ſi aliter fieri non poteſt, quam illud explicitè, vel implicitè aperire. num.* 9.

10 *Præceptum negatiuum obligat ſemper, & ad ſemper.*

11 *Sigillum neque directè, neque indirectè poteſt aperiri, ſed quid agendum, quando pænitens ſe accuſat de aliquo caſu difficili, quem neſcit Confeſſarius reſoluere?*

12 *Venialia an cadant ſub ſigillo? an circumſtantia mortalium, & an poſſit Confeſſarius generaliter vti ſcientia extra confeſſionem acquiſita? n.* 13.

14 *Concubinarij, vel vſurarij publici, ſi repellantur à communione, ex quo fuit denegata abſolutio, an propterea dicatur violatum ſigillum?*

Reſolutio CLXXVII.

1 AD primum, ſigillum ſecundum *D. Thom. in* 4. *diſt.* 21. *Sylu. v. confeſſio* 3. *n.* 1. *& alios*, eſt debitum cælandi confeſſionem, ſicut clauis eſt poteſtas abſoluendi; eſt autem tale ſecretum tantæ obligationis, vt nullo in caſu etiam pro tuendis Rege, Republica, vel Patria, aut pro liberando toto orbe ab iniuſta conflagratione infringi poſſit, imò, & quod magis eſt, neq; ſi vniuerſa Eccleſia, totaq; fides chriſtiana perire deberet, vt de communi omnium DD. ſententia teſtatur *P. Dia. par.* 5. *tract.* 11. *reſol.* 1. & tandem neque pro tuẽda vita propria *Nauarr. in man. cap.* 8. *nu.* 2. *in fine. Suar. tom.* 4. *diſp.* 33. *ſect.* 1. *n.* 8. *Dian. cit. reſol.* 46.
2 Ratio eſt, quia tale ſigillum non ſolùm eſt de iure diuino ratione charitatis, fidelitatis, & vtilitatis, cum multi enormiſſima, & ſecretiſſima delicta confiteantur, quæ, ſi modicum dubitarent eſſe propalanda, nullo modo confiterentur *Scot. d. diſt.* 21. *D. Thom. ibidem q.* 3. *art.* 1. *q.* 1. *corp. ibi, & ſunt alia vtilitates huius celationis, quia per hoc homines magis ad confeſſionẽ attrahuntur, & ſimplicius etiam peccata confitentur Syl. cit. d. n.* 1. ſed etiam de iure naturali *Nauar. cit. n.* 5. *verſic.* 2. *infertur*, imò dicit *Suar. vbi ſupra n.* 9. ſecretum

hoc

hoc videri eſſe ſupernaturale, quia videtur ſuperare omne ſecretum naturale, dū oritur ex actione ſacra, & ſupernaturali, eiuſque violationem ſacrilegam eſſe contra virtutem Religionis infuſam, cum reſpiciat ſuo modo Deum, vt ad ſupernaturalem ordinem ſpectat.

3 Hinc ſequitur, quod ſi Pontifex per impoſſibile præciperet Confeſſario ſub pœna excommunicationis, vel alia qualibet corporali, vt reuelaret confeſſionem alicuius, non teneretur obedire *D.Thom. d.art.1.ad 2.& in quodlib.1. q.8.art.15.* ratio eſt, quia licet omnis homo ſubditus ſit Pontifici *c. cuncta per mundum 9. q. 3.* ea tamen, quæ Confeſſarius ſcit in confeſſione, nō ſcit vt homo, ſed vt Deus, & addit *d.art.1.ad 3.*

4 poſſe Confeſſarium ex eadem ratione iurare ſine læſione conſcientiæ, ſe nihil ſcire de ijs, quę in confeſſione ſibi dicta fuere *Sylu.cit.n.2.* vbi teſtatur communem eſſe omnium DD. ſententiā, *Nauar.d.c.8.n. 19. in fine*, vbi dicit habendum eſſe æquiuocum in mente, ignorare st. eo modo, quo dicere obligatur Scotus cit. putat debere tacere *Coninch.hoc tit.diſp.9.dub.1.nu. 25.* dicit debere Confeſſarium grauiter obiurgare Interrogantes, ſed verior eſt opinio D.Tho.ex quo percipitur rarò contingere poſſe, vt Confeſſarius ſe exponat periculis prædictis, niſi reuelet confeſſionem, dum poteſt tuta conſcientia iurare ſe nihil ſcire de ſibi confeſſis; ſed aliquādo nec iuramētum poteſt ad praxim educi, vt in caſibus apud *Dia. d.reſol.46.* licet

5 videantur incōtingibiles, primus eſt, quod ſi ſacerdos, qui cum alijs iter agens, ex vno eorum ſciat per cōfeſſionē ingreſſu ſiluæ mortē ſibi parari, teneatur potius mori, ſyluam ingrediendo, quam aut fuga, aut retroceſſione confeſſionem præcedentem ſuſpectam aliquo modo reddere: ſecundus quando etiam in confeſſione ſcit in vino conſecrando eſſe immiſſum venenum, ſed hoc poteſt facile vitari, ſiquidem confeſſionem oportet ſecretam eſſe ante initium miſſæ, proinde alio vino, & omni remedio ceſſantibus, facilè, & licitum erit dicere correptum reperiri ex ſubito dolore capitis, & non poſſe celebrare.

6 Hoc in fortioribus terminis docent *Scot. d.diſt.21.q.2.art.3.Gabr.ibidem q.1. ar.3.ad 4. Sylu.v. confeſſio 3.q. 19.* imò *Henriq. lib. 6. cap. 24. num. 4.* qui ante Dian. ſcripſit eoſdem duos caſus, habito pro vero quod vix contingere poſſint, ſi tamen acciderent, in primo caſu dicit licere fugam arripere, neque per fugam, quæ dat ius ad vitam dici, reuelari confeſſionem, quamuis inſidiatores factum intelligant, & in ſecundo non deberi vinum venenatum ſumere, ſed conſueto miſſalis remedio vti, quicquid ſuſcipicentur aſtantes, quod remedium eſt ſecundum *D.Thom. in 3. part. q.83.art.6.ad 3.* licet non loquatur de isto caſu, vt conſeruetur illud vinum in aliquo vaſculo cum reliquijs, & ne ſacramentum remaneat imperfectum, apponatur aliud vinum in calicem, & denuo reſumatur à conſecratione ſanguinis, & ſacrificium perficiatur; addit autem *Henriq. in comment.ſub litt.G.ex Soto, Ledeſma, Richar. & alys*, in ſecundo caſu, ſi immineret periculum alijs; peti debere licentiam à pœnitente, quem concedere eam teneri, & monere illos, vt periculum euadant.

7 Concludit tādem in caſu fortiori, quod ſi quis nouit in confeſſione aliquos conueniſſe, vt domum amici diriperent, & illū occidant, nec poſſit malum aliter impediri, licere vti notitia cōfeſſionis, & amicos inuitare, vt tota nocte ludant in domo amici, quamuis inde ſequatur, vt qui malum intentant, comprehendantur in delicto, citat eoſdem DD.relatos, rationem adducit *Sylu.cit.n.2.verſic. tertio ſi quis ex Innoc. & Panorm.in c.omnes de pœnit.& remiſſ.* quia st. ſigillum prædictum obligat ad cælanda peccata commiſſa, & confeſſa, non autem committenda, ſed quod debeat Confeſſarius proteſtari cum pœnitente, quod hoc non recipit, nec recipere tenetur ſub ſigillo confeſſionis ad ſcandalum vitandum, niſi ex tali proteſtatione probabiliter ſequi poſſet maius malum ſcādalo confitentis puta homicidium.

8 Et addit ibidem, nec teneri ad ſigillum quando illud peccatum committendum vergeret in periculum, vel damnum cōmunitatis, vel etiam priuatæ perſonæ, quo caſu non ſolùm non teneatur cælare, ſed debeat manifeſtare, ſi id commodè poteſt ſine damno ſuo, & proximi, ac peccantis vtilitate, quod tamen limitat ex eodem Panorm. quando quis confitetur tentari ſuper iſtis, vel alijs malis agendis, & aliquando conſentire, aliquando diſſentire, quia tunc ex quo, dicitur peccatum iam commiſſum in voluntate, conſequenter ex reuelatione frangeretur ſigillum; hoc

itaque

itaque dictum Sylu. poſſet procedere, quando quis per modum conſilij recipiẽdi à Confeſſario diceret,velle homicidiũ, vel aliquod malum facere ad tollendam à ſe infamiam ob grauamen fortaſſe ab aliquo antea receptum,quod vix contingere poteſt, quia quando conſenſum dedit, & perſiſtit in voluntate illud committendi, nõ poteſt ſecũdum eundẽ Sylu. hoc reuelari, vide DD. apud *Dian. part. 5. tract. 11. reſol. 25. cum Suar. tom. 4. diſp. 33. ſect. 3. nu. 3. & 4. ex D. Thom. & alijs*, vbi docet nullo modo poſſe reuelari, ſi hoc à pænitente dicatur per modum accuſationis, quod eſt verius, & tutius

9 Eſt etiam verum, quod ſi Confeſsarius in confeſſione ſciret peccatum alicuius, quod tacendo, non poſset aliter manifeſtare peccatum proprium in ſua confeſſione, mutilare potius deberet confeſſionẽ propriam, quam illud explicitè, vel implicitè ſimul cum pænitente detegere, ratio eſt, quia licet integritas confeſſionis ſit de eſsentia ſacramenti, vt ſupra pluries dixi, ſigillum tamen eſt de iure diuino, & naturali, vt ſupra n. 2. quod omnibus prç̨ponderat, & durat etiam poſt mortem *Scot. d. diſt. 21.* Etenim cum hoc præceptum

10 ſit negatiuum, obligat ſemper, & ad ſemper *D. Thom. 2. 2. q. 33. art. 2. in corp. Syl. v. confeſſio 3. n. 1. in fine, Nauarr. cap. 8. n. 7. in fine, Suar. cit. ſect. 1. n. 3. Io. Henriq. in compendio caſ. mor. cap. 461. n. 9. ibi, la razon es porque quando concurren dos precetos incõpatibles, que no ſe pueden guardar ambos, ceſſa la obligacion del menor, y ay obligacion de guardar el maior, y ſiendo maior el preceto de guardar el ſecreto dela confeſſion, que el preceto de confeſſar todos los pecados mortales, por eſſo ceſſa la oblicacion de eſte, y queda la obligacion del otro, concordat Suar. cit. nu 16.* tenetur tamen habere propoſitum, illud confitendi quando abſque ſigilli præiudicio facere poterit *Nau. cit. n. 6.* vbi hanc refert eſſe communem omnium ſententiam *in 4. d. diſt. 21.*

11 Nõ ſolùm aũt ſigillum prædictũ nõ eſt aperiendum directè, vt ſupra dixi, ſed neque indirectè *c. omnis §. fin. de pænit. & remiſſ. ibi, caueat omnino ne verbo, aut ſigno, aut alio quouis modo aliquatenus prodat peccatorẽ, ſed ſi prudentiori conſilio indiguerit, illud abſq; villa expreſſione perſonæ caute requirat, &c. D. Tho. in 4. diſt. 21. q. 3. a. 1. q. 2. cor. Nauar. cit. num. 9. Dia. par. 5. tract. 11. reſol. 35. & 45.* imò, & quod magis eſt, obli-

12 gare etiam ad celãdum peccata venialia ſub mortali, docet idẽ *Suar. vbi ſup. ſect. 3. n. 1. ex Soto, & Nau. ibi relatis*, ſed hoc eſt intelligendum cum diſtinctione; etenim ſigillum non rumpitur per manifeſtationẽ venialiũ in genere; dato enim quod quis confiteatur, oportet vt ſaltem de venialibus confiteatur *Nauar. in man. cap. 8. nu. 12. Tole lib. 3. n. 2.* quod idem *Suar. nu. 9.* concedit, frangeretur tamen manifeſtando venialia in ſpecie *P. Dia. par. 5. tract. 11. reſol. 49. in princ.*

13 Circumſtantias autem mortalium comprehendi ſub ſigillo rectè docet idem *Suar. cit. n. 3.* ratio eſt, quia iſtæ ſunt etiam mortales, vt dixi ſupra v. circumſtantia, quæ ſine dubio cadunt ſub ſigillo *P. Dian. cit. reſ. 38.* vbi hanc etiam communem appellat, ſed poteſt Confeſſarius ſine fractione ſigilli vti ſciẽtia extra confeſſionem acquiſita, quamuis pænitens eadem peccata in confeſſione aperiret, ratio eſt, quia ille nullo modo reuelat confeſſionẽ, dum poterat de iſtis loqui etiam ante cõfeſſionem auditam, & conſequenter nullã infert iniuriam ſacramento, vel pç̨nitenti *D. Thom. in 4. diſt. 21. q. 3. art. 3. q. 1. cor. in fine*, vbi addit, non debere fieri abſque neceſſitate *Nauar. cap. 8. nu. 15. Suar. d. ſect. 3.*

14 *n. 7.* qui propterea addit poſſe Parochum repellere etiam publicè à communione publicum vſurarium, vel concubinarium, licet ſibi confeſſum, & non abſolutum, quia tunc vtitur ſcientia aliàs habitâ, dum publicè conſtat illum eſſe in tali peccato, non tamen debet dicere illum non abſoluiſſe, ſicuti, neque eos, vel meretrices à grauibus abſoluiſſe, vt notant *Nauar. in ſumma cap. 8. n. 1. & alij apud Fauſt. de pænit. lib. 7. q. 52.* ſemper n. directè violat ſigillũ, & formidabilis ſit. *Dia. d. tract. 11. reſ. 17.* de pæna verò reuelantis vide infra *reſ. 182.*

Quas perſonas obliget ſigillum pœnitentiæ, & an poſſit rumpi ſaltem de pænitentis venia?

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio ſi fiat per interpretem, aut in publico in caſibus neceſſitatis, vel alijs modis, vt infra, an omnes audientes teneantur ad ſigillum ſacramentale ſeruan-*

nandum,n.2.3.& 5. cum ſeqq.ſed non obligat pænitentem, qui an teneatur cælare pænitentiam impoſitam? n. 4.

13 *Confeſſarius ſi dicat,pænitentem ante mortem ſibi dixiſſe, ut ſui hæredes faciant aliquam reſtitutionem, an iſti ad eam in foro exteriori obligentur?*

14 *Licentia ſi tribuatur Confeſſario à pænitẽte reuelandi peccata, an ſit exigenda in ſcriptis?*

15 *Confeſſarius loquens cum pænitente de peccatis confeſſis, ſed extra confeſſionem abſque eius licentia, an dicatur fractor ſigilli?*

Reſolutio CLXXVIII.

1 AD primum ait *D. Thom. in 4.diſt. 21. q.3.art.1.q.3.* quod aliquando confeſſio fit per interpetrem, aliquando laico in caſu neceſſitatis (quod poteſt accidere per ignorantiam, quia talis confeſſio non valet in hoc ſecundo caſu,&tertio ſequenti, vt ſuo loco dictum eſt) aliquando quis ſe fingit ſacerdorem, vt conſcientiã alicuius exploret,&aliquando addit *Suar. tom.4.diſp.33. ſect.4.nu.6.* confeſſio fit cum Conſiliario præſente, ſiue abſente, quando conſulendus eſt, quia Confeſſarius eſt ignarus, (ſed vt verum fatear numquam audiui confeſſionem fieri cum alio pręſente,niſi per interpretem; quando autem conſilium ſumitur, hoc eſt faciendum in genere, & cum cautela, ne Conſultor veniat in cognitionem peccantis, aliàs frangitur ſigillum, vt docet *Pontifex in c. omnis,§.fin.de pænit.& remiſſ.*)aliquando quis furtiuè audit confeſſionem, & tamdem aliquando ſine culpa propter inaduertentiam,vel quia confeſſio fit publicè ex cauſa peſtis, vel incendij, naufragij, aut in conflictu belli, quando nõ poſſunt omnes ſigillatim confiteri ex cauſa multitudinis morte imminente.

2 Quibus in caſibus reſpondet generaliter D. Thom.ibidem in corp. quod ſigillũ confeſſionis competit ſacerdoti, in quantum eſt miniſter huius ſacramenti, quod nihil aliud eſt, quam debitum confeſſionẽ cælandi, ſicut clauis eſt poteſtas abſoluẽdi, tamen ſicut aliquis, qui non eſt ſacerdos, in aliquo caſu participat aliquid de actu clauis, dum confeſſionem audit propter neceſſitatem, ita etiam participat aliquid de actu ſigilli confeſſionis, & tenetur cælare, quamuis propriè loquendo, ſigillum confeſsionis non habeat *Nauarr. in man.cap.8.n.4.* dicit ſigillum prædictum, non ſolùm obligare Confeſſarium, verum etiam omnes,qui confeſsionem ſacramentalem audiunt licitè, vel illicitè, mediatè, vel immediatè,ſiue ſint eccleſiaſtici, ſiue laici, ſiue viri, ſiue feminæ, quam dicit eſſe doctrinam eiuſdem Sancti, Palud. & omnium *in 4. diſt. 21.* Sed *Suar.d.diſp. 33.*
3 *ſect.4. num. 3.* ſigillatim procedendo ait ad Confeſsarium directè, & principaliter pertinere hoc pręceptum, ſub quo contineri ſuperiorem, quando ab eo petitur licentia abſoluendi à reſeruatis, quia tunc defertur ad illum cauſa, tamquam ad ſuperiorem, & propterea teneri, etiam ſigillo, ſed hoc eſt intelligendum, quando pænitens ipſe petit licentiam à ſuperiore, vel confitetur ſuperiori de reſeruatis, vel idem Confeſsarius de licentia pænitentis petit hanc veniam manifeſtando peccatũ, quod rariſsimè, vel numquam fit, quia regulariter Confeſsarius debet petere licentiã abſoluendi ſuum à pęnitentẽ à reſeruatis abſq; expreſsione pænitentis, qui ſolus huic ſigillo non obligatur, quia fauore ſuo hoc prohibetur,cui poteſt renunciare, arg. *l. quod fauore C.de legib.*

4 Poſset tamen dubitari an teneatur cælare pænitentiam, quam ei Confeſsarius imponit, & dicit idem *Suar.n.2.* hoc propriè non eſse ſigillum, ſed ad ſummum poſse eſse ſecretum naturale,citat Palud. Adrian. & Nauarr. ſed ego puto ad neutrum teneri pœnitentem; ſiquidem prohibitio ſi daretur, eſſet, quia ex propalatione pęnitẽtiæ,maximè grauis, veniretur in cognitionem peccatorum, ſed pænitens non tenetur cælare peccata in ratione ſigilli, vt dictum eſt; ergo nec tenetur cælare pænitentiam *Richar. in 4.diſt. 21. art. 5.q.3.Soto lect.11.de ſecreto memb.3.* *Dian.p. 5.tract.11.reſol.8.* vbi addit, peccare mortaliter, quando ex tali propalatione fama propria, ſeu honor Confeſsarij notabiliter læderetur,quod ſublimitat, quando à Cõfeſsario pænitens ſolicitatur ad peccatum, vel nimis ab eo grauatur, aliumque Confeſsarium adit, vt prior pænitentia temperetur.

5 Interpres tenetur etiam ad ſigillum *Suar.cit.ſect.4. n. 4.* vbi ex D. Tho. Scot.

Ric-

Ricchar. Victor. & alijs, merito dicit eſse
communem *Henriq. lib. 3. cap. 19. n. 9. Regin.*
lib. 3. cap. 3. n. 26. Dia. cit. reſol. 48. vbi Sco-
tum, alioſque penè innumeros allegat,
quicquid in contrarium voluerint Caiet.
& Soto apud eundem Suar. ſi vero confeſ-
ſio fiat laico putato per ignorantiam poſ-
ſe abſoluere, quamuis in caſu neceſſitatis,
dicunt *Hurtad. de ſacram. diſp.* 12. *& Io. Pra-*
poſ. in 3. par. q. 11. *hoc tit. dub.* 2. *n.* 2. teneri ad
ſigillũ confeſſionis. ſequitur *Dia. vbi ſupra*
reſol. 13. *§. verum ego,* quod veriſſimum
puto; ratio enim quæ militat in Confeſ-
ſario ſacerdote, militat, etiam in iſtis *To-*
let. lib. 3. cap. 16. n. 13. in fine. Nauarr. in man.
cap. 8. n. 7. ex D. Thom. & alijs. Suar. autem
putat, teneri tantùm ſub ſigillo naturali,
ſed ego ſequor priorem ſententiam ex
eadem ratione, & à fortiori hoc dico,
6 quando quis expoſitus in confeſſionario,
fuit à pænitente exiſtimatus bona fide
Confeſſarius, qui non erat, *Nauar. cit. Suar.*
etiam cit. n. 3. & 4. Tolet. anceps vbi ſupra n.
16, ſed eandem noſtram opinionem docẽt
multi *cum eodem Dian. vbi ſupra reſolut.* 15.
quibus in caſibus iſti traduntur etiam cu-
riæ ſeculari in ſupplicium mortis, vt dixi
ſupra *reſol.* 47. *n.* 7. *& reſ.* 48.

7 Idem de Conſiliario dicitur *in c. omnis*
de pænit. & remiſſ. non debere st. manife-
ſtare pænitentem; ſi quis autem Confeſ-
ſarius incautus audiens pænitentem, ſur-
gat à loco, vt conſulat doctum, qui vide-
bat vtrumque, & ſtatim reuertatur ad eũ
abſoluendum, eſt fractor ſigilli, vt benè
dicit *Tolet. cit. n.* 4. & nihilominus tenetur
Conſiliarius ad ſigillum *Nauar. d. cap. 8. n.*
4. & magis ſi conſilium petitur de licentia
pænitentis, *Suar. cit. ſect. 4. nu. 6.* ex Palud.
Adr. & alijs; quod eſt intelligendum, quã-
do Conſiliarius veniret in cognitionem
pænitentis, non quod pænitens det licẽ-
tiam Confeſſario, vt eum etiam manifeſtet
Conſiliario, vt figurat caſum Dia. cit. re-
ſol. 11. & concludit etiam affirmatiuè;
Eſt n. impoſſibile, vt pænitens, qui vix
vellet, vt Confeſſarius ſciret peccata ſua,
velit etiam ea manifeſtari alteri, & ſine
8 cauſa; quando verò idem pænitens extra
cõfeſſionem conſulit aliquem, ſi tale quid
ſit mortale, vel reſeruatum, & huiuſmo-
di, dubio procul non tenetur conſiliarius
ad ſecretum iuxta eundem *Suar. d. n.* 6. etiã
ſi veniret in cognitionem, ipſum interro-
gantem illa commiſiſſe; alias etiam diſpu-
tationes, & colloquia eſſent prohibita;
teneretur tamen Conſiliarius ex eodem
Suar. citat. ex charitate ad ſeruandum ſe-
cretum, ne prodigatur fama proximi, niſi
diſputationes eſſent publicæ.

9 Item obligatur ſigillo, qui furtiuè au-
dit confeſsionem alterius *Suar. d. diſp.* 33.
ſect. 4. n. 7. ex Scot. in 4. diſt. 21. qu. 2. quem
omnes ſequi teſtatur, ratio eſt, quia ille
facit iniuriam ſacramento, & pænitenti, &
propterea tenetur illam reſarcire, quantũ
poteſt, ſed alio modo non poteſt, niſi ſer-
uando ſecretum, quantum ſigillum poſtu-
lat; ergo ad hoc tenetur, *Regin. tom. 1. lib. 3.*
cap. 3. n. 26. Hurtad. diſp. 12. de pænis diffic.
3. qui autem caſu, ſeu per inaduertentiam
audiuit, vel quia pænitens alta voce dice-
bat peccata ſua, tenetur ſolùm ſub ſigillo
naturali, quod importat mortale, non au-
tem ſigillo ſacramẽtali iuxta *Sot. in 4. diſt.*
18. q. 14. art. 5. Tanner. tom. 4. diſp. 6. q. 9. dub.
6. n. 134. aliàs nulla eſset differentia inter
eum, qui ex induſtria, ſeu doloſè, & qui
caſu, & ſine culpa audit. Sed *Suar. cit. ſub*
d. n. 7. docet, vtrumque caſum includi ſub
ſigillo ſacramentali, ſequuntur quamplu-
res cum *Dia. par. 5. tract. 11. reſol.* 16. prout
10 etiam volunt obligari audientes peccata
confitentium publicè tempore peſtis, vel
naufragij, aut in conflictu, & ſimil. ita vt,
neque inter ipſos poſtea colloqui poſsint,
& minus Confeſſarius, *Angel. v. confeſſ. vlt.*
n. 16. ex Scot. & Ricch. Suar. d. diſp. 33. ſect. 5.
n. 3. Dia. par. 5. tract. 11. reſol. 23. quæ ſentẽ-
tia eſt ſecurior.

11 Addit *Suar. cit. ſect. 4. nu.* 8. quod ſi Con-
feſſarius iniquè reuelet confeſſionem ali-
cui, teneatur ẽt iſte ad ſigillum ſacramen-
tale *ex Scoto cit. Ricch ibidem ar. 5 q. 1. Syl. v.*
confeſſio 3. ſub n. 1. idem docent *Tolet. lib. 3.*
cap. 16. n. 13. multique apud Dian. ſupra reſol.
7. §. 1. & comprobatur infra *n.* 14. ſed *Me-*
dina in C. de confeſſ. q. 50. vult teneri ſolum
ad ſigillum naturale, maximè, ſi iſte talis
non requiſiuit Confeſſarium expreſsè, vel
tacitè ad confeſſionem reuelandam, &
reuelatio fuit omninò vltronea, & extra
confeſſionem; An aũt inueniens caſualiter
paginã, in qua ſint ſcripta peccata alicuius,
teneatur pariter ad ſigillum ſacramentale,
vel naturale, eſt magna altercatio DD. a-
pud eundem *Dia. ſupra reſol.* 27. vbi ipſe
vult, teneri ſacramentali, ſed mihi placet
contraria opinio, teneri st. ſolum naturali,
quia valdè remotè conſideratur hic caſus

à Sacramento Pænitentiæ, vt infra dicetur *reſol.*181.*n.*4.

12 Ad ſecundum reſpõdet *D.Tho.in* 4.*diſt.* 21.*q.*3.*ar.*2.*in corp.* quod duo ſunt propter quæ tenetur ſacerdos peccatum occultare; primo, & principaliter, quia ipſa occultatio eſt de eſſentia ſacramenti in quantum ſcit illud vt Deus, cuius vicem gerit in confeſſione, alio modo propter ſcandalum vitandum; poteſt autem confitens facere, vt ſacerdos illud, quod ſciebat, vt Deus, ſciat etiam, vt homo, quod facit dum licentiat eum ad dicendum, & ideò ſi dicat, non frangit ſigillum confeſſionis; debet tamen vitare ſcandalum dicẽdo, ne fractor ſigilli reputetur, *Suar.to.*4. *diſp.*33.*ſect.*5.*n.*6. vbi teſtatur eſſe cõmunẽ opinionem, & *n.*8. reſpondet contrarijs. Idem volunt recentiores apud *Dian. part.* 5.*tract.*11.*reſol.* 10. fauori enim ſuo quilibet renunciare põt *l.quod fauore C.de legib.* non tamen vt propalentur peccata complicis, vt infra *reſ.*180.*n.*1.

13 Quod ſi præuia licentia prædicta Confeſsarius dicat, pænitentem iam mortuum, ſibi ordinaſſe, vt ſui hęredes faciant aliquã reſtitutionem, teneri hæredes ad eam in foro fori, & ſufficere ſolam fidem Confeſſarij abſque iuramento fuit reſolutum in S.C.*Neap.apud Cap. Latr.dec.*12. ex multis, licet ibi ageretur de re modica nempe aureorum 70. quod magis procederet in foro conſcientiæ; ſi tamen ageretur de re magni momenti, eſset cautius agendum, conſiderata st. qualitate Confeſsarij, & an ad ſe, vel ſuos aliquod beneficium hinc peruenturum eſset cum alijs circumſtantijs, quæ leguntur apud relatũ authorẽ, vide ẽt *P.Dia.p.*5. *tr.*11.*reſ.*28. Hęc tñ licen-
14 tia quãdo cõceditur, eſt recipiẽda in ſcriptis per Confeſsarium, tàm in caſu mortis, dum ſigillum durat etiam poſt eam, vt dictũ eſt *ſup.reſ.*177.*n.*9.*in fine*, quàm in vita; quia ſi pænitens negaret, dubium eſset cui credendum, & cum agatur de re tanti momenti, vt infra reſol.182. vbi de pæna inferenda Confeſsario, ſigillum aperienti dicam, non eſt his periculis hoc ſubijciẽdum, vt rectè docet *Aldrete de relig.diſcipl. lib.*2.*cap.*19. §. 1. *n.*6. alias poſset Confeſſarius malæ conſcientiæ aperire ad ſui libitum ſigillum, & poſtea ſe excuſare habuiſse licentiam à pænitente, quod eſset viam fraudibus aperire, & iura id generaliter prohibent *l.* 1. *& toto ferè tit. ff. quæ in fraud.credit.* & alibi paſſim, quicquid in contrarium aſſerat *Dia.cit.reſol.*41. *ex Suar. to.*4.*diſp.*33.*ſect.*5. *n.*14. qui concludit in fine, eſse in ſcriptis habendam, quando ita prudenter exiſtimaretur neceſsarium; ſed illi, quibus fuit talis confeſſio reuelata, tenentur etiam ad ſigillum ſacramentale, vt dictum eſt *ſupra n.*7. *&* 11. *Tolet. lib.*3.*c.* 16.*n.*13.*Suar.cit.ſect.*5. *n.* 9. *&* 10. *Henriq. lib.*6. *cap.*20.*n.*3.*in Gl.litt.*S. *Dia.cit.reſ.*11. §. *ſed hæc opinio.*

15 Confeſsarius autem de peccatis auditis in confeſſione, neque cum ipſo pænitente poteſt extra eam amplius tractare ſine ipſius licentia, & in hoc omnes conuenire dicit *Suar. vbi ſupra ſect.* 5.*n.*2.*ex Soto in* 4.*diſt.* 18. *q.*4. *art.* 6. *& alijs*, ratio eſt, quia hoc, per ſe loquendo, eſt valde oneroſum pænitenti, cum ea de cauſa afficiatur magno pudore, quod redundat in iniuriam ſacramenti; Contrarium docet *Vaſq.in* 3.*par.tom.*4. *q.*93. *ar.*4.*dub.*10. *n.*8. vbi alij, mediam viam, quæ tutior eſt, ſequitur *Hurtad.diſp.*12.*de pænit.diffic.*11. dicens, hoc non eſſe contra ſigillum propriè, & ſtrictè loquendo, quia locutio eſt cum pænitente ſciente peccata, eſſe tamẽ contra ſigillum largè, & impropriè loquẽdo, quia fit contra obligationem ſeruandi ſecretum, ideſt nulli dicendi. Vnde cum de hoc fuiſſet quidam Confeſſarius accuſatus à pænitente coram Ordinario, & interrogatus P. Dia. ab eod. Epiſcopo qua pæna plectẽdus ille eſſet, reſpondit, vt ipſe refert *par.*5. *tract.*11.*reſol.* 6. pæna ordinaria, de qua infra, ſed illi placuiſſe opinionem Hurtadi cit. & *Granad.in* 3.*par.de ſacram.diſp.*8. *tract.*11. *contr.*11.*n.*3. dicentium eſſe puniendum pœna extraordinaria, & vide de hoc iterum *reſol.*181. *nu.* 5. *& reſ.*182.*n.*4.

Vtrum liceat confeſſario in aliquo caſu vti notitia in confeſſione acquiſita?

SVMMARIVM.

1 *Confeſſarius non poteſt vti aliquando notitia in confeſſione acquiſita n.* 2. *cum multis ſeq.*

6 *Suffragia, vel beneficia an poſſint dari indignis, quando indignitas ſolùm ſcitur ex confeſſione, & n.*7.

Con-

8 *Concionator an poſſit obiurgare in concionibus peccata in confeſſione audita, & an Magiſter Nouitiorum, vel Confeſſarius monialium?*

9 *Matrimonij impedimentum ſi Parochus nouit ſolùm in confeſſione, an poſſit illi non aſſiſtere, vel alia ſacramenta indigno negare?*

Reſolutio CLXXIX.

1 AD primum reſpondeo, prohiberi regulariter vſum talis notitiæ cum periculo reuelationis peccatorum pænitẽtis, ſiue directè, ſiuè indirectè quia, vt in priori reſol. n. 12. ex D. Tho. & alijs dictum eſt, hanc notitiam Confeſſarius acquiſiuit non vt homo, ſed vt Deus; & ideò nullam actionem humanam poteſt ex tali notitia exercere, idem legitur *in c. ſi ſacerdos in fine de offic. ordin. ibi, quia non vt iudex ſcit, ſed vt Deus*, probatur etiam ex motu proprio *Clem. 8. de caſ. reſeru. pro Regularibus conceſſo ſub die 26. Maij 1594. ibi, tam ſuperiores pro tempore aſſiſtentes, quàm Confeſſarij, qui poſtea ad ſuperioritatis gradum fuerint promoti, caueant diligentiſſimè, ne ea notitia, quam de aliorum peccatis in confeſſione habuerunt, ad externam gubernationem vtantur, idem docent Armilla v. Confeſſor. n. 7. ibi, nil agere poteſt Confeſſarius propter quod poſſit pænitens retrahi, & taliter ſe debet habere, ac ſi nihil de eo vmquam audiuiſſet, Bannes 2. 2. q. 23. art. 8. §. ad confirmationem, Suar. to. 4. diſp. 33. ſect. 7. n. 1.*

2 Hanc ſententiam ſecutus vir illle omnibus numeris abſolutus Claudius Acquauiua Generalis Societatis Ieſu anno 1590. prohibuit contrariam doctrinam publicè, aut priuatim doceri, illiuſque vſum, vt refert *Sanch. tom. 1. de matrim. lib. 3. diſp. 16. n. 3. videlicet; Ita prorſus in omnibus caſibus noſtri ſe gerant Confeſſarij; ac ſi in confeſſione nihil penitus audiuiſſent; ſibique perſuadeant, vt humanarum rerum regimen ab hoc ſacramento longiſſimè diſtat, ita debere nullatenus ab eo pendere, idem docent Valentia to. 4. diſp. 7. q. 13. pun. 3. Granad. de Sacram. in 3. part. controu. 7. tract. 11. diſp. 7. n. 5. P. Dia. par. 5. tract. 11. reſol. 3. §. ſed prorſus*, vbi dicit, hanc ſententiam eſſe ſequendam, non ſolùm in caſibus, in quibus periculum eſſet proditionis ſigilli, vt ſupra, ſed etiam in ijs, in quibus id eſſet confuſionis, ac pudoris pænitentis ex *Fagund. præc. 2. lib. 6. cap. 2. n.*
3 *3. & alijs*. Quamuis autem inter contrarios afferatur *D. Thom. in quodlib. 5. art. 3. ab eod. Sanch. cit. n. 2. in fine*, mihi tamen non videtur ſuperioribus aduerſari; dicit enim, *quod ſi amotio ſubditi ab administratione poſſit inducere ad manifeſtandum peccatum in confeſſione auditum, vel ad aliquam probabilem ſuſpicionem habendam de ipſo, nullo modo Prælatus debet ſubditum ab adminiſtratione remouere, & ſi Abbas hoc faceret, grauiter peccaret, tamquam confeſſionem reuelans; ſed quod poſſet ſecretò eum caritatiuè admonere*, hæc ille. dum ergo dicit ſecretò admonendum, debet hoc intelligi in eadẽ cõfeſſione, vbi non ſolùm hoc nõ prohibetur, ſed eſt onus Confeſſarij, vt omnes admittunt, & in praxi quotidie corrigere, & admonere ſolent Confeſsarij ſuos pęnitẽtentes, vt à peccatis abſtineant.

4 Addit poſtea Sanct. quod quando talis adminiſtratio eſset ſubdito in poſterum periculoſa, & ceſsaret periculum reuelationis peccatorum, tunc ad vitandum peccatum, alia occaſione accepta, poſset ſubditum ab adminiſtratione cum debita cautela remouere; quod ſi periculum in poſterum non timeretur, nõ oporteret, quod pro peccato præterito pœnitentia deleto, eum ab adminiſtratione remoueret. habuit ergo intentum ad impediendum peccatum futurum; itaque iuxta prædicta non contradicit *Ricch. in 4. diſt. 2. art. 4. q. 2. ad 4.* vt vult *Sanch. cit n. 4.* ſed potius concordat; dicit enim quod Prælatus remouendo ab officio ſuum ſubditum, quem per ſuam confeſsionem ſcit malè vti ſuo officio, & ſi hoc faciat ad vtilitatem illius, facit tamẽ contra vtilitatem communitatis, quia alij ſcientes, quod pro ſua confeſſione ille remotus eſt, proniores reddentur, vt non confiteantur ſecundum veritatem; ſupponit ergo Ricch. hoc alios ſcire ex confeſſione reuelata, ſaltèm implicitè, & tamen dicit remoueri non debere, quod noſter Sanctus apertè etiam dixit, non poſse fieri eo caſu per remotionem ab adminiſtratione, quia eſset reuelare confeſsionẽ, quod prohibetur, ſequitur *Sylu. v. confeſſio 3. n. 9. ex eod. D. Tho. Roſell. & Angel.*

5 Sequendò ergo prędictam ſententiam negatiuam fallit, quando ex vſu notitiæ confeſsionis, non ſolùm nulla ſequitur directa, vel indirecta reuelatio peccatorũ, ſed nec morale periculum, aut confuſio, vel pudor pænitentis; poteſt enim Con-

feſsarius ex notitia habita in confeſsione
diligẽtius cuſtodire rem propriam,vel ali-
ud ſimile, quia ex hoc nulla pænitenti,vel
ſacramento iniuria paratur iuxta *Suar. to.
4.diſp. 33. ſect.7. num. 9.* & magis ſi nouit
in confeſsionePetrum ſibi inſidiari ad oc-
cidẽdum;poteſt non exire de domo,quã-
uis Petrus intelligat id oriri ex ſcientia
ſuæ cõfeſſionis, quia nullo pudore ex hoc
ſuffunditur,nec aliquod detrimentum pa-
titur, nec ob id alij homines hoc ſcientes
retrahuntur rationabiliter à confeſsione
iuxta eundem *Sanch.lib.3. de matrim. diſp.
16.n. 4. in fine.* vbi tamen addit non licere
ob indignitatem in confeſsione agnitam
remouere aliquem ab officio, vel negare
Euchariſtiam,aut ordines,ſiue ſuffragium,
vel beneficium, quia inde confunderetur
pænitens, & retraheretur à confeſsione,
ſequitur *Dia.d.reſol.3.§.notandum*.

Sed hæc addirio circa ſuffragia, vel be-
neficia tribuenda, ſi indiſtinctè (vt ipſe
loquitur) ſumatur, magnam habet diffi-
cultatem, etenim D. *Tho.in 4.diſt. 21. q.3.
art.1. & quodlib.5.art.3. D. Bonau.p.2. q.1.
art.2.Sylu.d.n.9,Sot.& Nauar.apud Suar.d.
ſect.7.n.12.* docent, non ſolùm poſse, ſed
etiam debere negari hæc indignis, ſi tamẽ
7 nullum ſit periculum reuelationis pecca-
torum; ratio eſt,quia eligere indignum,
eſt intrinſecè malum *c. cum in cunctis de
elect. & c. perpetuo eod. tit. in 6.* eſtque talis
electio irritanda iuxta *Trid. ſeſſ.7.c.3. de
reform.* ſi fieri poteſt ſine iniuria ſacramẽ-
ti, quod gratis limitat Suar. quando ſuf-
fragia eſsent publicè ferenda, quia tunc
periculum eſset reuelationis peccatorum;
ſuffragia enim nequeunt publicè ferri ſub
pæna nullitatis, vt legitur *in eod. Trid. ſeſſ.
25. cap. 6. incip. in electione de regular.* imò
idem *Sanch.cit.n.6.in fine*,temperat dictum
antecedens, vbi non ſolùm hanc ſenten-
tiam appellat probabilem, verum etiam
addit poſſe Confeſſarium hoc licitè face-
re, ſed non teneri.

8 Hinc notat *Dia.part.5.tract.11. reſol.36.
ex Maldero,Bea,& alijs*,non ſolùm Confeſ-
ſorem nouitiorum, vel monialium in ſa-
cris concionibus priuatis non debere in
generali obiurgare peccata in confeſſione
audita, verum neque concionantem in
Ciuitate ſimiliter in confeſſione audita
ſub pæna,tamen mortalis, non autem ſi-
gilli violationis: ratio eſt, quia pæniten-
tes illam obiurgationem audiendo in pu-
blico,rubore ſuffunduntur, & à confeſſi-
one retrahi poſſunt;hoc tamen in iſto ſe-
cundo caſu ego non puto verũ ex rationi-
bus per D. Thom. ad hoc propoſitum in-
fra allegandis *reſol. 180. ſub nu. 5.* etenim
cũ probabile ſit multa inCiuitatibus pec-
cata committi,ſi non poſsent licitè in pu-
blico generaliter obiurgari, ad nihilum
deſeruirent concionatores, Eccleſiæque
9 intentus fruſtraretur.Ex dictis infert idem
*Sanch.n.14.*ex vtroque Ledeſma,Parochũ,
ſiue quemcumque alium ſacerdorem ha-
bentem licentiam aſſiſtendi matrimonio,
vel miniſtrandi quodcumque aliud ſacra-
mentum non poſſe matrimonio non aſſi-
ſtere, vel aliud ſacramentum negare ob
peccatum in confeſſione ſibi notum,quia
non poteſt vti notitia confeſſionis ad actus
extetnos, quoties redderetur confeſſio o-
dioſa, vt in caſu,quia ſi ſcirent ob peccata
in confeſſione detecta, poſſe illis negari
matrimonium, aut alia ſacramenta, retra-
herentur ab ea;poſſe tamen Confeſſarium
monere pęnitentem in eadem confeſſione,
vt talia non admittat, quia eſſet addere
peccata peccatis, ſed non extra confeſſi-
onem,niſi peccata eſſent notoria, vt dixi
ſupra *reſol.177.in fine, & in ſeq.ſub nu.5.*

Vtrum teneatur Confeſſarius ſeruare ſub
ſigillo peccatum complicis ſibi ab al-
tero complice reuelatum, & num te-
neatur tradere ſchedulam pœnitenti
tradi ſolitam,præcipuè in Paſchate,
quãdo eũ ex aliqua cauſa nõ abſoluit?

Reſolutio CLXXX.

1 AD primum reſpondetur eodẽ ſigillo
teneri Confeſſarium ad ſeruandum
ſecretum circa perſonam complicis, quo
circa perſonam pænitentis *Scot. in 4. diſt.
21.q.2. §.de quid dico. Palud.ibidem q 3.ar.
2.concluſ.1.Soto diſt.18. qu.4. art.5. Sylu. v.
confeſſio 3.num.3.ex Ricch.in 4.ar.4.q.4.* ra-
tio eſt *ſecundum Suar.tom.4.diſp.34. ſect.3.
n.2.* quia omnia illa, quæ ſunt neceſsaria
ad integram confeſsionem faciendam, ca-
dunt ſub ſigillo; ſed aliquando non poteſt
quis confiteri peccatum proprium ſine
manifeſtatione peccati complicis, ergo e-
tiam iſtud eſt ſub ſigillo ſeruandum, (ego
autem ſupra *reſol.150. n.8.& ſeq.*dixi non
licere manifeſtare cõplicem,nec eius pec-
catũ,licet nõ negauerim ibid.ſub n.22.cõ-

tra-

Digitized by Google

trariã opinionẽ eſse ẽt probabilẽ)& addit ibid.quod ſi Cõfeſſor nõ obligaretur ſub ſi illo,ẽt reſpectu complicis,nulla poſſet eſſe ſecuritas,et facilè ex ipſa cõfeſſione orire- tur infamatio proximi , qua de re gene- raliter docet *Regin.lib.3.cap.4.n.39.* cade- re ſub ſigillo non ſolùm id , quod ad pec- catum daclarandum fuit neceſſarium , ſed etiam quod fuit vtile,vel etiam inutile,ne proprerea retrahantur pænitentes à con- feſſione.ſequitur *Dia.par.5.tr.11.reſol.5.*

2 Addit tamen idem *Suar.n.7.*poſſe Con- feſſarium de licẽtia pænitentis vti ſcientia per confeſſionẽ acquiſita de peccato cõpli cis in bonum ipſius pænitentis, & præſer- tim in ſpirituale vtilitatẽ , vel neceſſitatẽ, vt ſi. eum defendat ab importuna com- plicis inſectatione, vel inductione ad pec- candum ; Item ſi adultera intelligat mari- rum machinari mortem ſocio criminis, poſſe illum per Confeſſarium monere, vt ſe in tuto collocet idem *n.23.* ſed nõ poſ- ſe darī licentiam, vel datam non ſuffraga- ri cum iniuria complicis , vel ſine cauſa honeſta, ad quam poſsit tale medium re- ferri , quia in ijs,quæ pertinent ad perſo- nam complicis, non ſufficit licentia pæni- tentis ſine alia eiuſdem complicis; etenim ſigillum ad ſui fauorem introductum,non poteſt regulariter ſine ſua voluntate tolli *Vaſq.in 3.par. to.4.q.93. art.4. dub.5. nu.5. Dia.par.5.tract.11. reſol.24.* qui vtramque opinionem probabilem vocat *ex Prepoſ. in 3.par.q.11.de ſigillo diffic.6.n.47.& alijs,*ſed ego ſequor priorem negatiuam.

3 Debet ergo licentia pænitentis quo ad complicem eſse iuſta , vt in caſibus præ- dictis ; vel ſimilibus , quia non poteſt ex ſuo arbitrio famam complicis prodigere , & conſequenter ſi eſſet iniuſta , grauiter peccaret Confeſsarius illa vtendo , non ſolùm contra iuſtitiam; ſed etiam contra Religionem ; nam vti notitia ſacramenti ad nocumentum iniuſtum alteri inferen- dum , ſine dubio eſt graue ſacrilegium , imò poſset cenſeri fractio ſigilli , iuxta DD. cit. & multo minus poterit Confeſ- ſarius tali notitia vti ad gubernationem externam eiuſdem complicis,quia iſta ex- terior gubernatio pertinet ad actus omni- nò publicos,qua de cauſa *Clem.8.in decre- to de caſ. reſeru. pro regular.*§.4.mandat ca- uere diligentiſſimè Confeſſarios , ne ea notitia,quam de aliorum peccatis in con- feſsione habuerunt,ad exteriorem guber- nationem vtantur , vt docent multi *apud Dia.par.5.tr.11.reſ.4.* ſicuti in priori reſol. fuit dictum.

4 Ad ſecundum reſpondet *Henriq.lib.6.c. 22.n.4.* quod expedit dare ſchedulam cõ- feſsionis tempore præcepti , aut moris cõ- ſueti , in quo ſolitum eſt communionem accipere , ne alij in ſuſpicionem veniant ; ſubdit poſtea poſse eã etiam negare Con- feſsarium, quia non tenetur cooperari oc- cultationi peccati , vt dum filiam matris indiuiduam comitem nõ abſoluit ex cau- ſa neceſsaria , non debeat pro illius diſsi- mulatione fingere, dando ei poſtea hoſtiã non conſecratam ; ſed qui ſponte peccat , ſibi prouideat , quomodo peccatum oc- cultet : Parochus enim , qui audiuit confeſsionem,vtitur iure ſuo,dum monet, ne indignus communicet,etiam in Paſcha- te, & abſtinere a conſuetudine conſangui- nei Procacis, quãuis in ſuſpicionẽ veniat; melius eſt enim prouidere neceſsarium remedium ſaluti animæ, quàm famæ.Co-

5 ninch. autem *diſp.9.dub.1.n.* 14. quem ſe- quitur *Dia.par.5.tract.11.reſol.22.*reſpon- det affirmatiuè , quia per hoc non menti- tur , dum teſtatur illum confeſsum fuiſse (quod verum eſt) idem Dia. citat etiam *Fagund.prac.2.lib.6.cap.4.n.4.& Moſchoſ.in ſumma tract.7. cap.15.n.3.* ex quibus reij- cit *Bona.de ſacram. diſp.5.q.6.pun.4. ſect. 5. nu.* 7. volentem non teneri Confeſsarium dare ſchedulam pœnitenti, quem non ab- ſoluit.

Verum hoc non eſt reſoluere quæſtio- nem ; nam Confeſſarius debet in ſchedu- la teſtari de confeſsione , & abſolutio- ne; aliàs non prodeſt , propterea , *D. Tho. 3.par.q.80.ar. 6.in corp.* loquendo de ſacra communione dicit , deberi publicis pec- catoribus denegari ; non autem occultis , &idem in appendice ibidem concluditur, monitione tamen occulta , vel generali in publico præmiſsa , quamuis autem loqua- tur de communione, idem videtur,dicen- dum de pænitentia, quia valet argumentũ de vno ſacramento ad aliud , vt Sanctus probat *in 4.diſt.30. q.1.ar.1.*idem enim ſa- crilegium committitur accedendo indi- gnè ad Euchariſtiam,quàm ad pænitentiã.

6 Concordat Caiet. *d.ar.6.* vbi relata quadã diſtinctione *Durand.in eod. 4.diſt.9. art.fin.* de Curato, vel alio ſacerdote curam non habente , & ſimiliter de tempore gene- ralis communionis , vel infirmitatis , aut ſimi-

ſimili, dicit non debere negari peccatoti occulto, publicè petenti, quod probat ex ſacra hiſtoria apud *Matth.cap.26.* vbi legitur Chriſtum non negaſse Iudæ communionem, quamuis ſciret in ſtatu damnationis eſse; ſubditque Caiet. videlicet, *conſtat autem quod Dominus non tenebatur tunc ad communicandum Apoſtolos, & de facili modicum ſuperſedendo, potuiſſe ſine ſcandalo euitare Iudam, inſtituendo ſacramentum poſt datam intinctam Buccellam, qua ſumpta exiuit foras, & confirmatur, quia Iudas non petijt communionem, & tamen Dominus apoſtolicum chorum communicans, ipſum cum cæteris inuitauit, dicens, comedite, & bibite ex hoc omnes.*

7 Ex quibus videretur dicendum, poſſe Confeſſarium monitione præmiſſa, vt ſupra dare ſchedulam abſolutiouis ad ſeruandam proximi famam illæſam, & magis cum timerentur rixæ, vel homicidia, ex implicita detectione peccatorum filiæ à matre comitatę, quæ veriſimiliter veniret in cognitionē illorum, videndo illi negatā abſolutionis ſchedulam, & aperiendo factum conſanguineis, probabile eſſet incōuenientia prædicta orienda; eo magis, quia vt docet idē *Sanct. cit. ad* 2. peius eſt Confeſſarium peccare mortaliter, infamando iniuſtè peccatorem occultum, quàm quod ille mortaliter peccet, quia nullus debet mortale committere, vt alium à mortali liberet, quod probat *ex Auguſt. lib. 9. in Geneſ.* docente, periculoſiſſimè admitti hāc compenſationem, vt nos faciamus aliquod mali, ne alius grauius malum faciat; peccatorem tamen occultum potius debere eligere infamari, quàm ad menſam Domi-
8 ni indignè accedere. Imò addit *q.81.art.2. ad* 2. quod quamuis Chriſto ſicut Deo nota eſſet Iudæ iniquitas; non autem per modum, quo hominibus innoteſcit, & proprerea eum à communione non repulerit, hoc tamen feciſſe; vt daret exemplum tales peccatores occultos non eſse ab alijs ſacerdotibus expellendos, & ideo in caſu prædicto ſi probabile eſſet oriri debere inconuenientia relata, ſchedulam non eſſe negandam arbitror, non ſolùm de confeſſione, ſed ſi iſta non ſufficeret, etiam de abſolutione, quamuis ſacramentaliter non tributa. æquiuocatione tamen in mente concepta ad vitandum mendacium.

Vtrum omnia, quæ in confeſſione dicuntur, cadant ſub ſigillo? & de alijs ad materiam.

SVMMARIVM.

1 *Sigillum confeſſionis an extendatur, non ſolùm ad mortalia, & venialia cum eorum circumſtantijs, ſed etiam ad alia in confeſſione dicta? veluti defectus natalium, vel virtutes, aut eſtaſim, & ſimilia n.2.& 3. An includat etiam repertentem ſchedulam, in qua ſcripta erant peccata alicuius n.4.*

5 *Confeſſarius an poſſit loqui cum pænitente in confeſſione de peccatis in priori confeſſione confeſſis abſque eius venia, & num. 6.*

Reſolutio CLXXXI.

1 REſpondeo cadere ſub ſigillo, non ſolùm peccata mortalia, & venialia cum diſtinctione, vt ſupra *reſ.* 177. *n.* 12. ſed etiam circumſtantias eorum, & tam ea, quæ ſunt vtilia, ſeu conferentia ad eorumdem explicationem, quam non vtilia, dum à cōfitente propter ea explicanda dicuntur *Suar. tom.3. diſp.33. ſect.3.nu.1. & ſeq. Regin.lib.3.nu.38. Bonac. de pænit. diſp.5.q.6.ſect.5.pun.2.n.10. ex Coninch. Filliuc. & alijs*, a quibus nō diſcordat in ſubſtātia doctrina *D.Tho.in 4.diſt.21.q.3.a.1.q.2.in cor.* vbi dicitur, quod ſigillū cōfeſsionis directè non ſe extēdit, niſi ad illa, de quibus eſt ſacramentalis confeſsio, ſed indirectè id; quod non cadit ſub ſacramentali confeſsione, etiam ad ſigillum cōfeſſionis pertinet, ſicut illa per quæ poſset peccator, vel peccatum deprehendi, nihilominus tamen alia ſummo ſtudio ſunt celanda, tum propter ſcandalum, tum propter pronitatem, quæ ex conſuetudine accidere poſſet *P.Dia.p.5.tract.11. reſol.* 38. vbi tamen neminem allegat, niſi *Malder.*
2 *de ſigillo cap.*18. Hinc eſt; quod ſi quis occaſione confeſsionis peccatorum dicat, ſe natum ex Parenribus infamibus, pauperrimis, aut legitimo matrimonio non coniunctis tenetur Confeſſarius ſub ſigillo etiam hæc cælare, quia talis reuelatio reddit confeſſionem odioſam *Suar.cit.num.*5. *ex Soto in 4. diſt.18.q.4.art.5. poſt 2. concluſ.*

Regin.

Regin. & Bonac. cit. Dia. vbi ſupra reſol. 29. (quam autem pœnam incurrat reuelans, vide *reſol. ſeq. n. 4.*) cætera omnia, quæ in confeſsione concomitanter dicuntur, non contineri propriè ſub ſigillo, ſi nullo modo peccatorum accuſationi inſeruiant, ait idem Suar. cit. *n.* 10. de communi ſententia, quia illa per ſe non ſunt materia, nec ad illam reducuntur, & quod ibi dicantur, eſt impertinẽs ad rem, de qua agitur, addit tamen ſpectare ad prudentiam Cõfeſſarij, de his etiã rebus parum loqui, vnde rectè infert *Dia. citat. reſol.* 30. non eſse contra ſigillum reuelare virtutes pænitẽtis, Deique dona, veluti eſtaſym, aut volũtatem ingrediendi Religionem, vel vxorẽ ducendi, & ſimilia, quia impertinenter narrantur in confeſsione, ſed includi ſub ſigillo naturali, ſi tamen hoc voluit pænitens, dicunt etiam *Eman. Sà, v. confeſſor nu.* 32. *Henriq. lib. 6. c. 21. ex Nauar. & alijs.*

4 Siquis autem inuenit chartam, in qua ſcripta erant peccata cuiuslibet, non teneri ſigillo ſacramentali, ſed tantùm naturali docet *Sot. de ſecreto q. 4. dub. 3. n. 3. Bann. in 2. 2. q. 33. art. 8. dub. 5. concluſ. 2. Nauar. in c. ſacerdos n. 8. & 9. de pænit. diſt. 6. & de reſtit. lib. 2. cap. 4. n. 450. Granad. in 3. part. de ſacram. contron. 7. tract. 11. diſp. 4. n. 1. Suar. to. 4. diſp. 33. ſect. 4. n. 5. in fine*; ratio eſt, quia illa charta non eſt confeſsio, ſed memoria pro ea, inſtrumentumque valdè remotum, nec ſciuntur illa peccata immediatè ex occaſione ſacramentali, ſed vti ab extrinſeco, & proinde non eſt tanto vinculo inuentor ligandus, contrarium docet *Dia. p. 3. tract. 4. reſol. 112. §. ſed ego, & par. 5. tr. 11. reſol. 27. §. mihi verò*, nec eſt mirum, cum in proœmio *tract. 11.* dixerit ſe ſtrictiores opiniones in hac materia eſse amplexurum.

5 An autem liceat Confeſsario loqui cũ pænitente in confeſsione de peccatis in priori confeſsione confeſsis, & abſolutis abſque pænitentis venia? ad hoc ita reſpondet *Prapoſ. in 3. par. q. 11. de ſigillo dub. 5. n. 41. praxis communis etiam DD. & timoratorum Confeſſariorum ſatis declarat, in foro pænitẽtia, rationabili ex cauſa fieri poſſe mẽtionem eorum, qua in priori confeſſione dicta ſunt; nam Confeſſarij interdum negant abſolutionem propter indiſpoſitionem pænitentis, & carentiam propoſiti, quam ex præcedentibus confeſſionibus aduertunt, ex quibus notãt frequentem lapſum in idem peccatum, ſequitur Granado de ſacram. in 3. par. contron. 7. tr. 11. diſp. 5. n. 1.* contrarium dicit P. *Dia. par. 5. tr. 11. reſol. 20. §. fin.* niſi pænitens priora peccata tangeret, & tunc nec poſse Confeſſarium de alijs loqui, niſi de tactis à pænitente, vel de eius licentia, prior tamen opinio mihi magis placet, ſi concurrant cauſæ, ibi relatæ, vel ſimiles; alias daretur occaſio relapſis iterum relabendi, & numquam poſset, vt debet aliquando negari abſolutio, præcipuè exiſtentibus in proxima occaſione peccandi, illamque abijcere

6 nolentibus. Extra verò confeſsionem non licet loqui cum pœnitente de peccatis confeſsis, etiam ſi hoc Confeſſarius facere vellet ad ſupplendum defectum in illa commiſsum, niſi de licentia pœnitentis; ratio eſt, quia iam Confeſsarius functus eſt officio ſuo, nec poteſt pænitentem inuitum ſibi ſecundo ſubijcere, aliàs hoc tribunal redderetur valde odioſum, & oneroſum, ita *Prapoſ. & Granad. cit. Fagund. pr. 2. lib. 6. cap. 4. n. 33.* vbi ſententiam affirmatiuam ab alijs ſecutam improbabilem appellat, ſed poteſt Confeſsarius admonere pænitentem in eadẽ confeſsione, etiam poſt abſolutionem, quia morali iudicio id non cenſetur fieri extra eundem forum, ſed ſupponitur pertinere ad complementum actus, *Prapoſ. cit. vbi alij*; quæ enim incontinenti fiunt, cenſentur ineſse *l. lecta ff. ſi cert. pet.* quicquid in contrarium dixerit *Dia. vbi ſupra reſol. 19. §. 2.* & vide ſupra *reſol. 178. n. 15.*

Agitur de pænis contra violantes ſigillum confeſſionis, et quibus modis hoc delictum probetur?

SVMMARIVM.

1 *Sigillum confeſſionis frangens qua pæna puniatur? & n. 2. An illo teneantur alia perſona vltra Confeſſarium? n 3.*

4 *Reuelantes defectus naturales in confeſſione ſcitos, vel alia ſimilia, non tenentur pœna frãgentis ſigillũ, ſed extraordinaria, vltra ſacrilegium, quod committunt.*

5 *Teſtes non conteſtes an plenè probent contra Confeſſarium inquiſitum de reuelatione peccatorum? & dato non probare, quomodo hoc delictum probetur? num. 9. & ſeq.*

6 *Confeſſario negante reuelaſſe peccata, & pæni-*

pænitente id aſſerente, cui in dubio ſit magis credendum? & n.7. & 8.

14 *Sodomia, adulterium, furtum nocturnum, & ſimilia, quia ſunt difficilis probationis probantur per indicia indubitata, & alias probationes minus integras.*

15 *Indicia indubitata quæ ſint? ſufficiunt in aliquibus delictis, ſed non poſſunt dari contra Confeſſarium reuelantem peccata pænitentis.*

Reſolutio CLXXXII.

1 AD primum reſpondet *Gregor. in c. ſacerdos de pænit. diſt. 6. videlicet, ſacerdos ante omnia caueat, ne de his, qui ei confitentur peccata alicui recitet, non propinquis, nõ extraneis, neque quod abſit pro aliquo ſcandalo; nam ſi hoc fecerit deponatur, & omnibus diebus vitæ ſuæ ignominioſus peregrinando pergat: Innoc. autem 3. in c. omnis §. caueat de pænit. & remiſſ.* ita hoc in caſu loquitur *caueat autem omninò, ne verbo, aut ſigno, aut quouis alio modo aliquatenus prodat peccatorem, ſed ſi prudentiori conſilio indiguerit, illud abſque vlla expreſſione perſonæ cautè requirat; quoniam qui peccatum in pænitentiali iudicio ſibi detectum præſumpſerit reuelare, nõ ſolùm à ſacerdotali officio deponendum decernimus, verum etiam ad agendam perpetuam pænitentiam in arctum monaſterium detrudẽdum.*

2 Vnde *Gl. ibidem v. deponendum* dicit, pænam peregrinationis à Gregorio impoſitã fuiſſe ab Innoc. in hanc detruſionẽ in monaſterium, ſeu carcerem perpetuum commutatã, coniunctam tamen cum depoſitione ab vtroque Pontifice inflictam *Suar. to. 4. diſp. 33. ſect. 8. n. 1. P. Dia. par. 5. tract. 11. reſol. 5 1.* addit *Henriq. lib. 6 cap. 19. ſub n. 9. ex Maiolo Felic. & alijs*, interdum ob id actu degradatum Confeſſarium, fuiſſe brachio ſeculari traditum ad ſupplicium mortis, ex quibus conſequitur ſecundum *Maiol. de irregul. lib. 5. c. 19. n. 6. ex ſpecul. & alijs*, talem frangentem ſigillum eſſe etiam irregularem, ſecuta depoſitione; etiam circumſcripta degradatione, irregularitas n. vt ſuo loco dixi, nil aliud eſt, quam ſuſpenſio ab ordine habito, vel habendo, ſed depoſitus vtroque priuatur, vt in iuribus ibidem citat. legitur, ergo. vnde neſcio qua ratione *Suar. cit. n. 2. & Dia. etiam cit. reſolut. 53.* voluerint, hanc opinionem eſſe improbabilem. Si enim dicunt non incurri irregularitatem, niſi à iure ex *c. is qui de ſent. excomm. in 6.* verum eſt, ſed hæc non eſt à iure, negatur, quia dum in dictis *c. ſacerdos, & c. omnis infligitur depoſitio*, hæc includit irregularitatem, vt mox dictum eſt, non nego tamen irregularitatem prędictam non contrahi, niſi ſequuta ſententia depoſitionis, ex qua illa oritur;

3 Dum autem in dictis iuribus legitur his pœnis ligari Confeſſarium, non ſunt gratis extendendę in toto rigore ad alias perſonas, quas ſupra ſparſim dixi hoc ſigillo teneri; pænæ enim vti odioſæ ſunt potiùs reſtringendæ, quàm ampliandæ *c. odia de regul. iur. in 6.* puniendæ verò ſunt alijs pœnis, quam Confeſſarij, ſed mitioribus, grauioribus tamen quam ſi ſolùm frangerent ſigillum naturale, quę erunt extraordinariæ, ſeu arbitrariæ ſecundum *Suar. cit. d. n. 2. in fine ex Hoſt. in d. c. omnis Coninch. de ſacram. diſp. 9. n. 70. Hurtad. de pænit. diſp. 12. diffic. 4. Henriq. lib. 6. cap. 19. num. 9.*

4 *in fine*. Addit etiam *Granad. in 3. part. de ſacram. controuer. 7. tract. 11. diſp. 8. num. 3.* quem ſequitur *Dia. cit. reſol. 5 1. in fine*, non infligi dictas pænas ob quamcumque violationem ſigilli; ſed ſolùm ob reuelationem peccati; de hac n. agitur in iuribus cit. quia illa eſt præcipua ſigilli materia; vnde qui reuelat defectus naturales in confeſſione ſcitos, de quibus in *priori reſol. n. 2.* vel alia, quæ peccata non ſunt, non incurrit iſtas pænas, ſicuti nec, qui cum pænitente loquitur extra confeſſionem de peccatis in illa auditis, licentia non obtẽta; ſed committunt ſacrilegium contra reuerentiam ſacramento debitam, & contra bonum eius, pecantque etiam mortaliter contra iuſtitiam, quatenus rubore afficiunt proximum, & ſecretum ab eo ſibi commiſſum iniuſtè aperiunt, pænaque ſimili extraordinaria tenentur, vt ſupra *Suar. cit. ſect. 8. n. 2. in fine*; & vide *ſupra reſ. 178. n. 15.* vbi retuli caſum deciſum: pæna verò contra non ſacerdotes, audientes confeſſionẽ ſacramentalem, eſt degradationis, & traditionis Curiæ ſeculari in ſuppliciũ mortis, vt dictum eſt ſupra *reſ. 47.*

5 Ad ſecundum *Suar. d. diſp. 33. ſect. 8. nu. 3.* dicit hoc ad iuris peritos magis ſpectare, ſed vt ipſe ſentit, coniecturis eſſe agẽdum, & interdum ſufficere plures teſtes, quamuis non conteſtes propter naturam delicti, *Henriq. d. n. 9.* addit, probari etiam per ipſius ſacerdotis confeſſionem, de quo

non

non dubitatur, vt infra, quia nulla eſt maior probatio, quam proprij oris confeſſio *l. 1. ff. de confeſſ.* concordat tamen cũ Suar. quod probetur per teſtes ſingulares; quia aliter probari non poteſt, ac proinde ſi tales teſtes aſſerant ſacerdotem reuelaſſe confeſsionem, & tamen ſacerdos neget ſe illud didiciſſe ex confeſsione, præſumi contra ſacerdotem, præſertim ſi ob hoc intulit damnum pœnitenti, & transfundi in eum onus probandi contrarium; non tamē puniri eo in caſu pœna ordinaria, quia non conuincitur apertè; in dubio tamen

6 declinandum eſſe in fauorem Confeſſarij propter reuerentiam ſacramenti, quod violatum non creditur, vt concludit *n. 10. in fine*, ſicuti voluit etiam *Dia. par. 5. tr. 11. reſol. 52. in fine*, vbi addit *ex Bern. Diaz in pract. crim. cap. 109.* quod ſi Confeſſarius dicat habuiſſe licentiã à pœnitente ad reuelandum peccatũ, & pœnitens neget, tũc ex qualitate peccati, perſonarum circumſtantijs, & publicatione delicti, præſumptionem eſſe deſumendam, nec certam regulam aſſignari poſſe; & propterea dixi ſupra *reſol. 178. n. 34.* in facti contingentia licentiam eſſe habendam in ſcriptis à pœnitente, quod neſcio, qua ratione negauerit Dia. ibidem relatus.

7 Idem *Suar. cit. n. 4.* ita affatur, *multi authores imponunt Confeſſori onus probandi, vt videre eſt in D. Thom. diſt. 21. q. 3. art. 2. ad 2. Ricch. ibid. art. 4. q. 1. ad 1. Syl. v. confeſſio 3. n. 9. qui refert Abb. & eſſe communem DD. ſententiam in d. c. omnis. Nauar. autem in d. c. ſacerdos n. 64. ita loquitur; ſed certè eſt difficile, & graue onus, quod moraliter vix expleri poteſt. Vnde fit, vt ſæpè Confeſſores graui periculo exponantur vtendo iure ſuo, & ideo quamuis cæteris paribus inclinandũ ſit in fauorem pœnitentis, & ſacramenti, tamen in particulari coniecturæ, & indicia cõſideranda ſunt; nam ſi Confeſſor aliquid egit in damnum pœnitentis, aut alterius, contra illum eſt præſumptio, ſi tamen conſtat nihil feciſſe incommodi, ſed potius intendiſſe bonum illius ſalua eius fama, & honore, quod fieri potuit, in fauorem potius illius præſumendum eſt, niſi aliunde oppoſitum conſtet, multum etiam confert vitam, & mores Confeſſoris ſpectare, nam ſi ſit bonæ famæ, & honeſta vita, tunc illi fides adhibenda eſt, cum actus ſit ex ſe ſecretus, neque aliter probari poſſit.*

Sed mihi magis placet opinio, quod in dubio ſit declinandum in fauorem Confeſſariorum, quia cum iſti vt plurimum ſint vitæ probiores, præſumendum eſt potius pro eis, quàm pro pœnitentibus, vnde dicunt *Gl. in c. monachus diſt. 77. Ruin. lib. 2. conſil. 127. n. 2. & 13. Rol. lib. 1. conſil. 24. n. 54. & Menoch. conſil. 91. n. 89.* dictũ ſacerdotis habere vim duorum teſtium, addit que *Cranet. conſil. 267. n. 2. & conſil. 272. nu. 16. verſic. 3. probatur*, tantum valere teſtimonium 4. Clericorum, quantum ſex laicorum; in qua materia docet generaliter *Cap. Latr. deciſ. 60. n. 9.* omnes probationes eſſe arbitrarias, & in manu Iudicis eſſe, quid, aut cui credat, & quanta fides teſtibus ſit adhibenda *ex l. 3. §. ideoque Diuus, ff. de teſtib.* ſed hoc procedit in ciuilibus; nam in criminalibus probationes debent eſſe luce meridiana clariores *l. ſciãt cuncti C. de probat.*

9 Si autem ad praxim hoc negotium reducatur, patebit delictum prædictum probari non poſſe, niſi per confeſſionem extraiudicialem, vel iudicialem Confeſſarij; etenim peccata audita in cõfeſſione nemo ſcire poteſt, niſi Confeſſarius, & pœnitens, modo, iſte vti pars principalis, de cuius ſolo intereſſe agitur, fidē facere non valet, niſi quod aperiat viam Iudici ad inquirendum, vt eſt generale de omnibus accuſatoribus, vti partibus offenſis, quod pro abſoluto tradunt *Angel. de malefic. v. qui Iudex ad probationem nu. 9. & alij apud Iul. Clar. pract. crim. §. fin. q. 21. n. 14.* & quamuis ſufficere ad torturam voluerit *Gramm. deciſ. 42. n. 9.* quando offenſus perſtiterit vſque ad mortem in tali aſſertione, quia nemo præſumitur immemor ſalutis æternæ *c. cum in iuuentute de præſũp. l. ſi quis in graue, §. ſi quis moriens ad Syllan.* contrarium tamen ſcripſit *in conſil. 57. nu. 13. & 14.* & hæc eſt veritas, ab omnibus admiſſa apud Clar. cit. ſed dato, & numquam cõceſſo eſſe teſtes integros, dum nequeunt deponere, niſi de actibus ſingularibus, nec poſſunt eſſe conteſtes, non ſufficiunt ad plenam probationem, ſed ſolùm facerent indicium ad torturam, ſi eorum teſtimonium eſſet legitimum (quod negatur) latè *Farin. q. 54. vol. 2. n. 1. Clar. cit. q. 53. n. 18.* imò nec in cauſa ciuili probant, quamuis actus eſſet difficilis probationis *Grat. diſcept. for. cap. 562. nu. 20. & 21.* eandemque probationem facit vnus

10 teſtis, quàm mille ſingulares *Bal. in l. iurisiurandi n. 4. C. de teſtib. Grat. cit. cap. 78.*

*nu.*24. vbi recentiores, ſed vnus teſtis nō
probat, etiam ſi eſset Conſiliarius Princi-
pis *d.l.iuris iurandi* ergo. (Contra tamen
ſolicitantes in confeſsione ſacramentali
plenè probant, concurrentibus alijs ad-
miniculis, & indicijs, ſed ex bullis ſum-
morum Pontificum, vt ſupra *reſol.* 47.*n.*7.
*& infra v.ſolicitare in introd.n.*4.
11 Oportet igitur vt Confeſsarius tale de-
lictum confeſsus ſit alterutro modo, vt di-
ctum eſt: ſi extraiudicialiter, hæc confeſſio
non ſuffi:it ad inferendam pænam ordi-
nariam, ſed poteſt ex ea procedi ſolùm ad
torturam Confeſsarij confitentis, vt de
communi teſtantur *Felin. in c. olim n.*5. *de
reſcript. Decius in c. at ſi Clerici poſt n.*17. *de
iudic. Alciat. in c. cum non ab homine nu.*98. *de
iudic. Iul. Clar. d. q.*21.*n.*31. tortura ergo il-
lata, ſi Reus negauit, dicitur euacuatum
indicium confeſſionis prædictæ, venitque
omnino liberandus, vt quotidie practi-
catur, & docent *Gram cit. poſt initium*, *&
Præſ. de Franch. deciſ.*577. *n.*3. quod proce-
dit etiam ſi iudex antea proteſtaretur tor-
turam inferre citra præiudicium probato-
rum, & Cōfeſsatorum, vt docet idē *Gram.
deciſ.*96.*n.*1.*&*2. Nec prodeſset ad finem
12 prædictum, ſi duæ, vel plures confeſſio-
nes eiuſdem Rei extraiudiciales, factæ e-
tiam in diuerſis temporibus exiſterent;
nam poſito vt dictum eſt ſingulas non ſuf-
ficere ad pænam ordinariam, & eſse ſolū
indicia, modo, vti ſemiplenę probationes
non coniunguntur ad inferendam pænam
ordinariam, ſed tantùm ad augendam ex-
traordinariam *Iul. Clar. cit. q.*67. *in fine. Vr-
ſill. ad Affl. deciſ.*12.*n.*4. *Præſ. de Franch. de-
ciſ.*538. *n.*16. *ex Iaſon. & alijs.* Si verò in
13 tortura reus confiteatur delictum, quia
iſta dicitur confeſſio iudicialis, tunc par-
tes iudicis non ſunt, niſi in condemnando
*§. fin. auth. de mandat. Princip. ibique Gl. v.
inquiſitione*, etiam ſi aliæ coniecturæ defi-
cerent, vt probatur in *l. qui ſententia C. de
pæn. l. inter pænas in fine ff. de interd. & releg.
l. ſeruos C. ad l. Iul. de vi public.* niſi dato ter-
mino aduerſus confeſsionem (qui negari
non poteſt) probaret cōfeſſionem fuiſſe ex
errore factam, vel propter metum tormē-
torum, vt etiam practicatur quotidie, &
docet *Gram. deciſ.*48. *ſub n.* 8.
14 Quamuis autē in delictis difficilis pro-
bationis, vt ſunt adulterium, vitium ne-
fandum, furtum nocturnum, & ſimilia ad-
mittantur probationes minus integræ *l. in
actionibus §. plenè ff. de in litem iurando l.
conſenſu C. de repud. c. cum cauſam matrimo-
nij de probat. Corneus vol.*4. *conſil.*92. *nu.*12.
& ita fuiſse pluries practicatum in vitio
nefando, cum teſtes de viſu, nec actu, nec
habitu reperiri in tali delicto valeant, re-
ferūt *Cap. Latr. dec.*163.*n.*2. *& Sanfel. deciſ.
392. n.*3. *ex Maſchard. de probat. lib:*3. *con-
cluſ.*1313.*n.*3. *& Decian. lib.*3. *conſil.*83. *nu.*
3. *&* 11. Attamen in delictis prædictis
15 poſsunt adeſse indicia indubitata, quæ
cum dicantur probationes iuris, & de iu-
re, inducantque animum iudicis ad ſic in-
dubitatè credendum, ita quod nec proba-
tio in contrarium admittatur, cum nec a-
ctualis, nec virtualis inſurgat dubitatio de
contrario, vt exemplificat *Cap. Latr. cit. n.*
50. poteſt Iudex ex indicijs prædictis in-
fligere pænam ordinariam vt ibi; in caſu
verò nóſtro talia indicia reperiri non poſ-
ſunt, vt patet comparando illa cum ijs,
quæ poſsunt in inquiſito de violatione ſi-
gilli excogitari, & proinde puto non poſse
ad pænam ordinariam deueniri, niſi exiſtē-
te confeſsione iudiciali ſpontanea Confeſ-
ſarij, vel in tortura, & poſtea ratificata,
vt ſupra.

Solicitare.

SVMMARIVM.

1 *Verbum ſolicitare plures habet ſignifica-
tus, ſed in confeſſione ſumitur pro inci-
tando pænitentes ad turpia.*
2 *Confeſsarius ſolicitans in confeſſione, dici-
tur ſuſpectus de fide, & ideò contra eum
proceditur in S. Officio, ſed quibus mo-
dis dicatur ſolicitare, item de pænis con-
tra ſolicitantes n.*3.
4 *Teſtes ſingulares concurrentibus alijs præ-
ſumptionibus, & indicijs plenè probant
contra ſolicitantes in confeſſione, in alijs
delictis minime.*

INTRODVCTIO.

1 VErbum hoc plures habet ſignificatus:
aliquando enim accipitur pro maxi-
ma diligentia, quam quis adhibet in ali-
quo negotio, itaut etiam inquietudinem
pariat, quo ſenſu dicit *Chriſtus in Euangel.
Matth.* 6. *ne ſoliciti ſitis animæ veſtræ quid
manducetis*, *&c.* aliquando pro pluries in-
ſta-

inſtare, & requirere, aliquando pro moleſtare, ſeu faſtidire, & alijs modis, vt docet *Roderic. à Chuna in tract. de ſolicitat. q. 1. à n. 1. vſque ad 17.* hoc autem in loco ſignificat prouocare, ſeu allicere, vel rogare, vel alijs modis ad turpia, & inhoneſta pœnitentes in confeſſione incitare *Sanctarell. in tr. de hæreſ. q. 44. n. 7.*

2 Quà propter ſi Confeſſarius verbis, aut factis, pura oſculando in confeſſione, etiam ſi pœnitens dormiat, vel impudicè manus, aut aliam partem corporis pœnitentis tangit, aut oculorum aſpectu ſine alio ſigno ad libidinem prouocat, dicitur ſolicitare, & incidit in pœnas contentas in *Bullis Pij 4. quæ incipit cum ſicut nuper edita die 16. Aprilis 1561. Pauli 5. quæ incipit, dilecte fili edita die 16. Septembris 1608. & Gregor. 15 quæ incipit, Vniuerſi Dominici gregis edita die 30. Auguſti 1622.* per quas iubetur procedi contra tales ſolicitantes vti ſuſpectos de hæreſi, & ſubijci pœnis, pro criminum qualitate, & circumſtantijs, ſuſpenſionis, priuationis beneficiorum, dignitatũ, & officiorum quorumcumq; ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, nec non vocis actiuæ, & paſſiuæ, ſi regulares fuerint, exilij, damnationis ad triremes, & carceres etiam in perpetuum abſque vlla ſpe gratiæ, & ſi grauiori pœnæ digni fuerint, debita præcedẽte degradatione tradi Curiæ ſeculari, præterea in hac vltima bulla datur poteſtas Cardinalibus, & generalibus Inquiſitoribus plenam fidem adhibendi, & probatum habendi delictum ex teſtibus ſingularibus concurrentibus tamen præſumptionibus, indicijs, & alijs adminiculis ob defectum probationum, & quia eſt difficilis probationis, de quibus vide etiam ſupra *reſol. 47. & 48.* ſi tamen graui ſomno ſit mulier oppreſsa, quãdo Cõfeſſarius eam laſciuè tangit, videtur anceps *Dia. p. 10. tract. 14. reſol. 43.* Verum Leand. cum Eſcobar, & alij ibidem cit. benè probant hunc etiã includi in bullis, quia ſi ibi prohibẽtur verba in ordine ad actus laſciuos, multo magis actus ipſi ad regulam *text. in auth. multo magis C. de ſacroſ. Eccleſ.* ſed pœnas prædictas non contrahit Confeſſarius, ſi interius in eodem confeſsionali delectetur, etiam ſi voluntariè polluatur, femina tamen ad hoc non aduertente, quamuis poſtea hoc eidem extra confeſsionale aperiat, (ſi modo non ſit immediatè poſt confeſsionem, vt in reſ. ſeq. *n. 8.* quia quæ incontinenti fiunt, cenſetur ineſſe *l. lecta ff. ſi cert. petat.*) ratio eſt, quia non tentat prouocare feminam ad inhoneſta in confeſsionali, quod prohibent prædicti Pontifices, ſed committit graue ſacrilegium, vt docent *DD. apud Bonac. to. 1. diſp. 6. pun. 3. num. 3. & apud Dia. d. reſol. 43. §. 2.*

Vtrum extet obligatio denunciandi Confeſſarios ſolicitantes pœnitentes, & qui ad hoc teneantur cum alijs ad materiam.

SVMMARIVM.

1 *Feminæ ſolicitatæ in confeſſione tenentur denunciare ſolicitantes Inquiſitoribus, & ſi monitæ non denunciant, etiam ſi ſolicitationi conſenſerint, peccant mortaliter, nec debent abſolui, donec denuncient, n. 2. & 3. quid ſi poſt ſolicitationem ſtatim Confeſſarium pœnituerit? num. 4.*

5 *Denunciare Inquiſitoribus an teneatur qui audiuit feminam, vel alium dicentes ſe fuiſſe ſolicitatos, & quid ſi iſti dicant de auditu auditus & n. 6.*

7 *Solicitatio in confeſſionali dicitur etiam ſi fiat verbis implicitis, & an per aliquod donum n. 15. vel per litteras? nu. 18.*

8 *Confeſſarius eſt denunciandus S. Officio nõ ſolùm quando ſolicitat pro ſe, ſed etiam pro alijs vti leno, tam ſi hoc faciat in actu confeſſionis, quam antea, vel poſt immediatè, & in alijs caſibus, vt infra, & n. 9.*

10 *Epiſcopum ſolicitantem in confeſſione an teneatur ſolicitatus, vel ſolicitata denunciare? & n. 11.*

12 *Confeſſarius vocatus à muliere in domo ſub colore confeſſionis, ſi ab ea ſolicitatur, & nolens conſentire, minetur ab ea quod accuſare ipſum velit de violentia; qua de cauſa conſentijt, an hoc non obſtante debeat ab eadem muliere denũciari? & n. 13. & 14.*

16 *Coniecturæ dicuntur liquidiſſimæ probationes, & ſecundum eas eſt iudicandum in ciuilibus, in criminalibus autem faciunt præſumptionem tantùm.*

17 *Solicitare an dicatur Confeſſarius mãmillas feminæ in confeſſione tangens, vel brachium, aut pedem premens, & ſimilia, & quid ſi ſolicitatio ſit directa ad*

 ve-

veniale tantùm num.17. vel fiat pueris, quamuis non in ordine ad peccatum nefandum, ſed tantùm ad molliciem? n. 19.

20 *Confeſſarius non tenetur denunciare feminam, quæ in confeſſione ipſum ſolicitauit.*

21 *Stimuli carnis ſunt acutiores in feminis, quàm in maſculis.*

22 *Solicitatio in dubio an præſumatur ex parte Confeſſarij potius, quam feminæ in confeſsione?*

23 *Interpres ſi ſolicitet feminam alterius idiomatis occaſione confeſsionis an ſit denũciandus, etiã ſi eſſet ſacerdos? Et quid de laicis, vel clericis, ſe ſimulantibus Confeſsarios, vel ſi eſsent ſacerdotes, ſed ſine licentia ordinarij? n.24.*

25 *Solicitans in alijs ſacramentis, præter quã in pœnitentia non eſt denunciandus, nec etiam ſi in pœnitentia, ſed ad alia peccata præter luxuriam, n.26. quid quando auditis peccatis acceſsit ad domum mulieris ad ſolicitandum? n.27. & quid ſi ſolicitauit in itinere, dum mulier ibat ad domum ſuam? n.28.*

29 *Denunciare an teneatur, qui ſolicitationem factam ab alio Confeſsario ſciuit in cõfeſsione, & quid ſi eam ſciuerit ſub ſigillo naturali?*

30 *Denunciare an teneatur ſolicitantem in cõfeſsione, qui ex hoc graue damnum timet ſibi obuenturum in perſona propria, vel ſuorum, aut in bonis, vel honore?*

31 *Accuſare de iure cõmuni nemo poteſt, niſi ſe obliget ad pœnam talionis, ſecus in ſolicitata denunciante; & an pœna talionis ſit generaliter ſublata? n. 32.*

Reſolutio CLXXXIII.

1 Ad primum reſpondetur affirmatiuè *ex bulla Gregor. 15. §. 9. cit. ſupra in introd. n.2. ibi mandantes, ut eodem tempore ſciant Confeſsarij pœnas propoſitas ſolicitantibus, & quod non hortantes, ut debent pœnitentes ſolicitatos ad denunciandum, vel docentes eos non teneri denuntiare, punientur ab*
2 *Inquiſitoribus.* quod ſi femina ſolicitata nõ denunciet, peccat mortaliter P. *Dia. part.4. tract.5. reſol.3. & reſ.31. in fine*, dummodo non laboret ignorantia inuincibili, imò quod monita, non debeat abſolui, niſi prius denunciet, docet *Auila de cenſur. part. 2. cap. 7. dub. 7. in fine*, quod rectè limitant multi apud *Dia. p.1. tract.4. reſ.27.* quando vrgeret neceſſitas communionis, eſſetque perſona timoratæ conſcientiæ, & promitteret quam citius denunciare, quæ ſi monita iterum de obligatione denunciandi, non denunciat, incurrit excommunicationem, à qua tunc non debet abſolui, quãuis promittat ſtatim denunciare, niſi prius denunciet, *Sancius in ſelect. diſp. 11. nu. 62. Auila cit. idem* Dia. *vbi ſupra reſol. 35.* quod
3 procedit etiam ſi femina conſenſerit ſolicitationi, vt legitur in Epiſtola tranſmiſſa ab Em. Card. Mellino de ordine Vrbani 8. & Sac. Congr. ad Em. Federic. Cardin. Borrom. de qua meminit Bonac. cit. & ex Peirin. tranſcribit *Dian. d. reſol. 31.* videlicet.

Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo Signor mio oſſeruandiſs. Dopo eſſerſi hauuta lunga, e matura conſideratione ſopra il dubio ſignificato da diuerſe bande, ſe i penitenti ſiano obligati à denunciare i Confeſſori, da quali ſono ſtati ſolecitati nel luogo, ò atto della confeſſione, quando hanno conſentito nella ſollecitatione, N. S. e queſti miei Signori Illuſtriſſimi in Congregatione tenuta auanti S. Santità à 25. di Luglio paſſato dopo hauer anco inteſo il parere d'vna particolare Congregatione deputata per queſto effetto hanno riſoluto, che qualſiuoglia penitente è tenuto à denunciare il Confeſſore, dal quale ſarà ſtato ſollecitato nel luogo, ò atto della confeſſione, ancorche egli habbia conſentito, & non è tenuto à propalare il proprio conſenſo, ne ſopra ciò s'interroghi dal Veſcouo, ò dall'Inquiſitori, ò loro Vicarij, auanti quali deporrà, ne meno il Confeſsore denunciato, procedendoſi poi contro di lui, nei coſtituti, che ſe gli faranno s'interroghi ſopra detto conſenſo; & in caſo che egli voleſſe dirlo da ſe, non ſe ſcriua il ſuo detto, come coſa in ordine alla perſona ſollecitata, non ſpettante all'officio della ſanta Inquiſitione; le parti dunque di V.S. Illuſtriſſima ſono di ſignificare à i Confeſſori detta riſolutione, & incaricargliene ſtrettamente l'oſſeruanza, acciò nei caſi, che occorrono alla giornata conforme al tenore della coſtitutione publicata da Gregorio 15. S. M. contra i Confeſsori ſollicitanti ſignifichino a i penitenti l'oblige che hanno di denunciare i Confeſsori, da quali ſaranno ſtati ſollecitati, & hauendogli conſentito, e facendo difficoltà in ſcoprire il proprio conſenſo; conforme alla riſolutione che ſi è fatta, gli dichino apertamẽte, che non ſono tenuti à propalare il detto conſenſo, & che tanto i penitenti, quanto i Confeſſori

ſori ſollecitanti procedendoſi contro di loro, nõ ſaranno di ciò interrogati, e dicendolo da ſe non ſi ſeriuerà, ne riceuerà il loro detto; e quando il penitente tuttauia perſiſteſſe nella medeſima renitenza, N. S. ſi contenta che dal Veſcouo, ò dall'Inquiſitore ſi dia autorità al Confeſſore di riceuere per ſcrittura, e con giuramento la denuncia per portarla ſubito à chi gli hauerà data autorità di pigliarla: e ſe oltre le coſe ſudette occorrerà altro caſo graue, per il quale non ſi poſſa il penitente indurre à denunciare, vole S. Santità, che ſi ſcriua qui, e ſi aſpetti la riſpoſta, & in tanto ſi ſopraſeda nell'aſſolutione, è tanto ſi contentarà V. S. Illuſtriſs. di far oſſeruar nella ſua dioceſe, facẽdo regiſtrare la preſente negl'atti di coteſta Corte per information ſua, & de ſuoi ſucceſſori, quali haueranno mira che la preſente riſolutione riguarda ſolo quei penitenti, che per hauer conſentito fanno difficoltà in denunciare, mà a' quei che non hanno conſentito, ne ſono in ciò renitenti, non deue il Confeſſore porre difficoltà alcuna, mà laſciare, che indifferẽtemente, e liberamente ſodisfacciano all' obligo che hanno di denunciare conforme alla coſtitutione; ſi compiacerà anco V. S. Illuſtriſs. di mandare copia delle preſenti à Veſcoui ſuoi ſuffraganei, acciò da eſſi ancora ſi ſappi la preſente riſolutione, & à V. S. Illuſtriſſima per fine humiliſſimamente baccio le mani di Roma li 27. di Settembre 1624. Di V. S. Illuſtriſsima, & Reuerendiſsima humiliſſimo, & obligatiſsimo Seruitore Il Cardinal Mellino. A tergo. *All' Illuſtriſs. & Reuerendiſs. Signor mio oſſeruandiſs. il Signor Cardinal Borromeo.*

4 Quod ampliatur, etiam ſi poſt ſolicitationem Confeſſarium ſtatim pæniteat *Bonac. tom. 1. in tract. var. diſp. 6. pun. 3. n. 4. Dia. part. 4. tract. 5. reſol. 22. & 23.* (vbi ponit pro caſu diuerſo emendationẽ Confeſſarij, ſicut etiam *Bonac. n. 9.* ſed ego puto eſſe eundem caſum,) ratio eſt, quia pænitentia, ſeu emendatio eſt actus interior, qui non ſubiacet, nec ſciri poteſt ab Eccleſia *c. erubeſcãt diſt. 31.* ſed ſolicitatio precedens iam fuit expleta, quamuis vnico verbo, nec poteſt in foro exteriori haberi pro non facta *l. in bello §. facta ff. de captiu. & poſtlim. reuerſ.* ergo ibi eſt punienda, pænitentia, vel emendatione, ſuppoſitis, & poſtea ſecutis nõ obſtãtibus, aliàs quilibet Confeſſarius ſolicitans ad effugiendam denunciam, vel accuſationẽ, poſſet dicere ſe pœnituiſſe de ſolicitatione, vel iam ſe emendaſſe, & ſic illudere Iudices contra text. expreſſum *in l. qui e.. mente ff. de furt.* adde quod Pontifices in bullis relatis abſolutè præceperunt denunciari ſolicitantes abſque definitione temporis, vel emendationis, quia hoc ſpectat ad ſuperiores iudicare, & propterea Bonac. cit. concordat in affirmatiua, quamuis Dian. vbi ſupra referat ſolùm DD. hinc inde neutri adhærens.

5 Ampliatur ſecundò, etiam ſi hoc quis ſciuerit de auditu, puta ſi femina dicat coram vno, vel pluribus, ſe fuiſſe à Confeſſario ſolicitatam, dummodo iſta mulier ſit fide digna, & pro honeſta exiſtimetur *Fagund. de prec. Eccl. pr. 2. lib. 4. c. 3. n. 31. Villalob. in ſumma tom. 2. tract. 17. diffic. 1. num. 15.* ſecus ſi femina ſit humilis conditionis, & magis ſi inhoneſta, quia tales perſonę fidem non faciunt, & proinde temerè damnum inferret tàm ſibi, qui de leuitate notaretur, quã denunciato, quem fortè ſine cauſa periculo infamiæ exponeret, vt rectè docet *Regin. lib. 24. ſect. 6. nu. 50.* ex caſu ſecuto in perſona D. Athan. vt legitur in Breuiario in eius lectionibus.

6 Contrarium docent aliqui apud *Dia. p. 4. tract. 5. reſol. 28. §. 2.* eo quod non ſpectet ad illos diſcernere, an mulier ſit bona, vel mala, quibus tamen reſpondetur, non ſpectare quatenus de illa iudicare vellent, dum non ſunt iudices, ſed benè poſſunt non credere, cui probabile ſit veritatem non dicere: quod ſi alij dicant ſe hoc audiuiſſe à femina, quantumuis bonæ conditionis, & famæ, ſed de auditu alterius, non tenentur iſti ſecundi auditores denunciare, quia talis denunciatio eſſet de auditu auditus, quæ nullam fidem facit, vt probat *Sanfel. deciſ. 182. n. 3.*

7 Ampliatur tertiò, etiam ſi ſolicitatio fuerit verbis implicitis, puta quando Confeſſarius laudat pulchritudinem feminæ in confeſſionario, vel ſi diceret, *s'io fuſsi ſecolare, vi prenderia per moglie*, quia ex illis prouocari ſolent ad libidinem, dũ enim Gregor. prohibet generaliter ſolicitationem in confeſſione, idem eſt hoc facere expreſsè, vel tacitè, dum verba tendunt ad eundem finem, & taciti, & expreſſi eadem eſt virtus *l. cum quid ff. ſi cert. pet.* ſecus verò ſi accuſanti ſe mulieri de actibus impudicis, Confeſſarius per modum admonitionis, & ad eã ab illis auertendam diceret, quod iniuriam facit ſuæ ve-

poterunt ergo Inquiſitores hoc facere ex commiſſionibus quantumuis generalibus, niſi in ſpecie talis poteſtas à Pontifice tribuatur, quod tamen etiam mihi durum videtur, quia ſi reperiretur aliquis Epiſcopus malæ conſcientiæ, qui tàm magnũ ſcelus committeret, eſſet probabiliter immunis ab omni pœna temporali, quia nũquam, vel rariſsimè inueniretur mulier, quæ ad vrbem ſuis ſumptibus ſe cõferret, vel mitteret ad accuſandum Epiſcopum de ſolicitatione, nihilominus ita pro nũc lex ſcripta eſt, vt vidimus, quæ quamuis dura ſit; ſeruanda eſt *l. propexit ff. qui, & à quibus*. puro tamen poſſe denunciari Inquiſitoribus, qui hoc ad Pontificem referant, recepturi ab eo ſpeciales commiſſiones.

12 Ampliatur ſeptimò etiam ſi Confeſſarius vocatus ad domum feminæ ad confitendum, quæ in vicem confitendi ſolicitauit Confeſſarium, & iſte ob metum ne accuſaretur de violentia, vt mulier minabatur, conſenſijt; ratio eſt, quia metus tunc excuſat, quando eſt cadens in virum conſtantem, vnde ait Caius *in l. metum ff. quod metus cauſa, metum autem non vani hominis, ſed qui merito, & in hominem conſtantiſſimum cadat ad hoc edictum pertinet*; & in hac materia eſt *tex. in l. accuſationis C. eod. tit.* vbi legitur, metum accuſationis inſtituendæ nõ cõpetere ad hanc actionem; ergo metus accuſationis mulieris non releuabit Confeſſarium; Imo in indiuiduo caſus relati eſt tex. apertus in *l. nec timorẽ ff. eod. tit. ibi, nec timorem infamiæ hoc edicto contineri Pedius dicit, neque alicuius vexationis timorem per hoc edictum reſtitui*, & proinde ex alijs medijs dicit *Carena par. 2. a. 6. §. 19. n. 94.* non excuſari Confeſſarium ex tali metu.

13 Nihilominus *Ioſeph de Ianuario reſol. 58. de caſib. reſeru.* docet non eſſe Confeſſariũ denunciandum, nec incurrere in pœnas conſtit. Gregorij; quia non habuit cum femina ſermones inhoneſtos, ſed ipſa cũ illo; cui reſpondetur, quod ſufficit conſentire; factum enim eſt plus, quam verba, vt infra *n. 14. in fine, & num. 15.* Dicit ſecundò durum ſibi videri, quod pænitens, quę ſimpliciter eſt auctrix, & inuentrix huius mali, ipſa deinde teneatur accuſare Confeſſarium ab eadem ex vi inductum ad tantum ſcelus, & deinde Confeſſarius coactus ad malum, ſit puniendus, & inducens ſit impunita accuſatrix, & teſtis præcipua; verum iſtæ ſunt piæ meditationes, non autem in iure aliquo fundatæ. Quibus propterea reſpondetur, quod aut Confeſſarius per ipſum

14 excuſatur ex metu, & iſte non eſt ſufficiens ad excuſandum, vt modo probatum eſt: aut ex inductione mulieris ad malum, & nequidem vt in epiſt. Cardin. Mellini *ſub n. 3. ſupra cit.* implicitè mandatur, aliàs ſi ex perſuaſionibus mulieris Confeſſarius conſentiens excuſaretur, ferè numquã hæc Greg. conſtitutio locũ ſibi vendicaret, cũ vt plurimũ prouocatio oriatur ex parte mulieris, nec prodeſt diſtinctio *P. Dia. p. 10. tr. 14. reſ. 4.* quod ex tali metu, quando fuit in cauſa, ſit Cõfeſſarius non ordinaria, ſed arbitraria pœna puniendus *ex c. ſacris de ijs, quæ vi metuſue cauſa*, vbi legitur metum attenuare culpam, non autẽ prorſus excuſare; reſponſio enim eſt in promptu, quia st. ibi ſupponitur adeſſe verum metum, non autem apparentem, & coloratum, vt ſunt illæ nudæ minæ ſimplicis mulierculæ. Minus obſtat, quod dicit *Bonac. tom. 1. diſp. 6. pun. 3. nu. 17.* non teneri pœnitentem ad denunciandũ, quando ipſe prouocauit, eo quia bulla loquitur de Confeſſarijs ſolicitantibus, nam dicit etiam de loquentibus inhoneſtè in confeſſione, quod regulariter fit, quando quis ſolicitationi conſentit, imo dum ſubijciuntur denunciæ verba inhoneſta, multo magis factum inhoneſtum, ad quod ordinantur verba *auth. multo magis C. de ſacr. ſanct. Eccleſ.*

15 Ampliatur octauò, quãdo Confeſſarius in confeſſionali donauit rem non modi valoris pænitenti, ratio eſt ſecundum *Trimarch. tract. de confeſſ. ſolicit. diſp. 2. ſect. 4.* quia dona magis, quàm verba alliciunt, & ſolicitant, ſecus ſi eſſet res modiciſſimi valoris, veluti ramuſculus, ſeu flos, vel daretur pauperi ad titul. eleemoſynæ, vel etiam ſi res eſſet alicuius valoris, tamen eſſet in recompenſam alterius donationis præcedentis, ſibi ab eadem pænitente factæ; qua de re his in caſibus recurrendum eſſet ad coniecturas, quæ dicuntur liquidiſſimæ probationes *l. licet Imperator ff. de leg. 1.* & ſecundum eas eſſe iudicandum dicunt *Affl. deciſ. 13. n. 10. & de Franch. dec. 153. num. 7.* ſed hoc procedit in ciuilibus, quia in criminalibus faciunt aliquam præſumptionem, non autem probationem, vt dixi

dixi ſupra *reſol.* 182. *nu.* 9. *in fine, & ſeqq.* & propterea ad omnem bonum finem iſta, quia non benè ſonant, debent omnino vitari à Confeſſarijs; etenim poteſt eſse, vt hæc ipſi agant ad bonum finem, pænitens verò recipiat in malum, & ex his poſteà moueatur ad ſolicitandum, *Eſcobar hoc tit. par.* 1. *q.* 3. §. 2. *n.* 14. *ſequitur idem Dia. par.* 9. *tract.* 9. *reſol.* 34. §. *fin.*

16 Ampliant nonò DD. apud *P. Dia. par.* 9. *tract.* 9. *reſol.* 9. quando Confeſſarius mãmillas feminæ tangit, brachium, vel pedem premit, aut digitos intorquet, quia licet iſta ſecundum ipſum ibidem, ſi abſit finis mortalis, & pollutionis periculum, non ſint peccata mortalia extra confeſſionem, vt etiam docent *Nauar. in man cap.* 14. *n.* 31. *& Sanch. de matrim. lib.* 9. *diſp.* 46. *n.* 16. *ex Caiet.* 2. 2. *q.* 154. *art.* 4. *in ſolut. ad* 2. (quamuis ego contra in *reſol.* 124. *n.* 19.) in confeſſione tamen ſunt mortalia, & propterea denuncianda, vt rectè docet *Dia. loc. cit.* ſecus ſi agatur de peccatis merè venialibus, vt puta ſi femina dum ſe accuſat

17 de actibus impudicis cum Amaſio ſecutis, eoſque per verba ſimiliter impudica explicat, & Confeſſarius ex leuitate, vel non cum plena aduertentia, aut ignorantia, volens eam interrogare de ijs, quæ omittere poſſet; hoc facit per eadem verba, tunc eſt peccatum veniale, & de iſto, vel ſimili non eſt facienda denunciatio, ratio eſt, quia ſuſpitio hæreſis, quæ viam aperit huic inquiſitioni, præſumi ex his minimis non poteſt, vt docet *Gaſpar. Hurtad. de iuſt. tract. de iudic. for. diſp.* 2. *diffic.* 7. tum etiam quia nec ſacrilegium oritur ex veniali peccato, quamuis in confeſſione *Suar. tom.* 1. *de Relig. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 11. *Sanch. cit. diſp.* 15. *num.* 21. *Ioseph de Ianuario de caſibus reſeru. reſol.* 56. tum tandẽ quia excommunicatio non poteſt inferri, niſi pro mortali *c. nemo Episcoporum* 11. *q.* 3. ergo multò minus accuſatio in Tribunali inquiſitionis, vbi proceditur contra tales vti de hereſi ſuſpectos.

18 Ampliatur decimò, quando Confeſſarius non ſolicitat per verba, ſed per aliquã ſcripturam pænitenti in confeſſionali traditam, quamuis poſtea legendam; nam ibi incipit ſolicitatio, per quam fit iniuria ſacramento, vt docent *Sancius in ſelect. diſp.* 11. *n.* 31. *Fagund. de præcept. Eccleſ. in addit. nouiſſ. pr.* 2. *lib.* 4. *cap.* 3. *n.* 62. *P. Dia. par.* 4. *tr.* 5. *reſol.* 2. adeò quod contrariam opinionẽ non ſolùm damnauit *Alex.* 7. *in ſua bulla edita die* 2. *Octobris* 1665. *ſub cap.* 6. ſed excommunicationem ipſo facto incurrendã contrahere voluit illam docentes, ſeu defendentes, cuius abſolutionem ſibi reſeruauit, ceſſat autem denunciatio, ſi ſcriptura mittatur ab eodem Confeſſario ad domum mulieris, vel per lenones verbotenus illam ſolicitet, aut ipſe Confeſſarius poſt auditam confeſſionem accedat ad domum mulieris, & ibi eam ſolicitet, de iſtis enim caſibus non loquitur Gregor. nec aliæ bullæ *Roderic. Acugna tract. de confeſſ. ſolic. q.* 5. *n.* 15. *Molfeſ. in ſumma tom.* 1. *tr.* 7. *c.* 24. *n.* 32.

19 Ampliatur vndecimò in ſolicitãte puerum in confeſſione, vt conſtat ex eadem bulla Gregor. ibi, *qui perſonas, quæcumque illæ ſint, & cæt.* imò non ſolùm ſi ſolicitatio fuit ad peccatum nefandum, ſed etiam ſi ad molliciem, quod expreſſius declaratur in bulla *Pauli* 5. *edita ſub die* 6. *Februarij* 1619. in qua dicitur Confeſſarios ſolicitantes pueros incluſos eſſe in bullis, & denunciandos *Eman. Rodriq. to.* 1. *qq. regul. q.* 59. *art.* 4. *& tom.* 1. *q.* 27. *art.* 3. *Sanctarell. in tract. de hæreſ. cap.* 45. *Bonac. tom.* 1. *diſp.* 6. *pun.* 3. *n.* 16. quamuis autem antea *P. Dia. par.* 1. *tract.* 4. *reſol.* 12. *& par.* 4. *tract.* 5. *reſol.* 33. ſuſtinuiſſet contrarium, quia fortaſſe non habebat in mente d.d. bullas, poſtea tamen adhæſit huic affirmatiuæ, & communi ſententiæ; vt ipſe ibidem fatetur, quod idem dicit *in ſumma v. denunciare nu.* 14. de Confeſſario ſolicitante puerum in cellam ductum titulo dandi chirographum confeſſionis, iam dudum peractæ, quia iſte caſus pendet à confeſſione allegat ibi ſe ipſum *par.* 4. *tract.* 5. *reſol.* 77. vbi hoc non inueni.

20 Limitatur primò in femina ſolicitante Confeſſarium, qui non tenetur eam denunciare, quamuis ſolicitationi non conſenſerit, bullæ enim PP. loquuntur de Confeſſarijs ſolicitantibus, non autem de feminis, & propterea cum in odioſis non fiat extenſio de caſu ad caſum *c. odia de regul. iur. in* 6. meritò non extenduntur ad feminas, vti in illis non comprehenſas. Item quia maſculi appellatione femina in odioſis non venit *l.* 1. §. *ſed et ſi incertum verſic. quare ff. de ventre in poſſ. mitt. & l.*

21 *iuxta ff. de verb. ſignific.* Item tertiò, quia acutiores naturaliter ſunt ſtimuli carnis in mulieribus, quàm in hominibus *auth.*

Digitized by Google

de non eligend. 2. nub. §. ſin autem; ſuntque
illæ imbecillioris ſexus, & conſilij *Gl. in-
ſtit. de nupt. in princip. verſic. prænor,* & *in
v. ſuper filio, ibi quia calidior ſanguis eſt in ea*
Bonac. cit. n. 20. Dia. p. 1. tract. 4. reſol. 23. vbi
rationem tradit, quia ſt. leges adaptantur
ad ea, quæ frequentius accidunt *l. nam ad
ea ff. de legib.* & ſecundum ipſum frequen-
tius accidit ſolicitari feminas à Confeſ-
ſarijs, quàm iſtos ab illis, citat *Sanch. de
matrim. to. 2. lib. 7. diſp. 11. n. 25.* qui loquitur
de alio caſu, nempe quando mulier rape-
ret virum, an leges contra rapientes fe-
minas, extendantur ad iſtas, ſi rapiunt vi-
ros, reſpondet negatiuè, quia raró accidit
mulieres rapere viros, & leges adaptátur,
vt ſupra; ſed in caſu noſtro eſt ſecus, non
n. loquuntur de generali prouocatione ex-
tra confeſſionem, quia non dubitatur ma-
ſculos regulariter prouocare feminas; in
22 confeſſione verò quia Confeſſarij eligun-
tur anziani, & conſtito de bona vita, &
moribus, vt plurimum ſolicitatio oritur
ex parte feminarum, & ita audiui ex ore
multorum Confeſſariorum veridicorum,
quibus hoc in praxi accidit, & negauerſit,
gratia Dei illis aſſiſtente. Ratio igitur eſt,
quia cum valdè indignum ſit, vt per ſpi-
rituales iudices, & quaſi animarum non
ſolùm medicos, ſed etiam parentes, ani-
mæ periclitentur, ideò aduerſus ipſos ta-
liusmodi pænæ emanarunt, ad quod facit,
quod dicitur infra *n. 25. & 27.*
23 Limitatur ſecundo in ìnterprete ſolici-
tante feminam alterius idiomatis, etiam
ſi interpres eſſet ſacerdos, ratio eſt, quia
hoc in caſu non eſt Confeſſarius, ſed ſe
habet ex parte pęnitentis, quem dixi non
eſſe denũciandum *Sancius in ſelect. diſp. 11.
n. 10. & 37. Dia. p. 4. tract. 5. reſol. 9. & par. 9.
tract. 9. reſol. 32. §. nota verò*, vbi tamẽ mul-
ti in cõtrarium referuntur; propterea vtra-
que videtur opinio probabilis, maximè
quando interpres eſſet ſacerdos; ex quo
bulla loquitur generaliter de ſacerdoti-
bus, & iniuria vtroque caſu ſimilis fit ſa-
cramento, & propterea hæc ſecunda opi-
nio mihi magis placet.
24 Limitatur tertiò, in laico, vel etiam
Clerico ſolicitantibus feminas, quamuis
ſimulando ſe ſacerdotes, vt putabant ſoli-
citatæ, quia bullæ loquuntur de ſacerdo-
tibus, *Sanctarell. de hæreſi cap. 46. dub. unico
n. 9. Bonac. d. pun. 3. nu. 8. Dia. p. 1. tract. 4. re-
ſol. 15.* ſi verò non ſolùm confeſſiones au-
diant, ſed etiam abſolutionem, licet nulli-
ter impertiantur, ſunt denunciandi Inqui-
ſitoribus, vt legitur in eadem bulla, ibi,
*contra eos, qui non ſun presbyteri, ſi confeſſi-
ones audiant, & abſolutionem impartiantur.
Rodriq. in qq. regul. tom. 2. q. 28. art. 2. & in
ſumma tom. 2. cap. 83. nu. 3. Sancius in ſelect.
diſp. 11. n. 36.* & multò magis ſacerdotes
non habentes facultatem confitendi ab or-
dinario, & fingentes habere, idem *San-
cius cit. ſequitur Dia. vbi ſupra reſol. 17. ex
Acugna tract. de confeſſ. ſolic. q. 14. n. 4. & p.
9. tract. 9. reſol. 32. §. fin.* ſed priores ex alio
capite veniunt, & inquirendi, & tradendi
Curiæ ſeculari, vt dixi ſupra *reſol. 48. n. 11.
& 12.*
25 Limita quartò, quando ſolicitatio fit in
alijs ſacramentis, non in confeſſione *Bo-
nac. cit. n. 7. in fine*, nam in omnibus bullis
relatis fit tantum mentio de ſacramento
pęnitentiæ, quia ibi hoc facilius accidit,
etenim feminis ſe accuſantibus de pecca-
tis carnalibus (quod in alijs ſacramentis
non contingit) ſumit ex his occaſionem
Confeſſarius eas ſolicitandi, cogitans,
quod dum illa cum alijs hoc patrauit, fa-
cilè poterit etiam ſibi conſentire, *Sancius
vbi ſupra n. 42. Dia. par. 4. tract. 5. reſol. 16.
ex Lezana & alijs.* Limita 5. in ſolicitan-
26 te etiam in confeſſione, ſed ad alia pec-
ta præter luxuriam, quia bullæ loquuntur
de ſolicitantibus ad turpia, & inhoneſta
Bonac. d. n. 7. vbi neminem allegat, ſed hoc
fatentur *Sanctarell. & Sãcius cit. Molfeſ. in
ſumma tom. 1. tr. 7. cap. 24. n. 31. P. Dia. par. 1.
tract. 4. reſol. 20. & par. 4. tract. 5. reſ. 17. vbi
multi.*
27 Limita 6. ſecundum *Molfeſ. in ſumma
tom. 1. tract. 8. cap. 24. num. 32. quem ſequitur
Dia. par. 4. tract. 4. reſol. 14. in fine*, quando
Confeſſarius poſt auditam confeſſionem
peccatorum mulieris, accedit ad illius do-
mum, ſibique eam ſolicitat; ego verò exi-
ſtimo contrarium ex verbis eiuſdem bullę
& Greg. mente, ibi, *qui prætextu cõfeſſio-
nis feminam ſolicitauerit*; modo nullus a-
lius pretextus poteſt hic aſſignari, niſi ex
peccatis auditis, quæ Confeſſarium im-
pellũt ad ſolicitandũ; ergo eo magis, quia
quæ incontinenti fiunt, cenſentur ineſſe *l.
lecta ff. ſi cert. petat.* ex mente verò, quia
voluit, vt debuit omnino tam magnum
ſacrilegium ex ſua Eccleſia tollere, quod
ferè infinita mala parere poteſt, vt perci-
pitur ex præfatione, & lectura totius bul-

læ, modo mens ſtatuentis eſt potius attendenda, quam verba, ſi ſint obſcura, vel dubia *l.quamuis ff.de in ius vocando Gl.in l.at ſi quis* 14.§.*idem labeo, v.imitari ff. de Relig. & ſumpt. funer. ergo.* hoc tamen eſt intelligendum, ſi non longa mora inter confeſſionem, & ſolicitationem intercederet, quia tunc non eſſet locus denunciæ ex verbis expreſſis eiuſdem bullæ ibi, *in actu ſacramentalis confeſſionis, ſiue ante, ſiue poſt immediate.*

28 Limita 7.ſecundum *Souſa opuſc.de Confeſſ.ſolic. in addit.n.* 10. *& alios* PP.*Societ.Ieſu apud eundem Dia.p.*4.*tr.*5. *reſol.*7. *in fine,* quando Confeſſarius poſt audita in cõfeſſione peccata carnalia mulieris, eam paulo poſt ab Eccleſia diſcedentem inſequitur, & in itinere ſolicitat, quo in caſu dicit idem Dia. nihil aſſerere de ſuo, ſed relinquere cogitandum *Laurent.vero de Peyrin. in priuil. minim.to.*2. *conſt.*4. *Gregor.* 15. *& Lezana in ſumma qq.regul.c.*19.*n.*34. docēt contrarium, quos ego ſequor ex rationibus num. priori adductis.

29 Limita 8. quando ſolicitationem factā ab alio Confeſſario quis ſciuit in confeſſione, tunc non tenetur denunciare, quia ſigillum ſacramentale ex nullo capite poteſt aperiri, vt dixi ſupra *v.ſigillum in princ.* an autem teneatur ad denunciandū, qui hoc ſciuit ſub ſigillo naturali, dubiū eſt inter DD. nam aliqui Luſitani apud *P.Dia.par.*9.*tract.* 8. *reſol.*46. negant; alij verò affirmant, etiam ſi ſecretum fuerit promiſſum cum iuramēto, quia tunc eſſet vinculū iniquitatis, & nō obligaret *c. quāto* §. *ſuper de iur.iur.hi ſunt Sanctarell. tr.de hæreſi cap.*9.*n.*10.*Suar.de fide diſp.*20.*ſect.*4.*n.*17. & alij apud eundem *Dia.ibidem* §.*ſed eius & par.*1.*tr.*4.*reſol.*23. quam ſententiam ego quoque ſequor, quia ſolicitatio in confeſſione eſt delictum contra bonum publicum, & commune, et contra Sacramentum pænitentiæ, ad quod omnes accedere tenentur, & quodammodo accedere pauerent, ſi talis ſolicitatio non accuſaretur, & ita ſeuerè puniretur, modo tale bonum præfertur priuato *l. vtilitas C. de primipilo lib.*10. *ergo.*

30 Limita 9.quando ex denuncia facienda timetur graue damnum in perſona propria, veluti mortis, abſciſſionis membri, vulnerum, amiſſionis famæ, ſeu honoris, amiſſionis omnium bonorum, vel maioris partis, vel in perſona conſanguineorum vſque ad 4. gradum, vel amici maximi, *Peyrin.de priuil.minim.to.*2.*ſup.conſtit.*4.*Gregor.* 15. §.9. *n.*28. *Fagund.pr.*2.*lib.*4.*c.*3.*a.*31.*Sancius in ſelect.diſp.*11.*nu.*55. quæ doctrina ſi practicanda foret, eſſet intelligēda de vero metu, de quo ſupra *n.*12.& co etiam concurrente, non haberet locum, ſi hæc mala comminarentur in odium fidei, *Aeugna de confeſſ.ſolic.q.*19 *n.*6. *P.Dia.par.*4.*tract.*5. *reſol.*19.*&* 36. *Bonac. tamen diſp.*6. *pun.*3. *n.*9. *in fine, &* 11. docet in omni caſu regulariter eſſe faciendam denunciā, excepto metu mortis, vel alio perſonali; cum nequeat ſecundum ipſum adeſſe probabile periculum honoris, quia pænitens nō tenetur exprimere ſuum conſenſum, quantumuis præſtitum, & opere conſummatum, & ſi hunc vellet poſtea Confeſſarius ad ſe exonerandum aperire, non eſt in actis redigendus, vt iuſſit Pontifex in dictis litteris *ſupra n.*3.tranſcriptis; manēte igitur ſalua exiſtimatione in exteriori, puto etiam ego non excuſari mulierem ex hoc capite à denuncia.

Ad quod vlterius probandum dicit *Bonac.d.n.*11.*circa finem.* quod licet nullus teneatur ad denunciandum id, quod probare non poteſt, & cum femina probare nequeat prouocationem Confeſſarij ad turpia, videretur propterea non teneri ad denunciandū Confeſſarium ſolicitantem.

31 reſpondet tamen ab iſta regula excipi hunc caſum, ſed maior (cum pace) vera non eſt, quia quamuis nemo admittatur ad accuſandum, niſi ſe obliget ad pænam talionis, quæ eſt vt accuſatione non probata, ad eandem pænam, qua accuſatus multari debebat, damnandus veniat *l. penult. & fin. C. de accuſat. & c.tuæ de procur.* (licet hæc obligatio in Reg. Neap. fuerit ſublata, vt teſtatur *Carauita ſuper R.M.C. V.*199. *n.*2.*&* 3. ſed an generaliter dicam inferius) attamen etiam de iure communi hæc obligatio in denuncia non procedit ex *c.ſuper his.de accuſat.Tol.lib.*5.*cap.*57.*n.*1. ibi nec qui denunciat, tenetur crimen teſtibus comprobare, & propterea cum ex cit. bulla Gregor. femina debeat ſolùm denunciare, non tenetur probare delictum, & conſequenter iſta ponderatio Bonac. non eſt in conſideratione, quæ etiam omnino ceſſat ex *Bulla Alex.* 7. *emanata die* 2. *Octobris* 1665. *cap.* 5. vbi damnat opinionem docentium non teneri ad denunciandum illum, qui probare delictū

here-

hæreſis, non poſſit, & hoc ſub pęna excõmunicationis ipſo facto iucurrendæ, cuius abſolutionem ſibi reſeruat, ſed ſolicitatio comparatur hæreſi formali, vt infra *reſol. ſeq. n.3. & 4.* ergo æquiparatorum n. eadẽ eſt diſciplina, & quod ſeruatur in vno, ſeruatur in alio *l. 3, §. proinde ff. de in rem verſo, §. eadem ratione inſt. quod cum eo, qui in alien. poteſt.*

32 Ex quibus conuincitur ęquiuocaſſe P. Dia cum alijs apud eum *p. 1. tract. 4. reſol. 1.* vbi licet doceãt teneri mulierem ad denunciandum vt ſupra, reſpondendo tamẽ ipſe obiectioni aliorum DD. relatorum, dicit in *§. fin.* quod quamuis denunciator teneatur de iure probare ſuam denunciationem *ex l. Diuus, & l. ab accuſatione ff. ad ſenat. C. turpil.* hoc tamen de conſuetudine non ſeruari, leges enim prædictæ loquuntur de accuſatione, non autem de denuncia, an autem pæna talionis ſit de conſuetudine generaliter ſublata *Affl. in lib. 1. cõſtit. Reg. rubr. 23. poſt n. 9. negat; Iul. Clar. autem in prac. crimin. §. fin. q. 81. n. 3.* quamuis aſſerat ſublatam, & ſeruari etiam in Gallia, refert tamen de quadam Angelina Corbeta, quæ falsò accuſauerat quoſdã, quia ipſam præpoſtera Venere cognouiſſent, quod cum nõ probaſſet, imò confeſſa fuiſſet accuſationem eſſe falſam, fuiſſe ſub die 26. Auguſti 1558. damnatam per illum Senatum ad catenam infamem, & quod non euaſiſſet pænam vltimi ſupplicij, niſi fuiſſet prægnans, de qua materia vide etiã ſupra *reſol. 28. num. 12. & 13.* vbi latius, ad quæ me remitto.

Vtrum denunciatio ad quam tenentur feminę in confeſſione ſolicitatæ, & alij, vt in priori reſol. ſit facienda ſine præuia correctione fraterna?

SVMMARIVM.

1 *Correctionem fraternam an neceſſe ſit feminæ ſolicitata in confeſſione, vel alijs præmittere ante denunciam? & n. 2. vſque ad 5. In multis caſibus non eſt neceſſaria, ſed an extra eos ſit de præcepto, vel de conſilio? n. 9. vſque ad finem.*

Reſolutio CLXXXIV.

1 AD primum P. Dia. duas de hoc facit reſol. vna eſt in *p. 1. tract. 4. reſol. 2. alia p. 4. tr. 5. reſol. 24.* vbi refert omnes DD. antiquos, & modernos de materia differentes; inhęret ipſe ſententię negatiuæ, quæ eſt certa hodie, vt infra *n. 6.* ſed inter contrarios refert D. *Tho. 2. 2. q. 33. art. 7.* & alios Thomiſtas, qui tamen mihi non videntur affirmatiuam, vt ipſe dicit docere; vult enim Sanctus debere regulariter monitionẽ pręcedere denunciam iuxta Domini præceptum *apud Matth. cap. 18.* exceptis duobus caſibus, primus eſt quãdo peccata ſunt publica *ex Apoſt. 1. ad Timoth. 5. ibi, peccantes coram omnibus arguè*, ſecundus eſt, quando peccata ſunt occulta, ſed in nocumentum proximorum corporale, vel ſpirituale, puta ſi aliquis occultè tractet, quomodo ciuitas tradatur hoſtibus, vel ſi hæreticus priuatim homines à fide auertat, niſi fortè aliquis firmiter eſtimaret, quod ſtatim per ſecretã admonitionem poſſet huiuſmodi mala impedire. idem dicunt *Sylu. v. correctio nu. 4. alijque Thomiſtæ à Dia. cit.*

2 Ex quibus videtur quod in materia hęreſis ſecundum relatos DD. correctio nõ ſit neceſſaria ante denunciam; licet autem *in c. qualiter, & quando 24. §. ad corrigendos de accuſat.* generaliter præcipiatur monitionẽ debere præcedere denunciam, *ibi, ſicut accuſationem legitima debet præcedere inſcriptio, ſic & denunciationem caritatiua monitio.* Gloſa tamen in margine, dicit hoc fallere in crimine hæreſis, ſicuti dicunt alij, pręcipuè *Fagund. de precept. Eccleſ. tr. 2. lib. 6. cap. 4. n. 11.* qui tñ differentiam conſtituit inter hæreſim formalem, & alia crimina ſapientia hæreſim, inter quę commemorat ſolicitationem; primo caſu docet non eſſe neceſſariam monitionem, vt ibi, ſecundo verò ſic, ibidem *lib 4. cap. 2. num. 31.* rationem aſſignat, quia st. pręceptum correctionis eſt de iure naturali, & diuino, denunciationis autem humanum, quod propterea non poteſt deſtruere illud, quòd tamen quatenus eſſet verum, deberet procedere in vtroque caſu; ſed hoc, ait locum ſibi vendicare, ſi detur ſpes emendæ, idem volunt *Gregor. de Valent. to. 4. diſp. 3. q. 10. pun. 5. §. 1. Filliuc. to. 2. tract.*

28.cap.8. n.151. Molfeſ. in ſumma to.1.tr.7. c.25.n.25.

3 *Sancius autem in ſelect.diſp.11.n.56.* æquiparans hæreſim formalem cum ſolicitatione ait, quod etiam ſi firmiter credatur emendatio in Confeſſario ſolicitante per fraternam correctionem, non excuſatur femina à denunciatione, nam licet ſtando in ſolo iure naturæ, poterit quis à denunciatione ceſſare, ſi firmiter credat per ſecretam monitionem, emendationem ſecuturam, quia tamen Inquiſitorum edictum publicatur de hæretico, ſiue ſolicitante Confeſſario deferendo, nulla præmiſſa monitione, quantumuis firmiter credatur emendationem ſecuturam, parendum erit præcepto: iudicium enim de ſpe emendationis nolunt Inquiſitores committere feminis denunciaturis, ſed ſemetipſis, qui tamquam litterati, & in iſtis rebus experti, ſanius rem trutinabũt; quod autem hoc poſſit mandare Tribunal Inquiſitionis, ita interpretando ius diuinũ vltra D. Thom. & alios, iſtud implicitè docentes, vt ſupra, adeſt etiam *Suar. tract.de fide diſp.20. ſect.4. n.11.* Præterea,

4 ſi hęreſim formalem cum ſolicitatione pro eodem, vel ſimili ſumamus iuxta Sancium cit. ceſſant omnia dubia, quia tam D.Tho. cit. vt vidimus, quam Thomiſtæ, & omnes fatētur, eo caſu neceſſariũ non eſſe pręmonitionem, & ita ius diuinum eſſe intelligendum, imò hoc indiſtinctè docent *Sanctarell.de hæreſi cap. 9. n.5. Syluius in 2 2.q. 33.art.7.con.l.2. Villalob.in ſumma par.2.tr. 4.diffic.11.n.3. Suar.cit.n.12. Azor.p.1.lib.8. q.9.c.19. Bonac.diſp.6.pun.3.n.9.* ea ratione, quia denunciatio eſt duplex Euangelica, & Iudicialis, ante illam, quę intendit ęmēdationem tantùm fratris, concedunt præmitti correctionem; ante iſtam autem, quæ ad punitionem, & emendationem tendit, minimè, ſed talis eſt denunciatio facienda in Tribunali Inquiſitionis; ergo non eſt neceſſaria præmonitio, hæc autem ratio mihi non ſatisfacit; nam etiam in Euangelica, ideo denunciatur Eccleſię poſt correctionem malefactor, vt puniatur.

5 Propterea magis placet alia ratio per eoſdem DD. Ibidem tradita, quod ſt.vanum ſit ſperare emendationem in Confeſſario ſolicitante ex ſecreta correctione mulieris ſolicitatæ, vti ad illam inexpertæ & D. Thom. cit. requirit certitudinem; non autem probabilitatem emendationis, ſequitur *Granad.ſuper eadem 2.2.tract.12. diſp.5.ſect.4. num. 33. ibi, itaque non ſufficit probabilitas, quod delinquens iſte emendabitur correctione priuata, quia cum hac veriſimilitudine ſtare poteſt prudens timor, quod delictum perſeuerabit, & communitas grauiter lædetur; neceſſaria ergo eſt certitudo, quam in re tanti momenti nõ facilè quiſque ſibi perſuadeat, & Souſa in aphoriſ. Inquiſ. lib.1.cap.34.n.56.* ait in iſto crimine, quantumuis occulto, regulariter loquendo, denunciam ſtatim eſse faciendam, prætermiſsa monitione *Henr.q.lib.6.cap.17. nu.4. litt.L. ibi, caſus ſolicitantis reſeruatur cenſoribus fidei, quia ſerpit contra bonum commune, & honorem Chriſti, & vix vafer Cõfeſſarius emendari ſolet correctione.*

6 Conferunt dicta per *Tol.lib.5. cap.57.n. 5.ibi, ſunt tamen aliqui caſus, in quibus non eſt opus præmittere admonitionem; primus eſt cum monendus præſumitur incorrigibilis, & hoc maxime in hæreſi cum pertinacia;* qui hodie non ſolum eſt denunciandus omiſsa correctione, ſed etiam ſuſpectus tantùm de hæreſi, ſiue ſit ſecularis, ſiue regularis etiam petita, & non obtenta venia à ſuperiore *ex bulla Alex.7. emanata die 8. Iulij* 1660. ſub pæna excommunicationis, ſuſpenſionis, &c. quarum abſolutio reſeruatur Pontifici. Secundus eſt (in alijs tamen caſibus præter hæreſim) cum non profutura ſperatur admonitio. tertius cũ timetur magnum damnum ex admonitione ſecuturum, veluti mortem, vel abſciſſionem membri, aut vulnera, ſiue quid ſimile, quartus cum tempus deficit, adeo enim poteſt vrgere periculum, quod non tribuat dilationem pro admonitione, idem Tol.cit. ſed generaliter loquẽdo circa correctionem fraternam, præciſis caſibus prędictis, dubitari poteſt, an ſit de præcepto, vel ſolùm de cõſilio, etenim verba Dñi relata per *Matth. cap. 18.* vidētur præceptiua, ibi, *ſi peccauerit, &c. corripe*, ex quibus docet *D.Thom.2.2.qu.33. art.2.in corp.* eſse de præcepto, ſed quia eſt affirmatiuum, nõ obligare ſemper, & in quolibet loco, & tempore, quia nõ tenemur quęrere data opera, quos corrigamus *Sylu. v. correctio nu.3.* ſed ſeruatis debitis circumſtantijs, vt ſc. fiat vbi debet, quãdo debet, & ſecũdum quod debet fieri, aliàs committitur mortale, vt docēt idem *Sylu.cit.n. 2. & quamplures cum P. Dia.par.5.tract.13. reſol.42. & par.7.tract. 3. reſol. 3. & 4.* in-

qui-

quiſitio enim pertinet ad eos tãtum, qui aliorum curam gerunt, vt Prælati, & Curati *Regin.lib.24.ſect.6. n.348.*

7 Quam D. Thom.doctrinam ad particulare reducendo dico, multa requiri ad mortale committendum per correctionis omiſſionem, & primo, vt pro certo ſciatur proximũ peccaſſe mortaliter, vel quia fuit viſus, vel auditus a fide dignis, in dubio enim non tenetur priuatus (ad differentiam ſuperioris, de quo infra, & reſol. ſeq.) inquirere aliorum peccata ad corrigendum, niſi in caſu criminis valde pernicioſi Reipublicæ, vel ſi immineret proximi mors, aut probabile eſſet monendum de peccato dubio non ægrè laturum *Filliuc.to.2.tr.28.cap.9. n.133. Regin.lib.4. ſect.3.n.335. P.Dia.p.4.tr.3. reſ.72.* ſecũdo

8 ſi illi ad quos ſpectat, vt ſunt ſuperiores, ſuo muneri deſint, obligatio eſt ſupplendi defectum illorum, perinde ac cum diuites non ſubueniunt pauperi, extremè indigenti; tunc obligantur tenuiores, vicem ipſorum in ſubueniendo ſubire *Regin. cit.num.343.* vbi addit, quod ſi monendus eſt timoratæ conſcientiæ, vel certè ſciatur monendum eſſe ab alio, ceſſat obligatio, regulariter n. loquendo, ſi Prælatus adeſt, aut alius maioris authoritatis, aliaue ratione aptior ad tale quid agendum, non eſt tuum, ſed illius corripere peccatorem; ſiquidem Prelatus habet maiorem obligationem, imò correctio facienda competit ei ex officio, vt docet *D.Tho.cit.ar.6.Emã. Sà v.correctio n. 2.* & propterea non ſolùm ex charitate, ſed etiam ex iuſtitia tenetur *DD.apud Dia.par.7.tract.3.reſol.9.num.10.* Tertio vt probabile ſit correctionem profuturam, quia ſi creditur corripiendum non emendandum, vel in peius prolabendum, ceſſat ſimiliter obligatio *D.Thom.cit. art.6.cor.in fine, Syl.vbi ſupra, Regin.n.338.* niſi neceſſitas corrigendi eſſet extrema,

9 puta damnationis ipſius. Quarto quod nõ expectetur aliud tempus, & locus, in quibus commodiùs, aut æquè commodiùs correctio fieri poſſit, & interim ſit probabile periculum relabendi Syl.ibidem *Regin.n.344.* quintò tandem quod ex intentione, & propoſito correctio omittatur, nam ſi ex tepiditate, timore, verecundia, aut huiuſmodi non eſt mortale; niſi alioquin proximi damnum tantum eſſet, vt meritò imputandum eſſet nolenti corrigere.

Ad idem *Gregor.de Valent.tom.3.diſp.3. q.10. pun.* 2. vbi dicit rarò concurrere circumſtantias requiſitas, vt præceptum correctionis obliget ſub mortali *Granad. in 2.2. D.Thom.contron.3.tr.12.diſp.1.n.6.7.& 8.Eman.Sà cit.ſub n.5. Dia. cit.reſol.5. Sylu. autem v.correctio n.2.* vult eſſe mortale correctionem omittere ob timorem iudicij vulgi, modo ſperetur emendatio, ad quod citat eundem *D. Thom. art. 2. ad 3. vbi*

10 *ait, videlicet. Tertio modo huiuſmodi omiſſio eſt veniale, quando timor, vel cupiditas tardiorem facit hominem ad corrigendum delicta fratris, non tamen ita, quod ſi ei conſtaret, quod fratrem poſſet à peccato retrahere, propter timorem, vel cupiditatem dimitteret, quibus in animo ſuo praponit charitatẽ fraternam, & hoc modo quandoque viri ſancti negligunt corrigere delinquentes.* Verum ſi periculum ſit extremæ neceſſitatis ſalutis proximi, vnuſquiſque tenetur ſub mortali vitam pro eo exponere, ſi id fuerit ad illi ſubueniendum neceſſarium, & efficax remedium, vt percipitur *ex Io.3. ibi, in hoc cognoſcimus charitatem Dei, quoniam ille animam ſuam pro nobis poſuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere, id eſt vitam corporalẽ, vt exponit D.Tho.2.2.q.44.ar.8.ad* 2.hocque eſſe in præcepto patet ex verbis Chriſti apud eundem *Io.c.15.hoc eſt praceptum meum, vt diligatis inuicem, ſicut dilexi vos,* ordo autem dilectionis requirit, vt ſalus animæ proximi in extrema neceſſitate, ſaluti noſtri corporis præferatur, vt docent idem *Sanct.cit. & q.26.art.5. in corp. Greg. de Val.2.2. diſp.3. q.4.pun.3. aſſert.5.* itaq; ſi ſciam idiotam peruertendum ab hæretico, aut cum ignorantia fidei ad ſalutem neceſſariæ, vel cum alio mortali diſceſſurũ ex hac vita, teneor cum periculo vitæ, Prelato deficiente, ipſum inſtruere, quia neceſſitas ſpiritualis tunc eſt extrema *Regin.lib.5.ſect.7.n.359.* in fine, & hanc ſententiam eſſe nimis clarã dicit *P.Dia.p.7. tr.3. reſol.27.§. vnde ſit.*

11 Villalob. tamen *in ſumma tom. 2. tract. 4. diffic.5.n.6.* hunc caſum numquam, aut rarò contingere poſſe exiſtimat, niſi quãdo proximus laboraret ignorantia vincibili alicuius neceſſarij ad ſalutem, teque de illius notitia rogaret, & tunc ſi credatur correctionem probabiliter profuturã, quia in dubio nec teneri quemquam dare vitam corporalem propriam pro vita ſpirituali proximi; in alijs verò caſibus, nec teneri

teneri, quia ſi peccatum prouenit ex malitia, vel paſsione, poteſt peccans cum Dei auxilio ſe ipſum corrigere, ſi verò ex ignorantia inculpabili non peccat, & conſequenter correctione non indiget, idem volunt *Lorca in 2.2.D.Thom.diſp.45.num.7. Eman.Sà correctus v.correctio n.2.* vbi docet ex Victor.&alijs, priuarum non teneri cum periculo vitæ corripere peccantem ad differentiam Prælati, qui ad hoc etiam in neceſſitate graui proximi tenetur ſecundū *Regin.lib.4.ſect.7. n.360.*

12 Caſus autem in quibus emendatio non ſperatur, & ceſſat obligatio correctionis, vt antea dixi, exemplificantur per *Sanch. lib.2.de matrim.diſp.38.n.6.* in eo (alijs omiſſis) qui rem habuit ante marrimonium cum conſanguinea vxoris intra ſecundum gradum, & ignorans inuincibilirer hoc eſſe impedimenrum dirimens contraxit, ſi quis ſciat copulam præſecutam, & impedimentum, inde ortum, non tenetur monere, ſi probabiliter ſciat non profuturum *c.ſi quis autem de pænit.diſt.7.ibi ſi ſcirem tibi non prodeſſe, non te monerem, non te terrerē, &c.* correctio n. ad corrigendi vtilitatem ordinatur, ceſſante ergo ſpe emendationis, ceſsat obligatio, quia ceſsante fine legis, ceſſat lex *c.cum ceſſante de appellat l.adigere S. quamuis ff.de iure patron.* Irem quia nul-
13 li laqueum debemus inijcere *c.penult.27. q.1.* ſed admonirio in caſu prædicto nihil aliud eſser, quàm laqueum, & offendiculum ponere, nam coniuges exiſtentes in bona fide, per monitionem verſabunrur in mala, quia deinceps coniux impedimenti conſcia non poteſt amplius debitum reddere, etiam ſi excommunicatio, vel mors immineat, vt docet Pontifex in *c. inquiſitioni de ſent. excomm.Sāch. cit.diſp.39.n.8.* & fortaſse vir non credendo impedimentum ſubeſse, quia mulier non poſſir illud detegere, ne famæ detrimentum patiatur, inde rixæ, ſcandala, & fortè mors ſine fructu orirenrur *Hēriq.lib.6.cap.27.n.4.& cap.28.n.1.in comm.lit.B.*

14 Quod procedit non ſolùm quando matrimonium eſt contractum, ſed etiam ſi ſit conrrahendum; & creditur monitos correctioni non parituros; teſtatur enim *Navarr.in c.ſi quis autem de pænit. diſt.7.n.37. & 66.* vidiſse diſpenſariones aliquorum, qui de peritorum conſilio bona fide credebant eſse validas, cum tñ tales nō eſsēt, & tacuiſse, quia circa ius humanum errabant, ne quos ignorantia tunc excuſabat, conſtitueret poſtea in mala fide, & conſequenter vtentes diſpenſatione peccarent, imò ſubdit *in manual.cap.22.n.83.in fine, arg. c.ignorantia de regul. iur. in 6.* non ſolùm poſſe confeſſarium abſoluere pænitentem, qui probabili iuris poſitiui ignorantia excuſatur, ſi videat monitionem non profuturam, ſed etiam teneri *Sanch. cit.diſp.38.num.6.in fine.Dia.par.7.tract.3. reſol.19.*

Vtrum non ſolùm Prælati teneantur corrigere ſubditos, vt ſupra, ſed etiam ſubditi Prælatos, & an hoc præceptum extendatur ad omnes, etiam peccatores, & quo ordine ſit adimplendum?

SVMMARIVM.

1 *Prælati an teneantur corrigere ſuos ſubditos, non ſolùm ex caritate, ſed etiam ex iuſtitia, quamuis nullus ſperetur ex correctione fructus, & an etiam de eorum peccatis occultis, vel de culpis venialibus, num.2. & quid è contra, num. 3. 4. & 5.*

6 *Confeſſarij an teneantur mores pænitentium inquirere vltra peccata per ipſos confeſſa ad finem corrigendi, & cauendi futura?*

7 *Correctio fraterna an poſſit fieri à peccatore alteri peccatori? Et quando facienda eſt, quo ordine, & modo ſit facienda? n. 8. & an ſit præferenda fama proximi conſcientiæ eiuſdem? num. 9. vſque ad finem.*

Reſolutio CLXXXV.

1 EX dictis in priori *reſol. num.*8. conſtat Prælatos teneri ad correctionē ſubditorum, non ſolùm ex caritate, ſed etiam ex iuſtitia, imo nec deobligari ab hoc præcepto, quamuis nullus ſperetur fructus emendationis, vel in peius corrigendum, eſſe prolabēdum, quia his in caſibus cogendus eſt per pænas ad peccata dimittenda, cum quibus punitionibus prouidetur bono communi, dū ſeruatur ordo iuſtitiæ, & vnius exemplo alij deterrentur; Iudex enim non prætermittit ferre ſentē-

tiam

Digitized by Google

tiam contra reum, ex quo non ſperetur emendatio, ſed tantò magis eum punit, ſi eſt in malo oſtinatus *D.Thom.2.2.q.33.ar.2.& 6.in corp.* imo ſi ex negligentia, vel timore correctionem omittant, faciliùs committunt mortale iuxta *Eman.Sà,v.correctio,n.2.DD.apud Dia. p. 3. tract.2. reſol.38. par.5.tr.5.reſol.66.& part.7.tr. 3.reſol.8.*

2 Quod ampliatur, vt teneantur inquirere peccata occulta ſubditorum ad corrigendum, idẽ *Sanct.cit.a.2.ad* 4.vbi dicit, ſecus eſſe in alijs non ſuperioribus, vt etiam notaui *in priori reſol. n.6.* quibus adde alios apud *Dia. par.3.tract.2.reſol.12. & d.reſol.* 8. ſed non tenentur ſub eodem mortali corrigere etiam ſubditos de venialibus, præcipuè ſi non ſint publica, ſed occulta, & non generalia, ſed ſingularia quorumdam *Suar. de carit. diſp.8.ſect.2.nu. 6.circa finem, CaſtroPal. tom.1.tr.6. diſp.3. pun.3.n.* 7.ratio percipitur ex text. *apud Matth.cap.* 18. vbi ſupponitur proximum, cui præcipitur adhibendam, eſſe correctionem fore perditum in æternam damnationem, aliàs non ſubiungeretur ibidem *ſi te audierit, lucratus eris fratrem tuum*; talis n. perditio non incurritur per venialia, niſi ex illis periculum immineret diſciplinam Religioſam magna ex parte diſſolui, quia tenentur quantum poſſunt inuigilare, vt integra ſeruetur, & mala exempla tollere, *DD.cit. cum Coninch. diſp.28. dub.3.nu.24. Sanch. in opuſc. tom.2.lib.6.cap.2.dub.2.nu.8. alijque apud Dia.par.5. tract.5.reſol. 66. & d. reſol.* 8.

3 Circa ſecundum ita loquitur *D.Tho.2.2.q. 33.art.4. in corp. correctio, quæ eſt actus iuſtitiæ per coerctionem pœnæ, non competit ſubditis reſpectu* Prælati, *ſed correctio fraterna; quæ eſt actus caritatis pertinet ad vnũquemque reſpectu cuiuslibet perſonæ, ad quam caritatẽ debet habere, ſi in eo aliquod corrigibile inueniatur; actus n. ex aliquo habitu, vel potentia procedens, ſe extendit ad omnia, quæ continentur ſub obiecto illius potentiæ, vel habitus, ſicut viſio ad omnia, quæ continentur ſub obiecto viſus; ſed quia actus virtuoſus debet eſſe moderatus debitis circumſtantijs, ideo in correctione, qua ſubditi corrigunt Prælatos, debet modus congruus adhiberi, vt ſc. non cum protcruia, & duritia, ſed cum manſuetudine, & reuerentia corrigantur. Vnde Apoſt. dicit 1. ad Timoth. 5. ſeniorem ne increpaueris, ſed obſecra, vt patrem, & ideo Dioniſ. redarguit Demophylum Monachum, quia ſacerdotem irreuerenter correxerat eum percutiens, & de* Eccleſia *eijciens.*

4 Concordant *tex.in c.cum ex iniuncto* §. *nec quiſquam de hæret. ibi, cum aliud ſit fratrẽ, in ſe peccantem occultè corripere, quod quiſque tenetur efficere ſecundum regulam* Euangelicam, *quo caſu ſanè poteſt intelligi, quod Balaam fuit correctus ab aſina; & aliud eſt patrem ſuum delinquentem reprehendere manifeſtè, quod vtique nulli licet ſecundũ Euãgelicam veritatem, &c. c. ſicut 2. qu.7. ibi, ſicut laudabile, diſertumque eſt reuerentiã, & honorem debitum exhibere prioribus, ita rectitudinis, & Dei timoris eſt, ſi quæ in eis correctione indigent, nulla diſſimulatione poſtponere, ne totum, quod abſit corpus incipiat morbus inuadere, ſi languor non fuerit curatus in capite, item etiam ſacerdotes 24.q.3 ibi tam ſacerdotes, quàm reliqui fideles omnes ſummam curam habere debent de his, qui pereunt, quatenus eorum redargutione, aut corrigantur à peccatis, aut ſi incorrigibiles apparuerint ab Eccleſia ſeparentur.* Hoc enim

5 poſtremo caſu, quia peccata ſupponuntur publica, & ſcandaloſa, publicè redargui debent, etiam ſi nulla ſperetur emendatio, ſecundum *Lorca in 2.2.diſp.43.num.4.* quod videtur cõtra prius dicta per ipſum *diſp.41.n.4.* vbi affirmauit, quod quando peccata ſunt in notitia omnium, vt in cõcubinarijs, & vſurarijs, non tenemur ad correctionem, quia numquam, vel rarò ſperatur fructus, vt obſeruat *Dia. part. 3. tract.3 reſol.33.in fine.* ſed vide infra *n.* 8. ſi verò ſubditi, quando eſt facienda correctio Prælatis, exiſtiment probabiliter ex aliqua cauſa non profecturos, poſſunt monere alios ſubditos ſeniores, ſeu Prælatos proximiores, vel amiciores, vt ſecretò corrigant; cum quo ſatisfaciunt, vt rectè dicit Lorca cit. Sed Confeſſarij non

6 poſſunt, vt prædicti Prælati mores pænitentium inquirere, quia ſic dicerentur exploratores, redderentque confeſſionem aliquo modo odibilem; debẽt tamen ſuos pænitentes corripere, ſed occaſione ſumpta ex ijs, quæ in confeſſione dicunt, non autem aliunde inueſtigare, ita *Duuall. in 2.2.tract.de carit. qu.9. art. 4. quem ſequitur P.Dia.par.7.tract.3.reſ.*12. quibus adde, quod in Tribunali confeſſionis non exercetur iuriſdictio contentioſa, quam habẽt Prælati in ſuos ſubditos, ſed ſolùm voluntaria, quæ non extenditur, niſi ad ea, quæ ſpontè, & voluntariè pœnitentes

Con-

Confeſſarijs patefaciunt, vt ad aliud propoſitum docet *Scot. in 4. diſt. 17. quem refert Nau. in man. cap. 26. n. 20.*

7 Ad 3. dicit *D. Tho. 2. 2. q. 33. art. 5.* quod redditur indebita correctio peccatoris erga alium ſibi ſimilẽ ex tribus, primò, quia ex peccato præcedenti indignus redditur, vt alium corrigat, vnde *ſup. illud Matth. 7. quid vides feſtucã, & cat. dicit* Hieron. *de ijs loquens, qui cum mortali crimine detineantur obnoxij, minora peccata fratribus non concedunt,* ſecundo propter ſcandalum, quod ſequitur ex correctione, ſi peccatum corripientis ſit manifeſtum, quia videtur, quod qui corrigit, non corrigat ex caritate, ſed magis ad oſtentationem, dum non corrigendo ſe ipſum, vult malos actus cælare, & ſcientiæ laudes per bonam doctrinam ab hominibus quęrere. tertiò propter ſuperbiam corripientis; in quantum ſt. aliquis propr a peccata paruipendens, ſe ipſum proximo præfert in corde ſuo, peccata eius auſtera ſeueritate dijudicans, ac ſi ipſe eſſet iuſtus. Vnde Auguſt. *in lib. 2. de ſerm. Domini in monte cap. 20. ſi autem inuenerimus nos in eodem vitio eſſe, non obiurgemus, ſed congemiſcamus, & non ſolum ad obtemperandum nobis, ſed pariter cauẽdũ inuitemus;* Concludit tandem D. Thom. quod ſi peccator cum humilitate corripiat delinquentem, non peccat, licet per hoc, vel in conſcientia fratris, vel ſaltem ſuæ pro peccato præterito condemnabilem ſe eſſe oſtendat *Syl. v. correctio n. 15.*

8 Ad vltimum reſpondet idem *Sanct. cit. art. 7. in corp.* hoc ordine eſſe procedendũ; *aut peccata ſunt publica, aut occulta, ſi publica, non eſt tantum adhibendum remedium ei, qui peccauit, vt melior fiat, ſed etiam alijs, in quorum notitiam deuenit, vt nõ ſcãdalizentur, & ideo talia peccata ſunt publicè arguenda; ſi verò ſint peccata occulta, ſic videtur habere locum, quod Dominus dicit, ſi peccauerit in te frater tuus; quando enim te offendit publice coram alijs, iam non ſolùm in te peccat, ſed ẽt in alios, quos turbat; ſed quia etiam in occultis peccatis poteſt parari proximorum offenſa, ideo adhuc videtur diſtinguendum; quædam enim peccata occulta ſunt, quæ ſunt in nocumentum proximorum, vel corporale, vel ſpirituale, puta ſi aliquis occultè tractet quomodo Ciuitas tradatur hoſtibus, vel ſi hæreticus priuatim homines à fide auertat, & quia ille, qui ſic occultè peccat, non ſolùm in ſe peccat, ſed etiam in alios, oportet ſtatim procedere ad denunciam, vt huiuſmodi nocumentum impediatur, niſi fortè aliquis firmiter æſtimaret, quod ſtatim per ſecretam admonitionem poſſet huiuſmodi mala impedire.*

9 *Quædam verò peccata ſunt, quæ ſolùm ſunt in malum peccantis, & eius in quem peccatur, vel quia à peccante ſolùm læditur, vel ſaltem ex ſola notitia, & tunc ad hoc ſolùm tendendũ eſt, vt fratri peccanti ſubueniatur, & ſicut medicus corporalis ſanitatem ægroto confert, ſi poteſt ſine alicuius membri abſciſſione, ſi autẽ non poteſt abſcindit membrum minus neceſſarium, vt vita totius conſeruetur, ita etiam ille, qui ſtudet emendationi fratris, debet, ſi poteſt ſic emendare fratrem, quãtum ad conſcientiam, vt fama eius conſeruetur, quæ quidem eſt vtilis, primo quidem ipſi peccanti, non ſolùm in temporalibus, in quibus quantum ad multa homo patitur detrimẽtum amiſſa fama, ſed etiam quantum ad ſpiritualia, quia præ timore infamiæ multi à peccato retrahuntur, vnde quando ſe infamatos conſpiciunt, irrefrenatè peccant, vnde* Hieron. *dicit, corripiẽdus eſt ſeorſum frater, ne ſi ſemel pudorem, vel verecundiam amiſerit, permaneat in peccato.*

10 *Secundo debet conſeruari fama fratris peccantis, tum quia, vno infamato, alij infamãtur, cum de aliquibus, qui ſanctum nomen profitentur, aliquid criminis, vel falſi ſonuerit, vel veri patuerit, inſtant, ſatagunt, ambiunt, vt de omnibus hoc credatur; tum etiam quia ex peccato vnius publicato, alij prouocantur ad peccandum, ſed quia cõſcientia præferẽda eſt famæ, voluit Dominus, vt ſaltem cum diſpendio famæ fratris, conſcientia per publicam denunciationem à peccato liberetur: vnde patet, quod poteſt eſſe de neceſſitate præcepti, vt ſecreta admonitio publicam denunciationem præcedat. hæc ille,* à quo in parte tranſcripſit *Tol. lib. 5. c. 57.* eo ſub ſilẽtio inuoluto.

11 Pro maiori tñ declaratione regulã tradit ex eod. Sãct. *Syl. v. correctio n. 4. quæ talis eſt. proximus noſter duo habet, conſciẽtiã, & famã; debemus vtrũque ſeruare, ſi poſſumus, alioquin fama pro conſcientiæ ſalute contemnenda eſt, & deinde dicendum, quod ordo illius ſecretæ monitionis, non habet locum in peccato futuro, propter verbum (peccauerit, quia ſtatim denunciari poteſt, vt impediatur, niſi obuiare poſſit ipſe, qui nouit; quia tunc denunciare non debet, ſi inde ſequitur infamia; nec habet locum in publicis, quæ non ſiunt in te, id eſt contra te, & te ſolo ſciente, ſed ſtatim denunciari poſſunt, quia per hoc peccãs lædit conſcientiam ſuam, & adſtantium; vnde vtrique*

que

quæ ſuccurrendum eſt per denunciationem, etiã ſi ſperaretur emendatio peccantis, quia oportet etiam à ſcandalo cauere, ſi tamen quis poſſet vtrique illorum ſatisfacere aquè benè; vt Prælatus, non eſſet denunciandus, vt conſeruetur fama peccantis apud Prælatum, & alios neſcientes; nec tandem habet locum in occultis, quæ proximis damnum ſpirituale, vel corporale inferunt, vel inferre poſſunt, quia non ſunt ſolùm in te, ſed in alios.; vnde ſtatim poteſt quis denunciare eum, quem ſcit velle prodere Ciuitatem, vel alios in fide corrumpere.

12 *Extra hos caſus, quando peccatum eſt occultum, & nocet ſolùm peccanti, & ei, qui ſcit, vel quia læditur ab eo, vel ſaltem ex ſola notitia, & tunc debet, ſi poteſt ſic emendare fratrem, vt fama eius conſeruetur, & ſic de neceſsitate præcepti eſt, quod ſecreta monitio publicam denunciationem præcedat): vt etiam dictum eſt ſupra reſol. 150. in fine), quæ monitio debet ſemel, vel pluries fieri, quando ſpes de correctione probabiliter habetur; igitur, primo monendus eſt ſecretè, ſi emendatio probabiliter ſperetur, aliàs indicandus Prælato, vt priuata perſona, ſecundo inducendi teſtes: tertiò ſi probari poteſt, & ſperetur correctio, accuſandus eſt Eccleſiæ, ideſt eidem Prælato, vt perſona publica, vel ſi probari non poteſt, denunciandus tantùm ſecretè: Prælatus autem habita ſufficienti probatione præcipit peccanti, vt deſiſtat, quod ſi nõ facit, Eccleſiam nõ audit, & excõmunicãdus eſt, quo facto erit, vt ethnicus, & vitandus, ſed non antea Syl. cit. ex eod. D. Thom. Auguſt. Archid. & alijs.* Concor-

13 dat *Nauar. in man. cap. 24. n. 14.* ex Scot. & Adriano ibi relatis, vbi addit, quod quãdo periculum eſt in mora, vel quis non eſt certus, an ſua priuata monitio ſit profectura, poteſt ſtatim Iudici denunciare; ſi verò eſt certus, præcedere debet fraterna monitio ſecreta, & poſtea coram duobus teſtibus; item peccare mortaliter eum, qui proximum de aliquo peccato cum intentione mortaliter mala corripit, aut de peccato occulto coram illius ignaris cum notabili damno, aut probabili periculo iacturæ famæ eius obiurgat; peccare eriam illũ reuelantem ſuperiori, non ſeruato ordine prædicto, etiam ſi hoc ageret ad finem vitandi recidiuum. Adde quod dicitur apud *Tol. lib. 5. cap. 57. n. 7.* in margine, peccare etiam proximum non corripientem fratrẽ, ſi hoc omittit ex odio, volens fratrem perſeuerare in delicto, aut ex acceptione perſonæ, parcens ei.

14 Concludit tandem *P. Dia. par. 7. tract. 3. reſol. 36.* in fine, quod quando ſperatur monitionem ſecretam (qui eſt primus gradus) profuturam, & incipitur à ſecundo (qui eſt monere coram teſtibus) ſit mortale, niſi teſtes, quibus reuelatur, eſſent talis conditionis, vt parum, vel nullum detrimentum ex hoc in fama oriatur peccanti, & idem proportionabiliter dicit de eo, qui in corripiendo incipit à tertio gradu (qui eſt denunciare Eccleſiæ, ſeu Prælato, vt Iudici:) contrarium tamen docet D. Bonauent. ſup. Luc. cap. 17. vbi ait hunc ordinem congruitatis eſſe, non neceſſitatis, quam ſententiam dicit *Lorca 2.2. D. Thom. diſp. 46.* non eſſe erroneam, nec contrariam fidei, quamus ipſe priori adhæreat; ratio eſt, quia ſi proximus ex ſecreta monitione corrigitur, iam lucratus eſt abſque famæ detrimento, ſi talis monitio non prodeſt, & fit ſecundo coram teſtibus, poteſt eſſe quod qui vnum admonentem contempſit, duos, vel tres reuereatur, & audiat, & minus læditur fama proximi, quam ſi dicatur Eccleſiæ, vt rectè docet *D. Thom. 2.2. q. 33. art. 8.* hæc tamen fraterna correctio vt ſupra *n. 8.* ex D. Tho. dictum eſt, ac etiam in priori reſol. *n. 1.* & ſeq. non eſt neceſſaria ante denunciam in crimine hæreſis, ſed in alijs criminibus.

Quid ſit ſuſpenſio, & de varijs ſuſpendendi modis?

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſionis definitio. Eius modi diuerſi, & penè innumeri ſunt nu. 2. indefinitè prolata, an intelligatur ab officio, vel beneficio, aut ab vtroque? n. 3. Ab ordine ſimpliciter, intelligitur ab omni ordine? n. 4. Ab ordine ſuperiore, veluti à Diaconatu, vel ſacerdotio, non includit ſuſpenſionem ab inferioribus, & quid è contra? n. 5. vel in Epiſcopo ſuſpenſo? num. 6.*

7 *Suſpenſio ab ordine Pontificali quid includat? & quomodo differat à ſuſpenſione Pontificalium? A iuriſdictione non includit exercitium ordinum. nu. 8. Ab officio prohibet adminiſtrationem ſacramentorum omnium, ſed non eorum receptio-*

tionem excepto ordine, & an prohibeat exercitium iuriſdictionis, vel ſi ſuſpenſus exercet, irregularitatem contrahat? num. 9.

10 *Suſpenſus ab officio, nequit officiare in Choro cum alijs, ſed poteſt audire diuina officia, aliaque facere, vt infra, verum caret electione, tàm actiua, quàm paſſiua. Et eſt vbique ſuſpenſus, ſed non propterea liberatur à recitatione Diuini officij in priuato, alias non facit fructus ſuos pro rata temporis quo à tali obligatione defecit n. 11. An etiam ſit ſuſpenſus à beneficio, & distributionibus quotidianis? quid ſi ſuſpenſio ſit perpetua? n. 12. & 13.*

14 *Suſpenſus à diuinis officijs, non poteſt cum alijs officiare in Choro, ſed quid ſi interſit, vt ſimplex laicus, & quid de ſuſpenſo ab officio prædicandi? A beneficio quibus priuetur, & num poſſit, ſi eſt pauper ſaltẽ ex fructibus ſuſtentari? n. 15.*

16 *Suſpenſio ab officio, & beneficio tollit vsũ ordinis, iuriſdictionis, & beneficij. Ab officio, vel beneficio à quibus ſuſpendat? nu. 17. & 18.*

19 *Suſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ, ſi ibi ordinem quemcumque exercet; fit irregularis, & alijs pœnis ſubijcitur, n. 20.*

Reſolutio CLXXXVI.

CIrca etymologiam nominis multa
ſcripſere *Sayr. lib. 4. de cenſur. cap. 1.*
n. 1. & alij, quæ vti non neceſſaria, & bre-
1 uitati ſtudendo omitto; Definitur autem
quod ſit Eccleſiaſtica cenſura, priuans
perſonam eccleſiaſticam vſu officij, aut be-
neficij, aut vtriuſque *Nauar. in man. cap.*
27. n. 151. Tol. lib. 1. cap. 43. nu. 1. idem Sayr.
cit. n. 13. Laym. par. 3. hoc tit. cap. 1. num. 1. &
alij; cuius definitionis partes ne idem plu-
ries repetatur, ex infra dicendis patebũt;
2 ſuſpenſionis autem modos penè innume-
ros cumulat *Gl. in Clem. cupientes §. & quia,*
v. ſuſpenſi de pœnis, quia tamen non omnes
ſunt in vſu, loquendo de ijs, qui in praxi
3 educi poſſunt. Primus eſt abſolutus, quã-
do ſuperior ſimpliciter dixit, ſuſpendo te
iuxta *text. in c. 1. §. qui vero de vſur. c. cum*
bonæ de ætate, & qual. & c. vt clericorum de
vita, & honeſt. Cler. quo in caſu dubium
eſt, an ſuſpenſio ſit ab officio, vel benefi-
cio tantùm, aut ab vtroque; multi enim
multa dixere, quos conciliare conatur
Sayr. cit. cap. 4. Ego verò exiſtimo dicendũ,
quod ſi ſit tali modo à iure prolata, adeũ-
da ſit Sac. Congregatio, ad quam ſpectat
illud interpretari; ſi verò ab homine, iſte
adibitur pro declaratione, aliàs conſi-
derandę erunt cauſæ ſuſpenſionis cũ ver-
bis antecedentibus, & ſubſequentibus
ſuperioris proferentis, quæ eius mentem
declarant *l. non eſt nouũ, vbi Bar. ff. de legib.*
& interim vtroque caſu donec declaretur,
eſt intelligendum de ſuſpenſione ab offi-
cio, & beneficio ex regula iuris quod in-
definita æquipollent vniuerſali *l. ſi neceſſa-*
rias §. ſi annua ff. de pignor. act. & ita intel-
ligenda eſſe verba *Trid. ſeſſ. 24. de reform.*
matrim. cap. 1. circa finem, ibi, tamdiù ſuſ-
penſus maneat, dicit Sayr. d. cap. 4. num. 3.
pro ut ante eum voluit *Henriq. lib. 13 cap.*
32. n. 1. ex Syl. & Nau. cit. ſub litt. B. ante
omnes autem *Gl. punctualis in c. vnico, v.*
ſuſpenſionis de ijs, quæ vi metuſue cauſa fiũt
ibi, intellige indiſtinctè, ideſt ab officio, ſiue
beneficio, ſiue ab ingreſſu Eccleſiæ.

4 Secundus modus ſuſpendendi eſt, quã-
do iudex dixit ſuſpendo te ab ordine, &
ſub hac ſuſpenſione, vti ſimpliciter pro-
lata includitur quilibet ordo, ex eadem
iuris regula cit. *Tol. lib. 1. c. 44. n. 2. Henriq.*
d. cap. 32. n. 2. ibi, ſuſpenſus tamen abſolutè ab
ordine intelligitur. vniuerſaliter ab omni vſu
ordinum, tàm maiorum, quàm minorum Sylu.
v. ſuſpenſio n. 5. quod ſi ſuſpenſus quis ſit
5 ab ordine ſuperiori vt à ſacerdotali, vel
diaconatu, non cenſetur ſuſpenſus ab in-
ferioribus ordinibus *Tol. & Hẽriq. locis cit.* è
cõtra dicit *Syl. d. n. 5. ex c. ſignificanis de corp.*
vitiat, quod ſi quis eſt ſuſpẽſus à ſubdia-
conatu, eſt etiã ſuſpenſus ab omnibus ſu-
perioribus ordinibus, nõ tamẽ ab inferio-
ribus; ſed hoc eſt intelligendum ſecundũ
Suar. de cenſur. diſp. 26. ſect. 4. nu. 8. ſi actus
ſuperioris ordinis non debent fieri cum
exercitio inferioris, à quo eſt ſuſpenſus.
vt ſi à diaconatu ſuſpenſus, vellet miſſam
celebrare, in qua opus eſt legere epiſtolã,
& Euangelium, quia tunc impediretur, ſe-
cus ſi actus non pendet ex ordinis ſuſpẽ-
ſi exercitio, vt ſi idem vellet à peccatis
abſoluere; vnde rectè addit *Dia. p. 5. tract.*
10. reſol. 5. quod taliter ſuſpenſus, exercẽs
actus ordinis ſuperioris, non incurrit irre-
gularitatem; ſi modo non exerceat illum
actum ordinis, à quo eſt ſuſpenſus.

6 Aduertendum etiam eſt, quod licet
Sylu. cit. Tol. & Henriq. cum alijs apud Auil.
de

de cenſur.par.3.diſp.2.dub. 2.concl. 11. conſimiliter dicat Epiſcopum ſuſpenſum à collatione minorum non poſſe maiores ordines conferre, verius tamen contradicunt *Præpoſ.Suar. Comnch. Laym.& alij apud eũdem Dia.cit.reſ.6.*quibus adde *Trid.ſeſſ.23. cap. 8.* vbi dicitur quod ordinans à collatione ordinum per annum, & ordinatus à ſuſceptorum ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, ſit ſuſpenſus; dum ergo loquitur de collatis, ſeu ſuſceptis, cæteri ſunt excluſi à ſuſpenſione iuxta regulam iuris in *c.non ne de praſũpt. & l.cum Prætor. ff.de iudic.*

7 Tertius eſt, quod ſuſpenſus ab ordine Pontificali, cuius vigore nequit Epiſcopus ordines conferre, vel virgines,aut Eccleſias, vel altaria conſecrare, vel Chriſma conficere,& ſimilia ad epiſcopalem dignitatem attinentia, poterit tamen iuriſdictionem vti prius exercere, cum ſint res ſeparatæ *c.aqua de conſecr. Eccl.vel alt.vbi Gl. v.iuriſdictionis. Abb.in c.cũ dilectus n.20. de Conſuet.Tabie.v.ſuſpenſio n 4. Sylu.cit.n.4.§. cum autẽ Sayr.lib.4.c.4.n.11.&13.*vbi addit hanc ſuſpenſionẽ differre à ſuſpẽſione Põtificaliũ,licet ſit ei affinis,quã differentiam ego non capio,cum ipſe idẽ fateatur neutrã prohibere celebrare miſſam baptizare. confiteri,& cæt. huiuſmodi, ſed ſolùm ne cum baculo, & mitra, & ſi quæ ſunt alia ornamenta Pontificalia exerceantur, & conſequenter hæc ſuſpenſio prohibet etiã exercitium ordinis Pontificalis, ſicut ſuperior, cum actus ordinis epiſcopalis non debeant,nec ſoleant ſine inſignibus prædictis exerceri, vt implicitè docent etiam *Gl. in extrauag.ſuſcepti regiminis, §. quod ſi aliter v. à Pontificalibus de elect. Dia.part.5. tract.10.reſol.4. Ricc.in praxi ſub tit.de ſuſpenſione reſ.467 ſecũd.primam impreſſ.*exercens tamen pontificalia, ſuſpenſione non obſtante, licet peccet grauiter, vti transgreſſor mandati ſuperioris,non ideo efficitur irregularis, quia non eſt hoc in iure expreſſum, ſicut requiritur per *c.quia periculoſum de ſent. excomm. in 6. Syl. vbi ſupra. Tolet.d. n.2.Sayr. num.17.Dia.ibidem in fine.*

8 Quartus modus eſt ſuſpendere à iuriſdictione, per quem non prohibetur exercitium ordinum, ſed ſolùm iuriſdictionis, *Nau.in man.cap.27.n.160. ex d.c.aqua,& c. tranſmiſſam de elect.* vbi generaliter docuit ſuſpenſionem à quibuſcumque actibus nõ includere alios, illis non annexos;& propterea taliter ſuſpenſus iudicare,aut beneficia conferre, excommunicare, vel abſoluere nequit in foro exteriori, nec interiori, non ſolùm ab excommunicatione, ſed neque à peccatis, ſi modo ſuſpenſio ſit vniuerſalis à iuriſdictione, vel indefinita, quæ illi æquiparatur, vt dictum eſt,ſecus ſi ſit partialis, veluti à collatione beneficiorum, vel ſimili *c.graue nimis §.1. de preben.* vel a collatione inferiorum ordinũ *c.nihil eſt de elect.*

9 Quintus, & principalis modus ſuſpendendi eſt ab officio, per quem prohibetur ſuſpenſus celebrare, & miniſtrare ſacramenta, aliaque ad officium ſuſpenſi pertinentia,ſed recipere poteſt ſacramenta omnia, excepto ordine, ſi quem non habet: ratio eſt, quia dum iſte confertur ad finem eum exercendi, fruſtratoria eſſet collatio per eandem cenſuram ſuſpenſa, *Abb. in c.ſi celebret n.3.de Cler.excom.miniſt.Sayr. lib.4. cap.5. n.22. & 23.* verum dubitatur, num etiam prohibeatur exercere iuriſdictionem? *Gl.in c.cum dilectus v.à ſuſpenſis, in fine de conſuetud.* reſpondet affirmatiuè, *in c.verò audiuimus v. quia excommunicatus 24. q. 1.* videtur negare;qua de cauſa *Tol. lib.1.cap.44. n.3.* dicit, ſibi contradicere, ſed reuera non eſt ita, quia in priori loco ſermo eſt de ſuſpenſione in genere, poſteriori verò de ſuſpenſione ab officio tantũ *Sylu.autem v. ſuſpenſio n.5.verſic.ſi verò.*ait, communem eſſe opinionem, quod talis ſuſpenſio tollat exercitiũ ordinis, & iuriſdictionis, cum verbum officij ſit valde latum,ea ratione, quia ſublato principali, quod eſt ordo,tollitur etiam eius acceſſorium, quod eſt iuriſdictio fundata ſuper ordine *c. acceſſoriũ de regul. iur. in 6.l.cum principalis ff.eodem Dia.v. ſuſpenſio n.3.* in ſumma, quæ ratio non videtur tuta; cum iuriſdictio concedi poſſit etiam ſimplici clerico, nullum habenti ordinem,ſi tamen taliter ſuſpenſus,iuriſdictionem exerceat, irregularitatem non contrahit, cum non reperiatur à iure ſtatuta.

10 Addit *Henriq.lib.13.§.1.*neque poſſe officiare in Choro, vel vocem ſuam dare in Capitulo, ſed poſſe audire diuina officia cum alijs, canere litanias, & etiam epiſtolam abſque tamen veſtibus ſacris, & ſi moriatur, ſepeliri in loco ſacro, cum hæc ad ordinis exercitium non pertineant, & conſequenter etiam indulgentias lucrari;

nequit tamen eligere, vel eligi *Gl.cit.Tabie. v. ſuſpenſio n.* 4. quod totum ampliat
11 *Sayr. cit. n.* 7. etiam in ordine ad locum; etenim ſuſpenſus ab officio in vno loco, eſt vbique ſuſpenſus ex *Gl. in c. quiſquis Epiſcoporũ v.communicet* 4. *q.* 5. *& in c.ſi quis præsbiter v.alius Epiſcopus* 7. *q.* 1. *in c.paſtoralis* §.*verũ ſubtrahũtur de appell.* ſuſpenſus enim æquiparatur excommunicato, quantum ad exercitium officij *c.* 2. *de Cler.excõminiſt.Gl.d.v.alius Epiſcopus, & d.v. ſubtrahũtur*, ſi modo ſuſpenſio ſit lata abſque loci determinatione. *Bonac.hoc tit. diſp.* 3. *pun.*3.*n.*7.*ex Suar.Filliuc.& alijs.* Sed non liberatur ſuſpenſus a recitatione officij in priuato *Gl.in c.penult. v.priuatus eſt diſt.*28. *Felin in c. apoſtolica n.*15.*de except. Vgol. de cenſur. Eccleſ. tab.*1. *cap.*13.§.13. ratio eſt, quia ſuſpenſus ſi ad hęc non teneretur, in vicem pænæ, quam meretur, fructũ ſui delicti reportaret, quod eſſe non debet *l.legata.inutiliter à contrario ſenſu ff.de legat.*3. & proinde pro rata temporis, quo ceſſauit à recitatione, non facit fructus beneficij, vel penſionis ſuos *Nauar.in man. cap.* 25.*n.*122. *ex Bulla Pij* 5.*incip.ex primo Lateranenſi ab eodem relata*: ſecus ſi illas recitet, quia ſuſpenſione non obſtante, eos lucratur *Dia. part.*5. *tr.* 10. *reſol.* 1. §. *penult.*
12 Iterum dubitatur, an ſuſpenſus ab officio, ſit etiam ſuſpenſus à beneficio? *Gl.in Clem. cupientes v.ſuſpenſi circa finem de pæn.* diſtinguit, an st. ſuſpenſio ſit à iure, vel ab homine, an pro crimine, vel infamia, an pro mortali, vel veniali, vt ſi à iure, vel pro crimine, vel mortali, ſit etiam à beneficio, in cæteris ſecus *Anchar. in eadem Clement. Syl.v.ſuſpenſio, ſub n.*5.§.*ſi verũ Sayr. d.cap.* 5.*à n.*13. ſed placet mihi opinio *Nauar. in man.cap.*27.*n.*160.*& Tol.lib.*1.*cap.* 44. *n.* 5. volentium ſuſpenſum ab officio non eſſe ſuſpẽſum à beneficio in caſibus prędictis, ſiue alijs, & ratio eſt, quia cum ſuſpenſio aliquando fiat ab officio, aliquando ab officio, & beneficio *c.præterea de vſur.* ſi ſub priori ſuſpenſione ſubintelligeretur ſecunda, fruſtra adderetur iſta, vti ſuperflua contra regulam iuris *in l.* 1. §. *quibus C. de nouo C. compon. Gl. in c. quorum, v. curam inſtit.in proœm.* & proinde taliter ſuſpenſus facit fructus beneficij ſuos *Dian. d. reſol.*1.§.2. excipiunt tamen DD. cit. diſtributiones quotidianas, quæ dantur intereſſentibus diuinis officijs, eaque cum alijs recitantibus, quaſi propter laborem, quæ cum taliter ſuſpenſis ſint prohibita, merito illis frui non poſſunt, licet diſtributio-
13 nes largo modo dicantur beneficium, excipit etiam *Henriq.lib.*13.*cap.*32.*n.*3. quando quis ob graue crimẽ eſſet ſuſpẽſus ab officio in perpetuũ, tunc eſſe ſuſpenſum etiam à beneficio, quod verum eſt, & concedunt, etiam *Tol. vbi ſupra, & Sanch.de matrim.lib.*3.*diſp.*51.*n.*12. An autem ſuſpẽſus à beneficio poſſit validè conſequi nouum beneficium diſputat idem *Dia. reſ.*7. pro affirmatiua præterea an dicatur ſuſpenſus à collatione beneficij. idem reſol.8.
14 Sextus modus ſuſpendendi eſt à diuinis officijs, & taliter ſuſpenſus nequit officiare cum alijs in Choro, neque illis intereſſe ſecundum *Angel.v.ſuſpenſio* 3.*n.*3.*in fine ex Hoſt. & alijs*, non erit tamen irregularis, ſi interſit, vt ſimplex laicus ſecundum *Syl.d.n.*5. §. *ſi verò ſuſpẽſio*, quos ſequitur *Sayr.d.c.*5.*n.*26. quod ſi ſuſpenſio ſit ab aliquo officio particulari, illius tantum actus erit prohibitus, & propterea rectè dicit *Nau.cit.n.*163. *verſic.octauo infertur*, quod ſuſpenſus ab officio prædicandi, celebrando, vel ſimilia faciendo, *non* peccat, nec fit irregularis ex Abb. in d.Clemen. cupientes, addit tamen quod concionando peccat, & fit irregularis. Sed hoc vltimum negant *Hẽriq.lib.*13.*cap.*32.*n.*5. *Dia. par.* 5. *tract.*10.*reſol.*10. quod verum eſt ex rationibus, & authoritatibus apud eos.
15 Eodem modo ſuſpenſus à beneficio, priuatur ſolum fructibus ipſius, non autem illis rebus, quæ pertinent ad officium, vel iuriſdictionem *Abb. in c.cũ dilectus n.*20.*de conſuet.Dia.cit. reſol.* 3. Imò *Gl.in c.Vuintoniẽſis ſub v. admiſerãt de elect.* ait, quod nõ ſolùm non prohibetur omnia negotia, tàm ſpiritualia, quàm temporalia exercere, ſed quod debet, ſi eſt pauper modicam ſuſtẽtationem ex illis habere, ne in toto egeat in dedecus clericalis officij *Syl. cit.* §.*ſi verò Tol.d.cap.*44.*in fine, Sayr.cap.*6.*n.*3. & cõſequenter poteſt cum alijs in Choro officiare, & lucratur diſtributiones quotidianas, quæ ſtrictè loquendo, beneficij appellatione non continentur idem *Sayr.*n.11.
16 Septima eſt ſuſpenſio ab officio, & beneficio, quæ grauiſſima omnium eſt, & hęc ſuſpendit ab exercitio ordinum, iuriſdictionis, & beneficij, vt patet ex ſupradictis, & ſolet imponi pro magno delicto. Eſt
17 & alia ſuſpenſio ab officio, vel beneficio,

circa

circa quam poteſt dubitari quid per talem modum ſuſpendatur *Gl. in c. latores. v. ab officio de Cler. excomm. vel depoſ.* dubitatiuè dicit ſuſpendere ab vtroque, poſtea arguit, quod à neutro *ex l. duo ſunt Titij ff. de teſtam. tut.* ratione incertitudinis, & hoc tenent *Nauar. d. cap. 27. n. 161. Sayr. lib. 4. cap. 7. n. 3. ex Butr. Abb. & alijs* Henriq. *lib. 13. cap. 32. n. 4.* ſed pace tantorum Patrum puto falli, & quod ſuſpenſio importet priua-
18 tionẽ vnius, vel alterius ex natura alternatiuæ *l. ſi quis ita ſtipulatus ff. de verb. obligat. & l. is, qui ducenta §. vtrum, ff. de reb. dub.* eſt tamen in arbitrio ſuſpenſi, quàm ex eis ſubire velit *l. plerumque §. fin. ff. de iure dot. l. quod autem §. ſi maritus de donat. inter vir. & vxor. & l. ſi quis C. de condit. indeb. vide Dia. p. 5. tr. 10. reſol. 13.*

19 Octaua eſt ab ingreſſu Eccleſiæ, quam promiſcuè iura appellant, aliquando ſuſpenſionem, aliquando interdictum, priori modo vocatur *in c. 1. §. ſi quis autem, & c. is cui §. fin. de ſent. excomm. in 6.* poſteriori verò in eodem *c. is. cui in princ. & in c. ſacro eod. tit. ibi ingreſſum Eccleſia per menſem vnũ ſibi nouerit interdictum,* ſed eadem cenſura eſt, eundemque effectum habet, vt docet *Nauar. tom. 2. conſil. conſil. 1. de verb. ſignific. n. 1. lib. 5.* & prohibet exercitium cuiuſcũque ordinis in Eccleſia, redditque tranſgreſſorem irregularem *d. c. is cui. Palud. in 4. diſt. 18. q. 7. art. 3. concl. 1. Dia. cit. reſol. 9. Ricc. reſol. 458. ſecundum primam impreſſionem*, & priuat eundem ſuſpenſum auditione diuinorum in Eccleſia *Tol. d. c. 44. n. 6. ex Io. Andr. Archar. & Sylu.* ſicut voluit etiam *Couarr. in c. alma mater par. 2. §. 1. n. 3. de ſent. excomm. in 6.* nõ tamen tenetur quis vitare ſuſpenſum, ſicuti excommunicatũ, ſed tunc ſolùm peccat, quando cooperatur peccato illius *Dia. ibidem reſol. 20.* & latius dicetur etiam in *ſeq. reſol. n. 2.* Priuat etiam
20 hæc ſuspenſio ſepultura tàm in Eccleſia, quã in cæmeterio; niſi dederit ſigna pænitentiæ *d. c. is cui, Couar. cit. Sayr. lib. 4. cap. 7 n. 18.* vbi rectè addit, quod ſi taliter ſuſpẽſus etiam impænitens in Eccleſia ſepeliretur, non propterea iſta pollueretur, ſicut per ſepulturam excommunicati, ſed non prohibet talis cenſura celebrare extra Eccleſiam, nempe in Oratorio priuato, aut tentorio cum Altari portatili, vel alibi; dũ enim prohibetur ingreſſus Eccleſiæ, cætera loca intelliguntur excluſa, *c. nonne de præſumpt. & l. cum prætor ff. de iudic.* neque ingreſſum in Eccleſia, ibique etiam orare tẽpore, quo diuina nõ celebrantur, quod & cõceditur excõmunicatis, quæ eſt cenſura maior, vt ſupra v. excommunicatio, & tradunt communiter DD. locis cit. neque prohibet iuriſdictionis exercitium *Gl. in c. ſacro v. interdictũ de ſent. excom. Tol. lib. 1. cap. 44. ſub n. 6. ex Abb. in d. c. ſacro n. 10. Nauar. in man. cap 27. n. 161. Henriq. lib. 13. cap. 32. n. 2. in fine.*

Vtrum ſuſpenſus exercens actum à quo eſt ſuſpenſus ſit irregularis, num geſta per eum ſint valida, an communicans cum ipſo peccet, & quamdiù duret ſuſpenſio?

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſus ſi exercet actum à quo eſt ſuſpẽſus, peccat mortaliter, & eſt irregularis, ſed validè adminiſtrat, ſecus ſi non ſit denunciatus, & rogetur à ſubditis miniſtrare, ſed quid ſi ſit ſuſpenſus à iuriſdictione? Illi communicans, in actibus à quibus eſt ſuſpenſus, an & quando peccet mortaliter? n. 2. & 3.*

4 *Suſpenſio indefinitè prolata, vel ad tempus, quamdiu duret, & an ad eam tollendã requiratur abſolutio, quaque ſit abſolutionis forma?*

Reſolutio CLXXXVII.

1 AD primum reſpondetur ſuſpenſum ab ordine, exercentem actum ordinis, à quo eſt ſuſpenſus, peccare mortaliter, eſſeque irregularem *c. cum æterni de ſent. & re iudic. in 6. c. 1. de ſent. excomm. eod. 6. Nauar. in man. cap. 27. n. 163. Tolet. lib. 1. c. 46. n. 2.* vbi dicit omnes DD. in hoc conuenire *Dian. part. 5. tract. 10. reſol. 9* niſi ignorantia, vel obliuio inuincibilis iuris, vel facti eum excuſarent ex dictis ſupra *reſol. 19. docentque Henriq. lib. 13. cap. 33. n. 2. & Sayr. lib. 4. cap. 11. n. 13.* Vel ſi adhuc denunciatus non eſſet, quo caſu ſi Parochus ratione ſui officij, rogatus à ſubditis miniſtraret ſacramenta, neutram pænam cõtraheret, ſicuti neque ipſi ſubditi peccarent ſecundum *Henriq. d. c. 33. in fine.* Cõfeſſarius autem ſimplex non denunciatus peccaret ſolùm mortaliter, *Sylu. v. ſuſpen-*

ſio

*ſio n.1. Nauar. cit.n.*153.*&* 245. ratio differentiæ eſt, quia ad illũ pertinet ex proprio officio miniſtrare, ad iſtum minimè & ex alia ratione, vt infra n.3. ambo tamē (& eſt reſponſio ad 2.) validè conferunt
2 ſacramenta, validèque alium quemcumque ordinem exereent etiam poſt declarationem; nec Epiſcopus, aut etiam Papa poſſunt iſtam validitatem, impedire ratione characteris indelebilis, vbi adminiſtratio fundatur *Hēriq.cit.& Sayr.d.cap.*11.ſed fallit in exercitio iurisdictionis, tam in foro fori, quàm poli in abſolutione à peccatis, nam ſi ſuſpenſio ſit generalis, vtraque eſt ſuſpenſa; ſi vero particularis à iuriſdictione, vel adminiſtratione ſacramentorum, alterutra iuxta decretum ſuſpenſionis, & in neutro foro valet ſententia, vt docent cit. DD niſi ex ignorātia, vel obliuione inuincibilibus, vt ſupra; Si autem ſuſpenſus nō ſit publicè denunciatus, ſeu declaratus, validè, & proficuè, vtraq; iurisdictio exercetur, tàm à iudice, quàm à Confeſſario, illicitè tamen rogatu ceſſante, ſi Confeſſarius ſit Parochus, quia ſimplex Confeſſarius etiam rogatus peccat mortaliter vt ſupra, ſicuti etiam rogans, quà de rè nec confeſſio valeret citra caſum ignorantię, vel obliuionis, vt ſupra *Henriq.& Sayr.cit.Filliuc tr.7.cap.*10. *q.3. Bonac.diſp.3.pun.4.n.7.*& faciunt dicta ſupra *reſol.*72. *n.*1. de excommunicato occulto, qui non differt in hoc à ſuſpenſo, vt docet idem *Sayr.d.c.*11. Verum in articulo mortis à quocumque ſacerdote, deficiente non impedito, licitè petitur ex *Trid.ſeſſ.*14. *cap.7. Nauar.conſil.*15. *tit. de pænit.*Reginal.*lib.* 1. *num.*60. *Sayr. deciſ.* 21. *eod.tit.*

3 Ad 3. communicans cum Parocho, vel alio ſacerdote ſuſpenſo in actibus, à quibus ſunt ſuſpenſi, ſi iſti ſunt tolerati, ſeu non declarati, non peccat mortaliter ex extrau. ad euitanda ſcandala, niſi petat, & recipiat ſacramenta à non Parocho, quia inducit eum ad peccandum mortaliter, vt ſupra, & propterea ſecus eſt de communicatione in alijs actibus humanis; quod ſi ambo ſint declarati, & inducti ad illa miniſtrandum, vel in alijs diuinis communicandum, à quibus erant ſuſpenſi, peccat mortaliter, ex mox dicta ratione, minimè vero ſi non induxit, ceſſetque ſcandalum *Henriq.cit.n.3. & Sayr.vbi ſupra num.5. vbi quamplures.*

4 Ad vltimum reſpondetur ſi fuit lata abſque determinatione temporis, vel conditione, ſed abſolutè durare, donec auferatur ab eodem ſuperiore, qui eam tulit; ſi verò ad certum tempus, vſque ad illud tempus *Suar. de cenſ. diſp.*26. *ſect.* 1. *n.* 13.*& diſp.*27. *ſect.* 1.*n.*23 *Filliuc.cap.*3.*q.*7. *n.*3.*Coninch. diſp.*15. *dub.*2.*n.*17. *Regin. lib.* 2.*n.* 42. *& alij apud eos*, quò in caſu addit *Tol.lib.*1. *c.*47. *n.*1. tolli abſque abſolutione, vltima die tranſacta; Poteſt tamen Epiſcopus abſoluere ſuos ſubditos à ſuſpenſionibus omnib. ēt Papæ reſeruatis, dūmodo proueniāt ex delictis occultis, & nō deductis ad forum contentioſum iuxta *Triden. ſeſſ* 24.*cap.*6. *Suar.diſp.*29. *ſect.* 1.*n.* 21.*Regin.lib.*32. *cap.*22.*n.*43. exceptis prouenientibus ex delictis contentis in bulla Cœnæ. de quibus latiſſimè pluribus in locis ſupra dictum eſt, & ea, quæ oritur ex homicidio voluntario iuxta Trid. cit. formam autem abſolutionis à ſuſpenſione nō eſſe determinatam dicunt *Val. Rodr. Fill. & alij apud Bonac.diſp.*3.*p.vlt.n.*2.ſed hanc eſſe in vſu videlt, Ego abſoluo te à vinculo ſuſpenſionis, quam incurriſti, & reſtituo te ad executionem muneris, *vel* ordinis, vel ad tuum beneficium.

Agitur de ſuſpenſionibus à iure inflictis?

S V M M A R I V M.

1 *Suſpenſio an incurratur ipſo iure à concubinarijs publicis; vel requiratur ſententia tam in iſta ſuſpenſione, quam in alijs ſequentibus, & quid ſi ſint Epiſcopi? n.*4. 5. *&* 7.

2 *Notorium quale dicatur?*

3 *Suſpenſus quo ad ſe tantùm, & non quoad alios, quod alios, & non quo ad ſe, & quo ad ſe, & quo ad alios qualis dicatur?*

6 *Suſpenſus, uti concubinarius ab officio, & beneficio, ſi interim exercens an ſit irregularis? item de alijs ſuſpenſionibus n.*8. *& ſeq. vſque ad finem.*

Reſolutio CLXXXVIII.

1 PRima eſt contra Clericos, ſeu ſubdiaconos, vel Diaconos, aut ſacerdotes notorios concubinarios, qui ſunt ſuſpenſi ab

ab officio, & beneficio *c. præter hoc 32. diſt.*
& c. fin. de cohabit. Cler. & mul. vbi etiam
2 legitur notorium eſſe triplex, vel per ſen-
tentiam, vel confeſſionem factam coram
Iudice, vel per euidentiam rei, quæ ter-
giuerſatione aliqua cælari non poſſit (de
quibus dictũ eſt ſupra *reſol. 2. n. 12.*) quod
vltimum exemplificat *Abb. in c. veſtra n. 7.*
3 *eod. tit.* in concubinario tenente concubinã
domi vti vxorẽ. generaliter autẽ ſuſpenſio
triplici modo cõtingere poteſt iuxta *Gl. in*
d. c. fin. v. ad ſe ipſum, nempe quo ad ſe tã-
tum, & non quo ad alios, vt eſt quilibet in
mortali conſtitutus ex *eod. tex. & c. fin. de*
tempor. ordin. quo ad ſe, & quo ad alios, vt
concubinarij notorij, de quibus loquimur.
vt *in d. c. veſtra, & c. nullus cũ ſimil. diſt. 32.*
& tandem quo ad alios, & non quo ad ſe,
vt quando ciuitas eſt interdicta propter
delicta populi, vel ſuperioris, tunc Clerus
non eſt ſuſpenſus quo ad ſe, cum poſſit in
alio loco non interdicto celebrare. Dubi-
4 tatum tamen fuit inter DD. an tales cõ-
cubinarij ſint ipſo iure ſuſpenſi, vt voluit
Tol. lib. 1. cap. 48. n. 2. vbi communem ap-
pellat ex *Couar. in Clem. ſi furioſus prima*
par. §. 1. n. 5. de homic. vel veniant ſuſpen-
dendi per ſententiam, vt voluere *Archid.*
in c. 1. de re iudic. lib. 6. Innoc. in c. ſi celebrat
n. 3. de Cler. excomm. miniſt. Scot. in 4. diſt. 1. q.
5. ar. 6. & alij. Quo circa ſi loquimur de
ſuſpenſione à Diuinis, ipſo iure contrahi-
tur, vt in *cit. reſol. 2. n. 6. ex declaratione S.*
Congr. ibi relata, ſi verò ab officio *Sayr. lib.*
4. cap. 25. n. 24. poſt multos DD. allegatos
tenet non incurri, niſi poſt ſententiam ex
eod. Couarr. cit. ſi verò de ſuſpenſione à
beneficio, & nequidem *ex c. ſicut, & c. ſi au-*
tem de cohab. cler. & mul. & percipitur ex
Trid. ſeſſ. 25. cap. 14. de reform. vbi legitur
eſſe prius monendos *Henriq. lib. 13. c. 36.*
§. vnico Dia. par. 5. tract. 10. reſol. 49. Imò
5 in Rota Romana in vna Monaſterij S. Mã-
ſueti die 27. Ianuarij 1597. coram Domi-
no Penia, fuit dictum in caſu priuationis,
ſeu ſuſpenſionis à beneficijs eſſe ponderã-
das probationes, vt refert *Farin. in conſil.*
80. alias etiam pænas ingraueſcente pec-
cato infligendas eſſe ſtatuit Trid. cit. quod
eſse in obſeruantia ſcribit *Ricc. reſ. 461. ſe-*
cund. primam impreſs. ſecuta tamẽ ſentẽ-
tia declaratoria nõ antea, vt dicebat *Tol.*
cit. n. 5. quæ ſententia declaratoria non ſo-
lùm in caſu prædicto requiritur, ſed etiã
in omnibus, alias quantumuis pæna im-
ponatur ipſo iure, numquam incurritur, tã
in foro fori, quã poli ſecund. *Ricc. reſ. 139.*
& alios quamplures per ipſum adductos.
6 Sed hoc in foro conſcientiæ ego non
exiſtimo verum, DD. pro, & contra habes
apud *Dia. p. 1. tract. 10. reſol. 24. Caiet. autem*
2. 2. q. 26. art. 3. quem refert *Sanch. de matr.*
lib. 9. diſp. 30. ſub n. 1. dicit illud intelligi
de pænis poſitiuis, quę ad ſui executionẽ
aliqua actione humana indigent; cum n.
idem non poſſit eſſe agens, & patiens, o-
portet actionem Iudicis ſententiam ferẽ-
tis adeſse, à quo in illas incidiſse decla-
retur, quæ ratio cum ceſset in pænis pri-
uatiuis, quæ nullam talem actionem ad
ſui executionem deſiderant, nulla conſe-
quenter opus erit ad eas incurrendas Iu-
dicis ſententia, cum ergo tales ſint pænæ
ſuſpenſionis excommunicationis, interdi-
cti, & irregularitatis, meritò ſi a iure, vel
ab homine inflictæ generaliter reperian-
tur contra aliquid faciẽtes, illo poſtea pa-
trato, contractę dicuntur abſque alia iudi-
cis ſententia, hancque eſse omnium com-
munem, & receptam teſtatur Sanch. cit. n.
2. ad finem, vbi ſimul aſserit rationem a-
dæquatam de tali diſparitate non inueni-
re, cum illa Caiet. ſibi omnino nõ placeat.
ſequuntur multi apud *Dia. par. 1. tract. 10.*
reſol. 23. & p. 4. tract. 4. reſol. 26. Hæc tamen
opinio ſi ſequenda ſit, poteſt ad ſummum
procedere in foro conſcientiæ, ſecus in fo-
ro fori, vt probaui ſupra *reſol. 135. nu. 46.*
quia vt tales excommunicati, irregulares,
interdicti, & ſuſpenſi vitari poſſint, opus
omninò eſt ſententia declaratorias ex ex-
trau. ad euitanda ſcãdala, relata ſup. verbo
excommunicatio, ante quam ſententiam
non cogimur eos vitare, vt dixi ibidem
ac etiam in *priori reſol. n. 1.* Verum ſi tales
concubinarij ſuſpenſione durante, & de-
nunciata ſe ingerunt Diuinis, vel alteri
actui, à quo fuerunt ſuſpenſi, irregulares
fiunt *ex c. 1. §. ſciturus de ſenten. & re iudic.*
7 *in 6.* Eodem modo veniunt pro tali crimi-
ne ſuſpendendi Epiſcopi, ſi à Synodo
Prouinciali admoniti non reſipuerint, imo
perſeuerantes, deferendi ſunt ad Pontifi-
cem, qui pro qualitate culpæ etiam per
priuationem, ſi opus erit, in eos animad-
uertet, vt legitur in Trid. cit. in fine; hoc
tamen hodie videtur totaliter dependere
à Põtifice ex eodẽ *Trid. ſeſſ. 24. c. 5. de refor.*
quia vt poſſit Synodus taliter monere E-
piſcopum, oportet habere in probatis con-
cu-

cubinatum, prædia informatione, proceſſuque legitimè inſtructo, alias gratis procederet, eſſetque monitio, & omnis actus nullus, *l. de vnoquoque, & l. ſæpe, ſ. de re iudic. l. fin. C. res inter alios act.* Quæ tamen informatio, neque in crimine hæreſis poteſt à Synodo capi, niſi de ſpeciali commiſſione Sanctiſs. vt cenſuit Sac. Congreg. ſub die 3. Octobris 1585. & legitur *in declarat. eiuſdem Concil. ſuper d. c. 5. n. 1. dictumque etiã eſt ſupra reſol.* 183. *n.* 11. Cauſæ verò ciuiles Epiſcopi poſſunt à Metropolitano cognoſci ex ſententia eiuſdem Sacr. Congr. commemoratæ ibidem *n.* 2.

8 Secunda quando ſacerdos celebrans nõ communicat, eſt ſuſpenſus per annum à celebrando *c. relatum de conſecrat. diſt.* 2. & ratio poteſt eſſe, quia omittit partem eſſentialem, & principaliorem ſacrificij *D. Thom. 3. part. qu.* 82. *a.* 4. quod eſſe magnum ſacrilegium dicitur ibidem in append. quæ quia non eſt reſeruata, videtur poſſe tolli à quocũque ſacerdote, habente poteſtatem abſoluendi à mortalibus, vt dixi ſupra *v. excommunicatio* de excommunicatione, quando non eſt reſeruata, ſed negat *Henriq. lib.* 13. *cap.* 35. *n.* 2. vide tamẽ *Dia. p.* 5. *tr.* 10. *reſ.* 23.

9 Tertia eſt contra Parochos benedicentes ſecundas nuptias, qui ſunt ſuſpenſi ab officio; & beneficio cum reſeruatione abſolutionis Pontifici *c.* 1. *de ſecund. nupt. Maiol. lib.* 3. *de irregul. cap.* 15. *Tabie. v. impedimentum nu.* 5. quam reſeruationem aſſerit *Sayr. de cenſur. lib.* 4. *cap.* 15. *n.* 4. eſſe ſublatam ex quadam extr. *lo.* 22. quæ quia non eſt in libro noſtro, adhæreo prædictæ tex. diſpoſitioni, verum non eſt latæ, ſed ferendæ ſententiæ *Iul. Cl. in* §. *fin. q.* 75. *n.* 2. *ex Diaz in pr. crim. can. c.* 68. *circa finẽ*, dicit tñ *Ricc. reſ.* 370. *ſecundum primam impreſſionem* quod text. intelligitur de benedictione, quæ datur, quando non eſt ſolutum prius matrimonium, ſed iſtud eſſet benedicere adulteros, non autem ſponſos, & Gl. ibid. dicit apertè contrar. ſubdit tamen *Ricc. in fine* conſuetudinem eſſe in Ciuitate Neap. dari benedictionem, ſi ſola mulier non tranſierit ad ſecunda vota, quam eſſe ſeruandam, vbi eſt, dicit *Gl. in c.* 3. *eo. tit.*

10 Quarta eſt contra Clerios vſurarios, qui ſi moniti non deſiſtunt, ſuſpenduntur ab officio, & beneficio *c. præterea de vſur.* quem tex. ait *Ric. reſol.* 16. *par.* 3. procedere in ijs, qui ſemel vſuram exercuere, ſi verò pluries, quod deponantur, etiam ſi non ſint manifeſti, & ſic ſeruatum fuiſſe in Curia Archiep. Neap. verum *in reſol.* 375. *n.* 5. dicit procedere in Cler. conſtitutis in ſacris, ſed tex. cit. loquitur ſimpliciter de Cler. ſicut etiam *c. canonum, & c. quoniam* 14. *q.* 4. multas alias pænas contra vſurarios ſtatutas colligit *Sylu. v. vſura* 9. *num.* 4.

11 Quinta eſt contra eos, qui ad communionem Altaris, vel Eccleſiaſticam ſepulturam admittunt prædictos vſurarios, vel ab eis oblationes recipiunt antè reſtitutionem, qui ſunt ſuſpenſi ab officio, donec à Epiſcopo ſuo reſtituantur *c. quia in omnibus de vſur. Syl. v. ſuſpẽſio n.* 6. §. 37. quod ampliat *Sayr. d. cap.* 15. *n.* 5. etiam contra Religioſos *ex c. fin. eod. tit. lib.* 6.

12 Sexta eſt contra Eccleſiaſticos tàm ſeculares, quàm Regulares ſcienter celebrãtes, vel celebrare facientes diuina in Ciuitatibus, vel locis interdictis, exceptis temporibus permiſsis in *c. alma mater de ſentent. excomm. lib* 6. & contra admittentes excommunicatos, vel interdictos ad diuina officia; vel ſacramenta, vel ſepulturam, qui omnes ſunt ſuſpenſi ab ingreſſu Eccleſiæ, donec transgreſſioni huiuſmodi ad arbitrium eius, cuius ſententiam contempſerunt, competenter ſatisfecerint *c. Epiſcoporum de priuil in* 6. *Angel. v. ſuſpenſio* 1. *caſu* 23. *Tabi. eodem* 6. *caſu* 21. an autem incurrant etiam irregularitatem dictum eſt *ſupra v. irregularitas.*

13 Septima eſt contra eoſdem Eccleſiaſticos, qui alterius Parochiæ Sponſos ſine proprij Parochi licentia matrimonio coniungere, vel benedicere auſi fuerint, etiam ſi ex priuilegio, vel conſuetudine id ſibi licere contendant, qui ipſo iure tandiù sũt ſuſpenſi, quandiù ab Ordinario proprij Parochi, ſeu à quo benedictio ſuſcipienda erat, abſoluantur *Trid. ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de refor. matr. circa finem*, quam ſuſpenſionem ab officio tantùm intelligi debere, dum ibi nõ declaratur putat *Sayr. cit. n.* 10. quod probabile eſt, quia punitur in eo tantum in quo deliquit.

14 Octaua eſt contra ordinatos à ſchiſmaticis, qui sũt ſuſpenſi ab officio *c.* 2. *de ſchiſm.* idem de ordinatis ab excommunicato denunciato *c. cum clericis de ordin. ab Epiſcop. qui renunc. Nauar. in man. cap.* 25. *n.* 69. idẽ ſi ab hæretico, vel depoſito, vel degradato, ſuſpenſo, aut interdicto, qui licet verũ

Chriſti

hriſti corpus conficiant, verèq; ordines ınferant, ſi veram formã ab Eccleſia ſta- tam ſeruent *c. quod quidam*, *& c. Domi- vs 1. q. 1.* ordinati tamen ab ipſis, ſunt ıſpenſi ab officio *d.c. 2. Sylu. v. irregulari- :s n.9. Tab. eod. nu. 7. Eman. Sà v. ſuſpen- , num.* 7. diſpenſandi ab Epiſcopo roprio, ſi ignoranter fuerunt ordinati, à 'ontifice ſi ſcienter *Sayr. cit. cap. 14. nu. 2.* uod ſi Epiſcopus non erat denunciatus, cet notorius Clerici percuſſor, nulla re- quiritur diſpenſatio ex extrauag. *Mart. 5. ua incipit ad euitanda ſcandala* ſecundum *'ayr. nu. 4.* ſed *Ricc. in praxi ſacr. ordin. poſt eſ. 318. in notabilibus §. penult.* dicit con- rarium in caſu prædicto.

Septima eſt contra ordinatos ſcienter b Epiſcopo ſimoniaco declarato Ricc. cit. ıui ſimiliter ſunt ſuſpẽſi ab ordine ſuſce- to, ſecus ſi ignoranter *c. ſi qui à ſimonia- is 1. q. 1. vbi Gl. v ſi qui* dicit eſſe ſuſpen- os, etiam ſi ignoranter; ſed placet diſtin- tio *Sylu. hoc tit. n. 7. in fine,* non excuſare ıgnorantiã iuris, ſed facti tantùm *l. regula §. ſed facti de iuris, & facti ignor. Henriq. lib. 13. cap. 37. n. 4.* vbi addit neque incur- ri ſuſpenſionem, aut irregularitatem ab ordinato, ſi eo neſciente pater, aut amicus pro ipſius ordinatione dedit pecuniã Epi- ſcopo, aut mediatori, etiam ſi ipſe ordina- tus ſoluat poſtea pecuniam à prædictis pro ordinatione promiſſam, dummodo omnino ignorans fuerit pacti antecedẽtis, prout voluit etiam *Nauar. d.c. 25. num. 68. verſ. dixi*, vbi hoc à fortiori dicit proce- dere, quando quis daret pecuniam, con- tradicente ordinando, ſi non habet ratam, vel gratam illam dationem; Quod ſi pe- cunia fuit data ab ordinato ipſi Epiſcopo, vel mediatori, non ſolùm ſunt omnes ſu- penſi, ſed etiam excommunicati cum re- ſeruatione abſolutionis Pontifici, quam- uis Cardinales ſint *Extrauag. cum deteſta- bili de ſimon. Tol. lib. 1. c. 49. n. 19.*

Octaua eſt contra ordinatos ab Epiſco- po, qui Epiſcopatui renunciauit; ſunt n. ſimiliter ſuſpenſi ab ordinibus ſacris ſu- ſceptis, non autem à non ſacris, quod ſi per ignorantiam, excuſantur. *c. 1. de ordin. ab Epiſcop. qui renunc. Nauar. in man. c. 27. n. 241. verſ. tertio dico Henriq. lib. 13. cap. 39 in princ.*

Nona eſt contra ordinatos ab alieno Epiſcopo abſque litteris dimiſſorijs pro- prij; de iure enim communi erant excom- municati ordinati, & ordinantes *c. Clericos diſt. 71.* hodie tamen ſunt ſolùm ſuſpenſi Epiſcopus à collatione ordinum datorum per annum, ordinatus ab executione eo- rumdem ordinum ſuſceptorum, quamdiù proprio ordinario videbitur expedire *Tri- den. ſeſſ. 23. cap. 8. de refor. Angel. v. irregula- ritas §. 32. Henriq. lib. 13. cap. 38. §. 1. Bonac. bo. tit. diſp. 3. pun. 5. §. 1. n. 2.* quamuis autem Clericus à non ſuo Epiſcopo promotus, habeat characterẽ clericatus, nõ tamẽ ha- bet executionem illius iuxta *Ricc. cit. reſ. 297. n. 2:* Et propterea addit, ſi conferãtur ei beneficia, non tenere collationem, niſi ante eam fuiſſet approbata, ſeu ratificata promotio à proprio Epiſcopo, quia ratifi- catio non retrotrahitur *Gl. & Bar. in l. bo- norũ ff. rem ratam haberi*, gaudet tamen priuilegijs Clericatus ſecundum *Franciſc. March. dec. 175. par. 1. Sayr. Borrell. & alij apud eundem Ricc. nu. 3.* durante verò ſuſ- penſione Epiſcopi, poſſunt ſui ſubditi à vicinioribus ordinari abſque illius licen- tia *c. eos de temp. ordin. in 6.* niſi ignorantia facti probabilis illum excuſaret, vt decla- rauit S. Congr. ſuper *d.c. 8. in Trid.*

18 Decima eſt contra ordinatos in ſacris extra tempora à iure ſtatuta, vel ante le- gitimam ętatem, qui ſunt ipſo iure ſuſpẽ- ſi, & ſi in ordinibus ita ſuſceptis admini- ſtrant, ſunt irregulares à ſolo Põtifice diſ- penſandi *c. ſanè, & c. cum quidam de tempor. ordin. Nauar in man. cap. 25. n. 70.* addit ẽt *ex quadam extrauag. Pij 2. incip. cum ex ſa- crorum,* vt ipſe refert & recitat *Say. lib. 7. de cenſur. cap. 10. num. 28.* quæ tamen in codi- ce noſtro non adeſt, ſed eã commemorat etiam *Bonac. cit.* verũ in caſibus prædictis, & alijs apud *Suar. de cenſur. tom. 5. diſp. 31. ſect. 5. n. 2.* ſunt etiam ſuſpenſi Epiſcopi or- dinantes, vt probatur etiam in iuribus cit. & in *c. litteras cum 2. ſequent. eo tit.* Quoad ordinatos autem, ſi non miniſtrauerint in ordinibus malè ſuſceptis poſſe Epiſcopũ diſpenſare dicit *Sayr. cit. n. 38. ex Trid ſeſſ. 24. de refor. cap. 6.* ſi modo delictum fue- rit occultum, quod ſi verum eſt, poterit idem Epiſcopus diſpenſare cum ſe ipſo nõ directè, ſed deputare Confeſſorem, qui ipſum abſoluat ex facultate conceſſa Epi- ſcopis per illud decretum, quia iſta po- teſtas eſt delegabilis, & non debet Epiſco- pus eſſe peioris conditionis ſuis ſubditis, vt fuiſſe deciſum per *S. Cõgr. teſtatur Suar. cit. diſp. 41. ſect. 2. n. 9.* quo modo poteſt in-

telligi id, quod dictum eſt ſupra *reſol. 13. n.28.* Quod autem tradunt Sayr.& Bonac. loc. prædictis requiri certam ſcientiam, & non ſufficere ignorantiam vincibilem, niſi ſit affectata, & coniuncta cum magna temeritate ad incurrendas pœnas relatas virtute illius verbi (præſumpſerint) quod eſt in text. per eos cit. ego nego, cum ſufficiat ignorantia vincibilis, ſicut in cæteris: præſumere enim dicitur, qui ignorat, quod ſcire debet, & ſcire contemnit, vt docet *Tol.lib.1.cap.49. ſub n. 4.* & patet ex dictis latè ſupra de ignorantia *reſ.19.* quæ autem ſint tēpora ordinandi, ſi loquimur de minoribus ordinibus, quilibet dies feſtus, ſi verò de ſacris, ſunt 4.tempora, Sabatū ante Dominicam Paſſionis,& ſanctū, *c. de eo eod.tit.& c. ordinationes diſt.75.*

19 Vndecima eſt contra vltra montanos ordinatos in ſacris ab Epiſcopo Italo abſque licentia *Papæ*, vel Epiſcopi ſui, de cuius diæceſi originem trahit, vel in cuius diæceſi beneficiatus exiſtit, teſtantium quod illos ex iuſta cauſa ordinare non potuerint; ſunt ergo ordinati abſque dicta atteſtatione ſuſpenſi, à ſolo Pontifice diſpenſandi; & ordinantes puniendi pæna condigna *c.1.de tempor. ordin. in 6.* quem tex. procedere etiam in ordinatis in minoribus dicunt *Tol lib.1.c.49.ſub num.1. & Sayr.lib.4.c.14.n.10.*

20 Duodecima eſt contra ordinantem, vel prēſentantē quemcumq;ad aliquem ordinem, vel beneficium ſub promiſſione, vel iuramento ab eodem ordinato recepto de ordinante ipſo ſuper ordinatione non inquietando pro alimentis, ordinator enim à collatione, præſentator a præſentatione per triennium, ordinatus autem ab ordine, ſic ſuſcepto, donec diſpenſationem ſuper hoc à Pontifice obtinuerint, ſunt ſuſpenſi, quia ordinans aliquem abſque titulo beneficij, de quo viuere poſſit, vel præſentans ad beneficium inſufficiens ad alimenta, ſed intuitu ordinis recipiendi, tenentur præſentans, & in eius defectum ordinator ad alimenta ordinati, donec de congruo beneficio fuerit prouiſus *c. cum ſecundum 16. de præb.* quando ergo iſti recipiunt promiſſionem ab. ordinato de eis ſuper alimentis non moleſtandis, ſunt omnes ſuſpenſi, vt ſupra, quod confirmatur per *Trid.ſeſſ.21.c. cum non deceat de reform.in fine. ibi antiquorum Canonum pænas ſuper his innouando Tol.vbi ſupra n.5. Nau. in man.cap. 27. n. 158.* vbi ait hunc caſum eſſe quotidianum *Sayr. ex Henriq. & alys lib.4.cap.15. n. 22. & 23. Ricc.ſæpe citat.reſol.312.*

21 Decima tertia eſt contra capitula, vel conuentus, ſeu collegia, & ſingulares perſonas eorumdem locorum occupantia, dilapidantia, ſeu conſumentia, vel diripientia bona à Prælatis ipſarum Eccleſiarum relicta, vel vacationis tempore obuenientia, quæ in vtilitatem earumdem Eccleſiarum expendi, vel futuris deberent ſucceſſoribus fideliter reſeruari, omnes enim qui prędicta commiſerint, ſūt ipſo facto ab officio, & beneficio ſuſpēſi, donec plenè ea reſtituerint *c. quia ſæpè de elect.in 6. vbi Gl.v. earūdem* notat, quod ad extraneos, qui non ſunt de collegio, hæc ſuſpenſio non extenditur, vide etiā *Tol.cit. n.9. & Nauar. n. 156. verſ. ſeptima ſuſpendit ex Clem.ſtatutum eod.tit.* vbi diuiſim ponit aliam ſuſpenſionem contra Epiſcopos, & eorum ſuperiores ab ingreſſu Eccleſiæ, & contra inferiores ab officio,&beneficio, qui vſurpant aliquid ex redditibus dignitatum, & Eccleſiarum vacantium,& ipſis ſubditarum, quos fideles reliquerunt, vel collecti fuere durante vacatione, donec reſtituerint, qui ſimiliter debent ſucceſſoribus reſeruari *c.fin.de offic.ordin.*

22 Decima quarta eſt contra Iudices Eccleſiaſticos, tàm ordinarios, quàm delegatos (non tamen Epiſcopos *ex c. quia periculoſum de ſentent.excomm.in 6.*) qui contra iuſtitiam aliquid in iudicio fecerint in partium grauamē per gratiam, vel ſordes, qui ſunt ſuſpenſi per annum ab officio, & tenentur ad reſtitutionem, quod ſi ſuſpēſione durante ſe diuinis ingerunt, ſunt irregulares *c. cum æterni de ſent.et re iudic. in 6. Nauar. & Tol. loc.cit.* ſed alijs pænis grauioribus puniri dixi ſupra *reſol.155.nu. 2.* mitius tamen ſi per ignorantiam, vt in *reſol.162. n.11. & ſeq.*

23 Decima quinta eſt contra Epiſcopos, Inquiſitores, & eorum ſubſtitutos, qui committendo, vel omittendo, delinquunt in tali officio, ſunt enim ſuſpenſi per triēnium ab officio, vltra alias pænas *c. 1. §. verum de elect.Tol.d.c.49.n.15.*

24 Decima ſexta eſt contra alienantes ſine aſſēſu apoſtolico bona Eccleſiaſtica immobilia, vel mobilia prętioſa, illorū n. permittitur ſolùm locatio per triennium: contra ergo facientes, ſūt ſuſpenſi ab officio vl-

tra

tra alias pœnas, & ſi alienatio fuerit facta ab Epiſcopis, ſunt etiam ſuſpenſi ab ingreſſu Eccleſiæ, quod ſi per ſex menſes in tali ſuſpenſione perſtiterint, ſunt etiam ſuſpenſi ab adminiſtratione Eccleſiæ ſuæ tàm in ſpiritualibus, quàm temporalibus *Clem. 1. de reb. Eccleſ. non alien. extrauag. ambitioſa eod. tit. Nauar. d. cap. 27. n. 157. Tabie. hoc tit. num. 7. Tol. cit. n. 16. Henriq. lib. 13. cap. 40. §. 1.*

25 Decima ſeptima eſt contra ordinantes, & ordinatos eadem die in duobus ſacris ordinibus, vel etiam in duobus diebus continuis, & immediatis; illi enim ſunt ſuſpenſi à collatione ordinum datorum & iſti ab eorumdem exercitio *c. litteras, & c. dilectus de tempor. ordin. Trid. ſeſſ. 23. cap. 13. de reform. Nauar. cap. 25. n. 71. §. octauo peccat Maiol. de irregul. cap. 11. Ricc. in praxi ordinis reſol. vlt. §. quoad interſtitia.*

26 Decima octaua eſt contra recipientes eadem die quatuor ordines minores, & ſubdiaconatum; ſuſpenſi enim ſunt à ſubdiaconatu, niſi Religionem intrauerint, vel alias diſpenſationem obtinuerint *c. 2. de eo, qui furt. ordin. ſuſcep. Trid. cit. cap. 11. Maiol. cit. n. 2. Sylu. v. irregularitas n. 4 §. 3. Nau. d. n. 75.* vbi in fine dicit ſuſpenſionem non contrahi vbi talis adeſſet conſuetudo: quã valere vult *ex D. Anton. par. 3. tit. 14. cap. 16. §. 16. Sayr. de cenſur. lib. 7. c. 10. n. 26.*

27 Decima nona eſt contra ordinatum per ſaltum, ad ſuperiorem ſt. ordinem, omiſſo inferiori *c. vnico de Cler. per ſalt. prom.* etiam ſi omitteretur aliquis ex ordinibus minoribus ſecundum *Gl. ibidem v. de miſericordia*, vel etiam prima tonſura, vt fuiſſe declaratum per S. Congr. patet ex *declar. Trid. ſeſſ. 23. cap. 14. nu. 4.* et ſi miniſtret in ordine prętermiſſo ſcienter, ſiue in ordine ſuperiori per ſaltum adepto, eſt irregularis *Sylu. cit. n. 13.* ſed poteſt Epiſcopus, ſi bona fide ordinauit, diſpenſare ante adminiſtrationem, vt ſuſcepto ordine prætermiſſo, valeat miniſtrare, aliàs ſi miniſtret ante ordinis omiſſi collationẽ, ſolus Pontifex diſpenſat, vt percipitur ex text. & Trid. cum declar. cit. docetque *Nauar. in man. d. n. 71. vide etiã Ricc. in praxi ord. reſol. 318. & Sayr. cit. n. 39.*

28 Vigeſima eſt contra ordinatos in ſacris poſt matrimonium contractum per verba de præſenti, etiam ſi non fuerit conſummatum, qui inſtantibus ſponſis, coguntur ad conſummandum (niſi elegerint ad Religionem tranſire ante conſummationẽ, quod eis permittitur *ex c. 2. & c. ex publico de conuerſ. coniug.*) ſi verò remanent in ſæculo, ſunt ſuſpenſi ab ordinibus ſacris ſuſceptis, etiam poſt ſolutum matrimonium, nec poſſunt ad altiores aſcendere *extrau. antiqua de voto, Sotus in 4. diſt. 25. q. 1. art. 3. in fine. Sylu. v. ordo 5. n. 7. Henriq. lib. 13. cap. 39. n. 1. in fine.*

29 Vigeſima prima eſt contra Epiſcopos, ordinantes in aliena diæceſi ſine ordinarij venia, etiam prætextu familiaritatis, vel commenſalitatis, ac etiam in locis nullius diæceſis; ſunt enim ipſi ſuſpenſi per annũ ab exercitio pontificalium, & ordinati ab executione ordinum, ſic ſuſceptorum, donec ſuo Prælato viſum fuerit *c. Epiſcopus 7. q. 1. Trid. ſeſſ. 6. cap. 5. de reform. & ſeſſ. 14. c. 2. eod. tit. Henriq. lib. 11. cap. 3. §. 2. in fine, litt. S. Ricc. in praxi citat. reſol. vlt. §. fin.* imo conferens etiam primam tonſuram ſine licentia prædicta, eſt ſuſpenſus per annũ ab illius collatione *c. fin. de tempor. ordin. in 6.* idem procedit ſi ordinatio fieret de licentia ordinarij, ſed in perſonas ipſi ordinatio non ſubditas ex *Trid. cit.* poteſt tamẽ Epiſcopus familiarem ſuum non ſubditũ ordinare in ſua reſidentia, ſi per trienniũ fuerit ſecum commoratus, eique beneficiũ contulerit omni fraude ceſſante idẽ *Trid. ſeſſ. 23. cap. Epiſcopus 9. de refor. Ricc. vbi ſupra reſol. 307. 309. & 310.*

30 Vigeſima ſecunda eſt contra Epiſcopos initiantes prima tonſura infantes, ſeu minores ſeptennio, vel etiam maiores, ſed illiteratos, ſi neſciunt legere, & ſcribere; ſũt n. ſuſpenſi per annum à collatione primæ tõſuræ *d. c. fin. Sylu. v. ſuſpenſio n. 6. verſ. tertio ſuſpenditur Henriq. lib. 13. cap. 28. n. 2. ex Soto diſt. 25. q. 1. art. 2. Ricc. d. reſol vlt. §. debet etiam Tol. lib. 1. cap. 61. n. 1. Suar. tom. 5. de cenſur. diſp. 31. ſect. 5. n. 2.*

31 Vigeſima tertia eſt contra eoſdem ordinantes ſolemniter pænitentiatos *Henriq. cit. cap. 38. n. 3. ex Sylu. Couar. & alijs Sayr. lib. 4. cap. 12. n. 20.* vel bigamos, ſiue qui duxerunt ſucceſſiue duas vxores, ſiue vnam viduam, quicquid in contrarium dicat *P. Dia. in ſumma v. irregularitas n. 8. & par. 4. tract. 2. reſol. 38.* non contrahi ſt irregularitatem à ducente viduam, eo quod non adſit. tex. hoc ſtatuens, & tamen habemus tex. punctualem in *c. debitum de bigam.* ſunt ergo vtrique ſuſpenſi, ordinati ſt. abſque ſpe diſpenſationis, ordinantes autem

diſpenſandi *c. 2. eod. tit.* ſed quãuis in bigamis prohibeatur diſpenſatio etiam ex *epiſt. D. Pauli 1. ad Timoth. cap. 3.* vt ſcribit ẽt *Ricc. d. reſol. fin. §. ordinari non poſſunt*; vidimus tamen multoties Pontificem diſpenſaſſe, vide deciſ. S. Congr. confirmatam per alium Pontificem, & relatam in declarat. Concil. *poſt cap. 17. de reform. in prætermiſſis, videlicet Sanctiſſ. D. N. Sixtus ex ſententia S. Cong. reſpondit quo ad Epiſcopum eſſe ſuſpenſum à collatione ordinum, item promotum eſſe ſuſpenſum ab executione ordinum ſuſceptorum, beneficium amiſiſſe, & fructus perceptos non feciſſe ſuos.*

32 Vigeſima quarta eſt contra Clericos recipientes ſacros ordines cum patrimonio ficto, ſi nõ habent beneficium certum, qui ſunt ſuſpenſi ab ordine ita ſuſcepto iuxta dicta ſupra in ſuſpenſione 12. quibus adde *Suar. diſp. 31. ſect. 1. n. 33. ex c. neminem, & c. ſanctorum diſt. 70. Bonac. diſp. 3. pun. 5. §. 2. n. 1.* ſed valet collatio *Guid. Pap. deciſ. 449. Franciſc. March. dec. 455. par. 1. & alij apud Ricc. cit. reſol. 303. n. 2.*

33 Vigeſima quinta eſt contra capitula Eccleſiarum, Sede vacante concedentia dimiſſorias ordinandis infra annum à die vacationis (niſi hoc actum ſit occaſione obtenti, aut obtinendi beneficij Eccleſiaſtici) quæ ſunt interdicta, ordinati verò in minoribus nullo priuilegio clericali, præſertim in criminalibus gaudent, in maioribus autem ſunt ſuſpenſi ab executione ordinum ad futuri Prælati beneplacitum iuxta *Trid. ſeſſ. 7. de refor. cap. 10.* Sed Sacr. Congreg. declarauit diſpoſitionem Trid. non comprehendere primam tonſuram, vt notatur per referentes declarationes prædictas ibidem *n. 3.*

34 Vigeſima ſexta eſt contra ordinatos in excommunicatione maiori ſcienter, qui ſi erant ſeculares, ſunt in perpetuum deponendi, niſi hoc actum ſit ex ignorãtia probabili iuris, vel facti, quo caſu abſoluit Pontifex, non autem Epiſcopus, ſi autem ſunt irregulares, & ignorantia eſt ſimiliter probabilis, abſoluit Abbas, ſi verò improbabilis abſoluit Pontifex, & interim ſunt ſuſpenſi ab ordine, & officio. *c. cum illorum de ſentent. excomm.* qui tex. licet loquatur de excommunicatis ob percuſſionem Clerici, idem tamen ius erit in excõmunicatis ob quamcumque aliam cauſam argum. *l. non poſſunt ff. de legib. Sylu. v. irregularitas n. 4. Nauar. in man. cap. 27. nu. 241.* vbi aiunt irregularitatem quoque incurri ex *c. 1. de eo, qui furt.* etiam ſi excommunicatio eſſet occulta *Henriq. lib. 14. cap. 6. n. 4.* quo tamen caſu diſpenſat Epiſcopus ex *Trid. ſeſſ. 24. c. liceat de refor.*

35 Vigeſima ſeptima eſt contra eligentes ad dignitatem Eccleſiaſticam quemcumq; authoritate Iudicis ſecularis, qui ſunt ſuſpenſi ab officio, & beneficio per triennium vltra nullitatem electionis taliter factæ, electique ineligibiles fiunt *c. quiſquis de elect.* ſed poteſt Epiſcopus cum iſtis diſpẽſare, quia conditor canonis eam ſibi non reſeruauit *Gl. ibid. v. fiat, ex c. nuper de ſentent. excomm. c. multa in fine de præbend. & c. graue in fine eod. tit.*

36 Vigeſima octaua eſt contra Epiſcopos, qui monaſteria monialium ſine neceſſitate ingrediuntur; prima enim vice ſunt ſuſpenſi ab ingreſſu Eccleſiæ, ſecunda à diuinis, tertia excommunicationem contrahunt *Bonac. diſp. 3. hoc tit. pun. 5. §. 2. n. 29. ex conſtit. Greg. 13.*

37 Vigeſima nona eſt contra conuentus, vel capitula, quæ aliquid exigunt, etiam ſi eſſent vnum prandium, vel alia, licet ad vſum eccleſiaſticum deputata pro receptione alicuius ad Religionem, dummodo ſuper his pactio præceſſerit; ſunt enim ipſo iure ſuſpenſa, & ſi eſt perſona particularis, excommunicata cum reſeruatione abſolutionis vtriuſque cenſuræ Pontifici *extrauag. ſane de ſimon. Sayr. lib. 4. cap. 13. n. 27. Bonac. vbi ſupra §. 3. n. 3. ex Nau. & alijs.*

38 Trigeſima eſt contra Religioſos promotos ante profeſſionẽ ad ordines ſacros, qui ſunt ſuſpenſi ab ordinibus ſuſceptis idem *Bonac. cit. §. 4. n. 3. ex Bulla Pij 5.* edita anno 1572. vt referunt *Nauarr. cap. 27. n. 158. in fine. Henriq. lib. 13. cap. 37. ſub ſub n. 1.* excipiuntur tamen Religioſi Soc. Ieſu *ex Bulla Greg. 13. relata ab eod. Henriq. ibid. Ricc. cit. reſol. 312. n. 2.*

39 Trigeſima prima eſt cõtra Religioſos retrahẽtes teſtatores à legatis faciendis Eccleſijs matricibus, vel à reſtitutionibus debitis faciendis, ac ẽt contra Religioſos procurantes ab eiſdem teſtatoribus, vt malè ablata incerta ſibi, aut alijs ſui ordinis fratribus, vel conuentibus in aliorum præiudicium tribuant, qui ſi intra menſem poſt requiſitionem parti læſę non ſatisfecerint cum reſtitutione eorum, de quibus damna illis dederint, ſunt ipſo iure ab offi-

Digitized by Google

officio ſuſpenſi *Clem. 1. §.quibus de priuil. vbi Gl.v. in aliorum* rectè aduertit hoc intelligendum eſſe,quando teſtatores volebant alijs legare. Quod autem dicunt *Henriq.ex multis lib.13.cap. 40.n.4.Sayr.cit. n.11. Bonac. cit §.4. n.9. ex Suar.& alijs* licere religioſis inducere teſtatores ad legandum ſpontè ſuo monaſterio indigenti, eſt intelligendum, dummodo alijs legare noluerint, alias text. remaneret correctus, & vtinam multi Regulares in hoc à cupiditate potius, quam neceſſitate ducti non decipiantur.

40 Trigeſima ſecunda eſt contra Abbates regulares,qui ex priuilegio poſſunt primã tonſuram, & minores ordines conferre ſuis ſubditis;nam ſi ea conferunt non ſubditis,vel litteras dimiſſorias eis tribuunt, ſunt ſuſpenſi ab officio, & beneficio per annum ex *Trid.ſeſſ.23.c.10.de reform.*&ita fuiſſe deciſum in Sacta Congreg. die 3. Martij 1594. notatur in declarat. eiuſdem Concilij, ſicuti nec poſſe ſecularibus habentibus dimiſſorias a ſuis Epiſcopis;imò ſi prædicta conferunt ſuis nouitijs ante annum probationis expletum, peccant, ſed non ſuſpenduntur,illis autem à Clauſtro exeuntibus, tonſura non ſuffragatur *Henriq.lib.13.cap.28.n.2,Sayr.d.cap.13.n.5.* contra *Maiol.lib.4.cap.2.nu.11.* volentem Abbatem incurrere ſuſpenſionem conferendo primam tonſuram nouitio, quia habetur vt laicus, & conſequenter non ſubditus, ſed cum accidiſſet caſus in Sacr.
41 Congr.fuit deciſum,vt legitur in cit. declaratione Concilij,videlicet. *Quidam laicus aunis elapſis primam tonſuram ſuſcepit,& ordiues minores ab Abbate Caſſinenſi, eius in temporalibus, & ſpiritualibus ſuperiore, credens illum habere poteſtatem, ſed cum videatur eſſe contra diſpoſitionem huius* Capituli, *dubitatur an iſte indigeat diſpenſatione, vel neceſſe habeat cupicns eſſe Clericus, iterum ordinari ad dictos ordines, tamquam nulliter eis collatos, Congregatio Concilij ſic reſpondit, indigebat diſpenſatione, ſed non eſt neceſſe vt iterum ordinetur.*

41 Trigeſima tertia eſt contra regulares, qui venationi, aut aucupationi clamoſæ, vel alias cum canibus, aut auibus ex propoſito interfuerint, qui ſi fuerint Abbates, vel Priores per biennium a collatione beneficiorum ſunt ipſo iure ſuſpenſi, ſi verò ad ipſos non ſpectat ea conferre,ſunt etiam per biennium ſuſpenſi ab adminiſtratione officij, quod habebant,& ſi nullum habebant, ſunt inhabiles per bienniũ ad quamlibet adminiſtrationem,& Eccleſiaſticum beneficiũ obtinendum ex *Clem. 1.§.porro,& §.ſi quis autem de ſtatu monach.* excuſantur tamen,qui caſualiter interfuerint *Gl.ibidem v.ex propoſito Suar. disp. 31. ſect.6. n.10. hoc tit. Filliucc. Henriq. & alij apud Bonac.cit.§.4.n.15. Sayr.lib.4. cap. 13. n.8. & 9.*

43 Trigeſima quarta eſt contra regulares, introducentes mulieres in ſua monaſteria, qui ipſo iure ſunt ſuſpenſi à diuinis, priuati beneficijs, ſi quæ habent, & ad futura obtinenda inhabiles, ex *Bulla Pij 5. quæ incipit Regularium, & alia Greg.13.quæ incipit vbi gratiæ*, ſunt etiam excommunicati, ſi ingrediuntur monaſteria monialium, ſicuti etiam ipſæ mulieres ingredientes monaſteria virorum, *Eman. Sà v.excommunicatio n.15. Bonac.cit.n.18.* & de iure ciuili eſt pęna mortis in hominibus *l. ſi quis non dicam rapere C.de ſacroſ. Eccleſ.*

44 Trigeſima quinta eſt contra eoſdem regulares, qui abſque litteris dimiſſorijs ſui Prælati ordinantur; ſunt enim ab ordinibus ſuſceptis ipſo iure ſuſpenſi *Henriq. vbi ſupra cap. 40. in princ. litt. B. vbi multi Sayr. d. cap.13. n. 24. ex Angelo, Tabie. & alijs.* Quo circa S. *Congr.ſup.declar. Concil. cap. 10.ſeſſ.23.de reform.in prætermiſſis ita reſpondit. Congreg. Concilij cenſuit Regulares ſuperiores poſſe ſuo ſubdito itidem regulari, qui præditus qualitatibus requiſitis ordines ſuſcipere voluerit, litteras dimiſſorias concedere ad Epiſcopum tamen Diœceſanum, nempe illius monaſterij, in cuius familia ab ijs,ad quos pertinet is regularis poſitus fuerit, & ſi Diœceſanus abfuerit, vel non eſſet habiturus ordinationes,vel Episcopalis ſedes vacaret,ad quemcumque alium Epiſcopum, dum tamen ab eo Epiſcopo,qui ordines cõtulerit,examinetur quo ad doctrinam, & dummodo ipſi Regulares non diſtulerint de induſtria conceſſionẽ dimiſſoriarum in id tempus, quo Epiſcopus diœceſanus, vel abfuturus, vel nullas habiturus eſſet ordinationes; Verum cum à ſuperioribus Regularibus Episcopo Diœcesano abſente, vel ordinationes non habente litteræ dimiſſoriæ dabũtur, in eis vtiq;huiuſmodi cauſam abſentiæ Diœceſani, vel ordinationum,ab eo non habendarum exprimendam eſſe, quæ declaratio fuit confirmata per aliam præcedẽte relatione coram Clemente 8. vt ibidem legitur.*

Ve-

Veniale.

SVMMARIVM.

1 *Venialia peccata remittuntur quo ad culpam, non ſolùm per quodlibet ſacramẽtum, ſed etiam ſacramentale, vel ingreſſum Eccleſiæ conſecratæ, quo ad pœnam verò non totaliter, ſed ſecundum maiorem, vel minorem feruorem in Deũ, ſed nullo modo illa, quibus mens actualiter inhæret. & n. 3.*

2 *Indulgentiæ plenariæ ſi cum debita diſpoſitione recipiantur, tollunt omnia peccata, quo ad culpam, & pœnam, aliæ verò ſimplices iuxta modum conceſſionis.*

4 *Sacramentalia quæ dicantur?*

INTRODVCTIO.

1 VEnialia peccata multis modis, & præcipuè per Sacramenta remitti non dubitatur; difficultas tamen eſt vtrum omnia per quodcũq; ſacramentũ, & quidẽ de baptiſmo certũ eſt omnia remitti, ẽt mortalia, quo ad culpã, & pænã, non loquimur de infantibus, qui non poſſunt habere venialia, & proinde ſi eo ſuſcepto moriãtur, ſtatim euolant ad cęlũ, adulti tñ eodẽ modo, ſi attriti ſupernaturaliter ſint *c.4.§. reſpondemus de Baptiſ. Trid. ſeſſ.5.§. penult. de peccat. orig. Suar. to.4. diſp.12. ſect.1. n.3.* per alia autem ſacramenta licet *Nugn. Filliuc. & alij apud Bonac. tom.1. diſp.5. qu.6. pun.1. ſect.2. n.2.* uoluerint non omnia, ſed plura, vel pauciora remitti iuxta diſpoſitionem recipientis, non eſt tamen à D. Tho. ſententia diſcedendum, qui *par.3. q.87. art.3. in corp.* dicit remitti omnia per ſacramẽta nouæ legis, imò etiam per vnum ex ſacramentalibus, quibus tamen mens actualiter non inhæret, & quod magis eſt, etiam per ingreſſum Eccleſiæ conſecratæ, ſicuti per aſperſionem aquæ benedictæ idem *Sanct. ibid. q.83. art.3. ad 3.* (caſu tamen, quo non remitterentur omnia venialia; ſi vis ſcire quomodo tollatur illa culpa in alia vita, adeas *reſol.190. n.3. infra.*) Quod tamen excepto baptiſmo, vt dixi intelligitur quo ad culpam, non autem quo ad totam pænam, quę remittitur per quodlibet prædictorum ſecundum maiorem, vel minorem feruorem in Deũ, quo ea exercentur, vt explicat Sanct. cit. *d. q.87. a.3. ad 3.* ſed præcipuè per indulgentias iuxta cõ-
2 ceſſionem in eis, ſi tamen ſunt plenarię, tolluntur omnia mortalia, & venialia quo ad culpam, & pœnam, ſi cũ Sacramento, & debita diſpoſitione recipiantur, de illis ergo loquendo, legitur in ſpecie quo ad extremam vnctionem *in c. vnico §.1. de ſacra vnct. Trid. ſeſſ. 14. cap. res porro eod. tit.* & ex epiſt. Iacob. 5. quod etiam de ſingulis alijs aſſerunt *Valent. to.4. diſp.7. q.4. pun.1. Henriq. lib.4. cap.15. n.3. & 4. Vaſq. diſp.87. art.3 dub.2. & 3.* Suar. autem cit. *n.11. & ſeq.* dicit exceptis ſacramentis baptiſmi pænitentię, & extremæ vnctionis, ſi cum debita diſpoſitione recipiantur, per cætera dubium eſſe an omnia venialia remittãtur quo ad culpam: ſed ego D. Tho. cit. ſententię inhæreo, vti conformiori diuinæ liberalitati, qui hoc dicit operari etiam quodlibet ſacramentale; ergo à fortiori quodlibet ſacramentum, ſi tamen mens illis, vel alicui illorum actualiter nõ inhæret, vt dictum eſt; ſacramentalia aurẽ dicuntur res, vel actiones ſacræ, quæ ſubſcripto verſu clauduntur.

4 Orans; tinctus, edens, confeſſio dans, benedicens.

D. Thom. vbi ſupra in corp. & tradunt cũcti ſcribẽtes, præcipuè *Suar. cit. ſect.2. n.1.* per verbum (orans) intelliguntur omnes orationes, quæ fiunt Deo, & Sanctis præcipuè Pater noſter, per (tinctus) aqua luſtralis, per (edens) tam Euchariſtia, quàm panis benedictus, vel oleũ, aut alius liquor, exiens de corporibus Sanctorum, & ſimilia, per (confeſſio) tam Sacramentum, quam etiam ſacramentale, vt Confiteor Deo, per (dans) eleemoſyna, vel alia opera ſpiritualia, ſiue corporalia, & tandem per (benedicens) benedictiones, quas dant Epiſcopi, vel Abbates conſecrati *Tolet. lib.3. cap.3. in fine, Suar. cit. ſect.2. n.1. Henriq. lib.4. cap.15. n.8. Valent. to.4. diſp.7. q.4. pun.1. Bonac. loco citat pun. 2. num. 1.*

Vtrum per ſacramentalia remittantur venialia ex opere operato, vel operantis, & quare effectus remiſſionis venialiũ tribuatur potius ſacramentalibus, quã alijs bonis operibus?

SVMMARIVM.

1 *Venialia remittuntur per ſacramentalia ex*

Digitized by Google

ex opere operantis, non operato, & n.4.
2 *Eccleſia non habet poteſtatem remittẽdi ve-
nialia ex opere operato ſecundum vnam
opinionem? & n.3.*
5 *Attritionis intenſio, vel remiſſio prodeſt ad
remiſſionem maioris, vel minoris pœnæ,
debita peccatis, quia quo ad culpam ſic
remittuntur per actum remiſſum, ſicut
per intenſum, dummodo ſit vera attri-
tio, quod procedit tàm in venialibus, quã
mortalibus cum ſacramento.*
6 *Venialium remiſſio tribuitur potius ſacra-
mentalibus, quàm alijs bonis operi-
bus?*

Reſolutio CLXXXIX.

1 CIrca primum non ex opere operato,
ſed operantis ferè omnes DD. do-
cẽt remitti venialia, quorum inter primos
fuit S. *Bonau. in 4. diſt. 21. art. 1. q. 2. ibique*
D. Thom. quos cæteri ſequuntur apud
Bonac. tom. 1. diſp. 5. q. 6. ſect. 2. pun. 2. num.
41. fundamentum eſt, vel quia Eccleſia
2 non habeat poteſtatem tribuendi hunc ef-
fectum ex opere operato, vel etiam ſi ha-
beret, non conſtat de tali institutione; quo
ad primum patet, quia ſi illam haberet, à
Chriſto habuiſſet, ſed in Sacra pagina
hoc non legimus, niſi apud *Io. 20. accipite
Spir. ſanct. & quorum remiſeritis, &c.* & apud
*Matth. cap. 18. quæcumque ſolueritis ſuper
terram, &c.* quæ conceſſiones intelligun-
tur per ſacramentum Pœnitentiæ, vt in
Trid. ſeſſ. 14. cap. 6. & can. 10. eo magis quia
Chriſtus inſtituit 7. ſacramenta, quibus tã
mortalia, quam venialia tolluntur etiam
ex opere operato, vt ſuo loco dictum eſt,
ſed hoc non conſtat de Sacramẽtalibus ex
3 opere operato ergo. quod latius probat
Suar. tom. 4. diſp. 12. ſect. 2. n. 10. Si autem
talem poteſtatem concedatur Eccleſiam
habuiſſe ex alijs ſcripturæ locis, non con-
ſtat hoc egiſſe, niſi de aqua luſtrali ex *c.
aquã ſale de conſecr. diſt. 3.* quem text. ẽt ex
diſpoſitione operantis, procedere, & per
modũ impetrationis Eccleſiæ ex mente *D.
Tho. in 4. diſt. 6. q. 2. a. 3. quæſtiunc. 2. ad 4. &
diſt. 16. q. 2. a. 2. quæſtiunc.* 4. arbitratur *Su-
ar. cit. n. 14. in fine.* quod ẽt ante ipsũ docuit
Turrec. in d. c. aquã & ſic per dicta ſacramẽ-
talia ex opere operãtis, & nõ operato tol-
lũtur venialia, prout hoc etiã volunt *Vil-
lalob. in ſumma to. 1. tr. 4. difficult. 11. n. 4. Co-
ninch. de ſacram. q. 71. art. 3. dub. vnico nu.*
24. *Beccan. de pænit. q. 6.* qui benè docet,
quod alioquin non ſacramentalia, ſed Sa-
cramenta dicerentur, multique alij apud
eos; Contrarium tamen tenuit de aqua
benedicta *Dia. par. 3. tract. 4. reſol. 61.* vbi in
ſpecie citat *Tol. lib. 3. c. 3. in fine,* qui hoc
non dicit, item *Henriq.* qui idem dicit in-
cidenter, ſed non probat, præcipuè ergo
ſe fundat doctrinæ Nugn. *in 3. p. to. 2. q. 87.
a. 3. diffic. 2.* cuius verba ibidem ſigillatim
4 refert, videlicet. *Vt aqua benedicta remit-
tat peccata venialia, ſẽper requiritur aliquis
actus pœnitentis, qui tamen, vel non eſt ſuffici-
ens ad venialia remittenda, vel ſaltem non eſt
ſufficiens ad omnia illa, quæ de facto remit-
tuntur per aquam benedictam, & ſic verifi-
catur propriè, & rigoroſe, quod ipſa aqua bene-
dicta ex opere operato remittit venialia per e-
leuationẽ à Deo, vt verè, & realiter tangat a-
nimã tactu illo, qui appellatur virtualis, quo
medio aqua mouet ipſam animam remittendo,
& realiter corrumpendo venialia, quia ſi materia
illa ſenſibilis aqua verè tangit animam
tactu reali, non quidem contactu quantitati-
uo, ſicuti Angelus verè, & realiter tangit Cæ-
lum, quando illud mouet.*
5 Sed *D. Thom. p. 3. q. 87. a. 3.* docet per
vnumquodque ſacramentale ex opere o-
perantis tolli omnia venialia, in quibus
mens actualiter non inhæret, ſit vel ne ac-
tus remiſſus, vel intenſus, explicitus, vel
implicitus, ſicut dixi de mortalibus ſuo
loco, quod remittantur per actum contri-
tionis, vel attritionis cum ſacramento, licet
actus doloris ſit remiſſus; actus n. intenſio
maior, vel minor prodeſt ad remittendam
maiorem, vel minorem pænam, gratiamq;
reſpectiuè conſequendam, ſic in propoſi-
to remittuntur quo ad culpam omnia ve-
nialia, quibus mẽs actualiter non adhæret
per vnũquodq; ſacramentale, & præcipuè
per aquã benedictam ex orationibus, &
benedictionibus, Eccleſiæ, in quorũ ſingu-
lorũ exercitio, ſeu applicatione ineſt dolor
implicitus ad taliũ remiſſionem ſufficiens
iuxta doctrinam D. Thom. & ſtatim pro-
babo: quo ad pænam verò ſecundum fer-
uorem in Deum, quo pænitens ad illum
mouetur iuxta eundem *Sanct. cit. ad* 3. Hæc
tamen diſputatio loquendo de veniali-
bus, quo ad culpam, poſito remitti om-
nia, vt ſupra etiam per vnumquodque
ſacramentale, parum proderit, ſi proce-
dat ex opere operantis, vel operato, dum
alterutro modo idem effectus reſultat; quo

ad

cubinatum, præuia informatione, proceſſuque legitimè instructo, alias gratis procederet, eſſetque monitio, & omnis actus nullus, *l. de vnoquoque, & l. ſæpe, ſ. de re iudic. l. fin. C. res inter alios act.* Quæ tamen informatio, neque in crimine hæreſis poteſt à Synodo capi, niſi de ſpeciali commiſſione Sanctiſs. vt cenſuit Sac. Congreg. ſub die 3. Octobris 1585. & legitur *in declarat. eiuſdem Concil. ſuper d. c. 5. n. 1. dictumque etiã eſt ſupra reſol.* 183. *n.* 11. Cauſæ verò ciuiles Epiſcopi poſſunt à Metropolitano cognoſci ex ſententia eiuſdem Sacr. Congr. commemoratæ ibidem *n.* 2.

8 Secunda quando ſacerdos celebrans nõ communicat, eſt ſuſpenſus per annum à celebrando *c. relatum de conſecrat. diſt.* 2. & ratio poteſt eſſe, quia omittit partem eſſentialem, & principaliorem ſacrificij *D. Thom. 3. part. qu.* 82. *a.* 4. quod eſſe magnum ſacrilegium dicitur ibidem in append. quæ quia non eſt reſeruata, videtur poſſe tolli à quocũque ſacerdote, habente poteſtatem abſoluendi à mortalibus, vt dixi ſupra *v. excommunicatio* de excommunicatione, quando non eſt reſeruata, ſed negat *Henriq. lib.* 13. *cap.* 35. *n.* 2. vide tamẽ *Dia. p.* 5. *tr.* 10. *reſ.* 23.

9 Tertia eſt contra Parochos benedicentes ſecundas nuptias, qui ſunt ſuſpenſi ab officio; & beneficio cum reſeruatione abſolutionis Pontifici *c. 1. de ſecund. nupt. Maiol. lib. 3. de irregul. cap.* 15. *Tabie. v. impedimentum nu.* 5. quam reſeruationem aſſerit *Sayr. de cenſur. lib. 4. cap. 15. n.* 4. eſſe ſublatam ex quadam extr. *Io.* 22. quæ quia non eſt in libro noſtro, adhereo prædictæ tex. diſpoſitioni, verum non eſt latæ, ſed ferendæ ſentẽtiæ *Iul. Cl. in §. fin. q. 75. n. 2. ex Diaz in pr. crim. can. c. 68. circa finẽ*, dicit tñ *Ricc. reſ.* 370. *ſecundum primam impreſſionem* quod text. intelligitur de benedictione, quæ datur, quando non eſt ſolutum prius matrimonium, ſed iſtud eſſet benedicere adulteros, non autem ſponſos, & Gl. ibid. dicit apertè contrar. ſubdit tamen *Ricc. in fine* conſuetudinem eſſe in Ciuitate Neap. dari benedictionem, ſi ſola mulier non tranſierit ad ſecunda vota, quam eſſe ſeruandam, vbi eſt, dicit *Gl. in c. 3. eo. tit.*

10 Quarta eſt contra Clerios vſurarios, qui ſi moniti non deſiſtunt, ſuſpenduntur ab officio, & beneficio *c. præterea de vſur.* quem tex. ait *Ric. reſol.* 16. *par.* 3. procedere in ijs, qui ſemel vſuram exercuere, ſi verò pluries, quod deponantur, etiam ſi non ſint manifeſti, & ſic ſeruatum fuiſſe in Curia Archiep. Neap. verum *in reſol.* 375. *n.* 5. dicit procedere in Cler. conſtitutis in ſacris, ſed tex. cit. loquitur ſimpliciter de Cler. ſicut etiam *c. canonum, & c. quoniam* 14. *q.* 4. multas alias pænas contra vſurarios ſtatutas colligit *Syl. v. vſura* 9. *num.* 4.

11 Quinta eſt contra eos, qui ad communionem Altaris, vel Eccleſiaſticam ſepulturam admittunt prædictos vſurarios, vel ab eis oblationes recipiunt antè reſtitutionem, qui ſunt ſuſpenſi ab officio, donec à Epiſcopo ſuo reſtituantur *c. quia in omnibus de vſur. Syl. v. ſuſpẽſio n. 6. §. 37.* quod ampliat *Sayr. d. cap. 15. n. 5.* etiam contra Religioſos *ex c. fin. eod. tit. lib. 6.*

12 Sexta eſt contra Eccleſiaſticos tàm ſeculares, quàm Regulares ſcienter celebrãtes, vel celebrare facientes diuina in Ciuitatibus, vel locis interdictis, exceptis temporibus permiſſis in *c. alma mater de ſentent. excomm. lib.* 6. & contra admittentes excommunicatos, vel interdictos ad diuina officia; vel ſacramenta, vel ſepulturam, qui omnes ſunt ſuſpenſi ab ingreſſu Eccleſiæ, donec transgreſſioni huiuſmodi ad arbitrium eius, cuius ſententiam contempſerunt, comperenter ſatisfecerint *c. Epiſcoporum de priuil in* 6. *Angel. v. ſuſpenſio* 1. *caſu* 23. *Tabi. eodem* 6. *caſu* 21. an autem incurrant etiam irregularitatem dictum eſt *ſupra v. irregularitas.*

13 Septima eſt contra eoſdem Eccleſiaſticos, qui alterius Parochiæ Sponſos ſine proprij Parochi licentia matrimonio coniungere, vel benedicere auſi fuerint, etiam ſi ex priuilegio, vel conſuetudine id ſibi licere contendant, qui ipſo iure tandiù sũt ſuſpenſi, quandiù ab Ordinario proprij Parochi, ſeu à quo benedictio ſuſcipienda erat, abſoluantur *Trid. ſeſſ.* 24. *cap. 1. de refor. matr. circa finem*, quam ſuſpenſionem ab officio tantùm intelligi debere, dum ibi nõ declaratur putat *Sayr. cit. n.* 10. quod probabile eſt, quia punitur in eo tantum in quo deliquit.

14 Octaua eſt contra ordinatos à ſchiſmaticis, qui sũt ſuſpenſi ab officio *c. 2. de ſchiſm.* idem de ordinatis ab excommunicato denunciato *c. cum clericis de ordin. ab Epiſcop. qui renunc. Nauar. in man. cap. 25. n. 69.* idẽ ſi ab hæretico, vel depoſito, vel degradato, ſuſpenſo, aut interdicto, qui licet verũ

Chriſti

Chriſti corpus conficiant, verèq; ordines conferant, ſi veram formã ab Eccleſia ſtatutam ſeruent *c. quod quidam, & c. Dominus 1. q. 1.* ordinati tamen ab ipſis, ſunt ſuſpenſi ab officio *d. c. 2, Sylu. v. irregularitas n. 9. Tab. eod. nu. 7. Eman. Sà v. ſuſpenſio num. 7.* diſpenſandi ab Epiſcopo proprio, ſi ignoranter fuerunt ordinati, à Pontifice ſi ſcienter *Sayr. cit. cap. 14. nu. 2.* quod ſi Epiſcopus non erat denunciatus, licet notorius Clerici percuſſor, nulla requiritur diſpenſatio ex extrauag. *Mart. 5. quæ incipit ad euitanda ſcandala* ſecundum *Sayr. nu. 4.* ſed *Ricc. in praxi ſacr. ordin. poſt reſ. 318. in notabilibus §. penult.* dicit contrarium in caſu prædicto.

15 Septima eſt contra ordinatos ſcienter ab Epiſcopo ſimoniaco declarato Ricc. cit. qui ſimiliter ſunt ſuſpẽſi ab ordine ſuſcepto, ſecus ſi ignoranter *c. ſi qui à ſimoniacis 1. q. 1. vbi Gl. v ſi qui* dicit eſſe ſuſpenſos, etiam ſi ignoranter; ſed placet diſtinctio *Sylu. hoc tit. n. 7. in fine,* non excuſare ignorantiã iuris, ſed facti tantùm *l. regula §. ſed facti de iuris, & facti ignor. Henriq. lib. 13. cap. 37. n. 4.* vbi addit neque incurri ſuſpenſionem, aut irregularitatem ab ordinato, ſi eo neſciente pater, aut amicus pro ipſius ordinatione dedit pecuniã Epiſcopo, aut mediatori, etiam ſi ipſe ordinatus ſoluat poſtea pecuniam à prædictis pro ordinatione promiſſam, dummodo omnino ignorans fuerit pacti antecedẽtis, prout voluit etiam *Nauar. d. c. 25. num. 68. verſ. dixi,* vbi hoc à fortiori dicit procedere, quando quis daret pecuniam, contradicente ordinando, ſi non habet ratam, vel gratam illam dationem; Quod ſi pecunia fuit data ab ordinato ipſi Epiſcopo, vel mediatori, non ſolùm ſunt omnes ſuſpenſi, ſed etiam excommunicati cum reſeruatione abſolutionis Pontifici, quamuis Cardinales ſint *Extrauag. cum deteſtabili de ſimon. Tol. lib. 1. c. 49. n. 19.*

16 Octaua eſt contra ordinatos ab Epiſcopo, qui Epiſcopatui renunciauit; ſunt n. ſimiliter ſuſpenſi ab ordinibus ſacris ſuſceptis, non autem à non ſacris, quod ſi per ignorantiam, excuſantur. *c. 1. de ordin. ab Epiſcop. qui renunc. Nauar. in man. c. 27. n. 241. verſ. tertio dico Henriq. lib. 13. cap. 39 in princ.*

17 Nona eſt contra ordinatos ab alieno Epiſcopo abſque litteris dimiſſorijs proprij; de iure enim communi erant excommunicati ordinati, & ordinantes *c. Clericos diſt. 71.* hodie tamen ſunt ſolùm ſuſpenſi Epiſcopus à collatione ordinum datorum per annum, ordinatus ab executione eorumdem ordinum ſuſceptorum, quamdiù proprio ordinario videbitur expedire *Triden. ſeſſ. 23. cap. 8. de refor. Angel. v. irregularitas §. 32. Henriq. lib. 13. cap. 38. §. 1. Bonac. ho. tit. diſp. 3. pun. 5. §. 1. n. 2.* quamuis autem Clericus à non ſuo Epiſcopo promotus, habeat characterẽ clericatus, nõ tamẽ habet executionem illius iuxta *Ricc. cit. reſ. 297. n. 2;* Et propterea addit, ſi conferãtur ei beneficia, non tenere collationem, niſi ante eam fuiſſet approbata, ſeu ratificata promotio à proprio Epiſcopo, quia ratificatio non retrotrahitur *Gl. & Bar. in l. bonorũ ff. rem ratam haberi,* gaudet tamen priuilegijs Clericatus ſecundum *Franciſc. March. dec. 175. par. 1. Sayr. Borrell. & alij apud eundem Ricc. nu. 3.* durante verò ſuſpenſione Epiſcopi, poſſunt ſui ſubditi à vicinioribus ordinari abſque illius licentia *c. eos de temp. ordin. in 6.* niſi ignorantia facti probabilis illum excuſaret, vt declarauit S. Congr. ſuper *d. c. 8. in Trid.*

18 Decima eſt contra ordinatos in ſacris extra tempora à iure ſtatuta, vel ante legitimam ętatem, qui ſunt ipſo iure ſuſpẽſi, & ſi in ordinibus ita ſuſceptis adminiſtrant, ſunt irregulares à ſolo Põtifice diſpenſandi *c. ſanè, & c. cum quidam de tempor. ordin. Nauar in man. cap. 25. n. 70.* addit ẽt *ex quadam extrauag. Pij 2. incip. cum ex ſacrorum,* vt ipſe refert & recitat *Say. lib. 7. de cenſur. cap. 10. num. 28.* quæ tamen in codice noſtro non adeſt, ſed eã commemorat etiam *Bonac. cit.* verũ in caſibus prædictis, & alijs apud *Suar. de cenſur. tom. 5. diſp. 31. ſect. 5. n. 2.* ſunt etiam ſuſpenſi Epiſcopi ordinantes, vt probatur etiam in iuribus cit. & in *c. litteras cum 2. ſequent. eo tit.* Quoad ordinatos autem, ſi non miniſtrauerint in ordinibus malè ſuſceptis poſſe Epiſcopũ diſpenſare dicit *Sayr. cit. n. 38. ex Trid ſeſſ. 24. de refor. cap. 6.* ſi modo delictum fuerit occultum, quod ſi verum eſt, poterit idem Epiſcopus diſpenſare cum ſe ipſo nõ directè, ſed deputare Confeſſorem, qui ipſum abſoluat ex facultate conceſſa Epiſcopis per illud decretum, quia iſta poteſtas eſt delegabilis, & non debet Epiſcopus eſſe peioris conditionis ſuis ſubditis, vt fuiſſe deciſum per *S. Cõgr. teſtatur Suar. cit. diſp. 41. ſect. 2. n. 9,* quo modo poteſt in-

telligi id, quod dictum eſt ſupra *reſol.* 13. *n.* 28. Quod autem tradunt Sayr. & Bonac. loc. prædictis requiri certam ſcientiam, & non ſufficere ignorantiam vincibilem, niſi ſit affectata, & coniuncta cum magna temeritate ad incurrendas pœnas relatas virtute illius verbi (præſumpſerint) quod eſt in text. per eos cit. ego nego, cum ſufficiat ignorantia vincibilis, ſicut in cæteris: præſumere enim dicitur, qui ignorat, quod ſcire debet, & ſcire contemnit, vt docet *Tol. lib.* 1. *cap.* 49. *ſub n.* 4. & patet ex dictis latè ſupra de ignorantia *res.* 19. quæ autem ſint tẽpora ordinandi, ſi loquimur de minoribus ordinibus, quilibet dies feſtus, ſi verò de ſacris, ſunt 4. tempora, Sabatũ ante Dominicam Paſſionis, & ſanctũ, *c. de eo eod. tit. & c. ordinationes diſt.* 75.

19 Vndecima eſt contra vltra montanos ordinatos in ſacris ab Epiſcopo Italo abſque licentia Papæ, vel Epiſcopi ſui, de cuius diæceſi originem trahit, vel in cuius diæceſi beneficiatus exiſtit, teſtantium, quod illos ex iuſta cauſa ordinare non potuerint; ſunt ergo ordinati abſque dicta atteſtatione ſuſpenſi, à ſolo Pontifice diſpenſandi; & ordinantes puniendi pæna condigna *c.* 1. *de tempor. ordin. in* 6. quem tex. procedere etiam in ordinatis in minoribus dicunt *Tol lib.* 1. *c.* 49. *ſub num.* 1. *& Sayr. lib.* 4. *c.* 14. *n.* 10.

20 Duodecima eſt contra ordinantem, vel prȩſentantẽ quemcumq; ad aliquem ordinem, vel beneficium ſub promiſſione, vel iuramento ab eodem ordinato recepto de ordinante ipſo ſuper ordinatione non inquietando pro alimentis, ordinator enim à collatione, præſentator a præſentatione per triennium, ordinatus autem ab ordine, ſic ſuſcepto, donec diſpenſationem ſuper hoc à Pontifice obtinuerint, ſunt ſuſpenſi, quia ordinans aliquem abſque titulo beneficij, de quo viuere poſſit, vel prȩſentans ad beneficium inſufficiens ad alimenta, ſed intuitu ordinis recipiendi, tenentur præſentans, & in eius defectum ordinator ad alimenta ordinati, donec de congruo beneficio fuerit prouiſus *c. cum ſecundum* 16. *de preb.* quando ergo iſti recipiunt promiſſionem ab. ordinato de eis ſuper alimentis non moleſtandis, ſunt omnes ſuſpenſi, vt ſupra, quod confirmatur per *Trid. ſeſſ.* 21. *c. cum non deceat de reform. in fine. ibi antiquorum Canonum pænas ſuper his innouando Tol. vbi ſupra n.* 5. *Nau. in man. cap.* 27. *n.* 158. vbi ait hunc caſum eſse quotidianum *Sayr. ex Henriq. & alijs lib.* 4. *cap.* 15. *n.* 22. *&* 23. *Ricc. ſæpe citat. reſol.* 312.

21 Decima tertia eſt contra capitula, vel conuentus, ſeu collegia, & ſingulares perſonas eorumdem locorum occupantia, dilapidantia, ſeu conſumentia, vel diripientia bona à Prælatis ipſarum Eccleſiarum relicta, vel vacationis tempore obuenientia, quæ in vtilitatem earumdem Eccleſiarum expendi, vel futuris deberent ſucceſsoribus fideliter reſeruari, omnes enim qui prȩdicta commiſerint, ſũt ipſo facto ab officio, & beneficio ſuſpẽſi, donec plenè ea reſtituerint *c. quia ſæpè de elect. in* 6. *vbi Gl. v. earũdem* notat, quod ad extraneos, qui non ſunt de collegio, hæc ſuſpenſio non extenditur, vide etiã *Tol. cit. n.* 9. *& Nauar. n.* 156. *verſ. ſeptima ſuſpendit ex Clem. ſtatutum eod. tit.* vbi diuiſim ponit aliam ſuſpenſionem contra Epiſcopos, & eorum ſuperiores ab ingreſſu Eccleſiæ, & contra inferiores ab officio, & beneficio, qui vſurpant aliquid ex redditibus dignitatum, & Eccleſiarum vacantium, & ipſis ſubditarum, quos fideles reliquerunt, vel collecti fuere durante vacatione, donec reſtituerint, qui ſimiliter debent ſucceſſoribus reſeruari *c. fin. de offic. ordin.*

22 Decima quarta eſt conrra Iudices Eccleſiaſticos, tàm ordinarios, quàm delegatos (non tamen Epiſcopos *ex c. quia periculoſum de ſentent. excomm. in* 6.) qui conrra iuſtitiam aliquid in iudicio fecerint in partium grauamẽ per gratiam, vel ſordes, qui ſunt ſuſpenſi per annum ab officio, & tenentur ad reſtitutionem, quod ſi ſuſpẽſione durante ſe diuinis ingerunt, ſunt irregulares *c. cum æterni de ſent. et re iudic. in* 6. *Nauar. & Tol. loc. cit.* ſed alijs pænis grauioribus puniri dixi ſupra *reſol.* 155. *nu.* 2. mirius tamen ſi per ignorantiam, vt in *reſol.* 162. *n.* 11. *& ſeq.*

23 Decima quinta eſt contra Epiſcopos, Inquiſitores, & eorum ſubſtitutos, qui committendo, vel omittendo, delinquunt in tali officio, ſunt enim ſuſpenſi per triẽnium ab officio, vltra alias pænas *c.* 1. *§. verum de elect. Tol. d. c.* 49. *n.* 15.

24 Decima ſexta eſt contra alienantes ſine aſsẽſu apoſtolico bona Eccleſiaſtica immobilia, vel mobilia prȩtioſa, illorũ n. permittitur ſolùm locatio per triennium; contra ergo facientes, ſũt ſuſpenſi ab officio vltra

tra alias pœnas, & ſi alienatio fuerit facta ab Epiſcopis, ſunt etiam ſuſpenſi ab ingreſſu Eccleſiæ, quod ſi per ſex menſes in tali ſuſpenſione perſtiterint, ſunt etiam ſuſpenſi ab adminiſtratione Eccleſiæ ſuæ tàm in ſpiritualibus, quàm temporalibus *Clem. 1. de reb. Eccleſ. non alien. extrauag. ambitioſa eod. tit. Nauar. d. cap. 27. n. 157. Tabie. hoc tit. num. 7. Tol. cit. n. 16. Henriq. lib. 13. cap. 40. §. 1.*

25 Decima ſeptima eſt contra ordinantes, & ordinatos eadem die in duobus ſacris ordinibus, vel etiam in duobus diebus continuis, & immediatis; illi enim ſunt ſuſpenſi à collatione ordinum datorum, & iſti ab eorumdem exercitio *c. litteras, & c. dilectus de tempor. ordin. Trid. ſeſſ. 23. cap. 13. de reform. Nauar. cap. 25. n. 71. §. octauo peccat. Maiol. de irregul. cap. 11. Ricc. in praxi ordinis reſol. vlt. §. quoad interſtitia.*

26 Decima octaua eſt contra recipientes eadem die quatuor ordines minores, & ſubdiaconatum; ſuſpenſi enim ſunt à ſubdiaconatu, niſi Religionem intrauerint, vel alias diſpenſationem obtinuerint *c. 2. de eo, qui furt. ordin. ſuſcep. Trid. cit. cap. 11. Maiol. cit. n. 2. Sylu. v. irregularitas n. 4 §. 3. Nau. d. n. 75.* vbi in fine dicit ſuſpenſionem non contrahi vbi talis adeſſet conſuetudo: quã valere vult *ex D. Anton. par. 3. tit. 14. cap. 16. §. 16. Sayr. de cenſur. lib. 7. c. 10. n. 26.*

27 Decima nona eſt contra ordinatum per ſaltum, ad ſuperiorem sc. ordinem, omiſſo inferiori *c. vnico de Cler. per ſalt. prom.* etiam ſi omitteretur aliquis ex ordinibus minoribus ſecundum *Gl. ibidem v. de miſericordia,* vel etiam prima tonſura, vt fuiſſe declaratum per S. Congr. patet ex *declar. Trid. ſeſſ. 23. cap. 14. nu. 4.* et ſi miniſtret in ordine prętermiſſo ſcienter, ſiue in ordine ſuperiori per ſaltum adepto, eſt irregularis *Sylu. cit. n. 13.* ſed poteſt Epiſcopus, ſi bona fide ordinauit, diſpenſare ante adminiſtrationem, vt ſuſcepto ordine prætermiſſo, valeat miniſtrare, aliàs ſi miniſtret ante ordinis omiſſi collationẽ, ſolus Pontifex diſpenſat, vt percipitur ex text. & Trid. cum declar. cit. docetque *Nauar. in man. d. n. 71. vide etiã Ricc. in praxi ord. reſol. 318. & Sayr. cit. n. 39.*

28 Vigeſima eſt contra ordinatos in ſacris poſt matrimonium contractum per verba de præſenti, etiam ſi non fuerit conſummatum, qui inſtantibus ſponſis, coguntur ad conſummandum (niſi elegerint ad Religionem tranſire ante conſummationẽ, quod eis permittitur *ex c. 2. & c. ex publico de conuerſ. coniug.*) ſi verò remanent in ſæculo, ſunt ſuſpenſi ab ordinibus ſacris ſuſceptis, etiam poſt ſolutum matrimonium, nec poſſunt ad altiores aſcendere *extrau. antiqua de voto, Sotus in 4. diſt. 25. q. 1. art. 3. in fine. Sylu. v. ordo 5. n. 7. Henriq. lib. 13. cap. 39. n. 1. in fine.*

29 Vigeſima prima eſt contra Epiſcopos, ordinantes in aliena diœceſi ſine ordinarij venia, etiam prætextu familiaritatis, vel commenſalitatis, ac etiam in locis nullius diœceſis; ſunt enim ipſi ſuſpenſi per annũ ab exercitio pontificalium, & ordinati ab executione ordinum, ſic ſuſceptorum, donec ſuo Prælato viſum fuerit *c. Epiſcopus 7. q. 1. Trid. ſeſſ. 6. cap. 5. de reform. & ſeſſ. 14. c. 2. eod. tit. Henriq. lib. 11. cap. 3. §. 2. in fine, litt. S. Ricc. in praxi citat. reſol. vlt. §. fin.* imo conferens etiam primam tonſuram ſine licentia prædicta, eſt ſuſpenſus per annũ ab illius collatione *c. fin. de tempor. ordin. in 6.* idem procedit ſi ordinatio fieret de licentia ordinarij, ſed in perſonas ipſi ordinario non ſubditas ex *Trid. cit.* poteſt tamẽ Epiſcopus familiarem ſuum non ſubditũ ordinare in ſua reſidentia, ſi per trienniũ fuerit ſecum commoratus, eique beneficiũ contulerit omni fraude ceſſante idẽ *Trid. ſeſſ. 23. cap. Epiſcopus 9. de refor. Ricc. vbi ſupra reſol. 307. 309. & 310.*

30 Vigeſima ſecunda eſt contra Epiſcopos initiantes prima tonſura infantes, ſeu minores ſeptennio, vel etiam maiores, ſed illiteratos, ſi neſciunt legere, & ſcribere; ſũt n. ſuſpenſi per annum à collatione primæ tõſuræ *d. c. fin. Sylu. v. ſuſpenſio n. 6. verſ. tertio ſuſpenditur Henriq. lib. 13. cap. 28. n. 2. ex Soto diſt. 25. q. 1. art. 2. Ricc. d. reſol vlt. §. debet etiam Tol. lib. 1. cap. 61. n. 1. Suar. tom. 5. de cenſur. diſp. 31. ſect. 5. n. 2.*

31 Vigeſima tertia eſt contra eoſdem ordinantes ſolemniter pænitentiatos *Henriq. cit. cap. 38. n. 3. ex Sylu. Couar. & alijs Sayr. lib. 4. cap. 12. n. 20.* vel bigamos, ſiue qui duxerunt ſucceſſiue duas vxores, ſiue vnam viduam, quicquid in contrarium dicat *P. Dia. in ſumma v. irregularitas n. 8. & par. 4. tract. 2. reſol. 38.* non contrahi st irregularitatem à ducente viduam, eo quod non adſit. tex. hoc ſtatuens, & tamen habemus tex. punctualem in *c. debitum de bigam.* ſunt ergo vtrique ſuſpenſi, ordinati st. abſque ſpe diſpenſationis, ordinantes autem

diſpenſandi *c. 2.eod.tit.* ſed quãuis in bigamis prohibeatur diſpenſatio etiam ex *epiſt. D. Pauli 1. ad Timoth. cap. 3.* vt ſcribit ẽt *Ricc.d. reſol.fin. §. ordinari non poſſunt*; vidimus tamen multoties Pontificem diſpenſaſſe, vide deciſ. S. Congr. confirmatam per alium Pontificem, & relatam in declarat. Concil. *poſt cap. 17. de reform. in prætermiſſis, videlicet Sanctiſſ. D. N. Sixtus ex ſententia S. Cong. reſpondit quo ad Epiſcopum eſſe ſuſpenſum à collatione ordinum, item promotum eſſe ſuſpenſum ab executione ordinum ſuſceptorum, beneficium amiſiſſe, & fructus perceptos non feciſſe ſuos.*

32 Vigeſima quarta eſt contra Clericos recipientes ſacros ordines cum patrimonio ficto, ſi nõ habent beneficium certum, qui ſunt ſuſpenſi ab ordine ita ſuſcepto iuxta dicta ſupra in ſuſpenſione 12. quibus adde *Suar.diſp.31.ſect.1.n.33. ex c.neminem, & c.ſanctorum diſt. 70. Bonac.diſp.3.pun.5. §.2. n.1.* ſed valet collatio *Guid. Pap. deciſ. 449. Franciſc.March.dec. 455.par.1.& alij apud Ricc.cit.reſol.303.n.2.*

33 Vigeſima quinta eſt contra capitula Eccleſiarum, Sede vacante concedentia dimiſſorias ordinandis infra annum à die vacationis (niſi hoc actum ſit occaſione obtenti, aut obtinendi beneficij Eccleſiaſtici) quæ ſunt interdicta, ordinati verò in minoribus nullo priuilegio clericali, præſertim in criminalibus gaudent, in maioribus autem ſunt ſuspenſi ab executione ordinum ad futuri Prælati beneplacitum iuxta *Trid.ſeſſ.7.de refor. cap.10.* Sed Sacr. Congreg. declarauit diſpoſitionem Trid. non comprehendere primam tonſuram, vt notatur per referentes declarationes prædictas ibidem *n.3.*

34 Vigeſima ſexta eſt contra ordinatos in excommunicatione maiori ſcienter, qui ſi erant ſeculares, ſunt in perpetuum deponendi, niſi hoc actum ſit ex ignorãtia probabili iuris, vel facti, quo caſu abſoluit Pontifex, non autem Epiſcopus, ſi autem ſunt irregulares, & ignorantia eſt ſimiliter probabilis, abſoluit Abbas, ſi verò improbabilis abſoluit Pontifex, & interim ſunt ſuſpenſi ab ordine, & officio. *c. cum illorum de ſentent.excomm.* qui tex. licet loquatur de excommunicatis ob percuſſionem Clerici, idem tamen ius erit in excõmunicatis ob quamcumque aliam cauſam argum. *l. non poſſunt ff. de legib. Sylu. v. irregularitas n.4. Nauar. in man. cap. 27. nu. 241.* vbi aiunt irregularitatem quoque incurri ex *c.1.de eo, qui furt.* etiam ſi excommunicatio eſſet occulta *Henriq. lib.14. cap. 6. n.4.* quo tamen caſu dispenſat Epiſcopus ex *Trid.ſeſſ. 24.c.liceat de refor.*

35 Vigeſima ſeptima eſt contra eligentes ad dignitatem Eccleſiaſticam quemcumq; authoritate Iudicis ſecularis, qui ſunt ſuſpenſi ab officio, & beneficio per triennium vltra nullitatem electionis taliter factæ, electique ineligibiles fiunt *c.quiſquis de elect.* ſed poteſt Epiſcopus cum iſtis diſpẽſare, quia conditor canonis eam ſibi non reſeruauit *Gl. ibid. v. fiat*, *ex c. nuper de ſentent. excomm. c.multa in fine de præbend. & c. graue in fine eod. tit.*

36 Vigeſima octaua eſt contra Epiſcopos, qui monaſteria monialium ſine neceſſitate ingrediuntur; prima enim vice ſunt ſuſpenſi ab ingreſſu Eccleſiæ, ſecunda à diuinis, tertia excommunicationem contrahunt *Bonac. diſp.3. hoc tit. pun.5.§. 2.n.29. ex conſtit. Greg. 13.*

37 Vigeſima nona eſt contra conuentus, vel capitula, quæ aliquid exigunt, etiam ſi eſſent vnum prandium, vel alia, licet ad vſum eccleſiaſticum deputata pro receptione alicuius ad Religionem, dummodo ſuper his pactio præceſſerit; ſunt enim ipſo iure ſuspenſa, & ſi eſt perſona particularis, excommunicata cum reſeruatione abſolutionis vtriuſque cenſuræ Pontifici *extrauag. ſane de ſimon. Sayr. lib. 4. cap. 13. n.27. Bonac.vbi ſupra §.3.n.3. ex Nau. & alijs.*

38 Trigeſima eſt contra Religioſos promotos ante profeſſionẽ ad ordines ſacros, qui ſunt ſuspenſi ab ordinibus ſuſceptis idem *Bonac. cit.§.4.n.3. ex Bulla Pij 5.* edita anno 1572. vt referunt *Nauarr. cap. 27. n.158. in fine.Henriq.lib.13. cap.37. ſub ſub n.1.* excipiuntur tamen Religioſi Soc. Ieſu *ex Bulla Greg. 13. relata ab eod. Henriq.ibid.Ricc.cit reſol.312.n.2.*

39 Trigeſima prima eſt cõtra Religioſos retrahẽtes teſtatores à legatis faciendis Eccleſijs matricibus, vel à reſtitutionibus debitis faciendis, ac ẽt contra Religioſos procurantes ab eiſdem teſtatoribus, vt malè ablata incerta ſibi, aut alijs ſui ordinis fratribus, vel conuentibus in aliorum præiudicium tribuant, qui ſi intra menſem poſt requiſitionem parti læſę non ſatisfecerint cum reſtitutione eorum, de quibus damna illis dederint, ſunt ipſo iure ab offi-

officio ſuspensi *Clem. 1. §.quibus de priuil. vbi Gl.v. in alterum* rectè aduertit hoc intelligendum eſſe, quando teſtatores volebant alijs legare. Quod autem dicunt *Henriq.ex multis lib.13.cap. 40.n.4. Sayr.cit. n.11. Bonac. cit §.4. n.9. ex Suar. & alijs* licere religioſis inducere teſtatores ad legandum ſponte ſuo monaſterio indigenti, eſt intelligendum, dummodo alijs legare noluerint, alias text. remaneret correctus, & vtinam multi Regulares in hoc à cupiditate potius, quam neceſſitate ducti non decipiantur.

Trigeſima ſecunda eſt contra Abbates regulares, qui ex priuilegio poſſunt primã tonſuram, & minores ordines conferre ſuis ſubditis; nam ſi ea conferunt non ſubditis, vel litteras dimiſſorias eis tribuunt, ſunt ſuspenſi ab officio, & beneficio per annum ex *Trid.ſeſſ.23.c.10.de reform.* & ita fuiſſe deciſum in Sacra Congreg. die 3. Martij 1594. notatur in declarat. eiuſdem Concilij, ſicuti nec poſſe ſecularibus habentibus dimiſſorias a ſuis Epiſcopis; imò ſi prædicta conferunt ſuis nouitijs ante annum probationis expletum, peccant, ſed non ſuſpenduntur, illis autem à Clauſtro exeuntibus, tonſura non ſuffragatur *Henriq.lib.13.cap.28.n.2, Sayr.d.cap.13.n.5.* contra *Masol.lib.4.cap.2.nn.11.* volentem Abbatem incurrere ſuſpenſionem conferendo primam tonſuram nouitio, quia habetur vt laicus, & conſequenter non ſubditus, ſed cum accidiſſet caſus in Sacr.
41 Congr.fuit deciſum, vt legitur in cit. declaratione Concilij, videlicet. *Quidam laicus annis elapſis primam tonſuram ſuſcepit, & ordines minores ab Abbate Caſſinenſi, eius in temporalibus, & ſpiritualibus ſuperiore, credens illum habere poteſtatem, ſed cum videatur eſſe contra diſpoſitionem huius Capituli, dubitatur an iſte indigeat diſpenſatione, vel neceſſe habeat cupiens eſſe Clericus, iterum ordinari ad dictos ordines, tamquam nulliter ei collatos, Congregatio Concilij ſic reſpondit, indigebat diſpenſatione, ſed non eſt neceſſe vt iterum ordinetur.*

42 Trigeſima tertia eſt contra regulares, qui venationi, aut aucupationi clamoſæ, vel alias cum canibus, aut auibus ex propoſito interfuerint, qui ſi fuerint Abbates, vel Priores per biennium a collatione beneficiorum ſunt ipſo iure ſuſpenſi, ſi verò ad ipsos non ſpectat ea conferre, ſunt etiam per biennium ſuſpenſi ab adminiſtratione officij, quod habebant, & ſi nullum habebant, ſunt inhabiles per bienniũ ad quamlibet adminiſtrationem, & Eccleſiaſticum beneficiũ obtinendum ex *Clem. 1.§.porro, & §.ſi quis autem de ſtatu monach.* excuſantur tamen, qui caſualiter interfuerint *Gl.ibidem v.ex propoſito Suar. disp. 31. ſect.6. n.10. hoc tit. Filliucc. Henriq. & alij apud Bonac.cit.§.4.n.15. Sayr.lib.4. cap. 13. n.8. & 9.*

43 Trigeſima quarta eſt contra regulares, introducentes mulieres in ſua monaſteria, qui ipſo iure ſunt ſuspenſi à diuinis, priuati beneficijs, ſi quæ habent, & ad futura obtinenda inhabiles, ex *Bulla Pij 5. quæ incipit Regularium, & alia Greg.13.quæ incipit vbi gratia*, ſunt etiam excommunicati, ſi ingrediuntur monaſteria monialium, ſicuti etiam ipſæ mulieres ingredientes monaſteria virorum, *Eman. Sà v.excommunicatio n.15. Bonac.cit.n.18.* & de iure ciuili eſt pęna mortis in hominibus *l. ſi quis non dicam rapere C.de ſacroſ. Eccleſ.*

44 Trigeſima quinta eſt contra eoſdem regulares, qui abſque litteris dimiſſorijs ſui Prælati ordinantur; ſunt enim ab ordinibus ſuſceptis ipſo iure ſuspenſi *Henriq. vbi ſupra cap. 40. in princ. litt. B. vbi multi Sayr. d. cap.13. n. 14. ex Angelo, Tabie. & alijs*. Quo circa S. *Congr.ſup.declar. Concil. cap. 10.ſeſſ.23.de reform.in prætermiſſis ita reſpondit. Congreg. Concilij cenſuit Regulares ſuperiores poſſe ſuo ſubdito itidem regulari, qui præditus qualitatibus requiſitis ordines ſuſcipere voluerit, litteras dimiſſorias concedere ad Epiſcopum tamen Diœceſanum, nempe illius monaſterij, in cuius familia ab ijs, ad quos pertinet is regularis poſitus fuerit, & ſi Diœceſanus abfuerit, vel non eſſet habiturus ordinationes, vel Episcopalis ſedes vacaret, ad quemcumque alium Epiſcopum, dum tamen ab eo Epiſcopo, qui ordines cõtulerit, examinetur quo ad doctrinam, & dummodo ipſi Regulares non diſtulerint de induſtria conceſſionẽ dimiſſoriarum in id tempus, quo Epiſcopus diœceſanus, vel abfuturus, vel nullas habiturus eſſet ordinationes; Verum cum à ſuperioribus Regularibus Episcopo Diœcesano abſente, vel ordinationes non habente litteræ dimiſſoriæ dabũtur, in eis vtiq; huiuſmodi cauſam abſentiæ Diœceſani, vel ordinationum, ab eo non habendarum exprimendam eſſe, quæ declaratio fuit confirmata per aliam præcedẽte relatione coram Clemente 8. vt ibidem legitur.*

Ve-

Veniale.

SVMMARIVM.

1 *Venialia peccata remittuntur quo ad culpam, non ſolùm per quodlibet ſacramẽtum, ſed etiam ſacramentale, vel ingreſſum Eccleſiæ conſecratæ, quo ad pœnam verò non totaliter, ſed ſecundum maiorem, vel minorem feruorem in Deũ, ſed nullo modo illa, quibus mens actualiter inhæret. & n. 3.*

2 *Indulgentiæ plenariæ ſi cum debita diſpoſitione recipiantur, tollunt omnia peccata, quo ad culpam, & pœnam, aliæ verò ſimplices iuxta modum conceſſionis.*

4 *Sacramentalia quæ dicantur?*

INTRODVCTIO.

1 VEnialia peccata multis modis, & præcipuè per Sacramenta remitti non dubitatur; difficultas tamen eſt vtrum omnia per quodcũq; ſacramentũ, & quidẽ de baptiſmo certũ eſt omnia remitti, ẽt mortalia, quo ad culpã, & pœnã, non loquimur de infantibus, qui non poſſunt habere venialia, & proinde ſi eo ſuſcepto moriãtur, ſtatim euolant ad cęlũ, adulti tñ eodẽ modo, ſi attriti ſupernaturaliter ſint *c.4.§. reſpondemus de Baptiſ. Trid. ſeſſ.5.§. penult. de peccat. orig. Suar. to.4. diſp.12. ſect.1. n.3.* per alia autem ſacramenta licet *Nugn. Fillinc. & alij apud Bonac. tom.1. diſp.5. qu.6. pun.1. ſect.2. n.2.* uoluerint non omnia, ſed plura, vel pauciora remitti iuxta diſpoſitionem recipientis, non eſt tamen à D. Tho. ſententia diſcedendum, qui *par.3. q.87. art.3. in corp.* dicit remitti omnia per ſacramẽta nouæ legis, imò etiam per vnum ex ſacramentalibus, quibus tamen mens actualiter non inhæret, & quod magis eſt, etiam per ingreſſum Eccleſiæ conſecratæ, ſicuti per aſperſionem aquæ benedictæ idem *Sanct. ibid. q.83. art.3. ad 3.* (caſu tamen, quo non remitterentur omnia venialia; ſi vis ſcire quomodo tollatur illa culpa in alia vita, adeas *reſol. 190. n.3. infra.*) Quod tamen excepto baptiſmo, vt dixi intelligitur quo ad culpam, non autem quo ad totam pœnam, quę remittitur per quodlibet prædictorum ſecundum maiorem, vel minorem feruorem in Deũ, quo ea exercentur, vt explicat Sanct. cit. *d. q.87. a.3. ad 3.* ſed præcipuè per indulgentias iuxta cõ-
2 ceſſionem in eis, ſi tamen ſunt plenarię, tolluntur omnia mortalia, & venialia quo ad culpam, & pœnam, ſi cũ Sacramento, & debita diſpoſitione recipiantur, de illis ergo loquendo, legitur in ſpecie quo ad extremam vnctionem *in c. vnico §.1. de ſacra vnct. Trid. ſeſſ. 14. cap. res porro eod. tit.* & ex epiſt. Iacob. 5. quod etiam de ſingulis alijs aſſerunt *Valent. to.4. diſp.7. q.4. pun.1. Henriq. lib.4. cap.15. n.3. & 4. Vaſq. diſp.87. art.3 dub.2. & 3.* Suar. autem cit. *n.11. & ſeq.* dicit exceptis ſacramentis baptiſmi pœnitentię, & extremæ vnctionis, ſi cum debita diſpoſitione recipiantur, per cætera dubium eſſe an omnia venialia remittãtur quo ad culpam: ſed ego D. Tho. cit. ſententię inhæreo, vti conformiori diuinæ liberalitati, qui hoc dicit operari etiam quodlibet ſacramentale; ergo à fortiori quodlibet ſacramentum, ſi tamen mens illis, vel alicui illorum actualiter nõ inhæret, vt dictum eſt; ſacramentalia autẽ dicuntur res, vel actiones ſacræ, quæ ſubſcripto verſu clauduntur.

4 Orans; tinctus, edens, confeſſio dans, benedicens.

D. Thom. vbi ſupra in corp. & tradunt cũcti ſcribẽtes, præcipuè *Suar. cit. ſect.2. n.1.* per verbum (orans) intelliguntur omnes orationes, quæ fiunt Deo, & Sanctis præcipuè Pater noſter, per (tinctus) aqua luſtralis, per (edens) tam Euchariſtia, quàm panis benedictus, vel oleũ, aut alius liquor, exiens de corporibus Sanctorum, & ſimilia, per (confeſſio) tam Sacramentum, quam etiam ſacramentale, vt Confiteor Deo, per (dans) eleemoſyna, vel alia opera ſpiritualia, ſiue corporalia, & tandem per (benedicens) benedictiones, quas dant Epiſcopi, vel Abbates conſecrati *Tolet. lib.3. cap.3. in fine, Suar. cit. ſect.2. n.1. Henriq. lib.4. cap.15. n.8. Valent. to.4. diſp.7. q.4. pun.1. Bonac. loco citat pun.2. num.1.*

Vtrum per ſacramentalia remittantur venialia ex opere operato, vel operantis, & quare effectus remiſſionis venialiũ tribuatur potius ſacramentalibus, quã alijs bonis operibus?

SVMMARIVM.

1 *Venialia remittuntur per ſacramentalia*

ex

ex opere operantis, non operato, & n.4.

2 *Eccleſia non habet poteſtatem remittēdi venialia ex opere operato ſecundum vnam opinionem? & n.3.*

5 *Attritionis intenſio, vel remiſſio prodeſt ad remiſſionem maioris, vel minoris pœnæ, debitæ peccatis, quia quo ad culpam ſic remittuntur per actum remiſſum, ſicut per intenſum, dummodo ſit vera attritio, quod procedit tàm in venialibus, quā mortalibus cum ſacramento.*

6 *Venialium remiſſio tribuitur potius ſacramentalibus, quàm alijs bonis operibus?*

Reſolutio CLXXXIX.

1 CIrca primum non ex opere operato, ſed operantis ferè omnes DD. docēt remitti venialia, quorum inter primos fuit S. *Bonau. in 4. diſt. 21. art. 1. q. 2. ibique* D. Thom. quos cæteri ſequuntur apud *Bonac. tom. 1. diſp. 5. q. 6. ſect. 2. pun. 2. num.* 41. fundamentum eſt, vel quia Eccleſia
2 non habeat poteſtatem tribuendi hunc effectum ex opere operato, vel etiam ſi haberet, non conſtat de tali inſtitutione; quo ad primum patet, quia ſi illam haberet, à Chriſto habuiſſet, ſed in Sacra pagina hoc non legimus, niſi apud *Io. 20. accipite Spir. ſanct. & quorum remiſeritis, &c. & apud Matth. cap. 18. quæcumque ſolueritis ſuper terram, &c.* quæ conceſſiones intelliguntur per ſacramentum Pœnitentiæ, vt in *Trid. ſeſſ. 14. cap. 6. & can.* 10. eo magis quia Chriſtus inſtituit 7. ſacramenta, quibus tā mortalia, quam venialia tolluntur etiam ex opere operato, vt ſuo loco dictum eſt, ſed hoc non conſtat de Sacramētalibus ex
3 opere operato ergo. quod latius probat *Suar. tom. 4. diſp. 12. ſect. 2. n.* 10. Si autem talem poteſtatem concedatur Eccleſiam habuiſſe ex alijs ſcripturæ locis, non conſtat hoc egiſſe, niſi de aqua luſtrali ex *c. aquā ſale de conſecr. diſt. 3.* quem text. ēt ex diſpoſitione operantis, procedere, & per modū impetrationis Eccleſiæ ex mente *D. Tho. in 4. diſt. 6. q. 2. a. 3. quæſtiunc. 2. ad 4. & diſt. 16. q. 2. a. 2. quæſtiunc.* 4. arbitratur *Suar. cit. n. 14. in fine.* quod ēt ante ipsū docuit *Turrec. in d. c. aquā & ſic* per dicta ſacramētalia ex opere operātis, & nō operato tollūtur venialia, prout hoc etiā volunt *Villalob. in ſumma to. 1. tr. 4. difficult. 11. n. 4. Coninch. de ſacram. q. 71. art. 3. dub. vnico nu.* 24. *Beccan. de pænit. q. 6.* qui benè docet, quod alioquin non ſacramentalia, ſed Sacramenta dicerentur, multique alij apud eos; Contrarium tamen tenuit de aqua benedicta *Dia. par. 3. tract. 4. reſol. 61.* vbi in ſpecie citat *Tol. lib. 3. c. 3. in fine,* qui hoc non dicit, item *Henriq.* qui idem dicit incidenter, ſed non probat, præcipuè ergo ſe fundat doctrinæ Nugn. *in 3. p. to. 2. q. 87. a. 3. diffic. 2.* cuius verba ibidem ſigillatim
4 refert, videlicet. *Vt aqua benedicta remittat peccata venialia, ſēper requiritur aliquis actus pænitentis, qui tamen, vel non eſt ſufficiens ad venialia remittenda, vel ſaltem non eſt ſufficiens ad omnia illa, quæ de facto remittuntur per aquam benedictam, & ſic verificatur proprie, & rigoroſe, quod ipſa aqua benedicta ex opere operato remittit venialia per eleuationē à Deo, vt verè, & realiter tangat animā tactu illo, qui appellatur virtualis, quo medio aqua mouet ipſam animam remittendo, & realiter corrumpendo venialia, quia ſi materia illa ſenſibilis aquæ verè tangit animam tactu reali, non quidem contactu quantitatiuo, ſicuti Angelus verè, & realiter tangit Cœlum, quando illud mouet.*

5 Sed *D. Thom. p. 3. q. 87. a. 3.* docet per vnumquodque ſacramentale ex opere operantis tolli omnia venialia, in quibus mens actualiter non inhæret, ſit vel ne actus remiſſus, vel intenſus, explicitus, vel implicitus, ſicut dixi de mortalibus ſuo loco, quod remittantur per actum contritionis, vel attritionis cum ſacramento, licet actus doloris ſit remiſſus; actus n. intenſio maior, vel minor prodeſt ad remittendam maiorem, vel minorem pænam, gratiamq; reſpectiuè conſequendam, ſic in propoſito remittuntur quo ad culpam omnia venialia, quibus mēs actualiter non adhæret per vnūquodq; ſacramentale, & præcipuè per aquā benedictam ex orationibus, & benedictionibus, Eccleſiæ, in quorū ſingulorū exercitio, ſeu applicatione ineſt dolor implicitus ad taliū remiſſionem ſufficiens iuxta doctrinam D. Thom. & ſtatim probabo: quo ad pænam verò ſecundum feruorem in Deum, quo pænitens ad illum mouetur iuxta eundem *Sanct. cit. ad* 3. Hæc tamen diſputatio loquendo de venialibus, quo ad culpam, poſito remitti omnia, vt ſupra etiam per vnumquodque ſacramentale, parum proderit, ſi procedat ex opere operantis, vel operato, dum alterutro modo idem effectus reſultat; quo

pœnam verò, & gratiam conſequendam multum prodeſt, quia poteſt Deus ex ſua liberalitate tribuere remiſſionem totius pœnæ debitæ pro peccatis, & ſimul magnum cumulum gratię, nullo habito reſpectu ad magnam, vel paruam diſpoſitionem operantis, ſicuti fecit Sammaritanę, & alijs.

6 Ad ſecundum reſpondet idem *Suar. cit. n.14.* hoc euenire, quia prædicta Sacramẽtalia ex genere ſuo, & modo, quo fiunt, habent connexum aliquem dolorem peccatorum ſaltem implicitum, excitantque in nobis motum ad delẽdum veniale ſufficiens, vt ſubdit *Becc. ſup. cit.* quod patet in confeſſione generali, & tuntione pectoris, de eleemoſyna vero, & oratione Dominica adeſt promiſſio Dei, vt apud *Dan. c.4.* & in eadem oratione (Pater noſter) & tandem de aqua luſtrali, & alijs ſupradictis ob ſpecialem inuocationem Diuini auxilij per orationes particulares Eccleſiæ, quæ in conſecratione aquæ, & benedictionibus prædictis applicantur, vt *in d. c. aquam ſale fuit declaratum*, & propterea licet alia bona opera, vt audite ſacram concionem, vel aliam ſacram lectionem, & ſimilia ſint etiam ordinata ad Dei cultum, quia tamen non adſunt in iſtis, ſicut in illis particularitates prędictæ ad hunc proprium finem introductæ, ideo illis potius, quam iſtis tribuitur effectus remiſſionis venialium.

Vtrum peccata venialia deleantur, non ſolùm per contritionem formalem, ſed etiam virtualẽ abſque Sacramẽto, & num poſſit quis decedere cum ſolis venialibus, & quibus modis eo caſu tollerentur quo ad culpam?

S V M M A R I V M.

1 *Contritio formalis omnia venialia tollit, ſi ſit vniuerſalis, ſi verò particularis tollit omnia, in quibus mens non eſt affecta, & n. 2.*

3 *Veniali in peccato poteſt quis mori, ſed an, & quomodo ea culpa tollatur poſt mortem? n.4.5.& 6.*

Reſolutio CLXXXX.

1 AD primum per contritionem formalem, ſi modo ſit vniuerſalis, quod omnia venialia deleantur, dubitari non oportere dicunt *Caiet. in 3. par. q. 87. art. 1. Suar. tom. 4. diſp. 11. ſect. 3. n. 5. & 7. Henriq. lib. 4. cap. 15. n. 5. Regin. lib. 5. nu. 45. Coninch. to. 2. diſp. 2. num. 123.* ea ratione, quia dum per illam tolluntur mortalia, à fortiori venialia argum. *Auth. multo magis C. de S.S. Eccleſ.* quod ſi quis obijceret non tolli hodie mortalia per ſolam contritionem, niſi cum confeſſione, exiſtente copia Confeſſarij *ex Trid. ſeſſ. 13. can. 11.* reſpondetur hoc repetiri innouatum ſolùm pro mortalibus, vt ibidem legitur, & propterea non debere extendi hoc ius nouum ad correctionẽ iuris antiqui, non ſolum quia legum correctio eſt vitanda *l. ſancimus C. de teſtam. & l. præcipimus C. de appellat.* ſed etiam quia eſt diuerſa ratio; vnum n. mortale nos totaliter auertit à Deo, quod non faciunt infinita venialia, & ex diuerſis non fit illatio *l. Papinianus ff. dè minorib.* Si verò contritio eſſet particularis, certum etiam eſt non extendi ad ea, de quibus quis actualiter, nec virtualiter conteritur *D. Thom. q. 7. de malo art. 12. ad 4. Henriq. & alij ſupra citat. Fillluc. tr. 6. cap. 5. n. 109. & 112.*

2 Quod idem procedit in cõtritione virtuali, vt eſt actus amoris Dei ex eodem argum à maiori, dum ſupra *reſol. 146. n. 2.* dictum eſt ſufficere ad expellenda mortalia cum diſtinctione, vt ibi, & docet Sanctus *cit. par. 3. q. 87. art. 1. in corp. ibi vnde ſequitur, quod requiratur quadam virtualis diſplicentia, puta cum aliquis hoc modo fertur ſecundum affectum in Deum, & res diuinas, vt quicquid ſibi occurreret, quod eum ab hoc motu retardaret, diſpliceret ei, & doleret ſe commiſiſſe, etiam ſi actu de illo non cogitaret*, cui addit *Suar. diſp. 11. ſect. 3. n. 8.* quod licet in ſimplici actu amoris Dei includatur virtualiter dolor peccatorum, qui ſufficit ad tollenda etiam mortalia, attamẽ ad expellenda venialia, hoc votum in illo actu amoris incluſum, non eſt neceſſarium, quia ad hunc effectum, dolor non eſt ita per ſe neceſſarius, verum per hanc eandem contritionem virtualem non tollerentur ea venialia, ad quæ quis actualiter eſſet affectus, ſicut dixi de contritione formali, pro vt etiam docent Vaſqu.

Hen-

Digitized by Google

Henriq. & alij ſupra citat.

Ad ſecundum reſpondetur affirmatiuè ex D.*Thom.in* 4. *diſt*.21.*q*.1.*art*.3. quia poteſt quis in gratia exiſtens, & veniale habens mori repentinè, quem omnes antiqui ſequuntur Durando excepto *in eodem* 4.*diſt*.21.*q*.1.& paucis alijs ex friuolis ra-
4 tionibus., vt ait ibidem Sanctus in corp. quas confutãdo reijcit; fundamẽtum iſtorum eſt, quia culpa actualis non deletur, niſi per contritionem, vel attritionem cum cõfeſſione, vel per ſacramẽta; aut ſacramẽtalia, ſed poſt hanc vitam non erit contritio, vel attritio, quæ ſunt actus meritorij, quia tunc non erit meritum, neque demeritum, neque ſacramentalia, aut ſacramẽta, quæ hic terminantur, ergo poſt hanc vitam, non dimittuntur venialia quo ad culpam, & conſequenter numquam quis cum ſolis venialibus decedens, poſſet ad gloriam cæleſtem peruenire, quia nihil coinquinatum poteſt in Cælum introire *Apocal*. 13. quod videtur inconueniens, cum per gratiam, in qua deceſſit, habeat ius ad Gloriam, & propterea non poteſt cum ſolis venialibus decedere. Cui
5 argumento videntur ceſſiſſe *Suar. cit. ſect*. 4.*n*.9.10. *&* 11. & alij teſtantes remitti à Deo omnia venialia in primo inſtanti ſeparationis animæ à corpore per extrinſecam condonationem, vel ſecundum *Scot. diſt*.21.*q*.1.propter præcedentia merita, etiam ſi in illo inſtanti nihil operetur, vel ſecundum eundem Suar. quia tunc habet anima feruentem actum dilectionis Dei, perfectamque omnium præteritarum culparum contritionem, quæ tamen opiniones, licet probabiles ſint, cum ex infinita Dei liberalitate, plus hoc ſperare poſſimus, & debeamus, negari tamen non poteſt, quin ſint diuinatoriæ, eo magis, quia ſi quis moreretur dormiens cum ſolis venialibus, nullum adeſſet tunc remedium fruendi Deo, cum nulla tũc potuerit pręcedere contritio, & conſequenter iſta ceſſante, in gratia exiſtens, bonis æternis in perpetuum careret, quod vt dixi ex D. Thom. vbi ſupra videtur abſurdum.

Quare idẽ ibid. docet reſpondendo ad argumentum, quod licet poſt hanc vitam non poſſit eſſe meritum reſpectu pręmij eſſentialis, poteſt tamen eſſe reſpectu alicuius accidentalis, quamdiu manet homo
6 aliquo modo in ſtatu viæ, & ideò in purgatorio poteſt eſſe actus meritorius, quantum ad remiſſionem culpæ venialis, & cõſequẽter poteſt quis mori cũ ſolis venialibus, & purgari etiam pro culpa in purgatorio, concordant *D.Bonau.d. diſt*.21.*a*.2. *q*.1. *Dioniſ. Carth. ibidem q*.1. *& Abul.in Matth*.25. *q*. 718. vbi dicunt purgari animam ibi a culpa per bonos actus, quos tũc in illo igne exercet, præſertim per voluntariam acceptationem, & patientiam in toleranda illa pœna; quod confirmatur ex tex. *in c. qualis hic diſt*. 25.qui eſt ſumptus *ex lib.4.dialog. D.Gregor.cap*.39.vbi apertè dicitur pro iſtis leuibus culpis adeſſe ante iudicem purgatorium ignem, quem locũ citauit etiam pro hac parte idem *Sanctus ibidem quæſtiunc*. 1. *in corp. ſequuntur Sotus diſt*.15.*q*.2.*art*.2. *Valent. tom*.4.*diſp*.7.*q*.4. *pun*.1.*in fine, & alij apud eos*. An autem ve-
7 nialia remittantur in hac vita per attritionem ſupernaturalem abſque Sacramento vt plurimum negant, ſed ego ſupra *reſol*. 45. *n*.8. contrarium probabile dixi ex ra-
8 tionibus, vt ibi, vbi etiã *n*. 6. probatum eſt nũquam remitti venialia, niſi cum mortalibus ſimul, ſi animæ inſunt, ſi ſecus, remitti ſimpliciter *D.Thom.in* 3. *part.qu*. 87. *art*. 4.

Votum.

SVMMARIVM.

Voti materiam tractantes referuntur. Eſt ampliſſima, & ideo traduntur aliquæ regulæ generales, ex quibus infertur ad alios caſus n.4.5. *&* 15. *Vnde dicatur? n*.2. *Cum eo aliquid faciens ad Dei gloriam, magis meretur quam ſine eo.n*.3. *Caſtitatis rumpitur etiam per copulam coniugalem. n*.6. *Non bibendi vinu n*.. *non frangitur bibendo ceruiſiam, ſed an poſſit in miſſa ſumi vtraque ablutio, & ſi fiat contra votum toties quoties bibitur. n*.16. *In dubio eſt ſtricte explicandũ iuxta multos DD. ſed contrariũ ſuſtinet author.n*. 8. *&* 12. *Dandi tot menſuras tritici, ſi ignoratur menſura, de qua vouens ſentyt, & vbi vouit, ſunt diuerſæ menſuræ, tenetur iuxta menſurã minorem. Eſt gratuitum, & ideo benignius interpretandũ n*.9.

11 *Legatum nummorum in genere, ſi non appareat de quantitate, intelligitur de exiguiori.*

13 *Vouens ieiunare multis, vel pluribus diebus, ſi aliud expreſsè non intenderit, ſatisfacit ieiunando duobus diebus. Vouens ieiunare qualibet 6. feria, utrum ſi eo die incidat Natalis Domini teneatur ad ieiunium? n. 17.*

INTRODVCTIO.

1 DE hac materia tractant *Grat. 17. q. 1. & 27. q. 1. Alexand. 3. &* Innoc. *3. in decret. ſub tit. de voto. Magiſter lib. 2. ſenten. diſt. 38. vbi ſcribentes D. Thom. 2. 2. qu. 88. per totam, & alibi. ſummiſtæ v. votum Sot. lib. 7. de iuſt. & iure. Azor. par. 1. inſtit. moral. lib. 11. cap. 12. Nauar. in man. cap. 12. n. 24. & ſeq. Tol. lib. 4. cap. 17. Suar. de Relig. to. 2. hoc tit. lib. 1. vſque ad 6. Sanch. in ſumm. lib. 4. per totum, & de matrim. lib. 8. per multas diſputationes Bonac. tom. 2. diſp 4. q. 2. pun. 1. hoc tit. Dia. ſparſim in opere morali per quã plures reſol. infra citand. & alÿ.* Dicitur autẽ
2 votum à voluntate, quæ validat votum, qua de rè tria de neceſſitate copulatiuè requiri docet *D. Thom. cit. art. 1. in corp.* nempe deliberationem, propoſitum, & promiſſionem, vt ex definitione infra *reſ. ſeq. n. 2. & 5.* clarius patebit, quicquid au-
3 tem fit ad Gloriam Dei, magis meritoriũ eſt cum voto, quàm ſine ex rationibus, per *D. Thom. opuſc. 17. cap. 11. & opuſc. 18. cap. 12. Leſſius lib. 2. cap. 40. dub. 8. n. 56.*
4 Quia tamen hæc materia eſt ſatis ampla, & ferè impoſſibile eſt omnes caſus ſigillatim complecti, tres regulas tradunt DD. infra citandi, ex quibus poteſt inferri ad alios, iuxta documentum *Vlpian. in*
5 *l. non poſſunt ff. de legib.* prima eſt attendi debere in dubio verba, quibus emiſſum eſt votum, & iuxta communem illorum intelligentiam, Populique vſum explicanda *l. plenum §. æquitis de vſu, & habit. l. ex militari ff. de teſtam. milit. Bal. in c. licet de offic. deleg. Grat. diſcept. for. cap. 78. num. 29. Angel. v. matrimonium 2. n. 7. Sanch. lib. 1. de matrim. diſp. 18. et in ſumma lib. 4. cap. 11. n.* 28. Vnde qui vouit caſtitatem, non ſatiſ-
6 facit voto, ſi ſolùm abſtineat à coitu peccaminoſo, quia tenetur etiam à coniugali ex ratione ante dicta; Caſtitas enim ſecũdum communem vſum loquendi importat priuationem cuiuslibet actus venerei *Sanch. d. lib. 4. cap. 13. n. 14. Filliuc. tract. 26. cap. 3. q. 8. n. 95.* infertur ſecundo vouentem non bibere vinum poſſe bibere ceruiſiam, quia licet etiam iſta inebriet, verè tñ appellatione vini non venit *Sanch. d. cap. 11. n. 44. vbi alÿ*, quamuis contrarium teneat *Caiet. 2. 2. q. 150. ar. 1.*
8 Secunda regula eſt votum in dubio ſtrictè explicandum, quantum fieri poteſt. ſeruata verborum proprietate, & ſignificatione *argum. l. non aliter ff. de legat. 3.* ratio eſt, quia vitandum eſt peccati periculum, quantum fieri poteſt, quod vitatur, ſi ſtrictè, quantum poſſibile ſit, votum explicetur *Abbas in c. ex parte n. 4. de cenſib. Sanch. vbi ſupra cap. 15. n. 3. Azor. lib. 11. cap. 20. q. 1. ex Hoſtienſ. Sylu. & alÿs, Filliuc. cit. num. 96.* quę tamen regula mihi non ſatiſfacit, ſed potius dico eſſe in dubio large interpretandũ, & proinde eſſe intelligendum in minori, & leuiori parte. Probatur quia
9 qui vouit dare tot mẽſuras tritici, & ignorat menſuram, de qua intellexit, ſi in regione vbi emanatum eſt votum, vna, eadẽque menſura communiter practicatur, iuxta illam eſt votum ſoluendum *argum. l. Imperatores, ff. de contrah. empt.* ſi verò diuerſa,
10 non tenetur ſoluere, niſi ſecund. mẽſurã minorẽ, quia cũ origo votorũ ſit gratuita, benignius ſunt interpretanda, & exoluẽda, vt legitur *in d. c. ex parte de cenſib. Dia. part. 3. tract. 6. reſol. 50. & par. 4. tract. 3. reſol. 10. §. ex his, & reſol.* 48. Adde quod legatis nummis in genere, cenſentur legati exiguiores, ſi neque ex conſuetudine patriæ, neque ex Regione Teſtatoris, aut teſtamenti contextu de quantitate appareat *l. nummis de legat. 3. l. ſemper de regul. iur. c. in obſcuris eod. tit. in 6, Sanch. ſibi contrarius d. lib. 4. cap. 13. n. 8. & cap. 15. n. 46.* Ad tex.
12 in *l. non aliter.* reſpondeo, aliud eſſe non recedere à ſignificatione verborum, vt ibi dicitur, quod non negatur, & aliud vota ſtrictè eſſe interpetranda, quod non admittitur per ſupradicta; eodem modo fatemur vitanda eſſe peccata, ſed non inducẽdos ſcrupulos abſque fundamẽto, dum enim leges canonicæ, & ciuiles citatæ cõcordant, quod in dubio ſint vota largo modo, & in minore parte interpetranda, quare dicemus contrarium, vt volunt DD. citati? hoc enim eſſet ſubuertere leges; quæ tamen obligant neceſſario ad obſeruantiam, cum importent præceptum non conſilium, vt ſupra *reſol. 152. n. 27.* Vnde
13 vouens ieiunare multis, vel pluribus diebus, ſatisfacit ieiunando duobus tantùm, niſi contrarium in mente habuerit, ra-

tio

Google

tio eſt, quia interpetratio fit, vt dixi in mi-
tiori, & leuiori parte, & duo veniunt, ap-
pellatione multorum, vel plutium *§. fin.*
inſtit. de iure perſon. & ibi Gl. in margine, v.
multa, & §. ſingulorum inſtit. de rerum diuiſ.
Sanch. d. cap. 15. n. 15. Hinc etiam ſequitur.
14 quod vouens dare eleemoſynam, ſatisfa-
cit dando quamcumque minimam quan-
titatem, niſi aliter intenderit, vel ex cir-
cumſtantijs inſpecta qualitate perſonæ, &
opere conſtruendo, arbitrio prudentis viri,
contrarium dicendum videretur *Suar. hoc*
tit. tom. 2. lib. 4. cap. 8. n. 9. Gregor. de Valent. 2.
2. diſp. 6. q. 6. pun. 4. Sanch. cit. c. 13, n. 4. & 11.
Regin. lib. 18. n. 292.
15 Tertia regula eſt, quod in dubio ſeruā-
da eſt materia voti, ac ſi eſſet materia ali-
cuius legis Diuinæ, vel humanæ, *Valen. cit.*
q. 2. Eman. Sà hoc tit. n. 22. Sanch. in ſumma
lib. 4. cap. 11. n. 31. Layman. lib. 4. tract. 4. cap.
3. num. 3. hinc qui vouit numquam bibere
16 vinū, toties peccat, quoties bibit: præcep-
ta n. Diuina negatiua obligant ſēper, &
pro ſemper; poteſt tñ ſumere vtramq; ablu-
tionem in miſſa, quæ vti parua quantitas
non eſt in conſideratione, & eo magis vi-
num in ſanguinem tranſubſtantiatum, hoc
enim eſt de eſſentia, alias non perficitur,
ſacramentum, & illud eſt de iure *c. ex par-*
te de celebr. miſſ. quæ nequeunt à vouente
mutari, quia nemo priuatus poteſt tolle-
re, aut mutare leges *l. proſpexit ff. qui & à*
quibus l. nemo ff. de leg. 3. l. non dubium C. de
legib. Azor. lib. 11. cap. 20. q. 7. Sanch. in ſum-
ma lib. 4. cap. 11. n. 43. Secundo vouens ie-
17 iunare in ſextis ferijs anni, ſi eo die in-
cidat feſtum Natalis Domini, non tene-
tur ad ieiunium, quia leges humanę Ec-
cleſiaſticæ ad aliud non obligant ſecundū
Azor. cit. cap. 20. q. 3. & Dia. par. 9. tract. 8.
reſol. 6. §. ſed quia in fine, quod tamen con-
tradicit apertè *c. fin. de obſeruat. ieiun.* vbi
legitur vouentem non excuſari in tali die
à ieiunio, vt etiam aduertunt *Palud. Cord.*
Syl. Rodriq. & alij apud Fauſt. lib. 1. de voto q.
148. *Regin. cit. n. 290. in fine*, propterea eſt
ſuper hoc valde cogitandum, & recogitā-
dum, cum DD. ſibi de directo contradicāt:
multi n. relati per *Bonac. hoc tit. diſp. 4. q. 2.*
pū. 6. n. 9. cum ipſo affirmāt, & poſtea *n. 25.*
negant *Syl. autem v. votum 3. n. 16.* facit a-
liam diſtinctionem, quæ nec placere po-
teſt præcipuè cū nec referat tex. cit. ſed e-
go ſequor *Caſtro Pal. to. 3. diſp. 1. pun. 12. nu.*
12. qui dicit ſeruandum eſſe tex. vt loqui-
tur.

Quid ſit votum, & an per metum factum valeat?

SVMMARIVM.

1 *Voti definitio. Vt validum ſit, non ſuffi-cit propoſitum, etiam explicitum, ſed requiritur etiam promiſſio, quæ ſatis eſt, etiam in mente retenta, ſi tamen ſit deliberata nu. 2. Puerorum ante rationis vſum, vel amentiū, aut ebriorū non valet. n. 3. Emiſſum tempore iracundia an valeat? n. 4.*

5 *Voluntatis motus tres reperiuntur in homine, & quis eorum requiratur ad validè vouendum, vel peccandum?*

6 *Motus primo primus, & ſecundo primus, qui ſint, & quis ſufficiat ad peccatum committendum, vel validè vouendum, & ad merendum, vel demerendum?*

7 *Voti deliberatio, et promiſſio, quæ ad illud emittendum requiruntur, poſſunt in momento temporis contingere, & propterea illa non præcedit iſtam prioritate temporis, ſed ſolùm prioritate naturæ, ſeu cauſæ. Metu factum, an et quando valeat, & quid ſi metus fuit intrinſecus, vel extrinſecus? n. 8. & 9.*

10 *Metus illatus ob aliam cauſam, quam pro contractu geſto, contractum non infirmat.*

11 *Votum factum de re aliena, quæ putabatur propria non valet; quia deficit voluntariū. Factum cum animo nō ſe obligandi, ſiue ſit ſolemne, ſiue priuatum, an & quando obliget in conſcientia, & quid ſi poſtea illud ratificet? nu. 12. & 13. ſolemne quantumuis ſimulatè factum, licet nō obliget in conſcientia, obligat tamen in foro exteriori n. 14.*

15 *Actus agentium non operantur vltra eorū intentionem.*

16 *Votum emiſſum cum intentione ſe obligandi, ſed non adimplendi importat mortale, ſi tamen non ſit de re modica, & leui, & quæ talis ſit? Dicitur ſemper factū Deo, licet fiat Beatiſſimæ Virgini, aut alijs Sanctis, non poteſt tamen fieri hominibus quantumuis virtuoſis, & Sanctis num. 17. De re illicita, vel de mortali, aut veniali committendis non obligat, nec eſt adimplendum, ſed de non fornicando, vel alio malo non facien-*

do validum eſt num.18. De non faciendo aliquid, cuius oppoſitum eſt melius, non valet, & propterea de non intrando Religionem, vel de non dando eleemoſynã, aut ſimilia non valet. Nec de re inutili, vel non conferente ad honorem Dei, vel ſalutem vouentis n. 19. De non ludendo, vel non intrando, aut tranſeundo per aliquam domum, quæ occaſionem peccati præbet, validum eſt, ſed immemor voti, contra faciens excuſatur num. 20. De non petendo diſpenſationem ab eodem voto valet, ſed poteſt prius peti diſpenſatio ab iſto, & poſtea ab illo; ſuperior tamen abſque iſto circuitu poteſt ex officio diſpenſare ſuper utroque num. 21. De nubendo validum non eſt, ſecundum opinionem authoris nu. 22. quæ fallit in aliquibus caſibus, ut infra, et n. 23.

Reſolutio CLXXXXI.

1 VOtum eſt voluntaria, & deliberata promiſſio facta Deo de aliquo bono meliori ita communiter DD. *ex D.Th. 2.2. q.88. ar.1. et 2. et ſumma Dian. v. voti natura n.1.* vnde rectè dicit *Sylu. v. votum 1. n.4. circa finem ex D.Thom. ibi relato*, quod votum propriè vult eſſe de cadentibus ſub conſilio, quia de cadentibus ſub mandatis Dei, licet valeat, largè tamen dicatur votum, & de re inutili, vel de re, cuius oppoſitum eſt melius, non valeat, quia de mortali, vel veniali committẽdis certũ eſt non valere, & ſeruandũ non eſſe, vt infra latius *nu. 18. & ſeqq.* de quibus etiam agit *Caiet. 2.2. q.88. art.2. per totum*: dicitur ergo promiſſio, quia non ſufficit propoſitũ, ut legitur *in c. 3. de voto ibi proponens in ani-*
2 *mo et c.* imò ſi quis explicet propoſitum ex toto animo factum, nec ſufficit ad votum, niſi concurrat promiſſio ad idem *D. Tho. 2.2. q.88. a.1. D.Bonau. 4. diſt.38. ar.1. q.1. Riccar. ar.3. q.3. Archid. in c. qui bona 17. q.1. Abb. in c. litteraturam de voto; et voti redempt. Syl. Angel. Nau. & alij apud Azor. p.1. ſum. de vot. cap.12. q.5. ut patet ex d. c. litteraturam Tol. lib.4. c.17. n.7. Summa Dia. cit. n.2.* vide etiã *Azor. cit. q.8.* vbi diſputat an propriè ſit actus intellectus, vel voluntatis. Sufficit tamen promiſſio licet in mente retenta, modo fiat animo ſe obligandi iuxta communem DD. ſententiam *lib.2. ſent. diſt.* 38. de qua teſtatur *Nau. in man. cap.12. n.24. et 26. arg. c. dudum de ſpõ-*
3 *ſal.* dicitur deliberata, quia pueri ante rationis vſum, furioſi, aut ebrij, ſi daretur caſus, vt votum emitterent, nullum eſſet, quia neſciunt quid faciunt, aut dicunt, & conſequenter non poſſunt deliberare ſuper eo, quod ignorãt *c. ſicut tenor de regular. Tol. cit. n.3. Sanch. lib.1. de matr. diſp.8. nn. 23.*

4 Dubitari ex prædictis poteſt num votũ emanatum tempore iracundiæ, quando rationis vſus ſolet eſſe turbatus valeat, & pro regula generali traditur talem rationis vſum ſufficere ad eius validitatem: qualis ſufficit ad mortaliter peccandum, vt tradit *Nau. cit. ex Palud. in 4. d. diſt.38. n. 1.* quem etiam dicit communiter receptum, idem docent *Riccar. d. diſt. 38. a.1. q.2. D. Anton. p.2. tit.11. c.2. & Azor. p.1. ſumm. lib.11. de voto c. 12. q.3.* ratio traditur per *Gl. in c. mulier v. mulier 32. q. 2.* quia ſicut quis poteſt ſe obligare diabolo peccando, ita, & Deo vouendo; propterea *Tolet. cit. n.4.* deſcedendo ad particulare, & vt doctrina prædicta poſſit facilius practicari, rectè docet eſſe in homine tres
5 voluntatis motus; quorum primus eſt ita ſubitaneus, vt non ſit in poteſtate hominis; viſo enim aliquo malo, vel bono ita homo in odium, vel amorem mouetur, vt omnino impotẽs illos motus impedire, nõ mereatur in iſto, neque demereatur in il-
6 lo, & iſte vocatur motus primo primus, alter ſuccedit iſti, quando non eſt totaliter rationis vſus liber, & plenus, ſed ſemiplenus, & imperfectus, vt eſt in ſemiebrijs, vel ſemidormientibus, & in iſtis, quod in alijs eſſet mortale, eſt veniale, quia ad mortale committendum requiritur plena aduertentia, quæ in prædictis eſt ſemiplena, & ſecundum eandem correſpectionem habent in bono meritum, & in malo demeritum, & iſte dicitur motus ſecundo primus, ſi ergo in tali ſtatu à prædictis vota fiant, facilè diſpenſantur, commutantur, vel redimuntur ad vitandũ etiam iſtud veniale *argum. c. 1. et 2. de voto*, & docet *Nauar. d. n.26. circa finem*. Vltimus eſt, in quo plenus rationis vſus, & aduertentia ineſt, & iſte requiritur, & ſufficit ad votum emittendum, quia adeſt
7 plena deliberatio. Poſſunt tamen contingere in momento temporis tàm deliberatio, quàm promiſſio, ſicuti enim eodem tempore, quo fit deliberatio ad peccandũ, vel pœnitendum, committitur peccatum, vel perficitur opus bonum, ſic à ſimili eo-

dem

dem momentò fieri poteſt deliberatio, &
& promiſſio, & conſequenter quod do-
cuit *Abb. in c. 3. col. 1. de voto*, quod delibe-
ratio præcedit promiſſionem, vel eſt falsũ
cum reuerētia, ſi generaliter intelligatur,
vel intelligendũ de prioritate naturæ, ſeu
cauſæ, non temporis, eo modo, quo dicũt
philoſophi ſubſtantiam Solis, vel ignis
præcedere ſuam lucem, vel calorem, vt
rectè docet *Nauar. d. cap. 12. ſub num. 26. &
poſt eum* Regin. *lib. 18. n. 268. ex Caiet. Suar.
et alijs.*

8 Dicitur volũtaria; quia votum metu fa-
ctum, & propterea inuoluntarium, non
obligat; poſito enim debere eſſe talem, vt
cadat in virum conſtantem, aliàs validum
eſt *c. cum dilectus de ijs, quæ vi*, premitto
quod alius dicitur metus intrinſecus, qui
à cauſa intrinſeca, ſeu naturali infertur,
qualis eſt ille, qui prouenit ex periculoſa
infirmitate, aut ex fera beſtia, vel periculo
naufragandi in mare, & votum ex tali
metu factum valet *c. ſicut nobis, et c. ſicut ex
litteris de regular c. ſunt qui opes 17. q. 4.* ali-
us dicitur metus extrinſecus, hoc eſt à cau
ſa extrinſeca, ſeu libera proueniens, velu-
ti ab homine, & aut metus infertur ab eo-
dem ad extorquendum votum, & eſt in-
ualidum *c. perlatum de ijs, quæ vi, c. puellæ §.
cum ergo 20. q. 1. Trid. ſeſſ 25. cap. 18. et 19.
de regular. Nauar. cit. n. 52. Tol. etiam cit. n. 5.*
(vbi nota facilitatē *Bonac. de voto q. 2. diſp.
4. pun. 3. n. 5.* dicentis, hanc eſſe probabi-
liorem opinionem, cum tot text. hoc ſtatu-
ant;) An autem votum ex metu graui ab
extrinſeco illato, ſit iure naturali, ſiue
diuino, ſiue eccleſiaſtico irritum, latè do-
cēt *Scot. in 4. q. unic. diſt. 29. ar. 2. Sot. lib. 8. q.
1. a. 7. Valent. tom. 4. d. 10. q. 3. p. 2. Nauar. c.
22. n. 50. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 1. hoc tit. c.
8. per totum, Fauſtus de voto in communi qu.
108. & ſeq.* Aut tandem metus fuit illa-
9 tus, etiam ab homine, non ad extorquen-
dum votum, ſed ob aliam cauſam, & vali-
dum eſt; vnde ſi quis iuſtè, vel iniuſtè du-
bitat damnari a Iudice ad aliquam pænam
corporalem, ſiue pecuniariam, & votum
emittit, vt à tali pæna liberetur valet, ſi-
cuti quando Chriſtianus penes Turcas vo-
uet, ſi libertatem conſequatur *Nauar. d. n.
52. Suar. cit. cap. 7. n. 8. Sanch. in ſumma lib.
4. cap. 3. n. 4. Filiuc. tr. 26. cap. 1. nu. 10. Azor.
1. p. lib. 11. cap. 15. q. 6.* Hine deciſum refert
10 *Affl. deciſ. 246.* quod licet fuiſſet allega-
tus nullus, quidam contractus, factus ab
vxore in fauorem viri, qui eam ſępè ver-
berauerat; quia tamen non fuit probatum
fuiſſe verberatam ad extorquendum con-
tractum, fuit iudicatus validus; & ibi-
dem addit in fine, quod ſi iudex carcera-
uit aliquem, vt pecuniam ab eo extorque-
ret, iſte metus illatus non proderit illi, ſi
alium contractum pro iudice fecerit, citat
Innoc. in c. cum locum de ſponſal. Hinc etiam
11 ſequitur, quod ſi quis vouit de dando a-
liquid, quod putabat eſſe ſuum, dum erat
alienum, non tenetur illud emere, vel da-
re æquiualens, quia dum errauit, defuit
voluntarium, ſicut dicitur in foro exteriori
de qualibet promiſſione facta per errorem
*l. ſi cum te ff. de pact. l. 1. vbi Gl. v. ſine cauſa
ff. de condict. ſine cauſa, & alibi* paſſim, vide
etiam infra *reſol. ſeq. n. 11.*

12 Sed ponamus votum non fuiſſe emana-
tum per metum, ſed ſpontè, cum animo
tamen non ſe obligandi, an teneat? hoc
poteſt accidere in voto ſolemni, quando
quis ob aliquem finem, profeſſionem e-
miſit exterius, ſed interius habuit animum
contrarium, etenim in voto priuato, ſpon-
tè facto, difficile, aut numquam euenire
poteſt, vt conſideranti patet, vtcumq; tñ
ſit, respondent communiter DD. tale vo-
tum non obligare in conſcientia *Gl. in c.
litteraturã hoc tit. D. Bonau. in 4. diſt. 38. a. 1.
q. 1. & 3. Riccar. ibid. Caiet. 2. 2. q. 88. a. 5. dub.
2. Nau. in man. cap. 12. n. 38. verſ. dixi animo
&c. Azor. lib. 11. cap. 13. q. 9. & c. 14. q. 3. Hē-
riq. lib. 11. c. 13 n. 2. Sanch. in ſumma lib. 4. c.
1. n. 27. & de matrim. lib. 1. diſp. 9. n. 5. Greg.
de Valent. ſuper 2. 2. diſp. 6. q. 6. pun. 1. & alij,*
ſed probatur *in c. humanæ aures 22. q. 5.* qua-
uis contrarium velit *Sot. lib. 7. de iuſt. q. 1. a.
2.* ratio poteſt eſſe, quia talis promiſſio,
ſeu votum exterius, eſt ſimulatum, proin-
de plus valet, quod agitur, quam quod
ſimulatè concipitur *l. 1. & toto tit. C. cod.* ne- 13
mo enim, niſi volens obligatur, *l. obligationũ
ff. de actio. & oblig.* Adde quod Deus, qui
corda ſcrutatur, id non acceptat, vt notat
Card. Delugo to. 2. de iuſt. diſp. 23. ſect. 1 n. 15.
& conſequenter iſta ſimulata promiſſio nõ
tranſcendit veniale, vt probat *Regin. lib. 18.* 14
*n. 261. vbi ex Suar. de Relig. tom. 2. lib. 5. c. 1.
n. 4. 5. & 6.* addit poſſe fieri mortale, ſi
quis taliter vouendo, intenderet fallere
Deum, quia talis cogitatio errorem in fi-
de, & magnam blaſphemiam includeret,
vel

vel ſi fieret ex contemptu, vel cum aliorũ ſcandalo, vel ſi exinde graue damnum inju ſtè tertio oriretur. Verum ſi animo obligandi promiſit, quamuis careat voluntate exequendi, tenebitur; alioquin voti erit reus, & ita Azor. ſupra cit. notat poſſe procedere opinionem Soti ſupra, vt infra *num. 16.*

13 Quod ſi poſt talem ſimulatam promiſſionem vouens eam ratificauerit in animo, ex tunc incipiet etiam in conſcientia obligari ſub mortali, quia hęc eſt noua promiſſio, ſi modo ſciebat talem promiſſionẽ fuiſſe inualidam, ſecus ſi putabat, eſſe validam, quia dũ errauit, non cõſenſit *Sanch. d.c.1.n.4. ex Caiet. & alijs Leſſ.lib.2.cap.40. dub.10.n.29.* hæc tamen procedunt in foro, vt diximus interiori, quia in exteriori cogi poteſt vouens ad voti obſeruantiã, & proinde profeſſus, vel in ſacris ordinatus, quantumuis ſimulatus, cogitur in Religione, & in ſacris permanere; Eccleſia enim iudicat ſolùm de externis *c. erubeſcant diſt.32. Regin. autem cit.* ſibi contrarius conatur probare ibidem *n.258.* etiam in actibus humanis non habere effectum promiſſionem externam, niſi concurrat animus interior citat *l. obligationum 1. ff. de action. & obligat.* vbi licet in princ. dicatur hoc animo dari, & accipi oportere, vt obligatio naſcatur, ſubditur poſtea, videlicet, *non naſci obligationem, quia non hoc inter nos eſt actum,* ergo quando explicatur animus inter vtrumque, hoc ſufficit. intentio enim in mente retenta nihil operatur *l. cum in plures §. locator ff. locati,* alias ſi verum eſſet quod dicit Regin, vnuſquiſque poſt votũ ſolemne, ſi haberet animũ exeundi à Religione, facilè ſe excuſaret, dicendo non habuiſſe animum ſe obligãdi tempore voti emiſſi, & ſic eluderet Deum, & Eccleſiã, quod ideo permitti non poteſt.

15 Reſtat reſpondere ad illud axioma legale *l. non omnis ff. ſi cert. pet.* vbi habetur, actus agentium non operari vltra eorum intentionem; quæ tamen eſt intrinſeca, ſed ſufficiat legere tex. in quo apparet explicita intentio. Votum autem factum cum

16 intentione ſe obligandi, ſed non adimplendi, importat mortale, ſi non adimpleatur *c. licet de voto*; (ſi tamen promiſſio non ſit adeo leuis, vt de natura ſua non tranſcendat veniale, qualis eſſet recitandi vnum Pater noſter, vel huiuſmodi *Nauar. cap. 12. n. 16. & 40. ex D. Anton. Soto, Syl. & alijs,*) ratio eſt, quia ex promiſſione oritur obligatio, tamquam eius naturalis neceſſarius, & conſecutiuus effectus, vt legitur *inſtit. de obligat in princ. & ibi Gl. v. neceſſitate,* quæ tolli nequit, niſi ſolutione, vel alio ſimili modo, aut de conſenſu creditoris, vt ſimiliter legitur *inſtit. quib. mod. toll. oblig. per totum*, & in propria materia voti *in c. magnæ §. 1. eod. tit.* his ergo deficientibus, cum ſtet in ſuo robore obligatio, illud propoſitum non adimplendi, eſt vti voluntas peccandi, & in peccato perſeuerandi, & proinde culpa grauior, vt docent *Suar. tom. 2. de Relig. lib. 1. de voto cap. 4. n. 2. Regin. cit. n. 262. Laym. lib. 4. tr. 4. c. 1. nu. 2. Sanch. lib. 1. de matrim. diſp. 9. n. 2. Fillius. tr. 26. cap. 1. n. 7.* & vide etiam in *ſeq. reſol. n. 2.*

17 Dicitur facta Deo, quando ſt, immediatè votum fit Deo, quando verò Beatiſſimæ Virgini, vel cuilibet alij Sancto, dicitur etiam facta Deo, ſed mediatè; laudatur n. Deus in Sanctis ſuis, per quorum medium vti noſtrorum interceſſorum ſolet Deus ſupplicatis annuere *D. Thom. 2.2. q. 88. a. 5. ad 3. Suar. cit. c. 16. n. 5. Nauar. d. c. 12. n. 25. Tol. lib. 4. cap. 17. n. 8. Val. to. 3. diſp. 3. q. 6. pũ. 3. Sanch. in ſumma lib. 4. c. 1. n. 41.* vbi rectè addit promiſſionem factam homini, quãtumuis virtuoſo, & ſancto, ſi adhuc in via eſt, non importare votum, neque voti obligationem, etiã ſi ſit de quouis bono meliori, vt dicit Nauar. cit. ſe in facto cõſuluiſſe, & vide etiam *Sanch. n. 42.* Quare *Azor. ſupra cit. c. 13. q. 10.* docet quod quãdo Religioſi regulam ſolemniter profitẽtur votum nuncupando, Deo, & B. Benedicto, aut B. Dominico, & huiuſmodi, intelligitur Sanctis fieri, tamquam teſtibus intercedentibus pro eis.

18 Dicitur tandem de aliquo bono meliori, quia votum de re illicita, & fortius de committendo aliquo mortali, vel veniali peccato, non eſt votum, nec eſt adimplẽdum *c. in malis 22. q. 4. ibi in malis promiſſis reſcinde fidem, in turpi voto muta decretum, quod incautè voniſti ne facias; impia enim eſt promiſſio, quæ ſcelere adimpletur, l. generaliter, & l. ſeq. de verb. oblig. Nauar. vbi ſupra ſub n. 25. D. Tho. cit. a. 2.* vbi addit validum eſſe votum de non fornicando, vel quolibet alio malo non faciendo, licet à Deo, vel ab Eccleſia prohibitis, & proinde cõtrauenientem tali voto, duo peccata toties, quoties committere, ratio eſt, quia maius bonum eſt ligare ſe cum duplici vinculo

culo ad peccatum fugiendum; etenim taliter adſtrictus, difficilius peccabit, ut latius docent *Caiet. d. qu.* 88. *art.* 1. *Tol. cit. n.* 21. *Azor. lib.* 11. *cap.* 4. *q.* 1. *Suar. cit. lib.* 2. *c.* 6. *n.* 4. *Filliuc. tract.* 26. *cap.* 2. *q.* 7. *n.* 57. *Dia. p.* 4. *tract.* 3. *reſol.* 13. Hinc infertur, votum faciendi, vel omittendi facere aliquod, cuius oppoſitum eſt melius, non valere; veluti de non intrando Religionem, vel de non dando eleemosynam, & huiuſmodi tamquam contrarium conſilijs Christi *Nauar. cit. verſ. dixi etiam Azor. cap.* 14. *q.* 6. *Valent. ſuprapun.* 2. *Filliucc. n.* 58. ſicuti nec votum de re inutili, quæ st. non confert ad honorem Dei, nec ad bonum uouentis, vt ſolent facere mulieres de non pectinando, uel lauando caput in die Sabbathi, vel de non comedendo capita animalium in reuerentiam capitis S. Io. Baptiſtæ iuxta exempla *Sylu. v. votum* 1. *ſub nu.* 4. *ex D. Tho. ibi relato*, quæ tamen, quia licitè poſſunt ſeruari, ut percipitur *ex c. fin.* 22. *q.* 4. tutius erit ſecundum eundem Sylu. diſpenſationem, uel commutationem à proprio Confeſſario obtinere. *Nauar. d. c.* 12. *num.* 37. *ex D. Anton. par.* 2. *tit.* 11. *cap.* 1. §. 3.

20 Votum autem non ludendi, uel non intrandi aliquam domum, quæ occaſionem peccandi præbere ſolet, non dubitatur eſſe ualidum; ludus n. ultra pecuniæ iacturam, & patrimonij, familiæque damnum, eſt ut plurimum cauſa multorum peccatorũ *Nauar. cit. num.* 43. *verſ. ex quibus, Sanch. in ſumma lib.* 4. *c.* 8. *n.* 34. (quod ſi quis immemor uoti ludit, non peccat *Dia. par.* 3. *tr.* 6. *reſ.* 41. § *notandum, & p.* 4. *tr.* 4. *reſ.* 181. *p.* 7. *tr.* 9. *reſ.* 56. 58. *&* 60.) quod eſt adeo uerũ, ut aduertat *Lopez p.* 2. *c.* 35. *q.* 7. *apud Dia. p.* 7. *tract.* 9. *reſ.* 55. Piũ 5. noluiſſe ſuper tali uoto diſpenſare, habentem pro uero non poſſe ſuper tali diſpenſatione iuſtam cauſam aſſignari, ipſe tamen Diana uult iuſtã cauſam diſpenſandi eſſe, ſi uouẽs, ſæpè ludendo, uotum tranſgrediatur, quia auſertur ei materia peccandi, non includitur tamen in uoto ludus honeſtus, & modicæ quantitatis ex cauſa recreationis, niſi hoc etiam in uoto fuerit expreſſum idem *Dia. reſol.* 56.

21 Eodem modo ualet uotum de non petendo diſpenſationem, quia eſt de meliori bono: gratius enim eſt Deo promiſſionem adimplere, quam ab illa ſolutionem obtinere, ſed poteſt etiam diſpenſatio prius peti ab hoc uoto de non petendo diſpenſationẽ, & poſtea ab alio *Syl. votum* 2. *n.* 14. *Rodriq. pàr.* 2. *c.* 94. *n.* 2. *Angel. v. votum* 3. *n.* 20. *Bart. à S. Fauſto lib.* 1. *de voto q.* 85. uel Epiſcopus, aut Prælatus regularis ex priuileg. de quibus infra reſol. 196. *nu.* 31. *& ſeq.* abſque iſto circuitu poterunt diſpẽſare præciſa petitione uouentis, ut dicunt ijdem DD. quia ipſi per uotum alterius non abdicarunt à ſe poteſtatem, quam de iure, & ex priuil. habent diſpenſandi, nõ poſſunt autem diſpenſare ſuper uoto ſolemni de non ambiendo dignitates, ut faciunt multi regulares, etiam ſi tranſierint ad laxiorem Religionem, quia hoc dicũt ſpectare ad ſolum *Põtificem*, qui cum difficultate diſpenſat, ut conſtat ex bullis Vrb. 8. vna incip. cum ſicut accepimus emanata ann. 1636. quæ eſt in append. conſtit. eiuſdem Pontif. 30. in ordine, altera incip. S. D. N. emanata an. 1643. alij tamen probabilius dicunt contrarium ſaltem in commutatione, ut infra reſol. 199. ubi dictæ bullæ referuntur.

22 Dubium etiam eſt, an uotũ de ducẽda uxore, ualidum ſit? pro negatiua facit, quia cum debeat eſſe de meliori, hoc non ſolùm, non uidetur tale, ſed eſt contra cõſilium Christi apud *Matth. c.* 19. *& Apoc. c.* 14. præterea *in c. nuptiæ* 30. *q.* 5. legitur, quod nuptiæ terram replent, uirginitas Paradiſum, ubi *Gl. v. virginitas* dicit, quod eſt ſoror Angelorum, & hanc propterea negatiuam docent *Suar. lib.* 2. *de voto. cap.* 9. *n.* 2. *Sanch. lib.* 4. *ſumm. cap.* 8. *nu.* 5. *&* 41. Pro affirmatiua uerò facit illud Apoſt. *melius eſt nubere, quam vri*, & propterea obligari uoto eum, qui in ſufficientem ad reſiſtendum ſtimulis carnis, ſe iudicat, docet *Nauar. in ſumma c.* 12. *n.* 43. *verſic. dixi etiã*, *Bonac. hoc tit. diſp.* 4. *q.* 2. *pun.* 1. *n.* 21.

23 Hæc tamen ratio mihi non ſatisfacit, quia dum hoc eſt malum uniuerſale, certũ eſt ſine gratia Dei neminẽ reſiſtere poſſe, quam tribuere efficaciter petentibus, uel facientibus, quod in ſe eſt, uniuerſi concedunt, aliàs omnes deberent nubere, propterea ſequor primam opinionem, niſi quis uouiſſet ducere in uxorem meretricem ad eam à peccato liberandam iuxta *Suar. cit. n.* 17. uel quando cognouiſſet mulierem honeſtam ſub promiſſione matrimonij, uel etiam ſine iſta promiſſione, quia teneretur de iuſtitia reparare illi damnum honoris amiſſi, vel congruè dotare, ſi eſſent natalibus

bus diſpares, ut dictum eſt v. matrimoniũ, & propterea votũ de alterutra in vxorem ducenda ualet *Henriq. lib. 11. c. 6. n. 5. Sanch. de matrim. lib. 1. diſp. 4.* contrariam autẽ opinionem non ſolùm puto falſam caſibus prædictis, uel ſimilibus, ſi qui ſunt exceptis, ſed etiam contra fidem, quia dum uotũ debet eſſe de meliori bono, ſi cõcedimus uotum de nubendo, eſſe ſimpliciter ualidum, eſt etiam conſequenter concedendũ ſtatum coniugalẽ, eſſe perfectiorem uirginali, uel cælibi, quod eſt contra *Trid. ſeſſ. 24. cã. 10. de ſacr. matr.* vide *Sot. l. 7. de iuſt. q. 1. ar. 3. Azor. p. 1. hoc tit. c. 12. q. 9. Caiet. tamẽ 2. 2. q. 88. ar. 2. in fine*, docet uotum nubendi factum propter fornicationem uitandam ab impotente ſe continere propter ſuam fragilitatem eſſe ualidum.

Quotuplex ſit votum, & an factum per errorem, aut dolum ſit validum?

SVMMARIVM.

1 *Votorum plures dantur diuiſiones.*
2 *Votum conditionale an valeat, ſi conditio ſit contra ſubſtantiam uoti? item dè alijs caſibus curioſis vſque ad n. 6.*
7 *Errans non conſentit.*
8 *Votum factum per errorem circa ſubſtantiam, eſt nullum, ſecus circa accidentia.*
9 *Vouens dare eleemoſynam, quia putabat fuiſſe ſibi relictum legatum: ſi hoc verum non eſt, non tenetur ad illud.*
10 *Profeſſio facta per errorem circa cauſam finalem eſt nulla, ſecus ſi circa cauſam impulſiuam.*
11 *Dolus alius eſt malus, alius bonus.*

Reſolutio CLXXXXII.

1 AD primum votum multipliciter diuiditur ſecundum DD. infrà citandos, & primo aliud eſt perſonale, quo perſona obligatur, veluti peregrinationis, ieiunij &c. aliud eſt reale de eleemoſyna facienda, ſiue in pecunia, ſiue in bonis, aliud mixtum, quod continet vtrumque, ſecundo aliud eſt temporale, vt dicendi roſarium, vel ieiunandi per dies, aliud eſt perpetuum, vt caſtitatis perpetuę, vel dicendi coronam quotidie vſque ad mortẽ; tertio aliud eſt expreſſum; quod verbis expreſſis fit, aliud eſt tacitum ſub illo contentum; vouendo enim religionem expreſsè inſunt vota caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ, quarto aliud eſt ſolemne, quod fit per profeſſionem in aliqua Religione approbata, vel per aſſumptionẽ cuiuſcunque ſacri ordinis, aliud ſimplex, quod fit per ſimplicem, & nudam promiſſionem. quinto aliud eſt reſeruatum, cuius abſolutio reſeruatur Pontifici, aliud nõ reſeruatũ, quãdo in eo diſpẽsãt Epiſcopi, vel Prælati Regulares ex priuilegijs vt infra. Sexto aliud eſt abſolutũ, ſeu purum, quod fit ſub nulla conditione, aliud eſt conditionale, quod fit ſub aliqua conditione, cuius etiam dãtur plures diuiſiones, nam alia dicitur conditio contra ſubſtantiam voti, alia impoſsibilis, alia turpis, alia neceſſaria; alia honeſta, alia contingens, vt infra *ſyl. v. votum 1. n. 5. Tol. in parte lib. 4. cap. 17. n. 7. Suar de voto lib. 2. cap. 12. n. 1. & ſeq. Filliuc. tract. 26. cap. 1. n. 35. & c. 2. n. 69. Sanch. in ſumma lib. 4. c. 15. nu. 2.* ſed clarius exemplificantur *per Imperat. in §. impoſſibilis inſtit. de hæred. inſtit. & §. omnis ſtipulatio de verb. obligat. vſque ad finem iuncto c. 1. & toto fere tit. de condit. appoſit.*

2 Omiſſis ergo prioribus, vti omni difficultate carentibus, dicamus aliquid de conditionalibus, & primo de conditione contra ſubſtantiam voti, veluti quando in profeſſione quis emittit vota, ſed interinſecè non intendit ſe ad illa obligare, tunc nulla eſt profeſſio in foro interiori vt dixi *in priori reſol. n. 12.* poteſt tamen alio modo addi conditio etiam, vt aliqui dicunt contra ſubſtantiam voti in profeſſione, veluti vt liceat ſua retinere, & in iſto caſu ſunt duo tex. qui videntur contrarij; etenim *in c. cum ad monaſterium in fine de ſtatu Monach.* dicitur votum paupertatis, & de non habenda proprietate, adeo eſſe Regulæ monachali annexum, vt contra illud, nec poſſit Pontifex diſpenſare; & confirmatur *ex Trid. ſeſſ. 25. c. 2. de regular.* ſed *in c. fin. qui Cler. vel vouent.* profeſſio emanata cum tali voto habetur pro valida, & cogitur vouens ad obſeruãtiã *Gl. verò hic v. vt in domo & in dicto c. fin. v. contra ſubſtantiam in fine*, tenet non valere votum, quia iſta conditio ſit contra ſubſtantiam Monachatus, fatetur tamen adeſſe contradictores, qui dicunt profeſſionẽ valere

&

ꝫ conditionem reijci, idem tenuit *Bon. hoc. tit. diſp.4. q.2. p.2. n.3. ex Azor. & Sanch. ibi citat. vide etiam Caramuel in Theol. fundament.fund.5 1.concluſ.1396.*

3 *Sed Syl.v. Religio 3.n.7. ex Abb. in c. fin. de condit. appoſit., & alijs* dicit valere profeſſionem, non obſtante conditione, niſi conditio eſſet de contrahendo matrimonio, & ſic contra votum caſtitatis, vt ſubdit n.8. vel eſſet reſolutiua, veluti voueo paupertatem cum conditione retinendi mea, alias votum non valeat, vel ſuſpenſiua donec ſt. mea retineam, hodie verò ſecundum praxim inueteratam numquam admittuntur ad profeſſionem, qui non vouent ſimpliciter paupertatem, caſtitatem, & obedientiam, & ideo cum difficultate poteſt hic caſus accidere; bene verum eſt, quod poteſt contingere, aliquem exterius emittere vota libera, & interius promittere Deo caſtitatem, & obedientiam tantum, quo caſu frangendo votum paupertatis, exterius factum, non peccaret, niſi venialiter, exceptis aliquibus caſibus vt *in priori reſol.n.12. in fine*; quod ſi neque caſtitatem, neque obedientiam in interiori promitteret, hoc in foro exteriori locum ſibi vẽdicare neque poſſet, quia ſuperiores cogunt ſubditos ad eorum obſeruantiam; non enim poſſunt vxorem ducere, neque non obedire, & ſi quid contra agunt, eadem regula eſt tenenda de iſtis in foro interiori, quæ de paupertate, dum militat eadem ratio l. illud à contrario ſenſu ad *l. Aquil. §. eadem ratione vbi Gl. inſt. quod cum eo qui in aliena Præs.de franch. dec.489. n.14. ſed videas ſup.hoc deciſ.ſac. congr.quas referam infra reſol.200. n.10. & ſeq.* Si ve-
4 rò votum fiat ſub conditione impoſſibili, dubium poterat eſſe pro validitate, quia matrimonium cum tali conditione factum valet, & conditio habetur pro non adiecta *c. fin. de condit. appoſ.* ſicuti etiam ſtatutum eſt in vltimis voluntatibus *§.impoſſibilis inſt. de hær. inſtit. & l. conditiones ff. de condit. inſtit.* ſed contrarium eſt tenendum ex *§. ſi impoſſibilis inſt. de inut. ſtipul. & l. non ſolum ff. de act. & oblig.* ratio diuerſitatis eſt, quia illi contractus ſunt fauorabiles, vt dicit *Gl. in dicto §. impoſſibilis v. pro non ſcripta*, iſtud vero odioſum, alias rationes tradunt *Sanch. in ſumma l.4. c.23. n.8. & Clauis Reg.l.6.c.8.n.3.* Idem de voto ſub turpi conditione facto reſpondetur ex generali ratione, tradita in priori reſolut. quia votum debet eſſe de bono meliori, *D.Tho.2.2. q.88.ar.2. §. quod turpi vbi Gl. v.non valet de inutil.ſtipul. Sanch. cit. n.11. leſs. lib.2. cap.4. dub.5. nu.36. Azor. prima par. lib.11.cap.15.*

5 Valet autem votum emiſſum ſub conditione neceſſaria, veluti ſi digito cælum nõ tetigero *arg. tex.in l.in illa ſtipulatione 1. in fine ff. de verb.obligat.* vel ſi moriar, quæ conditiones, quia omnino ſunt extituræ, habentur pro puris, & ſicut ſtatim committitur ſtipulatio cum dictis conditionibus, ita ſtatim eſt votum adimplendum *l. ſi pupillus §.1. ff. de nouat. §. conditiones inſtit. de verb. obligat. Capic. latro dec. 107. n.15.* & idem dicitur de conditionibus honeſtis (vt ſunt omnes, quæ non ſunt turpes) ex ratione allata, & tradunt DD. communiter, ſed votum factum ſub conditione contingenti, quæ poteſt eſſe, & abeſſe, ſub qua regulariter fiunt diſpoſitiones, tam inter viuos, quam in vltimis voluntatibus, ſuſpendit implementum do-
6 nec conditio purificetur *§. ſub conditione inſt. de verb. obligat.* poteſt autem fieri votum ſub pluribus conditionibus coniuntim, veluti ſi ſanus factus fuero, & ſi à bello incolumis rediero, & etiam ſi addantur aliæ, & poteſt etiam fieri ſub pluribus conditionibus diſiunctim, veluti ſi illud, aut illud factum fuerit. primo caſu non tenetur vouens adimplere promiſſa, niſi omnes conditiones purificentur, ſecundo caſu ſufficit ad votum adimplendum purificatio vnius *arg. §. ſi plures inſt. de hæred. inſtit Clauis Reg. lib 6. cap.8. n.3. Sanch. cit. n.20.* ſub priori, & vna conditione contingẽti vouit Iephte vt legitur *in lib.Iudic.cap.11.ibi ſi tradideris filios Ammon in manus meas, quicumque primus fuerit egreſſus de foribus domus meæ, mihique occurrerit reuertenti cum pace à filijs Ammon, eum holocauſtum offeram Domino &c.* cumque adimpleta fuiſſet conditio per victoriam, reuertẽte Iephte in domum ſuam, occurrit ei vnigenita filia, quam occidendo obtulit Domino ſicut promiſerat, mortemque realem ei intulit, non autem ciuilem per votum, aut profeſsionem, vt volũt aliqui, quos ex communi Patrum ſentẽtia reijcit *Suar.to.2. de Relig.lib.2. hoc tit. cap.10.n.8. & 11.* ſed quia hoc fuit immane parricidium, ad quod non ſolum non tenebatur, ſed id agendo, peccatum commiſit, vt *in priori reſ. nu.18.* & iſte Iephte inter

magnos ſanctos refertur *ab Apoſt. in Epiſt. ad Hebr. cap.* 11. *n.*32. dubiam propterea reliquit quæſtionem an fuerit ex ignorantia, vel alio modo excuſatus? conueniunt omnes ſtultè vouiſſe, quia poterat ei occurrere aliquod animal non immolādum, ſicut aſinus, vel homo, vt accidit. *D.Tho.* 2.2.*q.*88.*ar.*2. *ad* 2. *ex D.Hier.* ibidem relato *Suar. cit. n.*12. & impie reddidiſſe, quia contra legem diuinā naturalem operatus eſt, & contra legem diuinam ſcriptam de non interficiendo innocente vt *in lib. Exod. cap.*20. egiſſe ergo pęnitentiam de tali peccato, veniamque à Deo obtinuiſſe docet *Sanct. Tho. cit.* Dauid enim, & alios ſanctos peccaſſe ſcimus, & inſignes ſanctos poſtea cufaiſſe propter pænitentiā, & ideo excuſari non poteſt, licet ex D. Ambr. & alijs excuſare eum conetur. *Suar. cit. n.*16. *ſed n.*20. *in fine* concurrit vel inuitus cum alijs ibi *vnde etiam facile potuit poſtea pænitentiam agere & ad magnam ſanctitatem peruenire*.

7 Ad ſecundum reſpondetur regulā eſſe generalē, quod qui errat non conſentit, vt docet Vlpian.in *l.ſi per errorem ff.de iuriſd. omnium iudic.* proinde deficiente cōſenſu, etiam matrimonium, eſt nullum ex *c. tuas nos in fine deſponſal* prout cæteri contractus; omnes enim conſenſu perficiuntur, ſed eſt aduertendum, quod error poteſt eſſe, vel circa ſubſtantiam, ſeu cauſam finalem, vel circa accidentia, ſeu cauſam impulſiuam, ſi priori modo erretur, nec matrimonium valet, vt dixi, ſi ſecundo ſic, vt legitur in *c.*1. 29. *q.*1. vbi multa alia exempla tradit Auguſt. per quæ totam ferre materiam circa res per errorem geſtas, ſeu gerendas explicat, ex quibus

8 idem procedere in voto docuit *Abb. in c. magna de voto*, ſt. non valere, quando erratum fuit in cauſa finali, ſecus ſi in cauſa impulſiua. Exemplum de priori tradit *Sanch. in ſumma lib.*4.*cap.*2.*n.*4. de eo, qui

9 votum fecit dare eleemoſynam, quia putabat, vel audicrat, ſibi relictum fuiſſe legatū, ſi hoc poſtea non fuit verum, non tenetur ad votum; exemplum de ſecundo. vouit quis ire ad S. Iacobum de Galitia pro redemptione peccatorum, ſed libentius hoc fecit, quia ex hac occaſione videre cupiebat aliquos amicos per tranſitum, ſi amici erant mortui tempore voti emiſſi, vel poſtea, non ſoluitur à voto, quia ceſſauit ſolùm cauſa impulſiua, non finalis, idē *Sanch. n.*6. & 38. *Valent. in* 2.2. *diſp.*6.*qu.* 7.*pun.*4. *Vaſquez* 1.2.*diſp.*30.*c.*4.

10 Ex quibus cōijcitur æquiuocaſſe *Bonac. ſub hoc tit. diſp.*4.*q.*2.*pun.*3.§.2.*n.*5. vbi voluit hæc procedere tantum in voto ſimplici, ex quo tàm votum ſolemne, quam etiam matrimonium valeant, licet ſit erratū in cauſa finali, quod ex prædictis non puto de iure admittendum, verum tamen eſt, quod dum *ex Trident. ſeſſ.*24. *de matrim.c.* 1. & *ſeſſ.*25 *de regul.cap.* 16. & 17. matrimonium debet fieri coram Parocho, & teſtibus, & votum ſolemne coram ſuperiore Religionis, cum licentia ordinarij circa renunciationem, aut vouens tempore profeſſionis, vel aſſumptionis ad ſacros ordines pure, ſimpliciter, ac voluntariè pro amore Dei votum emiſit iuxta *c. dudum circa finem de conuerſ.coniug.* & licet præceſſerit error in cauſa finali, cenſetur poſtea illi renunciaſſe, dum tempore, quo ad votum ſolemne admittitur, certificatur ab Epiſcopo, vel ſuperiore de omnibus, eo magis, quia etiam ſi præceſſiſſet dolus, diceretur dolus bonus, qui nō prohibetur, nec actum reſcindit, *argum. l.* 1. §. *non fuit ff. de dolo malo*, etenim dolus malus dicitur machinatio alterius decipiendi cauſa, cum aliud agitur, & aliud ſimulatur *d.l.*1.§.1. ſed per illum dolum vouens non decipitur, nec ad malum inducitur, imò conditionem ſuam facit meliorem, vt tradit *Gl.in d.c.dudum v.ſpes*. ergo aut verò eſt perplexus tempore, quo ſolemniter vouere debet, putans errare, vel quid ſimile, & ad prædicta non admittitur, vt in praxi quotidie ſeruatur. De alijs votorum conditionibus, & an conditio poſſit per æquipollens impleri, an per alium, ſi non per ſe, quid ſi eius culpa deficiat, aliaque innumera vide latè apud *Bartol.à S.Fauſto de voto lib.*1. *à q.*213. *cum ſeqq.*

Vtrum validum ſit votum de materia indifferenti, vel de partim bona, partim indifferenti, aut partim poſſibili, partim impoſſibili, & an tale ſit de numquam peccando venialiter.

SVMMARIVM.

1 *Voti materia quæ ſit, & an valeat votū de re illicita, vel à lege prohibita, vel de materia indifferenti, vel partim bona, par-*

partim indifferenti, vel partim poſſibili, partim impoſſibili, aut partim honeſta, & partim turpi, & nu. 2. vſque ad 5. De materia honeſta, & Deo grata, ſed ob turpem finem, non ſolùm eſt inualidum, ſed continet blasphemiam nu. 6. Emiſſum ad obtinendum filium à concubina, vel ad exeundum liberum, & incolumem à ſingulari certamine, vel pro bonis temporalibus obtinendis eſt validum n. 7. Ieiunandi per totam vitam, extinguitur poſt 60. annos n. 8.

Reſolutio CLXXXIII.

1 Materia voti eſt res, quæ vouetur Deo, & ideo res mala, ſeu opus malum, non poteſt eſſe materia voti; hinc votum de facienda aliqua re illicita, vel à lege prohibita, non valet, imò peccatum eſt illam peragere *D. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 2.* vt dictum eſt ſupra *reſol.* 191. *n.* 18. *ex c. in malis* 22. *qu.* 4. ſed nec inter homines turpis promiſſio inducit obligationem *l. generaliter de verb. obligat. l. iuris gentium, §. ſi vt maleficium ff. de pact. Sanch. lib. 4. in ſumma cap. 6. n. 3.* imo de materia indifferenti, veluti quæ non conferat ad honorem Dei, nec ſalutem ſpiritualem vouentis, vt ſolet fieri à mulieribus de nõ pectinando caput in die Sabbathi, vel non filando in die Martis, vel de non comedendo carnes conditas vno, vel altero modo, neque valet *D. Thom. cit. ad 3. in fine ibi, vota verò quæ ſunt de rebus vanis, & inutilibus ſunt magis deridenda, quam ſeruanda*, valet tamen ſi aliqua qualitas illi adiungatur, quæ in honorem Dei redundet, veluti de non filando, vt melius poſſit orationi vacari in honorem Sanctiſſimæ Virginis, vel carnes comedere nullo modo conditas ob reuerentiam Paſſionis Chriſti, & fellis ab eo pro nobis potati *Sylu. v. votum* 1. *ſub num.* 4.

2 Votum autem factum de re partim bona, partim indifferenti, vel partim poſſibili, partim impoſſibili, aut partim honeſta, & partim turpi valet quo ad partem bonam, vel poſſibilem, vel honeſtam ex regula iuris, quod vtile per inulile non vitiatur *c. vtile de regul. iur. in 6.* vbi Gl. tradit varia exempla, precipuè de donatione prohibita vltra 500. aureos, ſi quis fecit donationẽ de mille, vitiatur ſolũ in ſumma prohibita *ex l. Sãcimus. C. de donat. Rim. iun. inſt. de don. in rub. & §. aliæ. Ronit. dec.* 48. vbi latè agit de materia, aliud exemplũ tradit *Imper. in §. quod ſi quis inſtit. de inutil. ſtipul.* de ſtipulatione ſibi, & alteri, cuius iuri ſubiectus non ſit, quod valeat ſtipulatio pro ea parte, qua ſibi ſtipulatus eſt, quia alteri nemo poteſt ſtipulari *§. ſi quis eod. tit. Nau. in man. cap.* 12. *n.* 39. exemplificat in vouẽte ædificare templum, qui poſtea factus eſt inops; tenetur enim in parte, qua poteſt, item in vouente caſtitatem, qui poſtea nupſit, peccauit, quando egit contra votum, ſed non eſt totaliter ſolutus ab illo, quia tenetur reddere, ſed non poteſt petere, vt latè *infra reſ.* 196. *n.* 16.

3 Quod tamen non procedit, quando vouens promiſit rem bonam, & malam, honeſtam, & turpem, poſſibilem, & impoſſibilem inſeparabiliter, quia tunc niſi aliter fuerit intentio vouentis, votum eſt inualidum *Suar. to. 2. de Relig. lib. 2. hoc tit. cap.* 10. *n.* 2. *Laym. lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 2. *n.* 3. *Sanch. cit. cap.* 10. *n.* 7. Hinc votum vitandi omnia peccata, etiam venialia, tamquam omnino impoſſibile ſine ſpeciali gratia Dei eſt inualidum ſecundum *Sanch. vbi ſupra cap.* 5. *n.* 15. *Sot. lib.* 7. *de iuſt. q.* 1. *art.* 3. *Arago.* 2. 2. *q.* 88. *ar.* 2. *Nauar. c.* 12. *n.* 65. *Azor. lib.* 11. *cap.* 14. *q.* 4. ſed valet, ſi ſit factum de adhibenda ſpeciali diligentia ad uitanda omnia peccata, vel de numquam peccando uenialiter ex deliberatione, & plena aduertẽtia, quia hoc eſt moraliter poſſibile *Suar. cit. cap.* 3. *n.* 4. & 13. *idem Sanch. n.* 13. ſicut probabilius eſt valere, ſi de omnibus mortalibus vitandis fiat, quia cum Dei gratia poſſumus ea vitare, vt patet ex *Trid. ſeſſ.* 6. *c.* 11. *de iuſtif.* vbi inter alia refertur *epiſt. 2. Petri Apoſt. c.* 1. *ibi ſatagite, vt per bona opera certam vocationem, & electionem veſtram faciatis*; hæc enim faciẽdo non peccabitis aliquando *Suar. cit. n.* 2. & 3. vbi ẽt docet cum *Azor. d. q.* 4. nulli eſſe dandum conſilium, vt taliter voueat, & eui ita vouerit eſſe ſuadendam commutationem, ſed *Palud. in* 4. *diſt.* 38 *q.* 1. *Ledeſma & alij apud Nauar. cit.* dicunt non valere, quod ex rel. Trid. & Petro Apoſt. verum non puto; Si

4 verò votum ſit factum per particulam diſiunctiuam, veluti ieiunare, vel coire cum non ſua, orare, vel blasphemari, inualidũ eſt, quia cum ſufficiat unam partem tantũ adimplere *§. ſi plures inſtit. de hered. inſtit.* & electio ſit debitoris *§. ſi generaliter inſtit. delegat.* dum una pars non eſt materia vo-

 ti,

ti, inualidnm eſt, quo ad utramqne partem *vide Sot. & alios apud Fauſt. hoc tit. lib. 1. q. 94. Bonac. & alios eod. tit. diſp. 4. q. 2. pun. 4. 5. 5. n. 3.*

5 Poteſt tamen votum eſſe validum de materia indifferenti concurrentibus aliquibus requiſitis, & primo ſi adſit finis bonus, qua de rèlicet votum non eundi ad eampum, vti indifferens non valeat, ſi tamen in via, vel in campo adeſt occaſio peccandi, & propter ſe liberandum à tali occaſione, quis vouer, validatur; ſecundo vt illa materia indifferens inſeruiat fini honeſto, qui intenditur, vt dixi de voto nō filandi in Sabatho, vel huiuſmodi, quod nullum eſt, ſed ſi fiat ad melius, & fructuoſius vacandum orationi in illa die, etiam validatur, tertio, vt propter hunc finem honeſtum, & bonum voueatur, quia ſi hoc non intenditur, licet bonus ille finis in conſequentiam oriatur, quia dum corpus eſt liberum ab opere ſeruili, attentius anima orat, attamen non valer, quia votum ſine illa intentione, eſt omnino de re indifferenti, quarto, & vltimo, vt bonus finis, propter quem fuit res promiſſa cum voto, non dum ceſſauerit, etenim ſi ſublata ſit occaſio peccandi per acceſſum ad campū, ceſſat etiam votū, quod ſi rediret occaſio, rediret obligatio ad votum *Sanch. in ſum. lib. 4. cap. 7. n. 7. Regin. lib. 18. tract. 3. n. 257. Azor. 1. par. lib. 11. cap. 14. qu. 5. Valentia ſuper 2. 2. D. Thom. diſp. 6. qu. 6. pun. 3. difficult. 3.*

6 Ex contrario inualidum eſt votum de materia honeſta, & de ſe Deo grata, ſed ob finem turpem, veluti ſi aliquis promittat Deo eleemoſynam, vel ieiunium, ſi occiderit inimicum, vel vt ſolent facere meretrices, ſi reconcilientur eum Amaſijs, talia enim vota continent blasphemiam execrabilem, quia intenditur Deum velle, vel poſſe eſſe authorem peccati, de quo ipſe conquæritur in *pſalmo 49. ibi exiſtimaſti iniquè, quod ero tui ſimilis. Azor. cit. c. 15. q. 3. Suar. de Relig. tom. 2. lib. 2. de voto cap. 5. n. 7. Sanch. cit. cap. 6. n. 20. & 21. Filliuc. tract. 26. cap. 2. q. 6.* Eſſet tamen validum votum

7 ſi fieret ad obtinendum filium, quamuis ex concubina, vel ad euadendum liberum à ſingulari certamine, quia licet fornicari, vel vulnerare in duello prohibito, ſint mala, velle tamen abſque vulnere à duello exire, & filium ex dono Dei, non ſunt mala, ut docent *Nauar. in man. cap. 12. nu. 31. & 32. Leſſ. lib. 2. cap. 40. dub. 5. n. 36. Suar. cit. n. 4. Sanch. in ſumma lib. 4. cap. 6. n. 13. Tolet. lib. 4. cap. 17. n. 16.* & à fortiori validum eſt votum obtinendi cauſa bona temporalia, ſi modo non concurrat aliqua praua circūſtantia *Sylu. v. votum 1. n. 4. circa princ. verſ. vota autem, & multi apud Sanch. cit. cap. 7. n. 22. Bart. à S. Fauſto lib. 1. de voto q. 44.* ſed

8 obiter nota quod vouens ieiunare per totam vitā ſoluitur ab obligatione poſt annos ſexaginta, niſi aliter fuiſſet intentio vouentis *Dia. p. 10. tr. 16. reſol. 50.*

Vtrum votum ſit ſtatim adimplendum, an ſit mortale illud non adimplere, an poſſit per alium, & ſi non impleatur in vita, an tranſeat obligatio ad hæredes.

SVMMARIVM.

1 *Votū eſt exequendum tempore ſtatuto, quod ſi non ſit declaratum, eſt ſtatim exequēdum, cum aliquo tamen temperamento. vt infra, ſed fallit quando qualitas rei promiſſæ maius tempus requirit, & n. 2. Eius trāſgreſſio regulariter eſt mortale, niſi propter inculpatam obliuionem, vel inaduertentiam, vel agatur de parua materia, quæ in omnibus peccatis excipitur, exceptis rebus venereis, num. 3. & 4.*

5 *Statuto dictante ne quis introducat vinum in Ciuitat. ſi introducatur flaſcum vini an pœna debeatur?*

6 *Vouens non peccat, ſi pœnitet vouiſſe, ſecus ſi poſt emiſſum votum, proponat non adimplere, vel doleat de eo adimpleto, vel adimplēdo, & agatur de materia graui, ſed adimpletur, ſi realiter fit, quod promiſſum eſt, quamuis præter intentionem, dummodo non ſit per vim abſolutam. Si dubitetur emiſſum ſit, uel ne quid agendum? n. 7.*

8 *Voti realis obſeruantia tranſit ad hæredes, quatenus eſt in hæreditate, non ſic perſonalis, & quid de mixto?*

9 *Vouens ieiunare tali die, illa elapſa, non tenetur amplius, ſed confiteri debet de tranſgreſſione, idē dicitur de ieiunio Eccleſiæ, uel de officio diuino.*

Ad

Reſolutio CLXXXXIV:

1 AD primum quando in voto apponitur tempus, non dubitatur eodem tempore adimplendum eſſe argum *l. cum qui Kalendis ff. de verb. oblig. D.Thom. 2.2. q.89. art.9. ad 3. & in 4.diſt.38. q.1. art.1.* quando verò nullum eſt appoſitum tempus, ſtatim eſſe adimplendum percipitur *ex ead.l.cit.§.fin.* vbi ſtatuitur appoſita die in obligatione, in illa die faciendam eſſe ſolutionem, non appoſita, deberi ſtatim, iſtud autem non eſt intelligendum, vt veniat illico debitor cum ſacculo paratus, ſed cum aliquo temporis interuallo *l.quod dicimus de ſolut.vbi Gl.v. intelligendum,*declarat iſtud interuallum importare decem dies ex *l. promiſſor de conſtit. pecun. facit, c. ſtatim* 17.q.2.hoc verum niſi qualitas actus promiſſi maius tempus requirat; ſi quis n. vouit ædificare templum, intelligitur cõceſſum tempus requiſitum ad congregandam materiam, & illud, perficiendum, ſicut à ſimili dicitur, quando quis promiſit dotem puellæ, non tenetur dotare, niſi quando erit nubilis ætatis *Gl. in §. omnis ſtipulatio inſtit. de verb.obligat.*

2 Item ſi quis vouit Religionem ingredi, poteſt differre, donec ſit magis aptus laboribus Religionis., vel donec parentes minus ęgrè ferant,niſi vellent omninò impedire,quia tunc non eſſet differendum *Sylu.v.votum 2.n.5. Sanch. & alÿ apud Bonat.hoc tit.diſp.4.q.2.pun.5.* §.1.*n.* 2.& probatur in *c.23. deuteron. ibi, cum uotum uoueris Domino, non tardabis ſoluere, & Eccleſ.5. ibi, ſi quid uouiſti Deo, ne moreris reddere, Valent. in 2. 2. q.6. diſp.6. punct. 4. Azor. lib.11.c.17. q.10. Suar.to.2.de Relig.hoc tit. lib.4.cap.12. n.6. et lib. 5. cap.6. n.3.ex quibus Regin.lib.18.n.232.*docet mortale committi per vouentem, differentem votum adimplere, quando ſtatim poteſt: vnde nõ placet dictum *Nauar.in man. cap.12. n.41.* quod non peccat uouens, quamdiu conſcientia non remordet, ſe eſſe in mora circa implementum; hoc enim ultra generalitatem, quam continet, includit etiam ſcrupulos, quia non facilè hoc poteſt iudicari,præcipuè in cauſa propria,aduerſãte *l. qui iuriſdictioni cum ſimil. ff. de iuriſd. omn.iudic.* & cum ſint actus interni, ſicut de iſtis non iudicat Eccleſia *c. erubeſcant diſt.32.*ita neque debemus nos.

3 Ad ſecundum reſpondetur tranſgreſſionem uoti regulariter eſſe mortale, ut legitur in *c. licet in princ.hoc tit. ibi uſque adeo ſolutio neceſſaria eſt poſt uotum,ut ſine propriæ ſalutis diſpendio non liceat alicui reſilire, & cat.* niſi tamen hoc accideret per inculpatam obliuionem,uel inaduertentiam, quæ excuſant etiam in pręceptis diuinis, uel Eccleſiæ, ut dixi ſupra *reſol.* 19. & docet *Dia.par.3. tract.6.reſol.*41.vel ageretur de parua materia, ſiue votum fuerit de re parua, ſiue de magna, cuius parua pars omitteretur, ratio eſt, quia licet furtum, & alia ſimilia prohibeantur ſub mortali, excipitur tamen parua materia, quod eſt generaliter verum (exceptis rebus venereis,vt etiam dictum eſt ſupra v. matrim.) iuxta communem opinionem *Nauar. cit.n.* 10. *in fine, & n.40. Suar. etiam cit. lib.5.c. 4. n.* 10. *Sanch. in ſumma lib.4. cap.12. n.5. Regin.lib.18. n.237. contra Caiet 2.2. q. 89. art.7.*

4 Quod procedit etiam ſi vouens habuerit intentionem ſe obligandi ſub mortali transgrediendo promiſſa, quantumuis leuis materiæ, quia iſta non eſt capax tantæ obligationis, vt dicunt Suar. & Sanch.cit. ſed hoc videtur difficultatem habere, quia licet ſtante ſtatuto, vt nullus intret vinum
5 in Ciuitate, non fiat contra illud,ſi introducatur in parua quantitate, fallit tamen ſi ſtatutum prohibitorium eſſet etiam ad deguſtandum, tunc enim introducens vinum etiam in flaſco,incidit in pænam ſtatuti *Boer. deciſ.177 n.9.ex Bald.in l.1.C.quæ res export.non deb. & alÿs,*& ita à ſimili in voto cum dicta reſtrictione emiſſio docent per alia media *Clauis Reg. lib.6. cap.6. n.7. & alÿ apud eum Dia. par. 3. tract. 5. reſol. 24. & par.5.tract.5.reſol.*50.quod ſi votum de materia leui v. g. recitandi quinquies in diem orationem Dominicam, vel Salutationem Angelicam, ſæpius transgrediatur, præciſa intentione prædicta,eſſe quoque mortale dicunt *Suar. vbi ſupra Filliuc. tract.26.cap.8.n.206.& alÿ*, quod non admittunt *Dia. & DD. apud eum loc. cit. & p. 5. tract.5. reſol. 36. &* 55. ea præcipuè ratione, quia ſingulæ transgreſſiones ſunt ſolùm veniale, ſed multa venialia, non conſtituunt vnum mortale. ergo.

6 Verum ſi ſponte vouens,poſtea pæniteat vouiſſe, non peccat mortaliter, quia ſicut non eſt peccatum non vouere,vel nolle vouere, ita nec nolle vouiſſe; ſecus tamen,

men, ſi intendat non adimplere votum emiſſum, vel doleat de eo adimpleto, vel adimplendo (non tamen ex tædio naturali) & ageretur de materia graui,quia ſuppoſito ta e votum obligare ſub mortali, nō adimplere, & propoſitum non adimplendi in futurum, vel dolere, & triſtari de adimpleto pro eodem reputantur *Sylu. v. votum 2.n.20. Nauar.in man.cap.12.ſub nu. 54. Suar.cit. lib. 5.cap.7. nu.4. ex D. Thom. Caiet. Soto, & alijs Bart. à S. Fauſto lib.1.de voto q.173.* qui dilucide per octo partes totam rem comprehendit *Regin.lib.18. nu. 239.* quod ſi vouens præter intentionem, vel non cogitans de uoto,illud adimpleat, ueluti uiſitando Eccleſiam, uel aliud faciendo iuxta promiſſa, ſatisfacit *Dia. par. 5.tr.13.reſol. 94. in fine,* dummodo hoc nō faciat per uim abſolutam *Sanch. in ſumma lib.4.c.11.n.68.* Dubitans autem an uotum
7 emiſerit, uel ne, ſi rationes dubitandi ſint pro utraque parte probabiles,non tenetur ad uotum, quia in dubio, melior eſt conditio poſſidentis ſuam libertatem *c. in pari delicto de regul. iur.in 6. Bar.à S.Fauſto ſup. qu.21. vbi recentiores;* ſi uerò probabiliter iudicat uotum emiſiſſe, nec habet rationes probabiles in contrarium, ſed ſolum coniecturas inſufficientes, tenetur uoto, *Sanch. lib.1.de matri.diſp.9. dub. 3. & Suar. cit. lib. 4.cap.5.alyque apud Regin.vbi ſupra n.276. & Henriq. lib.11.c.11. n.5.*
8 Ad tertium reſpondetur uotum iuxta diſtinctionem *reſol.192.n.1.* uel eſſe perſonale, uel reale,uel mixtum, ſi loquimur de perſonali, st. ieiunio,diſciplina, peregrinatione, & huiuſmodi, non poteſt per alium adimpleri regulariter, nec tenetur hæres, ſi uouens non adimpleuerit,neque ad expenſas peregrinationis; ſi de reali, quod dicitur à re, quæ promittitur, poteſt adimpleri per alium, imo ſi non adimpleatur in uita uouentis, tranſit obligatio ad hæredes, quod eſt regulare de omnibus promiſſionibus realibus *l. Paulus reſpondit ff.de pignor. l.fin.C.quæ res pignor. oblig. poſſ.* quando enim quis promiſit dare eleemoſynam, uel ædificare monaſterium, obligatus remanet, & proinde nihil impedit, quod uoto per promittentem non impleto in uita, impleatur à ſuo hærede poſt mortem, quatenus tamen eſt in hæreditate *d.l. Paulus, & l.2.ff.de pollicitat. c. ſi hæredes de teſtam.c.licet de vot.& c.ex parte de cenſib.* ſi tandem de mixto, quod participat de utroque, ut eſt peregrinatio ad Hyeruſalem, ibique Calicem aureum offerre; uel monaſterium ædificare, ibique habitum Religionis aſſumere, tunc ſi uouens non impleuerit in uita,tenetur hæres ad calicē, uel Eccleſiam ædificandam, non autem ad perſonalia *Sylu.v.votum 2.nu.10.& 11. Nauarr. ci..n.55. & 56. ex Abb. Innoc. Angel. & alijs Suar. vbi ſupra lib.4.cap.11. nu. 14. Sanch in ſumma lib.4 c.15.n.8 Filliuc.tr. 26.c.4.n.105.*
9 Vouens autem ieiunare tali die, uel orare, & huiuſmodi, non tenetur amplius elapſa die ſtatuta,idem dicitur de ieiunio, ab Eccleſia ſtatuto, uel officio diuino; non enim tenetur quis die ſequenti hæc agere, ſed confiteri de peccatis, hac de cauſa commiſſis per uoti tranſgreſſionem, ut de communi teſtantur *Nauar.cit.n.54. Sanch. & alij apud eum in ſumma lib.4. c.11.nu.42.* quicquid in contrarium dixerit *Sylu.v.votum 2.n.4.* quem fruſtra defendit idem Nauar. in caſu, quo non eſſet appoſita dies pro exequutione uoti, quia tunc uotum obligat ſtatim, ut ſupradictum fuit, & ſumus extra quæſtionem.

Ad quid obliget votum non nubendi,vel caſtitatis, vel Religionis?

SVMMARIVM.

1 *Votum non nubendi obligat ſub mortali ad obſeruantiam, poſt tranſgreſſionem tamen non peccat amplius vouens, reddēdo debitum, vel petendo; peccaret tamen iterū,ſi ſecundo, vel vltra nuberet; uerū non peccat contra votum fornicando, ſed contra præceptum Decalogi, quid autem in voto caſtitatis? n.2. vel Religionis? n. 3. vſque ad 6. quod non ſoluitur per promotionem ad Epiſcopatum,licet ſecuta profeſſione poſſit à Religione factus Epiſcopus exire. n. 7.*

8 *Vouens Religionem an poſſit intrare in mitiorem, ſi illa, in quā fuit votum emiſſum, erat arctior? & num ſatisfaciat per aſſumptionem habitus S.Io.vel S.Iacobi, Calatraua, vel Alcantaræ? & ſi ſit ſexagenarius, nū diſpenſet Epiſcopus?n.9.*

10 *Regulares eiecti ſunt annuatim requirendi ad redeundum, ſed an poſt eiectionem per ſententiam in perpetuum, vel ad tempus teneatur Religio*

gis eos recipere, item de modo in hoc tenendo iuxta decreta S. Congreg. iuſſu Vrb. 8. edita, quæ referuntur num. 11. 12. & 13. & an ſint liberi eiectione durante à votis paupertatis, & obedientiæ? nu. 14.

Reſolutio CLXXXXV.

1 AD primum reſpondetur votum non nubendi obligare ſub mortali ad obſeruantiam, quia eſt de meliori bono; melius enim eſt non nubere, quam nubere *ex Apoſt. 1. ad Corinth. c. 7.* & alibi in Euãg. & propterea eſt de fide, vt patet etiam *ex Trid. can. 10. de matrim.* bene verum eſt, quod conſummato matrimonio, non peccat amplius vouens reddendo, vel petendo debitum, quia votum fuit ſolùm non nubendi, non caſtitatis ſeruandæ; cum ergo illud vti factum, non poſſit amplius retractari *l. in bello §. facta de captiu. & poſtlim. reuer.* ceſſat omnis obligatio, neque peccat contra votum fornicando, ſed ſolùm contra præceptum decalogi, quicquid contradixerit *Caiet. 2. 2. q. 88. ar. 3.* nec votum eſt Papæ reſeruatum *Fauſt. lib. 1. hoc tit. qu. 77.* peccaret tamen contra votum nubendo ſecundo, vel vltra, ſolutis prioribus nuptijs, ſi votum fuit non nubendi abſolutè, quia indefinita æquipollent vniuerſali *l. ſi neceſſarias §. ſi annua ff. de pignor. act. Nau. in man. cap. 12. ſub n. 43. Sanch. lib. 9. de matr. diſp. 33. n. 23. Rodriq. in ſumma par. 2. cap. 96 concl. 2.* videtur tamen obſtare tex. *in l. boues §. hoc ſermone ff. de verbor. ſignific. cum concordant. per Gl. & Tiraquel.* ibidem, ſed
2 tu cogita. Qui verò vouit caſtitatem, & poſtea nubit, non ſolùm peccat nubendo, vti agens contra votum, ſed toties quoties petit, nullo autem modo quoties poſt matrimonium conſummatum petitus reddit, ſed ſi ſecundo nubit, eodem modo peccat, ut dictum eſt *Nauar. cit. num. 39. ex Caiet. et alijs Tol. lib. 4. cap. 17. nu. 11. Azor. 1. par. lib. 11. cap. 21. Sanch. citat. diſp. 33. & in ſumma lib. 4. cap. 21. num. 8. et infra reſol. ſeq.*

3 In voto autem Religionis plures ſunt diſtinguendi caſus; aut enim uotũ fuit de ingrediendo certum, & deſignatum monaſterium, & ſi ibi non recipiatur, ceſſat uoti obligatio *D. Thom. 2. 2. q. 88. ar. 3. ad 2. & q. 189. art. 3. ad 2.* ſed non ſufficit vna ſimplex rogatio, cum ſoleant ſuperiores negare prima, & ſecunda uice ad probãdum petentis ſpiritum *Caiet. d. q. 88. art. 3.* non tenetur tamen patefacere uotum, quo ſe ligauit iuxta *Azor. 1. par. inſtit. moral. lib. 11. cap. 22. q. 9.* niſi probabiliter putaret patefacto uoto admittendum iuxta *Bonac. diſp. 4. q. 2. pun. 5. §. 6. n. 16.* quod tamen negat Azor. cit. Vnde poterit in ſæculo liberè remanere, ſi repetitis rogationibus non fuerit admiſſus, uxoremque ad libitum ducere *Nauar. cit. n. 48. ex Angel. v. votum 3. § 11. Bonac. q. 11. pun. 5. §. 6. n. 18.* niſi ſuperiores mutata uoluntate eum recipere uellent ante nuptias *Layman. lib. 4. tract. 5. cap. 6. n. 4. Sanch. d. lib. 4. cap. 19. n. 71.* puta quia ex falſa informatione eum antea repuliſſent *Dia. par. 6. tr. 7. reſ. 51. in fine.*

4 Aut ſecundo uotum fuit abſolutum, & in uniuerſum de Religione, & tunc non liberatur ab obligatione uoti per repulsã ab uno, uel duobus monaſterijs, uel Religionibus, ſed plura, & plures requirenda, & requirendæ erunt, non tamen in dubio tenetur omnes Regiones peragrare; etenim ſi conſtat de ſua intentione, debet ſecundum illam agere, alias ſatis erit repulſam habuiſſe à quinque, uel ſex monaſterijs, ſeu Religionibus intra eandem Prouinciam *Sylu. cit. n. 17. Regin. lib. 18. nu. 380. Azor. autem rel. q. 2.* dicit, quod ſi talem repulſam habuerit a tot Religionum generalibus, uel ab uno, ſi uotum fuerit in una Religione hoc ſufficiat ad liberationẽ à uoto, quod ſi non recipiatur ex cauſa
5 ignorantiæ, ſiue doctrinæ, ſiue artis, non tenetur propterea eas addiſcere, niſi quando uouit, cogitando ad hoc, deliberaſſet etiam hoc facere, ſi ex tali cauſa non fuiſſet admiſſus *Azor. q. 4. in fine, Sanch. in ſum. lib. 4. c. 19. n. 61.* Femina verò uouens Religionem non tenetur ambulare per Prouinciam, ſed ſufficit ſi reijciatur à monaſterijs eiuſdem Ciuitatis, uel prope *Sanch. d. c. 16. n. 44.*

6 Sed poſito quod fuit admiſſus ad Religionem, an teneatur ad emittendam profeſſionem? reſpondetur, quod ſi intendebat ſe obligare perpetuo per profeſſionem, debet poſtquam fuit receptus, ibi perſeuerare, ſi uerò nihil de hoc cogitauit, obligatur ad ingreſſum ſecundum formam iuris, iuxta quam datur annus probationis. *D. Thom. 2. 2. q. 189. ar. 4.* non tamen poteſt intrare cum propoſito ſtatim exeũdi, quia uoto non ſatisfaceret, & propterea

rea

rea tenetur ſaltem experiri, num ſibi hoc expediat idem *Sanct. ad* 3. *Palud. in* 4. *diſt.* 38. *q.* 4. *art.* 1. *concl.* 2. *Sylu. cit. n.* 19. & addit *Regin. d. lib.* 18. *n.* 383. *ex Nauar. relat.* poſse licitè exire, quãuis nulla alia ſubſit cauſa, quam quod ille uiuẽdi modus ſibi diſpliceat, tamquam incommodus, aſper, & durus, ſi modo ſincerè hoc agat, etiam ſi uoto ingrediendi adiunxerit propoſitum remanendi in Religione. Ratio per eum eſt, quia ius canonicum concedit ei liberum egreſſum infra annum probationis *c. non ſolùm de regularib. in* 6. ſed hoc contradicit relatæ doctrinæ D. Thom. quem communiter ſequuntur DD. apud *Azor.* 1. *par. lib.* 11. *cap.* 22. *q* 6. & verè ampliatio Regin. non probatur *ex d. c. non ſolum* per eum allegato, quod non loquitur, quando præceſſit uotum, nec aliquid eſt immutatum circa hoc *per Trid. ſeſſ.* 25. *cap.* 16. *de regular.* per eum etiam allegatum, ubi ſtatuitur non poſſe nouitium, niſi intra duos menſes ante profeſſionem renunciare, aut obligare bona ſua, nec poſſe huic priuilegio renunciare, etiam cum iuramẽto, quod intelligit Regin. & malè de renunciatione libertatis, quã habet nouitius exeundi à Religione infra annum probationis, & exinde infert, eſse liberum egreſſum, quæ tamen illatio non procedit, præcipuè quando præceſſit uotum, ut latè docet etiam *Sanch. in ſumma lib.* 4. *c.* 16. *n.* 81. *ex eod. D. Tho. & alijs:* opinionem tamẽ Reginal. probabilem putat *Dian. par.* 2. *tr.* 17. *reſol.* 10. Quod ſi uouens Religionem

7 ſit ad Epiſcopatum promotus, liber non eſt à uoto, ſi Religionem non ingrediatur, quamuis poſt factam profeſſionem, poſſit ab ea licitè exire, Epiſcopatum aſſumendo *c. per tuas hoc tit.*

8 Dubium autem non eſt, quin uouens aliquam parricularem Religionem, poſſit ingredi ſtrictiorem *ex c. licet de Regular.* nõ tamen è contra, ſed ſecuta profeſſione in laxiori, quamuis peccatum ſit conſummatum ex voti transgreſſione, poteſt tamen in ea licitè, & citra culpam manere *c. qui poſt votum de regular. in* 6. *Angel. v. votum* 3 §. 17. *Sylu. cit. n.* 18. *ex D. Thom. ſimiliter cit.* ſed æquè arctã poteſt ingredi propria authoritate *Bonac. diſp.* 4. *q.* 11. *pun.* 5. §. 6. *n.* 4. *ex Sanch. in ſumma lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 26. quia uouens poteſt propria authoritate ſecundum eum commutare uotum in aliud æquale, ut etiam dicetur *infra reſolut.* 199. *n.* 27. *Azor. autem d. p.* 1. *lib.* 11. *cap.* 22. *q.* 12. dicit non poſſe priuata authoritate, quia ratio, ob quam permittitur intrare in ſtrictiorem eſt, quod alias votum eſſet impeditiuum maioris boni, quæ ceſſat intrãdo in æqualẽ. ſequitur *Regin. cit. ſub n.* 381. quod ſi ingreſſus bona fide, abſque ſua culpa eijciatur, iam ſatisfeciſſe voto dicẽdum eſt *D. Thom. rel. ad* 2. *Sanch. vbi ſupra n.* 93. nec tenetur aliam Religionem intrare *Bonac. n.* 25. vbi refert alios contrarium ſentientes, & vide *Dia. par.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 25.

9 Item non ſatisfacit quis voto Religionis per aſſumptionem habitus S. Ioannis, & minus S. Iacobi, Calatrauæ, vel Alcãtaræ, licet iſti æquites appellentur veri Religioſi iuxta *Sanch. cit. n.* 11. *Laym. lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 6. *n.* 2. ratio eſt, quia ſecundum communem vſum, & praxim taliter vouentes, non intendunt tales habitus aſſumere, ſed vbi viuitur in communi, longè à tumultibus, & curis ſecularibus, vt dicunt DD. cit. contrarium tamen volunt *Rodriq. in ſumm. par.* 2. *cap.* 95. *n.* 8. *Azor. lib.* 13. *cap.* 4. *q.* 4. *& alij;* ſenex autem ſexagenarius Religionem vouens poteſt ab Epiſcopo diſpenſari iuxta DD. apud *Dia p.* 9. *tr.* 8. *reſol.* 2.

10 Eiecti verò poſt profeſſionem propter incorrigibilitatem ſunt annuatim requirendi ad redeundum, alias excommunicantur, in tali cenſura manſuri, donec reuerrantur *c. fin. de regular.* vnde non placet quod contradicit *Regin. cit. n.* 417. *ex Nau. & Azor.* non poſſe st. redire, nec teneri Religionem eos admittere, dum in perpetuum per publicam ſententiam iudicũ regularium ad id deſtinatorum fuerunt eiecti; alias fruſtra requirerentur ad redeundum, nec eſt in eorum poteſtate facere de Religioſo, non religioſum, niſi per talem ſententiam fuiſſent damnati ad perpetuum, vel temporalem carcerem, tunc durante tempore, non tenetur ſuperior eos recipere, vel adeo enormia eſſent delicta, vt tradendi eſſent curiæ ſæculari, quod neque ſpectat ad ſuperiores regulares, ſed ad Inquiſitorem Pontificis, vt dictum eſt ſupra v. degradatio cum praxi, quæ in tali functione ſeruatur, *& reſol.* 82. *n.* 17. Quibus conformia videntur ea, quæ

11 mandauit S. Congr. iuſſu Vrb. 8. *die* 21. *Septembris* 1624. *in decr. de Regular. Apoſtat. & eiectis* §. *rurſus, videlicet, Rurſus ſtatuit,*

vt

vt fugitiui Apoſtatæ, ſiue habitum regularem deferant, ſiue non, poſſint ac debeant ab Epiſcopo loci, vbi moram trahunt in carceres cõyci, ac ſuperioribus Regularibus conſignari, ſecundum Regularia inſtituta puniendi, vtq; ipſi quoque ſuperiores teneantur eos perquirere, ad Religionem reducere atque efficere, vt apprehendantur, ſalua tamen in omnibus facultate ordinarijs locorum attributa decreto Concil. *cap.3.ſeſſ. 6. Quod ſi Apoſtatæ huiuſmodi citra montes infra quatuor, vltra montes vero infra octo menſes à præſentis decreti publicatione inchoandos, ſua ſponte ad ſuã quiſque Religionem redierit, tum pœnarum omnium ipſis propter apoſtaſiam inflictarum, aut infligendarum remiſſionem, atque impunitatem aſſequantur. Ita tamen vt debeant à ſuperiore abſolutionem humiliter petere, & corã eo culpam fateri, atque emendationem polliceri; ſuperior verò e contra benigne illos teneatur excipere, ab huiuſmodi pœnis abſoluere, & paterna charitate complecti.*

12 *Ad hæc vt in poſterum Religionibus nullus legitimè profeſsus eijci poſſit, niſi ſit verè incorrigibilis; verè autem incorrigibilis minimè cenſeatur, niſi non ſolùm concurrant ea omnia, quæ ad hoc ex iuris communis diſpoſitione requiruntur; ſublatis hac in parte ſtatutis, & conſtitutionibus cuiuſcumque Religionis, & ordinis, etiam à Sede Apoſtolica approbatis, & confirmatis; verum etiam vnius anni ſpatio in ieiunio, & pœnitentia probetur in carceribus, proindeque vnaquaque Religio priuatos habeat carceres in qualibet ſaltem prouincia; Elapſo autem anno ſi nihilominus non reſipuerit, ſed animo indurato in ſua pertinacia perſeuerauerit, ne contagione peſtifera plurimos perdat, tamquam pecus morbida, ac membrum putre eijci tandem poſſit, ſed ab ipſomet Generali tantùm de conſilio, & aſſenſu ſeu Patrum ex grauioribus Religionis eligendis in ſingulis Capitulis, vel Congregationibus generalibus; tuncque nonniſi inſtructo ſecundũ eorum ſtilum, & conſtitutiones proceſſu, & plenè probatis cauſis expulſionis ad ſacrorum Canonum præſcriptum. Interea tamen vſque ad primum generale capitulum, ſeu Congregationem proxime celebrandam, ſi quempiam ex iuſtis, & neceſſarijs cauſis expellere oportebit, electio fieri poſſit à Generali cum conſilio, & aſſenſu ſex Patrum, vt ſupra, quos idemmet Generalis eligere debeat infra quatuor menſes à præſentis decreti publicatione; ſeruata tamen in reliquis forma ſuperius præſcripta. Sic verò eiecti quamdiu non redierint ad Religionem, in habitu clericali incedant, atque ordinarij loci iuriſdictioni, & obedientiæ ſubſint, proindeque Generalis illicò expulſionis ſententiam eidem ordinario notificare teneatur. Cæterum S. Congregatio Religionum ſuperiores ſeriò admonet, ac per Ieſu Chriſti viſcera obteſtatur, vt memores paternæ charitatis, & manſuetudinis, quam profitentur, nihil intentatum relinquant, vt lucrentur animas ſuorum ferè in profundum malorum delapſas, antequam grauiſſimum, atque extremum expulſionis remedium experiantur. Idq; eo magis, quod ſubditorum ſanguinem, qui ex malo negligentium, & ſui officij immemorum Prælatorum regimine peribunt, Dominus noſter Ieſus Chriſtus in ſupremo Dei iudicio de eorumdem Prælatorum manibus ſit requiſiturus.*

13 *Præterea ſtatuit, vt ijdem ſuperiores nemini ex Religioſis expulſis literas teſtimoniales concedant, illos ad Sedem Apoſtolicam remittẽtes, vel iubentes aliam ingredi Religionem.*

Item vt eiecti extra Religionem degentes ſint perpetuo ſuſpenſi ab exercitio ordinum, ſublata Ordinarijs locorum facultate dictam ſuſpenſionem relaxandi, aut moderandi.

Ac poſtremò eſſe innouandam; & ſuæ Beatitudinis authoritate innouat conſtitutionem fel. record. Gregor. 9. relatam in c. fin. de Regul. ac propterea declarat, eam conſtitutionem in ijs quoque vendicare ſibi locum, ſeruandãque eſſe, qui iuſtè, diffinitiueque, ac iuris ordine ſeruato, expulſi fuerint; dummodo tamẽ in expulſis huiuſmodi ſubſit ſpes euidens emẽdationis ex litteris ſaltem teſtimonialibus ordinarij, cuius conſcientiam in his litteris concedendis S. Congr. ſeriò onerauit.

14 Non eximitur tamen eiectus à voto caſtitatis, emanato in actu profeſſionis, ſed ab obedientia, cum non habeat, cui obedire, verum *Nauar. in comment. 2. de Regular. n. 35.* quem alijs relatis ſequitur Bonac. vbi ſupra rectè docet debere obedire Epiſcopo, quem impugnat *Regin. lib. 18. n. 418,* quia obedientia fuit promiſſa ſuperiori illius Religionis, vbi intrauit, & ſucceſsoribus eiuſdẽ, non autẽ Epiſcopo, ibi et *Nau. n. 421.* docet liberũ eſse à voto paupertatis, in quantum poſſit victum ſibi acquirere, & veſtitum clericalem, in quo debet incedere, donec iterum recipiatur, & reliqua bona acquiſita, & acquirẽda ſpectare ad idem monaſterium *DD. apud Bonac. hoc tit. diſp. 4. q. 11. pun. 5. §. 6. num. 26.*

Vtrum & quibus in caſibus poſſint vota filiorum, aut coniugum, vel ſeruorum irritari à Parentibus, vel Tutoribus, aut Tutricibus, ſeu Curatoribus, vel ab eiſdem coniugibus, aut Dominis? Num ſemel irritata, ſint ſemper irrita, & quãdo vota cæterorum poſſint diſpenſari, vel commutari cum cauſa, vel ſine, & à quibus?

SVMMARIVM.

1 *Voti irritatio quid ſit? ſi fiant à filijs, vel altero coniuge, ſiuè ambobus, vel à ſeruis, an, & quando poſſint irritari à parentibus, vel altero coniuge, vel dominis. n.2. & 9. Si fiant de caſtitate, vel Religione à filijs poſt pubertatem non ſolùm nequeunt irritari, ſed neque poſſunt propterea à Parentibus exhæredari, quamuis antea ingrati fuiſſent n.3. Sed quid fiet de bonis caſtrenſibus, vel quaſi, aut aduentitijs, & profectitijs? n. 6. An & quando poſſint etiam à Tutoribus, ſeu Tutricibus, vel Curatoribus irritari? n.7. Quæ irritandi poteſtas eſt de iure naturali, non ſpirituali, vel eccleſiaſtico. n.8. Sed an ſemel irritata tã à Parentibus, quã à prædictis ſint perpetuò irrita? n.9. vſque ad finem. Quid de votis ieiunandi, vel ſimilibus emiſſis ab altero coniuge, quando afferunt, vel non afferunt præiudicium domeſticæ gubernationi. nu. 13. Quid de voto peregrinationis Hyeroſolim. num.14. & vel voto caſtitatis ab vtroque ex conſenſu emanato? n. 21. cum multis ſeqq. Vnius ex coniugibus cum iuramento abſque ſcitu alterius an ſit licitum? n. 22.*

4 *Voti diſpenſatio quid ſit? & an poſſit diſpenſari licitè etiam à Pontifice ſine cauſa? Quidue eius commutatio? n.5.*

26 *Vota Regularium tam antè, quàm poſt ingreſſum an, & quando poſſint irritari ab eorum ſuperioribus, etiam illis inuitis, quamuis fuerint ab eiſdem ſuperioribus confirmata? n.27. Tranſeundi ad arctiorem, nequeunt irritari ab eorum ſuperioribus, imò poſſunt de iure communi ab illis impleri, etiam iſtis inuitis, petita licet non obtenta venia, hodie verò eſt ſeruanda bulla Vrb.8. quæ dat modũ tenendum; & quid de votis Nouitiorũ? num. 28.*

29 *Põtifex an poſſit vota omnium ſibi ſubditorum irritare, vel diſpènſare, etiam ſi ſint ſolemnia? n.30. & in quibus poſſint diſpenſare Epiſcopi, & Superiores Regulares erga ſuos ſubditos? n.31. vſque ad 34. vbi quod aliquando poſſunt diſpenſare, ſed non irritare, licet habeant vtramque poteſtatem. diſpenſantes autẽ, uel commutantes uota Pontifici reſeruata, ſunt ipſo facto excommunicati, nec ualet diſpenſatio, vel commutatio ibidẽ ſub n.31. An autem requiratur iuſta cauſa, & quæ talis ſit? n. 38. vſque ad finem.*

35 *Vota Nouitiorum an, & quando poſſint diſpẽſari à ſuis ſuperioribus? & n.36. An monialium à ſuis Abbatiſſis, uel irritari? nu.37.*

Reſolutio CLXXXXVI.

1 IRritatio eſt anullatio obligationis voti, ex arbitrio voluntatis poteſtatem
habentium; vt infra; Pater enim poteſt ir-
2 ritare vota filij ſui vſque ad pubertatem,
etiam ſi eſſent iurata, vt legitur in *lib. Num. c.30. D. Thom. 2.2. q.88. a.9. & q.89. art.9. in fine*, omneſque DD. hoc docere teſtantur *Suar. de Relig. tom.2. lib.6. hoc tit. c.6. nu.1. & alij apud Sanch. de matrim. lib.9. diſp. 41. n.3.* prout Dominus vota ſerui quandocumq; ſi præiudicant ſeruitijs ſibi debitis, quamuis ante ſeruitutem facta proponantur *argum. c. noluit 33. q.5. D. Thom. cit. art.8. & ad 2. Dian. par.7. tr.7. reſol.27.* nec peccant iſti poſt irritationem, illa non obſeruando *d. c. 30. Num c. noluit c. puella 2o. q.2. & c. mulier 32. q.2. l.2. §. uoto ff. de pollicit. Sylu. v. votũ 4. n.1. Dia. cit. & par.9. tract.8. reſol.15.* quod non legitur *in l. filius familias de action. & obligat. & l. tam ex contract. ib. de iudic.* gratis ad hoc propoſitũ allegatis à *Reg. de Marin. to.1. reſol.145. n.12.* Poſt verò pubertatem, quæ terminatur in 14. anno completo per maſculos, & in 12. per feminas *l. fin. C. quando tut. uel curat. d. c. puella. & §. 1. inſtit. quib. mod. tut. fin.* valida ſunt eorum vota, tam ſimplicia, quàm ſolemnia perſonalia (præciſa diſpoſitione Triden. de qua ſtatim dicam, & exceptis votis ſeruorum, quæ durante ſeruitute non valent, in quacumque ætate facta ſint contradicente domi-

no

no *cap* 1. 2. *et* 5. *de ſeru. non ordin.*) nec
3 poſſunt parentes ea irritare, niſi ſint realia, & ſibi præiudicantia, vt infra, imò neque de iure ciuili poſſunt prohibere filios ad Religionem intrare; quod ſi ipſis inuitis profiteantur, nequeunt propterea eos exhæredare, ſed ad minus in legitima inſtituere *l. Deo nobis* §. *hoc etiam C. de Epiſ. & Cleric.* & quod magis eſt, quamuis patri ingrati extiterint ex cauſis in § *aliud quoque capitulum Auth. vt cum de appell. cognoſc.* exhæredari tamen neque poſſunt, profeſſione ſequuta *c. fin.* 19. *qu.* 3. & licet Grat. d. tex. collector, de ſuſpecto accuſetur ab *Alciato* 4. *Parerg.* 23. ab hac tamē calumnia eum defendit *Couarr. in c. Raynucius n.* 202. *de teſtam. ex Harmenopolo* 5. *epitomat. iuris* 3. qui teſtatur ita etiam Iuſtinianum ordinaſſe, ætatem tamen circa vota ſolemnia *Trid. ſeſſ.* 25. *c.* 15. extendit vſque ad annos 16. ante quam completam profeſſio eſt nulla, vt ibi.

4 Diſpenſatio verò eſt anullatio obligationis voti, ex rationabili cauſa, de qua infra *n.* 38. iſta n. ceſſante, peccatum committunt diſpenſans, & diſpenſatus, etiam ſi diſpenſatio fieret à Pontifice *D. Tho. cit. art.* 12. *& in* 4. *diſt.* 38. *vbi Ricchar. & Palud. q.* 4 *art.* 2. *concluſ.* 2. *Caiet. d. art.* 12. *& in ſumma v. diſpenſatio c. vlt. Sylu. eod. v. diſpenſatio n.* 5. *Nauar. in man. cap.* 12. *n.* 76. *verſ. ſexto dicimus. Suar. cit. cap.* 17. *n.* 2. vbi rationem aſſignat, materiamque funditus explanat. Nec eſt ſimplex interpretatio voluntatis, vt putant *Palud. cit. ar.* 4. *& alij.* ſed vera obligationis relaxatio, vt communis opinio, Eccleſiæque vſus probat ex *c.* 4. *de iur. iurando D. Thom. d. diſt.* 38. *q.* 1. *art.* 4. *Sot. alijque apud Fauſt. lib.* 3. *hoc tit. q.* 2.

5 Commutatio ſiue redemptio, quæ pro eodem ſumuntur *iuxta c.* 2. *de voto*, eſt anullatio obligationis voti cum ligamine ad aliquod aliud faciendum, vel dandum *Caiet. d. ar.* 12. *Sylu. v. votum* 4. *Tolet. lib.* 4. *c.* 13. *n.* 9. *& ſeq. Nauar. cit. n.* 63. vbi addit ex eod. *Caiet. dic. ar.* 12. habentem poteſtatē diſpenſandi, & commutandi, poſſe partim diſpenſando, partim commutando relaxare votum ſine cauſa omnino iuſta ad relaxandum, imponendo aliquid dandū, vel faciendum à vouente, quamuis minus eo, quod vouit, an autem ſit neceſſaria cauſa legitima, etiā in commutatione, & à quo fieri debeat, vide *infra reſ. ſeq. n.* 1. *& ſeq.* Ex quibus patet doctrinam Regent. cit. in omni st. contractu obligari filium familias, præterquam in voto, & mutuo, quamuis ibi non probetur exceptio, ſed in alijs iuribus ſupra relatis, & in *titulis ff. & C. ad Senat. conſult. Macedon.* non poſſe intelligi de voto perſonali, & ſolemni poſt
6 pubertatem, & ne quidem de reali indefinitè, nam de bonis caſtrenſibus vel quaſi diſponere poteſt tamquam paterfamilias *l.* 1 §. *nec caſtrenſe ff. de collat. bonor. & l. cum oportet C. de bon. quæ liber. Praſ. de Franch. deciſ.* 70. *&* 181. *n.* 5. *Suar. tom.* 2. *lib.* 6. *hoc tit. c.* 5. *n.* 1. *ex Couar. Barb. Sylu. & alijs*; in bonis autē profectitijs poteſt pater totaliter, & in aduentitijs, quo ad vſum fructum vota filij familias irritare *D. Thom.* 2. 2. *qu.* 88. *art.* 8. *&* 9. *d. l. cum oportet*, & quamdiù in eius poteſtate eſt, etiam ſi eſſet ſexagenarius, niſi eſſet emancipatus, vt docēt *Gloſ. in l. fin.* §. *pupillus v. pupillus ff. de verb. obligat.* ibique omnes ſcribentes, & ex Neotericis *Sanch. de matrim. lib.* 6: *diſp.* 39. *ſub n.* 10. *verſic. cæterum, vbi alij*, ratio eſt, quia, qui eſt in poteſtate alterius, nihil ſuum habere poteſt §. *item vobis inſtit. per quas perſ. nobis acquir.* reiecta opinione Ang. Syluest. & aliorum relatorum ab eodem Sanch. & volentium non poſſe poſt 25. annos, quia hoc procedit in matre poſt mortem patris, quæ non habet filios in poteſtate §. *femina inſtit. de adopt.* Vel in
7 Tutore, aut Curatore, qui ſimiliter poſſunt ea irritare *c. puella* 26. *q.* 2. *D. Thom. cit. art.* 9. *corp.* vbi etiam de matre hoc docet, dum loquitur in plurali, poſſe ſt. per parentes, ergo includitur etiam mater, & tā de iſta, quàm de illis hoc quoque probāt *Suar. cit. d. c.* 6. *n.* 21. *&* 22. *ex Apoſt. ad Galat.* 4 *& alijs. Sanch. in ſumma lib.* 4. *c.* 35. *n.* 6. *&* 79. *Dian. par.* 6. *tr.* 7. *reſ.* 22. *& par.* 9. *tr.* 8. *reſol.* 14. & iſtos verum eſt irritare poſſe vſque ad 25. annos, quia tunc terminatur minor ætas de iure communi *ex l.* 1. *& toto ferè tit. ff. de minor.* 25 *ann. & in tit. de curat. inſtit. in princ.* de iure verò Regni vſq; ad 18. *in prag.* 2. *de minor.*
8 Vnde rectè docet *Azor. par.* 1. *moral. lib.* 11. *hoc tit. c.* 17. *q.* 3. hāc poteſtatē irritandi in prædictis perſonis iuxta diſtinctiones relatas nō eſſe eccleſiaſticā, aut ſpiritualē, ſed naturalem, & œconomicam, ideoque etiam infidelibus conuenire. Quod autem dicunt *Sylu. v. votum* 4. *n.* 2. *& Nauar. c.* 12 *ſub n.* 64. votum st. filij minoris dicentis ſe & ſua bona monaſterio per profeſſionem

non poſſe à prædictis irritari, neque quo ad bona, ſi fiat in ætate annorum 16. vt ẽt videtur probari *in c. in præſentia de probat.* intelligendum eſt de bonis caſtrenſibus; vel quaſi, vt ſupra, ac etiam de aduentitijs, quo ad proprietatem, *auth. ingreſſi,& auth. ſi qua mulier C. de ſacroſ. Eccleſ.* quia vſus fructus iſtorum pertinet ad Patrem *d. l. cum oportet, &* §. 1. *Inſtitut. per quas perſon. nobis acquir.* ſed illa totaliter ad filiũ. Profectitia verò ſunt omnino patris, de quibus non poteſt filius in illius præiudiciũ diſponere vouendo, vt ſup. Ex quibus

9 cõſequẽter quæri poteſt, an vota perſonalia filij, vel coniugis ſemel irritata à patre, vel altero coniuge (qui poſſunt ea irritare modo, quo ſupra, etiam ſi eſſent iuramento firmata, vt in cit. *lib. Num. cap.* 30. *D. Tho. vbi ſupra, & q.* 89. *ar.* 9. *in fine.*) ſint in perpetuum irrita, vel aliquando reuiuiſcant? quo circa, ſi ſint emanata infra pubertatem, & irritata ab alterutro ex prædictis, dubio procul irrita perpetuò ſunt; ſecus ſi non fuerint irritata, dummodo facta poſt vſum rationis, vtrumque legitur in *cit. c.* 30. *Num. & apud D. Thom.* 2. 2. *q.* 88. *corp. in fin.* vbi hoc limitat in voto ſolemni, quod ne quidem valet poſt vſum rationis, ſed infra pubertatem, licet irritatum non fuerit, non ex natura ſua, ſed ex ſtatuto Eccleſiæ, quod non obligat, niſi terminata pubertate ſt. in 14. anno *c.* 1. *& c. ad noſtram de regular. in* 6. ex Trid. autem poſt 16. annos completos *ſeſſ.* 25. *c.* 15.

10 Quæ quidẽ vota emanata infra pubertatem, Pater poteſt reuocare etiam poſt eam *Caiet.* 2. 2. *q.* 189. *art.* 5. *Nauar. in man. c.* 12. *n.* 71. *Azor. lib.* 11. *cap.* 17. *q.* 7. *Leſſ. lib.* 2. *de iuſt. c.* 40. *n.* 80. ad ſimilitudinem reſtitutionis in integrum, quę conceditur minoribus, etiam poſt maiorem ætatem infra quadriennium à die lapſus vltimi diei 25. annor. de geſtis cum læſione in minori ętate *l.* 2. *et fin. C. de temp. in integr. reſtit.* & conſequenter illis reſtitutis, non ſolùm non tenẽtur ad promiſſa, ſed ſi iterum cõtrahunt, & læduntur, iterum reſtituuntur *l.* 2. *et* 3. *C. ſi ſæpius in integr. reſtit. poſtulet.* & licet ea vota, ſi ſint mulierum, pater non irritauerit, poterunt tamen irritari à viris poſt matrimonia contracta ex eiſdem rationibus, quia iſti ſuccedunt in eandem poteſtatem, quam habebat pater, vt docet *Sanch. de matrim. lib.* 9. *diſp.* 41. *nu.* 3. 4. *et* 5. vbi hoc ampliat in votis realibus ęmiſſis intra 25. ann. ſi non fuerint confirmata à parentibus, vel Tutoribus, aut Curatoribus, vel ratificata per eaſdem filias, aut filios tempore habili *argum. l. Zenodorus C. ad S. C. Maced.* & docet in pũcto *Suar. to.* 2. *de relig. c.* 6. *hoc tit. n.* 12. (licet cõtrariũ quando mulieres erant ſui iuris, quamuis minores, puta, quia carebant patre, vel tutore aſſerat idem *Sanch. diſp.* 39. *nu.* 26. quod vt infra *n.* 15. dicã, mihi non placet.)

11 Imò, & quod magis eſt, irritari poſſunt etiam ſi dubium ſit, an emiſſa ſint infra pubertatem, vel poſtea, vt ex *D. Thom. Soto, Aragon. et alijs probat Sanch. cit. lib.* 2. *diſp.* 41. *n.* 39. ratio eſt, quia in dubio iudicandum eſt pro libertate potius, quam obligatione voti *arg. c.* 1. *de iure iur. in* 6. *et l. quicquid aſtringendæ de verb. oblig.* Gl. *in c. ex parte de cenſib. idem Sanch. ibidem lib.* 1. *diſp.* 9. *n.* 11. & vlterius quia licet impubes poſt vſum rationis poſſit peccare mortaliter, & ſe obligare diabolo *c.* 1. *de delict. puer.* & à fortiori Deo per votum iuxta *Gloſs. et DD. in c. mulier* 32. *qu.* 2. nihilominus, quia regulariter loquendo, illa ætas non eſt ſufficiens ad perfectè deliberandũ in negotio tàm graui, & quia vinculum uoti, quatenus in futurum obligat, arduũ, & periculoſum eſt, & in eo emittendo, quando, uel quomodo expediat, poteſt impubes errare, ideo ualde conſentaneũ eſt rationi naturali, ut pro aliquo tempore uoluntas eius, etiam poſt completum rationis uſum pendeat à uoluntate patris, poſſitq; ab eo tolli, uel confirmari *Suar. cit. ſub n.* 3. quæ ratio militat ẽt in uotis realibus irritãdis à viris, vel Tutorib. adhuc infra quadrienniũ poſt lapſum 25. annorum, (à Parẽtibus n. poſſũt iſta ſẽper irritari, vt ſup. *n.* 6.) quia in illa ætate conſiliũ minorum eſt infirmum, multiſque captionibus ſuppoſitum, multorumque inſidijs expoſitum, ut dicit *Vlpian. in l.* 1. *ff. de minor.* qua de cauſa competit eis in integrũ reſtitutio contra omnia in ea ętate geſta, ſi fuerint læſi *d. l.* 1. *et l.* 1. *et toto ferè tit. de in int. reſtit. l.* 3. *C. eod. et c.* 1. *eod. tit* & ſimiliter poſt ſemel irritata amplius nõ reuiuiſcũt.

12 Aut uota ſunt emanata poſt pubertatẽ, & iterum diſtinguo, aut loquimur de uotis perſonalibus, & exceptis emiſſis in profeſſione regulari, quæ non ualent ante 16. ann. ex Trid. cit. cætera ualent, & nequeunt irritari à parentibus, ut in *d. c.* 30. *Num. & docet* D. Thom *cit. art.* 9. *corp. in fin.*

San-

Sanch. vbi ſup. diſp.41. ſub n.5. ſed poſsũt
ſuſpendi à viris vota caſtitatis conſtante
matrim. vt latius dicam infra *n.16.* quæ tñ
ſuſpenſio non operatur, ut poſſint vouen-
tes petere, vt probatur *in c.placet, & c.qui-
dam de conuerſ.coniug.* quia nullum in hoc
præiudicium virorum conſiderari poteſt
*D.Bonau.in 4.diſt.32. in expoſit. litt.num.4.
Gl.in c. manifeſtum 33.quæſt. 5. Innoc. Hoſt.
& Io. Andreas in c.ſcriptura de voto, D.An-
ton.3.par.tit.1.cap.22.§.1. in fine, Ang v.vo-
tum 2.n.8. Sylu.eodem 5.q.1. Tabie.matrim.1.
q.3. in fine, Nauar.in man.c.12.n.64. Valent.
2.2.diſp. 6.q.6. hoc tit.p.6. diffic.ult.Graff.1.
par.deciſ.lib.2.c.24.n.8.& par.2.lib.2.c.12.n.
45. Azor.inſtit. mor.lib.11.c.17.q.12.* Sicuti
13 poſſunt ab eiſdem viris ſuſpendi vota
uxorum de ieiunando, & ſimilia, quę
præiudicium ſibi, & domeſticæ guberna-
tioni afferre poſſunt, quia alias cogerentur
facere ſeparatas commeſtiones cum du-
plicato diſpendio, ad quod non tenentur
c.noluit, & c.manifeſtum 33.q.5. ſecus ſi ſint
de non furando, vel non mentiendo, &
huiuſmodi ex ratione à contrario ſenſu *D.
Bonau. & alij cit.n.antec. Suar.ſup.lib.6.c.4.n.
4.* vbi hoc ampliat in votis realibus, ſi vxor
habeat res aliquas, de quibus diſponere
poſſit ſine præiudicio viri ex *Abb.in c. ſcri-
ptura de voto, & Palud.in 4.diſt.38.q.3.n.10.*

Quod autem dictũ eſt de viris reſpectu
vxorum in hac materia, dicendum eſt de
uxoribus reſpectu virorum, quia in ſpec-
tantibus ad uſum matrimonij, ad paria iu-
dicantur *ex Apoſt. 1.ad Corinth. 7. ibi, vir
ſui corporis poteſtatem non habet, & c. gaude-
mus de diuortijs Gloſ.in c.manifeſtũ 33.qu.5.
Innoc.in cit.c.ſcripturæ, Sylu.v. votum 5. q.1.
Suar.cit.n.10.* vbi addit *n. 12.* & verum eſt
14 hoc procedere in votis perſonalibus, vti
præiudicantibus matrimonij vſui præter
votum peregrinationis Hyeroſol. quod ſi
fiat à viro, non poteſt irritari, neque im-
pediri ab uxore, quæ poteſt ſequi virum
*c.multa, & c.quod ſuper his. ibique Gloſſ. hoc
tit. D.Thom.in 4.diſt. 32. art.1.ad 4.* qui e-
tiam hoc limitat *quodlib.4.ar.11.* & ſequi-
tur *D.Antonin.3.par. tit.1.c.22.§.1.* quando
vxor nollet eum comitari, eſſetque iuue-
nis, & relinqueretur cum periculo incon-
tinentiæ, quia ex iure naturæ tenetur vir
illud præcauere, vnde tunc ſatisfacere di-
cit redimendo votum, nec poſſit vir coge-
re vxorem, vt ipſum comitetur, cum ſit
res grauiſſima, & valde oneroſa, vt per-
cipitur ex d.c. quod ſuper his, Vxor autẽ
inuito viro nequit tale votum facere, quia
in ea eſt maius periculum caſtitatis, nec
eſt apta ad ſubſidium Terræ ſanctæ, ſicut
vir, quæ eſt ratio, cur hoc permittatur
viris ex iuribus citat. Idem *Sanct.in 4.diſt.
32.art.4.ad 1.* quod à fortiori locum habet
in alijs votis ſimilibus, ab vxoribus emiſ-
ſis, ad quæ non tenentur viri concurrere
Suar.cit.n. 12. quod autem dicitur *in cit.c.
quod ſuper his in fine*, poſſe st. mulieres e-
mittere votum peregrinandi ad Terram
ſanctam, præcipuè ſi ſint diuites, & duce-
re poſſint bellatores, alias votum redimãt,
eſt intelligendum de non nuptis, quia nõ
tenẽtur viri ad tam magnas expẽſas, ſolu-
to tamen matrimonio, dic vt infra *n.16.*
15 Aut agitur de votis realibus, & excep-
tis bonis caſtrenſibus, vel quaſi, & propri-
etate bonorum aduentitiorum, quia in
iſtis Pater habet vſum fructum ex *l. cum
oportet C.de bonis, quæ liberis, alijſque ſupra
cit.* & ſi emanata ſint infra 25.ann.de iure
cõmuni, & infra 18.de iure Regni ex *Prag.
2. de min.* poſſunt irritari à Tutoribus, ſeu
Tutricibus, uel Curatoribus *D.Th. 2.2.q.
88.a.8.& 9.Praeſ.de Frãch. dec.70. & 181.
n.5. Suar.de Relig.to.2.lib.6.c.6. n.22.* etiam
infra quadrienniũ poſt lapſum ætatis præ-
dictæ, vt ſupra *nn.7.& 10.* (quia à Paren-
tibus poſsunt sẽper irritari, vt ſup.*n.6.*) nec
amplius reuiuiſcũt *Sanch.de matrim.lib. 9.
diſp.41.n.3.* qui tamen *diſp.39. n. 26.* con-
trarium docuit de votis mulierum, quan-
do non fuerunt irritata à parentibus, vel
Curatoribus, erantque ſui iuris, puta quia
carebant Patre, vel Tutore, & poſtea nup-
ſerunt, quod st. ſi tempore nuptiarum e-
rant in ætate legitima, non poſſint irritari
à viris, ſed nullum Doctorem allegat, ſo-
lũque dicit, quia alias obligatio uoti rea-
lis explendi nõ tranſiret ad hæredẽ; quod
addit eſſe contra omnes, ſed ego puto,
ſalua reuerentia, eũ falli, quia tunc obliga-
tio voti realis tranſit ad hæredes, quando
eſt facta in ætate legitima, alias reſcindi-
tur, vt in iuribus ſupra *n.10.* relatis, iſta
autẽ ſupponitur facta in ætate minus le-
gitima, ergo poteſt reſcindi, & conſequẽ-
ter uota irritari, etenim hæc irritatio cõ-
petit ratione defectus iudicij, quod in illa
ætate ſupponitur infirmum, ut dixi *n.11.*
in fine, quà de cauſa poſſunt irritari à pa-
rentibus, uel Tutoribus, ſeu Tutricibus,
aut Curatoribus, & numquam reuiuiſcũt,

ut

ut ipſe loco cit. & alij probant, ſed uiri ſuccedunt in locum iſtorum, ut idem *Sāch.d.n.3.* fatetur, & probat, ergo eodem modo poſſunt irritare iſti, ſicut illi, ex paritate rationis argum. §.pari ratione inſtit. quibus mod. ius pat.poteſt.ſolu.cum alijs uulgat.

16 Dubitari etiam poteſt, circa uotum caſtitatis, uel ſimilia emiſſa ab uxore conſtante matrimonio eod. tempore implenda, uel dilata ad tempus ſoluti matrimonij: quo ad primum reducitur ad uotum de non petendo (quia reddere tenetur etiam ſi de licentia uiri uouiſſet,qui poteſt ad maiorem ſecuritatem, illam reuocare ut ſtatim probabo) quod aſſimilatur illis de non furando, uel non mentiendo, & ſimilibus, quæ ex ſupradictis n. 13. patet irritari non poſſe, cum nullum præiudiciū viro afferant, & proinde hanc negatiuam videtur docere Pontifex *in c. quidam de conuerſ. coniug.* & clarius *Grat.in c.manifeſtum §.ex præmiſſis 33.q.5. ibique Gloſ.Syluius in 2.2.D.Thom. tom.1.q. 88. art.8.concluſ. 7. Valent.tom.3.diſp.6.q.6. Nauar. in ſumm.c.12.n.61.Azor.to.1.lib.11.c.16.q.ult. & cap.17.q. 12.Suar.de relig. tom.2.lib.6.hoc tit.c.4. nu.17. Filliuc. tom.2. tract.26.cap.8. n. 236.* & à fortiori non poterit irritari in ſecundo caſu, quando poſt ſolutum matrimonium nullum omninò præiudicium viri effingi poteſt *Caiet. 2. 2. q.88. art.8.§. ad hoc dicitur Palud. in 4. diſt.38. q.4. ar.2. concl.11.n.29 D. Anton.2.p. tit.11.cap.2.§. 6. Roſella hoc tit. 2.n.7.et 13.*

17 Alij dicunt omnia vota vxoris in quacumque ætate emiſſa conſtante matrimonio poſſe per virum irritari, etiam ſi de licentia ſua poſtea reuocata, fuerint emiſſa,nec ſoluto matrimonio reuiuiſcere; peccare tamen virum irritando ſine cauſa,minimè cum cauſa, quod probari aiunt ex *lib. Num. c.30.c.manifeſtum 32.q.5.& c.fin. 33. qu.5. D.Auguſt.lib.4. q.59. in Num.ubi Gl. ordinaria d.c.30.D.Ambroſ.lib.de parad. c.10.D.Bonau.in 4.diſt.32. in expoſit.lit.n.4. Abb.in c.cariſſimus n.4. de conuerſ.coniug. & in c.ſcripturæ n.8.de voto.Armilla eod.tit.nu. 12.Nauar.in ſumma c.12.n.61.& 73.Graff. 1.par.deciſ.lib.2.c.29. in fine,& 2.part.lib.2. c.12.n.27. Sot. lib.7.de iuſt.q.3. art.1.Sanch. cit.lib.9.diſp.39.n.18. & 19.ex Scoto,Lopez, Vega, & alijs diſp.40. n.4.& 17.& diſp.41. n.7.* niſi vota caſtitatis, vel Religionis ante matrimonium, & tempore habili ab vxore emiſſa fuerint poſt st.pubertatē,nam tunc peccat nubendo,quia agit contra votum caſtitatis, poſtea verò peccat petendo tóties, quoties, ſed non reddendo, quia peccaret contra iuſtitiam,negando debitū viro, qui iuſtè petit, quo ad votum verò Religionis peccat etiam prima vice, quia poteſt ſeruare votum intrando Religionē; poſtea verò neque peccat reddendo, ſed petendo, quia votum Religionis includit votum caſtitatis, ſoluto verò matrimonio, vxore ſuperſtite, tenetur etiam ad vota alias peccat eo modo, quo mox dictum eſt idem *Sanch.cit.diſp.39.num.27.& 28.& diſp.41. n.9.* cui contradicit *P.Dian.par.3. tr.4.reſol.220.* vbi vult poſſe virum irritare vota vxoris, ſiue caſtitatis, ſiue Religionis emanata ante matrimonium, & proinde addit *par.4.tract.4.reſol. 110.* ex ſolo Io. Præpoſ. non ſolùm poſſe petere conſtante matrimonio, ſed eo ſoluto iterum nubere, cum per irritationem ſint omnino extincta.

18 Prius tamen aſſumptum circa vota cōſtante matrimonio emiſſa, & eodem tempore implenda, quod irritari poſſint, docent etiam *Maior. in 4. diſt.38. q.4. dub.2. Sotus lib.7.de iuſt. q 3. art.1.verſic. at verò, Manuel tom.2.ſummæ cap.90.n.9. Aragon.in 2.2. q.88. ar.8.Paludan.in 4.diſt.38. q.4.a. 2. concl.11.n.29. Eman. Sà v.irritatio, nu.1. Sanch. cit.diſp.39. n.4.*vbi hanc vocat probabiliorem (quamuis priorem dicat ibid. *n.3.& in ſumma tom.1. lib.4.c.34. nu.2.* eſſe valde probabilem)allegat *cit.cap.30.Num. ibique D.Auguſt. lib.4. q.59.c.noluit 33.q.5. et c.manifeſtum §.ex præmiſſis, eadem qu. 5. iuncto c.fin. eod.tit.D.Thom.2.2. q.88.art.8. ad 3.*Idem volunt.quo ad implenda ſoluto matrimonio *Sotus cit.Ludouic.Lopez part. 1. inſtruct.c.50.poſt initium.Vega tom.2.ſummæ c.129. caſ.20.Sanch.cit.n.16.*Principale fū-

19 damentum iſtorum eſt, vt dicunt loc. citat. præcipuè *Sanch. nu.31. et diſp.41.n. 7.*illud axioma legale *l. cum ex cauſa,G. de remiſs.pignor.* quod res ſemel extincta,amplius reuiuiſcere non poteſt, cuius text. caſus eſt, quod cum quidam ſoluerit pecuniam debitam creditori nomine ſui debitoris,dicit Imperator extinctam omnino eſſe obligationem; quod clarum eſt, etiā *ex tit. Inſtit. de obligat. in princ.* quia ſolutione eius, quod debetur omnis tollitur obligatio.

20 In votis autem prædictis dicunt DD. cit.

20 cit. pro contraria ſententia non extingui, nec tolli, ſed ſuſpendi voti obligationem, quod patet ex *l. qui res §. aream. ff. de ſolut.* vbi inter alia exempla tradita per Iur. Côſ. ſunt, quando quis promiſit ſeruus, qui fuit captus ab hoſtibus, quod interim peti non poſsit, ſed ſi redierit, rectè petitur; itē quādo quis promiſit nauem alienam (quā domino vendere nolente, tenetur ad pretium) ſi dominus eam diſſoluit, non tenetur pro tunc promittens, ſed ſi iterum eam dominus compegit, tenetur, quia non deſijt eſſe in rerum natura, & proinde ceſſauit obligatio pro illo interim, nō fuit extincta, vt docet idem *Paulus* ibidem; ſic in propoſito ſi vir ſuſpendit vota vxoris conſtante matrimonio, (quod poteſt, vt ſupra) ceſſat obligatio, non extinguitur, quæ eo ſoluto reuiuiſcit. Vnde conſequenter dicit *Suar. d. lib. 6. cap. 4. num. 17.* talia vota non eſſe mortua, ſed mortificata, & proinde ſoluto matr. reuiuiſcere. Accedat doctrina *Præſ. de Franc. dec. 12. & 80.* quod adiudicata re hypotheca primo creditori pro pecunia ſibi debita, ex vi cuius adiudicationis quis diceret extinctam priorem hypothecam, ſi tamen creditor poſterior vellet auocare rem illi adiudicatam, poſſit prior ſe defendere virtute prioris hypothecæ, quæ eo caſu reuiuiſcit, excitatque ſe tamquam à ſomno, non tamquam à morte, quia vel fuit ſuſpenſa, vel non extincta irreuocabiliter.

21 Difficultas remanet quando coniuges de communi conſenſu caſtitatē vouerunt, quam quæſtionem diſputat *Sanch. lib. 9. diſp. 37. n. 9. de matrim.* vbi refert opinionem docentium neutrum poſſe petere, ſed teneri reddere, & poſt multa argumenta, pro ea adducta, & reiecta docet neutrum poſſe petere, nec reddere, quod probat *ex c. quod Deo 33. q. 5.* vbi Auguſt. ſic loquitur *Ecditia*, *quæ ita cum ſuo viro vouerat*; *Quod Deo pari conſenſu ambo voueratis, perſeuerantes vſque in finem reddere ambo debuiſtis; à quo propoſito ſi lapſus eſt ille, tu ſaltem inſtantiſſimè perſeuera*, vbi dicit *Gloſ. v. perſeuera*, quod ſi alter poſtea adulteretur, poteſt ſecundum aliquos alter eū repetere ex *c. tua nos 24. de iure iur.* cui concordat *c. veniens de regular.* vbi di-
22 cit Pontifex, etiam iuramentum ſuper tali voto emiſſum, fuiſſe illicitum, & temerarium, cogendumque eſſe renitentem ad inſtantiam alterius, qui non vult continētiam ſeruare ad reuertēdum ad matrimonium; propterea vult *Sanch. cit. n. 15.* poſſe tales vouentes, validè, licet ſacrilegè remittere ſibi ad inuicem promiſſionem illā non petendi, nec reddendi, quam vouendo egerant, & poſtea tenebitur vterque alteri reddere, tamquam ad priſtinam ſeruitutem redactus; ſed petere non licebit obſtante voto, qua remiſſione ad inuicem ſequuta addit *diſp. 40. n. 22.* poſſe virum irritare votum vxoris, quæ poſtea poterit etiam petere, vti à voto liberata, ſed *diſp. 42. n. 14. & 15.* negat poſſe vxorem irritare idem votum factum à viro, *ex c. quidā, & c. placet de conuerſ. coniug.* vbi legitur cō-
23 iugem, qui inſcio altero coniuge vouit ſolemniter caſtitatem, validè vouiſſe quo ad non petendum, & abſtinendum ab alio matrimonio, quod erat in ſua poteſtate, non autem quo ad non reddendum; ſed prius dictū militat tā in vno, quā in altero coniuge, quia quo ad vſum matrimonij vir, & vxor ad paria iudicantur, vt probatū ſupra *ſub n. 13.* ergo ſi poteſt irritari ab vno, poterit ab altero, & ſi non poteſt ab vno, neque poterit ab altero, quia vbi eſt eadem ratio, eadem eſt iuris diſpoſitio. *§. pari ratione inſtit. quibus modis ius patr. poteſt. ſolu. l. 3. §. proinde ff. de in rem verſo.* cum alijs vulgatis. *P. Dian. par. 4. tract. 4. reſol. 110. in fine, ex Præpoſito* ita loquitur Sanch. *negat virum poſſe irritare, ſi mutuo conſenſu cum vxore caſtitatem vouerint, ita vt ſimul renunciauerint iuri petendi, quod ſi ita intelligatur, vt nulla ſit irritatio, ſecundum mentem Præpoſiti videtur minus probabile, ſi verò ſolùm velit, quod non poſſit licite, vera videtur eius ſententia.* hæc ille. verum ex dictis patet, Sanch. voluiſſe, vt poſſint validè, licèt ſacrilegè hoc agere.

24 Inter has difficultates videtur dicendū ſtante remiſſione ad inuicem facta ex pacto de non petendo, nec reddendo, quod ſonat votum caſtitatis inter coniuges, ſuſpendi votum conſtante matrimonio quo ad redditionem ex dictis *reſol. 124. nu. 27.* firmo remanente quo ad petitionem, & ſoluto matrimonio non poſſe ſuperſtitem tranſire ad ſecunda vota, vt ſtatutum eſt in dictis *c. quidā & c. placet*, eo magis quod in *c. tua nos, & c. veniens relatis* dicitur temerarium eſſe tale votum, etiam ſi fiat cū iuramento, ratio percipitur ex eodē *Sāch. cit. diſp. 37. n. 14.* vbi ex multis probat non poſſe virum propter tale votū ſe ſeparare

ab vxore, imò teneri ad omnia alia obſequia maritalia. Viuere nunc continuò coniuges ſimul die ac nocte, eodemque in lecto dormire, & abſtinere à copula, videtur humanè loquēdo impoſsibile, quod autem poſsit licitè fieri remiſsio prædicta ad inuicem, adduco tex. punctualem *in l. ſi vnus §. pactus ff. de pact.* cuius verba ſunt videlicet *pactus ne peteret, poſtea conuenit, vt peteret, prius pactum per poſterius eliditur non quidem ipſo iure, ſed ope replicationis, &c.* Sic in propoſito, pactum de non pe-
25 tendo, nec reddendo, emiſſum inter cõiuges, eliditur per contrarium poſterius, non ipſo iure, ſed ope replicationis, ſiue inſtantiæ apud Epiſcopum, qui ex prædictis poterit omni difficultate ceſſante ſtatim diſpenſare, vt conſtante matrimonio licita ſit petitio, & redditio, eo autem ſoluto, teneantur ad votum ex rationibus ſupra *nu.* 20. quam diſpenſationem puto neceſſariam, quia relatus tex. *in c. quod Deo* clarè loquitur, tex. autem in *c. quidam, & c. placet* loquuntur, quando vnus ex coniugibus vouit, & licet Pontifex in cit. *c. tua nos, & c. veniens* afferat illud iuramentum fuiſſe illicitum, & temerarium, hoc eſt, quia votum non fuerat emanatum ob amorē Dei ſimpliciter, ſed ex ſubitaneis motibus, ortis ex mutuis dedignationibus inter coniuges, & quia poſtmodum ambo adulterati fuerant, vt percipitur ex eiſdem iuribus cit.

26 Sed vota Religioſorum irritari poſſunt à ſuis ſuperioribus *Angel. v. votum 2. nu. 3. Suar. de relig. tom. 2. lib. 6. hoc tit. c. 7. per totū. Sanch. in ſumma lib. 4. cap. 23. Reginal. lib. 18. n. 321.* Ratio eſt ſicut in prædictis, quia nō ſunt ſui iuris, ſed in poteſtate ſuorum ſuperiorum, & vide infra *reſ. 201. n. 17.* Amplia etiam in votis emiſſis ante Religionis ingreſſum, in quibus nec eſt neceſſaria irritatio, ſed extinguntur ipſo iure per ingreſſum ad eam *c. ſcriptura eod. tit. & c. admonere 33. q. 2.* Amplia ſecundo etiam inuito vouente *Clauis Reg. lib 5. cap 8. num. 6. Suar. cit. Sanch. etiam cit. c. 24. n. 25.* Amplia 3. etiam ſi vota emanata in Religione eſſent adimplenda poſt exitum ab ea per translationem ad Epiſcopatum, idem *Sāch. c. 29. n. 3. Azor. lib. 11. c. 17. qu. 27. Clauis*
27 *Regia lib. 7. c. 10. n. 11.* Amplia 4. etiam ſi ab iiſdem ſuperioribus fuiſſent antea cōfirmata *Suar. relat. c. 8. n. 4.* vbi communem ſententiam eſſe aſſerit omnium Theologorum ex Abulenſ. Caiet. & alijs *Sanch. vbi ſupra c. 27. n. 9. Clauis Reg. n. 12. Reginal. cit. n. 304.* ratio eſt, vt dicunt, quia ſuperiores per confirmationem, ſeu conſenſum voto ſubditi præſtitum non abdicant à ſe poteſtatem illud irritandi, ſi volunt, peccant tamen mortaliter irritando ſine cauſa ſecundum probabiliorem opinionem, prout etiā ſubditi, ſi ſciant cauſam irritādi non eſſe legitimam, ſecus ſi dubij de cauſa eam proponant ſuperiori, cuius eſt hoc iudicare ex *c. 1. hoc tit. idem Sanch. nu. 34. Suar. cit. c. 4. ad finem*, vbi rectè addit ſi votum ſit de re leui eſſe tantummodo veniale, vt etiam dictum eſt *ſupra reſol. 194. ſub n. 3.* donec autem irritata fuerint à ſuperiore, firma manent, & tenentur ſubditi ea adimplere *Nauarr. in ſumma cap. 12. num. 67.*

28 Limita primò in voto tranſeundi ad arctiorem Religionem, quod poteſt ſubditus adimplere etiam petita, & non obtenta venia à ſuperiore *c. licet 18. de regular. Sanch. cit. c. 33.* ſed hodie eſt ſeruanda *bulla Vrbani 8. emanata 21. Septembris 1624.* quæ ita ſuper hoc diſpoſuit *Deinde vt apoſtatandi opportunitas Regularibus præripiatur, ſtatuit vt de cætero nullus permittatur ad arctiorem Religionem tranſire, niſi prius ſuperiori legitimè conſtiterit eam Religionem paratam eſſe illum recipere, qui licentiam petit, tuncque regularis recta ſe transferat ad arctiorem, quod vt re ipſa adimpleatur, idem ſuperior omni ſtudio, ac diligentia inuigilet.* Limita ſecundo in votis Nouitiorum, quę nequeunt ſuperiores irritare, ſicut profeſſorum, *Nauar. cit ſub n. 65.* ſed hoc intelligitur de votis realibus, emanatis tam ante Nouitiatum, quam tempore nouitiatus, quæ non impediunt obſeruantiā regularem, nam eorum vota perſonalia poſſunt ſuſpendi (quamuis non irritari) per ſuperiorem, vt declarat *Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 11. q. 21.* quia regulariter ſunt impedimenti obſeruantiæ regulari, iuxta *Azor. cit. Regin. lib. 18. n. 323. Suar. lib 6. c. 6. & c. 11. n. 8.* & vide etiam *infra n. 35.*

29 An autem Pontifex poſſit irritare vota omnium ſibi ſubditorum? reſpondetur negatiuè, ſed tantùm commutare, vel diſpenſare cum cauſa, vt ſupra *n. 4.* poteſt tamen irritare vota Religioſorum, quæ poſſunt irritari ab eorū Prælatis, nam ipſe eſt ſupremus dominus, & ſi Prælati prædicti habent hanc poteſtatem, multò magis

gis

gis **Pontifex**, qui eſt ſupra Prælatos om-
nes *c. cuncta per mundum* 9. *q.* 3. *auth. multo*
magis C. de S.S. Eccleſ. tacit regula iuris, ſi
vinco te vincentem, fortius vinco te *l. de*
acceſſionib. ff. de diuerſ. & tempor. præſcript.
latè Suar. de Relig. tom. 2. lib. 6. hoc tit. cap. 10.
num. 2. Azor. par. 1 lib. 11. cap. 17. q. 3. Laymã.
lib. 4. tract. 4. cap. 7. n. 8. Clauis Reg. lib. 6. cap.
10. *n.* 17. *Fauſtus lib. 2. de votor. irrit.* vbi la-
tè de alijs ad materiam tractat. In diſpen-
30 ſatione verò requiritur poteſtas, ſeu au-
thoritas, quæ principaliter, & pleniſſimè
reſidet in ipſo Pontifice, etiam in votis ſo-
lemnibus, vt infra; disputatio enim, quæ
fit à DD. num poſſit diſpenſare, cum vo-
tum ſit de iure diuino, ſuper quo inferior
poteſtatẽ nõ habet *c. cũ inferior de maior. &*
obed. videtur per contrariam conſuetudinẽ
omninò ceſſaſſe, licet multi magni DD. ne
gatiuã ſententiã tueantur, præcipuè in vo-
to ſolemni Religionis, quãtumuis ex cauſa
potiſſima Regni conſeruationis, quos re
fert, ſed non ſequitur *Grat. diſcept. for. cap.*
457. *n.* 5. ratio per iſtum tradita *n.* 2. & per
alios magno n. ibi relatos pro affirmatiua
eſt, quia obligatio voti prouenit ex volũ-
tate humana, licet de iure diuino ſit exe-
cutioni demandanda, ſed actus humani
ſubijciuntur Principibus, ergo poteſt Pa-
pa tollere cuiuſcũq; voti obligationẽ. Verũ
maior propoſitio parum conſtans videtur,
quia licet obligatio proueniat ex volun-
tate humana, eſt tamen facta Deo, cui eſt
ſeruanda, ſicuti fit etiam de promiſſioni-
bus inter homines, & propterea melius
fortaſſe erit dicere, diſpenſationem prædi-
ctam includi ſub generali cõceſſione Do-
mini, Petro, & eius ſucceſſoribus tradita
apud *Matth. c. 16. quodcumque ſolueris ſu-*
per terram, &c. quod adeo verum eſt, vt
dixerint *D. Thom. 2. 2. q.* 88. *art.* 12. talem
poteſtatẽ fuiſſe Eccleſiæ neceſſariam, vbi
loquitur generaliter, ſed in art. antecedẽ-
ti dubitat de diſpenſatione in voto ſolem-
ni, quam tamen aliquando Pontifices cõ-
ceſſerunt, vide *Sot. lib. 7. de iuſt. q. 4. art. 1.*
& 3. imò addit *Suar. cit. c. 9. n. 6. & cap. 10.*
n. 2. eſſe hoc clariſſimum, & de fide cer-
tum ex traditione, & vſu Eccleſiæ; prò
vtraque tamen opinione amplè diſcurrunt
Fauſt. cit. q. 34. & Caramuel in Theol. *fun-*
dam. fund. am. 52. concl. 1392. de quibus vi-
de latius infra *reſol.* 201. *n* 1. *& ſeqq. & nu.*
11. vnde talis poteſtas ortum habuit.
31 Quæ poteſtas reſidet ſecundo in Epi-
ſcopis vt infra *reſol. 201. n. 14. D. Thom. cit.*
ad 3. Suar. d. c. 10. n. 3. erga ſuos ſubditos
tantum, qui in Diœceſi habent domiciliũ,
vel ibi habitant cum animo permanendi
maiori parte anni *Nauar. Henriq. alijque a-*
pud Sanch. lib. 3. de matrim. diſput. 23. n. 13. &
diſp. 25. Fauſtus lib. 3. de voto qu. 10. excep-
tis tamen votis ſolemnibus, & etiam pri-
uatis caſtitatis perpetuæ Religionis, & pe-
regrinationis in Hyeruſalem Romam, &
Sanctum Iacobum Compeſtellæ, quæ ſunt
Põtifici reſeruata per *extrau. & ſi Domini-*
ci 5. de pœnit. & remiſſ. Nau. in man. c. 12. n. 75
verſ. ſecũdo dicimus per c. ex multa de voto.
vbi addit hunc eſſe ſtylum Romanæ Cu-
riæ *Palud. in 4. diſt. 38. q. 4. art. 4. concluſ. 5.*
Couar. in c. quamuis pactum par. 1. §. 3. n. 12.
de pact. in 6. Angel. v. votum 4. §. 6. Suar. d.
n. 3. alijque apud Regin. lib. 18. *n.* 330. quod
ſi diſpenſent, aut commutent, diſpenſatio,
vel commutatio non valent, & tam ipſi
Epiſcopi, quam quilibet alius cuiuſcum-
que dignitatis diſpenſantes, vel commu-
tantes excommunicationẽ ipſo facto in-
currunt, à qua ab alio, quam a Pontifice,
niſi in mortis articulo abſolui nequeunt,
vt legitur in cit. extrau. ad finem, & notat
cit. *Fauſtus lib. 3. q. 40. &* 41. niſi vota pri-
uata ſint conditionalia, vel pœnalia, quia
tunc diſpenſare poſſunt, *Tolet. lib. 4. cap.* 18.
in fine, vtputa quando vouens dixit, voueo
non ludere, & ſi luſerim, voueo religio-
nem in perpetuum, tunc etiam purificata
conditione, poteſt Epiſcopus, *Suar. cit.*
c. 23. n. 6. vbi refert multos aſſerentes eſſe
communem opinionem, ſed rationem fun-
damentalem tradit ibidem *n.* 8. alios citat
Azor. par. 1. lib. 11. c. 19. q. 13. (quamuis iſte
contrarium teneat) *Nauar. cit. c. 12. n. 43.*
verſic. præſuppoſito igitur, Sanch. de matrim.
lib. 8. diſp. 10. *n.* 8. vbi quamplures *Dian.*
par. 7. tract. 9. reſol. 59. faciunt dicta per
Affl. deciſ. 135. n. 4. quod pœna neque in
foro fori debetur, niſi quatenus cum in-
tereſſe concurrat. An autem Archiepi-
ſcopi in votis Epiſcoporum ſuffraganeo-
rum poſſint diſpenſare, dubitat *Suar. to. 2.*
de Relig. hoc tit. c. 11. n. 3. ſed affirmãt *Sayr.*
lib. 6. c. 11. n. 79. Fauſt. eod. tit. lib. 3. q. 13. idẽ
dicunt de Patriarca, vel Primate reſpectu
Archiepiſcopi. Quæ tamen poteſtas ne-
gatur in Archiepiſcopo erga ſubditos E-
piſcopi ſuffraganei, & tempore viſitatio-
nis, idem *Suar. cit. c. 10. n. 9. ex c. fin. de cen-*
ſib. in 6. Fauſt. q. 12. Affirmatur in Capitulo

ſede vacante in omnibus, in quibus poterat Epiſcopus, quia ſuccedit in eandem poteſtatem, *Henriq. lib.6.de pœnit. c.6. n.1. Sayr.cit.c.11.n.84.Fauſt. q.14.* ſed negatur in Vicario Epiſcopi idem *Fauſt. ibid.q.15. ex Sanch.de matrim.& alijs.*

32 Item poſſunt Epiſcopi diſpenſare in voto caſtitatis ad tẽpus, *Palud. cit. Nauar. n.76.* ſicuti in voto non nubendi, *Nauar. ibidem ex Ang.v. votum 4.§.9. Syl.eodem 4. n.4.in fine, Sot.in 4.diſt.38.q.2.art.1.concl.1. in fine,* vel non petendi debitum, aut ſuſcipiendi ſacros ordines, *Henriq. lib.7. de Indulg.c.30. n.6. Valent. in 2.2. diſp.6. q.6. pun.7. col.3. verſ. & quo ad primum, Azor. lib.11.c.19.q.9. Emanuel Sa v. uotum n.30. Graff.par.1.deciſ.lib.2.c.28.n.3. Sanch. de matrim.lib.8. diſp.9.n.8.& 13.* Contrarium tamen videtur voluiſſe *D.Thom.2.2.q.fin. art.7.corp.* circa iſtud vltimum, vbi docet ſolum Pontificem poſſe diſpenſare in votis perpetuis, ſed tale eſt votum ſuſcipiẽdi Sacros Ordines, cum includat caſtitatẽ perpetuã, ergo &c. ſed dicunt *Caiet.ibidem q.88.art.12.Sot.lib.7.de iuſtit.q.4.ar.3. in fin. Armilla v.diſpenſare n.18.Syl. hoc tit. 4.q.3. dicto 6.* appellatione votorum perpetuorum intelligi tantum vota ſpecifica caſtitatis, & religionis, quę ſuapte natura ſunt perpetua; quam partem tuetur etiam *Sanch. cit.d. n.13.* adde quod in *extrauag. etſi dominici, de pœnit. & remiſſ.* Pontifex ſibi ſolum reſeruauit diſpenſationem in votis caſtitatis perpetuæ, & religionis, alijſque de peregrinando, vt ibi, & proinde cætera cẽſentur excluſa ex *c.nonne de præſumpt.* quibus licet reſponderi poſſit, quod quando militat eadem ratio in vno caſu, quam in alio, vt in ſupradictis, idem ius ſit ſeruandum, quia lex tunc dicitur includere vtrumque caſum, non per viam extenſionis, ſed comprehenſionis, vt ex multis docet *Præſes de Franch. deciſ. 489. n.14.* hæc tamen non procedunt in odioſis, vt ſunt vota, quæ reſtringunt libertatem, etiam ſi maior ratio militaret in caſu, ad quem eſt facienda illatio, quam in deciſo, *l.cum quidam ff.de liber. & poſth.* idem de *Franch.deciſ.507. n.5.* nec diſplicet ratio tradita per Azor. vbi ſupra, nempe quia per tale votum non promittitur caſtitas de præſenti, ſed de futuro, ordines ſt. ſacros ſuſcipiendi; vnde qui rem cum fœmina haberet ante aſſumptionẽ ſacrorum ordinum, non peccaret contra votũ; & circa doctrinam D. Thom. cum ſit generalis non tangit ſpecificè caſum prædictum, vt etiam dicetur infra *reſol. 199. n. 18.* Poſſunt etiam Epiſcopi diſpenſare in voto Religionis ad tempus. *Regin. lib.18. n. 335. ex D. Anton. & alijs Leſſ.de iuſt. & iure lib.2.c.40.n.10.* prout etiam in aliquibus circumſtãtijs votorum reſeruatorum, vt in voto religionis arctæ, quod ingrediatur vouens laxiorem; item ſi ſit de peregrinatione pedeſtri, vt fiat equeſtri, item ſi Papa diſpenſauit votum reſeruatum in non reſeruatum, poſſunt illi iterum diſpẽſare ſuper iſto non reſeruato, item in voto ſimplicis caſtitatis, aut religionis, ſi nõ pateat aditus ad Pontificem, & interim ſit maximum periculum incontinentiæ: *Sanch.in ſum.lib.4.c.40.n.32. & de matrim. lib. 8. diſp. 9. 10. & 11.* recentiores apud *Dian. part. 11. tract. 8. reſol. 5.* concordat *Suar.to.2. de relig. lib 6. hoc tit. n.9. & 13.* vbi circa votum religionis hoc exemplificat, quando non patet aditus ad Pontificem, & interim eſt neceſſitas contrahendi matrimonium ſtatim, & ſine mora, ne ſequantur ſcandala, vel grauis infamia nobilis fœminæ, vel ne quis moriatur infecto matrimonio abſque legitimatione filiorum, & fortaſsè cum animæ periculo; & ſimilia; negat tamen hanc poteſtatem competere Regularium Prælatis ex eorum priuilegiis per bonas rationes *ibidem n.16.* vſque ad finem.

33 Reſidet 3. poteſtas diſpenſandi in Prælatis regul. circa vota ſæcularium, vt in *ſeq.reſol.n.1.*& magis ſuorum ſubditorum, *Nauar.d.c.12. n.75. Clauis reg.lib.6.c.11. n.88.Suar.to.2.de relig.hoc tit.lib.6.c.10.n. 14. ex Gloſ.in Clem.1. de reb. Eccl. non alien. & alijs, Reginal.lib.18. n.340. vbi ex Caiet. Sot.Richar.& alijs* docet hanc poteſtatem habere non ſolum Generales, & Prouinciales, ſed etiam Præpoſitos, & Guardianos; quod latius probat *Sanch.d.lib.4.c.39 n.5.& de matrim.lib 8.diſp.3. n.9.* qui poſſunt ea etiam irritare, vt ſupra *n.26.*& addit *Suar.cit.c.10.ſub n.16.* quod vna poteſtas non excludit aliam, quia ſunt diuerſarum rationum; nec ſunt contrariæ, & vtraque poteſtas reperitur in dictis Prælatis: irritandi, fundatur in ſubiectione ex vi profeſſionis; diſpenſandi autem in iuriſdictione eccleſiaſtica, eis communicata ab Apoſtolica Sede ex eorum inſtitutis, ab eadem confirmatis, vel per priuilegia, eorum-

eorumque communicationem, de quibus in *reſol. ſeq. ſub n.* 1. vnde quando monachi non erant exempti, vel ſi qui ſunt nũc regulares non exempti, licet eorum ſuperiores habeant poteſtatem irritandi, non tamen habent diſpenſandi in votis, quia non ſunt propriè Prælati, & eorum Prælatus immediatus circa diſpenſationem eſt Epiſcopus diœceſanus, & vide infra *reſ.* 201. *n.* 17. *& ſeqq.*

34 Quod autem hæ poteſtates non ſint ſuperfluæ, patet ex eo quod aliquando qui habent vtramque poteſtatem, nequeunt irritare, & tamen poſſunt diſpenſare, vt in voto ſubditi de tranſeundo ad arctiorem, quod non poteſt irritari à ſuperiore, imò poteſt vouens licentia ab eo petita, & non obtenta tranſire, *ex c. licet de regular.* cum aliquibus tamen circumſtantijs ex Bull. Vrb. 8. quam retuli *ſupra n.* 28. & tamen cum non ſit reſeruatum, poterit ex iuſta cauſa diſpenſari ab eodem ſuperiore, vt ex *Caiet. Sylu. Sot. & alijs* docet *Suar. cit. n.* 17. *vbi n.* 18. *&* 19. refert alios ſimiles caſus diſpenſabiles, ſed non irritabiles; Alium vide infra *reſol.* 199. qui neque poteſt irritari, & tamen poteſt à ſuperiore

35 commutari. Negat autem Reginald. poteſtatem diſpenſandi in votis nouitiorum *ex Azor. cit. lib.* 11. *c.* 19. *q.* 21. *Clauis reg. vbi ſupra n.* 92. *Fillinc. tract.* 26. *c.* 9 *n.* 250. affirmatiuam autem indiſtinctè vocant probabiliorem *Henriq. lib.* 7. *c.* 22. *n.* 7. *Sanch. d. lib.* 4. *c.* 39. *n.* 17. vbi quamplures *Dian. part.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 71.

Sed placet mihi diſtinctio *Suar. cit. lib.* 6 *c.* 11. *n.* 8. (præciſis votis realibus, de quibus ſupra *n.* 28.) quod circa emiſſa ante aſſumptionem habitus, vel tempore nouitiatus, ſi volunt ea ſeruare vſque ad profeſſionem, non eſt opus irritatione, neque diſpenſatione, quia per profeſſionem extinguuntur: ratio eſt quia poteſt quilibet ſuum votum propria authoritate commutare in euidenter melius, vt in *reſol. ſeq. n.* 2. ſed nullum melius reperitur religione, *c. ſcripturæ hoc tit. & c. admonere* 33. *q.* 2. ergo per tranſitum ad religionem, ſeu per profeſſionem ſunt omnia vota priora extincta, vt fatentur omnes apud *Sanch. in ſumma lib.* 5. *c.* 5. *n.* 36. *& ſeq.* etiam ſi eſſent perpetua, *ibidem n.* 49. Si verò non vult expectare profeſſionẽ, & poteſt ſuperior nouitiatu durante, ea ſuſpendere ex ra-

36 tionibus ſupra *n.* 28. verum non poteſt diſpenſare etiam cum cauſa, quia Prælatus religionis non habet ſimpliciter iuriſdictionem Epiſcopalem in nouitium, ſicut in profeſſum, ſed ſolum regimen nouitiatu durante, ergo quatenus non impediunt exercitium nouitiatus, nequit diſpenſare, ſed tantum ſuſpendere, vt ſupra *Suar. cit. ſub n.* 9. *ex Nauar. in ſum. c.* 12. *n.* 65. Eſt tamen aduertendum, quod hoc procedit de iure communi, ſecus autem inſpectis bullis, & priuilegijs regularium, quorum virtute dum poteſt diſpenſare cum cauſa in votis ſæcularium, vt in *ſeq. reſol. n.* 1. à fortiori in votis nouitiorum, & miror de *Regin. cit. Sanch. de matrim. lib.* 9. *diſp.* 39. *nu.* 44. *diſp.* 41. *n.* 11. *& alibi*, vbi multi, qui latè cum eis diſputant caſum prædictum, & nullam mẽtionem faciunt de priuilegijs, ita vt poſſet quis ex eorum doctrinis dubitare an valeant hodie ſuperiores regulares diſpenſare in votis nouitiorũ, quod tamen per tranſitum aduertunt *Suar. d. c.* 11. *n.* 9. *in fine. & Azor. par.* 1. *lib.* 11. *qu.* 21. *etiam in fine.*

37 Abbatiſſę verò nequaquam poſſunt diſpenſare in votis profeſſarum, vel nouitiarum, vt docent *Leſſ. lib.* 2. *c.* 40. *dub.* 13. *n.* 107. *Sotus in* 4. *diſt.* 20. *q.* 1. *ar.* 4. *Sanch. in ſumm. lib.* 4. *c.* 39. *n.* 7. *Clauis reg. cit. n.* 94. *Regin. d. n.* 340. *in fin. ex Couar. in c. Alma mater par.* 1. *§.* 11. *n.* 2. *de ſent. excom. in* 6. quia non habent iuriſdictionem ſpiritualem, ad quam hæc diſpenſandi poteſtas pertinet, vt docent ibi Sanch. & prædicti, & poſt eos *Fauſt. hoc tit. lib.* 3. *q.* 24. ſed *Suar. cit. c.* 7. *n.* 19. *& c.* 10. *n.* 16. *in fin.* ex Angles, & alijs docet poſſe Abbatiſſas irritare vota ſubditarum, quia maiorem poteſtatem habent ipſæ in ſubditas, quam tutrices in pupillos, ſed iſtæ poſſunt, vt ſupra *nu.* 7. ergo à fortiori illæ, & addit hoc eſſe neceſſarium ad bonum regimen Monaſteriorum; quod eſt ſatis probabile.

38 Requiritur 2. in diſpenſatione cauſa, quæ debet eſſe iuſta, alioquin tam diſpẽſans, etiam ſi eſſet Pontifex, vt ſupra *n.* 4. quàm vouens tuti in conſcientia non ſũt, quamuis iſte in dubio ſtare poſſit iudicio ſui ſuperioris diſpenſantis, illique ſuum intellectũ accommodare, iuxta communẽ ſentẽtiam ex *D. Th.* 2. 2. *q.* 88. *a.* 12. *ad* 2. *vt ſupra nu.* 27. *in fin.* cæterum iuſtitia cauſæ tripliciter poteſt conſiderari, vel ratione materię, vel vouentis, vel boni communis *Sotus de iuſt. & iure q.* 4. *ar.* 3. *verſ. ad iſto-* rum

rum, *Suar. vbi ſupra cap.* 17. *n.* 8. *& ſeq.* ratione materiæ dicuntur omnes cauſæ, ex quibus maius bonũ in diſpẽſatione oritur, quam in illius executione, vt tangit *D. Thom. cit. ar.* 10. & proſequitur *Caiet. in ſumma v. votum c. vlt.* id exemplificans quando executio voti redderetur illicita, vel inutilis, vel maioris boni impeditiua, *Sylu. ex eodem Sancto v. votum* 4. *n.* 6. *Nau. in man. cap.* 12. *n.* 76. *in fine*, vbi addit neque eſse neceſsariam diſpenſationem, ſi vnum ex his, exequendo votum, oriatur, quod fundat authoritate eiuſdem Sancti *d. art.* 10. *&* 12. ad maiorem tamen cautelã, præciſis illicitis, quæ certum eſt non obligare, nec eſse peragenda, ne quis iudex in cauſa propria eſse videatur contra *text. in l. vnica C. ne quis in ſua cauſa iudic.* bonum erit adire ſuperiorem, qui hoc diſpenſando, ſeu interpretando declaret idem *Sãct. in* 4. *diſt.* 38. *q.* 1. *ar.* 4. *q* 3. *Sot. lib.* 7. *de iuſt. q.* 4. *ar.* 3. *Nauar. cit. n.* 77. *Regin. d. lib.* 18. *n.* 342. *& dictum eſt ſupra reſol.* 193. *num.* 1. *in fine*.

39 Ratione verò vouentis legitima cauſa diſpenſandi cenſetur infirmitas, ſeu debilitas ad votum implendum, vel ſi ſit de peregrinando, legitima etiam erit habere numeroſam familiam, quæ abſque notabili nocumento abſentiam Patris familias ſuſtinere non poſſit, vel alia huiuſmodi; de quibus certa omnino regula afferri nequit, & propterea ſuperioris arbitrio ſunt relinquenda *Nauar. d. n.* 77. *ex Abb. in c.* 1. *de voto, & docet Caiet.* 2. 2. *q.* 88. *art.* 12. *col.* 2. Item leuitas, vel facilitas vouendi, vel repentina deliberatio ex timore ſubitorũ malorum *Nauar. ibidem Suar. ſæpè cit. lib.* 6. *c.* 17. *n.* 8. ex quibus poteſt moueri animus ſuperioris ad votum relaxandum, ſeu diſpenſandum, ſicut relaxare ſolet iuramẽtum de vſuris ſoluendis, vel præſtitum latroni ad vitandam indebitam vexationem, vel ſi probabiliter credatur ita eſſe malè diſpoſitum vouentem ad votum implendum, vt ſæpè illud ſit violaturus, illa namque animi infirmitas æquiparatur infirmitati corporis, iuxta *Regin. cit. nu.* 343. *in fine, latè Fauſtus lib.* 3. *de voto q.* 134. vide etiam *Dian. par.* 6. *tract.* 7. *reſol.* 24.

40 Tandem ratione boni communis dicitur iuſta diſpenſandi cauſa; quando eius executio impedit ipſum commune bonũ, vt votum ieiunandi à Doctore cathedratico, vel concionatore emiſſum, qui ieiunando non poſſent docere, vel concionari, aut votum peregrinandi factum à iudice, qui propterea cogeretur per abſentiã deſerere ſuum iudicandi munus, & ſimilia, *Caiet. cit. Sotus l.* 7. *de iuſt. & iure q. vlt. a. vlt.* vbi negat ſufficere bonum priuatum, quod reijcit *Nauar. d. n.* 11. *argum. c.* 1. *&* 2 *de voto*, quando executio voti eſſet impeditiua maioris boni, vt dictum eſt; generaliter autem docet *Pontifex in c. magna hoc tit. quod tranſcribit eo non cit. Angelus v. votum* 4. *q.* 12. in diſpenſando conſiderandũ eſſe quid liceat ſecũdum æquitatem, quid expediat ſecundum vtilitatem, vel neceſſitatem, & quid deceat ſecundum honeſtatem.

Agitur de commutatione votorum. An de neceſſitate debeat fieri in æquale, & cum cauſa legitima?

SVMMARIVM.

1 *Votorum in commutatione neceſſaria eſt ſicut in diſpenſatione poteſtas. Qui eam habeant, & num qui habent diſpenſandi, habeant etiam commutandi, vel è contra? Vtrum poſſint commutari ab eodem vouente in rem euidenter meliorem? n.* 2. *&* 4. *Vel in æqualem, aut minus bonam etiã à ſuperiore. n.* 6. *& ſeq. An de neceſſitate requiratur cauſa legitima, & quæ talis ſit? n.* 7. *&* 9.

3 *Debitor pecuniæ an poſſit cogere creditorem ad recipiendum tot ſtabilia prauio appretio pro concurrenti quantitate debiti? n.* 3.

5 *Voti commutatio in maius bonũ an dicatur eleemoſyna in vicem ieiunij? n.* 5.

7 *Commutatio ex vi vocabuli importat æqualitatem, ſed poteſt cum legitima cauſa fieri in rem aliquanto minorem. Quæ non eſt neceſſaria in iubilæo, vel ex Bulla Cruciata, n.* 10. *Imo poteſt fieri de votis factis poſt illius conceſſionem, ante tamen publicationem, n.* 11. *Etiamſi fuerint emiſſa cum intentione commutationis obtinendæ, n.* 12. *Ac etiam poſt elapſum Iubilæum, ſi eo durante fuerunt peracta opera iniuncta, n.* 13. *Vbi idem dicitur de cenſuris, & caſibus reſeruatis. Illa verò poſſunt commutari etiam extra confeſſionem, n.* 14. *Exceptis Pontifici reſeruatis, niſi ſint ad tẽpus, n.* 15.

Et

*Et iterum,atque iterum ad libitum vo-
uentis, ſed ſemel commutata,amplius nõ
reuiuiſcunt,niſi iſte velit denuo commu-
tare, n.16. Poteſt tandem fieri etiam de
reſeruatis, ſi tempore,quo fuerunt emiſ-
ſa, intentio vouentium fuit de ſe obli-
gando venialiter tantum, n.17. Ac etiã
de omnibus alijs (ſolemnibus exceptis)
quamuis eſſent iuramẽto firmata,n.18.*
13 *Delicta patrata ante indultum peti iure po-
teſt,vt aboleantur quandocumque etiam
poſt indultum .*

Reſolutio CLXXXXVII.

1 IN commutatione votorum eſt neceſſa-
ria poteſtas cum iuſta cauſa, ſicut di-
ctum eſt in priori reſol.de diſpenſatione,
DD.communiter *ex D. Thom. 2.2. qu.88.
art. 12.* ea ratione, quia cum votũ ſit pro-
miſſio facta Deo de re ſibi grata , & acce-
pta, eius commutatio eſt facienda de re
ſimiliter ſibi grata , quod iudicium perti-
net ad Prælatos Eccleſiæ,eius loco ſubſti-
tutos,*c.1.hoc tit.*de quibus dicit Dominus
apud *Luc. c.10. qui vos audit, me audit*, &
hi ſunt Pontifex , qui habet iuriſdictionẽ
in toto mundo, *c.cuncta per mundum 9.q.3.*
Epiſcopi , & Archiepiſcopi in ſuis Diœ-
ceſibus, & omnes Confeſſarij regulares ,
qui poſſunt etiam diſpenſare in omnibus
votis, in quibus poſſunt Epiſcopi,vt dictũ
eſt in priori *reſ.nu. 29.& ſeqq.*& latius in-
fra *reſ.201. per totam*, ex cõceſſione *Innoc.*
VIII.de qua teſtantur *Nauar.in man.c.12.
n.80.verſic. vndecimo dicimus, Sanch. lib.8.
de matrim.diſp.16. n.1.in fin.* vbi dicit hoc
priuilegium reperiri in compẽd. priuileg.
Societatis Ieſu,*& in ſumma lib. 4. cap.43.
n.4.P.Diana par.3.tract.5.reſol.25.§.quar-
to regulares* , quo fruuntur alij ratione cõ-
municationis priuilegiorum,omnibus re-
gularibus conceſſa, de qua teſtantur DD.
apud eundem *Dia.p.3.tr.2. reſol.31.& p.5.
tr.13.reſol.46.* (niſi eſſent valdè exorbitã-
tia, vt eſt illud conceſſum eidem Socie-
tati ab Eugenio IV.& Gregorio XIII. ne
teneantur eorum profeſſi,nõdum in ſacris
conſtituti recitare horas canonicas ; iſtud
enim alijs non communicatur, vt ex quã-
plurimis DD. docet idem *Dian. par. 11.
tr.3. reſ.18.*) ergo multo magis poſſunt
commutare vota, idem *Sanch.d.n.1.in prin.*
vbi refert verba priuilegij cõceſſi à Pau-
lo III. quamuis dici iure poſſit eſſe inclu-
ſam poteſtatem commutandi in poteſtate
diſpenſandi, non è contra , quia commu-
tare eſt minus, quam diſpenſare, *c. cui li-
cet plus de reg.iur.in 6.Suar. tom.2. de relig.
lib.6.cap.12. n.4.* vbi ait eſſe communem ,
& certam ſententiam *Leſſ.lib.2.c.4.dub.11.
in 1.edit.n.94. Clauis Reg.lib.6.c.10.nu.15.
dub.2.Regin.lib.18.ſub n.339. Filliuc.tract.
26.n.252.*
2 Sed vltra authoritatem,vt ſupra requi-
ritur etiam cauſa ; vnde ſi commutatio eſt
facienda in rem euidenter meliorem di-
cunt *D.Bonau.in 4. diſt.38. q.2. art.3. Ric-
car.ibidem q.1.art.8.Sylu.hoc tit.4. n.7.* non
poſſe fieri à vouente propria authoritate ,
3 quia debitor non poteſt ſoluere credito-
ri rem etiam meliorem promiſſa , allegat
iſte tit. *Inſtit.quib.mod.toll.oblig.& l.2. ff. ſi
cert.pet.*ſed melius probatur in *l.creditoris
arbitrio, ff. de diſtract. pignor.* quæ tamen
regula fallit in multis caſibus per *Gloſ.
tit.cit.Inſtit* ac etiam in caſu , quo debitor
non haberet pecuniam promiſſam , *auth.
hoc niſi, C. de ſolut.* prout refert deciſum
fauore hæredis *Gizzarell. deciſ. 7.* ſed op-
poſitum refert etiam deciſum prius iun-
4 ctis tribus aulis *Rouit. in conſil.78.* Verum
non eſt diſcedendum à contraria, & com-
muni ſententia, vt in *c. ſcripturæ eod.tit.*vbi
legitur non eſſe voti fractorem , qui tem-
porale obſequium in perpetuam noſcitur
religionis obſeruãtiam commutare, idem
in *c. peruenit 2.de iur.iur. & c.licet de regu-
lar.Nauar.cit.ex Caiet.2.2.q.88. art. 12. in
princ.Henriq.lib.7.c.30.n.5. Leſſ.lib.2. c.49.
n 87.Clauis Reg.c.12.n.5.Suar.cit.c.18.n.4.
Azor.lib.11.c.18.q.1. Sanch. in ſumm. lib.4.
c.49.n.4. Filliuc. tract.26.c.10.n.282 Dian.
par.1.tract.11.reſol.48. par.2 trac.16 reſ.9.
& par.3.tract.5.reſol.25. alijque infra reſol.
199.n.27.* ergo multo magis fiet commu-
tatio legitimè à ſuperiore , *argum. auth.
multo magis, C.de Sacroſ.Eccleſ.* Ad rationẽ
in contrarium adductam reſpõdetur pro-
cedere in hominibus , inter quos multo-
ties ratione defectus,& vtilitatis,plus cõ-
fert habere hanc rem minorem,quam illã
maiorem , ſecus cum Deo, cui acceptius
5 eſt ſemper quod melius eſt . Non tamen
cenſetur facta commutatio in maius bo-
num, ſi quis ad carnis macerationem, dũ
vouit ieiunium , iſtud commutat in elee-
moſynas , vel orationes ; nam licet iſtæ
vti virtutes religionis, ſint excellentiores
ieiunio, quod eſt virtus abſtinentiæ , ſeu
tempe-

Digitized by Google

temperantiæ, non tamen conducunt ad carnis macerationem iuxta finem intentũ in voto, diceretur tamen abſq; dubio commutatio in melius, ſi vouens aliquid daturum Eccleſiæ, cernens puellã eſſe proſtituendam ex nimia paupertate, illud huic in dotem traderet, eam collocando in matrimonium carnale, vel ſpirituale, alia ſimilia habes apud *Reg.cit. n.*350. & *DD. vbi ſup.* ex quibus poteſt ad alia ſimilia inferri *ex l.non poſſunt,ff.de legib.*

6 Aut commutatio eſt facienda in rem notabiliter deteriorem, & non ſolum nequit fieri à vouente, ſed neque à ſuperiore poteſtatem habente, vt percipitur *ex c.* 1.*c.magnæ,& c.quod ſuper his hoc tit.* docet *Caiet.*2.2.*q.*88.*ar.*12.§.*in commutatione circa fin.* ab omnibuſq; cõcedi teſtatur *Suar. tom.*2.*de relig.lib.*6.*c.*19.*n.*8. quod ſi de facto fiat, videtur ex prædictis dicendum eſſe nullam, & remanere vouentem obligatum ad ſoluendum votum antecedens, iuxta eund.*Suar.cit.* qui hoc clarius probat *cap.*20.*n.*6. ſed addit *d.cap.*19. *n.*9. validã eſſe commutationem, ſi bona fide fiat in parum minus, quia parum in moralibus pro nihilo reputatur, vt infra *n.*8. Vel tãdem commutatio fit in rem æqualem, & requiritur cauſa, vtrumq; probatur in *d.c. quod ſuper his, & c.magnæ,§.præterea, verſ. verum*, vbi Pontifex commutando votum peregrinationis vltramarinæ, aſſignat cauſam propter quam commutat, ibi. *ætatis, vitæ ſeneſcentis defectus, atque canicies, quæ vix labores, & dolores ſuos tolerare poſſunt*, commutat in æquale, ibi, *licentiam tibi concedimus votum peregrinationis taliter commutare, vt expenſas, quas fueras in eundo, morando, & redeundo facturus, alicui religioſo committas in neceſſarios vſus terræ illius ſine diminutione qualibet transferendas, laborem etiam laboribus recompenſes, ſolicitius inſtando vigilijs, deuotius vacans orationibus, & in ieiunijs fortius te exercens. D.Th.* 2.2.*q.*88.*a.*12. *ad* 2. ibi, *ſi autem eſſet cauſa apparens, per quam ſaltem in dubiũ verteretur, poſſet ſtare iudicio Prælati diſpenſantis, vel commutantis, &c. Sot.lib.*7.*de iuſtit.q.* 4.*ar.*3.*circa finem*, vbi dicit omnem commutationem, quæ non eſt in melius poſtulare authoritatem Prælati, & iuſtam
7 cauſam; ratio eſt, quia commutationis nomen propriè loquendo, importat ęqualitatem, iuxta ſententiam *Ariſt.*5.*Ethic.c.*4. *Caiet.in cit.*§.*in commutatione*, ibi, *an autem tanta, & talis poſſit ſubeſſe cauſa, vt commutatio fiat licitè in minus, facile patet quod ſic, miſcendo diſpenſationem commutationi, ita quod partim ſit diſpenſatio, & partim commutatio, quando ſ.cauſa non eſt tanta, quod ſufficiat ad diſpenſationem abſolutè, eſt tamen cauſa, quæ excuſat à tanto, etſi non à toto; ſed ſtando infra limites puræ commutationis, non poteſt fieri in minus, quoniam commutatio debet eſſe iuſta, non eſt autem commutatio ſine æqualitate rei ad rem, & propterea caueant ſibi illi, qui non habent poteſtatem aliã in votis, niſi commutandi, quia tenentur ad maius, vel æquale, vt dictum eſt, & c.Nauar. in conſ.*18.*hoc tit.Graff.lib.*2. *deciſ.c.*30. *n.*4. aliàs eſſet diſpenſatio, qui ſunt termini diſtincti, vt dictum eſt in priori *reſol. n.*4. *&* 5. & dicetur iterum infra *reſol.* 199. *à n.*24. quod docet etiam *Suar.d.c.*19.*n.*3.

8 Verum poſſe, ſi adſit cauſa, commutari in rem aliquantò minorem, vt ſupra *n.*6. & docet *Tolet.lib.*4.*n.*10. ibi, *nec commutari in leues materias, ſed in ferè æquiualentes proportionabiliter, Sanch.in ſum. lib.*4. *c.*50. *n.*4. *Azor. lib.*11. *cap.*18.*q* 6. *Regin. lib.* 18. *n.*352. (quicquid in contrarium dixerit *Dia.par.*1.*tract.*11. *reſol.*39. *&* 40.) vnde rectè ait *Gl.in cap.*1.*v.recompenſatio hoc tit.* quod dum votũ caſtitatis eſt gratius Deo omnibus, nec poteſt maius bonum, vel æquale reperiri, *c.integritas* 27.*q.*1. *& c.cũ ad monaſterium, de ſtatu monach.* propterea non poteſt commutari, ſed ex magna cauſa ſolet à Pontifice diſpenſari, vt in priori *reſol.n.*30. (quamuis de hoc etiam dubitet, quando *eſt ſolemne, D.Thom.*2.2. *q.*88. *ar.*11.*in corp.* ibi, *ratione ipſius continentiæ, quæ non recipit condignam recompenſationem*) *Suar.d.c.*19.*n.*5. ibi, *hæc cõmutatio in æquale fieri non poteſt ſine aliqua iuſta cauſa, & iterum*
9 *rum n.*10. vtrobique tamen docet ſufficere cauſam leuem, puta vt vouens libentius, & alacrius Deo ſeruiat, ſoluendo rem commutatam, imo dicit *Sanch.in ſum. to.*1.*lib.*4.*c.*50.*n.*23. ſolam petitionem vouentis, vt votum commutetur eſſe causã ſufficientem, & ſubdit *c.*51.*n.*15. cõmutantem ſine iuſta cauſa in æquale, peccare ſolum venialiter, quia abuſus illius poteſtatis eſt in re leuiſſima. concordat *Suar. ſæpè cit.n.*13.*in fin.* ibi, vnde ſimiliter videri poteſt Prælatum non peccare mortaliter, commutando votum in æquale ſine vlla cauſa, ſed pro ſola voluntate ſua, vel vouentis, quia licet non benè vtatur ſua pote-

poteſtate, non videtur eſſe abuſus in materia graui, nec cũ graui Dei iniuria; imò poſse commutationem in æquale fieri ab eodem vouente dicam etiam probabile infra *reſol.*199. *n.* 28. docetque *Dia.par.*3. *tr.*5.*reſol.*25.*in princ.& §.*2. *ex Henriq. Medin.Pertell.& alijs*;quod ſi commutatio fiat
10 à Confeſſario in iubilæo, conceſso pro bono communi, vel ex bulla Cruciatæ,& adimpleantur opera in illis iniũcta, poteſt licitè fieri ſine alia cauſa,ſecus,quando fit per priuilegia Religionum, vel ſimpliciter cõcedatur in fauorẽ alicuius priuatæ perſonæ, in quibus caſibus loquuntur *DD. ſupra cit. cum Sanch.d.c.*50.*n.*19.*alijque cum Dia.p.*2.*tr.*16.*reſ.*8.

11 Amplia vt poſſit fieri commutatio de votis factis etiam poſt conceſſionem facultatis traditę in iubileo, quamuis eſsent facta vna die ante publicationem, non autẽ poſt publicationem, vt docent *Suar. cit.c.* 13.*n* 4.*Azor. q.*9. *Sanch. vbi ſupra c.*53.*nu.* 26.*Fillius.tr.*29.*c.*10.*nu.*253. ſicuti à ſimili facultas abſoluendi à caſibus reſeruatis extenditur non ſolùm ad commiſsos ante tempus iubilæi; ſed etiam tempore conceſſionis, non poſt publicationem, vt infra *n.*13.*Sanch.cit.n.*24. *ex eod.Suar.& alijs*, vbi proſequitur vſque ad finem,& faciunt dicta per *Dia. p.*1.*tr.*11.*reſ.*50.

12 Amplia 2.etiam ſi votum fuerit factum intenrione cõmutationis obtinendæ iuxta *Suar.vbi ſupra n.*7. *ex Sylu.& Nauar. ibidẽ relatis,Sanch.in ſumm.cit.c.*54.*n.*18. quibus contradicere videntur *ll.& DD.apud Rouit. in pragm.* 1.*n.*53. *de abolit.* vbi docet non gaudere indulto delinquentes ſub ſpe, & confidentia eiuſdem indulti,maximè ſi ex inimicitia antecedenti, ſecus ſi in rixa, & caſu inopinato, ſed reſponderi poteſt mitius agi cum Deo, quàm cum homine *extrau.vnica de iudeis l.celſus.ff.de arbitr.*

13 Amplia tertiò, vt poſſint etiam ab eodem Ordinario Confeſsario, tranſacto tempore iubilæi,cõmutari vota illorũ,qui voluntariè, vel ex obliuione non fecerũt ſibi ea commutari tempore iubilæi, *Clauis reg.cit.n.*17.*Henriq.lib.*7.*de indulg. c.*11. *n.*4. *Eman.Sà v.indulgentia n.*14. *Sanch.lib.* 8.*de matr.diſp.*15.*n.*17.*& in ſumma lib.*4. *c.* 54.*n.*29.ratio eſt,quia licet opera pręſcripta in iubilæo,ſint determinata ad certum tempus, ijs tamen eo tempore peractis, pænitens, qui iubilęum conſequutus eſt, acquiſiuit ius, vt poſſit poſtea votorum commutationem obtinere, ſicut etiam ius ad obtinendam abſolutionem cenſurarũ, & caſuum reſeruatorum *Sanch.cit.c.*53.*nu.* 26. *Dia.in ſumma v.iubilaeum nu.* 32. quod vlterius probatur,quia indultum,conceſsũ à Principe ſeculari in foro exteriori,quod eſt ſimile iubileo in interiori tollit quæcumque crimina, commiſsa ante indultũ, etiam ſi quandocumque poſt eum publicatum porrigatur accuſatio, vel petatur abſolutio. *Bart. & communiter DD. in l. de pupillo, §.ſi in pluribus ff.de noui operis nunc. Gloſ.in l.ſi docueris C.de falſis*, & alij, quos refert,& ſequitur *Rouit.cit.n.*13.ergo eodẽ modo eſt tenendum de iubilæo ex antedicta ratione, quia mitius agitur cũ Deo, quàm cum homine.

14 Amplia 4. vt poſſint diſpenſari, vel cõmutari etiam extra ſacramẽtum confeſſionis,ratio eſt, quia talis diſpenſatio, vel commutati non ſunt materia neceſsaria dicti Sacramenti, *Henriq.lib.*7.*cap.*30.*n.*6. *San.h. in ſumma lib.*4.*c.*54. *n.*15. 17.*&* 32. vbi aiunt, quod licet in bullis iubilæi ſoleat dici confeſſionibus auditis;valeant ipſos à quibuſuis cenſuris, & peccatis abſoluere, ac vota quæcumque,exceptis caſtitatis, & Religionis in alia commutare, referatur tamẽ hęc clauſula ad ea,de quibus eſt eadem ratio, ſed quia eſt diuerſa peccatorum ,& commutationis votorum, cum illa requirant neceſſario confeſſionẽ, ſecus iſta, vt docet idem *Sanch. lib.*8. *de matrim. diſp.*16.*n.*11.*diſp.*25. *num.*25. ideo hæc poteſt fieri extra ſacramentum, vide etiam *Dian. par.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 8. negat tamen *Suar.de Relig.tom.*2. *lib.*6. *c.*26 *nu.*4. ſi iubilæum, vel breue diceret in foro pænitentiæ, uel audita confeſſione. Quamuis
15 autem vota caſtitatis, & religionis ſint reſeruata Pontifici per *extrauag.& ſi Dominici* 5.*de pænit.& remiſſ.* tamen ſint emiſſa ad tempus, poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt dictum eſt in priori reſ. *n.*31.& eodẽ modo poſſunt commutari à Confeſſario tempore iubilæi *Clauis Reg.lib.*6.*c.*11. *Sanch.cit. diſp.*9.*n.*6. *diſp.*15.*n.*4.*& in ſumm.lib.* 4.*diſp.*40. *n.*48. ſemel autem iure, & cum cauſa legitimà commutatis, amplius corũ obligatio non reuiuiſcit, etiam ſi vouens nõ præſtiterit poſtea ea,in quæ fuerunt cõmutata,ſed peccat ob pænitẽtiã iniunctam non ſolutam, mortaliter ſi fuit grauis,venialiter ſi leuis, vt eleganter, & ex multis iuribus, & DD. probat *Suar.cit. cap.*20.*n.* 5.*&*

5.& 10. vide etiam *Henriq. vbi ſupra c.11. n.4. alioſque apud eos.*

16 Amplia 5. vt habens facultatem commutandi vota, poſſit iterum, atque iterum commutare ſecundum,& tertium, in quod fuit commutatum primum, ſecundum,vel vlterius, *Sanch. in ſumma lib.4.c.54.num.24.* ſed in poteſtate vouentis eſt ſeruare prius votum, quia commutatio fit in eius fauorem, cui poteſt renunciare *l.quod fauore C.de legib. Clauis Reg. lib.6 c.12. dub.5. Azor. lib.11. cap.18. q.10.& 12. Filliuc. tract.26.n. 289. Suar. cit.c 20.n.3. Dia. p.2. tr.16. reſ.6.& p.3. tr.5. reſ.25.§.6.*

17 Amplia 6. vt poſſit diſpenſari votum, licet de materia reſeruata; ſi tamē tempore, quo quis vouit, habuit intentionem ſe obligandi ſub veniali tantùm, quia votum non fuit perfectum *Sanch. in ſumma lib. 4. cap.40. n. 47.* vbi dicit ſpectare ad Epiſcopum, & ex prædictis ſub *n.1.* etiā ad Prælatos Regulares, eius tamen trāſgreſſio nō poteſt importare, niſi veniale, vt fatetur ibidem Sanch. obligatio enim non poteſt extendi vltra promiſſa, vt patet,& probatur etiam *apud Matth.20. ibi, cōuentione facta de denario diurno,* & inferius, *nonne ex denario conueniſti mecum, tolle quod tuum eſt, & vade.*

18 Amplia tandem etiam ſi vota eſsent iuramento firmata, *arg.c.30. Num. c.tua nos 24. de iure iur.& c.vemens de regular. Suar. cit. cap.14. n.14.* ratio eſt, quia conceſſio iubilæi dirigitur ad diſpenſanda, vel commutanda vota, ſed non deſinunt eſſe vota ratione iuramenti interpoſiti, quod illis adiungitur vti acceſſorium, ergo poſſunt diſpenſari, ſeu commutari, quia ſublato principali, tollitur etiam acceſſorium *c. acceſſorium de regul. iur. in 6. & l.cum principalis, ff.eod.* ſequitur *Eman. Sà hoc tit. n.16. Sanch. de matrim. lib.8. diſp.2. n.23.*

Vouens tranſmittere calicem aureum ad aliquem locum pium, ſi in via furatus ſit, an liber ſit à voto?

SVMMARIVM.

1 *Vouens calicem aureum, vel aliam quamcumque rem in genere, ſi furentur, vel quomodocumque pereant, an liberetur à voto? & n.4.*

2 *Reſtitutio facta Confeſſario, vel alteri de pecunia, vel quacumque re furata, ſi iſti non reſtituant ea Domino, an debitor liberetur, vel iterum reſtituere teneatur?*

3 *Debitor alicuius rei in genere, ſi quomodocumque pereat, non liberatur à debito, ſecus ſi debebat aliquid particulare, ſeu indiuiduale, quod Legiſtæ vocant ſpeciē.*

Reſolutio CLXXXXVIII.

1 PDia. *par.10. tract.16. reſol.96. ex ſolo P.Tancredi Soc. Ieſu de Relig. tr.4. lib.2. diſp.13. q.4. n.32.* affirmatiuam tuetur per aliquas pias, vt ita dicam, meditationes, quæ Iure non probantur, dicit enim quod ſi quis per aliquem famulum fidelē mittat eleemoſynam tradendam pauperi à Pontifice præceptam, pro conſequenda indulgentia iubilæi, & famulus illam non det, quod nihilominus lucratur indulgētiam, & conſequenter addit excuſari à noua reſtitutione illum, qui eam fecit per medium Confeſſarij, vel alterius fidelis viri, ſi iſti poſtea pecuniam reſtitutam, Domino, vel creditori non tradiderunt, quod confirmare conatur per alia ſimilia exempla pro hac opinione ibidem allata.

2 Sed hoc verum puto vſque adhuc reſtituens ſit in bona fide, pecuniam reſtitutam fuiſſe, ſicuti probabiliter credendum eſt, quod ſi poſtea pro certo ſciatur reſtitutionem ſecutam non fuiſſe, ego non inuenio medium, quo probari poſſit, obligationem reſtituendi fuiſſe ſolutam; quare enim Dominus, vel creditor, quibus fuerunt furatæ res, eas amittent, ſi Confeſſarius, vel alius vir eas illis non reſtituent? etenim generale eſt poſito adeſſe
1 obligationem, non tolli, niſi ſolutione, vel delegatione, aut cōſenſu creditoris, acceptilatione, vel nouatione *inſtit. de obligat. in princ. & quibus mod. toll. oblig. per totum,* & conſequenter donec pecunia peruenerit in poſſe creditoris, vel aliquo ex modis prædictis fuerit ſublata obligatio, ſemper firma manet.

3 Hinc ſequitur, quod debitor generis, ſic in iure ciuili dicti, quod logici vocant, ſpeciem, vt eſt calix aureus, vel quælibet alia res in genere promiſſa, ſi furētur, uel alio quocūq; caſu fortuito pereant, nō liberatur, eſto millies omnem exquiſitam diligētiam adhibuerit *l.incendium C.ſi cert. pet. §.item is cui inſtit. quib. mod. re contrah. oblig.*

oblig. ratio eſt, quia genus perire non poteſt *l. in ratione 30. §. diligenter ad l. Falcid.* vbi etiam legitur debitorem ſpeciei, quã logici vocant indiuiduum, liberari illa ſpecie, ſeu indiuiduo furatis, vel peremptis, citra tamen culpam debitoris. Sic in pro-
4 poſito, ſi votum fuit de calice aureo, vel pecunia, aut alia quacumque re in genere, & per viam furētur, vel quomodocumque pereant, non eximitur vouens à voto, ſi verò votum fuit de tali re, puta de veſte, quam domi habebat, aut de tali calice, aut pecunia, quem & quam in tali arca, aut de vino, quod in talibus dolijs erat iuxta exempla *I.C. in d. §. diligenter*, illis furatis, ſeu quomodocumque peremptis citra culpam vouentis, liber eſt ab obligatione, & a voto, & ita ex alijs medijs docent *Sylu. v. Religio 2. ſub n. 16. Azor. lib. 11. cap. 20. q. 2. Sanch. in ſumma lib. 4. cap. 11. n. 34. ex eod. Sylu. Palud. & alijs*, ad contraria non reſpondetur, quia, vt dixi ſunt gratis allata, & iure non probantur.

Votum de nõ ambiendo, ſiue non acceptando dignitates, ſeu Prælaturas à quibuſdam Regularibus fieri ſolitum in actu profeſſionis num valeat, eoque ſubſiſtēte, an prẹter Pontificem, poſſit alter ſuperior illud ſaltem commutare?

SVMMARIVM.

1 *Votum de non ambiendo dignitates etiam neceſſitate vrgente, vel etiam ſi Papa contrarium iuſſerit, non tenet, ſecus de eas non procurando ex parte ſua, vel non acceptando ſecundum vnam opinionem n. 2. quæ negatur n. 4. 5. & 7. vſq; ad finem. Sed an extinguatur per tranſitum ad laxiorem Religionem? n. 13.*

3 *Epiſcopatus multi ſancti Patres recuſarũt exemplo Chriſti Domini noſtri, ſed eſt opus bonum, & ex maioribus n. 6. & num liceat illos procurare? n. 15.*

9 *Votum de non aſcendendo ad ſacerdotium non valet, ſicut de non intrando Religionem, & n. 10. & 12.*

14 *Epiſcopus non poteſt tranſire ad Religionẽ, licet arctiſſimam abſque expreſſa Papæ licentia, ſicut poteſt Regularis petita, & non obtenta venia à ſuperiore.*

14 *Confirmatio non firmat actum præcedentẽ, ſi eſt nullus; ſed ſolum conſeruat illum, ſi valet.*

16 *Diſpenſatio voti de non ambiendo præciſa Bulla vlt. Vrb. de qua infra non eſt reſeruata Pontifici, & poteſt concedi etiam extra confeſſionem, ſicuti de omnibus alijs præter quinque vt n. 17. & 18.*

19 *Votum de non ambiendo, licet fiat cum alijs tribus eſſentialibus profeſſionis, non tamẽ eſt ſolemne, ſed ſimplex.*

21 *Vota anullare, ſeu irritare, vel diſpenſare longè diſtant à commutatione, & nu. 23. & 24.*

22 *Lex quando vnum diſponit, & alterum præſupponit, non habet locum diſpoſitũ, niſi verificetur præſuppoſitum.*

25 *Permutationis contractus (qui olim non dabatur) requirit æqualitatem valoris rei permutatæ ex vtraque parte, alias peccatum committitur, idem eſt in venditione.*

29 *Votum ſi eſt commutandum, debet fieri in æquale, aliàs ſimiliter mortale contrahitur, ſi materia eſt grauis. De non ambiendo poteſt commutari ab eodẽ vouente, ſi tamen fiat in melius, vel ſaltem in æquale. eſtque talis commutatio permiſſa de iure diuino naturali, & reſpondetur contrarijs ſub n. 28*

28 *Subrogatum ſapit naturam eius, in cuius locum facta eſt ſubrogatio.*

29 *Verba enunciatiua non alterant principalem diſpoſitionem, nec aliquid noui addunt.*

30 *Regula iuris eſt, vbi voluit dixit, vbi noluit non dixit.*

31 *Statuto extante, vt nullus iudex poſſit reos damnare ad mortem naturalem, non prohibetur damnare ad mortem ciuilem.*

32 *Vota Religionis, & caſtitatis quare non poſſunt commutari? Vti originaliter gratuita ſunt benignè interpetranda, nec poteſt fieri extenſio de caſu ad caſum, etiam ex identitate rationis, num. 33. & 34.*

35 *Verba quomodolibet generalia appoſita in fine diſpoſitionis, vel contractus, nihil operantur, quia cenſentur appoſita de ſtylo ſcribentium.*

36 *Votum de vita quadrageſimali perpetua, emiſſum in Religione minimorum, an ſit diſpenſabile, vel commutabile ab eorum ſuperioribus, & quid poſt translationem ad Epiſcopatum? n. 37. & ſeqq. tenentur*

tur tamen geſtare habitum Religionis, ſicut cæteri Epiſcopi Regulares n.38.

40 *Epiſcopus an poſſit ad libitum diſponere de redditibus Epiſcopatus, vel peccet mortaliter, & teneatur ad reſtitutionem ita diſponendo? n.41. & quid de Regularibus ad Episcopatum translatis? n. 42.*

Reſolutio CLXXXXIX.

1 Circa primum conueniunt omnes cum D. *Thom. 2.2. q.185. ar.2. & Gl. in c.1. v. ſacroſanctis diſt.85.* votum iſtud non valere, ſi vouens intendat ſe adſtringere etiã neceſſitate vrgente, vel etiã ſi Papa cõtrarium iuſſerit, enimuerò manifeſtè impediret, ſeque opponeret maiori bono, vt colligitur etiam *ex c. ſcias 7. q.1. & c. in ſcripturis 8. q.1.* imò dicũt eſſe peccaminoſum idem *Sanctus cit. q. 89. art.7. ad 2. et Suar. de Relig. tom.2. lib.2. de iuram. cap.13. n.13.* Controuerſia igitur remanet num valeat prædictis conditionibus nõ expreſſis, ideſt ſi vouens intendat ſe obligare, vt quantũ eſt ex ſui parte non deſideret, ſeu ambiat prælaturas, quod in dubio ita factum intelligitur arg. *c. ad noſtram 21. de iure iur.*

2 Prima opinio eſt affirmatiua ex *Turrec. in c.1. diſt.85. poſt Hugo. ibiq; alios Canon.* qui laudat *Alex. de Aleſ. in 3. ſentent. et D. Tho. d. ar.7. ad 2.* (qui tamen non dicit id, ad quod allegatur, ſed potiùs contrarium, vt infra patebit) illam tamen tuentur *Suar. cit. ſub eod. n.13. et lib.2. de voto, cap.11. n.10. Sanch. in ſumma lib.4. c.8. n.37. Molfeſ. in ſumma tom.1. tract.11. cap.15. nu.38. Laym. Caſtropal. alijque apud Dian. par. 6. tract.7. reſ.27.* qui omninò adhęrendum huic ſententiæ putat, quam veram dicunt, tum quia licitum eſt humilitatis cauſa honores, & dignitates reſpuere, vt ſecuriùs, et

3 abſque periculis homo viuat Deo, tũ quia DD. Auguſt. Gregor. alijque multi electioni de ſe in Epiſcopos factæ reſtiterunt exemplo Chriſti, qui fugit honores *Io. 6.* tum præterea, quia profeſſi Societ. Ieſu, huiuſmodi votum emittunt, nec à ſummis PP reijcitur, imò ab eiſdẽ omnes huius Religionis regulæ ſunt approbatę, & per *Bullam Vrb.8. anno 1636. incip. cum ſicut accepimus. quæ in Append. Conſtit. eiuſdem Papæ eſt 30. in ordine* declaratum eſt, votum iſtud non extingui per tranſitum ad laxiorem Religionem, ſed firmum permanere, vt in priori ſtatu, quare concludunt votum valere, quantum eſt ex parte vouentis, qui non poteſt Epiſcopatum procurare, nec datum acceptare, niſi diſpenſatum fuerit a Pontifice.

4 Sed verior eſt opinio negatiua cum diſtinctione, vt infra ſub n.15. *Angel. in ſumma v. iuramentum 5. n.3. Nauar. in ſumm. cap. 12. n. 16. Barboſ. ad l. alia §. eleganter n.28. ff. ſol. matr. Sylu. in ſumma v. iuramentum 4. n.1. Azor. tom.1. lib.11. cap.5. qu.1. §. ſi item,* qui omnes æquiparant illud votum iuranti, vel voucnti non intrare Religionẽ, vel nõ ieiunare pro peccatis ſuis (quod nõ valet, vt infra *n.12.* & dictum eſt ſupra *reſol. 191. n.19.*) alijque apud Nauar. relatũ, qui pro hac opinione laudat *Gl. cit. diſt.85. c.1. v. Sacroſanctis,* quam præfati Theologi omiſerant, ſed eam magis communiter Iureconſulti, & Canoniſtæ amplectuntur, & ſignanter *Abb. & Felin. in c. ſi verò, de iure iur. Bald. in l. ſi ad excludendum C. ſi certum pet. Iaſ. inſtit. de act. §. item ſi quis po-*

5 *ſtulante n.70.* Probatur hæc opinio *ex Archid. in c. ſi aliquid 22. q.3. & Gerſon. in reg. mor. in c. de ſuperbia; & vana gloria alphab. 24. lit. K.* vbi votum iſtud appellant temerarium, inconſideratum, & contra bonum ex conſilio Euangelico, ergo non tenet, conſequentia patet, quia vt votum valeat, nõ debet ſe opponere bono præcipuè maiori, vt poſt alios in materia de voto tractant *Nauar. Azor. cit. Valent. tom.3. diſp.3. q. 6. pun.2. Filliuc. tract.26. cap.2. q.7. n.58. alij-*

6 *que,* quod ex communi voti definitione conſtat. Antecedens probatur, quia Epiſcopatus eſt opus bonũ, & ex maioribus, vt ex *D. Paulo 1. ad Timoth 3. conſtat ibi. qui Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat,* & amplè declarant Sancti Patres ibidẽ, quos refert Barboſ. initio ſui tractat *de offic. & pot. Epiſc.* ſed fortius probatur *apud Matt. c.16. vbi dixit Chriſtus Petro tibi dabo claues. &c. & quodcumq; ligaueris &c. & apud Io. 21. paſce oues meas.* Ex quibus conſtat eum feciſſe Epiſcopum Eccleſiæ Catholicæ, & poſtea omnes alios Apoſt. creaſſe ſimiliter Epiſcopos probant *Cyrill. in eundem Io. lib. 12. c.55. Caiet. tract. de aut. Papa, & Concil. cap.3. Sotus, & alij apud Dia. p.12. tr. de conſecr. Epiſc. reſ.80.* ergo eſt opus perfectũ, & optimum, quia alias Chriſtus ad tale munus eos non elegiſſet, & conſequenter qui efficaciter huic repugnat, opponit ſe bono prædicto, igitur ſubſiſtere non poteſt, quemadmodum de alijs Euangeli-

cis

cis conſilijs docet Azor. cit.

7 Quod ex eo maximè oſtenditur, quia votum iſtud per ſe conſideratum opponitur etiam bono communi, & ſpirituali populorum, ſeu ouium Chriſti, quas paſcendas paſtoribus commiſit, officium enim Epiſcopi principaliter verſatur in prædicando Euangelium Chriſti, ad mores, & animas ſanctè inſtruendas, vt idem Barb. latiſſimè demonſtrat *p.1.tit.2.Gl.1.& ſeq.* quare videtur improbabile ſe obligare ad tale bonum commune reſpuendum,

8 vt in ſimili legitur *in l.fin.ff.ad municip.* idque eſt, quod Nauar vbi ſupra dicebat, nempè quod eſſet obſtaculum Spiritui Sancto opponere, cuius eſt proprium ſancta deſideria inſtillare, quod latius declarat *D.Auguſt.Deuter.25. ibi, qui curam ſubditorum alendorum renuit, opprobrium diſcalceati ſuſtinebit, non enim vult ſuſcitare ſemen fratris defuncti, ss.Chriſti. Negotium ſanctū ſuſcipit neceſſitas charitatis*, & addit peccatum contrahi, ſi in contrarium obligari intenderemus, cum charitatis neceſſitas pro communi bono nos adſtringat. Quare *Gregor.mag.in c.vnic.diſt.* 85. de iuramento cuiuſdam Archidiaconi non aſcendendi ad Epiſcopatū mandat inquiri, vt Gl. ibi notat, quam inquiſitionem facere non præcepiſſet, ſi tale iuramentū, ſeu votum licitum fuiſſet.

Verum P.*Dia.cit.§.reſtat.ex Caſtropal.to.3.tr.15.diſp.1.pun.8.§.5.* reſpondet, quod licet deſiderare Epiſcopatum, ſit opus bonum, id tamen verum eſſe in eo, qui irreprehenſibilis ſupponitur, atque perfectus, & qualitates habet *ab A Apoſt.ad Timoth.3. & Tit.1.* requiſitas, at nemo de ſe ipſo id præſumere debet, merito antequam ad Epiſcopatum aſcendat, iudicabit ſe indignum, ſed hæc obiectio facilè

9 reſoluitur; nam in ſacerdotio maxima requiritur perfectio, & puritas ferè Angelica *ex Tolet. lib.1.cap.2. n.2. & alijs communiter*, & tamen quamuis, quo ad ſe ſupponat tantam perfectionem, non ideò valeret votum non aſcendendi ad ſtatum ſacerdotalem *D.Thom.2.2.q.89.ar.7.ad 2. Nauar.d.n.16.alijque etiam communiter*, vnde ſicuti ſacerdos reuerenter celebrando, ſuumque munus exequendo, acquirit quotidie ſufficientem perfectionem, ita Epiſcopus Deo auxiliante in munere ſuo indiem perfici poteſt, ſiue prædicando, ſiue celebrando, ſiue iuſtitiam adminiſtrando.

10 Quod etiam docuit *Bart. inſtit. lib.1.de iuſt.& iur.* §.1. explicans iuſtitiæ definitionem, quod ſit conſtans, & perpetua voluntas ius ſuum vnicuique tribuendi, nēpè in iuſtitia adminiſtranda requiri conſtantiam mediocrem, prout poſſibile eſt humano modo operanti, & obiter ſubdit quod Epiſcopus eligendus non debet neceſſariò eſſe adeò iuſtus, & perfectus ſicuti fuit B. Petrus, & B. Paulus, ſed prout poſſibile etiam ſit humano modo, quare niſi aliud expreſsè obſtet, quilibet præſumitur bonus, idoneus, & ſufficiens contrario non probato *c.dudum, de præſumpt.l. meritò ff.pro ſocio*, præciſa tamen ſcientia, de qua eſt inquirendum iuxta *Triden.ſeſſ. 24. cap. 1. de reform.* & quamuis nonnulli mali ſint, non ideo tamen regulam deſtruunt, cum lex verſetur circa ea, quæ frequentius accidunt, *l.nam ad ea ff. de legib.* idcircò ſtatus epiſcopalis eſt opus bonū, non ſolùm in eo, qui omninò perfectus, & irreprehenſibilis eſt, ſed etiam in quocūque non vitioſo, & mediocriter iuſto, qui poteſt tandem ad ſummam perfectionem peruenire, de quo latè Barb. cit. Confirmatur, quia ſtatus prædictus æſtimatur perfectior Regulari *Tolet. lib. 5. cap. 3. num. 2.* ſiquidem regularis poteſt tranſire ad arctiorem Religionem, etiam petita, & non obtenta venia à ſuperiore *c. licet de Regular.* iuxta tamen dicta ſupra *reſol.* 196. *n.* 28. at non poteſt Epiſcopus

11 tranſire ad Religionem, quamuis arctiſſimam abſque expreſſa Papæ licentia *d. c. licet §.illa ſemper, & c.niſi cum pridem §. fin. de renunciat.imò in hoc tex.§.anteqen.* ſtatuitur facilius indulgeri, vt monachus ad Prælaturam aſcendat, quam Præſul ad Monachiſmum deſcendat, ratio traditur ibidem, videlicet, *Nec putes quod ideo Martha malam partem elegerit, quia Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea, quoniam licet illa ſit magis fructifera, & magis ſuauis, hæc tamen magis vtilis, cum in fæcunditate ſobolis, lippitudo Lia, Rachelis pulchritudini ſit prælata, quamuis ſimul in vnum, & contemplatiuus eſſe valeas, & actiuus, legislatoris exemplo, qui nunc aſcendebat in montem, vt ibi gloriam Domini cum meliori cerneret libertate, nunc verò deſcendebat in Caſtra, vt cum vtilitate maiori neceſſitatibus populi prouideret.* hæc S. Pont. quod tam *D.Tho.2.2. q.185.ar.4.ad* 1. quā omnes admittunt apud *Viual.in Candel.*

aur.p.1.de matr.tit.de imped.vot.n.89. Dian. p.6.tract.6.reſol.62. Ex quibus ſequitur dũ
12 votum non profitendi Religionem, non ſolùm non tenet, ſed peccat taliter vouẽs vt docent *D.Th.cit.q.89.a.7.ad 2.Syl.Azor. Nauar.cit.alijque communiter,* neque votum non aſcendendi ad Epiſcopatum poteſt ſubſiſtere, quod maius bonum appellatur *in d.c.licet circa finem,de Regular.* ad regulã *text.in auth.multo magis C.de Sacroſ.Eccl.*

Ad alia verò pro cõtraria opinione adducta per Sanch.Caſtropal. Dia. facilè ex dictis reſponderi poteſt, nam non ideo ſunt grauiter damnandi taliter vouentes, qui humilitatis cauſa moti, putant probabiliter benè operari: vnuſquiſque enim ſuo ſenſu ducitur, eo magis quia SS. PP. approbarunt regulas Religionis Societ.
13 Ieſu, licet autem Vrb. 8.dictam Conſtit. fecerit, qua declarauit permanere votum illud per miſſionem, aut tranſitum ad aliã Religionem, non ideò ſequitur, quod Papa ſtatuerit votum valere; de hoc enim nihil determinauit, ſed ſolummodo eſſe firmum, vt ante expulſionem,aut tranſitũ, de quo dubitari poterat ex ſuppoſitione, quod valuiſſet, præciſa bulla, ante cuius promulgationem *Sanch.in ſumma lib.5.c.1. ſub nu. 12.* pro certo affirmauit extingui per tranſitum ad ſtrictiorem, ſiue laxiorẽ Religionem, in qua tale votum non fit, quia videtur factum cum tacita conditio-
14 ne, ſi in illa priori permãſerit. Quod patet ex ijs, quę iura,& DD. communiter de confirmatione docent,ſiquidem confirmatio nihil noui iuris tribuit, ſed tantum vetus, ſi quod eſt conſeruat *c. præceptis diſt.12.c.cum dilecta de confirm.vtil.c.ex parte, de conſtit.c.quia intentionis de priuil.Gl.in c.1.de confirm.vtil.v.confirmationem.Gratia. diſcept.forenſ. cap.909. n.17.* vbi ait confirmationem imitari naturam confirmati, quare nihil de validitate talis voti ſtatutũ eſt, ſed ſuppoſito, quod valeat, vult Papa non extingui per tranſitum ad laxiorem.

15 Addit *Diana in d. reſol.27. §.verũ, quod D. Tho.in d.q. 185. a.1.* docuerit procurare Epiſcopatum eſſe illicitum, ergo (ſubdit ipſe) non procurare ex parte ſua,& oblatum reſpuere eſt licitum, & materia voti, ſed Sanct. ibidem in corp. diſtinguendo docet, quod in Epiſcopatu tria conſiderãtur,quorum vnum eſt principale,& finale, ſt. Epiſcopalis operatio, per quam vtilitati proximorum intenditur, ſecundum *Io. c. vlt.ibi paſce oues meas*, aliud altitudo gradus, quia Epiſcopus ſuper alios conſtituitur, & tertium quod conſequenter ſe habet ad iſta ſt. renerentia, & honor,& ſufficientia temporalium, concludit poſtea in fine, videlicet, *opus quidem deſiderare bonum,bonum eſt,primatum autem honoris concupiſcere,vanitas eſt,&c.* Etenim ſi ſolum honor, & celſitudo ambiatur abſque vllo reſpectu ad animarum ſalutem,rectãque iuſtitiam adminiſtrandam. ego quoq; affirmo eſſe illicitum,ſed hoc in dubio nõ præſumitur, vt ſupra *n. 10.* Vnde ex doctrina iſtius Sancti, tàm hic, quàm *in art. 2.cor. ex Aug.ibi, ſi qua opera veſtra mater Eccleſia deſiderauit, nec elatione auida ſuſcipiatis, nec blandiente deſidia deſpuatis, neque otium veſtrum neceſſitatibus Eccleſia præponatis, cui parturienti, ſi nulli boni miniſtrare vellent,quomodo naſceremini non inueniretis, &c. & magis q. 89. ar. 7. ad 2.* benè percipitur, quod ſi Epiſcopatus deſideretur principaliter ob proximorũ bonum, quãuis acceſſoriè ſequatur honor, & celſitudo, non ſolùm non eſt illicitum, ſed inualidum eſſet votum, & non ſine culpa recuſatio.

16 Quibus ſic ſtantibus, licet priorẽ quis ſequi velit,votum ſt. iſtud valere,tunc nõ erit dubitatio diſpenſationem talis voti (præciſa alia bulla eiuſdem Pontif.Vrb.de qua infra) non eſſe reſeruatã,ſed poſſe ab Epiſcopis, vel à Regularibus erga ſubditos, diſpenſari, virtute communicationis priuilegiorum Societ. Ieſu, de quibus *Sanch. in ſumma lib.4 cap.43. n.4. vt ſupra reſol.197. n.1.* idque etiam extra confeſſionem iuxta *Dia.p.3. tract.2. reſol.9. & p.4. tract.4.reſol.8.* Patet ex *extrau.fin.circa finẽ de Pænit. & remiſſ.* & communi doctrina *Canon.in tit.de pænit.& remiſſ.apud Azor.p. 1.lib.11. cap.19.q.1.* ibi legitur, Vota re-
17 ſeruata Pontifici partim iure, partim vſu eſſe quinque, Caſtitatis ſt. Religionis, Peregrinationis vltramarinæ, ad ſacra limina Apoſt. Petri, & Pauli in Vrbe, & Compoſtellam, *Tolet. lib.4. cap.18. n. 11.* Quare alia omnia nullatenus ſunt reſeruata, ſed ſecundum regulam (quæ firma remanet in omnibus alijs non exceptis *l. nam quod liquidè, ff. de penu legata, & §.ex his, vbi Gl.inſtit. per quas perſ.nobis acqui.*) diſpenſari poſſunt à prędictis Epiſcopis,& Regularibus, aliſque Delegatis, adeo vt quam-

quamuis quis vouendo dixerit, nolle ab
alio diſpenſari, niſi à ſolo Pontifice, adhuc
tamen poteſt à prædictis diſpenſari, qui-
bus ſua voluntate præiudicate non poteſt,
vt notant idem *Azor. l.11.cit.cap.19. q.15.
& Dia.p.7. tract.9.reſol 59. ex Sanch. & a-
lijs*, ſed tale votum non eſt ex præfatis,
meritò ab alijs diſpenſari poteſt. Quo ar-
18 gumento *Azor.ibid.q.9.poſt Nauar.conſil.
32.ad quæſt.2.tit.de voto. & voti redempt.*a-
lioſque docet, quod ſi quis votum fecit
recipiendi ſacros ordines; neque Pontifici
eſt reſeruatum, quia non eſt ex prædictis
in Extrauag. contentis, vt ſupra *reſol.196.
num. 32.*

19 Neque obſtat, quod votum iſtud factũ
à Religioſis, videatur ſolemne, & Reli-
gionis; nam reſpondetur non eſſe tale, cũ
conſiſtat in ſola promiſſione, quæ merum
habet negatiuum, vndè potius eſt ſimplex
iuxta communem doctrinã *Gloſa in c. rur-
ſus, qui Cler. vel vouent. D. Thom. in 4.ſent.
diſt. 38. q.1.ar.2.q.3.& 2.2. q.88.art.7.cor.
& ad 2.* vbi videtur docere illud ſolum
dici votum ſolemne, quod impedit ma-
trimonium contrahendum, & dirimit con-
tractum, (licet poſt D. Thom. vota pri-
uata Religioſorum Societatis Ieſu ex *bul-
la Greg.13.*ſimiliter impediant, & dirimãt)
ex quibus alijſque multis DD. *Azor.p.1.
lib. 12. cap.6.q.2.§.mihi igitur circa finem*,
ita loquitur; *Eſt igitur voti ſolemnitas,
vt uno verbo concludam, aut Religionis ap-
probata profeſſio, aut ſacri ordinis ſuſceptio,
Tolet.lib.4.cap.18.ſub n.1.*quod credo iſtos
didiciſſe ab alia Gloſ. per ipſos non cit. in
*c. quod vouentes v. quod vouentes, poſt me-
dium 27.q.1. ibi, ego dico, quod nullum votũ
eſt ſolemne, niſi cum quis deuouet ſe Religio-
ni alicui, vnde ſi quis coram tota Eccleſia vo-
ueret continentiam, ſi contraheret, teneret
matrimonium, &c.* ergo votum relatum
non poterit dici ſolemne, eo magis cum
ab extrinſeco adiungatur votis tribus, Re-
ligionem conſtituentibus; vnde alio iure
debet regulari, quam regulantur vota Re-
ligionis, quæ ſunt Papæ reſeruata. Diffi-
cultas tamen maior videtur prima facie,
oriri ex alia Bulla eiuſdem Vrbani ema-
nata in anno 1643.26. Febr. quæ eſt teno-
ris ſequentis.

VRBANVS PAPA VIII.
ad perpetuam rei memoriam.

20 *Honorum; dignitatumque vana ambitio
adeo quorumdam Regularium mentes interdũ
excæcat, vt ab eo, quod abnegantes ſemet-
ipſos ſpontè vouerunt, poſtmodum inanis glo-
riæ cupiditate ducti reſilire conentur, cum
tamen dicat Propheta. Vouete, & reddite
vota veſtra Deo. Quamuis igitur vt accepi-
mus, tam Fratres Diſcalceat. S. Auguſt. &
B. Mariæ de Monte Carmelo, etiam Diſcal-
ceati Ordinum, quam Clerici Regulares mi-
niſtrantes infirmis reſpectiuè nuncupati, &
nonnulli aliorum ordinum, ſeu Congregatio-
num Regulares etiam Societ. Ieſu, & alÿ Re-
gulares etiam indiuiduam expreſſionem re-
quirentes, aut in ipſa profeſſione vna cum
tribus eſſentialibus votis, Paupertatis ſt. ca-
ſtitatis, & obedientiæ, aut ante, vel poſt pro-
feſſionem prædictam, ſiue ſolemne, ſiue vt di-
cunt ſimplex votum in manibus tamen ſupe-
rioris Regularis emittant de non procurando,
nec acceptando aliquam dignitatem, ſeu Præ-
lationem, vel Prælaturã extra Religionem,
niſi coacti, vel adſtricti fuerint præcepto eius,
qui ſibi iure præcipere poteſt, & aliqui addant
etiam illa verba, videlicet ſub pœna peccati,
iuxta formam ſuarum Conſtitutionum à Sede
Apoſtolica confirmatarum, nihilominus aliqui
ex ipſis Regularibus etiam tranſlati ad ordi-
nes Regularium, etiam Mendicantium, qui
prædictum, aut ſimile votum non emittunt,
retro adſpicientes, emiſſique à ſe voti huiuſ-
modi immemores, Prælationes, ſeu Prælatu-
ras, vel dignitates ambiunt; imò etiam Epi-
ſcopatus, maiorumque dignitatum ſolium cõ-
ſcendere moliuntur, prætendentes quod ſuis
ſuperioribus Regularibus, præſertimque Ge-
neralibus liceat eis præcipere, vt dignitatem,
Prælationem, ſeu Prælaturam, vel Epiſcopatũ,
maioremue dignitatem, extra Religionem
acceptent, aut ipſum votum relaxare; & cum
ipſis deſuper diſpenſare, licet per præcepta, &
diſpenſationes huiuſmodi ipſi ab obedientia
præcipienti, ſeu diſpenſanti debita eximantur,
ac etiam ſi vota prædicta, tamquam emiſſa
in manibus ſuperioris Regularis dicantur ſo-
lemnia, vel ſaltem efficaciam voti ſolemnis
habeant, Regulariumque Conſtitutiones ſint
confirmatæ authoritate Apoſtolica. & cum
decreto irritante, à quo propterea manus quo-
rumcumque inferiorum ligatæ exiſtunt. Qua
propter nos, ambitum hunc retundere, & præ-
tentionem huiuſmodi excludere, ac etiam omnẽ
dubitationẽ ſuper præmiſſorũ interpetratione à
nonnullis excitatam Apoſtolicæ declarationis
authoritate penitus tollere volentes, motu pro-
prio, certaque ſcientia, ac matura delibera-
tione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis ple-*

nitu-

Digitized by Google

nitudine. hac perpetua noſtra conſtitutione declaramus ſuper prædicto voto, etiam per translatos ad ordinem, ſeu Congregationem Regularem capacem ante translationem emiſſo de non procuranda, nec acceptanda extra quemlibet ex ipſis ordinibus, ſeu Congregationibus Regularibus, aut ſocietate prædicta respectiuè aliqua dignitate, ſeu Prælatione, vel Prælatura, ſiue aliquo Epiſcopatu, aut maiori dignitate, neminem ſuperiorem regularem, etiam Generalem, aut Capitulum, ſeù Congregationem generalem, nec etiam Nunciũ Apoſtolicũ, aut prædictorum ordinum, ſeu Congregationũ protectorem, etiam S.R.E. Cardinalem nec etiam Legatum Sedis Apoſtolicæ etiam de latere, nec quemlibet alium, etiam ſpeciali, & indiuidua mentione dignũ, ſed tantummodò nos, & Romanũ Pontificem pro tempore exiſtentem poſſe diſpenſare, taleque votum relaxare, aut aduerſus illud aliquam licentiam, vel indultum concedere, aùt aliquod præceptũ procurandi, ſeù acceptandi, vel aliud ſimile ipſis Regularibus vouentibus facere, cuius vigore prædicti Religioſi illas, vel illos procurare, vel acceptare poſſint, aùt teneantur. aùt aliàs quomodolibet vouentes prædictos à prædicto voto liberare. Prout pariter declaramus quaſcumque facultates generales diſpenſandi ſuper quibuſcumque votis, ſeù illa relaxandi, aùt commutandi, vel aduerſus illa præcipiendi, aùt aliàs quomodolibet vouentes habilitandi, etiam in foro conſcientiæ dumtaxàt, ſiue per dictas conſtitutiones à Sede Apoſtolica confirmatas, ſiue per litteras etiam in forma Breuis Romanorum PP. prædeceſſorũ noſtrorum, aùt noſtras, vel ſucceſſorum noſtrorum, etiam motu, ſcientia, deliberatione, ac poteſtatis plenitudine paribus, etiam conciſtorialiter, etiam ad ſupplicationes, ſeù contemplationes quorumcumque etiam Imperatoris, Regũ, & Principum, ſeù Rerumpublicarum, ac prædictorum Ordinum, Congregationum, & Societatis, aut vigore cuiuſcumque iubilæi, etiam vniuerſalis, vel Cruciatæ ſanctæ, aut ſanctæ Inquiſitionis, ſeù Miſſionum, aut aliàs quouis modo, & ex quacumque cauſa quantumlibet pia, fauorabili, publica, & priuilegiata conceſſa, & emanata, concedendaque, & emananda, nuncque ac pro tempore competentes ad præmiſſa omnia, & ſingula nullatenus ſe extendere intelligantur, ſed eſſe nobis, & Romanis PP, ſucceſſoribus noſtris, dumtaxat reſeruata, prout tenore præſentium decernimus, & reſeruamus. Decernentes quoque eaſdem præſentes litteras, etiam ex eo, quod prædicti regulares, & alij quicumque in præmiſſis intereſſe habentes, ſeù habere prætendentes illis non conſenſerint, nec ad id vocati citati, & auditi, cauſaq; propter quas illæ emanarũt ſufficienter, aut nullatenus adductæ, ſeù probatæ fuerint de ſurreptionis, obreptionis, aut alio quoquam defectu, vel ex quacumque alia cauſa, occaſione, prætextu, colore, & cap te notari, impugnari, reſcindi, in ius, vel controuerſiam reuocari numquam poſſe, ſed eaſdem præſentes literas ſemper, & perpetuo validas, firmas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, & inuiolabiliter obſeruari, ſicque, & nõ aliter in præmiſſis omnibus, & ſingulis per quoſcumque Iudices ordinarios, & delegatos, & cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiam de latere Legatos, & quoſuis alios quauis authoritate fungentes, nunc, & pro tempore exiſtentes, ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpetrãdi facultate, & authoritate, iudicari, & definiri debere, irritumque & inane, ſi ſecus ſuper his à quocumque iudice quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus præmiſſis, ac conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, etiam Conciliaribus, & quatenùs foret opus noſtra, & Cancellariæ Apoſtolicæ regula de iure quæſito non tollendo, nec non quorumuis Ordinum, & Congregationum Regularium, dictæque Societatis etiam iuramento, cõfirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia, roboratis, ſtatutis. & conſuetudinibus etiam immemorabilibus, priuilegijs quoque indultis, & literis Apoſtolicis eiſdem Ordinibus, Cõgregationibus, & Societati, illorumque ſuperioribus, Fratribus, Clericis, & perſonis, ac generaliter quibuſuis alijs etiam indiuiduam mentionem requirentibus, ſub quibuſcumque verborum tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, efficaciſſimis, & inſolitis clauſulis, irritantibuſque, & alijs decretis in genere, vel in ſpecie, ac aliàs in contrarium quomodolibet conceſſis, confirmatis, & pluries innouatis. Quibus omnibus, & ſingulis, & etiamſi pro illorum ſufficiente derogatione de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda foret, tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum exprimerentur, & infererentur, præſentibus pro plene, & ſufficienter ex-

preſ-

preſſis, *& inſertis habentes*, *illis aliàs in ſuo robore permanſuris*, *ad præmiſſorum effectum dumtaxat ſpecialiter*, *& expreſsè derogamus*, *cæteriſque contrarijs quibuſcumque*. *Volumus autem*, *vt præſentium tranſumptis*, *etiam impreſſis manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis*, *& ſigillo perſonæ alicuius in dignitate eccleſiaſtica conſtitutæ munitis*, *eadem prorſus fides in iudicio*, *& extra adhibeatur*, *quæ præſentibus ipſis adhiberetur* , *ſi forent exhibitæ* , *vel oſtenſæ* . *Datum Romæ apud S. Petrum ſub anulo Piſcatoris die 26. Februarij 1643. Pontificatus noſtri vigeſimo.*

M. A. Maraldus.

Primo ergo mandat bullam locum ſibi vendicare, non ſolùm ſi taliter vouentes exiſtant in eiſdem Religionibus, vbi vouerunt, ſed etiam ſi fuerint tranſlati ad alias laxiores, in quibus vota prædicta non fiunt, quod vt dixi, iam erat ordinatum per aliam Bullam ſupra *n.3.& 13.* relatam (de qua meminit etiam *Emin. Cardin. de Lugo in ſuis reſponſ. moral. lib.3.dub.4. n. 1.* ibique ſatisfactum) inſuper mandat neminem ſuperiorem Regularem, etiam Generalem, aut Capitulum, ſeu Congregationem generalem , &c. ſed tantummodò ipſum Vrban. & Romanum Pont. pro tẽpore exiſtentem poſſe diſpenſare, taleque votum relaxare, aut aduerſus illud aliquã licentiam, vel indultum concedere, aut aliqvod præceptum procurandi, ſeu acceptandi, vel aliud ſimile ipſis Regularibus vouentibus facere, cuius vigore prædicti Religioſi relatas dignitates procurare, & acceptare poſſint, aut teneantur, aut aliàs quomodolibet vouentes prædictos à prædicto voto liberare . Hucuſque igitur lóquitur de relaxando, licentiando, ſeu libe-
21 rando, indulgendo, vel diſpenſando, ſeu præcipiendo acceptationem, quæ omnia ſibi ſoli Papa reſeruat, ſed hæc lõgè diſtant à commutatione (vt dictum eſt ſupra *reſol.196.& 197.* & iterum ſtatim dicam) de qua verbum nullum in bulla (ſed an tea præmitto, quod quando lex animata, vt eſt Pontifex, vel inanimata, vt eſt ſcripta ſecundum *Gl.in l.more maiorum, v.alieno de iuriſd.omn.iud.ex §.fin. auth.de conſul.* vnum diſponit, & alterum præſupponit,
22 non habet locum diſpoſitum, niſi verificetur præſuppoſitum, *Menoch.de recup.poſſeſſ. remed.9. n. 161.* vbi ait eſſe hoc in cõfeſſo apud omnes *ex Gloſ. in l. mancipia, v. auocandum C. de ſeru. fugit.* alios refert *Sanch.de matrim.lib.6 diſp.22 n.18.* dũ ergo ſupponit Põtifex votũ valere, vt in princ. Bullæ relatæ, quod ſupra negam, ſi hæc negatio vera eſt, ceſſat diſpoſitum de reſeruatione, quia non verificatur præſuppoſitum de voti validitate.)

23 Priora tamen verba de relaxando, liberando, licentiando, indulgendo, &c. quia important irritationem , ſeu anullationẽ voti , vt ex notis , de quibus poſt alios *Dia. in ſumma v. votum n.31.& 32.* & latè ſupra *reſol.* 196. hæc poteſtas pertinet ad virum erga vxorem, & è contra, ad Patrẽ erga filium, ad dominum erga ſeruum, ad ſuperiorem Regularem erga ſuos ſubditos, vt ibi dixi, & patet ex *c.manifeſtum, & c.noluit 33.q.5.vbi Gl.cõcord.adducit, Syl. v.votum 4.n.2.& Dian.d. n.32.* ſed iſta magis ad Pontificem, qui eſt omnibus ſuperioribus ſuperior, *c. cuncta per mundum 9. q.3. D.Tho.2.2. q.88.art.12.ad 3.* ratio eſt, quia iſti cum ſint in poteſtate aliorum, iuriſque alieni, nequeunt de per ſe vouere, cum præiudicio eorum , quibus de iure ſubſunt (quod fallit in ijs, quæ prædictis non præiudicant , iuxta diſtinctionem *D. Thom.cit. ar.8.*) ſed eſt neceſſaria irritatio à ſuperiore , etiam reſpectu Regularium ex eodem *Sanct ibid.ad 3. & d.ar. 12.* quã Põtifex ſibi iure reſeruat in hoc caſu per
24 dictam bullam ; diſpenſatio verò in ead. bulla reſeruata, quaſi pro eodem ſumitur, eo ſolùm addito, quod illa ſit ſine cauſa, & ad ſuperioris arbitrium , iſta verò cum cauſa, ſed vtraque eſt liberatio totalis, & gratioſa à voto , idem *Sanct.cit.ar.10. in cor.ibi, & ſiquidem abſolutè determinetur aliquod votum non eſſe ſeruandum, dicitur eſſe diſpenſatio*, ibidemque addit Caiet. quod inter diſpenſationem , & commutationem voti , hoc intereſt, quia diſpenſatio aufert voti materiam , & vinculum , dum decernitur abſolutè non ſeruandum, commutatio autem aufert à voto materiam, & non vinculum ; nam remanet vinculum, ſeu obligatio voti ſuper alia materia cadens , tenetur enim ex voto adimplere id , in quod commutatum eſt . & iterum *Sanct. in 4.diſt.38.q.1.a.4.q.3.*

25 Quæ commutatio eſt mera iuſtitia ; in genere enim loquendo , quamuis permittatur commutatio de rebus etiam ad Eccleſiam ſpectantibus , debet tamen in ea interuenire omninò æqualitas, ita quod ſi vna res minus alia valeat , ſit refundendũ in

in pecunia reſiduum valoris, *c. ad quaſtionet de rer. permut.* alias peccat mortaliter, qui fraudem fecit, & tenetur ad reſtitutionem, *Sylu. v. permutatio* 1. *n.* 2. *ex c. culpa de iniur. & c. notum* 2. *q.* 1. imo, & quod magis eſt antiquitus non dabatur talis contractus, ſed quando vna res pro alia tradebatur, appellabatur venditio §. *item pretium inſtit. de empt. & vend.* in qua certum etiam eſt non poſſe contrahentes ad inuicem ſe decipere, aliàs peccant contra iuſtitiam, & conſequenter contra ius diuinum, vt docet *D. Tho.* 2. 2. *q.* 77. *ar.* 1. *in corp. ibidemque addit ad* 1. quod licet lex humana hoc non prohibeat ex cauſis ibi recenſitis, niſi exceſſus ſit vltra dimidiam iuſti pretij quantitatem *ex l.* 2. *C. de reſcind. vend.* lex tamen diuina hoc impunitum non relinquit, cum ſit virtuti contrarium *Sylu. v. emptio num.* 7. *Recentiores apud Dia. in ſumma eodem verb. & verb. pretium in princ.*

26 Idem in ſpecie ſeruatur in commutatione votorum, vt iuſſit Pontifex cuidam, qui votum peregrinationis vltramarinum ſpoponderat, nã circa expẽſas in eũdo ad locum deſtinatum, morando, & redeundo, mandauit eas transferri ad eundem locum ſine diminutione, & circa labores itineris, alijs laboribus, vigilijs, & orationibus compẽſari *c. magna de voto.* Quod adeò verum eſt, vt ſi in commutatione non ſeruetur æqualitas, mortale, etiam committatur, ſi non ſit materia leuis *Suar. de Relig. tom.* 2. *hoc tit. lib.* 6. *cap.* 19. *n.* 1. *& ſeq. Sanch. in ſumma lib.* 4. *cap.* 50. *n.* 8. *DD. apud Dia. par.* 1. *tract.* 11. *reſol.* 48. *&* 49. *& p.* 2. *tract.* 16. *reſol.* 7. *&* 8. & dictum etiam eſt ſupra *reſol.* 197. *nu.* 7. Si ergo in permutatione votorum exercetur iuſtitia, dum æqualitas eſt inueſtiganda, & practicanda, nil mirum ſi Pontifex in bulla relata commutationem non prohibuit, nec ſibi reſeruauit, volens potiùs etiam ab inferioribus, commutandi poteſtatem habentibus, hanc iuſtitiam adminiſtrari, juxta eius definitionem ſupra relatam, & & doctrinam *D. Thom.* 2. 2. *q.* 88. *ar.* 12. *ad* 3. vel quia habuit pro vero commutationem eſſe de iure naturali, vt ſtatim dicam.

27 Imò iure merito dicunt *Medin. inſtruct. confeſſ. lib.* 1. *cap.* 14. §. 17. *Suar. cit. cap.* 20. *n.* 4. *Henriq. lib.* 5. *de pænit. cap.* 20. *n.* 5. *Leſſ. lib.* 2. *c.* 40. *dub.* 16. *n.* 105. *Eman. Sà v. votũ n.* 10. *Bonac. de legib. diſp.* 4. *qu.* 2. *pun.* 7. §. 3. *nu.* 8. *Dia. par.* 2. *tract.* 16. *reſ.* 7. *& aly ſupra reſol.* 197. *n.* 2. poſſe commutationẽ fieri ab eodẽ vouente in melius, vel etiã in æquale iuxta *Dia. p.* 3. *tract.* 5. *reſol.* 25. *in princ. &* §. 2. etenim non refert, ſi debitum ſoluatur ſponte, vel Iudicis authoritate de moneta aurea, vel argentea, dummodò ſit eiuſ-
28 dẽ valoris, *l.* 1. §. *cui certu, & l. cũ certu ff. de auro, & argẽto legat. & l. ſi quis argentũ, C. de donat. ibiq; Gl. v. æſtimatione Abb. in c. quanto in fine de iure iur.* ſubrogatum quidem ſapit naturam eius, in cuius locum facta eſt ſubrogatio, *l. filia* 28. §. 1. *de cond. & demõſt. l.* 1. §. *ante aditam circa finem, & ibi Gl. in margine ff. ſi quis teſtam. liber eſſe.* §. *fuerat, inſtit. de a. T. Gl. in l. ſi cum* §. *qui iniuriarum, v. danda, in fin ibique Bart. ff. ſi quis cautionib.* non nego tamen contrariam opinionem, quod commutatio in æquale nequeat fieri ab eodem vouente, ſed à ſuperiore, & cum cauſa eſſe ſecuriorem, vt dixi *d. reſol.* 197. *n.* 2. *&* 9. *in fine.* qui autem votum commutat in melius, illud non infringit dicit *Gregor.* 3. *in c. peruenit* 3. *in ordine de iure iur.* eſſeque commutationem de iure diuino naturali permiſſam docet *Sanch. in ſumma lib.* 6. *c.* 7. *n.* 3. *ex Caiet.* 2. 2. *q.* 88. *ar.* 12. paulo poſt *initium verſ. ad huius euidentiam.* quod ſi verum eſſet, videtetur dicendum, neque Pontificem poſſe eam prohibere, quia vt docet *D. Thom. in* 4. *diſt.* 33. *q.* 1. *ar.* 2. *arg.* 1. *ex Ariſt. in* 5. *ethic.* tale ius eſt inalterabile, & propterea non ſolùm non poteſt tolli, ſed neque ſuper eo diſpenſari ab homine, vt loquitur *idem Sanct.* 2. 2. *q.* 88. *ar.* 10. *ad* 2. *Summa Dia. v. Papa n.* 5. & dictum eſt ſupra *reſol.* 121. *n.* 1. *vbi alÿ DD.* quia tamen etiam commutationem in alijs votis Sixt. 4. prohibuit, vt infra *n.* 30 propterea ſanctiſſimæ eius diſpoſitioni prædictæ, & omnibus alijs humiliter caput, & genua flecto, plenoque ore fateor, dum hoc egit, potuiſſe iure facere, ſed ſolum dico hoc in caſu relato nõ egiſſe.

28 Quod ſi obijcias includi etiam prohibitionem commutationis in bulla ex finalibus verbis relatis, ibi *aut alias quomodolibet vouentes liberare*, eo quod etiam per commutationem liberantur à voto prædicto (quod Pontifex prohibet,) quamuis alteri rei adſtringatur, in quam fuit commutatio peracta, reſpondeo, quod ſi ſoluo in moneta argentea centum debita, & promiſſa

Digitized by Google

miſſa Titio in moneta aurea, ſimiliter liberor a priori promiſſione, vt modo probaui, & tamen ſolutio non fit in ſpecie promiſſa, ſed diuerſa, quamuis per æquipollens; ſolutione n. eius, quod debetur, omnis tollitur obligatio *inſtit. quib. mod. toll. oblig. in princ.* nec poteſt impediri effectus liberationis, tamquam à iure naturali oriens *Gl. in c. 1. de regul. iur. ex l. nihil tam naturale ff. eod.* quia eſſet obligare debitorem ad iterum ſoluendum debitum ſolutum, quod fieri per humanam legem nequit, ſicuti per ſimile nequit à Pontifice mandari, vt peccata ſemel ritè confeſsa, & abſoluta, iterum clauibus ſubijciantur *D. Thom quodlib. 1. ar. 12.* vt dictum eſt ſupra *reſol. 145. in fine*. & conſequenter ſoluente vouente votum commutatum, nequit impediri liberatio ex ſolutione orta, propterea illa verba ſunt neceſſario intelligēda de liberatione per irritationem, aut diſpenſationem, quæ ſunt gratuitæ; alias oporteret dicere, quod etiam facta ſolutione per vouentem in propria ſpecie, ne quidem liberaretur, dum idem eſt ita ſoluere, ac per æquipollens, vt ſupra, quod eſſet abſurdiſſimum, vti (ex dictis) Iuri naturali repugnans. Imò & quod magis eſt, ſi quis pro mutuo accepto in pecunia, promittat reſtituere etiam pecuniam, poteſt ſi non habet pecuniam, ſoluere in ſtabilibus æſtimandis, quamuis ſpecies ſit diuerſa, & liberatur à promiſſione, *auth. hoc niſi C. de ſolut. §. quod autem, auth. de fide inſt. & mandat.* quod hic dicit Imperator mandaſſe non ex ſola clementia, ſed etiam ex iuſtitia, cuius rationes ibi videas, & ita fuiſſe fauore hæredum debitoris deciſum iunctis aulis in S.C. Neap. præuio ſtabiliū apprετio refert *Conſil. Gizzar. dec. 7.* & tamen origo debiti pendet ex cauſa oneroſa, & adeſt pactum in ſpecie de reſtituenda pecunia, cum iſtud votum pendeat ex cauſa omnino gratuita, nec vllum adeo ſpeciale pactum in eo effingi poſſit; quod ſi inter homines reperitur ſtatuta iſta clementia, ſeu iuſtitia, multò magis ſupponenda eſt in Deo, vti omnium incomparabiliter clementiſſimo *extrauag. unica de iudæis Gl. in l. celſus ff. de arbitr.* Et ſi iterū opponas hoc permitti ex impotentia debitoris, ſecus ſit in vouente, qui poteſt ſi vult ſoluere in propria ſpecie rē promiſſam, reſpōdeo poſſe vendi bona debitoris plus offerēti, & ſolui pecuniā creditori (ſicuti ante conſtitutionē Imperat. fiebat, & etiam hodie aliquando ex cauſis fit *ad l. creditoris arbitrio ff. de diſtract. pignor.*) & tamen releuatur ab hoc onere, vt in iuribus cit. Item multa poſſe in vouente concurrere, ex quibus non poſsit, veluti ſenectutem, vel infirmitatem habitualem, aut alia, ex quibus impotens, ſeu inhabilis reddatur ad ferenda Religionis onera, vel ſaltem non commodè, quare dici ſolet non poſſe eum, qui commodè non poteſt *c. faciat ibique Gl. v. quod poteſt 22. q. 2. l. vulgo concepti ff. de ſtatu homin. l. Nepos Proculo ff. de verb. ſignific.* & tandem ad exuberantiam dicitur, quod pro eodem aliquādo ſumūtur caſus impotentiæ, & nolētiæ *l. 1. vbi cōmuniter DD. ff. de vulg. ſubſt.*

Addit Pontifex Vrb. in relata bulla illa alia verba videlicet *prout pariter declaramus quaſcumque facultates generales diſpenſandi ſuper quibuſcumque votis, ſeù illa relaxandi, aut commutandi, vel aduerſus illa præcipiēdi, aut aliàs quomodolibet vouentes habilitandi & cæt.* & inferius, *aut vigore cuiuſcumque iubilæi, etiam vniuerſalis, vel Cruciatæ ſanctæ, & cæt. ad præmiſſa omnia, & ſingula nullatenus ſe extendere intelligantur, ſed eſſe nobis, & ſucceſſoribus noſtris dumtaxat reſeruata, &c.* aduertendum nunc eſt illa priora verba, *ſt. facultates generales diſpen-*
29 *ſandi, relaxandi, aut commutandi, & cæt.* eſſe narratiua, ſeu enunciatiua ſequentium, quæ nullatenùs alterant principalem diſpoſitionem, nec aliquid noui addunt *Extrau. quia quorumdam §. hæc eſt de verb. ſignific. l. rationes, C. de probat. cum alijs per Gl. in d. Extrau. v. in ipſa regula*, & latius infra *reſol. 204. n. 6.* quod patet quia in ſequentibus, vbi diſponit, ibi, *ad præmiſſa nullatenus, ſe extendere, & cæt.* declarat, vbi cadat diſpoſitio, nempe ad *præmiſſa*, ſt. ordinata de relaxatione, ſeu liberatione, vel diſpenſatione, aut præcepto. Nec in tota Bulla legitur verbum vllum de prohibitione commutationis, vbi poſſet referri iſtud adiectiuum (ad *præmiſſa*) quod vtique ſi Papa voluiſſet, expreſſiſſet, ſicut expreſſit, prohibitionem irritationis, diſpenſationis, liberationis, & præcepti, vnde ſuccedit regula legis dictantis, *vbi voluit dixit, vbi noluit non dixit, Litem apud labeonem §. ait Prætor, de iniur. Gl. in c. nullus, v. dumtaxat de temp. ordin. in 6. Sanch. de*

matrim. lib.2. diſp.11.n.23.

30 Hinc eſt quod *in Extrau.fin.de pœnit. & remiſſ.* quia voluit illa quinque vota, neq; poſſe commutari, declarauit, & prohibuit expreſsè etiam commutationem, hoc tribus vicibus repetendo, vt ibi legitur.

31 Quod clarius patet, ſi fingamus extare ſtatutum, vt nullus iudex cuiuſcumque authoritatis, quamuis merum, & mixtũ imperium habeat, & magis quam explicari, vel excogitari valeat, ex quibus damnare poſſit reos ad mortem ciuilem, & naturalem *ex l.imperium de iuriſd. omn.iud.* prohibeat tamen eos damnare ad mortem naturalem, & quod nulla ex cauſa, ſeu colore poſſit ſua iurisdictio ad præmiſſa ſe extendere; (licet abſque fictione dicere quodammodo poſſimus extare tale ſtatutum, quia in antiqua lege Sacerdotes, & Prophetæ illius temporis habebant poteſtatem gladij, ſicuti habent hodie Præſides Prouinciæ, & alij ſimiles ex *l. illicitas, §. qui vniuerſas de offic. Præſ.* & *d.l.imperium.* Samuel n. Agag Regem Amalec in fruſta diuidẽdo concidit 1.*Reg.*15. Phinees Iudæum coeuntem cum Madianita interfecit, & reputatum eſt ei ad iuſtitiã *Num.*25.vbi etiam legitur mandaſſe Moyſen Iudicibus *Iſrael*, vt occiderent multos Idolatras, aliaque ſimilia exempla refert *Grat.in c.nos ſi 41. in ord.§.item cum Balaã, 2.q.7. Gl.in c. his à quibus v. non licet 23. q.* 8.vbi ait olim licuiſſe, quod hodie eſt omnino prohibitum ex *c.clericis, et c. ſententiã ne cler.vel monach.c.fin. eod.tit.in 6. c.ex litteris de exceſſ. Prælat.& d.c.his à quibus* D. *Thom.2.2. q.99. ar.4.cor.in fine, ibi ſecundũ Eccleſiæ ſtatuta, quæ mortem corporalem non infligit.Innoc. in c.qualiter, & quando n.6.de accuſat.*) quæro nunc ego an poſſit iſte iudex damnare reos ad mortem ciuilem, ſiue deportationis, ſiue triremium, relegationis, vel exilij? affirmatiuè puto, dubio procul ab omnibus reſpondendum, prout de facto videmus ſeruari ab Epiſcopis, alijſque iudicibus eccleſiaſticis, vt probat *Abb. in c. cum non ab homine 2. col. verſ. & nota bene. & verſ. idem ſi non poteſt de iudic. arg.tex.in c.1.de homic. in 6.* etenim quamuis in enunciatiua narretur poteſtas iudicis omnia complectens, in diſpoſitiua ramen, quæ attenditur, vnum ſolum prohibetur, vnde excluſio illius, eſt aliorum incluſio, *c.nonne, de præſumpt. & l.cũ Prætor.ff.de iudic.* ſic in propoſito enunciat hic Pontifex omnes ſuperiores quamcumque poteſtatem habentes irritandi vota, ſeu diſpenſandi, liberandi, præcipiendi, aut commutandi, &c. & poſtea diſponendo concludit, vt nullo modo poteſtas eorum extendatur ad prædicta; quæ ſt.prohibuerat prius de irritatione, liberatione, diſpẽſatione, & præcepto, vbi neque nominauerat commutationem, quæ propterea vetita non fuit. relatum enim eſt in referente, non extra *l.aſſe toto ff.de hæred.inſtit.auth.ſi quis in aliquo C.de edendo.*

32 Ergo dicet quis, poterunt etiam vota Religionis, & Caſtitatis, cõmutari; reſpondeo, quod ſi hoc non eſſet prohibitũ ex d. Extrau.fin.& *c.cũ ad monaſteriũ de ſtat.mon.* poſſent, ſi reperiretur in mundo, res melior, vel æqualis continentię, Religionis voto incluſæ, dum vt ſupra probatũ eſt, in commutatione, æqualitas eſt ſeruanda, ſed quia hæc non datur iuxta *D. Thom. in 4. diſt.38.q.1.ar.4.q.1.arg.3.ibi, quia non eſt digna ponderatio continentis animæ ex lib.Eccleſiaſt. c. 26.& Gl.in cap.1. v.recompenſatio hoc tit. argum. c. non ſolùm, 32. quæſt. 8. et in dict. c. cum ad monaſterium in fine, ex c.nuptiæ 32. q. 1.* vbi dicitur, quod nuptiæ terram replẽt, Virginitas Paradyſum, merito nõ poteſt fieri commutatio, niſi à Põtifice, vt ibi, qui eſt ſupra ius poſitiuum; *c.ſignificaſti, circa fin.de elect. vbi Gl. v.excipiatur concor. adducit l.Princeps, de ll. & l. Imperatores ff.ad municip.*

33 Adde, quod cum vota ſint originaliter gratuita, non ſunt cum tanto rigore, ſed benignè interpetranda, & exigenda, vt loquitur *Innoc. 3. in c.ex parte, de cenſibus*, & cũ agatur de materia odioſa, quia reſtringunt libertatem, ſunt benignè intelligenda; etenim ſi quis fecit votum de donandis tritico, vel vino, aut nummis alicui Sancto, intelligitur in dubio de menſura minori, & nũmis exiguioribus *d.c.ex parte, c.in obſcuris de regul.iur.l.ſemper in obſcuris, & l.ſemper in ſtipulationib. ff. eodem; l. nũmis ff.legat.3.Greg. de Val.tom.3.diſp.6.q. 6.pun.4. §.vnde benè. Sanch. in ſumma tom. 1.lib.4. cap.13.n.8.P.Dia.p.4. tr.3. reſol.*48. imò reſeruatio ipſa, eſt odioſa, & reſtringenda, quia iuri Epiſcoporum derogat ſecundum *Sanch. de matrim. lib.8. n.5.* vbi teſtatur eſſe communẽ omnium ſententiã. Nec Bulla poteſt extendi de caſu ad caſum, etiam ſi militaret eadem ratio (quamuis ſit diuerſiſſima, vt ſupra *n.* 21.

pro-

probaui) *c. odia de regul. iur. in 6. vbi Gl. v.item poteſt* hoc exemplificat in præſcriptione, & alijs ſimiliter odioſis, in quibus extentionem etiam ex identitate rationis dicit ceſſare, facit *c.in pænis 49.eod.tit.* imò
34 lex quantumuis generalis, ſi talem dicamus Bullam præfatam, non extenditur ad caſus per aliam legem ſpecialiter prouiſos, *l.Decurionib.ubi Gl.C.de ſilent.lib.12. Bart.in l.non dubium, C.de legib. Praſ. de Franch. deciſ.11.n.17. ſed in cit. Extrauag. fin.* ſolùm quinque vota ſupra relata commutari prohibentur; ergo in alijs remanet firma regula permiſſiua, niſi per aliam legem, aliud expreſsè decidatur, quia legum correctio eſt vitanda, niſi expreſsè corrigantur *l.præcipimus C.de appell.* imò lex noua corrigens legem veterem, eſt interpretanda, vt corrigat quantũ minus poſſit *Praſ.de Franch.dec. 666.n.4. ex l.ſancimus, C.de teſtamen.* quod adeo verum eſt, vt gratia vitandæ iuris correctionis, à propria verborum ſignificatione recedendum ſit *Felin. in c.non poteſt n.7.de ſent. et re iud. Alex. in conſ.85. nu. 12. lib. 4. Guttier.lib.3. pract. q. 15. n. 34. Sanch. lib. 1. de matrim. diſp.17. n.6.* Sequitur poſtea Pontifex ordinando bullã prædictam numquam impugnari poſſe, licet Regulares, aut alij intereſſe habentes auditi, vel citati non fuerint (quod non pertinet ad materiam de qua loquimur,) & claudit cum verbis ge-
35 neralibus, quæ nec commutationem tangunt, & apponi ſolent, & cenſentur ex ſtylo, non de voluntate iuris dicentis, vel contrahentium, & propterea nihil operantur, *Tiraquel. in l.ſi unquam, in præfat. n.126. C.de reuoc.donat. Guttier.in auth.ſacram. puberum n. 101. C.ſi aduerſ. uendit. Sanch.cit.lib.6.diſp.27. n.6.ex Barb. et alijs.*
36 Poſſet tandem opponi, quod Regulares minimi emittunt etiam in profeſſione 4. votũ de vita quadrageſimali perpetua, & tamen nõ auditur diſpenſari, vel commutari à ſuis Prælatis, imo dicit *Peyr. de priuil.minim.tom.3.cap.14.n.3.* vbi refert alios huius negatiuæ opinionis tres Pontifices, nẽpè *Paul.*V. *Gregor.*XV. *& Vrban.*VIII. noluiſſe cum eis diſpenſare, etiam poſt aſſumptionem ad Epiſcopatum: ergo idẽ dicendum eſt de voto non ambiendi. Reſpondeo illud eſſe quaſi conſtitutiuum ipſius Religionis, dum per illud diuerſificatur ab alijs, item fuiſſe eam Religionẽ à ſuo fundatore, cum hac lege ab initio inſtitutam, ſecus eſt de regularibus vouẽtibus non ambire; etenim ab extrinſeco hoc votum alijs tribus eſſentialibus adiungitur vt ſupra *num. 19.* & non ſolum non fuit ab initio ordinatum, vel exercitum, ſed nec hodie in Hiſpania (vnde venit ad Italiam Religio Carmelitarum diſcalceatorum, qui hoc votum, ſicuti quidam alij Regulares aliarũ Religionum profitentur) tale votum emittitur, vt audiui, imo neq; prædictum Minimorum eſt omnino eſſentiale, licet ex cauſis relatis habeat maiorem vim, quam illud non ambiendi, &
37 cætera ſi quæ ſunt, præter tria principalia, & eſſentialia, quia iſta non ceſſant, etiã poſt aſſumptionẽ ad Epiſcopatum, *D.Bonau.in 4 diſt.38 a.2.q.vlt.ad vlt.D.Th.ibid. q.1.a.4.q.1.ad 5.& 2.2.q.88. a 11. ad 4. & q.185.a.8.cor.& ad 3.& 4.Gl.in c.Quorũdã, v.mendicantiũ de elect.in 6.c.quia tua, v.ſenſum 12.q.1.c.de monach. v.diſcedere 16.q.1. & in c.vnico v.legitimus 18.q.1.Bald.in auth.licet n.3.C.de epiſ. & cler. Angel. v.monachus n.7. Sylu.v. Religio 6.q.10.Couar.in c 1 n.18.de teſtã.Henriq.lib.10.de ſacr.ord c.32. n.5.& c.33.in fin.Em. Sà in ſum.v.Epiſcopus n.11.Vaſq.1.2.q.96.ar.4.diſp.165.c.8.n.93 Reg.tap.in auth.ingreſſi, v.ſua c.6.n.85. C.de Sacroſ.Eccl.P. Dia.par.3. trac.2. reſ.61.* cui ſententię dicit adhærere, quamuis contrariam ibidem *reſol.* 50. præcipuè de voto paupertatis dixerit eſſe probabilem, quã poſtea ex multis defendit *par.5.tr.2.reſol. 64.& tract.7.reſol.31.§.his tamen,* vbi dicit peccare mortaliter, ſicuti Epiſcopos ſæculares expendentes redditus eccleſiaſticos in vſus profanos, ſed non teneri ad reſtitutionem, ſicuti nec illos, in quos tranſlati ſunt (de quo dicam latius inferius.) Et licet obedientiæ votum dici poſſet extinctum, ex quo Epiſcopatum adepti non habeant cui obedire, reſpondent tamen Authores citati debere obedire Pontifici, non ſolum ex generali obedientia, illi ab omnibus fidelibus debita, ſed peculiari, ratione voti, ſicuti à ſimili Generalis Religionis non tenetur obedire alijs ſuperioribus eiuſdem, cum ipſe ſit ſupra omnes in ſua Religione, ſed non propterea eximitur à voto obedientiæ, quam debet eidem Pontifici, *Suar.de Relig.to.2.tract.de voto lib.6.cap.7.n.10.Henriq.cit.alijque apud Sanch.in ſum.lib.6.cap.6. n.2. & 3.* & inſuper quia tenentur geſtare habitum ſuæ
38 Religionis, *c.penul.de vita, & honeſt. cler.*

ibi, *niſi monachi fuerint, quos oportet ferre habitum monachalem,&c. D.Thom.2.2. qu.185.ar.3.cor.Gl.in c. de monachis v.diſcedere 16.q.1.Abulenſ.ſuper cap.30.Num.q.109 Azor.lib.12.inſt.mor.cap.7.q.4.Sanch.d.c.6.nu.2.& 22.* quamuis in Rituali Romano reformato per *Clem.*VIII. permiſſum eis ſit, vt retēto colore habitus ſuæ Religionis poſſint ſe conformare cum Epiſcopis ſæcularibus in forma, ſeu figura illius, ſicuti ſeruatur.

39 At contra eſt de voto vitæ quadrageſimalis perpetuæ,quod in Religione diſpēſarur ad tempus cum cauſa, vt ſtatim dicam, & poſt translationem ad Epiſcopatum ſoluitur idem *Sanch. nu.15. & 34. Io. Henriq.in compend.caſ.mor.cap.6.n.17.Sotus de iuſt.& iure lib.10.q.5.art.7.circa mediū,* vbi docet non teneri debito legali, itaut poſſint adſtringi per vim coactiuam ad obſeruantiam, ſicuti poterant in Religione, ſed tantum debito morali,ſeu vi directiua,ex morum st.honeſtate, ad ſimilitudinem Principis, qui nec tenetur vi coactiua, ſed ſolum directiua ad ſuarum legū obſeruantiam, *Dia.p.5.tract.2.reſol.65. & tr.13.reſol.39.* vbi dicit adducta per Peyr. non conſtare authenticè, vel adhæſiſſe Pontifices opinioni contrariæ, quam non negatur eſſe probabilem. Nec eſt verum ſuperiores regulares nūquam diſpenſare etiam in exiſtentibus in Religione, nam vltrà febricitantes, erga quos indiſtinctè diſpenſant,durante quoque conualeſcentia, illud etiam relaxant in podagra, vel chiragra,aut nimia tuſſi laborantibus,ſiue propter nimiam debilitatem, & etiam in medicamenta præciſis malis prædictis ad meliorandū ſumentibus; quæ diſpenſatio nullo in caſu poteſt fieri à ſuperioribus regularibus in aliquo ex votis eſſentialibus, *c.cum ad monaſterium de ſtatu monach.* quod negat nullus: ergo cum ſit diuerſa ratio inter vota prædicta, diuerſa etiam eſt iuris diſpoſitio, *arg.l.Papinianus exuli, ff.de minor.* Commutationem tamen voti præfati erga exiſtentes in Religione fieri poſſe nego ſine cauſa, non ſolum ad vitādam ſingularitatem, ex qua tota obſeruantia regularis paulatim rueret,ſed multo magis quia cum debeat fieri in rem æqualem,vt ſupra *num.25.* impoſſibile eſt reperire talem æqualitatem in prædictis regularibus,alijs tribus votis eſſentialibus perſtrictis; etenim ſi commutatio fieret in orationes vocales, dum aliud illis non reſtat, quatenus iſtæ poſſent coæquari cū vita quadrageſimali perpetua (quod non credo) nec poſſent ſatisfacere, quia tenentur ad officium diuinum, miſſam,orationes, & alia opera ſecundum Religionis inſtitutum, pro quibus exoluendis nec tempus, nec locus ſupereſt ad alia peragenda, ſecus eſt de voto non ambulandi, quod vel non valet,vti de non meliori bono, vt ſupra *n.4. & 7.* vel facilis eſt commutatio, quia aut eſt facienda in exiſtentibus in Religione, & cum aliquo ieiunio,vel ſimili redimitur ad exuberantiam, aut poſt exitum ab ea, & multo magis, ſiue per ieiunium, ſiue per eleemoſynas, vel huiuſmodi, & proinde oppoſitio præfata non obſtat.

40 Dum autem dixi regulares ad Epiſcopatum euectos à votis eſſentialibus non exui eo modo, quo ſupra, & infra, non incongruè dubitari poteſt quid dicendum de Epiſcopis ſæcularibus, an st.iſti ad libitum poſſint ad vſus profanos expendere redditus Epiſcopales? qua de re ſi loquimur de bonis patrimonialibus, vndecumque licitè quæſitis,quia de iſtis habent verum, abſolutumque dominium, ambigi nequit poſſe illa ſibi retinere, vel alijs ad libitum elargiri; poſſent tamen in eorum diſpenſatione peccare, ſicut cæteri laici, vel propter inordinationem affectus, ſi ſibi plus conferant, quā oportet, vel ſi alijs non ſubueniant iuxtà debitum charitatis, non tamen tenentur ad reſtitutionem, ita *D.Thom.2.2. q.185.ar.7.cor.* & in hoc nullus contradicit. De bonis verò Eccleſiaſticis iubet Pontifex in *c. de redditibus 12. q.2.* quatuor partes eſſe faciendas, duas eccleſiaſticis fabricis, & pauperibus erogandas, tertiā clericis pro ſingulorum meritis, quartam Epiſcopo, quem tex.comprobat *D.Tho.cit.ex Auguſt. to.2.epiſt.50.ad Bonifac.inter mediū, & finē* dicens, Epiſcopos præter illam partem non eſſe talium bonorum proprietarios, ſed diſpenſatores, ſeu procuratores, in quibus requiritur bona fides,iuxta documentum *Apoſt.1.ad Corinth.4.hic iam quæritur inter diſpenſatores, vt fidelis quis inueniatur.* Si ergo dēpta quarta parte,ſibi deſtinata Epiſcopus in profanos vſus fructus prædictos expendat,ſubdit D.Thom. ibidem, videlicet, *Siquidem in modico deficiat, vel ſuperabundet, poteſt hoc fieri abſque bona*

bonæ fidei detrimento, quia non poteſt homo in talibus punctualiter accipere illud, quod fieri oportet, ſi verò ſit multus exceſſus, non poteſt latere, vnde videtur bonæ fidei repugnare, & ideo non eſt abſque peccato mortali, &c.

41 Quod autem teneantur ad reſtitutionẽ Epiſcopi, qui vltra prædicta aliquid expenderint, & conſequenter etiam illi, in quos id tranſtulerint, probat idẽ Sanct. ex *Gl. ordin. ſup. cap. 3. Iſa.* quia bona Eccleſiaſtica ſunt pauperum, ſed quicumq; id, quod eſt alterius ſibi reſeruat, vel alijs dat, peccat mortaliter, & tenetur ad reſtitutionem, vt probatur etiam in *c. quia Chriſti 12. q. 2.* vbi legitur furtũ facere, qui res Eccleſiæ aufert, vel fraudat, & quotidie cernimus Epiſcopos non teſtari in morte de iſtis redditibus, qui ſi eſsent proprij, prohiberi non poſsent, dũ teſtari omnibus de rebus ſuis licet, *l. 1. ff. de teſtam.* ergo ſi bona eccleſiaſtica conſanguineis, vel amicis largiuntur, peccant mortaliter, & tenentur ad reſtitutionem; concedit tamen Sãctus ibidem *ad* 2. quod poſſit Epiſcopus partem ſibi, vel Clericis deputatam, detractis ſuis neceſsitatibus, conſanguineis, vel alijs moderatè tribuere, ideſt vt non indigeant, non autem vt ditiores inde fiant, quod vlterius probatur ex *Ambr. to. 1. lib. 1. de offic. c. 3.* & legitur in *c. eſt probanda diſt.* 86. videlicet, *eſt probanda liberalitas, vt proximos ſeminis tui ne deſpicias, ſi egere cognoſcas, non tamen vt illos ditiores fieri velis ex eo, quod tu potes conferre inopibus*; ſed P. Dia. *p. 3. tract. 2, reſol. 50. par. 5. tract. 2. reſol. 64. & tract. 8. reſol. 3 1.* vult Epiſcopum tam ſæcularem, quã regularem fieri verum Dominum omniũ redditũum Epiſcopatus, peccare tamen mortaliter expendendo in vſus profanos id quod ſupereſt, detractis expenſis pro eius neceſsaria ſubſtentatione, iuxta ſuam dignitatem, ſed non teneri ad reſtitutionem, citat multos DD. qui vt vidi, loquuntur de parte ſibi conceſſa per Pontificem, vt ſupra, non autem de omnibus, imo ipſe idem *Dia. in cit. tract. 8. reſol. 27. ex Hurtado, & alijs* dicit teneri in communi neceſſitate erogare quartam partem pauperibus, plus verò in graui, ſed gratis aſſerit acquirere de his dominiũ, quod nullo iure, vel authoritate probat, neque probare poteſt, imò contrarium eſt verum, & certum, vt ſupra ex D. Th. dixi, & legitur *in c. 2. de donat.* ibi, *cum quilibet Epiſcopus, vel Prælatus eccleſiaſticarum rerum ſit procurator non Dominus, idem in c. ex his cum pluribus ſeqq. 12. q. 1.* vbi prædicta ſtatuuntur tàm de redditibus Epiſcopalibus, quã quibuſcumque alijs eccleſiaſticis, ſiue beneficijs, ſiue penſionibus, aut præbendis per alios eccleſiaſticos expendendis, ſicuti quęſtionem prædictam formant, & concludunt omnes præcitati DD.

42 Quod ergo de parte prædicta tantum acquirant verum dominium, non ſolum Epiſcopi ſeculares, ſed etiam regulares, docet *Sot. lib. 10. de iuſt. & iur. quæſt. 5. ar. 7.* vbi ait, quod ſicut obedientia monachi, dũ fit Epiſcopus, ſic mutatur, vt ſoli ſit Papæ ſubditus, ita, & eius mutatur paupertas, vt portio prædicta ſicut, & alijs Epiſcopis adiudicetur, nimirum vt, & ipſe ſubſtentetur, & ſingulari miſericordiæ pręcepto, quod præ alijs Epiſcopis Religioſos ligat, ſubſidio ſit pauperibus, quantum verò ad alia bona à ſęcularibus acquiſita non dubitat dominium etiam acquirere ex *c. ſtatutum* 18. qu. 1. vbi monachus, qui in monachatu hæres paternus eſſe non poterat, legitimus hæres ad Epiſcopatum euectus declaratur, quam ſentẽtiam circa Epiſcopos ſæculares iuxta Diuum Thomam amplectuntur *Greg. de Valent. tom. 3. q. 3. p. 7. verſic. probatur primo*, vbi dicit contrariam eſſe omnino duram, & in praxi difficilem *Vaſq. in 1. 2. qu. 96. art. 4. diſp. 165. cap. 8. n. 91. ad finem, & nu.* 104. *Sanch. in opuſc. to. 1. lib. 2. c. 2. dub. 37. in fine*, vbi docet eſſe probabiliorem, rationi conformiorem, magiſque in praxi receptam, & circa Regulares probabilem appellat in *ſumma to. 2. lib. 6. c. 6. n. 7. &* 13. ſicuti etiam *Vaſq. cit.* quamuis contrariam probabiliorem dicat *Sanch. ibidem n.* 8. vtrobiq; tamẽ alios *DD.* ad nauſeam vſque refert, & licet *D. Thom. d. q. 185. ar.* 8. docuerit monachos non exui à voto paupertatis poſt Epiſcopatum, eam tamen doctrinam interpretatur Sot. cit. vt concedere dicatur etiã iſtis hanc portionem, quia dum dixerat idem Sanct. *ibid. ar. 6. ad 2. in fine* DD. Arhan. Ambr. & Auguſt. qui fuerunt etiam monachi, & Epiſcopi dictam portionem habuiſſe; & quod eſſet abſurdum dicere iſtos Sanctos talia præcepta trangreſsos fuiſſe, ſi ad ea ſeruanda ſe crederent obligari, conſequenter videtur eam neque negaſſe alijs monachis Epiſcopis; ſeruandamque eſſe paupertatem circa reliqua;

diui-

Digitized by Google

diuiſiones tamen partiales prædictæ ſunt intelligendæ in Epiſcopatibus pinguibus, vt figurat caſum *Dia. d. reſol.* 27. ſecus in tenuioribus, vbi fructus vix ſufficiunt ad eos ſubſtentandos cum ſua decenti familia, quia tunc ad nihilum tenentur cum prima charitas incipiat à ſe ipſo *l. Præſes C. de ſeruit. & aqua. Caiet. 2. 2 q. 73. art. 2. in fine.*

Vtrum valeant Regulares, vel moniales cum licentia ſuperioris habere vſum annuorum reddituum, quibus ex parſimonia non conſumptis, an poſſint in alios ab eiſdem per donationẽ trãſferri?

SVMMARIVM.

1 *Regulares, & moniales in materia votorũ præcipuè paupertatis æquiparantur, nullius rei poſſunt habere dominum, neque poſſeſſionem, nec poteſt ſuper hoc Pontifex diſpenſare n. 2. neque vſum fructũ n. 3. neque vſum liberum, ſed reuocabilem ad ſuperioris voluntatem n. 4.*

5 *Peculium ſicut poteſt concedi filio, vel ſeruo à patre, vel domino, ita à ſuperiore regulari, ſuo ſubdito, qui non debet eſſe inferioris conditionis ſeruo.*

6 *Votum paupertatis non rumpitur per Religioſum detinentem aliquam rem ex ſuperioris licentia, qui ſi non prouidet eum de neceſſarijs, poteſt illam retinere ad ſui ſubſtentationem, etiam eo inuito. & n. 14. 15. & 16.*

7 *Regularis, & ſecularis, liber, & ſeruus de iure naturali ſunt æquales conditionis.*

8 *Profeſſio regularis emanata cum conditione exiſtendi in domo propria cum ſuis bonis an valeat? & num. 10. & 11. & quid reſeruata poteſtate teſtandi? n. 12. vbi deciſio S. Congr.*

9 *Reſidentia in monaſterio ſub obedientia ſuperioris, an ſit de ſubſtantia monachatus?*

13 *Relatum eſt in referente cum omnibus ſuis qualitatibus.*

17 *Annui redditus, qui ex licentia ſuperioris detinentur per Regulares, ſi non fuerint per eos conſumpti, an poſſint donari in vita cum ſuperioris licentia, vel etiam in morte? n. 18. & in fine.*

19 *Abbatiſſa an poſſit concedere licentiam ſuis ſubditis donandi?*

20 *Neceſſitas grauis, quæ dicatur, ad hoc, vt quis teneatur ſub mortali ſubuenire egentibus de ſuperfluis? & n. 21.*

22 *Legem Principis non recipere, non eſt in poteſtate ſubditorum, niſi iſtis non recipientibus, ille diſſimulet, & n. 24. & 25.*

23 *Princeps licet ſit legibus ſolutus, debet tamẽ eas ſeruare.*

Reſolutio CC.

1 PRemitto pro eod. reputari in hac mate-
ria moniales, & monachos ex latè per
*Sanch. in ſumma lib. 7. cap. 29. n. 44. Dian. p.
1. tract. 6. reſol.* 11. cum enim in omnibus
æquiparentur, præcipuè in votis, quæ ſunt
ſubſtantialia, & vtriſque communia, con-
ſequitur regula æquiparatorum, quod ea-
dem ſit diſciplina *l. 3. §. proinde ff. de in
rem verſo*, & ex alijs vulgat. *Innoc. in c. cũ
olim de priuil.* proinde dicenda de iſtis, de
quibus magis iura loquuntur, intelligun-
2 tur etiam de illis. Præmitto ſecundo adeò
eſſe ab eis ex vi voti abdicatum dominiũ,
vt nequidem Papa poſſit ſuper hoc diſpẽ-
ſare iuxta *tex. in c. cum ad monaſterium in
fine de ſtatu monach.* nec poſſeſſionem ali-
cuius rei iure proprio habere poſſe, quæ
definitur eſſe ius inſiſtendi rei corpo-
rali, non prohibitæ poſſideri *ex Bartol. &
communiter DD. in l. 1. de acquir. poſſeſſ.* cui
de facto inſiſtere nequeunt monachi, ſed
potius Cellæ, & Choro, ibique ſemper
flere *c. placuit 16. qu. 1.* ſunt enim de iure
poſitiuo à prędictis penitus excluſi, cum
quo ad hoc æquiparentur ſeruis, vt pro-
bat *Innoc. cit.* qui non habent ea, quæ ſunt
iſtius iuris *l. quod attinet ff. de reg. iur.* ratio
eſt, quia cum iſti ſint in poteſtate domino-
rum, & illi in poteſtate ſuperiorum, dum
poſſidentur ab alijs, poſſidere nequeunt,
l. ſic eueniet, ff. ad l. Iul. de adult. imò, &
3 quod magis eſt, nec vſum fructum vllius
rei habere poſſunt; definitur enim iſte,
quod ſit ius alienis rebus vtendi, fruen-
di ſalua rerum ſubſtantia *l. 1. ff. de vſufr.*
ſed non poſſunt regulares vti frui, etiam
cum licentia ſuperioris, dum neque elee-
moſynas abſque eius permiſſu ſaltem ta-
cito erogare valent *D. Thom. 2. 2. q 32. a. 8.
ad 1.* quem ab omnibus receptum ſcri-
bit *Sanch. cit. num. 95.* cum aliquibus li-

mi-

Digitized by Google

mitationibus, vt ibi.

Poſſunt ergo habere ſolum vſum, & nequidem liberum, quia qui illum habet, poteſt vti vita ſua durante re, cuius habẽt vſum pro ſe cum vxore, filijs, & alijs familiaribus §. *item is inſtit. de vſu, & habit.* Regulares autem non habent talem vſum pro ſe, & familiaribus, ſed limitatum, & ad ſuperioris libitum, & voluntem reuocabilem ex eiſdem Sancto, & Sanch. cit. vbi iſte eum vocat vſum facti, qui tamẽ poteſt extendi cum limitatione prædicta ad ampliſſimos redditus iuxta perſonarum qualitates, vel ſi in aliqua religione ita fuiſſet antecedenter ſeruatum, *Sanch. relat. cap. 22. n. 18. Nauar. Fagund. Villalob. & aly,* quos refert, & ſequitur *P. Dia. p. 1. tract. 6. reſ. 32. §. ſed ego,* ratio eſt, quia ſi loquimur de iure communi, talis vſus huic iuri non contradicit, iſtud enim negat regularibus dominiũ, poſſeſſionem, vſumfructum, ac etiam vſum liberum, vt dictum eſt, ſed non vſum dependentem à ſuperioris volũtate, ad eiuſque nutum amouibilẽ, penes quẽ, & monaſteriũ
5 illa ſemper manent, vt docent DD. cit. & probatur, quia poteſt pater, vel dominus filio, vel ſeruo cõcedere peculiũ ad negotiãdũ, eiuſq. dominiũ transferendũ *l. quam Tuberonis verſ. alia cauſa, ibique Gl. v. adminiſtrationis, & §. tam autem, iuncta l. non ſolum de pecul.* ergo poteſt ſimiliter hoc concedi per ſuperiorem regulari, qui non eſt cenſendus inferioris cõditionis ſeruo, dum iura eos paris conditionis in hoc faciunt, vt ſupra, & docet Innoc. cit.

6 Præterea Regularis habens vſum alicuius rei ex licentia ſuperioris, & ad eius nutum reuocabilem, votum paupertatis non infringit, quia non vtitur illa re, tamquam ſua, ſed ſicuti aliena, st. monaſterij, ſeu ſuperioris, cui ſemper illud intimare videtur, hæc res non eſt mea, ſed tua, tu tibi eam tolle, ſi vis, dummodo me de neceſſarijs, quę de iure naturali debentur prouideas, *Sanch. cit. cap. 22. nu. 15.* & patet ex *declarat. Sacr. Congreg. in Trid. ſeſſ. 25. cap. 2. n. 9.* vbi dicitur poſſe religioſum etiam inuito ſuperiore bona retinere ad ſui ſuſtentationem, ſi ſuperior
7 neceſſaria illi deneget, de iſto enim iure nulla datur differentia inter ſeruos, vel liberos, Regulares, aut ſeculares *d. l. quod attinet.*

8 Accedat tex. *in c. fin. tit. qui Cler. vel vouen.* vbi valida declaratur profeſſio quamuis cum adiuncta conditione manẽdi in propria domo cũ omnibus ſuis bonis, quæ tamen fuiſſet nulla, ſi conditio prædicta eſſet voto paupertatis contraria, vt arguit *Sanch. cit. d. c. 22. n. 5. quamuis Gl. ibid. v. vt in domo propria,* aſſerat talem conditionem eſſe contra ſubſtantiam monachatus ex *c. fin. de condit. appoſ. & c. ſolet 32. q. 2.* & propterea debere tex. intellegi, vt valida ſit profeſſio, ſed dominium trãſeat in monaſterium, & profeſſus habeat de illis bonis victum, & veſtitum vita durante; addit tamen ibid. in fine eſſe text. intelligendum, quod remaneat illa mulier ibi enunciata in domo propria cum ſuis bonis, quo ad vſum illorum, quem ſenſum ſequuntur Abb. & alij ſuper eodẽ tex. ſcribentes cum Sanch. cit. eo magis, quia facta ſolemni profeſſione, reſidentia
9 ſub Abbate, vel alio ſuperiore non eſt de ſubſtantia, aliàs primus monachus mundi, qui neceſſariò non fuit ſub obedientia alicuius Abbatis, non fuiſset monachus, quod eſt falſum, vt dicit alia *Gl. in c. de viduis in fine 27. q. 1. & legitur in d. c. fin.* vbi illa mulier fuit declarata verè profeſsa, & monacha in domo propria, & conſequẽter ſub nullius obedientia.

10 Maiorem tamen vim videtur prima facie facere deciſio S. Congreg. relata in declarat. eiuſdem S. C. *in Triden. cit. ſub n. 4.* vbi reſeruatis per D. Aldonſam de Toledo annuis biscentum aureis ad vſum ſuum in actu profeſſionis, fuit ordinatum per eandem, dandos eſſe Prioriſsæ, quæ prouideat neceſſitati ipſius Aldonſæ; ſed perpenſis verbis decreti, obſtare non videtur, ratio enim deciſionis, quæ ibi aſſignatur eſt (quia contra Concilium eſt moniales habere aliquid proprium) iſta ergo verba, quia pugnant cum paupertatis voto, non poſsunt ſubſiſtere, *arg. l. vbi repugnantia, ff. de reg. iur.* & proinde dum propoſitio noſtra eſt de vſu bonorum amouibili ad nutum ſuperioris, quorum dominium remanet penes monaſterium, ſeu ip-
11 ſius ſuperiorem, difficultatem non habet, imo & quod magis eſt, fuit permiſſum à Pio V. cuidam nobili feminæ profitendi, ſibique bona retinendi in domo propria, ſeruata forma *d. c. fin.* vt refert *Nauar. comment. 2. n. 16. de Regular.* & tandem cum idem caſus denuò acciderit, diſcuſso negotio per S. Congr. nata eſt ſequens

quens deciſio, quæ eſt inſerta in priuileg.
noſtræ Congr. Somaſchæ, recollectis per
noſtrum A. R. P. Generalem D. Hieron.
Rubeum fol. mihi 120. *In Congr. Concily*
12 *fuit propoſitus iſte caſus die 14. Decembris
1613. Quidam N. emiſit profeſſionem in manibus
authoritatem habentis ſub infraſriptorum
verborum formula. quæritur à S. Congr.
Conc. an talis profeſſio ſit valida, ita vt N.
dicendus ſit verè profeſſus. Ego N. voueo, profiteor,
& promitto Deo omnipotenti, & tibi N.
ſpecialiter electo obedientiam, caſtitatem, & in
communi viuere ſub regula S. Auguſt. P. noſtri,
& quod abſque licentia Præpoſ. Generalis;
vel eius authoritate fungentis aliquod cũ
cura, vel ſine cura beneficium non acceptabo,
vel retinebo intra, aut extra ordinem noſtrum
Clericorum Regular. idque ſecundum conſtitutiones
factas, aut faciendas per Congreg. prædictam
authoritate Apoſtolica ſibi conceſſa, reſeruata
mihi teſtandi poteſtate de patrimonio
meo, ſi opus fuerit cum Præpoſiti authoritate.
Sac. Congr. Cardin. Concil. Trid. interpetrum
hac negotio maturè perpenſo, atque accuratè
diſcuſſo cenſuit, niſi aliud obſtiterit, validam
omninò eſſe profeſſionem.*

Horatius Card. Lancellottus

Locus ſigilli

Nec te moueat, quod in tali profeſſione
non ſit expreſſa paupertas, nam dum
dicitur ſub regula S. Auguſt. & inferius
ſecundum conſtitutiones factas, aut faciendas,
& cæt. & vtrobique principalius,
quod præcipitur eſt paupertas in ſuo rigore
ſeruanda, non eſt dubitandum iſtud votum
includi etiam in profeſſione prędicta,
13 quia relatum eſt in referente cum omnibus
ſuis qualitatibus, iuxta regul. iuris in
*l. aſſe toto ff. hæred. inſtit. & in auth. ſi quis
in aliquo C. de edendo*, & proinde ſuperiorem
ſententiam docent *Ioann. Andr. in c. nõ
eſt obligatorium n. 6. de regul. iur. Abb. in c.
quod quibuſdam n. 10. de fideiuſſ. in c. cum
ad monaſterium n. 8 de ſtat. monach. & in
c. niſi eſſent n. fin. de prabend. Dec. in c. edoceri
n. 5. de præscript. Angel. in ſumma v. Abbas,
n. 17. Sylu. ibid. q. 3. n. 6. d. 7. Azor. to. 1. inſt.
moral. lib. 12. cap. 9. q. 2. & tom. 2. lib. 8. c. 7.
q. 11. Nauar. & alÿ apud Sanch. cit. cap. 22.
n. 5. in fine. Fr. Io. de la Crux de ſtatu Relig.
lib. 1. cap. 3. dub. 2.* vbi dicit Religioſos habentes
cenſus, & redditus annuos non
peccare, prohibitionemque Concilij habere
locum in redditibus proprijs, & irreuocabilibus
per Prælatos, & ſine eorum
licentia diſtrahendis. Quapropter non eſt
14 deferendum *Reg. Tap. in auth. ingreſſi c.
3. n. 55. C. de ſacroſ. Eccleſ. Azor. ſibi contrario
loco cit. Gregor. de Valen. 2. 2. diſp. 1. q. 4. pun.
3. col. 2. coroll. 4. & alÿs relatis in remiſſion.
Concily vbi ſupra*, aſſerentibus ius commune
relatum fuiſſe correctum per Trid. cit.
quia in *d. c. 2.* nihil noui iuris inducitur, ſed
ſolum cõfirmatur ius prædictum per quod
Regularibus peculia prohibentur, ſi concedantur
etiam ad vſus profanos, vel ſine
cauſa legitima, aut independenter à ſuperiore,
& proinde ſicuti non obſtat ius cõmune,
quando conceduntur peculia cum
cauſa legitima, & ad nutum ſuperioris, vt
ſupra, ita nec Triden. Probatur, quia verba
Triden. non ſunt maioris ponderis, quã
verba Concilij Lateran. relata *in c. monachi
de ſtatu monach. & ſimilib.* ſed eo iure licitum
erat Regularibus peculia habere modo
prædicto, vt fuit probatum, ergo etiã
poſt Trid. & proinde hanc partem tuentur
*Nauar. comm. 2. n. 15. & 18. de Regular. Em.
Sà in ſumma v. Religio n. 43. Vega in ſumm.
tom. 2 cap. 86. caſu 5. Manuel qq. regul. tom.
2. q. 125. ar. 4. in fine, & tom. 3. q. 29. art.
10. initio. Graff. p. 1. deciſ. lib. 3. cap 5. n. 53.*
quam plus ſibi placere dicit *Sanch. in ſum.
lib. 7. cap. 22. n. 11. circa finem*, recentiores in
magno nnmero refert *Dia. p. 1. tract. 6. reſ.
32. §. ſed ego*, vbi eam vocat probabilem
tutam, & ad praxim accommodatam:
15 Minus obſtant prædictis *Bulla Clem. 8.
& Vrb. 8.* quas non fuiſſe vſu receptas dicit
idem *Dia. cit. reſ. 1.* (de qua tamen quæſtione
latius infra in fine) ſed quatenùs
fuiſſent in aliquibus Religionibus receptę,
non condere ius nouum aſſerit *Io. Valer. in
ſuis differ. vtriuſque fori v. munera num. 1.
21. 37. & 98. ibi, hæc conſtitutio non eſt edita
ad nouam diſciplinam, nouamque Religioni
obligationem imponendam, vel ad nouum
ius introducendum, ſed eſt iuris communis
reſtitutiua, eidemque conformis, quarè quicquid
ante hanc conſtitutionem licebat, & dari
iuſte poterat, nunc licet; & dari poteſt, quicquid
nunc non licet, nec ante licebat, ſequitur
idem Io. de la Crux de ſtatu Relig. lib.
1. cap. 3. dub. 1. concl. 3. ibi Clem. 8. in ſua
bulla multa vetat Religioſis circa largitionem
munerum, quæ tamen omnia exceptis pænis
ibi impoſitis, continentur in iure communi antiquo,
& iterum* P. *Dia. cit. reſ. 2. in fine* aſſerit
in omnibus ferè Religionibus, etiam
16 obſeruantibus non practicari. Sed dato

& non

& non cõceſſo fuiſſe vniuerſaliter vſu receptas, nec obſtarent,quia vltra quod loquuntur de bonis monaſterio acquiſitis, non de acquiſibilibus, vt vult *Dia.in ſumma v. paupertas n.3.* eſſe iſta, & non adhuc acquiſita monaſterio, duæ ſunt cauſæ finales harum Bullarum, ne st. dilapidentur bona monaſterij, & ne detur ambitionis occaſio iuxta ſententiam multorum virorum doctiſsimorum, de hac re conſultorũ per eundem Dia. vt ipſe teſtatur *p.1.tract. 6.reſol.12.in fin. & reſol.33.* quare ſi in aliquo caſu copulatiuè iſtæ ceſſabunt, ceſſabunt etiam leges prædictæ ad regul. iur. *in l.adigere § quamuis ff. de iure patron. Abb. in c.quia in inſulis. de Regular. Angelus v. lex.n.4. Eman.Sà eodem v.n.2.& v.ludus,n. 1. Granad.p.2.controu.7.tract.3.diſp.15.ſect. 3.n. 18. ibi lex non largiendi munera, quam Clem.8. edidit,condita fuit propter commune bonum Religionis, ſed tamen ſingulos obligabat,& in ſingulis habebant vim rationes iſtius conſtit. nempè ne diſſiparetur patrimonium Chriſti Domini, nec eſſet occaſio ambitionis, quare ſi in aliquo ſpeciali caſu, nec religioſus diſſiparet patrimonium Chriſti, nec vlla foret ambitionis occaſio, conſequenter cenſeri deberet lex non obligare P. Megala in conſil. 33.n.6.& alij.*

17 Ad ſecundum ex dictis reſpondetur affirmatiuè, ſi donatio fiat cum licentia ſuperioris, ratio eſt,quam modò diximus, quia st. tam ius commune,quàm iſtæ bullæ prohibent tantùm largitiones munerũ, ex quibus grauia incommoda, & damna monaſterijs inferuntur, ſed donatio eorũ, quæ religioſi parciùs viuendo reſeruant, neutrum facit, quia nullum damnum infert monaſterio, ſed ſolùm ventri, & decentiæ ſuarum perſonarum,quibus hæc parcè viuendo detrahunt, vt docent *Ludouic Beia in reſponſ. caſ.conſc. p. 4. caſu 32. Cenedo de paup.relig.dub.32. n.9.& 15. Ioa. Valer.in differ.vtriuſq. fori,v.munera n.73.* hancque ſententiam multos alios viros doctos à ſe conſultos docere affirmat idẽ *Dia.cit.reſol.19.in fine,ergo.* Nec propterea exercetur dominium, quod eſt ius diſponendi ad libitum de re corporali non prohibita poſſideri ex notis apud *Bart.&DD. in l.1.ff.de acquir.rer.dom. Sanch.lib.7. ſum. cap.18. n.5.* quia talis donatio fit de licen-

18 tia ſuperioris non ad libitum. Concordat *Nauar. in comment.2 de Regular. n. 58.* vbi vult poſſe ſuperiorem Religionis cõcedere facultatem ſubdito, vt diſponat in vita de redditibus prędictis, ſolùm autem Pontificem in morte, rationem diuerſitatis tradit *Sanch.cit.cap.8. n.5. ibi, quia teſtamentum eſt ius, & facultas, qua Teſtator explicat ſuam voluntatem poſt obitum ſuum exequendam, quod interdixit ius eccleſiaſticũ, tamquam ſapiens naturam dominij, at non interdixit donationes in vita ex ſuperioris licentia, id enim poſſe fieri eſt valdè conuictui hu-*

19 *mano neceſſarium*, Quod autem poſſit Abbatiſſa dare hanc licentiam monialibus, ſicuti poteſt Prælatus ſuis ſubditis Regularibus, docent *Abb.in c.2. nu. 4. de ijs,quæ ſunt à Prel.Cardin. in conſil.17. n.5. Nauar. cit.comment.3.n.4. Manuel qq.regul. tom.1.q. 17. ar.vlt.in fine, Sorbus in compend. priuil. mendic.v.dare,not.4.* vbi ait Abbatiſſam poſſe concedere largiendi licentiam monialibus *Sanch.in ſumma lib.7.cap.19. n.44.* vbi DD. ad nauſeam vſque refert, ac etiam *Rota Rom.in nouiſſ. deciſ. 116.n.12.* ibique deciſum poſſe monialem de licentia Abbatiſſæ retinere propria, eſſeque in hac materia Ordinario ſimilem. *Fauſtus in Theſaur.Relig.lib.8.q.221. P.Dia.par.1.tract.6. reſol.22.*

20 Adde donationem (de qua in hoc caſu fui interrogatus) eſſe faciendam à moniali eius fratri, in graui neceſſitate conſtituto; etenim dato pro vero, vt dicunt eũ annis elapſis vixiſse cum rheda, famulis, alijſque commoditatibus, & nunc ob aduerſam fortunam fuiſſe coactum omnia dimittere, hæc dicitur grauis neceſſitas, *Lorca in 2.2.ſect.4. diſp.39 n.1. 8. 9.& 10. Dia.par.5.tract.8. reſol.1.S.grauis*, & quod de ſuperfluis, & in alijs caſibus ſit quis in conſcientia, & ſub mortali obligatus ad ſubueniendum in tali neceſſitate exiſtenti, docent *Granad.2.2.controu.3.tr.11. diſp.2. ſect.4.n.18. Layman lib.2.tr.3.c.6.n.4. Sanch. in opuſc. tom.1.lib.1.cap.5.dub.5. n.34. Sotus de iuſt.lib.5. q. 3. ar.4. Valent.tom.3. diſp.3. q.9.pun.4. Azor.tom.2.lib.12.cap.7. q.4. Coninch.diſp. 27.dub.8.n.125. & 130. Vaſq.in opuſc.de eleemoſ.cap.1.n.14. 18, & 24.* ergo dum iſti annui redditus ex parſimonia huius monialis non ſunt conſumpti, ſed debentur à dicto eius fratre, qui oporteret ad humiliorem ſtatum deſcendere pro illis ſoluendis, erit obligatio eos illi relaxandi.

21 Nec tandem te moueat allegata *Bulla Alex.7.* in quodam notamento ex aduerſo

ſo mihi tradito, quia loquitur ſpecialiter
in duobus caſibus, nempè quod in feſtis
Sanctorum titularium Eccleſiarum Moni-
alium non fiant muſica, nec aliæ expenſæ
de bonis monaſterij, & quod in profeſſi-
one monialiũ non fiant per eas donatio-
nes eſculentorum, & poculentorum, aut
florum naturalium, vel artificialium, cùm
ergo ſit odioſa, non poteſt extendi ad alios
caſus *c. odia cum alijs vulg. de regul. iur. in
6.* etiam ſi militaret eadem ratio, *Gl. ibid.
v. item poteſt*, & magis; quia eſt pænalis *c. in
pænis eo tit.* vt in priori reſol *n. 33.* Sed dato
22 & nequidem conceſſo eſse vniuerſalem,
non fuit vſu recepta, non dico, quod ſit in
poteſtate ſubditorum leges Principis non
recipere, vt gratis putarunt *Valent. tom. 2.
diſp. 7. q. 5. pun. 2. Filliuc. tom. 2. tract. 11. cap.
vlt. n. 429. Leſſius lib. 2. cap. 22. dub. 13. n. 981
Regin. tom. 1. lib. 13. cap. 16. n. 6. Nauarr. in
manual. cap. 23. n. 41. Eman. Sà v. lex n. 1. &
Dia. par. 1. tract. 10. reſol. 4.* quia incaſſum
ferrentur leges, & contrarium conſtat ex
definitione per Demoſth. tradita, quam
tranſcribit *Papin. in l. 1. ff. de ll. ibi lex eſt, cui
omnes homines tenentur obedire*, & inferius
ex Chryſippo ſummo Stoicæ ſapientiæ
philoſopho, *lex eſt omnium diuinarum, atque
humanarum rerum regina, oportet ante
eam præſidere, & bonis, & malis*, & propte-
rea contraria opinio fuit damnata per eũ-
dem *Alex. 7. in bulla emanata die 2. Octobr.
1665. cap. vlt.* habet enim Princeps domi-
nium in ſubditos, cuius virtute eos ad ob-
ſeruantiam cogit, adeò quod quamuis ip-
ſe ſit legibus ſolutus *c. ſignificaſti, circa finẽ,
de elect. l. Princeps ff. de ll.* debet tamen eas
23 ſeruare, vt ipſe idem contra ſe ipſum
ſtatuit *in l. digna vox, C. de ll. & c. iuſtum
eſt diſt. 9.* Benè verum eſt, quod ſi lex
24 promulgetur, & Principe diſſimulante,
à ſuis ſubditis non ſeruetur, tũnc non
obligat in foro exteriori, neque interiori,
*Cardin. Zabar. in proam. Clem num. 4. Syl. in
ſumma v. lex n. 6. circa finem. Suar. de legib.
cap. 19. n. 4. & ſeq.* vbi loquendo de lege
Principis ſæcularis, prius aſſumptum plu-
ribus authoritatibus probat, præcipuè ex
Paulo *ad Rom. 13. ibi Omnis anima poteſta-
tibus ſublimioribus ſubdita ſit, & lib. 4. cap.
16. n. 9. &* 10. vbi loquendo de lege Canõ.
docet ſecundum ibi, *nam ſi lex non obſer-
uetur ſciente legiſlatore, nullum certum tem-
pus neceſſarium eſt, ſed ſufficiunt tot actus
contrarij maioris partis communitatis, qui
moralem coniecturam efficere valeant de tolerantia
legiſlatoris. Vaſq. in 1. 2. tom. 2. diſp.
156. cap. 5. n. 36. ex Archid. Dom. Turre-
crem. & Hugo in can. erit autem lex 4. diſt.*
vbi addit ad propoſitum authoritatem
Platon. in Dialog. Polit, ad idem *Regin.
lib. 13. c. 16. n. 161. in fin.* Rodriq. & *alij apud
Salas de legib. diſp. 13. ſect. 2. n. 12. vſque ad 16.*
25 Hic ergo eſt caſus noſter, cum tam tem-
pore promulgationis, quam ante, & poſt
bullam prædictam vſque hodie practice-
tur regulares vtriuſque ſexus munera lar-
giri publicè, & palàm, *Principe vidente*,
& diſſimulante ad ſubleuanda fortaſſe a-
lia ipſorom onera, vel propter alios ſan-
ctos fines ipſi notos, quos inquirere, no-
ſtrum non eſt.

Vtrum, & quo iure Pontifices, & alij inferiores, veluti Epiſcopi, & Prælati regulares habeãt poteſtatem diſpenſandi, & commutandi vota, & iuramenta ſubditorum.

SVMMARIVM.

1. *Ius diuinum naturale eſt duplex.*
2. *Pacti obſeruantia eſt de iure naturali, & proinde nil grauius eſt, quam fidem fallere.*
3. *Vouens tenetur de iure naturali ad obſeruantiam voti, in quo tamen ſuperior poteſt diſpenſare abſque prædicti iuris læſione n. 6. & 9. quod impugnatur, & reſoluitur n. 12.*
4. *Matrimonium conſummatum ſignificat vnionem indiſſolubilem Chriſti cum Eccleſia, non autem ratum tantum n. 5. iſtud enim ſignificat vnionem Chriſti cum anima per charitatem.*
7. *Vota ceſſant, quando ſeruata vergerent in deteriorem exitum, & propterea intelliguntur facta cum pijs conditionibus adiunctis, vel explicitis, vel implicitis, ſed hoc ſecundum negat Suar. n. 8. In illis diſpenſandi, vel commutandi poteſtatem non dubitatur fuiſſe de præterito, & eſſe nunc in Eccleſia n. 10. ſed unde ortum habuerit n. 11. vſque ad 14.*
15. *Cardinales non Epiſcopi non habent poteſtatem diſpenſandi in votis, neque commutandi ſecundum Suar. & minus Parochi, et alij Confeſſarij ordinarij n. 16. ſed an Regulares in ſuos ſubditos, vel*

Abba-

Digitized by Google

Abbatiſſa in ſuas? num. 17. vſque ad finem.

Reſolutio CCI.

1 CIrca primum præmitto duplex eſ-
ſe ius diuinum naturale ſecundum
*Sanch. de matrim. lib. 2. diſp. 14. ſub n. 5. verſ.
ad quartum dic*, de quo tamen latius dictũ
eſt ſupra *reſol.* 19. vnum ab humana volũ-
tate ortum, & ex eius ſuppoſitione obli-
gans, vt votum, & iuramentum, aliud ve-
rò abſolutum, & ex diuino arbitrio deri-
uatum, vt præceptum de non fornicando,
non occidendo, & ſimilia, in quibus Pon-
tifex diſpenſare non poteſt, illud verò eſt
fundatum in actibus, vel contractibus hu-
manis, vt ſunt etiam matrimonia rata nõ
conſummata, in quibus diſpenſare poteſt,
*Gl. in c. ex publico, v. conſummatum, de conuer.
coniug.* & de facto ſæpè diſpenſaſſe ſuo tẽ-
pore refert *Caiet. in opuſc. tom. 1. tract. 28. de
matrim. q. vnica. Henriq. lib. 11. eod. tit. c. 88.
n. 11. lit. F.* vbi teſtatur Gregor. 13. vna
die diſpenſaſſe cum vndecim, *Nauar. in
ſumma cap. 22. n. 21.* dicit ter, vel quater
Paul. 3. & Piũ 4. ad ſui petitionem diſpen-
ſaſſe, quam ſententiam ex quamplurimis
DD. reiecta contraria, probat *Sanch. cit.
ſub n. 2. ſequitur Dia. in ſumma. v. diſpenſare,
n. 99.* Nec dicitur propterea diſpenſare in
iure naturæ, à quo pendere videntur præ-
2 dicta, vigore promiſſionis Deo factæ in
voto, & iuramento, coniugique in ma-
trimonio, licet enim obſeruantia pacti eo
iure fundetur *l. 1. & ibi Gl. de pact. l. iuris
gentium §. Prætor ait ff. eod. & clarius D. Th.
2. 2. q. 88. ar. 3. ad 1. ibi, ex qualibet obligati-
one homo homini obligatur, & hæc eſt obligatio
iuris naturalis,* qua de cauſa dicitur nil gra-
uius eſſe, quam fidem fallere *l. 1. ff. de cõ-
ſtit. pecun. l. 1. §. merito, ff. depoſiti*; nihilomi-
nus quando Papa in iſtis diſpenſat, non
dicitur diſpenſare abſolutè in iure naturę,
vt dixi, quamuis prædicta habeant vim
eo iure obligandi, dum nec vouens, nec
iurans, nec coniux in caſibus prædictis
poſſunt ſe à voto, vel iuramento, vel ma-
trimonio liberare, vt inferius probabo, ſed
poteſt Põtifex tollendo obligationis fun-
damentum, quam homo actu, vel contra-
ctu humano ſibi impoſuit, vtrumque dò-
cet idem *Sanct. cit. ar. 10. ad 2. his verbis.*
3 *Sicut ex iure naturali, & præcepto diuino
tenetur homo implere votum, ita etiam tene-
tur ex eiſdem obedire ſuperiorum legi, vel
mandato, & tamen cum diſpenſatur in aliqua
lege humana, non fit vt legi humanæ non obe-
diatur, quod eſt contra legem naturæ, & man-
datum diuinum, ſed fit vt hoc quod erat lex,
non ſit in hoc caſu, ita etiam authoritate ſu-
perioris diſpenſantis fit, vt hoc quod contine-
batur ſub voto, non contineatur in quantum
determinatur, in hoc caſu hoc non eſſe congruã
materiam voti, & ideo cum Prælatus Eccle-
cleſiæ diſpenſat in voto, non diſpenſat in præ-
cepto iuris naturalis, vel diuini, ſed deter-
minat id, quod cadebat ſub obligatione delibe-
rationis humanæ, quæ non potuit omnia circũ-
ſpicere.* Et quamuis idem fundamentum
contractus humani ſit etiam in matrimo-
nio conſummato, quod ſeparari non po-
teſt, Deus tamen noluit iſtam poteſtatem
Pontifici cõcedere ratione ſignificationis,
qua Chriſtus extulit illud ad ſignificandã
vnionem indiſſolubilem ſuæ D. Maieſt. cũ
Eccleſia per carnem aſſumptam *Sanch. de
matrim. lib. 2. diſp. 13. n. 7. ex eod. D. Thom. in
4. diſt. 33. q. 2. ar. 1. cor. Henriq. lib. 11. eod. tit.
cap. 8. n. 2.* Quæ quidem ſignificatio conue-
4 nit matrimonio conſummato tantùm, ergo
iſtud ſolùm dicitur indiſſolubile, conſe-
quẽtia patet ex *Matth cap. 19. ibi, quos De-
us coniunxit, homo non ſeparet, & ex Apoſt.
1. ad Corinth. 7.* antecedens probatur, quia
ſolum per matrimonium conſummatum
fiunt coniuges vna caro, vt legitur in *c. 2.
de conuerſ. coniug. c. Agathoſa, in fine 27. q.
2. & c. Martinus, de cognat. Spir. ibi, efficien-
tur per connubium vna caro; vbi Gl. v. per
connubium, ſubdit, id eſt, per carnalem copu-
lam*, ſed matrimonium conſummatum
tantùm ſignificat eam coniunctionem, per
quam Chriſtus factus eſt vna caro, cum
Eccleſia per Incarnationis myſterium, vt
probatur *ex eod. Apoſt. ad Epheſ. 5.* vbi præ-
miſſo illo axiomate, erunt duo in carne
vna, quod fit per copulam, vt ſupra, ſub-
dit. *Sacramentum hoc magnum eſt, ego au-
tem dico in Chriſto, & Eccleſia. item ex c.
non eſt 27. qu. 2. ibi non eſt dubium illam
mulierem non pertinere ad matrimonium, cum
qua commixtio ſexus non docetur fuiſſe, vbi
Gl. v. ad matrimonium dicit, quod habet in
ſe ſacramentum coniunctionis Chriſti, & Ec-
cleſiæ*, quod etiam explicatur *in c. cum ſo-
cietas eadem c. & q. ibi, cum ſocietas nuptiarũ
ita ſit à principio inſtituta, vt præter commix-
tionem ſexuum, non habeant in ſe nuptiæ, con-
iũctionis Chriſti, & Eccleſiæ ſacramentũ, ergo,*

5 Præterea *in c.debitum de bigam.* dicit Innoc. 3. matrimonium ratum ſignificare vnionem Christi cum anima per charitatẽ, ſed diſſolubilem per peccatum, conſummatum verò vnionem indiſſolubilem per carnem aſſumptam, qui Pontifex aſſignãdo rationem, quare ante conſummationẽ matrimonij, ſi vir iterum nubat, non dicitur bigamus, ait quia matrimonium ante copulam non ſignificat vnionem Chriſti per carnem, ſi enim eam ſignificaret, eſſet bigamus, quia non eſſet vnus vnius ſponſus, ſicut Chriſtus eſt vnius Eccleſiæ ſpõſus, & propterea hæc irregularitas contrahitur ex defectu ſacramenti, idest ſignificationis ſacramenti, vt dixi *ſupra v. irre-*

6 *gularitas reſol.* 100. *n.* 5. Quamuis autem *D.Bonau.in 4.diſt.38.ar.2.q.3.Gl.in c.non eſt v authoritate, hoc tit.alijque apud Henriq.lib. 8. cap. 13. n. 2. in Comment. lit.* K. aſſerant non verè diſpenſari per Prælatos relaxando obligationem voti, caſu quo verè obligabat, cum hoc ſit de iure naturali, & diuino, vt ſupra, ſed declarari ſolùm eo in caſu ob circumſtantias occurrentes id non obligare, D. tamen Thom. dicit verè relaxari obligationem, vt ſupra, & iterum *in 4.diſt.38.q.1.ar.4.q.1.cor.* vbi relatis opinionibus aliorum, aliud ſentientium concludit videlicet, & *ideò dicendum, quod in voto poteſt diſpenſari, etiam ſecundum quod diſpenſatio eſt iuris relaxatio ex aliqua legitima cauſa, quia enim votum de illicito eſſe nõ poteſt, non autem licet ſubtrahere alicui, quod ei debetur, ideò per votum alicuius non poteſt fieri præiudicium ſuo Prælato, quin debeat eius mandatis parere, cum fuerit opportunum, unde ſi Prælatus videat expedire aliqua rationabili cauſa, vel propter ipſum, qui vouit, vel propter alios, quod votum non ſeruet, poteſt eum ab obſeruatione voti deobligare, qui*

7 *aliàs de iure obligatus erat.* Deinde *ſubdit ibid.ad 2. quod obſeruare votum durante voti obligatione eſt de lege naturali, ſed ceſſante obligatione voti, non eſt obſeruatio eius de lege naturali, ceſſat autem eius obligatio, vel ex ſe, vt quando ſeruatum vergeret ad deteriorem exitum, & tunc per declarationem ſuperioris, ſi facultas petendi adſit, debet obſeruatio voti prætermitti, vel ex authoritate ſuperioris, qui aliud magis neceſſarium indicat, & in voto diſpenſat, nec tamen ex hoc homo mendacium incurrit, quod votum non ſeruat in tali caſu, quia homo de futuris debet habere pias conditiones adiũctas, vel explicitè, vel implicitè, vt patet Iacob.5. hæc ille, ſequitur Ricch. ibid. ar. 9.q.1. cor. & ad 1.Abb.in dicto c.non eſt n.5.& alij, quos refert, & ſequitur Henriq.cit.*

8 Hanc tamen circumſtantiam de conditionibus adiunctis explicitis, vel implicitis ex parte vouentis dicit *Suar.de relig.to. 2.hoc tit. lib.6.cap.9.n.12.* ſibi non ſatisfacere, quia poteſt vnuſquiſque vouere abſolutè, & ſine vlla conditione, & nemo poteſt cogi, ne taliter voueat, dummodò conditio ſit honeſta, & propterea magis ſibi placere primam reſponſionem, quod obligatio vouentis cum ſit humana, poſſit per Prælatum etiam humanum auferri, quia humana deliberatio non poteſt omnia circumſpicere, & ideò ſæpè non expedit quod fuerat per votum præſcriptũ, vel expedit aliquem ab illa obligatione excipere, vel propter maius bonum, vel propter aliquod malum vitandum, quæ eſt ratio iuſtificans diſpenſationem, & addit per relaxationem voti non diſpenſari in lege ſeruandi votum, ſed illud auferri per ſuperiorem, poteſtatem habentem ſuper voluntatem humanam ſui ſubditi, verba ſunt eiuſdem *Suar.cit. n.8.& 13. vbi citat Medin. Sot. Victor.& alios.* idem docent circa hoc poſtremum Ricch. Abb.& Hen-

9 riq. cit. quod ſi. tunc non abſolutè, & propriè relaxetur ius diuinum naturale, etenim iſtud conſiſtit in eo, vt qui votum habet, impleat, & hoc ſemper manet inuiolabile, donec à ſuperiore diſpenſetur, ſed hunc habere votum, vel nõ teneri omninò, ſeu tantominùs, non eſt ius diuinũ, ſed voluntatis propriæ effectus, quẽ poſſunt Prelati impedire, vel limitare, ſecundum quod expedire iudicabunt, quarè tunc non propriè diſpenſant in iure diuino, ſed tollunt obligationis fundamentũ, quod homo actu humano ſibi impoſuit, quo ſublato euaneſcit iuris diuini circa votum obligatio, vt ſupra dictum eſt, & docet etiam *Regin.lib.18.c.32.n.325.& ſeqq. ex Conar.& alijs.*

10 Ad ſecundum reſpondet idem *Suar.cit. n.6.& 7.* certum eſſe quod in Eccleſia ſit poteſtas circa vota ad auferendam, quando oportuerit illam obligationem, quod probat ex vſu, & traditione eiuſdem Eccleſiæ, vbi ſemper obſeruatum fuit vota diſpenſari, & proinde, ſi ſecus, eſſet intolerabilis error in re tam neceſſaria ad mores, quod eius ſanctitati repugnat, ne-

que

que dici poſſe has, quæ conceduntur eſſe tantum declarationes, vt volebant DD. ſupra *n.* 6. relati, nam oppoſitum euidenter conſtat ex facto ipſo, quia vbi eſt obligatio voti certa, tollitur adhibendo verba diſpenſandi, vel commutandi, vt in *c.* 1. *& c. magna nec tit.* vel verbum abſoluendi, vt *in c.* 2. *eod. tit.* quando verò fit tantùm interpetratio, ponitur verbum iudicandi *c. litteraturam eod. tit.* vel verbum declarandi, vt *in c. quintavallis de iure iur. Regin. cit. n.* 328. & vide etiam ſupra *reſol.* 196. *n.* 30.

11 Inquiri tamen poſſet vnde originem trahat iſta poteſtas, quam Pontifex, & alij miniſtri inferiores practicare ſolent, ad quod reſpondet *Suar. cit. d. lib.* 6. *cap.* 9. *nu.* 18. ortum habere à Chriſto apud *Matth. cap.* 16. *ibi tibi dabo claues, &c. & quodcumque ſolueris, &c. & apud Io.* 21. *ibi Paſce oues meas*, in quibus verbis licet non adſit ſpecialis mentio de diſpenſatione votorũ, ſicuti neque de conceſſione indulgentiarum, vel relaxatione peccatorum, quod eſt maius, in illis tamen hæc poteſtas continetur, tùm propter proprietatem, & vim verborum, tùm propter eminentem Chriſti poteſtatem in Cœlo, & in terra, quam latiſſimè ſuo Vicario communicauit, tum tandem propter Eccleſiæ traditionem, quę itá ſenſum verborum illorum explicuit, & ad praxim eduxit, quotidieque practicat

12 Regin. vbi ſupra. Verum opponit *Suar. relat. nu.* 14. quod nequeat homo tollere ius Deo quæſitum per votum, cum etiam apud homines promiſſiones ad inuicem factæ tolli nequeant, niſi vtraque voluntate concurrente ad diſſenſum, quæ interfuit conſenſui, quia nil tàm naturale eſt, quàm vnumquodque ſoluatur eodẽ vinculo, quo ligatum eſt; *l. nil tam naturale de reg. iur.* ſed reſpondet, quod concurrit Pontifex ex parte Dei, remittendo illam obligationem, vel cedendo iuri Deo quæſito, vt etiam docet *Dia. in ſumma v. diſpenſare n.* 18. & licet remittere, & cedere differant in ſonu vocis à diſpenſatione, eundem tamen effectum habent, & proinde eſſet quæſtio de nomine, vt docet idẽ *Suar. cit. num.* 17. ſed mihi plus placet reſponſio *D. Thom. & aliorum ſupra num.* 2. *&* 3.

13 Quæ quidem poteſtas principaliter reſidet in ſummo Pontifice, etenim cum cõceſſa ſit Petro à Chriſto in verbis relatis, eſt conſequenter tributa ſucceſſoribus Petri, qui ſunt Pontifices, vt probat *Suar. cit. cap.* 10. *n.* 2. & per iſtos communicatur Epiſcopis, Regin. vbi ſupra *ſub d. n.* 328. *§. cæterum*, quia quamuis dignitas Epiſcopalis trahat originem à Chriſto, qui omnes Apoſtolos creauit Epiſcopos, vt probant *Caiet. tract. de authoritate Papæ, & Concil. c.* 3. *Cyrill. in Io. lib.* 12. *c.* 35. *Sot. in* 4. *diſt.* 20. *q.* 1. *ar.* 2. *Dia. p.* 12. *tract. de conſecrat. Epiſc. reſol.* 80. à Pontifice tamen, qui eos eligit, & conſecrat, in eoſdem proximè confertur, ſi enim diceretur traditam hanc poteſtatem Epiſcopis immediatè à Chriſto, non poſſet eam Pontifex tollere in aliquo caſu, vel limitare, ſed in *Extrau. fin. de pænit. & remiſſ.* reſeruat ſibi quinque vota priuatiuè ad omnes alios, etiam circa commutationem, *& Vrb.* 8. *in alia bulla emanata ſub die* 26. *Febr.* 1643. *incip. Honorum, dignitatumque* reſeruat ſibi diſpenſationem voti de non ambiendo fieri ſolitum ab aliquibus Religioſis, omiſſis alijs, ergo non eſt immediatè à Chriſto. Habẽt

14 tamen Epiſcopi ordinariam poteſtatem diſpenſandi, & commutandi omnia vota in ſua diæceſi, quæ ſpecialiter reſeruata non ſunt, vti iudices ordinarij, *D. Th.* 2. 2. *q.* 88. *art.* 12. *ad* 3. *& communiter alij Theologi in* 4. *diſt.* 38. *Innoc. Hoſt. Abb. in c.* 1. *de voto*, *Sylu. v. votum* 4. *q.* 3. *Nauar. in ſumma c.* 12. *n.* 75. & colligitur *ex d. c.* 1. & ita ſe habet vniuerſalis, & antiquiſſima Eccleſiæ conſuetudo, quæ ſola ſufficeret ad hanc iuriſdictionem tribuendam, vt docent DD. cit. & vide ſupra *reſ.* 196. *n.* 31.

15 Verum dicit *Suar. vbi ſupra nu.* 10. eam non habere Cardinales non Epiſcopos, ex vi dignitatis, niſi quia in foro pænitentiæ habent ſpecialẽ iuriſdictionem ſupra homines de ſua familia, propterea poſſe fortaſſe etiam eorum vota diſpenſare, ſed ſtandum eſſe cõſuetudini, cum non inuenite ſuper hoc ius particulare id ſtatuens aſſerat. eandem negatiuam ſequitur *Fauſt hoc tit. lib.* 3. *qu.* 5. Multò minus ergo

16 eam habent Parochi, ſiue quicumque Confeſſarij ordinarij, nõ ſolùm diſpenſandi, ſed neque commutandi ex communi ſententia omnium ſcribentium in 4. *diſt.* 38. *Innoc. Hoſt. & Abb. in d. cap.* 1. *Sylu. v. votum* 4. *n.* 3. *§.* 10. *Nauar. cit. d. n.* 75. *&* 79. *Sayr. lib.* 6. *cap.* 11. *n.* 85. *Fauſt. cit. q.* 20. ratio eſt, quia diſpenſatio, vel commutatio eſt actus iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, diſtinctę à iuriſdictione ſacramenti pænitentię, ſed

in

in Parochis, & ſimilibus, non eſt talis iuriſdictio, dũ nullo iure illis conceditur, nec ex natura rei, vel conſuetudine colligi poteſt, ergo. *Sylu. vbi ſupra & Suar. cit. n.* 11. *in fine. Sanch. in ſumma lib.* 4. *cap.* 49. *nu.* 13. licet contrarium, & malè (meo videri) putent *Leſſ. & alij apud Dia. in ſum. v. voti relaxatio. n.* 43.

17 Habent tamen poteſtatem prædictam Prælati regulares erga ſuos ſubditos ſimiliter regulares, quę eſt conſequens ad eorum exemptionem, nam eo ipſo quod eximuntur à iuriſdictione Epiſcoporum, nõ poſſunt ab eis diſpenſari, & propterea ſũt illis in hac poteſtate ſimiles, poſſunt enim diſpenſare in omnibus votis Papæ non reſeruatis, in quibus poſsũt Epiſcopi, exceptoperegrinationis vltra duas dietas, vt ex communi ſententia docent *Tanner. in* 2. 2. *diſp.* 5. *q.* 4. *n.* 92. *Dia. p.* 3. *reſol.* 25. §. *quarto, & in ſumm. v. Prælati regularis n.* 24. nec talis poteſtas dicitur delegata, ſed ordinaria, quia ſuppoſita inſtitutione, & approbatione Religionis competit illis ex vi muneris, & officij, *Richar. in* 4. *diſt.* 38. *ar.* 9. *q.* 2. *Ang. v. votum* 4. *q.* 6. *Sylu. cit.* §. 9. *Nauar. d. n.* 75. qui ſimiliter aſſerunt omnes Prælatos regulares poteſtatem habentes irritandi vota ſubditorum, poſſe etiam diſpenſare, vel commutare ſi velint, quia dum poſſunt illud, quod eſt plus, poterunt iſtud quod eſt minus, *c. cui licet plus de regul. iur. in* 6. & *auth. multo magis C. de ſacroſ. Eccleſ.* vt latè fuit dictum ſupra *reſol.* 196. *n.* 26. & *ſeqq.* atque ita non ſolum Generales, & Prouinciales, ſed etiam Prælatos locales habere hanc poteſtatem, ſicuti in praxi etiam cernitur.

18 Ratio eſt, quia iſti iuriſdictionem epiſcopalem, ſicuti illi circa ſubditos habent, dum ex vi ſui muneris committitur eis plena cura ſpiritualis illorum, qua de cauſa inſtituuntur cum ſufficienti iuriſdictione ad hoc, & alia ſimilia munera, ideòque ſub nomine Prelatorum comprehenduntur ſecundum *Gl. in Clem.* 1. *v. Prælatus, de elect. Caiet.* 2. 2. *q.* 88. *ar.* 8. *circa finem, Ricch. in* 4. *diſt.* 38. *ar.* 9. *q.* 2. *Sot. & alij apud Regin. vbi ſupra n.* 340. *ibique in fine* aſſerit hanc poteſtatem nullo modo habere Abbatiſſas

19 erga ſuas ſubditas, quia iuriſdictionem illam ſpiritualem, ad quam pertinet facultas diſpenſandi, illæ non habent, iuxta tradita *ab eod. Sot. in* 4. *diſt.* 20. *q.* 1. *ar.* 4. *cõcl.* 2. *circa finem. Couar. in c. alma mater p.* 1. §. 11. *n.* 2. ergo minus habebunt ea irritandi, quod eſt plus *argum. cit. c. cui licet plus à contrario ſenſu, & auth. multò magis*; contrariam tamen opinionem ex Suar. & alijs dixi probabilem ſupra *reſol.* 196. *n.* 14. circa

20 irritationem. Quæ quidem poteſtas circa regulares (non autem moniales) virtute priuilegiorum Societatis Ieſu, de quibus *Sanch. in ſumm. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 54. *n.* 17. & communicationis ad cæteros regulares *ex eod. Sanch. ibid. cap.* 43. *n.* 4. extẽditur ad alios, etiam non ſubditos, non ſolùm illius Diæceſis, vbi reſident, ſed etiam vndecumque venientes, verum oportet cõfeſſarium regularem eſſe approbatum ab ordinario *Henriq. & alij apud Sanch. cit. d. n.* 17. & *iterum de matrim. lib.* 8. *diſp.* 16. *n.* 10. *Villalob. in ſumm. tom.* 2. *tr.* 34. *diff.* 29. *n.* 6. qui omnes poſſunt diſpenſare, & commutare vota prædicta, etiam extra confeſſionem, idem *Sanchez d. diſp.* 16. *nu.* 11 *ex eodem Henriq. lib.* 7. *de indulg. cap.* 30. *n.* 7. *Dia. p.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 9. & *tract.* 5. *reſol.* 25. §. *quarto, vbi DD. ad ſaturitatem.* & vide ſupra *reſol.* 196. *n.* 33. & *reſol.* 197. *num.* 1. & *ſeqq.*

Vtrum ad fideicommiſſum in beneficiũ nepotis ex fratre, eiuſque deſcendentium in infinitum, & iſtis deficientibus in beneficium aliorum nepotum cum excluſione feminarum, ceſſantibus illis, cenſeantur iſtæ tacitè vocatæ?

SVMMARIVM.

1 *Argumentum à contrario ſenſu habet locũ etiam in vltimis voluntatibus, dummodo ex eo non inducatur legis correctio. n.* 2.
Valet etiam de feudo ad fidei commiſſũ num. 6.

3 *Teſtator in dubio cenſetur ſe conformare iuris diſpoſitioni communis, vel ſtatutarij.*

4 *Maſculis vocatis ad fidei commiſſum, deficientibus, cenſentur tacitè vocatæ feminæ, etiam ſi fuiſſent in teſtamento excluſæ, quod procedit etiam in feudis. num.* 5.

7 *Ratio bonorum conſeruationis in familia à Teſtatore expreſſa an operetur excluſionem feminarum in fideicommiſſo?*

Con-

8 *Conditio poſita in capite præcedēti, cenſetur repetita in ſequenti quando non eſt diverſa ratio, & fortius quando eſt maior num. 9.*

10 *Bona antiqua prohibita alienari virtute conſuetudinis Neap. an poſſint alienari per ultimum ſucceſſorem in præiudicium ſororis?*

11 *Alienatio dicitur facta in fraudem, quando nihil peruenit ad alienantem de bonis alienatis.*

12 *Renunciatio facta in ampliſſima forma à ſorore tēpore matrimony, cenſetur facta fauore fratrum, eorumque deſcendentium, quibus præmortuis euaneſcit, nec extēditur ad ea, de quibus renūcians tēpore renunciationis nullam notitiam habebat à n. 13.*

Reſolutio CCII.

DE Menſe Maij 1556. fuit conditum teſtamentum per quondam Thomam Nauclerium, in quo inter alia fideicommiſſum instituit duorum eius palatiorum ſitorum in Ciuitate Neap. vnius ſt. ex eis in platea S. Ligorij, alterius in ſuburbio Plagæ maritimæ cum Iardeno in beneficiū quondam D. Octauij Nauclerij eius nepotis ex fratre, & maſculorum ab illo deſcendentium in infinitum cum prohibitione alienandi ex quauis cauſa, quātumuis neceſſaria, & vrgenti, etiam pro redemptione captiuorum dotis, & ſimiliū, cum conditione, quod exiſtentibus maſculis ex d. D. Octauio, eiuſque deſcendentibus, feminæ eſsent excluſæ, etiam ſi eſsent proximiores in gradu, vt legitur *fol. 154. & 155. à t. litt. A.* Et voluit etiam, quod quando non ſupereſsent maſculi ex d. D. Octauio, & eius deſcendentibus, in tali caſu, etiam quod ſupereſsent feminæ, ſuccederent in dictis palatijs, & iardeno Alphonſus, Mutius, & Ioanne Baptiſta Nauderij fratres prædicti D. Octauij & eius deſcendentes cum eadem excluſione feminarum. In anno poſteà 1573. præuio decreto S.C. Iardenum prædictum fuit conceſsum in emphyteuſim diuerſis, & cenſus ſubrogati loco fideicommiſſi, de quibus cenſibus maior pars fuit aſſignata D. Annæ Nauclerię in anno 1650. in partem dotium à D. Octauio Nauclerio vltimo poſseſsore, vt ex Inſtr. In quo ēt fuerunt ceſsi prædictæ D. Annæ annui aurei 60. de ſumma aur. 105. debitorū eidem D. Octauio ab Andrea Nauclerio pro cenſu ſuper d. palatio ſito in d. ſuburbio, quod quidem palatium eſt illud idem remāſum in hæreditate prædicti quondam Thomæ fideicommittentis, dum in eo adſunt eadem ſigna ab eo deſcripta in prędicto fideicommiſſo, & agnoſcitur à teſtibus examinatis *n. 4. ſup. ar. 3. fol. 197.* Adeſt etiam palatium in platea S. Ligorij, quod eſt illud idē, quod poſſidetur ad præſens à Camilla Nauclerio, vt dignoſcitur ex ſignis appoſitis à teſtatore, & ita deponunt etiā teſtes *ſup. ar. 4. fol. eod.*

Contendit nunc D. Anna Nauclerio ſoror prædicti D. Octauij nouiſſimè defuncti abſque liberis ad ipſam ſpectauiſſe, & ſpectare prędicta duo palatia, & cenſus in prædictam cauſam ſubrogatos, tamquā tacitè, & ſaltem ex veriſimili, & coniecturata mente teſtatoris vocata, ex quo deficiunt omninò tàm maſculi deſcendentes ex prædicto quondam D. Octauio vocato à teſtatore, quàm deſcendentes ex prædictis Alphonſo, Mutio, & Ioanne Baptiſta vocatis ab eodem in defectum maſculorum deſcēdentiū à D. Octauio, vt deponunt teſtes prædicti *ſup. 6. fol. 197. à t. & ſeqq.*

Qui licet aſſerant *ſup. eod. art. 6.* remanſiſſe etiam Camillam prafatam ex familia prædicta, hęc tamen cum annis elapſis prætendiſſet ſuccedere in cenſibus prædictis, vti proximior teſtatori, & propterea compromiſiſſet iſtam, & alias differentias vertentes cum prædicta D. Anna D. Ioſepho Mariconda, & D. Marcello Filangerio cum voto V. I. D. Franciſci d' Andrea fuit per laudum acceptatum à partibus excluſa, vt deponunt ijdem Arbitri *ſup. art. 7. fol. 199. à t. in fine, & fol. 201.*

1 Eſt ergo breuiſſimè indagandum, an relata D. Anna ſit tacitè vocata à prædicto quondam Thoma, & quod ita ſit affirmandum, vrget primo illud fortiſſimū argumentum, ductum ex loco à contrario ſenſu, à quo illud, quod venit, perinde habetur, ac ſi eſset expreſsum, & dicitur venire ex mente, iuxta *Gl. in l. qui teſtamēto §. mulier ff. de teſtā. cū alijs adductis per DD. in l. 1. §. huius rei ff. de offic. eius, Euerard. in ſua centur. legal. in loco à contrario ſenſu 4. in ordine*, & huiuſmodi argumentum habere locum etiam in vltimis voluntatibus, quā-
uis

uis diſpoſitio ſit conditionalis ex *tex. in l.ſi legatum in princ. ff. de adimen. legat. l. quod purè ff. quando dies leg. ced. l. aliquādo in fine cum ſimilib. ff. de condit. & demonſtr.* probant *Euerard. loc. cit. circa finem verſ. item circa præmiſſa. Peregr. de fideicomm. art. 28. n. 18.* communiter concludunt poſt *Alex. Dec. & Iaſon. DD. in d. §. huius rei, vbi Al-*
1 *phanus ante n. 151. verſ. alterum*, ibique ab hac communi ſententia non eſse aliquo modo recedendum affirmat, & probat ex *tex. in l. pecuniam quam ſi cert. pet. l. inter ſocerum §. cum inter de pact. dotal. Affl. dec. 202*
2 à quo non diſsentit *de Franch. deciſ. 537. n. 13.* quando non inducitur legis correctio, prout etiam firmant *Cacheran. deciſ. 85. nu. 4. & 14. Fuſar. q. 736. cit. nu. 6. Ricc. collect. 2605. verſ. itèm in contractibus p. 7.* & de communi quoque teſtantur *Facchin. lib. 13 controuerſ. iur. cap. 9. Tuſc. concl. 498. n. 58. & poſt nonnullos Io. del Caſtillo quotid. contr. lib. 5. cap. 88. n. 19.* & quod tale argumentum indubitatè ſumatur ex verbis limitatis, aut reſtrictiuis *Barboſ. in l. ſi cum dotem nu. 32. ſolut. matrim. Decian. Caſanat. Camill. Gallen. Tuſc. Surd. & alij apud eundem Caſtill. d. cap. 88. n. 21. & ſeq.*

Vnde cũ teſtator voluerit in ſenſu directo, & expreſſo, quod ſint excluſæ feminæ exiſtentibus maſculis, à contrario ſenſu cenſetur voluiſſe eas includi maſculis deficientibus, tum magis cum ex hoc non ſolùm non inducatur legis correctio, ſed potius teſtator ſe conformauerit legis diſpoſitioni, tàm iuris communis, quàm municipalis, qua in defectum maſculorum
3 vocantur feminæ; Teſtator enim cenſetur ſe conformare cum diſpoſitione iuris cõmunis, vel ſtatutarij, vt notant *DD. in l. hæredes mei, §. cum ita ad Trebell. alios recenſet* Cap. *Latr. dec. 3. n. 4.*

Secundò ponderatur, quod in puncto voluit Peregrin. *de fideicomm. art. 27. nu. 24.*
4 vbi teferendo eadem verba num. quę fuerunt appoſita à Teſtatore in noſtra facti ſpecie, illa ſcilicet, (*talmente che eſiſtentino maſcoli dal predetto D. Ottauio, e ſuoi deſcendenti, le femine omnino s'eſcludino*) & concludit deficientibus maſculis, venire feminas, allegat *Alex. Dec. Crauett. Ruin. Pariſ. Gozadin.* & idem ſubſtinet ipſe Peregr. in fendalibus, & emphyteuticis *ar. 29. n. 18.* alios plures addens, & teſtans bis ita iudicatum. Et licet contrarium tenuerit *Menoch. conſ. 567. à n. 12. & ſeqq.* cui aſſentit *Fuſar. de ſubſtit. q. 379. n. 58.* nihilominus opinionem Peregrin. in praxi receptam veriorem, & magis communem fatetur idẽ *Fuſar. ibidem ſub n. 60.*

5 Tertio ad confirmat. prædictorum ponderantur ea, quæ fuerunt diſcuſsa, & deciſa in caſu, quo fuerat facta donatio feudi maſculis tantùm, excluſis feminis, & cõcurrebat Reg. Fiſcus, qui ex vi pacti excluſiui feminarũ intendebat illas excludere à ſucceſſione illius feudi, & fuit in Coll. Conc. iudicatum ad fauorem feminarum contra Regiũ Fiſcum in cauſa Illuſt. Ducis Magdaloni cum D. Ioanna Carafa, & Regio Fiſco, vt teſtatur *Reg. Moles deciſ. 107. in manuſcriptis*, ea præcipua ratione, quia illa excluſio fuit facta non in odium feminarum, ſed fauore maſculorum vt st. maſculi exiſtentes in vlteriori gradu præferantur feminis exiſtentibus in priori; at illis deficientibus, admittuntur feminæ *Reg. Tapia in annot. ad ius Regni, & propriè in conſtit. ſi quando la ſeconda n. 18. ſub tit. de iure fiſci*, dictamque deciſionem recollegit *Praſ. Vrſin. de ſucceſſ. feud. p. 2. q. 2. art. 2. ſub n. 25. & meminit Hodiern. ad Surd. deciſ. 95. ſub n. 12.* à feudis autem ad fidei-
6 commiſſa licet arguere ex traditis *per Peregr. de fideicom. art. 27. n. 4 Fuſar. de ſubſtit. q. 379. ſub n. 14.* Nec poteſt dici feminas ſemel excluſas cenſeri perpetuò excluſas; nam intelliguntur excluſæ ad tempus donec st. & quouſque maſculi extiterint, vel non defecerint, vt ex adductis *per Montan. controu. forenſ. 22. Hodiern. ad prædict. deciſ. Surd. 95. ſub num. 24. verſ. nec obſtat. tex.* vbi contrarijs iterum reſpondet.

7 Nec refragatur fuiſſe conſideratam a Teſtatore conſeruationem bonorum in familia, & pro illa fuiſse expreſsè iniũctum prædictum fideicommiſſum, & ſic non venire feminas, vt poſt *Bald. Corn. Dec. & Curt. Iun. concludit Crauett. conſ. 180. n. 1. & conſ. 306. n. 5.* quem refert *R. Rouit. conſ. 30. n. 6. lib. 1.* nam hoc non procedit, vbi ſunt extincti omnes deſcendentes maſculi, vocati à teſtatore, ob quorum defectum ceſſat cõſeruatio bonorũ in familia, vt declatat idem *Rouit. ibid. n. 7.* cui addo *Socc. Gabr. Pariſ. Ruin. Cephal.* quos refert *Fuſar. de ſubſt. q. 311. n. 34.*

8 Et quamuis verba illa adiecta in prima diſ-

diſpoſitione, st. *talmente che eſiſtentino maſcoli dal ſudetto Ottauio, & ſuoi deſcendenti le femine omnino s'eſiludino*, non ſint repetita in ſequenti diſpoſitione, ſeu ſubſtitutione, quando vocauit ad prædictam ſucceſſionem Murium, Alphonſum, & Io. Baptiſtam Nauclerio; regulariter tamen qualitas, & conditio poſita in præcedenti capite, cenſetur repetita in ſequenti, vt ex Anchar. Fulgoſ. Curt. Sen. Corn. Dec. Pariſ. Crauett. Menoch. & Oddo probat *Fuſar. cit. q.* 450. *in princ.* præſertim cum non adſit diuerſa ratio idem *Fuſar. n.* 9. & quod ex voluntate Teſtatoris, rationis identitate, aliiſque ex cauſis inducatur repetitio, ex multis ad confirmandam ſententiam Abb. contra Anan. probat *Ioan. Caſtill. quotid. controu. iur. tom.* 2. *cap.* 4. vbi latiſſimè hanc materiam pertractat, & præſertim *n.* 135. & in caſu noſtro non ſolùm eadem, ſed fortior vrget ratio ad inducendam repetionem, nam qui in primo capite ſubſtitutionis feminas maſculis deficientibus vocaſſe cenſetur ex ſupradi-
9 ctis, multo magis eas vocaſſe in 2. cap. ſubſtitutionis credendum eſt, argum. *tex. in l. ſi viua matre C. de bon. mater.* & ſi id teſtator voluit in prædilecto, magis cenſetur idem voluiſſe in minus dilecto, cuiuſmodi fuerunt prædicti vocati in ſecundo gradu *l. publius* 36. §. *Titia circa finem de condit. & demonſtrat.* & ad hoc propoſitum nonnulla congerunt *Molin. de Hiſpan. primogen. lib.* 3. *cap.* 5. *à n.* 45. *Mierez, Baez, Decian. Menoch. Rimin. & Matthe ac. relati ab eodem Caſtill. d. cap.* 4. *à n.* 16.

10 Fuit ſecundo loco propoſitum pro parte dictæ D. Annæ alterum caput fundatū in diſpoſitione iuris Municipalis eiuſdem Ciuitatis, cuius virtute intendit ſe fuiſse etiam vocatam ad medietatem bonorum peruentorum ex hæreditate dicti quondā Thomæ ad dictum quondam D. Octauium vltimum morientem, vti eius proximiorem, cum non poſſit dubitari bona prædicta fuiſse antiqua, et peruenta ab aſcendente dicti quondam D. Octauij cuiuſmodi erat prædictus quōdam Thomas eius abauus non obſtante, quod in vita contraxerit nonnulla debita, ex quo erat ei prohibitum alienare etiam in vita reſpectu prædictæ medietatis obnoxiæ conſuetudini, vt fundat *Affl. deciſ.* 347. *& ibi Vrſill.* præſertim in caſu noſtro, attenta qualitate perſonæ prædicti D. Octauij, dū alienatio nō proceſſit ex cauſa neceſſaria, ſed merè voluntaria, conſumendo patrimoniū in ludo, & ſimilib. ac prodigaliter viuendo, vt deponunt teſtes ſup. *art.* 10.
11 *fol.* 197. *à t. & ſeqq.* Et ob id cenſeri etiam alienationem factam in fraudem probat poſt alios ab eo citatos *Pater Molfeſ. ad conſuet. Neap. p.* 3. *q.* 1. *in fine.* non minus quā quotieſcumque nil peruenit ad alienantē, vt ex *Bart. Socc. Ruin. Sforza Odd. & Georg. tradit R. Capic. Latr. conſul.* 123. *num.* 105. *tom.* 2.

12 Nec poteſt ab vtroque capite tā fideicommiſſi, quam beneficij prædicti iuris municipalis excludi ipſa D. Anna prætextu renunciationis factæ in ampliſſima forma tempore, quo fuit nuptui tradita per D. Octauium, ſiquidem indubitati iuris eſt illam cenſeri factam contemplatione prædicti D. Octauij, & filiorum ex eo procreandorum, qui cum non fuerint orti, & prædeceſserit idem D. Octauius ab inteſt. ſuperſtite D. Anna, euanuit, ſeu fuit reſoluta renunciatio, deficiente conditione, ſub qua de iure cenſetur illam egiſse, pro ut omiſſis quampluribus rationibus, & authoritatibus, cum latiſſimè hic articulus fuerit pertractatus apud *Reg. Marcian diſp.* 8. *& Reg. de Marin. lib.* 2. *reſolut. reſol.* 189. *lib.* 2. non opus eſt illa tranſcribere, dum etiam apud eoſdem obſeruari poſſunt quamplurimæ deciſiones ampliſſimorum
13 Senatuum ad fauorem feminarum renūciantium, præſertim cum in caſu noſtro verſemur in fideicommiſso inſtituto centū annis retro, cuius nullam habebat ſcīetiam D. Anna, & ſic nullo modo cenſeri ei renunciarum, niſi probata illius ſcientia iuxta communem ſententiam Bart. quam cæteri ſequuntur *in l. qui Romæ* §. *duo fratres de verb. oblig.* & docent *Pereg. cit. ar.* 52. *n.* 2. *&* 53. *Fuſar. de ſubſtit. q.* 591. *&* 595. requirique clauſulam viſis, cognitiſque verbis teſtamenti, ad hoc vt valeat renunciatio fideicommiſſi iuxta *tex. in l. de his ff. de tranſact. latiſſimè idem Fuſar. quæſt.* 594. *Reg. Merlin. tom.* 2. *controuerſ. controu.* 61. *& Sanfel. deciſ.* 202. *num.* 31.

Digitized by Google

Ad ſucceſſionem hæreditatis quondam Titij concurrunt eius fratres Patrueles, & conſobrini ex vna parte, & ex alia monaſterium monialium ex perſona Bertę, profeſſæ in eodem monaſterio, ſororis vtrinque cõiunctæ dicti quond. Titij, videndum quis præferatur.

SVMMARIVM.

1 *Contractus ſtipulatus à Patre in beneficiũ filiæ abſentis cenſetur ad eius notitiam deueniſſe n. 2. & 3.*

4 *Conuentiones contrahentiũ ſunt inſtar legũ.*

5 *Actus quilibet, vel contractus inter viuos, vel in vltima voluntate in caſu dubij interpretatur iuxta vſum, & obſeruantiam.*

6 *Promiſſio de aliquid faciendo, non habetur pro facto, ſed contra, ſi illud faciendum pendeat à voluntate promittentis nu. 7. & 11.*

8 *Dotis conſtituendæ promiſſio operatur, vt intelligatur conſtituta maximè ſi in promiſſione interuenit iuramentum.*

9 *Monaſterij promiſſio de futura renunciatione monialis ingreſſuræ, habet vim renũciationis præſentis, quamuis in promiſſione non interueniat ingreſſura.*

10 *Monaſterium poteſt non acquirere.*

12 *Licentia neceſſaria ordinarij ex Trident. in renunciatione profitendorum, ex quibus intelligatur conceſſa, ſi non appareat expreſſè.*

13 *Argumentum à communiter accidentibus validum eſt in iure.*

14 *Conceſſo vno intelligitur cõceſſum omne id, per quod peruenitur ad illud, præcipue, vt actus magis valeat, quã pereat. n. 15.*

16 *Procurator generalis poteſt aliquando aliquid prohibere procuratori ſpeciali, qui tenetur obedire.*

17 *Solemnitates requiſitæ ad aliquem actum, ſi non appareant, præſumuntur ex curſu longi temporis.*

18 *Renunciatio facta ab ingreſſuris ante profeſſionem non ſolum ante duos menſes, ſed etiam ante multos annos, an valeat? & n. 19. 20. & 22.*

21 *Nouitius eſt ſubditus iuriſdictioni Eccleſiæ, ſed quid quoad bona donata Religioni ante habitum ſuſceptum?*

22 *Soror de iure communi admittitur ad ſucceſſionem fratris mortui ab inteſtato.*

23 *Notarius cenſetur rogatus apponere in inſtrumentis clauſulas apponi ſolitas, quibus omiſſis, præſumitur ex errore omiſiſſe, & n. 24. & 35.*

25 *Renunciatio facta per ingreſſuram monaſterium, intelligitur facta cum clauſulis ſolitis in beneficium propinquorum, & n. 26.*

27 *Nemo præſumitur immemor ſalutis æternæ præcipuè in morte.*

29 *Error Notariorum in inſtrumentis conficiendis non eſt attendendus, ſi ex contrarijs coniecturis conſtet de veritate.*

30 *Minus ſi ſit ſcriptum, quam dictum non præiudicat veritati.*

31 *Renunciatio ingreſſuræ in monaſterium in dubio præſumitur perſonalis, ſed ex quibus coniecturis præſumatur realis n. 32. & 33.*

34. *Proximiores cenſentur magis dilecti, quam monaſterium.*

Reſolutio CCIII.

AD huius controuerſiæ reſolutionem, ex quo tota difficultas conſiſtit in præferendo, vel excludendo Monaſterio ob vires renũciationis factæ à dicta Berta, præſupponendum eſt renũciationem prædictam hoc pacto proceſſiſse; nempe in anno 1619. Abbatiſsa, & Moniales dicti Monaſterij congregatæ capitulariter cum aſsenſu, & præſentia Vicarij generalis Archiepiſcopi ad hoc ab eodem deputati contraxerunt cum Sempronio patre dictæ futuræ Monialis, & intuitu futuri ingreſſus eius filiæ vigore licentiæ ad hoc obtẽtæ à dicto Archiepiſcopo, idem pater cõſtituit d. Bertæ dotem ſuo tempore ſoluẽdam, cum expreſso pacto, quo Abbatiſsa, & Moniales obligantur, quod dicta Berta tempore velationis, & Monachationis cedat in beneficium dicti Sempronij patris, eiuſque, &c. omnia iura, actiones, ad ſe ſpectantes ſuper bonis paternis, & maternis, & auunculorum, patruorum, amitæ auitæ vtriuſq; & voeando ſe bene contentam dictum patrem quietare in forma. De. inde verò in anno 1623. ipſa Berta mox ingreſsura in clauſuram dicti Monaſterij pro velanda, & monachanda in eo, facta mentione vna cum dictis Abbatiſsa, & Monialibus dictæ promiſsionis dotis factæ a patre

patre, & renunciationis eidem promiſsæ, renunciauit eius pater præſenti verbis in dicto primo contractu expreſſis, quibus adimpletis ſequuta fuit ſuo tempore ſolemnis profeſſio. Contendit monaſterium remouere obſtaculum renunciationis huius, quo ſolo impeditur frui diſpoſitione *tex. in §. 1. & toto tit. inſtit. de leg. agn. ſuc. auth. ceſſante C. de leg. her.* alias fieret locus prædictis cõſobrinis, & patruelibus. Obijcit autem monaſterium contra renunciationem plura.

Primum eſt, quod in promiſſione illa de renunciando, ſeu renunciari faciendo facta a monaſterio non interuenerit ipſa Berta, in cuius perſona fundabatur actus renunciationis tunc faciendæ. Secundum, quod tantò minus valet, quia non fuit renunciatio, ſed tantum promiſſio de renunciando. Tertium, quia non fuit roborata authoritate, ſeu licentia Ordinarij contra *tex. in cap. 16. de regular. ſeſſ. 25. Conc. Trid.* Quartum, quod tãto minus ſuſtinebitur, ſi inſpiciamus actum renunciationis factæ ab ipſa Berta in anno 1623. vtpote, qui laboret eodem defectu authoritatis Ordinarij. Quintum, quia dato validiſſimam fuiſſe renunciationem, non facit ad caſum, de quo agimus, nempe ſucceſſionis, & hæreditatis fraternæ, cui nullo pacto renunciatum apparet, quicquid ſit de alijs ſucceſſionibus. Sed facili ni fallor, negotio reſoluuntur.

Ad primum non poſſumus inficiari Bertam non interueniſſe in contractus illius ſtipulatione expreſsè, publicè, & palam, non enim congruit puellarum decori cætibus maſculorum immiſceri, præſertim quando actus fieri poteſt ſine ipſarum interuentu, prout in caſu noſtro, vbi Sempronius eius pater ſtipulando, & promittendo ſuppleuit pro filia, prout, & monaſterium pro futura moniali; quo facto ſequitur contractum illum deueniſſe ſtatim ad notitiam filiæ: tum quia geſtus non ab extraneo, ſed à patre, cum quo cohabita-
1 bat, & circumſcripta cohabitatione, ſufficeret ſola paternitas, immò latior ſanguinis coniunctio ad inducendam ſcientiam, eaque inducta acceptationẽ geſtorũ à patre: tum etiam, quia ſuum ipſius filiæ negotium continebat contractus, *Gl. in l. cum hæres 24. de liber. leg.* quam ad hoc citat *Bald. conſ. 295. Petrus Lambardus lib. 3.* vbi quod etiam ſi non probetur cohabitatio, præſumitur vicinitas, & conuerſatio inter patrem, & filiam. ad *l. poſſeſſionum C. comm. vtr. iud. de quo latè Menoch. conſ. 271 n. 19. & conſ. 1153. n. 4. & præſum. 24. n. 4. lib. 6.* & generaliter quemlibet contractum reſpicientem fauorem filij à patre deueniſſe ſtatim ad eius notitiam. probant *innumeri DD. apud Rol. à Vall. conſ. 19. nu. 45. lib. 1. conſ. 4. n. 34. lib. 2. conſ. 1. n. 63. lib. 3. conſ. 1. nu. 42. lib 4. conſ. 49. n. 40. eod. lib. 4.* Et in termi-
2 nis, quod pacta conuenta pro matrimonio contrahendo, abſentibus ſponſis valeant, & eorum ſcientia præſumatur, præſertim ſi ſequatur matrimoniũ tradit *Tellius Fern. ad l. 17. Tauri n. 21. p. 1. ſequitur Conſiliar. Theodorus in alleg. 43. n. 14.* & in eiſdẽ terminis probat *Cãnet. in extrau. ſi aliquẽ, & in c. incipiẽte, quarit enim. Andreas fol. 55. prima additio ad Decium conſ. 35. Peregr. conſ. 9. n. 1. lib. 5.* quos citat *Regens Rouit. deciſ. 1. nu. 22.* ad probandum ſcientiam ſponſæ abſẽtis de renunciatione promiſſa in capitulis ex conſuet. Cap. & Nidi: & in terminis, quod in filia præſumatur ſcientia facti paterni, ſunt *Bald. Auchar. Socc. Ruin.* quos ad hoc citat *Ludouiſ. dec. Rotæ 83. n. 3.* loquens in facto paterno ad ipſum patrem ſpectante quanto magis idem dicendum in facto ſpectante ad filiam? facto quidem non momentaneo, ſed perpetuo, nempè mutationis ſtatus ipſius filiæ, toto vitæ curſu duraturo. ad idem eſt *Menoch. conſ. 1153. num. 14.*

3 Hoc demonſtratur clariùs ex indè poſtea ſecutis, nam ex illo primordio contẽtorum in illo primo contractu dependet totus monachatus; nempè ſolutio alimẽtorum ante profeſſionem, quæ alimenta percipiens Berta non potuit alio referre, quam ad contractum prædictum, & ad cauſam in illo expreſſam; profeſſio, & ad rem noſtram renunciatio ampliſſima facta de anno 1623. ab ipſa Berta expreſsè aſſerente ſe illam facere pro obſeruantia promiſſionis factæ de renunciando in dicto primo contractu. Et quamuis contractuũ illorum verba adeò clara ſint, vt non indigeant gloſa inſtar legum, prout de legibus habentibus clarã diſpoſitionem, quod ſuper illis nulla ſit facienda diſputatio, aliàs fieret illis iniuria, probat *Sigiſm. Scac. in tract. de iud. lib. 1. c. 63. ſub n. 2. quo ſe refert in tract. de comm. & camb. 6 1. q. 1. nu. 406.* Nec immeritò, quæ in hoc de legum
4 interpetratione, & viribus traduntur, tra-

trahimus ad contractus, cum pacta, & conuentiones contrahentium ſint inſtar legum, & ita ſeruanda *l. 1. §. ſi conuenerit ff. depoſ. l. legem C. de pact.* & qui habet inſtrumentum pro ſe, legem ipſam habere videtur; vbi enim eſt caſus inſtrumenti, ibi eſt caſus legis, *Bal. conſ. 215. proponitur quod inueſtitura num. 3. in fine lib. 2. Rol. à Vall. conſ. 102. à n. 38. vol. 4. alios apud Reg. Rouit. conſ. 1. n. 30. & 31. lib. 1. Ludouiſ. deciſ. 180.*

5 Quod corroboratur ex illo indubitato axiomate, dictante quemlibet actum, contractum, priuilegium, diſpoſitionem, ſiue inter viuos, ſiue in vltimis voluntatibus, ſi quis forte ſcrupulus ambiguitatis emerſerit, recipere interpetrationem, & declarationem ab vſu, & obſeruantia, *Grauet. conſ. 101. n. 3. Aret. conſ. 11. col. 3. verſic. ſed limita Soc. conſ. 111. col. vlt. lib. 1. Dec. conſ. 156. col. vlt. idem Menoch. conſ. 75. n. 56. conſ. 276. num. 19. & conſ. 1007. n. 92.* & generaliter in omnibus actibus, tàm inter viuos, quàm in vltimis voluntatibus, idem *Menoch. conſ. 451. nu. 14. & alibi paſſim DD.* Habemus igitur, & promiſſam, & factã renũciationẽ.

Ad ſecundum poſito, quod ipſa verè promiſerit renunciare in d. primo cõtractu anni 1619. ſtipulato cũ eius patre, & monaſterio, ſtetit contractus in puris terminis promiſſionis de renunciando, nulla autem tunc fuit facta renũciatio, à quo ſequitur, quod cum renunciatio poſtea ſecuta, in anno 1623. fuerit deſtituta authoritate, & licentia Ordinarij ad præſcriptum *cap. 16. ſeſſ. 25.* propterea non ſit agendum de renunciatione. Sed reſpondetur, quod quamuis regulariter, promiſſio de aliquo faciendo non habeatur pro facto, nec feciſſe dicatur, qui facere promiſit, *l. in bonæ fidei, §. ſanè, vbi Gl. & DD. ff. de eo, quod certo loco*, de quo latè *Tiraquell. de retract. connu. in fine à n. 41.* quod et latè proſequitur *Fontanella de pact. nupt. clauſ. 4. gl. 9. p. 4.* loquentes de omnibus ferè contractibus, tamen ad vitandum circuitum, promiſſio habetur pro facto *ad l. Dominus teſtamento ff. de cond. indeb. l. cum fundus, §. ſeruum tuum imprudens. ff. ſi cert. pet.* præſertim ſi duo

7 principaliter cõcurrant, nempe quod actus ille dependeat à ſola voluntate eius, qui promiſit facere, vt probat *Flamin. Cartar. in dec. Gen. 29. n. 9.* prout eſt caſus *Reg. Rouit. d. conſ. 42. n. 7.* vbi cumulat alios, & quod in illa promiſſione de faciendo, interueniant omnia, quæ requiruntur in ipſo facto, ideſt

8 quæ interuenirent, ſi actus fieret, ad tradita *per Afflict.* loquentem in promiſſione dotis conſtituendæ, vt habeatur pro conſtituta ex ſola promiſſione *Vrſil. dec. 61. Conar. lib. 3. var. c. 4. n. 8. in fine. Fontanell. dicta clauſ. 4. gl. 9. par. 4. à n. 33.* quam concluſionem pluribus cumulatis caſibus ornat *Regens Merl. tom. 1. controu. c. 4.* Et hoc quidẽ tantò magis ſtante iuramento, cuius eſt vis, vt obliget præcisè adeò, vt faciat haberi pro facto illud, quod fuit promiſſum fieri probat *Seraf. priu. 23. Iuram. nu. 14. & 25. poſt Bald. in l. reſcripto col. 3. de iure iurando*, præſertim quando actus dependet à ſola voluntate promittentis, vt ibi ſequitur *ſub n. 27. & poſt alios Surd. conſ. 457. nu. 18. idem Merl. cit.*

9 Sed hucuſque dicta videntur certo modo ſuperflua, nam verum eſt ſolam promiſſionem monaſterij de futura renunciatione monialis ingreſſuræ habere vim renunciationis iam factæ, & ſufficere ad omnes illius effectus, tenerique præcisè illam obſeruare, præſertim ſtante iuramento, prout docet *Reg. Rouit. conſ. 42. n. 7. lib. 1. poſt Couar. Seraf. & alios*, quos ibi citat, quem ſequitur *Merl. d. c. 4. n. 1. 2. & 3.* idque non obſtante, quod in illa non interueniat puella monachanda, ex quo cum dictæ puellæ, ſi ſuccederet, nihil acquiratur, ſed bona, & iura hæreditaria per eam acquirerentur monaſterio, imò potiùs recta via ad monaſterium irent, ſiue velit, ſiue nolit acquirere monialis, prout eſt communis, de qua *Reg. Tapia in ſua ſolemni repet. auth. ingreſſi in verbo ipſo ingreſſu n. 94. Caualcan. Leſſ. & alij per eos citati.* quos hanc veluti communem opinionem ſequẽs citat idem *Rouit. conſ. 44. n. 20.* non requiritur illius puellæ interuentus, aut voluntas, quod tradit etiam *Bar. in auth. ſi qua mulier n. 15. C. de ſacr. ſanc. Eccl.* nempè poſſe monaſterium renunciare validè, etiam, quod non interueniat dictus conſenſus puellarum, quæ erant ingreſſuræ, ex quo monaſteriũ

10 poteſt ſibi præiudicare in quęrẽdis, quod deciſum fuiſſe in Rota teſtatur *Seraſin. dec. 1198. in princ.* conſiderabitur tantum perſona monialis, vt per eius exiſtentiam fiat locus ſucceſſioni, quæ locum non haberet ſi prædeceſſiſſet, prout conſiderat idem *Rouit. d. conſ. 44. n. 20. & 21.*

11 Poſſet tamen controuerſia hæc vnico verbo abſolui, nempe, quod renunciatio promiſſa à monaſterio habetur pro facta

in

in eius damnum, cum dependeat ab eius voluntate, vt probat *Rouit.conſ.42.n.7.* & quamuis ſit de facto alieno, habetur pro facto proprio monaſterij promittentis, tũ ſtante iuramento, quod obligat præcisè *Abb. in c. ex reſcripto in fine de iure iur.* & alij, & in proprijs noſtris terminis *Merl. controu. cap.14.n.7.* tùm etiam quia factũ, quamuis alienum, dependet tamen ex facto illius perſonę, quàm cogere poterat, *de Ponte conſ.6.n.39.& conſ.10. n.2.in primo vol.* quem & alios ad hoc citat *Merlin. d.c. 4. n.9.* Tuta igitur vndique redditur hæc renunciatio, in qua remanet probandũ interueniſſe etiam authoritatem, & licentiã Ordinarij, & ideò.

Ad tertium. Quamuis literæ dictæ licentiæ, & poteſtatis datæ ab Archiepiſcopo non appareant, vt legi poſſit in illis
12 ſpecifica hęc licentia; ſed tantùm fiat de illis mentio in epiſtola eiusdem reſponſiua monaſterio his verbis videlicet, *s'inuia l'incluſa al Signor Vicario, che per me aſſiſta, e ſopra intenda alle cautele, che ſe hanno da ſtipulare*, tamen præſupponendum eſt omninò poteſtatem hanc in illis fuiſſe datam nempe vt Vicarius aſſiſteret vti ſuperintẽdens in cautelis; hæc autem ſuperintendentia, quid aliud reſpicere debebat, quã, vt cautelæ fierent, prout fieri mos eſt, & cũ clauſulis, & pactis ſolitis, & conſuetis in ſimilibus actibus; quod quidem aſſumptũ latiori probatione non indiget, *ad tex. in l. quod ſi nolit, §. qui aſſidua, ff. de ædil. edict. l. fin ff. quod cum eo c. cum Martæ vbi gl. de celebr. miſſ. Bal. in §. fin. per illum tex. inſt. de ſatisd. tut. Canon. in c. cum. M. Ferrar. de conſtit. Alex. & Iaſon. in l. fin. C. de fideiuſſ. l. certi condictio, §. ſi nummos ff. cert. pet.* et latè *Euerar. in ſua cent. in loco abuſitato in princ.* vbi ad rem noſtram *ſub n.4.* quod etiam in Bullis Apoſtolicis ſi omiſſæ ſint aliquę clauſulæ, quæ ſolent apponi ſub intelliguntur, *per tex. in c. accepimus, vbi notat Ant. But. de ætat. & qualit.*

13 Secundò, cum videamus in dies fieri matrimonia, tàm carnalia, quàm ſpiritualia cum renunciationibus futurarum ſucceſſionum, cur non dicemus idem in hoc caſu, alio non apparente, eo magis quod interuenientibus cautelis cum enunciatione cautelarum ſolitarum, quæ tamen non appareant; dicimus generaliter illa interueniſſe, quæ de communiter accidẽtibus ita ſolent interuenire. Quod quidem argumentum, ne dum eſt frequens, ſed probabile, & vtile *cap. 1. vbi Canon. de elect. l. quædam §. nummularios ff. de eden. Bal. in l. conuenticula C. de Epiſ. & Cler. in c. ſi. de cauſa poſſ. & propriet. & in l. data opera C. qui acc. non poſſ. Crauetta conſ.40.n.2.* quod latè probat, & ornat *Euerar. in d. ſua cent. in loco à communiter accident.* & eſt adeò potẽs, vt transferat onus probandi in aduerſariũ, *gl. in l. neque natales, C. de probat. Rom. ſing.* 401. imò dicitur probatio concludens neceſsariò *Felin. in c. in præſentia in verſic. 4. limita de probat. ad tradita per Alex. & Iaſ. in l. non hoc, C. vnde cognati.*

14 Tertiò, faciunt, quæ in *l. 2. ff. de iuriſd. omn. iud.* occaſione illius tex. tradunt præ ceteris Iaſ. quod conceſſa alicui aliqua iuriſdictione, veniunt etiam illa, quę opportunum eſt venire ad opportunius explicandum commiſſa, hinc videmus diſpoſitionem *tex. in auth. res quæ C. cõm. deleg.* permittentis alienari res fideicommiſſi, fauore dotis, locum habere etiam in appenditijs dotis, prout ſunt feſtiuitates, & nuptiæ fieri ſolitæ, & pręparamenta, & apparatus dari ſolita mulieribus nubentibus, ita poſt *Gabr. conſ.172. lib.2. Rol. à Val. cõſ. 3. ſub n. 8. lib.6.* & alios à ſe citatos docẽt *Peregr. art.42.n.80. & Grat. diſcept. for. cap. 498.n.58.*

Quarto, aut fatendum poteſtatem datã ab Archiepiſcopo in illa epiſtola fuiſſe expreſsam ad authorandum, & tunc nihil vlterius quærendum, nam ſolus Vicarij interuentus ſufficit pro licentia, & conſenſu *ad tex. in l. Titius. ff. quib. mod. pign. vel hip. ſol.* vbi quod omnes interuenientes in contractu, dant ſibi mutuum conſenſum, ad quod multa *Surd. cõſ.70. & 421. Frãch. deciſ.281. ſub n.2.* aut expreſſa non fuit poteſtas illa, non tamen denegata, & tunc ex veriſimili mente Archiepiſcopi, & partiũ dicendum datam ad hoc, vt actus potius
15 valeat, quam pereat: cum verũ ſit in dubio intelligi conceſsa ea, quæ non dum validãt actum, ſed faciliorem reddunt actus executionẽ ex ſuperius adductis, ad quod multa *Menoch. cõſ.14.n.8. cõſ.85.n.25.* plura *Rota per Ludouiſ. dec.72.n.2. deciſ.204.n. 17. deciſ.282.nu.7. & 11. & decis.587.* tanto magis, quia nullum habebat Archiepiſcopus intereſse, quod licentia illa non daretur, imò potius intererat illam dari, &

ad

ad actus à ſe, & ſuo nomine faciendi de-
bitum, & congruum adimplementum, &
nè daret ſubditis anſam quęrendi extra
regnum, & in tàm remotis partibus ſupe-
riorem ſuum ad obtinendas debitas pro-
uiſiones, quas intra proprios lares habere
debebant ad ea, quæ circa aſſenſum in
contractibus feudalibus impetrandum, vel
non à Rege extra Regnum, ex defectu po-
teſtatis ſui Vicarij in Regno, tradit *Andr.
de Iſernia in cap. Imperialem à n. 13. de pro-
hib. feud. alien. per Feder. & Gamer. ibi fol. 76.
col. 4. lit. V.* Ad euitandas etiam diſputati-
ones, an quia Prælatus non habebat cau-
ſam denegandi licentiam, potuiſſet fieri re-
nunciatio, cum haberetur pro conceſſa li-
centia, ad ea, quæ in terminis *Conſtit. Re-
gni ſi quis poſt litem*, tradit ibi *Iſer. de aſſen-
ſu præſtando, vel pro præſtito habendo, ſi de-
negetur.* Imò ipſe Vicarius in caſu noſtro
præſtare potuiſſet nullo alio extrinſecus
requiſito ex veriſimili mente Prælati, lõgo
terrarum tractu abſentis, & ignorantis, nec
n. nouum eſt validam eſſe etiam contra-
nentionẽ, quæ fiat voluntati Domini, vel
16 ſuperioris abſentis, cui non poteſt in prõ-
ptu noua cauſa denunciari, ſi procurator
generalis, qui nihil commune habet cum
procuratore ſpeciali, poteſt ex cauſa inhi-
bere illi in re ſpecialiter ei commiſſa, &
ille tenetur parere ex veriſimili mẽte Do-
mini, qui ſi ſciret, pariter inhiberet, quam
materiam latè ornat *Felin. in c. 1. ſub nu. 49.
de conſtit.* vbi inter cætera, quod Epiſco-
pus poteſt ex cauſa ſtatuere contra ca-
nones ex Bal. quem ibi citat *in l. omnes po-
puli de iuſt. & iur. & in rub. C. qui admitti.
Abb. in c. quanto n. 10. de conſuet. Ferd. Vaſq.
lib. 1. contr. c. 31.* latè *Tiraq. in præfat. tr. de
pœnis temp. à n. 30.* faciunt quæ *Grat. diſcept.
435. n. 37.*

17 Quintò poſſumus ex abundanti adde-
re præſumptionem, quæ naſcitur ex lapſu
nedùm 30. annorum, qui abſque contro-
uerſia ſufficerent ad quamlibet præſump-
tionem ſolemnium extrinſecorum ad tra-
dita *in l. ſciendum, ff. de verb. obl. l. filius C. de
petit. hæred. Afflict. deciſ. 305. Menoch. præſũp.
132. à n. 41. lib. 3. multa Gratian. diſcept. cap.
433. à n. 52.* latè *Ant. Gabr. comun. concluſ. de
præſumpt. concluſ. 1.* apud quos habemus,
multos volentes ſufficere curſum decem
annorum. Probatum eſt igitur, ni fallor,
renunciatum, & validè, & ſolemniter re-
nunciatum, non obſtantę quod in actu re-
nunciationis præſens Betta non fuerit.

18 Ad quartum. Emergit ex prædictis cõ-
trouerſia non modica, qua inſpecta corruit
prima facie tenor totius renunciationis
quocumque modo illam, eiuſque corro-
borationem ex aſſenſu, vel authoritate
Ordinarij conſideremus; nam ſi attenda-
mus finem, nempe anni 1623. nulla inter-
uenit licentia, ſiue authoritas, ſi initium
nempè anni 1619. nedùm facta fuit ante
duos menſes proximos profeſſioni, ſed ẽt
ante plures annos contra diſpoſitionem
dicti *c. 16. ſeſſ. 25. Conc. Trid. de regul.* ergò
19 nulla. In quo quidem fateor eſſe multos
ipſoſque etiam graues DD. qui tradide-
runt, renunciationem factam vltra, & ex-
tra duos menſes ab exiſtente in ſæculo, ẽt
in habitu laicali cogitatione futuri ingreſ-
ſus in monaſterium ſubiacere nullitati di-
cti decreti Conc. Trid. & ſic nullam; tum
ex generalitate verborum illius tex. tum
etiam ad euitandas fraudes ab illis conſi-
deratas, & ſignanter, nè ſi valida eſſet, co-
gerentur puellæ ingredi inuitę Religionẽ,
ſi ſpoliatæ bonis renunciatis viuere non
poſſent in ſæculo, & in matrimonio
carnali, in quo maiores fiunt impenſæ,
Vrſill. ad deciſ. Affl. 348 n. 2. Franch. dec. 49.
quod ceſſat ſi infra duos mẽſes proximos,
in quibus ob breuitatem temporis, & mo-
dicum interuallum habentur pro probatis,
& receptis, prout declarat pręcæteris *Me-
noch. cõſ. 388. n. 7.* hãc opinionẽ ſequuti fue-
runt *Nauar. conſ. 81. 82. de regul. lib. 3. Azor.
tom. 1. inſtit. moral. lib. 13. cap. 9. Guttier. in c.
quamuis de pact. §. dum nuptui tradebatur in
fin. Molin. de iuſt. & iur. diſp. 139. tr. 2. verſ.
ambiget, & diſp. 149. verſ. quod Eccleſiam,* et
plerique alij, quos ad hoc cumulat *Reg.
Hector Capycius Latro in ſua deciſ. 31. S. R.
C. à nu. 3.*

20 Tamen opinio hæc, quæ aliquando fuit
controuerſa, habens hinc inde ſeqnaces,
tranſiuit in proceſſu temporum *in* com-
munem pro validitate renunciationis fa-
ctæ in ſæculo a ſeculariter viuenre, etiam
cum expreſſa mentione illam fieri ob fu-
turum ingreſſum ad monaſterium hanc
amplectitur ſibi contrarius *Menoch. de ar-
bitr. iud. caſu 436. n. 4.* vbi refert etiam pro
hac parte declarationem Sacr. Congre-
gat. ſup. Concil. Triden. addens ſe mirari
de *Nauar.* & *Molin.* contrarium ſentienti-
bus, idem defendit *Gratian. dec. 37. Ricc.
deciſ. Cur. Archiep. Neap. 294. par. 2.* & omiſ-

ſis,

Digitized by Google

lis; penè infinitis alijs plenè diſcuſſo, & examinato articulo, hanc ſequitur *Sanch. in ſumma lib.7.cap.5.n.3.& 4.* qui refert ita deciſum in Senatu Granatenſi nemine diſcrepante, & in hoc non videtur amplius elaborandum, ſufficiat pro omnibus dicta *deciſ.31.Reg.Capic.Latro*, in qua reperies *à n.7.ad finem* innumeros DD. habètes concluſionem hanc pro indubitata, habes etiā ibi ante *n.* 8. plures plurium Tribunalium deciſiones pro hac parte, à qua etiam ſtāte dicta declaratione S. Congr. ſup. Conc. non licet recedere.

21 Libet ſolum addere id, quod mouit me in ipſo initio, quo quæſtio hæc fuit mihi propoſita, nempe quod donans, & renuncians adhuc permanens in habitu laicorū, diſponens, ſiue inter viuos, ſiue in vltimis voluntatibus de rebus ſuis non ſubeſt in tēporalibus, niſi iuriſdictioni laicali, à qua vt eximatur, requiritur ſuperueniens habitus regularis, quo ſuſcepto tunc demum quamuis nouitius, ſe, & ſua etiam ante profeſſionem ſubijcit iuriſdictioni eccleſiaſticæ, ita *arg.tex.in c.religioſo 21. §.quamuis de ſent.excom. Zabarell in c.perpendimus n.5.de ſent.excom.Barb.in l.ſi quis poſtea quā 7. n. 124. de iudic.* quos, & alios ad hoc probandum refert ad ſaturitatem *Conſiliar. Carleual. in ſuo tract. de iud. diſp.2.nu.*406. qui ſi quod ſenſiſſet in contrarium, non tacuiſſet. Si igitur non dum ſuſcepit regularem habitum, exemptus eſt ab Eccleſiaſtico, & conſequenter eius renunciatio, & cæteri contractus, & bona non ligantur legibus Eccleſiaſticis; hanc rationem paucis tamen verbis tradit *Sanch.d.c.5.ſub n.4. circa fin.* & alij in locis ſuis addunt alias rationes, & verè non poſſunt vitari verba *d.c.16.Conc.Trid.* quæ ſpecificè de nouitio loquuntur, nec poſſunt ad alios adaptari, vt ponderat *Molfeſ.in Conſuet. Neap. par.4. de renunc.q.16. à n.15. vbi ante n.* 21. tradit hanc eſſe magis communem, magiſque receptam; quicquid poſtea ſenſerit in contrarium *in tom.2. in addit ad hanc q.16.* de æquitate ex ſuo capite efficta.

Ad quintum. Vltima ſupereſt remouēda obiectio, quæ fit contra hanc renunciationem ex eo, quod non reperiatur in illa renunciatum ſucceſſioni fraternæ, quæ ſola eſſet neceſſaria præſenti tempore, cum hic caſus in indiuiduo hodie acciderit, & tamquam non præuiſus, nec prouiſus, quamuis generaliter præuiſi, & prouiſi

22 omnes alij, qui potuiſſent euenire, ſimus in caſu ſuccedendi de iure communi, quo ſoror ad fratris ab inteſtato decedētis ſucceſſionē admittitur, *auth. ceſſante C. de leg. hæred.* At quia articulum hunc plena manu tractauit, & abſoluit doctiſſimus Epiſcopus pro euidenti iuſtitia reſultante in beneficium conſobrinorum, & excluſionē monaſterij, non eſt cur actum agam, & fruſtrà membrauas occupem, illo ſolùm ponderato, quod ſatis me mouet, & idem admonet, nempè Bertam, & pro illa monaſterium habuiſſe illud principaliter in animo, vt ſe abdicaret à ſæculo, & additam ſtrictiori vinculo, Diuino cultui beatiorem ſibi meritis vitam pararet; qui finis acquiritur ſolo ingreſſu, imò tantò certius, quantò cautius remouentur cauſæ recordationis rerum ſæculi, qua diſtraheretur, ergo poſſumus dicere cum Tacito, *dum vis Imperij manet, inania omittuntur.*

23 Inſuper facit pro nobis communis propoſitio, Notarium cenſeri rogatum de clauſulis, & renunciationibus ſolis *ad Bart in l.fin.in fin.princip. ff. de his, quæ in fraud.cred.l.fin. vbi gloſ.C.de fideiuſſ.* latiſsimè *Ant. Gabr.com.concl.tit. de conſuet. concl. 3.in princip.* ibique ampliat, & nos aliquid ſuperius de ſolitis fieri, quod habeantur pro factis, aliàs poſſet puniri de falſo, vbi *Gabr.in 4.ampliat. poſt Bart. Bald. Salic. Felin.* & alios, quos citat, & ideo ad hoc vitandum dicatur potius ex errore omiſiſſe, vt ibi *Gabr.n 5.ex Anchar.* & alijs, & tantò magis præſumitur, ſi interuenerit lapſus etiam minoris temporis, quàm decem annorum; tunc enim habentur pro appoſitis, ita ex *Rocco in rub. de conſuet. in 4. q. verſ. ex præmiſſa doctrina*, quem citat ibi *Gabr.nu.11. Maſcard.de probat.concl.*1098. *n.1.& 2.*

Quamuis autem limitetur hoc, vt non procedat in ſubſtantialibus iuxta *Gabr.nu.* 27. non tamen ſine contradictionibus *nu.* 28. vel vt alij tradunt procedat regula ſolùm in illis clauſulis, quæ non alterant ſubſtantiam rei, ſecus autem in illis, quæ alterant, prout *Additio magna. ad Alex. conſ. 28. in verb. non poteſt, in verſ. fateor tamen lib.2.Regens Galeota cōtrou.42. num.28.tom.1.* Hæc autem noſtra fit de alterantibus, hoc tamen non obſtat, ſi-

24 quidem notarius in caſu noſtro nedùm fuit rogatus apponere clauſulam ſolitam renun-

renunciationis; ſed illam appoſuit cum effectu, quamuis non integram, ſed defectiuam in nō exprimendo omnes caſus, qui in renūciationibus ſimilibus comprehendi ſolent, (& ſi ex communi contrahentium conſuetudine cenſeatur, etiam habere mandatum generale ad apponendum omnes clauſulas conſuetas, vt obſeruat *Gratian. diſcept. foren. cap.* 548. *n.*40.)

25 In quo quidem ſi dicamus notarium conſultò ſic ſcripſiſſe, neceſſariò fatendū erit falſo ad hoc inductum; numquam n.perſuaderi poterit partes voluiſſe ita cō. trahere ex pluribus. Primò docet hoc experientia quotidiana,& caſus, qui contingunt in dies in omnibus renunciationibus, ad ea, quæ ſuperius adduximus ad tertium. Secundò, quilibet, vel mediocriter verſatus,nedùm in foro, ſed etiam in negotijs, & contractibus reperiet vſu receptum, quod quando renuncians vult ex cauſa aliqua non vti formulis ampliſſimæ renunciationis, ſed aliquid ſibi reſeruare,hoc deducit in pactum expreſſum dicendo hæc, & ſimilia verba, videlicet. *Verum fuit conuentum inter partes ipſas ex ſpeciali pacto, quod ipſa non intendit,nec vult renunciare ſucceſſioni, quæ ſibi forte deferretur ab inteſtato ob mortem N. & N. ſed eueniente talicaſu vult poſſe illi ſuccedere ab inteſtato,&c.* ſic practicatum, & obſeruatum videmus in caſu, & themate facti propoſito *in deciſ.*31. S.C. *per Reg. Capycium*, de qua ſuperius ad aliud mentionem feci, nec deerant aliæ: aliàs n.quæ ſpeciali nota digna eſsent, ſi ita contrahentibus viſū fuiſset,& omittantur,neglecta videntur,ad *Litem apud Labeonem*, §. *aut pretor*, *ff. de iniur.*

26 Tertiò, pactum illius renunciationis promiſsæ à monaſterio fiebat cum Sempronio patre, & dotante,qui interuenit ne dum pro ſe, ſed etiam pro heredibus ſuis,ne dum ex natura ſtipulationis,præſertim rei tranſitoriæ ad quoſcumque heredes, qui veniunt etiam nulla facta de illis mentione, *ad l. ſi pactum ff. de probat.* §.1. *in auth.de iure iur. à mor. preſtito*, declarat *Socc.Sen.conſ.*293. *lib.*2.etiam ſi promitteretur ſtipulanti cum taxatiua tantum, *Tiraquell.de retract. conuent.* §. 1. *gloſ.* 6. *Conſ. Theod. alleg.* 43.*nu.*15. & 16. ſed etiam quia expreſsè in illo contractu fuit promiſſa renunciatio in beneficium *Sempronij*, *eiuſque &c.* quæ dictio nonniſi ad hæredes referri poteſt, vt ſic ſtipulando, & ſibi,& hæredibus cōſultū voluerit,quorum hæredum appellatione non poſſit venire monialis,quia ſe pacto excluſerat,nec ex mente Sempronij, quamuis patris, qui benè conſcius, nihil emolumenti percepturam fuiſse filiam, ſi ſuccederet, vtpote eſsent recta via quærenda monaſterio, vt ſuperius probatum, voluerit potius conſulere ſuis coniunctis,ad quos impellebatur coniunctione ſanguinis, quam monaſterio.

27 Quartò, idem pater in vltimo,cum quo deceſſit teſtamento, ſumpta occaſione ab his, quæ diſponebat, mentionem fecit de renunciatione hac, eiuſque verba referēs, protulit etiam renunciatum ſucceſſioni fraternæ,& tamen laborabat in extremis mox moriturus, & memor ſalutis æternæ, *ad l.ſi quis in graue*, §.*ſi quis moriens ad Sillan.* & latè poſt alios *Clar.in* §.*fin.q.*21.

28 Quintò, cōmunis practica S.C.N. eſt,& ita pluries vſu venit, vt quando ex aliquo errore Notarij omiſſum reperiatur aliquid, quod deducitur in controuerſiam, inſpiciantur protocolla eiuſdem Notarij ad cognoſcendum, quæ ipſe ex ſuo ſtylo ſitſolitus in hoc obſeruare, & iuxta ſtylū, quem repererit decidere, ita fuit obſeruatum in præſenti inſtrumento, & ita de ſtylo nobis fauorabili apparent alia inſtrumenta ſimilia; quod autem ſtylus ſit ita obſeruandus, & attendendus, videndo prius alia inſtrumenta ipſius Notarij particularis, & eo deficiente ſit recurrendum ad communem ſtylum aliorum Notariorum, *Bald.in auth. ſi quis in aliquo col. pen. C.de eden.& in l.ſi certis annis col.*3.*verſ. ego autem dico C.de pact. Felin.in c.cum P.tabellio,n.*8. *de fid.inſtrum.& alij,vt per Maſcar. de probat.concluſ.* 1243 *n.*21. *& ex Franch. Merlin.cōtrou.c.*5.*n.*16.*&* 17.*in fin.Farin.in recēt. deciſ.* 723. *n.* 6.*in* 2.*to.poſt Surd.deciſ.* 223. *n.*8.*& alios.*Et propterea omninò aſ-

29 firmandum erraſſe Notarium omittendo verbum illud, *fraternis*, qui quidem error demōſtratur inconuincibiliter, ni fallor, nam in renunciatione poſtea facta in anno 1623. ab ipſa Berta appoſuit Notarius renunciari etiam ſororijs, de quibus in illa prima de anno 1619.(cuius veſtigia aliàs ſequi debuiſset, ſi non errafset,nulla erat facta mentio: non igitur faciebat vim Notarius, an hæc,an alia verba infererentur,

tur, ſatis fuit illi viſum ſcribere, quod re-
nunciet, nec oberit ſi minus ſcriptum, quã
dictum; eſt enim compertum in iure, er-
rorem Notarij non obeſſe partibus, *l. erro-
rem C. de teſtam. l. ſi librarius 92. ff. de reg.
iur. l. Imperator ff. de ſtat. homin.* in quo vi-
dendi ſunt ibi DD. & latè agit *Farinac.
de falſitat. & ſimulat. controu. q. 156. à nu. 82.
& in deciſ. 520. num. 10. tom. 1. par. 2. in eius
recollect.*

30 Cum tamen ex hucuſque dictis crederẽ
poſſe nos portum appellere, animaduerto,
in ipſis faucibus hærere ſcopulum non
contemnendum; ſi quidem eſto, quod &
valida, & plena comprehendens omnes
caſus ſit renunciatio, ſit tamen illa perſo-
nalis, nempè habita ratione ad perſonam
maſculi, adeo vt maſculo ceſſante, ceſſet,
& renunciatio ab illius contemplatione
dependens, ex claris in hac materia pro-
poſitionibus iuris. Fuit enim concepta
31 ſatis ſimplicibus, & nudis verbis, nulla
adhibita clauſula de adhiberi ſolitis, nem-
pè pacto de non petendo, quietatione per
Aquilianã ſtipulationem, & alijs latè cu-
mulatis *conſ. 42. inter conſilia Reg. Rouiti to.
1.* præſertim quia in dubio eſt iudicanda
potius perſonalis, quàm realis, *Alex. conſ.
29. n. 9. vol. 3. Grauett. conſ. 42.* & coaceruа-
tis alijs *Lanarius conſ. 49. ante n. 3. Molfeſ.
ad conſuet. de renunc. q. 2.*

Tamen affirmandum eſt abſque dubio
renunciationem hanc eſſe realem, & con-
ſequenter perpetuam, nec regulari ab exi-
ſtentia, vel deficientia perſonarum, ſi rea-
lis ſit, ex quo renũcians habetur pro mor-
tua. Primò, quia ex dictis ſuperius fuit
32 facta nedum patri, ſed etiam eius hære-
dibus, & ſucceſſoribus, quod ſolùm ſuf-
ficeret ad faciendam realem, ita ex *Napod.
Affl. & Capyc. Rouit. d. conſ. 42. n. 7. 8. 11. &
conſ. 44. n. 7.* quem, & alios ad hoc refert
Merl. d. c. 4. n. 5. & 6.

33 Secundò, ex ipſo pacto de nõ petendo,
quod quamuis expreſsè non legatur in
hac noſtra renunciatione, tamen virtuali-
ter ineſt; & habet vim pacti de non petẽ-
do in futurum, quando factum inter partes
præſentes, quod ex multis ad hoc cumu-
latis probat, idem *Rouit. dict. conſ. 42.
num. 13.*

34 Tertiò, ex coniecturata mente ipſiuſmet
renunciantis, & renunciationem recipien-
tis ex perpetuo ſacrata Deo virginitate,
perpetuæque paupertatis voto, quæ facit
vt renuncians non dicatur cogitaſſe de re-
bus ſæculi, etiam in caſu, quo fratres ab-
ſque filijs morerentur, ſicut & recipientes
renunciationem præſumuntur velle potius
præferre agnatos in ſucceſſione ſuorum
bonorum, tamquàm magis dilectos, quam
monaſterium, in quod nulla poteſt cadere
præſumpta affectio, hæc ſunt formalia ver-
ba *Reg. Rouit. conſ. 43. n. 7. lib. 1. vbi & nu. 6.*
habes etiam non eſſe neceſſariam ſtipula-
tionem Aquilianam, nec pactum de non
petendo, ſed ex *addit. ad Dec. conſ. 31. litt. B.
in verſ. arbitror ſufficere ſolã profeſſione*,
nec eſt verum renunciationem factam in-
tuitu maſculorum, nam pręſumitur potius
facta, vt numquam bona renunciata per-
uenire poſſint ad monaſteriũ, probat *Frãc.
in deciſ. mox citanda, Menoch. conſ. 6. num. 18.*
quos citat *Rouit. d. conſ. 44 n. 14. vbi n. 5.* aſſi-
gnat rationem differentiæ inter hanc, &
renunciantem ex matrimonio carnali, ſe-
cũdum quos terminos habes *Decium dict.
conſ. 31. Couarr. & Ferd. Vaſq.* quos citat
*Præſ. de Franch. dec. 375. in qua ſub n. 2. verſ.
diſcuſſa*, refert deciſum à S. C. in benefi-
cium agnatorum, excluſo monaſterio, &
ſororibus profeſſis, conſiderata mente eo-
rum, qui receperunt renunciationem, cum
non ſit veriſimile ex parte ſororum, nec
ex parte fratrum, quod vellent excludere
proximiores, vt bona ad monaſterium de-
uenirent; quæ quidem deciſio latè, & ner-
uosè defenditur, & ornatur ab eodem
Rouito in d. conſ. 44. quod non repeto, & ita
fuit iudicatum ab eodem S. C. iunctis tri-
bus aulis, vt ipſemet teſtatur poſt *finem d.
conſ. 44.* refert, & *Thor. in comp. deciſ. p. 2. in
ver. renunciatio*, vbi citat ad hòc *Lel. Caput.
ad conſuet.*

35 Quartò, & vltimo, concluſio illa, quod
Notarius dicatur rogatus de clauſulis cõ-
ſuetis extenditur, vt comprehendat etiam
quod ſtetur conſilio Sapientis, ita ex plu-
ribus probant *Neuiz. conſ. 28. n. 22. Gabr. cõ-
cluſ. 3. de conſuet. n. 37. Capyc. dec. 159. ſub nu.
39. verſ. & in quantum, Tiraq. de conſt. lim. 31
n. 10.* vbi reprobat alios contrarium tenen-
tes, *Farin. d. q. 157. de falſ. & ſimul. n. 61.* im-
probato *Bald.* aliquantulũ refragante *in
rubr. C. de his, quæ in fraudẽ cred. n. 6. verſ. et
ideo Notarius*, & adducto pro hac opinione
eod. Bald. vt ibi, appoſita, vel ſubintellecta
clauſula hac nõ põt dubitari de realiſſima,
& perpetua excluſione, tradit hæc *Merl. d.
c. 5. in fine vſque ad c. 8.*

Digitized by Google

Vtrum quęlibet diſpoſitio cauſa mortis, peſtilentiæ tempore cōdita cum duobus teſtibus valeat?

SVMMARIVM.

1 *Inimicitia capitalis arguitur ex lite cum aliquo, ſi ſit de omnibus eorum bonis, vel maiori parte.*

2 *Veriſimile qui habet pro ſe, caſum legis dicitur habere pro ſe.*

3 *Teſtes non deponentes de cauſa ſcientiæ, quamuis de ea non interrogati, nihil probant. Debent deponere de gradu conſanguinitatis in indiuiduo, alias non probant n.4. & 5.*

6 *Verba enunciatiua non probant, etiam ſi eſſent prolata in iudicio maximè ab eo, qui non habet facultatem diſponendi ſuper enunciatis, vel ſi de ipſis principaliter dubitetur.*

7 *Fideicommiſſum allegantí, & ſe vocatum incumbit onus probandi.*

8 *Exceptio rei iudicatæ vt obſtet tria concurre copulatiuè debent.*

9 *Teſtamentum conditum tempore peſtis an valeat cum duobus teſtibus? n.12. vſque ad finem.*

10 *Aduocatus præſumitur habere affectionē ad cauſam.*

11 *Gl. & Bar. faciunt communem opinionem, & quando non reperitur tex. ſufficit Gl. pro text.*

14 *Doctor qui perfunctoriè loquitur, & articulum non diſputat, nec DD. affert pro ſua opinione non facit numerum in communi opinione.*

18 *Teſtamentum conditum in Eremo valet coram duobus teſtibus, ſicut etiam peregrini in peregrinatione. In dubio eſt indicandum valere, quia concernit publicam vtilitatem. n.19.*

20 *Peſtis in loco exiſtens dicitur in extremis conſtitutus, ibique ſufficiunt etiam duæ feminæ ad valorem teſtamenti ab eo cōditi, & n. 21.*

22 *Teſtes parte non citata regulariter nō probant, quod fallit in multis caſibus, & n. 24. ſi examinentur ad inſtātiam vnius, & deponant ad fauorem contrarij, plenè probant, quamuis ſit vnus n.23. ſi impediantur ex aduerſo examinari, habentur pro examinatis, prout in deterius n. 24. Examinati ad futuram rei memoriā incitata parte an, & quando probent? num. 25.*

26 *Clauſula codicillaris ex quibus cenſeatur appoſita in diſpoſitione. quamuis expreſſe appoſita non ſit? & n. 27.*

28 *Geminatio inſtitutionis quid operetur?*

29 *Teſtamento excepto in qualibet vltima voluntate 5. teſtes ſufficiunt.*

30 *Teſtatoris voluntas etiam coniecturata obtinet primum locum in vltimis voluntatibus.*

31 *Trebellianica cenſetur prohibita etiam ex coniecturis.*

33 *Dos eſt repetenda à viro ſoluto matrimonio, vnde donec condemnetur, remanet in eius poſſeſſione.*

34 *Hæreditas poteſt adiri abſque decreto Iudicis ab inſtituto, & ſolo animo, ſufficit etiam poſſeſſionem capere ſup. vno corpore, vt acquiratur tota n.35.*

Reſolutio CCIV.

FActum tale eſt. Obijt D. Anna Nauclerio in Ciuitate Neap. Menſe Iulij anni 1656. prædefunctis ſibi ibidem paulò antè quatuor filijs eodem peſtilentiæ morbo, tunc temporis magis graſſante in d. Ciuitate, relictis bonis ſuis T. eius benemerito Viro in vltima ſua diſpoſitione, in qua quatuor teſtes ad idem alludentes, licet non idem in indiuiduo deponentes interuenerunt. Primi namque duo teſtantur omnem de ordine D. Annæ adhibuiſſe diligentiam reperiendi cauſa Notarium, vt ſuum conderet teſtamentum, & cum circuiſſent Ciuitatem, renunciarunt ei omnes Curias clauſas inueniſſe, circumuallatamque Cadaueribus Ciuitatem fol. 29. 30. 35. 36. 39. 54 proc. cur. Cernens propterea hoc ſibi impoſſibile eſſe, proximamque mortem, declarauit pluries coram duobus teſtibus fol. 29. & à ter. 35. in fine, 36. & à tergo, & 54. à tergo ſuam vltimam volūtatem, in qua perſtitit vſque ad mortem, omnia bona ſua relinquendo præfato ſuò viro, qui curare deberet celebrari ei mille miſſas paulo poſt celebratas, vt ex Apocis autenticis fol. 78, & 123.

Vltra prædictos teſtes ſunt, & alij quatuor fol. 42. 44. 45. 56. 57. a terg. deponētes de maxima affectione præſtita eidem à dicto Viro, non ſolùm tempore peſtis,

ſed

Digitized by Google

ſed etiam in continua infirmitate quinque annorum, in quibus fuit acertimè torta morbo Cancri in mamilla, qua de cauſa fuerint adhibita multa Collegia inſigniũ Medicorum eiuſdem Ciuitatis, vltra Medicum aſſiduum, nec vmquam prædictus eius vir pepercit expenſis, licèt maximæ quantitatis, mittendo etiam vſque ad Aromatariam magni Ducis Aetruriæ pro Antitodis vigoroſis, vt eam è morbo liberaret, tempore quo dos prædictæ D. Annæ, de qua hodie diſputatur, numquam fuit in poſſe viri prædicti, niſi in poſtremis tribus annis ante diſſolutionem matrimonij, cum fuerit ſub iurgio per ſpatium 13. annorum cum maximo diſpendio eiuſdẽ viri, vt fol. 45. 56. 57. & 59. de ore ipſius D. Annę, quæ propterea dicebat, quod niſi pro filijs, ex tunc inſtituiſſet hæredem virũ pręfatum, exiſtimans, vt in veritate erat, quod fuiſset donatio remuneratoria, non inſtitutio gratuita, quando ergo mortui ſunt filij paulò ante mortem ſuam, adimpleuit antea conceptam voluntatem eo modo, quo potuit, vt ſupra dictum eſt.

1 Concurrit modò ad hæreditatem prædictam Camilla Nauclerio, adeò remota, quod non conſtat eſſe in gradu ſucceſſibili, prætendens ſucceſsionem ab inteſtato, hæc eſt, cum qua fuit habita lis prædicta, vti gubernatrice Montis Naucleriorum, quæ cum fuerit non ſolùm de maiori parte, ſed de omnibus ferè bonis, & temerè prædictam D. Annam per dictum longiſsimum tempus gratis, & odio inteſtino inſecuta fuerit indebitè, & crudelitèr vexando, certum eſt, ex hoc ortam fuiſse inter eas inimicitiam capitalem. *c. item quis 6. de reſtit. ſpoliat. l. propter litem de excuſat. tutor. Bar. in l. ſi quis ità §. non ſolum ff. de adim. legat. Baiar. ad Clar. pract. crimin. §. fin. q. 21. n. 114.* & propterea prædicta D. Anna potius reliquiſſet bona ſua penitus incognitis, quam dictæ Camillæ, eò magis, quia ex cauſa prędicta nullam potuiſſet ab ea ſperare celebrari miſsam, vnicum ſolatium ab hac vita migrantium, & ſucceſſiuè tàm ex præfatis cauſis, quam etiã ex prædictis ſeruitijs, ei per dictum virum præſtitis, patet diſpoſitionem prædictam, nõ ſolùm fuiſſe verã, & indubitabilem, ſed nec potuiſſe veriſimiliter alio modo teſtari, qui autem habet veriſimile pro ſe, caſũ legis, dicitur habere, pro ſe, vt ex *Crauet. & Mãtic.* docet *Reg. de Marin. reſ. 91. n. 22.* *& reſolut. 297. n. 9.* imò quod veriſimilitudo ſit cognata naturæ, probet ſemiplenè, & iuncta cum alijs adminiculis plenè dictum eſt ſupra *reſ. 154. n. 4.*

2 Quod autem Camilla nullum probauerit gradum coniunctionis cum D. Anna, patet, quia tres tantùm teſtes examinauit fol. 66. eodem, qui nullum ſignant gradũ; ſed ſolùm in genere fuiſse tractatas vti conſanguineas. quo modo ego quoque poſsum dici conſanguineus Adæ, & ſuper hac generali depoſitione, ne quidem dàt
3 cauſam ſcientiæ, niſi quod vnus ex eis Rhedarius, aſſignando cauſam dicit, quia attulit nummos D. Annæ ex cauſa legati quondam Ioannis Nauclerij, qui obijt anno 1580. propterea nihil penitùs probant in ſpecie, dum non tangunt gradum aliquem, nec in genere, dum non reddunt cauſam ſcientiæ, quam etiam non interrogati debent aperire, *l. ſolam*, & ibi *Bart.* & cæteri *C. de teſtib. Regens Tap. in ſuo iure Regni Prag. 2. de cenſ. ſub eodem tit.* vbi de cò-
4 muni teſtatur. Teſtes autem non deponẽtes de gradu, nihil probare, etiam ſi deponerent de proximitate ſimpliciter docet *Dec. conſ. 320. n. 5.* quia quandò diſpoſitio eſt limitata ad certum gradum, debet probari perſonas, de quibus agitur eſſe intra illum gradum, & deſignari debere gradus, omneſque Doctores conuenire in hoc, quod in probando conſanguinitatem, & proximitatem debent gradus probari, & diſtingui *ibid. n. 4. ex Petro de Anch. in conſil. 51.* & alijs & in fin. cõcludit ſaltẽ eſſe probãdum, quẽ eſse intra decimum gradum, & in propria materia præambuli, dixit *Sanfel. dec. 25. n. 4.* neceſse eſse probare ſigillatim ſingulos conſanguinitatis gradus, & clara computatione diſtinguere ex *c. licet 47. §. teſtes autẽ de teſtib.* probando enim ſimpliciter conſanguinitatem, incerta eſt probatio, quæ poteſt includi, & non includi intra gradum ſucceſſionis, et ideò non prodeſt, quia probationes debent concludere per neceſſe, non per poſſibile, *l. neque natales C. de probat. l. nõ hoc C. vnde legit.* et ſubdit *n. 5.* duo eſſe de ne-
5 ceſſitate probanda in linea transuerſali, nempè gradus, et quod non adſit proximior, quod quia difficile eſt, neminem ſe ponere in hoc dixit *Car. rit. 181. n. 4.* & nũquam ſolere M.C.V. interponere decretũ præambuli ab inteſtato, niſi ad inſtantiam filiorum, & deſcendentium, & vix fratrũ.

Cernẽs propterea Camilla probationes prædictas ſibi non proficere, confugit ad aliud leuius ſuffragium, inquiens annis elapſis, dum litigabat cum ea prædictus vir pro conſecutione dotium D. Annæ, vt ſupra, nominaſſe in articulis ſuper 14. fol. 755. proc. Montis enunciatiuè Angelum Patrem Camillę, Nepotem quondam Ioãnis Teſtatoris, inferens ex hoc conſanguinitatem cum D. Anna, quod vnde deducat ignoro: ſed vlterius dicitur ex articulis non induci probationem, præcipuè quãdo in eis non eſt dictum, ponitur, ſed probare intendit, vt in caſu noſtro *Rouit.ſup.Prag.* 8.*n*.13. de ordine Iudicior. ſuper quo articulo vti incerto, nec teſtes depoſuerunt fol. 757.

6 Præterea verba enunciatiua tritum eſt non probare *l. epiſtola* 53. *de pactis*. *l. ex his verbis*, *C. de teſt. mil.* etiam ſi ſint prolata in iudicio *l. qui familiæ* 38. vbi *Bar. ff. familiæ erciſc.* & maximè ſi ab eo, qui non habet facultatem diſponendi, prout enunciat vt in caſu, quia vir prædictus non poterat facere Camillam conſanguineam D. Annæ, ſi non erat, quo caſu etiam confeſſio non præiudicat, vt ex multis probant *Gratian. diſcept.* 538. *n*. 22. qui idem à fortiori tenuit in enunciatiua ſimplici, & abſque cauſæ cognitione, *Regens Merlin. controu. for. cap.* 8. *centur.* 2. *n*. 10. & 13. Item quod nihil penitus probant, quando principaliter diſputatur de veritate enunciati, idẽ *Gratian. diſcep.* 584. *ex Seraph. dec.* 1278. *Put. deciſ.* 381. & *alijs*, & quod nulla ſit de eis habenda ratio, quando continet illud idẽ, de quo contingit dubitari, idem *Merl.* vbi ſupra *n*. 14. & *c*. 70. *n*. 30.

Tandem contendit Camilla caſu, quo non deberentur ei bona D. Annæ ab inteſtato, deberi ex fideicommiſſo, inſtituto à quõdam Thoma Nauclerio in anno 1556. fol. 49. proc. alterius compromiſſi, in quo vinculantur Palatia, & Viridarium in Burgo Plagæ, & ipſa petit annuos redditus D. Annæ; ergo non conſtat de corpore, nec probauit deſcendentiam à Teſtatore prædicto, & proinde ſuccedit regula, quã ex notis principijs fundat *Peregr. de fideicom. ar.* 9. *n*. 1. fideicommiſſum allegãti, &

7 ſe vocatum incumbere onus probandi. Itẽ apertis verbis excluduntur feminę, vt legitur dict. fol. 49. & propterea cum in alio compromiſſo inter eandem Camillã, & D. Annam idem petijſſet fol. 125. proc. curr. fuit abſoluta D. Anna, vt legitur in laudo, & inſtrumento fol. 87. eodem, cum ergo iudicium prædictum fuerit inter eaſdem perſonas de eadem re, & pro eodem iure obſtat exceptio rei iudicatæ, *l. Iulianus* & *l. cum quæritur cum* 2. *ſequentibus de except. rei iud.*

8 Exploſis igitur fundamẽtis ex aduerſo, iudicandum eſt hæreditatem dictæ quondam D. Annæ ſpectauiſſe, & ſpectare ad eius virum, vel ex vulgatis tit. ff. & C. vnde vir, & vxor, vel ex diſpoſitione prædicta, in qua vti condita tempore peſtis, an ſatis fuerint duo teſtes; varij varia effude-

9 runt, alij namque ſeptem, alij quinque, alij duo requiri decertarunt. Primi fuerũt gratis decepti ex *tex. in l. caſus* 8. *C. de teſtã.* aſſerentes eſſe ibi caſum deciſum, & propterea dubitatione carere, hi ſunt *Berlich.* ſibi contrarius, qui cęteros affert *pract. concluſ. lib.* 3. *concl.* 5. *n*. 6. *de teſtam. temp. peſt. facto*, plures cumulat *Harprett. ad Clar. §. teſtamentum q.* 56. *n*. 9. *Magdal. de num. teſt. in teſtã. requiſ. parte prima cap.* 11. *n*. 29. & *alij*, quos ſuperfluum eſſet ſigillatim recẽſere, ſed ſi videre non pigeret, paucos ex DD. per eos allatis eorum opinionem abſolutè tenere cerneret *Alex.* excepto ex antiquis *in conſil.* 177. *n*. 7. *lib*. 2. & *Dec. in conſil.* 283. qui cũ contrarium dixerint in repetitione *l. Scriniarios* 16. *n*. 7. *ille*, & *nu*. 20. *iſte C. de teſtam. milit.* certum eſt credẽdum eſſe po-

10 tius repetenti, quam conſulenti propter affectionem ad cauſam, quæ conſideratur in aduocatis, *l. fin. ff. de teſtib.* propterea ſublato hoc eorum fundamento *d. l. caſus*, per ſubſcriptas authoritates, corruent etiã omnes eorum rationes in præcitatis locis adductæ, & vana figmenta *c. cum Paulus* 1. *qu*. 1.

Ex textu enim prædicto, luce meridiana clariore patet non ſolùm non loqui de Epidimia, ſed nec affeciſſe teſtatorem, qui morbo caduco, non peſtilentia laborabat iuxta explicationem *Gl.* ibi *Bar. verbum nullum ibidem, ſed in l.* 1. *de bonor. poſſ. ex teſtam. milit.* dicit, quod bonum eſſet prouidere, vt vltimæ voluntates, etiam non ſolemniter factæ tempore mortalitatis valerent, dum nec teſtes, nec Notarij tunc reperiuntur, & ſic habet pro vero, nec ibi, nec alibi reperiri iſtum caſum à iure deciſum, *Bal. Paul. de Caſtro, Alex. Iaſ.* & *Salic.* declarant tex. prædictum per eadem verba, ſicuti *Gloſ.* & ſic qui vellet contra

tot

tot, & tantos Patres alitèr ſentire, eſſet
manifeſtè diſcedere à via veritatis,eo ma-
11 gis cum aſſerant *de Franchis deciſ.*588.*nu.*
8. *& Gizzar.deciſ.* 1.*n.*18.*Gloſam ſolam,&*
Bar. facere communem opinionem.idem
*de Franchis dec.*578. *n.*15.quod quando nõ
reperitur textus ſufficit gloſ.pro textu, in-
terpretationemque prædictam, quod de
morbo caduco loquatur, vti veram ger-
manam,ac genuinam ſequuti fuere *Vacon.*
*diſp.Iur.p.*2.*diſp.*10.*tom.*6. *littera I.fol.* mihi
560.*Oſuald. Hillig. in not. ad Donell. lib.*5.*c.*
9.*lit.S. Ant.bull.in differt. ad d. l. caſus concl.*
2. *Io.Vurmſer.in controu. Iur.lib.*2.*tit.*10.*cõ-*
*tr.*5.&voculam illam *contagionis* largius,&
abuſiuè in dicto textu poſitam eſſe, nec
ſemper peſtem ſignificare ex Medicorum
teſtimonio, dixit idem *Vurmſer.*vbi ſupra;
quod etiam apparet ex *Cic.lib.de fato, & o-*
ratione, pro Caio Val idem clariùs patet *ex*
*ſerm.S.Ambr.lib.*1.*de Virg.ante medium,*ibi,
cuius caro non vidit corruptionem; *Diuinitas*
non eſt experta contagionem, & ex eodem
*Ambr.lib.*2.*eodem tit. ſub initio*, ibi, *quid ca-*
ſtius ea, quæ corpus ſine corporis contagione ge-
*nerauit?*ſic etiam canit *Sancta Mater Eccle-*
ſia in Hymno de communi vnius Martyris,
ibi *arcens mali contagium*, imò ipſum nomẽ
peſtis, vti generale, accipitur aliquando
pro ſimonia, vt in *c.ſicut* 6. *eod.tit.* Quibus
12 precitaris antiquioribus ſe ſubſcripſere
Moderni ſanioris ingenij, vt *Iul.Clar.d.qu.*
56. *poſt n.*3.*Affl. dec.*25. *n.*3. vbi profiten-
tur hanc eſse arduam quæſtionem, & cæ-
ſarea deciſione indigere, ergo non reperi-
tur deciſa per *l. caſus*, fruſtra enim tot, &
tanti Patres antiqui,&moderni laboraſsẽt
innumeras membranas implendo in diſ-
putatione quæſtionis,ſi à lege deciſa repe-
riretur, vt illi falsò putarunt, & ex his
remanet vndequaque deſtituta omni au-
thoritate prima opinio.
13 Pro ſecunda affertur*Bal.in l.fin.n.*1.*C.de*
*teſtam.*cuius fuiſſe originale dictum aſſerit
*Clar.vbi ſup.n.*3. cum quo ipſe pertranſit,
& citat *Dec.d.conſ.*283.*n.*5.*in fine*,idem te-
nuit *Iaſ.in d.l.fin. n.* 5. eoſdem cum paucis
alijs refert,ſed non ſequitur *Boer. dec.*228.
*n.*7.*Berlich.loc.cit.n.* 1. *Theſaur.dec.*180.*n.*1.
cum alijs adductis *à Marchino de bello diui-*
*no p.*8.*c.*1.*n.*14. Principale fundamentum
iſtorum,& aliorum, ſi qui ſunt hanc ſuſti-
nentium opinionem, fuit doctrina *Bal. loc.*
cit. qui poſita regula valere teſtamentum
ruſtici coram quinque teſtibus,ſubdit(*ar-*
gumentum eſt, teſtamentum factum in carce-
re Tiranni coram quinque teſtibus valere,idẽ
propter mortalitatem, vel alium repentinum
caſum) & ſtatim ſe remittit ad *Bar.in l.* 1.
de bonor. poſſeſſ.ex teſtam. milit. non ergo ex
verbis prædictis, ſic perfunctoriè in argu-
mentum generaliter, & remiſſiuè prolatis
poteſt allegari pro cõtraria opinione,quia
vt dixit *Rouit.deciſ.*20. *poſt n.*11. *& dec.*46.
*poſt n.*11. Doctor qui perfũctoriè loquitur,
14 & articulum non diſputat,nec DD.affert
pro ſua opinione non facit numerum in
communi opinione, & *de Franch.dec.*30.*n.*
2. ſubdit non numerum DD.eſse compu-
tandum, ſed rationes, quibus ſe fundant,
ergo dum iſti cum cæteris partim abſque
diſputatione, partim authoritates inappli-
cabiles afferunt, dum eas extrahunt, ex
doctrina *Bal.* qui vt probatum eſt nõ me-
retur allegari, propterea ſublato eorum
fundamento,corruit pariter ædificiũ *d.c.cũ*
*Paulus cum ſimilib.*1. *q.*1.
15 Remanet ergo diſcutiẽda tertia opinio,
an duo ſoli teſtes ſufficiant,pro qua tali ar-
gumento vtuntur *Boer.dec.* 228.*n.*8.*Boſſ.in*
*tr.de teſtam.temp.peſtis tit.*9. §.2.*nu.* 34. vbi
reſpondet contrarijs, tempus guerræ, &
peſtis æquiparantur *Bar. in l.naturaliter n.*
23. *&* 24.*de Vſucap. & in l* 1.*de bonor. poſſ.*
ex teſtam. milit. Bal. in l.cum notiſſimi §. *imò*
*poſt n.*6.*C.de præſcript.*30.vbi plus dixerũt,
nempè maiorem eſse hoſtilitatẽ Dei, quã
hominum. *Abb. in c. cum dilecti num.* 16.
*de dolo,&contum.& in c.ex tranſmiſſa n.*7.*de*
*præſcript.*vbi *Fel.n.*3.*Imola, & cæteri Canon.*
in c.nõ licet eod. tit. ita vt quilibet,ſicut in
conflictu belli, eſt in expeditione ab hac
vita,ita graſsãte peſte*Gayl.lib.*2.*obſer.obſer.*
118.*n.*8.&alij per *Berlich.d.concl.*5.*n.*2.Sed
in conflictu belli valet teſtamentũ coram
duobus teſtibus *l.lucius,& l.fin.de teſtã.mil.*
l.milites cũ ſimil.C.eodẽ,ergo pari modo graſ
ſãte peſte,quia quod diſponitur in vno de
æquipararis,diſponitur in alio *l.*3.§ *proin-*
de ff.de in rem verſo, & pro regula tradit
Gloſ.inſtit.de leg.patr. tut.in princ. imò et in
pænalibus hoc procedere voluit *Alex. ad*
*Bar. in l.ſi quis ſeruo,C.de furtis.*Ex quo ar-
gumento indubitata deducitur conſequẽ-
tia omnes iſtos DD. primæ claſſis, ſi non
explicitè, ſaltèm implicitè tenuiſse in te-
ſtamẽto tempore peſtis condito duos te-
ſtes ſufficere, dum alitèr in ſuis ampliſſi-
mis commentarijs non docuerunt, vt ſup.
fundatum eſt.

Ean-

16 Eandem prædictorum Doctorum ſententiam fædere diſtinctionis libenter amplexi ſunt, *Boer.d.dec.* 228.*nu.* 11. & DD. per eum citati, fuitque originalis *Abb.in d.c.cum dilecti*, nempè quod aut peſtis eſt modica, & requiruntur quinque teſtes; quia leuis febricula non facit ſeruum morboſum, *l.1.§.proinde leuis de adil.edicto*, aut eſt magna, & ſufficiunt duo, vel tres, idem *Abb.in c.cum eſſes n. 9. de teſtam.* ſed quod duo tantum ſufficiant, volunt expreſsè *Alex.*& ibi addentes *in d.l.Scriniarios* 16. *C. de teſtam.milit.n.7.Dec.ibidem n.20.* addentes *ad Bar. in l* 1. *de bonor.poſſeſſ.ex teſtam.milit.Florian.deS.Petro in l.milites de teſtam.milit. Chriſtophor.porc.in* §. 1. *inſtit.de milit.teſtam. Barba.in d.c.cum eſſes col.* 8. *Philipp. Port. lib.3.qu.concluſ.9.Marchin.de Bello diuino p.8.cap.1.n.16.Corn.conſ.160.n.3.vol.3. Sebaſt.Medic. de caſibus fortuitis quaſt. 6. n. 44. Euerard.in ſua topica loco à tempore ad tempus 90. n.22. Ioan.Molan.de pijs teſtam. cap.83. Iacobus Vurmſer.in contron.Iur. lib. 2.tit.10.contron. 5. n.4.& 5. Comitol. in reſponſ. moral.lib.7.qu.1.concl.2. Iacobus Ayret. in ſuo proc.part.1.cap.2.obſeru.1.num.18. Io. Dauth. tract.de teſtam.n.424. Virgil.pingiz. qu.20.nu.6.10. & 36.P.Layman.lib.3.tract. 4.cap.2. n.17. P.Dia.par.7.tract.6.reſol.34. circa finem*, & alij relati à *Boſſ. loco cit.* vbi vſque ad *num.* 41. pluribus rationibus hanc Doctorum ſententiam comprobat, & contrarijs reſpondet ampliando procedere etiam abſque Notario ſub n.44. vel cũ Notario, & vno teſte n.45. etiamſi prædicti duo teſtes non fuerint rogati, ſed fortuiti ibidem poſt n.48. *Porc.in §.planè inſtit.de milit.teſtam.Virgil.Pingiz.q.29.n.20. Thom. Maul.tr.de vlt.volũt.lib.1.tit.13.n.3. Vurmſer. vbi ſupra n. 4.* penè infinitos adducit *Nicol. Reuſner. de iur teſtam.c.7.n.16.Bocer. in tr. de bello,& duello lib.1.c.28. n 14. Dia. cit. & reſ.37.*

17 Quæ opinio rerum iudicatarum authoritate corroboratur, ſic enim fuiſse ſemper deciſum *in Camera Imper.* teſtatur *Gaill. pract.obſeru. lib.2.obſeru. obſeru.* 118. *num.*18.*et* 19. *Gamba deciſ.* 81. *Myſing.ſingul. obſeru.obſeru.96.centur.* 1. non obſtantibus oppoſitis à venientibus ab inteſtato, qui illud infirmare conabantur *Boer. deciſ.* 228.*poſt n.7. & ante n.* 12. *Ioannes Koppen. decis.45.Reuſner. dec.8. n.32.p.1.* ſic quoq; iudicatum fuiſse in Belgia teſtatur *Chriſt. pract.q.lib.4.deciſ.5.& ad ll. Mechinenſ.tit.de teſtam.in rubr.n.5.*& Iure quoque Vittembergico comprobatur *p.3.tit.4. fol.*340. ſic
ſeruatum in Friſia ſcripſit *Ioannes à Sandè
deciſ.Friſ. lib.4.diff.4.* ſic in Germania *Gaſpar. Guglie.deciſ.* 194. *lib.*1. ſic etiam *Toloſa* refert *Ferrett.ad Gaill. dicta obſeru.*18.
Rec. qui alias deciſiones refert *collect.*
1921. vbi rationem tradit, quia ſicut valet
18 teſtamẽtum in Eremo coram duobus te-
ſtibus propter abſentiam populi, ita ob
eandem rationem, tempore peſtis. *Fagũ-
dez de iuſt. & iure lib.3. cap.* 18. *Gamma d.
dec.*81. *n.*5. ibi, *& qua maior Eremus, quam
Ciuitas peſte correpta, dum eo tempore omnes
fugiunt,& viduatam Vrbem deſerunt?* aliam
rationem aſſignat *Boſſ.* vbi ſupra *n.* 35. *st.*
quia ſicut teſtamentum peregrini in pere-
grinatione valet coram duobus teſtibus
propter inopiam hominum, vt quamplu-
res DD. ibi per eum adducti fatentur, ita
ob eandem cauſam tempore peſtis.

19 Fauent huic ſententię regulæ generales quod in dubio tenendum eſt pro teſtamẽto, *l.ſi pars in princ.de inoffic. teſtam.* quia cauſa conſeruationis teſtamenti concernit publicam vtilitatem, *l. vel negare ff. quemad.teſtam.aper.gloſ.in l.gallus §. quid ſi is v. vtilitatem de lib.& Poſth.* Item ſtante ſtatuto, quod nullus contractus minorum valeat, niſi cum duobus Notarijs, ſi tempore peſtis nequeat haberi, niſi vnus valet cõtractus cum vno, *Iaſ.in l.fin.n.8.C.de teſtam.* alias regulas ſimiles tradũt *Abb.in c.propter ſterilitatem de locato,& conducto, Bar. in l.de ætate ff. ad Trebell. & Bal.* omiſſis alijs *in c.ex parte 47. n.3.de appell.*

Tria fortaſſe obijci poſſent ex aduerſo, Primò, quod non conſtat D. Annam obijſſe ex peſte. Secundò quod in præfata diſpoſitione vnus teſtis eſt maſculus, alter femina. Tertiò, quia vnus ex eis nomine Franciſcus Cangianus poſt binam ſuam depoſitionem, cum deberet repeti parte citata, volens ſub die 17. Septembris anni præteriti capere Auem in lacu agnani, ibi enecatus obijt, vt ex depoſitionibus teſtiũ fol.55.56. proc. cur. ſed non obſtant. Primum, quia licet teſtes dicant neſcire, an ex peſte, aut ex eius morbo antiquo cancri obierit, non poterant tamen aliter deponere, cum non eſſent experti, & viderãt eam antea à prædicto morbo vexatam, ſed quis de hoc dubitare poterit, dum ijdem teſtes deponunt fol. 54. à ter. & 55. à ter. eod. paulò ante quatuor filios ſibi in eadẽ

po-

domo peſtiferatos obijſse, famulos,& famulas, ac eundem Virum peſte percuſſum fol.31.à tera 35. 36. à ter. & 54. à ter.eod. qui ſolus poſt longam infirmitatem euaſit, idque potuerunt rectè ſcire, quia mox ſanos, & paulò poſt mortuos viderunt tẽpore, quo in prædicto ſuburbio Plagæ efferueſcebat morbus. Adſunt prętereà duo teſtes deponentes fol.32. 33.54.55. Præſbyterum efferentem Sãctiſſimum per vias noluiſse aſcendere domum ad miniſtrandam Euchariſtiã propter peſtis timorem, ad idem fides Religioſorum S. Franciſci fol.28. Et tandem ad exuberantiam dicitur, quod qui in loco peſtifero exiſtit, non minus in extremis conſtitutus cenſetur, quam qui peſte laborat, & propterea eiſdem potitur priuilegijs in confectione teſtamenti *Cor.conſ.*160. *n.3. vol.3. Card.Tuſch.tom.6.pract.lit.P.concl.* 326.& alij, quos refert, & ſequitur *Berlich. loc.cit.poſt n.5.&* *n.22.* cæteros refert *Boſſ.* vbi ſupra *n.61.*cũ quibus ipſe reſidet.

20 Ad ſecundũ dicitur valere teſtamẽtum tempore peſtis cum feminis, *Iaſ.in l.fin n.4.C.de teſtam. Ant.Faber.lib.6.tit.5. definit. 6. Couarr.in c.relatum n.3.eod.tit. Crot.in tr. de teſtib.p.1. n.21.Peregr. dec.*80.*n.3.*imò,& quod magis eſt dixit *Gloſa in* §.*fin.inſtit.de teſtam.* teſtamentum nuncupatiuum etiam

21 præciſa peſte valere cum teſtimonio feminarum, alia *Gloſ.in l.final. in fine.C.de Codicill. Boſſ. loc.cit.*§.5. vbi DD. vſque ad nauſeam afferr, docentes cum duabus feminis valere teſtamentum in caſu prædicto, idem alij apud *Dia. loc. cit. reſol.* 35. quia dicit ipſe tẽpore peſtis ſeruatur ſolũ ius gentium *Io.Molan.* vbi ſupra *Marchin. loc.cit.p.*8.*c.* 2. *num.* 4. *Monca.in addition.ad Crot.*vbi ſupra *lit.* C.*Sebaſt. Medic.l.c.p.* 8. *c.2.n.4.* innumeros adducit idem *Nicolaus Reuſner. de iure teſtamenti c.7. n.* 18.

22 Ad tertium licet pro regula tradatur teſtes parte non citata non probare, multas tamen habet limitationes, vt per *Farin.in Praxi de oppoſit. contra exam. teſt. q.* 73.*n.*36.37.*&* 38. ſed in caſu noſtro duæ afferuntur, quarum vnaquæque ſufficit ad validandam dictam depoſitionem, prima quando eſt timor mortis, vel abſentiæ, vel periculum amiſſionis facultatis probandi, tunc poſſe teſtes recipi lite nõ conteſtata, & parte non citata ex *Farin.*vbi ſup.docet *Boſs. tit.*9.§.2.*ſub n.*51. *loc.cit.* dicens, quod tempore peſtis poteſt ſemper eſſe periculum, ne teſtes diſcedant, vel eodem morbo intereant, & ſic probatio periret, qua de cauſa permittitur, quod alias non permitteretur. Idem dicit *tit.* 10. vbi ſupra *de teſtamen.inter liberos* §.5.*n.*258.*ex Farin. cit. q.*72. *n.*38, *& q.*76.*n.*147.*&* 164. talis fuit caſus noſter, quia prædictus teſtis, & ſuus conteſtis ſub die 6. Auguſti 1656. quando adhuc vigebat peſtis, depoſuerũt per publicum inſtrumentum fol. 29. & à ter. & poſtea iterum de ordine Regent. Muſcettulæ Delegati fol. 27.à ter. & 36. quo tempore non debebat citari Camilla, dũ neſciebatur eſſe in gradu, vt exitus demonſtrauit, quia in termino hoc non probauit, vt ſupra fuit demonſtratum, quod ex eodem *Farinac.loc.cit.præcipuè d. n.*164. probat *Boſſ. d. nu.* 258. *in fine.* Et inſuper ijdem teſtes loquendo cum Ippolita Ambroſina per feneſtram, dum habitabat in frontiſpitio domus D. Annæ, tempore, quo ipſa,& eius vir, ijdemque teſtes reperiebãtur in articulo mortis, vti à peſte percuſſi, vt ſupra, quando nec vmbra doli poterat ſuſpicari, aperuerunt ei diſpoſitionẽ D.Annę paulò ante factam, prout depo-

23 ſuit dicta Ippolita fol. 155.à ter.cui cum examinata ſit ad inſtantiam partis fol. 61. eodem, plenã fides eſt adhibenda *c.ſi teſtes in fin.4.q.3.l.ſi quis C.de teſtib.Sãfel.dec.*163 *Carau.in ritu M.C.V.*73.*n.*5.idemque dixit poſtea ipſemet *Franciſ.D.Carolo* Tortorella,*& alijs fol.*58.*à tergo.*

24 Secunda limitatio eſt, quod quando ſtetit per partem ne teſtes examinarentur, habentur pro examinatis, prout in deterius in odium impedientis, vt *ex Cardin. in Clem.2.oppoſ.*8.*n.2.vt lite pẽd.Bal.Iaſ.Fel.* & alijs retulit bis deciſum per Rotam Romanam *Gratian.diſcept.for.*370. *n.* 18. ſed in caſu noſtro vltra quod bis fuit examinatus dictus Franciſcus, conſtat de impedimento ex depoſitione dicti D. Caroli fol. 58, à ter. & ex eiſdem actis dum per longum tempus fuit tractatum compromiſſum, & cum vellet pars vt etiam debitum ducatorũ 750. circiter virtute publici inſtrumenti compromitteretur, vir, adiuit M. C. V. in qua dum ad vlteriora procederetur, pars inſtetit iterum pro cõpromiſso fol. 48. à terg.& 49. & cum cõdeſcendiſſet vir ad compromittendum etiam prædictum debitum, licèt cõtra omne ius, ſed vt à tali vexatione liberaretur, & fuiſset de conſenſu data poteſtas magni-

gnificis Arbitris de iure, & de facto etiam in ſententiando, prout communiter fit, poſt ſtipulationem ſe pœnituit, & nolebat procedi, niſi ea rolleretur, retinuit penes ſe requiſitoriam à die primo Septembris vſque ad 18. eiudem fol. 14. inſtetit recipi teſtes coram Arbitris fol. 10. qui ex multitudine negotiorum fuerunt impediti per aliquod tempus accedere ad domos teſtiũ, & iſto medio tẽpore obijt prædictus Frãciſcus. Nulla verò ex his, vel alia cauſa interuenientibus ſemiplenè probare refert deciſum *Surd. dec.* 203. *n.* 2.

25 Accedat quod dixit *Boſſ. loc. prius cit. d. n.* 51. *ex Corn. conſ.* 119. *n.* 21. *per tex. in l. publicati C. de teſtam. & conſ.* 168. *n.* 11. in vltimis volũtatibus permitti examẽ teſtiũ ad futuram rei memoriam. Nec eſt prætereundum leges loquentes de citatione partis ante receptionem teſtium loqui generaliter, ſed quando fuerunt examinati ob iuſtam cauſam, vt ſupra, & ante repetitionem citata parte, mors interuenit, plenã fidem facere, etiam in criminalibus, vbi clariores probationes requiruntur, docet *Baiard. ad Clar. pract. crim.* §. *fin. q.* 45. *n.* 22. & ſubdit *n.* 29. alios caſus ſimiles, quos tradunt etiam *Felin. & Aret. in c.* 2. *de teſtib. Roſell. ad eundem Clar.* ibidem *poſt n.* 45. *ex Natta conſ.* 394. *n.* 21. *de Bottis ad Bar in addit. ad l. is*, apud quem *C. de eden. Foller.* qui ſolùm in ciuilibus voluit fidẽ facere *pract. crim. v. & demum repet. teſtes n.* 6. *ex Caſtr. in l. fin. C. de teſtib. Io. mille in ſua praxi fol.* 84. *n.* 17. Item fuit data poteſtas Arbitris procedendi de iure, & de facto etiam in ſententiando citatis, vel non citatis partibus fol. 7. à t. cuius poteſtatis vigore ſic etiam fuit ſeruatum in alio compromiſso inter eaſdẽ partes anno 1653. vt ex fol. 45. proceſsu compromiſſi.

26 Nec eſt omittendum valere hanc diſpoſitionem etiam iure Codicillorum, legati, fideicõmiſſi, vel donationis cauſa mortis ex vi clauſulæ codicill. inſpectis verbis teſtatricis, quæ cernens ſe tot compedibus obſtrictam prędicto ſuo viro, quot erãt innumera beneficia ab eo recepta, maximè in tãm longa, & acri infirmitate, ac etiam tẽpore peſtis repetijt tot, & tot vicibus, quod omnia eius bona, relinquebat prædicto ſuo viro, & quod volebat omnia ad eum peruenire fol. 29. à t. 35. à t. in fine & 54. à ter. proc. cur. quid ergo ſonant verba prædicta, niſi clauſulam codicill. vel ſaltem ſunt verba æquipollentia, per quæ ſubintelligitur, etiam ſi non ſit expreſsè appoſita *Bal. in l. ſi iure* 11. *de teſtam. maximiſſ. Bar. & Imol. in l. codicillis* §. *fin. de legat.* 2. & generaliter vbi perſona inſtitura erat nimis dilecta teſtatori, quod ſubintelligatur clauſula prędicta, voluit idem *Bal loc. cit. poſt n.* 1. *per l. in teſtamento ff. de fideicomm. libert. gloſ. in d. l. ſi Iure* & *propenas Bartol.* & alij relati à *Peregr. de fideicomm. art.* 2. *n.* 32. *Cephal. conſ.* 294. *nu.* 16. *lib.* 2. *Vaſq. in tract. de ſucceſſ. progr.* §. 30. *ſub n.* 40. *verſ. tertio caſu Maluaſ. conſ.* 103 *num.* 27. *lib.* 1. *Viuius comm. opin.* 805. *num.* 19. *lib.* 2.

27 Sed quod ẽt indiſtinctè ſubintelligatur appoſita docet *Gotofr. in l. caſus lit. N. C. de teſtam.* addentes *ad Bar. in l.* 1. *de Iure codicill. in princip.* pluresque hanc tenere opinionem dixit *Peregr. loco cit. n.* 31. rationem tradunt *gloſ. fin. & Bald. cum Addent. in l. generaliter n.* 1. *C. de fideicomm.* quia clauſulæ ſolitæ apponi de generali conſuetudine habentur pro appoſitis, etiam ſi penitus omittantur, & faciunt dicta in *priori reſol. n.* 23, & 35. Hinc dixit *Regens Merlin. cen.* 2. *cap.* 81. *nu.* 11. quod per vnicã

28 geminationẽ inſtitutionis cenſentur grauati venientes ab inteſtato quantum fieri poteſt ad fauorem hæredis ſcripti. Item quod geminatio denotat omnimodam deliberationẽ ita faciendi, & volẽdi *Pariſ. ad Bar. in l.* 3. *ff. quod quiſque Iuris*. idem *Bar. in l. baliſta ad Trebell.* & ſi hoc operatur vnica geminatio, quid erit de tot geminationibus ad fauorem inſtituti, vt

29 ſupra? In omni autem vltima voluntate excepto teſtamento quinque teſtes, vel rogatos, vel fortuitos extra caſum peſtis ſufficere legitur *in l. fin.* §. *fin. C. de codicill.* etiam feminas *gloſ. fin.* ibidem & §. *fin. inſtit. de teſtam. Bal. in l. qui teſtamento* §. *mulier in fine de teſtam. Iaſon. in d. l. fin. nu.* 17. peſte verò graſſante duas tantum ſatis eſse docent *Marchin. de peſte p.* 8. *cap.* 1. *num.* 25. *Diana loc. cit. reſolut.* 40. *Boſſ. de teſtam. tẽp. peſt. tit.* 9. §. 3. *ſub n.* 56. poſt quamplures ab eis adductos. Quod etiam contrariam opinionem in ſupradicta principali quæſtione tenentes affirmarunt, vt apud *Berlich. loc. cit. n.* 13. *Ripa in ſuo tract. de peſte de priuil. vlt. volunt. qu. vlt. per l. Marcellus de donation. cauſa mortis*, quam ipſum ſolum conſideraſſe dicit.

30 Quod ſi in vltimis voluntatibus primũ lo-

locum obtinet voluntas teſtatoris *l. in cõditionibus de condit. & demõſtr.* etiam coniecturalis, quia coniecturæ dicuntur liquidiſſimæ probationes *de Frãch. dec. 153. n. 4. & 7.* vbi ait ſecundum eas iudicari debere *l. licet Imperator de legat.* 1. quia quod ex coniecturis elicitur, dicitur expreſſum, idem *deciſ. 612. n. 3.* quæ voluntas, & coniecturæ vrgentiores poſſunt conſiderari, quam in hoc caſu, vbi vltra verba prædictæ teſtatricis concurrũt tàm inſignia beneficia per eam à viro recepta, & inimicitia venientis ab inteſtato cum eadem teſtatrice, quæ neſciens vim clauſulę codicillaris, quàm etiam Notarios ignorare dicit Regẽs *Merlin. cent. 2. cap. 78. n. 15.* pronunciauit verba æquipollentia, & vtique ſi ſciuiſſet, dubio procul eam explicitè addidiſſet; vt colligitur ex verbis prædictis.

31 Ex quibus prohibita cenſetur etiam Trebellianica, quæ ex cõiecturis prohibita ſubintelligitur *Bal. in l. precibus n. 44. C. de impub. Gratian. diſcept. for. 888.* & magis in hæredibus extraneis, *Mãt. cõſ. 193. n. 12. lib. 1. Gabr. cõſ. 186. n. 19. lib. 2. Menoch. conſ. 643. n. 13. lib. 7.* & quod in dubio ſit iudicandum pro nõ detractione *Trebell.* tenuit idem *Grat.* vt eius verbis vtar, *diſcep. 245. n. 8. 9. & 31. Mãtic. de coniect. lib. 7. tit. 12. n. 12. Peregr. de fideicomm. art. 3. n. 86. in fine.* imò ad euitandum circuitum inutilem, neque reſtitutio eſt neceſſaria *Grat. loco cit. n. 16.* formam verò decreti lati per S.C. vt circuitus vitetur, ſcribit per extenſum *Regẽs Merl. cent. 2. cap. 80. n. 13.*

32 Addo tandem *Abb. in c. cum eſſes n. 10. de teſtam.* vbi *ex Innoc. in c. Inquiſitionis de sẽt. excomm.* docet, quod ceſſante fraude teſtamenti, conditi cum duobus teſtibus, etiam ad cauſas profanas, & extra caſum peſtis, venientes ab inteſtato, ſi obtinebunt hæreditatem, tenebunt eam cum peccato, & tuti non erunt in foro animæ, nec ciuili, & quod Iudices ſeculares debent, & poſſunt tuta conſcientia cogere eos ad obſeruantiam teſtamenti, ſed qualis caſus poteſt eſſe magis alienus ab omni fraudis ſuſpitione, quàm iſte ex relatis coniecturis? Quam Abbatis doctrinam in foro conſcientiæ communiter receperunt etiam Ciuiliſtæ, vt tradit *Capic. dec. 89. n. 3.* in foro autem exteriori cum duabus declarationibus recepit etiam S.C. nempe vt adſit clauſula codicillaris, de qua ſupra ſatis dictum, & quod hæres poſſideat hæreditatem, quo caſu datur retentio propter naturalem obligationem, quæ oritur ex teſtamento inualido, ſed ſuſtento ex vi clauſulę prædictæ, vt conſtat ex *cit. deciſ. n. 4.* & plures adducunt *Altograd. conſ. 71. n. 5. Marta voto 98. n. 5.*

33 In caſu noſtro duobus titulis poſſidet, vir hereditatem, vno vti olim vir D. Annæ, quia à viro poſſidẽte eſt repetẽda dos ſoluto matrimonio, *vt in rubr. ff. ſolut. matrim. quemadmodũ dos petat l. 2. §. 1. & toto ferè tit. prædicto;* eſtq; condemnandus ad reſtituendam dotem in caſu ſuccumbẽtiæ, vt dictat etiam conſuetudo, vbi dos ſub *tit. de iure dot* Altero vti hęres eiuſdem D. Annæ, quia ſecuta eius morte, vigore præfatæ diſpoſitionis, & ad maiorem cautelam cæpit de nouo poſſeſſionẽ cuiuſdam Palatij in ſuburbio Plagę in quo fuerunt impreſſa, ſicuti in præſentiarũ adſunt eius inſignia illudque locauit, & penſiones exegit, &
34 exigit pacificè, & quietè; poſſe autem abſque decreto Iudicis hęreditatem adiri, *Grat. diſcept. 642. n. 1. & fin.* quia adire Iudicem, eique oſtendere teſtamentum non caſſum, neque abolitum ex *l. fin. C. de edicto* D. *Adrian.* fit ſolum ad bene eſſe, non ex neceſſitate, & addit *Capic. Latro dec. 108 n. 21.* taliter poſſidenti, dari manutentionem. Quod verò attinet ad alios effectus hęreditatis, vltra retentionem ſupra conſideratam, notum eſt hęreditatem ſolo animo adiri *l. gerit de acquirenda hæred.* & quoad poſſeſſionem capiendam, nõ eſt neceſſe, vt ſuper quolibet corpore capiatur, ſed ſufficit ſuper vno, vt acquiratur tota, *l. 1. &* 2. vbi. *Bar. n. 1. eod. tit. cit.* imò quod acquiſita aliqua eius parte, alia pars etiam inuito accreſcat *l. ſi quis 35. eod. tit. Capic. Latro dec. 135. num. 22.* & ſic in praxi ſeruatur.

Magnifici Arbitri fecerunt paritatem votorum, electo poſtea Tertio ad voluntatem partis (cui electioni acquieuit vir laxus litigandi) iudicauit ad fauorem partis, habitis tamen pro veris omnibus pręd ictis, vt dixit, excepto quod illi duo teſtes examinati ſup. diſpoſitione D. Annæ aliquos defectus paterentur, & ita fuit exequutum.

F I N I S.

Laus Deo, & Sanctiſs. Virgini Matri.

†

Errata ſic corrige.

FOl. 9. ſub n.2. poſt v.operatur adde ad gloriam obtinendam,ita etiam in occiſis propter Chriſtum, meritum Martyrij Chriſti.

Fol. 19. in ſumm. n.12. intra quem, lege intra quod.

Fol. 20. ſub n. 8. tolle ſed, & dic infuſio quando.

Fol. 44. n. 12. contingerit lege contigerit.

Fol. 55. n. 17. in ſumm. emendaturos,lege emendandos.

Fol. 59. n. 12. circa finem ſanti, lege Sanch.

Fol. 63. n. 26. ſolemnem, lege ſolemne.

Fol. 94. ſub n.13. notificationem, lege accuſationem.

Fol. 105. ſub n. 42. viti, lege viui.

Fol. 122. ſub n.3. n. 14. lege in 4.

Fol. 126. ſub n. 6. quamuis, lege quatenus.

Fol. 127. n. 11. explicitam adde,vel implicitam.

Fol. 266. ſub n. 13. periculum, lege periurium.

Fol. 267. n. 15. in fine, qui, lege quin

Fol. 299. n. 9. aliter, lege alter.

Fol. 403. q. 1. lege 1. q.1.

Fol. 406. n. 2. Paſchatis, lege Pentecoſt. ibid. n. 5. hęc, lege prior.

Fol. 420. n. 12. impendi, lege implendi.

Fol. 459. n. 23. pęn. lege poſſ.

Fol. 475. ſub n. 22. priuil. cap.3. tit. 12. lege pręleg. c. 3. ibidem deciſio, adde 12.

Fol. 584. n. 16. par. 9. tract. 9. lege par. 1. tract. 4. reſ.21. par. 4. tract. 5. reſ.5. & par. 5. tract. 5.

Fol. 585. n. 27. ſibique, lege ibique.

Fol. 586. n. 29. reſ. 23. lege 24.

Fol. 599. ſub n. 6. excommunicati irregulares, dele irregulares.

Fol. 631. n. 20. hypotheca, lege hypothecata.

Fol. 671. n. 23. ſolis, lege ſolitis.

Digitized by Google

INDEX

A

Abbatiſſa an poſſit concedere licentiã monialibus ſuis ſubditis donandi? reſol. 200.n.19. Non habet poteſtatem diſpenſandi, vel commutandi, & minus irritandi vota monialium ſibi ſubditarum, reſ. 101. n. 16. Contrarium dicitur probabile circa irritationem reſol.196. n. 37. Iuriſdictionem in ſuas ſubditas non habet in foro interiori, neq; exteriori, ſed poteſt ſolùm eas corrigere in ordine ad diſciplinam religioſam reſol.13.n.18. Non poteſt eis præcipere ſub mortali, quod eſt leue, niſi ex circumſtantijs poſſit fieri graue; quod neque poſſunt facere iudices eccleſiaſtici. ibidem n 20.

Abbreuiare ſibi vitam an, & quibus modis quis licite poſſit? reſol.150.n.16. & 18.

Ablatiui abſoluti reſoluuntur in conditionem reſol. 23. nu. 14. & v. Pænitentia, introd. num. 4.

Ablutio debet fieri eodem tempore, quo pronunciatur forma baptiſmi, ſed num poſſit paruula mora interuenire? reſol.6.n.9.

Abſoluendi poteſtas per Pontificem conceſſa à caſibus ſibi reſeruatis, intelligitur etiã à cẽſuris; non ſic in Epiſcopo ſimilem poteſtatem concendente. reſol.20.n.23.

Abſoluens excommunicatum in aliquo ex caſibus in bulla Cœnæ contentis, licet ſit excommunicatus; non eſt tamen eius abſolutio reſeruata Pontifici. ibid. n.39.

Abſoluens à cenſuris in foro exteriori ſub conditione de futuro, vel de præterito, vel de præſenti non peccat; eſtque valida abſolutio, ſi adeſt poteſtas abſoluendi; peccat tamen ſi conditio ſit impertinens, aut inhoneſta. reſol.23. num. 4. & 6.

Abſoluere. verbum eſt generale, tàm in iudicio forenſi, quam pænitentia v. abſoluere, introd. n.1. Eius forma in iſto, ibid. n. 2. quæ verba ſint in eodem neceſſaria ſimpliciter, & quæ ad bene eſſe? ibid. n. 3. Non poteſt Epiſcopus hodie ab hæreſi occulta, ſed an poſſit ab irregularitate ea de cauſa contracta? reſ. 104. num. 12.

Abſoluere potius debemus in dubio nocẽtem, quã condemnare innocentẽ. reſ.151.n.5.&6. A peccatis vnuſquiſque ſacerdos poterat tempore primitiuæ Eccleſiæ abſque alia conceſſione, & approbatione Ordinarij; quæ tamen hodie ſunt neceſſaria. reſol.159. n.7. exceptis aliquibus caſibus. ibid.n.8.

Abſolutio à peccatis imperſonaliter data eſt nulla, licet adſit intentio Confeſſarij abſoluentis; & contraria opinio eſt falſa, non hæretica, ſed contra communem v. abſoluere, introd. nu.4. Profertur per verba imperatoria, vnde per verba deprecatoria eſt inualida. ibid.n.6. Si detur per ly, abſoluatur Petrus, dicunt multi eſſe validam, licet adſit ratio in contrarium; omnes tamen concedunt illicitum, & præſumptuoſum eſſe mutare formam, eſſeque veniale, niſi mutatio ſit ſubſtantialis, quo caſu non conficeretur Sacramentum. ibid. nu.7. Cum conditione de præterito, vel de præſenti circa rem, quæ vti remota à loco confeſſionis ſciri hìc, & nunc pro certo non poteſt, non valet. reſol.1. n.3. & minus ſi conditio ſit ridicula ibidem n. 5. Cum conditione de futuro, ſed certè exituro, dummodo non ſit ridicula, valida eſt: verum de futuro incerto, etiam ſi ſit certum pænitenti, ſed non Confeſſario eſt inualida. ibid.n.7. pro vt etiam ſi ſit cum conditione de ratihabitione à ſuperiore? ibid. n.8.

Abſolutio an poſſit dari pænitenti neganti peccatum, quod pro certo ſcit Confeſſarius illum commiſiſſe? reſol.2, n.4. & 5. Nemini regulariter eſt deneganda, concubinarijs, & vſurarijs publicis exceptis. ibidem n.13. An poſſit tribui mortuis excommunicatis in vita, & conſequenter pro eis ſuffragia fieri? reſ. 15. num.11.

Abſolutio ad cautelam quo caſu ſit neceſſaria reſol.17.n.6.

Abſolutio à cenſura ſi extorta ſit à iudice per metum an ſit nulla? reſol. 18.n.4.

Abſolutio cenſuræ vel directè tribuitur à iudice in foro exteriori, vel indirectè à Confeſſario in interiori reſol.20.n 1. A cenſuris generaliter latis ab homine abſque reſeruatione, poteſt tribui à quocumque Confeſſario ibidem n.9. de latis verò contra perſonam determinatam, ſpectat ad ferentem. vel ad eius Delegatum, aut ſucceſſorem in officio, vel ad ſuperiorem. ibid.n.10. & 12. In multis caſibus non poteſt impartiri ab eodem, qui cenſuram intulit, ſed à Pontifice. nu. 14. A cenſura illata per Clericum ſimplicem non poteſt ab eo tolli in foro pænitentiæ, ſed ſolùm in foro contentioſo. ibid. n.17. Poteſt dari etiam inuito, vel abſenti à cenſuris in foro exteriori, non interiori. n.27.

Abſolutio data ab Archiepiſcopo ſubditis ſuffraganei an ſit valida reſol.20.n.12.

Abſolutio tributa à Confeſſario de caſibus reſerua-

natis, an valida ſit ex bona fide ipſius, & & pænitentis? reſ. 20. n. 28. A caſibus reſeruatis Epiſcopo poteſt dari à Confeſſario alterius diœceſis, vbi non ſunt reſeruati, fraude tamen ceſſante. n. 25. A cenſuris, & caſibus reſeruatis Sedi Apoſtolicæ an poſſit impartiri per Prælatos Regulares, ſaltem ſuis ſubditis? n. 35. A caſibus in bulla Cœnæ contentis an poſſit impartiri per Epiſcopos in foro conſcientiæ. reſol. 21. n. 2. & 3. An extra articulum mortis, donec excommunicatus Romam ſe conferat, ſi interim ob paupertatem, vel aliter impeditus reperiatur, ibid. num. 7. & 8. In articulo mortis poteſt à quolibet Sacerdote, etiam irregulari, vel degradato, aut hæretico tribui, de quibuſcumque criminibus, etiam in bulla cœnæ contentis, deficiente tamen Parocho, vel alio ſacerdote non impedito. reſol. 22. n. 1.

Abſolutio an poſſit dari Regulari ſubdito à Prælato ob percuſſionem alterius regularis? reſ. 21. num. 13.

Abſolutio quando datur moribundo ab omnibus peccatis, & cenſuris quomodocumque reſeruatis, eſt danda præuio iuramento de ſe præſentando Pontifici, poſtquam conualuerit ſecundũ vnã opinionẽ. reſ. 22. n. 4. & 7. An in eo articulo poſſit dari à laico, vel clerico, ſaltem de cenſuris n. 14. Obtenta ex dolo an valeat tàm in fori interiori, quam exteriori? num. 19. Prius eſt regulariter danda à cenſuris, & poſtea à peccatis; ſed ſufficit pro vtroque dicere, ego te abſoluo. n. 24. & reſol. 157. nu. 2. Poteſt dari de vna cenſura, remanente alia, vel alijs in foro exteriori, ſed non in interiori reſol. 23. num. 1.

Abſolutio ad cautelam quibus in caſibus, & à quo iudice impartiri poſſit, an in foro exteriori, vel etiam in interiori, & an parte contradicente? reſol. 23. n. 7. item cum recindentia quibus in caſibus dari poſſit? n. 8. Data excommunicato ante partis ſatisfactionem, an & quando ſit nulla, tàm ſi data ſit à iudice ordinario, quam à delegato? n. 12. & 13. Data contra legem prohibentem eſt nulla, verùm ſi contra ius litigatoris eſt valida, ſed iniuſta. num. 16.

Abſolutio vti ſententia iudicialis, ſi nõ valet quo ad effectum, nec valebit quo ad eſſentiam. reſol. 144. n. 14. In multis caſibus poteſt dari ſub conditione reſol. 145. n. 12. Non eſt deneganda moribundo, ſi non poteſt explicare omnia peccata, imò etiam ſi nullum, ſed tantum dederit ſigna pænitentiæ reſol. 149. n. 13. & 14. fuit tamen data ſub conditione à Clem. 8. cuidam, quem à longe vidit cadentem ex fabrica S. Petri ibid. n. 16. eſt actus iudicialis, & propterea requirit cauſæ cognitionem. ibid. n. 23. Tributa pænitenti ob inconſtantiam, vel verecundiam Confeſſarij, in caſu quo negari debebat ob malam diſpoſitionem pænitentis; an ſit valida, & ad quid ille teneatur? reſ. 156. n. 6. Si detur ſimpliciter à peccatis, valet etiam pro excommunicatione minori, imo ab omnibus cenſuris, ſi adſit poteſtas abſoluendi ab eis reſol. 157. n. 5. Non poteſt tamen dari à peccatis excommunicatione manente, ſiue iuſta ſiue iniuſta. ibid. n. 7. An vero poſſit dari à peccatis, & remitti pænitens ad ſuperiorem pro abſolutione à cenſuris? nu. 9. & 10. Item an valida ſit data excommunicato, qui putabat ex iuris, vel facti ignorantia poſſe abſolui ab illa? ibid. n. 13. & 14.

Abſolutionis forma à cenſuris quæ ſit, & an poſſit per Pontificem tribui nutu, vel ſignis? reſol. 22. nu. 23. eſt omninò neceſſaria, alias non valet confeſſio. reſ. 162. n. 4.

Abſolutus cum promiſſione de ſatisfaciendo parti læſæ infra certum tempus, an elapſo tempore, & ſatisfactione non ſecuta reincidat in cenſuram qua erat irretitus abſque noua declaratione? reſol. 23. n. 9.

Accidentia ſecundum legem naturæ non poſſunt ſeparari à re, cuius ſunt accidentia, quia non poſſunt eſſe ſine ſubiecto, quod tamen contra accidit in Euchariſtia. reſ. 55. n. 9.

Accidentia panis franguntur in Sacramento, non autem Chriſti corpus, quod integrum manet. reſol. 56. n. 11. & 12. & vide v. ſpeciebus ſacramentalibus.

Accuſans aliquem etiam in iudicio ſæculari, ſi proteſtetur expreſſe nõ intendere pœnam ſanguinis, ſed ſolùm ſatisfactionem ſibi debitam, irregularitatem non contrahit; licet poſtea illa ſequatur, ſecùs ſi peteretur vindicta, quãuis cum proteſtatione. reſol. 102. n. 1.

Accuſanti non creditur in foro exteriori, etiam ſi fuiſſet vulneratus, & in accuſatione vſque ad mortem perſeueraſſet. reſ. 145. n. 14.

Accuſare de iure cõmuni nemo poteſt, niſi præuia obligatione ad pœnam talionis. reſol. 183. n. 31. ſecus in ſolicitata denunciante; & an pœna prædicta ſit generaliter ſublata? ibid. n. 32.

Acolytatus materia, & forma. vide lectoratus materia. Eius officium excercens apud Sacerdotem celebrantem, ſi ſit in mortali, aliud mortale non committit. reſ. 140. n. 15.

Acta per excommunicatum facta, donec repellatur (quod poteſt à Iudice etiam ex officio fieri) an valeant, & an peccet mortaliter agendo,

Digitized by Google

gendo, quouſque non repellatur? reſol. 69. num. 2.

Actus voluntatis determinatè peccandi, ſequuto opere, ſi prius continuentur, vel diſcontinuentur in eadem voluntate, an, & quando multiplicentur peccata? reſol. 28. n. 21.

Actus in dubio eſt interpetrandus, vt potius valeat, quam pereat, & ita iudicandum. reſol. 44. n. 4. & reſol. 203. n. 15. Interni hominum non ſubſunt poteſtati legislatoris humani, ſed Dei ſolius. reſol. 104. n. 5. Pœnitentis in confeſſione qui ſint? v. pœnitentia introd. n. 6. Agentium non operantur vltra eorum intentionem. reſol. 191. n. 15.

Actus amoris Dei vide amoris actus erga Deū.

Actus quilibet, vel contractus inter viuos, vel in vltima voluntate in caſu dubij interpretatur iuxta vſum, & obſeruantiam. reſ. 203. num. 5. Antiqui præſumuntur ſolemniter facti. ibid n. 13.

Actus fidei, ſpei, & charitatis ſi quis explicitè non expleuerit, intelliguntur incluſi in actu contritionis, vel in confeſſione ſaltem cum attritione facta reſol. 41. n. 23.

Adam, ſi non peccaſſet, nulla fuiſſet, nec eſſet in copula voluptas. vide matrimonium introd. num. 9.

Aditio hæreditatis ex metu cadente in conſtantem virum an valeat? reſol. 18. n. 3.

Adiurare non licet diabolum in corpore ab eo obſeſſo per modum deprecationis, ſed compulſionis reſol. 86. n. 5.

Adiurationis definitio. reſol. 86. nu. 1. Eſt duplex deprecatiua, & imperatiua, item licita, & illicita. ibid. n. 2. & in quo differat ab oratione? n. 3. Imperatiua, ſeù coactiua adhibetur licitè à ſuperioribus erga ſubditos: ſed an differat à præcepto obedientiæ? n. 4. & num licitè fiat contra creaturas irrationales, veluti locuſtas, ſeù brucos? n. 9. 11. & 12.

Adoptans non poteſt accipere in vxorem illam, quæ fuit vxor filij adoptiui mortui, nec iſte viuens vxorem adoptantis mortui. reſol. 115. num. 3.

Adoptio an, & quādo impediat matrimonium contrahendum, vel dirimat etiam cōtractum? num. 2.

Adoptiui ex linea transuerſa non impediuntur contrahere matrimonia inter eos adoptione ſoluta, quamuis alij dixerint nūquam dari inter iſtos impedimentum. n. 4. & 5.

Aduertentia plena eſt neceſſaria ad peccatum cōmittendum, & ideo inaduertentia excuſat. reſol. 125. n. 9.

Adultera fuit abſoluta à Chriſto ſine exteriori confeſſione ſacramentali. v. Pœnitentia introd. num. 13.

Adulterij pœna tàm de iure ciuili, quàm diuino eſt mortis, & ita fuit practicatum concurrente inceſtu. reſol. 29. n. 16. ſed quæ ſit hodie quando quis cognouit mulierem honeſtam, etiam ſi maritus conſentiat ibid n. 17. & quid ſi erat meretrix. n. 18 Illud committens poteſt ingredi Religionem cum tacita licētia alterius coniugis non adulteri, qui non tenetur emittere votum caſtitatis, neque Religionem intrare ſecundum P. Dia. quod negatur per authorem. reſol. 110. n. 7.

Adulterium cum inceſtu ex errore facti probabili non eſt punibile in foro interiori, neque exteriori. reſol. 111. n. 14. Cum homicidio an, & quando dirimat matrimonium, poſtea contractum, ſed antea tractatum? reſol. 116. n. 1. & quid ſi homicidium fuerit ſolùm attentatū, vel etiam ſequutum altero inſcio? ibid. n. 2. & quid ſi ad alium finem? n. 3. Vnius ex coniugibus an, & quando excuſet alterum à redditione debiti? reſol. 123. n. 12. & an peccet mortaliter reddendo. n. 13. ſequuta verò ſententia diuortij ad inſtantiam coniugis innocentis num poſſit adulter inuito illo ad monaſterium tranſire, vel ſacris ordinibus initiari? n. 20. & an requiratur licentia ſaltem tacita eiuſdē innocentis? n. 22. & 23. eius pœna quæ ſit? num. 21.

Aduocatus an contrahat irregularitatem, ſi patrocinetur contra Reum, qui fuit ob eius patrocinium, mortis, vel mutilationis pœna punitus? reſol. 102. n. 7. Præſumitur habere affectionem ad cauſam. reſ. 204. n. 10.

Affinitas contrahitur etiam ex coitu illicito, & eſt impedimentum impediens, & dirimens vſque ad ſecundum gradum incluſiuè. reſ. 106. n. 14. Eius definitio, & explicatio. ibid. n. 15. non contrahitur inter conſanguineos ſponſi cum conſanguineis ſponſæ. num. 16. non parit affinitatem. n. 17. Superueniens non ſoluit matrimonium anteà contractum, ſiuè conſummatum, ſiue non, ſed per verba de præſenti cōtractum. n. 18. Et an liceat petere, vel ſaltem reddere debitum ante diſpenſationem? n. 19. vſque ad nu. 22. Illicita ſi contrahatur ante matrimonium per verba de præſenti, licet non conſummatum, impedit matrimonium contrahendum vſque ad ſecundum gradum incluſiuè, & dirimit contractum; ſi verò affinitas contrahatur ex copula licita impedit, & dirimit vſque ad quartum gradum etiam incluſiuè. n. 23. & reſol. 113. n. 13. & 14. Cōtracta ex copula fornicaria etiam in prima gra-

gradu diſpenſatur in foro conſcientiæ, quamuis ſit in linea recta, ſed non in foro fori. reſol. 121. n.8. quod quomodo intelligatur. vide n. 11.

Alapa quare infigatur confirmato confirmatione peracta? reſol 37.n.15.

Alapam ſi quis daret officiali, poſſet ab eo ibidem furca ſuſpendi. reſol. 16.n.35. Eam inferre, vel baculo aliquem verberare, an ſint qualitates de neceſſitate confeſſionis reſol.28. n.27. & de pœna corporali in foro exteriori. ibidem num.31.

Alienatio dicitur facta in fraudem quando nihil de bonis alienatis peruenit ad alienantem. reſ. 202. n.11.

Alimenta matri, & filio an debeant à viro præſtari diuortio pendente, & penès quem coniugum iſti interim manère debeant? reſol. 123. num.41.

Altare in quo celebratur, debet eſſe lapideum, & Chryſmatis vnctione ab Epiſcopo conſecratum reſol.133.n.1. Sed quare nō poteſt eſſe ligneū? num. 2. Eſt duplex fixum, & portatile. num. 3. & 4. Quando conſecratur debent in eo apponi reliquiæ Sanctorum, & de cæremonijs in eius conſecratione. ibid. nu 5. Semel conſecratum, non poteſt conſecrari, niſi prius execretur, & quibus ex cauſis hoc fiat? nu. 7. & 8. Quamuis non prohibeatur erigi in Eccleſia ante iſtius conſecrationem ſine licentia Epiſcopi, ſecus poſt conſecrationem. n. 9. Fixum numquam conſecratur, niſi ſit intra Eccleſiam conſecratam, vel benedictam. Portatile verò poteſt etiam extra eam, & de loco ad locum aſportari, ibique celebrari à perſonis priuilegiatis. n.10. & de eius ornamentis, ſeu requiſitis. n.13.

Alternatiua ſufficit vt verificetur in vno de duobus? reſol. 186.n. 18.

Amaſij ſi aliquid receperunt à meretricibus, num poſſint illud tuta conſcientia retinere? reſol.33. num. 2.

Amator Dei verus non poteſt non dolere de peccatis, & ideò ſi non dolet, conuincitur non amare. reſol.146. n.5.

Amentibus, qui numquam habuerunt rationis vſum, numquam eſt danda Euchariſtia, ſi vero aliquando, & poſtea eum amiſerunt, eſſe ſolùm dandam in articulo mortis dicunt aliqui reſol. 61. n. 12. quod author negat. ibid. num. 13.

Amor paternus eſt adeo vehemens, vt aliquando Pater audiens filium occiſum, ſe ipſum interfecit ex doloris vehementia reſ.3. n. 27. & alij ſtatim obierunt. ibidem.

Amore captus, & ebrius non puniuntur in foro exteriori pœna ordinaria ſi delinquunt, & in hoc æquiparantur. reſol.146.n.8. & 9.

Amoris actus erga Deum eſt non ſolùm in morte, ſed ēt antea explicite eliciēdus, quod ſecūdū aliquos eſt in præcepto reſ.41. n.5. ſed quomodo intelligatur? vide n.23, Super oīa tollit vniuerſa peccata ſecūdum vnam opinionē. reſ.146 n. 2. qui talis ſit? ibid. nu. 3. Imo dicunt eſſe de fide, ſed euaſo periculo, vel quandocumque peccata in mentem venerint, tenetur pœnitēt de illis dolere ſi non doluit, & confiteri. ibid. n.6. Tollit omnia venialia, in quibus anima actualiter [illegible] reſ. 190. n.2.

Angeli, & anima [illegible] Baptizare? reſol.8. n. 8. Illi ſiue boni, ſiue mali non ſunt capaces cenſurarum actiue, neque paſſiuè regulariter. reſol.13.n.14. Si corpus aſſumant, non poſſunt videre Chriſtum in Sacramento, & abſque eo neque eum vident naturaliter. reſol. 65. nu. 6. Non ſunt eis indita ſpecies omnium ſpecierū, ſed poſſunt videre in ſpeciebus ſacramentalibus abſentiam ſubſtantiæ panis. ibid. n.9. Aliquando auditi ſunt laudantes Dominum in Euchariſtia. reſol. 66.n.7.

Angeli, & Sancti. imò idem Deus poſſunt licitè, & deprecatiuè adiurari, ſed de rebus licitis, & honeſtis. reſol.86. n. 4. Illi non poſſunt miniſtrare ſacramenta, ſicuti homines, niſi illis hoc ſpecialiter à Deo concedatur. reſol. 168. n.7. Nec ea recipere reſol. 173. n.11. Et licet Euchariſtia dicatur panis Angelorum, ipſi tamē dicuntur manducare Chriſtum in ſpecie propria, non in ſpecie Sacramenti. ibid. n.12.

Angelus exiſtens in loco adæquato poteſt relinquere partem eius, & in alia manere, ſicuti etiā exiſtens in locis partialibus diſtantibus, poteſt vnum omittere, & in alio ſolo manere. reſol. 67. num.7.

Anima præfertur innumerabilibus corporibus. reſol.6.n. n.19. & reſol.32. n.7. Eius commēdatio non prohibetur tempore interdicti. reſol. 93. n. 8. quando abſcinditur aliqua pars corporis, quod informat, amittis illam partialē vnionem. nec aliam acquirit. reſol.67. n. 8. Præfertur cūctis rebus. reſol. 105. n.27.

Animæ Purgatorij. vide Purgatorij animæ.

Animam vllam ſi quis aſſerat cum pertinacia in Purgatorio non detineri vltra decem, vel viginti annos eſt hæreticus. reſol.82. n. 10. Beata an poſſit baptizare? reſol. 8. n.8. Illa Traiani Imperator. an vere fuerit ab Inferno liberata ob orationes Greg.? reſ.128. n. 14.

Animalia irrationalia etiam ſi ſint bruci, ſiue locuſtæ nequeunt excommunicari, ſed orationes

Deo

INDEX.

Dea ſunt pro eis extirpandis effundendæ. reſ. 15. n.3. Etiam bruta oderunt coitum inter aſcendentes, & deſcendentes, de quibus referũtur exempla. reſol. 121. n.5.

Animus delinquentis dignoſcitur ex armis, cum quibus deliquit. reſol. 24. n. 14.

Annihilatio quid ſit, & quomodo differat à trãſubſtantiatione. reſol. 55. n.6.

Annui redditus qui ex licentia ſuperioris detinẽtur per Regulares, ſi non fuerint per eos conſumpti, an poſſint donari in vita cum ſuperioris licentia? reſ. 200. n. 17. vel etiam in morte. ibid. n. 18. & n. 23. in fine.

Antiquitas temporis operatur vt actus geſti ſupponantur ſolemniter geſti. reſol. 203. n. 17.

Apoſtaſia eſt triplex, ſed apoſtata à fide punitur per Inquiſitores. reſol. 82. n. 12. & 17.

Apoſtoli fuerunt baptizati ante paſſionem Domini. reſol. 5. n.7. Omnes fuerunt creati Epiſcopi à Chriſto. reſol. 13. n.3.

Apparitiones diuerſæ, quæ in Euchariſtia aliquibus in locis viſæ ſunt, referuntur. reſol. 66 n. 1. Si aliquando cernuntur in Euchariſtia, ſunt regulariter veræ, non deceptoriæ, poſſunt tamen fieri dæmonis opera. ibid. n. 15. Sed ſi videntur ab omnibus, multò minus poſſunt eſſe illuſiones dæmonum, quam ſi videantur ab vno, vel à paucis. ibid. n. 17.

Appellantes à decretis Pontificis ad futurum concilium generale, eorumque fautores, & conſulentes ſunt interdicti, non ſic ad Concilium generale præſens. reſol. 94. n. 11.

Appellatio non ſuſpendit cenſuram latæ ſententiæ in foro fori, ſed ferendæ, & aſſignatur ratio diuerſitatis. reſol. 12. n. 11. An, & quando admittatur à decreto torturæ? reſol. 91. n. 1. Non eſt regulariter permiſſa omiſſo medio. reſol. 96. num. 4.

Aqua, quæ vino miſcetur in Calice, non eſt de neceſſitate Sacramenti, ſed præcepti Eccleſiaſtici. an autem ſit etiam de præcepto diuino? reſ. 51. n.1. Vera non autem artificialis exiuit de latere Chriſti, & ideo non ſatisfit præcepto iſtam in calicem apponendo. ibid. n.2. miſcenda vino in conſecratione, quæ quantitas ſit de præcepto, & quæ de conuenientia apponenda? n.5. 6. & 7. Si omittatur apponi in Calicem, tàm ſi aduertatur poſt oblationem, quam poſt conſecrationem, quid agendum? nu. 8. Nùm tranſeat in ſanguinem Chriſti, vel in aquam, quæ de latere eiuſdem Chriſti manauit. n. 11. ſi ea ex debilitate vini, vel quantitate aquæ non fuit conuerſa in vinum ante conſecrationem, nùm tranſeat immediatè in ſanguinem, vel priùs in vinum, & poſtea in ſanguinem. num. 12. & 13.

Aqua vel muſca de cælo cadens, ſi caſualiter in os ingrediantur, communionem non impediunt. reſol. 61. n. 23.

Aquam pro vino ſi aliquis celebrãs poſuit in calicem, an poſſit omittere ea quæ præcipiuntur hoc in caſu in Miſſali Romano? reſol. 50. num 6.

Aqua benedictæ poteſt addi alia non benedicta in modica quantitate, & erit tota benedicta. reſ. 75. n. 10.

Aquæ omiſſio, vel conſecratio in pane fermentato in Eccleſia Latina eſt mortale, ſicuti baptizare in brodio ſecluſa neceſſitate, vel confirmare cum oleo benedicto tantùm, dùm adeſt copia Chriſmatis. reſol. 167. n. 23.

Arbitrorum ſententiæ, ſeu laudo eſt de neceſſitate parendum, ſi non petatur reduci ad arbitriũ boni viri. reſol. 152. n. 16.

Archiepiſcopi, Epiſcopi, Cardinales, & alij, eorumque Vicarij habent de iure diuino poteſtatem infligendi cenſuras. reſol. 13. n. 4. Illi an habeant poteſtatem diſpenſandi in votis Epiſcoporum ſuffraganeorum, vel ſubditorũ iſtorum etiam tempore viſitationis? reſ. 196. n. 3 1. in fine, vbi idem dicitur de Patriarchis, vel Primatibus reſpectu Archiepiſcoporum.

Argumentum valet de vno ſacramento ad aliud. reſol. 7. n. 8. à paritate rationis de iure procedit. reſol. 36. n. 14. De minori ad maius non procedit, & è contra, quando caſus ad quem eſt facienda extenſio, reperitur deciſus à iure in contrarium. reſol. 68. n. 22. à contrario ſenſu habet locum etiam in vltimis voluntatibus. reſol. 202. n. 1. dummodo ex eo non inducatur legis correctio. n. 2. valet de feudo ad fideicõmiſſum. n. 6. Valet etiam à communiter accidentibus. reſol. 203 n. 13.

Ariſtoteles dixit ebrietatem duplici pæna puniẽdã eſſe. reſol. 19. n. 40.

Arma portantes, vel comam nutrientes an ſint excommunicati, ſi pro hac cauſa inflicta ſit cõtra eos excommunicatio? reſol. 14. n. 4. Eorum qualitas cum quibus delinquitur, non eſt circũſtantia neceſſaria cõfeſſionis, niſi quis aſportaret tormentum paruum, vel alia arma prohibita, ratione periculi, cui pro tali aſportatione ſe exponit. reſ. 28. n. 18.

Articulus mortis. vide mortis articulus.

Aſpectus laſciui, blaſphemiæ, cogitationes de peccatis committẽdis, & ſimilia in Eccleſia, ſunt circumſtãtiæ aggrauãtes intra eãdem ſpeciem & propterea peccatis expreſſis, nõ ſunt iſtæ neceſſariò explicandæ, niſi ad maiorem perfectionem. reſol. 26. n. 24.

Aſpectus feminarum, an, & quando ſit mortale,

b

Digitized by Google

tale, & quid ſi inſpiciantur pudenda? reſol. 125. n. 24.

Aſpectus ſolus abſque reali apprehenſione ſufficit ad acquirendam poſſeſſionem rerum ab alio poſſeſſarum, concurrente poſſeſſoris conſenſu, ſed rerum vacantium requiritur apprehenſio realis. reſol. 137. n. 18.

Aſſiſtens matrimonio, tribuenſque benedictionem coniugibus in mortali, mortale non committit, ſicuti quando adminiſtrat alia Sacramenta. reſol. 168. n. 11.

Attentatum delictum, licet fuerit deuentum ad actum proximum, etiam in atrociſſimis crimine læſæ Maieſtatis excepto, non punitur pœna mortis. reſol. 29. n. 10.

Attentio interior non cadit ſub humano præcepto, ſed bene exterior. reſol. 134. n. 16.

Attritio ſi dubitetur an fuerit habita in confeſſione, ſed probabiliter exiſtimetur habitam, ſufficit eam explere etiam poſtea, quando hoc in dubium venerit. v. abſoluere, introd. nu. 9. Sed ſi doluit quantum potuit, probabile etiam eſt eam habuiſſe reſol. 44. n. 3. Dum ſufficit cũ quolibet Sacramento ad acquirendam gratiã, multò magis ſufficiet cum martyrio. reſol. 3. n. 8. & reſ. 57. n. 17. Requiſita in adultis baptiſmũ ſuſcipientibus, debet eſſe ſupernaturalis, quia naturalis non ſufficit. reſol. 10. n. 12. In genere ſumpta, & in ſpecie quid importet? v. contritio. introd. n. 2.

Attritio ex metu gehennæ, vel aliarum pœnarũ videtur virtualiter includere affectum ad peccatum. reſol. 42. n. 2. ſi ſit ob peccati fœditatem, quatenus aduerſetur virtutibus acquiſitis, non ſufficit etiam cum Sacramento, ſecùs verò quatenus aduerſetur virtutibus à Deo infuſis. ibid. n. 22. Putata inuincibiliter ſupernaturalis ex errore facti, vel iuris, ſi talis reuera nõ ſit, an ſufficiat ad effectũ, vel ſaltẽ ad valorem Sacramenti? reſol. 43. n. 1. 5. 15. & 18. Supernaturalis eſt donum Spiritus S. non ſic attritio, etiam talis putata. n. 2. Si ſit ſupernaturalis, eſt impoſſibile ſcire. ibid. n. 7.

Attritio non pertingens ad actũ ſupernaturalem non ſufficit ad effectum Sacramenti; etiam ſi quis vellet eum habere, & doleat non habere. reſol. 44. n. 1. Differt eſſentialiter à contritione propter diuerſa eorum obiecta, ibid. n. 7. Supernaturalis ſine Sacramento pœnitentiæ nõ confert gratiam. reſol. 45. n. 5. Sed abſque Sacramento tollit venialia, ſed non diſparata ab attritione. n. 8. Naturalis tantũ ſufficit cũ Sacramento ad expellenda venialia ſecundum aliquos n. 11. & 13. vſque ad finem. ſed non in caſu ſcripto in reſol. 150. n. 24. Naturalis quæ ſit? reſol. 46. n. 1. exemplificatur quatuor modis, vſque ad n. 6. Si ſit ex motiuo honeſto, & virtutis, mere tamen naturali, non pertingit ad veram attritionem. ibid. n. 9. & propterea non ſufficit etiam cum Sacramento. num. 10.

Attritio ſupernaturalis, deficiente Confeſſario, & in articulo mortis, ſufficit cum quocumque Sacramento ad expellenda mortalia, gratiamq; introducendam. reſol. 57. n. 17. An regulariter ſufficiat ad ſuſcipiendam extremam vnctionẽ, quando quis Sacramentum pœnitentiæ ex alio accidente ſuſcipere non potuit? reſol. 79. n. 7. 9. & 10. Sufficit ad ſalutem cum Sacramẽto pœnitentiæ, ſecus ſi ſit abſque propoſito cauendi à peccatis in futurum, ſi memoriæ occurrãt. reſol. 143. n. 4. Ea tamen deficiente de aliquibus venialibus, clauibus ſuppoſitis, dummodo adſit de alijs, valida eſt, & fructuoſa confeſſio. n. 8. Sed non remittuntur illa, de quibus adeſt complacentia. n. 9. In confeſſione verò mortaliũ aliàs ritè confeſſorum, non eſt de neceſſitate iteranda, dummodò non ſit retractata. ibid. n. 12. licet contrarium dicant alij. num. 14. & 15.

Attritio, ſeù contritio elicita die antecedenti in ordine ad confeſſionem, ſufficit etiam ſi abſque nouo dolore ſequatur confeſſio die ſequenti. reſol. 147. n. 4. Extra Sacramentum, licet non ſufficiat ad obtinendam gratiam, eſt tamen diſpoſitio ad eam. reſol. 171. n. 6. Ea ceſſante ante confeſſionem in ordine ad eam, vel in ipſa confeſſione, non recipitur gratia, licet ſuperueniat poſt completam abſolutionis formam. v. abſoluere. introd. n. 8. Eius definitio, & explicatio. reſol. 40 n. 1. ſine ſpe veniæ non valet, & æquiparatur attritioni Iudæ. n. 2. debet eſſe vniuerſalis de omnibus peccatis, ſicuti contritio, aliàs neutra prodeſt ad ſalutem. ibidem num. 8.

Attritionis defectu ex cauſa ignorantiæ inculpabilis non committitur nouum mortale in confeſſione. reſol. 144. n. 4. Si verò cognoſcatur nõ adeſſe, ceſſetque ignorantia, committitur ſacrilegium, ibid. n. 6. & 16. Illius intenſio, vel remiſſio prodeſt ad remiſſionem maioris, vel minoris pœnæ debitæ peccatis, quia quoad culpam, ſic remittuntur per actum remiſſum, ſicut per intẽſum, dummodò ſit vera attritio. reſol. 189. n. 5. quod procedit tàm in venialibus, quàm in mortalibus cum Sacramento. reſol. 190. in fine.

Attritum fieri contritum, & attritionem fieri cõtritionem ſunt diuerſa. reſol. 44. nu. 5. Sed num hoc procedat etiam in Sacramento extre-

ma

ma unctionis? reſol.78.n.6.

Atritus duobus modis poteſt fieri contritus. reſol. 45.n.1. Quod verificatur principaliter in ſacramento baptiſmi, & pœnitentiæ, accidentaliter autem, & ſecundariò etiam in cæteris. ibid.n. 2.

Audiens furtiuè peccata pœnitentis, dum confitetur, vel per inaduertentiam, aut quia alta voce illa proferebat, an ſygillo perſtringatur; & quid de audientibus confitentes in publico tempore peſtis, aut naufragij, & ſimilium? reſ. 178.n.9.& 10.

Aurora quando incipiat? reſ.62.n.12.

Auxiliantes, conſulentes, & fauentes in delictis eadem pœna puniuntur in foro exteriori cum principalibus. reſol. 28. num. 34 & quid in foro poli. num. 28. An idem procedat in contrahendis cenſuris? & quid in mandante? reſ.15. n.25.

Auxilium præſtans ad comburendum hæreticum, veluti per aſportationem lignorum ad locum ſupplicij eſt irregularis, ſi hoc faciat antequam mors inferatur. reſol.101. n.11.

B

Balſami mixtio in oleo Chriſmali an ſit de neceſſitate medij. vel præcepti. reſol. 37. num. 10.

Baptiſmi vnitas non tollitur per baptiſmum flaminis, & ſanguinis, ſed iſti includuntur in baptiſmo fluminis; verùm ſanguinis obtinet primum locum. v.baptiſmus. Introd.n.6. Eius definitio traditur, quæ continet omnes quatuor cauſas, efficientem ſt. materialem, formalem, & finalem. reſol.5. n.1. & 2. Eius forma, & materia fuerunt indicatæ tempore, quo Chriſtus fuit baptizatus. n.5. Eius materia proxima. vide v. materia proxima baptiſmi. Eius forma commemoratur, quæ ſeruatur in Eccleſia Catholica, in qua ſi omittatur (In) (Ego) (Amen) non per hoc vitiatur baptiſmus, nec eſt mortale, ſecùs autem de ſingulis alijs.reſol. 7.n.1.& 2.Eius miniſtri ſecundū vnā opinionē ſunt in triplici differentia.reſol.8.n.1.& 3.Eius ſuſceptor eſt omnis in corpore mortali exiſtens vtriuſque ſexus. n 9. Eſt omnibus neceſſarius de neceſſitate Sacramenti in re, vel in voto; Sāctificatis verò in vtero matris ſolùm de neceſſitate præcepti. n. 10. Sunt illius incapaces Satyri, & geniti ex femina, & bruto: quod ſi dubitetur de hoc, baptizantur ſub conditione. n.11.

Baptiſmi defectus circa fidem, vel attritionem ſuſcipientis poteſt accidere cum peccato, & ſine peccato. reſ.10. n. 5. Et ſi primo, vel ſecundo modo ſuſcipiatur an, & quando ſuum producat effectum? n.6. Eius effectus ſunt quinque commemorati. ibid. n. 1. & ſequent. Eius forma mutata per additionem, ſi non ſit contraria fidei valet, firmo tamen manente ſenſu verborum formæ. reſol. 167. n.14. dummodo additio ſit breuis. ibid. n. 15. Illo iterato ex ignorātia facti an contrahatur irregularitas, & quid ſi ſit iteratus ſub cōditione? reſ. 103. n.4. Supponitur in eo, qui eſt natus ex parentibus Chriſtianis, & inter eos educatus; ideoq; non eſt rebaptizandus, niſi euidenter appareat non eſſe baptizatum.n.5. Si recipiatur ab hæretico, contrahitur irregularitas, niſi hoc actū fuerit in infantili ætate, & factus maior, ab Eccleſia, cui ſponte acceſſit, fuerit receptus. ibid. n.7. Pœna quæ ſit ob eius iterationem? n. 1. 2.& 3. An validus ſit, ſi infans proijciatur in flumen, vel puteum, aut alium locum ſimilem, etiam intentione, & forma adhibitis? reſol.6 n.16. & 17.

Baptiſmum ſuſcipiens ſine mortali, ſed cum complacentia venialis obtinet totalem effectum eius, excepto quod illud veniale placitum non remittitur. reſ.10. n. 9. Illum ſuſcipientibus, ſi ſint adulti, eſt omnino neceſſaria attritio ad fructum Sacramenti, ſed non confeſſio peccatorum; nec ſunt imponendæ opera ſatisfactoria, cum ſufficiant attritio, fides, & intentio. reſol.10.n.10.& 11. Si verè non habent, niſi originale peccatum, non eſt neceſſaria attritio, ſed ſufficiunt fides, intentio, & propoſitum ſeruandi legem Dei. ibid.n.13. Eum recipiētes conſequuntur remiſſionem culpæ, & pœnæ, & peccatorum omnium ante baptiſmum commiſſorum, ſed ſi furtum commiſerunt, vel famam alicui abſtulerunt, tenentur ad reſtitutionem, ſi poſſunt, ſed nullo modo eximuntur à pœnis corporalibus in foro exteriori ſtatutis pro delictis commiſſis. reſol. 11.num. 15. Eundem fictè recipiens recipit characterem, ſed non gratiam, niſi recedente fictione. reſol. 160. n.20.

Baptiſmus eſt nomen græcum, & ſignificat omne ablutionis genus, ſed ſtrictè ſumitur pro ſacramento baptiſmi. v. baptiſmus. introd. n.1. flaminis eſt vera contritio cum propoſito ſuſcipiendi baptiſmum aqua data opportunitate, tribuitque remiſſionem peccatorum originalis, & actualium. ibid.n.2. ſed nec iſte, nec ſanguinis dicuntur ſacramenta, nec imprimunt characterem. n. 5. Eſt vnus, ſed metaphoricè dicitur triplex, flaminis, ſt. fluminis, & ſanguinis.ibid.n.1. Sāguinis, et fluminis in aliqui-bus

bus conueniunt, & in aliquibus diſconueniunt, ſed quid de baptizatis baptiſmo f.aminis? ib d num. 7. quibus tamen non conceditur Eccleſiaſtica ſepultura. ibidem num. 9.

Baptiſmus facit baptizatum filium Dei adoptiuũ, fuit inſtitutus tempore quo Chriſtus fuit baptizatus in Iordane à S. Ioanne, ſed non obligauit vſque ad reſurrectionem eius, quando fuit publicatus. reſol. 5. n. 3. 4. & 5. Eſt neceſſarius neceſſitate Sacramenti in re, vel in voto; ſufficit ad ſalutem in voto, ſi mors interueniat; ſed ſi periculum euaſerit, neceſſarius eſt baptiſmus in re. n. 11. & 12. infantium non debet differri; ſed quamprimum fieri, licet aliqui velint poſſe protelari vſque ad menſem nu 13. Adultorum eſt differẽdus ex aliquibus cauſis, niſi videantur perfecte in fide inſtructi, aut periculum interuenerit mortis, obſidionis, perſequutionis, vel naufragÿ. n. 14. & 15. Non obligat infideles, ſi de eo nullam notitiam habuerunt. ibid. n. 16.

Baptiſmus B. M. Virginis, quo tempore fuerit ſequutus, & quam gratiam in illo receperit? vide Maria Virgo. Apoſtolorum. vide Apoſtoli fuerunt. In Vino, Ceruiſia, lacte, vel in quibuſcumque liquoribus hèrbarum; florum, aut arborum, vel à vitibus manantibus, ſeù in ſudore, ſputo, vrina, vel lacrymis eſt inualidus, etiam in neceſſitate, peccatque mortaliter in his baptizans. reſol. 6. n. 4. Factus cũ materia dubia in caſu neceſſitatis eſt repetẽdus ſub conditione, euaſo periculo. n. 5. Ille in igne commemoratus apud Matth. cap. 3. qualis ſit, & quomodo intelligatur. reſol. 6. n. 6. Poteſt fieri vnica ablutione, omiſſa trina, niſi aliter ſit intentio baptizantis, ſed regulariter eſt ſeruãdus Eccleſia ritus, aliàs peccatum committitur. ibid. nu. 10. Eſt regulariter faciendus in capite, ſed quare? Non requiritur autem vt ſordes capitis auferantur, quia per eum mundatur anima, non corpus. Poteſt in caſu neceſſitatis perfici, etiam in vna gutta aquæ fluentis per aliquam partem corporis, ſecundum aliquos. n. 11. & 12.

Baptiſmus in veſtibus, aut pileo, capillis, vel in ſecundina infantis, aut in corio, intra quod incluſus immergatur, ſi in caſu neceſſitatis nõ poſſit in alia parte fieri, veriſimile eſt, quod valeat, ſed repetendus eſt ſub conditione periculo tranſacto. reſol. 6. n. 13. In pede, vel digito, vel alia parte corporis, capite excepto, ſi fuerit factus tempore neceſſitatis, tutius eſt euaſo periculo repeti ſub conditione, licet aliqui negent, quia anima eſt in qualibet parte corporis, ſed nequit fieri in vtero matris, mortua tamen, viua prole, poteſt ſecari, extrahi puer, & baptizari. ibidem num. 14. & 15. Collatus alicui putato maſculo, qui erat femina, vel è contra, valet, ſed mutatur nomen, quod fieri poteſt etiam de cognomine, fraude ceſſante. reſol. 7. n. 7. & 11. Factus in nominibus Patris, & Filÿ, & Spiritus S. eſt inualidus, ſecùs ſi diceretur in nomine Patris, in nomine Filÿ, & in nomine Spiritus S. reſol. 7. num. 12. Sub hac forma, ego te baptizo cum Patre, cum Filio, & cum Spiritu S. eſt inualidus. ibid. num. 13. Si fiat à laico. Vide baptizans extra neceſſitatem. Poteſt fieri tàm ab Angelis; quàm ab animabus beatis ſecundum ſupernaturalem Dei ordinationem. reſol. 8. n. 8. Ritè collatus, nunquam poteſt repeti ſub pœna excommunicationis, & irregularitatis, imò de iure ciuili eſt pœna mortis, ſi verò probabiliter dubitetur de eius validitate, cõfertur ſub conditione, & ceſſant pœnæ. n. 16.

Baptiſmus communis filÿ, vel alterius coniugis, ſi fiat à patre, vel matre in caſu neceſſitatis, nulla inter eos contrahitur cognatio ſpiritualis, & propterea non impeditur debiti redditio, vel petitio. reſol. 8. n. 18. & 19. vbi hoc limitatur, ſi alteruter fungeretur officio Patrini. An conferendus ſit monſtro nato cum duobus capitibus, vel pectoribus? reſol. 8. num. 12. Poteſt conferri filÿs Iudæorum, vel aliorum infideliũ, ſi habent vſum rationis, baptizarique volunt. reſ. 9. n. 1. ſecùs ſi ſint infantes parentibus inuitis. ibid. n. 2. Sed in articulo mortis etiam parentibus inuitis. nu. 4. Omni vero tempore filÿs hæreticorum inuitis parentibus, qui compelluntur ad fidem in baptiſmo receptam ſeruandam. n. 5.

Baptiſmus eſt conferendus infanti, habenti matrẽ fidelem, licet patrem infidelem, vel e contra, non autem ſi vterque ſit infidelis, quamuis pe erent baptizari infantem. reſol. 9. n. 6. Poteſt etiam conferri filÿs ſeruorum exiſtentium in poteſtate dominorum, etiam inuitis parentibus infidelibus, ſed non liberantur propterea à poteſtate dominorum, ſicuti à diabolica n 8. Infantium nullam requiris diſpoſitionem reſ. 10. n. 1. Adultorum autem triplicem ex parte ipſorum, vt ſuſcipiatur cum gratia; fidem ſt. intentionem, & attritionem. n. 2. Verum confertur, & ſuſcipitur valide etiam ſine fide, ſed abſque effectu gratiæ. ibidem num. 3.

Baptiſmus debet conferri furioſis, vel dormientibus, ſi ante furorem, vel ſomnum habuerũt voluntatem baptizandi, imò etiam ligari, ſi reſiſterent, ſecùs verò ſi antea contradixerint,

vel

vel nullam voluntatem illum recipiẽdi habuerint. Confertur tamen furioſis à natiuitate eodẽ modo, quo pueris, qui baptizantur in fide Eccleſiæ. reſ.10. n.14. & 15. Eſt tamen dandus ſub conditione, ſi dubitetur, an illum petierint ante furorem, vel non. ibid. n.17. Confert infantibus æqualem gratiam, adultis verò iuxta eorum minorem, vel maiorem charitatem reſol.11. n.4. licet ſufficiens ſit ad tollendas pænalitates huius vitæ, non tamen eas tollit in præſenti vita, ſed in reſurrectione. reſ.11. n.6. Eſt dandus ſub conditione infantibus repertis in quolibet loco, niſi aliquam ſchedulam collo appensã de collato baptiſmo haberent. n.9.

Baptiſmus *dimittit crimina non ſoluit coniugia. num. 12.*

Baptiſmus *ſicut & confirmatio requirunt de neceſſitate præcepti ſuſcipientem, & tenentem, vltra baptizantem, & confirmantem, nec poſſunt pluſquam vnus, & vna ſuſcipere, vel tenere. reſol.36. n. 19. Ille in voto tunc ſolũ ſufficit, quando ceſſat commoditas eum recipiendi in re. reſol. 49. n. 7. Quantumuis in peccatis receptus, eſt validus, ſed caret effectu, donec fictio remoueatur. reſol. 144. n. 28. In nomine Chriſti verum ſit validus? reſol.167. n.25. & 26. cætera. vide v. forma baptiſmi, & baptiſmi forma.*

Baptizans *extra neceſſitatem, ſi non ſit Epiſcopus, vel Parochus proprius fit irregularis, niſi ſit ſacerdos, qui ſolùm peccat. reſol.8. n.6. Filiũ communem, vel alterius coniugis extra caſũ neceſſitatis, non ſeparatur, ſed peccat mortaliter, & fit irregularis. reſol. 8. n.20. & 21, Verum non contrahit cognationem ſpiritualẽ, niſi hoc fiat ante contractum matrimonium, quia tunc impedit contrahendum, & dirimit contractum. ibib. n. 22.*

Baptizans, *& baptizatus ſine recta fide peccant mortaliter, & propterea ſi miniſtro fideli conſtaret de fictione ſuſcipientis non deberet eum baptizare? reſol. 10. num.4.*

Baptizans *proprium filium, aut filiaſtrum, vel in confirmatione tenens, an & quando amittat ius petendi, vel etiam reddendi debitum? reſ. 111. n.u22. Sed quid ſi hoc fecit ex neceſſitate, vel ex ignorantia, aut dolo? reſol.114. n.7. cætera vide v. cognatio ſpiritualis.*

Baptizans *in mortali in caſu neceſſitatis, etiam ſi ſit ſacerdos, aliud mortale non committit, ſicuti nec quilibet ſæcularis; ſecùs quando ſacerdos extra neceſſitatem baptizat ſolemniter. reſol. 168. n.10.*

Baptizare *non poteſt quis ſe ipſum, ſed ſi ſe immergendo in aquam diceret. ego me baptizo, & cæt. moreretur, praua intentione baptizandi ſaluaretur propter fidem* Sacramenti. *reſol.7. n.3. & 4.*

Baptizare, *vel de ſacro fonte leuare æquiparãtur circa cognationem ſpiritualem, ſed an idem ſit extra caſum neceſſitatis? reſol. 8. num. 17.*

Baptizare *poſſunt monachi, non autem de ſacro fõte leuare. reſ.11. n.10. & an poſſit Diaconus ſolemniter de licentia Ordinarÿ? reſol.8. n.2. ſicut poteſt in caſu neceſſitatis Euchariſtiam miniſtrare. reſol 59. n.4.*

Baptizari *non poteſt vnus à duobus, quorum alter eſſet mutus, alter ſine manibus: ſed an poſſit à duobus non mutis, neque manibus carentibus, ſed ſolùm de iuriſdictione altercantibus. reſol.7. n.5. & 6.*

Baptizatus *coacte, & ſemper contradicens, nec rem, nec characterem recipit* Sacramẽti, *ſi verò terroribus, & ſupplicÿs motus ſpontè baptizatur, ſed ad euadendum aliquod damnum, recipit characterem, & cogendus eſt ad fidem ſeruandam. reſol.9. n.7.*

Bello *exiſtente inter* Principes *non recognoſcentes ſuperiorem, ſi ſunt chriſtiani, ſeruatur, quod milites ibi capti non fiunt ſerui, nec vendi poſſunt, ſicuti capti in bello cũ Turcis, vel alÿs infidelibus. reſ.9. n.10.*

Beneficia, *vel penſiones ſi conferantur excommunicato, an valida ſit collatio? reſol.70. n.1. & quid ſi eſſet toleratus? n.3. quid ſi excommunicatio erat iniuſta, vel nulla? n. 4. & quid ſi poſt collationẽ ſequuta ſit abſolutio? n.7. Illa, ſicut dignitates nequeũt conferri irregulari v. irregularitas. introd. n.14.*

Beneficiarius *omittens diuinũ officiũ, ſi non ſit in ſacris, vnum peccatũ committit, & tenetur ad fructuũ reſtitutionem, ſi verò in ſacris duo, tamquam peccans contra duas virtutes; iuſtitiam ſt. & Religionem. reſol.27. n.10. Si ſolũ erat clericus, an teneatur poſtquam fuit exutus habitu clericali recitare diuinũ officiũ? reſ. 48. n. 19. Si antequam excommunicationem contraheret, aſſignauit fructus beneficÿ ſuo creditori, an iſte illos retinere iure poſſit? reſ. 71. n.5. Si eſt excommunicatus, cui debeantur fructus; tàm ſi tempore collationis erat excõmunicatus, quàm ſi poſtea in illam incidat? & quid ſi excommunicatio erat iniuſta? reſol. 71. n.3. & 4. & ſi eſt pauper, an poſſit ex illis ſaltẽ ali, & quid de penſionibus, aut diſtributionibus quotidianis, vel bonis patrimonialibus, etiam ad titulum clericatus habitis? n. 6. & 7. Et an de illis, ſi ſuperſint, teneatur*

de iuſtitia eleemoſynas tribuere pauperibus? reſol.109. n.41.*in fine*.

Beneficiorum permutatio inter excommunicatos, vel alterum illorum nulla eſt reſ.70. n.8.

Beneficium ſi ignoranter conferatur excommunicato, poterit Epiſcopus idem, qui illud contulit, ſequuta abſolutione diſpeuſare, vt poſſit licitè retineri, ſi verò ſcienter nequaquam, ſed ſolus Pontifex. reſol.70.n.19.& 20. *Illud habens excommunicatus, vel in ſacris, aut Religioſus exiſtens, tenetur priuatim recitare officium diuinum, ſed non poteſt aſſociatus cũ alio.* reſol.74. n.7. *Illud habens in aliena diœceſi, & in alia domicilium, poteſt ab illo, vel ab iſto Epiſcopo ordinari; ſed ſi ſuſcepit vnum ordinem ab vno, an poſſit variando ſumere alios ab altero?* reſol. 138. n.13. *Item ſi illud nouiter fundauit in aliena diœceſi in fraudem Epiſcopi domicilij, nec tranſcẽdat annuos duos aureos, an poſſit ab illo beneficij ordinari?* n. 12. *& quid ex cauſa familiaritatis.* reſ.138. n. 16.

Bigamia contrahitur etiam ſi ante baptiſmum accipiatur vna vxor, & poſt baptiſmum altera, & irregularitas ex illa proueniens non tollitur per baptiſmum, ſicuti cæteræ ex quibuſcumque delictis, reſol. 11. n. 13. *Non eſt peccatum.*ibid. num.15. *Multis modis contrahitur, & irregularitatem inducit.* reſol. 100. n. 1. *Sed in lege veteri non contrahebatur.* n.6. *Eſt triplex vera, interpetratiua, & ſimilitudinaria.* n.7. & ſeq. *Quæcumque poteſt à Pontifice tolli ad omnes ordines ſuſcipiendos.* n. 11. *licet videatur de iure diuino ſecundum Apoſt. qui explicatur.*n.12. *Non contrahitur à cognoſcente plures mulieres, ſed non in figura matrimonij, ſecùs ſi vnam tantùm in figura matrimonij, quæ tamen fuit prius, vel poſtea ab alio cognita, ſiue in figura, ſiue extra figuram matrimonij, & quæ ſit ratio differentiæ?* reſol.100.n.2.3. & 4.

Blaſphemans realiter, vel verbaliter ſuper ijs, quæ ſunt circa fidem, idem pertinaciter ſentiens in intellectu eſt hæreticus: vtrumque exemplificatur, ſed pro priori eſt pæna mortis in foro exteriori, reſol. 82. n. 6. & 7.

Blaſphemiæ, vel cogitationes de peccatis committendis in Eccleſia an ſint circumſtantiæ aggrauantes, vel diuerſæ ſpeciei? reſol. 26. nu. 24.

Bona eccleſiaſtica, ſiue beneficia, aut penſiones, vel præbendæ ſi ſuperſunt ea poſſidenti an teneatur pauperibus tribuere? reſ.199.n.41. *in fine*.

Bona fides in quo conſiſtat, & an ſatis ſit exiſtenti in mortali oblito ad acquirendam gratiam, reſol.57.n.6. *Quomodo intelligatur, vt poſſit Epiſcopus diſpenſare, quando matrimonium fuit cum alterutra contractum, ſed cum impedimentis dirimentibus?* reſol. 121. n.18. *Ex quibus cognoſci poſſit, ſi ſit in pænitẽte?* reſol.122.n.7.

Bona opera ſi fiant in ſtatu mortalis pro animabus Purgatorij, an illis proſint, vel etiam ſibi ipſis? reſol. 153. n. 4. *Si fiant ob vanam gloriam an ſit mortale, vel veniale.* reſ.161. n.5. *Si in ſtatu mortalis non proſunt ad vitã æternam, ſed ad diſpoſitionem ad gratiam, & ad conſequenda temporalia, pænamque gehenna minuendam.* reſ.170. n.8. & 9.

Bona antiqua prohibita alienari virtute conſuetudinis Neap. an poſſint alienari per vltimum ſucceſſorem in præiudicium ſororis? reſol.202. num. 10.

Bonum Religionis, & commune eſt etiam cum periculo vitæ cuſtodiendum, quia eſt de iure naturali, & diuino. reſol.18. n. 8.

Bonorum propriorum potius eſt ſufferenda iactura, quam mortaliter peccare, & hoc eſt in præcepto. reſol. 4. nu. 9. *imo nec venialiter quamuis ob metum mortis.* reſ.68.n.20.

Bonorum conſeruandorum cauſa in familia à teſtatore expreſſa an operetur excluſionem feminarum in fideicommiſſo? reſ. 202.n.7.

Bonum opus tria continet. vide opus bonum.

Bonus quiſque præſumitur donec probetur malus. reſol.14 n. 17.

Brodium carnium, vel piſcium, herbarum, & ſimilium, eſt materia ſufficiens baptiſmi. vide lixinium, brodium.

Bruci, ſeu locuſtæ. vide animalia irrationalia. *An poſſint excommunicari,* reſol.86. n.11.

Bulla vltima Vrb. VIII. refertur, in qua ſibi reſeruat diſpenſationem voti de non ambiendo priuatiuè ad omnes alios. reſol. 199. nu. 20. *ſed probatur non impedire commutationem.* ibidem.

C

Cadauer excommunicati ſi aſportetur ad Eccleſiam, dum ſacerdos celebrat, num poſſit miſſam complere, eo non obſtante? reſol. 74. n. 11. *Si tamen ſcienter, vel ignoranter fuerit ſepultum in loco ſacro, debet exhumari, & proyci, ſi diſcerni poſſit ab alijs cadaueribus, aliàs minimè, & poſt exhumationem, eſt Eccleſia reconcilianda, ante quam reconciliationem ſi quis ibi celebrat, peccat grauiter.* ibid. n.13. & 14.

Calix, & patena debent eſſe aurea, vel argentea,

&

& ob paupertatem ſtamnea, non tamen de alia materia, & celebrans in alys vaſibus puniter. reſol. 133. num. 17. Debent omnino conſecrari ab Epiſcopo; nec poſtea poſſunt à feminis tangi, imò nec à Clericis prima tonſuræ, & an tangentes peccent mortaliter, vel venialiter. ibid.n. 18. & 19. Quibus modis cõſecrationem amittant. ibid.n.21. Cætera vide v. Patena, & Calix.

Capitula matrimonialia. vide ſponſæ abſentis ſcientia.

Capitulum ſede vacante habet eandem poteſtatẽ, quam habebat Epiſcopus, donec eligatur Vicarius Capitularis, ad quem deuoluitur iurisdictio. reſol. 13. n. 6. Si infra annum à die vacationis concedit dimiſſorias, eſt interdictum cum limitatione. reſol. 94. n. 12. Poteſt tamen diſpenſare in votis, ſicut poterat Epiſcopus. reſol. 196 n. 31. in fine.

Cappellani tenentur ſub mortali celebrare in ſuis cappellis iuxta ſtatuta in fundatione, ſiue per ſe, ſiue per alios, ac etiam ad fructuũ reſtitutionem pro tempore ceſſationis. reſol. 130. nu. 4. Sed an excuſentur ex cauſa infirmitatis. ibid. n. 5. vbi etiam ſi ſunt obligati quotidie celebrare, an poſſint ſemel in hebdomada ſacrum omittere, vel pro alijs, accepto altero ſtipendio celebrare. Poſſunt aliquando anticipatè dicere miſſas iuxta conuentionem in fundatione cappellæ, ſed non poſſunt illas poſtponere. ibidem num. 18. Diſtribuentes miſſas iuxta onus cappellaniæ, num poſſint minorem eleemoſynã tradere ſacerdotibus, quã ſunt redditus Cappellæ, illo pluri ſibi retento? reſol. 131. nu. 8. Sed an iſta permittantur ſacerdotibus, ordinarys? vide ibidem num. 6. & v. ſacerdos.

Capti in bello. vide ſerui fiunt.

Carceratus excuſatur ab audienda miſſa, nec tenetur eam audire in oratorio domus propriæ, ſi ſtipendium eſt dandum ſacerdoti celebraturo. reſol. 135. nu. 15. & quid de cuſtodibus carcerum. n. 17.

Cardinalem occidens eſt excommunicatus in bulla cænæ, & committit crimen læſæ Maieſtatis vltra alias pœnas. reſol. 16. n. 30. quamuis eũ percutiat tantùm, vel hoſtiliter inſequatur. reſ. 69. n. 16. Si non ſit Epiſcopus non habet poteſtatem diſpenſandi in votis, neque commutandi ſecundum Suar. reſol. 201. n. 15.

Charitatis actus. vide actus fidei.

Caro, vel ſanguis, aut puer ſi appareat in ſacramento Euchariſtiæ, an ſit ibi Chriſtus? reſ. 66. n. 11. & 13.

Caſtrati. vide ſpadones.

Caſus reſeruati ab Epiſcopo num deſinant eſſe tales eo mortuo? reſol. 20. n. 11. Poſſunt relaxari à Confeſſario alterius Diœceſis, vbi non ſunt reſeruati fraude ceſſante. reſol. 20. n. 25. Si fuerint à Confeſſario relaxati abſque poteſtate ex errore, vel ignorantia, aut dolo ipſius, vel pœnitentis, aut vtriuſque an valida ſit confeſſio, & quid ſi per obliuionem, vel inaduertentiam? reſol. 20. n. 29.

Caſus Pontifici reſeruati poſt Trident. & extra contentos in bulla cænæ, an poſſint relaxari ab Epiſcopis, vel à Prælatis Regularibus ſuis ſubditis? reſol. 21. n. 11. & 15. Poſſunt tamẽ omnibus relaxari a quocumque ſacerdote in articulo mortis abſque neceſſitate de ſe præſẽtando coram eo, ſi conualuerit; ſed quid ſi illis erat annexa cenſura? reſ. 22. n 7.

Cauſæ multæ referuntur ex quibus & earum ſingulis poteſt fieri commutatio, vel diminutio prioris pœnitentiæ ſacramentalis, etiam pro caſibus reſeruatis. reſ. 153. n. 13.

Cæcus ſacerdos an poſſit conſecrare? reſol. 53. num. 27.

Celebrans. vide ſacerdos ſi poſt ſumptionem.

Celebrans ſcienter coram excommunicato vitando, non eſt irregularis, ſed peccat grauiter, aliaſque pœnas incurrit, non ſic coram tolerato reſol. 74. n. 8 In vaſculis non conſecratis, quamuis aureis, vel argenteis, quã pœna puniatur. reſol. 133, n. 20. De illorum conſecratione, execratione, & alijs. v. Patena, & calix. Si ſuperueniat cadauer excommunicati, an poſſit miſſam complere. reſol. 74. nu. 13. & 14.

Celebrantes, vel celebrare facientes ſcienter in locis interdictis, niſi ſecundum conceſſionem Bonifacy, vel excommunicatos, aut interdictos ad diuina, vel ſepulturam admittentes ſunt interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, & irregulares. reſol. 94. n. 14.

Celebrare an liceat omnibus ſacerdotibus in die Iouis ſancti, tàm publice, quàm ſecretè. reſol. 62. n. 7. & num feria 6. & 7. eiuſdem hebdommadæ ſanctæ? ibid. nu. 6. An extra hos dies liceat in priuatis domibus cum licentia Epiſcopi, vel alijs in locis abſque eius venia. reſol. 62. n. 13. & 24. Et an Regularibus itinerantibus in Campanea, vel in domibus priuatis abſque Papæ licentia? reſol. 62. n. 27.

Celebrare in multis caſibus, vel communicare quis poteſt omiſſa confeſſione, licet ſit in mortali, & primò ratione ſcandali vitandi, eſt tamen neceſſaria contritio. reſol. 63. n. 1. 2. 8. & 9. Qui ex debito tenetur quotidiè, an poſſit ſemel in hebdomada ſacrum omittere, vel

pro

pro alÿs illud ſtipendio accepto offerre. reſol. 130. n. 5. cætera vide v. miſſa.

Cenſoria dignitas adhuc durat in Republica Veneta. v. cenſura. introd. n. 3.

Cenſoris officium erat olim corrigere mores ſingulorum ciuium. ibid. n. 2.

Cenſura triplici modo ſumi poteſt largiſſimè, largè, & ſtrictè, ſed quid vnoquoque modo ſumpta ſignificet? ibidem n. 8. Non omnis priuat hominem communicatione humana, & ſimilibus, ſed tantùm excommunicatio. n. 11. Eſt triplex ſuſpenſio, ſi. excommunicatio, & interdictum. reſol. 12. num. 1. Alia eſt latæ, alia ferendæ ſententiæ; ſed in dubio eſt iudicandũ ferendæ. n. 6. Quando concipitur per verba, ipſo iure, ipſo facto, vel latæ ſententiæ, quid importet? n. 9. exemplificantur. n. 10. Nequit infligi à Iudice laico, nequidem ſi eſſet Clericus coniugatus; ſed fallit in delegato Pontificis. reſol. 13. nu. 11. Contra neminem poteſt inferri in propria cauſa, ſecùs verò ſi inferatur pro defenſione perſonæ. reſol. 13. n. 23. Ab Epiſcopo generaliter indicta an ipſe contraueniens, eã incurrat? ibid. nu. 26. Grauis non poteſt inferri, niſi pro mortali culpa, ſed quid de leui? reſol. 14. n. 2.

Cenſura nulla inferri poteſt ob peccatum internum. reſol. 14. n. 8. Non incurritur, niſi effectu, propter quem eſt inflicta, totaliter completo. ibid. n. 10. Non poteſt inferri contra ſuperiorem, vel æqualem, niſi ex Principis delegatione. reſol. 15. n. 21. Illata contra principalem an includat conſulentem, mandantẽ, vel auxiliantem. n. 25. Eſt ferenda in ſcriptis cum aliquibus alÿs ſolemnitatibus. reſol. 16. n. 1. An, & quando incurratur à Iudice, ſi ob ignorantiam malè iudicauit? reſol. 16. num. 5. Illata contra perſonam indeterminatam non tenet ratione incertitudinis. n. 7. In ea infligẽda debet inſeri cauſa, quæ debet eſſe valida, & iuſta, aliàs cenſura eſt inualida, vel iniuſta. n. 9. Inflicta poſt appellationem à monitione eſt nulla. reſol. 16. n. 15. & 20. Siue iuſta, ſiue iniuſta timenda eſt, ſecus ſi nulla, ſed omni caſu eſt procuranda abſolutio ad cautelã. n. 36. Inflicta contra aliquid facientes an includat tranſeuntes nõ ſubditos, vel ſaltem admittatur ignorantia. reſ. 17. n. 9. & 13.

Cenſura inflicta contra ſubditos, an liget eoſdem ſi quod per illam erat vetitum commiſerint extra territorium ius dicentis reſol. 17. n. 14. Ex metu extorta à ſuperiore contra aliquem an valeat? reſol. 18. n. 1. Impoſita contra aliquid agentes intrinſecè malum, an incurratur ab ÿs, qui illud egerunt ob metum cadentem in virum conſtantem? ibid. n. 7. Non incurritur ab indocto, qui in facti contingentia conſuluit doctos, & pios, qui dixerunt eam non adeſſe, licet realiter adeſſet, neque à docto ſi perquiſitis libris cum mediocri labore illam inuenire non potuit. reſol. 19. n. 23. Gratis fulminatur contra ſponſos renuentes matrimoniũ contrahere, quando præceſſerunt ſponſalia per verba de futuro. reſol. 105. n. 23. An illam poſſit infligere congregatio hominum; vti delegata à iuriſdictionem habente? reſol. 13. n. 12. Aliæ ſunt illatæ à iure, aliæ ab homine; illæ, vt plurimum perpetuæ ſunt, & vniuerſales, iſtæ vero ad tempus, & particulares. reſol. 12. n. 4. In earum inflictione quatuor cauſæ concurrũt, & quæ iſtæ ſint? reſol. 13. n. 1. Illas infligendi poteſtas, quam habent Pontifex, & alÿ, eſt de iure diuino. ibid n. 2.

Cenſuræ etymologia. v. cenſura. introd. n. 1. eius definitio. n. 9. qua non ligatur infidelis. ibid. n. 10. Latæ, vel ferendæ ſententiæ quæ ſint? ibid. n. 24.

Cenſuræ ſententia continens errorem intolerabilem eſt nulla, & non obligat in foro exteriori, neque interiori. reſol. 17. n. 1. Eius finis eſt ſalus ſpiritualis, & emendatio illius, in quem infertur. reſol. 17. n. 15. Sed eius principalis effectus eſt priuare hominem ſpiritualibus bonis; minus verò principalis eſt priuare communicatione fidelium, boniſque temporalibus. n. 18. & 20. Verum non poteſt auferre gratiam, & virtutes. n. 19. Quæ à iure infliguntur, & nemini reſeruantur, poſſunt à quocumque Confeſſario tolli in foro interno reſol. 20. n. 2. Quæ abſolutio valet etiã in externo. ibid. n. 5. ſecùs de reſeruatis. nu. 6. Sed an etiam iſta poſſint aliquando relaxari ab Epiſcopis? num. 7. regulariter non poſſunt tolli à fulminante, qui vti merus exequutor ordinis Pontificis eas fulminauit, ſed ab ipſo Pontifice, ſecus ſi vti plenarius cauſæ cognitor. n. 16. reſeruatæ in Bulla cœnæ non poſſunt relaxari per Epiſcopos iuxta decreta S. Congreg. reſol. 21. n. 4.

Cenſuræ pœna, quamuis ſit impoſita ipſo iure, vel ipſo facto, aùt nulla expectata declaratione, numquam tamen incurritur in foro exteriori, niſi prolata ſententia declaratoria. reſol. 135. n. 46. reſeruatæ, à quibus in iubilæo fuit conceſſa poteſtas abſoluendi, ſi eo elapſo quis non fecit ſe abſoluere, poteſt poſtea abſolui, ſi opera in illo ſtatuta adimpleuit tempore eiuſdem iubilæi. reſol. 197. n. 10. & vide v. votum. Poſſunt omnes tolli, tàm in confeſſione, quàm extra ab habente poteſtatem; ſed quid ſi tollendæ

ſint

INDEX.

ſint virtute iubilei ? reſ.23.n.2.

Centurio ante baptiſmum fuit repletus Spiritu S. ſed quare ? v. baptiſmus . introd.n.4.

Ceſſantibus cauſa, & ratione ceſſat effectus. reſ. 21. n. 20.

Ceſſatio à diuinis, & irregularitas non ſunt cẽſuræ ſeparatæ, ſed includuntur ſub ſuſpenſione . reſol.12. n. 2. Ab opere dicitur opus , & ideò licet in pænitentia debeat imponi opus, ſi tamen imponatur ceſſatio à peccato, dicitur impoſitum opus ; ſed non debet fieri, niſi per modum Conſilij . reſ.154. n. 6. & 7.

Character baptiſmi non cauſatur directè ex intentione baptizantis, ſed ex elemento materiali exterius adhibito . reſol. 7. n.9. Imprimitur iu anima per baptiſmum, etiam ſi collatus ſit ab hæretico, vel infideli, debita tamen intentione, materia, & forma adhibitis. reſol. 11. n.8. Imprimitur in collatione primi ordinis, qui poſtea in aliorum collatiooe vſque ad vltimum ſacerdotij dilatatur, & perficitur. reſol. 136. n. 12.

Character, & poteſtas conficiendi corpus Chriſti cum poteſtate clauium ſunt vnum , & idem per eſſentiam, ſed differunt ratione reſ. 140. num.9.

Character ordinis ſacerdotalis quid ſit, & an ſit idem cum poteſtate clauium eſſentialiter ? reſol. 162. n.7. In quibus ſacramentis imprimatur. reſol. 173. nu. 1. An in eſſentia animæ, vel in volũtate, aut in intellectu.n 2. Baptiſmi, confirmationis, & ordinis differunt inter ſe ſpecie. n. 4. Non autem ſacrorum ordinum inter ſe ; quia omnes ordinantur ad vnũ, eundemque characterem . n. 5. Confirmationis, & ordinis connexionem habent cum charactere baptiſmi ; non ſic character ordinis cum charactere confirmationis . num. 6. Semel ſuſceptus eſt indelebilis, & non amittitur etiam per hæreſim, vel ſchiſma , nec per mortem corporis. n. 9.

Charitas ordinata incipit à ſe ipſo . reſol. 175. num.5.

Chriſma conſecratur ab Epiſcopo ſolemniter, cõficitur ex oleo oliuarum, & balſamo, nec poteſt ſimplex ſacerdos illud conſecrare , ſed de licentia Pontificis conferre tantùm hoc ſacramentum. reſol. 35. n.2. Eſt conficiendum quolibet anno in die cænæ Domini, nec poteſt vetus adhiberi ſine peccato , niſi neceſſitate vrgente . n. 3. Eſt nomen græcum, & generale, ſed apud Eccleſiaſticos ſumitur pro eo tantùm, quod conficitur ab Epiſcopo.n.4. In eius confectione an de neceſſitate ſacramenti ſit miſcendus balſamus ? num. 5. 6. & 13. & tunc multæ requiruntur ſolemnitates , quarum aliæ ſunt ſubſtantiales, aliæ accidentales. reſol. 37.n.7. Eius ſalutatio, ſeù veneratio an ſit de neceſſitate Sacramenti, vel præcepti? ibid.n. 10.

Chriſtiani milites capti in bello inter Principes abſolutos non fiunt ſerui, ſicuti capti in bello cum infidelibus reſ.9.n.10.

Chriſti corpus ſi in hoſtia, vel calice appareat, aut caro, vel ſanguis, quid debeat ſacerdos facere? reſol.50.n.15. Cum anima, & diuinitate eſt ſub qualibet ſpecie ex reali concomitãtia. reſ.54.n.13. et 14. imò totũ ſub quodlibet fragmẽto. ibid. n. 17. Eius præſentia an ſit pluries repetita in hoſtia, & vino conſecratis ante diuiſionem, vel diſtributionem, ſi diſtribuere contingat? n. 18. & 19. Quando incipiat eſſe ſub ſpeciebus ſacramẽtalibus, & an antea quã proferatur forma conſecrationis vini ? reſol. 55.n.12. Item quandiù manet in ſpeciebus ſacramentalibus poſt communionẽ? nu. 13. & 15. Non poteſt videri in Sacramento à viatore, neque à Beato , vel ab Angelo naturaliter, & minùs à dæmonibus . n.18. Eſt in Sacramento cum extenſione partium in ordine ad ſe, non autem in ordine ad locum, ſed eſt modus valdè ſupernaturalis.n.21. Eius præſentia quamdiù duret in ſpeciebus ſacramentalibus , & quomodo multiplicatis actibus ſumentis ſemper augeatur gratia, etiam ex opere operato? reſol.58. n. 4.

Chriſti corpus latet realiter ſub ſpeciebus ſacramentalibus, idem de Virgine natum, cum oſſibus, & neruis, anima, & diuinitate , ſicut ſedet ad dexteram Patris . imò ſub quolibet fragmento. reſol.64. n.8. Exiſtit in cælo modo naturali, & propterea eſt ibi viſibilis, tangibis, & extenſus, ſecùs in Euchariſtia, vbi exiſtit ſacramentaliter ſub accidentibus velatus. n. 9. 10. & 11. Eſt in Euchariſtia verè , realiter , ſacramentaliter, & ſubſtantialiter , ſicuti eſt in cælo. ibid.num.12. & 17. Non eſt in ſacramento, ſicut in loco, ſed ſubſtantialiter, quod quomodò ſit explicatur . n.13. & 15. Hoſtia diuiſa, ipse non diuiditur, ſed totus manet in qualibet hoſtiæ parte, nec deſinit eſſe in cælo, eo quod ſit in terra in penè infinitis hoſtijs . n. 18. Ex tribus modis, quibus poteſt eſſe in Sacramento, in nullo poteſt eſſe, niſi per tranſubſtantiationem. n.19. Eius corpus, licet non videant in Sacramento beati oculis corporis, vident tamen oculis mentis . reſol.65. nu. 3. Eius reſurrectio fuit in Dominica. reſ.153. num. 2.

Chriſti priuilegia ſunt potius amplianda, quàm reſtringenda. reſ.58. n. 9.

Chriſtiani remigantes contra alios Chriſtianos, vide v. remigantes Chriſtiani.

*Chriſtum ore negans ex timore, vel alia cauſa, in corde autem minime, non dicitur hæreticus, ſed peccat grauiſſimè. reſol.*81. *n.*10. *an autē ſit excommunicatus, & dicatur hæreticus in foro exteriori. ibid. n.*11. *Quo menſe, die, hora, & anno ſacramentum Euchariſtiæ inſtituerit. reſol.*49. *nu.*1. *illud manducare non eſt ſolùm ſumere in Sacramento, ſed & magis in ipſum credere. n.* 10. *ſed tripliciter manducatur. n.* 11. *Communicauit Iudam cum cæteris Apoſtolis, ne eius famam prodigeret. reſol.*150. *n.*32. *Eſt totus in qualibet minima parte, ſicut in qualibet integra hoſtia. reſ.*51. *n.* 18. *Idem recipitur in Sacramento à quolibet peſſimo chriſtiano, ſicut ab optimo, ſed parit in eis diuerſos effectus. n.*19.

*Chriſtus in ſacramentis inſtituendis quicquid de præcepto mandauit, ſupponitur etiam ordinaſſe de neceſſitate medij. reſol.*52. *nu.* 3. *Dedit amplam poteſtatem ſacerdotibus conſecrandi tàm in minima, quàm in magna quantitate. reſ.*53. *n.*4. *An maneat in Sacramēto, quando aliquibus ibi apparet ſub ſpecie pueri, vel carnis, vel alio modo? reſol.* 66. *n.*5. *&* 6. *Non poteſt in propria ſpecie ibi videri. n.*9. *&* 10. *Diſcedit à ſpeciebus ſacramentalibus quotieſcumque adeò alterantur, vt ſub eis nequeat conſeruari ſubſtantia panis, & vini. nu.* 14. *Conſumptis ſpeciebus ſacramentalibus, licet deſinat ibi eſſe, non tamen mutatur de eſſe ad non eſſe. reſol.* 67. *nu.* 2. *Sed quid poſtea de eo fiat? n.*3. *& ſeqq. Quando venit ad ſpecies ſacramentales per tranſubſtantiationem, an deſcendat de cœlo? n.*9. *&* 10. *Sed quomodo ſit in ſacramento, non eſt curioſe inquirendum. ibid. n.*13.

Chriſtus per conſecrationem mittitur ad nos à Patre, & per oblationem, & ſumptionem remittitur à nobis ad Patrem. v. miſſa introd. n. 2. *Conceſſit omnem poteſtatem Apoſtolis dimittēdi peccata, & conſequenter Epiſcopis, & per eos presbyteris. reſol.*152. *n.*5.

Circuitus inutilis eſt vitandus. reſol. 204. *nu.*31.

Circumciſio initium habuit in Abraham 400. *annis ante legem ſcriptam. reſol.*165. *n.*2. *delebat peccatum originale, & per eam conferebatur gratia quoad omnes eius effectus, licet aliqui id negent. reſol.* 166. *n.* 1. *habebat tamen aliquos effectus minores, baptiſmo, qui ſtatim aperit regnum cœlorum, quod illa non faciebat. n.*3. *Eius tempore in adultis requirebatur vltra proteſtationem fidei, etiam attritio pro peccatis actualibus, ſicut hodie in baptiſmo; ſed per iſtum tollitur culpa, & omnis pœna; per illam verò tota culpa, ſed non omnis pœna. n.* 4. *Non obligabat niſi deſcendentes ab Abrahamo; ſed poterant alij eam adhibere, ſi vellent. n.*6. *Fuit neceſſaria adultis neceſſitate præcepti, non Sacramenti; infantibus verò ante rationis vſum morientibus nullo modo. ibid. n.* 7. *Si haberet locum poſt Chriſti paſſionem, introduceret ad Regnum, ſicut baptiſmus, nam per eam tollebantur peccatum originale, & actualia adultorum, non tamen omnis pœna, ſicut per baptiſmum. reſol.* 172. *n.* 10.

Circumſtantia vt accidens tribuit actioni humanæ ſpeciem accidentalem, ſed eſt extra eius ſubſtantiam. reſol. 24. *n.*3. *Eius definitio. ibid. nu.*1. *In genere attingit aliquo modo actum. ſed extrinſecè, nam ſi intrinſecè non dicitur ampliùs circumſtantia, ſed ipſa ſubſtantia. ibid. n.*4. *Quantitatis an ſit in confeſſione explicanda? nu.*12. *Temporis autem minimè etiam ſi peccatum eſſet commiſſum in die Iouis ſancti, vel ſimilium, niſi fuiſſet in contemptū feſti, vel factum eſſet opus corporale ſeruile in feſtis. reſol.*25. *n.*6. *Contra duplex præceptū, quando ſit confitenda, & quando non? nu.* 7. *Durationis temporis in aliquo peccato non eſt de neceſſitate exprimenda. ibid. n* 9. *&* 10. *Illarum numerus eſt ſeptenarius tam in foro conſcientiæ, quam exteriori, ſed an, & quando augeant, vel minuant delictum? reſol.* 24. *n.*9. *Earum omnium ſpecies ſunt quatuor, & quæ iſta ſint? reſol.* 25. *num.* 3. *Impertinentes, quæ ſint, & num eas oporteat in confeſſione exprimere? n.*4.

Circumſtantiæ peccatorum ſunt aliquid quodammodo diſtinctum ab actibus eorum. reſol. 24. *n.* 7. *ſunt veluti veſtes, & accidentia, quæ circumſtant actus noſtros. n.* 8. *Declarantur ſigillatim, ſed quæ ſint in confeſſione explicandæ, vel omittendæ? n.*10. *Item quomodo conueniant, vel differant à circumſtantijs delictorum? nu.* 11. *Extenuantes in triplici ſunt differentia, reſol.*25. *n.* 11. *& an ſint neceſſariò in confeſſione explicandæ ibid. n.*14. *Notabiliter aggrauantes intra eandem ſpeciem ſunt neceſſariò confitendæ ſecūdum vnam opinionē. reſ.*26. *n.*1. *contra. ſecūdum aliam ibid. n.* 3. *cū multis ſeqq. Sed quæ ſpeciē peccati mutant, ſunt neceſſariò explicandæ. reſol.*26. *nu.* 17. *peccatorum ſpecie diuerſorum in ſola mēte expletorum, ſunt eiuſdem ſpeciei, cuius ſunt opera externo completorum: & ideò ſunt exprimendæ. n.*20. *Mortalium comprehenduntur ſub ſigillo, ſed an poſſit Confeſſarius ge-*

ne-

neraliter uti ſcientia extra confeſſionem acquiſita? reſol.177.n.15.

Citatio, ſeù monitio an ſit ſēper neceſſaria tā in cēſuris latis a iure, quā ab homine? reſ.16.n.23.

Ciuilitas Neap. quomodo acquiratur ratione domicilij ex praxi Curiæ Arch. Neap. reſ.138.n. 11.

Ciuitas in qua fuerunt occiſi duo Epiſcopi amittit nomen Ciuitatis, & non debent ad eam amplius mitti Epiſcopi. reſol. 16. n. 29. & 33.

Ciuitas, Terra, Villa, vel Caſtrum. vide v. Ecdeſia, Ciuitas.

Claudi an ſint irregulares? reſol. 97.n.11.

Clauis ſcientiæ, & poteſtatis in quibus conſiſtat? reſol.140.n.6. An eam habeant ſacerdotes indocti, & an differant inter ſe? num. 9. Eius nomen eſt metaphoricum quoad iuriſdictionem ſacerdotis .n.7.

Clauis Eccleſiæ eſt triplex, nempe ordinis, ſeù poteſtatis, iuriſdictionis, & ſcientiæ. reſol.162. n.6. Hæc eſt authoritas tributa ad actus ſciētiæ exercendos, & differt à ſcientia, quæ eſt habitus, & uti talis conferri nequit. num. 8. tàm poteſtatis, ſeù iuriſdictionis, licet conferatur in ordinis ſacerdotalis collatione, non tamen rectè exercetur abſque ſcientia.n.9.

Clauſula, rebus in eodem ſtatu permanentibus, ſemper, & in quocumque contractu intelligitur appoſita, quamuis non apponatur. reſol. 153.nu. 17. Codicillaris ex quibus cenſeatur appoſita in diſpoſitione, quamuis expreſsè appoſita non ſit. reſol. 204.n.26. & 27.

Clauſulæ apponi ſolitæ in inſtrumentis, ſi per notarium omittantur, habentur pro appoſitis. reſol.203. n. 24.

Clericatus non eſt ordo, ſed præparatio ad ordines. reſol.138.n.4. Ille ſeù prima tonſura fuit inſtituta à D. Petro cum corona in capite in memoriam coronæ ſpineæ Saluatoris. reſol.137. n. 2. An ſi Epiſcopus domicilij nolit eam concedere, poſſit quis ad redimendam vexationē fundare beneficium in aliena diæceſi, etiam ſi non tranſcenderet reditum duorum aureorum, & ab Epiſcopo beneficij eam ſuſcipere, ac etiā ſacros ordines? reſol. 138. n.12. Item an oriundus ex certa diæceſi habens in alia domicilium, & in alia beneficium poſſit à quo velit primā tōſurā, vel ordines ſuſcipere? ibid.n.13.

Clerici arma portantes, vel aliàs facinoroſi, ſi capiuntur à Iudice ſeculari cum magna difficultate, & temporis lapſu, remittuntur ad Eccleſiaſticum. reſol.14.n.5.

Clerici, & Regulares ſacris initiati interdictum ſcienter violantes peccant mortaliter, ſunt irregulares, & illi ſpoliantur beneficijs, ſi quæ habent, iſti verò in arctioribus monaſterijs detruduntur. reſol.95.nu.5. & ſi illud viderint obſeruari ab Eccleſia matrice, & ipſi non obſeruant ſunt etiam excommunicati.n.6. Qui verò ſeruauerunt interdictum, nec cauſam illi dederunt, non prohibetur eis eccleſiaſtica ſepultura, dummodo non ſint generaliter, nec ſpecialiter interdicti. reſol.93.n.9.

Clericum percutiens eſt ipſo facto excommunicatus. reſol.12. n.7. ac etiam mandans, & ambo ſunt à Pontifice abſoluendi. reſol.15. num.32. Enormibus ſe immiſcens, poteſt priuari Clericatu, ſed an requiratur trina monitio ante ſententiam? reſol.16.num. 21. Primæ tonſuræ an ſit degradandus in caſibus talem pœnā merentibus, vel abſque degradatione conſignandus Curiæ ſeculari? reſ.47. n.13. An poſſit abſoluere in artic. mortis, ſaltem a cenſuris reſol.22. n. 15. Non poteſt communicare ſe ipſum etiam in eod. artic. licet deſit omnino miniſter. reſ.59.n.5. In ſacris degradatus an poſſit reſtitui ab alio, quàm à Pontifice. reſol. 47. n. 17. Qui habet penſionem eccleſiaſticam, ſi nubit, illam amittit. reſol.70.nu. 10. Si verò non nubat, ſed laicus fiat, poteſt poſteà quando vult Clericatum reaſſumere abſque alia ſolemnitate. reſol.136.n.13.

Clerici, vel aliæ perſonæ eccleſiaſticæ an poſſint cogi ad ferendum teſtimonium in cauſis ſanguinis contra reos, vel pro reis. reſol. 102. n. 9. & 11.

Cogitationes hominum an diabolus ſcire poſſit? reſol.63. n 9.

Cognatio ſpiritualis, quæ contrahitur tàm in baptiſmo, quàm in confirmatione quot perſonas ligabat olim, & quot hodie reſol. 36. nu. 17. & 18. & reſ. 114.n.2. Contrahitur hodie per baptiſmum, & confirmationem tantùm, ſublato catechiſmi impedimento. reſol.111.nu. 12. Quid ſit? reſol. 114. n. 1. Non contrahitur inter coniuges ſuſcipientes ſimul alienum filium de baptiſmo, & ideò ſi non eſſent coniuges poſſent inſimul contrahere matrimoniū. n. 3. ſed an per ſuſcipientem infantem in baptiſmo domi priuatim adminiſtrato, ſicuti per baptizantem etiam priuatim? n.4. A quo contrahatur, quando infans baptizatur ſub conditione? n. 5. Contrahitur etiam à baptizante, vel tenente filium propriæ concubinæ.n.6. Vt contrahatur ex baptiſmo, vel confirmatione, quomodo ſe debeant patrini gerere dum iſta peragunt? ibidem n.8. Contrahitur à Patrinis in quacumque ætate ſint, dummodo vsū rationis habeant.n. 9. An contrahatur quādo quis putabat ſuſcipere, vel baptizare filium Caij, qui erat filius Titij.n.10. An poſſit contrahi

Digitized by Google

hi per Procuratorem, vel contrahatur ab ipſo? n. 11. & 12. Naturalis, & ſpiritualis parificantur. n. 13.

Cognatio legalis quid, & quotuplex ſit? reſ. 115. num. 1.

Cognationis naturalis definitio. reſol. 113. n. 1.

Coitum exordiens per actum ſodomiticum, & poſtea terminans in vaſe naturali, tenetur iſtam circumſtantiam in confeſſione explicare, reſol. 26. n. 28. Inter aſcendentes, & deſcendentes etiam bruta oderunt, de quibus referuntur exempla. reſol. 121. n. 5. Illum inſpicere hominum, & feminarum, an ſit mortale, & quid de coitu brutorum, vel de tangente iſtorum partes inhoneſtas ex curioſitate ſemen eorum videndi? resol. 125. n. 25. Cum beſtia, vel ſodomia cum propria uxore non ſolum eſt causa negationis debiti, ſed ſeparationis matrimonij quo ad thorum, tàm ex parte viri, quàm uxoris, & in utroque caſu eſt pœna mortis. reſ. 123. n. 30. Feminarum inter ſe; vide femina inter ſe coeuntes.

Collatio penſionis de re eccleſiaſtica in perſonam excommunicati non ſubſiſtit; ſi verò non ſit excommunicatus, ſed tãtùm clericus tenetur recitare officium B. M. Virginis, aliàs amittit fructus pro rata temporis. reſol. 70. num. 9.

Collatio beneficij, ſeù inſtitutio, confirmatio, & præſentatio, licet aliquo modo differant; in iure tamen canonico unum pro alio ſumitur. reſ. 70. n. 16.

Colloquia in miſſa de præcepto, ſi ſint continua, & cum ſcandalo aliorum attingunt ad mortale. reſol. 134. n. 13. Si verò interrupta, vel per paucam miſſæ partem, veniale. ibid. n. 14. & 18. cætera vide v. miſſa.

Comam nutrientes, vel arma portantes; vide arma portantes.

Comediæ intereſse an, & quando ſit peccatum? reſol 28. n. 20. præcipue in perſonis Eccleſiaſticis. reſ. 125. n. 27.

Commendatio animæ non prohibetur tempore interdicti. reſol. 93. n. 8.

Communicans cum excommunicato in crimine, eandem excommunicationem contrahit. reſol. 15. n. 33. Cum aliquo in peccato ſcienter, peccatum committis, ſi ille de eo ſit conuictus, vel confeſſus. reſol. 129. n. 6.

Communicatio priuilegiorum Regularium. vide Regularium priuilegium.

Communicatus in Paſchate, ſi poſt octo dies, vel circiter incidat in mortis periculum, non tenetur de præcepto communionem reiterare, ſed de conſilio. reſol. 62. n. 17.

Communione an poſſit quis aliqua certa die à Confeſſario priuari in pænitentiam peccatorũ? reſol. 155. n 5. Illius nomen tenet etiam Euchariſtia, ſed quare? v. Euchariſtia, introd. n. 5. An impediatur, ſi muſca, vel gutta aquæ de cælo cadens, caſualiter in os ingrediatur? reſol. 61. n. 23.

Communis error abſque alio requiſito facit ius. reſol. 163. n. 6.

Commutatio voti quid ſit? an poſſit fieri ſine iuſta cauſa, & quæ talis ſit? an differat à diſpenſatione, vel irritatione cum alijs ad materiam. vide latiſſimè. reſol. 196. & 197. eſtque commutatio permiſſa de iure diuino naturali. reſ. 199. n. 27.

Cõmutandi, vel diſpenſandi vota poteſtas, quibus de iure competat? reſ. 201. n. 16. & ſeq. Sed vide latius v. votum, ubi etiam an requiratur æqualitas materiæ?

Commutatio pœnitentiæ à Confeſſario iniunctæ, an poſſit fieri ab alio? reſ. 153. n. 12. Et quid ſi prior fuit impoſita pro caſibus reſeruatis, vel poſſit diminui? ibidem nu. 13. Et an extra confeſſionem peccatis non auditis?. num. 15. & 16.

Commutationis contractus (qui olim non dabatur) requirit æqualitatem valoris rei permutatæ ex utraque parte; idem eſt in venditione reſol. 199. n. 25.

Complex peccati non eſt manifeſtandus in confeſſione, & quid ſi alias nõ poteſt confiteri peccatum proprium? reſ. 150. à n. 1. uſque ad finem. Nõ præſumitur renunciare iuri ſuo circa obligationem ſocij de fama tegenda. ibidem n. 12. Illum reuelare in confeſſione cum intẽtione infamandi, eſt mortale. n. 12. ſi ſecus, & cum cauſa, licitum ſecundum aliquos. n. 13. & 14. quod negatur. n. 17. & 18.

Computatio graduum. vidè graduum computatio.

Conceſſo uno intelligitur conceſſum omne id, per quod peruenitur ad illud. reſol. 102. nu. 10. & reſol. 203. n 14. præcipuè ut actus magis valeat, quàm pereat. ibid. n. 15.

Concionator an poſſit obiurgare in concionibus peccata in confeſſione audita? & quid de magiſtro Nouitiorum, vel Confeſſario monialiũ? reſol. 179. n. 8.

Concubinarij notorij ſi ſint clerici, an ſint ipſo iure ſuſpenſi ab officio, & beneficio, vel veniant ſuſpendendi per ſententiam? reſol. 2. n. 6. & reſol. 188. n. 4. & quid ſi ſint Epiſcopi? n. 7. Illorum, ſeù unius ex eis ſcienter miſſam audiens, eſt excommunicatus, niſi ſint ab Eccleſia tolerati. reſol. 72. n. 9. Si ſint ſacerdotes, & ſti-

Digitized by Google

ſtipendium accipiant pro miſſis celebrandis nũ ſatisfaciant? reſol. 129. n. 11. Illi, vel uſurarij publici ſi repellantur à communione, ex quo fuit denegata abſolutio, an propterea dicatur violatum ſigillum? reſol. 177. n. 14.

Concubinatus non ſolum eſt prohibitus de iure diuino, & canonico, ſed etiam ciuili. reſol. 29. num. 20.

Concubitus cum cognata, quam probabiliter quis putabat uxorem, non eſt puniblie in foro interiori, neque exteriori. reſol. 111. n. 14.

Concupiſcentia, aliæque huius vitæ paſſibilitates sũt pœna peccati originalis: reſ. 11. n. 7. Nõ tolluntur per baptiſmũ, licet tollatur peccatũ originale. n. 18. Eſt autem illa, procliuitas animæ in inferiori parte ad appetendum ea, quæ ſunt contraria rationi. n. 19. Verũ non eſt peccatũ, ſi deſit conſensus, ſed ad peccatum inclinat. num. 20.

Conditio nulla eſt apponenda in abſolutione, niſi ſolùm quando dubitatur ex obliuione an fuerit impertita abſolutio, & de forma talis abſolutionis. reſol. 1. n. 2. De præterito quæ ſit, quæ de præſenti, & quæ de futuro? reſol. 23. n. 3. & reſol. 169. n. 7. & quid ſi ſub illis conficiantur ſacramenta? n. 8.

Conditiõ (ſi) vel (cum) eundem effectum habet. reſol. 109. n. 14. Eius variæ ſpecies enumerantur. n. 17. Item quando diſpoſitiones inter viuos, vel cauſa mortis ſub conditionibus valeant? n. 18. Quæ ſint turpes, quæ honeſtæ, quæ mixtæ, & quæ ex his infirment generaliter contractus, & legata, vel non? n. 19.

Conditio appoſita in capite præcedenti, cenſetur repetita in ſequenti, quando non eſt diuerſa ratio, & fortiùs quando viget maior. reſol. 202. n. 8. & 9.

Confabulatio, vel riſus, aut ſimiles irreuerentiæ in miſſa, ſi ſint in parte notabili impediunt præcepti ſatisfactionem. reſol. 134. n. 18.

Confeſſarij non excuſantur regulariter ob ignorantiam cenſurarum à iure inflictarum; non tamen tenentur ſcire omnes. reſol. 19 nu. 36. Eius electio eſt in poteſtate pœnitentis (excepta confeſſione annuali ab Ordinario facienda) ſed poſt electionem, ſequuta confeſſione eſt neceſſariò adimplenda pœnitentia ab eo impoſita reſol. 152. nu. 17. In confeſſione procedit, ut Iudex, ſed ſiue ſit ordinarius, ſiue arbiter, ſua ſententia ſemper eſt coactiua. num. 21. 22. & 25. Adeò quod aliqui dicunt hoc eſſe de fide, & improbabile contrarium. nu. 25. Non poſſunt extra locum ſuæ iuriſdictionis confiteri. reſol. 185. n. 10. Sed ibi etiam exteros. n. 11. An poſſint diſpenſare, vel commutare vota abſque priuilegio? reſ. 201. n. 16. An teneantur mores pœnitentium inquirere ultra peccata per ipſos confeſſa, ad finem corrigendi, & cauendi peccata futura? reſol. 185 n. 6.

Confeſſario ſatis eſt dicere, ego te abſoluo, abſque additione à peccatis tuis. v. abſoluere. introd. n. 2. ſed ex uſu Eccleſiæ adduntur alia verba poſita in rituali Rom. ibid. num. 3. Eo negante reuelaſſe peccata, & pœnitente id affirmante, cui in dubio ſit magis credendum? reſol. 182. n. 6. 7. & 8. Si fatetur extraiudicialiter illa reuelaſſe, non ſufficit, niſi ad ad inferendã torturam, qua illata, & iterum negante, eſt liberandus. ibid. nu. 11. Et quid ſi ſint plures confeſſiones extraiudiciales? nu. 12. Si verò confiteãtur iudicialiter, eſt ad pœnam ordinariam condemnandus. n. 13.

Confeſſarius an teneatur ſemper credere pœnitẽti in confeſſione? reſol. 2. n. 2. Non debet interrogare pœnitentem de illis, ad quæ non tenetur reſpondere. nu. 11. An, & quando teneatur admonere pœnitentem de matrimonio nulliter contracto, ſed laborantem ignorantia inuincibili. reſol. 122. n. 1. Et quid ſi putet monitionem non profuturam, vel adſit ſcandalum publicum? num. 2. Si videt pœnitentem male diſpoſitum poteſt eum repellere, ut magis diſpoſitus accedat. n. 3. An teneatur eum admonere, ſi errat inuincibiliter in ijs, quæ ſunt iuris naturalis, vel diuini? n. 6.

Confeſſarius ſi aduertit pœnitentem, nullum habere dolorem de peccatis, & tamen abſoluit, ſacrilegium committit. reſol. 144. n. 7. Indoctus ſi eligatur ad quid noceat? reſol. 145. num. 26. Audiẽs confeſſiones pluriũ puerorum ſimul, peccat mortaliter. reſol. 148. n. 3. poteſt tempore præcepti abſoluere mutum præbentem ſigna doloris, etiam ſi ex illis non intelligat peccata in ſpecie, dummodo ſaltem in genere, & non adſit alius Confeſſarius, qui melius intelligat. n. 16. Surdus poteſt in caſu neceſſitatis confiteri pœnitentes per nutum, vel ſcriptum cum quadam diſtinctione, eoſque abſoluere n. 18. ſi dormit, vel diſtrahitur an ſit iteranda confeſſio. n. 19.

Confeſſarius non debet concedere pœnitenti, ut adimpleat pœnitentiam per alium, niſi ex aliquibus cauſis. reſol. 153. n. 9. Verum poſſit aſſignare in pœnitentiam pœnitenti opus, aliàs ex præcepto debitum? reſol. 154. n. 11 In aliquibus caſibus poteſt non imponere pœnitentiam, vel illam minuere. reſol. 155. n. 3. & 4. Et an poſſit iniungere ne aliqua ſtatuta die communicet. nu. 7. & 8. Quando vult pœnitentiam iniungere pro animabus Purgatorij, debet mo-

nere pœnitentem, quod non ſatisfacit pro illis, & ſeipſo. n. 12. Poteſt licitè iniungere pœnitentiam ante, vel poſt abſolutionem. n. 14. Si malè abſoluit ex defectu intentionis, vel iuriſdictionis, aut alijs ex cauſis, ad quid teneatur? reſol. 156. n. 1. 4. 7. & 8. Et an, & quando peccet mortaliter, vel venialiter? nn. 10. Si per inaduertentiam dimiſit pœnitentem abſque abſolutione, an teneatur eum reuocare ad confeſſionale, vel abſoluere etiam in abſentia, reſol. 157. n. 1. Priuatus iuriſdictione, nu liter abſoluit pœnitentes. reſol. 163. n. 9. ſed quomodo intelligatur? vide n. 10. & ſeq.

Confeſſarius habens mediocrem ſcientiam, non peccat confitendo, nec Epiſcopus eum admittens. reſol. 162. n. 10. Imò indoctus in multis caſibus excuſatur. n. 16. Secùs ſi pœnitens illum data opera elegit. n. 17. & ſeq. Ordinarius nullo modo poteſt abſoluere pœnitentem à caſibus non reſeruatis, & eum remittere ad ſuperiorem pro reſeruatis. reſol. 164. n. 8. & 17. Si ſciat in confeſſione, mortem ſibi parari in ingreſſu ſyluæ, vel vinum in calice poſitum eſſe venenatum quid facere debeat? reſol. 177. nu. 5. & 6. An poſſit uti notitia confeſſionis ad liberãdum amicos à morte illis paratã? ibid. n. 7. Poteſt tuta conſcientia iurare ſe nihil ſcire de peccatis ab aliquo confeſſis, ſi cogatur ad illa manifeſtanda. num. 4.

Confeſſarius ſi dicat pœnitentem ante mortem ſibi dixiſſe, vt ſui hæredes faciant aliquam reſtitutionem, an iſti ad eam in foro exteriori obligentur? reſol. 178. n. 13 Loquens cum pœnitente de peccatis confeſſis, ſed extra confeſſionem abſque eius licentia, an dicatur fractor ſigilli? ibid. n. 15. Item quæ aliæ perſonæ ad ſigillum teneantur? vide n. 5. & 7. & per totã reſol. 178. Non poteſt regulariter vti notitia in confeſſione habita. reſol. 179. n. 1. & 2. Sed an poſſit ad externam gubernationem? nn. 3. Quid quando ceſſat periculũ reuelationis peccatorum? n. 4. Et quid quando, nec ex hoc oriretur pudor, aut confuſio pœnitentis? nn. 5. & 6. An teneatur ad ſigillum non ſolùm de peccatis pœnitentis, ſed etiam complicis ſibi in confeſſione manifeſtati? reſol. 180. n. 1. Et quid ſi habeat licentiam à pœnitente illum manifeſtandi? n. 2. & 3. An poſſit negare ſchedulam tribui ſolitam in Paſchate pœnitenti, quem nõ abſoluit, ſi ex tali negatione dubitetur de manifeſtatione ſigilli? n. 4. vſque ad n. 7. cætera. vide v. ſigillum.

Confeſſarius ſolicitans in confeſſione dicitur ſuſpectus de fide, & ideò contra eum proceditur in S. Officio. reſol. 182. n. 2. Quibus modis dicatur ſolicitare? n. 5. Item de pœnis contra ſolicitantes, n. 3. Eſt denunciandus S. Officio non ſolum quando ſolicitat pro ſe, ſed etiam pro alijs, vti leno, tamſi hoc faciat in actu confeſſionis, quàm antea, vel poſt immediatè. reſol. 183. n. 8. Et in alijs caſibus. n. 9. Vocatus à muliere in domo ſub colore confeſſionis, ſi ab ea ſolicitetur, & nolens conſentire minetur ab eadem quod accuſare ipſum velit de violẽtia, qua de cauſa conſenſit, an hoc non obſtante debeat ab eadem muliere denunciari? n. 12. 13. & 14. Quamuis per verba non ſolicitet pœnitentem in confeſſione; idem tamen eſt, ſi per ſcripturam, ſecus ſi hanc mittat ad eius domũ, vel ſimili modo. reſol. 163. n. 19. Non tenetur denunciare feminam, quæ in confeſſione ipſum ſolicitauit. ibid. n. 20. Cætera vide v. ſolicitare.

Confeſſarius ſi non reſtituit pecuniam, vel aliam rem ſibi à pœnitente traditam, cui debebatur, an iſte tutus ſit in conſcientia? reſol. 198. n. 2. An vti ſimpliciter talis habeat poteſtatem diſpenſandi, vel commutandi vota? reſol. 201. num. 16.

Confeſſio in multis caſibus poteſt eſſe mutila, præcipue ne manifeſtetur complex. reſol. 2. nn. 10. & reſol. 150. n. 1. & 7. Non eſt neceſſaria in adultis baptiſmum ſuſcipientibus, nec ſunt eis imponenda opera ſatisfactoria. reſol. 10. n. 10. Si in ea dicatur mendacium de veniali in materia partiali, eam non anullat, ſecùs ſi totali, vel in contemptum, vel cum ſcandalo etiam in materia partiali. reſol. 28. n. 3. Eſt regulariter neceſſaria pro mortalibus, ante confirmationem, licet aliqui ſentiant eſſe ſolum in conſilio. reſol. 38. n. 12. & 15. Abſque vllo dolore etiamſi fiat à non errãte in iure, neque in facto, dummodo, non animo deridendi Eccleſiam, eſt valida in ſubſtantia, non in effectu ſecundum Syluestr. quod author non admittit. reſol. 143. n. 21. Prout eſt narratio peccatorum, actus naturalis eſt. reſol. 46. num. 7.

Confeſſio ab excommunicato facta non valet abſque abſolutione à cenſuris, & Confeſſarius peccat mortaliter. reſol. 72. n. 10. & 11.

Confeſſio inualide fit cuicumque ſacerdoti non ordinario, vel delegato, vel ſublegato à poteſtatem habente, excepto mortis articulo, quãdo poteſt quicumque ſacerdos abſoluere etiam à cenſuris Pontifici reſeruatis. reſol. 140. nu. 12. In voto in caſu neceſſitatis an ſatis ſit ad ſalutem, ſi votum ſit implicitum. reſol. 143. n. 1. & 3. Si fiat de mortalibus alias ritè confeſſis, an iterum requiratur dolor de eis? n. 12.

Confeſſio informis quæ ſit, & quem ſortiatur effectum? reſol. 144. *nu.* 1.2.5. *&* 19. Ex ea *mortale non committitur, & ideo attritione ſuperueniente valida, & proficua eſt, ſecùs ſi nouum mortale interuenerit. ibidem n.*20.21. 22. *&* 26. *An autem ſuffiiat ad ſatisfaciendum præcepto Eccleſiæ. ibid.n.*29.

Confeſſio *non poteſt fieri publicè reſol.* 148. *n.* 1. 2. *&* 4. *in aliquibus tamen caſibus permittitur, ſed nemo ad hoc tenetur ſi poteſt conteri. n.* 5. 6. *&* 7. *Illius requiſita, licet* 16. *connumerentur à DD.tria tamen, vel quatuor ſunt neceſſaria ſimpliciter, c tera ad benè eſſe.n.*8. *&*9. *An poſſit fieri in ſcriptis Confeſſario præſenti. n.*21. *vel abſenti? n.*22. *Eſt facienda integraliter de omnibus peccatis regulariter. reſ.*149.*n.*1.*quod fallit in multis caſibus.n.*2. 3.7. *&* 8. *Item ad vitandum graue damnum proprium, vel proximi. reſol.* 150.*n.*1.*& ad ſeruandam famam complicis illæſam. ibidem num.*7.*& ſeq. vſque ad finem. Quæ ſequnta, licet oblita cenſeantur remiſſa prauio diligenti examine, intelligitur tamen cum tacita conditione de illis confitendis, quando in mentem venerint. reſol.*149.*n.* 10.

Confeſſio *peccatorum, vel ſaltem ſigna ſunt pars eſſentialis Sacramenti pænitentiæ. reſol.* 149. *n.*27. *An ad eam teneatur mutus, & ſurdus à natura? reſol.*148. *n.* 11. *Mulieris ſi ſit de peccato laſciuiæ, & timet propterea ſolicitari à Confeſſario, non tenetur illud in ſpecie confiteri, ſed tantùm in genere, reſol.*150. *n.*4.*&* 26. *non eſt mutilanda ob leuem timorem, vel ſuſpicionem læſionis famæ proximi, ſed quando eſt ſuſpicio cadens in virum prudentem. n.* 5. *debet ſaltem fieri ſemel in anno à ſæcularibus proprio Parocho, vel alijs de licentia ordinarij. reſol.*158.*n.*9.*aliàs excommunicantur. ibid. nu.* 12. *Extra verò annalem confeſſionẽ poſſunt à quocumque approbato ab ordinari confiteri.* o

Confeſſio *facta ob finem peccaminoſum mortalem nulla eſt. reſol.*161.*n.*1. *Sed an facta ob vanam gloriam? n.*2. *Sub verbis obſcuris ne intelligantur à Confeſſario eſt nulla ibid. n.*10. *cum propoſito non ſatisfaciendi an valeat? nu.* 11. *Et quid ſi acceptetur pænitentia, & non ſoluatur? ibid. n.* 12.13. 18. *&* 19. *facta de mortalibus vni Confeſſario, & de venialibus alteri, ne amittatur bona opinio, an ſit mortale, vel veniale? n.* 8.

Confeſſio *bona fide facta intruſo, vel ſacerdoti publice expoſito, qui exercitium iuriſdictionis non habebat, valet. reſol.* 163. *num.* 5. *&* 6. *Debet tamen pænitens patefacto errore illam iterare. ibid. n.*21. *legitimè tamen facta, non eſt de neceſsitate iterum repetenda. nu.*22. *Et qui ſic legitimè factam repetit ex eo, quia eſt à ſcrupulis vexatus, & cum nimia triſtitia, notabilique confeſſarij incommodo, pet al, multàque bona opera impedit, n.*24.*&* 25. *licet tamen ſic factam non teneatur amplius de neceſſitate repetere, pium tamen eſt hoc facere deuotionis cauſa, & cum quieta conſcientia, quia tollitur, vel dim nuitur pœna temporalis pro illis debita, & augetur gratia, ſed non debet fieri ratione ſcrupulorum. n.*26. *De reſeruatis nũ n poſſit à pænitente fieri reſeruanti, qui eum remittat inferiori pro confeſsione, & abſolutione ab alijs non reſeruatis. reſol.* 164. *n.* 1.2.3. *&* 7. *Si præcedat per multos dies, & poſtea ſequatur abſolutio valida eſt, dummodò tamen dolor præhabitus, non ſit poſtea retractatus. reſol.*168.*n* 2. *Si fiat per interpetrẽ, aut in publico in caſu neceſsitatis, vel alijs modis vt infra, an omnes audientes teneantur ad ſigillum ſacramentale? reſol.* 178. *num.* 1. *&* 2. *Illam reuelans alicui, an iſte teneatur ad ſigillum? & quid de inueniente paginã cum peccatis alterius. ibid. n.* 12. *Si nequit alio modo fieri, quam manifeſtando peccatum proximi an liceat? reſ.*150.*n.* 7. *vſque ad finem. Si ſit de ſolis venialibus an ſit neceſſaria attritio ſupernaturalis. reſol.* 45. *n.*14. *& reſol.* 150. *n.*24.

Confeſsione *ſequuta attritione prauia cum mediocri diligentia in examine non tenetur quis de actis prius ampliùs cogitare, nec confiteri in confeſsione generali, niſi de ijs, quæ poteſt iurare fuiſſe mortalia, & numquam confeſſa. reſol.* 146. *nu.*11. *Illam audiens, ſi non ſit ſacerdos, degradatur, & traditur curiæ ſæculari in ſupplicium mortis, licet non celebrauerit. reſol.*48.*n.*13.*idem ſi celebrauerit ſolum ibid. Sed ſi eam audiat furtiue, vel quocumque alio modo, dum quis alteri confitetur an ſigillo perſtringatur? reſol.*178.*n.*9.*&* 10. *Quæ ſit eius materia. v. Pænitentia introd. n.*1. *Eius integritas eſt de iure diuino, ſed damnum inferre proximo per manifeſtationem ſui peccati eſt prohibitum de iure naturali, quod præfertur. reſol.* 150. *n.* 1. *& ſeq. Formalis, quamuis non materialis ſufficit in aliquibus caſibus. n.*2.

Confeſsionis *præceptum eſt diuinum, ſed ab Eccleſia ordinatum tempus implendi. reſol.* 151. *n.*3. *Si fiat nulliter, & ſequatur abſolutio, an ſatisfiat præcepto Eccleſiæ, vel diuino? n.*4.

Con-

Confeſsio iudicialis in cauſa ciuili cum qualitate an poſſit pro parte acceptari, & pro parte reijci? reſol.2.nu.2.& quid in criminali?n.3.

Confeſsio in tortura, illata non præcedentibus indicijs, nulla eſt, etiam ſi poſtea illa ſuperuenerint, quamuis ageretur de crimine læſæ Maieſtatis. reſol.87.n.5. Extraiudicialis quomodo debeat eſſe, vt faciat indicium, & quot teſtibus non ſingularibus comprobanda? ibidem nu.17.

Confirmans chriſmate veteri: anni st. antecedentis, validè confirmat, ſed peccat. reſol. 37. num.11.

Confirmatio facta à ſuperiore quid operetur? v. confirmatio, introd. n.1. Non firmat actum præcedentem ſi eſt nullus, ſed ſolum conſeruat illum, ſi valet. reſol.199. n.14. Canonica fit per Epiſcopos in beneficijs eccleſiaſticis. ibid.introd. nu. 8. ſed prout eſt Sacramentum meritò hoc nomen obtinet n.9. & 10. Eius definitio.n. 11. Fuit à Chriſto inſtituta. n. 12. Quo tempore?n. 13. Non debet conferri infantibus rationis vſu carentibus. reſol.36.n.2. Si in illa aliqua cæremoniæ omittantur, non ſunt in præcepto, ſed in conſilio. nu. 3. Eſt ſumenda ad maiorem perfectionem, & gloriam conſequendam, etiam per pueros, ſaltem in articulo mortis, ſed non eſt neceſſaria ad ſalutem citra contemptum. n.4. In dubio ſi ſit data, vel validè an danda ſit ſub conditione? n.5. Eius effectus ſunt tres, gratiæ st.collatio, characteris impreſſio, & cognatio ſpiritualis.n.6.triplicem diſpoſitionem prærequirit.n.21. ſi non præcedit baptiſmus nulla eſt, & proinde nec characterem imprimit. ibid. præſupponit gratiam, ſeù probabilitatem eius in ſubiecto: ea tamen deficiẽte, recipitur character, ſed non gratia. nu 24.

Confirmatio non eſt de neceſſitate medij, neque præcepti; aliqui tamen docent eſſe veniale, ſi omittatur ex negligentia.reſol.37.n.1.Inualide fit ab alio, quàm ab Epiſcopo; ſed prohibetur tàm ipſe, quàm Archiepiſcopus confirmare ſibi non ſubditos, valet tamen Sacramentum ſi de facto confirment. n.3. Num validè fiat ab Epiſcopo degradato, excommunicato, vel hæretico?n.6. Quolibet anni tempore conferri poteſt, ſed in Eccleſia Cathredali, etiam ſi eſſet interdicta; debetque Epiſcopus indui veſtibus ſacris, & pontificalibus. n. 12. Quando confertur, Epiſcopus, & confirmandi debent eſſe ieiuni, quod de conſuetudine non ſeruatur. n.13. de ceremonijs ab Epiſcopis in cõfirmatione adhibendis n.14.

Confirmationis materia proxima, eſt vnctio ex chriſmate in fronte ad modum crucis cum pollice dextera manus. reſol. 35. nu 7. An poſſit conferri cum penna, vel alio inſtrumento ſaltẽ tempore peſtis? n.8. Quare fiat in fronte?n.9. Eius forma quæ ſit, & an valida ea, quæ Græci vtuntur in baptiſmo mutatis mutandis? reſol.35. n. 14. & 17. Et quid ſi fiat à Græcis cũ forma adhiberi ſolita in baptiſmo?n.15. Non eſt neceſſaria ſimpliciter ordinando, nec peccat mortaliter hoc ſacramentum omittens. reſol. 139. n. 7.

Conformare ſe quis cenſetur in dubio iuri cõmuni, vel ſtatutario.reſol.202.n.3.

Coniecturæ dicuntur liquidiſſimæ probationes, & ſecundum eas eſt in ciuilibus iudicandum, in criminalibus autem faciunt præſumptionem tantùm. reſol. 183. n. 16. & reſol. 204.n.30.

Coniugalis copula in Eccleſia; vide copula coniugalis in Eccleſia.

Coniugatus an poſſit in ſacris ordinari vxore in ſæculo remanente cũ voto caſtitatis? reſol.139. n. 30. & an Religionem ingredi. n.33. An, & quando vnus ex coniugibus poſſit irritare vota alterius? & an ſemel irritata, ſint irrita, etiam ſoluto matrimonio? reſ.196. n.9. vſque ad finem.

Coniux ſi poſt copulam ſtatim mingit, vel aliud facit, vt ſemen receptum eijciat, peccat mortaliter. reſol.124.n.3. Si de conſenſu alterius, vel vterq; caſtitatẽ vouit, an, & à quo poſſint ad incontinentiam vitandam diſpenſationem obtinere, maximè ſi poſtea adulterium ſit ſequutum?n.26.

Conſcientia propria in Tribunali pænitentiæ fungitur vice actoris. v. Pænitentia introd.n.11. Eius dubijs, vel ſcrupulis vexati, ſi bene, vel malè confeſſi fuerint, quid agere debeant? reſol.144.nu.25. Illius examen, vide examen conſcientiæ.

Conſecrare intendens vnam partem hoſtiæ abſque deſignatione cuius, nulla conſecratur; ſecùs deſignatione facta, ſed grauiter peccat. reſol. 53.n. 7. inualida eſt materia ſecundum Dei intentionem abſque definitione.n.10. In pane fermentato in Eccleſia Latina, eſt mortale, ſicut omiſſio aquæ in vino conſecrando, & in alijs caſibus. reſol.167.n.23. Sub vtraque ſpecie, non eſt neceſſaria neceſſitate medij, ſed præcepti diuini, & eccleſiaſtici. reſol.50.n.1. Eſt tamen maximum ſacrilegium conſecrare ſub vna ſpecie, ſed dantur aliqui caſus, in quibus neque eſt peccatum.ibid. nu. 4. Validè fit in magna quantitate ſicut in parua, ſed illicite.reſ.53.n. 3. reliqua vide v. materia cõſecrationis corporis Chriſti.

Cen-

Digitized by Google

INDEX.

Conſecrationis formæ in Sacramento Euchariſtiæ an ſint veræ? reſol. 54. n. 5. Vini quæ ſit? n. 7. Ea prolata per ſacerdotem ſuper debita materia, & cum debita intentione, ſtatim eſt ibi verum Chriſti corpus, ſicut eſt in cœlo, etiam ſub quolibet fragmento, & vini gutta. ibid. n. 12. Eius materia debet eſſe ſenſibiliter præſens, nõ autem vaga, ſeu incerta, aliàs non verificantur verba formæ. reſol. 60. n. 20. Sed quid de hoſtijs exiſtentibus in pixide cooperta, vel in cuſtodia clauſa. reſ. 103. n. 19. cætera vide v. hoſtiam ſacram, & v. intentio.

Conſenſus errãtis nullus eſt. reſol. 7. n. 10. Eſt de iure naturali, ſeu gentium. v. matrimonium, introd. n. 12. Iſte facit matrimonium, non concubitus. reſol. 118. n. 10. Eſt triplex formalis, virtualis, & interpetratiuus, reſol. 125. nu. 1. Virtualis eſt duplex, & qui iſti ſint? num. 2. In genere aliquando eſt plenus, & perfectus, qui ſufficit ad peccatum. aliquando eſt imperfectus, & ſemiplenus, ſufficiens ad veniale tantùm. n. 5. Aliquãdo eſt de ſola cogitatione, qui dicitur ſpeculatiuus, & nõ eſt peccatum. Aliquando de rè cogitata, qui dicitur practicus, & ſufficit ad peccatum. ibid. num. 6.

Conſiliarius interrogatus de aliquo dubio confeſſionis, an, & quãdo teneatur ad ſigillum? reſol. 178. n. 7.

Conſilium non fraudulentum non obligat, ſecùs fraudulentum in criminalibus, ſed in ciuilibus numquam obligat. reſol. 15. num. 25. & 26.

Conſpirans in proprium Epiſcopum, qua pœna puniatur? reſol. 47. n. 9.

Conſuetudo vniuerſalis Eccleſiæ eſt, vt Euchariſtia ſumatur à ieiunis, quamuis Chriſtus communicauerit Apoſtolos non ieiunos. reſ. 59. n. 8. Communicandi in morte, ſupponitur ortum habuiſſe ab Apoſtolis. reſol. 62. n. 16. Vt inducatur, tot requiſita ſunt neceſſaria, vt difficile ſit eam probare reſ. 135. n. 38. Sed præcipuè, vt ſit ſuper ea iudicatum in cõtradictorio iudicio. reſol. 28. num. 14.

Conſulentes, auxiliantes, & fauentes. vide auxiliantes.

Conſtitutus in articulo mortis, ſiue naturalis, ſiuè violentæ, poteſt etiam non ieiunus celebrare ſine peccato, ſi modò deſit, qui eì det viaticum reſol. 60. num. 11.

Contemptus, vel ſcandali ratione, omiſſa confirmatione. vide ſcandali, vel contemptus cauſa.

Contigua quæ dicantur? reſol. 30. n. 11.

Contractus celebrati cum excommunicato an ſint validi. reſol. 69. n. 11. Sunt de iure gentium, & ſolo conſenſu perficiuntur, & regulariter nõ requirunt ſcripturam, quæ non eſt de eſſentia n. 12. Geſti per dolum incidentem ſunt validi, ſed reſcinduntur, idem eſt in ſponſalibus. reſ. 106. n. 46. Sub modo, vel cum demonſtratione, vel cum cauſa, per quæ verba fiant? reſ. 109. n. 15. Et quando contractus inter viuos, vel diſpoſitiones cauſa mortis taliter factæ valeant? n. 16. Inter viuos interpetrantur in dubio iuxta vſum, & obſeruantiam, & quid in vltimis voluntatibus. reſ. 203. n. 5. Stipulatus à Patre in beneficium filiæ abſentis, cenſetur ad eius notitiam deueniſſe. n. 1.

Contrahentium conuentiones ſunt inſtar legum. ibid. n. 4.

Contrariorum eadem eſt diſciplina. reſol. 26. n. 5. quia idem operatur propoſitum in propoſito, ſicut oppoſitum in oppoſito. reſol. 58. n. 7. & v. Pœnitentia. introd. n. 15.

Contritio, vel attritio virtualis. quæ ſint? reſol. 3. n. 9. In genere ſumpta quid importet, quidnè in ſpecie? v. contritio. introd. n. 1. Eius definitio. n. 3. Quatuor comites habet, qui claudũtur ſub perfecta peccatorũ deteſtatione. n. 5. Appretiatiuè, ſeù eſtimatiuè quid ſit? num. 6. Eius actus explens tenetur velle omnem pœnã corporalem potiùs ſubiſſe, quam peccaſſe, ſed non deſcendere ad hanc, vel illam, quia iſtæ collationes ſunt periculoſæ. n. 7. Illam perfectam habuiſſe, vel habere, impoſſibile eſt in hac vita ſcire, dantur tamen aliqua probabilitates. n. 8.

Contritio perfecta continere debet deteſtationem peccatorum, & actum amoris Dei, qui ſunt terminus à quo, & terminus ad quem. reſol. 38. n. 1. Dicitur vera, etiam ſi ſit ex ſolo motiuo iuſtitiæ, omnipotentiæ, & ſapientiæ Dei. n. 6. Eius eſſentia in vnico actu conſiſtit. n. 9. Regulariter duos parit dolores, vnum in voluntate; alium in ſenſu; prior eſt neceſſarius. non autem ſecundus. n. 10. An debeat eſſe intenſiua, vel ſufficiat comparatiua, ſeù appretiatiua? n. 12. & 13. Eius cauſæ quæ ſint, quæ ad eam moueant? n. 13. Ad illam perfectam aſſequendam num pœnas inferni optare potiùs, quam peccaſſe quis teneatur? n. 14.

Contritio includit intrinſecè formaliter, vel virtualiter amorem Dei ſuper omnia, ſecùs attritio, quæ oritur ex pœnarum timore, alijſq; cauſis. reſ. 40. n. 4. & 5. Eſt dolor perfectus, attritio verò imperfectus. n. 6. Eſt impulſus Spiritus S. inhabitantis. Attritio verò mouẽtis tantùm. n. 7. non requirit de neceſſitate intẽſionem, vel duratione. idem in attritione. n. 9. Eſt dolor de

pro alijs illud ſtipendio accepto offerre. reſol. 130. n. 5. cætera vide v. miſſa.

Cenſoria dignitas adhuc durat in Republica Veneta. v. cenſura. introd. n. 3.

Cenſoris officium erat olim corrigere mores ſingulorum ciuium. ibid. n. 2.

Cenſura triplici modo ſumi poteſt largiſſimè, largè, & ſtrictè, ſed quid vnoquoque modo ſumpta ſignificet? ibidem n. 8. Non omnis priuat hominem communicatione humana, & ſimilibus, ſed tantùm excommunicatio. n. 11. Eſt triplex ſuſpenſio, ſt. excommunicatio, & interdictum. reſol. 12. num. 1. Alia eſt lata, alia ferendæ ſententiæ; ſed in dubio eſt indicandũ ferendæ. n. 6. Quando concipitur per verba, ipſo iure, ipſo facto, vel latæ ſententiæ, quid importet? n. 9. exemplificantur n. 10. Nequit infligi à Iudice laico, nequidem ſi eſſet Clericus coniugatus; ſed fallit in delegato Pontificis. reſol. 13. nu. 11. Contra neminem poteſt inferri in propria cauſa, ſecùs verò ſi inferatur pro defenſione perſonæ. reſol. 13. n. 23. Ab Epiſcopo generaliter indicta an ipſe contraueniens eã incurrat? ibid. nu. 26. Grauis non poteſt inferri, niſi pro mortali culpa, ſed quid de leui? reſol. 14. n. 2.

Cenſura nulla inferri poteſt ob peccatum internum. reſol. 14. n. 8. Non incurritur, niſi effectu, propter quem eſt inflicta, totaliter completo. ibid. n. 10. Non poteſt inferri contra ſuperiorem, vel æqualem, niſi ex Principis delegatione. reſol. 15. n. 21. Illata contra principalem an includat conſulentem, mandantẽ, vel auxiliantem. n. 25. Eſt ferenda in ſcriptis cum aliquibus alijs ſolemnitatibus. reſol. 16. n. 1. An, & quando incurratur à Iudice, ſi ob ignorantiam malè iudicauit? reſol. 16. num. 5. Illata contra perſonam indeterminatam non tenet ratione incertitudinis. n. 7. In ea infligẽda debet inſeri cauſa, quæ debet eſſe valida, & iuſta, aliàs cenſura eſt inualida, vel iniuſta. n. 9. Inflicta poſt appellationem à monitione eſt nulla. reſol. 16. n. 15. & 20. Siue iuſta, ſiue iniuſta timenda eſt, ſecus ſi nulla, ſed omni caſu eſt procuranda abſolutio ad cautelã. n. 36. Inflicta contra aliquid facientes an includat tranſeuntes nõ ſubditos, vel ſaltem admittatur ignorantia. reſ. 17. n. 9. & 13.

Cenſura inflicta contra ſubditos, an liget eoſdem ſi quod per illam erat vetitum commiſerint extra territorium ius dicentis reſol. 17. n. 14. Ex metu extorta à ſuperiore contra aliquem an valeat? reſol. 18. n. 1. Impoſita contra aliquid agentes intrinſecè malum, an incurratur ab ijs, qui illud egerunt ob metum cadentem in virum conſtantem? ibid. n. 7. Non incurritur ab indocto, qui in facti contingentia conſuluit doctos, & pios, qui dixerunt eam non adeſſe, licet realiter adeſſet, neque à docto ſi perquiſitis libris cum mediocri labore illam inuenire non potuit. reſol. 19. n. 23. Gratis fulminatur contra ſponſos renuentes matrimoniũ contrahere, quando præceſſerunt ſponſalia per verba de futuro. reſol. 105. n. 23. An illam poſſit infligere congregatio hominum, vti delegata à iuriſdictionem habente? reſol. 13. n. 12. Aliæ ſunt illatæ à iure, aliæ ab homine; illæ, vt plurimum perpetuæ ſunt, & vniuerſales, iſtæ vero ad tempus, & particulares. reſol. 12. n. 4. In earum inflictione quatuor cauſæ concurrũt, & quæ iſtæ ſint? reſol. 13. n. 1. Illas infligendi poteſtas, quam habent Pontifex, & alij, eſt de iure diuino. ibid n. 2.

Cenſura etymologia. v. cenſura. introd. n. 1. eius definitio. n. 9. quæ non ligatur infidelis. ibid. n. 10. Latæ, vel ferendæ ſententiæ quæ ſint? ibid. n. 24.

Cenſura ſententia continens errorem intolerabilem eſt nulla, & non obligat in foro exteriori, neque interiori. reſol. 17. n. 1. Eius finis eſt ſalus ſpiritualis, & emendatio illius, in quem infertur. reſol. 17. n. 15. Sed eius principalis effectus eſt priuare hominem ſpiritualibus bonis; minus verò principalis eſt priuare communicatione fidelium, boniſque temporalibus. n. 18. & 20. Verum non poteſt auferre gratiam, & virtutes. n. 19. Quæ à iure infliguntur, & nemini reſeruantur, poſſunt à quocumque Confeſſario tolli in foro interno reſol. 20. n. 2. Quæ abſolutio valet etiã in externo. ibid. n. 5. ſecùs de reſeruatis. num. 6. Sed an etiam iſtæ poſſint aliquando relaxari ab Epiſcopis? num. 7. regulariter non poſſunt tolli à fulminante, qui vti merus exequutor ordinis Pontificis eas fulminauit, ſed ab ipſo Pontifice, ſecus ſi vti plenarius cauſæ cognitor. n. 16. reſeruatæ in Bulla cænæ non poſſunt relaxari per Epiſcopos iuxta decreta S. Congreg. reſol. 21. n. 4.

Cenſura pœna, quamuis ſit impoſita ipſo iure, vel ipſo facto, aut nulla expectata declaratione, numquam tamen incurritur in foro exteriori, niſi prolata ſententia declaratoria. reſol. 135. n. 46. reſeruatæ, à quibus in iubilæo fuit conceſſa poteſtas abſoluendi, ſi eo elapſo quis non fecit ſe abſoluere, poteſt poſtea abſolui, ſi opera in illo ſtatuta adimpleuit tempore eiuſdem iubilæi. reſol. 197. n. 10. & vide v. votum. Poſſunt omnes tolli, tàm in confeſſione, quàm extra ab habente poteſtatem; ſed quid ſi tollendæ

ſint

Digitized by Google

INDEX.

ſint virtute iubilei? reſ.23.n.2.

Centurio ante baptiſmum fuit repletus Spiritu S. ſed quare? v. baptiſmus. introd.n.4.

Ceſſantibus cauſa, & ratione ceſſat effectus. reſ. 21. n. 20.

Ceſſatio à diuinis, & irregularitas non ſunt cẽſuræ ſeparatæ, ſed includuntur ſub ſuſpenſione. reſol.12. n. 2. Ab opere dicitur opus, & ideò licet in pœnitentia debeat imponi opus, ſi tamen imponatur ceſſatio à peccato, dicitur impoſitum opus; ſed non debet fieri, niſi per modum Conſilij. reſ.154. n. 6. & 7.

Character baptiſmi non cauſatur directè ex intentione baptizantis, ſed ex elemento materiali exterius adhibito. reſol. 7. n.9. Imprimitur in anima per baptiſmum, etiam ſi collatus ſit ab hæretico, vel infideli, debita tamen intentione, materia, & forma adhibitis. reſol. 11. n.8. Imprimitur in collatione primi ordinis, qui poſtea in aliorum collatione vſque ad vltimum ſacerdotij dilatatur, & perficitur. reſol. 136. n. 12.

Character, & poteſtas conficiendi corpus Chriſti cum poteſtate clauium ſunt vnum, & idem per eſſentiam, ſed differunt ratione reſ. 140. num.9.

Character ordinis ſacerdotalis quid ſit, & an ſit idem cum poteſtate clauium eſſentialiter? reſol. 162. n.7. In quibus ſacramentis imprimatur. reſol. 173. nu. 1. An in eſſentia animæ, vel in volũtate, aut in intellectu. n 2. Baptiſmi, confirmationis, & ordinis differunt inter ſe ſpecie. n. 4. Non autem ſacrorum ordinum inter ſe, quia omnes ordinantur ad vnũ, eundemque characterem. n. 5. Confirmationis, & ordinis connexionem habent cum charactere baptiſmi; non ſic character ordinis cum charactere confirmationis. num. 6. Semel ſuſceptus eſt indelebilis, & non amittitur etiam per hæreſim, vel ſchiſma, nec per mortem corporis. n. 9.

Charitas ordinata incipit à ſe ipſo. reſol. 175. num.5.

Chriſma conſecratur ab Epiſcopo ſolemniter, cõficitur ex oleo oliuarum, & balſamo, nec poteſt ſimplex ſacerdos illud conſecrare, ſed de licentia Pontificis conferre tantùm hoc ſacramentum. reſol. 35. n.2. Eſt conficiendum quolibet anno in die cœnæ Domini, nec poteſt vetus adhiberi ſine peccato, niſi neceſſitate vrgente. n. 3. Eſt nomen græcum, & generale, ſed apud Eccleſiaſticos ſumitur pro eo tantùm, quod conficitur ab Epiſcopo. n.4. In eius confectione an de neceſſitate ſacramenti ſit miſcendus balſamus? num. 5. 6. & 13. & tunc multæ requiruntur ſolemnitates, quarum aliæ ſunt ſubſtantiales, aliæ accidentales. reſol. 37. n.7. Eius ſalutatio, ſeù veneratio an ſit de neceſſitate Sacramenti, vel præcepti? ibid. n. 10.

Chriſtiani milites capti in bello inter Principes abſolutos non fiunt ſerui, ſicuti capti in bello cum infidelibus reſ.9. n. 10.

Chriſti corpus ſi in hoſtia, vel calice appareat, aùt caro, vel ſanguis, quid debeat ſacerdos facere? reſol.50. n. 15. Cum anima, & diuinitate eſt ſub qualibet ſpecie ex reali concomitãtia. reſ.54. n. 13. et 14. imò totũ ſub quodlibet fragmẽto. ibid. n. 17. Eius præſentia an ſit pluries repetita in hoſtia, & vino conſecratis ante diuiſionem, vel diſtributionem, ſi diſtribuere contingat? n. 18. & 19. Quando incipiat eſſe ſub ſpeciebus ſacramẽtalibus, & an antea quã proferatur forma conſecrationis vini? reſol. 55. n. 12. Item quandiù manet in ſpeciebus ſacramentalibus poſt communionẽ? nu. 13. & 15. Non poteſt videri in Sacramento à viatore, neque à Beato, vel ab Angelo naturaliter, & minùs à dæmonibus. n. 18. Eſt in Sacramento cum extenſione partium in ordine ad ſe, non autem in ordine ad locum, ſed eſt modus valdè ſupernaturalis. n.21. Eius præſentia quamdiù duret in ſpeciebus ſacramentalibus, & quomodo multiplicatis actibus ſumentis ſemper augeatur gratia, etiam ex opere operato? reſol.58. n. 4.

Chriſti corpus latet realiter ſub ſpeciebus ſacramentalibus, idem de Virgine natum, cum oſſibus, & neruis, anima, & diuinitate, ſicut ſedet ad dexteram Patris. imò ſub quolibet fragmento. reſol.64. n.8. Exiſtit in cælo modo naturali, & propterea eſt ibi viſibilis, tangibis, & extenſus, ſecùs in Euchariſtia, vbi exiſtit ſacramentaliter ſub accidentibus velatus. n. 9. 10. & 11. Eſt in Euchariſtia verè, realiter, ſacramentaliter, & ſubſtantialiter, ſicuti eſt in cælo. ibid. num. 12. & 17. Non eſt in ſacramento, ſicut in loco, ſed ſubſtantialiter, quod quomodò ſit explicatur. n. 13. & 15. Hoſtia diuiſa, ipse non diuiditur, ſed totus manet in qualibet hoſtiæ parte, nec deſinit eſſe in cælo, eo quod ſit in terra in penè infinitis hoſtijs. n. 18. Ex tribus modis, quibus poteſt eſſe in Sacramento, in nullo poteſt eſſe, niſi per tranſubſtantiationem. n. 19. Eius corpus, licet non videant in Sacramento beati oculis corporis, vident tamen oculis mentis. reſol.65. nu. 3. Eius reſurrectio fuit in Dominica. reſ.153. num. 2.

Chriſti priuilegia ſunt potius amplianda, quàm reſtringenda. reſ.58. n. 9.

Chriſtiani remigantes contra alios Chriſtianos, vide v. remigantes Chriſtiani.

Chriſtum ore negans ex timore, vel alia cauſa, in corde autem minime, non dicitur hæreticus, ſed peccat grauiſſimè. reſol. 81. n. 10. an antē ſit excommunicatus, & dicatur hæreticus in foro exteriori. ibid. n. 11. Quo menſe, die, hora, & anno ſacramentum Euchariſtiæ inſtituerit. reſol. 49. nu. 1. illud manducare non eſt ſolùm ſumere in Sacramento, ſed & magis in ipſum credere. n. 10. ſed tripliciter manducatur. n. 11. Communicauit Iudam cum cæteris Apoſtolis, ne eius famam prodigeret. reſol. 150. n. 32. Eſt totus in qualibet minima parte, ſicut in qualibet integra hoſtia. reſ. 51. n. 18. Idem recipitur in Sacramento à quolibet peſſimo chriſtiano, ſicut ab optimo, ſed parit in eis diuerſos effectus. n. 19.

Chriſtus in ſacramentis inſtituendis quicquid de præcepto mandauit, ſupponitur etiam ordinaſſe de neceſſitate medij. reſol. 52. nu. 3. Dedit amplam poteſtatem ſacerdotibus conſecrandi tàm in minima, quàm in magna quantitate. reſ. 53. n. 4. An maneat in Sacramēto, quando aliquibus ibi apparet ſub ſpecie pueri, vel carnis, vel alio modo? reſol. 66. n. 5. & 6. Non poteſt in propria ſpecie ibi videri. n. 9. & 10. Diſcedit à ſpeciebus ſacramentalibus quotieſcumque adeò alterantur, vt ſub eis nequeat conſeruari ſubſtantia panis, & vini. nu. 14. Conſumptis ſpeciebus ſacramentalibus, licet deſinat ibi eſſe, non tamen mutatur de eſſe ad non eſſe. reſol. 67. nu. 2. Sed quid poſtea de eo fiat? n. 3. & ſeqq. Quando venit ad ſpecies ſacramentales per tranſubſtantiationem, an deſcendat de cælo? n. 9. & 10. Sed quomodo ſit in ſacramento, non eſt curioſe inquirendum. ibid. n. 13.

Chriſtus per conſecrationem mittitur ad nos à Patre, & per oblationem, & ſumptionem remittitur à nobis ad Patrem. v. miſſa introd. n. 2. Conceſſit omnem poteſtatem Apoſtolis dimittēdi peccata, & conſequenter Epiſcopis, & per eos presbyteris. reſol. 152. n. 5.

Circuitus inutilis eſt vitandus. reſol. 204. nu. 31.

Circumciſio initium habuit in Abraham 400. annis ante legem ſcriptam. reſol. 165. n. 2. delebat peccatum originale, & per eam conferebatur gratia quoad omnes eius effectus, licet aliqui id negent. reſol. 166. n. 1. habebat tamen aliquos effectus minores, baptiſmo, qui ſtatim aperit regnum cælorum, quod illa non faciebat. n. 3. Eius tempore in adultis requirebatur vltra proteſtationem fidei, etiam attritio pro peccatis actualibus, ſicut hodie in baptiſmo; ſed per iſtum tollitur culpa, & omnis pæna; per illam verò tota culpa, ſed non omnis pæna. n. 4. Non obligabat niſi deſcendentes ab Abrahamo; ſed poterant alij eam adhibere, ſi vellent. n. 6. Fuit neceſſaria adultis neceſſitate præcepti, non Sacramenti; infantibus verò ante rationis vſum morientibus nullo modo. ibid. n. 7. Si haberet locum poſt Chriſti paſſionem, introduceret ad Regnum, ſicut baptiſmus, nam per eam tollebantur peccatum originale, & actualia adultorum, non tamen omnis pæna, ſicut per baptiſmum. reſol. 172. n. 10.

Circumſtantia vt accidens tribuit actioni humanæ ſpeciem accidentalem, ſed eſt extra eius ſubſtantiam. reſol. 24. n. 3. Eius definitio. ibid. nu. 1. In genere attingit aliquo modo actum. ſed extrinſecè, nam ſi intrinſecè non dicitur ampliùs circumſtantia, ſed ipſa ſubſtantia. ibid. n. 4. Quantitatis an ſit in confeſſione explicanda? nu. 12. Temporis autem minimè etiam ſi peccatum eſſet commiſſum in die Iouis ſancti, vel ſimilium, niſi fuiſſet in contemptū feſti, vel factum eſſet opus corporale ſeruile in feſtis. reſol. 25. n. 6. Contra duplex præceptū, quando ſit confitenda, & quando non? nu. 7. Durationis temporis in aliquo peccato non eſt de neceſſitate exprimenda. ibid. n. 9. & 10. Illarum numerus eſt ſeptenarius tam in foro conſcientiæ, quam exteriori, ſed an, & quando augeant, vel minuant delictum? reſol. 24. n. 9. Earum omnium ſpecies ſunt quatuor, & quæ iſtæ ſint? reſol. 25. num. 3. Impertinentes, quæ ſint, & num eas oporteat in confeſſione exprimere? n. 4.

Circumſtantiæ peccatorum ſunt aliquid quodammodo diſtinctum ab actibus eorum. reſol. 24. n. 7. ſunt veluti veſtes, & accidentia, quæ circumſtant actus noſtros. n. 8. Declarantur ſigillatim, ſed quæ ſint in confeſſione explicandæ, vel omittendæ? n. 10. Item quomodo conueniant, vel differant à circumſtantijs delictorum? nu. 11. Extenuantes in triplici ſunt differentia, reſol. 25. n. 11. & an ſint neceſſariò in confeſſione explicandæ ibid. n. 14. Notabiliter aggrauantes intra eandem ſpeciem ſunt neceſſariò confitendæ ſecūdum vnam opinionē. reſ. 26. n. 1. contra. ſecūdum aliam ibid. n. 3. cū multis ſeqq. Sed quæ ſpeciē peccati mutant, ſunt neceſſariò explicandæ. reſol. 26. nu. 17. peccatorum ſpecie diuerſorum in ſola mēte expletorum, ſunt eiuſdem ſpeciei, cuius ſunt opera externo completorum: & ideò ſunt exprimendæ. n. 20. Mortalium comprehenduntur ſub ſigillo, ſed an poſſit Confeſſarius gene-

I N D E X.

neraliter uti ſcientia extra confeſſionem acquiſita? reſol.177.n.15.

Citatio, ſeù monitio an ſit ſēper neceſſaria tā in cēſuris latis a iure, quā ab homine? reſ.16.n.23.

Ciuilitas Neap. quomodo acquiratur ratione domicilij ex praxi Curiæ Arch. Neap. reſ.138.n. 11.

Ciuitas in qua fuerunt occiſi duo Epiſcopi amittit nomen Ciuitatis, & non debent ad eam amplius mitti Epiſcopi. reſol. 16. n. 29. & 33.

Ciuitas, Terra, Villa, vel Caſtrum. vide v. Eccleſia, Ciuitas.

Claudi an ſint irregulares? reſol. 97.n.11.

Clauis ſcientiæ, & poteſtatis in quibus conſiſtat? reſol.140.n.6. An eam habeant ſacerdotes indocti, & an differant inter ſe? num. 9. Eius nomen eſt metaphoricum quoad iuriſdictionem ſacerdotis. n.7.

Clauis Eccleſiæ eſt triplex, nempe ordinis, ſeù poteſtatis, iuriſdictionis, & ſcientiæ. reſol.162. n.6. Hæc eſt authoritas tributa ad actus ſciētia exercendos, & differt à ſcientia, quæ eſt habitus, & uti talis conferri nequit, num. 8. tàm poteſtatis, ſeù iurisdictionis, licet conferatur in ordinis ſacerdotalis collatione, non tamen rectè exercetur abſque ſcientia. n.9.

Clauſula, rebus in eodem ſtatu permanentibus, ſemper, & in quocumque contractu intelligitur appoſita, quamuis non apponatur. reſol. 153. nu. 17. Codicillaris ex quibus cenſeatur appoſita in diſpoſitione, quamuis expreſsè appoſita non ſit. reſol. 204.n.26. & 27.

Clauſulæ apponi ſolitæ in inſtrumentis, ſi per notarium omittantur, habentur pro appoſitis. reſol.203. n. 24.

Clericatus non eſt ordo, ſed præparatio ad ordines. reſol.138.n.4. Ille ſeù prima tonſura fuit inſtituta à D. Petro cum corona in capite in memoriam coronæ ſpineæ Saluatoris. reſol.137. n. 2. An ſi Epiſcopus domicilij nolit eam concedere, poſſit quis ad redimendam vexationē fundare beneficium in aliena diœceſi, etiam ſi non tranſcenderet reditum duorum aureorum, & ab Epiſcopo beneficij eam ſuſcipere, ac etiā ſacros ordines? reſol. 138. n.12. Item an oriundus ex certa diœceſi habens in alia domicilium, & in alia beneficium poſſit à quo velit primā tōſurā, vel ordines ſuſcipere? ibid. n.13.

Clerici arma portantes, vel aliàs facinoroſi, ſi capiuntur à Iudice ſeculari cum magna difficultate, & temporis lapſu, remittuntur ad Eccleſiaſticum. reſol.14.n.5.

Clerici, & Regulares ſacris initiati interdictum ſcienter violantes peccant mortaliter, ſunt irregulares, & illi ſpoliantur beneficijs, ſi quæ habent, iſti verò in arctioribus monaſterijs detruduntur. reſol.95.nu.5. & ſi illud viderint obſeruari ab Eccleſia matrice, & ipſi non obſeruant ſunt etiam excommunicati. n.6. Qui verò ſeruauerunt interdictum, nec cauſam illi dederunt, non prohibetur eis eccleſiaſtica ſepultura, dummodo non ſint generaliter, nec ſpecialiter interdicti. reſol.93.n.9.

Clericum percutiens eſt ipſo facto excommunicatus. reſol.13. n.7. ac etiam mandans, & ambo ſunt à Pontifice abſoluendi. reſol.15. num.32. Enormibus ſe immiſcens, poteſt priuari Clericatu, ſed an requiratur trina monitio ante ſententiam? reſol. 16.num. 21. Primæ tonſuræ an ſit degradandus in caſibus talem pœnā merentibus, vel abſque degradatione conſignandus Curiæ ſeculari? reſ.47. n.13. An poſſit abſoluere in artic. mortis, ſaltem a cenſuris reſol.22. n. 15. Non poteſt communicare ſe ipſum etiam in eod. artic. licet deſit omnino miniſter. reſ.59.n.5. In ſacris degradatus an poſſit reſtitui ab alio, quàm à Pontifice. reſol. 47. n. 17. Qui habet penſionem eccleſiaſticam, ſi nubit, illam amittit. reſol.70.nu.10. Si verò non nubat, ſed laicus fiat, poteſt poſteà quando vult Clericatum reaſſumere abſque alia ſolemnitate. reſol.136.n.13.

Clerici, vel alia perſona eccleſiaſtica an poſſint cogi ad ferendum teſtimonium in cauſis ſanguinis contra reos, vel pro reis. reſol. 102. n. 9. & 11.

Cogitationes hominum an diabolus ſcire poſſit? reſol.63. n 9.

Cognatio ſpiritualis, quæ contrahitur tàm in baptiſmo, quàm in confirmatione quot perſonas ligabat olim, & quot hodie reſol. 36. nu. 17. & 18. & reſ. 114.n.2. Contrahitur hodie per baptiſmum, & confirmationem tantùm, ſublato catechiſmi impedimento. reſol. 111.nu. 12. Quid ſit? reſol. 114. n. 1. Non contrahitur inter coniuges ſuſcipientes ſimul alienum filium de baptiſmo, & ideò ſi non eſſent coniuges poſſent inſimul contrahere matrimoniū. n. 3. ſed an per ſuſcipientem infantem in baptiſmo domi priuatim adminiſtrato, ſicuti per baptizantem etiam priuatim? n.4. A quo contrahatur, quando infans baptizatur ſub conditione? n. 5. Contrahitur etiam à baptizante, vel tenente filium propriæ concubinæ. n.6. Vt contrahatur ex baptiſmo, vel confirmatione, quomodo ſe debeant patrini gerere dum iſta peragunt? ibidem n.8. Contrahitur à Patrinis in quacumque ætate ſint, dummodo vsū rationis habeant. n. 9. An contrahatur quādo quis putabat ſuſcipere, vel baptizare filium Caij, qui erat filius Titij. n.10. An poſſit contrahi

Digitized by Google

hi per Procuratorem, vel contrahatur ab ipſo? n. 11. & 12. Naturalis, & ſpiritualis parificantur. n. 13.

Cognatio legalis quid, & quotuplex ſit? reſ. 115. num. 1.

Cognationis naturalis definitio. reſol. 113. n. 1.

Coitum exordiens per actum ſodomiticum, & poſtea terminans in vaſe naturali, tenetur iſtam circumſtantiam in confeſſione explicare, reſol. 26. n. 28. Inter aſcendentes, & deſcendentes etiam bruta oderunt, de quibus referuntur exempla. reſol. 121. n. 5. Illum inſpicere hominum, & feminarum, an ſit mortale, & quid de coitu brutorum, vel de tangente iſtorum partes inhoneſtas ex curioſitate ſemen eorum videndi? resol. 125. n. 25. Cum beſtia, vel ſodomia cum propria uxore non ſolum eſt causa negationis debiti, ſed ſeparationis matrimonij quo ad thorum, tàm ex parte viri, quàm uxoris, & in utroque caſu eſt pœna mortis. reſ. 123. n. 30. Feminarum inter ſe; vide femina inter ſe coeuntes.

Collatio penſionis de re eccleſiaſtica in perſonam excommunicati non ſubſiſtit; ſi verò non ſit excommunicatus, ſed tãtùm clericus tenetur recitare officium B. M. Virginis, aliàs amittit fructus pro rata temporis. reſol. 70. num. 9.

Collatio beneficij, ſeù inſtitutio, confirmatio, & præſentatio, licet aliquo modo differant; in iure tamen canonico unum pro alio ſumitur. reſ. 70. n. 16.

Colloquia in miſſa de præcepto, ſi ſint continua, & cum ſcandalo aliorum attingunt ad mortale. reſol. 134. n. 13. Si verò interrupta, vel per paucam miſſæ partem, veniale. ibid. n. 14. & 18. cætera vide v. miſſa.

Comam nutrientes, vel arma portantes; vide arma portantes.

Comediæ intereſse an, & quando ſit peccatum? reſol 28. n. 20. præcipue in perſonis Eccleſiaſticis. reſ. 125. n. 27.

Commendatio animæ non prohibetur tempore interdicti. reſol. 93. n. 8.

Communicans cum excommunicato in crimine, eandem excommunicationem contrahit. reſol. 15. n. 33. Cum aliquo in peccato ſcienter, peccatum committit, ſi ille de eo ſit conuictus, vel confeſſus. reſol. 129. n. 6.

Communicatio priuilegiorum Regularium. vide Regularium priuilegium.

Communicatus in Paſchate, ſi poſt octo dies, vel circiter incidat in mortis periculum, non tenetur de præcepto communionem reiterare, ſed de conſilio. reſol. 62. n. 17.

Communione an poſſit quis aliqua certa die à Confeſſario priuari in pœnitentiam peccatorũ? reſol. 155. n 5. Illius nomen tenet etiam Eucharistia, ſed quare? v. Euchariſtia, introd. n. 5. An impediatur, ſi muſca, vel gutta aquæ de cælo cadens, caſualiter in os ingrediatur? reſol. 61. n. 23.

Communis error abſque alio requiſito facit ius. reſol. 163. n. 6.

Commutatio voti quid ſit? an poſſit fieri ſine iuſta cauſa, & quæ talis ſit? an differat à diſpenſatione, vel irritatione cum alijs ad materiam. vide latiſſimè. reſol. 196. & 197. eſtque commutatio permiſſa de iure diuino naturali. reſ. 199. n. 27.

Cõmutandi, vel diſpenſandi vota poteſtas, quibus de iure competat? reſ. 201. n. 16. & ſeq. Sed vide latius v. votum, vbi etiam an requiratur æqualitas materiæ?

Commutatio pœnitentiæ à Confeſſario iniunctæ, an poſſit fieri ab alio? reſ. 153. n. 12. Et quid ſi prior fuit impoſita pro caſibus reſeruatis, vel poſſit diminui? ibidem nu. 13. Et an extra confeſſionem peccatis non auditis?. num. 15. & 16.

Commutationis contractus (qui olim non dabatur) requirit æqualitatem valoris rei permutatæ ex vtraque parte; idem eſt in venditione reſol. 199. n. 25.

Complex peccati non eſt manifeſtandus in confeſſione, & quid ſi alias nõ poteſt confiteri peccatum proprium? reſ. 150. à n. 1. vſque ad finem. Nõ præſumitur renunciare iuri ſuo circa obligationem ſocij de fama tegenda. ibidem n. 12. Illum reuelare in confeſſione cum intẽtione infamandi, eſt mortale. n. 12. ſi ſecus, & cum cauſa, licitum ſecundum aliquos. n. 13. & 14. quod negatur. n. 17. & 18.

Computatio graduum. vidè graduum computatio.

Conceſſo vno intelligitur conceſſum omne id, per quod peruenitur ad illud. reſol. 102. nu. 10. & reſol. 203. n. 14. præcipuè vt actus magis valeat, quàm pereat. ibid. n. 15.

Concionator an poſſit obiurgare in concionibus peccata in confeſſione audita? & quid de magiſtro Nouitiorum, vel Confeſſario monialiũ? reſol. 179. n. 8.

Concubinarij notorij ſi ſint clerici, an ſint ipſo iure ſuſpenſi ab officio, & beneficio, vel veniant ſuſpendendi per ſententiam? reſol. 2. n. 6. & reſol. 188. n. 4. & quid ſi ſint Epiſcopi? n. 7. Illorum, ſeù vnius ex eis ſcienter miſſam audiens, eſt excommunicatus, niſi ſint ab Eccleſia tolerati. reſol. 72. n. 9. Si ſint ſacerdotes, &

ſti-

-ſtipendium accipiant pro miſſis celebrandis nũ ſatisfaciant? reſol.129. n.11. Illi, vel uſurarij publici ſi repellantur à communione, ex quo fuit denegata abſolutio, an propterea dicatur violatum ſigillum? reſol.177. n. 14.

Concubinatus non ſolum eſt prohibitus de iure diuino, & canonico, ſed etiam ciuili. reſol. 29. num.20.

Concubitus cum cognata, quam probabiliter quis putabat uxorem, non eſt punibile in foro interiori, neque exteriori. reſol.111. n.14.

Concupiſcentia, aliæque huius vitæ paſſibilitates sũt pœna peccati originalis: reſ.11.n.7. Nõ tolluntur per baptiſmũ, licet tollatur peccatũ originale. n.18. Eſt autem illa, procliuitas animæ in inferiori parte ad appetendum ea, quæ ſunt contraria rationi. n.19. Verũ non eſt peccatũ, ſi deſit conſensus, ſed ad peccatum inclinat. num. 20.

Conditio nulla eſt apponenda in abſolutione, niſi ſolùm quando dubitatur ex obliuione an fuerit impertita abſolutio, & de forma talis abſolutionis. reſol.1.n.2. De præterito quæ ſit, quæ de præſenti, & quæ de futuro? reſol.23. n.3. & reſol.169. n.7. & quid ſi ſub illis conficiantur ſacramenta? n.8.

Conditio (ſi) vel (cum) eundem effectum habet. reſol. 109.n.14. Eius variæ ſpecies enumerantur. n.17. Item quando diſpoſitiones inter viuos, vel cauſa mortis ſub conditionibus valeant? n. 18. Quæ ſint turpes, quæ honeſtæ, quæ mixtæ, & quæ ex his infirment generaliter contractus, & legata, vel non? n.19.

Conditio appoſita in capite præcedenti, cenſetur repetita in ſequenti, quando non eſt diuerſa ratio, & fortiùs quando viget maior. reſol.202. n. 8. & 9.

Confabulatio, vel riſus, aut ſimiles irreuerentiæ in miſſa, ſi ſint in parte notabili impediunt præcepti ſatisfactionem. reſol.134. n.18.

Confeſſarij non excuſantur regulariter ob ignorantiam cenſurarum à iure inflictarum; non tamen tenentur ſcire omnes. reſol. 19 nu.36. Eius electio eſt in poteſtate pœnitentis (excepta confeſſione annuali ab Ordinario facienda) ſed poſt electionem, ſequuta confeſſione eſt neceſſariò adimplenda pœnitentia ab eo impoſita reſol.152. nu. 17. In confeſſione procedit, ut Iudex, ſed ſiue ſit ordinarius, ſiue arbiter, ſua ſententia ſemper eſt coactiua. num.21. 22. & 25. Adeò quod aliqui dicunt hoc eſſe de fide, & improbabile contrarium. nu. 25. Non poſſunt extra locum ſuæ iuriſdictionis confiteri. reſol. 185. n.10. Sed ibi etiam exteros. n.11. An poſſint diſpenſare, vel commutare vota abſque priuilegio? reſ.201.n.16. An teneantur mores pœnitentium inquirere ultra peccata per ipſos confeſſa, ad finem corrigendi, & cauendi peccata futura? reſol.185 n. 6.

Confeſſario ſatis eſt dicere, ego te abſoluo, abſque additione à peccatis tuis. v. abſoluere. introd. n.2. ſed ex uſu Eccleſiæ adduntur alia verba poſita in rituali Rom. ibid. num. 3. Eo negante reuelaſſe peccata, & pœnitente id affirmante, cui in dubio ſit magis credendum? reſol. 182. n.6. 7. & 8. Si fatetur extraiudicialiter illa reuelaſſe, non ſufficit, niſi ad ad inferendã torturam, qua illata, & iterum negante, eſt liberandus. ibid. nu. 11. Et quid ſi ſint plures confeſſiones extraiudiciales? nu. 12. Si verò confiteãtur iudicialiter, eſt ad pœnam ordinariam condemnandus. n.13.

Confeſſarius an teneatur ſemper credere pœnitẽti in confeſſione? reſol.2.n.2. Non debet interrogare pœnitentem de illis, ad quæ non tenetur reſpondere. nu. 11. An, & quando teneatur admonere pœnitentem de matrimonio nulliter contracto, ſed laborantem ignorantia inuincibili. reſol. 122. n. 1. Et quid ſi putet monitionem non profuturam, vel adſit ſcandalum publicum? num. 2. Si videt pœnitentem male diſpoſitum poteſt eum repellere, ut magis diſpoſitus accedat. n. 3. An teneatur eum admonere, ſi errat inuincibiliter in ijs, quæ ſunt iuris naturalis, vel diuini? n.6.

Confeſſarius ſi aduertit pœnitentem, nullum habere dolorem de peccatis, & tamen abſoluit, ſacrilegium committit. reſol.144.n. 7. Indoctus ſi eligatur ad quid noceat? reſol.145. num.26. Audiẽs confeſſiones pluriũ puerorum ſimul, peccat mortaliter. reſol.148.n.3. poteſt tempore præcepti abſoluere mutum præbentem ſigna doloris, etiam ſi ex illis non intelligat peccata in ſpecie, dummodo ſaltem in genere, & non adſit alius Confeſſarius, qui melius intelligat. n. 16. Surdus poteſt in caſu neceſſitatis confiteri pœnitentes per nutum, vel ſcriptum cum quadam diſtinctione, eoſque abſoluere n.18. ſi dormit, vel diſtrahitur an ſit iteranda confeſſio. n. 19.

Confeſſarius non debet concedere pœnitenti, ut adimpleat pœnitentiam per alium, niſi ex aliquibus cauſis. reſol.153.n.9. Vtrum poſſit aſſignare in pœnitentiam pœnitenti opus, aliàs ex præcepto debitum? reſol.154. n.11 In aliquibus caſibus poteſt non imponere pœnitentiam, vel illam minuere. reſol.155.n.3. & 4. Et an poſſit iniungere ne aliqua ſtatuta die communicet. nu. 7. & 8. Quando vult pœnitentiam iniungere pro animabus Purgatorij, debet mo-

nere pænitentem, quod non ſatisfacit pro illis, & ſeipſo. n. 12. Poteſt licitè iniungere pænitentiam ante, vel poſt abſolutionem. n. 14. Si malè abſoluit ex defectu intentionis, vel iuriſdictionis, aut alijs ex cauſis, ad quid tenea‍tur? reſol. 156. n. 1. 4. 7. & 8. Et an, & quando peccet mortaliter, vel venialiter? nu. 10. Si per inaduertentiam dimiſit pænitentem abſque abſolutione, an teneatur eum reuocare ad confeſſionale, vel abſoluere etiam in abſentia, reſol. 157. n. 1. Priuatus iuriſdictione, an liciter abſoluit pænitentes. reſol. 163. n. 9. ſed quomodo intelligatur? vide n. 10. & ſeq.

Confeſſarius habens mediocrem ſcientiam, non peccat confitendo, nec Epiſcopus eum admittens. reſol. 152. n. 10. Imò indoctus in multis caſibus excuſatur. n. 16. Secùs ſi pænitens illum data opera elegit. n. 17. & ſeq. Ordinarius nullo modo poteſt abſoluere pænitentem à caſibus non reſeruatis, & eum remittere ad ſuperiorem pro reſeruatis. reſol. 164. n. 8. & 17. Si ſciat in confeſſione, mortem ſibi parari in ingreſſu ſyluæ, vel vinum in calice poſitum eſſe venenatum quid facere debeat? reſol. 177. nu. 5. & 6. An poſſit uti notitia confeſſionis ad liberãdum amicos à morte illis parata? ibid. n. 7. Poteſt tuta conſcientia iurare ſe nihil ſcire de peccatis ab aliquo confeſſis, ſi cogatur ad illa manifeſtanda. num. 4.

Confeſſarius ſi dicat pænitentem ante mortem ſibi dixiſſe, vt ſui hæredes faciant aliquam reſtitutionem, an iſti ad eam in foro exteriori obligentur? reſol. 178. n. 13 Loquens cum pænitente de peccatis confeſſis, ſed extra confeſſionem abſque eius licentia, an dicatur fractor ſigilli? ibid. n. 15. Item qua alia perſona ad ſigillum teneantur? vide n. 5. & 7. & per totã reſol. 178. Non poteſt regulariter uti notitia in confeſſione habita. reſol. 179. n. 1. & 2. Sed an poſſit ad externam gubernationem? nu. 3. Quid quando ceſſat periculũ reuelationis peccatorum? n. 4. Et quid quando, nec ex hoc orire‍tur pudor, aut confuſio pænitentis? nu. 5. & 6. An teneatur ad ſigillum non ſolùm de peccatis pænitentis, ſed etiam complicis ſibi in confeſſione manifeſtati? reſol. 180. n. 1. Et quid ſi habeat licentiam à pænitente illum manifeſtandi? n. 2. & 3. An poſſit negare ſchedulam tribui ſolitam in Paſchate pænitenti, quem nõ abſoluit, ſi ex tali negatione dubitetur de manifeſtatione ſigilli? n. 4. vſque ad n. 7. cætera. vide v. ſigillum.

Confeſſarius ſolicitans in confeſſione dicitur ſuſpectus de fide, & ideò contra eum proceditur in S. Officio. reſol. 182. n. 2. Quibus modis dicatur ſolicitare? n. 5. Item de pænis contra ſolicitantes, n. 3. Eſt denunciandus S. Officio non ſolum quando ſolicitat pro ſe, ſed etiam pro alijs, vti leno, tam ſi hoc faciat in actu confeſſionis, quàm antea, vel poſt immediatè. reſol. 183. n. 8. Et in alijs caſibus. n. 9. Vocatus à muliere in domo ſub colore confeſſionis, ſi ab ea ſolicitetur, & nolens conſentire minetur ab eadem quod accuſare ipſum velit de violẽtia, qua de cauſa conſenſit, an hoc non obſtante debeat ab ea dem muliere denunciari? n. 12. 13. & 14. Quamuis per verba non ſolicitet pænitentem in confeſſione, idem tamen eſt, ſi per ſcripturam, ſecus ſi hanc mittat ad eius domũ, vel ſimili modo. reſol. 163. n. 19. Non tenetur denunciare feminam, quæ in confeſſione ipſum ſolicitauit. ibid. n. 20. Cætera vide v. ſolicitare.

Confeſſarius ſi non reſtituit pecuniam, vel aliam rem ſibi à pænitente traditam, cui debebatur, an iſte tutus ſit in conſcientia? reſol. 198. n. 2. An vti ſimpliciter talis habeat poteſtatem diſpenſandi, vel commutandi vota? reſol. 201. num. 16.

Confeſſio in multis caſibus poteſt eſſe mutila, præcipue ne manifeſtetur complex. reſol. 2. nu. 10. & reſol. 150. n. 1. & 7. Non eſt neceſſaria in adultis baptiſmum ſuſcipientibus, nec ſunt eis imponenda opera ſatiſfactoria. reſol. 10. n. 10. Si in ea dicatur mendacium de veniali in materia partiali, eam non anullat, ſecùs ſi totali, vel in contemptum, vel cum ſcandalo etiam in materia partiali. reſol. 28. n. 3. Eſt regulariter neceſſaria pro mortalibus, ante confirmationem, licet aliqui ſentiant eſſe ſolum in conſilio. reſol. 38. n. 12. & 15. Abſque vllo dolore etiam ſi fiat à non errãte in iure, neque in facto, dummodo, non animo deridendi Eccleſiam, eſt valida in ſubſtantia, non in effectu ſecundum Syluestr. quod author non admittit. reſol. 143. n. 21. Prout eſt narratio peccatorum, actus naturalis eſt. reſol. 46. num. 7.

Confeſſio ab excommunicato facta non valet abſque abſolutione à cenſuris, & Confeſſarius peccat mortaliter. reſol. 72. n. 10. & 11.

Confeſſio inualide fit cuicumque ſacerdoti non ordinario, vel delegato, vel ſubdelegato à poteſtatem habente, excepto mortis articulo, quãdo poteſt quicumque ſacerdos abſoluere etiam à cenſuris Pontifici reſeruatis. reſol. 140. nu. 12. In voto in caſu neceſſitatis an ſatis ſit ad ſalutem, ſi votum ſit implicitum. reſol. 143. n. 1. & 3. Si fiat de mortalibus alias ritè confeſſis, an iterum requiratur dolor de eis? n. 12.

Con-

Confeſſio informis quæ ſit, & quem ſortiatur effectum? reſol. 144. nu. 1. 2. 5. & 19. Ex ea *mortale non committitur, & ideo attritione ſuperueniente valida, & proficua eſt, ſecùs ſi nouum mortale interuenerit. ibidem n. 20. 21. 22. & 26. An autem ſufficiat ad ſatisfaciendum præcepto Eccleſiæ. ibid. n. 29.*

Confeſſio *non poteſt fieri publicè reſol.* 148. *n.* 1. 2. *&* 4. *in aliquibus tamen caſibus permittitur, ſed nemo ad hoc tenetur ſi poteſt conteri. n.* 5. 6. *&* 7. *Illius requiſita, licet* 16. *connumerentur à* DD. *tria tamen, vel quatuor ſunt neceſſaria ſimpliciter, cætera ad benè eſſe. n.* 8. *&* 9. *An poſſit fieri in ſcriptis* Confeſſario *præſenti. n.* 21. *vel abſenti? n.* 22. *Eſt facienda integraliter de omnibus peccatis regulariter. reſ.* 149. *n.* 1. *quod fallit in multis caſibus. n.* 2. 3. 7. *&* 8. *Item ad vitandum graue damnum proprium, vel proximi. reſol.* 150. *n.* 1. *& ad ſeruandam famam complicis illæſam. ibidem num.* 7. *& ſeq. vſque ad finem. Quæ ſequuta, licet obliti cenſeantur remiſſa prævio diligenti examine, intelligitur tamen cum tacita conditione de illis confitendis, quando in mentem venerint. reſol.* 149. *n.* 10.

Confeſſio *peccatorum, vel ſaltem ſigna ſunt pars eſſentialis* Sacramenti *pænitentiæ. reſol.* 149. *n.* 27. *An ad eam teneatur mutus, & ſurdus à natura? reſol.* 148. *n.* 11. *Mulieris ſi ſit de peccato laſciuiæ, & timet propterea ſolicitari à* Confeſſario, *non tenetur illud in ſpecie confiteri, ſed tantùm in genere, reſol.* 150. *n.* 4. *&* 26. *non eſt mutilanda ob leuem timorem, vel ſuſpicionem læſionis famæ proximi, ſed quando eſt ſuſpicio cadens in virum prudentem. n.* 5. *debet ſaltem fieri ſemel in anno à ſæcularibus proprio* Parocho, *vel alijs de licentia ordinarij. reſol.* 158. *n.* 9. *aliàs excommunicantur. ibid. nu.* 12. Extra *verò annalem confeſſionẽ poſſunt à quocumque approbato ab ordinari confiteri.*

Confeſſio *facta ob finem peccaminoſum mortalem nulla eſt. reſol.* 161. *n.* 1. Sed *an facta ob vanam gloriam? n.* 2. *Sub verbis obſcuris ne intelligantur à* Confeſſario *eſt nulla ibid. n.* 10. *cum propoſito non ſatisfaciendi an valeat? nu.* 11. *Et quid ſi acceptetur pænitentia, & non ſoluatur? ibid. n.* 12. 13. 18. *&* 19. *facta de mortalibus vni* Confeſſario, *& de venialibus alteri, ne amittatur bona opinio, an ſit mortale, vel veniale? n.* 8.

Confeſſio *bona fide facta intruſo, vel ſacerdoti publice expoſito, qui exercitium iuriſdictionis non habebat, valet. reſol.* 163. *num.* 5. *&* 6. *Debet tamen pænitens patefacto errore illam iterare. ibid. n.* 21. *legitime tamen facta, non eſt de neceſsitate iterum repetenda. nu.* 22. Et *qui ſic legitimè factam repetit ex eo, quia eſt à ſcrupulis vexatus, & cum nimia triſtitia, notabilique confeſſarij incommodo, peccat, multàque bona opera impedit, n.* 24. *&* 25. *licet tamen ſic factam non teneatur amplius de neceſſitate repetere, pium tamen eſt hoc facere deuotionis cauſa, & cum quieta conſcientia, quia tollitur, vel dim nuitur pæna temporalis pro illis debita, & augetur gratia, ſed non debet fieri ratione ſcrupulorum. n.* 26. De *reſeruatis nùm poſsit à pænitente fieri reſeruanti, qui eum remittat inferiori pro confeſsione, & abſolutione ab alijs non reſeruatis. reſol.* 164. *n.* 1. 2. 3. *&* 7. Si *præcedat per multos dies, & poſtea ſequatur abſolutio valida eſt, dummodò tamen dolor præhabitus, non ſit poſtea retractatus. reſol.* 168. *n.* 2. *Si fiat per interpetrẽ, aut in publico in caſu neceſsitatis, vel alijs modis vt infra, an omnes audientes teneantur ad ſigillum ſacramentale? reſol.* 178. *num.* 1. *&* 2. *Illam reuelans alicui, an iſte teneatur ad ſigillum? & quid de inueniente paginã cum peccatis alterius. ibid. n.* 12. *Si nequit alio modo fieri, quam manifeſtando peccatum proximi an liceat? reſ.* 150. *n.* 7. *vſque ad finem.* Si *ſit de ſolis venialibus an ſit neceſſaria attritio ſupernaturalis. reſol.* 45. *n.* 14. *& reſol.* 150. *n.* 24.

Confeſsione *ſequuta attritione præuia cum mediocri diligentia in examine non tenetur quis de actis prius ampliùs cogitare, nec confiteri in confeſsione generali, niſi de ijs, quæ poteſt iurare fuiſſe mortalia, & numquam confeſſa. reſol.* 146. *nu.* 11. *Illam audiens, ſi non ſit ſacerdos, degradatur, & traditur curiæ ſæculari in ſupplicium mortis, licet non celebrauerit. reſol.* 48. *n.* 13. *idem ſi celebrauerit ſolum ibid. Sed ſi eam audiat furtiue, vel quocumque alio modo, dum quis alteri confitetur an ſigillo perſtringatur? reſol.* 178. *n.* 9. *&* 10. *Quæ ſit eius materia. v.* Pænitentia *introd. n.* 1. Eius *integritas eſt de iure diuino, ſed damnum inferre proximo per manifeſtationem ſui peccati eſt prohibitum de iure naturali, quod præfertur. reſol.* 150. *n.* 1. *& ſeq.* Formalis, *quamuis non materialis ſufficit in aliquibus caſibus. n.* 2.

Confeſsionis *præceptum eſt diuinum, ſed ab Eccleſia ordinatum tempus implendi. reſol.* 151. *n.* 3. *Si fiat nulliter, & ſequatur abſolutio, an ſatisfiat præcepto Eccleſiæ, vel diuino? n.* 4.

Con-

Digitized by Google

INDEX.

Confeſsio iudicialis in cauſa ciuili cum qualitate an poſſit pro parte acceptari, & pro parte reijci? reſol.2.nu.2.& quid in criminali?n.3.

Confeſsio in tortura, illata non præcedentibus indicijs, nulla eſt, etiam ſi poſtea illa ſuperuenerint, quamuis ageretur de crimine leſæ Maieſtatis. reſol.87.n.5. Extraiudicialis quomodo debeat eſſe, vt faciat indicium, & quot teſtibus non ſingularibus comprobanda? ibidem nu.17.

Confirmans chriſmate veteri: anni st. antecedentis, validè confirmat, ſed peccat. reſol. 37. num.11.

Confirmatio facta à ſuperiore quid operetur? v. confirmatio, introd. n.1. Non firmat actum præcedentem ſi eſt nullus, ſed ſolum conſeruat illum, ſi valet. reſol.199. n.14. Canonica fit per Epiſcopos in beneficijs eccleſiaſticis. ibid.introd. nu. 8. ſed prout eſt Sacramentum meritò hoc nomen obtinet n.9. & 10. Eius definitio.n. 11. Fuit à Chriſto inſtituta. n. 12. Quo tempore?n. 13. Non debet conferri infantibus rationis vſu carentibus. reſol.36.n.2. Si in illa aliquæ cæremoniæ omittantur, non ſunt in præcepto, ſed in conſilio. nu. 3. Eſt ſumenda ad maiorem perfectionem, & gloriam conſequendam, etiam per pueros, ſaltem in articulo mortis, ſed non eſt neceſſaria ad ſalutem citra contemptum. n.4. In dubio ſi ſit data, vel validè an danda ſit ſub conditione? n.5. Eius effectus ſunt tres, gratia st.collatio, characteris impreſſio, & cognatio ſpiritualis.n.6.triplicem diſpoſitionem prærequirit.n.21. ſi non præcedit baptiſmus nulla eſt, & proinde nec characterem imprimit. ibid. præſupponit gratiam, ſeù probabilitatem eius in ſubiecto: ea tamen deficiẽte, recipitur character, ſed non gratia. nu 24.

Confirmatio non eſt de neceſſitate medij, neque præcepti; aliqui tamen docent eſſe veniale, ſi omittatur ex negligentia.reſol.37.n. 1.Inualide fit ab alio, quàm ab Epiſcopo; ſed prohibetur tàm ipſe, quàm Archiepiſcopus confirmare ſibi non ſubditos, valet tamen Sacramentum ſi de facto confirment. n.3. Num validè fiat ab Epiſcopo degradato, excommunicato, vel hæretico?n.6. Quolibet anni tempore conferri poteſt, ſed in Eccleſia Cathredali, etiam ſi eſſet interdicta; debetque Epiſcopus indui veſtibus ſacris, & pontificalibus. n. 12. Quando confertur, Epiſcopus, & confirmandi debent eſſe ieiuni, quod de conſuetudine non ſeruatur. n.13. de ceremonijs ab Epiſcopis in cõfirmatione adhibendis n.14.

Confirmationis materia proxima, eſt vnctio ex chriſmate in fronte ad modum crucis cum pollice dexteræ manus. reſol. 35. nu. 7. An poſſit conferri cum penna, vel alio inſtrumento ſaltẽ tempore peſtis? n.8. Quare fiat in fronte?n.9. Eius forma quæ ſit, & an valida ea, qua Græci vtuntur in baptiſmo mutatis mutandis? reſol. 35. n. 14. & 17. Et quid ſi fiat à Græcis cũ forma adhiberi ſolita in baptiſmo?n.15. Non eſt neceſſaria ſimpliciter ordinando, nec peccat mortaliter hoc ſacramentum omittens. reſol. 139. n. 7.

Conformare ſe quis cenſetur in dubio iuri cõmuni, vel ſtatutario.reſol.202.n.3.

Coniecturæ dicuntur liquidiſſimæ probationes, & ſecundum eas eſt in ciuilibus iudicandum, in criminalibus autem faciunt præſumptionem tantùm. reſol. 183. n. 16. & reſol. 204.n.30.

Coniugalis copula in Eccleſia; vide copula coniugalis in Eccleſia.

Coniugatus an poſſit in ſacris ordinari vxore in ſæculo remanente cũ voto caſtitatis? reſol.139. n. 30. & an Religionem ingredi. n.33. An, & quando vnus ex coniugibus poſſit irritare vota alterius? & an ſemel irritata, ſint irrita, etiam ſoluto matrimonio? reſ.196. n.9. vſque ad finem.

Coniux ſi poſt copulam ſtatim mingit, vel aliud facit, vt ſemen receptum eijciat, peccat mortaliter. reſol.124.n.3. Si de conſenſu alterius, vel vterq; caſtitatẽ vouit, an, & à quo poſſint ad incontinentiam vitandam diſpenſationem obtinere, maximè ſi poſtea adulterium ſit ſequutum?n.26.

Conſcientia propria in Tribunali pœnitentiæ fungitur vice actoris. v. Pœnitentia introd.n.11. Eius dubijs, vel ſcrupulis vexati, ſi bene, vel malè confeſſi fuerint, quid agere debeant?reſol.144.nu.25. Illius examen, vide examen conſcientiæ.

Conſecrare intendens vnam partem hoſtiæ abſque deſignatione cuius, nulla conſecratur; ſecùs deſignatione facta, ſed grauiter peccat. reſol. 53. n. 7. inualida eſt materia ſecundum Dei intentionem abſque definitione.n:10. In pane fermentato in Eccleſia Latina, eſt mortale, ſicut omiſſio aquæ in vino conſecrando, & in alijs caſibus. reſol.167.n.23. Sub vtraque ſpecie, non eſt neceſſaria neceſſitate medij, ſed præcepti diuini, & eccleſiaſtici. reſol.50.n.1. Eſt tamen maximum ſacrilegium conſecrare ſub vna ſpecie, ſed dantur aliqui caſus, in quibus neque eſt peccatum.ibid. nu. 4. Validè fit in magna quantitate ſicut in parua, ſed illicite.reſ.53.n. 3. reliqua vide v.materia cõſecrationis corporis Chriſti.

Cen-

Conſecrationis formæ in Sacramento Euchariſtiæ an ſint veræ? reſol. 54.n.5. Vnus quæ ſit?n.7. Ea prolata per ſacerdotem ſuper debita materia, & cum debita intentione, ſtatim eſt ibi verum Chriſti corpus, ſicut eſt in cælo, etiam ſub quolibet fragmento, & vini gutta.ibid.n.12. Eius materia debet eſſe ſenſibiliter præſens, nõ autem vaga, ſeu incerta, aliàs non verificantur verba formæ. reſol.60.n.20. Sed quid de hoſtijs exiſtentibus in pixide cooperta, vel in cuſtodia clauſa.reſ.103. n.19. cætera vide v. hoſtiam ſacram, & v. intentio.

Conſenſus errãtis nullus eſt. reſol.7. n.10. Eſt de iure naturali, ſeu gentium. v. matrimonium, introd.n.12. Iſte facit matrimonium, non concubitus.reſol.118. n.10. Eſt triplex formalis, virtualis, & interpretatiuus, reſol. 125. nu. 1. Virtualis eſt duplex, & qui iſti ſint? num. 2. In genere aliquando eſt plenus, & perfectus, qui ſufficit ad peccatum. aliquando eſt imperfectus, & ſemiplenus, ſufficiens ad veniale tantùm.n.5. Aliquãdo eſt de ſola cogitatione, qui dicitur ſpeculatiuus, & nõ eſt peccatum. Aliquando de rè cogitata, qui dicitur practicus, & ſufficit ad peccatum.ibid. num. 6.

Conſiliarius interrogatus de aliquo dubio confeſſionis, an, & quãdo teneatur ad ſigillum?reſol. 178. n. 7.

Conſilium non fraudulentum non obligat, ſecùs fraudulentum in criminalibus, ſed in ciuilibus numquam obligat. reſol. 15. num. 25. & 26.

Conſpirans in proprium Epiſcopum, qua pœna puniatur? reſol.47. n.9.

Conſuetudo uniuerſalis Eccleſiæ eſt, ut Euchariſtia ſumatur à ieiunis, quamuis Chriſtus communicauerit Apoſtolos non ieiunos. reſ.59.n.8. Communicandi in morte, ſupponitur ortum habuiſſe ab Apoſtolis. reſol. 62. n. 16. Vt inducatur, tot requiſita ſunt neceſſaria, ut difficile ſit eam probare reſ.135. n.38. Sed præcipuè, ut ſit ſuper ea iudicatum in cõtradictorio iudicio. reſol.28. num.14.

Conſulentes, auxiliantes, & fauentes. vide auxiliantes.

Conſtitutus in articulo mortis, ſiue naturalis, ſiuè violentæ, poteſt etiam non ieiunus celebrare ſine peccato, ſi modò deſit, qui ei det viaticum reſol.60. num.11.

Contemptus, vel ſcandali ratione, omiſſa confirmatione. vide ſcandali, vel contemptus cauſa.

Contigua quæ dicantur? reſol.30.n.11.

Contractus celebrati cum excommunicato an ſint validi. reſol.69.n.11. Sunt de iure gentium, & ſolo conſenſu perficiuntur, & regulariter nõ requirunt ſcripturam, quæ non eſt de eſſentia n.12. Geſti per dolum incidentem ſunt validi, ſed reſcinduntur, idem eſt in ſponſalibus.reſ. 106. n. 46. Sub modo, vel cum demonſtratione, vel cum cauſa, per quæ verba fiant? reſ. 109. n.15. Et quando contractus inter viuos, vel diſpoſitiones cauſa mortis taliter factæ valeant? n. 16. Inter viuos interpretantur in dubio iuxta vſum, & obſeruantiam, & quid in vltimis voluntatibus.reſ.203.n.5. Stipulatus à Patre in beneficium filiæ abſentis, cenſetur ad eius notitiam deueniſſe.n.1.

Contrahentium conuentiones ſunt inſtar legum. ibid. n.4.

Contrariorum eadem eſt diſciplina. reſol.26.n.5. quia idem operatur propoſitum in propoſito, ſicut oppoſitum in oppoſito. reſol. 58. n.7.& v. Pœnitentia. introd.n.15.

Contritio, vel attritio virtualis. quæ ſint? reſol. 3.n 9. In genere ſumpta quid importet, quiduè in ſpecie? v. contritio. introd.n.1. Eius definitio. n.3. Quatuor comites habet, qui claudũtur ſub perfecta peccatorũ deteſtatione.n.5. Appretiatiuè, ſeù eſtimatiue quid ſit? num.6. Eius actus explens tenetur velle omnem pœnã corporalem potiùs ſubijſſe, quam peccaſſe, ſed non deſcendere ad hanc, vel illam, quia iſtæ collationes ſunt periculoſæ. n. 7. Illam perfectam habuiſſe, vel habere, impoſſibile eſt in hac vita ſcire, dantur tamen aliquæ probabilitates. n.8.

Contritio perfecta continere debet deteſtationem peccatorum, & actum amoris Dei, qui ſunt terminus à quo, & terminus ad quem.reſol. 38.n. 1. Dicitur vera, etiam ſi ſit ex ſolo motiuo iuſtitiæ, omnipotentiæ, & ſapientiæ Dei. n. 6. Eius eſſentia in vnico actu conſiſtit. n.9. Regulariter duos paris dolores, vnum in voluntate; alium in ſenſu; prior eſt neceſſarius. non autem ſecundus. n.10. An debeat eſſe intenſiua, vel ſufficiat comparatiua, ſeù appretiatiua? n.12. & 13. Eius cauſæ quæ ſint, quæ ad eam moueant? n. 23. Ad illam perfectam aſſequendam num pœnas inferni optare potiùs, quam peccaſſe quis teneatur? n.24.

Contritio includit intrinſecè formaliter, vel virtualiter amorem Dei ſuper omnia, ſecùs attritio, quæ oritur ex pœnarum timore, alijſq; cauſis. reſ.40.n.4.& 5. Eſt dolor perfectus, attritio verò imperfectus.n.6. Eſt impulſus Spiritus S. inhabitantis. Attritio verò mouẽtis tantùm. n. 7. non requirit de neceſſitate intẽſionem, vel durationẽ. idem in attritione. n.9 Eſt dolor de

f pec-

peccatis commiſſis, ſicut attritio, ſed ex diuerſo motiuo. n. 10. Vtraque eſt donum Dei ſupernaturale. ibid. Eundem fere effectum habet, quam attritio cum Sacramento. reſol. 41. n 3. Eius præceptum an, & quando obliget? n.4. Eſt de neceſſitate medij ad ſalutem illa, vel attritio cum Sacramento, poſito mortali in anima, ſi ſecus, ſecus, ſed ſi vtraque ceſſet, non propterea committitur aliud mortale. n.9. & 11. Sed an alterutra ſit in præcepto etiam poſt peccata remiſſa? n.16. Eſt neceſſaria exiſtenti in mortali, & adminiſtranti ſacramenta. n.21.

Contritio perfecta nequit expleri ſine ſpeciali Dei auxilio. reſol.57.n.15. Data copia Cōfeſſarij, non ſufficit ad ſumendam Euchariſtiā exiſtenti in mortali. n. 16. Eſt difficilis actus quantum eſt ex parte hominis, maximè in vltimo vitæ termino. reſ.78.n.16. Eſt diſpoſitio libera, pendens ex hominis voluntate cum Dei auxilio. reſol. 127.n.11. Non ſolùm eſt illa, qua quis deteſtatur peccata ſuper omne deteſtabile, ſed etiam qua quis diligit Deum ſuper omnia, ſi tunc de peccatis non recordatur, & in hoc differt à pœnitentia, vti virtute. reſol. 142 n.13. Non ſufficit hodie ſine Sacramento, ſi adeſt Confeſſarius, ſecùs eo deficiente. reſol.144. n.21.

Contritio, ſeù attritio poteſt præcedere comitari, vel ſubſequi confeſſionem ante tamen abſolutionem. reſol.147. n.1. Illa perfecta cum confeſſione, ſi confeſſarij copia ſit tollit omnem culpam, & pœnam, quæ ſubeunda eſſet in purgatorio. reſol.39. n.9. & reſol.152. nu.1. Formalis citra confeſſionem omnia venialia tollit, ſi ſit vniuerſalis. reſol.190.n.1. Si verò particularis tollit omnia, in quibus mens nō eſt affecta. n.2. Ea, vel ſaltem attritione deficiente in confeſſione, non recipitur gratia, niſi recedente fictione abſque tamen noua confeſſione, quæ opinio intelligitur cum quadam diſtinctione. reſ.43.n.13.

Contritionis actus includit ſacramentum baptiſmi in voto, ſi antea receptum non erat, reſol.5. n. 10. Poteſt fieri in inſtanti abſque temporis vlla continuatione. reſol.39. nu. 1. Non ſunt ſingulæ contritiones, vel attritiones neceſſariæ pro ſingulis peccatis, ſed ſufficit vna pro omnibus, & ſi in ordine ad confeſſionem, ſufficit in princ. examinis, vel in fine, vel in ipſa confeſſione, dummodò ante abſolutionem.n.4. Vnuſquiſque debet ſemper eam procurare, licet ſemel Deum offendiſſet; ſed vnus actus perfectus, etiam in vltimo vitæ momento ſufficit ad ſalutem.n.6.

Conueniri nemo poteſt in iudicio humano ſine prauia obligatione, & minus in diuino. reſol. 41. n.19.

Conuentiones contrahentium ſunt inſtar legum. reſol. 203.n.4.

Conuerſio partialis, & ſubſtantialis quæ ſint? reſol. 55. n. 3. & quæ accidentalis. n.4.

Copula coniugalis in Eccleſia, eam non polluit ſecundum vnam opinionem, quæ reijcitur, etiā ſi longa mora ibi interuenerit. reſol.30. n.21. 22. & 26. Ex ſola delectatione an ſit veniale, & an impediat Euchariſtiæ ſumptionem, ſi ſequuta fuit nocte præcedenti? reſol. 61. n. 35. Illicita, vel quoduis aliud mortale noctis præcedentis ſequuta attritione, & confeſſione non impediūt cōmunionē diei ſequētis.n.36. Inter coniuges multis modis fieri poteſt, cum peccato aliquando mortali, & aliquando veniali. reſol.124. n.1. & 2. an licitè negari poſſit præcipuè menſtrui tempore? reſol.123. n.32. Inter aſcendentes, & deſcendentes etiam bruta oderunt. reſol. 121.n.5. Si Adam non peccaſſet, nulla fuiſſet, nec eſſet in ea voluptas, & an fuerit prohibita poſt peccatum ante legem Moyſis. v. matrimonium.introd.n.9.

Correctio fraterna an debeat fieri etiam à ſubditis, ſuis ſuperioribus? reſol.185. n.3.4. & 5. An à peccatore alteri peccatori? n.7. Quādo eſt facienda, quo modo facienda ſit? nu.8. Et an ſit præferenda fama proximi conſcientiæ eiuſdem? n. 9. vſque ad finem. An eam neceſſe ſit feminæ ſolicitatæ in confeſſione præmittere ante denunciam? reſol. 184. n.1. & 2. In multis caſibus non eſt neceſſaria. n. 6. Sed an extra eos ſit de præcepto, vel de conſilio? n.7. vſque ad finem. Eſt actus charitatis, & iuſtitiæ. reſol.150. nu.30. ſed quo ordine ſit facienda? ibidem n.31. cætera vide v. ſolicitatio.

Correlatiuorum eadem eſt diſpoſitio, ſicut & cōtrariorum. reſol.23.n.5.

Corpora Sanctorum ſurrecta cum Chriſto veriùs eſt iterum obijſſe. reſol.65. n.1. Glorificata conformantur corpori claritatis Chriſti; ſed an ipſe in Euchariſtia poſſit ab illis videri? num. 2.

Corporale non poteſt eſſe ſericum, ſed lineum, conſecratum ab Epiſcopo, ſicuti etiam palla, nec omittunt conſecrationem ſi lauentur, ſed ſi notabiliter frangantur; Eſt tamen peccatum celebrare cum prædictis nimis immundis; neutrum autem poteſt tangi à feminis etiam monialibus (niſi poſt lota à Diacono) nec ab hominibus Deo non conſecratis. reſol. 133. num. 15.

Corpus Chriſti apparens in hoſtia, vel in Calice non tenetur ſacerdos ſumere; ſed quid debeat in hoc caſu facere? reſol.50.n.14. & 15. Cōſumptis ſpeciebus ſacramentalibus deſinit eſſe ſub illis, ſed quæritur vbi poſtea ſit? reſol.67. nu. 1. cætera vide v. Chriſti corpus. Glorioſū poteſt ſe demonſtrare oculis non glorificatis in toto, vel in parte, & in effigie propria, vel aliena, parua, vel magna. reſol.66.n.7. poteſt videri in duobus locis eodem tempore. n.8.

Corruptio vnius eſt generatio alterius. reſol. 56. num. 5.

Creatio quid ſit, & quomodo differat à tranſubſtantiatione? reſol.55.n.5.

Creditor excommunicatus non poteſt conuenire ſuum debitorem iudicialiter, neque reconuenire reſol.68. n.7.

Crimen læſæ Maieſtatis. vide læſæ Maieſtatis crimen.

Crucis ſignum eſt neceſſarium in multis caſibus. reſol.77. n.2.

Crux in altari quando dicitur miſſa, ſi omittatur an ſit mortale; & quid de luminibus an ſufficiat vnum, vel ex oleo, vel ſebaceo? reſol.133. num 33.

Culpa venialis cum qua quis fortaſſe obijt, an, & quomodo remittatur in alia vita? reſol.4.n.3. Lethalis non remittitur ſine actu virtutis pœnitentiæ, quamuis ſit effectus gratiæ operantis. reſol.43.n. 12.

Culpa lata dolo comparatur. reſol. 121 n.19. Illa, & leuiſſima quæ ſint? reſol. 158.n.8. & reſol. 162. n. 3.

Cuſtodes carcerum an excuſentur ab audienda miſſa. reſol. 135. n. 17.

Cuſtodia clauſa in qua inſunt hoſtiæ, quamuis non videantur, neque tangantur, conſecrari poſſunt validè, ſed non licitè. reſol. 53. n. 23. & 26.

D

DEbiti coniugalis redditio in Eccleſia. vide copula coniugalis in Eccleſia.

Debitor pecuniæ an poſſit cogere creditorem ad recipiendum tot ſtabilia prænio appretio pro concurrenti quantitate debiti? reſol. 197. n. 3. Alicuius rei in genere, ſi quomodocumque pereat, non liberatur à debito, ſecùs ſi debebat aliquid particulare. reſol. 198. n. 3.

Debitum nolens coniux reddere alteri ex alia cauſa, quam inualidatis matrimonij, quod inuincibiliter iſte ignorat, an poſſit Confeſſarius ſciens illi ordinare, vt reddat. reſol.122. n.5. Si petatur expreſsè, vel tacitè ab alterutro coniugum, non eſt negandum ſub pœna mortalis. reſol.123.n.1. Etiam ſi ſit quadrageſima, vel dies Paſchatis. n.2. Licitè tamen negatur coniugi ectico, vel tiſico, aut inſidianti vitæ alterius. ibid. n. 38. & de alijs cauſis negationis debiti. n. 32. & 37. Eius redditio an poſſit eſſe etiam in Eccleſia abſque peccato, & an propterea polluatur? n. 3.

Decalogi præcepta. vide præcepta Decalogi.

Decreti forma contra ſacrilegum refertur. reſol. 29. n.3.

Defenſio pro tuenda vita propria non ſemper eſt permiſſa. reſol.28. n.6. Sed regulariter eſt adeò permiſſa, vt ſi quis dum celebrat, aggrediatur, & aliàs non valeat vitæ periculum euadere, poteſt aggreſſorem occidere, nec fit irregularis, aut veniale committit, ſed abque alia reconciliatione, poteſt ſacrificium complere. reſol.30.n.8.

Defenſiones ſunt dandæ inquiſitis etiam in crimine hæreſis cum copia indiciorum abſque nominibus teſtium examinatorum. reſol. 89. num. 10.

Definitio baptiſmi, vide baptiſmi definitio. Contritionis ex Trid. eſt amplectenda. v. contritio. introd. n.4. Virtutis ex D. Auguſt. & D. Th. reſol. 42. n. 17. Sacramenti in genere. v. Sacramentum introd. nu.4. Sacramenti extremæ vnctionis. v. extrema vnctio. introd. nu. 8. Sacramenti pœnitentiæ. v. pœnitentia, introd. num. 1.

Degradatio non eſt cenſura, vide depoſitio, & degradatio. Realis facta ab Inquiſitore Neapolis contra quemdam inquiſitum fuit in Curia Rom. anullata, reſol.48. nu.8. Actualis, & verbalis definitio. reſol.47.n.1. & 3. Earū ſolemnitates quæ ſint hodie, & quæ olim? nu. 4. Verbalis à quo iudice fieri poſſit? n.5. Actualis, in quibus delictis locum habeat? n.7. Si pro aliquo delicto ordinetur in genere à lege, an intelligatur de verbali, vel reali? n. 12. Verbalis à quo Epiſcopo poſſit tolli? nu 14. Actualis an poſſit tolli ab alio, quàm à Pontifice? nu. 15., & reſol. 20. nu. 21. Verbalis pro quibus criminibus veniat infligenda? reſol.48.n.22. Illius pœna eſt traditio Curiæ ſæculari in ſupplicium mortis. infligitur contra non ſacerdotem celebrantem, vel audientem confeſſiones ſacramentales. n.12. & 13.

Degradatus, & traditus Curiæ ſæculari fuit in facti contingentia punitus non ordinaria, ſed extraordinaria pœna. reſol.48. n.6. Sed an validè conficiat ſacramēta poſt degradationē? n. 14. & reſol.129. n.1. vel excommunicatus, ſuſpenſus, irregularis, ſchiſmaticus, vel hæreticus. n.2. Et an teneantur recitare diuinum

offi-

officium? reſol. 48. num. 18.

Dei gratiam havere eſt impoſſibile in hac vita ſcire. reſol. 144. n. 24. Sed an actus amoris erga eum ſit aliquando de præcepto eliciendus? quære amoris actus erga Deum.

Delectatio moroſa ſi ſit de mortali, & cum aliquibus requiſitis, licet non adſit propoſitum, nec deſiderium perpetrandi id, de quo quis delectatur eſt mortale; ſed alÿ dicunt in duobus caſibus eſſe mortale. reſol. 125. n. 11. Si quis in ea paſſiuè ſe habet, non eſt mortale ſecũdum alteram opinionem, quod quomodo contingat, explicatur. n. 12. Si quis autem eam inſurgẽtem præuidendo expellat, facit actum valdè virtuoſum. n. 13. Sed quando dubium eſt, an conſenſerit, debet de hoc etiam in dubio ſe in confeſſione accuſare. n. 14. Quomodo autem cognoſci hoc poſſit? n. 17. In viduis circa præteritam copulam cum coniugibus, nùm ſit mortale? & quid de ſponſis circa copulam futurã? n. 19. Præſens de pollutione inuoluntariè ſequuta nùm ſit mortale? & quid ſi quis delectetur de cibis cogitatis, & prohibitis tempore quadrageſimæ, & vigiliarum? n. 20. In coniugibus altero abſente de copula habita, vel habenda an ſit mortale? n. 21.

Delegatio expirat morte mandantis re integra, ſecus ſi ſit cœpta exequi, etiam per ſimplicẽ citationem. reſol. 13. n. 9.

Delegatus non poteſt delegare, niſi ſit delegatus à Principe. reſol. 13. n. 8. Eſt maior quocumque ordinario in cauſa ſibi commiſſa. reſol. 15. num. 24.

Delicta omnia committi poſſibilia ad quatuor genera reducuntur, & in eorum ſingulis ſeptem circumſtantiæ conſiderantur. reſol. 25. n. 1. & 2. Illa conſulentes, auxilantes, vel fauentes, peccant in foro interiori, ſicuti principales agentes. reſol. 28. n. 28. & quid in foro exteriori? vide auxiliantes, conſulentes. Plura committens ſi pro vno, vel altero non poteſt mortis pœna puniri, nec poterit pro illis vnitis, ſed tantùm augetur pœna extraordinaria. reſol. 29. n. 13. Patrata ante indultum, poſt iure poteſt aboleri quandocumque etiam poſt indultum. reſol. 197. nu. 13. Hæreticalia ſunt ferè innumerabilia, dantur tamen aliquæ regulæ ad ea faciliùs intelligenda. reſol. 82. n. 1.

Delicti locus eſt potentior omnibus alÿs. reſol. 17. n. 11. Commiſſum in ebrietate an, & quando ſit punibile in toto, vel in parte, tam in foro interiori, quàm exteriori. reſol. 19. num. 39. Quodcumque an poſſit tuta conſcientia etiam cum iuramento negari iudici interroganti? reſol. 28. nu. 5. & ſeq. Quando eſt probatum per teſtes, an ſit amplius reus ſuper eo interrogandus. ibid. n 17. In genere, vel in ſpecie quomodo probetur? reſol. 81. num. 14. & 16. in illius explicatione errauit Iulius Clarus. num. 15.

Delinquens grauiter in perſonam religioſam in Eccleſia, illam vulnerans, licet mors non ſequatur, punitur pœna mortis. reſol. 29. nu. 11. Eius animus ſi voluit occidere, vel non, dignoſcitur ex armis, cum quibus deliquit. reſol. 24. num. 14.

Dæmones nequeunt excommunicari, ſed execrãtur, & deteſtantur à corporibus obſeſſis. reſol. 15. n. 4. Nullo modo vident Chriſtum in Sacramento, ſed ſolùm credunt, & contremiſcũt. reſol. 65. n. 13.

Denominatio debet fieri à principaliori parte. reſ. 51. n. 3. & reſol. 75. n. 2.

Denunciare Inquiſitoribus an teneatur qui audiuit feminam, vel alium dicentes fuiſſe ſollicitatos, & quid ſi iſti dicant de auditu audiitus? reſol. 183. nu. 5. & 6. An teneatur qui ſollicitationem factam ab alio Confeſſario ſciuit in confeſſione? & quid ſi eam ſciuerit ſub ſigillo naturali? ibid. n. 29. Sed an præcedere debeat correctio fraterna, antequam femina denunciet? reſol. 184. n. 2. & an teneatur denunciare etiam Epiſcopum ſollicitantem? reſol. 183. n. 10. & 11. An etiam laicos, vel Clericos, ſi ſe ſimulantes Confeſſarios ſollicitent? & quid ſi eſſent etiam ſacerdotes, ſed ſine licentia ordinarÿ? ibidem n. 24. An teneatur ad eam, qui ex hoc graue damnum timet in perſona propria, vel ſuorum, aùt in bonis, vel honore? n. 30.

Depoſitarius ſi ſponte ſe obtulit, tenetur de omni culpa, ſecùs ſi fuit coactus. reſ. 156. n. 8.

Depoſitio, & degradatio non ſunt cenſuræ, ſed pœnæ perpetuæ. reſol. 12. n. 3.

Determinatio reſpiciens plura determinabilia æqualia, debet ea æqualiter determinare. reſol. 63. n. 3.

Deteſtatio peccati. vide Propoſitum confitendi. Ob eius fœditatem prodeſt cum Sacramentô, ſicut ob metum gehennæ. reſol. 42. n 12. Vnius peccati mortalis, ſi ſit ex motiuo vniuerſali, extenditur virtualiter ad omnia alia. reſol. 142. n. 5.

Detractio formalis, & materialis quæ ſit? & an ſaltem iſta ſit aliquando licita? reſol. 150. n. 13. & ſeq.

Diaboli triplici modo cognoſcunt veritatem per naturam, reuelationem, & experientiam, & propterea poſſunt incognita, ſeù ignota hominibus permittente Deo reuelare quibus volunt. reſol.

reſol. 65. n. 11. vſque ad 14. Eorum potẽtia eſt tanta, quod ſi non refrenarentur à Deo, poſſent etiam montes, vrbeſque ſubuertere, nec datur potentia ſuper terram, quæ eis comparetur. n. 15. & 16. Eorum motus eſt adeo celeris, vt in tempore imperceptibili ſe conferre poſſint ab Oriente ad Occidentem nullo medio pertranſito. n. 17. Poſſunt inducere Deo permittente infirmitates in corpus humanum, eiuſque rebus nocere. n. 18. Non poſſunt tamen mutare corpus humanum in beſtiale, nec mortuum viuificare, niſi apparenter, ſed quomodo hoc fiat? n. 19. Eorũ inuocatio multis modis fit, eſt caſus S. Officij. reſol. 84. n. 19. Illorũ opera, ſi aliqua ſcientia, vel ſanitas corporalis ſit acquiſita, vel pecunia, aut alia bona, an num liceat ſine peccato ea retinere? reſol. 85. n. 8. & 9.

Diabolus in corpore obſeſſo an poſſit percuti, vel conſpui ad ignominiam, vel ſtatui ei terminus iudiciarius ad comparendum, vel exeũdũ. reſol. 86. n. 8. Si aliquod Sacramentum in corpore aſſumpto miniſtraret, non eſset ratum habendum, niſi conſtaret hoc fecisſe de mandato Dei, qui poteſt illi, vti ſuæ creaturæ præcipere, & cogere obedire. reſol. 168. n. 8. Nũquam magis fortiùs inſiſtit ad perdendum animas, quàm in vltimo conflictu. reſ. 80. n. 9.

Diaconatus materia, & forma, vide Lectoratus materia.

Diaconi an poſſint de licentia ordinarij, vel Parochi ſolemniter baptizare? reſol. 8. nu. 2. Sicut poſſunt in caſu neceſſitatis Euchariſtiam miniſtrare. reſol. 59. n. 4.

Dictio taxatiua excludit omnes caſus. reſ. 21. n. 9

Die elapſo miſſam audiendi, vel ieiunandi, non remanet obligatio illa adimplendi die ſequenti, ſed bene peccatum confitendi ex inobſeruantia, idem de officio diuino. reſol. 135. n. 9.

Dierum feſtorum appellatione non continetur dies feſti duplicis in officio; ſed qui ſeruantur à populo de præcepto, & ſi in illis tribuantur ordines maiores, eſt pæna ſuſpenſionis. reſol. 139. n. 26. & 27. Item an Epiſcopi, vel Archiepiſcopi poſſint in ſuis diæceſibus noua feſta indicere, vel laborandi licentiam impertiri in feſtis? reſol. 135. n. 7.

Dignius quod eſt trahit ad ſe minus dignũ. reſol. 92. n. 26.

Dignitatum portæ ſunt clauſæ infamibus, & vilibus, ſeu indignis perſonis. reſol. 104. nu. 19.

Dilectio cadit etiã ſuper inuiſos virtute præditos, qui propterea poſſunt ẽt hæredes inſtitui. reſol. 38. n. 7. Dei amoris actus ſuper omnia an ſit aliquãdo in vita, vel ſaltem in morte de præcepto eliciẽdus? vide de hoc, & alijs ad materiam v. amoris actus erga Deum.

Diligentia talis requiritur in examinando conſcientiam, qualem adhibet in rebus ſuis diligens Paterfamilias, non autem diligentiſſimus, & quæ iſta ſit? reſol. 146. nu. 12. neceſſaria quando inuenitur res aliena, qua non facta, tenetur inuentor actione furti. reſol. 32. num. 2.

Dimiſſoriales literæ. vide literæ dimiſſoriales.

Diſpenſatio ſuper irregularitate ad quem pertineat? reſol. 97. n. 20. & reſol. 102. n. 18. Circa defectum natalium à quibus concedi poſſit? reſol. 98. n. 14. In ſecundo gradu conſanguinitatis non conceditur, niſi inter magnos principes ex Trid. ſed hodie inter nobiles ordinarios. reſol. 113. n. 9. An poſſit à Pontifice concedi in primo gradu affinitatis in linea rectâ? reſol. 121. nu. 7. & 12.

Diſpenſatio voti quid ſit, & an poſſit per Pontificem concedi ſine cauſa? reſol. 196. nu. 4. Quæ ſint cauſæ legitimæ diſpenſandi? n. 38. requiritur etiam poteſtas, & qui eam habeant? n. 29. quiue irritandi. n. 1. An idem ſit in commutatione? reſ. 197. n. 2. qui poſſint commutare? n. 1. vbi omnia ad materiam.

Diſpenſatio voti de non ambiendo præciſa bulla vltima Vrb. VIII. non eſt reſeruata Pontifici. reſol. 199. n. 16. ſed an ea non obſtante poſſit commutari ab alio ſuperiore præter Papam? ibid. per totam. Verè fit in votis à ſuperioribus, quando ſibi videtur, non autem declaratio tantùm, vt dicunt alij. reſol. 201. nu. 6. Quam poteſtatem nõ dubitatur fuiſſe de præterito, & eſſe nunc in Eccleſia, ſicuti etiam commutandi. n. 10. Sed vndè ortum habuerit? n. 11. Reſidet principaliter in Pontifice, à quo communicatur Epiſcopis. n. 13. qui in hoc vtuntur poteſtate prædicta, vti ordinarij. num. 14. cætera vide v. votum de non ambiendo.

Diſſenſus eſt triplex formalis, virtualis, & interpretatiuus, & qui iſti ſint? reſol. 125. num. 4.

Diſtantia infinita eſt de peccata ad gratiam. reſ. 44. n. 3. & reſol. 45 n. 10.

Diſtributionibus quotidianis Eccleſiæ an gaudeat perſona Eccleſiaſtica, ſi ex infirmitate, vel alia iuſta cauſa impediantur illi ſeruire? reſol. 71. n. 8.

Diſtractio ex negligentia, vel fragilitate in miſſa an ſit peccatum, & quid in operibus ſpontaneis? reſol. 134. num. 11.

Diuinatio quæ ſit? reſol. 83. n. 5. & reſol. 84. nu. 1. Per pactum explicitum cum dæmone ſemper

eſt mortale, nec admittitur ignorantia, ſicu:i per pactum tacitum, ſi non ſit craſſa, vel affectata? n. 2. & 3. Per ſortes an, & quando ſit licita? & quibus modis fieri poſſit? num. 4.

Diuinis officijs aſſiſtens interdicti tempore an peccet venialiter, vel mortaliter? reſol. 95. n. 1. Eorum appellatione continentur ſacramenta, horæ canonicæ, & orationes publicæ ab Eccleſia dici ſolitæ. reſol. 93. nu. 1.

Diuortium poteſt fieri quoad torum per adulteriũ vnius ex coniugibus, poteſtque innocens iniuſto adultero monaſterium ingredi, vel ſacros ordines ſuſcipere, e contrà verò ipſe non tenetur ingredi, nec vouere, ſed non poteſt niſi mortuo altero, ſecundo nubere: debet tamen ante ingreſſum præcedere ſententia diuortij. reſol. 123. n. 15. 16. & 17. Qua prolata, & ingreſſo innocente, ſi reperiatur poſtea Eccleſiam fuiſſe deceptam propter falſitatem exiſtimati adulterij, reuocatur ingreſſus ad coniugium profeſſione non obſtante, ſecùs ſi vterque fuit ingreſſus. n. 19. Quod ſi abſque licentia ſaltem tacita coniugis innocentis adulter ingrediatur monaſterium, poteſt ab innocente ſemper reuocari, nu. 24. Sed propter adulterium viri non practicatur diuortium in Ciuitate Neap. & fortaſſe etiam alibi. n. 26. Poteſt autem fieri ex nimia viri ſæuitia, & quæ talis dicatur? n. 34. pendente verò iudicio diuortij ex qualibet cauſa, non poteſt impediri matrimonij vſus. num. 40.

Doctores an poſſint torqueri? reſol. 90. n. 7.

Dolens quantum poteſt, ſed neſciens an ad actum attritionis ſupernaturalis peruenerit, poteſt probabiliter credere ad eum perueniſſe. reſol. 44. n. 3.

Dolor patris propter amorem filij. vide amor paternus.

Dolor honoris, vel bonorum amiſſorum, eſt intẽſior dolore peccatorum, & quare? reſol. 38. n. 14. Intenſiuus non reperitur in definitione contritionis. n. 19. In voluntate eſt in poteſtate noſtra, & ideo neceſſarius ad contritionem. nu. 20. In ſenſibus non eſt in noſtra poteſtate, & propterea non eſt neceſſarius, nec per talem defectum tollitur diſpoſitio ad gratiam, ſed vix poſſibile eſt, vt quis doleat in voluntate, & non rifundat in ſenſibus. n. 22.

Dolor, ſeu pænitentia de peccatis cõmiſſis, regulariter non ſufficit, ſed eſt exoluenda pæna in hac vita in corpore, vel in alia in anima. v. Pænitentia vti virtus. introd. n. 2. An, & quãdo includat propoſitum non peccandi de cætero, ſi hoc expreſſe non eliciatur? reſol. 143. num. 5. Si cognoſcatur ad attritionem non attingere, non ſufficit ad effectum, neque ad valorem Sacramenti. reſol. 144. n. 17. Si multo tempore ante confeſſionem elicitus ſit, dummodò in ordine ad illam, ſufficit, ſi tamen non ſit retractatus. reſ. 147. n. 2. nec eſt de neceſſitate renouandus. n. 3.

Dolus dans cauſam contractui bonæ fidei, an annullet ipſo iure contractum, etiam ſi ſint ſponſalia. reſol. 106. n. 43. & quid de contractibus ſtricti iuris? n. 44. Incidens in contractum, an illum ipſo iure anullet, vel pariat actionem ad reſcindendum? ibidem n. 45. Alius eſt bonus, alius eſt malus. reſol. 192. num. 11.

Domicilium numquam poteſt acquiri, niſi conſtet de animo habitantis, ſed ex quibus talis animus cognoſcatur? reſol. 138. n. 10. & de Epiſcopo domicilij, & originis, vel beneficij. ibid. num. 8.

Dominium redditiuum Epiſcopatus an ita ſit apud Epiſcopum, vt poſſit de illis ad libitum diſponere? reſ. 199. n. 41. in fine, & 42.

Dominus ſeruorum debet curare vt baptizentur. reſol. 9. n. 9.

Donatio inter virum, & vxorem quare ſit prohibita, & nùm idem ſit inter amaſios, & meretrices? reſol. 33. n. 6. & 7. Num ſit permiſſa Regularibus in vita, vel in morte cum licentia ſuperioris? reſol. 200. n. 17. & ſeq.

Dos eſt priuilegiata ob bonum publicum, & diffuſa in toto corpore iuris. v. Sacramentum introd. n. 13. Nõ poſſunt tamen eius fauore cõcurrere duo ſpecialia circa idem. reſol. 28. nu. 16. Eſt repetenda à viro, ſoluto matrimonio, vnde donec condemnetur, remanet in eius poſſeſſione. reſ. 204. n. 33.

Dotis conſtituendæ promiſſio operatur, vt intelligatur conſtituta reſol. 203. num. 8. maximè ſi in promiſſione interuenit iuramentum. n. 9.

Dubia peccata in Tribunali pænitentiæ quatuor modis contingere poſſunt. reſol. 145. n. 1. 2. & & 5. Non poſſunt in confeſſione pro certis fateri, & è contra, niſi adſit bona fides. n. 23. & vide v. peccata omnia.

Dubitans probabiliter an actus geſtus ſit validus, vel ne, eſt iudicandum pro validitate. reſol. 44. n. 4.

Dubium ſi ſit an furioſus petierit baptiſmum ante furorem, eſt baptizandus ſub conditione. reſ. 10. nu. 17.

Dubium quid ſit? vide ſcrupulus.

Dubius in fide eſt hæreticus; ſed qui talis dicatur? Verum non eſt talis, ſi paratus ſit corrigi. reſol. 81. nu. 23. & à quo ſit corrigendus? n. 24.

Duo-

Duobus concurrentibus praeceptis maiori eſt obediendum. reſol. 134. n. 30.

E

EBrietas an, & quando excuſet à delicto in toto, vel in parte, tàm in foro poli, quam fori. reſol. 19. n. 39.

Ecclesia interdicta, ſi Epiſcopus, qui eam interdixit, celebrat in ea, ſit irregularis. reſol. 13. num. 29.

Eccleſia non iudicat de internis. reſol. 14. n. 9. Habet in integrum reſtitutionẽ, ſi ſit læſa. reſ. 19. n. 27. Polluitur per effuſionem ſanguinis, vel ſeminis humani; reſol. 26. nu. 21. & an, & quando alia peccata in ea commiſſa faciant circumſtantiam ſpecie diuerſam? n. 24. Ea nõ gaudet ſacrilegus. reſol. 29. nu. 2. Extrahens ab ea quemcumque inuitum, eſt excommunicatus, ſed non committit peccatum diuerſæ ſpeciei. reſol. 26. n. 22.

Eccleſia polluitur per homicidium, vel vulnera in ea inflicta, ſecùs ſi extra eam quis occidatur, & poſtea ibi aſportetur, ubi denuò vulneretur cum ſanguinis effuſione. reſol. 30. n. 1. Debet reconciliari per Epiſcopum, quando eſt polluta. n. 2. Sed quid ſi non ſit conſecrata, ſed tantum benedicta? nullo tamen in caſu, antequam lauetur, ſeù reconcilietur, poſſunt ibi diuina celebrari, ſi ſit polluta. n. 3. Non polluitur, ſi alicui carnes contundantur, oſſaque frangantur, dummodo ſanguis in ea non ſit effuſus, vel mors non ſequuta n. 5. Nec ex homicidio commiſſo à furioſo, vel puerò iudicio carente, neque à quibuſcumque, ſi patretur in tecto Eccleſiæ, vel ſubter eam, aut in quocumque alio loco, Eccleſiæ tamen corpore eiuſque cappellis exceptis. n. 9. Ea polluta, eſt etiam pollutum eius cœmeterium, ſed non e contra, ea verò reconciliata, eſt illud quoque reconciliatum. num. 10.

Eccleſia polluitur cuiuſcumque ſeminis humani effuſione, etiam infidelis; uti etiam per copulam coniugalem. reſol. 30. n. 26. ſecùs ſi accidat in ſomnis, etiam præcedentibus cogitationibus venereis. n. 12. occultè polluta, non tenetur quis abſtinere à diuinis, ibi celebrando, donec ſciatur. n. 15.

Eccleſia pro delictis etiam capitalibus, mortis pœnam non infligit reſol. 30. n. 20. quia poteſtatem gladij non habet, ſicuti olim habebat. reſol. 199. ſub n. 31. Eſt incapax peccandi, & gratiã ſuſcipiendi, ſi cõſideretur materialiter. reſ. 30. n. 34. Polluitur, ſi in ea ſepeliatur excommunicatus vitandus, qui ante reconciliationem eſt exhumandus, ſi diſcerni poſſit à cæteris corporibus, aliàs minimè num. 39. Reconſecratur, ſi dubitetur de conſecratione. reſol. 31. n. 4.

Eccleſia, Ciuitas, Terra, Villa, vel Caſtrum, & & qualibet Reſpubl. habent in integrum reſtitutionem. reſ. 43. n. 30. Illa reſtituitur etiam aduerſus ſententiam Pontificis. n. 31. Quando procedit ad degradationem, videtur implicitè damnare ad mortem, quam explicitè inferre non poteſt. reſol. 48. n. 1. Et licet intercedat apud Iudicem ſæcularem pro degradato, ne mortis pœna puniatur, eius tamen intensio implicita eſt, vt occidatur. n. 2. Qua ratione prohibeat celebrari in feria 6. & 7. hebdommadæ ſanctæ? reſol. 62. num. 6. Orat implicitè etiam pro excommunicatis. reſol. 73. n. 10. Et pro infidelibus quouſque ſunt in mundo. reſol. 128. n. 5. Sed an poſſit pro eis etiam miſſæ ſacrificium offerre? nu. 6. Cætera vide v. miſſa.

Eccleſia in quibus caſibus ſuppleat defectus ordinandi, & an in intentione non habita? reſol. 139. n. 36. & 38. Aliquando ſupplet defectum iuriſdictionis, quam Confeſſarius non habet ad bonum publicum, & ad tollendam incertitudinem Sacramenti. reſol. 163. n. 8. & 17. Eius fauore valent contractus vtiles geſti per intruſum, ſecùs ſi ſint inutiles. n. 14. Non habet poteſtatem remittendi venialia ex opere operato ſecundum vnam opinionem. reſol. 189. nu. 2. & 3.

Eccleſiaſtica bona. vide bona eccleſiaſtica.

Eccleſiaſtica ſepultura. vide ſepultura eccleſiaſtica.

Eccleſiaſticarum perſonarum degradatio. vide Degradationis actualis.

Eccleſiaſtica perſona, ſi ex infirmitate, vel alia iuſta cauſa impediuntur frui Eccleſia, non propterea amittunt diſtributiones quotidianas. reſol. 71. n. 8.

Eccleſia immunitate gaudet exiens ab ea exonerandi cauſa corpus, licet ſit captus extra eam reſ. 30. num. 29. & 30. Eiuſdem cõſecratæ ingreſſus operatur remiſſionem venialium. nu. 36. Polluitur in opinione hominum; & ideò ſi pollutio eſt occulta non reconciliatur. n 37. Illius reconſecratio fit tribus in caſibus, præcipuè ſi exuſta, vel collapſa fuerit in totum, vel pro maiori parte, quod ſi parietes remãſerint illæſi, ſeù modicum læſi, non fit conſecratio, etiam toto collapſo tecto. reſol. 31. nu. 1. reconſecratur tamen ſi fuerint exuſti, vel collapſi, ſecùs ſi ſucceſſiuè, & ſucceſſiuè etiam reparati. n. 3. & proinde poteſt ibi celebrari. reſol. 133. n. 11.

Eccleſiæ, in quibus quis inducitur ad ſepulturam eligendam cum iuratoria promiſſione de non

mu-

tando, ſi eius corpus fuit poſtea ibi ſepultum, ſunt interdicta, donec illud reſtituatur cum alys hac de cauſa perceptis illi Eccleſia, cui de iure competit reſol.94.n.7. Quod procedit etiã in Regularibus. Sed fallit in aliquibus caſibus num. 8.

Eccleſiæ præcepto de annua cõfeſſione an ſatisfiat, ſi ſit informis? reſol.151.n.1.& quid ſi nulla? ibid.num.2.& 4.

Effectus peccati originalis. vide peccati originalis effectus.

Eiecti à Religione, vide. Apoſtati à Religione, & v. Regulares eiecti.

Electio in pœnis alternatiuè ſtatutis pertinet ad reum, reſol.16.n.8. Tàm paſſiua, quàm actiua ad dignitates eccleſiaſticas non conceditur excommunicatis, fallit in Pontifice, & Cardinalibus. reſol.70.n.11. Prælatorum fiebat olim à Canonicis Eccleſiarum, ſolumque confirmabantur à Pontifice, hodie tamen ſpectat ad eũ ſolum. v. confirmatio. introd. n.6 Sed ad Reges in ſuis Regnis, qui poſtea abſque difficultate conſecrantur à Pontifice, præuio examine quo ad ſcientiam. ibid.n.8.

Electio, & poſtulatio parificantur, & quid vtraque ſit? reſol.70.n.13.

Eleemoſynam tribuens, magis placet Deo per affectum, quam per effectum. reſol.57.n.26.

Emptio, & venditio requirunt iuſtitiam pretij, aliàs peccatum committitur, quamuis ius ciuile hoc non prohibeat, niſi fraus ſit vltra medietatem. reſol.199.nu.25.

Enunciatiua verba. vide verba enunciatiua.

Epiſcopatus an ſit ordo? reſol.136.nu.3. Nequit dari non ſacerdoti. nu. 5. Eſt dignitas maior presbyteratu quoad honores, non autem quoad ſacrificium miſſæ.n. 6. Eum multi SS. Patres recuſarunt exemplo Chriſti D. noſtri. reſol. 199.n.3. Sed eſt opus bonum, & ex maioribus. n. 6. Eligendus ad illum, non debet eſſe de neceſſitate adeo perfectus, vt fuit B. Petrus, vel B. Paulus. n. 10. Non poteſt tranſire ad Religionem (poſt electionem, & conſecrationem) licet arctiſſimam abſque expreſſa Papæ licentia, ſicut poteſt Regularis petita, & non obtẽta venia à ſuperiore. n. 11. ſed hodie ſeruanda eſt bulla Vrb.8. de qua v. Regulares eiecti. Illum procurare præciſo voto, vel cum voto an ſit licitum? reſ.199. n. 15. Illius poteſtas in infligendis cenſuris an ſit immediatè à Chriſto? reſol.13.n.3.

Epiſcopi, & Archiepiſcopi, an poſſint ad libitũ diſponere de redditibus Eccleſiarũ ſuarũ? reſ.199. n.40. vel peccent mortaliter, & teneantur ad reſtitutionem ita diſponendo? n.41. & quid de regularibus ad Epiſcopatum tranſlatis? n.42. Tam prædicti, quàm aly iudices ordinary poteſtatem habent delegandi. Delegati vero ab ipſis minimè, niſi ſint delegati à Pontifice, vel alio Principe, ſuperiorem non recognoſcente. reſol.13.n.8. Non incurrunt pœnas generaliter illatas, niſi de eis fiat expreſſa mentio. reſol. 16. n. 2. Tranſeuntes per loca alienæ diæceſis, ſi in tranſitu faciunt quod erat ibi per cenſuram prohibitum, an illam contrahant? reſol. 17. n. 19. Illi ſicut Parochi, & Confeſſarij non excuſantur regulariter ob ignorantiam cenſurarum à iure inflictarum, ſed non tenẽtur eas omnes ſcire. reſol.19.n.36.

Epiſcopi an poſſint abſoluere pænitentes ab irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, & à caſibus reſeruatis Põtifici? reſol.21. n.1. & 4. Poſſunt in foro conſcientiæ abſoluere ab omnibus caſibus Papæ reſeruatis extra contentos in bulla Cenæ. ibid. n.14. & 15. & reſ. 20.n.37. Poſſunt diſpenſare in votis caſtitatis, vel Religionis, quando non datur aditus ad Pontificem, & interim eſt magnum periculum incontinentiæ, vel ſimiliũ, quod non conceditur Prælatis Regularibus, etiã virtute ſuorum priuilegiorum. reſol. 196. nu. 32. in fine? A ſolo Pontifice poſſunt degradari, non ab alijs Epiſcopis, ſicut fiebat de iure antiquo. reſol.47. n.16. Iter agentes poſſunt miſſam ante auroram celebrare, vel ſibi celebrare facere, ac etiam poſt meridiem. reſol. 132.n.3. An poſſint in ſuis Diæceſibus noua feſta indicere, vel concedere licentiam laborandi in diebus feſtis? reſol.135.n. 7. fuerunt omnes Apoſtoli. reſ.13.n.3. Illis mortuis an caſus ab ipſo reſeruati deſinant eſſe tales? reſol. 20. n. 11. licitum eſt eis celebrare in quolibet loco, etiam non conſecrato, nec benedicto, vrbe excepta, dummodo adſint tabula ſacra, & alia neceſſaria ad ſacrificium: reſol. 62. num. 26.

Epiſcoporum cauſæ graues, vide cauſæ Epiſcoporum graues.

Epiſcopum occidens, eſt excommunicatus in bulla Cenæ, alijſque pœnis ſubiacet, & vlteriùs Ciuitas, in qua duo ex eis fuerunt occiſi, amittit nomen Ciuitatis, nec debent ampliùs ad eam mitti Epiſcopi. reſ. 16. n.29. & 33. Solicitantem in confeſſione, an teneatur ſolicitatus, vel ſolicitata denunciare. reſol. 183. num. 10. & 11.

Epiſcopus ſi aliquid prohibeat generaliter ſub excommunicatione, vel alia cenſura, an, & quando ipſe eam incurrat contraueniendo? reſol. 13.n. 26. Celebrans in Eccleſia interdicta

etiam

Digitized by Google

etiam à ſe, ſit irregularis cum diſtinctione, ſed an ligetur ſtatuto ſuo generali . n. 29. & 31. Poteſt excommunicari à Parocho , vel alio ſuo ſubdito, ſi ſit delegatus Pontificis . reſol. 15. n. 23. Inualidè confirmat , ſi eſt tantùm electus , non conſecratus , validè autem ſi eſt conſecratus , quamuis degradatus , excommunicatus , vel hæreticus ſit , ſed grauiſſime peccat. reſol. 37. n. 6. Realiter degradatus an valide conferat ordines , aliaque ſacramenta conficiat? reſol. 48. n. 14. & reſol. 138. nu. 3. Non poteſt communicare cum excommunicato etiam à ſe ipſo . v. interdictum. introd. num. 18. Non contrahit irregularitatem ordinando infideles, vel fem:nas , ſed grauiter peccat v. irregularitas . introd. nu. 5.

Epiſcopus an diſpenſare poſſit in irregularitate illegitimorũ, ſaltem in minoribus ordinibus, & beneficio ſimplici? reſol. 98. n. 3. & 16. Non diſpenſat ſuper bigamia nequidem ad primam tonſuram . reſol. 100. n. 13. Et contraria opinio non eſt vera . n. 14. poteſt tamen ſuper ſimilitudinaria , pænitentia peracta . num. 15. Neque ſuper voto caſtitatis perpetuæ , emiſſo ante contractum matrimonium , ſed poſt illum contractum, nam antea ſpectat ad Pontificem. reſol. 111. n. 3. Poteſt autem ſuper impedimẽtis impedientibus matrimonium, exceptis votis caſtitatis perpetuæ , & Religionis . reſol. 121. num. 13.

Epiſcopus ex quatruplici cauſa eſt legitimus miniſter in collatione ordinũ, & quæ illæ ſint? Extra quas ordinans ſuſpenditur à collatione ordinis dati , ſicuti ordinatus ab eius exequutione . reſol. 138. n. 5. Nec poteſt Epiſcopus ordinãs ſuſpenſionem tollere . n. 6. An & quando ſuſpendatur per collationem primæ tonſuræ in non ſubditum , & quid de ipſo promoto ? num. 7. Originis quis dicatur ? & an extendatur ad Auum , vel alios maiores? ibid. n. 8. Domicilij quis dicatur , & quod tempus requiratur ad illud acquirendum? n. 9. Quomodo fiat cõpetens ratione beneficij in ordinum collatione, licet beneficium ad victum non ſufficiat, etiam ſi non tranſcenderet duos annuos aureos , & nouiter fundaretur in fraudem Epiſcopi domicilij ? n. 12. An, & quando poſſit ordinare ſuum familiarem non ſubditum ? & quid ſi ibi non aſſiſteret, ſed in Ciuitate remota ſumptibus Epiſcopi? n. 14. & 15.

Epiſcopus ſi ordinetur ante trigeſimum annum, vt requiritur, cenſetur Pontificem diſpenſaſſe. reſol. 139. n. 12. Non poteſt talis eſſe , ſi vxorẽ habeat, niſi ipſa fiat monialis legitimè profitẽdo. n. 31. Si non vult totã confeſſionem pænitentis audire , ſed tantùm reſeruata , & remittere ad inferiorem , qui audiat alia peccata, oportet , vt hoc faciat ob graue impedimentum ſecundum Suar. reſol. 164. n. 3. quod negatur omnino. n. 4.

Aequiparatorum eadem eſt diſciplina . reſol. 2. num. 14.

Aequiuocatio quando ſit permiſſa , etiam cum iuramento . reſol. 28. n. 18. Verborum forma in Sacramentis an impediat illa confici ? reſol. 167. n. 21.

Errans non conſentit . reſol. 7. num. 10. & reſol. 192. n. 7.

Error in nomine proprio, aut cognomine , vel agnomine non vitiat legatum. reſol. 7. n. 10. Intolerabilis in materia cenſuræ quis dicatur? reſol. 17. n. 1. In Grammatica non inualidat formam conſecrationis. reſol. 54. nu. 4. In fide poteſt eſſe triplici modo. reſol. 81. n. 7 ſed quãdo dicatur hæreſis? n. 9. Facti probabilis excuſat à peccato , etiam ſi ſit adulterium cum inceſtu. reſol. 111. n. 14. Circa perſonam, quãdo st. quis putabat ducere vnam , & duxit aliam in vxorem, anullat matrimonium , etiam poſt contractum , non ſolùm de iure poſitiuo , ſed etiam naturali , quod infideles quoque ligat. reſol. 112. n. 1. Quia deficit conſẽſus . n. 2. Facti aliquando excuſat in Sacramento pænitentiæ. reſ. 144. n. 23. Notariorũ in inſtrumentis conficiendis non eſt attendendus , ſi ex contrarijs coniecturis conſtet de veritate. reſol. 203. n. 29.

Erubeſcentia vnde oriatur. reſol. 35. n. 10.

Erubeſcimus cum ſine lege loquimur . reſol. 31. n. 2. & reſol. 79. n. 16.

Aeſtimatione alicuius rei in arbitrium Tertij collata , ſi iſte dolo , & culpa ceſſantibus parum minus , vel plus errauerit, dicitur iuſta æſtimatio . reſol. 152. n. 8.

Aetas ad minus ſeptem annorum requiritur ad ſponſalia perficienda , nec valida ſunt , licet vnus dies deficiat , niſi malitia ſuppleat ætatem . reſol. 105. n. 13. & 15.

Aetas ordinandorum . vide ordinati ante legitimam ætatem .

Euangelium ad vſque ſi quis miſſæ non interſit , probabile eſt ſatisfacere. reſol. 134. n. 4.

Eucharistia an poſſit negari Parochiano à Parocho , qui neſcit illum eſſe confeſſum , ſicut aſſerit. reſol. 2. nu. 1. Ea abutens per incantationem , aut ſimilem modum , eſt igne comburẽdus. reſol. 29 n. 6. Vnde dicatur, & quid iſtud nomen ſignificet ? v. Euchariſtia introd. n. 1. Quare dicatur viaticum, & ſanctiſſimum Sacramentum. n. 2. Illam recepturi mos erat an-

Digitized by Google

tiquus, vtautea baſiarentur ad inuicem. nu. 6. Eius deſinitio. n.7. Illam ſumens, & mortaliter peccans, vſquedum manet ibi Chriſtus, grauius peccat, quam ſi extra illud tempus peccaret. reſol.58. n.6. Item quando conferat gratiam obicem non ponenti? vide tempus in quo confertur gratia.

Euchariſtiam ſi ſuſcipiat infidelis, quid in ea ſuſcipiat? reſol. 61. n. 1. In qua ætate teneantur pueri eam ſuſcipere ex Eccleſiæ præcepto? n.5. 8. 10. & 11. Item quando ſit concedenda ſemifatuis, & qui tales ſint? n.16. An & quando poſſit concedi vomitum, vel magnã tuſſim patientibus, ita quod cibum retinere nequeant? n.20. Illam ſumpturus ſi dubitat an cenauerit poſt mediam noctem, depoſito practicè dubio, ſi probabilitatem habet contrarij, poteſt eam ſumere. n.25. Datur caſus, in quo nec gratiæ augmentum ſumenti conceditur, nec peccatum committit. n. 38. Illam ſumens licet actualiter ſit indeuotus, vel voluntariè diſtractus, aut cum venialibus tantùm, an gratiæ augmentum recipiat? n.40.41.& 42.

Euchariſtiam ſumere ſaltem ſemel in anno omnes fideles tenentur ex præcepto Eccleſiæ (quod adimpleri ſolet tempore Paſchatis) ac etiam in mortis articulo. reſol.62. n. 1. & 14. Eam ſumere omni tempore licet tàm ſacerdotibus, quàm ſecularibus, exceptis feria 6. & 7. hebdomadæ ſanctæ, illis ſi celebrare volunt, iſtis autem feria 6. tantùm. n. 2. An liceat omnibus eam ſumere in miſſa natiuitatis, quæ canitur poſt mediam noctem, & num etiam poſt meridiẽ, quando non licet ſacrificium offerre? n.8. Item an liceat ſecularibus quotidie. n.9. Si quis eam deglutire nõ poſſit, etiam cum aqua, vel vino non conſecratis, num teneatur vrgente præcepto communicare in ſpecie ſanguinis? n.18. Eam ſumere in omni Eccleſia quiſque poteſt, etiam Oratorio propriæ domus, ſi adſit licentia ibi celebrandi, excepto tempore Paſchatis, quando tenetur in Parochia, niſi de licentia ipſius. n.20.

Euchariſtiam ſuſcepturus, ſi poſt acceſſum ad linteum recordetur alicuius mortalis, poteſt præuia contritione, ad vitandum ſcandalum communicare, & poſtea confiteri. reſol.63. nu.5. Eam miniſtrans in peccato an aliud peccatum committat? reſol.140. n.19. Quo tempore fuit inſtituta, & de tempore mortis Chriſti? reſol. 49. n.2. eſt neceſſaria de neceſſitate præcepti eccleſiaſtici adultis ſaltem ſemel in anno, ac etiam in morte: ſed an ſit etiam de neceſſitate præcepti diuini? reſol.49. num.15. & 17. Item an de præcepto diuino ſit ſumenda à damnatis ad mortem, & an eadem die exequutionis ſententiæ? num. 18. Etiam non ieiunis, vel vna hora ante mortem. reſol. 59. n.14.

Euchariſtia Sacramentum eſt vnum formaliter, ſed plura materialiter. reſol.51. nu.12. An conferat maiorem gratiam ſacerdotibus communicantibus in bina ſpecie, quam ſæcularibus in vna, cæteris paribus. n. 16. Quos effectus pariat? vide Sacramentum Euchariſtia.

Euchariſtiæ miniſter eſt ſolus ſacerdos. reſol. 59. n.1. Eam miniſtraturus, debet probabiliter exiſtimare ſe eſſe in gratia, aliàs tenetur conteri, cum non ſit neceſſaria confeſſio, ſicuti celebraturo: quod ſi non conteratur, vnum ſolum mortale committit, licet multis adminiſtret. reſol. 59. n. 7. Poteſt dari infirmis non ieiunis, ſed non quando poſſunt illam cõmodè recipere ieiuni. reſol.59. num.13. Pluribus nominibus appellari ſolet, ſed propriè loquendo accidentia eius habent rationem ſacramenti. reſol.64. n.7. Quod transferens de vno Altari ad aliud in mortali, aliud mortale nõ committit, ſecùs ſi alijs diſtribuat, ſed non tot mortalia, quot perſonas communicat. reſol.168. n.15. cætera vide v. panis corrupti, & ſupra v. Chriſti corpus.

Eunuchi vnum teſtem habentes, validè contrahũt matrimonia. reſol. 106. n.33. & vide v. ſpadones.

Examen conſcientiæ de rebus venereis cogitatis, non eſt ſubtiliter faciendum, nec in eo multum immorandum, & quare? reſol. 125. nu. 15. quando eſt faciendum pro confeſſione ſacramẽtali, quæ diligentia requiratur? reſol. 146. num. 12.

Exceptio firmat regulam in contrarium in caſibus non exceptis reſol. 69. n.15. & reſol. 111. n.6. Rei iudicatæ, vt obſtet tria copulatiuè concurrere debent. reſol.204. n.8.

Exceptiones habet omnis regula. reſol.2. n.15.

Excommunicandi poteſtas fuit Eccleſiæ tradita à Chriſto, v. excommunicatio. introd. n.4.

Excommunicari nemo poteſt poſt mortem, ſed declarari contraxiſſe excommunicationem in vita. reſol.15. n.8. An, & quando poſſit impubes, & quo tempore quis dicatur pubes? n.15.

Excommunicatio an poſſit infligi à iudice in propria cauſa quando quis vim ſibi intulit? reſol. 12. n. 25. Maior incurritur ab Epiſcopo communicãdo in diuinis, vel in crimine cum excõmunicato etiam à ſe, quo caſu poteſt abſoluere illum, ſed non ſe ipſum. reſol.13. n.28. ſed an poſſit dare authoritatem alteri, vt eum abſoluat? reſol.188. n.18. Illa, & irregularitas

in

Digitized by Google

in aliquibus caſibus non contrahuntur per Epiſcopum in foro exteriori, ſecundum Ricc. *ſed contrarium tenet* P. *Dia. reſol.* 13. *n.* 30. *Nequit inferri, niſi pro culpa mortali. reſol.* 14. *num.* 2. *Sed an poſſit contra arma portantes, vel comam nutrientes. n.* 4. *Numquam infertur in communitatem, neque ob peccatum alienũ, ſicuti interdictũ. n.* 7. *& reſ.* 15. *n.* 19. *An poſſit infligi pro delictis præteritis abſque monitione? reſol.* 14. *n.* 19. *& ſeqq. lata contra aliquem ſub nomine proprio, ſed omiſſo cognomine, non valet ratione incertitudinis, ſecùs ſi lata ſit ſub diſiunctione, poſtea certificanda. reſol.* 16. *nu.* 7. Non *eſt fulminanda contra quos certum eſt non eſſe emendandos. reſol.* 17. *n.* 17.

Excommunicatio *à ſuperiore extorta contra aliquem ex metu cadente in virum coſtantem an valeat? reſol.* 18. *n.* 1. *An incurratur ab ijs, qui per metum egerunt illud, quod erat per eã prohibitum? n.* 6. *Non poteſt tolli à iudice, qui eam influxit, ſi poſtea incidit in excommunicationem maiorem, ſed à ſuo ſuperiore. reſol.* 20. *n.* 15. *Contracta à* Regulari *abſoluente ſuos ſubditos à caſibus* Bullæ *cenæ, vel aliàs* Pontifici *reſeruatis, poteſt tolli ab alio* Regulari, *quia hæc non eſt reſeruata. n.* 34. *An contrahatur quando creditor ad cuius inſtãtiam fuit fulminata, prorogauit terminum debitori, inſcio* Iudice *fulminante? reſol.* 21. *num.* 19.

Excõmunicatio *per ſe loquendo non confert peccatis nouam malitiam ſpecie diuerſam. reſol.* 27. *n.* 5. *In ea exiſtens, vel interdictus perſonaliter, aut alia cenſura ligatus nequeunt ſacrũ facere, vel communicare. reſol.* 61. *n.* 32.

Excommunicatio *æquiparatur interdicto, & ſuſpenſioni circa monitionem præmittendam, reſ.* 92. *n.* 6.

Excommunicationem, *& ſuſpenſionem contrahũt* Regulares *introducentes mulieres ad clauſtra monaſterij, ſicuti etiam ſi ipſi ingrediantur monaſteria monialium. reſol.* 188. *n.* 43. *vltra pœnas corporales, de quibus v. hæreſis. An contrahat percutiens* Clericum, *quem putabat eſſe laicum, & quid ſi volens percutere* Titium Clericum, *percuſſit* Caium *ſimiliter clericum? reſol.* 19. *nu.* 30. *&* 32. *An occidens ſuum inimicum* Clericum, *quem putabat feram, ſed vtique occidiſſet, ſi cognouiſſet. reſol.* 19. *num.* 38.

Excommunicationis *ſententia trahit ſecum exequutionèm, licet ob ea poſt prolatam appelletur. reſol.* 16. *n.* 18.

Excommunicationis *etymologia v. excommunicatio, introd. num.* 1. *olim priuabat communione ſolùm* Euchariſtiæ, *non aliorum bonorum, vt hodie. n.* 2. *An ſit de iure diuino, vel poſitiuo? n.* 5. *&* 6. *non fuit in ſtatu legis naturæ, neque in lege ſcripta apud* Iudæos, *vel gentiles. n.* 3. Eius *definitio, & quod priuet conſortio fidelium, participatione* Sacramentorum, *communibus* Eccleſiæ *ſuffragijs, & alijs. n.* 7. Simpliciter, *& abſolute prolata, ſiue à iure, ſiue ab homine intelligitur de maiori. n.* 8. *Illius pœna impoſita ipſo iure, vel ipſo facto, aut nulla expectat declaratione à iure, vel ab homine, numquam incurritur in foro exteriori, niſi prolata ſententia declaratoria. reſol.* 135. *n.* 46.

Excommunicati *excommunicatione maiori, ſi ſcienter ordinentur, ſunt in perpetuum deponendi vltra irregularitatem, quam incurrunt licet excommunicatio eſſet occulta, ſi verò ignoranter, ſolus* Pontifex *abſoluit. reſol.* 183. *n.* 34. *Si ei de facto fuerit collatum beneficium, quæritur cui competat diſpenſatio ad hoc, vt poſſit beneficium retinere? reſol.* 70. *nu.* 17. *&* 18. *cætera vide v. beneficium.*

Excommunicatus *non poteſt alios excommunicare. reſol.* 13. *n.* 21. *Si ex vna causa, poteſt excommunicari ex alia, vel alijs. reſol.* 25. *n.* 20. *& reſol.* 22. *n.* 21. Ex *cauſa debiti pecuniarij, ſi nõ habet vnde ſoluat, tutus eſt in cõſcientia. reſol.* 21. *n.* 18. *prout etiam ſi excommunicationis ſententia eſſet nulla, ſed in foro fori tenetur in publico ſe abſtinere à commercio, donec populus certioretur de nullitate ad tollendum ſcandalum. reſol.* 23. *n.* 13. *& ſi celebret non eſt irregularis. reſ.* 70. *n.* 5.

Excommunicatus *priuatur forenſi communicatione actiua, & paſſiua, impetratione gratiarum, eſtque inhabilis ad beneficia. reſol.* 68. *n.* 1. *Item conſortio fidelium, quod habuit originem ab* Apoſtolis. *n.* 2. Ei *communicare in multis caſibus, eſt mortale, ſed regulariter eſt veniale, etiam ſi ſit cum frequentia, niſi per contemptum. n.* 5. *&* 8. *In alijs tamen caſibus eſt ſine peccato. n.* 6. 10. 15. *&* 17. *An contrahatur excommunicatio communicando in diuinis cum eo per metum? n.* 18. *& an ſi ſit toleratus. n.* 23. *&* 25. *An minorem contrahat ſuperior, vel ſubditus communicando ad inuicem, ſi alteruter ſit excommunicatus maiori? vide* Regularis *percutiens.*

Excommunicatus *non poteſt in iudicio conuenire ſuum debitorem, neque reconuenire, ſed poteſt excipiendo ſe defendere per procuratorem, vel per ſe ipſum. reſol.* 69. *n.* 1. Nequit *eſſe teſtis, aut aduocatus, aut* Tutor, *vel* Curator. *nu.* 23. *An poſſit eligi iudex, & ſi de facto eligatur, an acta coram eo ſint valida? reſ.* 13. *nu.* 24.

Digitized by Google

24. & reſ. 69. n. 7. & 18. & quid de inferioribus ab eo, vel à Principe ſaculari? num. 19. Nequit poſtulari. reſol. 70. n. 12. Non poteſt præſentari ad beneficia eccleſiaſtica, ſed ſi ante collationē, vel acceptationem abſoluatur, an ſit neceſſaria diſpenſatio? n.15. An fructus beneficij faciat ſuos, & quid ſi fuit in mora petendi abſolutionem? reſol. 71. n. 1. & 2.

Excommunicatus peccat mortaliter recipiendo, vel miniſtrando ſacramenta, etiam ſi ſit occultus, & quamuis non fuerit in mora petendi abſolutionem; ac etiam ſi excommunicatio ſit iniuſta; non tamen nulla. reſol. 72. n. 1. Validè ergo vtrumque agit, excepta pœnitentia, ſed non licitè. n 3. & 10. Sumens Sacramentū ordinis eſt irregularis, idem in ordinante, ſed à quo poſſint diſpenſari. n.4. & reſ. 188. nu. 34. Sed quid de Regulari? reſol. 72. n. 5. Illi communicans in diuinis vltra alias pœnas contrahit excommunicationem minorem, eſtque ei interdictus ingreſſus Eccleſiæ, ſi ignorantia iuris, vel facti hoc operatur pœnitens, valida eſt confeſſio cum obligatione tamen confitendi peccatum, pro quo erat excommunicatus aduenienter ſcientia. n. 10. & ſeq. & reſol. 157. nu. 3. & ſeq. Si tamen ſit Confeſſarius inualidè abſoluit in excommunicatione manens, ſed quid ſi erat toleratus tàm ipſe, quam pœnitēs? reſol. 72. n. 15.

Excommunicatus eſt membrum Diaboli, priuatur ſuffragijs Eccleſiæ, ſed an ſi ſit contritus, & per ipſum non ſtet vt abſoluatur, lucretur indulgētias, vel iubilæum? reſol. 73. n. 4. & 11. Si ſit excommunicatus abſque iuſta cauſa, vel ob cauſam pecuniariam, & nō habet vnde ſoluat, non eſt apud Deum excommunicatus, & conſequenter non priuatur ſuffragijs generalibus Eccleſiæ ſecundum vnam opinionem. n. 4. 5. & 6. Si ſit toleratus an ſuffragia prædicta, & ſacrificia ei proſint. n. 7. & 8. Audiens miſſam, vel diuinis aſſiſtens peccat mortaliter, & ſi celebrat ſit irregularis. reſol. 74. nu. 1. & 2. Iterum excommunicari poteſt. n. 3.

Excommunicatus etiam toleratus, ſi celebrat ſit irregularis, verùm non contrahit nouas irregularitates per iteratas celebrationes, ſed peccat mortaliter toties, quoties. v. irregularitas. introd. num. 19. & ſeq. & reſol. 104. num. 4. & 7. peccat quoque mortaliter aſſiſtendo diuinis, ſed ſi contritus ſit, poteſt cauſa vitandi ſcandali, & infamiæ aſſiſtere, imò in caſu magnæ neceſſitatis ſecundum aliquos celebrare, quod extendunt ad denunciatum ex graui metu inductum, dummodò non fiat in contemptum Eccleſiæ. reſol. 74. n. 4. & 5. Poteſt ſacram concionem, licet denunciatus, in Eccleſia cum alijs audire, ibique priuatim orare, tempore quo diuina non fiunt. n. 6. Iſtis tamen aſſiſtens, eſt monendus, vt exeat ab Eccleſia, quod ſi nolit, poteſt per vim expelli, ſed ſi hoc fieri nequeat quid agendum? n. 9. & 10.

Excommunicatus ſi fuerit abſolutus in foro conſcientiæ in articulo mortis, poteſt in loco ſacro ſepeliri, idem ſi ſolùm ſigna contritionis dederit, & per ipſum non ſtetit quo minus abſolueretur in vita, quia poteſt abſolui poſt mortem; quod ſi defacto fuerit ante abſolutionem ſepultus, poteſt abſque exhumatione ſuper ſepulturam abſolui. reſol. 74. n. 15. Si fuerit iuſtè excommunicatus, & in excommunicatione mortuus, an poſſit ſacerdos complere miſſam, eius cadauere præſente. n. 13, & 14. Si ſit excommunicatus minori, non priuatur actiua, neque paſſiua ſacramentorū participatione. n. 16. Neque communicatione cum alijs tàm in diuinis, quàm in humanis, nec iuriſdictione, aut electione actiua, ſed paſſiua tàtùm. n. 17. Poteſt autem ab eadem cenſura abſolui a quocumque Confeſſario, vel ſimplici ſacerdote, ſi non habet niſi venialia, vel mortalia, aliàs ritè confeſſa. n. 18.

Excommunicatus, degradatus, vel quomodolibet ſuſpenſus an, & quando poſſit licitè extremam vnctionem conferre? reſol. 78. num. 5. Illicitè contrahit matrimonium, ſed validè, & quid contrahens cum illo? reſol. 111. n. 8. Excuſatur à miſſa etiam ſi ſua culpa cenſuram cōtraxit, & quid ſi negligens ſit in procuranda abſolutione. reſol. 135. num. 39. 40. & 41. Idem de interdicto. n. 42. & 44. Poteſt ille abſolui in foro fori etiam abſens, ignorans, & inuitus. reſol. 156. n. 3.

Exequutio ſententiæ contra mulierem prægnantē eſt differenda tàm in caſu mortis, quàm torturæ inferendæ primo caſu vſque ad partum editum, ſecundo vſque ad quadrageſimum diē reſ. 6. nu. 18.

Exorciſta an poſſit licitè petere à diabolo in corpore obſeſſo ſigna, ex quibus appareat exitus? reſol. 86. n. 7.

Exorciſtatus materia, & forma, vide lectoratus materia.

Exorcizare cuius officium olim, & cuius hodie ſit, & an liceat exorcizanti interrogare diabolum de curioſis, & ad expulſionem non attinentibus? reſol. 86. n. num. 6.

Expoſiti infantes propè aliquam Eccleſiam, vel alia loca Chriſtianorum inuenti, ſunt baptizādi ſub conditione, niſi ſchedulam baptiſmi collati appenſam collo haberent. reſol. 11. n. 9. An dica-

dicantur legitimi, & quid tutiùs agendo in hoc dubio ſit peragendum? reſol.98.num.4.

Extenſio *partium in ordine ad ſe, & in ordine ad locum exemplificatur. reſol.55.n.22.*

Extenſio *de caſu ad caſum non fit in correctorijs, etiam ex maioritate rationis. reſol.113.n.18. Sed quid in alijs? reſol.135.n.11.*

Extrahens *inuitum ab Eccleſia, eſt excommunicatus, & ſacrilegus, ſed non committit peccatum diuerſæ ſpeciei. reſol.26.n.22.*

Extrauagans, *quæ incipit, ad euitanda ſcandala, non eſt in 6. decret. licet citetur à ſummiſtis. reſol.68.n.24.*

Extrema *unctio in quibus corporis partibus ſit facienda tàm ſæcularibus, quàm ſacerdotibus? reſol.76.n.1. Eſt apponenda ſaltem in quinque corporis ſenſibus, & in vltimà vnctione recipitur gratia.num.2. Non eſt de neceſſitate apponenda in renibus, & pedibus, etiam in hominibus, omittenda verò ibi omninò in feminis propter honeſtatem. n.3. In tribus caſibus conficitur ſacramentum etiam per vnicam vnctionem in quolibet ſenſu. nu.4.& 5. Tribuitur validè tempore peſtis virgula argentea, vel lignea.n.7. Non eſt eſt de eſſentia, vt priùs vngantur oculi, & poſtea aures, &c. ſed in præcepto tantùm.n.8. Fit in quinque ſenſibus, quia ex iſtis peccata proueniunt. n. 9. An poſſit omitti in oculis cæci nati? nn.11. & 14. Significat remiſſionem omnium peccatorum, quãuis per medium ſenſuum non commiſſorum, n. 12. Conficitur etiam per vnam guttam olei cuilibet ſenſui applicatam in caſu neceſſitatis. n.15. ſed regulariter contra.n.16.*

Extrema *vnctio quibus, & in quo vitæ ſtatu ſit conferenda, & an ſanis collata conficiatur ſacramentum? reſol.79. n.1.& 2. Non eſt tribuenda præliaturis, vel per mare ituris, nec ad mortem damnatis, nec mulieribus prægnantibus, niſi quando in periculo mortis conſtituãtur.n.3. nec pueris, vel furioſis rationis vſu carentibus, niſi iſti antequã in furorem inciderint, eam explicitè, vel implicite petijſſent, quo caſu poteſt dari etiam in furore conſtitutis, & ſi reſtiterint ligari. n.4. & 5. Supponit per ſe gratiam in ſubiecto, quia eſt ſacramentum viuorum, nec inſtitutum ad primam gratiam tribuendam, ſicuti baptiſmus, & pœnitentia, n.8. Eſt conferenda ſub conditione, ſi viuit, quando vngendus graui morbo laborans, dubitatur an ſit viuus, vel mortuus. n.11. Si infirmus eam recipere nolit ex contemptu, vel cũ aliorum ſcandalo, peccat mortaliter, ſecus ſi ex negligentia. n.12. An licitè poſſit conferri, & ſuſcipi ante pænitentiam, vel Euchariſtiam ſi præcedat contritio? n.14. & 19. & quid de conſuetudine Eccleſiæ? n.15. In ea ſuſcipienda requiritur actualis deuotio, ſicut in Euchariſtia. n.21.*

Extremæ *vnctionis Sacramentum quare ſic appelletur? v. extrema vnctio introd. n.1, Fuit inſtitutum à Chriſto, & à D. Iacobo promulgatũ.n.3 Sed quo tempore? n.7. Alleuiat infirmum, & remittit peccata. n. 6. Conficitur per vnctionem vnius ex organis cuiuslibet ſenſus, ſed peccat mortaliter Parochus agens contra conſuetudinem Eccleſiæ, quod fallit tempore contagij. reſol. 77. n. 3. & 4. Non imprimit characterem, & ideò poteſt iterari, ſed non in eadem infirmitate. n. 7.*

Extremæ *vnctionis miniſtri, ſunt ſoli, & omnes ſacerdotes in caſu neceſſitatis, extra quam non poſſunt licitè, niſi de licentia Epiſcopi, vel Parochi. reſol.78.n.1. Adminiſtrata per laicum, vel etiam per diaconum, non conficitur Sacramentũ, quamuis in caſu neceſſitatis, & de licẽtia Papæ. n. 2. Validè tamen à ſacerdote excommunicato, degradato, vel quomodolibet ſuſpenſo, ſed grauiſſimè peccat. n.3. & 5. Illam nolens Parochus miniſtrare abſque legitima cauſa, nec licentiam miniſtrandi tribuere poteſt quicumque ſacerdos, etiam Regularis miniſtrare, dummodò non ſit canonicè impeditus.n. 8. Vnctione tribui incæpta per Parochũ, ſed non completa ob eius mortem ſequutam, num poſſit alius ſacerdos proſequi incæptam, vel ab initio incipere? n.10. Quando periculum eſt in mora, poteſt à pluribus ſacerdotibus ſimul eidem infirmo conferri, prolata per ſingulos debita forma, & vno vngente independenter ab alio, ſed abſque neceſſitate, eſt mortale, licet validum ſacramentum.n.11. Quod tamen conficitur etiam vno ſacerdote vngente, & altero formam proferente.n.12. Sed non tenetur Parochus illud miniſtrare cum periculo vitæ, ſicuti pænitentiam.n.18. niſi in vno caſu. n.19.*

Extremæ *vnctionis effectus varij recenſentur. reſol.80.n.1. tollit venialia, ſicuti faciunt alia ſacramenta non ponenti obicem; ſed potentiùs iſtud. n.2. Confortat animam infirmi in difficultatibus in agone occurrẽtibus.n.6. liberat infirmum à timore mortis, lætitiamque confert ad exitum ab hac vita. n. 8. Diſponit animam ad introitum gloriæ, perſeuerantiam tribuendo vſque ad finem. n.10. In aliquibus caſibus tollit etiam mortalia quoad culpam, & pœnam, ſaltem partialem. n.11. Si non confert ſalutem corporalem, ſicut ſpiritualem obicẽ non ponenti. ſolet ex triplici cauſa oriri. n.13.*

& 14. Eius ritus, & cæremoniæ in adminiſtranda. n. 15. Si Parocho miniſtrante deſit clericus, nùm peccet mortaliter recitando abſque eo preces, & quid ſi recitet cum femina, vel ſine indumentis conſuetis, quidue ſine luminibus? n. 19. & 20. Dum poteſt à quolibet ſacerdote miniſtrari, fortiùs ab Epiſcopo. reſol. 140. n. 16. Auget gratiam cum ſpeciali auxilio ad faciliùs reſiſtendū tentationibus in mortis articulo, peccatorumque reliquias abſtergendum. reſol. 172. n. 30.

F

Faciens aliquid per alium, eſt facere per ſe ipſum. reſol. 15. n. 31.

Factura. vide maleficium.

Falſa grammatica nō vitiat actum, præcipuè legalem. v. irregularitas. introd. n. 2.

Falſificans literas apoſtolicas, qua pœna puniatur? reſol. 47. n. 8.

Fama publica an faciat indicium ad torturam, & an inconſtantia rei, vel mendacium, aut fuga eiuſdem, vel variatio? reſol. 87. nu. 21. & quomodò fama probetur? n. 22. Eſt indiciū valde fallax. reſ. 120. n. 15. Non facit in criminalibus ſemiplenam probationem, niſi ſit cōiuncta cum alijs adminiculis. n. 16.

Famam proximi conſeruare tenemur etiam de iure naturali. reſol. 2. n. 11. & reſol. 150. nu. 1. & ſequent. ſed an quis teneatur magis conſeruare famam propriam, quàm vitam? ibid. num. 29.

Familiaris, vt poſſit ordinari ab Epiſcopo, opus eſt, vt conferat ei beneficium, & tamen cum iſto ſolo, etiam non familiaris poteſt ordinari ab eodem, quid iuris? reſol. 138. n. 16. ibidē n. 8. & ſeqq. de Epiſcopo originis, vel domicilij, aut beneficij.

Familiæ neceſſaria præparandi cauſa, excuſatur quis ab audienda miſſa. reſol. 135. n. 28.

Famis tempore omnia ſunt communia. reſol. 28. num. 7.

Famulus tenetur certiorem reddere Dominum non audiuiſſe miſſam, ſi ex ſua cauſa non audit. reſ. 135. n. 21. cætera vide v. ſerui.

Fatui vnde dicantur, qui tales ſint, & an poſſit eis Euchariſtia concedi? reſol. 61. nu. 14. an extrema vnctio etiam furioſis? n. 15. & vide v. milites fatui.

Feminæ non poſſunt miſſæ inſeruire ſub pœna mortalis. reſol. 135. n. 35. Si ad mortem, vel ad torturam ſint damnatæ, ſintque prægnātes, eſt differenda executio primo caſu vſque ad partum editum. ſecundo vſque ad quadrageſimum diem poſt partum. reſol. 6. n. 18. Illarū aſpectus an, & quando ſit mortale, & quid ſi inſpiciantur pudenda? reſol. 125. n. 24. Illas pingentes. vide pingentes feminas. An excuſentur à peccato, ſi nuda pectora, & mammillas demonſtrant ſecundum patriæ conſuetudinem. reſol. 174. nu. 12. in fine. iuriſdictionis exercitium non habent. reſol. 13. num. 17. Habent reſtitutionem in integrum aduerſus minùs ſolemniter confectum inuentarium, & alijs in caſibus. reſol. 19 n 26. & reſol. 149. n. 6. Inter ſe coeuntes, puniūtur pœna mortis, vt fuit practicatum in quibuſdam monialibus, ſed quid de pollutione cum mortuis? reſol. 123. n. 31. Non poſſunt licitè, nec validè ordinari. reſol. 139. n. 5. Dum non poterant circumcidi, quæritur quomodo ſaluabantur ante inſtitutionē baptiſmi? reſol. 166. n. 5. Nùm admittantur pro teſtibus in criminalibus? vide v. mulier an admittatur?

Feminæ ſolicitatæ in confeſſione tenentur denunciare ſolicitantes inquiſitoribus. reſol. 183. n. 1. Et ſi monitæ non denuncient, etiam ſi ſolicitationi conſenſerint, peccant mortaliter, nec debent abſolui, donec denuncient. n. 2. & 3. Et quid ſi poſt ſolicitationem, ſtatim Confeſſarium pœniteat? n. 4. Ingredientes monaſteria Regularium, ſunt excommunicatæ. reſol. 188. n. 43. Duæ ſufficiunt pro teſtibus in teſtamento tempore peſtis, ſi eſt magna. reſol. 204. num. 21. An cenſeantur tacite vocatæ in fideicommiſſo in beneficium maſculorum, iſtis deficientibus, etiam ſi in illo ſint penitus excluſæ? v. fideicommiſſum. cætera vide v. mulieres.

Feritas differt à crudelitate, & eſt quædam ſpecies beſtialitatis. reſol. 26. n. 30.

Feſtorum appellatione quæ contineantur? Vide dierum feſtorum appellatione. item an Epiſcopi poſſint in ſuis diœceſibus noua feſta indicere, vel laborandi in diebus feſtis licentiā impartiri? reſol. 135. n. 7.

Fictio cum qua ſuſcipitur baptiſmus, non tollitur per ipſum baptiſmum, licet iſte validus ſit, ſed per pœnitentiæ ſacramentum ſubſequens, hocq; etiam inualidum eſt, ſi ſuſcipiatur cum cognita fictione, etiam ea recedente. reſol. 10. n. 3. & ſeq.

Fidei confeſſio eſt facienda non ſolùm verbis, ſed etiam factis mortem ſubeundo pro Chriſto ad conſequendum martyrium. reſol. 3. n. 19.

Fidei quæ ſunt dicuntur eſſe ſupra naturalem cognitionem Angelorum, ſicuti ſupra naturalem cognitionem hominum. reſol. 65. n. 8. Eius proteſtatio, quæ fiebat in circūciſione, in quo conſiſtebat? reſol. 165. n. 8. Fidei actus ſpei, & cha-

charitatis. vide actus fidei, ſpei, & charitatis.

Fideicommiſſum factum in beneficium maſculorum, etiam excluſis feminis, an in illis deficiẽtibus cenſeantur iſtæ tacitè vocatæ? reſol. 302. n.4. & 5. Et quid ſi addatur cauſa nempè, vt bona conſeruentur in familia? n.7. Illud alleganti, & ſe vocatum, incumbit onus probandi. reſ. 204. n.7.

Fides eſt neceſſaria ad baptiſmum, quo ad effectum gratiæ, non autem characteris, ſed ea accedente cum quadam diſpoſitione, accedit etiã gratia cum remiſſione culpæ antecedentis baptiſmum, totiuſque pœnæ illi debitæ. reſol. 10. n. 3. Non eſt neceſſaria neceſſitate medij in conficiendis ſacramentis, ſed præcepti, interuenientibus tamen materia, forma, & intentione. reſol. 169. n. 2. Verum iſtud non intelligitur generaliter de infidelibus, (præciſis baptiſmo, & matrimonio,) ſed de hæreticis, aùt ſchiſmaticis. n. 3. 5. & 6. Nec illa, nec ſpes amittitur per quodlibet mortale, ſed per ſolam infidelitatem, & deſperationem. reſol. 42. nu. 20. Stant ſimul cum mortali, non tamen ex parte principij, quod eſt gratia, quæ per mortale amittitur, ſed ex Dei miſericordia. num. 21.

Filiæ Loth quibus ex cauſis excuſatæ fuerint à copula cum Patre? reſol. 121. n.4.

Filij infidelium an dicantur legitimi? reſol. 98. num. 6.

Filius matris fidelis, & viri infidelis, & è contra eſt baptizandus, ſecùs ſi vterque ſit infidelis, quãuis peterent infantem baptizari. reſ. 9. n.6. Si ſi ſit filiusfam. & vti Paterfam. negotiatur, & exiſtimatur, nõ iuuatur exceptione Macedoniani. reſ. 163. n.7. An poſſit cogi ad deponendũ cõtra patrẽ, & è contra? reſ. 28. n.8. & ſeq. Eſt in poteſtate patris, quamuis ſit ſexagenarius, niſi emancipetur. reſol. 196. ſub num. 6.

Finem qui vult, vult etiam media ad finem. reſol. 142. n.6.

Finis cenſuræ alius eſt ſpiritualis, & proximus, alius temporalis, & remotus. reſol. 17. n. 16.

Fomes, ſeù concupiſcentia. vide concupiſcentia, ſeù fomes. Peccati licet non eſtinguatur per Euchariſtiam. diminuitur tamen per illam, quæ multos alios bonos effectus parit. reſol. 57. n. 21. Ille, & habitus mali ab eo prouenientes, ſi non tolluntur radicitus per Sacramentum vnctionis, ſecundum aliquos, ſaltem debilitantur potentius per iſtud, quam per cætera ſacramenta. reſol. 80. n.5.

Foriudicatus, vide v. reo in fortijs exiſtente.

Forma abſolutionis ſi mutetur etiam per æquipollens, eſt veniale, ſi verò mutatio ſit ſubſtantialis, eſt ſacrilegium, quia non conficitur ſacramentum. v. abſoluere. introd. n.7. [illegible] repetita in hoc, vel alijs Sacramentis ſuper eadem materia, an contrahatur irregularitas? reſol. 103. num. 8. in fine, ſi non rectè prolata ſit, quid agendum? vide forma rei.

Forma rei naturalis dat eis ſpeciem. reſol. 35. n.16. Conſecrationis panis in ſacramento Euchariſtiæ quæ ſit? reſol. 54. n. 1. Ea mutata accidentaliter, validum eſt ſacramentum, ſecùs ſi ſubſtantialiter, n. 3. Sacramenti extremæ vnctionis. vide oleum ſanctum per quod. Omnium ſacramentorum nouæ legis ſunt verba. reſol. 167. n.6. Baptiſmi cœpta, & non completa per mortis præuentionem pueri, vel ſacerdotis an valeat baptiſmus. reſol. 167. nu. 13. Illa mutata per tranſpoſitionem verborũ valet, dummodò integer maneat ſenſus verborum. n. 18. Ea prolata, & cognito in eadem defeciſſe, ſeù non rectè protuliſſe, an, & quando poſſit iterari? n.28. An, & quanto tempore poſſit ſubſequi materiam, & an illis diſcontinuatis conficiantur ſacramenta? reſol. 168. nu. 1. Illa, materia, & intentio ſunt de neceſſitate in illis conficiendis. reſol. 169. n.1.

Formæ verba in modico variata, firmo remanente eius ſenſu, validum eſt ſacramentum ordinis, ſicut dictum eſt de cæteris. reſol. 137. num. 23.

Formis dubijs in ſacramentis adhibitis ex metu mortis, nùm conficiantur? reſol. 167. n.24.

Fornicatio à perſona in ſacris, non eſt vnum peccatum, ſed duo ſpecie diuerſa, & ſi adulteriũ tria, ſicut etiam, ſi cum moniali. reſol. 27. n. 3. Occulta in Eccleſia, eam non polluit, donec occulta permanſerit, eſt nihilominus ſacrilegium. reſol. 30. n.13. Ignorare quod illa ſit mortale, eſt ignorantia non ſolùm iuris diuini, & canonici. ſed etiam naturalis, quod neminem excuſat. reſol. 162. n.12. Si fiat ſtando, ſedendo, vel quolibet alio modo impudico, non eſt circumſtantia neceſſariò in confeſſione explicanda. reſol. 26. n.31.

Fortunæ, ſeù ſorti commiſſio alicuius negotij, an & quando ſit licita? reſol. 84. n.5.

Fractionem ſpecierum ſacramentalium, quæ fit à ſacerdote, aliqui dixerunt eſſe ſolum apparentem, ſed non realem, quod eſt falſum. reſol. 56. n.10.

Fragmentum in calice remanſum poſt ſanguinis ſumptionem, non eſt digito admouendum ad ſumendum, ſed iterum eſt vinum apponendũ, & ſumendum. reſol. 60. n.5.

Fratres an poſſint cogi ad deponendum teſtimoniū contra fratres in iudicio? vel etiam parentes contra filios, & è contra? reſol. 28. *num.* 8. *& ſeq.*

*Frigidus poteſt fieri calidus, ſed frigus non poteſt fieri calor. reſol.*44.*n.*6.

Fructus beneficiorum, vel aliorum bonorum eccleſiaſticorum. vide redditus beneficiorum.

Furioſi, vel dormientes ſi ante furorem, vel ſomnum habuerunt voluntatem baptizandi, poſſunt in ſomno, vel furore baptizari, vide, hoc, & alia v. baptiſmus debet conferri. Ha*bentes tamen lucida internalla, ſi eo tempore habuerunt voluntatem baptizandi poſſunt etiam in furore baptizari: ſi verò parum patiuntur in intellectu, non baptizantur, niſi volentes, quod ſi dubitetur an petierint baptiſmū ante furorem baptizantur in furore ſub conditione. reſ.*10.*n.*16. *An poſſint cenſuris ligari? vide infantes, & furioſi. Illi, & morbo caduco affecti, ſunt irregulares, qui ſi non ſunt promoti, numquam promouentur, ſi verò reperiuntur promoti, an, & quando poſſint in ſuſceptis miniſtrare? reſol.*97.*n.*4. *Illis extrema vnctio non eſt danda furoris tempore, ſi probabiliter conſtet in illum incidiſſe, quando erant in ſtatu mortalis. reſol.*79.*n.*6.

*Furioſus, ſurdus, & mutus à natura iuriſdictionem exercere non poſſunt. reſol.*13.*n.*16.

*Furor alterius coniugis an, & quando excuſet à redditione debiti? reſol.*123.*n.*9.

Furtum committens in Eccleſia *eſt excommunicatus, & in foro fori punitur pœna mortis, niſi furetur crumenam, vel aliam rem non ſacrā priuati, quamuis in* Eccleſia. *reſol.*20. *n.*19. *Nocturnum ſeuerius punitur, quàm diurnū. reſol.*25.*n.*5. *Eſt permiſſum in modica quantitate tempore neceſſitatis. reſol.*30.*n.*28. *Cōmittitur ab inueniente pecuniam, vel aliam rem, ſi domino non reſtituit, vel diligentias requiſitas pro eo ſciendo non facit. reſol.* 32. *num.* 2.

Fuſtigatio quando probata, eſſet inferenda delinquenti, an ad detegendum delictum poſſit antea ille torqueri? reſol. 91. *n.* 2.

G

Gehennæ timor. vide timor Dei.

*Geminatio inſti tutionis quid operetur? reſol.*204. *num.* 28.

Generales Religionum, *licet non teneantur obedire alijs ſuperioribus ſuarum* Religionum, *Generalatu durante, tenentur tamen obedire Pontifici ex voto obedientiæ. reſol.* 199. *ſub num.*37.

Gladij *poteſtatem hodie* Eccleſia *non habet, ſicut olim habebat. ibid. ſub n.*31.

Gloſ. *& Abb. in moralibus faciunt communem opinionem, ſicut in ciuilibus* Gloſ. *&* Bart. *reſol.* 163. *nu.* 18. *& quando non reperitur in aliquo caſu textus, ſufficit* Gloſ. *pro tex. reſol.* 204. *n.*11.

Gradus *primus non datur in linea tranſuerſali de iure ciuili. reſol.*113.*n.*11.

Gradu*um computatio eſt diuerſa de iure ciuili à* Canonico; *& qui de ea tractent? remiſſiuè. reſ.* 113.*nu.*2. *illos computandi breuis, & inlaborioſus modus traditur: ſed non eſt diuerſus modus computandi inter ius canonicum, & ciuile in linea aſcendenti, & deſcendenti. ibid. n.*4. 10. *&* 12. *Illorum computatio in linea tranſuerſali exemplificatur. n.*5. *&* 6. *Eſt incipienda à remotiori à ſtipite in linea tranſuerſali, loquendo de iure canonico, cuius doctrinæ exemplum traditur. n.*7. *&* 8.

Gratia *æqualis confertur infantibus in baptiſmo, adultis verò non ſic, ſed ſecundum maiorem vel minorem eorum charitatem. reſol.*11. *n.*4. *Illa quæ confertur in confirmatione, an ſit prima, vel ſecunda? reſol.*36.*n.*7. *Eſt eiuſdem ſpeciei eſſentialiter cum illa, quæ confertur in baptiſmo, ſed ſecundum quod dat fortitudinē ad pugnādum pro Chriſto, differt ſpecie à baptiſmali. ibid. n.*8. *Prima confertur ſolùm in baptiſmo, & pænitentia principaliter, accidentaliter autem, etiam per confirmationem, & alia* Sacramenta. *n.*10. *Prima, vel ſecunda an & quando conferatur per Euchariſtiam? reſol.* 57. *n.* 3. *Item an alterutra conferatur exiſtenti in mortali, ſed oblito? n.*5. *Augetur ſacerdoti ſumenti plures hoſtias, ſicut in communione calicis, ſi eo tempore augeatur eius diſpoſitio. reſol.*58.*n.*3. *vel confertur, vel augetur per extremam vnctionem, ſi recipiens non ſit imparatus. v. extrema vnctio. introd. num.* 4.

Gratia *diuiditur in gratis datam, & gratum facientem, quæ vtraque ſit, & quomodo illa poſſit etiam in peccatore reperiri? reſol.* 170. *n.*1. *Iſtius definitio n.*2. *&* 3. *Continet ſub ſe quatuor cauſas, efficientem ſt. formalem, materialem, finalem. num.* 4. *Explicatur per tres ſimilitudines. nu.* 5. *Si non adeſt in anima, dicitur mortua ſpiritualiter, ſicut eſt corpus materialiter ſine anima. n.*7. *Pluribus modis diuiditur. n.*11. *&* 18. *Item quæ ſit prima, quæ ſecūda? n.*19. *Quæ ſit operās, quæ cooperāt*

&

Digitized by Google

INDEX.

& an eadem ſit cum gratia præueniente, & ſubſequente, excitante, & adiuuante, ſeù concomitante? n.12. vſque ad 15. habitualis inquantum iuſtificat, dicitur operans, inquantũ eſt principium operis meritorij, quod ex libero arbitrio procedit, dicitur cooperans. nu. 16. Sanctificans, quæ confertur in ſingulis Sacramentis, non eſt diuerſa eſſentialiter, ſed tantùm accidentaliter, & ideò communiter dicitur recipi in illis augmentum gratiæ, non gratiam diuerſam. reſol. 172. n.1.

Gratia, & virtutes nequeunt auferri per cenſuras. reſol. 17. n.19. Illam in ſe habere, nemo dum viuit ſcire certè poteſt, ſed dantur aliquæ probabilitates per exempla. v. contritio introd. n.8. & reſol. 144. nu. 24. cum mortali ſimul ſtare, eſt impoſſibile. n.5. Primam nemo mereri poteſt, & conſequenter gratis fit remiſſio peccatorum. reſol. 170. n.21. Illam conferri ex opere operato, & operantis in quo differant? reſol. 171. n.1. Aequalem recipiunt, qui cum æquali diſpoſitione ſacramenta ſumunt, inæqualem qui cũ inæquali ex opere operato. n.2. Ex cuius vi regulariter confertur gratia ſecundum diſpoſitionem operantis; ſed poteſt Deus etiam æqualiter diſpoſitis maiorem uni, quam alteri tribuere, quod tamen eſſet ex miraculo. n.3. Sed tam ex opere operato, quàm operantis confertur ſecundum eiuſdem diſpoſitionem, ſi tamen iſta ſufficit ad augendam gratiam. n.4. & 5.

Gratiæ vnus gradus, plus valet, quàm magna pœnæ remiſſio. reſol. 154. n. 9.

Gregorij oratione an fuerit vere liberata anima Traiani Imper. ab inferno? reſol. 124. num. 14.

H

HAbitus, & tonſura non faciunt monachũ. reſol. 123. n.25.

Hebdommada ſancta non eſt de neceſſitate audienda miſſa, ſed tantùm ex deuotione. reſol. 135. n.8.

[H]ereditas poteſt per pupillũ ſeptẽnio cõpleto adiri, et ſine tutoris authoritate, cũ authoritate tñ Prætoris. reſol. 61. n.6. ſolo animo aditur, ſed aliquo modo declarato. ibid. n.43. & reſ. 96. n. 10. Poteſt adiri ab inſtituto abſque decreto Iudicis. reſol. 204. n.34. etiam ſolo animo declarato, & ſufficit poſſeſſionem capere ſuper vno corpore, vt tota acquiratur. ibid. n.35. Illam adiens coactus, eſt verè hæres, licet poſtea reſtituatur, ſi velit. reſ. 160. n. 21. & an eius aditio ex metu cadente in conſtantem virum ſit nulla? reſol. 18. n.3.

Hæreſim externam proferens, ſi dubitetur de interiori conſenſu, iudicandum eſt affirmatiuè, & eſſe caſum reſeruatum. reſol. 145. n.21. ſed quid agatur de eo in foro fori? nu. 22. Vnde dicatur? reſol. 81. n.1. Eius definitio. nu. 2. Contrahitur à Chriſtiano voluntariè, & cum pertinacia contradicente alicui fidei articulo, n.4. alias nequaquam. n.5. Interior tantùm, vel fortius interior, & exterior faciuns hominem vere hæreticum. n. 13. Sed an ſemper ſit abſolutio reſeruata Pontifici, vel eius Inquiſitoribus? n.7. vſque ad 18. Vnius ex ſpõſis ſuperueniens diſſoluit ſponſalia præcedẽtia. reſol. 106. n.39. Illa, vel ſchiſma, aut infidelitas ſunt cauſa ſeparationis matrimonij quo ad torum. reſol. 123. num. 39. Formalis æquiparatur ſolicitationi in confeſſione ſecundum Sanct. & propterea non eſt neceſſaria monitio ante denunciam reſol. 184. n.3.4. & 5.

Hæretici etiam ſi moriantur pro defenſione alicuius veræ virtutis, non per hoc dicuntur martyres, quia ſunt extra Eccleſiam. reſol. 3. nu. 20. In caſu neceſſitatis validè baptizant, ſicuti etiam infideles tàm mares, quàm fœminæ, materia, forma, & intentione adhibitis. reſol. 8. num. 3. Subſunt cenſuris eccleſiaſticis, licet ad eas in ſuam tra[n]ſ[e]unt, ratione characteris in baptiſmo impreſſi, non ſic infideles, vel catechumeni. reſol. 15. n. 13. vide etiam reſol. 128. n.1. Conficiunt etiam alia ſacramenta, ſi ſunt ſacerdotes interuenientibus materia, forma, & intentione, ſaltèm faciendi quod Eccleſia intendit, ſed non conferunt gratiam ſumentibus, niſi bona fides, vel neceſſitas excuſet. reſol. 169. n. 4. Poſſunt tempore mortis adminiſtrare ſacramenta neceſſitatis, & ſuſcipientes ab eis non peccant, prout etiam excommunicati, ſchiſmatici, & degradati. reſol. 171. nu. 10. dummodo deſint alij non impediti n. 11.

Hæreticis adminiſtrans ſacramenta, vel ab illis eleemoſynas recipiens, aut eorum cadauera ſepeliens in Eccleſia, eſt ſuſpenſus ab officio, reſol. 20. n.20. Illorum filios poteſt Eccleſia inuitis parentibus baptizare, hæreticoſque compellere ad fidem in baptiſmo ſuſceptã ſeruandam, ſecùs de Iudæis, vel alijs infidelibus, eorumque filijs. reſol. 9. n.5. Illorum pœna ex quibuſcumque delictis quæ ſint? reſol. 48. num. 20. in fine.

Hæreticum hæredem inſtituens, eſt excommunicatus, & propterea ſi in vita non fuit talis declaratus, poteſt declarari poſt mortem. reſol. 15. n.9. An talis dicatur ſi quis conculcat (quod abſit) hoſtiam conſecratam, vel veſcitur ſine

neceſſitate carnibus tempore prohibito, & huiuſmodi? reſol. 81. n. 3. talis eſt qui malè ſentit in intellectu, & cum pertinacia de quocumque fidei articulo. reſol. 82. n. 2. Vel de ſacramentis Eccleſiæ. n. 3. vel ſi nouas opiniones de rebus ad fidem pertinentibus gignit, vel ſequitur n. 4. Vel ſi malè ſentit de ſacra ſcriptura. n. 5. 8. & 9. vbi multi caſus hæreticales curioſi enumerantur. Ille, vel excommunicatus, vel ſchiſmaticus, ſi ſtipendium accipiunt pro miſſa celebranda, num ſatisfaciant? reſol. 129. num. 12.

Hæreticus validè ordinatur, ſed non legitimè, & ideò ordinans, & ordinatus peccant grauiſſimè. reſol. 139. n. 4. Statim ac talis eſt declaratus amittit beneficia, & Prælaturas omnes, ſi quas habebat, ſecùs ſi hæreſis eſt occulta, quia valent geſta medio tempore per eum. reſol. 163. n. 3. Quod poſſit confitendo tacere hæreſim, vel de illa confiteri cum obligatione ſe præſentandi coram ſuperiore, vt dicit Dia. reycitur. reſol. 164. n. 13. & 14.

Hermaobroditus an, & quando poſſit ordinari? reſol. 97. n. 15. & reſol. 139. n. 6.

Hypoteca tacita concurrit cum expreſſa, eandemque vim habet. reſol. 38. n. 5.

Homicida voluntarius quamuis occultus eſt irregularis, ſicut alij relati. reſol. 104. n. 4.

Homicidium in ſe ipſum, vel vulnera, an & quãdo puniantur? reſol. 4. n. 12. Commiſſum in perſonam Petri, putati Sempronij an ſit puniendum pæna ordinaria, vel extraordinaria? reſ. 19. num. 33. Ad propriam defenſionem cum moderamine inculpatæ tutelæ, quando aliàs non poterat effugi vitæ periculum, eſt impunibile in vtroque foro. reſol. 25. n. 13.

Homo mortuus an poſſit excommunicari? reſ. 15. nu. 5. & 8. Eius membra quæ dicantur, & quæ non? reſol. 101. n. 19. Ab anima rationali habet ſpeciem ſubſtantialem, ab albedine accidentalem. reſol. 24. n. 2.

Honoris, ſeù exiſtimationis, vel bonorum cauſa conſeruandorum multis modis quis excuſatur à miſſa. reſol. 135. n. 29. & ſeq.

Horæ miſſarum quæ ſint, & an poſſint celebrari ante auroram, vel poſt meridiem? reſol. 62. num. 11.

Hoſtiam ſacram reconſecrare, vel chriſma, aùt oleum ſanctum eſt graue peccatum, ſed non propterea contrahitur irregularitas, ſicuti per iterationem baptiſmi. reſol. 103. n. 8. in fine. Cooperta in pixide, & vinum in calice cooperto poſſunt conſecrari. reſ. 53. n. 18. Exiſtentes in pixide intra cuſtodiam an poſſint conſecrari? n. 19. Illis ſuper corporali, vel altari ſuppoſitis inſcio ſacerdote non fit conſecratio. reſol. 53. n. 9. In altari, vel alibi repertis, ſi dubitetur an ſint conſecratæ, quid agendum? reſol. 60. n. 6. cætera vide v. intentio.

I

IEiunia Eccleſiæ an poſſint frangi ab vxorato ex cauſa redditionis debiti? reſol. 123. nu. 5. & 6. Illa frangere in duplici vigilia, vnum ſolum peccatum eſt, niſi vigiliæ ſint intuitu duplicis virtutis? reſol. 27. n. 7. Illud cum quo ſuſcipienda eſt Euchariſtia, debet eſſe naturale, & qualibet parua re per modum cibi, vel potus, priùs ſumpta eſt mortale, niſi ſit aliqua gutta aquæ, ſaliua permixta, occaſione abluendi os, vel ſimile. reſol. 59. n. 9. vel de cælo cadent caſualiter, vel muſca in os ingrediatur. reſ. 61. n. 23. Incipit à media nocte, qua pulſata ſecundum horologium hiſpanum, ſi reperiatur bucella in ore, eſt proycienda, aliàs frangitur ieiunium naturale. reſol. 61. n. 24. An frangatur per ius, vel aliud condimentum poſitum in ore nocte antecedenti? vide ius, vel aliud condimentum.

Iephte an bene, vel malè vouerit, & redderit? reſol. 192. n. 6.

Ignis aliquando accipitur in ſacra pagina pro tribulatione. reſol. 6. n. 7.

Ignorantia an, & quando excuſet iudicem malè iudicantem? reſol. 16. n. 5. Alia eſt negationis, alia prauæ diſpoſitionis. reſol. 19. num. 1. alia iuris, alia facti. num. 2. alia iuris naturalis, alia diuini, alia humani, ſiue poſitiui, & hæc alia iuris canon. alia ciuilis cõmunis, vel particularis. n. 3 alia facti proprij, alia alieni. n. 4. Alia eſt probabilis, ſeù inuincibilis, alia improbabilis, ſeù vincibilis. n. 29. & reſol. 43. n. 8. Inuincibilis, ſeù probabilis ſemper excuſat à peccato, ſecùs ſi ſit vincibilis, ſeù improbabilis eorum, quæ quis ſcire tenetur. reſol. 19. n. 22. Iuris minoribus non nocet. ibid. n. 25. Facti tàm proprij, quam alieni an excuſet? n. 28. Item quæ ſit ſupina, quæ affectata, quæue ex iſtis excuſet? n. 29. Et an vincibilis ſit eadem, quam ſupina, vel affectata? n. 31. Iuris an excuſet ab incurrẽdis cenſuris? n. 33. Antecedens, comitans, & conſequens quæ ſint, & quæ à peccato excuſent, vel pænam exteriorem minuant? n. 37. Affectata craſſa, & ſupina quomodo inter ſe differant? ibid. n. 9. Inuincibilis nõ poteſt dari in aliquibus caſibus. n. 10. Sed verè cadit in illis quæ ſunt in potentijs interioribus. n. 11. Si ſit iuris, nullatenus excuſat ſecundum Suar. ſed excuſat ſecundum authorem, ſi ſit inuincibilis

Digitized by Google

lis ab iteranda confeſſione, ſed non ab attritione, etiam poſt confeſſionem elicienda. n.20. & 28. Inuincibilis datur etiam circa aliquã peccata de natura ſua mortalia.n.22. Iuris regulariter non excuſat,exceptis minoribus, & alijs. n. 23. Iuris diuini, vel naturalis neminẽ excuſat. n. 29. & reſ.148.n.4.& 8.

Ignorantia facti an,& quando excuſet?reſol.57. n.8. ſi ſit inuincibilis,facit bonam fidem.n.14. Iuris, vel facti an, & quando excuſet communicando cum excommunicatis facta.reſ.68. n. 16. Non in collatione beneficij excommunicato facta. reſol. 70. n. 2. Iuris, vel facti, an,& quando excuſet excommunicatum à Sacramentis recipiendis? reſol.72.n.2. Probabilis impedimenti matrimonij contracti, quando præſumatur, vt poſſit Epiſcopus diſpenſare? reſol.121. n. 21. Siue facti, ſiue iuris an excuſet à miſsæ auditione; & quid de ſupina,vel affectata, vel de obliuione naturali, aut inconſideratione? reſol.135. n.47.Culpabilis quæ ſit, & quæ inculpabilis excuſans aliquem ſi ab Epiſcopo degradato, vel quomodolibet ſuſpenſo ordinetur? reſol.138. n.4. Craſſa æquiparatur dolo, & neminem excuſat. reſol. 144. n.10.Vincibilem differre à craſſa,& excuſare à redditione, vel petitione debiti putat Regin. ſed iure nõ probatur reſol. 122. n.13. Excuſat tamẽ ignorãtia inuincibilis.n.14.

Illatio non fit ex diuerſis, & quid quando diuerſitas eſt in re, & ratione? reſol.20.nu 32.

Illegitimorum ſpecies enumerantur ſigillatim. reſol.98. n. 11 Omnes ſunt irregulares, etiam ſi crimen ſit occultum, unde ſi ordinãtur ignorante Prælato, peccant mortaliter,& nequeunt vti ordinibus ſuſceptis, ſed an vtentes incidant in nouam irregularitatem?n.2. legitimati per ingreſſum Religionis,nequeunt aſcendere ad Prælaturas ſine noua diſpenſatione, ſed quid de ſucceſſione paterna? n.13.

Illiterati ſunt irregulares,& ſi de facto ordinentur, peccant mortaliter ordinans,& ordinatus, ſed iſte etiã toties, quoties exercet.reſ.97. n.5.

Immunitate Eccleſiæ quando quis gaudere debeat? & ſi non gaudet, an ad extractionem requiratur plena, vel ſemiplena probatio delicti? reſol.31. n. 6. An illa gaudeat exiens ab ea exonerandi cauſa corpus,ſi capiatur extra eã? reſol.30.num.29.

Impedimenta matrimonium dirimentia ſi Parochus ſcit in confeſſione, vel extra, an & quãdo poſſit propterea impedire matrimonium cõtrahendum, vel inſiſtere pro ſeparatione contracti? reſ.124. nu.8. Caſu, vel alia cauſa, aut facto ſuperioris proueniente,impedito non tribuuntur, ſed habetur ac impleuiſſet omne quod implere debebat,ſi impeditus non fuiſſes. reſol.3.n.16.

Impedimentum iuſtitiæ publicæ honeſtatis in ſponſalibus non extenditur vltra primum gradũ, niſi priora fuiſſent nulla, in matrimonio tamẽ quamuis nullo extenditur etiam hodie vſque ad quartum, niſi de facto contraheretur inter impuberes, quia reſoluuntur in ſponſalia de futuro. reſol. 126. num. 12. & 13. & reſol. 113. n. 16. Matrimonij contrahendi ſi Parochus nouit ſolum in confeſſione, an poſſit illi non aſſiſtere, vel alia ſacramenta indigno negare? reſol.179.n.9.

Impænitentia finalis eſt peccatum in Spiritum S. *reſol.40.n.15.*

Impotentia coeundi excuſat à redditione debiti, ſed non poteſt vir effici impotens ex nimijs vigilijs, vel ieiunijs, neque vxor, qua de cauſa turpis euadat. reſol. 123. nu.4. tàm phyſica, quàm moralis excuſat ab audienda miſſa, licet de præcepto. reſol.135.n.12.

Impoſſibilium nulla eſt obligatio. reſol. 135. num. 13.

Impubertas, & pubertas qua in ætate ſint? reſ. 15. n. 15.

Inaduertentia, vel inconſideratio. vide obliuio naturalis.

Incendiarius ædium, vel agrorum, ſi doloſè hoc fecit, eſt excommunicatus, & abſolutio reſeruatur Pontifici, in foro verò exteriori punitur pœna mortis. reſol. 20.n.18.

Inceſtus gradus ſunt declarandi in confeſſione ſecundum vnam opinionem, licet diuerſitas gradus non mutet ſpeciem peccati. reſol. 26.n. 2. contra ſecundum aliam. n. 9. Eius pœna in primo gradu eſt mortis de iure ciuili, in ſecundo deportationis, & mulieres detruduntur in monaſterium. n. 11.& 12. Cum conſanguinea impedit matrimonium contrahendum cum alijs, ſicuti cum affine.reſol. 111. nu.15. Sed neutrum de conſuetudine ſeruatur, niſi quando eſſet contrahendum cum eadem inceſtuoſa, vel eiuſdem conſanguineis. n. 16.

Incluſio vnius eſt excluſio alterius. reſol. 26. num. 13.

Inconſideratio, vel inaduertentia. vide obliuio naturalis.

Incontinenti facta cenſentur ineſſe. reſol. 60. num. 3.

Indicia ad torturam ſufficiẽtia quæ ſint? reſ.87. n.6.& 7.Alia dicuntur proxima, alia remota, ſed quot teſtes requirantur ad ſingula probãda? n.8. Superuenientia differre oportere ſpecie, & ſubſtantia. vt poſſit repeti tortura, ſicuti

tiquus, vt antea baſiarentur ad inuicem. nu. 6. Eius definitio. n.7. Illam ſumens, & mortaliter peccans, uſquedum manet ibi Chriſtus, grauius peccat, quam ſi extra illud tempus peccaret. reſol.58. n. 6. Item quando conferat gratiam obicem non ponenti? uide tempus in quo confertur gratia.

Euchariſtiam *ſi ſuſcipiat infidelis, quid in ea ſuſcipiat? reſol. 61. n. 1. In qua ætate teneantur pueri eam ſuſcipere ex Eccleſiæ præcepto? n.5. 8. 10. & 11. Item quando ſit concedenda ſemifatuis, & qui tales ſint? n.16. An & quando poſſit concedi vomitum, vel magnã tuſſim patientibus, ita quod cibum retinere nequeant? n.20. Illam ſumpturus ſi dubitat an cœnauerit poſt mediam noctem, depoſito practicè dubio, ſi probabilitatem habet contrarij, poteſt eam ſumere. n.25. Datur caſus, in quo nec gratiæ augmentum ſumenti conceditur, nec peccatum committit. n. 38. Illam ſumens licet actualiter ſit indeuotus, vel voluntariè diſtractus, aut cum venialibus tantùm, an gratiæ augmentum recipiat? n.40.41.& 42.*

Euchariſtiam *ſumere ſaltem ſemel in anno omnes fideles tenentur ex præcepto Eccleſiæ (quod adimpleri ſolet tempore* Paſchatis *) ac etiam in mortis articulo. reſol.62. n. 1. & 14. Eam ſumere omni tempore licet tàm ſacerdotibus, quàm ſecularibus, exceptis feria 6. & 7. hebdomadæ ſanctæ, illis ſi celebrare volunt, iſtis autem feria 6. tantùm. n. 2. An liceat omnibus eam ſumere in miſſa natiuitatis, quæ canitur poſt mediam noctem, & nùm etiam poſt meridiē, quando non licet ſacrificium offerre? n.8. Item an liceat ſæcularibus quotidie. n.9. Si quis eam deglutire nõ poſſit, etiam cum aqua, vel vino non conſecratis, num teneatur vrgente præcepto communicare in ſpecie ſanguinis? n.18. Eam ſumere in omni Eccleſia quiſque poteſt, etiam Oratorio propriæ domus, ſi adſit licentia ibi celebrandi, excepto tempore* Paſchatis*, quando tenetur in* Parochia*, niſi de licentia ipſius. n.20.*

Euchariſtiam *ſuſcepturus, ſi poſt acceſſum ad linteum recordetur alicuius mortalis, poteſt præuia contritione, ad vitandum ſcandalum communicare, & poſtea confiteri. reſol.63. nu.5. Eam miniſtrans in peccato an aliud peccatum committat? reſol.140. n.19. Quo tempore fuit inſtituta, & de tempore mortis* Chriſti*? reſol. 49. n.2. eſt neceſſaria de neceſſitate præcepti eccleſiaſtici adultis ſaltem ſemel in anno, ac etiam in morte: ſed an ſit etiam de neceſſitate præcepti diuini? reſol.49. num.15.& 17. Item an de præcepto diuino ſit ſumenda à damnatis ad mortem, & an eadem die exequutionis ſententiæ? num. 18. Etiam non ieiunis, vel vna hora ante mortem. reſol. 59. n.14.*

Euchariſtiæ Sacramentum *eſt vnum formaliter, ſed plura materialiter. reſol.51. nu. 12. An conferat maiorem gratiam ſacerdotibus communicantibus in bina ſpecie, quam ſæcularibus in vna, cæteris paribus. n. 16. Quos effectus pariat? vide* Sacramentum Euchariſtiæ.

Euchariſtiæ *miniſter eſt ſolus ſacerdos. reſol. 59. n.1. Eam miniſtraturus, debet probabiliter exiſtimare ſe eſſe in gratia, aliàs tenetur conteri, cum non ſit neceſſaria confeſſio, ſicuti celebraturo; quod ſi non conteratur, vnum ſolum mortale committit, licet multis adminiſtret. reſol. 59. n. 7. Poteſt dari infirmis non ieiunis, ſed non quando poſſunt illam cõmodè recipere ieiuni. reſol.59. num.13. Pluribus nominibus appellari ſolet, ſed propriè loquendo accidentia eius habent rationem ſacramenti. reſol.64. n.7. Quod transferens de vno Altari ad aliud in mortali, aliud mortale nõ committit, ſecùs ſi alijs diſtribuat, ſed non tot mortalia, quot perſonas communicat. reſol.168. n.15. cætera vide v. panis corrupti, & ſupra v. Chriſti corpus.*

Eunuchi *vnum teſtem habentes, validè contrahũt matrimonia. reſol. 106. n.33. & vide v. ſpadones.*

Examen *conſcientiæ de rebus venereis cogitatis, non eſt ſubtiliter faciendum, nec in eo multum immorandum, & quare? reſol. 125. nu. 15. quando eſt faciendum pro confeſſione ſacramẽtali, quæ diligentia requiratur? reſol. 146. num. 12.*

Exceptio *firmat regulam in contrarium in caſibus non exceptis reſol. 69. n.15. & reſol. 111. n.6.* Rei *iudicatæ, vt obſtet tria copulatiuè concurrere debent reſol.204. n.8.*

Exceptiones *habet omnis regula. reſol.2. n.15.*

Excommunicandi *poteſtas fuit Eccleſiæ tradita à* Chriſto*, v. excommunicatio. introd. n.4.*

Excommunicari *nemo poteſt poſt mortem, ſed declarari contraxiſſe excommunicationem in vita. reſol.15. n.8. An, & quando poſſit impubes, & quo tempore quis dicatur pubes? n.15.*

Excommunicatio *an poſſit infligi à iudice in propria cauſa quando quis vim ſibi intulit? reſol. 12. n. 25. Maior incurritur ab Epiſcopo communicãdo in diuinis, vel in crimine cum excõmunicato etiam à ſe, quo caſu poteſt abſoluere illum, ſed non ſe ipſum. reſol. 13. n. 28. ſed an poſſit dare authoritatem alteri, vt eum abſoluat? reſol.188. n.18. Illa, & irregularitas*

in

Digitized by Google

in aliquibus caſibus non contrahuntur per Epiſcopum in foro exteriori, ſecundum Ricc. ſed contrarium tenet P. Dia. reſol. 13. n. 30. Nequit inferri, niſi pro culpa mortali. reſol. 14. num. 2. Sed an poſſit contra arma portantes, vel comam nutrientes. n. 4. Numquam infertur in communitatem, neque ob peccatum alienũ, ſicuti interdictũ. n. 7. & reſ. 15. n. 19. An poſſit infligi pro delictis præteritis abſque monitione? reſol. 14. n. 19. & ſeqq. lata contra aliquem ſub nomine proprio, ſed omiſſo cognomine, non valet ratione incertitudinis, ſecùs ſi lata ſit ſub diſiunctione, poſtea certificanda. reſol. 16. nu. 7. Non eſt fulminanda contra quos certum eſt non eſſe emendandos. reſol. 17. n. 17.

Excommunicatio à ſuperiore extorta contra aliquem ex metu cadente in virum coſtantem an valeat? reſol. 18. n. 1. An incurratur ab ijs, qui per metum egerunt illud, quod erat per eã prohibitum? n. 6. Non poteſt tolli à iudice, qui eam influxit, ſi poſtea incidit in excommunicationem maiorem, ſed à ſuo ſuperiore. reſol. 20. n. 15. Contracta à Regulari abſoluente ſuos ſubditos à caſibus Bullæ cænæ, vel aliàs Pontificij reſeruatis, poteſt tolli ab alio Regulari, quia hæc non eſt reſeruata. n. 34. An contrahatur quando creditor ad cuius inſtãtiam fuit fulminata, prorogauit terminum debitori, inſcio Iudice fulminante? reſol. 21. num. 19.

Excõmunicatio per ſe loquendo non confert peccatis nouam malitiam ſpecie diuerſam. reſol. 27. n. 5. In ea exiſtens, vel interdictus perſonaliter, aut alia cenſura ligatus nequeunt ſacrũ facere, vel communicare. reſol. 61. n. 32.

Excommunicatio æquiparatur interdicto, & ſuſpenſioni circa monitionem præmittendam, reſ. 92. n. 6.

Excommunicationem, & ſuſpenſionem contrahũt Regulares introducentes mulieres ad clauſtra monaſterij, ſicuti etiam ſi ipſi ingrediantur monaſteria monialium. reſol. 188. n. 43. vltra pœnas corporales, de quibus v. hæreſis. An contrahat percutiens Clericum, quem putabat eſſe laicum, & quid ſi volens percutere Titium Clericum, percuſſit Caium ſimiliter clericum? reſol. 19. nu. 30. & 32. An occidens ſuum inimicum Clericum, quem putabat feram, ſed vtique occidiſſet, ſi cognouiſſet. reſol. 19. num. 38.

Excommunicationis ſententia trahit ſecum exequutionem, licet ob ea poſt prolatam appelletur. reſol. 16. n. 18.

Excommunicationis etymologia v. excommunicatio, introd. num. 1. olim priuabat communione ſolùm Euchariſtiæ, non aliorum bonorum, vt hodie. n. 2. An ſit de iure diuino, vel poſitiuo? n. 5. & 6. non fuit in ſtatu legis naturæ, neque in lege ſcripta apud Iudæos, vel gentiles. n. 3. Eius definitio, & quod priuet conſortio fideliũ, participatione Sacramentorum, communibus Eccleſiæ ſuffragijs, & alijs. n. 7. Simpliciter, & abſolute prolata, ſiue à iure, ſiue ab homine intelligitur de maiori. n. 8. Illius pœna impoſita ipſo iure, vel ipſo facto, aut nulla expectat declaratione à iure, vel ab homine, numquam incurritur in foro exteriori, niſi prolata ſententia declaratoria. reſol. 135. n. 46.

Excommunicati excommunicatione maiori, ſi ſcienter ordinentur, ſunt in perpetuum deponendi vltra irregularitatem, quam incurrunt licet excommunicatio eſſet occulta, ſi verò ignoranter, ſolus Pontifex abſoluit. reſol. 183. n. 34. Si ei de facto fuerit collatum beneficium, quæritur cui competat diſpenſatio ad hoc, vt poſſit beneficium retinere? reſol. 70. nu. 17. & 18. cætera vide v. beneficium.

Excommunicatus non poteſt alios excommunicare. reſol. 13. n. 21. Si ex vna cauſa, poteſt excommunicari ex alia, vel alijs. reſol. 25. n. 20. & reſol. 22. n. 21. Ex cauſa debiti pecuniarij, ſi nõ habet vnde ſoluat, tutus eſt in cõſcientia. reſol. 21. n. 18. prout etiam ſi excommunicationis ſententia eſſet nulla, ſed in foro fori tenetur in publico ſe abſtinere à commercio, donec populus certioretur de nullitate ad tollendum ſcandalum. reſol. 23. n. 18. & ſi celebret non eſt irregularis. reſ. 70. n. 5.

Excommunicatus priuatur forenſi communicatione actiua, & paſſiua, impetratione gratiarum, eſtque inhabilis ad beneficia. reſol. 68. n. 1. Item conſortio fidelium, quod habuit originem ab Apoſtolis. n. 2. Ei communicare in multis caſibus, eſt mortale, ſed regulariter eſt veniale, etiam ſi ſit cum frequentia, niſi per contemptum. n. 5. & 8. In alijs tamen caſibus eſt ſine peccato. n. 6. 10. 15. & 17. An contrahatur excommunicatio communicando in diuinis cum eo per metum? n. 18. & an ſi ſit toleratus. n. 23. & 25. An minorem contrahat ſuperior, vel ſubditus communicando ad inuicem, ſi alteruter ſit excommunicatus maiori? vide Regularis percutiens.

Excommunicatus non poteſt in iudicio conuenire ſuum debitorem, neque reconuenire, ſed poteſt excipiendo ſe defendere per procuratorem, vel per ſe ipſum. reſol. 69. n. 1. Nequit eſſe teſtis, aut aduocatus, aut Tutor, vel Curator. nu. 23. An poſſit eligi iudex, & ſi de facto eligatur, an acta coram eo ſint valida? reſ. 13. nu. 24.

Digitized by Google

24. & reſ. 69. n. 7. & 18. & quid de inferioribus ab eo, vel à Principe ſæculari? num. 19. Nequit poſtulari. reſol. 70. n. 12. Non poteſt præſentari ad beneficia eccleſiaſtica, ſed ſi ante collationẽ, vel acceptationem abſoluatur, an ſit neceſſaria diſpenſatio? n.15. An fructus beneficij faciat ſuos, & quid ſi fuit in mora petendi abſolutionem? reſol.71.n.1.& 2.

Excommunicatus peccat mortaliter recipiendo, vel miniſtrando ſacramenta, etiam ſi ſit occultus, & quamuis non fuerit in mora petendi abſolutionem; ac etiam ſi excommunicatio ſit iniuſta; non tamen nulla. reſol. 72.n.1. Validè ergo vtrumque agit, excepta pænitentia, ſed non licitè. n 3. & 10. Sumens Sacramentũ ordinis eſt irregularis, idem in ordinante, ſed à quo poſſint diſpenſari.n.4.& reſ.188.nu.34. Sed quid de Regulari? reſol.72. n.5. Illi communicans in diuinis vltra alias pœnas contrahit excommunicationem minorem, eſtque ei interdictus ingreſſus Eccleſiæ, ſi ignorantia iuris, vel facti hoc operatur pœnitens, valida eſt confeſſio cum obligatione tamen confitendi peccatum, pro quo erat excommunicatus adueniente ſcientia. n.10. & ſeq. & reſol.157.nu. 3. & ſeq. Si tamen ſit Confeſſarius inualidè abſoluit in excommunicatione manens, ſed quid ſi erat toleratus tàm ipſe, quam pænitẽs? reſol. 72.n.15.

Excommunicatus eſt membrum Diaboli, priuatur ſuffragijs Eccleſiæ, ſed an ſi ſit contritus, & per ipſum non ſtet vt abſoluatur, lucretur indulgẽtias, vel iubilæum? reſol.73.n.4. & 11. Si ſit excommunicatus abſque iuſta cauſa, vel ob cauſam pecuniariam, & nõ habet vnde ſoluat, non eſt apud Deum excommunicatus, & conſequenter non priuatur ſuffragijs generalibus Eccleſiæ ſecundum vnam opinionem. n.4. 5.& 6. Si ſit toleratus an ſuffragia prædicta, & ſacrificia ei proſint.n.7. & 8. Audiens miſſam, vel diuinis aſſiſtens peccat mortaliter, & ſi celebrat ſit irregularis. reſol.74. nu.1.& 2. Iterum excommunicari poteſt.n.3.

Excommunicatus etiam toleratus, ſi celebrat ſit irregularis, verùm non contrahit nouas irregularitates per iteratas celebrationes, ſed peccat mortaliter toties, quoties. v. irregularitas. introd. num. 19. & ſeq. & reſol. 104. num. 4. & 7. peccat quoque mortaliter aſſiſtendo diuinis, ſed ſi contritus ſit, poteſt cauſa vitandi ſcandali, & infamiæ aſſiſtere, imò in caſu magnæ neceſſitatis ſecundum aliquos celebrare, quod extendunt ad denunciatum ex graui metu inductum, dummodò non fiat in contemptum Eccleſiæ. reſol.74.n.4.& 5. Poteſt ſacram concionem, licet denunciatus, in Eccleſia cum alijs audire, ibique priuatim orare, tempore quo diuina non fiunt. n. 6. Iſtis tamen aſſiſtens, eſt monendus, vt exeat ab Eccleſia, quod ſi nolit, poteſt per vim expelli, ſed ſi hoc fieri nequeat quid agendum? n.9.& 10.

Excommunicatus ſi fuerit abſolutus in foro conſcientiæ in articulo mortis, poteſt in loco ſacro ſepeliri, idem ſi ſolùm ſigna contritionis dederit, & per ipſum non ſtetit quo minus abſolueretur in vita, quia poteſt abſolui poſt mortem; quod ſi defacto fuerit ante abſolutionem ſepultus, poteſt abſque exhumatione ſuper ſepulturam abſolui. reſol. 74. n. 15. Si fuerit iuſtè excommunicatus, & in excommunicatione mortuus, an poſſit ſacerdos complere miſſam, eius cadauere præſente.n. 13, & 14. Si ſit excommunicatus minori, non priuatur actiua, neque paſſiua ſacramentorũ participatione. n.16. Neque communicatione cum alijs tàm in diuinis, quàm in humanis, nec iuriſdictione, aut electione actiua, ſed paſſiua tãtùm.n.17. Poteſt autem ab eadem cenſura abſolui a quocumque Confeſſario, vel ſimplici ſacerdote, ſi non habet niſi venialia, vel mortalia, aliàs ritè confeſſa.n.18.

Excommunicatus, degradatus, vel quomodolibet ſuſpenſus an, & quando poſſit licitè extremam vnctionem conferre? reſol.78.num.5. Illicitè contrahit matrimonium, ſed validè, & quid contrahens cum illo? reſol. 111.n. 8. Excuſatur à miſſa etiam ſi ſua culpa cenſuram cõtraxit, & quid ſi negligens ſit in procuranda abſolutione. reſol.135.num.39. 40.& 41. Idem de interdicto. n.42. & 44. Poteſt ille abſolui in foro fori etiam abſens, ignorans, & inuitus. reſol.156.n.3.

Exequutio ſententiæ contra mulierem prægnantẽ eſt differenda tàm in caſu mortis, quàm torturæ inferendæ primo caſu vſque ad partum editum, ſecundo vſque ad quadrageſimum diẽ reſ.6.nu. 18.

Exorciſta an poſſit licitè petere à diabolo in corpore obſeſſo ſigna, ex quibus appareat exitus? reſol.86.n.7.

Exorciſtatus materia, & forma, vide lectoratus materia.

Exorcizare cuius officium olim, & cuius hodie ſit, & an liceat exorcizanti interrogare diabolum de curioſis, & ad expulſionem non attinentibus? reſol.86.n.num;6.

Expoſiti infantes propè aliquam Eccleſiam, vel alia loca Chriſtianorum inuenti, ſunt baptizãdi ſub conditione, niſi ſchedulam baptiſmi collati appenſam collo haberent. reſol. 11.n.9. An dica-

INDEX.

dicantur legitimi, & quid tutiùs agendo in hoc dubio ſit peragendum? reſol.98.num.4.

Extenſio partium in ordine ad ſe, & in ordine ad locum exemplificatur. reſol.55.n.22.

Extenſio de caſu ad caſum non fit in correctorÿs, etiam ex maioritate rationis. reſol.113.n.18. Sed quid in alÿs? reſol.135.n.11.

Extrahens inuitum ab Eccleſia, eſt excommunicatus, & ſacrilegus, ſed non committit peccatum diuerſæ ſpeciei. reſol.26.n.22.

Extrauagans, quę incipit, ad euitanda ſcandala, non eſt in 6. decret. licet citetur à ſummiſtis. reſol.68.n.24.

Extrema vnctio in quibus corporis partibus ſit facienda tàm ſæcularibus, quàm ſacerdotibus? reſol.76.n.1. Eſt apponenda ſaltem in quinque corporis ſenſibus, & in vltimà vnctione recipitur gratia.num.2. Non eſt de neceſſitate apponenda in renibus, & pedibus, etiam in hominibus, omittenda verò ibi omninò in feminis propter honeſtatem. n.3. In tribus caſibus conficitur ſacramentum etiam per vnicam vnctionem in quolibet ſenſu. nu.4.& 5. Tribuitur validè tempore peſtis virgula argentea, vel lignea.n.7. Non eſt eſt de eſſentia, vt priùs vngantur oculi, & poſtea aures, &c. ſed in præcepto tantùm.n.8. Fit in quinque ſenſibus, quia ex iſtis peccata proueniunt. n. 9. An poſſit omitti in oculis cæci nati? nu.11. & 14. Significat remiſſionem omnium peccatorum, quãuis per medium ſenſuum non commiſſorum, n. 12. Conficitur etiam per vnam guttam olei cuilibet ſenſui applicatam in caſu neceſſitatis. n.15. ſed regulariter contra.n.16.

Extrema vnctio quibus, & in quo vitæ ſtatu ſit conferenda, & an ſanis collata conficiatur ſacramentum? reſol.79. n.1.& 2. Non eſt tribuenda præliaturis, vel per mare ituris, nec ad mortem damnatis, nec mulieribus prægnantibus, niſi quando in periculo mortis conſtituãtur.n.3. nec pueris, vel furioſis rationis vſu carentibus, niſi iſti antequã in furorem inciderint, eam explicitè, vel implicitè petÿſſent, quo caſu poteſt dari etiam in furore conſtitutis, & ſi reſtiterint ligari. n.4. & 5. Supponit per ſe gratiam in ſubiecto, quia eſt ſacramentum viuorum, nec inſtitutum ad primam gratiam tribuendam, ſicuti baptiſmus, & pœnitentia, n.8. Eſt conferenda ſub conditione, ſi viuit, quando vngendus graui morbo laborans, dubitatur an ſit viuus, vel mortuus. n.11. Si infirmus eam recipere nolit ex contemptu, vel cũ aliorum ſcandalo, peccat mortaliter, ſecùs ſi ex negligentia. n.12. An licitè poſſit conferri, & ſuſcipi ante pænitentiam, vel Euchariſtiam ſi præcedat contritio? n.14. & 19.& quid de conſuetudine Eccleſiæ? n.15. In ea ſuſcipienda requiritur actualis deuotio, ſicut in Euchariſtia. n.21.

Extrema vnctionis Sacramentum quare ſic appelletur? v. extrema vnctio introd. n.1, Fuit inſtitutum à Chriſto, & à D. Iacobo promulgatũ.n.3 Sed quo tempore? n.7. Alleuiat infirmum, & remittit peccata. n. 6. Conficitur per vnctionem vnius ex organis cuiuslibet ſenſus, ſed peccat mortaliter Parochus agens contra conſuetudinem Eccleſiæ, quod fallit tempore contagÿ. reſol. 77. n. 3. & 4. Non imprimit characterem, & ideò poteſt iterari, ſed non in eadem infirmitate. n. 7.

Extrema vnctionis miniſtri, ſunt ſoli, & omnes ſacerdotes in caſu neceſſitatis, extra quam non poſſunt licitè, niſi de licentia Epiſcopi, vel Parochi. reſol.78.n.1. Adminiſtrata per laicum, vel etiam per diaconum, non conficitur Sacramentũ, quamuis in caſu neceſſitatis, & de licẽtia Papæ. n. 2. Validè tamen à ſacerdote excommunicato, degradato, vel quomodolibet ſuſpenſo, ſed grauiſſimè peccat. n.3. & 5. Illam nolens Parochus miniſtrare abſque legitima cauſa, nec licentiam miniſtrandi tribuere poteſt quicumque ſacerdos, etiam Regularis miniſtrare, dummodò non ſit canonicè impeditus.n. 8. Vnctione tribui incepta per Parochũ, ſed non completa ob eius mortem ſequutam, nùm poſſit alius ſacerdos proſequi inceptam, vel ab initio incipere? n.10. Quando periculum eſt in mora, poteſt à pluribus ſacerdotibus ſimul eidem infirmo conferri, prolata per ſingulos debita forma, & vno vngente independenter ab alio, ſed abſque neceſſitate, eſt mortale, licet validum ſacramentum.n.11. Quod tamen conficitur etiam vno ſacerdote vngente, & altero formam proferente.n.12. Sed non tenetur Parochus illud miniſtrare cum periculo vitæ, ſicuti pænitentiam.n.18. niſi in vno caſu. n.19.

Extremæ vnctionis effectus varÿ recenſentur. reſol.80.n.1. tollit venialia, ſicuti faciunt alia ſacramenta non ponenti obicem; ſed potentiùs iſtud. n.2. Confortat animam infirmi in difficultatibus in agone occurrẽtibus.n.6. liberat infirmum à timore mortis, lætitiamque confert ad exitum ab hac vita. n. 8. Diſponit animam ad introitum gloriæ, perſeuerantiam tribuendo vſque ad finem. n.10. In aliquibus caſibus tollit etiam mortalia quoad culpam, & pœnam, ſaltem partialem. n.11. Si non confert ſalutem corporalem, ſicut ſpiritualem obicẽ non ponenti. ſolet ex triplici cauſa oriri. n.13.

& 14. Eius ritus, & cæremoniæ in administranda. n. 15. Si Parocho miniſtrante deſit clericus, nùm peccet mortaliter recitando abſque eo preces, & quid ſi recitet cum femina, vel ſine indumentis conſuetis, quidue ſine luminibus? n. 19. & 20. Dum poteſt à quolibet ſacerdote miniſtrari, fortiùs ab Epiſcopo. reſol. 140. n. 16. Auget gratiam cum ſpeciali auxilio ad faciliùs reſiſtendũ tentationibus in mortis articulo, peccatorumque reliquias abſtergendum. reſol. 172. n. 30.

F

Faciens aliquid per alium, eſt facere per ſe ipſum. reſol. 15. n. 31.

Factura. vide maleficium.

Falſa grammatica nõ vitiat actum, præcipuè legalem. v. irregularitas. introd. n. 2.

Falſificans literas apoſtolicas, qua pœna puniatur? reſol. 47. n. 8.

Fama publica an faciat indicium ad torturam, & an inconſtantia rei, vel mendacium, aut fuga eiuſdem, vel variatio? reſol. 87. nu. 21. & quomodò fama probetur? n. 22. Eſt indiciũ valde fallax. reſ. 120. n. 15. Non facit in criminalibus ſemiplenam probationem, niſi ſit cõiuncta cum alijs adminiculis. n. 16.

Famam proximi conſeruare tenemur etiam de iure naturali. reſol. 2. n. 11. & reſol. 150. nu. 1. & ſequent. ſed an quis teneatur magis conſeruare famam propriam, quàm vitam? ibid. num. 29.

Familiaris, vt poſſit ordinari ab Epiſcopo, opus eſt, vt conferat ei beneficium, & tamen cum iſto ſolo, etiam non familiaris poteſt ordinari ab eodem, quid iuris? reſol. 138. n. 16. ibidẽ n. 8. & ſeqq. de Epiſcopo originis, vel domicilij, aut beneficij.

Familiæ neceſſaria præparandi cauſa, excuſatur quis ab audienda miſſa. reſol. 135. n. 28.

Famis tempore omnia ſunt communia. reſol. 28. num. 7.

Famulus tenetur certiorem reddere Dominum non audiuiſſe miſſam, ſi ex ſua cauſa non audit. reſ. 135. n. 21. cætera vide v. ſerui.

Fatui vnde dicantur, qui tales ſint, & an poſſit eis Eucharistia concedi? reſol. 61. nu. 14. an extrema vnctio etiam furioſis? n. 15. & vide v. milites fatui.

Feminæ non poſſunt miſſæ inſeruire ſub pœna mortalis. reſol. 135. n. 35. Si ad mortem, vel ad torturam ſint damnatæ, ſintque pregnãtes, eſt differenda executio primo caſu vſque ad partum editum. ſecundo vſque ad quadrageſimum diem poſt partum. reſol. 6. n. 18. Illarũ aſpectus an, & quando ſit mortale, & quid ſi inſpiciantur pudenda? reſol. 125. n. 24. Illas pingentes. vide pingentes feminas. An excuſentur à peccato, ſi nuda pectora, & mammillas demonſtrant ſecundum patriæ conſuetudinem. reſol. 174. nu. 12. in fine. iuriſdictionis exercitium non habent. reſol. 13. num. 17. Habent reſtitutionem in integrum aduerſus minùs ſolemniter confectum inuentarium, & alijs in caſibus. reſol. 19. n. 26. & reſol. 149. n. 6. Inter ſe coeuntes, puniũtur pœna mortis, vt fuit practicatum in quibuſdam monialibus, ſed quid de pollutione cum mortuis? reſol. 123. n. 31. Non poſſunt licitè, nec validè ordinari. reſol. 139. n. 5. Dum non poterant circumcidi, quæritur quomodo ſaluabantur ante inſtitutionẽ baptiſmi? reſol. 166. n. 5. Nùm admittantur pro teſtibus in criminalibus? vide v. mulier an admittatur?

Feminæ ſolicitatæ in confeſſione tenentur denunciare ſolicitantes inquiſitoribus. reſol. 183. n. 1. Et ſi monitæ non denuncient, etiam ſi ſolicitationi conſenſerint, peccant mortaliter, nec debent abſolui, donec denuncient. n. 2. & 3. Et quid ſi poſt ſolicitationem, ſtatim Confeſſarium pœniteat? n. 4. Ingredientes monaſteria Regularium, ſunt excommunicatæ. reſol. 188. n. 43. Duæ ſufficiunt pro teſtibus in teſtamento tempore peſtis, ſi eſt magna. reſol. 204. num. 21. An cenſeantur tacite vocatæ in fideicommiſſo in beneficium maſculorum, iſtis deficientibus, etiam ſi in illo ſint penitus excluſæ? v. fideicommiſſum. cætera vide v. mulieres.

Feritas differt à crudelitate, & eſt quædam ſpecies beſtialitatis. reſol. 26. n. 30.

Feſtorum appellatione quæ contineantur? Vide dierum feſtorum appellatione. item an Epiſcopi poſſint in ſuis diæceſibus noua feſta indicere, vel laborandi in diebus feſtis licentiã impartiri? reſol. 135. n. 7.

Fictio cum qua ſuſcipitur baptiſmus, non tollitur per ipſum baptiſmum, licet iſte validus ſit, ſed per pœnitentiæ ſacramentum ſubſequens, hocq; etiam inualidum eſt, ſi ſuſcipiatur cum cognita fictione, etiam ea recedente. reſol. 10. n. 3. & ſeq.

Fidei confeſſio eſt facienda non ſolùm verbis, ſed etiam factis mortem ſubeundo pro Chriſto ad conſequendum martyrium. reſol. 3. n. 19.

Fidei quæ ſunt dicuntur eſse ſupra naturalem cognitionem Angelorum, ſicuti ſupra naturalem cognitionem hominum. reſol. 65. n. 8 Eius proteſtatio, quæ fiebat in circũciſione, in quo conſiſtebat? reſol. 165. n. 8. Fidei actus ſpei, & cha-

Digitized by Google

charitatis. vide actus fidei, ſpei, & charitatis.

Fideicommiſſum factum in beneficium maſculorum, etiam excluſis feminis, an in illis deficiẽtibus cenſeantur iſtæ tacitè vocatæ? reſol. 302. n. 4. & 5. Et quid ſi addatur cauſa nempè, ut bona conſeruentur in familia? n. 7. Illud alleganti, & ſe vocatum, incumbit onus probandi. reſ. 204. n. 7.

Fides eſt neceſſaria ad baptiſmum, quo ad effectum gratiæ, non autem characteris, ſed ea accedente cum quadam diſpoſitione, accedit etiã gratia cum remiſſione culpæ antecedentis baptiſmum, totiuſque pœnæ illi debitæ. reſol. 10. n. 3. Non eſt neceſſaria neceſſitate medij in conficiendis ſacramentis, ſed præcepti, interuenientibus tamen materia, forma, & intentione. reſol. 169. n. 2. Verum iſtud non intelligitur generaliter de infidelibus, (præciſis baptiſmo, & matrimonio,) ſed de hæreticis, aùt ſchiſmaticis. n. 3. 5. & 6. Nec illa, nec ſpes amittitur per quodlibet mortale, ſed per ſolam infidelitatem, & deſperationem. reſol. 42. nu. 20. Stant ſimul cum mortali, non tamen ex parte principij, quod eſt gratia, quæ per mortale amittitur, ſed ex Dei miſericordia. num. 21.

Filiæ Loth quibus ex cauſis excuſatæ fuerint à copula cum Patre? *reſol. 121. n. 4.*

Filij infidelium an dicantur legitimi? reſol. 98. num. 6.

Filius matris fidelis, & viri infidelis, & è contra eſt baptizandus, ſecùs ſi uterque ſit infidelis, quãuis peterent infantem baptizari. reſ. 9. n. 6. Si ſi ſit filiusfam. & uti Paterfam. negotiatur, & exiſtimatur, nõ iuuatur exceptione Macedoniani. reſ. 163. n. 7. An poſſit cogi ad deponendũ cõtra patrẽ, & è contra? reſ. 28. n. 8. & ſeq. Eſt in poteſtate patris, quamuis ſit ſexagenarius, niſi emancipetur. reſol. 196. ſub num. 6.

Finem qui vult, vult etiam media ad finem. reſol. 142. n. 6.

Finis cenſuræ alius eſt ſpiritualis, & proximus, alius temporalis, & remotus. reſol. 17. n. 16.

Fomes, ſeù concupiſcentia. vide concupiſcentia, ſeù fomes. Peccati *licet non eſtinguatur per* Euchariſtiam. *diminuitur tamen per illam, quæ multos alios bonos effectus parit. reſol. 57. n. 21. Ille, & habitus mali ab eo prouenientes, ſi non tolluntur radicitus per* Sacramentum *vnctionis, ſecundum aliquos, ſaltem debilitantur potentius per iſtud, quam per cætera ſacramenta. reſol. 80. n. 5.*

Forindicatus, vide v. reo in fortijs exiſtente.

Forma abſolutionis ſi mutetur etiam per æquipollens, eſt veniale, ſi verò mutatio ſit ſubſtantialis, eſt ſacrilegium, quia non conficitur ſacramentum. v. abſoluere. introd. n. 7. Ea repetita in hoc, vel alijs Sacramentis *ſuper eadem materia, an contrahatur irregularitas? reſol. 103. num. 8. in fine, ſi non rectè prolata ſit, quid agendum? vide forma rei.*

Forma rei naturalis dat eis ſpeciem. reſol. 35. n. 16. Conſecrationis *panis in ſacramento* Euchariſtiæ *quæ ſit? reſol. 54. n. 1.* Ea *mutata accidentaliter, validum eſt ſacramentum, ſecùs ſi ſubſtantialiter, n. 3.* Sacramenti *extremæ vnctionis. vide oleum ſanctum per quod.* Omnium *ſacramentorum nouæ legis ſunt verba. reſol. 167. n. 6.* Baptiſmi *cœpta, & non completa per mortis præuentionem pueri, vel ſacerdotis an valeat baptiſmus. reſol. 167. nu. 13. Illa mutata per tranſpoſitionem verborũ valet, dummodò integer maneat ſenſus verborum. n. 18.* Ea *prolata, & cognito in eadem defeciſſe, ſeù non rectè protuliſſe, an, & quando poſſit iterari? n. 28. An, & quanto tempore poſſit ſubſequi materiam, & an illis diſcontinuatis conficiantur ſacramenta? reſol. 168. nu. 1. Illa, materia, & intentio ſunt de neceſſitate in illis conficiendis. reſol. 169. n. 1.*

Formæ verba in modico variata, firmo remanente eius ſenſu, validum eſt ſacramentum ordinis, ſicut dictum eſt de cæteris. reſol. 137. num. 23.

Formis dubijs in ſacramentis adhibitis ex metu mortis, nùm conficiantur? reſol. 167. n. 24.

Fornicatio à perſona in ſacris, non eſt unum peccatum, ſed duo ſpecie diuerſa, & ſi adulteriũ tria, ſicut etiam, ſi cum moniali. reſol. 27. n. 3. Occulta in Eccleſia, *eam non polluit, donec occulta permanſerit, eſt nihilominus ſacrilegium. reſol. 30. n. 13. Ignorare quod illa ſit mortale, eſt ignorantia non ſolùm iuris diuini, & canonici. ſed etiam naturalis, quod neminem excuſat. reſol. 162. n. 12. Si fiat ſtando, ſedendo, vel quolibet alio modo impudico, non eſt circumſtantia neceſſariò in confeſſione explicanda. reſol. 26. n. 31.*

Fortunæ, ſeù ſorti commiſſio alicuius negotij, an & quando ſit licita? reſol. 84. n. 5.

Fractionem ſpecierum ſacramentalium, quæ fit à ſacerdote, aliqui dixerunt eſſe ſolum apparentem, ſed non realem, quod eſt falſum. reſol. 56. n. 10.

Fragmentum in calice remanſum poſt ſanguinis ſumptionem, non eſt digito admouendum ad ſumendum, ſed iterum eſt vinum apponendũ, & ſumendum. reſol. 60. n. 5.

INDEX.

Fratres an poſſint cogi ad deponendum teſtimoniũ contra fratres in iudicio? vel etiam parentes contra filios, & è contra? reſol. 28. num. 8. & ſeq.

Frigidus poteſt fieri calidus, ſed frigus non poteſt fieri calor. reſol.44.n.6.

Fructus beneficiorum, vel aliorum bonorum eccleſiaſticorum. vide redditus beneficiorum.

Furioſi, vel dormientes ſi ante furorem, vel ſomnum habuerunt voluntatem baptizandi, poſſunt in ſomno, vel furore baptizari, vide, hoc, & alia v. baptiſmus debet conferri. Habentes tamen lucida internalla, ſi eo tempore habuerunt voluntatem baptizandi poſſunt etiam in furore baptizari: ſi verò parum patiuntur in intellectu, non baptizantur, niſi volentes, quod ſi dubitetur an petierint baptiſmũ ante furorem baptizantur in furore ſub conditione. reſ.10.n.16. An poſſint cenſuris ligari? vide infantes, & furioſi. Illi, & morbo caduco affecti, ſunt irregulares, qui ſi non ſunt promoti, numquam promouentur, ſi verò reperiuntur promoti, an, & quando poſſint in ſuſceptis miniſtrare? reſol.97.n.4. Illis extrema vnctio non eſt danda furoris tempore, ſi probabiliter conſtet in illum incidiſſe, quando erant in ſtatu mortalis. reſol.79.n.6.

Furioſus, ſurdus, & mutus à natura iuriſdictionem exercere non poſſunt. reſol.13.n.16.

Furor alterius coniugis an, & quando excuſet à redditione debiti? reſol.125.n.9.

Furtum committens in Eccleſia *eſt excommunicatus, & in foro fori punitur pœna mortis, niſi furetur crumenam, vel aliam rem non ſacrã priuati, quamuis in* Eccleſia*. reſol.20. n.19. Nocturnum ſeuerius punitur, quàm diurnũ. reſol.25.n.5. Eſt permiſſum in modica quantitate tempore neceſſitatis. reſol.30.n.28. Cõmittitur ab inueniente pecuniam, vel aliam rem, ſi domino non reſtituit, vel diligentias requiſitas pro eo ſciendo non facit. reſol. 32. num. 2.*

Fuſtigatio quando probata, eſſet inferenda delinquenti, an ad detegendum delictum poſſit antea ille torqueri? reſol. 91. n. 2.

G

GEhennæ timor. vide timor Dei.

Geminatio inſtitutionis quid operetur? reſol.204. num. 28.

Generales Religionum, *licet non teneantur obedire alijs ſuperioribus ſuarum* Religionum, *Generalatu durante, tenentur tamen obedire Pontifici ex voto obedientiæ. reſol. 199. ſub num.37.*

Gladij poteſtatem hodie Eccleſia *non habet, ſicut olim habebat. ibid. ſub n.31.*

Gloſ. & Abb. in moralibus faciunt communem opinionem, ſicut in ciuilibus Gloſ. & Bart. reſol. 163. nu.18. & quando non reperitur in aliquo caſu textus, ſufficit Gloſ. pro tex. reſol. 204. n.11.

Gradus primus non datur in linea tranſuerſali de iure ciuili. reſol.113.n.11.

Graduum computatio eſt diuerſa de iure ciuili à Canonico; & qui de ea tractent? remiſſiuè. reſ. 113.nu.2. illos computandi breuis, & inlaborioſus modus traditur: ſed non eſt diuerſus modus computandi inter ius canonicum, & ciuile in linea aſcendenti, & deſcendenti. ibid. n.4. 10. & 12. Illorum computatio in linea tranſuerſali exemplificatur. n.5. & 6. Eſt incipienda à remotiori à ſtipite in linea tranſuerſali, loquendo de iure canonico, cuius doctrinæ exemplum traditur. n.7. & 8.

Gratia æqualis confertur infantibus in baptiſmo, adultis verò non ſic, ſed ſecundum maiorem, vel minorem eorum charitatem. reſol.11. n.4. Illa quæ confertur in confirmatione, an ſit prima, vel ſecunda? reſol.36.n.7. Eſt eiuſdem ſpeciei eſſentialiter cum illa, quæ confertur in baptiſmo, ſed ſecundum quod dat fortitudinẽ ad pugnãdum pro Chriſto, differt ſpecie à baptiſmali. ibid. n.8. Prima confertur ſolùm in baptiſmo, & pænitentia principaliter, accidentaliter autem, etiam per confirmationem, & alia Sacramenta. n.10. Prima, vel ſecunda an & quando conferatur per Euchariſtiam? reſol. 57. n. 3. Item an alterutra conferatur exiſtenti in mortali, ſed oblito? n.5. Augetur ſacerdoti ſumenti plures hoſtias, ſicut in communione calicis, ſi eo tempore augeatur eius diſpoſitio. reſol.58.n.3. vel confertur, vel augetur per extremam vnctionem, ſi recipiens non ſit imparatus. v. extrema vnctio. introd. num. 4.

Gratia diuiditur in gratis datam, & gratum facientem, quæ vtraque ſit, & quomodo illa poſſit etiam in peccatore reperiri? reſol. 170. n.1. Iſtius definitio n.2. & 3. Continet ſub ſe quatuor cauſas, efficientem ſc. formalem, materialem, finalem. num. 4. Explicatur per tres ſimilitudines. nu. 5. Si non adeſt in anima, dicitur mortua ſpiritualiter, ſicut eſt corpus materialiter ſine anima. n.7. Pluribus modis diuiditur. n.11. & 18. Item quæ ſit prima, quæ ſecũda? n.19. Quæ ſit operãs, quæ cooperãs

&

INDEX.

& an eadem ſit cum gratia præueniente, & ſubſequente, excitante, & adiuuante, ſeù concomitante? n.12. vſque ad 15. habitualis inquantum iuſtificat, dicitur operans, inquantũ eſt principium operis meritorij, quod ex libero arbitrio procedit, dicitur cooperans. nu. 16. Sanctificans, quæ confertur in ſingulis Sacramentis, non eſt diuerſa eſſentialiter, ſed tantùm accidentaliter, & ideò communiter dicitur recipi in illis augmentum gratiæ, non gratiam diuerſam. reſol. 172. n.1.

Gratia, & virtutes nequeunt auferri per cenſuras. reſol. 17.n.19. Illam in ſe habere, nemo dum viuit ſcire certè poteſt, ſed dantur aliquæ probabilitates per exempla. v.contritio introd. n.8. & reſol. 144. nu. 24. cum mortali ſimul ſtare, eſt impoſſibile. n.5. Primam nemo mereri poteſt, & conſequenter gratis ſit remiſſio peccatorum. reſol.170. n.21. Illam conferri ex opere operato, & operantis in quo differant? reſol. 171. n.1. Aequalem recipiunt, qui cum æquali diſpoſitione ſacramenta ſumunt, inæqualem qui cũ inæquali ex opere operato. n.2. Ex cuius vi regulariter confertur gratia ſecundum diſpoſitionem operantis; ſed poteſt Deus etiam æqualiter diſpoſitis maiorem vni, quam alteri tribuere, quod tamen eſſet ex miraculo. n.3. Sed tam ex opere operato, quàm operantis confertur ſecundum eiuſdem diſpoſitionem, ſi tamen iſta ſufficit ad augendam gratiam. n.4. & 5.

Gratiæ vnus gradus, plus valet, quàm magnæ pœnæ remiſſio. reſol. 154.n. 9.

Gregorij oratione an fuerit vere liberata anima Traiani Imper. ab inferno? reſol. 124. num. 14.

H

HAbitus, & tonſura non faciunt monachũ. reſol.123. n.25.

Hebdommada ſancta non eſt de neceſſitate audienda miſſa, ſed tantùm ex deuotione. reſol.135.n.8.

Hæreditas poteſt per pupillũ ſeptẽnio cõpleto adiri, & ſine tutoris authoritate, cũ authoritate tñ Prætoris. reſol.61.n.6. ſolo animo aditur, ſed aliquo modo declarato. ibid.n.43. & reſ.96.n. 10. Poteſt adiri ab inſtituto abſque decreto Iudicis. reſol.204.n.34. etiam ſolo animo declarato, & ſufficit poſſeſſionem capere ſuper vno corpore, vt tota acquiratur. ibid.n.35. Illam adiens coactus, eſt verè hæres, licet poſtea reſtituatur, ſi velit. reſ. 160. n. 21. & an eius aditio ex metu cadente in conſtantem virum ſit nulla? reſol.18.n.3.

Hæreſim externam proferens, ſi dubitetur de interiori conſenſu, iudicandum eſt affirmatiuè, & eſſe caſum reſeruatum. reſol.145.n.21. ſed quid agatur de eo in foro fori? nu. 22. Vnde dicatur? reſol. 81. n.1. Eius definitio. nu. 2. Contrahitur à Chriſtiano voluntariè, & cum pertinacia contradicente alicui fidei articulo. n.4. alias nequaquam. n.5. Interior tantùm, vel fortius interior, & exterior faciunt hominem vere hæreticum. n. 13. Sed an ſemper ſit abſolutio reſeruata Pontifici, vel eius Inquiſitoribus? n.7. vſque ad 18. Vnius ex ſpõſis ſuperueniens diſſoluit ſponſalia præcedẽtia. reſol.106. n.39. Illa, vel ſchiſma, aut infidelitas ſunt cauſa ſeparationis matrimonij quo ad torum. reſol.123.num. 39. Formalis æquiparatur ſolicitationi in confeſſione ſecundum Sanct. & propterea non eſt neceſſaria monitio ante denunciam reſol.184.n.3.4. & 5.

Hæretici etiam ſi moriantur pro defenſione alicuius veræ virtutis, non per hoc dicuntur martyres, quia ſunt extra Eccleſiam. reſol.3. nu. 20. In caſu neceſſitatis validè baptizant, ſicuti etiam infideles tàm mares, quàm fœminæ, materia, forma, & intentione adhibitis. reſol. 8. num.3. Subſunt cenſuris eccleſiaſticis, licet ad eas in ſinu non intra Eccleſiam, ratione characteris in baptiſmo impreſſi, non ſic infideles, vel cathecumeni. reſol. 15. n. 13. vide etiam reſol. 128.n.1. Conficiunt etiam alia ſacramenta, ſi ſunt ſacerdotes interuenientibus materia, forma, & intentione, ſaltèm faciendi quod Eccleſia intendit, ſed non conferunt gratiam ſumentibus, niſi bona fides, vel neceſſitas excuſet. reſol.169. n. 4. Poſſunt tempore mortis adminiſtrare ſacramenta neceſſitatis, & ſuſcipientes ab eis non peccant, prout etiam excommunicati, ſchiſmatici, & degradati. reſol. 171. nu. 10. dummodo deſint alij non impediti n. 11.

Hæreticis adminiſtrans ſacramenta, vel ab illis eleemoſynas recipiens, aut eorum cadauera ſepeliens in Eccleſia, eſt ſuſpenſus ab officio, reſol.20. n.20. Illorum filios poteſt Eccleſia inuitis parentibus baptizare, hæreticoſque compellere ad fidem in baptiſmo ſuſceptã ſeruandam, ſecùs de Iudæis, vel alijs infidelibus, eorumque filijs. reſol.9. n.5. Illorum pœna ex quibuſcumque delictis quæ ſint? reſol.48.num. 20. in fine.

Hæreticum hæredem inſtituens, eſt excommunicatus, & propterea ſi in vita non fuit talis declaratus, poteſt declarari poſt mortem. reſol.15. n.9. An talis dicatur ſi quis conculcat (quod abſit) hoſtiam conſecratam, vel veſcitur ſine

neceſſitate carnibus tempore probibito, & huiuſmodi? reſol. 81 n.3. talis eſt qui malè ſenſit in intellectu, & cum peruinacia de quocumque fidei articulo. reſol. 82. n. 2. Vel de ſacramentis Eccleſiæ. n.3. vel ſi nouas opiniones de rebus ad fidem pertinentibus gignit, vel ſequitur n 4. Vel ſi malè ſentit de ſacra ſcriptura. n.5. 8. & 9. vbi multi caſus hæreticales curioſi enumerantur. Ille, vel excommunicatus, vel ſchiſmaticus, ſi ſtipendium accipiunt pro miſſa celebranda, num ſatisfaciant? reſol.129. num. 12.

Hæreticus validè ordinatur, ſed non legitimè, & ideò ordinans, & ordinatus peccant grauiſſime. reſol. 139. n. 4. Statim ac talis eſt declaratus amittit beneficia, & Prælaturas omnes, ſi quas habebat, ſecùs ſi hæreſis eſt occulta, quia valent geſta medio tempore per eum. reſol.163. n. 3. Quod poſſit confitendo tacere hæreſim, vel de illa confiteri cum obligatione ſe præſentandi coram ſuperiore, vt dicit Diana, reijcitur. reſol.164. n.13.& 14.

Hermaphroditus an, & quando poſſit ordinari? reſol.97 n.15. & reſol. 139. n. 6.

Hypoteca tacita concurrit cum expreſſa, eandemque vim habet. reſol.38. n.5.

Homicida voluntarius quamuis occultus eſt irregularis, ſicut alij relati. reſol.104. n.4.

Homicidium in ſe ipſum, vel vulnera, an & quando puniantur? reſol.4. n.12. Commiſſum in perſonam Petri, putati Sempronij an ſit puniendum pœna ordinaria, vel extraordinaria? reſ.19. num. 33. Ad propriam defenſionem cum moderamine inculpatæ tutelæ, quando aliàs non poterat effugi vitæ periculum, eſt impunibile in vtroque foro. reſol.25. n. 13.

Homo mortuus an poſſit excommunicari? reſ. 15. nu. 5. & 8. Eius membra quæ dicantur, & quæ non? reſol. 101. n. 19. Ab anima rationali habet ſpeciem ſubſtantialem, ab albedine accidentalem. reſol.24. n.2.

Honoris, ſeù exiſtimationis, vel bonorum cauſa conſeruandorum multis modis quis excuſatur à miſſa. reſol.135. n. 29. & ſeq.

Horæ miſſarum quæ ſint, & an poſſint celebrari ante auroram, vel poſt meridiem? reſol. 62. num. 11.

Hoſtiam ſacram reconſecrare, vel chriſma, aùt oleum ſanctum eſt graue peccatum, ſed non propterea contrahitur irregularitas, ſicuti per iterationem baptiſmi. reſol. 103. n.8. in fine. Cooperta in pixide, & vinum in calice cooperto poſſunt conſecrari. reſ.53. n.18. Exiſtentes in pixide intra cuſtodiam an poſſint conſecrari? n. 19. Illis ſuper corporali, vel altari ſuppoſitis inſcio ſacerdote non fit conſecratio. reſol. 53. n.9. In altari, vel alibi repertis, ſi dubitetur an ſint conſecrata, quid agendum? reſol. 60. n.6. cætera vide v. intentio.

I

IEiunia Eccleſiæ an poſſint frangi ab vxorati ex cauſa redditionis debiti? reſol. 123. n. 5. & 6. Illa frangere in duplici vigilia, vnum ſolum peccatum eſt, niſi vigiliæ ſint intuitu duplicis virtutis? reſol.27. n.7. Illud cum quo ſuſcipienda eſt Eucharistia, debet eſſe naturale, & qualibet parua re per modum cibi, vel potus, priùs ſumpta eſt mortale, niſi ſit aliqua gutta aquæ, ſaliuæ permixta, occaſione abluendi os, vel ſimile. reſol.59. n.9. vel de cælo cadens caſualiter, vel muſca in os ingrediatur. reſ. 61. n.23. Incipit à media nocte, quæ pulſata ſecundum horologium hiſpanum, ſi reperiatur buccella in ore, eſt proijcienda, aliàs frangitur ieiunium naturale. reſol.61. n. 24. An frangatur per ius, vel aliud condimentum poſitum in ore nocte antecedenti? vide ius, vel aliud condimentum.

Iephte an bene, vel malè vouerit, & redderit? reſol.192 n.6.

Ignis aliquando accipitur in ſacra pagina pro tribulatione. reſol.6. n.7.

Ignorantia an, & quando excuſet iudicem malè iudicantem? reſol. 16. n.5. Alia eſt negationis, alia prauæ diſpoſitionis. reſol. 19. num. 1. alia iuris, alia facti. num. 2. alia iuris naturalis, alia diuini, alia humani, ſiue poſitiui, & hæc alia iuris canon. alia ciuilis cõmunis, vel particularis. n. 3 alia facti proprij, alia alieni. n.4. Alia eſt probabilis, ſeù inuincibilis, alia improbabilis, ſeù vincibilis. n. 29. & reſol. 43. n. 8. Inuincibilis, ſeù probabilis ſemper excuſat à peccato, ſecùs ſi ſit vincibilis, ſeù improbabilis eorum, quæ quis ſcire tenetur. reſol. 19. n. 22. Iuris minoribus non nocet. ibid. n.25. Facti tàm proprij, quàm alieni an excuſet? n.28. Item quæ ſit ſupina, quæ affectata, quæue ex iſtis excuſet? n. 29. Et an vincibilis ſit eadem, quam ſupina, vel affectata? n.31. Iuris an excuſet ab incurrẽdis cenſuris? n: 33. Antecedens, comitans, & conſequens quæ ſint, & quæ à peccato excuſent, vel pœnam exteriorem minuant? n. 37. Affectata craſſa, & ſupina quomodo inter ſe differant? ibid. n.9. Inuincibilis nõ poteſt dari in aliquibus caſibus. n.10. Sed verè cadit in illis, quæ ſunt in potentijs interioribus. n. 11. Si ſit iuris, nullatenus excuſat ſecundum Suar. ſed excuſat ſecundum authorem, ſi ſit inuincibilis

INDEX.

tis ab iteranda confeſſione, ſed non ab attritione, etiam poſt confeſſionem elicienda. n. 20. & 28. Inuincibilis datur etiam circa aliqua peccata de natura ſua mortalia. n. 22. Iuris regulariter non excuſat, exceptis minoribus, & alijs. n. 23. Iuris diuini, vel naturalis neminē excuſat. n. 29. & reſ. 148. n. 4. & 8.

Ignorantia facti an, & quando excuſet? reſol. 57. n. 8. ſi ſit inuincibilis, facit bonam fidem. n. 14. Iuris, vel facti an, & quando excuſet communicando cum excommunicatis facta. reſ. 68. n. 16. Non in collatione beneficij excommunicato facta. reſol. 70. n. 2. Iuris, vel facti, an, & quando excuſet excommunicatum à Sacramentis recipiendis? reſol. 72. n. 2. Probabilis impedimenti matrimonij contracti, quando præſumatur, vt poſſit Epiſcopus diſpenſare? reſol. 121. n. 21. Siue facti, ſiue iuris an excuſet à miſsa auditione; & quid de ſupina, vel affectata, vel de obliuione naturali, aut inconſideratione? reſol. 135. n. 47. Culpabilis quæ ſit, & quæ inculpabilis excuſans aliquem ſi ab Epiſcopo degradato, vel quomodolibet ſuſpenſo ordinetur? reſol. 138. n. 4. Craſſa æquiparatur dolo, & neminem excuſat. reſol. 144. n. 10. Vincibilem differre à craſſa, & excuſare à redditione, vel petitione debiti putat Regin. ſed iure nō probatur reſol. 122. n. 13. Excuſat tamē ignorātia inuincibilis. n. 14.

Illatio non fit ex diuerſis, & quid quando diuerſitas eſt in re, & ratione? reſol. 20. nu. 32.

Illegitimorum ſpecies enumerantur ſigillatim. reſol. 98. n. 1. Omnes ſunt irregulares, etiam ſi crimen ſit occultum, vnde ſi ordinātur ignorante Prælato, peccant mortaliter, & nequeunt vti ordinibus ſuſceptis, ſed an vtentes incidant in nouam irregularitatem? n. 2. legitimati per ingreſſum Religionis, nequeunt aſcendere ad Prælaturas ſine noua diſpenſatione, ſed quid de ſucceſſione paterna? n. 13.

Illiterati ſunt irregulares, & ſi de facto ordinentur, peccant mortaliter ordinans, & ordinatus, ſed iſte etiā toties, quoties exercet. reſ. 97. n. 5.

Immunitate Eccleſiæ quando quis gaudere debeat? & ſi non gaudet, an ad extractionem requiratur plena, vel ſemiplena probatio delicti? reſol. 31. n. 6. An illa gaudeat exiens ab ea exonerandi cauſa corpus, ſi capiatur extra eā? reſol. 30. num. 29.

Impedimenta matrimonium dirimentia ſi Parochus ſcit in confeſſione, vel extra, an & quādo poſſit propterea impedire matrimonium cōtrahendum, vel inſiſtere pro ſeparatione contracti? reſ. 12[illegible]. nu. 8. Caſu, vel alia cauſa, aut facto ſuperioris proueniente, impedito non tribuuntur, ſed habetur ac impleuiſſet omne quod implere debebat, ſi impeditus non fuiſſet. reſol. 3. n. 16.

Impedimentum iuſtitiæ publicæ honeſtatis in ſponſalibus non extenditur vltra primum gradū, niſi priora fuiſſent nulla, in matrimonio tamē quamuis nullo extenditur etiam hodie vſque ad quartum, niſi de facto contraheretur inter impuberes, quia reſoluuntur in ſponſalia de futuro. reſol. 106. num. 12. & 13. & reſol. 113. n. 16. Matrimonij contrahendi ſi Parochus nouit ſolum in confeſſione, an poſſit illi non aſſiſtere, vel alia ſacramenta indigno negare? reſol. 179. n. 9.

Impœnitentia finalis eſt peccatum in Spiritum S. reſol. 40. n. 15.

Impotentia coeundi excuſat à redditione debiti, ſed non poteſt vir effici impotens ex nimijs vigilijs, vel ieiunijs, neque vxor, quæ de cauſa turpis euadat. reſol. 123. nu. 4. tàm phyſica, quàm moralis excuſat ab audienda miſſa, licet de præcepto. reſol. 135. n. 12.

Impoſſibilium nulla eſt obligatio. reſol. 135. num. 13.

Impubertas, & pubertas quæ in ætate ſint? reſ. 15. n. 15.

Inaduertentia, vel inconſideratio. vide obliuio naturalis.

Incendiarius ædium, vel agrorum, ſi doloſè hoc fecit, eſt excommunicatus, & abſolutio reſeruatur Pontifici, in foro verò exteriori punitur pœna mortis. reſol. 20. n. 18.

Inceſtus gradus ſunt declarandi in confeſſione ſecundum vnam opinionem, licet diuerſitas gradus non mutet ſpeciem peccati. reſol. 26. n. 2. contra ſecundum aliam. n. 9. Eius pœna in primo gradu eſt mortis de iure ciuili, in ſecundo deportationis, & mulieres detruduntur in monaſterium. n. 11. & 12. Cum conſanguinea impedit matrimonium contrahendum cum alijs, ſicuti cum affine. reſol. 111. nu. 15. Sed neutrum de conſuetudine ſeruatur, niſi quando eſſet contrahendum cum eadem inceſtuoſa, vel eiuſdem conſanguineis. n. 16.

Incluſio vnius eſt excluſio alterius. reſol. 26. num. 13.

Inconſideratio, vel inaduertentia. vide obliuio naturalis.

Incontinenti facta cenſentur ineſſe. reſol. 60. num. 3.

Indicia ad torturam ſufficiētia quæ ſint? reſ. 87. n. 6. & 7. Alia dicuntur proxima, alia remota, ſed quot teſtes requirantur ad ſingula probāda? n. 8. Superuenientia differre oportere ſpecie, & ſubſtantia. vt poſſit repeti tortura, ſi-

cuti

cuti dicunt DD. quomodo intelligatur? resol. 88. n. 1. Si ſint valdè urgentia, poteſt poſt illatam torturam reus non confeſſus ad aliquam pœnam extraordinariam damnari, non autem ad ordinariam. n. 6. & 7. Indubitata quæ ſint? ſufficiunt in aliquibus delictis ad pœnam ordinariam, ſed non poſſunt dari contra Confeſſarium reuelantem peccata pœnitentis. reſol. 182. n. 15. Illis ſufficientibus in proceſſu non exiſtentibus, nec Rex poteſt de authoritate regia mandare inquiſitum torquere, ſed qua pœna veniat puniendus iudex, qui ſine illis torturã intulit? reſol. 87. n. 4. Pluribus concurrentibus, non infligitur pœna mortis, ſi pro vnoquoque ipſorum non poteſt imponi, ſed augetur pœna extraordinaria. reſol. 29. n. 13. cætera vide v. tortura.

Indoctus. vide v. cenſura non incurritur ab indocto.

Indulgentiæ, & iubilæus an poſſint lucrari per excommunicatos contritos, quando toto conatu procurarunt abſolutionem? reſol. 73. n. 11. & 12. Illæ ſi ſint Plenariæ, & cum debita diſpoſitione recipiantur, tollunt omnia peccata quo ad culpam, & pœnam, alia verò ſimplices iuxta modum conceſſionis. v. veniale. introd. nu. 2.

Indulto per Principem conceſſo poſſunt aboleri delicta patrata ante indultum, etſi abolitio petatur quandocumque poſt indultum, ſecùs patrata poſt indultum. reſol 197. n. 11.

Infamia quid ſit, quid bona fama, & unde vtraque oriatur? reſol. 104 n 13. Illa eſt duplex facti, & iuris, & quæ vtraque ſit? n. 14. Iuris contrahitur per ſententiam iudicis. nu. 15. Facti verò multis modis. num. 16. Item facti, vel iuris non ſolùm parit irregularitatem, ſed etiam repellit à dignitatibus acquiſitis, & acquirendis. n. 18. Item quomodo tollatur, & an ſicut poteſt eam tollere Princeps poſſit etiam iudex ordinarius? n. 20. Ad illam vitandam an poſſit contritus celebrare, non obſtantibus caſibus in bulla cœnæ, quibus ligatus reperitur, & dubius de contritione nùm valeat confiteri, & quid ſi etiam infamia abeſſet? reſol. 21. n. 8. An autem infames admittantur in teſtes. vide teſtes minus idonei.

Infans non poteſt baptizari in vtero matris, nec poteſt ſecari mater, vt extrahatur puer, & baptizetur, niſi mortua fuerit, viua exiſtente prole. reſol. 6. n. 15. Eo proiecto in mare, vel in flumen, aut locum ſimilem, forma, & intentione interuenientibus eſt validus baptiſmus. nu. 16. Si moriuntur ſine baptiſmo, carebunt in æternum viſione Dei, eruntque in limbo, vbi dicit Auguſt. malle eſſe, quàm non eſſe. reſol. 11. n. 16. Illi, & furioſi nequeunt cenſuris ligari, quia ſunt doli, & culpæ incapaces. reſol. 15. n. 18. Illis olim Eucharistia concedebatur, licet rationis vſu carentibus. reſol. 61. n. 9. Si reperiantur proiecti. vide expoſiti infames. Eorum ſubſtantia ita nunc eſt in illorum paruo corpore, ſicuti erit factis hominibus. reſol. 64. n. 16.

Inferni pœna habet inſeparabiliter coniunctam offenſam Dei, & ideò ad perfectam contritionem, nõ eſt optanda potiùs, quam peccaſſe. reſol. 39. n. 25.

Infideles infidelitatis contrariæ nullo modo poſsũt ſaluari ſine baptiſmo, in re, vel in voto, ſecùs infideles infidelitatis negatiuæ, qui ſi non ſaluantur, eſt propter alia peccata actualia, non per originale. reſol. 5. num. 17. & ſi iſti viuerent ſecundum legem naturæ, ſaluarẽtur, quia per talem infidelitatem non corrumpitur ratio naturalis. n. 18. vſque ad finem, & reſ. 19. n. 17. & 19. In caſu neceſſitatis validè baptizant. v. hæretici in caſu neceſſitatis. Capti in bello à Chriſtianis, an poſſint licitè reſtitui ſuis dominis ſimiliter infidelibus? reſol. 9. n. 11. Verè contrahunt matrimonium, non tamen vt ſacramentum, ſed vt contractum. reſol. 11. n. 13. Sed durante infidelitate, non ſunt ſubditi Eccleſiæ. n. 14. & ideò non ligantur cenſuris. v. cenſura introd. nu. 10. & reſol. 15. n. 13. Sicuti nec catechumeni, ſed bene hæretici, & ſchiſmatici, licet ad paganiſmum trãſeant. d. n. 13. Si ſepeliantur in Eccleſia, polluitur, & ante reconciliationem exhumaneur corpora, ſi diſcerni poſſint ab alijs, & ampliùs abraduntur parietes Eccleſiæ. reſol. 30. n. 42. Illi non poſſunt conficere ſacramenta, qui non ſunt baptizati, excepto baptiſmo. reſol. 169. n. 6.

Infidelium filij non poſſunt baptizari inuitis parentibus, niſi habeant vſum rationis, & baptizari velint. reſol. 9. n. 1. vel etiam in infãtia, ſi ſint in euidenti periculo mortis. n. 5. An dicantur legitimi? reſol. 98. n. 6.

Infinita diſtãtia eſt de peccato ad gratiam. reſol. 44. n. 3. & reſol. 45. n. 10.

Infirmi cuſtodes an excuſentur à miſſa, vel nutrices ad vitandum ſtrepitum infantium in Eccleſia? reſol. 135. n. 26. & 27.

Infirmitas an, & quando excuſet à redditione debiti. reſol. 123. n. 7. vbi de alijs caſibus excuſantibus.

Infirmus abſolutus in articulo mortis, etiam de reſeruatis Pontifici, cum obligatione de ſe cõferendo Romam, ſi ſanus fiat, an teneatur ſe conferre? reſol. 22. n. 5. & 6. Si morte immi-

nen-

mente non poteſt explicare omnia peccat i, poteſt, & debet ab omnibus abſolui. reſol. 149. num. 12. Imò etiam ſi nullum, ſed tantù dederit ſigna pœnitentiæ. n. 13.

Inimicitia capitalis arguitur ex lite cum quocumque, ſi ſit de omnibus eius bonis, vel maiori parte. reſol. 204. num. 1.

Iniuria realis quatrupliciter diuiditur, ſed quãdo eorum circumſtantiæ ſint in confeſſione aperiendæ? reſol. 28. num. 28. ſi ſit qualificata, auget delictum in foro exteriori. n. 29.

Inquiſiti regulariter non poſſunt torqueri ex proceſſu informatiuo, ſed hoc fallit in multis caſibus, & locis. reſol. 89. n. 9.

Inſtrumenta de iure communi non habent viam exequutiuam, ſecùs de iure Regni v. confirmatio introd. n. 3. Confecta à Notario excommunicato an ſint valida? reſol. 69. num. 9. & 11.

Intellectus nihil apprehendere poteſt, niſi per aliquem ex ſenſibus exterioribus. reſol. 76. n. 13.

Intentio in mente retenta nihil operatur. v. abſoluere introd. n. 5. & reſol. 96. n. 9. Implicita ſufficit confirmationem ſuſcipienti, qui ſi contrariam intentionem habeat, recipit characterẽ, ſed non gratiam. reſol. 36. n. 23. Iſta cum materia, & forma ſufficiunt ad conficienda ſacramenta. reſol. 38. n. 3. Si magis feratur in amicum, quam patrem, verè tamen magis diligitur iſte, quam ille. ibidem n. 15. Qualis eſſe debeat ad ſacrificium miſſæ peragendũ? reſol. 60. n. 15. 16. & 18. vſque ad finem. Illam habens conſecrandi quinque hoſtias ex decem, quas in manibus habet, ſi non deſignet quales, nulla erit conſecrata. nu. 21. Item ſi quis eam habet in Sacriſtia, dum veſtibus ſacerdotalibus induitur, an ſufficiat abſque eiuſdem renouatione in altari. n. 22. Baptizandi hominem in genere, & non hunc in particulari non ſufficit. n. 23. Item conſecrandi ſi ſacerdos non habeat, cui mors minatur ab hæretico, vt conſecret totum panem in foro exiſtentem, excuſatur. n. 25. & vide v. hoſtiam ſacram.

Intentio virtualis an dicatur ineſſe per expletionem ſolam operis debiti abſque contraria intentione? reſol. 134. n. 12. Ordinandi an ſit neceſſaria in ordinando de neceſſitate medij, vel ſaltẽ præcepti? reſ. 139. n. 34. & 37. Sacerdotis quãdo celebrat cum Epiſcopo tempore quo ordinatur, & conſecrat, an debeat eſse ſecundum voluntatem Eccleſiæ, vel explicitè conſecrandi? reſ. 140. n. 14. Eſt neceſſaria tam in miniſtrante, quam in ſumente ſacramenta, ſed diuerſimodè, in neutro tamen ſufficit ex poſt facto. reſol. 160. n. 9. Sicuti neque neutralis. n. 10. Eſt triplex actualis, virtualis, & habitualis. n. 12. & 13. habita in captura ſacrorum ordinum, licet numquam reuocetur, non ſufficit poſtea ad conficienda ſacramenta, ſicuti volebat Henriq. n. 15. Habitualis ſaltem requiritur in adulto baptizando, vt validus ſit baptiſmus. n. 16. Implicita recipiendi Sacramenta dicitur eſſe in habente contritionem, vel attritionem peccatorum, vel in ſpontaneo acceſſu ad illa. n. 17. Vel in eo, qui catholicè vixit. n. 23. Non ſufficit autem non obſiſtens, ſi non præceſſit aliquando ſaltem implicita. num. 22.

Interdicta de iure ciuili, vel ſunt exhibitoria, vel prohibitoria, vel reſtitutoria. ſecundo vel adipiſcendæ, vel retinendæ, vel recuperandæ poſſeſſionis. v. interdictum introd. n. 1.

Interdicta Ciuitate intelliguntur interdicta ſuburbia, ſed an in interdicto locali generali includantur Eccleſiæ regularium? ibidem nu. 9. & 15.

Interdicti eccleſiaſtici definitio. v. interdictum introd. n. 1. Eius cauſæ ſunt efficiens, materialis, formalis, & finalis, & quæ iſtæ ſint? reſol. 92. n. 1. Generale nequit inferri pro leui culpa, ſed debet eſſe grauiſſima, numquam tamen pro cauſa pecuniaria, quantumuis magna. n. 2. Quando eſt ferendum non neceſſario prærequiritur culpa vniuerſalis, ſed ſufficit particularis, ſi modo ſit Principis, vel alicuius, ex magnatibus, & in quo differat ab excommunicatione? n 3. Eius forma, quando profertur. num. 4. An, & quando prærequiratur monitio? n. 5. & 7. vſque ad 10. Eſt ferendũ in ſcriptis cum cauſæ aſſignatione, aliàs pœna contrahitur. n. 11. Eius cauſa finalis eſt, vt debita præſtetur obedientia Eccleſiæ. n. 12. Eius tempore ſi ſit locale generale, ſeu particulare, poſſunt omnibus adminiſtrari ſacramenta baptiſmi, & confirmationis, ſacrumque chriſma confici in die Cœnæ Domini, idem de interdictis perſonaliter generaliter, ſed quid de ſpecialiter? n. 13.

Interdicti tempore, quando permittuntur aliqua ſacramenta, nùm hoc fieri poſſit in Eccleſia ſpecialiter interdicta? ibid. n. 14. Si ſit locale poteſt Euchariſtia adminiſtrari morientibus, non tamen perſonaliter interdictis, ſed à ſacerdotibus non impeditis. n. 17. Poſſunt eo tẽpore ſacerdotes quotidiè celebrare extra Eccleſiam interdictam, & aliquibus Euchariſtiã miniſtrare, ſi ipſi ſacerdotes non ſint ſpeciali, & perſonali interdicto ligati, vel cauſam illi dederint. n. 18. Eo tempore cõſtat quæ Sacra-

Digitized by Google

menta liceat adminiſtrare, & quæ non. n.24. Et nùm poſſint tunc licitè benedici ſponſi? ſed quid de interdictis perſonaliter, aut ſi ſola ſponſa eſset interdicta? n. 29. Item eius tempore an, quibus, & quando prohibeantur orationes publicæ, vel priuatæ, & an excuſentur beneficiati à recitatione diuini officij? reſol. 93. n.2. Si ſit locale in quibus Eccleſijs liceat celebrare, & pſallere, & an liceat etiam ſecularibus aſſiſtere? n. 3. Eius tempore licet in aliquibus feſtiuitatibus celebrare, & alia diuina gerere etiam publicè, & ſolemniter. n.6. Sed numquam in Eccleſijs ſpecialiter interdictis, vbi tamen ſolet conſeruari Eucharistia, poteſt ſemel in hebdommada celebrari pro cōmunione infirmorum. n. 7.

Interdicti relaxatio ad quem pertineat, tàm ſi ſit latum à iure, quàm ab homine, tam in foro fori, quàm Poli? reſol.96. n.1. & 2. Poteſt tolli à ſuperiore, ſicuti à ferente, ſed non debet ab illo tolli, inconſulto iſto, ſi tamen relaxet, valida eſt relaxatio. n. 3. An poſſit relaxari ad cautelam tam ſi ſit locale, quam perſonale? n. 5. & 6. licet dicatur nullum, eſt ſeruandum etiam à ferente, donec nullum declaretur, niſi nullitas eſſet notoria. n.7. An poſſit relaxari à Pontifice per ſolam voluntatē interiorem non explicatam? n.8. An eius tempore liceat contrahi matrimonia, & quæ ſacramenta eo tempore prohibeantur? reſol. 111. n. 5.

Interdictis quibuſcumque non conceditur extrema vnctio, etiam ſi eſſent religioſi, vel moniales, ſed quid ſi locus tantùm eſſet interdictus? reſol. 92. n.20. Nominatim denunciatis adminiſtrans ſacramenta, vel coram ipſis celebrans in loco non interdicto, ſeù cum ipſis in diuinis communicans, eſt interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ, ſecùs non denunciatis nominatim. reſol.95. n.8. Eis communicans in rebus humanis, ſiue non denunciatis nominatim, etiam in diuinis, nullam pœnam incurrit. num. 9.

Interdicto perſonaliter, & nominatim in Eccleſia ſepulto, non propterea polluitur. reſol. 30. num. 40.

Interdicto Clero, non intelligitur interdictus populus, nec è contra, ſed an Regulares? & ſi interdicantur Eccleſiaſtici, an includantur regulares, moniales, & etiam nouitij, & Eremitæ? v. interdictum. introd. n. 6. Aliquando infertur ob peccatum alienum, quo caſu inculpati poſſunt diuinis intereſſe extra locum interdictum. reſol. 14. n.6. Poteſt inferri contra vniuerſitatem, vel Collegium, ſicuti etiam ſuſpenſio. reſol. 15. n. 19. Quodcumque non adimit baptiſmum paruulorum, nec pœnitentiam maiorum. v. interdictum. introd. n 3.

Interdictum eccleſiaſticum vel eſt perſonale, vel locale, vel mixtum. v. interdictum n.4. Ambulatorium eſt quando perſona, & locus interdicuntur, & vbicumque illa perrexeris, illud ſecùm trahit. n. 5. Perſonale, vel eſt generale, vel particulare, eodem modo diuiduntur locale, & mixtum. n.8. Generale locale includit exteros, ibi habitantes, etiam ſi tempore interdicti ibi non affuiſſent; ſed non habitantes animo diſcedendi. n.10. & 11. Generale perſonale an comprehendat infantes, & amentes, ſicuti comprehendit innocentes maiores. nu. 12. Sed quare etiam iſtos includat? n.13. & 14. Non poteſt inferri in ſeipſum, ſed tenetur inferens illud ſeruare, quamuis latum in alios, quos neque poteſt ad ſacra admittere, niſi prius illud tollat, vel ſuſpendat. n. 17.

Interdictum locale generale eſt ipſo iure impoſitū contra Regnum Principis impedientis Nunciū, vel legatum Apoſtolicum ingredi Ciuitates, vel l ea ſibi ſubiecta. reſol. 94. n. 1. Item contra ciuitatem, in qua ſi contingeret mori Pontificē no obſeruarētur ea, quæ in tali caſu ſtatuta ſunt in c. 3. de elect. n. 2. Item contra ciuitatem, in qua Epiſcopus detinetur inuitus. nn. 3. Item contra eas omnes præter vrbem, quæ non puniunt pœnis debitis, ſi poſſunt authores, vel conſulentes percuſſores, vel captores iniurioſè, ſeù occiſores Cardinalium. num. 4. Item contra vniuerſitates locantes domos vſurarijs publicis, ad vſuras exercendas, ſi infra tres menſes eos non expellant. n. 5. Item contra ciuitatem exigentem Pedagia, ſeù quidagia à perſonis eccleſiaſticis pro rebus proprijs. n. 6. Item cōtra vniuerſitatem concedētem repreſalias in perſonas Eccleſiaſticas, vel eorum bona, donec fiat reſtitutio hac de cauſa ablatorum. n. 9. Itē contra capitulum auferens aliquid de fructibus beneficiorum vacantium in præiudicium ſucceſſorum. n. 10.

Interdictum ſpeciale perſonale an ſit denūciandū, vt obliget, & quomodo denūcietur? reſol. 95. n. 10. locale generale ſufficit, ſi obſeruetur ab Eccleſia matrice, vt omnes aliæ obligentur. num. 11.

Interdictus ſpecialiter, validè, ſed non licitè adminiſtrat ſacramentum pœnitentiæ, neceſſitate tamen vrgēte, etiam licitè. reſol. 92. nu. 16. Illi cogentes ad celebrandum, vel ad diuina per ſonum campanæ conuocantes, peccant mortaliter, ſicuti etiam prohibētes, ne exeat ab Eccleſia, dum monetur à celebrantibus exire. reſol. 95.

Digitized by Google

95. n. 2. An priuetur in foro exteriori iuriſdictione, ſiue ſit iudex ſecularis, ſiue eccleſiaſticus? ibid. n. 13. & 14. An, & quando excuſetur à miſſa? vide v. excommunicatus excuſatur à miſſa. Si ſit ciuitas interdicta, tenentur Gubernatores eius procurare, vt interdictũ tollatur. reſol. 135. n. 43.

Interdictum perſonale violantes, ſiue generale, ſiue particulare peccant mortaliter, niſi laborẽt ignorantia inuincibili. reſol. 95. n. 3. Sed quid ſi ob metum cadentem in conſtantem virum? n. 7. Verum contra incertos, nullum obligat in foro interiori. num. 12.

Interficiens ſeipſum, vel interficere tentans, vide hoc, & alia v. occidens ſeipſum.

Interpres an teneatur ad ſigillum ſacramentale, & an laicus, cui bona fide fuit facta confeſſio? reſol. 178. n. 7. Si ſolicitet feminam alterius idiomatis occaſione confeſſionis, an ſit denunciandus? reſol. 183. n. 23.

Interrogatoria ſuggeſtiua quæ ſint? inualidant depoſitiones teſtium, ſed non principalium reorum, & quomodo ſint interrogandi? reſol. 89. num. 1. & 2.

Interſtitia temporum ſunt ſeruanda ab Epiſcopis in ordinatione, ſed poſſunt ſuper illis diſpenſare, non tamen ſine cauſa legitima. reſol. 139. n. 20. Cum Regularibus autem diſpenſant ſui Prælati, ſed neutro caſu licet diſpenſare non poſſent, cenſuram aliquam incurrunt. ibidem num. 21.

Intrinſeca dignoſcuntur ab actibus extrinſecis. reſol. 81. n. 12.

Intruſio vel ſit cum violentia, vel falſitate, regulariter autem nõ nocet, niſi ipſi intruſo, quia priuatur beneficio, in quod ſe intruſit, & iure ſi quod in eo habebat. reſ. 163. n. 4. Eius geſta in foro exteriori regulariter non valent, ſed quare contrarium in ſit foro pænitentiæ? num. 15.

Inuentor pecuniæ, vel alterius rei facta diligenti perquiſitione, ſi dominus nõ inueniatur, tenetur eas diſtribuere pauperibus, quod ſi ipſe ſit pauper, poteſt partem, vel etiam totum ſibi applicare iuxta quantitatem pecuniæ, vel rei, & ſuam egeſtatem reſol. 32. n. 1.

Irregulares ſunt ſerui, ſed quid ſi de facto ordinentur ſciente, vel ignorante, aut non contradicente Domino, vel Epiſcopo ſimiliter ſciente, vel neſciente? reſol. 99. n. 3. & 4. Eodem modo, qui celebrant in excommunicatione maiori. reſol. 74. n. 1. & 2. & quid ſi ordines ſacros ſuſcipiunt in eo ſtatu? etiam ſi eſſent occulti? reſol. 188. n. 34. & vide ſupra v. excommunicatus etiam toleratus. Item alij quicumque obligati ad ratiocinia reddenda, ſiue publica, ſiue priuata. n. 5. Quibus redditis etiam ſi remaneãt debitores in ſumma notabili, ceſſat irregularitas, & ordinari poſſunt. n. 6. & 7. Tam ex delicto, quam ex defectu omnes arcentur ab ordinis ſacramento, ſicuti etiam cenſura aliqua ligati. reſol. 139. n. 28. Poſſunt regulariter abſolui à peccato, per quod eam contraxerunt, illa remanente. v. irregularitas. introd. num. 8.

Irregularis nõ eſt, qui occidit, vel mutilat aliquẽ, quando aliàs non poterat euadere periculum vitæ propriæ. ibid n. 17. Neque mandans homicidium in perſonam vnius, ſi committatur in perſonam alterius, neque qui mandauit aliquem baculo verberari, eo expreſſo, ne occidatur, ſi poſtea mandatarius occidit. n. 18. Recipiens, vel exercens ordines, nouam irregularitatem non contrahit, ſed peccat mortaliter toties, quoties exercet. n. 21.

Irregularis eſt lingua valdè impeditus, auribus, vel naſo carens, gibboſus, & alij ex cauſa deformitatis. reſol. 97. n. 13. & 14. Item carens pollice, ſiue indice; ſed quid ſi ſit alter digitus? n. 16. Item paralyticus, & apoplexus, & qui tales ſint? n. 17. Item continua febre vexatus (ſecus ſi ſit quartana.) Item podagra, vel chiragra, vel peſte, aut morbo gallico laborans. n. 18. Item leproſus, vel etiã multa ſcabie, aut nimio, & continuo dolore capitis vexatus. n. 19. Illegitimus eſt etiam irregularis. reſol. 88. n. 1.

Irregularis an ſit abſcindens alicui auriculam, vel femina mammillam? reſol. 101. n. 17. & an iſta ſint membra diſtincta ab alijs? n. 18. Item an ſit amputans alicui barbam, dentes, aut magnam partem eius ſanguinis effundens? n. 20. Item an Chirurgum adiuuans ad ſecandũ aliquod membrum hominis. n. 23. Minimè tamen ab interueniente infirmis, ſi propter illos ſubleuandum, vel aliud bona fide agendum, præmoriantur, ſecus ſi aliquid contra conſiliũ medici agat, vel nimis incautè ſe gerat. num. 24.

Irregularitas omnis tollitur per baptiſmum, præter bigamiam. reſol. 11. num. 11. Non contrahitur ante baptiſmum, quia infideles non ſunt ſubditi Eccleſiæ, quæ imponit hanc pœnam. num. 14. Ex delicto non eſt cenſura particularis, ſicuti nec ceſſatio à diuinis. reſol. 12. num. 2.

Irregularitas an contrahatur ab Epiſcopo celebrante in Eccleſia ab eodem interdicta? reſol. 13. n. 29. Ex defectu leuitatis nũm poſſit per Epiſcopum relaxari? reſol. 21. n. 17. Non con-

tra-

trahitur à Parocho, ſi inter reuoluendum infirmum, ut oleo ſancto vngat, moriatur. reſol. 78. n. 13. Nec ſi pulſando campanam tintinnabulo ex pulſatione cadente, aliquis ex illo percuſſus moriatur. n. 14. Duo ſub ſe continet genera, quorum vnumquodque plures ſpecies. reſol. 97. num. 1. Ex defectu animæ quot irregulares ſub ſe recludat? n. 2. Ex defectu corporis in duo principalia membra diuiditur, aut enim prouenit ex debilitate alicuius membri principalis, aut ex eiuſdem deformitate. n. 8. An contrahatur per priuationem vnius oculi, & quid de eius vſu tantum? n. 12. A quo diſpenſari poſſit? ibid. n. 20.

Irregularitas, quæ contrahitur ex bigamia, impedit etiam primæ tonſuræ ſumptionem. reſol. 100. n. 5.

Irregularitas contrahitur, quando quis aliquem accuſat criminaliter, ſi non proteſtetur citra pœnam ſanguinis, licet ex obliuione proteſtationem omittat, & vindictam non petat, ſi poſtea mors, vel mutilatio ſequatur. reſol. 102. n. 3. An contrahatur quando non fuit petita vindicta, imò facta proteſtatio prædicta, interius tamen placeat condemnatio rei ad mortẽ, vel mutilationem? n. 4. & 5. Item an ex accuſatione in cauſa leui, ſi non præceſſit proteſtatio, & mors, vel mutilatio ex malitia, vel Iudicis imperitia ſequatur? aut ex alijs grauibus accuſationibus poſtea ſuperuenientis? nu. 6. An ab aduocato, ſi ob eius negligentiam, vel imperitiam fuit reus ad mortem damnatus, vel mutilatus, & an à medico ſi ob cauſas prædictas infirmus mortuus ſit? n. 13. & reſol. 101. n. 28.

Irregularitas non contrahitur per conſulentes bellum iuſtum Principi, etiam ſi ex illo ſequãtur homicidia, & mutilationes, imò nec à pugnantibus in tali bello, ſi modo ipſi non occidant, vel mutilent. reſol. 102. n. 14. Neque ab hortantibus alios ad effundendum ſanguinem pro Chriſti fide, vel Eccleſiæ defenſione, ſi modo ipſe de per ſe non occidat, vel mutilet. n. 15. Neque à pugnantibus in bello iuſto de licentia Pontificis, licet occidant, vel mutilẽt. n. 16. Nec ab occidente ſuum aggreſſorem, ſi modò aliter propriæ vitæ periculum euadere non poterat, imò ſi eum occidit, dum celebrat, poteſt ſacrificium abſque alia reconciliatione complere. reſol. 101. n. 15. & reſol. 102. nu. 17. Sed quomodo tollatur ex defectu nataliũ? num. 22.

Irregularitas cõtrahitur ex iteratione baptiſmi ſcienter, tàm per rebaptizatum, quàm rebaptizantem, & eſt pœna mortis de iure ciuili, nec iuris ignorantia admittitur. reſol. 103. nu. 1. & 3. Sed non per rebaptizatũ in infantili ætate, ſicut in maiori, quamuis per metum cadẽtem in virum cõſtantem. n. 6. An contrahatur ex iteratione aliorum ſacramentorum? n. 8. An per excommunicatum maiori, ſi recipit ſacros ordines? reſol. 188. num. 34. & quid ſi laboret ignorantia iuris. vel facti probabili, vel ſupina? reſol. 103. nu. 9. Contrahitur autem per ſuſcipientem duos ordines ſacros eodem die, & quid ſi quatuor minores cum ſubdiaconatu? n. 11. An per ordinatum furtiuè, & qui talis ſit? & qui ſuper ea diſpenſet? n. 13. Sed contrahitur per coniugatum, quemcumque ſacrum ordinem ſuſcipientem, etiam ſi matrimonium nõ fuerit conſummatum, ſed per verba de præſenti contractum, à qua ingreſſus Religionis, vel ſolus Papa diſpenſat. n. 15. Item per excommunicatum maiori, ſuſpenſum, vel interdictum celebrantem, aliumue ſacrum ordinem exercentem, quod tamen fallit in aliquibus caſibus. n. 16.

Irregularitas contrahitur per hæreticos, eorumque fautores, & receptatores cum eorum filijs etiam naturalibus, licet parentum delicta non fuerint ſecuti. reſol. 104. n. 1. & ſeqq. Sed an contrahatur in delictis occultis? n. 7. Contrahitur tamen per colentes dæmones, vel cum ijs quodcumque pactum ineuntes, vel hæreſim in iudicio probatam abiurãtes à ſolo Põtifice diſpenſanda. n. 11. An contrahatur ex pœnitentia publica? n. 21. Non poteſt relaxari à Prælatis Regularibus ſuis ſubditis virtute ſuorum priuilegiorum. reſol. 21. n. 12.

Irregularitatis vocabulum parum latinum eſt v. irregularitas. introd. n. 1. Eius etimologia. n. 3. Eius definitio. nu. 6. differt in multis à cenſuris. n. 7. Superueniens non priuat omninò vſu ordinum. n. 9. Contrahitur abſque ſententia iudicis, vel eius declaratione. n. 11. Poteſt contrahi tã ab Eccleſiaſticis in quocumq; ordine, & dignitate poſitis) ſolo Pontifice excepto) quam etiam à ſecularibus. n. 12. Nequit imponi ab inferiore à Pontifice, qui nec poteſt pro culpa veniali. nu. 13. Sed an detur irregularitas ex ſolo veniali in iure, vel etiam ſine eo? n. 15. & 16. nequit contrahi pro delicto merè interno, ſed tantùm pro externo, etiam occulto, ſi ſit conſummatum. n. 19. & reſol. 104. n. 4.

Irregularitatis orientis ex homicidio, vel mutilatione regula traditur. reſol. 101. n. 1. Ante baptiſmum ex nulla cauſa contrahitur, niſi ex bigamia. n. 2. Non naſcitur ex delicto, niſi ex homicidio, vel mutilatione, non autem ex

cu-

Digitized by Google

cuiuſcumque membri debilitatione, licet debilitatus irregularis fiat. n.3. Illam tamen contrahit occidens, vel mutilans, etiam infidelem, vel ſeipſum, non autem cadauer, vel embryonem. n.6. Itẽ tàm ex homicidio licito, quã illicito, ſed an ex pluribus homicidijs, plures incurrantur irregularitates? nu. 7. Non contrahitur ob inciſionem membri à medico ex neceſſitate factam, niſi deformitas appareat, ſed an medicus eam contrahat? nu. 8. & 22. Ex delicto contrahitur ex quatuor cauſis principalibus. n. 9. Item à dante cauſam propinquã, non remotam homicidio, vel mutilationi. num. 10.

Irregularitas contrahitur à iudice, vel aſſeſſore, omnibuſque eorum ſententiam mortis, vel mutilationis exequentibus, ſeù quomodocumque accelerantibus. reſol. 101. n.12. Secùs ſi mors ſequuta non ſit, quamuis ex miraculo. n.13. Item ab aduocato, ſeù procuratore, vel ſolicitatore, aùt teſtibus, etiam coactis, ſi mors, vel mutilatio ſequatur, quamuis præcedat proteſtatio citra pœnam ſanguinis. n.14. Sed non ob vulnera quæcumque alicui illata, etiam ſi vulneratus remaneat cæcus, vel debilitatus, niſi mors, vel mutilatio ſequatur, aut oculus extrahatur. n.16.

Irritatio voti quid ſit? an poſſit fieri à Parẽtibus, vel altero coniuge, vel à ſuperiore erga ſubditos, vel à Pontifice, vel à tutoribus, aùt curatoribus, item de illius diſpenſatione, vel commutatione, an de neceſſitate requiratur cauſa, vt valide ſit, cum omnibus alijs ad materiam vide late. reſol. 196 & 197.

Itinerantes per terram, vel per mare, aut flumina, an, & quãdo excuſentur ab audienda miſſa? reſ. 135. n.23.

Iubilæi tempore, ſi quis abſoluitur à cenſuris, quãdo Papa hoc concedit, intelligitur in foro conſcientiæ tantùm. reſol. 20. n.13. & ſi eo tempore concedatur poteſtas abſoluendi ab omnibus cenſuris, & caſibus reſeruatis etiam Sedis Apoſtolicæ, includuntur reſeruata, & reſeruati Epiſcopis, ſed in foro interiori tantùm. ibid. n. 22. Non eſt neceſſe imponere pœnitenti aliàs pœnitentias vltra iniunctas à Pontifice, quas tenetur pœnitens acceptare. n. 8. Secùs ſi ſint præſeruatiuæ. nu. 10. An liceat Confeſſarijs diſpenſare ſuper irregularitate ſine expreſſa Pontificis permiſſione? reſol. 102. n.19. & 21. vſque ad finem. Illo elapſo poſſunt commutari vota etiam illorum, qui ex obliuione, vel voluntariè non fecerunt ea ſibi tunc commutari, dummodo fuerint eo tempore peracta opera ſtatuta, idem dicitur de cenſuris, & caſibus reſeruatis, ſi poteſtas abſoluendi ſit in iubilæo conceſſa. reſol. 197. n. 10. cætera vide v. votum, & v. votorum.

Iubilæus, & indulgentiæ an poſſint lucrari per excommunicatos contritos, quando toto conatu procurarunt abſolutionem? reſol. 73. num. 4. & 11.

Iudæorum filij, vel aliorum infidelium non poſſunt baptizari inuitis parentibus, niſi habeant vſum rationis, & baptizari velint. reſol. 9. num. 1. vel etiam in infantia, ſi ſint in art. mortis. n. 5. Illis ſeruiens, vel cùm illis habitans, & conuerſans eſt excommunicandus. reſol. 108. n. 2. Si percutiant Clericũ, vel quẽcumque eccleſiaſticum, non ſunt excommunicati. reſol. 15. n.14.

Iudex ordinarius, ſiue delegatus requiritur, vt ſit baptizatus ad hoc, vt poſſit ſententiæ cenſuram contra quemcumque infligere; imò debet ſaltem primam tonſuram habere. reſol. 13. n. 10. Non poteſt eſſe minor. ibid. n. 15. Excommunicatus, vel ſuſpenſus an poſſit iuriſdictionem exercere? n.21. & reſol. 69. n.7. & 18. In propria cauſa nullus eſſe poteſt. reſol. 13. n.24. In dubio cenſetur ſe iuris diſpoſitioni conformare. reſol. 14. n.11. tenetur iudicare ſecundum allegata, & probata, non autem ſecundum conſcientiam. n. 20. An, & quando excuſetur, ſi ob ignorantiam malè iudicauit? reſol. 16. n.5. & reſ. 155. n.2. tàm in foro interiori, quàm exteriori. reſol. 162. n. 11. 14. & 15. Tenetur ſcire ea, quæ pertinent ad officium ſuum. reſol. 16. n. 6. Procedens in cauſa poſt appellationem, nulliter procedit. nu. 18. Offenſus an poſſit ſibi ipſi ius dicere? n. 34. & 35. loci delicti ſi concurrat cum iudice originis, & domicilij præfertur, & ita deciſum. reſol. 17. n.12. Ordinarius, ſi abſoluit excommunicatum, potentem ſatisfacere ante partis ſatisfactionem, valida eſt abſolutio, ſed grauiter peccat; nulla verò, ſi erat reſeruata Pontifici. reſol. 23. n. 15.

Iudex poſt prolatam definitiuam ſententiam non poteſt ampliùs in cauſa ſe intromittere. reſol. 47. n.18. Secularis an poſſit cognoſcere de meritis cauſæ degradati, vel ſtatim degradatione, & conſignatione ſequutis debeat illum abſque alia cauſæ cognitione morti tradere? reſol. 48. n. 3. & 7. Poteſt etiam eum liberare, ſi ſic ſibi videbitur. n.9. Eius officium eſt prouidere ne partes veniant ad arma. reſol. 12. n. 5. Torquendo inquiſitum abſque indicijs ſufficientibus, qua pœna ſit puniendus? reſol. 87. n.4. An, & quando poſſit ex officio procedere in cauſis criminalibus? reſol. 149.

m num.

num. 24. 25. & 26.

Iudices eccleſiaſtici pr ferentes ſententiam excõmunicationis ſine ſcriptis, monitione, & cauſa aſſignatione, Epiſcopis exceptis, & Prælatis regularibus, ſunt interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ per menſem. reſol. 94. nu. 13. Chartularij, vel ſunt iudices ad contractus, vel Notarij, qui impropriè dicuntur habere iuriſdictionem, nã tales non ſunt ſine modica coerctione, quam illi numquam habuerunt. reſol. 159. n. 20.

Iudicium cum minore etiam criminale eſt nullum ſine authoritate curatoris; & an tortura poſſit ei inferri abſque illius authoritate? reſol. 90. n. 1. 2. & 3. Debet conſtare ex tribus, Iudice st. Actore, & Reo, aliàs eſt nullum v. Pænitentia introd. n. 10.

Iuramentum de ſe præſentando corã Pontifice eſt à moribundo recipiendum pro cenſuris reſervatis, ſi conualuerit ſecundum unam opinionẽ, quod ſi ſenſibus ſit deſtitutus, ſufficiunt signa contritionis. reſol. 22. n. 8. Iſtud, & votum ſuper eadem re, ſi frangantur, an ſit unum, vel duplex peccatum? reſol. 27. nu. 9. Illud appoſitum in ſponſalibus per verba de futuro, an ita ea firmet, ut nequeant poſtea diſſolui? reſol. 105. n. 17. regulatur ſecundum naturam actus, in quo apponitur. reſol. 106. n. 3.

Iurari poteſt tuta conſcientia à Confeſſario ſe nihil ſcire de peccatis ab aliquo confeſſis, ſi cogatur ad illa manifeſtanda. reſol. 177. num. 4.

Iure naturali, quæ erant, fuerunt poſtea ex conſtitutionibus ordinata. reſol. 19. n. 8. De iſto eodem iure eſt conſenſus v. matrimonium introd. n. 12. An poſſit de eodem dari probabilis ignorantia? n. 9.

Iuri communi, vel ſtatutario cenſetur quis ſe conformare. reſol. 202. n. 3.

Iuriſdictio quæ ſit ordinaria, quæ delegata, & quæ ſubdelegata? reſol. 140. nu. 10. Qui ſingulas habeant, & qui poſſint delegare, vel ſubdelegare? n. 11 Feudalis quæ conceditur alicui magno domino cum ampliſſimis priuilegijs concedi inſolitis, ſi poſtea transferatur in perſonam alterius humilis conditionis, non intelliguntur conceſſa illa priuilegia ſpecialia. reſol. 159. n. 25. Illa, quæ unicuique ſacerdoti, quãdo ordinatur, tribuitur, eſt ſuſpenſa, donec ei iterum, & in ſpecie concedatur, licet antiquitus eam abſque alia conceſſione haberent. reſol. 140. n. 5. & reſol. 159. n. 6. quod ſi dum non eſt conceſſa, exerceatur, an ſuppleat defectũ Eccleſia? reſol. 163. num. 8. Illam nemo habet in ſeipſum. reſol. 13. nu. 27. Eſt triplex ordinaria, delegata, & ſubdelegata, illam receperunt à Chriſto ſacerdotes, quæ non auferturs, ſed ſuſpenditur, donec conſtiterit de corũ moribus, & ſcientia. reſo. 159. n. 14.

Ius naturale diuiditur in primæuum, & ſecundarium. reſol. 19. n. 6. Iſtud eſt idem ac ius gentium, & quomodo differat ab illo? n. 7. & reſol. 162. n. 13. Diuinum quid ſit, & cui, & quando fuerit à Deo traditum? reſol. 19. num. 14. Ciuile, & Canonicum pro eodem ferè reputantur, ſed in materia peccati ſeruatur iſtud n. 21. An detur de iſtis ignorantia probabilis? n. 24. Diuinum poteſt per Pontificem diſpenſari, vel interpetrari, ut ſit in voto, quod etiam commutatur per Epiſcopos. reſol. 159. n. 12. Commune loquens de paupertate Regularium non fuit correctum per Trid. Neque per bullas Clem 8. & Urb. 8. reſol. 200. n. 14. & 15. & an fuerint vſu receptæ? n. 16. Diuinum naturale eſt duplex, & explicatur vtrumque. reſol. 201. n. 1.

Ius, vel aliud condimentum guſtatum nocte antecedenti; vel ſaccarum in ore poſitum, an, & quando rumpant ieiunium naturale? reſ. 59. n. 10: cætera vide v. ieiunium.

Iuſtitia originalis eſt ſubiectio rationis Deo, & ſenſus rationi. reſol. 11. n. 17.

L

LAcrymæ, & ſingultus non ſunt neceſſaria ad contritionem, ſunt tamen effectus eius, & ab illa regulariter inſeparabilia. reſol. 38. n. 21.

Laici communicantes in una ſpecie, non recipiunt cæteris paribus minorem gratiam ſacerdotibus communicantibus in bina. reſol. 51. n. 14. 16. 17. & 20.

Laicus, vel Clericus an poſſint abſoluere in mortis articulo, ſaltem a cenſuris? reſol. 22. n. 15 Non poteſt communicare ſeipſum, etiam in articulo mortis, licet deſit omninò miniſter. reſol. 59. n. 5.

Lamiæ, & ſtrigæ multa diaboli opera facere ſolẽt. reſol. 84 num. 17.

Lampas accenſa ante Sanctiſſimum ſemper debet eſſe, adeo quod ſi ex negligentia omittatur per diem continuum eſt mortale, ſecus ſi per horis. reſol. 62. n. 28.

Latro dum non fuit crucifixus pro Chriſti fide nec erat baptizatus, quare meruit gratiam Chriſto? v. Baptiſmus. introd. n. 3. Fuuit accelerata mors in odium Chriſti, & ideo dicitur martyr, quamuis fuerit ad mortem damnatus pro ſuis delictis. reſol. 3. n. 23.

Laudo arbitrorum eſt de neceſſitate parendum

ſi non peta:ur reduci ad arbitrium boni viri. reſol.152. num. 16.

Laureola martyrit eſt præmium accidentale, conſiſtens in quodam gaudio accidentali, vulnerũque ſplendore pro Chriſto rec.ptorum. reſol. 4. num.5.

Lectoratus materia tàm remota, quàm proxima, eiuſque forma quæ ſit? quando fuerit à Chriſto inſtitutus, & quando extendatur character. reſol.137. nu. 4. Item quæritur de exorciſtatu, Acolitatu, Subdiaconatu, Diaconatu, & Præsbiteratu. n.5. vſque ad 9.

Legati diſtributione commiſſa alicui ſub ſecreto, non tenetur iſte reuelare in beneficium cuius. reſ.176. num.7. Illud relictum ſub conditione dependente à voluntate hæredis, debetur etiã conditione non impleta, ſi hæres adimpleri impediat. reſol. 3. n. 15. habet viam exequutiuam. v. confirmatio, introd. n.2. Ordinatum per teſtatorẽ diſtribui in pauperes poſt mortẽ, an poſſit diſtribui in vita? reſol.130.num. 19. Fundi Titiani, qui appellabatur Sempronianus valet, ſecùs ſi quis legat veſtem, putans legare argentum, & è contra v. Sacramentum introd.n.8. Nummorum in genere, ſi non appareat de quantitate, intelligitur de exiguiori. v. votum. introd. n.11.

Legem Principis non recipere, non eſt in poteſtate ſubditorum, niſi iſtis non recipientibus, ille diſſimulet. reſol.200.n.22.24. & 25. Obligat neceſſariò ad obſeruantiam, quia importat præceptum, non conſilium. reſol.152. n. 27. Si clarè loquitur, nõ eſt de ea faciẽda diſputatio, aliàs fit illi iniuria. reſol.203.n.3.in fine.

Legitimati per ingreſſum Religionis, non poſſunt aſcendere ad Prælaturas ſine noua diſpenſatione, licet poſſint ad ordines, ſed quid de ſucceſſione paterna? reſol.98.n.13. Quibus alijs modis legitimi fiant? n.12.

Legitimi, an dicantur filij infidelium, & quid ſi vnus ex coniugibus erat fidelis, alter infidelis? n. 6.

Lenones qua pæna puniantur? reſol.28. n.33. & quid ſi ſint propriæ vxoris? reſol.29. n.18.

Lepra, paralyſis, vel aliud notabile malum ſuperueniens diſſoluit ſponſalia præcedentia. reſol.106.n.41. An iſta vel morbus gallicus, aùt peſtis alterius cõiugis excuſent alterum à redditione debiti? reſol.123. n.8.

Læſa Maieſtatis crimen inter alia ſingularia habet, vt puniatur affectus non ſequuto effectu, aliqualiter tamen declaratus. v. Pænitentia introd. n. 15.

Leuare de ſacro fonte, vel baptizare æquiparãtur circa cognationem ſpiritualem. reſol. 8. num. 17.

Lex non obligat, niſi poſt promulgationem, donec innotuerit. reſol.5.n.16. Generaliter loquens, generaliter debet intelligi. reſol.3. n.7. Innititur rebus, & non verbis. reſol.16.n.4. Aeterna quæ ſit? reſol. 19. n.5. Naturalis ſecũdum D. Tho. eſt impreſſio diuini luminis in nobis. ibid. n.10. Diuina ſcripta quæ ſit, & quæ non ſcripta? n. 15. Et an poſſit eius dari probabilis ignorantia? n.16. Regulariter fertur ad futura, non ad præterita. reſol.21.nu. 16. Noua corrigens legem veterem, eſt intelligenda, vt corrigat quam minus poſſit. reſol. 73. n.9. Quantumuis generalis non extenditur ad caſus ſpecialiter prouiſos. reſol 92. n. 28. & minus ad caſus ſpecialiſſimos, de quibus ſi eius conditor fuiſſet tunc interrogatus, ita veriſimiliter reſpondiſſet. reſol. 149.n. 28. & 29. neque extenditur correctio de caſu ad caſum etiam ex maioritate rationis. reſol. 113. nu. 18. Moſaica ceſſauit poſt aduentum Chriſti, præcipuè circa repudia vxorum tunc permiſſa. reſol.110.n.2.

Lex quando vnum diſponit, & alterum præſupponit, non habet locum diſpoſitum, niſi verificetur præſuppoſitum. reſol.199. n.22.

Lex poteſt per non acceptationem populi abrogari Principe diſſimulante, ſed non eo contradicẽte. reſ.159.n.4. & vide legem Principis. Naturalis, & ſcripta non ceſſarunt per aduentum Chriſti, vt putauit Bonac. reſol.165. num.3. Illius tempore homines ſaluabantur ex fidei proteſtatione iuncta cum attritione, ſi deficiebat contritio. ibid.n.7.

Licentia ſi detur à Pænitente manifeſtandi complicem, an, & quando Confeſſario ſuffragetur, ſi illa vtatur? reſol.180.n.2 & 3. Neceſſaria ordinarij ex Trid. in renunciatione profitendorum, ex quibus intelligatur conceſſa, ſi expreſſè non appareat? reſol.203.n.12.

Litaniæ etiam publica, & alia huius generis non prohibentur tempore interdicti. reſol. 93. num. 5.

Lite pendente ſuper adulterij cauſa, non impeditur debiti petitio, & ſi ante ſententiam Iudicis ſuper diuortio innocens ingrediatur monaſterium, reuocatur ad matrimonium. reſol. 123. n.18. Exiſtente cum aliquo de omnibus bonis, vel maiori eorum parte, præſumitur inter eos inimicitia capitalis. reſol. 204. nu.1.

Literas alienas, & clauſas aperire eſt regulariter mortale, quod tamen fallit in multis caſibus. reſol.176.num.11. Laceratas, & proiectas an ſit permiſſum alteri illarum fruſta recolligere, & legere? n.12.

Literæ dimiſſoriæ ad ordines ſuſcipiendos an, & quan-

Digitized by Google

quando ſicut poſſunt à Vicario concedi in Epiſcopi abſentia, ita etiã poſſint à Capitulo ſede vacante? reſol.138. nu. 18. Debent expediri à proprio Epiſcopo, quando ordines ſunt conferendi ab alieno, aliàs ordinati ſunt ſuſpenſi reſol.139.num.13.Item de ſcientia ordinandorum,& an debeant Epiſcopi ordinantes ſtare ipſis dimiſſorys abſque nouo examine? ibid. num. 14.

Lixiuium, brodium carnium, piſcium, vel herbarum, & decoctionum aromatariorum ſunt materia ſufficiens baptiſmi in neceſſitate, extra quam licet ſit verus baptiſmus, peccat tamen grauiter in iſtis baptizant. reſol.6. num. 2. & 3.

Locus delicti. vide Index loci delicti.

Locuſta, ſeu bruci, vide animalia irrationalia an poſſint excommunicari? reſol. 86.n.11.

Loth filia quibus ex cauſis excuſata fuerint à copula cum Patre? reſol. 121. n. 4. An ille benè, vel male feceris, offerendo filias ſodomitis? reſol. 175.n 9.

Lucretia Romana fuit per inſidias, non autem per vim cognita à Tarquinio. reſol.124.n.9.

M

MAgia quid ſit? reſol.84.n.12.

Magos, vel Ariolos conſulere ad tollendum maleficium eſt ſimpliciter prohibitum, ſed an in aliquo caſu liceat uti iniquitate alterius? reſol.85.n.3.

Maius non licet cui non licet minus.reſol.85. n.7.

Maius dignum trahit ad ſe minus dignum. reſol. 13.n.13. & reſ.30.n.11.

Maleficiati qui ſint, an impediantur matrimonia contrahere, ſi de facto contrahant, an ſeparentur, & quid ſi vxor procurauit maleficium? reſol. 106. n. 26.

Maleficium non datur perpetuum. reſol. 106. n. 27. & 28. Si ſit reſpectu vnius feminæ, & non alterius, vel è contra, an operetur ſeparationem, etiam quoad vinculum? n. 29. Quid ſit? reſol. 84. n. 13. Et quibus modis fiat? n. 14. Eſt duplex amatorium, & veneficum, Quæ ſint, & quos effectus pariant? n. 15. Permittitur diabolo à Deo magis in actu potentiæ generatiuæ, quam in alys. n.16. Fuit inuentum penès quemdam Reum, qui propterea cum torqueretur, non ſentiebat tormenta, referuntur verba, & ſigna maleficy. n.20. vſque ad 22. An liceat tolli facere per aliud maleficiũ? reſol. 85. n.1. Et quid quando maleficus ſcit illud tollere modo licito, & illicito? num. 2. & 6.

Malum quia prohibitum, & prohibitum quia malum quomodo differant? reſol. 135. n. 19. Illud qui odit, creditur odiſſe omne quod ad illud malum influit. reſol 142.n.7. Maius vt vitetur, an poſſis proximo perſuaderi minus? reſol. 175. n. 8. 10. & 11.

Mammillas, & nuda pectora, ſi feminæ oſtendũt ſecundùm patriæ conſuetudinem, an peccent? reſ.174. n.12. in fine. Vnam ex eis amputans femina, an ſit irregularis? reſol. 101. num. 17.

Mãdans occidi Titium, ſi mandatarius occidit Caium non eſt irregularis, neque ſi mandauit verberari ſolùm, & mandatarius occidit. reſ. 14. n.11. mandans, vel conſulens delictum ſub cenſura prohibitum, an eam incurras, ſi mandatarius, vel conſultus erant illud omnino commiſſuri? reſol.15. n. 27. Ipſe, & mandatarius pari pœna puniuntur etiam in cenſuris. ibid.n 29.

Mandare, & facere ſunt diuerſa. reſol. 15. num. 28.

Mandati fines non ſunt excedendi, & procurator tenetur de dolo, & omni culpa. reſol. 131. num. 7.

Mandatum ad contrahendum matrimonium, vel ſponſalia ſi reuocetur ante contractum, & mãdatarius interim contraxit, licet ipſe de reuocatione notitiam nõ habuerit, inualide contraxit, ſecùs ſi reuocatio fiat poſt contractum. reſol. 109. n. 7. Contra in cæteris mandatis. num. 8.

Manifeſtum quale dicatur, quale notorium, & quale occultum? reſol.102.n. 27.

Marcellinus quando thura idolis obtulit, an verè fuerit hæreticus? reſol. 81. n. 8.

Maria virgo ſanctiſſima fuit magis torta in filio, quam, ſi ipſa ſigillatim eius tormenta ſuſtinuiſſet, & ideo mortua fuiſſet in eius paſſione, ſi Deus miraculoſe eam non ſeruaſſet ad maiorem pœnam, maioremque martyry coronam aſſequendam. reſ.3.n. 28. & 29. Fuit à Chriſto plus quam martyr appellata.n. 30. ab ipſoque baptizata proprys manibus, ante ſuã paſſionem, & ante Apoſtolos, verùm non recepit primam gratiam, in qua antea erat cõfirmata, ſed augmentum eius. reſol.5.num.8. licet ſanctior cunctis Apoſtolis, non tamen illi, ſed iſtis Chriſtus conceſſit claues Regni Cælorum. reſol.13.n.19. An videas Chriſtum in Sacramento, ſicuti ibi eſt. reſol.65.n.4. Fuit vera coniux S.Ioſeph v.matrimonium.introd. num.4.

Maritus occidens vxorem in adulterio deprehenſam, nulla pœna punitur in foro exteriori, etiã

ſi

Google

INDEX.

ſi occidat adulterum, ſed peccat mortaliter. reſol. 111. n. 19. An teneatur ad ieiunia Eccleſiæ, ſi propter hoc efficiatur impotens ad debitum reddendum? reſol. 123. n. 5. Verberans uxorem. vide v. verberante marito. Supergrediens uxorem prægnantem, quando partus eſt proximus, peccat mortaliter, ſed poteſt illi accedere de retro in vaſe debito. reſol. 124. n. 7. & 8. Si potuit prohibere illius adulterium, & noluit, magiſque ſi ipſe eam proſtituit, & in multis alijs caſibus, non ſoluitur ab obligatione reddendi debitum, ſicuti ſolueretur per illius adulterium abſque ſua culpa. n. 9. Extra verò illud tenetur habitare cum uxore, unde vagans diù per mundum abſque præciſa neceſſitate, peccat mortaliter, niſi uxor conſentiret. n. 13. An autem poſſit licitè ſe ſeparare ob dotem promiſſam, & non ſolutam? nu. 14. An poſſit ad Religionem tranſire viuente uxore? reſol. 139. n. 32.

Martyr non dicitur, qui mortem non ſuſtinuit, vel vulnus omninò lethale, etiam ſi in odium Chriſti. reſol. 3. n. 11.

Martyres dicuntur etiam occiſi in utero matris propter Chriſtum. n. 3. Sicuti qui tormenta mortalia ſuſtinuerunt pro Chriſto, licet ab illis poſtea miraculosè fuerint erepti, & poſt multũ tempus naturaliter obierint. n. 18. Dicuntur teſtes Chriſti. n. 19. Non dicuntur tales occiſi in bello, etiam ab infidelibus, niſi ſit pro confeſſione fidei, vel alterius virtutis chriſtianæ, ſicuti nec damnati ad mortem pro ſuis delictis, etiam ſi lætanter eam ſuſtinerent pro Chriſti amore. n. 22. Qui ſponte martyrio ſe dederũt, fuit ex particulari Spirit. S. inſtinctu. reſol. 4. num. 13.

Martyrij definitio ex mente D. Thom. quinque comites habere debet. reſol. 3. nu. 1. Eius palma acquiritur in inſtanti antecedẽti inſtans mortis, vel cum recipitur vulnus omninò lethale. reſol. 4. num. 6. Illi ſe ſpontè offerre, infideleſque irritare ad ſe occidendum ſine aliqua cauſa obligante ex præcepto, vel ſaltèm ex conſilio, eſt mortale. n. 10. Illud conſequutus, non baptizatus in aqua, ſi daretur caſus, ut reſurgeret, deberet baptizari, reſol. 2. n. 8. & reſol. 146. n. 7. Poteſt contingere etiam infantibus, licet rationis uſu carentibus, & conſequenter non eſt eis neceſſarius actus voluntatis, ſicut adultis. reſ. 3. n. 2. Illud poſſũt aliquando conſequi dormientes, ſi in odium Chriſti fuerint occiſi, dummodò illud præuidentes in vigilia, conſenſerint, vel ſaltem ceſſante iſta præuiſione, ſi ſint viri iuſti. num. 4.

Martyrium ſuſcepturus, ſi in mortali reperitur, debet ſaltem atteri, ſi non poteſt conteri; non enim eſt neceſſaria charitas antecedens, ſed benè conſequens. n. 5. Eſt ſanctius baptiſmo fluminis, & flaminis. n. 6. Nõ prodeſt ſine charitate. n. 7. Illud paſſurus, ſi erat in mortali, & ex inaduertentia, vel obliuione non fuit ſaltem attritus, non fraudatur fructu martyrij, cui ineſſe etiam contritionem probatur; ſed quid ſi de illo recordetur? n. 9. & 10. & reſ. 146. n. 7. Ad illud conſequendum, neceſſaria eſt confeſſio fidei, vel veræ virtutis verbis, & factis, morte interueniente, vel vulnere lethali. reſol. 3. n. 19. Non adipiſcitur pro cõfeſſione veritatis geometricæ, vel alterius cuiuslibet ſcientiæ, ſed pro confeſſione veritatis diuinæ. vel veræ virtutis. n. 21.

Martyrium paſſum cum aliquibus conditionibus cauſat gratiam, omniſque culpæ, & pœnæ remiſſionem. reſol. 4. n. 1. Si ſumatur cum aliqua culpa veniali, licet per eam non impediatur gratia ſanctificans, remanet tamen exoluenda pœna in purgatorio propter illam ad ſimilitudinem baptiſmi adultorum, & quomodo tollatur quoad culpam poſt mortem? n. 3. Confert gratiam ex opere operato ad inſtar ſacramentorum, licet ſacramentum non ſit. nu. 4. Non cadit ſub præcepto abſolutè, ſed in animi præparatione. n. 7. & 13. Illud ſuſtinens principaliter propter odium vitæ, ſecundariò ob Chriſti fidem, committit mortale ſecundum Sanchez, quod negatur per Authorem. n. 11.

Maſculis vocatis ad fidei commiſſum dificientibus, cenſentur tacitè vocatæ feminæ. reſol. 202. n. 4. Quod procedit etiam in feudis. n. 5.

Mater, vel Pater baptizans filium communem. vide baptizans filium communem.

Materia remota baptiſmi eſt quælibet aqua naturalis, dummodò non ſoluatur ſpecies aquæ, etiam ſi eſſet ex luto, niue, vel glacie liquefactis in manu baptizantis, in caſu tamen neceſſitatis. reſol. 6. n. 1. Baptiſmi non ſunt vinum, ceruiſia, lac, ſudor, ſputum, urina, lacrymæ, vel quicumque liquor herbarum, vel à vitibus manans, etiã in caſu neceſſitatis. ibid. n. 4. Proxima baptiſmi, eſt ablutio, & hæc eſt contactus ſucceſſiuus, quo aqua abluit corpus, ſitque tripliciter, ſiue tamen uno, vel alijs modis baptizetur, debet ſimul forma, & materia applicari, ſed quid ſi parua morula inter ablutionem, & formæ prolationem interuenerit? n. 8. & 9. Remota confirmationis, quæ ſit? reſol. 35. n. 1. Sacramenti pœnitentiæ ſũt contritio, vel attritio, confeſſio, & ſatisfactio, qua materia deficiente non eſt ubi cadat for-

ma, ſeù abſolutio. reſol. 43. n. 17. & reſol. 144. n. 12. Euchariſtiæ eſt panis triticeus, confectus ex aqua elementari, non roſacea, vel lacte, melle, & ſimilibus, niſi mixtio ſit in modica quantitate. reſol. 51. n. 1. & 4. Sacramenti ſaguinis eſt vinum vitis, & nullus alius liquor, niſi in caſu neceſſitatis muſtum ex vuis expreſſum in calice. n. 8.

Materia conſecrationis corporis Chriſti, licet valida ſit in quauis minima quantitate, dummodò ſit ſenſibilis, ſacrilegium tamen eſt conſecrare in fragmento, ſicut etiam in magna quantitate. reſol. 53. n. 1. Debet eſſe definita in mẽte ſacerdotis, quia indefinita non conſecratur. n. 5 & reſol. 60. n. 19. Debet eſſe præſens, ita vt poſſit verificari pronomen, hoc, vel hic in forma contentum. n. 15. Si ſit diſtans viginti paſſibus, an poſſit conſecrari? & quid ſi ſit à tergo ſacerdotis, qui illam ſaltem digito tangat? nu. 16. & 17. Sacramenti extremæ vnctionis remota, eſt oleum oliuarum. reſol. 75. n. 1. Proxima verò eſt vnctio. n. 11. Singulorum ordinum, quæ ſit remota, & quæ proxima? reſol. 137. n. 1. Sacramenti pænitentiæ remota, ſunt peccata, proxima verò contritio, ſeù attritio reſol. 162. n. 1. Iſta, & forma Sacramentorum non poſſunt mutari ſubſtantialiter, licet in cõtrarium arguant DD. de matr. reſ. 167. n. 8. quibus reſpondetur. n. 9. 10. & 11.

Materia leuis non poteſt à ſuperiore præcipi ſub mortali. reſol. 13. n. 20. & minus ſub cenſura. reſol. 14. n. 2.

Materia partis, forma partis, & materiale, ſeù materia totius, & formale, ſeù forma totius differunt. reſ. 167. n. 2.

Materiam dubiam adhibens in Sacramẽtis, vtrũ peccet mortaliter? reſol. 167. n. 22. quid in caſu neceſſitatis? n. 23. Et quid de formis dubijs, etiam ſi mutarentur ob mortis metum? num. 24.

Materiarum contactus per ordinandum eſt de neceſſitate ſacramẽti in ſingulis ordinibus ſuſcipiendis ſecundum aliquos, ſed ſecundum alios eſt de neceſſitate præcepti tantùm. reſ. 137. n. 10. vſque ad 16. Et an contactu, ſit neceſſarius in eodem inſtãti, quo verba formæ proferuntur? n. 17. & 20.

Matrimonia contrahendi prohibitio extenditur hodie vſque ad quartum gradum conſanguinitatis, vel affinitatis, prouenientis ex legitimo matrimonio, ſed vſque ad ſecundum ex fornicatione. reſol. 113. n. 3. In linea aſcendenti, & deſcendenti ſunt prohibita vſque in infinitum de iure naturali, in linea verò tranſuerſali, neque in primo gradu ſunt hoc iure prohibita, ſed tantùm de iure diuino. reſol. 121. n. 2. & 3. In cæteris de iure poſitiuo. ibid. n. 12. in fine. Non poſſunt contrahi in primo gradu affinitatis. orta ex copula licita, & linea recta, ſuper quo neque poteſt Papa diſpenſare. n. 9. & 11. Eorum impedimenta, etiam dirimentia poſſunt in aliquibus caſibus ab Epiſcopo tolli. n. 14. Cum aliquibus requiſitis. n. 15. & 16. Si tamen interuenerit bona fides contrahentium præcedẽs. n. 17. De iure verò ciuili inter cõſanguineos ſunt nulla, & dirimuntur ignorãtia quacumque, vel ætate minori non obſtantibus. n. 20. An poſſint contrahi à maleficiatis, & ſi de facto contrahũtur, an ſeparentur? reſ. 106. n. 26. & ſequent.

Matrimonij ethymologia. v. matrimonium introd. n. 1. Eius definitio. n. 3. Non fit per concubitũ, ſed per conſenſum. n. 5. Eius perfectio eſt duplex vna eſſentialis, altera accidentalis. n. 6. Eius bona ſunt proles, fides, & ſacramentum, quæ omnia fuerunt in illo ſanctiſſimæ Virginis. n. 7. Quo tempore fuerit inſtitutum, tàm prout eſt in officium generandi, quàm vti remedium contra peccatum, & vti Sacramentũ? n. 8. & 10. Eſt de iure diuino naturali, Gentium, canonico, & ciuili. n. 11. Eius materia, & forma quæ ſint? reſol. 107. n. 1. Referuntur multæ DD. opiniones. nu. 2. & 3. Quis ſit eius miniſter. n. 4. & 5. verba in illo contrahendo pertinent ad illorum perfectionem accidentalẽ, non autem ſubſtantialem, & ideo non ſunt neceſſaria. n. 6. Sine præſentia Parochi, & teſtiũ non ſolùm hodie eſt nullum. n. 7. Sed ſic contrahentes peccant mortaliter, & ſunt grauiter puniendi. n. 8. Contractum coram Parocho, licet excommunicato, ſuſpenſo, vel irregulari, aùt etiam per vim, & dolum inducto ad interueniendum, validum eſt. n. 9. Nec obſtat prohibitio ordinarij, ſi tamen aſſiſtat. n. 10. vſque ad finem.

Matrimonij Sacramenti diſcontinuata materia à forma etiam per longum tempus, validum eſt. reſol. 168 n. 3. Quod conficitur per actus, & conſenſus coniugum, non autem per benedictionẽ ſacerdotis, & propterea ſi ſunt in mortali, aliud mortale committunt, dum ponunt obicem ad gratiam, quam infallibiliter abſque illo conferunt omnia ſacramenta. num. 12. Eius impedimentum ſi Parochus nouit ſolùm in cõfeſſione, an poſſit illi non aſſiſtere, vel alio ſacramenta indigno negare? reſol. 179. n. 9.

Matrimonio nulliter contracto ex impedimento tamen occulto, ſed in facie Eccleſiæ, an filij ex eo nati dicantur legitimi? reſol. 98. n. 5. Quando ex aliquo impedimento non poterat con-

conſiſtere inter aliquos, an ſi copula præceſſerit, & poſtea contrahatur, filij dicantur legitimi? n. 7 Et quid ſi tempore natiuitatis tantùm ceſſauerat impedimentum? nu. 8. Eo contracto in facie Eccleſiæ poſt auditam mortem coniugis, qui mortuus non erat, ſi comes ſit bona fides ſaltem vnius ex coniugibus, filij interim ex eo nati legitimi ſunt. n. 9. Illius vſus lite pendente de nullitate, non poteſt impediri, & propterea filij interim nati ſunt legitimi, quod idem procedit poſt latam ſententiam, ſi ab ea ſit appellatum. n. 10. Græcorum, an, & quando permittatur inter ſacerdotes, ita vt eorum filij dicantur legitimi? n. 11.

Matrimonium cauſatur directè ex cõſenſu, quo deficiente nullum eſt. reſol. 7. num. 10. Vnde ſi quis putabat ducere in vxorem Bertam, quæ erat Sempronia, matrimonium non valet, etiam ſi eſſet conſummatum. reſ. 112. num. 1. & 2. An poſſit valide contrahi degradato præſente, & officium Parochi de eius licentia gerente, ſi antea erat in ſacris? reſol. 43. n. 16. Contractum cum excommunicato, vel excommunicata, eſt validum. reſol. 68. n. 9. & an ſit validum tam in ratione contractus, quàm ſacramenti? reſol. 69. n. 13. Illud contrahens Clericus, habens penſionem eccleſiaſticam, eam amittit. reſol. 70. n. 10. An licitè contrahatur tempore interdicti prout eſt ſacramentum? reſol. 92. nu. 22. 23. & 28. in fine. licet ſit contractus naturalis, nõ propterea impeditur in eo vera ratio ſacramenti. ibid. n. 25. & 27. Illud contrahens cum meretrice, vel proſtituens propriam filiam, aùt neptem contrahit infamiã facti. reſ. 104. n. 17. Si ſit coactum infælices parit effectus, & ſi metu Iudicis pœnas comminantis contrahitur, dicitur nullum. reſol. 105. n. 18. & 19.

Matrimonium an poſſint cogi ſponſi ad cõtrahendum, ſi ſponſalia præceſſerunt in ætate infra pubertatem, vel illi proximã, & an concedatur in integrum reſtitutio? n. 24. Ex metu tamen contractum cadente in virum conſtantem, eſt nullum. n. 26. & 28. Etiam ſi fuerit ſecuta copula. reſol. 118. n. 7. & 8. & an talis nullitas ſit de iure naturali? num. 9. & quid ſi metu iuſto, vel iniuſto? n. 11.

Matrimonium inter infideles, non eſt ſacramentũ, ſed an copula carnalis inter eos in ratione matrimonij ſit peccatum? reſol. 108. n. 1. An diſſoluatur etiam quoad vinculum quamuis ſit conſummatum, ſi vnus ex eis ad fidem conuertatur? reſol. 110. n. 8. Eſt verum matrimonium, licet Iudæi adhuc obſeruent legem repudij, quod iure prohibetur. n. 9. Inter fidelem, & infidelem, non ſolùm non eſt ſacramentum, ſed eſt nullum. ibid. n. 3. Inter fidelẽ, & catechumenam an ſit ſacramentum, & quid ſi contraherent cum diſpenſatione Pontificis? reſ. 108. num. 4. & vide alia de iſtis v. matrimonium contractum inter fidelem.

Matrimonium inter abſentes validè conficitur per nuncium, & quale fuerit primum ita contractum? reſol. 109. n. 1. Si eſt contrahendum per procuratorem, requiritur mandatum ſpeciale, nec poteſt talis procurator ſubſtituere, niſi hoc etiam ſpecialiter ei concedatur. n. 2. Poteſt contrahi inter abſentes per nuncium, vel epiſtolam, & quomodo hoc agatur. nu. 4. In quo omiſſis denũciationibus à Trid requiſitis, validum eſt, ſi interueniant Parochus, & teſtes. n. 5. Sed quando ita contrahitur, quibus verbis confici debeat, & quid quando fiunt ſponſalia? n. 6.

Matrimonium contractum abſque præſentia Parochi, & teſtium, quamuis ſit nullum, poteſt tamen iterùm contrahi inter eoſdem cum illorum præſentia n. 9. Contractum per vim, & metum, licet in præſentia illorum, eſt nullum, ſed validatur, ſi poſtea accedat liber conſenſus, an autem ſit iterùm neceſſaria præſentia Parochi, & teſtium. n. 10. & 11. Si fuit nullum ex aliquo impedimento dirimente, vni ſoli noto quomodo validetur, & quid quando erat notum vtrique? n. 12. & 13. Contractum ſub modo, vel demonſtratione, vel cum cauſa, ſiue veris, ſiue falſis, quando ſit validum, vel nõ? n. 20. & 21. Cum ſerua, quæ putabatur libera, eſt inualidum. n. 22. Contractum ſub conditione impoſſibili, vel turpi, aut neceſſaria, vel impertinente, aùt ſub qualibet alia, an, & quando valeat, vel ſuſpendatur? nu. 23. 24. & 25.

Matrimonium eſt indiſſolubile tàm de iure naturali, quàm diuino. reſol. 110. n. 1. Quid ſi ſit ratum tantùm, an diſſoluatur per Religionis ingreſſum, vel ordinis ſacri aſſumptionem? n. 3. Ratum, & non conſummatum an poſſit ſolui per Pontificem, ita vt liberè poſſint ad aliud conuolare? n. 4. & de cauſis diſpenſandi. n. 5. An per ingreſſum Religionis, etiam poſt conſummatum vinculo remanente? n. 6.

Matrimonium an licitè contrahatur ab interdictis tam generaliter, quàm ſpecialiter, & perſonaliter? reſ. 111. n. 7. Illud contrahere contra prohibitionem Eccleſiæ, vel Iudicis, eſt mortale, ſed non retractatur poſt factum. n. 9. Contrahens cum alia ſponſalibus antecedentibus non obſtantibus, an, & quando peccet mortaliter, liceat matrimonium valeat? n. 10. Impeditur contrahi ab inceſtuoſo, non ſolùm cum con-

conſanguineis cognita vſque ad certos gradus, ſed etiam cum quibuſcumque de iure communi, ſed iſtud non ſeruatur. nu. 13. Non poteſt ſecundo contrahi de iure à viro occidente vxorem in pœnam parricidy, idem è contra; quæ pœna receſſit ab aula. n. 18.

Matrimonium nonpoteſt contrahi cum adultera cognita, viuente priore vxore, occiſa ad finẽ contrahendi cum illa. reſol. 111. n. 20. Non ſolùm impeditur contrahendum, ſed etiam dirimitur contractum cum ſecunda ducta, & cognita viuente prima poſtea mortua, ſecùs ſi viuente prima quis duxit, vel promiſit ducere aliam, ſed non cognouit, quia mortua prima licitè ducit ſecundam, vel remanet cum ea, licet priùs cognita, ſi inſcia fuerit prioris matrimony. n. 21. & reſol. 120. num. 1. Neque poteſt contrahi ab eo, qui occidit ſacerdotem, quod neque de conſuetudine ſeruatur. reſ 111 n. 23. Nec ab eo, qui prius accepta moniali in vxorẽ, quamuis nulliter, vellet cum alia contrahere. num. 24. Sed an ab eo, qui fecit pœnitentiam publicam? num. 26. Illud contrahere quibus anni temporibus prohibeatur ſub pœna mortalis? n. 27.

Matrimonium contractum cum perſona putata libera, quæ erat ſerua non valet; ſed quid ſi poſt ſcientiam iterùm eam cognouit, & an requiratur nouus cõſenſus? reſol. 112. n. 3. Quãuis autem non valeat, ſi tamen liber vult remanere cum ſerua renitente, cogitur iſta adherere illi. n. 5. Eo contracto inter ſeruos, quod poſſunt etiam inuitis dominis, an valeant poſtea iſti tuta conſcientia alterutrum transmittere, vel vendere in remotis partibus, vbi debiti redditio impediatur? n. 6. Contractum cum paupere, quæ putabatur diues, vel cum inhoneſta, putata honeſta, aùt cum corrupta, existimata virgine, validum eſt, etiam ſi fuerit cõtractum ex dolo alterius incidenti. n. 7.

Matrimonium eſt nullum, ſi ſit contractum poſt votum ſolemne in aliqua Religione, ſed vſquequò non ſit conſummatum, ſemper licet alterutri ad Religionem tranſire, verum poteſt iudex ſtatuere terminum ad Religionem ingrediendam, vel coniugi adherendum reſol. 112. n. 10. An autem remanens in ſæculo teneatur expectare profeſſionem ingredientis, etiam ſi differretur per annos, & an idem procedat in æquitibus S. Ioannis. n. 11. Si verò ſit conſummatum, ſoluitur per trãſitum vtriuſq; ad Religionem, ac etiam vnius altero in ſæculo remanente cum voto caſtitatis, dummodo ſit prouecta ætatis. n. 14. Sed quid ſi remanens in ſæculo, ſit iuuenis? n. 15.

Matrimonium impeditur contrahi, quando præceſſerunt ſponſalia cum alia muliere conſanguinea prioris propter impedimentum publicæ honeſtatis iuſtitiæ, licet non fuerint contracta ſponſalia in facie Eccleſiæ. reſol. 113. n. 17. Sed in primo gradu tantùm, num. 19. Contractum autem in facie Eccleſiæ cum puella minori, malitia ſupplente ætatem, copula non ſequuta, parit impedimentum publicæ honeſtatis iuſtitiæ, ſicuti ſponſalia de futuro. n. 20. Etiam contractum, quando dirimatur ex homicidio cum adulterio ante ſequutis ſub promiſſione, & & fide matrimony contrahendi, & poſtea contracti? reſol. 116. n. 4. & 5.

Matrimonium contractum inter fidelem, & infidelem, etiam ſi eſſet catechumena, eſt nullum. reſol. 108. n. 5, & reſol. 117. n. 1. Sed an talis nullitas ſit de iure naturali, vel diuino, vel canonico, aùt de cõſuetudine Eccleſiæ? n. 2. & 3. Itẽ an fuerit validũ ante aduentũ Chriſti, quamuis hodie non dubitetur eſſe nullum. n. 3. Et an poſſit Pontifex ſuper eo diſpẽſare? n. 5. Contractũ inter catholicum, & hæreticam, vel ſchiſmaticam, aùt excommunicatam, & è contra, eſt validum, ſed contrahentes peccant mortaliter, quod fallit in Germania, Gallia, & Polonia. n. 4. Inter infideles validum eſt, quatenus eſt contractus, non quatenus eſt Sacramentum, quia nec alijs, ipſi ſunt capaces, ſed altero ad fidem conuerſo licitè ſeparatur ab altero, ſi nolit cum conuerſo permanere, vel adſit periculũ peruerſionis, quo caſu poteſt etiam ſecundo nubere, vel ad Religionem tranſire, aùt ſacros ordines ſuſcipere. n. 6. Contractum inter catholicos, ſi alter fiat infidelis, vel hæreticus, nequit catholicus ad ſecunda vota tranſire, donec ille vixerit, licet contra, quando vterque erat infidelis, & vnus conuerſus eſt ad fidem. num. 8.

Matrimonium contractum inter ægrotum, & filiam medici, qui aliàs eum curare nolebat, an ſit validum? n. 13. Ratum, ſed non conſummatum, non irritatur per aſſumptionem cuiuslibet ſacri ordinis, ſicuti per ingreſſum Religionis. reſol. 119. n. 3. Contractum cum ſecunda, viuente prima, eſt nullum, etiam ſi ſecundum fuerit conſummatum, appellatur polygamia; & eſt caſus S. Officy. reſol. 120 n. 1. Sed an talis nullitas, ſit etiam de iure diuino, vel naturali? n. 3. & 5. vſque ad 8. Contractum ab infideli cum pluribus, ſi ad fidem conuertatur, non poteſt remanere, niſi cum prima tantum. n. 9. Per tranſitum ad ſecundum, ſi peruenit ad aures priorem coniugem viuere, quid interim agẽdum circa redditionem, vel petitionem

debi-

debiti, donec veritas ſciatur. n. 10. & 11.

Matrimonium contrahens in 3. vel quarto gradu ex ignorantia probabili, an debeat à Confeſſario admoneri, vt procuret diſpenſationẽ? Si poſt contractum ſuperueniat ſcrupulus eius inualiditatis ex quocumque capite, vel opinio, vel dubium aut ſcientia, an, & quando prohibeatur debiti petitio, vel redditio? reſol. 122. n. 11. & 15. Furore ſuperueniente ſeparatur quoad torum, ſed non quoad vinculum, non poteſt tamen à furioſis contrahi. reſol. 123. nu. 10. In quatuor caſibus exercetur cum merito, & in ſex cum culpa veniali. ibid. num. 33. Illud exerceri poteſt ob multos fines, aliquando meritorios, aliquando demeritorios. reſol. 124. n. 4. 5. & 6.

Matrimonium eſt neceſſarium ad bonum publicum, & propterea dos eſt priuilegiata, & diffuſa in toto corpore iuris. v. ſacramentum. introd. n. 13. Quamuis fuerit etiam in ſtatu innocentiæ, & naturæ, non fuit tamen tunc ſacramentum, ſed in officium naturæ. reſol. 165. n. 5. Conſummatum ſignificat vnionem indiſſolubilem Chriſti cum Eccleſia, non autem ratum tantùm. reſol. 201. n. 4. Iſtud enim ſignificat vnionem Chriſti cum anima per charitatem, ſed diſſolubilem per peccatum. ibid. n. 5. & vide v. ſponſalia.

Matutinis horis non recitatis, ſi miſſa priuata dicatur, non eſt mortale, ſecùs ſi miſſa ſolemnis in Eccleſijs Collegiatis, etiam Regularium reſ. 132. n. 10. & 11.

Media intrinſecè mala ſi coniungantur cum opere intento, vnum peccatum conſtituunt. reſol. 28. n. 22. & licet non perducant ad finem operis intenti, ſunt mortalia. ibd. n. 24. & 33. Indifferentia non eſt opus confeſſioni ſubijcere, etiã ſi per illa ſit ad peccatum deuentum, ſed ſufficit iſtud ſolum exprimere. n. 19. Illis agentem, & patientem vnientibus vtens peccat ex praua voluntate, etiam ſi non ſequatur effectus. ibid. num. 33.

Medicinam ſuperſtitioſam nemini licet accipere ſcienter. reſol. 85. n. 5.

Medico deponenti aliquos deceſſiſſe ex malo gubernio potiùs, quam ex vulneribus, an, & quãdo ſit ſtandum, & quomodò debeat in hoc caſu deponere? reſol. 14. n. 16. Indoctus exercẽs profeſſionem, eſt puniendus in foro exteriori, & peccat in interiori, etiam ſi non procurauit, ſed ſolùm electioni conſenſit. reſol. 162. num. 15.

Membra hominis quæ dicantur, & quæ non? reſol. 101. n. 19.

Mendacium in confeſſione ſiue bona, ſiue mala fide, ſi ſit in materia veniali, an ſit mortale, vel veniale? reſol. 28. n. 1. & quid ſi ſit de mortali? n. 2. & 4. & reſ. 145. n. 24. Tale non eſt quod dicitur, vel ſit in figura veritatis, licet tale exteriùs appareat. reſol. 66. n. 16.

Mens potiùs, quam verba legis eſt attendenda. reſol. 20. n. 33.

Menſtrui tempore, an, & quando detur excuſatio à redditione debiti, & quid ſi mulier eo tempore petat? reſol. 123. n. 32.

Meretrices, concubinarij, & alij habituati per longum tempus in peccatis, ſi non recordantur de eorum numero, ſufficit exprimere tempus, per quod ſteterunt in illo malo ſtatu, cum qualitate peccatorum. reſol. 25. n. 10. Nec iſti, nec alij publici peccatores abſolui debent, ſed ſi abſoluantur, an ſatisfaciant præcepto Eccleſiæ? reſol. 151. n. 2. Nùm poſſint tuta conſcientia retinere accepta pro turpi quæſtu, etiam ſi excederent pretium tradi ſolitum? reſ. 33. n. 1. & 3. Verum ſi ex dolo ſuperfluum acceperunt, tenentur in foro conſcientiæ ad reſtitutionem, retenta ſibi mercede tribui ſolita, ſed minoribus, & regularibus tenẽtur totũ reſtituere; & quid de acceptis ab equitibus S. Ioannis? n. 4. Et an habeant actionem ad petendum promiſſa ab amaſijs, & quid in foro conſcientiæ? n. 5. Turpiter agunt, ſed non turpiter recipiunt, & ideò non tenentur ad reſtitutionem ſuſceptorum reſol 129. n. 13.

Metus cadens in conſtantem virum, cuius vigore fuit extorta cenſura à ſuperiore, an eam inualidet? reſol. 18. n. 1. & quis talis dicatur? n. 5. leuis numquam excuſat à peccato, nec à cenſura. n. 10. Illatus Confeſſario, cuius timore abſoluit, confeſſionem anullat, aliamque excommunicationem parit, ſed quid ſi metus fuerit ab alio, non à pænitente illatus? reſol. 22. n. 21. Mortis quando dicatur cadens in virum. An excuſet ſacerdotem à mortali, ſi celebret nõ tei unus? reſol. 60. n. 10. Non excuſat à peccato fornicationis, vel adulterij. reſol. 68. n. 19. & 21. imò neque à peccato veniali. num. 20.

Metus cauſa ſi quis, quod abſit, fidem negauit apud infideles an debeat abiurare de vehemẽti? reſol. 82. n. 15. An excuſet teſtes ab irregularitate, ſi in cauſa criminali contra reos deponant? reſol. 102. n. 12. Et An talis metus anullet ſponſalia, etiam per verba de præſenti; & quis iſte ſit? reſol. 105. nu. 2. Item ſi ſit metus honoris, vel ſtatus? n. 3. Item amiſſionis bonorum, vel maioris partis eorum? num. 4.

Metus, & vis olim differebant, ſed hodie minime

Digitized by Google

mè. reſol.118.n.1. Alius dicitur intrinſecus, alius extrinſecus, & qualis eſſe debeat, vt actum reſcindat? n.2. Item alius dicitur iuſtus alius iniuſtus, & quis ex iſtis actum infirmet? n.3. Aliquando infertur facto, aliquando dictis, ſed an, & quando actum annullet? n.4. Incuſſus alicui de amiſſione libertatis, vel honoris, aùt bonorum annullat actum, etiam ſi inferatur parentibus, vel filys, aùt fratribus noſtris.n.5. Reuerentialis fily erga Patrē concurrentibus minis, vel precibus importunis, vel enormi læſione, actum reſcindit, etiam ſi ageretur de reſcindenda profeſſione. n.6. Illatus ob aliam cauſam, quam pro contractu geſto contractum non firmat. reſol.191. n.10.

Milites infidelium fily in bello capti, & non dum baptizati poſſunt reſtitui ſuis parentibus, accepta pecunia, dum tamen ſunt in caſtris ad maiora mala vitanda, non autem poſt reuerſionem ad propria. reſol.9.n.11. Si verò bellū ſit inter Principes *abſolutos, &* Chriſtianos, Chriſtiani *non fiunt ſerui. n. 10. Fatui, & prodigi excuſantur ob iuris ignorantiam, & propterea reſtituuntur, ſi fuerint læſi, vel decepti, in totum, vel in id, quod omiſſum, vel ignoratum eſt. reſol.43.n.25.*

Miniſter extremæ vnctionis debet eſſe diſtinctus à ſuſcipiente, aliàs non conficitur Sacramentū. *reſol.79.n.13. Sanctior non confert ſuſcipienti ſacramenta maiorem gratiam, quàm malus. reſol 171.n.7. Quia eſt inſtrumentum* Chriſti. *n. 8. Sed poteſt ille vti acceptior* Deo *aliquid impetrare pro ſuis amicis, quod non poteſt malus. n. 9.*

Miniſtrans officium ſubdiaconatus, vel etiam Diaconatus *in mortali, aliud mortale non cōmittit. reſol.140.n.17.*

Miniſtri baptiſmi qui ſint principaliter, & qui in caſu neceſſitatis? reſol.8.n.1. Propriè loquendo ſunt duplicis generis, ſed cum certo ordine, cuius prætermiſſio non eſt mortale, niſi adeſſet ſacerdos. n.4. & 5.

Miniſtrum Regis *offendens. vide* Officialem Regis *offendens.*

Minores in qua ætate poſſint iuriſdictionem exercere? reſol.13. nu.15. An, & quando poſſint excommunicari? reſol.15. n. 15. Eorum contractus regulariter eſt nullus, ſed ſuſtentatur iuramento. reſol.24. n 6. Si ſunt minores 14. annis non poſſunt torqueri, ſed quid in crimine læſæ Maieſtatis? reſol.90. nu.4. Vide alias perſonas, quæ à tortura excuſantur. n.5. & 6. cætera vide v. iudicium cum minore.

Minus ſi ſit ſcriptum, quam dictum non præiudicat veritati. reſol.203.num.30.

Miracula regulariter non multiplicantur ſine neceſſitate. reſol.66.n.12.

Miſſa unde dicatur? v. miſſa. introd. n 1. Eius definitio. n.3. à quo fuit inſtituta. n.5. Diuiditur in ſex partes per Suar. *reſol.126.n.1. In ſex etiam, ſed diuerſo modo per* Belarm. *n.2.* Catechumenorum *dicitur vſque ad* Euangelium, *quo dicto non poſſunt ampliùs intereſſe. n. 3. ſed tres tantùm eſſe eius partes eſſentiales probatur. n.4.* Conſiſtit *principaliter in oblatione, non prima, ſed ſecunda, verū iuxta omnes eſt pars eſſentialis ſacrificy. n.5. & 6. ad cuius eſſentiam ſufficit conſecratio in alterutra ſpecie. n.7.*

Miſſa habet rationem ſacrificij, & Sacramenti, *vtrumque eſt in celebrante. reſol.127. nu.1.* Ex *vi* Sacramenti *nutrit principaliter animā iuxta finem inſtitutionis, ſed ex quadam concomitantia aliquando ex feruore charitatis quis cōſequitur remiſſionē pœnæ. n.2. Quamuis ex ſui quantitate ſufficiat ad ſatisfaciendum pro omni pœna, non tamen hoc regulariter fit, ſed iuxta quantitatem deuotionis offerentis. n. 3. Eius primus effectus ſecundū* Bonac. *eſt peccatorum remiſſio. n.4. quod negatur. n.5, & 6.* Non *confert primam gratiam vti ſacrificium, ſed tantùm diſponit ad eam. n. 7.* Neque *vti tale dat gratiæ augmentum, ſed benè vti ſacramentum ex opere operato illud cōfert actualiter diſpoſito, & in gratia exiſtenti. n.8. Dicta pro peccatore, poteſt ei obtinere gratiam, non immediatè, ſed mediatè. n. 9.*

Miſſa vti ſacrificium obtinet peccatorum contritionem, ſed non impetrat infallibiliter hanc gratiam in exiſtentibus in mortali. reſol.127. n.10. Si *verò obicem non apponant, & orent, infallibiliter. n. 12. Item operatur remiſſionē venialium ex opere operato abſque vllo actu offerentis, vel offerre facientis. n. 13. dummodò illis mens actualiter non inhæreat. nu. 14. Item obtinet ex opere operato illis, pro quibus offertur remiſſionem pœnæ temporalis pro peccatis debitæ, tàm viuis, quàm defunctis. n. 15.*

Miſſa vna ſufficit pro pœnis temporalibus, peccatis omnibus debitis, tàm viuorum, quàm mortuorum iuxta Caiet. *& alios, quod negatur. reſol. 127. nu 16. Quamuis ſit infiniti valoris ratione perſonæ* Chriſti, *quæ ibi offertur, non tamen eſt ſatisfactoria pro omni pœna temporali peccatis debita, ſed eſt determinatus eius effectus, tàm ſi offeratur pro viuis, quàm pro mortuis. n. 17. Bene verum eſt, quod ſi illi, pro quibus offertur, eo non indigent, diſpenſatur alys indigētibus iuxta diuinam voluntatem*

Digitized by Google

luntatem. n.18. Sed quare non parit ſatisfactionem infinitam, vel ſaltem totam, quæ debetur pro peccatis eorum, pro quibus offertur? n.19. & 20.

Miſſa eſt infiniti valoris etiam hodie, non quoad meritum, vel ſatisfactionem, ſed quo ad impetrationem, quantum ad ſufficientiam, non ad efficaciam. reſol.127.n.21. Sed quid prout eſt ſacramentum tàm ſi offeratur in perſona Eccleſiæ, quàm ſacerdotis? n. 22. & 23. Nùm habeat effectum infinitum ſaltem extenſiue, ſi non intenſiuè? nu. 24. Ex illa aliquando omnes, & ſinguli integrum fructum percipiunt ſecundum Suar. quod negatur quoad ſatisfactionem, aliquando verò tantò diminutũ, quanto plures ſunt illi, pro quibus offertur. n.25. & 26. Alter eius effectus eſt obtinere bona tẽporalia ex opere operato. n.28. Sed debet primariò ad honorem Dei offerri, ſecundariò pro dictis bonis. n.29.

Miſſa qua hora dicenda ſit? reſol. 132. nu.1. Et quid de illis, quæ dicuntur in Natiuitate Domini? n.2. Pro communicando moribundo poteſt celebrari media hora ante auroram. n. 4. Et an, & quando ante, vel poſt horas debitas celebrans peccet mortaliter? n. 6. & ſeqq. An poſſit celebrari matutino non dicto ſine mortali, & quid de miſſa ſolemni in Eccleſijs collegiatis, etiam Regularium? n. 10, & 11. An poſſit celebrari in Eccleſia, vbi tectum eſt deſtructum, ſi parietes integri remanſerunt, & altaria, & quid ſi fuerit polluta? reſol. 133. n. 11. Quibus diebus audienda ſit ex præcepto Eccleſiæ? reſol. 135. n.1. & 6. Non tenentur eam audire, qui non habent alios, qui eam dicant, niſi ſacerdotes excommunicatos, interdictos, aùt alias impeditos, & quid de publicis concubinarijs? ibid n. 45. Et an ſit obligatio eam audiendi in hebdomada ſancta? num. 8.

Miſſam audiens, vel diuinum officium recitans cum intentione non ſatisfaciendi præcepto, nihilominus ſatisfacit, idem procedit in quibuſlibet alijs operibus de præcepto. reſol. 4.nu.11. Illam celebrans abſque quod ſit ordinatus, eſt realiter degradandus, & conſignandus Curiæ ſeculari, quæ abſque alia cauſæ cognitione illũ morti tradit, & ſic fuit pluries practicatum Neapolis. reſol.48. n. 13. Illam poteſt Parochianus dicere, licet in mortali, dummodo ſit contritus, quando deeſt Confeſſarius, ne Parochiani miſſa careant in feſtis, quod extenditur ad quemcumque ſacerdotem ex eadem cauſa. reſol.63. n.6. & 7. An illam liceat audire ab hæreticis, vel ſchiſmaticis, aut excommunicatis, & ſimilibus, & an à Concubinarijs, vel alijs in mortali exiſtentibus? reſol. 129. n. 7. vſque ad 10. & vide alia v. ſacrificium miſſæ. An illam teneatur ſacerdos ſub mortali celebrare ter ſaltem, vel quater in anno, in feſtis præcipuis? reſol.130. n.1. & 2.

Miſſam celebrare promittens etiam ſub modico ſtipendio, tenetur ſub mortali celebrare, quod ſi ſumma eſſet notabilis ob multitudinem miſſarum promiſſarum, tenetur ſub alio mortali ad reſtitutionem reſ. 130. n. 6. & 7. An eius fructum debeat totaliter applicare à quo ſtipẽdium accepit? nu. 8. Si adeò creuerit eorum numerus in Eccleſijs Regularium, vel ſecularium; vt nequeat omnibus ſatisfieri, poterant olim ad minorem numerum reduci per Epiſcopos in ſynodis, vel per Generales in capitulis generalibus, ſed hodie minime. n. 9. An, & quando poſſint ad libitum celebrari de aliquo Sancto, vel de feria, vel de requie, & ſimilibus? n.11.

Miſſæ partem notabilem omittere, eſt mortale, niſi ſit inaduertenter, ſi ſecùs veniale. Grauior autem eſt omiſſio in Canone, quàm in cætero miſſæ. reſol.130. nu.12. Si autem ſit ex cauſa obliuionis, nõ eſt neceſſaria retrogreſſio ad vitandum ſcandalum. n. 13. Vbi regulariter ſint celebrandæ? & quid quando adeſt conuentio celebrandi in aliqua Cappella, & an ex cauſis poſſit aliquando Cappellanus alibi celebrando excuſari? n.15. Illam dicens, vel illi aſſiſtens non poteſt tenere caput coopertum, neque ſuper hoc diſpenſat alius, quam Pontifex. reſ.133. n.31. Item non poteſt celebrare ſine miſſali. n. 32. & de cruce, & luminibus in ea requiſitis. n.33.

Miſſam ſingulis diebus feſtiuis omnes audire tenentur à ſeptem annis ſupra ſub pœna mortalis, infidelibus, & catechumenis exceptis. reſol. 134. n.1. Non plus tamen, quam vnam etiam in die Natalis Domini, ſicuti nec ſacerdotes celebrare. n. 2. Si eius aliqua pars omittatur audire, an erit veniale, vel mortale? n.3. & 4. Eius partes quæ ſint ſubſtantiales. n.6. Audita vna parte ab vno ſacerdote, alia ab altero, an ſatisfiat præcepto? n. 7. De attentione in illa audienda requiſita. n.10. Et quid ſi quis voluntariè diſtrahatur? n. 15. & 16. Quid de celebrante ſimiliter cum voluntaria diſtractione? n.19. An illi aſſiſtens, ſi ſit de præcepto, poſſit etiam eo tempore horas canonicas recitare? n.20.

Miſſæ verba non audiens, etiam ſi non ſit ſurdus, vel ſacerdotem non videns, an ſatisfaciat præcepto? reſol.134. n.21. 26. & 27. Illi aſſi-

ſtens

Digitized by Google

ſtens cum animo non ſatisfaciendi præcepto, an nihilominus ſatisfaciat? n. 22. Quid ſi principaliter pro aſpiciendo laſciue, vel alloquendo feminam? n. 24. Et quid ſi eodem tempore confitetur peccata ſua? n.28. & vide ibi de aliȷs curioſis ad materiam. Illam audire multi & ex varȷs cauſis excuſantur. reſol.135. n. 10.& ſeqq. Item elapſa die præcepti, & non audita, non tenetur ſequenti die. ibid. ſicuti nec officium diuinum, ſed mortale non vitatur. n. 9. Celebrari poſſe in Sabbato ſancto ab omnibus ſacerdotibus, vltra miſſam ſolemnem volunt aliqui, ſed contrarium defenditur. reſol. 62.n.3. & 4.

Miſſæ ex ſacrificio an, & quando remittatur pæna Purgatorȷ in toto, vel in parte, vel etiam per ſolam ſumptionem Euchariſtiæ. reſol. 57. nu.23. & 25. Item an poſſint Epiſcopi in aliȷs miſſis horas ſolitas anticipare, vel poſtponere? reſol.62. nu. 13. An liceat in mari, vel in flumine abſque Papæ venia, vel ſaltem deferre in nauigȷs Sanctiſſimum? n.21. & 22. Item an liceat in caſu neceſſitatis eam dicere ſub tẽtorio, vel ſub dio, & aliȷs in locis abſque venia Pontificis, vel Epiſcopi? n. 25. Illæ, quæ celebrantur in Natiuitate Domini ſignificant triplicem ſtatum, nempè ante legem, ſub lege, & gratia, ſed aliter ſecundùm D. Thom. reſol. 131. n. 2. An poſſint ea nocte celebrari licite miſſæ priuatæ vltra ſolemnem? reſol. 62. nu. 10. Pluſquam ſemel celebrans in caſibus permiſſis debet eſſe ieiunus, aliàs mortale committit, niſi eſſet gutta aquæ, vel ſimile inaduertenter traiectum, extra verò caſus permiſſos celebrans punitur, etiam in foro exteriori. reſol.131.n.4. & 5. Eas diſtribuens ex commiſſione, & minus dans ſacerdotibus, quam recepit, ſed non minus ſolito, an teneatur ad reſtitutionem? n.6. & vide v. ſacerdos, & v. Cappellani. cætera v. ſacrificium.

Molliciei peccati datur aliquando ignorantia inuincibilis, ſicuti, & periurȷ ſecundum aliquot, ſed contra tenet author de mollicie. reſol. 149. num.5.

Monachus poteſt baptizare, non autem de ſacro fonte leuare. reſol.11. n.10. Illum, vel clericũ percutiens, duplex peccatum committit, excommunicationemque incurrit, niſi ſit pro defenſione perſonæ propriæ, aut ex alia iuſta cauſa. reſol.27. n.3. Fugiens à Religione, & vxorem ducens, an ſit ſuſpectus de fide, & qua pæna ſit puniendus? reſol.100.num.10. An per talẽ vxorem de facto ductam oriatur in ſuis conſanguineis impedimentum iuſtitiæ publicæ honeſtatis? reſol. 106. n. 9. Habet conſenſum qui eſt de iure naturali. n.10. An poſſit vxorem ducere cum diſpenſatione Pontificis, ſi ſit profeſſus, & quid de ordinato in ſacris? reſol. 119. num. 5. cætera vide v. Regularis.

Monaſterȷ promiſſio de futura renũciatione habet vim renunciationis præſentis, quamuis in promiſſione non interueniat ingreſſura. reſol. 203.n.9. Poteſt non acquirere. n.10. Cenſetur minus dilectum in renunciatione profitendorum, quam agnati. ibid.num.35. Si ſit Regularium, in quod feminæ ingrediantur, ſunt excommunicatæ. reſol. 188. num.43. prout etiam omnes ingredientes monaſterium monialium. ibidem. Illud ingredi cupiens ſi ſit vxoratus an poſſit? vide v. Religionem potius.

Monialem cognoſcens carnaliter, vel ſacerdos ſecularis, aut regularis ſolutam, ſacrilegium cõmittit. reſol.26.nu.18. Quoad primum etiam actu non conſummato, ſed tantùm attentato, punitur pæna mortis in foro exteriori. reſol.29. n.15. & reſ.111.n.25. & vide v. raptus virginum. loquens cum illis, an ſit ipſo facto excommunicatus etiam in foro fori? reſol. 16. num.28.

Moniales, & Regulares an, & quando peccent mortaliter diuina gerendo tempore interdicti? reſol. 95. n.4. In materia votorum. vide Regulares, & moniales. Illarum vota an poſſint diſpenſari ab Abbatiſſis? reſol.196.num. 14. vel irritari, aut commutari? reſol. 201. num.19.

Monitio non ſolùm eſt de iure diuino, ſed etiam naturali, & fortiùs de iure canonico, & ciuili. reſol.16.nu.19. An debeat eſſe trina, vel ſufficiat vna pro omnibus, in cenſura inferenda? nu.21. Illa, ſeù citatio, licet ſemper ſit neceſſaria in foro fori, dantur tamen caſus, in quibus ante monitionem, & ſententiam contrahitur cenſura in conſcientia. ibid.num.27. cætera vide v. citatio, ſeù monitio.

Monſtrum natum ex viro, & femina, ſed cum duobus capitibus eſt baptizandum vti duo animæ ſigillatim, & quid in caſu dubȷ? reſ. 8. num.12.

Moribundus ſi dederit ſigna cõtritionis ante aduentum Confeſſarȷ, ſed non in ordine ad claues, non poteſt abſolui, nequidem ſub conditione ſecundum aliquos. reſol.149.n.15. Quod verum non eſt, licet ſigna prædicta nõ dederit, ſi tamen conſtat frequentaſſe ſacramenta tẽpore ſanitatis.n.16.& 17.

Mors cum aliȷs pænalitatibus vitæ præſentis ſunt pæna peccati originalis. reſ.11.n.6.

Mortale quando ex circumſtantia tranſit in veniale.

niale eſt iſta in confeſſione aperienda. reſol. 25.n.15. In inſtanti committi poteſt, ſicut in alio inſtanti contritio perfici.? reſol. 39. n. 2. Omiſſum in confeſſione ex induſtria, ſeù dolo, vel negligentia culpabili, vel lata culpa,ca nannullat. reſol.162. nu.2. vide v. peccatum mortale.

Morte vulnerati ſequuta an, & quando dicatur ex vulneribus, vel malo gubernio? reſol. 14. n.14. Illam ſi quis verè cupiat,potiùs quam Deum offendere,dicitur contritus.v. contritio. introd. nu.9.

Morus in articulo, ſi quis confiteatur ſacerdoti hæretico, vel degradato,præſente non impedito, eſt ſuſpectus de fide. reſol. 22. nu. 2. Eius articulus quis propriè dicatur? ibid.n.17. Eius tempore omittens ex negligentia communicare, peccat mortaliter, & dicitur etiam ſuſpectus de fide. reſol. 62. n. 15. Eius timor,naturaliter eſt inſitus homini ob triplicem cauſam, & augeri ſolet in illo inſtanti.reſ.80.num.7.Eius periculum, vel infirmitas, aùt ſanguinis effuſio excuſant à redditione debiti, ſicuti etiam ſi peteretur ſtatim poſt prandium. reſol. 123. num. 7.

Mortui excommunicati,an,& quando poſſint poſt mortem abſolui? reſol.15.n.11 Illos vulnerare ex inimicitia,eſt quadã ſpecies feritatis, & ſecundum unam opinionem, peccatum diuerſũ ab homicidio. reſol.26. n. 29.

Motiuum fugiendi peccata,ſi,eſt uniuerſale, & ſupernaturale,eſt totum in ſingulis, ſicut totum in omnibus. reſol.142.n.8.

Motus ſenſualitatis ſunt in triplici differentia. alij dicantur primò primi, alij ſecundo primi, & alij pleni; qui ſint, & quando cum peccato, vel ſine? reſol. 125. n.16. De rebus tamẽ venereis non ita de facili imputantur ad culpam, ſicut de alijs, & quare? ibid. n.18. Qui ſufficiant ad validè vouendum, aut ad merẽdum, vel demerendum? reſol.191. num.6.

Mulier an admittatur in teſtem in criminalibus, & ſi admittitur, quam fidem faciat, etiam ſi aſſerat ſe à Confeſſario ſolicitatam? reſol.87. n. 9. An poſſit eſſe procuratrix pro viro ad contrahendum matrimonium? reſol.109. nu. 3. Quæ fidem dedit viro de matrimonio contrahendo, cuius occaſione fuerunt inter ipſos illicita ſequuta, non eſt ad illud perficiendum cogenda, ſi recuſet, & quare? reſol.108.nu. 14. Si ante tranſitum ad ſecunda vota ſcit, vel credit, vel dubitat priorem coniugem viuere, & hoc non obſtante nubit,dicitur adultera. reſol.120. n.12.Si rapiatur,qua pœna raptor puniatur? vide hoc et alia v. Raptor mulieris. Permittens ſe tangi ab alio laſciuè, an peccet mortaliter? reſol. 124. n.22. Amore capta, vel ebria, ſi delinquit, non punitur pœna ordinaria. reſol.146.n.9.Si ſe inſpiciendam exibet ab aliquo, quem credit ipſa concupiturum,an peccet mortaliter? reſol.174. num. 12.

Mulier ſi confeſſura ſit de peccato laſciuiæ, & timet propterea ſolicitari à Confeſſario, non tenetur de eo confiteri. reſol.150. n. 3. idem quando quilibet pœnitens probabiliter dubitat de aliquo periculo ſpirituali, vel corporali,cõfitendo de aliquo peccato. ibid.n.4. Non excuſantur tamen ab aliorum peccatorum confeſſione. n.5. ſed ceſſantibus periculis tenentur de omnibus ſtatim confiteri. n.6. & 27.

Mulieres non puniuntur, ſi in domibus, vel fundis earũ fabricetur falſa moneta, ipſis inſcijs, ſicuti puniuntur aliæ perſonæ. reſol.43. n.24. Habent etiam in alijs caſibus in integrum reſtitutionem. n.26. Iſtas,vel homines pingentes cum pudendis nudis. vide pingentes feminas. An poſt partum, & per quot dies à miſſa excuſentur? reſol.135.n.36. & quid durantibus menſtruis? n.37. Ingredientes monaſteria regularium,ſunt excommunicatæ. reſol.188. n. 43.Duæ ſufficiunt pro teſtibus in teſtamento tempore peſtis, ſi eſt magna. reſol.204.n.21. Inter ſe coeuntes, quibus pœnis puniantur? reſol.123. num.31.An excuſentur à peccato,ſi nuda pectora, & mammillas oſtendunt ſecundum patria conſuetudinem? reſol. 174. num. 12.

Mulieris prægnantis ad mortem damnatæ, vel torqueri ordinatæ,eſt differenda exequutio ſẽtentiæ,primo caſu vſque ad partum editum, ſecundo vſque ad quadrageſimum diem poſt partum, reſol.6. n.18. Earum aſpectus. vide aſpectus feminarum. Earum obligatio denunciandi,quando ſolicitantur in confeſſione. vide ſolicitatio. cetera vide v. feminæ.

Mundus in die Dominico exordium ſumpſit. reſol.135. nu.4. In triplici ſtatu ſucceſſiuè fuit ante aduentum Chriſti, nempè innocentiæ, naturæ, & legis ſcriptæ.reſ.165.n.1.

Muſca, vel aranea, aut ſimile,ſi deprehendãtur in calice poſt conſecrationem, quid debet ſacerdos facere? reſol.50. n.10. Si iſta, vel aquæ gutta de cælo cadens caſualiter in os ingrediantur,communionem non impediunt. reſol.61. num. 23.

Muſici qui ſe caſtrauerunt, vel caſtrare fecerunt,an ſint irregulares? reſ.97. n.9.

Mutatio formæ in baptiſmo per corruptionem, ſeù deprauationem verborum, an illud inualidet?

lidet? reſol. 167. n. 19.

Mutilatio eſt particularis occiſio membri abſciſſi, & ideò homicidio comparatur, irregularitatemque parit. reſol. 101. n. 4.

Mutis, & ſurdis eſt concedenda Euchariſtia, ſicuti & pænitentia. reſol. 61. ſub n. 17. & reſol. 148. n. 10. Item poſſunt hæredes inſtitui, hæreditatem adire, atque alios contractus gerere præter ſtipulationem. reſol. 61. n. 18. Poſſunt etiam matrimonium contrahere. n. 19. & reſ. 148. n. 12. & 13. Aliquando ſunt perſpicacioris ingenij cæteris. n. 14. Non tamen poſſunt iuriſdictionem exercere. reſol. 13. n. 16. Quod ſi ſint etiam cæci, nihil iſtorum gerere poſſunt. reſol. 148. nu. 17.

Mutuum ad vſuras licet petere ab vſurario ad fœnerandum parato. reſ. 85. n. 4.

N

NAtalium defectus tribus modis tollitur. reſol. 98. n. 12.

Naturalia, & ſupernaturalia quæ dicantur tàm Angelis, quàm hominibus? reſ. 65. num. 7.

Naturalis attritio quæ ſit. vide v. attritio naturalis.

Neceſſarium neceſſitate ſacramenti, vel eſt neceſſariũ in re, vel in voto. reſol. 5. n. 9. Neceſſitate medij, vel præcepti quale ſit? reſol. 41. n. 1. Simpliciter, & ad bene eſſe qualia ſint? reſol. 49. nu. 12. Neceſſitate medij, ſeù ſacramenti quomodo differant inter ſe? reſol. 166. num. 8. & 9.

Neceſſitas grauis quæ dicatur ad hoc, vt quis teneatur ſub mortali ſubuenire pauperibus de ſuperfluis? reſol. 200. n. 20.

Negatiua ſimplex eſt improbabilis, ſecùs ſi ſit coarctata loco, & tempore, & quæ talis ſit? reſol. 2. n. 7. Præpoſita verbo poteſt, tollit omnem potentiam. reſ. 164. n. 15. & 16.

Nemo præſumitur immemor ſalutis æternæ, præcipue in morte. reſol. 203. n. 27.

Neophiti ſunt irregulares, qui tales dicantur, & quando ceſſet irregularitas. reſol. 97. n. 7. An teneantur in articulo mortis communicare? reſol. 62. n. 19.

Nil grauiùs eſt, quam fidem fallere. reſol. 201. num. 2.

Nobiliora præferuntur. reſol. 75. n. 3.

Nobilis inquiſitus an poſſit torqueri? reſol. 90. n. 6.

Noe, & filij eius pro toto tempore, quo manſerunt in arca, ſe continuerunt ab vxoribus. reſ. 30. num. 24.

Nomen, & cognomen poſſunt mutari ad voluntatem cuiuslibet, omni tamen fraude ceſſante. reſol. 7. n. 11.

Nomina debent eſſe correſpondentia rebus. v. Euchariſtia. introd. n. 2.

Nominatio in perſonam excommunicati ad aliquam dignitatem non valet reſ. 70. n. 14.

Notarius an poſſit quis conſtitui, dum eſt excommunicatus? reſol. 69. n. 8. Officium exercens, peccat mortaliter. n. 10. Cenſetur rogatus apponere in inſtrumentis clauſulas apponi ſolitas. reſol. 203. n. 23. & 35. quibus omiſſis præſumuntur ex errore omiſſæ. n. 24. & vide v. Tabellio.

Notorium iuris, & notorium facti quæ dicantur, & quando probatione extrinſeca non indigeant? reſol. 2. n. 12. & quale dicatur occultum, quale manifeſtum? reſol. 102. n. 27. & reſol. 188. n. 2.

Nouitij an veniant appellatione Regularium? v. Interdictum introd. n. 7. Sunt ſubditi iuriſdictioni Eccleſiaſticæ, ſed quid quoad bona donata Religioni ante habitum ſuſceptum? reſ. 203. n. 21.

Nullitas ſententiæ valdè differt ab eiuſdem iniuſtitia. reſol. 16. n. 12.

Nullitates cenſurarum ſub vno tantùm tacitè in genere comprehenduntur. reſol. 17. n. 8.

Nullum quod eſt quoad effectum, eſt etiam tale quoad ſubſtantiam. reſol. 144. n. 13.

Nuptiæ quibus anni temporibus prohibeãtur ſub pœna mortalis? reſol. 111. n. 27.

O

OBedientia parentibus debita eſt de iure naturali. reſol. 135. n. 20.

Obligationes vniuerſaliter ex quatuor fontibus oriuntur. reſol. 41. n. 18.

Oblitus de ſpecie, vel indiuiduo peccati, quod recordatur in genere commiſiſſe, ad quid teneatur, & quid ſi confeſſus ſit in dubio, & poſtea recordetur de veritate? reſol. 145. n. 25. Si ſit oblitus cenſuræ, quam habebat, validè abſoluitur cum obligatione procurandi abſolutionẽ, quando in mentem venerit. reſol. 156. n. 12. Sed quid ſi non oblitus, ſed putabat ex iuris, vel facti ignorantia abſolui poſſe? num. 13. & 14.

Obliuio naturalis, vel inconſideratio, aùt inaduertentia, an, & quando excuſent à peccato? reſol. 19. n. 42. Eſt defectus naturalis, & ideò ſemper excuſat, præuio tamen diligenti examine. reſol. 57. n. 9. An iſta faciat bonam fidem? n. 14.

Obſeſſi à dæmone vti irregulares numquam ordi-

INDEX.

dinari poſſunt, neque ad primam tonſuram etiam ſi ſemel vexati fuerint, ſi verò dum fuerint ordinati ſuperuenerit obſeſſio, nequeũt miniſtrare, niſi per integrum annum vexatos non fuiſſe conſtiterit. reſol. 97. num. 3. Iſtis, & Energumenis non eſt Euchariſtia deneganda, niſi adeò vehemens ſit obſeſſio, vt omninò impediatur rationis vſus. reſol. 61. num. 22.

Occidens ſe ipſum, vel occidere tentans, an, & quando puniendus ſit? reſol. 4. n. 12. Titium dum volebat occidere Caium, an puniatur pœna ordinaria, vel extraordinaria? reſol. 19. num. 33.

Occultum dicitur, quod nõ poteſt probari per duos teſtes. reſol. 81. nu. 14. Quale dicatur, quale notorium, & quale manifeſtum? reſol. 102. num. 27.

Officia ſi vendantur, per neceſſe venditur ab emptoribus iuſtitia. v. cenſura. introd. n. 5. Illa vt plurimum emunt homines mali, ambitioſi, pecuniaque amatores. ibid. n. 7. Non eſt tamen prohibitum de iure diuino pro pretio conuenienti, ſed non indicatur expediens; de iure verò ciuili probibetur omnino. n. 6.

Officialem Regis offendens per manuum iniectionem, tàm intuitu officij, quam ex inimicitia particulari, qua pœna puniatur? reſol. 28. n. 32. quid de offendente Cardinalem, vel Epiſcopum? v. Cardinalem, & v. Epiſcopum. An iſti alijque ſuperiores ob negotia dilationem nõ patientia, excuſentur à miſſa? reſol. 135. n. 32.

Officium diuinum, vel miſſam audiens de præcepto cum intentione non ſatisfaciendi, nihilominus ſatisfacit. reſol. 4. nu. 11. Illud priuatim tenetur recitare excommunicatus, beneficium habens, vel in ſacris, aùt religioſus exiſtens. reſol. 74. n. 7.

Officium cenſoris præcipuè vertebatur olim, in puniendo officiales extortores pecuniæ, quod hodie eſt viſitatoris. v. cenſura. introd. n. 4. & vide v. Iudicis officium.

Olei chriſmalis benedictio quomodo fiat? reſol. 37. num. 8. cætera vide v. Chriſma conſecratur.

Oleum ſanctum per quod conficitur ſacramentũ, extremæ vnctionis conſecratur ab Epiſcopo in die Cœnæ Domini, nec poteſt à ſacerdote, niſi adminiſtrari. reſol. 75. n. 4. Eſt ſingulis annis conficiendum, & renouandum. n. 6. Differt à Chriſmate. nu. 7. Peccat Parochus vngens oleo ſancto alterius anni, niſi excuſetur à neceſſitate. n. 8. Poteſt conſecrato addi aliud nõ conſecratum in caſu neceſſitatis, modicæ tamẽ quantitatis. n. 9. forma eius mutata, an ſit mortale, vel irritum ſacramentum? nu. 13. An ſubſiſtat per modum indicatiuum, & quid ſi illi addatur deprecatiuus? n. 14.

Omnis, dictio eſt vniuerſalis. reſol. 50. nu. 13. Et complectitur quoſcumque caſus. reſol. 149 num 9.

Opera pia facta in ſtatu mortalis proſunt animabus Purgatorij, ſi illis applicentur per modum ſuffragij, vel indulgentiæ, & probabiliter ſibi ipſis ad minuendam eandem purgatorij pœnam, ſi ad ſtatum gratiæ tranſierint. reſol. 153. n. 4. Sunt in triplici differentia. nu. 6. Explicantur ſinguli eorum effectus. n. 7 Nõ ſunt meritoria de condigno æterni, vel temporalis alicuius boni apud Deum, ſed de congruo proſunt ad tria. reſol. 170. n. 10.

Operarijs debetur merces, quando fuerunt conducti, etiam ſi non laborauerint, ſed per ipſos non ſtetit, quominùs ſeruirent. reſol. 3. nu. 14.

Opinio quid ſit? Vide ſcrupulus. An poſſit amplecti probabilis relicta probabiliori? reſol. 145. n. 6. & 7. Sed an dicatur probabilis, ſi ſit vnius viri docti, & probi? n. 8. Si ſit probabilis, & poſtea non reperiatur vera, dicunt aliqui non ſuffragari. reſol. 22. ſub n. 14.

Opus bonum quodlibet tria continet, meritum, ſatisfactionem, & impetrationem, ſed quale ex his tribui alteri poſſit? reſol. 155. n. 10.

Orare pro animabus Purgatorij ſemper eſt commendabile, & proficuum illis, & ſibi ipſi. reſol. 155. n. 13. Imo ex oratione Gregor. fuit, (vt dicunt) liberata anima Traiani ab inferno. reſol 128. n. 14.

Oratio quando dicatur perfecta, quando imperfecta? reſol. 54. n. 6.

Orationes in Rituali Romano ſcriptæ circa adminiſtrationem Sacramenti vnctionis an poſſint abſque peccato omitti ab illud conferentibus? reſol. 80. n. 16. 17. & 18.

Ordinandorum ſcientia, vide literæ dimiſſoriales.

Ordinatus in ſacris ante legitimam ætatem, vel ab alieno Epiſcopo abſque dimiſſorijs, vel extra tempora à iure ſtatuta eſt ſuſpenſus, & exercẽdo actus ordinis ſuſcepti ante diſpenſationẽ, eſt irregularis; ſumens tamen ſolùm primam tonſuram, vel etiam minores ordines, non eſt ſuſpenſus, neque irregularis, quamuis in illis miniſtret, ſed peccat. reſol. 99. n. 1. & 2. Sed quid concurrente ignorantia probabili in primo caſu? reſol. 139. nu. 10. Si ſit ordinatus per ſaltum an ſit irregularis, & an poſſit Epiſcopus ſuper ea diſpenſare? reſol. 103. nu. 12. & reſ. 139. n. 24. Si ſit in ſacris, vel Religioſus profeſſus, an poſſit vxorem ducere cum diſpenſatione Pontificis? reſol. 119. n. 5.

Ordi-

Digitized by Google

Ordines ſacri an poſſint ſuſcipi ante confirmationem, & ſi de facto ſuſcipiantur, an ſit mortale, vel veniale? reſol. 36. num. 26. & reſol. 173. num. 7. Nequeunt conferri irregulari abſque præuia diſpenſatione, ſed ſi de facto conferantur, vales collatio, peccant tamē mortaliter ordinans, & ordinatus, licet agatur de prima tonſura. v. irregularitas introd. n. 10. Illos ſuſcipiens per metum, an dicatur validè ordinatus, ita vt characterem ſuſcipiat, & ad votum caſtitatis, officijque diuini recitationem teneatur? reſol. 140. n. 1. Et quid ſi tranſacto timore, votum caſtitatis dicto, vel facto ratificet? n. 2. Si ritè, & rectè ſumantur, conferunt gratiam, & characterem imprimunt. n. 3. Minores, vel etiam maiores ſi quis exerceat in mortali, aliud mortale non committit, excepto præsbyteratu. reſol. 168. n. 13. Collati verò ordine præpoſtero, tenent, ſed ſunt poſtea conferendi priores non dati abſque iteratione collati, & an diſpenſet in hoc Epiſcopus, vel Pontifex? reſol. 173. num. 8.

Ordines ſacri validè, ſed non legitime conferuntur etiam infantibus, & furioſis, vel à dæmone obſeſſis, dummodo ſint baptizati. reſol. 139. n. 1 Sunt tamen ſuſpenſi, nec tenentur ad votum caſtitatis, niſi illud adueniente ætate ratificauerint verbo, vel facto, per exercitium ordinis. reſol. 119. n. 6. & reſol. 139. n 2. Epiſcopus autem ordinans peccat grauiſſimè. n. 3. Illos ſuſcepturus, debet antea initiari prima tonſura, quæ ſi omittatur, valida eſt ordinatio; & de ætate requiſita in ſingulis ordinibus ſuſcipiendis, ac etiam in Epiſcopatu. n. 8. Debet habere beneficium eccleſiaſticum, vel penſionem, aùt ſaltem patrimonium ad victum ſufficiens. nu. 15, & 16. Vnde illos ſumens cum falſa aſſertione beneficij, vel patrimonij, eſt ſuspensus ſecundum vnam opinionē, ordinans verò minime, ſi fuit in bona fide. n. 17. ſecùs ſi mala. n. 18. Et à quo talis ſuſpenſio tollatur? n. 19. & reſol. 138. n. 17. Nullus poteſt eos licitè ſumere, niſi probabiliter exiſtens in gratia. Et an ſit ſumenti neceſſaria intentio. n. 35,

Ordo ſacer nequit dari, vel conferri perſonaliter interdictis, ſiuè generaliter, ſiuè ſpecialiter, ſed benè localiter interdictis in loco non interdicto, ſi illi cauſam non dederunt. reſol. 92. n. 19. Sacri aſſumptio an diſſoluat matrimonium ratum, ſicut ſoluit Religionis ingreſſus? reſol. 110. n. 3. Eius poteſtas quæ ſit, & quæ iuriſdictionis? reſol. 140. n. 4.

Ordinum miniſter, eſt proprius Epiſcopus, & nullus inferior. reſol, 138. n. 1. De licentia verò Pontificis poteſt ſimplex ſacerdos ordines tantum minores conferre. n. 2. Non poſſunt ſuſcipi legitimè ab Epiſcopo non ſuo, etiam cum Breui Apoſtolico, abſque literis ſaltem commendatitijs ordinarij. n. 19. Illos fur ſiuè ſuſcipiens, eſt ſuſpenſus. n. 21. Poſſunt autem ab Epiſcopo beneficij ſuſcipi, etiam ſi nouiter fundaretur ad hunc finem, quamuis fructus non tranſcenderent annuos duos aureos, dummodo talis haberet patrimonium ad victum ſufficiens. n. 12.

Ordo ſacer ſi aſſumatur poſt matrimonium ratū, licet non conſummatum, iſtud non ſoluit, ſicut ſoluit profeſſio in Religione approbata. reſol. 112. n. 13. & reſol. 139. n. 29. Suſceptus ante matrimonium, dirimit illud poſtea contractū, ſecùs de minoribus ordinibus. reſol. 119. n. 1. An poſſit ſuſcipi ab vxorato, ſi vxor voueat caſtitatem perpetuam; & quid ſi ad Epiſcopatum aſcendere velit, vel etiam ad Cardinalatum. n. 4. Eius definitio pro vt eſt ſacramētum. reſol. 136. n. 1. Eſt ſeptenarius, ſignificans ſeptem dona Spiritus Sancti. n. 2. Fuit à Chriſto inſtitutus ea nocte, qua fuit traditus. n. 7. Explicatur, quare cum ſint ſeptem, vnum tamen ſit ſacramentum. n. 9. & 10. Differt à baptiſmo quoad contactum materiarum, & etiam à confirmatione. reſol. 137. n. 19. Collatus ſacerdoti cum porrectione patenæ cum hoſtia, & calice, ſed ſine vino per obliuionem, nūm ſit validus? n. 21. & 22.

Ordo hominum ordini rerum præfertur, ſicuti etiam homines Deo dicati, cæteris. vide v. ordo introd. n. 5. Debitus eſt, vt minor maiori reuerentiam exhibeat. n. 2. Illo non ſeruato, corruit vniuerſitas. n. 3. Eius definitio in genere num. 1.

Origenes fuit poſt mortem excommunicatus, fuerunt duo eiuſdem nominis, ambo hæretici, & excommunicati. reſol. 15. n. 6. Sed quare illius opuſcula non ſint ab Eccleſia reprobata, cum ipſe author fuerit ab eadem Eccleſia hæreticus declaratus? n. 7.

Originale peccatum. vide Peccatum originale. infantibus remittitur per baptiſmum, Eccleſia per eius intentionem ſupplente, ſed an etiā furioſis adultis? reſol. 139. n. 28.

Originis Epiſcopus quis dicatur, & an origo extendatur ad Auum, vel alios maiores? reſol. 138. n. 8. item quis ſit domicilij, vel beneficij ex cauſa ordinum ſuſcipiendorum cum alijs ad materiam? ibidem n. 9. & ſeqq,

Oris confeſſio, vel ſaltem ſigna, ſunt pars eſſentialis ſacramenti pænitentiæ. reſol. 149. n. 27.

Oſcula, & tactus impudici in ordine ad copulam ſiue antea, ſiue poſtea tot peccata conficiunt, quot ſunt copulæ, non ampliùs. reſol. 28.n.23. An iſta, & tactus ſint permiſſa coniugi ſeni, qui certò ſcit non poſſe ſemen emittere, vel nō intra vas? reſol.124. n.11. An permittantur ſponſis cum verendorum aſpectibus, & quid ſi prauideatur propterea, & ſequatur pollutio? n. 18. Inter ſolutos autem in qualibet parte corporis, an ſint ſemper mortale? n.19.& 20.

Oſtiariatus materia tam remota, quàm proxima, eiuſque forma quæ ſit? Quando fuerit à Christo inſtitutus, & quando extendatur character? reſ.137. nu.4. Idem quæritur de exorciſtatu, lectoratu, ſubdiaconatu, diaconatu, & presbyteratu. n.5. vſque ad 9.

P

PActa appoſita à Patre in capitulis matrimonialibus filiæ abſentis, ſupponuntur nota filiæ. reſol. 203. n.3. generaliter loquendo pacta contrahentium ſunt inſtar legū. num.4. Eorum obſeruantia eſt de iure naturali. reſ. 124. num. 15. Et proinde nil grauiùs eſt, quam fidem fallere. reſol. 201. n.2. Facta de re turpi, vel impoſſibili ſunt nulla tàm de iure canonico, quàm ciuili. reſol.17.nu. 3. Cum dæmone poſſunt fieri expreſsè, & tacitè, quod exemplis demonſtratur. reſol. 8. num.6. 7. 8. & 10.

Pallor, vel rubor, qui aliquando accidunt homini, vnde oriantur. reſol.35. num.11.

Panes propoſitionis legis veteris figurabant Euchariſtiam. reſol.51. num.2.

Panis corruptis, inualidè conficitur ſacramentum Euchariſtiæ, ſecùs ſi corrumpi incipiat, quo caſu conficitur, ſed eſt graue peccatum. reſol.51. n. 5. Azimus eſt de neceſſitate præcepti in Euchariſtia conficienda quoad ſacerdotes latinos, fermentatus autem quoad græcos, ſed an liceat in partibus latinorum græcis conſecrare in azimo, & è contra latinis? n.7. In arca clauſus, vel poſt parietem, an poſſit conſecrari? reſol. 53. n. 20. & 22. Eius accidentia franguntur in Sacramento, non autem Chriſti corpus, quod integrum manet. reſol.56. num.11. & 12 cætera vide v. Chriſti corpus, & v. Euchariſtia.

Papa an poſſit iudicare in propria cauſa? reſol. 13. n 25. Numquam intendit iuri alterius derogare, & quando gratiam alicui concedit ſemper intelligitur ſine tertij præiudicio. reſol.81. n.19. An poſſit diſpenſare ſuper illis, quæ ſunt de iure naturali diuino? reſol.199.n.27. cætera vide v. Pontifex.

Papam quendam Innocentium detinendum in Purgatorio vſque ad diem iudicij quidam aſſerunt. reſol.82. nu.11.

Parentes magis torquentur in filijs, quam in ſe ipſis. reſol.3. n.26.

Paria ſunt aliquid non eſſe, & inutile eſſe. reſol. 101. n.5.

Parochi tenentur ſub mortali miſſam celebrare ſingulis diebus feſtiuis, ſiue per ſe, ſiue per ſubſtitutum. reſol.130. n.3. Iſti, & alij Confeſſarij ordinarij poteſtatem diſpenſandi, vel commutandi vota de iure non habent. reſol. 201. n.16. Quam tamen habent Regulares in ſuos ſubditos. n.17. Quia habent in illos iuriſdictionem quaſi epiſcopalem. nu. 18. Quæ ex vi priuilegiorum extenditur ad alios, quorum vota poſſunt diſpenſare, vel commutare etiam extra confeſſionem. n.20.

Parochiæ fuerunt primò diuiſæ à Caliſto, & Dioniſio PP. ſed hæ diuiſiones non fuerunt vſu receptæ vſque ad tempus Vrbani II. qui iterùm eas diuiſit. reſol.159.n.3. contra Suar. ibi relatum.

Parocho præſente, & abſoluere parato moribundum, ſi legitima cauſa non adſit abſolutionem denegandi, nequit alius ſacerdos etiam idoneus abſoluere. reſ.23. n.3. Abſente verò, & neceſſitate vrgente tenetur quilibet ſacerdos extremam vnctionem miniſtrare ſub mortali, dummodò canonicè non ſit impeditus, & caſu quo non poſſet infirmus confiteri. reſol. 78. num. 9.

Parochus nō poteſt negare Euchariſtiam ſuo ſubdito, aſſerenti eſſe confeſſum, licet hoc Parochus ignoret. reſ.2.n.1. Conferens extremam vnctionem non in modum Crucis, peccat mortaliter, licet alij negent, ſeclusis contemptu, & ſcandalo. reſol.77.num.1.

Particula, enim, omiſſa in forma conſecrationis Panis, *validum eſt Sacramentum, & citra contemptum non eſt mortale. reſol.54. num. 2.* Ego, *&, enim, tam in dicto Sacramento, quam in Sacramentis baptiſmi, & pænitentiæ nō ſūt de ſubſtantia, ſed an ſit mortalis earū omiſſio? reſol.167.num.12.*

Paſta cruda non eſt materia apta ad conficiendā Euchariſtiam, *etiam ſi ſit ex tritico. reſol. 51. num. 6.*

Patena, & Calix non execrantur per ictus à fabro in illis inflictos, nec per ſeparationem pedis Calicis à cuppa, quando eſt tornatilis, ſecùs ſi ſeparetur per fractionem. reſol. 133.nu.22. & vide cætera. v. Calix, *&* Patena.

Pater, vel mater baptizans in caſu neceſſitatis. vide

vide. Baptiſmus communis filÿ.

Pater, & Spiritus S. adsũt in *Euchariſtia, ſed mediatè. Verbum autem immediatè, ratione vnionis hypoſtatica per incarnationem. reſol.* 54 *num.* 15. & 16.

Pater *ſtipulans in beneficium filiæ abſentis, cenſetur iſta habere de illo notitiam. reſol.* 203. *n.* 1. & 2. *An poſſit cogi ad deponendum contra filium, & e contra? reſol* 28. *n.* 8. & *ſeq.*

Paternus *amor. vide amor paternus.*

Patres *famil. & Domini tenentur curare, vt filÿ ſui, & ſubditi miſſam audiant. reſol.* 135. *n.* 18. *Quod ſi eos impediant ſine cauſa, peccant mortaliter. n.* 21.

Patrini *officium quale erat olim, & quale hodie? Non poteſt in baptiſmo leuare è fonte pluſquã vnus, & vna. Alÿ ſi baptizatum tangant, cognationem ſpiritualem non contrahunt, niſi fuerint etiam ad hoc electi. reſ.* 8. *n.* 13. & 14. *vbi deciſio* S. Congr. *Eorum præſentia, vt ſupra eſt omninò adhibenda, quod ſi in caſu neceſſitatis fuit omiſſa, eſt poſtea ſupplenda; non tamen de neceſſitate* Sacramenti, *ſed præcepti. num.* 15.

Patrinus, *qui aliquem in baptiſmo ſuſcepit, poteſt neceſſitate vrgente, eundem in confirmatione tenere. reſol.* 36. *n.* 20.

Paupertas *notabilis ſuperueniens alterutro ex ſponſis diſſoluit ſponſalia præcedentia, ſicuti etiam aliæ cauſæ. reſol.* 106. *n.* 42.

Paupertatis *votum. vide ius commune loquens de paupertate.*

Peccare *paratum trahere ad peccatum an ſit circumſtantia neceſſariò in confeſſione aperienda? reſol.* 28. *n.* 25.

Peccata *omnia, quæ committi poſſunt ad quatuor genera reducuntur, & in eorum ſingulis ſeptem circumſtantiæ inſunt. reſol.* 25. *n.* 2. *Oblita dicuntur remiſſa cum alÿs in confeſſione, præuio diligenti examine. reſol.* 142. *n.* 4, *imò etiam ſine ea, nec alio ſacramento. reſol.* 57. *n.* 10. & 12. *Sed quomodo eo caſu tollantur? n.* 13. *Odÿ, ſuperbiæ, & ſimilium perficiuntur ſimplici voluntatis conſenſu abſque ſenſuum opera. reſol.* 76. *n.* 10. *Commiſſa faciunt hominem proniorem ad malum, & tardiorem ad bonum, & quæ dicantur peccatorum reliquiæ? reſol.* 80. *nu.* 3. & 4.

Peccata *confeſſa ſi quis iterùm confeſſioni ſubÿcit, an ſit iterandus dolor de eis? reſol.* 143. *n.* 12. *Eſt pars principalis materia proxima. n.* 11. *Dubia an ſint de neceſſitate confitenda cum eorum circumſtantÿs? reſol.* 145. *n.* 3. & 19. *Si ſunt reſeruata, vel non quis iudicabit? n.* 20. *Certa, & ſemel dimiſſa, ſunt materia noua confeſſionis, etiam aliquibus ex eis tacitis n.* 27. *Mortalia ignorata non faciunt confeſſionem irritam, ſed remanet obligatio de illis confitendis, quando cognitum fuerit eſſe huiuſmodi. reſol.* 149. *nu.* 2. *Venialia etiam viri perfecti committunt. reſol.* 175. *n.* 1. *Et an iſta cadant ſub ſigillo? reſol.* 177. *n.* 12.

Peccatis *hærere vſque ad mortem, an ſit aliud peccatum diſtinctum, vel ſolum circumſtantia? reſol.* 41. *n.* 13. *Iſtis reſeruatis obſtrictus, & neceſſitate vrgente celebrandi, concurrente impotentia adeundi* Superiorem, *an poſſit contritione comite celebrare cum propoſito illum adeundi data opportunitate? reſol.* 63. *n.* 11.

Peccatores *occulti non ſunt in ſacramentis miniſtrandis expellendi à* Confeſſarÿs *in publico. reſol* 180. *n.* 8.

Peccatorum *deteſtatio. v. propoſitum confitendi.* Eorum *diſplicẽtiam comparatiuè ad omnia alia ſufficit pro vera contritione, & quæ talis ſit? reſol.* 38. *n.* 17. *Omnia etiam venialia ſunt vitãda quãuis cum iactura bonorum, vel propria vita. reſol.* 4. *n.* 9. & *reſol.* 68. *n.* 20. *Non poſſunt tolli niſi per gratiam. reſol.* 11. *num.* 3.

Peccatum *originale genuit pœnalitates huius vitæ, quæ ſunt corporis ægritudines, fames, ſitis, concupiſcentia inordinata, mors, & huiuſmodi reſol.* 11. *n.* 6. & 21. *Eſt priuatio iuſtitiæ originalis. ibd. n.* 17.

Peccatũ *omne poteſt à pueris poſt rationis vſum committi, excepto peccato carnis, quod nequit committi, niſi pubertate adueniente, vel circa eam. reſol.* 15. *n.* 17. Commiſſum *ex ſollicitatione mulieris, vel propter nimiam eius pulchritudinem extenuatur, ſicuti ex alÿs cauſis. reſol.* 25. *n.* 12. *Eſt dictum, vel factum, vel concupitum contra legem* Dei. *reſol.* 26. *n.* 7. *An, & quando ſi committatur in* Eccleſia *ſit ſacrilegium? n.* 24. *Aliqua lege prohibitum, ſi iterùm alia lege, & intuitu alterius virtutis prohibeatur, quotieſcumque committitur duo peccata ſpecie diuerſa in vna eademque actione patrantur. reſol.* 27. *n.* 1. & 8. *Secùs ſi ſit intuitu eiuſdem virtutis. n.* 4. & 6.

Peccatum *quamuìs veniale, neque ob metum mortis eſt committendum. reſol.* 68. *n.* 20. *nullum eſt in homine, quamuis per ſolam voluntatem perficiatur, quod non ſit totius hominis, quia neceſſariò originem trahit ab aliquo ex ſenſibus. reſol.* 76. *n.* 14. *Beſtiale. vide coitus cum beſtia. Mortale etiam vnum, non poteſt remitti ſine alio, vel alÿs, reſol.* 142. *n.* 3. *Non cõmittitur ex periurio ob vitam, vel honorem propria, vel aliena ſuenda comite ignorantia* in-

inuincibili, ſed quid de pollutione voluntaria ex eadem ignorantia? reſ. 41. n.2. Si eſt mortale, poteſt Deus remittere ſine Sacramento, ſed non ſine pœnitentia. reſol. 141. n. 2. licet aliquãdo non teneatur quis in confeſſione manifeſtare, ne propaletur complex, tenetur tamen alia aperire. reſol. 150. n. 7. & ſeqq. Reſeruatum ſi quis ex obliuione non confiteatur cum aliis, cenſetur remiſſum. reſol. 164. nu. 10. & 11. cætera vide v. pænitens, & v. pænitentia.

Pecuniam, aut ſcientiam, vel alia bona acquiſita ex diaboli opera, an liceat retinere? reſ. 85. n.8. & 9. Sed ſi illa, vel alia res caſu inueniatur, quid agendum, ne alias inuentor teneatur de furto? reſol. 32. n.2. & ſeq.

Peculium ſicut poteſt concedi à Patre, vel Domino filio, vel ſeruo, ità à ſuperiore Regulari ſubdito, qui non debet eſſe inferioris conditionis ſeruo. reſol. 200. n. 5.

Pœna inceſtus quæ ſit de iure canonico, tàm contra mares, quàm contra feminas, etiam meretrices, vel in figura matrimonij? reſol. 26. n. 12. cætera vide v. inceſtus gradus. Alapæ alicui illatæ, vel verberationis cum baculo, eſt arbitraria Iudici cum diſtinctione perſonarũ, locẽ, & facti. reſol. 28. nu. 23. Adulterij ex hodierno vſu non extenditur ad mortem. reſ. 29. n. 19. Non eſt imponenda contra degradatum per Iudicem ſecularem ad voluntatem Eccleſiæ, ſed ſicuti ipſi de iure videtur. reſol. 48. n. 5. Degradationis, & traditionis Curiæ ſeculari, eſt ſtatuta contra non ſacerdotem celebrantem, vel audientem confeſſiones ſacramentales. reſol. 48. n. 12. & 13. Item contra hæreticos ex quibuſcumque delictis. n. 20. in fine. Eſt potius reſtringenda, quam amplianda reſol. 12. n. 8, non autem extendenda de caſu ad caſum. reſol. 30. n. 41. etiam ex maioritate rationis. reſol. 113. n. 18. An, & quando incurratur ante ſententiam, vel non? vide cenſura pœna.

Pœna purgatorij an, & quando remittatur in toto, vel in parte per ſacrificium miſſæ, vel etiam per ſolam ſumptionem Euchariſtiæ? reſol. 57. n 23. & 25. Illam omnem ſimul cum culpa eſſe remiſſam pœnitentia adimpleta, quam prudenter Confeſſarius impoſuit, etiam ſi parum errauerit in quantitate debita multi docent. reſol. 152. nu. 7. Impoſſibile enim eſt quãtitatem puntualem ſcire ſoli Deo notam. n. 9. & vide v. Purgatorij pœna.

Pœnarum temporalium timor, ſi concipiatur prout fuerint illata à Deo, non ab hominibus, eſt proficuus. reſol. 42. n. 11.

Pœnitens in multis caſibus excuſatur ab integritate materiali confeſſionis, præcipue ne detegatur complex. reſol. 2. n. 10. & reſol. 150. n. 8. & ſeq. ſed ſi poteſt abſque manifeſtatione complicis, tenetur ſub mortali hoc facere. ibid. n. 7. Oblitus de ſpecie, vel indiuiduo peccati, quod recordatur in genere commiſiſſe, ad quid teneatur, & quid ſi confeſſus ſit in dubio, & poſtea recordetur de veritate? reſol. 145. nu. 25. Malè abſolutus ex defectu intentionis Cõfeſſarij, vel iuriſdictionis, an ſit tutus in cõſcientia, ſi fuit in bona fide? reſol. 156. n. 2. & 6. & reſol. 163. n. 18. Et quid ſi per ignorãtiam Cõfeſſarij? reſ. 156. n. 8. Quibus in caſibus moneri debet à Confeſſario, ſi poteſt abſque graui ſcandalo. n. 9. Quo monito de errore, an teneatur reconfiteri, & ſi renuit conſilium accipere, an transfundatur in eum culpa Confeſſarij? n. 5. Si confitendo, aduertit Confeſſariũ dormire, tenetur eum excitare, aliàs confeſſio eſt nulla, ſecùs ſi non aduertit, & abſoluitur, tenetur tamen quandocumque poſtea hoc ſciuerit non audita repetere. reſol. 161. nu. 9.

Pœnitens habens caſus reſeruatos nũm poſſit confiteri de omnibus Confeſſario ordinario, vel ſaltem de non reſeruatis, & de illis ſuperiori? reſol. 164. num. 8. 9. & 10. Si occaſione peccatorum confeſſorum, vel ex humilitate, vel alia de cauſa dicat ſe habere defectum nataliũ, vel ſimilia, tenetur Confeſſarius ea ſub ſigillo ſeruare. reſol. 181. num. 2.

Pœnitenti neganti aliquod peccatum commiſiſſe Confeſſario de hoc eum interroganti, & commiſiſſe ſcienti, an ſit neganda abſolutio? reſol. 2. n. 4. Non licet interrogare Confeſſarios an habeant licentiam confitendi? reſol. 163. n. 16.

Pœnitentiæ vti virtutis etymologia cum ſuo triplici ſignificatu. v. pænitẽtia vti virtus introd. n. 1. Tale nomen quare tribuatur eidem, tàm vti virtuti, quàm vti ſacramento? nu. 4. Sed prout virtus non prodeſt hodie ſine Sacramento, ſaltem in voto ad delenda peccata, nec iſtud ſine illa. n. 5. Vel eſt virtus, vel virtutis actus. n. 6. Eius definitio. n. 7. Conuenit cum Sacramento in nomine, & in effectu, quia vtrumq; remedium influit ad tollendum peccatum. reſol. 141. n. 1. Item quia tàm illa, quàm iſtud vocantur ſecunda tabula poſt naufragium. ibid. n. 3. Dicitur ſecunda tabula, non ſolùm in ordine ad primum, vel ſecundum lapſum, ſed etiam ad tertium, quartum, & vlteriores. nu. 4. Item quia vtriuſque materia remota eſt peccatum, quod deteſtatur, & quia vtrumque remedium conuenit adultis, non infantibus, & eſt iterabile. n. 5. Differunt tamen, quia illa

con-

conſtituitur in genere habitus, vel actus, iſtud autem in genere ſigni. n. 6.

Pænitentia vt Sacramentum eſt actus exterior, vt virtus interior conſiſtens in interiori actu animæ. reſol. 141. n. 7. Vt Sacramentum confert gratiam ex opere operato, vt virtus non ſic, ſed ex diſpoſitione operantis, non tamen propriè ex meritò, ſed de congruo. n. 8. Item illud habuit ortum à Chriſti aduentu, iſta verò ab initio mundi, & eſt de iure naturali. n. 9. Item quia iſta debet durare vſque ad finem vitæ, ſaltem in habitu. illud autem vſque ad determinatum tempus. n. 10. Et ſecundum menſuram peccati. n. 12. & 13.

Pænitentia, ſeù deteſtatio peccati poteſt eſſe vniuerſalis formaliter, & virtualiter, ſed an differant inter ſe? reſol. 142. n. 1. Si ſit vnius peccati ex motiuo particulari non extenditur ad alia, neque virtualiter. n. 2. Licet in proprio ſignificatu ſit dolor de præteritis, includit tamen propoſitum non peccandi in futurum. n. 11. Vti virtus eſt in voluntate, ſicuti in ſubiecto. n. 12. parit gaudium, & alios effectus. n. 14. Eius actum perfectum eliciens, recipit gratiam, quia idem eſt, quod contritio. n. 15. & 16. Formalis requiritur ad mortalia delẽda, ſecundùm vnam opinionem. reſol. 146. num. 1.

Pænitentia condigna, impoſita, & ſatisfacta pro peccatis ritè confeſſis, non remanet locus ampliori pœnæ in purgatorio. reſol. 152. nu. 4. & 10. Eſt duplex medicinalis, & ſatisfactoria, quæ ſint, & qui earum effectus? nu. 11. Definitio medicinalis. n. 12. An ſit in pænitẽtis poteſtate datam à Confeſſario reſpuere cum propoſito ſatisfaciendi in purgatorio? n. 13. 14. & 15. Iniunctam non implere, eſt regulariter mortale. n. 18. Sed fallit in multis caſibus. n. 19. & 20. Quæ ſint imponendæ pænitentibus pro peccatis? nu. 24. Ea, quam Confeſſarius dat pænitenti in Sacramento, eſt eius pars integralis, non eſſentialis. n. 23.

Pænitẽtia in ſtatu mortalis peracta, illo eiecto tollit eam pœnam purgatorij, quam ab initio abſtuliſſet, ſi in ſtatu gratiæ effecta fuiſſet ſecundum vnam opinionem reſol. 153. n. 3. & 5. Poteſt ſolui per alium, Confeſſario permittente, ſi eſt ſatisfactoria, ſecùs ſi præſeruatiua. ibid. n. 8. Impoſita ab vno Cõfeſſario etiam Pontifice, an poſſit ab alio mutari? n. 10. & an extra confeſſionem, etiam peccatis nõ auditis? num. 15. & 16. Sed requiritur aliqua notitia ſtatus pænitentis, vel prioris pænitentiæ impoſitæ. n. 19. vſque ad 23. Verum non poteſt à pænitente propria authoritate in æqualẽ, vel etiam in meliorem commutari. n. 21. Debent dari diuerſæ ſecundum variarum perſonarum qualitatem. n. 14. Item quando ſit adimplenda, ſiue determinatum fuerit tempus a Confeſſario, ſiuè non? n. 24. An poſſint iniungi pænitentibus pro animabus purgatorij? reſol. 155. n. 9.

Pænitentia ſatisfactoria pro venialibus, vel mortalibus, aliàs ritè confeſſis non impleta, non eſt, niſi veniale. etiam ſi præcedat propoſitum non implendi. reſol. 161. nu. 12. & quid ſi ſit de mortalibus adhuc non confeſſis? ibid. n. 20. & 21. cætera vide v. ſatisfactio.

Pænitentiæ Sacramentum non confert gratiam, ſeù non conficitur ante prolationem integram formæ. v. abſoluere. introd. nu. 8. Poteſt eſſe informe, quod accedẽte poſtea attritione ſupernaturali perficitur. reſol. 43. n. 16. Eius materia quæ ſit? vide materia Sacramenti Pænitentiæ. A degradato ſuſceptum ſcienter per pænitentem, eſt inualidum. reſol. 48. n. 17. Eius definitionem à Nauarr. traditam amplectitur, & comprobat author. v. pænitentia introd. num. 7. Exercetur ad inſtar actus iudicialis. ibid. n. 9. Eſt omninò neceſſarium ad ſalutem, & vocatur ſecunda tabula poſt naufragium. n. 12. Sufficit tamen in voto, quando non poteſt recipi in re. n. 14. Poteſt adminiſtrari in loco iuriſdictionis quibuſcumque etiã exteris, non tamen extra. reſol. 158. n. 11.

Pænitentiæ à Confeſſario imponendæ, debent eſſe contrariæ peccatis. reſol. 154. n. 1. & licet relinquantur illius arbitrio hoc, tamen debet eſſe regulatum iuxta diuerſitatem perſonarum, & peccatorum. n. 2. Omnes in tria genera diuiduntur, quæ etiam ſubdiuiduntur. nu. 5. Non ſunt tamen de neceſſitate imponendæ tempore Iubilæi, ſecùs ſi ſint præſeruatiuæ. n. 10. Illarum commutatio. vide v. commutatio pænitentiæ.

Penſionem eccleſiaſticam habens. vide collatio pẽſionis. Clericus eam habens, ſi nubit, ſtatim amittit. reſol. 70. n. 10.

Peregrini, & alij tranſeuntes, an contrahant cẽſuras illatas ab Epiſcopo loci, ſi in tranſitu fecerint id, quod erat cenſura prohibitum. reſol. 17. n. 9. & 14.

Periculis ceſſantibus damnificandi proximum ex manifeſtatione ſui peccati in confeſſione, tenetur pænitens confiteri de omnibus. reſol. 150. n. 6. Sed an ſtatim, vel ad ſui libitum? n. 27.

Periculum mortis. vide mortis articulus.

Peritis in arte regulariter ſtandum eſt in omni cauſa. reſol. 14. n. 15.

Periurium ob vitam, vel honorem propria, vel

alie-

Digitized by Google

aliena tuenda, comite ignorantia inuincibili nõ eſt mortale; ſed quid de pollutione voluntaria? reſol. 41. n. 2.

Permutationis contractus (qui olim non dabatur) requirit æqualitatẽ valoris rei permutatæ, ex vtraq; parte, idẽ eſt in vẽditione. reſ. 199. n. 25

Perſona præfertur cunctis rebus. reſ. 29. n. 12.

Peſtis tempore, ſi fiat teſtamentum cum duobus teſtibus an valeat? reſol. 204. n. 9. & 12. vſque ad finem. In eius loco exiſtens, dicitur in extremis conſtitutus, ibique ſi teſtetur, ſufficiunt pro teſtibus etiam duæ feminæ. n. 20. & 21.

Pingentes feminas, vel homines cum pudendis nudis, vel cum velo diaphano peccant mortaliter. reſol. 125. n. 26.

Pixis in qua conſeruatur corpus Chriſti conſecrari debet ſecundum veriorem opinionem. reſ. 133. n. 23. quamuis alij contrarium teneant. n. 24. Illa cum particulis poſita ex inaduertẽtia in cornu Altaris, licet in acceſſu ad illud præceſſerit intentio, nùm abſque alio actu remaneant conſecrata? reſol. 53. n. 11.

Pluuia, vel nimia diſtantia ab Eccleſia, an excuſent ab audienda miſſa? reſol. 135. n. 22.

Polygamia non eſt prohibita de iure naturali, ſed diuino, & canonico. reſol. 120. n. 1, & 3.

Polluitur Eccleſia per ſanguinis effuſionem, ſi ſit in quantitate, ſecùs ſi extra eam fuerit quis vulneratus, quamuis ſanguis in ea effundatur. reſol. 30. n. 6. cætera vide latè v. Eccleſia.

Pollutio voluntaria, comite ignorantia inuincibili, an ſit mortale? reſol. 41. n. 2. Nocturna, an, & quando ſit mortale, & impediat acceſſum ad communionem? reſol. 61. n. 34.

Pontifex à nemine poteſt iudicari, niſi deuius ſit à fide. reſol. 15. nu. 22. Eſt iudex ordinarius totius mundi hominum. reſol. 20. n. 12. An poſſit diſpenſare, vt profeſſus, vel ordinatus in ſacris vxorem ducat? reſol. 119. n. 5. Et an vt contrahatur matrimonium in linea, vel gradibus à lege naturali, vel diuina prohibitis, & qui tales dicantur? reſol. 121. n. 1. An in primo gradu lineæ tranſuerſalis? n. 6. In alijs autem eiuſdem lineæ non dubitatur, cum prohibitio ſit de iure poſitiuo. num. 12. in fine. An poſſit vota omniũ ſibi ſubditorũ irritare, vel diſpenſare, & ſi ſint ſolemnia? reſ. 196. n. 9. & 10. Eſt principalis diſpenſator bonorũ Eccleſiæ, nõ tñ Dominus iuxta D. Th. 2. 2. q. 100. a. 1. ad 7. cui addit Caiet. ibid. non poſſe ea dare conſanguineis recentiores pro, & contra vide apud Dia. par. 11. tr. 3. reſ. 14. & in ſum. v. Papa n. 7. cætera vide v. Papa.

Poſſeſſio eſt quid facti. reſol. 70. n. 7. Vt acquiratur, an ſit neceſſaria apprehenſio, vel ſufficiat aſpectus? reſol. 137. n. 17.

Poſſe non dicitur, qui commodè non poteſt, ſicuti ex cõtrario poſſe dicitur, qui dolo facit, quo minùs poſſit reſ. 135. n. 14. & reſ. 199. ſub n. 28.

Poſteriora derogant prioribus. reſol. 21. n. 5.

Poteſtas ſi quã habet ſuperior tollendi cenſuras, vel alias quomodocumque an poſſit eam exercere fauore ſui ipſius, concedendo illam alteri, qui eum abſoluat, vel aliud ſimile faciat? reſ. 188. n. 18. Infligendi cenſuras: vide cenſuras infligendi poteſtas. Ordinis quæ ſit, & quæ iuriſdictionis? reſol 140. n. 4. In corpus Chriſti verum, & miſticum quæ ſit, & quando conferatur? reſol. 159. n 1. Dimittendi peccata à Chriſto ſacerdotibus tradita fuit per mediũ Apoſtol. reſol. 159. n. 17. Manet autem ſuſpenſa, donec conſtet de eorum habilitate. nu. 18.

Poteſtatem gladij Eccleſia hodie non habet, ſicut olim habebat. reſol. 199. ſub n 31.

Præcepta Decalogi an poſſint ſine culpa ignorari? reſol. 19. n. 11.

Præceptum Domini de præbendo alteram maxillam percutienti vnam, quomodo intelligatur? reſol. 4. n. 8. Negatiuum obligat ſemper, & ad ſemper. reſol. 177. n. 10.

Prægnans mulier, ſi eſt ad mortem damnata; vel torquenda, eſt expectandus partus. reſ. 6. n. 18.

Prælati regulares habent poteſtatem de iure diuino infligendi cenſuras contra ſuos ſubditos. reſol. 13. n. 7. Poſſunt abſoluere ſuos ſubditos à cenſuris à iure inflictis, nemini reſeruatis, etiam in foro externo. reſol. 20. num. 4. An poſſint ſibi reſeruare alios caſus præter contẽtos in bulla Clem. 8.? ibid. n. 43. Et an poſſint abſoluere ſuos ſubditos à caſibus reſeruatis Põtifici? vide. v. Regulares Prælati. Nõ poſſũt diſpenſare in votis Religionis, vel caſtitatis perpetuæ, etiam virtute priuilegiorum, ſicuti in aliquibus caſibus poſſunt Epiſcopi. reſ. 196. n. 32. in fine. Nùm teneantur eos corrigere non ſolum ex charitate; ſed etiam ex iuſtitia, licèt nullus ſperetur ex correctione fructus? reſol. 185. n. 1. An de peccatis eorum occultis, & de culpis venialibus? n. 2. An poſſint vti notitia in confeſſione habita ad externam gubernationem domus? reſol. 179. n. 1. 2. & 3. cætera vide v. monachus, & v. Regularis.

Prælatio quæ nunc eſt inter Angelos, & Angelos, homines, & homines, dæmones, & dæmones ceſſabit in fine mundi, non tamen ordo. v. ordo introd. n. 4.

Presbyter conſecratus ſacerdos, ſi moreretur Epiſcopus ante prolationem illorum verborum, accipe Spiritum ſanctum, &c. haberet poteſtatem conſecrandi, ſed non abſoluendi à peccatis. reſol. 137. n. 10.

Præsbyteratus materia, & forma. vide lectoratus materia.

Præſumptio iuris eſt vnumquemque præſumi bonum, donec probetur malus. reſol. 14. n. 17.

Prima tonſura an poſſit quis initiari ante confirmationem? reſol. 36. num. 25.

Princeps ſecularis legitimando illegitimum habilitat eum ad honores, & officia, ſucceſſionesque parentum, ſed non ad ordines, & beneficia eccleſiaſtica. reſ. 98. n. 15. licet ſit legibus ſolutus, debet tamen eas ſeruare. reſol. 200. n. 23. Eius priuilegia ſunt latè interpetranda etiam contra ipsũ concedentem. reſ. 58. nu. 8. Conceſſa à Chriſto. vide Chriſti priuilegia.

Priuilegia Regularium circa abſolutionem à caſibus in Bulla Cœnæ cõtentis, etiã erga ſuos ſubditos fuerunt reuocata. reſol. 20. n. 36. Conceſſa vni Religioni, intelliguntur conceſſa per cõmunicationem alijs, niſi eſſent à iure exorbitãtia. reſol. 197. ſub n. 1. Dicuntur priuata leges. reſol. 21. nu. 6.

Probabilis an dicatur opinio vnius viri probi, & docti, & an poſſit amplecti relicta probabiliori? reſol. 145. num. 6. & 7.

Probatio an, & quæ requiratur in caſibus pollutionis Eccleſiæ? reſol. 30. n. 16. Quomodo debeat fieri de morte viri abſentis, vt poſſit coniux ſuperſtes ſecundo nubere? reſol. 120. n. 13. Semiplena coniungitur cum alia ſemiplena, & faciunt plenam in ciuilibus, non autem in criminalibus, reſol. 134. num. 8. Debet concludere per neceſſe, non per poſſibile. reſol. 2. n. 9. Coram Iudice eccleſiaſtico facta, valet etiam coram Iudice laico. reſol. 48. num. 4. Dubia quæ dicatur in Tribunali forenſi, & an poſſit iſto in caſu reus liberari, vel abſolui? reſol. 145. num. 15.

Procurator excommunicatus non admittitur ad iudicium, secùs ſi excommunicatio ſuperuenerit poſt captum iudicium, quia acta valent, donec repellatur. reſol. 69. n. 4. Non poteſt excedere fines mandati, imò tenetur de dolo, & omni culpa. resol. 131. num. 7. Generalis poteſt aliquando aliquid prohibere ſpeciali, qui tenetur obedire. reſol. 203. nu. 16.

Procuratrix an poſſit eſſe mulier pro viro ad contrahendum matrimonium? reſol. 109. n. 3.

Prodigi, & fatui. vide milites fatui.

Profeſſio Regularium eſt inualida, ſi fiat vno die ante annum 16. completum. reſ. 105. n. 14. facta per errorem circa cauſam finalem eſt nulla, & quomodò hoc intelligatur? ſecùs ſi circa cauſam impulſiuam. reſol. 192. n. 10. Regularis emanata cum conditione exiſtendi in domo propria cum ſuis bonis an valeat? reſol. 200. nu. 8. 10. & 11. Et quid reſeruata poteſtate teſtandi? n. 12. vbi deciſio S. Congr.

Promiſſio de aliquid faciendo, non habetur pro facto, reſol. 203. n. 6. Sed contra ſi illud, quod faciendum erat, pendebat à voluntate promittentis. n. 7. & 11.

Propoſitum confitendi ſatisfaciendi, & Dei mandata exequendi includitur in deteſtatione peccatorum, dummodò ad hoc ex inconſideratione, vel alia cauſa non aduertatur. reſ. 38. n. 8. Formale non pænitendi eſt magnum peccatum, & diſtinctum ab alijs. reſol. 41. nu. 14. Satisfaciendi cæteris concurrentibus ſufficit in confeſſione. v. pænitentia. introd. nu. 3. & 5.

Proprius ſacerdos quis ſit, & quis ordinarius? reſol. 20. n. 3.

Prorogatio creditoris ad fauorem debitoris, iuſſi ſoluere debitum ſub pæna excommunicationis an impediat eius incurſum? reſ. 21. n. 21.

Proteſtatio contraria facto non releuat. reſ. 102. num. 2.

Proximi famam conſeruare tenemur de iure naturali. reſol. 150. num. 1. & ſeq.

Proximiores cenſentur magis dilecti, quam monaſterium in renunciatione profitendorum. reſol. 203, n. 34.

Pubertas quando compleatur tàm in maſculo, quã in femina, & an antea poſſint excommunicari? reſol. 15. n. 15.

Puellæ nobiles, quæ ex conſuetudine, vbi talis eſt, non exeunt à domo, an excuſentur à miſſa? reſol. 135. n. 35.

Puer recenter natus, ſi aqua deficiente proijciatur in mare, vel flumen, puteum, aut ſimilem locum cum intentione baptizandi, & forma prolata, validus eſt baptiſmus, ſed ſi moriatur tenetur baptizans de homicidio. reſol. 6. nu. 17.

Pueri expoſiti. vide expoſiti in infantes. Committẽtes aliquod mortale in pueritia propter ignorantiam, tenentur aduenïente ætate, & ſcientia de illo confiteri, non autem confeſſionem iterare. reſol. 149. n. 3. Ante ſeptennium completum, quando regulariter lumen rationis oritur, non obligantur ad confeſſionem, neque ad alia præcepta. reſol. 160. n. 1. Secùs ſi ſint rationis lumine præuenti. n. 2. Minores ſeptennio, quando malitia ſupplet ætatem, ſi delinquunt, mitiùs puniuntur. n. 3. De iure verò canonico obligantur omninò in foro conſcientiæ ſolo carnis peccato excepto, quod certum eſt in illa ætate perpetrari non poſſe agendo. n. 4. & 5. Ante ſeptennium completum ſi dubitetur, an ſint lumine rationis præditi, vel nõ iudicatur

ne-

Digitized by Google

negatiuè, ſed contra eo completo. n. 6. Verùm in mortis articulo in tali dubio conferũtur ſacramenta ſub conditione. n.8. Sed an etiam extrema vnctio? reſol.79.n.4.

Purgatorij pœna an, & quando remittatur in toto, vel in parte per ſacrificium miſſæ, vel etiã per ſolam ſumptionem Euchariſtiæ? reſol.57.n. 23. & 25. Siquis aſſerat cum pertinacia vllã animam in ea detineri vltra decem, vel viginti annos, eſt hæreticus. reſol. 82. nu. 10. Pro peccatis debita an ſoluatur in toto, vel in parte per pœnitentiam à Confeſſario pro illis impoſitam; ſi adimpleatur in ſtatu mortalis? reſ. 153. n. 2. & vide v. Pœnitentia, & v. pœna purgatorij.

Purgatorij animæ ſunt Deo caræ, & ideò ſemper eſt commendabile pro ipſis orare. reſol.155. n. 13. & vide alia. v. ſatisfactio, & v. Pœnitentia.

Purificatoria licet non benedicantur, non tamen poſſunt tangi à monialibus, vel ab hominibus Deo non conſecratis. reſol. 133. n. 16. & vide v. Corporale.

Q

QVantitas furti magni, vel parui. & aliorum peccatorum, an ſit in confeſſione de neceſſitate explicanda. reſol. 24. num. 13.

Quantitas, vel alia accidentia, ſeparata à ſubſtãtia, nutrire naturaliter non poſſunt. reſol. 56. num. 8.

Quod non mutatur, ſtare non prohibetur. reſol. 147. n. 4.

Quod tibi non vis, alteri ne feceris, & ſimilia à natura nobis inſita, neque per momentum poſſunt ignorari. reſol.19. nu. 12.

R

RAptor mulieris non poteſt contrahere matrimonium cum rapta, niſi iſta in ſua libertate conſtituta conſenſerit, ſed de iure ciuili quomodocumque rapiatur, & cuiuſcumque qualitatis ſit, punitur raptor pœna mortis. reſol. 111. n. 17.

Raptus virginum Deo dicatarum, vt poſſit puniri, ſufficit attentatio. v. pœnitentia. introd. num. 16.

Raſpata an, & quando ſit materia apta pro conſecratione ſacramenti ſanguinis? reſ.51.n.10.

Ratio quare non debent filij infidelium inuitis parenti baptizari traditur. reſol.9.n.3. vbi eadẽ militat, eadem eſt iuris diſpoſitio. reſol.20.n. 31. & reſol.149. n. 20. Nequit aſſignari de omnibus, quæ in iure deciſa ſunt. reſol. 23. num. 11.

Ratio bonorum conſeruationis in familia à teſtatore expreſſa, an operetur excluſionem fœminarum in fideicommiſſo? reſol.202. n. 7.

Rationis vſus quando accedat pueris. reſol. 15.n. 17. & reſol. 61. nu 4. Sed ſi dubitetur an illis acceſſerit, datur abſolutio ſub conditione in art. mortis, ſicuti adultis de peccatis dubijs? reſol.149.n.19. & reſ. 160. n.7.

Rationis ex identitate caſus non expreſſus comprehenditur in caſu deciſo. reſol.62. n.5.

Reatus omnem honorem, & priuilegium excludit. reſol.28.n.10.

Rebus caſu inuentis, & ſcito domino non reſtitutis, inuentores tenentur pœna triremiũ reſol. 32. n.2. & 4. vbi de diligentijs propterea faciendis.

Redditus beneficiorũ, ſiue quorũcumque bonorum eccleſiaſticorum, an debeantur pauperibus, detractis alimonijs poſſidentium? reſol. 199. nu. 41. in fine.

Reconciliatio Eccleſiæ pollutæ non eſt neceſſaria, ſi antequam publicetur violatio, fuit ibi miſſa celebrata. reſol.30. n.38.

Reconſecrans hoſtiam ſacram, vel aliorum Sacramentorum formam repetens ſuper eadem materia, an contrahat irregularitatem. reſol.103. n. 8. in fine.

Regula omnis ſuas habet exceptiones. reſol.2. nu. 15. Iuris eſt, vbi voluit dixit, vbi noluit non dixit. reſol.199.n. 30.

Regulares an poſſint baptizare, vel de ſacro fonte leuare? reſol. 11.nu.10. Ferentes cenſuras abſque ſcriptis an incurrant pœnas à iure ſtatutas contra id facientes? reſol.16.n.3. Prælati, vide Prælati Regulares. Tàm intra, quàm extra Italiam an poſſint abſoluere à cenſuris, & caſibus reſeruatis Pontifici, etiam in bulla cœnæ, vel Epiſcopis? reſol.20.n.30. & an Prælati poſſint ſibi reſeruare alios caſus præter cõtentos in bulla Clem. 8. n. 43. Vel abſoluere ſuos ſubditos virtute ſuorum priuilegiorũ ab omnibus caſibus reſeruatis præter contentos in Bulla cœnæ, & quid in foro fori? reſol.21. nu. 10. & 11. Non poſſunt diſpenſare in votis Religionis, vel caſtitatis perpetuæ etiam virtute ſuorum priuilegiorum, ſicut poſſunt in aliquibus caſibus Epiſcopi. reſ.196.n.32. in fine. Extremam vnctionem non Regularibus miniſtrantes, ſunt excommunicati, vno caſu excepto. reſol.78.n. 4.

Regulares ſi contraxerunt hæreſim occultam, an poſſint à ſuis ſuperioribus Regularibus abſolui in foro conſcientiæ? reſ.81. n.20. Tempore interdicti localis generalis an poſſint in ſuis Eccle-

Digitized by Google

cleſijs publicè celebrare in feſtiuitatibus Sanctorum ſui ordinis, virtute ſuorum priuilegiorum? v. interdictum introd.n.16. Poſſunt poſt meridiem vſque ad nonam celebrare pro communicando infirmo in articulo mortis, ac etiam in media nocte ſecundum P.Dia.reſol.132.n.5. Si obtineant apoſtolicum reſcriptum, vt poſſint ordinari à quocumque Epiſcopo, an indigeant literis commendatitijs ordinarij, & num ſufficiant à ſuis Prælatis Regularibus? reſol. 138.n.20.

Regulares poſſunt omni tempore à ſuis Prælatis confiteri, vel à Delegatis ab eis, abſque alia ordinarij approbatione, quæ iuriſdictio extenditur etiam circa ſeculares accinctos ad Religionis ingreſſum iuxta P.Dia.reſol.140.n.13. In tribus caſibus poſſunt à quocumque ſacerdote confiteri, & abſolui.reſ.158.n.1. Etiã citra licentiam ſuorum Prælatorum.n.3. Et quid de itinerantibus? n. 4. & 5. Tàm ſuperiores, quàm ſubditi, ſi ab illis veniam obtineant, poſſunt extra prædictos caſus eligere Confeſſariũ, non ſolùm alterius Religionis, ſed etiam ſecularem, dummodò ſint ab ordinario approbati. n.6. & 7. & quare ſubditi non poſſunt illum eligere ſine prædicta licentia etiam ex vi bullæ Cruciatæ, omnibus talem poteſtatem concedentis? num.8.

Regulares introducẽtes mulieres ad clauſtra monaſterij, ſunt excommunicati, & ſuſpenſi, ſicuti etiam ſi ipſi ingrediantur monaſteria monialium. reſol.188. n.43. Eiecti ſunt annuatim requirendi ad redeundum, ſed an poſt eiectionem per ſententiam in perpetuum, vel ad tempus teneatur Religio eos recipere? reſol.195.n. 10. Item de modo in hoc tenendo iuxta decreta S. Congr. iuſſu Vrb. 8. edita, quæ referũtur.n.11. 12. & 13. Et an ſint liberi eiectione durante à votis paupertatis, & obediẽtiæ? n.14.

Regulares, & moniales in materia votorum præcipuè paupertatis æquiparantur.reſ.200..n.1. Nullius rei poſſunt habere dominium, neq; poſſeſſionem, nec poteſt ſuper hoc Pontifex diſpẽſare.n.2. Neque vſumfructum.n.3. neque vſũ liberum, ſed reuocabilem ad ſuperioris volũtatem. n.4 An poſſint inuito ſuperiore, & ſine voti violatione habere pecuniam penes ſe, ſi de neceſſarijs eos non prouidet? num.6. An poſſint donare in vita, vel in morte cum licentia ſuperioris? num. 17. & ſeq. Poſſunt tranſire ad arctiorem, quamuis nõ obtenta, ſed petita venia à ſuperiore cum quodam tamen requiſito ordinato ab Vrb.8. reſ.196.n.28.

Regularibus itinerantibus an permittatur celebrare, etiam in campanea, abſque licentia Papæ, vel Epiſcopi, aut in domibus priuatis? reſ.62. n.27. ac etiam confiteri, & abſolui à quocumque caſu reſeruato, etiam Pontifici per quemlibet ſacerdotem, vbi non adſunt Religioſi ſui ordinis, extra tamen contentos in bulla Cenæ. reſol.20.n. 42. Iſtis, & monialibus, ac etiam nouitijs, an, & quando interdicti tempore prohibeatur eccleſiaſtica ſepultura, & an iſti veniant appellatione Clericorum? reſol. 93. num. 10.

Regularis percutiens alium regularem abſoluitur à ſuo ſuperiore, ſecùs ſi percuſſio fuit enormis, vel in aliam perſonam eccleſiaſticam. reſol.20.n.38. & reſol.21.n.13. Hæreticus occultus ſi non poteſt abſolui à ſuo ſuperiore, an poſſit ſaltem ab Epiſcopo, vel Inquiſitore.reſol. 20. n.40. Si ſit ingreſſus, vel de proximo ingrediendus, an poſſit abſolui à Cõfeſſario eiuſdem Religionis de caſibus reſeruatis Epiſcopo? n.41. Subditus an poſſit licitè communicare cũ ſuperiore excommunicato, & num teneatur illi obedire? reſol. 68. n.12. Et quid de tolerato sãtùm, & an poſſit ſuperior communicare cum ſubdito excommunicato? ibid. n.13. Excommunicatus recipiens ſacramentum ordinis, eſt irregularis, ſed diſpenſatur à ſuo ſuperiore. reſ. 72. n. 5. Fugitiuus, & vxorem ducens, qua pœna ſit puniendus, & an ſit ſuſpectus de fide? reſol.100. n. 10. Profeſſus, vel ordinatus in ſacris an poſſit vxorem ducere cum diſpenſatione Pontificis? reſol.119.n.5. Iſte, & ſecularis, ſicut liber, & ſeruus de iure naturali ſunt æqualis conditionis.reſ.200.n.7. Poteſt ſi eſt ſuperior procedere ad cenſuras contra ſuos ſubditos, hancq; poteſtatem habet de iure diuino. num. 7.

Regularium priuilegium eſt, vt cõceſſio vni Religioni, intelligatur facta omnibus Religionibus, niſi priuilegium eſſet exorbitans à iure. reſol. 197. ſub nu. 1.

Regulares ad Epiſcopatũ tranſlati an remaneant alligati votis in profeſſione emanatis, & an poſſint ad libitum diſponere de redditibus Epiſcopatuum, vel peccent mortaliter, ita diſponẽdo, & teneantur ad reſtitutionem? reſol.199. n. 37. vſque ad finem.

Rei non debent torqueri ad ſciendũ delicta probata, vel confeſſa, ſed alia delicta, vel qualitates illorum, aut cõplices, & fautores, vel ſi conſtet de hæreſi exteriori, ad ſciendum, an fuerit coniũcta cum interiori? reſol.88.n.8. An poſſint torqueri ex proceſſu informatiuo? reſol. 89. n.7.

Relapſus in delictis hæreticalibus requiritur regulariter, vt habeat locum degradatio, & cõſignatio inquiſiti Curiæ ſeculari, ſed aliquando

do non eſt neceſſarius. reſol.47.n. 7.

Relatum eſt in referente cum omnibus ſuis qualitatibus. reſol.200.n.13.

Religio erga Deum, Patriæ, & parentibus obedientia eſt de iure naturali, & diuino. reſol. 135. num.20.

Religionem potiùs conceditur viro ingredi, uxore in ſæculo remanente, & caſtitatem vouente, quàm ſacerdos fieri. reſol.139.n.33. Ingreſſus ad illam per unum ex coniugibus, etiam contradicente altero, diſſoluit matrimonium ratũ tantùm antea contractum, non ſic ordinis ſacri aſſumptio. reſol. 110. n.3.

Religioſus Franciſcanus, qui tenetur ieiunare in 6. feria, ſi eadem die occurrit vigilia, & non ieiunat, duo peccata committit. reſol.27.n.8. cætera vide v. Regularis, & v. Monachus.

Reliquiæ peccatorum, quæ dicantur? reſol. 80.n.4.

Remigãtes Chriſtiani pugnãtes cõtra alios Chriſtianos ex metu illato à turcis, in quorum poſſe ſunt, an incurrant cenſuram in bulla cænæ Domini? reſol.18.n. 9.

Renegati dum erant apud Turcas, ſi poſtea ad nos redeunt, quomodò contra eos ſit agendum? reſol. 82. n. 13. & 14.

Renuncians tempore profeſſionis, cenſetur in dubio magis diligere agnatos, quàm monaſteriũ. reſol. 203.n.36.

Renunciatio facta in ampliſſima forma à ſorore tempore matrimonij, cenſetur facta fauore fratrum tunc exiſtentium, quibus præmortuis, euaneſcit, nec extenditur in beneficium aliorum remotiorum. reſol.202.n.12. Quãuis ampliſſima non extenditur ad ea, de quibus renuncians tempore renunciationis notitiam non habebat. n.13. Promiſſa à monaſterio ex perſona puellæ ingreſſuræ, habet vim renunciationis præſentis, quamuis in promiſſione puellæ non interuenerat. reſol. 203. num. 9. Facta ab ingreſſuris ante profeſſionem, non ſolùm ante duos menſes, ſed etiam ante multos annos, an valeat? ibid. num. 18. vſque ad nu. 22. Facta per ingreſſuram monaſterium, intelligitur facta cum clauſulis ſolitis in beneficium propinquorum. ibid.nu.25. & 26. in dubio præſumitur perſonalis. n.31. Ex quibus coniecturis præſumatur realis. n. 32. & 33.

Reo in forbijs non exiſtente, ſi indicia contra ipſum ſunt ſufficientia, ſit foriudicatus, & poteſt à quocumque impunè occidi. reſol 145.nu. 17. Quod ſi in eo ſtatu capiatur, punitur pœna mortis abſque alia ſententia. n.18. Extra verò hunc caſum, quando eſt inforbijs, ſi ſit indiciatus tantùm, nequit condemnari, vel liberari, ſed quid eo caſu agendum ſit? reſol.145.n.13. & reſol. 153.n.18.

Requiſita multa concurrere debent, vt delectatio moroſa ſit mortale, & quæ iſta ſint? reſol. 125.num.8.

Res ſemel extincta amplius reuiuiſcere nõ poteſt. reſol.23. n. 10. & reſol.196. n.19. vbi dicitur quomodò hoc intelligatur?

Reſeruata peccata habens, & neceſſitate vrgente celebrandi, an poſſit contritione comite celebrare cum propoſito Confeſſarium adeundi, data opportunitate? reſol.63.nu.11.

Reſidentia in monaſterio ſub obedientia ſuperioris, an ſit de ſubſtantia monachatus? reſ.200. num.9.

Reſtitutio, quando eſſet facienda hæredibus, nùm poſſit valor rei erogari pauperibus pro anima Domini mortui? reſol. 32. n.7. & 9. Regulariter eſt facienda principali, vel eius hæredibus: n.8. Facta Confeſſario, vel alteri de pecunia, vel quacumque re furata, ſi iſti non reſtituant ea domino, an debitor liberetur? reſ. 198. n. 2. Impotens tamen non obligatur. reſ. 33.n.9. Sed an teneatur Amaſius, quæ ex hac cauſa recepit ab aliqua muliere, ſi poſſit? n 2.

Reſtitutio in integrum, quando concedatur mulieribus. vide mulieres non puniuntur. & quãdo minoribus. vide minores in qua ætate.

Reuelantes defectus naturales pænitentium in confeſſione ſcitos, vel alia ſimilia non tenentur pæna frangentis ſigillum, ſed extraordinaria, vltra ſacrilegium, quod committunt. reſol. 182. num. 4.

Rubor, vel pallor, qui aliquando accidunt homini, vnde oriantur? reſ. 35. n. 11.

Ruſtici, agricultores, aliaque perſonæ ſimplices, quamuis maiores, an, & quando reſtituantur? reſol.43. n.27. Eorum confeſſio aliquando non irritatur, licet integra non fuerit, ſed cũ obligatione confitendi peccata omiſſa. reſol. 149. num.7.

S

SAbbatum more Hæbreorum pro hebdomada ſumitur. reſol. 135.n.3.

Saccharum, vel aliud ſimile in ore poſitũ nocte antecedenti, ſi remanſit aliqua eius reliquia die ſequenti, an frangant ieiunium naturale? reſol. 59. nu.10.

Sacerdos ſimplex non poteſt confirmationem dare, niſi ex delegatione Pontificis. reſol.37 num. 4. Valet tamen ab Epiſcopo non confirmato, ſed ipſe peccat. num.5.

Sacerdos omittens miſcere aquam in vino, quãdo celebrat, an peccet mortaliter, vel venialiter? reſol.52.n.9. Et nùm ſit aliqua pæna puniendus? n.10. & quid ſi appoſuit aquam pro vi-

Digitized by Google

nū? reſol.60.n.7. Profert uerba conſecrationis in perſona Chriſti, reſol.54.n.11. Eandem omninò poteſtatem habet in conſecratione corporis Chriſti, quam Pontifex. reſ. 136.nu.8. Excommunicatus, *vel hæreticus, aut degradatus valide miniſtrat, & conficit Sacramenta, licèt grauiſſimè peccet, ſicuti communicans ab eo, ſi hoc ſcit, ſecùs in caſu neceſſitatis. reſol. 59. n.2. & 3. Poteſt communicare ſeipſum ēt extra miſſæ celebrationem, præciſo tamen ſcandalo, ſicuti poteſt etiam in miſſa, parte hoſtia ſibi ſumpta, aliam alij, vel alijs diſtribuere, quamuis ob ſolam deuotionem.ibid.n.6. Si poſt ſumptionem ſanguinis, & ablutionem videt in patena, vel corporale fragmenta, poteſt ſtatim ea ſumere. reſol. 60. n. 1. Quod ſi ſumat poſt receſſum ab Altari, peccat mortaliter. n.2.*

Sacerdos *non ieiunus, ſi ei minetur mors à potente eam inferre, niſi celebret, an excuſetur celebrando? reſol.60.n.9. Si poſt conſecrationem, vel antea recordetur ſe non eſſe ieiunum, an poſſit complere ſacrificium? n. 12. Eo mortuo poſt ceptum ſacrificium, ſed antè completum, an ſit alius loco ſui ſubſtituendus ad illud complēdum? n.12. Si inchoata miſſa recordetur alicuius mortalis, an teneatur ab incepta deſiſtere? reſol.63. n. 4. Item iter faciens, & in mortali exiſtens, an poſſit præuia contritione, deficiente Confeſſario celebrare? & de diſtantia ſufficienti inter eum, & Confeſſarium, vt poſſit hoc practi ari. n. 10. Habens peccata reſeruata, an poſſit neceſſitate vrgente, contritione comite celebrare cum propoſito illum adeundi data opportunitate? ibid. n. 11.*

Sacerdos *an teneatur ſub mortali ter ſaltèm, vel quater in anno celebrare in feſtis præcipuis? reſol.130. nu. 1. & 2. Differens autem per longum tempus celebrare pro illis, à quibus ſtipēdia recepit, peccat mortaliter, & quæ dicatur longa dilatio? n. 16. Egenus non habens miſſas, an poſſit anticipatè celebrare pro eis, à quibus poſtea ſtipendium fortaſſe erit recepturus? n. 17. & 18. Qui ex debito tenetur quotidiè celebrare, an poſſit ſemel in hebdomada ſacrū omittere, vel pro alijs illud ſtipendio acceptō offerre? n.20. Plurìes in die celebrans, peccat mortaliter. reſol. 131.num.1. aliquibus tamē caſibus exceptis. n.3.*

Sacerdos *celebrans in Altari non conſecrato, ceſſāte ignorantia probabili, peccat mortaliter. reſol. 133.num.6. Quibus veſtibus cum celebrat eſt induendus? quæ debent benedici ab Epiſcopo. n. 25. & quibus modis benedictionem amittant? n.26. Celebrans autem cum veſtimētis valdè immundis, an peccet mortaliter? nu. 29. & quid ſi per inaduertentiam, vel ignorantiam? n.30. Omittens preces ab Eccleſia præſcriptas, dum ſe veſtibus induit, an peccet mortaliter, vel venialiter? num.34. An poſſit in caſu neceſſitatis celebrare cùm femina miſſæ inſeruiente? n.35. vel ſine miniſtro. nu. 36. cætera vide. v. miſſa.*

Sacerdos *quando ordinatur, an abſque alia conceſſione habeat iuriſdictionem confitendi? reſol. 140.n.5. Celebrans in peccato, ſacrilegium committit, & quid ſi ſolùm Eucharistiam adminiſtret? ibid.n. 18. & 19. Simplex licet habeat ex ſe poteſtatem abſoluendi à venialibus, ex nulla tamen cauſa, mortis articulo excepto, poteſt abſoluere à mortalibus. reſol.164.n.18. Eſt cauſa miniſterialis tantùm Sacramentorū & dicitur inſtrumentum, per quod Deus confert gratiam. reſol.168. n.6.* Non *communicant in miſſa, eſt ſuſpenſus per annum à celebrando, ſed an talis ſuſpenſio poſſit tolli à quocumque Confeſſario, dum non eſt reſeruata? reſol.188. num.8. Si ſit Confeſſarius, non poteſt abſque priuilegio diſpenſare, vel commutare vota. reſol.201.num.16.*

Sacerdote *mortuo, vel muto facto poſt conſecrationem hoſtiæ, vel alia infirmitate præuento, cum non poſſit perficere ſacrificium, debet alius loco ſui ſubſtitui ad illud complendum. reſol.50.n. 11. Sed ſi ſanus ſit, neque ad ſe communicandum, etiam in articulo mortis, poteſt in vna ſola ſpecie conſecrare. n.12. Exiſtimante habere vnam hoſtiam in manibus ad conſecrandam, ſi poſtea reperiantur duæ, an ambæ dicantur conſecratæ, & quid ſi intentio feratur ad illam vnam tantùm oculis ſuppoſitam? reſ. 53. num.8. In dubio cenſetur habere intentionem conſecrandi vinum, quod per modū vnius intra calicem exiſtit. ibid. nu. 13. Abſtergens guttas exiſtentes intra calicem, ſeparatas à continuo poſt conſecrationē, non peccat mortaliter.n.14. Cæcus an poſſit cōſecrare? n. 27. Si eo celebrante ſuperueniat cadauer excommunicati, an poſſit miſſam complere? reſol. 74. n.13. & 14.*

Sacerdotes *ſunt ſucceſſores Apoſtolorū quoad dignitatem ſacerdotalem. reſ.136. n. 8. Omnes primitiuæ Eccleſiæ habebant poteſtatem abſoluendi quemcumque pænitentem abſque alia venia, vel approbatione ſuperiorum, & ſic fuit practicatum vſque ad tēpus Vrb.2 qui diuiſit Parochias. & hoc prohibuit.reſ.159.n.2.& 8. Omnes poſſunt abſque vlla licentia abſoluere quoſcumque à venialibus, & mortalibus alias ritè confeſſis, & in articulo mortis ab omnibus etiam Pontifici reſeruatis, approbato non exiſten-*

Digitized by Google

ſtante. n.16. Habuiſſe initio ſimilitudine n cum indicibus chartularijs putat Suar. quod negatur nu. 19. Habens ſoli poteſtatem abſolvendi à peccatis; Subdiaconi verò, & Diaconi nequidem in caſu neceſsitatis. reſol. 162.n.5. Si eis mortis metus cadens in virum conſtantẽ inferatur, neque poſsunt conſecrare ſub una ſpecie. reſol.50.n.8. & an poſſit ſuper hoc Papa diſpenſare? n.3. cætera vide v. miſſa.

Sacramenta ad malum finem ſuſcipiens, magnũ ſacrilegium committit, ſed unum abſque alia circumſtantia.reſol.26.nu.23. Pænitentia, & Eucharistia ſunt recipienda ſemel ſaltem in anno, ac etiam in articulo mortis. reſol. 41. n. 22.Baptiſmi, & pænitentiæ regulariter conferunt primam gratiam, alia verò ſecundam, ſeù augmentum primæ, per accidens autem poſſunt etiam iſta conferre primam. reſol. 45. n.3. Omnia exceptis baptiſmo, & pænitentia non debent dari ijs, quos probabiliter creditur non eſſe in gratia. ibid. n.4. Omnia conferunt gratiam, ſed Euchariſtia maiorem cæteris, quia ibi adeſt fons gratiæ. v. Euchariſtia.introd.nu.4. Poſſunt validè, ſed non licitè confici per ſacerdotem, ex qualibet cenſura impeditum, nec maculantur, ſicuti nec Sol per lutum tranſiens. reſ.59.n.3. Excepto Sacramẽto pænitentiæ extra caſum neceſſitatis. vide v. Pænitentiæ Sacramentum, & alibi. Omnia ſunt conficienda de materia certa, determinata, & præſenti, excepto matrimonio, quod validum eſt etiam inter abſentes, reſol.60. n.24. Non poſſunt miniſtrari à filio patri excommunicato, nec e contra, licet poſſint in alijs diuinis licitè communicare. reſol.68.n.11. Ea, quæ non habent effectum perpetuum, vt eſt extrema vnctio, & alia poſſunt iterari. reſol.77.n. 8. & 9.

Sacramenta nequeunt exerceri in peccato, tàm actiuè, quàm paſſiuè ſine nouo peccato. reſol. 140. n.18. Sunt ſigna rememoratiua, demonſtratiua, & prognoſtica v. Sacramentum introd.num.9. Sed quare fuerũt inſtituta in rebus ſenſibilibus? n. 10. Et quare ſunt ſeptẽ, & non magis, nec minus? n. 11. Singulorum effectus qui ſint? nu. 12. Non fuerunt in ſtatu innocentiæ reſol. 165.n.4.Sed an in ſtatu naturæ, vel legis ſcriptæ? n.6.In multis differũt illa ab iſtis. n. 10.

Sacramenta omnia nouæ legis conſtant materia, & forma, ſicut omnia compoſita, non tamen omninò phyſica, ſed per quandam ſimilitudinem ad ea. reſol. 167. nu. 1. Quæ ſint eorum materiæ tàm remota, quàm proxima? n.5. & 7. & quid ſi iſta mutentur ſubſtantialiter, vel accidentaliter? n.10. 11. & 20. tàm illa, quàm forma, res naturales ſunt. reſol.46.n.8. Ea iterantes, quæ non ſunt iterabilia, ſacrilegiũ committunt, & ſunt irregulares, & quid ſi iterẽtur ſub conditione? reſol.167.n.27. An poſſint miniſtrari ab Angelis, vel à dæmone? reſol. 168. nu.7. & 8.

Sacramẽta conficiens ſub conditione de præterito, vel de præſenti, ſemper peccat mortaliter, niſi adſit iuſta cauſa. reſol. 169.n. 10. ſub conditione verò de futuro, non poteſt, niſi matrimoniũ. n. 11. Omnia nouæ legis conferunt infallibiliter gratiam non ponenti obicem. reſol.170.nu. 21.Sed ea recipiens, duplicem diſpoſitionem habere debet, aliàs illam non recipit. n. 23. Omnia, confirmatione excepta, poſſunt in caſu neceſſitatis miniſtrari à ſacerdotibus excommunicatis, ac etiam extra neceſſitatem in caſu obliuionis, vel ignorantiæ inculpabiliũ. reſol. 171. n. 12. Sed an licitè, & validè ſuſcipiantur à miniſtris in peccatis exiſtentibus extra caſum neceſſitatis? n.13. Donec ab Eccleſia tolerentur? num. 14. & 15. Omnia fictè recepta, fictione recedente, aliqui dicunt habere effectum, alij hoc ſoli baptiſmo concedunt. reſol. 144.n.28.

Sacramenta neceſſaria ſunt tria, duo in particulari, & unum in uniuerſali. reſol.49.nu.13. In illis inſtituendis, non omnia, quæ tunc fecit Chriſtus, ſupponendum eſt voluiſſe relinquere Eccleſiæ de neceſſitate Sacramenti, vel præcepti diuini. reſol.52. n.4. Eorum cauſa authoritatiue eſt ſolus Deus, Chriſtus autem, vt homo non ita, ſed quatenùs habet à diuinitate illam poteſtatem, quæ appellatur excellentiæ. reſol. 168.n.4. Illa miniſtrare in mortali, eſt regulariter mortale, aliquibus caſibus exceptis. ibid. n. 9. Illorum omnes ſunt capaces, aliquibus exceptis.reſol.79.nu.4. reſol. 160. n. 1. & 173. num. 10.

Sacramenta omnia conferunt, vel augent gratiã cum diuerſis auxilijs, directis ad finẽ, ad quẽ vnumquodque eſt ordinatum. reſol.172. nu. 2. Cauſant gratiam in eo inſtanti, quo materia, & forma habent perfectam ſignificationem, ad quam ſunt inſtituta, excepta Euchariſtia, quæ illam cauſat, quando ſuſcipitur, non autem quando conficitur Sacramentum. nu.4. In illis conficiendis duplex ritus requiritur, vnus eſſentialialis, alter accidentalis, qualis vterque ſit, & an alterutro omiſſo, vel variato cõſtiantur, aut mortale committatur, vel ex leuitate materiæ detur excuſatio? n.5. Veteris legis non conferebãt gratiam, excepta circumciſione, ſed ſignificabant fidem, per quam ſumentes in-

Digitized by Google

iuſtificabantur? num. 6.

Sacramentum pœnitentiæ conficitur prolatis verbis formæ, unde ſi ante eius integram prolationem pœnitens moreretur, ſaluari non poſſet, niſi præceſſiſſet contritio. v. abſoluere. introd. n. 8. Confirmationis poteſt omnibus utriuſque ſexus conferri, & cuiuſcumque ætatis dummodo ſint baptizati, de conſuetudine tamen datur in ſeptimo anno. reſol. 36. n. 1. cætera vide v. confirmatio. Euchariſtia quo tempore fuerit inſtitutum, & de tempore mortis Chriſti. reſol. 49. n. 2. Multos parit effectus, inter quos eſt augmentum gratiæ, obice nõ exiſtente. reſol. 57. n. 1. Item omnes effectus quoad vitam ſpiritualem, quos cibus corporalis, quoad vitam corporalem. n. 2. An, & quando conferat primam gratiam, licet regulariter conferat ſecundam? n. 3. Item præſeruat à mortalibus, & liberat à venialibus . n. 18. Vnit ſpiritualiter, & corporaliter ſumentem cum Chriſto, vnumque eum facit cum illo. n. 22. Eſt Sacramentum, & ſacrificium in ſacerdote, in ſumente verò ſolùm Sacramentum. num. 24. Illud baptiſmi recipiens omninò coactus, nõ recipit ſacramentũ, nec rem Sacramenti, ſecùs ſi fuit inductus ex metu, ſed poſtea ſpontè accepit. reſol. 160. n. 18. In genere ſumptum, varias habet ſignificationes. v. Sacramentum. introd. n. 1. & 3.

Sacramentalia quæ dicantur? v. veniale introd. num. 4.

Sacrificium miſſæ eſt idem cum illo, quod fuit in ara Crucis oblatum, cum hac ſola differentia, quia illud fuit viſibile, & cruentum, hoc inuiſibile, & incruentum. v. miſſa. introd. n. 4. Fuit à Chriſto inſtitutum in ſubſtantia, in cæremonijs autem ab Eccleſia, quæ eas accepit ex Apoſtolica traditione. n. 5. An poſſit offerri etiam pro iudæis, alijſque infidelibus? reſol. 128. n. 2. & ſeq. Sicuti fuit oblatũ pro omnibus à Chriſto in cruce. n. 7. Quamuis autem nequeat pro excõmunicatis offerri principaliter, poteſt tamen pro eis in memento priuata oratione rogari; ſed ſi abſoluti fuerint poſt mortem in caſibus, in quibus poſſunt abſolui, poteſt tunc pro eis etiam offerri. n. 11. & 12. Generaliter autem ut proſit offerre facientibus, vel offerẽtibus, quatuor conditiones requiruntur. nu. 13. Sed non prodeſt illis, qui ſunt in inferno, nec in lymbo, nec exiſtentibus in mortali, ſed eius effectus remanet in Theſauro Eccleſiæ, iſtis autem prodeſt ad obtinẽdam contritionẽ. n. 15.

Sacrificiũ miſſæ quando fit de aliquo Sancto prodeſt ei ad quodam gaudium accidentale tantũ, nobis autem, vt eum inuocando intercedat pro nobis ad Dominum. n. 14. Sed quare non potuit prodeſſe Beatiſſimæ Virgini, nec alijs iuſtis, quando in hac vita degebant, & quid fuerit tunc factum de valore ſacrificij? n. 17. Si pro animabus exiſtentibus in Purgatorio offeratur, prodeſt ad remiſſionem pœnarum ex opere operato, ſeù infallibiliter, quia non habent obicem impeditiuum talis effectus. n. 18. Eſt in poteſtate ſacerdotis applicare, cui velit vſque ad conſecrationem, poſtea verò non poteſt ſecundum aliquos, ſed remanet fructus eius in Theſauro Eccleſiæ, ſufficit autem intentio virtualis, vel etiam habitualis, vt dicũt alij. Imo ſi nulla, intelligitur applicare ſibi ipſi. n. 20. An poſſit offerri etiam pro infidelibus viuentibus, non tamen mortuis in illo ſtatu? n. 4.

Sacrificium miſſæ, ſi offeratur ab hæreticis excõmunicatis, degradatis, aut aliàs impeditis, non prodeſt ipſis, nec offerre facientibus, quantum ad valorem ex parte offerentium, ſiue conſiderẽtur, vt perſonæ particulares, ſiue in perſona Eccleſiæ. reſol. 129. n. 3. & 4. Sed quid ex opere operato. n. 5. Aliquibus in caſibus poteſt bis, & plus in diem offerri. reſol. 131. n. 3. extra quos eſt mortale. n. 4. cætera v. miſſa.

Sacrilegij pœna, quando quis grauiter offendit perſonam eccleſiaſticam in loco ſacro, eſt mortis. reſol. 29. n. 8. & 11.

Sacrilegium non ſunt tactus impudici in Eccleſia ſecundum vnam opinionem. reſol. 26. n. 25. Secùs ſecũdum alteram. n. 27. Committitur multis alijs modis, quam traditis per Sãch. & Dia. ibid. num. 26. Illud committens, ferè ſemper duo peccata committit ſpecie diuerſa. reſol. 27. n. 4. Eius pœna in foro exteriori in aliquibus caſibus eſt vltimi ſupplicij. reſol. 29. num. 1. Impropriè dicitur tale de iure ciuili in rebus non benedictis, nec conſecratis, quamuis ſurreptis ab Eccleſia, de iure verò canonico eſt verum ſacrilegium.

Sacrilegium non committit furans in Eccleſia pecuniam ex marſupio alicuius ibi orantis, vel baldachinum, aut ſimile Principis priuati, & propterea nõ eſt circumſtantia de neceſſitate confitenda, ſecùs ſi ſint mutuata per ſacriſtam pro ornamento Eccleſiæ. reſ. 29. n. 7. An committatur, vel ſaltèm ſit circumſtantia in cõfeſſione exprimenda, ſi in ſacriſtia, vel quibuſcumque locis Eccleſiæ coniunctis ſemen effũdatur, Eccleſiæ tamen corpore eiuſque cappellis exceptis. reſol. 31. nu. 5. Illud committit ſacerdos conſecrãs ſub vna ſola ſpecie, ſuper quo nec Pontifex diſpenſare poteſt. reſol. 50. nu. 3.

Salus æterna nulli accidit extra Eccleſiam. reſol. 5. nu. 20.

Samuel an verè, & realiter apparuerit Sauli,

vel

vel potiùs phantaſma ex machinatione diaboli. reſol.83. n.20.& 21.

Sancta non poſſunt coinquinari, vt ſcriptum eſt de Sacramentis, & idem dicendum eſt de Eccleſia. reſol.30. n.33. ſed ad quem finem recõcilietur? n. 35.

Sanctificatus in vtero matris tenetur etiam baptizari proptèr impreſſionem characteris, licet per ſanctificationẽ ſit ſublatum peccatum originale. reſol.8.n.9.

Sanctis diſplicebit etiam in cælo peccaſſe in terra. ſed ſine omni dolore, cuius ipſi capaces non ſunt. reſol. 141.n.11.

Sanctus Io. Euangeliſta fuit verè martyr, licet poſt tormentum naturaliter obierit.reſ.3.n.13. & 17.

Sanguinis effuſione canis, vel cuiuſcumque animalis non polluitur Eccleſia.reſol.30.n.7. ſecùs ſi hominis. n.7.

Sanguis Chriſti deſinit eſſe ſub ſpeciebus vini, quando corrumpuntur per mixtionem alterius liquoris ſpecie diſtincti, ſed manet ibi, ſi miſceatur cum vino non conſecrato, etiam magnæ quantitatis. reſol.55. n.17.

Satisfactio eſt iniungenda pænitenti ante abſolutionem, ſed poteſt etiam poſt eam. reſol. 147. n.5. ſi tamen eſt danda pænitentia grauis, non eſt ordinandum fieri coram aſtantibus, ne veniant in cognitionem peccatorum. n.6. Eſt pars integralis Sacramenti, non ſubſtantialis, & ideò validum eſt, ea non impleta, ſed cum mortali, ſi ſit pro mortalibus impoſita. reſol. 152. n.23. Si impleatur in ſtatu mortalis, non committitur propterea aliud mortale, ſed tantùm veniale. reſol.153.n.1. Ea, quæ prouenit ex bonis operibus noſtris, ſi applicetur animabus purgatorij, non poteſt cum ea ſolui, etiam pœna temporalis à nobis debita. reſol. 155.n.11. Ea per pænitentem adimpleta, an omnis Purgatorij pœna tollatur? reſ.152.n.2.4.& 7. cætera vide latius v. pænitentia.

Satyrus non poteſt baptizari, nec genitus cum fœmina, & bruto, niſi dubitetur, an genitus ſit cum bruto, vel cum viro? reſol.8.n.11.

Scalarum per aſportationem de nocte per Ciuitatẽ Neapolis eſt pœna mortis, dummodo cum eis fuerit aſportans deprehenſus. reſol.29.n.9.

Scandali, vel contemptus cauſa, ſi omittatur confirmatio, eſt mortale, & quomodo ſumantur ſcandalum, vel contemptus in hac materia. reſol.37. n.2.

Scandalum quid ſit, & quomodo differat à peccato ſecundum ſe? reſol.174.n.1.& 2. Eſt duplex actiuum, & paſſiuum, illud dicitur de per ſe, iſtud per accidens. n.3. Paſſiuum non eſt peccatum in dante, ſed in recipiente. n.4. Aliquãdo datur actiuum, & paſſiuum ſimul, aliquãdo actiuum ſine paſſiuo, & aliquando paſſiuũ ſine actiuo. n.6. An, & quando ſit mortale, vel veniale? n.7. vſque ad 10. Si ſit de materia veniali, licet cum intentione alium trahendi ad mortale, non eſt mortale ſecundum Nauar. ſed contra per Authorem. n.11.

Scandalum an committat mulier, quæ ſe inſpiciendam exhibet ab aliquo, quem credit, eam concupiturum. reſol.174. n.12. Actiuum alijs dans, ſemper duo peccata committit mortalia, vel venialia iuxta materiam ſcandali. n. 13. Actiuum an detur in viris iuſtis? reſol. 175. n.1. Et quid de ſcandalo paſſiuo? n.3. An pro alterutro vitando liceat aliquando committere mortale, vel veniale? n.4. Phariſæorum, & Puſillorum qualia ſint, & an pro alterutro vitando ſit à bonis operibus aliquando deſiſtendum, vel bona temporalia dimittenda? ibid. num. 7.

Scientia quæ requiratur in vnoquoque ordine recipiendo? reſol. 97. nu.6. & vide v. litera dimiſſoriales, quidque ea ſit? vide v. ſcrupulus. An requiratur vtriuſque coniugis de homicidio cum adulterio commiſſo ad finem dirimendi matrimoniũ, vel ſufficiat vnius ex eis? reſ. 116. n.5.

Scientia filiæ de contractu facto à Patre in eius fauorem præſumitur, licet fuerit abſens tempore ſtipulationis. reſol.203.n.1. & 2.

Scientiam, vel alia bona acquiſita ex diaboli opera, nùm liceat retinere? reſol.65. n.8.& 9.

Scriptum ſi ſit minùs, quam dictum, non præiudicat veritati. reſol.203. n. 31.

Scrupulis agitatus de confeſſionibus ante actis, ſi modò ſint factæ cum docto Confeſſario, non debet ampliùs ſe inquietare, ſed credere omnia ritè, & rectè geſta, aliàs multis periculis tam animæ, quàm corporis ſe ſubijcit, multaque opera bona impedit. reſol. 163.n 25.

Scrupulus, ſuſpicio, opinio, dubium, & ſcientia quid ſint, & quomodo inter ſe differant? reſol. 122. n.10.

Secretum accipitur pro Sacramento in ſacra pagina, & aliquando pro myſterio, vel ſigno. v. Sacramentum. introd. n.2. Dicitur ſigillum naturale, In quo differat à ſacramentali? Ita appellatur per metaphoram, vtrumque eſt de iure naturali, ſed ſacramentale eſt etiam de iure diuino poſitiuo. v. ſecretum. introd. n. 1. Quando illud liceat reuelare, & quando non? reſol.176.num.1. Sed regulariter eſt mortale, niſi ſit iniuſta machinatio contra Principem, vel alicuius Tiranni contra aliquam Ciuitatẽ,

Digitized by Google

n.2. licet non ſit alicui ſcandalum.

Secretum quamuìs non uti tale commiſſum, ſi tamen ſit in damnum graue alterius, eſt etiam ſeruandum ſub ſigillo ſub pœna mortalis. n.3. Contra ſi commiſſum ſub ſigillo, ſit de re leui, cuius occultatio, vel reuelatio nemini proſit, vel noceat? n. 4. Si reueletur ob inaduertentiam, an ſit peccatum? n.5. An liceat Religioſo illud aperire ex iuſſione ſuperioris? n. 6. Illud ſeruare, an, & quando teneamur etiam cum propria vitæ periculo, & quid quando infamia, vel mors illius, qui ſecretum commiſit, ſequutura ſit? n.8. & 9. Illud reuelans, qua pœna puniendus ſit. n. 10. cætera vide v. ſigillũ ſacramentale.

Semen ſi vir effundat extra vas, quando copulatur uxori, ſed præter intentionem, an peccet venialiter, vel mortaliter? reſol. 124. n. 12. Illius emiſſio voluntaria, ſiue publica, ſiue ſecreta in Eccleſia, eſt ſacrilegium, & proinde circumſtantia in confeſſione aperienda. reſol. 50. n. 18.

Sententia lata contra mortuum, etiam ſi ſit in ſui fauorem, eſt ipſo iure nulla. reſol. 15. n. 12. Cenſuræ ex triplici capite redditur inualida, & quæ iſta ſint? reſol. 16. nu. 10. Generaliter loquendo, ſi feratur contra ius, eſt nulla, ſecus ſi contra ius litigatoris, quo caſu eſt iniuſta, & explicatur vtrumque. n. 12. licet iniuſta, ſi ab ea non appelletur, tranſit in rem iudicatam, ſi verò nulla, nequaquã, quamuis numquam ab ea appelletur. n.13. Iniuſta ex cauſa, & iniuſta ex animo, vel ordine differunt. nu. 16. Sed ſiue iuſta, ſiue iniuſta trahit ſecum executionem, ſi eſt excommunicationis n.17. & propterea vtroque modo eſt timenda, ſecùs ſi nulla. reſol. 23. n. 17.

Sententia cenſuræ abſque monitione præcedente, an ſit nulla? reſ. 16. n. 20. & 30. Eſt proferenda à Iudice ſecundum allegata, & probata, non autem ſecundum conſcientiam, etiam ſi aliter factum ſe haberet. n.26. Nulla, quamuis confirmetur à Principe, non valet confirmatio, niſi præceſſerit ex certa ſcientia. v. confirmatio introd. n. 5. Plurium Iudicum, quorum vnus erat excommunicatus, an valeat? reſol. 69. n. 7.

Sentẽtia mortis in die Dominico proferri nõ poteſt, nec exequi, neque acta ciuilia confici ſub nullitatis pœna. reſol. 135. n. 5. Quæcumque ſit, nõ poteſt pro parte valere, & pro parte nõ, niſi quando continet capita diuerſa. reſol. 144. n. 15. Inferri nequit contra reum, niſi conuictũ, vel confeſſum. reſol. 145. n. 10. Definitiua non poteſt retractari ab eodem iudice. reſol. 151. n. 6. Prolata à Iudice in foro exteriori, numquã eſt nulla, niſi ſit contra expreſſum caſum legis, eodem modo ſententia abſolutionis prolata à Confeſſario. reſol. 162. n. 18. Abſolutoria in foro pœnitentiæ prolata, regulariter valet, niſi tamen deficiat in ſubſtantialibus, quia tunc eſt contra caſum legis. reſol. 163. num. 23.

Sepultura eccleſiaſtica non conceditur quibuſcũque mortuis in peccato mortali notorio abſque contritionis ſignis. reſol. 15. n. 10. An omnibus ſit prohibita tempore interdicti? reſol. 93. num. 8.

Serui per baptiſmum non liberantur à poteſtate dominorum, ſed tantùm à diabolica. reſol. 9. n. 8. fiunt, qui capiuntur in bello cum Turcis, vel alijs infidelibus, non autem in bello inter Reges chriſtianos, & catholicos, vel alios non recognoſcentes ſuperiorem. n. 10. Iſti, & famuli, an, & quando ab audienda miſſa excuſentur? reſol. 135. n. 16. Illorum filij in poteſtate Dominorum poſſunt etiã inuitis parẽtibus infidelibus baptizari. reſol. 9. n. 8. & eorum dominus debet curare, vt baptizentur. num. 9.

Sexagenarius vouens Religionem nùm poſſit diſpenſari ab Epiſcopo? reſol. 195. n. 9.

Sigillum ſacramentale quid ſit, & an frangi poſſit, ſi vniuerſa Eccleſia, totaque fides Chriſtiana perire deberet, vel pro tuenda vita propria? reſol. 177. n. 1. Non ſolùm eſt de iure diuino, ſed etiam naturali, imò ſupernaturali. n. 2. Non poteſt frangi, etiam ſi Pontifex hoc in aliquo caſu particulari mandaret, ſub pœna excommunicationis, & quare? ibid. num. 3. An obliget ad tegenda etiam peccata, non commiſſa, ſed committenda, quando ſt. pœnitens habet voluntatem, ſed non determinatam occidendi aliquem, & hoc inter peccata dicit Cõfeſſario? nu. 8. Vt ſeruetur, debet potiùs mutilari confeſſio propria; ſi aliter fieri non poteſt, quam illud explicitè, vel implicitè aperiri. reſol. 150. nu. 11. & ſeq. & reſol. 177. n. 9. Neque directè, neque indirectè aperirĩ poteſt; ſed quid agendum, quando pœnitens ſe accuſat de aliquo caſu difficili, quem neſcit Confeſſarius reſoluere? n. 11. An dicatur violatum, ſi concubinarij, vel vſurarij publici repellantur à communione, ex quo illis fuit denegata abſolutio? n. 14.

Sigillum ſacramentale, an teneantur ſeruare, qui audiunt confeſſionem factam in publico in caſu neceſſitatis, vel per interpetrem, vel alijs modis, vt infra? reſ. 178. n. 1. & 2. Illud ſeruare tenetur non ſolùm Confeſſarius inferior, ſed etiam ſuperior, quando ſumitur ab eo licentia

pro

*proreſtruatis. n.*3. *Secùs pænitens, ſed an debeat valare pænitentiam impoſitam? n.*4. *An illud ſeruare teneatur ſacerdos expoſitus confeſſioni, qui tamen non erat approbatus ab Ordinario, & an conſiliarius? n.*6. *&* 8. *An rumpatur, ſi propalentur peccata de licentia pænitentis, & an obligentur ſigillo illi, quibus de licentia eiuſdem fuerunt reuelata? n.* 12.

Sigillum *ſacramentale eſt ſeruandum à Confeſſario, tàm de peccatis pænitentis, quàm complicis, ſi iſtum ex aliqua cauſa pænitens in cõfeſſione detegit. reſol.* 180. *n.* 1. *An extendatur non ſolùm ad mortalia, & venialia, cum eorũ circumſtantijs, ſed etiam ad alia in confeſſione dicta? reſol.* 181. *n.* 1. *An includat etiam virtutes, eſtaſym, & huiuſmodi, quæ pænitens in confeſſione reuelat? nu.* 3. *An etiam reperientem ſchedulam, in qua ſcripta erant peccata alterius? n.*4. *An frangatur, ſi Confeſſarius loquitur cum pænitente extra confeſſionem de peccatis confeſſis? n.* 6. *Si dicatur fractum à Confeſſario, non poteſt hoc probari, niſi per confeſſionem eiuſdem. reſol.* 182. *n.* 9. *Illud frangens qua pæna puniatur? ibid. n.* 1. *&* 2. *& an ea teneantur alia perſona vltra Confeſſarium? n.* 3. *cætera vide v. confeſſio, & v. Cõfeſſarius.*

Signa *inſtituta ab hominibus, ſunt voces, ſcriptura, imagines, &c. ſed differunt ab inſtitutis à Deo. v. Sacramentum. introd. n.* 7. *definitio. n.* 5. *&* 6.

Signa *pænitentis, vel confeſſio peccatorum ſunt pars eſſentialis Sacramenti pænitentiæ. reſol.* 149. *n.* 27.

Singularia *duo, nequidẽ fauore dotis poſſunt circa idem concurrere. reſol.* 28. *n.* 8. *& ſeq.*

Socij *criminis de iure communi non probant, etiãſi eſſent mille, verùm fallit in crimine hæreſis, & in Regno Neap. in latronibus, ſed neque in his caſibus, abſque tortura probant. reſol.* 87. *nu.* 18. *&* 20. *Si aliquos in tortura, vel extra nominauerint, ſunt iſti nominati citandi ad videndum illorum iuramenta, & comprobanda depoſitio in tormentis, aliàs illa nominatio non nocet. ibid. n.* 9. *&* 10. *Cogi ergo poſſunt etiam per torturam ad manifeſtandũ ſuos conſocios in foro exteriori, ſecùs in interiori confeſſionis, vbi non ſolùm non coguntur, nec tenentur ad hoc, ſed peccant illos manifeſtando. reſol.* 150. *n.* 1. 8. *&* 20.

Sodomia *tàm actiua, quàm paſſiua, eſt cauſa ſufficiens negandi debitum, & diuortij, imò in foro fori punitur pæna mortis, etiam patiens, licèt femina, niſi ſit minor; quo caſu extraordinariè punitur. reſ.* 123. *n.* 27. *Homo verò, ſi ſit in ſacris, degradatur, & traditur Curiæ ſæculari. reſol.* 47. *num.* 10. *Omnes ſodomitas ſubitaneè interijſſe in nocte Natalis Domini multi DD. affirmant. reſol.* 123. *nu.* 29. *Iſta, adulterium, furtum nocturnum, & ſimilia, quia ſunt difficilis probationis, probantur per indicia indubitata. ibidem num.* 28. *& reſol.* 182. *n.* 14. *& quæ iſta ſint? n.* 15.

Solemnitates *requiſitæ ad aliquem actum, ſi non appareant, præſumuntur ex curſu longi temporis. reſol.* 203. *nu.* 17.

Solicitare *an dicatur Confeſſarius donans rem non modici valoris pænitenti in confeſſione? reſ.* 187. *n.* 15. *Sed quibus modis dicatur ſolicitare? v. ſolicitare introd. n.* 5. *De pænis contra ſolicitantes. n.* 3. *Quibus modis probetur? n.* 4. *Dicitur in confeſſione facta, etiam ſi fiat verbis implicitis, quod exẽplis declaratur. reſ.* 183. *n.* 7. *An talis dicatur, ſi Confeſſarius mammillas feminæ in confeſſione tangat, vel brachiũ, aut pedem premat, & quid ſi ſolicitatio inſtuat ad veniale tantùm? n.* 16. *&* 17. *An talis dicatur etiam erga pueros, quamuis non in ordine ad peccatum nefandum, ſed tantùm ad molliciem? n.* 19.

Solicitatio *in dubio, an præſumatur potiùs ex parte Confeſſarij, quàm feminæ? n.* 22. *Facta in alijs Sacramentis, præterquam in pænitentia, non ſubijcitur denuncia, neque ſi in pænitentia, ſi ſit ad alia peccata, præter luxuriam. n.* 25. *&* 26. *Quid autem quando Confeſſarius poſt audita peccata in confeſſione acceſſit ad domum mulieris ad ſolicitandum? nu.* 27. *Et quid ſi ſolicitauit in itinere, dum mulier ibat ad domum ſuam? n.* 28. *An feminæ ſolicitata opus ſit ante denunciam præmittere correctionem fraternam? reſ.* 184. *n.* 1. *&* 2.

Somniorum *obſeruantia an, & quando ſit peccatum? reſol.* 84. *num.* 10. *&* 11.

Somnus *etiam nullo modo captus nocte antecedẽti, vel totalis indigeſtio non impediunt Euchariſtiæ ſumptionem. reſol.* 61. *n.* 26.

Soror *de iure communi admittitur ad ſucceſſionem fratris mortui ab inteſtato. reſol.* 203. *num.* 22.

Sorti, *ſeù fortunæ commiſſio alicuius negotij, an, & quando ſit licita? reſol.* 84. *n.* 5.

Sortilegij *an ſint degradãdi verbaliter, vel actualiter? reſol.* 47. *n.* 11. *Quidam inquiſitus de iſto, & alijs delictis fuit degradatus, & Curiæ ſeculari Neap. traditus. reſ.* 48. *n.* 12. *Qui tales dicantur? & de pænis contra eos. ibid. n.* 20. *& vide v. ſuperſtitio, & v. hæreſis.*

Spadones, *caſtrati, & Eunuchi pro eodem ſumuntur, qui tales dicãtur, & qua pæna puniantur, qui*

qui tales coſ fecerunt? reſol. 106. n. 30. An poſſint matrimonia contrahere; & ſi de facto contrahant, an ſint nulla? n. 31.

Specialia duo nequidem fauore dotis poſſunt circa idem concurrere. reſ. 28. n. 8. & ſeq.

Speciebus ſacramentalibus, quæ adoratio debeatur, quando ibi apparent caro pueri, vel alia multo maioris quantitatis, quàm ipſæ ſpecies? reſol. 66. n. 18. An, & quando poſſint, vel debeant à ſacerdote ſumi, & ſi ſumi non poſſunt, num teneatur iterùm conſecrare? n. 19.

Species panis, & vini, ſeu accidentia eorum ſtant in Sacramento ſine ſubiecto. reſol. 55. n. 8. Sed impropriè vocantur ſpecies. n. 10. Item quæ ſint in Sacramento? n. 11. Illis corruptis, vel combuſtis, deſinit eſſe ibi Chriſtus; ex contrario, ſi in lutum cadant, vel abutantur manet ſemper ibi corpus eius. n. 14. Illis euomitis, ſi non ſunt conſumpta, ſimiliter ibi manet, ex contrario à vermibus, vel muribus, aut canibus conſumptis, aut alijs animalibus deſinit ibi eſſe. n. 16. Retinens vim nutriendi ſumentem, tamquam ſi ibi eſſet ſubſtantia panis, & vini, licet non ſit, ſed quomodo hoc fiat explicatur? reſol. 56. n. 4. 6. & 7. Vocantur etiam ſymbola, ſeu ſigna, ac etiam panis, & vinũ. reſol. 64. n. 2. Sequuta conſecratione, non mutantur in aliud, ſicut ſubſtantia eorum, ſed fiunt ſacra, imò ipſum Sacramentum. num. 4. Significant ſub ipſis latere Chriſti Corpus, ſed non ſunt Corpus Chriſti. ibid. n. 6.

Spei, & fidei actus. vide actus, fidei, ſpei.

Sponſalia licitè contrahuntur cuiuslibet interdicti tempore. reſol. 92. n. 21. Vnde dicantur, & an ſit in illis neceſſaria ſtipulatio? u. matrimonium. introd. n. 13. Sunt futurarum nuptiarum promiſſio. n. 14. Vt valida ſint, neceſſarius eſt cõſẽſus verbis, aut nutu, vel ſignis manifeſtatus, nec ſufficit internus, niſi quoad Deum: ibid. n. 15. Non valent inter rationis vſu carentes, neque ſi vnus ex eis illum haberet. n. 16. Vt firma ſint, quatuor requiruntur. reſol. 105. nu. 1. Debet in eis præcedere deliberatio ſecundum aliquot, quod intelligitur in foro interiori, nam in exteriori ſufficit promiſſio. n. 5. In illis contrahendis validè, requiritur mutua promiſſio vtriuſque ſponſi. nu. 6. An dicantur tacite contracta, ſi abſq. verbis, vel ſignis ſponſus miſit anulum in digitũ ſpõſæ, vel torquem ad collum, aut arras eidem dedit? n. 7. & 9.

Sponſalia poſſunt contrahi à parentibus pro filijs non dum adultis, etiam ignorantibus, ſed adueniente ætate legitima non coguntur ea perficere de iure canonico, quod ſeruatur in iſto caſu, ſecus de iure ciuili, ſi tamen præſentes ſint, & taceant, dicuntur conſentire. n. 11. Sunt naturaliter appetibilia? An ex illis oriatur iuſtitia obligatio matrimonium contrahendi in foro interiori, & exteriori, & quid ſi præceſſerint oſcula, & niſus ad copulam? n. 16. Si fiant cum iuramento per verba de futuro, & poſtea contrahatur matrimonium cum alia, validum eſt, ſed mortale committitur, niſi fiat cum aliqua cauſa. n. 19. 20. & 25. Item an poſſit cogi recuſans per cenſuras eccleſiaſticas? n. 21.

Sponſalia diſſoluuntur per ſimplicem ingreſſum ad Religionem, etiam ſi fiat animo exeundi, ſed quid ſi eſſent iurata, vel copula ſecuta? reſol. 106. nu. 1. 2. & 3. Non diſſoluuntur per ſecunda, etiam iurata, & copula ſequuta, ſed non requiſita per Trid. n. 5. Diſſoluuntur autem per mutuum conſenſum contrarium. n. 6. Sed quid ſi fuit præſtitum iuramentum principaliter propter amorem Dei? n. 7. Item diſſoluuntur, ſicut etiam matrimonia contracta cum conſanguineis prioris ſponſæ, vel ſponſi infra quartum gradum, niſi priora fuiſſent nulla ex defectu conſenſus, ſed hoc fuit immutatum per Trid. n. 8. Si tamen ex quacumque ratione ſint inualida, non pariunt impedimentum publicæ honeſtatis iuſtitiæ, quod ſi valida ſunt, non extenditur vltra primum gradum, imò nullo modo cum affinibus prioris ſponſæ. n. 11.

Sponſalia per verba de futuro poſſunt contrahi ſeptennio completo, ſed legitima ætate adueniente non firmantur, niſi per conſensũ vtriuſq; n. 33. Et an pubes valens diſſoluere ſpõſalia præcedẽtia teneatur expectare pubertatem alterius? n. 34. Diſſoluuntur per lapsũ terminis in illis appoſiti, niſi defectus veniat ex parte eiuſdẽ. qui ſolutionẽ petit, ſed quid ſi eſſet modica dilatio, vel cauſaretur ab impotẽtia? n. 35. Item per diſceſſum vnius in longinquum ſine licentia alterius, ſed an ſtatim, vel poſt aliquod tempus, & an reſtituantur arræ fortaſsè datæ? n. 37. Item per fornicationem ſponſæ ſequentem, vel præcedentem, ſed ſponſo ignotam, ac etiam per oſcula, vel laſciuos amplexus eiuſdem, licet inuita, & quid ſi vterque fornicatus eſt? n. 38. Item per notabilem mutationem ſtatus alterius. n. 40. Contracta per dolum illis cauſam dantem, ſunt nulla, & ideo non naſcitur ex eis impedimentum iuſtitiæ publicæ honeſtatis. n. 47. Si contrahantur ſub pœna, an exigi poſſit? n. 48. Et an arræ illorum occaſione datæ amittantur, vel poſſit illæ ab extraneis apponi? n. 49.

Sponſalia non obſtante Tridentino, poſſunt contrahi

Digitized by Google

trahi etiam hodie ſub conditione honeſta.reſol. 109.n.27.Contracta per verba de futuro non pariunt impedimentum publicæ honeſtatis iuſtitiæ, ſi fuerint mutuo conſenſu ſoluta ante contractũ aliud matrimonium. reſ.113.n.21.

Sponſa abſentis ſcientia præſumitur de pactis per patrem appoſitis in capitulis matrimonialibus. reſol.203. n. 3.cætera vide v.matrimonium.

Stare non prohibetur, quod non mutatur. reſol. 147. n.4.

Statuto extante,vt nullus iudex ordinarius poſſit reos damnare ad mortem naturalem,non prohibetur damnare ad mortem ciuilem. reſol. 199. n.31.

Stylus Curiæ pro lege ſeruatur. reſol.102. n.20. & reſol.203.num.28.

Stimuli carnis ſunt acutiores in feminis,quàm in maſculis. reſol.183. n.21.

Stipulatio eſt nulla,ſi inter ſtipulationem, & promiſſionem interueniant actus extranei, exceptis neceſſarijs naturæ.reſol.60.n.4.& reſ.167. n.16. Conditionalis transmittitur ad hæredes, ſed non legatum conditionale. reſol. 169 n.9. & quando ſub conditione concepta valeat, & quando non? reſol. 1.n.4.

Striga, ſeù lamia. vide lamia, ſeù ſtriga.

Studium rerum impudicarum ad bonum finem excuſat aliquando ab aliqua delectatione extrinſeca, ſi ea de cauſa percipiatur.reſol.125. num.10.

Stuprum mentale eſt eiuſdem ſpeciei, quàm reale. reſol.26.n.20.

Suar. æquiuocauit in explicatione iniuſtitiæ ſententiæ. reſol.16.n.14. Voluit non requiri monitionem ad promulgandam ſententiam excõmunicationis,quæ de iure, ipſo facto incurritur, ſed contrarium defenditur. n.25.

Subdiaconatum recipiens, licet non cogitet de voto caſtitatis in illo clauſo, cenſetur tamen conſentire. reſol.60.n.17. Eius materia, & forma. vide lectoratus materia.

Subditus non ligatur cenſuris ius dicentis extra territorium eius iuriſdictionis. reſ. 17. n.14. Ille,vel æqualis non poteſt cenſuram aliquam inferre contra ſuperiorem,vel æqualem, niſi delegatus ſit à Pontifice. reſol.15. n.21.

Subrogatum ſapit naturam eius, in cuius locum facta eſt ſubrogatio.reſ.199.n.28.

Subſtantia eſt qualitate inferior, ſed aliquando iſta eſt fortior illa.reſol.24.n.5.Corporis Chriſti tantùm eſt in Sacramento ex vi Sacramẽti, accidentia verò eiuſdem ex reali concomitãtia. reſol.55.n.19.& 20. Panis, & vini licet deſinat eſſe tranſubſtantiatiatione ſequuta, nõ tamen annichilatur.reſol.56. n.1.Eam ex non ſubſtantia, componi,eſt impoſſibile ſecundũ Ariſt.n.9. Rei ita eſt in magna quantitate, ſicut in parua.reſol.64.n.14.Vt ſic non eſt viſibilis oculo corporali, neque ſubiacet alicui ſenſui,vel imaginationi, ſed ſoli intellectui. reſol. 65. n. 11. Sine quantitate eſt indiuiſibilis. reſol. 67. n. 10. Infantis. vide infantis ſubſtantia.

Subſtantia panis, & vini ſequuta tranſubſtantiatione nihil remanet, ſed tota conuertitur in corpus, & ſanguinem Chriſti.reſol.55.n.7.

Suffragia Eccleſiæ in tria genera diuiduntur,quæ ſint, & de quibus excommunicatus priuetur? reſol 73. n.1, & 2.

Suffragia,vel beneficia an poſſint dari indignis, quando indignitas ſolùm ſcitur ex confeſſione? reſ.179. n. 6. & 7.

Suggeſtiua interrogatoria quæ ſint? reſ.89.n. 1.

Supergrediens vxorem prægnantem, quãdo partus eſt proximus,peccat mortaliter, poteſt tamẽ illi accedere de retro in vaſe debito. reſ.124. num. 7. & 8.

Superior prælatus an poſſit vti notitia in confeſſione habita ad externam gubernationem domus? reſol. 179. n.1. 2. & 3. Non poteſt obligare ſub mortali ſubditum pro trangreſſione aliqua leui, & minus ſub cenſura.reſol.13.n. 20. Inferens cenſuras contra ſubditos ſine ſcriptis, an incurrat cenſuras a iure ſtatutas? reſol. 16. n.3 Illi debetur honor,& reuerentia, & qui ei reſiſtit, Deo reſiſtit.reſol.68. n.4. Si habet poteſtatem tollendi cenſuras, vel quicquid aliud faciendi,an poſſit eandem poteſtatem tribuere alteri, vt eam exerceat fauore ſui ipſius? reſol.188.n.18.in fine.

Superſtitio quid ſit? reſol.83.n.1. & quæ ſit illa indebiti cultus? nu.4. In genere plures ſub ſe ſpecies continet, quæ iſtæ ſint,& quæ idolatria? n.2.Eius ſpecies eſt vana obſeruãtia,quæ multis modis fieri poteſt reſol.84.n.6. vſque ad 9.

Superſtitioſum eſt,iudicium inſtituere, ſententiãq; proferre cõtra animalia irrationalia, veluti locuſtas,brucos,& ſimilia,ẽt ſi ſententiæ obedirẽt. reſol.86.n.12.& vide v.ſortilegi,& v.hæreſis.

Surdus,mutus,vel furioſus iuriſdictionẽ an exercere poſſint? reſ.13.n.16.Illis nõ eſt denegãda Eucharistia,ſicuti neq.pœnitentiæ ſacramentũ. reſol.61.n.17.Neque matrimonium.n.19.vide etiam v. mutis,& ſurdis.

Suſpẽſio, quæ cõtrahitur ab ordinato ſub falſa aſſertione beneficij,vel patrimonij à quo tolli poſſit? reſ.139 n.19. leuis an poſſit inferri ẽt pro mortali? reſol.14.n.3. Iſta,vel interdictũ quãdo infligũtur,debet regulariter præcedere monitio,verũ nõ ſunt omnes interdicendi monẽdi, ſed tantũ culpati. ibidem n.22.& vide v.excomm.

comm.non poteſt. Indefinita, vel ad tēpus indeterminatū quādiù duret,& an vt tollatur,requiratur abſolutio, & quæ ſit abſolutionis forma? reſol.187. n. 3. An incurratur ipſo iure à cōcubinarijs publicis,vel requiratur ſententia? reſ.188.n.1. Et quid in Epiſcopis?n.4.5.& 7. Infligitur contra Parochū benedicentē ſecūdas nuptias ab officio,& beneficio.n.9. Quando infligatur cōtra Clericos vſurarios, eiſq; Eucharistiam,vel ſepulturam tribuentes?n.10.& 11.

Suſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ ad arbitriū ſuperioris,eſt à iure inflicta contra celebrātes, vel celebrare facientes in locis interdictis,ac ēt cōtra admittentes excōmunicatos, vel interdictos ad diuina.reſol.188.n.12.Ab officio contra Parochos, ſeù quoslibet alios ſacerdotes benedicentes ſponſos alterius Parochiæ ſine iſtius licentia. n.13. Item ab officio cōtra ordinatos ab Epiſcopis excōmunicatis,vel ſchiſmaticis , aut hæreticis, vel degradatis, ſeù depoſitis , aùt interdictis , vel ſuſpenſis, diſpenſandis ab Epiſcopo proprio, ſi ignoranter;à Pontifice,ſi ſciēter.n.14.Ab ordine contra ordinatos ab Epiſcopo aliàs ſimoniaco,vel per ſimoniā actualem, & quid ſi ignoranter, & quādo pecunia fuit data ab alio neſciente ordinato? n.15.Itē contra ordinatos ab Epiſcopo,qui Epiſcopatui renūciauit,nō tamē ſi ignoranter.n.16.Contra ſubditos alienos ordinatos,eoſq; ordinantes abſq; dimiſſorijs proprij, alij verò ſuſpenſione durante poſſunt à viciniorbus ordinari, abſque illius licentia.n.17.

Suſpenſio eſt contra ordinatos in ſacris extra tempora ſtatuta, vel ante legitimam ætatē, & contra eos ordinantes ; ſed quid ſi per ignorantiā an ſolus Pontifex diſpenſet?& an miniſtrādo in ordinibus taliter ſuſceptis fiant irregulares? reſol.188.n.18.Contra vltramōtanos ordinatos ab Epiſcopo Italo, diſpenſandos à ſolo Pontifice, & quid de ordinantibus?n.19. Item contra ordinantē, vel præſentātem aliquem ad beneficium inſufficiens ad alimenta,intuitu ordinis ſacri ſuſcipiendi.n.20.Ab officio,& beneficio contra capitula, ſeù collegia, vel perſonas ſingulares corūdem locorū occupantia ; vel occupantes bona à Prelatis Eccleſiarū relicta,ſeù poſtea obuenta;idē in Epiſcopis occupantibus.n.21.Cōtra Iudices Eccleſiaſticos(non tā Epiſcopos) qui malè ex dolo iudicarunt, & ſi ſuſpenſione durante,diuinis ſe ingerunt,sūt irregulares.n.22. Item per trienniū ab officio cōtra inquiſitores,eorumq. ſubſtitutos delinquentes in eodem officio, tàm in cōmittendo,quàm in omittendo. n. 23.

Suſpenſio eſt ab officio contra alienantes bona eccleſiaſtica ſtabilia , & etiam mobilia pretioſa vltra alias pœnas,& ſi alienantes ſunt Epiſcopi,puniuntur pœnis, vt infra.reſ.188.n.24.Cōtra ordinantes,& ordinatos eadē die, vel ēt in duobus diebus continuis in duobus ſacris ordinibus,vel in quatuor ordinibus minoribus . & ſubdiaconatu ſimul.n.25.& 26.Et quid de ordinato per ſaltū,omiſſa ēt prima tōſura?n.27. Item contra ordinatum in ſacris poſt matrimonium contractū per verba de præſenti, licet nō conſummatum , & durat ēt poſt matrimonium ſolutū,nec permittitur ad ſuperiores aſcendere n.28.Item contra ordinantem,& ordinatum in aliena diæceſi ſine licentia ordinarij, ēt ſi ordinatio ſit in prima tonſura,& ēt ſi de licētia ordinarij,ſed nō in ſubditū,verùm poteſt Epiſcopus ordinare ſuum familiarē non ſubditum, ſi per triennium fuerit ſecum commoratus, beneficiumque ei tribuerit . n.29. Item contra initiantes prima tonſura minores ſeptennio,& legere, & ſcribere neſcientes.n.30.

Suſpenſio eſt contra ordinantes pænitentiatos ſolēniter, ſiue bigamos,& contra ordinatos cū patrimonio ficto,ſi non habent certū beneficiū.reſol.188.n.31.& 32. Item contra capitula Eccleſiarum, concedentia dimiſſoria infra annū à die vacationis,& ēt contra taliter ordinatos cū limitatione, vt infra n.33.Contra electū,& eligentem ad dignitatē eccleſiaſticā authoritate iudicis ſecularis.Contra Epiſcopos ingredientes monaſteria monialiū absque neceſſitate.nu.35. & 36.Contra regulares recipientes aliquem ad Religionē prauia pactione de aliquid dando,ēt ſi eſſet vnū prandiū.n.37.Itē contra Regulares promotos ad ordines ſacros ante profeſſionem , exceptis Ieſuitis.n.38.Cōtra regulares retrahētes teſtatores à diſponendo in beneficium aliorū locorū piorum , vt ſibi potius legent,& tenētur ad reſtitutionē. Contra Abbates regulares habentes priuilegium cōferendi primam tonſurā , & minores ordines ſuis ſubditis,ſi ea conferāt, vel dimiſſorias concedant non ſubditis.n.39.et 40. Et quid ſi conferant etiam ſubditis ante annum probationis ? n.41.

Suſpēſio eſt contra regulares intereſſentes ex propoſito venationi,aut aucupationi clamoſæ , vel cū canibus, ſecus ſi incidēter.reſ.188.n.42.Itē contra Regulares ordinatos abſque dimiſſorijs ſui Prælati,& de modo expediendi dimiſſorias. n.44.Iſta, & excommunicatio infligitur cōtra Regulares introducentes mulieres ad clauſtra monaſterij , ſicuti etiā ſi ipſi ingrediantur monaſteria monialium. nu. 43. vltra alias pœnas corporales, de quibus alibi.

Suſpenſionis definitio.reſol.186.n.1.eius modi diuerſi,& penè innumeri ſunt.n.2.Indefinitè prolata.

lata, an intelligatur ab officio, vel beneficio, aut ab vtroque? n.3. ab ordine ſimpliciter, intelligitur ab omni ordine. n.4. Ab omni ordine ſuperiori, veluti à diaconatu, vel ſacerdotio nõ includit inferiores, ſed an idem e contra? n.5. Ab ordine Pontificali, quid contineat, an impediat iuriſdictionis exercitium, & quomodo differat à ſuſpenſione Pontificalium? n.7. A iuriſdictione non includit exercitium ordinis. n.8. Ab officio prohibet adminiſtrationem Sacramentorũ omnium, ſed non eorũ receptionem, excepto ordine, & an prohibeat exercitiũ iuriſdictionis, vel ſi ſuſpenſus exercet, irregularitatem contrahat? reſol.13. nu.22. & reſol.186. n.9. Ab officio, & beneficio tollit vſum ordinis, iuriſdictionis, & beneficij. n.16. ab officio, vel beneficio à quibus ſuspendat? n.17.

Suſpenſus, vel interdictus, ſi in tali ſtatu ordines ſacros ſuſcipit, an contrahat irregularitatem? reſol.103. n 10. Ab officio nequit officiare in choro cum alijs, ſed poteſt audire diuina officia, aliaque ſimilia facere, caret antẽ electione tàm actiua, quàm paſſiua. reſ.186. nu.10. Ab officio in vno loco, eſt vbique ſuſpenſus, ſed nõ propterea liberatur à recitatione diuini officij in priuato, aliàs nõ facit fructus ſuos. n.11. An ẽt ſit ſuspenſus à beneficio, & diſtributionibus quotidianis? n.12. Et quid ſi ſuſpenſio ſit perpetua? n.13. & quid de ſuſpenſo ab officio prædicandi? n.14. A beneficio quibus priuetur, & nùm poſſit, ſi eſt pauper, ſaltem ex fructibus ſuſtentari? n.15, ab ingreſſu Eccleſiæ ſi ibi ordinem quemcumque exercet, fit irregularis. n. 19. Priuatur eccleſiaſtica ſepultura, niſi dederit ſigna pænitentiæ; ſi tamen de facto ibi ſepeliatur, non polluitur Eccleſia, viuus antẽ non prohibetur ibi orare, quando diuina non celebrantur, nec celebrare in oratorio priuato, vel in tentorio. n.20.

Suſpenſus ab ordine, ſi exercet, validè gerit, ſed peccat mortaliter, & eſt irregularis, ſecùs ſi non eſt denunciatus, & rogatur miniſtrare; quid autem ſi ſit ſuſpenſus à iuriſdictione? reſ.187. n. 1. Illi communicans in actibus, à quibus eſt ſuſpenſus, an, & quando peccet mortaliter? n.2. Suſpenſus quoad ſe tantũ, & non quoad alios, quoad alios, & nõ quoad ſe, & quoad ſe, & quo ad alios quis dicatur? reſ.188. n.3. Si ſit ſuſpenſus vti concubinarius ab officio, & beneficio, & interim exercet, fit irregularis. ibi. n.6.

Suſpicio quid ſit? vide ſcrupulus.

T

TAbachij ſumptio tàm in puluere, quam in fumo, non impedit communionem, ſecùs ſi ſumatur per os in folio, & aliquid in ſtomachum traijciatur. reſ.61. n.27. Etiam per nares ante miſſam fuit prohibita ſub pœna excõmunicaionis in certis prouincijs. n.28. & 29. Non poteſt ſumi in Eccleſijs S. Petri Romæ, & Ciuitatis Hiſpalenſis cum ſua diœceſi ſub pœna excommunicationis, in alijs Eccleſijs eſt ſaltem veniale. n.30.

Tabellio ſi ſit in quaſi poſſeſſione officij, taliſque communiter reputatus, an valeant contractus eo tempore geſti, licet nullò modo tabellio creatus fuerit, vel non legitimè? reſol.163. nu.19. & vide v. Notarius.

Taciti, & expreſſi, ſiue virtualis, & formalis idẽ eſt indicium. reſol. 38. n.4. & reſol 143. n.2.

Taciturnitas aliquando operatur conſenſum. reſ. 105. n.11.

Tactus impudici in Eccleſia inferunt ei maximã irreuerentiam, ſed an ſint ſacrilegia? reſol.26. n.27. Inter coniugatos, ſi non ſint in ordine ad copulam, an ſint veniale, vel mortale, quando adeſt periculum pollutionis extra vas? reſol. 124. nu.16. Immittere autem membrum in os uxoris, ſemper eſt mortale. reſol.125. nu.22.

Talionis pœna quæ ſit? & an ſit de conſuetudine vniuerſali ſublata? reſol.28. n.12. & 13.

Tangi an poſſint à laicis, vel etiam clericis ſine peccato calix, vel patena? reſol.133. n.18.

Temporum interſtitia. vide interſtitia temporum.

Tempus in quo confertur gratia ſumenti Euchariſtiam ex opere operantis, & operato eſt in inſtanti manducationis, & eius progreſſu ſecũdum aliquos. reſol.58. n.1. & 2. Si ſit longe decurſum, præſumuntur actus geſti, ſolemniter geſti. reſol.203. n.17.

Termini omnes ſunt peremptorij, & currunt de momento ad momentum. reſol.106. n.36.

Teſtamentum conditum à milite in conflictu belli valet ſine vlla ſolemnitate, etiam poſt annum à die reditus ad propria. reſol.22. n.13. Non prohibetur condi ab excommunicato, niſi in duobus caſibus. reſol. 69. n.14. An, & quando valeat, ſi eius contextura interrumpatur per naturalem neceſſitatis actum teſtatoris, vel alicuius ex teſtibus? reſol.167. n.17. Conditum tempore peſtis, an valeat cum duobus teſtibus? reſol. 204. n.9. & 12. vſque ad finem. Conditũ in Eremo valet cum duobus teſtibus, ſicut etiam peregrini in peregrinatione. n. 18. In dubio iudicandum eſt valere, quia concernit publicam vtilitatẽ. n.19. Eo excepto, in qualibet vltima voluntate quinque teſtet ſuficiunt. n.29. In eo primum locum obtinet teſtatoris voluntas, quãuis coniecturata. n.30.

Teſtator in dubio cenſetur ſe conformare diſpoſi-

tioni

Digitized by Google

tioni iuris communis, vel ſtatutarij reſol. 202. n. 3. Si in fideicommiſſo declarauit, vt bona cõſeruentur in familia, an propterea femina cenſcantur excluſa. n. 7.

Teſtes ſi interrogẽtur per interrogatoria ſugeſtiua nihil probant, ſecus Rei, ſeù principales. reſol. 89. n. 1. & 2. Illi ſi deponant ſuper negatiua ſimplici, ſunt falſi, & abſque alia probatione poſſunt vti tales puniri. reſol. 2. n. 8. Minus idonei admittuntur in delictis occultis, quando alij habiles, nec actu, nec habitu inueniri poſsũs reſol. 86. n. 2. Infames regulariter non admittuntur, ſed quando admittuntur, ſi veritas aliter haberi non poteſt, non probant ſine tortura. n 10. Singulares non probant, ſed tantùm probat vnus, quantum mille, quam ſingularitatem Bald. comprobat per decem prædicamenta. n. 11. 12. & 13. Sed concurrentibus alijs indicijs plenè probant contra ſolicitantes in cõfeſſione v. ſolicitare introd. n. 4. In alijs delictis minimè. reſol. 182. n. 5. An ſint irregulares teſtificãdo cõtra reum in cauſa ſanguinis, morte, vel mutilatione ſequutis, ſi condemnatio proceſſit ex alijs probationibus? reſol. 102. nu. 18. Clerici an poſſint cogi ad ferendum teſtimoniũ in cauſis ſanguinis contra reos, vel pro reis? nu. 9. & 11. Non conteſtes an plenè probent cõtra Confeſſarium inquiſitum de reuelatione peccatorum in confeſſione ſcitorum? reſol. 182 n. 5.

Teſtes non deponentes de cauſa ſciẽtiæ, licet de ea non interrogati, nihil probant. reſol. 204. n. 3. Si deponere debent de cognatione, tenentur ſignare gradum in particulari. nu. 4. aliàs non probant. n. 5. Vnus de viſu, & duo de fama ſufficiunt ad probandam mortem viri abſentis, vt poſſit vxor ſecundò nubere. reſol. 120. n. 9. Parte non citata regulariter non probant. reſ. 204. n. 22. quod fallit in multis caſibus. n. 24. & 25. Vnus examinatus ad inſtantiam partis, ſi deponat ad fauorem aduerſarij, plenè probat n. 23. Eorum fides eſt in Iudicis arbitrio, quod debet eſſe regulatum ſecundum perſonarum qualitates, & veriſimilitudines, ſeù coniecturas. reſol. 154. nu. 3. Eorum variatio. vide variatio teſtium.

Teſtimonium feminarum, an valeat in teſtamento tempore peſtis? reſol. 204 n. 20. An duæ ſufficiãt? n. 21. Ad illud ferendũ in iudicio an poſſint cogi Parentes contra filios, & e contra? vel fratres contra fratres? reſol. 28, n. 8. & ſeq.

Theſaurus ſi ab aliquo inueniatur tàm in loco proprio, quàm alieno, cuius ſit? reſol. 34. n. 2. 3. & 4. Inuentus malis artibus, puta ex auxilio dæmonum, eſt fiſci. n. 5.

Timor Dei eſt frenum animæ, & per eum omnis declinat à malo. reſol. 42. n. 3. Si ſit gehennæ eſt laudabilis, & quare? n. 4. Ex alia ratione eſt fructuoſus. n. 5. ſi concipiatur, vt cauſa excitans hominem ad abſtinendum à peccatis, eſt virtuoſus. n. 6. & 7. Seruilis regulariter introducit charitatem, probatur exemplis, & doctrina Chriſti. n. 8. & 9. ſi concipiatur vt cauſa finalis vltima ad abſtinendum à peccatis eſt peccaminoſus, ſecùs ſi vt cauſa finalis proxima, vel impulſiua. n. 10.

Titulus ſaltem coloratus cum communi errore operantur, vt geſta medio tempore per Iudicem valeant ſecundum Sanch. ſed alij dicunt ſatis eſſe communem errorem. reſol. 163. n. 12.

Tortura an poſſit inferri in delictis occultis, vbi indicia non ſunt adeò vrgentia, ſicuti requiruntur? reſol. 87. n. 1. Non eſt inferenda, quando delictum eſt probatum, ſed deficientibus indicijs ſufficiẽtibus ad eam, quomodò ſint inquiſiti expediendi. n. 3. Non poteſt inferri ex ſola depoſitione vnius ſocij criminis, nequidem in crimine læſæ Maieſt. ſed alia adminicula concurrere debent; ex lamiarum tamen depoſitionibus, etiam ſi plures ſint, non poteſt contra nominatos ab eis. nu. 19. Non poteſt inferri etiã ſi Rex ita mandaret, deficientibus indicijs ſufficientibus ad eam. nu. 4. Illata verò an poſſit repeti, vel aliàs puniri reus nouis ſuperuenientibus indicijs, tã ſi agatur de indicijs proximis, quàm remotis. reſol. 88. n. 3 & 4. Illata, & reo non confeſſo, eſt liberandus in forma. n. 5. Illata reo confeſſo, & poſtea ratificare recuſanti, an poſſit ſecundo, & tertio, vel vltra repeti? reſ. 89. n. 5. Et an perſiſtens in negatiua damnari ad pœnam extraordinariam. n. 6. An poſſit inferri inquiſitis ex proceſſu informatiuo in crimine hæreſis? n. 7. 8. & 9.

Tortura an poſſit inferri minoribus ſine tutoris authoritate, & de alijs perſonis, quæ ab ea iure excuſantur. reſol. 90. n. 4. Pro quibus delictis, & ex quibus indicijs inferri poſſit? reſol. 91. n. 1. An à decreto torturæ detur appellatio? n. 3. 4. & 5. An poſſit inferri reis, vel teſtibus reſpondere nolentibus Iudici affirmatiuè, vel negatiuè, & quid ſi ab eodem decreto de torquẽdo appellent? n. 6. Inferri ſolet, quando adeſt contra Reum ſemiplena probatio, & nolente eo illam ſubire, tranſigitur Iudice annuente. reſol. 145. n. 16. cætera vide v. indicia ad torturam.

Tortus, & confeſſus debet poſt 24. horas confeſſionem ratificare, aliàs non valet confeſſio. reſol. 89. n. 4.

Traiani Imper. anima an verè fuerit liberata ab inferno propter orationes Greg.? reſ. 128. n. 14.

Tranſ-

Digitized by Google

Transformatio quid ſit? reſol. 55. nu. 2.

Tranſubſtantiatio quid ſit. ibidem nu. 1. Ea ſequuta in Sacramento, non annihilatur ſubſtantia panis, licet deſinat eſſe talis, cum tranſeat in ſubſtantiam corporis Chriſti. reſol. 56. n. 2. & 3.

Trebellianica cenſetur probibita etiam ex coniecturis. reſol. 204. n. 31.

Tridentinum commentantes, ſi ſunt Prælati, ſunt interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, alij verò excommunicati. reſol. 94. num. 15.

Turpiloquium an ſit mortale, ſiue cantiones, aut lectiones, ſcriptiones, ſigna venerea, & huiuſmodi? reſ. 125. n. 23.

V

VAlitiā plenam florenis caſu inuentam, ſi quis ſibi applicuit, nō factis debitis diligentijs, tenetur actione furti. reſol. 32. n. 3.

Vana obſeruantia quæ ſit: reſ. 83. n. 3. & reſol. 84. n. 6.

Vana gloria cauſa, ſi fiant opera bona, etiam principaliter, licet agatur de miniſtrandis, vel ſumendis ſacramentis, an ſit mortale, vel veniale? reſol. 161. n. 4. vſque ad 7.

Variatio teſtium, vel eorum mendacium, aut fuga, an faciant indicium ad torturam? reſol. 82. n. 21.

Vaſſalli excuſantur communicando cum ſuis dominis excommunicatis, ſi adeſt graue periculum non communicando, ſed ipſi amittunt iuriſdictionem in eos excommunicatione durante. reſol. 68. n. 14.

Vbi voluit dixit, vbi noluit non dixit. reſ. 199. n. 30.

Venditio, & emptio vide emptio, & venditio.

Veniale neque ob metum mortis eſt committendum. reſol. 68. n. 20. ſi ratione circumſtantiæ tranſit in mortale eſt iſta confitenda. reſ. 26. nu. 16. Nunquam remittitur ſine mortalibus, reſ. 45. n. 6. ſed an per attritionē ſupernaturalem abſque Sacramento n. 7. & reſol. 190. n. 8. Pluribus alijs modis tollitur. reſ. 45. n. 9.

Venialia, in quibus adeſt actualis complacentia non tolluntur per Euchariſtiam, ſed non propterea alio non obſiſtente impeditur augmentum gratiæ, cui non repugnant. v. veniale introd. n. 1. & reſol. 57. n. 19. Sed regulariter tolluntur per Euchariſtiam, tā ex opere operantis, quàm operato. ibid. n. 20. & reſ. 61. n. 37. Impediunt ſpiritualem dulcedinem per eā mundis corde cōferri ſolitam n. 39. Non tollunt charitatem. reſ. 142. n. 10. Poſſunt taceri in cōfeſſione abſque peccato reſ. 143. n. 6. Et ſi clauibus ſupponantur, an ſit neceſſaria attritio n. 7. vel ſufficiat actus dilectionis Dei? n. 10. Etiam à viris perfectis committuntur. reſ. 175. n. 1. An cadant ſub ſigillo? reſ. 177. n. 12. remittūtur quoad culpam, non ſolùm per quodlibet Sacramentum, ſed etiam ſacramentale, vel ingreſſum Eccleſiæ conſecratæ. v. veniale introd. n. 1. vel per contritionem, aut attritionem. reſ. 190. n. 4. Quoad pœnam non totaliter, ſed ſecūdum maiorem, vel minorem feruorem in Deum, v. veniale introd. n. 3. Remittuntur per ſacramentalia ex opere operantis, non operato. reſ. 189. n. 1. & 4. Eorum remiſſio tribuitur potius ſacramentalibus, quam alijs bonis operibus n. 6.

Venialia quoad culpam tribus modis remittūtur in primo inſtanti ſeparationis animæ à corpore ſecūdum aliquorum opiniones, quæ videntur diuinatoriæ. reſ. 190. n. 5. Sed probatur remitti etiam poſt hanc vitam in purgatorio per patientem acceptationem illius pœnæ. n. 6.

Verba obſcura quonam ſenſu ſint interpretanda? reſ. 105. n. 8. Impudica inter coniugatos, ſicut & oſcula licent, ceſſante tamen pollutionis periculo extra vas. reſ. 124 num. 17. ſed quid inter ſolutos? vide v. turpiloquium.

Verba enunciatiua non alterant principalem diſpoſitionē, nec aliquid noui addunt. reſol. 199. n. 29. Nec probant etiam ſi eſſent prolata in iudicio, maximè ab eo, qui nō habet facultatem diſponendi ſuper enunciatis, vel ſi de ipſis principaliter dubitetur reſol. 204. n. 6. generalia appoſita in fine diſpoſitionis, vel contractus nihil operantur, quia cenſentur appoſita de ſtylo ſcribentium. reſol. 199. n. 35.

Verberante marito, licet nobili, vxorem, dicitur ignobilis moribus, & quando poſſit eam licitè occidere de iure ciuili, non autem canonico? reſol. 123. n. 35.

Verbum (quodcumque) eſt ſignum vniuerſale. reſ. 152. n. 6. otioſum an aliquando nequidem ſit veniale? reſ. 175. num. 6.

Verbum ſolicitare plures habet ſignificatus, ſed in confeſſione ſumitur pro incitando pœnitentes ad turpia. v. ſolicitare introd. n. 1.

Verenda propria, aut aliena an liceat alicui aliquādo vltra caſum curationis tangere? reſol 124. n. 21.

Veriſimile, qui habet pro ſe, caſum legis dicitur habere pro ſe. reſol. 204. n. 2.

Veriſimilitudo habetur pro lege, eſt cognata naturæ, probat ſemiplenè, & iuncta cum alia, vel alijs adminiculis plenè. reſ. 154. n. 4.

Veſtes quæ adhibendæ ſint in ſingulis ordinibus ſacris, & non ſacris, & quid ſignificent? reſ. 137. n. 11.

Viaticum infirmis datur non ieiunis, quando commodè nō poſſunt ieiuni, ſed an poſſit repetitis vicibus in eadem infirmitate tribui? reſ. 59. n. 11. & 12. Illud non tenetur Parochus miniſtrare cum periculo vitæ, ſicut nec extremam vnctionem. reſol. 78. n. 17. & 18 vno tantū caſu excepto. n. 19. Pro eo tribuendo infirmo etiā morti proximo, an poſſit ſacerdos non ieiunus celebrare? reſol. 60. n. 14.

Vicarius Epiſcopi facit vnum tribunal cum eo, & ideo nō datur appellatio ab illo ad iſtum, ſed non poteſt ſolus vicarius Archiepiſcopi procedere ad cenſuram aliquā contra Epiſcopum ſuffraganeum ob reuerentiam dignitatis epiſcopalis. reſol. 13. n. 5. An poſſit diſpenſare in votis, in quibus poteſt Epiſcopus? reſ. 196. n. 11. in fine. Si ſit ſimplex clericus, an poſſit abſoluere in articulo mortis? reſ. 22. n. 16 Eius geſta, ſi talis non erat, ſed cōmuniter talis exiſtimatus, valida ſūt. reſ. 163. n. 19.

Videri non poteſt Chriſtus in Euchariſtia in corpore glorioſo naturaliter, niſi appareat, ſed an poſſit ſupernaturaliter? reſ. 65. n. 5. cætera vide v. Chriſtus.

Vidua vbi viget conſuetudo non exeundi de domo, luctu durante, vel per aliquod tempus, an excuſentur à miſſa? reſ. 135. n. 33. & 34.

Vim vi repellere licet, & arma armis. reſ. 13. n. 25.

Vindicta. vide vltio.

Vinum ſi non reperiatur in calice, & hoc aduertatur poſt conſecrationem hoſtiæ, vel ſi nequeat haberi abſque vitæ periculo, quid agendum? reſ. 50. n. 7. & 8. Sed ſi aduertatur eſſe venenatum, poteſt ſacerdos abſque peccato ſacrificium perficere, & illud non ſumere, etiā ſi ſit conſecratum. n. 9. Satis decoctum, vt ſolet fieri in prouincia Aprutij, & alibi, an ſit materia ſacramenti? reſ. 51. nu. 9. Congelatum an ſit materia apta pro eadem conſecratione? n. 11. Siue conſecretur in magna, ſiue in quantumuis modica quātitate, ſit conſecratio. ſed eſt ſacrilegium. reſ. 53. n. 2. Si reperiantur eius guttæ intra, vel extra calicem, an in dubio cenſeantur conſecratæ?

X   & num

& num ſacerdos pecce nõ porrigendo intentionem cõſecrandi ad vinum exiſtens in calice per modum continui? n.12. In vaſe clauſum an poſſit cõſecrari? n.21. & quid ſi ſit in dolio? num.25. Poſt parietem exſtens, an poſſit cõſecrari? n.22. Eo omiſſo apponi in calicẽ, dũ ſacerdos celebrat, quid ſit faciendum? reſ.60.n.8.

Violatur Eccleſia etiam per hominis ſuffocationem in ea, licet nec gutta ſanguinis effundatur, ſi tamen ſit doloſa, vel ſaltem culpoſa, non caſualis. reſol.30. nu.4. & vide v. Eccleſia.

Violentia, ſi mulieri inferatur, quæ potius occidi patiatur ex Dei amore, quam conſentire, licet antea in mortali eſſet, & ex obliuione formaliter non pænituiſſet, eſt verè martyr. reſol.146.n. 4.

Vir non excommunicatus, loquendo cũ vxore excommunicata, regulariter non peccat, neque venialiter, ſed aliquando mortaliter. reſol.63.n.8. Effundens ſemen extra vas, quando copulatur vxori, ſed præter intentionem, an peccet mortaliter, vel venialiter? reſol.124.n.12. Non poteſt ad religionem tranſire, niſi vxor fiat, ēt monialis, vel ſaltem ſit ita ſenex, quod poſſit ſine ſuſpicione in ſæculo remanere præuio caſtitatis voto reſ.139. n.32. Si fuerit factum diuortium, & poſtea petat vxorem ſibi reſtitui, ceſſante inimicitia capitali, an debeat reſtitui cum cautione? reſol.123.n.35. & vide v. diuortium.

Viri mors non ſufficit, ſi probetur per famam publicam, quę non facit in ciuilibus, niſi ſemiplenam probationẽ. reſol. 120.n. 12. & 14.

Virtutes tres præcipuè elucent in martyribus, fides st. quā credunt, & confitentur, fortitudo, cum qua perſiſtunt ad mortem vſque, & charitas Dei, pro qua occiduntur. reſol. 3. n.24. Ob virtutis defenſionem, ſi quis occidatur, etiam conſequitur martiry palmam. vt S. Io. Bapt. ibid. n.18. Theologicæ infunduntur à Deo in baptiſmo, ac etiam morales. reſol.42.n.14. Iſtæ tamen acquiruntur etiam ex actuum frequentia; verum illæ per mortale ſtatim amittuntur, iſtæ verò minimè. n.15. Morales infuſæ ſunt diuerſæ ſpeciei ab acquiſitis. n.16. quibus ſi quis malè vtatur, deſinunt eſſe tales. n.18.

Virtutis definitio. vide definitio virtutis.

Viſiones in Euchariſtia pueri, ſiue carnis, quæ aliquando nonnullorum oculis ſubijciuntur, an ſint veræ, vel falſæ, & qua de cauſa fiant? reſol. 66.n.2.

Vitæ periculum timentes ab inimicis, vel latronibus, aut peſtem ſæuientem, excuſantur à miſſa. reſol.135.n.24. Illam ſibi abbreuiare an, & quibus modis quis licitè poſſit? reſol.150. n.16. & 18.

Vltio de inimicis an ſit contra, vel ſecundum ius naturale? reſol.19.n.13.

Vnctio extrema. vide v. extrema vnctio.

Vnctiones variæ recenſentur, quæ fiũt in collatione aliquorum ſacramentorum. v. extrema vnctio. introd. n. 2.

Vnum dicitur non ſolùm, quod eſt continuum, vel indiuiſibile, ſed etiam quod eſt perfectum. reſol. 51.n.13.

Voluntariè diſtractus in celebrando, vel communicando, an acquirat augmentum gratiæ? reſol.61.n.14.

Voluntas coacta, voluntas eſt. vide baptizatus coactè. Incerta non parit conſecrationem, ſicuti nec diſpoſitionem teſtamentariam. reſol.53. n.6. Coacta an ſufficiat ad validè recipienda ſacramenta, licet ſine gratia? reſol. 160. n.19. Eius motus tres reperiuntur in homine, & quis eorum requiratur ad validè vouendum, vel peccandum? reſ.191.n.5.

Vota Pontifici reſeruata de iure communi ſunt quinque, cætera poſſunt diſpenſari ab inferioribus, etiam ſi vouens dixerit nolle alium poſſe diſpenſare, niſi Pontificẽ. reſ.199. n.17. Ea annullare, ſeu irritare, vel diſpenſare, longè differt à cõmutatione. n. 21. 24. & 33. Religionis, & caſtitatis quare non poſſunt commutari? n. 32. Poſſunt tamen diſpenſari à Pontifice etiam ſolemnia. reſ. 196. n.30. priuata verò aliquando etiam ab Epiſcopis, ſed non à Prælatis regularibus. n.32. in fine. Sunt originaliter gratuita, & ideo benignè interpetranda. v. votum. introd. n. 10. & quia materia eſt odioſa, ſunt ſtrictè intelligenda, nec poteſt fieri extentio de caſu ad caſum, etiam ex identitate rationis. reſ.199. n. 3 Ceſſant quando ſeruata vergerent in deteriorem exitum, & propterea intelliguntur facta cum pijs cõditionibus adiunctis. vel explicitis, vel implicitis. reſ. 201.n.7. Quod ex parte negat Suar. n.8. Monialiũ nõ poſſunt irritari, aut commutari, vel diſpenſari ab Abbatiſſis. n. 19. ſed contraria opinio extra irritationem eſt etiam probabilis, reſ.196.n.37. An poſſint diſpenſari, vel commutari à Cardinalibus non Epiſcopis, vel Parochis, aut Confeſſarijs ſimplicibus extra iubilæum, & ceſſante omni priuilegio? reſol. 201.n. 15. & 16.

Voti plures dantur diuiſiones. reſ.192.n.1. Illa impleus, aut miſſam audiens cum intentione non ſatisfaciendi, nihilominus ſatisfacit. reſ.4.n.11. Ieiunandi tali die, ſi eadem die incidat alia obligatio, & frangitur ieiuniũ, an ſit hæc circumſtantia de neceſſitate in confeſſione exprimenda? reſ. 28. n.8. Iſta, & iuramenta ſuper eadẽ re, ſi frangantur, an ſit vnum, vel duplex peccatum? reſ 27.n. 9. Caſtitatis, & Religionis impediunt matrimonium contrahendum, ſed non dirimunt contractum, ſi ſint ſimplicia, ſecùs ſi ſolemnia. reſ.111.n.1.

Vota de vita quadrageſimali perpetua, emiſſa in Religione Minimorũ, an ſint diſpenſabilia, vel commutabilia ab eorum ſuperioribus. reſ.199.num.36. & quid poſt tranſlationem ad Epiſcopatum. n.37. vſque ad finem. tenentur tamen geſtare habitum Religionis. n.38. Eſſentialia ſunt caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ, cætera ſi quę fiunt, etiam in actu profeſſionis, non ſunt talia. num. 37. An illa ſoluantur poſt aſſumptionem ad Epiſcopatum, præcipuè paupertatis. ibidem. Simplicia caſtitatis emiſſa à Religioſis Societatis Ieſu poſt biennium nouitiatus, non ſolùm impediũt matrimonium contrahendum, ſed etiam dirimunt contractum, & eſt caſus S. Officij. reſ.111.n.4. Emiſſa in ſuſceptione cuiuslibet ex maioribus ordinibus per metum cadentem in virum conſtantem, non obligant ad continẽtiam, niſi ratificentur per exercitium ſpontaneũ eiuſdem ordinis. reſ.119.n.2. Priuata caſtitatis, ſi fiant ante matrimonium, vel poſtea, ſed ante conſummatiũ, vel poſtea, etiam de conſenſu vxoris, an ſit ſeruanda, vel diſpenſanda? reſ.124. n.23.24. & 25. Emiſſa ab vtroque in matrimonij conſtantia de nõ petendo ad inuicem, an obligent vtrumque ēt ad non reddendũ? n.27. ſed latius reſ.196.nu.21. Poſſunt propria authoritate cõmutari à vouẽte in melius; ſecùs pœnitentia à Cõfeſſario impoſita. reſ.153.n.22. & reſ.199.n.28. Vltramarina poſſunt iure cõmutari à Pontifice. reſ.174. n.5.

Voti materiam tractantes referuntur. v. votum introd. n. 1. Vnde dicatur? nu. 2. Ex voto aliquid faciens ad Dei gloriam, magis meretur, quam ſine eo. n.3. Eius materia eſt ampliſſima, & ideò traduntur tres regulæ generales, ex quibus inferri poteſt ad alios caſus. n.4. ſi dubitetur quomodo ſit emiſſum, & quomodo adimplẽdum, ſunt attendenda verba, quibus emiſſum eſt, &

ſecun-

Digitized by Google

ſecundum communem intelligentiam, populique vſum explicanda. n.5. & 15. Caſtitatis rumpitur per copulam coniugalem, n.6. Non bibendi vinum, non frangitur bibendo ceruiſiam, & an poſſit in miſſa ſumi vtraque ablutio? n.7. & 16. In dubio an ſit ſtrictè explicandum? n.8. & 12. Dandi tot menſuras tritici, ſi ignoratur menſura, de qua vouens ſenſit, tenetur iuxta menſuram minorem. n.9. Ieiunandi multis, vel pluribus diebus, ſi aliud expreſsè non conſtet, ſatis eſt ieiunare duobus diebus. n. 13. Dandi eleemoſynam, ſatisfacit dando quamcūq. n.14. Nō bibendi vinū, toties peccas, quoties bibis. n.15. Ieiunādi qualibet 6. feria, vtrū ſi eo die incidat Natalis Dñi? teneatur ad ieiuniū. n.17.

Vota Regularium an extinguantur per translationem ad Epiſcopatum? & an teneantur geſtare habitum ſuæ Religionis? reſol 199. n.37. vſque ad finem.

Voti definitio. reſ. 191. nu.1. Eius materia quæ ſit, & an valeat de re illicita, vel à lege prohibita, vel de materia indifferenti, vel partim bona, partim indifferenti, partim poſſibili, partim impoſſibili, partim honeſta, partim turpi? reſ. 193. n. 1. 2. & 3. factum per particulam diſiunctiuam, ſi ſit materia illicita non valet, n. 4. De non filando in ſabbatho, vel non eundo ad campum, & ſimilia non valet, ſecùs ſi veſtiatur aliqua cauſa honeſta. n.5. De materia honeſta, & Deo grata, ſed ob turpem finem, eſt inualidum, & continet blaſphemiam. n.6. Emiſſum ad obtinendam filium à concubina, vel ad exeundum liberum, & incolumem à ſingulari certamine, vel pro bonis temporalibus obtinendis, eſt validum. n. 7. Ieiunandi per totam vitam extinguitur poſt 60 annos. n.8.

Votum vt validum ſit, non ſufficit propoſitum etiam explicitum, ſed requiritur promiſſio, quæ ſatis eſt etiam in mente retenta, ſi tamen ſit deliberata. reſol. 191. n. 2. Puerorum ante vſum rationis, vel amentiū, aut ebriorum nō valet. n. 3. Emiſſum tempore iracūdiæ an valeat? num. 4. Eius deliberatio, & promiſſio quæ ad illud emittendū requirantur, poſſunt in momēto temporis contingere, & propterea illa non præcedit iſtam prioritate temporis, ſed solùm prioritate naturæ, ſeu cauſæ. n. 7. metu factum, an, & quando valeat, & quid ſi metus fuit intrinſecus, vel extrinſecus? n.8. Factum ab aliquo ob timorem à iudice incaſſum ex alia cauſa, validum eſt. n.9 Factum de re aliena, quæ putabatur propria, non valet, quia deficit voluntarium. nu. 11. Factum cum animo non ſe obligandi, ſiue ſit ſolemne, ſiue priuatum, an & quando obliget in conſcientia, & quid ſi poſtea illud ratificet? n 12. & 13.

Votum ſolemne, quantumuis ſimulatè factum, licet non obliget in conſcientia, obligat tamen in foro exteriori. reſ. 191. n. 14. Emiſſum cum intentione ſe obligandi, ſed non adimplendi, importat mortale, ſi tamen non ſit de re modica, & leui, & quæ talis ſit? n.16. Dicitur ſemper factum Deo, licet fiat Beatiſs. Virgini, aut alijs Sanctis, non poteſt tamen fieri hominibus quantumuis virtuoſis, & ſanctis. n.17. De re illicita, aut de mortali, vel veniali committendis? non obligat, nec eſt adimplendum, ſed de non fornicando, aut alio malo non faciendo, validum eſt. n.18. De non faciendo aliquid, cuius oppoſitum eſt melius, non valet, & propterea de nō intrando Religionem, vel de non dando eleemoſynā, & huiuſmodi, non valet, nec de re inutili, vel non conferente ad honorem Dei, vel ſalutem vouentis. n.19. De non ludendo, vel non intrando, aut tranſeundo per aliquam domum, quæ occaſionē peccati præbet, validum eſt, ſed immemor voti contrafaciens excuſatur. n. 20. de non petendo diſpenſationem ab eodem voto valet, verum poteſt prius peti diſpenſatio ab iſto, & poſtea ab illo; ſuperior tamen abſque iſto circuitu, poteſt ex officio diſpenſare ſuper vtroque. n. 21. De nubendo validum non eſt ſecundum opinionem authoris, quæ fallit in aliquibus caſibus. n 22. & 23.

Votum conditionale an valeat, ſi conditio ſit contra ſubſtantiam voti? reſol. 192 n.2. An ſeptie bene, vel malè vouerit, & reddiderit. ibidem n. 6. Et an ſolemne factum in profeſſione cum conditione, vt poſſit ſua retinere; & ſi non valeret in foro exteriori, an valeat in interiori, & quid ſi intrinſecus vouens non ſe obligaſſet ad votum caſtitatis, & obedientiæ? n.3. Sub cōditione impoſſibili, an valeat, & quid de conditione turpi, & ſi apponatur contractui matrimonij, vel vltimis voluntatibus? n 4. ſub conditione neceſſaria non vitiatur, & minus ſi fiat ſub conditione honeſta, & quid ſi ſub conditione contingenti? nu. 5. Poteſt fieri ſub pluribus conditionibus coniunctim, & diuiſim, ſed quando ſuſpendatur implementum? n. 6. Factum per errorem circa ſubſtantiam, eſt nullum, ſecùs circa accidentia. n. 8. De danda eleemoſyna, quia putabat vouens ſibi relictum fuiſſe legatum, ſi hoc verum non eſt, non tenetur. n.9.

Votum eſt exequendum tempore ſtatuto, etſi non ſit ſtatutum, eſt ſtatim exequendum cum aliquo tamen temperamento. reſ. 194. n 1. ſed fallit quando qualitas rei promiſſæ maius tempus requirit. n. 2. Eius tranſgreſſio regulariter eſt mortale, niſi propter inculpatam obliuionem, vel inaduertentiā, vel agatur de parua materia, quæ in omnibus peccatis excipitur, demptis rebus venereis. n. 3. imo in d. parua materia non obligat ſub mortali, etiamſi vouens voluerit taliter obligari, & quid ſi ſæpe tranſgrediatur? n. 4. Si pæniteat voviſſe, non eſt peccatum, ſecùs ſi poſt emiſſum votum, proponatur nō adimplere, vel doleat de adimpleto, vel adimplendo, & agatur de materia graui. n.6. Si dubitetur emiſſum ſit, vel ne, quid agendum? n.7. Reale tranſit ad hæredes, quatenus eſt in hæreditate, non ſic perſonale, & quid de mixto? n 8. De ieiunando tali die, ea elapſa extinguitur, ſed confiteri debet vouens de tranſgreſſione, idē dicitur de ieiunio Eccleſiæ, vel officio diuino. n. 9.

Votum non nubendi obligat ſub mortali ad obſeruantiā, poſt tranſgreſſionem tamen non peccat amplius vouens reddendo debitum, & petendo; peccaret tamen iterum, ſi ſecundo nuberet, vel tertio. Verum non peccat contra votum fornicando, ſed contra præceptum decalogi. reſ. 195. n. 1. Caſtitatis, ſi poſtea nubit, non ſolùm peccat nubendo, ſed toties, quoties petit, non tamen quando petitus reddit; idem ſi 2. vel 3. nubit. nu. 2. Religionis in certo monaſterio, ſi ibi poſt plures rogationes non recipiatur, eſt liber à voto. n. 3. Abſolutum tamē religionis obligat plures ſuperiores Religionum adire, niſi aliter conſtet de ſua intentione; & quid de fœminis ſimiliter vouentibus? n. 4. Si non recipiatur ex cauſa ignorantiæ cuiuslibet ſcientiæ; vel artis, an teneatur eas addiſcere? n. 5. vbi de alijs ſimilibus.

Votū Religionis nō ſoluitur per promotionem ad Epiſcopatū, licet ſequuta profeſſione, factus Epiſcopus ab illa exire non impeditur. reſ. 195. n. 7. Non poteſt intrare in mitiorem, ſi illa, in qua vouit, erat arctior, ſed poſt ingreſſum ad mitiorem, licet peccauerit, poteſt ibi licite permanere. n. 8. Per aſſumptionem habitus S. Io. vel S. Iacobi Calatrauæ, vel Alcantaræ, num ſatisfaciat,

etſi

Digitized by Google

eiſi ſit ſexagenarius mim diſpenſe
Va um ſimplex, vel ſolemne filij, vel
poſſit irritari à Patre, vel domino
quid de voto vxoris irritando a
num ſemel irritatum ſit perpetuo
matrimonium irritum? n. 9, & ſe
Votum filij familias an, & quando
irritari, non ſolū à Patre, ſed etia
ce, vel à Curatore? reſ. 196. n. 1
voluntatem patris, poſſit licitè
fuiſſet illi ingratus? n. 3. Regu
poſt ingreſſum, an, & quando
ribus, etiam illis inuitis, & lic
rioribus confirmatum? n. 26.
non poteſt irritari à ſuperiori
communi ab illis impleri, etia
non obtenta venia: hodie verò
8. quæ dat modum tenendum, & q
rum? n. 28. Poteſt iſtud ſicuti & ali
riore diſpenſari, ſed non irritari. n. 34.
Votum de non ambiendo dignitates, etiam neceſſi-
gente, vel etiam ſi Papa contrarium iuſſerit non
reſ. 199. n. 1. Secùs de illas nō procurādo ex parte ſua,
vel non acceptando ſecundum vnam opinionem. nu. 2.
quæ negatur. n. 4. vſque ad finem. De non aſcendendo
ad ſacerdotium non valet, ſicut de non intrando Reli-
gionem. n. 9. & 12. De non ambiendo non extinguitur
per tranſitum ad laxiorem Religionē ex bulla Vrb. 8.
n. 13. Recipiendi ſacros ordines, non eſt Pontifici reſer-
uatum. n. 18. De non ambiendo, licet fiat cum alijs vo-
tis eſſentialibus profeſſionis, non tamen eſt ſolemne,
ſed ſimplex. n. 19. Si eſt commutandum, debet fieri in
æquale. aliàs mortale committitur. n. 26. De non am-
biendo poteſt commutari ab eodem vouente, ſi tamen
fiat in melius, vel ſaltem in æquale, eſtq; talis commu-
tatio permiſſa de iure diuino naturali. n. 27. Eodem mo-
do cætera vota, exceptis quinque. reſol. 197. n. 2. vſque
ad 6.
Votum paupertatis non rumpitur per Religioſum deti-
nentem aliquam rem ex ſuperioris licentia, qui ſi non
prouidet eum de neceſſarijs, poteſt illā retinere ad ſui
ſubſtentationem, etiam eo inuito. reſ. 200. n. 6.
Voti commutatio eſt permiſſa de iure naturali. reſ. 199.
ſub n. 28. ſed an poſſit ſine iuſta cauſa fieri? reſ. 196. n.
5. Non nubendi, vel non petendi debitum, & ſimilium
an poſſit diſpenſari ab Epiſcopo? n. 32. Regularium ir-
ritatur à ſuis Prælatis. n. 26. Sed monialium nō poteſt
diſpenſari ab Abbatiſſis. nu. 37. quamuis irritatio non
prohibeatur ex probabili opinione. ibid. in fine. Omnia
ſubditorū vota poteſt Epiſcopus cum cauſa diſpenſa-
re, exceptis votis caſtitatis perpetuæ, Religionis, & pe-
regrinationis in Ieruſalem, S. Iacobum, & Romam, imò
etiam in iſtis, ſi ſint conditionalia, vel pœnalia, vel ad
tempus n. 31. Si ſint illicita, vel inutilia, vel maioris
boni impeditiua, an ſint nulla, vel veniant diſpenſanda?
n. 38. & de cauſis legi imis diſpenſandi. ibid.
Votorum in commutatione, neceſſaria eſt, ſicut in diſpen-
ſatione poteſtas. reſ. 196. n. 29. & qui eam habeant? reſ.
197. n. 1. Num qui habent diſpenſandi, habeant etiam
commutandi, vel è cōtra? ibid. Vtrum poſſint commutari
ab eodem vouente in rem euidenter meliorem? nu. 2. &
4. vel in æqualem, aut deteriorem etiam à ſuperiore? n.
6. & ſeq. An de neceſſitate requiratur cauſa legitima,
ſit? n. 7. & 9. Sed tempore Iubilei, vel
Cruciatæ non eſt neceſſaria. n. 10. Et num
illud elapſum, & idē ſit de cenſuris, & ca-
ſatis? n. 11. & ſeq. Sed illa poſſunt commu-
extra confeſſionem. n. 4. exceptis Pōtifici re-
ſi ſint ad tempus. n. 15. Et iterum, atque
rbitrium vouentis.
mutata, amplius non reuiuiſcunt, niſi; vouēs
commutare, in cuius poteſtate eſt ſoluere
; vel id, in quod fu commutatum. reſol.
Poſſunt commutar vota reſeruata,
uo fuerunt emiſſa uo vouentium ſuis
do venialiter tant n. 17. ac etiam omnia
bus exceptis, qu ſuis eſſent iuramento
3. quid autem ſit circa votorum irritatio-
nſationem, de cauſis diſpenſandi, alijſque
vide latè reſ. 196. n. 1. & ſeqq.
m, vel ſimplicem caſtitatem, ſi poſtea mu-
m cognouit ſub promiſſione matrimonij,
tientia ad cōtrahendum, niſi mulier ſci-
quod ſi poſtea aliquo caſu diſſoluatur
l matrimonium, tenetur voto, ſi verò poſt
s contracta ſponſalia, tenetur ad votum,
otum. reſ. 106. n 4. & 5. Si voueat cali-
ce vel aliam quamcumq; rem in genere, &
fur quomodocumque pereant, an liberetur à
voto? reſ. 198. n. 1. & 4. tenetur de iure naturali ad ob-
ſeruantiā voti. reſ 201 n. 3. In quo tamen ſuperior po-
teſt diſpenſare abſque prædicti iuris læſione. n 9. & 12.
Vſuras ex mutuo exigere, plures eodem tempore vxores
habere, vel propriā ſororem, de inimicis vlciſci, & hu-
iuſmodi, an ſint contra, vel ſecundum ius naturale? re-
ſol. 19. num. 13.
Vſurarij manifeſti ſunt inteſtabiles. reſ. 69. n. 17. Iſtis, &
concubinarijs exceptis, nemini regulariter poteſt abſo-
lutio ſacramentalis denegari. reſ. 2 n. 13. Iſtis, vel pu-
blicis peccatoribus non eſt tribuenda Eucbariſtia, niſi
pœnitentia peracta, contritionisque ſignis demonſtratis,
occultis autem non eſt deneganda. reſol. 171. n. 16. ſed
poſſunt occultè moneri in particulari, vel etiam publicè
in generali. n. 17. vſque ad finem.
Vulnerans ſe ipſum vide homicidium in ſeipſum. Mor-
tuos. vide mortuos vulnerare.
Vulnerati, ſi ſequatur mors, an & quando dicatur mortuus
ex vulneribus, vel ex alia cauſa? reſ. 14. n. 12. & 13.
Vxor efficitur de foro viri. reſ. 92. nu. 30. Pauper lactans
infantem, an excuſetur à redditione debiti, & an vir
licitè petat? n. 11. An ipſa, vel vir excuſentur aliquādo
à peccato, ſi adulterio alterius non obſtante debitū red-
dant? reſ. 123. n. 14 An illa excuſetur tempore men-
ſtrui? n. 32. Poſtquam vir ſeminauit, & ſe retraxit, an
poſſit illa ſe ipsā tactibus excitare ad ſeminandum pro
complemento copulæ? reſ. 124. n. 10. Illā ducens mona-
chus fugitiuus, qua pœna ſit puniendus? reſ. 100. n. 10.
An eam ducere poſſit profeſſus, vel ordinatus in ſacris
cum diſpenſatione Pontificis? reſ. 119. n. 5.
Vxores plures eodem tempore habere, vel propriam So-
rorem, an ſit contra, vel ſecundū ius naturale? reſ. 19. n.
13. Illarum pluralitas nullo iure fuit vnquam licita,
ſed solùm a Deo in aliquibus caſibus particularibus
permiſſa, reſol. 120. n. 2. & 4.

Z

Zelotypia nimia viri excuſat ux ſſa. reſol. 135. (n. 25.

F I N I S

Google

Digitized by Google

Digitized by Google

MAMBOR
LEGATORE DI LIBRI
CORSO 32

Digitized by Google